

Handwritten scribble or signature

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33

ANNALES
ECCLESIASTICI
AB ANNO MCXCVIII.
UBI DESINIT
CARDINALIS BARONIUS,
AUCTORE
ODORICO
RAYNALDO

CONGREGATIONIS ORATORII PRESBYTERO.

Accedunt in hac Editione

NOTÆ CHRONOLOGICÆ, CRITICÆ, HISTORICÆ,

QUIBUS RAYNALDI ANNALES ILLUSTRANTUR, SUPPLENTUR, EMENDANTUR,

AUCTORE

JOANNE DOMINICO MANSI

LUCENSI

CONGREGATIONIS MATRIS DEI.

Tomus Octavus.

LUCÆ

Typis LEONARDI VENTURINI MDCCLII.

De Superiorum Licentia.

ANNALES ECCLESIASTICI.

JESU CHRISTI
ANNUS
1397.

BONIFACII PAP. IX.
ANNUS.
8.

WENCESLAI ROM. REG. 19.
EMMANUELIS II. IMP. OR. 14.

I.
Coacti
cretus in
Germ. &
Hisp. pro
tollendo
schisma.

Elebrati sunt duo insignes memorabilesque Francofurti in Germania, & Salamanticæ in Hispania episcoporum & principum conventus anno Christi millesimo trecentesimo nonagesimo septimo indictione quinta de explorandis præstantissimis viis ad tollendum schisma, omnibusque Christianis in unius Pontificis obsequium revocandis. Sed antequam de his dicere aggrediamur, Bonifacii gesta, qui omnes curas ad infringendos antipapæ impetus, tuendamque dignitatem convertit, præmittenda visa sunt. Afferebant illi plurimum sollicitudinis ac formidinis Britonum turmæ, quæ patrimonii beati Petri nonnullas occupaverant arces; ex quibus vicinas oras populationibus incursionibusque vexabant. Cum vero ad eos comprimendos contraxisset vires Pontifex, visum ipsi est nobiliorem reportandam victoriam, si auro placati dimitterentur e provincia, quam si ferro, multo fuso cruore, excinderentur: qua de re hæc ad pontificium in urbe vicarium, atque ad Romani cleri quæ-

Britones
urbem in-
festant.

(a) Lib. 4.
epist. cur.
pag. 208.

Venerabili fratri Francisco episcopo Nolanò in alma urbe pro nobis & Romana ecclesia in spiritualibus vicario, & dilecto filio Jacobo de Tedallinis cleri dicte urbis camerario salutem, &c.

Exposuimus equidem, prout in notitiâ potuit quorumlibet pervenire, pro recuperatione terrarum in provincia nostra Patrimonii B. Petri in Tuscia a nonnullis occupatarum Britonibus, qui hæreticæ pravitatis malitiam in eorum periculum animarum damnabiliter conservando, cum igno-

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

minia Italici nominis Reginam urbium sacratissimam nostram sedem, ipsumque Patrimonium, ducatum Spoletanum, Martimam, atque Campaniam nostras & Romanæ ecclesie provincias, regnumque pariter tanto jam tempore flagellis afflixere crudelibus, prout adhuc continuis guerrarum turbinibus perturbare non desinant, quid quid erogare volumus in armatarum conductis gentium, quas etiam in copiosissimo numero [ut reliquis, quas ad alias tutandas provincias exerceri facimus, transeamus] in eodem Patrimonio militantes potissime nunc tenemus, ut a tam horribili clade, totam patriam inhumaniter lacerante, eandem liberare possimus, prout in altissimi confidimus omnipotentia Salvatoris, pacificæ reductionis studia volentibus paternæ pietatis affectu, & obstinatis armatam potentiam in medium exponentes, ut ad votivæ consecutionis effectum sub virtute potentie utriusque casuum sit consultum, & meliorem, tutioremque certam reductionem existere dignoscens, quam de consecutione victoriae spem habere, &c. Addit imperia ut ad perducendum ad exitum consilium a clero Romano tria aureorum millia exigerent. Datum Romæ apud S. Petrum tertio id. aprilis pontificatus nostri anno octavo.

Placare
eos auro
nititur
Bonifac.

Suspecta etiam erat Bonifacio, ut vidimus supra, Gallorum confirmata potentia in Italia, ad quam debilitandam opponendi illi Anglos æmulos consilium cepit, ad idque Joannem Holand comitem Huntynghonensem Richardi Anglorum Regis fratrem sollicitavit: qui cum defendendæ sibi sedis Apostolicæ perhonorificum onus in se lubens suscepisset, Bonifacius omnibus Anglis qui illius signa, accepto crucis symbolo, sequerentur, præ-

II.
Anglos in
Italiam e-
vocat.

(b) Bonif.
li. 4. pa.
56.

A

mia

(a) 1b. pag. 38.

(b) 1b. pag. 36. Caruere successu Bonifacii consilia. Constata in Anglia aduersus Richardum con- iuratio- nes. Ani- maduer- sum in plures principes (c) Wal- sin. in Rich. 2. & in Ypo- digm. Neustr. Polyd. Vir- gil. lib. 20. Har- psel. sec. 14. c. 50. & sec. 15. c. 9. & alii. (d) Lib. 4. pag. 156.

nia indulgentiarum proposuit, & Can- tuariensi, Eboracensi que archiepiscopis provinciam dedit (a), ut sacram illam miliciam promoverent. Ad sustentandos vero belli sumptus sacerdotiorum Angliæ & Hiberniæ annuam decumam, Joanni attribuit (b) : sed evanuit mediatum id Pontificis consilium, sive Richardus Rex a fratre eam expeditionem comparari non sit passus, ne recenti cum Gallis isto foedere novis se bellis implicaret, extra- hendive schismatis occasione daret, sive etiam novis suorum conjugationibus distri- ctus, ad eas dissolvendas fratrem penes se tenendum censuerit, quem Richardo præ- sidio fuisse testatur Walsinghamus (c), cum in conjuratos severitas exerceretur. Thomam porro Glocestriæ ducem Regis patrum conspirationis principem Cale- tum amandatum, ac præfocatum idem auctor refert, ac Richardum comitem Arundeliæ ferro cæsum, tum plures alios vinculis mancipatos, aut in exilium a- ctos : inter quos Thomas Arundelius ar- chiepiscopus Cantuariensis prædicti comi- tis frater multarum virtutum laude con- spicuus solum vertere coactus est. Cum vero Richardus Rex nonnulla edicta juri ecclesiastico adversa nondum rescidisset, Pontifex abbatem Nonantulanum, & Ja- cobum Dardanum nuntios, ut ea abroga- ret, instare (d) iussit.

Dilectis filiis Nicolao abbati monasterii S. Silvestri de Nonantula ordinis S. Be- nedicti Mutinensis diocesis referendario no- stro ac Jacobo Dardani fructuum & pro- ventuum cameræ apostolicæ in regno An- glia debitorum collectori salutem, &c.

Cum pro retractatione, cassatione, revo- catione, & annullatione quorundam sta- tutorum, dudum in regno Angliæ contra nos & Romanam ecclesiam ac libertatem eccle- siasticam factorum, & nonnullis aliis ipsius ecclesiæ, ac charissimi in Christo filii nostri Richardi Regis Angliæ illustris, siquæ inclyti regni statum concernentibus negotiis ad ipsius Regis presentiam, distansque re- gnium, te fili abba, duxerimus destinan- dum, ac hujusmodi cassationis, revocati- onis, & annullationis prosecutionem vobis duxerimus committendam; nos volentes vos plena potestate muniri, ut eo facilius hu- jusmodi negotia exequi valeatis, quo ma- jori fueritis per nos potestate muniti; ac de probitate & hujusmodi vestris virtuti- bus fidentes in Domino fiduciam specialem, vobis & cuilibet vestrum in solidum, no- stro & dictæ ecclesiæ nomine, cum eodem Rege, ejusque proceribus, magnatibus, & consilio, ac prelatiis super retractatione, cassatione, revocatione, & annullatione, statutorum hujusmodi, & super hujusmodi vobis commissis negotiis, omnia & singu- la, que pro hujusmodi statu, honore & utili- tate nostris & dictæ ecclesiæ, ac Regis &

regni prædictorum, discretioni vestra ne- cessaria & utilia videbuntur investigandi, tractandi, deducendi, & concludendi, pro- mittendique quod ea faciemus inviolabi- liter observari & similes promissiones reci- piendi, & infra, cautelis ad hæc necessa- riis, & etiam opportunis, ac omnia & sin- gula faciendi, exercendi, exequendi, & complendi, que in præmissis & circa ea, & qualibet, plenam & liberam authorita- te apostolica tenore præsentium concedimus potestatem, &c. Datam Romæ apud S. Pe- trum id. novembris pontificatus nostri an- no VIII.

Tum ad jura alia Romanæ ecclesiæ re- cuperanda intentus, cum Franciscum Car- rariam Nonantulam & Bazanum in suam recentem potestatem redogisse accepisset, ea loca intentatis contra tendenti eccle- siasticis censuris vi. kal. novembris repe- tit (e). Poritus ille erat recenter Pata- vio Venetorum ope, & ducis Baviariæ exercitu adjutus arcem prædianis Medi- olanensibus in seffam obsidione cinxit, ac demum etiam submisso a Florentinis Jo- anne Acuto expugnavit. Paulo ante Man- tua a Joanne Galeatio Mediolanensi du- ce terra & aquis imposita Pado & Min- tio amnibus classe obsidione pressa fuerat; sed in extremum discrimen addu- ctæ Carolus Malatesta Veneto succinctus exercitu suppetias tulit (f), ac terra & aquis florentissimam de hoste victoriam re- portavit, captis hominum sex millibus, equotum millibus duobus, tum bellicis tormentis & navibus in potestatem reda- ctis. Qua clade territus Mediolanensis ex- ercitus ex Etruria vocavit, ac postea Franciscum Gonzagam Mantuanam victo- riam persequi detrectantem iterum adortus est gravi bello, quod victo ad Go- vernolum Vicum Galeatio sedatum est. Acceptæ porro apud Mantuam cladis oc- casione non modo Patavium Joannis Ga- leatii servitutem excusserat, de quo men- tio facta est, sed etiam Veronenses ea rerum conversione moti, Vicecomitis præ- sidium pepulerunt Antonium Scaligerum ex Etruria accersere meditati: sed audi- ta ejus obitus fama, mutatis animis U- golettum Blancardum Vicecomitis duce- m pacto foedere evocarunt: ac contra spem ab insolente milite opulenta civitas di- cepta est.

III. Franco- furti con- ventus Germa- nor. cele- brati. (g) Theod. Niemli. 2. c. 33. & Juve- nal. Ursin. in Caro- lo VI.

Nonantu- la & Ba- zanum erepta Rom. ecclesiæ.

(e) Lib. 4. ann. 8. epist. cur. pag. 291.

(f) S. An- ton. vit. 22. c. 3. §. 26. 27. Blond. Fl. dec. 2. li. 10. Petrus Marcell. in Anton. Venetio Corvini hi- stor. Med. pare. 4.

Patavi- um Me- diolanen- se jugum excutit.

Verona direpta.

Bonifac. rogant ut ponti- ficatu se abdicet.

Eccl. con- cilium postulat schisma- tici.

Iniqua Wence- slai san- ctio. Crimine schismatis Pontifi- cem cum antipapa involvit.

rent, antipapam invaso gradu abiturum, si Bonifacius pontificis apicibus se abdi- caret, eosque urfere, ut submitterent Ro- mam oratores, qui precibus contenderent a Bonifacio, ut Petro e Luna pontificia insignia abiciente, ipse gradu pontificio cederet ad tot regna ecclesiæ Romanæ gremio restituenda: ingratus vero Boni- facio eam legationem accidisse, refert Theo- dericus e Niem [1].

Præfatus, inquit, Bonifacius multum agre tulit, quod dicti principes eum hor- tabantur ad cedendum: nec immerito; cum politici leges vellent dare Pontifici, a quo potius constati schismatis veniam supplices potere debuissent; neque um- quam antipapam ad decantatam abdic- tionem essent adducturi; neque etiam Sor- bonicæ academix ad eum coercendum, conglutinandaque ecclesiæ valeret autho- ritas, sed concilii oecumenici, quod pose- bat Bonifacius, ut ex Castellæ Regis literis afferendus liquet; in quo etiam illi causam schismatis excuti ferre non po- terant, ne uti sæpe dixi, criminis argu- erentur; sed pacis Ecclesiæ restituendæ specie callida, consilia de opprimendo Bo- nifacio antipapa moliebatur, ut inferius visuri sumus.

Interea Wenceslaus, qui toties admo- nitus fuerat, ut Romanæ ecclesiæ patro- cinium adversus schismaticos susciperet, ab his corruptus iniquam edidit sanctio- nem, qua Marsilii & Janduni here- siarcharum, (qui Imperatoribus autho- ritatem & imperium in Romanos Ponti- fices contulerant, ut veluti ipsorum ju- dices postulare eosdem judicio, plestere- que & deturbare apice pontificio posse, impie Ludovico Bavaeo gratum facerent effurierant) erroris amplexi suspensionem injecit: jactavit enim deliquisse universi- tatem principum, sacerdotum, pari fla- gitii dedecore Pontificem cum antipapa Ann. Eccl. Tom. XXVII.

involvens; tum conquestus est plures Pon- tifices ingratos in Cæsares exitisse, & calumniam autoritate Marsilii & Jandu- ni confirmavit; denique se-judicem con- troversix constituens plures accusationum libellos in Pontifices sibi datos, atque in ipsos veluti reos se animadversurum & schisma sublatum promulgavit (a). Il- lum porro ob ecclesiasticum patrocinium adversus schismaticos desertum, atque ob ignaviam cæsareo nomine indignum, autoritate apostolica a septemviris im- plorata imperio deturbatum, atque ob scelera maximis miseris involutum, ac vilissimi instar rei in publicum carcerem conjectum, visuri sumus: nunc ad alio- rum Regum postulata digrediamur. Mem- nit S. Antoninus de aliis oratoribus anno superiori a pluribus Regibus missis ad Bonifacium, ut e pontificio fastigio Ec- clesiæ universæ in pristinam concordiam ac splendorem, sublato schismate, revo- canda: causa descenderet (b): Anno, inquit, Domini MCCCXCVI. mense septembri ve- nerunt multi oratores ad urbem missi a multis Regibus Christianitatis, videlicet a Rege Francia, a Rege Hispaniæ, a Re- ge Navarre, a Rege Aragonum, qui om- nes obedientiam exhibuerunt. Clemoni & postea Benedicto successoribus ejus, exhortan- do & rogando Bonifacium, ut ad removen- dum schisma vellet renunciare omni juri, quod prætenderet in papatu, cum & Be- nedictus se pararet ad idem faciendum: qui respondit, se esse verum & indubita- tum Pontificem summum & nullum alium, propter quod nulla via mundi intendebat renunciare; unde reversi sunt ad dominos suos, nihil obtinentes. Fit etiam mentio in libris de schismate gestæ apud Boni- facium legationis Francorum & Anglorum Regum nomine a Roberto quodam schi- matico cremita, quem hoc anno accef- sisse ad Bonifacium ex eo colligitur, quod

Pontificia authorita- te postea dejectus imperio.

(a) Extat apud Mel- chior Gol- dasi. 1. 20. pag. 96.

Regum legatio ad Bonifac.

Ejus res- clesiæ univer- salis in pristinam concordiam ac splendorem, sublato schismate, revo- canda: causa descenderet (b):

(b) S. An- tonius. 3. par. 22. c. 3. §. 2.

Fraudes Petri e Luna.

A 2 dum

NOTE [1] CUM hoc anno de ratione schismatis abolendi diu multumque disceptatum fuerit, & Christianorum principum alii alias instituerint controversiæ componendæ formas, non abs re Lectorum fore arbitror, si principum singulorum, quas monstrabant ad ecclesiæ unionem assequendam vias indicemus. Ex annalium lectione patere arbitror Pontifices ambos suam pecu- liarem tollendi schismatis rationem proposuisse. Bonifacius enim Concilium generale eligebat, & cætera omnia repudiabat. Benedicto concilium displicebat, arbitrisque a se & ab amulo electis rem totam committebat. Galli cum rege optimum censebant, si pontifex uterque dignitate cederet; tum vero ab utriusque partis cardinalibus, ab utroque pontifice ante cessionem confirma- tis, tertius alter Pontifex eligeretur. Martinus Aragonum rex in sententiam de arbitris eligendis inclinabat; eam tamen fieri inter partes conventionem jubebat, ut qui pontifex causa inferior pronunciaretur ab arbitris, ille perinde haberetur, ac si sponte dignitate cessisset. Qui vero pon- tifex ex sententia arbitrorum vinceret; ille perinde esset, ac si tunc iterum electus novus ponti- fex renunciatus fuisset. Castellæ rex accedebat ad Gallos; ita tamen, sententia temperata, ut quan- doquidem Benedictus sparserat in vulgus optare se in loco suo cum amulo venire ad colloquium, ac tunc demum novam se rationem propositurum, qua inter partes conveniret, ita admittendum id censuit ut simul certus terminus conventioni huic absolvendæ, seu peragendæ proponeretur. Quo elapso termino, nisi ecclesia de certo, & indubitato pastore provideretur, ex tunc ambo liti- gantes cederent, & renuntiarent. Hæc reges suggerebant, ex quorum dissidio factum est, ut cum omnes de tollendo schismate solliciti essent, schisma tamen magis magisque convalesceret atque confirmaretur. Harum sententiarum discrimen discimus ex regulo hujus anni actorum veterum de schismate pontificum Avenionensium vulgato a Marten Anecd. to. 2. MANST

dum ipse Robertus apud eum agebat, erupit conspiratio, quam Petrus e Luna cum Martino Rege Aragonum, Honorato Fundorum comite, episcopo Assinate ac pluribus Romanis conslaverat de opprimendo Bonifacio dignitateque deturbando; de qua inferius sermo erit.

Præcipuum porro legationis Pontifici a Roberto expositæ caput fuit adhortatio, ut pro instauranda pristina ecclesiarum conjunctione pontificatu se abdicaret; fallaciaque obruit promissa, Petrum e Luna pariter insignia pontificia posturum: tum minas addidit nisi uterque controverso loco cederet, Reges ab utroque se subducturos atque utroque invito ac spreto pacem Ecclesiæ repositum iri: cumque rationem abolendi schismatis denunciandam Regibus a Bonifacio postularet, retulit Navarra Regi & Galliarum principibus a Bonifacio Romæ Cardinalium & præsulum synodum coactam fuisse, ut in re ardua optimam consilium caperetur, hocque ab ipsis Bonifacio fuisse suggestum [1].

Relatio (a) domino nostro Regi Francorum facta xv. die januarii Parisius in domo regia S. Pauli, præsentibus Rege Navarreo, duce Bituricæ, comitibus sancti Pauli & Armeniaci, domino Carolo de Lebret, & pluribus aliis per Robertum eremitam, qui ex parte domini nostri Regis & Regis Angliæ ad dominum nostrum Papam Avenionem, & Romam ad alterum transmissus fuerat.

IV.

Pater sancte vos conscientias nostras onerastis exquirere, quo facto opus sit: igitur scire dignemini, omnes nos in hanc de liberationem incidisse, quam si exequamini, adversarius vester, ut confidimus, vi-

Coacta Romæ Synodus.

(a) Ext. vo. 3. de schism. pag. 13.

NOTÆ

[1] Roberti eremicolæ legationem ad Bonifacium anno huic assignandam ideo censuit annalista, quod in actis ejus legationis, quorum tantummodo fragmentum hic exhibet, legisse sibi persuaserit conspirationem a comite Fundorum, rege Aragoniæ, aliisque conjuratis in Bonifacium decretam fuisse. Sed cum non ante multos annos acta illa inter varia acta prævia ad concilium Pisanum a P. Martene in veter. monum. to. VII. col. 391. &c. lucem aspexerint, palam factum est nullum ibi conjurationis sermonem iniri; sed negotium tantummodo sibi assumpsisse illos molendi, ut Bonifacius pacta ingenti mercede sponte cederet dignitate. Ceterum huic potius anno, quam sequenti, rem hanc gestam ut assignemus suadent verba Roberti ad Bonifacium, quem ad pacem sollicitavit, denunciantis alioquin regum & principum hanc esse intentionem ut ab utroque vestrum obedientia subtrahatur. Quibus verbis indicat subtractionem hanc meditatam quidem, nondum vero decrevisse Gallos; id vero decretum sequenti anno stabilitum fuit. Vicissim autem congressiones illæ comitis Fundorum cum rege Aragoniæ, Romanis, & Episcopo Assinatis ad præsentem 1397. vel præteritum 1396. pertinent; quare ab his sedibus Roberti legatio haud removenda est.

Hæc olim scripseram, cum postmodum mihi vetera monumenta Iustranti occurrerent literæ Cardinalium Benedicto faventium, quas ad Cardinales Gregorii XII. dabant, signanturque Massilia anno 1407. prid. kal. februarii. In his vero literis accepisse se die XV. januarii ab eisdem Gregorii cardinalibus literas, per Robertum eremitam missas, testantur. Hinc nata mihi suspicio num ad huic ipsum annum, vel præcedentem habentem 1406. referre oportuerit Roberti legationem, cujus epocha in obscuro huc usque latuit. Nec sane in actis legationis illius quidquam legeram, quod chronologiæ huic repugnare cognoscerem. Verum hanc demum sententiam abjeci, cum in actis legi Robertum e legatione reducem Avenione Benedictum convenisse. Hoc enim anno in eunte Benedictus Massilia agebat; labente vero præcedenti Genæv sublitit. Insuper pontifex ille Romanus non quidem nepotes suos, ut Gregorius, sed matrem, & fratres, ut acta legationis testantur, lateri adherentes habebat, quæ sane Bonifacii indoles fuit. Geminæ ergo Roberti perfectiones Romam distinguendæ sunt, altera quidem sub Bonifacio, altera vero sub Gregorio. MANSI

Propinqui ab ea sententia illum dimovent.

Verum post biduum avunculus ejus, fratres sui, mater ejus, Cardinales aliqui, & aliqui Neapolitani rem totam perverterunt, & ad eum accedentes; Pater sancte, inquiunt, & si præberi eramus alia in opinione concordēs, omnibus tamen consideratis merito nobis videtur sententiam mutandam attentis germanitate, propinquitate, & assinitate, quas ad illos Reges Rex Franciæ, & avunculi ejus habent. Nam Rex Angliæ Regis Franciæ gener est: Reges Romanorum & Hungariæ germani sunt, avunculos dicti Regis, ipsummet suum fratrem semipuncto minus attingunt, quos mutatos germanos dicunt: ceteri Reges omnes Hispaniæ, Navarra, Scotia ira sunt aut generis conjunctione, aut uxorum, aut firmissima confœderatione devincti, ut non dubium, si vos inter eos semel & intrusus Cardinales immiseritis, & papatum amittetis, & ex toto vestro statu deicentini, atque deturbabimini; Gallici nempe & Parisiensis universitates, non considerata vestra justitia, Gallicum Papam habere contendunt, & reliquos omnes facile ad se trahent vel astutia circumventos, vel benevolentia delinutos, sique errorem suum operient, & eos tanti manebit gloria facti.

V.

Sane non tutum fuisse, ut concilium celebraretur in Gallia, ac Bonifacius potestati adversariorum se committeret, certum est, cum illi non justitiæ vellent acquiescere, sed quavis ratione Pontificem deicere, testatur namque Juvenalis Ursinus (a), ut superiori anno dictum est, Angliæ Regem oratorem opea postulasse, ut in concilio œcumenico controversia dirimeretur, idque etiam a Carolo V. cum in extremo vitæ discrimine divinum tribunal formidaret, consultum; at nunquam politici, ut controversia cognosceretur a concilio, assensere; cum constaret contra fas creatum antipapam, si Cardinales, qui ab Urbano desciverant, nulla exauthorandi illius potestate pollerent, eaque causa a concilio œcumenico tantum dirimenda esset. Præterea æque impudenter jactavit Robertus eremita schismaticus coram Gallorum & Navarra Regibus & Gallis principibus, Petrum e Luna, apud quem legationem obierat, generale concilium efflagitare cum constituerit ex literis a Rege Castellæ ad Regem Aragonum datis a Bonifacio œcumenicam synodum postulatam; id quod testatur etiam anticardinalis e Turejo (b): nimirum Bonifacium Petro e Luna obulisse œcumenicum concilium, ut paribus studiis ad illud celebrandum concurrerent similiterque pseudocardinales Petrum e Luna rogasse, ut synodum cogendam operam daret, sed repulsam passos, quod in eo ambitiosus perfidusque homo se damnandum nosset. Si quod ergo ipse

(a) Juvenal. Ursinus in Carol. VI. Conciliaris sententia a Gallicis repudiata.

(b) Extant ejus commentar. tom. 10. de schism. pag. 69.

Consultum Bonifac. ut concilium convocet.

Prædicunt nunquam ad illud accessurum antipapam.

Decernit cogendum concilium Bonifac.

expetiit concilium illud fuit, in quo exercere tyrannidem & sectatorum suorum ope verum Pontificem opprimere posset; lantum mentione porro concilii illos deludebat quasi justam causam fovere videretur.

Quod attinet ad conjurationem a Martino Aragonum Rege, Honorato Fundorum comite, & aliis adversus Pontificem factam, de qua supra memoravi (c), inducias jam ante inierat Honoratus cum Bonifacio, quæ hoc anno insequentem extraxit (d) fuere, ut facilius dolo compararet, de quo graves sunt Bonifacii querelæ (e). Martinus (f) Aragonum Rex e Trinacriæ expeditione rediens in eunte anno, ubi Sardiniam & Corsicam ad ferenda suis auxilia prætervestus esset, Matiliam cum classe applicuit, rogatusque Petro e Luna, ut Avenionem ad conferranda de schismate tollendo, re autem ipsa confirmando, consilia accederet, ingenti apparatu illuc contendit, exceptaque est ultima martii die, ac rosa aurea ab antipapa donatus: cui deinde sacra resurgenti Christo die solemniter regnum Sardinia & Corsicæ acceptum retulit, fidemque sacramento obtrinxit. Facillime vero ab illo solitis technis fascinatusest, ut ejus patrocinium susciperet, atque aversos ab ipso ob violatum de papalibus insigniis abiciendis jusjurandum anticardinales conciliare niteretur: tum abdicacionem dignitatis ut novam atque insolitam reiiciendam prædicaret, quippe qui illatum decus ingens nomini Aragonio putaret Pontificem gentis suæ se nactum esse, a quo splendidissima quæque speraret. Aliud vero tollendi schismatis admisit consilium Aragonum Rex, nempe de conjuratione confanda in Bonifacium verum Christi vicarium, illoque ex insidiis opprimendo redigendoque in ordinem; quod ita ad exitum perducendum erat, ut Petrus e Luna Romam classe veheretur, cui Joannes e Vico Civitatem veterem duodecim millium aureorum. pretio spondebatur, ac Fundorum comes una cum aliquot factiosis Romanis Bonifacii intercepti, adigendique ad recedendum de statu pontificiæ dignitatis spem dabant.

Sed evanuerit impia perduellium consilia: nam antipapa variis difficultatibus implicatus Romam classe petere non potuit; neque Joannes e Vico ut Civitatem veterem, nisi præsentem eum videret, dederet adduci potuit. Dissipato vero nefario consilio Martinus Rex, qui jam undecima maii Avenione Barcinonem petierat, & ad componendum regnum ac tutandum adversus Fuxensem comitem incumbebat, a pseudopontifice missis oratoribus contendit, ut postis insignibus papalibus pacem Ecclesiæ restitueret: sed is nova quærens diffugia de conventionem cum Bonifacio incunda modum aperuit, nuntiof.

Petrus e Luna ob Bonifac. concilium refugit. VI.

(c) Hoc anno nu. 3.

(d) Ext. ea de re diplom. pontific. lib. 4.

(e) Lib. 5. pag. 252.

(f) Surt. annal. lib. 10. cap. 62.

Rex Aragonum antipapam adit.

Ad eum confirmandum studia intendit.

Confata eum eo in Bonif. conjurationis ordo.

Dissipata impia consilia.

tioſque in Germaniam miſit, atque Aragonium ad ipſius cauſam & patriæ decus tuendum induxit.

VII. (a) *Suſcit. lib. 10. annal. cap. 64.*

Martinus (a) igitur, cum accepiffet in- diſtos ab Henrico Caſtellæ Rege Salamanti- cæ in ſchiſmatis cauſa ſolemnes conven- tus, ut optima redintegrandæ priſtinæ ec- cleſiarum conjunctionis, ac ſedandarum conſcientiarum ratio excuteretur, pronun- tiumque jam eſſet ſequendam Regis Gal- lorum de urgenda Pontificis & antipapæ abdicatione ſententiam, in Henricum e- xaſperatus, miſiſque oratoribus queſtus eſt (b), eum præter ſas Gallis additum videri; Petrum e Luna æquitati ſe accom- modare, atque ad paciſcendum cum Bo- nifacio comparatum eſſe. Quibus permotus Caſtellæ Rex, ne Martinum Regem Aragonum exacerbaret, edito ampliffimo decreto aſſenſit prius tentandam inter Pe- trum & Bonifacium conventionem, at- que ad id loca & tempora idonea designan- da: ſi vero inter ſe conſentire non poſ- ſent, tum ambos ad deſerenda pontificii culminis ornamenta adigendos (c): quod quidem vanum omnino & exitiale Ecclē- ſiæ non ignorabant Hiſpani, cum exinde nova ſemper diſſugia captarentur, nec ſpes ulla aſſulgeret alterum, ut alteri morem gereret papalem inſulam poſitu- rum: facile vero & ad excindendum ſchiſ- ma compendium, & ad excutiendos om- nes ex populorum animis religionis ſti- mulos unicum remedium eſſe, ut uterque ſeu vero ſeu ſicto gradu abiret, ampliſ- ſimis literis & perſpicuis argumentis ex- poſuit Martino Henricus Caſtellæ Rex ex Salamanticensi conventu, cujus acta fa- cile ex iſdem literis patebunt.

(b) *Tom. 15. de ſchiſm. pag. 26.* Tuetur iniquam antipapæ cauſam Rex Ara- gonum.

(c) *Id. ib.*

Vana & exitiaria Hiſpanor. conſilia.

Caſtellæ Regis ad Aragonum lite- raz.

VIII.

Illuſtriſſime Rex, recepimus literas ve- ſtras per manus venerabilium Vitalis de Blaves militis & Raymundi de Francia decretorum doct̄oris ambaxiatorum veſtro- rum, qui coram nobis & coram conſilio no- ſtro verbo propoſuerunt & ſcriptis tradide- runt certa capitula ſuper facto unionis Ec- cleſiæ: de quo regratiamur Deo, qui ex- citavit eor veſtrum & ſpiritum & aliorum Regum ad procurandum tantum bonum, dum tamen omnes Reges in hoc habeamus præ oculis ſolum Deum, & breviter hanc unio- nem ſidēliter & diligenter procuremus, nec iſſam dilatemus per extraordinarias ullas novasque additionibus & modos: Et quia multo tempore abſens fuiſtis a regno veſtro Aragonia, potuiſtis verſimiliter ignorare, qua facta ſunt iis diebus. Ne igitur ignoran- tia facti vos decipiat ſcire debetis, quod Do- minus noſter, poſtquam aſſumptus fuit ad apicem ſummi apoſtolatus, non poſt multum

Inanes fuci pro retinendo antipa- patu.

tempus ſcripſit ſereniſſimo principi Regi Francorum fratri noſtro chariſſimo, laudan- do eum & charitatem ac ſolertem diligen- tiam, quam circa Ecclēſia unitatem habe- bat, ipſum plurimum commendando, regrati- ando humiliter Deo, qui cor ſuum dirige- bat ad ſedulam proſecutionem tam ſancti operis, & negotii ſalutaris, referendo ei grates pro eo quod iſtud negotium ſic fir- miter & prudenter aſſumebat, mittentes ſi- bi copiam cedule juratæ in conclavi, ro- gans ipſum, ut ad ipſum mitteret ambaxia- tores ſuos ſolemnes, quibus ipſe communi- caret omnia ſecreta, cum ſac intentionis exiſteret, nil apud ipſum & ſuos de omni conceptu ſuo remanere incognitum vel occul- tum rogando ipſum, & obſecrando per vi- ſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, quod miſſio- nem acceleraret eorum, quos miſſurus e- rat, & quod tales eligeret, quibus ipſe Do- minus noſter poſſet omnia libere aperire: & tunc clare perciperet, quod non diſſerre vel turbare, ſed accelerare volebat totis affectibus Ecclēſiæ unitatem, & ad id tota ſua verſabatur intentio, ut operibus ſluc- ſceret. Datum Avinionē tertio non. februarii ſui pontificatus anno primo.

Demum venientibus ad curiam Romanam pro parte ipſius ſereniſſimi principis Regis Francorum fratris noſtri chariſſimi illuſtris principibus, ducibus Bituria & Burgundie, ac Aurelianenſi, & ſupplicantiſſimo domino noſtro Papa in publico generali conſiſtorio pro unione Ecclēſiæ quod dignaretur ſerva- re cedulam in conclavi juratam, poſt aliquas reſponſiones obtulit pro unione Ecclēſiæ viam compromiſſi per modum ſui ſequitur. Quod poſtquam conveniſſet cum adverſario, & ſequacibus ſuis loco tuto & ſecuro cum con- ſilio fratrum ſuorum, certas perſonas timen- tes, & zelum bonum ad Ecclēſia unitatem habentes, in certo numero eligeret, & quod idem faceret adverſarius. Qui ſimul conve- nientes, juramento prius preſtito per eorſdem de bene, diligenter, & ſideliter proceden- do in negotio bujuſmodi, ad ſolum Dei & ecclēſiæ ſervitium habentes reſpectum, amo- re, odio, timore ceſſantibus quibuſcumque infra certum terminum preſtigendum, audi- ris, examinatis facti & juris utriuſque partis rationibus, eiſque recta intentione diſcuſſis prout qualitas negotii patebatur, & requirebat, declararent quis iſtorum duo- rum jus haberet in papatu cum certa & ſufficienti ſubmiſſione de tenendo & obſer- vando quidquid per dictas perſonas ſic ut præfertur electas, vel earum duas partes declaratum fuiſſet, ſeu etiam deſinitum, ad- hibitis hinc inde proviſionibus in præmiſſis neceſſariis & utilibus, ſeu etiam opportunis. &c. Prædicti duces videntes viam compro- miſſi prolixam, & inutilē ad ſinem ſchiſ- mati imponendum poſt aliquas ſupplicatio- nes, quas eidem domino noſtro fecerunt, ut aperiret ſibi viam breviorē & utiliorē.

IX.

Compromiſſi am- bages ob- trudit.

Ejus for- mula.

X. Sacra- menti a Petro e Luna nuncupati formula.

Via abdi- cationis a Gallo & Caſtella- no expe- dita.

nullam tamen aliam viam eis expreſſit, niſi viam compromiſſi per modum ſupraſcriptam. Tunc ſepe dicti duces requiſiverunt Cardi- nales ut aperiret ſibi viam, per quam ci- tius ſchiſma tolleretur; qui congregati in unum, reſecta viâ compromiſſi ſuperius de- ſcripta, declararunt in hunc modum.

Nos omnes & ſinguli ſanctæ Romanæ ec- cleſiæ Cardinales propriis manibus in cedu- la præſenti ſcripti qui dudum vita ſuncto felicitis recordationis domino Clemente ſep- timo congregati pro electione futura in conclavi ac, prout tenemur, cupientes abolere peſtiſerum ſchiſma nunc, prob. dolor! in Ecclēſia vigens, & animarum ſaluti, am- putatis prolixarum viarum ambiguis, pro- videre ac procurare totis viribus unionem Ecclēſiæ ſanctæ Dei, promiſimus & jura- vimus ad ſanctæ Dei evangelia corporali- ter per nos & ſingulos noſtrum tacta, pro- ut continetur latinis in quadam cedula per nos in eodem conclavi facta, & ſubſcripta propriis noſtris manibus, cujus tenor ſequi- tur in hoc verba. &c. Repetita illa antea eſt ſuo loco. Cum itaque aſſumpto ad ſum- mi apoſtolatus apicem domino Benedicto mo- derno, qui tunc de numero noſtro exiſtens Cardinalis de Luna vulgariter dicebatur, de ipſius mandato pro prædicto ſchiſmate tollendo, diverſe viæ ſint diſcuſſæ. Hinc eſt, quod bona fide & in noſtris conſcien- tiis atteſtamur, quod habita inter eos de- liberatione provida & matura ſuper omni- bus viis & modis quibus ſchiſma nunc in Dei Ecclēſia ingens poſſet melius, brevius & facilius ſedari & extirpari, & ipſa Ecclēſia ad unionem reduci, viam ceſſionis utriuſque partis ſcilicet domini noſtri Papæ Benedicti XIII. de papatu, & intruſi de- jure, quod præteritis ſe in papatu habere, propoſitam pro parte ſereniſſimi principis Regis Francorum Chriſtiſſimi, per illu- ſtriſſimos principes duces Bituria & Bur- gundie patuos, ac Aurelianenſem germa- num dicti Regis ad eundem dominum no- ſtrum Papam pro dicta cauſa ab eodem di- cto Rege nuncios deſtinatos præ cæteris quibuſcumque viis elegimus & eligimus tan- quam convenientiorem, breviorē, & uti- liorem ad dictam unionem faciendam, & toti populo Chriſtiano gratiorem, & ad ſchiſ- ma tollendum, & ſingulorum conſcientias ſe- renandum, viamque bujuſmodi ceſſionis ex- pedire pro bono Ecclēſiæ & unitatis prædi- ctæ diximus, & eidem domino noſtro Pa- pæ & etiam dicimus, atteſtamur, & aſſe- rimus per præſentes, conſulimusque eidem, & conſulimus, ut illam acceptet, & exe- quatur, prout etiam per præſatos illuſtriſ- ſimos principes pro parte dicti Regis eſt eidem ſupplicatum. Inſuper aſſerimus & conſitemur nos velle in bujuſmodi propoſitio cum dicto Rege firmiter perſiſtere, & de practica executionis bujuſmodi viâ ceſſionis & aliis circa illam & poſt illam neceſſa-

riis & opportunis debite, prout ad nos pertinebit conſulere, & etiam providere. In quorum omnium teſtimonium quilibet noſtrum præſentem cedulam manu propria ſubſcri- pſit ſub anno Domini MCCCXCV. die, &c.

Sane ut ambaxiatores veſtri, verbo & ſcriptis nobis aſſeruerunt, poſtquam veſtra ceſſiō applicuit Avinionem, ſuit infor- mata quod viâ compromiſſi ſuperius deſcri- pta erat brevior, ſecurior, & utilior ad dictum horrendum ſchiſma tollendum, & quod erat viâ juris, & juſtitie, quam ne- mo recuſare poterat; quod ſi ambaxiato- res veſtri bene ponderaſſent verba expoſ- miſſi ibi dum dicitur: Auditis & exami- natis facti & juris utriuſque partis ra- tionibus, ejuſque etiam intentionibus diſ- cuſſis, prout qualitas negotii patitur & & requirit, declararent quis iſtorum duo- rum habeat jus in papatu, &c. Non di- xiſſent, quod iſta erat viâ brevior, uti- lior, & ſecurior, immo eſt prolixior om- nibus aliis viis & finaliter ſine fructu, quia re vera per iſtam viam tarde vel nunquam ſchiſmati ſinis imponetur. Et ut veſtra regia majeſtas melius intelligat, ponamus in practica & in primis pro- te intruſi dicitur, quod viâ compromiſſi non eſt viâ juris & juſtitie, ſicut vos dicitis, & veſtri aſſerunt ambaxiatores; ſed quod eſt viâ voluntatis, & quod ad iſtam viam nullus compelliitur, nec ipſe compelli debet, poſtquam ſe offert ad viam concilii gene- ralis, quæ eſt viâ juris, & juſtitie, & ipſum concilium generale ipſe fecit congre- gari; Et ecce primam dilationem, ſeu con- tradictionem juridicam & rationabilem. Sed præſupponamus quod precibus & cum ma- gnis rogaminiſ ipſe intruſus condeſcen- dat, ad viam compromiſſi, ad quam facillime condeſcendet, quia certus eſt quod tarde vel nunquam per iſtam viam ſchiſma terminabi- tur. Et inſta: Ponamus quod dominus noſter recepit, ſicut ſupra dictum eſt, pro parte ſua dominum Cardinalem Pamplonenſem, qui eſt unus de ſolemnioribus doct̄oribus mun- di, intruſus recipit pro parte ſua Baldum, vel alium ſolemne advocatum. Dominus Bo- niſſimus advocatus in aula Romana in factō fiet mirabiliter articulare pro parte domini noſtri, dicendo quod electio Barabolomæi fuit per metum celebrata, igitur nulla, & ipſe apoſtaticus, & per conſequens ejuſ ſucceſ- ſor; & circa hoc faciet quinquaginta vel cen- tum articulos in factō.

Pro alia parte non deficient alius ſolem- nis advocatus, qui dicit quod Barenſis fuit canonice electus, & narrabit quomodo om- nes Cardinales ipſum elegerunt animo, ut eſſet verus Papa, & ut ſatisfacerent po- pulo Romano clamanti: Romano lo volemo; poſuerunt in cathedra Cardinalem S. Pe- tri. Ultra hoc dicit, quod vult probare, quod poſt primam electionem de ipſo Barenſi de mane factam, eodem die ſumpto præſidio

XI.

Incepta via com- promiſſi propoſita ab anti- p.

Repudiata a Ponti- ficē.

Anteſ- rendum compro- miſſo con- cilium.

Demon- ſtratur ex compro- miſſo nunquam ſecuturam pacem.

Argu- menta pro Urba- no a Ca- ſtellano recenſita.

domini Cardinales omnes retraxerunt ad cappellam, & ibi convenerunt, & ad majorem expressionem & cautelam in ipsum archiepiscopum Barensem iterato pure, & libere, concorditer & unanimiter consenserunt, eumque in Papam iterato elegerunt, jurando omnes per cælum & super unum altare, quod ipsum prius sincere, liberisque mentibus elegerunt cum pura & libera voluntate, dicentes, ac jurisjurandi religione affirmantes electionem suam puram, sinceram, & canonicam fuisse & esse; rogantes ipsam cum precibus & maxima instantia, ut dictæ electioni dignaretur suam præstare consensum, quod & fecit, & quod eadem die tres Cardinales, videlicet domini de Agrifolio, Lemovicensis, & Pictaviensis secesserunt ad partem in dicto palatio cum præfato, sic ut dicitur, electo in loco seu camera studii, & dixerunt eidem quod ipsi tres Cardinales fuerant motum & causa electionis suæ, supplicantes eidem, ut dignaretur ipsos habere recommendatos, & etiam executionem testamenti domini Gregorii & fratres, & alios de genere ipsius; & certum subsidium præstare pro redemptione fratris ejusdem Gregorii in Anglia captivati; & quod in prima creatione Cardinalium, quam ipse faceret, dignaretur facere Cardinalem quemdam eorumdem consanguineum, quem dominus Gregorius facere intendebat, videlicet quemdam filium domini Hugonis de Rupe; & quod etiam supplicaverunt eidem, quod dignaretur recipere in cubicularium suum Joannem de Bar.

XII.

Item dicit, sicut etiam ipse Bartholomeus Barenfis vivens dicebat, quod Cardinales aliqui existentes in sua libertate in castro S. Angeli, illi qui erant extra urbem in castris ad xxx. milliaria, etiam non vocati redierunt, ipsumque libere imbronizaverunt, coronaverunt & in possessionem, tanquam verum Papam introduxerunt. Item dicit insuper, quod etiam Barenfis vivens dicebat, quod postea steterunt domini Cardinales omnes continue in propria libertate absque aliquo metu, non solum Romæ, sed etiam Anagninæ, & scripserunt sibi tanquam vero Papæ, supplicando pro beneficiis & ecclesiis pro se & suis; multa etiam narrabit, & dicit quæ ipse Barenfis agens in humanis narrabat, & posuerat in scriptis. Super omnibus iis diffuse articulabit more advocatorum; & non solum de supradictis, sed de multis aliis, & eorum circumstantiis faciet membratim centum vel ducentos articulos & petet se admitti ad probandum. Ex adverso dominus Bonifacius pro parte domini nostri dicit tales articulos generales, diffusos, & vagos, duplices, & malos, ac dentibus lacerandos nec ullo modo admittendos. Advocatus alterius partis dicit totum contrarium, ipsos juridicos & canonicos, ac de jure admittendos. Assignatur terminus ad audiendum voluntatem.

Expositæ futuræ contradictiones.

dominorum compromissariorum super admissione vel repulsione articulorum; in quo termino dominus Pampilonensis dicit omnes articulos, vel saltem aliquos non admittendos; Baldus licet totum contrarium: non deficient jura nec rationes Baldo, & multo minus domino Pampilonensi, & forte ita disputatio durabit per menses & menses, quia hic pendet tota vis istius controversiæ: & ecce tertia non modica dilatio; & forte in hoc nunquam erunt concordæ, & tunc poterimus dicere cum Jeremia: Quæsumus pacem, & ecce turbatio, &c. Affert Rex innumeras atque inextricabiles difficultates, quæ in producendis testibus diversarum gentium admittendis vel refellendis ob itinerum intervalla dandis dilationibus in literis atque instrumentis probandis occurrere erant; ac si in unius sacerdotii tenuis controversiæ tot ambages reperiantur quantæ in ea in qua de Romano Pontificatu, quive Reges & principes in schismate decesserint, pronuntiandum agitur emergere debeant? Sed fingat quis controversiæ arbitros illam discussisse mature, atque in Bonifacii gratiam sententiam ferre, num Galliæ, Castellæ, Aragonum, & Navarræ Reges, & Cardinales obstringendi sint Bonifacium verum Pontificem agnoscere, ac reliquos e communione fidelium pullos, notatosque anathemate fateri? num etiam Bonifacio ea sententia jus attribuet? certe nullum, licet parti contrariæ silentium imponatur, cum sacerdotii jus non e iudicis sententia, sed canonica institutione pendeat, ac si in pontificatu æmuli sententiæ acquiescere teneatur, non tamen ceteri eadem religione tenerentur; tum subdit.

Difficultates aliz illustratæ.

Visti igitur & enarratis aliquibus difficultatibus & dilationibus via compromissi supra descriptæ, volumus venire ad additionem quam, illustrissime Rex & amantissime avuncule, dicitis vos fecisse: & licet via compromissi, sicut diximus, sit prolixa, inutilis, difficilis, immo quasi impossibilis pariter & infructuosa ad finem schismati imponendum; tamen ista additio, salvo meliori consilio, videtur in tam gravi, arduoque negotio, summe irrationabilis, & injusta quoniam licet via arbitrarium simpliciter acceptorum sit, ut ipsi de jure debeant judicare secundum canonicas regulas, & diffinire prout in via superius descripta plenius continetur; tamen secundum mentem hujus additionis constat plus esse, quoniam vult quod etiam contra jus possit de jure unius contententium tolli & alteri applicari, & ista non est via arbitrarium, quæ abusive dicitur via juris; sed via & potestas arbitrarium verius dici potest. Itaque nulla ex consideratione videtur posse istam practicam cum ista additione aliquid continere de jure: licet vestri ambaxiatores nobis in scriptis dederunt, & pla-

XIII. Via arbitrii obtrusa ab Aragonc.

Iniqua demonstratur.

Impossibilitate anti-papæ.

& plane dixerunt, quod si ista additio bene examinaretur, in ea reperirentur clare omnes quatuor viæ, videlicet via iustitiæ, via compromissi, via concilii generalis, & via renunciationis, &c. sed nobis videtur, quod nulla istarum viarum in ista additione clare aut plane reperitur secundum mentem disponentium & volentium singulas vias. Non enim reperitur via concilii generalis, quia ad hoc ut sit concilium generale, necesse est ut omnes prælati per totum orbem ad concilium convocentur, & quod ad concilium congregentur: quia ut dicunt doctores quotquot homines sunt Romæ non faciunt universitatem, nisi convocentur & congregentur ad universitatem. Sed in ista additione non cavetur, quod omnes prælati per orbem ad concilium vocentur, & ut concilium congregentur. Igitur, &c.

XIV.

Et si dicatur quod de mente facientis additionem est quod convocentur omnes prælati ad concilium ut concilium, certe hoc non colligitur ex verbis, nec talem credimus fuisse mentem. Verumtamen si dicatur quod talis est mens, & quod debeant vocari omnes & singuli prælati orbis & ut ad concilium, dubium est cujus auctoritate. Et interrogamus vos, avuncule amantissime, quantum tempus requiritur, ut ibi convocentur & congregentur, si forte non erunt quinque anni, saltem requiritur aliud magnum tempus: & eis eo venientibus & facientibus concilium ut concilium dicent, & non irrationabiliter: Postquam sumus congregati, & fecimus tot & tantas expensas, & sumus ut concilium, volumus esse ut concilium, & esse iudices, vel iudices deputare ut placet nobis, nec volumus quod isti duo, qui tamdiu contenderunt de papatu, eligant compromissarios, quia sum non est; & quis est, qui resistat sibi cum ratione non videmus? & sic additio ista ad viam concilii nihil valet, nec prodesse potest illi, qui eam ordinavit, quia non placebit concilio, quod ipsi eligant compromissarios; alias irridebitur ab eis, & dicitur quod non est concilium, sed conciliabulum, &c. Item dicimus, quod non continetur in ista additione via iustitiæ, quæ superius exprimitur via concilii generalis, & postquam illi exprimitur, non vidimus quallis & quæ sit via iustitiæ: propterea petimus declarari, quæ sit illa via iustitiæ. Item, ut prædicimus, secundum mentem in additione cavetur, quod si non poterint in jure concordare, & fuerit aliqua diversitas, quod provideatur uni ex istis contententibus, tollendo uni & dando alteri: & possibile est, quod tollant papatum vero Papæ & dent intruso, & si ista vocatur via iustitiæ, dicimus non quod est via iniustitiæ, videlicet privare jus habentem, & auferre sibi jus, & dare anti-christo, &c. (Explicat alias graves difficultates, quibus ea praxis involuta sit, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Via iustitiæ iniustissima expetita ab anti-papæ.

necnon plura inter se pugnantia, ac demum luculenter ostendit nusquam controversiæ arbitros inter se de ferenda sententia consenturos: sed in contrarias partes necessario abituros, cum immortalem gloriam se consecuturos, si adversarium in suam traherent sententiam, arbitrentur: neque eorum conscientiam fidendum videri, cum doctores in rebus levioribus contra omnem æquitatem & argumenta cedere, & religionem jurisjurandi conculcare, pœnisque innumeris se obicere interterdum consueverint. Pergit Henricus Rex.

Non fidendum arbitris in hac causa demonstratur.

Igitur, Christianissime Rex & avuncule dilectissime, nolite informari per varias & peregrinas additiones, quæ notorie militant adversus unitatem Ecclesiæ, & ipsam unionem dilatant, & lacerant, sed maturo consilio studeatis, ut cito atque citius illud horrendum & pestiferum schisma tollatur de medio, & habeamus brevissime unum, verum, & indubitatum Papam, quod fieri non potest per viam compromissi, quam reprobat sacrum collegium dominorum Cardinalium, & fere omnes Christiani. Supradicta itaque & multa alia sunt, quæ tam sancte & tam juste nos, & omnes prælatos, magistros, & doctores & religiosos electæ vitæ nostrorum regnorum moverunt & veritate conscientie coegerunt viam compromissi tanquam prolixissimam & infructuosissimam respicere. Volentes autem dominum nostrum Papam & Regem Franciæ ad concordiam reducere, elegimus viam mediam, quæ sequitur. Rex Franciæ petebat præcisè viam cessionis utriusque, dominus noster Papa petebat viam mutæ conventionis, dicens quod quando convenires cum adversario in loco tuto & securo, tunc viam seu vias convenientiores panderet, quibus optata unio in Dei Ecclesia sequi posset, quas aperire usque ad mutuam conventionem hujusmodi estimabat & credebatur nullatenus expeditur; ipsosque concordavimus per hunc modum, quod ante omnia ambo contententes de papatu insimul convenires in loco tuto & securo, & revocarentur processus, & hinc inde approbarentur provisiones, & c. prout in practica plenius continetur, & ex tunc inciperent tempora in nostra via contenta, inter quæ dominus noster ex parte sua, & intrusus ex parte alia panderent, exprimerent, & declararent ad votum & sicut eis placeret, viam & vias quales & quantas vellent, per quam, seu quas optata unio in Dei Ecclesia celerius sequi posset, &c. Subdit quod adjectum fuerat, ut nimirum si arbitri consentire inter se non poterint, lapsa termino uterque pontificatu se abdicaret: sed nullam diem certam constitutam, quæ sine dubio foret extrahenda: confirmari interim schisma, ac Dei Ecclesiam atteri; veramque esse concordiam rationem ab Rege Francorum pro-

XV.

Via compromissi repudiata a Castellanis.

Agitatum ut contententes simul conveniant.

Censuras dissolvant.

Inter se pacificentur.

propositam, probatam a Cardinalibus, atque a fidelibus expectatam, illam se a Petro e Luna oratorum opera flagitasse; sed ipsum omnium preces repulisse. Pergit Castellæ Rex.

XVI. Querelæ Regis Aragon. injustæ.

Proposita ingentia mala ex schismate imminenti.

Non ergo, serenissime princeps & avuncule amantissime, fuimus decepti in hac parte precibus alicujus, prout vestri ambaxiatores, sicut eis placuit, licet minus curialiter, proposuerant coram nobis & concilio nostro; & etiam in scriptis ex parte vestra nobis dederunt, dicentes & asserentes, quod pro complacendo Regi Franciæ ac suo concilio & ad eorum instantiam & requisitionem ad viam cessionis absque plena deliberatione nos & consilium nostrum declinasse: absit enim quod in tam sancto opere nos & consilium tantorum prelatorum movisset nisi vera charitas & bonus zelus quem habemus ad celerem unionem Ecclesiæ sanctæ Dei, quæ pro dolor lacerata est, & quotidie laceratur. Igitur, præclarissime Rex & princeps illustrissime, rogamus & hortamur vos in Domino per viscera misericordiæ Jesu Christi, ut velit cum præfatis Regibus concordare, ac totis viribus cum solerti diligentia & totis affectibus unitatem sanctæ matris Ecclesiæ accelerare & viriliter exequi, quia nisi per Reges circa istud horrendum schisma provideatur, tarde vel nunquam providebitur: & sic dum pastores mutua se altercatione collidant, lapsi rapaces ab omni parte dominicum gregem invadunt. Sedulam itaque prosecutionem iam sancti operis & negotii salutaris amplectamini viriliter ac prudenter: quod si feceritis, præmium in hoc vita, & in futura gloriam assequamini sempiternam; quam vobis, & omnibus in hoc sancto opere fideliter laborantibus concedere dignetur, de cujus re hic agitur, qui vivit in sempiternum. Amen. Datum in nostra civitate Salamantina decima die mensis septembris anno Domini MCCCXCVII.

XVII. Duo Minoritæ a Granatensibus martyrio affecti.

(a) Marian. l. 19. c. 8. Voading. in annal. hoc anno n. 4. &c. & Boz. de sign. Eccl. l. 7. sign. 27. c. 3. (b) Ext. apud. Voading. ibid.

Collustrant hoc anno Hispanias adepti martyrii gloria Joannes e Cetina & Petrus e Dueñnas Minoritæ, qui fidei propagandæ cupidi Granatam ingressi, in foro Christum Mahometanis prædicarunt, ac veriti a Magistratibus sacras conciones habere, affective verberibus in suscepto Mahometanæ superstitionis oppugnandæ consilio constantissime persistere, factoque ab impiis impetu capti cæque sunt (a) a Mahomade tyranno, atque a catholicis ut martyres culti: quorum corpora in ecclesiâ Vicentem translata miraculis claruere, ut ex Regine Aragonum, quæ se eorundem martyrum precibus commendavit, publica inscriptione octava octobris hujus anni exarata, tum ex aliis monumentis vetustis constat, in quibus nomina testium, qui eorum martyrio interfuerunt conscripta sunt, conceptaque fuere hisce verbis (b) publica ea monumenta:

Jesus Maria Franciscus. In civitate Granatæ anno Domini MCCCXCVII. XIV. kal. Junii sub Rege Mahomet passi sunt sancti martyres frater Joannes Laurentius de Calabizubo & socius ejus frater Petrus Tolitanus de ordine Minorum, qui propter fidem domini nostri Jesu Christi in carcerem fuerunt missi, & in ferris ligati, deinde graviter verberati, & coram Rege capitibus truncati: postea ab infidelibus per vias civitatis turpiter deducti, ad ultimum vero, per portam, quæ vocatur Bibarambra, extra civitatem ejeti sunt. Post tres dies venerunt Christiani captivi, & tulerunt corpora sanctorum, & juxta arcem muri prædictæ civitatis sepelierunt ea, & de reliquiis eorum miserunt in civitatem Hispalem, & in urbem Cordubensem fratribus dicti ordinis, & ibi a fidelibus Christianis divinitus coluntur, in quorum honore & reverentia multi ab infirmitatibus curantur, & in Ecclesia sancta Dei multis miraculis clarent. Erant tunc temporis Granatæ in fundo Catalaunorum, fideles Christiani, qui hæc omnia viderunt, scilicet frater Eustachius de regno Portugalesi prædicti ordinis Minorum, frater Michael de Mercede captivorum, mercatores Guillelmus Verini, Petrus Rube, Antonius Paracoma, Petrus de Boria. Describit pluribus Lucas Waddinghus (c) eorum martyrium, urque Joannes e Cetina permittit sit Granatam pro evangelicæ veritatis promulgandæ gratia proficisci, cum nonnullis miraculis & vitæ eximia sanctitate se ad martyrii palmam divinitus vocatum ostendisset.

Miraculis coruscant.

(c) Id. ib.

Flagitasse hoc anno Constantinopolitani Imperatorem a Carolo Francorum Rege auxiliarem exercitum adversus Bajazetem, qui Græcos continuis excursionibus proterebat, refert Juvenalis Ursinus (d), ac ducem Aureliansensem Regis fratrem flexis genibus poposcisse, ut educendū exercitus in Turcas dux mitteretur: sed Regis Caroli morbus non tulit, ut Gallicum tantum facinus aggrederebantur; torquēbatur enim certis intervallis morbo Rex, qui cum in maniam relapsurus foret, edebat horridos clamores, sequē Deo enixe commendabat, interque alia pia opera clavum quo Christus confixus in cruce fuit, ac religiose servabatur in abbatiâ S. Dionysii preiosissima theca includit: proximo vero anno in discrimen vitæ adductus est a duobus Augustinianis, qui illum valetudini pristinæ se restitutos erant polliciti, suæ temeritatis poenas capitali supplicio luerunt.

Imp. Constantinop. policit auxilia a Rege Franc. (d) Juu. (d) Juu. Carol. VI. hoc anno. Galli Regis calamitas.

(e) Michov. l. 4. c. 41. & Crom. l. 15. Tartarica tribus abducta in Lithuaniam.

Suscepta eodem anno est expeditio in Witoudo Lithuanie duce (e) ultra Tahiam in Scythiam, in qua hordam unam, idest tribum, Tartarorum cepit, abduxitque in Lithuaniam, cujus mediam partem Regi Wladislao in Poloniam misit, quam ille magno prudentiæ consilio dispersit per regnum

Pars media in Polonia Christi factis initiata.

gnum datis magnatibus mancipiis; atque ita in ea felici servitute, in filiorum Dei libertatem acceptis baptismalibus sacris vindicati, in gentem unam cum Polonis coaluere: pars vero altera non dispersa est, per Lithuaniam, sed distributis prope Vacam amnem agris, suis legibus imprudenter vivere permissa est. Itaque Ma-

hometicam superfectionem, contemptis sacerdotum Christianorum monitis pertinacissime tenuerunt usque ad Michoviam & Cromeri tempora cum se ad ritus nefarios servandos mutuo cohortarentur, qui dispersi facilius ad sacra Christiana pellici potuissent.

Pars altera non dispersa Mahumeticos ritus tenuit.

Brumpere funesti schismatis vincula quibus irreciti tenebantur, majorem aptea nifu Galli, Castellanique con-

Antipapae perfidia exosa omnibus.

um suffragiis novus crearetur Pontifex; Gallicos patres ac proceres ad celeberrimos conventus coegit, ut regia in iis consilia explicaret, de quibus haec author schismaticus (a) oculatus testis: Anno Domini MCCCXCVIII. de mandato regio fuit Parisius congregatio facta praelatorum, magnatum, & aliorum clericorum regni, in qua praesidentibus dominis ducibus & ceteris assistentibus quibusdam ecclesiasticis; & infra: Cancellarius Regis Franciae juxta mandatum, sibi factum publicavit editum subtractionis obedientiae Papae faciendae per totum dominium dicti Regis sub penis, &c.

(a) T. 10. de schism. p. 95. Celebrati Parisiis conventus.

II.

(b) Ext. lib. 13. de schism. p. 125. & in cod. MS. bibl. Vat. sig. num. 4927. P. 105.

Ca.

NOTAE [1] A Gendum hic suscipit Annalista de concilio, vel si mavis, de conventu a Gallis habito Parisiis in causa schismatis. Cum vero plus vice simplici concilia ea de causa in Gallis coacta sint, nec satis perspicue in annalibus distinguantur, juvat hic aliqua adnotare, quae rei per se obscurae lucem affundant. Primo igitur jussu Caroli VI. Gallorum regis praesules Gallicani Lutetiam convenerunt, ut de ratione tollendi schismatis ageretur, deliberatumque est a patribus, ut pontifices ambo cedere dignitate cogerentur. Concilium illud coepit anno 1394. die 4. Februarii, ejusque historia in collectione Veneto-Labbeana to. XV. col. 993. &c. recitatur. Solemnis propterea legatio ea de causa ad utrumque pontificem destinata fuit; uterque tamen pontifex acquiescere rogantibus recusavit. Tunc iterum convenerunt Gallicani praesules Lutetiam, ut ea quae res postulabat deliberarent. Ad secundum hoc concilium pertinere credo narrationem illam, quae apud annalistas legitur, ad annum praecedentem 1397. 4. Ex qua intelligimus conventum illum celebratum fuisse die XV. januarii ejusdem anni 1397. Verum cum inter annum 1395. & 1397. plus multum spatium intercesserit, certumque constat proxime ante legationem illam ad utrumque pontificem habitum fuisse in Gallis concilium, cujus nomine legati ad illos venerunt; ideo inter concilium anni 1395. & 1397. medium aliud collocandum esse suspicor, cujus sedem statui posse arbitror anno 1396. Concilium hujus nulla mentio sive in annalibus, sive in collectionibus conciliorum occurrit. Postremo tandem anno isto 1398. Lutetiam iterum convenerunt Gallicani patres, die XXII. maji deliberantque, ut ab obsequio Romanorum pontificum tandem abstineretur, quamdiu utroque cedente tertius alius eligeretur. Postremi hujus concilii acta vulgata sunt a Chastenet in supplemento novae historiae concilii Constantiensis, & ex eo in collectionem Veneto-Labbeanam tomo XV. translata. Ex illis vero ea desumpta sunt, quae de concilio huius deduximus. Alia pariter ad postremum hoc concilium pertinentia dedit Dachorius spicileg. to. I. pag. 798. nov. edit. quae in novissima Labbeana collectione a Veneto editore suppleta omnia sunt. Huc pariter spectare arbitror disceptationem illam patriarchae Alexandrini editam veter. monum. to. VII. col. 712. in qua neutri pontifici, utpote ambiguo, parendum contendit. Hanc vero orationem dictam ab eo fuisse coram patribus XXII. praesentibus pariter regis nonnullis principibus ex inscriptione praefixa discimus; ex quo numerus patrum concilii hujus effertur. MANSI

Carolus Dei gratia Rex Francorum universis Christianis salutem in Domino & integrationi sanctae matris Ecclesiae totis mentibus anhelare.

III. Schismatis mala tandem a Gallis agnita. Rex aeternus pia miseratione semper sitiens animarum salutem, suosque adoptionis filios in sui corporis charitate connectens, Ecclesiam ipsam supra firmam petram statuit, ac a semitis quarentium ambizioso cultu pretiosam substantiam pro vitandis hostis antiqui laqueis pedes docuit prohibendos, ut quaerentur non materiales, sed spirituales quidem ministri, & in eisdem filiis inconcussa charitas, ac perpetuo in ipsa Ecclesia indissolubilis unitas foveteretur; in qua non haec, sed abominationem desolationis videntes, compellit nos sincera fides, conscientia urget, & ipsa pulsat Ecclesia; ut accingentes nos operi Regum & aliorum principum fulti auxiliis ad integrandam causam Domini, ipsa abominatione fugata totis conatibus intendamus. Sane jam novit fere populus universus erumnas graves omnibus descendas Christianis, lamentabilemque scissuram, quibus post obitum felicis recordationis Papae Gregorii XI. ipsa Dei Ecclesia premitur ob nimiam ambitionem retinendi ipsius principatum: duobus enim semper ex eo ambizioso certantibus orti sunt errores mortiferi & dissidentia corda inter eos, quos in vera fide Christi charitas propagavit. Insurrexere etiam inter plures principes, magnates, & populos fremitus guerrarum ingentes, rancores & odia, quae soles Ecclesiam ipsam sopire, & sequute sunt non solum exheredationes immo & strages multorum, & per ipsos errores, prout credendum & summe dolendum est, perditionis quamplurimum animarum, & multa anima, prob dolor! simili subsunt periculo. Contententium ipsorum execranda ambitio satis patet, quorum quisque suae ambitioni intentus dum integra habere non posset, contentus est, ut facta probant, principatu partis Ecclesiae suae, ac retroponens, quod ex eo propter longevam & induxerat opinionem partis sibi adversantis apud illam non potest proficere pro tanto scandalo, videlicet perditionis animarum vitando, tenetur a suo regimine declinare, nedum ad abolendam hujusmodi perditionis causam, Ecclesiae scilicet unitatem procurandam non valeat, immo illi modis omnibus obviare studet, & hujusmodi schismati, & hunc & illum promissis & muneribus corrupendo perpetuum ministrare fomentum.

Bella ingentia ex eo confecta.

Debuerrunt haec dum schisma conflaretur perpendi.

contra schismatis durabilitatem iis ambiosis immo criminosi & damnati actibus procurant. Quam ob causam quantis malis Ecclesia ipsa sit obsita, quot subfaceat discriminibus hic texere longum esset; sed ut multam brevitate perstringam, videtur circa eandem Ecclesiam cum Jeremia plangendum, quod fuderit sola civitas plena populo, & quasi vidua domina gentium, princeps provinciarum facta sit sub tributo, ploransque ploravit jam dudum; nec fuit diu qui consolaretur eam ex omnibus charis ejus; hinc etiam existit, quod fidens improba paganorum progenies eam perdere, in Christi plebem infremuit, jam patris Christianorum, plurium quippe diversarum nationum stragibus limites sibi vicinos invasis, ubi deleta divino cultu & honore nominis Christiani, haec pessumdat ac conterit Ecclesiam antedictam usque adeo, quod adjunctis praemissis vere columna Dei viventis plene videtur nutare. Summi piscatoris sagena cogitur procellis intumescens in naufragii profunda demergi, nisi Reges atque principes Christiani, ut debitam reddant rationem de imperio suo Deo, commoveantur juxta debitum contra ipsos dissipatores Ecclesiae, unde spiritualiter nati sunt, quam & si ad Reges ipsos & principes, ut sacris canonum docemur eloquiis, debita Christiana religionis spectas quivero temporibus suis pacatam; nos, qui inter ceteros orthodoxos Reges vinculo specialiter astringimur, velut devotus ipsius Ecclesiae filius more progenitorum nostrorum maternis arumnis gemitibus compassi continuantes quoque cepta, recolenda memoria genitoris nostri, qui multa per tempora apud ceteros Christianos Reges, per solemnes ambaxiatus crebris repetitas vicibus, ut vellent ad Ecclesiae unitatem intendere, summo opere laboravit; ad eosdem Reges, postquam idem dominus genitor noster spiritum reddidit almo Patri, ob ipsas easdem causas missus ambaxiatus frequentes, ac demum, non quidam ut singularis, sed cum ipsorum Regum ac principum auxiliis, consiliis, & favoribus Ecclesiae lacerata, tantisque, prob dolor! agitatae turbibus integrationi corde sincero procurare volentes requisiti maxime super hoc tam per omnes felices recordationis Clementi quam per ceteros ejus adversarios obediens Reges & principes, quam etiam per adversarium ipsum, spontentem inter cetera, quod quamprimum nos ad id disponi sentiret, adhiberet & ipse omnimodam diligentiam, nihil de contingentibus omitiendo.

Calamitates ex schismate obortae.

Turciae in Christianas provincias grassati.

Falsa laus Caroli V.

Bonifacii erga Gallos officia.

IV.

Praeterea & per regni nostri praelatos, ac per dilectam filiam nostram universitatem Parisiensem pluries invitati sumus fidei micantem lorica, & accincti gladio divina legis clypeum conscientiae carissimus ad conterendum, talium comitati auxiliis, quae malignatus est inimicus in sancta. I. saque

taque tunc ne tam obessemus silentio & de-
sida, quam verbo & solertia poteramus
prodesse, excitavimus Clementem jam di-
ctum ad sevim hujusmodi dolendi schis-
matis elidendam pestem; & super hoc penes
ipsum, quantum fuit possibile, adhibuimus
operam diligentem. Successive sede Aposto-
lica per obitum dicti Clementis vacante,
languorem ipsius Ecclesie & gemitum non
obliti scripsimus sacro collegio Cardinalium
ut differret futuram electionem Pontificis,
quatenus per hoc cessione adversarii levius
procurata, prefati schismatis evulso faci-
lius sequi posset: verum Cardinales ipsi
priusquam nostrae super hoc eis directae li-
terae ad ipsorum possent pervenire notitiam,
intraverant conclave, ubi de futura pasto-
ris electione dictaeque Ecclesie unitate quam
melius poterant, ut tenebantur tractantes
singulariter privati ad sancta Dei evange-
lia, ut inde nobis debite patuit, promissi-
runt & juraverunt pro Dei servitio, uni-
tate Ecclesie sanae, ac salute animarum,
omnium fidelium quod absque dolo, fraude
& machinatione quibuslibet ad unionem Ec-
clesie & finem imponendum schismati quan-
tum in eis esset, quantumque pertineret ad
eos, laborarent fideliter & diligenter nec
ad eam differendam darent consilium vel
favorem, directe vel indirecte, publice
vel occulte, quinimo quilibet ipsorum, eti-
amsi ad apostolatam assumptus esset, ser-
varet sane & veraciter haec omnia sine ma-
chinatione, excusatione, & dilatione qui-
buslibet & usque ad cessionem inclusive per
ipsum de papatu faciendam, si Cardinali-
bus, qui tunc erant vel essent in futurum
de tunc existentibus, aut majori parti eo-
rundem id expedire videretur pro bono
Ecclesie, & unitatis praedictae, prout haec
latius per cedulam factam in ipso conclavi
subscriptamque propriis manibus ipsorum
Cardinalium clare patet. Unde facta & sub-
scripta per singulos Cardinales eosdem hu-
jusmodi cedula elegerunt de ipsorum gremio
existentem cum eis in eodem conclavi Pe-
trum tunc Cardinalem vulgariter dictum de
Luna post ejus assumptionem hujusmodi nun-
tiationem nomine Benedictum: quo ad re-
gendam Petri naviculam sic assumpto jura-
vit solemniter, prout vere nobis nuntiatum
est hujusmodi juramentum.

Subsequente assumptione sua nobis illico
nuntiata exultavit cor nostrum in Domino
& gratias innumeratas egimus sperantes quod
per ejus medium attolleret nobis Deus cir-
ca praefatam integrationem Ecclesie, desi-
deria cordis nostri. Postmodum vero ipse
pro parte sua per ejus ambaxiatores solem-
nes bina vice nobis exponi fecit, quod ma-
gnam zelum gerebat ad extirpationem schis-
matis & Ecclesie unionem, quodque in hoc
nihil facere volebat sine consensu, directio-
ne, & voluntate nostra, exhortans nos
& deprecans, ut in hoc negotio vellemus

De nuncupato a Petro c Luna in conclavi sacramento.

Post succupatum antipapatum repetito.

Ejusdem hypocri-
sis.

sine intermissione incedere; siquidem & ad
ipsum destinare notabiles & fideles viros
veram & cordialem affectionem ad Ecclesiam
unitatem gerentes, plene de viis & modis
utilibus & accommodis per nos in hac ma-
teria deliberatis instructos, fulcitosque po-
testate optima, quo ulterius non remittendo
ad nos, deliberata posset executioni man-
dare, quibus & ipse nudare posset integra
intrinseca suae mentis, ubi nihil apud eos
de contemptu ipsius occultare, nihil vole-
bat incognitum remanere, subiungens se
adinvensisse unam viam optimam atque bre-
vem, qua faciliter unio sequi posset, seque
illam aperturam ambaxiatoribus mittendis
per nos, dum tamen tantae forent aubori-
tatis, quod omnia eis revelare posset ut
nobis; ac nihilominus nos certificans, quod
non recusaret quancumque viam sibi pos-
sibilem tendentem ad Ecclesie unitatem, im-
mo deliberatus erat consentire & considera-
ta cordiali affectione nostra, illam prosequi
toto posse.

Nos quoque, qui hanc unitatem, teste
Deo, mente gerimus pra caeteris desideris
cordis nostri, considerantes hoc & ponde-
rantes permaxime, recolentesque requisiti-
ones iteratas per Reges, principesque ac
adversarium praedictos, convocavimus con-
cilium praetorum, capitulorum, nobilium,
universitatum plurimum, sacrae pagine &
utriusque juris doctorum, religiosorumque
devotorum, & aliorum procerum regni no-
stri: inter quos visis diligenter, fideliter-
que discussis ac digestis mature plerisque
visis, tandem per opinionem ipsius convocati
concilii comperimus assumendam tanquam
melioem, certioem, honestioem, brevio-
rem, & melius conscientiam Christianidelium
serenantem, immo solam plenarie schismatis
extirpaticem, viam cessionis amborum con-
tendentium per modum, qui sequitur, pra-
trandum, quod videlicet contententes pra-
dicti, habita prius plena & sufficienti se-
curitate in certo loco securo & congruo ab
eis eligendo, convenirent personaliter cum
suis collegiis & aliis personis, de quibus
expediens videretur sub protectione & po-
testate illorum principum & dominorum de
quibus expediens duceretur considerandum, ubi
cassatis & annullatis processibus, senten-
tiis, atque penis spiritualibus & tempora-
libus latis & promulgatis hinc inde quomo-
dolibet per utrumque contententium & pra-
decessorum suorum, assumptos ad cardina-
latum omnibus & singulis utrobique in ipsa
dignitate existentibus; confirmatis etiam, ra-
tificatis, & canonizatis ac certa scientia
dispensationibus & promotionibus omnium
hinc inde ad praeturas, dignitates, offi-
cia, & beneficia quaecumque ecclesiastica
promotorum, ita quod non habentibus com-
petitores simpliciter in praeturas & bene-
ficiis hujusmodi remaneret; habentes vero,
qui canonicatum aut beneficium seu locum
prin-

Et inane
nes pra-
rigiae.

V.

In con-
ventu Pa-
riensi
abdicatione
commenta-
data.

Flagita-
tum ut
pars
utraque
conveni-
ret.

Censuras
solveret.

Auctora-
menta
ecclesia-
sticorum
haberet
rata.

principalem beneficium possident, episcopatus
seu beneficia hujusmodi integre remanent
eisdem, & aliis partem dictorum, vel be-
neficii possidentibus provideretur de pensione
annua usque ad valorem eorum, quae ante con-
firmationem & canonizationem hujusmodi
possidebant, donec essent alibi per sedem Apo-
stolicam collocati: nihil possidentes autem
sic expectarent sedis Apostolicae provisio-
nem jam dictae; insuper & provisio utri-
que hujusmodi contententium de bono suffi-
cienti statu, quo post renunciationem congrue
sustentari possent: provisio etiam contra
conspirationes, divisiones, turbationes, du-
bias, & perplexitates, quae post cessionem
utriusque sede vacante contingere possent,
quantum humanitus esset possibile, ultra
constitutionem Gregorii X. declaratam in
concilio Lugdunensi, demum omissa juris &
partium discussione & definitione quacumque,
ambo contententes jam dicti in forma de-
bita suae mora & dilationis cederent se re-
nuntiantes juri quod habent, seu habere in
papatu praetendunt; unde hujusmodi renun-
ciatione facta Cardinales hinc inde creati,
qui per assumptionem praedictam facerent unum
& indubitatum collegium intrarent conclave
& secundum juris dispositionem proced-
erent ad futuri electionem pastoris, qui
debite omnia praemissa & singula ratifica-
ret, approbaret, & laudaret ad abundan-
tem cautelam, quam siquidem viam [nisi
nobis melior vel aequa sibi per ipsum Be-
nedictum vel alium aperiretur] pronuntiate
hujusmodi assequenda velis melioem ac
magis, ut praerogatur, accommodam ple-
nissime conscientiarum omnium sedativam
delegimus ipsi Benedicto consulendam per-
suadendamque simpliciter primo & post per
nos rationabilibus mediis cum aliorum quo-
rundam Christianorum Regum & principum
auxilio, consilio, & favore, donec habitus
sit unio prosequenda.

Proinde consideratis praemissis, ut praer-
feratur, nobis expositis parte sua, legatos ad
eum, quantum plus poterimus suae praedictae
nobis misse intentionis aptos & consonos, il-
lustres videlicet regales pro-apia duces Jo-
annem Bituricensis, Philippum Burgundiae
patruos, & Ludovicum Aurelianensem fra-
trem nostrum, hujusmodi quidem unitatis &
pacis ferventissimos zelatores, cum certo-
rum praetorum multorumque literatorum
virorum notabili comitiva direximus, qui
juxta mandatum nostrum, aperta sibi prius
eorum adventus causa, inde petita & ob-
tenta, licet difficiliter, exhiberi cedula
conclavi superiecta, antequam viam ali-
quam aperiret, sibi humiliter supplicavit,
ut dignaretur viam, quam nobis se adin-
venisse scripserat, aperire, offerentes par-
te nostra, si vera ipsa & conveniens foret,
nec inveniretur melior; auxilium, consi-
lium, & favorem ad prosecutionem illius;
ipse vero per diversa temporum intervalla

Juris ratio
non excu-
teretur.

Cederet
pro salute
Ecclesie
verus Pa-
pa cum
antipapa.

VI.
Ut missi
fuerint ad
antipapa-
tam
principes.

in effectum viam compromissi aperuit sub
his verbis, facta & data securitate suf-
ficienti.

Convenient dominus noster cum suo col-
legio & intrusus cum suis antecardinalibus,
qui ire possent seu vellet, alias consenti-
rent vel darent potestatem consentiendi in-
frascriptis & aliis de quibus fuerit concor-
datum, praemissisque ac praesentibus ordina-
tis, dominus noster pro parte sua in certo
numero & alter etiam alias solidem pro
parte sua eligent personas timentes Deum
& bonum zelum ad Ecclesie unionem habentes,
quae simul convenientes, ac etiam prius
praesito per earum juramento super sancta Dei
evangelia, & coram eis duobus & aliis,
de quibus videbitur de diligenter & fide-
liter procedendo in negotio hujusmodi, ad
solum Deum & Ecclesiam habentes respo-
sibilem, amore, odio, & timore cessantibus
quibuscumque auditis & examinatis facti &
juris utriusque partis rationibus hisque re-
cta intentione discussis, prout qualitas ne-
gotii patitur & requirit, declarent quis
istorum duorum jus habeat seu etiam reman-
ere debeat in papatu cum certa & suffi-
cienti submissione de tenendo & observan-
do quicquid per praedictas personas, ut pra-
feritur, electas vel duas partes earum de-
claratum fuerit, seu etiam diffinitum, etiam
adhibitis hinc inde provisionibus in pra-
missis necessariis & utilibus seu etiam tra-
ctatum Benedictus ipse via fecit adiacere
sequentia.

Item ut optata unio in dicta Ecclesia pos-
sit haberi & non possit per aliquam viam
differri, si ambiguitas, difficultas, seu
etiam diversitas aliqua oriretur seu orian-
tur, praedicti electi vel major pars pro-
videant ad cautelam ecclesie Romanae de
altero istorum duorum per modum provisio-
nis, & etiam quoad serenandas conscien-
tias, tollendas versutias & occasiones ho-
minum peractorum quoad illum, contra
quem pronuntiatum fuerit, seu etiam per
viam provisionis ordinatum haec pronun-
ciatio seu ordinatio habeat vim renunciatio-
nis spontanea & legitime facta, & proinde
quoad eam censetur sedes Apostolica vacare:
ac insuper ad cautelam remunerabit i-
bidem & ille, de quo declaraverint, seu
etiam per viam provisionis ordinaverint,
quod debeat remanere in papatu, ut supra
praemittitur, jus plenius etiam de novo ad
cautelam acquiratur per declarationem, seu
ordinationem vel provisionem hujusmodi, ac
si alias sede Apostolica vere vacante cano-
nice electus fuisset in Papam; & etiam ad
cautelam ibidem in continentis per eos, ad
quos alias electio pertinet, ac per dictos
deputatos ad pronuntiationem, seu provisio-
nem hujusmodi eligatur in Papam, & de
his fiant ordinationes apostolicae etiam de
consensu eorum, ad quos pertinet in for-
ma

Proposita
ab antip-
compro-
missi ludi-
bria.

Fallaces
pactiones
ad fucan-
dam perfu-
diam.

VII.
Quibus
ambages
& tentis
erroris
retia.

Conven-
ticulum
pro concilio
obstru-
tum.

Confilia antipapa plena doctis.

VIII.

Mille impleta difficultatibus.

Difficultates celebrandi concilii.

In progressu augenda.

De electionis Urbani casu nunquam inter se consensuros oppo-

ma, quae sufficerent secundum consilium pe- ritorum; & addi posset pro majore securi- tate praedictorum praemissorum consensus eo- rum, qui pro praelatis & principibus utri- usque obedientiae haberent ad hoc potestatem ut sic etiam quasi vim generalis concilii habere videretur, quae siquidem via quam callide quam versute inventa quantisque sit in ejus aggressu, progressu, & egressu dif- ficultatibus & erroribus circumseptis, alias per certos ambaxiatores nostros eidem Be- nedicto late fuit apertum.

Insuper & charissimus frater noster Rex Castellae, qui hanc velut inutilem & perni- ciosam multis nationibus, etiam in scriptis solemniter refutatis, improbatum pridem in responsione per eum consanguineo nostro cha- rissimo Regi Aragonum elegantissime facta, liquide demonstravit: ac nos, si plenius ex- aminare vellemus, profecto traheremus ma- teriam valde longam. Verum ut constet quod non omnis, qui dicit: Pax vobis, quasi columba audiendus est, propterea expri- mendo ipsas viae inutilitatem iniquitatem- que, pauca de plurimis duximus hic tan- genda: est enim in ejus aggressu ex eo dif- ficilis, quod uterque contendendum locum, in quo simul convenire habebunt, nedum op- zabit immo contendet eligi sub obedientiae suae ac principum sibi faventium & adha- rentium potestate, qui alteri parti procul- dubio suspecti erant. Verum & cum ipsius loci assignatio ex principum utriusque obe- dientiae consensu dependeat, difficillimum erit in hac via, quae per discussionem feret ipsorum habere assensum. Praeterea cum se- cundum viam hujusmodi ejusque practicam in ipso loco debeat principum & praelatorum utriusque obedientiae fieri convocatio, quis in convocando, veniendo, moram trabendo finemque negotii [quippe dispositi ad proli- citatem grandem] spectando, ac etiam sum- ptus nedum proximis, immo importabiles monstrando, immentas difficultates non vi- deat? re vera tot essent & tantae, totque inconveniunt inde emergerent, quod est quodammodo usque adeo, quod nec amove- ri nec evitari possent. In ejus vero pro- gressu seu prosecutione quantis sit onusta di- spendii, quot periculis animarum & cor- porum ac rerum damnis irreparabilibus; prima hic de amplissimis tangamus, & pau- ca de multis. Sunt enim ipsi contendentes nulli dubium est, in facto contrarii: quam- obrem certissime credendum est, quod ipso- rum quilibet eliget personas sibi fidas, con- junctas, & in sua opinione consonas atque fa- das: & contra alteri partis, eo quod non attendunt rationes & jura, sed potius ip- sorum affectum, suspectos: itaque tales ut- rinque electas circa hujusmodi contrarie- tatem facti usquam concordare quis cre- dat? erunt potius discordes contentionibus atque votis: sic causam Dei & Ecclesiae

per contrarietates, difficultates, & dilati- ones protrahant dispendiosa per tempora; immo [quod absit] hoc gemebundum & lugubre schisma perpetuo radicabitur tunc maxime, quia discutere habent rationes, facta, & jura partium, prout qualitas ne- gotii patitur & requirit: & haec quidem discussio varia incidentia emergentiaque, interlocutoriaque productiones testium, & instrumentorum probationes, reprobationes multimodas, alios etiam plerosque articulos interminabiliter continet & includit: tunc etiam quia, sicut ex practica hujusmodi via patet, compromissarii ex utraque parte sunt totidem eligendi, ex quo juxta legem ci- vilem praesumimus, quod res sine exitu fe- re futura esset; potissimum quia ad hoc una pars pauciores quam alia non eligeret, & inde non prodiret imparitas numeri in com- promissariis juxta ipsius legis consilium opi- nimum, tum demum quia sicut habet practi- ca hujusmodi, omnino non aggressum exe- cutionis ipsius viae revocandi sunt proces- sus & sententiae fulminatae hinc inde per contendentes eosdem, assumendi in Cardina- les omnes qui ad hujusmodi titulum seu statum per utrumque contendendum sunt as- sumpti, canonizandi tituli & promotiones in utraque obedientia, quibus hujusmodi via ex eo nequam & inepta constat, quia si dicti compromissarii darent bonum exitum, sicut nec praesumimus ex praedictis, conveniens esset valde, quod ille qui jus in papatu non habet, ac sibi adhaerentes possent vincere, quorum malitia, forsitan compromissariis, notariis, testibusque, & aliis subordinatis nota esset, & via ipsa non fortiretur exitum, essentque quoad tunc facta, partes veri Papae & adhaerentium sibi oppressae.

Ceterum si dicti compromissarii [quod verisimiliter non est credendum] in uno ex ipsis contendentes concordarent, certe non propterea res finem haberet, non enim per haec quietarentur conscientiae plurimorum, qui non immerito dicere, quod propter arctatam potestatem, prout ex additioni- bus ipsius viae patet, eligendi alterum de duobus neuter debuit, immo nec potuit eli- gi. Non abiiciuntur etiam scrupula, quo- rum plerumque diceretur a multis, praesertim adhaerentibus ei, contra quem ipsi compromissarii declararent, compromissarios ipsos vel testes vel alia & forsitan omnia, intervenientibus corruptionibus aut aliis, quae humanum solent pervertere iudicium, perperam processisse; sicque declaratum seu sententiatum injuste, quod ipsi adhaerentes in hujusmodi adhaesione oppositionis tenaci- ter per longa temporum curricula radicati se scandalizatos & in conscientia non claros perpetuo reputarent. Hoc nempe schisma qualitatem habet mirabilem, & alias inau- ditam radicationem, scilicet a sui origine seu introductione fortissimam, quae sic die-

Num- quam ex- cutiendis testibus & instru- mentis fi- nem im- positum iri.

De com- promissis arbitris conciliandi nullas spes otten- di.

IX. Si conciliari con- tingat non paca- tum iri fi- delium mentes.

Arbitros testeque in suspi- cionem fraudis adductum iri.

Tale schismatis genus nunquam auditum.

bus crevit & robore; etenim uterque praedictorum personaliter contendendum ab eis- dem Cardinalibus eodemque collegio, quam- quam diversis modo & vicibus, electus praetenditur, uterque contendendum eorundem opinionem firmata se afferit verum Papam.

Utraque partium grandem obedientiam, magnam adhaerentiam usque nunc habuit at- que fixam: sunt enim utriusque opinionis & allegationes solennes confectae per pruden- tes & literatissimos viros, etiam super ca- su per Cardinales antiquos in exordio schi- smatis posito, ac in scriptis reducto: quo etiam supposito adeo sunt solemnium viro- rum opiniones contrariae, ut nusquam per compromissarios ad concordiam plene reduci possent. Praeterea per ipsas allegationes & opiniones quilibet hujusmodi contendendum multis abundat sequacibus, & sunt plures neutrius obedientiae: fuit insuper hujusmodi schismatis & est, pro dolor! longeva in dies protractio, quia saepe vetera recenti- bus obruunt, sicque rerum gestarum ob- livione inducta latet aut abducitur veritas. seu in contrarios terminos exhibetur, quo fit ut, cum propter obitum eorum, qui factum noverant, viderant & palpant, rei veritas haberi nequeat, & adhaerentes praefato adversario dicentium Cardinalium an- tiquorum testimonium respuant, dicti com- promissarii declarando seu sententiando, e- ligendo vel affirmando, errare possent in fa- cto, ne dicamus in iure. Ex his itaque clu- re colligitur, quod sicut medicina frustra sit, qua sanitas non confertur, sic praescripta via & quod plene schisma non tolleretur, consci- entias non placaret, inutiliter & sine exitu salubri in perniciem plurimum animarum tentaretur.

Ex his vana ab antipapa ludibria suggeri concluduntur.

X. A Gallo & Castellano repudiata.

Postula- tus ab eisdem Petrus e Luna ut se abdicet.

legatorum adventum, quam post, iidem le- gati frequenter pluribus intervallatis die- bus, quandoque sine ipsis Cardinalibus & plerumque cum eis suppliciter & cum hu- militate permaxima eandem requirere fe- cerunt, quam etiam per se Cardinales ipsi ante adventum legatorum praedictorum & post, prout veraciter sensimus compassi ca- lamitatibus ipsis Ecclesiae, & aliquando eorum vocibus lachrymosis pluries iteratum suppliciter & obnixae, & tamen idem Bene- dictus continuo totus ambitioni intentus vi- am ipsam admittere recusavit, asserens con- tra sanctiones canonicas eam exemplo per- niciosam, Dei offensivam, non juridicam, nec alias practicatam; saepe dicti legati, videntes eum in sua ambitione non modi- cum induratum, & cupientes unionem praedictam eo posse commodius procurari, quo circa eam cautius ageretur, requisierunt Cardinales eosdem, ut in quadam cedula, per nostrum consilium admissa cessionis vi- am electam fuisse per eos quodque consule- bant supplices ipsi. Benedicto, ut accepta- ret illam propriis manibus se subscriberent, Cardinales ipsi grato animo facere volue- runt: sed hoc ad notitiam ejusdem Bene- dicti perducto, mox per certas ejus literas monuit, requisivit, & hortatus est Cardi- nales praedictos, in virtute sanctae obedien- tia ac fidelitatis, ut sibi in prosecutione viae suae adhaerent, inhibentis nihilomi- nus in virtute ejusdem obedientiae, ne in dicta cedula se subscriberent nec etiam con- sentirent, protestans contra eos, si contra- rium fieret per eosdem, etiam quod si ali- ud per eum fieret, seu diceretur, id & ea, & quidquid ex eis sequeretur, vel ab ea re reputabat & volebat non valere, & ha- bere penitus pro infectis: quas quidem mo- tionem, inhibitionem, & protestationem requisitus suppliciter per ipsos legatos etiam renuit revocare: post vero requisitiones ali- as tam simul quam particulariter factas du- ces & Cardinales praedicti credentes ejus- dem Benedicti duritiam per supplicationes humiles saepius iteratas frangere, omnes si- mul flexis genibus, & eorum aliqui lachry- mando, supplicarunt quatenus perditioni Ec- clesiae compatiens in periculo animarum, vi- am praedictam, sicut tenebatur, acceptare dignaretur: ipse vero fortius induratus quam antea rigidus solito acceptare negavit.

Postmodum quia idem Benedictus requi- situs per dictos de acceptanda praemissa via cessionis iteratam per ipsos legatos suppli- cationem fixas in suo ambizioso proposito nul- latenus admittere voluit, saepe dicti lega- ti videntes lucem clarius, quanto ambitu sa- ragebat retinere papatum, animarum saluti providere non curans, seque propterea non posse de cetero circa praemissa proficere a- pud eum, iter arripunt ad nos, eorum re- lationem facturi, quam postquam applicue- runt hanc civitatem nobis fecerunt solemniter

Prætulit antipapa- tus factum salu- ti publi- cae.

Vim suis anticardd. infert.

XI.

Postmodum quia idem Benedictus requi- situs per dictos de acceptanda praemissa via cessionis iteratam per ipsos legatos suppli- cationem fixas in suo ambizioso proposito nul- latenus admittere voluit, saepe dicti lega- ti videntes lucem clarius, quanto ambitu sa- ragebat retinere papatum, animarum saluti providere non curans, seque propterea non posse de cetero circa praemissa proficere a- pud eum, iter arripunt ad nos, eorum re- lationem facturi, quam postquam applicue- runt hanc civitatem nobis fecerunt solemniter

Mendacia diffeminat.

Pia Caroli vi. denuntiatio.

Intermissi a Pont. & antip. communi consensu anathematismi.

Plurium Regum legatio contempta a Petro e Luana.

XII.

Denuntiata ab eo defectio.

ter & extense. Successive tandem Benedictus ad suam ambitionem hujusmodi palliandam quosdam per diversa mundi climata mandavit falsificos, qui non erubuerunt contra veritatem seminare, quod iidem illustres duces legati solum & ideo aperuerant viam cessionis simpliciter parte nostra, ut illico cederet, ut unus Gallicus eligeretur in Papam: quod falsissimum probare possunt quamplures in facta tunc requisitione presentes: docti namque per Apostolum, Christi vestigiis inbaremus, apud quem sicut non fuit Judæi aut Græci distinctio, sic nos in sede Apostolica nullius nationis hominem preponderari seu anteponi cupimus, bonum enim & gratum habemus quemcumque sive Africanum sive Arabem, sive Indum, dum tamen vere orthodoxus recte inbareat fidei, nec secus cuiuscumque rei cupidine illum maculet seu trahat quomodolibet in errores. Missi etiam ad ejus adversarium antedictum episcopum Tironensem, ignorantibus Cardinalibus super quolibet, cum sine ipsorum consilio & assensu, ut sacris canonibus institutum est, nil arduum facere debeat; quod vero fecit, ignoratur: sed tam idem Benedictus contra adversarium suum predictum, quam ipse adversarius contra ipsum post ejus Tironensis missionem ab inchoatis & continuatis olim processibus fere per biennium destiterunt, ex quo colluso inter eos nimirum vehementer presuntur, & hinc damnabilis ambitio utriusque &c. Nos autem coepta feliciter prosequi cupientes, habito per opinionem iterum convocati concilii Ecclesie regni nostri, quod prefatus Benedictus, ex quo post prefatorum legatorum adventum aliud non fecerat, quo optata unio sequi posset, parte nostra iterum, sed ultimo ad adversarium antedictum, sicut remanseramus olim cum charissimo filio nostro Rege Anglorum serenissimo requirendi erant, ut acceptarent viam cessionis prescriptam, nostram una cum Castella & Anglie predictorum nunciis tam ad prefatum Benedictum, quam ad eundem suum adversarium missimus ambasciatores solemnes, qui mandato nostro simul cum Regum jam dictorum nunciis eundem Benedictum requisierunt humiliter & obnixè, ut pro Dei reverentia, proque tam mortifera fuganda peste sepe dictam viam cessionis acceptaret, si egregie gregi Domini mederi misericorditer dignaretur.

Tandem via ipsa in presentia ejus de sui mandato multis subterfugiis improbata, ambasciatores & nunciis predicti reverenter summarunt & requisierunt eundem illa vice pro omnibus, ut infra certum terminum jam elapsam ipse & adversarius ejus taliter agere deberent, agerentque & facerent, quod in Ecclesia Dei sancta esset unicus, verus, & indubitatus Papa, intimantes nostro & predictorum Regum nomine, significarentque sibi ac toti Christi-

anitati ex tunc, quod si sic actum non foret, nostra & aliorum predictorum Regum firma erat intentio pro ipso schismate sopiendo effectualiter providere, querere, & procurare ejus vias & modos, quibus sine ampliori dispendio ipsa Ecclesia uniretur. Procuraremur insuper toto posse, quod cessarent omnia, quibus & per que presupponebatur, & poterat verisimiliter presupponebatur indurationem ipsius pestilentis schismatis usque nunc fuisse preteritam: ipse vero in sua duritia perseverans respondit, quod non obstantibus omnibus dictis & allegatis per ambasciatores ipsos, non erat sibi adeo satisfactum, quod pro tunc posset acceptare viam cessionis predictam, sed amplius debebat cum fratribus suis & aliis inde Regibus suam significare intentum, sicque iidem ambasciatores tunc ad adversarium prefatum continuatis tandem dietis attingunt urbem, ubi nuncii, & nuncii predicti Regis Anglie aperta per eos predicta via cessionis jam dicto adversario supplicarunt, nostrique & Regis Castella rogaverunt, ut predictam viam cessionis acceptaret pro consequenda Ecclesie unitate: ad quod ipse quasi una lingua cum dicto Benedicto respondens dixit; quod in tam brevi tempore non poterat super tam gravi de liberasse materia: haberet tamen, quamprimum posset, deliberationem cum fratribus suis & aliquibus tam presentibus quam absentibus, inde Regibus intentionem suam nuntiaret. Verum quamquam uterque contendendum ipsorum, ut prescriptum est, dixerit se facturum, ambo tamen suis improbis cupiditatibus irrevocati ad id intendere curaverunt: quinimmo sicut experientia monstrat fecere contempserunt, quamvis idem adversarius ex parte electorum imperii & aliorum plurium principum sue obedientie de acceptando viam pacis fuisset etiam solemniter requisitus. Perstringitur injuste Bonifacius, cum illum ad committendam concilio tecumenico causam paratum viderimus, idque Anglorum testimonio confirmatum visuri sumus: Pergit Gallorum Rex.

Successive Rex Castellæ predictus, cupiens magnopere, totus ipse catholicus & devotus filius Ecclesie, hujusmodi unitatem, direxit ad nos literas ejus & nuncios, per quos predictam viam compromissi nobis significans improbasse, tandem subtractionem totalis obedientie pro exequenda premissa via cessionis & hinc unioni assidue sublata mora dicto Benedicto fieri multis rationibus persuasit: cujus perseverantia, nec non & premissis & aliis non mediocriter ponderatis, verum & signanter in memoriam revocatis requisitionibus invitationibusque Regum & principum predictorum, cupientes rem usque tunc diligenter ductam auxiliante Domino, ad votivum finem perducere, iterato vocavimus modo premissi-

Datum a Bonifac. trium Regum oratoribus responsum.

XIII. Castellæ Regis concilium.

Quid in Gallia delibatur.

XIV.

Falsæ opinionis antipap. abductæ.

Perstringitur in Bonifac. sui nimis amor.

filium ecclesie regni nostri deliberaturum nobiscum de modis aptis & congruis ad executionem via cessionis predictæ; in quo quidem consilio ex ordinatione nostra premissa recitato processu & causa convocationis aperta, concludendo quod quisque deliberato & nobis fidenter consuleret an pro executione via cessionis predictæ totalis, an particularis obedientie denegatio, aut quis modus alius expediret: nos, volentes eorum convocatis materiam aperiri, ut ipsa aperta quisquis nobis salubrius consuleret, & inde conclusio melior sequi posset, certos partem affirmativam, quod videlicet neganda erat obedientia, & alios negativam ordinavimus seu deputavimus defensores.

Itaque alternatis diebus in consilio nostro modo & forma, quibus audientia in curia mandantur, presentibus quidem illustribus prefatis, necnon Borbonii & Barenii ducibus ac Joanne Nivernensi & Amedeo Sabaudie comitibus consanguineis nostris, & prelati & aliis, ut premititur, convocatis personaliter presentibus, tum procuratoribus nonnullorum ex eisdem vocatis, qui impediti legitime tunc fuerunt absentes auditis, & perceptis plene omnibus rationibus & motibus per ipsos deputatos apertis & eis plene in consilio predicto discussis per opinionem eisdem consilii comperto inter cetera, quod excellentes in Ecclesia, sicut asserit Augustinus, paci debent vigilanter intendere, ne propter suos honores superbe agendo schismata faciant unitatis compage disrupta, subditi vero ita ipsi obedire, ut semper ipsi Christum anteponan, ne eorum vana autoritate seducti se ab unitate dirumpant; quodque illi vere schismata faciunt, qui contra constitutiones canonicas aliquid proterve agunt per id Ecclesiam dividentes, immo & qui alicuius temporalis commodi maxime glorie & principatus sui gratia falsas & novas opiniones vel gignunt vel secuntur veri heretici sunt, & qui scindunt ecclesiam eadem ratione schismatici; quod insuper Papæ etiam unico indubitate recipienti & multo magis notorie facienti aliquid, quo Ecclesie universalis turbatio, subversio, vel distractio seu qui verisimiliter timeretur, sub pena seu periculo peccati mortalis obediendum non est, cum mala futura precaveri debeant non juvari; cum etiam Retro & ejus successoribus ad edificationem, non ad destructionem, si collata potestas; comperto præterea, quod quia ii duo contententes predicti pluris requisiti suppliciter & juxta evangelicam doctrinam sufficienter moniti refutarunt, & refutat pertinaciter acceptare viam, qua ad ipsius unitatem Ecclesie perveniri posse facilius & commodius; immo in suis ambitionibus intenti, versaque in laqueum tortuosum, & ubique ponentes scandalum, ipsam damnabiliter fu-

giunt integrare, satagentes quisque videlicet in sua obedientia retinere cathedram, qua ut verbis Augustini utamur, eo foret utriusque fructuosior quo gregem deposta magis colligeret, quem retenta dispergit, cum pro pace Christi ipsi esse debeant vel non esse, cumque non propter eos episcopi sint, sed propter populum, cui sacramenta ministrant; quia etiam contententes predicti ad obviandum hujusmodi unitati proventus ecclesiasticos, sicut premissum est, dissipando, & ad id reddendo christicolis suis corruptionibus indispotus perperam, & notorie schisma faciunt sive fovent, ac quantum in eis est, causam perpetuationis præbent, crimen schismatis incurrentes; quia etiam ex ipsorum obstinatione tam grave & notorium subsistit scandalum, quod ipsi & eorum quilibet ad hoc obligatus præ ceteris usque nunc tollere non curavit nec curat, immo id protestantes habet odio, & quantum potest, flagellat, sibi que faventes promovet ac scissuram pro posse nutrit, ex quibus subversio, destructio Ecclesie vehementissime sequi timentur, si multi clerici in questione Anastasii præelegere mori, tum etiam sine sententia & declaratione canonica se abneget. Falsa est hypothesis, nam Anastasium II. calumniis fuisse appetitum a clericis Romanis schismaticis, qui Laurentium antipapam adversus Symmachum secuti sunt, demonstrat Cardinalis Baronius (a). Si etiam Guido archiepiscopus Viennensis postmodum factus Calixtus secundus una cum prelati tunc in consilio Vienna assistentibus a Paschalis obedientia recedere tunc decrevit, falsum etiam est hoc assumptum ex Baronii annual. tom. xii. anno MCXII. licet enim Paschalis ignarus esset in tuenda ecclesiastica libertate, nullum schisma constatum est, multo magis pro vitandis videlicet notorietate scandali, favoraria schismatis, subversione Ecclesie & animarum periculo, ambitaneque & cupidine contentendum eorumdem jubemur a Domino per Moysen ab hujusmodi pervertissimorum hominum consortio separari, ne simul pereamus in peccatis eorum, cum juxta sacrum eloquium sacrificium eorum sit panis lucis omnes ex eo comedentes contaminans, & digni sunt morte non solum qui faciunt, sed & qui facientibus quomodocumque consentiunt.

Præterea, ne de cætero habeant unde hujusmodi dolendo schismati fomenta ministrent, cum præsertim illi non debeant aliqua nomine Ecclesie possidere, qui nolunt in pace tolerare pacis auctorem, immo facilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus justitiam negligat, quam frangitur, & in justitia dedecus acquiescat; totalis obedientia est eis & eorum cuilibet deneganda. Nec nos & ceteros principes catholicos debent hominum vaniloquia prout ait Pelagius, in aliquo retardare, dicentium quod

Objecta utriusque ecclesiarum dissipatio.

(a) Baron. to. 6. A.C. 497.

XV. Disceptatur an liceat eos urgere ad abdicacionem.

quod Papam persequimur. Errant certe hujusmodi fabulationes & rumores; non enim persequitur nisi qui ad malum cogit, ille vero, qui ea, quae male aguntur, reprimat & animarum salutem requirit, non persequitur: sed quia malum est schisma, per nos & Reges ceteros hujusmodi opprimi debere homines & canonicæ scriptura auctoritas, & paternarum nos regularum veritas docet. Nos itaque, qui ut Reges ceteri, a Domino per prophetam nunc precipue intelligi meremur, quando fidei murum sic ubique aries lacerat inimici; praemissis omnibus & singulis ac aliis in hac parte considerandis, signanter violatione juramenti in introitu conclavis [ut praefertur] praestiti, quod Deus, qui conscientia testis est, sic recipit, sicut Cardinalium cœtus, cuius est praestitum, intellexit; habendo praeculis solum Deum debita cum maturitate digestis, non valentes tam enormia, quibus Ecclesia Dei sic graviter scandalizatur, sine Dei offensa oculis convenientibus pertransire, sed claris progenitorum nostrorum vestigiis inhaerendo, cupientes ipsius Ecclesiae integrari scissuram; totis insuper conatibus, omnibusque modis post hæc, ad quae peragenda sacrae sanctiones nos instruant, procurare, cum Regem & principum aliorumque fidelium consilio, auxilio, & favore, ac prosequi cum effectu hujusmodi unionem, pro qua habenda hæc agimus; in nomine sanctæ & individuae Trinitatis Patris & Filii & Spiritus Sancti, ex quo dicti contendentes, ob ambitiosam pertinaciam praemissorum ab eorum obedientia repellunt cunctum populum Christianam, & nos quidem praemunite triumphali vexillo venerabilis sanctæ crucis, assistentibus nobis ad hæc principibus prosapie nostræ, ac pluribus principibus aliis etiam, & ecclesia regni nostri & Delphinatus, dicentes cum Marthia Propitius sit nobis Deus; ab obedientia totali ipsius Benedicti, de cuius adversario hic mentionem non facimus, cum nusquam sibi obedientiam, sicut nec obedire volumus nec debemus; non ecclesia, clerus, & populus regni nostri ac Delphinatus de predictorum vocatorum consilio & assensu recedimus, & nunciamus auctoritate praesentium recessisse; volentes inter cetera, quod ab inde in antea ipsi Benedicto, suisque collectoribus & aliis officariis quibuscumque, suis etiam complicitibus, fautoribus, & sequacibus, ac procuratoribus eorum nullus cuiuscumque conditionis fuerit de redditibus, proventibus, & enolumentis ecclesiasticis quomodocumque & ex quacumque causa solerant respondere praesumat, &c. [nonnulla ad collationem & administrationem sacerdotum spectantia decernit.] Datum Parisiis sub nostri sigilli testimonio his appensi die XXVIII. mensis julii anno Domini MCCCXXVIII. regni vero nostri an. XXIII.

Franc. Rex tandem antipapae deficit.

Pragmatica a schismaticis edicta.

&c. per Regem praesentibus dominis Biturica, Burgundiae, ac Borbonii ducibus, domino Petro de Navarra Constabulario Viro admiralo, magistro ballisteriorum aliiisque nonnullis. P. Manbac.

In superioribus literis perperam Bonifacius Pontifex cum Petro & Luna antipapa exaquaretur, nec enim Bonifacius a se avertat populum Christianum cum paratum se ad celebrandum œcumenicum concilium offerret, quemadmodum testatur cum Rege Castellae pseudocardinales (a) Avenionenses, contra vero Petrus & Luna illud pertinacissime repudiaret; debueratque potius Rex ipse Bonifacio obsecundare pro celebranda synodo, quantumvis reluctantem & invito antipapa, quam dare leges Pontifici, ut gradu cederet; maxime cum Petrus numquam a pseudopontificatu se abdicaturus esset, nec Gallicae aulae sed concilii decreto authorari debuisset. At causam schismatis discuti ferre non poterant politici, quare studia universa, ut Papa cum antipapa cedere cogereur convertere. Sed cum antipapa ad Gallorum imperium cedere respuerit, multo minus Papa cedere debuit nisi œcumenicæ synodi auctoritate antipapa damnaretur.

In hac rerum perturbatione politici ipsi excusso antipapae iugo, se acephalos constituerunt, ac pragmaticam sanctionem contra jus fasque ediderunt (b), ut nimirum sacerdotia non a Romano Pontifice, sed ab episcopis conferrentur, ab iisdem abbates confirmarentur; tum expectativæ, ut vocant, gratiæ, & reservationes tollerentur: quam legem ab iisdem postea abrogatam, atque iterum instauratam, ac rursus antiquatam, damnatamque suo loco visuri sumus. Sane non debuerant politici ab Urbano VI quem pacificum pontificatus possessorem fuisse norant, ad perduellium susurros descere sine concilii œcumenici, quod Urbanus quoque obtulerat, auctoritate: qui demum schismatis calamitatis involvit antipapam deferere coacti fuerunt. De superiori vero decreto Carolus pseudocardinales certiores fecit (c), ut sibi adversus Petrum & Luna adhererent.

Carolus, Dei gratia Francorum Rex, &c. Universitatis vestrae collegium harum serie praesentium obnixè rogandum duximus & cordialiter exhortandum quatenus unanimi fidei constantia fraternaliter juncti simul in hoc opere tam salubri coadjutores nostri sitis, ac per eandem sentiam nobiscum incedentes ad unionem Ecclesiae per viam & medium supra dictum procurandam & habendam indefessis studiis laboretis; quo casu vos harum tenore literarum volumus esse certos: quod in honoribus, libertatibus, & beneficiis vestris vos & vestrum singulos nobis saliter adherentes nostræ po-

(b) To. 10. de schism. p. 69.

XVI.

(a) Juvenal. Ursin in Carol. VI. hoc anno.

(c) Ext. ejus lit. to. 12. de schism. p. 234.

Promissa Cardd. ab eo discessuris studia.

tentia viribus, auxiliante Deo, adeo viriliter defendimus, quod nullius dispendii iacturam propter hoc incurretis, quemadmodum per nuncios nostros solemnes, quoad vestras praesentias destinandos duximus, poteritis diffusius informari. Datum Parisiis XXVIII. die mensis julii anno Domini MCCCXXVIII. & regni nostri decimo octavo, &c.

XVII. (a) To. 10. de schism. p. 195. Cardd. schismatici suum antipapam deferunt. (b) Ext. ib. p. 99. Promulgatae defectionis causa. Suaverat vivo Gebennensi abdicacionem.

Spretz ab eo collegii Avenionensis preces.

Rogatus ut iusjurandum servaret respuit. Rogatus ut congregaret concilium abnuvit.

Item est sciendum, quod licet dominus Benedictus dominis ducibus post usam conventionis & compromissi, quam appellat justitiæ, etiam obtulisset alias vias rationabiles, & ultimo quod servaret cedulam juratam in conclavi, tamen, ex post illas duas partes scilicet de aliis viis rationabilibus, & de stando cedula jurata, & multa alia subtraxit: quare in responsione quam fecit nunciis trium Regum, hoc callide tacuit, viam solam conventionis & compromissi justificando: & cum a nonnullis disceretur sibi, quod in scandalum de aliis praemissis tacebat, respondit quod aliud non faceret nec offerret nisi solam viam justitiæ antedictam.

Item est advertendum, quod licet praefati domini Cardinales, monitiones, supplicationes, & exhortationes fecerint antedictas, inter alia sibi obtulerunt, quod tentaretur via justitiæ per modos, per quos licite tentari posset, & quae parati erant, quod ipsi adhiberent bonam diligentiam ut sine fraude, & semoto omni impedimento, illa via procederet, ita quod in casu, in quo non posset dare pacem Ecclesiae, quod tunc per viam cessionis utriusque pax daretur: ipse tamen hoc facere & acceptare pertinaciter recusavit.

Item domini duces Bituricensis & Burgundiae similem oblationem eidem domino Benedicto fecerunt per priorem S. Martini de Campis: cui tamen ipse nullo modo acquiescere voluit, immo expresse denegavit. Observandum hic viam justitiæ fuisse per concilium œcumenicum, quod a Bonifacio ultro fuit oblatum.

Sciendum est ulterius, quod ultra omnia praemissa ipse dominus Benedictus requisitus solemniter per nuncios Franciae, Castellae, & Angliæ Regum, ut viam cessionis acceptare vellet & offerre; qui hoc facere expresse recusavit: & demum per eisdem nuncios requisitus fuit, ut pacem daret Ecclesiae cum suo adversario per quamcumque viam: & licet tunc dixerit, quod praefatis Regibus super hoc responderet & suum intentum notificaret; hoc tamen ex post facere praetermisit; immo conatus fuit verbis, terroribus, ac comminationibus per maxime dominos Cardinales inducere ad suam opinionem & viam, & quod a via cessionis haberent totaliter discedere. Item est sciendum, quod postquam Rex Franciae recessit ab ipsius obedientia, culpa & pertinacia sua fuit, & jam tantis vicibus per quatuor ex dominis Cardinalibus nomine totius collegii requisitus, ut pro exultatione tantorum scandalorum vellet offerre cessionem & eam acceptare, qui praetendens se habere aliqua dubia recusavit. Ultra est sciendum, quod iste dominus Benedictus frequenter dixit & asseruit publice, qualiter cedula praedicta per eum ante electionem & post juratam in nullo eum obligabat ad vi-

Obtrusa ab eo via justitiæ umbratilis.

Quid responsum suis pseudocardd.

Rogatus a Regibus ut abdicacioni assentiretur contempnit.

Regum preces ab eo Spretz.

Antipa- per- tinaciam suam pro- ficetur .

Labitur in here- sim, dum virtutis opus pec- catum re- putat .

Perditur- rum se Ecclési- am com- minatur .

Infecta- tur dan- tes ope- ram ec- clesiarum con- jun- ctioni .

Concio- nantem de abo- lendo schisma- te in cu- stodiam tradit .

am cessionis predictam. Dixit etiam & fre- quenter publice asseruit, quod postea quod omnes Reges, prelati & principes, & in- trusus (intelligitur Pontifex,) & tota Christianitas concluderent & concordarent, ut per viam cessionis finis imponeretur schis- mati, ipse propterea cessionem non offerret, vel acceptaret; immo tunc fortior esset in opinione, etiam si omnes sibi obedientiam denegarent seu subtraherent, & jam scon- tingeret ipsum ex hoc excoiari sive mori. In consistorio etiam publice dixit & asse- ruit & alibi frequenter, quod si offerret renunciationem, ut petitur, & renuntiaret, etiam cedente adversario ipse peccaret mor- taliter, affirmans per hoc summum bonum, quod in tali renunciatione consisteret, per quam Ecclesie pax daretur, fore peccatum, quae assertio scrupulo magni erroris carere non videtur. Item cum aliquando sibi dictum fuit, quod in magnum animae suae detrimentum denegabat offerre cessionem, ipse respondit, quod plus merebatur uno die quam demereret uno mense. Item fre- quenter dixit & publice quod eo casu quo ipse urgeretur ad cessionem, tunc minus fa- ceret, & quod Ecclesiam in tali statu di- mitteret, ut post mortem suam reparari non posset.

Est etiam sciendum quod ipse dominus Benedictus dominis Cardinalibus volentibus laborare & laborantibus, ut per viam ces- sionis utriusque pax daretur Ecclesie, fre- quenter comminatus contra eos procederet ad depositionem & alias grauiiores penas, ut plures inhibitiones fecit & terrores in- tulit, & eisdem gratias fieri solitas denegavit, & e contra tenentes opinionem suam ad dignitates & beneficia promouit, aliis beneficia & gratias denegando. Item ma- gistrum palatii, quia quadam die venerit sancta coram eo predicavit, ipsum argu- endo de negligentia in facto unionis & cor- dis duritia, ab officio suspendit, & sub ar- yesto tenuit fere per duos annos, ex quo post nullus ausus fuit predicare coram eo de facto unionis Ecclesie. Item frequenter dum aliqui locuti fuerunt eidem de unione pro- curanda, hoc malitiose & moleste recepit, & audiuit aliquando inhibendo nonnullis, quod de tali materia ultra non facerent sibi verbum. Item dicitur, quod aliquibus prin- cipibus obtulit magnas pecuniarum summas ad finem, quod viam cessionis & eius pro- secutionem impedirent, &c. Poenituit se- ro Cardinales Avenionenses propagasse schisma adeo imprudenter subiecto ad antipapatum Petro e Luna cum ad te- gendum flagitium patratum in constan- do schismate illum delegissent, ut vo- luntaria abdicatione pristinam ecclesiarum conjunctionem redintegraret. Pergit Pe- trus e Tureyo.

Item cum Rex Francie ad diversos prin- cipes misit suos legatos pro unione Ecclesie

procuranda per viam cessionis utriusque ipse dominus Benedictus in contrarium ad im- pediendum dictos legatos & eorum prose- cutionem nuntios & literas destinavit, spe- cialiter ad Reges Romanorum, Anglia, Scotia, Aragonia, Castella, & ad alias plures communitates, & nationes diversas, per hoc, quantum in eo fuit, unionem Ec- clesie impediendo, & schisma fovendo contra suum proprium iuramentum. Dicitur etiam procurasse quod nuntii certi ad intrusum, (sic appellat Bonifacium Papam Cardi- nalis schismaticus) fuerint destinati ad im- pediendum nuntios Regum Francie & An- glie & Castella, qui viam cessionis prose- quebantur, &c. Tum vertit crimini Pe- tro ipsum suasisse Bonifacio sedenti Romae pontificatu se abdicaret, subditque: Dicitur episcopo Tirasouensi & aliis dedit licen- tiam & in mandatis, ut pedes intrusi of- cularentur, & alias eidem exhiberi consueta, & infra: licet dominus Clemens contra Barensem, (nimirum Urbanum VI.) & contra istum qui se facit Bonifacium no- minari, varios processus fecerit, ipse Bo- nifacius contra adversarium nullo procef- sus fecit. Item augmentum istius presump- tionis, (scilicet scripsisse Bonifacio, ut de statu dignitatis non recederet,) fecit, quod via sua compromissi, quam appellat iustitiae, posuit additionem, per quam in- trusus assumi potest in Papam, & infra, damnatus, impunitus, nec conciliatus Ec- clesie. Inepte admodum ea querela effusa est, qua carpitur Bonifacius a Cardinale schismatico, quae in ipsummet potius & collegas pseudocardinales eorumque secta- tores retorquenda erat, nimirum ipsos, cum ab unico & vero Pontifice se di- vullissent, pontificiae dignitatis abdic- tionem imperasse vero Pontifici, ut dani- nati nec venia petita, in Ecclesie gre- mium, pristinoque honores restituerentur. Concludit demum Petrus e Tureyo ad- versus Petrum e Luna schisma jam viginti annis viguisse, neque illum tanto malo m- deri velle; tum addit. Nunc regnum Fran- cie & Delphinatus Vienna, & etiam multa alia regna ex sua mala duritia seu per- tinacia recefferunt ab ipsius obedientia, &c.

Acerborem longe tunc edidit in Pe- trum e Luna commentarium Guillelmi pseudocardinalis de Agrifolio, qui schis- ma, quod constarat cum aliis, tolli sum- moperere exoptabat, ac septem argumen- tis illum vel schismaticum vel haeticum esse convicit; ita tamen, ut iisdem argu- mentis Cardinales schismatis authores con- ficiantur: ubi observandum nullam con- cillii oecumenici, a quo cognita causa ex- authoraretur antipapa, fieri mentionem, quod uti schismatici stare juri & prete- ritum errorem fateri aspernarentur (a).

XVIII. Guillel- mus de Agrifol. illum de schismate & haesi convin- cit.

(a) Ext. 20. 10. de schism. p. 134.

Tra-

Tractatus Cardinalis de Agrifolio contra Benedictum.

Ex septemplici medio videtur istum homi- nem, nimirum Petrum e Luna, suis ex- gessis, factis, & actibus, fuisse & esse schismaticum vel haeticum.

Primum argum.

Primo per modum impugnationis, vide- licet unitatis fidei & corporis mystici ma- tris Ecclesie, quod sic deducitur. Nam il- le est schismaticus vel haeticus, qui do- minica ac evangelica scienter & a propo- sito simulate & pertinaciter sua ambitione, facit instrumenta nequitiæ, qua impugna- tur hostiliter atque dividitur, destruitur quoque atque confunditur Ecclesie unitas & unio fidei: Probata majori hac propositio- ne, minorem subiicit sic inquit: Hic, de quo agitur, homo iurjurandi sanctis- simum factum in conclavi per ipsum bifa- rie ac simulatorie sua ambitione perveni- endi ad papatum, fecit antedicta pertina- cia sua instrumenta nequitiæ, quibus tan- dem ad papatum pervenit, perveniens im- pugnavit hostiliter, & impugnare non de- sinit unitatem fidei & sanctæ matris Ecclē- siæ, ipsamque destruere [quantum in eo est] atque dividere: ergo ipse, de quo nunc a- gitur est schismaticus vel haeticus. Mox se accingit ad probationem: Probatur primo quoad ipsius primam particulam, vide- licet quod simulatione ipse juraverit, ut ad papatum pertingeret: nam unus ex domi- nis Cardinalibus, qui ad huiusmodi assump- tionem dicti hominis pro tunc erat fer- ventior, sciens quod iuramentum prædi- ctum non sebat in cedula jurata in con- clavi alia intentione, nisi ut tunc futurus eligendus in Papam papatum cederet, & perpendens, quod dictus homo, de quo a- gitur, non erat voluntarius ad iurandum, cum ceteris dominis ad iuravit eum atque præmonuit primo, quod nisi juraret, ut ceteri alii, non eligerent in summum Pon- tificem: de quo advisatus atque præmo- nitus iuravit ut ceteri, ne papatum amitte- ret. Huius autem simulationis nequitiæ actus quosdam præmisit bona fiducia data per ipsum hominibus de volendo prosequi unitatem Ecclesie per cessionem spontaneam: primo in Francia duci Burgundia: ac uni- versitati Parisius, quibus asseruit, dum legatus existeret, qualiter non erat possibi- le uniri Ecclesiam nisi uterque contendenti- um de papatu renueret, ob quam causam dominus Clemens tunc Papa commotus con- tra ipsum suum camerarium ad exploran- dum ejus vestigia, atque reprimendam præ- sumptam ipsius malitiam transmisit Pari- sius: deinde homo ipse ad curam rediens dixit oretenus pluribus dominis, & forsi- tan omnibus ac mihi, testificor, quod non intendebat fardellos suos dissolvere nec va- listis, sed remeare ad propria, nisi prius dominus Clemens tunc Papa offerret viam pro unione Ecclesie magnis præconiis præ-

Cur abdi- cationem iuratus ipponde- rit .

Parisius promul- garat schisma nisi utro- que ce- dente non abolitum iri .

dicatam in Francia. Consequenter in no- vena ejusdem domini Clementis defuncti fuit opinionis homo iste: cum multis ex do- minis, quod differretur electio summi Pon- tificis donec intrusi Romani sciretur inten- tio, si vellet renuere pro pace Ecclesie.

Ceterum post illius electionem, inbro- nizationem, & solitam adorationem in con- clavi factam a dominis, confestim requi- ritur per aliquos dominos sibi presentes ut iuramentum, quod fecerat primitus ante suam electionem, ratificaret in papatu, & faceret denuo, prout fuerat conventum: per- antea & concordatum per dominos, respon- dit quod non videbatur sibi necessaria re- plicatio dicti iuramenti, ne forte cesso, quam intendebat & volebat facere sponte, videretur quasi semicoacta ex vinculo ju- ramenti; tamen intulit: Ex quo me iterum de iuramento requiritis, iterum ego iuro. Ex quibus verbis tunc dabat intel- ligi, quod erat paratus & voluntarius ad- cedendum. Præmisit vero simulationis nota hunc hominem a iuramento non eximunt sed astringunt, prout habetur in canone di. 3. præallegatis ubi glos. dicit, quod non admittitur, si vellet probare irritum, ut habetur 27. q. 1. c. vidua: Demum post bu- jus hominis electionem ad papatum statim misit suos nuncios ad Regem Francia, ip- sum informando, ut non miraretur nec tur- baretur si Cardinales ad electionem Papæ processerant, quia ex quo agebatur de ces- sione utriusque capitis & unione collegiorum utrorumque, quæ fieri non poterat nisi præ- haberetur Papa catholicus, ideo necessari- um fuit præligi verum Papam. Ita con- tendebant schismatici, quippe qui contro- versiam universali synodo permittere recu- sarent.

Secundo probatur ipsum fore & esse schi- smaticum vel haeticum per medium obli- gationis sui videlicet sacratissimi juramen- ti, per quod sic arguitur. Ille est schisma- ticus haeticus, qui scienter & pertinaciter asserit, actum laudabilem aliquem obliga- torium ad sui observantiam sub pœna dam- nationis perpetuæ, ac meritorium vitæ, fore peccatum mortale gravissimum, Deique of- fensionem, & contra rectam conscientiam observandum; ista major est tam evidens suis ex terminis, quod probatione non in- diget. Sed iste homo, de quo nunc agitur, pertinaciter asserit atque asseruit hoc iura- mentum laudabile, quod cessionem spontaneam promittit fidelibus pro unitate Ecclesie, est, obligatorium ex rationibus xv. in quibus fundatur sub pœna perpetuæ damna- tionis, &c. meritorium vitæ aeternæ; si ip- sum servaverit esse peccatum mortale gra- vissimum, Deique offensionem permaxime, quod quidem observaturum publice & ex- presse denegat; etiam si deberet excoiari, seu alia interfici morte durissima. Minor ista patet ex verbis & dictis ipsius publi-

Prædeces- sorem ad cedendum simulat- rat .

Varia e- jus artes fingendi .

XIX. Secun- dum arti- gum.

618

Horrenda antipapæ nequitia.

eis & expressis oretenus, ut ex rei evidentia sui irrevocabili damnati propositi; nam hoc juramentum primo fundatur in timore horribili divine sententiæ, cum Deum immediate respiciat; cum pro unitate suæ fidei est facta expressa professio religionis catholice, indispensabiliter obligans. Secundo fundatur in legis natura observantia stabili de Dei reverentia, & non retinendo quæ sunt ei debita, suæque Ecclesiæ oblata spontaneæ: quod quidem gratuitum jurjurandum ligaverat in lege nature non solum homines, sed ipsum & Deum per duas res immobiles factum ad Abraham secundum Apostolum ad Hebræos vi. Tertio fundatur in primæ tabulæ mandato dominico de non assumendo in vanum nomen Altissimi, quem jurejurando in testem quis advocat in causa Dei propria. Quarto fundatur in expressa professione catholice fidei, qua se jurejurando astrinxerat procurare posse tenus, cedens papatui si videretur suis fratribus, unitatem Ecclesiæ: quod quidem vim retinet voti spontanei emissi solemniter, quod recompensationem æquivalentem non recipit. Quinto fundatur in Dei reverentia, suæque Ecclesiæ, quoniam membra conjungere mystico capiti per cessionem hujusmodi est Deo reddere suum cultum patriæ, hæc est primaria atque potissima Dei reverentia, in qua nec Papa, immo nec ipsemet Deus potest dispensare. Sexto fundatur in advocacione testimonii Domini, quem in testem veridicum de sui humilitate propositi reunendi pro unitate Ecclesiæ advocat: in cuius perjuri transgressione Deum actorem verumque constituit testem ac judicem, actorem quidem in hoc membro putrido deserentem notorie: reum vero Deum ipsum constituit, qui offensam patitur deserentis perjurio: testem quoque ipsum constituit, qui non simulatione, ut hic jurans ipsum juramentum testatur & asserit, sed vere realiter observandum omnimode pro unitate suæ fidei: sed ipsum Deum judicem hic homo constituit offensæ suæ propriæ quam relaxare nulli unquam committeret, suoque maxime perjurio vicario, nisi poeniteant culpæ pro modo. Septimo fundatur in præminentia respectu voti emissi solemniter de religione sanctissima, quod quidem votum est minus hoc juramento ex sua causa quadruplici: nam materialis causa ipsius juramenti est corpus mysticum universalis Ecclesiæ, formalis vero est veritas fidei, efficiens vero est ipsum caput ministeriale Ecclesiæ vices gerens mystici capitis, cuius est in terris superius vicarius; & sic Christi vice ac nomine juravit expressus: Causa finalis est pacis unio per unionem hujusmodi consequendam in patria: sed votum solemniter de ingressu religionis præmissas causas tam universales & solennes non respicit. Octavo fundatur in sacrate unionis sanctissimæ quæ est res sacra-

Gravitas perjuri ipsius describitur.

tissima, tam in suis membris quam capite, qui est Christus omnipotens. Nono fundatur in certitudine stabili sacri evangelii, quod licet jurans teigerit, & ideo tam infallibilis veritas debet esse in juramento suo præstito, quanta est ipsius evangelii veritas, quæ est res immobilis secundum Apostolum. Decimo fundatur in jure Deo quæsitio ejusque Ecclesiæ per promissionem præteritam factam solemniter in præsentia testium juratam authentice, quam Dominus accepit ut possessionem suam propriam non renuibilem per divinam potentiam. Undecimo fundatur in submissione spontanea per istum hominem facta Ecclesiæ, per quam verus Papa suis subditis in hac observantia minor efficitur, dum submitit se libere membris Ecclesiæ in his quæ juravit eis reddere, quemadmodum Papa suo sacerdoti cui conficitur, in actu hujusmodi minor efficitur, dum se submitit in sacramenti prævia formula. Duodecimo fundatur in abnegatione sui proprii arbitrii libera, qua postquam juraverat Deo & Ecclesiæ, a se abdicavit totaliter arbitrium libere revocandi quod obtulit Deo sponte, ac per hoc ad ipsum proprium pristinum arbitrium libere redire non poterit. Tertio decimo fundatur in fama conservanda laudabili, cum omnis perjurus, infamis, deserens perpetuo reddatur, & tanquam infamis convictus notorie a juris judicio juste repellitur, quia est Dei proditor atque falsarius testamenti dominici, quod est evangelium ejus sanctissimum, in quo perjuraverat. Quartodecimo & ultimo fundatur in papalis officii cura sollicita, quia illa talia hic homo juraverat se facturum in posterum, quæ sunt ex debito sui pastoralis officii per ipsum exequenda spontaneæ, prout sunt procuratio unitatis Ecclesiæ, inductio ovium dispersarum per devia, evitatio scandali Ecclesiæ, maximi profectus Ecclesiæ ejusque utilitas, animarum salvatio perdendarum in schismate, reverentia Domino exhibenda humiliter ab istis schismaticis, pacis concordia in Dei Ecclesiæ, notitia & certitudo indubia de summo Pontifice, humilitatis exemplum dandum fidelibus per cessionem spontaneam: ad fidem simul etiam obligatur ex debito Christi vicarius, etiam si nunquam jurasset expresse in cedula.

Arguitur ex ipsonone facta Ecclesiæ.

Ex infamia qua Dei sic proditor.

Tertio probatur hunc hominem fuisse & esse hereticum vel schismaticum per medium detestationis seu reprobationis hujusmodi, videlicet cessionis spontaneæ per quod quidem medium arguitur tali modo. Ille est schismaticus vel hereticus, qui altum aliquid humilitatis gratuitum, per quem solum & nullum alium, stantibus causis nunc occurrentibus de præsentia perveniri potest. Ita loquitur author, quia antipapa & anticardinales stare juri & ecumenici concilii sententiam excipere detestabantur, pertinaciter asserit esse & fore vituperabilem

XX. Tertium argumentum quod Petrus & Luna sit hereticus.

Si animam pro grege debet Papa ponere; multo magis thiam.

Tolli non potest schismatis periculum nisi per cessionem utriusque.

Probatur hereticus quod doctrinam Ecclesiæ damnet.

Quot annorum si. xii. abdicatio utriusque agitata.

Blasphemia Petri & Luna quod illa in Dei injuriam cederet.

lem atque peccatum & offensam Dei maximam, damnans eum cum multis infamiis, & infra: probatur: nam damnans & reprobans viam cessionis pro unitate Ecclesiæ damnat doctrinam Christi dicentis: Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Ergo multo fortius ponere debet suum officium pastorale, sine cuius dimissione oves ejus non possunt eripi a morte perpetua. Ubi sciendum quod ad hoc, ut pastorale cesso sit necessaria pro vita omnium, tria requiruntur copulative; primo quod periculum omnium sit mortale, sicut est in proposito de mortifero schismate, secundo quod tale periculum per cessionem hujusmodi possit tolli capitibus ambobus cedentibus, & hic non cadit dubium quin tolleretur cum debita practica; tertio quod tale periculum tolli non possit alio modo nisi tantummodo per cessionem officii quod in rei veritate stantibus terminis, ut nunc decurrentibus, alio modo tolli non potest. Ergo damnans hunc actum extremam necessitatis ad vitam spirituales suarum ovium, damnat per consequens doctrinam dominicam de bonitate pastoris erga oviculas liberandas a faucibus mortis perpetuæ, & per consequens quod hæreticus blasphemans & reprobans doctrinam dominicam tam necessariam extrema necessitate, quarum primaria est ista blasphemia, quæ sit in juridica & in practica antiquitate, cujus oppositum probatur de Clemente primario & Celestino novissimo. Secunda blasphemia quod fuit repulsa interum a patribus; cum fuerit valde dissimilis, immo nullo modo confimilis in causa & schismate Papa Alexandri repulsa cessionis hujusmodi, & hujus hominis repulsa damnabilis quam fecit principibus, ut turbaret eos amplius, ad hunc finem videlicet, ut de cessione hujusmodi non tractarent per amplius; sed ipsam relinquerent in ambitione sua maxima & papali fastigio. Tertia ejus blasphemia est ista, videlicet quod res sit indigesta, cum tamen sint octo anni elapsi jam amodo, quod hæc via fuit Parisus cum Rege Franciæ & doctoribus maximis universitatis quamplurium masticata, comman-ducata, & tandem per digestionem consiliorum salubrium incorporata medullitus fidelium mentibus, in tantum videlicet, quod non poterit trahi a corpore mystico nostræ partis catholice, donec attigerit ad unitatem sui capitis. Quarta blasphemia, quod hæc via sit in Dei offensam, per quam Deo redditur proprium debitum, per quam Deus colitur cultu suæ patriæ, per quam Deus jungitur membris suis mysticis, per quam Deus diligitur amore gratuito, per quam Deus redditur omnibus perditis oberrantibus schismaticis. Quinta blasphemia, quod est in damnum Ecclesiæ, cum tamen per ipsam jura papalia restituantur ac præsum, canonum quoque ac censura ecclesiastica, omniaque alia utilia, quæ schisma

hoc rapuit, restituantur Ecclesiæ nudatæ & pauperi spoliata multitudine. Sexta blasphemia est, quod sit hæc via in contemptum clarium, cum tamen per Papam solam terminis stantibus, ut nunc decurrentibus, possit restitui honor deperditus papalis & clavium defectus profundus & vilificatus fere ab omnibus ut lutum & stercorea. Septima blasphemia, quod hæc via sit in exempli perneciem, scilicet impressionum furculus, dum cernerent populi furiosi & domini forsan electores canonici, per contumacem duritiam talium contententium capitum posse fieri ut post intrusionem consilium quicumque electus indebite remaneret perpetuo in sede Apostolica occupata tyrannide, ac sic exempli pernecie reprobata est hæc cesso per istum hominem; immo in nullius exempli redundaret perneciem, dum statuta salubria statuerentur de cetero clara & lucida adversus hæc schismata huic præsentis similia, quæ ordinata non fuerant a patribus perantea, quibus vitabitur omnino impressio futura consimilis. Octava blasphemia, quod hæc via sit ad fidelium scandalum; cum tamen per hanc solam viam sedari poterunt cuncta præsentia Ecclesiæ scandala, & per ejus repulsam jam in præsentibus habemus in manibus permaxima scandala, quæ procuravit Ecclesiæ nostræ catholice hujus hominis durities contumax. Nona blasphemia, quia hæc via redundaret ad lesionem Ecclesiæ, cum tamen per ipsum non ledatur, sed sanetur corpore. Et paulo infra: Decima blasphemia, quod redundet in obdurationem majorem dandam intruso, cum tamen per nullum alium abduratus & obstinatus extiterit in sua pertinacitate intrusione, ut in ipsa perpetuo remaneat, quemadmodum per hunc hominem modis multimodis declarandis inferius. Patet lucide igitur tota minor propositio præmissa, superius, qualiter actum humilitatis gratuitum, quæ est ista spontanea cesso, per quam solummodo stantibus terminis, ut nunc decurrentibus, potest haberi Ecclesiæ unitas scienter & ex proposito pertinaciter blasphematur & reprobat decem blasphemis falsis & reprobis includentibus hæresim manifeste notoriam, cum tamen aliqua adeo expresse prohibita, si tamen juratur, non sunt vitanda sed adimplenda propter reverentiam juramenti exemplo Josue jurantis Gabaonitis, de quo in canone xxii. q. i. c. innocens credidit, & exemplo Jephie immolare quidquid sibi primo occurreret, & ex hoc suam filiam immolavit Judicum xi. dicens: Aperui os meum ad Dominum, & aliud facere non possum. Ergo hic homo per certum modum infamiationis seu detestationis probatur fuisse & esse schismaticus vel hereticus. Quarto probatur alterius per medium compromissionis hunc hominem fuisse & esse schismaticum vel hereticum, &c. Multis impugnat compromissionem, nonnullaque ratio.

Et in dispendium pontificiæ dignitatis.

Et in mali exempli perneciem.

Et in publico offensorem.

Convincitur impostor Petrus & Luna.

XXI. Quartum argum.

Compro-
missi via
ad sedan-
dum
schisma
inutilis
demon-
stratur.

iones falso nituntur fundamento, seden-
tem Romæ Pontificem intrusum esse, ea
vero potissima est, quia sicut viri designa-
ti non tribuerent jus alteri, ut verus Pon-
tiffex esset, ita non sederetur schisma,
neque eorum sententia tanti esset ponde-
ris, ut fideles ad illi assentiendum obstrin-
geret, & plurimorum conscientia fluctua-
rent. Additque ipsum Cardinales, qui ra-
tionem compromissi refellerent, sed ab-
dicationem suaderent, odio capitali per-
secutum, ac plures magnæ auctoritatis
viros muneribus & promissis subornasse:
cumque trium Regum Gallia, Castellæ &
Angliæ oratores Roma redissent, Cardinali-
um collegium rogasse, ut compromisso assen-
tiretur: immo cum Pontificis Romani consi-
lia percepisset, oratoribus respondisse,
nunquam se pontificatu abdicandi consi-
lium suscepturum: Intulit, inquit, quod
ipso domini Cardinales ab eorum juramento
facto in Conclavi erant amodo absoluti,
præsertim, ut dixit, quia juramentum erat
conditionale, videlicet si intrusus cederet,
aut vellet viam cessionis spontanee accepta-
re: quæ quidem conditio in prædicta ju-
rata cedulis non continetur, neque in eadem
fit aliqua mentio de intruso; proinde hic
homo, qui temporalis sui commodi, &
maximæ gloriæ principatusque sui gratia
falsus aut novæ opiniones, immo hære-
ticas vel schismaticas, fingit vel sequi-
tur, hæreticus est vel schismaticus, ut ha-
betur in canone XXIV. q. 1. c. hæreticus est
ille per totum.

Voverat
abdica-
tum se si-
ne hypo-
thesi ces-
sionis al-
terius.

Quintum
argum.

Quintum argumentum insulsum est; cum
enim falso supponat Urbanum fuisse in-
trusum; infert eum, qui cum pseudopon-
tificæ communicet, illumque in suscepta
confirmet schismatis sententia, hæreticum
esse: quam notam impingit Petro e Luna,
atque ipsum oratores legasse ad Bonifa-
cium, ut pontificatu non cederet: Pergit
anticardinalis de Agrifolio.

XXII.
Sextum
Argu-
mentum

Sexto principaliter probatur per modum
in correctionis scandalosæ, contumaciæ per-
tinaciæ, quod hic homo, de quo nunc agi-
tur, fuit & est schismaticus vel hæreticus,
& infra: Dicitur quod contumacia & in-
corrigibilis clericorum scandalosa respectu
fornicationis est peccatum idololatriæ, ari-
olandi, & paganitatis teste B. Gregorio,
ac per hoc est quedam hæresis, quem textus
glossæ allegat c. si Papa di. 40. dicit, quod
si notarium est crimen Papæ incorrigibilis
sic de adulterio vel simonia cum contumacia
dicatur hæresis, ac per hoc scandalizatur,
etiam inde potest accusari. Si contumacia
& incorrigibilis respectu peccati luxuriæ
seu simoniæ scandalizans Ecclesiam est que-
dam hæresis & peccatum idololatriæ & a-
riolandi & paganitatis, multo fortius con-
tumacia pertinax & incorrigibilis scanda-
lizans Ecclesiam ipsam, dividendo aut ma-
nutenendo in schismate, est quedam hæresis

Argu-
mentum
a pari.

& peccatum idololatriæ ariolandi & pa-
ganitatis, seu infidelitatis, teste etiam Dio-
nyso ad Novatum, & recitat Eusebius.
Non est minor hæresis scindere Ecclesiam;
multo magis fontem perpetuum scissuræ
Ecclesiæ ministrare, quam diis immolare.
Sed homo iste, de quo nunc agitur, con-
tumaciter ac pertinaciter & incorrigibiliter
contra & adversus unitatem fidei multiplici-
ter scandalizavit & scandalizat Ecclesiam.
Ergo hic homo est schismaticus vel hæreticus,
&c. Ita pseudocardinalis ejusque socii schisma,
cujus malis fessis erant dissolvere anniteban-
tur, &c.

Cæterum idem in septimo argumento
Petro e Luna vertit crimini, patto pon-
tificatu Vincentii, qui sibi a confessioni-
bus erat, de hæresi postulati publica acta
a Nicolao Eymerico sacra fidei in Ara-
gonia censore edita exuisse: is vero di-
cebatur effutiisse in concione, Judam pec-
nituisse sceleris, & cum ad Christum ob-
confertam multitudinem, ut veniam pos-
ceret, accedere non posset, properasse ad
suspensum illiusque animam supplicem a
Christo veniam exorasse. Afficitur per ca-
lumniam fuerat hic error viro pio, quem
Leander memorat fuisse ab eodem Vin-
centio confutatam eleganti libello misso
ad Petrum e Luna, cui etiam personato Pon-
tifici tum parebat.

XXIII.

Vincen-
tius Petri
& Luna
confessa-
rius.

Pepererat autem Vincentio eximia san-
ctitatis gloria invidios, qui eo furoris pro-
rupere, ut meretricem subornarent, inque
absentis cubiculum immitterent, quo il-
lum peccati lenociniis irretitum dedecore
aspergerent, ut narrat Leander (a) his
verbis: Fraude quorundam fame illius in-
sitantium speciosa meretricis in ejus cubicu-
lum, dum ipse in Ecclesia rei divina vacat,
introducitur est: cujus inopinato aspe-
ctu continuo territus, ac suspicatus sub mu-
liebri forma demonem latere, in eum acri-
bus extemplo convulsis invehit. At illa
[ut erat] feminam se esse affirmans, ac
ingenti illius amore correptam tentasse,
jam sapius, si quo pacto fieri posset voti
compos, nunc demum oblatam sibi opportu-
nitatem, ac insens omnibus ejus cubiculum
esse ingressam: rogasse ne se sperneret, ne
spem suam irritam faceret; exarsit in iram
B. Vincentius & gravissimis verbis involvit
turpitudinem suam illi objectare & mise-
riam cepit, hortatus ut jam respiceret,
nec ultra diaboli laqueus esset. Multa præ-
terea his adjecit, quibus illa quidem adeo
commota est, ut abertim flere cœperit ac
ventiam rogare. Adjecit quoque quorum frau-
de atque consilio tantum facinus tentare
ausa esset, pollicitaque est, se continuo lu-
panar egressuram, ac deinceps pudice vi-
tæ vitam quod & fecit. Ita capta est quæ
venerat ut caperet. Discedenti autem B.
Vincentius diligentissime jussit, ne cui rem
panderet, ac præcipue illorum nomina reti-
nere.

Paffus est
graves
adversari-
os.

(a) Lean-
der 15.

Meretrix
quæ illam
perverte-
re nitaba-
tur ab eo
conversa.

eret, quibus auctoribus tantum facinus ar-
tentarat, sed illa quidem silere non potuit,
nec tantæ virtutis laudem latere diutius
passa est. At de B. Vincentio alias suis
locis dicitur. Quod ad libellos adversus
Petrum e Luna perjurum, schismaticumque
& hæreticos eorum ex ipsorum schismati-
corum sententia attinet, scripsere contra
nonnulli viri docti (a), qui spe verum
caducarum ducti pravis ejusdem Petri e
Luna cupiditatibus lenocinabantur.

(a) To.
10. de
schism.
p. 195.
XXIV.
Petrus e
Luna a
Gallis
obsidione
cinctus

Sed non scriptis tantum, verum ar-
mis in pertinacissimum antipapam actum
est: missus quippe est a Carolo Fran-
corum Rege Bucicaldus instructus copiis, ut
illum interciperet, atque ad officium re-
digeret, de quo hæc tradit Theodoricus
e Niem (b): Quidam Gallici magnates re-
nitentem cedere Petrum diutina, obsidione
constrinxerunt in palatio Avenionensi. Car-
dinales schismaticos atque Avenionenses
una cum Bucicaldo conspirasse ad expu-
gnandum Petrum e Luna, referunt schi-
smaticorum acta (c), ac die beato Mi-
chaeli archangelo sacra palatium ponti-
ficium Avenionense arcis instar magnis
molibus constructum ab anticardinale e
Castro novo tormentis bellicis quati cœ-
pisse: cumque tres schismatici (d) Cardi-
nales, qui cum Petro e Luna erant ni-
mum Pampilonensis, de Voyle, & S. Ha-
driani in colloquio cum aliis totidem
collegis partis adversæ descendissent, com-
prehensi a Bucicaldo, & in custodiam
traditi fuere. Et Juvenalis Ursinus scribit
(e) duos captos dum fugam pertentarent,
Martinum vero Card. Pampilonensem fa-
me extinctum; neque his Petri e Luna
pertinacia edomari potuit, validissimo e-
nim præsidio Aragonio arcem instruxerat,
adversariorumque impetus propulsavit,
atque urbem vibratis tormentis æneis rui-
nis cœdavit. Tentavit etiam Bucicaldus
per cæcos cuniculos milites fortissimos in
arcem immittere; sed ii ab obsessis cæci
captive fuere. Monitus interim Martinus
Rex Aragonum periculi, in quod Petrus
ob pertinaciam in retinendo antipapatu
erat adductus, classem ad eum liberan-
dum submitte: sed cum Rhodani alveus,
etiam hyberno tempore depressior esset,
appellere Avenionem non potuit. Ita ex-
tracta in sequentem annum obsidione est,
quo Petrus e Luna novus cum Gallorum
Rege inire pacationes coactus est, con-
cordiæ interprete Martino Aragonum
Rege; qua de re anno proximo agetur.
Nunc reliqua prosequamur.

(b) Theod.
e Niem.
l. 2. c. 33.
& Juve-
nal. Ursin.
in Carolo
VI.
(c) Ext.
10. 10. de
schism. p.
195.

(d) Id.
ibid.

(e) Juv.
Urs. in
Carol. VI.
hoc anno.

Submissa
classis a
Rege A-
ragon.
pro eo li-
berando.

XXV.
In Castellæ
coacta
solemnia
comitia.
(f) Ext.
10. 15. de
schism. p.
107.

Dum hæc Avenione geruntur, Henricus
Castellæ Rex, qui pari cum Francorum
Rege abolendi schismatis studio ardebat,
extremo anno habito Compluti episcopo-
rum, procerum, ac doctorum virorum
conventu, decrevit Castellam antipape
obsequio subduceret, proposito (f) edi-
Ann. Eccl. Tom. XXXVII.

sto, cujus præcipua pars repetenda visa
est: nec tamen ad Bonifacii partes se tran-
tulit, cum diutius an illi adhærere debe-
ret diu ob paternæ mortis triste exem-
plum fluctuasset.

Henricus Dei gratia Rex Castellæ &
Legionis universis Christianis salutem
& ad pacem properantis militantis Eccle-
siæ sub uno rectore charitatis vinculo cou-
niri, &c.

Henrici
Regis Ca-
stellæ li-
tere.

Magistri nostri vestigiis inbærentes, qui
licet omnium dominus, nihilominus tamen
servi formam suscipiens pro generis huma-
ni salute se ipsum morti subjecit, inter cæ-
tera notanter illud servare debemus ne oc-
casionem scandalis præbeamus, qui ea nul-
lis obnoxius culpis vitavit, atque sub in-
terminatione gebennæ vitare docuit atque
jussit. Beatissimus etiam Paulus ille geni-
um doctor eximius, auriga fidei, Aposto-
larum gemma, utriusque tam novi quam
veteris testamenti divinus interpret, scan-
dali perniciem execratus, & præfidentibus
exempla relinquens, libertatem propriam
ultraneus dereliquit, judicia atque dissidia
fugere, potius ferre injurias persuadens,
fraudemque patri divinitus hortabatur, num-
quid tam sacrilegum atque lamentabile
schisma desisset, & in sancta Ecclesia ad
quartum usque lustrum venenum ita pesti-
ferum schismatis sine cujusquam antidoti
remedio impune tulisset? Nonne languente
matre hos duos, si dicamus filios pertinaci
animositate per cavillosas nimium astutias
viscera genitricis inhumaniter lacerantes,
tam membrorum cæterorum compagine me-
rito depulisset, utrumque compellens desiste-
re, aut nihilominus certantes diutius cum
tantorum discrimine pro libidiosa domi-
nandi ambitione præfidenti fastu sublimi las-
civientes cibus, ornatibus variis, & hoc unica
vocis applausu, Beatissime pater, a vicariatu
Christi magistri humilis eorum etiam provi-
dendo saluti noxios Ecclesiæ vastatores abi-
gendos a præfidentia tam noxia prædicaret,
&c. (Pluribus in Benedictum & Bonifacium
invenitur, adjecto hoc convicio: Sed quomo-
do animam suam dabit qui pro suis ovibus non
dat cappam? Hæc quidem adversus Pe-
trum e Luna justè intorta, in Bonifacium
vero concilium œcumenicum offerentem,
in quo damnaretur antipapa &, schi-
matici restituerentur Ecclesiæ, calumniæ
sunt. Subdit Henricus Rex, Petrum e Luna
ipsi significasse, ut oratores graves mit-
teret, quibus mentem suam explicare &
eorum opera ad Ecclesiarum reintegra-
tionem uti posset: se vero Castellæ & Le-
gionis præfules ac doctores Segobitiæ convo-
casse; ac licet Francorum Rex patruorum
& fratris opera abdicacionem persuasisset,
ad Regis tamen ac Petri e Luna con-
ciliandas discrepantes sententias, hanc se
pronunciassè, videlicet) quod dictus do-
minus Benedictus cum suo collegio ejusque
ad-

Schisma-
tis clades
deplorat.

Dictum
aculea-
tum in
detre-
ctantes
pontifica-
tu se abdi-
care.

Petri e
Luna
fraudes
in extra-
hendo
schismate
per collo-
quia.

Quid a Castellano senatum.

Delusi inani responso Regum oratores.

Decretus iterum a Castellae Rege orator ad Petrum e Luna.

Supplices porrectae preces.

Tempus illi definitum ut promissa mandaret operi.

adversarius cum suo anticollegio simul convenirent, & si usque ad certum terminum non daretur unicuique Papam toti Ecclesiae per viam, quam ipsi ducerent, eligendam, quod ex tunc ambo tenerentur cedere juri suo, quod habebant, seu habere pretendebant sub certis & sufficientibus submissionibus & obligationibus, ordinandis iudicio peritorum. Subiicit se oratores Petro e Luna misisse, ut Castellae in ea re consilium aperirent, illaque petita repulisse; iterumque cum sui ac Francorum & Angliae Regum oratores, ut pontificatu se abdicare consulerent, subintulisse re mature deliberata sententiae suae Reges participes se facturum, remque etiam tum praetermisisse: Subsequenter autem fuit idem dominus Papa solemnissime per eosdem ambaxiatores eorundem Regum & nostrorum summatus, seu etiam requisitus, quod usque ad festum purificationis beatissimae virginis ipse per se aut cum adversario provideret quovis modo Ecclesiae de pastore, alioquin ex tunc Reges providerent causis tollendis quae sunt occasio schismatis nutriendi: qui terminus purificationis praeteriit infecto adhuc peregrino negotio penitus, aut etiam inchoato. His addit: Henricus Rex ad illustrandam consilii sui aequitatem, iterum oratores, ut demissis precibus idem ab eo postularet, misisse cum hisce mandatis.

Flexis genibus in sua sanctitatis praesentia humillime nostri ex parte suae clementiae supplicabitis, & etiam cum omnipotenti Deo requirentes exponetis eidem, quod pro gratia & misericordia speciali recto libramine ponderare dignetur singula negotium praesens convenientia, & verisimiliter consecutura, & dignaretur placare atque latifacere omnes Christianissimos, qui cum via celsioris praeceteris contentantur, quia esse brevior & melior pluraque conscientiarum cunctarum in orbe degentium serenatio & scandalorum omnium sedatio, quam servare iurejurando promissit, & quam constanter Cardinalium sacrum collegium asserit atque tenet, dicentium istam fore meliorem, & per quam Ecclesia Dei citius ad veram perveniet unitatem, prout latius in sua declarativa cedula continetur. Dignetur etiam convenire & pro unione cum adversario concordare ultra praedictum festum purificationis in competenti termino, qui per ambaxiatores & procuratores charissimi fratris nostri Regis Francorum & nostrorum supplicative atque requisitive exstitit assignatus. Si autem obiciat quod praedicta seu via, quam nunc ipse offert, sit melior, tutior, ac brevior, respondebitis quod eandem vel aliam, quae sibi placuerit praestitit infra dictum terminum novissime assignatum, qui est terminus in quo ambo contententes concordare debent; & si concordare non fuerint in eodem termino providendo Ecclesiae de certo & indubitato pa-

store, ex tunc ambo cedere teneantur cum sufficientibus submissionibus & obligationibus, ut melius fieri poterit, iudicio peritorum cum ordinationibus etiam apostolicis ut ipse fieri deposuit in via quam nobis per Conchensem episcopum destinavit: quae nobis dominus insufficientis & ad unionem infructuosa luculenter apparere poterit cuilibet intuitu: & casu, quo istud nolit facere aperietis eidem nostri ex parte, ne suscipiat ad molestum, quoniam necessarium est vobis secundum Deum & bonae conscientiae debitum viam prosequi, per praetor, magistrum, doctores, religiosos atque personas bonae & sanctae intentionis regnorum nostrorum nobis consultam concorditer atque datam: cujus contrarium faciendum arbitraremur in nostri damnationem adaugeri, si tanto erroris & pernicioso exemplo huius pessiferi schismatis, quod viginti annis jam duraverit univerti Reges non curarent, remedio congruo consulere seu etiam providere, ne totus populus tanto se periculo tribulationi atque caecitati subactum esse cognoscat: quibus idem Papa satisfacere effectualiter nec respondere curavit.

Post haec omnia archiepiscopus Toletanus Hispaniarum primas ad pacem Ecclesiae ferventer anhelans de convenientia nostra scriptis domino Cardinali Pampilonensi, in cuius literis inter caetera continebatur exhortatio quaedam, quae sequitur in hac verba: Compellat ergo dominum nostrum Papam ad istam viam sanctissimam eligendam, immo aperiens brachia amplectendam sinceram & immaculatam ejus conscientiam, suaque bona & sanctissima atque recta intentio, quam ipse in minoribus constitutus semper laboravit in d. f. se angustationibus jugibus diversas peragrando provincias, ut haberetur unio in Ecclesia sancta Dei, & etiam postquam fuit ad apicem summum apostolatus assumptus, clamavit & clamavit, & etiam Regibus scripsit, se velle tollere istud schisma & reducere Ecclesiam Dei brevius quam posset ad veram unitatem. Sed nulla alia via brevior, melior, & securior quam ista. Igitur ultroneus se debet ad eam recipendam offerre. Ardeat utique in viscera ejus passio domini nostri Jesu Christi, qui expansis in cruce manibus mori voluit antequam gens tanta periret: servet, & bulliat in acie mentalium oculorum Sanguis pretiosissimus domini nostri Jesu Christi, qui effusus est, ut totum genus humanum redimeret: ipse enim languores nostros voluntarie sustinuit, & peccata nostra ipse perulit in corpore suo super lignum, cujus livore tota Christianitas propter istud schisma horrendum est in perditione. Dicam ergo de eo & ei: O vicarie Jesu Christi, tibi dominus noster Jesus Christus relinquit exemplum ut sequaris vestigia ejus, qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore ejus; tibi enim commisit pascebas oves suas,

Inanes formulae a Petro e Luna propositae.

Indignati Castellani propagari schisma.

Archiepiscopi Toletani cohortationes.

Propositum illi exemplum Christi nudi in cruce.

Publica totius populi vota exposita.

suas, pro quibus tanquam bonus pastor mori teneris, quanta magis si eas videas, sicut per viginti annos vidisti, & adhuc perire cernis, non offeres modicam cessionem, quam comprobatur tuum collegium Cardinalium & majores principes, Reges, duces, & barones totius mundi, & insuper fere omnes prelati & doctores totius orbis, & communitates plures ac omnes populi & omnes majores, mediocres, & minores una voce dicentes: Non est alia via ad serenandas conscientias nostras praeter istam: non dubites, beatissime pater & domine mi, non dubites eam acceptare, nec trepides, ubi non est timor, quia sine dubio perpetuo remanebis Papa, quoniam diabolus excocabit illum intrusum, qui istam viam recusabit. Remaneat ergo per ipsum & non per te, infargant ista de causa non contra te, sed contra ipsum omnes principes mundi, & tu pacificatus cum omnibus tuis remanebis in pace. O quanta laus erit remedium animae tuae, immo refrigerium & per secula laudabilis gloria & exemplum!

Contrarius eventus extitit, nam celsit Papa antipapa non ex-dente.

Spreta a Petro e Luna sania consilia.

Repetita a Rege Castellae preces.

Denuntiata illi defectio.

Scriptis etiam idem archiepiscopus Toletanus eidem domino Benedicto cum copia praedictae literae ad dominum Pampilonensem directae, & cum eadem exhortationis clausula in ejus litera interclusa, ut ad ejus notitiam deveniret: ad qua idem dominus Benedictus minime respondere curavit. Novissime autem post omnia & singula supra dicta abundantius volentes eundem dominum Benedictum, quantum in nobis erat, quomodolibet contentare; scripsimus in nostra civitate Abulensi effectualiter eidem significando, quod dignaretur adhuc acceptare praenotatam primam viam, quam primo loco sibi de Segobia miseramus sine cuiuscumque termini praesensione, quod scilicet ipse cum adversario conveniret & taliter laborarent, ut nobis darent unum Papam indubitatum; alioquin nobis necessarium erat exequi, quod per prelatos & consilium regni nostri matara deliberatione digestum fuerat & provide ordinatum. Ipse neglexit accommodare consensum in aliquo praemissorum; quinimo continuata intentione huc usque, licet toties iteratis & multiplicatis vicibus tam humiliter quam solemniter pulsatus & requisitus, tamque rationabiliter, ut est dictum, semper recusavit atque recusat acceptare aut offerre viam sufficientem ad praedictum schisma tollendum, & per quam lacerata Ecclesia sub unici pastoris regimine requiescat, & tranquilla sortita pacis effectum unionem debitam assequatur.

Attendentes etiam quod post Rex Francorum nescimus de prosperitate sua, sed etiam aliorum multorum principum & ecclesiarum regni sui consilio & assensu jamdiu se subtraxit a totali ejusdem obedientia Benedicti, attento etiam quod sacrum Cardinalium collegium ab ejusdem obedientia similiter se subtraxit; considerato insuper & attento

quod supradictos contententes in obedientia sustineri est occasio sive causa plures habendi sequaces, participes, vel fautores beneficiorum ecclesiasticorum seu gratiarum intuitu, vel dum nunc vos, nunc illos alligunt muneribus sive donis: quidam etiam quibus cum conscientiae sinceritate via cessionis apparet melior, ut eidem assistentes accepti, atque grati beneficia possint assequi, & dignitatibus sublimari, nihilominus suadent cessionem non fieri, quae sunt schismatis fomenta nostris manifesta, quibus per obedientiam subtractionem cessantibus unio facilius sequi posset, pensantes quod in nos Deus animadverteret acrius, immo [quod absit] in damnationem acerbissimam verteret si nos ac caeteri Reges, quibus ipse schisma commisit imperium atque gladii potestatem & Ecclesiam suam tuendam signanter in hujusmodi casibus commendavit, prout uniuscujusque opportunitas se obtulerit, sufficienti remedio pro ejus adiutorio deessimus, praecipue cum juxta sanctorum decreta patrum & traditiones tam pestilenti morbo nequeat salubris provisio nisi per potestates secularium atque terrae principes procurari, nec alius superest qui sufficienti remedio provideret; suadet itaque sic expleri naturalis cujusque prudentis, circumspiciti, seu oculati viri discretio, divini juris & humani clamat auctoritas, urget inevitabilis ratio, cui resisti nequit, aut rationabiliter obviari; unde si post hujusmodi multiplices supplicationes, ac requisitiones ejusdem Benedicti per nostros ambaxiatores factas modis debitis, ut praefertur, ipsius partem sustineremus ulterius, merito nobis posset ascribi quod allesti muneribus & gratiis eidem Benedicto sueremus indebitae, ac nefandi schismatis praeremus assensum, Christianitatis pesti mortiferae fomenta clarissima ministrantes, deque reunienda Christi Ecclesiae minime curavimus. Ideo praemissa & alia debita meditatione pensantes, quae longum foret describi per singula, ut cunctis pateat nos scissuram vestris dominica condolere, ac eam, quantum nobis est possibile, resarcire; nos omnipotentis & altissimi Regis Regum nomine invocato, cum consilio & assensu illustri charissimi germani nostri infantis domini Fernandi, necnon prelatorum, ducum & comitum, procerum & baronum, magistrorum, doctorum religiosorumque virorum regni nostri ad hoc specialiter vocatorum, eundem omnipotentem Deum praeculis semper habendo, declaramus subtrahi debere totalem obedientiam eidem Benedicto in spiritualibus & temporalibus in terris omnibus nostri districtus ac domini sive regnis; & denunciamus praesentibus fore subtrahendam: subtrahimusque nos, regna, dominia, terras, loca cujuscumque nostri districtus, ecclesias, clerum, & populum regni nostri ab ejusdem

Assentatores dissuadere abdicacionem.

Decernitur non fovendum officium schisma.

Adempta Petro e Luna conferendum in Castellae sacerdotum potestas.

Vetium ab eo facta jura petere.

XXVI. Henrici Regis denuntiatio.

dem Benedicti obedientia, inbibentes firmiter, ut nullus audeat eundem Benedictum ut Papam tractare, nec eidem aut ejus preceptis obedire, aut cum redditibus quibuscumque vel obedientia spirituali vel temporali vel cuiuslibet alteri pro eo ex quacumque causa & super quibuscumque aliquatenus respondere: quodque in prelatiis, dignitatibus, beneficiis ceteris vacantibus & etiam vacaturis, si electiva fuerint, per electionem & post per confirmationem archiepiscoporum & episcoporum, in non electivis vero per collationem & provisionem archiepiscoporum & episcoporum prohibeatur adhibitis debitis solemnitatibus in premissis.

Sane ut sancta & recta intentio, quam nos ad unionem sanctae matris Ecclesiae semper habuimus & habemus universis pateat manifeste, nec arbitretur quisquam, nos quacumque sinistra intentione moveri nisi dumtaxat propter zelum unionis Ecclesiae supradictae voluntatis & propositi nostri est nunquam & nunquam obedire intruso, qui se Bonifacium appellat, nec eum habere aut suscipere in summum Pontificem, nec etiam obedire cuiusquam alteri eligendo in Papam, nisi fuerit electus canonice & obediens per universalem Ecclesiam verus, unicus, summus Pontifex & receptus. Jubemus insuper quod omnes & singuli nostri regnicolae plenarie pareant suis archiepiscopis, episcopis, ceterisque prelatiis habentes eos in suos veros pontifices & pastores. Si quis autem in premissis aut eorum quolibet temerarius violator existerit post voluntatis nostrae acrimoniam, adversus eum dira cedet ultio, velut in eum qui Regis sui precepta contemnit, & domini sui audeat infestationibus contraire. Praesentium insuper auctoritate mandamus universis & singulis justitiariis & officialibus regni nostri, ac eorum cuiuslibet, ut quoscumque deprehenderit premissa vel eorum quodlibet violare taliter puniant, ut cedat ceteris in exemplum. Dat. in villa de Alcalá de Henares XII. die mensis decembris anno Domini MCCXCXVIII. Inique Henricus Rex acephalum se constituit, & cleri populique partem, quae Bonifacium colebat Pontificem ab eo avertere tentavit.

XXVII.

At Bonifacium spe, quam antea Henricum de se concitasse vidimus, ad sedis Romanae cultum se aggregaturum, illusum

centurarum sententias ab Urbano jam ante in Joannem ejus parentem latas, in ipsum etiam Henricum valere pronuntiavit. [1] Tum vero Joannes Rex Lusitaniae bellum cum Henrico gerebat; quare pontificium diploma (a) ad Bracarensem archiepiscopum & episcopum Coimbricensem transmisit, ut illud vulgandum curarent, Lusitanorumque animos magis ad pugnam inflammarent.

Bonifacius, &c. venerabilibus fratribus nostris. Archiepiscopo Bracharensi & episcopo Coimbricensi, ac dilecto filio. decano ecclesiae Bracharensis, salutem, &c.

Quamvis ad regimen Apostolicae sedis, quae Domino disponente mater omnium esse dignoscitur & magistra, insufficientes nos meritis & sapientia reputemus; altissimi tamen Patris misericordia suffragante, sic sollicite pastorale officium intendimus exercere, sicque judicare pro viribus magnum & parvum, ne per illam, apud quem non est acceptio personarum in districto examine, ne inaequalitate iudicii merito judicemur; & quia inimici Dei sonuerunt, & qui oderunt eum extulerunt caput, malignaverunt consilium, & cogitaverunt adversus sanctos ejusdem: & qui sic faciunt, expedit ut in ebano & frano maxilla eorum stringantur, ut sciant quia homines sunt, & quod potentia nobis & iustitia non poterunt temporaliter resistere, denique poena doctore ad faciendum condigne poenitentiae fructus, saltem lima correctionis & ferula iustitiae reducantur. Dudum siquidem, cum damnatae memoriae Joannes Henrici olim praesentis Rex Castellae & Legionis certificatus de canonica electione, inthronizatione, & coronatione felicis recordationis Urbani Papae VI. praedecessoris nostri, cumque pro vero summo, ac Romano Pontifice & etiam per suas literas & nuncios fidelitatem & obedientiam exhibuisset, & ab eo tam pro se ipsis, quam etiam pro multis aliis quamplures & diversas gratias tam spirituales quam temporales impetrasset & postmodum idem Joannes in reprobum sensum datus, in favorem damnatae memoriae Roberti olim duodecimi Apostolorum presbyteri Cardinalis tunc antipapae, qui se Clementem VII. ausu sacrilego nominabat, ac ejus sequaciam a devotione, fidelitate, & obedientia ipsius praedecessoris atque Romanae ecclesiae non solum se ipsum subtraxisset, ve-

Renovata a Bonifacio in Castellam cursum.

(a) Bonifacius episcopus cur. l. 5. p. 21.

Ut Joannes Rex obsequium Urbani olim detulerit.

Deinde ab eo delinquit.

Acephalum se constituit.

Jura & bona pontificia invaserit.

Monitus officii precipitem se in schisma coniecit.

In Urbani blasphemias voces fuderit.

Antipapae auxilia praestiterit.

rum etiam prelatos & personas ecclesiasticas, ac alios clericos & laicos Castellae & Legionis regnum, ut a praedecessoris & ecclesiae hujusmodi fidelitate, obedientia, & devotione se subtraherent, fraudulenter & per minas & terrores compulisset; ac se & alios de regnis ipsis in quadam acephalitate, quae species haereseos existit, quamque alias indifferentiam, seu neutralitatem, ipse Joannes nominabat, constituisset, ac in ea per nonnulla tempora pertinaciter perseverasset, etiam bona, res, jura, redditus, & proventus ad cameram apostolicam spectantia per se & alios usurpando & capiendo, ecclesias etiam cathedrales ac regulares atque beneficia ecclesiastica faciendo per schismaticos occupari; praefatus praedecessor, qui salutem ipsius Joannis zelabat, praefatum Joannem pluries per literas & nuncios suos paterno zelo monuit, ut ab hujusmodi erroribus resisteret, & maneret prout tenebatur in fidelitate, obedientia, & devotione praedictis.

Deinde vero cum ipse Joannes, nolens intelligere ut bene ageret spretis per eum monitis hujusmodi praedecessoris ejusdem, detegens commentum suae dolositatis & fraudis, ac in profundum malorum descendens, hujusmodi damnati schismatis imitator effectus, & non timens amplius dictae ecclesiae laedere unitatem, una cum perditionis filio Petro olim S. Mariae in Cosmedin diacono Cardinali vulgariter dicto de Luna, post obitum dicti Roberti in Apostolica sede intruso, Petro olim Toletano & Lupo olim Caesar-Augustano archiepiscopis, Martino olim Pampilonensi, Joanne olim Ambianensi, & Angelo olim Pensauriensi episcopis, ac Bonifacio de Amanatis legum doctore satellitibus dicti Roberti antipapae, conspirationes & machinationes etiam contra ipsum praedecessorem factae, ut in caelum poneret, lingua ejus transiente super terram astimans loquacitatem & facundiam, & maledicere conscientiae bonae signum, in nonnulla verba non tam blasphemata & haeretica, quam vesana contra ipsum praedecessorem prorumpere, ipsiusque lucere convitiis hujusmodi schismae notorie fecerit, ac dogmatizando, veritas non fuisset nec vereretur, sequi debere & velle dicto Roberto antipapae credere, adherere, & favere & favores praestare, praesumptuosa temeritate & ausu sacrilego; convocatis etiam diversis prelatiis & personis ecclesiasticis de regnis ipsis, quod eidem antipapae crederent & obedirent ac parerent, tenere & de facto praecipisset, praefatum antipapae & ejus sequacibus diversis pecuniaria & alia subsidia, favores & auxilia etiam contra praedecessorem & Romanam ecclesiam praefatos impendere praesumpisset, crimen laesae majestatis ac haereseos, apostasiae, & conspirationis ac se-

crilegii contra ipsum praedecessorem damnabiliter incurrendo in animae suae grave periculum, & apostolicae sedis contemptum, ac praedecessoris & scandalum plurimorum, ac praemissa omnia essent adeo notoria, quod non possent aliqua tergiversatione celari; dictus praedecessor nequens tot & tantos execrabiles excessus dicti Joannis abique gravi offensa Christi salva conscientia per amplius tolerare, adversus praefatum Joannem in virtute Altissimi de fratrum suorum de quorum numero tunc eramus, consilio duxerat exurgendum, & super praemissis exigente iustitia contra dictum Joannem ad hoc, licet absentem, legitime evocatum, debitis solemnitatibus observatis, nonnullos processus fecerat in talibus fieri consuetos, per quos inter caetera sententialiter pronuntiavit, decrevit, & declaravit praefatum Joannem fuisse & esse schismaticum, apostatam, sacrilegum, perjurum, blasphemum, imitatorum hujusmodi damnati schismatis, haereticorum factorem, reum criminis laesae majestatis, conspiratorem etiam contra ipsum praedecessorem, & velut haereticum puniendum, ipsumque propter praemissa incurrisse poenas & sententias tam a jure quam ab homine in talia perpetrantes infestas & promulgatas ac fore privatum & depositum; ac privavit & deposuit a quibuscumque dignitatibus & honoribus, necnon jure, si quod in dictis regnis, seu ad ea quomodolibet competeat aut competere poterat, ac etiam regnis ipsis, si ad eum tunc pertinebant vel pertinere poterant quoquoque, & omnibus feudis & bonis, quae a dicta Romana & quibusvis aliis ecclesiis, vel personis ecclesiasticis seu Romano imperio & quibuslibet aliis obtinebat, & quae quomodolibet etiam de facto tenebat, ipsiusque bona omnia fuisse & esse confiscata & confiscavit ac ejus personam detestabilem & infamem fore exponendam, & exposuit a Christianis fidelibus capiendam.

Monuit etiam dictus praedecessor de dictorum fratrum consilio omnes & singulos Christianos utriusque sexus homines cuiuscumque status, ordinis, vel conditionis existere, etiam si pontificali, imperiali, regia seu quavis alia dignitate fulgerent, etiam si essent sanctae Romanae ecclesiae Cardinales, ne aliquis eorum, in civitatibus, castris, villis, terris, seu locis, quae etiam de facto tenerent, praefatum Joannem scienter recipere & acceptare, aut sibi ad ea aditum praebere, seu ad illa, in quibus ipse Joannes tunc habitabat seu moram traheret, in ipso vel sequacium ejus favorem, blanda, vina, carnes, pannos, ligna, victualia, pecunias, merces, res, vel quacumque alia bona ad ipsorum usum utilia portare, mittere, vel deferre, seu portari, mitti, vel deferri facere praesumerent, nec per aliquos, si hoc quovis modo prohibere possent.

Ut Urbanus in Joannem sententiam tulisset.

Damnatae laesae majestatis & schismatis crimine.

Regio jure privaverit.

XXVIII.

Commercii cum fidelibus beneficio multaverit.

NOTAE [1] Ouae narrat annalista toto hoc & praecedenti paragrapho vera sunt; sed minus accurate digesta. Neque enim Henricus Castellae rex centuris Bonifacii inustus fuit postquam conventu Alcalensi celebrato obedientiam utrique pontifici denegavit. Sed pontifici regis declarationem praecesserunt. Cum igitur rex animo esset a Bonifacio abalienatus, & cum Gallis in causa schismatis coalitionem fecisset, ideo Bonifacius diutius prorogandam minime duxit anathematis sententiam quam ex literis pontificiis in annalibus legendis latam discimus hoc anno kal. septembris. Hac injuria exasperatus Henricus conventum Alcalensem celebravit, in quo utriusque pontificis obedientiam excussit, scriptis hac de re literis in annalibus legendis, signatisque hoc anno die 12. mensis decembris. MANSI

sent, mitti, deferri, vel portari permittentur; aliquosque, qui in premissis vel aliquo premissorum contra hujusmodi monita & mandata facere vel eidem Joanni directe vel indirecte, publice vel occulte auxilium, consilium, vel favorem prestare presumerent, si singulares persone, excommunicationis sententiam incurrere, si vero communitates vel universitates forent, tam ipsas quam eorum civitates, castra, villas, terras, & loca ecclesiastico interdico subiacere voluit ipso facto, & hujusmodi civitates, castra, villas, terras, & loca civitatum, castrorum, villarum, & locorum aliorum commercio; & nihilominus civitates ipsas pontificali dignitate privarentur, & quacumque excommunicationis sententia nullus ab alio, quam a Romano Pontifice, preterquam in mortis articulo posset absolvi, nec interdictum hujusmodi per alium quam per eundem Romanum Pontificem relaxari.

Castellam sacrorum usu interdixit.

Sacramento fidei Joanni prelati Castellanos absolvet.

Præterea omnes & singulos, qui prefato Joanni juramento fidelitatis, homagii, aliterius cujuscumque obsequii debito, submissione, obligatione, vel pacto quacumque firmitate vallato prius tenebantur ascripti, absolvi; & etiam decrevit absolutos, ita quod nullus ei obedire, intendere, vel parere, nullusque ei debita reddere aut respondere extra iudicium vel in iudicio teneretur. Quinimmo districtius inhibuit omnibus & singulis ducibus, principibus, comitibus, baronibus, militibus, nobilibus, & aliis singularibus personis, necnon communitatibus & universitatibus quibuscumque ne prefato Joanni in aliquo parerent vel intenderent, nec sibi, aut officialibus suis quacumque datia, collectas, gabellas, pedagia, fructus, redditus, & proventus, pecuniarum summas, aut quævis alia subsidia, seu servitia directe vel indirecte, publice vel occulte dare, solvere, vel quovis modo prestare presumerent. Alioquin omnes & singuli, qui secus agerent; si singulares persone excommunicationis; si vero communitates vel universitates forent, interdicti sententias hujusmodi etiam eo ipso incurrerent, a qua quidem excommunicationis sententia, præterquam in mortis articulo, ut præfertur, nullus ab alio quam a Romano Pontifice prefato posset absolvi, nec interdictum hujusmodi ab alio quam ab eodem Pontifice relaxari. Pronunciavit etiam & declaravit sententialiter, ut præfertur, quod idem Joannes intestabilis esset, nec testamenti haberet liberam factionem: ad bona quoque aliorum ex testamento vel ab intestato nullatenus admitteretur: nulla fides, nulla credulitas adhiberetur eidem; sed a testamento velut infamis & indignus totaliter repelleretur: esset etiam ei iudicatus & cujuscumque alterius publici officii exercitium interdictum. Voluit insuper quod omnes & singuli Christiani fideles, qui assumpto crucis caractere, ad prefati

Joannis schismatici &, ut præfertur, damnati, exterminium se accingerent, & illum pro posse prosequerentur, illa gauderent indulgentia, illoque privilegio essent communiti, qua accedentibus in Terra sancta subsidium conceduntur.

XXIX.

Dicitur insuper prædecessor, ne tot & sanctorum facinorum & scelerum in divina majestatis offensam, & dictæ Romanæ ecclesiæ matri cunctorum fidelium & magistræ maximam contumeliam & contemptum, fideique catholice ac utilitatis reipublice detrimentum nequiter patratorum ad succedentium temporum secula sine correctione debita in multorum perniciem memoria deveniret; & ne prefatus Joannes sic, ut præfertur, damnatus & a Deo reprobatus regnaret, qui in suis hæresibus persistere, & excessus excessibus cumulare, ac Romanæ ecclesiæ prædictæ pacem turbare, & inter Christianos schismata, dissensiones, & scandala, cultumque Christianæ fidei, sine qua quisquam Deo placere nequit, quantum in eo erat, depravare tenebatur, suos pravos & damnandos conceptus in partum ulterius producere posset, sed potius dextera Dei faciente virtutem, viriliter resistere eidem; & ipsius damnandi propositi executio elideretur, opportunis idem prædecessor etiam providere remediis cupiens, quia in iis Dei & prædictæ Romanæ ecclesiæ causam agi conspiciebat, illa devotè prosequentibus decrevit spiritualibus auxiliis & prædiis assistendum, ut causam ipsam eo ferventius prosequeretur, quo exinde majoris retributionis materiam se sperarent adepturos.

Præmissis indulgentiarum affecti.

Quapropter idem prædecessor de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ejus auctoritate, consilio, omnibus vere poenitentibus & confessis, qui prefatum Joannem prefati Roberti tunc antipapæ complices & fautores sic damnatum, ac ipsius Joannis complices, fautores, & receptatores ac ei credentes, quandiu in hujusmodi schismate ac extra ejusdem Romanæ ecclesiæ gratiam persistere, in personis ac sumptibus propriis; necnon iis, qui in personis propriis, alienis tamen expensis expugnarent, & super hoc per unum annum incipiendum a die, quo bonæ memoriæ Guillelmus episcopus Bebleemitanus, quem dictus prædecessor executorem super hoc deputavit, illud duceret ordinandum, continue vel interpolatim in expugnatione hujusmodi laborarent, Ecclesiæ sequendo vexillam tam clericis quam laicis; & eis insuper, qui suis dumtaxat expensis juxta facultates & quantitates suas destinarent seu eidem episcopo, aut alii, vel aliis per ipsum episcopum deputando seu deputandis, ministrarent sufficientia stipendia, ut id ea episcopus destinare posset pro eis idoneos bellatores per dictum tempus moraturos & bellaturos ibidem, illam

Sacræ expeditionis promotor institutus.

Decretum promulgari iustum.

XXX. Jo. Rex divino percussus iudicio.

concessit indulgentiam & veniam peccatorum, quæ concedi per sedem Apostolicam proficiscentibus in Terra sancta subsidium concessit, & in retributionem justorum salutis æternæ pollicebatur augmentum. Eos autem, qui non per annum integrum, sed per ipsius anni partem in hujusmodi Dei servitio laborarent, juxta quantitatem laboris & devotionis affectum, participes esse voluit indulgentiæ memoratæ, quodque si forsau ipsorum aliquem post iter arripit in prosecutione dicti negotii ex hac luce migrare contingeret, vel interim negotium ipsum congrua terminatione compleri, eos integre participes esse voluit ipse prædecessor indulgentiæ memoratæ: ac etiam hujusmodi remissionis voluit esse participes juxta quantitatem subsidii & devotionis affectum, omnes qui ad expugnationem dicti Joannis & aliorum damnatorum, sequacium, & fautorum suorum eidem episcopo vel per eundem episcopum deputando & deputandis de bonis suis congrue ministrarent.

Et nihilominus abbreviandi hujusmodi anni terminum & subsidii quantitatem juxta ipsius episcopi circumspeditionis arbitrium, consideratis personarum ac laborum & temporum qualitibus & conditionibus, idem prædecessor plenam & liberam concessit per suas certi tenoris literas potestatem: mandans insuper eidem episcopo concessione ipsam prædecessoris ejusdem, ac prædictæ omnia per eum, vel aliam seu alios ad hoc idoneos in Castella & Legionis prædictis, ac Aragonia, Portugallia, & Navarra regnis, & in partibus Vasconia; nec non in omnibus civitatibus, terris, ac locis ipsorum regnorum & portuum in ecclesiis & locis eorum, quando & quotiens expedire videret, solemniter publicaret & exponeret, & per alios, quos ad hoc idoneos reputaret, publicari & exponi faceret, ut melius & clarius intelligeretur ab omnibus in vulgari, ac fideles Christi instantius, & efficacius per verbum predicationis, & alias, prout expediens foret inducere non postponant, ut suscipientes cum reverentia per manus dicti episcopi, vel aliorum per eum ad hoc deputandorum, venerabile signum crucis, ipsumque suis humeris & cordibus affigendi, ad prosequendum hujusmodi causam Dei & dictæ Romanæ ecclesiæ matris eorum viriliter se accingerent, prout in prædictis literis prædecessoris ejusdem, plenius continetur.

Postea vero prædictus Joannes hujusmodi literis, quarum indubitata notitia habuit, in contemptum damnabiliter ductis, ac ejusdem nefandi schismatis etiam ex tunc remanens labe respersus, exemplo Pharaonis, cujus cor semper exiit induratum, periit in æternum, nam impunitens repentina morte ipse Joannes divino, ac creditur, percussus iudicio penam in proprio corpore tulit: cujus actus in hoc facto misere.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

rabilis exitus comprobavit. Cum autem, sicut jam diu fama publica divulgavit, & pene jam orbis prædicat universus, Henricus dicti Joannis natus patri succedens in vitium, & proteritiam ac dementia se quando paternas, non advertebat illud quod scriptum est: Ego sum Deus, qui visito peccata patrum in filios usque ad tertiam & quartam generationem; etiam nobis & eidem ecclesiæ Romanæ quam tanquam matrem & dominam reverenter multipliciter honorare, ac recognoscere Deum celi deberet, qui potentem ponit de sede & sublimat pauperem & egenum, ac etiam fidelibus & devotis nostris in illis & vicinis regionibus ac partibus constitutis pravis actibus suis multiplices injurias & offensas hactenus intulerit, & inferre non cesset, etiam ut hæreticus & schismaticus notorius, ac in temerarium & illicitum favorem Petri & Luce prædicti in eadem sede Apostolica, ut præfertur, intrusit ac fautorum, sequacium, & complicum ejusdem, quibus etiam publice & notorie adherere presumpsit hæreticus & præsumit, unde quot annorum pericula jacturæ & scandala detestabilia fidelibus ipsi hactenus provenerunt, & verisimiliter possent, nisi super hoc apostolica solertia argente conscientia sollicitè provideret, etiam in antea prævenire satius est motus majores, nos, in cujus persona dictum est per prophetam (a): Clava, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, argue (b), increpa, obsecra; & qui de quolibet peccato mortali quemlibet tenemur corrumpere Christianum, juxta illud: Ecce constitui te super gentes & regna, ut evelles, dissipes, edifies, & plantes; ea propter non valentes ulterius tam publica & manifesta gravissima delicta, & excessus execrabiles & enormes prædicti Henrici ulterius sub dissimulatione transire, & hujusmodi periculis, jacturis, & scandalis obviare, & animarum salutis, quantum nobis ex alto permittitur, in hac parte providere salubriter cupientes, ac prædictas literas prædecessoris ejusdem & omnia inde secuta rata habentes & grata, dictas literas ex certa scientia auctoritate apostolica confirmamus, & approbamus, necnon quoad eundem Henricum natum suosque sequaces & complices ac fautores sibi adhaerentes & faventes in hujusmodi hæresi ac schismate, necnon aliis præmissis illicitis omnes & singulos cujuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, in omnibus & per omnia, prout contra dictum Joannem patrem suum ejusque sequaces, complices, & fautores hujusmodi promulgata fuerunt, de fratribus nostrorum consilio & apostolica plenitudine potestatis extendimus per presentes. Quocirca discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi literas in omnibus prædictis regnis & partibus & vicinis locis ubi & in quibus commode &

Henricus filius patrum errorum fecit.

Petro & Luna adhaesit.

(a) Isa. 58. (b) 2. Timothæ.

Confirmata Urbani sententia.

Poenis iisdem Henricus percussus.

E ab.

Diploma promulgari in Lusitania iustum.

absque periculo fieri poterit per te vel alium seu alios, quem vel quos ad hoc duxeris deputandum seu etiam deputandos auctoritate nostra contra Henricum suosque complices & fautores, & omnes alios & singulos suprascriptos in hoc culpabiles juxta tenorem & formam ipsarum literarum predecessoris ejusdem, eadem auctoritate publicare procuretis, contradicentes per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compefcendo, &c. Datum Romae apud S. Petrum Kal. septembris pontificatus nostri anno IX. Terrere his minis Henricum nifus est Bonifacius, quem antea mansuetudine adducere ad obsequium non potuerat, ac Regem Lusitaniae, qui sceptrum Lusitanicum Henrico debitum occuparat, confirmavit.

XXXI. Bonifacii studia pro Gallo conciliando Ecclesiae. (a) Eod. l. 3. ep. curr. p. 78. Illius ad Richardum Angl. Regem lit.

Ad conciliandum vero sibi Francorum Regem antipapae servitute jam liberum, sollicitavit (r) Richardum Anglorum Regem ejus affinem, ut regiam opem ad illum in sinum sedis Apostolicae revocandum conferret.

Charissimo in Christo filio Richardo Regi Angliae illustri.

Quia tanquam princeps Christianissimus studium providentiae salutaris amplectens sic vigilans in rebus agendis diligentiam adhibet, siquae digesta in singulis practicaudis aciem circumspicere mentis apponit, ut procedant salubriter, quae tui maturitate consilii diriguntur; hanc considerationem habentes tibi, quem erga Deum & Romanam ecclesiam novimus clarae devotionis titulus insignitum, super negotiis ejusdem ecclesiae, cujus inter ceteros principes orbis terrae catholicos zelator honoris & exaltationis ipsius praecipuus amator existis, affectiones nostras libenter expandimus, & cogitationes fiducialiter aperimus. Etenim, fili charissime, dum levamus in circuitu oculos nostros, & gregem dominicum sollicitudini nostrae Domino disponente commissum, undique mentis acie contemplamur, ex debito pastoralis officii vigilans curam impendimus, ut cunctorum dispendiis, & praesertim animarum periculis obviamur. Animadvertentes igitur & matura digestionem pensantes, Regem Francia, quem titulo patris appellas, & sanctae matris Ecclesiae gremio & veritatis via longis retroactis temporibus graviter oberrasse, profecto naviculae Petri, quam nobis Altissimus committere voluit, suscepto regimine, illico cogitare coepimus vias diligenter & modos, quibus Regem ipsum, absterfo cuiuscumque apposta nubis obstaculo, ad viam veritatis inducere valeremus. Verum post diversos & exquisitos modos, post varia tentata remedia, post exactos frustra multiplices in huiusmodi negotiis prosecutione labores, demum ad serenam constantemque devotionem tuam convertimus apostolica consideratione intuitum, sperantes hoc ipsum tantae pietatis

Sollicitat ut locerum in viam salutis revocet.

negotium per tua salutaris providentiae studium tuamque diligentiam circumspicere, si ut firma opinione tenemus, illud tua fervens devotio duxerit cordialiter amplectendum, deduci posse faciliter ad effectum, quippe quia de praesata serenitate tua, mens nostra considerat, ut Dei beneplacitum veluti sui nominis amatrix intenta studio diligentis indagacionis inquirat, & quod, si placere perceperit, promptis affectibus profequatur.

Idcirco serenitatem ipsam paterna affectione rogandam duximus pariter & hortandam, ipsi nihilominus in remissionem peccaminum paternaliter suadentes, quatenus divinae retributionis obtentui, velis totis studiis totisque sensibus experiri ab eisdem Regis oculis verbo Domini nubem excutere, qua superioris aeris beneficium non admittit, ut exclusa tenebrarum caligine quis sit, quid agat, quidve suis mereatur actibus tam exteriori quam interiori lumine contempletur, & demum sanctae matris Ecclesiae gremium, a qua diutius, pro dolor! existit alienus, tua faciente & procurante opera convertatur, ne forte (quod absit irreparabiliter decidat & sine spe pereat resurgendi: nempe autem non erat opus te orthodoxae fidei pugilem strenuum, athletamque fortissimum nobis datum a Domino exhortationibus inducere variis, si devota meditatione consideras & oculo clementis propitiationis advertis, dictoque Regi pia mente compateris, quam gratum exinde Deo & Apostolicae sedi praestabis obsequium, quantaque tibi salutis, honoris, & utilitatis incrementa proveniant, & quam sonoro praecoio exaltabitur in gentibus nomen tuum. Postremo serenitatem tuam reddimus harum serie certiorum, quod ubi Rex Francia praelibatur tuis salutaribus monitis atque consiliis acquiescat, vel saltem acquiescere se disponat, parati erimus pro eo & inclita domi sua nostrum gremium paternaliter aperire, & cum eodem, necnon sequacibus & adherentibus quibuscumque, elementer agere, quantum cum Deo poterimus, & nobis duxerit tua praenarrata serenitas consulendum. Datum Romae apud S. Petrum xii. Kal. januarii pontificatus nostri anno IX.

Regia in id studia convertat.

Ecclesiae summum in ea re obsequium praestitutum.

XXXII. Sollicitus a Gallo Anglus ut a Bonifacio deficiat. (b) Lib. 4. p. 307. & l. 5. p. 71. Oxonienses doctores consuluit.

Regia in id studia convertat.

Ecclesiae summum in ea re obsequium praestitutum.

XXXII. Sollicitus a Gallo Anglus ut a Bonifacio deficiat. (b) Lib. 4. p. 307. & l. 5. p. 71. Oxonienses doctores consuluit.

Eorum responsionem. (a) Ext. cor. epist. ad Reg. Angl. 10. 12. de schism. p. 268. Ut Cardd. Galli malo patrito mederitiantur.

animos eorum ob cultum antipapam religione torqueri, jureque, ab eo discessisse: at Anglos de Bonifacii pontificatu nullam adversam suspicionem concepisse, nec sine crimine a Pontifice posse discedere: agrediendam vero aliam excindendi schismatis rationem, nimirum indicendum a Bonifacio concilium oecumenicum, atque ad illud antipapam ac Reges ejus sectatores accersendos; tum controversiam de pontificatu ex patrum sententia diremptum iri: si antipapa & Reges ipsi illuc eo accedere abnuant, in eos Reges principesque catholicos arma districtos: de quibus pluribus Oxonienses ipsi subiectis literis disserere (a).

Epistola Oxoniensium ad Richardum Regem Angliae.

Quod Principum invictissime, ab obedientia sui praetenti capitis Hispani vel Gallici recesserunt, quod coactam cessionem imponunt, quod ad cedendum antequam eligeretur & post suam electionem dictum suum idolum corporale juramentum praestare fecerunt, quod per simile juramentum pro consulendo & favendo huic cessionis nominantes se Cardinales, quasi omnes & singulos compulerant, cum haec & huiusmodi practicae sint viri inter ceteros Christianos communi reputatione astutiores, & jure ab re vel propositio fixo vel firmato aliquid molientes, nec damnamus, nec simpliciter improbamur: nam cum de juribus suae staturae diffidant, haec & fortassis majora sana conscientia facere & poterunt per honesta media forsitan vulneratis eorum conscientiam propriam tam diuturnam obstinationem aut mederi cupiunt, seu ne ad ulterius adoretur eorum statura, & deficientibus sacramentis populus sibi subditus similiter peccat & damnatur, caute & sagaciter sibi consulunt, aut sicut in huius schismatis prima productione quam fecerunt suspicabantur totum mundum ad instar & exemplum tot virorum famosorum, quorum prudentia & justitia Regi videbatur clerus & populus ad eorum opinionem trahere, ac per colorata eorum media, quae in facti narratione subtiliter fabricari & exquiri fecerunt animos Regum & principum ad tradendum & tenendum quod asserere voluerant, inviscere. Sic etiam sicut praesumunt, jam suspicantur & asserunt saltem pro sustinentia tanti schismatis, quae tantorum animos vexat & molestat multipliciter & faciendum quod faciunt, & ad practicanum quod practiciant, quasi alibi non sit studium quam ibidem, quod hanc practicanam formam tradiderit, nec aliunde per eorum indaginem de Jacob pateo, quoniam colorati valeant, aut sub aliis montibus, quam Parnasso non sit tractandum de somniis subtiliter inclinari. Si vero hanc viam coactae cessionis aut subtractionem obedientiae, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Uisit eos constati schismatis conscientia.

Sibi finxerant orbem eorum distis adhaesurum.

Cessio nem commendarunt ad fucandum errorem.

tanquam canonicam seu universalem ab aliis praesertim quam ab iis, qui remorsum patiuntur conscientiae, prout praemittitur amulandam tradiderint, cum non sit in juris corpore aut sanctorum factis vel exemplis accommodata, nec sedationi schismatis ultimata necessaria, cum sint alia media ad unionem Ecclesiae honesta, practicabilia & verisimiliter, si per eorum obstinatum proterviam non steterit, effectui mancipanda, huic decreto & sententiae omnino contradicimus, & ea penitus improbamus.

De primo namque schismatis auctore lucifero inolevit haec per eos assumpta practica, quae quoniam ambitiosum appetitum dominandi exequi non potuit, obedientiam subtrahere disposuit; nam cum melior sit obedientia quam victima, peccatumque ariolandi sit nolle acquiescere, quomodo ergo subditi, qui suis capitibus debitam obedientiam subtrahunt, non graue peccatum mortale committunt? Et videant si tam graue peccatum, quod voluntarie incurrunt non damnatissimam opinionem quam asserunt, clare demonstrat. Voluntarium diximus hoc peccatum; nam via concilii generalis, quae praeceteris & magis canonica, plusque conscientiarum uniuersaeque obedientiae in omnem eventum clarificatio est, sufficit oblata per saltem medium laborem, quem ad huius damnandae viae coactae cessionis practicae consumpserant, si consensus eorum accesserit, immo in minori tempore practicanam acceptare voluerint, videbitur clare quomodo canonice, quamque celeriter schisma praesens, quod inchoaverant finaliter sopietur, an non voluntariam eorum opinionem, quasi non sit alia quam illa, quam per suam praesumptionem canonizant, recte dicemus, cum & finem laborum iuste & sancte, si tamen finem appetant, facilius habere poterant, quam id medium, per quod mortale peccatum incurrunt in vii, si eorum clara sint opera, hoc in lucem deducere, verentur in vii, qui exquisitarum viarum subterfugia quaerunt, & altam viam deserunt, praesumptionem immo vehementem suspensionem de suis malis operibus ingerunt. Doleant igitur de commissis & vere poenitent, & viam, quae non includit errorem manifestum in progressu imitari conentur; nam obediendum est praetatis & praepositis etiam discolis & reprobatis a Deo principibus & sacerdotibus subtractam obedientiam non legimus; immo iis, quorum in dubium probabiliter versus est jus & titulus, quousque fiat super titulo dubio declaratio, secundum canones est parendum. Quae ergo fronte a Papa indubitati obedientia qualem utraque pars suam asserit, erit recedendum? Servare debet igitur ille cathedram, qui ne suus grex pereat, non novis opinionibus inhaeret, sed antiquorum patrum vestigia, quae pro schismatis sedatione reliquerunt in canonibus, insequitur, qui scanda-

Esti ad eam iuste cogatur antip. non tamen Papam recte coactum iri.

XXXIII.

Consulit peccatum dum consulunt vero Regem subducendum obsequium.

Praeferendam synodi oecumenicae sententiam.

Si filii sint lucis, cur lucem oderunt?

Expetitum a Bonifacio concilium oecumenicum.

XXXIV.

Oecumenico concilio tantum posse schisma sedari.

Exempla de Anastasio & Guidone non tractanda in exemplum.

Ahortatio ad Richardum, ne schismaticos audiat.

dalum ab Ecclesia praecindere nititur, qui id notorie facit & praecipit, per quae turbatio, subverso Ecclesiae vel destructio cesset & penitus vacuetur: & videatur quis sit ille praedictorum contendendum, quorum unus duntaxat viam compromissi, quam universaliter damnant, offert & obtulit; & alter viam generalis concilii iustam, sanctam, & canonicam inquirat & eligat, non aliter impossibile, immo nec in magnis difficile, nisi quatenus ex eorum protervia, impossibilem aut difficilem reddunt eandem.

At vero quomodo convocaretur generale concilium, etiam si id convocaret una pars, vel altera requisita tantum distulerit aut noluerit. Et de praesentia in eodem, consultatio canonum nobis modum & formam aperit & demonstrat; an vero locum tuum constituere, & alia quae dicuntur difficulta, ad facilitatem reducere poterunt ex unanimi assensu principes seculares? nunquam enim in praedictis executionis alias excelsionis facilitas quam extollunt, ejusdem melioritatem ad finem intentum recte concludit, certe attentis omnibus, quae facta vel gesta sunt in hac materia, volentibus cedere difficilius, immo impossibilius est progressus & executio, quam generalis, seu universalis concilii convocatio, cum cunctis suis mediis practicanda. Quod vero ad chronicas de Anastasio & Guidone, quas pro fundationis corroboracione sumpserunt; cum forsitan auctoritate universalis Ecclesiae, vel alia iusta causa utpote haeresis damnata, sicut est de facto, in casu proposito, quem non exprimit chronica haec facta fuerunt, vel si facta fuissent aliter non ad exemplum tractanda, cum non quae sunt, sed quae fieri deberent admittimus, pro solutione talium motivorum non multum duximus insistendum. Sunt insuper alia motiva in praemissis epistolis ex sanctorum auctoritatibus introducta opinione quam superius damnamus duximus, super quibusdam fucatis coloribus suadentia, quae quidem sicut in eorum primaevis epistolis expressa contenta fuerant, consimiliter in nostris respondimus epistolis, majestati vestrae regiae iam dudum transmissis, sicut credimus sufficienter soluta, iterato calammum praemissis fugigare non censemus, sed praemissis solutionibus firmiter inbaremus. Sed benedictus Deus & pater domini nostri Jesu Christi qui serenitatem vestram regiam talibus spirationibus & consiliis divinitus informavit, sic quod vos columnam immobilem, plusquam labores astantes sustinentem & patronum, nedum duxus, sed omnium altarum casarum Ecclesiae secularis constituit, quod licet ad hoc ut una sit Ecclesia, unum caput ejusdem, una obedientia, tota vestra laboret, & praefamuletur intentio, plurimum detestemini, nedum errorem in schismate pullulantem, sed continue proficientem in pejus, omniaque ejusdem fomenta regalis puritas

abhorreat & pracludat viam quam potest praebendi dicti schismatis ulterius incrementum; non tamen in fide, quae tangit caput Ecclesiae, majestas regia titubat, non materiam coactae cessionis vel obedientiae subtractionem, per quam vulnerata conscientiae plagam limat proponit, non ad obsidionem castra movet, nec jusjurandum aliquod extorquet, per quod ad sui propositi semitam, immo fimbriam perveniat; sed tanquam princeps Christianissimus, qui perpetuatione praesentis schismatis, ad sui cordis intima molestat, ejus interesse & damnum specialiter versantur: cum turbato sacerdotio turbato, & patitur republica, nec solidum censetur imperium, cujus subditorum fides aut religio discrepat, de via canonica celeriter saltem verisimiliter excindendi & eradicandi pestiferi schismatis, cujus timetur in papatu perpetuatio, in dies, ut intelleximus, cogitat, aestuat, fatigat, suscipit, & inquirat si quomodo sani consilii jucundum eloquium, per eos praesertim qui pie vivunt in Domino, & literis imbuuntur, perveniat. Et infra.

Pro practica videtur dicendum, quod dominus noster Bonifacius apostolici culmine verus pastor, quem secundum praedecessores electionis unitas, temporis & possessionis prioritas, jure possessorio dilucidant & declarant pro sedatione tam seditiosi schismatis generale concilium convocet per decretum non solum sibi subditos adherentes, quin etiam suum adversarium apostolicum Petrum & Luna, jam se Benedictum temere nominantem, cum suis anticardinalibus & antiprelatis adherentibus universalis Ecclesiae nomine pariter atque suo ad interessendum in ipso concilio citet, moneat & requirat private vel publice per edictum congruis die & loco & cum tuitione veniendi, standi & redeundi, statuenti, & assignandi firmiter ad praemissa; de quorum manifesta contumacia si probabiliter poterit apparere, tunc ipse Bonifacius principibus & potestatibus sibi fideliter adherentibus sub debito fidelitatis & juramenti, quod in ipsorum coronatione & promotione Romanae ecclesiae praestiterunt, per viscera misericordiae Dei suadeat, praecipiat, & injungat, quatenus alios principes sua obedientia resistentes exhortationibus, consiliis commoveant & inducant, ut ipsum cum Cardinalibus & prelatibus ejusdem concilii iudicium subire compellant. Quod si principes adversantes is contradiderint vel neglexerint adimplere, catholicae potestates exurgant ultro gladio brachio militari, ac etiam in ipsis literis requisitoris & citatoris plenius inseratur, quod in partes adversantes contumacia protervia non obstant super ipso negotio schismatis ac juris discussione concilii iudicio procedatur. Verum si pars adversa cum prelatibus sequacibus sui schismatis & erroris generali concilio consentiat

Turbato sacerdotio, turbato republica.

XXXV. Confolunt Oxonienses ut Bonifacius concilium indicat.

Petrum & Luna e jusque seclatores vitet.

Hortetur principes ut concilii decreta suscipiant.

Si antipapa cum suis interfuerit, concilii sententiam operi mandandam.

Precaur Richardum ut Bonifacium tueatur.

XXXVI.

(a) Ext. in append. post Albert. Argent. Germanorum & Gallorum conventus. (b) Chron. magn. Belg.

interesse, tunc utrique contententes ipsius concilii diffinitioni, praesertim quoad papatus titulum, de quo principaliter agitur, se submittant, corporali juramento se sollemniter astringentes, quod nullius fraudis aut machinationis commento resuscitantium seu judicantium animos distorquentium seu subornent. Nonnullique in eam sententiam adductis, utque illi, qui ex Anglia ad concilium legabuntur, sacramento se obstringant coactae Bonifacii cessionis vel obedientiae subtractioni nunquam consenturos; tum subiungunt.

Supplicis igitur & flexis genibus super illustrissime principum majestati regiae devotas fundimus, quatenus in obedientia ejusdem domini nostri Papae Bonifacii quam nedum cum clero & populo, vobis subdito in plenam parentis accepta, sed eam tenere, fovere, & sublinere in verbo regio prelatique ac domini & communitas vestri regni per corporale sacramentum unanimiter promissis, sicut princeps Christianissimus persistatis, nec ad motiva partis adversae, quae nec animos aut conscientias distorquent in aliquo ad eorum damnamam viam inclinare deberet, aliquantulum advertatis, &c. Datum in convocacione nostra apud ecclesiam beatae Mariae virginis Oxonii de consensu regentium & non regentium, ad hoc specialiter celebrata quinto die mensis februarii anno Domini MCCCXXVIII. & vestrae regiae celsitudinis XXI. Vestrae majestatis regiae continui & devotissimi oratores Thomas Ondouini cancellarius ac coetus unanimis magistrorum regentium & non regentium, universitatis vestrae Oxoniensis.

Nitebatur equitate Oxoniensium doctorum virorum consilium, in schisma concilii oecumenici auctoritate & Caesaris & aliorum Regum ope dissolveretur: verum ignavus Wenceslaus, qui pro caesareo munere distringere arma debebat, subornari se a Gallis politicis, qui Pontificis coactam abdicacionem exoptabant, sicut Rhemosque ad indictum colloquium ea de causa accessit, cum ad exitum Gallica consilia perducere meditaretur, datisque ad Carolum XVI. mensis octobris hujus anni literis (a) respondit urgere se abdicacionem Bonifacii non posse, nisi de ea cum Sigismundo Hungariae, & Ladislao Poloniae Regibus, aliisque principibus consulisset; atque ideo solemnes Regum conventus Wratislaviae proximis Domini natalitiis indictos. Meminit de hoc Wenceslai cum Gallo Rege colloquio Edmundus, atque ex eo magni chronici (b) Belgici auctor hoc repetit: Rex Wenceslaus ad instigationem universitatis generalis sui studii Praagensis anno Domini MCCCXXVIII. Ex Bohemia ad civitatem Rbemensensem venit, ubi Carolus VI. tunc Francorum Rex cum suo germano Ludovico duce Aurelianensi suisque & dicti Wenceslai patris Joanne Biturigi

cessi & Philippo Burgundiae ducibus certo praevio tractatu convenerant ad consultandum de extirpacione schismatis inter Benedictum XIII. & Bonifacium tunc vigentis: ubi conclusum fuit inter caetera ad id consequendum securissimam & brevissimam esse viam, ut uterque de papatu contententes juri suo cedant sive renuntient, & per utrumque collegium novus Papa eligatur. Sic igitur Wenceslaus Caesar de consilio Regis & principum Franciae praedictorum missi legatos suos ad Bonifacium praedictum & simul Avenionem. Elisit Petrus & Luna Wenceslai Regis postulara, atque insulse respondit, se antea ad illum oratores, qui ipsum de suo ad pontificatum jure edocerent, decrevisse. Cum vero Wenceslaus nonnulla temere de Bonifacio adigendo ad recedendum de statu pontificiae dignitatis, si antipapa se abdicaret, cum Gallo pactus esset, Bonifacius Germaniae septemviris, ut Wenceslaum tanquam ingnavum vitiorum mancipium, & sceptris indignum exauctorarent, assensit, quare inferius: Alia nunc ab ipso gesta prosequamur.

Adhibuit Bonifacius, quod antea etiam egerat, omne suum studium, ut Ladislai partes in Neapolitano regno adversus Ludovicum Andegavensem schismate illaqueatum confirmaret, ut ipse testatur in literis (c) ad Amalphitanum & Castrensem episcopos, quibus conqueritur schismaticos Neapolitani regni partem magnam, necnon Neapolim, tum plures urbes ditionis ecclesiasticae occupasse. Praeterea Joannis Thomacelli fratris sui opera ducentem Suesanum opibus & auctoritate florentissimum, qui sua ad Ludovicum defectione adduxerat in discrimen res Ladislai, ejusdem partibus restituit; de quibus pluribus Summontius (d). Insignes etiam alios armis & viribus plures regni Neapolitani proceres, ut Jacobum & Martziano comitem Squillacii & Siculi maris praefectum, Goffridum & Martziano comitem Alifiae regionum quattuor principem, Jacobum Ursinum Taliacotii comitem, Jacobum Extandardum praefectum castrorum & alios horum factionis sectatores Ladislao conciliavit, initalque ipsos inter, ac Regem pacationes apostolico hoc diplomate (e) confirmavit.

Ad futuram rei memoriam. Dum oculos nostrae mentis, & attenta meditatione pensamus, quod inter divinae bonitatis munera humano generi distributa nihil pace jucundius, nihil optabilius, nihil salubrius reperitur, utpote in qua divinus cultus augetur, multiplicantur opes, proficiunt populi, legum servatur auctoritas, & reipublicae commodum propagatur; cum e contra propter discordiam, hominum cedes, urbium everfiones, sacrarum profanatio adium, proprii Conditoris oblitio, & ut breviter colligamus

Decre-tum ut uterque de papatu contentens se ad abdicandum adigatur.

xxxvii. Bonifacii conatus pro confirmando Ladislao in regno Neapol. (c) Bonif. ep. cur. l. 5. p. 41.

Plures principes cum Ladislao conciliati. (d) Summont. l. 4. c. 2.

(c) Bonif. ep. cur. l. 4. p. 357.

Mala ex Neapol. bello e-mergen-tia depla-rat.

De concil-iatis Ladislao proceri-bus exul-tat.

Pactio-num inter Ladislau-m & proceres formula.

mut, uniuersorum malorum seminaria ge-nerentur, quodam quasi inexplicabili cor-dis gaudio jucundamur, illique, qui post-nubila dat serenum, gratiarum multipliciter referimus actiones quoties inter Christi-fideles, praesertim eos, qui nobis & Roma-nae ecclesiae jure proprietatis & directi domini etiam in temporalibus subesse noscuntur, quibus fuerunt, operante seminato-re zizanias, horrendis & diuturnis bello-rum dispendiis fatigati pacis ipsius terminis germina publicare, utque hujusmodi germina optatos maturitatis fructus per nostrae vi-gilantia studium, Domino auctore producant, addibemus opem & operam, quantum nobis ex alto conceditur efficaces. Sane nuper cbarissimus in Christo filius noster Ladisla-us Jerusalem & Siciliae Rex illustris pro se ex parte una, & dilecti filii nobiles viri Jacobus & Martziano comes Squillacii & re-gni Siciliae admiratus, Goffridus, & Mart-ziano comes Alifiae & magnus camerarius dicti regni ipsius Jacobi frater, & Jaco-bus de Ursinis comes Talliacotii, & Jacobus Extandardus miles dicti regni Marschallus, etiam pro se eorumque sequacibus, ac eis-dem adhaerentibus ex altera, inter quos, pacis amulo procurante, diu nimium, prob-dolor! calamitosa & deploranda discordia viguit, pro bono pacis & concordiae inter ipsos, Deo largiente, incundi atque firman-di, in nos per eorum authenticas & pa-rentes literas, ipsorum sigillis sigillatas, compromittere curauerunt, offerentes se u-niuersaliter singuli, & singulariter uni-versi, declarationi, laudi, determinationi, & simplici sententiae nostrae in hac par-te firmiter parituros, prout in compromis-so hujusmodi, cujus tenorem de verbo ad verbum nostris literis inferri fecimus plenius continetur. Tenor autem dicti compromissi talis est.

In nomine Domini. Amen. Cum faciente prava moderni temporis conditione certa, defensione ex nonnullis rebus, & causis inter-veniret inter serenissimum principem domi-num Ladislauum Dei gratia, Regem Hun-gariae, Jerusalem, Siciliae, &c. ex parte una, & viros magnificos Jacobum & Mart-ziano comitem Squillacie ac regni Siciliae admiratum; Goffridum & Martziano comi-tem Alifiae & magnum camerarium dicti regni fratrem ejus, Jacobum de Ursinis comitem Talliacotii, & Jacobum Extandar-dum militem ejusdem regni Marschallum ex parte altera, ideo disponentes tam praefatus Rex Ladislauus quam dicti magnates venire ad concordiam de praedictis, conten-tantur omnia quaecumque versantur circa materiam dictae discordiae inter eos, & inde pendencia ponere & ex nunc ponunt abso-lute in manibus sanctissimi domini nostri Pa-pae Bonifacii noni, cujus domini nostri Papae declarationi, determinationi, & simplici sententiae parati sunt idem dominus noster

Rex, & praefati magnates cum puro, sano, & bono intellectu, & effectu stare, atque parere; promittuntque in fide ipsorum pu-ra & recta immediate & sine aliqua di-latione, ac omni quacumque dilatione ac omni exceptione causa vel occasione remota, stare & parere declarationi, determinationi, & simplici sententiae praelibatae ejusdem do-mini nostri Papae: & interim donec fiat dicta declaratio & determinatio per eundem dominum nostrum Papam, contentantur praefatus dominus Rex & dicti magnates tol-lere, & ex nunc tollant offensas hinc inde securitatem mutuae praeconationis, conversa-tionis, & transitus inter terras, vassallos, & subditos ac gentes eorum armigeras cum marchantibus, rebus, & bonis quibuslibet. Contentanturque tam praefatus dominus Rex quam dicti magnates, quod gentes, armi-geri, & alii subditi & obediens dicti domini Regis, possint stare in villa Cento-ra, & in locis ulterioribus aliis territoriis Suesiani per quindecim dies vel infra; & quod potissime dum inibi moram fecerint, & videre & intrare civitatem Suesianam & alias terras & loca dictorum magnatum, moderatis tamen, & in moderato numero; & interim possint per territoria & pertinencias Suesianae & aliarum terrarum eorundem magnatum, ac passus ipsorum per vias vel ex-tra vias de die vel de nocte, armati vel iner-mes cum quibuscumque rebus ire pariter & re-dire libere & secure pendente declaratione & determinatione praedictis; absque tamen offen-sione subditorum & rerum eorundem magna-tum, exceptis herbis & arboribus silvestribus. Et si forte per dictas gentes subditas & obediens ejusdem domini Regis aliquod aliud damnum eis fieret, dictus dominus Rex promittit per fidem suam illud facere emendare: dictique magnates dabant & dari facient praefatis gentibus dicti domini Re-gis foragium & grassiam competentis pretio. Verumtamen elapsis dictis diebus quindecim, praefatae gentes dicti domini Regis egredi debeant dicta territoria Suesiana, & alia-rum terrarum eorundem magnatum, sed cum expedire fuerit, possint per easdem terras & territoria ire & redire ac conversari modo praedicto, pendente praefata declara-tione & determinatione ejusdem domini no-stri Papae. Insuper praedicti magnates inte-rim pendente praefata declaratione & deter-minatione dicti domini nostri Papae, pro-mittunt non dare auxilium, consilium, vel favorem, aut transitum per terras, passus & loca duci Andegaviae, sui que gentibus, sequacibus, & adhaerentibus ipsius, sed transitum ipsum eis posterius impedire.

Promittunt etiam ad ipsam ducem non mittere absque licentia dicti domini Re-gis, nec ejus fautores, adhaerentes, se-quaces, obediens, & gentes armigeras re-ceptare; immo statim infra triduum post da-tam praesentium capitulorum licentiam abun-

Delectus con-ter-verbis: ni-facius.

Depabulo & com-meatu regis co-pis praebendo.

Sponsio procerum de non sustentan-da Andegaven-si factione.

Fundo-rum com-iti & S. Aga-thae re-gulo datae induciae.

Cur tria tcederis exempla descripta.

Zbrigolectum per totum mensem praesentem maii, Leonellum de Constantio, ac per to-tum instantem mensem augusti anni praesentis Abramontem cum eorum sociis, & quascum-que alias gentes armigeras dicti ducis An-degaviae quas haberent in terris eorum & eas ulterius non receptabant, & etiam si poterunt, eas prius licentiabant, si deberent eis dare aliquid de suo ultra id quod de-bent habere. Jam dictus dominus Rex pro-misit praefatis caporalibus & gentibus li-centiandis facere saluum conductum rece-dendi quo voluerint. Item addidit praefatus dominus Rex & dicti magnates contentan-tur, quod in praedicta sublacione offensa-rum intelligatur comes Fundorum & sui se-quacer, hoc est, quod tam dictus comes quam praefati magnates & eorum sequaces & gen-tes non deberent alterutrum se offendere: sed omnino offensas tollere & removere: facta declaratione & determinatione con-cordiae per praedictum dominum nostrum Pa-pam inter eundem dominum Regem & praefatos magnates fiat pax & concordia, & facta esse intelligatur ex tunc inter eundem comitem & magnates praedictos. Item in praedictis intelligatur comes S. Agathe modo simili, durante tantum tempore liga-e & unionis, quod est inter dictum dominum Regem & praefatum comitem, & non ultra. Item dictus dominus Rex contentatur, & dat licentiam praefatis magnatibus mittendi Neapolim ad ducem Andegaviae comites Tricariti & Montisalti, & Stephanum de S. Severino ad faciendum excusationes eo-rum.

Item dictus dominus Rex promittit pro se & dicto comite Fundorum, ac eorum sequacibus & gentibus subditis & vassalla-riis securitatem plenam ambasciatoribus mit-tendis per eosdem magnates ad dictum do-minum nostrum Papam in eundo. In quorum omnium fidem, dictus dominus Rex; in ver-bo & fide regali, & praefati magnates in fide nobilium & magnatum promittunt sibi ipsi invicem, unus videlicet alteri, & al-ter alteri pro se, sequacibus & adhaerentibus eorum praedicta omnia, pura & bona fide observare, & facere observari, nec con-trahere vel venire, publice vel occulte, quacumque ratione & causa, & in praemis-sorum testimonium facta sunt tria consimi-lia scripta, quorum praesens factum est praesentandum dicto domino nostro Papae, sigil-lis & subscriptionibus tam dicti domini Re-gis, quam praedictorum magnatum roboratum: aliud factum est ad cautelam dicti domini Regis Ladislai per eosdem magnates, eorum sigillis, & subscriptionibus communitum: tertium vero factum est ad cau-telam dictorum magnatum per eundem do-minum Regem Ladislauum ipsius parvo sigil-lo & subscriptione munitum. Acta sunt haec in territorio Suesiano sub anno Domini mil-lesimo trecentesimo nonagesimo octavo, die

quartadecima mensis maii sexta indictione. Nos Rex Ladislauus praedicta promittimus. Ego Admiratus praedicta promitto. Ego comes Alifiae magnus camerarius regni Sici-liae praedicta promitto. Ego Angelus de Ar-pino secretarius magnatis domini mei, do-mini Jacobi Extandardi supradicti; de mandato dicti domini scribere noscens, praesentia capitula subscripsi propria manu mea, & eadem ejusdem mandato sigillo proprio dicti domini mei sigillavi.

Nos igitur, qui in agro Dominico su-mus divina disponente clementia constituti, vigilibus studiis, dextera Domini nobis assistente propitia ad operam manus nostrae possibilitatis libenter apponimus, quam praefato regno, & terra citra pharum, quae a nobis & dicta Ecclesia tenentur in feu-dum, ac eorum incolis & habitatoribus, speramus Deo propitio profuturam. Nam tandem itaque totis desideriis cupientes ut regnum & incolae praelibati ad statum pro-sperum, pacificum, & tranquillum per A-postolicam sedis ministerium & providentiam reducantur, ac in statu hujusmodi soliden-tur, confirmantur, ac etiam augeantur, au-xilio divini numinis implorato, tam apo-stolica quam dicti compromissi auctoritate, tenore aliarum literarum nostrarum. In pri-mis volumus & mandamus, pronunciamus, decernimus, laudamus, & etiam declara-mus, quod Jacobus & Martziano comes Squil-laciae & regni praedicti admiratus, necnon Goffridus & Martziano comes Alifiae & ma-gnus camerarius dicti regni, ac Jacobus de Ursinis comes Talliacotii, & Jacobus Ex-tandardus miles ipsius regni Marschallus supradicti & eorum colligati, ad debitam fidelitatem dicti Regis, nimirum . . . . . pen-nitus se reducant, illique humiliter para-ant, obediant, & intendant, & illico sibi praestent ligium, homagium & fidelitatis debitum juramentum secundum constitutiones regni praedicti, & alias prout est haecenus fieri consuetum, aliaque faciant, quae ad hujusmodi fidelitatem noscuntur quomodoli-bet pertinere. Praeterea dicto Regi aucto-ritate praedicta districte praecipiendo man-damus, quod ipse Admiratus cum aliis su-perius nominatis expresse quaecumque pro-visions & bona burgensatica, haereditaria, & feudalia, ac empta & juste acquisita per eos ac eis donata, necnon civitates, castra, terras, comitatus, baronias, & omnia alia quaecumque nomine censeantur & in quibusvis partibus dicti regni consistant, jura quoque & actiones ad eos pertinentia regis auctoritate restituat, illosque si oc-casione discordiarum quae inter eos, ut praemittitur, viguerunt crimen laesa majestatis incurrissent, ad honores, praerogativas, di-gnitates, famam, status, officia, & bene-ficia, quibus ante hujusmodi discordias po-riebantur, restituere non postponat, & spe-cialiter admiratum praedictum ad ducatum

Concor-dia leges a Rege Ladislao admittat.

Bonifacii auctorita-te corroborata.

Justi pro-ceres Ladislao fi-dem sacra-mento devince-re.

Suef.

Ducatus Sueviae a Ladislao restitutus.

Suessanum eidem admirato de injuriis & offensis quibuscumque plenam & generalem remissionem & indulgentiam faciendo; sequaces vero & complices & colligatos eorum adherentes eidem, postquam ipsi prefato Regi infra duos menses hujusmodi fidelitatis & homagii prestiterint juramentum, per eundem Regem restitui similiter declaramus. Insuper auctoritate apostolica volumus & declaramus, quod quamprimum dictus Rex, prefate civitatis Neapolitane possessionem pacificam, liberam, & expeditam Domino concedente, fuerit affectus, Goffridus magnus camerarius antedictus, officialem in civitate Capuana valeat deputare.

XXXVIII. Capua Goffrido restitenda cum Neapoli fuerit potius Ladislao.

Cum vero idem Rex predictae civitatis Neapolitane & fortaliorum ejusdem cum Dei adiutorio habuerit possessionem pacificam, ut presertur, Rex ipse dicto Goffrido civitatem Capuanam predictam cum fortalitiis ejusdem in capitaniam & castellaniam teneatur realiter assignare, prestito tamen prius per eundem Goffridum dicto Regi in hac parte fidelitatis debita juramento, sic quod Goffridus ipse in eisdem civitate Capuana & fortalitiis libere possit capitaniatus officium exercere; salvo tamen, quod si pro bono dicti regni ante recuperationem prefate civitatis Neapolitane nobis videbitur expedire, quod memoratus Goffridus officialem in civitate Capuana predicta valeat deputare. Rursus volumus & mandamus auctoritate prefata, quod Rex prefatus procuret realiter & faciat cum effectu, quod Castrum marie de Vulturno Capuanae diocesis nostro ac Romanae & Capuanae ecclesiarum nominibus cum oneribus & conditionibus per nos declarandis usque ad beneplacitum nostrum tenendum assignetur. Cum autem dicta civitas Neapolitana ad manus ipsius Regis Domino volente pervenerit, admiratus prelabatur eum dicto magno camerario & eius benivolis & amicis totis viribus teneantur assistere dicto Regi ad recuperationem dicti castri in casu quo is qui castrum ipsum ad presens possidet, renitentiam forsitan moliretur. Et paulo infra: Amplius eadem auctoritate volumus & mandamus, quod per dictum regnum fiat moratoria, ut eorum vocabulo utamur, in quantum partes tanguntur aliquibus, usque ad decennium, aliquibus vero usque ad tempus, de quo duxerimus declarandum. Item auctoritate predicta volumus & mandamus, quod pres-

tus Rex, Jacobo admirato, Goffrido magno camerario, Jacobo comiti Talliacotii, & Jacobo marescallo prefatis, quaecumque privilegia, literas, cedulas, prerogativas, immunitates, & gratias, exceptiones & remissiones collectarum, de quibuscumque communitatibus, baroniis, civitatibus, terris, castris, villis, casalibus & feudis per clarae memoriae Carolum Regem dicti Ladislai Regis genitorem, & charissimam in Christo filiam nostram Margaritam Jerusalem & Siciliae Reginam tempore quo Regina ipsa in dicto regno, vicarius officium exercebat, & per eundem Regem illis facta, prout ante ortam discordiam habuerunt, per ipsos patentes & authenticas literas studeat confirmare, &c. Datum Romae apud S. Petrum Kal. junii pontificatus anno nono.

Vetera jura aliis restituta.

Navavit inter ceteros Bonifacio & Ladislao strenuam operam Raymondus e Baucio Ursinus, quem Pontifex hoc ornat e logio (a): Dilectus filius nobilis vir Raymondus de Baucio de Ursinis comitatus Liccii dominus, tanquam dicta Romanae ecclesiae, necnon charissimi in Christo filii nostri Ladislai Jerusalem & Siciliae Regis illustris pugil fortis contra schismaticos hujusmodi, pro nobis & ecclesiae ac Rege prefatis a longis citra temporibus tam virilibus quam efficacibus laboribus insudavit, prout adhuc insudare non formidat. Cum vero is in eo bello sumptibus non parceret, Pontifex clero, qui in terris Jacobi de Ursinis Nolani comitis versabatur, edixit ut illum subsidario auro juvaret. Confirmatae vero in dies tum a Pontifice, tum novorum procerum accessione Ladislai res eo assurrexere, ut demum Neapolim fuerit adeptus, de quo postea agemus. Nunc Trinacriae res Neapolitanis conjungemus.

XXXIX.

(a) Bonif. l. 5. p. 41.

Flagrabat (b) civili bello Trinacria, [1] cum Martinus junior Regis Aragonum filius schismaticus Mariae Reginae nuptiis & valida Catalanorum manu fretus regnum illud armis sibi vindicare nitetur: inde foederati proceres ejus perfidiam averfati pontificiis subnixi studiis ipsius conatibus fortiter se opposerent: neque enim ex veteribus initis cum Fridrico olim Rege pactioibus id regnum jure ad Mariam vel Martinum spectabat, cum is schismate esset irretitus. Refert vero Surita (c), Martinum perspecta insulano- rum erga Bonifacium & sedem Apostolicam observantia ac pietate, agitate con-

Florescere ceptae Ladislai res.

(b) Lib. 5. p. 40.

Civili bello ardet Trinacria. Martinus junior ad Bonif. propendet.

(c) Surit. anal. l. 10. c. 68.

NOTAE

[1] Quae hoc anno civili bello tumultuabat Trinacria, ut annalista scribit, hoc ipso pariter anno pacata est, teste anonymo, synchrono, fragmenti historiae Siculae auctore vulgati Rer. Italic. to. XXIV. qui ad hunc annum notat magnum Siciliae justitiarum, aliofque viros potentes armis in regem ac reginam sumptis arces quasdam munitas occupasse; sed regis armis coactos ad officium rediisse: & sic, addit, facta est universalis pax in dicto regno, quod [quae] adhuc durat, & durabit dante Domino meliora. MANSI

Martinus senior a Petro e Luna discedere abnuvit.

filia de abruptendo Lunano schismate: sed a Martino Rege Aragonum prohibi- tum, cum diceret indignum fore si filius Petro e Luna non pareret, cui pater Sardiniae & Corsicae regnum solemniter clientelari pensione accepta retulisset.

(a) Lib. 5. ep. cur. p. 40. Pellere Trinacria & Sardinia Aragonis nitor Bonif.

Cum vero ambos in schismate obfirmatos cerneret Bonifacius, tum Sardiniam, tum etiam Trinacriam illis eripere nifus; atque Artalem de Alagona comitem Molineti sacro bello in Trinacria adversus Martinum ipsum juniorem praefecit, de quo haec ad Bosanensem, Plovacensem, ac Sorrentensem episcopos (a) scripsit.

Belli ducem creat Artalem de Alagona.

Bonifacius, &c. Cum, prob dolor! Catalanorum & aliorum schismaticorum effrenata superbia & improbi conatus ideo peccatis exigentibus invaluerunt, quod nonnullas civitates, terras & loca regni Trinacriae, quod de patrimonio sanctae Romanae ecclesiae existit, a longis citra temporibus, dolendis ausibus occuparunt, & adhuc indebite detinent occupata, ac insulam Sardiniae quotidie infestare ac summis viribus invadere non formident, & conantur ad ulteriora manus extendere violentas, nos solertia reddimur indefessa solliciti, ut ipsorum Catalanorum & schismaticorum conatibus potenter & vigorose utique obviamur; eadem propter devotionem & fidelitatem dilecti filii nobilis viri Artalis de Alagona comitis Molineti spe firma confidentes, quod ipse sciet & poterit contra Catalanorum & schismaticorum hujusmodi conatus salubria remedia invenire, & tam viriliter quam fideliter resistere, ipsum Artalem ad regimen ipsum praesentialiter destinamus: praecipit iidem episcopis, ut ex collecto e sacerdotiorum vectigalibus auro illum juvent, &c. Datum Romae apud S. Petrum id. octobris pontificatus nostri anno nono.

XL. (b) Lib. 4. p. 283. (c) Leuncl. in Mussul. hist. l. 6. Graecorum Imperator Bonifacii opem implorat. (d) Lib. 5. ep. cur. p. 26.

Extendit etiam curas apostolicas in orientem Bonifacius (b), ac praecipibus Emmanuelis Imperatoris Constantinopolitani, quem Bajazetes (c) post partem predictam de Hungaria Nicopolitana in Bulgaria victoriam Turcicorum armorum mole obruere contendebat, permotus militaria subsidia ad eum mittere decrevit, ac Paulo episcopo Chalcedonensi dedit provinciam, ut sacram militiam in Turcas propositis indulgentiarum praemiis promulgaret, edito hoc diplomate (d).

Ad futuram rei memoriam. Nuper ex corde compassi illustri Principi Emmanueli Paleologo Imperatori Constantinopolitano ejusque subditis, qui etsi non in plena obedientia & devotione nostra, ac sinceritate fidei & unitate sanctae Romanae ecclesiae persistant, invocant tamen salutiferum Christi nomen, & quos immanis & terribilis illa bellua hostis perpetuus Jesu Christi Bajazetes Teucrorum, qui Turci vulgare nuncupantur, princeps grandigentium armorum multitudine cumulata in-

vadere, exterminare, conculcare, ac sibi subjugare toto posse festinat in maximum Christianorum dedecus, dispendium, periculum, atque damnum; & volentes catholicos principes, proceres, magnates, ac populum Christianorum ad succurrendum eidem Imperatori, cui ad debitam resistendam vires non suppetunt, inducere ac fortius animare, venerabilem fratrem nostrum Paulum episcopum Chalcedonensem Apostolicae sedis nuntium ad praedicandum vivifica verbum crucis in omnibus & singulis civitatibus, terris, oppidis, castris, atque locis insignibus, quibusdam tamen tunc expressis exceptis, sub nostra obedientia ac devotione consistentibus, dictosque principes, proceres, magnates, ac populum requirendum & per amplius exhortandum, ut ad succursum hujusmodi viriliter se accingerent, vel subsidia ministrarent, duximus destinandum; & eam quam proficiscentibus in subsidium Terra sanctae concedere sedes Apostolica consuevit, eidem accingentibus & subvenientibus sub certo finium indulgentiarum largiti; dictoque episcopo formam dedimus secundum quam hujusmodi qua ministrarentur subsidia recolligerentur, & eidem Imperatori ad usum defensionis hujusmodi cum integritate fideliter assignanda, prout in nostris inde contentis literis plenius continetur. Ex certis igitur rationabilibus anti-

Bajazetis grassationes.

Religiosa milita indicta in Graecorum auxiliium.

Contrahi iusta subsidia in Germania excepto Moguntino principatu.

(e) Lib. 5. p. 293. (f) Hieron. Beck in annal. Turc. Tamerlanis progressus.

num nostrum ad id moventibus causis civitatem, diocesim, & provinciam Moguntinam a reliquis civitatibus, diocesibus, & provinciis, in quibus prefatus episcopus nostram predictam intentionem excipere debet, auctoritate apostolica praesentium tenore se jungimus & penitus separamus: eidemque episcopo districtius inhibemus, ne per se vel alium seu alios in hujusmodi civitate, diocesi, & provincia Moguntina quomodolibet exequatur; decernentes ex nunc irritum & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit. Nulli ergo &c. Datum Romae apud S. Petrum Kal. aprilis pontificatus nostri anno ix. Data etiam (e) Augustino de Virdunis Benedictinae disciplinae religioso viro. fuere mandata (f), 293. ut Christianifideles in arma contra Bajazetem in archiepiscopatu Moguntino conmitteret, ut vero divina providentia Bajazetis Christianorum hostis ferocissimi victorias repraesentaret, incitator in eum Tamerlane, qui veluti flagellum Dei per orientem arma circumferebat, atque anno superiori Parthos opprimerat, inferius dicitur.

Non praetereundum visum est hoc anno, ob schismaticorum impetus & molitiones Ostiae imperium, abrogato Ostiensis in eam episcopi dominatu, ad sedem Apostolicam fuisse revocatum (g).

Ostia ad sedis Ap. imperium revocata. (g) Lib. 5. ep. cur. p. 16.

Bonifacii
ca de re
sanctio.

Ad perpetuam rei memoriam.
 Considerantes quod civitas Ostiensis, quae in faucibus Tyberis ad mare patens, & ut plurimum piratis confertum, sita est, si quod abste occuparetur ab amulis, prout etiam in memoria nostra in occupationis periculo saepe fuit, multa & magna incommoda, & calamitates diversas tam ecclesiae Romanae & republicae, quam etiam alicuius urbis statui posset indubie generare; & quod Cardinalis ejusdem ecclesiae, ecclesiam Ostiensem in titulum pro tempore obtinens, sub casus temporali jurisdictione dicta civitatis consistit, verisimiliter non est tanta potentiae, quod civitatem praedictam possit sufficienter in discriminosis casibus defendere; & etiam ponderantes, quod Romanus Pontifex potest, si principaliter illam gubernet, in casibus arduis eam potenter protegere, & tueri, praemissa omnia fratribus nostris seriose proposuimus, adiacentes ut mala civitatis, & bona, quae sunt super descripta, efficacius procurarentur, super praemissis, de solita eorum circumspectione consulerent. De ipsorum igitur libris consilio ac deliberatione matura, civitatem praedictam cum ejus districtu, tenimento, ac juribus & pertinentiis suis, quantum videlicet ad jurisdictionem temporalem & seculare forum pertinet, ab omni superioritate, dominio, potestate, jurisdictione, & subjectione episcopi, qui fuerit pro tempore, diocesis ecclesiae, ac dilectorum filiarum capituli Ostiensis, auctoritate apostolica, & de plenitudine apostolicae potestatis tenore praesentium subtrahimus, separamus, eximimus, & totaliter in perpetuum liberamus, civitatem eandem cum districtu, tenimento, juribus, pertinentiis supradictis, eidem Ecclesiae Romanae & sedi Apostolicae, eo modo, quo dicta Ostiensis ecclesiae hactenus subfuerit immediate subicimus, submittimus, incorporamus, annectimus, & unimus, ita quod nullo unquam tempore praefati episcopus & ecclesia, necnon capitulum Ostiense de civitate, districtu, tenimento, juribus, & pertinentiis supradictis, quantum videlicet ad jurisdictionem temporalem & seculare forum pertinet, ut praesertim, praesumant se quomodolibet impedire; decernimus insuper ex nunc irritum & inane quidquid in contrarium a quoquam quavis auctori-

tate scienter vel ignoranter contigerit attemptari; non obstantibus constitutionibus, privilegiis, & indulgentiis apostolicis, ac legibus imperialibus, necnon statutis municipalibus, & consuetudinibus, & aliis contrariis quibuscumque. Nulli ergo, &c. Dat. Romae apud S. Petrum Kal. septembris pontificatus nostri anno nono.

Hoc eodem anno beata Francisca Romana (a) annorum quatuordecim nupta Laurentio Pontiano, cum anni unius flexu gravissimis morbis attrita decubisset, ut parum a morte abesse videretur, impudentissima malefica illam adire ausa est, ut se magico carmine curari permitteret: quam cum Francisca asperrimis verbis increpitam pepulisset, proxima nocte, quae festum diem S. Alexii Romani praebat, idem sanctus ingenti luce thalamum complevit, & peregrini speciei juvenili forma pretiosissimis vestibus & aureo ac fulgido pallio decorus se videndum obtulit, sciscitatus Franciscam num curari vellet, respondentique se voluntatem suam divinae omnino accommodare, sanctus juvenis pallium agroranti visus fuit iniicere, ac repente valetudinem viresque restitueret perinde, ac si nunquam egrotasset, moxque ex Francisca oculis evanuit. Ut pulsus morbum viresque sibi redditas Francisca sensit, desiliens strato Vannozae glorie laborum sociam adit, acceptum exponit beneficium, hortatur ut se comitem jungat ad divi Alexii templum lastrandum. Illa miraculi magnitudine percussa stantem, & vegetam Francisca conspicata, quae lecto commovere se non poterat, vestes induit, gratias Deo agit, & quamvis tum aurora vix albesceret, aeternam famuli consurgerent, ambae templum S. Alexii adierunt: cujus miraculi non modo universam familiam Pontianam, verum ejus fama Romam pervagata, universos, qui norant quam gravi morbo implicata Francisca (b) decubisset, stupore complevit. Ipsa porro divinae gloriae vindex, cum magicarum artes grassarentur, quoscumque libros magico carmine inquinatos corripere poterat mox iniiciebat flammis; ac tum saepe conflata a daemonibus tempestates, crepitusque horrendi dati fuere.

XLI.
(a) Vit. S. Francisca.
l. 1. c. 3.

S. Francisca divina curata a S. Alexio.

(b) Cap. 18.
Excitata tempestas libris magicis igni iniecta.

irruen-

I. Irrentibus magno fragore in Christianum imperium Tartaris ac Turcis extremumque exitum Graecis praecipue intentantibus, Bonifacius anno a virgineo partu millesimo trecentesimo nonagesimo nono indictione septima pro pontificali munere, ad barbarorum comprimendum furorem, Christianique tuendos cultores, sacrum (a) eccinit classicum in occidente, cruce signataque acies orienti subsidium lauras conficiendas curavit: Bajazetes enim Turcarum Rex in superbiis elatus occidentales Christianos acceptae ad Nicopolim in Bulgaria cladis pudorem ignave tulisse, deque ea ulciscenda posito consilio mutuas alere discordias, ad expugnandam Constantinopolim, ac proferendas in Valachiam & Hungariam victorias se accinxit. Percussus illis armorum terrorem Emmanuel Imperator Graecorum Hilarium Auriam Genuesem Romam ad Apostolicam sedem oratorem misit, qui miserum Christianae rei in oriente statum in extremum adductum discrimen exponeret, rogaretque Bonifacium, ut principes occidentales ad ferendam illi suppetias incitaret. Permotus igitur Graecorum suspirio Pontifex, qui jam superiori anno Pauli episcopo Chalcedonensi promulgandae sacrae in Turcas militiae provinciam dederat, ampliori diplomate idem ipsi (b) munus contulit iterum, crucisque symbolum accepturum nozarum veniam proposuit. Venerabili fratri Paulo episcopo Chalcedonensi Apostolicae sedis nuntio.

II. Vineae Damini sabaotb, populi scilicet Christiani custodes, licet immeriti, deputati summo opere vigilare compellimur, & tenemur, ne singularis ferus de sylva, impitissima videlicet gens Teucrorum, qui alias Turchi vulgaviter appellantur, vineam ipsam immaniter depascatur, quantumque nobis ex alio conceditur, ut eadem vinea perseveret illasa, impetum bestiarum illam demoliri cupientium reprimamus. Verum sacrosancta Ecclesia mater omnium fidelium & magistra suspiria producit ab intus, oculi epus solvantur in lacrymas, vehementibus gemitibus ipsius pectora quantuntur eo quod propter hostilitates, quae a blasphemis crucis adversus fidei professores exercentur extrinsecus undique bella fremunt, intrinsecus seditiones intestinae dilantant, & inquietant, domesticae simulatae gladiusque fidelium, qui fovent contra hostium fidei caecos exercendos, convulsus in proximos, probo dolor! inebriatur sanguine Christiano & quod acris excogit mentem nostram scelerati filii quasi quodam caeco furore vexati armantur in matrem, ac illum, ex quo radierunt uterum

Ann. Eccl. Tom. XXVII,

(a) Lib. 3. ep. cur. p. 99.

Bajazetis progressus ingentes.

Bonifacii Papae operam implorant Graeci.

(b) Ibid.

Piangit Pontifex civilla bella.

nitantur pravus viribus lacerare; quo fit, ut nos una cum memorata Ecclesia legitima sponsu nostra circa exhibitionem opportuni subsidii in hac parte juxta desiderium nostrum & officii nostri debitum manus adiutrices extendere nequeamus.

Sane, licet jam praedem non sine pravamentis amaritudine ad nostrum fama publica perduxisset audium, quod perfidus ille Bajazetes princeps Turcorum manu potenti & brachio extento in Christianum populum immani feritate & fera immanitate exiterat debacchatus, & quod propterea deleta fuerat Christianorum maxima multitudo; tamen nuper dilectus filius nobilis vir Hilarius de Auria domicellus Januens & cognatus ac nuncius illustris principis Emmanuelis Palaeologi Imperatoris Constantinopolitani ad Apostolicam sedem per ipsum Imperatorem propterea destinatus, auribus nostris lacrymabiliter intimavit, quod praefatus Bajazetes, quodammodo securitate concepta, quod Christianus populus de recepta praeterita confusione non pudeat, & de tanto pudore verecundia non suffusus post terga recesserat contumelias & ruinas illatas sibi per blasphemos nominis Jesu Christi, & quod convenerat gladium in propria viscera, in hostes orthodoxae fidei solitum exerceri, ac negligat causam Christi, de tanta negligentia subsannans & glorians coepit vires congregare & constare potentiam non solum in exterminium civitatis Constantinopolitanae & circumpositae regionis, caeterarumque terrarum, quae a Christianis in illis partibus habitantur, verum etiam ad invadendum Valachiae & Hungariae regna personaliter se accinxerat, spem gerens civitatem, regionem, & terras & regna praedicta, immo universitatem Christiani populi quod avertas bone Jesu funditus evertere & penitus extinguere, si ejus infando proposito possibilitas responderet. Attendat populus Christianus quantum sibi ex hoc pudor, quantave confusio resultaret. Ecce jam crebris infidelium arietibus fidei catholicae fundamenta pulvantur: en, uemine opem ferente, Christianorum reliquiae illarum parvum dantur excidio.

Considerent insuper Christiani si quod ab sit praefatus Imperator in ditionem ipsius veniat Bajazeti quod, heu, futurum esse conspicimus, nisi Christianus populus dicto Imperatori tam potenter quam celeriter studeat subvenire, in quanto periculo foret universitas Christiani populi constituta. Haec igitur populus ipse devota meditatione considerans, erigat animos, & in auxilium Imperatoris memorati totis viribus accingat: nam licet Imperator ipse vetustorum errorum anfractibus circumactus in plena obedientia nostra & sedis Apostolicae

III. Turcas insolescere ex fidelium clade.

Insultare quod nulla ab iis repetatur ultio.

Constantinopolim, Hungariam, Valachiam, que affectare.

Exponit expugnata Graecia extremam latinitis cladem obici.

IV.

Ferendam operam Imperatori Const.

Flexum
temporis
illum ad
Eccles.
gremium
reditu-
rum.

Chalce-
donensem
episc. ad
cogendas
auxiliares
copias le-
gatum
creat.

Constan-
tinopolis
oppugna-
ta acerti-
me a Ba-
jazethe.

non consistas, tamen, quia per eum & populos sibi subiectos invocatur salutiferum nomen Christi, & speramus, quod supernae gratiae radio illustratus in processu temporis ad Ecclesiae catholicae redeat unitatem, attente pensantes publicum malum atque periculum Christianitatis, matura deliberatione, quam super his cum fratribus nostris habuimus diligentem mentes fidelium in subsidium dicti Imperatoris, & per consequens Christianae religionis, salutaribus & paternis persuasionibus decrevimus eccitare. Ideoque virum ad haec promovenda perutilem eligere cupientes, super quo cum eisdem fratribus solerti facto scrutinio, prout talis & tanti negotii qualitas exigebat, tibi cum de literarum scientia, fidei puritate, virtutis conscientia, & circumsperta providentia apud nos fidedigna testimonia perhibentur, praedicationis officium in civitatibus, terris, castris, oppidis, & locis aliis universis in nostra & ecclesiae Romanae obedientia constituitis, praeterquam in regno Hungariae, ac civitatibus, terris, & locis aliis subiectis charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Regi Hungariae illustri, ad cuius instantiam praedicationem salutiferam crucis in dicto regno Hungariae & nonnullis aliis locis dudum duximus committendum, nisi forsitan ad id ipsius Regis assensus accederet, per te vel alium seu alios, quos ad haec idoneos fore cognoveris, contra hostes fidei, Bajazetem videlicet antefatum & gentem perfidam Turecorum, qui civitatem Constantinopolitanam & Imperatorem praefatos incessanter infestant, de dictorum fratrum consilio praesentium auctoritate committimus, & remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus calamitosum nec minus periculosum tantique Christianitati damnosum civitatis & Imperatoris praedictorum statum, necnon praemissa omnia Christi fidelibus diligenter exponens, eos juxta prudentiam a Domino tibi datam attentis inducas monitis, & sedulis praedicationibus exhorteris, ut cogitantes prudenter quod Imperator & civitas praesentibus a cunctis fidelibus liberationis suae subsidium expectant & remedium, auxiliorum eorum expectant ad vindicandum Christiani nominis opprobria, & liberandum eisdem Imperatorem & civitatem promptis intendant animis, & suas ad id habitent facultates, & de bonis sibi a Deo collatis studeant largitiones tam promptas quam uberes largiri, ut autem hujusmodi ministerium per nos tibi injunctum eo facilius atque felicitius prosequi valeas, quo per sedem praedictam munus fueris prerogativa privilegii potioris, fraternitati tuae, de qua specialem in Domino fiduciam obtinemus, locorum ordinarios, ad quos propterea te declinare contigerit, ut ipsi per se vel alios idoneos & fidei zelo ferventes praedicationes suarum civitatum & diocesis

diebus dominicis & festis infra missarum solemnias & alias, prout eis melius & magis opportunum videbitur Christianis fidelibus praemissa proponant seu proponi faciant: ipsosque fideles inaniment & inducant ad erogandum pias elemosynas pro prosecutione negotii praesentis, auctoritate nostra requirendi hac vice dantaxat, plenam remore praesentium concedimus facultatem, &c. Addit indulgentiarum praemia, quae arma adversum Turcas pro defendenda Constantinopoli correpturis vel subsidia pecuniarum erogaturis proponit. Datum Romae apud S. Petrum 11. non. martii pontificatus nostri anno x.

V. Pontificus legatus in Angliam. Afflavit Pontifici spes ex Anglia, quae pactis cum Gallo diuturnis induciis poterat pace, cruce signatorum expeditionem ad liberandum Turcarum graffationibus Constantinopolitanum imperium e duci facile posse, atque ideo Chalcedonensem episcopum & Hilarium Auriam Eminentissimi Imperatoris oratorem ad Richardum Regem proficisci iussit. De quorum adventu in Angliam, ac Pontificis de cogenda pro Graecis contra Turcas religio militiam, literis meminit Walsinghamus (a). Sed ademit Bonifacio spem civilis discordia, quae invasit Angliam, Regeque ac proceribus dissidentibus nulla suscepta expeditio est; quin etiam postquam jam pro sacra concione fideles vel ad sumenda arma, vel ad stipem pro lucranda indulgentiis conferendam excitati essent, ac plurimum aurum subsidiarium ex pio munitione noxarum sumptibus rite sacramentis flagitantium largitionibus redactum esset, dicti Chalcedonensis episcopus & Hilarius Auria invicem dissenserunt, ut eo quoque subsidio Eminentissimi Imperator privaretur: cui operis ferenda sollicitus Christi vicarius Ludovico episcopo Vulterano in Anglia inter nuncio partes dedit (b), ut receptum illud aurum ad sedem Apostolicam transmitteret.

Educta quidem tunc e Gallis ad propulsandos Turcarum impetus auxilia fuisse, missumque a Carolo Francorum Rege Bucicaldum ducem valida succinctum militari manu, atque ab eo repressos barbarorum impetus, tradit Monachus S. Dionysii (c): & Juvenalis Ursinus (d) addit illos propter stipendiorum inopiam, quae aegre pendebat Imperator Constantinopolitanus, atque aeris intemperiem paulo post rediisse. Quo tempore Rhodii equites in Cariam excensione facta in Halicarnassi quondam regiae urbis ruinis arcem extruxerunt ad coercendos fidei hostes, in quam Christiani (e), qui sub Turcica gemebant servitute, saepius occasione captata velut ad tutum asylum perfugiebant: additque insigne exemplum divinae providentiae, Christianum profugum, cum a Turcis cum insequentibus urgeretur, se

Sollicitati fideles ad proficendam in Byzantium reli-giosam militiam.

(a) Walsinghamus.

(b) Bonif. l. 5. p. 234. Ex Gallia nonnulla contra Turcas submissa auxilia.

(c) Monachus S. Dionysii.

(d) Ursinus in hist. e. Car. 6.

(e) Ursinus in hist. e. Car. 6. hoc anno. In Caria excitata a Rhodiis equitibus.

Horrendae Turcarum Christianos graffationes.

VII. Polonia ab infidelibus eodem tempore vexata.

(a) Lib. 5. ep. cur. p. 143.

Horrendae Turcarum Christianos graffationes.

Rex Poloniae Bonifacium periculi certiores facit.

in cisternam aridam concessisse ex qua cum nequiret emergere & fame periturus esset, molossus ex Halicarnassae arce panem, quo sustentandus erat, ad eum detulisse: cumque jejuniu alitricus canis macie conficeretur, illius dominum causam persecratum, ac panem cani pro cibo datum ab eo in cisternam projici inspicisse, Christianumque virum ab interitu liberaffe.

Non Constantinopolitanum modo imperium quatiebant Turcae, infestabantque Hungariam; verum Polonici regni provinciam Podoliam, Russiam, Lithuaniam, ac Valachiam juncto cum Tartaris aliisque barbaris nationibus armorum foedere, lacebabant. In quos Vladislavus Polonice Rex sacram conficere expeditionem decrevit: missoque ad Apostolicam sedem episcopo Cracoviensi Bonifacium rogavit, ut Christianos ad sequenda ipsius signa, Christianique hostes nominis retundendos permoveeret: cujus votis annuit Pontifex, & episcopo Cracoviensi subiecto diplomate (a) promulgandae, cruce signatae militiae munus injunxit.

Venerabili fratri episcopo Cracoviensi.

Custato frequenter amaritudinis calice, super dilatatis oppressionibus Christianorum, quos in partibus regni Poloniae, principatum, ducatum, & dominiis Lithuaniae, Russiae, Podoliae, Valachiae faucibus lacebat, que manus impia Tartarorum, paganorum, Turcorum, & aliarum barbararum etiam nationum, maledicti sanguine semper aversa Christiano, cuius deploramus angustias, & per affectus compassionis intime secum sui doloris tormenta perpetuatur; doleamus inquam de incolarum regni, principatum, ducatum, & dominiarum praedictorum, & provinciarum circum adjacentium nomen Christi colentium cruciati continuo, quibus vice defensionis tutela relinquatur, seu quietis remedium indulgetur: sed potissime circa opprobrium Redemptoris afficimur, cuius hereditariam nationem videlicet Christianarum bellae immanissima rabida crudelitate diripiunt, diris assignant molestias & hostili servitute conantur.

Not igitur, qui vanae Domini subaeribus, populi scilicet Christiani custodes, licet immeriti sumus a Domino constituti, summo per te vigilare compellimur, & tenemur, ne gens ista immanissima Tartarorum, paganorum, Turcorum, & aliarum barbararum quatuorlibet nationum vicem ipsam immunitate profugare queat, quantumque nobis ex alto conceditur, ut eadem vicia a suis illis ingruentibus malorum incuribus conservetur illaesa, & servarum impetum in illam graffanti furore, ut dissipent, & universa disperdant satagemus reprimamus; atque demerit incensum desiderium charissimi in Christo filii nostri Vladislavi Regis Poloniae illustri, quo ad defensionem & exaltationem catholicae fidei ipsius athletae prom-

ptissimi & pugilis indefessi ducitur incessanter, sicut ex relatibus dilectum filium Albertum Jastrabecensem electum Poznanensem ejus oratorem & nuncium, ac ex fidedignorum testimonio & ab effectu multiplicium gestorum ipsius agnovimus ut Tartaros, Paganos, Turcos, & alias barbaras nationes regnum, principatus, & dominia hujusmodi assidue congressionibus & truculentissima feritate pro posse vastantes, necnon ad exterminium Christiani nomen colentium & Christianam religionem sectantium laborantes, & ut extinguant se & sua jugiter exponentes, confundat & dissipet, & diffuset, atque plures; ac volentes ad conservandum tam Christianissimum praefati Regis propositum, & in tanta necessitate articulo fidei, ac populo Christiano auxiliis, desideris promptisque conatibus, quantum nobis ex alto permittitur, salubriter subveniri, & tam Regem ipsam quam alios ad hujusmodi Christi obsequia eo devotius inducere, quo ex hoc dona spiritualium munerum senserint percepturos; fraternitati tuae, cujus de literarum scientia, fidei puritate, virtutum constantia, circumsperta prudentia apud nos fidedigna testimonia perhibentur, praedicationis officium verbi divinitus crucis in civitatibus, terris, castris oppidis, villis, & locis aliis universis in regno Poloniae, principatibus, ducatibus ac dominiis aliis Lithuaniae, Russiae, Podoliae, Valachiae praedictis praefato Regi subditis, & partibus aliis finitimis per te vel alium seu alios catholicos antistes scientia claros, fidei puritate conspicuos, & providentia circumspertos, quos ad hoc idoneos fore cognoveris, super quatuor conscientiam oneramus; contra hostes fidei praedictos regnum, principatus, ducatus, ac dominia hujusmodi & partes alias jugiter infestantes, praesentium auctoritate committimus, in remissionem tibi peccaminum injungentes, quatenus praemissa omnia Christianis fidelibus diligenter exponens, eos juxta prudentiam tibi a Domino traditam attentis inducas monitis, & sedulis praedicationibus exhorteris, ut pro salute Christianis fidelibus, tutela regni, principatum, ducatum & dominiarum hujusmodi, & aliarum partium Christianorum remedio eorum auxilia exhibeant ad vindicanda Christiani nominis opprobria, & ad exterminium truculentissimarum hujusmodi nationum promptis intendant animis, strenuis actionibus se exercent & adhibeant vires suas.

Ut autem hujusmodi ministerium per nos tibi injunctum eo facilius prosequi valeat, quo per sedem praedictam munus fueris prerogativa privilegii potioris, eidem fraternitati, de qua in Domino specialem fiduciam obtinemus, locorum ordinarios, ad quos propterea te declinare contigerit, ut ipsi per se vel alios idoneos & fidei zelo ferventes praedicationes suarum civitatum, & dia-

Decrevit in eos sacram ducere expeditionem.

Secutori illius signa crucis simbolo insigniri iussit.

VII. Data Cracoviensi episcopo provincia ut concionatores constituat.

Et diebus dominicis & festiuis infra missarum solemnitas & alias, prout eis melius & magis opportuum videbitur Christianis fidelibus premissa proponant seu proponant ad exhibendum in tam salutari gymnasio vires suas pro prosecutione negotii prelibati auctoritate nostra requirendi, hac vice duntaxat plenam tenore presentium concedimus facultatem. Et infra: Et ut Christi fideles premissa tanto libentius atque ferventius prosequantur, quanto ex eorum labore mercedem potiore se novissent percipientes, nos de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi omnes & singulos, qui pro succursu, tutela, & defensione Regis, regni Poloniae, principatum, ducatum, & dominiorum Lithuaniae, Ruffiae, Podoliae, ac Valachiae predictorum & aliarum partium fidelium personaliter contra defraudandam rabiem praefatorum Tartarorum, paganorum, Turcorum, & aliarum barbararum nationum accesserint, vel alios miserint, & steterint militando per tempora in hujusmodi expeditionibus solita hactenus per Romanos Pontifices praesentiri, illam suorum peccaminum, de quibus veraciter corde contriti & ore confessi fuerint, veniam consequi volumus, qua per sedem Apostolicam concedi consuevit proficiscentibus in Terra sanctae subsidium; ac eis in retributione iustorum augmentum aeternae beatitudinis pollicemur. Tu igitur onus praedictum fiducialiter humeris tuis impositum ad laudem divini nominis, catholicae fidei augmentum, salutem regni, principatum, ducatum, dominiorum, & partium praedictorum & aliorum Christianidelium, qui se regni & aliorum praemissorum constituerunt & constituent defensores, suscipiens illud constanti animo & benigna patientia prosequi studeas cum effectu. Speramus enim in illo, cujus auxiliatrix dextera clementer adest causam agentibus ejus, quod ipse, qui personam tuam providentia munere, scientiae magnitudinis, fidei puritate, circumspectionis, & industriae gratia, multisque virtutibus insignivit, praedictis humeris tuis fortitudinis robur adjiciet, virtutem tecum faciendo, ut praefatum negotium, quod ad suam prosequeris gloriam, felicitatis optata suscipiat incrementum, praesentibus post exactae praesentis Vladislai Regis vitae spatium minime ex-

Sacrae militariae nominis indulgentiae propositae.

lituris. Datum Rome apud S. Petrum IV. non maii pontificatus nostri anno x.

Gessisse antea plura bella cum Tartaris Vitoldum Lithuaniae ducem fratrem Regis Vladislai, atque ultra Tanaim plures barbaros domuisse, referunt Poloniae scriptores (a); demum cum ad Vorfclam fluvium in Tartaria penetrasset Edigam Tamerlanis Regis ducem, innumeras trahentem acies obvium habuisse: cumque fugam pudori duxisset, commisso praelio barbarorum multitudine obrutos fuisse Christianos circa hunc annum, ac Regis Vladislai fratres Audream & Coributum cecidisse: parta victoria, barbaros excurrisse in Lithuaniam ad Lusum usque; quorum grassationes dicit comete, qui octo diebus fulsit, (b), praenuntiari visae sunt. [1]

Hoc anno Heduviges Regina Poloniae morum probitate conspicua, propagandaeque apud gentes Christianae religionis studiosissima magnum sui Poloniae desiderium reliquit; de cuius egregiis virtutibus ac piis gestis haec narrat Corner. (c) Dona-vit basilicam Cracoviensis vestem ad sacra peragenda factam margaritis & lapidibus pretiosis distinctam: duo anni tempora quadragesimam & adventum Domini religiosam abstinentiam & jejuniis semper coluit, delicias, pompas, & ostentationem divitiarum contempsit, ita ut cum propinqua partu regali cultu atque magnificentia exornare cubiculum Regis absentis literis iuberetur, respondisse ei feratur, se pompam omnem & inanem splendorem pridem abdicasse, nec insciam esse sepe mortem partu comitem esse; tum autem rectius se vilitate & neglectu mundani fastus divina benignitati, quae sterilitatis probrum a se amoverit, responsuram esse. Feruntur autem ob sanctitatem ejus miracula quaedam ad tumulum ejus postea fuisse edita. Exornat etiam maximis elogiis Stephanus Damalevicus (d) additque: Ostenditur Cracoviae imago Christi crucifixi, coram qua orare solita fuit, quae ad eam locuta fuisse dicitur.

Inter haec Carolus Francorum Rex exitiale schisma, quod adeo Christianas vires attriverat, tollere nitentur, adducum suorum opera Avenionensem arcem, in qua antipapa Aragonio praesidium munitus morabatur cingebat; jamque (e) extracta in plures mentes obsidione, cum Aragoniae triremes ob depressiorem Rhodani alveum Petro e Luna ferre auxili-

VIII.

(a) Michov. l. 4. c. 41. & Crom. l. 15.

(b) Vitoldi ducis Lithuaniae expeditio ultra Tanaim.

(c) Tamerlano duce profugatus. Tartarorum in Lithuaniae excursio repressa.

(d) Juv. Ursin. in Carol. VI.

(e) Crom. l. 15. Heduviges Reginae pia mors.

Calcata ab ipsa regii saltus pompa. (d) Stephan. Damal. de archiepisc. Gnesnen. in De-brog.

IX. Fertur imago Christi ad eam divinas fundisse voces.

(e) To. 10. de schism. p. 213.

um, ut diximus, non potissent, isque commatum inopia cepisset laborare, Maximus Rex Aragonum (a), qui antipapae patrocinium acceperat, abbatem a Rampullo, Geraldum e Cervillione, Petrum Marini, & Petrum Coltam oratores misit ad Carolum Francorum Regem, qui in eam pacem descendit (b): cohiberunt se Cardinales schismatica factionis & Avenionenses a Petri e Luna obsidione, si is sacramentum sponderet insignia papalia se positurum cedente amulo vel extincto, ut catholica Ecclesia a tertio, coeque amico nec ambiguo Pontifice regeretur: iustus praeterea antipapa jurando fidem suam astringere, nulla se ratione ecclesiarum conjunctionem retardaturum, venturumque ad conventum, qui pro ea adipsenda celebraretur. Sed a perjurio juramentum exigere non profuit, nisi ut magis in perfidia confirmaretur. Firmatis igitur cum Rege Francorum superioribus passionibus Aragonii oratores Avenionem perrexerunt: Quae vero pro restituendo libertati antipapa gesserint, schismaticorum acta tunc scripta ostendunt.

Post quatuor menses Papa & ii, qui cum ipso se obsessi in palatio remanserunt, ad ultimum deficientibus victualibus spei remedia consumpserunt: sed medio tempore ambaxiatores Regis Aragonum, qui Parisius venerant ad obstandum, quantum possent, praedictis periculis, quibus Papa cum suis notorie subiaceret; non valentes aliter providere, reportaverunt Papae quandam cedulam per consilium Regis Franciae eis traditam, in qua contineretur inter caetera in effectu, quod super factis Papa Francorum non intendebat ambaxiatoribus praedictis Regis Aragonum respondere; sed proprios ambaxiatores ad Regem Aragonum mittere, qui sibi consilium Regis Francorum explicarent, & per Avenionem transirent, & si Papa vellet pro bono unionis Ecclesiae intruso cedente, mortuo vel ejecto, papatu renuntiare ad forem, quod eligeretur tertius unicus verus pastor, &c. quo facto statim, ut ibi continebatur unio, Ecclesia haberetur, & vellet a se gentem arasseram expellere, Rex Francorum ipsam sub protectione sua regia reciperet, & Cardinales ac ceteros Avenionenses ab omni via facti cessare faceret, & de securitate debita provideret; quod si Papa statim praedicta se facturum ambaxiatoribus Regis Aragonum promitteret, sui ambaxiatores, cum esset Avenione pro executione praedictorum, ad ipsum intrarent, alius recta via in Aragoniam procederent, prout latius hoc & alia in praedicta cedula continentur. Quod cum Papa innotuit, & in tam gravi articulo constitutus se & suos vidit, assistentiam indolens consilio, ut non solum sibi & suis, sed futuris Ecclesiae periculis &

Fractioes a Gallo Rege propositae ut schismati suis impo-neretur.

Oratores Aragonii pacis inter-ceptes.

(a) Eod. to. p. 99. Regis Aragon. legatio ad Franc. Regem pro liberando Petro e Luna.

(b) Eod. pag.

erroribus praevideret, praedictis annis: Oratores iam enim, deficiente vino & aliis victualibus totaliter, solo pane cum leguminibus, si aqua & aceto, infra palatium vescebantur. Die veneris post pascha, qua fuit xv. aprilis, ambaxiatores Regis Francorum, videlicet abbas S. Michaelis in periculo maris & Guillelmus de Timnavilla miles & Egidius de Campis in theologia magister, qui de Parisius venerant, palatium intraverunt, & Papam, ut praemissa capitula se firmaret ex parte Regis requisierunt: quod Papa se facturum, respondit, se sibi & suis servagardiam Regis & securitas sufficiens tradere, super quo dicta capitula firmata sunt.

Extat ea de re Petri e Luna diploma (d), quo leges in regio rescripto contentas se sanctissime servaturum pollicitus est in eod. to. subjunctis verbis: Annimus dictis capitulis, prout etiam nunc in praesentia omnium ipsorum ambaxiatorum ac notariorum & testium assistentiam annimus, ipsaque capitula ac omnia & singula contenta in eis sicut sunt, voluntarie & spontanea acceptamus, firmamus, & approbamus, ac bona fide promittimus tenere, facere, complere, & inviolabiliter observare; & etiam faciemus per nostros, qui nobiscum remanebunt in palatio, eadem capitula ac omnia & singula in eis capitulis designata teperi fieri, compleri, & firmiter observari, recipiantur expresse quibuscumque protestationibus, si qua per nos facta fuerint, quae contra praedicta capitula vel contenta in eis posset in aliquo derogare, &c. Paucis interjectis adiungitur gesta ab Aragoniis oratoribus apud Galiam Regem legationis historia.

Ista est responsio domini nostri Regis Franciae facta ambaxiatoribus domini Regis Aragonum, videlicet domino abbati de Rampullo, domino Gerardo de Cervillione, fratri Petro Marini ministro ordinis fratrum Minorum in provincia Aragonia, & domino Petro Coltam legum doctore, nuper pro parte ipsius Regis Aragoniae missi pro pace & unione Ecclesiae ad dominum Regem Francorum praedictum.

Primo super quadam cedula per Benedictum alias in Papam electum confecta, & signata, & per ipsos ambaxiatores dicto domino Regi praesentata, & aliquibus aliis pacem & unionem tangentibus dominus noster Rex Francorum praedictus suos ambaxiatores solennes ad dictum dominum Regem Aragonum, iam mittere disposuit, qui ad plenum de intentione sua ipsum super pace & unione Ecclesiae ulterius prosequendo informabant. Item ut via facti, quae inter ipsam Benedictum & Cardinales fieri collegii ac ceteros villa Avenionensis jam scandalose multum incipit, cesset penitus & omnino, & ad ea quae ad pacem sunt Ecclesiae liberius intenduntur, dominus noster Rex procurabit cum effectu, quod ambaxia-

X. (d) Ext. in eod. to. P-93. Jurisjurandi a Petro e Luna concepti formula.

Gesta ab Aragon. oratorib. cum Rege Francor.

NOTE [1] Quae de expeditione Litanorum in Tartaros narrat horum temporum scriptor Hermannus Cornerus, ordin. Praedicator. in chronico vulgato ab Eccardo inter histor. med. Aevi to. 2. huc transferre operam precium cenfeo. Alexander, scribit ille ad hunc annum, qui & Vitold dictus, dux Litanorum, collecto exercitu maximo intravit regnum Tartarorum, ubi praelia grandia agens cum ipsis, victoriam a caelo obtinuit de duobus certaminibus, in quibus Tartari amiserunt CCM. armatorum; sed in tertia pugna succumbens Alexander, vix cum octo viris evasit. Haec historicus eorum temporum & locorum, a quo recte cum isto anno hanc rem gestam componi in Annalibus discimus. MANST

(a) Plat. in Bonif. IX.

dam invidiam aculeatis verbis pluries repetit, quem videtur secutus Platina (a), dum in vita Bonifacii hæc inepte scribit: *Annatarum usum beneficiis ecclesiasticis imposuit*; Et infra: *Sunt tamen qui hoc inventum Joanni XXII. ascribant; banc autem consuetudinem omnes admisero præter Anglos, qui de solis episcopatibus concessere, in cæteris beneficiis non adeo.* In quibus animadvertendum duo falsa imponi Bonifacio, primum eum simoniæ flagitium admisisse in episcopatum & abbatiarum primitiis exigendis, alterum pressisse ipsum hoc novo onere catholicum clerum. Quod ad primum attinet; tantum abest, ut Bonifacius in asserendo jure pontificio, cum annatas exigeret, simoniæ crimine se devinxerit, uti temere effudit Niemus, ut potius laude dignus fuerit, cum divina lex (b), quæ decimas pro sacerdotibus imperavit, etiam a sacerdotibus collectarum decimarum decimas summo Pontifici præberi iusserit; quare Gerson (c) Niemo longe peritior in commentario de simonia, ait: *Sicut ex antiqua lege decima decimarum debebantur summo Sacerdoti a Levitis Num. XVIII. Deuter. XVI. Sic non minus in lege nova debetur hæc decimatio facienda ipsi Papæ per inferiores. Hæc autem recompensatio videtur rationalis, quod fructus primi anni a qualibet beneficiato persolvantur, quoniam in hoc Papa servit Ecclesie, & ita pro sustentatione status sui potest onerare personas & beneficia.* Hanc Gersonis rationem justam esse & recte concludere, ait Joannes Eckius (d) adversus Lutheranos accusantes tyrannidis Pontifices, subditque: *Sequitur si sacerdotes & episcopi vellet negare annatas summo Pontifici, tunc eadem facilitate laici negarent decimas sacerdotibus, & sacerdotes recusarent medios fructus dare episcopis; unde ex Ecclesia faceremus Babylonem, id quod*

Ut jure exigantur a Pontifice.

(b) Num. 258. & Nehem. 10.

(c) Gerson. de simonia c. 3.

(d) Jo. Eck. c. 26. de Annat.

strenue contendunt hæretici & eorum adherentes divina humanaque omnia committentes.

Porro non inpegit prius omnium Theodericus e Niem calumniam Pontifici ob repetitas annatas, sed ante ipsum Joannes Wicleffus hæresiarcha (e), qui Pontificem omnemque ordinem ecclesiasticum ad inopiam & mendicitatem redigi cupiebat, in conclusione xxvi. ter damnata: idemque vetabat cogi populum ad pendendas sacerdotibus decimas in execrando libro de officio pastoralis cap. vi. atque ulterius progressus, ut gradum sistere nescit impietas, veruit ullos census & vestigalia magistratibus, principibus, & Regibus pendere, nisi justis viri, idest hæretici hæreticorum judicio, fuerint; atque ita hac sententia annatarum & decimarum abolendarum omnem politicum statum convulsit. [1]

Quoad secundum attinet; non annatarum inventor extitit Bonifacius, cum ex Joanne Andrea in cap. inter cætera de officio ordinarii, & ex Ostiensis constet annatas antiquissima consuetudine exactas fuisse ab Romanis Pontificibus; a nonnullis in concilio Viennensi in controversiam vocatas: ad quæ imprudentes & parum accuratos historicos ac novatores obmutescere & pudore suffundi necesse est: tum vidimus Petrum e Luna veteri Pontificum more in Galliis, ubi personarum agebat Pontificem, annatas exegisse, easque a Carolo Rege, cum acephalum se constituit, sublatas.

Hoc anno Bonifacius gravissimum edictum adversus Honoratum Cajetanum Fundorum comitem, schismatis magnum autorem tulit (f), in quo post recensita atrocita ab eo in Urbanum commissa scelerata, acceptamque Cardinalium periculum clientelam, exponit ut jam ante cum Pe-

XIII. Adversus annatas declamavit Wicleff. (e) Walden. doctrinal. fid. l. 2. art. 3. c. 64.

Demonstratur non inventas a Bonifacio.

XIV. Fundorum comitis schismatis auctor & propagator. (f) Lib. 5. p. 161.

NOTÆ [1]

Accusat hic Annalista Niemiensem asserentem per calumniam ut ipse arbitrat, annatarum beneficiorum usum a Bonifacio IX. primum coepisse. Illarum enim originem vetustissimam, & ipso Viennensi concilio antiquiorem statuens de more illo abolendo in eo concilio disceptatum fuisse asserit. Sed nec unus esset Niemus qui ejus rei authorem Bonifacium agnoscat, nec ipse Niemus ea in re quidquam per calumniam Bonifacio affingit. Nam & anonymus Vaticanus in vita Bonifacii, vulgata a Muratorio Rer. Italic. to. III. par. II. col. 830. ita de hac Bonifacii sanctione agit, ut ab eo primum inventa ratio hæc pecuniæ contrahendæ videatur. Vera autem scripsit Niemus, hujus moris authorem Bonifacium statuens; licet enim Joannes XXII. de solvendis proventibus beneficiorum primi anni aliquid adumbravit, edita constitutione anno 1317. legenda apud annalitam ad eundem annum num. 49. hæc tamen exactio intra beneficia per Angliam, Hiberniam, & Valliam vacantia continebatur, nec ultra se porrigebat. Idem vero pontifex in Extrav. anno 1319. cum nonnullos beneficiorum fructus unius anni intra proximum triennium solvendos reservavit, archiepiscopales & episcopales ecclesias ac regulares abbatias exemit. Quare ad annatas nondum propius accedebat. Quod vero asserit Raynaldus, agitatum nempe fuisse in concilio Viennensi utrum annata abolerentur; id lucem accipit ex Durandi aureo libello *De modo concilii generalis celebrandi*; qui rerum in Viennensi concilio tractandarum modum, & formam exhibet. In eo enim par. 2. tit. 20. discutiendum proponit utrum præter abulum tollere qui maxime in curia Romana jam inoleverat, in qua, etiam cæteris dominorum cardinalium vult habere cum domino papa certam portionem a prælatis qui promoventur ibidem. Sed verba hæc ab annatis beneficiorum, quomodo nunc obtinent, designandis longe absumt; non enim ut probe monet Thomassinus de Ecclesiastica disciplina to. 3. lib. 2. cap. 58. exacti Romæ traduntur primi anni beneficiorum proventus; sed nonnihil solum asserendum statuitur ab iis, qui Romæ promovebantur. Quomodo

Varias coitiones molitus in Bonifacium.

Petri e Luna ministris immanem conjunctionem de Bonifacio conciliendo invincula conlarit, eaque discussa sinxerit ad Pontificis gratiam se redire velle, ac sponderit schisma se damnaturum; usuna vero ea amicitia specie ad novas coitiones nefarias faciendas: ac superiori anno cum Petruccio Sabba & Petro Centio ac Natolo de evertendo pontificio in urbe imperio, ac vexilliferorum dominatu restituendo consilia molitum, usque dissolutis vires & impetus ad infestandam invadendamve ecclesiasticam ditionem effudisse, tum ad tyberinam faciem exercuisse piraticam: ob quæ flagitia intentato ei iudicio ipsum omni honore & bonis exvendum pronuntiavit Pontifex, & Christifideles in eum manus iniicere iussit.

Ad perpetuam rei memoriam. Rex regum, & exercituum dominus clementissimus Dei filius Jesus Christus, qui sempiternus regnans in celis perpetua mundum ratione gubernat, quamquam sit fortis & patiens, quamquam sit misericordiarum pater & opifex, est tamen iudex justus, ac dominus ultionum, & quo punitionem differt benignus, eo punis acerbius dies suos in detestandis ac obstinatis peruersitatibus perducentes: nam etsi lento gradu ad vindictam sui indignatio divina. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

procedat, tarditatem supplicii gravitate compensat. Nos itaque quibus superna providentia, præcipuum super terras contulit magistratum attendentes jam tandem per decem ferme annorum curricula longa patientia expectasse, vis & paternis interim per nos adhibitis ad salutem peccatoris, sed in cassum, remediis, ut iniquitatis filius Honoratus Cajetanus olim Fundorum comes ad nostram & Ecclesie obedientiam ac fidelitatem filialiter remearet, demumque manifestissime dinoscentes eundem obduratum, ac demersum in tenebris malorum omnium nostram & Apostolicam sedis salutaria monita contempnisse ac damnabiliter contemnere, in eundem nostram censuram iudicii decrevimus in virtute Altissimi non immerito exercendam.

Dudum siquidem fel. record. Urbanus Papa VI. prædecessor noster profunda consideratione dijudicans, quod nisi præsentis autoritas excedentium culpas condigne corrigere satageret, laxatis temeritati frenis in deteriora prolabi non vereretur damnabiliter qui deliquerunt; quapropter, cum sicut notoria facti evidentia & fama publica tunc temporis divulgavit, perditionis filius Honoratus Cajetanus olim comes Fundorum cum nonnullis iniquitatis alumnis suis in hac parte complicibus atque

Diu expectatus cluit clementiam.

Recensetur eius perbellio in Urbanum.

NOTÆ

do vero exactio illa tunc solveretur discimus ex cardinali Alliaccensi in opusculo de difficultate reformationis legendo in appendice tomi secundi operum Joannis Gersonis ex editione Dupinii: Olim, ait ille, quædamque præfecti fuerant cathedralibus ecclesiis: aut monasteriis virorum vacantibus in prelatos, non archiepiscopos per sedem apostolicam, ut in promptu solverent camera apostolica; aut collegio dominorum cardinalium pro communi servicio (ita enim exactiones istas appellatas notat idem in alio opusculo de author. eccles. concil. & pontif. ibidem legendo, ubi & addit pensiones similes in beneficiis minoribus nomine primorum fructuum distingui) quam medietatem taxæ ad quam ecclesia vel monasteria ipsa in eadem camera reperiebantur esse taxata. Et pro alia medietate solvenda promotis, postquam pacificam administrationem essent adepti competens ditato dabatur. Hæc ergo disciplina usque ad Bonifacium obtinuit, qui dein pontifex veterem hanc consuetudinem novam ab illo abalienasse Anglos primum, dein & Hungaros tradidit idem Alliaccensis, in alio opusculo ibidem pariter edito de necessitate reformationis in concilio, cap. VII. secundo, vero beneficiis hinc dimidium. Vestigialium majoribus beneficiis tunc primo impositum, priori illi solutioni, quam commune servitium appellari, ex Alliaccensi animadvertimus, superaddebatur, ut postremo hoc manente, annatarum nihilominus vestigialium accederet. Id mihi evasisse visus sum ex libello supplicii oblato Alexandro V. in concilio Pisano, legendo inter acta concilii Pisani apud Martene veter. reservaverunt primas annatas fructuum prælaturarum, & beneficiorum vacantium, nec non communia & minuta servitia &c. Cernis hic distingui annatas a communibus servitiis; utraque vero pontifici reservari? Id ergo Bonifacio auctori primo tribuendum, idque dein & pontifices Avenionenses retinuerunt; quemadmodum & ipsi more pontificum præcedentium annatas minorum beneficiorum, veteri lege impositas, exigere consueverunt.

Discutiendum nunc superest utrum hæc Bonifacii sanctio hoc ipso anno 1399. edita sit, cum apud annalitam ad A. 1392. 1. mentio fiat de constitutione quadam Bonifacii eodem ipso anno signata, qua sanxit, ut sacerdotum omnium, quæ a sede Apostolica conferrentur, vestigialium, quæ primo labente anno obvenirent, dimidia pars in fiscum pontificium inferretur. Hæc verba sunt annalite, qui in Bonifacii regesto ejus anni literas illas pontificias nactus fuit. Ex quo illud consequitur, sive falsum esse Niemiensem, qui Bonifacii constitutionem de annatis ad annum ejus decimum rejicit; sive bis a Pontifice in eam rem provisum, semel quidem annatas minorum beneficiorum, quæ prius intra triennium integræ solvebantur, dimidiata quidem solutione, sed inque immunita conferbantur, communi cæterorum beneficiorum legi subderentur. Maluerim tamen annalista, qui Vaticanos Bonifacii regestos consulit, nullam hoc anno Bonifacii, cum præsentem constitutionem laudet. Quare Bonifacii constitutionem de annatis ex hoc anno ad annum 1392. transferendam censo. MANET

sequacibus, ausu temerario ac diabolico spiritu instigatus, ad civitatem nostram Anagninam se conferens, cum sceleratis viris quondam Roberto olim basilica duodecim Apostolorum vulgariter dicto Gebennensi, & Joanne olim tit. S. Marcelli vulgariter dicto Ambianensi, & quibusdam aliis olim sanctae Romanae ecclesiae Cardinalibus, & aliis ecclesiarum praelatis contra praefatum Urbanum praedecessorem nostrum ac dictam Romanam ecclesiam conspirationes ac colligationes ordinare ac facere, & una cum eisdem olim Cardinalibus & aliis praelatis multitudinem gentium armigerarum conducere praesumpsit, & eandem civitatem Anagninam & nonnullas alias civitates, terras, castra, & loca alia praefatae ecclesiae occupavit & occupare fecit, & illa occupantibus dedit auxilium, consilium, & favorem, prout adhuc etiam nonnulla ex eis occupata detinet de praesenti; ac nihilominus praefatis iniquitatis filiis olim Cardinalibus & praelatis aliis in faciendo antipapam praefatum Robertum auxilium, consilium, vel favorem praebere, dissequi ac sequacibus credere, adhaerere, ac favere praesumpsit, prout adhuc antipapa, qui dicto Roberto se successisse pretendit, & sequacibus ipsius favere praesumpsit, & una cum praedictis olim Cardinalibus, & nonnullis aliis praelatis opem & operam dedit, quod praedicti Roberti antipapae scelerata creatio, quin verius profana confusio celebrata fuit, & contra praefatum praedecessorem nostrum & statum praefatae ecclesiae quae plurima mala fecerit, & ordinare, & quantum in eo fuit, schisma & divisionem in Ecclesia Dei praefata ponere praesumpsit hactenus & praesumit, crimen haereticum laesae majestatis, schismatis, & apostasiae damnabiliter incurrendo: propter quae idem praedecessor noster considerans, quod facilitas vestrae incertum tribuit delinquendi, contra eundem Honoratum & sequaces decrevit, non immerito, insurgendum & etiam procedendum justitia mediante, ipsumque ad sui praesentiam citatum & evocatum legitime, quamvis rebellem & contumacem die praefixo in generali ejus consistorio praesente fidelium multitudine copiosa, secundum formam juris & sacrorum canonum sanctiones sententialiter declaravit eundem Honoratum fuisse & esse schismaticum, apostatam, & blasphemum, & tanquam haeticum puniendum & reum criminis laesae majestatis, ipsumque proter praemissa incidisse in penas & sententias tam a jure quam ab homine in talia perpetrantes inflictas & promulgatas, & ipsum fore privatam & depositum, ac privavit & deposuit a comitatu Fundorum & aliis quibuslibet dignitatibus & honoribus, necnon omnibus feudis, quae a dicta Romana & quibuslibet aliis ecclesiis & personis ecclesiasticis, aut Romano imperio, aut quibuscumque Regibus aut principibus aut aliis

Favit creando antipapae.

Schismatis & haereticos crimina contraxit.

Omni jure & dignitate exauctoratus ab Urbano.

quibuscumque, quomodolibet obtinebat; ipsumque comitatum Fundorum & bona praedicta cum universis & singulis aliis bonis fuisse & esse confiscata & confiscavit, ac ipsum comitatum & bona hujusmodi ab omni alio dominio, protectione, subjectione, & jurisdictione removit ac immediate subiecit & recepit sub protectione beati Petri & sua, prout haec & alia latius in processibus contra ipsum Honoratum per eundem praedecessorem nostrum factis & solemniter publicatis seriose continetur.

Postmodum vero praefato praedecessore nostro, sicut Altissimo placuit, viam universae carnis ingresso, nobisque divina cooperante clementia ad apicem summi apostolatus assumptis, cum praefatus vir iniquus & maledictionis alumnus Honoratus Gajetanus olim Fundorum comes, in sentinam malorum omnium descendens, post & contra processum per ipsum praedecessorem nostrum adversus eum, ut praefertur, habitos & solemniter publicatos, inter alia maxima & detestanda ipsius ac ipsorum sequacium crimina perpetrata per ipsum ac sequaces contra nos & praefatam Ecclesiam sponsum nostram conspirationem, ligam, confederationem, & pacta truculentissima cum perditionis filio Petro & Luna olim sancta Mariae in Cosmedin diacono Cardinali tunc, & nunc antipapae, qui se Benedictum XIII. ausu sacrilego nominare praesumpsit, per quendam sceleratum nuntium una cum certis aliis conspiratoribus sub certis modis & conditionibus iniisset & tractasset & firmasset, ac invre, tractare, & firmare praesumpisset, per quae nos sub captivitate angustiis coartaret: sed Salvatore omnium tam immane flagitium contra nos & ecclesiam damnabiliter ordinatum de sua pietatis throno clementissime irritante, idem sceleratus vir Honoratus in nostram perniciem abominabiliter deserviens ac immaniter afluans, ut infandum ejus propositum posset facilius adimplere, sub adumbrate firmamento concordiae, ad nostram & praefatae ecclesiae devotionem, obedientiam, fidelitatem, & gratiam venire velle fraudulentissime simulavit, & multis prius nobiscum, qui more pii patris cunctos ad gratiam nostram & praefatae ecclesiae in humilitatis spiritu redire volentes complectimur per suos oratores comunitis, quos benigne recepimus, ratiociniis ac colloquiis celebratis, tandem per procuratorem ac nuntium suum specialiter ad talia constitutum in praesentia dilectorum filiorum nostrorum Angeli tit. S. Laurentii in Damaso, Francisci tit. S. Susanna, Cosmati tit. S. Crucis in Jerusalem presbyterorum, Cardinalium & venerabilis fratris nostri Antonii episcopi Firmani tunc rectoris provinciarum nostrarum Campania & Maritima, & quondam magistri Francisci de Faraphysici civis Romani promissi inter caetera & solemniter convenit, quod cum idem Honoratus

XV.

Post Urbani mortem fecerit cum Petro & Luna.

Proditione Bonifacium vinculis tradere molitus est.

Divina providentia antipapae & Gajetani discussit consilia.

Novae Fundorum comitis fraudes.

ratus desideraret Ecclesia unionem, honorem Italiae, statum & bonorem nostrum, & dilectorum filiorum populi Romani statum, postquam inter nos & ipsum Honoratum esset celebrata hujusmodi concordia, qua tractabatur cum praefato procuratore, & ex tunc extitit firmata concorditer, idem Honoratus per se vel nuntium suum nobis aut nuntio nostro aliqua magna & ardua secreta revelaret, & de ipsius secretis fidem faceret per publica instrumenta, quae exhibere deberet loco & tempore opportunis, prout nobis videretur expediens, ex quibus secretis, ut asseruit verisimiliter deberet sequi unio universalis Ecclesiae & praesentis pestiferi schismatis extirpatio; subdens quod talis materia dissimulari deberet & sub silentio taciturnitate usque ad festum omnium Sanctorum jam praeteritum tunc scaturum renaciter retineri, ac juxta ipsius consilium praefatari, & nihilominus interim inter nos & ipsum fieri treugam, quam ex tunc fieri fecimus nostro & praefatae ecclesiae nomine per venerabilem fratrem nostrum Conradum archiepiscopum Nicosiensem camerarium nostrum, cum ejusdem Honorati nuntio usque ad dictum festum inter nos & ipsum & nonnullos alios in eadem sub certis pactis interclusis inviolabiliter duratura.

XVI.

Spondet damnaturum se schisma.

Promissi insuper idem nuntius & procurator dicti Honorati nomine & conventu, quod adveniente termino supra dicto idem Honoratus per se vel procuratorem suum cum speciali mandato, nos fuisse & esse verum & unicum Christi vicarium Petri successorem & Papam Bonifacium nonum canonice electum & intronizatum confiteretur, juraret, recognosceret, ac praefaret in forma debite fidelitatis sacramentum; & quod per omnes terras, quas detineret, publice & cum effectu faceret inhiberi, quod nullus nomen Benedicti antipapae in missarum solemnibus aut in contractibus nominare seu intitulare praesumeret, sed solummodo nomen nostrum poneret, armaque ipsius antipapae devariari & aboleri faceret ubicumque in terris ipsis posita forent, & arma nostra in locis eminentibus pingi honorifice, ut est moris, nostrisque & ecclesiae praefatae legatis, nuntiis, & officialibus in terris hujusmodi per suos officiales & subditos reverentiam exhiberi, praemissa & nonnulla alia in dicto contractu contenta servare promittere sub poena perjurii & fidei fractae & centum millium florenorum auri camerae apostolicae applicandorum, prout haec & alia in instrumento super dicto contractu praedictae concordiae confecto sub anno dominicae nativitatis millesimo trecentesimo nonagesimo septimo die penultimo Februarii pontificatus nostri anno octavo, inter nos & praefatum procuratorem & nuntium dicto nomine celebrato & rogato manu dilecti filii magistri Francisci de Montepolitiano Aretinae diocesis notarii publici & secretarii nostri plenius & seriose continetur.

Deinde praefatus Honoratus dictam concordiam, ac omnia & singula in contractu praedicto contenta ex certa scientia in civitate Terracineni, anno, indictione, & pontificatu praedictis die decima mensis martii ratificans & approbans, juravit in manibus Antonii episcopi Firmani tunc rectoris provinciae nostrae Campaniae supra dictae, quem ad dictum Honoratum instanter petentem destinavimus pro praedictis, corporaliter super sanctis evangelii manu tactis plenarie sub poenis & obligationibus in dicto contractu appositis observare, prout latissime constat per publica instrumenta manu Francisci praedicti secretarii nostri, necnon manu notarii Nicolai Rubei de Alatro secretarii Honorati, de praemissis omnibus vocatorum solemniter & rogatorum. Verum haec omnia, ideo sub placida sed affectata pestifera concordiae adumbratione idem Honoratus firmavit, prout succedentium rerum denotavit eventus, ut nos & statum nostrum & praefatae ecclesiae sponsae nostrae commodius & facilius, quantum in eo erat, posset efficacius deducere in ruinam, ac personam nostram in hostium tradere potestatem: constat enim quod ipse cum quondam Petruccio Sabba Juliani, & quondam Petro Centii civibus Romanis, conspiratoribus ac reis criminis laesae majestatis, de anno & mense augusti proxime praeteritis tractatum, & conspirationem habuit de subvertendo & deponendo praesentem pacificum & tranquillum statum nostrum & praefatae urbis, & ipsorum Petruccii & Petri statum deperditum in ipsa urbe recuperando, offerendo eisdem receptum in terris Marem, Sermoneti, & aliis terris quas ipse Honoratus detinet, personam suam, gentes armigeras, equites ac pedites, & omnem ejus potentiam pro guerra exercenda contra nos & praefatam urbem modis omnibus fortique brachio exercenda, ut ad statum pristinum banderensium urbs ipsa rediret.

Fidem solemnem sacramenti obtrinxit.

Cum aliquot proceribus Romanis coitiones constat.

Demumque idem Honoratus praemissis malorum cumulibus non contentus, Dei honore postposito, iterum conspirationem inivit in tractatum cum quondam Natolo dudam Butii Natoli de regione pontis de urbe praedicta, & quibusdam aliis facinorosis in perturbationem & subversionem status nostri & ecclesiae memoratae, ac pacis praefatae urbis & partium vicinarum, & sub signo & nomine praefati populi tam detestabile facinus daretur habilius adimpleri, vexilla & banderias ac arma praefati populi, necnon banderensium & capitum regionum dictae urbis in civitate Terracineni praedicta de anno & mense augusti praefatis fieri fecit, ac de terra Mareni praedicta, direxit ad ipsum Natolum talis criminis patratorem. Gentes insuper ipsius armigeras in numero copioso ad portam S. Joannis Lateranensis capiendam tempore ordinato transmitti promiserrat, ut talia possent sub obtentu praesentis

Fucavit scelus popularis libertatis nomine.

Copias ad occupandam S. Joannis Lateranensis portam submisit.

Schismaticis, & perduellibus iterum se conjunxit.

Institutus in eum ordo iudicialis.

sedis facilius adimplere; & per ipsum non stetit quominus premissa omnia adducerentur modis omnibus ad effectum. Cumque deinde, mala malis accumulans, contra nos, Romanam ecclesiam, subditos, & adhaerentes nostros ac Romani populi prefati rupta predicta treuga nobiscum habita offensiones multipliciter tam per mare quam per terram intulisset manifestas, prout inferre non desinebat iuxta vires, tentans assidue ultra civitates, terras, & loca nostra, & prefate ecclesie, qua detinuerat, prout detinebat ac detinet occupata alias civitates, terras, castra, & loca tam nostra & Romanae Ecclesie quam populi supradicti occupare de novo, & schismaticos, hereticos, ac rebelles nostros & prefate ecclesie receptando eis favere & adhaerere presumpisset ac presumeret, & in nostrum ac prefate ecclesie vilipendium ac gravem Dei offensam literas nostras apostolicas aliis directas & alias nobis missas detineri & aperiri faciendo; necnon nuntios nostros & prefate sedis ambaxiatores, cortesanos, romipetas, & alios ad Romanam curiam venientes, & ad ipsam urbem deferentes granum tam per mare quam per terram impedivisset, & impediri fecisset quominus ad eandem urbem & curiam venire possent, & eos alias per se & alios multipliciter vexare & molestare presumpisset, ac presumeret, ac multa alia & diversa excessus & crimina perpetrasset in nostrum & prefate sedis contemptum & gravissimum dispendium plurimorum; & prefatos Romanum populum cum Romana curia famis acerbitate affligere, & a nostre devotionis affectu retrahere, ac in nos eundem populum convertere posset furialiter estuantem per maritimos sinus usque ad Tybridis ostia exerceri piraticam usus exiitisset; & incessanter niteretur; ex quibus truculentissimis sceleribus nonnulla hominum strages, terrarum, locorum, ecclesiarum, ac monasteriorum excidia, rapinas, spoliaedium, incendia ac demolitiones, virginum & matrum familias violationes, ac innumerabilia nostrorum ecclesie & Romani populi subditorum & adherentium infinita dispendia, secuta forent & assidue provenirent, & insurgerent in posterum, nisi salutaris occurreretur remedio in futurum; & quamvis premissa omnia & singula adeo essent prout sunt, notoria, quod nulla potuissent tergiversatione celari, nosque absque alia informatione iuste potuissimus animadvertere in Honoratum ipsum; attamen ad cautelam & majorem premissorum certitudinem venerabili fratri nostro Pileo episcopo Tusculano & dilectis filiis nostris Cosmato r. sancte Crucis in Jerusalem presbytero & Raynaldo S. Viti in macello diacono Cardinalibus commissimus oraculo vive vocis ut se de premissis informarent, & ea que per informationem hujusmodi reperirent, nobis referre procu-

rarent, ipsique Cardinales informatione hujusmodi per eos recepta nobis in consistorio retulerunt, se reperisse omnia & singula premissa fuisse & esse vera & manifesta atque notoria. Nos igitur attendentes, quod error cui non resistitur, approbati videtur, & latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum perveris conatibus non resistit & nequeunt absque gravi offensa Christi & remorsu conscientie tot & tantos excessus amplius tolerare per nostras literas hujusmodi processus Urbani predecessoris nostri contra eundem Honoratum cum per ipsum predecessorem alias formatos & factos & contenta in eis, que in dictis literis haberi volumus pro sufficienter expressis, de fratrum nostrorum consilio ex certa scientia ratos habentes & gratos auctoritate apostolica confirmavimus, continuavimus, & innovavimus supplerentes earundem tenore literarum omnes defectus, si qui forte intervenerint in eisdem, adversus iniquitatis filium Honoratum predictum de eorundem fratrum nostrorum consilio in virtute Altissimi decrevimus insurgendum, & contra ipsum super premissis sceleribus procedendum, ac processus hujusmodi aggravandos iustitia mediante. XVII. Prefatum igitur Honoratum presente fidelium multitudine copiosa hujusmodi citandi modum ex certis causis elegimus, dictarum literarum tenore citavimus, ut secunda die presentis mensis maii tunc proxime futuri, si ea die consistorium esset, alioquin prima die ex tunc sequenti, qua consistorium per nos teneri contingerit, compareret personaliter coram nobis ubicumque tunc essemus visurus & auditurus per nos decerni & declarari, ipsum fuisse & esse excommunicatum, perjurum, schismaticum, apostatam, & blasphemum, & contra nos & dictam ecclesiam conspiratorem ac tanquam hereticum puniendum, ac reum criminis lese majestatis; ipsumque propter premissa incidisse in dictam penam centum millium florenorum camera prefate applicandorum & in refectionem damnorum, expensarum & interesse ac in alias penas & sententias tam a jure quam ab homine in talia perpetrantes inflictas & promulgatas, ac contra eundem hujusmodi processum per prefatum Urbanum predecessorem nostrum solemniter factos ac publicatos per nos aggravari, ac eum fuisse & esse privatam & depositum, a comitatu Fundorum, gradu militis, cingulo militari ac aliis quibuscumque dignitatibus & honoribus, necnon omnibus feudis & bonis que a dicta Romana & quibuslibet aliis ecclesiis, aut Romano Imperio seu Regibus vel personis ecclesiasticis vel aliis obtinebat, ejusque bona omnia fuisse & esse confiscata; ac preter hujusmodi occupationem dictarum terrarum prefate Romanae ecclesie & alia supradicta incidisse in penas & sententias contentas in processibus feli-

XVII.

Pronuntiatur a populo & reus lese majestatis.

Veterum pontificum in rebelles edicta in eum inaurata.

Ad mulctam de qua pepigerat oblitus pronuntiator.

felicis recordationis Joannis XXII. & Clementis VI. Romanorum Pontificum predecessorum nostrorum, per quos omnes & singuli occupatores, invasores, & turbatores terrarum dictae Romanae ecclesie seu alicujus ipsorum ac ipsas occupantibus, invadentibus seu turbantibus dantes auxilium, consilium vel favorem excommunicationis sententia innotantur ac privantur omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, immunitatibus realibus & personalibus de dicta Romana, & quibuscumque aliis ecclesiis, ecclesiasticis personis, Romano imperio, Regibus & aliis supradictis, aut eorum aliquo concessis eisdem, & nihilominus visurus & auditurus per nos & alias penas infligi, prout nobis videretur & iustitia juaderet, aperte predicentes eidem, quod si veniret siue non, nos in dicto termino ad declarationem, aggravationem, & privationem, ac inflictionem hujusmodi, prout justam foret, procederemus ejus absentia vel contumacia non obstante. Ceterum volumus & auctoritate apostolica decrevimus, quod hujusmodi citatio perinde valeret & plenum robur obtineret firmitatis, dictum quoque citatum perinde arctare, quacumque constitutione contraria non obstante; ac si ei inimica & insinuata personaliter vel presentialiter exiitisset, & nihilominus eidem Honorato de salvo conductu, ut moris est in talibus fieri, duximus providendum, prout in dictis nostris inde consecutis literis plenius continetur quas quidem literas in audientia publica literarum contradictarum legi & portis basilice principis Apostolorum de urbe predicta ac palatii nostri apud eandem basilicam siti affigi fecimus, ne idem Honoratus, quod ad ipsum non pervenissent, vel eandem citationem ignorasset, nullam posset excusationem praetendere, vel ignorantiam allegare, cum non esset verisimile quod ad eum remaneret incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. XVIII. Adveniente igitur predicta secunda die maii videlicet hodierna nobisque cum dictis fratribus nostris in consistorio publico existentibus, comparuit coram nobis dilectus filius magister Jacobus de Subinago procurator fiscalis dictae Romanae ecclesie, & predicti Honorati citati non comparentis contumaciam accusavit, & petiit ipsum per nos contumacem reputari ac decerni & declarari, dictos processus aggravandos fore & aggravari debere, ac ipsum in penas & sententias predictas in ipsis processibus contentas & alias preter premissa a jure vel ab homine in talia perpetrantes inflictas, & quomodolibet promulgatas seu etiam ordinatas ac in dictam penam centum millium florenorum camera apostolica applicandorum, & refectioni damnorum & expensarum incidisse, & alias penas per nos infligi, & contra ipsum prodi iuxta termini assignationem, prout nobis videretur & iustitia

juaderet. Nos igitur dilectis filiis nostris Angelo S. Lucie in septemsalviis & Landulpho S. Nicolai in carcere Tulliano diaconis Cardinalibus vive vocis oraculo mandavimus, ut ad portas palatii nostri predicti accederent, & ibi per se & alios publice clamarent & clamari facerent, ut si predictus Honoratus vel alius pro eo ibidem existeret, dictum palatium intraret, & ad nostram presentiam veniret; ac deinde dicti diaconi Cardinales ad nos redeuntes retulerunt, se ad portas accessisse & ibidem per se & alios clamasse & clamari fecisse, prout mandaveramus, quod si prefatus Honoratus vel aliquis pro eo inibi existeret predictum palatium intraret, & ad nostram presentiam accederet, ac retulerunt se dictum Honoratum vel aliquem pro eo minime reperisse, propter quod prefatus Jacobus procurator iterum petiit, prout alias petierat & superius est expressum. Nos igitur prefatum Honoratum, de dictorum fratrum consilio reputavimus, prout est, merito contumacem; & volentes nec valentes hujusmodi ipsius Honorati excessus amplius tolerare, de dictorum fratrum consilio, per hanc nostram sententiam pronunciamus, decernimus, & declaramus processus predictos per prefatum Urbanum predecessorem nostrum contra eundem Honoratum, ut praefertur, factos & solemniter publicatos, & contenta in eis fuisse & esse aggravandos & aggravari debere, & ipsos, & contenta in ipsis tenore presentium aggravandos & aggravatos esse volumus in omnibus & singulis, & quoad omnia & singula contra ipsum Honoratum & sequaces in qualibet eorum parte ac propter hujusmodi excessus & debita dicti Honorati, & alia, supradicta civitates Fundorum, Terracinae, terras & castra Piperni, Torriti, Fresaloni, castri Trajecti, Sezze, Ceperani, & alias terras & loca quacumque detinet cum earum comitatibus, territoriis, districtibus, ecclesiastico supponimus interdicta. Et nihilominus presenti populi multitudine copiosa per eandem sententiam pronunciamus, decernimus & declaramus, prefatum Honoratum fuisse & esse excommunicatum, perjurum, sacrilegum, schismaticum, apostatam, & blasphemum, & contra nos & eandem Ecclesiam conspiratorem, & tanquam hereticum puniendum, reumque criminis lese majestatis, ipsumque propter prefata incidisse in prefatam penam centum millium florenorum auri camerae apostolicae applicandorum, & in refectionem damnorum & expensarum, ac in alias penas & sententias contentas in dictis processibus felicis recordationis Joannis XXII. ac Clementis VI. Romanorum Pontificum predecessorum nostrorum contra occupatores, invasores, & detentores terrarum dictae ecclesie per dictos predecessores, ut praefertur, factis; ac etiam decernimus iterum ipsum

Alia in eundem sententia decretoria.

ipsum Honoratum propter premissa, fore depositum & deponimus a comitatu Fundorum, ac gradu militie, & cingulo militari, ac eum omnibus dignitatibus & officiis, Civitatibus, terris, locis ac feudis & bonis, que a prefata ecclesia, & quibuscumque aliis ecclesiis & personis ecclesiasticis, Romano imperio, Regibus, principibus, vel aliis obtinisset vel detineret, fuisse & esse privatam, ipsamque privatam, ipsaque bona mobilia & immobilia, jura & jurisdictiones fuisse & esse confiscata, & iterum ea omnia confiscamus, & personam ejus detestabilem, & infamem fuisse exponendam & exponimus a Christianis capiendam, ut sic capta, si absque fuga, & evasione periculo tute fieri poterit, nobis indilate transmittatur: si autem id tute fieri non possit, volumus & mandamus eum detinui in arctis carceribus, & tam diu inibi sub fida custodia detineri, donec captio, detrusio, & detentio hujusmodi nobis fuerint intimata, & donec detinentes eundem aliud a nobis habuerint in mandatis.

Et quoniam dignum est, ut tam nefandorum ratione flagitiorum, ultionis severitas amplius extendatur, & propter enormitatem culpam, poenarum modus exuberet, fit etiam idem Honoratus intestabilis, nec testamenti habeat liberam factionem; ad bona quoque aliorum ex testamento, vel ab intestato nullatenus admittatur; nulla fides, nulla credulitas ei adhibeatur, sed a testimonio velut infamis, & indignus totaliter repellatur: fit ei iudicatus, & cujuscumque alterius publici officii exercitium interdictum, sique ei ad premissa, & similia denegatus accessus; filii quoque, & nepotes predicti Honorati ex recta linea descendentes usque in secundam generationem, dignitatibus, personatibus, officiis, & beneficiis ecclesiasticis sint privati, & eos privamus, & inhabilitamus etiam ad ea, vel similia in posterum obtinenda, omni spe dispensationis eisdem adempta, poenis aliis contra ipsos de jure statutis in suo robore duraturis.

Et ut hujusmodi damnati Honorati eo fit major confusio, quo ipsius culpa patentius fuerit divulgata; omnibus, & singulis archiepiscopis, episcopis, & aliis ecclesiarum Prelatis sub excommunicationis poena, quam in ipso incurrant, nisi mandatis nostris hujusmodi, postquam ad eorum pervenerint notitiam, paruerint cum effectu, districte precipiendo mandamus, quatenus omnes, & singuli, in singulis ipsarum ecclesiarum cum in eis aderit major populi multitudo, singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, & demum extinctis, & in terram projectis, per se vel alios ipsum Honoratum publice, alta, & intelligibili voce, fuisse & esse excommunicatum, perjurum, schismaticum, & blasphemum, & tanquam hereticum puniendum,

Ejus bona fisco ad dicta.

Imperat ut capiat.

Episcopi promulgare iusti pontificum ad verbum eum edictum.

& contra nos, & eandem Romanam ecclesiam conspiratorem, & reum criminis lese majestatis, ac excommunicatum, & anathematizatum denunciant, & ut talem tandem faciant a Christianis evitari, donec ad eum reversus, suos recognoscens errores, a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus canonice intravitibus, absolutionis beneficium meruerit obtinere. Quod si forte ipse Honoratus propter mortis articulum imminet; ab alio, quam a nobis, vel successore nostro Romano Pontifice fuerit absolutus, nihilominus perpetuo careat ecclesiastica sepultura: & quicumque eundem Honoratum scienter presumpserit ecclesiasticam tradere sepulturam usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiam se noverit subjacere, nec absolutionis beneficium mereatur, nisi propriis manibus extumulet, & procul ab ecclesiastica sepultura proiciat corpus ejus, & locus ille nihilominus careat etiam perpetua sepultura. Et si idem Honoratus supervixerit, volumus quancito poterit commode coram nobis, vel dictis successoribus nostris se personaliter representet, recepturus, & facturus prout iustitia suadebit, alioquin ne propter hanc censuram ecclesiasticam illudatur, in eandem excommunicationis sententiam reincidat ipso facto. Volumus insuper, quod omnes Christiani fideles, qui crucis assumpto charactere ad prefati Honorati exterminium se accinxerint, & eum, ejusque sequaces pro posse persequantur, illa gaudeant indulgentia, illoque privilegio sint muniti, que accedentibus in Terra sancta subsidium conceduntur. Nulli ergo, &c. Datum & actum Rome apud S. Petrum VI. maii pontificatus nostri anno decimo. Indixit mox in eundem Honoratum Bonifacius (a) facram militiam immisso cum exercitu Andrea Thomacello: ac tum plures Honorati servitutes auctore Luca Spinello excussere (b), Anagninique initis cum Ludovico & Elisco S. Hadriani diacono Cardinalis factionibus, veniam studii in confilando schismate Roberto antipape navati, admittesque Honorati Gajetani servitutis veniam poposcerunt (c).

Rediere etiam alii multi, deferta Honorati factione, ad Pontificis obsequium, ut Bucius (d) Sabellus & Bonifacius (e) & Antonius (f) Gajetani: tum Verulani (g) & Pontiscruvi oppidani (h), in quos Bonifacius clementiam explicuit. Quo vero magis Honorati confunderetur audacia, Ludovicus sancti Adriani diaconus Cardinalis, qui Andrea Thomacello adjunctus fuerat non modo Campanie & Maritimae praeses creatus est, sed etiam comitatus Fundorum praefectura ei demandata (i). Eversum autem hoc bello a Bonifacio Honoratum, tradit Gobelinus (k): Comitem, inquit, Fundorum, qui principum schismaticis stabilivit, penitus exterminavit. At

Ecclesiastica sepultura jure privatur.

(a) Ibid. p. 38.

(b) Ibid. in eum exercitus.

(c) Ibid. p. 128.

(d) Ibid. p. 128.

(e) Ibid. p. 171.

(f) Ibid. p. 173.

(g) Ibid. p. 173.

(h) Ibid. p. 173.

(i) Ibid. p. 173.

(k) Ibid. p. 173.

(l) Ibid. p. 173.

(m) Ibid. p. 173.

(n) Ibid. p. 173.

(o) Ibid. p. 173.

(p) Ibid. p. 173.

(q) Ibid. p. 173.

(r) Ibid. p. 173.

(s) Ibid. p. 173.

(t) Ibid. p. 173.

(u) Ibid. p. 173.

de eo iterum inferius, ob res enim ad verbas ipsum dolore contabuisse visum.

XIX.

Præclare etiam gesta res est in Neapolitano regno, in quo Carolus Artus comes S. Agathæ Casertam, Magdalonam, & comitatum Molisii Casertano comiti schismatico eripuit, hisque terris in præmium virtutis donatus (a) a Ladislao est, atque a Pontifice uti supremo domino in ea ditione confirmatus (b). Amplissima etiam provincia hoc anno ad Ladislaum traducta est, debilitataque admodum Ludovici Andegavensis potentia: cum enim Raymundus & Baucio Ursinus, qui post Othonis Brunsvicensis mortem principatum Tarentinum magna ex parte sibi pepererat, nec Ladislao nec Ludovico studuisset, ac demum Ludovicum, qui Tarentum ad eum principatum sibi asserendum se contulerat, obsidione cinxisset, partes Ecclesie, ac Ladislai aperte profectus est, cui ut se conjungeret expedito succinctus exercitu provolvit Cajeta Ladislaus, Tarentumque Raymundo sibi occurrenti jure fiduciario tradidit, de quo publicas has literas rei testes vulgavit (c).

(a) Bonif. l. 5. p. 203. (b) Ibid. Proceres Neapolitani tradidit ad Ecclesiam. Raymundus & Baucio Pontifici & Ladislao se conjungit.

(c) Exr. apud Bonif. l. 5. p. 2305.

Ladislaus Regis lit.

Ladislaus Dei gratia Hungaria, Jerusalem, & Sicilia, Dalmatie, Croatia, Ramae, Servie, Galicie, Lodomerie, Comanie, Bulgariae Rex, Provinciae, & Folcarqueris ac Pedimontis comes, universis & singulis praesentes literas inspecturis tam praesentibus quam futuris.

Magna premia gratitudinis debita magnis debentur obsequiis, & ea praesertim retributionem vendicant ampliore, qua sponte & in necessitate amicum se tenente factum a vero liberaliter exhibentur. Quantiarum bellorum turbo diebus nostris orbem terrarum invaserit, & praecipue regnum nostrum internis externisque cladibus lacerum, & undique lacestum cuncti noverere mortales, qui eorum etate pacem & terris exulem vix viderunt, ad ejus regni regimen & republicae curam hoc in tempore deputati iuste a teneris annis arma induimus, ut pacem ipsam nostris subditis pareveremus, in qua quaerenda rebus nunc prosperis succedentibus, nunc adversis magna pars temporis est elapsa. Nuperime vero quod semper speravimus praesidium nobis opportune se obtulit, & quasi caelitus est transmissum: siquidem vir spectabilis & magnificus Raymundus & Baucio de Ursinis miles princeps Tarentinus, consiliarius noster dilectus, homoe-regius & Deo devotus & quasi mirum in tot humanis erroribus moderatus & prudens, licet in eodem regno pene solus & liber ac nondum nobis aut alteri sacramento fidelitatis & homagii obligatus, quiete cum suis fruere & pace, cernens tamen integrum singularem hac tempestate se fore quod non facile ab aliis actum esset neglecta quiete Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Raymundi elogium quod opportune partes Rom. ecclesiae tuendas suscepit.

ad labores & sumptus, ut fortem decet virum disposuit se & suos, ut ex iis continuis pax & quies praesentibus & posteris oriretur. Transmissis itaque oratoribus suis ad nos, & referata per eos intentione sua per facta & arcana cum voluntate quam ad eam diem ad nos usque tempora, & non absque causa repositam mentem servaverat: intuentes spem & fiduciam, quam de Raymundo jamdudum mens nostra conceperat, nunc opportune fructum re & opere allaturam, illico & confestim nostro exercitu congregato a supero mari & civitate Cajeta ultimo regni angulo longis laboriosisque itineribus ad intimum Adriatici maris sinum, & Tarentum usque perveniens, in ultimo pene recessu Italiae situatum, ubi ultra spem melius, Raymundum ipsum sanctae matris Ecclesiae erecto vexillo sua castra tenentem in hostem vestrum regnique invasorem, filium olim ducis Andegaviae, mari terraque viriliter obsidentem invenimus, qui cum eis exercitu viris & viribus copioso obviam nobis veniens, in conspectu & pene ad portam Tarenti sponte ac libere cum ingenti alacritate & letitia nobis fecit homagium, & fidelitatis debita praestitit juramentum.

Præcurrit in ejus auxilium Ladislaus Andeg.

His igitur promeritis grandibusque memorandis obsequiis, quibus jam elati hostium animi corruerunt, & superbia est collapsa, accessitque non mediocre, sed magnum nostrum statui incrementum; considerato etiam eundem Raymundum ex generosa & nobili prosapia ortum, natumque peroptimo quondam Nicolao de Ursinis Nolano comite & regni Siciliae magistro iustitiarum nostra etate incomparabili viro, a quo & nos veluti a parente cura sedula instructi fuimus, & quodammodo educati, de ejus innumerandis virtutibus putamus melius scilicet quam parum dicere quid dignum & magnificentem commode gloria & honore retribuere eidem Raymundo possimus perpetua meditatione occurrit ipsum Tarentum, quod ante oculos fuit erat. Ea propter his & aliis moti rationibus atque digne eidem Raymundo ac suis utriusque sexus hereditibus ex suo corpore legitime descendentibus natis jam, & in antea nascituris in perpetuum, principatum & civitatem Tarenti cum micro & mixto imperio ac gladii potestate & jurisdictione omnimoda una cum ipsa titulo principatus devolutam seu devolutam per idem ad excelsam majestatis nostrae manus per obitum quondam domini Othonis ducis Brunsvicensis & principis Tarentini absque legitimis liberis decedentis cum civitatibus, terris, castris, casalibus, & locis aliis & etiam fortalitiis, & infra, de certa nostra scientia aut alteri sacramento fidelitatis & homagii obligatus, quiete cum suis fruere & pace, cernens tamen integrum singularem hac tempestate se fore quod non facile ab aliis actum esset neglecta quiete

Sacramentum fidei ab eo excipit.

Laudatur Raymundus a parentibus.

Tarentum illi collatum a Ladislao.

varum & castrorum, &c. Actum in campo nostro felici prope & contra Tarentum anno Domini MCCCIC. die ix. mensis maii se- ptima indictionis regnorum nostrorum anno XIII. Confirmavit eam Ladislai donatio- nem Bonifacius eidem Raymundo e Bau- cio ob grata obsequia in difficili bello Regi praestita, ac poenas quas ob distra- dum ex aula Sicula principatum incur- rerat dissolvit datis ad ipsum eo argumen- to literis (a).

(a) Lib. 5. p. 314. De Nea- poli recu- peranda agit Bonifacius.

(b) Bonif. 1.5. p. 245. Recepto a Ladislaio in sidem Raymundo Ursino, cum in dies Ludovici Andegaven- sis res inclinarent, Neapolis ad Ladislaum victorem spectavit: longiora jamdiu colloquia Bonifacius, patria Neapolitanus, ad schismaticos ea pellendos iniverat, at- que hoc ipso anno Angelum patriarcham Constantinopolitanum plurima instruxit (b) auctoritate, ut proceres ad populum ad Ecclesiae sinum redituros cum ea in gra- tiam conciliaret.

Venerabili fratri Angelo patriarchae Constantinopolitano in civitate Neapoli- tana ac ejus provincia Apostolica sedis nuntio.

Cum sicut ad nostrum pervenit auditum, nonnulli principes, duces, barones, milites, & nobiles ac magnates, personae ecclesia- sticae tam saeculares quam regulares, & e- tiam laicales utriusque sexus civitatis Nea- politanae & ejus provinciae nonnullorum schi- smaticorum decepta versutis damnata me- moria Roberti olim basilicae duodecim Apo- stolorum presbyteri Cardinalis tunc anti- pape, qui se Clementem VII. ausu sacri- lego nominabat, ejusque sequacibus & ad- haerentibus eidem etiam post & contra pro- cessus per felicis recordationis Urbanum Papam VI. praedecessorem nostrum contra eundem factos & solemniter publicatos per quos idem praedecessor eundem Robertum, velut haereticum & schismaticum puniendum sententialiter condemnavit, notorie adhaerere & favore praesumpserit, nunc vero divinae gratiae radiis illustrati & ad cor reversi ac suos recognoscentes errores desiderant ad no- strum gremium ac fidei catholicae & sanctae Romanae ecclesiae unitatem devote redire, & nostris & dictae sedis parere mandatis: nos qui licet immeriti, illius vices gerimus in terris cujus proprium est misereri semper & parcere, singulorum fidelium ani- marum saluti salubriter providere cupientes, fraternitati tuae per te vel alium seu alios tam duces, principes, barones, magnates, mi- lites, & nobiles necnon omnes & singulas personas ex regno Siciliae, quae dictis anti- pape, & sequacibus adhaerint, & pro absolute & reintegracione earum ad te venerint, quae & qui postergatis prorsus

Neapoli- tani da- mnato schismate ad Boni- fac. se conferre meditati.

Data in- ternuntio eorum Ecclesiae conciliau- dor. pro- vincia.

hujusmodi erroribus ad nostram & ejusdem sedis obedientiam redire voluerint, & in- fra, absolventi in forma Ecclesiae consueta hac vice duntaxat injunctisque eis pro modo culpa poenitentia salvari, & infra, plenam & liberam tenore praesentium con- cedimus facultatem, &c. Datum Romae apud S. Petrum Kal. septembris pontificatus nostri anno decimo. Potitum vergente anno Neapoli Ladislaum, refert Juvenalis Ur- sinus (c), qui res horum temporum accu- rate scribebat: (alii tamen ad proximum ineuntem id retulerunt) ac proceres sua- sisse Ludovico Andegaveni ut expeditionem ad Tarentum recuperandum compa- rarent, eo ducti consilio, ut de Neapo- li dedenda Ladislaio occasionem aucupa- rentur, Hectoris Pignarelli diaria MS. re- ferunt, qua de re inferius.

(c) Juv. Urs. in C. VI. hoc anno.

Interea Richardus Angliae Rex, qui Ro- mani Pontificis oecumenicum concilium, in quo schismatis causa cognosceretur, damnato antipapa ecclesiarum pristina con- junctio instauraretur offerentis, patrocinium abiecerat, & consilium ceperat una cum Gallis de Pontifice cum antipapa ad abdicationem vi & armis adigendo, di- vino destitutus patrocinio, cum ob Gal- licum foedus constabilissem potentiam ex- istimaret, in Anglorum odia incurrit, sibi- que constavit exitium eo ipso, quod sa- lutis munimentum futurum existimarat: cum enim expeditionem in Hiberniam ad- versus rebelles confecisset, aurumque sub- sidiarium a suis acerbè exigeret, publica in se convertit odia, quod munificentissimas duas arces, nimirum Brestum in Britannia & Chereburgum in Normannia Gallorum Regi tradidisset, quodque se nonnullis nimirum in Angliae rei administratione, addidisset (d), atque etiam principes sibi conjunctissimos morte exiliove affecisset, in se conjuratos asperavit. Ex his Hen- ricus dux Lancastriae patre mortuo cap- tata Richardi absentis occasione evoca- tus a Thoma archiepiscopo Cantuariensi, ac nova exorta factione, in Angliam clam ingreditur, amicos ad armorum societa- tem peragrata simulato cultu Anglia al- ligit, exercitumque ingentem comparat. De his turbis certior factus Richardus intermisso Hibernico bello traiecit in An- gliam, ut Lancastrium pelleret: sed om- nium studiis in aemulum inclinatis, fugere compulsus, demumque a perduellibus com- prehensus; atque in custodiam traditus est, donec ordinum regni solemnibus com- mitis coactis regios apices post falsa plura errata posuit (e), transfuditque in Hen- ricum Lancastrium, cum vitae suae consulere ea ratione putaret. Ita, Richardo exau-

XX. Richardi Regis tri- stes exi- tus.

(d) Valsin. in Rich. 2. & in Henric. V. Polydor. Virg. l. 20. Harpsf. saecul. 14. & 15. Conflata in eum conjura- tio.

(e) Id. ib.

stora.

storato conjunctoque in vincula, [1] Hen- ricus sceptrum Anglicum capessivit: ut- que sibi apud populum majorem auctori- tatem conciliaret, certo quodam oleo in thesauro Richardi reperto, quod a Deipa- ra virgine S. Thomae Cantuariensis datum ferebatur, magna pompa inungi voluit. Porro nullo firmo argumento rem nixam ex Joannis XXII. literis ad Eduardum II. Regem datis (a), vidimus an illud oleum vere datum divinitus, an ficta sit ab- impostore, qui Eduardo id detulit, fabula, angetque suspicionem cum vaticinium ad- jectum ferret, Regem, qui illo oleo de- hibitus foret, Syriam Christi cultui red- diturum: cum tamen Henricus oleo il- lo litus hujusmodi laudem non fuerit af- secutus. Ut vero is infelicem Richardum regno exutum vita etiam spoliarit, pro-ximo anno dicitur.

Henricus Lanca- strius sce- ptris po- titus. (a) Ext. 20. 15. ann. 1319. n. 20. An chris- ma ad sacrandos Reges di- vinitus Angli ac- ceperint.

Concitati (b) sunt hoc anno in Italia ingentes motus animorum, [2] qui insolito pietatis sensu delibuti, poenitentium can- dido cultu solemnibus supplicationibus obiere ad vicinas urbes, quas pari pietatis ar- dore accenderunt. De quo admirabili mo- tu, deque celebratis divinis laudibus, sus- ceptis jejuniis, pontificisque in proximos o- diis, haec S. Antoninus testis oculatus re- fert (c): Per haec ipsa tempora anni MCCCXCIX. mirabilis factus est popu- lorum motus: omnis quippe multitudo ves- tes exteriores induit albas, lineas tamen, ad pedes usque protensas cum capitiis ad- modum caprarum religiosarum, quibus fac- ias velabant, ad oculos tantum foramina- bus ad videndum relictiis: omnes mares & foeminae, laici & cleri & religiosi cu- juscumque ordinis, grandes & parvuli si- militibus vestibus hujusmodi incedebant, mo- nialibus & reclusis exceptis, quibus non licebat clausura exire; incredibilique devo-

(b) S. An- ton. 3. par. iii. 22. c. 3. s. 32. Animo- rum mo- tus ad no- xas expi- andas facti.

NOTE

[1] Mensuram, & diem, quo Richardo pulso, & in carcerem detruso Henricus Lancastriae dux regnum Angliae usurpavit, notat Cornelius Zantfler Leodiensis monachus, qui chronicon suum vulgatum inter vetera monumenta Martenis to. V. ad annum 1461. perduxit. Narrat enim ille Henricum die festae S. Michaelis Archangeli, nempe XXIX. septembris anni hu- jus convocata Principum concione exposuisse depositum a se abjectumque Richardum regem, quippe quem regno indignum ipse & populus judicasset. Eo vero destituto ad se regnum perti- nere, qui ex Joanne de Gandavo altero Eduardi regis filio editus esset. Rogare igitur ut, quod sibi natura dabit, sibi regnum non denegarent. Ingenti omnium favore excepta oratione, rex a- cturum salutatus est: regiamque dein coronam die XIII. qua S. Eduardi regis memoria sole- nis agebatur, regio apparatu manu Cantuariensis archiepiscopi accepit. MANST

[2] Religiosa illa populorum commotio, cujus hic sermo apud annalistas, una fuit ex mul- tis, quae subinde christianum populum incessivit. In eo vero ab aliis praecedentium tem- porum differit, quod reliqua pium exordium, impium exitum habuerunt. Haec vero sicut pie instituta, ita & pie absoluta est; valuit enim ad excitandos ad pietatem animos, ad pacandas li- tes, ad componenda dissidia. Quin & hic figenda est epocha religiosi moris, qui nunc pariter ob- tinent, sacros nempe certi coloris & formae induendi ab eis qui in piam aliquam societatem coa- lescent. Quamquam enim societates illae religiosae dudum ante ceperunt, ut certos tamen sac- ros induerent, nondum moribus invecum fuerat. Hinc eorum temporum scriptor Georgius Stella in annalibus Genueis ad hanc annum, motum hunc religiosum novam hincorum devotionem appellat. Unde primum, & quo authore id ceperit ignoratur; quamquam extra Italiam primo coortam inde facile conicimus, quod eorum temporum aequales scriptores Itali ab exteris regio- nibus in Italiam advectam unanimi assensu conveniunt. MANST

tionis ardore longa horum dealbatorum ag- mina ad vicinas urbes commeabant proce- sionaliter bini pergenti, pacem & miseri- cordiam supplici clamore saepe clamantia, ac laudes & hymnos in Latino vel vulgari decantantia, praecipue sequentiam illam, quam dicunt Gregorium edidisse: Stabat mater dolorosa juxta crucem lacrymosa, dum pendebat filius, cum versibus sequen- tibus. Prorsus miranda res & quasi incre- dibile negotium, nisi oculis nostris vidis- semus. Peregrinatio ista ordinaria erat no- vem vel decem dierum jejuniis qui- poterant illis diebus, & aliquibus in pane & aqua: accessus vero in aliena oppida, etiam parum antea pacata, liberi fuerunt. Nemo per id tempus dolo fallere tentavit, nemo advenarum oppressus: tacita cum ho- stibus induciae fuerit. Innumerae paces ex mortiferis & divinis inimicitias in diver- sis locis confectae sunt: confessiones & com- muniones frequentatae. Cumque proficisce- rentur populi in alienas urbes & alii in- suas adventarent; mira hospitalitas ubique, & benigna susceptio a communitatibus pro- videbatur de victu etiam mille hominibus sine pretio. Duravit hic motus per duos vel tres menses ad plus. Unde autem hoc initium habuerit, haud obscurum; Dei o- pus fuisse negari non potest: & alii qui- dem dixerunt ex Hispania hoc habuisse ex- ordium, alii in Scotia, alii in Anglia, nonnulli ex Francia. De modo etiam dice- batur apparuisse beatam virginem Mariam quendam rusticum, & revelasse ei filium suum contra mundum propter scelera ejus valde turbatum; unde ad reconciliandum eum & placandum illud observandum: nihil tamen certi de hoc habitum est.

His consentanea tradit Sigonius (d) ex veteribus monumentis in Bononienium episcoporum historia; additque sacerdo- tem

Albato- rum ag- mina.

Restore- scere in iis visa in- nocentia.

Initia ex Deo flu- xere.

(d) Sigon. de episc. Bonon. l. 3. in Conf-

Ingentes
animo-
rum con-
versiones
factæ.

tem Paternensem a Deipara excitatum ad vitam pietatis studia inflammasse, adeo ut nonnulli episcopi huic solidatio se addiderint: *Sæpe*, inquit, ubique terrarum jampridem pestilentia perfurante, quæ passim multa hominum millia sine discrimine sternebantur, repente exortus est in Gallia Narbonensi sacerdos, qui B. Virginem sibi apparuisse, ac maximam cladem mundo instantem nunciasset. Et intra: Multi peccatorum suorum dolore compuncti veterum similitudinem memoriam abjecerunt, atque utro cum inimicis suis in gratiam redierunt; quique alios forte leserant, eosdem iis, quos violarant, gladius offerentes sese totos illorum potestati atque arbitrio permittebant, eosque ut sibi ignoscere obsecrabant. Ex his xv. non. septembris episcopus Mutinensis a Regiensibus inflammatum cum universo omnis ætatis sexusque populo albo & sub vexillis suis instruat. Ad viginti quinque millia fuisse feruntur Bononiam versus iter instituit: ubi vero ad pontem Rbeni pervenit, aris sub eo duabus erectis, rem divinam fecit: ac populo Bononiensi, qui frequens occurrerat, rationem atque initium novæ hujusmodi religionis exposuit, ac postmodum domum reversus. Bononienses inde pridie nonas & ipsi alba lintea sadente Baribolomao episcopo induerunt, & novem dies festos tabernis clausis egerunt; parochiis quoque sub vexillis suis ad S. Petram atque ad eas, quas ille constituerat, ecclesias cum hymnis & canticis advenantibus. Interim presbyter quidam à pago Paterno in medium prodit, ac toto audiente populo, se a mortuis post tres horas quam obierat a B. Virgine suscitatum asseruit, ac multa sibi compta de iis, qui pridem obierant, nuntiavit. Cujus rei magnitudine episcopus percussus, ac nova religione perfusus, eodem ordine populum & ipse suum Imolam albatum ac supplicabundam adduxit, atque ad Santhernum amnem progressus, ibi aris item duabus excitatis sacra confecit, ac presbyter Paternensis quomodo mortuus revixisset, edocuit. Inde Imolenses Faventiam, Faventini Forumlivium contenderunt: deum hæc religio Viterbii dicitur constitisse. De Gemensibus, Lucensibus, Pistoriensibus, Florentinis, qui pias illas peregrinationes instructo agmine religioso objere, hæc tradidit sanctus author. Ex his divina clementia quandam præparationem hominibus procuravit ad mortem eis propinquam: multi enim & magni obdurati peccatores convenerunt tunc ad penitentiam, quos Deus ad se vocavit anno sequenti peste grassante Florentiæ, ut dicitur, & postea in Gallia, ut ad illud alluditer videatur, quod Christus dixit: Videte regiones quia jam albæ sunt ad messem; scilicet colligendam per falcem mortis, dum hæc religio tenuit animos, nihil de periculis belli cogitabatur:

Parochus
a B. Virg.
excitatus
se ad
vitam
prædicat.

Multi
peccato-
res ad fe-
licem
mortem
compara-
ti.

sed postquam finis fuit dealbatorum fervori, ad primas rursus curas animi redierunt. Angebat (a) Florentinos Galeatii ducis Mediolanensis potentie terror, ut qui Pisas, cum Gerardo Appianensi regendæ urbi dispari pactus, in suam potestatem redegerit, Senas (b) traxisset in partes suas, ac Perusinos dum pontificium imperium excussere, in suam clientelam accepisset (c). Ne itaque ab eo occulta vi opprimerentur, bellum apertum in insidiatorem gerere decreverunt (d). Hoc anno Raymundus Capuanus ordinis Prædicatorum magister, in religiosa disciplina instauranda ardentissimus, ad Deum feliciter migravit (e). Fuerat sanctæ Catharinæ Senensis confessorius, atque ita in excelenda pietate illi præferat, ut divinæ providentiæ consilio ab ea sanctitatis præceptis excultus fuerit. Refert (f) ipse in commentariis, quos de ejus vita conscripsit, plura quæ sibi contigerunt, ad ostendendam ejusdem sanctissimæ virginis gloriam; in quibus licet piam demissionem confectetur, divina tamen munera, quibus ornatus fuit in luce collocat: Scire, inquit, te volo, lector dilecte, quod in principio cum audito ejus præconio cæpi familiariter cum ea conversari, multisque modis de incredulitate, Deo permittente, pro meliori, tunc tatus fui: querebam enim per omnem modum & viam, quibus investigare possem, si facta ejus erant a Domino aut aliunde, si erant vera aut ficta. Occurrebat enim, quod nunc tempus est illius terribis bestie pellis leopardiæ, per quam hyprocritæ designantur, & quod diebus meis aliquas inveneram & potissime in feminis, quæ agilitate vacillant in capite, agilique seducuntur ab hoste, sicut patuit in prima omnium matre, pluraque similia tunc menti meæ porrigebantur, quæ ipsam fluctuare cogebant circa istam materiam: dumque sic in bivio quodammodo positus ad neutram partem firmiter declinare, nutansque in mente anxio dirigi cuperem ab illo, qui nec falli potest nec fallere, subito menti occurrat, quod si posset mihi constare, quod precibus ejus obtinerem a Domino unam magnam & insolitam contritionem omnium peccatorum meorum ultra communem omnem consuetudinem meam, hoc esset mihi perfectum signum, quod a Spiritu Sancto procederent omnia facta ejus: nullus enim potest hunc contritionem habere nisi a Spiritu Sancto: & quamvis nemo sciat a gratuita, odio vel amore sit dignus, magnum tamen signum Dei est cordialis contritio peccatorum: nec cogitationem hanc usque ad linguam seu vocem duxit, sed volenter tacitus accessit ad eam, & petivi ab ea instanter, quod vellet pro me efficaciter Dominum deprecari, ut indulgere mihi dignaretur peccata mea. Quæ cum ex sua plenitudine charitatis læ-

Pisa in Galeatii potestatem redacta. (a) Are. in. hist. Flor. l. 12. in princ. (b) S. Anton. 3. par. iii. 22. c. 3. §. 30. (c) S. Anton. ibid. §. 31. (d) Ibid. Ead. §.

XXII. (e) S. Anton. ibid. §. 31. (f) Ibid. Ead. §.

(g) Leander. lib. 1. (h) Raym. Capu. in vit. S. Cathar. Sen. par. 1. c. 9. Raym. Capuani pia mors.

Ut a S. Catharinæ Senen. ope vehementem contritionem obtinuerit.

anter respondisset, quod libentissime faceret, replicavi ego quod hoc desiderium meum non quietaretur nisi de hac indulgentia more curiæ Romanæ bullam haberem: qua subridente ac petente qualem bullam vellem de hoc habere, respondi me loco bullæ pro signo petere unam magnam & insolitam contritionem peccatorum meorum; quæ mox annuit sese hoc indubitanter futuram, visumque est mihi tunc quod omnes cogitationes meas intellexisset, sicque abscessi ab ea hora diei, si non fallor, penultima. In crastinum contigit me quædam meas solitas infirmitates pati satis graviter, unde in lectum decidi astante mihi quodam devotissimo & dilectissimo Deo & mihi socio fratre ordinis mei Nicolao, qui erat Pisanus origine. Quod cum illa percepisset, quia pro tunc eram quasi piores in quodam monasterio sororum ejusdem ordinis, nec multum ab habitatione nostrâ sua distabat, de lectulo in quo febribus & aliis passionibus attrita jacebat surrexit, & dixit sociæ: Vadamus ad videndum fratrem Raymundum, quia patitur; illa vero respondente quod non multum erat necesse, ac etiam si foret, ipsa plus gravabatur quam ego, ultra omnem morem consuetum festinanter sociam comitante venit ad me, dicens: Quid habetis vos? Qui dum videlicet vix præ debilitate potuissim prius socio aliquid dicere, totum feci ad respondendum conatum, & dixi: Ut quid, domina, hac venisti? peris est vobis quam mihi; ipse vero incipiente juxta morem suum loqui de Deo & de ingratitudine nostrâ, qui tantum benefactorem offendimus, quasi confortatus, simul & propter honestatem coactus de lecto surrexi, non tamen memor in aliqua promissionis, quam in præcedenti vespere fecerat mihi, & posui me ad sedendum in alto lectulo ibi propinquo. Sed ipsa incœptum sermonem continue prosequente, supervenit mentis meæ quadam insolita consideratio peccatorum meorum tam clara, quod absque velamine aliquo cernebam me ipsum in judicio justi Judicis positum, ac indubitanter reum mortis in similitudinem eorum qui propter malefacta per iudices hujus sæculi quotidie condemnantur. Videbam etiam benignitatem ejusdem Judicis & clementiam, qui propriis demeritis me deputatum morti justissimè non solum liberabat a morte, sed suis vestibus induens nudum, suaque in domo cubans ac confovens, ac suo servitio deputans, mortem in vitam, timorem in spem, dolorem in gaudium, ignominiam in honorem suæ infinite bonitatis sola gratia convertiebat. His considerationibus immo, ut magis proprie loquar, clarissimis mentis visionibus ruptæ sunt cataractæ durissimi cordis mei, & apparuerunt fontes aquarum, revelata fuerunt fundamenta culparum mearum, in tantumque flatum & rugitum prorupi, quod

verecunde dico, quod versimiliter timui, ne peccator & cor pariter funderentur. At illa prudentissima quæ ad hunc finem tantum venerat, mox ut hæc vidit, contuit, & permisi me lacrymis satiari & singultibus: post aliquam autem moram admiranti mihi de insolita novitate, inter flatus occurrit petiti meæ, quam præcedente die feceram & promissio ejus; statimque me ad ipsam convertens dixi: Est ne bulla hæc, quam heri petivi? illa respondit: Hæc est, & mox surgens, si non fallor, tetigit humeros meos retro, dicens: Sitis memor donorum Dei, statimque abscessit; & ego cum socio remansit edificatus similiter & sanctificatus. Hæc coram Deo, quia non mentior. Non præmittendam etiam visum est ad illustrandam servi Dei virtutem, ipsam sanctæ Catharinæ hortatu, dum pestis Senas depascebat, ad lucrandas Christo animas sese mortis discrimini exposuisse, cumque epidemicum morbum ex ægrogum contagione contraxisset, sacro Catharinæ manus contactu in extremo morbi impetu fuisse pristinae valetudini restitutum, quæ sine furo non ad sui, sed ad ejusdem virginis gloriam recenseret (a). Adveniente, inquit, pestilentiali morbo in civitate prædicta, disposui pro salute animarum periculo mortis corpus exponere, & nullum vitare infirmum, constat enim quod morbus ille contagiosus est & aerem & homines inficit circumstantes: verum considerans quod multo plus potest Christus quam Galenus, & plus gratia quam natura, attendens etiam quod cæteris fugientibus animæ transcentes absque consilio & auxilio remanebant, charitate qua teneor plus diligere animam proximi quam proprium corpus, sacræ etiam virgine ad hoc me inducente, omnino decrevi omnes quas poteram visitare, confortare, ac informare, quod juxta gratiam mihi datam, Domino auxiliante perfecti. Verum quia solus quasi eram in civitate tam grandi, vix tempus aut cibi aut somni mihi relinquebatur, quo paulisper respirare valerem, tot infirmantium nuntis domum exire cogebat. Quadam autem nocte dum more solito quietissem, & pro laudibus Dei perficiendis vellem de lectulo surgere, sensi dolorem non parum in inguine, manique palpans reperi apostematibus inflatam, ex quo non modicum territus, non sum ausus surgere; sed cæpi de hujus vitæ transitu cogitare. Optabam diem cito fieri, ut virginem sacram possem adire priusquam amplius aggravarer. Inter hoc supervenit febris & dolor capitis juxta morem illius morbi, egoque supra modum affligor, conor tamen laudes divinas perficere; advenienteque die, accito socio, domum virginis adeo sicut possum; sed frustra pro tunc, aberat enim; quia quendam infirmum ioverat visitatum. Sed ego ipsam omnino determinans expe-

XXIII.

(a) Id. ib. p. 2. c. 8. Raym. charitas in sacramentis ministeris afflicti pelle.

Invisitur a D. Catharina.

Etare, nec valens me ipsum quomodolibet sustinere, coactus sum in quodam ibi postulo lectulo reclinare, rogans existentes in domo, quod pro ipsa mittere non tardarent: quod & factum est. Ipsa igitur veniente, meque ita gravatum inveniente, audito quod patiebar, mox coram lectulo fixit genua, manumque sua frontem meam cooperiens cepit modo consucto sibi orare mentaliter; orando autem a sensibus vidi raptam, juxta quod alias sepius videram, & expectabam aliquod singulare videre pro bono animae & corporis mei. Igitur dum sic stetit quasi per dimidiam horam vel circiter, sensu totaliter corpus meum commoveri per omnes partes, putavi quod vomitum me tunc intraderet, sicut plures qui eodem morbo extincti fuerant videram invasisse: sed sic non accidit, immo visum est mihi quod de qualibet extremitate corporis ad extra aliquid traheretur quodammodo violenter, coepique me melius sentire, ac paulatim semper me melius habere. Quid plura? Priusquam sacra virgo ad sensus rediret corporeis ex toto sui curatur, debilitate tamen aliqua remanente vel in signum morbi curati, vel propter debilitatem fidei meae. Virgo autem Domini postquam obtinuerat a sponso perfectam gratiam, sciens me fore curatum, ad sensus corporeos est reversa, mandavit cibum, infirmis dari solitum, pro me parari: quo facto, & sumpto de sacris manibus ejus, iussit ut paulisper quiescerem: quod & ei obediens feci. Surgens autem adeo fortis fui, ac si nihil passus fuisset. Quod ipsa videntes inquit: Vadatis ad laborandum pro salute animarum, gratiasque referatis Altissimo, qui vos de presenti periculo liberavit; sicque accessi ad opera consuecta, magnificans Dominum, qui talem potestatem dedit huic homini virginali.

Repente valetudini ab ea restituitur.

XXIV. Dorotheae obitus.

Hoc anno in Prussia B. Dorothea miraculis & sanctitate illustris ad caelestem gloriam evolavit, cui extrema suspiria trahenti, cum deesset sacerdos, Christus ipse Eucharistiam porrexit cujus vitae admiranda acta auctoritate Bernardi Maciensi Cardinalis & archiepiscopi Gnesnensis Cracoviae excusa fuerunt, ex quibus haec pauca delibamus: Antequam ex hac vita migraret, insigni privilegio a Domino, cui toto corde serviebat, exornata est: nam cum morti proxima sacrum corpus dominicum suscipere ardentissime desideraret, minusque animadvertent ii, quibus eam tali oratio manendi cura incumberebat, profunda suspiria ex intimo cordis affectu trahenti ipsemet Salvator noster Jesus Christus cum sanctissima sua Matre apparuit, eamque per eandem fenestram, per quam ipsum toties in missae sacrificio sub speciebus panis & vini latentem adoraverat, ipsemet proprio corpore sub speciebus panis refecit: quo illa percepto non

Christus Eucharistiam praebet.

multo post ad eandem sponsum feliciter migravit die secunda mensis septembris. Post mortem labia ejus liquore mirabili & odorifero sudare visa: corpus vero licet macilentum, squallidum, & lividum, suavissimum ex se diffundebat odorem, cujus tactu & odore plurimi debiles & claudi suere sanati, atque caeci visum receperunt. Sepulta est magno cum honore in eodem loco, in quo mortua est: ad ejus sepulchrum multi obsessi a demonibus liberati, plurimaque miracula alia ad ejusdem invocationem parata. Quibus permoti generales magistri Prussiae cum episcopis & capitulis circumvicinis nomine totius ordinis Cruciferorum a Bonifacio Papa IX. postularunt, ut eam catalogo sanctarum mulierum adscriberet.

Ejus corpus suavissimum odorem dedit.

Hoc circiter anno, ut colligitur ex Thoma a Kempis, Liduina sive Lidia virginula, instar S. Job acerbissimis doloribus, febribus, ulceribus, vulneribus a Deo exercita, cum miseram sortem, effusis dolori habenis, intemperanter deploraret, a pio sacerdote correpta, edoctaque multa commentatione atque meditatione dominicae passionis ad sanctitatis pervenit apicem, de qua haec tradit idem author (a): Transactis tribus aut quatuor circiter annis ab exordio infirmitatum ejus virgo Liduina, divinae adhuc disciplinae impatiens, & nec dum Deo sponte subiecta, a qua tamen nihil sit in terra sine causa, cum videret consolantes suas se visitantes sanas, laetas & semetipsam graviter languere, operavit cum caeteris magis corporis salutem, quam animae beatitudinem per patientiae virtutem: & quia nec dum spiritualia sapiebat, & quod Deo magis acceptum erat ignorabat, idcirco nonnunquam murmurabat, & super doloribus suis multum dolebat, atque tam amarissime flebat, quod nullius consolationem admittebat. Ingressus ergo ad eam dominus Joannes Pol confessor ejus, qui bina vice in anno eam communicare solebat, utebatur ipsam consolationibus suis inducere, ut ab hujusmodi fletibus se temperaret, & modum doloribus suis imponeret; unde suavitati ei benevola exhortatione ut divinae voluntati se crederet & conformaret, atque in dominica passione meditando se exercitaret, spondens quod ea mediante & juvante facilliter consolationem bonam susceperet. Querens igitur modum hujus sanctae exercitationis, & accepto a sacerdote modo salutiferae meditationis, cum se in eadem secundum traditam sibi formulam exercere vellet, nec statim ex ea mel de petra fluere sentiret, neque farinam propheticae ibi inesse gustaret, quasi amarum absinthium fastidio irruente, quod in corde acceperat, & nondum radicatus fixerat, cito abiecit.

B. Liduinae exemplum patientiae.

(a) Thomas Kempis in Liduinae par. 2. c. 1.

Sed dum idem sacerdos amplius instaret, & fortius hortaretur, ut violentiam sibi inferret, & in incipienti perseveraret, at-

Ex Christi passionis meditatione assidua ad sanctitatem promota.

Caelestes inde libat delicias.

XXV. Caelesti vita humana repudiat B. Laur. Justinianus.

(a) Bernardus Justinianus in ejus vit. cap. 1.

atque fastidium pio conamine vinceret, illa optimis consiliis instructa sacerdotis sui monitis facile consensit, tandemque per violentiam inducta bona consuetudo de Deo meditante tantam ei suavitatem successit, quod perfecte se abnegando libere dicebat, quia si posset per unam salutationem angelicam plenam corporis salutem recuperare, non tamen hoc faceret, nec optaret. Vere haec fuit mutatio dexterae excelsi, qui manum suam misit inopi, & diluquentem consolatus est per noctes in lectulo doloris sui: siquidem attracta & allesta Dominicae passionis suavitate occulta hystoriam eisdem sacratissime passionis in septem partes secundum numerum septem horarum canonicarum divisam, die nocteque statutis temporibus perscogitando ruminabat, & absconditum manna in ea reperiens, tantae suavitatis gaudio replebatur, ut jam non ipsa, sed Christus, cujus passionem recogitabat sustinere videretur, quae hactenus ipsa in corpore pati videbatur. Poterat tunc plane per experientiam a Spiritu daturum cum Esaiam dicere: Vere tu es Deus absconditus; & iterum exclamare: Anima mea desideravit te in nocte: sed in spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Hoc anno Laurentius Justinianus, cum antea in ipsis primis perulibus annis multa pietatis signa dedisset, ob qua aliquando increpanti illum Quirinae matri magnum se Dei servum evasurum praedixerat, caelesti viso confirmatus ad sanctimoniam studium, mortalibus rebus valere iussit, se consulit, ut narrat Bernardus Justinianus (a) ejus nepos; Annum, inquit, erat nativum undevigesimum, ejus scilicet aetatis, in qua carnis illecebrae ancipitem faceret, solent humanae vitae viam. Dominus autem Jesus manum illi adhibere volens, apparuit illi, sicut ipse in eo libello, qui fasciculus amoris inscribitur meminit. Ipsius verba subjiciemus: Eram vestri similis quarens astanti desiderio pacem in rebus extrinsecis, nec inveniebam. Tandem quaedam virgo sole splendidior mihi apparuit, cujus nomen ignorabam. Haec propius accedens venusto vultu placidoque affatur: O juvenis, ait, dilecte cur effundis cor tuum, & pacem sectando per multa variaris? quod quaeris, penes me est, quod concupisti, tibi polliceor, si tamen in sponsam me habere volueris. Cum vero nomen ipsius & genus & dignitatem scire peroptarem, se ait Sapientiam Dei esse, quae propter hominum reformationem humanam formam suscepit. Assensit igitur, & dato pacis osculo lata discessit. Hac igitur visione percussus, rem detulit ad Marinum Quirinae matris consobrinum, qui fuit tam vita quam doctrina sanctissimus.

XXVI.

Addit author illum juvenis animum &

& corporis firmitatem experiri voluisse; cumque mater ac fratres uxorem ei adjungere vellent, ad se perfugientem in religionem canonicorum collegiatorum, S. Georgii in Alga admisisse, in qua mox virtutum omnium genere se excoluit, ac divinis visis saepius collustratus (b) est, & aliquando dum nocte dominicae nativitatis rem divinam celebrabat, in ecstasim abreptus fuerit ac diacono illum casula trahenti ad sensus reversus dixerit: Prosequor fratrem, sed quid de infantulo isto tam pulchro faciemus? quomodo solum nudum in tanto frigore relinquemus? prophetae etiam dono claruit (c) atque ob insignium virtutum ornamenta anno aetatis (d) quinquagesimo ab Eugenio IV. pontificatus anno tertio primum episcopus, deinde patriarcha Venetiarum a Nicolao V. creatus est, in quo gerendo munere virtutum & miraculorum gloria effulsit (e); fed de eo inferius.

Religionem amplectitur.

(b) Cap. 3.

Christus inter divinam se illi objicit. (c) Cap. 4.

(d) Cap. 5.

(e) Cap. 8.

XXXVII. (f) Michov. l. 4. c. 49.

(g) Cromer. l. 6. & Damaleo. in archiepisc. Gnes.

(h) Veter. de mirac. Euchar. contra fossa a Judaeis. Sanguinem fundit.

Sepelitur in paludibus Posnaniensibus.

A bobus adoratur.

Hoc eodem anno, ut scribit Mathias Michovias (f), in paludibus Posnaniensibus abjecta est sacra Eucharistia: quo in loco divina vis maxima miracula edidisset, Vladislavus Poloniae Rex magnificum templum excitavit: meminitque Martinus Cromerus (g) Eucharistiam ipsam in luto jacentem ex miraculis quibusdam insignibus repertam, sed ea silentio praeterit, narrat vero ex vetustis monumentis Thomas Treterus (h), quempius lector consulat, nimirum Judaeos rabie in Christum efferatos Christianam famulam subornasse, ut sacram victimam, iis divenderet, quam in subterraneo loco confodere cultris, simul effusis plurimis blasphemis vocibus. At divina vis eorum vultus sanguineo colore e vulnere manante asperxit, qui elui non potuit, multaque aliis prodigiis territi Eucharistiam in aliquot particulas divisam in prato Posnaniensi infodere, ne aliquod divini prodigii vestigium extaret: sed dum puer Christianus armentum pascebat, illam vidit volitare in aere, ac boves supplicigeni ad eam adorandam mox procumbere; cumque aliquot vicibus id inspexisset, pagrem de caelesti prodigio fecit certorem, isque postea ejusdem miraculi testis oculatus factus rem ad magistratus Posnanienses retulit a quibus cum inclusus fuisset carcere quasi fallacibus nuntiis publicam pacem stulte turbaret, divina visolutus vinculis & carcere patefacto eodem adit, monuitque ut sui munere fungerentur: re delata ad episcopum, instructa solemnibus supplicatione, conquistata sacra hostia reperta est patris nonnullis miraculis, facellumque in eo loco conditum fuit ab episcopo, famula proditrix Christi capta, comprehensi pariter Judaei, ac lento igne concremati una cum canibus, a quibus ignis vi efferatis lanabatur

Sumptum
de reis
supplicium.

Edite in
eo loco
caelestes
virtutes.

tur : at famula admissum crimen planxit, Judæi vero in scelere pertinacissimi obdurerunt. Inde plura caelestia prodigia edidit pietas divina, quibus permotus Vladislaus Rex Poloniæ magnificentius templum condidit, ac sanctissimi Corporis Christi nomine consecrandum curavit; necnon qui ad eum locum religionis ergo confluxere divinis beneficiis supra naturæ vires donati fuerunt: quorum insignem catalogum ex monumentis pervetustis votivis

tabulis illius ecclesiæ exscripsit prædicatus Thomas Treterus ad novatores confundendos; testaturque Stephanus (a) Dama-levicius cruentum stigma in sacra Eucharistia ibi asservata suis oculis inspexisse: Agitur, inquit, quotannis memoria solemnis a prædictis religiosi, scilicet Carmelitæ, transfata ad ecclesiam mense in qua sacre confosse fuerunt hostiæ. Cicatricem punctonis cruentam in una ex eis fidelibus usurpavi oculis anno Domini MDCXXVIII.

(a) Dama-levic. de archiep. Gneznen. in Dobogroft. Adhuc visitur cruentum hostiæ stigma.

I. Gallorum pii concursus in urbem.

(a) Theod. e Niem. l. 2. c. 28.

(b) Gobel. in Cosmodrom. at. 6. c. 86.

Nolebant in decretis Urbani, sed Clementis insillere.

(c) Theod. e Niem. l. 2. c. 28.

(d) Bonif. lib. 1. p. 68. Pestis Italianam vastat.

(e) Bonif. lib. 1. p. 68.

Fundorum comes veniens a Pontifice.

(f) Lib. 3. p. 343.

Seculari anno millesimo quadringentesimo indictione octava, Galli, inquit Theodoricus e Niem (a), quæ præfens vidit monumentis suis consignans, asserentes hunc annum jubileum secundum antiquam institutionem ecclesiæ Romanæ ad urbem ceter: ut in utriusque homines sexus causa devotivis in maxima multitudine pene per totum illum annum adveniant, quorum multi erant nobiles & egregiæ personæ ac longa officioria ad urbis ecclesiæ attulerunt. Cur vero Galli hoc anno Romæ limina Apostolorum perlustrarint, indicat Gobelinus (b), dum ait: Primo pontificatus ipsius, nempe Bonifacii, anno eum juxta ordinationem domini Urbani Papæ VI. & approbationem istius domini Bonifacii plurimè pro indulgentiis anni jubilei consequendis de universis mundi partibus obedientiam ipsi domino Urbano præstantes ad urbem Romanam confluerent, illi qui de regno Franciæ erant & alii obedientiam ejus repugnantes illo anno pro hujusmodi indulgentiis Romam non venerint, sed juxta priorem ordinationem Clementis VI. anno Domini MCCCC. in maxima multitudine pro hujusmodi indulgentiis consequendis Romam venientes, limina sanctorum visitabant Confudit (c) eam transalpinorum pietatem effrenis grassatorum licentia, qui Romano in agro peregrinos auro & vita etiam spoliarunt: infestaque itinera a Joanne & Nicolao Columnensibus fratribus, queritur Bonifacius (d) in lata adversus eos sententia. Gravior etiam incommoda passi sunt peregrini ob pestem quæ Italianam vastabat, adeo ut Florentiæ sexcentos & etiam octingentos singulis diebus absumpsisse, tradat Bonifacius (e).

Verterat tum universa arma in Honoratum Gajeranum olim Fundorum comitem Bonifacius, ut meritas poenas de eo tot scelerum reo exigere: quem, revocatis in Ecclesiæ ditionem pluribus oppidis, eo compulsi, ut se pontificis imperii obsequentem fore polliceretur, concordiaque interpreterem Regem Siciliæ Ladislaum adhiberet; erga quem Pontifex, qui nunquam hosti redire ad officium præferebant veniam negabat, clementia uti meditatus, Ladislaio Regi potestatem fecit (f), ut cum illo ad Ecclesiam traducendo pacisceretur, modo ecclesiasticæ ditionis oppida & agros ac jura occupata restitueret.

Chrissimo in Christo filio Ladislaio Regi Siciliæ illustri salutem, &c.
Cum tua serenitas ob tradita a Larigatore gratiarum virtutum dotes, ex quibus laudabilium fructus operum multifariam producantur, spem nobis tribuat, ut ea, quæ serenitati tuæ committenda duxerimus, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

agantur succere, ac felicia suscipiant incrementa, & paterna dilectione jugiter perquirentes reductionem quorumlibet, qui a gremio sanctæ matris Ecclesiæ sponse nostræ cunctorumque Christianifidelium matris & domine, ac ab obedientia nostra & felicitæ recordationis Urbani Papæ VI. prædecessoris nostri se præcipitabiliter subtraxerunt eidem serenitati tuæ iniquitatis filium Honoratum Gajeranum olim Fundorum comitem ad fidelitatem, obedientiam, & devotionem nostram & ipsius Ecclesiæ pure & simpliciter ac cum effectu redire, volentem nostro & ejusdem Ecclesiæ nomine recipiendi & admittendi, ac cum eodem Honorato, si se reduxerit, ad gratiam, fidelitatem, obedientiam, & devotionem hujusmodi, ac plene & cum effectu restituerit, aut restitui fecerit, omni exceptione remota, nobis aut alii per nos cum nostris deputando literis apostolicis civitates, terras, castra, & loca, ac jura & jurisdictiones, quæcumque quæ detinet quomodolibet ad nos & eandem Ecclesiam spectantia cum fortalibus, juribus, ac pertinentiis universis eorundem, quæcumque pacta, promissiones, & conventiones congruentia & honesta honorique nostro & sedi Apostolicæ consona, prout tibi videbitur præfatis nomine faciendi ac promittendi, quibuscumque processibus & sententiis tam per dictum Urbanum quam nos contra ipsum Honoratum factis & solemniter publicatis, quam aliis contrariis quibuscumque, auctoritate apostolica tenore præsentium plenam concedimus potestatem: nos enim hujusmodi pacta, promissiones, & conventiones ac omnia & singula, quæ in præmissis & circa ea per te, honestati honorique tamen nostro & præfate sedis conformia, ac restitutione ut supra præmittitur adimpleta, facta, pacta, conventa, & promissa fuerint, rata & grata quantum cum Deo poterimus, habebimus, ac faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Dat. Romæ apud S. Petrum Kal. aprilis pontificatus nostri anno XI. At qui tandiu divinam misericordiam speraverat Honoratus comes, apostolica benignitate non usus, tabente mense infeliciter perit in schismate ex dolore adversarum rerum, cum Ladislaus parta Neapoli in eum irruisset, dignaque schismatis conflati præmia tulit: quamobrem damnatur illius memoria cum in pontificiis literis ad Richardum (g) Rosam Ferracinensem ejus factione interitum datis, tum in edicto (h) proposito adversus Columnenses, qui jam ante conjugationem cum Honorato ipso fecerant adversus Pontificem; de quo alii que facinoribus memorat Bonifacius, cum ii ineunte hoc anno, pristinis inhaerentes consiliis invadendæ rei Romanæ, irrupis-

Ladislaus Rex concordia interpres adhibitus.

Repetitæ a Fundorum comite terra ditio-nis ecclesiastica.

In schismate perit.

(g) Lib. 6. p. 16. (h) Ib. p. 68.

Colum-
neam in
Pontifi-
cum con-
juratio.
(a) Lib. 5.
p. 358.

sent noctu in urbem, impressionemque
in Capitolium fecissent, unde propulsi
demum fuere præcipua virtute Zachariæ
Trivisani patricii Veneti, ut Bonifacius
testatur (a), qui etiam præmio, ejus for-
titudinem ornandam decrevit.

Dilecto filio nobili Viro Zacharia
Trivisano militi Veneto Castella-
nae diocesis salutem, &c.

Probata in arduis nostris & Romanae
ecclesie negotiis tuae devotionis sinceritas,
quam ad nos & præfatam geris ecclesiam,
gratissimaque in tanto rerum turbine ad
defensum status nostri & præfate ecclesie,
dum almam in urbem per nocturna silentia
copioso numero hostes nefarii irrupissent, ac
Capitolium usque ad solis ortum machina-
mentis hostilibus obsessissent, per te nobis
& eidem ecclesie impensa servitia, & qua
impendere non desistis, speque firma tene-
mus, te successivis temporibus per amplius
impensurum, non immerito promerentur, ut
erga personam tuam nostrae liberalitatis dex-
teram extendamus. Ut igitur in effectu
percipias quod suggerit nostrae mentis affe-
ctus tibi quingentos florenos auri de can-
era per te singulis annis usque ad nostrum
beneplacitum a dilecto filio nobili viro Nico-
lao marchione Estensi in nostra civitate,
Ferrariensi pro nobis, & Romana ecclesie
in temporalibus generali vicario & quo-
cumque alio in dicta civitate vicario pro
tempore existente, ex censu nobis & eidem
ecclesie ab eodem vicario debito, & de-
bendo levandos & recipiendos auctoritate
apostolica tenore præsentium liberaliter do-
namus, deputamus, & etiam assignamus, &c.
Datum Romae apud S. Petrum Kal. februarii
pontificatus nostri anno undecimo.

Noctu in
urbem
irrum-
punt cum
copiis.

Propulsi
Capitolio.

(b) Theod.
e Niem
l. 2. c. 27.

Solicitati
frustra ad
defectio-
nem, Ro-
mani.

Meminit de nocturna ea impressione
Theodoricus e Niem (b) his verbis: Anno
undecimo pontificatus ejusdem Bonifacii sa-
prædictus dominus Nicolaus de Columna,
cum aliquibus civibus Romanis conspiravit
contra Bonifacium, conatus violenter au-
ferre dominium temporale ab eo urbis præ-
dictae; unde quadam vice noctis sub silen-
tio mense Januario clanculo cum multis ar-
migeris, equitibus & peditibus portam Po-
puli urbis intravit; ad plateam Capitolii
penetravit, & ad portas domorum plu-
rium civium Romanorum tum forte dormi-
entium, quos crediderunt eis in hac parte
velle adherere, ipsosque juvare pulsarunt;
sed illis non respondentibus timuerunt, cre-
dentes quod hæc Bonifacius rescisset: sic-
que ipsi catervati, eorum negotio imper-
fecto remanente, ab urbe fuga lapsi & a-
liquis eorum peditum in quibusdam vineis
intus & extra urbem se usque ad crepu-
sculum matutinum occultantibus illi infelices
usque ad numerum xxxi. per Romanos capti,
nec mora morti addicti. Deinde nititur
auctor in invidiam adducere Bonifacium,
qui tuendi ecclesiastici dominatus causa af-

Affecti
supplicii
conjurati.

fici hos extremo supplicio sit passus: ex
quo latis ejus acerbus & iniquus in Pontifi-
ces animus perspicitur: quid enim æquius
quam in flagrantis proditoris scelere de-
prehensos legum severitati subiaci, ne-
que abire impune, qui ad humana & sa-
cra evertenda noctu in urbem irruerant?
Eodem vero justitiae studio adductus Dei
vicarius hanc in Nicolaum ac Joannem,
Columnes sententiam tulit (c).

Ad perpetuam rei memoriam,
Regnans in excelsis triumphans Ecclesia,
cui pater est Pastor æternus, cui sancto-
rum ministrant agmina & laudum gloriam
angelorum chori decantant, in terris sibi
vicarium constituit, Ecclesiam militarem
unigeniti filii Dei viro domino nostro Jesu
Christo ineffabili commercio copulata; Ad
cujus quidem Ecclesie regimen voluit Chri-
sti clementia Romanum Pontificem vice sui
deputare ministrum, qui inter cetera, ex
commissi cælitus sibi cura regiminis aposto-
lici culminis, dum iustorum & delinquen-
tium merita digna censura judicii pertra-
ctantur, iustis per retributionis semi-
tam ad gloriae titulum, ab errorum quo-
que tenebris revocatis, sua sinum miseri-
cordiae cum humilitate & contritione pe-
nitentibus, perveniam ad gratiam; delin-
quentibus vero qui in sentinam malorum,
omnium descendentes, contemptis salutari-
bus monitis ac præceptis, viam perfidia
& obstinate pertinacia damnabiliter sunt
secuti & iustitia regulam abdicarunt, nisi
convertantur & vivant, per penam ad dam-
nationem perpetuam responderent. Nos ita-
que superna disponente clementia consti-
tuti in suprema præfata militantis Eccle-
siae statione, cui divina sapientia inscruta-
bilis altitudo consilii dispositione incommu-
tabili præcipuum super terræ latitudinem,
contulit magistratum, jam pridem in nostrae
considerationis speculum extolentes, quod
licet olim felicitis recordationis Bonifacii
Papa VIII. prædecessor noster infructuosos
palmites pestiferos & nocivos, quos tunc
quasi ficus fatua domus de Columna de Pre-
nesse nuncupata produxerat, curavisset quan-
tum fuit in eo succidere; tamen nuper quod
non sine gravi cordis amaritudine recen-
semus, uno ferme revoluto centesimo, infra
quem centesimum, ut prædecessorum iniqui-
tatis alumnorum Joannis & Nicolai de Co-
lumba de Preneste nuncupatorum, contra
felicitis recordationis prædecessores nostros
Romanos Pontifices ac Romanam ecclesiam,
nec non almam urbem enormia & detestan-
da per eos patrata scelera, taciturnitate
silentii, mundo tamen notoria, transeamus,
nostris tamen ac modernis temporibus præ-
fati Joannes & Nicolaus nonnunquam con-
spirationibus guerrarum, plerumque turbi-
bus etiam usque ad hostilem ingressum,
jam effluxit quinquennium in ipsam urbem
in nostrum, ac sedis Apostolicae contemptum

Theodor.
e Niem.
ineptia.

(c) Lib. 6.
ep. cur. p.
68.

III.
Lata a
Bonif.
sententia
in Colu-
mnes.

Quin-
quennale
bellum
jam gesse-
runt cum
Bonifa-
cio.

Romanus
Petro e
Luna sub-
jicere me-
ditati.

IV.

Pontifex
urbis pro-
ditio.

ac perturbationem tranquillitatis pacifice
dictae urbis, damnabiliter factam perversti
conatibus affligere tam ipsam ecclesiam,
quam dilectos filios Romanum populum &
subditos eorumdem, ac cum perditionis a-
lumna Petro e Luna olim S. Maria in Cos-
mendis diacono Cardinali & nunc antipa-
pa, qui se ausu sacrilego Benedictum tre-
decimum nominare præsumpsit, prout etiam
præsumit ad presens, ac cum quondam viro
iniquissimo damnatae memorie Honorato Ga-
jetano olim Fundorum comite & nonnullis
aliis schismaticis contra præfatam Roma-
nam ecclesiam tractatus & conspirationes
damnabiliter ordinare ac firmare & quan-
tum in eis fuit, adimplere minime desi-
terint, domus ipsa de novo pululavit.

Nam sicut est, prob. dolor manifestum,
præfatus iniquitatis alumnus Nicolaus de
Columna, qui de Preneste vulgariter appel-
latur, cum favore ac opere Joannis de
Columna, germani sui prædicti associatis
sibi quibusdam aliis Romanis civibus suis
in hac parte complices hic ferme debet,
cum de ipsis tanquam de filijs, quos sine
charitatis brachijs complectebamur, am-
plius clarisque prosequeremur honoribus,
plenum fiduciam haberemus usque adeo, ut
domo de diversis partibus atque fidelibus
ante novitatem execrabilem per ipsos in præ-
fata urbe contra nos, Romanam ecclesiam,
ac Romanum populum prædictos de præ-
senti anno & mense Januarii proxime præ-
teriti iniquissime orientatam nobis fuisset
veridice nunciatum hujusmodi novitatem &
subversionem status pacifici nostri & Eccle-
siae atque urbis prædictorum prosulidubio e-
merfuram, id minime verebatur, cum vi-
gere foederum inter venerabilem fratrem
Conradum archiepiscopum Nicosensem ca-
merarium nostrum, nostro & ecclesie præ-
fata nomine ex una, & dilectum filium
Angelum quondam Joannis de Urbeveteri
scribam, secretarium, ac procuratorem dicti
Nicolai eiusdem Nicolai & dicti Joannis ejus-
germani nominis agentis & de rato promittan-
tis ad hæc specialiter constitutum, ex altera
partibus in an. natiuitatis Dominice MCCC.
XCVII. Indictionis quinta die decima sep-
tima mensis Junii prædicti anni, pontifica-
tus vero nostri anno octavo Romae cele-
bratorum, inter cetera pucta & capitula
in dictis contenta foederibus per dictum co-
rum procuratorem solemniter & in substan-
tia promississent dicto camerario dicto nomi-
ne recipienti, quod ipsi Joannes & Nicolaus
essent obedientes, fideles, & devoti nobis
& præfatae ecclesie, & quod ipsi aut eor-
um gentes & vasalli non offenderent ne-
que offendi permitterent, aut offenderentibus
darent auxilium, consilium, vel favorem
aut receptaculum seu victualia contra Ro-
manam ecclesiam, nos aut dilectos filios no-
biles viros germanos nostros, & terras ec-
clesiae seu cortesanos & alios venientes ad

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

dictam urbem seu ad loca ubi cum curia
nostra residentiam faceremus, ac etiam si
ipsi vel eorum aliter fieret aliquid damnum sine
præjudicium contra nos & statum nostrum
& præfatae ecclesie quomodolibet attentari,
id pura fide ac celeriter nobis referere
curarent, nec unquam durante triennio
nostram nondum elapso a dicta die computan-
do, ipsi Joannes, & Nicolaus aut eorum
alter non facerent ligam, aut confederatio-
nem cum aliquo domino spirituali vel tem-
porali, universitate vel loco, seu aliud pactum
quod esset seu esse posset contra statum
nostrum & ecclesie præfatae, & insuper
præmissis & nonnullis aliis firmatis & con-
ventis inter camerarium & procuratorem
prædictos dictis nominibus, & sigillorum
Nicolai & Joannis prædictorum munimini-
bus roboratis nomine inviolabiliter obser-
vandis & fideliter adimplendis, idem procur-
rator quo supra nomine præfatus in forma
debita juramentum, & propterea & per
dictum Nicolaum, dum præfati anno in
albis vestibus cum nonnullis aliis ad nostram
venisset presentiam, ut de veris filijs in
Domino gerentes fiduciam plenioram ad præ-
fatum Nicolaum primo venerabilem fra-
trem nostrum Baribolamum episcopum,
Pilematanensem administratorem ecclesie
Prenestinae, ac honoris, & status præ-
fati Nicolai ex suorum paterno zelo for-
ventissimum promotorem, & deinde cum
cumularentur de novitate certissima mul-
tiplices revelationes, una cum dicto epi-
scopo, dilectos filios nobiles viros Alce-
sum Caraxolum militem Neapolitanum, Ru-
folum de Cancellariis, & Roulum Stati
domesticos Romanos parte nostra excep-
tatos eidem Nicolao; nobis tamen minime
credita, qua de diversis partibus sensera-
mus, & de intentione sua, quam cunctis
respectibus putabamus sincerissimam & fide-
lem, mentem nostram paternis affectibus ad
statum & honorem suum dispositam, cer-
tissime certiorarent, qui redeuntes ab eo
nobis complissime retulerunt ex assertione e-
iusdem præfati Nicolai ferventi devo-
tione dispositum usque ad extremum usque
suae spatium nullis parcendo periculis, ha-
boribus, vel dispendiis suis aut suorum, in
nostra, ecclesie, ac Romani populi prædi-
ctorum fidelitate, obedientia, & devotione
persistere, ac pro statu nostro & ejusdem
ecclesie exponere indubitanter studio ac
totis viribus se & sua, tandem idem Ni-
colaus viperina fraudis communitus, dicti-
que pestiferi Romani civis ejus in hac parte
complices, fidem eorum in sceleratissimam
vertentes perfidiam, nocturno tempore cum
non parva equidam & peditum comitiva,
tanquam factiosi & perturbatores status boni
pacifici, & tranquillitatis præfatae urbis & par-
tium vicinarum urbi, ipsam urbem, in qua
tunc cum nostra curia residebamur, prom-
ptam etiam resedamus, intrarunt, & arcem Ca-
pitoli

Albato-
rum reli-
gio. susce-
pta a Ni-
colao Co-
lumn. ad
regendam
proditio-
nem.

Patefacta
Bonifac.
infidia.

Obsessum
noctu Ca-
pitoli.

Nemine persequente Columnenses fugam cepere.

Episcopis Prænestrinis ab eo in custodiam traditis.

Hostiles excursiones in terras ecclesie factæ.

pitulii ac locum fratrum Minorum de Araceli temerariis atque sacrilegis ausibus obfederunt, nostrum & dictæ urbis statum subvertere, aliisque detestanda etiam in personam nostram perpetrare, que propter honestatem summi apostolatus duximus involvenda silentio perverſis & nefandis conatibus molientes. Sed illo, a quo bona cuncta proveniunt, faciente præfati sacrilegi conspicientes eorum esse temeraria molimina manifesta, cum ingenti eorum confusione, nemine persequente fugerunt nonnullis ex eis, qui tam celeriter fuga remedio se committere nequierunt, captivatis & prout illorum præsumptuosa temeritas meruerat, ultimo supplicio condemnatis.

Hoc autem reticere non possumus nec debemus quod dictus Joannes, dum ad nostram & præfate ecclesie stipendia militaret, quondam Simonem Ceccoboli de Perusio, virum utique nobis & dictæ ecclesie fidelissimum, cum ad nostram præsentiam per nos vocatus una cum dilecto filio Joanne ejus nato venisset, ac deinde Perusium se transferret, dilectum filium Nicolaum de Imola familiarem nostrum proditorie captivavit, ipsosque tam diu detinuit carceribus mancipatos, donec idem Simon & Nicolaus se pro non exigua quantitate pecunie redemerint, & deinde præfatum episcopum administratorem dictæ ecclesie Prænestrinæ, ut eundem Nicolaum ab erroribus revocaret paterna confidentia ad ipsum accedentem, in contemptum pontificalis dignitatis, damnabiliter captivavit, & adhuc detinet captivatum. Nos autem paternæ sollicitudinis gravitate erga filios oberrantes, patris officium diligenter exequi cupientes, ac pro illis consilium capientes, diu expectavimus, ut ipsi ab hujusmodi respicientes erroribus, & saniori usi consilio, ad nostram, & dictæ ecclesie eorum matris & dominæ reverti obedientiam niterentur: ipsi vero descendentes in profundum malorum, nolentes intelligere, ut bene agerent, sed mala malis, divino timore postposito, cummulantes ex tunc non desierunt contra nos, & ecclesiam, ac Romanum populum prædictos & provinciales patrimonii beati Petri in Tuscia, Sabine districtus Spoletani, & alios nostrorum, & præfate ecclesie subditos cavalcas facere, prædicas abducere, stratas publicas perturbare, peregrinos, & alios uriasque sexus de diversis mundi partibus ad urbem ipsam causa devotionis, & alias ad Romanam curiam accedentes spoliare, verberibus cedere, diversis tormentis afficere, & alias male tractare, & quamplures ex eis inhumaniter trucidare præsumperunt hactenus, & adhuc præsumere non verentur, in Dei omnipotentis injuriam, nostrum & præfate sedis contemptum, ecclesiarum, monasteriorum, & piorum locorum, ac personarum ecclesiasticarum enorme dispendium & præjudicium,

& Christianifidelium scandalum singulare. Nos igitur attendentes, quod præmissa cedebant in detestabilem exempli perniciem, ut est notorium incurrendo eo ipso in penas & sententias per processum apostolicorum tam felicis recordationis Joannis XXII. & Clementis VI. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum contra perturbantes, occupantes, invadentes, aut aliter molestantes aliam urbem ejusque districtum, provincias nostras, & ecclesie præfate, videlicet Patrimonii B. Petri in Tuscia, Campania, Maritima, ducatus Spoletani, Marchie Anconitana, & alias civitates, terras, & loca dictæ ecclesie, & alias a jure, vel homine in talia perpetrantes inflicta & promulgata, & non valentes absque gravi offensa superni arbitrii, cujus vires, licet immeriti, in terris gerimus, talia conniventibus oculis pertransire, tam detestabilem ac Deo pariter & mundo execrabilem actionem decrevimus nisi forsitan, quod magis appetebamus, prout appetimus, ad eos reverſi suos errores corrigant puniendam, & quamvis præmissa omnia & singula adeo fuissent notoria, quod nulli potuissent tergiversatione celari, nosque absque alia informatione, juste potuissimus animadvertere in Nicolaum & Joannem prædictos; attamen, ad cautelam & majorem præmissorum certitudinem dilectis filiis nostris Angelo tit. S. Laurentii in Damaso, Cosmato tit. S. Crucis in Jerusalem presbyteris, & Landulpho S. Nicolai in carcere Tulliano diacono S. Romanæ ecclesie Cardinalibus committimus oraculo viva vocis, ut se de præmissis omnibus informarent, & ea, que per hujusmodi informationem reperirent, nobis in confessorio referre curarent; ipsi Cardinales, informatione hujusmodi per eos recepta, nobis in confessorio retulerunt se reperisse, omnia & singula præmissa fuisse & esse vera, manifestata, & etiam notoria.

Nos igitur attendentes, quod error, cui non resistitur, approbati videtur, & latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum perverſis conatibus non resistit; & nequeunt absque gravi offensa Christi, & remorsu conscientia, tot & tantos detestabiles excessus & horrendos amplius tolerare, adversus præfatos iniquitatis filios Nicolaum & Joannem de Columna de Prænestre nuncupatos, de fratrum nostrorum consilio in virtute Altissimi decrevimus insurgendum, & contra ipsos & eorum utrumque super præmissis sceleribus procedendum, ipsosque Nicolaum & Joannem præfate fidelium multitudine copiosa hujusmodi citandi modum, ex certis causis elegimus, per alias nostras literas, citavimus, ut quartadecima die præsentis mensis maii tunc proxime secuturi, si ea die confessorium publicum & generale per nos teneri contigerit, compareant personaliter coram nobis, ubicumque tunc esse.

Servatus ordo iudicialius.

Dicta illis dies.

Præfatis irroganda.

(a) Lib. 6. p. 21. (b) Ibid. p. 26. 27. 33. 34. 49. 50. 55. 75. 76. (c) Ib. p. 100. V.

Conficta ab impostoribus falsa prodigia.

effemus, visuri, & audituri decerni per nos declarari fuisse & esse excommunicatos, perjuros, schismaticos, apostatas, & blasphemos, & contra nos, ecclesiam ac Romanum populum prædictum conspiratores & tanquam hæreticos puniendos, & reos criminis læsæ majestatis, & eos ac eorum utrumque propter præmissa incidisse in penas & sententias tam a jure quam ab homine in talia perpetrantes inflicta, & promulgata, ipsosque Nicolaum & Joannem, eorumque descendentes, & posteros fuisse & esse privatos, & deponendos quibuscumque dignitatibus, & honoribus, nec non omnibus feudis & bonis, que a dicta Romana & quibuslibet aliis ecclesiis, aut Romano imperio, seu Regibus, ducibus, marchionibus, comitibus, aut principibus, vel personis ecclesiasticis, seu aliis quomodolibet obtinebant, eorumque & utriusque eorum bona, jura, & jurisdictiones fuisse & esse confiscata, ac per nos fore & esse cameræ apostolicæ confiscanda, & propter hujusmodi crimina, excessus, & delicta per eos, ut supra præfertur, commissa & alia supradicta incidisse in penas & sententias in processibus supradictis, per quos omnes & singuli occupatores, invasores & turbatores provinciarum & terrarum hujusmodi, seu alicujus ipsarum, ac ipsas occupantes invadentibus, seu perturbantibus dantes, auxilium, consilium, vel favorem, excommunicationis sententia innodantur, ac privantur omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, ac immunitatibus realibus, & personalibus per dictam Romanam & quascumque alias ecclesias, Romanum imperium, Reges, duces, marchiones, comites, principes, & alios supradictos, aut eorum aliquem, eisdem quomodocumque concessis, & nihilominus visuri, & audituri per nos eisdem Nicolaum & Joannem alias penat infligi, prout nobis visum foret & justitia juaderet, &c. Datum & actum Romæ apud S. Petrum xi. idus maii pontificatus nostri anno xi. Præterea, indixit (a) in eisdem religiosam militiam: cujus terrore perculli Columnenses veniæ precandæ speciem præ se tulere; ac Bonifacius, qui clementiam justitiæ semper conjungebat, concessit (b) hosti inducias, publicaque syngrapha permisit (c); ut ad crimen expiandum, in urbem accederent.

Quod ad Albatos attinet, de quibus in superioribus literis memorat Bonifacius; ipsos instructo religioso agmine Romanam venientes a Bonifacio humaniter & pie acceptos, dum pietatem præ se ferebant: sed piis impii, simplicibus impostores, infontibus proditores & conjurati in Pontificem sese permiscuerunt. Per vulgarem fuit Christi e cruce pendentis imaginem sudore sanguineo manasse, adeo ut Wal-

inghamus in (d) Anglica historia de Albatos locutus addat: Sub hoc tempore in Romæ imagines Crucifixi & B. virginis Mariæ humorem sanguineum sudaverunt; traditque Philippus (e) Bergomensis, eam Crucifixi imaginem, quæ præferebatur religiosi Albarorum agminibus & fuisse sudorem cruentum vulgabat, sua ætate Lucæ cultam fuisse: At Theodoricus e Nlem (f) impostorum subtili arte sanguineum sudorem expressum fuisse, ita narrat:

Anno decimo ejusdem Bonifacii aliqui truffatores de Scotia partibus ad Italiam venientes, cruce lateritias subtiliter perfusum sanguinem in conspectu populi exprimentes, dictas cruce olei liquore intus madefactas æstivo tempore sudare fecerunt; & fragentes unum, ipsorum esse Heliam prophetam & de paradiso redisse, mundumque in brevi terramotu perire debere, & totam penes Italiam, Romam, quoque & campaniam perstragantem omnem populum mirabiliter deceperunt; ita quod etiam presbyteri & clerici ac laici, utriusque sexus, & penes totus populus in Romana & vicinis regionibus, necnon etiam quidam Cardinales decepti per hujusmodi truffatores se induerunt sacris seu albis camisiis, necnon cantantes nova carmina, per madam letania processionabiliter iterunt per civitates & loca vicina per tredecim dies continuos antequam ad domos proprias redierunt nocturno tempore cubantes in ecclesiis & monasteriis ac eorum cœmeteriis, & aliis officinis illa turpiter descedando, necnon penes ipsa repererunt fructus in arboribus totaliter devorando, in quibus quidem processionibus & stationibus maxime nocturno tempore multa stabant anomala, quia senes & virgines necnon & mulieres, pariter & virgines absque prava suspitione sicut de nocte in eodem loco cubabant, & mane surgentes ibant, ulterius cantando tota die sicut die præcedenti fecerunt; sed demum uno comprehenso pseudopropheta in Aquapendentis, necnon ad quæstiones posito, ipse fugitum detexit: pena docente quem filium Pseudo propheta combussit, quod cum acciperent aliqui ex ejus complicibus ne ipsi etiam in locum venient tormentorum ab illis partibus clanculo abjèrent. Hæc Theodoricus.

Cæterum ipse infensus pietati omnes, qui religiosas peregrinationes: illas obibant, veluti deceptos deceptoresve proscindit: nam, ut ex S. Antonino vidimus, accersus a divino Spiritu piacularis ille fervor creditus est. Neque obstat aliquos pseudoprophetas pravis impulsu consiliis pietatem simulasse, in quos iuste Pontifex animadvertit, atque immerito a Platina (g) & Sabellico (h) perstringitur Bonifacius quasi injuste sacerdotem Albarorum signiferum, qui tantam modestiam vultu ac verbis ostentabat, ut ab omni-

(d) Wal. in Henr. 4. (e) Philip. Bergom. in chron. (f) Theodor. e Nlem. l. 2. c. 26.

Pseudo propheta exultus.

VI.

(g) Plat. in Bonif. 9. (h) Sabellic. ennc. ad 10. lib. 9.

Hæretici
plures in
ter Alba-
tōs de-
prehens

Omibus sanctus haberetur, uti a patre suo qui hominem viderat, se intellexisse idem Platina ait, oppressisset: nam hypocrita a pio non facile discerni potest; & in Germania hominem plenum hypocritis, qui alba veste sanctitatis opinionem collegerat; sceminarum pudicitiae insidiantem, atque hæretica lue respersum flammis traditum visuri sumus.

(a) Ger-
son tom.
I. contra
Flagel.
Non con-
gregandi
propria
auctorita-
te religio-
si cœtus.

Et certe nulli quantumvis pio licet propria auctoritate religiosos cœtus conflare, ut adversus Flagellantes egregie demonstrat Joannes Gerson (a): Non est, inquit, malum quod subsistere possit, si non aliquam speciem haberet in se boni; propterea fultit hæc argumentatio: Proveniunt ex hac secta Flagellatorum multa bona, non igitur tollenda vel reprobanda. Lex Christi ne dum ordinat hominem ad Deum, sed etiam ad proximum, & ad principem seu prælatum suum. Propterea non debet qualiscunque ritus introduci per populos, qui possit causare seditionem vel partialitatem vel superstitionem; sed debent omnia regulate fieri, & ordinate de mandato & ordinatione superioris, ut nullatenus ordo hierarchicus confundatur; quod fieret, si quilibet ad arbitrium suum posset instituire vel fovere novum ritum sine dote, sine lege stabili, sine ordine, ubi sunt juvenes & virgines, senes cum junioribus, simul in unam domum, & pauper, & illorum turba magna; de quibus ait Ecclesiastes (b): Stultorum inventus est numerus. Et infra: Est contumacia humana natura, qua postquam destituta est ab originali justitie statu, cupidius fertur in illa, que sunt adinventiois suæ quam que sunt divine jussionis. Et infra. Sub hoc velamine & prætextu poenitentia sunt innumera mala, sicut experti testantur & insurgunt hæretes, vilipenduntur proprii sacerdotes, contemnuntur confessiones & poenitentia sacramentalia, extorquentur dolosis modis pecunia, vitia que pigros occidunt nutriuntur, silemus de furtis, de stupris, & adulteriis, de periculis, que sunt in falsis fraudibus & fraudulentis sollicitationibus ad omne facinus atque flagitium, ita ut bonis & multis hinc inde statera iusta vel æqualitate pensatis mala multo plura quam bona parturire cognoscatur hæc secta se flagellantium pridem & pluries iam damnata. Jure etiam dissolutas fuisse Albatas turmas auctoritate apostolica patet, cum pudorem sceminarum discrimini objicerent.

(b) Eccl.
I. II.

Pertinuisse tradunt (c) nonnulli Bonifacium ne, cum tot millia Albarum congererentur; aliqua in eum conjuratio studio ac dolo antipapæ conflaret: neque sine causa conceptus is pavor erat, cum Nicolaus Columna, qui Albarum religiosa instituta professus ad eum venerat, seque observantissimum & amantissimum pietatis finxerat per eos ipsos dies, qui-

(c) Hieron.
Rub.
I. 6. &
Ladote.
Cœvite.
in histor.
Cremon.
Struct.
Bonif. in-
sidia ab
hypocri-
tis.

bus Albarum agmina Romam confluebant, corruptusque a Petro e Luna Pontificem facta conjuratione opprimere nixus sit, ut in suis edictis conquerentem Bonifacium audivimus.

VII.

Quamvis aurem domesticis bellis implicitus esset Christi vicarius, tutando tamen gregi suo, atque ab infidelium incursumibus vindicando non desuit. Intendebant (d) Poloniae exitum victores Tamerlanis duces, Regique Vladislav virtutem exercebant: cui subsidii comparandi gratia Pontifex non modo laicos ad capiendam pro defendenda religione arma concitavit, verum & ecclesiasticos viros annuam decumam in sacri belli sumptus pendere iussit, datis Wratislaviensi episcopo hinc mandatis (e).

(d) Cromer. l. 5. Salomon. Neugeb. l. 3. Tamerlanes ducum opera infestat Poloniam. (e) Lib. 5. p. 306.

Venerabili fratri, episcopo Vratislaviensi salutem, &c.

Nonnullorum perverforum, a quorum oculis Dei timor abscessit, & quorum viae perverse sunt & infamesgressus eorum, sic exerevit damnata presumpcio, quod ipsi velut alieni filii per cœcitate decium oberrantes, Romanam ecclesiam matrem cunctorum fidelium & magistrum injuriis atque damnis afficere, ejusque & etiam catholicorum Regum & principum ac aliorum Christianorum terras, bona, & jura occupare, invadere ac fitem catholicam, quantum in eis est, inficere, depravare, ac præsertim damnatae personæ, qua Tartari nuncupantur, regnum Poloniae damnificare, ac charissimum in Christo fideliolum nostrum Vladislavum Regem Poloniae illustrem a dicto regno expellere possentur non verentur; ad quorum insolentias refræmandas & prædictorum defensionem ac ipsorum Tartarorum exterminium, prout debitum nostri requirit officii, tot & tanta nos de presenti subire oportet onera expensarum, quod ad illa ferenda proventus nostræ camere omnino pecuniis exhaustæ sufficere non possunt, quod nos anxie cogitantes & vias ac modos rationabiles & honestos quibus necessarie supportationi hujusmodi onerum valeamus sufficere, sollicite perquirentes, ac reputantes æquum & congruum, ut dicta Romana ecclesia ab aliis ecclesiis & personis ecclesiasticis, quarum ipsa est caput, in suis necessitatibus adjuvetur; & quod mediantibus subsidiis ecclesiasticarum personarum præfati regni videlicet in terris dicti Regi immediate subiectis dumtaxat, perfricte dictorum Tartarorum restitatur, & Rex ac regnum prædicta a noxiis releventur, deliberatione super his præhabita diligenti, decimam omnium reddituum, & proventuum ecclesiasticorum in eodem regno & in tota provincia Gueznenfi concessa illi sacerdotium vestigalium decuma.

Vladislav Rex Polon. possit opem a Bonif.

VIII.
Bajazet
Constantinop.
imperium
opprimi.

(a) Bonif.
l. 5. p. 300.
& lib. 6.
p. 92.

Data
Græcis
subsidia.

Idruaci ad
bellum
crucis
symbolo
insigniti

(b) Lib. 5.
p. 302.
Emmanuelis
Imp. in
Occid.
profectio.

(c) Lib. 6.
p. 18.

zarorum prædictorum convertendam, imponendam duximus & imponimus per præfentes &c. Dat. Romæ apud S. Petrum xlv. Kal. februarii pontificatus nostri anno xl.

Affligebant tum etiam pontificium animi labentis orientalis imperii curæ, ne Bajazetes, expugnato eo Christianæ republice propugnaculo, reliqua fidelium regna victor invaderet: ad quem reprimendum, licet superioribus annis militiam sacram indixisset, illam tamen iterum, ne pristinus ardor deserveret, promulgandam decrevit. Adhibuit (a) inter cæteros tanta in re Augustinum de Unidinis Benedictinæ disciplinæ virum religiosum, ut Norvegos, Suecos, Danos, Germanos ad religiosa arma suscipienda accenderet.

Bonifacius, &c. Tibi per apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus per te vel alium seu alios quos duxeris eligendos exemptor & non exemptor etiam non mendicantium & mendicantium ordinum professores verbum hujusmodi in tota provincia Mæzuntina ac regnis Norvegia, Dacia, & Suecia, nec non in diocesi Lauenanensi, Bambergeni, Misnensi, Lubicensi, & Caminensi, & aliis civitatibus, opidis, terris, & locis quibuscumque venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Maguntino & episcopis ejus suffraganeis pro tempore existentibus qualitercumque subiectis fidelibus ipsis proponere, ac eos, quos ad negotii executionem hujusmodi idoneos fore putaveris, ut venerabile signum crucis hujusmodi debita reverentia eorum imprimentes cordibus & humeris affigentes ad expugnationem prædictorum perfidiorum Turcorum hostium crucis viriliter se accingant per prædicationes & alias prout expedierit extiterit solerter, & salubriter inducere non postponant, &c. Datum Romæ apud S. Petrum xi. id. januarii pontificatus nostri anno xl.

Imperata fuerat anni unius flexu sacra militia ad præmia indulgentiarum comparanda; sed cum plures diuturnitas laboris a crucis symbolo sumendo deterreret, de quo ante memoravi, Pontifex (b), Augustino permisit ut militiæ tempus contraheret, vel etiam stipendia minoris daturis noxarum veniam conferret. Extrulerat vero sese adeo effera Turcarum superbia, ut Constantinopolim quotannis hostili impressione tentarent, eoque Emmanuelem Imperatorem adduxerint, ut is ad elicienda ex occidente auxilia regia urbe discesserit. De cujus professione, & Bajazetis in Constantinopolim & Hungariæ ac Valachiæ regna conatibus hæc apud Bonifacium leguntur (c): Cæpit vires congerere, & constare potentiam non solum ad exterminium civitatis Constantinopolitanæ & circumposita regionis cæterarum-

que terrarum, qua a fidelibus in illis partibus habitantur, verum etiam ad invadendum Valachiæ & Hungariæ regna personaliter se accinxit, spem gerens civitatem, regionem, terras, & regna prædicta immo universitatem Christiani populi quod Deus avertat funditus evertere & prorsus extingueret, si ejus nefando proposito possibilitas responderet: propter quod cum præfatus Imperator insultibus Turcorum hujusmodi per se sine fidelium suffragio resistere non valeat, civitatem ipsam Constantinopolitanam quod utique dolenter referimus deseruit, ac diversas mundi partes circum auxilium hujusmodi fidelium implorando. Ecce jam crebris infidelium arietibus fides catholice fundamenta pulsantur. En nemine opem ferente, Christianorum reliquæ illarum partium dantur excidio. Considerent Christiani, si quod absit præfata civitas, qua quodammodo, ut ita loquamur, propugnaculum Christianitatis existit, in manus ipsius veniat Bajazeti quod heu futurum esse conspicimus, nisi Christianus populus dicto Imperatori tam potenter quam celeriter studeat subvenire, in quanto periculo foret universitas Christiani populi constituta.

Bajazetis
in Vala-
chiam.
Hungari-
amque
expeditio.

Funesus
rerum or-
ientali-
um status.

IX.
Emmanuelis pe-
grinationes per
occidentem.
(d) Chalcond. l. 2. Phranz. l. 1. c. 20. & alii. (e) Moniphr. vol. 1. c. 4. ann. 1401. (f) Juven. Us. in Car. 6.

Ducis
Mediol.
sponsio.

In Gallia
nullum
certum
respon-
sum acci-
pit.

Profectio
in
Angliam.
(g) Val-
sin. pag.
319. 4.
Monstrel.
ibid.
quos

Meminere professionis Emmanuelis in primis Græci authores (d), illum Venetias appulisse, inde ducem Mediolanensem convenisse, ab eoque amplo auxilium comitatu accessisse in Galliam, tertiarque die junii ingressum Parisios, ac magnificentissima exceptum pompa, ut Monstreltus (e), monachus S. Dionysii, & Juvenalis (f) referunt. Sed cum Regem recurrente mania laborantem reperisset, nullum a consiliariis certum responsum accepisse, ait Phrantzes, cujus verba excribenda visa sunt: Abiturus Joannem ex fratre nepotem ad urbem inter ea regendam & impetum hostium propulsandum relinquit: ipse cum Despoena conjugem in Peloponnesum solvens Spartæ eam apud fratrem Theodorum deponit, & in Italiam navigationem subit ac primum Venetiis exscendit, post ad ducem Mediolanensem pergit, a quo honorificentissime splendidissimeque habitus, & muneribus cultus est: ingens præterea equitum peditumque comitatus ei ad Franciæ Regem adjunctus. Spondit insuper dux, si cæteri quoque in eandem voluntatem incumberent, semetipsum illi & imperio Romano subsidio sponte venturum, ac discrimen depulsurum. Ad Regem Franciæ cum venisset morbo gravissimo constitantem & mentis impotem offendit, cujus consiliorum responsi soli dare se posse negabant: ita rebus infectis Constantinopolim repetiit. Prætermittit hoc loco author Emmanuelis ex Gallia in Angliam profectio, quem die S. Thomæ, perhonorifice ibi exceptum fuisse, refert Walsinghamus (g). Ob conjurationes autem procerum,

quos erga exauctoratum Richardum commiseratio commoverat, Henricus Rex in iis regni exordiis, cum multorum odia in se incidisset, bello sacro abstinuit; neque ita multo post Richardus ipse crudeliter in custodia necatus est (a) fame. Sed redimus ad institutam narrationem Phrantz (b), qui hæc addit: Ameras Byzantem, Jacupem basam, & Brenezem Peloponneso occupanda cum exercitu quinquaginta millium misit qui & in ipso itinere, & in insula multis incommodis, calamitatibus, ac seroivitibus Christianos mactaverunt.

X. Coegit ea calamitas Theodorum depotam, ut Spartam Rhodiis equitibus pretio tradere meditareretur, ut sequenti anno (c) dicemus. Exinde vero Turcæ in Achajam irrupere, ac fusi fugatique a catholicis fuere duce Petro e sancto Superano, cui de parta victoria gratulatus est Bonifacius (d), confirmandæque ejus virtutis gratia in Achajæ principatu, quem Urbanus ob Caroli Dyrrachini perditionem sedi Apostolicæ asserere conatum vidimus, signiferum Romanæ ecclesiæ creavit, fidemque ex concepta in literis formula obstringere eidem Apostolicæ sedi iussit.

Dilecto filio nobili viro Petro e sancto Superano principatus Achajæ vicario, ac in ipso principatu nostro & ecclesiæ Romanæ vexillifero salutem & apostolicam benedictionem.

Ecclesiæ Romanæ, cujus regimini nos divina providentiâ deputavimus, tanquam Regina in vestitu deaurato circumdata varietate, ac diversarum emicans fulgoribus dignitatem, a qua veluti a scaturienti, & primivo fonte honorum & potestatum insignia uti purissimi rivuli derivantur, catholicos filios, prout rerum & temporum qualitas exigit, præclaris consuevit titulis illustrare, illos præsertim, quos in fidei sinceritate & devotione illibata ipsius ecclesiæ stabilitos seu legitimos pugiles & athletas eximios læta conspexit adversus hostes fidei didicimus, tu qui ad nos & Ecclesiam Romanam geris sinceræ devotionis affectum, assumpto fortitudinis spiritu in nomine illius, qui non deserit de sua clementiâ præsumentes, cum impiissimis sceleratis atque nefandis Turcis nominis amulis Christiani, qui partes illas frequenter infestant ex Christianis partium ipsarum multis per eos immaniter, probo dolor! trucidatis quam plurimis vero in captivitate redactis hætenus viriliter pugnastis, illosque in fugam divino fretus auxilio convertistis. Meretur itaque tua sincera devotio, ut personam tuam illo decoremus honore, per quem ad continuationem tam gloriosam tamque divine majestati grati operis fortius un-

De parta victoria gratulatur Bonif. Petro e S. Superano.

(a) Id. ib. (b) Phran- tz. ib. (c) Ann. 1401. m. ult. Turcæ in Achaja profugati. (d) Lib. 5. in Henr.

Hinc est quod nos tuis supplicationibus inclinati, te in principatu Achajæ nostrum & ecclesiæ prædictæ vexilliferum auctoritate apostolica tenore presentium de fratrum nostrorum consilio creamus, facimus, constituimus, & etiam deputamus tibi, ut quandocumque fore contra Turchos eosdem fore alios te capere arma juste contigerit, nostra & ecclesiæ prædictæ devotione solideris, opus continuans laudabile, quod incepisti, quo ad faciendum tibi ampliore bonorem vehementius incitemur. Per hoc autem charissimo in Christo filio Ladislao Regi Sicilia illustri non intendimus in aliquo derogare. Volumus insuper quod antequam hujusmodi vexilliferatus officium incipias exercere, in manibus dilectorum filiorum magistrorum Antonii de Teramo cantoris ecclesiæ Mohoniensis decretorum doctoris capellani, & Nicolai de Casalcon de Breuet Benevento canonici Parracensis scriptoris & familiaris nostrorum, vel eorum alterius fidelitatis in forma, qua sequitur juramentum: forma autem juramenti talis est: Ego Petrus de sancto Superano vicarius principatus Achajæ domini Papæ & sanctæ Romanæ ecclesiæ in ipso principatu vexillifer ab hac hora in antea fidelis & obediens ero beato Petro & sanctæ Romanæ ecclesiæ & domino meo domino Bonifacio Papæ IX. suisque successoribus canonice intrantibus. Non ero in consilio, auxilio, consensu, vel favore ut citam perdam aut membrum, seu capiantur mala captione: consilium vero, quod mihi creditur sunt per se aut nuncios, ad eorum damnum me sciente nemini pandam: si vero ad mei notitiam devenire contigerit quod in periculum Romani Pontificis aut ecclesiæ Romanæ vergeret seu grave damnum, illud pro posse impediam & si hoc impedire non possem, procurabo bona fide id ad notitiam domini Papæ perferri. Papatum Romanum & regalia S. Petri adjutor eis ero ad retinendum & defendendum contra omnem hominem. Legatos Apostolicæ sedis in eundo & redeundo honorifice tractabo, & in suis necessitatibus adjuvabo, sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei evangelia. Nulli ergo, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum xiv. Kal. martii pontificatus nostri anno xi.

Professus est iis literis Bonifacius non esse sui consilii Ladislai Regis in Achajam juribus detrahere; ad illum quippe hereditario nomine spectabat, ob gestas vero cum Urbano inimicitias Carolus Dyrrachinus amplissimam in Græcia ditionem amiserat, quam Ladislai confirmatis viribus recuperare meditabatur; hoc autem anno Neapolim (e), ac mox univertum regnum suæ ditioni subiecit præcipuo Pontificis studio, qui nuntios apostolicos in id incumbere, ac fessos schismate populos ad Ecclesiæ gremium traducere iussit.

Creatur signifer ecclesiæ Rom.

Consultum Ladislai Regis juribus.

Sacramenti formula ab Achajæ principum nuncupanda.

XI. Amiffæ in Græcia ditiones ob schisma.

(e) Collet. nu. hist. Neap. l. 5. & Summont. l. 4. c. 2.

serat. Refert Hector Fignattellus (a) Neapolitanus proceres, cum regnum a duobus Regibus tandiu laniari egrefferent, de prodendo Ludovico iniisse consilia, eique persuasisse, ut Tarentum se conferret ad Raymundum e Baucio eo principatu deturbandum; & interea Sanseverinates in Ladislai partes traductos, ac denique Ladislai ipsum Neapoli potitum dedicatione voluntaria; percussum vero subita defectione Carolum Ludovici Andegavenfis fratrem in arcem, cui Castrum novi nomen est, una cum Gallis se recepisse (b); circumque mox a Ladislai studiosis oblatione, Ludovicum autem, cum se illucm ac prodium a Neapolitanis doleret, constituisse regno abire; atque ita Tarentum Raymundo e Baucio distraxisse auro, & concessa quam habebat classe, Capreas venisse, & pactione militari recepto fratre Cistumnovum Ladislai, qui duodecima julii Neapolim solemniter pompa ingressus restituisse (c). Damnarunt ejus consilium bellicarum vicissitudinum periti, hortabanturque eum fidissimi, ne recederet exemplo ipsius Ladislai, qui pulsus Neapoli in Cajetanam arcem se receperat, atque ex ealatus vidobriam circumtulera: sed cum amicorum preces non valuissent, in Provinciam discessit; sicque Neapolitanum regnum damnato schismate, coalescit cum Romana ecclesiâ, quæ post plura adversa gloriosum de hostibus suis triumphum egit: contra vero Galli, qui Romæ Pontificis oppressuri putabantur, Italia ecessi.

In Germania novi motus hoc anno sunt excitati, quandoquidem principes electores Wenceslai Regis Romanorum inerte, vitiorum peracti, imperialem dignitatem ei abrogarunt, de quo Gobelinus (d) eorum temporum scriptor hæc assert: Cum Wenceslaus Rex schisma, quod in ecclesiâ Dei ab exordio regni sui per annos xv. duraverat consentibus sustinuit oculis, nec ad extirpandum ipsum animam quomodo intenderet, regni que negotia minus solerter disponens coronam imperii tanto tempore recipere neglexit, atque alia plurima decus regni denigrantia commisit, principes electores post plurimos tractatus singulares missis episcopis diversis regni principibus conventum publicum in mense majo in oppido Franchenfort habendum de anno Domini MCCC. pro negotiis regni disponendis indixerunt.

Addit auctor (e), Rudolphum Saxonie ducem & Fredericum ducem Brunsvicensem, cum ex his comitiis redirent, a Waldechiano comite ex insidiis oppressos. Saxonem quidem captum, Brunsvicensem vero, quem electum Cæsarem ferunt, cum nobilibus viris quampluribus cæsuum: quod flagitium cum in archiepiscopatu Maguntino patratum esset, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

(a) Hist. Neapol. in Henr. Neap.

(b) Summont. ib.

Gallorum e Neap. regno discessus.

(c) Id. ib. Neapolis a Ladislai recuperata.

Wenceslaus imperialis honore a septem viris depositus. De insigni ejus locordia.

XII. (d) Gobelin. in Cosmod. et. 6. c. 70. Theod. c. Niem. l. 2. c. 14. Aretin. histor. Flor. l. 12. S. Anton. 5. par. 111. 22. c. 3. §. 35. Hen. Silv. hist. Bohem. c. 35. Lang. in Chron. Cisticen. A. nonym. de Lang. Turin. & Sever. l. 5. Magunt. rer. in Jo. (e) Gobelin. ibid. Dux Brunsvic. cæsus.

occultæ societatis suspicione Joannes archiepiscopus aspersus est: quam tamen publicis literis (f) Friezlavie hoc anno, dominica proxima ab evoluto festo beatorum Petri & Pauli exaratis comes ipse sceleris admitti reus ab eo detestit. Deinde mense augusto coacti sunt iterum principum conventus in oppido Lonstein in principatu Treverensi sito, in quibus Joannes archiepiscopus Maguntinus Wenceslaum repetita sententiâ (g); imperiali fastigio, quod scedarat vitis, pontificia auctoritate ex arcano fretus sepemvirum nomine deturbavit. Datam autem fuisse electoribus imperii perditio Regi, quem conjurasse cum schismaticis in Pontificem vidimus, abrogandi potestatem, refert Emundus (h); cui consentit Aneas Silvius (i) de Wenceslao in historia Bohemica ita locutus: Vno ciboque marces, lacemque dormiendo nocti conjungens, ab electoribus imperii, comprobante Romano Pontifice, dejectus. Sed rei gestæ ordinem ipse Bonifacius docet (k) apertius.

Nobis, inquit, per eorum proprium nuntium, de electoribus principibus loquitur, significare curarunt, quod præfati Wenceslai segnitia diligenter inspecta, eo quod dietim mundo discrimina & innumera scandala pullulabant, ad ipsius depositionem & alterius electionem, qui hujusmodi discrimini & scandalis potenter occurreret, procedere disposuerant: cui quidem nuntio volentes prius cum fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus in tanta gravitate negotii maturius cogitare, & firmam credulitate tenentes, electores ipsos in tanta negotiorum mole via dumtaxat juridica processuros, determinatum responsum non dedimus. Ipsi vero ex tali non datione determinati responsi credentes forsitan nos hujusmodi amotioni seu depositioni & novæ electioni tacite consensisse, licet ejusdem depositioni ad eos nullatenus pertineret, tamen de Apostolicæ sedis benignitate confisi ad ipsius Wenceslai depositionem a præfato regno Romanorum unanimiter processerunt. Hæc Bonifacius proximo anno, qui postea confirmata magis Roberti potentia dixit (l) de electoribus: Ad ipsius Wenceslai depositionem seu amotionem a præfato regno Romanorum auctoritate nostra suffulti concorditer processerunt. Sententiæ (m) vero a Maguntino archiepiscopo pronuntiata formula his verbis concepta erat.

In nomine Domini. Amen. Nos Joannes Dei gratia sanctæ Maguntinensis ecclesiæ archiepiscopus sacri Romani imperii per Germaniam archicancellarius, notum facimus universis presentibus & futuris, quam varia, multiplicia, & gravia cum incommoda, tum dissidia multis ab hinc annis in sacram ecclesiam invecta sint etiamnum durantia, atque indies uberius pullulantia in sacri Romani

(g) Ext. to. 2. rer. German. par. 2. c. 180.

(h) Emund. apud chron. magn. Belg. (i) A. N. Silv. hist. Bohem. c. 34.

(k) To. 12. de schism. p. 247.

(l) Bonif. l. 7. p. 181. (m) Ext. tom. 2. rer. German. par. 2. p. 180.

XIII. im.

imperii quod Ecclesie Dei & orbi Christiano praesidio esse debebat gravissimam convolutionem, imminutionem, & dissipationem, id omne ut scribi nequit, sic mala in dies ingruentia manifeste satis docent atque comprobant: eamque ob rem sacri Romani imperii domini electores intervenientibus sacra Ecclesia principum, dynastiarum, civitatum, provinciarum, & subditorum sacri imperii prudentem moderatorem, expellentium ardentibus precibus, illustrissimum principem dominum Wenceslaum Bohemia Regem tum suatum amitorum opera, literis denique jam pridem persape & serio nobiscum admonere, eique diligenter ob oculos posuere privatim ac publice indecentes ac detestabiles ejus in imperando mores & actiones, nec non ejusmodi Ecclesie orbisque Christiani defectus, incōmmoda, atque dissidia; gravissimas item membrorum sacri imperii avulsiones, diminutionesque contra nominis sui dignitatem damnose factas, ferique permissas, nempe quod pacem in Ecclesia non promoverit, quamquam id summa orbis Christiani necessitas, necnon ipsius ceu advocati & defensoris Ecclesie munus flagitaret, & ad id faciendum sepius rogatus, requisitus, & admonitus esset, ipso nihilominus imperium membris aliquot pernicioso mutilante & mutilum reddi permittente, in quorum numero sunt Mediolanum & provincia Longobardiae, quae juris sacri Romani imperii fuerant, redeuntibus inde ad imperium amplissimis emolumentis, in qua ditione Mediolanensis veluti minister sacri imperii partibus fungebatur, eum is contra quod ejus sublimitatem & dignitatem decebat, accepta pecunia Mediolani ducem & comitem Papiensem creavit.

Complures insuper urbes terrasque tam in Germania quam Italia ad imperium pertinentes, quarum quaedam ad idem redierant alienavit, parum pensi habens, ut eas sacro imperio retineret. Praeterea membranas per plures nudas rarasque, sua tamen majestatis sigillo munitas amicis pecunia vendidit, in quibus cum illis tum aliis, in quorum manus istiusmodi membranae venerunt sub regio sigillo quae scribere vellet licuit: qua ex re ob sacri Romani imperii jurium & emolumentorum damnosam imminutionem & dissipationem graves querelae subortae sunt. Controversas porro bellaque quae prob dolor! Germaniam

Sententia septemviri- rum no- mie lata a Ma- gont. ar- chiép.

Objectum Vvencell- non de- disse ope- ram ut schisma tolleretur.

Longo- bardiae jura abalienasse.

Justitiam auro ven- didisse.

aliasque sacri imperii terras misere afflixerunt & pessumdederunt atque etiamnum pessumdant, nil unquam curae habuit. Hinc prae- dationes, incendia, & latrocinia orta adeo funestis usque hodie incrementis, ut nulli neque clerici, neque laici, neque agricola, neque mercatores, neque viri, neque mulieres sine terra sine mari tuti versentur. Templum, caenobia, & domus sacrae, quas sacrum imperium manu asserere atque tueri decebat, rapinis & incendiis patent & ad interitum rediguntur. Eo res abiit, ut quis contra juris & aequi rationem alium pro arbitrio tractaret ac etiam tractet absque ulla sacra spectaque diu imperialis auctoritatis reformidatione, sic ut & locus conveniendi quempiam ubi nomine juris defenso & patrocinium suscipiatur, plane ignoretur. Denique quod horrendum & immane dictu cum proprium aliorum facinorosorum, quos secum habet, manu reverendis sacrorum antistites, sacerdotes, & spirituales personas, alios iterum plures honesta nota homines contra juris normam, secus quam Romanorum Regem decebat, neci dedit, atque submersit, igne cremavit miserabiliter, atque truculenter peremit. Quae quidem memoratae aliaque multa gravia facinora atque damna adeo divulgata sunt & palam nota ut & excusari vel celari nullatenus queant.

Confirmantur haec ex Dubravio (a): caeteroqui in laudes Bohemorum Regum effuso, dum ait Wenceslaum ob foedam in adeundis lupanaribus consuetudinem reprehensum ab uxore indecora verba protulisse; ac sacerdotem, qui Reginae exomologeses excipiebat, cum ejus peccata patefacere detrectaret, flumine mergisse: Hac, inquit, turpitudine Joanna uxor maritum debortari conata, offensionem tantam subiit, ut audiret minantem se quod in lupanar ab illo transferendam esse, si hac debortatione non superederet: ac paulo post ira ad huc flagrante accersit Joannem sacerdotem audire Reginae solitum quoties delicta fidelibus auribus committeret: quae quidem delicta Rex ab eo dum auctoritate, minis, carcere frustra explorat, victus iracundia Joannem de ponte Pragensi dejecti ac submergi jubet. [1] Quam vero sanctus & innocens sacerdos ille fuerit; ipse flavius ostendit, ita de repente arefactus, ut

Latronibus laxasse libertas habenas.

In sacer- dotes & honestos viros sa- viuisse.

XIV. (a) Du- brav. hist. Bohem. l. 23. Ut Martyrio affecit Reginae confessorium.

Exaruit flavius donec martyr sepulchro condere- tur.

ut corpus nudaret submersi: in statu quoque illo iridum permanens, donec submersus ad S. Vitum sepeliretur: ubi in hunc diem quicumque sepulchro temere insultaverit immunitis ab infamia non evadit. Mortua deinde Regina quoque est ex maerore & dolore, quem ex iniquissima Regis suspitione cum maximo animi cruciatu toleravit. Prolebebat in furorem, & sanguinem humanum velut alter Nero fundebat, cum e- pote mero aetaret: nam dum sobrius erat, regiae majestatis decus clementiae officii & honestate eum sustinuisse, refert Emundus (a), qui in ipsius aula familiariter versatus est:

Quando, inquit, ad latitiam & sobrie bibi tum fuit optima conversationis, prudens, & discretus princeps, comites, barones, & oratores sine ventis Regum & principum ad ipsum venientes honorifice, sicut regalem decet magnificentiam, acceptavit, benigne audivit, & gratiose pertractavit, prout ego vidi in illustri Ernesto duce Austria. Et infra: Quando vero Rex Wenceslaus bibi excessive & ad ebrietatem, incurrebat in furiam & fuit tunc multum perverfus & periculosus, & dicitur quadam vice coquum suum, qui ad voluntatem suam seu secundum appetitum suum cibos non paraverat, ad veru ligatum affari jussisse. Item quodam tempore ad experiendum quid decapitandi sub tempore executionis cogitarent, accersisse speculatorem, cujus comperit fuit, & flexis genibus oculisque suis velatis precepisse ut se decollaret, & quia speculator esse nudo dissimulans ipse cum platio eum in collo percussisset, surrexisset Regem & dixisset speculatori ut poneret se super genua, quem sic velatis oculis tunc decollavit. Accidit etiam quodam tempore; dum Rex causa venationis ad nemus pergeret & monachum in via reperiret, ut statim a mangone suo balistam peteret, qua tenfa & ex pharetra, quam semper ad latus suum ferebat, sagitta extracta monachum sic sagitta percussit, ut inde mortem obiret, dicens astantibus se feram singularem sagittasse: quibus dicitur monachum esse & manere debere in suo claustrum, non in silva ubi esset habitatio & conversatio ferarum. Auditi etiam dici de eo, cum quadam vice videret ad parietem scriptum. Wenceslaus alter Nero, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

(a) Emund. a- pud Chron. Belg.

Ebrietas Wvencell- laum in crudelitate, & impudicitiam egit praecipitum.

Aliqua effere crudelitate exem- pla.

statim accepta creta manu propria adjunxisset haec verba: Si non fui, adhuc ero.

Spurcitiae, ebrietatis ac crudelitatis sce- lera magorum familiaritate & patrocini- rum cumulat, seque daemonum praestigiis illudi delectabatur; interque alios magum insignem, alterum putaxat Apollonium Tyanaum, habuit charissimum, qui daemones ad festivas agendas comedias adhibebat. Is cum Wenceslaum Regem & regis aulicos ac Pragenses ludis nefariis recreasset, daemonebus funesto ludo cessit; uti narrat Dubravius (b), ejus verba repetamus, ex quibus patet quam tristes sint latentium cum daemone exitus, & quam misere stultissimis ineptiis daemones salutis immemores irretiat.

Novus fover, nimirum Joannes Stephanus Bavariae princeps, ubi generam ludiorum spectaculis & magicis praestigiis delectari cognovit, plenum ludionum & praestigatorum plastrum secum Pragam ad- vexit. Ibi dum praestantissimus artificum ludibria artis ad permulcendos oculos explicat, adest inter spectatores Ziito Wvencellus magus ore usque ad aures debiscens, accedensque proprius artificem illum palatini cum omni apparatu subito devorat, solos dumtaxat calceos quia luto oblitus videbantur, expuens; secessumque inde petens ventrem insolita esca gravem in solium aqua plenam exonerat, praestigiatoremque adhuc madidum spectatoribus restituit passim deridendum adeo, ut cateri quoque ejus socii a ludo desisterent. Ipse vero ariem suam ostentans nunc sua nunc falda daem- onis miracula.

Falsa daem- onis miracula.

Mago- rum con- suetudine delectatus est.

(b) Du- brav. hist. Bohem. l. 23.

Praestigiae Ziitonis magi.

NOTAE [1] S. Joannis Nepomuceni martyrium, quod isto quidem anno recitat annalista diu ante con- tigisse ex Balbino, caterisque qui de illo scripserunt exploratum est. Omnes enim sum- mo assensu in profuente deiectionem scribunt anno 1383. quoad diem, & mensum dissident. Alii enim diem XVI. maji quae memoriae ejus sacra habetur assignant; alii diem XIX. maji cum Bollandis- tis praerunt. Scriptorem antiquum, qui ejus meminerit neminem laudat annalista, uno Du- bravio (a) scriptore antiquo, contentus. Balbinus vitae S. Joannis scriptor, cujus opus Bollandistae adoptarunt, scriptam prius a Georgio Fero societatis Jesu vitam, & MSS. codices Bohemicos consulit Scriptorem extemum veterem, qui viri hujus sancti famam late sparsam, prodat, nemo indicavit. Mihi adeo felicem esse licuit, ut unum saltem proferrem scriptorem Ger- manum, qui per haec tempora floruit, quique Joannis hujus cum elogio meminit. Eccardus inter

NOTAE inter scriptores medi aevi to. II. dedit chronicon Andreæ cujusdam Ratisponensis usque ad annum 1438. perductum. Hic vero ad annum 1389. de Wenceslao, occasione electionis ejus in regem Romanorum agens, ejusque mores pessimos describens inter caetera addit; Hic Johannem doctorem egyptium theologie, subversit, eo quod dixerat (tunc forte cum a rege urgeretur ut sacrum arca- num panderet) hunc esse dignum nomine regis, qui bene regna regeret. Sermonem hic esse de S. Joanne Nepomuceno nemo prudens dubitaverit. Viri hujus sanctimoniam, quam & mortis ge- nus, & statim ab obitu prodigia declararunt, Benedictus XIII. pontifex Maximus non ita pridem solemni assertionem confirmavit, edita anno 1729. die 19. maji constitutione qua illi Marty- ris cultum religiosum concessit ac vindicavit. M. A. N. D. I.

usu suo facile conflare posse, triginta sues bene saginatas ex manipulis graminum procreat, illasque pastum proximo sues pistoris parci sed locupletis exirudit proponitque venales quo pistor vult pretio, hoc tantum emptorem admonens, ne gregem novum ad flumen lotum propellat, qua ille monitione neglecta cernit in flumine manipulos fluitare, submersis, ita ut neque straminibus neque subus potiri poterit, nihilominus pretium datum recuperare parat: diuque venditore quæsto atque in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in scamno recubabat stomachabundus alterum pedem excitandi causa inuadit, cumque a corpore protinus cum coxendice avellit clare Ziitone quiritante, & oborto collo pistorem ad iudicem trahente. Quid faceret pistor in manifesto deprehensus ut sibi videbatur facinore, nisi ut damnum damno adderet, atque de hac insuper injuria cum Ziitone decideret. U-surpant ad hoc usque tempus Bohemi, ut malam emptionem exprobraturi vice proverbii dicant: Lucrum facies quantum Michael in subus; pistori namque illi Michael nomen erat. Ceterum Ziito impostor ad extremum a cacodemone superstes cum corpore & anima de medio hominum sublatus fuit, iniecitque Wenceslao curam de religiosis deinceps ac magis teris rebus cogitandi. Dum ita Pragensis publice & impune se ludificari a demonibus magorum opera paterentur, dæmon Joannem Hus ad eos hæresi implicandos incitavit, de quo inferius. Nunc ad Wenceslao redimus. De his & aliis Wenceslao vitis consultam diximus sedem Apostolicam, ad quam exauctorandi Cæsaris, cum id necessitas exigit, jus pertinet: sed veritus Bonifacius ne Bohemia Hungariaque ac forte etiam Polonia ab obsequio Romanæ ecclesiæ descenderent, rem arduam permisit septemviris: a quibus atrequam decretoria ferretur sententia, sæpius Wenceslao admonitum fuisse, ut e vitiorum ceno emergeret, curasque ad imperium pie & strenue administrandum conferret, profitteretur Moguntinus archiepiscopus dum subdit (a).

Nos igitur, ut præscriptum, sæpius cum perquam studiose oravimus, admonuimus, & requisivimus, ut indecenti hac vitæ ratione repudiata, id sibi studii & laboris sumeret, quo sacræ ecclesiæ opem ejus veluti Romanorum Regis & advocati sui multoties implorantis pacem & tranquillitatem, sacro autem imperio pristinum honorem, terras, ditiones, emolumenta denique sua recuperaret in subsidium & consolationem orbis Christiani hoc nomine graviter debilitati atque oppressi. Etsi vero prædicto domino Wenceslao hor aliosque graviores defectus ipsum tanquam Romanorum Regem imperiumque concernentes,

Monita neglecta.

(a) Ext. 10.2, rer. Germ. p. 2. XV. Wencesl. admonit. sæpius regii officii.

clarissime explicuerimus, ac scriptis exhibuerimus; auditis tamen illius responsis, reiteratisque seruis nostris exhortationibus communicatoque etiam sacræ sedis Romanæ negotio, nunquam adhuc deprehendimus eum sic, ut Romanorum Regem decet, mores composuisse, scilicet ad ecclesiæ pacem orbis Christiano summe necessariam, sacro item imperio dignitates, terras, ac ditiones suas recuperandas & fructuose conservandas, quod per universas imperii provincias est notissimum.

Quoniam igitur commemoratos pluresque alios defectus Sacram Ecclesiæ & imperium gravi cum damno gemituque tangentes ob instantes prædictorum preces, maxime vero sacramenti ratione, quo nos seu sacri imperii proxime superiora membra eidem obstringimur hac recitare nec sustinere diutius potuimus; idcirco ex officio debito cogitandum, committendumque nobis fuit, ut sacro imperio, cujus recordi & negligenti administratione incommoda isthac irrepserunt, in orbis Christiani præsidium & consolationem rectius & salubriter provideretur. Et sane ut is pavendo nobis rem gratam præstitisset, sic cum sufficienter & serio vocavimus atque citavimus, adeo ut ei significaverimus, nisi loco & die definitis præsto esses, fore ut cum exhibiturum nobis precum, tum juramenti nostri respectu ejusmodi consilium capere & inire cogere, quibus sacrum imperium melius constitueretur, literis id nostris clarissime attestantibus; ea propter loco & tempore præscriptis una cum coelectoribus nostris sufficienter exoratis ceteris item sacri imperii principibus & urbibus, comparuimus de die in diem expectantes, num præfatus dominus Wenceslao compariturus esset morbis prædictis remedium adhibiturus, ac sacri imperii rebus rectius deinceps consulturus: at is nec comparere, nec quemquam procuratorio nomine ad nos destinare dignatus est: quare cum tot perniciosorum defectuum causa cum privatim & benigne inde vero cum nil proficeremus, coram principibus, optimatibus, & urbibus imperii in diversis conventibus, non sine magnis gravibusque expensis, absque tamen ullo fructu admonuerimus & redarguerimus; ideo commemorata omnia ad sacram sedem Romanam detulimus. Ceterum cum nec tum cuncta hæc quidquam pensi habuerit, nil aliud inde conicere potuimus, quam eum & Ecclesiæ & Christiani orbis in primis autem sacri imperii curam deposuisse. Idcirco malum hoc toti Christiana reipublica exitiale minime diutius ferendum & tolerandum censentes, animo bene confirmato, post multos variosque tractatus consultationesque tum inter nos ipsos, tum etiam cum aliis principibus & optimatibus sacri imperii serio habitis pro Ecclesiæ salute, Christiani orbis consolatione, sacri

Consultus a septemviris Bonifacius.

Abicientes curas imperii Cæsare publicæ rei consulendum decernant septemviris.

In jus vocatus ab illis spernit eor. judic.

Consultus iterum Roman. Pontifex.

In Vven- celi. lata ab electo- ribus sententia.

imperiū honore & utilitate, præfatum dominum Wenceslao tanquam negligentem & destructorem imperii, eoque indignum a sacro Romano imperio omnique ejus dignitate hoc tempore penitus removendum esse diximus.

Nos itaque Joannes archiepiscopus nomine prædictorum dominorum sacri Romani imperii coelectorum nostrorumque, tum commemoratis, tum pluribus aliis insignibus defectibus causisque moti, hac nostra sententia quam præsentis scripto damus atque ferimus, prædictum dominum Wenceslao, seu inutilem, negligentem, dissipatorem, & indignum sacri Romani imperii defensorem, eadem Romano imperio omnique ejus gradu dignitate, ac ditione ad idem pertinente privamus & submovemus, cunctis principibus, optimatibus, equitibus, ingenuis viribus, provincis, & subditis sacri Romani imperii denuntiantes, eos ab omni homagio & juramento personæ Wenceslao nomine imperii præstito prorsus esse liberos, requirentes atque moventes eos sub iurisdictione fidei, qua sacro imperio adstricti tenentur, ne prædicto domino Wenceslao tanquam Romanorum Regi deinceps obediunt & obsequantur, neque illi jus ullum, obsequium, consilium, reditum, aut ullam aliam obsequentiam quocumque nomine tandem appellanda veniant, seu Romanorum Regi pendant, exhibeant, aut exhiberi permittant; sed ejusmodi debita utili & idonea Romanorum Regi, divino fervente munere, deinceps sufficiens, afferent. In quorum omnium fidem & testimonium nos Joannes archiepiscopus Moguntinus præsentis instrumentum per subscriptos notarios hac forma patente confici, & majus nostrum sigillum appendi curavimus. Lecta & renuntiata fuit sententia præmissa per nos Joannem archiepiscopum Moguntinum nostrum & dominorum coelectorum nostrorum ante memora-

Soluti sacramento fidei subditi.

torum nomine sub castro Lonskœia ad Rhenum Treverensis diocesis Brabachium verus progressi, e publico folio in tribunali usum erecto, dominis coelectoribus nostris ibidem judicio assistentibus, anno dominicæ incarnationis MCCC. indictione octava feria sexta die xx. mensis augusti paulo ante nonarum tempus pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini domini Bonifacii IX. divina providentia Pape anno XI. & c. Contulere plura inter se septemviri in Lonsensi conventu de imperio in pristinum splendorem vindicando.

Denique mense septembris alios conventus coegere apud Bopardiam, in quibus Robertum ducem Baviaræ creatum fuisse Regem Romanorum subiectis verbis narrat Gobelinus (a): Post hoc principes circa Rhenum prope Bopardiam conveniunt & ibi elegerunt Regem Robertum ducom de Baviaria & de Heidelberg virum armis strenuum, consiliis acutum & Deo devotum. Robertus electus in Regem post electionem suam in mense septembris iuxta oppidum Francofurti tentoria fixis in campis una cum principibus per septimanas & dies, prout electus ad regnum moris est, sub die moram traxit, & postea idem oppidum festivo gaudio intravit. Eadem verba repetit author chronici magni Belgici (b). Meminit Juvenalis Ursinus (c) de Roberto in Wenceslao exauctorato locum suffecto, [1] additque Francorum Regem oratores ad Germanos decrevisse, qui pro ecclesiarum conjunctione redintegranda exposcerent, ut Bonifacius pontificio gradu una cum antipapa Avinionensi deturbaretur: responsum autem a Germanis operam se daturus, ut Gallis Ecclesiæ gremium panderetur, eo vero scelere nolle se obstringere, ut Christi vicarium e dignitatis gradu deicere molirentur.

Hoc anno divina providentia insigni mi-

Locus & tempus latae sententia.

XVI. Bopardiales conventus. (a) Gobelinus. Cosma. at. 6. c. 70. Nacler. vol. 2. Monfrel. vol. 1. c. 6. (b) Robertus creatus Rex. (c) Magnum chron. Belg. hoc anno. (d) Juu. Urs. in Car. VII. hoc anno. S.licitati Germani ut Bonif. pontificatu deturbent. Eorum responsum. XVII.

NOTE [1] A Motus hoc anno, augusto mense, ab imperio Wenceslao, & eodem mense Robertus Baviaræ dux substitutus, quæ de re satis in annalibus. Neque repetere hic momenta juvat, quorum impulsu aliam sibi regem electores præfererint. Multa illa & gravia. Wenceslao successit Robertus, cujus electionis mensum & diem nec satis accurate, nec satis feliciter ex Gobelino expressit annalista. Non enim septembris mense renunciatus est rex, ut annalista hic statuit, neque id ait Gobelinus, qui tantummodo asseruit, Robertum septembris mense in castris ad Francofurtum substituisse. Amoto enim Wenceslao die XX. augusti, statim biduo post, die XXII. augusti Rupertus assumptus fuit. Hanc diem & mensum principes electores designant in epistola ad cardinales Bonifacii, legenda in anecdot. Martene to. II. col. 1636. sed nec in epistola illa electionis dies certa satis accurate exprimitur. Nam acta electionis ejusdem publica apud Martene veter. monum. to. IV. col. 22. diem sabbati ante [lege post] festum Assumptionis B. M. V. exhibent quæ dies cum die XXI. augusti congruit. Hæc ergo dies electionis statuenda, quamquam forte non nisi sequenti die XXII. augusti Rupertus publice renunciatus fuit. Quamquam vero Bonifacio palam favebat Rupertus, oratoresque Gallos suadentes, ut pontifici utrique obsequia negaret, generoso illo responso, de quo annalista hic, rejecit; occulta tamen consilia cum Gallis miscuisse illum non immerito suspicamus; clandestinas enim ejus molitiones prodit Simon patriarcha Alexandrinus, quem Gallicana ecclesiæ auctorem potissimum habuerat deferendi Petrum de Luna. Dedit ille hoc anno literas ad Cantuariensem episcopum, suadens, ne quod Angli sub Richardo rege iniverant continendi se ab obsequio utriusque pontificis, consilium retractarent, laudatque exemplum Roberti, de quo scribit: Dominus Robertus Baviaræ per dominos archiepiscopos electores ad regnum Romanorum revertere assumptus, & domini archiepiscopi prædicti noviter significaverunt regi nostro, quod in festo B. Joan-

miraculo & cultum sacrarum imaginum & vitæ monasticæ instituta, cum Wicleffita utraque oppugnarent, confirmavit: duobus enim viris piis B. Virgo cœlesti specie se videndam objecit, præcepitque ut monasterium Nuffiense col-lapsum instaurarent quorum alter medicus & sacerdos longo intervallo disjunctus, cum nunquam antea Nuffiam accessisset, imaginem quam viderat & locum agnovit, ac vitam religiosam in eo sancte excoluit, ut ex fidedignis monumentis narrat auctor chronici Belgici (a), testaturque monasticam disciplinam Nuffiense restoruisse: Cum, inquit, anno Domini MCCCC. divina placuisset voluntati monasterium canonicorum regularium extramuros civitatis Nuffensis sua sanctissima matris semper virginis Mariæ Coloniensis diocesis ad regularem vitam, unde multis annis exciderat, reducere, personas ad hoc aptas ex pluribus sibi elegit: nam idem monasterium usque ad ultimam dissolutionem tunc temporis erat perductum, ut ruine tectorum monasterii & alia edificia ruinosa ad oculum demonstrarentur. Igitur tunc temporis erat ibidem præpositus a fratribus monasterii electus Petrus de domo Theutonica nominatus, de civitate Nuffensi oriundus, qui vidit visionem in somnis in hunc modum. Visus est ante altare S. Joannis evangelistæ quod situm est in sinistra parte ecclesiæ monasterii, quæ nunc in sacristiam ordinata est, in quo collocata erat imago beata & gloriosa Virginis Mariæ sub pedibus suis concalcans antiquum serpentem; quæ imago nunc anno Domini MCCCCXCVIII. stat in altari virginum, &c. Ibi igitur præpositus Petrus visus fuit flectere genua & eam salutatione angelica scilicet Ave Maria salutare; cujus salutationem eadem imago tanquam ab indigno sibi oblatam respiciens, extensa manu prædictum præpositum ab altari cum indignatione removeret, præpositus videns se despectum a tanta & tam sibi dilecta patrona, in quam suam fiduciam, post Deum semper ponere consuevit, totus in lacrymas resolutus est, ita ut lacrymæ illi non imaginariæ sed reales essent & veræ, ambas maxillas ipsius humectarent: tunc per imaginem illa Virgo beata prædictum præpositum sic affatur: Si

B. Virg. jussu monasterium Nuffiense instauratum.

(a) Id. ib.

vis te emendare, jurabo te. Ad hanc vocem præpositus cum lacrymis respondit: Etiam domina charissima, volo me emendare: cumque illa manum suam extendens ad eum diceret, ut id promitteret, præpositus prædictus misit manum suam in manum imaginis, & ut sibi videbatur molliorem aliquam manu sua sensit & evigilavit. Cum autem redisset ad se, invenit adhuc lacrymas per maxillas defluentes, & vehementer attonitus quid ista quæ viderat significarent, tacita mente secum sepe revolvebat. Ita ab ipsius præpositi ore semel & iterum a quodam fratre inter conferendum fuerunt audita: & ut nota essent posteris nostris monasterii, rogatus ab aliquibus fratribus idem qui audierat, conscripsit. Rursus de eadem reformatione aliam visionem factam est partibus inferioribus, & æstimo quod eodem tempore quo prima.

Erat in Almelo vir venerabilis bonæ vitæ & fame laudabilis Eberhardus, qui pastor ecclesiæ in Almelo fuit arte medicus non solum corporum exteriorum, sed multo magis animarum. Iste venerabilis pastor scripsit præposito monasterii regularium prope Nuffiam, quemadmodum scilicet beata Virgo Maria in specie eujusdam imaginis quæ posita fuerat in ecclesiâ monasterii prædicti supra summum altare (nunc autem scilicet anno Domini MCCCCXCXVIII. posita est in altare sancti Laurentii) sibi apparuerit, præcipiens ut surgeret & iret ad monasterium regularium juxta Nuffiam prope Rhenum, & javaret præpositum ad reformandum prædictum monasterium in disciplina regulari: cui visioni non incredulus prædictus pastor misit primo literas tenorem visionis continentes, cum quodam fratre congregationis suæ: qui postea in eodem monasterio in habitu religionis regulariter diu supervivit; literas vero cum præpositus aperuisset & tenorem perlegisset, prænimia lætitia visæ se potuit continere: & statim cogitans de visione quam ipse prius habuit, cognovit visionem quæ per literas sibi denuntiata erat, visionis suæ quam ante paucos dies habuit, esse firmamentum & declarationem. Subdit author, mox plium illum præpositum detulisse literas Eberhardi ad Fridericum archiepiscopum Coloniensem, qui eas miratus, ac præfagens Deum

NOTÆ Joannis Baptista proxime futuro, Metis, vel in Argentina sunt ad tractandum de pace ecclesiæ cum illis, qui Clementi, & Benedicto obediunt, & nobiscum convenire parati. Epistolam hanc legas inter acta de schism. pontif. Avenion. anecdot. to. II. col. 1249. Sed hæc de Ruperto falso rumore sparsa fuisse non dubito. Cum enim in conventu dein Metis habito a Gallis, Germanisque de ratione abolendi schismatis actum, nihil vero decretum fuerit; rumor idem, quem patriarcha Alexandrinus in literis supra laudatis captavit, de Germanis cum Gallis in consilium coeuntibus increbuit, & ad aures Bonifacii perlatus fuit. Quare Rupertus sese apud pontificem purgatorus per magistrum Albertum ablegatum suum certiorum illum fieri curavit: In factis ecclesiæ ne rumoribus credat sinistris: habere enim eum informatum primo de dieta Metensi, quomodo illam mendose fuit facta, præsertim de conventionibus regum & principum utriusque obedientiæ, & aliorum anticardinalium prout scitis. Hæc legas in charta, quam Rupertus eidem Alberto ad pontificem mittendo portavit, legenda inter acta schismatum Avenion. anecdot. to. II. col. 1670. MANSI

Deum gloriam suam in eo monasterio propagaturum, clementer assenserit, piæque conjunxerit studia, ut monastica disciplina in eo restitueretur: atque Eberhardum, cum ad monasterium Nuffiense, ut dictum est, accessisset, imaginem Virginis, cujus species, antea illi objecta fuerat, agnovisse, eamque jussisse ex altari sancti Servatii in principem aram, in qua eam viderat, transferri.

Eodem anno obiit Florentius congregationis pauperum studentium magister, sanctimonie laude conspicuus, cujus vitam Thomas e Kempis (a) conscripsit, narratque ut caelesti visio felicitatis ejus gloria ostensa sit: Fuit, inquit, in civitate Gricchem vir quidam fidelis bonæ vitæ, & fame laudabilis, Johannes Hermann nomine, cujus uxor Jutta vocabatur, qui pariter secundum mandata Dei vivebat, compleres aliorum ad Dei servitium trahebat; frequenter sacris diebus de Deo in domo sua loquebatur, hospitalitatem multis devotis ad se venientibus libenter exhibentes. Erant autem ambo valde famulantes domino Florentio, a quo sanctæ conversationis formam bibentes, etiam proximis suis vitæ exempla præbuerunt. Post obitum igitur domini Florentii supradictus Johannes in brevi ex hoc seculo migravit. Evenit quadam die ut Jatta (vidua nempe) Deo devotissima in camera sua orationem incumberet, quæ consummata surrexit aperiens ostium ad exeamdum de camera sua: quod cum aperiret, repente audivit fenestram camera post se aperiri; respiciens ergo vidit quemdam lumine splendoris circumamictum, & aspectu amabilissimum eandem fenestram intrantem viro suo faciem tenens similem, cui illa ait: Es tu ibi Johannes dilecte conjux? cui ille: Ego sum, sed ne modo vocer me conjugem tuam: cui illa: Et quo modo est tecum? ille respondit: Ego salvatus sum & gaudiis caelestibus & præsentia Dei fruor, & cui illa: Et quomodo est cum domino Florentio patre nostro? respondit ille: Dominus Florentius est in valde magna gloria, ac omnia ejus incerta recta & bona fuerunt, & adjecit: Mine in hac domo, & non multo locum, quia cito mori ris, & hæc relictici soror in Ayla Thymæ revolato; & tandem hæc visio disparuit. Post hæc ista ita fervido ad Deum corde dies suis licet perpaucos peregit, ut omnia temporalia tanquam despecta stercora ei viderentur: ex quo signo solo evidenter apparet, quod supradicti visio non fuit delusio vana, sed revelatio caelestis a Deo facta. Cum quæreret quidam de magna gloria domini Florentii in celo, responsum est propter tres maxime virtutes. Primo propter eximiam charitatem, quam habuit ad Deum, omnia bona sua finaliter ad eum referendo, & Dei honorem & beneplacitum

(a) Thom. a Kemp. in vita Florentii c. 29.

Florentius congregatorum pauperum studentium auctor.

Anima beate participatio.

in omnibus querendo. Secundo propter zelum animarum, quem ad proximos suos habuit, salutem omnium desiderando, & ad servitium Dei eos alacriter habendo. Tertio propter magnam humilitatem suam & contemptum sui ipsius, semper parva & vilia de seipso sentiendo: & hæc tria satis lucide & distincte in vita ejus superius descripta apparent, & a multis fidelibus non ignorantur.

Excultus fuerat a Florentio pietate & literis septemvii flexu idem Thomas e Kempis, ejusdemque Florentii piissimis documentis suavissime ad canonicorum regularium instituta traductus est (b), in quo multa purioris virtutis signa emicuerunt, nam in pueritia, cum singulis diebus beatissimæ Virginis statui precationum formulas repeteret, atque obrepente sensim segnitie, ut facile imbellis ætas a bene coepris deflectere solet, quotidianam precum pensionem intermississet, caelesti objecta specie a Despara acerrime increpitus est, culpæque poenitens nunquam toto vitæ cursu religiosum sacramentum precationum censum Virgini pendere prætermisit. Cum sanctiori vitæ & sacrarum rerum commentationi magno pietatis ardore operam daret, hæc ipsi contigisse narrat vitæ ejus author (c): Cum quadam vice, inquit, prædictum fratrem Thomam demon vellet deterrere nocte in terrima horrentique forma apparuit: quem cum frater Thomas lecto appropinquare vidisset, intremuit primum ad livorem intuitum, & quid contra tam horrendi hostis insidias auxilii sumeret ignoravit: tandem divino Spiritu instigatus angelicam cepit salutationem tremula voce (nam vehementer extimuit) quam melius potuit personare: sed diabolus quasi nihil ad hanc salutationem motus, magis magisque trepido cepit proximare, quousque monachus in salutatione prædicta eousque pervenisset, ut dominus noster Jesus Christus amen acclamaret. Quod terrificum nomen ubi de non audivit, quasi horrendo quodam tonitruo præfectus vultum vertit, & quam citissime potuit clamantis vocem aufugit. Videns igitur frater Thomas ad tanti nominis virtutem demonem stare non posse, audacius caput pavidum erexit, & repetitis vicibus benedictum nomen Jesus Christus post fugientem hostem inclamavit; & quo ipse clamat fortius, eo vehementius teret spiritus fugiebat. Quod ubi cognovit religiosus vir gratias agens domino Deo dixit apud se. Si hoc sanctissimo nomine tam facile possum adversæ potestatis vires infringere, de cætero nolo, ut hactenus feci, vel dæmonum machinamenta timere, vel sub eorum quamvis horrendis minis fide vacillante trepidare. De piis ejusdem scriptis, eximia probitate, vita, ac obitu felici, suo loco dicitur.

Thomas a Kempis institutus a Florentio. (b) Georg. Charus. in vita Thom. a Kemp.

Increpitus a B. Virg. ob intermissam precum pensionem.

Demon nomine Jesu implorato fugatus. (c) Id. ib.

Quanta sit domini nostri Jesu Christi nominis vis.

I. Robertus germanico diademate redimitus. (a) Gobelina in Cosmodr. at. 8. c. 78. Chron. Belg. Serar. 1. 5. Magunt. res. in Jo. Italicam suscipit expeditionem. (b) Gobel. ibid. Theod. e Niem. 1. 2. c. 14. Ar. rini. hist. Flor. 1. 12. S. Anton. 5. par. tit. 22. cap. 3. S. 36. Monstr. vol. 1. c. 6. Imperia. lia inlignia optat. (c) To. 12. de schism. p. 245.

(d) Gobel. ibid.

Novo ineunte saeculo indictione nona Robertus superiori anno, ut vidimus, Imperator designatus sacro epiphaniae die Coloniae solemani ritu ab archiepiscopo Coloniaensi corona est redimitus (a), cum Aquisgranenses Wencellai partium sectatores nec promissis allicere, neque armis frangere possent, ut in ea urbe ex more argentea corona redimiretur. Illos vero fuisse ob id gravibus affectos damnis, refert Gobelinus, cujus historiam hoc tempore conscriptam constat. Consecisse etiam hoc anno Robertum expeditionem in Italiam adducendam, tradit idem author (b); sed non iis succinctum viribus fuisse, quae ad perumpendos hostes pares essent. Incitatus ad iter fuerat a Florentinis cum Galeatio bellum gerentibus, quem ille etiam recuperandorum imperii iurium studio deturbare Insubriae principatu cupiebat, cum maxime inter ceteras exauctorandi Wencellai causas dactum fuisset crimini ipsum Mediolani ducem Galeatium, Vicecomitem creasse. Tum si progressus secundi coeptis responderent, imperialis insignibus dignitatis, quae Wencellaus non erat adeptus, a Bonifacio redimiri cupiebat; in quem Pontifex propendebat quidem, sed aperte studia nondum explicabat, ut cautius in re ancipiti se gereret; misitque (c) ad Robertum, antequam transiret alpes, oratorem Antonium e Montecatino jurisconsultum, qui post amplissimas officiorum significaciones exploraret, an jure Wencellaus deturbatus imperio esset, ne in designato Rege confirmando Ecclesiae honores obsolesceret, exponeret Italiae & Germaniae statum, neque merito timeri posset, ne Bohemia, Hungaria ac forte Polonia a catholica Ecclesia desciscerent, si Romanus Pontifex Roberto adversus Wencellauum adhaereret: adituram pariter periculum Germaniam nisi pacata fuerit: quam quidem ingenti concussam hoc anno bello ex Gobelino (d) dicitur inferius. Scrutari etiam iustus est orator; quo tempore Robertus Italicam expeditionem susceperat foret, quantas adducturus copias, quos habiturus foederatos, quibus praediis difficultates itinerum superaturus; tum etiam demandata provincia est, ut Robertum, antequam ingrederetur Italiam, fidei sacramento adigeret, obstringeretque iurejurando, se tutatum Bonifacium ac verum & unicum Christi vicarium professurum, ditionem ecclesiasticam sedi Apostolicae asserturum, nec Siciliae & Trinacriae regna affecturum, jus pariter ecclesiasticum in suum splendorem vindicaturum, neque cum Gallo Rege principibusve schismaticis foedera

affinitatemve sine pontificia venia devincturum; cum regia studia ad Petrum e Luna & pseudocardinales a schismatis erroribus revocandos conversurum, ac Reges & principes schismaticos ex edictis apostolicis bello infectatum: quae ex tomo duodecimo de schismate (e) ad majorem rei historica dignitatem afferenda visa sunt. Copia capitulorum & informationum data per dominum Bonifacium domino Antonio de Montecatino legum doctori, per eum transmissa ad novum electum in Regem Romanorum. Primo exponere qualiter dominus noster, considerans zelum & devotionem maximam, quam illustris genitor & ipse inconcussa ad dominum nostrum & Ecclesiam habuerunt, scitati multiplex experientia docuit & attendensque celebrem famam ipsius & nomen etiam gloriosum, quibus princeps noster, opitulante Altissimo, illustratur; percipiens quoque dilectionem, quam ad Deum, iustitiae cultum, & ecclesiasticam monarchiam toto mentis gerit affectu, si de aliquo mundi principe exultaret, de ipso per amplius, cujus principis honorem & gloriam dominus noster a primordiis suae assumptionis ad apostolatus apicem sincerissima intentione dilexit, ejusque mores illustres pariter ac honores gessit in corde, ad eumque oculum suae mentis praecipue direxit & habuit. Et infra: Dominus noster pro meliori, & ut factum hujusmodi habeat, prosperiorem successum, informari affectat si hujusmodi electionis processu aliquid interveniret juridicum fundamentum, & qualiter quo habito possit facilius remedia adhiberi, ne Romana ecclesia in suis jurebus, privilegiis, & honoribus supprimatur: quod quidem, consideratis pluribus, princeps ipse exquirere conatibus tenetur, & debet, quoniam conservando Ecclesiae decus atque honorem, conservatur & ipse in posterum & favoribus decoratur. Dominus noster sumpta fiducia magna de bonitate ipsius principis, si in processu dictae electionis fundamentum juridicum non interveniret, sicut luculenter apparet, & firmiter creditur, affectat quam maxime ab eo exquiri qualiter privilegium & decus Ecclesiae in hac parte salubriter, & honor & gloria ac celebris fama ejusdem principis apud Deum & homines integre perseveret. Quia tenet dominus noster indubie principem eundem in tam gravi arduoque negotio finem & exitum favorabiliter cogitasse, & ut prospero sibi successu inveniat, conferre secum de omnibus tam favoribus Alamanniae, quam etiam de conditionibus & statu Italiae. Quibus omnibus diligenter attentis, magnum in humeris portat onus, quoad

(e) To. 1 de sch. p. 245.

II. Data illa a Bonif. mandat.

Justus plorare. Vvenio jure sit exaucteratus.

III. Exponere pericula si Bonif. ap. te Roberto adhaerit.

quod tamen allevari poterit prudentia & potentia dicti principis: & quantum ad factum Alamanniae primo tactum de Rege Bohemiae & Rege Hungariae, eorumque sequacibus & adherentibus, & etiam dubitatur de Rege Poloniae, quorum Regum atque regnorum favoribus primo obedientiam carebit Ecclesia penitus, & nisi Alamannia quietetur ex toto, si qui inobedientes dicto principi remanent, adversarentur etiam & Ecclesiae; conferat attendens ad plenum cum dicto principe de statu Italiae, & quibus discrimenibus Ecclesia subjacet tali pendente negotio quibusque persecutionibus se exponit: quibus omnibus, providentia opitulante divinam, nisi potentia & forti brachio obvietur, haec Patri navicula de proximo permaxime, pro dolor! turbaretur. Est propterea vigilandum ne mora toti seculo pericula undique trabat, ne unde speratur remedium, tendat id quodammodo ad interitum & super iis exponantur scandala & pericula Ecclesiae & imperio, & Italiae eventura, nisi sollicitudine, potentia & prudentia, & juris clypeo obvietur. Scire de intentione sua ad descendendum ad partes Italiae, & quo tempore, quo ingentium armorum numero, quorum futuris praesidio & de facilitate viarum, & omnibus quae descensum poterunt praebere securum. Exponere sibi qualiter dominus noster cum fuerit, ut est moris, de quibusdam certissimatur, intendet in hac parte procedere cum ad partes Italiae disponet & ipse descendere; quod tamen ex nunc de quibusdam pro statu Ecclesiae & fidei orthodoxae certissimatur, ut decet, primo ante approbationem & confirmationem quamcumque praestet debitum & solitum juramentum cum clausulis opportunis omnibus: Item per simile juramentum promittet Ecclesiam & dominum nostrum suoque successorum canonice intrantes defendere, eumque successorem Petri Romanum ac summum & unicum Pontificem & successorem ejusdem habere, tenere, reputare, & manutenere, bonaque omnia Ecclesiae sponsae suae ubicumque existentia custodire & conservare. De Patrimonio B. Petri, Campania, & regno Siciliae & ducatu Spoletano, marchiae antiochiana, Romandiolae, civitatibus Perusii, Bononiae, & Ferrariae, ac regno Siciliae & Trinacriae ad Ecclesiam pleno jure spectantibus, in praedictum dominum nostrum & successorum & Ecclesiae non se in aliquo intronitit & sed potius, si & cum opportunum fuerit, in subsidium & favorem Ecclesiae regna praedicta, provincias, civitates, & loca proteget & manutenebit, & in protectione terrarum Ecclesiae manus adiutrices, cum fuerit requisitus, apponet. Item bona ecclesiarum & nostra & libertatem ecclesiasticam toto posse defendet; de iis quoque quae ad forum ecclesiasticum spectant non se, nec sui imperii officiales Ann. Eccl. Tomi. XXXVII.

Ingenti potentia opus esse in Italia.

IV. Scire de intentione sua ad descendendum ad partes Italiae, & quo tempore, quo ingentium armorum numero, quorum futuris praesidio & de facilitate viarum, & omnibus quae descensum poterunt praebere securum.

Sacramentum fidei a Roberto postulatum.

De conditione ecclesiastica.

De assensu ecclesiarum iuribus.

per se vel alios intronitit. Provisiones ecclesiarum, monasteriorum, & quorumcumque beneficiorum per sedem Apostolicam factas & sendas nullo colore quaesito impediet, nec impediri faciet, quin suum debitum consequantur effectum. Electiones quoque ipsarum ecclesiarum, monasteriorum, & collegiorum & conventuum quorumcumque, si fieri contingat, libere & secundum canonicas sanctiones celebrari permittet. Mandata apostolica & rescripta, etiam legatorum in aliquo non impediet quovis modo. Item cum Rege Francia & successoribus quibuscumque de domo ejusdem quandiv in hoc nefando schismate perdurabunt, nec cum aliquo Rege, principe, duce, & quibuscumque aliis simili schismate irretitis, cuiusque status, dignitatis, & praeminentiae existat, ligam & confederationem, pacem, unionem aliquam per se vel alium non faciet, nec fieri permittet, & si aliqua facta fuerint, revocabit & annullabit. Item cum dicto Rege Francia vel aliquo de domo ejusdem & quibuscumque aliis schismaticis, eorumque status & praeminentiae existant, aliquam parentelam non contrahet absque requisitione & licentia domini nostri praesati. Item cum Petro e Luna, qui se Benedictum XIII. ausu sacrilego nominare praesumit, & anticardinalibus & sequacibus eorumdem & dicti Petri similiter nullam ligam & conventionem habebit; sed sivolent a praconceptis & inveteratis erroribus respicere, & viam veritatis agnoscere, licet sibi eos requirere & monere, atque urgere, & ad lucem & gremium domini nostri reducere. Item quod absque licentia, consilio, & mandato domini nostri ejusque sacri collegii Cardinalium ad sedandum praesens schisma nefarium se non impediet, nisi quantum sit & evidenter appareat, atque cedat in augmentum & conservationem & statum domini nostri, & successorum ipsius canonice intrantium sacrique collegii Cardinalium, non obstant quacumque promissione alias per eum forte super iis facta; & ex hoc etiam nullam viam super iis datam vel dandam ab adversariis acceptabit, nec ab aliis acceptari permittet. Item pro viribus laborabit ope & sermone ad gremium domini nostri & sanctae matris Ecclesiae Regem Francia & domum ejus aliosque orbis Reges & principes, Petrum e Luna, anticardinales, & alios quoscumque schismaticos reducere, & quos rebelles atque protervos reperiet, compellere, maxime dictum Petrum antipapam & anticardinales, prout fuerit sibi possibile & videbitur opportunum. Pollicitus est omnia pontificia postulata conficere Robertus Rex ac fidem summa religione coluit; quamvis vires illi ad

V. De non ineundo cum schismaticis foedere.

Nec cum Petro e Luna & pseudo-card.

Ut vires exerceat pro Gallo & Petro e Luna a schismate abducendis.

VI. Robertus pontificis postulatis assentitur.

Mittit oratorum ad Bonif.

ad Ecclesie hostes expugnandos, ac sedandas schismatis tempestates, vel Imperii restituendum splendorem, defuerunt: mittitque Saralem episcopum Verdensem ad Bonifacium, qui in amplissimo Cardinalium coetu Reges publicae populorum salutis exitiales exauctorari, atque alios in eorum locum divinae providentiae munere ad publicam rem iuste administrandam afferendamque religionem posse subrogari pluribus exemplis demonstravit: tum sapientiam, clementiam, & iustitiam Roberti, quibus veluti tribus regis insignibus ornabatur commendavit panegyrica oratione (a), quam ex veteribus monumentis, quae descripta servabat antipapa, decerpimus.

(a) Ex. to. 15. de schism. p. 216.

Collocutio Conradi Saralis episcopi Verdensis facta pro Romanorum Rege coram antipapa.

Sancissime pater & domine (Ita schismatici) metuendissime, devotissimus sanctitatis vestrae filius princeps invictissimus dominus Robertus Romanorum Rex semper augustus ad pedes ejusdem sanctitatis vestrae, & suum quod est ipsius sanctitatis regnum sincerissima devotione commendat, offerens se & sua tam pura & cordiali benevolentia ad singula sanctitatis vestrae arbitria pariter & mandata. Et in primis pro jucundissimis novis sanctitati vestrae per nos ejus ambaxiatores humiliter & animo devoto insinuat ejus electionem canonice celebratam & factam per principes electores, ad quos de jure spectabat hujusmodi electio, unanimi concordia ab omni privato affectu, vitio, aut defectu, Altissimo assistente, feliciter consummatam: deinceps, ut tenetur vestro apostolico conspectui per nos & procuratores suos, sufficiente mandato fulcitos, suam exhibet personam, & pro ejus approbatione petitionem simplicem & instantem, pro qua inducenda occurrebat nobis illud sacrae Scripturae verbum: Eam constituit Regem, quem dominus Deus tuus elegerit. Deuter. xvii. sanctissime pater in divinis legimus historis, quod Rex regum & dominus dominantium Apoc. xix. in cuius ditione caetera sunt posita Esth. xlii. Cujus providentia gubernantur omnia. Rom. xi. quempiam Regem quandoque despectit, quempiam Regem, ne regnaret abiecit, quempiam Regem etiam ut regnaret elegit: quod enim quempiam Regem despectit, divina pandit historia. de Pharaone Rege Aegyptiorum, de quo Exod. iii. & sequentibus capitalis legitur, quod Dominus cor ejus induravit, quod fuit exigentibus demeritis gratiam sibi non donavit: & sic Rex Pharaon a Deo despectus incorrigibilis fuit juxta sententiam spiritus sapientiae sic dicentis: Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit, Eccles. iii. Sic etiam legimus, quod Dominus dominantium quempiam Regem quan-

Electio nis huc jura exponit.

Pontificia auctoritate confirmari expetit.

Exempla exauctoratorum Regum.

doque ne regnaret abiecit, sicut Saul uti Samuel propheta in verbo Domini dixit: Abiecit te Dominus ne sis Rex; scidit enim Dominus regnum Israel a te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te. I. Regum iii. & quia Samuel, ad quem Regem unctio tunc spectavit, de hoc turbatus fuit, dixit ei Dominus: Usquequo tu loqueris Saul? cum ego projecerim eum, ne regnet super Israel. I. Reg. xvi. Pater sanctissime sic etiam legimus in divinis historiis, quod Dominus dominantium quempiam Regem ut regnaret elegit, ut David filium Isai, historia est I. Reg. xvi. ubi Dominus dicit Samueli: Imple cornu tuum oleo, veni ut mittam te ad Isai Bellehemitem, providi enim in filiis ejus mihi Regem, quo sic electo dominus dixit; E-legi virum secundum cor meum.

Et suffe- storum in eorum lo- corum.

Sane pater sanctissime, sacri imperii electores & caeteri Alamannia inclyti principes absque ambiguo tenent pro constanti quod sanctitas vestra nullatenus velit pro Romano Rege quempiam manuteneri, consuetrare, ungere, aut Imperatorem coronare, quem dominus Deus, cuius est vicarius, despexerit aut abiecerit; sed illum duntaxat, quem ipse Rex regum & Dominus dominantium elegerit, cum non sit qui ejus voluntati resistere possit Esth. iii.

Robertus cum Davide com- paratus.

Quod Rex regum, & Dominus dominantium istum Regem Romanorum elegerit, videlicet, dominum Robertum olim comitem Palatinum Rheni & Bivarie ducem, serenissimum & invictissimum atque Christianissimum principem, certo ostendatur indicio, si eum contemplerur, ornatum Regum praecipuo Romanorum insignitum: & etenim Romanus Rex praeter caeteris Regibus & principibus debet esse omnium virtutum decore insignitus. Praecipuus, ut Scriptura docet, triplex est ejus ornatus, videlicet sapientia, iustitia, & clementia, ut sit in intellectu sapientia illustratus, in effectu iustitia regulatus, in affectu clementia decoratus. Primus itaque Regis Romanorum est ornatus, ut sit sapientia illustratus, cuius exemplum legimus de Rege Salomone, cui cum Dominus apparuisset per somnium dicens ei, Peto quod vis ut dent tibi; ipse Salomon non petiit dies multos atque divitias neque animas inimicorum; sed sapientiam duntaxat devoto desiderio legitur postulasse, quam Deus ei donavit affluenter cum divitiis & gloria magna historia est III. Reg. iii. de qua gloriatur in domino, dicens: Super salutem & omnem plenitudinem dilexi sapientiam, & proposui pro luce habere illam; venerunt mihi omnia bona pariter cum illa Sapient. ii. quocirca spiritus sapientiae caeteris Regibus & principibus legem statuit dicens: Si delectamini in sedibus & sceptris, o Reges populi, diligite iustitiam. Sapientia vi. nimirum quae ibidem legitur: Rex sapiens sta-

VII.

Sapientia pium Regum ornamentum.

Iustitiae commenda- tio.

Clementia fir- mantur Regum solia.

VIII. Policit Robertus a Bonif. imperia- lia insi- gnia.

bilimentum populi; quocirca Eccles. x. dicitur, quod Rex insipiens perdet populum suum. Secundus Regis Romanorum ornatus est, ut sit iustitia regulatus: Rex enim iustus erigit terram. Proverb. xi. Rex iustus omnem dissipat malitiam, quia cum Rex sedet in solio iustitiae dissipat omnem malum intuitu suo. Proverb. xx. Rex iustus dat pacem facundam, ut probat Casiodorus super illo verbo psalmi. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam; ita dicens: Iustitia Regis pax est populorum. Propterea cum totus orbis esset pax orbatus, sicut hodie est mundus omnique turbatus, propter hoc pacis praesidium flagitabat dicens: Rorate caeli de super & nubes pluant iustum, & iustitia oriatur simul. Isa. xx. Tertius Regis Romanorum ornatus est, ut sit clementia decoratus, quod sub eleganti parabola spiritus sapientiae sic indicat: Ausfer rubiginem de argento & egredietur vas purissimum; aufer impietatem de vultu Regis, & firmabit clementia thronum ejus. Proverb. xxix. Sed his tribus ornatus regalibus serenissimus princeps dominus Robertus Romanorum Rex semper Augustus, & praeter caeteris Regibus mundi & principibus ab Altissimo dominantium domino gloriosissime insignitus: sapientia quidem illustratus, quia ipse regnabit, Rex & sapiens erit. Jerem. xxiii. iustitia regulatus, quia orietur in diebus ejus, iustitia & abundantia pacis psal. lxx. clementia decoratus, quia totus imitator est sanctorum Regum Israel, qui semper clementes fuerunt III. Regum xix. Et ideo, pater sanctissime, certe videtis quem elegit Dominus, quod non sit et similis in toto populo I. Reg. xix ubi elicitur circa praesens negotium concertantia. Primo quidem electionis declaratur evidentia, cum dicitur: Certe videbitis. Secundo electi approbatur praesentia, quem elegit Dominus: Tertio electorum commendatur providentia; quia elegerunt talem, cui non est similis in omni populo. Et ideo, pater sanctissime, ut praemissum est, non constituit quem Dominus despexerit aut abiecerit, sed cum constituit Regem quem dominus Deus tuus elegerit, quod fuit verbum in principio propositum: in quo verbo contemplanur hunc serenissimum Robertum, ut pateternali assistentia roborandum; quia cum constituit, ut tribunali eminentia sublimandum Regem; ut divinali providentia confirmandum, quem dominus Deus tuus elegerit.

Et ideo, sanctissime pater, iuxta ambaxiatam nobis impostam devotissima supplicamus instantia, quatenus sanctitas vestra de benignitate solita hujus praclarissimi principis personam, cuius fama gloriosa per universum redeolet orbem; dignetur approbare, & ad Romanum imperium & consecrare, & ad Romanum imperium & Ann. Eccl. Tom. XXVII.

totius mundi monarchiam solemniter sacra- tis manibus vestris coronare, quia ipse absque retardatione negligenti proponit ad vestram sanctitatem personaliter accedere, schismaticos ad obedientiam vestram reducere, & hoc modo unionem Ecclesiae procurare, Romanam ecclesiam & ejus subditos magnifice defendere, tyrannos comprimere, & malos extirpare, pacem tranquillam pro viribus ordinare, & Romanum imperium item multifarie dissipatum quanto poterit excelsius reformare. Et ut ista votive possit perficere, intendit cum multo magnorum & multorum principum, comitum, & nobilium comitiva armorum potentia magnifica tam, celebriter suum facere introitum, ut in ipso veraciter cernatur adimpletum illud Ezechielis vaticinium: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ducta, plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri. Ezech. xxxi. etiam nos hujus clarissimi Regis ambaxiatores, nuncii, & procuratores pleno fulciti mandato parati sumus ejus nomine, & pro eo facere fidelitatis sincera jura- menta debita & consueta, & alia quae circa hoc factum & negotium fuerint quomodolibet opportuna. Et ut concludam, pater sanctissime, Dei Patris potentia, Filii sapientia, & Spiritus Sancti clementia, sent in corde vestro ad perficiendum tam feliciter & celeriter illud, pro quo instamus humiliter, ut Romana & universalis Ecclesia vestra sancta tanto tempore fetu & planctu anxiosa se sentiat laetanter consolatam. Amen.

Spondet Schismaticos ad gremium Eccl. ad- acturum.

Confirmavit Roberti electionem Bonifacius, cum antea septemviri ex arcano ad Wenceslaum exauctorandum & novum Regem Romanorum creandum apostolica auctoritate instructi fuissent; de quibus extant publica monumenta (a) in antipapae Avenionensis libris, qui non modo omnia quae Avenione fiebant, verum quae gerebantur Romae, ut invidiam crearet aemulo, accuratissime colligi & recondi ju- bebatur. Quae monumenta praetermissimus, eum eisdem penae conceptis verbis pontificio in edicto, quod ad novum Romanorum Regem transmisit Bonifacius, quando Rabanus episcopus Spirensis & Mathaeus canonicus oratores caesarei fidem ipsi solemniter iurejurando Roberti nomine obstrinxerunt, inferius afferendo (b) contentiant: atque in eo discrepant, ut in his dicat Bonifacius se consultum rogatumque a septemviris de exauctorando Wenceslao ob rei gravitatem respondisse, deliberatum cum Cardinalibus, ac septemviro interpretatos ipsum tacite Wenceslai dejectione assensisse; timebat siquidem, ut dixi, ne Bohemia & Hungaria ad antipapam deficerent, atque ideo mentem tegere coactus est ob temporis difficultates. Deinde vero, depresso Wen-

IX. Electio Roberti confirmata a Bonifacio. (a) To. 12. de schism. p. 247.

(b) A. C. 1403. n. 8.

(a) Bonif. 1.7. p. 181. X. Germania interitino bello im- plicata: (b) Aret. hist. Flor. 1.12. (c) S. An- ton. 3. p. 22. c. 3. §. 36. (d) Gobel. in cosmod. at. 6. c. 70.

(e) Id. ib. Theod. e Niem. 1.2. c. 14. Aretin. S. Anton. ubi sup. Coriis hist. Me- diol. par. 4. Cusp. in Robert. a Medio- lanea ducē propul- satus. (f) Gobel. sup. c. 70. Eius stu- diosi a Wencesl. petiti bel- lo. (g) E- mund. a- pud ebron. Belg. (h) Mon- str. vol. 1. c. 6.

cessao, aperte dixit (a) septemvros au- thoritate apostolica in Wenceslao ever- tendo deligendoque Roberto fultos fuisse. Agitata sunt hæc commentibus ultro citroque pontificiis cæsareisque oratori- bus ante Italicam expeditionem, quam Robertum ferius duxisse, quam ductu- rum fama tulerat, reſve poposcerat Leo- nardus Aretinus (b) & S. Antoninus (c) tradunt. Et quidem eam aggredi turbata Germania totum non erat, quam gravi bello fluctuasse hoc anno Gobe- linus (d) testatur, cum Henricus dux Lunenburgensis ejusque frater Bremensis archiepiscopus Friderici fratris necem ul- turi, de qua antea dictum est, una cum foederatis pluribus Saxonie proceribus & Lantravio Hassie totum non erat, quam gravi bello fluctuasse hoc anno Gobe- linus (d) testatur, cum Henricus dux Lunenburgensis ejusque frater Bremensis archiepiscopus Friderici fratris necem ul- turi, de qua antea dictum est, una cum foederatis pluribus Saxonie proceribus & Lantravio Hassie totum non erat, quam

Francos respuisse; additque Bavarum I- talicam expeditionem ad recuperanda im- perii jura conficere constituisse, ac præ- misisse copiarum partem, quæ cum a duce Mediolanensi propulsatæ essent, cœptis de- stitisse: Aurelianensem (i) autem ducem inita cum Wenceslao pactione ducatu Lu- cemburgensi potitum. De Roberti in Ger- maniam recessu proximo anno dicitur. Ipsum porro Robertum fuisse regis vir- tutibus ornatissimum, divini que Nominis timorem altius animo impressisse, ostendit Joannes Nider (k) insigni exemplo justit- iæ, quod in blasphemum hominem edi- dit, cum in cæteros plurium criminum reos clementiam explicuisset: Rem memoria dignam perpetua fecit meo tempore Rex Ro- manorum Robertus, qui antea comes fuerat Palatinus. Hic vir bonæ fuit conscientie, religiosus suam regulam servantibus gratio- sissimus, zelator justitiæ, & persecutor eo- rum, qui honori derogabant divino. Ele- ctus autem in Romanorum Regem civitates imperiales vifitare cepit in negotiis reipu- blicæ. Cum igitur civitatem intraret Spi- rensis cum comitatu non modico, multitu- doque proscriptorum & exulatorum a dicta civitate se caballo Regis approximarent, cui infedit, phaleras & apparatus retige- runt, & sic civitatem cum principe intraverunt: est enim consuetudo Germania, ut proscripti a civitatibus, sub spe obtinendæ gratiæ per preces intraveri principis se e- dem jungant intranti civitatem aliquam, & postmodum actoribus collectis principa- libus princeps causas proſcriptionum auditis solet pro eis intercedere si placet, vel flere, si libet. Consulatu igitur civitatis accerſito Rex omnium, qui sub sua tutela civi- tatem intraverant, causas demeritorum au- dire volebat primum. Varia igitur refere- bantur & diversorum crimina, & infra, homicidii, vulnerationis, discordiæ, & similiter. Tandem autem potiores civitatis & adjacentium partium amici intercesserunt pro quodam de Spira nato, qui una cum a- liis civitatem intraverat, vir non infimi generis, ut securus deinceps manere posset: volente autem religioso principe omnino cau- sam exultationis istius scire, dictum est, & ve-

(i) Id. ib. c. 5. De Ro- berti vir- tutibus. (k) Jo. Nid. for- mic. 1.4. c. 3.

Insigne in blas- phemum justitiæ exem- plum.

& vere quod in ludo quodam blasphemasset Deum, non semel, sed sepe. Tunc zelo di- vini honoris motus Rex subintulit. Rog- mina fundenda pro omnibus istis dem- pto: Alit, inquit, charissimi cives, in homines peccaverunt, supplex peto homi- nibus talibus parcere velitis, pro isto vero qui Deum blasphemavit, & in Crea- torem suum virus suæ iræ retorsit, nihil intercedo, & ita miser iste exul iterato fa- ctus est a loco nativo.

XI. (a) Bonif. 1.6. pag. 108. 110. 117. 123. 125. 127. 136. 137. Colum- nes conſiliati Bonifacio.

(a) erga Nicolaum & Joannem Colum- nas, quos jam ante Capitolina arce atque urbe propulſatos vidimus: Joannes enim, cum ad conciliandam sibi pontificiam gra- tiam accessisset, suo ac fraterno nomine præterita flagitia in Bonifacium a se com- missa damnavit, ac sacramento sponſon- dit, imponendis sibi a Pontifice pœnis do- loreque voluntario rite illa se expiatu- rum, futurumque sedî Apostolicæ obſe- quentem; dicta actaque in publicas tabu- las (b) hæc contenta verbis redacta fuere.

In primis quidem dictus Joannes de Co- lumna pro se & nomine procuratorio & mo- do confessus fuit & recognovit, se ipsum & dominum Nicolaum ejus germanum gra- viter errasse & deliquisse contra Romanam ecclesiam & contra dominum nostrum Papam, Romanum populum, & eos multipliciter of- fendisse & contra eosdem damnabiliter & detestabiliter rebellasse, & infra, & sup- sos ab eisdem domini nostri, & Ecclesiæ obedientia subtraxisse, & aliam urbem, nonnullas civitates, terras, & castra, & alia loca ipsius dicti domini Papæ, Roma- næ ecclesiæ, & Romani populi a dicta tem- pore dictæ rebellionis citra invasisse & invadisse, necnon libertatem Ecclesiæ vio- lasse, ecclesias & ecclesiasticas personas jura, bona, & jurisdictiones ipsorum gra- viter offensus, inimicos præfati domini nostri, ecclesiæ, Romani populi rebelles con- tra manſata & voluntatem ipsius domini nostri Papæ receptasse & tenuisse in terris & fortaliis ipsorum, quæ tenent, & eis que dedisse auxilium, consilium, vel favorem, contra dictum dominum nostrum, ecclesiam præfatum, & ejusdem ecclesiæ adhaerentium & subditorum suorum damnum & detrimen- tum, cavalcatas etiam per se & gentes eo- rum ad nonnullas terras, & territoria eo- rundem, & adhaerentium prædictorum fe- cisse, sententias & processus ipsius domini nostri Papæ & dictæ ecclesiæ temere con- tempsisse, ac multa alia & diversa crimina & delicta gravia & enormia commisisse & perpetrasse in animarum eorum grave pe- riculum, perniciosum exemplum, & multo- rum scandalum, & propter quæ in pœnis & sententias juris, & etiam multorum aposto- licorum processus, & specialiter felicis re- cordationis dominorum Joannis XXII. Bene- dicti XII. Clementis VI. Innocentii VI. sum-

Et factas hostiles excursio- nes.

Veniam polcent.

morum Pontificum, & præfati domini no- stri Papæ sine dubio inciderunt. De qui- bus omnibus, ad cor reversi, dolent, & ex eis dictus Joannes pro se & nomine pro- curatorio domini Nicolai sui germani præ- dicti & modo quibus supra, humiliter, re- verenter, & devote petit de prædictis omni- bus & singulis veniam, & ut pro modo cul- pæ eis infungatur pœnitentia salutaris, ac remissionem, absolutionem, liberationem, & reductionem ad gratiam & misericordiam præfati domini nostri Papæ, & habilita- tionem ad omnia, ad quæ habiles erant ante omnia supradicta, per eos vel eorum alterum commissa, & restitutionem in inte- grum, & repositionem in eo statu, in quo erant antequam prædicta vel eorum aliquod perpetrassent; jurans dictus Joannes pro se & procuratorio nomine & modo quibus su- pra, quod stabunt & parebunt mandatis præfati domini nostri Papæ & Romanae ec- clesiæ.

Quæ omnia præfatus dominus noster be- nigne ex sui solita clementia ipsi Joanni pro se & fratre suo gratioſe concessit, injun- gens pœnitentiam & remittens, absolvens, liberans, reducens ad gratiam, habilitans, in integrum restituens, & in pristino statu reponens, prout superius per ipsum Joannem pro se & fratre suo prædicto exitis sup- plicatum, &c. Adſciuntur redintegratæ pacis leges, tum subjicitur: Post publicatio- nem dictorum capitularum in eodem instan- ti, sine aliquo temporis intervallo non vi- dolo, vel metu, sed sponte, & ex certa scientia, & sua bona voluntate, nomine suo proprio & procuratorio, quo supra, cum maximis devotione & reverentia ad sancta Dei evangelia ambabus manibus tactis scripturis ad pedes præfati domini no- stri Papæ positus infraſcriptum præstitit jura- mentum. Concepta est sacramenti forma iisdem ferme verbis, quibus alias eam at- tulimus. Ita vero consignatæ sunt super- iores tabulæ. Anno * natiuitatis MCCCC. * indictione ix. die xvi. mensis januarii. E- gregium quoque clementiæ exemplum præbuit Bonifacius, dum Jacobellum Ga- jetanum Honorati olim Fundorum comi- tis, præcipui auctoris schismatis filium, læsæ majestatis reum, quamvis magna- eum clade, ut enarrat Summontius (c), affecisset, omninoque excindere, incitato in eundem Rege Ladislawo victore potuis- set, veniam flagitantem paterno ita ex- cepit (d) sicut, ut devoluta ob paternum crimen ad sicut pontificium, Sermonem, Bassiani, & Nimphæ castra irrevocabili dono illi tradiderit (e). Restituti quoque plures alii in pristinos gradus fue- re, cum Bonifacius tantum reatus delere, reos vero servare amantissimi patris instar peroptaret. At de his hæctenus nunc de antipapæ rebus est dicendum.

Spondent pontificis imperiis obsequen- tes futu- ros.

Sacra- mentum fidei nun- cupant.

* incarna- tionis.

Bonifacii clementia in Jaco- bellum Gajetan- eum clade, ut enarrat Summontius (c), affecisset, omninoque excindere, incitato in eundem Rege Ladislawo victore potuis- set, veniam flagitantem paterno ita ex- cepit (d) sicut, ut devoluta ob paternum crimen ad sicut pontificium, Sermonem, Bassiani, & Nimphæ castra irrevocabili dono illi tradiderit (e). Restituti quoque plures alii in pristinos gradus fue- re, cum Bonifacius tantum reatus delere, reos vero servare amantissimi patris instar peroptaret. At de his hæctenus nunc de antipapæ rebus est dicendum.

(d) Bonif. 1.6. p. 150.

(e) Ib. p. 143. & 248.

XII. cem

NOTE [1] A Ccurata itineris Roberti in Italiam narratio ex variis eorum temporum scriptoribus, tum ex ipsis Roberti epistolis, vulgatis a Martene Anecdor. to. I. col. 1634. &c. petenda est. Itineri se tradens die XXV. septembris Insbruck agebat, qua die ibidem signavit epistolam, seu belli denunciationem in Joannem Galeatium. Die XVI. octobris Tridentum pervenerat; unde epistolam signatam num. XLVI. ad pontificem direxit. Non diu post, videlicet die XXI. octo- bris, in agrum Brixianum intravit teste Sozomeno Historie Pistoriensis scriptore coævo. Ibi cum equitibus Joannis Galeatii male pugnatum, qua de causa ab archiepiscopo Colonie, & Leopoldo Austriae duce desertus Tridentum iterum repetit; quæ omnia ex fide ejusdem Sozomeni damus. Resumpto redeundi consilio Paduam intraſse se die XVIII. mensis novembris, datis die XXI. ejus- dem mensis literis, Robertus ipse Bonifacio pontifici significavit. Eo venerunt Florentinorum legati, a quibus cum rex pecunias pactas exigeret, negarentque illi se daturus, quod pactorum con- ditiones minime impleſset, iratus Robertus Venetias divertit. Venetorum interventu pax conci- liata, Florentinis florenis LXV. M. solventibus, bellumque in Galeatium spondente rege. Interim Paduæ a Germanis hyematum. Hæc omnia Sozomenus. MANSI

Dux Aurelianensis ab antipapa subornatus. Nicitur illi Gallos pseudo-cardd. concilia-re. (a) To. 2. de schism. p. 236. Ut Petrus e Luna nifus sit Avenionem evertere.

Avenionenses ab eo lacessiti concitarent in ipsum Gallos.

cem Aurelianensem, ut ejus clientelam contra pseudocardinales susciperet. Fascinatus itaque is princeps ambitione, agitare cepit de schismaticis Cardinalibus Petro e Luna conciliandis, ob idque oratores misit; qui cum causas alienate voluntatis ab pseudocardinalibus exquirerent, hoc responsum ab illis tulerunt: (a) Fuit, de Petro e Luna loquuntur anticardinales, in tantam malinconiam & iram concitus, quod quantum fuit sibi possibile, istam inclutam civitatem, Avenionem scilicet, fuit funditus conatus evertere, ac contra eam, dum adhuc tota esset inermis, & nos, Deo teste, nihil cogitavissimus de aliqua via facti; ipse viam guerra secessione & inhumane prius inccepit; occupando turres portualium, terrendo populum, noctis etiam tempore de culmine turrium jactabatur ignis sulphureus, quo possent domus cum inhabitantibus concremari: fecit pontem ad non modicam Regis & reipublice injuriam concremari: bombardae quotidie resonabant: ballistae, lapides funda contorti miseris istos & fidelissimos civis ad interitum deducebant, & haec omnia fiebant actu, & facta fuerant per plures dies antequam esset per nos de aliquo remedio cogitatum, unde fidelissimi cives hujus inclutae civitatis, videntes civitatem istam, nisi occurreretur insulibus, depopulari & destrui, ad nos tunc in Villanova degentes habuere recursum, suppliciter implorantes auxilium, & lacrymabiliter supplicantes, ut civitatem istam vellemus defendere; maxime quia famulatus erat, sicut postea apparuit per effectum, classem magnam gentibus armorum referant venire ad exterminium civitatis. Nos igitur pro nostra justa defensione & hujus civitatis conservatione intravimus civitatem, Christo teste, non ad offendendum nec faciendum guerram offensivam per viam facti, sed ad defendendum nos, ad obviandum, & resistendum, ne civitas ista, sociale pretiosum Ecclesiae, destrueretur, ita quod absit, quod a nobis quacumque guerra offensiva habuerit principium.

Perfecit postea Aurelianensis dux, ut Petro e Luna negatum antea a pseudocardinalibus suis jure obsequium fuerit restitutum; qua de re haec habent vetera instrumenta publica (b) tunc a schismaticis confecta: [1] Concordia fuit tractata & consummata inter dominum nostrum Papam & Cardinales Avenionenses post exitum palatii per dominum nostrum, & de illa fuit factum instrumentum inter caetera continens primo capitulum sequens. Primo, quod Papa mandet dari dominis Cardinalibus instrumentum & instrumenta in forma publica de his, quae alias concessit ad instantiam Regis Franciae nihil mutando seu innovando; cujus concessionis & instrumenti tenor incipit. In nomine Domini. Amen, &c. Concordiae vero formula his verbis est concepta.

Obligatio obiecta a domino nostro Papa dum erat obfessus in palatio apostolico Avenionensi. Anno a natiuitate Domini MCCCCI. indictione IX. & mensis martii die trigesimo, & infra, nuntii illustris principis domini Ludovici ducti Aurelianensis eidem domino nostro Papa exposuerunt verbo in effectu quod cum dudum, videlicet de anno a natiuitate Domini MCCCXCIX. indictione VII. die vero X. mensis aprilis pontificatus praefati domini nostri Papa anno quinto, ipse dominus noster Papa ad instantiam illustris principis domini Caroli Regis Francorum quadam capitula concessisse cum renuntiatione quarumcumque protestationum, si quae per ipsum facta forent, quae contra praedicta capitula vel contenta in eis possent in aliquo derogare, quorum capitulorum tenor talis est: Primo quod propter reverentiam Dei & salvationem gregis Christi Benedictus praedictus velit acceptare viam cessionis, & promittere quod intruso cedente, mortuo, vel ejecto, ipse renuntiabit papalui ad finem, quod eligatur tertius unicus verus pastor & vicarius Jesu Christi. Item quod ipse Benedictus teneatur promittere & promittat quod ipse directe vel indirecte quovis modo non faciet, nec

XIII.

(b) Ext. in cod. MS. Car. Barb. to. 2. de schism. p. 62.

Repetita sponso de abdicatione a Petro e Luna.

De aduando concilio.

XIV. Valeriana perfidi antip. promissa.

nec procurabit aliquod, per quod unio Ecclesiae valeat retardari, nec via cessionis quomodolibet impediri: & hoc etiam jurabunt persona, quae apud ipsum manebunt; quodque eidem Benedicto, si contrarium facere vellet, non consentient, nec eidem dabunt consilium aut favorem. Item similiter promittat, quod quoties expedierit; ipse ibit ad conventum seu congregationem, quae fiet pro unione sanctae matris Ecclesiae una cum illis, qui ad eundem ad conventum seu congregationem praedictos sunt vel erunt ordinati pro parte quae obediit felicis recordationis domino Clementi Papae VII. & eidem Benedicto: quorum capitulorum tenorem, prout superius est insertus, praedicti ambaxiatores sive nuntii in quadam cedula pappyrea praesentarunt, & ibidem legendam nobis notariis tradiderunt concludentes, quod cum nunc praefatus dominus Rex pro meliori prosecutione negotiorum Ecclesiae praedictorum capitulorum concessione indigeret; ipsum dominum nostrum Papam rogassent & rogaverunt tam ex parte ipsius domini Regis quam praefati domini Ludovici ducti Aurelianensis, quatenus pro bono & acceleratione unionis sanctae matris Ecclesiae vellet de praedictis capitulis & sua concessione cum renuntiatione quarumcumque protestationum, si quae per ipsum facta forent, quae contra praedicta capitula vel contenta in eis possent in aliquo derogare, mandare, confici, & eis tradi unum, duo, & plura publicum instrumentum vel publica instrumenta. Et infra: Et ideo notens, idest Benedictus, ut asseruit, ab illa deviare, eandem responsonem etiam nunc omnino & sub eadem forma faciebat & fecit, ut sequitur in haec verba.

Nos Benedictus, &c. confidentes primo & principaliter in Deo, cujus res agitur, quod Ecclesiam suam quam rexit in prosperis, in adversitate non deseret, sed inter fluctus sevientis specialis providentia gubernabit; deinde post Creatorem ad creaturas non revertens; quantum in homine licet confidere, etiam confidentes in praedicti sanctissimi Regis Francorum excellentia; quod a praclarissimis & Christianissimis progenitoribus exemplar impressum retineat protegendi Ecclesiam qui etiam in minoribus casibus se ad devotum exhibuit protectorem, quod in tam periculoso articulo, quantum ad se pertinet, eam non velit opprimere, nec permittet vire vel incidere in errorem, sed erga ipsam fidem suam & devotionem catholici principis & erga nos, & si indignum verum Christi vicarium in terris, humanitatem & magnificenciam tanto Regi convenientem ostendet, annueramus dictis capitulis prout etiam nunc in praesentia ipsorum ambaxiatorum & notariorum & restum infra scriptorum assensum annuimus, ipsaque capitula & omnia & singula contenta in eis

scienter, voluntarie, & spontane acceptamus, firmamus, & approbamus, & bona fide promittimus tenere, facere, complere, ac inviolabiliter observare, & etiam faciemus per nostros, qui nobiscum manebunt in palatio, eadem capitula ac omnia & singula in eisdem capitulis designata teneri, fieri, compleri, & firmiter observari; renuntiantes expresse quibuscumque protestationibus, si quae per nos factae fuerint, quae contra praemissa capitula vel contenta in eis possent in aliquo derogare, pro quorum omnium majori firmitate nos huic cedule propria manu subscribimus. Dum favet Aurelianensis princeps antipapae hosti Numinis, permittit divina ultio, ut saevus hostis nimirum dux Burgundiae gerere cum ipso inciperet inimicitias; de administratione enim regni cum eo disceptasse, memorat Juvén. Ursinus (a).

Indictum hoc anno a Franco Rege bellum Henrico Lanclastro Anglorum Regi, cum is, quamquam Isabellam Richardi caesi uxorem & Caroli filiam in Gallias dimississet, pactam tamen dotem non restituisset, narrat Montreletus (b); additque Henricum accipiti & cruento certamine Thomam Perusium & comitem Nortumbriae profligasse; tum in Wallenses, qui adversam factionem tuebantur, signa movisse: ad hos vero tuendos auxiliarem exercitum a Jacobo Borbono proximo anno adductum, ac ducem Aurelianensem provocasse (c) Anglum Regem ad certamen equestris centuriae, hunc autem respondisse parem Regi dignitate non esse ducem, neque hujusmodi pugnas nisi pro divino honore & bono Christianae reipublice conferendas.

Ceterum in Anglia: Post epiphaniam, inquit Walsinghamus (d), factum est parlamentum Londouis, in quo statutum fuit edictum de Lollardis, ut ubicumque deprehenderentur suam pravam doctrinam amplectentes caperentur, & diocesano episcopo traderentur; quod si perseveraverint pertinaciter opiniones suas defendere, degradarentur & jurisdictioni seculari committerentur: practicataque fuit haec lex in pseudopresbytero, qui apud Smithfield multis aspectantibus est combustus. Londinensis conventus acta recenser accuratissime ex veteribus monumentis in historia Wicleffiana Nicolaus Harpsfeldius (e), nimirum Wicleffitas instruxisse artes omnes & doctos, ut proposita ecclesiasticarum rapinarum illecebra Regem regnique proceres haereseos laqueo irretirent, edito scilicet libello supplici, in quo, ut alias Richardo regnante vidimus, exposuere redigendum ad paupertatem evangelicam clerum, illiusque opes partim proceribus, partim regio sineq addicendas, quibus aucta respublica ad maximum splendorem refloresceret.

(a) Juv. Urs. in Car. VI. hoc anno.

(b) Mon. Angl. vol. 1. c. 4.

(c) Ib. c. 7. Studiose Richardi factio oppressa.

Dux Aurelian. Henricum provocat ad certamen equestre.

XVI. Sapiens illi datum responsum.

(d) Vual. Angl. in Henr. VI. Sacerdos Wicleffita flammis exustus.

Wicleffitarum docti pro Rege & magnatibus subornandis.

(e) Harpsf. in hist. Wicleff. c. 17.

NOTE [1] Cardinales Benedicto XIII. rebelles hoc anno ad obsequium rediisse annalista hic scribit; redditaque fidei pacta ex MS. codice recitat. Verum haud ante multos annos Martene in to. II. Anecdotorum col. 1266. ex MS. cod. Gemmeticensi aliam dedit concordiae ejusdem formulam quae biennio post hanc ab annalista vulgata signatur, praefert enim annum MCCCCIII. indictionem XI. diem XXIX. mensis martii. Recitantur in illa pacta concordiae, quae ea ipsa die firmari dicitur, inter pontificem, cardinales, & Avenionenses. Nihil vero ibi de acceptanda a Benedicto via cessionis, quae in tabulis annalistae prima omnium pactationum occurrit. In istidem pariter Martenis tabulis ita de Benedicto agitur, ac si plenae libertati nondum redditus fuisset; postquam restitutus fuerit pristinae libertati. Posterior haec epocha restituta a Cardinalibus obedientiae utique retinenda est, cum hanc cardinalium cum pontifice conjunctionem proximae lequutus fuerit totius Galliae reditus ad obsequium pontificis; ut ex tomo V. Hist. Univ. Parisiens. discere licet. Rediisse vero Gallos ad Benedicti obsequium anno 1403. majore mense ex diplomate Caroli regis in eadem historia recitato compertum est. Forte igitur quae in annalibus recitantur literae signatae anno 1401. indictione IX. vel successu caruerunt, vel potius in notis chronice corruptae sunt ab amanuensi, qui in signandis annis Christi duas postremas numerales notas omisit, in indictione ordinem notarum invertit, ut pro XI. scripserit IX. MANSI

Unus, inquit, ex precipuis scopis, quo Violeffiani collimabant ille erat, ut possessiones omnes clero excuterent, atque in summa illum egestate constituerent, quo & libellus ille, de quo commemoravi, licet relictus, spectabat: sed regnantibus Henrico IV. atque V. callidum hoc & nefarium consilium apertius & violentius erupit, resque in ipso parlamento tractata est, rapinaque huic speciosus quidam regia & publica utilitatis fucus ad Reges, illustrioresque viros inescandos obtendebatur. Jactabant itaque temporales, ut appellant, Ecclesie possessiones, quas monastici viri & alii ex clero male & perditie, ut isti agebant, collocabant posse insignem & incredibilem Regi regnoque fructum adferre: posse ex his emolumentis xx. comites, CXX. equites ordinis homines, duo millia armigerorum, ut appellamus, ad reipublice defensionem atque tutelam fovendi: posse preterea centum pauperum hospitia edificari: preter xx. mille librarum annuos proventus, qui fisco accederent. Hoc certe fuit novum sub pietatis specie aucupium, quo Reges facile irretiendos existimabant. Tentata res est, ut dixi, sub Richardo, tentata sub Henrico IV. tentata & sub Henrico V. sed privatis illi compendiis Dei & Ecclesie honorem proposita sua pietate preterierunt. Obstruxit itaque aures blandis vocibus sirenum trahentium in exitium Henricus Rex: cumque haereticis sibi verbi divini populo exponendi auctoritatem arrogarent, atque impia deliramenta sacrorum oraculorum, quae ipsi pervertebant, fucis oblita docerent, in eodem conventu Henricus regia auctoritate eos coerceri iussit, qui sine episcoporum venia concionarentur, omnesque haereticorum coetus veniit. Amplissimo etiam edicto novatores, qui de Ecclesie auctoritate & sacramentis ad aures obganniebant, editisque libris evertere religionem, ac populos ad seditiones concitare moliebantur, flammaram incendio si pertinaciter tuerentur errorem, abolendos sanxit, ut narrat Harpsfeldius (a) sic inquiens.

Henricus pater, scilicet Henrici V. maximorum illorum comitiorum auctoritate constituit & sancivit, ne quisquam sine licentia episcopi [exceptis iis quos jus ecclesiasticum admittit] concionari audeat: ne quisquam ad prava & damnata dogmata discenda conventus aliquos hominum creet: ne quis autem hujusmodi docentibus praebeat: ne quis damnatos libros apud se retineat: ut qui obstinati in erroribus persistunt palam incendio ad terrorem & exemplum aliorum absumantur: quod tamen decretum ira accipi non debet, quasi nulla prius fuisset de haereticis comburendis per leges regni cautio atque provisio; in quo tamen errore quosdam versari video: nam & Albigenfes ignis prius supplicium subiere,

Quando sint damnati in Anglia flammis haereticis.

regnante Joanne, & rescriptum de haereticis comburendis tam antiquum est, atque ullum aliud rescriptum. Communi itaque & aliquo jure satis de hac re cautum est: sed non licebat sine rescripto regio, hanc prius poenam irrogare; jam per hanc sanctionem, semoto hujusmodi rescripto licet. Erit autem ni fallor, operae pretium causam, qua hanc Regi omnibusque regni ordinibus sanctionem quasi extorsit hoc loco subdicere, qua ex praefatione statuti abunde liquet; qua eo potissimum respicit, ut ostendat catholicam fidem super Christum fundatam, perque Apostolos atque Ecclesiam catholicam sufficienter atque abunde declaratam atque definitam fuisse integerrime, constantissime atque religiosissime ut in nulla magis natione a Regibus haereticis observatam; ecclesiamque Anglia ad summum Dei totiusque regni honorem amplissimis per eosdem possessionibus, amplissimis privilegiis, libertatibus, atque prerogativis qua haecenus facta recta atque inviolata permanere fuisse ornatam: fidem quoque catholicam haecenus factam, rectam, atque inviolatam permansisse. At nuper multos erupisse novorum & damnatorum dogmatum improbos sectatores, qui de sacramentis & de Ecclesie auctoritate pessime & perditissime sentirent; quique, spreto tam humana quam divina lege, concionandi ipsi sibi munus arroganter vendicarent, concionandoque improba & execranda dogmata proponerent, qua catholice fidei atque Ecclesie sanctionibus prorsus repugnarent; quique ad disseminanda eadem dogmata, illicitis conventibus & foedera inirent, sobolisque tenerent, libros conscriberent, & quoad pressent populum ad perniciosos motus seditionemque, magnaue dissidia, atque contentiones in regno excitarent, quotidieque alia horrenda piacula designarent ad extremam catholice fidei ruinam, ad divinae majestatis omniumque Ecclesie libertatum & prerogativarum imminutionem; imminere itaque ingens quoddam periculum non solum animabus populi, sed & alia, quaedam immensa pericula ne ocyus his tantis malis idonea cautione, legumque severitate occurratur. Haec & alia id genus in illis comitiis. Adeo autem Rex iste ad profigendam hanc haereticam luem accuratas cogitationes suscepit, ut episcopus ad suum in hac causa munus vigilanter & strenue obeundum, missis selectissimis ad ipsorum synodum ex sua nobilitate, secretoque consilio viris vehementer & solite excitatis, & eis in hac tam necessaria perfunctione, quoadmodo praerit. Vindicata est hac diligentia & severitate, qua proximis etiam annis in impios est adhibita, ab haereticis Anglia, innumeraeque propulsi calamitates, qua postea Bohemiam sub inerti Rege haereticos tolerante merferunt, de quibus dicitur postea: nunc ad orientales

Quae causa Henricum movet ad sanctionem ferendam in haereticos. Impii eorum conatus.

Episcopi regia potentia adversus haereticos.

les res narrationem convertimus. Apparavit hoc anno (a) navale bellum in Cyprum Bucicaldus a Gallo Rege Genuensium praeses creatus, ut Janum Eustinianum Regem, qui Famagustam Genuensium ditionis urbeur ingenti obsidione prefferat repelleret, regnoque etiam deturbaret: ac Janus viam Gallicam veritus, pacem aequis conditionibus postulavit, solutaque obsidione, sumptus bellicos refecit [1]. Convertit itaque Bucicaldus imperus in Saracenos; atque in Candelorio portu barbaricas naves incendit, ac loci principi pacem flagranti leges dedit. In Syriam convertus, Berytum vi expugnata diripuit, oramque maritimam devastavit. Direxit etiam vela in Alexandriam, ut eam imperu caperet; sed contrariis ventis propulatus est, ac tum clasticis epidemico morbo magna parte absumpti sunt: quomobrem redire coactus, cum Peloponnesum praeterveheretur, Carhus Xenus Venetus in mercatorum Venetorum, quibus damnum in Syriaca excursionem fecerat, injuriam ulcisceretur; instructis undecim triremibus e portu, cui Juncus nomen est, egressus, ejus classem invadit cruentoque, & accipiti praelio Hermolai Lombardi opportunum cum duabus triremibus supervenientis ac triremem cum bellatoribus infesto ictu subvertentis auxilio aditus, tres Bucicaldo naves abstulit, tres alias mari depressit: Bucicaldus vero in itinere triremem Venetam majoris alvei interceptit; cumque ex his initiis atrocioris belli periculum immineret, controversia communium amicorum, praecipue Florentinorum opera composita est. Traditur etiam in Veneto diario (b), Tamerlanem irrupisse hoc tempore in Syriam, tantumque terrorem populis injecisse, ut quocumque incederet, omnia in suam potestatem redigeret, ac Venetos mercatores ex ea Syriae clade mercibus etiam spoliatos. Ipsum quoque Turcia hoc anno signa victoriae intulisse, & Sebastiam (c) funditus everisse, Chalcondyles tradit, ac Bajazetes filium Orthogulem (d) necasse; tantam vero adhibuisse caecitiam, ut ad centum vigintimillia Sebastianorum ferro conciderit, ac pueros imbelles & feminas in unum congregavit.

Caroli Zemi cum Bucicaldo praelium navale.

Pax composita.

Tamerlanis irruptio in Syriam. (a) Diar. Venet. MS. mag. ebron. Belg. (c) Chalcond. de reb. Turc. l. 7. (d) Idem ibid.

NOTAE [1] E X MS. Veneto diario expeditio Genuensium in regem Cyprum in annalibus hoc anno narratur; sed a Georgio Stella, qui circa haec tempora annales gentilium suorum Genuensium scribebat, in annum sequentem refertur. Quae vero ex eodem diario adduntur de Turcis hoc anno Syriam invadentibus vera sunt, & ab aequalibus non paucis scriptoribus adstruuntur, qui & tradunt ea Turcarum invasione Damascum igne ferroque vastatum fuisse. Verum Damasci direptio, & everso nonnisi anno sequenti contigit, ut in nota ad annum 1402. 3. demonstratur. MANSI

gatos, immisso equitatu, eorum pedibus protriverit, quo immani spectaculo oculos suos pacere confueverat (c). His vero cladibus Turcos affici juste divina providentia passa est, ut fusi innoxii Christiani sanguinis ultionem ab iis repeteret, qua post Chalcondilem ex veteribus monumentis Bizarrus (f) fufius narrat, & Constantinopolim a Turcarum impressionibus assiduis liberatam tradit. Indicat haec Tamerlanis bella verbis obscurioribus Walsinghamus (g), additque Emmanuel Imperatorem Graecorum, qui in Anglia ad elicienda in Turcas auxilia versabatur, accepto nuntio Turcarum Regem suorum Asiaticorum cladibus revocatum solvisse Constantinopolis obsidionem, admodum recreatum. De inito vero Bajazetem inter & Tamerlanem praelio sequenti anno agemus. Rediit quoque animus Graecis, qui continuo a Bajazete cladibus atterebantur. Immiserat ille jam ante Jacupum Bassam quinquaginta millibus Barbarorum succinctum in Peloponnesum, totaque strages ediderat, ut Theodorus despoza porphyrogenitus Eimmanuelis Imperatoris frater, cum ex obsessa Constantinopoli nulla accersere auxilia posset, Spartam Rhodiis equitibus pretio vendiderit, ut eo relicta quam ditionem facillius tueretur, ac Spartiatae Latinorum virtute contra barbarorum impetus tuti essent. Meminit Jacobus Bolus (h) ex vetustis equitum religiosorum monumentis Raymundum Lestura Tolosanum priorem & Elliam Fosatum praepceptorem ad ineundam Spartae possessionem missos, atque hoc anno XXI. junii die, religiosi ordinis equestris in Peloponneso legatos creatos, instructosque summa auctoritate, ut cum Spartiatae equitum dominatum admittere abnueret, de variis arcibus peninsulae cum Petro & S. Superatio Achajae moderatore paciscerentur. Hic vero observandum, ut Spartiatae se Turcarum furori obicere maluerint (i), quam equitum Hierosolymitanorum imperium suscipere, unde iusta in eos Dei ultio perspicui possit: nam miseri repudiato Latinorum patrocinio ac dominatu, postea Turcica tyrannide sunt oppressi.

Turcarum strages ab eo editae. (c) Leuncl. Turc. l. 6.

(f) Biz. hist. rer. Perf. l. 9. Mag. chro. Belg. Chalcond. ibid. (g) Walsingham in hist. Angl.

Bajazetes a Constantinopoli obsidione divulsus. Turcarum in Peloponnesum excursio Rhodiis equitibus divendita.

(h) Bos. hist. equ. S. Jo. Hist. resol. l. 4.

(i) Phranzius l. 1. c. 20. Eorum imperium detrahit.

I. Cometa ingentium conuersionum praenotium.

(a) Theod. e Niem. l. 2. r. 29. (b) Walsin. in Henr. & alii. Affectuum Italiae imperium a Mediolanensi.

Annus a Christo nato secundus supra millesimum quadringentesimum indicatione decima maximis rerum conuersionibus insignis fuit, quas ingentem cometem hoc anno visum porrendisse vulgus existimavit. De eo haec Theodericus Nisemus (a): Anno decimotertio pontificatus Bonifacii circa tempus quadragesimale continuo per quadraginta dies serotenus apparuit grandis cometa, cujus caput versus Italiam & cauda protendebatur versus occidentem. De eodem comete etiam in Anglia viso Walsinghamus (b) aliique aliarum gentium auctores meminere. Subdit vero Theodericus Joannis Galeatii Vicecomitis ducis Mediolanensis, qui totius Italiae tyrannidem affectabat, ac Florentinos grauiori bello premebat, obitum consecutum. De ejus ihereritum consentiant ceteri scriptores, dejectumque e summo secundatum rerum culmine in tumulum, cum Alberto duce, deseris auxiliariibus Florentinorum copis Bononiam eripuisset Joanni Beatriolo, quem inimici aduersae factionis Bononiensis facto concursu sine victoris imperio peremerunt: deinde aduersus Florentinos exercitum promoturus esset: cujus aegritudo ac mors Florentinorum rebus in extremum discrimen adductis salutis fuit. Ceterum de Galeatii morte nuntiis acceptis Florentinos ipsos ex maximo metu recreatos describit Leonardus Aretinus (c), memoratque ut Galeatius aegritudine implicatus de redintegrandi pace egerit, quod pacatum principatum filiis relinqueret; verum ejus conatus praecipiti morte ad irritum recidisse; tum addit (d): Ex illius confestim morte tanta rerum conuersio secuta est, ut qui prius vix ullam salutis spem reliquam

habebant, hi maxime confiderent; qui autem se vicisse putabant, omnem spem amitterent resistendi; hisque verbis auctor historiae suae Florentinae finem imponit, quam S. Antoninus exscribere consuevit. Quae vero de Joannis Galeatii heredum reuera tyrannide ait, ex dicendis sequenti anno magis patebunt. [1]

Hoc anno David Roberti Regis Scotiae filius, cum in libidinum omni genere volutaretur, atque virgines, matronas, moniales per blanditias, perque apertam vim contaminaret, a patre Roberto fratris suo traditus, ut lasciuientem iuuenem coerceret, miserando mortis genere in vinculis periit (e): nam patris nepotis non emendandi, sed perdendi cupidus, ut solium regium tandem occuparet, fame illum enecare constituit: cujus fortis miseratae duae mulieres, cum illius famem leuare niterentur, a tyranno morte affectae sunt. Earum altera, ut ingeniosa misericordia est, clam frustula panis per angustum foramen imittebat in carcerem, altera expressum mammillis lac per canalem in moribundi adolescentis regii os fundebat, denique omni solatio destitutus iuuenis, cum foedissima quaeque absumpisset: digitos suos infeliciter arrosit; triste posteris praeterea, permittente Deo, lasciuiae documentum daturus, cum ob regiam potentiam laxatas in omne scelus liberae habenas putaret: de cuius mortis acceptis nunciis Rex pater dolore confectus extabuit. Mirum est Reges omnes; qui se schismatis laqueis temere irriterunt, infelices extitisse.

In Anglia Wicleffii haereticus, quae praesulum pio ardore ac diligentia extincta putabatur, iterum erupit; sed ita e latibulo edu-

II. Scotiae sceptri haereticis tristis mors.

(e) Bohet. l. 16. & Buchanan l. 10.

Enneci schismatizantium Regum exitus.

III. In Anglia recrudescit Wicleffii haereticus.

(a) Walsin. in Henr. 4. hoc an.

Sacramenta spreta ab haereticis. Coniugium ab haereticis virginum praefertur.

Blasphemia in Ecclesiam conuicia.

Et in Eu-charistiam.

Negata ab his baptismi, necessitas. Dies festos & ieiunia tollunt. Necebant purgatorium.

Sola fide iustificationem conferri censuerunt.

(b) Harpsfeld. in histor. Wicleff. c. 16. IV.

educta sunt colubri capita, ut eliderentur; infundique simplicibus solita ab impiis venena producta in lucem fuere, ut quisque ad ea cavenda communiretur; quorum errorum pars maxima a novatoribus praerediti seculi iterum ab inferis reuocata est. Enumerat eos subiectis verbis Walsinghamus (a):

Et tempore Lollardi docuerunt conclusiones execrabiles, in occulto tamen propter metum iudiciorum, quae sunt istae. Quod septem sacramenta non sunt nisi signa mortua, nec valent in forma, qua eis utitur Ecclesia. Item quod virginitas & presbyteratus non sunt status approbati a Deo; sed status coniugii optimus est & ordinatus a Deo: quapropter omnino virgines & presbyteri religiosi, si saluari desiderant, debent coniugari, vel esse in voluntate & proposito se coniugandi, alias sunt homicidae & destruant sanctum semen; unde consergetur secunda trinitas, & sic impediunt numerum salvandorum pariter & damnandorum. Item si vir & femina conuenerunt una voluntate nubendi, ipsa voluntas sufficiens est coniugium sine maiori obedientia Ecclesiae faciendi, & sic coniuncti plures, licet matrimonio, quam nos cognoscimus, prout dicunt. Item quod Ecclesia nihil est aliud quam synagoga satanae, & ideo nolunt adire illam ad honorandum Dominum, neque percipiendum sacramentum aliquod, & praecipue sacramentum altaris, quia, ut asserunt, non est nisi buccella panis mortui, & turris sine pinnaculo anticristi. Item si haberent puerum modo natum, non baptizaretur per manus presbyterorum apud Ecclesiam, quia puer iste est secunda trinitas non contaminata peccato, & peior esset, si deueniret in manus eorumdem. Item quod non habemus aliquem sanctificationem vel sanctum, sed nec diem dominicum; sed quilibet dies est eiusdem libertatis ad operandum, comedendum, & bibendum. Item quod non est purgatorium post hanc vitam, neque quod oportet agere maiorem poenitentiam pro ullo peccato quamquam viliissimo; sed tantum ut committentes illud deserant, & apud se poenitent; quia, ut dicunt, in fide stat quidquid est, sicut Maria Magdalena dixit Christo: Fides tua te saluum fecit. Ex his facile agnoscas, ex quibus Lutherani sua dogmata hausserint. Has conclusiones Ludovicus de Clifford miles, qui iam dudum Lollardis fauor extiterat, diu sub terminorum involucribus palliatas, sed iam denudatas archiepiscopo Cantuariensi patefecit, ut videlicet se ostenderet non ex pertinaci malitia, sed simplicitate cordis & ignorantia communicasse cum impiis: dedit etiam nomina Cantuariensi dictis dogmatizantium praedictos.

Eadem repetit Nicolaus Harpsfeldius (b) in historia Wicleffiana de haereticorum An. Eccl. Tom. XXVII.

rum arcanis dogmatibus a Cliffordio in luce collocatis, atque doctorum impiorum nominibus designatis: tum addit ex regeffis Thomae Arundelii archiepiscopi Cantuariensis, nonnullos ad dici dominice celebritatem abolendam sabbatumque instaurandum delapsos: qui quidem ex falso principio, quod omnia, quae non continentur in sacra Scriptura sint veluti haereticorum contemnenda, apud eos pro oraculo habito, falsam conclusionem elicuere, nimirum dominicam diem non celebrandam, cum illius loco in Scripturis sabbatum commenderetur; nec meretricios concubitus ut licitos laudare, perhorruere, ac Wicleffii doctrinam doctrinae Ecclesiae antecellere contenderunt: Multi ex Wicleffii discipulis ad Iudaicam plane perfidiam delapsi sunt: e quibus quidam Joannes Seignour affirmavit, debere nos observare sabbatum, ut Iudaeos olim veteri lege, & abstinere a carne porcinum. Haec & alia quaedam a nobis prius non commemorata prava, & detestanda dogmata multos passim corrumperet. Cuius propter Arundelii & aliorum quorundam episcoporum accuratorem diligentiam Wicleffii huius aegre se in Anglia in latebris occultare potuissent, frequentes Caletum quasi ad securiorem forsitan locum se contulere. Quo tamen loco diu consistere non potuere, quod quibusdam tibi Arundeliius amplissimam potestatem dederat, qui aduersus huiusmodi diligenter inquirerent, eosque aut ad catholicam fidem reuocarent, aut ut perfidos & obduratos ex Ecclesia abicerent. Fuit & Joannes Becket parochia ad Pedesvike Londini, qui asseruit nec Regi nec episcopo, qui peccato mortali impliciti essent, ulla ratione obediendum; asserbat licere coire cum muliere extra matrimonium atque nuptias, nec ullum in ea re peccatum subesse: asserbat doctrinam Wicleffianorum probatiorem atque praestantiorum esse, quam illa fuit hactenus, quae in catholica Ecclesia docebatur. Inter alios qui opera sua saepe Arundelii ab haeresi respicere, fuisse Joannes Paruejus, Joannes Eduardus, Ricardus Herbert cum aliis: igne autem, eo sedente, inter alios Londini absumpti sunt Guillelmus Sauurey presbyter, qui post abdicacionem haereticus in eandem relapsus est, & Joannes Badby. Capessivere flammam metu praecipitem ex Anglia fugam in Germaniam nonnulli Wicleffii tae, quorum etiam aliquos proximo anno detectos in Wandalia flammis injectos visuri fumus: alii in Bohemiam ad serena venenata zizania irrepserunt. Ad de his haec tenus nunc Turcicarum rerum conuersiones percurramus.

Hoc anno Christianorum orientalium sortem miseratus Deus, supplicium impetit de crudeli religionis nostrae persecutore Amorra five Amorrato Bajazete, concitato in

Traditiones respuunt.

Meretricios concubitus iustabatur licitos.

Districtae in eos leges.

Haereticus ad leditiones concitandus conuicta.

Wicleffii imperas ecclesiae doctrinae praetata. Presbyteri Wicleffianis traditi.

V.

NOTE [1] Eorum quae hic leguntur in annalibus chronologiam ita diligentius retexo ex Sozomeno horum temporum aequali historiae Pistoriensis scriptore; ex Jacobo de Del' Ayto qui per hos annos Estenses annales usque ad annum 1409. perductos digerebat, vulgatos rer. Italic. to. XVIII. Igitur cometes hoc anno videri ceptus non quidem martio; sed februario mense die XXIII. quamquam etiam martio mense perseveravit teste Del' Ayto, Eodem martio mense Rupertus de auxiliis sibi praestandis a Florentinis, & a Bonifatio pontifice desperans, rediit in Germaniam, ait Sozomenus. Tunc Galeatius invalescens Bononiam cepit, Joanne Beatriolo principe urbis, factione conjuratorum caso die XXIX. Junii. (Ayto). Ipse tandem Galeatius fato cessit die III. Septembris (Sozomenus, aliique). Haec chronologia gestorum quorum in annalibus mentio est. Ceterum reditus sui ex Italia in Germaniam causam hanc praetendit Rupertus in epistola ad civitates directa, legenda inter acta varia de Wincestlao, & Ruperto imperatoribus, apud Martene veter. monum. to. IV. col. 92. Aliqui nostrorum legatorum (ad pontificem) retulerunt, ipsam a nobis quosdam articulos pretendere, quos prius nunquam audiuimus, quique non solum ad nostram personam, sed & sanctam ecclesiam, sacrum imperium, universamque christianitatem concernunt. Quae de re statim nihil concludere absque nostrorum doctorum etc. consilio. Porro rerum, quas pontifex a Ruperto exigebat, gravissima habebatur illa, quam in folio legatis suis ad Principes electores ab eodem Ruperto tradito expressit: quod se deberet obligare non se velle procuranda sanctae ecclesiae unitati immiscere. Id vero pontifex exigendum forte censuit, quod suspicaretur, Rupertum, diu a Gallis tentatum, in eorum tandem sententiam concessurum; cogendo utrumque pontificem ut cederet dignitate. Vide quae differimus in nota ad A. 1400. 16. Solum vero, de quo hic, legas inter acta varia de Wincestlao, & Ruperto Imperator. Marten. veter. monum. to. IV. col. 74. MANSI

(a) *Gabel. in cosmod. et. 6. c. 77. Theod. e Niem. l. 2. c. 29. Uf. in Cav. VI. Calchond. hist. Turc. lib. 2. Monstr. vol. 1. c. 16. Naucler. gen. 47. & alii.* Bajazet. Constantinop. obsidionem coactus solvere. Profligatus a Tamerlano & captus. (b) *Theod. e Niem. l. 2. c. 29.*

quum Temire sive Tamerlane alias Tamerlano, Massagetarum, Persarum, & Aquilonarium Scytharum Rege, qui cum imperium Turcicum victrici exercitu, ut vidimus, post Sebastiae excidium pervasisset apud Ancyram in Phrygia cum hoste Bajazete, quem Constantinopolitanam obsidionem solvere coegerat, signa contulit. Quadringenta equitum, sexcenta pedum millia Tamerlanem numerasse sub signis tradunt (a); cui impar numero, sed non audacia erat Bajazetes, atque ideo cum filio Mose & praecipuis ducibus captus est. Describunt plures tum Graecum Latini auctores superiorem Turcarum cladem, ex quibus Theodoricum e Niem (b) hujus temporis scriptorem afferimus: Anno, inquit, decimatercio pontificatus Bonifacii, & intra, in aestate, his verbis consignatur tempus magnae saevaeque pugnae, quam nonnulli ad alia anteriora tempora male retulerunt, maxima bella inter Tamerlanum Tartarorum, & Bajazetem Turcorum ammirator sive Imperatoris commissa fuerunt, ubi fortis impedit in fortem, & tandem Bajazetes captus. Ob hanc Tartarorum in Turciam irruptionem plures Christiani, qui in Asia barbarica servitute premebantur, Peram, indeque Constantinopolim perfergere. Ipsam etiam Constantinopolim a proximo exitio liberatam, tradit auctor dum subdit: Creditur quod Deus misertus eorum, qui habitabant Constantinopoli & Peram in aliquibus terris propinquas, quas paulo ante Bajazetes per octo annos continue obsedit, & quasi jam cepit, sed audiens adventum dicti Tamerlani solvit eandem obsidionem, credens Tamerlano posse resistere manu for-

ti; sed secum pugnando defecit. Ubi dicitur plusquam quingenta millia hominum pugnantium simul diebus multis in bello cecidisse, ac unus filiorum dicti Bajazeti junior, ea tempestate devenit ad manus Imperatoris Graecorum, qui jam regit, & duo alii ejus filii. [1]

De caesorum numero retulere (c) alii in literas Tartarorum bis centena millia, Turcarum vero supra centum & quadraginta millia in eo praelio cecidisse; alii imminuentes numerum circiter centum, quadraginta millia utrimque caesa testati sunt. Pugnae ordinem describit Calchondyles (d); traditque Turcas initio tanto impetu in Tartaros incurrisse, ut Sachruchus Tamerlanis filius terga verterit: sed Bajazetem metuentem ne sui circumfundere- rentur a Tartaris, eos revocasse a persequendo hoste: ac tum Tartaros vehementiori impetu in Turcas illatos victoriam derulisse, fugientemque Bajazetem, comprehensum a Tartaris, cum equo siti aestuans in flumen ad potandum se conjecisset, neque ille habenas ob chiragrae dolores adducere posset, dissolutis enim parum viribus quadrupes cursum pari pernicitate urgere non potuit. Quamquam non desunt, qui in acie captum Bajazetem, ipsum tradant. Quor vero & quantis contumeliis affectus sit a Tamerlane, recenset idem Calchondyles, atque Tamerlanem ipsum illi vere objecisse, tandem Deum procacem ejus fastum fregisse, missisque accipitres & canes, ut velur venatorem illuderet, iussisque multo impositum circumduci per castra ad insolentum militum excipienda convicia. Addunt plures gravissimique auctores (e), demum

VI.
(c) *Bizar. histor. rer. Pers. l. 5.*

Pugnae ordo.
(d) *Calchond. l. 3.*

Bajazetis fastus detestus a Tamerl.

Ut fera includitur cavea.
(e) *Hilfar. Mus. l. 6. in Bejaz. l. 7. in Temire & alii.*

Tamerlanem illum inclusisse cavea ut feram, ac sub mensa cibos & ossa ut cani obicere consuevisse, & quoties in equum assiliret, dorsum calcasse Bajazetis.

Ceterum non indigne habitum a Tamerlane initio, referi Turcica historia (a): sed tum denique, cum superbum & crudelem animum aperuisset victori eadem passum, quae stulte minitabatur: Cum, inquit, Temur aliquando eum interrogaret, atque etiam libere dici peteret, si sua situm esset in potestate cum Temure pro suo agere libitu, quid de eo facere vellet, ferociter respondit, si Temur in potestatem ejus Bajazetis venisset, omnino se ferrea conclusum cavea hinc inde circumque bendum fuisse: quo Temur audito, mox e ferro cavam fabricari iussit instar sellae cancellis undique ferreis inclusa, per quos videri quavis ex parte poterat. In hac cavea duos inter equos vehabatur, quoties Temur eum suis ad iter motis castris se comparabat ante Temurem vehi solebat in ea cavea, quam diximus: & quoties inire confecto ex equis descendebat ante tentorium Temuris deponabatur. Et infra: Cum vir excelso spiritu & indolis esset generosissima, tantam calamitatem indignissimo ferebat animo, adeoque sibi ipsi mortem attulisse creditur, cum annis xv. regnasset. Mortis genus ita referunt, nimirum altero a captivitate anno, cum mortem sibi imprecaretur, nec ferre posset Imperatricem denudatis partibus obscenitatis pro-

(a) *Jo. Leon. ex ea p. 339.*

Inflata ejudem arrogantia.

Desperatus sibi caput illidit.

ceribus Tartaris pocillatrici instar famulari, clathris ferreis caput ictibus illisum perfragisse. Hic tristis saevissimi Christianae religionis hostis exitus, fuit: cumque e Graecia Turcae eici caeso tyranno potuissent, Christiani discordiis & schismate inter se discissi, idoneam amplissimamque occasionem amiserunt, quo factum est ut illata Turcae bestiae plaga non fuerit ad mortem, sed iterum ad devorandos plures ferocior revivisceret.

Hoc anno Bonifacius Papa, ut ex libro divisionum observat Felix Contelorius (b) adscripsit in Cardinalium numerum Antonium Cajetanum Romanum patriarcham Aquilejensem ac presbyterali titulo S. Ceciliae insignivit, Balthasarem Cossam archidiaconum Bononensem S. Eustachii diaconum creavit, quem indidit sibi Joannis XXIII. nomine pontificatum adversus Gregorium Papam XII. & Petrum e Luna antipapam corripientem, ac deinde exauthoratum in Constantiensis concilio postea videbimus. His addit Ciaccionius, Leonardum Cybo & Angelum Cybo Genuenses quos SS. Cosmae & Damiani, & S. Martini in Montibus diaconos Cardinales creatos refert, sine ullo auctore: Nec enim, inquit Contelorius, in bullis Pontificum aut libris sacri collegii ulla exeat memoria, nec in albo Cardinalium, si fuissent, praeteriri ab amanuensi potuissent [1].

Christiani delendi Turci imperii occasione non usi.

VII.
(b) *Contel. in c. lencb. Cardd. & Ciacc. in Bonif. 9. Creati hoc anno a Bonif. Cardd.*

Ab.

NOTAE [1] R Enunciatis hoc anno Cardinales Antonium Cajetanum, & Balthasarem Cossam, ultro admitto. Quos vero addit Ciaccionius Leonardum, & Angelum Cybo, neque anno isto neque omnino a Bonifacio adlectos fuisse inter Cardinales judico cum Contelorio apud annalistas hic. Etenim post Bonifacii obitum, qui anno 1494. contigit, inter Cardinales, qui ad successorem deligendum convenerunt, ambo hi viri non recensentur. Lege Cardinalium tunc superstitem nomina apud annalistas ad A. 1494. 10. Utrumque vero jam tunc obuisse aegre in animum inducerem. MANSI

NOTAE [1] Memorabilis pugnae Tamerlanum inter, & Bajazetem certum tempus definit Jaco- bus de Del Ayro in annalibus Eltenibus ad hunc annum, scribens: Die 24. augusti conferto praelio inter eos, Tamberlanus ipsum Bayseth cum universo exercitu suo debellavit cum strage & sanguine vix estimabili, trahens captivum miserabiliter, & ignominiose eundem Bayseth (non ergo in paludibus periit ut nonnulli scripserunt). Confictus iste Turcorum, prosequitur historicus, clare cognitus fuit divino judicio evenisse, nam Bayseth ante ceptam discordiam cum Tamberlano, se paraverat ad perveniendum Christianorum velle transire, terrestri atque navali exercitu, in- vasurus prima Constantinopolim, & se deinde longius & latius effulsurus. Dum fortius se accin- xerat ad executionem perniciosis propositi, subit jam dicta discordia ob cupiditatem regni, quod con- tigit in regionibus illis vacare (Immo potius ob occupatam a Tamerlano Sebaltem, quae Turci- ce ditionis urbs erat, Biblioth. Orient. pag. 882.) & quod Tamberlanus, & Bayset certatim oc- cupare conati sunt. Idem Tamberlanus dein totam occupavit Turciam. . . . transiit insuper Dama- scum, & urbem illam. . . . evertit &c. Postquam haec scripseram contigit ut legerem Venetorum Ducum res gestas a Marino Sanuto, vernaculo sermone descriptas, vulgataeque Rerum Italicarum tomo XXII, in quibus literae quaedam recitantur a Venetis quibusdam Constansinopoli agentibus scripta; in illis de victoria hac Tamerlani certiora dantur. Ex ea enim, quae die IV. septembris data est, discimus die XXVI. Julii pugnam coepisse, quae cum toto tri- duo duraverit; ut in alia epistola ibidem proditur; hinc die XXVIII. Julii victoriam a Tamer- lano relatum ejusdem secundae epistolae auctor recte natat. Caesorum numerus ibi nullus definitur. Bajazetus cum uxore, filia, ut in una ex iis epistolis legitur, Lazari, & filiis ejusdem Saraceni capti sunt. Verum ad filios quod attinet unum tantummodo in potestate victoris cecidisse in alia epistola relatum est.

Ceterum Bajazetus sinistro fortunae casui non diu superstit, ejus enim obitum cum Hegirae anno 805. idest Christi 1494. componit Hazi Halife Mustafam in chronologia historica ad annum usque Hegirae 1058. idest Christi 1648. perducta, quam ex Arabico Italice vertit Joannes Raynaldus Carli Justopolitanus, vulgavitque Venetiis anno 1697. MANSI

Confirmat Bonif. sententiam in Wencell. la-tam.

(a) Gobel. in Cosmodrom. at. 6. c. 70. Chronie. mag. Belg. (b) Theod. e Niem. 1.2. c. 14. & Chron. mag. Belg. Et Roberti election.

Gravissimi causis ad id ductus. (c) Bonif. 1.7. p. 181.

A Bstinere a vitiis, & Romani imperii curam gerere respuente Wencellao, Bonifacius anno humanæ salutis millesimo quadringentesimo tertio indictione undecima, latam in illum a principibus electoribus sententiam, de qua anno superiori diximus, ratam ac firmam justit esse, regnum vero Roberto Bavarie duci confirmavit, cujus rei gesta diem confirmat ad hunc annum Gobelinus (a); Bonifacius, inquit, Papa IX. tertio Kal. mensis octobris Wencellao Rege Bohemia repro-bato, Robertum Regem approbavit. Meminit de eodem Theodoricus e Niem (b), & solemnium Cardinalium consistorio, in quo perfecta res est, se interfuisse subje-ctis verbis testatur: Electionem de domino Roberto moderno Rege Romanorum per archiepiscopos Moguntinum, Coloniensem, & Treverensem electores imperii contra dictum dominum Wencellao Regem factam, me etiam tunc presente, in consistorio publico approbavit, promittens quod sibi favores apostolicos impendere vellet. Confirmatur hæc pontificiis ad Robertum Regem Romanorum datis literis (c), quibus Bonifacius deturbati imperio Wencellai, Robertique in ejus locum suffecti causas graviores, gestaque in consistorio adducit; ut nimirum ille rogatus sæpius ab Urbano VI. de ornanda in Italiam expeditione ad imperiale diadema pontificia manu accipiendum, ac Romanam ecclesiam ab im-proborum hominum conatibus vindicandam, tuendaque jura imperii, ac principes electores, ut ipsum ad id excitarent, sollicitasset; vitæque sancto Urbano, ipsemet Bonifacius cum Ecclesie splendorem obscurari ab impiis & decus imperii obsolescere doleret, iterum Wencellao per literas perque internuncios suos hortatus sit, ut arma caperet adversus Ecclesie hostes, atque imperiale diadema a vicario Christi sumeret: demum vero irruentibus in Italiam Gallis, ac rempublicam Genuensem occupantibus, eum urserit, ut expeditionem instrueret ad eos a progressibus arcendos; Wencellao vero nec Pontificis monitis, nec principum electorum adhortationibus, nec labantis imperii periculo, neque tristi Ecclesie statu moveri ad Italicam profectio-nem potuisset, jure itaque principes electores pontificia fultis auctoritate ignavum Regem Romani imperii gubernaculis dejecisse, iisque Robertum Bavarie ducem admovisse.

Charissimo in Christo filio Roberto in Regem Romanorum electo illustri salutem, &c. Pater immense maiestatis altissimus, clementis providentia cuncta disponens, ter-

rarum orbem disposuit sub distinctione regnorum, illaque consilium dirigi voluit & salubri regimine gubernari, ne humane creaturae statum, quam sui Creatoris imaginem & similitudinem reputavit, tempestuose fluctuationes mundi confunderent, vel ejus quietis dulcedinem impederent: quoniam, ut omnes sub juris & honestatis regula limitati vita pacifica viverent, & ab offensi alterutrum abstinere, ac naturali affectu Factorem suum cognoscerent, cogitum colerent, & suo reverenter imperio subjacerent. Demum vero Pater ipse ex alto prospiciens populum, quem ipse creaverat, damnationis sententiam incurrisse, Regem pacificum unigenitum filium suum dominum nostrum Jesum Christum misericorditer in mundum pro ipsius redemptione populi destinavit, qui carnem nostram mortalitatis indutus populum eundem ab aeterna cruciatus mortis eripuit, & suo Sanguine pretioso redemit. Nos igitur in hac terrestri patria gerentes, licet immeriti, vices ejus, levamus vigiliis more pastoris tantum corporeos quam mentales oculos, in circuitu visuri quid gregi nostro nobis commisso expediat, & quid operis impendi debeat circa ipsum, ut illius fulti presidio, cujus sunt terra cardines, cui cogitationes hominum preparantur, quique actus mortalium superat, & infirmos robore potenter accingit, partes officii salubriter & utiliter exponamus ad ea, quae fidelibus populis necessario expedire viderimus & noverimus profutura.

Sane dudum felicitis recordationis Urbanus Papa VI. immediatus prædecessor noster pro-vida meditatione considerans mundum postum, peccatis exigentibus, in maligno, & quod disponere Domino cui obediunt universa, Romana mater ecclesie super Reges & regna tanquam mater omnium & magistra supremum obtinet principatum, ut per ejus ministeriam regatur salubriter catholice fidei firmamentum, per diversos nuntios, atque literas repetitis vicibus, paternis & accuratis affectibus excitavit charissimum in Christo filium nostrum Wencellao tunc Romanorum & Bohemia Regem, ut pro defensione militantis Ecclesie ac honore & statu sacri imperii, prout ejus exigebat officium, ad suscipiendum imperiale diadema ad Italiae partes accederet, & videns eum ad hoc persciscendum nimis tevere desidia, ejusdem imperii electores tanquam ipsius imperii membra præcipua, sæpenumero inter-dum literis, nonnumquam vero nuntius specialibus instantissime requisivit, ut præfatum Wencellao ad descendendum præmissorum causa in Italiam opportunis modis atque remediis hortarentur ac instantiss & monitionibus debitis pulsarent.

Pontificium ea de re editum.

Ut imperia ad Deum finem ultimum sunt referenda.

Quanta sit in iis dirigendis auctoritas Pont.

III.

Wencell. ab Urb. evocatus ad imperiale diadema.

De.

IV.

Demum autem, eodem Urbano prædecessore nostro, sicuti Domino placuit, ab hac luce subtracto, nos Divina favente clementia ad apicem summi apostolatus assumpti, maximo animi fervore flagrantibus ad obvium audum jacturis & scandalis, quæ Romana ecclesie sponse nostræ & ipsi consequenter imperio cernebamur fugiter excorari, nonnumquam interposuimus tam per literas quam etiam per nuntios speciales paternis affectibus partes nostras, ut præfatum Wencellao ad hujusmodi descensum diversis modis, quos opportunos putavimus, nihil possibilitatis penitus omitendo quod expedire visum fuerit, inducere valeremus, & videntes adhortationes, inductions, & monitiones præfati prædecessoris nostri, nostrasque nihil omnino proficere, ne quid intentatum in tam gravi tamque ponderoso negotio providentia apostolica servituti omittet, venerabilibus fratribus & dilectis filiis nobilibus viris sacri imperii electoribus crebro scripsisse meminimus, ut attentis periculis, quæ ex tanta scordia Wencellai præfati Ecclesie atque imperio & Christianæ religioni jugiter ingrubabant, & signanter cum Gallici, quos semper animadvertimus ad usurpationem vel saltim divisionem Ecclesie & imperii totis studiis totisque conatibus inhiare, imperialem civitatem Genuensem in ipsius Italia faucibus postquam occupasset eundem Wencellao ad evadendum in Italiam more prædecessorum suorum, ut e manibus nostris imperiale diadema reciperet, & ad occurrendum ne prædicti Gallici pedem in eadem Italia firmioribus radicibus validarent, necnon Ecclesiam & imperium, ipsiusque terras & bona juxta sui status debitum defensaret, debitis modis & opportunis remediis & monitionibus excitarent. Tandem vero electores ipsi, videntes ulteriorem motum dicti Wencellai infinita secum dispendia trahere, & ac qua scilicet ad adhortationes, excitationes, invectives, & monitiones præfati prædecessoris nostri nostrasque, ac ipsorum etiam, prohi dolor! frustra fore, & aures ejusdem ad hæc rem tam sanctam, tam piam, tamque Christianitati utilem & necessariam penitus obduratas, ipsamque Wencellao ad regimem dicti imperii esse omnino inutilem, & propterea non solum statum universalis Ecclesie atque imperii, sed totius Christianæ religionis turbari; & ne bona præfati imperii desidia ipsius Wencellai tenderent irremediabiliter in collapsum, nobis per eorum propriam nuntiū significare curarunt, quod præfati Wencellai segnitie diligenter inspectas ex qua dictum mundo discrimina & innumera scandala pullulabant, & quod prædicta erant adeo per terrarum orbem notoria, quod non poterant aliqua tergiversatione celari, ipso amoto ad alterius electionem, qui hujusmodi discrimina &

Bonif. ad eundem monita, ut Ecclesiam tueretur.

Seriatim eundem sollicitarunt ut motas celleret.

Respecta eisdem ignavia & stultitia respublicæ exponere Pontifici.

scandalis potenter occurreret, procedere disposuerunt: & demum, cum ejus depositio ad nos dumtaxat spectaret, ad ipsius Wencellai depositionem seu amotionem a præfato regno Romanorum auctoritate nostra suffulti concorditer processerunt, & deinde charissimum filium nostrum tunc comitem ut eundem Palatinum Rheni Bavarie ducem, eorumque collectorem in Regem Romanorum, in futurum Imperatorem postmodum promovendum, concorditer elegerunt, tuque super hoc digesta meditatione præhabita ad ipsorum electorum & multorum aliorum instantiam hujusmodi electioni consensum tuum libere præbuvisti.

Postmodum vero per solennes ambaxiatores & nuntios tuos pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut hujusmodi depositionem sive amotionem Wencellai præfati & electionem de te factam, ut præferatur, & quæcumque inde sequuta auctoritate apostolica approbare, & personam tuam habilem & idoneam ad suscipiendam præfaram imperialis culminis dignitatem discernere & declarare de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur de omnibus præmissis & de hujusmodi depositione facta, necnon de concordia electione tua fide plenaria nobis facta, & de persona tua, quantum patebatur absentia, de tuis quoque moribus & conditionibus virtuosis ac sinceritate & devotione, quam te erga nos & eandem Ecclesiam gerere comprobatis, & aliis, quæ ad hujusmodi culminis apicem requiruntur, diligentius inquisito, & super iis omnibus cum præfatis fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus diligenti deliberatione præhabita, hujusmodi tuis supplicationibus inclinari, de ipsorum fratrum consilio ad laudem & gloriam omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti & beata & gloriose semper Virginis Mariæ, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac exaltationem & honorem dictæ Romanæ ecclesie, orthodoxæ fidei bonum, & promotionem sacri imperii, & prosperum statum mundi discrimina & periculis ex præmissa dicti Wencellai negligentia Ecclesie atque imperio verisimiliter eventuris attentè consideratione pensatis, depositionem præfati Wencellai & electionem de te factam & quæcumque inde secuta rata habentes & gratata, te in specialem nostrum & dictæ Ecclesie filium suscipimus, tibi nostros favores & gratiam concedentes, tuamque personam idoneam reputantes, te nominamus, pronunciamus, & in Regem Romanorum assumimus, tuam approbantes personam, teque sufficientem & habilem atque idoneum declarantes ad suscipiendum præfati imperialis culminis dignitatem, ac de-cernentes unktionem & consecrationem imperialem necnon ejusdem sacri imperii diadema per manus nostras tibi opportunis loco & tempore impendendum, suppletentes nihilominus omnem

Concessa est illis auctoritas eundem exarent, deinde ab iis electus est Robertus.

V. Missi oratores ad Bonif. ut sua gesta firmaret.

Roberti electio confirmata.

Decretum ei insignitum augustale.

omnem defectum, si quis aut ratione formæ, aut ratione personæ tuæ, aut personarum electorum, seu quavis alia ratione vel causa in præmissis vel aliquo præmissorum intervenerit quovis modo, ex certa scientia & apostolicæ plenitudine potestatis: præcipientes quoque omnibus fidelibus & vassallis imperii, cuiuscumque conditionis existant, etiam si regali vel pontificali dignitate præfulgeant, ut tibi sicut Regi Romanorum in Imperatorem promovendo pareant efficaciter & intendant. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ ratificationis, reputationis, nominationis, pronuntiationis, assumptionis, declarationis decreti, suppletionis, præcepti ac constitutionis infringere, &c. si quis autem, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Kal. octobris pontificatus nostri anno xiv.

Clientes imperii iusti Roberto obsequi.

VI.

(a) Chron. mag. Belg.

(b) Dubrav. hist. Bohem. l. 23.

Venceclai crudelitas.

(c) Id. ib. Cuspini in Wencecl.

A suis, inquit, captus est, qui in illam tam ex plebe quam nobilitate conspiraverant, eade recenti irritati qua pridie duos cives Pragenses & duos ex procerum ordine Grossum & Hroskam occidi gladio iussit. Captum igitur quod nulli unquam Regum ante contigit in carcerem publicum, in quem supplicio afficiendi passim coniciebantur, detulerunt; & menses ibi quatuor in fœtore & squallore miseris modis habuerunt. Exortatus deinde multis Regis sui precibus senatus Pragensis, ut loco illo ei tantisper egredi, dum illuviem & sordes balnei lavacro elueret, deducendam eum in servili habitu quatuor publicis custodibus ad balneum juxta Valtaviam in veteri Pragâ positum commiserunt. Et infra: Decedens refrigerandi causa extra hypocaustum conspicitur lemmunculum piscatorum cum remo in ripa vacuum, & mulierem interrogat an remigare tantum sciret, quantum remigio ad transiendum in alteram ripam opus esset? qua annuente, abdit se in lemmunculum ac repente ab oculis custodum elabatur, ventique per devia nudus cum nuda ad novam illam suam arcem, præfecto multum admirante domini sui fortunam. [1] Subditque illum pristino impudicitie luto se immeruisse, ac veluti feram dilapsam cavea, in eos, qui ipsum emendatum voluerant, atrocissime debaccharum, atque a scorto suo vilissimo mulceri tantum potuisse. At Aneas Sylvius, Dubravio discernere videtur (d), dum a duce Lusacia & marchione Moravia liberatum tradit. Addit Dubravius (e) illum fratris Sigismundi opera iterum captum, atque in turris Viennensis latebras detrusum, ut a nemine, quam a conscis inveniri posset, evasisse tamen piscatoris opera scribit: quippe divina providentia emendare illum tot adversis volebat, ut abjectis vitis regias virtutes testaretur: ac merito hæc ob crimina se perpetratum esse Wenceclaus ipse agnovit (f), regnoque admiranda forte restitutus est.

In publicum carcerem conjectus Venceclaus a Bohemis.

Mulierculæ opera evadit.

(d) An. Sil. hist. Bohem. c. 34.

(e) Dubrav. l. 23. & Cuspini in Wencecl.

Iterum regno exortus & inclusus. (f) Id. ib.

VII.

In latebras, inquit Dubravius, turris cuiusdam Viennensis ita abstrusus est, ut inveniri nisi a conscis non potuerit: nam Joannes frater Wenceclai & Procopius patruelis, cum ad vindicandum Regem in libertatem copias ille in Lusacia, hic in marchia Brandeburgensi comparassent, atque ambo

Arre clauditur.

Regnum sodacia recuperat.

VIII.

Rotores ad Roberto ad Bonifacium decreti. (a) Ext. formul. a. p. 17. l. 7. p. 183.

ambo Pragam venissent, captivo ibi non recepto, insisterent vestigiis Crumloviam tendentes: sed eis Henricus Rosenus cum valida armatorum manu occurrere non longe a Budaicio parabat, quod ubi compertum simulque certum habuerunt Regem apud Bohemos in custodia non retineri, progressu emissore retro cesserunt, ita Wenceclaus ab omnibus desertus esse videbatur, suo vero iudicio etiam inter desperatos numeratus. Erat senex quispiam piscator, qui pietate ductus frequenter miseris carcere inclusos cum sentaculo piscatorum a se captorum revolvebat. Hunc Wenceclaus propius ad fenestram admotum grandibus promissis oravit, si opera ejus carcerem frustratus fuerit: responderet illes, se nisi excussum intronitissit, ne una cum cibo instrumenta secum ferret, quorum præsidio captivi quaerant elabi: tibi quidem zona duntaxat ferrea opus est hac longitudine, atque utrumque piscatori indicat: Eam facile vel excussus celare poteris, si illa ad nudum corpus præinstructus fueris. Recipit ad se negotium piscator, & paulo post zonam affert. Tum Wenceclaus paratam illam naviculam habere jubet, qua Danubium traicit, illoque trajecto: Nullis, inquit, peccatis meis ego in hanc alteram, mi senex, armam incidit: sed iterum per oblatam mihi divitiis naviculari operam saltem me recuperasse video: dignus ergo & tu alter navita qui dignum a me opera pretium accipias: sed in loco tuto ad quem ut me deducas opus factu est. Ac ne diutius, qui sum, hæreas, Rex ego Bohemiarum sum: ceterum per viam tuam me socium esse assumilabo, & tu ne me aliter nomines aut honorificis caveto. In via porro hæc fuerat expressus, Sigismundam rebus Hungaricis impeditum nondum in Bohemiam ad capeffendum regnum venisse, Pragâ autem, alteram arcem a nobilitate, alteram qua Vicegradensis dicitur a Pragensibus teneri, eique Lenium quemdam propositum esse. In hanc Wenceclaus mendici propemodum habitum cum piscatore suo se insinuat, oclusaque manu sua porta, ac persona detecta, exclamavit: qui regius est, ad auxilium Regi suo ferendum accurrat. Plures quam viginti præsto fuerunt, inestaque præfecto catenis vinculum illum Regi tradiderunt. Administratum ab eo male regnum, infectumque Wicleffica atque Hussitica hæresis dicitur inferius: nunc ad Robertum a quo digressa est, redeat narratio.

Firmato pontificia auctoritate ejus solito, regii oratores, nimirum Rabanus Spirrensis episcopus & Matthæus eques Cracovienfis cæsareo nomine in pontificia verba juravit (a), ac spondere Robertum ipsum, si Romanum se conferret, vires pro Ecclesiæ gloria amplificanda, augendaque Pontificis dignitate impensurum, neque Bonifacium ad pontificios Ann. Eccl. Tom. XXVII.

apices ponendos aperta vi occultave adacturum; ditionis vero ecclesiasticæ jura ab hostibus occupata restitutum.

Forma juramenti præstiti per ambaxiatores Regis Romanorum nomine ipsius.

Tibi sanctissimo in Christo patri, & domino domino Bonifacio sacrosanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ Papæ IX. serenissimus princeps dominus Robertus Romanorum Rex & devotus filius vestrae sanctitatis per nos Rabanum Dei & Apostolicæ sedis gratia episcopum Spirensis, ac Mattheum de Cracovia in sacra pagina professorem, ipsius Regis procuratores & nuntios, ad pedes vestrae sanctitatis per eundem dominum Regem specialiter destinatos, & nos Rabanum episcopum & Mattheum prædicti procuratores & nuntii ipsius ad hoc speciale & sufficiens mandatum ab ipso domino Rege habentes, nomine ipsius domini Regis promittimus & juramus in animam ipsius domini Regis per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & per hoc lignum, vincticæ crucis, & per has reliquias sanctorum, quod si, permittente Domino, præfatus serenissimus princeps Romam venerit, sanctam Romanam ecclesiam & te rebborem ipsius exaltabit secundum suum posse, ut vitam nunquam aut membra, neque ipsum honorem quem habes, sua voluntate aut suo consilio, aut suo consensu, aut sua exhortatione perdas, & in Roma nullum placitum aut ordinationem faciet de omnibus, quæ ad te pertinent, aut ad Romanos sine tuo consilio, & quidquid de terra S. Petri ad suam potestatem pervenerit, tibi reddet, & cuicumque regnum Italicum commiserit, illum jurare faciet, ut adiutor tui sit ad defendendum terram S. Petri secundum suum posse: & sic Deus ipsum adjuvet & hac sanctæ Dei evangelia. Significavit Germanis Bonifacius (b), quæ sanxisset de Wenceclao exauctorato, ac de novo suscepto Rege, cui etiam superioris & inferioris Germaniæ decumas attribuit (c) in sumptus conficiendæ Italicæ expeditionis: sed cum jam exigi cœpissent, rem intermissam, repugnantibus nonnullis archiepiscopis, Gobelinus (d) refert, traditque (e) Germaniam intestino artisse bello hoc anno, cum Lantgravius Hassiæ & Henricus Luneburgensis dux Moguntinam provinciam magnis cladibus attriverint, ob quas diffensiones ac decumas non solutas Roberti expeditio videtur retardata.

Solemni ritu fidem obtringuunt.

Sacramenti formula.

Bonif. German. Rob. parere jubet.

(b) Bonif. l. 7. p. 184.

(c) Ead. p. Intestina bella in Germ.

(d) Gobelinus. in bello hoc anno, cum Lantgravius Hassiæ & Henricus Luneburgensis dux Moguntinam provinciam magnis cladibus attriverint, ob quas diffensiones ac decumas non solutas Roberti expeditio videtur retardata.

(e) Id. in eod. cap. ad an. 1303.

At licet Robertus promissam opem ob Germaniæ impacatas res porrigere Pontifici non potuerit, non tamen occasionem repetendarum bello ecclesiasticarum urbium, quas Joannes Galeatus Vicecomes suæ tyrannidi subjecerat, Bonifacius abire passus est: mortuo enim, ut diximus tyranno, cum Florentinis ejus hostibus

NOTÆ [1] Si ea, quam Wenceclaus passus est a fratre Sigismundo, in carcerem Viennensem detrusio, posterior fuit ea injuria quam tulit a Bohemis, apud annalitam hic loco non suo relatam in annalibus suspicor. Qui enim per hæc tempora in Germania agebat F. Hermannus Cornerus ord. S. Dominici in chronico ad A. 1402. scribit: Cometa magnus apparuit in Occidente tempore Quadragesimæ (nempe martio mense anni superioris) & duravit per mensem & amplius, qui tandem disparuit dum Wenceclaus rex Bohemorum secundario (nam priorem capturam a Bohemis factam idem pariter historicus non silet, sed cum anno 1394. illum componit, additque libertati redditum fuisse a Joanne duce Gorliz) a fratre suo Sigismundo rege Ungariæ caperetur. Quem captum in Viennam urbem deduxit: sed tandem fuga elapsus in Bohemiam rediit. Anno igitur præcedenti Wenceclaus a fratre Sigismundo captus carcerem sustinuit. MANST

(a) Lib. 7. p. 117. (b) Bonif. 1.6. pag. 118. 119. 123. (c) Ib. p. 122. (d) Ib. p. 162. (e) Ib. p. 102. Baltassar Coffa creatus legat. (f) S. Anton. 3. p. 22. 63. S. 42. (g) Eod. cap.

Ejusdem vacordia in contumacibus Pontificibus.

(b) Lib. 3. p. 102.

Pontificis auctoritatis conditor Christus.

bus armorum societatem inivit (a) oppugnatis Terracina (b), Interamina (c), ac Nuceria (d) ad comparanda in bellicos sumptus necessaria auti subsidia, ac Balthasarem S. Eustachii diaconum Cardinalem legatum creavit (e) in pontificio exercitu, quod factum commendat S. Antoninus (f), ac perstringit Joannem Galeatium Vicecomitem, qui ita principatum testamentum diviserat, ut Gabrielli notho Pifas, Philippo Mariae Papiam, Veronam, Vicentiam, Joanni Mariae majori natu Mediolanensem ducatum, urbemque ecclesiasticæ ditionis Bononiam, Petrosium, & Assisium relinqueret, arguitque non injusticiæ modo, verum summæ imprudentiæ, cum latere ipsum non posset, non diu filium raptis poterit (g): Numquid vir, inquit, ad cætera egregius ac prudens ita rerum ignarus erat, & ita fortuna fidens favoribus, ut quæ per vim, fraudem, dolumve de alienis ceperat, permansura diutius penes filios existimaret? cum nullam violentum perpetuum, quin immo gaudium hypocritæ teste Job, idest tyranni ad insar puncti, & ut de reliquis taceatur, Pontifices omnes Romanos ita parvi faciebat aut ignavos insulsoque putabat, ut quæ summo jure ad Ecclesiam pertinerent a tyrannis possideri paterentur, & patrimonium B. Petri tanto tempore possessum, tantaque impensa sapienter ab Imperatoribus tyrannisque recuperatum auferri sibi per ignaviam æquo animo ferrent? Describit eandem justissimi belli causas Bonifacius in literis, quibus Balthasari Coffæ Cardinali legato Bononiæ ad imperium Romanæ ecclesiæ revocandæ provinciam dedit (h).

Dilecto filio Balthasari S. Eustachii diacono Cardinali Apostolica sedis legato salutem.

Pater futuri seculi princeps pacis sui pretiosi aspersione sanguinis humanum genus, quod per lapsum & culpam primi parentis prævaricatoris damna salutis æterna insipientiose incurrerat, operatus in medio terræ salutem tandem a suis discipulis discessurus & ad Patris dedituram ascensus in celum, pacem dedit & pacem reliquit eiisdem, ex ipso donationis & donantis tempore & recipientium qualitate patenter insinuans fore pretiosissimum donum pacis, utpote in ejus ortu pronuntiatum ab angelis & in ipso ad Patrem regressa ab eo honorum omnium largitore suis charissimis adoptionis filiis, dum designarentur ipsius presentia corporali, quasi pro hereditario censu relicta: hoc est enim donum, per quod ipse, cujus est factus locus in pace, indissolubili fœderis conjugimur unione: hoc quippe donum ipse Rex pacificus & humanæ salutis amator, cujus sunt dona perfecta volens suis subditis vicarie operatiōis ministerio conservare, ut ipse mundi

cursum hujus pacifice suo dirigeretur ordine, regimen sub districtione disponens, ipsius primatum militantis Ecclesiæ supergentes & regna constituit, in cujus eminenti specula positus ejusdem pacifici Regis vicarius commissas sibi vices implere satagens, & in domo Domini speculatoris officium prospectans, undique & more pervigilis pastoris singula pro data sibi possibilitate contemplant, quæ ad pacem & exaltationem catholicæ fidei, prosperum ecclesiarum statum, commodum ecclesiasticæ libertatis, bonorum augmentum, repressionem infidelium, & iniquorum ac rebellium & obstinatorum proterviam conservandam fore noscuntur promoveri, scandalis & discordiis obviat; & inter cunctos Christianos pacis & charitatis servare suggerit unionem, & præsertim ut grex dominicus sue cura commissus in semitis dirigatur justitiæ, ut in errorum devium non labatur, & quæ perierant recuperari valeant. Veluti etiam istis temporibus, peccatis exigentibus, dudum peculiaris & dilecta filia civitas nostra Bononiensis intestinis agitata discordiis a gremio sanctæ matris Ecclesiæ atque nostro quorundam perverborum impellente nequitiâ, quamvis, ut certi reddimur, dolenter se retrahens cum legum ac bonarum artium inter Italicas urbes mater consueverit reputari, jugum quod anxio corde referimus miserande subjerit, prout subit presentia. Inter, servitutis cum ejus comitatu, fortia, territorio, pertinentiis, & districtu ac locis plerisque, quæ per commune dictæ civitatis hæcenus sunt detenta, & quæcumque a via deperdita vel oberrantia recuperanda, & redacenda, ac pæce ipsi procuranda fidelibus indefessent studia impendimus & labores; & attendentes quod licet ubilibet pro Christianis vigiles mente sanas, personaliter tamen pro nostro exequendo desiderio impossibilitate repugnante nature, adesse non valeamus ubique, cogitare tamen cogimur ut viros electos ex millibus fide constantes, ornatos virtutibus, sermone potentes & opere, & in lege Domini eruditos in partem sollicitudinis assumamus, ut ipse vices nostras suppletibus sperata Christianis fidelibus pacis & unitatis commoda proventiant, & formata charitatis vinculo illibata constant.

Levantes igitur in circuita oculos nostræ mentis ad personam tuam, in cujus desiderio geritur pacificare discordantes, recuperare deperdita, & errantes in viam redire veritatis, nostræ deliberationis convergentes intuitum in te, de tuarum donis virtutum in Altissimo confidentes, ac in universa nostri Salvatoris pietate sperantes nos, de fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium de liberatione, spiritus requievit. Considerantes itaque quod te charissimum dator almissus donis suis præveniens, tibi ea dedit, ac sapientiam & linguam cruditam,

Bononia ob intestinas discordias a Mediolanen. occupata.

Balthasaris Coffæ elogium.

ut scias quando debeas proferre sermonem, personam tuam scientiæ magnitudine, industria claritate, & maturitate consilii decoravit, plenissimam quoque de tuis claris meritis & tua persona generosi sanguinis puritate ingentem fiduciam obtinentes, quamvis apud sedem Apostolicam ex tui eminentia consilii valde necessarius habearis, nosque & dicti fratres nostri tanti viri presentia propter urgentes necessitates inviti careamus, tamen propter evidentem necessitatem recuperationis ac reductionis ad nostram & præfatæ ecclesiæ fidelitatem, devotionem, & obedientiam civitatis nostræ Bononiensis, ejusque comitatus, territorii, fortia, & districtus, ac universitatum & singularium personarum & habitatorum ipsorum & cujuslibet eorundem, & omnium aliarum civitatum, terrarum, castrorum, locorum, fortalitorum, territoriorum, & districtuum in provincia nostra & exarchatu Ravennate illisque partibus existentium, ad nos & ipsam Ecclesiam spectantium: per quascumque universitates aut singulares personas, cujuscumque dignitatis, status, gradus, conditionis, aut præminentia ecclesiastica vel mundana existere, etiam si pontificali dignitate fulgerent, occupatas & detentas, & quæ durante legatione quomodolibet occuparentur in partibus ipsis, & maxime infra limites tuæ legationis, ab aliquibus in futurum ac propter conditiones illarum & circumadjacentium partium, quibus speramus per tuam circumspeditionem providam illo, qui in sublimibus suis & terræ finibus pacem parat circa reformationem pacis, justitiæ cultum, charitatis vinculum, & reductionis ad ipsius ecclesiæ Romanæ obedientiam, fidelitatem, ac devotionem præmissorum & aliorum oberrantium quoruncumque, & ut existat eorum omnibus in præmissis salubriter consuli, & utiliter subueniri.

Amplissimis in scriptur mandatis.

Ut fortem mittamus ad fortia, tuisque robustis humeris grandia opera imponamus, tanquam pacis angelum, reformatorem pacis & unitatis, fidei propagatorem, & futuram virtutum, ac recuperatorem maxime civitatis, comitatus, territorii, fortia, & districtus Bononiensis & omnium aliorum, ut supra præfertur, occupatorum, & quæ occupantur in posterum, ad civitatem, exarchatum, & provinciam Ravennatem, civitates Ferrariensem & Ariminensem, & partes illas ad nos & præfatam ecclesiam pertinentes presentialiter Ann. Eccl. Tom. XXXVII.

destinamus; tibi in eisdem civitatibus, provinciis, exarchatu, & partibus hujusmodi plenæ legationis officium apostolicæ potestatis plenitudine, quam non ab homine sed a Deo recepimus usque ad prædictæ sedis beneplacitum, committendo, ut in illis evellas, destruas, dissipas, & disperdas, edifies & plantes, deformata reformes, indirecta dirigas, aspera in vias planas convertas, corrigenda corrigas, deperdita restaures, ac in eis reddas populum acceptabilem in domino & bonorum operum sectatorem, & alias statuas, & prout gratiæ celestis infuso, tuæque tibi providentiæ ministrabit inter ecclesiasticas & mundanas personas, Reges, duces, principes, marchiones, comites, barones, nobiles, communitates, universitates, & populos & alios universos & singulos discordes & dissidentes, donum pacis reformare, & concordas in fraternæ dilectionis fœdere studeas conservare, errantes ad rectitudinis callem reducere, & ea quæ perierant, tuo humero ad ovile dominicum reportare, & qui callidi hostis seducti versutiis, ad agnitionem veræ fidei, sine qua non est salus nec ullus Deo placere potest, ad ineximabile lumen Christi satagas reconare, & agere ac tractare quæcumque ad cultum divinum & exaltationem catholicæ fidei, dictæ sedis honorem, recuperationem ac reductionem civitatis, comitatus, territorii, fortia ac districtus Bononiensis, & aliorum superius comprehensorum, ad fidelitatem, devotionem, & obedientiam hujusmodi, observantiam censuræ, & redintegrationem libertatis ecclesiasticæ, relevationem ecclesiarum & locorum ecclesiasticorum, & pauperum defensionem, & exterminium reproborum, salutem animarum, tranquillitatem corporum, ac robur, statum prosperum provinciæ, exarchatus, civitatum, & partium prædictarum quomodolibet pertinebunt, contra dictos quoque rebelles quoslibet per excommunicationis, suspensionis, & interdicti, amotionis, privationis, & depositionis sententias, & alias auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam, appellationem, postposita compescendi, & infra, plenam & liberam concedimus harum serie facultatem, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum, xv. Kal. februarii pontificatus nostri anno XIV.

Progressum ad Bononiæ moenia legatum apostolicum edito levi certamine facile a populo receptum, & tradit Sigonius (4). [1] Pari etiam incubuit studio ad Perunum

Bononiæ am ad ecclesiasticum imperium revocare iustus.

Legatus Bononiæ receptus.

(a) Sig. 1. 3. de episcop. Bononiens.

NOTÆ [1] Qui exitus fuerit expeditionis Legati apostolici in Bononiam ex S. Antonino, cujus verba inferius §. 12. recitat annalista, melius quam ex Sigonio discere potuit. Bononia enim potius fuit legatus non quidem post leve quoddam certamen a populo admittus, sed eam urbem habuit cessione Vicecomitis, quocum pax hoc ipso anno die XXV. augusti composita, ea conditione ut Bononia pontifici dederetur. Expeditionis hujus historiam diligentissime describit Jacobus de Del' Ayto in annalibus Estensis, quem lector consulat. MANSI

sum, Assisium, atque diocesis Nucerinæ loca ex hostium rapacibus manibus vindicanda; utque cives ad depellendum eius cervicibus Mediolanensis tyranni servitutis jugum concitaret; ni parerent ipsos anathemate percussendos, pœnifque gravissimis afficiendos pronuntiavit (a).

(a) Lib. 6. p. 105.

Data imperia ut recuperando Perusio incumberet.

Ad futuram rei memoriam. Attendentes dudum ad nostram fuisse notitiam fidedigna relatione deductum, quod tunc filia prædilecta universitas civitatis nostræ Perusinae ad suggestionem nefariam quorundam perverforum hominum tam de civitate ipsa, quam de aliis locis, jugum lugende servitutis subire debebat; quadque ii, execrabili cupiditate & ambitione varia damnabiliter obsecrati, auro patriam vendere non veriti, & absque nostra licentia vel mandato, cum nobis & ecclesiæ ipsa civitas cum comitatu, territorio, & districtu fuerit & existat etiam in temporalibus immediato subiecta, in suum superiorem & dominum, quamvis de facto quondam Joannem Galeaz, ducem Mediolanensem, tunc in humanis agentem, recipere & habere id permaxime procurantem; nos ex paterno charitatis affectu, quo ad salutem & conservationem præfatæ civitatis nostræ existabatur ab intimis, per plures nostros nuntios dictæ civitatis magnatibus destitutas, & maximo per dilectum filium magistrum Antonium de Montecatino & quondam Laudam de Mariconibus tunc in humanis ducem vitam, paternalibus monitis & exhortationibus requiri fecimus & moneri, ut a talibus tractantibus præcaverent, ne talia possent contingere quovis modo, cum nostræ intentionis existeret, prout erat, communitatem & singularem personas dictæ civitatis ejusque comitatus, territorii, & districtus in pacis conservare, dulcedine; ac apostolicis gratiis tamquam prædilectos filios confortare; ac per nostras varias & diversas literas eis directas & exhibitas similia monita & exhortamina fecimus: inter cætera subjungentes, quod si talibus non desisterent, nostri erat propositi eos persequi, ac pro nostris & præfatæ ecclesiæ rebellibus facere modis omnibus pertractari, & ex tunc civitatem ipsam Perusinam, ac civitatem Assisinatam, ac bastitam, terras, & castra Spelli, Gualdi Nucerinæ, castri Plebis, Cannarii, Spoletana, Assisinate & Clusina diocesum, & alia ad nos & præfatam ecclesiam pleno jure spectantia, quæ per ipsos tenebantur indebite occupata, auctoritate apostolica, ex certa scientia eorundem literarum tenore ecclesiastico suppositimus interdicto, mandantes id ab omnibus inviolabiliter observari tandiu, quoad ad nostram & præfatæ ecclesiæ fidelitatem ac obedientiam plenarie redissent, prout in ipsis literis plenius continetur.

Assisium & plures alie arces a Galcatio fuerant occupate.

Cum autem, sicut facti evidentia demon-

stravit ac demonstrat, plus nefanda perverforum suggestio, cupiditas & ambitio detestanda, quam paternalis affectio nostra valuerit, sicque ex seditione ipsorum abominabile jugum tyrannica præcivitatis præfata communitas subjerit ac subeat de præfenti, contra nos & præfatam ecclesiam eorum matrem, dominam, & magistram se rebellaverint, ipsaque civitates, terras, & castra præfata occupaverint, & indebite detineant occupata, & plures capitales contra civitates, terras, castra, & loca nobis & præfatæ ecclesiæ immediate subiecta, necnon arma & insignia nostra de frontispiciis & palatiis nostris & præfatæ ecclesiæ in dicta civitate in nostrum & prædilectæ ecclesiæ vilipendium & contemptum ignominiose deleri, ac ordinamenta, quin verius detrimenta contra ecclesiasticam libertatem & obedientiam debitam nobis & eidem ecclesiæ, subrahendo impositiones ac onera varia ac indebita ecclesiasticis personis, rebus, & bonis, ac capi & carcerari clericos ac hujusmodi onera exigi contra canonicas sanctiones ac hostilia plurima varia & diversa excessus crimina & delicta, conjurationes, & ligas fecerint & fuerint perpetrata, quæ nec possumus nec intendimus aut debemus ulterius conniventibus oculis pertransire; & attendentes, quod impunitas scelerum fideles exanimat & armat terribiliter audaciam contra bonos ac volentes hujusmodi detestabiles excessus, prout ex debito pastoralis tenemur officii, ac obstinatam illorum perfidiam tam spiritualibus, quam temporalibus pœnis condigna animadversione corrigere, dilectum filium nobilem virum Joannem Thomacellum comitem Saræ & generalem capitaneum gentium nostrarum & præfatæ ecclesiæ armatarum ad recuperandum civitates, comitatus, territoria, & districtus Perusinum & Assisinatam, & alias terras, bastitam, terras, castra & loca prædilecta, & ad nostram & præfatæ ecclesiæ fidelitatem & obedientiam omnibus vis & modis, prout poterit, dante Domino, reducendum, in virtute Altissimi, de cujus omnipotentia summa confidimus, jam pridem duximus destinandum. Et quoniam invalescente præfatorum sceleratorum suggestione nefaria tam Perusina & Assisinate civitatum, quam terrarum Bastia, castrorum & locorum hujusmodi, universitates, ac singulares eorundem personarum animo persistent in rebellionem damnabiliter indurato, querentes ac habentes contra nos, statum, & honorem nostrum & præfatæ ecclesiæ, armorum & alia diversa præsidia, maxime natorum dicti quondam Joannis Galeatii ducis & aliorum adhaerentium ipsorum, in nostrum ac præfatæ ecclesiæ & subditorum gravissimum detrimentum ac ipsorum periculum animarum, hostilia quolibet damnabiliter committendo; dignum

Ecclesiastica libertas oppressa.

Jo. Thomacellus immensus ad recuperanda jura pontificia.

ar-

Sententia in Perusinos, Assisinate & alios perduelles lata.

arbitramur & debitum, ut ratione tam nefandorum scelerum ultionis severitas amplius per spiritualis potentiam gladii in ipsos extendatur, ac propter enormitatem culparum poenarum modus exuberet.

Nos igitur, iis & nonnullis aliis causis rationabilibus animum nostrum ad hæc momentibus ad correctionem universitatum ac singularium personarum civitatum Perusinae & Assisinate, earumque comitatum, territoriarum, districtuum, bastitæ, insula, terrarum Spelli, Gualdi, Nucerinæ, castri Plebis, Cannarii & aliorum castrorum & locorum prædictorum eorumque adhaerentium, fautorum, complicum, & sequacium viriliter & fortius attendentes, ex certa scientia, ac de plenitudine apostolica potestatis tenore præsentium decernimus & declaramus singularem personam civitatum Perusinae & Assisinate, ac Bastita, necnon terrarum Spelli, Gualdi, Nucerinæ, castri Plebis, Cannarii, & aliorum castrorum & locorum prædictorum, eorumque comitatum, territoriarum, & districtuum, ac etiam adhaerentium, complicum, & sequacium præfatorum propter præmissa fuisse & esse conspiratores & rebelles contra nos & præfatam ecclesiam, ac reos criminis læsæ majestatis, ac excommunicatos & anathematizatos harum serie, ac etiam declaramus eas incidisse in pœnas ac sententias in talia perpetrantes iam a jure quam ab homine promulgatas & inflictas, ac propter hujusmodi occupationes civitatum, terrarum, castrorum, & locorum prædictorum eas in pœnas & sententias contentas in processibus felicis recordationis Joannis Papæ XXII. ac Clementis VI. Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, qui eos vim perpetuæ constitutionis habere voluerunt, damnabiliter incurrisse, ac extitisse & esse eis sententialiter irrevocatas; per quos processus & singuli occupatores, invasores, & detentores marchie Anconitanæ, ducatus Spoletani, patrimonii B. Petri in Tuscia, Romandiola, Campaniæ provinciarum, civitatis Perusinae ac terrarum specialis commissionis & Arnulphorum, civitatum, terrarum, vel locorum nostrorum, seu alicujus eorum, etiam si imperiali, regali, aut pontificali, vel quavis alia ecclesiastica vel mundana dignitate fulgerent; necnon occupatoribus, invasoribus, detentoribus eorundem dantes auxilium, consilium, vel favorem excommunicationis sententia innodantur, ac privantur omnibus dignitatibus, honoribus, privilegiis, indulgentiis, gratiis, immunitatibus realibus & personalibus, per eandem vel alias Ecclesias seu Romanum imperium Reges vel principes concessis eisdem: quibus omnibus occupatores & alios supradictos & ipsorum quemlibet, etiam si privamus harum serie, ac inhabilitamus ad ea & quecumque alia in posterum, quomodolibet obtinenda.

Et ut hujusmodi persona juxta eorum demerita pœnis gravioribus affligantur, quousque revertantur & vivant scientia, auctoritate, ac potestate prædictis civitatem Perusinam & Assisinatam ac bastitam, terras prædictas Spelli, Cannarii, Gualdi, & castri Plebis & alia, terras, castra, & loca quæ per ipsos seu eorum aut natorum dicti quondam Joannis Galeaz ducis nomine in provinciis nostris prædictis vel earum aliqua vel alibi quomodolibet detinentur, ad nos & præfatam ecclesiam quovis modo spectantia, habentes ea nomina & diacesis eorundem hic alias pro sufficienter expressis, fuisse & esse supposita ac de novo supponimus ecclesiastico interdicto, mandantes interdictum hujusmodi a dilectis filiis universo clero, civitatibus, terrarum, castrorum, & locorum præfatorum, ac ordinibus etiam mendicantium quibuscumque, exemptis & non exemptis in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis excommunicationis, privationis, & suspensionis, quas auctoritate, scientia, & potestate præfatis ex nunc contra contemptores mandati hujusmodi profecerimus in his scriptis, & a quibus nisi a Romano Pontifice, præterquam in moris articulo, a quoquam absolvi nequeant tandiu & inviolabiliter observari, & a divinorum cultu cessari præterquam quousque nostram & præfatæ ecclesiæ fidelitatem, devotionem, & obedientiam plenam universitates & singulares personæ præfatæ redierint, & satisfactionem perfecerint competentem, &c. Datum Romæ apud S. Petrum v. Kal. februarii pontificatus nostri anno xiv.

Loca ecclesiastica a filiis Galeatii tenta facta cris interdicta.

XI. Pandulfus Malatesta Florentinus vexat.

(a) Ib. p. 117.

Conjunctis censurarum religioni armorum vim Pontifex, convertitque studia, ut hostis duces ab illius obsequio divelleret, inter quos Pandulphum Malatestam, pluribus nominibus Romanæ ecclesiæ obstrictum, qui sub ducis Mediolanensis signis stipendia merebatur, atque Senensis agro in Florentinum hostili furore excurrerebat, admonuit (a), ut Philippus Mariæ Vicecomitis partes desereret; ni pareret, collatis omnibus pontificia beneficentia bonis exuendum edixit, etque alias graves pœnas est minatus, tum etiam significavit, se foedus iniisse cum Florentinis, quos ab Ecclesiæ cliente injuria aliqua affici nefas esset.

Dilecto filio nobili viro Pandulfo militi de Malatestis in nostra civitate Faventina pro nobis & Romana ecclesia in temporalibus vicariis salutem, &c.

Meminimus nobilitatem tuam per nostras literas, & sicut fidedigna relatione conperimus, pro parte dilecti filii nobilis viri Caroli domicelli de Malatestis in nostra Ariminensi civitate pro nobis & Romana ecclesia in temporalibus vicariis germanique tui, fuisse cum instantia requisitum, ut ex quo nati quondam ducis Mediolan-

uen-

nenfis, nostras & presata ecclesie nimirum Romanæ, civitates, terras, castra & loca ad nos & Romanam ecclesiam spectantia per eorum quondam progenitorem damnaviliter occupata, & per ipsos deserta restituerent contemnebant, ac non volentibus paternalibus nostris monitis ac requisitionibus toties repetitis, tibi que cognitis sed incassum tendentibus, ab eorum presidis ex debito fidelitatis, quo nobis & eidem ecclesie exas obnoxii cum omnibus tuis gentibus deberes ex toto recedere & ad propria remeare, cum nostre intentionis existeret, prout existit, contra ipsos & quoslibet fautores eorum pro recuperatione civitatum, terrarum, castrorum, & locorum hujusmodi, adausis undecumque viribus, nostram & devotorum potentiam excitare; hujusque rei causa cum dilectis filiis communi, & populo Florentino sub certis capitulis tibi per eundem Carolum patefactis, ex tunc ligam & confederationem providimus in Salvatoris nomine celebrare.

Fœdus in- nitum a Pontif. cum Florentinis adversus Mediol.

Et quia requisitionem & monitionem nostras de quo mirari & dolere compellimur ab intimis adimplere minime curavisti, prout nec curas; quinimmo contra ipsos Florentinos eorumque subditos, quos ut nos ipsos nostrosque filios protegere stringimur, hostilibus congressionibus ad instantiam natorum presati ducis & gubernatorum eorum acerbissimas infestationes infers assidue cum tuis & aliis gentibus de Senensium territoris undecumque, prout ex repetitis querelis accepimus eorandem; eandem nobilitatem iterato duximus requirendam, eidem nihilominus literarum serie per apostolicam scripta districte precipiendo mandantes, quatenus sub pœna excommunicationis, necnon privationis vicariatuum ac privilegiorum, gratiarum, indulgentiarum, feudaliarum, & aliorum honorum quorumlibet a presata vel aliis ecclesiis seu Romano imperio, Regibus, principibus, universitatibus, aut aliis personis singularibus quibuscumque habitenus concessorum, & inhabilitationis ad illa & qualibet alia in posterum obtinenda, ac etiam depositionis a militari & alia dignitate quacumque, tenearis & debeas, omnimodum remota, a favore & offensis hujusmodi omnino recedere ac desistere cum effectu, sublatis excusationibus quibuscumque; alias licet genitoris quondam tui memoria germanorumque tuorum fidelibus studiis recensitis, ad hac trahamur invitati, si contrarium attentare presumpseris, quod non remur, hujusmodi pœnis & censuris eo ipso te noveris irretitum; & nihilominus, prout ex debito pastoralis tenemur officii, contra te ad altarum pœnarum, contra talia perpetrantes a sacris canonibus, & per processum apostolicos in distarum infestationem debitam proculdubio mediante justitia procedemus, ut ceteris

Data Malateste imperia.

talis pœna transeat in exemplum, & discant fideles & subditi eandem ecclesiam suam dominam & magistram non immerito revereri. Datum Romæ apud S. Petrum kal. junii pontificatus nostri anno XIV. Navavit Apostolicæ sedi Carolus Malatesta Pandulfi frater in recuperanda ecclesiastica ditione utilem operam. Gerendæ vero rei occasionem præbuit Mediolanensium dissensio, qui fessi Jo. Mariæ Vicecomitis & ministrorum tyrannide, coivere ad arma, motusque ingentes, immutata publicarum rerum administratione concitarunt. Exinde magnæ in aliis urbibus conversiones secutæ, cum ad excutiendum jugum audaciam Cardinalis legati auctoritas iis præberet; tum vero animate ad pristinam recuperandam libertatem ecclesiasticæ urbes Bononia, Perusium, & Assisium in jus ditionemque Romanæ ecclesiæ sponte concesserunt, de quibus hæc S. Antoninus (a) accurate narrat.

Vulgata civium Mediolanensium discordia, Ugolinus ex familia nobili Cavalcaboum, mōta seditione, Cremonæ dominum occupat, ducis magistratu urbe pulso; Laudenses rejecta extra urbem Gibellinorum, que ante ceteros suppeditabat factione, & ipsi sibi tyrannum creant Joannem Visiolum eorum civem. Hos secuti Brixienfes, Bergomenses, & Placentini a duce desciverunt, consili omnes auxilio legati apostolici, scilicet Balthasaris Coscia vel Cassæ diaconi Cardinalis, ad partes Langobardiæ a Papa destinati cum magnis copiis suis, & Florentinorum & Caroli Malatestæ ducis belli, qui & ad defectionem exhortati sunt, & rebellibus auxilia pollicentur, Brixiam primo Franciscus junior Prætorum domini filius dederunt se, præter arcem cepit, per quam paulo post introissi equites illum urbe ejecerunt. Erant omnia ducis in occasum interitumque tententia; cum domi civium seditiones, foris rebelliones, & urbium essent defectiones, cum Mantuæ dominus unus ex ducis consiliariis, Carolus Malatesta ejus affinis cum presato legato Pontificis, infesto oratore Florentino, qui Joannes Castellanus erat, ducis nomine sedus interunt de Bononia, Perusio, ac ceteris ecclesiæ urbibus & oppidis restituendis, si finibus ducis cum exercitu excederet. De Florentinis, deque Tuscia rebus nulla est habita mentio; quod cum grave illis videretur neque id jure fœderis factum quererentur, omnis hujusmodi res, que ad Tusciam spectaret, ad Pontificis decretum rejecta est. Inter legatum ac ducem pace publicata, Bononienses ut potius ab ipsis, quam a duce urbis Pontifici dederetur, armis sumptis adversus ducis milites acris certamine evicerunt, ut abeuntibus illis, urbem legato traderent. Perusini quoque certo de non recipiendis exulibus pacto fœdere, & ipsi fratri Pontificis domino Jacobello urbem restituere. Re.

Mediolanenses mutuis dissensionibus impliciti. (a) S. Anton. 3. p. tit. 22. c. 3. §. 39. Corus historiæ Mediol. par. 4.

XII. Plures Urbis urbes a Jo. Maria deficiunt.

Res præclare gerere a Cardin. legato.

Ecclesiasticæ urbes dimissæ a Mediol.

Inter legatum & ducem vulgata pax. Bononia & Perusium Bonif. se subiciunt.

Redeuntes ad officium Perusinos blando sinu excepit Bonifacius, & censuris, quibus illaqueati fuerant, ac pœnis exolvit (a). Dilectis filiis prioribus ac camerariis artium, necnon universitatibus ac singularibus personis civitatis nostre Perusina, ejusque comitatus, territorii, & districtus, ad nos & Romanam ecclesiam spectantium, &c. Cum vos singulares personæ civitatis, comitatus, territorii, & districtus Perusini, dudum vos ab obedientia & subiectione, ac fidelitate Romanæ ecclesiæ ac nostris temere subtraxeritis, & dictæ ecclesiæ nobisque rebelles fueritis, submittere (quodvis de facto) vos, civitatem, comitatum, territorium, & districtum prædictum, quondam Joanni Galeatii duci Mediolani, nuper ad cor redeuntes, & vestros cognoscetes errores, ad nostram & ipsius ecclesiæ devotionem & fidelitatem ac obedientiam filii reversi, nos attendentes, quod nos propter subtractionem & rebellionem hujusmodi, & quia nonnullas terras, castra, & alia loca ejusdem ecclesiæ invasistis; turbastis; occupastis; ac ejusdem ecclesiæ persecutoribus, inimicis, & hostibus notoriis adhaesistis, ipsosque receptastis & invadentibus; turbantibus, & occupantibus, civitatibus, terras, castra, & loca prædicta præbistis auxilium; constitistis; & favorem; & etiam communicandis ejusdem hostibus in crimine; & extracivem contra tenorem processuum per fratris recordationis Joannem XXII. Benedictum XII. Clementem VI. & Innocentium VI. Romanos Pontifices prædecessores nostros editorum temere faciendo; necnon quia ab eisdem persecutoribus, inimicis, & hostibus recepistis auxilia; consilia; & favorem; & libertatem ecclesiasticam violastis; & fregistis ac in quasdam personas singulares ecclesiasticas manus injectistis temere violentas; & propter multa alia gravia tam per vos, quam etiam per singulares personas prædictas hujusmodi rebellionis occasione commissa diversas excommunicationis & interdictionis sententias & alias pœnas tam per processum apostolicum contra rebelles hujusmodi dudum factos, quam etiam alias a jure vel ab homine latas & inflatas incurristis, & timentis super præmissis posse in posterum molestari; & quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut cum parati sitis convertito corde & humilitate spiritus nostris & prædictis ecclesiæ obedire mandatis, vos ad nostram & dictæ ecclesiæ gratiam recipere ac vobiscum mite & benigne agere, ac vos iam clericos & personas ecclesiasticas, quam laicos; nec non adhaerentes; consiliarios & sequaces vestros ab hujusmodi pœnis & sententiis excommunicationis & suspensionis, & interdictionis & aliis quibuslibet, quas occasione præmissorum excessuum quandocumque & qualitercumque etiam vi-

(a) Lib. 7. ep. cur. p. 171.

Explicata in Perusino a Bonif. clementia.

gore quorundam processuum & sententiarum per quoscumque latarum seu factorum, incurristis, absolvere, & liberare, & cum clericis & personis ecclesiasticis super irregularitatis macula, si quam incurristis, dispensare; & alias super præmissis animarum vestrarum salutem providere de solita Apostolicæ sedis clementia misericorditer dignemur.

Nos licet immeriti, illius vices gerentes in terris, qui cunctos querit salvos facere & neminem vult perire, curque proprium est misereri semper & parcere; hujusmodi supplicationibus inclinati, ac sperantes quod ex hoc in nostra & presata ecclesiæ fidelitate, devotione, & obedientia perpetuo consistetis, hujusmodi supplicationibus inclinati prædicta omnia & quacumque alia excessives, crimina, delicta, vel quasi cujuscumque generis, speciei seu qualitatis fuerint per vos aut aliquem vestrum dicto facto, vel assensu seu alias quomodocumque & quandocumque usque in presentem diem commissa contra nos, Romanam ecclesiam, vel alios qualiacumque fuerint, de quibus aut super quibus esset cognitum vel non cognitum dicta, facta, perpetrata, & commissa, que omnia, per eorum qualitates status, formas hic haberi volumus pro sufficienter expressis, declaratis, in quantum concernunt & concernere possunt publicum interesse, seu cameram apostolicam, ex certa scientia, auctoritate apostolica tenore presentium; vobis & vestrum singulis de speciali gratia, remittimus vosque & quemlibet vestrum, qui occasione subtractionis, rebellionis, invasionis, turbationis; occupationis; adhesionis, & receptionis hujusmodi; vel aliorum excessuum prædictorum sententias seu pœnas hujusmodi; incurristis; ab hujusmodi sententiis & pœnis presata auctoritate absolvimus, & penitus liberamus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum kal. novembris pontificatus nostri anno XIV. Affectus est simili beneficio (b) Joannes e Vico presatus urbis, subrice & ex eventu suspensæ fidei vir; atque hætenus de Italicis turbis. Nunc ad Hungaricas digrediamur. Devoluta erant sceptri Hungarici jura, fundata vita Regina Maria, ad Ladislaum Siciliæ Regem veteri Hungarorum instituto (c) apud quos proximi gradu principes hereditariam coronam suscipiunt. At Sigismundus Bohemus, qui dotali beneficio diu sceptris Hungariæ, Dalmatiæ, & Valachiæ, Bulgariæque erat potius; redire ad privatam vitam abnebat; cum vero plurimum Hungarorum procerum odia, ob adhibitam jam ante in effigiam nobilitate insignes viros Caroli Dyrrachini partium seccatores crudelitatem in se incendisset; concitassetque invdiam obgestum inate in Turcas bellum facta conjuratione principes illum circum-

Contractæ censuræ abrogatæ.

(b) Lib. 8. p. 11. Jo. e Vico conciliatus Bonif.

XIII. Hung. jura devoluta sint ad Ladisl. Reg.

(c) Ext. ca de re const. in Annal. 10. 14. A. C. 1303. num. 20. Sigismundus in custodia traditus.

(a) *En. Syl. in Europ. c. 1. Bonf. dec. 3. lib. 2. Summont. 1.4. c. 2.*
Ladislauus fegnius rem gerit.

Decretus a Bonif. legatus in Pannon.

(b) *Lib. 7. p. 147. (c) Ib. p. 144. ad 160.*

(d) *Super p. 147.*

Apostolica de ea licentia.

Operam na vare iustus Ladislao.

federe officii specie, atque in vincula coniecere (a), tum Ladislauum Regem Siciliae ad accipiendam hereditariam coronam Hungaricam excivere, qui metuens varia Hungarorum ingenia, legibus rem aggressus est, denique autem communitato cum Pontifice consilio Pannoniam adire constituit. Commendavit meditata consilia Bonifacius, ut Ladislauus hereditarium regnum ab extero repereret, tum ecclesiae Romanae potentiam confirmatum iri putavit, si Sigismundum, qui fratrem Wenceslauum contra Robertum Regem Romanorum fulcire poterat, regno Hungarico, ad quod retinendum nullo fitebatur iure deturbaretur. Angelum itaque tit. S. Laurentii in Damaso presbyterum Cardinalem legatum in Hungaria, Sclavonia, Dalmatia, Croatia, Rascia, Wallachia, Bulgariaque creavit (b), plurimaeque auctoritate intruxit (c), ut Ladislao Regi ad recuperandum regnum praesidio esset, ac principes & populos ad illius obsequium religionis vi traduceret: qua de re in pontificio regesto subiectis verbis conceptum est diploma (d).
*Dilecto filio Angelo tit. S. Laurentii in Damaso presbytero Cardinali
A. S. L.*

Inter caetera desiderabilia nostri cordis animarum salutem, incrementum verae fidei, observantiam ecclesiasticae libertatis, quietem & pacem cunctis Christi fidelibus adesse desiderabiliter affectantes, sedula solertia vigilamus & adhibemus, quantum possumus, diligentia nostra studium, ut haec fidelibus ipsis laudabiliter possint, submotis impedimentis quibuslibet, iuxta nostri desiderii plenitudinem, auctore Domino, provenire. Sed quamvis universis & singulis regionibus Deo & Apostolica sedis devotus favore apostolicum quatenus necessitas ingruit, impendere debeamus, & ad eas nostrae mentis diffundamus intuitum, levando in circuitu vigiliis more pastoris tantum corporeos quam mentales oculos, visuri quid regi commisso nobis expediat, & quid operis impendi debeat circa ipsum, ut illius fulti praesidio cui cogitationes hominum preparantur, quique fortium altus superbat, & infirmos robore potenter accingit, ministerii nostri sollicitudinem ad ea praesertim, quae fidelibus populis necessario expedire viderimus, & noverimus profutura, salubriter & utiliter exponamus; in praesentiarum tamen Hungariae regni nobilis necessitates praecordialiter intuemur, profundis meditationibus laboriosisque vigiliis iudicando, ut eidem in huiusmodi necessitatum articulis, & maxime ut assistentia tam spiritualis quam temporalis Charissimo in Christo filio nostro Ladislao Regi Siciliae illustri circa recuperationem regni Hungariae ac partium praedictarum, aliorumque iurium in illis & aliis partibus eidem Regi quomodolibet com-

petentium valeat efficacius exhiberi, opportunitum adhibeatur, auxiliante Domino, consilium salubreque remedium impendatur. Unde eum hostis humani generis, pacis & civitatis seminator ab olim in eodem regno turbationes & scandala suscitavit, ex quibus regale solium & ipsius regni regimen sunt depresso, vastatis fidelium bonis, ecclesiarum, & piorum locorum dejectionis iuribus, pessumdatis damnaviter ecclesiastica libertate & subsecutis exinde animarum periculis deplorandis, personarum nefandis excidiis, & aliis fere innumeris detrimentis, nos exinde graves & amaras gestimus, & portavimus in mente nostra puncturas, dum miserabilis illius regni conditio & commissorum inibi enormitas excessuum infra nostra praecordia revolventur, & utinam desuper datum esset, ut cum honore Dei, & Ecclesiae & aliorum salubri stata fidelium posset commode circa tantum negotium exhiberi nostra praesentia corporalis, in ubi mente vigilanter intendimus, ibi praesentialiter nostrum desiderium panderemus. Sed quia id conditio nostra non paritur, & innumera negotiorum undique concurrentium varietate distrabimur, illos in partem apostolicae sollicitudinis de latere nostro nonnunquam assumimus, quibus fore percipimus caelesti dono provisi ut altis & arduis negotiis sciant & possint consulere proinde & utili consilio.

Attendentes itaque quod personam tuam altissimae gratiarum Domini scientiarum magnitudine, providentiae munere, circumspeditionis gratia, industriae claritate, multisque virtutibus insignis, humeris tuis fortitudinis robur adiciens, ut ad laudem sui nominis frequenter onera grandia supportares, plenissimam quoque de tuis meritis fiduciam obtinentes, licet apud sedem Apostolicam ex eminentia tui consilii valde necessarius habearis, nosque invitati quodammodo tanti viri praesentia careamus, tamen propter urgentem & inevitabilem necessitatem dicti regni, cui speramus in praedictis per tuam industriam circumspertam, illo tibi auxiliante qui potest salubriter consulere & milititer subvenire, ad praesatum regnum, commisso tibi plene legationis officio, in eodem regno, ac in Sclavonia, Dalmatia, Croatia, Rascia, Bosnia, Valachia, & Bulgaria partibus, ut in eis evellas & destruas, dissipas & disperdas, edifices, plantes, & statuas in nomine Domini, sicut videris expedire de fratrum nostrorum consilio, tanquam pacis angelum destinamus, injuncto tibi nihilominus, ut in regno ipso tam ibidem quam in provinciis memoratis, inter ecclesiasticos & mundanos viros & universos alios, cuiuscumque conditionis, praeminentia, ac status agas & tractes quae ad cultum Dei & praedictae sedis honorem, observantiam ecclesiasticae sanctionis, in-

XIV.

Demandata illi in pluribus regnis auctoritas.

Cotticellum ei ut in Hungaria legati de latere insignibus natur.

XV. (a) *Theod. e Niem. l. 2. c. 17.* Ladislauus Hungarica corona a legato redimitus.

Magnifica in eum Bonifacii liberalitas.

NOTAE

tegritatem ecclesiasticae libertatis, consecutionem regni & iurium praefatorum predicto Ladislao, robur prosperi status regni & provinciarum praedictarum honestatium, reformationem pacis, relevationem pauperum, & animarum salutem, & tranquillitatem corporum pertinebant. Et ut circa legationis officium, quod in eodem regno Hungaria ac aliis provinciis ac partibus supra dictis tibi duximus committendum, eo possis prosperari facilius, quo more solito legatorum, qui missi de latere transiunt adornati insignis personam nostram quodammodo praesentabis, de speciali gratia apostolica tibi auctoritate concedimus ut eidem insignis infra praedictum Hungariae regnum dumtaxat, ut libere valeas, praedictae legationis officium prosequendo, ita tamen quod praemissis insignis in aliis commissis partibus provinciis & locis aliquatenus non utaris, ut id quod in hac parte tibi pro evidentibus necessitatibus & utilitatibus regni praedicti & terrarum earundem conceditur, ad aliquam consequentiam praetextu concessionis huiusmodi in regno & terris eisdem propter hoc in posterum non trabatur; quocirca circumspertioni tuae per apostolica scripta firmiter praecipiendo mandamus, quatenus injunctum tibi onus laboris huiusmodi pro divina & nostra reverentia devote suscipiens, illud sic sollicite & viriliter & laudabiliter iuxta datam tibi a Deo potentiam exequaris, quod de tuis studiosis laboribus, caelesti tibi favente clementia, sperati fructus adveniant; tuque per sollicitudinis tuae ministerium, illam, qua pias causas gerentibus pro retributione reponditur, palmam gloriae feliciter consequi merearis. Datum Romae apud S. Petrum kal. junii pontificatus nostri anno XIV. His addit Theodoricus Niemus (a), Ladislauum a Cardinale legato Pontificis iussu Hungarica corona redimitum fuisse: [1] tum decumano auro ad expeditionis sumptus instructum: Bonifacius, inquit, eodem anno decimoquarto sui pontificatus dictum dominum Ladislauum coronari fecit in Regem Hungariae in civitate Jaurientium per Cardinalem Florentinensem, sibi que omnem censum, ad quem ecclesiae Romanae eatenus rationes dicti regni Siciliae tenebantur, qui aestimabatur valere octingentam millia florenorum auri, sponte remisit, & triennale decimam in regno Siciliae ultra hoc sibi concessit. Et infra: Tamen Ladislauus in regno Hungariae modicam u. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

[1] Mensis & dies, quo Ladislauus Hungarica corona insignitus fuit a legato pontificio indicatur a Jacobo de Dei Ayto in annalibus Estensibus, in quibus res per hos annos in orbe gestas diligentissime persequitur. Id actum scribit ille Jaderae die V. augusti. Sozomenus historiae Pistoriensis coaevus autor, eandem diem & mensem designat, sed addit eam caremoniam non quidem a legato ut ex Niemio annalista scribit, sed ab archiepiscopo Strigoniensi praestitam. MANSI

tilitatem sibi aut Ecclesiae confecit. Describit causas subiectis verbis Aeneas Sylvius (b): Regina satis funesta in vincula coniectus est, nimirum Sigismundus, mulierique vidua, cujus virum interfecerat in custodiam traditus, donec regni proceres supplicium decernerent: sed non defuit capto in extremis rebus providentia, qui ut erat facundia potens, mulieri longe melius esse ostendit regium sanguinem conservare quam fundere. Dimissus ab ea Barbaram Hermann comitis Ciliciae filiam duxit uxorem. Evasis (c) deinde in Moraviam, seque contulit in Bohemiam, cujus sceptrum arripuit Wenceslauo fratre hoc anno in custodia concluso (ut antea meminimus, & Gobelinus refert (d), ac Bohemiae & superioris Hungariae vires ad recuperandam Hungaricam coronam contraxit. Favit (e) illi Vladislauus Rex Poloniae, e jusque & aliorum amicorum studiis fretus, irrupit in Hungariam, ac Ladislauo statores acerrimo bello, recta Budam (f) contendens, adortus est. Exinde asperum civile bellum exarsit, cujus exitus accipites metuens Ladislauus paternae necis memoria territus, spes amplas Hungariae abicere, & Siculo scepro contentus esse constituit, ut Theodoricus Niem narrat (g).

Sigismundus autem ad constabiliendas regni Hungarici res, celebratis Budae quinto octobris ordinum regni comitiis, adversarios omnes ad pacem admisit, edita publica hae sanctione (h).

Sigismundus Dei gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Rasciae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comanie, & Bulgariae, marchionis Brandenburgensis, &c. sacri Romani imperii generalis vicarius, & regni Bohemiae gubernator.

Memoriae commendantes ad universorum notitiam volumus serie praesentium pervenire, quod quia nos ad instantem & devotam supplicationem fidelium nostrorum baronum, procerum, & nobilium regni nostri Hungariae hic nobiscum personaliter existentium, quorum proceribus propter eorum fidelitatem & gravissima servitia atque fidelitates eximias consensum non possumus denegare, decrevimus cum omnibus rebellibus, amulis, & adversariis nostris in regnis nostris Hungariae & Sclavoniae, necnon in partibus Transilvanensibus constitutis & existentibus veram pacem facere & concordiam stabilire. Idcirco nos dictorum fidelium nostrorum supplicationibus fa-

(b) *En. Syl. in Europ. c. 1. Bonf. dec. 3. l. 2.* Liberatur carcere Sigismundus.

(c) *Bohemiae sceptrum fratri eripit. (d) Gobelinus in Cosmod. c. 6. c. 70. Dubrav. l. 23. Juvatur a Polono. (e) Grocius hist. Pol. l. 16. Hungar. regnum recuperat. (f) Bonf. ib. (g) Theod. e Niem. ibid. Sigismundus res suas in Hungar. firmat. (h) Ext. apud Goldast. tom. 3. conf. imp. p. 419.*

vorabiliter annuente, ex innata nobis elementia omnibus & singulis prelati, baronibus, nobilibus, militibus, clientibus, necnon in partibus Transilvaniensibus commorantibus, ad eosdem pertinentibus, gratiam facere duximus, &c. Datum Budæ feria proxima post festum S. Francisci confessoris anno Domini MCCCIII.

XVI.

Detrectarunt nonnulli eo beneficio potiri, qui cum Ladislao adhæsissent adversus Sigismundum, bonis ac possessionibus eversi sunt. Promulgato anno insequenti Budæ publico edicto (a) in quo hæc causæ expressæ.

(a) Ext. 10. p. 420.

Sigismundus Dei gratia Rex Hungaria, &c.

Memoria commendamus, tenore presentium significantes quibus expedit, quemadmodum nobis alias extra regnum nostrum in partibus Bohemæ pro sacri Romani imperii honore & jure nostri patrimonii pro posse insudantibus & laborantibus, quod quidam prelati, magnates, proceresque & nobiles regni nostri malo freti consilio, immo rebellionis calcaneo ducti, & in improbum sensum dati, ingrati & immemores beneficiorum nostrorum a celsitudine nostra susceptorum, & crimen læsæ majestatis conspirantes, nos veram Regem & dominum Hungariæ diademate & solio ipsius regni nostri, cui jam, Deo propitio, fere XVI. annis feliciter regnavimus & imperavimus, privare & delituere, aliisque eis ignotum in Regem, ut puta Ladislauum filium Caroli de Duracio, eligentes in dictum regnum nostrum introducere satagebant, tandemque nonnullorum fidelium baronum & procerum nostrorum interveniente subsidio, gubernacula dicti regni nostri votive readipiscenibus plerisque ex dictis infidelibus nostris juxta demeritorum suorum exigentiam digna correctionis linea feriri, aliasque castris, tenetis, districtibus, comitatibus, oppidis, possessionibus, & cunctorum bonorum muneribus tanquam per notam infidelitatis hujusmodi rebellium ad manus nostras regias devolutas, &c. Ornavit his opibus Sigismundus eos, qui ipsius partes consecrati erant. Quod decretum ita consignatum est. Datum Budæ feria tertia proxima post dominicam Invocavit, anno Domini MCCCIII.

Ladislai sectatores bonis exiit.

Transfudit illa in locios.

(b) Theod. c. Niem. l. 2. c. 18.

In Bonif. iras conuertit.

teriorum enormis destructio, incendia civitatum, oppidorum, villarum & castrorum, necnon infinita alia mala, quæ guerre secum producant, diu vigentia sublequebantur; quia non sine multorum dispendio Reges deponuntur: & ideo vires assumpserunt mala hujusmodi, quod etiam presbyteri & ecclesiasticæ personæ utriusque sexus non fuerunt securi per totum regnum Hungariæ: quantum ad invasionem & destructionem nulla habita est differentia inter presbyteros, clericos, & vulgares, sacrum & profanum: & exinde in curia Bonifacii pauci Hungari visi fuerunt. Sed ipse Sigismundus postea cathedralis ecclesiæ & monasteria, necnon omnia beneficia ecclesiastica in Hungaria dedit, quibus voluit, & hoc de exaltatione Regis Ladislai quoad regnum Hungariæ ipse Bonifacius & ejus collegium lucrati fuerunt. Cæterum iustissimum erat & prudens videbatur Bonifacii consilium, quamvis illi eventus minime responderit. Ut vero postea Sigismundus Rex redintegrandæ ecclesiæ conjunctionis præcipuus auctor extiterit, suo loco dicetur.

Obterit ecclesiasticos.

Sacerdotia pro libidine confert.

Nunc addimus Bonifacium sacrarum opum pro divini cultus splendore tuendarum sollicitum; ut fraudes illas dilapidare cupientium, elideret, intentato anathemate sanxisse (c), ne ecclesiæ, monasteriorum, & xenodochiorum bona ad amplius tempus, quam ad triennium locari, vel emphyteusi subici, nec census nisi annui recipi possent.

(c) Lib. 7. ep. cur. p. 168.

Ad futuram rei memoriam.

Sentientes sicut habet fidedigna relatio facta nobis, quod nonnulli abbates, priores, capitula, & conventus monasteriorum & prioratum tam regularium quam secularium etiam ordinum diversorum, necnon quamplures alii in dignitatibus, administrationibus, & officiis constituti, & etiam rectores tam parochialium quam aliarum ecclesiarum ac hospitalium tam in dicta urbe quam territorio seu districtu ejusdem situatorum sub variis & diversis coloribus in maximum monasteriorum, prioratum, & ecclesiarum, ac hospitalium hujusmodi præjudicium & gravamen, ac in ipsorum animarum æternæ salutis periculum bona stabilia ad monasteria, prioratus, & ecclesiæ, seu hospitalia hujusmodi pertinentia infeudare, seu in emphyteosim concedere, necnon ad longum locare tempus damnabiliter hæcenus præsumant assidue, fructus, redditus, & proventus ex eis ante tempus percipientes, nec curantes fructus hujusmodi pro utilitate monasteriorum, prioratum, & ecclesiarum hujusmodi ac bonorum ipsorum aut nutrimento & sustentatione degentium in eisdem; nos volentes, cum ad hoc nostra potissime versetur intentio, ut monasteria, prioratus, ecclesiæ, & loca hujusmodi, ac personæ in eis & potissime deservientes laudabiliter in divinis augmenta suscipiant, & ab incommodis ex malitia concessionum & locationum hujusmodi emergentibus præserventur illa præmissis & nonnullis aliis rationabilibus causis animam nostram ad hoc moventibus auctoritate apostolica, tenore presentium statuimus & ordinamus, quod de cætero nullus abbas, prior, conventus, aut capitulum, collegia, regulares vel seculares, aut rector monasteriorum, prioratum, aut ecclesiarum & hospitalium hujusmodi relati cujuscumque status, dignitatis vel conditionis existat, per se vel alium, directe vel indirecte, quibuscumque titulo, causa, seu quaestio colore infeudare aut in emphyteosim concedere seu aliter locare bona hujusmodi, quæ infeudari hæcenus non consueverunt, aut fructus, redditus, & proventus bonorum stabiliū monasteriorum, prioratum, & ecclesiarum hujusmodi vel alicujus eorum ad tempus vendere vel aliter alienare seu concedere, nisi dumtaxat pro tempore & termino trium annorum ad plus, nec fructus, redditus aut proventus ipsos ante tempus percipere, nisi pro uno anno dumtaxat & non ultra audeat vel præsumat sub pœnâ excommunicationis, in quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, necnon privationis omnium monasteriorum, prioratum, dignitatum, ecclesiarum, beneficiorum, hospitalium, & bonorum quorumlibet, quæ quomodolibet obtineret, feudatarii quoque, emphyteotæ, conductores ac emptores bonorum hujusmodi solam contra inhibitionem hujusmodi canonum & pretium amississe eo ipso intelligantur, nec repetitioni aut compensationi sit locus in aliquo, &c. volentes ac decernentes, quod castra seu fortalitia monasteriorum, prioratum, aut ecclesiarum seu hospitalium hujusmodi, vel eorum aliquod absque speciali sedis licentia subdita pœnâ infeudari, locari, dari, vel concedi non possint vel debeant quovis modo, & nihilominus quod secus vel aliter factum fuerit carere viribus decernimus ipso facto, constitutionibus apostolicis, statutis & consuetudinibus monasteriorum, prioratum, ordinum, ecclesiarum, & locorum hujusmodi, legibus imperialibus, statutis municipalibus præfate urbis, aliis contrariis, non obstantibus quibuscumque: prædicta autem ad hospitale nostrum S. Spiritus in Saxia de urbe, & ejus præceptorem, capitulum atque bona non reducent sibi locam. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum IV. non. januarii pontificatus nostri anno XIV.

XVII. Petrus e Luna ex Avenionensi custodia au fugit. (a) Juv. Urs. & Meach. S. Dionys. in Car. 6.

Hoc anno Petrus e Luna ex Avenionensi custodia in qua quadriennio, & eo amplius, tentus fuerat, ut ad ponendam pontificatus insignia adigeretur, si Bonifacius pontificatu se abdicasset, fuga lapsus (a) est, parata sive Aragonum sive Gallorum ope infra Rhodani pontem Scapha: inde ad proximum vicum Pontem

Aut recipi fructus ante tempus nisi annuos.

Sorgiæ substitit, mox Carpentoracum, indeque Massiliam abiit. Interea certabatur acerrime inter doctores Gallos, an negata antea illi obsequia iterum præferenda standi forent: contendebar inter cæteros maximo ardore Condomiensis episcopus in commentario (b) Carolo Gallorum Regi dicato iterum deferenda: cujus dicta falsæ hypothesi innitebantur, scilicet Petrum e Luna esse verum Pontificem. Cum autem demonstrarent non debuisse Gallos ab Urbano electo & culto, ut vero Pontifice desicere, repetenda ex parte visa sunt.

Contentant nonnulli doct. obsequia.

(b) Ext. 10. 6. de schism. p. 55. & 10. 8. p. 21.

Si est, inquit, electus a duabus partibus, nulla admittitur contra ipsam exceptio, nec de vitio eligentium vel electi, quia non est coram quo iudice exceptiones illæ proponerentur: unde si tertia pars vellet probare electionem esse simoniacam, non audiretur, ut extra de electione licet; qui tamen sic eligunt peccant, & electio nulla est: ipsa tamen ultima quatuor verba non sunt in aliquibus libris; paucisque interjectis: Patet hic per Innocentium IV. qui in ista decretali licet, super verbo speciale literaliter ita dicit: Non est aliqua forma ex necessitate servanda; immo quomodocumque appareat duas partes consentire in aliquem tanquam in electum, jus habet & verus Papa est, hæc pro Urbano & Bonifacio polent vi maxima, non pro Petro e Luna a schismaticis electo, & idem Hostien. & Jo. Andr. & idem dicit Guillelmus Durant. c. ubi majus, & hic cum recitat Jo. Andr. qui ponit novum inter specialia electionis Pape, nec est aditus post eos aliquis contrarium scripsisse de doctoribus, qui communiter habentur & concedit Hostien. hoc de observantia continuata & consuetudine quæ est optima legum interpret, de consuetudine cum dilectus: & hæc omnia probasse videtur dominus Gregorius X. in generali concilio Lugdunensi de elect. ubi majus in bene inspecto c. cæterum, superius allegato, unde quod sic standum est huic. c. licet de quo agimus quia omnia jura ante istud edita de honestate loquuntur, non de necessitate, & videtur dicenda concurs & canonica electio Pape quomodocumque appareat duas partes Cardinalium consentire in aliquem tanquam in electum quæ & talem nisi est universalis Ecclesia absque ulla exceptione recipere in Pontificem & pastorem, & ad tollendam materiam schismatum istud est; prædictis, inquit, juribus adjunctum; ut dicit litera istius c. licet post principium & in fine, quando non esset iudex superior, ad quem pro discutendis hujusmodi exceptionibus posset haberi recursus excipientes se faciebant partes segregantes semetipsas, dividentes, vel rumpentes vinculum caritatis & pacis, 24.

Pro Urb. VI. & successoribus ingenti vi pollet hoc argum.

Nulla ratio sufficiens esse potest ad schisma confirmandum.

q. in e. schisma ut ita, sicut nulla ratio reperiri potest sufficiens ad schisma introducendum, ut plenissime concludit Augustinus in epist. ad Vincentium Donatistam in quinque columnis, scilicet a S. acutum & usque ad S. noli ergo frater & nec ad hoc sufficit exceptio qualiscumque accedit de regul. jur. cum quid una via cum sua materia lib. vi. militat enim maxima ratio pro unitate & pace, per quam creatura creatoris membrum corpori, corpus capiti rectissimo & ordine dulcissimo copulatur necessario ad salutem, ut haec apparent satis superius & inferius persecuta: nec forsitan contra istam rationem hoc Lateranense concilium universalis Ecclesiae generale saltem in hoc articulo rationabiliter aliud debuit, aut potuit statuere, quominus indistincte omnes exceptiones repulerit, per quas stante Ecclesia in unitate, charitate, & pace securas, etiam contra quorumlibet praesidentium, & quolibet aliena praedicta schisma posset quomodolibet introduci: & sic pro bono unitatis & pacis universalis Ecclesiae aliquid est adjunctum per istud concilium declarative, scilicet antiquioribus iuribus supradictis, quae licet cum magnis vigiliis & ponderosa deliberatione fuerint masticata, & in conciliis generalibus ut plurimum edita, magnam sinceritatem & aequitatem concernentia, ut videtur. Haec episcopus Condomiensis, qui non Petro e Luna a pseudocardinalibus creato, sed Urbano VI. ad rei catholicae lucem ac splendorem accommodare debuisset.

XVIII. (a) Exr. 10.3. priv. Rom. eccl. p. 21. Schismatici suis verbis convicti.

Tolosana etiam academia literis (a) ad Carolum VI. Regem extremo superiori anno missis professi est, non spectare ad ipsum ferendam sententiam, an obsequium Petro e Luna in possessionem pontificatus in Gallis inducto denegandum esset, neque ecclesiasticas causas ab Rege, sed a Pontifice cognoscendas.

Epistola directa Regi Franciae a studio Tolosano, continens quid sentiat de facto schismatis inter Benedictum decimum tertium & quendam alium anno Domini MDII.

Ut autem non fore subtrahendam obedientiam summo Pontifici, & subtractam eidem debere restitui, fiat luce clarius manifestum, fas est fundamentum materiae sub quodam divino & humano iuribus sulcita compendio recenseri, ut videlicet perscrutemur quis potuit citare Papam, super hoc Parisiense concilium congregare, si ipso congregato per ipsum potuit aliquid concernens statum generalem Ecclesiae ordinari, & si ordinata ibidem roboris obtinent firmitatem, utrumve licuerit subtrahere obedientiam vero Papae, etiam ut unio in Dei Ecclesia sequeretur; & supposito pro vero quod non, an sit obedientiae restitutio facienda. Cum autem auctoritatem congregandorum conciliorum generalium & aliorum, ubi de statu universalis Ecclesiae a-

gitur & summi Pontificis ejus sponsi, manifestum sit tantum ad Romanum Pontificem pertinere, quis sane mentis pertinaciter affirmabit, quemquam sine auctoritate sedis Apostolicae, cui in solidum praestitum est, ad examinandum potissime causam criminalem ipsius Romani Praesulis, posse generalem aut particularem synodum congregare? Nullum enim generale aut particulare concilium circa praemissa vel aliquod praemissorum celebratum ratum est aut erit unquam, quod non fuerit sedis Apostolicae, cujus caput est Papa, a quo in solido talia recipiunt potestatem concilia, iudicio & auctoritate fulcitum: quod cum fuerit dictae sedis Christi iussione & conciliorum veneratorum declaratione concessum in solidum, nullus quantacumque auctoritate praesulgeat, hoc sibi poterit usurpare.

Multis denique apostolicis, canonicis, & ecclesiasticis regulis edocemur, non debere absque auctoritate & consensu Romani Pontificis, generalia concilia celebrari, quod si aliter factum extiterit, non concilium, sed conventiculum vel conciliabulum dicitur, & quidquid in ipso actum fuerit irritum erit & vacuum, & contraveniens sedis Apostolicae communiione carebunt: nec legitur praeter apostolici apicis sanctionem, aliquid fuisse constitutum super causis maioribus, sed tantum praefatae sedis arbitrio terminatum. Hinc etiam, cum auctoritas Theodorici Regis ex diversis provinciis ad urbem Romanam sacerdotes convenire iussisset, ut sanctum concilium iudicaret de iis, quae venerabili Papae Symmaco praefati sedis Apostolicae ab adversariis ipsius dicebantur impingi, suggererunt episcopi praesentes in concilio ipsum qui dicebatur impeditus debere synodum convocare, scientes quod ejus sedi per Petri Apostoli meritum, deinde Domini secunda iussione conciliorum auctoritas, specialem in ecclesiis tradidit potestatem, nec ante vel post, nisi se ex humilitate submitteret, a quoquam legitur dictae sedis iudicatus antistes. Cui sententiae Rex inclytus annuens, factus est nihil ad se, praeter reverentiam de negotiis ecclesiasticis pertinere. Episcopi vero in synodo residentes causam dicti Pontificis, qui etiam dicebatur haereticus, Dei, cujus etiam erat, iudicio reserunt. Quid plura? Marcellinus episcopus urbis Romae nihilominus martyr insignis, templum paganorum ingressus, comparsus super prunas imposuit grana thuris, propter quod contra eum, universorum episcoporum concilio congregato, quia prima sedes non iudicatur a quoquam, non audentes in eum proferre sententiam; ipsum oris sui iudicio commiserunt. Pariter Sixtum, contra quem insurrexerat malus rumor non iudicavit concilium cui intererat Valentinianus augustus, cum nullius reperiretur jurisdictionis sub-

XIX.

Pontifex a nemine iudicandus.

Non pertinet ad Reges iudicare de cunctis pontificum.

XX.

Ad particulare concilium unius regni non spectat iudicare de Pontificis.

XXI.

Galli iterum obsequium antiq. deferunt: (a) Theod. 2. Nhem. l. 2. c. 33. Aurelianensis dux fautor anti-pape. (b) To. 4. de schism. p. 144.

subactus; accephalum enim liquet esse concilium, ubi de tanta persona agitur, & minorum sententia expectatur. Cur igitur gloriatur securis contra eum, qui secat in ea, aut exaltatur serra contra eum, qui trahit eum.

Sole clarius jam apparet non posse quemquam, qui minoris auctoritatis est, eum qui maioris est potestatis, iudicis suis subicere, aut propriis diffinitionibus subjugare. Ideoque, licet aliorum hominum causas Deus voluerit per homines terminari, sedis tamen Apostolicae praesulem, sine quaestione suo in solidum arbitrio reservavit. Huius culpas istis redarguere praesumit mortalium nullus, quia cunctos ipse iudicaturus a nemine iudicandus est, nisi detraheret a fide. Et si dominus noster Papa haereticus, aut schismaticus false amulis vociferatur a multis, serenissime princeps, hic cognoscere non est vestrum, non particularis consilii regni vestri, sed auctoritatis sua concernit generalis concilii obedientiam partis vestrae, vel ad fortius, supposito quomodo falso quod in casu haereticis aut schismaticis potuerit per Parisiense concilium iudicari, via iudiciali tamen, qua contra ipsum praesulum extitit ignoratur, quia nec per modum accusationis & cum accusator non comparuerit, qui se rationis obligaret ad penam, nec denuntiationis, quia monitio evangelica non praecessit, vel quomodo praecessisset, nihilominus tamen ipsum denunciari oportuit, non partiali praesumpto, sed auctoritate apostolica convocato concilio generali; nec inquisitionis, cum fama ortum habens canonicum ipsum fore haereticum vel schismaticum, non nisi penes maleolos divulgavit, &c.

Demum Gallos negatam iure antipapae obedientiam ei detulisse, annitente duce Aurelianensi, refert Theodoricus Nemicus (a), causasque facti adducit, sic inquit; Videntes dicti Cardinales & magnates Gallici, quod praefati principes Alemannia cum Bonifacio, ut dederet effectualiter, proficere non poterant, & praefatum Petrum solum ad erodendum ejus patriam se frustra vexare amplius detinendo, ipsum ab eadem captivitate liberarunt, cooperante sibi in hoc multum praefato duce Aurelianensi, & liberatum ad statum pristinum posuerunt, sibi usque tunc subtractam obedientiam restituendo. Ipsum in libertatem vindicatum fuisse duodecima martii die ex veteribus monumentis, quae extant in manuscriptis Avenionensibus (b) constat; & Carolus Regem has facti causas attulisse, inquit: Rex considerans, ut ipse in sua littera attestatur, quod praefatus dominus noster, sicut eidem Regi publicis instrumentis & alias innuit, liberius quam ab initio peractum fuisset, in zrufo scilicet, ita appellabant schismatici verum Pontificem, cedente viam cessio-

nis acceptaverat, & quod intrusus animo pertinaci illam recusaverat, & ille de obedientia dicti intrusi magis in sua duritia & errore firmati perstabant, & quod principes istius obedientiae, de quibus etiam sperabatur, vel non se subtraxerant, vel si subtraxerant, iam restituerant obedientiam sicut Rex Castellae & Neapolis, quod collegium etiam dominorum Cardinalium, censabat obedientiam restituendam & apud Regem ingenti affectu pro illa instabat; nonnullis interjectis, quae brevitate studio praetermissa sunt excerptimus, Rex ipse Deum habens praeculis, volens ut dixit conservare castum amorem, qui semper inter sedem Apostolicam & progenitores suos extitit; & infra: voluit & ordinavit omnes suos, qui obedientiam praefato domino nostro subtraxerant, & ad ejus obedientiam reduci, prout haec & alia in dictis litteris continentur. Dat. Parisus sub sigillo secreto dicti Regis anno Domini MCCCIII. die xxviii. mensis maii. Impliciter etiam erat eodem schismate Amedeus dux Sabaudiae, belloque Helvetios finitimos catholicos hostili excursionem vexabat: ad quos tutandos Bonifacius Bernenses ex-

Prætextus conquisti.

(c) Lib. 7. p. 143.

XXII. Gallorum in Angliam expeditione. (d) Juv. Urs. in Civ. 6. (e) Mon. str. vol. 1. c. 12. (f) Walsin. in Henr. 4. Pugnantium inter se demonum spectra. Insignis haereticus hypocritis.

XXIII.

Adhibebatur interea in Wicleffitas leptomores ex Anglia in extera regna se contulisse diximus, ex quibus Guillelmus candida indutus veste sanctitatis famam sibi conciliavit in Wandalia, mulierisque pietatis specie fascinare adortus, cum illas, uti Wicleffite scortationem peccati labe carere iactabant ad impudicitiam variis lenociniis pellicere pertentasset, ad fidei censorem delatus convictus est haereticus; cumque impietatem damnasset, iustus infuso vesti crucis symbolo carceris & alias poenas tolerare, ut admissorum scelerum vere se poenituisse ostenderet: sed tandem pietatis larvam indignatus sibi detraxit, crucisque calcavit imaginem (hoc etiam flagitio se Wicleffite contaminabant) quare flammam incendio scelus luit. Hallucinatur vero Albertus Krantzius (g), dum illum mente captum, non haereticum fuisse opinatur; verum potius censorem fidei fundum suo munere videtur, & la-

(g) Krantzius Wandal. l. 10. c. 8. tuisse

(a) Id. ib. 9.

Hæresis per Waldaliam diffusata.

Coercita suppliciiis.

Dæmon suos martyres habet.

XXIV.

(b) Diag. l. 2. c. 58. Waldenses heretici & Manichæi.

tuisse Krantzium (a) a Wicleffitis etiam scelera hæc admitti consuevisse; quod confirmant ea, quæ ipsemet subicit; invalescentem hoc anno in Vvandalia hæresim, censorum fidei diligentia flammis deletam; quamvis dæmon ita suos fascina- ret, ut martyrum constantiam externa specie æmularentur.

Jam, inquit, per Vvandalicæ urbes diffusa erant venena sacrilegarum hæresum, quæ se paulatim ostendere atque prodere cœperunt ad multorum perniciem; jam hoste maligno vindicante quod dudum pulsus his regionibus fidei catholice cedere cogeretur. Sundis repertus est presbyter, qui pertinaciter errores noxios hæreticæ, ab inquisitore convictus monitusque, ut respiceret, in errore perduravit: quocirca curiæ traditus seculari pœnas dedit per ignem, antea ad juris normulam degradatus. Rostochii inde comperta est mulier simili pertinacia in erroribus indurata, & cum nequam respiceret, igni concremanda damnatur. Jam stabat supplicio proxima ad ignem cum filius ejus frater ordinis Cisterciensis cum lacrymâ & singultibus matrem monebat, rogaret, & obsecraret, ne se temporalis & æterni subtraheret incendio, respiciens dum tempus sit, indignabunda in eum mulier respiciens torvis oculis: Abi, inquit, deterrime mortalium: nunquam tu hoc utero portatus, his es lactatus mammillis: pro vero suppositus est adulterinus. Sic etiam suos diabolus martyres ad supplicia fortiter facit. Abiit ille tristis & lacrymâ infusus: illa igni iniecta concrematur. Et ne vicina Vismaria feliciter ageret, comperit transiens idem inquisitor Bernardum, quendam socium Lubicani Vvildelmi eadem vanitate pertinaciter delirantem, ut quondam ille, monitum, convictum, damnatum, nihil emendatum jussit curiæ provenire seculari, quæ illum digno consumpsit exitio concrematur.

Diffusas etiam latus fuisse luctuoso hoc tempore Waldensium sive Catharorum hæreses in Delphinatus, Sabaudia, & Insulæ montanis locis & vallibus, cum pauci sacri concionatores in ea ignobilia oppida penetrarent, in Genuensi etiam diocesi nonnullas superstitiones sub fucato nomine S. Orientis, atque in Laufanensi agro rusticos, tam alta errorum caligine demersos fuisse, ut etiam orientem solem, ex veteri Manichæorum more veluti Deum adorarent, narrat S. Vincentius Ferrerius, in literis ad Joannem e Pedonatis Dominicanorum, qui ab Avinionensi antipapa petebant jura, magistrum exaratis, quas Diagus refert (b): Transiit, inquit, in Lombardiam, ubi continue predicavit per annum & mensem in cunctis civitatibus, villis, & castris nostræ obedientiæ & ultra, scilicet in dominio Montis-ferrati & ad preces sui & suorum in partibus

illis ultramontanis quamplures conveni valles hereticorum tam Vvaldensium quam Gazarorum perversorum, præcipue in diocesi Larinensi. Eas omnes & singulas valles per ordinem vistravit, prædicando in unaquaque ipsarum fidem & doctrinam catholicæ veritatis cum improbatione errorum ipsorum: ubi, per Dei misericordiam, ardentissime & cum magno devotionis affectu ac reverentia veritatem fidei susceperant, Domino cooperante & sermone confirmante. Causam repertam in eis præcipuam hæresum & errorum absentiam prædicatorum: nam, ut veraciter percipi ab incolis illis, triginta anni erant elapsi, ex quo nullus ei prædicaverat nisi Vvaldenses heretici, qui ad eos consuetudine veniebant de Apulia hic in anno, per Apuliam scilicet e Bosna Cathari & Manichæi sepebant. Et infra: De episcopo quodam hereticorum, quem inveni in quadam valle illarum, quæ dicitur Luzeria, quomodo voluit necum conferre ac conversus est; item de scholis Vvaldensium, quas inveni in valle, quæ dicitur Engrovia, & earum destructione; item de Gazaris hereticis in valle pontis, quomodo a suis administrationibus conversi sunt; item de hereticis vallis Lantii, alias Quini, ad quem olim confugerant interfectores B. Petri martyris, qualiter se habuerunt erga me; item de cessatione partium de Guelphis & Gibellinis, de confederatione & pacificatione generali in partibus illis, & de aliis innumeris, quæ Deus dignatus est operari ad gloriam suam & utilitatem animarum, taceo de præsentibus: sed in omnibus sit benedictus Deus. Et infra: Vistravit jam hic dioceses quatuor, scilicet Augustæ, Tarantasiæ, Mauriani, & Gratianopolis, quæ multum habet in Sabaudia, prædicando in circuitu per civitates, villas, & castra eorum plus & minus, prout expediens videbatur, & sum modo in diocesi Gebennensi. Et infra: Inde habeo intrare diocesim Laufanensem, ubi communiter & manifeste adorant solem sicut Deum maxime rustici, exhibendo ei honorem, & de mane suas orationes reverenter ei faciendo, &c. In civitate Genuensi xvii. die decembris anno MCCCCIII.

Discesserat ex antipapæ aula Vincentius Christi imperio, ut Gallias & Hispanias, in quibus pietas sensim obsolecebat, divini verbi lumine collustraret, ut refert illius vitæ scriptor; qui addit eundem B. Vincentium ex curia Petri e Luna discessisse, quamvis illum omni arte & contentione, oblata etiam dignitate cardinalitia, penes se retinere niteretur. Hoc anno Tamerlanes trahens victum Bajazetem & cavea inclusum, exercitum in expeditionem adversus Ægypti, Syriæ, & Babylonis Sultanum eduxit, ac Mamalucos variis præliis attrivit; cujus præcipua gesta perstringit Theodoricus e

Ad fidem a S. Vincentio conversi.

XXV.

Expeditio Tamerlanis in Sultanum, Damascum expugnatum.

Niem

(a) Theod. e Niem. l. 2. c. 30. Krantz. Wandal. l. 10. c. 5. Bizar. Genuen. hist. l. 9.

Quingentos Genuenos exuere.

(b) Biz. &c.

(c) 4. Reg. 10.

Sepulchrum domini cum ex cindere meditatur. Repellitur divinitus.

(d) Theod. e Niem. l. 2. c. 30.

(e) Krantz. ib.

(f) Bosius 10. 2. l. 4. hist. equit. Hierosol.

Niem (a): Subsequenter, inquit, idem Tamerlanes Damascum nobilissimam Syriæ civitatem obsidendo demum cepit; quam pecuniis, necnon millioribus & pretiosioribus pannis & bonis omnibus spoliata; ignis incendio devastavit; & ultra viginti millia hominum juvenum utriusque sexus in diversis artibus mechanicis apprime instructorum secum abduxit ad metropolitaniam ejus civitatem Semerkant nuncupatam in finibus Persarum; & infra, pugnando tunc cum Soldano Babylonia & quibusdam suis satellitibus primo prope Alapiam, & deinde in quibusdam aliis locis inter Cariam & Damascum vicit eos. Addit author illum in Syria quingentos Mahometis famines una cum templo flammis delivisse, quod maximam multis admirationem iniecit, cum ipse Mahometem coleret: sed facinus illud ex nimio superstitionis studio, scilicet ad excindendam Gezideorum (scilicet Mahumeticæ adversantem) patravit (b); & cum se Gezideum finisset, omnes Gezideanos sacerdotes ea arte, qua olim Jehu sacerdotes Baal simul perdidit (c), ac pseudopropheta illius sepulchrum falsæ religiosis in alterum pseudopropheta ergo evertit.

Excindendi etiam sepulchri Christi domini impia cupiditate actus Jerosolymam furens procurabat; maximo enim religionis Christianæ penitus delendæ desiderio ipsum arsisse visuri sumus. At divina potentia non numerosas Christianorum in illum phalanges effudit, cum muris vulneribus sua viscera confoderent Christiani principes, sed bruchorum exercitum contra superbum savumque barbarum decies centenis Targarorum millibus succinsum, inmisit: Volens, inquit Theodoricus Niemius (d), etiam vi capere tunc temporis Hierusalem impidebatur per bruchos, qui ejus exercitum adeo vexarunt, quod vestes eadem civitatem ultroque ire non possent: Meminit ejusdem prodigii Alberus Krantzius (e), atque Tamerlani gesta a Sebastiano Brant Jerosolymitano conscripta ait. Certe Ægypti & Syriæ sultanus Zelebis Quirici sive accepti, ut videtur, a Christo beneficii memor, sive Tartarici belli a Tamerlane mole pressus, missis oratoribus ad principem Rhodiæ equestris militiæ pacem cum Christianis pepigit, ac plura religionis ergo pro sanctissimo Christi sepulchro peregit (f), permisit enim

inter alia, ut Rhodius magister Jerosolymis & Rhatnæ xenodochia habere posset, illisque præfectum cum sex sacerdotibus imponeret, ad peregrinos, qui idem Christi sepulchrum lustrarent excipiendos, consulemque juri dicundo præficeret, ac veteres aedes, quas olim Hospitalarii possederant, restituit: præterea omnium vestigalium onere immunes pronunciavit: ut etiam equites Jerosolymitani per omnia ipsius regna libere commearent: ut omnes peregrini ad sanctissimum sepulchrum accessuri nulla graviora, quam olim præscripta erant, vestigalia penderent: ut in xenodochio Jerosolymitano pro usu peregrinorum aedes amplificari possent, necnon apud dictum sepulchrum, tum in monte Sinai, Nazarethi apud Sanctam Mariam Sardinajam, & in omnibus locis, in quibus Christianæ pietatis monumenta extant impressa ecclesiæ refici atque instaurari possent: ut Christiani e servitute Mahometica vel pretio redimi possent, vel cum Saracenis captivis permutari. Adjectæ etiam aliæ fuere leges ad commercii libertatem asserendam.

Ceterum Tamerlanes, cum propulsatus Jerosolymis ingentem exercitum suum in Ægyptum transportare conaretur, arenosis solitudinibus detentus, signa in Perfidem reflectere coactus est (g), omnesque regiones quacumque ibat, non tam gressibus, quam victoriis peragravit: In Persiam, inquit Theodoricus Niemius (h), reditus Susam, quæ nunc vocatur Taurisum & Baldach maximas civitates & omnes alias provincias centum & viginti numero, quæ ut legitur in Esther olim Assuero Regi Persarum subdita fuerunt, ac multa alia regna in partibus orientalibus & aquilonaribus, necnon etiam aliqua in Europa suæ ditioni subiecit. Proximo vero anno Christianorum reliquias in Asia excidit, accedensque ad Helespontiacas angustias universæ Europæ terrorem intulit, de quo inferius. Mutuis porro impliciti dissidiis erant Christiani, omisitque Turcis in se vertebant arma: & quidem in oriente Bucicaldus Genuæ pro Gallo-Regis præfectus cum in Turcas bellum suscepisset, Venetos nactus, eos hostili furore adortus (i) est; sed Veneti collecta classe ipsum fuderunt, fugaveruntque.

Sultanus Zelebis Christianis æquior factus.

XXVI. In Perfidem signavit Tamerlanes. (g) Biz. hist. ver. Pers. l. 9.

(h) Theod. e Niem. ib.

(i) Juv. Uff. in Car. 6. Bucicaldus a Venetis fusus.

An.

**Bonifacii
agritudo.**

**(A) Theod.
& Niem. l.
2. c. 19.**

**Appara-
tus pro
adeundis
balneis.**

**Cur in-
termissa
profectio.**

**(b) Lib. 8.
p. 40.**

A Novus partæ a Christo salutis mil-
lestimus quadragesimus quartus
indictione duodecima Bonifacii IX. obitu
& Innocentii VII. creatione insignis ex-
stitit. Sed antequam de his agamus, Bo-
nifacii extrema gesta percurrenda sunt.
Cum adversa is corporis valetudine ten-
taretur, medicorum consilio Puteolana bal-
nea adire constituit, dumque magni co-
mitatus ornatum apparat, Ladislao Re-
gi novos metus iniecit: quare agnito sus-
picaci & timido ejus animo; itinere su-
perdidit; quæ singula Theodoricus Nie-
muis (a) fuse describit: Cum, inquit,
Bonifacius decimumquintum annum sui pon-
tificatus attingeret, deliberavit ire cau-
sa recreationis ad balnea calida in tri-
pergulis prope civitatem Puteolanam; In-
terjectaque proluxa eorum balnearum,
locorumque descriptione addit: Cum-
que dicitur Bonifacius galeat de aliqui-
bus locis per mare & demum per fla-
men Tyberim, usque ad urbem de Ancona
& aliunde deduci fecisset, multosque nobiles
Vassallos Romanæ ecclesiæ, qui illis in ma-
gno numero & apparatu decenti & tempe-
stive adveniant causa comitandi cum illa
quadragesima ad balnea hujusmodi ad se
Romam venire fecisset, Rex Ladislaus hoc
percipiens, timuit ne forte Bonifacius contra
eum aliquid machinaretur: quapropter Boni-
facio scripsit, quod ipsam comitari inten-
deret personaliter si utique per mare hæc
terram ad illud balneum transire vellet:
propter quod Bonifacius tunc continue in ur-
be remansit, data licentia redeundi ad pro-
pria illis qui illic venerant. Dissimulavit
injuriam Pontifex, nec tristem induit a-
nimum in Ladislaum, nimium suspiciosum,
nec præterita beneficia grata memoria, ut
par erat, recolentem perstrinxit; immo
novis ornavit beneficiis, atque ad levandam
regii ærarii inopiam permisit (b),
ut terram Stili in Calabria precio distra-
heret, vel emphyteusi subiceret, quod ad
illustrandum Romanæ ecclesiæ in regnum
Siculum supremum jus atque imperium sub-
jicio.

*Charissimo in Christo filio Ladi-
slao Regi Sicilia
illustri.*

*Dum eximiam tuæ serenitatis regia cla-
ritatem fideique puritatem quam ad nos &
Romanam geris ecclesiam paternis contem-
plamur affectibus, ad illa nimirum indu-
cimur, quæ ad conservationem saluberrimam
tui status & tranquillitatem regni Siciliae,
quod juris & proprietatis Romanæ eccle-
siæ est, quodque a nobis & Romana eccle-
sia tenes in feudum, tendere dignoscantur.
Horum igitur consideratione inducti, tuæ
que serenitatis in hac parte supplicationi-*

*bus inclinati, eidem serenitati tuæ per se
vel procuratorem tuum ad hoc speciale &
sufficiens mandatum habentem vendendi ju-
re proprio & in perpetuum, ac tradendi
in feudum ac sub debito & consueto in ta-
libus servitio militari tenendum a curia re-
gia terram Stili in dicto regno & provin-
cia Calabria situatam de demanio dicti re-
gni cum omnibus castris, fortalitiis, &
infra: constitutionibus & prohibitionibus ap-
postolicis, & statutis & capitulis præfati
regni, ac jaramento per eandem serenita-
tem tuam in confessione per nos de dicto
regno tibi facta de non vendendis seu ali-
nandis, præsertim bonis demanialibus dicti
regni præfatis, & aliis contrariis juramen-
to, confirmatione apostolica vel quacumque
alia firmitate vallatis, nequidquam obsta-
tibus, licentiam concedimus per præfentes;
& nihilominus ad majorem roboris hujus-
modi firmitatem, de aherioris dono gratia
ac ex certa scientia venditionem ipsam sic
ut præmittitur faciendam, ac omnia & sin-
gula quæ in ea, quantum ad materiam &
formam contractus venditionis de jure vel
consuetudine requiruntur expressa fuerint,
& quæ sequuntur ex ea rata habentes &
grata ea omnia, quæ hic alias haberi
volumus pro sufficienter, expressis, ex nunc
prout ex tunc autoritate apostolica te-
nere præsentium confirmamus, & præsen-
tis scripte patrocinio communitus, supplen-
tes omnes defectus, si qui forsan interven-
nent in eisdem. Per hoc autem censum ra-
tione dicti regni in feudum per nos, ut
supra præfertur, hactenus tibi concessi no-
bis & Romanæ ecclesiæ debitum & debendum
non intendimus occasione licentia, vendi-
tionis, & alienationis hujusmodi in aliquo
diminui, seu quomodolibet defalcari quo mi-
nus, integre juxta formam dictæ concessio-
nis persolvatur, & persolvi debeat cum
effectu &c. Datum Romæ apud Sanctum
Petrum VII. kal. junii pontificatus nostri an-
no xv.*

Intentus etiam tuendis aliis Romanæ
ecclesiæ juribus cum Astorgio Manfredi
de Faventia recipiendo imperio pepigit
ac Donademum episcopum Narniensem,
urbis possessionem adire iussit (c), de qua
Florentinis vendenda nefaria consilia fue-
rant agitata (d); cumque post recuperatam
Bononiam novas in ea urbe excitatas rur-
bas accepisset præcipuo Nannis Gozadi-
ni flagitio, qui amplissimis a Balthasare
Cardinale beneficiis ornatus in eum co-
niurarat, Centique & Plebis oppidis pro-
ditione occupatis Bononiensem rem per-
turbarat, seditionem compescere studuit,
increbescenque fama proditorem arca-
nis Nicolai marchionis Aretini studiis
fulciri, Bonifacius Nicolao Nannis pro-

II.

(c) Bonif.
l. 8. p. 38.

(d) S. An-
ton. 3. p.
tit. 22. c.
3. §. ult.
Turba
excitata
Bononiæ.

(a) Lib. 7.
ep. cur.
p. 208.

Nannes
Gozadini
eatum au-
ctor.

ditionem exposuit (a), edixitque aposto-
lico præ imperio de ullam cum illo col-
lectionem faceret, ipsive ullo modo fave-
ret.

*Dilecto filio nobili viro Nicolo marchioni Estensi in nostra civitate Ferrariensi
pro nobis & Romana ecclesia in tempora-
libus vicario generali.*

*Novit tua nobilitas, novit jam tandem
Italia qualiter iniquitatis alumnus, patriæ
proditor, fame prodigus ac salutis pro-
pria immemor infamis Nannes de Gozadi-
nis de civitate nostra Bononiensi nostris
dudum & ecclesiæ Romanæ ejus domina &
magistræ enutritus præfatis, & quem ac-
sus ut filior prædictos spiritualibus gra-
tiis ac favoribus, honoribus, & beneficiis
fueramus amplissime prosecuti, contra sta-
tam, & honorem nostrum, & præfate ec-
clesiæ, ac contra personam dilecti filii Bal-
dassaris Eustachii diaconi Cardinalis, ac
illis in partibus Apostolicæ sedis legati de
præfati Nannis & suorum fidelitate, quam
putabat integerrimam, usque ad multorum
odium amplissime confidentis, non solum ca-
strorum Centi & Plebis comitatus nostri
Bononiensis occupationes, sed conspirationes
truculentissimas, homicidia, & alia nefaria
crimina in perturbationem & rebellio-
nem civitatis nostræ Bononiensis prædictæ
ac altarum civitatum, & terrarum nobis
& eidem ecclesiæ immediate spiritualiter
& temporaliter subditarum cum nonnullis
suis adherentibus, complicitibus atque sequa-
cibus damnabiliter paratis & assidue ma-
la malis accumulans cum hujusmodi suis
adherentibus nititur statum civitatis ac
partium præfatarum subvertere, & dare
præcipitem in ruinam.*

*Et quoniam zelo paternæ dilectionis ad
salutem & pacem præfate civitatis nostræ
utique & præfate ecclesiæ peculiaris filie
prædictæ, afficimur non indigne, ac idem
Nannes pro parte dicti legati fuerit instan-
tissime monitus & requisitus, sed incassum,
ut castra hujusmodi dicto legato restitueret,
& a talibus abstinere, quinimo ad nostram
& præfate ecclesiæ & dicti legati fidelita-
tem & obedientiam remearet, & præmissorum
contemptor existeret, taliæque conti-
nensibus oculis pertransire ulterius minime
valeamus, ne impunita temeritas aditum
secleri præbeat in futurum, & tua nobili-
tas, quæ ut a præstatione ejusdemque
præfatis dicto Nanni & suis sequacibus ex-
hibendi ex toto desisteret parte nostra &
præfati legati sepius sit monita, & cum
instantia requisita etiam vinculo juramen-
ti, quo nobis & præfate ecclesiæ extat ob-
noxia vigore concessionis vicariatus dictæ
Ferrariensis civitatis per nos eidem dictæ
Pontificibus ac præfate ecclesiæ fideliter
adherere, ac conjurationem, conspirationem
seu legam non facere cum rebellibus & i-*
Ann. Eccl. Rom. XXVII.

*nimicis seu inobedientibus ecclesiæ præli-
bata, nec eis præstare auxilium vel favo-
rem, sed eos prosequi toto posse teneatur
& debeat, & certi reddamur nobilitatem
ipsam dispositam progenitorum suorum, qui
semper fidelissimi status & honoris præfa-
tæ Romanæ ecclesiæ, nullis parcendo peri-
culis, etiam personalibus vel impensis fue-
runt, sectari vestigia, ac ex fideli inte-
gritate apud sedem Apostolicam perpetuo ca-
piat exaltari; quare eandem nobilitatem
tuam præsentium tenore requirimus & mo-
nemus, eidem nihilominus per apostolica
scripta mandantes sub poenis excommuni-
cationis ac privationis vicariatus hujusmodi
& omnium bonorum etiam feudalium, quæ
a Romana vel quibusvis aliis ecclesiis, Roma-
no imperio, Regibus, principibus, univer-
sitatibus, aut singularibus quibuscumque per-
sonis obtines; necnon dignitatum, hono-
rum, privilegiorum, & gratiarum quo-
rumlibet, quatenus præfatum Nannem fau-
tores & complices suos hujusmodi, quos
rebelle ecclesiæ præfate, conspiratores, ac
reos criminis læse majestatis horum serie
declaramus, & incidisse in sententias &
pœnas tam a jure quam ab homine in ta-
lia perpetrantes promulgatas & inflictas,
& propterea fuisse & esse hujusmodi sen-
tentias & poenis sententialiter irretitos,
ac privatos omnibus dignitatibus, honori-
bus, privilegiis, indulgentiis, gratiis, im-
munitatibus realibus & personalibus, per
eandem vel alias ecclesias, aut Romanum
imperium, Reges, principes, universitates,
vel singulares personas quomodolibet con-
cessis ejusdem de cætero in civitatibus, ter-
ris, castris, & locis quibuslibet tuæ pote-
stati quovis modo suppeditis, persequitam-
quam hostes ecclesiæ, receptari nulla ra-
tione, aut directe vel indirecte per te vel
alios eis exhiberi auxilium, consilium, vel
favorem quovis modo permittas, &c. Dat.
Roma apud S. Petrum VIII. id. februarii
pontificatus nostri anno xv. Ad continen-
dos vero facilius in officio populos ne ma-
gistratum vitio ad rebellionem traheren-
tur, tumultusque concitarent in electio-
nibus, Bonifacius sanxit (b), ne quis a
populis Romanæ ecclesiæ clientibus ad
præfecturam præturamve, aut publicæ
rei administrationem vocaretur, sed sum-
mi Pontificis arbitrio magistratus publicis
gubernaculis admovendos, omniaque his
contraria decreta convulset.*

Ad futuram rei memoriam.
*Cum nuper sicut fidedigna relatione di-
dicimus, nonnullis universitatibus seu ma-
gnatibus civitatum, terrarum, castrorum,
& locorum nobis & ecclesiæ Romanæ imme-
diatè subjectorum in provinciis nostris pa-
trimonii B. Petri in Tuscia ducatus Spo-
letani, civitatum, & terrarum specialis
commissionis ac Aruulphorum consensuum,
per nos seu rectores provinciarum, comita-*
P
tuum,

Monitus
Ferrariensis
ac
cum eo
scelus
ineat.

Bonif. lex
de magi-
stratum
creatione.

(b) Ib. ep.
cur. p. 232.

Ejusdem
constitu-
tio.

Intestinae ob eos diffensiones saepe oratae

Contraria privilegia rescissa.

nam, seu terrarum hujusmodi, aut aliorum auctoritate apostolica indultum & concessum exiterit tam per formam contractuum, quam litterarum apostolicarum, quod potestates, capitaneos, rectores seu alios officiales forenses ad hujusmodi civitatum, terrarum, castrorum & locorum regimina, gubernationem vel administrationem possent nominare, seu eligere, per nos seu rectores provinciarum, civitatum, vel terrarum hujusmodi confirmandos, & ex hujusmodi facultate ac licentia magna discrimina, dissensiones, & scandala in provinciis, civitatibus, & terris hujusmodi sicut manifeste cognovimus, saepenumero sicut exorta, nos volentes, sicut ex debito pastoralis tenemur officii, hujusmodi discrimina, dissensionibus, & scandalis obviare, & ad hoc, ut provinciarum, civitates, terra, castra, & loca hujusmodi sub mensura justitiae ac tranquillitatis pacifica valeant salubriter gubernari, praemissis, & nonnullis aliis justis & rationabilibus suadentibus causis ad hoc a nimium nostrum moventibus, omnes & singulas facultates, potestates, atque licentias ac indulta universitatibus, communitatibus, regiminibus, seu magistratibus, aut aliis quibuscumque singularibus personis civitatum, terrarum, castrorum, & locorum nobis & praefatae ecclesiae immediate subjectionum, & super comprehensis, denominandis, seu eligendis potestatibus, capitaneis, rectoribus, seu aliis officialibus forensibus, etiam si aliqui vel aliqui ex ipsis nominandis vel eligendis per nos seu rectores provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum, vel locorum praedictorum vel aliorum auctoritate nostra confirmari deberent, sub quacumque verborum conceptione hujusmodi facultates, potestates, licentiae seu indulta appareant, etiam per modum seu viam contractus, & de eis eorumque totis tenoribus hic habenda esset mentio specialis, quorum omnium tenores & formas hic alias haberi volumus pro sufficienter expressis, ex certa scientia auctoritate apostolica tenore praesentium revocamus, tollimus, irritamus, & annullamus, ac nullius esse decernimus roboris vel momenti, & perinde haberi, ac si hujusmodi facultates, potestates, & licen-

tiae, ac indulta concessa nullatenus extiterint. Datum Roma apud Sanctum Petrum kalend. martii pontificatus nostri anno xiv.

Inter haec Petrus e Luna antipapa obsequium, reditumque pseudocardinalium arrogantia tumidos propagabat schisma, ac factis demonstrabat nunquam se falsae dignitatis pro restituenda Ecclesiae pace insignia positurum. Qua de re vulgata per orbem Christianum fama, Carolus Francorum Rex dolens ob suam facilitatem Petrum in pristina pervicacia obduruisse, ducem Aurelianensem fratrem suum ad eum misit (a) petum ut ad removendam a se invidiam, consilium suum abolendi schismatis suamque mentem aperiret. His auditis pseudopontifex improbitatem multis verborum fucis coloravit, eosque rumores insigni malevolentiae, cum tamen re ipsa vera esset ea, proborum sententia, adscripsit: ad quam hominis perfidiam magis in luce collatam haec ex ejus apologia (b) postea edicta decerpimus.

Quia nonnulli detractores & malevoli domino nostro conabantur impingere, quod nunquam fuerat intentionis dicti domini nostri, nec erat, papali dignitati cedere pro Ecclesiae unione, dominus dux Aurelianensis clara memoria ex parte Regis missus ad dominum nostrum tunc in Tarascone, existentem eidem supplicavit, ut super hoc verbo & bulla aperiret mentem suam: qui expressit mentem suam declarando, verbo expressit dixit intentionis suae semper fuisse & esse, quod ubi cessio de papali dignitate & officio per ipsum facienda esset expediens Ecclesiae sanctae Dei, & per eam & ex ea celer & indubitata unio in Dei Ecclesia utiliter & salubriter sequeretur, & papali dignitati, ac statui, ac juri indubio, quod in iis habet, pro Dei reverentia & animarum salute cedere affectu spontaneo paratus erat, & personam ac vitam exponere corporalem, prout haec & alia in dicta bulla data in Tarascone Avinionensis diocesis vi. id. Januarii pontificatus sui anno x. latius continetur. [1]

III. Petri e Luna pertinacia.

(a) Mon. stel. vol. 1. c. 20. Missus ad eum ab Rege dux Aurelian.

(b) Ext. 10. 24. de schism. p. 144.

Verfutum antipapae responsum.

Hi.

NOTE [1] Hujus anni concilium Parisiense exhibetur in collectione Labbeana to. XV. col. 1079. in quo decernuntur quaedam praestanda ab exemptis quoadusque legitimi pontificis aequa fuerit auctoritas. Verum si concilii ejusdem constitutiones expendantur, intelligemus continuo, concilium ad alium quam ad praesentem annum referri oportere. Ibi enim illa decernuntur quae praestari ab exemptis debeant in moderna neutralitate. Quae sane verba indicant Gallicanam ecclesiam neutri pontifici tunc cum agebatur concilium, paruisse. Hoc vero anno Gallos negatam aliquandiu submissionem Benedicto, ac dein anno superiori restitutam, retinuisse constat. Sanctiones igitur quae hoc anno editae exhibentur, portio sunt constitutionum in concilio anni 1408. editarum; quo sane anno Gallos neutri pontifici adhaesisse planum est. Idecirco nullum hujus anni concilium Parisiense celebratum fuit, temporisque nota, quae sanctionibus hujus concilii praefixa sunt in collectione Labbeana ita corrigenda sunt. Articuli deliberati per concilium ecclesiae Gallicanae anno MCCCVIII. pro eo quod in editis est, MCCCLV. Simile mendum irrepit in codicem unde sanctiones Gallicani concilii anni 1408. nactus fuit P. Martene, vulgavitque Anekdotor. to. II. col. 1398. &c. nam ita legebatur in eodem codice: *Avijamenta conclusa per concilium*

IV. (a) Ext. 10. 2. de schism. p. 33. Fallaces ejusdem litterae.

Obiectum Petro e Luna ipsum quam se abdicaturum.

Historiae mandatae eae litterae (a) referunt mendacis dolisque vitae sunt, ex quibus magis antipapae scelus in deludendis miseris schismaticis, qui se ejus servituti, subdiderant patebit.

Benedictus, &c. universis Christifidelibus, ad quos praesentes litterae pervenerint, salutem.

Scrutator mentium & omnium cognitorum secretorum dominus Jesus Christus, cuius vices in terris gerimus, licet immeriti, clare novit quod a principio assumptionis nostrae ad apostolatus officium, ad seditionem pestiferi schismatis, prob dolor! in Dei Ecclesia nunc vigentis, quod diu ante ortum habuerat, nea tamen potuerat, obviantem inimico humani generis, extirpare, & procurandam sanctae Dei Ecclesiae salutiferam unionem totis affectibus & omnimoda sinceritate, diligentia & sollicitudine cupivimus & incepimus laborare, firmiter in nostro proponentes animo id quod expedientius esset unioni Ecclesiae adimplere pro viribus, secundum eorum modum & ordinem quos divina justitia, sincera caritas, animarum salus, & ipsius Ecclesiae utilitas exegissent. De quibus etiam satis innotescere potuit diligenter & sollicite inveniuntur responsiones quasdam, quae circa materiam procurandae unionis hujusmodi alias motam, & viam nobis cessationis a-pertam recolimus nos fecisse. Verum quia his non obstantibus, ut ex relatu fidei dignorum, & praesertim dilecti filii nobilitatis viri Ladovici Aurelianensis ducis perceptimus, quod nonnulli tam ecclesiastici quam seculares conati fuerunt haec tenus, & etiam nunc caventur, nobis impingere, quod eminentiam hujus status, quam nobis, restituta Deo, non procuravimus, sic inordinata affectione contendimus retinere, quod nunquam fuimus intentionis nec sumus pro unione Ecclesiae papali cedere dignitati, nos praefato filio nostro duci Aurelianensi, qui super his & nonnullis aliis negotiis Ecclesiam & ipsius unionem tangentibus ad nostram accessit praesentiam, sinceritatem nostrae intentionis, quam semper habuimus & habemus, & affectum quem gestimus, genuimus, & gerere intendimus ad salutem animarum omnium & Ecclesiae unionem & pacem per ordinem & confidenter expressimus oraculo viva vocis. Qua expositione sic facta, ipse nobis cum instantia supplicavit, quatenus exposita sibi de hujusmodi

Ann. Ecl. Tom. XXXVI.

intentione & affectu nostris sub bulla nostra plumbea ei tradi faceremus in scriptis, per quam ipse charissimo in Christo filio nostro Carolo Regi Francorum illustri fratri suo sinceritatem nostrae intentionis hujusmodi, & effectum melius posset & convenientius intimare, & obturarem ora eorum, qui confecta obloquendi materia veritati contraria divulgantes, nos de sinistra intentione in prosecutione unionis ecclesiasticae diffamabant.

Nos igitur, ne ex silentio & omissione nostris sanctae Dei Ecclesiae & nobis aliquando possit in posterum praesudicium generari, pro ipsius Ecclesiae & nostri juris conservatione ante omnia praemittentes, quod per declarationem hujusmodi nostrae intentionis, seu hujusmodi nostrae bullae iraditionem, non intendimus nunc sicut nec debemus quomodocumque restringere Ecclesiae libertatem, nec clavium potestati & nostrae in aliquo derogare, nec nos iudicio hominis cuiuscumque submittere, seu cuiquam alteri necessitati asringere, nec ad aliud obligare, quam ad id ad quod sumus ex divina legis justitia, dispositione jurium, & infuncta nobis servitutis officio obligati, nec in aliquo penitus consentire, quod recte & catholicae fidei non conveniat, vel sit contra bonos mores, vel in divinae majestatis offensam, cum nostram intentionem sic declarare & declarationem ipsam dilecto filio nostro duci, ut petivimus, voluerimus tradere solum ad serenandam mentem praedicti filii nostri Regis, & aliorum, ad quos notitia hujus nostrae declarationis pervenerit, quibus forsitan notum non erat nostrae intentionis propositum in hac parte, & ad imponendum silentium nos diffamantibus, ut praesertim quieti status Ecclesiae, prout melius possumus consulendum, quod in praefatis nostris responsionibus alias factis erat implicitum, explicantes declaramus tenore praesentium nostrae intentionis semper fuisse & esse, ubi cessio de papali dignitate & officio per nos fierenda esset & erit expediens Ecclesiae sanctae Dei, per eam & ex ea celer & indubitata unio in Dei Ecclesia utiliter & salubriter sequeretur, & papali dignitati & statui ac juri indubio quod in eis habemus, pro Dei reverentia & animarum salute cedere affectu spontaneo, & personam insuper & vitam exponere corporalem licet ejusdem intentionis nostrae fuerit, & sit, juris & justitiae vi-

Quibus dolis id refellere sit aggressus.

V.

Fallax conditio qua omnia promissa infringit.

Eiusdem fallax sponso.

NOTE um ecclesia Gallicanae XXII. octobris anno MCCCC. quarto. Cum vero in decursu eorumdem aetorum annus, quo agebatur concilium repetatur, nec expressus sit annus 1404. sed potius 1408. Die XXV. octobris dicti anni MCCCCVIII. dictum concilium voluit, &c. Lux inde affulsi P. Martene, ut totum concilium ad annum 1408. referret. Porro inter sanctiones hujus concilii quod anno 1408. tribuendum diximus eas offendit Martene, quae in collectione Labbeana, concilio anni 1404. ex vitata codicis lectione tribuuntur. Constare ex his arbitror concilia Gallicana anni 1404. & 1408. in unum posthac jungenda esse concilium, anno 1408. celebratum. MANSI

as, ubi per eas utiliter & salubriter unio Ecclesie fieri posset & possit, non excludere tamquam consonas divinis & canonicis institutis, animabus salubres, honestati sanctae matris Ecclesie condecens, quas cumque protestationes, si quas huiusmodi cessioni cum, sicut praemittitur, expediret, per nos fenda, contrarias vel adversas sub quacumque serie, forma, seu expressione verborum forsau, ut aliqui suspicantur, habemus fecimus ad tollendam suspensionem huiusmodi, cassantes & annullantes & habentes penitus pro infectis. Obsecramus igitur praetatum Regem & alios quoscumque Reges & principes cunctosque fideles, ad quos declaratio huiusmodi nostrae intentionis pervenerit, per viscera misericordiae Jesu Christi, cuius causa agitur, & deprecamur ac hortamur in Domino, ut pro Dei servitio, & Apostolorum Petri & Pauli ac sedis Apostolicae reverentia & animarum salute praetatum nostram declarationem affectione filiali suscipientes & tanta clavis matris Ecclesiae, quae eos regeneravit in Christo, benigna compatiens affectu, ad extirpationem praesentis schismatis & salubrem prosecutionem ecclesiasticae unionis vobis velint suum benignum & favorabile impertiri auxilium, ut tenentur, ut per illud vobis & Ecclesiae militanti favorabiliter praestitum, & alia pia opera, quae Domino inspirante fecerint, posttransitoriae vitae cursum permansurum consequantur premium & gaudium Ecclesiae triumphantis. Nulli ergo &c. Dat. Tarracone Avinionensis diocesis vi. id. Januarii pontificatus nostri anno x.

Subdole
preces.

VI.
(a) To. 24.
de schism.
p. 144.

Instructi
a Petro
& Luna
novi doli.

(b) Lib. 8.
p. 43.

(c) Innoc.
VII. l. 1.
p. 234.
Oratorum
illius
mendacia.
(d) Id. ib.
(e) Ext.
to. 24. de
schism. p.
144.

His acceptis Aureliani dux ingentes grates egit (a) Petro e Luna, qui ubi ita illi sedatores suos, primum inunte anno, deinde reliquo excurrente novos instruebat dolos, ut infamiam, quam sibi ob propagatum schisma pepererat, in verum Pontificem derivaret, illumque concordiae speciosa fraude, vel vi opprimeret: atque ideo oratores submisit ad Bonifacium, qui ad pristinam ecclesiarum conjunctionem reintegrandam accessisse fingerent. Bonifacius igitur, ne schisma alere videretur, cum honestam tollendi schismatis causam praetexerent, publicae ipsi fidei syngrapham dedit (b). Verum non ad restituendam Ecclesiae pacem, sed ad concinnandos dolos erant a Petro e Luna missi, & ad voluntates vulgi irretiendas illum ad pontificia ornamenta exuenda paratum ementiebantur, (c) si Bonifacius pontificum imperium deposuisset: Bonifacius vero & Cardinalibus alios fucos propofuere, nec de pontificatu deserendo, ut tertius communibus suffragiis crearetur, sed de subdolo colloquio a Bonifacio ipso & Petro e Luna (d) faciendo egerunt. At impudens Petrus in quadam sua apologia (e)

mentitur se praedictis oratoribus, quos Convin-
cuntur.
Massilia praesente Ludovico, qui Jerusalem & Siciliae Regem se appellabat, mississe ait, jus contulisse, ut Bonifacio viam conventionis, informationis, & discussionis, & declarationis iustitiae, ac demum cessationis offerrent, cuius mendacia facile refelluntur: nam quod ad abdicationem spectat, eisdem oratores illam respuere, ut suo loco dicitur: discussionem vero & declarationem iustitiae, quae in concilio oecumenico perfici debuisset, semper Petrus & ceteri schismatici declinarunt. Colloquium itaque deponerebat antipapa per hos oratores, de quibus Theodericus e Niemi (f) haec refert.

Qui quidem nuntii Bonifacium & ejus Cardinales diligenter exhorabantur, quod cum eodem Petro ad faciendam unionem in ecclesia universali in aliquo loco utriusque parti tuto concurrere vellet: ad quod ipsi domini Cardinales partis nostrae bene inclinati erant; sed assenato termino, quo super hoc Bonifacius dictis nuntiis finaliter respondere volebat, scilicet in ejus palatio penes basilicam principis Apostolorum, in eodem festo S. Michaelis in vespere. Et cum illic Bonifacius, Cardinales, & nuntii & multi curiales invicem convenissent, tunc praefati nuntii perquam discrete & solerter, quae ipsis commissa fuerant proposuerunt, rogando & exhortando dictum Bonifacium, quod si eum daret huic schismati, cum eorum domino ad hoc parato, ut dicebant: Mera erat haec impostura, quandoquidem antipapa nihil aliud contendebat, quam in congressum colloquiumque venire cum Bonifacio, cui se persuasurum, ut pontificatu abiret, eumve opprimeret, praesidebat. Subdit Theodericus: Quibus Pontifex ad hoc primum benigniter respondit, se esse Papam & eundem Petrum antipapam, & similia verba parum vel nihil ad causam facientia adducendo. Refert auctor apologiae (g) Petri e Luna, Bonifacium hac voce usum: Magister vester non renuntiat vel non renuntiat; cum hoc ipse iuraverit, & in potestate se posuerit laicorum: renuntiet ipse si vult, & qui se obligavit, & non habet quid perdere. Nos sumus qui potestatem a Deo habemus & nolumus renuntiare. Haec narrat schismaticus ad creandam Bonifacii invidiam, quamquam re ipsa erant vera & iusta: Quid vero ad haec responderint internuntii Petri e Luna, subjicit Theodericus Niemi (h): Tunc, inquit, ipsi nuntii designati in ebus praesentia dixerunt quod dominus eorum non esset simoniacus, notantes Bonifacium esse talem: unde Bonifacius valde commotus iussit eos urbem exire: qui responderunt, quod saluum conductum haberent ab ipso & Romano populo adhuc aliquantulum illic manendi & inde recedendi, quod illo gaudere vellet. Unde (i) ipse

(f) Niemi.
l. 2. c. 23.

Speciosa
eorum oratio.

(g) Ext.
to. 24. de
schism.
p. 144.

Bonifacii
responsum.

(h) Lib. 2.
c. 23.

Pungitur
verbo a
antip.
oratoribus.
(i) Cap.
24.

ipso Pontifex ira immoderatus incalens & pungente ipsum morbo calculi lectum a gritudinis subito intravit, in quo tertio die sequenti festo S. Remigii mane decessit dictis nuntiis adibus existentibus in urbe.

His consentanea de Bonifacio kal. octobris morbo calculi extincto, tradunt Gobelinus (a) & alii (r): consentiunt quo de obitu die successoris literae de initio pontificatu exaratae. Cum igitur Bonifacius creatus fuerit Pontifex secunda novembris die excurrente anno millesimo trecentesimo octuagesimo nono, annos quatuordecim, menses undecim ipsum sedisse affirmandum est, quem S. Antoninus (b) hoc exornat elogio: Satis prudens invenit est in regimine temporali, & praeterea tanti animi, ut primus populi Romani vim omnem in Pontificem transfunderet, creatis suorum magistratibus omnibus, munita arce S. Angeli & pontibus. Nec modo in rebus publicis gerendis peritia, verum etiam floruisse singulari castitatis laude, narrat idem sanctus auctor (c): A multis vulgatum est, quod cum secundum medicinam carnalem diceretur sibi, quod per coitum cum muliere liberaretur a calculo, ex quo decessit, minime acquiescere voluit tanto sacrilegio contra divinam legem; eligens potius pudore mori, quam impudice vivere, & ideo valde commendandus fuit. Denique de eius sepultura haec affert Theodericus Niemi (d): Mox igitur dicto Bonifacio, funus ejus satis humiliter in praefata basilica Principis Apostolorum in ca-

(a) Gobel.
lin. in
cosmod.
at. 6. e.
87. in fin.
Politicae
peritia
laude floruit.
(b) S. Anton.
10. 5. p.
11. 22. c. 3.
in princ.

(c) Eod.
cap. 9. 3.

Maluit
mori
quam foedari.

(d) Theod.
e Niemi.
l. 2. c. 24.

pellae conjuncta capelle Gregorii Papa ad dexteram dum itur ad altare B. Gregorii Papa, & prope sepulchrum Gregorii Papa V. (minoris Gregorii propter largas elemosinas & alia bona opera, quibus claruit appellati & fuit Saxo natione) sepeliebatur. Sed interim quod dominus Ladislaus Rex imperium tenuit Romanum, magnum & pretiosum valde monumentum dicti fratris ejusdem Bonifacii sibi in eadem capella construi fecerunt.

Iustis funebribus ex more Bonifacio perfolutis, Cardinales ad creandum novum Pontificem se comparaverunt: ac tum Petri e Luna oratores novos moliti dolos novi creationem Pontificis disturbare fallacibus pollicitis pertentaverunt, de quibus haec Theodericus (e): Dum jam ipsi Cardinales conclave ingredi vellet causa eligendi successorem Bonifacio memorato, & infra, dicti nuntii venientes rogarunt, quod tum supersederent in electione huiusmodi, si hoc facerent, sperarent unionem futuram cito, de ipsorum domino gratam, vellet nova referre: quod tamen dicti domini Cardinales fucere noluerunt, existimantes quod talia truffasice proponerent ac statim conclave ingrediebantur, ut eligerent successorem Bonifacio. Enarrat, puram ac nitidam huius rei veritatem Innocentius septimus (f), nimirum Petri e Luna oratores a Cardinalibus vocatos fuisse, monitosque tandem schismati finem positum iri, si vere Petros e Luna controverfo papatu abiret, ipsosque pacta ab-

Ejus sepultura.

IX.

(e) Eod.
c. 24.

Antipapa
nuntii
obstant
ne creetur
Pontifex.
Contemp-
tae eorum
fraudes.
(f) Innoc.
l. 1. p. 134.

NOTE [r] Bonifacius hoc anno die calendarum octobris decessit ut in annalibus. Hoc elogio pontifici parentat auctor additamenti ad Ptolomaeum Lucensem ex codice Patavino a Muratorio Rer. Ital. to. III. par. II. col. 831. vulgatus: moribus & vita vivebat, ut senex, & etiam continentis vite in papatu fuit, ut nunquam sinistrum aliquid de ejus vita prodiret in publicum. Magnanimus & alticordis... Verum cum stipatus esset amplis, & nobili familia, matris videlicet fratrum & nepotum multa per manus, vel suggestionem fiebant eorum, quae huius domini famam aliquantisper denigrant. Qui fuerint navi illi in tanta virtutum luce indicant alii, nimium ejus in auro congerendo, eoque in necessariis suis effundendo studium aculeantes.

Post ejus obitum fecedentes in conclave cardinales die XII. octobris biduo exacto, die nempe XIV. octobris, solemnes literas signarunt, in quibus fidem suam jurati obstrinxerunt de procuranda ecclesiae pace, spondentes singuli ut si quis forte eorum in pontificem eligeretur, omnem se operam daturum, ut schisma tollatur, parati si forte opus fuerit vel dignitate cedere. Qua etiam sacramenti religione obstricturos se sponderunt alium quemcumque, qui forte extra suum coetum pontifex renunciaretur. Literas haec ea die quam indicavimus signatas e MS. codice PP. Martene & Durand Anecd. to. II. col. 1274. vulgatur. In iis vero literis leguntur nomina IX. Cardinalium collegialiter adunatorum; ex quo erroris arguitur Gobelinus, qui VII. tantummodo cardinales in conclave ingressos asserit.

Haud diu post, nempe XVII. octobris, Cosmatus tit. S. Crucis, de quo in annalibus, ad summam dignitatem per gradus illos ascendit, quorum plures, non vero omnes Niemi in annalibus relatus commemorat. Reliquos percenset Anonymus Vaticanus in vita Innocentii a Muratorio Rer. Ital. to. III. par. II. col. 832. vulgatus. Haec enim ille: tempore Urbani VI. factus est clericus camera; (id nominis nunc primo mihi legendum occurrit) dein factus in Anglia collector annis decem, reversus est in Italiam, & idem Urbanus fecit eum archiepiscopum Ravennatem, deinde Episcopum Bononiensem, reservato sibi archiepiscopatu in commendam. Post obitum Urbani papa remansit vicecamerarius ad custodiam conclavis. Et cum electus fuit Bonifacius IX. in prima promotione fecit eum cardinalem Bononiensem tit. S. Crucis in Hierusalem. Pontificia corona solemniter ornatum die II. novembris, quae in dominicam incidit, ex Contelorio & Panvino affirmat annalista. Verum Oldoinus in nova Ciacomii editione ex libro collegii S. Rom. E. cardinalium eruisse se scribit id praestitum die martis, quae fuit festivitas S. Martini XI. novembris. Eandem diem caeremoniae huic assignat Antonius Petri in Diario Romano, testis oculatus, de quo in nota sequenti, §. 16. MANSI

Monetur ut cedat Petrus e Luna & communi consensu Pontificem delectum iri.

Impudentissimum eorum responsum.

Card. pia consilia pro extinguendo schismate. (a) Gobelius in Cosmod. et. 6. c. 88. & Theod. c. Niem. l. 2. c. 34. X.

Cosmatus electus Pontifex.

(b) Ext. in eod. MS. in Vatic. post bravia Martini V. & Eugen. IV. & apud Contelior. in elench.

Quinam Card. e- jus el- ctioni interfuere.

dicatione novum tum Pontificem non renuntiaturus, quo ecclesiarum conjunctio redintegrari posset: illos autem, qui non alia ratione concordiam exoptare prefe- ferebant, nisi ut omnes antipapae se sub- iicerent; oblatam justissimam abolendi schi- smatis occasionem repulisse, negaruntque ea se autoritate instructos esse, ut Pe- tri nomine cederent; neque id etiam ip- sius congruere dignitati quo impudenti responso dato, postea magistri impostu- ras imitati non minori impudentia jacta- runt; illum pro extinguendo schismate pa- ratissimum fuisse pontificatu se abdicare, at Bonifacii ejusque Cardinalium vitio schisma tamdiu propagatum. Verum, spre- tis horum impostorum fraudibus, Cardina- les omne consilium ac studium ad in- dagandas schismatis abolendi rationes con- tulerunt, sanxeruntque nuncupato sacra- mento omnes obstringendos, si pontifica- tum adipiscerentur, curas omnes colloca- turos pro extinguendo schismate, etiam si pontificio gradu cedendum foret: quod factum Cardinalium subjectis verbis nar- rat Gobelius (a).

Coram pluribus conclavo intraverunt, & coram pluribus notariis & testibus solemnibus compromiserunt, & compromissum servare juraverunt, nec unquam se absolvi ab illo juramento se petituros, neque absolutionem aliquam recepturos se ab eodem: videlicet quod ipsi singuli & communiter, & si quis eorum forte in Papam eligeretur, vellet omnem diligentiam, quam posset adhibere ad hoc, quod unitas Ecclesiae reformetur, etiam si opus esset ad hoc renunciare papa- ti vel resignare illum, qui ex eis Papa fieret, & quod Cardinales absentes ad si- mile juramentum praestandum coartarent: & si forte novos Cardinales postea, creari contingeret, quod ante omnia simile jura- mentum praestarent. Et post hoc processum est ad electionem, & electus est ex eis do- minus Cosmatus supradictus, nimirum e- Melioratis iit. sanctae Crucis presbyter Car- dinalis, & vocatus est Innocentius VII. Electum fuisse xvi. Kal. novembris, ipse- met in encyclicis literis (b) testatur. Agit etiam de ejus creatione Felix Con- telorius, atque ex libro collegii sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium, qui con- clave sunt ingressi nomina recenset: Ro- mae die mercurii prima octobris hora xxi. anno MCCCCIV. obiit Bonifacius IX. & die dominico de sero xii. octobris ejusdem Cardinales intrarunt conclavo apud sanctum Petrum numero novem, videlicet Florenti- nus Angelus Acciajolius episcopus Ostensis, Monopolitanus Franciscus episcopus Sabi- nensis, Neapolitanus, Henricus episcopus Tusulanus de Minutolis, Aquilejensis An- tonius Cujeranus iit. S. Ceceliae, Cosmatus de Melioratis Sulmonensis Cardinalis Bo- noniensis iit. S. Crucis, Angelus Neapoli-

tanus de Summaripa S. Pudontianae Cardi- nalis Laudensis, Christophorus de Maroni- bus Romanus S. Cyriaci Cardinalis Iser- niensis, Raynaldus de Brancacis Neapo- litanus S. Viti in macello diaconus, Lan- dulpus de Maramaris Neapolitanus S. Ni- colai in carcere Tulliano. Balthasar Costa erat absens in sua Legatione Bononiensi, Va- lentinus Cardinalis Quinquagesiensis in Hungaria, qui MCCCCVII. venit ad cu- riam. Die veneris xvi. octobris hora xxi. dominus Cosmatus sanctae Crucis in Jerusa- lem Cardinalis Bononiensis eligitur in sum- mum Pontificem nomine Innocentius VII.

Complectitur paucis hisce verbis Leo- nardus Aretinus Innocentii dotes (c): (c) Aretin. in hist. rer. Ital. (d) Theod. c. Niem. l. 2. c. 39. Patria Sulmonensis, vir erate grandævus, ac multarum magnarumque rerum experien- tiam callens. At describit accuratius Theo- doricus Niemius (d) & genus & mores & gesta ante pontificatum munera: Natur- est, inquit, e parentibus honesti & media- cris status ex insigni oppido Sulmon Val- nensis diocesensis, quod est in Aprutio: & Aprutium est provincia regni Sicilia ver- sus Campaniam. Hic erat clarus doctor in jure canonico; expertus in eadem Romana curia in agendis, & vix fuit curialis, cu- jus speciale notitiam non haberet, & cui non ita placide non loqueretur, ac si carne sibi conjunctus existeret, casta vita & bo- nae fame, cavendi & scribendi peritus, bo- narum literarum apprime doctus. Fuit et- iam olim collector fructuum camerae apo- stolicae tempore dicti Urbani Papae VI. in regno Angliae, in quo quidem officio, ut fama volabat, multum laudabiliter se habebat: deinde Bononiensis episcopus factus, ac post thesaurarius Urbani factus, demum per Bo- nifacium in sui pontificatus principio ad cardinalatus honorem fuit assumptus, sic graduatim in dignitatibus ascendendo. De eodem Innocentio sacra thlira solemn- itate redimito, haec scribit Theodoricus (e): (e) Theod. c. Niem. l. 2. c. 35. Innocentius cum magna letitia & frequen- tia Romani populi atque curialium suae co- ronationis ante ipsam basilicam principis Apostolorum recepit insignia, & ad eccle- siam Lateranensem eadem die, ut moris est, accedens nec moram ibi faciens, ipsa die rediit ad palatium suum apud praefatam ba- silicam consistens; eam vero die secunda novembris peractam celebritatem ex libro collegii Cardinalium refert Felix Con- telorius (f). His perfectis novus Pontifex encyclicis literis (g) catholicis praefules de traditis sibi universae Ecclesiae guber- naculis certiores fecit, rogavitque, ut de viis optimis extinguendi schismatis inter se conferrent, atque ad eas exponendas idoneos viros mitterent atqueam prox- imus omnium sanctorum festus dies labe- retur.

Innocentius & a venerabilibus fratribus Friderico archiepiscopo Colonensi ac sus- fra-

tanus de Summaripa S. Pudontianae Cardi- nalis Laudensis, Christophorus de Maroni- bus Romanus S. Cyriaci Cardinalis Iser- niensis, Raynaldus de Brancacis Neapo- litanus S. Viti in macello diaconus, Lan- dulpus de Maramaris Neapolitanus S. Ni- colai in carcere Tulliano. Balthasar Costa erat absens in sua Legatione Bononiensi, Va- lentinus Cardinalis Quinquagesiensis in Hungaria, qui MCCCCVII. venit ad cu- riam. Die veneris xvi. octobris hora xxi. dominus Cosmatus sanctae Crucis in Jerusa- lem Cardinalis Bononiensis eligitur in sum- mum Pontificem nomine Innocentius VII.

Innocentius & a venerabilibus fratribus Friderico archiepiscopo Colonensi ac sus- fra-

XI. (c) Aretin. in hist. rer. Ital. (d) Theod. c. Niem. l. 2. c. 39. Virtutes Innocen- tii VII.

(e) Theod. c. Niem. l. 2. c. 35.

Thyatia redimi- tus.

(f) Contel- lor. in e- lench. Cavd. (g) Lib. 1. p. 114.

XII. Encycli- cae Innoc- tierae ad fideles.

Ut Bonif- kal. o- ctob. o- bierit.

Eidem suffectus fte Card. S. Crucis.

Sedandi schismatis pia aperit consilia.

fragantibus, & dilectis filiis electis, ab- batibus, prioribus, praepositis, decanis, ar- chidiaconis, & aliis ecclesiarum praelatis, eorumque capitulis, conventibus, atque colle- giis universis tam exemptis quam non exem- ptis per provinciam Colonensem constitutis, salutem.

Rex regum & Dominus dominantium u- nigenitus Dei filius Jesus Christus, qui pro- digia facit in caelo sursum & terra deor- sum, in sui caelestis altitudine consilii fir- mam retinens in ejus incommutabili disposi- tione censuram sacrosanctam Romanam ec- clesiam suo pretiosissimo fundatam sanguine, ad ejus regimen licet immeriti, assumpti fuimus; supra petram fidei indeficienti so- liditate firmavit, illud ei irruentem in apo- stolice coelevationis fortitudine fundamentum, quod nec diruat procella turbis, nec in ipsum prevalere possit spiritus tempestatis; & licet crebra decedentium mutatione pas- sorem in varia plerumque discrimina in- ciderit, ab ea tamen supernum praesidium se nullo modo subtraxit. Sic igitur ante paucos dies faciente Domino cum eadem vir- tibus procellarum agitata turbis signum in bonum de transitu felicitis recordationis Bonifacii Papae IX. praedecessoris nostri ad Dominum, prout de divina pietatis mi- seratione confidimus, statim ejus in unitate sancti Spiritus ac pacis vinculo divina providentia conferavimus.

Defuncto siquidem kal. mensis octobris proxime praeteriti Romae apud S. Petrum eodem praedecessore nostro, solemnibusque celebratis exequiis pro eodem, & ejus cor- pore in basilica Principis Apostolorum de urbe praefata honorifice deposito, habitus est a fratribus nostris sanctae Romanae eccle- siae Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus exquisitissime, prout tanta rerum sabilitate postulabat, de successoris electi- one tractatus in quo tanta fuit unitas om- nium tamquam ad invicem in cunctis con- cordantium ut intelligatur in eis operatum esse per eum, in cuius manu non solum ho- minum corda, sed caelum & terra consistunt, quod ad fragilitatem nostram, tunc tit. S. Crucis in Jerusalem presbyter Cardinalis eramus, oculos suae circumspeditionis, & in- dustria intenderunt, & factum est sicut Altissimo placuit, ut nos ad tantae digni- tatis fastigium in patrem elegerunt & pa- storem. Sollicita igitur universalis Ecclesiae administratione assumpta divina propitia- tionis misericordiam imploramus, ut per suae voluntatis beneplacita in viam pacis diri- gat gressus nostros, & favorem nobis cae- lestis pietatis aspires, ut eo per hunc pro- cellosi maris altitudinem nobis & cunctis fidelibus salutis portum desuper largiente, sub sacerdotio nostro proveniat in Ecclesia militante desiderabilis unionis tranquillitas extirpato de vinea Domini sabaorb detesta- bili & borrendo schismate, ad quod extir-

pandum sub viis, modis, & formis hone- stis pariter atque justis, suprema desideria nostra tendunt.

Et ut praemissa, divina favente clemen- tia, perducantur ad effectum, fidelium quos praesens tangit negotium, cu- pimur super extirpatione hujusmodi schi- smatis ac viis, modis, & formis congruen- tibus atque justis per nos servandis audi- re consilia, ad quae exhibenda fideles ipsos ad veniendum seu dirigendum personas tan- to negotio congruentes quam primum ante, vel usque ad festum omnium sanctorum proximo sequenturum, se se facultas obtule- rit, paternis affectibus excitamus, ac in altissima requirimus & hortamur pro voti- va conclusione tam desiderabilis unionis, su- per quibus & paterna intentione nostra erga ecclesiarum omnium incrementa, ve- strumque & ceterorum fidelium statum, ve- nerabili fratri Joanni episcopo Savonensi & dilecto filio nobili viri Alexandro de Con- stantio militi Neapolitano praesentium la- toribus, nostrisque nuntiis exhibere velitis credentiae plenam fidem. Dat. Romae apud S. Petrum vi. kal. junarii pontificatus nostri anno primo. Conceptae sunt istdem verbis ad Joannem Moguntinum (a), Jo- annem Treverensem (b), Salzburgensem, Sbinconem (c), Pragensem, Thomam (d) Cantuariensem, Richardum Eboracensem, rum Pisanum, & Ravennatem (e); ar- chiepiscopos, tum patriarcham Antioche- num (f), ac suffraganeos & complures alios; tum vero de conjunctione ecclesia- rum restituenda ad Vladislavum Regem Pbloniae (g) virosque principes (h) Germa- niae, Italiae, Castellae, Aragoniae, Lusitaniae (i), datae literae.

Innocentium etiam indixisse Romae sy- nodum ad kal. novembris recurrentis ani- ni proximi, testatur subjectis verbis Go- belius (k): Dominus Innocentius Papa archiepiscopis, & praelatis per diversa re- gna constitutis literas suas cum nuntiis so- lemnibus direxit, insinuans eis quod in kal. novembris deinde proxime futuris concilium generale in Urbe Roma pro unione Ecclesiae est celebraturus, & exhortans eos, ut se eum praelatis sibi subditis, vel saltem viros ido- neos ad idem concilium dirigere curarent. Ut vero disturbatum fuerit hujusmodi con- cilium sequenti anno dicitur.

Ceterum Ladillaus Rex Neapolitanus, cum audisset Pontificem sacramento se devinxisse ad ponendos papales apices si Petrus e Luna antipapali fastigio abiret, sinistram concepit suspicionem, ne in ec- clesiarum constituenda concordia suae di- gnitati aliquod periculum crearetur, ad- duxitque Innocentium, ut apostolica fan- ctione (l) vulgaret, publicam pacem nun- quam firmandam, nisi Ladillaus scepra, quibus haecenus potiebatur, retineret.

XIII.

(a) Ib. p. p. 114. (b) Ib. p. p. 120. (c) Ead. pag. (d) Super p. 114. (e) Ead. pag. (f) Pag. 15. (g) Ib. p. 120. (h) Ead. pag. (i) Pap. 15. (k) Gobe- lin. in Cosmod. et. 6. c. 88. Indictum concilium ab Inno- kal. no- vembris anni pro- ximi. Ladill. pacem eccl. tur- bare ag- greditur. (l) Inno- lib. 1. p. 70.

Decretum Innoc. pro Ladislao.

Ad futuram rei memoriam. Præclara & singularia insignita merita quibus charissimus in Christo filius noster Ladislaus Jerusalem & Sicilia Rex illustris...

XV.

Hæc conditio de ecclesiarum conjunctione non restituenda nisi regnum Neapolitanum adversus Andegavensem assereretur, vix aut nunquam impleri posse videbatur...

(a) Theodor. Niem. h. 2. d. 41.

nata, sub colore, quod contra dicti regni, scilicet suosque hostes illa fideliter conservare vellet pro usu ecclesiarum & monasteriorum, ipse hujusmodi usurpabat. Et infra: Ecclesias & monasteria hujusmodi ad dandum sibi pecunias traxit...

Ingratus Ladislai in eccles. animus.

Tolerata ejus scelerata.

Insignis Innoc. in Ladisl. liberalitas. (b) Lib. 1. p. 60. Repositæ a Ladisl. pro beneficiis injuriæ.

XVI. (c) Aret. in hist. rer. Italia. Concitat Romanos adversus Pontificem. Aspirat ad urbis imperium.

Retulit Innocentio pro acceptis beneficiis insignes injurias Ladislaus Rex, de quo Leonardus Aretinus hæc historie tradidit (c): Ad hunc Pontificem Ladislaus inter primas gratulationes Romanam profertus, cum honestissimam salutandi gratulantique prætexeret causam...

(a) Append. Inno. lib. 1. pag. 82. Et in alio MS. arch. Vat. sig. n. 50. p. 3.

manis plus æquo studuisse. [1] Extant in regesto pontificio (a) fœderis capita, quod Rege Ladislao pacis deprecatore post ingentes illos tumultus sub primis pontificatus Innocentii exordis excitatos sancitum est...

In nomine sanctæ & individue Trinitatis Patris & Filii & Spiritus sancti. Anen, Beata semperque Virginis Mariæ & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum, & omnium sanctorum & sanctarum celestis curiæ ac exaltationem status sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, ac sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Innocentii divina providentia Papa VII. & successorum ejus canonice intrantium, ac tranquillitatem pacificam almae urbis & omnium præfate ecclesiæ fidelium.

Tumultus exorti in urbe post obitum Bonif.

Renovati incunte Innoc. pontificatu.

Novem universi & singuli præsentium seriem insperant, quod sanctissimus in Christo pater & dominus noster dominus Innocentius divina providentia Papa VII. in speculum suæ considerationis extollens tantumantur Romani populi post obitum felicitis recordationis domini Bonifacii Papa noni prædecessoris sui in alma urbe motus, pestiferos & malignos, ac petitiones factas pro parte nonnullorum ex dicto populo post obitum præfati Pontificis collegio reverentissimorum fratrum suorum sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium, de quorum numero tunc existeret, & deinde post assumptionem suam ad apicem summi apostolatus ejusdem sanctitatis & cupiens, cum ad præfatam urbem in qua divinitus esse voluit utriusque tam spiritualis quam temporalis domini monarchiam, ut pacis tranquillitas vigeat & discordiæ fomenta deperant, benigne ac paternaliter volens agere ac misericorditer cum omnibus, qui tumultum & ipsam causantia excitare & attentare damnaviliter præsumperunt, & supplicationibus præfati populi pro ipsius tranquillitate annuere, sperans quod exinde in devotione, fidelitate, & obedientia Romanæ ecclesiæ, domini nostri Papæ præfatorum & successorum suorum canonice intrantium constantissime ac fidelissime permanebunt, ac consideratione charissimi in Christo filii ejusdem Ann. Eccl. Tom. XXVII.

sanctitatis & Ecclesiæ domini Ladislai Regis Jerusalem, & Siciliae illustris in præfata urbe existentis, & super efficacissime intercedentis, ut cessarent pericula & horrenda emerfura discrimina, ad infra scripta omnia & singula concedenda descendit; salvos tamen semper & reservatis Romanæ ecclesiæ, domino nostro, & successoribus præfatis omnibus & singulis juribus, jurisdictionibus, honoribus, & præminentibus tam spiritualibus quam temporalibus & aliis quibuscumque jure, modo, actione, vel forma competentibus & competituris in urbe præfata, ejusque comitatu, territorio, & districtu Romanæ ecclesiæ, domino nostro, & successoribus antedictis: vel eorum alicui quovis modo, ita quod per infra scripta hujusmodi, juribus, jurisdictionibus, præminentibus, dignitatibus in nullo intelligatur præjudicium in aliis quomodolibet generari, nisi dumtaxat quo ad concessi & indulta ad præsens per ipsum dominum nostrum juxta & secundum formam præsentium capitulorum inferius contentorum, aliter vel alio modo non.

Concordiæ inter pretem fide agit.

Pactio-num formula.

XVII. Senator urbis designandus a Pontifice.

Ejus potestas, suis circumscripta limitibus.

In primis quidem concessit & voluit præfatus dominus noster, ad supplicationem hujusmodi quod senator præfate urbis ordinari, eligi & deputari debeat semper ac post sit per sanctissimum in Christo patrem & dominum nostrum dominum Innocentium Papam Septimum supradictum & ejus successorum canonice intrantes de tempore in tempus & habeat & habere intelligatur omnimodam jurisdictionem: quam alii senatores, qui antiquitus fuerunt pro tempore, exercuerunt seu exercere potuerunt secundum formam statutorum & ordinamentorum præfate urbis, præterquam in factis & negotiis statum præfati domini nostri & ecclesiæ successorum hujusmodi ac Romani populi seu criminalese majestatis concernentibus, in quibus & eorum quolibet idem senator habeat & habere intelligatur arbitrium, prout tempore felicitis recordationis domini Bonifacii Papa IX. senatores, qui fuerunt pro tempore habuerunt, seu exercere quomodolibet potuerunt, & quod finito officio suo quilibet senator, qui erit pro tempore syndicetur cum suis officialibus & similibus juxta exigentiam statutorum præfate urbis.

Item concessit & voluit quod de cetero eli-

NOTÆ [1] Romanus tumultus sub exordio pontificatus Innocentii excitatos asserit hic annalista, sed Jacobus de Del' Ayo, coævus scriptor, in Annalibus Ellenfisibus anteriores Innocentio turbas hæc constituit, scribens. In creatione novi pontificis, & etiam ante, Romanus populus in armis tumultuavit &c. Addit idem scriptor Ladislaum Apuliam regem die XX. octobris arcem Romanam, videlicet arcem S. Angeli occupasse, ac presidio suo munivisse. An tamen vera hic scripserit ambigo, cum Antonius Petri, qui hoc primo anno scribere aggressus est Diarium rerum, quas ipse Romæ oculatus testis spectabat, quod opus prodit Rer. Ital. to. XXIV. hæc de re nihil scribat. Sed eo autore constat Ladislaum in urbem intrasse die XIX. octobris, ibidemque variis subinde mutatis sedibus usque ad diem V. novembris permanisse. Demum ea quæ de solemnibus pontificis coronatione die XI. novembris assignanda in nota superiori ad §. 8. diximus, ejus testimonio confirmantur. MANST

De septem quæstoribus.

eligantur & eligi debeant septem officiales prefate urbis secundum formam antiquorum statutorum ejusdem urbis, qui nominentur & appellari debeant gubernatores camerae almae urbis; qui quidem septem officiales domino nostro & successoribus Romano ecclesiae, & populo Romano predictis fideles atque idonei cum officia, potestate, & jurisdictione infra scriptis eligantur & eligi debant in presentia senatoris prefate urbis, qui erit pro tempore, vel alterius cui idem dominus noster vel successores committent vel mandaverint ordine successivo. Predicta tamen non vendicent sibi locum in presentibus officialibus, qui ad praesens in dicti domini nostri presentia eligi debeant, & in ejus manibus prestare in forma debita juramentum.

Item quod prefati officiales tam praesentes quam futuri jurent & jurare teneantur & debeant in manibus prefati senatoris, vel alterius, cui idem dominus noster vel successores duxerit vel duxerint committendum, de eorum officiis bene & legaliter exercendis ad honorem & statum domini nostri & successorum Romanae ecclesiae & Romani populi predictorum, & alias fidelitates prestare in forma solita, & debita juramentum.

Ladislavus se urbis magistratibus creandis immiscet.

Item quod pro proximo & futura huiusmodi incipienda a die, qua infra scripti officiales suum praesertim in manibus prefati domini nostri vel alterius, cui duxerit committendum, in forma debita juramentum, sint & esse intelligantur una cum aliis tribus civibus Romanis eligendis & deputandis per ipsum dominum nostrum, seu per serenissimum dominum dominum Ladislavum Regem Jerusalem & Sicilia illustrem, qui quidem officiales sic electi & deputati numero decem, ut supra praesertim, vocentur & nominentur gubernatores camerae almae urbis, & sic etiam qui futuris temporibus eligentur, debeant appellari: officium tam presentium quam futurorum duret & durare debeat spatio duorum mensium, & non ultra; & habeant, & habere intelligantur huiusmodi officiales & gubernatores camerae tam praesentes quam futuri facultatem & officium dumtaxat exigendi, percipiendi, necnon expendendi & convertendi pro evidenti necessitate & utilitate reipublicae Romanae omnes & singulos fructus, redditus, & proventus, ac jura quaecumque & obventiones, qui & quae ad predictam cameram quomodolibet pertinerent seu spectarent, & negotia dictae camerae tantum regere & administrare & quod de proventibus, fructibus & redditibus dictae camerae possint, teneantur & debeant solvere & satisfacere cum effectu temporibus debitis & ordinatis per formam statutorum & ordinamentorum prefate urbis de salariis, provisionibus, muneribus, & gagiis & emolumentis debitis & consuetis senatori prefate urbis & ejus

De stipendiis ex publico aulario pendendis magistratibus.

officialibus, quae erit de tempore in tempus omni contradictione & exceptione remotis: subiecta sunt quæstorum populi Romani nomina; tum subditur.

Item statuit, ordinavit, & voluit supradictus dominus noster quod nullus ex dictis officialibus & gubernatoribus camerae presentibus vel futuris, aut aliis, quicumque officialis rector vel magistratus prefate urbis quocumque nomine vel officio fungeretur vel potestate, possint, audeant, vel presument per se vel alios conjunctim vel divisim, quomodocumque aut qualitercumque, directe, vel indirecte, publice vel occulte, aut quavis quaesito colore se intrudere de aut super aliquibus aliis civilibus, criminalibus, vel mixtis negotiis, causis, vel rebus, seu administrationibus nisi dumtaxat pro iis, quae immediate spectarent & pertinerent de jure ad cameram prefate urbis & non aliter vel alio quaesito modo; & si secus vel aliter foret, ipso jure sit nullum, & nihilominus qui contrafaciens incidat eo ipso in sententiam excommunicationis, quam contrafaciens auctoritate apostolica presentium tenore protulit & voluit; ac decrevit quod ab huiusmodi excommunicationis sententia nullus, praeterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo dumtaxat, possit absolutio- nis beneficium obtinere necnon in penam mille florenorum auri de camera pro quolibet, & vice qualibet, qua contrafactum extiterit auferendorum, & apostolica Camera applicandorum eo ipso; predicta tamen non vendicent sibi locum in senatore prefate urbis & ejus officialibus, qui jurisdictionem habeant & arbitrium, prout saepius in prima capitulo continetur.

Item voluit, reservavit & inhibuit dicti prefatus dominus noster expresse, quod Romanus populus ac officiales prefate urbis praesentes, & futuri quocumque arbitrio vel officio fungerentur, non possint vel debeant per se vel alios, directe vel indirecte, aliquam aliam gubernationem, gestionem, administrationem, jurisdictionem, praerogativam, potestatem, vel facultatem committere, concedere, delegare, vel subdelegare aliquibus personis, collegiis, seu universitatibus, vel dominis, nisi dumtaxat de aut super negotiis prefate camerae, & aliter vel alio quovis modo sub poenis & censuris tam spiritualibus quam temporalibus in praecedentibus capitulis denotatis, in quas quemlibet contrafacientem incurrere voluit eo ipso, & nihilominus secus vel aliter facta non teneant ipso jure.

Item quod predicti officiales & gubernatores, camerarii, notarii, scriptores, doganarii, & alii quicumque officiales tam camerae quam urbis predictarum syndicentur & syndicari debeant in fine eorum officii de gestis & administratis, ac neglectis & omissis secundum formam statutorum & ordi-

Interdicti quæstiones juris dicendi potestate.

Magistratus vel populus alia munera conferere vetiti.

Exigenda a quæstoribus & aliis administratis ratio.

Ne magistratus Capitolini vel urbanei intransyberianos ultra auctoritate sibi arrogarent.

dinamentorum prefate urbis de syndican- dis officialibus, disponentium per duos syndicatores fideles & idoneos cives Romanos, quorum unam prefatus dominus noster vel successores, alterum officiales prefate urbis eligere debeant de tempore in tempus cum officio, potestate, honoribus, muneribus & oneribus syndicatoribus concessis per formam huiusmodi statutorum.

Item voluit & expresse reservavit & ordinavit prefatus dominus noster, quod predicti & alii quicumque officiales tam Capitolini seu camerae quam urbis predictarum, & tam praesentes quam futuri, & qui in posterum deputarentur seu crearentur, quovis fungerentur officio vel nomine aut arbitrio concessis vel concedendis per quoscumque & quavis auctoritate, & de jure, aut de facto, aut consuetudine non possint vel debeant quomodocumque & qualitercumque etiam vigore eorum vel alicujus eorum officii aut quovis quaesito colore, directe vel indirecte, per se vel alium seu alios se impedire supra aut de aliqua re civili, criminali, vel mixta, vel alia quacumque contra aliquem vel aliquos cortesanos morantes in urbe aut civitate Leonina seu transyberino habitantes vel qualitercumque insolentiam habentes, aut res, jura, vel bona ipsorum seu alicujus eorum seu nomina debitorum ubicumque existentia quomodolibet se impedire vel immiscere, aut aliquid agere, ordinare, vel extraordinarie cum promotore vel sine aut ex officio alicujus vel aliquarum, seu alterius quocumque modo jure, causa vel forma & simili modo non possint vel debeant se impedire, vel intrudere de aliquo cive Romano in dicta civitate Leonina habitante vel commorante, aut de rebus, juribus seu bonis eorum existentibus ubicumque, prout de cortesano superius est expressum, ad idem ex nunc quo ad praemissa auctoritate apostolica, & vigore pleni domini prefate urbis, quo fungitur, prefatis & aliis officialibus quibuscumque omnem jurisdictionem, cognitionem, facultatem tam in cognoscendo & procedendo, quam exequendo, & alio quocumque actu, quo ad praemissa & quodlibet eorum dependentia, & quod tanquam privati eo ipso haberi debeant & censeri: & si secus vel aliter factum fuerit, eo ipso sit nullum, & nihilominus quilibet contrafaciens ipso facto incidat & incidisse intelligatur vice qualibet in censuras & poenas tam spirituales quam temporales in praecedentibus & sequentibus capitulis comprehensas: voluit tamen atque decrevit, quod tam cortesani quam alii qui habitant in urbe, civitate Leonina per regionem transyberim predictam, vel aliarum aliqua in civibus, quam criminalibus, quam aliis quibuscumque causis seu negotiis distringi pervenire possint coram auditore apostolicae camerae, seu magistro Romano curia juxta & secundum

formam infra scriptorum capitulorum Assisi firmatorum, de quibus in capitulo quod incipit, quod libertas ecclesiastica fiat mentio seriose.

Item voluit & reservavit expresse praefatus dominus noster, quod tam ipse quam successores sui canonice intrantes, necnon domini Cardinales, camerarius domini nostri Papae ac magister hospitii apostolice tam praesentes quam futuri sint & esse intelligantur exempti, liberi, & immunes a solutione & prestatione omnium gabellarum, pedagiorum, & onerum quorumcumque tam indiciorum, quam indicendorum in dicta urbe, ejusque comitatu, territorio, & districta. Renovata & inserta etiam, ad tuendam libertatem ecclesiasticam, quae inter Romanos ac Bonifacium IX, conventa fuere anno Christi MCCCXCIII, cum omnibus precibus ab eo contendere, ut Assisi in urbem regrederetur, & a nobis suo loco allata fuere.

Item quod nullus baro vel potens nobilis prefate urbis seu partium vicinarum possit vel debeat ad stipendia, provisionem, vel servicia Romani populi, camerae, seu officialium predictorum aut alicujus eorum per se vel alium, directe aut indirecte quovis quaesito colore quomodocumque aut quacumque modo ad stipendia aut provisionem vel servicia Romani populi, camerae, aut officialium prefatarum, seu alicujus eorumdem cum aliquo numero gentium armigerarum equitum vel peditum, per se vel alium cum majori numero quinque lancearum; & si secus fuerit, ipso jure sit nullum, & nihilominus conducentes ad stipendia, provisiones, salaria, gagia & munera quacumque talibus dantes vel solventes, de eorum proprio dedisse & solvisse intelligantur, & non de pecuniis... Romani populi seu camerae predictorum, & super talibus possint & debeant omni tempore syndicari semel & pluries, etiam si syndicatus & absolutio fuerit quomodolibet in praemissis.

Item quod custodia omnium & singulorum pontium extra prefatam urbem, necnon portarum quarumcumque dictae urbis exceptis dumtaxat & reservatis prefato domino nostro & suis successoribus ponte Mitrino & portis civitatis Leoninae fiat & fieri debeat per Romanos, fidos tamen prefato domino nostro & successoribus suis ac Romano populo supradictis & infra. Iussi etiam sunt vinculis absolvi omnes, qui in superiori seditione coniecti in ea fuissent, ac pristinae restitui libertati.

Item voluit & reservavit idem dominus noster, quod Romanus populus, officiales, & magistratus prefate urbis tam praesentes, quam futuri, necnon barones, nobiles & alii cives non possint vel debeant publice vel occulte, aut quovis quaesito colore directe vel indirecte recipere, admittere,

Pontifex & Cardd. immunes vectigalibus.

Vetium militis vel debeat ad stipendia, provisionem, vel contrahit.

Quibus committenda sit custodia pontium portarumque.

Ne magistratus urbanei vel populus antipape vel sequacium audiant oratores.

vel audire per se vel alios aliquos nuntios vel ambaxiatores antipape sequacium, vel adherentium ipsius aut eius, vel eorum alicui dare receptum, auxilium, consilium, vel favorem, aut dare volenti quomodolibet consentire: & si quis in aliquo contraxerit ultra penas & censuras per processus apostolicos contra talia perpetrantes inflictas & promulgatas, eo ipso crimine lese majestatis se noverit incurrisse.

Ne in alias urbes & oppida jus sibi arrogent.

Item quod de civitatibus Sutrina & Civitate castellana, aut de aliquibus aliis civitatibus, terris, castris, locis, bonis, jurisdictionibus, preeminentiis, vel iuribus ad bannum nostrum & Romanam ecclesiam predictorum seu successorum ipsos spectantibus vel pertinentibus, seu que spectare vel pertinere possent, in posterum Romanus populus, officiales, & magistratus predicti, presentes & futuri, conjunctim vel separatim per se vel alios, directe vel indirecte non possint vel debeant quomodocumque vel qualitercumque se intrinicare, vel aliter impedire aut se intrinicare vel impedire volentibus dare auxilium, consilium, vel favorem, salvo & reservato quod post lapsum unius anni proxime futuri de civitatibus Sutrina & Civitate castellana idem dominus Rex Ladislaus habeat & habere intelligatur arbitrium declarandi, prout eidem videbitur convenire, & quod iuxta, & secundum declarationem prefati Regis de dictis civitatibus Sutrina & Civitate castellana fieri & observari possit & debeat, & utraque ipsarum inviolabiliter & cum effectu.

XVIII. Patrata in seditione flagitia remissa.

Item declaravit, voluit, & concessit prefatus dominus noster, quod de & super omnibus culpis, maleficiis, excessibus seu delictis vel quasi tam in urbe quam suburbis, necnon comitatu, territorio, & districtu prefate urbis quocumque tempore per Romanum populum & per quoscumque barones, nobiles, gentes, vasallos, subditos, adherentes, complices, vel sequaces eorum vel alicujus eorum, aut per civem vel alios Romanos habitatores, vel incolas, comitantes, seu districtuales prefate urbis, seu gentes Romane ecclesie tam contra dictum dominum nostrum prefatum & ejus predecessores, quam Romanam ecclesiam & ejus officiales, necnon subditos, adherentes, complices, vel sequaces, sive alios cujuscumque status preeminentie, vel dignitatis fuerint, sive inter barones, civem districtuales & alios supradictos commisit & perpetratis quocumque tempore, & ubicumque locorum usque in presentem diem sive sit cognitum vel non cognitum sit, & esse intelligatur facta plena, generalis, & absoluta remissio & absolutio, ita quod de cetero predictorum vel alicujus eorum occasione vel causa seu dependentium a cetero aut alios magistratus prefate urbis

presentes vel futuros quovis fungantur officio, non possit vel debeat procedi, cognosci, vel inquiri, vel executio fieri ordinarie vel extraordinarie, & infra, restituti etiam patrie, pristinis iuribus ac dignitatibus, qui in exilium pulsi, vel iis exiit erant, exceptis iis qui ob patratas cedes damnati exilio essent, nisi cum heredibus occisorum aliorumve, ad quos ultio pertineret, pacem iniissent.

Item declaravit, voluit, expresse referavit idem dominus noster quod Romano populo & gubernatoribus camera, necnon consiliis privato & generali prefati populi, aut aliis officialibus, seu magnatibus prefate urbis tam presentibus, quam futuris non sit licitum vel permissum absque speciali licentia & consensu prefati domini nostri per se vel alios, directe vel indirecte, aut quovis quaesito colore, edere, facere, aut quomodolibet ordinare vel providere, seu de novo condere aut aliter quomodocumque decernere aliqua statuta, leges, plebiscita, ordinationes, reformationes, vel decreta, & si secus, vel aliter fieret, quod factum fuerit ipso jure sit nullum & contraveniens eo ipso & scribentibus & servantibus in sententiam excommunicationis incurrant, a qua quidem sententia preterquam in mortis articulo nisi duntaxat a Romano Pontifice nequeant absolutiois beneficium obtinere.

Item voluit, declaravit, & expresse referavit prefatus dominus noster, suo, successorum, & prefate ecclesie nomine, quod in casu, quo per formam capitulorum celebratorum in civitate Assinate inter felicis recordationis dominum Bonifacium Papam IX. predecessorem suum, seu alium ejus nomine & procuratores syndicos, vel nuntios Romani populi, de quibus in precedentibus capitulis habetur mentio, contingeretur vel quomodolibet appareret, seu apparere posset vel comprehendi aliquod aliud ius, jurisdictionem, preeminentiam, facultatem, aut imperium merum vel mixtum seu majoritatem aliquam in urbe, suburbis, comitatu, territorio, & districtu Romano, iuribus & pertinentiis ipsorum, vel alicujus eorum ultra, vel preterquam si extendant simpliciter & absque interpretatione aliqua concessionem & indulgentiam prefatum dominum nostrum Romano populo ac gubernatoribus dictae camerae, & officialibus prefate urbis presentibus & futuris per formam predictorum & infra scriptorum capitulorum concessam, datum, vel tributum Romano populo, conservatoribus camerae, aut consiliariis, aut societati pavesatorum, & balistariorum, seu aliis officialibus vel magistratibus prefate urbis, qui fuerunt pro tempore, seu esse potuissent: vel possent in dicta urbe ejusque comitatu, territorio vel districtu sub quacumque verborum conceptione & forma apparere, seu apparere

Interdicti magistratus edendi plebisciti potestate.

Vetiti alium aliud imperium sibi asciscere.

posset, quod omnia & singula indulta, concessa, data, seu aliter translata per dictum predecessorem suum Romano populo & aliis supradictis vel eorum alicui, que lapsu temporis expirata non essent, sed trahi possent vel extendi quantum ad hujusmodi domini, jurisdictionis, preeminentie, concessionis, ad presentis vel futurae ea omnia, que hic alias haberi voluit pro sufficienter expressis, reduci, intelligi, & trahi debeant ad concessionem, & indulgentiam per ipsum dominum nostrum in precedentibus & infra scriptis contenta capitulis facta pariter & concessa, cum sua intentione fuerit & existat in principio, medio & fine saorum indultorum & concessionum hujusmodi nihil voluisse aut velle quoad dominum, gubernationem, regimen, & administrationem, merum & mixtum imperium gladii potestatem & omnimodam jurisdictionem concedere Romano populo & gubernatoribus camerae supradictae, aut aliis officialibus prefate urbis presentibus vel futuris, nisi duntaxat gubernationem administrationis dictae camerae & immediato, ac de jure pertinentiam ad eandem & alias vel alio modo, non reservatis sibi nihilominus necnon successoribus suis canonice intrantibus prefate ecclesie quocumque jura, jurisdictiones, preeminentias, merum & mixtum imperium & omnimodam facultatem predictam, salvo concessionibus & indulgentiis, ut supra prefertur, per ipsum dominum nostrum factis & concessis populo, gubernatoribus, officialibus, & aliis in precedentibus & sequentibus capitulis denotatis. Interjectis nonnullis, quibus telonarii vectigalia pontificia verario debita ac non soluta inferre jussi, tum Romani populi magistratus ad publica itinera liberanda obstricti, additur.

Potestas gladii non concessa urbanis magistratibus.

Similitudo urbanar. ref. tribunal Pontifici reservata.

Item supradictus dominus noster ad hoc, ut appellatiois beneficium, quod maximum est sublevationem oppressorum dignoscitur esse remedium, in suis civibus remaneat, voluit, declaravit & etiam referavit sibi & successoribus suis canonice intrantibus nominationem, deputacionem, & electionem capitanei Romani populi super appellacionibus & nullitatum causis, & cum officio, potestate, salario, muneribus, honoribus, & oneribus dari, fieri, & solvi consuetis per formam statutorum & ordinationum prefate urbis, de tempore in tempus ponendi, & deputandi.

Item declaravit & voluit quod caserum Frascati dixerit, necnon officium defensorie Marine cum omnibus iuribus & pertinentiis eorundem spectet atque pertineat, ac spectare & pertinere debeat ad Lateranensem ecclesiam prefate urbis.

Item commisit, quod illustris dominus dominus Ladislaus Rex Jerusalem & Sicilia habeat facultatem & arbitrium declarandi, utrum officiales, videlicet gubernatores camerae prefate urbis, residere debeant in palatio Capitolii, & si residant, in quo loco palatii.

Item concessit dicto Romano populo & voluit, quod completis & solidatis & acceptatis omnibus supra & infra scriptis Capitulum prefate urbis reducatur & reduci debeat ad formam palatii & loci communis judicii, & quod assignetur prefato domino Regi, vel illi, cui prefatus dominus Rex duxerit assignandum, ut facta assignatione fiat reductio dicti Capitolii ad formam dicti palatii, & loci communis judicii prout superius continetur, &c. Interjecta nonnulla, quibus jussi Romani communibus suffragiis decernere, ut nonnulli omnium nomine ad ea rata habenda fidem obligarent, quam si temerarent quinquaginta millium florenorum auri multam, infamiam perjurii, ac bonorum jacturam, qua sicut pontificio addenda essent, subituros consentirent; subjungitur Innocentium haec addidisse.

Capitolium in formam pratorii, non arcis reductum.

Item voluit expresse ac specifico referavit in principio, medio, & fine presentium indultorum supradictus dominus noster, quod in casu seu casibus, quo vel quibus per Romanum populum, gubernatores camerae, seu alios officiales vel magistratus prefate urbis presentes vel futuri predicta omnia & singula, & infra scripta & quodlibet ipsorum infra scriptorum non fierent, adimplerentur, & efficaciter non servarentur iuxta & secundum predictorum & infra scriptorum exigentiam & tenorem in omnibus & quoad omnia, quod ex nunc prout ex tunc, & eo ipso omnia & singula concessa & indulta Romano populo, gubernatoribus camerae, & reliquis officialibus & magistratibus ac civibus, districtualibus, habitatoribus, & incolis prefate urbis & aliis in precedentibus capitulis denotatis sub quacumque conceptione verborum appareant, sint & esse intelligantur nullius efficacis, roboris vel momenti, & perinde haberi & censi debeant viribus evacuat, irrita & nulla, ac si data, concessa & indulta minime existissent, &c.

Si contra hac tenor dat plebs ei concessa abolet.

Sanctum etiam, ut Romanus populus in privato & generali consilio haec rata haberet. Acta fuerunt omnia & singula supradicta Roma apud S. Petrum in palatio apostolico in cappella parva prope cameram paramenti dicti palatii, in presentia prefati domini nostri Papae ac prefati serenissimi domini domini Ladislai Regis Siciliae illustris, & reverendissimorum dominorum dominorum Angeli tit. S. Laurentii in Damaso, Francisci tit. S. Susanna, Henrici tit. S. Anastasiae, Christophori tit. S. Cyriaci, Angeli tit. S. Potentianae presbyterorum, Raynaldi S. Viti ad Macellum, Landulphi S. Nicolai in carcere Tulliano diaconorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium, ac reverendissimi in Christo patris domini Conradi episcopi Militenis ac camerarii domini nostri Papae predicti, ac presentibus & intelligentibus venerabilibus vi-

Qui fuerint contentorum interpretes.

ro domino Petro de Stephaneshis de urbe prefata notario prefati domini nostri Pa...

XIX. Pontificis indulgentia Romani insolebant.

Contra pacta milicantes copias constabant.

Innoc. II. berum responsum.

XX. (b) Walfridus in Henr. 6. hoc an.

qui in solemnibus ordinum conventibus ex Wicleffi documentis suadebant ad le...

Proceres in Angli. clero insidiantur.

(e) Id. ib.

Monita Henrico Regi data.

XXI.

Redintegraverant Angli Gallique vetus bellum, de quorum praeliis plura narrat...

(d) Monstr. vol. 1. c. 19.

Varia inter Anglos Galloque praelia.

(e) Ib. s. 20. Philippi ducis Burgun. mors.

XXII.

Hoc interim spatio grassabantur adeo artes magicæ in Gallis, ut etiam superio...

(f) Juv. Ur. in Car. 6.

Cruces signum horrent dæmones.

Digna præmia magi affecti.

(g) Synod. Lingon. apud Bachel. l. 5. decret. eccles. Gallie. tit. 14. c. 13.

quibus pueri sapius necentur; iusti etiam curas intendere, ut magici criminis infamia...

Decreta contra magicas corrumpelas.

Mulieres facilius irretiri superstitioque solent.

Pueri sapius necantia magis.

Bonus finis non excusat scelus magica superstitio.

clericalia vasa vel alta ornamenta. Sacerdotes igitur inservant populum, quod pro...

Quinto per huiusmodi sortilegia aut divinationes, vel alio modo, hostis antiqui...

Ex dictis in præcedenti capitulo insurgit quidam pessimus error igne & gladio...

De temporario supplicio contenti injungendo, hæc leges (a) in eadem synodo...

Sacerdotes debent semper injungere poenitentiam per contrarium peccatori, puta...

XXIII. Impietas eorum qui se devocent dæmoni.

Damnati qui sponsones factas dæmoni recondi non possent.

(a) Ext. apud eund. l. 2. tit. 7. c. 107.

Ut piacularis poenæ mitiganda sint.

Quales esse debent.

tionem & ecclesiarum frequentationem, gulo-
so abstinenciam a cibis & potibus, luxu-
rioso carnis macerationem, & quandoque
loci mutationem; iracundo mansuetudinem
& quod in corde reprimat fortiter primum
motum iræ, & sic de fratribus.

Caveant sacerdotes, ne gravent pœni-
tentes per difficiles vel onerosas pœnitenti-
as; sed eas imponant, quas putant posse &
velle pœnitentem portare, ne deterius con-
tingat peccare pœnitentiam non adimplen-
do, etiamsi non deberent injungere nisi u-
num Ave Maria; debet enim sufficere sa-
cerdoti si pœnitentem liberatum videat ab
offensa, & pœnam mittat ad purgatori-
um, licet eundem pœnitentem liberatum a
culpa ad paradysum non transmittat.

Omnino caveant sacerdotes, ne pœniten-
tes dimittant recedere desperatos propter
gravitatem pœnitentiæ, quantumcumque
gravia commiserint peccata: caveant etiam
sacerdotes ne per pœnitentiæ, quas injungunt
faciant præjudicia vel onus alicui alteri
quam pœnitenti, puta non injungant marito
quod sit in onus uxoris vel e contra, &
sic de similibus.

In Germania & Italia hoc anno inve-
sta est a demonibus nova & nefandissi-
ma superstitio, ut observat Ludovicus
Paramus (a), quæ extremum exitum or-
bi erat allatura, nisi censes fidei illam
flammas abolendam curassent: Adeo acer-
rime, inquit, ab inquisitoribus depugnatum
est, ut centum quinquaginta annis ad hunc
diem triginta lamiarum millia ut minimum
fuerint concremata, quæ si impunitæ abi-
rent, totum terrarum orbem ad exitum &
vastitatem vocarent.

Hoc anno Tamerlanes ad Egeum mare
& Hellepontum victricia signa circum-
tulit, ut ex Innocentii (b) Papæ ad Em-
manuelem Palæologum Græcorum Impe-
ratorem proximo anno datis literis col-
ligitur, ac Latinorum reliquias, quæ ha-
stenuis Turcarum impetus sustinuerant ex A-
sia evulsit, Pera (c) excepta, quæ ejus signis
erectis cladem evasit. Inter alias urbes Pho-
cæam veterem & Phocæam novam nobi-

les Genuensium colonias in Jonia ever-
tit: tum Smyrnæ urbem munitissimam,
quam tot laboribus antea Turcis ereptam
vidimus auspiciis Clementis VI. & Hos-
pitaliariorum equitum fortissimo præsidio
inseffam ferro flammaque delevit, cum
nullas auxiliares copias occidentales ob-
schismatis diffidia orientalibus fidelibus sub-
mitterent. Meminit ejus excidii Thode-
ricus Niemiuis (d), quod etiam describit
Calchondylas.

Expugnavit (e) quoque truculentus bar-
barus per id tempus durum opera, quos
adversus regna septentrionalia immiserat
Cassam præclarum Genuensium emporium
in Ponto Euxino olim dictam Theodosiam,
Tauricæ Cherfonesi regiam, ex qua sæpi-
us evangelicos præcones ad Scythicas &
& Tauricanas gentes Christiana religione
imbuendas missos vidimus, miraque arte
Tamerlanem ejusque duces usos ferunt,
ne aurum ab obsessis civibus terræ info-
deretur; Et ratione, inquit Bizarrus, di-
tissima civitates ludibrio, direptioni, ac
cædi fuerit, & inter cæteras etiam Cypri
olim Theodosia Genuensium ut dictum est,
colonia in Taurica Cherfonesi sita non pro-
cul a Bosphoro Cimmerico, cum enim hanc
urbem invadere statuisset, Scythas negotia-
tores præmisti, qui pretiosissimas animali-
um pelles minori vendiderunt solito, sci-
ens, ut dictum est, aurum abscondi, pel-
les minime, urbe potius & aurum & pel-
les reperit ac diripit. Recepere postea Ge-
nuenses Capham, moeniaque instaurarunt,
quam rursum a Tartaris & Turcis expu-
gnatam suo loco dicimus: qua amissa e-
vangeliolum per finitima regna propagari
desiit, & cum multis gentibus Christia-
no tinctis nomine, de quibus alibi egi-
mus, commercium interruptum est.

Hoc denique anno Guillelmus eremita
Sæculensis in Sicilia pietate & miraculis
clarus ad Deum migravit (f), cujus sanctitas
cum pluribus magnisque editis miraculis
inclaruisset, post mortem Paulum tertium
Pontificem maximum, ut ecclesiastico of-
ficio coleretur, concessisse tradunt.

Christia-
nas urbes
in ea dele-
vit.
(d) Niem.
l. 2. c. 23.
Calchond.
de reb.
Turc. l. 3.
Bosius
hist. equit.
Hierosol.
l. 4.
(e) Biz.
rer. Per-
sar. &
hist. Ge-
nuen. l. 9.
& alii.
Capha
ducum o-
pera poti-
tur.

Ars illius
ne aurum
subacta-
ram gen-
tium con-
deretur.

(f) Mar-
tyr. Sicul.
& ex co.
Serar. in
novo ca-
tal. die 4.
apr.
Pie obit.
B. Guillel.

(a) Pa-
ram. in-
quisit. Si-
cul. l. 2. tit.
3. c. 4. n.
27.

Nova su-
perstitio.

XXIV.
(b) Innoc.
l. 1. p. 212.
Asiam sibi
subiicit
Tamerla-
nes.
(c) Biz.
hist. Ge-
nuen. rer.
Pef. l. 9.

I.
(a) Inn.
vit. l. 1.
p. 212.

Maximum terrorem (a) Christianis in-
tulit anno Christi millesimo quadrin-
gentesimo quarto indictione tertriadecima
Tamerlanes Tartarus, cum obruto Tur-
cico regno traducere in Europam ingen-
tem exercitum, & Christianos suæ sub-
jicere servituti meditaretur; cujus ambi-
tiosa consilia Laonicus Calchondylas his
verbis describit (b): *Temires arreptis armis
contra Bajazetem animo agitabat ejus re-
gionem in Asia sui juris facere, & exinde
in Europam transgredi, nec prius redeun-
di erat animus, quam limites ejus attinge-
ret; progrediendo usque ad oceanum, qui est
prope Herculis columnas; ibi enim esse tra-
jectum maris angustissimum acceperat distin-
guentem Europam a Libya. Hic igitur in
Asiam transmittere decreverat, qua in
ditionem recepta, domum tum demum re-
meare statuerat. Hæc quidem voluerat Te-
mires animo: Nonnullos quoque alios Tar-
tarorum Imperatores ad totius orbis im-
perium, excidiumque Christianorum as-
pirasse vidimus. Plangit Innocentius (c)
Tamerlanem post victum Amarortum sive
Ameram Bajazetem, impetus in Christia-
nos vertisse (quibus urbis Smyrnæ in Jonia
eversorem indicat) atque ab Emmanuele
Imperatore Græcorum additis etiam minis
postulasse, ut naves submitteret; quæ Tar-
taricæ copias Hellepontiaco freto in Eu-
ropam devehent. Tempore barbari
imperii Emmanuel, ac virum principem
Angelum Cafradinum ad Romanum Pon-
tificem oratorem misit, ut occidentalium
auxilia sibi compararet. Flexus ergo In-
nocentius Græcorum suspiris in Neapoli-
tano regno, Trinaeria, Dalmatia, Hun-
garia, Rascia, Bosnia, Servia, Bulgaria,
& Græciæ sacrum in Tamerlanem bellum
promulgari atque indulgentiarum præmiis,
religiosam militiam accepro crucis (symbo-
lo professuris, stipemve in bellicos sumptus
erogaturis proposuit (d)).*

(b) Cal-
chondylas
de reb.
Turc. l. 2.
sub An.
Tamerl.
consilia
de subji-
ciendo
orbe uni-
verso.

(c) Id. ib.

Constan-
tinopoli-
tano im-
perio im-
minet.

Postulat
Emman-
uel Rom.
Pont. o-
pem.

(d) Id. ib.
ap. eurr.

II.
Innoc. ad
Imp.
Græcor.
lit.

Innocentius &c. illustri principi Em-
manueli Palæologo Imperatori
Græcorum diem agno-
scere veneratis.
In vinea Domini sabaoth, sancta vide-
lis Ecclesiæ universali, cultores atque cu-
stodes, quamquam immeriti, inseruabilis
dispositionis consilii deputati, attentius vi-
gilare nos convenit, ne singularis ferus de-
silio, impiissima videlicet gens Tartarorum
sub ducatu truculentissimi Tamerlani Tar-
tari, vineam ipsam immaniter depascatur,
& ut quantum nobis ex alto conceditur,
ut eadem vinea præservetur illæsa, impe-
rum bestiarum illam demoliri cupientiam re-
primamus, verum sacrosancta Romana eccle-
sia mater omnium fidelium & magistra sus-
piria producit ab intimis, oculis ejus solvun-
Ann. Eccl. Tom. XXVII

tur in lacrymas, vehementibusque gemiti-
bus ipsius pectora quatuntur eo quod præ-
ter hostilitates, quæ a blasphemis crucis ad-
versus fidei professores exercentur, extrin-
secus undique bella fremunt, intrinsecus
seditiones intestinæ dilaniant, & inquietant
domesticæ similitates, gladiusque fidelium,
qui foret contra hostium fidei cuneos exercen-
dus, conversus in proximos, prohi dolor!
inebriatur sanguine Christiano, & quod a-
crius excoquit mentem nostram sceleratis fi-
lii, quasi quodam cæco furore vexati, ar-
mantur in matrem ac illum ex quo prodie-
runt, utrum nituntur summis viribus lace-
rare: quo fit, ut nos una cum memorata
ecclesia legitima sponsa nostra circa exhibi-
tionem opportuni subsidii in hac parte jux-
ta desiderium nostrum & officii nostri de-
bitum manus adjuvantes extendere neque-
amus. Sane licet jam pridem publica fama ad
nostram auidum perduxerit Tamerlanum
& Tartaros ac plerosque alios infideles, qui
potenti manu prostraverant etiam Christia-
ni nominis inimicos quondam Amarortum,
principem Teucrorum & Teucros ipsos, quos
Turcos appellant, terramque illorum vasti-
tam suæ ditioni subjecerant, & ab infide-
libus divergentes contra Christiani nominis
relatores quod cum amaritudine mentis no-
stra percepimus immani feritate debaccha-
ri valerent per suos oratores & nuncios a te
cum instantia peti fecerant, minis etiam ad-
hibitis si retitencia fieret, ut ipsi Tamer-
lano suisque gentibus per strictum Helle-
pontii maris tunc ditioni suppositum transi-
tum deberes liberam exhibere: nuper tamen
nobilis vir Angelus Cafradinus miles Con-
stantinopolitanus procurator & ambaxia-
tus tuus ad Apostolicam sedem per te pro-
pterea destinatus auribus nostris lacryma-
biliter intimavit, quod præfati Tartari,
quodammodo securitate concepta, de recepta
præterita in Amarortum & Turcos victoria
gloriantes, ceperunt vires congerere & con-
flare potentiam non solum ad exterminium ci-
vitatis Constantinopolitanæ, regionis circum-
positæ, cæterarumque terrarum, quæ a Chri-
stianis fidelibus in illis partibus habitantur,
verum etiam ad invadendum partes quasi-
bet Christianorum personaliter accinxerant,
spem gerentes, civitatem, regionem, terram,
& ipsas partes, immo universitatem Chri-
stiani populi, quod avertas bone Jesu, fun-
ditus evertere & prorsus extinguere, si eo-
rum nefando proposito possibilitas respon-
deret.

Nos igitur attendentes quantum ex hoc
populo Christiano discrimen imminet, & Latino-
quod jam crebris, ut ita loquamur, infi-
delium arietibus fidei catholice fundamen-
ta pulsantur, quodque nemine opem ferente
Christianorum reliquia illarum partium.

Tamerla-
nes Tur-
carum ex-
pugnator.

Poscit ab
Emma-
nuelle na-
ves ad
trajicien-
dam in
Europam
exerci-
tum.

Constan-
tinopolim
& Chri-
stiana re-
gna parat
invadere.

III.
Latino-
rum reli-
quia in
Asia ex-
cisa.

R dan.

dantur excidio, & quod si (quod absit) tu imperiumque tuum in ditionem veniat Tartarorum & infidelium prædictorum (quod seu futurum esse conspicimus, nisi Christianus populus tibi tam potenter quam celeriter studeat subvenire) in quanto periculo foret universitas Christiani populi constituta, & propter nos tibi & incolis prælibati imperii paterno compatiens affectu illoque volentes ausilia, quo passimus, subvenire magnitudini tue, unum vel duos aut tres seu quatuor aut plures antistes catholicos gratiam & communionem prædictæ sedis habentes, aut prælatos seu in theologia magistror vel alios viros ad hoc idoneos, quibus de literarum scientia, fidei puritate, virtutum alia dictæ & circumspècta providentia perhibeantur testimonia fidedigna, per se vel alium seu alios eligendi, si illos ad hoc repereris voluntarios atque promptos, qui prædicationis vivificæ crucis officium in Jerusalem ac Sicilia, Trinacria, Hungaria, Dalmatia, Sclavonia, Servia, Valachia, Lodomeria, Bulgaria, Rascia, ac Bosna regnis, necnon Romania partibus, civitatibus, terris, castris, oppidis, & locis regnorum & partium prædictorum contra hostes fidei gentem perfidam Tartarorum & aliorum infidelium, qui te & imperium antedictum infestare proponunt, de fratrum nostrorum consilio & apostolica pietatis plenitudine tenore præsentium concedimus facultatem, antistites & prælatos, magistris ac viros hujusmodi quos, ut præfertur, duxeris eligendor, in remissionem peccaminum insurgentes, ut calamitosum nec minus periculosum, totique Christianitati damnosum tuum & dicti imperii statum, necnon præmissa omnia Christianis diligenter exponant, ac fideles ipsos juxta prudentiam a Domino eis traditam attentis inducant monitis, & sedulis prædicationibus exhortentur, ut eisdem fideles cogitantes prudenter, quod tu & imperium supradictum ab ipsis fidelibus liberationis vestra subsidium expectatis, & auxiliatoris eorum remedium expectatis, ad exhibenda profutura subsidia & liberandum vos promptis intendant animis, & suam ad id habilitent facultates, ac de bonis sibi a Deo collatis studeant largitiones tam promptas quam uberes largiri. Ut autem antistites seu prælati aut magistris seu viros præfatos quos, ut præmittitur, elegeris, ministerium prædicationis hujusmodi, eo facilius atque ferventius prosequi valeant, quo per sedem prædictam muniti fuerint prærogativa privilegii potioris, antistitibus seu prælati aut magistris seu viros prædictis & cuilibet eorundem ordinariis locorum, ad qua propterea ipsos declinare contigerit, ut ipsi per se seu alios idoneos, & fidei zelo ferventes prædicatores suarum civitatum & diocesum diebus dominicis & festivis infra missarum solem-

Fideles solliciti ad ferendam Græcis opem

Ad conferendam iidem Antistitem

nia & alias, prout eis melius & magis opportunum videbitur Christianis fidelibus præmissa proponant seu proponi faciant, ipsosque fideles exhortentur, moneant, & inducant ad erogandum pias elemosynas pro prosecutione negotii prælibati, autoritate nostra requirendi hac vice dumtaxat plenam tenore præsentium concedimus facultatem, contraditores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, non obstante si præfatis locorum ordinariis seu quibusvis aliis a præfata sede indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscumque tenoris existat, per quam præfatis non expressam vel totaliter non insertam illorum jurisdictionis explicatio impediti valeat quomodolibet vel differri.

Insuper tibi eadem autoritate concedimus ut si quis aut si qui ex antistitibus vel prælati aut magistris seu viros hujusmodi, quos elegeris, ut præfertur, noluerit seu noluerint, aut non poterit seu non potuerint infirmitate seu alio impedimento legitimo præpeditus seu præpediti vel eum seu eos de medio forsitan contigerit summo-neri, alium seu alios similiter idoneos loco illius vel illorum toties quoties tibi seu deputandis a te expedire videbitur & opportunum fieri, valeas subrogare: & ut fideles ipsi præmissa tanto libentius atque ferventius prosequantur, quanto ex eorum labore mercedem potiore se noverint percepturos; nos omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ejus autoritate confisi, ex illa, qua nobis licet indignis, est divinitus irradita potestate, omnes & singulos Christianos fideles, quoscumque præminentie, dignitatis, sexus, vel status existant, qui tecum vel gente tua personaliter accedent vel mittent alium pro se, ac stabant, seu alios pro eisdem, facient hostiliter resistere contra blasphemos hujusmodi pro eo temporis spatio retrorolapsis temporibus & similibus casibus per sedem Apostolicam ordinato, illam suorum remissionem peccaminum de quibus veraciter corde contriti & ore confessi fuerint rectoribus parochialium ecclesiarum, infra quarum limites extiterint, vel aliis sacerdotibus eam veniam consequi volumus, que per sedem Apostolicam concedi consueverunt transfratantibus tempore generalis vel particularis passage in subsidium Terræ sanctæ, ac si ad civitatem Jerusalem personaliter accessissent, illos autem qui ministrabant de facultatibus eorundem juxta eorum possibilitatem, & quoscumque alios, qui alias fideliter ac pro posse in hujusmodi negotio juxta præsidii seu qualitatem servitii ac meritum, remissionem & veniam peccaminum hujus-

IV. Data Emmanuelli pontif. 22.

Noxarum venia proposita laturis auxiliis Græcis.

hujusmodi pro rata decernimus promoveri, & nihilominus omnibus supradictis juxta qualitatem præsidii ac servitii in retributione justorum augmentum æterna beatitudinis pollicemur.

Nos enim rectoribus & sacerdotibus hujusmodi absolvendi consentientes ab omnibus eorum peccatis, dummodo talis non fuerint propter qua sedes Apostolica sit merito consultanda, plenam & liberam concedimus auctoritate præsentium haurum serie facultatem. Ceterum ut oblationes & elemosynas, quas fideles ipsi pro hujusmodi pio negotio, dante Domino erogaverint, ad manus tuas cum omni integritate perveniant, volumus quod prædicatores verbi Dei & receptores oblationum & elemosynarum hujusmodi quos ad hoc duxeris deputandos, super quo tibi plenam facultatem tribuimus, elemosynas & oblationes hujusmodi fideliter custodiant, ipsasque tibi vel deputando seu deputandis a te sub excommunicationis pœna, quam, si secur egerint, ipso facto incurrant, a qua per nullum nisi per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo absolvi valeant, studeant integraliter: nos enim dantes de assignatis per eos & per te deputandam seu deputandos a te de receptis quietandis, absolvendi, & liberandi plenam tibi concedimus etiam facultatem; & nihilominus ut hujusmodi negotium effectui, quem cupimus, mancipetur, volumus quod impedientes negotium ipsum per se vel aliam seu alios, directe vel indirecte, publice vel occulte, similiter in excommunicationis sententiam incidant ipso facto, a qua nequeant, ut præfertur, absolvi, præsentibus post biennium a data præsentium computandis minime valituris. Nulli ergo &c. Dat. Rome apud sanctum Petrum VII. kal. junii pontificatus nostri anno primo.

Sacra oblationes Emmanuelli tributa.

Emendati scriptores.

(a) Lib. 5. p. 253.

(b) Innoc. l. 1. p. 222.

(c) Petr. Peron. l. 1. p. 222.

Cur Bajazeti inditum bellum.

Quid vero contra potentissimum Tamerlanem decies centena militum millia ducentem (d) ex oriente, ac parte alia per septentrionem alios exercitus immittentem in Poloniam, egissent Christiani principes, nisi eum divina providentia de medio sustulisset? nam tantæ potentie conjuncta erat (e) militaris industria, ut numerus ordinem non confunderet: castra ejus in urbis modum erant instructa, circumscripto cuique artificum collegio loco proprio, ut nullus esset latrociniis locus, atque omnia velut in opulentissima urbe venalia exponerentur; ac disciplinae severus adeo erat vindex, (f) ut ipse quamvis esset latronum Rex, militi de furto lactis accusato viscera ad explorandam veritatem aperiri ferro jussisset, eadem poena, indicta mulieri, quæ eum detulerat, nisi invenirentur furti vestigia. Plura quoque alia edidit crudelitatis exempla, de quibus memorat, inter alios, Raphael Volaterranus (g) sic inquitens.

Tamburlanes quidam nomine seu Tartarus sive e Turcarum genere, nam ejusdem erat secta, primo bubulcus, deinde miles gregarius, virtute paulatim effecit, ut regno gentis sua potiretur. Schyatas, Medos, Albanos, Mesopotamiam, Partiam, Persiam, Armeniam sibi subjugavit: trajecto demum Euphrate cum sexcentis pedibus, equitum vero trecentis millibus, Asiam minorem obtinuit, augent ceteri hunc numerum, & quibus Mariana ait (h): Ingentem exercitum confabaverat equites quadringenta milia, pedites ad sexcenta, vix sedem faceret numerus, ni idoneis id auctoribus confirmaretur. Pergit Volaterranus: Regem Turcarum ex Othomannorum familia tunc potentissimum Bajazetem cum non pene minore exercitu fines tuentem prælio cepit, ac in caeva more ferarum confectum secum circumferebat. Castra tentoriiis primum albis metari solebat, monstrando ventam obfessis se daturum, si se prima die dederent: secundo purpurea præferebat, notando in patres familias ac proceres tantum se animadvertendum, si alterum expectassent diem: tertia atrata exitum omnibus miserabile ac totius urbis ruinam facturum significabat. Is quondam in obsidione cujusdam oppidi cum tertia die pueri cum virginibus oleas in manu gestantes egressi illi supplices occurrissent, ad unum omnes interfici jussit. Admonitus a quodam Genuentis, si uti mitius cum populis ageret, sic eum, facilius imperatarum, respondit se orbis esse calamitatem, proinde ocyus se inde ab eo proriperet, nisi & ipse quoque, hanc periclitari vellet: at ille statim subterfugit.

Miserata est Christianorum divina pietas, ac Tamerlanem concitato (i) in cum Zachataje Rege ab Europæ expugnata consilio abduxit, illumque compositis

(d) Marian. l. 19. c. 11. ex itinere ad Tamerlanem. Peritia Tamerlanem in regenda multitudine. (e) Bizar. Genuent. hist. l. 9.

(f) Peron. ubi sup. Severitas pro furtis coercendis. (g) Volaterr. geograph. l. 12.

(h) Marian. eod. c. 11.

Tamerlanem immanitas.

(i) Chab. cond. l. 4.

Aversus divinitus a Christiano, exidio Tamerlanes.

Miser Romane ecclesie status;

VI. Alberici e Barbiana proditio.

(c) Innoc. I. l. p. 278.

cum barbaro rebus iterum Europam expeditionem conficere meditantem nostro...

Appetita est Romana ecclesia eorum proditioe & infidis, quos adversus hostes presidio & munimento sibi fururos speraverat...

Dilectis filiis nobilibus viris Nicolao marchioni Estensi in Ferrariensi, Obizoni ac Petro germanis domicellis de Palenta in Ravennatensi...

cumque personis cujuscumque status, gradus, dignitatis spiritualis vel temporalis, vel conditionis existant, provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum, & locorum hujusmodi subditorum...

Cum nobilis vir Albericus de Barbiana, diocesis comes Cumii, & regni nostri Sicilie magnus comestabulus, nobis ac prefata, nimirum Romanæ, Ecclesie subditus & in nonnullis terris nostris, & ejusdem ecclesie in temporalibus vicarius contra nos & prefatam ecclesiam ac civitatem nostram Bononiensem...

Legati spreverit monita. Proceres ecclesie. Dilectis filiis universitati ac regimini civitatis nostrae Foroliviensis salutem & apostolicam benedictionem.

Innocentii in eum litera.

Ut Bononiam occuparentave-

Legati spreverit monita.

Proceres ecclesie. Dilectis filiis universitati ac regimini civitatis nostrae Foroliviensis salutem & apostolicam benedictionem.

Justique in eum confulgere.

Cecchi Ordelastris.

(a) S. An. 103. 3. p. 112. c. 4. §. II.

(b) Lib. 1. ep. cur. 7. 330.

Innoc. ad Forolivienses elientes eccl. litera.

Romano imperio, ducibus, vel principibus, universitatibus, seu singularibus quibuscumque personis, necnon bonorum, dignitatum, privilegiorum, exemptionum, & gratiarum spiritualium, & temporalium, obtentorum, & obtinendorum in posterum, quatenus ad requisitionem seu mandatum prefati Balthasaris Cardinalis & vicarii per suos nuncios, aut literas, teneantur & debeant ab omnibus & singularibus favoribus ac praesidiis quibuscumque realibus, personalibus, mixtis, ac respectu dicti Alberici, necnon gentium ipsius & terrigenarum & habitatorum & receptantium se quomodolibet in castris, terris, seu locis, quae per ipsum quomodolibet detinentur, eidem in aliquo favore, seu assistentiam, abstinere proinde teneantur, ac etiam debeant: quinimmo ad requisitionem seu mandatum ejusdem Cardinalis contra prefatum Albericum terras & loca quae detinet, necnon universitates & singulares personas, gentes, armigeras, ipsius, res & bona, terrarum, castrorum, & locorum predictorum, necnon habitatores etiam & se receptantes in eis guerram & exercitum facere, & quaecumque hostilia modis omnibus tandiu exercere & fieri facere, quotisque correctus & emendatus, ac humiliato spiritu ad nostram & prefatam ecclesiam fidelitatem & obedientiam redierit, & satisfactionem fecerit congruentem. Si quis autem praemissa adimplere contempserit, eo ipso hujusmodi poenis, & sententiis decernimus irritum, & volumus subjacere. Datum Romae apud S. Petrum VI. kal. julii pontificatus nostri anno I.

E magnatibus vero ecclesiastico imperio subiectis Franciscus Ordelastrus toparcha Foroliviensis & Caenas, haud diu postea superstes extitit, in quo Ordelastrum familiam extintam, refert S. Anthonius (a). Cum vero Forolivii & Caenae principatum ad Romanam ecclesiam devolutum, Balthasar Cardinalis Cossa recipere pararet, non desuere, qui illi obstitissent, publicaeque rei Foroliviensis gubernaculis se ingererent, de quibus Innocentius hinc literis ad populum illum datis questus est (b).

Dilectis filiis universitati ac regimini civitatis nostrae Foroliviensis salutem & apostolicam benedictionem.

Inter sollicitudines varias & diversas, quibus ex onere pastoralis officii nostris humeris incumbente jugiter angemur, illa pulsat & excitat potissime mentem nostram, ut ad ea quae salutem & tranquillitatem cunctorum Christianissimum subditorum promovere habeant & salvare, & ut sub nostra & Romana ecclesie fidelitate, devotione & obedientia regi possint & salubriter conservari, ab inimicis nostris praecordiis intendamus. Pridem siquidem intellecto, nobilem quondam virum Ceccum de Ordelastris domicellum in nostris Forliviensi & Sassenatensi civitatibus, ea-

rumque comitatibus, territoriis, atque districtibus pro nobis & prefata ecclesia in temporalibus generalem vicarium suae mortalitatis & carnis debitum persolvisse, & jurisdictionem, administrationem, gubernationem, merum & mixtum imperium exercenda in civitatibus, comitatibus, territoriis, & districtibus supradictis ad nos, & prefatam ecclesiam jure ipso recidisse, & ad nos, & Ecclesiam ipsam spectare, & pertinere, prout de jure pertinet atque spectat, ac volentes, ut sub mensura justitiae, ac tranquillitatis pacificae, sub fidelitate, devotione, & obedientia prefatis immediate vestra devotio regeretur, & illis praeccluderetur aditus, qui sicut fidedignatione didicimus, diversis machinabantur coloribus praefatam usurpare dominium civitatum, necnon comitatum, territoriorum, & districtuum earundem, sentientes etiam in civitate nostra Forliviensi tumulum populariter suscitatum, & quosdam licet de facto, se immiscuisse gubernationi civitatis Forliviensis praefate, scribendum duximus dilecto filio nostro Balthasari S. Eustachii diacono Cardinali, ac in provincia Romandiole ac in civitate nostris Bononiensi, & nonnullis partibus pro nobis & eadem Ecclesia in temporalibus generali vicario, ut circa recuperationem civitatum, comitatum, territoriorum, & districtuum hujusmodi & illorum gubernationem & administrationem pro nobis & eadem ecclesia diligenter intenderet, prout sua circumspeditioni necessarium videretur, ut nostra paternalis intentio, quae ad salutem vestram prorsus est semper & pervigil sequi possit.

Et quoniam per nuncios prefati Cardinalis nuper accepimus, Cardinalem ipsum ad partes ipsas se contulisse, ut commissionem nostram exequeretur in omnibus, & quosdam ex vobis praeter spem, de vestra integritate conceptam (nam omnes putabamus ultroneos ad exequendam nostram in omnibus voluntatem) perturbasse executionem votivam & plenariam praemissorum ea ratione ut certi reddimur, quoniam speciale mandatum vobis de sic exequendo per nos factum non fuerat, putabamus enim id minime expedire, quoniam vicariatus dictarum civitatum, comitatum, territoriorum, & districtuum, ut nostris, per obitum dicti Cecci fuerat, &c. Nos igitur intendentes, ut juxta mandatum & requisitionem prefati Cardinalis vicarii nostri, & specialis commissarii, ut praemittitur, in hac parte omnia exequamini, quae per ipsum ordinata fuerint vel injuncta, universitatem vestram paternis affectibus requirimus & hortamur in Domino, eidem nihilominus per apostolica scripta praesentium tenore districtè praecipiendo mandantes, quatenus ad nostram & prefatam ecclesiam fidelitatis & devotionis obedientiam ple-

Forolivi-vium ac Sassenat. ad eccles. devoluta.

Aliqui eorum ut-biura im-perium affectant.

Card. Balthasar ad confir-manda Eccl. jura eo se confert.

navi redeuntes velitis & debeatis prefato Cardinali vicario nostro in omnibus & singulis, que mandaverit, plenarie obedire, ac possessionem liberam & expeditam ram civitatum Forliviensis & Sassenatis & Ciudadella, quam terrarum, castorum, & locorum, & infra, tradere, restituere, & assignare eidem Cardinali, vel deputandis ab eo, quoties requisiti fueritis, fablaris quibuscumque contrarietatibus, protinus debeat. (Subdit se eundem Cardinali legato precepisse, ut in rebelles quolibet animadverteret.) Nos enim &c. Dat. Viterbii vi. kal. novembris pontificatus nostri anno primo.

Duxit legatus ipse Innocentii jussu in Forolivienses exercitum, ut adversariorum conatus infringeret: verum cum civibus, ut refert S. Antonius (a), magna animorum conjunctione ad arma, quo venientem aditu arcerent, concurrissent; sponderentque veditigal se consuetum Ecclesie pensituros, si rei Foroliviensis administratio civibus permitteretur, de mum cum iis legatum pactum esse, ne forte tyrannum aliquem ad urbis dominatum occupandum accerferent, qui postea graviora illis mala illaturus esset. Obsequentes se magis Ecclesie tum prebuere Tifernates, qui excusso servitutis jugo Romano Pontifici suam fidem presterent: qua de re confecta sunt publicae tabule (b).

Hoc anno xi. junii Innocentius in Cardinalium ordinem ascripsit viros undecim virtutum laude preclaros, ex quibus octo presbyteri, tres diaconi sanctae Romanae ecclesie renuntiati fuerunt. Ipsorum nomina ex diario sacri collegii referuntur a Felice Conteloro (c), nimirum Conradus Caracciolo summus pontificii aetarii praefectus tit. S. Chryfogoni presbyter, Angelus Corarius patriarcha Constantinopolitanus tit. S. Marci (d), qui Gregorii XII. sibi ascito nomine Innocentio successit, Franciscus archiepiscopus Burdegalenensis tit. SS. Quatuor coronatorum, Jordanus Ursinus archiepiscopus Neapolitanus tit. S. Martini in montibus, Joannes Mellioratus archiepiscopus Ravennas nepos Pontificis tit. S. Crucis, Petrus Gretenis archiepiscopus Mediolanensis tit. duodecim Apostolorum, qui Alexandri V. accepto nomine controversum pontificatum gessit, Antonius de Arcionibus episcopus Aculanus tit. S. Petri ad vincula, Antonius e Calvis episcopus Tudertinus tit. S. Praxedis. Creati diaconi hi fuerunt: Odo Columna ex protonotario apostolico S. Georgii ad velum aureum diaconus, qui in concilio Constantiensi, redintegrata pristina ecclesiarum occidentalium conjunctione, ad pontificatum evedtus Martinus V. appellatus est, Petrus e Stephaneschis pariter ex protonotario apostolico S. An-

(a) S. Anton. 3. p. tit. 22. c. 4. §. 1. Legati expeditio in Forulivi.

(b) Ext. apud Innoc. lib. 1. p. 153. VII. Cardinales creati ab Innoc. (c) Conteloro in Innoc. 6.

(d) S. Anton. 3. p. tit. 22. c. 4. in princ.

geli in foro piscium diaconus, & Joannes Aegidius praepositus Leodiensis SS. Cosmae & Damiani diaconus. Ex his Romanos quinque dignitate cardinalitia ornatos fuisse eo etiam consilio, ut Romani, qui ad seditionem a Columnensibus ostentato libertatis fallaci nomine concitabantur (e), hoc beneficio demulcerentur; sed irrito exitu: Nec per hoc, subdit Theodericus (f), adamantina corda ipsorum regentium urbem tunc temporis flexere potuit, ut ab ejus infestatione cessarent, quia latebat anguis in herba; ipse namque Rex Ladislav desiderans ardentem dominari Romanis, dictos regentes & multos majores de populo, qui Cavalatiae nuncupantur, corruptis pecunia ut sibi assisterent, quod dominum ipsum quomodo liber fortiteretur, & hos corruptos reliquum vulgus propterea multum habebat exosos & provisionatos nominabat, & haec durabant usque ad quintam diem mensis augusti.

Describit eorundem temporum conditionem accurate Leonardus Aretinus (g), (g) Aret. in hist. ver. Ital. ab Innocentio vocatus Romam veni, & quidem in medio turbationum maximam susceperuntque benigne a Pontifice, ac honoribus titulisque affectus inter intimos illius familiares haberi sum ceptus. Romae conditionem rerum banc offendi. Romanus populus paulo ante receptam immo diebus quidem exercebat libertatem, ex principibus autem Columnenses & Sabelli plurimum poterant, Urbs vero deserta, atque suspecti populo, quod Pontifici favere putabantur. Curia sana, plena, atque locuples: Cardinales & multi & magne dignitatis; Pontifex apud basilicam Vaticanam degebat, cupidus orii & praesente contentus statu, modo frui fueretur, sed tanta perveritas quorundam potentium in populo Romano, ut nullus quietus relinqueretur locus. Tandem crescentibus suspitionibus & equitatu a Rege submisso, Pontifex quoque auxilia suorum accersere coactus est. Secuta debinc majores turbationes, &c. Addit author, (h), ut Romani pontem Milvium, praesidio pontificio munitionem occupare noctu tentarint: quod facinus ausum a Columnensibus queritur Innocentius (i) asperaque commissa pugna fuerint propulsati: cumque postea agitata de concordia esset, ac duo e septemviris cum aliis novem primariis civibus e pontificio colloquio redirent, Ludovicus e Mellioratis Innocentii nepos ipsos, egre uni salute concessa contrucidari jussit (k), ob quod crudele facinus & populus ad arma coerit, & Pontifex ingenti dolore fuerit affectus, subdit enim Leonardus (l) spectator periculi.

Aedes Pontificis ire pergo: ille miro dolore angebatur, res enim tota eo inficio transacta

(e) Innoc. 1.2. pag. 250. (f) Theod. e Niem. 1.2. c. 36. Ladislav ad subiciendum sibi urbem proditione.

(g) Aret. in hist. ver. Ital. sui temp.

Urbs Pontificis studiosi. Equestris copiae a Ladislavo rebellibus submissa. (h) Id. ib. ep. 4. (i) Innoc. vii. 1.2. p. 150. (k) Aret. in hist. ver. Ital. lib. epist. Pontificii nepotis crudele facinus. (l) Aret. in hist. ver. Ital. sui temp. ex eo S. Anton. tit. 22. cap. 4. §. 1. VIII.

facta fuerat, vir pacissimus & mitis, a cujus lenitate nihil magis abhorrebat quam caedes & humani sanguinis effusio, maestas se se ac fortunam deplorans suam oculos interdum ad caelum tollens, quasi Deum invocaret testem suae erga populum Romanum innocentiae Pontifex. Infontem ipsum, & inscium indignissimae caedis Theodericus Niemius (a) etiam fatetur, quamvis insitumium in nepotem amori indulgisse perstringat, ex qua ille indulgentia ad nefaria facinora admittenda abutebatur. Tradit idem author ut interea crebro ex Capitolina arce camparum strepitu Romani in arma concitati sint, factoque in viros ecclesiasticos dignitate spectatissimos impetrus ipsos atque etiam episcopos per urbem ad Capitolinos carceres lanatis ad ignominium velibus raptarint, ac bonis exuerint: cumque molis Hadriae praefectus Ladislav Regis auro ac promissis corruptus suspectus esset, neque abundans commectus, ac Regis hostilis equitatus immiseret, Innocentius furori cedendum decrevit: Ipse, inquit (b), Papa & Cardinales atque alii, pauci tamen curiales cum eis, ab urbe fugientes in sermore diei & estus versus Viterbium iter egerunt: sed sibi adeo angustiati multi fuerunt, quod & Papa sibi tunc vexatus mortem vix evasit, ad arigita vel circa de comitatu Papa praesertim angustia decesserunt; [1] nonnulli que interjectis de iis, qui sibi mortem postea immo diebus potu incaute peperere pergit; Curiales continuo in magno periculo & timore steterunt eadem die post fugam seu recessum dicti Innocentii. Tunc praefatus Joannes de Columna cum suis armigeris dictum burgum intravit, & in eodem palatio quasi per viginti dies stetit a populo Joannes sexti. Invenit appellatus, cujus armiger ac multi Romani & plebeii accedentes ad praedictum palatium & hospitium ab cameris illi contiguas Papa & curialium multas librarum papalium repertos deportarunt, & literas bullatas & aliqua registra supplicationum & literarum papalium legiarunt & de thesauraria papali ultra quinquaginta volumina librorum exportarunt; quae tamen postea tractu temporis camerae dicti Innocentii pro majori parte restituta fuerunt, & quis possit tot crudelitates, & tanta maleficia quae tunc fiebant in urbe satis enarrare & infra: infamia dicti Innocentii ubicumque depicta deleverunt, aut cum luto turpiter maculari fecerunt, comminando quod vellent omnino Romana ecclesia antonem procurare, ac deinceps

Innocent. Romano procerum stragem deplorat. (a) Theod. e Niem. lib. 2. c. 37. Romani arma in ecclesiasticos expediunt. Episcopi indigne coniecti in carceres.

(b) Ib. e. 36. Innoc. ex urbe fuga.

Quanta palus.

Jo. Columna pontificum palatium diripit.

Regesta lamat.

Attrocia perduellum facinora.

cepto dicto Innocentio nulla modo obedire, nec ipsum in Papam habere vel reputare, multaque magnalia se facturos existimabant, ad quae perficienda se nullatenus eorum vires extendebant.

Edidit proximo anno (c) Innocentius adversum Joannem Columnam judicaria acta, tum in arcis Hadriae praefectum Antonellum Thomacellum Bonifacii IX. nepotem (d), qui accepta ab Ecclesia beneficia in furoris arma ad eam oppugnamdam verterat, tum in patris Romanos Neapolitano auro subornatos conjurationis principes; denique in Ladislav ipsum ingrattissimum, qui a Romana ecclesia contra Ludovicum Andegavensem evedtus ad solium, atque etiam haud diu ante Campania & Maritima praefectura auctus, ad opprimendam Romam, sibi que subiciendam, primum arcanos instruxit dolos, deinde aperta vi erat grassatus: Devinxerat is sibi venales animos praedicti Antonelli praefecti molis Hadriae, tum magistratum qui arcem Capitolinam tenebant, auditaque Romanorum seditione in Pontificem, & suburbanis S. Petri a Joanne Columna una cum pontificio palatio occupatis, adesse tempus putavit; quo Romam regno adjungeret. Perrexit itaque Trojae comitem magnis stipatum copiis submisit, quem a conjurationis exceptum & in suburbana admissum refert Theodericus Niemius (f): sed non sine Dei providentia a Romanis depulsum addit; ex quo totam rem gestam repetimus: Rex, inquit, Ladislav, cogitans forte quod bonum esset aquis turbidis piscari scientibus artem; instituit tunc Romanorum dominium pro se capere, praefato Joanne de Columna & plerisque tunc regentibus eandem urbem civibus lucri causa in hoc conspirantibus: propter quod Rex infra dies paucos comitem Trojanum cum decenti armorum comitiva in subsidium Joannis & regentium praefatorum, quod dominium pro ipso Rege per eos caperetur, destinavit ad urbem ipsam, qui introivit duobus de praedictis regentibus, & quodam Richardo de Sanguineis Romano ad latus comitantibus &c. Enarrare pergit author, ut si per pontem S. Angeli in interiora urbis loca petere nisi sunt, sed a Romanis primum non admissi in suburbium S. Petri retulerint gressus, armisque egregie instructi ad tria hastatorum millia iterum irrumpanes per pontem in urbem anni sunt: propulsa sed Romanorum diligentia interclusis obseptisque in urbem aditibus, coortoque aspe-

IX. Lib. 2. pag. 150.

(d) Ib. pag. 155. nepos in eccles. ingratus. Ladislav Regis ingratus mens & scelera

(f) Theod. Niem. lib. 2. cap. 37.

Ladislav. xilia submittit.

Ejus copia Romanis propulsa.

NOTE [1] Errata diem, qua Innocentius Roma Viterbium secessit, cum in annalibus non indicatur, assignandam hic censio petitam ex Diario Romano Antonii Petri, de quo in nota ad A. 1424. §. 16. Ita hic: Iste die (VI. augusti) papa recessit, & iit versus Viterbium, contra suam voluntatem. MANSI

a perioti certamine, Perrettus Trojae comes ac Joannes Columna fuerint propulsi.

X.

Tunc Rex ipse Ladislaus, subdit Theodericus, ad consequendum hujusmodi temporale dominium Romanum non profecit; sed ipsorum Romanorum animos contra se fortius provocabat. Et his peractis die immediate sequenti pene totus populus in hac sententia concors remansit; quod praesatum dominium temporale ad Regem Ladislaum nunquam devenire deberet, asserentes quod omnia mala citius pati vellet, quam et subesse, ipsoque officiales & regentes peritriduum in eodem Capitolio continue obsederunt, qui obsessi credebant, quod pars dicti Regis infallibiliter praevaleret: cum etiam tunc capitaneus dicti castris S. Angeli partem foret Regis, ipseque Rex tam grandem exercitum haberet in burgo antedicto, & per faculas ardentes de nocte illi in Capitolio & alii in castro excitesentes mutuo sibi signa dederunt: sed frustra, quia nimis tunc contra eos praevaluit concordia civium; unde ipsi in Capitolio circumvallati tandem tradiderunt Capitolium salvis personis & rebus eorum: quod populus libenter accepit, & habito per populum Capitolio priores officiales destituerunt & eis tres regentes, quos honores viros appellarent, in eodem regimine surrogarunt. Qui consultius & mitius agentes cum captivis & detentis curialibus in Capitolio ipsos cum bono moderamine a captivitate hujusmodi liberarunt, inter quos erant patriarcha Gradensis, qui infra paucos dies postea decessit, Narniensis & quidam alii episcopi, necnon plures magnae auctoritatis viri forsitan quinquaginta numero, qui omnes fuerunt curiales: bona vero ipsis ablata curialibus, ubilibet per urbem tunc temporis per Romanos procurantibus & disponentibus tribus regentibus, praeter spem omnium magna ex parte restituebantur illis, quibus ablata fuerunt; & hoc contigit cum cognovissent Romani, quod Innocentius valde increpasset Ludovicum, quod tantam stragem de Romanis fecerat, ut praefertur, asserens quod Ludovicus omnibus malis, quae propterea Papa & Curiales necnon curiales ipsi passi erant, causam dedisset. Pergit auctor enarrare, ut Perrettus Trojae comes Ladislai copiarum dux urbis subigendae spe delusus abcesserit, atque in circumjecta urbis loca impetum suum converterit, ac late obvsa quaeque abductis ecclesiarum & monasteriorum animalibus, sit populatus: Joannes vero Columna, cum dies viginti in suburbio S. Petri haesisset, imminentibus iam pontificis copiis, quae Paulo Ursino & Muscharda ducibus Viterbio erant submissae, in fugam pariter se conjecit. Recepto itaque suburbio S. Petri & Capitolio, moles tantum Hadriana, cui ut

Capitolini magistratus cum arcibus Hadr. praefecto sentiunt.

Perduelles a populo expugnati.

Liberati a carceribus praefules.

Comes Trojae pulsus iras effundit in eccles.

Paulus Ursinus pontificis exercituum dux.

dixi, Antonellus Thomacellus praerat, in hostis Ladislai potestate perstitit (a); ex qua Romae graviora damna illata sunt. Creatus vero ab Innocentio est urbis senator Franciscus e Panciaticis nobilis Pistoriensis, ut eam advefus Ladislai conatus tutaretur, pacemque inter cives componeret; ad quem datum extat hoc diploma (b).

Dilecto filio nobili viro Joanni Franciscio de Panciaticis militi Pistoriensis alicuius urbis senatori, &c.

De alma urbis statu, ut cultus ibidem justitiae vigeat, & pacis tranquillitas amplietur praestante Domino; prospere dirigendo, tanto amplius sollicitudo nos urget & angit, quanto illam ardentiori charitate prosequimur, ipsa enim orbis quondam domina & magistra leges condidit, quibus possit regi salubriter & feliciter gubernari bonis praemia, iniquitatis supplicia exacto iudicio impendentes. De tua igitur nobilitate atque prudentia gerendarumque rerum experientia ac fidei paritate sumentes in Domino fiduciam specialem quod ea, quae tuae sinceritati committenda duxerimus, & promptis affectibus & exacta diligentia salubriter exequeris, tibi tuo durante officio contra omnes & singulos laicos cuiuscumque status praeminentiae, dignitatis seu conditionis extiterint, seu existant, qui quomodo documque & qualitercumque hactenus contra statum honoremque nostrum & Romanae ecclesiae sponse nostrae, seu contra praesatam urbem ejusque tranquillitatem & bonum conjunctim vel separatim aliquid non solum facere, sed attentare quomodolibet praesumpserint seu praesumerent, aut facerent in futurum, animadvertendi, & punitiones reales & personales fieri faciendi, exequi mandandi ac etiam illor qui ad crimina vel delicta patranda dedissent & dabunt auxilium, consilium vel favorem aequali poena tanquam principales malefactorum puniendi, & infra, auctoritate apostolica jurisdictionem & potestatem omnimodam, ac plenum & liberum arbitrium concedimus per praesentes sententias sine poenas quas vigore hujusmodi arbitrii tuleris, seu statueris in rebelles ratas & gratas habebimus, illasque faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Dat. Viterbii III. kal. novembris pontificatus nostri anno primo. De conciliatis Innocentio Romanis proximo anno agemus: nunc ad immanes schismatis turbines, qui fluctuantem Petri naviculam magna vi concussere, narrationem traducimus.

Jo. de Panciaticis creatus urbis senator.

(a) Innot. l. 2. p. 150. Moles Hadriana in Pontificem pro Ladislaio rebellat. (b) Lib. 1. p. 325.

Jo. de Panciaticis creatus urbis senator.

Justus in conjuratos legum severitatem adhibere.

Instructus dolis ac impietate Petrus & Luna antipapa, cum facillime, positae falsae dignitatis insignibus, pacem restituere Ecclesiae posset, varias ambages ad fallendam piorum expectationem quaerebat, ac superiori anno, ut vidimus, miserat oratores

XI.

Antipapa doli.

Ejus oratorum deliria.

Responsium Innoc. ad vana cor. petita.

(a) Lib. 1. ep. cur. p. 234.

XII. Falla jactata a Petri & Luna oratoribus.

tores non qui cessarum ipsum sponte cedente Bonifacio pollicerentur, sed de colloquio quodam faciendo, in quo aemulum dolo aut vi opprimere praesidebat, agerent; iique Cardinalibus extincto Bonifacio ad creationem novi Pontificis differendam paratis, si Petri & Luna nomine, honore illum coabiturum profiterentur, ad id pollere se autoritate negarunt, impudenterque addidere id, ejus dignitati non congruere. Creato postea Innocentio, cum vana tantum jactarent verba, Pontifex iis responderat, indicam a se ad proximas kal. novembris synodum, in qua suorum consilia audiret: denique iis obstrepentibus, ac fidem publicam sibi dari postulantibus, respondit tandiu negaturum iri, donec non vana & insulsa, ut antea, sed quidpiam efficax ad instaurandum ecclesiarum foedus afferrent: id vero erat hujusmodi, ut Innocentius ac Petrus & Luna papalia exuerent insignia, quo alius communibus suffragiis in concilio oecumenico renuntiaretur Romano Pontifici. At cum Petrus ab hac re penitus abhorreret, ejus oratores impudentissima mendacia diffundere non erubuerit, quaestitos a se omnes tollendi schismatis modos, ac tum Bonifacio tum Cardinalium collegio ad evocandum in unum gregem dominicum, voluntariam de gradu papali abdicacionem obtulisset, postremo etiam Innocentium repetitis vicibus de conjungendis Ecclesiis sollicitasse neque ipsum ad id flectere potuisse. Cum itaque antipapa impostorum opera Romanam ecclesiam in invidiam adduceret, Innocentius re in lucem veritatis prolata schismaticorum artes dissolvit, ac Florentino & Fesulano episcopis injunxit (a) ut eadem de re subjectas literas divulgarent.

Venerabilibus fratribus Jacobo Florentino ac fratri Jacobo Fesulano episcopis, ac dilecto filio Lucae sacrae theologiae magistro ordinis Humiliatorum, ac decano dilectorum filiorum magistrorum sacrae theologiae in civitate Florentina existentium salutem, &c.

Nuper ad audientiam nostram relatio fidedigna perduxit, illos supplantatores ac nuntios reprobos iniquitatis alumni Petri & Luna olim S. Mariae in Cosmedin diaconi Cardinalis nunc antipapae, qui se Benedictum XIII. ausu sacrilego nominare praesumpserunt, ad praesentiam felicis recordationis Bonifacii Papae IX. praedecessoris nostri de Massilia transmissos, tam in Florentina quam in nonnullis aliis civitatibus, terris, & locis Italiae atque Galliae publice retulisse pro remotione & extirpatione damnabilis schismatis ex Dei Ecclesia, pro parte illius qui eos transmiserat eidem praedecessori nostro, ad hoc, ut unio sequeretur obtulisse omni via, etiam cessantibus, & renuntiationis, eorum dominum, prout videretur expediret, conferendum; & cum praesatus praedecessor noster oblatas vias & modos possibiles nullatenus acceptasset, demum eodem praedecessore nostro, sicut Domino placuit vita functo, post assumptionem nostram ad apicem summi apostolatus saluum conductum, ut hujus rei gratia ad nostram possent venire praesentiam, per dilectos filios priores artium & vexilliferum justitiae praesatae civitatis Florentinae cum instantia postulatum, per nos fuisse penitus denegatum, sicque tam praedecessorem nostrum quam nos denegasse conclusionem desiderabilem tanti boni. Nos igitur attendentes quanti sit discriminis, nisi mentes, qua falsa suggestionem informantur, interdum veritatis lumine illustrantur praemissorum seriem per literas nostras, & ut & possitis maledicta refellere, & imbutas inique mentes ad viam veritatis reducere, praesentibus sub compendio duximus intimandum, quod praesati, qui fuerunt de Massilia transmissi, eidem praedecessori nostro unicam conventionis personalis viam dumtaxat omnium aliorum inclusivam eorum iudicio, & nullius exclusivam substantialiter obtulerint: quam cum idem praedecessor noster adversa depresso valetudine, ex qua infra dies paucos migravit ad Dominum, adimplere non possit, & eodem viam universa carnis ingresso, cum mens totius sacri collegii venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, de quorum numero tunc eramus, esset circa remotionem hujusmodi schismatis, vocati fuerunt ad praesentiam dicti sacri collegii praesati qui de Massilia venerant, & cum interrogati essent, an ad cedendum & resignandum nomine eorum domini mandatum haberent sufficienter & cederent, nam firmi erant propositi collegium ipsum cessione patet ad electionem novi Pontificis non procedere, Altissimo inspirante, donec salutaris proviso fieret, in re ipsa responderunt se mandatum ad rem ipsam non habere, nec juri eorum domini convenire. Ex quo factum est servatis solemnitatibus debitis, ne Ecclesia ipsa sui pastoris deploraret incommoda, Spiritus Sancti gratia assistente propitia, nos in patrem & pastorem eligi: cumque post assumptionem nostram hujusmodi saluum conductum peti fecissent de Florentia, ut praefertur, responsionem dedimus ad petita, quod cum nostrae intentionis existeret, prout existit, ut hujusmodi horrendum & detestabile malum tolleretur ex toto, Regibus, praelatis, atque principibus & communitatibus nobis & Romanae ecclesiae devotis, quos praesens etiam tangit negotium, tam per literas quam nuntios intimaverimus requirentes eosdem, ut usque ad festum omnium sanctorum venirent vel mitterent ad nostram praesentiam ad consulendum de & super viis, modis, & formis honestis, congruentibus, atque justis circa remotionem hujusmodi schismatis per nos servandis & requisitorum circa materiam hujusmodi audire consilia

Innoc. adversus eorum technas apologia.

Innoc. adversus eorum technas apologia.

Obtulit tantum Petrus & Luna colloquium futile.

Ejus oratores interrogati cum de cessione pacifici vellent, negarunt posse.

Audito responso Cardd. Innoc. delegere.

Nova antip. oratorum petita.

Indistum ab Innoc. concilium.

Respon- sum an- tip. ut de cessione pacifica- tur.

XIII. Iusti Flo- rentinus & Fesula- nus episc. veritatem denuncia- re.

XIV.

(a) Theod. e Niem. l. 2. c. 38. Novæ an- tip. artes.

Denega- tus ejus oratorib. juste liber commea- tus.

lia, sicque illos de Massilia directos super alias expositis, nisi de novo quod efficaciter rei conveniret habere nosceremus, rursus audire supervacaneum arbitrabamur & saluum conductum propterea destinare: sed si circa materiam hujusmodi effectivum aliquod nosceremus declarari, tam ipsis quam aliis saluum conductum & securitatem concederemus, ut tam salutaris conclusio sequeretur prout in nostris super inde confectis literis plenius continetur.

Et quoniam veritas, que non defensatur opprimitur, fraternitati & devotioni vestre & aliorum Christianorum rerum presertim seriem tenore presentium declarare decrevimus, vobis nihilominus fratres episcopi, & dilecti filii magister, & culibet vestrum in virtute sancte obedientie committentes ac etiam injungentes, quatenus convocati conjunctim vel separatim per vos vel aliquem vestrum universis & singulis provincialibus, ministris, guardianis, & prioribus ac magistris in sacra pagina ordinum quorumcumque, & ecclesiarum prelatorum in prefata civitate Florentina existentibus tam presentibus quam futuris, in locis, de quibus vobis vel alicui vestrum videbitur, velitis & debeatis hujusmodi facti veritatem seriofissime declarare: & ut religiosas & ecclesiasticas quascumque personas, & etiam laicales in predicationibus & tam publice quam private & alias modis videbitur, velint & debeant super premissis omnibus & eorum circumstantiis summa cum diligentia exprimere veritatem, ut mentes que perversa suggestione fuerant aliter informata circa veritatem plenarie erudite agnoscant se falsis suggestionibus informatas, & detractorum malitiam ad supplantandum fidelium mentes contra nos & Ecclesiam sponsam nostram semper deditam & intentam, super quibus omnibus vobis & vestrum singulis concedimus tenore presentium plenariam facultatem. Datum Romae apud S. Petrum IX. kal. maii pontificatus nostri anno primo.

Non destitit iterum Petrus e Luna Innocentium dolis laceffere ac fatigare, ut suos oratores audiret: Statim post festum S. Michaelis, inquit Theodoricus Niemius (a), iterum Petrus e Luna eundem Innocentium sollicitari fecit in Viterbio, quod daret saluum conductum quibusdam suis nunciis, qui secum de facienda dicta unione aliqua tractare deberent: dictus autem Innocentius credens, nimirum ex perpicuis argumentis, quod prefatus Petrus illud non corde peteret, sed callide, dictum saluum conductum dare denegavit: propter quod Petrus tali occasione captata contra ipsum Innocentium querulando, seque excusando quod non sciret per eum, quin unio fieret, diversas epistolas satisumptas ad diversa loca insignia destinavit: contra quas idem Innocentius longiores contrarias dicta-

ri fecit epistolas, quas in diversis locis per Italiam fecit publicari; sicque ipsi tunc certantes invicem de papatu, & terentes tempus ne cedere cogerentur, scripturis se mutuis ludificaverunt. His extremis verbis auctor calumniam imponit Innocentio, dum eum pseudopontificis vitii participem fecit. De Petro quidem e Luna numquam ipsum voluisse gradu cedere constat: at de Innocentio jactari non potest, quem jure adversarii fallacibus petitis repulsam dedisse exploratum est; maxime cum synodum catholicorum ad kal. novembris indixisset: quae cum ob Romanorum seditionem, ut vidimus, super sedentibus itinere praesulibus & oratoribus principum, disturbata esset, illam ad kal. maii proximi anni extraxit (b).

Ad futuram rei memoriam.

Intenta salutis operibus Apostolica sedis copiosa benignitas, & summo modo noxia & agendo profutura, illa semper exequitur, quae ad salutem cunctorum Christianitatum in Domino conspicit salubriter expedire; cum itaque nobis cordi semper fuerit, & etiam dum eramus in minoribus constitui novit ille, qui caelum terramque regit prout ad praesens existit, ut hoc pestiferum & horrendum schisma, quod peccatis exigentibus, ac mundo posito in maligno tantis retro lapsis temporibus, prob dolor! in Dei Ecclesia damnabiliter viguit atque viget, modis honestis, salutaribus, atque iustis de medio tolleretur, ut depulsis errorum tenebris oberrantes ad viam veritatis & vite prona devotione redirent, idque supremis desiderii exoptantes, postquam divina sapientia inscrutabilis altitudo consilii interis regimini universalis Ecclesiae nos praefecit, de fratrum nostrorum praefatae ecclesiae Cardinalium consilio Reges, prelatos, principes, ac universitates nobis & eidem Ecclesiae devotos pariter & fideles per solemnes nuntios nostros & literas duxerimus paternis affectibus exhortandos ac etiam requirendos, ut ad praesentiam nostram ubicumque residentiam cum nostra curia faceremus usque ad festum omnium sanctorum tunc proximo sequentium personaliter, si commode possent venire, sin autem eorum idoneos oratores & nuntios vellet & deberent transmittere ad consulendum de ac super modis honestis, congruentibus, atque iustis per nos, Deo auxiliante, servandis circa extirpationem schismatis antedicti; postea ob causam, quae die sexta mensis augusti proximo elapsi emergit in alma urbe, cum recessissemus ab ea de civitate nostra Viterbiensi ubi cum curia nostra residemus prout residemus ad praesens, putantes viarum formidanda discrimina famamque casus hujusmodi ad partes non solum finitimas, sed remotas, ut sit, celeriter pervolasse ac deterruisse, retraxisseque pariter mentes Regum, prelatorum, prin-

Disturbatum concilium ob seditiones urbanas.

(b) Inn. l. 1. p. 345. XV. Candida Inn. pro sedando schismate vota.

Indicta ab eo synodus concumenica.

Seditio sexta augustinus contigerat.

Extracta ob eam ad festum S. Martini.

XVI. Perturbati ob tumultus urbanos episcopi.

principum & universitatum hujusmodi ab adventu sui transmissione nuntiorum ipsorum circa tam salutare negotium mittendorum, dictum festum omnium sanctorum ad festivitatem instantem de proximo beati Martini decrevimus prorogandum, requirentes nonnullos prelatos in Italiae partibus constitutos, ut ante dictam festivitatem B. Martini si securitate captata, super quo cujuslibet conscientiam onerare providimus, commode venire possent, vellet ad consulendum super tam salubri materia ad praesentiam nostram accedere: impedimento vero existente legitimo quid secundum Deum & sui maturitatem consilii in re ipsa videretur agendum per suos fideles nuntios nobis intimare celeriter procurarent, ut Regum, prelatorum, principum, universitatum, & singularium personarum nobis & ecclesiae praefatae fidelium salutaribus intellectis consiliis, ad illa possemus intendere per quae extirpatione hujusmodi schismatis divina super illustrante elementa sequeretur, prout in nostris super & inde confectis literis seriofius continetur.

Nunc autem fidedignis rotatibus & multorum scriptationibus de remotis & propinquis partibus intellecto quod rumor dicti casus & recessus nostri ab urbe praefata, ac discriminosorum itinerum formidanda pericula impedimenta praecedant circa adventum & transmissionem eorum, qui venire vel mittere ad exhibitionem talis consilii per nostros nuntios & literas ut praemittitur, fuerint requisiti, quamvis nonnulli ex vocatis de proximo venerint, nos qui, nil ardentius exoptamus aut desiderabilius cupimus, quam ut malum hoc pestiferum detestabilis schismatis de vinea Domini nostris temporibus extirpetur, ne tam acceptum Deo & mundo negotium suo frustraretur effectu, ac exoptantes, ut pro rei gravitate numero consilia exhibentium, ac eorum maturitate talis corroboraretur materia, necnon considerantes impedimenta hujusmodi rationalibus causis emeruisse, in civitate Altif. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

fami, cujus res agitur, ac de eorundem fratrum nostrorum consilio ad veniendum seu transmittendum ad consulendum non per viam generalis concilii, sed particularis & fidelis consilii super tam saluberrimo negotio, ut & temporis brevitas non obstat, & securitati itinerum divina suffragante gratia, prout speramus & cupimus, possit interim provideri terminum usque ad kal. maii proxime futuri cuiusque venire aut destinare volenti, super quo etiam cujuslibet conscientiam oneramus, & ad exhibendum hujusmodi consilium rursus duximus tenore presentium praesigendum, declaranter nihilominus quod culibet iuxta sibi traditam ab Altissimo facultatem, securitate ac opportunitate captatis quandocumque sibi occasio aderit, & ut nulli ex praesentibus aut malignandi in itinere praesentiam nostram occasione sit tributa potestas, nos enim quoscumque & quandocumque venerint paternis prosequemur affectibus, & audientiam tam grate quam benigne intentis desiderii impendemus, ut tam saluberrima fidelium gregi materia, illo de super inspirante qui indirecta dirigit & aspera in vias planas, modis profuturis & debitis valeat sicut expedit in Domino, terminari. Nulli ergo &c. Datum & actum Viterbii XII. kal. decembris pontificatus nostri anno II.

Et major cogenda ab Innocentio synodi premebat necessitas, quo antipapa suo in Italiam adventu Romam intercipere, & aliquam rei catholicae perniciem inferre moliebatur (a): illum enim apulisse hoc anno Genavam, tradunt Juvenalis Ursinus (b) & Genueses scriptores (c), atque maximis honoribus exceptum, [1] cui nimirum se a schismaticis subornari atque a veri Pontificis obsequio abduci essent passus; quorum exemplo paulo post Pisani corrupti, de quibus haec S. Antoninus refert (d): Oratores Regis Fran-

Prorogatum ad kal. maii proximi anni concilium.

XVII. Antipapa in Italiam accessus. (a) Juv. Hist. in princ. (b) Juv. lib. 16. (c) Biz. hist. Genues. lib. 10. (d) S. Anton. ubi sup.

NOTE

[1] EA quae hic narratur de Genuesium defectione ad Benedictum emendanda, supplenda, atque illustranda suppetunt ex annalibus Genuesibus Georgii Stella, qui per haec tempora Genavae agebat. Eo teste discimus anno praecedenti die XXVI. octobris populo sacri aris pulso convocato palam annunciatam fuisse a Romano pontifice ad Benedictum defectionem, quae opera Ludovici cardinalis de Flisco potissimum sollicitata est. Nam cardinalis ille non ante multos dies, abjecta cardinalium Romanorum societate, ad Benedictum transierat, a quo purpuram obtinuerat. Verum licet archiepiscopus & clerus cum gubernatore & civibus nonnullis, defectioni illi faverent; reliquos tamen populus Romano potius pontifici, quam Avenionensi studebat. Id vero planum factum est cum appellens Genavam Benedictus, die XII. maii anni sequentis 1405. ab archiepiscopo quidem, clero, urbisque praefecto summo honore exceptus fuit, sed populi concursus rarus est factus. Virorum ac mulierum ad spectandum dictum summum pontificem venientium multitudo non fuit... nam, addit Stella, sepe omnes tam clerici, quam seculares & mulieres, licet ipsum Benedictum valde plures diligant, causis prolatis (nempe ut paulo superius notaverat, quod fuerit vita laudanda) verumque adesse papam ostendant, tamen Innocentium qui apud Romam residet, verum putant summum esse pontificem, & Benedictum nequaquam. Eodem pariter anno quo Genueses Avenionensem pontificem agnovissent, Pisani quoque Romani pontificis partes abiciendas censuerunt, quibus rebellionis auctorem, & ducentem urbem principes Gabriel Maria Galeatii vicecomitis filius spurius se praebuit. Haec omnia Sozomenus Pistoriensis in specimine historiae Pistoriensis vulgato Rer. Ital. to. XVI. MANST

Genue- ses in schisma prolapsi.

Divina in utro- que via dicta. (a) Bi- zar. Ge- nuens. hist. l. 10. (b) Fo- liet. l. 9. Gabriel Maria principatum ever- tit dum ad eum firmam- dum fit schismaticus. Pisa Flo- rentinis vendit. (c) S. An- ton. 3. p. 22. §. 2. (d) Ib. §. 4. (e) Theod. e Niem. l. 2. c. 40. Infelix e- jus exitus. (f) Innoc. ep. cur. l. 1. p. 248.

Genue- ses in schisma prolapsi. eia. Genue aduenerunt, & tantum operati sunt & persuaserunt, ut communitas ipsa Genue cum archiepiscopo suo & cum Cardinale de Flisco, qui ibi erat pro Romano Pontifice, omnes subtraxerunt se ab obedientia pristina erga Romanum, adhaerentes Benedicto ut vero Pontifici: quod magis imputatum est ad leuitatem, quam veritati melius cognitum. Idem oratores Regis Francia inde profecti Pisas, ad idem reduxerunt Pisanos cum domino suo Gabriele Maria filio illegitimo ducis Galeatii; unde & per civitatem ipsam & per totum territorium ejus divulgatum fuit & mandatum, obedientiam remoram & ablatam ab Innocentio dari & offerri debere Benedicto. Non multo post Benedictus, postquam cognovit Genue ad devotionem suam & obedientiam conversam, illuc profectus est cum curia sua, ut valeret jurisdictionem suam aptius ampliare, qui honorifice ut summus antistes susceptus est a Genueis & veneratus. Haud impune Genueis ac Pisani tulerent flagitium; Genueis enim dira lues post antipapam adventum confecit (a), ut is illius terrore perfusus Masiliam regredi coactus at (b): Pisani autem, qui imperio Gabrielis Mariae Jo. Galeatii Vicecomitis ducis Mediolanensis nochi filii conferentis se ad firmam dominatum suum in Gallorum Regis clientelam a Pontifice defecerant, hoc anno excussere jugum eundem Gabrielis, a quo tum principatus Pisani Florentinis dividit. Recepta itaque ab iis arce Pisani in Florentinis praedictarios vertere arma, illaque recuperata (c), mox bello a Florentinis petiti sunt (d), in eorumque servitute proximo anno adducti fuere (e): Gabriel vero Maria cum maxime Gallorum, quibus Liburnum tradiderat, amicitiae praefideret, triennio post Genue de novatarum rerum crimine postulat capitulo supplicio est affectus. Interea Innocentius, ut Petri e Luna grassationes comprimeret, creavit (f) sedis Apostolicae legatum in Liguria, in Infubria, atque in Aquilejensi & Gradeni patriarchatibus, Petrum basilicam X. I. Apostolorum presbyterum Cardinalem, qui ut ante significavimus, ambiguum pontificatum in Pisano conventu Alexandri V. nomine sibi indito, corripuit.

Dilecto filio Petro basilica XII. Apostolorum presbytero Cardinali A. S. L.

Petrus Card. creatus ab Innoc.

Quamvis universis & singulis regionibus Deo & apostolica sedi devotis favore impendere debeamus, & ad eas nostra mentis diffundamus intuitum, levando in circuitu vigilis more pastoris tam corporeos quam mentales oculos, visuri quid gregi commissio nobis expediat, & quid operis impendi debeat circa ipsum, & ipsius fulti praesidio

cui cogitationes hominum preparantur, quae fortium actus superat & infirmos robore potenter accingit, ministerii nostri sollicitudinem ad ea praesertim, quae fidelibus populis necessario expedire viderimus & noverimus profutura salubriter & utiliter exponamus, in praesentiarum tamen patriarchatum Aquilejensi & Gradeni civitatum, dioecesium, provinciarum Mediolanensis ac Januensium necessitates praecordialiter intuemur, meditationibus laboriosisque vigilis insudando, ut eisdem in hujusmodi necessitatibus articulis & maxime ut assistentia, tam spiritualis quam temporalis circa tranquillitatem illarum partium in cunctis opportunitatibus, quibus valeat efficacius exhiberi opportune adhibeatur Domino auxiliante, consilium salubreque remedium impendatur: unde cum hostis humani generis pacis emulus & zizania seminator ab olim in eisdem partibus turbationes & scandala suscitavit, ex quibus provincia ac partes ipsae sunt depressa, vastatae fidelium bonis, ecclesiarum & locorum direptis juribus, profundata damnabiliter ecclesiastica libertate, ac subsecutis exinde animarum periculis deplorandis, personarum nefandis excidiis, & aliis fere innumeris detrimentis; nos exinde graves & amaras gessimus & portavimus in mente nostra puncturas, dum miserabilis illarum provinciarum & partium conditio & commissorum inibi enormitas excessum infra nostra praecordia revolvuntur: & utinam desuper datum esset, ut cum honore Dei & Ecclesiae & aliorum salubri statu fidelium posset commode circa tantum negotium exhiberi nostra praesentia corporalis, ut ubi mente vigilanter intendimus, ibi praesentialiter nostrum desiderium pandere. Sed quia id conditio nostra non patitur, & innumera negotiorum undique concurrentium varietate distrahimur, illas in partem apostolicae sollicitudinis de latere nostro assumimus quibus fore percipimus caelesti dono provisum ut altis & arduis negotiis sciant & possint consulere proinde ac utili consilio providere &c. Instruxit illum amplissima auctoritate, ut rem ecclesiasticam in pristinam dignitatem revocaret.

Attendentes itaque quod personam tuam Altissimus gratiarum dominus, scientiarum magnitudine, providentia munere, circumspeditionis gratia, industria claritate, multisque virtutibus insignivit, humeris tuis fortitudinis robur adiciens ut ad laudem sui nominis frequenter onera grandia supportares; plenissimam quoque notitiam de tuis meritis obtinentes, licet apud sedem Apostolicam ex eminentia tui consilii valde necessarius habearis, nosque invitati quodammodo tanti viri praesentia careamus, tamen propter urgentem & inevitabilem necessitatem provinciarum & partium hujusmodi, speramus in praedictis per tuam

In Infubria & Liguria schisma ingravescit.

Afferenda rei ecclesiasticae legatus dare operam iustus.

XVIII. (a) Lib. 2. p. 58. Alia mandata ipsi tradita. (b) Ib. p. 55.

Formula damnandi schismaticus.

industriam circumspertam, illo tibi auxiliante qui potest salubriter consulere & utiliter subvenire ad praefatas provincias atque partes, commisso tibi plena legationis officio, in provinciis ac partibus ipsis, ut in eis evellas & destruas, dissipas & disperdas, edifices & plantes, & statuas in nomine Domini sicut videris expedire; de fratrum nostrorum consilio tanquam pacis angelum destinamus; injuncto tibi nihilominus, ut in provinciis & partibus memoratis inter ecclesiasticos & mundanos viros, & universos alios cujuscumque conditionis, praecminentiam, & status agas & tractes quae ad cultum Dei & praedictae sedis honorem, observantiam, ecclesiasticae sanctio- nis integritatem, ecclesiasticae libertatis robur, prosperi status & provinciarum praedictarum & partium, honestatis cultum, reformationem pacis, relevationem pauperum, & animarum salutem ac tranquillitatem corporum pertineant. Et ut circa legationis hujusmodi quod in provinciis ac partibus praedictis tibi duximus committendum, ea possis prosperari facilius, quo more solito legatorum qui missi de latere trarseunt adornati insigniis, personam nostram quodammodo praesentabis, de speciali gratia apostolica tibi auctoritate concedimus, ut eisdem insigniis infra praedictas provincias ac partes dumtaxat uti libere valeas praedictae legationis officium prosequendo, ita tamen, quod praevissis insigniis in aliis commissis partibus, provinciis, & locis aliquatenus non utaris, ut id quod in hac parte tibi pro evidentibus necessitatibus & utilitatibus provinciarum ac partium praedictarum ac civitatum & terrarum earumdem conceditur, ad aliquam consequentiam praetextu concessionis hujusmodi in provinciis, partibus, civitatibus, & terris eisdem propter hoc in posterum non trahatur in exemplum, &c. Datum Viterbii XII. id. septembris pontificatus nostri anno primo.

Contulit etiam Innocentius legato amplissimam potestatem (a), ut adversus antipapam foedera cum Regibus, principibus, ceterisque nobilibus viris, ac populis Apostolicae sedis nomine sanciret; tum in illos animadverteret, qui ad pseudopontificem desciscerent. Jussus (b) praeterea est legatus schismaticos cum Ecclesia conciliare, ubi ab iis conceptum hinc verbis fidei sacramentum exegisset.

Ego comperto divisionis & schismatis laqueo, quo teneor, participando etiam in crimine credentibus, faventibus, & adherentibus damnata memoria Roberto olim XII. Apostolorum presbytero Cardinali tunc antipape, qui se Clementem VII. ausu sacrilego nominabat, & perditionis filio Petro e Luna olim S. Mariae in Cosmedin diacono Cardinali, qui se Benedictum XIII. tenere nominare praesumpsit, ipsique & alii credentibus, faventibus, receptoribus,

adherentibus, defensoribus, complicibus, & sequacibus eorumdem praestando auxilium, consilium, vel favorem, & propterea nunc diutina mecum deliberatione pertractans, prona & spontanea voluntate ad unitatem sedis Apostolicae divina gratia reversus fateor publice me errasse, & de praesentibus tenere fidem catholicam, ac credere & tenere quicquid credit & tenes & docet sancta mater Ecclesia, cui praesertim dominus Innocentius divina providentia Papa VII. & quod idem dominus Innocentius fuit & est verus Romanus Pontifex & verus vicarius Jesu Christi, Petrique successor canonice electus, inthronizatus, & coronatus in Romanum Pontificem per Cardinales, ad quos, vacante sede per obitum sanctae memoriae Bonifacii Papae IX. electo, inthronizato, & coronato pertinebat, quodque neuter Roberti & Petri praedictorum fuit, prout idem Petrus non est Papa, sed antipapa, apostaticus & schismaticus manifestus; & quod ipse tanquam antichristus, invasor, & destructor totius Christianitatis, & a liminibus sanctae Dei Ecclesiae separatus, & a Christianis fidelibus persequendus est, & quod tam ipsi Robertus & Petrus, quam omnes eis in hac parte adherentes, credentes, receptatores, defensores, complices, fautores, & sequaces eorumdem fuerunt & sunt veri schismatici, apostatici, excommunicati, anathematizati, ac divisi, & separati a communione fidelium & ab unitate sanctae Dei Ecclesiae, & tanquam haeretici puniendi & incidisse in poenas & sententias tam a jure quam ab homine in talia perpetrantes promulgatas, in dictis processibus contentas & declaratas.

Et ne simulate reversus eximer sub honoris mei casu & anathematis obligatione & sub poena, quae relapsi a jure vel ab homine imponi debet, anathematizo & abjuro omnem haeresein & schisma & nominatum damnatum schisma, credentiam, & adhaerentiam hujusmodi adherentiam Petri praedicti, & me ad idem schisma, de quo Redemptoris nostri gratia ereptus sum, nunquam reversurum, sed semper in unitate sanctae Ecclesiae catholicae cui praesertim praefatus dominus noster dominus Innocentius Papa VII. mansurum: ac sponte promitto & non felle, sed voluntaria & sincera juro ad sanctae Dei evangelia corporaliter per me tacta, quod stabo & parebo mandatis Ecclesiae & dicti domini Innocentii Papae VII. super rebellionibus, favoribus, ac ceteris poenis & sententiis, quas ob praemissa & ea tangentia incurri, & quod dicto domino nostro Papa & ejus successoribus canonice intrantibus obediens & fidelis de cetero ero, & eis reverentiam debitam exhibebo, &c. Reliqua conceptae jurisdictionis alias in Urbano VI. allatae consentiunt.

In Germania regnoque Bohemiae schisma-

Wencesl. ad antiq. odio Bonifacii spectat. (a) Ib. p. 285.

matica pestis latius sese proferebat Wenceslai Regis improbitate, qui ob præceptum sibi Romanorum sceptum in Pontificem conjuravit: quare Innocentius Sbin-konem archiepiscopum Pragensem (a) in schismaticos, qui ad Petrum e Luna de-fecerant, provinciales synodum cogere, & canonicarum legum severitatem adhibere iussit.

Venerabili fratri Sbinconi archiepiscopo Pragensi.

Attendentes tue fraternitatis diligentiam, quam ad statum & honorem nostrum & Romanæ ecclesiæ experimento multiplici & fidedignorum testimonio te semper habere cognovimus, ut illa possis erga statum & honorem nostrum & præfate ecclesiæ, & ad reductionem oberrantium & se subtra-hentium quomodolibet ab obedientia & de-votione nostris & præfate ecclesiæ, & ad nostrum & ejusdem ecclesiæ gremium redin-tegrationem, & pro statu ecclesiæ tue profu-rura cognoveris, ubi & quando eidem tue fraternitati expedire videbitur ad proxi-mam provinciales synodum per eandem fra-ternitatem tuam celebrandam ad te con-vocandi venerabiles fratres nostros episco-pos suffraganeos tuos, & dilectos filios ab-bates, præpositos, decanos, archidiaconos, archipresbyteros, & alios prælatos & per-sonas ecclesiasticas seculares & regulares, exemptos & non exemptos; capitula quoque quaruncumque ecclesiarum, necnon domo-rum hospitalis S. Jo. Hierosolymitani, B. Ma-ria Theutoniarum, Calatravensium, Prædi-catorum, Minorum, Eremitarum S. Augu-stini, Carmelitarum, & Humiliatorum, S. Benedicti magistros, priores, præcep-tores, & quoruncumque aliorum ordinum fratres tue provincie & generaliter & spe-cialiter injungendi & imponendi eis & cui-libet ipsorum que in favorem nostrum & Ro-manæ ecclesiæ, ac etiam contra asserentes da-mniatæ memoriæ Robertum olim basilicæ duo-dcim Apostolorum presbyterum Cardinalem, qui se Clementem VII. ausu temerario no-minare præsumpsit, ac sequaces & fau-tores eorundem, ac eisdem adherentes vi-deris expedire; contradictores insuper & rebelles ac inobedientes auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, non obstante fieri vel eorum aliquibus conjunctim vel divi-sim indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca convocari aut trahi non possint; & infra, plenam & liberam hac vice dumtaxat tenore præsentium concedimus facultatem. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, VIII. kal. julii pontificatus nostri anno I.

Pragensi archiep. synodum celebratæ.

Data illi provincia ut in anti-papæ studiosos animad-verteret.

Tristissima erat earum facies, Carolus enim Rex mania & pediculis e for-dibus scarurientibus, & fame lupina la-borabat, ut refert Juvenal. Ursinus (b); rapacis enim bellæ instar cibos vorabat, vestes non permutabat, nullumque famu-lorum ad se, obsequii ergo, accedere si-nebat, ferream frustum applicuerat car-ni, quæ contracta inde labe livescere cœ-perat, itaque arte & vi domandam ægri animi pertinaciam rati medici, duodecim personatis viris atrato cultu imperarunt ut vestibus exuerent, induerentque novis ac toties ea vis erat ei afferenda, quo-ties vestes permutandæ erant. Hoc aut-tem eodem anno exorta est (c) in Gal-liis maxima dissensio inter Joannem Bur-gundiam & Ludovicum Aureliæ duces, quæ flexu annorum aucta regnum illud Anglo-rum furori objecit. Carolo animi impote susceperat Ludovicus frater regis procu-rationem, qua eum Burgundis delicere partim aperta vi, partim arte aggressus ipsum in crimen male administratæ repu-blicæ, oppressiveque vectigalibus populi ad-duxit.

Excitati sunt in Anglia eodem anno magni adversus Regem Henricum (d) mo-tus: invisus enim erat proceribus Richar-di extincti amicis, quod publicæ rei con-stituendæ specie adversus Richardum ip-sum plebem vocasset ad arma, contraque sacramentum illi datum, nil se in Regem moliturum, eum cepisset, exuissetque re-gno, quod ad coniunctiores gradu spe-ctabat; cum etiam crudeliter necasset: præterea ecclesiasticum ordinem ac popu-lum gravissime oppressisset. Affixa fuere a conjuratis plura scripta in ecclesiarum foribus, in quibus multa expressa erant læsæ Angliæ libertatis capita; quocirca populi arma sumpserunt, ac præcipue E-boracenses, quorum archiepiscopus Richardus Scrupus inter conjurationis prin-cipes habitus est. Eam vero patefactam conjurationem, quæ Scoto in armorum societatem vocato aucta est, mox regii administri summa diligentia oppressere, e-lisis conjuratorum consiliis, & capto ar-chiepiscopo Eboracensi, carnificisque manu cæso: quem quidem Walsinghamus (e) insontem fuisse scribit, & ad tuendas le-ges patrias arma invitum capeffivisse, cum-que Westmerlandiæ comes una cum filio Joanne regis stipatus copiis ad eum ac-cessisset, nec signa conferre auderet, do-lo sciscitatum novi hujus belli causas, at-que archiepiscopum ipsum conquestum, Regem pluribus capitibus Anglicum jus violare, seque pronum ad pacem præ-buisse; discedentem vero a suis, ut col-loquium publicæ concordie causa faceret, prodhibitionem captum iussuque regio postea capite truncatum: eum autem constanter mortem obiisse, cultosque ejus cineres fu-

XIX. Caroli vi. Regis ca-lamitas. (b) Juu. Urs. in Car. 6.

Gallia in-tellectibus dissidiis flagrat. (c) Mon. Str. vol. 1. c. 25.

XX. Recrudescunt in Anglia discordiæ. (d) Wal-sin. in Henr. 4. Harsp. in hist. ecel. Angl. sæc. 14. Polydor. Virg. hist. Angl. 1. 21.

Auctæ a Scoto.

(e) Wal-sin. in Henr. 6. Eboracensis archiepisc. cæsus carnificis manu.

(a) Wal-sin. ubi sup. Innoc. in ejus inter-fectores animad-vertit. (b) Greg. 12. l. 2. p. 230.

XXI.

Facti narratio. expolita Gregor.

Ut Ebo-racensis adversus Henri-cum copias edu-xerit.

Captus sit in acie.

isse a populo, qui miracula ad illius se-pulchrum divinitus patrata affirmabat. Addit author (a) proximo anno Innocen-tium VII. Romanum Pontificem anathe-matis sententiam tulisse in archiepiscopi interfectores: quem quidem præcepisse, ut in eos ecclesiasticis legibus ageretur, confirmat Gregorius XII. (b). Hic vero ut ab regis ministris acceperat, in li-teris suis postea datis, alios capti cæsi-que archiepiscopi modos narrat.

Gregorius, &c. venerabilibus fratri-bus Thomæ Dunelmensi & Philip-po Lincolnensi episcopis sa-lutem, &c.

Romanus Pontifex B. Petri cælestis re-gni clavigeri successor collatis sibi cælestis solvendi atque ligandi clavibus, ex injun-cti officii debito salutem quærens singulo-rum, provide disponit, ut collapsis ad-gremium ecclesiæ cum humilitate redeunti-bus ipsa suggerente clementia aperiat ja-nuam pietatis. Cum itaque sicut accepi-mus, dudum suadente humani generis inti-mico in regno Angliæ diversa intestina bel-la, seditioes, & proditiones contra cha-rissimum in Christo filium nostrum Henri-cum Regem Angliæ illustrem præter ipsius Regis culpam per quosdam subditos ejus-dem suscitata fuissent; ac etiam Richar-dus quondam archiepiscopus Eboracensis, quem idem ipse Rex speciali honore & re-verentia prosequatur, & de quo nullam suspicionem profert habebat, quod contra se & statum suum aliquod suistrum machi-nari aut attentare vellet contra præfatum Regem, ejusque status & honoris enervationem conceperit, ac nonnullos potentes & proceres dicti regni ac etiam alios inferior-es status, necnon viros ecclesiasticos, seculares, & regulares sibi attraxisset, ac tandem illa, quæ conceperat, satagens ad effectum perducere, ipse archiepiscopus ar-matus & stipatus potentia seculari cum octo millibus armatorum vel circa ad cam-pum progrediens una cum suis complicitibus conatus fuit, quantum potuit, ad exter-minium ejusdem Regis effectualiter deve-nire: quæ cum a quibusdam aliis nobili-bus dicti regni, necnon etiam inferioris conditionis fidelibus dicti Regis cognita fuissent, ipsi fideliter & constanter in ejus-dem Regis auxilium & regni præfati libe-rationem ipso tamen Rege tunc absente & hæc ignorante, similiter armatum contra præfatum archiepiscopum ejusque complices processerunt; præparatoque hinc inde præ-lío, cum archiepiscopus & complices præ-fati in campo superati fuissent, ipse archie-piscopus & aliqui secum in ipso campo per hujusmodi viatores capti subito ad præsen-tiam dicti Regis adducti fuerunt, clamanti-bus ipsis victoribus & supervententibus epulis in multitudine copiosa, quod Rex æfatus juxta leges & consuetudines dicti

regni, quæ dicunt quod seditiosi, & pro-diores morte moriantur, & quæ leges ju-risjurandi religione ejusdem Regis, dum ad culmen regni assumeretur vallatæ fuerunt, de hujusmodi captivis justitiam faceret ministrari; alioquin si super tantis proditio-nibus regni sui justitiam facere negligeret, ipsum Regem solum in manibus aliorum i-nimicorum suorum, qui hujusmodi novitatis conscii non longe ab ipso manu armata di-stabant, in campo dimitterent, & ipsum & se de præfato archiepiscopo vindicarent. Quibus clamoribus continuo accrescentibus, ipse Rex, timens verisimiliter, quod si hu-jusmodi rumoribus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum-que resisteret, personam suam & regnum in grandi periculo poneret; & quod populo, pro-cedente ad vindictam, multa ac varia pe-ricula sequi possent, & quod absque delectu personarum talia judicia de cætero in ca-sibus similibus & importunis tam nu-merosa multitudinis instantiis qualitercum

Dissoluta a Gregorio censuræ late ab Innoc.

castris, villis, terris, & locis exercitiis promulgatum, eadem auctoritate tollere & relaxare, necnon omnes & singulos processus de mandato felicitis recordationis Innocentii Papa VII. prædecessoris nostri factos contra ipsos, qui circa præmissa quomodolibet exceperunt, ac omnia exinde vel ob id facta, quæ omnia haberi volumus pro sufficienter expressis, abolere curetis. Nos enim vobis absolvendi personas præfatas & interdictum, quod propterea promulgatum fuerat, tollendi ac relaxandi, necnon processus hujusmodi & omnia inde secuta abolendi, ac omnia & singula, quæ in præmissis quomodolibet opportuna fuerint, & expedire conspexeritis faciendi plenam & liberam auctoritate apostolica tenore præsentium concedimus facultatem; ita tamen quod hujusmodi facultas vobis concessa ad abolitionem clericorum nullatenus se extendat. Volamus autem, quod postquam personaliter adinvicem convenientes super hac materia, quæ agenda sint disposueritis, alter alteri vestrum executionem prædictorum committere possit. Quod si, quod absit, aliquis vestrum ante conventionem & dispositionem hujusmodi ex vita migrare contigerit, ille qui superstes fuerit alium prælatum laudabilis vitæ sibi collegam eligere debeat, super cujus electione ejusdem superstitis conscientiam oneramus: quibus adinvicem, ut præfertur, convenientibus post dispositionem hujusmodi alter alteri eodem modo, ut supradictum est, valeat in hujusmodi materia præmissorum executionem committere. Dat. Luca 11. id. aprilis pontificatus nostri anno secundo. Hæc postea Gregorius, qui hoc anno apostolici legati dignitate in Piceno exornatus præfatusque (a) est ab Innocentio, atque hac prærogativa affectus (b).

(a) Im. l. 1. p. 227. Angelus Card. Carrarius Piceno præfatus. (b) Ib. p. 237.

Concessa illi ab Innoc. privilegia.

Innocentius, &c. Cum te ad provinciam nostram marchie Anconitana & nonnullas alias partes pro nobis & eadem ecclesia, nimirum Romana, rectorem in temporalibus generalem præsentialiter destinemus, nos volentes, ut spiritualium largitione munerum incolas provincie partium earundem ac personas alias illic confluentes reddas Deo & Apostolica sedi plus devotas, ut quoties in eisdem provincia & partibus, tui rectoratus officio durante, te in pontificalibus solemnibus celebrare, teque proponere, vel in tua præsentia per alium propositum contigerit, pia prædicationis ministerium verbum Dei videlicet in natiuitate, circumcissione, epiphania, resurrectione, ascensione, & festo corporis Domini nostri Jesu Christi, pentecostes, SS. Trinitatis ne non singulis adventus Domini, & quadragesimæ tum dominicis, cinerum, cæna Domini, paravescoves, assumptionis B. Mariæ Virginis, natiuitate B. Jo. Baptistæ & B. A. postolorum Petri & Pauli celebritatis omnium Sanctorum & commemorationis mor-

tuorum dumtaxat diebus: & etiam quotiescumque te generalia parlamenta in provincia & partibus antedictis tenere contigerit, omnibus vere poenitentibus & confessis qui hujusmodi celebrationi & propositioni & parlamentis interfuerint unum annum & quadraginta dies de injunctis eis poenitentis misericorditer valeas relaxare, tibi auctoritate præsentium concedimus facultatem. Datum Roma apud S. Petrum id. aprilis pontificatus nostri anno primo. Interjectis post paucis mensibus sacra purpura ab eodem Innocentio decoratus creatus est presbyter tit. S. Marci, honoris ergo concessit (c) Pontifex, ut data antea auctoritate & Cardinalis præfide provincie nomine uteretur.

(c) Innoc. l. 1. p. 278.

Auctum est hoc anno in Italico continente Venetum imperium, cum Vicentiam primum implorantibus Venetorum fidem civibus (d), ne in Francisci Carrarii Patavini reguli, qui Guillelmum Scalligerum Veronæ principem veneno sustulerat, necaræque ejus filios, ut Veronæ principatu potiretur, in servitutem addicerentur, deditione cepissent (e). Coorta inde bello Veneti fœdus cum Francisco Gonzaga iniere, atque contractis copiis Feltrum, Bellunum, Bassanum, Colonia in Venetorum ipsorum potestatem concesserunt. Belli deinde moles ad Veronam versa est, cum Jacobus Carrariensis, qui urbem præsidio tenebat, civium defectionem metuens ignoto cultu Hostilianum profugit, captusque a pabularioribus Venetiarum abductus est: actum civitas patefactis portis læta admittit Venetos, qui subinde apud Patavium castra posuerunt. Itaque graviori pressi bello Patavini nam fame pesteque absumptos ajunt (f) ad quadraginta millia interiisse, deditionem fecerunt: ac tum Franciscus Carrarius una cum tribus filiis Jacobo, Francisco, & Guillelmo caprus, satellitio ingenti stipatus perductus est Venetias & in carcere cum iis strangulatus; Quod, inquit S. Antoninus, ad sevittiam non modicam imputatum est eis; scilicet ob juvenes expertes criminis eodem supplicio involutos: Franciscum vero, qui ex desperatione dæmonem vocare, ut ipsum necaret, sæpius auditus est (g) iusto supplicio ob excitatam sævam tyrannidem & crebra bella in Italia concitata affectum scribit Petrus Justinianus (h): Immanitatis, inquit, sue digna profecto præmia tulere. Fama est impiorum tyrannos novis hominum suppliciis gaudentes, androphagos canes domi immanis stature aluisse, quibus nefario invento miseri cives ex levi culpa laniandi obijcerentur: Extantque adhuc in decemvirum aula scorpiones duo parvi ponderis, quibus illi familiares, hospitesque ad colloquium fraude vocatos præcævis spiculis transfigere consueverunt: infandaque alia

XXIII. Auctum Venetum imperium. (d) Theod. e Niem. l. 2. c. 40. (e) S. Anton. 3. p. 22. c. 4. §. 6. Petr. Marcel. in hist. Venet. Petr. Just. lib. 6. Corius histor. Mediol. par. 4. & alii. Vicentia capta ab iis. Dedita istdem Verona. Alia urbes receptæ. Patavium obfessum. (f) Cor. ib. Prefsum fame recipitur. Francisc. Carrarius cum filiis præfocatus. (g) Cor. ib. (h) Petr. Just. ubi sup. Carrarii ob sevittiam excisii.

Proditor suis artibus periit.

Jadera Venetis vendita.

XXIV.

(a) Sig. l. 3. de episcop. Bononien. in Cosm.

Ludus sacrilegia parit.

Sacrilegus paralyti repente correptus.

Prenitens membrum ulum recuperat.

alia flagitia monstruosaque transco concubitus, quibus ad fœdam libidinem exsaturandam promiscue usi dicuntur, sed ex modestia reticendum est. Insigne certe id fuit divina justitiæ exemplum ut periret proditor artibus suis: nam qui Scaligeros adversus Mediolanensem in Veronæ principatum armis suis veluti amicus induxerat, eisdem mox fraude, ut paulo ante indicatum est, peremit, dumque præmia sceleris colligit, mox utroque & Veronensi & Patavino principatu dejectus carnificis manu cum stirpe sublatu est. Gestæ rei tempus ita consignat idem Petrus Justinianus: Tam illustrem civitatem, a qua originem habuere, millesimo quadringentesimo quinto non. kal. decembris Veneti adepti validissimo præsidio munierunt. Pluribusque interjectis addit author lapsu triennio auctam magis rem venetam, cum Ladislaus Rex Neapolitanus, ad quem Hungariæ spectabant jura; Venetis Jaderam cum toto agro & insulis centum millibus aureorum vendidisset, indeque Dalmatiæ ad imperium Venetum retrahendæ conceptas spes fuisse.

Hoc anno edita sunt plura eximia prodigia quæ silentio prætereunda non sunt & quidem insigne visum Bononiæ, divinitusque misericordie cum justitia conjunctum exemplum, refert Carolus Sigonius sic inquit: (a): MCCCCV. magnam voluptatem ex novo beata Virginis miraculo cepit, nimirum populus Bononiensis, quo ipsa rursus manifestam iram adversus nominis sui contemptores, misericordiam vero erga venetores ostendit. Hic fuit miles quidam qui amissa lusu pecunia dolens, cum forte imaginem ipsius in gradibus S. Petronii statuatam præterisset, vesana ira impetu raptus ferrum in eam cum verbis contumeliosissimis strinxit, ac sanctum puerum in gremio confidentem percussit: quare subito quasi nervis exsertis debilitatus procubuit. Hoc ubi audit prætor, ipsum statim ut nefarium hominem proripi, ac damnatum extemplo suspendio affici iussit. Cujus sententia atrocitate miles exanimatus, flere, ejulare, ac lacrymis opem gloriose Dei genitricis implorare, ac se, se tantum periculum evasisset, ipsi per quadriennium operam præstiturum promittere: quo nun-

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

NOTE [1] P Rodigium illud, quod ex Sigonio narrat Annalista, paulo aliter exponit author ille synchronus, qui Bononiensem historiam Bartholomæi della Pugliola Minoritæ continuavit, quam continuatam historiam Miscellæ Bononiensis nomine edidit Muratorius Rer. Ital. to. XVIII. Illatam a milite injuriam in eo ponit Scriptor ille, quod digitos pedum geminos imaginis pueri Jesu læterit, cujus facinoris poenam, ait, statim luit, cum inde discedens in ipsius Templi S. Petronii exterioribus gradibus corruit, statimque amborum lacertorum ulu destitutus est, atque occulta vi detineri se ne discederet sensit. Prætor igitur superveniente captus utriusque manus mutilatione damnatus est. Ille discrimine poenæ morboque percussus Virginem Mariam rogavit, precibusque votum adjuvit peregrinationis ad S. Jacobum Galitiæ & S. Antonium Viennensem. Nec vana rogavit, nam continuo pristino lacertorum ulu restitutus est, visumque prodigium Prætorum induxit ut liberum a poena reum pronunciaret. MANST

cupato voto, repente sanitatem recuperavit. Prætor autem ut placatum cœlesti Numen cognovit, ne sibi quidem in eum ultra putavit esse progrediendum. Miles vero duplicis voti compos factus, simulacrum illud in primum basilicæ sacellum traduxit, atque una cum uxore & liberis per quadriennium cilicio tectus promissam obsequium præbuit. Hæc in hunc usque diem imago propterea religione eximia colitur, ac pacis domina nuncupatur. [1]

Crimen expiat piis operibus.

Alia in Belgio ostensa eximia miracula, narrat Justus Lipsius (b): Anno, inquit, MCCCCV. viri tredecim, quorum nomina scbedis expressa pretium non est iterare, navi e Batavia Antuerpiam vehebantur; tempestas oboritur & mare fit magnum, & nox superveniens mala metumque auget; magis etiam gubernator, qui victam a vi artem passus, oratione stricta & aspera hortatur quisque se satis parei, Deo litet ad meliorem vitam iturus hac amissa, fit gemitus & comploratio, in genua volvantur, manus ad cœlum tendunt, præsentem omnes mortem expectant. Fuit qui suggereret divam Virginem Hallensem communibus votis vocibusque invocandam: quod faciunt, & facta statim clarum lumen navi superfudit, quod tenebras dissipavit, metum minuit, & mox, illa gubernante, navis portum tenuit, e qua totidem illi viri egressi, omitti rebus, Hallas venere, & vitam se Virgini debere testati, votum bona fide solverunt.

XXV. (b) Just. Lip. Vng. Hal. c. 13.

Navis naufraga B. Virg. implorata ope erepta.

Tradit (c) idem auctor virum pium & insonrem a nefariis latronibus accusatum insigni prodigio. ope Virginis liberatum: MCCCCV. & infra, Erat Joannes quidam Sumpenotus, Gallus natione, ex oppidulo Aspernaco in Campania opinor: is pietate motus Hallas ad visendam Virginem affestabat, & in via duos comites heu parum fidos reperit Nicolaum Barenium & Petrum Normannum: illi benigne appellare, & quomodo iter in Belgicam nos, una te pietas nos lucellum trahit, & mercatores sumus. Avennas juncti veniunt. Statim missi e Gallia superveniunt, qui duos illos furti & rapinarum nimis ex vero arguunt, atque illi duo jam capti, istum falso. Fatentur in tormentis quatuor argenteas pateras se furto abstrulisse, vendidisse, & trientem

XXVI. (c) Ib. c. 22.

Innocens ope Virg. liberatus a suspensio.

tem pecunie hujus Joanni cessisse. Amplius tres alias in oppido S. Maxentii partitione eadem facta, denique præter hæc atque alia furta eadem patrassse innoxii viatoris, & hujus quoque conscium & ad juviam Joannem fuisse. Itaque ille in iisdem vinculis & custodia habetur, & Nicolaus jam eductus & cruci admotus, in eaque suspendendus religione tactus, liberat culpæ omnis Joannem, & revocat quidquid accusat. Alter Petrus contra & palam iterumque asserit & in extremis fallere. Se Deum, hominesque negat Joannem confortem facinorum illorum vere esse. Hic prætor nihil ultra ambigere & Joannem eodem adigere: & tamen, quia innoxium se proclamabat populum hortari, ut sacrificio misse interesse vellent, in gratiam veniamque criminum morituri. Joannes hoc recusat; immo potius: O prætor, inquit, dominicam orationem & angelicam salutationem singuli recitent honori beatae Virginis Hallensis, ad quam ibam; & quoniam in innocentia parum præsidii est, ad illam appello, ea me tueatur. Post dicta carnifex hominem cruci applicat, laqueo illigat, scalis deicit; & ille vivere persepserat;

Duorum
latronum
fors diver-
sa.

quod alii mirantur, carnifex indignatur. Itaque funam trahere & stringere genibus niti super eum, & premere, omnia facere que acceleranda morti essent. At ille tamen vivere & palam videre postea factus est pulchra & augusta facie feminam a tergo sibi stantem, quæ amplecteretur & circumdaret velut in tutelam suam receptum. Hora amplius sic exigitur, atque ecce demirantibus supervenit in equo vir nobilis Joannes Sellius, omnibus ibi a virtute, stirpe & opibus notus; is ad prætorem: Domine, inquit, precibus a te posteo hunc innoxium hominem mihi dones, aut potius beatae Virginis, cujus nomine & monitis huc veni. Ille impellitur jam ante inclinat, & solvi jubet, ac sibi habere. Accedit Samponius ad suam servatorem, gratas gratias agit. Ille a se abdicat, & ad deam, inquit, Hallensem perge, cui promiseras auctorem tuæ salutis agnoscere, & meam ab illa deponere. Nos quoque facimus, o clemens, o pia: & ut hunc innocentem laqueo mortis exuisti, sic nos nocentes & vitiiis illigatos absolvo, & ad beata tecum regna perduce.

Sustinet
B. Virgo
e furca
penden-
tem.

Virum
nobilem
movet ad
eum a
præto-
re poscen-
dum.

Perfun-

I.
(a) Innoc. l. 2. p. 12. 13. 14. 22. 62.
(b) Aret. in hist. rer. Ital. sui tem- por.
S. Anton. 3. p. iii. 22. c. 4. §. 1.
Restitu- tum In- noc. urbis imperi- um.
(c) Lib. 2. p. 12.
(d) Ib. p. ep. cur. 22.

Profundi sceleris servitutis periculo Ro- mani, in quam ipsos redigere erant meditati qui libertatis objecta fallaci spe- cie a veteri Romanæ ecclesiæ obsequio divulserant, ad officium, atque ad im- perium Innocentii anno Servatoris sex- to super millesimum quadringentesimum indictione quartadecima, nefarias prodito- rum artes suosque errores perosi, rediere (a): Viterbii, inquit Leonardus Aretinus (b), cum esset Pontifex jam aliquot menses com- moratus, Romani pœnitentia ducti domi- nationem urbis illi reddiderunt, ac multis legationibus eum revocaverunt. Confirman- tur hæc pluribus Innocentii literis (c) id- januarii datis ad pontificiarum copiarum ductores, quibus illos verat Romanos bello laceffere, quippe qui urbis imperium Ro- manæ ecclesiæ restituisent, tum ad Bar- tholomæum designatum episcopum Cre- monensem, quibus nomine pontificio ur- bis & arcium possessionem inire jubet (d). Bartholomæo electo Cremonensi in alma urbe ejusque comitatu, territorio, atque districtu & nonnullis partibus pro nobis & Romana ecclesia commissario.

Pontificis
literæ ad
incundam
urbis pos-
sessionem.

Tibi nostro & ecclesiæ Romanæ nomine a dilectis filiis conservatoribus cameræ, necnon syndicis & procuratoribus dilecto- rum filiorum Romani populi, ad hæc per opportuna consilia ipsius urbis potestatem habentia, specialiter constitatis, una vel pluribus nomine dicti populi resignantibus atque tradentibus possessionem vacuam, li- beram, & expeditam palatii Capitolii, necnon omnium & singulorum portarum, pon- tium, castrorum, & fortificationum quorum- libet urbis & comitatus, territorii, & di- strictus ipsius tam ad nos & ecclesiam ac populum seu urbem præfatos spectantium aut pertinentium; & quæ spectare seu per- tinere possent quomodolibet in futurum, pe- tendi & recipiendi cum munitionibus eorun- dem, ac in ipsis & quolibet eorundem quoscumque officiales, custodes, castella- nos, ad nostrum beneplacitum cum offi- ciis, salariis, familia, modis, & conditio- nibus hæcenus consuetis, fides tamen alias & idoneos, officio tamen servitoris præsa- ta urbis in omnibus semper salvo & reservato deputandi, instituendi, necnon desituendi & alios subrogandi, & infra, plenam & liberam usque ad hujusmodi beneplacitum duraturam tenore præsentium concedimus facultatem &c. Addit se urbis proceribus præcipere, ut auxilio & opera ei non desint: si non paruerint impositas perduellibus poenas se confirmaturum. Dat. Viterbii vi. kal. fe- bruarii pontificatus nostri anno II. Hæc Viterbii decernebat Innocentius, cum- mense martii, ut fuerat pollicitus, Ro- mam est reversus, pompa propemodum Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Reditus
Inno-
in urbem.

triumphali exceptus, ut subjectis verbis (e) Arc- cestatur Leonardus Aretinus (e): Itaque un. in reversus Romam Pontifex miro applausu hist. ver. populi Romani suscipitur. Consentit Theo. (f) Theod. dericus Niemius (f); additque Romanam e Niem. academiâ ab eo instauratam; qua de re l. 2. c. 39. extat in regeſto hoc Innocentii diploma (g). (g) Lib. 2. Univerſis & ſingulis, ad quos præ- ep. cur. ſentes advenerint literæ, ſa- p. 18.

Ad exaltationem Romanæ urbis, & cu- ria nostra decorem pervigili animo & as- fidua meditatione intendentes, omnia quæri- mus & disponimus, unde illis queat honor instaura- & utilitas laudabiliter provenire. Cum ita- ta- taque literarum studia, & bonarum artium doctrinæ præter summam ac manifestissi- mam utilitatem, quam privatim atque pu- blicè afferunt, maximum ornamentum ac dignitatem illis civitatibus & locis, in- quibus ipse viget præbere videantur, & cum pace, ac tranquillitate, cujus nos esse cupidissimos profitemur, maxime sint conjun- cta, decrevimus, Deo auctore, hujusmodi studia per longissima spatia hæcenus inter- missa in hoc tempore pontificatus nostri ad hanc urbem reducere, & omni fomento ca- rursus suscitare, ut homines per eruditionem veritatem rerum agnoscant, & Deo atque legibus parere addiscant. Facultatibus ita- que omnibus singillatim divisis, singulis eo- rum, ut moris est, suos præfecimus ma- gistros, viros peritissimos, & longo studio longisque vigiliis instructos, data a nobis opera diligenti, ut nemini studioso in qua- cumque disciplina, bonus atque laudabilis desit præcepto. Primum enim in theologia subtilissimi magistri, deinde tam pure ca- nonico quam civili prudentissimi doctores, & omnem judiciorum usum per exercitatio- nem callentes in hac urbe doceant. Bruni & medicina professores famosissimi ad eam ipsam artem ostendendam deputati, nec phi- losophia rerumque naturalium, & præterea logica atque rhetorica artis deerunt præ- ceptores; erit denique, sic eum providi- mus, ut nihil huic nostro desit studio, qui literas græcas, omnesque ejus lingue auctores perfectissime doceat. Ab hujusmo- di igitur doctoribus ad legendum in hac al- ma urbe deputatis omnes qui discendi fla- grant cupiditate solertiſſime instruî poterunt. Quod si quis est, qui putet ipsum locum, in quo studetur atque proficitur, auctori- tatem quamdam hominibus afferre, is con- siderare debet hujus ineluctæ urbis incom- parabilem excellentiam, nulla enim est urbs in toto orbe terrarum, quæ magis illustris magisque magnifica sit, & in qua hæc ipsa studia, quæ nos reducere intendimus, diu- tius floruerint: in hac enim latina literæ a principio inventæ: in hac jura civilia ab

II.
Academ.
Romana
ita.

Eruditif-
simi viri
ad traden-
das scienti-
as evo-
cati.

T 2 in-

incunabulis scripta atque populis tradita: hac sacrorum sedes est canonum: in hac omnis sapientie ratio, omnisque doctrina vel a principio inventa, vel a Græcis transumpta, cetera igitur civitates alienastudia docent, hæc sua propria & vernacula proficitur. Quamobrem accelerent homines hanc urbem studiorum gratia adire, ut in nostris, atque curiæ nostræ oculis per virtutem cogniti præmia laborum amplissima consequantur. Datum Romæ apud S. Petrum kal. septembris pontificatus nostri anno secundo. Desloruit mox ab Innocentii morte res literaria in Romana academia, cum hoddum illius res confirmatæ essent, ut Theodeticus Niemius (a) testatur.

(a) Theod. Niem. l. 2. c. 39.

(b) Aret. lib. epist. ep. 10. Moles Hadriana oblecta.

(c) Idem in hist. rer. Ital. Columnenses novorum mortuorum cupid.

(d) Im. 7. l. 2. p. 130. Innoc. III. eos sententia.

Bella ab iis gesta in Bonif.

Cætum reversus in urbem Innocentius haud omnino res pacatas reperit (b), tutante adhuc Ladislai Regis Neapolitani partes Antonello Thomacello molis Hadriane præfecto: atque adeo cum eam arcem obsidione cingi iussisset Pontifex contortis ex ea telis in cives urbs oppugnata (c) est. Inter quæ animadversionis severitatem in Ecclesiæ hostes auctoritate prædictarum seditionum adhibuit; atque in primis in Joannem & Nicolaum Columnenses, qui libertatis fallaci specie populûm Romanum servituti addicere moliti erant, judicariam hanc tulit sententiam (d):

Ad futuram rei memoriam. Dudum felicitis recordationis Bonifacius Papa IX. prædecessor noster immediatus at tendens enormes excessus, crimina, & delicta damnabiliter perpetrata per iniquitatis alumnos Nicolaum & Joannem de Peneste fratres de Columna nuncupatos, sed ut ipsorum exigentibus demeritis a nequissimis eorum actibus nomèn accepit de calumnia potius nuncupandos statum & honorem prædecessoris ejusdem & ecclesiæ Romanæ ac tranquillitatem almæ urbis ejusque territorii & districtus, necnon provinciarum, civitatum, terrarum, & locorum præfata ecclesiæ immediate subjeutorum, conspirationesque, invasiones, & occupationes terrarum & locorum præfata ecclesiæ, necnon spoliationes & dilapidationes honorum & rerum romipetarum venientium ad Romanam curiam & dilectam urbem, & ab ipsis recedentium, & alia detestabilia scelera varia & diversa per ipsos Nicolaum & Joannem & utrumque ipsorum eorumque gentes, subditos, & vassallos, & non valens absque divina majestatis offensa & remorsu conscientie hujusmodi excessus crimina & delicta ulterius impunita prætermitti, vel quomodolibet tolerare, contra Joannem & Nicolaum prædictos eorumque gentes, subditos & vassallos, civitates, terras, castra, & loca, ipsis supposita, & quæ deinceps legitime fuerant depositi vel privati, & servati processibus, de fratrum suorum S. R. E. Cardinalium consilio, de quorum nu-

mero tunc eramus, procedens ex apostolice potestatis plenitudine in generali consistorio assistente maxima populi multitudine per suam diffinitivam sententiam ipsos Nicolaum & Joannem pronuntiavit, decrevit, & declaravit, fuisse & esse excommunicatos, perjuros, sacrilegos, schismaticos, apostatas, & blasphemos & contra Romanam ecclesiam & Romanum populum conspiratores tamquam hæreticos & schismaticos puniendos reosque criminis læsæ majestatis &c. Per censet alias pœnas ipsis a Bonifacio IX. Edicta in eos lata.

Interrogatas, ut ob ea scelera propositas in Joannis XXII. & Clementis VI. constitutionibus adversus jurum Ecclesiæ invasores pœnas contraxisse renuntiati fuerint, eorum castra ecclesiastico interdicto subjecla, ipsimet pristinis juribus ac fiduciariis quibuscumque bonis disturbati, eorum res prædæ, ac servituti corpora exposita, nota infamie inusti, a testimonio perhibendo repulsi, condendi testamenti facultate, eorum posteris ad terram progeniem recto stipite oriundi honoribus muneribusque publicis privati, vetitum cum ipsis commercium, jussi antistites diebus festis solemnibus ritu accensis, tum extinctis facibus ipsos anathemate percellere, vetiti sacerdotes eos criminum reu nisi morti proximos absolvere, e quo si emergerent ad sedem Apostolicam confugere tenerentur: si vita excederent ecclesiasticæ sepulturæ honore carerent, & qui iusta infringeret, absolvi non posset nisi manibus suis exhumatum corpus & sepulchro erueret: excitati denique ad eos excindendos impertitis indulgentiis ac privilegiis, quæ Syriæ professionem ad Saracenos oppugnandos aggressuri adipiscerentur fideles, ac religiosa militia, dato crucis symbolo arma capeffituris, indicta. Tum subdit Innocentius.

Postea vero ad supplicationem humilem dictorum Nicolai & Joannis idem Bonifacius prædecessor eisdem Nicolaum & Joannem ad gratiam sedis Apostolicæ misericordie pietate recepit, & absolvi ac liberari per venerabilem fratrem nostrum Franciscum tunc Polignanensem, nunc Anagninum, episcopum, in Romana curia tunc commorantem ab omnibus & singulis culpis, excessibus, & delictis per ipsos Nicolaum & Joannem, ac utriusque ipsorum, necnon gentis, ad hærentes, complices, & sequaces contra præfatum Bonifacium prædecessorem, Romanam ecclesiam, Romanum populum, necnon quoscumque subditos & ad hærentes eisdem, etiam hæresis vel læsæ majestatis crimina respexit, & in integrum statumque pristinum restituit ad honores, famam, privilegia, jura, seu da & bona quacumque, quibus a jure vel ab homine etiam per processibus dicti Bonifacii prædecessoris fuerant depositi vel privati, & in eundem statum reponi, in quo erant ante commissa crimina vel processus factos & sen-

Edicta in eos lata.

Admissi iterum in amicitiam a Bonif.

Pristinis juribus restituti.

& sententias fulminatas, & habitari ad quascumque gratias in posterum obtinendas, ac interdicta, quibus civitas Penestrina, castrum novum, & alia castra, & loca prædicta, quæ per ipsos rogebantur seu detinebantur quomodolibet supposita tenebantur relaxari, commisit, & mandavit. Voluit autem idem Bonifacius prædecessor quod si prædicti Nicolaus & Joannes, socii, familiares, gentes, vassallos, sequaces, ad hærentes, communitates, universitates, & singulares persone eis subjeclæ vel quomodolibet recommissi, & alii in literis dicti Bonifacii prædecessoris contenti, vel eorum aliqui unquam tempore a fidelitate, obedientia, & devotione ejusdem prædecessoris & successorum suorum Romanorum Pontificum & dictæ Ecclesiæ deviant, aut ei rebelles essent, seu similia crimina committerent, in dictas pœnas & sententias spirituales & temporales in processibus & sententiis hujusmodi contentas reuicerent ipso facto; & literæ ejusdem Bonifacii prædecessoris super hujusmodi absolutione, liberatione, restitutione, & relaxatione confecta quoad rebellantes & deviantes, ac crimina similia committentes nullius essent efficaciæ, roboris vel momenti prout in processibus & literis dicti Bonifacii prædecessoris plenius continetur. Et nihilominus idem Bonifacius prædecessor ex ulterioris dono gratiæ vicariatum castri Galeffi ac portus Arzellii Civitatis castellanæ diceffis, ad præfata ecclesiam spectantium usque in tertiam generationem, pro censu unius cervi vivi pro Galeffo & duorum fastanorum vivorum pro portu Arzellii prædictis annis singulis Romana ecclesiæ persolvendo concessit eidem sub patris, modis, conditionibus in hujusmodi vicariatu specialiter denotatis, quæ hic alias haberi volumus pro sufficienter expressis: pro quibus quidem castro & portu sic, ut præsertur, concessit idem Nicolaus & Joannes in manibus dilecti filii nostri Conradis tituli S. Cryogoni presbyteri Cardinalis, tunc Militensis episcopi ac præfati Bonifacii prædecessoris camerarii præstiterunt fidelitatis in forma debita ac solita juramentum.

Fidem solemnem ritum devincunt.

Deficiunt ad antip.

Quantum præfati Nicolaus & Joannes propria salutis immemores, Deum & Romanam ecclesiam non verentes, & contemptores ipsorum fidei, nominis, & honoris, ac violatores juramenti præstiti per eosdem ad vomitum redeuntes conspirationes & tractatus cum perditionis filio Petro e Luna olim S. Mirie in Cosmedin diacono Cardinali, nunc antipapa, qui se Benedictum XIII. ausu sacrilego nominare præsumit, iusto Dei judicio tanquam hæretico sententia literè condemnato & suis ad hærentibus, comblicibus, & sequacibus, quorum nomina hic habere volumus specialiter pro expressis, ad hærentem & favendo tam in alma

urbe & ejus comitatu, territorio, & districtu, quam in provinciis nostris Campaniæ, Maritimæ, Sabini, Spoletani ductus, ac partibus civitatum & terrarum specialis commissionis ac patrimonii B. Petri in Tuscia & alibi, fecerunt damnabiliter & interunt contra statum & honorem Bonifacii prædecessoris & ecclesiæ præfatorum, & deinde eodem prædecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio, ante assumptionem nostram, & nobis ad apicem summi apostolatus assumptis, & etiam postea, tumultus pestiferos & malignos cum eorum gentibus, subditis, vassallis, sequacibus, ad hærentibus, & fautoribus, sub ficto & falso libertatis nomine in dicta urbe, quam postea in servitutem miserabilem atque lugubrem redigere conabantur suscitaverunt, tumultumque furentis populi sub præfato ficto nomine, cum alio eorum sceleratissima declinare intentio, prout ab effectu succedentium operum deinde patuit universis, contra nos, statum, & honorem nostrum ac præfata ecclesiæ, ac tranquillitatem pacificam dictæ urbis, perfidis malignitatibus converterunt, adeoque hominum strages, incendia, demolitiones, rapinæ, sacrilegia in urbe, territorio, & districtu prædictis & delicta quamplurima sunt patrata in personam nostram & nonnullorum ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus etiam usque ad captivitatem seu necem, si patuisset habitas, perfidissime conspiraverunt, & sublato respectu statum dicti Romani populi, ut eorum sceleratum possent propositum commodus adimplere, idem Nicolaus cum præfatis armigerarum gentium dicti Joannis nostrum pontem Milvium prope urbem situm scitato in eadem urbe tumultu, nisi est hostiliter occupare, & etiam expugnare; sed defensionibus pontem illum qui pro nobis & eadem Ecclesiâ custodiebatur, prout custoditur ad præsens, nonnullis gentibus nostris ibidem manentibus, eorum nefaria intentio effectu caruit.

Coitiones fecerunt adversus Bonif.

Et mortuo seditionem concitavit in urbe.

Conjuraverunt adversus Innocentium & Cardd.

Pontem Milvium nisi sunt occupare.

IV. Copis Ladislai freti palatium invadere.

Post dictum Innoc. expilarunt ecclesias.

Præbuerunt etiam præfatus Nicolaus & Joannes auxilia & favores suarum gentium, quibus perditionis alumnus Jacobus de Ursinis terram & castrum nostrum Mareni & sancti Petri in Formis diceffis ad nos & eandem ecclesiam pleno jure spectantia occupavit & occupata detinuit, & inde post quandam novitatem, quæ emerfit die sexta augusti in præfata urbe idem Nicolaus & Joannes cum favore gentium maledictionis filii Ladislai olim Regis Siciliæ contra statum & honorem hujusmodi insurrexerunt hostiliter cum gentibus & subditis eorundem ac palatium nostrum apostolicum Romæ apud S. Petrum situatum per vim occuparunt post recessum nostrum de ipsa urbe, ac reliquiis sanctorum, paramentis, & ornamentis nostris & altarium usibusque sacris deputatis, libris, vestibus

Episcopos & Carthufianos in carcerem coniecere.

Loca ditionis ecclesiasticae subiacere sunt aggressi.

Commissi officii.

Obdure re in pertinacia.

sibus, vasis aureis & argenteis pretiosissimisque suppellectilibus tam nostris quam aliorum spoliarunt, violarunt, & profanarunt: & ut virulentam malignitatem in contemptum nostrum & dictae sedis ostentarent, in superbae majestatis offensam, multos praelatos, etiam pontificali dignitate praeditos, ac Caribustianos quamplurimos capi & etiam spoliari bonis eorumdem dirisque detruendi carceribus, & ad personarum suarum redemptionem miserabilem coarctari fecerunt: & post recessum nostrum hujusmodi in provinciis nostris Campaniae & Maritimae, Patrimonii B. Petri in Tuscia, necnon partibus civitatum & terrarum specialis commissionis tentaverunt primitus occupare civitatem nostram Ortanam cum gentibus eorumdem, unde, Deo volente, per fideles nostros & ecclesiae per vim fuere repulsi: & deinde occuparunt castra per ipsos conjunctim & divisim videlicet Babucii, Ortanae, Campitarii, S. Viti Sabinensis, Genzani, ac Passerani Albanensis & Ortanae dioecesis, & quaedam ex eis adhuc detinentur occupata, & contra praefatam urbem ejusque comitatum, territorium, & districtum, necnon civitates, terras, & loca nobis & praefatae ecclesiae supposita offensiones & damna realia & personalia inferre & inferentibus prestare auxilium, receptum, & favorem, & ea occupare, stratas & itinera quaque aggredi, & ad Romanam curiam venientes & ab ipsa recedentes invadere, offendere, capere, & spoliare ac redimi facere, & quamplurima & innumerabilia alia excessus, crimina, & delicta per se ac gentes, subditos, & vassallos eorum perpetrari & committi facere non desisterunt, prout nec desistunt assidue in gravissimum dispendium oppressorum & exemplum detestabile plurimorum; nos attendentes excessus & crimina praefatorum Nicolai & Joannis ac cupientes paternis affectibus, ut Nicolaus & Joannes praediti cum eorum subditis, vassallis, adhaerentibus, & fautoribus se ab erroris invito ex toto retraherent, cum juxta pontificalis officii nostri debitum in reductione aberrantium quamplurimum delectemur, eosdem Nicolaum ac Joannem per nostras literas repetitis vicibus exhortati fuimus, requirentes, monentes, ac etiam injungentes sub censuris & poenis spiritualibus & temporalibus contra talia perpetrantes, tam a jure quam ab homine infidelis & promulgatis, vellent & deberent se ab eorum reprobo & damnabili proposito ex toto retrahere & ab offensionibus hujusmodi desistere, occupata restituere, & ad nostram & praefatae ecclesiae fidelitatem, devotionem & obedientiam cum vera cordium fidelitate & integritate redire: quod dicti Nicolaus & Joannes tamquam in malo obstinatissimi adimplere temerariis ausibus contempserunt, prout contemnunt tamquam perfidi-

damnaviter de praesenti. Cum autem secundum praemissa, quae adeo fuerunt & sunt notoria, quod nulla poterant neque possunt tergiversatione celari, dicti Nicolaus & Joannes in sententias atque poenas in processibus & sententia praefati Bonifacii praedecessoris contra ipsos & eorum subditos, vassallos, adhaerentes, & sequaces, necnon civitatem Penestrinam, Zagarolum, Castrumnovum, & alia castra & loca praedicta, & eorum habitatores & incolas factis & solemniter publicatis, & aliis per praedecessores nostros contra talia perpetrantes factis eo ipso relapsi fuerint. secundum formam juris, & processum & absolutionum hujusmodi, nosque propterea juste potuissimus absque alia citatione vel monitione ad declarationem praemissorum procedere; tamen nos ad majorem cautelam & certitudinem praemissorum dilectis filiis nostris Antonio tit. S. Praxedis presbytero ac Joanne SS. Cosmae & Damiani diacono praefatae ecclesiae Cardinalibus commissis oraculo viva vocis, ut se de omnibus & singulis praemissis diligenter informarent, & quae per hujusmodi informationem reperirent nobis referre curarent; qui quidem Cardinales hujusmodi informatione per ipsos recepta nobis in consistorio retulerunt, se reperisse praemissa omnia & singula fuisse, & esse manifesta & etiam notoria. Nos igitur attendentes, quantum praemissa sunt gravia & graviores, nisi efficaci apponatur remedium, perniciosam paritura; cum insolentia, quae sine curationis remedio per conviventiam tolerantur, animarum pericula, & gravia scandala, conveverint generare; ac nequeunt absque indignatione majestatis aeterna & tremore conscientiae tam gravia scelera & excessus detestabiles amplius tolerare, adversus praefatos iniquissimos viros Nicolaum & Joannem de Praesente de Columna de fratribus nostrorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium praefatorum consilio, in virtute Altissimi decrevimus exsurgere, & super praemissis & contra ipsos ac subditos, vassallos, gentes, & alios eorum adhaerentes & fautores procedere, justitia mediante. Praefatos igitur Nicolaum & Joannem & utramque ipsorum praesente Christianissimum multitudinem copiosa, cujusmodi citandi modum ex certis causis elegimus, praesentium tenore citamus, ut prima mensis julii proxima, futuri si ea die consistorium fuerit, alioquin prima die ex tunc sequenti qua consistorium per nos teneri contigerit, compareant personaliter coram nobis, ubi tunc erimus, visuri & audituri per nos declarari ipsos esse schismaticos, excommunicatos, infames, sacrilegos, perjuros, atque relapsos conspiratores, & reos criminis laesae majestatis, ac occupatores terrarum Romanae ecclesiae, & propter praemissa rejunctis in poenas & sententias spi-

Indicta ipsi dies ab Innoc.

Bonis privati.

Promulgata adversus eos religio militum.

V.

rituales & temporales in talia perpetrantes, tam a jure quam ab homine infidelis & promulgatas, ac maxime contentas in processibus & sententia contra ipsos, ut praefertur, factis & lata per praefatum Bonifacium praedecessorem, civitatem Penestrinam, Castrumnovum, Zagarolum, Gallestum, Pozzillam, S. Gregorium Gallicanum, & alias terras & loca, quae per ipsos detinentur cum eorum comitatibus, territoriis, & districtibus ecclesiastico interdictione supposita ob praedicta; necnon eosdem Nicolaum & Joannem eorumque filios & descendentes usque in tertiam generationem inclusive, & alios praedictos & quoscumque, qui eisdem ad praemissa vel aliquod ipsorum dederunt auxilium, consilium, vel favorem, seu dabant quomodolibet in futurum, fuisse & esse, omnibus dignitatibus, officiis, gratiis, privilegiis, indultis, civitatibus, terris, locis, & feudis & bonis aliis, quovis jure, titulo, causa, vel modo etiam in vicariatum, quae a praefata Romana vel quibusvis aliis ecclesiis & ecclesiasticis personis, Romano imperio, Regibus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, universitatibus, vel aliis quibusvis personis obtinissent vel detinerent, fuisse & esse privatos & inhabiles ad ea vel alia in posterum obtinenda, seu etiam, si necesse fuerit, ad cautelam privari & inhabilitari ipsorumque & cujuslibet eorum bona mobilia, & immobilia, jura, & jurisdictiones eorum fuisse & esse confiscata, & eos praemissis & aliis variis & diversis poenis, sententiis, & censuris irritatis in hujusmodi sententiis, & processibus contentis, quas hic alias haberi volumus per eorum qualitates & formas pro specifice declaratis, in omnibus & singulis juxta eorum exigentiam ac formam; & ad audiendum concedi, quod omnes Christianissimos, qui crucis assumpto charactere ad praefatorum Nicolai & Joannis exterminium se accingerent, & eos eorumque vassallos, subditos, sequaces, adhaerentes, & complices pro viribus prosequerentur, illa gaudere debeant indulgentia illoque privilegio sint muniti, quae accedentibus in Terra sanctae subsidium conveverunt per sedem Apostolicam quovis modo, &c. Syngraphum de fide publica iis exhibet, ne insidiarum metu tribunal apostolicum declinent.) Datum Romae apud S. Petrum XI. kal. julii pontificatus nostri anno secundo.

Pronuntiata etiam sententia est adversus alios conjuratos Perretum Trojae comitem, qui suburbanum S. Petri prodi-

cione ingressus irrumperet in urbem, ad eam in Ladillai servitutem redigendam. erat conatus; in Antonellum Thomacellum in Perretum Hadrianae praefectum, ut dictum est defectuionis participem; ac veteres magistratus a Ladillao subornatos, quorum omnium nomina recenset, eosque inurit infamia, ac poenas pontificias edictis constitutas contraxisse promulgat: quantis vero fluctibus Romana ecclesia hoc tempore conjuratorum opera concussa fuerit, ab ipso Pontifice (a) audiamus.

Ad futuram rei memoriam. Cum iniquitatis alumni, Andreas Mithias olim dux Adriae & S. Flaviani comes dudumque in terris, & castris Offidae arce Arcuatae, Runitini, & Castillonis, ad nos & praefatam ecclesiam spectantibus in temporalibus vicarius generalis, ac Perretus olim Trojae comes, Hildebrandinus Altocente, Cola & Jacobus quondam Stephani de Polo de Comitibus, Jacobus quondam Jordani de Ursinis, Baptista quondam Pauli, Antonellus & Franciscus quondam Antonii, Rodolphus Conradus de S. Eustachio de Sabellis, Joannes olim notarius noster, Riccardus & Annibal quondam Tebaldi nati germani de Annibaldensibus, qui Joannes, Richardus, & Annibal, nuper castrum nostrum Lariam occupare fecerunt, & detinent occupatum; Conradus quondam Conradi de Antiochia, Cecchus quondam de Palumbaria, & quondam Loyfius de Capocitis de urbe praefata, Conte de Carraria olim miles, Curtius de Paterno, Joanninus de Tortis de Alexandria, Gentilis de Monterano, Angelus de Lunciano, & Joanninus de la Testa conspiratores, conjurati, colligati, provisionati, & quidam ex eis capitani armigerarum gentium perditionis filii L. et S. olim Regis Siciliae, necnon Antonellus Thomacellus omni miles Neapolitanus, & per felicis recordationis Bonifacii Pipam nonum praedecessorem nostrum, & subsequenter per nos assumptus in castellum castrum nostri Crescentii, alias S. Angeli, vulgariter nuncupati, ac Joannellus Bratassius Surrentinus se gerens pro locumtenente pro dicto Antonello in dicto castro in alma urbe situate, cum gentibus, vassallis, subditis, complices, adhaerentibus, atque fautoribus eorumdem in reprobum sensum dati contra statum & honorem nostrum, & praefatae ecclesiae tranquillitatem pacificam dictae urbis ac provinciarum nostrarum marchiae Anconitanae, Campaniae, Maritimae, Patrimonii beati Petri in Tuscia, Sabinae, Spoletani ducatus, civitatum & terrarum, specialis commissionis, & Arnulphorum, & cujuslibet dictarum provinciarum, ad nos & eandem ecclesiam pleno jure spectantium, conspirationes, & tractatus fecerint; necnon invasiones, turbationes, & occupationes hostiles, conjunctim & separatim ac

Lata etiam sententia in Perretum Trojae comitem. (a) Ibid. ep. cur. p. 155.

Ladislavus urbis imperium invadere conatus.

deinde de prefata urbe ejusque comitatu, territorio, & districtu, & nonnullis terris, castris, & locis ad nos & ecclesiam predictam spectantibus, & plurima & varia, excessus, crimina, & delicta etiam impediendo, capiendo, & spoliando venientes ad Romanam ecclesiam, & ab ipsa recedentes, necnon favendo & assistendo Ladislavo prefato quarensi & procuranti, fraude, precio atque viribus & modis omnibus invadere, turbare, & occupare prefatam urbem, & ejus dominium, & qui quantum in eo fuit, occupavit & occupari fecit per gentes suas & etiam predictorum (sed, ut Altissimo placuit, nostris & prefate ecclesie & dilectorum filiorum Romani populi, fuit viribus inde pulsus) & provincias, civitates, & terras predictas, de facto occupanti, perturbanti, maxime provincias Campanie & Maritima supradictas, necnon terram nostram Marenis urbi ad decem milliaria conterminam, & castrum prefatum S. Angeli contra nos ecclesiam & urbem hujusmodi, post obitum dicti predecessoris Bonifacii occupatum, & ex quo castrum a die sexta augusti prateriti, & deinde expulsiōnis capitaneorum, gentium, & sequacium dicti Ladislavi de prefata urbe, omnes hostiles actus exercendo cum bombardis, balistis missilibus, & spoliis, prædis, rapinis etiam sacrorum, & aliis offensivibus civis Romanos, gentes nostras, subditos, habitatores, Romipetas, & alios assistendo, spoliando, interficiendo, domos vastando, assidue erupit ac erumpit, & plurima alia castra, terras, & loca, ad nos & dictam ecclesiam spectantia, eidem Andreas Matthia; ac Perretius, & Antonellus Thomacellus præter & contra fidem & jusjurandum per quemlibet ipsorum, videlicet per Andream Matthiam Bonifacio predecessori predicto ratione vicariatus sibi concessi de terris nostris videlicet Ancharani & ... Esculanae diocesis & nobis per dictum Perretium occasione rectoratus provinciarum Campanie atque Maritimæ predictarum, Antonellum Thomacellum occasione castellanatæ predictæ etiam Bonifacio predecessori nostro & nobis præstitum, & contra civitatem nostram Esculanam ejusque comitatum, territorium, atque districtum per eundem Andream, Matthiam & ejus gentes, vassallos, & subditos, ut occuparet ipsa etiam, ut agebat, de mandato dicti Ladislavi, obsidione, strage, igne, demolitionibus, & quorundam locorum, & multorum hominum excidiis, dissolutionibus, prædis, rapinis, sacrilegiis, ac variis & multiplicibus speciebus & generibus nefandissimorum criminum, etiam inhumaniter deservitum exciterit, fecerint & damnabiliter perpetrarint, nec desinunt perpetrare. Subdit Pontifex interposita a se veluti amantissimo patre pia studia, ut eos a scelere revocaret, rescissaque

Ex mole Hadriana in Romanos eruptiones factæ.

Asculum a Thomacello oppugnatum.

foedera, quibus se Ladislavo obstrinxerant, eos tamen in pertinacia obfirmatos præterita flagitia navis cumulasse, atque ideo iis censuras ac bonorum omnium & jurium proscriptionem intentat. Datum Romæ apud S. Petrum XIV. kal. julii pontificatus nostri anno II.

Adhibuit denique Innocentius justam severitatem in Ladislavo Neapolitanum Regem malorum omnium auctorem, qui adeo foede Ecclesie ubera, quibus lactatus fuerat, laniarat: cujus flagitia in oppugnanda sedis Apostolicæ dignitate, inque libertate ecclesiastica in Sicilia ceteriori opprimenda indigne patrata cum jam diu diffimulasset Innocentius, neque crebris eum monitis flectere ad officium posset, pontificali demum constantia in contumacem Regem insurrexit, ac Neapolitani regni proceres Raymundum Tarenti principem, Guillelmum ducem Adriæ, Pirrum Nolæ ac Pirrum Cuperfæ comites sollicitavit (a), ne Ecclesie adversus foedistragum Ladislavum decissent, eisdemque præ-

VI. Judicio agit Innocentius in Ladislavum.

(a) Lib. 3. p. 4.

(b) Theod. e Niem. l. 2. c. 41.

Exauctoratur jure Neapolitani regni.

Collocata in luce Ladislavi flagitia.

stiti illi sacramenti religione solvit. Cumque neque his Rex iniquus moveretur, atque in prioribus subiciendæ sibi urbis consilii pertinaciter persisteret, apostolica eum sententia Innocentius Neapolitano regno exauctoravit; qua de re Theodoricus Niemius (b) hæc historiæ mandavit; Innocentius postquam ad urbem redierat, & in ea per aliquot menses residebat, cum Rex ipse nec tunc ab incertis, per eum & diu continuatis malis hujusmodi resisteret, processum formans, illum in publico consistorio in suorum Cardinalium & curialium, nec non multorum aliorum illic congregatorum presentia contra ipsum Regem XVI. ad minus articulos valde famosos continentem fecerat publicari, in quibus inter multa declaravit reatum perjuriæ ac proditiōnis & conspirationis contra eundem Innocentium crimina perpetrasse, ipsumque a regno & terris, quas in feudum a Romana tenebat Ecclesia, necnon etiam in pristinas censuras & sententias & damnationes, quas supradictus Urbanus sextus contra dictum Carolum de Duracio, ipsius Regis genitorem & ejus Caroli posteros seu ab eodem descendentes promulgavit, & a quibus eundem Regem Ladislavum successor immediatus ipsius Urbani, scilicet Bonifacius antedictus, absolverat, ut in præcedentibus recitatur, damnabiliter cecidisse declarabat, & alia multa similia, utique nefandissima, quæ Papa per eundem Regem perpetrata dicebat, & publicabat ibidem. Avulsa sunt e pontificio regesto ea acta, ubi folia a numero 133. ad 150. desunt: in indice vero hæc ea de re leguntur. Pag. 134. Citatio contra Regem Sicilia; ex aliis tamen literis abunde colligitur, Innocentium gravem ac justam in eum sententiam tulisse. Inter cæteras quidem illi

(a) Lib. 2. ep. cur. pag. 159.

Abrogata omnia privilegia antea illi concessa.

illi insidias pœnas Campaniæ & Maritimæ præfecturam, ex qua immani proditiōnis genere ad Romam sibi subiciendam aspirarat, ei abrogavit (a).

Ad futuram rei memoriam. Humana nimium cresceret & vagaretur improbitas, peccandique licentia in sententiam malorum fruitando descenderet, si aut culpa formidinem, pœna scelera, & virtus præmia non haberent. Nos itaque attendentes enormes excessus ac scelera detestanda, quæ maledictionis alumnus Ladislavus olim Jerusalem & Sicilia Rex cum nonnullis adhaerentibus, complicitas, & sequacibus contra statum & honorem nostrum & Romanæ ecclesie, invadendo, turbando & occupando provincias nostras Campaniæ atque Maritimæ, & nonnulla civitates, terras, & loca nobis & ecclesie supposita eidem, pluraque alia perfide committendo, sicut & est damnabiliter perpetratus, perpetrare non cessat assidue, nos adversus eundem Ladislavum & nonnullos alios sibi adhaerentes, fautores, & complices per alias nostras literas duximus procedendum: & inter cætera ex certis rationabilibus causis animum nostrum moventibus auctoritate apostolica cassavimus, irritavimus, & annullavimus omnes facultates per nos habentibus eidem Ladislavo de eligendis & presentandis rectoribus, gubernatoribus, & castellanis provinciarum nostrarum Campaniæ atque Maritimæ predictarum civitatis Esculanae, Castrorum, fortelitorum, pontium eorumdem per quasdam alias nostras literas, quarum tenores hic haberi volumus pro sufficienter expressis seriose concessis. Et quoniam indignum esset ut eundem Ladislavum aut suis officialibus, gentibus aut subditis in ipsis provinciis, civitatibus castris, fortelitiis, aut pontibus seu quibusvis aliis locis obedientia præbeatur, cum contra nos, & ecclesiam hujusmodi non cesset assidue nefaria machinari, ac volentes in præmissis salubriter providere, ex certa scientia & auctoritate prefata absolutentes universitates & singulares personas provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum, & locorum predictorum ab omnibus promissionibus, etiam juramento vallatis factis dicto Ladislavo, vel suis officialibus, ut aliis quibuscumque pro eo ac juramenta super iis forsitan præstita relaxantes & cassantes ac revocantes, iniquitatis filium Perretium olim Trojæ comitem, dudum per nos pro certo & elapso jam termino deputatum in rectorem dictarum provinciarum, & quoscumque officiales suos ab omni administratione, gestione, & officio, ac gesta per eos vel aliquem ipsorum, maxime a kal. octobris proxime præteriti circa factum, & omnia inde secuta

quod de cætero nulla universitas ac singularis persona cujuscumque status, gradus, habitus, vel conditionis, seu dignitatis ecclesiasticæ vel mundanæ fuerint, audeant vel presument per se vel alios directe vel indirecte aut quovis quæsito colore in provinciis predictis, aut earum, vel Esculana civitatis, terris, castris, pontibus, fortelitiis, vel locis vel aliis dicto Ladislavo seu Perretio, aut eorum, vel alicujus eorum officialibus, gentibus, vel subditis seu aliis de eorum vel officialium ipsorum mandato aut ordinatione parere vel in aliquo intendere, &c. Adiciuntur gravissimæ pœnæ in illos qui apostolica imperia neglexissent. Datum Romæ apud S. Petrum XXI. kal. julii pontificatus nostri anno secundo.

Percussus apostolica sententia Ladislavus Rex timuit ne Innocentius periculum aliquod ipsi crearet, ac mox ad tenendas Pontificis iras studia sua convertit, ut narrat Theodoricus Niemius (b): Sum, inquit, oratorem ad Papam & vestigio desinabat, qui tantum cum ipso Papæ clanculo pertractavit, quod Paulum de Ursinis & Ludovicum suum patrualem predictos ad tractandum pacem inter Papam & Reges predictos ad Neapolim ire fecerat Innocentius; quos venientes Rex multum honorabat. Conciliatamque refert Leonardus Aretinus fuisse (c) atque inter cæteras pactiones Hadrianam molem, quæ etiam tum infecta tela in urbem jecerat, Pontifici restitutam: Quoniam, inquit, moles Hadriani, in qua Regis præsidium erat, obsidebatur, telaque & machinæ pervolvabant, & metuebant a regis copiis, demum post aliquot menses & arx recepta est, & pax cum Rege ex superioribus invasionibus facta. Descriptæ sunt hujus foederis singulæ pactiones in diplomate (d) pontificio, quarum præcipuæ hæc fuere: ut injuriæ hinc inde illatæ acceptæque utique ad XXVIII. julii diem oblivioni mandarentur, Ladislavus Christiana demissione obsequium Pontifici addiceret, leges omnes diplomate de concessis a Bonifacio regni Neapolitani juribus comprehensas religiose coleret, restitueret molem Hadrianam Innocentio, acceptum regnum jure fiduciario illi referret, ac sacramentum fidei nuncuparet: se sponderet nullos ecclesie clientes bello appetiturum, erepta sacris locis redderet, atque in gratiam proceres qui studuerant Innocentio admitteret. Innocentius vero in Ladislavi gratiam proceres illius foederatos Roma pulsos in urbem revocavit, edicta in Carolum III. ab Urbano VI. conscripta abolevit, & Campaniæ Maritimæque administrationem pro eo tempore, quo erat

VII.

(b) Theod. Niem. lib. 2. cap. 41. Innocentium gratiam ex-ambit.

(c) Aret. in hist. rer. Italic.

Restituta mole Hadriana pacem facit. (d) Innoc. l. 1. p. 23.

Diploma Innoc. de initio for. aere.

concessa, Ladillaõ permittit, quæ con-
venta a Pontificè confirmata fuere. [1]

Ad futuram rei memoriam.

Decens reputamus & congruum, ut ea,
que per commissarium nostrum nostro & ec-
clesiæ Romanæ nomine facta sunt, ut illi-
bata persistant, apostolico munimine robo-
remur. Cum itaque nuper inter charissimum
in Christo filium nostrum Ladislaum Regem
Siciliæ illustrem pro se ac regno Jerusalem
& Siciliæ ac terra citra pharum, quæ a
nobis & Romanâ ecclesiâ tenet in feudum,
necnon subditis, vassallis, gentibus, ad-
hærentibus, complicibus & sequacibus ipsius ex
una, & dilectum filium nobilem virum Ludo-
vicum de Melioratis domicellum Salmonen-
sem ac provinciæ nostræ marchie Anconitanæ
pro nobis & eadem ecclesiâ, rectorem Vi-
gore commissionis per nos eidem factæ per
alias nostras literas pro nobis & eadem eccle-
siâ necnon aliam urbem, provinciis, civitatibus
terris & locis ad nos & ipsam Ecclesiâ
spectantibus gentibus, subditis, adhærenti-
bus, complicibus, & sequacibus nostris ex al-
tera partibus, nonnulla pacta, compositiones,
& fœdera circa reductionem & reintegratio-
nem præfati Regis ad nostram & ecclesiæ præ-
dictæ fidelitatem, devotionem, & obedien-
tiam facta, firmata, & celebrata fuerunt.

In primis quod de omnibus & singulis
guerris, novitatibus & offensionibus motis
factis & illatis hætenus ubicumque, quo-
modocumque usque in diem vigesimum octa-
vum mensis julii proxime præteriti per di-
ctum Regem, subditos, vassallos, gentes,
adhærentes, complices, & sequaces ipsius
contra aliam urbem, provincias, civita-
tes, terras, castra, & loca prædicta, nec-
non subditos, gentes, adhærentes, complices
& sequaces nostros, vel alios quoscumque,
seu contra venientes ad Romanam curiam,
& recedentes ab ea, & e converso facta es-
set, & esse intelligeretur pax, ac plena
reintegratio bonæ pacis sub modis, pactis
& conditionibus debitis congruentibus, &
honestis & circa talem materiam opportu-
nis, quæ hic alias haberi volumus pro suf-
ficienter expressis, & quod de cetero & su-
per quibuscumque damnis, criminibus, culpis,
excessibus, & delictis per quoscumque ex
superius comprehensis usque in dictam diem
civiliter vel criminaliter, seu mixtum ex
officio cum promotione vel sine, procedi
cognosci, seu requiri non posset, etiam si
esset cognitum vel non cognitum; & quod

in agendo, procedendo, cognoscendo, & præterita
& exequendo cuilibet magistratui & aliis flagitia
quibuslibet quoad præmissa & dependentia remisit.
esset, & esse intelligeretur adempta omnis
jurisdictio, cognitio, & facultas, ac super
iis omnibus facta utrique plena & genera-
lis remissio cum membris, clausulis, & sub-
stantialitatibus opportunis; salvis tam-
& reservatis iis, quæ restitui debent per
formam præsentium & aliorum capitulo-
rum circa reductionem hujusmodi, ut supra
præmittitur, firmatorum.

Item quod idem Rex tanquam Benedi- Pollicetur
ctonis filius contrito corde & humiliato spi- Ladislaus
ritu, prout decet de cetero, teneatur & obsequen-
deberet sub filiali devotione, fidelitate, & tem se
obedientia nostris & præfata ecclesiâ, ac futurum
successorum nostrorum Romanorum Pontifi- Pontifici-
cum regia integritate se conservare, & bus.
omnia & singula facere & adimplere nobis,
Ecclesiæ, & successoribus nostris Romanis
Pontificibus, ad quæ astringitur per formam
concessionis regni ac terræ citra pharum,
prædictorum eidem per Romanos Pontifices,
& maxime per felicis recordationis Boni-
facium Papam IX. prædecessorem nostrum
immediatum sub certis pactis, modis, cen-
suris, penis, & conditionibus quæ hic al-
ias haberi debeant pro sufficienter & spe-
cialiter declaratis in feudum concessorum.

Item quod idem Rex teneatur & debe-
ret possessionem vacuum, liberam, & expe-
ditam castri Crescentii, alias S. Angeli,
sit in præfata urbe & civitate Leonina,
ad nos & ipsam ecclesiâ pleno jure perti-
nentis ac spectantis libere reddere, restitu-
ere, & consignare, ac reddi & consignari
facere præfatio Ludovico, quamprimum
Romam appulisset, pro nobis & eadem ec-
clesiâ recipienti cum omnibus & singulis mu-
nitionibus existentibus in dicto castro, om-
ni contradictione & exceptione cessanti-
bus pure atque libere.

Item quod quicumque cuiuscumque status,
gradus, habitus, vel conditionis seu præ-
eminentiæ esset spiritualis, vel temporalis
etiam si cardinalatus, regia, reginali, aut
quacumque alia dignitate fulgeret, seu qua-
vis universitatis aut singularis persona de
provinciis Romanis, Patrimonii B. Pe-
tri in Tuscia, Sabina, Campania, Mari-
tima, ducatus Spoletani, marchie Anconi-
tane, Romandiolæ, Massæ, Trabaria, civi-
tatum & terrarum specialis commissionis, &
Arnulforum, aut aliarum civitatum, terra-
rum

Pollicetur Ladislaus obsequen-tem se futurum Pontifici-bus.

Ecclesiæ, jura contra quoscumque asserturam.

rum, seu locorum ad nos & ecclesiâ præ-
fatos spectantium vel pertinentium aliquid
non solum facere, sed attentare præsumeret
per se vel alios, publice, vel occulte, di-
recte vel indirecte, vel quovis quæsto co-
lore dicto, facto, vel assensu seu alias quo
modocumque aut qualitercumque contra sta-
tum & honorem nostrum & ecclesiæ præfa-
torum, aliam urbem, provincias, civita-
tes, terras, castra, vel loca, subditos,
adhærentes, complices, vel sequaces nostros
& ecclesiæ, res vel bona, quæ idem Rex
per se vel alium non posset vel deberet
quomodolibet sub quacumque forma tacita
vel expressa, publica vel occulta, aut quo-
vis colore talibus non solum offendentibus,
sed attentantibus offensionem aliquam face-
re ut præfertur, præbere receptum, auxilium
consilium, vel favorem: quinimmo eos &
quemlibet eorum res & bona iuxta posse perse-
qui, ac nos & ecclesiâ prædictam ju-
vare teneatur modo & forma in conces-
sione regni & terræ præfatorum conten-
tis.

Non appetiturum bello clientibus ecclesiæ.

Item quod idem Rex non posset vel de-
beret aut per se vel alium, ut præfertur,
movere seu moveri facere, aut ceptam con-
tinuare aliquam guerram, seu volentibus
prosequi ceptam contra aliquem vel ali-
quos subditos, recommendatos, vel adhæren-
tes nostros, qui subditi recommendati vel
adhærentes per nos declarati essent, & in-
tra, per literas apostolicas seu publicum
documentum infra dies triginta a die con-
clusionis ipsorum capitulorum assistere vel
favere, vel præstare consilium vel assen-
sum modo aliquo seu forma, & maxime con-
tra infra scriptos; videlicet aliam urbem,
provincias, Campaniæ atque Maritimæ,
Patrimonium B. Petri in Tuscia, Sabinam,
civitates, & terras specialis commissionis
& Arnulphorum, ducatus Spoletani, mar-
chie Anconitanæ, Massæ, Trabaria, Ro-
mandiolæ, Bonontensem & Penusnam ac Ci-
vitatem castellanensem civitates, cum ea-
rum civitatibus, comitatibus, territoriis,
atque districtibus, habitatoribus, & in-
colis; necnon nobiles viros Nicolaum mar-
chionem Estensem, Bertoldum Suanensem
comitem, cum cæteris de domo Ursinorum,
excepto Jacobo Nepefino, Joannem de Vico
almæ urbis præfectum, Franciscum & Ni-
colaum Anguillaræ & Crapalica comites,
cum omnibus consortibus eorumdem, Ugoli-
num de Trinciis, Rodulphum de Varano
cum consortibus ipsius, Guidonem militem
de Clavellis & Mattheum ejus germanum,
Guidonem militem, & Fredericum de Ma-
telica cum consortibus, Honobrium & An-
tonium de S. Severino, Joannem de Cimis
de Cingolo, Rainerium militem, fratres &
consortes ejus de Æsto, Guidemontium co-
mitem Montisferetri, Pierfranciscum de
Brancalonibus cum nepotibus & consorti-
bus suis, Carolum Pandulphi militem &

Comprehensi pacis beneficio velligales toparchæ.

Malatestam germanos, Malatestam quon-
dam Pandulphi militis de Malatestis cum
eorum consortibus de Malatestis, Ludovicum
de Alidosiis militem Imolensem, Opi-
zonem & Staxium de Polenta, Agabatum
& Jannotum de S. Eustachio, Antonium &
Leonardum de Farnesio cum fratribus eo-
rundem, & omnes & singulos alios vice-
arios quaruncumque civitatum, terrarum,
castrorum, & locorum ad nos & ipsam ec-
clesiâ ubicumque spectantium cum omni-
bus & singulis civitatibus, terris, castris,
feretiliis, & locis quæ dicti superius no-
minati, & alii ubicumque tenent seu possi-
dent. Et viceversa quod per nos nostros-
que subditos, vassallos, adhærentes & re-
commendatos presentes non deberet de cæ-
tero fieri guerra aut novitas, nec de novo
incipi contra Regem præfatum, suaque re-
gina, provincias, & terras prædictas, nec
contra suos subditos, vassallos, adhærentes,
fautores recommendatos tam in regno quam
extra & specialiter contra infra scriptos e-
jus adhærentes & vassallos, videlicet Pau-
lum de Guinigiis de Luca, Joannem de Vi-
co almæ urbis præfectum, Joannem &
Nicolaum, fratres, Jordanum & Landul-
phum milites, & Antonium de Columna,
Ildebrandinum Colam & Jacobum ac Nico-
laum de Camite, Baptistam, Antonellum,
& Franciscum de Sabellis, Jacobum mi-
litem de Gajetanis, Richardum de Anibal-
dis, Conradinum de Antiochia, Mattheum
de Monteleone, Cintium de Paterno,
Joannem de Capocinis, Cecchum de Palum-
baria, Gorum Matthei Velletrensis, Jaco-
bum de Ursinis Nepefinum, Andream Mat-
theum ducem Æriæ, Gentilem de Monte-
rano, Baptistam de Romagna, aut alios,
qui devenerunt homines & vassalli dicti
Regis, nec contra ipsorum vel alicujus eo-
rum tam nominatorum quam non-expresso-
rum subditos, vassallos, civitates, terras,
castra, & loca ac bona. Ita tamen, quod
præfati superius nominati & alii non ex-
pressi si & prout de jure deberent, teneren-
tur respondere de quibuscumque pecuniis &
rebus aliis nobis & Romanæ ecclesiæ supra-
dictæ. Ex iis perspicuum fit quinam
fuerint ii qui tum adversus Bonifacium IX.
tum adversus Innocentium feditiones in
urbe concitarunt.

Parciturum Ladislaus fœderatis.

Quinam fuerint feditionum urbanarum auctores.

Addita lex de non affectando alienorum clientum patrocini-um.

Item quod idem Rex non posset vel de-
beret pro satis adhærentibus vassallis seu
colligatis recipere; aut alio quovis modo
ad se allicere vel complicare aliquem ex
subditis, vassallis, seu adhærentibus no-
stris, & ecclesiæ supradictæ, qui nobis &
eidem ecclesiæ hætenus adhærent, vel
adhærent quomodolibet in futurum, & vi-
ce versa quod nos pro nostris vel aliter
præterquam in spiritualibus, non deberemus
recipere seu ad nos reducere aliquem ex
magnatibus regni præfati, vel exteris vas-
sallis, vel hominibus ligiis aut colligatis
V 2 ipsi-

NOTE [1] Rebus illis omnibus, quas hic exhibet annalista, dies certa assignanda est, ut præstitutus
in Annalibus digerendis scopus teneatur. Id autem debere nos fatemur diligentia An-
tonii Petri, qui horum annorum accuratum diarium scripsit. Romanæ urbis dominationem a ty-
rannis ad Pontificem rediisse scribit ille die XIV. Januarii. Pontifex vero nonnulli die XIII. mar-
tii rediit in urbem. Die vero XVIII. Junii anathema in Ladislaum & Columenses pronuncia-
tum. Die XVII. Julii legati a Pontifice ad Ladislaum missi, qui tandem die VI. Augusti pacem
cum rege compositam retulerunt. Triduo post, die IX. ejusdem mensis, arx reddita Pontifici.
Denique novembris die VI. obiit dominus papa Innocentius VII. ante horam unam pulsationis cam-
panarum S. Petri de urbe. MANSI

ipsum Regis, & specialiter illos, quos principes urbis vocant.

Item quod si quis ex absentatis seu exiitibus Romanis moram trahentibus nunc vel in futurum in aliquibus civitatibus, terris, castris, & locis dicto Regi subiectis, vel recommendatis, aut in quibus de iure vel facto per se vel alios quomodocumque aut qualitercumque habent aliquam preeminentiam, vel majoritatem, seu custodiam vel prerogativam, aliquid de cetero ordinaret, tentaret, vel faceret per se vel alios contra statum & honorem nostrum & dictae ecclesiae, quod eo ipso idem Rex teneatur & deberet contra huiusmodi tentantes vel committentes aliquid contra statum & honorem nostrum, necnon urbem, provincias, civitates, subditos, adherentes, vel commendatos nostros praefatos, punitionem & justitiam fieri facere, prout delictorum & excessuum qualitas postularet.

Item quod idem Rex infra terminum, qui per nos declarabitur, teneatur, & deberet homagium & ligium facere per se, vel procuratorem suum ad hoc specialiter constitutum, iuramentumque fidelitatis praestare nobis ac successorum nostrorum & Romanae ecclesiae praedictorum nomine recipientibus secundum formam dictae concessionis, ac sub illis modis, censuris, & poenis, quibus astringitur per formam concessionis huiusmodi, & contentorum in ea.

Rapta facris locis restituere.

Item quod supra dictus Rex teneatur & deinde omnia & singula bona immobilia ad ecclesias seu monasteria aliqua, seu eorum praelatos quomodolibet spectantia in dicto regno invasa, seu quomodolibet occupata per quoscumque sibi subditos praelatos ecclesiarum, & monasteriorum huiusmodi, qui huiusmodi bonis vel aliquo eorumdem spoliati fuissent: & huiusmodi restitutionem facere & fieri facere infra menses duodecim, incipientes ab anno proximo sequentis xv. indictione & ab inde in antea ad petitionem huiusmodi praelatorum; & quod de bonis mobilibus quae reperirentur per huiusmodi suos subditos, ecclesias, monasteria, & praelatis huiusmodi ablatis & occupatis mandabit fieri justitiam expeditam. Et quia idem Rex & nonnulli alii sui subditi, vassalli, sequaces, & adherentes, proceres expedientibus causis, ut asserbant, antea tenuerunt & adhuc tenent, & tenere eos oportet nonnulla castra, fortelitia, terras & loca spectantia ad nonnullas ecclesias dicti regni, quod liceret dicto regi & praefatis tenentibus ipsa adhuc tenere & possidere per annos duodecim.

Ac Romanorum filiorum Romanorum civium quomodolibet detenta, vel arrestata ad eufusvis, etiam praefati regis instantiam in regno seu provinciis supra dictis, vel alibi sub potestate dicti regis, libere restituantur & restitui & facere quod restitu-

rentur, videlicet quae ad praesens reperiuntur usque & per totum praesentem mensis augusti dominis eorumdem, vel procuratoribus ipsorum, & non ultra; solutis tamen prius per patronos animalium vel alios pro eis unciis duabus carlenorum pro quolibet centenario animalium repertorum, & etiam restitutorum pro expensis custodum & pascuis & aliis opportunis.

Item quod absolveremus & liberavimus ab omnibus & singulis, culpis, excessibus, & delictis commissis & perpetratis hactenus a tempore assumptionis nostrae huiusmodi usque in dictam diem xxviii. mensis julii proxime praeteriti, omnes & singulos exiitibus praefatae urbis occasione adherentiae seu fautoriae praefati regis & ejus sequaces ab ipsa urbe quomodolibet absentatos in forma opportuna, & restituemus ad iura, & bona quae in praesentiarum possident, & incolumitatem eorum in forma debita, salvo quod nulli ex huiusmodi exiitibus esset licitum vel permissum posse stare vel quomodolibet residere prope dictam urbem per millaria quadraginta usque ad biennium proxime futurum.

Item quod si quis ex illis, quos principes & dominos Romani vocant, teneatur aliquid facere vel praestare Romanis, quod ad id compelli aut astringi non possint, quandiu eorum durabit absentia a dicta urbe, videlicet per spatium duorum annorum proximo futurorum. Et infra.

Item quod de omnibus & singulis damnis hinc inde illatis tempore praesentis guerra quibuscumque, per quoscumque, & qualitercumque essent, & esse deberent facta remissionis & compensationis hinc inde; & quod nullo unquam tempore repeti per aliquem vel aliquos possint vel deberent, aliquibus repressaliis quomodocumque factis non obstantibus; salvo quod praemissa non vendicent sibi locum in iis quae restituenda venirent per formam praesentium capitulorum.

Item quod omnes & singuli processus contra clarae memoriae Carolum III. regni Siciliae Regem & ejus sequaces per felicis recordationis Urbanum Papam VI. praedecessorem nostrum, in meliori forma, qua fieri poterit, tollerentur.

Item quod si quis scrupulus alicujus suspitionis vel rancoris dicto vel facto conceptus esset contra dilectum filium nobilem virum Jacobum de Ursinis comitem Talia-corii, idem Rex consideratione nostra praefato Jacobo omnem injuriam remittet ac subditis & vassallis suis, ac eundem tractabit tanquam fidelem vassallum ac verum & bonum servitorem ejusdem, nullam per se vel alium dicto comiti, subditis, & vassallis, terris, & locis molestiam vel injuriam illaturus.

Item quod in quantum pro parte dicti Regis aut suorum subditorum, aut adherentium

Urbis exules Ladislai studio patrie restituti.

Conventum de tollendis edictis in Carol. III. factis.

tium vel sequacibus nulla fiat molestia nobis aut successoribus nostris & ecclesiae praedictae, aut almae urbi, seu provinciis, civitatibus, terris, castris, & locis ad nos & eandem ecclesiam spectantibus, aut subditis & adherentibus, complicibus, vel sequacibus nostris, quod interponeremus nos vel etiam faceremus quod Ludovicus commissarius noster praefatus, & dilectus filius nobilis vir Paulus de Ursinis domicellus Romanus nonnullarum gentium nostrarum armigerarum capitaneus pro se & gentibus eorumdem, aut aliae gentes nostrae non invadent regnum & terras, quae tenentur per dictum Regem, suosque subditos, vassallos sequaces, adherentes, & recommendatos; nec etiam provincias nostras Campania atque Maritima, durante tempore concessionis per nos factae & faciendae de ipsis.

Nos itaque volentes praemissa sic, ut praesertur, firmata & conventa inter Regem & Ludovicum (scilicet de Melioratis) praefatos executioni debita mandari, habentes ipsa rata & grata prout gesta sunt, ea omnia ex certa scientia auctoritate apostolica tenore praesentium confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus, suppletes omnes defectus, si qui forsitan intervenerunt in eisdem. Nulli ergo, &c. Datum Romae apud S. Petrum id. augusti pontificatus nostri anno secundo.

Receptum in praesentem gratiam Ladislai Regem Innocentius ornavit beneficiis, eumque Romanae ecclesiae significum ac defensorem creavit. (a) ut sive adversum Turcas, uti aliquam praeserebat speciem, sive adversum alios hostes Romanae ecclesiae vexilla attollerer.

(a) Ib. pag. 19. Ladisl. vexillifer ecclesiae Romanae creatus.

Charissimo in Christo filio Ladislao Regi Siciliae illustri, ac nostro & ecclesiae Romanae defensori, conservatori, ac vexillifero, salutem, &c.

Inter curas multiplices, quibus assidue premimur, illa praecipue sollicitat mentem nostram, ut ad defensionem & conservationem status & honoris nostri, & Romanae ecclesiae sponsae nostrae, cui auctore Domino praesidemus, ad ejusdem ecclesiae vexilliferatum viros deputemus illustres, fidei sinceritate praecarios, providentiae studio circumspectos, & gerendarum rerum experientia doctos, solerter vigilantes, & potentis magnitudine communitos, qui statum & honorem nostrum & praefatae ecclesiae diligant, pacem ament, concordiam nutriendam, & oppressores, seu turbatores status & honoris nostri praefatorum sub potenti brachio, si se emendare contempserint, Altissimi virtute prosternant. Horum igitur consideratione inducti, ac etiam attendentes Onnipotentis gratiam, qui nullo dat serenitatem, indirecta convertit, & aspera in vias planas dirigit, tuaque regiae serenitatis

filialem intentionem erga statum & honorem huiusmodi, prout ex assertione fidedigna dilectorum filiorum nobilium virorum ab eisdem tua serenitatis praesentia redeuntium noviter, videlicet Ludovici de Melioratis Salmonensis provinciae nostrae marchiae Anconitanae pro nobis & eadem ecclesia rectoris, Pauli de Ursinis Romani domicelli nonnullarum gentium nostrarum armigerarum capitanei, Gentilis de Merolinis legum doctoris Salmonensis, & Jacobi Galgani nobilis Averfani nuper accepimus, ac sperantes, quod per eisdem tua serenitatis excellentiam status & honor praefati defensionem & conservationem adversum contradictores & rebelles quoslibet, & cetera Domini assistente propitia, incrementa salutaria quoque suscipient; te nostrum & praefatae ecclesiae defensionem, conservationem, ac vexilliferum auctoritate apostolica tenore praesentium usque ad nostrum beneplacitum deputamus, tibi quantum documque sive contra Turcos Christiani nominis inimicos, seu quoscumque hostes & rebelles praefatae ecclesiae; sive alias juste tamen arma te capere contigerit, nostra & ecclesiae praedictae vexilla libere & licite capiendi ac deferendi, & omnia & singula gerendi & exercendi, quae pro statu & honore huiusmodi opportuna fuerint, & ad ipsum defensoriatum, conservatoriatum, ac vexilliferatum officium spectare noscuntur, de consuetudine vel de jure faciendi, gerendi, & exercendi, dicto durante beneplacito, ac etiam exequendi harum licentiam & licentiam concedentes. Tu igitur fili charissime, ex tradito tuae celsitudini munere caelesti, virtutis officium hoc regia serenitate, & filiali ac devota integritate suscipies, sic illud studeas prudenter, fideliter, ac solcite exercere ac exequi, ut eadem tua serenitas apud Virgitorum bonorum omnium nos & sedem Apostolicam condignis possit laudum praeconiis commendari, nostramque & ejusdem ecclesiae benedictionem & gratiam per amplius promereri. Volumus autem quod antequam huiusmodi defensoriatum, conservatoriatum, & vexilliferatum officium incipias exercere, de eodem fideliter exercendo, & aliis fidelitatis in manibus nostris seu dilecti filii Simonis de Novaria canonici Novariensis & apostolica camera clerici & familiaris nostri eadem tua serenitas praestare debeat in forma debiti iuramentum. Datum Romae apud S. Petrum id. augusti pontificatus nostri anno secundo. Adjectae sunt regesto pontificio litterae ad Simonem e Novaria, de quo memorat Innocentius, eo argumento datae (b), quibus praecipit, ut Regem Ladislaium sacramento in verba ipsius Pontificis adigeret, formamque illius subiectis verbis conceptam praescripserit.

Ladisl. Rom. ecclesiae. Vexilla pontificia in Turcas vel perduelles Rom. ecclesiae. circumferre permissum.

(b) Ib. pag. 18.

Ego Ladislaius Rex Jerusalem & Sicilia illu-

Sacramenti forma a Ladisl. nuncupata.

illustri defensor & conservator & vexillifer sanctissimi domini nostri domini Innocentii Papae VII. & Romanae ecclesiae per ipsum dominum nostrum specialiter deputatus, ab hac hora in antea fidelis & obediens ero B. Petro, sanctae Romanae ecclesiae, & domino meo domino Innocentio Papae VII. ejusque successoribus canonice intransitibus. Non ero in facto, consilio, vel consensu, quod vitam perdant aut membrum, vel capiantur mala capione. Si damnum eorum tractari scivero, pro posse meo impediam ne fiat quod si impedire non possem, pro eis significare curabo. Consilium, quod mihi credituri sunt, ad eorum damnum seu praesudicium nulli pandam. Papatum Romanum & regalia beati Petri & jura omnia Romanae ecclesiae, ubicumque sint, manutenebo pro posse & defendam, & adiutor ero ad retinendum & defendendum & conservandum contra omnes homines. Officium defensoriatum, conservatoriatum, & vexilliferatum domini nostri & ecclesiae praefatorum mihi per ipsum dominum nostrum Papam commissum ad eius & successorum suorum adiutorium & honorem legaliter & fideliter exercebo. Sic me Deus adjuvet, & haec sancta Dei evangelia. Firma concordia Pontificem inter ac Regem coalescere non potuit, reulit enim iterum injurias Pontifici pro acceptis beneficiis Ladislaus, cujus ingrattam mentem, ita

Non servat fidem Ladisl.

describit Theodericus Niemijs (a): Innocentius agrum habuit animam contra dictum Regem Ladislaum quamdiu vixit: nec mirum, quia dum Rex ipse erat junior, & in Cajeta moraretur, & antequam statum suum recuperabat in regno praedicto, aliquoties ad Romam, tunc regente Bonifacio, cum pauca comitiva venit, ut subsidia quaereret a Papa & curialibus, quae ipsi pro posse ei gratuite impendebantur: eumque, in Ecclesia gremio velut unicum filium eis charissimum nutriebant, inter quos idem Innocentius tunc temporis vit. S. Crucis in Jerusalem presbyter Cardinalis fuit praecipuus zelator honoris & status Regis memorati &c. Cujus tamen gratitudo reperitur in omnibus ut praecedentia manifestant, nimirum cum scriptum sit: nolite confidere in principibus, neque in filiis hominum in quibus non est salus. Subdit iterum in eum judicariam severitatem adhibere Innocentium decrevisse, sed morte oppressum id perficere non potuisse. Excessisse ipsum e vita Romae septima die novembris, scribit Gobelinus Persona (b) [1] qui ex encyclicis Gregorii lateris emendandus est, dum illum octavo idus novembris, nimirum sexta die obiisse affirmat: atque ita cum renunciatus fuerit Pontifex, ut suo loco vidimus, decima septima octobris die, anno quarto

(a) Theod. Niem lib. 2. cap. 41.

Ingratus ejus animus.

(b) Gobel. lin. in Cosmo. et. 6. c. 88.

NOTE [1] Hoc anno, mense & die ab annalista signatis, Innocentius VII. decessit in paucis celebrandus pontifex, quippe qui tota vita sua continentissimus fuit. Dum cardinalis esset jejunium quotidie, elemosynas frequenter exercebat, teste Anonymo Vaticano in vita eius apud Muratorium Rer. Ital. to. III. par. II. col. 833. Mitem ejus indolem & morum sanctimoniam praedicat Leonardus Aretinus, qui illi ab epistolis aderat non in historia tantummodo, ex qua fragmentum recitat annalista, sed & in epistola, quae in nova epistoliarum Aretini editione a Cl. Laurentio Mehus adornata, lib. I. num. V. legitur. Communi omnium proborum voto, priusquam cardinalium suffragiis renunciaretur, pontifex destinabatur, ait idem Anonymus Vaticanus. Nimiae indulgentiae in nepotem suum Ludovicum a nonnullis notatur; nec sane dubitandum, quin praecipitata & incauta juvenis illius consilia pontificem coegerint ut Roma fugienti potius quam abscedenti similis abiret, quod ex eadem Aretini ad Colucium epistola planum fit. Genere mortis non quidem violento, quae nonnullorum suspicio fuit teste Aretino in epistola ad Franciscum Cortonensem principem, Epistol. l. II. num. II. sed naturali extinctus fuit; praeterquam enim pedibus & latere interdum dolebat, apoplexia tactus fuit bis, Romae semel levius, iterum Viterbii gravius, qui morbus per aetivos calores remissior, iterum vero redeunte hyeme ingravescens senem annorum ultra septuaginta oppressit. Haec Aretinus ibidem. Justis defuncto pontifici perfolutis cardinales in conclave secesserunt, de successore deliberaturi. Inter illos diu multumque agitatum est utrum electionem suspendi praestaret; praesertim id rogantibus Gallorum legatis, qui Benedicti pontificis cessionem spondebant; suadentibus pariter Florentinorum Oratoribus, quos ea de causa Florentinorum republica ad Cardinales legaverat. Aretinus in alia epistola ad eundem Franciscum epistol. l. 2. num. III. Vicit tamen de successore deligendo sententia, qua de re in annalibus &c. Communia electorum suffragia in Angelum Corarium Venetum convenere, ut in Annalibus. Dies electionis ab omnibus huc usque II. decembris assignatur. Verum cardinales in epistola, quam communi nomine ad Colonenses de hac electione scripserunt, vulgata inter acta varia schismat. Avenionens. Martene Anecdor. to. II. col. 1280. testantur: Die ultima novembris in dominum nostrum elegimus atque patrem. Cum eadem electionis die congruit & auctoritas epistolae illius, sicut & alterius ab eisdem Cardinalibus ad Benedictum XIII. scriptae, legendae inter acta praevia ad concilium Pisanum Martene veter. monum. to. VII. col. 719. utraque enim hac epistola eadem die data, ita signatur: Datum Romae XI. die assumptionis praefati domini nostri, X. vero decembris. Electio ergo die XXX. novembris peracta est. Ex his vero mendi arguuntur notae chronicae epistolae Gregorii ad Benedictum ab annalista hic recitatae, quam eadem ipsa die ac literae illae cardinalium datam non ambigo, adeoque ita reformanda est. Datum &c. die. ab assumptione nostra XI. X. vero decembris. MANSI

(a) Theodor. e Niem lib. 2. cap. 39. Eisdem elogium.

(b) Gobel. lin. in Cosmo. et. 6. c. 88.

Gravis ipsius in simoniae censura.

(c) Theodor. Niem lib. 2. cap. 41.

Libidinum licentiam in administris est infecta.

IX. (d) Contel. in elench. Cardd. Ancipites Cardd. sententiae de creando successore.

to hujus saeculi, ipsum annos duos, dies XXI. sedisse affirmandum est. Celebrant eius laudes plerique scriptores, inter quos Theodericus Niemijs (a) caeteroqui parum erga Romanos Pontifices aequus, hoc elogium silere non potuit: Iste Pontifex fuit mitis, benignus, & compatiens afflicti, nec erat aliqua superbia in eo, neque apud ipsum acceptio personarum, nisi quod dictum Ludovicum & quosdam alios sibi sanguine junctos in quibusdam regiminibus terrarum ejusdem ecclesiae collocavit: libens poscentibus audientiam dabat, & fere diebus singulis certis horis supplicationes sibi porrectas solcite signabat, consistoria privata & publica tenebat diebus & horis consuetis, nec alicui molestus neque cupidus seu avarus existeret; simoniacos exosos habuit. Edidisse in ipsos gravissimam sanctionem, ut eisdem poenarum magnitudine a flagitio abduceret, narrat subjectis verbis Gobelinus (b): In omnes & singulos cujuscumque gradus, status, vel conditionis existerent, etiam si pontificali aut alia quavis praesulgerent dignitate, quos forsitan in futurum hujusmodi nefanda in rotulis hujusmodi vel extralimositate procurare vel tractare, aut propterea pecunias vel alia munera dare, vel promittere, seu recipere contingeret, excommunicationis sententiam promulgavit, a qua per alium quam Romanum Pontificem praeterquam in mortis articulo, absolvi non possent: & nihilominus procurantes, tractantes, dantes, promittentes, ac recipientes, hujusmodi omnes & singulos sive pro se sive pro aliis, omnibus beneficiis ecclesiasticis quae eo tempore quomodolibet obtinerent essent privati, & inhabiles ad alia beneficia obtinenda. Incubuisse etiam Innocentium ad emendanda alia vitia, quae in aulam irrepserant, ac solutiores mores castigasse, refert praedictus Theodericus (c): Dum, inquit, resideret in Viterbio, ut praefertur, scriptores literarum apostolicarum per privationes officiorum suorum & alias formidabiles poenas compulsi ad dimitendum secretarias eorumdem: & verisimiliter multa alia utilia peregrisset in ejus papatu, si eum Dominus a saeculo ita subito non vocasset. Hic erat etiam pulchra statura, ut pinguis nec macer & bonae complexionis, & cum viris literatis & doctis delectabatur habere colloquia, eosque dilexit & pro posse promovit. Justis funeribus ei ex pontificia maiestate perfolutis, Cardinales ingressi sunt conclave die XVII. novembris, quorum nomina recenset Felix Contelorus (d) ex libro collegii sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium, nosque inferius & publicis tabulis recensebimus. Ancipites diu haerere, num maturandae ecclesiarum conjunctionis causa summi Pontificis creationem differrent, modo Petrus & Luna

pseudopontificatu se abdicaret, sed cum graves contrariae urgerent causae, & Petri internuntii negarent illum honore abiturum, creandum novum Pontificem, obstringendumque ad restituendam, positae una cum aemulo papalibus insignis, Ecclesiae pacem censuere, quae Leonardus Aretinus (e) accurate describit; Cardinales, inquit, peractis circa funus solemnibus, ambigui fuerunt num Pontificem alium sufficerent in demortui locum, an magis superederent electione: faciebat vero ambiguitatem quod principes Galliae, veteri ne diviso Ecclesiae perpetua efficeretur, propontificem suum obligaverant ad pontificatum deponendum, si vel nosster Pontifex se abdicaret, vel eo vita functo, Cardinales nostri electione superederent; haec enim via redintegrandi unidentique certissima visa fuerat, juris quidem disceptatio nec iudicem habebat ullum, qui superior esset, & inextricabiles aliqui continebat difficultates. Hac igitur via plavente, curiebant patres in electione Pontificis superedere. Sed altera ex parte pericula magna, si superederetur, timebantur, cum & dilatio longa necessario interventura foret & nullo interim presidente confusio atque ruina rerum formidaretur. Itaque mediam quandam viam secuti patres eligere quidem stauerunt, verum ita obligare eum qui eligeretur, ut se magis procuratorem ad deponendum pontificatum, quam Pontificem fictum existimare posset.

(e) Aretin. in histor. ver. Ital. & epist. lib. 3. cap. 3.

Cur & quomodo stauerint deligendum.

Cautio in hunc modum adhibita: promissi, juravit, & votis uniusquisque partem, idque e thirographo solemniter inscripsit, si Pontificem eligi se contingat, depositurum se pontificatum, si adversarius pontifex idem faceret, idque statim illi per literas significaturum, & invitaturum ad hoc ipsum faciendum; procuraturumque insuper omni via & modo unitatem, idque bonam fidem & sine ulla fraude, promissionem & votum & iurandum, quod ipse praestitisset, omnibus Regibus principibusque per suas literas primo quoque tempore significaturum, quo eos testes haberet obligationis suae. His consentientia Gobelinus (f), Theodericus e Niemijs (g), S. Antoninus (h), alique tradunt, extantque (i) publicae tabulae insignes ea de re in conclavi confectae, quas ad illustrandam historiam adducimus. In Nomine sanctae & indivisibiliae Trinitatis. Amen. Anno a natiuitate domini nostri Jesu Christi MCCCCVI. indictione XIV. die martis XXIII. mensis novembris in die S. Clementis Apostolica sede vacante per obitum felicis memoriae domini Innocentii Papae VII. congregati invicem & collegialiter coadunati pro futura electione summi Pontificis celebranda infra scripti reverendissimi patres & do-

X. Conventa in conclavi edita. (f) Gobel. lin. in Cosmo. et. 6. c. 88. (g) Theodor. e Niemijs lib. 3. cap. 3. (h) S. Anton. tom. 3. p. 22. (i) Tom. 22. de schism. pag. 1. & apud Niemijs. contel. in elench. Cardd. XI.

Card. nomina.

& domini Angelus Ostiensis dictus Florentinus, Henricus Tuscanus dictus Neapolitanus, & Antonius Pensestrinus dictus Aquilejensis episcopi, Angelus tit. S. Pontianus dictus Laudensis, Conradus tit. S. Chrysogoni dictus Melitenis, Angelus tit. S. Marci dictus Constantinopolitanus, Jordanus tit. S. Martini in montibus dictus de Ursinis, Joannes tit. S. Crucis in Jerusalem dictus Ravennas, Antonius tit. S. Praxedis dictus Tuderinus presbyteri, Raynaldus S. Viti in Macello de Brancatit, Landulpus S. Nicolai in carcere Tulliano dictus Barenis, Otto S. Gregorii ad velum aureum dictus de Columna, Petrus S. Angeli, & Joannes SS. Cosmae & Damiani dicti Leodienses diaconi S. R. E. Cardinales in communi capella S. Nicolai sacri palatii apostolici Rome apud S. Petrum intra conclave constitutum, quod pro loco ad infra scripta idoneo elegerunt & etiam deputarunt, in presentia mei Stephani de Prato sacri collegii clerici & aliorum notariorum, & testium infra scriptorum, considerantes Christianam religionis infamiam, detrimenta, & graves scilicet molestias ac pericula, quae hactenus emerferunt, & emergere verisimiliter est censendum, nisi salubriori remedio ac in tempore, divina favente clementia, cujus res agitur, occurratur ex pestifero & damnabili schismate, quod tantis prob dolor temporibus in scilicet juram Christiana fidelitatis gravissime perduravit & durat, nec piam provisionem alias pro hujusmodi schismatis remotione per eos factam effectum aliquem produxisse, ac intendentes ad remedia fortiora, non quid juris pro parte eorum iustitia suadeat, quod jus verissimum, & plena veritate fulcitum, sed quid pro redintegratione & unitate Christianorum ex malitia temporis de facto, & si non de jure, expediat eligentes, & specialem eorum considerationem accelerantes, quanti potest esse discriminis, si dilatio in electione futuri summi Pontificis fieret temporum malignitate pensata, universalius singuli & singulariter universi unanimiter & concorditer nemine discrepante ex certa scientia convenerunt, voverunt Deo ac ejus matri Virgini gloriosae, ac sanctis Apostolis Petro & Paulo, totique caelestis curiae juraverunt, & ad invicem unus alteri, & e converso se obligando solemniter promiserunt, quod si quis eorum assumptus fuerit ad apicem summi apostolatus, pro redintegratione unitatis Christianorum, renunciabit effectualiter juri suo ac papatus pure libere, ac simpliciter, si & quando antipapa, qui est & qui pro tempore fuerit, consimiliter renunciabit & cedat praesens juri suo & papatus, sive decedat dummodo anticardinales effectualiter velint cum eisdem dominis sacri collegii sic convenire & concordare, quod ex hoc sacro collegio & ipsis sequatur iusta

Voti a Cardinalibus nuncupati formula.

canonica electio unci summi Romani Pontificis; ac etiam promittentes se facturos & curaturos, omni dolo & fraude atque maligna interpretatione cessantibus, pro posse quod si quis ex dominis absentibus vel de extra collegium per eos assumatur in Papam, eandem faciat obligationem, ac quod infra mensem a die suae inthronizationis numerandum per suas expressas & apostolicas literas Regi Romanorum, antipape & ejus praesens collegio, Regi Francie, & omnibus aliis Regibus illustribus, principibus, praetatis, universitatibus, & communitatibus Christianitatis secundum fidem praefatorum dominorum de collegio praemissa omnia ordinabit, & ea se offeret implendum, ac paratum ad cessionem praedictam & ad omnem aliam viam rationabilem, per quam praedictum schisma tollatur, & unionis subsequatur integritas in Ecclesia Christianorum, & quod super omnibus praedictis ultra praemissa suos solemnes destinabit oratores infra tres menses a die inthronizationis praedictae computandos illis, quibus de consilio praefatorum dominorum sacri collegii sui videbitur, & ipsis ambaxiatoribus cum effectu imponet cum consilio eorundem dominorum, de locis decentibus eligendis ab utraque parte, eisque potestatem plenariam dabit de loco conveniendi habili & decenti, ac etiam promittet similiter, ut praesertim quod pendente tractatu unionis hujusmodi effectualiter & realiter ex utraque parte non creabit nec faciet aliquem Cardinalem nisi causa coequandi numerum sui sacri collegii cum numero per-versi collegii anticardinalium praedictorum, nisi ex defectu steterit adversa partis, quod unionis praefatae conclusio infra annum a fine dictorum trium mensium computandum non fuerit subsequuta: quo casu tandem eidem liceat Cardinales eligere ac creare prout pro statu sanctae matris Ecclesiae eidem videbitur expedire: & hoc de non creando Cardinales nisi modo praedicto in forma congrua insinuabit antipapa & praesens collegio supra dictis, ut ipsi similiter sic faciant; nec non quod omnia praemissa & singula inchoata & inchoanda mediabit, prosequetur, & sine debito terminabit, nihil de contingentibus, necessariis, & utilibus, vel quomodolibet opportunitatis omittendo, quantum in eo fuerit, quodque statim post ejus electionem & ante ipsius publicationem omnia & singula praedicta confirmabit, & approbabit autentico modo, & de novo similem promissionem faciet in omnibus & per omnia coram dictis dominis collegii testibus & notariis, & subscriptionem faciet manu propria in instrumento, prout supra de Cardinalibus continetur, & similiter hujusmodi ratificationem, approbationem, votum, & promissionem effectualiter faciet in primo consistorio publico vel generali, quod post co-

De Cardinalibus non creandis nisi ad aequandum numerum anticardinalium.

De repente voto post electionem, & post acceptum inigne pontificium.

XII.

novationem suam ad hoc commodo, confucto, & congruo tempore celebrabit. Insuper praefati domini Cardinales, voverunt, juraverunt & ad invicem promiserunt, quod per suas literas infra mensem a die inthronizationis praedictae collegialiter intimabunt de electione facta, necnon de voluntate & promissione quoad unionem prosequendam & omnia supra dicta, omnibus praefatis dominis, prout & sicut facere tenebitur qui erit electus, ac etiam inchoata mediabit, prosequetur, & sent, quantum in eis erit, nihil de contingentibus, necessariis, vel opportunis quomodolibet, seu utilibus omittendo. Quae omnia & singula promiserunt inter se ad invicem & vicissim [ut supra] attendere, facere, exequi, & effectualiter adimplere bona, pura, & sincera fide, omni dolo & fraude cessantibus, & sic quilibet ipsorum juravit corporaliter manu tactis sacrosanctis evangelii coram eis praesentialiter positis, servare, adimplere, & exequi, prout superius continetur; quodque a praedictis promissione, voto, & obligatione ac juramento praestatione, & ejus observatione, ac omnibus & singulis supra dictis nullus eorum absolutionem petet, seu impetrabit per se vel per alios, & impetratis aut impetrandis utetur, & sibi concessam nullatenus acceptabit, nec data potestate per ipsum alteri commissa faciet, se absolvi, seu etiam secum in aliquo dispensari; sed volet dicto vinculo perpetuo remanere obligatus: & nihilominus ad majorem certitudinem & firmitatem praefatorum quilibet ex dominis de collegio supra dicto teneatur se subscribere manu propria omnibus & singulis instrumentis conficiendis exinde, quorum instrumentorum quilibet ex ipsis dominis de collegio unum vel plura habere valeat pro ejus arbitrio voluntatis. Acta in capella praedicta, &c. Adjecta sunt testium nomina quae brevitate gratia praetermittimus.

XIII. Nuncupata illius sacramenti formula. Cardinales, ut refert Leonardus Aretinus (a), virum divinae quam suae cupidiorum gloriae indagare coepere in quem papales apices, quos rei catholicae causa postea exueret, conferrent: Ea, inquit, multis solemnibusque verbis cum in unum redegerint, & chirographa singulorum confecta essent, agitare post hac de electione coeperunt. Vir quarebatur non tam peritia, quam fide integritateque idoneus, qui pe ad bene agendum in ea quidem re non calliditate consili, neque profundo arcanoque pectore, sed bona voluntate opus fore videbatur. Ita animati cum singulos examinaerent, tandem in Angelum Corarium natione Venetum mentem consensumque omnes verterunt. Is fuerat paulo ante opera Innocentii Pontificis inter patres adscitus, cum antea titulo tenus patriarcha Constantinopolos haberetur; vir

(a) Aretin. in hist. rer. Ital. Delectus qui divinae gloriae quam suae cupidior videbatur.

Angelus Corarius nuncupatus Pontifex.

prae se severitate & sanctimonia reverentur. Is vero conclavi egressus promissionem, votum, & juramentum, quae privatus fecerat tunc in potestate constitutus iterato novavit, atque ita loquebatur de unionem primo illo tempore, ut si caetera deessent, pedibus & baculo se iturum ad eam conficiendam asseveraret. Creatus est die secunda decembris (b) nomenque Gregorii XII. accepit; quem explicuisse etiam tum ingentem perficiendae ecclesiarum conjunctionis ardorem, adeo ut ad pia ejus verba audientium animi sacro religionis sensu colliquecerent, testatur Theodericus Niemijs (c) his verbis. Ante suae coronationis insignia ratificans & approbans eadem vota & juramenta sua per ipsum in eodem conclavi praestita sermone fecit coram eisdem Cardinalibus ac curialibus & aliis in non modica multitudine praesentibus, cujus thema fuit: Parate viam Domino; nihil aliud effectivae in ipso sermone deducens, nisi sollicitando & exhortando Cardinales & curiales, quod cum eo omnino parato, ut tunc verba sonabant, ad faciendam unionem in eadem voluntate concurrerent, ipsum in hoc possetenus adjuvando, de quo domini Cardinales & curiales plurimum letabantur, & dictis & scriptis lateque Errorum, (commate hoc Gregorium notare consuevit author, laudant praecoritis de ipsius sanctitate & literarum scientia, prudentia & bonitate usque ad sidera efferebant, existimantes utique tunc falsa opinione decepti, quod per eum salus fieret in Israel, & reintegraretur ipsa Ecclesia sub tali postore; multaque interjectis de ejus familiaribus colloquiis in quibus desiderio extinguendi schismatis se flagrare ostendebat subdit (d): Aliquando cum suis capellanis & scutiferis domesticis maxime in collectione post cenam vel prandium conferenda dicebat ad ipsos, quod pro certo nequaquam per eum staret, quin dicta fieret unio in quocumque loco etiam quantumcumque ab ipsa urbe remoto illam fieri oporteret; & se galeis, seu forte navigiis careret, paratus (e) Aretin. lib. 2. epist. 4. Petrum e Luna ad abdicacionem sollicitavit. Excurrente decimo a sua creatione die Gregorius, antequam pontificia thyra redimitur solemniter pompa esset, insignes quas Leonardus Aretinus (e), qui pontifici a secretis erat, se scripsisse (f) affirmat, ad Petrum & Luna antipapam literas dedit, quibus exposuit, se ad conjungendas sacro pristino foedere ecclesias, pontificatu se abdicaturum, si ipse affectu

Instaurat sponsonem abdicacionis.

(b) Tom. 24. de schism. pag. 150. (c) Theodor. e Niemijs. (d) Tom. 24. de schism. pag. 150. (e) apud Theodor. e Niemijs. (f) Theodor. e Niemijs. cap. 2.

Habita de conjunctione ecclesiarum ab eo oratio.

(d) Id. ib. cap. 6. In colloquio quibus animi pietate restuantis dat signa.

(e) Aretin. lib. 2. epist. 4. Petrum e Luna ad abdicacionem sollicitavit.

(f) Exstant tom. 24. de schism. pag. 150. Theodor. e Niemijs. tract. 1. lib. 3. c. 4.

Etati ejusdem honoris insignia abijceret, ut tertius Pontifex utriusque collegii communibus votis designaretur, sub quo divulgata tanto tempore mytica membra coalescerent.

Gregorius &c. Petro e Luna, quem nonnulla gentes in hoc pernicioso schismate Benedictum XIII. vocant pacis & unionis affectum.

Qui se humiliat, inquit, Veritas exaltabitur, & qui se exaltat humiliabitur; ejus saluberrimam monitionem, quanto nobis ex alto permittitur, obedienter secuti, decrevimus per literas nostras, omni contentione seposita, benigne te affari, & ad redintegrationem Ecclesie cohortari, immo te invitare ad id consilium capeendum, quod nos ipsi pro pace Christianorum accepimus. Vides quanta mala, quanta pericula, quanta incommoda, quanta denique Christianae religionis infantia jam per triginta annos ex hac pestilenti & nefaria seditione in populo Dei prodenerint, quantaque nisi provideatur, sint quotidie proventura: horum omnium malorum quae causa ab initio fuerit certa videtur, quibus rigor justitiae non cessit, nec forsitan aequitas persuasit: nihilominus tamen graves molestias Christianam religionem perpessam non dubitatur. Si ergo nunc quod eodem modo fiat, dubius est remedium locus, quominus Ecclesia in solitis remaneat angustiis: in qua re tu de te ipso ac de conscientia tua videris. Nos mentem atque intentionem nostram a perissime profitebimur: non est consilium nostrum tempus aliquo modo terere, sed quo validiora, certiora, & firmitiora sunt jura nostra, tanto laudabilius ducimus & pro pace & redintegratione Christianorum relinquere; non enim semper de summo jure disputandum est. Saepo rigor ipse utilitati & temporis cedit, non similiter illa & juri suo renunciat, & proprio filio spoliare se voluit, ne sectionem unius pueri videret; quanto magis nos si malitia operante, ad optatam unionem venire non possumus, per justitiae vias pie cedendum videtur.

Pestiferi schismatis mala exponit.

Non ceterandum summo jure ubi de pace ecclesiae agitur.

XV.

Redintegranda conjunctionis leges propositae.

Quare exurgamus ambo: in unum unionis effectum concurramus: feramus salutem Ecclesiae, jam hoc diuturno morbo afflictam. Ad hoc te hortamur, ad hoc te invitamus; paratque sumus & offerimus nostro certissimo juri & papatus cedere & renunciare, & efficaciter faciemus, si & quando tu renunciaris, & cedes praetensis juri & papatus tuo, vel decedes, vel quicumque successor tuus renunciaris & cedit praetensis juri & papatus tuo, vel decedes; dammodo illi qui apud partem tuam pro Cardinalibus se gerunt, sic convenire & concordare cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus velim cum effectu, ut exinde canonica unice Romani Pontificis sequatur electio. Itaque, ut praedicta expectatorem consequantur effectum, celeriter

mittemus oratores nostros, qui tecum de loco habili & decenti ad hujus rei consecutionem disponant, & insuper pendente hujusmodi unionis tractatu, non faciemus neque creabimus aliquem Cardinalem; nisi forte causa adaequandi numerum fratrum nostrorum cum numero illorum, qui apud te pro Cardinalibus se gerunt, ut sic pares ab utraque parte ad solemnem & canonicam electionem unice Romani Pontificis deveniri possit: extra hunc autem coequationis casum, nullam, ut dictum est, Cardinalem creare decrevimus, nisi ex defectu tuo, vel partis tuae steterit, quominus unionis praefate conclusio annum & tres menses a die inibronizationis nostrae computandos, fuerit subsequuta. Hoc tamen quod de non creandis Cardinalibus tractatum hujusmodi pendente diximus, ita locum habere intendimus, si tu quoque idem observabis. Hanc vero obligationem, & insinuationem de Cardinalibus non scindis, ac superiorem obligationem renunciationis modo praedicto, ut strictiori vinculo fient, juravimus, volumus, & promissum ante electionem nostram eodem vinculo, effectualiter implenda cum singulis ex nostris fratribus antedictis in casu, quo aliquis nostrum ad apicem apostolatus eodem vinculo, effectualiter assumptionem id ipsum ad firmiorem constantiam de novo jurantes, votentes, promittentes atque ratificantes. De hoc autem, quod bulla sine impressione nostri nominis est appensa praesentibus, nullus debeat admirari; nam ante coronationis nostrae solemniam usum praefatae bullae cum hujusmodi impressione nominis non habetur. Datum Roma apud S. Petrum x. die ab assumptione nostra xi. vero decembris anno a natiuitate domini MCCCCVI.

De quando Cardd. numero cum anticardd.

Professio Gregorii de abdicacione.

XVI.

Conceptas iidem sententias literas ad pseudocardinalium collegium missas fuisse, testatur Theodoricus & Niem (a), quibus adjungenda pro abolendo schismate studia sollicitati sunt tum etiam universi Reges, principes, praefules, populi que certiores facti (b) de iis, quae cum Petro e Luna gererentur; utque ipsemet Gregorius suffectus Innocentio pontificatum deponere decrevisset, ut pax in Ecclesiam revocaretur; quarum literarum (c) exemplum ad Adolphum comitem Clivensem missum auctor adducit.

(a) Theod. & Niem. tr. i. c. 2.

(b) Id. l. 6. c. 6.

(c) Ext. apud eund. tr. i. c. 3. Encycli- cae Greg. litera de pontificatu susce- pto.

Dilecto filio nobili viro Adolpho comiti Clivensi salutem, &c. Eo celeriter, dilecte fili, literas nostras ad nobilitatem tuam scribere properavimus quo majorem letitiam ex eisdem literis, cum studia & desideria nostra erga pacem & redintegrationem unionis Christianorum cognoveris, te credimus suscepturum; etenim felicitis recordationis Innocentio Papae VII. praedecessore nostro VIII. id. novembris ab hujus saeculi mortalitate sublato, cum post exequias, ut moris est, solemniter

ter celebratas venerabiles fratres nostri S. R. E. Cardinales, ex quorum numero tunc eramus, invocata gratia Spiritus Sancti in palatio apostolico apud S. Petrum pro electione futuri Romani Pontificis conclave intrassent, multis ac variis tractatibus per plures dies habitis, tandem in nos tum tit. S. Marci presbyterum Cardinalem unanimiter oculos direxerunt, nos in Romanum Pontificem concorditer eligentes. Nos vero quamquam pro imbecillitate nostra tantum onus subire formidabamus, tamen in eo, qui mirabilis facit spe concepta, submissimus humeros nostros non de nostra virtute, sed de summi Dei, cujus proculdubio res agit, benignitate confisi. Cura igitur pastoralis officii non pro nobis, sed pro Deo honore & publicae utilitatis commodo suscepta, ad illud ante omnia convertimus animum, ut cum effectu hanc pestiferam ac execrabilem scissuram, quae per tot annorum curricula populum Christianum pervasisset, ad redintegrationem & unitatem revocemus, &c. Addidit se pro redintegranda ecclesiarum conjunctione pontificiam dignitatem abdicaturum. Datum Roma apud S. Petrum xi. die ab assumptione nostra xi. vero decembris, anno a natiuitate Domini MCCCCVI. His consentientem literas, quas a Gregorio ad academiam Parisiensem missas adducit Monstreletus (a) addiditque alias his consentaneas Regi porrectas ab illius internuntiis. His gestis ad cogendos in unum gregem omnes Christianos novus Pontifex solemniter pompa apud basilicam Principis Apostolorum xiv. kal. januarii papalibus infulis cinctus (b) est, quem tunc erectis in coelum oculis uberes lachrymas fundentem se inspexisse refert Theodoricus Niemius (c). Hoc anno in Castella Henricus (d) Rex VIII. kal. januarii florente aetate mortuus est, Joanne filio nondum bimulo relicto superstitre. Ac tum proceres, cum civiles discordias sub Rege puero concitandas metuerent, Ferdinandum principem patrum, moderandis ingentibus rebus pariter, deligere decreverunt: at ille ab honore se continuit (e) laude maxima, ac Joannem ex fratre nepotem Regem proclamandum curavit. Quae res eo admirationi majori fuit, quo a fratre vivo ambitionis suspicione pertristatus, & variis criminibus appetitus fuerat.

Significat se pro ecclesiarum conjunctione pontificatum abdicaturum.

(a) Monstrelet. vol. i. c. 33.

(b) Pontificis insignibus ornatus. Gregor. l. 3. c. 12.

(c) Id. ib. c. 20.

(d) Ferdinandus fides insignis in fratre.

(e) Juv. Urs. in Car. vi. & Monst. vol. i. c. 28.

XVII. Gallorum expeditio in Aquitaniam. (g) Cap. 29. Parisiis celebrati milignes conventus.

In Gallis gestum est cum Anglis bellum, quo in Aquitanico mari creventum initum est praelium, aequatisque viribus dimptum: dux Aurelianensis Blaviam & Burgum in promontoriis Santonum adortus, epidemia grassante, exercitum dissolvit: Burgundus in Calerensis expeditionis prociectu ab ea est revocatus (f). Eodem anno MCCCCVI. extremo solemnes habitus sunt coetus (g) Parisiis, quibus sexaginta quatuor episcopi & regiae

(a) Theod. & Niem. tr. i. c. 2.

(b) Id. l. 6. c. 6.

(c) Ext. apud eund. tr. i. c. 3. Encycli- cae Greg. litera de pontificatu susce- pto.

(d) Ext. apud eund. tr. i. c. 3. Encycli- cae Greg. litera de pontificatu susce- pto.

(e) Juv. Urs. in Car. vi. & Monst. vol. i. c. 28.

(f) Id. ib. c. 20.

(g) Cap. 29. Parisiis celebrati milignes conventus.

Gallicae principes interfuere. In iis Joannes Parvus plura (b) adversus Petrum e Luna, qui antea jactasset prius Minoritam se professurum, quam propagaturum schisma, tamque facile pontificatum, quam vestem positurum, obtulissetque ne Carthusianus ad redintegrandum, insignibus pontificiis abjectis, ecclesiarum conjunctionem deligeretur: dein post toties promissam solemniter jurando abdicacionem, responderit periturum se potius, quam gradu cessurum, ac tum viam abdicacionis, tum generalis concilii a Rege Castellae propositam asperratus sit. Cum itaque perfidus homo Gallos in extrahendo schismate fatigaret, contenderetque concilium sine ipsius auctoritate non valiturum, nonnulli ex illis antipape odio, dum ejus servitutem excutere nituntur, ad dogmata, nova schismata paritura, dilapsi sunt; nam die sabbati primo adventus Simon Cramaudus dictus patriarcha Alexandrinus neutri de pontificatu certanti obsequendum, sed provocandum ad generale concilium ex capite in fidei favorem de haereticis, de auctoritate Papae & concilii litem concivit, praetulitque concilium Romano Pontifici: pragmaticae sanctionis postea edenda fundamenta jecit, dum sacerdotiorum conferendum jus ad episcopos, provocationes ad archiepiscopos referendas contendit, leges canonicas ab iisdem solvendas; neque extra Galliam regnum evagandum, ut sedes Apostolica consulatur. Cum etiam in eodem Francorum coetu declamaret abbas S. Michaelis, effutit Pontificem obstringi conciliorum legibus, neque eas solvere posse sine consensu Ecclesiae, nec sanctiones praedecessorum immutare posse: tum sacerdotiorum conferendorum potestatem jure communi spectare ad episcopos, xv. decembris Petrus Plautus plura adversus primatum Romani Pontificis temere locutus, addidit Gallos sedi Apostolicae conjungi posse, quamvis sedenti in sede Apostolica conjuncti non sint: ac postero die in eos invehens est, qui negarent Gallorum Regem cognoscendi de haeresi & schismate potestate valere. Cumque decanus Rhemensis pontificiam auctoritatem tueretur cum Rheimensi & Turonensi archiepiscopis; & episcopis provincialibus, Simon qui se patriarcham Alexandrinum appellabat, die octava decembris ad Wicleffimum desectens disceptavit, Gallos negato Pontifici obsequio non futuros acephalos, cum Christus sit caput Ecclesiae. Demum post varias concertationes de auctoritate Papae & concilii, convenire necessarium esse concilium oecumenicum pro universis ecclesiis sub uno Pontifice redigendis, de quibus fuse Juvenalis Ursinus. Porro sacerdotes, ecclesias, & monasteria intentatis inanibus anathematismis antipapa expilabat, inde-

(b) Ext. apud Juv. Urs. in append. p. 610. Exposita. Petri e Luna perfidia.

Moveri cepta lis de auctoritate Papae & concilii schism. facta schismatis tempore sanctionis pragmaticae fundamenta.

Oppugnata auctoritas pontificia.

Aliqui ad Wicleffimum lapsi.

Conclusum pro schismate tollendo necessarium oecumenicum.

(a) Ext.
apud Gol-
dast. 10.3.
p. 442.
Antipap.
tyrannis
in Cle-
rum Gal-
licanum.

que divinus cultus obsolevit, & alia ma-
la oborta, quæ Carolus Rex in suis lite-
ris plangit (a).

Carolus Dei gratia Rex Francorum, &c.
Licet fuerit decretis sanctorum patrum
institutum, ut prelati ecclesias sibi subdi-
tas omnes singulis annis visitare debent,
quatenus sic docerent indoctos, corrigerent
excessus, mores reformarent, ecclesias re-
staurarent, & cetera prelati consentientia
ad Dei honorem exercerent, & propter hoc
procuraciones in victualibus aut pecuniam
reciperent ad victum usitatum, nihilominus
tamen aliqui collectores & alii officarii Ro-
manorum Pontificum præsertim Papæ mo-
dorni (de Petro & Luna loquitur) ab ali-
quibus annis circa Ecclesiam & viros ec-
clesiasticos præfatorum regni & Delphinat-
us nostrorum contra prædicta pluribus ju-
ribus & importabilibus servitutibus oppres-
serunt & afflixerunt, potissime bona præ-
latorum, & virorum ecclesiasticorum dece-
dentium obventiones tam regularium quam
secularium, quæ spolia defunctorum inter-
dum nuncupantur, reservando & usurpan-
do, fructus ecclesie tempore vacationis præ-
laturarum aut beneficiorum ecclesiasticorum
obuenientes, levando & capiendo arre-
gia præteritorum & incognitorum tempo-
rum tamquam debita per fulminationem cen-
surarum ecclesiasticarum, exigendo a bene-
ficiatis quibuscumque annatas, Et infra:
Propter innumera inconvenientia, grava-
mina ipsæ ecclesie & monasteria & eorum
beneficia multis in locis regni nostri &
Delphinatus irreparabilia incurere detri-
menta conspiciuntur, in occulto immobilia
interdum de facto alienantur aut impigno-
rantur: mobilia etiam pretiosa, reliquiarum
vasa, ecclesiastica ornamenta, calices, li-
bri, & similia interdum etiam quili pretio
distrabuntur, memoria non cedenda fre-
quentius inciduntur & venundantur, &
ecclesie innumerabili mole debitorum impor-
tabiliter onerantur; numerus Deo servien-
tium ministrorum, qui sustentari in consu-
to numero non valent minuuntur, & qui re-
manent Deo & Ecclesie fervientes propter
frequentes excommunicationes & censuras

Ecclesie
& mona-
steria ab
eo desola-
ta.

occasione dictarum exactionum, quibus sa-
tisfacere non valerent, de facto prolatas,
a divino servitio plurimum retrahuntur, &
interdum aliqui mendicare compelluntur,
& in maximam penuriam rediguntur, non
habentes de quo valeant Deo serviendo,
aut in studiis existendo, sive concionando
sustentari, & regnum nostrum, quod inter
alia regna viris scientificis communiter flo-
ruit copiose, per quos etiam regni justiti-
a consuevit gubernari, talibus viris his
temporibus, prob dolor! & mundus ca-
ret. Inde cultus divinus & opera charita-
tis, quæ fieri debuerant, multipliciter
defraudantur, & cessant, & intentio fun-
datoris non servatur. Et infra: Fuit-
que Papa modernus & alii prædecessores
sui super revocationem aut moderationem
dictorum gravaminum, ac de aggregando
concilio generale ad providendum de præ-
missis pluries requisitus; attamen sic omnia
absque remedio diuturna continuatione, &c.
Datum anno MCCCVI. xxviii. februarii.

Ut merito reprehendendus antipapa,
qui concilium œcumenicum congregan-
dum detrectabat, ita reprehendendi politi-
ci, qui pro eo cogendo cum Romano Pon-
tifici & aliis Regibus conspirare invito
antipapa tot annis distulerunt, authores-
que fuerunt vetandi regio edicto pendi,
quas vocant annatas; eo namque edicto
pendi annatas in Gallia Petro & Luna
eodem jure quo antipapam susceperant,
& etiam illum exauthorare & annatas ip-
si eripere posse putarunt. At neque in
arbitrio Regum aut Cæsaris est annatas
sive episcopatum ac sacerdotiorum pri-
mitias vero Pontifici eripere. Hæc ausum
esse ante Carolum, Anglorum Regem ex
Wiclessitarum subdolis consiliis, easque
sibi arrogasse vidimus; sed temerarium
facinus damnatum fuisse. Basiliensem eti-
am conventum Eugenio annatas eripere
conantem, sed ejus conatus fractos vi-
suri sumus, visuri similiter Lutheranos in-
ter Romanæ ecclesie gravamina anna-
tas & quadragesimalia jejunia recensuis-
se. [1]

Frustra
solicitatione
antip. ut
concil.
cogeret.

Reges an-
natas
Pontifici
eripere
conati.

Osten.

NOTE [1] Cæptum hoc anno Gallicanorum præsulum concilium, ut optime annalista hic in sequentem
annum extractum est. Indictum fuisse præfenti anno ad Kalendas novembris discimus ex
charta inscripta: *Deliberatio habita per prelatos super facto unionis*, legenda apud Martene Anecd. dot.
to. II. col. 1312. Cum vero tabulæ illæ signatæ sint die XXI. januarii anni MCCCCVI. stylo
veteri, novo vero 1407. quoadusque coitio illa præsulum perseveraverit intelligimus. Sed & per
totum sequentem mensem Februarii prorogatam demonstrant literæ Caroli regis in annalibus sequenti
anno §. 3. relatæ. Provisum est labentibus Ecclesie Gallicanæ, quas vocant, libertatibus, ut jus suum
intactum maneret episcopis quoad provisiones beneficiorum; suum etiam capitulis, monasteriis &c.
quoad prælatorum electiones &c. Visum est insuper immunes haberi ecclesias Gallie & Delphinat-
us ab extractionibus, annatis &c. pontifici solvendis. Denique, si forte contigerit ut Benedictus
oppignoratam fidem de renuncianda dignitate, Gregorio cedente, non liberarit, quid tunc facto
opus sit ad schisma abolendum decernunt. De obedientia vero Benedicto subtrahenda nihil decre-
tum lego. Quamquam academia Parisiensis idem pariter jugum excussisse visa est, interposita so-
lemni appellatione ad concilium generale, vel ad pontificem rite eligendum ex omnibus Benedicti
sententiis, si quas forte in illam ferendas censuisset. Provocationis hujus tabulæ in Anecdotis
ibidem

NOTE ibidem exhibitæ mensem januarium anni sequentis præferunt. Porro ea quæ de variis concilii hu-
jus sanctionibus diximus ex tabulis in eo concilio ligatis, vulgarisque in Anecdotis ibidem ex-
tracta sunt.

Commemorandum est hic pariter concilium alterum provinciale Hamburgi hoc anno celebra-
tum, de quo nonnulla memoriæ mandavit Hermannus Cornerus in chronico ab Eccardo inter hi-
storic. med. ævi to. 2. vulgato. Ita enim ille ad annum 1359. *Me præfente in provinciali synodo
in urbe Hæmmeburgensi celebrata, anno D. N. MCCCCLVI. per D. N. Joannem Stamestorum archiepiscopum
Bremensem, & dominos Joannem de Dulmen Lubicensem, Rodolphum natum ducem de Mecklemburg
Souverinensem, & Disblevum Parkentia Røzeburgensem comprovinciales episcopos, præfatus Domi-
nus Joannes episcopus Lubicensis hunc errorem [de paupertate Christi & Apostolorum] Fratribus
Minoribus ibidem præfentibus objecit coram tota Bremensi provincia tamquam per dictos fratres pu-
blice prædicatum in urbe Lubecensi.* Hæc Cornerus de gestis in hoc concilio, cujus ne nomen qui-
dem alibi legi. MANSI

I. Offensa conjunctionis ecclesiarum spes.

(a) Gobelina in cosmod. et. 6. s. 88.

Elusæ antipapæ dolis.

(b) Extant ejus liter. tom. 24. de schism. pag. 152. et apud Theodor. Niem. lib. 3. cap. 1. et tra. I. c. 5. Fallacæ ejus literæ.

Impudens hypocritæ mendacium.

Insigne aliud mendacium.

O Stentata est Christiano orbi anno salutaris millesimo quadringentesimo septimo indictione quintadecima, restituendæ pristinæ ecclesiarum conjunctionis speciosa spes, quæ post multos navatos labores suspensas piorum meritis expectationemque delulsit, neque disjuncti Gregorii Papæ ac Petri e Luna animi conjungi loco potuerunt; de quibus hæc Gobelinus (a): Per totum annum natiuitatis Domini MCCCCVII. multi tractatus habiti sunt inter eos per solemnes nuncios, & non est effectus secutus intentus. Jactata ab antipapa per simulationem fuisse consilia de exuendis papalibus infulis, suadet illa, retinendæ falsæ dignitatis pertinacia, ob quam conciliata aliquot post annis inter ecclesias in universo orbe Christiano pristinæ conjunctione, æmulique in Constantiensi synodo gradu cedentibus, ipse anathematis infamia, ut schismatis author inuri maluit: unde fraudum pleas putamus ejus literas (b), quibus ineunte anno Gregorio, qui ipsum antea ad schisma voluntaria papalis fastigii abdicacione ab utroque perficienda excindendum, ut vidimus, sollicitarat, ita respondit.

Benedictus, &c. Angelo dicto Curario, quem nonnulli sibi in hoc pernicioso schismate adherentes Gregorium nominant, patris & veræ unionis affectum pariter & effectum.

O te felicem, si ad hoc te Dominus reseruauit, si facultatem ad ea que tibi data videntur, cum omni diligentia efficaciter prosequens, nobis in effectu prosequenda unionis te reddendo conformem, prout spondisti de contingentiis nil omittas: ad hoc enim te piis exhortationibus inuicamus, ad hoc nos promptos reperies, hoc videre summopere cupimus; ad hoc nostra semper aspirauit & aspirat intentio, noster attendit, & intendit effectus, ut Deo dirigente, qui nouit, & præstante qui potest, per nostræ humilitatis ministerium, unio in Dei Ecclesia desiderata sequatur. Sed non permittit nos dissimulare silentio, immo in stuporem uehementis admirationis adducit, quod tua scriptura interprete uideris inuere quod per iustitiæ vias, ad optatam unionem peruenire non potes, ut nobis quodammodo videatur impingi quod viæ discussionis veritatis, & iustitiæ per nos recusata fuerint, vel in aliquo impedita. Absit hoc a nobis; nam, teste Deo, numquam in hac materia viam iustitiæ & discussionis veritatis recusauimus, aut

impediuimus; immo, ut verum profiteamur, eam obtulimus, optauimus, & optamus, & erga prædictos prædecessores tuos te teste qui, ut percepimus, aliquando interfuisti, & erga alios quos negotium tangebat, cum debita sollicitudine quaesiuimus, ac prosequi fuimus, nec per vos unquam stetit, nec stat, nec stabit, quominus iustitiæ & veritas hujusmodi, quantum ad nos pertinet, videatur & agnoscat sicut satis ex oblati per nos tuis prædecessoribus antedictis potest liquido apparere: tamen de jure nostro per scientiam & juris euidentiã liquido sumus certi. Sunt hæc dolis plena, ac falso Petrus e Luna paucorum arbitrorum conuentum in re adeo ardua viam iustitiæ vocat, cum ad œcumenicum concilium, quod ipse semper declinavit, ea provincia spectaret, nec minus fraudem in subjectis sententiis latuisse credimus.

Parati sumus una cum collegio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium in loco securo, decenti, ac idoneo tecum & cum quocumque successore tuo decem diebus cum prædictis, qui apud partem tuam pro Cardinalibus se gerunt vel gerent personaliter conuenire pro unione ecclesiæ tractanda, & fauente Domino, obtinenda, ibique proviso & ordinato de his, quæ pro securitate ac acceleratione unionis prædictæ erunt opportuna ac necessario disponenda, parati sumus pro pace & salute animarum, ac unione & redintegratione Christianorum in dicta conuentione personaliter nostro verissimo jure & papatu pure, libere, & simpliciter cedere & renunciare & efficaciter faciemus, si tu ibidem consimiliter renunciabis & cedes prætenso juri tuo & papatu, vel decedes, dummodo vel quicumque successor tuus, & illi, qui apud partem tuam pro Cardinalibus se gerunt aut gerent, si ut præfertur, volueritis & voluerint cum effectu conuenire & concordare nobiscum, cum prædictis venerabilibus fratribus nostris, quod exinde canonica unio Ecclesiæ Sanctæ Dei, &c. Dat. Massilie apud S. Victorem II. kal. februarii pontificatus nostri anno XIII.

Cum percubisset in Gallica regia Petrus e Luna oblatam a Gregorio abdicandæ controversæ dignitatis conditionem admisisse, maxima incessit omnes admiratione (c), quippe parvam illius ambitionem norant Galli: Carolus vero Francorum Rex congregato suorum cœtu per-

II. Vana eisdem promissa.

III. (c) Juv. Us. in Car. vi.

Diffidunt Galli per juro & ambitione ardentis homini. (a) Extant apud Theodor. Niem. tra. I. c. 7.

Caroli Regis pro conjunctione ecclesiæ literæ.

Consult ut quique contententium cedat coram tenatu suo.

celebri [1] ad expedienda optima pro tollendo schismate consilia intentus, cum suspicaretur Petrum aliquas in cofrades regere, quod in colloquio cum Gregorio ineundo gradu cessurum diceret, hortatoris literis (a) utrumque orandum censuit, ut ante id colloquium, vel coram Cardinalium collegio, vel aduersarii oratoribus insignia papalia ponerent: nullum namque facilius ad conjungendas discissas ecclesias compendium inueniri posse; mox enim ea gesta ad creandum Pontificem unicum utriusque partis Cardinalis conuenturus.

Carolus Dei gratia Rex Francorum &c. Na, si Deum iter monstrant minus sequamur, ingrati reperiamur, & nostro torpore tanta misericordia indigni simus, ex tempore consilium capientes, concordiam omnium consilio & consensu præhibito, decreuimus ad Papam Benedictum & illum, qui se Romæ Papam appellat, solemnes nosiros & ecclesiæ regni nostri ambassatores confestim mittere, qui ambros collaudantes magnifice quod in hanc viam cessionis a nobis tanto ardore procuratam, Ecclesiæ vero ipsi fructuosissimam descenderunt, Papam Benedictum omni precum instantia requirant, ut ex abundanti ad declarationem suæ intencionis plane & claro viam cessionis sematis ambrosibus acceptet, & eam exequi omni via alia & omnibus aliis viis postpositis promittat, bullasque infra terminum inferius præfixendum, scilicet decem dierum ab insenuatione sua super his tradat; & nihilominus ambos exhortentur & obsecrent atque obtestentur, quod ad evitandam difficultatem itineris, periculorum personarum, querelas litium, tractus præparacionem, occasiones aliarum viarum tractandarum, & alia pleraque discrimina formidanda, quæ pacem odiuse possent differre, velint absentes cedere uterque in loco suo, aut in manibus suorum collegiorum, aut per literas exhibitas, aut procuratores constitutos, prævisionibus tamen congruis ita prudenter adhibitis, ut alteri de altero nullas motus fraudis possit oriri: qui si preces has audierint mox ambo collegia, rupta mora, summa celeritate in locum eundem conuolabunt, & unice Romani Pontificis electionem celebrabunt &c. Dat. Parisi die xviii. februarii anno Domini MCCCCVII. & regni nostri xxvii. Per Regem cum consilio & consensu dominorum Ludouici Sicilia Regis, ducumque Aquitania, Bituricensis, Aurelianensis atque Borbonia, necnon patriarchæ Alexan-

dria atque prælatorum & procerum, necnon plurimorum aliorum ecclesiasticorum, virorum, & secularium de consilio magno Regis.

Hæc quidem prudenter consulta erant, sed quæ nunquam antipapa admitturus foret, cujus fallacia de ineundo colloquio consilia Gregorium secutum (b), dicemus inferius. Decrevisse etiam in iis præsum & doctorum cœtibz amplissimos oratores ad pseudopontificem, qui cum suorum partium sectatoribus Cardinalibus Massilia agebat, refert Montreletus (c), nimirum patriarcham Alexandrinum, Cameracensem & Bellovacensem episcopos S. Dionysii & S. Michaelis abbates, necnon alios prudentiæ & doctrinæ laude viros insignes, qui eum hortarentur, ut si Gregorius pontificatu abiret, ipse quoque eo se abdicaret: tum etiam denuntiarent Galliam universam ab illo defecturam, neque ipsius diplomata exceptum iri, si oblatam conditionem non admitteret; additque author, Petrum e Luna Benedictum nuncupatum intentatam a Gallis defeccionem ægre ferentem non petito Cardinalium suorum consilio, decretum ad perpetuam rei memoriam aduersus illos, qui ab eo descivissent, edidisse, quibus sacris interdixit: cujus duas sanctiones adducit Montreletus (d) subditque Francos ita exasperatos fuisse, ut academiæ Parisiensis doctores publicis editis propositionibus divulgarent (e), illum hæreticum, schismaticum, & quietis Christianæ perturbatorem esse, non appellari posse Papam Benedictum, neque Cardinalem, neque ullo honoris nomine vel genere affici sine schismatis admisso flagitio; ejus sententias, sanctiones ac gesta reliqua irrita esse; tum in Petrum ipsum e jusque studiosos judiciariam severitatem adhibendam, quæ a Joanne Cortehusio vehementi animo in frequentissimo procerum cœtu exposita, accepto orationis themate subiecto: Convertetur dolor ejus in caput ejus & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet. Interea antipapa vanæ concordie spe fatigavit orbem Christianum, & colloquii specie suis fraudibus irrestire tentavit Gregorium Pontificem, qui fallacia ejus non aduertens consilia, oratores ad ipsum misit (f) Antonium Motonensem, Guillelmum Tudertinum episcopos, atque Antonium e Burrio doctorem Bononensem ut de loco, tempore, & aliis ad colloquium faciendum necessariis paciscerentur, quos amplissimis mandatis instruxit.

Male contemptum est prudens consilium. (b) Gregor. lib. 1. pag. 289. (c) Montrelet. Ar. vol. 1. c. 33. & Juv. Us. in Car. vi. Denuntiant illi Galli ni cesserit ab eo defecturos. Edicta promulgata in eos qui ab ipso descivissent. (d) Extant apud eund. Montrelet. cap. 30. (e) Cap. 41. Damnatur a Sorbonicis.

Greg. candor in fraudibus antipapæ non pendendis. (f) Lib. 1. epist. cur. pag. 289.

NOTE [1] Cum hic legis apud annalistas Carolum Galliarum regem Gallicanorum præsulum coitionem instituisse, cave credas alterum hoc fuisse concilium ab eo diversum, quod præcedenti anno die tertia omnium Sanctorum collectum fuit. Unum enim idemque est concilium habente præcedenti anno ceptum, & ineunte hoc anno continuatum, ut ex iis quæ in nota ad eundem annum §. 18. contuli, perspicue demonstratur. MANST

ribus a dicto loco nulla galea in dicta riparia Januensi armetur nisi de predictorum duorum dominorum expresso consensu, galea guardie dumtaxat excepta.

XIX. Item quod obtineatur a supradictis, quod gentes, galee, & alia navigia dictarum duarum partium possint libere & secure venire, stare, & redire in quocumque portu sub dominio dicti gubernatoris aut comitis Janua existente.

XX. Item quod castra, que sunt inter Senam & Saonam ponantur pro dicto tempore sub custodia, dominio, & regimine dictorum dominorum, datis per ambas partes dominis dictorum castrorum sufficientibus cautionibus & securitatibus de restituendo eadem in eodem statu, & etiam assignentur ad usum partis Romanae propter viam & iter Senae.

XXI. Item inhibeatur cum proclamatione & gravi poena, quod nullatenus audeat antipapam vel anticardinales nominare, sed quilibet sit liber; nominanda Papam vel antipapam quem voluerit.

XXII. Item quod a dominis castrorum tenentibus ingressus & passus patriae, habeatur debita securitas de transeundo, stando, & redeundo, defendendo & protegendo, & non permittendo quod a quoquam violentia aut dampnum fieri possit alicui parti.

XXIII. Item quod in omni adventu certus & firmus locus, in quo dicta conventio fieri debeat, habeatur absque alia dilatione: sed si ratione pestis, vel quovis alio interveniente casu legitime, de discendendo a dicta civitate ab utraque parte fuerit deliberatum & conclusum, seu predictae conditiones, videlicet de securitatibus dandis per gubernatorem & communitatem Januensem ambabus partibus, & Venetis, & de dominio Saonae habendo & de divisione civitatis, non fuerint adimpletae, dominus Avenionensis cum suo collegio acceptare teneatur unum de locis sibi oblatis per oratores domini Romani, & in eodem loco cum dicto domino Romano & suo collegio ad sanctissimam unionem Ecclesiae perficiendam debeat personaliter convenire.

V. His conventis cum Petro e Luna pontificii internuntii in Gallias contendere, ut proximae ecclesiarum conjunctionis spem universis afferrent; quos ingenti excepto gaudio, refert Theodericus Niemius (a) ab illisque Gregorium magnis laudibus celebratum; Hestitantes tamen, ut addit auctor, dum de spectatissimis inter Gallos viris loquitur, de dicto Petro, quod ipse cessionem sui papatus, ut sic dicam, nunquam facere vellet. Missi etiam tum a Gregorio fuere ad alia regna, ut redintegrationem Christiani sub unico pastore gregis denuntiarent, internuntii (b) Antonius e Pireto supremus Minorum praefectus in Angliam, Jacobus Laudensis (c)

Tuendo libero maris imperio.

Ut quisque libere Papam vel antipapam appellet quem velit.

(a) Theod. e Niem. l. 3. c. 13.

Oratores ad varia regna missi. (b) Greg. l. 1. p. 271. (c) Ib. p. 272.

episcopus designatus in Bohemiam, Hungariam, & Poloniam, & Jacobus archidiaconus Salernitanus (d) in Lusitaniam, sed improvisus omnium spes & vota fefellit exitus, ut dicitur inferius.

Ratas habuit Gregorius (e) universas pactiones, quae ab internuntiiis cum antipapa factae erant; cumque ab omni adversa suspicione abesset; Mirari, ut ait (f) Theodericus Niemius, videbatur quod tot erant & tam subtiliter facta capitula, ut ipsemet mihi dicebat; tamen tunc alio quo alio, me non praesente adiciendo, quod cum hic ageretur bona fide tales solemnitates hoc casu non vendicarent sibi locum. Dedit vero (g) id. junii provinciam Antonio episcopo Bononiensi nepoti suo ut sacramenta, quae ab adversariis ex pactionum legibus praestanda erant, exigeret; ipseque vicissim alio pontificio & Cardinalium nomine nuncuparet.

Obstrinxit etiam Pontifex (h) fidem sacramento, se in Saonensi conventu nullas Petro e Luna ejusque sociis insidias comparaturum; qua de re publicas literas vulgavit; similiterque ab amulo exegit, ut pari jurejurando se devinceret.

Universis Christianissimilibus praesentes literas insperantibus, salutem, &c.

Cum juxta seriem quorundam capitulorum inter venerabiles fratres Antonium tunc Matonensem nunc Bononiensem camerarium, ac Guillelmum Tuderinum episcopos, & dilectum filium Antonium de Butrio utriusque juris doctorem Bononiensem nuncios & oratores nostros ex una, & Petrum e Luna, qui ab adherentibus sibi in hoc praesenti schismate, Benedictus XIII. nuncupatur, & suum praesens collegium ex altera partibus super conventionem personali in civitate Saonae, & tempore hujusmodi conventionis, ac numero personarum ab utraque parte duandarum, & nonnullis aliis circumstantiis circa rem auctore Domino consuetam necessariis concordatorum, inter caetera unus alteri jurare debeat plenam securitatem, & nonnulla alia prout quarto dictorum capitulorum plenius continetur; idcirco nos volentes, quantum ad nos spectat, adimplere praemissa, positis coram nobis sacrosanctis Scripturis, & tenentes prout moris est episcoporum manum dexteram supra pectus, juramus per dominum Deum, & ejus sanctae quatuor evangelia plenam securitatem eidem Petro & suis, quodque ipsos non offendemus, aut damnificabimus per nos, aut nostros, vel alios, seu in aliquo laedemus directe vel indirecte, tacite, vel expresse; immo ipsos defendemus & conservabimus toto posse ac ipsos Petrum & alios laedere aut offendere volentes manifestabimus, durante dicta conventionem, & eundo ad eandem, & ab ipsa redeundo, dicto Petro, prout ad haec tenetur, simile juramentum praestante.

(d) Ib. p. 273. Pactiones ratae habitae a Gregorio. (e) Lib. 2. p. 33. (f) Theod. e Niem. ubi sup. Mira illius simplicitas. (g) Super. pag. 33.

VI. (h) Lib. 2. ep. curr. pag. 74.

Sponsio Gregor. de non offendendo amulo.

In quorum testimonium praesentes literas sub bulla nostra duximus concedendas. Datum Roma apud S. Petrum 11. Kal. augusti pontificatus nostri anno 1.

Resistere aratum merita.

(a) Lib. 1. epist. curr. pag. 33.

Restituendi prius feceris studium exponit.

Endicit decumas.

ria Rosidavallis, & sanctorum Antonii, Basilii, S. Spiritus, & ordinum quorumcumque, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, qui similibus nobiscum expensarum prementur oneribus, dumtaxat exceptis, pro tangente quemlibet rata contribuat, &c. Dat. Romae apud S. Petrum 11. kal. maii pontificatus nostri anno 1.

Conceptae sunt eadem forma literae (b) ad plures alios Italiae, Siciliae, Dalmatiae, Hungariae, Graeciae, archiepiscopos & episcopos; tum ad opem Henrici Anglorum Regis hinc literis confugit (c). Charissimo in Christo filio Henrico Regi Angliae illustri salutem, &c.

Gratias agimus honorum omnium largitori, quod juxta desiderium cordis nostri advenit jam tandem exoptata salutis universi gregis dominico acceptabile tempus unionis desiderabilis assequenda; quoad te principem catholicum status Ecclesiae sanctae Dei & unionis hujusmodi, sicut accepimus, ardentissimum zelatorem ad haec nostra tempora salubriter reservavit, ut calamitatibus schismaticis praefati gregis per triginta ferme annorum curricula lacrymabiliter ac miserabiliter laecessita tua nobiscum regali munificentia, de qua in his & aliis plenam gessimus & gerimus spem & fidem, sicut tanta rei sublimitas exigit optulante, sui unionis hujusmodi mundo necessaria occurratur; quae non solum animabus, sed & corporibus salutem pariet excolendam, cernentes nec ulli catholico principi vel aliis fidelibus gloriosus elaborandum, quam ea in re, ex ejus effectu animabus & corporibus votiva salus, depulsi errorum tenebris mentes mortalium in profana trabentibus, pax ecclesis, concordia plebibus, & moribus disciplina proveniant. Et arbitremur serenitatem tuam proculdubio non latere, nuntios nostros in Massiliensi civitate cum parte altera super amotione hujusmodi schismatis de loco communis conventionis nostrae ac ipsius de civitate Saonensi pridem conclusisse, & ad prosequutionem tanti boni omnis nostra semper vergit intentio; idque sine alienis praesidiis ob praeteritas & calamitas guerrarum angustias ac innumerabiles exitus, quibus apostolica camera fuit & est incomprehensibiliter suis exhausta substantiis, non possumus efficere, de quo ab intimis nostris praecordiis anxiamur. Ad sperata igitur cordi nostro, ejusdem tuae serenitatis subsidia, sine quibus efficax esse nequit susceptae ac votivae prosequutionis instantia, paterna confidentia, etiam de fratrum nostrorum praefatae ecclesiae Cardinalium itinerantium consilio duximus in tam salutari & opportuno negotio praesentialiter recurrendum, obsecrantes eandem serenitatem tuam per asperionem sanguinis omnium Redemptoris, in remissionem peccaminum sua-

(b) Ib. pag. 332. & post eand. ep. (c) Lib. 2. pag. 22.

Poscit subsidium nummularium a Rege Angliae.

Convenisse de aduenda Saona significat.

suadentes, ac per illum laudabilem tuæ mentis fervorem, quo ad inslar clara memorie Regum ac progenitorum tuorum erga eandem ecclesiam fulgere dignosceris, ac pro nostra & Apostolica sedis reverentia placeat juxta spem fidemque pariter de eadem tua celsitudine non immerito præconcep- tas nobis ac præfata ecclesie, quin immo univervo Christiano populo prob dolor! tam diuturnis & flebilibus angustiis lacescitis, ac velis subventrices manus extendere de de tuæ regalis munificentia largitatis, pro- ut tam sublimis & laudabilis materia pos- sulat, ut Salvator ipse, cujus res agitur ex participio subventionis hujusmodi, ul- tra sempiternæ vitæ præmia, adaugeat fe- liciter statum, ac in pace custodiat dies tuos, & ex fructu desiderabilis unitatis a- pud sedem ipsam & reliquis titulis honoris & gloriæ perpetuis temporibus extollaris, ac nos & successores nostros ad retributio- nem talium meritorum eidem serenitati tuæ ac posteris constituis debitores. Dat. Ro- mæ apud S. Petrum Kal. junii pontifica- tus nostri anno 1.

Necessita- tem ex- ponit.

Oppigne- rata ec- clesiarum urbis su- pellex. (a) Theod. Niem. lib. 3. cap. 22. (b) Id. lib. 3. cap. 17. Gravissi- mæ causæ ob quas declinata Saona a Greg. (c) Eod. cap.

(d) Eod. cap. 17. Consulti- tur Greg. ut Saonam perat. Sponsio Ladislao facta. (e) Id. e. 18. (f) Ave- tin. lib. 2. ep. 7. Ladislai proditio ad urbem occupan- dam. Compres- si ab Ur- nis Co- lumpen- tes.

lumnia Gregorio struata sit, indicat Leo- nardus Aretinus (g) sic inquit. Sunt (g) Aret. qui putent, hanc totam rem a Pontifice de industria compositam, quo mentio omnis unitatis obrueretur: quod futurum erat, si Rex obtinisset. Nos de Pontifice nullo modo credimus: de propinquis non dubita- mus. Parebit magis Gregorii innocentia ex dicendis inferius: Oppressa est ea conjura- tio decima octava mensis junii (h). Gregoriusque Paulum Ursinum Narniensi to- parchia in virtutis præmium ac decus or- navit constituto hoc annuo censu.

(b) Gre- gor. l. 2. p. 58.

Paulo Ursino concessa Narnien- sis topar- chia.

Gregorius &c. Singulis annis dicto vi- cariato durante de hujusmodi emolumentis & proventibus pro censu & nomine census unum palafredum album cum sella & ful- cimentis decedentibus ornatum ad usum per- sona papalis die decima octava mensis junii cujuslibet anni, quo die de hostibus in alma urbe gloriosam victoriam reportasti, nobis seu successoribus nostris canonice in- trantibus & ecclesie Romanae seu camerae apostolicæ in Romana curia, ubicumque fuerit, tuis sumptibus, periculis, & for- tuna solvere, dare, & assignare tenearis &c. Dat. Romæ apud S. Petrum XII. kal. julii pontificatus nostri anno 1.

Interjecto aliquot dierum spatio has literas ad Petrum e Luna continentes ju- stas causas de non adeunda Saona, & cum alio magis, ac commodo loco com- mutanda, Gregorius dedit (i).

VIII. Excusat se Grego- rius de ad- eunda Saona. (i) Ext. tom. 22. de schism. p. 11.

Petro e Luna, quem nonnulli sibi in hoc lacrimabili ac diuturno schismate adhaerentes Benedictum XIII. nominant, pacis & unionis affectum pariter & effectum. Cupientes ab intimis nostris præcordiis, ut pestiferum hoc schismi pro pace & sa- lute Christiani populi & desiderabili unio- ne in Dei Ecclesia protinus extirpetur, post- quam super extirpatione hujusmodi, capi- tula inter personam tuam ex una & vene- rabilibus fratribus Antonium tunc Motonensem nunc vero Bononiensem, Guillelmum Tuder- tinum episcopos, ac dilectum filium Anto- nium de Butrio utriusque juris doctorem, Bononiensem nuncios nostros ex altera par- tibus Massiliæ firmata & conclusa perlegimus, ad hoc ut possemus præfixo in tempore & loco convenire decreto, diligentiam adhi- buimus, ut galeas fidas possemus habere; quoniam hucusque possibilitas nobis hujus- modi galeas habendi nullatenus data est, & nec spes certa, non solum octo sed non sex galeas consequendi, nisi facultas alia, quam totis affectibus exoptamus, nobis in futurum adveniat; non concernimus præfixo in tempore venire posse, de quo ab in- timis anxiamur: quæ ideo notificare de- crevimus, ut hujusmodi, de qua dolemus, nostra impotentia non fiat; daturi pro vi- ribus operam, quantum divinitas ipsa con- cesserit, ut quamprimum facultas asseris ad consummationem extirpationis schisma- tis

Non pos- se, a se- triremes conduci.

is & consequentis unionis hujusmodi ve- nimus; & cum paratam opportunitatem videbimus, curabimus celeriter referare. Si vero interim, quousque ipsarum galearum possi haberi commoditas, pro celeriori expeditione consummationem desiderabilis boni unionis præfati, respectu multiplicum mediorem, quæ apposita noscuntur, tam- gravia in conventionibus pro reddendo lo- cum Saonæ securum, ut locus ille non so- lum incommodus, sed valde gravis, inhabi- lis, & indecens reddatur, videatur in- aliquo loco alio utriusque nostrum accommo- convenire, nobis ex multis respectibus ma- xime, pro conservatione status præfata ecclesie in temporalibus potissime, cum in maximo periculo, & amissione fore nosca- tur, quod vos latere non credimus, nobis saluberrimum videretur: super quo placeat celeriter respondere, ut salutaris utriusque provisio impendatur. Dat. Romæ apud S. Petrum III. id. julii pontificatus nostri au- no 1.

Queritur Saonam incom- modam.

Pericula- ri urbem

IX. Negat permutandum colloqui locum antipapa. (a) Ext. ejus. lib. 10. 22. de schism. p. 12.

Hortatur Gregori- um ut promittit- set.

ad alia restantia exequenda fiducialiter pro- peramus; omnia ponentes ante oculos Ju- dices cuncta cernentis, cujus clementiam humiliter imploramus, quod gressus illorum in viam salutis, & pacis dirigat, qui tam in necessario negotio recte secundum eam in- cedent, & causam ipsius sinceriter prosequen- tur. Dat. Massiliæ apud S. Victorem kal. au- gusti pontificatus nostri anno XIII.

Pluribus quoque principum oratoribus stimulat us Pontifex (b) ut conventa servaret; ac primum Genuenses, deinde Saonenses se suaque omnia amplissimis verborum officiis pro redintegrandâ ecclē- siarum optatissima conjunctione derulerunt accessere etiam antipapæ internuntii, cum quibus ultima die julii ut tutius suæ sa- luti consuleret, novas pacificationes confe- cit (c). Demum convenere Gallicanæ ecclē- siæ oratores scientiæ opinione floren- tissimi; sed quorum nonnullos novorum errorum contra pontificiam potestatem au- thores fuisse vidimus (d), dum regiæ po- tentiæ lenocinari visi sunt; qui non pri- vatim colloquium, sed concilium œcu- menicum, in quo causa dirimeretur, pro- movere debuerant (e), neque abdicationem utriusque contendentis, ut rem facilem proponere, cum antipapa ad eam neque concilii œcumenici autoritate adducen- dus foret, quamvis verus Pontifex de sta- tu dignitatis suæ esset recessurus. Horum vero nomina in Syngrapha de fide publi- ca a Gregorio data continentur, quorum princeps fuit Simon patriarcha Alexan- drinus.

Missæ ad Greg. plures legationes. (b) Theod. e Niem. lib. 3. c. 13. & tract. I. c. 10. sub fin. (c) Greg. l. 2. p. 94. & p. 100. (d) An. 1406. n. 18. (e) Id. lib. 2. ep. cur. p. 27.

Universis & singulis ad quos præfentes literæ pervenerint.

Cum venerabiles patriarcha Alexandri- nus, archiepiscopus Turonensis, Belvacen- sis, Meldensis, Cameracensis, Trecentis, Ebroidensis Episcopi, Montis sancti Michæ- lis, Gemeticensis, S. Dionysii in Francia, Clarevallensis, ac S. Stephani de Divione abbates, ac eremita de Faya, Nicolaus de Calavilla miles consiliarius & Cambel- lani regii, Guillelmus Boissaten utriusque juris professor ac hospitii regii requestarum magister, Egidius de Campis elemosynar- rius regius, Hugo le Rennoisier decanus Rhotomagensis sacre pagine professores, Guillelmus Fillaestre decanus Rbemensis in jure civili doctor, Dominicus Parvi, Jo- annes Brevisaxe, Joannes de Jarsanno, Petrus Platu, Joannes Parvi magistri in theologia, Gzuzfridus de Pompadour, Ra- dulphus de Refugio utriusque juris, Jo- annes Gnoti, Robertus de Guesnero, decre- torum doctores, Joannes Vornon, Henricus Doigni magistri in medicina, Petrus Ca- thou, Eustachius de Franquemberch licen- tiati in jure canonico, Guillelmus Pulchri nepotis, Arnoldus Vaitwilt, Jacobus de Nomano secretarius regii baccalari for- mati in theologia, Joannes Bonnuilleti di- cti

Insignes Gallorum oratores ad eum decreti.

Etus Francisci licentiatum in jure canonico & Johannes de Rivello secretarii ducis Aquitanie dicuntur nuntii charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustri ad presentiam nostram sicut accepimus pro parte dicti Regis venire proponant; nos eorum securitati providere volentes ipsi & eorum cuilibet etiam deper se cum eorum comitiva equitum & pedatum usque in numerum quadringentorum navigiis, salmis, valis, equis, libris, auro, argento, pecuniis, focalibus, vestibus, aliisque rebus & bonis suis quibuscumque, & cum familiaribus eorundem tam per mare, quam per terram flumina, pontes, & passus quoslibet ad hujusmodi nostram presentiam tam de die quam de nocte venturi, ibique standi, & pro eorum & cujuslibet ipsorum beneplacito voluntatis recedendi toties, quoties eis libuerit, absque reali vel personali molestia saluam liberumque conductum & plenae securitatis licentiam concedimus per presentes, &c. Suis imperat ne quam iis injuriam inferant, sed ipsos merita comitate profequantur. Dat. Romae apud S. Petrum vi. id. Junii pontificatus nostri anno 1.

(a) To. 22. de schism. pag. 15.

(b) Greg. 1. 2. ep. cur. p. 71.

(c) Theodor. e Niem. lib. 2. cap. 39.

Obtulere (a) ii inter caetera Gregorio cunctanti, excusantique irremes, ut erat conventum, sibi deesse Genuesium triremes, quas ut suspectas non admittit: ac tum ii Romanos in ipsum concitare conati sunt: quibus Gregorius causas declinandae Saonae permutandique loci redactas in scriptis tradidit, ut paulo post dicitur. Demum pervigilio S. Laurentii Gregorius victus omnium precibus, cum Petrum Hanibaldum (b) S. Angeli diaconum Cardinalem Romanae rei praefecisset, pro colloquio celebrando itineri se accinxit, quod ita describit Theodoricus Niemius (c). Usque ad vigiliam S. Laurentii martyr in urbe remansit, quem ab urbe tunc recedentem de mane tempestive Romani sub pallio sericeo, ut moris est,

NOTAE

[1] Immissio illa copiarum Ladislai regis in urbem citius aliquanto contigit, quam hic assignatur. Etenim Ladislaus non captata quidem pontificis absentia ab urbe, sed eo adhuc praesente, ante profectioem ejus Viterbium, copias suas in urbem insinuavit teste, qui tunc Romae aderat, Antonio Petri in Diario Romano, & qui pariter lateri pontificis adhaerebat Leonardo Aretino in epistola VIII. libri II. nov. edit. ad Leonardum principem Cortonensem, in qua etiam narrat ea, quae tunc Romae in aures infusurrabantur, nimirum regios illos milites clam accitos fuisse a Pontifice, ut eam causationem praeponderet, ne ab urbe ad locum colloqui cum Benedicto secederet. Non enim satis tuta existimari potuisset pontificis absentia in tanto validissimi hostis terrore. Ab ea quidem suspitione Pontificem ita liberat Aretinus, ut necessarios tamen eisdem pontificis oneret: De pontifice nullo modo credimus; de propinquis vero dubitamus. Testatur tamen idem Antonius Petri semel adhuc, etiam post discessum pontificis Romae trepidatum fuisse, sed statim evanuisse metum ac omnia in pristinam tranquillitatem rediisse, nihilque de militibus Ladislai Romam subeuntibus memorat. Quare ea quae narrat annalista inferius num. 16. ex literis Gregorii pontificis, ex vulgi rumoribus captata ad pontificis aures delata fuisse suspicor; nisi forte reputaverim Ladislaum suppressere incautos Romanos tentasse; sed cum vigilare cives comperisset, inane recessisse. Quae vero ex Niemio refert Annalista eodem num. 16. a rebus anni hujus plane aliena sunt, cum nihil Romae hoc anno innovatum fuisse ex eodem Antonio Petri, teste oculato, sciverimus. MANS

extra portam urbis deduxerunt multum honorifice, & paulo infra: veniens autem cum sua curia circa festum assumptionis Mariae Virginis ad Viterbium, illic ad viginti dies conquevit. Ex ejus discessu hostes ad Romam sibi subjiciendam occasionem captarunt; nam in primis Ladislaus ecclesiasticis imperii occupandi cupidus copias immisit, quae urbis Romae moenia perruperunt noctu; [1] adversus quem Gregorius judicariam se veritatem adhibere constituit, ut dicitur inferius. Antipapa vero ad interceptendam Romam absente Pontifice, quem inani colloqui spe decipiebat, classem instruxit: qua de re proximo anno agetur.

Discessus illius ab Urbe.

Eo absente hostes urbi indiat.

X.

Horum & aliorum malorum praecius gravato admodum animo Saonenfe iter inibat Pontifex, nec deerant causas, quas literis Viterbii exaratis Regi Francorum exposuit (d), poposcitque ut Saonae locus cum alio magis opportuno commutaretur: deesse sibi Venetas triremes, quae ex conventis pari numero cum aliis Petri e Luna instructae armis stare in Saonenfi portu deberent nisi se omnino adversarii potestati vellet permittere: ditionem ecclesiasticam ex longiori absentia maximis patere periculis: partium suarum viris Saonam omnino suspectam: nullam subesse rationem cur Saonae tantum, ac non etiam in alio loco conjunctio inter ecclesias conciliari possit; praesertim cum ex Saonenfi aditu alterius schismatis terror impendeat, ac si pestis periculum mutandi loci iusta sit causa, longe novae discessionis declinandae causam justiore videri, tum querelas adjicit de patriarcha Alexandrino ejusque focis, qui si contra equitatem sibi etiam Romae insultare sint ausi, non aliud Saonae expectandum, quam ut ipse ibi opprimeretur.

(d) To. 22. de schism. p. 15.

Repetitae Gregorii querelae suspectam Saonam esse.

Charissimo in Christo filio Carolo Regi Francorum illustri. Cum bonestas, tranquillitas animorum partium nostrae, irreprensibilitas nostrae status re.

Subiicere se hac ratione adversariis.

Premi se a Ladislao Rege ob non declinatam Saonam.

XI. Novi schismatis impendete metum.

requirant, ut ad locum Saonae, secundum intentionem contractus adeamus in nostra potestate consistentes, permanentes, & recedentes, quae res nobis aderat, praemissis habitis galeis, quibus carentes, has intentiones contractus servare nequimus, nec per mare accedere, nisi ab ipsi intentionibus recedentes, nos & partem nostram parti adversae submitamus; quae res quam plurimos turbare habeat non est incredibile, & secundum varios effectus, qui solent in humanis accidere, etiam praeter & contra voluntatem tuae serenitatis rem ipsam contingeret perpetua esse reprehensibilitatis, nec confidentia conductoris haec praemissa sufficit amovere; per ripariam vero accedentes ab ipsi intentionibus gravius laborantes: sed viam acceptantes per Lombardiam difficilem propter continuas guerras & turbationes repetemus, ut quodammodo ex praemissis, locus ipse Saonae videatur inaccessibilis nobis. Graviter autem commovemur ex intimis compassione affligimur, sedelium populorum sub ecclesiae temporali dominio consistentium, quos ad locum Saonae accedentes affligendos deserimus, quorum partem jam afflictam concernimus, propter ipsum locum Saonae, esse eo quod ipsam locum Saonae ex toto non declinavimus graviter suspectum, cujus loci suspitione potentia nobis propinqua, cui non de facili resistere valeamus; hujusmodi attentata occupationes & afflictiones; de cuius potestate ceteri omnes formidant, & hinc inde involvi angustiis: & nisi locus ipse mutetur in alium locum idoneum utriusque parti, totale dominium temporale ecclesiae in partibus iis sub gravi periculo exponitur, quae in contractu exprimitur, & a pluribus diebus eventura, declarata sunt crebris vicibus, & variis orationibus tam nostris, quam alienis: ubi vero locus ipse mutetur, plurima nobis offeruntur, quibus praesequenda sacra unione, satis indigemus.

examanda relinquimus, & ad partem, fili charissime tuorum oratorum convertimur, quorum ductor praecipuus existit praetensus patriarcha Alexandrinus, quos nullis exhortationibus, nullis nostrae pure intentionis expressionibus, nullis ad pacem Ecclesiae voluntatis nostrae personae viarum charitatis, benevolentiae, providae maturitatis, ac providentiae oblationibus * minimus nobis astringere, nec ad tractatus secretos & expedientes adducere: sed ab ipso initio, quia armatis galeas Januenses per eos oblatas statim non accepimus, asserentibus nobis, nos velle servare honestatem partis nostrae, ac galeas per contractum esse rejectas, continuo, dedignantur & fastuose a nobis recesserunt non reversuri, ut asseruit ductor & motor ipse praetensus patriarcha; quae res plurimis ex suis displicuit: & in tantum praevaleverunt praevi conceptus, ut non ad unionem, sed ad divisionem, ad irritationem & partis nostrae depressionem, videantur venisse, seditionibus, detractionibus, diffamationibus urbem replentes, & quae circa hujusmodi fuerint, brevis non explicat ratio. Quibus non obstantibus, amore pacis & unitatis Christianae, tractatus tenuimus & condescendimus, ut nostrae responsio in scriptis docet, quam te credimus habere; post responsionem, iterum ad seditionem conversi sunt, & ad verba gravis injuriae in majestatem nostram, sed tamen omnia patienter portavimus; ex quibus omnibus gravia sequuntur indicia, & suspiciones valide contra eos, de quibus valide dolemus, & opposita sperabamus, qui si in nos fuerint violenti in loco nostri domini, quales nos essent habituri existentes sub sua potestate? qui & praemissas nostras legitimas rationes spreverunt, & in suis oblationibus non steterunt, &c. Datum Viterbii xvi. kal. septembris pontificatus nostri anno primo. Repetitae sunt v. id. septembris eodem argumento ad eundem Regem & ad Burgundiae & Biturigum duces, atque academiam Parisiensem literae (a), in eod. quibus Saonam se iustis de causis non posse accedere excusavit.

* Nequimus.

Querelae graves de patriarcha Alexandrino.

(a) Ext. in eod. 10. 22. p. 11.

Inter hos de Saona declinandae angores Gregorius interjectis paucis a superioribus exaratis literis diebus, cum plura ex conventis cum Petro e Luna xxi. aprilis die Massiliae, tum ex aliis ultima julii Romae cum illius oratoribus pactis a Saonenfibus, & Genuesibus, ut tuto Saona adiri posset, exigenda forent, Theodoro marchioni Montisferrati provinciam dedit (b), ut partis alterius Saonae divisa in duas atque alterius arcis possessionem acciperet, ac Saonenfes sacramento obligaret nihil adversus Gregorium ipsum molituros, dandos obsides reciperet, congruam pro tuto Venetorum accessu cautionem posceret, Genueses adigeret ad triremes quascunque arma-

(a) Lib. 2. ep. cur. pag. 94. a Gregorio securitatis modum.

mentis alioque apparatu nudandas, ea excepta, quæ custodiendo, portui præesset : castrorum, quæ Senas inter & Saonam excurrunt, præfecturam flagitaret ; si Petrum e Luna classe, Saonam petere contingeret, daret operam, ut comportatis ex ea armamentis diffolueretur, utque Bucicaldus Gallias repperet, atque e Regis Francorum oratoribus unum pro Genua moderanda designaret, centumque Genuenses & Saonenses quinquaginta nobilissimos obsides deligeret ; quæ singillatim in datis ad Theodorum ipsam literis (a) expressa fuere.

(a) Greg. 13. ep. cur. pag. 94.

De pactis Massiliæ conclusis.

Dilecto filio nobili viro Theodoro marchioni Montiferrati salutem &c. Cum per formam, & conventionem capitulorum circa extirpationem detestabilis schismatis & consecutionem desiderabilis unionis in Ecclesia sancta Dei inter venerabiles fratres Antonium tunc Mothonensem nunc vero Bononiensem, ac Guillelmum Tudertinum episcopos, ac dilectum filium Antonium de Butrio utriusque juris doctorem Bononiensem nuntios nostros ex una, & Petrum e Luna, qui a nonnullis aliis sibi in hoc damnabili schismate adherentibus Benedicte XIII. nominatus ex altera partibus, Massiliæ, die xxxi. mensis aprilis proxime præteriti firmatorum, & etiam ex forma modificationum & conditionum per nos pridie in responsione facta nuntiis & oratoribus dicti Petri e Luna circa petitam per eos confirmationem capitulorum & conventionum prædictorum Massilia, ut præmittitur, firmatorum, nonnulla debeant & veniant a quamplurimis nobis seu per nos deputandis fieri, observari, & exequi, prout latius in responsione facta nuntiis & responsionum, & confirmationis, quarum tenores & formas hic alias de verbo ad verbum haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continetur ; nos ad prosecutionem & executionem consequutionis unionis hujusmodi supremis aspirantes affectibus, & cupientes ac intendentes, dummodo nobis alias observentur, impleantur & fiant omnia & singula, quæ impleri & fieri debent per formam capitulorum, & conventionum hujusmodi, & responsionis per nos nuntiis dicti Petri factæ in alma urbe ultimo julii proxime præteriti, & confirmationis & capitulorum prædictorum, ut quæ exequenda veniunt salubriter compleantur, ac de tue nobilitatis, devotionis, & fidei sinceritate erga nos & Romanam Ecclesiam in magnis & arduis hæcenus comprobatis, quod ea, quæ eidem tue diligentie & nobilitatis & fidelitatis industria committenda duxerimus exquisitissima diligentia curabis salubriter adimplere ; præfate nobilitatis tue per te, vel alium, seu alios fidos tamen alias & idoneos, quem vel quos duxeris deputandos nostro & præfate ec-

clesiæ nomine petendi, obtinendi, & recipiendi a charissimo in Christo filio nostro Carolo Rege Franciæ illustri, aut ejus commissariis uno vel pluribus, ad hæc potestatem habentibus, nec non dilectis filiis gubernatore & commune Januæ, ac civibus & communitatibus & aliis quibuscumque, ad quos spectat totale dominium, jurisdictio, merum & mixtum imperium civitatis Saonensis, & castrorum in ea existentium ; ita quod libera eorumdem traditio & possessio sit & esse debeat in manibus nostris & dicti Petri nomine præfate ecclesiæ equaliter ac peti & absolvi faciendi castellanos & vassallos eorum a quocumque juramento, obedientia, fidelitate, homagii & obligationibus aliis debitis, & illa præstari petendi & recipiendi nomine nostro & præfate ecclesiæ pro tempore, quo ibidem nos & ipsum Petrum, & alios nobiscum, secumque venturos conjunctim & divisim contigerit pro expeditione negotii præfate unionis ; nec non dandi cautiones nostro & præfate ecclesiæ nomine de restituendo ipsam civitatem & castra in eo statu, quo fuerint assignata, juxta formam sexti capituli quod inter dicta capitula Massilia celebrata continetur, quod incipit : Item quod obtineatur, &c. & etiam recipiendi ab omnibus civibus præfate civitatis Saonensis vel saltem a majoribus nomine universitatis & proprio, & in illo numero, de quæ nobilitati seu aliis deputandis a te videbitur juramenti fidelitatis secundum formam quarti capituli inter dicta capitula Massilia celebrata denotati quod incipit : Item quod quilibet ex prædictis duobus dominis, &c. & finitis jurare debeant in introitu civitatis prædictæ Saonæ, & simile juramentum recipiendi a districtualibus & concitatenis Saonensibus cum obligationibus opportunis secundum formam septimi capituli inter dicta capitula denotati, quod incipit : Item quod omnes cives civitatis Saonæ &c. & finit, & quod hoc possit determinari & extendi cum clausulis (b) opportunis : nec non petendi & recipiendi obsides idoneos a capitaneo deputando per ipsum Petrum pro ejus parte circa regimen & custodiam dictæ civitatis Saonensis & gentium armorum juxta formam octavi capituli inter dicta capitula contenti, quod incipit : Item quod eligantur duo a prædictis duobus dominis, &c. & finit, aut amicos ad dandum eos obsides ; & etiam dividendi civitatem Saonensem prædictam in duas partes, prout melius & æquabiliter fieri poterit, & dictam civitatem sic divisam pro una parte cum altero ex castris ejusdem juxta divisionem factam recipiendi nostro nomine ac retinendi, & etiam eligendi & deputandi ; & etiam petendi & recipiendi in forma debita & opportuna a gubernatore Januæ & civibus & communitate Januensi, & ab officialibus & consiliis eorum.

De prædictis imponendis Saonæ.

Sacramento exigendo a civibus.

(b) Ext. hoc anno n.a.

De obsidibus petendis.

Ne Genuenses triremes intruant.

rumdem securitatem opportunam pro dilectis filiis universitate & singularibus personis Venetiarum juxta exigentiam decimi septimi capituli inter hujusmodi capitula denotati incipientis ; Item quod obtineatur a domino gubernatore ; civitate, & communitate Januensi prædictis plenam securitatem tam per mare quam per terram, nec non immunitatem, exemptionem, & libertatem, & exarmationem quarumcumque galearum, galeæ guardia eorum dumtaxat excepta ; & quod nulla galea in riparia Januensi nobis & prædicto Petro ad ipsam civitatem Saonensem venientibus, stantibus & recedentibus inde, armetur, & ad alia exequendi, & observari petendi & faciendi juxta formam capituli decimi octavi inter hujusmodi capitula contenti, quod incipit : Item quod circa receptionem & protectionem &c. & finit, galea guardiæ dumtaxat excepta ; nec non petendi nostro nomine, recipiendi, tenendi, gubernandi, & custodiendi castra, quæ sunt de obedientia præfati Petri in Massilia residentis, existentia inter Senam & Saonam, ac etiam dandi dicto nomine sufficientes cautiones & securitates de restituendis hujusmodi castris in eodem statu, in quo fuerant assignata juxta exigentiam vigesimi capituli inter hujusmodi capitula denotati, quod incipit : Item quod castra, quæ sunt de obedientia &c. & finit, propter viam & iter Senæ, & etiam petendi a dominis castrorum dictæ ripariæ, tenentibus ingressus & passus patriæ, securitatem debitam & opportunam de transendo, stando, & recedendo, defendendo, & protegendo, & non permittendo quod ab aliquo violentia aut dampno fieri possit alicui parti, prout vigesimum secundum capitulum inter ipsa capitula comprehendimus, & incipiens : Item quod a dominis castrorum ripariæ &c. & finit ; alicui sit parti, continet, nec non in casu, quo præfatus Petrus aut alii de parte sua cum navigiis seu galeis armatis Saonam se contulerint, petendi, & faciendi exarmari quacumque navigia & galeas tam hominibus, quam munitioibus quibuscumque per tantum tempus, antequam præstetur nobis habitas ad dictam civitatem Saonensem nos transferendi, a dominis in Kal. novembris proxime secuturi, & a gubernatore, & Genuensibus antecedentibus, similiter petendi exarmationem navigiorum quorumlibet & galearum eorumdem fieri ante Kalendas octobris proxime secuturi, galea guardia ipsorum dumtaxat excepta, & alia non armari durante tractatu unionis prædictæ, & quousque omnia conclusa fuerint & deinde per unum mensem, postquam recepimus de Saona, prout in responsione per nos nuntiis dicti Petri & ratificatione dictorum capitulorum Massilia firmatorum, ut præmittitur facta die ultima julii proxime præteriti in alma Ann. Eccl. Tom. XXVII.

urba, a quibus quidem responsione, ratificatione, & modificationibus, ac conditionibus per nos appositis & declaratis in eis non intendimus per præsentem recedere ; sed ea ex causis, in ipsis denotatis & contenta in eis harum serie inesse volumus, & comprehendere ; & etiam petendi juxta hujusmodi responsionis & confirmationis seriem quod dilectus filius nobilis vir Joannes Levingre alias Bouciquaut Genuæ gubernator teneatur in Franciam redire, ubi continue durante tractatu unionis prædictæ, & postquam omnia conclusa fuerint & firmata, per duos menses continue residere, civitatem autem seu locum aliquem pro ejus accessu & residentia ex certis rationalibus causis animum nostrum moventibus eligere non intendimus, vel ipsi juxta dictæ responsionis continentiam assignare, sed illius in Franciam accessu & residentia hæcenus inhaeremus, & ab eodem Bouciquaut promissiones solemnes ac juramenta opportuna vel ejus procuratore ad id specialiter constituto recipiendi, quod contenta in responsione & ratificatione hujusmodi, prout ipsum concernunt, efficaciter adimplebit & observabit juxta ipsorum exigentiam & tenorem ; & loco dicti Bouciquaut eligendi, nominandi, ac deputari petendi in gubernatorem Genuæ unum ex prælatiis de numero oratorum præfati Regis Franciæ juxta formam responsionis & ratificationis hujusmodi ad nostram pridem directorem præsentiam, ad minus pro tempore absentia dicti Bouciquaut ; & ab eodem gubernatore loco dicti Bouciquaut ponendo recipiendi promissiones, obligationes, & juramenta de adimplendis & observandis omnibus & singulis, ad quæ idem Bouciquaut per formam dictorum capitulorum Massilia firmatorum & contentorum in responsione & ratificatione prædictis quomodolibet tenebatur : & etiam ab eodem gubernatore, ut præmittitur, nominando obsides recipiendi, si habeat, nec non pro nostra & fratrum nostrorum & omnium aliorum securitate plenaria tam personarum, bonorum, quam rerum in eundo Saonam, stando, & redeundo & tam per mare quam per terram, nostro nomine nominandi, & eligendi de melioribus & notabilioribus, de quibus præfate nobilitati tue videbitur centum Genuenses, & quinquaginta Saonenses cives in obsides, ipsosque & eorum quemlibet ponendi in locis honestis nobis & ecclesiæ Romanæ subditis, vel alibi de ipsorum obsidum consensu, prout eidem tue nobilitati visum fuerit expedire, mansuros tamen in adventu, residentia, & reditu absque impensa vel onere nostro vel nostrorum, & generaliter omnia alia & singula gerendi, faciendi, exercendi, & exequendi quæ in prædictis & circa ea dependentia & connexa & pro salutari consummatione unionis præfate necessaria vel utilia videbuntur ; plenam & liberam auctoritate apostolica ac

Ut Bucicaldus redeat in Gallias.

De obsidibus a Genuensibus repetendis.

ac tenore presentium concedimus facultatem, ratum & gratum habituri quidquid per eandem nobilitatem tuam, seu deputandum aut deputandorum ab ea actum fuerit in premissis vel aliquo eorundem, idque faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inextinguibiliter observari. Datum Viterbii XIII. kal. septembris pontificatus nostri anno I.

XIII. Bucicaldus suspectus maxime Gregorio.

Urebat vero maxime Gregorium ea cura, ut suspectus Bucicaldus Genue præfectura, ut erat conventum, amoveretur atque ex Gallorum Regis oratoribus eligeretur. Genuesis rei præficiendus; tum centum & quinquaginta obsides reciperentur, cum ipse Pontifex una cum curia adversariorum manibus se commissurus esset; ac proinde licet eam marchioni Montisferati provinciam dedisset, ne tamen illud prætermitteretur, singularem eius perficiendæ curam in Bartolinum Janibonum Cremonensem transfudit (a).

(a) Ib. p. 100.

Gregorius &c. dilecto filio nobili viro Bartolino de Janibonis domicello Cremonensi familiari & nuncio nostro salutem, &c.

Cupientes, quantum cum Deo possumus, ut in veteratum & horrendum schisma, quod multis retrorapto temporibus Christianorum populum diris calamitatibus miserabiliter jam afflixit, & affligere non desinit incessanter, extirpetur undelibet, & provenerit eidem populo desiderabilis tranquillitas unionis, & per formam capitulorum Massilia vigesima mensis aprilis proxime præteriti inter venerabiles fratres Antonium tunc Montonensem nunc vero Bononiensem & Guillelmum Tudertinam episcopos, ac dilectum filium Antonium de Butrio utriusque juris doctorem Bononiensem, nuncios nostros ex una, & Petrum e Luna, qui a sibi adhaerentibus Benedictus XIII. nuncupatur, ex altera partibus super extirpatione hujusmodi schismatis firmatorum, & juxta exigentiam responsionis per nos in ultima urbe die ultimo mensis julii proxime præterito oratoribus & nunciis dicti Petri circa confirmationem dictorum capitulorum facta, a qua recedere non intendimus per presentes, sed ipsam responsionem & contenta in ea ex causis insertis in ipsa volumus potius & intendimus inextinguibiliter observari, inter cætera caveatur de obsidibus nobis dandis per capitaneum pro parte dicti Petri in civitate Saonenfi deputandam, prout in ipsi capitulis continetur, & etiam de centum Januensibus & quinquaginta Saonenfibus civibus de melioribus & notabilioribus per nos eligendis, & nominandis, in obsides nobis dandis, & etiam de nominatione gubernatoris Januæ loco Buciquaui gubernatoris ad præsens deputandi, & obsidibus ab eo dandis, sicut in responsione nostra hujusmodi, quorum omnium tenores & formas hic haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius est expressum; nos

Obsides iterum sibi tradi exigit Gregorius.

volentes circa executionem, nominationem gubernatoris predicti Januæ, ac electionem & receptionem dictorum obsidum & eorum deputationem diligenter intendere, quia posset contingere, dilectum filium nobilem virum Theoderum marchionem Montisferati, cui super iis & nonnullis aliis agendis, & exequendis, per alias nostras literas sub presentis die data, plenam concessimus facultatem, non posse aut nolle forsitan ex certis causis se de nominatione gubernatoris electionis, & receptione & deputatione ipsorum obsidum communitè vel divisiim quomodolibet impedire; ne præmissa frustrantur effectu, & de nobilitate, fide, ac prudentia tuis, familiari experientia nobis notis, sumamus in domino fiduciam specialem, quod ea, quæ prudentiæ tuæ committenda duxerimus exquisita diligentia, exequeris; eidem nobilitati tuæ per te, vel alium fidum ac idoneum, quem duxeris deputandum nostro nomine, gubernatorem ipsum deputandi, nominandi, ac recipiendi obsides ab hujusmodi capitaneo deputando Saonæ, ut præfertur, & etiam a gubernatore Januæ ponendo ut supra loco dicti Buciquaui, obsides si habeat, ac pro nostra & fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & omnium aliorum tam personarum, bonorum, quam rerum in eundo Saonam, stando, & redeundo, & tam per mare, quam per terram securitate plenaria nominandi & eligendi, ut præfertur de melioribus & notabilioribus, de quibus præfata tua nobilitati videbitur centum Januensibus & quinquaginta Saonenfibus civibus, ipsosque & eorum quemlibet recipiendi ac ponendi in locis honestis, nobis & Ecclesiæ præfate subditis, vel alibi de ipsorum obsidum consensu, prout eidem tuæ nobilitati visum fuerit expedire; mansuros tamen in adventu, residentia, & reditu absque impensa vel onere nobis, vel nostrorum, prout & sicut in responsione hujusmodi contentis in ea seriosus denotatur; & generaliter omnia alia, quæ circa præmissa, & dependentia fuerint utilia, necessaria, vel opportuna gerendi, faciendi, exercendi, ac etiam exequendi, plenam & liberam tenore presentium concedimus facultatem: ratum & gratum habituri quidquid per eandem tuam nobilitatem, vel deputandum ab ea factum fuerit in præmissis, vel aliquo ipsorum; idque faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inextinguibiliter observari, &c. Datum Viterbii XVI. kal. septembris pontificatus nostri anno I.

Suberat causa iustissima cur hæc posset.

Antipapa armatus in nemem Pontificem tenere exambit. XIV.

(b) Ext. eius lit. Theodor. Niem. tract. 4. c. 7.

Non servata fuisse ab adversariis hæc pacta, neque obsides a Genuesibus datos Bartolino aut marchioni Montisferati, Bucicaldumque Genuesis rei administrationem ponere redireque in Gallias detrectasse, neque etiam Petrum e Luna rixemes suas armamentis nudasse, postea ut videbimus, questus est Gregorius (b): qui

(a) Lib. 1. p. 207. Ladislaus fidei violatæ reus. (b) Leonard. Aret. l. 2. ep. 6.

qui Viterbio digressus Senas ineunte septembri se contulit, ut propius ad locum congressus accederet. Interea Ladislaus cui Gregorius pontificatum adeptus Sicilia regnum jure fiduciario confirmarat (a), datæ fidei immemor novam litem movit, Saonam sibi suspectam, ne quid in renovando sanctissimo inter ecclesias foderet pro Ludovico Andegavensi statuere, qua de re Leonardus Aretinus (b) qui in Gregorii familiaribus erat, ex rursusculis, quos in aula pontificia colligebat, hæc scripsit: Eadem invitatio fuit, eademque cohortatio: locus deinde necessarius visus est, in quo & Pontifices ipsi & collegia convenirent. Ad hoc Saona pari consensu recepta est, urbs medio ferme spatio, & tam mari quam terra accessibilis. Prospero bucisque & plane ex sententia; deinde turbationes suborita graves cunctaque suspicionibus referta; necessarii enim quidam propinquique consuetos suspensionem apud multos pepererunt, quasi voluntatem prius rectam inflectere conarentur; accedit quoque Ladislai Regis detestandus conatus: cum enim regnum Sicilia ad sedem spectet Romanam, ac in hac divisione nostri quidem Pontifices Ladislao, diversi autem Ludovico Andegavensium duci concesserint, ac certamina ea de causa fuerint permagna, in quibus tandem Ladislaus prævaluit, regnumque solus possideat, veretur nunc ne abdicatione facta, & utroque collegio ad electionem coeunte, Gallicus forte aliquis ad pontificatum sumatur, qui favorem in regno obtinendo ad Ludovicum convertat. Hac itaque suspitione permotus omnes machinas adhibet ad unitatem impugnandam, quod quidem factum patribus ac bonis ita molestum est, ut ad summum odium nomen Regis pervenerit; nam illi quidem satis cautum erat ex formula ipsa, qua providetur in cunctis dignitatibus, ubi plures a diversi electi reperiantur, possessori dumtaxat jus fore: itaque suspicantur quidam non tam eo metu Regem moveri, quam id arcane moliri, ut per divisionem perpetuam sedes Romana imbecillior maneat, ac numquam in formidabile robur sit integrata, &c. Hæc literæ, ne in aliorum perveniant manus. Vale nonis aprilis.

Cur suspecta illi Saona fuerit.

(c) Lib. 2. p. 118.

Oppressurus ergo Romanam ecclesiam prima ad invadendum Picenum consilia convertit: cumque dolo Ludovicum e Melioratis provincie administratione a Gregorio submovendum curasset, illum mox sibi conciliavit, ut ejus opera ad eandem provinciam subducendam uteretur, atque Asculum Firmumque in suam potestatem redegit: tum submitit hostiles copias in urbem, quæ extractis mœnibus in eam iruperunt. Quibus acceptis Gregorius intentatis Ladislao gravissimis pœnis, ipsum creptas Romanæ ecclesiæ urbes restituere iussit (c).

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Gregorius episcopus servus servorum Dei charissimo in Christo filio Ladislao Regi Sicilia illustri salutem, &c.

Semper in nostri cordis affectibus gessimus & gerimus; sic ad conservationem, statum & honoris tuæ regni celsitudinis, etiam dum minori fugebamur officio [quod non debet serenitatis tuæ notitiam, vel memoriam effugisse] ardens omnis nostra invigilavit, & paternalis affectio, quod nobis assumptis ad apicem summi apostolatus, si conceptus sinister quispiam mentem tuam irrepisset, vel animum contra sanctam Romanam ecclesiam aut nos, a corde mentisque tuis, ad personam nostram, quæ serenitatem ipsam unice seduloque dilexit, & ad eandem ecclesiam tuam matrem dominam & magistram convertens filialis dilectionis intuitum, a qua diadema regum regnumque pariter, quod a nobis & præfata ecclesia, & tantis expensarum profectis per ipsam ecclesiam peractarum, de hostium recuperatum manibus tenes, in feudum accepisti, conceptum ipsum debuisses absergere, & ab omni non solum actu, sed cogitatu protinus abdicare, idque semper & per literas nuntiosque nostros, tuæque serenitatis oratores ad præsentiam nostram sæpissime destinatos, tam paterne, quam suaviter & cordialiter suadentes, fuimus cohortati, & præsertim, ut ab offensionibus quibuscumque contra nos & præfata ecclesiam atnam urbem marchiam Anconitanam & quascumque alias provincias, civitates, terras, & loca nobis & eidem ecclesiæ supposita, eorumque comitatus, territoria, districtus, cives, habitatores, incolas, res, & bona, deberes per te, & alios tuæ regni ditioni suppositos, vel commissos, facere modis omnibus & effectualiter abstinere; tuaque eadem serenitas tam literis quam nuntiis & oratoribus filiali reverentia gratissimam, & ut filium decebat devotissimam, atque charissimam, ad præmissa responsionem exhibuit, quæ tanta suavitate menti nostræ adhaesi, ut de iis spem concipientes amplissimam, atque fidem dilectis filiis Romanis & tam marchie quam patrimonii B. Petri in Tuscia, Spoletani ducatus, ac Romandolæ, & aliis nobis & ecclesiæ præfate subditis, asseruerimus manifeste. His nuntiis responsionibus, quod de eadem tuæ serenitate tuisque gentibus atque studiis, non erat quomodolibet ambigendum.

XV. Objecta illi labe ingrati animi.

Nunc autem manifestissime cognoscentes eandem serenitatem tuam sprete, & contemptis nostris salutaribus monitis & paternis, ac honore & reverentia sedis Apostolicae atque nostris, necnon promissionibus regni predictorum, ac jurisjurandi observatione iam per eandem serenitatem tuam, quam procuratores tuos præstiti tempore felicis recordationis Bonifacii IX. prædecessoris nostri, a quo regnum ipsum

Sæpius promissis repetitis firmarat se Rom. ecclesiæ non adverlaturum.

tam munificentissima largitate in feudum nobile suscepisti, contemptisque censuris ac penis spiritualibus & temporalibus, quibus ex forma infeudationis prefata ob infra-scripta & alia patrata irretitus existis, damnabiliter declinasse in contraria studia contra Deum & iustitiam fidemque tuam; satis mirari, stupere, horrere pariter & dolere non possumus, ut a devotione, fide, & obedientia nostris & eisdem ecclesie in rebellionis, infidelitatis, & inobedientie precipitium sis conversus, quod esse potest & finitimus & remotis non absque fame tue indelebili macula, atque nota, luce clarius manifestum. Et ut aliqua referamus ne a remotioribus sumamus exordium, summa cum instantia per dilectos filios oratores tuos nobiles viros Thomam scripturarium ac Jacobum Galganum Aversanum milites [ut de literis taceamus] instantissime petivisti quod dilectum filium nobilem virum Ludovicum de Melioratis tunc pro nobis & prefata ecclesia in dicta provincia Marchie rectorum ob offensiones factas per eum gentes contra subditos quondam Adria ducis mentitua, ut asserbant, molestissimas revocare a rectoratu huiusmodi curarem, offerentes parte tua armigerarum tuarum gentium magna & continua presidia in illius persecutionem & recuperationem civitatum & terrarum, quas sub eius regimine detinebat, pluraque alia, quae exprimere longum esset; nos, ut tuis regis beneplacitis nostrum praeberemus assensum, & propter crudelia ipsius scelera stragesque nefarias & horrendas, prefatum Ludovicum, quem tunc hostem manifestissimum reputabas & infestissimum, sic tamen ut nos, qui pure & simpliciter literis ac verbis tuis & tuorum impendebamus credentia plenam fidem posset [ut rerum approbat exitus licet a plebisque, ne id fieret dissuasum esset, assentibus contrarium emerit, quod nequaquam censuimus] supplantare, ab huiusmodi rectoratu amovimus, illique praefecimus venerabilem fratrem nostrum Benedictum Feretrinum episcopum in rectorem firma spe fiduciaque conceptis, ut eundem rectorem tuis regis auxiliis in omnibus adjuvares, propter oblationes amplissimas & saepius repetitas.

Insignis ejusdem proditio.

Fidissimum duces exaudivit a Pontifice sicte co-taverat.

XVI.

Eundem ad regia traduxit signa.

Qualiter autem nobis & prefata ecclesia successerit, ex oblationibus huiusmodi novit ille qui ignorat, ac etiam provinciales, & reliqui noscunt Reges & principes, terrarumque domini, & alii tam proximi, quam remoti: nam propter revocationem huiusmodi de eodem Ludovico factam, & eodem contra nos & ipsam ecclesiam in hostem verso, ut [sicut concernimus] affectabas intentione tua sed reproba, protinus eundem Ludovicum muneribus, stipendiis, provisionibus, ac promissionibus amplissimis ad tua stipendia conduxisti, ac sub tuae protectionis, & recordationis cly-

peo suscepisti, civitatesque nostras & prefata ecclesia Aesculanam & Firmanam cum earum fortelitis & nonnullas terras, castra & loca ad nos, ipsamque ecclesiam spectantia, damnabiliter occupasti, occupataque detines, & in nostrum & prefata ecclesiae clavium vilipendium & contra nos in mentibus fidelium ac subditorum nostrorum & ejusdem ecclesiae odium & dissidentiam causares, ut concernentibus daretur intelligi agendi talia concessisse liberam facultatem una cum tuo vexillo, ac arma & insignia prefata ecclesiae, atque nostra quae ad defensionem & exaltationem prefata ecclesiae & subditorum gestanda veniant in everisionem status ipsius ecclesiae atque nostri erigi & subditorum huiusmodi, & fortelitis occupatarum civitatum affigi praesumptione detestabili jam fecisti, & per capitaneos tuarum gentium, praesertim nobilem virum comitem Carrariae viceregium Aprutinum, ut fide digna relatione didicimus, provincialibus dictae provinciae Marchie ne prefato rectori nostro obedientiam impendant, aut tallias & debita nostris armigeris gentibus quoquomodo persolvant, praesumpsisti facere districtius inhiberi, aliamque urbem effractis muris gentes tuae ac adherentes & sequaces cum vexillis huiusmodi hostiliter intraverunt, sumpta occasione, sicut dilectus filius Dominicus de Neapoli ordinis Minorum professor ac ejusdem tuae serenitatis orator ad aliam urbem ad nostram praesentiam destinatus nobis expressit, quod praemissa & alia hostilia illaturus eras, ex eo quod locus civitatis Saonensis pro conventionem nostram ac Petri & Luna, quem nonnulli Benedictum XIII. in hoc damnabili schismate nominant super extirpatione huiusmodi schismatis tibi suspectus, & gravis per nos & Petrum ipsum fuerat deputatus. An post ingressum urbis propulsa fuerint Ladislai copie a Romanis, an urbe ipsa potius sint non exprimit Pontifex: Theodoricus (a) vero e Niem locutus de Gregorii ex urbe recessu, in qua Petrus de Anibaldis diaconum Cardinale natione Romanum, & Paulum de Ursinis ad eam tuendam administrandamque reliquerat, subicit: Infra breve temporis spatium ipsa Roma ad manus Regis Ladislai annuente prefato Paulo devenit quo facto dominus Cardinalis repente inde recedens ad civitatem Senensem declinavit. Ceterum Ladislai Romam ingressum proximo anno, ac pompa triumphali a Romanis exceptum dicemus inferius. Quo vero iis tantum scelus fallaci specie subornavit, indicat Gregorius, gravissimasque querelas aggerat.

Aesculum Firmamque occupavit.

In ecclesiam vexilla ecclesiae vertit.

Romam effractis muribus invasit.

Denuntiatum Gregorio a Ladislao bellum propter suppetum Saonae locum. Quibus commissa Romae custodia. (a) Theod. Niem. lib. 3. cap. 22. & MS. diar. Hgen. Hambaldi Card. ex urbe fuga.

XVII.

Audiat haec omnipotens Deus & exurgat causamque discernat suam: audiat mundus ac praesertim Catholici Reges & reliqui in praesentibus & dignitatibus constituti, co-

Ut solentatus ecclesiae o-pibus Ladislai fecit.

Imploratum in eum divinum auxilium.

Objecta Ladislai Innocentii in eum edicta.

Multiplia perjuria.

Repetita paternam monita.

tasque fidelium Christianorum quod Rex nos-ter & ecclesiae prefata feudatarius & vassallus, substantis & bonis ecclesiae enutritus, creatus Rex, adjutus & muneribus, & largitionibus amplissimis condonatus, usque ad expilationem bonorum ecclesiasticorum non solum Romanorum, sed basilicarum, ecclesiarum, monasteriorum, & hospitalium prefatae urbis quamplurium, ut reliqua permixta silentio involvamus, suo domino atque patri, in cuius & prefatae defensionem ecclesiae se debet & tenetur accingere, legem imponat pariter & indicat sub interminatione tam horribili & nefanda in perniciem status praefatae ecclesiae atque nostri & omnium subditorum. Sed aderit, ut speramus, omnipotentis dextra, qua Petri naviculam ad portum, tranquillitatis, tempestate repressit, perducet: Nam etsi ipsa videatur navicula mortaliu sensibus plerumque fluctibus agitari, mergi tamen nequit; oravit enim pro ea in Petri piscatoris persona redemptor nos-ter unigenitus Dei filius Jesus Christus, qui pro ipse, suo fundata pretiosissimo sanguine, crucis non dubitavit subire tormentum, ne posset quomodolibet deperire; ad quod erigas, obsecramus, intentae mentis aciem, ac induas spiritum salutaris consilii, & resumias, nec oblivionum tenebras induas, sed diligenter considera famam processum dudum contra te & sequaces tuos per felicis recordationis Innocentium Papam VII. immediatum praedecessorem nostrum, demeritis exposcensionibus, habitis & formati; recordare promissionum & juramentorum per te & procuratores huiusmodi in assumptione diadematis regis & concessione ac infeudatione dicti regni factorum & praestitorum, nec non condictionum, censurarum, & panarum spiritualium & temporalium eo ipso inflictarum, & adjectarum in infeudatione & concessione huiusmodi, quorum omnium tenores & formas hic haberi volumus pro sufficienter expressis: reminiscere indulgentiarum, privilegiorum, & gratiarum ab ipsis praedecessoribus eidem tuae serenitati cum tanta benignitate & gratia concessorum, & per nos etiam indulgentiarum; & tunc videbit eadem tua serenitas his omnibus ad lancem & trutinam rationis adductis, an tibi licuerit vel in futurum liceat praemissa & similia contra nos & prefatum ecclesiam sine dispendio salutis aeternae, honoris, & status regni amissionis regni & omnium indulgentiarum impune parari. Et quoniam ad statum & honorem tuum huiusmodi praeservandum ardens & pervigil ac paterna semper nostra excubavit intentio, filiationem tuam nobis buculque semper charissimam per asperionem sanguinis praefati Redemptoris nostri ac per zelum, quo te semper persecuti fuimus, perque fidem & filialem reverentiam, quibus nobis & eidem ecclesiae astrictus esse

dignosceris, obsecramus, obestamurque quatenus depulsi errorum tenebris, & quibusvis impulsibus, & suggestionibus malignorum te ad talia impellentium, resumias habitum catholici Regis & principis, ac fidelis nobis & eidem ecclesiae, tanta dudum affectione conjuncti, & ab offensionibus conversus ad defensionem iustitiae, ac fidei pro statu & honore nostro & prefatae ecclesiae & subditorum huiusmodi thoracem & galeam, ac scutum induas, & tam fidelem quam filialem quamlibet armaturam, ut te deceat, nobisque & eidem ecclesiae occupata restituas, restituique facias, & contra prefatam urbem, provincias, civitates, terras, & loca ipsa ac subditos per te vel alios molestias vel iacturas non inferas, seu a quoquam poteris equidem atque debes inferri quoquomodo permittas. Quae, si, ut cupimus & speramus, efficiet, Saluator omnium in pace custodiet dies tuos statumque tuum cum gloria & honore feliciter conservabit, ad post huiusmodi labilis & fugacis vitae cursum, meritis exigentibus, sempiterna vita praemia ac indelebili nominis gloriam ultra nostram & Apostolicae sedis benedictionem, & gratiam eidem tuae serenitati misericorditer largietur.

Iustus occupata restituere.

XVIII.

Nos autem & fratres ipsi prefatae ecclesiae Cardinales, sicut saepius obtulisse meminimus, iterato reperimus offerentes, si praemissa & alia, quae tenentur fideliter, ac realiter, filialiter ac realiter adimplebis, nos & illos esse dispositos, pervigiles, & intentos circa illa curis indefinitibus per quae status & honor regis huiusmodi valeat feliciter conservari. Si autem obtinebratus in malorum sentinam descendendo prolapsus, ac studiis reprobris contra nos, ecclesiam, urbem, provincias, civitates, terras, loca, & subditos huiusmodi communiter vel divisim pertinaciter (quod averrat Omnipotens) malignari dispositus fueris, ex nunc prout ex tunc, licet roties ex literis requisitus monitis & tot tantisque nuntiis & literis ac paternis exhortationibus excitatus, de Apostolica plenitudine potestatis & ex certa scientia de eorumdem fratrum nostrorum consilio & assensu tenore praesentium te & omnes alios, cuiuscumque status, dignitatis, ordinis tam spiritualis quam temporalis, conditionis, vel gradus existant, exhibentes tibi vel tuis ad praemissa vel alia nocumenta quaecumque per se vel alios auxilium, consilium, vel favorem publice vel occulte, directe vel indirecte, quomodocumque aut qualitercumque iterato praesentium tenore monemus, requirimus, & citamus, quatenus sub illis censuris & penis tam spiritualibus quam temporalibus etiam excommunicationis, suspensionis, interdictionis in regnum, & ejusdem regni privationis & amotionis, & aliis quibuscumque ab iure vel homine contra talia perpetrantes inflicti & promulgati, & maxime

Intentata
reluctanti
poena.

seime per formam concessionis & infuadationis dicti regni, nec non processum apostolicorum contra invasores & occupatores alia urbis, necnon provinciarum & terrarum hujusmodi solemniter factorum & publicatorum, quorum omnium status, tenores, & formas hic alias haberi volumus pro sufficienter expressis & specificis declaratis, tenearis & debeas, tuique etiam adhaerentes, complices, & sequaces sint astricti eo ipso, prout ad quemlibet pertinuerit, infra triginta dies a data presentium continue numerandos, quorum decem pro primo, decem pro secundo, reliquos vero decem pro tertio ultimo & peremptorio termino harum serie assignamus nobis & praefatae ecclesiae confirmasse & restituisse, ac consignari & restitui fecisse, seu venerabili fratri nostro Benedicto episcopo Ferreriano rectori praedicto pro nobis & eadem ecclesia recipienti, civitates praefatas Asulanam & Firmanam cum fortibus, castris, & locis hujusmodi occupatis, ac etiam emendasse & correxisse te & ipsos, & satisfactionem de promissionibus fecisse etiam competentem, & ab offensionibus, ac molestiis & praesumptionibus, & a quibuslibet praesidiis & protectionibus praefato Ludovico vel aliis pro eo exhibendis abstinuisse & abstinere facere de cetero cum effectu per te & alios, ut praefatur. Alioquin, si praemissorum contemptor seu contemptores fueris vel fuerint, quod non renur, eo ipso elapso dicto termino contra te & ipsos ad declarationem te & hujusmodi complices & sequaces in censuras & poenas tam spirituales quam temporales inflictas & promulgatas a jure vel ab homine contra talium patratores & maxime per formam concessionis & infuadationis ac processum praedictorum, ac excommunicationis, suspensionis interdicti, privationis & amonitionis dicti regni fuisse & esse similiter irretitos, ac etiam incidisse & aliarum poenarum inflictionem mediante justitia procedemus, prout putabimus convenire; volentes nihilominus, ac etiam declarantes scientia & auctoritate praedictis, quod praesens monitio atque citatio constitutionibus apostolicis, nec non privilegiis & indultis eidem tuae serenitati, vel regno aut aliis quomodocumque concessis, & quibuscumque contrariis nequaquam obstantibus perinde te ac abhaerentes, complices, sequaces, & fautores tuos & quemlibet ipsorum citet & arctet, ac si personaliter tibi & ipsis & ipsorum cuilibet insinuata & praesentialiter praesentata fuissent. Datum Senis vi. id. Septemb. pontificatus nostri anno I.

Ex his arguas Theodoricum Niemium Gregorij calumniatorem, qui de urbe a Ladislao occupata locutus addit: Diffimulante ac tacente, immo conniventibus oculis haec omnia Gregorio transeunte. Quid enim Gregorius a Ladislao oppressus, ab

antipapa, colloquii specie, exitum ipsi moliente proditus, a Cardinalibus etiam illusus, a schismaticis oppugnatus aliud agere potuit?

Ad comprimentam vero facilius nequitiam Ladislai Regis, qui beneficia quibus ab ecclesia Romana afficiebatur in nova scelerum arma convertibat, Gregorius vi. kal. octobris, dum Senis morabatur, concessam ab Innocentio Campaniae & Maritimae praefecturae ei abrogavit (a). At Ladislao pontificis literis, ut coeptis absteret, monitus rescripsit (b) callide admodum Gregorio, Asculum se ac Firmum, ut ecclesiae eas urbes servaret, recepisse; deque Saona pro celebrando colloquio admodum suspecta conquestus, multis verborum officiis Gregorium delinire nisus est, sic inquit: Scripsi, consulai cum file & saepe humiliter supplicavi, sicut & alii mundi proceres & magnates fidei devotique vobis & vestro, immo & nostro & cunctorum fidelium caeteri, ut comperi, jam fecerunt, ut locus eligendus ad tam sperati futurique boni mysterium omni prorsus suspitione careret, nec lectus Saona locus ad ea tutus & congruus videbatur: movebar siquidem zelo vestro & ut ardua tanta res tamque cunctis Christianicis necessaria ac frugi, recte & absque quovis impostoris redivivo careret scrupulo, sed auxiliante eo, cujus res agitur foret in perpetuum duratura. Nam licet mea, ut id rite quovis loco fit multum interfit, parum tamen refert, immo nihil quocumque terrarum angulo vel recessu bonum agatur, dummodo bene fiat; ad quod vellem concurrere vobiscum una, & saepe obtuli, & de novo offero, semperque offeram me paratum & pro viribus adjuturum. Et infra.

Persuadeo, consulo, supplico, oro, ac obsecro, ne ad hanc praesumptam, optimaeque rei consummationem, & perfectionem celeritatem, non solum ad Saonam locum pactum & pollicitum, ut omnes vere norunt, sed etiam, si libet, Parisiis refertam sapientia urbem dignissimam proficisci: neque sperno, immo acceptissima mihi est oblatio per vestram beatitudinem facta, ut ubique temporum & locorum causam meam, quae ut justissima vestra est beatitudo, ipsa, sicut pridie mihi spondit, ut pro possessoriis concludatur, habeat una cum aliis dominis sacri collegii in precordiis recommissam. Nonnullisque interjectis de sua virtute regnum adversus hostes tuturum addit. Postremo citatus & monitus peremptorie a vestra beatitudine id tandem faciam, quod obedientia filii vero patri & matri Ecclesiae ex debito facere obligantur. Et licet pridie ante bulle apostolicae receptionem meos peritos oratores ad vestram beatitudinem transmiserim, quos consecim supplico expediri, non diu post hoc alios

XIX.
Abrogata
Ladislao
Campaniae
praefectura.

(a) Lib. 2.
pag. 142.
Conquiritur a Ladislao causa.
(b) Exstant ejus lit. apud Theoder. Niem. tra. 4. c. 6. & apud Goldast. rom. pag. 383.

Excusat
admissa
facinora.

tamen mittam, me & meam innocentiam excusaturas, atque singula ad quae teneor peracturos. Sed quae, sanctissime pater, compeste vos animi vestri motus, ab aliis forsitan in te nos dissidium procurantibus concitatos, & placidum pii patris in filium spiritum reassumatis; oro denique cum propheta: Domine ne in furore tuo arguas me &c. Altissimus Beatitudinem vestram bene dirigat diutiusque gubernet. Dat. Neapoli xxi. die octobris anno Domini MCCCCLVII.

Plena erat ledibrio, haec cohortatio Ladislai insultantis pontifici, qui se ab adversariis circumveniri redintegrandae ecclesiarum conjunctionis specie siverat, dum hinc Petrus & Luna Bucicaldi classe & Genuensium viribus fretus Christi vicarium pellectum in locum iniquum opprimere meditabatur, quod ex crebris ejus dolis, & pertinacia patuit; parte alia in Pontificem; qui debuerant esse, fidissimi rebellarunt, Romaeque imperium eripperunt. Graviori itaque curarum aestu fluctuare coepit Gregorius, atque a schismaticis imminens exitium expavescere, cum illi confectas praedicationes non servarent; non enim antipapa ponebat arma, sed classe instructus inferebat; non Bucicaldus Gregorii hostis aperitus, satelles autem pseudopontificis redibat in Gallias; negabant Genuenses dare obsequia, utpote qui inferendam vim Pontifici susciperentur. Itaque blanditiis Gallorum se eo adductum perhorrescebat, ut se antipapae furori obiceret, subiceretque catholicam Ecclesiam schismaticorum potentiam: quapropter ex aliquorum prudentum acutius imminentia discrimina perspicentium consilio, Petrus & Luna ita sollicitavit, ut ob justas causas de permutando loco pacifceretur, missis ad eum Jacobo & Torso Ugentis, Joanne abbate monasterii S. Mariae & Pratalia, & Francisco Justiniano patrio Veneto interuentis, quos his mandatis instruxit (a).

Capitula ad Petrum de Luna, quem sibi adhaerentes Benedictum XIII. nominant. Primo fiat exhortatio ad eum, quod velit prospicere pie, quod omnia media ordinata ad aliquem finem sint conferenda ad eundem finem; & si non conferant, sed potius impediunt (quod in humanis variis in casibus solet accidere) recte mutanda sunt. Secundo quod velit caritative inspicere, quod locus Saona fuerit ordinatus pro integratione unitatis Christianorum cum certis modis & securitatibus pro utraque parte, ut quantum fieri poterat esset aequalitas, inde interveniret bonitas, quae securitas & honestas in genere suo satis clare videretur requiri ad perficiendum istam integritatem unionis Christianorum; quibus deficientibus locus ipse Saona parti, cui deficienti redditur gravior, & extra intentionem con-

(a) Lib. 2.
p. 264.

Curant
indus
Saonae
locus.

tractus, & non conferens, sed impediens ad finem & ideo mutandus.

Tertio quod velit prudenter considerare, quod materia unionis charitativa est tractanda & benigna, & quantumque fieri bene potest, cum pace eorum, quos materia intime tangit, & maxime praesidentium populis Christianis, ne corda gravata maxime potentium rumpant ad novas intentiones, & ideo media sic prudenter disponenda sunt, ut, quantum fieri potest, servetur honestas utriusque partis, & altera pars non videatur defecta.

Quarto quod velit diligenter advertere, quod consideranter, pure, & efficaciter integrationem unitatis Christianorum non est appetitus, non actus, nec signum ostentandi se; licite tamen rationabiliter excusandi se, si in aliquo deficiat non exculpae, nec fugiendi calumnias & infamias, si aliter veritas & restitudo servari non possunt, sed providendi & curandi vias, modos, & res, ex quorum natura & firmitate verisimiliter ad finem perveniatur optatum, scilicet integrationem unionis pacifice Christianorum; unde re vera magis & juste damnatur ostentator ex quocumque eventu, quam calumniator & insultator diffamatus; ostentatio namque dissonat amori unionis; qui amor nitens rectori & strictiori via ad unionem, incidit quandoque in diffamationem.

Quinto exponatur, quod sanctissimus dominus noster dominus Gregorius Papa XII. intime dolet ac contristatur, quod sibi pure & efficaciter desideranti integrationem unitatis pacifice Christianorum, intervenierunt aliqua contra voluntatem suam, ex quibus visum est sibi ex debito procurare mutationem loci Saonae, considerato quod accessus Saonam non solum tangit personam suam, sed officium & obedientiam suam ac unionem; & quod gravia pericula, quae tangerent solum personam suam, non retraherent eum.

Sexto exponatur quod ipse dominus non ster non obstante, quod locus Saona esset incommodus, & incommodior ex multiplicatis mediis securitatis, nec fuisset nominatus, nec conceptus per eum, immo ex consequenti prohibitus, prohibita civitate Januae, nissus fuit adimplere conventa amore pacis, ex quo conventum erat: & ut clarus incederet, providit collegium Cardinalium, procurare galeas, & alia sibi necessaria dans eidem potestatem impignorandi terras ecclesiae pro expeditione, qui & ipsi Cardinales simul & seorsim posuerunt incassum diligentiam suam.

Septimo exponatur quod idem dominus non ster Papa, qui a principio percipiens diffinitatem de habendo galeas, purissime incedens & credens posse accedere congruis & sine magna difficultate per terram ad locum Saonae, non informatus de viis, tunc concludebat dimi-

Ut defugienda
ostentatio.

Queritur
internuncius male
obisse legationem.

Triremes comparati non potuissent.

Ut suaverint Galli omittenda preparatoria, sed ab utroque cedendum.

Ingrata Gregorio hæc consilia.

dimittere galeas, & tandem deliberavit de duabus galeis tantum & formaverat capitula mittenda per jam electum oratorem suum, ita quod pars altera esset contenta de duabus tantummodo galeis: sed postquam recepit tres copias ejusdem tenoris a diversis dispositionis factæ in regno Franciæ de removendo tractatum preparationis in viam concessionis, & aliis exorbitantibus, quæ plura inconvenientia videbantur includere & periculosa retraxit se a prædicta deliberatione, permanens in executione contractus, ut inceperat, non tamen extimans illam puritatem in Gallia, quam primo excogitaverat & tenebat circa materiam unionis, quæ dispositio multum eum gravavit, & animum perturbavit; maxime quia in executione talis dispositionis videbantur graviora schismata posse contingere, & quia ex puro amore incepit, ex eodem cupit finire: qui amor horret omnem violentiæ saporem.

Octavo proponatur quod velit mutare locum Saonæ, & videre & tractare de alio loco, quia finis non est desiderandus propter medium quod inventum est ad finem, & maxime quando medium servatur itis rebus & conditionibus, quibus ordinabatur ad finem: sicut accedit de loco Saonæ ex infra scriptis causis & motibus, quibus præfatus sanctissimus dominus noster motus fuit ad petendum & continuandum mutationem prædicti loci Saonæ.

Nono exponantur motiva petitionis mutationis loci Saonæ, quæ moverunt præfatum dominum nostrum, quæ sumuntur ex parte securitatis habendæ, & honestatis servandæ, incommoditatis removendæ, & crudelitatis fugiendæ, divisionis horrendæ, & unionis optandæ, quæ omnia respiciunt debitum officium papatus saltem de congruo.

XXI. Inflat conditionem securitatis deesse.

Non tenere earratione contractum.

Prima pars capituli XIII. primo ex parte securitatis habendæ. Securitas quidem conventa de galeis non respicit solum personam suam & singularis est. Sed ut caput & totam obedientiam suam, ideo ex debito, ne offendatur, tenetur non accedere secundum illa, nisi aliter disponeretur, saltem ex debito congruitatis: & hic securitas galearum erat potissima, & de essentia & substantia contractus, sine qua non intendebatur obligatio; quæ securitas servabatur præfatum dominum nostrum in sua potestate eodem stando in loco, fortius securabat pluribus aliis securitatibus, & secundum varios eventus liberabat discedendo; & hæc impossibilitas galearum, & si non creditur, inquiratur, & clare invenietur si esset perpetua extingueret obligationem, temporalis autem impedit effectum: & si tangeret eum solum singularem, fervor experiri pro unione eum induxisset ad locum Saonæ.

Secunda pars capituli x. secundo ex par-

te honestatis: consideret quilibet rectus estimator rerum, si congruat eundem dominum nostrum servare honorem maxime magnatibus suæ obedientiæ, & si servetur suæ obedientiæ, honor submittendo se in fortitudine & potestate partis adversæ, non habendo galeas; parte vero altera ipsas obtinendo, in quo casu multi gravarentur & timerent, & reproberent se submissos verecundiam & scandalum eorum arbitantes: & hoc posse videri in præfatis, & maxime in futuro evenisse, quæ est pars ista tanquam neglectior & minus justa, volendo cedere suæ maculæ se submisisset, & in manibus partis adversæ se tradidisset: quam rem tanto efficacius credendum est eos fugere, quanto tenacius hanc fidem & obedientiam ex ordine rerum & conscientia clarius servarunt incorruptam: & qui rem suspectam perciperent quantum in sua fide & obedientia se offensos & dejectos sentirent & dolerent.

Tertia pars capituli ix. ex parte incommoditatis removendæ: semota quidem commoditate eundi cum galeis, accessus ad Saonam ascriptus erat per viam Lombardiæ vel Liguriam, quarum qualibet multum incommoda est talibus personis; sed incommoditas hæc reparari poterat per galeas Januenses, saltem pro magna parte, circa quam materiam non statuit, quia de ea inferius tangetur.

Quarta pars capituli ix. ex parte crudelitatis fugiendæ: crudele nempe visum est destrere populos sub dominio ecclesiæ degentes vexandos multifarie, & perniciosè subjugandos; cum potius deserendus erat locus Saonæ & mutandus in locum alterum, unde habilius posset defensari innocentia eorumdem populorum & fidelitas antiquata, ad quam defensionem ex juramento fidelitatis quilibet tenetur præfatus: quinimmo mutatio dicti loci Saonæ eosdem populos liberabit ab ipsa vexatione & gravi servitute, prout sibi pluries dabatur intelligi per oratores suos & oratores talia intendenti & attentanti, crudele namque videbatur, ut si locus Saonæ non mutaretur, ipse fieret occasio sanguinis effusionis innocenti, proditionum, expoliationum, exterminationum, homicidiorum, divisionum, & aliarum vexationum, quæ in talibus solent evenire, quibus jam turbatur totum dominium temporale ecclesiæ sub periculo totalis perditionis expositum, maxime si contingat præfatum dominum nostrum abesse & nimum elongari.

Quinta pars capituli ix. ex parte divisionis horrendæ: jam nunc locus ipse incipit esse disseminarium divisionis quam idem dominus noster Papa moleste sentit & patitur, nec dubitat ortam esse occasione prædicti loci Saonæ, quam evitare iis diebus de mense præfatis octobris per totalem declinationem ipsius loci Saonæ, quam

Inhonestum fore se partis adversæ potestati committere.

Obiici clientes ecclesiæ hostium grassationem.

XXII. Exorta propter conditionem locum locum distidia.

Patere se calumniam apud ignaros.

Non servari ab adversariis leges ut Buci-caldus recitat in Gallias.

evitare iis diebus de mense præfatis octobris per totalem declinationem ipsius loci Saonæ disposuit, qui locus sentitur esse communitè molestus obedientiæ suæ, & maxime aliquibus principibus, quæ molestia de facili posset præstare fomentum divisionis.

Sexta pars ix. capituli ex parte unionis optandæ, nam ex iis sæpius dictis & aliis, quæ eligibilis silentio teguntur, verus vel præsumptus locus ipse Saonæ ad integrationem unionis pacificæ Christianorum comparatus datus & obscurus, & non conferens videtur, sed potius medium impediens fertur: quare & vi dilectionis unionis pacificæ Christianorum est mutandus, & idcirco præfatus dominus noster Papa providens recte affectus optavit & optat nunc locum Saonæ in alteram mutandum, ex quibus petit & petit quod mutetur.

Decimo exponatur eidem quod veritas præmissorum successivè magis claruit continuo tanquam firma veritas, recipiens ex diversis robur & augmentum notitiæ: & quamvis præmissa veritas ex ordine rationis firmiter exigat mutationem loci Saonæ, nihilominus præfatus dominus noster Papa ex eo solum incidit in calumniam, quia disposuit & aperuit de mutatione loci Saonæ de mense julii, quando habuit respondere super confirmatione contractus celebrati Massiliæ, quoniam præmissa veritas motuorum prædictorum incipiebat videri, & ante finem præfati mensis pro maxima parte complebatur & implebatur, &c.

Undecimo exponatur eidem quod præfatus dominus noster Papa existens in Roma constructus, & medius inter hanc veritatem motuorum præmissorum, & inter conventa Massiliæ scandalum, calumniam, & alia hujusmodi evocatur, si ad locum Saonæ non iretur in termino apud illos, qui præmissam non intelligerent veritatem, & apud leves iudices, quorum numerus copiosus est, qui non respiciunt, nisi quæ se assibus patent, & impertinenter concludunt, & inde nihil velocius infamia percussit: veritas autem ordinis rerum, quæ solo mentis oculo percipitur, non nisi ostensa innocentem liberat, & prospiciens ad humanam fragilitatem pro bono pacis, alias non facturus, cessit & detraxit præmissa veritati, & cum motibus adhaerens certæ moderationi circa conventa & locum Saonæ, non sine magna jactura honestatis suæ partis, quæ liquido patet sano mentis oculo & puro ex tenore responsionis factæ per eum Romæ ultimo julii ambassiatoribus Avinionensibus, inter cætera continentis pro effectu sui & secum venientium securitate propter ea, quæ interveniunt sunt, quod Johannes Bouciquaut alias Lenynge gubernator Januæ in Franciam rediisse vel accessisse ad altam civitatem vel terram, sibi non suspectam, de qua ipsi domino nostro vide-

retur, deberet usque ad medium septembris tunc proxime sequentibus, ibique residere quousque in facto unionis conclusum fuisset, & postea per duos menses, quandoque Januæ ponti deberet alius gubernator saltem pro dicto tempore de numero oratorum Regis Franciæ Romam ad ipsum dominum nostrum directorum eligendus per dominum prædictum cum simili potestate, quam habebat ipse Bouciquaut, & deberet omnia adimplere ipsi domino nostro ad quæ Bouciquaut tenebatur. Item quod galea ac navigia Petri de Luna & Januensium prædictorum exarmari deberent, galea guardia Januensis excepta, usque ad kal. octobris tunc proxime venturi, & alias non armare usque ad finem conclusionis dictæ unionis & post recessum dicti domini nostri per unum mensem. Item quod Januenses centum & Saonenses quinquaginta civis de notabilioribus eligendos per ipsum dominum nostrum dare in obides deberent mansuros in locis deputandis per ipsum dominum nostrum præfatum, & etiam continentis de ascensu ipsius domini nostri super galeis Januensium & transitum cum eis, vel per viam Lombardiæ, prout hæc & alia latius in capitulis dictæ responsionis continentur.

Duodecimo exponatur eidem quod præfatus dominus noster Papa consideratis factis & monitis ante & post factam responsionem quorundam ambassiatorum serenitatis Regis Francorum retraxit propositum suum, quod erat in deliberando juxta prædictam responsionem ascendendi tempore congruo galeas Januensium sibi præmissas per prædictos ambassiatores, & eundi cum eis galeis Saonam, si impleverentur quæ in dicta responsione continebantur: & in eo casu firmavit alteram partem distinctivæ, quæ erat in dicta responsione, videlicet de eundo per viam Lombardiæ. Qui dominus noster, non obstantibus prædictis factis & monitis injuriis, diffamatoriis, seditiosis & valde turbatoris optata unionis benigne, clementer continuo se habens se submisisset, & per dictam responsionem postquam responsionem damnabili injuria & seditione reiterata exitit graviter offensus, quæ omnia distincte non explicat brevis oratio.

Tertiodecimo exponatur eidem quod præfatus dominus noster Papa adhibuit rationabilem diligentiam & sollicitam, & plenos conatus, quantum in eo fuit ut haberetur alius locus pro termino temporis statuto, in quo loco persiceretur negocium unionis, vel si servarentur quæ in præmissa responsione continentur, ipse esset Saonæ in termino temporis statuto: & ut nihil desiceret, præmissa ad præparandum sibi viam per Lombardiam, & plenam potestatem transmissit per suas bullas marchioni Montisferati persciendi, & complendi juxta & secundum conventa Massiliæ & dictam responsionem simul.

Ut liguistica classis detrahantur armamenta.

Ut obides Genueses & Saonenses dentur.

Propositum ut uterque sine triribus terrestri itinere periret.

Reiecta
res a Pe-
tro e Lu-
na.

Decimoquarto exponatur quod prefatus dominus noster Papa miratur submissionem & obligationem, quam fecit per dictam responsionem tam humilem, tam detractivam, honestatis sue partis, tam efficacem desiderii unitatis, tam privativam quorundam conservandorum & amandorum pro parte sua, iam denique ex longo itinere Lombardie, pensata qualitate & quantitate curia, laboriosam & appetitui multorum criminofam, ac ex multiplici ratione indecentem, adeo fuisse neglectam & reiectam, & locum Saonae tanta tenacitate fuisse servatum & contractum Massiliae in quo habetur de mutatione loci Saonae esse effectum quodammodo immutabilem, ut sic nulla pars petitionis prefati domini nostri Papae exaudiretur, & quarum quaelibet ad unionem tendebat.

Decimoquinto prefatus dominus noster Papa in praedicta admiratione irabatur ad considerandum comparationem inter altitudinem unionis, magnitudinem suae obedientiae, & celsitudinem suae sedis apud suam obedientiam, quae quandoque habuit obedientiam omnium Christianorum quae non est vilificabilis qualitas in sede ipsa, & inter accessum gubernationis Januae & adhaerentiam pro aliquo tempore, & ex primo comparato videtur neglectus amoris unionisque; ex secundo autem comparato videtur despectio & contemptus Regum, procerum, & magnatum tanta pariter; ex tertio vero comparato non decuit sedem ipsam vilificari, & (ut cum pace & amore ipsius gubernatoris dicatur quod veritas magis debet esse amica) cum ipse gubernator misisset ambassiatorem ad prefatum dominum nostrum Papam, non dedit eis potestatem de securitatibus dandis Venetis, quare prefatus dominus noster destinavit fratrem Joannem Dominici ad gubernatorem, ut ipse gubernator cum eo mitteret ad Venetos ad concordandum de praedictis securitatibus; qui gubernator dixit, se esse in pace cum Venetis & non mittendum nec offerendum; sed si Veneti peterent, daret. Sed cum dictus frater Joannes recepisset litteram responsivam prefati domini nostri, ut prosequeretur, & sibi commissum non posset obtinere, saltem posset docere ex tunc jam habita notitia desperationis habendi galeas Venetorum, certa operatus est idem gubernator ad propositum dissona tamen & prima responsione & haec pro materia dicta sunt de gubernatione * secundum assertionem prefati fratris Joannis Dominici, quae res si ita se habet, non placuit prefato domino nostro.

Genue-
nis prator
cum Ve-
netis de
securitate
pacisci
voluit.

* Gubernatore.

Si Genue-
nesis da-
re time-
ant obli-
des mul-
to magis
timere
Pontifi-
cem se
commi-
tere ho-
stibus.

Decimosexto irabatur etiam ex dicta administratione considerandum de obsidibus petitis per ipsum dominum nostrum, & oblatis per oratores praedictos Regis Francorum, & si forsan suspicio interceserit pro statu Januae extra ditionem praedictorum, multo magis, debuit dominus noster considerare fideles populos & tantum dominium

temporale & alia, quae superius dicta sunt, quae pro pace deserebat & secundum informationem quam habebat perdenda.

Decimosextimo ex eadem admiratione videtur aequitas & aequalitas concepta in contractu Massiliae multum laedi & pertinaciter trahi, cum non sit flexus ad mutationem loci, nec ad dearmationem galearum, quod aliter fieri amor exigebat & ratio unionis Christianorum.

Decimo octavo exhortetur, quod velit omnia praemissa diligenter advertere, & iusto mentis oculo prospicere, quod prefatus dominus noster Papa non potest rationabiliter culpari, si non venerit Saonam; immo potius culpari si veniret; nec defecit sicut neque deficiet, qui integratio unitatis pacifice Christianorum habeatur, pleno desiderans corde & congruis mediis ad eam pervenire, per quae media merito habeat sperare eam attingere; & quod si qua detractio fiat contra eum erit injusta, & quidquid super ea erit edificatum corruet.

Decimonono requiratur instanter & instantissime ex parte prefati domini nostri Papae, quod velit effectualiter tractare & concludere de alio loco idoneo pro integratione unitatis pacifice Christianorum, & in hoc satisfaciat Deo & hominibus, alias fieret interpretatio contra eum, quod ipsi domino nostro displiceret, sicut & ipsi displicere debet quod fiat interpretatio sinistra contra prefatum dominum nostrum super eo, quod non venit Saonam, quia decet ambos pure intendere ad unionem; & si ita fieret tolleretur materia executionis hinc inde, quae excusatio mutua fieri non potest sine impugnatione utriusque.

Vigesimo ostendatur ex ultimo capitulo contractus Massiliae, quod ipse tenetur recipere unum de locis nominatis per oratores prefati domini nostri in Massilia, & primo ex prima parte in qua habetur ut si interveniente casu legitimo de discedendo a Saona ab utraque parte fuerit deliberatum; nam casus legitimus, utpote impossibilitatis implendi capitulum de galeis commissis aliis omnibus quae possunt dici intervenit, & idcirco requisito assensu alterius partium, tenetur concordare a dissensu, & per consequens recipere unum de praedictis locis. Secundo ostenditur ex secunda parte dicti capituli, ubi habetur quod si conditiones de securitatibus dandis per gubernatorem & communitatem Januae non fuerint datae Venetis, acceptare teneatur, unum de oblatis locis per praedictos oratores domini nostri; & haec conditio negativa est, causalis, & impleta: idcirco purificat ipsam dispositionem, videlicet quod teneatur acceptare unum de locis oblati &c.

Vigesimo primo ex ista ostensione apparet manifeste, quod prefatus dominus noster ex ipso contractu in termino praefixo non tenebatur venire Saonam. Similiter omiserunt

Expressa
de mu-
tando lo-
co occasio
incidit.

Non im-
pleta a
Galhis
promissa
leges.

runt securitatem, quae sequitur ex dearmatione galearum, & sic etiam non impleverunt hanc conditionem securitatis.

Vigesimosecundo ex iis superius dictis videtur rationale ac debitum utrique parti, ut talis locus vel talia eligantur, quale aut qualia exigit ipsa integratio unitatis Christianorum, & quantum fieri potest, ut inde possit commodius innocentia fidelium populorum sub dominio Ecclesiae constitutorum defensari & conservari ab omni molestia; quare idem dominus noster exhortatur eundem Petrum, ut velit humanitus advertere ad praefata rationem & debitum. Dat. Senis II. kal. novembris pontificatus nostri anno I.

XXIII.
Promul-
gata cau-
sa ob
quas Sa-
nam non
adeat
Gregor.
(a) Theod.
& Niem. l.
3. cap.
22. & r.
4. c. 7.

Recurrente festo omnium sanctorum die refert Theodoricus e Niem (a) praecipisse Gregorium nonnullis religiosis viris, ut e sacro suggestu atque etiam inter missarum solemnia exponerent populo causas, ob quas constituto die Saonam se non contulisset, praecipuasque recenset, nimirum vetitos Gregorii ipsius oratores de non paciscenda pro celebrando conventu Genua, atque ideo Saonam tacite comprehensam exclusam fuisse; pacta ab adversariis non impleta; non datas Venetis tui accessus idoneas cautiones; triremes non tantum ad itineris facilitatem, sed ad Pontificis quoque & Cardinalium munimentum desideratas; adduci Petrum e Luna non potuisse, ut suas triremes armamentis potuisset; denuntiatum fuisse Gregorio plurimorum literis, parari ei infidias, si Saonam peteret; inferendum a Neapolitano Rege bellum, ni suspectus Saonae locus declinaretur; denunciatis Regis Hungariae & aliorum principum oratores, Saonae locum redintegrandae concordiae obtuturum; Regis Francorum oratores Romae in Pontificem seditionem movisse, alienasseque ab eo Cardinales: non propter locum conjunctionem ecclesiarum confectandam, se ad eam perficiendam locum eligendum: flagitatum ex pactis fuisse, ut Bucicaldus, credita Genuae duobus Regis Gallorum oratoribus a Gregorio designandis administratione, Gallias repeteret, nec impetratum: postulatos obsides, nec datos: Petrum e Luna ad aequalem cum Pontifice sortem, maritimis viribus dimissis, se redigere abnuisse, neque excurrente toto septembri promissa adversariorum impleta fuisse. His consonat apologia (b) Gregorii, quae Saonenis itineris intermissi culpam a se removet.

(b) Ext.
to. 22. de
schism.
pag. 17.

Quaedam justificationes pro domino Gregorio, & quaedam rationes propter quas locus Saonae non erat idoneus.

Intentionis & voluntatis nostrae fuit & est, & ut in Altissimo speramus, erit effectaciter intendere ad integram & pacificam unionem Ecclesiae, per quam tollatur

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

schisma horrendum, & malitia temporis induratum, & indubitabiliter perpetuandum, ita quod Christianitas gaudeat unitate, ad quam totis visceribus, nullam recusamus viam per quam secundum veritatem ad eam perveniat, sed omnem talem viam acceptamus, & specialiter viam renunciationis secundum formam iuramenti per nos praestiti.

Pro executione praemissa intentionis & voluntatis destinavimus ambassiatore nosstros ad partes Avinionenses, quibus dedimus quandam bullam secretam nostram, in qua posuimus breve in quo orant descripta plurima loca & in eodem erat haec clausula generalis, videlicet: Et generaliter omnia alia loca, quae sint secuta utrique parti, habilia, & talia, quod pure & sincere procedatur pro bono Christianitatis, quinque exceptis, ut supra. Et superius est ista clausula: Ista sunt xxxiii. de quibus excipiuntur quinque; de quibus quinque unus locus erat Janua, de qua Janua dicti ambassiatore habuerunt expresse, quod nullo modo deberent convenire de loco Januae: Et sic ex consequenti venisimiliter excludebatur locus Saonae, qui non erat de nominatis, immo putamus quod non venit in conceptum alicujus, dum inter venerabiles fratres nostros Cardinales tractaretur de locis; & xxxiii. loca fuerunt descripta per duos Cardinales, aliis praesentibus, ita quod de communi consensu debuimus tradere xxxiii. loca dictis ambassiatoribus & recipere tria, vel quatuor, & etiam quinque, secundum quod nobis videretur certis rationabilibus causis animi nostrum moventibus. Et infra: Tenor praedictae bullae clausulae sequitur, & est talis.

Ut Saona
a se ex-
consequenti
fuerit ex-
clusa.

Gregorius episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Antonio Motonensi, Guillelmo Tudertino episcopis, ac dilecto filio Antonio de Butrio utriusque juris doctore Bononiensi salutem & apostolicam benedictionem.

Ex certis urgentibus & arduis causis animi nostrum ad hoc inducentibus vobis breve nostrum interclusum praesentibus destinamus, volentes & mandantes expresse, ut juxta illius continentiam procedatis, & exequamini quae in ipso continentur juxta vobis traditam ab Altissimo facultatem prout speramus, & cupimus, diligenter, tute, fideliter, & prudenter, ut exinde apud nos possitis de vera diligentia merito commendari. Dat. Romae apud S. Petram IV. kal. martii pontificatus nostri anno I. Deinde transmissimus bullam patentem praedictis ambassiatoribus, per quam possent docere absque aperiitione praedictorum secretorum, cujus tenor sequitur, & est talis: Gregorius episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Antonio Motonensi &c. Quod diploma nos supra opportuno loco attulimus.

A a 2

Postea

XXIV.

Postea habita informatione per dictos ambasiatores, quod convenerunt de loco Saone in certis capitulis, quae tunc transierunt, non tamen extensa, quam extensionem mittere poterant & debebant, cujus extensionis omissione permansimus in ambiguo usque ad adventum episcopi Bononiensis, qui ea portavit; & novit Deus quanta displicentia ex tunc fumus repleti ex eo maxime, quod tot media apposuerunt ad qualificandum, & securandum dictum locum, ut videbantur requiri, quod visa & considerata tanta difficultate requisitorum & conventorum concepit, quod reddebatur impossibilia, & timuimus quod is defectus impotentiae imputaretur potius voluntati, & sic nascerentur contra nos calumniae, vel expedire quod ex fuga calumniae accederemus sine huiusmodi securitate; quod ultimum a certo tempore propter nova emersa rationabiliter plus nos gravavit, & continuo de ea conventionem ostendi nos gravatos, quia videbamus hanc conventionem multum praestare impedimentum facto proposito unionis. Et ut haec res tota esset clara & plana, & possemus effugere has inconvenientias, quantum fieri potest, volumus, & potestatem dedimus venerabilibus fratribus nostris collegio Cardinalium ut ipsi hanc materiam curarent & promoverent, & inter alia dedimus eis potestatem usque etiam ad impignorationem terrarum, onerando conscientias eorum; qui apposuerunt diligentias suas, & miserunt diversos cum literis suis & nostris pro subsidio, & aliis requisitis, ut eis visum est inter alia ad Anconitanos quod ipsi armarent unam galeam pro ista executione sicut tenentur ex debito, & aliam nostris expensis, quae expensae sperabantur evenire de subsidio, qui Anconitani humiliter se excusarunt de utraque, excludendo tamen omnem spem & undique modica appareret vel nulla spes a nostris; notorium enim est quantas molestias patiebamur, & passi sumus; & quantum defectum in necessariis promovendis, & in tantum ut deficiat nobis ad mittendum necessarios ambasiatores, ut de aliis rebus necessariis taceamus.

Ut patetiones difficultate fuerint appositae.

Adhibita frustra diligentia pro timentibus instruendis.

XXV. Non data a Genuensibus idonea securitas.

Veneruntque ambasiatores gubernatoris & Januensis, & nihil effectualiter portaverunt, nisi gubernatoris & officialium Januae juramentum de observando capitula conventionum, quantum ad communitatem spectat; & quia non potuerunt effectualiter de securitate tradenda Venetis, nisi fratrem Joannem Dominici ad gubernatorem Januae ut placeret sibi mittere aliquem cum dicto fratre Joanne ad Venetas vel futurum de securitate, & deinde pressimus habere galeas, quas per alium nuncium nostrum, quem ad Venetos mandavimus, petimus & ut habemus per literas dicti fratris Joannis nescimus quam spem habere debeamus de executione praefatae petitionis, quia guberna-

nator praesupponit pacem cum Venetis, cuius oppositum unum capitulum conventionis affirmat, & est res scandalosa. Et utinam ambasiatores nostri advertissent non trahere materiam unionis Ecclesiae ex dependentia alterius concordiae & discordiae reparandae. Venerunt etiam ambasiatores partis Avenionensis, & nec isti, nec ambasiatores Januensis praedicti portaverunt aliquod documentum de traditione domini Saone, quae spectat ad Regem, secundum intentionem capitulum eius documentum non habetur infra tempus satis rationabiliter reddere dubia suadentia traditio domini, quae si non habebitur, expensae prima essent supervacuae & damnosae; quare ante omnia debuisse haberi claritas. Cum igitur ambasiatores Avenionenses petant confirmationem capitulum conventionis factae inter partem Avenionensem & ambasiatores nostros, declarandae sunt aliquae veritates, quae trahi possunt ex praemissa bulla secreta, & brevi in ea conclusio, de qua bulla, & brevi superius scribitur. Ne tamen ex sola bulla patenti facultatis tradita nostris ambasiatoribus, de qua superius scribere intendimus, ex qua manifeste apparet, quod de loco idoneo & condecens, & non de alio habuerunt potestatem conveniendi. Quis autem sit locus idoneus, brevi sermone non plene explicatur. Habet quidem plures partes, & refertur ad materiam in eo tractandam, & per quas personas & modum & supponatur pro nunc, quod securitas respectiva ad hoc requiritur, & non sufficit, ut locus sit idoneus, & quia intendimus facere sentire per modum declarationis veritatem non astringimus nos ad proprietatem sermonis, sed ad sanum intellectum. Ponimus igitur primo aliquas suppositiones, quarum prima sit ista.

De Saone concedendo imperio non servata pactio.

XXVI. Ut interuentum mandatum sint transgressi.

Potestas praefatorum ambasiatorum huiusmodi sive facultas non cadit super loco nudo & separato ab idoneitate praesenti vel futura pro tempore adventus, alias non fuisset in facultate locus terminatus restrictus, & contractus per idoneitatem; illud enim adjectivum idoneus, restringit locum.

Secunda suppositio est. Facultas huiusmodi cadit super aggregato ex loco, & idoneitate praesenti, vel futura pro tempore adventus; probatur, quia locus venit in facultatem ratione idoneitatis.

Tertia suppositio. Locus intelligitur idoneus duobus modis; uno modo ex propriis conditionibus, secundo ex adjunctis mediis.

Ex istis sequitur, quod non potuerunt ex praedicta commissione ad locum Saone sine idoneitate eiusdem loci praesentis vel futuri pro tempore adventus nos obligare. Secundo sequitur quod potuerunt nos obligare ad dictum locum, si idoneus esset pro futuro tempore adventus. Ex quibus sequitur, quod si dictus locus non possit esse idoneus pro tempore adventus ex praemissa commissione per suum

Ut Gregorium obstringere non potuerint ad locum non idoneum.

XXVII. Media securitatis non habere in potestate Gregorii.

suam contrarium jam factum, non potuerunt nos obligare ad praedictum locum. Nunc ponimus aliquas conclusiones.

Prima conclusio est haec. Ambasiatores nostri intenderunt per suum contractum reddere locum Saone securum per multa media, inter quae per galeas sex ad minus, & certam gentem armorum, & conclusio patet ex contractu quomodo intentionis eorum fuerit de galeis Venetorum.

Secunda conclusio. Non potuerunt nos per dictum contractum obligare absolute ad dictum locum per media securitatis, quae non essent in nostra potestate; patet, quia alias potuissent nos obligare ad impossibile.

Tertia conclusio. Si potuerunt nos obligare per huiusmodi media, quae tamen essent in potestate aliorum, obligaverunt nos conditionaliter, & non absolute, id est in casu quo huiusmodi media effectualiter exhiberentur; patet quia obligatio nititur huiusmodi mediis securitatis.

Quarta conclusio. Per suum contractum non obligaverunt nos ad dictum locum per aliam securitatem; patet, quia aliam non intenderunt, nec contractus eorum ad aliam se extendebant; & per consequens obligatio non nititur ad dictum locum cum alia securitate. Ex his sequitur

Quinta conclusio. Si obligaverunt nos per dictum contractum, non tamen sine praedicta securitate per eos convenerunt; patet, quia ex quarta conclusione & praesenti sequeretur, quod potuissent nos obligare sine securitate. Tunc sequitur

Sexta conclusio, quod non tenemur exhibere praesentiam nostram ad praedictum locum Saone in casu, quo non possimus habere galeas fidas, & non exclusas per contractum, sicut sunt exclusae galeae Januensis, & similiter dicimus de praedictis gentibus armorum, dammodo non steterit per nos, sicut non stat, neque stabit.

Septima conclusio, quod non potuerunt ex commissione per praedictum contractum ad praesentiam praefati loci in casu praedicto praemissa sextae conclusionis nos obligare. Quibus positis, ponemus aliqua capitula sive articulos.

Primum est, indecens & scandalosum est,

quod vadamus ad praedictum locum sine impletione praedictae securitatis convenerunt, & aliorum conventorum in dicto contractu.

Secundum est quod, licet praedictus locus Saone non sit idoneus ex defectu aliquorum, quae requiruntur ad idoneitatem, inter alia dicitur quod portus non sit tempore hyemali bene securus, & male divisibilis, super quo episcopus Bononiensis asserit se fuisse deceptum, nec in aliis requisitis ad idoneitatem curamus nos extendere, sed bene possemus explanare; nihilominus ex fervore unionis volumus, & intendimus in casu impletionis praedictorum conventorum dicti contractus ad praedictum locum Saone exhibere praesentiam nostram, ad praesentiam opus unionis, nisi de consensu utriusque partis eligeretur alius locus.

Tertium, post dictum contractum emerferunt multa gravia, quae rationabiliter habent movere utramque partem ad mutationem loci, quae satis manifeste possunt colligi & videri, & firmiter apparet & tenetur, & nisi locus mutetur, sequitur perditio omnium temporalium ecclesiae Romanae in partibus istis, & magnum scandalum fidelibus.

Purgabat se apud prudentes Gregorius, neque enim antipapa, ut fingebat, sive in speciem iactarent adversarii, sive sincere id molirentur, unquam pseudopontificatu abiturus erat; sed armatus inermem Pontificem oppressurus, ut ex perspicuis signis patebat; ex quibus Leonardus (a) Aretinus & alii refelluntur, [r] qui rem a Petro & Luna sine fraude gestam inconspicue putaverunt. Contraxerat Gregorius imprudentum multorum invidiam, cumque ejus existimatio apud Florentinos a Balthasare Cossa Cardinale subornatos (b) laboraret, Joanni Dominico Dominicanum injunxit (c); ut pontificium nomen a calumniis vindicaret. Denique instaurandum solemnes preces pro obtinenda a Deo pristina ecclesiarum conjunctione in omnibus ecclesiis a piis non sine indulgentiarum praemiis fundendas constituit (d), datis ad ecclesiarum praesules encyclicis literis, quarum potiore partem subijcio.

Si non consultum sit securitati committere se hosti temerarium.

XXVIII.

(a) Aret. lib. 2. ep. 13.

(b) Theodor. e Nidem in vita Joam.

XXIII. (c) Lib. 2. ep. cur. 70.

Gravem invidiam contrahit Gregorius (d) lib. pag. 157.

NOTAE

[1] Nescio unde accepit annalista ea quae a Petro Aretino scripta hic refert. Neque enim in ea, quae indicator in annalibus, epistola, quae alias erat XIII. lib. II. nunc vero num. XVII. ejusdem libri, Aretinus quidquam asserit, quo Petrum de Luna sincere in negotio unionis agentem affirmet; quin potius opposita plane omnia de illo sentire se non ambigue significat: In adversario pontifice [Benedicto] nequaquam recta mens; quamquam simulat ille mirabili astuta, ut facile imprudentes decipere possit; sed nihil sani, credere mihi illi inest. Honestiora de Gregorio sentit, quamquam ad unionem alieniorem factum infirmulat. In nostro pontifice recta & simplex natura; sed ut quisque bonus & simplex, ita facile ab improbis decipitur. . . . Formidines inanes illi iniungunt, & recta volentem nonnumquam insidunt. Haec utriusque pontificis indoles; illius quidem ab unione aliena, hujus vero abalienata. Porro necessarii illi pontificis, quos suspitione hac onerat Aretinus fuerunt Antonius Mothonensis episcopus, & Paulus de Corratio pontificis nepotes, quos eadem invidia onerat Anonymus scriptor historiae schismatis Avenionensis, legendus inter acta pravia ad concilium Pisianum, vulgata in veter. monum. Martenii. tomo II. col. 433. MANSI

Venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, ac dilectis filiis capitulis quoque metropolitanarum & cathedralium ecclesiarum, & locorum ordinariis quibuscumque secularibus & regularibus, exemptis & non exemptis, eorumque locatentibus ad quos presentes literae pervenerint salutem, &c.

Fundamenta militantis Ecclesiae in montibus sanctis & super firmam petram, & si divina bonitas stabilierit, & visis lapidibus compegerit muros ejus, tamen flatus ventorum patentem reliquit, & quamvis nunquam ruitura, saepius tamen impetit, saepius quati, saepius exagitari discrimini-bus ac turbinibus videatur. Sed nihilominus creator omnium & auctor Deus illam protegit, illam dirigit, illam servat; tuncque praecipue status comprimit, ventos arceat, turbines dimovet, & omnia serenat, cum pura mente piisque & sedulis precibus exoratur. Sane cum ad sedandum horrendum & perniciosum schisma, quod jam per tot annos populum Christianum vexavit, & ad reintegrandum corpus universalis ecclesiae, opera atque manu summi opificis opus esse videatur, ac fidelibus non tam de sollicita quantumcumque inventionem fidendum, quam de instantia orationis humilis & devota sperandum, universitatem vestram hortamur, requirimus, & monemus, vobis nihilominus in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandantes, quatenus pro Dei misericordia & Ecclesiae pace clerici & populi civitatum, dioecesium, & locorum vestrorum ex parte nostra attentius inducat, ut nobiscum ad Deum humiles preces fundant, & apud eum devotis orationibus insistant, jejuniis, elemosinis, & aliis piis operibus vacent, ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, & imperat ventis & mari, sic omnium ad sedationem hujusmodi schismatis efficiat corda concordia, ut universalis ecclesiae unitas celer, concors, & utilis, prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit utilitas ex ipsorum unanimitate sequatur; quod ille praestare dignetur qui est in saeculorum saecula benedictus.

Nos enim ut omnium corda fidelium ad id eo libentius inducantur, quo dono caelestis gratiae uberius conspexerint se reflectos, de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus sacerdotibus, qui in missis suis orationem pro pace, vel pro nobis, aut pro Ecclesia sancta Dei juxta ipsius ecclesiae ritum devote dixerint. Praeterea universis Christianis fidelibus vere penitentibus & confessis, qui antipapam: Da pacem Domine; cum suo versiculo, & oratione: Deus, a quo sancta; vel psal-mum; Exaudiat te Dominus in die tribulationis; seu: Latatus sum in his, quae dicta sunt mihi; aut: Ecce quam bonum,

Indictae preces pro instauran. ecclesiar. conjun- ctione.

Proposita indulgentia.

& quam jucundum: aut quoties septies, Pater noster, & Ave Maria, similiter dixerint, vel toties quoties devote jejuna-verint, aut piis elemosynas hospitalibus vel aliis piis locis erogaverint, aut ad devota quaecumque loca peregrinati fuerint, singulis diebus tres annos & totidem quadragenas de injunctis eis penitentibus misericorditer relaxamus, presentibus usque ad reconciliatam ecclesiam, & extinctum schisma, non ulterius valituris. Datum Senis xiv. Kal. novembris, pontificatus nostri anno I.

Meminit de his Theodoricus Niemius (a), sed fallacia avertsa a reponenda orbi Christiano pace mentis involucri fuisse interpretatur, quasi vero Petrus e Luna impostor candide rem gereret: & quidem in eo summa rei, causaque tota consistebat, ut Pontifex gradu cederet ea lege, si antipapa pariter inique affectatos apices poneret, satiusque erat ut ante Saonensem conventum ad insidias omnes avertendas ea res perficeretur, uti a Gallicano conventu consultum vidimus; agitasse Gregorium Senis pontificatu ponendum in ea urbe tradit idem auctor (b): (b) Id. ib. c. 21. Ad aliam, inquit, viam ad illudendum eis se convertit, videlicet ejus papatus cedere vellet in Senis, &c. Confessisque cum Cardinalibus pactioibus, patriarchatum Constantinopolitanum, Mothonensem & Coronensem episcopatus, nec non in Anglia archiepiscopatum Eboracensem, tum aliud amplissimo vestigali insigne sacerdotium sibi reservasse, quibus dignitatem, Pontificatu dimisso, tueretur: tum in nepotes tres principatus totidem, nimirum Faventinum, Foroliviensem, ac Urbevetanum, una cum Corneto & nonnullis Ravennatis ecclesiae oppidis transfudisse, quae a Cardinalibus publicis tabulis confirmata (c) forent. Assurgere inde videbantur proxima ecclesiarum conjunctionis spes, ac declinatae Saonae invidia removebatur, vel enim ejus exemplo Petrus e Luna gradu abiisset, ac tum de loco pro celebranda unici Pontificis creatione adversa collegia conventura fingebantur, vel si negasset, mox patefacto perjurio a suis deserendus credebatur. Verum promissa erant a Cardinalibus, quae praestari non poterant, obfuitque Gregorio ne Christum nudum, nudus sequeretur, si qua Theodorico Niemio fides adhibenda est, nimum in nepotes studium; etenim Balthasar Coffa, Cardinalis S. Eustachii, qui Bononiae, Faventiae, & Forolivio, ecclesiae Romanae nomine praerat, pontificis nepotibus Faventinum & Foroliviensem principatus tradere abnuat: ob quas causas Gregorium se pontificatu non abdicasse memorat auctor (d) in suo unionis nemore. Verum alia suberat gravissima verissimaque causa, quae Gregorium retardavit,

XXIX. Gregor. diffugia captare visus ne pontificatum ponat. (c) Theod. e Niem. l. 3. c. 23.

Pacificetur cum Card. ut se abdicet.

Quae sibi & suis reservavit.

(d) Theod. e Niem. l. 3. c. 21.

Balthasar Coffa patetiones dilcutit.

Negat antipapa se unquam cessurum. (d) Id. tract. 4. nemo- nis unionis c. 2.

noluisse scilicet antipapam gradu cedere cum Pontifice: nam ut observat Juvenalis Ursinus (a), cum a Carolo postulatus esset, ut ederet diploma, quo poneret pontificia insignia, ut scilicet a Gregorio diploma simile ederetur; id facere omnino detrectavit. Cum itaque Gregorius illum sibi parare Saonae insidias animadverteret, de loco in Florentino principatu designando nonis decembris nova fecit colloquia (b), sed frustra, cum antipapa arte & flagitio Pontificem opprimere studeret, & unius concilii oecumenici sola auctoritate illius pervicacia obtineri posset: Egisse tum Gregorium cum Lucensi praetore, refert Theodoricus, ut Lucam tuto adire, ibique morari posset, ad colloquia cum Petro e Luna, qui unius diei itinere Luca aberat. Ut vero proximo apperente anno eo se contulerit, irrito, immo contrario successu inferius dicitur; jam relicta ad hunc annum spectantia profectamur.

Oborta est hisce temporibus magna exschismate in Leodiensi ecclesia perturbatio, Leodienses enim ejecto primum Joanne episcopo designato, ad quem Leodii spectabat imperium, intruso Theodorico schismatico, se ad Petri e Luna partes contulerunt. Postea autem horrore ex indigno paratro facinore perfusi, cum postea Innocentium VII. se subiecissent, atque ab eo censuris soluti, admissisque in gratiam fuissent, vocato ad pontificatum Gregorio, iterum ab Ecclesia Romana desciverunt, seque acephalos reddere non sunt veriti. Quae mala Gregorius (c) in literis ad Joannem electum episcopum, cujus etiam jugum excusserant, ita deplo- rat.

(a) Juv. Ursin. hoc anno.

(b) Greg. l. 2. p. 167.

Tentata frustra colloquia in loco tuto.

XXX. Schisma in ecclesia Leodiensi.

(c) Lib. 2. epist. curr. pag. 38.

Dilecto filio Joanni electo Leodiensi, &c.

Sane, prout nuper formula publica divulgante, non sine gravi mentis amaritudine percipimus, dudum humani generis inimico procurante, communitate civitatis Leodiensis, Dei timore postposito, ac humanae prorsus honestate rejecta, una cum universitatibus quorundam oppidorum, villarum, & aliorum locorum, tuarum patriae & dioecesis Leodiensis contra tuum statum & honorem, nequiter conspirantes, te patrem & pastorem animarum suarum, ipsorumque dominum temporalem, qui regimini tuae Leodiensis ecclesiae olim per sedem apostolicam tibi commissio diu laudabiliter praeservas & praeras, qua eis hoc liceret, temerariis ausibus abjecerunt, sicque lege naturae violata, in caput suum injurrexerunt membra, & divinae ac humanae legis, & totius politicae considerationis & obedientiae praecipis, quantum in eis erat, damnabiliter profanatis, a suo pastore & vero domino temporali temeritate propria absque judicio vel justitia recedentes, contra te tyrannice rebellaverunt,

& ut hujusmodi rebellionem liberius continuare, & palliare possent; sicut rerum temporalium, ita honoris & famae prodigum virum Henricum dominum loci de Parvucis dictae dioecesis administratorem bonorum ac jurium temporalium ipsius ecclesiae de facto deputarunt, eumque juxta vulgare ipsius patriae mamburnum nuncuparunt, & nuncupant.

Qui quidem Henricus plurimorum honorum, & beneficiorum a te & Ecclesia tua receptorum oblitus, tanquam ingratus hujusmodi deputationem acceptare praesumpsit, tibi, & ecclesiae tuae malum pro bono reddendo, & in hoc legem nobilitatis etiam, quantum in eo fuit fugillando; ipsumque etiam commune reprobum virum Theodericum ejusdem Henrici natum praetensum canonicum Leodiensem, & archidiaconum Habania in ecclesia praedicta in regimine, & administratione ipsius Ecclesiae de facto, cum de jure non possent, intruserunt, ipsum Theodericum episcopum, seu electum Leodiensem temere nominando; & quod nequius est, praesatum commune cum hujusmodi erroribus ad viam veritatis reduci, & misericorditer absoluti, & qui ab eodem praedecessore, praesertim quoad rehabilitationes, priusque per eos obtentorum taliter qualiter beneficiorum ecclesiasticorum canonizationes, titulorum exuberantissimas gratias consequuti fuerant, ad vomitum ac canes redeuntes, & in pristinos ac priores errores & haereses relabentes, hujusmodi obedientiam, ac devotionem nobis, qui dicto praedecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio, sumus divina favente clementia ad apicem summi apostolatus assumpti, ac dictae Romanae Ecclesiae infideliter iterum subtraxerunt, se in hoc damnato schismate neutrales, ut acephalos asserendo, &c. Praecipit Joanni electo, ut gesta ab intruso Theodorico rescindat, Leodienses, & eorum praetorem, quem mamburnum vocant, tum canonicos principis ecclesiae ad Apostolicam sedem accersat, censurisque ecclesiasticis, si jussa spernant, percellat. Dat. Romae apud S. Petrum III. id. aprilis, pontificatus nostri anni. Luerunt postea Leodienses admissi sceleris poenas, de quibus dicitur inferius. Meminit de turbis Leodiensibus Monstreletus (d), concitataeque ait cum Joannes Bavarus principatu eo ecclesiastico potius sacris episcopalibus initiari ad populi vota detrectaret, ac Leodienses id aegre ferentes, ab Romano Pontifice contendente, ut illum exauthoraret eoque negantem,

Henricus Parvucis illius invasor.

Leodienses ad Innocentium obsequium iterum tracti.

Acephalos iterum se constituant.

Leodiensium turbam causam.

(d) Monstrelet. vol. 1. c. 31.

te cum tempus constitutum, quo Joannes sacra se suscepturum erat pactus, nondum effluxisset, descivisse ad Benedictum antipapam; inde atrox enatum bellum, cum Joannes dux Burgundie Joannis Bavari causam tuendam armis suscepisset, quos proximo anno maxima clade fudit (a). Ita dignos ex schismate fructus Leodieneses retulere.

(a) Id. c. 47.

XXXI. Aurelianensis dux antipapae defensis poenas dat.

(b) Juv. Urfin. in Car. vi. Monstrel. vol. 1. c. 34.

Jure caelum contendit Joannes Parvus pseudotheologus Gallici regni status post schisma. (c) Nicol. Clemang. de lapsu & reparatione justitiae cap. 8. (d) Isai. 1.

Hoc anno XXXIII. novembris Ludovicus dux Aurelianensis, qui fallacibus promissis delinquit Petri e Luna patrociniū suscepserat, ac deficientes Gallos ad illius obsequium reducerat, confirmaratque in schismate, divina destitutus clientela, quamquam ab Rege fratre Aquitaniae ducatu auctus esset, expetitamque a se Gallicae regiae procuracionem gereret, a Joanne duce Burgundiae adversario furente odio, & invidia, ex insidiis immixtis Sicariis Germano famulo se ad excipiendos istius frustra superciliante crudelissime trucidatus est (b): cujus sanguis fusus innumerabilium Gallorum strage & ipsius Joannis postea caesi cruore vindicatus est. Tam atrox facinus, a Burgundo corruptus Joannes pseudotheologus cognomento Parvus, qui Gallo Regi assentando pontificiam auctoritatem oppugnavit, defendere non perhorruit, contenditque edito libello, Aurelianensem veluti regni proditorem sine judicis imperio & auctoritate jure caelum, cujus propositiones postea haereses damnatae fuerunt.

Quam vero tristis inde secuta fuerit Gallicarum rerum conversio, describit Nicolaus Clemangius (c), ulciscente nimis Deo Gallorum scelera. Et mirari inquit, debet aliquis, exclamat auctor, si Christi desertores Christi deseruit? quo deserente cuncta super nos violenti torrentis impetu undique mala inundaverunt, ut a planta pedis (d) usque ad summum verticem vix aliqua sit in nobis sanitas relicta; unde enim Regem nostrum suapte natura clementissimum & optimum ita flagellatum credimus? unde tantam masculinam ejus progeniem extinctam, ut jam prope necessarium sit ad externos jura coronae devolvit? unde nostrorum exercituum quondam invictorum coram exiguis hostium copiis fuga turpis & contritio? unde omnium fere nostrorum principum, tantaeque nobilitatis aut mors aut ignominiosa captivitas? unde praeterea ab alienis tanta regni occupatio? unde a nostris cohortibus regni universi per rapinas horrenda atque inaudita depopulatio? unde postremo, ut fontem malorum aperiunt bella inter nos tam crudelia tam impia, tamque insausa? nisi propter execrabilia Deoque ulterius importabilia, quae inter nos regnant scelera, quae necesse est ut nos mature, nisi aliter obstitamus, in capitale atque irreparabile demergant exitium. Civilia haec Gallorum

bella, & funestum schisma obstitere, ne ad Turcas Europa pellendos Christiana arma jungerentur.

Agitavit Sigismundus Hungariae Rex sacra in Turcas expeditionis consilia, divulgataque a Bajazete provincias ad septentrionem Hungaricum revocandi: aderat enim praecleara ejus rei gerendae occasio, cum post Bajazetem captum a Tamerlano, extinctumque, Turcae in civile bellum conversi ferrum in mutas caedes acuerent. Cum itaque redintegrandae ecclesiarum conjunctionis occasione Quinqueecclesienfis Cardinalis, olim ab Urbano schismatici exordio creatus divina gloria exaltatus Hungaria ad Gregorium venire decrevisset, illum Hungariae Rex adjuvato collega Andrea archiepiscopo Spalatensi oratorem creavit, ut poscerent a Pontifice sacra indulgentiarum praemia his conferri, qui regia signa adversus Turcas, vel alios pietate catholica abhorrentes sequerentur: cujus peritis Pontifex, dato hoc diplomate amplissimo, assensit (e).

Gregorius &c. universis & singulis Christi fidelibus praesentes literas inspecturis salutem, &c.

In vinea Domini sabaotb sancta videlicet & universali Ecclesia cultores atque custodes, quanquam immeritis inscrutabilis dispositione consilii deputatos attentius vigilare nos convenit, ne gens impiissima de silva tanquam effera progrediens, videlicet Teucrorum, quos Turcos vocant, Arianorum, Manicheorum, ac aliorum perfidorum infidelium vineam ipsam inhumaniter depascatur, & quantum nobis ex alto conceditur, ut eadem vinea praeservetur illaesa, impetum bestiarum illam demoliri satagentium sub omni potentis virtute dexterae reprimamus. Verum sacrosancta Romana ecclesia mater omnium fidelium & magistra spirita producit ab intimis, oculi ejus solvantur in lacrymas, vehementibusque gemitibus ipsius pectora quatuntur, eo quod praeter hostilitates, quae a blasphemis crucis adversus fidei professores exercentur extrinsecus, undique bella fremunt intrinsecus, seditiones intestinae dilaniant, & inquietant domesticae simultates, gladiusque fidelium, qui ad Christianorum salutem & exterminium malorum foret contra hostium fidei cuneos exercendus, conversus in proximos, pro dolor! inebriatur sanguine Christiano, & [quod acris excoquit mentem nostram] scelerati filii, & a devotione semoti caeco furore immaniter debacchati armantur in matrem, ac illum ex quo prodierant uterum, nituntur summis viribus lacerare: quo fit, ut nos una cum memorata ecclesia sponsa nostra circa exhibitionem opportuni subsidii in hac parte juxta desiderium nostrum & apostolice debitum servitutis manus adjunctices extendere nequeamus.

Sigismundus Panoniae Rex expeditionem parat in Turcas.

(e) Lib. 2. ep. cur. p. 179.

Gregorii de ea littera.

Sen.

XXXIII. Sentientes igitur quod sicut & publica fama referente, ac insinuantibus dilecto fratre nostro Valentino tit. S. Sabina presbytero Cardinale, ac venerabili fratre nostro Andrea archiepiscopo Spalatensioratoribus charissimam in Christo filii nostri Sigismundi Regis Hungariae illustris percipimus, idem Rex zelo devotionis accensus & pie compatiens diris cruciatibus, calamitatibus & arumnis, ac iugo miserabilis & lugenda servitutis, quibus pars magna fidelium Christianorum per hujusmodi Turcos, Arianos, Manicheos, & alios infideles de regnis & partibus Constantinopolitanis Valachiae, Hungariae, Bosnia, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galitiae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariae, & aliis circumjacentibus regionibus ad partes hujusmodi infidelium in captivitatibus angustias sunt deducta, ac pro salute hujusmodi & aliarum partium tam lugubriter afflictarum, totiusque Christiani populi, in cujus excidium gens hujusmodi nefandissima & truculentissima in dies nititur crudelius ac inhumanius deservire, tanquam princeps catholicus & pervigil fidei orthodoxae cum ejus felici & glorioso exercitu se accinxit & militet de praesenti; attendentesque quod, nisi iniquissima perfidorum hostium redemptoris omnium Jesu Christi ac suo pretiosissimo sanguine redemptorum in virtute Altissimi & manu potentissima conterantur, quantum Christianitati discrimen imminet, quodque nunc opem ferente praesato Regi Christianorum reliquiae illarum partium dabuntur excidio, & regna, provinciae, ac civitates & partes ipsae in deditioe Turcorum & infidelium praedictorum devenient, quod futurum ferme conspiciamus, nisi omnipotentia Salvatoris & hujusmodi Christiani populi praesato Regi, qui ad hanc Dei causam ad occiduas partes cum suo potenti exercitu personaliter est profectus, tam potenter quam celeriter studeat subvenire. Ad hoc ut Salvatoris dextera protegente, eorum laboribus triumphum acquirat gloriam ac caelestis vitae stipendia, quae sunt immortalitatis gaudia consequatur, universitatem vestram per asperitatem sanguinis omnium Redemptoris requirimus & hortamur in domino Jesu Christo, per apostolica vobis scripta praesentium tenore mandantes, ac in remissionem peccaminum injungentes, quatenus virtute constantiae communiti assumptum aeterni Regis negotium, tali vigore tantoque studio subire indefessis studiis & susceptum prosequi procuretis, erogando profutura subsidia ac stipendia in prosecutione tanti negotii per vos vel alios juxta vestrarum potentiam facultatum, ut gentis Teucrorum, Arianorum, Manicheorum, & aliorum infidelium

Fideles ad sequenda Sigismundi signa sollicitati.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

feritas, quae Christiano in sanguine tam immaniter debacchatur, in confusione foetam deducatur, eoque correctore & duce perditionis ministrum & principem habeat tenebrarum, ita quod in virtutis vestrae dextera conteratur, quod ad notitiam Salvatoris saltem in via redeat, quae multis praeventa monitis se illius excellentiae non inclinavit.

Et cum in desideriis habeamus ut nobis una sit fides mentium & pietas atque conformitas indeficientium actionum, devotioni vestrae duximus paternis affectibus suadendum, ut inter vos mutuum charitatem habentes, semper unanimis existatis ad deprecationem barbarae nationis secundum consilia, ac modos praesati Regis, quem ad reddendum suis hostibus ultionem fortis & potens, ac Rex Regum & dominus deputavit, ita communiter vota vestra dirigere, quod solitis & exquisitis fallacis laborem vestrum Teucrorum & aliorum infidelium nequeat evacuare perfidia, sique fiat quod vobis proficiantibus ad triumphum, illos continue confuso comitetur, & vobis sempiterna gloria conferatur. Et ut praemissa tanto libentius atque ferventius prosequamini, quanto ex vestris laboribus mercedem potestorem vos noveritis percipienturos, nos de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, ex illa, quae nobis licet indignis, est divinitus tradita potestate, omnes & singulos Christi fideles, cujuscunque praeminentiae, dignitatis, sexus, vel status existant, qui actu cum praesato Rege vel ejus gente contra infideles hujusmodi nunc personaliter militant per se vel alios, & qui militabunt etiam per se vel alios, ut praesertur, in posterum, & etiam qui alias fideliter juxta possibilitatem eorum in hujusmodi negotio laborant, vel in posterum laborabunt, illam suorum peccaminum, de quibus veraciter corde contriti & ore confessi fuerint, rectoribus parochialium ecclesiarum, infra quarum limites extiterint, seu aliis sacerdotibus secularibus vel religiosis, idoneis tamen, quos duxerint eligendos veniam ac remissionem consequi volumus, quae per sedem Apostolicam concedi consuevit transfretantibus tempore generalis vel particularis passagii in subsidium terrae sanctae. & semel tantum in mortis articulo, ac si ad civitatem Jerusalem personaliter accessissent, ipsique in retributione iustorum augmentum aeternae beatitudinis pollicemur: nos enim rectoribus & sacerdotibus hujusmodi absolventi consentientes ipsos ab omnibus eorum peccatis plenam & liberam concedimus auctoritate praedicta harum serie facultatem. Dat. Senti v. id. novembris pontificatus nostri anno 1.

XXXIV. Commendata iis concordia in hostem.

Noxarum venia proposita.

B b

Obor.

I. **O** Bortæ sunt in Dei Ecclesia schismatis causa majores turbæ anno Christi millesimo quadringentesimo octavo indictione prima, patuitque illos, qui temere ab Urbano VI. defecerant & schisma constarant, non facilem, ut putabant illius dissolvendi viam, imperata Papæ & antipapæ voluntaria abdicatione delegisse, nec oblatum ab Urbano ipso in schismatis exordio œcumenicum concilium, iterumque a Bonifacio IX. expectatum, in quo veri Pontificis causa ab episcopis excuteretur, jure aspernatos: nam Petrus e Luna, in animum induxerat, licet universus in eum orbis confurgeret, numquam tamen se falsæ dignitatis insignia positurum arteque omnes adhibebat, ut Gregorium in locum iniquiorem allegatum seu vi, seu metu, seu blanditiis pontificio apice deturbaret, totiusque Ecclesiæ gubernacula susciperet. Id plane rerum exitus edocuit, nec tum deerant signa, quæ subjectis verbis recenset Theodoricus e Niem

(a) Theod. e Niem. memoris unionis. 6. c. 31. **(a)** : Licet ipse antipapa multum scribat & dicat, ostendatque crebris rationibus, quod per eum non stetit hucusque, neque sit quo minus facta fuerit seu fiat adhuc unio ipsa, & ad hoc, ut asserit, totaliter ejus fuerit inclinata semper & inclinatura intentio: peruntamen continuo querit terras maritimas dicto Regi Francorum in imperialibus suæque obedientiæ subditas, multis galeis bene armatis pro ipso, & apud se quocumque vadit bene munitus ad instar bubali marini caput in aere, sed residaum corpus suum tenentis frequenter in aquis, nec confidit ad aliquem locum insignem ubi tantum negotium, prout ejus qualitas exigit, opportune tractari possit, cum nostra parte convenire, quantumque sibi cauteque sufficientes pro ipso suisque, ut fertur, ab eadem parte nostra quomodolibet offerantur, nec videtur esse consultum plerisque, ut ipse dominus noster cum suis accedat ad terras ipsæ aduersariis qualitercumque subiectas.

II. Extant utriusque literæ (b), quibus alter in alterum non conventi etiam tum communis loci culpam transfert. Et quidem Gregorius in iis, quas kal. aprilis exaravit Lucæ, quam urbem Senis digressus adierat, æquitati se visus est accommodare, dum ita ad antipapam munus qui Saona Portumveneris applicuerat, maritima loca, quorum imperio potiretur, tantum admittentem rescribit (c). Gregorius &c. Putamus hoc negotium, quod Dei est & ad pacem tendit, pacifice & ad charitatem sine armis & sine strepitu humanarum vanitatum consisti debere: itaque nobis illa via magis placebat & placet, ut sub uno aliquo domino

vel dominio, in quo utraque pars tuta foret, hujusmodi fieret conventio personalis, hæc enim via omnia impedimenta excludit, omnes scrupulos repellit, omnes amputat difficultates, pro cujus executione Florentinenses & Senenses offerunt loca habilia & decentia tam maritima quam terrestria, & insuper civitatem Lucanam pro parte nostra fecimus offerri, & præcipue civitatem Pisanam, qui locus est sic idoneus, ut nullus magis valeat reperiri, divisus flumine, galeis, secundum quod tu optare videris, accessibilis, abundans victualibus, capax multitudinis, totus & omni respectu sic commodus, ut ad ipsam conventionem fabricaque videatur: in unius diei spatium per terram & tu per mare ad eundem locum convenientes, pacem Christianitati reddere possumus, & tam infamem maculam de conspectu Ecclesiæ abolere. Hunc locum tam propinquum & tam idoneum & capax declinare, & ad castruncula non capacia, atque decentia, & multas & magnas difficultates continentia convertere nullam potest habere sinceritatem, &c. Datum Lucæ Kal. aprilis pontificatus nostri anno II.

Reperit multo verborum sucto oblata a Gregorio Petrus e Luna (d), illumque ad suspecta & angusta maritima loca, ut Cararum & Layenam trahere moliebatur. Inter quæ colloquia frustra amporum dissentientes voluntates conciliare annitentibus Regum & principum oratoribus, Ladislaus Siciliæ Rex qui dementi ambitione ductus Romam sibi subicere exoptabat (e), collectis equitum quindecim millibus, peditemque octo, tum instructa valida classe primum Ostiam cepit; deinde admotis urbi castris, quam Paulus Ursinus militari præsidio tuebatur, post leves velitationes confectis nonnullis passionibus, atque in partes suas pelleret eodem Paulo Ursino, a Romanis more triumphali admissus est die vigesima quinta aprilis, cui umbraculum intertextum auro octo Romani patritii prætenderunt. Non deerat nefariæ tyrannidi color, quod antipapa absente Gregorio urbis tyrannidem affectaret. De festo ejus in urbem ingressu affert Theodoricus e Niem literas (f) ad nobilem Romanum tunc scriptas: Sciat vestra reverenda paternitas, qualiter vigesima quinta die mensis aprilis proxime præteriti dominus Ladislaus Rex Siciliæ intraivit urbem cum pleno dominio gratanter receptus ab omnibus cum ramis palmarum & ludis solitis fieri in festo S. Mariæ de augustis, & cum tanta marium, feminarum, ac senum, juvenum, & puerorum alacritate, & quod mirum fuisset vobis videre nulla novitas seu spoliatio aut sanguis intervenit, & exinde pax maxi-

Antipapæ doli.

Fumos tantum vendebat.

Opprimendi vi Pontificis occasio- nes venatur.

Respuit quevis loca nisi in iis dominetur.

(c) Ibid. Declinata infidie a Gregorio.

ma subsecuta & rerum omnium abundantia. Et infra: Dominus noster Papa etiam expectatur hic cum desiderio: Columnenses & alii omnes exteri reintrarunt urbem, & omnes stant in bona pace cum intrinsicis. Civitas regitur per senatores & conservatores & marescallos sicut tempore Bonifacii regebatur, & iste gentes armorum pro majori parte mittuntur foras, & dicitur quod vadunt versus Perusum. Ladislaus Perusum, & alias plures ditionis ecclesiasticæ urbes in suam potestatem redegit scripte (a) ad amicum Theodoricus: Fama, inquit, est quod dominus Ladislaus Rex Sicilia nuper mittendo de Roma usque Perusum millequingentos equites cepit possessionem civitatis Perusii & ejus fortiorum, item Ortanæ, Ameliane, Interamensis, Tudertinæ, Assisæ, Reatina civitatum jam habet possessionem sine lite, seu bello; & dicitur etiam quod processurus sit Rex ipse ad capiendam reliqua ecclesiæ prædictæ ac Romani imperii jura. In partibus istis tacet ipse dominus Papa, & dissimulat hæc omnia domini Cardinales &c. Scripta Lucae XI. junii. Refert idem auctor (b), Gregorium atque ejus nepotes lætitia affectos audito Ladislai in urbem ingressu, ne scilicet occuparetur ab antipapa de cujus prodicione mox dicitur; minus enim malum pejora timentibus lætiam affert.

(a) Theod. e Niem. v. 6. c. 27. & Heit. Pignatelli in MS. diar. Ecclesiæ urbes invadit.

(b) Theod. e Niem. l. 3. c. 28.

(c) Ext. ejus lit. apud Mon. stel. vol. 1. c. 42.

IV. Antipapa Romam occupare nititur. (d) Greg. lib. 2. pag. 221. (e) Theod. e Niem. tract. 6. c. 32.

V. Bucicaldi impetus retardati divinitus.

(f) Lib. 2. ep. cur. pag. 221. Ext. eius am apud Theoder. e Niem. tra 3. c. 23.

commune designanda perducere ad exitum potuisse: tum de Cardinalibus, qui ab eo desciverunt gravissime est conquestus: Universis Christianis fidelibus præsentis literas inspecturis salutem.

Docet Apostolus quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines se ipsos amantes, qualia tempora & homines nos in præsentis periculosa & seipos amantes incessanter experimur & patimur: nam cum pro integratione unionis Christianorum renunciationis viam juxta formam datam ingressi fideliter & pure pro conclusione laboraverimus, & hujusmodi via natura exigat, ut charitative, provide, ac libere per eandem viam incedatur, quod summe desideravimus & desideramus ab intimis, quodque si ab utraque parte fuisset observatum prope ad finem deventum fuisset optatum: sed mixtis hinc inde non puris affectibus, nondum effectualiter incæptum est pro charitate odia, pro providentia incertitia, pro veritate falsitas, pro cautela calumnia, pro obedientia protervitas, pro maturitate levitas, pro defensione oppugnatione, pro confortatione impulso, & [ut de ceteris tamen in ceamus] pro ordine servando ingesta condidit, pro directione suspicio aduersus nos nostris fere continuo apposta fuere, & dum sub specie unionis nostri depositio appetitur, molesta & periculosa divisio loco unionis in parte nostra subsecuta est, ex qua divisione conspirationes, machinationes, collusiones contra sinceritatem nostram suspici possunt in neglectu posito omni eo, quod nostra obedientia confusionis, desolationis, ruinæ, ac divisionis contingeret, dummodo hoc unum habeatur, videlicet nostra dejectio. Nam dum fideliter tractavissimus convenire cum Petro e Luna, qui se facit nominari Benedictum, de uno loco, in quo nos cum nostris Cardinalibus & ipse cum suis præteritis conveniremus personaliter, & preparatoria & omnia necessaria pro reintegratione unionis Christianorum tractarentur & finirentur, & conclusio optata haberetur unionis, nec umquam cum eodem Petro proficere potuerimus, ipso nos trahere ad quædam castruncula maritima periculosa, inhabilia, & omnino fugienda cupiente; nos vero inter alia loca nominaverimus locum Pisanum tanquam magis idoneum pro conventionem utriusque personaliter, quo loco per ipsum declinato, condescensive tractabamus quod ipse saltem Liburnium veniret, & nos Pisas, primo habitis a dilectis filiis Florentinis quæ pro nobis videbantur necessaria pro libera executione negotii unionis; de quibus duobus locis pendente tractatu inter nos & præfatos ambassatores Petri, gravissima & novissima contigerunt, ex quibus adeo tractatus ipse obscuratus & obtenebratus est, & sic immutata conditio, ut apertis oculis videamus

Gregorius fideles de rerum statu edocet.

Gravissimi dies oriri suspiciones.

Agitatum de faciendo Pisis colloquio.

mur circumdari undique laqueis & insidiis. Nam ipse Petrus e Luna cum subsidio gubernatoris Janua graviter innovavit in subversionem status & honoris nostri, nitens precedente occulto tractatu sibi subicere Romanam urbem, pro qua obtinenda dicitur gubernator cum galeis & nepotibus majoribus prefati Petri e Luna, & aliis propriis galeis, quas sub sicco colore occultabat esse ordinatas, ad occupationem urbis vigesima-quinta die mensis aprilis cum copioso & forti armata exiit, procedens versus urbem: quem accessum secrete disposuit, omnes versus ista loca, in quibus cum nostra residemus curia, venientes obsessis itineribus per quosdam dies capi & detineri faciens, & inter alios quosdam ad nos venientes, quibus diebus sub spe conventionis nos tenebat intentos.

Nam & sequenti die de mane, scilicet vigesima-sexta die mensis ambasciatores prefati Petri nobiscum tractantes in publico, obtulerunt prefatum Petrum ad Liburnium venturum infra breve spatium, si nos Pisas accederemus, quod ex causa predicta per ipsum rationabiliter fieri non posse sciebant, nec per nos impleri posse cernebant, quamvis tractatus per nos capitulandi cum Florentinis super predictis necessariis pro nobis non posse finiri rationabiliter tam breviter videbatur. Et cum huiusmodi exercitus vento contrario retrotransmissus & per dies detentus, tamen esset compositus ad proseguendum versus Romam infra prefatos dies, scilicet vigesima-septima die, dicti ambasciatores iterum idem inscripserunt nos ludificantes: quae res nos & multo merito conturbavit, & ab inceptis retraxit, concurrentibus periculis & immutatis conditionibus verisimiliter Florentina & civitatis Pisarum ex traditione urbis per dilectos filios Romanos charissimo in Christo filio Ladislao Regi Sicilia illustri facta suspicionibus quam plurimis involuta materia, ac detectis fraudibus & machinationibus & conspirationibus quorundam nostrorum, ut ipsi effectus subsequuti aperte indicant.

Nam, cum merito ex tam gravibus inter exortis deberemus mature prospicere, quid essemus facturi, & tam periculosis immutationibus subrescenscentibus, & in dies magis lucescentibus, uti saniori consilio & provido auxilio, ne res male intenta sub spe unionis in precipitium daretur, res in aperto deducitur, cum quidam de nostris Cardinalibus contra mandata nostra a nobis discesserint, Pisas accedentes & permanentes, conspirantes in unum adversus nos, & sibi usurpantes potestatem contra ordinem datum ab Altissimo, volentes nos irabere sub sua usurpata potestate, & nobis legem imponere, corruptis affectibus sub pallio unionis, de quo loco Pifarum decemti ex parte adversa tractatum sub fictis

Antipapa perfidia insignis & fraus.

Illud ab eo promissis inanimibus Gregorius.

VI. Cardinales deficient a Gregorio.

Authoritatem sibi in eum asciscunt.

coloribus deductum numquam conclusimus & concludere, ut apparet, sperare tunc non habebamus. Nunc vero innovatis praemissis collusiones incipiunt in lucem prodire, quibus attentis cogimur ad Dominum exclamare, ut liberet nos, & Ecclesiam a laqueis quos periculose paraverunt pedibus nostris. Nos enim, cum pure & efficaciter intenderemus per viam renuntiationis ad unionem, tamen in hac involutas conditiones innocenter, insidias & molestias eorum incidimus, qui abusi sunt mansuetudine, humilitate, gratia, & clementia nostris, qui fere continuo intendentes nos opprimere, foverunt & exultaverunt partem adversam suis non rectis tractatibus tendentibus ad precipitium nostrae obedientiae, nos calumniantes per se & suos ministros per orbem, falsa contra nos disseminantes & nunc id ipsum fortius procurantes, colorantes eorum intentionem ex casibus, qui nos interceperunt: sed solet Deus eripere & defendere innocentem, veritatem illustrare, & pervertere conatus reprobos, & pravas & varias cogitationes bonorum & consilia non recta dissipare; in quo confidimus iuxta gratiam nobis concessam. Quae ideo universitati vestrae intimare decrevimus, ut adversum calumniam rerum seriem & puritatem verissimam sentiat, tenentes indubie quod, quantum in nobis fuerit, & ex alto concesserit divina omnipotentia maiestatis, ejus res agitur, & in quam nostros factavimus cogitatus, inveterato nimirum ac lugubri schismate sublato de medio vis salutaribus, rationabilibus, congruentibus atque iustis Christianitati pacem, & Ecclesiae dabimus desiderabilem unitatem, ad qua suprema desideria nostra tendunt; & cum iis anfractibus circumcinctos nos dignoscimus existere, ad hoc ut salubrius praemissa possemus Deo auctore complere, quatuor venerabiles fratres nostros in partem apostolica sollicitudinis ad perseveranda dictae Ecclesiae onera nostris humeris incumbentia, & promovendum huiusmodi negotium unionis praefatae Ecclesiae assumpsimus Cardinales. Datum Lucae XII. kal. junii pontificatus nostri anno secundo.

Quod ad defectionem Cardinalium spectat, Ladislauum Regem metuentem, ne quid pro Ludovico Andegavensi in conventibus a Pontifice ac Petro e Luna celebrandis decerneretur, Florentinis die tertia maii scripsisse (a), iis se interesse velle, narrat Theodoricus e Niem, ac Gregorium, cum vovisset, ne propagaretur schisma nullum Cardinalem, nisi ad suorum numerum cum adversariorum collegio aequandum creaturum, novos Cardinales renuntiare constituisse, quippe ejus sacramenti religione ob iustas causas solvi se posse putabat. At Cardinales Gregorio obfirmate resistere, atque inde in parte catholica maxima orta est dissensio cujus

Gregorii gravillimae de iis querelae.

Purgat se ab obiectis.

VII. Ladislauus velle colloquio interesse dicitur. (a) Ext. ejus lit. apud Theod. e Niem. l. 3. c. 29.

cujus exordia ita narrat Leonardus Aretinus (a) qui praesens aderat: Erant querelae ingenies, & aperta jam oblocutio: indignabantur omnes ea etate homines supra septuagenarium uterque est quo paucos sederent annos & Dei metum & hominum censuram post habere. Haec erat hominum indignatio & querela. De me autem si quaeris, ego deceptum Pontificem nostrum ab iis de quibus supra dixi, confanguineis scilicet, metumque inanem per malos suosores injectum illi existimabam, non inanem sed justissimum fuisse constat, conspexeram enim ab initio illius rectissimam voluntatem, mutatum vero ex seipso bonum quidem persuadere mihi non poteram, nam si malignum putassem curam non tu me praevensisses abeundo. Cum esset hic status rerum, ecce nova turbatio super oritur, constituit enim Pontifex nosster Cardinales novos in Romanam ecclesiam assumere: hujus vero causae erant duae, una quod fautoribus quibusdam suis gratiam referre cupiebat, praesertim id magnopere flagitantibus; altera quod admittendo veteris patribus novos assumptos, temperatum se illorum vehementiam existimabat. Non erat dubium patres adversus hanc Pontificis voluntatem esse reclamatos, & est mos nihil tale absque illorum consensu a Pontifice decerni. Is mos non necessitate juris, sed Pontificum modestia inductus est, ut ostendit Cardinalis Baroni (b). Fortiter igitur conandum ratus patres in consilium vocat. Convenere trepidi & iam aliud alii suspicantes: paratur secreto locus, subsellia ponuntur: prodit cubiculo Pontifex & in throno resedit: patres inde suis locis considere subeunt: ubi confessum est, Pontifex contra consuetudinem duos circa se familiares retinuit, caeteram multitudinem omnem exclusit; id si ve ut intervenitu nostro, si quid opus foret, uteretur, sive aliam ob causam fecerit incertum habeo, mora quadam prius & silentium fuit; inde Cardinales aspiciens non satis lato vultu: Praecipio, inquit, ut nemo vestrum assurgat. Haec prima illius vox cum mentes subita admiratione,

(a) Leonard. Aret. lib. 2. c. 15.

Novos Cardinales Gregorius creavit meditantur.

(b) Card. Baron. to. 2. Anno Christi 1259. n. 24.

percussisset, alio alium respiciente indignanteque Henricus Tusculanus: Quid est, inquit, hoc pater, & quid sibi vult istud praecipium? Quandoquidem, inquit, vobiscum nequeo recte agere, providere Ecclesiae volo. Ad haec Henricus; Immo destruere Ecclesiam vis. Hic cum indignanter omnes sederent, tamen primus omnium Ragnaldus S. Viri in Macello diaconus, vir ut tunc mihi visum est omnium qui aderant cordatissimus repente assurgens: Moriamur potius, inquit, ut tu sis procerus corpore, & cum proceritate ipsa, tum etiam verbis facere animos visus est. Itaque plerique post hunc surrexerunt: sed in nova & subita re prospicere licebat quid in anquoque animi vigorisque inesset. Rubebant alii, alii pallebant, ira & jurgio alii, alii prece supplicite nitebantur. Columensem ego vidi ad pedes Pontificis provolutum, rogantemque ne ita facere vellet, contra vero Leodiensem minabundum & contumaciter incensum; Burdegalensis vero quasi medius quidam modo iras leniebat, modo Pontificem precabatur; ita re infecta consilium tandem dimittitur praecipio tamen prius a Pontifice, ne quisquam patrum urbe Luca exiret neve injus suum convenirent. Id rursus praecipium non minus asperitatis suspicionisque habere visum est.

Reluctantur Cardinales.

Reluctantes sibi Cardinales passus Gregorius, cum censeret retinere pontificatum se juste posse quod antipapa nollet pontificalia insignia deponere, neque in loco in quo ipse non posset opprimi, convenire, & nimium sibi Cardinales veteres infensos esse putaret, novos Cardinales studiis conjunctissimos soluta iuste apostolica auctoritate voti in conclavi nuncupati religione, creandos duxit (c) Antonium Corarium ex fratre nepotem, religione & pietate praestantissimum ut ostendetur inferius, & Gabrielem Condulmerium nepotem ex sorore, qui postea Eugenii IV. nomen in pontificatu accepit, necnon Jacobum Utinensem protonotarium, [1] & Joannem Dominici e sacra Praedicatorum familia, qui pietatis laude

VIII. Solutio facta a Cardinale creat.

(c) S. Antonin. part. 3. tit. 32. c. 5. §. 1.

NOTAE [1] A ntequam Luca discederet Gregorius cardinales IV. renunciavit, quod ab Annalista ex antiquis, & coavis scriptoribus petatum est. Sed cum inter quatuor illos recenlet Jacobum Utinensem refragatur fidei Sozomeni, qui praesens Florentiae aderat sequenti anno, ut ipse testatur in historia Pistoriensi. Ille enim quartum hunc Cardinalem Lucae promotum appellat Lucam omnium Sanctorum de Florentia, idemque recurrit apud Bonincontrum coaevum auctorem in annalibus Miniatisibus. Lucas vero ille idem est monachus ordinis Humiliatorum, quem Ciacconius inter cardinales Senis promotos accenset. Verum Jacobus Utinensis omnino retinendus est ex fide Johannis Serembii Lucensis, qui tunc Lucae agens Paulo Guiniffo Lucensi principi intimis carulique habebatur, & patriae suae historiam vernaculam ab exordio urbis summa fide scriptis mandavit. Hujus operis tantum postremae partem, in qua priores anni Pauli Guiniffo percensentur, Muratorius nactus est, vulgavitque Rer. Ital. to. XVIII. Porro ille quartum hunc Cardinalem appellat: Un Protonotario d' Udino; quae sane verba indicant Jacobum de Torfo de Udino, ut illum appellat auctor Miscellae Bononiensis Rer. Ital. ibid. qui pariter inter cardinales Lucae renunciatos illum accenset.

De numero cardinalium quos Gregorius Senis agens prioribus hisce adiecit varii varia tradunt. Nam quidam cum auctore Miscellae Bononiensis IX. enumerant, quem pariter numerum tuetur Sanutus junior in Gellius ducum Venetorum, vulgatis Rer. Ital. to. XXII. qui sane scriptor saculo

(a) Theod. e Niem tractat. 6. c. 10. Illi ab eo dice- dunt.

Literas in eum scri- bant.

(b) Extant apud Theodor. e Niem tract. 6.

laude effloruit. Vocato itaque episco- porum & praeulum coetu eos in Cardi- naliu ordinem coopavit absentibus ve- teranis Cardinalibus, qui nunquam eos se ut Cardinales habituros concepto ju- rejurando decrevere. Die autem quarta maji (a) cum vetuisset Gregorius Cardi- nales in colloquium cum Regis Franco- rum oratoribus venire, communicatis in- ter se consiliis pararunt ab eo abscere inter quos primus omnium Joannes Normannus natione, vulgo Leodiensis nuncupatus, undecima die maji Luca Pi- fas se proripuit, quem Paulus pontificius nepos frustra armata manu est insegurus, ac deinde ejus familiares cepit, ac su- pellestem diripuit. Sed cum Lucae praetor mox ejus vim repressisset, sex Cardi- nales, dimisso Gregorio die proxima Jo- annem sunt secuti, ac literis encyclicis (b) universos praefules ac principes de im- pensis a se laboribus ad inveteratum at- que exitiale schisma excindendum certi- ores fecerunt, utque in conclavi sacra- mento obligassent Pontificem eam ob cau- sam una cum aemulo se abdicaturum, ip- sosque ab eo delusos questi sunt.

Miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi Cardinales universis, &c. Cum crederemus, sicut ipse agebat, post condentum Saone locum, se aut navicula sola, peditem solo baculo comitatum si aliter nequiret, ad illum profecturum, omnino verbis tamen suis penitus effectu carentibus pluris restabatur, ut tam sanctum unionis opus, tamque pium & desideratum, ad quod assumptum erat, perficeret; nunc uno, nunc alio dilationum variarum sumpto & quaesito colore, usque in hodiernam diem distulit, non curans, prout se iurejurando ac voto ut non semel, sed pluries obligaverat usque nunc, in non modicum Christianae religio- nis & ecclesiae detrimentum votam & pro- missam rem consummare: & quamquam nos cum majori parte immo cum tota quasi Romana curia quorsum incederet perpenderimus, tamen sine motu & nocuo vel scandalo quo res ipsa pollicita persiceretur, omnibus viis & modis honestissimis, gravibus, & ma- turis cum sanctitate sua incessimus, ut tan- dem velles eam ad salubrem & votivum exitum perducere: Verum quantum secum profecerimus, jam non sine admiratione &

stupore nobilitas vestra percipiet. O bone Deus, quam difficile est cujusquam inten- tionem nisi experientia longa, quae vix sufficiens est ad hominem ostendendum, co- gnoscere! Quis enim, qui verba ejus au- disse tunc, ad credendum potuisset impel- li, ut talem se postea effectibus ostendisset? Elapso jam tanto tempore, quod ipse per inania verba consumpsit, ad creatio- nem novorum Cardinalium [quantum in eo fuit, quia penitus juramento, voto, & promissione suis & nostris obstantibus pro- hibebatur] incepit velle prorumpere: cui cum devotis supplicibus & efficacissimis ra- tionibus resisteremus pro debito & exoneratione conscientiarum nostrarum, intuentes consensum nostrum nec debere nec posse adhiberi, paucis decursis diebus die veneris quarta mensis instantis nobis ad palatium congregatis, nisi sibi, ut com- perimus, facta resisterentia existisset, fretus quorundam pravis venenosiss, & detestandis consiliis, nos pro parte violentem in tetros carceres posuisset, & pro parte crudeli ne- ce vita privasset, ut multi auctoritatis non parvae existimant [metæ sunt hæc ca- lumniae, cum Gregorius benignitate sum- ma uteretur] & nos sumus multisarum in- formati: manifeste quidem, ita & com- pte loquimur; nam satellitum & armato- rum non mediocri numerus per omnes a- postolici palatii partes ad secretiores usque conspecti sunt & nonnullorum pallida ora ma- ximi sceleris patrandi, non dubia effugimus Dei misericordia, tam grande evitantes periculum: sed ut qualis erat animo, talem se effectu ostenderet, sub granibus nobis man- davit poenis, ne aliquis Cardinalium in Ro- mana curia existentium de civitate Luca- nensi, ubi curia residebat, praefata exi- ret, ne congregaremur ad invicem, & ne per nos vel interpositam personam cum orato- ribus Petri & Luna & Gallicis, qui ex parte serenissimi principis Regis Francorum & universitatis Parisiensis pro tractanda unitate dictæ Ecclesiae venerant, pro qua solertissime laborabat, participaremus, ip- so illa minime mandare valente, cum ho- noris, unionis, & status Ecclesiae Dei es- sent penitus destructivi, non valuimus quod agre admodum ferebamus invicem congre- gari pro tractando ordinandoque ad unio- nem opportuna, quæ ad consolationem Chri- stia-

Multa obiciunt.

Apologia Cardinalium.

NOTE

culo hoc exente florebat. Sozomenus eadem tradit. Jacobus de Del' Ayto in annalibus Estensi- bus octo tantummodo delectos scribit, Ciaconius supra novem decimum adiecit Octavianum de Octavianis, Florentinum, quem tamen de Del' Ayto eorum temporum scriptor omittit, sicut nec memorat Vincentium Valentinum Hispanum, ord. S. Bened. monachum, quem proinde vel alia occasione & tempore vel forte nunquam promotum suspicor. Ex cardinalibus ita renunciatis alios quidem dignitatem acceptasse, res- pisse vero alios tradit scriptor Miscellæ Bononiensis; ex quo forte hæc scriptorum varietas processit. Ani- madvertere demum juvat, lapsum quemdam Ciaconii a Del' Ayto corrigi; qui enim Angelus, Recanatensis civis est apud Ciaconium; Recanatensis quidem cardinalis, sed ortus Menavia in districtu Perusino ab Hi- storico dicitur. Cæterum cardinales tantummodo IX. Senis a Gregorio renunciatos fuisse definiunt articuli a concilio Pisano in Gregorium, & Benedictum deducti, legendi apud annaliam ad A. 1409. in articulo XXXI. MANSI

stiani populi & etiam vestra nobilitatis per- tincant, vobis & aliis Christianorum prin- cipibus cooperantibus; & ut praefata unio- nem in lucem, & attentis praeteritis, & duritia ac moribus hominis, nil aliud pote- ramus animis volvere nisi tanquam ad immo- landum victimas reservatas.

Neque his acquiescens die mercurii se- quenti nono die mensis ejusdem vota, pro- missiones, & juramenta sua parvipendens, sine nostra praesentia, sed nobis per prius expressa contradicentibus, ut de jure tene- bamur, ad pronuntiationem, quam nullatenus poterat, in quatuor Cardinales deven- nit, quod nunquam a rerum initio fuit in Ecclesia Dei, & nos ad consensum praefatum non sine minaci supercilio, in im- mane periculum evasuro, compellere inten- debat; sed Deus sua Ecclesiae, de cujus unione jam merito desperari poterat, mi- sericus est: nos enim videntes ita potenter naviculam Petri quassam & quasi naufragam pro exoneratione conscientiarum nostrarum, proque universali statu Eccle- siae & Christianorum pace, cum omnes alias vias conspiceremus penitus obseatas, die duodecima mensis hujus circa viginti- secundam horam de praesenti civitate Luca- nensi, ut confusionem Ecclesiae & tot pe- ricula vitarem, ac conservationi praefatae unionis consuleremus, divinitus aut quasi miraculo nobis occasione praefata cum de- liberatione recessimus, & ad hunc Pisarum civitatem magno cum honore recepti deven- imus; unde illo favente, cujus res agi- tur, sepe dictæ Ecclesiae statum & honorem, quos usque ad exitum profecti omni via nobis possibili secundum vota & juramenta nostra intendimus, tandem emanatos spe- ramus &c. Datæ Pisæ die XIV. mensis maji anno MCCCCVII. sub nostrorum secreto- rum signatorum sigillis.

IX. Provo- cant ad concilium. (a) Ext. 10. 22. de schism. pag. 23. & apud Theod. e Niem tract. 6. cap. 10.

In nomine Christi Amen. Anno a natiuitate ejusdem MCCCCVIII. indictione prima die dominica XIII. men- sis maji hora tertiaram, vel quasi, ponti- ficatus sanctissimi in Christo patris domini nostri domini Gregorii divina providentia Papa XII. anno II. in civitate Pisarum in archiepiscopali palatio, & infra: coram beatitudine vestra, beatissime pater, cum omni reverentia in his scriptis appellando proponunt humiles servitores vestri Ange- lus Ostiensis, Antonius Penestrinus episco- pi, Conradus tit. S. Chryzogoni, Jordanus tit. S. Martini in montibus presbyteri; Ray- naldus S. Viti in Maxello, Odo S. Georgii ad velum aureum hic postea in Concilio Con- stantiensi Martini V. accepto nomine schis-

ma sustulit, Joannes SS. Cosmae & Damiani diaconi S. R. E. Cardinales, quod ad noti- tiam suam pervenit, quod eadem beatitudo vestra, nondum decem diebus elapsis, eisdem aliqua praecpta fecit, quæ de jure sunt nulla; & quatenus essent aliqua, cum omni semper reverentia loquendo, sunt ini- qua & injusta; primi autem mandati tenor- talis est: Praecipimus omnibus & singulis Cardinalibus existentibus in Romana curia sub pena privationis Cardinalatus & be- neficiorum suorum, quam quilibet ipsorum incurret ipso facto, ne ab ista die quarta videlicet maji in antea aliquis exeat de Luca sine speciali & expressa licentia no- stra, per nos oretenus sibi facta. Cu- jus mandati nullitas & iniquitas mani- feste patet.

Primo quia non poterunt ibi morari cum securitate personarum suarum, & sine metu carceris, aut mortis, & aliqui cadere, posset in constantem virum; maxime quia die veneris quarta maji cum irent ad pa- latium, invenerunt domum habitationis ve- strae etiam intrinsecus plenam viris & sa- tellitibus armatis ultra solitum morem eu- fiodia, & in locis insolitis & ultra ar- maturam solitam & dictum fuit eis a fi- dedignis & veridicis personis, quod ali- qui ex dictis Cardinalibus debebant in- terfici ea die, quod postea rei declaravit eventus: nam cum dominus Cardinalis Leo- diensis de Luca recessisset, fuerunt ut noto- rie patuit post eum nonnulli ex armatis di- ctis destinati, quibus etiam mandatum ex- itit, ut eum caperent, & si ipsam captum ducere non possent, eundem dominum Cir- dinalem occidere deberent: qui etiam in- sequenter post reditum ipsorum per domi- num Lucanensem capti fuerunt & in carce- rem detrusti.

Item quia domus praefati domini Cardi- nalis Leodiensis postea per gentes beatitu- dinis vestrae ultra omnem modestiam fuit posita ad saccomannum in Luca, & fami- liares ejus capti & torti, & hoc absque alia iusta causa, sed tantum quod solici- tabant causam unionis sanctæ matris Ec- clesiae, prout de jure & ex juramento & voto tenentur: & quia non consentiebant creationi novorum Cardinalium, prout de jure non poterant, nec debebant: quia nec vos sancte pater, de jure creare illos po- testis, nec debetis, stante obligatione fa- cta in conclavi, & per vos ratificata, ac etiam iterata post assumptionem vestram ad apicem summi apostolatus.

Item quia in domo vestra nocte praec- denti fuerunt fabricati cippi & compedes pro carcerandis & detinendis dictis Car- dinalibus.

Item quia non consuevit, nec de jure debet, aut potest tam gravis poena pro tam levi culpa, talibus viris, tanæque con- ditionis imponi, nisi ex gravissimis tantum

Obten- dunt men- tum ca- dentem in viros confian- tes.

Agunt suspicio- nibus.

Disce-
praant se
obtrungi
ad tra-
ctandum
cum anti-
cardd.

culpis, & cum magna solemnitate, quae in tali praecepto servata non fuit, & servari tamen debet, si possint, seu debeant Cardinales privari Cardinalatu, & de jure non aliter fieri poterit.

Item quia secundum obligationem factam in conclavi, & votum ac juramentum ipsorum, oportet eos convenire cum alio praetense collegio in loco idoneo. Cum autem civitas Lucanensis fuit jam per aliam partem recusata, tamquam locus non idoneus, necesse erat ipsos exire dictam civitatem. Lucanensem pro proseguendo negotio unionis & servando juramenta sua.

Item cum per vos, beatissime pater, & per ipsos Cardinales de voluntate vestra fuerit oblatum de eundo ad civitatem Pisarum, si altera pars veniret Liburnium, quae oblatio per aliam partem certo modo fuit acceptata, necesse erat eis se conferre Pisas, ut servarent etiam oblationem suam: quare dictum mandatum fuit omnino nullum & injustum.

Item per hujusmodi mandatum contra jus & justitiam eis indicabatur carcer, cum nihil deesset a carceribus mancipari, inter parietes murorum collocari, & incipiebatur ab executione a carceribus contra viros in tanta dignitate constitutos, quod omnia jura detestantur.

Constitu-
unt se
judices,
an man-
datum
Pontificis
sit ini-
quum.

Aliud mandatum quod fecit beatitudo vestra eidem Cardinalibus fuit tale. Item sub poena perjurii quam incurrent ipso facto, praecipimus & mandamus eidem, ne ulterius congregentur in aliquo loco sine expresso mandato nostro. Cujus quidem praeccepti nullitas & iniquitas & injustitia, manifeste patet.

Primo quia mandatum hoc est contra jus collegii, quod habent Cardinales de jure & antiqua consuetudine a tanto tempore, cujus initii memoria in contrarium non existit, quod jus collegii principaliter consistit in conveniendo simul, & tractando negotia ad ipsum collegium pertinentia: quod jus & facultas ab eis sine causa auferri non debet.

Item Cardinales tenentur collegialiter inter se tractare & conferre de causis fidei & heresis & schismatum, prout in conclavi se obligarunt solemniter per votum & juramentum: ac mutuo fidem tractare universaliter & singulariter de uniendo Ecclesiam: quod fieri non potest nisi collegialiter congregentur. Hanc igitur facultatem nobis interdiceret non solum nolle per se attendere ad unionem Ecclesiae, sed etiam prohibere ipsis, ne ad eam attendant, quod omnino est iniquum & abominabile.

Item quia si nunquam juratum fuit per ipsos Cardinales vel aliquem ipsorum, quod se non congregabunt, tunc juramentum fidelitatis vel obedientiae, si quod praestiterunt, non extenditur ad hoc, quod de jure

facere possunt, quare incongrua omnino & inconveniens ac injusta fuit poena perjurii in transgressionem talis mandati vel praeccepti constituta. Tertium praecceptum quod fecit dominis Cardinalibus beatitudo vestra fuit tale: Item sub eadem poena perjurii praecipimus & mandamus eidem Cardinalibus, ne aliquis eorum participet cum oratoribus Petri de Luna, neque cum oratoribus Gallicis sive per se sive per interpositam personam; cujus quidem praeccepti nullitas & iniquitas manifeste patet.

Trahunt
in partem
adversam
vetitos se
agere
cum
schisma-
ticis.

Primo quia ex juramento & voto sunt astricti nihil omittere de contingentibus necessariis vel quomodolibet opportunis, seu utilibus; licetque inchoata omnia proseguant, mediare, & finire ad sanctam unionem consequendam, quae obtineri & perfici non potest nisi habendo tractatus & colloquia cum altera parte & cum nunciis ad hoc missis; maxime per vos, pater beatissime, ad hoc tractandum fuerunt acceptati. Hoc praecceptum manifeste etiam est contra dictam obligationem, juramentum, & votum, & per consequens nullum & injustum.

Item quia hoc praecceptum est contra charitatem, in qua qui non manet, in Deo non manet; & quia quilibet fidelis Christianus tenetur, quantum potest, errantes denno revocare, quod utique fieri non potest absque participatione & colloquio, non ergo debuit prohiberi, maxime talibus viris, quorum affectus omnes debent revocare Christianos ab haeresibus & schismatibus. Quare, beatissime pater, praefati domini Cardinales & servitores vestri cum omni obedientia & humilitate ac reverentia exponunt & dicunt talia praeccepta esse nulla, & de jure eos nullatenus astringere ad observationem ipsorum iniquitatum aut si forte forent, aut censerentur alicujus roboris vel momenti, dicunt ipsa fuisse & esse iniqua & injusta, & se ex ipsis praecceptis fuisse & esse gravatos contra omnem justitiam ac debitum juris, & ab ipsis praecceptis ac omnibus aliis gravaminibus post praedicta forte secuturis, si quae forte sequentur in posterum, praefati Cardinales, in quantum eis licet & in quantum possunt, provocant & in his scriptis appellant. Et primo quia ratio appetitui noscitur esse superior, & intellectus dominari sensibus & vobis, pater beatissime, irrationabiliter & secundum rectam rationem decernentibus ad vosmet secundum rectam rationem & melius informatum. Item si discretio personarum requiritur a vobis, pater sancte, vicario, ad dominum nostrum Jesum Christum, qui judicaturus est vivos & seculum per ignem: item ad generale concilium, a quo & in quo solent gesta etiam summorum Pontificum quaecumque pertractari, decerni, & judicari: item ad Papam & Pontificem futurum, cujus est gesta inordinata sui praedecessoris in melius re-

Pontifi-
cem con-
cilio sub-
jici vo-
luat.

(a) Ext.
rom. 22.
de schism.
p. 23. &
apud
Theod. e
Niem
tract. 6.
c. 10.
(b) Ext.
ead. 10.
22. de
schism.
pag. 24.
Eorum
provoca-
tionem
refellit
Grego-
rius.

formare. Haecenus Cardinalium provocatio, cui Gregorii iusta subjectis scriptis (a) responsum est (b).

Responso super appellatione olim Cardinalium.

Quamvis appellatio facta per quondam Angelum episcopum ostiensem Sacrosanctae Romanae ecclesiae Cardinalem, & suos sequaces die quarta maii super quibusdam mandatis eis factis per sanctissimum in Christo Patrem & dominum nostrum dominum Gregorium Papam XII. sit offensiva divinae majestatis, sedis Apostolicae, fidei orthodoxae, & sacrorum canonum, ac indigna responsione; nihilominus ipse dominus noster Papa ex compassione & benignitate decrevit, quod respondeatur; nimium dolens ex multiplici errore alias inaudito praedictorum appellantium.

Et primo dicitur de justitia & opportunitate praedictorum mandatorum ipsius domini nostri Papae; secundo de ipsa appellatione, tertio de falsitate causarum ipsius appellationis.

Pro primo dicitur quod notorium est quod ab ipso initio, quando venerunt Gallici ambassatores Romam, Cardinales nimium adhaeserunt ipsis Gallicis, qui etiam tunc procuraverant subversionem, & divisionem partis nostrae, quam divisionem tandem ad effectum deduxerunt de pluribus ex Cardinalibus.

Item notorium est quod usque ad diem quartam mensis maii proximae praecedentis, qua die praefatus dominus noster Papa fecit praedicta mandata, ipse dominus noster toleravit conversationem indifferenter ipsorum Cardinalium cum ipsis ambassatoribus Gallicis, ambassatoribus Petri & Luna, & quibuscumque aliis; & contra, tam in domibus quam extra, ac de die, & nocte conjunctim, & separatim, & ex quo Cardinales usurpaverunt se congregare collegialiter sine licentia praefati domini nostri, quod sine licentia ejus ante non faciebant, saepius inoperunt cum praedictis non solum separatim, sed etiam collegialiter conversari, non obstante quod praefatus dominus noster quandoque ostenderit humiliter esse reprehensibilem hujusmodi congregationem collegialem, quam semel inibuit Senis, sed postea non fuit observatum ex nimia benignitate, clementia & supportatione praefati domini nostri, & in tantum haec processerunt, quod multi dolenter timuerunt de malo exitu futuro.

Conque-
ritur
Cardd. i-
pso in-
confulto
coetus co-
egisse.

X.
Coitiones
in ipsam
fecisse.

Item aliqui ex Cardinalibus abientes mansuetudine, benignitate, & clementia ipsius domini nostri Papa caeca & inquieta cupiditate coeperunt machinari contra, & adversus praefatum dominum nostrum, & fabricari facere certa consilia schismatica & haeretica, & alios trahere ad se variis modis, consurgere contra veritatem & innocentiam praefati domini nostri Papae qui continuo, pure, & efficaciter intendens

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

ad unionem per viam renunciationis, eosdem Cardinales sana consilia vertentes, vias & modos bonos turbantes, ac pariter adversam foventes, ut merito redderent se suspectos; nec non falsum suggerentes, quod praefatus dominus noster nollet unionem, patienter supportans, nihil contra aliquem eorum attentavit facere, nec quod superius dictum est.

Item cum varii tractatus habiti essent, & tandem tractaretur de loco Pisarum pro ipso domino nostro & sua curia, & de loco Liburnii pro altera parte, ex quo altera pars ad nullum locum unicum pro utraque parte idoneum consentiebat emeris novis casibus, videlicet de occupatione urbis Romae attentata per Petrum & Luna & suos sequaces, ac traditione ejusdem Romanae urbis per Romanos facta Regi Ladislao illustri, necnon conspirationibus factis per Cardinales & alios, quae conspirationes divulgabantur & copiose diffamabantur merito ex praefatis contingentibus tam gravibus turbato praefato tractatu pendente de Pisis & Liburnio, praedictus dominus Papa, considerans tantam subito mutationem rerum & earum circumstantias, necnon praeterita, & praesentia colligens, quae brevis sermo non explicat ac informationes secretas, quas recessus Cardinalium verificat, ac periculum maxime Ecclesiae, & sibi scandalum & obedientiae suae ignominiam imminere ex tali Cardinalium recessu, unionis plurimum impeditivo, sibi obicem & obstaculum impositivo; eo quod membra sequi caput & non caput membra conveniat, disconveniatque membra surripere ductam & directionem, quae ad caput spectare noscuntur, pie decernens obviare, & quanto mitius poterat providere, ne tanta sequerentur mala, formidabilibus praecceptis ex debito pontificatus statuit republicam tueri juste & opportune per infra scripta praeccepta, de quibus in appellatione praedicta fit mentio, die quarta mensis praedicti ea scriptis tradendo, ac Ecclesiae & sibi consulens, quatuor Cardinales sibi fidos postea creando ad qua providenda consilium debitum defensionis suae sanctitatem praestavit, & mansuetudinem impulit; quae quidem praeccepta, sunt haec.

Exponit
novas re-
rum con-
versiones
emeruisse.

Voluisse
Cardd.
non regi,
sed regere.

Pontifici
adaatum
necessita-
te ad re-
nuntian-
dos novos
Cardd.

XI.
Impera-
ta a Gre-
gor. Car-
dinalib.

Praecipimus omnibus, & singulis Cardinalibus existentibus in Romana curia sub poena privationis Cardinalatus & omnium beneficiorum suorum, quam quilibet incurrat ipso facto, ne ab ista die, quarta, videlicet maii inclusive in antea, aliquis eorum exeat de Luca sine speciali & expressa licentia nostra per nos oretenus sibi facta. Item sub poena perjurii, quam incurrat ipso facto, praecipimus, & mandamus eidem ne ulterius congregentur in aliquo loco sine expresso mandato nostro. Item sub eadem poena perjurii, quam incurrant ipso facto, praecipimus & manda-

C c mus

rite est inchoatio novi schismatis, & non emendatio antiqui, nec votum, nec juramentum poterant obligare ad hujusmodi separationem, cum manifeste obviaret divina ordinationi, & sacris canonibus. Non ergo fuit necesse exire de civitate Lucana pro proseguendo negotium unionis, & servando juramentum, immo per talem exitum magnum obstaculum inductum est negotio unionis, ac importabilis turbatio, & alias inaudita confusio, ut etiam superius dictum est, nec velint depravare sensum scripturæ præfati instrumenti conclusis, ubi dicitur: Dummodo velint sic convenire, ac concordare quod sequatur, &c. Et ibi intelligitur de conventionione, & concordia animorum circa canonicam electionem, & debuit esse in loco electo, ut supra præsentibus capitibus ad actum renunciationis, ita quod illud verbum: Sic, dicit modum in actibus eligendum, & non modum loci; determinat enim ita illud, insimul concordare, sicut & illud infinitivum convenire; nam ex modo actu, & non ex modo loci sequitur iuste canonice electio: sine enim qualitate in actibus non sequitur iuste canonice electio, quæ non habet ordinem ad qualitatem loci, nisi intelligatur per qualitatem loci dispositio facta a capitibus, & præsentia eorum secundum jam dicta, vel qualitas a jure perita, & hujusmodi qualitates non sunt servate, nec possunt servari nisi per dispositionem Papæ, & antipapæ.

XVII. Conventa de Pisano colloquio non tenere. Antipapam de colloquio egisse ad ad Romam invadendam.

Non præstitisse Cardinales fidem de Pisis agendis sine Pontifice.

Nec valet quod dicunt, in obligatione loci Pisanorum & Liburnii, quia manifestum est quod nunquam fuit conclusum, nec nata aliqua obligatio, & tractatus ille penes debet; delusio tamen ex parte antipapæ ut attentatio invasionis urbis per eum docet, & illa prædicta emerferunt gravia ad illum tractatum pertinentia, quæ merito indigeant novo consilio, & cum dicunt: Necessè erat eis se conferre Pisas, ut servarent fidem; aut intelligunt quod obligaverint se per fidem ire Pisas sine capite suo, & tunc se accusant super eo, ad quod obviandum fuit factum præceptum & mandatum, si autem intelligunt cum capite suo ante firmationem contractus, qui pendebat, non debuerunt præstare fidem, & si præstiterunt, servanda erat secundum intellectum quem habuerunt, & sic non tenebantur sine capite. Verum falsitas involvit fallentem, & cum credit se tueri falso detegitur in aperto; & dum pro fide ostentata frangit fidem Deo & homini sibi præfati, merito damnabiliter convincitur.

Item ad id quod dicunt, se carceratos infra muros Lucanos, respondetur quod contra tanta pericula non potuit aliquid minus fieri, de qua materia plura possent dici pro iustitia, & opportunitate illius mandati, sed pro nunc sufficiant quæ superius dicta sunt.

Item ad illud quod dicunt de jure & consuetudine congregationis Cardinalium collegialiter, dicunt scienter manifeste falsum, cum etiam tempore præfati domini nostri solebant non se collegialiter congregare, nec aliquid tractare, nec literas ad collegium transmissas legere, nec aperire, sine licentia ipsius domini nostri, sicut semper servatum est, quousque inceperunt usurpare tempore præfati domini nostri, nec tenentur collegialiter tractare de causis fidei, &c. ut dicunt, quia ad eos non spectat, nisi quantum Papa placuerit, & mirum est quod contra tam notoria audeant affirmare; nec se patuerunt obligare in diminutionem potestatis Papæ, ad quem spectat vocare Cardinales, & non ad alium, & collegialiter cum eis tractare de unione ecclesiæ, & aliis occurrentibus.

Idcirco per illud præceptum secundum ipsius domini nostri nullam facultatem abstulit ab eis, nec interdixit, neque prohibuit, ut non attenderent ad unionem ecclesiæ, quam pleno affectu proseguerent, & toto conatu profecti intendit; sed providit ne perverse laborerent in divisionem, sicut lapsi sunt, qui lapsus iniquus & abominabilis est; & non præceptum ipsius domini nostri, quod iustum & opportunum fuit, ut superius dictum est. Item ad illud quod dicunt, quod nunquam juraverunt se non congregare, & quod de jure possunt se congregare, & quod juramentum fidelitatis & obedientiæ non se extendit ad hoc, satis videtur responsum, quia de jure non habent; sed tamen adhuc respondetur sibi quod de jure non possunt se congregare contra præceptum Papæ, nec ad hoc potuerunt se obligare, nec etiam se obligaverunt, ex aliquo actu facti in conclusi, nisi postea temerarie attentaverint facere, ex qua attentatione non sequeretur obligatio, quinimo in conclusi expresse fuit per omnes negatum illud quod nunc faciunt & fecerunt, etiam si eligendus, postquam fuisset electus, & in Papatu expresse non vellet servare obligationem factam per eum; sique tunc reproba-verunt propter periculum quod nunc fecerunt; & tamen non sunt, nec fuerunt in casu, quod Papa non velit, qui fideliter proseguitur ad quod tenetur; & se non potest per unam viam, intendit per aliam, nec quicquam fundari potest in contrarium; advertant ergo qualis sit assertio, quod congregare se contra præceptum Papæ non est contra juramentum obedientiæ & fidelitatis; hæc enim conclusio repugnat principatui a Deo instituto, & subvertit statum papatus, & ordinem principatus & firmitatem ejus; contradicit sane doctrinæ & antiquatæ observationi; collegialiter ergo Cardinales habent tractare cum Papa fideliter, prudenter, caritative, provide, ac mature pro unione, quod ipse dominus noster continuo voluit, & utinam ii qui

Usurpasse sibi cogere conventus sine iplo.

XVIII. Non interdictum ne ecclesias conjungerent, sed ne magis discederent.

Eventi ab ipsis pontificiam auctoritatem.

XIX.

qui ab ea recesserunt sic fecissent. Ad illud autem quod dicunt de tertio præcepto sive mandato, satis ex superioribus patet responso; & utinam non talia & tanta tempore tractassent sic sine freno cum Gallicis & schismaticis, ac aliis; quia tanta mala non fuissent sequenda, & verisimile credi potest, quæ in presenti habentur & in futuro dubitantur; & utinam servassent sane & pure juramenta & vota sua de inchoatis, mediatis, & finiendis, & nihilo mittendo de contingentibus &c. quantum in eis erat, id est quantum ad eos spectat, quia non præsumpsissent, nec præsumerent.

Cardinalium obiectio.

Gregorii ad eam responso.

Provocatus ad Christum contra Pisanum conventum.

XX.

(a) Monachus. vol. 1. c. 43.

Item ad ultimum quod dicunt quod certum præceptum est contra charitatem, in qua qui non manet, in Deo non manet, & qua quilibet fidelis Christianus tenetur quantum potest errantes ab erroris semita revocare; quod utique fieri non potest absque participatione & colloquio: non ergo debuit prohiberi, maxime talibus viris, quorum officium esse debet revocare Christianos ab hæresibus & scissuris. Hoc ultimum hic receptum de verbo ad verbum, quod ab eis positum est, secundum omnem partem facit contra eos, quæ res satis plana est, idcirco breviter sumatur: primo revocent se a divisione, quam fecerunt de semetipsis, & a scissuris, quas nituntur facere in alios per subtractionem obedientiæ &c. & alios si quos infecerunt; secundo ab erroribus se, & alios quos induxerunt: tertio provideant ne se & alios in hæreses immergant tanquam fideles Christiani, quod ad suum officium dicunt hoc spectare; & utinam illa participatio & collocutio fuissent in charitate, quia præceptum, quod sanctissimus dominus noster fecit in charitate non fuisset opportunum: libenter igitur præfatus dominus noster Papa subicit se pleno corde, humili affectu, digna devotione, & recta voluntate amantissimo Christo & sibi amantissimo, & ejus judicio, ex cujus providentia ejus vices gerit in terris, qui novit secreta cordis, & falli non potest, in quo posuit fiduciam suam, sperans per eum liberari a calumniis hominum, & veritatem & innocentiam suam illustrari, & per ejus manus misericorditer, pacem Ecclesiæ dari, & integrationem; & quia videt multiplices defectus ex ignorantia & malitia hominum, quos non valet reparare, vehementissime desiderat concilium generale. Dat. Lucæ pridie id. junii pontificatus nostri anno secundo.

Interea Cardinalibus a Gregorio secedentibus, regium Gallorum consilium, cum Petri & Luna imperium excutiendum renitente frustra Guidone archiepiscopo Rhemensis decrevisset (a), censuit optimam ad componendum ecclesiarum foedus viam ineandam, si licet cum adverso purpuratorum Avenionensium collegio convenirent, sicque exaratis xxii. maji literis

(b) Caroli Regis nomine, gravissimis sententis questi de Gregorio & Petro & Luna, qui tanto tempore universi Christiani orbis spem fefellissent, ipsos ad ecclesiarum conjunctionem communibus curis & conatibus urgendam incitarunt.

Carolus Dei gratia Francorum Rex egressarum circumspeditionum viris & amicis nostris charissimis, pro Cardinalibus se in Roma gerentibus salutem, & miserandæ lacrymantique matri omnium Ecclesiæ condoleret.

Cognoscitis abunde si non fallimur, dilecti & fideles amici charissimi, quam in gravibus doloribus & anxietatibus ob duorum nefandam ambitionem, qui diu de patris contenderunt, sacrosancta Ecclesia magis in dies affligitur, magis laceratur & concutitur, videntes nunc miserabilem ac horrendam, atque nisi ex alto Deus pietatis oculis perspexerit, subversionem. Inde gemebundi & anxii viscerotenus commovemur, ejus desolationi pie condolentes. Multisque de promissa sacramento a Gregorio & Petro & Luna fastigii papalis abdicatione interjectis, addit: solemnissimos nostros & ecclesiæ regni nostri ambasiatores in magno & notabili numero de nostra intentione & voluntate ad plenum edoctos, primo ad dictum Petrum de Luna, deinde ad dictum Angelum transmissimus: & quamquam apud eosdem contententes per magna tempora unionem nostro nomine proseguentes permanserint, nihil tamen quod Deo genatum, quodque mundo utile esset, reportarunt ab eisdem; sed annum & plusquam annum in legationibus nris ad alterum destinandis, in locis difficultandis, in colloquio pro sua parte ad sui excusationem, ab amul-

(b) Extr. apud Theod. e Niem. tract. 6. c. 14. De redigendis in ordinem Papa & Antipapa actum.

Caroli Regis lit. ad Carth.

Queritur non agi candide ab amul-

locum invenire valuerunt, ubi sua vota, suaque juramenta adimplerent, ubi lugenti & desolata Ecclesiæ pacem darent. Quis autem eorum malitiam, fraudem, & iniquitatem clare non videat? Quis eosdem turbatores pacis, & impeditores unionis non accipiat? Quis talibus de cætero obediret? Violaverunt fidem, frægerunt votum, promissum non tenuerunt, & sponsam Christi ante pedes eorum videntes prostratam, eisdem manus relevatrices, quas faciliter exhibere poterant, denegarunt. O magnum & scelestum facinus! O nefanda temeritas! O talibus viris ad pacem Ecclesiæ dandam inter mortales obligatis indigna macula nunquam eorum delenda de frontibus! qui dum opportunitatem assequendæ pacis perciperunt, quasi pavidi & ut existimamus, suorum scelerum conscii, se mutuo in presentia suorum collegiorum videre ausi non sunt, verentes forsitan ne voluntas Altissimi, quæ mentes scrutatur, & cujus majestati manifesta sunt omnia, eorum fraudes & collusiones & errores, longis incon-

gnitos temporibus, in eorum pertinacia clarescere faceret. Hec & alia majora satis vos scire arbitramur, & quantum zelum ad pacem Ecclesie habuerint, qualiterve processerint, inde elicere potuistis: etenim ambo obstinati sunt, & dura sententia obfirmati, ut Ecclesia pacem dare recuset. Vos, quibus spes obtinendae pacis ob defectum & vitium eorumdem relicta est, recogitamus & cum instantia Deum verum & immortalem, per ejus asperionem sanguinis, per (sua est vobis) fidei & Christianae religionis integritatem, & ad matrem ecclesiam misericordiam & pietatem requirimus & hortamur, ut dimisso dicto Angelo, vos in unum locum conferatis, & conventionem cum nostris Cardinalibus procuratis: nam si locum in unum convenietis, non dubitamus quin in ipsorum contententium contumacia & absentia, attentae rei necessitate, quae in quantum subest legibus & decretis Ecclesiae provisum sit &c. Datum Parisiis anno Domini MCCCCVIII, die xxii. maii.

(a) Ext. ejus lit. apud Nicol. Cle-mang. p. 587.

Hortata etiam tum est academia Parisiensis (a) pseudocardinales Avenionenses ut cum Romanis Cardinalibus confurgerent ad tollendum schisma, agendumque legibus in ambos certantes de papatu, quorum subtergia ad retinendam dignitatem captata ita damnant: Superfluum vataremus referre quoties requisita fuerunt dilationes, refutationes, & illusiones, quibus jam orbem fatigaverunt, quod vos ipsi ea cognovistis: nullus in Europa locus aptus, nullaque dies anni conveniens ipsis visa est ad pacem Ecclesiae dandam. O vehementem pertinaciam! O fidem, ne dicatur, debilitatam, sed tandiu deperditam! Membra se dicunt Ecclesiae vel capita, quam hostili gladio persecuntur. Absit ut hostes Ecclesiae dicantur pars Ecclesiae, inimicus Christi dicatur vicarius. Et infra: Vestras reverendissimas paternitates hortamur, & hortando supplicamus ut relicto Petro de Luna cum dominis alterius collegii conveniatis, pacem & unum summum Pontificem fidei populo daturi & contententium indignitatem, duritiam, & pertinaciam declaraturi, &c. Scripta Parisiis in congregatione generali apud S. Maturinum. Super hoc specialiter congregata die xxix. mensis maji anno Domini MCCCCVIII.

Bononienses adversus Gregorium sentiunt.

Justissime erant eae querelae de Petro e Luna, qui ad correpta flagitio papalia insignia relinquenda non erat comparatus; non de Gregorio, qui pontificatum deponere volebat, modo schisma aboleri posset, ut vere in Constantiensi synodo deposuit, cujus exemplum pium imitari recusat nequissimus pseudopontifex: debuerantque Robertus Gebennensis antipapa, ejusque anticardinales ipsorumque sectatores potius oblatum ab Urbano VI. in schismatis exordio concilium admittere:

nec etiam veram redintegrandae Ecclesiarum conjunctionis rationem inivere, dum Cardinales induxerunt, ut a Gregorio deficerent, seque pseudocardinalibus conjungerent; non enim illos censuris solvere, neque eligendi Pontificis jure donare poterant, ac multo minus Gregorium exauctorare, cum maxime concilium oecumenicum non efficerent, & universitate tum potestatis tum multitudinis carerent, quod ingens multitudo adhuc Gregorio adheresceret, & adversus ipsum rebellandum negaret, atque alia Petrum e Luna sequeretur. Omnium primus, qui a politicis subornatus est, fuit Balthasar Cossa, qui pontificatus adipiscendi rabida spe furebat, quo tandem potitus est, ut cum ignominia deliceretur. Is Bononiae summo cum imperio praerat, & Antonium e Butrio ac Petrum de Ancharano Bononienfes doctores vi impulit, ut conclusiones promulgarent (b), defectionem a contententibus de pontificatu honestam, ac licitam, amosque concilii sententiae obnoxios esse, ut utroque pontificia dignitate dejecto schisma extinguatur. Ex his autem Antonius e Butrio, cum paulo post morbo lethali implicitus decumberet, omnia quae dixerat & scripserat adversus Gregorium revocavit (c). At Gregorius, cum se in crimen propositi schismatis falso adductum, fraudibusque schismaticorum, qui etiam ad defectionem Cardinales ac praefules trahebant, circumventum doleret, concilium indixit in Ravennate exarchatu aut patriarchatu Aquilejensi celebrandum, atque ad se tantummodo veteri Ecclesiae more indicendi concilii auctoritatem spectare promulgavit, ac Robertum Romanorum Regem aliosque apostolicis literis sollicitavit, ut oratores suos ad illud mitterent.

Gregorius calumniis circumventus.

(b) Gobelin. in Cosmodr. at. 6. c. 89. & Theod. e Niem. tract. 6. c. 16. (c) Id. ib.

Indictum a Greg. concilium.

Ad futuram rei memoriam. Cum tota nostrae mentis intentio sit Christianorum Ecclesiam integraliter reunire, palpato per experientiam rerum magistram, quod per viam renuntiationis, quam pure & sincere obtulimus, & in eadem perseveranter persistimus, & adhuc persistere non desistimus, secundum formam & intentionem nostri voti & juramenti, nescientes divini secreta consilii saepenumero per effectum demonstrantis quia vanae sunt cogitationes hominum, ad viam iuribus & antiquis consuetudinibus approbatam nos convertimus, generale concilium, quod omnes vias ad unionem includit, nullam penitus excludendo, quodque congregare solius Romani Pontificis esse dignoscitur, sineque cuius auctoritate factum, non concilium sed conventiculum aut conciliabulum dicitur, & desinitur nullum existere, ad festum pentecostes immediate sequentis celebrandum, & in provincia Aquilejensi vel exarchatu Ra-

XXI. Gregorii lit. de concilio.

venate, divino auxilio invocato, de fratrum nostrorum consilio, auctoritate apostolica praesentium tenore indicimus, & etiam convocamus, per apostolica scripta mandantes venerabilibus fratribus nostris universis & singulis patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, & dilectis filiis electis, & aliis ecclesiarum praetatis, ac reliquis in praetatis & dignitatibus constitutis, qui solent ex dignitatibus aut praetatis eorum in hujusmodi generalibus conciliis interesse, quatenus ad id se personaliter in eisdem loco, & tempore transferant tempore debito, scituri locum quem ex eis duxerimus eligendum: quem quidem locum nunc expresse denotare nequimus, propter varias circumstantias, quibus locus talis unitatis & pacis debet merito circumcingi, & quoniam pessiferum hoc schisma tolli verisimiliter non speratur, neque dari integritas unionis populo Christiano cum effectu sine dominorum temporalium voluntate, quorum honor status tangitur, abriissimos in Christo filios nostros Rupertum Romanorum & alios Reges ac nobiles viros, duces, principes, ceterosque potentatus, nec non communitatem & universitatum regimina principalia requirimus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus ad idem concilium personaliter veniant, aut aliquos viros solemnes, doctos, & Deum timentes transmittant ut sit, Deo adjuvante, pax & unitas eadem in populo Christiano. Nulli ergo &c. Dat. Lucae vi. non. julii pontificatus nostri anno II.

Rupertus Roman. Rex & alii vocati.

Antipapa & Cardinales adversati Gregorio.

Vocatus in invidiam Gregor.

quae, Parisiensium & Bononienfium doctorum sententiam amplexi sunt, atque ultima julii die ad Gregorium & Petrum e Luna ad abdicationem cogendos, vel in synodo ex utraque parte coacta pontificatu controverso deturbandos conjungunt (a); quamvis vi. julii rogati essent, ut accederent ad Gregorium, cum omnino nuncupatum in conclavi sacramentum complere vellent.

(a) Tom. 22. de schism. p. 63.

Ceterum convicti sunt Cardinales ab eodem Gregorio, ipsos non aequitate & legibus usos, sed fraudibus, mendaciis, gesta a calumniis, falsisque testimoniis grassatos: nam in primis ut auctoritatem convocandi concilii ad se pertinere discernerent, cum Gregorius pridie nonas julii concilium indixisset (b), illi Gregorium in concilio indicendo antevertisse, literas de indicto Pisano concilio vigesimaquarta junii die falso consignarunt, cum tamen mensentantum augusti Pisas a Florentinis pro concilio eligendo obtinuerint. Convicere etiam ipsos mendacii caesarei oratores nam in literis datis Liburni xxvii. julii ad Robertum Romanorum Regem, scripserunt (c) se deliberasse congregandum ex utraque parte concilium ac locum in quo celebrandum sit brevi dierum spatio designaturos. Si ergo Pisarum locus xxvii. julii nondum erat designatus, qua ratione xxiv. junii fuit designatus? Convicti etiam ex eo, quod in Rhenanis partibus mense octobri ipsorum internuntius literas de concilii convocacione die prima septembris promulgavit, cum antea bimestri precedente Gregorii literae de concilio indicto promulgatae essent. Convicere etiam illos mendacii ex eo quod Cardinales Gregorii mutuum foedus cum pseudocardinalibus Petri e Luna sanxerint ultima julii die, quemadmodum ex publicis eorum instrumentis patet; & tamen in literis de indictione concilii promulgant xxiv. junii mutua illam conventionem sanctam. Ergo literae convocacionis mendacii foedissimis scitent. [1] Praeterea, innocentissimum Pontificem, qui ob extremum candorem animi ad falsa schisma-

Plura doc. lo & vi Carad.

(b) Lib. 3. ep. cur. p. 63.

Convicti falsi testimonii.

(c) Tom. 22. de schism. p. 63.

NOTAE [1] Quamquam hic ego excusandos mihi non suscipio cardinales, qui a Gregorio secessionem adornarunt; non tamen facile reos illos dixerim de adscripta literis suis, quibus concilium indixerunt, mendaci temporis nota, ut ostenderent in concilio indicendo sese Gregorium praevitisse. Quae enim argumenta annalista hic profert, ut dolum illum evincat, vel falsa sunt, vel corrupti alicujus codicis fide nituntur. Quod enim ait, utriusque obedientiae cardinales die ultima julii convenisse; id ex corrupto aliquo codice petitem est. Cum apud Martene inter acta varia ante concilium Pisanae veter. monum. to. VII. col. 798. extant solemnes cardinalium utriusque obedientiae sponfiones, quibus sese ad procurandam ecclesiae pacem certis quibusdam legibus propositis obstringunt. Signantur vero illae die penultima mensis junii hujus anni, ac demum singulorum cardinalium nomine munitae sunt, inter quos duo cardinales episcopi Praenestini & Petrus Blavi, inter cardinales Benedicti celebris, occurrunt. Quas igitur annalista consuluit tabulae pro die penultima junii diem ultimam julii mendose praeferebant. Ita pariter mendosam suspicor subscriptionem literarum, quas ad Rupertum imperatorem misisse se cardinales annalista testatur. Quomodo enim die XXVI. julii scriptae literae, ut codex illius ferebat, cerrum locum

ficorum promissa in extremum exitium pene se allici siverat, in crimen violatæ fidei, extractique schismatis ob terreni honoris cupiditatem injuste vocaverunt, & quæ antipapæ erant propria scelera, in verum Christi vicarium veluti eorum particeps falso refuderunt encyclicis hæc literis.

Eorum
literæ.

Miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales nunc in loco Liburnii Pisana diocesis commorantes, una cum collegio reverendissimorum in Christo patrum & dominorum in parte alia Cardinalium pro nobis, & aliis reverendissimis in Christo patribus dominis Cardinalibus pro nunc absentibus, adhaerentibus, & adhaerere volentibus in hac parte reverendo in Christo patri domino episcopo & capitulo, necnon venerabilibus & circumspectis, secularibus & regularibus cujuscumque conditionis existant, salutem, & promptum habere affectum ad pacem & unitatem Ecclesiæ procurandam.

Quanta sollicitudinis cura salvator noster Jesus Christus unitatem Apostolis commendaverit, quantoque nitore pulchritudinis, unica sancta mater Ecclesia resplenderet, sancta docent eloquia, ex quibus postea sancta emanaverunt sanctiones; quamquam enim post resurrectionem, Apostolis parem tribuerit potestatem dicens: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum; tamen, ut unitatem manifestaret, unitatis ejus originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique ceteri Apostoli, quod Petrus fuit, pari consortio præditi, honore, & potestate. Confecta fuit hæc hæresis, scilicet Apostolos pari honore ac potestate cum S. Petro instructos, cum maxima animi perturbatione commoti Cardinales Pontificem sibi vellent subicere, neque adverterent D. Petrum fuisse reliquorum Apostolorum, quamquam maximam ab eodem Christo auctoritatem accepissent; nec secum ipsi reputarent,

Unitas
ecclesiæ
comment-
data.

cadente primatu apostolico, cardinalitiam dignitatem omnino corrumpere, neque cæteris parochis futuros Cardinales digniores, nec propterea concilium indicare posse fallacia; Subdunt illi, cum fundamenta suæ auctoritatis agendarumque rerum statuerent: Sed exordium ab unitate proficiscitur, quod Ecclesia Christi una esse monstraretur; quam unitatem ut discipulis suis suaderet & pacem, inquit: Si duo ex vobis convenerint in terra, de omni re, quancumque petieritis, fiet vobis a Patre meo, qui est in cælis. Ubique enim duo, aut tres collecti fuerint in nomine meo, ego sum cum eis. Quam unam in canticis prædicat Spiritus Sanctus ex persona Christi dicens: Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ electa genitricis; quod unitatis sacramentum etiam docet Apostolus dicens: Unum corpus, & unus Spiritus Sanctus; una spes vocationis nostræ: unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus. Hinc sancti patres, alienum & profanum hostem Patrem Deum non habentem judicant, qui universalis Ecclesiæ non tenent unitatem: & fidem erga Deum manifestant non habere, qui veluti quosdam artus dividi, & membra lacerari patiuntur Ecclesiæ. Cum enim propter Ecclesiam Christus passus sit, & Christi corpus sit Ecclesiæ, non videtur ab iis fides exhiberi Christo, a quibus evacuatur passio ejus, atque distribuitur. Episcopus ergo summus unus esse debet, & Ecclesiæ una, quæ in multitudine latius incremento fecunditatis extenditur; & quomodo de fonte uno rivuli multi defluunt, & radis multi & lumen unum, & rami arboris multi; sed robur unum radice tenaci fundatum: sic Ecclesiæ Domini luce perfusa, per universum radios suos porrigit, unum tamen est quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur, ramos per universum orbem copia ubertatis extendit per fluentes largiter rivulos; unum tamen caput; una origo una mater Ecclesiæ sponsa Christi incorrupta & pudica. Unam domum noscere debet; unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodire decet.

XXII.
Schisma-
tis funesta
mala.

Sane (quod dolentes, & ab intimis cordis contritis mœlittia referimus, quod & vobis non arbitramur incognitum) Ecclesiæ jam in triginta annorum spatio crudelem patitur & passa est scissuram; dirupta est tunica Christi, quam ut non scinderetur etiam Judæi in Christi passione sunt sortiti. Hæc, prob dolor! obscuratus est color auræ, sol obtenebratus est; mutatus est color optimus, fons exsiccatus est, rivuli arefacti sunt, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite platearum, in fabulam & in sibilum versus est amictus varietatis ejus; odor unguentorum in infamia pudorem, suavitas ejus in crudelem horrorem. Ut
Ann. Eccl. Tom. XXVII.

quid amplius immoramur calamitates Ecclesiæ atque dispendia? Postquam maledictum hoc schisma viguit, manus non sufficeret ad scribendum, linguæ ad proferendum, nec memoria quantumcumque tenax ad retinendum. Nos autem charitatis fervore officii nostri debito, ut contra banc pestem remedio provideremus opportuno, cum domino Gregorio tunc nobiscum in minoribus constituto existentes, post obitum felicitis recordationis Innocentii Papæ VII. & alii tunc domini Cardinales in Ecclesia existentes, invicem promissionibus, juramentis, & votis nos astrinximus pro schismatis extirpatione principaliter quinque continentibus.

Primum quod si quis nostrum ad apicem summi apostolatus assumi contingeret, pro reintegratione unitatis Christianorum renuntiaret summi apostolatus dignitati & juri suo.

Secundum quod post assumptionem suam approbarei publice votum, & juramentum confirmaret, domino Petro & Luna, qui se ex altera parte Benedictum appellat, Regibus, & principibus, ac aliis universitatibus, patentibus literis intimando & offerendo se illud impleturum, & paratum ad cedendum.

Tertium quod de fratrum consilio destineret ambasciatores ad eum, qui se ex altera parte pro papa gerit ad prædicta intimanda locum eligendi.

Quartum quod tractatu pendente, nullum crearet Cardinalem; nisi causa coequandi numerum cum numero alterius partis, nisi ex defectu alterius partis steterit, quod unionis præfata conclusio non sequatur infra annum a certo tempore determinato inchoandum.

Quintum quod omnia præmissa inchoata & inchoanda mediaremus & prosequeremur, nihil de contingentibus, necessariis, utilibus, aut quomodolibet opportunis omitendo.

Post quæ dominus Gregorius præfatus ad apicem summi apostolatus assumptus, in quem omnium nostrum reposita erat fides, propter præteritam ejus apparentem vitam, quod prædicta absque mora, & efficaciter adimpleret; post sui assumptionem pluribus astantibus, omnia & singula prædicta approbavit, publice confirmavit, atque subscripsit, destinavitque ad eum, qui pro altera parte se pro Papa gerit, & ad Reges, principes, civitatesque quamplures, & universitates utriusque obedientie literas patentes tam nostras, quam suas, in quibus prædicta notificans ea se profecturum impleturum offerendo destinatis ambasciatoribus; & facta conclusione de loco civitatis Saonæ, a qua postquam illam suis literis approbavit pro loco decenti, captivitas occasione recessit, & sumpta hinc inde ab utraque parte superflua disceptatio.

XXIII.
Expolita
sacra-
menti in
conclavi
nuncupa-
ti forma-
la.Ut con-
firmata
sit a Gre-
gorio.

NOTE

locum concilii nondum designatum fuisse testari poterant; cum apud Martene ibidem col. 791. extant cardinalium literæ ad regem Navarra, in quibus de concilio indicto in civitate Pisana ad diem XXV. martii proxime futuri princeps ille sit certior; literæ vero illæ diem XIII. julii præferant? Quæ pariter diæ literas alias ejusdem argumenti ad Castellæ & Legionis principes cardinales illi dederunt ibidem legendas. Si quid ergo conjecturis indulgendum est, suspicari literas illas ad Rupertum significantes nondum designatum fuisse certum concilii locum, diem quidem XVI. julii datâs fuisse; sed noluisse cardinales certum locum ubi concilium indixerant illi significare, arcani alicujus consilii gratia; opportunius forte tempus expectantes, ut loci ejusdem destinationem illi aperirent. Quæ si admitatur conjectura, omnia recte fluunt, nam cardinales Gregorii die XII. maii Pisas secesserunt. Non diu post transferuntur Liburnum, quo e portu Veneris, ubi cum Benedicto agebant, ejus obedientiæ cardinales sex appulerunt. Miserat eos Benedictus, ut cum cardinalibus Gregorii agerent, ac de pace ecclesiæ procuranda communicatis sententiis tractarent. Docent hæc literæ cardinalium ad Benedictum, & vicissim Benedicti ad cardinales, legendæ in spicilegio Dacherii to. I. pag. 818. nov. edit. Conventum est inter eos ut generale concilium, quo utriusque obedientiæ præsulæ convenirent; indiceretur. Id vero curi per certum nuntium Benedicto indicissent; ille consilium approbasse visus est, testibus illdem cardinalibus in illdem literis ad Benedictum, quamquam Benedictus in responsione sua ad illos nihil tunc se fecisse de concilio affirmat. His ita constitutis; absolvoque conventu die XI. junii, quam diem Benedictus in eodem responso ad cardinales signat, ablegati Benedicti, qui cum tribus ejus cardinalibus Liburnum venerant ad illum regressi sunt, tribus illis cardinalibus relicto. Sub hæc Benedictus secessionem e Portu Veneris improvisus adornavit; prius tamen sub ipso nempe recessu, concilio ad Perpinianum ad Kal. novembris aîni hujus indicto, literis datis e portu Veneris die XV. junii, vulgatisque inter acta prævia ad concilium Pisana. Marten. veter. monum. to. VII. col. 781. Quibus fides adstruitur literis supra memoratis Benedicti ad cardinales ferentibus: in nostri recessus proinctu concilium in villa Perpiniani duximus convocandum. Concilium igitur ad certum locum primus omnium Benedictus indicit. Haud diu post, concessa a Florentinis Pisana urbe in sedem concilii uterque cardinalium cœsus, datis die XXIV. junii literis concilium Pisæ habendum die XXV. martii sequentis anni indixerunt. Secundum hæc leges sibi præscripserunt servandas, si alteruter pontifex eo temporis spatio usque ad concilium vel cederet, vel decederet, quas leges singulorum cardinalium subscriptione munitas in publicas tabulas retulerunt vulgavitque Martene inter acta prævia ad concilium Pisana. præferuntque diem penultimam mensis junii. Has forte tabulas nactus est in suo codice Annalista, censuitque continere fœdus inter utriusque partis cardinales, quod compositum die julii postrema ex depravata literarum in eo codice lectione deduxit. Verum, fœdus diu ante factum fuit, ut ex dictis hucusque intelligimus & literæ non julio sed junio mense exarata sunt. Interim Gregorius desertum sese cernens ab antiquis cardinalibus, uno excepto cardinali Columna ait Sozomenus testis horum locorum vicinus, & coævus in historia Pistoriensi; ad hunc annum & diem II. julii concilium suum in provincia Aquilejensi, vel in Exarchatu habendum denunciavit literis ad annalista hic recitatis.

Haud ita multo post, diæ nempe XIV. julii, teste Sozomeno, Luca discessit, & quadriduo Senas venit. Post moram ibi mensibus aliquot protractam, tandem die III. novembris venit Ariminum, teste F. Hieronymo Foroliviensi, qui patriæ suæ chronicon tunc scribebat, vulgatum rer. Ital. to. XIX. ibique toto hoc anno substitit; qua in transmigratio Senis Ariminum cardinalis Columna, qui unus e veteranis cardinalibus Gregorio fidem servaverat, secessione facta ad fœcios cardinales divertit, ait Bonincontius coævus author in annalibus Miniatisibus vulgatis rer. Ital. to. XXI. cui Sozomenus fidem indubitatam adstruit. MANSI

Ue de loco diutius fuerit disceptatum.

XXIV. Ut con-ferret Gregor. in locum Pisarum.

Dein tempus definire noluerit quo esset accessurus.

Novas semper difficultates naxuerit.

Contro-vertent affidue de loco.

XXV.

Tria mandata ad diturbandum ecclesiasticum fecit edidit.

ne locorum circa illa multipliciter varian- do, tempus annum & plus inaniter est con- sumptum, & cum multis ambagibus & va- rietatibus, quas narrare longum esset, num- quam ad loci concordiam est devenum, quamquam loca in medio fuerint oblata de- centia & habilia cum securitatibus debitis, quæ modo ab uno, modo ab alio contenden- tium de papatu fuerunt rationibus frivo- lis reprobata nobis contradicentibus, & om- nibus ambassiatoribus, & omnibus aliis pro hoc negotio parentibus in curia, & re- pugnant communi hominum opinione.

Postea a domino Gregorio civitate Pi- sana multipliciter pro loco habili commen- data, & loco prædicto de ejus voluntate a nobis postulato; & destinatis ambassa- toribus ad dominum Petrum e Luna pro alia parte, Benedictum nuncupatum, eo se se Liburnum, qui locus est propinquus civitati Pisana, ac ejusdem diocesis, ac- cedere promittente, paratis Florentinis ad locum Pisarum civitatis utriusque conceden- dum, præfatus dominus Gregorius nunquam tempus determinare voluit infra quod ac- cedere vellet, nec etiam cum plures diceret sibi necessarias securitates, exprimere vo- luit: cum tamen ambassiatores Florentino- rum una nobiscum & cum ambassiatoribus Venetorum ac Petri de Luna, ex altera parte Benedicti nuncupati super hoc insta- rent: ipsis ambassiatoribus Florentinis, se ad ea, quæ concernerent Florentinos circa securitates & alia paratis offerentibus. Et tamen dominus Gregorius [quod dolen- ter referimus] per eum captata occasione a tractatu satis ignominiose recessit, ex qui- bus ejus in prædictis non sincera neque bo- na voluntas manifestissime propalata exti- tit & ostensa. Et sic tracti sumus per i- nania verba spatio anni & ultra sub ve- lamine difficultatum loci, qui nec ad ce- dendum erat de substantia requisitus, nec ex forma juramenti ad hunc actum desti- natus, cum ubilibet cedere potuisset uterque per procuratorem idoneum, aut in manibus collegii sui nobis & dominis Cardinalibus ex altera parte paratis ad omnia facta tam conventa, quam oblata convenire pro iis, quæ incumbabant pro implendo.

Sed tandem, ut nihil omitteret ad præ- cludendas vias unionis sanctæ, & clauden- di aditus implementi juramenti & voti, ne quod boni agere volebat, aliis via pa- raretur, nobis fecit tria mandata pœnalis evidenter injusta. Primum ne sub pœna per- jurii collocaionem aliquam haberemus per nos vel per interpositam personam cum am- bassiatoribus domini Benedicti, nec cum ambassiatoribus serenissimi principis Regis Franciæ, qui pro nulla alia causa, quam unionis prosequendæ debebant in curia. Se- cundum ne sine ejus licentia sub eadem pœ- na congregaremur insimul; cum tamen in factis Ecclesiæ, & fidei conventiones & col-

loquutiones hujusmodi approbentur, nec ver- bum Dei, ut unionis & pacis est, secun- dum Apostolum, sic debuit aut potuit al- ligari. Tertium ne sub pœna privationis cardinalatus & beneficiorum de civitate Lucana, in qua cum eo debebamus, exi- remus; & hæc omnia ut clauderentur via prosecutionis & pacis, nec aliquid de ea quocummodo valeret attentari, & demum clarissimis verbis voluntatem suam propa- lando aperuit, quam ante palliaverat, quod suæ intentionis non erat amplius viam in- sequi cessionis, quam pluries in publico mul- tis astantibus reprobovit ut diabolicam: quæ tamen ante ab ipso extiterat appro- bata, jurata, atque promissa, & a toto mundo recepta ut grata, sancta, & ju- sta, & per quam solam facilius poterat bu- jus pestiferi schismatis finis haberi; cum tamen se ab hac retrahere non debuisset exemplo Christi, qui de celo in humana membra descendit, ut salutem humano ge- neri daret, & pacem novissime contra vo- tum & juramentum, antequam ab altera parte a tractatu foret recessum, nobis re- nuentibus prius, postea absentibus, in con- fusionem unionis quatuor de facto creavit Cardinales, in proposito non cedendi sibi applaudentes, & eum in hoc multipliciter confirmantes; ex quibus a populo etiam cum gravissimo ejus scandalo de unionis funditus exitio desperatum.

Nos autem per manus præfati domini Gregorii, & alterius qui se Benedictum appellat, salutis & unitati populi Christiani amplius provideri non sperantes, cum & inter eos de collusionem permaxime suspi- cæmur; & considerantes super hoc nihil in præsentia domini Gregorii agi posse, tum quia reproboverat cessionis viam, tum propter dicta iniqua præcepta, tum propter notorias persecutiones dicti Gregorii & suorum persecutorum omnes nedum in- sequentes, sed etiam quocummodo persua- dentes unionem, via jurata; & ut clarius loquamur, ut mortem & incarcerationis in- justa periculum evidens evitarem, prout in aliis nostris expressimus literis ut cum libertate in talibus debita, quam in civi- tate Lucana habere non valebamus, nega- riam præfate unionis, ut multipliciter era- mus astricti, prosequeremur, & circa illud cum quibus expediebat de oportuno remedio provideremus secundum Deum, & canonicæ instituta, plus Deo quam homini parere volentes; discessimus a civitate Lucana, in qua pro tunc cum præfato domino Gre- gorio debebamus, & Pisas accessimus, de- inde Liburnum; ut cum dominis Cardinalibus ex altera parte tractarem de medijs & viis, quibus populo Christi pax daretur & unio. Et habitis & consideratis maturis consilijs, universitates, maxime Bononiensis inclinabant in hæc conclusiones, quarum pla- rime ad scripturam publicam, & autben-

Cessio- nem a- pte da- mnaverit.

Violato sacra- mento Cardina- les crea- verit.

Seccesio- nis caute reddidit a Cardina- libus.

(*) Ext. apud Go- bel. c. 89.

Conclu- siones princi- pum aca- demia- rum ex- politæ.

Discissa ecclesiæ principes ad eam con- jun- gendam teneri.

Novis ex nuncupa- to voto vinculis obstringi.

Propagati schisma- tis reos fieri.

Spektare ad concil- ium de- cisionem litis ambigua.

Et cont- tendentes exaucto- rate.

Subditos posse ju- re ab eo- rum ob- sequio di- tcedere.

Ineptam de loco abdic- tionis li- tem ubi- vis loco- rum ce- dere potu- it.

vicis sigillis roboratam sunt redactæ (*) ; videlicet.

Primo quod uterque & dominus Grego- rius, & qui se ex altera parte pro Papa gerit, ex debito officii pastoralis veri vel præfati jure communi, circumscripto quo- libet juramento & voto, stante schismate iam inveterato cum tanto populi scandalo, teneantur & debent cedere, ex quo propter dubia facti & juris, super papatu aliter commode dari non potest unio & pax in Ec- clesia Dei, ne plus temporalem dignitatem, quam populi salutem & unitatem, ac eter- nam vitam appetere videantur, & quia finis pastoralis officii est providere unitati gre- gis, paci & salutis animarum populi Christi.

Secundo quod longe fortius ad hoc abrin- guntur, concurrentibus tam solemnibus vin- culis, ut promissionis, voti, & juramenti.

Tertio quod Papa stante tali schismate, pertinaciter resistendo in implendo quod vo- vit & juravit, ad quod etiam absque voto & juramento tenetur, incurrit cri- men notorium, & ultra hoc concluditur schis- matis nutritor & fautor, cujus vetustate & obstinatione descenditur in hæresim, & fides læditur Deo & Ecclesiæ debita, cujus etiam provisio spectat ad concilium.

Quarto quod etiam stante dubio, an hoc nutrimentum schismatis transeat in hæresim, vel an tale sit debitum, ex quo provisio spectet ad concilium, hoc cognoscere in du- bio ad idem pertinet.

Quinto quod stante dubio papatus inex- tricabili propter dubium facti & juris, ne in subversionem fidei, Ecclesiæ sic maneat divisa perpetuo cum tanto scandalo & perdi- tione animarum, provisio spectat ad concilium, & ad Ecclesiam universalem ut utrum- que eis, non cedentibus, possit a papatu eicere.

Sexto quod stantibus terminis ut stant, & ambobus detrectantibus implere quod ju- ravant, & voverunt, cum ex hoc nutriant schisma manifestum, subditi possunt & de- bent ab eorum obedientia recedere, & etiam tenentur, cum ex eorum obedientia palpabi- liter videant utrumque in suo malo nutriti proposito; & etiam peccant si non subtra- hant tanquam principaliter schisma facien- tes, vel saltem indirecte auxilium præben- tes nutritoribus schismatis antiquati, nec sententiam contententium de papatu, aliqua- tenus propter hoc valent aligari.

Ultimo ex factis & dictis, quæ supra ponuntur, quæ universo mundo notoria sunt, satis notorie patet utrumque detrectare, implere quod debebat, & ad quod tenetur ex debito officii & juramenti, cum saltem potuerint cedere per procuratores idoneos, vel uterque in manibus collegii sui, & sic dare pacem populo Christi, maxime cum uterque de jure & forma juramenti arcte- tur ad nihil de utilibus, necessariis, aut quomodolibet opportunis omittendum; cum

etiam ab utriusque pendeat potestate sol- vere perplexitatem juramenti, si qua sub- sti: & si qua circa hæc excusationes alle- gantur, frivola sunt, & eorum cognitio est concilii.

Quibus visis & plurimis habitis inter nos consilijs firmavimus nos unire cum do- minis alterius collegii, & Liburnum acce- dentibus nobis, qui locus est prope Pifa- nam civitatem ejusdem diocesis, ac eidem dominis Cardinalibus ex altera parte in sufficienti numero nobiscum congregatis in unum nos univimus propositum, ut modis omnibus iustis & sanctis, & secundum ca- nonicas sanctiones, populo Christi de pace & unione provideremus. Et considerantes quod ipsi de papatu contententes, contra se concilium integrum minime congregarent, ut præteritorum experientia docuit, & docet, & etiam præterita negligentia & maxime quia cum domino Benedicto Gregorius nega- vit cessionis viam, & eam ut diabolicam re- probavit, ad quam tractandam etiam concilium denegasse videtur, attendentes etiam quod uterque permaxime est de convocan- do concilio suspectus, ut aut nolit, aut ni- miam dilatat, aut etiam minus fideliter congreget, aut verbis & factis viam im- pediat ad schisma tollendum, ad ejus fi- nem concilium congregatur, cum perpenderit uterque congregato concilio se verisimiliter excludi, & uterque multifarie se declara- vit anhelare, ut in papatu etiam cum di- visione remaneat. Item propter probabiles dubitationes de papatu tam ex facto & facti antiquitate, quam ex jure descenden- tes, & propter obedientias separatas, neu- tre quoad totam congregationem utriusque obedientiæ, quæ tota in tali casu necessa- rio est congreganda, potest se ostendere, papam indubitatum, nec in solida possessione pacifica papatus existit sic, ut eo modo, quo oportet, valeat concilium totum congre- gare, nec uterque de facili potest ad hoc induci ut congregent simul, tum propter eorum indispotionem ad hoc, quæ perpenditur ex retrofactis & dictis, tum propter nimiam inter eos distantiam in re tantam celeri- tatem desiderante; tum quia saltem casu aliquo canones inferioribus concilii congre- gationem permittunt; nullus autem propor- tionabilior casus isto, tum quia ad congre- gationem concilii requirantur per nos; & per concilium requireatur, ut consentiant, & si consentiant bene quidem, alias concilium pro- cedere poterit, cum ab eorum potestate pen- dere non debeat, an de criminibus suis inquiratur, de quibus per concilium potest inquiri, nec ut perpetuo Ecclesiæ sic lacerata remanere debeat; tum etiam neutrales seu subtrahit, de facili ad eorum convoca- tionem non veniant, & sequeremur pericula alia evidenti in impedimentum desiderata unionis.

Et attendendum quod, si diffugia & di-

XXVII. Excusa- tionum cognitio- nem spe- ctare ad concilium Cardinales Romani cum A- venio- nensibus se Pifis con- jun- gunt.

Objeiunt Gregorio respuisse abdic- tionis vi- am ut diabolicam.

Neutrum concilio posse præ- fidere.

Occurrendum schismati ne pullulent hæreses.

Concilium Pisanum indictio.

lationes contendendum ulterius attendentur, qui sic se ab invicem separant & disperguntur, maxima quasi ex proposito locorum distantia, & ut de eorum convenientia in unum de cætero nulla spes habeatur, errores succrescunt, cum schisma mater errorum existat, & inveteratum transeat in hæresim juxta divinas & canonicas sanctiones: & Ecclesia ad irreparabilis desolationis deduceret opprobrium, in evidens & irrecoverabile periculum animarum: habita inter nos duo collegia matura deliberatione cum multis prælati notabilibus & magni literatis in theologia, canonica & civili facultate, sequentes exempla & gesta alias virtuose in ecclesia Romana servata, deliberavimus quod per nos in parte & obedientia nostra concilium seu Ecclesia convocetur in certo loco & termino, & idem fiat per collegium seu dominos Cardinales ex altera parte in eodem termino cum auxilio & benigna suffragio Regum & principum utriusque obedientie, quibus nunc Romana & universalis Ecclesia permaxime dignoscitur indigere; & qui ut Deo devoti dexteræ Ecclesie & nobis præbent adjutrices, & defensionis, ac protectionis præbent auxilia, ut devotissimos principes decet, & eorum convenit honestati ad finem, quod in dictis loco & tempore convenientibus domino Gregorio & domino Petro de Luna ex altera parte Benedicto nominato, quibus dicta deliberatio intimatur & requiruntur, ut dictæ congregationi ope ferant & assensum, & in eis conveniant, suisque imponatur schismati per viam mutua cessionis at jurarunt, & electio fiat per utrumque collegium in unum convenientes unici & indubitati pastoris. Quod si venerint & non renunciarint cum effectu, vel alter renunciarint cum effectu & alter non renunciarint, vel ambo non venerint, provideatur per Ecclesiam congregatam, attentis promissis juratis & voto confirmatis, alias fere a cunctis fidelibus approbatis, decernatur & declaretur ut in præmissis necessarium fuerit & opportunum, taliter circa factum duorum contendendum, & necessitatem Ecclesie imminuentem, ut ipsorum vel alterius absentia seu pertinacia, & contradictionem non obstantibus schisma extirpetur, & per electionem unici & indubitati pastoris canonicam, unio perfecta in Dei Ecclesia habeatur, ad Dei servitium, gloriam, & honorem, & Ecclesie debitam reformationem.

XXVIII.

Quocirca prædictam deliberationem necessariam fidei & Ecclesie sic deliberate digestam vobis & vestrum singulis intimamus & notificamus, precamurque & sub debito juramenti & fidelitatis quo ecclesia Romana tenemini, requirimus, quatenus, in quantum Deo placere cupitis, & defensionis fidei assistere, & unitatis vinculo pro-

curando ecclesie Romanæ tenemini, velitis in termino annunciationis B. Mariæ proxime futuro de mense martii, quem terminum ad hoc congruum elegimus, ad quem terminum domini Cardinales alterius partis prælatos & alios obedientie sue convocant, & ad civitatem Pisanam præfatam & in ipsa cum domino Gregorio, si venire voluerit, nobiscum qui in dictis loco & termino personaliter, Deo auxiliante, erimus, ac prælati aliis obedientie nostra & partis, quos pari modo specialiter ad hoc convocamus; ac cum deputatis Regum, & principum, quorum Regum & principum benignum auxilium huic Dei negotio fidei & Ecclesie necessarium, & quamplurimum opportunum imploramus, convenire, & comparere ad fines, & effectus prædictos, sperante gratia Spiritus Sancti prosequendos, & feliciter consummandos.

Statutum tempus.

Quod si qui ex vobis, impedimentis causantibus, nequiveritis personaliter interesse ad dictos locum & terminum pro Dei & Ecclesie reverentia & fidei necessitate, alios vestri nomine Deum timentes, scientia & experientia illustratos, destinare velitis suffultos speciali & sufficienti potestate ad effectus præmissos consequendos, taliter in his vos habentes, quod de promptitudine servitii divini & defensione fidei & subventionem Ecclesie apud Deum meritum consequamini, & apud homines laudem & gloriam sempiternam; Nec in hac parte materia necessaria aliquo modo dubitatis, aut cujuscumque terrore concutiamini, quia cum vos & nos causam fidei, & extirpationem schismatis prosequamini, sub protectione Dei & Ecclesie, de cujus congregatione agitur, & ad quam etiam dominum Gregorium per alias nostras literas specialiter provocamus, & intimari facimus ut concilio interfit, manebimus ab omni læsione processuum securi. Quod si aliqui processus contra vos & nos fierent occasione prædicta, nulli forent, & evidenter subiecti vitio nullitatis tanquam impeditivi sacratissimæ unionis: est enim nostra & dominorum de collegio alterius partis intentio & irrevocabile propositum quod cum iis, qui veniunt ad dictum locum & terminum, provideatur fidei & Ecclesie juxta effectus prædictos aliorum, qui non veniunt absentia non obstante, prout alias factum fuit in generalibus conciliis, in quibus fuerunt per modum prædictum errores extirpati, fides exaltata, ecclesia reformata in vinculo pacis & unionis, extincto errore schismatice pravitatis. At quo jure hæc denuntiatio fulsa fuerit controversum est.

XXIX.

Denuntiatio nullam rationem habet in absentium.

XXX.

Quia vero fidelibus non est tam de sollicita inventionem quacumque fidendum, quam de instantia orationis humilis & devotæ sperandum: Vestras charitates precamur, ac per viscera misericordie Domini nostri Jesu Christi

XXXI.

Objectionum Gregorii schisma per indictum ab eo Concilio sedari non potest.

Christi exhortamur, quatenus per vos & hoc idem fieri procuratis per fideles vestra sollicitudini commissos, humiles preces fundantur ad Dominum, & devotis orationibus insistatur, ut ipse qui concordiam operatur in sublimibus suis dignetur efficere, quod debita per hanc deliberationem sequatur provisio celer, concors, & canonica, & animarum salus, & necessitas exigit, & totius orbis utilitas desiderat & exposcit. Datum in castro seu loco Liburni sub trimum priorum nostrorum appensione sigillorum vigesimaquarta mensis junii prima indictione anno a natiuitate domini nostri Jesu Christi MCCCCXIII. Consignatas fuisse falsa temporis nota hæc literas, & qua de causa, a Cardinalibus defectoribus & pseudocardinalibus Peri & Luna superius indicatum est, & inferius demonstrabitur, nisi extremo scilicet augusto, & quæ Pisas obtinere a Florentinis, eadem literas confici potuisse; parique mendacio addere, promulgatis his literis Gregorium suum concilium indixisse, ac deinde Cardinales rogasse, ut ad ipsum pro complendis nuncupatis votis accederent: Cum hæc Gregorius ipse antequam se Cardinales conjunxissent pseudocardinalibus, præstitisset.

Miseratione divina, &c. Postquam hæc nostra deliberatio ad notitiam transiit utriusque de papatu contendendum (Mentionantur aperte in Gregorii causa) facta sunt ab eis ordinationes de convocandis obedientiis suis separatim, videlicet a domino Gregorio apud provinciam Ravennatensem vel Aquileensem in die pentecostes, a domino, qui se Benedictum dicit apud Perpignanum in Aragonia ad festum omnium sanctorum, & secundo per dominum Gregorium alia bulla emanavit ad omnes Christi fideles sub xv. id. Julii, in qua declarat quod sua fuit voluntatis, est, & [ut in Deo sperat] erit pure ac fideliter servare formam & intentionem suorum juramentorum, voti, & promissionis in conclusi factorum, atque nos convocat secum cum præsentis Cardinalibus, quos de facto creavit, ad tractandum super negotio unionis: quæ tam convocationes quam literæ domini Gregorii qualiter ad finem tendunt unionis, literarum series patenter ostendit: tum quia ex convocationibus separatim & ad loca diversa & remotissima & diversa tempore congregandis nullatenus sequi valeat unio, nec aliquid concludi, cum talia ex utriusque pendente facta; & quia, ut datur unio convocatio exigitur utriusque obedientie simul, & convocatio universalis Ecclesie secundum sanctiones sanctorum patrum, instituta, & consuetudinem habentem in talibus observatam: nostra autem convocatio universalis Ecclesie est, & de utraque obedientia, ex qua sequi potest unio, & si ambo de papatu contendentes bo-

ne forent voluntatis, ut asserunt, nostræ potius assentiret congregationi, ut requiruntur de tota Ecclesia, quam novas & particulares facerent sic separatæ, ex quibus nihil aliud sequi potest, quam schismatis confirmatio: & ex hoc etiam detegitur fraus secunda bullæ domini Gregorii; cum enim nihil restet noviter tractari, sed solum restet executio voti & juramenti, quam agiler potest expedire, procuratorem constituendo ad renunciandum; ipse tamen conatur illam ad novos reducere tractatus & anfractus, primordialia, reducendo principia, quasi materia non sit satis trita & notoria, & quasi per ipsum satis varietatibus & vacillationibus retro non fuerit intricata; tum quia ex suis tractatibus, altera parte sic in remotis partibus agente, nihil nisi schismatis confirmatio sequi potest; tum quia, quantum ad se nos convocat, hoc non agit propter aliud, nisi ut nos segreget a collegio alterius partis: ut sic convocatio universalis Ecclesie, & utriusque obedientie, ex qua sola, rebus sic stantibus dari potest unio, de nostris manibus inferatur, & schisma perpetuetur. Ex quibus, & supra narratis, satis patet qualiter retro fuerit bona intentionis cum expresse viam renunciationis reprobat, qualiter etiam de presenti sit, & verisimiliter in futurum erit. Nolite igitur talia velut inania attendere, & quæ emanant in confusionem unionis, sed ad congregationem nostram iter præparate, ex qua cum adjutorio Jesu Christi, pax & unitas dabantur in Ecclesia sua.

Expediam & faciliem esse cessionis rationem.

Confirmare id aliis amplioribus scriptis ad Gregorium literis (a) aggressi sunt iidem Cardinales, & contendere concilium œcumenicum neque celebrari a Gregorio, neque indici posse, objecto perjurii, & propagati schismatis crimine: quod tamen probare non poterant, cum etiam abdicante se Gregorio pontificali dignitate, Petrus & Luna non esset se abdicaturus: addidere etiam hoc argumentum, ideo œcumenicum concilium ab eo convocari non posse, quod ad illud adversa pars conventura non esset; neque in uno eodemque loco cum antipapa celebrare posse, cum ambo præsidere nequirent, neque alter alteri cessurus foret. Sed ea Papæ cum antipapa comparatio, falsa omnino, & iniqua erat: Arduam deinde movere litem, canonica nimirum jura, quæ de concilio œcumenico a Pontifice indicendo sancita sunt, præsentis casus accommodari non posse, in quo duo tandem de electionis juribus certarint: nullam ab indictis ab iis conciliis dissolventi schismatis affulgere spem, cum quicunque adversarium de jure suo docere conderet: non inanibus colloquiis, sed factis jam opus: unicam itaque tollendi schismatis superesse rationem, si ambæ ec-

XXXII. (1) Ext. 10. 22. de schism. p. 31.

Calumniam imposta Gregorio.

Falso comparatus antipapa.

etc.

clesiæ uno in loco congregatæ œcumenicam synodum celebrent, ad quam ii opinionem Gallorum, qui jam ad neutrales & indifferentes defecerant secuti Gregorium vocarunt.

Literæ Cardinalium ad Gregorium.

XXXIII.

Lamentatio de schismate.

Dominus & salvator noster Dei filius Jesus Christus, de summis colorum ad imamundi descendens, & tandem pro salute humani generis mortem temporalem, ascensurus ad Patrem, ne gregem suum suo sanguine redemptum sine pastore desereret; fundamenta suæ militantis Ecclesiæ in beato Petro principaliter collocavit, & ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet, & ut suæ stabilitate fidei ceteros in Christiana religione firmaret, ut per hoc unum caput, unam originem, unamque Ecclesiam designaret, ramos suos per universum orbem copiose ubersatis extendit, ut per ipsam unam sponsam Christi incorruptam & pudicam casto pudore castitatem custodientem beati Petri successoribus & gregi dominico demonstraret. Verum a triginta annorum citra curricula decursis, caput istud unum in duo divisum ipsam etiam beati Petri sedem in duas similiter sedes divisam, [quod dolenter referimus] viderunt omnes fidei catholice prelati, Reges, principes, & omnes christiani populi nationes, quibus cum hæc scissura & decoloratio sanctæ matris Ecclesiæ displiceret, & plurimum continuo odiosa fuisset; ab ipsis dictam sanctam Ecclesiam sic divisam tenentibus, bona verba & spes optima de unione per eorum literas, & nuncios semper data fuerunt, effectus autem tot verborum, & bonæ spei quis & qualis scoutus fuerit, usque ad assumptionem vestram per nos episcopos, presbyteros, & diaconos S. R. E. Cardinales factam ad summi apostolatus apicem, in qua Gregorii XII. nomen, o utinam sic re accepissetis, elegistis, vos & tota Ecclesia catholica sunt testes. Quot enim dicto tempore adversa pertulerit, quotque repetitis malleis, crebrisque tonsionibus subjacuerit attestantur quamplura: defecerunt namque literarum studia, & per consequens ad viros ignaros translata ecclesiarum regimina, defecerunt jam universalis & altarum fere omnium temporalia, & in ruinam prostrata sunt ipsarum magna edificia: denique in laicis erga clericos deficit reverentia, & totaliter in contemptum populorum deducta est censura ecclesiastica, in clericis impunita maleficia, & in locum honestatis & scientiæ, successerunt præsumptio, temeritas, & superbia, ut sic ex istis & aliis non sine mentis amaritudine perlegendis, de ipsa Ecclesia cum Isaia dolenter concludere valeamus. A planta pedis, usque ad verticem non est in ea sanitas.

XXXIV.

Nos autem una vobiscum, qui de nostro collegio tunc eratis, videlicet Angelo Corario

tituli S. Marci presbytero Cardinali vulgari ter dicto Constantinopolitano, dicta sede vacante per obitum bonæ memoriæ Innocentii VII. volentes tot animarum periculis & scandalis obviare, incœpimus, ut ex debito officii tenebamur, attendere diligenter ut talem eligeret, & in beati Petri sede ponere curarem, quem ex præsumptis bonæ vita, & sancta conversatione præterita crederemus Christi vestigia imitari, qui velut pastor bonus, animam suam posuit pro ovibus suis, & qui æternam salutem præponendam crederet gloriæ temporali, sequens in hoc etiam Christum humilem & dicentem: Regnum meum non est de hoc mundo; & non solum ista de ipso cogitare, sed etiam de humane conditionis fragilitate curavimus, quæ nunquam permanet in eodem statu, ac etiam astutis inimici hominis, qui non desinit circuire velut leo rugiens quos devoret, & facta nostra quandoque in principio, quandoque in medio, quandoque in fine, corrumpere suis astutiis, ut nonnumquam qui toto tempore vitæ suæ bona opera exercuit & peregit, aliqua tentatione suborta, & opposita, cuncta ejus bona præterita supplantet, obruat, & corrumpat: unde de Saul, qui prius in oculis Dei bonus visus, in fine sui, scribitur quod spiritus malus descendit supra Saul: & idcirco nosmetipsos & singulos de gremio sacri collegii existentes & quemlibet futurum Romanum Pontificem per nos de dicto gremio eligendum curavimus obligare vinculo juramenti, voti, & promissionis solemnium Deo & virgini sanctissimæ matri ejus Mariæ, beatis Apostolis Petro & Paulo, & toti cælesti curiæ esse vigiles, sollicitos, & per omnia diligentes pro sanctissima unione, & eam prosequi in principio, medio, & fine, & nihil omittere, de necessariis, utilibus, & quomodolibet contingentibus, quod unio subséquatur, & ita & vos tunc Cardinales, & nos omnes similiter promissimus, vovimus, & juravimus effectualiter, ut prædictum est.

* quarentis

Ut demon nobis toto vitæ flexu infidetur.

De constando ecclesiarum fecere.

Quibus quidem firmatis voto, & juramento ut supradictum est, in vos præfatum Angelum tunc Cardinalem Constantinopolitanum tamquam in præstantiorem, doctiorem, sanctiorem, & in omni virtute eminentiorem direximus unanimi consensu vota nostra, nam in personam vestram concurrere putabamus, ut apparebat, famam videlicet præclaræ, sanctitatis apparentiam multiplicem, honestatis fervorem & zelum perfectæ charitatis, maturitatem ætatis, & insuper ad sanctissimam unionem ardens desiderium, & per lacrymarum effusionem sæpius magnam ostentationem voluntatis, sperantes in dubie per vos supradicta promissa juramento & voto firmata servari, & spe ab intentione vobis in clavi patefacta, & similiter voto, & juramento

XXXV. Objecto de voto non impleto.

Demonstratur insigni exemplo debere Pontificem juri suo cedere.

XXXVI. Objecta Gregoriana summa inconstantia.

ramento, elegimus & assumpsimus in episcopum animarum nostrarum & universalis Ecclesiæ, & gregis dominici directorem. Postquam electionem, & ante inbronizationem, eandem promissionem, votum, & juramentum de novo præstitis; & subsequenter hæc omnia in publico consistorio publicastis, & confirmastis, ac etiam de prædictis firmiter observandis ad omnes feras mundi principes Climatis Christiani literas direxistis. Solemnes insuper oratores, & cum pleno mandato ad dominum Petrum de Luna, per nonnullos Benedictum vulgari ter nuncupatum, illico, ut tenebamini, destinastis, ipsum ad similem cessionem, & renunciationem sui præfati papatus multipliciter exhortando, & de loco mutæ cessionis concorditer eligendo, & in literis ad eum directis utendo inter cætera istis verbis: Non enim semper de jure suo disputandum est: sæpe rigor ipse utilitati & temporis cedit; nam si mulier illa. & juri suo renunciare, & filio suo proprio spoliare se voluit, ne fectionem unius pueri videret; quanto magis nos, si malitia operante, ad optatam unionem pervenire non possumus, per vias justitiæ procedendum videtur? Demum responso ab eo habito & convento de loca Saonæ, per vestros dominos oratores ad rectorem dicti loci literas apostolicas direxistis, inter alia continentibus in effectu, quod oblationibus vobis factis ab eis uti intendebatis, & quod pro vobis vestrique fratribus dominis Cardinalibus pararent necessaria, & taliter providerent super ipso accessu, quod possent merito commendari, prout planius in dictis literis continetur. Tandem ad dictam civitatem sive locum Saonæ accedere velle pluribus de causis minus justis recusastis, nobis contrarium asserentibus, propter observantiam promissorum; deinde dicto domino Benedicto Papa præfato ad dictum locum se in termino conferente, & de accessu vestro & nostro similiter requirente, pluribus aliis ad hoc vos exhortantibus, præcipue oratoribus serenissimi Regis Franciæ in eodem proposito non accedendi pertinaciter persististis. Similiter mediis notabilibus a dominis & oratoribus, maxime illustri ducali dominationis Venetorum, pluribus locis successively oblati utrique parti securis, in ipsis eligendis ac etiam recusandis pluries variastis, & interim per vos indebite & injuste dissolutus fuit contractus dictæ conventionis loci concorditer eligendi, & per consequens sanctissimæ unionis; ut sic merito qui ad tantum bonum optatum omni populo venerant, vel miserant, dolenter possunt dicere cum Propbeta: Venerunt ad hauriendum aquam, & vasa sua vacua reportarunt; & iterum illud, Expectabamus pacem, & ecce turbatio; & justitiam, & ecce iniquitas; & judicium, & ecce

clamor: Si enim nihil tam conveniens humano generi, quam promissa servare, quid censendum est in sublimi excelsaque solio præfati? Certe quædam dicit lex: Nihil est quod præclariore luce præfulgeat, quam recta fides in principe; cujus verbum aut sanctum, aut sacrilegum.

Quibus adhuc non obstantibus, sed remanentibus in civitate Lucana hæc de causa prosequendi & exhortandi vos ad præfatum sanctissimam unionem dominis oratoribus præfati Regis Franciæ, & prædicti domini Benedicti, & ad idem multipliciter vos impellentibus juxta contenta, vorita, & jurata, & nobis ad istud idem, & in eadem voluntate concurrentibus & laborantibus apud vos cum omni insistere lenitate & mansuetudine, nostra & omnium aliorum salubria monita contempsistis: & tandem animum vestrum in oppositum celare amplius non valentes in ea verba & pluries, atque pluries prorupistis, quod via cessionis, & renunciationis erat diabolica, & damnata, & eam sequi nullatenus volebatis, nobisque impie, & invalide sub pena privationis cardinalatus, perjurii, & beneficiorum ortenus inbibuistis, ne cum prædictis ambasciatoribus Benedicti, vel Regis Franciæ de materia unionis amplius loqueremur, nec etiam nos ausi essemus de cætero sine vestro mandato similiter amplius congregari; prædictis mandatis expresse tendentibus in præjudicium sanctissimæ unionis quæ sine congregatione & colloquio cum prædictis prosequi non poterat nec haberi, ac etiam in scandalum totius populi Christiani, & insuper in confusionem, ruinam, & totale exitium omnium ecclesiarum & totius status Ecclesiæ temporalis destructionem, ac etiam contra sapius promissa vota & jurata, & populo toties publicata, quasi per talia peccandi & dejerandi licentiam, ac vota & promissa tam solemniter transgrediendi per traditionem clavium regni cælorum assequuti fueritis potestatem.

Damnatum ab eodem cessionis modum.

Objecta eidem cordis durities.

Vere per ista & alia, quæ de vobis vidimus & audivimus, semper hoc timendum est de eo, quod beatus Bernardus de Pupia Eugenio verebatur, ne in multis occupationibus, quoniam multe erant, frontem induraret, & in duritiam cordis irret, & inde in aversionem, desinens: quid est durum, videlicet quod semetipsum non exhorret, quia nec sentit ipsum esse, quod nec compunctione scinditur, nec pietate molitur, nec movetur precibus, minus non cedit, flagellis induratur, ingratum ad beneficium; ad consilia infidum, ad pericula impavidum; temerarium in divina; præteritorum obliviscens, præsentium negligens, futura non providens: & ut breviter cuncta horribilis mali mala concludam, ipsum est quod nec Deum timet, nec homines reueretur. Si in hanc cordis duritiam jam

Concitatam de se spem expectationemque fecerunt.

XXXVII. Se ab ipso discessisse ne schisma alerent.

XXXVIII.

incessis, ut ex predictis, & aliis, que quotidie in vestra curia, & per vestros consiliarios agitantur, apparet, lacrymantibus cordis oculis contristamur, & plurimum anxiamur; quia preter & contra spem nostram talia contigerunt; per ista quidem de electione vestra ad apicem summi apostolatus gaudium in moerorem & luctum, & expectata consolatio unitatis in majus scandalum, & labores fere intolerabiles sunt conversi, ut sic quilibet nostrum dicere possit illud Job: Conversa in luctum est cithara mea, & organum meum in vocem stentium. Et iterum illud: Expectavi et faceret uvas, & fecit labruscas; labruscas inquam acerbissimas, quas comedere obstupefunt Reges, principes, populus catholicus, atque clerus, considerantes excidisse a tanto, tamque sperato bono: & dimissos in tanto excidio absque spe reconciliationis alicujus, & in pejori statu, quam prius fuerant, relaxati, protracti, & delusi post longam moram, & consumptionem temporis, de loco conveniendi pro renuntiatione de cessione verbali in quolibet certo loco, & si non per vos, saltem per procuratores, idoneos de facili faciendam, si non qua vestra & vestrorum sunt, sed qua Christi, quærere & cogitare, ut vestra fama & gloria congruebat, & justum fuerat, curavissetis.

Ex quibus, & aliis que quotidie vidimus de progressionibus vestris & modis, Deo teste, vobis compatimur, que patienter convenientibus oculis transivimus, si absque Dei offensa & transgressione iuramentorum & votorum nostrorum potuissimus quomodolibet tolerare. Verum quia ex tali tolerantia & patientia fuisset vestrorum voluntarii transgressores, & per consequens ut perjuri & infames ob omnibus reputati, & toti mundo exosi & quod pejus est inveterati schismatis nutritores & ob hoc per consequens juxta sacros canones heretici reputandi: ideo Spiritus sancti gratia illustrati obedire volentes Deo magis, quam hominibus, curavimus unanimiter & concorditer, ut iidem canones præcipiant, a vestris tabernaculis, & consortio separari, ubi nihil proficere, quinimmo ex tali mora officere sanctissime unioni plurimum fuerat visum nobis.

Idcirco ne sanctæ Ecclesiæ, a qua ab ipsa nostra pueritia enutriti & sublimati sumus, ingratiissimi de tot beneficiis videamur, & ne dominus & redemptor noster Jesus Christus conqueri de nobis possit, & illud Isaïæ dicere: Filios enutriti & exaltavi, illi autem spreverunt me; & iterum illud: Qui edebat panes meos, ampliavit adversus me supplantationem: & rursum: Generatio prava & perversa, hæc domino retribuiti? velut mus in pera, ignis & serpens in gremio suis consueverunt hospitibus exhibere; considerantes

etiam pro majori parte nostram seculam nostram ætatem immo quorundam senio jam confectam, & per hoc de proximo migraturi ad vitam aliam sine tempore, sine fine; rationem ibidem reddituri in districto judicio, & tremendo examine; & ita tui, si bona egerimus, in resurrectionem vite; si vero mala, veluti maledicti a Deo, in supplicium æternum; & præsertim Præsidentes, quibus durissimum iudicium comminatur Deus, de quorum manibus subditorum ratio postulat; Quæ præeminentia, si recto rationis iudicio consideretur, ut ait Gregorius, plus doloribus afficitur, quam honoribus gaudet; & omnis potentatus brevis, sed etiam si annis mille, amplius in eis labor, & dolor; considerantes etiam per recessum vestrum & alterius videlicet Benedicti a voluntaria cessione, & unum ab altero adeo elongatum, quinimmo per vos etiam dicta via publice reprobata, prius tamen plusquam millis approbata & studiose pertractata, ac etiam viam justitiæ, ac juris utriusque discussionem difficilem, & impossibilem, & verisimiliter sine exitu, sine fine, non absque periculo, & scandalo partis alterius obedientiæ, si alterum non habuisse jus in papatu fuisset per viam justitiæ declaratum, & per consequens tantam multitudinem populi Christiani, Reges insuper, principes erravisse cum periculo, & discrimine animarum suarum; nec non videntes tot tergiversationes, volubilitatem & inconstantiam utriusque vestrum juxta communem omnium opinionem invicem colludentium, ac etiam propter crimen immansissimum, quod ex tam longa mora, & protractione in sponte cedendo juxta sacros Canones incurristis, & propter nonnullas causas rationabiles, qua ad infrascriptam convocationem sacri concilii simul Dei gratia uniti nostros animos induxerint, dicimus, & de jure pretendimus potestatem convocandi, & congregandi sacrum & generale concilium ad nos totaliter devolutam, ex eo etiam maxime quod ex retrogestis estis in dicta congregatione suspecti; cum nonnisi postquam presentistis nos ad dictam convocationem parari, hoc unquam velle facere ostendistis: & quia nec possibilis sit per ambos vos in uno loco tale generale concilium convocari, nec vocatio illorum obedientiæ alterius partis posset recte dici concilium generale, nec in eo de altero irrequisito aliquid definire, nec requisitus etiam cum parie sua accederet, & si accederet, & si ambo præsideretis prout in uno Papa indubitato probabiliter dici posset, essetis in eodem corpore & unica Ecclesiæ duo capita quasi monstrum, nec jura, que de congregatione generalis concilii auctoritate Papa loquuntur, vendicant sibi locum cum duo contendunt contra vota & juramenta sua improbabiliter de papatu, & qui per mutuam cessionem, ab-

Coactos ob divinum meritum.

Viam justitiæ nonquam exitum habituram.

Contentendunt Cardinales ad se indicendi concilii jus devolutum.

Non polere eadem auctoritate Pontificem ambiguum qua non ambiguum.

Non valere emuli in ætulum controuersas sententias.

XXXIX.

Congregandam ex juris ordine univertalem Ecclesiam.

que concilii occasione, juxta præmissa tot vinculis confirmata, possitis sine tot laboribus, & dispendiis dare Ecclesiæ unitatem, & pacem. Ex quibus & multis aliis, si duceretis dictum concilium congregandum, quid aliud præsumendum, quam velle rem trahere per longum ut hætenus protraxistis? & ad quem finem dicta convocatio ferret, postquam tot vinculis tenemini ad cedendum sponte? utrumne ad finem discutendi de jure utriusque obedientiæ congregato in facto vel jure ostendere, quemadmodum ostensum fuisse hætenus per illos quodammodo, que viderunt & tetigerunt, & contraria solemnium doctorum utriusque obedientiæ pro se, & contra se, consilia reportarunt? præterea cum partes utriusque obedientiæ congregata simul forent, quis contra partem suæ obedientiæ deserviret, quinimmo proculdubio præsumendum foret, prælatos, Reges & principes de vestris moribus fastidiosos & ad cedendum sponte tot juramentis & votis, & vinculis obligatos, aliqua poena gravissima, merito condemnare.

Ad prædicta igitur, tam salubriter, quam consilite pro vobis cum charitate dicta, & scripta, placeat & dignemini, deposito omni carnalitatibus affectu, sana mentis consideratione attendere, & non errores erroribus accumulare, & per vias retrogradas veritatem confundere & sacro concilio universalis Ecclesiæ per vos ad quos pertinet, ut prædictum convocato impedimenta præstare, ne ipsius generalis concilii, & totius populi Christiani indignationem fortius incurratis. In nomine igitur Domini nostri Jesu Christi, cujus Ecclesiæ militantis causam suscepimus, & suscipimus, totis mentis affectibus, & cum animorum sinceritate feliciter inchoandam, mediandam, & totaliter terminandam, prout ex prædictis promissionibus per vos factis, juramenti & voti, ut prædictum, vinculis roboratis & confirmatis efficaciter obligamur, decrevimus, & firmavimus, ac decernimus & firmamus, utrumque collegium unitum, & in unum conjunctum, totam universalem Ecclesiam ad sacrum concilium convocare & congregare, prout juris ordo postulat, & requirit, ut ad ipsum omnes, & singuli, qui de jure vel aliter ad ipsum accedere vel mittere decreverunt, pro exequenda sanctissima unione sunt efficaciter asseriti, venire, & comparere debeant legitime ad civitatem Pisarum in provincia Tuscia ad festum annuntiationis B. Virginis proxime futurum, ut se adveniente dicto termino coram dicto sacro concilio hæc flebilis causa diturni & nefandi schismatis a Dei Ecclesiæ extirpandi radicibus proponatur, & taliter per ipsum concilium or-

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

dinetur & provideatur, quod per viam renuntiationis & cessionis per vos promissam & juratam, diu absque aliqua justa causa tam protractam, in dicto sacro concilio sancta unio & perfecta, ut expediat, habeatur in Ecclesiæ sponsa Christi. Ad ipsam igitur concilium infra prædictum terminum convocandum vos requirimus & invitamus, & in Domino exhortamur, quatenus ad dictum locum & in dictum terminum accedatis in dicto sacro concilio, ad prædictam renuntiationem prout voluistis & jurastis efficaciter adimplendam; certificantes vos, quod si venire neglexeritis aut si veneritis & ad quem tenemini voto & juramento efficaciter non ea adimpleveritis, dictum concilium contra vos vobisque faventes, sequaces, & adherentes procedet, ut justum judicaverit coram Deo & ejus mystico corpore, & pro pace & unitate expedire videbit, vestra, & aliorum pertinacia, & obstinatione non obstantibus pro meritis recepturi vos & alii assistentes vobis in tanto scandalo, & schismate nutriendo, & fortius indurando, justitiæ complementum. Datum in castro seu loco Liburnii Pisane diocesis sub trium priorum nostrorum sigillorum appensione, decimasexta mensis julii prima indictione anno a natiuitate Domini nostri Jesu Christi MCCCCVII.

Adjecta hæc literis temporis nota etiam adulterata est a Cardinalibus, ut superius indicatum est, cum ex ipsorum instrumentis convincuntur, se conjunxisse pseudocardinalibus tantum ultima julii die, neque concilium Pisarum indixerint nisi apperente septembri. Cum vero mendacia exosa sint increatae Veritati, non mirum est si concilium Pisarum schisma non abolerit, sed auxerit, quantumvis Cardinales pium ardorem conjugendarum ecclesiarum præ se tulerint: neque enim tam sacrum opus mendaciarum dolisque peragi debuit: quare Gregorius cum eos fraudibus grassari animadverteret, Pisano concilio se committere noluit. Non diffimilem literarum formulam transmissam colligitur ab Avenionensibus purpuratis ad Perrum e Luna, qui Perpiniensi synodum indixerat, non alia de causa, quam ut schismate corroborato fallaces titulos retineret; neque enim alio quam ad flagitium difgregata conciliabula vergere poterant.

Is vero antequam Italia abcederet litteras (a) ad Gregorium, a quo diffidere cõperant Cardinales, dolis & aculeis plenius misit, quibus non restituta Ecclesiæ pacis culpam omnem in eum coniecit; atque ita universæ Ecclesiæ fallaci ostentatione se illustrasse putavit: cujus tamen doli patebant, cum pacis ecclesiasticæ instauratio non in difficillimo illo faciendo colloquio cum Gregorio sita esset, sed in abdicatione falsæ dignitatis, quam nuntiorum opera, vel coram fuorum colle-

Denuntiatum Gregorio ni votum impleverit contra ipsum iudicio a-

XL. Suspectæ mendaciarum literarum.

XLI. Antipapa non procuratæ ecclesiæ conjunctionis invidiam in Gregorium cõperant Cardinales, dolis & aculeis plenius misit, quibus non restituta Ecclesiæ pacis culpam omnem in eum coniecit; atque ita universæ Ecclesiæ fallaci ostentatione se illustrasse putavit: cujus tamen doli patebant, cum pacis ecclesiasticæ instauratio non in difficillimo illo faciendo colloquio cum Gregorio sita esset, sed in abdicatione falsæ dignitatis, quam nuntiorum opera, vel coram fuorum colle-

E e gio

Perjuria & fraudes Petri e Luna Gallis nota. (a) Ext. ejus lit. apud Theod. e Niem. 11. 6. c. 1. Ut ab eo defecerint. (b) Ext. in cod. Victorin. In eos adumbrate anathemata jacta antipapa. (c) Monivlelet. vol. 2. Carol. 6. Ejus interuentus habitus ludibrio. (d) Ext. apud Theod. e Niem. tract. 6. c. 17. Conclusiones Parisiensium aduersus Petrum e Luna.

gio pseudocardinalium perficere poterat. Norant ejus artes Galli, ac Rex Carolus ineunte anno hoc xii. januarii promulgat (a), excussisse se illius jugum, cum schisma extraheret, sollicitatque catholicos, ut Gregorium ad servanda vota, denegato illi omni obsequio, adigerent: tum dolosejusdem Petri moras pertaxus ei denuntiaret (b), ni recurrente sacra dominica ascensionis die sinem schismati poneret, Gallias ejus imperiis non parituras. [1] Quas minas nuncupatam se in conclavi jurisjurandi voti formulam servare velle: tum illos, promissa amplissima venia, ad se revocare nisus est. Ad futuram rei memoriam. Ad protegendam innocentiam nostram adversus assertionem improvidam & injustam obloquentium, detractorum, & erigentium cornua malignantium in Christum suum, quibus inter cetera puritatem mentis nostrae, apostolicaeque potestatis plenitudinem, ac nostram & damnabilibus infamiae maculis deturpare, ac suis incursums irritare temerarie non verentur, & etiam conituntur, asserentes nos promissionem, votum, ac juramentum nostra circa desiderabilis unionis in Dei Ecclesia materiam salutarem in conclavi facta, emissa, & praestita contemnere realiter observare, ne falsa pro veris recipiantur, cum opprimatur sepenuero veritas, nisi salutaris defensionis praesidio fulciatur, tenore praesentium notificamus, & declaramus, quod nostrae firmae voluntatis fuit, & est, & in Deo speramus erit, pure & fideliter servare formam & intentionem nostrorum juramenti, voti, & promissionis in conclavi factorum hujusmodi. Et quia die undecima mensis maii immediate praeterito quidam tunc ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. tunc Cardinalibus, videlicet Antonium olim Penestrinum episcopus, Conradus olim tit. S. Crisogoni, Franciscus olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Jordanus olim tit. S. Martini in montibus presbyteri, Raynaldus olim S. Viti in macello, Odo olim S. Georgii ad velum aureum diaconi praefatae ecclesiae Cardinales mandata nostra ausu temerario contemnerent, & a nobis damnabiliter recedentes, malaque malis adversum nos accumulare damnabiliter procurarunt, quos clementer

taloniam recepit, ut Regis Aragonum patrocinio tegetetur: quem ipsius Cardinales tunc deseruisse, Pisasque se contulisse jam diximus. Ut vero Perpiniani conciliabulum proximo anno coegerit, suo loco dicitur: nunc ad Gregorium redimus.

Cum a Cardinalibus, qui ab eo secesserant, apud Christi fideles in crimen perjurii, ac violati de abdicatione voluntaria sacramenti adduceretur, Gregorius publicis literis est professus (c), nuncupatam se in conclavi jurisjurandi voti formulam servare velle: tum illos, promissa amplissima venia, ad se revocare nisus est.

Ad futuram rei memoriam. Ad protegendam innocentiam nostram adversus assertionem improvidam & injustam obloquentium, detractorum, & erigentium cornua malignantium in Christum suum, quibus inter cetera puritatem mentis nostrae, apostolicaeque potestatis plenitudinem, ac nostram & damnabilibus infamiae maculis deturpare, ac suis incursums irritare temerarie non verentur, & etiam conituntur, asserentes nos promissionem, votum, ac juramentum nostra circa desiderabilis unionis in Dei Ecclesia materiam salutarem in conclavi facta, emissa, & praestita contemnere realiter observare, ne falsa pro veris recipiantur, cum opprimatur sepenuero veritas, nisi salutaris defensionis praesidio fulciatur, tenore praesentium notificamus, & declaramus, quod nostrae firmae voluntatis fuit, & est, & in Deo speramus erit, pure & fideliter servare formam & intentionem nostrorum juramenti, voti, & promissionis in conclavi factorum hujusmodi. Et quia die undecima mensis maii immediate praeterito quidam tunc ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. tunc Cardinalibus, videlicet Antonium olim Penestrinum episcopus, Conradus olim tit. S. Crisogoni, Franciscus olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Jordanus olim tit. S. Martini in montibus presbyteri, Raynaldus olim S. Viti in macello, Odo olim S. Georgii ad velum aureum diaconi praefatae ecclesiae Cardinales mandata nostra ausu temerario contemnerent, & a nobis damnabiliter recedentes, malaque malis adversum nos accumulare damnabiliter procurarunt, quos clementer

Cur fugerit in Catalonia.

XLI. Gregorius purgat eo ab imposito crimine. (d) Lib. 2. ep. cur. p. 238. 22. de schism. p. 27.

Profiteretur velle stare iurando.

Nititur Gregorius eos ad se revocare.

Exhaustor Petrum S. Angeli.

Minas intentat a-lus.

Cardinalium qui ab eo defecere nomina.

ter expectantes, paternisque affectibus, sed incassum, ut redirent saepius excitatos supportavimus.

Volentes tamen oculos paterne pietatis erga ipsos, ut convertantur & vivant, extendere, severitatemque misericordiae temperare clementia, ipsos Antonium olim Penestrinum episcopum, Conradum olim tit. S. Crisogoni, Franciscum olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus presbyteros, Raynaldum olim S. Viti in Macello, & Odonem olim S. Georgii ad velum aureum diaconos Cardinales praefatos, & eorum quolibet de fratribus nostrorum consilio praesentium tenore requirimus & monemus, eisque nihilominus per scripta harum serie injungentes, quatenus infra praesentem mensem julii ad praesentiam nostram, ubi nos esse contigerit, debeant personaliter & praesentialiter se conferre: qui, si venerint infra praedictum mensem & charitative, ac provide voluerint tractare nobiscum, & cum venerabilibus fratribus nostris praefatae ecclesiae Cardinalibus super negotio unionis hujusmodi, eos benigne recipiemus, atque tractabimus, & abolerent omnem infamiae maculam, sive notam praenissarum, & aliorum patrorum occasione contractam, remitteremus eisdem offensionem quamlibet, atque poenam, & cum sint perjurio maculati, & omnibus officiis, beneficiis, atque cardinalatibus privati, continuata etiam nostra majori clementia eosdem reintegrabimus, & in statum pristinum reponemus, & praemissa omnia, & singula referri volumus, atque referimus ad Petrum olim S. Angeli diaconum Cardinalem, qui saepe monitus ex transgressione alterius mandati nostri omnibus beneficiis, & cardinalatu etiam est privatus.

Si autem quod non remur ad cor contritum & humile, & ad viam veritatis redire noluerint, confidimus quod altissimus providebit contra confusionem, & involuntionem, quas tam exitabiliter, quam praecipitabiliter induxerunt, nosque excitabit ad faciendum, & providendum prout justum fuerit, & etiam opportunum, & aliis recensitis noverimus in Domino, temporum atque rerum gravitate pensata, quomodolibet expedire, volentes nihilominus, & auctoritate apostolica decernerent, quod hujusmodi monitio proinde valeat, & plenum robor obtineat firmitatis, dictisque Antonium, Conradum, Franciscum, Jordanum, Raynaldum, Odonem, ac Petrum olim praefatae ecclesiae Cardinales, & quolibet eorum perinde arctet, quacumque constitutione apostolica contraria non obstante, ac si eis, & eorum cuilibet intimata, & innuata personaliter & praesentialiter extitisset &c. Dat. fidem publicam, ne sedem apostolicam metu aliquo declinent: ac ne citatio ipsos lateat, sed in omnium oculis colloce-

tur, Lucana ecclesia obsequi affigi diplomata jubet. Dat. Lucae IV. id. julis pontificatus nostri anno II.

Tantum abfuit, ut Gregorius sex illos Cardinales, qui Pisas per fugerant, ad se pellicere potuerit, ut etiam Henricus Tusculanus episcopus, & Angelus tit. S. Potentianae presbyter, qui Lucae cum Gregorio etiamtum haeserant, captata ejus & Lucana urbe recessus, suaeque adversae valetudinis occasione, atque etiam Landolphus S. Nicolai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis, qui Perusio praerat, spreto pontificiorum judiciorum ordine ut injusto & ad schisma propagandum usurpato, aliis Cardinalibus Pisis congregatis se junxerint (a). Gregorii porro recessum e Lucensi urbe descripsit Theodericus e Niem (b) in literis ad amicum datis: cumque iter in Picenum, uti Lucae divulgaret, intenderet, occurrisse ei oratorem a Carolo Malatesta visum, qui significavit vixitum Picenum patere iter: tum eadem die ab exploratore cognovisse insidias sibi a Balthasare Cardinale S. Eustachii esse paratas: itaque Senas versus flexisse iter, atque a Senensibus Ladislai Regis foederatis amanter & honorifice exceptum.

Interjectis paucis a suo in eam urbem ingressu diebus Gregorius, cum ab Vladislao Rege Poloniae, & Anna Regina compater renuntiatus esset ad regiam prolem e sacris baptismalibus efferendam, Alberto Poznanienti & Petro Cracoviensi episcopis datis Senis VIII. kal. augusti literis ut ipsius nomine id haec muneris obirent mandata dedit (c).

Venerabilibus fratribus Alberto Poznanienti, & Petro Cracoviensi episcopis salutem.

De vestra fidelitatis prudentia in Domino quamplurimum confidentes, discretioni vestrae, & cuilibet vestrum in solidum prolem nunc de legitimo matrimonio natam se extat, alias quamprimum nascituram ex charissimo in Christo filio nostro Vladislao Rege Poloniae & charissima in Christo filia nostra Anna ejus uxore Regina illustribus nomine nostro de sacro fonte levandi, & omnia & singula faciendi, quae in baptismali mysterio, & compaternitatis glutino secundum sacrorum canonum sanctiones reperiuntur, praefatis Vladislao Rege ac Regina communiter, vel divisim presentibus, abrenuntiandi, promittendi, committendi, & agendi plenam, & liberam concedimus tenore praesentium facultatem. Datum Senis VIII. kal. augusti pontificatus nostri anno II.

Abrogavit (d) ex eadem Senensi urbe Gregorius Balthasari Coffae Cardinali S. Eustachii legati apostolici jus, cumque tyrannidis crimine notavit. Gesserat illa plura adversus Gregorium (e): quippe qui pontificia ejus diplomata Bononiae

XLII. Duo alii Gregorium deserunt.

(a) Greg. l. 3. p. 9.

(b) Theod. e Niem. 11. 6. c. 43. Comparat Gregorio insidias. Exceptus honorifice a Senensibus.

Renuntiatus a Rege Poloniae compater Gregor.

(c) Lib. 2. ep. cur. p. 241.

Creatus ab eo interuentus ad puerum baptismum ultrandum.

XLIII. Balthasaris Coffae gesta adversus Gregorium.

(d) Greg. l. 2. p. 256. (e) Theod. e Niem. tract. 6. c. 16.

NOTAE [1] CUM Gallia universa ab utriusque pontificis obsequio sese subduxisset; visum est ecclesiae illius praesulibus in concilium Parisiis coactis ea statuere, quae ad optimam sacrae publicae moderationem, quoadusque pontifex legitimus deesset conducere arbitrabantur. Hujus concilii nihil omnino superesse censuit Labbeus praeter sententiam in viros nonnullos a Patribus dictam, qui Petro de Luna pervicacius adhaerebant spreto regis edictis & academiae Parisiensis sanctionibus. Lata haec dicitur Parisiis anno millesimo quadragesimo octavo, mensis octobris die XX. in concilio reverendissimorum &c. archiepiscoporum, Episcoporum &c. Verum praeter haec, sanctiones illae, quae sub anno 1404. ab eodem Labbeo recitantur hujus concilii portiones sunt, ut in nota ad A. 1404. 8. demonstravi. Reliqua pariter acta leguntur apud Martene Anecd. to. II. col. 1398. &c. Quare vix ullum est aliud horum temporum Gallicanum concilium, cujus sanctiones temporis injuriam minus tulerint. MANSI

(a) Eod. Str. c. 43. ab eodem infidiae. (b) Theod. e Niem. l. 3. c. 38. (c) Greg. l. 2. ep. cur. p. 259. Eiusdem insignis defectio.

Gregorius, &c. dilectis filiis universis & singulis, ad quos presentes nostrae litterae pervenerint salutem.

Zelus domus Domini, quam ipse nobis licet immeritis, regendam pia miseratione disposuit, continue nos incitat, & inducit, ut ea quae ad pacem, & conservationem sunt Jerusalem, sacrosanctae videlicet Ecclesiae procuramus, & peruersorum conatibus, qui eandem Ecclesiam, licet frustra, cum ipsa fundata sit supra firmam petram, moliantur concutere, & destruere, resistamus. Cum igitur, prob dolor! notoria facti evidenter doceat qualiter perditionis alumnus Baldassar Cossii olim S. Eustachii diaconus Cardinalis, & in nostra civitate Bononiensi, ac nonnullis aliis locis tunc noster, & sedis Apostolicae legatus, cum quibusdam aliis filiis iniquitatis in reprobum sensum datus, in nos, & sedem ipsam, ac Dei Ecclesiam matrem suam cervicem erexerit, sub colore unionis ipsius quam conatus est, & sollicitis studiis omni, quo potest, modo dignoscitur impedire, spreto Dei cultu, & neglecto religionis Christianae decore, apprehenso solum gladio subanae, & tyrannicae potestatis; nos volentes, ut tenemus, suis pravos conatibus obviare, & ad conservationem terrarum, & locorum, quae sibi commissa erant, & communitatem fidelium salutem in Dei honorem, & status ecclesiae firmitatem, quantum nobis possibile fuerit, reparare, eundem jam dudum praefatis suis exigentibus demeritis, & aliis iustis, & rationabilibus causis suadentibus, ab huiusmodi legationis officio, de fratrum nostrorum sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium consilio & assensu, auctoritate apostolica amovendum duximus, & in totum ipsa legatione privavimus, locorum tunc commissorum regimina ipsorum populis committentes, quousque aliud duxerimus ordinandum. Quod ne vos & alios, quos tangit, pro republica bono lateat ullo modo, duximus praesenti serie intimandum, vos in Domino requirentes, & totis affectibus exhortantes, per haec vobis nihilominus apostolica scripta mandantes, ut ab omni ejus suorumque assistentia, receptione, consortio, conversatione, ac favore, & auxilio protinus desistatis, & vos totaliter retrahatis: quinimo, si Dei gratiam, nostramque benedictionem capitis, fervore devotionis accensi unanimiter, atque prom-

pte ad reperendum, deprimentumque ipsam tanquam nostrum & Ecclesiae rebellem, & hostem viriliter intendatis, sique cum eo aliquo tempore ullo colligationis, pacificationis, vel confederationis, aut cujusvis obligationis vinculo, etiam juramento vallato, essetis annexi, & dubitaretis propterea contra ipsum aliquid innovare, ne forsitan de facto perjuri vel alia infamia notaretur, licet ea omnia in jure sint nulla, ad uberiorem tamen vestram exonerationem vos ab omnibus, & singulis colligationibus, pacificationibus, confederationibus, & obligationibus quibuscumque quacumque verborum expressione, & juramenti forma etiam roboratis, quibus essetis vel dicere mini quovis modo obnoxii, eidem consilio, assensu, & auctoritate, absolvimus, & liberamus plenarie, & juramenta ipsa relaxamus totaliter per praesentes: nobis enim quare perverstat, & ambitionis suae maligna venena ad tabefacienda, si valuerit, Christiani corporis membra transfundit, ut sic firmiter tenere possitis, quod si praedicta Deo, & iustitia nostrae accepta feceritis, ut speramus, mercedem ab Altissimo, contra quem ille agit, & a nobis, & sede Apostolica, quam conturbat, praemium reportabit atque laudem: in eo utique qui rem istam suam, & totum noscitur, fidem certissimam nos habemus, quod nobis, & sacrae unioni, quam quaerimus, & perficere eo duce confidimus, a dextris auferit, ac illius, & aliorum iniquorum perfidiam superabit. Dat. Senis xv. kal. octobris pontificatus nostri anno secundo.

Jussi clientes ecclesiae illi obfiteri.

Balthasaris mores & ambitio.

(d) Exc. in actis MS. constam. post sess. 10.

Balthasar Cossa defensionis a Greg. auctor. (e) Theod. e Niem. in vita Jo. xxii. susceptae inimicitiae causa.

Subdola ejus legatio.

Spreta a Gregorio.

In Gregorium in ras concipit.

Subornat Cardinales.

Et Florentinos.

Corruptio auro inopes Cardinales.

Horum opera alios seducit.

Timuit depelli Bononiensi tyrannide. Adversatus fuerat antea Innocentio.

XLIV. Gregorii conatus pro revocandis ad se Cardinalibus. (a) Greg. l. 3. p. 9. (b) Lib. 10. de schism. MS. Francis. Card. Barberin. p. 42. Cardinalium responsum. (c) Ext. ibid.

Attulit porro maximum catholicis dolore, illa Pontificis & Cardinalium dissensio, ne schisma novum inde erumperet, ac Senenses, apud quos agebat Gregorius, provinciam revocandi ipsos in concordiam suscipere (a): misere itaque Pisanas oratores, qui Cardinales hortarentur, ut sentirent cum Gregorio, & unicum cum eo concilium celebrarent, ex varietate enim synodorum novas offensiones emeruras: quibus responderet (b) Cardinales, ex ipsorum ad Gregorium reditu pacem in Ecclesia componi non posse, neque enim ad illud concilium adversarios accessuros: antiquum itaque schisma tantummodo confirmatum iri, seque vota de eo tollendo violaturos: superesse unicam a-bolendae veteris discordiae rationem, si postuleritque pontificios apices, cedentes vel concilii sententia dejecto adversario, pax optata constituenda sit: si abnuat accedere, instruat auctoritate oratorem, qui pontificio nomine, abdicante papalia insignia Petro e Luna, vel vita functo, aut synodali decreto damnato, sacrosanctae potestatis jus deponat, ita enim ecclesiarum conjunctionem se velle ostendet, quam facto perficiet: de loco vero celebrandae universalis illius synodi facile cum Gregorio, si Senas etiam ipsas designet, consensus: quorum responsa (c) in scriptis data Senensibus oratoribus ex MS. codice bibliothecae Francisci Cardinalis Barberini in historiam producimus. Responso Cardinalium de Pisis data Senensibus.

I. Est nostra intentio dare pacem Ecclesiae simul cum dominis de alio collegio per viam justam, rationabilem, canonicam, & alias a sanctis patribus observatam, scilicet usam concilii generalis utriusque obedientiae: Et licet secundum glossas & doctorum opiniones possent domini Cardinales facere, tamen ut sine scrupulo procedatur, tutiorem partem eligunt, scilicet concilii generalis utriusque obedientiae, ubi ambo vocabuntur, ut adimpleant promissa & jurata, quorum altero veniente & implere volente, alter secundum sententiam concilii eicietur, ambo contententibus non venientibus etiam concilium procedet secundum juris regulas adeo quod unio sequatur in Dei Ecclesia.

II. Si ergo dominus Gregorius vult unionem Ecclesiae ut ore dicit, habet tenere aliquos modos, videlicet quod in convocacione concilii, quam nos facimus simul cum convocacione partis alterius, idem dominus Gregorius veniat & renuntiet, domino Benedicto cedente, vel decedente, vel ejecta canonice, hoc est per convocacionem partis suae, & nostrae, cum notorium sit ex separatione obedientiarum nullatenus posse unionem.

XLV. Congregandi concilii oecumenici necessitas exponitur.

Vel ad illud accedat Gregorius.

nem consequi, cum verisimiliter constet utrumque contendendum ex congregatione...

Vel procuratorem mittat.

III. Item si hoc facere noluerit dominus Gregorius saltem procuratorem constituat...

Totius controversie nodus.

IV. Item si dicat quod nos volumus eum ad plus obligare quam sit in primo instrumento...

Contentio de locoinanis.

V. Item ipse vult concilium particulare, nos volumus generale concilium utriusque obedientia...

Gregorium monens ut Concilio utriusque partis interstit.

VI. Item esset expediens quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet quod dominus Gregorius veniret ad concilium...

VII. Item predicta praticentur & notificatis nobis qualitatibus negotiorum, tunc forte mittetur Senas honorabilis ambaxiata...

VIII. Item considerata fidelitate, & voluntate illius magnifice communitatis etiam habetenus erga sanctam Romanam ecclesiam, nos sumus apii eandem civitatem honorare & eidem facere ultra alias civitates Italiae...

XLVII.

(a) Ext. in bibliorh. Barber. l. 10. MS. de schism.

Data hac a Cardinalibus Pisis congregatis responsa subiectis rationibus confutare aggressus est Gregorius (a).

Responsiones Est ergo nostra intentio dare pacem ecclesie, &c. factis oppositum demonstratis, novum schisma inchoantes, & ad illud fovendum totum orbem invitantes proditi...

fraudibus utentes, sicut litera vestra simul & verba verbis comparata instrunt: Cum dominis de alio collegio, &c. utique nec apud nos, nec apud quosdam veram obedientiam secuntur...

Cardinalium re-fellit Confilia.

Præcipua vis argumentorum Gregorii.

si sic esset, cum superstite Papa nullus posset concilium generale celebrare summo Pontifice excepto, & summus Pontifex sit superstes, scilicet dominus Papa Gregorius, & ipse indixerit concilium generale etiam antequam vos de conciliabulo convocando aliquid publice tractaretis...

sed quia formatis casum falsissimum, casui falsissimo suffragantur glossæ, & opiniones quas postea recitare vultis. Sed concessio vobis per impossibile, quod casus, quem dolose formatis, verus foret, adhuc non potestis concilium celebrare...

Sed esto quod adhuc Cardinales essetis, quod tamen omnimode denegamus, per processus Urbani VI. quos approbavistis, etiam essetis ipso facto privati, quia cum schismaticis participatis in crimine, ac iniquitatibus eorum favetis...

Aliud dilemma validum.

Ad secundum capitulum: Si ergo dominus Gregorius vult unionem Ecclesie corde, ut ore dicit, &c. Ipsi scitis quia unionem voluit, vultque, & propter eam assequendum sponte dimisit terras ecclesie ab hostibus invadendas...

XLVIII. Sincera mens Gregorii in conjunctione querenda.

Impedire Cardinales illi a schismaticis. Impedire Cardinales illi a schismaticis.

do etiam si ipsum caput publice, & manifeste contra diceret unioni.

Ad tertium capitulum: Dominus Gregorius saltem procuratorem constituat, &c. Ipsum summum Pontificem vos perjurum efficere laboratis; juravit enim una vobiscum ad locum conventionis & electionis accedere, & de eis, quæ pertinent ad unionem ecclesie personaliter pertractare...

Exegere plura a Greg. præter ista.

Ad quartum capitulum: Item si dicat quod nos volumus eum ad plus obligare &c. Patet falsitas, vultis enim eum obligare ad grave peccatum, scilicet quod subiciat se summum Pontificem vobis schismaticis, quod foreat, & confirmet vestrum schisma...

Obiicitur non potest concilium celebrare.

Ad quintum capitulum: Ipse vult concilium particulare: & nos volumus generale, &c. Salva pace, quia nec particulare nec generale vultis, quia nullum erit concilium vestrum iura scientibus loquor, sed solus summus pontifex Papa Gregorius, quia est pater generalis, & communis pater, & vult generale concilium celebrare, & id erit solum ipsius generale concilium, excepto, quod ad illud non venient Judæi, Saraceni, Tartari, & quique schismatici, sed fideles, Ecclesia catholica, de quorum numero non sunt, nisi qui suæ sanctitati adherent: Celebravit dominus Jesus Christus concilium cum XII. Apostolis, & fuit generale concilium. Collegit Cayphas multorum pontificum, & pharisæorum, grande concilium, quod verius fuit conciliabulum.

XLIX. Non tenetur Papa ad voluntatem Cardd. pontificatu abire.

Item non obstante instrumento etiam de iure communi ipse tenetur cedere pro gravi scandalo evitando, ergo, &c. Falsum est hoc ecclesiasticæ unionis perpetuiter subversum, nam per istam viam daretur occasio in posterum Cardinalibus, qui quacumque de causa de vero Papa non essent contenti, quod a suo capite rebellarent, ad hoc ut ipse summus Pontifex pro tali scandalo evitando cederet; & quia non sunt facienda mala, ut veniant bona, multo fortius non sunt facienda pessima, ut sequantur iniqua: Sumar ergo exemplum B. Clementis, qui sponte cessit, &c. Supponitis incertum pro certo, quia opinionem vestram veram, & certam non potestis fundare: immo famosiores sunt, qui scribunt Clementem non cessisse, quam qui arbitrantur oppositum. Sed sumatis vos potius exemplum Coelestini, qui solus papatus realiter cessit, absque dubio adhuc vivens successorem habens: & tamen ecclesia Gallicana cum universitatibus suis determinavit Bonifacium VIII. Papam non esse quod prædecessor suus adhuc militaret in via: ut sic discrete considerare possitis, quod dominus Papa ita prudenter ad viam cessionis accedit, ut omnem dubium tollatur de medio, & integram pacem regi dominico largiatur.

Ad sextum capitulum: Item esset expediens, quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet, quod dominus Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innotescit quorsum tendat vestra maligna iniquitas, scilicet ut a populo Senens. dominus Papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præsentiam vestram captivus, ita ut quod plures vestrum insidiis non vultis adimplere, nunc perficiatis cum dominis.

Profitetur Greg. velle se abdicare ut omnia schisma tollatur.

Ad septimum capitulum: Aliter, quid, quid fieret esset contra unionem. Scripta dicitis repugnant, quia doli vestri latere non possunt; oratores enim cum amplis promissionibus remissis directe contrariis eis quæ dedistis in scriptis, & tandem concluditis aliter quidquid fieret, esset contra unionem: si vultis dominum nostrum transirentibus stare dictis, quare scripturas manufuras in oppositum datis? Si vero scripturas vultis in suo robore stare, cur verba voluntaria in oppositum fabricatis, nisi quia malitiose contra sanctum Dominum machinantes, vultis quod ii oratores lingua pandant

rale, &c. Salva pace, quia nec particulare nec generale vultis, quia nullum erit concilium vestrum iura scientibus loquor, sed solus summus pontifex Papa Gregorius, quia est pater generalis, & communis pater, & vult generale concilium celebrare, & id erit solum ipsius generale concilium, excepto, quod ad illud non venient Judæi, Saraceni, Tartari, & quique schismatici, sed fideles, Ecclesia catholica, de quorum numero non sunt, nisi qui suæ sanctitati adherent: Celebravit dominus Jesus Christus concilium cum XII. Apostolis, & fuit generale concilium. Collegit Cayphas multorum pontificum, & pharisæorum, grande concilium, quod verius fuit conciliabulum.

Gravis obiectio contra Pisan. concil.

Veniat ipse ad concilium sine nova obligatione specifica, nisi quod stet determinationi nostri concilii, &c. Ista obligatio esset schismatica sapiens hæresim, ideoque non solum esset alterius speciei ab obligatione facta in conclavi, sed & alterius generis: si tamen vitia, & mere privativa sub aliquo proprio genere cadunt: præterea gratia veritatis videnda, aut vestrum concilium erit particulare, aut generale: si particulare, ergo nullum, & inique petitum: si vero generale, aut Papa de iure tenetur stare determinationi talis concilii, aut non: si sic, frustra petitis: si non, ergo novam obligationem inducitis, quod tamen minus vere negatis. Item si erit concilium generale, quod negamus, & dominus non ster: ejus determinationi resisteret, nonne totam Christianitatem haberet oppositam sicut vos dicitis, & literis procuratis? Cur ergo petitis novam obligationem hanc, nisi quia scitis concilium vestrum fore nullum, & vultis omnia clara involvere, & ofuscare?

Li.

Ad octavum capitulum: Item esset expediens, quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet, quod dominus Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innotescit quorsum tendat vestra maligna iniquitas, scilicet ut a populo Senens. dominus Papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præsentiam vestram captivus, ita ut quod plures vestrum insidiis non vultis adimplere, nunc perficiatis cum dominis.

Negat Greg. se illi subiacere.

Ad nonum capitulum: Item esset expediens, quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet, quod dominus Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innotescit quorsum tendat vestra maligna iniquitas, scilicet ut a populo Senens. dominus Papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præsentiam vestram captivus, ita ut quod plures vestrum insidiis non vultis adimplere, nunc perficiatis cum dominis.

Obiectio perduellio Cardinalibus.

Ad decimum capitulum: Item esset expediens, quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet, quod dominus Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innotescit quorsum tendat vestra maligna iniquitas, scilicet ut a populo Senens. dominus Papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præsentiam vestram captivus, ita ut quod plures vestrum insidiis non vultis adimplere, nunc perficiatis cum dominis.

Li.

Ad undecimum capitulum: Item esset expediens, quod populus Senarum supra se reciperet hoc onus, videlicet, quod dominus Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innotescit quorsum tendat vestra maligna iniquitas, scilicet ut a populo Senens. dominus Papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præsentiam vestram captivus, ita ut quod plures vestrum insidiis non vultis adimplere, nunc perficiatis cum dominis.

Et perficienda altitia.

in populis, vos offerre magnalia ad magnificandas fimbrias vestras, & flacteria dilatanda: præclaraque fama domini Papæ, quam sustinere nequitis, obnubiletur in turbit, atque si dominus Papa renuerit acceptare, quod tam munifica verbo tenus, & specie tenus offerri ei videantur, ipse prauus, & vos optimi prædicemini: si vero admitteret vos qui discordiam seminatis, respondeatis non esse vestræ intentionis, cum appareat e converso in scripturis traditis etc.

Ad octavum capitulum: Considerata fidelitate, &c. Hac adulatoria verba ceteris principibus & communitatibus scribitis, præferentes omnem locum omnibus locis apud eum qui dominatur in illo: per effectum vos ostenditis esse mendaces per ea quæ dixistis, & velocissime concludere cum Florentinis tractastis.

Veneti Pontificem & Cardinales inter se conciliare student. Cardinalium responsum.

Approbatum a Venetis.

LII. Cardinales sententia decretoria damnat Greg. (a) Lib. 3. p. 9. Conantur ad se allicere præfules Gregorii studiosos aliosque ejus admistris. (b) Ext. Rom. 22. de schisma. p. 35.

Tuente hisce argumentis suam causam Pontifice, postea cum Senensibus obtulere se concordie fore interpretes Veneti, quorum oratores cum Pisis congregatos Cardinales adiissent, ac proponerent unicum synodum ab iis & Gregorio celebrandam, ne præter vetus Gallorum schisma in Romana ecclesia schisma alterum oriretur: quibus, ut antea Senensibus, responsum est, si pergerent ad Gregorium vetus schisma liquido propagandum, & solemnitas de eo abolendo vora infringi; ambas enim partes, uno in loco congregandas, ac si in ea synodo Gregorius vota impleverit, tum se abdicante Petro e Luna, vel damnato atque a suis deserto, manifeste schisma ablatum iri; quorum rationes Venetos adeo approbatum se videbimus, ut Gregorium iis non assentientem, licet si Venetum patria deferuerint.

Interea Gregorius synodum suam celebraturus, Cardinalibus Pisis coactis recurrente die vigesima octava septembris, constituta Senis in eos judiciorum forma, cardinalitiam dignitatem ademit (a), ratus Pisanum concilium nullius futurum auctoritatis, si a Gallis pseudocardinalibus, & a Romanis gradu cardinalitio Pontificia sententia deturbatis celebraretur: contra illi præfules, qui in pontificio erant comitatu, publicis literis (b) ad se allicere conati sunt: præfati enim pluribus verbis de unitate sacrosanctæ Ecclesiæ, qua Petrus e Luna & Gregorius etiam tum reneto contra datam fidem palli fastigio laniant, nec pristina ecclesiarum conjunctionis reintegracionem ex indicis ab iis conciliis loco ac tempore discrepantibus expectandam, quæ utraque tantum Ecclesia in communi loco congregata coalescere possent, ad quam tantummodo excutiendam, & schisma extrahendum indicæ sint inutiles Synodi: tum preces addidit, ut Grego-

rius, cum certa experientia comperisset antipapam cum ipso convenire nolle; sese Pisanæ synodo aggregare, & oratoris opera papales apices exuere dignaretur: ita enim pristinum pontificiæ famæ admodum obscuratæ nitorem restitutum iri: adhibitos quidem omnes conatus, ut ipsum ad abdicandum se pontificatu inducerent; sed cum uterque in retinendo gradu & schismate alendo perstet, nihil aliud superesse, quam ut in iudicium universalis Ecclesiæ velut contumaces, schismaticique rei vocentur: deinde illis suadere tentarunt, ut deserto Gregorio Pisanis patribus adhærescerent, & conjungerent studia ad pacem in orbem Christianum revocandam, polliciti religiosissime singulis in pristina dignitate confuendos.

Miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi sacrosanctæ Romane Ecclesiæ Cardinales uniuersis & singulis reverendis patribus dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac venerabilibus patribus dominis abbatibus, nec non venerabilibus & circumspicis viris dominis contradicatarum sacri palatii causarum, & apostolica camera auditoribus, dictaque camera & capella clericis, literarum apostolicarum & sacra pœnitentiarie correctoribus, scriptoribus, & earundem literarum apostolicarum abbreviatoribus, ac dicatarum pœnitentiarie contradicatarum, & palatii causarum audiendarum procuratoribus; nec non magifico viro marescalco, & nobilibus magistris hospitii & coquina, ac discretis viris armorum seruientibus magistris ostiariis & cursoribus, ceterisque tam clericis, quam laicis officialibus, & non officialibus cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis aut præminentie curiam domini Gregorii in Senis existentis sequentibus salutem, & unionis ac pacis affectum.

Ad crudele, & antiquatum schisma de medio populi Christiani euellendum scribitur in leuitico: In una domo comedetis, &c. In una domo vescuntur secundum patrum instituta, qui in una catholica Ecclesia veram hostiam Redemptoris immolant unici. Sola illa domus est, & unica, que intra intra se posita valida charitatis compage custodit: unica Ecclesia est, que apud duos esse non potest, nec diuisa in se populos regit. Alieni sunt, profani sunt, fidem quam Christo debent nullatenus præbent, qui uniuersalis Ecclesiæ scindi patiuntur unitatem; qui unicum Christi desuper contextam minutim per frustra * distrepunt, qui unicum Christi exterminant, qui domum Dei scindunt, que supra petram unam edificata est, & una populum in unitate concludit. Hic unitatis & pacis decor domus est, quem palmista desiderat: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitacionis gloriæ tuæ, qui habitare

LIII.

Cardinalium ad ipsos litteras.

* distrepunt.

Dominandi libido & parens & nutrix schismatis.

tare facit unanimes in domo. Sane prob dolor! domus hæc unica sponsa sine macula & ruga, hortus conclusus, fons signatus, putens aqua viva, jam triginta annorum spatio ambitione de papatu contendendum frustratum per membra diuisa est; arca Noe libidine dominandi per medium partita, induerunt duo Christi iunicam, & quæ duos non capit, nunc autem duo illi in tanto monstro præsidere satagentes, omnibus studiis, multifariis conatibus sic Christi vineam conculcare moluntur, quibus merito dici potest illud Jeremia: Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam: portionem meam desiderabilem dederunt in vastum & desertum solitudinis, posuerunt eam in desolationem. Desolatione desolata est terra, quia non est qui recogitat ex corde. Novissime autem cum nobis viderint cataracta celi, & rores gratiæ Christi descendisse, propinata via clara ad pœsiferum hoc schisma delendum, via scilicet renunciationis promissa, vota, atque junata per utrumque contendendum de papatu, durissima corda mollita crederentur, ut merito cunctus populus exultanti animo diceret, & canticum cantaret: lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus; in domum unitatis; in domum unitatis tranquillitatis, & pacis, illud firma credulitate sperantes: Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum; scilicet cor unum, & anima una in anum ovile, in uno salutari fonte gratiæ non descendenti nisi in habitantes in unum ecce concupiscentia, radix omnium malorum, dominandi libido, atque ambitio in cathedra præsidendi se opposuit ex aduerso, gaudium nostrum versum est in luctum, lætitia in mœrorem, risus in planctum amarum ut merito dicere cogamur: Expectavimus pacem, & non est tempus curacionis; & ecce turbatio; & ubi summa fide, & ineffabili spe in Ecclesia Dei sperabatur unio fidei coloribus diuersis, atque variis, in istis tractatibus, in nulla mentis concordia dominis de papatu contententibus spes pacis, unionis, & concordie, repente de manibus erepta est, & coacta est extra mundi partes exulare.

LIV. Difficultates non sublatae sed studio conquiritæ ab æmulis.

Jam enim per anfractus difficultatis de loco conveniendi, anni, & plaris tempore frustrato, sine quo potuissent, ut & pluries sunt requisiti, per procuratorem cedere, aut in manibus collegiorum, cum etiam multa in medio fuerint oblata loca communi hominum opinione habilia, que modo unus, modo alter de contententibus refutavit injuste, pluries etiam requisiti per nos domino Gregorio, & per ambasiatores pro hac causa degentes in curia, ut per asperionem sanguinis Christi, viscera sua super populi stragem commoverentur, ut memor esset finis pastoralis officii, quod in salute Ann. Eccl. Tom. XXVII.

tem dirigitur animarum, ac juramenti, promissionis, & voti, que tam solemniter præstita ab eo, & toti mundo publicata fuerunt, ut Christum imitaretur, cujus vicariatum tenebat in terris qui pro populi salute, nedum de cathedra, sed de calis in humana membra descendit, de domino formam servi accipiens: nedum dignitate se exuerat temporali, sed a tanta gloria descendens, nostras necessitates, & miseras assumere dignatus est, & ultimo crucis mortem. Quanto autem plus a nobis, & quampluribus aliis exhortatus est, tanto plus obtusis auribus induratum se præbuit; nunc Cardinales contra juramenta, & vota, nobis primo renuentibus, postea absentibus, quantum in eo fuit, de facto creando, ad propositum non cedendi quamplurimum impellentes; nunc præcepta iniqua, & nulla ad confusionem unionis fulminando pœnulta, ne invicem aut ambasiatoribus alterius partis, nec aliis, eum quibus solis poterat unio ad effectum perducatur, loqueremur; ne etiam, de civitate Lucana discederemus, ut quod eo præsentem agi non poterat, in absentia etiam ad effectum perducatur non valeret; nunc aperte & clare viam renunciationis in publico ut diabolicam reprobando, quam ante laudaverat, & juraverat, ut sanctam asserendo; necnon etiam ad nonnullos litteras destinando quod illam amplius non erat intentionis proseguendi: tandem omni conventionis, & concordie rupto tractatu, fuerit & dictis detexit omnino de unione desperandum. Novissime autem fucatis coloribus dicti contententes, sic putantes Deo & mundo illudere, se pararunt ad recessum, quod postquam a domino Gregorio discessimus, uterque effectui mancipavit, domino Gregorio Senar, domino quidem Benedicto Perpignianum in Aragonia petentibus, uno ad occidentem, altero ad orientem gressibus directis ad schisma perpetuandum, & unionis spem penitus evacuandum, in medio luporum absque compassione contra debitum charitatis & officii, gregem Christi ut mercenarii, & quibus non erat cura de ovibus, sed de ovium lana, moribus luporum ac dentibus rugientis leonis, non tam turpiter, quam impudenter deseruerunt, & inhumaniter quasi sacro acclamantes ilud Jeremiæ: Venite, & congregamini omnes bestie terræ; parate vos ad devorandum: Ecce derelictus est grex. Heu propheta Jesu Christi, pro te ipse de Cælo descendit, dura verba, duriora verbera, durissima carnis vulnera sustinuit, ad ultimum tam dira Crucis morte, te suo pretiosissimo Sanguine redemit, nunc autem mercenarii absque pietate crudeles, & dentibus insidiatoris laudandum gregem exponunt, de vellere & lana contententes carnibus, & animarum perditione pascuntur, quærentes que carnis, & que sua sunt, & non que Jesu Christi, contra quos

Objec-tum Gregorio oblivisci muneris pontificii.

Objecta tyrannis.

Objec-tum perjurium.

Graves in Pontificem & antipapam querelæ.

Et do.

dominus per Ezechielem: Non quaesierunt pastores mei gregem: sed pascebant se ipsos; & tamen pastoribus, Vos dispersistis gregem meum, inquit pastoribus, eiecistis eos, non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. O durissima, & praecipue libido dominandi, quae obtentu vix anni sedis, nec suo pareit senio, nec desert officii debito; deinde nec lateri Salvatoris, quod in aqua & sanguine colligendi in fidei unitate populi obtulit, ne quis tentaret dividere quos ille colligeret, cognoscitur profecto dominus justitiam faciens, qui nunc in membris quae redemit injuriam patiens ignoratur.

LV.

Nos autem pietate & animarum compassionem compuncti, tantam advertebant cordis duritiam dominorum de papatu contententium, dum maxime in domino Gregorio, qui vir tantae in principio sanctitatis reputabatur, tantam cernimus cordis duritiam, qui postea manu ad aratrum anteriora dimittens retro, tam fixe, tamque immobiliter ad posteriora versus sit, ut postpositis atque contemptis tam solemnibus vinculis, quibus Deo, & populo se astrinxit, absque Dei timore, sine ullo rubore verecundiae, tantam populi stragem patitur; attendentes officii nostri fore, tantam non dissimulare populi perditionem, neque in tanta tacere discrimine, tamquam illi, quibus major, negligente pastore, cunctis Christianae religionis zelus incumbit; cum etiam error cui non resistitur, proberetur, & non careat scrupulo societatis occultae, qui dum potest, manifesto facinori non desinit obviare; videntes penes dominum Gregorium nihil penitus proficere, qui magis & magis quotidie obstinabatur, nec de unione quicquam in ejus praesentia tractare valentes propter praecipua injusta, timores mortis, & carcerationis, quos juste timebamus, plus Deo quam homini parere volentes, ut teneremur tam ex debito officii, quam ex vinculis voti & juramenti, quibus ad nihil necessarium, utilibus, aut quomodolibet opportunis in re hac omittendis astringebamus, Pisas accessimus; quam civitatem dominus Gregorius ante elegerat pra loco decenti, ac multifarie laudaverat; & ad quam ipso mandante, ante accedere promiseramus; deinde Liburnum in dicta dicecesis Pisana, ubi cum reverendissimis dominis alterius collegii in unum propositum & voluntatem dandi pacem populo Christi nos junximus; & habitis inter nos pluribus conciliis, accersitis etiam & habitis consiliis tam praelatorum, ac aliorum tam divini quam humani Juris peritorum quamplurium, viam elegimus concilii generalis, per quam commodius dari poterat executio praemissorum, & pax & unitas in Ecclesia Dei, videlicet ut quodlibet collegium suam convocaret obedientiam in uno loco & ter-

Expasita a Cardu defectio nis a Greg. caulae.

Cue Ave-nionenti-bus se junxe-runt.

mino, scilicet in civitate Pisarum praedicta, & in festo annunciationis gloriosissima Virginis Mariae proximo futuro; & sic eos per alias literas requisivimus, ut sic per concilium Ecclesiae universalis utriusque deliberetur quid sit necessarium, aut opportunum taliter circa factum duorum de papatu contententium, & necessitatem Ecclesiae imminentem per viam juratam & promissam, ut ipsorum vel alterius absentia, non obstante, schisma extirpetur, & per electionem unice, & indubitati pastores, Ecclesiae providere valeremus, ut sic cum Ezechiele dicere valeamus; Salvabimus gregem nostrum, & non erit ultra in rapinam, & fuscitabimus super eum pastorem unum.

Electa via concilii.

Determinatis autem literis nostris concilii requisitoriis, haec praesentientes dicti domini de papatu contententes ad hanc salutarem viam perturbantem, & ut pax Ecclesiae dari nequiret, duo ordinaverunt compentacula, seu conciliabula ad diversos dies & distantes; ac loca diversa ab invicem remotissima, domino Gregorio in provincia Ravennati, aut Aquilejensi, & diem pentecostes, altero, qui se Benedictum appellat, apud Perpignanum in Aragonia in festo omnium sanctorum; cum notorium sit, sic stantibus terminis, unionem nullatenus aut aliquam viam ex conciliis diversarum obedientiarum sic dispersim loco & tempore congregatarum dari posse, immo potius schisma confirmari, & si bona forent voluntatis, potius huic nostrae de universali Ecclesia utriusque obedientiae, ex qua sola secundum canonicas sanctiones & sanctorum Patrum instituta, ac consuetudinem hactenus in talibus observatam unio dari potest, prout requiruntur, consentirent, quam novas facerent sic loco & tempore diversas; ex quibus nihil aliud sequi potest, quam unionis confusio, & schismatis perpetua confirmatio. Ultra haec, postea dictus dominus Gregorius, ut suum magis panderet propositum unionem confundendi, secundum dedit bullam universis Christi-fidelibus sub xv. idus julii, in qua suae asserit fuisse voluntatis & esse, & quod gratia Christi in futurum erit, pure & fideliter servare formam, & intentionem suorum juramentorum, voti, & promissionis in conclavi factorum, nos convocando ad eum ad tractandum secum, & cum eis, quos de facto creavit Cardinales, super negotio unionis, qui qualiter retro fuerit bona voluntatis praenarrata, & quae tota munda sunt notoria ostendant; & qualiter sic in praesenti, & verisimiliter erit in futurum, series ultima bulla patenter ostendit, cum quotidie domini de papatu contententes ab invicem se elongent, cum quibus simul haec sunt tractanda. Et convocatio quam de nobis fecit, nulla alia causa fieri patenter ostenditur, nisi ut no-

LVI. Ut controver-tentes de pontificatu concilium disturbare sint nulli.

Vocaverit ad se Cardinales.

bis a collegio alterius partis separatis se-cundum quibus partem alterius obedientiae habere non valeremus, quae cum nostrae requiritur, ut eorum detur Ecclesia congregatio, via quam elegimus de manibus nostris auferatur, & schisma perpetuetur. Nos etiam vocat ad novos incipiendos tractatus, re solam executionem desiderante implem-ti juramenti notorii, & sic rem, quae jam est in executione, ad primordialia nititur reducere & extranea principia, ac quasi sa-tis materia trita non sit, & quasi eam-satis difficultatibus, vacillationibus, & varietatibus non involverit inanibus concor-dia loci, eam nunc novis tractatum anfra-ctibus implicare conatur.

Non delibe-ratione facti sed facti o-pus jam esse.

LVII.

Nos autem secum humaniter agere volentes, eum requisivimus, ac de novo re-quirimus ad cautelam per insuitam, misericordiam Jesu Christi, quatenus viscerum sua commoveatur super gregem sic divisum, sic laceratum, sic ferarum dentibus expostum, sic ejus & alterius culpa cateroatim ad chaos, & profundum inferni innumerabili-ter descendentem, ne sit immemor judicii a-terni, coram quo sanguis animarum eorum in districto examine de manibus ejus excu-rietur: ne sit immemor suae salutis, nec ju-ramenti, promissionis & voti, quae praestitit tam solemniter, quorum ruptura populum pes-simum corrumpit exemplis, ac gravissime scandalizat: nec in tantum sit suae famae prodigus, quae ab universo laceratur, & subsannatur in sui praedictum, & omnium, qui amodo se servitio Dei mancipabant, & spiritus vitam ingredientur, in qua perma-nente vivere putabatur, ut dignetur, quae retro male gesta sunt emendare, unionem populi Christi accelerare, famam suam ma-lam ad odorem bonae convertere, & cum-videat convocationes inutiles, quas una cum alio domino, qui se pro Papa gerit, agit, & nullam aliam viam propter absentiam longam pariter alterius utilem fore, tum, ut experientia docuit, similiter noluit conve-nire, dignetur, & velit nostrae congrega-tioni, ex qua sola sequi potest unio, con-sentire, & ut tenetur procuratorem ad re-nunciandum constituit, & sic ratio male-gesta emendabit, Deo primo, secundo ho-minibus se reconciliabit: famam ab uni-verso juste laceratam in odorem bonae famae convertet: apud Deum meritum, & vitam consequetur aeternam, apud homines laudem & bonum exemplum. Nos autem interim, ante & usque ad cessionem ad omne debitum sibi offerebamus praebendum: & post cessionem cum tanquam patrem & dominum, ve-nerandum, & tractandum. Videntes autem nihil proficere, & dominos qui de papatu contendunt praefatos magis & magis quoti-die indurari; secundum normam evangeli-cam, cum nihil aliud abste, deliberavimus dicere Ecclesiae universali quam convocamus, ac eos ut incorrigibiles, schisma antiquo-Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Procura-torem qui cedat constitui posse.

Non dif-ferendum amplius in hac contro-versia ecclesiae iudicium.

tum descendens in haeresim nutrites, contra vota, & juramenta in populi scandala, votifraetores, & perjuros notorios habemus, & eibnicos, & publicanos.

LVIII.

Et cum interim talibus praebere obedi-tiam nil aliud sit, quam eos in suo obsti-nato fovere, ac manutenere proposito, & principaliter schisma facere, & duo su-pra se capita tenendo, populum Christi, in unitate a Deo praedestinato, divide-re contra articulum fidei: Unam sanctam; dicimus vobis cum scriptura: Se-paramini a tabernaculis durissimi homi-nis, & nolite tangere ea quae ejus sunt, ne pereatis in peccatis ejus, recedite a praesentia sua, & ejus curiam, ut Polycarpus refert de Joanne, balnea ejus, ne super vos corrumpant, qui ecclesiam Dei lacerat, qui vineam Christi conculat, & inveteratum auerit schisma in contemptum, & ruinam Ecclesiae sanctae. Nimirum praeter fas se offerri in Gregorium sive Cardinales, cum antequam decretoriam in ipsum ferrent sententiam, veluti exauthoratum a fide-ibus deserti imperarunt, ac meram calumniam ipsi impegere, nimirum foveri ab eo schisma, cum non ipse, sed anti-papa, qui nunquam ut saepe repetendum fuit, invaso honore se erat abdicaturus, illud foverit. Pergunt illi: Nostro autem proposito, divinitus ut putamus inspirato, ut in salutem non tam nostram, quam ves-tram & totius populi Christiani ordinato, quae unionem quaerimus, qui vias Deo pla-citas, & ad unionem aptas, & a sacris ca-nonibus approbatas elegimus, ut adhaerere velitis, requirimus, obsecramus, & quan-tum in nobis est in virtute Spiritus Sancti injungimus, ut ad nos accedatis si conmo-de poteritis in conciliis & auxiliis oppor-tunis, & operationibus quibuscumque as-sistentes; praesertim dominum Deum nostrum Jesum Christum, cujus res agitur, exoran-do, quatenus sua pietate dignetur hoc san-ctam opus ad finem perducere, & conduce-re optatum; scituri quod accedentibus, si fuerint indigentes, providebitur ad conde-centiam sui status. & quod contra contumaces in non recedendo, & remissos, di-ctumque Gregorium sequentes tanquam con-tra foventes ipsum in schismate antiquata quod in haeresim descendit, loco & tempo-re opportunis procedatur ad privationem di-gnitatum, honorum, beneficiorum, & officio-rum, inhabilitatemque ad illa, & ulterius prout fuerit contra sales de jure proceden-dum. Datum Pisis sub trium priorum no-strorum sigillorum appensione, die undeci-ma mensis octobris prima indictione anno a nativitate domini nostri Jesu Christi MCCCVII.

Inhaeren-dum veterum concilio-rum in-stitutis.

Purgavit postea se (a) de objectis Gre-gorius, nimirum a Cardinalibus primum (a) Greg. Romae habitas fuisse coitiones cum schif-maticis, a quibus se subornari siverint: l. 3. p. 9.

antipapam colloqui mentionem iniecisse, ut absente Pontifice urbem caperet, confectasque paciones non servasse, & grafatum dolis: Cardinales vero conjunctionis instaurandae specie, cum Petrus & Luna pseudopontificatu se non abdicaret, neque abdicaturus esset ad Pontificem evertendum auctore Balthasare ejus hoste capitali conspirasse, atque cum schismaticis se conjunxisse, novumque schisma constasse: haec & alia a Gregorio ipso infestius audimus.

LIX. Cardinales alii creati a Gregorio, Eorum nomina. (a) Contolor. in elen. Cardd.

Oppugnatus ita a Cardinalibus Pisis congregatis novos Senis Cardinales ad partes suas confirmandas creavit v. non. maji, quorum catalogum recenset Felix Contolorius (a) in elencho Cardinalium; Ludovicum scilicet Brancacium archiepiscopum Tarentinum tit. S. Mariae in Transtiberim, Angelum episcopum Reinerensem tit. S. Stephani in Coelio monte, Angelum Barbaricum episcopum Veronensem tit. SS. Petri & Marcellini, Baldellum & Baldellis episcopum Ariminensem tit. S. Balbinae, Philippum Anglum episcopum Lincolnensem tit. SS. Nerei, & Achillei, Matthaeum episcopum Wormatiensem Roberti Regis Romanorum oratorem tit. S. Cyriaci in Thermis, Lucam Florentinum ex ordine Humiliatorum episcopum Fesulanum tit. S. Laurentii in Lucina (hunc vocat S. Antonius (b) magni consilii virum, theologiae professorem, magnae famae & probitatis) Vincentium seu Valentium priorem Montisferrati oratorem Martini Regis Aragonum tit. S. Anastasiae, presbyteros, Petrum Maurocenium diaconum S. Mariae in Cosmedin, Iturus vero Ariminum, Lucam tit. S. Laurentii in Lucina presbyterum Cardinalem in Etruria legatum creavit (c), ut Cardinalium adversantium molitionibus sese opponeret.

(b) S. Anton. 3. p. 22. 2. c. 5. S. 1.

(c) Lib. 3. ep. cur. p. 4.

Gregorii a dversus Cardinales quere. la.

Dilecto filio Lucae tit. S. Laurentii in Lucina presbytero Cardinali A. S. L. &c. In praesentiarum provinciam Tusciae, in qua sumus, praecordialiter intuemur, in cujus parte humani generis hostis, pacis emulus, & zizania seminator in unum deduxit nonnullos schismaticos, qui se ausu temerario S. R. E. Cardinales nominare praesumunt, & aliquos, qui jam dictae ecclesiae Cardinales fuere invicem ad confusionem fidei Christianae conjunctos, ore dicentes unionem quaerere, corde vero, & opere spreto Dei cultu impediunt eandem; unde graevae, & amarae gestimus, & portamus in mente nostra punitiones, dum miserabilis eorum conditio, & commissorum per eos enormitas delictorum infra nostra praecordia revoluntur, & utinam datum esset ut cum honore Dei, & Ecclesiae sanctae suae, ac fidelium Christi saluti posset commode iis in partibus exhiberi nostra praesentia corporalis, ut quod mente vigilanter intendimus,

praesentialiter panderemus. Sed quia ad confundendas perfidias eorumdem, & inducendam, si poterimus, pacis & unionis dulcedinem in populo Christiano, qua nil apud Deum avidius expectamus, versus provincias nostras exarchatus Ravennatis & patriarchatus Aquilegensis, in quarum altera sacrum generale praelatorum indiximus concilium celebrari pro pace & unione praedicta nunc oporteat praesentialiter nos conferre, illos in partem apostolicae sollicitudinis de latere nostro assumimus, quibus fore percipimus caelesti dono provisum, ut altis & tam salutaribus negotiis sciant, & possint consulere providere, & utili consilio providere &c. Auget eum amplissima potestate, ut in Florentinae reipublicae ditione cis & ultra alpes pacem inter populos conciliet. Dat. Senis VI. Kal. novembris pontificatus nostri anno 11.

Cum tres menses, & paulo amplius Senis egisset Gregorius, Ariminum profectus est (d), ex qua urbe Antonium nepotem episcopum Portuensem A. S. L. creavit, atque in Germaniam ad Robertum Regem Romanorum ire iussit, ut Pisanam synodum disturbaret.

Gregorius &c. venerabili fratri Antonio episcopo Portuensi A. S. L.

Istis temporibus, peccatis exigentibus, sic quorundam sanctae matris Ecclesiae peculiarium filiorum excrevit damnata praesumptio, quod contra eandem ecclesiam matrem suam cujus uberibus nutriti, impinguati, & dilatati sunt, calcitrationis spiritum assumentes, rebellantis in eam cornua exerebant, & patrem eorum regem superbia imitantes, conantur una secum universos, & specialiter Alamaniae populos in barathrum aeternae damnationis immergere, turbare pacem, foedera violare naturae, & quantum in eis est, sub nomine unionis & pacis inconfutibilem Dei tunicam separare. Nos attendentes quod, licet ubilibet pro Christi fidelibus vigilans mente sinus, personaliter tamen pro nostro exequendo desiderio, impossibilitate repugnante naturae, ubique adesse non possumus, rogare tamen cogimur, ut viros electos ex millibus, fide constantes, ornatos virtutibus, sermone potentes, & opere, ac in lege Domini eruditos, in partem sollicitudinis assumamus, ut ipsi vires nostras suppleantibus praedictae Christi fidelibus pacis & unitatis commoda proveniant, & firmata charitatis vinculo illibata consistant. Levantes igitur in circumculta oculos nostrae mentis, ad personam tuam, in cujus desiderio geritur pacificare discordes, recuperare deperdita, & errantes in viam reducere veritatis, nostrae liberationis convertentes intuitum, in te de tuarum donis virtutum in Altissimo confidentes, ac in nostri Salvatoris pietate sperantes, nostrae ac fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium deliberationis spiritus requievit.

LX. Ariminum profectus Gregorius. (d) Theod. e Niem. lib. 3. c. 36. (e) Greg. 1. 3. ep. cur. p. 13. Queritur Greg. de Cardd.

Provinciarum nomina ad quas missus est.

LXI. Judiciaria acta Gregorii in Cardd. Pisani conventus. (a) Lib. 3. p. 9.

Considerantes itaque, quod te charissimum dator almificis donis suis praevenerit, tibi dedit sapientiam & linguam eruditam, ut scias quando debeat profere sermonem, personam tuam scientia magnitudine, industriae claritate, & maturitate consilii decoravit, non inani elogio Antonius decoratus, cum maximarum virtutum ornamenta in se praefereat; fuit enim conditor congregationis S. Georgii de Alga, atque a B. Joanne Capistrano in summo honore habitum visuri sumus, plenissimam quoque de tuis claris meritis fiduciam obtinens, quamvis apud sedem Apostolicam, ex eminentia consilii valde necessarius habearis, nosque & dicti fratres nostri tanti viri praesentia, propter urgentes necessitates careamus invitati; tamen propter evidentem utilitatem praelatorum, principum, cleri, & populum Alamaniae, Flandriae, & illarum partium, ac a zizaniorum praeventi satioribus, & ipsum falsis ac fictis persuasionibus circumventis, in errorum devia rapiantur, & a veritate avertentes auditum ad fabulas convertantur, ac propter conditiones illarum, & circumadjacentium partium, quibus speramus per tuam circumspectionem providam, illo qui in sublimibus suis terrae finibus pacem parat, concedente, circa reformationem pacis, justitiae cultum, charitatis vinculum, & reductionis ad ipsius ecclesiae Romanae obedientiam, fidelitatem, ac devotionem, praemissorum, & aliorum oberrantium quorumcumque, & ut existat cor unum omnibus in praemissis salubriter consulti, & utiliter conveniri, te ut fortem militamus ad fortia, tuisque robustis humeris grandia onera imponamus; Te tamquam pacis angelum, reformatorem pacis & unitatis, fidei propagatorem, & latorem virtutum, ad Alamaniam & Flandriae partes praesentialiter destinamus, tibi in Coloniaensi, Treverensi, Magantina, Salisburgensi, Bremensi, Pragensi, Rigeni, Magdeburgensi, civitatibus, diocessibus, ac provinciis, & aliis quibuscumque Alamaniae, & Flandriae partibus plene legationis officium, ex apostolica potestatis plenitudine, quam non ab homine, sed a Deo recepimus, usque ad praedictae sedis beneplacitum committendo, &c. Dat. Arimini id. decembris pontificatus nostri anno secundo.

Proximo ab exaratis hinc literis die Gregorius, confecta Senis judiciaria acta adversus Cardinales, qui ab eo discesserant, renovavit, (a), questusque est in lata in eos sententia ipsos adversum se, dum sine eos animo redintegrandae concordiae operam dabat, consilia perfidiae plena agitasse cum schismaticis, poenitque gravissimis Luca discedere vetitos apostolica sprevisse imperia, ac non modo discessisse, verum Romanae curiae officiales, ut ab se deficerent, subornasse; interceptisse pontificias literas, fideles ab ejus obsequio

divulgis, indicto ab ipso concilio conatos impedimentum inferre, quos cum paterna charitate mulcere, atque a coeptis, promissa venia amplissima, abducere ad refarciendam Ecclesiae scissuram studuisset, obduruisset in pertinacia ac pseudocardinales Gallos in societatem suam assumpsisse, quos cum iterum Senensium ac tertio Venetorum oratorum opera pellicere ad se tentasset, coeptis inhæsisse. Eos itaque in judicium vocatos, ac praecipue Balthasarem Cossam, qui longe plura adversus eum machinatus esset, ac Franciscum tit. SS. quatuor Coronatorum, qui ad Gallorum & Anglorum Reges se contulerat, ac Landolphum S. Nicolai in carcere Tulliano diaconum Cardinalem, qui petierat Germaniam, ut adversus pontificiam dignitatem ea regna concitarent, notatos anathemate dignitatibus privavit: ad quam severitatem clementia temperandam trimestre constitutum, quo excurrente in locum antiquum gratiae & honoris ipsos se restitutum est pollicitus. Gregorius &c. ad futuram rei memoriam.

Suscepti cura regiminis vehementer nos angit, & urget charitas sponse Christi, ut praesumptuosos ac temerarios malignorum conatibus opportunis obviamus remediis, & ut quos Dei timor a malo non revocat, & nostra clementia copiose diutius demonstrata ad veniam capessendam non emoluit, pro eorum excessibus vigor ecclesiae disciplinae competat, & ad declarationem poenarum eorum a jure quam ab homine inflatarum, mediante justitia procedamus, ut & illorum comprimatur iniquitas, & utique terreatur talia vel similia attentare: sane cum ad ecclesiae sacrosanctae integrationem per viam cessionis secundum formam in clavi traditam totos nostros pure, & sincere, ac fideliter continuo adhiberemus conatus, schismaticis ex adverso, sicut finalem patuit per effectum, dolis, fraudibus, invectionibus, insidiis, & violentiis intendentibus, cum quibus nonnulli ex nostris tunc Cardinalibus, & adinvicem conspirarunt, ut creditur, decepti & corrupti: ne ipsi tunc Cardinales ad partem divisionis malignae defluerent, & optabile unionis bonum versutis, & multis malignantium contingeret impediri, quam etiam divisionem schismatici inceperunt in Roma efficere, cum quibus schismaticis Cardinales pro eorum libito voluntatis libera, publica, & secreta habuerunt colloquia, & tractatus, a mense julii usque ad diem quartam maii, cum sic ad praedictam sanctam unionem non proficere, sed officere; nos, certis indicis, & multorum relatis dignis praevidentes, ac ex iis quae praecesserant, eosdem tunc Cardinales nos, & Apostolicam sedem velle relinquere non timentes, tam grave scandalum, & turpe inferere, & con-

Ejusdem sententia.

Obicit primum habitas Romae coitiones cum schismaticis.

tra processus felicitis recordationis Urbani VI. predecessoris nostri approbatus, & ob-

Novum schisma exinde oriundum praevidere.

LXII.

Delosum se ab antipapa.

Adhibitos ab eodem ad capiendam urbem conatus.

Cardinales defecisse a Greg.

distorum. Qui omnes mala malis adversum nos accumulantes, damnabili procurarunt

Et eius administros corumpere conatos.

Eorumdem contra ipsum alia gesta.

LXIII.

Quae fuerunt insuper per ambassatas frequentes, & literas, quas sub sigillis quibus antequam essent privati utebantur, ad

do omnem infantie maculam sive notam praemissorum & aliorum paratorum occa-

Sprete ab eisdem pontificis precibus.

Querelarum Gregorii apertis querelantibus.

Gravissima Gregorii obiectio in Cardinales.

St. Gregorius Pontifex dubius ipsi dubii erunt Cardd. & nullo jure praediti.

LXIV.

Hos tamen tempore, & malitia longe ante praecessit iniquitatis alumnus, & perditionis filius damnatus Baldassar Cossa o-

lim S. Eustachii diaconus Cardinalis, qui tyrannice sub mentito nomine legationis nostras, & sanctae Romanae ecclesiae terras occupans, odiis & errorum furis debacchatus fere per annum ante recessum olim Cardinalium praedictorum de Luca studuit per-

Balthasar Cossa omnium infestissimus Gregorio fuit.

Eiusdem varia facinora.

De aliis Cardinalibus qui postea secesserunt.

Landulphi Card. proditio insignis.

Affirmum ab eo divedum.

bit obedire promittens, & requirens quid ipsum facere iuberemus, in hac confessione solum verbali, suis factis ostendit, perseverans precise quousque nostram & Romane ecclesie civitatem Assisi contra fidelitatis propriae iuramentum tradidit pro pecunia, & eam sibi imburavit.

LXV. Praeuenit se Gregorius tertium pontificem deligendum.

Nor igitur, attendentes quantum praemissa sunt gravia & graviores, nisi efficae apponatur remedium, perniciem paritura, praesertim cum intendat Ecclesiam novo idolo profanare, cum insolentia, quae sine cautionis remedio per conviventiam tollerantur, animarum pericula & gravia scandala consueverint generare; ac nequenter absque indignatione majestatis aeterna & tremore conscientia tam gravia scelera & excessus detestabiles amplius tolerare, postquam pluries per plurimos viros solemnes de nostro beneplacito & consensu ad reversionem & plenam restitutionem & veniam fuerunt invitati, ipsique nostra clementia & impunitate abutentes, iniquitatibus iniquitates accumularunt, adversus praefatos iniquissimos viros olim S. R. E. Cardinales de fratrum nostrorum consilio in virtute Altissimi decrevimus exurgere, & super praemissis contra ipsos procedere iustitia mediante. Quare Senis residentes in nostro consistorio ipsos Antonium olim Penestrinum episcopum Aquilejensem vulgari- ter nuncupatum, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus de Urinis, Corradum olim tit. S. Crisogoni Militensem, & Franciscum olim SS. quatuor Coronatorum Burdegalensem presbyteros, necnon Raynaldum S. Viti in Macello de Brancaciis, Odonem olim S. Georgii ad velum aureum de Columna, Petrum olim S. Angeli, & Baldassarem Cossa olim S. Eustachii diaconos Cardinales declaravimus privatos & reos transgressionis preceptorum nostrorum, & de novo privavimus cardinalatibus, & eorum beneficiis, officiis, commodis, & honoribus, & vigesimo octavo septembris de fratrum nostrorum hujusmodi consilio etiam privavimus, & privatos declaravimus omnes Cardinales primis superius privatis & declaratis privatis adhaerentes & participantes in crimine & nonnullos alios omnibus dignitatibus, honoribus, gradibus officiis, & beneficiis, intendentes quamprimum commode possemus, eosdem olim Cardinales privatos citare, & praefatas declarationes & privationes iterum innovare non aliter, pro tunc malitia temporis ordinarium processum impediente, habiliter valentes procedere.

Fert in Pisanos Card. sententiam.

Et quamvis praedicta & alia multa delicta, excessus, & crimina eorandem diu fuerint, & existunt adeo notoria, quod nulla potuerint nec possint tergiversatione celari, nosque propterea absque alia citatione iuste potuerimus ac possimus declarare praedictas infra scriptas penas incidisse;

ad majorem tamen cautelam & certitudinem praemissarum & abundantiore iustitiam, necnon nostram mansuetudinem exhibendam & ad convincendam eorum malitiam, de fratrum nostrorum praedictorum consilio tenore praesentium citamus praedictos Antonium olim Penestrinum Aquilejensem vulgari- ter nuncupatum, Henricum olim Tusculanum dictum Neapolitanum episcopum, Corradum olim tit. S. Crisogoni Militensem, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus de Urinis, Petrum olim tit. basilica XII. Apostolorum Mediolanensem, Joannem olim tit. S. Crucis in Jerusalem Ravennatem, Angelum olim tit. S. Potentiana Laudensem presbyteros, necnon Raynaldum olim S. Viti in Macello de Brancaciis, Baldassarem Cossa S. Eustachii, Odonem olim S. Georgii ad velum aureum de Columna, Petrum olim S. Angeli praefata S. R. E. diaconos Cardinales, & quemlibet eorum in solidum ut trigesima die, a data praesentium computanda, de quibus triginta diebus proxime futuris decem pro primo, alios decem pro secundo, reliquos vero decem pro ultimo & peremptorio termino assignamus, si ea die consistorium erit, alioquin prima die tam sequente, qua per nos consistorium teneri contigerit, compareant personaliter coram nobis humiliter & honeste, ubicumque tunc erimus visuri ac audituri se declarari propter praemissa & alia sussepe & esse privatos, ac de novo privari omnibus officiis, & beneficiis atque cardinalatibus, & tamquam hereticos puniendos, & ad videndum & audiendum easdem declarationem & privationem per nos Senis factas, ut praefatur, innovari & publicari, necnon ad audiendum & videndum se declarari, & publicari se commississe crimine inobedientiae, apostasiae, ariolandi, schismatis, blasphemiae, perjurii, conspirationis, calumniae falsae & laesae majestatis, & propter praemissa crimina incidisse in penas & sententias spirituales & temporales, in talia perpetrantes inflictae & promulgatae; ad audiendum etiam & videndum per nos alias penas eidem, quod sive venerint sive non, nos tamen in dicto termino ad declarationem & inflectionem hujusmodi faciendas, prout iustum fuerit procedemus, eorum absentia vel contumacia non obstante.

Decreto- riam ju- dicii di- em eis in- dicit.

Et quia audivimus Franciscum olim tit. SS. quatuor Coronatorum Burdegalensem presbyterum & Landulphum olim S. Nicolai in carcere Tulliano Barensem diaconum praefata S. R. E. Cardinales se ad remotiores partes transfuisse adversus nostram innocentiam contra Ecclesiae unionem & contra veritatem acturos pro posse, ipsos citamus quatenus prima die, qua per nos consistorium teneri contigerit, post tres menses ab hodierna die proxime futuros, de quibus tribus mensibus unum pro primo, unum

LXVI.

Idem in iudicium vocati.

(a) Gobel- lin. in Cosmod. atat. 6. c. 29. (b) Wal- lin. in Henr. IV. hoc anno Cardina- les a Pi- lano ce- tu in va- ria regna decreti.

unum pro secundo, & reliquum pro ultimo & peremptorio termino assignamus, compareant personaliter coram nobis, ubicumque tunc erimus, visuri & audituri per nos decerni & declarari ipsos propter praemissa incidisse in omnes supra scriptas penas, & audiendum & videndum per nos alias penas eidem, quod sive venerint sive non, nos tamen in dicto termino ad declarationem & inflectionem hujusmodi procedemus iustitia mediante, eorum contumacia seu absentia non obstante. (De Landulpho, qui Germanorum Francofurtensi conventui sequenti anno interfuit, videtur meminisse Gobelinus (a). De Francisco vero in Gallias & Angliam missio haec narrat Wal- singhamus (b): Circa festum omnium sanctorum venit in Angliam Cardinalis Burdegalensis, vir potens in opere & sermone, missus a collegio Cardinalium ad informandum Regem regni que clerum de inconstantia Papae Gregorii, prout prius edocuerat Regem Francia & incolae regni ejus, quatenus hi duo Reges, qui censebantur in orbe praestantissimi, manus apponerent adiutrices ad inducendum dictum Gregorium ad servandum iuramentum praestitum, ut ipsorum duorum Regum auctoritate magna, unio fieri posset in Ecclesia.) Caterum volumus & auctoritate apostolica decernimus, quod hujusmodi citationes perinde valeant, & plenum robur obtineant firmitatis, dictosque olim Cardinales & eorum quemlibet proinde arceant quacumque constitutione apostolica contraria non obstante, ac si eis & eorum cuilibet intimatae & insinuatae personaliter & praesentialiter extitissent &c. Subdit ne metu iudicium sedis Apostolicae declinent, remve ipsos latuisse obtentarent, liberi & tuti commeatu syngraphum se dare, & in principis ecclesiae Ariminensis foribus diploma eadem iustitiam denique haec ad clementiae laudem adjungit.

Promissa ad obsequium re- deuntibus venia.

Et ut nil omittamus de iis, quae quomodolibet ad sacram unionem praesumi possunt pertinere, vestigia nostri Salvatoris sequentes, qui non solum debitorem decem millium talentorum contritum & rogantem absolvit, sed & sibi familiarem publicanum honorandum, correctum tamen assumpsit, & poenitentem Petrum negatorem Deitatis & perjurum suo gregi praefecit; prelibatos olim Cardinales superius nominatos hortamur, & per aspersionem sanguinis Crucifixi obsecramus quatenus infra terminum eis ad comparandum, ut praemisimus, assignatum ad cor revertentes, suosque recognoscere errores ad nos benigne suscipiendi revertantur poenitentes, certificantes eosdem quod ad cardinalatus commodum & honorem, necnon ad beneficia, quae primitus obtinebant, quorum tunc alteri non fuerit jus Ann. Eccl. Tom. XXVII.

acquisitum, misericorditer restituemus; delictis inhabilitationibus, notis infamia, & quibuscumque censuris, quas ob sua scelera hujusmodi incurrissent, post praedictum terminum spe restitutionis penitus denegata, ut sic poenitentes reversi & a nobis pie restituti ad sacrae unionis effectum, quem mundus pernicioso schismate fatigatus expectat, nobis cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae Cardinalibus tractandum & perficiendum assistant. Hoc ipsum referri volumus ad praedictos Franciscum olim tit. SS. quatuor Coronatorum presbyterum, & Landulphum olim S. Nicolai in carcere Tulliano diaconum Cardinales, si infra terminum trium mensium eis praefixum ad cor reverti & poenitere voluerint. Nulli ergo, &c. Datum Arimini XIX. kal. Januarii pontificatus nostri anno secundo.

Spreverit Gregorii sententiam ut ab equitate abhorrentem Cardinales Pisis congregati, agi nimirum de concilio, in quo vetus schisma extinguatur, id vero in synodo a Gregorio indicta, si ad eam se contulissent, non deleri, sed propagari, nec sacramenta servari, sed infringi tantum posse contendere. Si autem Pisanæ ex ambabus partibus cogendæ ipse assenserit, non dubiam redintegrandæ concordiae spem affulgere; in sua itaque sententia persistere; Gregorius vero damnato ejusmodi concilio Utinum in Aquilejensi patriarchatu ad indictam jam ante, dum Luca versabatur, synodum celebrandam designavit, ac praesules ut eo accederent, Regesque ac principes ut mitterent oratores, his literis sollicitavit (c).

LXVII. Spreta Gregorii sententia.

Indictum a Grego- rio concilium.

Gregorius, &c. ad futuram rei memoriam. Ad pacem Christianorum totis affectibus intendentes, diligentissime illa prosequimur, quae ad consecutionem sanctissimae atque optatissimae unionis fore credimus opportunam. Cum itaque dudum, videlicet VI. non. Julii proxime praeteriti in civitate Lucana tunc existentes, generale concilium pro sedatione perniciosi, & inveterati schismatis, ad festum pentecostes immediate sequentis, in provincia Aquilejensi, vel exarchatu Ravennate de fratrum nostrorum consilio, auctoritate apostolica, per alias nostras literas duxerimus convocandum, ac propter varias circumstantias, quibus locum hujusmodi habendi concilii accommodari, & per nos, cum non haberemus in potestate nostra, procurari oportebat, tunc in eisdem literis nostris, ipsum locum specialiter nominaverimus declarare, sed alio tempore hujusmodi declarationem reliquerimus faciendam; nos volentes ut omnis ambiguitas tollatur, ac ut universi & singuli qui adesse debent, ad veniendum praeparare se possint, & tempore debito accedere, habita

(c) Greg. 1.3. p.33. & 10.22. de schism. p.22. Eiusdem literae.

G g

Utium designatum.

Sollicitati praefatis ut eo se conferant.

Spreta ab omnibus ferme Gregorii imperia (a) Theod. l. 2. c. 26. LXVIII. Leodien- se bellum cruentis- simum. (b) MS. antiq. vat. fig. vat. 3881. de rebus Leo- dien. Monstre- let. vol. 1. c. 47. & alii. Joannes episc. ele- ctus ab iis oblectus.

super hoc diligenti consideratione omnibus- que locis provinciae & exarchatus praefa- torum mature pensatis, tandem ut magis idonei pro qualitate rei & temporis civi- tatem Austria & Utinum Aquilejensis dice- cesis, quae propter propinquitatem & co- haerentiam, pro uno loco haberi debent, de eorumdem fratrum nostrorum consilio au- thoritate praefata pro hujusmodi celebrando concilio eligimus, & praesentes per nostras literas declaramus, mandantes venerabi- libus fratribus nostris universis & singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & dilectis filiis electis; & aliis ecclesiarum praefatis etiam praetensis, ac reliquis in pra- laturis, ac dignitatibus constitutis, sive sint catholici, sive schismatici, qui solent aut debent ex dignitatibus aut prelaturis eorum hujusmodi generalibus conciliis inter- esse; quatenus hujusmodi concilium per nos, ut praefertur, indictum, in praefatis loco & tempore, se personaliter conferant, ac requirentes insuper & hortantes in Do- mino charissimos in Christo filios nostros Re- ges ac nobiles viros duces, principes, cae- terosque potentatus, necnon communitatum, & universitatum regimina principalia, qua- tenus ad idem concilium personaliter ve- niant, vel idoneos oratores transmittere pro- curent, ut sic Christianissimum multitudinem unum congregata pro pace & reintegratione Ecclesiae, ac pro eradicatione hoc perni- cioso schismate pia & incorrupta suffragia, Deo propitio valeant exhibere. Nulli ergo &c. Datum Arimini xlv. kal. Januarii pon- tificatus nostri anno XII. Sprevere praesu- les & principes Utinense hoc concilium a Gregorio indictum, ut refert Theode- ricus, ac (a) paucos archiepiscopos & ep- iscopos illic interfuisse tradit; de quo proximo anno dicitur.

die XXIII. septembris eduxere adversus Burgundiae ducem, qui ad solvendam ob- fidionem viginti septem millibus militum armatorum usu exercitatorum succinctus venerat. Conferta pugna, quam declinan- dam Leodiensis magistratus frustra mo- nuerat, collectitiae illae turbae Leodiensium dissipatae sunt, ac viginti millia, & eo amplius contrucidata, in quibus Theo- doricus pseudoepiscopus una cum fra- tre, & patre Parvifio, ex victoribus aue- rem, quinque sexve millia cecidere. Egressus Ultrajecto Joannes Bavarus, Burgundo de soluta obfisione gratias e- git: cui mox Leodium, Hojum, Dinan- tum, Tungrum, & aliae urbes se submi- sere: praecipui adversae factionis securi percussi: ecclesiastici schismatici, & e- tiam foeminae aliquae flumine mersae, ur- biumque propugnacula everfa fuerunt; atque ita de Leodiensium ad antipaxam defectione merito poenae divinitus exactae fuerunt, cum antea, dum constantes in Ro- manae ecclesiae obsequio perstitissent, opibus & potentia effloruissent. Parva vero hac victoria Burgundus, Aurelianensibus adver- sariis ac Francorum Regi tantum terro- rem attulit, ut ceptus in eum judicarius ordo sit intermissus. Quomodo vero ex- tincto schismate, restituerit Leodiensis res- publica Constantiensium patrum studio, atque a Burgundica servitute fuerit vindi- cata, dicitur inferius. Haec de schis- maticis: nunc quae adversus hereticos lon- ge periculosus ecclesiam quatientes gesta sint, afferamus.

Una cum pseudoepiscopo magna intere- ctione ca- si.

Everfa republica jultas dant schisma- tis pec- nas.

Sumpta de eccle- siasticis schism. poena.

LXIX. Prae- celebrata synodus adversus Wicleffitas. (c) En. Silv. hist. Bohem. 35. Jo. Cochl. hist. Hussit. l. 1. Du- bravo. hist. Bohem. l. 19. & alii. (d) Jo. Cochl. hist. Hussit. l. 1. Petrus Payne Bohemi- am inhi- cit.

Hoc anno (c) Sbinco Pragensis archie- piscopus, cum animadvertisset Wicleffi haereses a Joanne Hus, ab oppido, quod anterem sonat, ita dicto, disseminari, ce- lebrem synodum coegit, in qua quadra- ginta quinque articulos Wicleffi Londini & Oxoniae in Anglia, in Gallia Parisiis, & Romae ab Urbano VI. damnatos, e- tiam in Bohemia Prae damnavit. Ut vero ex Anglia in Bohemiam Wicleffi hae- resis miserando regno exitium allatura ir- repperit, quive ii fuerint articuli, quorum primus affirmat substantiam panis manere in sacramento, tertius negat praesentiam Christi in Eucharistiae sacramento, & sex- tus debere Deum parere daemoni ait ex quibus constat manifeste, quo spiritu af- flati fuerint novatores describit Joannes Cochlaeus (d) ex vetustis monumentis hisce verbis.

Factum est ut post mortem ipsius nimi- rum Wicleffi, quidam ex discipulis ejus nomine Petrus Payne Anglus Pragae cum libris illius profugerit, regnante Wences- lao, ea forsitan occasione permotus, quod ante eum Bohemus quidam genere nobilis ex domo, quam putridi piscis vocant, apud Oxoniam in literarum studio constitutus li- bros Wicleffi, quibus titulus est, De uni- vers-

(a) Ext. etiam in actis Syn. Const. Jell. 8.

versalibus realibus, inde in patriam secum retulit, velut pretiosum thesaurum, quos Prae diverfis transcriptionibus multis ho- minibus communicavit, & juxta nomen suum Putridi haeretici lethale virus civibus suis infudit. Communicavit vero libros illos iis potissimum, qui Theonicorum uti refert Aeneas, odio tenebantur, uti illi per nova dogmata vexati academiam Pragensem, in qua praevalebant, Bohemis regendam, discedentes relinquerent: priusquam tamen invaluisset lues illa vulgo, apud multos do- ctiores, & magistri almae universitatis Pra- gensis, qui jam acceperant multos Joannis Wicleffi articulos publice damnatos fuisse non solum in Anglia per concilium provin- ciale & per universitatem Oxoniensem; ve- rum etiam Romae in concilio generali, & Parisiis a celeberrima facultate theologica proposuerunt: ipsi quadraginta (a) quinque articulos Wicleffi publice examinandos sub- hoc verborum tenore.

XLV. Articuli Joannis Wicleffi. I. Substantia panis materialis, & similiter substantia vini manent in sacramento, alia- ris post consecrationem. II. Accidentia pan- nis non manent sine subjecto in sacramento altaris. III. Christus non est in eodem sa- cramento identice, realiter, & in propria essentia corporali. IV. Si episcopus vel sa- cerdos existat in mortali peccato non ordi- nat, non conficit, nec baptizat, nec conse- crat. V. Non est fundatum in evangelio quod Christus missam ordinaverit. VI. Deus debet obedire diabolo. VII. Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua, & inutilis. VIII. Si Papa sit praesens, & malus, & hinc membrum diaboli, non habet potestatem super fideles ab aliquo sibi datam nisi forte a Caesare. IX. Post Urbanum VI. non est alius recipi- endus in Papam, sed vivendum more Graecorum sub legibus propriis. X. Contra sacram Scripturam est quod viri ecclesiastici ha- beant possessiones. XI. Nullus praelatus de- bet aliquem excommunicare, nisi prius sciat ipsum excommunicatum a Deo. XII. Ex- communicatus clericum, qui appellavit ad Regem, & consilium regni, eo ipso est tra- ditor regni. XIII. Illi qui dimittunt praed-icare, sive verbum Dei audire, propter ex- communicationem praefati sunt excommunica- ti, & in die judicii traditores Christi habe- buntur. XIV. Omnes de ordine mendican- tium sunt haeretici, & dantes eis elemosy- nam sunt excommunicati. XV. Nullus est do- minus civilis, nullus est praelatus, nullus est episcopus dum est in peccato mortali. XVI. Domini temporales possunt ad arbi- trarium suum auferre bona temporalia, & pos- sessiones ab habitualiter peccantibus. XVII. Populares possunt ad suum arbitrium do- minos delinquentes corrigere. XVIII. De- cime sunt mera elemosyna, & parochiani propter peccata possunt eas ad libitum au- Ann. Eccl. Tom. XXVII.

ferre. XIX. Speciales orationes applicatae uni personae per praefatos religiosos non plus profunt eidem quam generales ceteris pa- ribus. XX. Conferens elemosynam fratribus est excommunicatus eo facto. XXI. Si ali- quis ingreditur religionem privatam quam- cumque tam possessionatorum quam mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad observanda mandata Dei. XXII. San- cti instituentes religiones privatas sic in- stituendo peccaverunt. XXIII. Religiosi vi- ventes in religionibus privatis non sunt de religione Christiana. XXIV. Fratres tenen- tur per labores manuum victum accipere, non per mendicantem. XXV. Omnes sunt simo- niaci, qui se obligant orare pro aliis in tem- poralibus obvenientibus. XXVI. Oratio praefata nihil valet. XXVII. Omnia de necessi- tate absoluta evanescunt. XXVIII. Confirmatio juvenum clericorum, ordinatio locorum, & consecratio reservantur Papae, & epi- scopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. XXIX. Universitates, studia, graduationes, collegia, & magistreria in- eisdem sunt vana gentilitate introducta, & tantum profunt Ecclesiae sicut diabolus. XXX. Excommunicatio Papae vel alterius praefati non est curanda, quia est censura antichri- sti. XXXI. Peccant fundantes claustra, & ingredienti sunt viri diabolici. XXXII. Dicitur clarum est contra regulam Christi. XXXIII. Silvester Papa & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam dicendo. XXXIV. Licet alicui diacono vel presby- tero praedicare verbum Dei absque Apo- stolica sedis vel episcopi auctoritate. XXXV. Ingrediens aliquam religionem eo ipso sunt inhabiles ad observanda divina praecepta & pervertendum ad regnum caelorum, nisi a- postataverint ab eisdem. XXXVI. Papa cum omnibus Cardinalibus & clericis possessio- nem habentibus sunt haeretici & laici istis consentientes. XXXVII. Ecclesia Romana est synagoga sathanae. XXXVIII. Credere in- dulgentias est fatuum. XXXIX. Decretales epistolae sunt apocryphae & seductivae a fide Christi, & clerici sunt stulti qui eis stu- dent. XL. Imperator & seculares sunt se- ducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent ho- nis temporalibus. XLI. electio Papae a Car- dinalibus est per diabolum introducta. XLII. non est de necessitate salutis credere Roma- nam ecclesiam esse suamam inter alias ec- clesias. XLIII. juramenta illicita sunt quae sunt ad roborandum humanos contractus & civitatis commercia. XLIV. Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati sunt nisi poenituerint de hoc, quod habuerunt posses- siones, & introierunt religiones. XLV. om- nes religiones indifferenter introductae sunt a diabolo.

Quos quidem articulos rite & legitime examinatos generali sententia uno ore & communi omnium consensu per solemne de- cretum condemnarunt doctores & magistri. G g 2 acu

academia Pragensis anno Domini MCCCXVIII. cuius rei testem ocularem produco M. Joannem Pzibram Bobemum, qui cum multis annis inter Hussitarum doctores fuerit unus de precipuis, respiciens tamen postremo acerrime Wicleffitas impugnavit, atque etiam ex propriis Wicleffi verbis confutavit & convicit. Addit Coclæus Joannis e Pzibram (a) testimonium, quod his verbis conceptum est: *Proffiteor*, inquit, toto animo, quod decretum & sententia in congregatione doctorum, magistrorum, & totius nationis Bohemice circa annum Domini MCCCXVIII. facta in universitate Pragensi in domo nationis ad nigram rosam magistro Joanne Hus tamquam principali in eadem presente & consentiente, & me illic etiam presente & coassistente, est in hoc de tanto justa & rationalis, atque vera, de quanto omnes & singuli unanimiter nullo penitus contradicente decreverunt, &c. Ut vero a Joanne XXI. (b) in Romana synodo, & a Constantiensi (c) synodo postea damnati fuerint, dicetur postea.

Vesnam hanc doctrinam amplexos nefarios quosque clericos, ac vel arrogantia vel invidia percitos, refert Aencas Sylvius (d): *Sequebantur*, inquit, Joannem, nimirum Hus, a quo Hussitæ nomen traxere, clerici fere omnes ære alieno gravati, sceleribus, ac seditionibus insignes, qui rerum novitate evadere penas arbitrabantur. His & nonnulli doctrina celebres juncti erant, qui cum in Ecclesia consueti dignitatem non porrissent, iniquo animo ferebant sacerdotia majorum censum his committi, quamvis nobilitate præirent, scientia tamen videbantur inferiores. Excœcavit eos invidia, ut qui viderant & qui intellexerant non intelligerent. Propulerunt in blasphemias, & cum aliquibus ignavis fortasse, ac vitiosis maledicere possent, in omnes latrare sacerdotes cœpere, & ab Ecclesia Catholica recedentes impiam Vvaldensium sectam, atque insaniam amplexi sunt: Recensitis nefariis illis erroribus subdit author; *Subinco cognomine lepus claris parentibus apud Bohemos ortus per idem tempus Pragensem ecclesi-*

(a) Pzibram apud Coclæum in hist. Hussit.

(b) A. C. 1413. n. 1. (c) A. C. 1415. n. 35.

LXX. Wicleffita hæresis Pragensis propagata. (d) En. Silo. hist. Bohem. c. 35.

Subinconis archiepiscopi pro restituenda lue studii.

am pontificio retinebat consilio, & animo illustris, qui orienti calamitati obviam ire cupiens priusquam amplius debaccharetur, libros Joannis Wycleffi ad se ferri, omnesque doctorum virorum consilio adhibito publice concremari iussit. Supra ducenta volumina fuisse traduntur pulcherrime conscripta, bullis aureis tegumentisque pretiosis ornata. Joanni prædicatio interdicta & adjecta minæ, si quando priores in populo errores vulgare auderet. Ipse Pragæ excedens apud villam, ubi sibi origo fuit, ac cognomen, permittente loci domino, qui ejus infamie favebat, vocare plebes, ac docere non desistit, multa in Romanum præfulem, multa in reliquos Ecclesie Pontifices maledicta congerens, utque populi animos sibi magis ac magis conciliaret, decimas hæud aliter, quam elemosinas sacerdotibus debitas adstruit: liberum prædica possidentibus si velint eas dare, si nolint, nullo jure cogi posse.

Confirmavit Joannis Hus improbitatem Hieronymus Pragensis, qui vanæ philosophiæ fucis plures decepit; quem tamen hoc tempore Wicleffi errores una cum aliis doctoribus Germanis, qui florebant doctrinæ laude, antequam Pragensis academia dissolveretur, damnasse, ita arguit Joannes Coclæus (e) dum ejus perfidiam exponit: *Si diligentius quis discutiat hanc rem, invenit & Hieronymum istum circa Wyclephi doctrinam terque, quaterque, ut ait poeta perfidum. Primo quidem Pragæ quando ipse anno Domini MCCCXVIII. quadragesimo quinque articulos Wyclephi simul cum cæteris publice damnavit, [I] cum ut magister universitatis, tum ut membrum Bohemice nationis: his igitur, aut ter eam doctrinam sub initium damnavit Pragæ, scilicet in collegio Caroli, in Nigra rosa, & in prætorio. Tæceo de ea damnatione, quæ in professoribus theologicæ facultatis facta fuit, quia non reperio eum illius facultatis membrum fuisse. At paulo post maxime asseruit, & prædicavit seditiosissime eandem doctrinam, nec puduit eam cum sociis suis contra doctorum consilium in articulos obiectæionis suæ dicere iniquam, injustam, ac temerariam esse, & fuisse XII. articulo- rum condemnationem, & prohibitionem. Cæterum arrogavit sibi Hieronymus, quamvis laicus esset, prædicandi auctoritatem a deo ut etiam pseudoapostolatum ad varias gentes invaserit, quem errorem cum Turlupinis communem fuisse, narrat Joannes Gerson (a), refellitque: *Pascere oves autoritative pabulo prædicationis, dando eas rationalem pro eis, est officium, quod nulli fas est exercere, nisi missio, nec mitti quisquam debet nisi idoneus & probatus; primam partem brevibus verbis absolvit Apostolus; Quomodo [inquit] prædicabunt nisi mittantur? confunderetur enim penitus ecclesiastica hierarchia, si cuilibet indifferenter autoritativum prædicationis officium laxaretur: patuit Turlupinis & aliis idiotis quos hæc audacia sefellit, &c.**

Hoc anno Deus insigni miraculo præsentis in Eucharistia Christi veritatem confirmavit in Germania, dum hæretici in Bohemia humanis commentis ac sophismatibus eam labefactare moliebantur. Describit rem gestam Nicolaus Serarius (b) his verbis: *Anno millesimo quadringentesimo octavo contigit illud, quod magno populi concursu quotannis, prout ipse vidit, celebratur Vvaltdura, quæ Moguntino nunc subest, miraculum Eucharisticum. Fuit hoc olim quidem scriptum & cufum, sed paulo accuratius renovatum, ac recensum Herbipoli anno MDLXXXIX. sic est: Vvirdziburgenfis diocesis oppidum Duru aut Vvaltduru appellatum inibi in sacra D. Georgii ad incrementum missæ sacrificium faciebat sacerdos, cui nomen Henricus Oibo: sed dum inconsideratus, negligentique rem tantam agit, calicem vite jam consecratum evertit. Et ecce de repente sanguis dominicus per subiectum corporale effunditur. Vini species sanguinis instar rubescit: quocumque attingit miram imaginem exprimit; in medio quidem Crucifixi, ad latera vero veronicarum plarium, sic enim eas icuncular vulgo appellamus, quæ sacrum Christi caput spinis rotundum offendunt. Territus sacerdos, etsi non deessent, qui factum vidissent, pannum tamen illum, ita ut erat, sanguineis illis imaginibus tinctum in aliare ipsum, lapide uno semotondidit, ut quemadmodum pannus stru & carie, sic facti memoria ipsius panni putredine interiret. At noluit tantum suum opus Deus optimus maxime latere: venit ille sacerdos ad vitæ extremum, morbo angitur, sed magis sceleris sui conscientia torquetur: mori cupiebat; sed mortem nescio quid retardabat. Collegit sese, factum confiteretur, pannum commemorat, locum in quo jaccat indicat, & moritur. Inventa omnia; multus de re tota fit ubique sermo, cumque novis quotidie miraculis Deus auget, ita ut jam post annum fere septuagesimum ac curatissime in rem totam inquirere & ad*

Hæreticorum lenocinium pro demulcendis populis.

Hieronymus Pragensis Husso accedit.

(e) Coclæus in hist. Huss. l. 1.

Ejusdem summa in placitis inconstantia.

(a) Gerson in sermone facto in concilio Rhebmen. apud Bochel. l. 1.

LXXI.

(b) Serar. Mogunt. rer. l. 5. in Joann. II. Miraculum Eucharisticum.

Vini species in sanguinem vertit.

Memoriam miraculi obruere sacerdos nititur, Moriturus factum deiegit. Inventares & plura edita miracula.

summum Pontificem quod comperissent referre magistratus statuerint. Quæ omnia anno Domini MCCCXVIII. ita diligenter, graviter, & vere facta, ut Pontifex maximus ad locum Dei gloriæ, & majestati convenientius ornandum, & celebrandum, omnium beneficentiam diplomate invitandum consuerit anno millesimo quadringentesimo quadragésimo quinto pridie Kal. aprilis.

Hoc etiam anno patuit insigni miraculo valere apud Deum sanctorum preces, quantumvis contra obgannirent hæretici: apud Huyum enim puer, cymba eversa, passus naufragium opera B. Virginis, quam mater nuncupato voto interpretem divinæ misericordiæ sibi desumpserat, divinitus servatus est. Narrat miraculum justus Lipsus (c) in Deiparæ Halensis historia his verbis: *An. MCCCXVIII. Huyum oppidum in terra Eburonum super Virg. Mosam est, qui medium scindit, & in terfluit, sed ponte lapideo conjunctum. Puer ibi annos quatuordecim natus cum quatuor aequalibus suis cymbam conscendunt, & solita huic atari lascivia in flumen pergunt ludere & vagari captantes. Sed miseri in discrimen & angorem ventunt: venti surgunt & flumen a pluvia increverat, jaçantur, fluctuant, & tamen adnisi ad ripam appellant; & quatuor exsiliunt. Primus ille quatuordecennis puer relinquitur repulsa ut sit pedibus cymba; venit etiam abripit, atque adeo cymbam evertunt: puer in undis volvitur: pueri compares orem clamant; accurrunt plures & inter eorum trepida mater; Quid faceret? tollit in cœlum oculos, & : O Dei mater qua Halis coleris matri succurre. Ego & filius sospites tibi sistemur: votum facio. Dixerat. Ecce puer inter ingentes undas ad pontem abripitur, inter arcus illæsus transit, & ad medium circiter milliare supernatat, quo nisi cælesti manu sublevante? cujus ductu, lege infra oppidum in pratium devehitur (nam flumen restagnabat) & ibi molliter deponitur ac matri redditur. Reddunt & ipsi votum Hillis lubentes merito sibi virgo auxiliatrix.*

Eodem anno divina providentia pluribus insignibus prodigiis latrones crudelissimos, qui in oppido, cui Gheeruliet nomen est, apud Batavos detexit (d): nam eum innocentem cæsa corpora injecta magna straminum copia incendere noctu decessissent una cum ædibus, ita criminis suspicionem flammis se abolituros rati, tamen ea cadavera divinitus flammarum vim non sensere, restinctoque incendio, cum presbyter qui ex latronum erat numero ad tegendum facinus, cadaver Homocidæ domini amplexus esset, dextram ab occisi manu nunquam divellere potuit. Deinde cum divina mysteria idem latro pro celebrandis exequiis perageret, sapius ac-

LXXII.

(c) Justus Lips. D. Hallen. c. 15.

Puernaufragus divinitus servatus.

Occisorum cadavera inter ignes illata. (d) Jo. Leyd. Chron. l. 32. c. 11.

NOTE [I] Joannes Coclæus in historia Hussitarum damnatos a Hieronymo de Praga Wicleffi articulos plus vice simplici, ac præsertim hoc anno, asserit. Verum hæc pugnare videntur cum iis, quæ inter reliquas accusationes objecta illi fuerunt coram Patribus concilii Constantiensis. Nam ibi num. 18. accusatus fuit: quod in illa nefaria doctrina Wicleffi & habitis passibus in libris ut supra (Wicleffi) eam continentibus, & apud se existentibus in Praga, ac in regno Bohemæ sæpe sapius, ac diversis vicibus anno Domini millesimo quadringentesimo secundo nota epocha hæresis Hussitica tertio, quarto, quinto, sexto, septimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo, decimotertio, & decimoquarto de mense januarii, februarii, martii, aprilis &c. & decembris dogmatizavit, docuit, &c. Hæc palam pro concione exposita sunt patribus, ut ex iis tamquam veris, & asseritis, quid sibi de Hieronymo judicandum foret intelligerent. Sed & ex his pariter, iis, quæ Coclæus apud annalistam hic narrat fides detrahitur. Nisi forte Hieronymus, quæ ore, & pro concione probabat dogmata, eadem scripto una cum cæteris Pragensis academix doctoribus damnaverit. MANSI

CHRISTI
1408.GREGORII XII. PAP.
2.ROBERTI ROM. REG. 8.
EMMANUELIS II. IMP. OR. 25.Cele-
brante
divina sa-
cerdote
homicida
faces spon-
te extin-
ctæ.accensæ faces sponte extinctæ maximo
omnium stupore, nec nisi cum maxima
difficultate iterum accendi potuerint. De-
mum cum latrones impellestem raptam
in alienas terras gravi avexissent, delira
mulier divinitus acta prætori indicia au-
thorum, qui hætenus latuerant, & ubi-nam effretæ rapta supplex, patefecit, adeo
ut comprehensi extremo supplicio affecti
sint: cujus terrore unus desperatione effe-
ratus sibi gulam secuit: sacerdos vero cri-
men execratus plura penitentis animi si-
gna edidit.JESU CHRISTI
ANNUS
1409.GREGORII PAP. XII.
ANNUS
3.ROBERTI ROM. REG. 9.
EMMANUELIS II. IMP. OR. 26.

I. [1] **C**onflata jam a Cardinalibus in Gre-
gorium Papam, ut vidimus, dif-
cordiæ tempestas anno redempti orbis mil-
lesimo quadringentesimo nono secunda in-
dictione catholicum orbem adeo concus-
sit, ut novo ab illis renuntiato Pontifice
schisma auctum sit, quod præsentiens
Gregorius graves in eos querelas fudit
in judiciariis actis (a), ineunte anno ad-

versus eosdem Cardinales, cum die ab
ipso constituta ad obsequium non essent
reversi, promulgavit: cujus sententiæ pri-
ma pars cum iisdem fere verbis concepta
sit atque illud edictum, quo in iudicium
vocatos vidimus, a nobis prætermissa est.
Nulli vero se pepercisse operæ, quo illos
ab imminenti novi schismatis consilio re-
vocaret, ita exponit (b).

Gre.

NOTE [1] **H**oc anno tam multa celebrata sunt concilia; quanta elapsis retro annis ad ipsum usque
ecclesiæ initium nunquam. Præterito labente anno, die festa omnium sanctorum,
Benedictus concilium Perpiniani, Aragoniæ urbe celebrare exorsus est, idemque per XIV. festi-
ones continuatum ad VII. kal. aprilis sequentis anni extractum fuit, ut Cossartius in addit. ad
Labbeum notat. Assederunt Benedicto cardinales initio novem, dein septem, duobus ibi obeunti-
bus cum prælati de tota Hispania, ait F. Bonifacius Ferrerius in apologia pro Benedicto cap. LXVI.
Anecdot. to. II. col. 148. Aragonensibus, Lotharingis, Sabaudis, & de Francia, nonnullis scilicet
de comitatu Fuxi, de comitatu Armaniaci. Regnum Scotia propter distantiam magnam & notoria pe-
ricula non venit, sed postea gratum & ratum habuit confirmavitque. Hæc Ferrerius, S. Vincen-
tini Ferrerii frater, qui Carthusiensem ordinem professus eodem cum fratre suo mentis errore Be-
nedicti factionem sequens aberrabat. Ultra cardinales interfuisse concilio huic tercentos circiter
patres testantur literæ Joannis de Thurrena, qui apud Benedictum XIII. a concilio Constantiensi
jam depositum cardinalem agens, eo defuncto pontificem alium substituit, de qua electione sua li-
teras illas dedit ad Joannem Armaniaci comitem legendas Marten. anecdot. to. 2. Quid in eo con-
cilio gestum sit satis explicat annalista. Profecto totum fuit, ut Benedicto demissionem dignitatis
persuaderet; quam ab ipso præstari consulebat nedum æmulo cedente vel morte sublato, sed illo
etiam exauthorato atque ad cedendum coacto. Quod cum Benedictus admittere se significasset,
ut ex actis concilii apud annalitam & ex ipso supplici libello a Patribus eidem Benedicto por-
recto, legendo apud Niemium de schismat. lib. 3. cap. 36. 37. intelligimus, decreta fuit ad oc-
tum Pisis colligendum ex delectis viris legatio, ut communi voluntate res perficeretur. Legatio-
ni huic inanes moras interjectas fuisse, ac tandem irritam cessisse testatur Surita in lib. III. ad-
A. 1408. At Bonifacius Ferrerius in apologia pro Benedicto, Bonifacius, inquam, qui unus fuit
ex legatis, pervenisse quidem illos Pisis affirmat; sed non ad præstitutam diem, &c. quod istud
erat impossibile; quia tam in dominio Franciæ, quam provincia Janus, de Luca, de Pisa immine-
bat eis periculum evidens personarum & honorum; ideo oportuit laborare pro salvis conductibus obti-
nendis... nec in Francia potuerunt haberi nisi per medium regis Aragonum... & habitis salvis
conductibus ambaxiatores arripuerunt stritam viam suam, gradiendo celeriter & dictis continuatis.
Venisse pariter illos Pisis concilio nondum absoluto, quin & ante ingressum cardinalium in con-
clave, ac die 14. junii Pisis egisse illos ex Epistola Roberti prioris Cellinensis, relata inter acta
conc. Pisani apud Martene vet. monum. to. VII. col. 112. constat. Hæc satis de concilio Per-
piniani, de quo plura annalita hic num. 84.

Concilium alterum anno isto ineunte januario mense, celebrarunt tria provinciarum in Gul-
lia archiepiscopi Arelatensis, Aquisgranensis, Ebrudunensis, qui una cum suffraganeis suis Aquis janua-
rio mense coeuntes, præter canones nonnullos ad disciplinam, moribus Gallicanæ ecclesiæ conso-
nam pertinentes, e coetu suo viros delectarunt, qui communi nomine Pisano concilio interessent.
Hujus concilii de quo nihil in collectionibus, canones vulgavit P. Martene veter. monum. to.
VII. col. 912. & ego Additamenta e Taurinensi MS. codice suffeci.

Hoc ipso pariter anno, post diem XXVI. januarii, ditionis Florentinæ præfules convocati
sunt Florentiæ, ait Sozomenus in histor. Pistor. ad hunc annum, ut editum ab optimatibus Flo-
rentinæ reipublicæ edictum, de subtrahenda Gregorio obedientia, autoritate sua confirmarent. Co-
ritio illa concilium appellatur in literis nomine Gregorii XII. datis ad Florentinos legendis apud
P. Martene Vet. monum. to. VII. col. 956. Concilium congregaverunt ad deliberandum utrum do-
mino nostro papa deberet auferri obedientia. Sententia patrum in Gregorium iniqua legenda est
apud Martene ibid. col. 937. &c. cui præter archiepiscopum Pisenum, & alios. Etruriæ episcopos
tres, alii plures ex variis religiosis ordinibus viri docti subscribunt. Quanquam vero nullam men-
sis notam præfert; cum tamen in eadem sententia fiat mentio edicti a Florentinis
lati, quod ibidem col. 931. legitur, signaturque die XXVI. januarii; ideo post eam diem
convenisse patres oportet. Hoc pariter concilium a collectoribus omissum, a me suppletum est.

Quartum tandem concilium, omnium hujus anni celebratissimum, Pisis convenit: de quo
satis multa Annalista. Pauca tamen hic subiiciemus ad ea corrigenda, quæ eidem annaliti sive
exciderunt, sive ex historia ejusdem concilii ab eo consulti repetere non licuit. Utimur hic ve-
ro actis ejusdem concilii, vulgatis a Martene ibid. col. 1078. De appellatione quam legati Ro-
berti regis interposuerunt a sententia concilii, nihil se legisse in actis concilii Pisani affirmat an-
nalista. Verum in nostris actis tess. V. legimus in rem præsentem De Pisa hospite insalutato
recesserant (oratores Roberti) dimissa per eos quadam appellatione clam, & occulte. Hæc ergo for-
tasse causa fuit, cur in actis, ab annalita consultis, provocationis hujus nulla mentio fieret, eo
quod scilicet concilio palam intimata minime fuerit.

Sessiones reliquæ eo processerunt ordine eademque tractarunt, quæ annalista diligenter profe-
qui-

Gregorius &c. ad futuram rei memoriam.

Exponit studia ad eos ad se revocandos collocata.

Ut nil omitteremus de iis, quae quomodolibet ad sacram unionem praesumi possent pertinere, vestigia nostri salvatoris sequentes, qui non solum debitorem decem millium talentorum contrivum & rogantem absolvit, sed & sibi familiarem publicanum honorandum, correctum tamen, assumpsit, & penitentem Petrum negatorem Detritatis & perjurum suo gregi praefecit, praelibatos olim Cardinales superius nominatos hortati fuimus, & per asperionem sanguinis crucifixi oblectavimus, quatenus infra terminum eis ad comparandum assignatum ad cor revertentes, suosque recognoscetes errores, ad nos benigne suscipiendi revertentur penitentes, certificantur eosdem quod ad Cardinalatus commodum

& honorem, necnon ad beneficia, quae primitus obtinebant, quorum tunc alteri non foret jus acquisitum, misericorditer restituere, delictis inhabilitatibus, nois infamia, & quibuscumque censuris, quas ob sua scelera hujusmodi incurrissent, post praedictum terminum spe restitutionis penitus denegata, ut sic penitentes reversi & a nobis pie restituti ad sacrae unionis effectum, quem mundus pernicioso schismate fatigatus expectat, nobiscum cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae Cardinalibus tractandum, & persciendum assisterent, ac etiam attendentes quod, licet praefati olim Cardinales cum anticardinalibus fuissent requisiti, & instanter rogati per ambassiatorem solemnem charissimi in Christo filii nostri Sigismundi illustris Regis Hungariae, & dilectorum filio-

Qui concordiae interpretes egerint.

NOTAE

quitur. Die vero XV. junii, sessione XVIII. celebrata, cardinales XXIII. in conclave secesserunt. Horum X. Benedictus XIII. reliquos Gregorius promovet. Die XXVI. junii Petrus de Candia, dictus cardinalis Mediolanensis, qui Gregorio jam faverat, in pontificem communi Cardinalium assensu electus fuit, & Alexander V. appellatus. Is familia Filargorum satus, teste Sanuto juniore in historia ducum Venetorum rer. Ital. to. XXII. olim Minoritarum ordinem professus favore Galeatii Vicecomitis, Mediolanensis principis, cui a sanctioribus consiliis aderat, in episcopum primo quidem Vicentinum promotus fuit, ait Niemius apud annalitam hic num. 71. cui adscipulantur anonymus Vaticanus, & alter qui additamenta ad Ptolomaeum Lucensem in codice Patavino adiecit, quem utrumque produxit Muratorius rer. Ital. to. III. par. II. col. 842. Ad dunt ambo post Episcopatum Vicentinum, & Novariensem, ac demum archiepiscopatum Mediolanensem, quod postremum Niemus pariter asseruit. Sed coaevus author miscellae Bononiensis dignitatum viri hujus gradus hoc ordine collocat: Consigliere del Duca di Milano, poscia di Novara, indi di Vicenza, poi di Piacenza dopo arcivescovo di Milano, e finalmente cardinale. Idipsum pariter de Placentino episcopatu affirmat W. dinghus in annal. Minor. quamvis alium inter dignitates illas ordinem constituit. Pontifice jam electo sessiones reliquae, apud annalitam legendae continuatae sunt. Harum tamen sessionum numerus in variis codicibus varie assignatur; nam apud annalitam numero sunt XXIII. in actis apud Labbeum XXI. tantummodo. Item in aliis actis & codice Vindobonensi eruris apud eundem, sessiones sunt XXII. sed cum mancus sit codex, nec exhibeat sessionem diei VII. augusti ea adiecta, quae forte expressa erat in codice, sunt sessiones XXIII. Acta apud Martene Veter. monum. to. VII. signant XXI. sed haec sessionem unam assignant diei XV. junii, quae ingressi-cardinalium in conclave destinata erat; nec conciliaris convocatio tunc ulla facta est; sicut & nullas pariter actus conciliaris in ea die praestitum in actibus illis memoratur. Hac ergo subfata sessione, acta illa non nisi XX. sessiones exhibent; sed mendose profecto, cum sub una eademque sessione diei XXVII. julii ea conferant, quae duplici in sessione, alia scilicet diei XXVII. julii altera vero diei VII. augusti peracta sunt, ut ex ipsa diei & mensis adscriptione in iis actis expressa constat. Hac igitur postrema sessione in duas facta, rejectaque sessione diei XV. julii, supersunt sessiones XXI. quot pariter acta apud Labbeum exhibent. Unde vero apud Annalitam, & in actis Vindobonensibus sessionum numerus ad XXIII. creverit ignoro: quamvis mendum ea in re irrephisse ex consensu actorum Martenis & Labbei satis intelligo. Nec sane unicus hic est naevus actorum, quae annalista consulit cum & in catalogo Patrum, qui concilio adfuerunt, menda nonnulla animadvertit P. Cossartius in observationibus ad subscriptiones Patrum, legendas in to. XV. collect. Veneto-Labeanae col. 1247. Quamquam nec sinceriores subscriptiones illas Labbeus & Cossartius dederunt: tum & aequae mendosae sunt illae quas e Pisano codice Ughellius in Pisan. vulgavit. Multo auctiores atque emendatioribus illas ex Taurinensi codice acceptas me dedisse blandior. Acta vero Vindobonensia in multis minus esse sincera ex eo colligo quod nec in diebus quibus sessiones habitae sunt, cum aliis actis congruant: qua in re reliqua omnia acta summa fide coherent.

Superest quintum hujus anni concilium, quod Gregorius Utinum, vel in civitatem Austriae nempe Forumjulium indixerat. Postmodum vero, prohibitus ingressu urbis Utinensis decreto principum ejus urbis, quod integrum recitat P. de Rubeis in notis ad concilium istud legendis in collect. Veneto-Labeanae to. XV. col. 1112. Forojulii celebrandum constituit. Eorum, qui tunc interfuerant, Episcoporum numerus ignoratur; sed unde acciti, invitataque venerint, deducimus ex recensione eorum locorum, quae Gregorium pontificem recipiebant. Paruisse vero Gregorio tunc cum concilium agebatur, Neapolitanum regnum Ladislao subiectum, Malatestam Ariminensem & A. lemmanos quosdam valde paucos notat Georgius Stella in annalibus Genueis. Ex his locis acciti episcopi, pauci oppido rarique coiverunt in concilium die VI. junii Feste Corporis Christi solemnii. Quid egerint si pauca illa excipias quae annales referunt, ignoro; cum in obscuro adeo concilium illud laeuerit, ut scriptorem veterem neminem repererimus, qui de illo aliquid tradiderit. Mera vero putaque ejus mentio apud unum Scriptorem additamenti ad historiam Ptolomaei Lucensis rer. Ital. to. III. par. II. col. 840. occurrit. MANSI

filiorum Michaelis Zeno ducis, & communitatis Venetiarum pluries, nec non per oratorem dilecti filii Malatestae de Pensauro ad requisitionem dilecti filii Caroli de Malatestis quatenus pro bono hujusmodi unionis feliciter consequendo, neve per suum conciliabulum a nostro generali concilio separatum dicta unio retardaretur, sed forsitan quod abste omnino impediretur, vel lent a loco Pisarum discedere, & se non in loco nostro concilii ut dignum & justum esset, saltem in aliquo communi libero & sufficiente, ad quem locum communem, dimisso nostro loco, si quis per nos esset specialiter nominatus, nos parati eramus accedere, & per hoc nostram humilitatem & voluntatem, quam semper ad sacram unionem habuimus, & habemus efficaciter exhibere, iidem hoc facere pertinaciter, & obstinate penitus denegaverunt, nullam concordiam aliam volentes, nisi quod sequamur eorum pravos affectiones, iniquitates, & errores, quae totum statum prima sedis, sive Romanorum Pontificum praecipito exponunt, in tanta duritia permanentes, quod nedum videntur sacram unionem, quam verbis praedicant, realiter, & omnino fugere, sed etiam, prob dolor! ad perpetuandum, quantum in eis est, huc schisma nefandum intendere, & novum idolum, id est alium antipapam in Dei Ecclesia veluti constabile vitulum procurare. Quorum considerantes malitiam & contumaciam obstinatam, pro bono universalis Ecclesiae, cuius auctore Dominum praesidemus, gravibus nostri cordis aculeis pungimur, & ad procedendum contra eosdem mediante justitia sine prorogatione alterius termini peraragemur.

II. Adveniente igitur praedicta trigesima die, videlicet hesternae, tunc propter festi solemnitatem consistorium non tenuimus, sed die immediate sequente videlicet hodierna, nobiscumque cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae Cardinalibus in consistorio publico consistentibus, comparuit coram nobis dilectus filius magister Guillelmus Biardi de Latinis de Prato Pistoriensis diocesis procurator fiscalis dictae Romanae ecclesiae, & praedictorum olim Cardinalium ad dictam diem citatorum, & non comparentium & cuiuslibet ipsorum contumaciam accusavit, ac perit ipsos & ipsorum quemlibet per nos contumaces, & contumacem reputari, ac decerni, & declarari ipsos, & ipsorum quemlibet, in poenas, & sententias praedictas, & in ipsis processibus contentas, & alias propter praemissa a jure, vel ab homine in talia perpetrantes inflatas, & quomodolibet promulgatas, seu etiam ordinatas incidisse, & alias eis & eorum cuiuslibet poenas per nos infligi, prout nobis videretur, & iustitia suaderet. Nos igitur dilectis filiis nostris Bandello tituli S. Balbinae pres. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Postulat Greg. concilium in tertio. & libero locofieri.

Abnuunt Cardd.

Servata in eos iudiciorum forma.

bytero Ariminensi, & Petro Maria in Cosmedin Diacono de Venetiis vulgariter nuncupatis Cardinalibus viva voce oraculo mandavimus, ut ad portas palatii nostri accederent, ut ibi per se & alios clamarent, & clamari facerent, ut si praedicti olim Cardinales vel aliquis eorum vel aliqui aut aliquis pro eis vel eo ibidem existerent, dictum palatium intrarent, & ad nostram praesentiam accederent: & deinde praedicti Bandellus, & Petrus sanctae Romanae ecclesiae Cardinales ad nos redeuntes dixerunt, se ad praedictas portas accessisse, & ibidem per se & alios clamasse, & clamari fecisse prout eis per nos mandatum fuerat, quod si iidem olim Cardinales vel eorum aliquis seu aliquis vel aliquis pro eis vel aliquo eorum existerent, dictum palatium intrarent, & ad nostram praesentiam accederent, ac retulerunt se praedictos olim Cardinales, aut eorum aliquem minima reperisse, nec etiam aliquem pro eis vel ipsorum aliquo; propter quod praedictus procurator iterum petiit, prout primo petierunt, & superius est expressum.

Nos igitur praefatos Antonium olim Penehrinum dictum Aquilejensem vulgariter nuncupatum, Henricum olim Tusculanum, dictum Neapolitanum episcopos, Conradum olim tituli S. Crisogoni Melitenensem, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus de Urfinis, Petrum olim tit. basilicae xxi. Apostolorum Mediolanensem, Joannem olim tit. S. Crucis in Jerusalem Ravennatem, Angelum olim tit. S. Potentianae Laudensem presbyteros, nec non Raynaldum olim tituli S. Viti in Macello de Brancatis, Baldassarem Cossa olim S. Eustachii, Otonem olim S. Georgii ad velum aureum de Columna, & Petrum olim S. Angeli praefatae sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales diacos, & quemlibet eorum de fratrum nostrorum consilio reputantes, prout sunt merito contumaces, ac volentes nec valentes salva conscientia, tantam contumaciam, ac tot excessus notorios relinquere impunitos, in eosdem olim Cardinales propter hujusmodi contumaciam, excommunicationis sententiam promulgamus, & declaramus eos fuisse, & esse inobedientes, apostatas, schismaticos, blasphemos, periuros, conspiratores, nec non ariolandi falsi & laesae majestatis criminibus irretitos, & insuper propter eorumdem olim Cardinalium excessus & delicta, & alia supradicta declaramus eos fuisse, & esse privatos, ac de novo privamus omnibus officiis & beneficiis, dignitatibus atque Cardinalatibus, & eorum commodis & honoribus, & eos tamquam haereticos decernimus puniendos. Innovamus etiam & publicamus praedictas declarationes, & privationes per nos Senis factas, in quarum prima praedictos Antonium olim Penehrinum episcopum Aquile-

III.

Lata sententia.

H h gen.

jenem vulgaviter nuncupatum, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus de Urfinis, Franciscum olim tit. SS. quatuor Coronatorum Burdegalem, & Conradum olim tit. S. Christophori militensis presbyteros, necnon Raynaldum olim S. Viti in Macello de Brancatis, Odonem olim S. Georgii ad velum aureum de Columna, Petrum olim S. Angeli, & Baldassarem Cossa olim S. Eustachii diaconos Cardinales de fratrum nostrorum consilio declaravimus privatos a dio transgressionis preceptorum nostrorum, qua fuit undecima maii proximo elapsi, & ipsos de novo privamus Cardinalatibus, officii, beneficiis, & eorum commodis & honoribus, in secunda autem declaratione & privatione, qua fuit xxviii. septembris, de fratrum nostrorum consilio privavimus & privatos declaravimus omnes Cardinales primis superius privatis, & declaratis privatis, adhaerentes, & participantes in crimine, & nonnullos alios omnibus dignitatibus, honoribus, gradibus, officiis, & beneficiis; & nihilominus presente populi multitudine copiosa, per hanc nostram sententiam pronunciamus, decernimus, & declaramus predictos olim Cardinales propter predictos excessus, in penas, & sententias in predictis processibus Urbani VI. predecessoris nostri contentas, & alias in talia perpetrantes tam a jure quam ab homine infictas & promulgatas damnavititer incidisse, ipsosque fuisse & esse privatos, & eos privamus quibuscumque dignitatibus, honoribus, privilegiis, & gratiis, necnon omnibus terris, locis, feudis, & bonis ac juribus & jurisdictionibus quibuscumque; quae a nobis aut predicta Romana ecclesia vel quibusvis aliis ecclesiis aut personis ecclesiasticis vel Romano imperio, seu quibusvis aliis quocumque titulo obtinent, ipsorumque bona, & jura omnia fuisse, & esse confiscata & ea confiscamus; ipsorumque olim Cardinalium personas detestabiles & infames esse declaramus. Et insuper omnes, & singulos qui prefatis olim Cardinalibus vel alicui eorum juramento fidelitatis seu homagii aut alterius cujuscumque obsequii debito, submissione, obligatione, vel pacto quacumque firmitate vallati prius tenebantur stricti, absolvimus & decernimus absolutos, ita quod nullus eis obedire, intendere, vel parere, nullus eis debita reddere, nullus eis respondere extra iudicium vel in iudicio teneatur.

Poenis affecti.

IV. Episcopis precipit Pont. ne illis adhaereant.

Moremus insuper omnes, & singulos patriarchas, archiepiscopos, & episcopos, & alios ecclesiarum prelatos, nec non quoscunque clericos cujuscumque gradus, conditionis, vel status existant, ne dictis olim Cardinalibus vel alicui ipsorum contra nos, & Romanam ecclesiam, vel nostras, & ipsius ecclesie jurisdictiones, & bona servare vel adhaerere presument: quod si fecerit egerit, eo ipso excommunicationis

sententiam, & omnes alias penas in supra dictos olim Cardinales infictas & promulgatas incurrant. Mandamus etiam omnibus & singulis Christianis utriusque sexus, cujuscumque status, ordinis, dignitatis, praeminentiae, vel gradus existant, etiam si regali, reginali, imperiali, seu alia quavis praefulgeant dignitate, sub poena excommunicationis, & aliis censuris, & poenis gravissimis per nos imponendis, prout nobis visum fuerit, & iustitia suadebit, ne ipsi olim Cardinalibus vel alicui eorum contra nos & Romanam ecclesiam, vel nostras & ipsius ecclesie jurisdictiones & bona favere vel adhaerere presument: sint etiam ipsi olim Cardinales intestabiles, nec testamenti habeant liberam factionem: ad bona quoque aliorum ex testamento vel ab intestato nullatenus admittantur: nulla fides, nulla eis credulitas adhibeatur; sed a testimonio velut infames, & indigni totaliter repellantur. Sit eis iudicium & cuiuslibet alterius publici officii exercitium interdictum. Et insuper, ut predictorum olim Cardinalium eo major sit confusio, quo ipsorum culpe potentius fuerint divulgata, omnibus & singulis patriarchis, archiepiscopis, & episcopis sub excommunicationis poena, quam ipso facto incurrant, nisi mandato nostro huiusmodi, postquam ad eorum notitiam pervenerint, per nostras literas ipsi episcopis vel eorum metropolitani directas paruerint in effectu, districte precipiendo mandamus, quatenus ipsi prelati in singulis eorum ecclesiis, cum in eis major aderit populi multitudo, singulis diebus dominicis & festivis per unum mensam, campanis pulsatis, & candelis accensis & demum extinctis, & in terram projectis, per se vel alios, dictos olim Cardinales publice & alta ac intelligibili voce denuntient fuisse & esse excommunicatos, inobedientes, apostatas, schismaticos, blasphemos, perjuros, conspiratores, necnon arrolandi falsi & laesa maiestatis criminibus irretitos; & ipsos ut tales tam diu faciant a Christianis vitari, donec ad cor reversi, suisque recognoscant errores, a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus absolutionis beneficium meruerint obtinere. Quod si forte dicti olim Cardinales, vel ipsorum aliquis in mortis articulo ab alio quam a nobis vel successore nostro Romano Pontifice fuerint absoluti, nihilominus decernimus, & volumus, quod ipsi perpetuo careant ecclesiastica sepultura: & si supervixerint, volumus, quod quam cito commode poterunt, coram nobis vel dictis successoribus nostris se personaliter representent, satisfacturi & recepturi, prout iustitia suadebit. Alioquin, ne propter hoc censuram ecclesiasticam eludantur, volumus quod ipsi olim Cardinales in eandem excommunicationis sententiam reincidant ipso facto: & quicumque, eisdem olim

Iusti Card. publice anathematizati.

V. Florentini sentiant cum Cardinalibus.

(a) Lib. 3. ep. cur. p. 67.

Gregorii apologia ad eos transmissa.

Cardinalium cautela fundamentum.

olim Cardinales, vel eorum aliquem scienter presumpserit ecclesiastica tradere sepultura, usque ad satisfactionem condignam excommunicationis sententiae se noverit subiacere, nec absolutionis beneficium obtinere mereatur, nisi propriis manibus ipsorum, vel ipsius olim Cardinalium vel Cardinalis corporea seu corpus extumulent, & procul abiciant ab ecclesiastica sepultura: & nihilominus locus ille perpetuo careat ecclesiastica sepultura, & nisi predicti olim Cardinales se correxerint a predictis excessibus & delictis, sine alia citatione aut monitione penas alias, quas pro nunc misericorditer omittimus, imponemus eisdem, prout nobis visum fuerit, & iustitia suadebit. Nulli ergo &c. Dat. Avinioni xix. kal. februarii pontificatus nostri anno III.

Sentiebant cum Cardinalibus Florentini, qui iam Pisas ad ineundos solemnes episcoporum coetus confluxerant, veterantque Gregorii imperia in eorum ditione excipi: ad quos a suscepta mente in suas partes traducendos, vel saltem refellendum obiectum perjurium, apologiam hanc scripsit (a).

Gregorius, &c. dilectis filiis nobilibus viris prioribus artium, & vexillifero iustitiae populi & communis Florentiae salutem, &c.

Omnis catholicus, & fidei Christianae zelator quantum teneatur pro fide Christi & sacra unionis dulcedine laborare, nec debet nec potest, si sana mentis existat, ullatenus ignorare, cum, & fidei documenta exhibeant, & ipsa natura unitatis amorem in cunctis animantibus etiam representent, proinde cum nunc de re ipsa literas patentes, dilectissimi filii, habuerimus per manus unius, qui se vestrum dixit esse curforem, sub vestri prioratus officii nomine vestrorum predecessorum tempore datis, licet eorum gesta, & scripta in hac materia potuissent, & debuissent, prout vos ipsos nosse putamus, non ita inhonesta transire, attamen placide accepimus, & libenter, ac ipsarum contenta per speciem diligenter, cum nil vere gratius possit nostro presentari conspectui, quam de re ipsa tractari cum modis & mediis per quae possit non infici, sed perfici, sicut optavimus semper, & cupimus tota mente. Et ut sic firmiter videatis, nulla recognoscetes erronea a dilectis filiis communitate vestra catholica, sed a quibusdam civibus minus quam debita commotione ductis, quos in meliorem spiritum reducat Altissimus; & desiderantes, ut praediximus exitum bonum rei, non tardabimus ultra ea, quae oratores nostri, quos nunc apud vos debetis habere, exposuisse amodo debuerunt, etiam presentibus respondere. Et ut prefatarum literarum continentia uberius satisfiat, ad ea quae tangunt particulariter descendemus. Dicunt si quidem in pri-

mordio neminem esse debere, qui non habeat ad Dei Ecclesiam, sublato pestifero schismate, uniendam intendere, & querere ejus pacem, & cum divina bonitate non stitit inferius membrum ipsius, nulla in re debere vos curare magis, atque diligentiori cura laborare indicatis, quam dare pro viribus operam tantae rei. Contentamur certe & letamur, quod nec infirmi stitis, sed potentes pariter, & fideles noscamini, & juvetis ut compleatur hoc sanctum Dei desiderium, atque nostrum, licite tamen & congrue, prout convenit, & aliter quam fuerint predecessores ipsi vestri, qui ad multa indecentia devenerant; & si tot legationum vices, quot apud nos, & Petrum de Luna transmisisse dicunt, pro re ista non profuerint, dolemus corde tenus & affligimur: sed noscitur Deus, & homines viderant, tam ex vestris, quam aliis, qui adfuerunt, si voluit veritati herere, quod per nos numquam defuit, nec remansit: & si tot sciverunt florentinorum millia, quot proventisse scribunt de vestrorum finium beneficiis ad hac trahi, bene scitis vos, & ipsi, qui sic scribunt, quod multo plura fuere qua sub illo nomine pro vestra republica remanserunt, si illa modica volumus, & quae habuimus esse conversa pro urbis tuitione, quam non potuimus propria defensione, neglectis etiam indigentibus propriis, quas portavimus pro tractatus unionis prosecutione, quam facimus tam ferventer, omissis omnibus cum prostratione persona, quam & in aestatis ardore & in hyemis glacie omni submissimus periculo & iactura, deserentes propria, & cum evidentia personalis discriminis non semel sed pluries per aliena viatoris more vagantes, & incassum hucusque malignorum operante versutia, quam novissis.

Excusatio Gregorii quod ecclesiarum foedus optaverit.

VI. Aliud Cardinalium argumentum.

Nil valuisse dicunt exhortationes & preces & oblationes factas nobis de Pisana, Florentina, & aliis civitatibus & oppidis vestris, &c. Exhortationes ipsas equidem atque preces admisimus, & habuimus gratas singulariter & benigne, & quantum in nobis fuit, valere continue, & valere semper in omnibus possibilibus & honestis: sed quae de vestrarum civitatum oblationibus tangunt, quomodo fuerint ut alii intelligant, expedit aperire: cum enim de provincia nostri patrimonii discessimus, & in Tusciam declinavimus, non volentibus, jam corruptis nostris, qui tunc erant, Cardinalibus per viam Lombardiae ut deliberaveramus, transire & appropinquare Saonam pro re ista sanctae perficienda si potuissimus, ad vos misimus & quaesivimus instantissime Florentiam, vel in alia ex vestris terris nobis magis grata, & facta accommodata receptari, dispositi ex tunc cum Altissimi gratia protectioni communitatis vestrae principaliter inderere; & responsum fuit, non posse, nec velle,

Respondet Gregorius sibi illustri a Petro e Luna.

si pars adversa non veniret: & nos ut veniret institimus totis viribus, eaque recusante, non valuimus habere. Perreximus Lucam, & cum gentibus vestris & per terras vestras fidenter & domesticè, quantum scitis; & dum Luca essemus vestra semper loca quaesivimus, & ut pars adversa conveniret nobiscum in Pisis fecimus posse nostrum, dumque essemus in strictiori tractatu, adversarii ipsi pararunt insidias contra urbem, & contra personam nostram etiam conspirarunt, ut sic aliquos ex ipse tunc Cardinalibus nostris, contra nos etiam ad invicem conspirantibus, subtraxerint a nobis, qui contra præcepta nostra Pisas perrexerunt, ut nostis, per aliquos ex vestris ducti, qui sub unionis colore talibus intendebant, ut tamen credimus, præter & contra mentem communitatis vestræ. Fecerunt autem sic quod, ubi nos cum nostris minimum locum ex vestris non potuimus habere, ipsi conspiratores & fugientes a nobis Pisas obtinuerunt, & cum parte adversariorum nostrorum in ea postea se junxerunt: quantum igitur ista conformia fuerint oblationibus, quas tam amplas & charitati convenierunt, qualesque preparatorium fuerit unioni, quod a divisione & scandalis inchoassent, prudentia vestra judicet. Sed his missis, quæ visia non fuerit erroris vestræ universitati, ut credimus, per antea tunc non nota.

VII. Tertia obiectio Cardd.

Veniamus ad alia, quæ literæ ipsæ dicunt, ubi ajunt scriptum esse, non qui inceperit, sed qui perseveraverit salvum esse, & ob id suum habuisse consilium a doctoribus & jurisperitis & timentibus Deum, synodum spectare ad illos, qui olim Cardinales fuerunt & alios a jam diu pro schismaticis & hæreticis condemnatos, & pro illa Pisas concessisse eisdem; Respondeant qui talia scribunt, & qui tunc in vestris magistratibus præfuerunt, qui fuerunt doctores, & qui isti fuerunt periti & timentes Deum. Fuerunt perditionis filii, ille olim Aquilejensis, & alter, qui appellatur de Turejo, & Baldassar Costa, qui Antoniam de Butrio & Petrum de Ancharano doctores suo jugo submissos metu præmiserat contra suam conscientiam auctorantes, qui Antonius quæ dixerat & scripserat revocavit in mortis articulo, ut fideliter nobis constat. Fuerunt & illi olim Mediolanensis & Ravennas, qui seducti sunt, & secuti Baldassarem præfatum, tanquam mali caput. Fuerunt ne isti consultores, qui contra christum Domini convenerunt in unum in civitate vestra Florentie de mense augusti proxime præteriti, dum pro conciliabulo ipso, quod synodum vocant, Pisas obtinuerunt pro sacro generali concilio per nos indicto die secunda julii præcedentis ad festum proximum pentecostes, si potuissent, impediendo, non verentes in tempore,

Qui doctores iis favent.

ut in aliis, falso uti, fingentes præfatum conciliabulum xv. mati posuisse celebrandum in Pisis, cum dicti loci concessionem, ut dictum & manifestum est, circa finem dicti mensis augusti tantummodo obtinuerint, quam utinam non habuissent; & modo forsitan res esset meliori unionis dispositioni propinqua. Quare cum ab ambasciatoribus nostris qui tunc Florentie erant, quorum unus adfuit inter alios, vir singularis & doctor eximius dilectus filius noster Petrus Mauroceno tunc notarius noster, & modo suis meritis diaconus Cardinalis, clare ostenderetur eis omni ex jure contrarium, exaudire noluerunt? quare & civis vestri proprii doctores & magistri, tam religiosi quam seculares, in opinione æquissima cum nostris oratoribus concurrentes, recusati fuerunt? Quare præclara concilia vestri populi vestrique communis noluerint admittente, dum negarunt præstare assensum, magnum cognoscentes errorem tam de conciliabulo ipso, quam de concessione civitatis Pisanæ, ut sic illos tunc præfides vestros oportuerit pro sua & præfatorum malignitate fovenda ad vias pergere indirectas, & prout apud nos notorium esse constat, civitatem ipsam concesserunt eisdem per viam balie Pisanæ ad hæc totaliter impertinentis, nisi forsitan pertinens facta fuerit, prout fertur, pro observatione & executione promissionum, quæ de subtrahenda obedientia nostra facta fuisse dicuntur, quando cum gubernatore Junna fuit conventum de habendo dominio civitatis Pisanæ? Multa autem cum præfatis civibus vestris in ipsa concessione civitatis Pisanæ & conciliabuli offerata, minus quam licite intervenita, nolimus aperire: quæ tamen communitatis vestræ non credimus fore ignota. Non fuit hæc perseveratio bona. Longe præstantior & Deo acceptior extitisset peccati accelerata correctio.

Ut concilium prius inditum sit a Gregor. quam a Cardd.

Varia a-cta pro obtinendis Pisis.

Dicunt post hæc ad nos missæ, ut ad præfatum conciliabulum assentiremus accedere: quod quantum absurdum fuerit atque sit, judicet ipse Deus, & vestrarum conscientiarum maturitas velit justo judicio intueri, postquam ipsi agnoscere noluerunt, cum evidentissimis rationibus monstraretur omni jure omni que æquitate improbum & detestabile illud esse: sed esse debebat quod postea tempore suorum in officio successorum, qui viri modestissimi fuerunt, ad preces & instantias charissimi in Christo filii nostri Regis Hungariæ illustris & dilectorum filiorum ducis & communitatis Venetiarum, & subsecutione Caroli de Malatestis annuimus loca mutari, & in tertio uno loco communi libero, & securo esse cum eis, ut sic ex utraque parte fieret sacrum generale concilium: quod licet in auribus vestræ communitatis, ut refertur, consonum videretur, illi tamen reprobi renuerunt, in sui conciliabuli obstinatione damnabiliter persistentes

VIII. Legatio Cardd. ad Greg. ut Pifano assentiretur concilio.

Obtulit Gregorius, ut in loco congregaretur concilium.

Ut Florentini se subdoxerint a Gregorii obsequio.

Exclamationes querulæ Gregorii.

IX. Nezar Gr. s. hy. potestem Card. nali.

ter, quomobrem dicunt ipsi vestro in officio præcedentes, per literas eorum prædictas exhortatos a multis obedientiam nobis tollere, postquam non volebamus nostra juramenta, vota, & promissa servare, nec aliorum partes audire, & ob id convocasse prælatos, magistros & doctores, religiosos & alios sanctos viros degentes in locis suæ ditionis subiectis, & cum eorum consilio obedientiam subtraxisse; prius tamen ad nos missis uno egregio & peritissimo domino Stephano Bonacursi oratore suo, & in nibilo proficiente, & cum conditione subtractionem ipsam fecisse, quod non antea, sextum & vigesimum diem præsentis mensis martii locum habeat; declarasse quoque quod si infra hoc tempus volumus ad præfatum conciliabulum accedere, nosque libere & sponte determinationi illius conciliabuli submittere, atque quod determinationi præfate stare nos obligabimus, vel si decreverimus infra præfatum xxvi. diem per nos vel legitimum procuratorem nostrum cum pleno & irrevocabili mandato ad prædictum renuntiare papatu in manibus præfatorum damnatorum Pisis existentium, quos Cardinales appellat, aut alterius cujuscumque speciale mandatum ad prædicta habentis ab eis, tunc in illis casibus subtractio ipsa proinde sit habenda ac si non facta esset, ad prædicta nos orantes & obsecrantes cum oblatione salvi conductus pro nobis & societate honesta ad dictum conciliabulum accedendi, & hæc est summa ad contextum scriptonis illorum vestrorum in officio præcessorum.

Ab Pater omnipotens, unde tuis creaturis, quas de nibilo facis, præsumptio talis & tanta est, quod in sedem tuam sanctam quam pro ipse conservandis, & salvandis constituisti in terris, non timeant insurgere tam proterve, unde est quod calumnias & fallacias faciant ante te, qui omnia præsentia habes? Unde quod non erubescant tua majestatis ibronum, in seculo isto tam dulciter institutum, impellere & velle ducere velut monstrum? Parce, parce eis misericorditer, & ignosce, oramus suppliciter, & succurre, ne pereat grex tuus pro quo tu mortis patibulum tolerasti. Et vos filii dilectissimi, ab intimis cordis penetrabilibus exhortamur, ut facies vestras vertatis in celum, corda vestra figatis in Domino, nec vestrorum prædictorum in officio prædecessorum vestigia imitemini, qui dicunt convocasse concilium ad subtrahendum obedientiam apostolicæ potestatis pro damnatorum obstinatione tuenda quam debuissent & deberent reprimere penitus & opprimere.

Præsupponunt nos nolle juramenta, vota, & promissa vestra servare falsum totaliter affirmantes, cum & vota, & jurata, & promissa semper voluerimus & velimus, & in futurum continue intendamus integraliter observare, & mortem potius subire vel-

lemus, quam desistere ab eisdem. Laudes Altissimo, qui banc firmitatis gratiam nobis indulget: & firmum hoc teneatis, & tenere possunt, qui verum diligunt, non ut illi, qui ajunt de suo domino convocasse concilium & saltem solum de sua ditione vocassent, ut prætendunt. Sed ut alii sciunt, qui a longe distant, cum vobis, qui vidistis dicere non sit opus, quare & de Bononia nobis subiecta, sed occupata tyrannide per principalem unionis hostem & pacis Baldassarem præfatum convocarunt generales illos Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum, ac sequaces ipsorum privatorum, & justo Dei judicio tam per processus nostros, quam aliorum prædecessorum nostrorum summorum Pontificum condemnatos propter conspirationes & conjurationes ac sacrilegia contra nos commissa per eos? quare & alios quoscumque, & undecumque potuerunt habere nobis infestos & rebelles? quare & illos reprobos Aquilejensem, de Turcio, & Mediolanensem fecerunt præfides in concilio, & dilectum filium nostrum Lucam civem vestrum ibidem existentem presbyterum Cardinalem & Apostolicæ sedis legatum noluerunt admittente, sicut prius receperant, & honoraverant in suo dominio ut Cardinalem pariter & legatum? quare & si concilium, prout decet, liberum esse volebant, vexillifer ille justitia prima die surrexit in principio dicens, præmissa aliquali libertatis colore, deliberatum esse per dominum Florentinum nullis bullis domini Papæ Gregorii obediri sub eorum dominio sive per privationem, sive per decessionem prælatorum essent, & adhuc determinatum nullum denarium domino Papæ Gregorio portari per collectores de jurisdictione ipsorum? quid aliud hoc erat, nisi suadere omnibus obedientiam nobis totaliter subtrahendam? Quare & ad hunc finem die secunda cancellarium suum in introitu concilii fecerunt dicere quæ dixit, & postea per dominum Laurentium de Rodulphis in publico etiam allegari? Quare & illi tres viri Dei, qui soli restiterunt & pro veritate nostra dixerunt, etiam uno ex eis pro justitia monstranda usque ad ignis introitu se offerente, si quis ex contrariis voluisset intrare, compulsi fuerunt & minis attriti, ita ut eos tacere oportuerit; immo & alium ex eis, qui tacere noluit, ut asseritur, deserere civitatem? non sunt ne ista liberi concilii ostensiva? non certe.

Dicunt præfatum Stephanum oratorem suum præmississe, & nil profuisse, cum & ipse a nobis non nisi ardentem nostrum ad unionem affectum potuerit reportare, & deserere, per oratores ipsos nostros, quos actualiter nunc habetis, nos debite responsuros. Sed in hoc, prout in aliis, se gesserunt, cum oratorem ipsum suum post dictam eorum congregationem miserunt, & trium dierum terminum

De Balthasare sibi infesto conquiritur.

Lucas Card. Gregorii legatus repullus a Florentinis.

Ut obtulerit se quidam pro Gregorii causa ingnem ingredi.

X.

Ut Florentini ex aula Gregorii abscellerint.

nobis dari fecerunt ad respondendum eadem, literas Florentiae datas die qua hinc orator ipse discessit, postea transierunt praeceptorias, & sub gravibus poenis minatorias subditis suis in nostra curia existentibus, si e vestigio non discederent, ambassiatorem ipsum dicunt nil profuisse, cum adhuc responsum non habuissent a nobis, quod habituri tamen erant, ut habitis minime expectarunt; sique illud, ut debet, admittitur, proficuum utique valde erit & sancti operis perfectivum: sed ut nullus ex actibus suis ab altero discreparet, fecerunt ipsos in omnibus conformes & conformes ad obedientiam etiam subtrahendam, licet parum restaverit; subtrahendum, cum praeceptum fuit ab eis litteras apostolicas non servari, & introitus canonicos interdici solum. Supererat atque restat nomen papatus, circa quod principaliter cum promissionibus & pactis abhorrendis illis vestris civibus bene notis omnis eorum astutia malignatur, & praefatorum reproborum ambitio tendit non respicientium unionem, nec quidquam, dummodo id sibi valeant quaerere quovis modo. O caeca cupiditas! o cupida rabies! o insana fragilitas hominum non verentium Dei sedem offendere, ut illam cum damnatione aeterna sibi valeant vendicare! Procul vere sunt ipsi a nobis, qui illam graviter assumpsimus & solum Dei timorem & amorem, cujus nutu percepimus electionem nostram tam concorditer & spontanea factam esse, cepimus & nus istud cum intentione & aviditate inrentissima unionem & pacem dandi populo Christiano, ad qua super omnia apud Deum nostram continue & sincere retinemus intentum, & ob id praedictos nostros ad praesentiam vestram misimus oratores, tria habentes a vobis principaliter procurare. Primum quod nostra veritas nostraque justitia, immo Dei locum habeat apud vos plusquam malignitas adversantium. Secundum quod inobedientiam velitis evadere, & in catholica fide & debita obedientia praestatione persistere, cum non hominibus, sed Deo vivo & vero impendatis; nec creditis quod haec queramus ob aliud quam ob suam reverentiam, & salutem vestram, & aliorum consideratione fidelium, pro quorum etiam interesse tenemur & institimus plusquam nostro, ne principes & magnates, communitates & universitates, & ceteri obedientia nostra taliter videant cum Gallicorum gloria se delusos, & exemplum perpetuum dimittatur in terris taliter & tam graviter excedendi. Tertium & ultimum est quod non velitis nostrum sanctum propositum perturbare, sed juvare, ut tenemini & debetis, & adversantes illos inducere ad locum tertium, communem, liberum, & universale concilium celebrare, & pacem ac perfectam unionem dare, quam cupimus & speramus: neque putetis quod de loco

Profitetur Greg. se retinere concilium de pontificatu ponendo.

tertio dicimus, dilatorie interponi: parati sumus, prout ab ipsis oratoribus nostris etiam debuisse habere, nos virum eligere Deum timentem, pacem amantem, schismatodientem, & cunctis respectibus unionem sacratissimam procurantem, qui pro parte nostra locum eligat supradictum, si ad idem potestis adversarios pro eorum parte deducere, quod recusare non debent, si pacem & unionem, quam ore praedicant, corde gerunt. Velit igitur quidquid per vestros actum sit in praeteritum devotio vestra, quam per illas strictiores & magis pias, quas possumus atque scimus obsecrationes in Domino requirimus & monemus, his nostris iustis desideriis ad tantum bonum perficiendum iuxta spem & fidem nostram reddere vos conformes, & si nulla alia causa vos inducat, saltem moveat illa Divina, qua super omnia est, bonitas & majestas. Dat. Arimini 14. id. martii pontificatus nostri anno III.

Instat ut locus tertius communis detur pro concil.

Ad infringendos eorumdem Cardinalium conatus, ac praesules, ne ad Pisanum, sed ad aliud a se indictum concilium proficiscerentur, avertendos, plures legatos amplissimis fretos mandatis in varias Christiani orbis partes decrevit, misitque Joannem Dominici pontificiae autoritatis vindicem tit. S. Sixti presbyterum Cardinalem in Hungariam, Poloniam, Rusciam, Dalmatiam, aliaque regna finitima dato hoc diplomate (a).

XI. Card. S. Sixti missus legatus in Pannoniam, &c.

Dilecto filio Joanni tit. S. Sixti presbytero Cardinali A. S. L. salutem &c.

(a) Lib. 3. ep. cur. p. 44.

Propter evidentem utilitatem Regum, praeatorum, principum, cleri, & populorum Hungariae ac Poloniae & illarum partium ne a zizaniorum praeventiis factoribus, & ipsorum falsis & fictis persuasionibus circumventi in errorum devia rapiantur, & a veritate avertendo auditum ad fabulas convertantur, ac propter conditiones quassatas, prob dolor! undique gregis dominici, quibus speramus per tuam circumspectionem, providam, illo, qui in sublimibus suis terrae sinibus pacem parat circa reformationem pacis, justitiae cultam, charitatis vinculum, & reductionem ad ipsius ecclesiae Romanae obedientiam, fidelitatem, ac devotionem praemissorum hujusmodi oberrantium quorumcumque, & ut existat cor unum omnibus in praemissis salubriter consuli & utiliter conveniri: & infra, Te ad Hungariae & Poloniae ac Dalmatiae, Croatiae, Rame, Lodomeriae, Russiae, Serviae, Bulgariae, Sclavoniae, & Russiae regna, ceterasque partes charissimis in Christo filiis nostris Sigismundo & Vladislao Hungariae & Poloniae Regibus illustribus subditas, ac etiam comitatibus Ciliae praesentialiter destinamus tibi in eisdem regnis & partibus plenae legationis officium ex apostolicae potestatis plenitudine, quam non ab homi-

Apostolice ca de re lit.

ne, sed a Deo recepimus usque ad praedicta sedis beneplacium committendo, &c. Datum Arimini 14. id. januarii pontificatus nostri anno III.

(a) Ib. ep. cur. p. 51.

Tum Antonium (a) Cardinalem episcopum Portuensem nepotem suum in Angliam misit: is vero etiam in Germaniam ad Regem Romanorum, ut se Landolpho Cardinalium Pisis congregatorum legato Cardinali opponeret, est profectus. Navarat enim Landolphus sedulam adeo operam, ut Germanos ad conventus sacro epiphaniae die Francofurti celebrandos adduxerit, promoveritque ut restatur Theodorico & Niemo (b). Interfuerunt Moguntinus & Coloniensis archiepiscopi, Robertus Romanorum Rex una cum aliis pluribus magnatibus & praesulibus, tum Francofurti, Anglorum, ac multarum Germaniae provinciarum oratoribus: cumque de reintegranda ecclesiarum conjunctione diebus sex agitatum esset, recurrente septimo, Antonius Gregorii legatus accessit, ac pluribus in ejus rudenta causa adversus Cardinalium coetus Pisis coactos atque Landolphum egit. Quid vero post concertationes illas decretum fuerit, addit Theodoricus, de quo paulo ante memoravi: Es postea infra duos dies, inquit, Rex & Antonius praedicti, & paulatim etiam alii ad propria redierunt, concludendo finaliter quod Rex Robertus suos, & Moguntiacensis & Coloniensis archiepiscopi & marchio Misnensis praedicti eorum ambassiatores ad Italiam mittere vellent ad sollicitandum factum unionis, &c. pergunt narrare auctor (c), ut

(b) Theod. & Niemo. l. 3. c. 39. Germanorum conventus Francofurti indicti.

Deoreti ab his oratores.

(c) Ib. in Gobel. Cosmod. c. 89.

Urget Gregorius ut tertius locus deligatur.

XII. Pisani aeta concilii.

Sessio I.

Robertus Rex Antonium legatum honorifice habuerit, colueritque, ac Gregorii partes defendendas susceperit; tum Rigensem archiepiscopum, ac Wormaciensem & Werdensis episcopos oratores miserit, qui Pisis Pontificis causam agerent: perrexerunt ad Gregorium, qui in Pisis est pollicens, si Cardinales in alio loco ad concilium convenirent, convenirent, sive Petrus & Luna constituenda ipsi die accederet, sive accedere recusaret, papales apices positurum. Ad promovendum itaque illud Robertus Romanorum Rex oratores Pisas proficisci iussit: ut vero Cardinales in pertinacia obfirmati Gregorii voluntaribus de alio deligendo loco, ut in eo id fieret, quod postea Constantiae perfectum est, se accommodare detrectarint, dicitur inferius. Interea inchoatum est Pisanum concilium vigesima quinta martii die hujus anni, ac solemnibus supplicationibus habitis, peractaque re divina ad vigesimam sextam indicta est prima sessio, in qua Petrus Cardinalis Mediolanensis de excindendo schismate concionem habuit: ac deinde Petrus Alamannus archiepiscopus Pisanus ex concilii imperio decretum (d). Gregorii X. (d) Extat in regest. Greg. X. lib. 3. pag. 104. & tum ex concilio Toletano sanctionem (e). in concilio de modestia in synodis servanda; denique de fide orthodoxa & schismaticorum aeterno exitio hanc professionis formulam perlegit: Ut lectum & recitatum est in generali Lugdunensi concilio continuatur, tenet, proficitur, & firmiter credit hoc sanctum & universale concilium, & omnia a loca, qua de summa Trinitate & fide catholica, sacramentis Ecclesiae, & ecclesiarum unitate hactenus docuit, & praedicavit, adhaeret & praedicat sancta catholica Ecclesia, sicut tenet omnem haereticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus aeterni ignis incendio participandum, nisi ante finem hujus vitae catholice fuerit incorporatus & reintegratus Ecclesiae. Exinde Simon Petrus advocatus, ubi multa de Cardinalibus, qui moruo se foedere ad schismatollendam conjunxissent, dixisset; Synodum, ut ajunt, acta, & exhoratus est, & postulavit ab eis, ut tanquam justus iudex & Petri e judicaret, & necessitati incumbenti Ecclesiae provideret, &c. Lectisque Gregorii & Petri & Luna provocationum formulis, criminis contumaciae apud concilium eos postularit: quae actio in diem proximam cum non comparuissent, extracta est, atque in secunda & tertia sessione judiciaria forma in eisdem exercita.

In quarta sessione die xv. aprilis celebrata Ulricus episcopus Werdensis Roberti Regis Romanorum orator, peroravit ad synodum, seque ac socios venisse, est professus, ut pacem inter Gregorium & Cardinales conciliarent, atulissetque nonnulla dubia non disceptanda, sed commendanda memoriae, quae illustranda viderentur: a quibus petitum est, ut ea in scripta redigerent, ita enim omnem dubii nubeculam e Roberti Regis conscientia detersum iri. Proposita sunt in sacratio ecclesiae S. Martini, die proxima Conrado e Susato Roberti oratore, una cum collegis Joanne Rigenfi archiepiscopo, Mathaeo Wormatiensi, & Ulrico Werdensi episcopis coram Cardinalibus ea dubia, de quibus in publica sessione mentio erat facta, non convocata, scilicet jure Synodum, moliri ipsos novum schisma, nullum juris servasse ritum, inconsultis primatibus, Regibus, & principibus concilium indici a Cardinalibus deficientibus a Pontifice non profuisse: si de Gregorii pontificatu ambigant, de ipsorum quoque cardinalatu ambigere debuisse; nec de creando novo Pontifice, qui futurus sit ambiguus, utpote creandus ab his, quorum sit ambigua auctoritas se ingerere jure posse: pluraque alia addidere, ex quibus Pisani praesules non se facile expli-

(d) Extat in regest. Greg. X. lib. 3. pag. 104. & tum ex concilio Toletano sanctionem (e). in concilio de modestia in synodis servanda; denique de fide orthodoxa & schismaticorum aeterno exitio hanc professionis formulam perlegit: Ut lectum & recitatum est in generali Lugdunensi concilio continuatur, tenet, proficitur, & firmiter credit hoc sanctum & universale concilium, & omnia a loca, qua de summa Trinitate & fide catholica, sacramentis Ecclesiae, & ecclesiarum unitate hactenus docuit, & praedicavit, adhaeret & praedicat sancta catholica Ecclesia, sicut tenet omnem haereticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus aeterni ignis incendio participandum, nisi ante finem hujus vitae catholice fuerit incorporatus & reintegratus Ecclesiae. Exinde Simon Petrus advocatus, ubi multa de Cardinalibus, qui moruo se foedere ad schismatollendam conjunxissent, dixisset; Synodum, ut ajunt, acta, & exhoratus est, & postulavit ab eis, ut tanquam justus iudex & Petri e judicaret, & necessitati incumbenti Ecclesiae provideret, &c. Lectisque Gregorii & Petri & Luna provocationum formulis, criminis contumaciae apud concilium eos postularit: quae actio in diem proximam cum non comparuissent, extracta est, atque in secunda & tertia sessione judiciaria forma in eisdem exercita.

Vetus decretum in schismate & haereticos inflaturum.

Provocationes Gregorii & Petri e Luna rescripta.

II. & III.

XIII. Sessio IV.

Casareus orator inter Gregor. & Card. pacem nititur componere.

(a) Ext. carent, quæ hac verborum formula (a) concepta fuerunt.

Reverendissimi patres & domini. Excellentissimi principis & domini domini Roberti Romanorum Regis semper Augusti oratores exponunt coram vestris paternitatibus reverendissimis sincerissimam affectionem, quam semper habuit & hodie habet ad promovendum felicem statum & sacratissimam unionem sanctæ matris Ecclesiæ, & posse tenus laborandum ad remotionem istius pestiferi schismatis, ut sublati universis animi passionibus, scrupulis, perplexitatibus, dubiis, difficultatibus, altercationibus, involutionibus, & erroribus quibuscumque conscientie singulorum etiam ab utraque parte possent servari & subsequenter, ut sincera, pura, integra ac totalis unio Christianorum procurari valeat & introduci Domino concedente. Et quia omnibus & singulis circumstantiis hinc inde, ac processibus tam domini Gregorii, quam dominorum Pisis existentium maturis & frequentatis deliberationibus præhabitis diligenter, ponderatis, libratis, & pensatis regia majestas videre non poterat, quod concilio per dictum dominum Gregorium indicto ex una, vel etiam ex congregatione per V. R. P. in loco Pisanarum facta, seu fienda parte ex altera posset sequi sincera, pura, integra, & universalis unio Christianorum ex dubiis & motivis, quæ ex literis factis & processibus utrimque habitis collecta sunt, atque licite clarius colligi possunt inferius annotatis.

In primis quia, cum querenti, quando subtrahita sit obedientia domino Gregorio per reverendissimos dominos, &c. responderetur quod XI. maii proxime præteriti prout in literis eorum sub data Liburni prima die julii universis Christianis directis clarius continetur, in quibus inter cætera sic dicitur de verbo ad verbum; Die XI. mensis maii proxime præteriti omnem, quantum in nobis fuit, obedientiam juxta juris exigentiam subtraximus & recessimus ab eodem; dubium manifestum seu difficultas apertissima surgit ad oppositum, nam dicti reverendissimi domini, in quibusdam literis prædicto serenissimo domino Romanorum Regi per eos directis sub dat. Pisis die XII. maii inter cætera expresse scribunt in hæc verba: Nec nostræ mentis est a fide veritateque nostris erga prædictum dominum nostrum, dummodo modis hæcenus per eum retentis succissis ipsum ad id, quod tenetur, effectualiter adimplere dispositum videamus, modo aliquo deviare, sed tali eventu obedientiam & reverentiam debitas exhibere. Pro isto etiam facit tenor appellationis per eisdem reverendissimos dominos die XIII. dicti mensis maii contra dominum Gregorium interpositæ, in qua dicunt in hæc

De tempore indicti concilii Pisani controversiam.

verba: Coram S. V. beatissime pater, cum omni debita reverentia in his scriptis appellando proponunt humiles servitores vestri, &c. Et infra in eadem dicunt sic: Quare, beatissime pater, cum omni obedientia, & humilitate, & reverentia. Et infra: A vobis, pater beatissime, irrationabiliter & secundum non rectam informationem decernente, ad vosmet secundum rectam rationem, & melius informatum: Et infra: A vobis, pater sancte, ejus vicario ad dominum nostrum Jesum Christum: Notarii etiam eum in instrumento interpositæ appellationis scribunt in hæc verba: Pontificatus vero sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Gregorii divina providentia Papæ XII.

Item quia dicitur in præfatis literis dominorum reverendissimorum patrum datis Liburni prima die julii, quod omnem, quantum in eis fuit, obedientiam, juxta juris exigentiam abstraxerunt, ut superius indictum est; quæstio surgit sive dubium. Quæ solemnitas fuit in hujusmodi subtractione observata? dicant namque dicti domini, in literis Regi Romanorum sub data XII. mensis maii directis, quod undecima mensis ejusdem hora XXII. recesserunt de Luca, & quia vigesima secunda hora solum per duas horas erat ante noctem, non videtur quod aliquam solemnitatem habuerunt, & maxime eis per viam & campos transseantibus & in motu existentibus, & in tam brevi tempore. Item ipsi numquam dominum Gregorium requisiverunt nec monuerunt, &c. nec consilium domini nostri Regis Romanorum, & aliorum principum, & prælatorum obedientiam modo receperunt; sed certe domini de collegio partis adversæ non sic fecerunt, qui cum semel, antequam subtraherent obedientiam Benedicto, dominos de consilio Regis Franciæ & aliorum principum maturis & digestis deliberationibus præhabitis prius requirebant, & monebant, &c.

Item dicti domini in literis suis sub data prima julii superius inductum dicunt in hæc verba: Requiritur, & monemus, quatenus ab ipsa Gregorii obedientia, penitus, & omnino desistatis, & recedatis, nec ei aut cameræ apostolicæ suo nomine de communibus, vel minutis servitiis, seu annuatibus beneficiorum, &c. aliquatenus respondeatis, &c. Dubium surgit quo juris ordine & qua justitia, hujusmodi requisitionem & monitionem facere potuerunt.

Item queritur, vel dubitatur numquid dominus Gregorius adhuc sit Papa & pro tali tenendus in obedientia nostra: quod si sit quare sibi non est obediendum in licitis & honestis? & quare non ligant sententiæ suæ rationabiliter promulgatæ? quod si non queritur quando, qua causa, & quomodo desierit esse Papa, cum nondum cesserit, & ab

Arguuntur mendacii Cardinales.

XIV.

Objectiones in consiliis principibus discussæ Greg.

Queritur quo juris ordine imperium Gregorii ex-cullerint.

Et quomodo desierit esse Papa nec cecidit.

Urgentur Cardd. non debuisse negare obsequium sine consensu Ecclesiæ. XV.

Arguuntur contradictionis circa tempus indicationis.

ab Ecclesia universalis nondum condemnatus nec a jure communi depositus sit, nec coram suo iudice de crimine hæresis, vel alio notorie scandalizante convictus sit vel confessus; immo ipse expresse neget quæ sibi ab aliquibus obiciuntur & impinguntur.

Item dubium est, utrum obedientia sit subtrahenda ad faciendum unionem, cum non sint faciendæ mala, ut eveniant bona. Item utrum obedientia fuit subtrahenda ante sententiam latam & ante causæ, propter quam fieri debebat cognitionem. Item numquid tenetur lucrifacere animas aliorum cum maximo damno propriarum? nihil enim prodest homini, &c. Mirabile, immo detestabile est se damnare ut alii ingrediantur, se dividere ut alii uniantur, & se interficere ut alii salutis optata compendium consequantur. Item qua temeritate viri literati & periti qui sunt, vel saltem fuerunt de obedientia partis nostræ, audent dicere vel asserere quod vere obedientes Gregorio sunt schismatis fautores, cum tamen nihil innovaverint, sed in terminis primis remanserint, & obedientiam solitam continuaverint ac per Ecclesiam universalem de contrario nondum sunt informati, nec ad contrarium inducti? Hæc dubia inducta inspicunt subtractionem obedientiam per aliquos factam & alii suam per eosdem.

Deinde surgunt dubia circa indicationes concilii, & convocationis per dominum Gregorium, & etiam per reverendissimos dominos, &c. factas & promulgatas: & quia concilium domini Papæ Gregorii fuit indictum, prout ex bullis suis manifeste habetur II. non. julii, & convocatio reverendissimorum Patrum fuerit indicta die XIV. mensis junii, ut patet ex literis eorundem dominorum, quibus indicebant suam convocationem in Pisis; surgit dubium quare dicti domini scripserunt serenissimo domino nostro Regi Romanorum literas sub dat. Liburni XXVI. julii, continentes hæc verba: Deliberavimus invicem convocare concilium generale ex utraque parte, cujus rei atque nostri propositi intimatiorem determinato loco, ubi optandissima congregatio hujusmodi fieri debeat, & oratorem nostrum præcipuum mittemus in brevi ad majestatem vestram. In quibus literis videtur locum pro convocatione die XXVI. julii nondum fuisse determinatum; quomodo ergo die XXIV. junii immediate præcedentis plusquam per mensem ante ad illum locum poterant indicere convocationem fiendam? Præterea est testimonium magnorum augusti proxime præteriti dicti domini nondum fuerunt certi de loco Pisanarum.

Item si die XXIV. junii convocationem suam indicerent, quare in partibus Rheni, non remotissime distantibus, de mense octobris primo publicarunt per quemdam nuntium.

cium, qui habuit literas credentiæ dictorum dominorum sub dat. prima die septembris.

Item Gregorius, qui secundum eos concilium suum posteriore indicit in partibus Alamanniæ, & præsertim Rheni, per duos menses suum concilium prius publicavit, quam domini supradicti.

Item in literis dominorum prædictorum pro convocatione, & congregatione fienda in Pisis habetur, quod hujusmodi convocatio facta sit per dominos de utroque collegio ad invicem unitos; nam in principio earundem literarum dicitur in hæc verba: Miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales nunc in loco Liburnii Pisanæ diocesis commorantes, una cum collegio reverendissimorum in Christo patrum, & dominorum in parte alia Cardinalium. Et infra versus medium dicitur: Sic habitis inter nos consiliis firmavimus nos unire cum dominis alterius collegii; Et post pauca: Nos in unum univimus propositum. Sed circa hoc oritur dubium; nam non videtur viris simile, quod ambo collegia convocaverint vel convocationem indicerint ante suam confederationem; sed confederatio prima facta est penultima junii, ut patet ex tenore instrumenti de super confecti per quatuor vel quinque dies post indicationem convocationis.

Item nonne convocatio concilii pertinet ad Papam dispositum ad convocandum, & quatenus in se est, indicit concilium, & convocavit? & respondent aliqui, quod hoc sit verum de Papa indubitato; sed quomodo Papatum Gregorii revocant in dubium, cum tamen in instrumento conclusis sic dicatur: Et intendentes ad remedia fortiora, non quid juris pro parte eorum iustitia suadet; quod jus verissimum est, & plena veritate fulcitum.

Item si dubitant de Papatu Gregorii, quare simili ratione non dubitant de suo cardinalatu? quod si dubitant, tunc ex simili dubio non habent se intrinsece de electione summi Pontificis contra practicam, quam habent præ manibus.

Item pari ratione habebunt dubitare de papatu Innocentii VII. & Bonifacii IX. & fortasse Urbani VI. & sic videntur in quadam opinionem cum Gallicis, qui a principio dimiserunt Ecclesiam, incidere, & in dando Gregorium & alios in summos Pontifices, totam obedientiam nostram videntur decepsisse, si fas est dicere. Præterea in literis, quas scripserunt Romanorum Regi post assumptionem domini Gregorii sub dat. X. decembris dicunt in hæc verba: Post solemnes de futuri Pontificis electione tractatus, illo divinitus inspirante, qui cuncta perpetua ratione gubernat, vota nostra in reverendissimum in Christo fratrem, & dominum ex nostro collegio dominum Angelum

XVI. Ut prius a Gregorio fuerit indictum.

Ut convocatio concilii pertineat ad Papam dispositum ad convocandum. Si dubitent Cardd. de papatu Gregorii, dubitent ergo de suo cardinalatu.

Incident in Gallicis solemnes de futuri Pontificis electione tractatus, illo divinitus inspirante, qui cuncta perpetua ratione gubernat, vota nostra in reverendissimum in Christo fratrem, & dominum ex nostro collegio dominum Angelum

Revin-
cuntur
suis lite-
ris

gelum tituli S. Marci presbyterum Cardinalem, confratremque nostrum ad culmen dignitatis apostolicæ, post divinæ gratiæ munera, universis ejus exigentibus meritis, nec immerito ascensurum, nemine discrepante direximus ipsumque confratrem nostrum die ultima novembris in dominum nostrum elegimus atque patrem, &c. In quibus verbis non pretendunt eum elegisse in Papam dubitatum; si enim de suo papatu dubitaverunt, quare eum elegerunt, & ut talem toti nostræ obedientiæ promulgarunt.

Obicitur
maxi-
mam par-
tem præ-
sulum
Pisæ con-
sistentium
compositam
ex schisma-
ticis anti-
quis.

Item dubium est, utrum dominus Gregorius in convocacione facta in loco Pisarum teneatur comparere; & si non venit, an possit judicari: dubium autem surgit ex hoc, quia major pars prælatorum in Pisæ existentium est de parte sibi adversa, quæ partem nostram semper reputavit, & prædicavit schismaticam: alii autem fere omnes subtraxerunt domino Gregorio obedientiam & fecerunt se partem contra eum, & incusaverunt eum, & crimina manifeste imposuerunt ante sententiam latam: modo non videtur, quod adversarii sint competentes judices vel conjudices, nec videtur quod quis ad vocationem talium teneatur comparere.

XVII.

Item convocacio concilii videtur habere vim citationis, quia quæ in ea aguntur jurisdictionis sunt. Dubium igitur remanet, quare dicti domini suam convocacionem die feriato indixerunt, scilicet ipso die Joannis Baptistæ, & ad diem feriatum convocarunt, scilicet ad festum Annunciationis proxime præteritum, cum talis saltem citationis nulla sit ipso jure.

Contro-
vertitur
Cardina-
lium au-
thoritas
in convo-
cando
concilio.

Item dubium est an convocacio concilii possit fieri ab illo, seu illis, qui nullam habet vel habent auctoritatem super convocandos, & præsertim super concilium, cujus ipsi Cardinales non sunt superiores, nec videntur habere aliquam auctoritatem super ipsum nec ordinariam nec delegatam.

XVIII.

Item videtur quod convocacio ad Pisas facta per dictos reverendissimos patres ipso jure non mereatur dici concilium, eo quod concilium debet esse liberum, sed istud est restrictum & limitatum; unde dicitur in litera convocacionis in hæc verba fere post medium vel circa: Finisque imponatur schismati per viam mutæ cessionis, &c. Et infra. Est enim nostra, & dominorum de collegio alterius partis intentio, & irrevocabile propositum, quod cum iis qui veniunt ad dictum locum & terminum provideatur fidei, & Ecclesiæ juxta effectos prædictos. Numquid volunt ipsi imponere legem Spiritui Sancto? numquid non sunt dabiles alie viæ rationabiles pro unione Ecclesiæ sanctæ, &c.

Item in casu quo dominus Gregorius veniret Pisas, & vellet renunciare; non ve-

niret Benedictus; Dubium est an deberet renunciare, cum postea posset contingere quod Benedictus manere vellet in sua possessione prætensa, quia posset dicere: Ego jam sum unicus, & nullam habeo contententem de pari, cur vultis me privare & compellere ad cedendum? & istud veniret ad ignominiam & verecundiam partis nostræ, & maxime quia dicitur quod domini de parte adversa nondum subtraxerunt obedientiam domino suo.

Item si Benedictus non veniret, vel nollet renunciare, videtur quod Gregorius obligetur ad renunciandum, prout colligi potest ex tenore instrumenti conclavis, &c.

Item terminus ad conveniendum assignatus videtur esse nimis brevis quo ad omnes nostræ obedientiæ partes, quia plurimi fideles nostræ partis tantum distant, quod modo humano non possent prælati vel alii eorum nomine ad locum Pisarum devenire. Si ergo non veniant, non tamen sunt contumaciter absentes, & per consequens congregatio hic facta, non meretur dici concilium generale. Hæc circa convocacionem & indictionem dubia occurrebant.

Demum dubitatur circa dominorum unius collegii cum dominis alterius unionem, utrum ne alterum istorum collegiorum sit verum & alterum prætextum. Præterea quomodo & quo jure potuit unum habitare, reliquum absolovere, dispensare, fama restituere, cardinales creare; utrum istud pertinet ad Cardinales &c. Plura alia multa possent induci dubia, quæ brevitatibus gratia sunt prætermissa.

Verum reverendissimi patres, &c. quod non obstantibus præmissis & pluribus aliis serenissimi princeps & dominus noster dominus Robertus Romanorum Rex acerbissimi cordis dolore tactus intrinsecus, verbis & rebus vellet, prout semper voluit, quod istud miserabile dissidium & detestandum schisma auferretur penitus de Ecclesia sancta sic quod fieret sincera, pura, integra, & universalis fidelium unio & concordia; & quia concilio & convocacione prælibatis timeat, ut præmittitur, id fieri non posse, fretus magnorum principum dominorum, & sapientium concilio commisit nobis suis ambassiatoribus, quatenus dominum Gregorium & reverendissimas paternitates vestras ad conveniendum pro certo termino temporis congruenti in uno loco tertio partibus congruo in quo dominus Gregorius faceret id, ad quod voto & juramento se astrinxit, pro parte suæ regni majestatis inclinarem, & induceremus, ut sic omnibus dubiis, perplexitatibus, scrupulis, & difficultatibus, ac novis divisionibus, & exclusis, sincera & pura ac universalis unio sequeretur in Ecclesia Dei; adjiciendo quod si dominus Gregorius in dicto termino & loco compareret, & debitum suum fa-

Si anti-
papa non
cedat Pa-
pam non
teneri ad
ceden-
dum.
Hic no-
dus litis.
Tempus
ad conve-
niendum
nimis
breve.

Contro-
vertitur
quomodo
unum
collegi-
um possit
anticolle-
gium
cardina-
latus di-
gnitate
donare.

Porrectæ
preces ut
tertius
locus
communi
consensu
designetur.

faceret siue non, nihilominus ad effectum inceptum, scilicet ad electionem unius summi pastoris procederetur, quia ex tunc apparet, quod dominus Gregorius nollet facere debitum suum; & vellet majestatis regni deinceps cum eis laborare, & eis assistere totis conatibus & viribus, corpore & rebus. Et pro isto, nomine dicti serenissimi Regis supplicamus, instamus, & petimus, ac postulamus exhortantes, vos Reverendissimos patres, & dominos, omnes & singulos prælatos, patres & dominos in ista congregatione simul confidentes, seu existentes, quatenus propter sanguinem Jesu Christi, & propter amorem intemeratæ Virginis Mariæ, & totius curiæ cœlestis, & propter salutem plurimarum animarum procurandam, & infinita pericula spiritualia & temporalia excludenda, ad id ipsum velitis adhuc hodie inclinare: Numquid pro una anima lucranda expediret magnam rem facere? multo magis incomparabiliter ad lucrandum plures animas, ad cavendum innumeras strages, ad præveniendum destructiones, & desolationes ecclesiarum, monasteriorum, cœnobiatorum ac pro universali, integra, atque pura unione facienda, & procuranda brevis mora cum assignatione alterius loci commodi nullatenus esset dene-ganda. Ego magister Conradus de Susato sacra theologia professor præsentavi die XXI. aprilis MCCCXCIX. præsentem cedulam dubia per episcopum Vwardensem expressa continentem.

XIX.
Cæsarei
oratores
Pisæ ab-
cedunt.

Addunt acta Roberti Regis Romanorum, oratores, motis iis dubiis, non expectato responso discessisse: Nota, inquit, quod die dominico XXI. aprilis omnes oratores domini Roberti Romanorum Regis electi insalutato hospite de Pisæ recesserunt, nolentes aliquam declarationem sacri concilii super dubiis superscriptis expectare. Verum antequam abirent, quamvis id in Pisane synodi actis non tradatur, dictus Conradus de Susato Roberti Regis Romanorum orator a Cardinalium & præsulum coetu Pisæ congregato ad aliam œcumenicam synodum indicendam a Gregorio provocavit: qua de re confectæ sunt publicæ tabulæ (a), quibus Gregorii causæ munitiones præcipua sunt comprehensa, quæ licet superius perstricta fuerint, reperenda tamen visa sunt ob rei gravitatem, ut magis illustretur causæ Gregorii æquitas, quam Pisanus conventus oppugnabat.

(a) Ex. to. 22. de schism. p. 66.

Provocacio a Roberti oratoribus edita contra Pisanos.

In nomine domini. Amen.
Anno a natiuitate ejusdem millesimo quadringentesimo nono indictione secunda pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Gregorii divina providentia Papa XII. anno tertio, die decima nona mensis aprilis hora primarum vel quartarum in ecclesia S. Catharinæ ordinis Prædicatorum in civitate Pisarum in notariorum
Ann. Eccl. Tom. XXVII.

nostrorum testiumque subscriptorum presentia personaliter constitutus honorabilis vir dominus Conradus de Susato canonicus ecclesie Spirensis, in sacra theologia & in artibus magister procurator, & procuratorio nomine serenissimi & gloriosissimi principis & domini domini Roberti Romanorum Regis semper Augusti constituentis, prout de ejus mandato per literas patentes sigillo majestatis dicti Romanorum Regis in cera crocea impendente sigillatas plenam fecit fidem, animo & intentione appellandi & provocandi tenens in suis manibus, quaedam papyri folia, quaedam appellationem seu provocacionem in se contententia, hujusmodi appellationem, seu provocacionem interposuit, appellavit, & provocavit, Apostolos petiit, & protestatus fuit, omniaque & singula alia fecit & facere se dixit, quæ in dictis papyri foliis continentur, quorum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Coram vobis discretis viris notariis publicis tanquam personis authenticis & fidelibus, & testibus hic astantibus fidei-gnis ego Conradus de Susato in sacra theologia & in artibus magister canonicus in ecclesia Spirensi procurator & nomine procuratorio serenissimi & excellentissimi principis & domini domini Roberti Dei gratia Romanorum Regis semper Augusti præcipui defensoris & advocati Ecclesie sanctæ Dei, animo & intentione appellandi & provocandi & Apostolos petendi & recipiendi atque præstandi melioribus & efficacioribus modo, via, jure, causa, atque forma quibus possum & debeo, dictusque dominus meus potest & debet, dico & propono, quod licet dudum felicis recordationis domino Innocentio Papa VII. ab hac vita mortali substracto, tunc episcopi presbyteri, & diaconi sacrosanctæ Romanæ ecclesie Cardinales, qui tunc erant, celebratis ejusdem quondam domini Innocentii funeralibus, atque ejus corpore ecclesiasticæ tradito sepultura per electionem summi Pontificis in conclavi secundum formam sanctorum canonum congregati, omnium & singulorum vota omnia & singula concorditer nemine discrepante in sanctissimum in Christo patrem & dominum dominum Angelum titulo S. Marci presbyterum Cardinalem, ipsorumque confratrem, ejus exigentibus meritis divinitus inspirati direxerunt, ipsumque in summum Romanæ & universalis Ecclesie Pontificem elegerunt, inthronizaverunt, & ut talem venerantes adorarunt. Et nonnullis interjectis, quibus a cardinalibus ut justum Pontificem habitum, promulgatamque toto orbe illius electionem describit, subjungit.

XX.

Creatio-
nis Grego-
rii series.

XXI.

Nihilominus dicti domini olim Cardinales omnes & singuli, uno dumtaxat excepto, suæ salutis immemores, inobedientia filii, necitatur quo ducti spiritu foris egressi

Objectum Cardinalibus eos scindere ecclesi- am.

egressi contra sacerdotem Domini, & re-
 lio suo Rege rebellant, & Ecclesiam san-
 ctam Dei, qua in unitate consistit, ad cu-
 jus defensionem prelibatus serenissimus do-
 minus meus constitutus astringitur & obli-
 gatur, scindentes & scindere molientes, se
 schismatis contra Papam irreligiosa teme-
 ritate instituerunt, nec non sua temeritate
 usque ad hoc proficere, & suam diviso-
 nem catholicam esse credentes ecclesiam,
 cathedram sibi constituere, atque prima-
 tum assumere conantes, ab eo quod unum
 est semetipso segregarunt, & licet pre-
 fatis olim domini Cardinales non ap-
 pareat, quia tamen, ut scribunt in dictis li-
 teris, hora vigesima secunda per duas scilicet
 horas ante noctem recesserunt, evi-
 dentissime constat, quod nullam solemnita-
 tem nec ordinem juris in re tam grandi,
 & nova, sicut merito servarent, servaverunt.
 Vix sufficiebat eis tempus Pisas accedendi
 ante noctem, & ecce obedientiam subtra-
 here conculserunt, & eam subtraxerunt,
 ipsumque sanctissimum dominum nostrum
 Gregorium contra justitiam & juris or-
 dinem, ut appareat, spoliaverunt: ubi
 deliberaverunt? in campo. Ecce precipita-
 tionem facti in principio: non enim im-
 merito prius dominum Gregorium monuit
 sent, quod nisi votis, & juramentis sa-
 tisfaceret, obedientiam sibi subtraherent.
 Nunquid attendere debebant, cum quan-
 ta maturitate, quanta rei solemnitate Gal-
 lici processerunt cum suo domino, quem
 vocant Benedictum, cum semel sibi obedi-
 entiam subtraherent? literas autem, & in-
 strumenta appellationum, & alia superius
 inducta, in quantum faciunt pro justifi-
 catione presentis appellationis, &c. ego
 procurator presentibus habere volo pro in-
 fertis.

Objecta aliqua contradi- ctiones in eorum scriptis.

XXII.

Item die XIII. dicti mensis maii ap-
 pellationem quandam interposuerunt, in qua
 coram domino Gregorio tanquam sanctissimo
 domino & patre sanctissimo cum omni re-
 verentia tanquam humiles ipsius servitores
 appellarunt; quinimo dicunt in ea: A vo-
 bis pater beatissime irrationabiliter & se-
 cundum non rectam rationem decernen-
 te, ad vosmet secundum certam ratio-
 nem & melius informatum. Notariis quo-
 que ipsum in instrumentum cui appellatio est
 inserta, sanctissimum in Christo patrem
 scribunt, & appellant, &c. ex quibus lu-
 ce clarius habetur quod tunc scilicet die
 XIII. maji ipsi olim domini Cardinales &
 eorum notariis dominum Gregorium pro san-
 ctissimo Patre & domino & summo Ponti-

fice manifeste scripserunt, nominarunt, &
 recognoverunt; quomodo igitur scribunt,
 quod undecima die dicti mensis maii obedi-
 entiam subtraxerunt? ecce inculcationem,
 ecce involutionem, ecce dubitationem
 mentibus principum dominorum, & aliorum
 virorum sapientum ingestam; & si sic er-
 raverunt in principio, non est mirum quod
 in fine gravius erraverunt, dicitur nam-
 que: Parvus error in principio maximus
 est in fine. Esto tamen quod prefati do-
 mini olim Cardinales die undecima mensis
 maii obedientiam domino Gregorio subtra-
 xissent, quod tamen ex premissis non ap-
 pareat, quia tamen, ut scribunt in dictis li-
 teris, hora vigesima secunda per duas scilicet
 horas ante noctem recesserunt, evi-
 dentissime constat, quod nullam solemnita-
 tem nec ordinem juris in re tam grandi,
 & nova, sicut merito servarent, servaverunt.
 Vix sufficiebat eis tempus Pisas accedendi
 ante noctem, & ecce obedientiam subtra-
 here conculserunt, & eam subtraxerunt,
 ipsumque sanctissimum dominum nostrum
 Gregorium contra justitiam & juris or-
 dinem, ut appareat, spoliaverunt: ubi
 deliberaverunt? in campo. Ecce precipita-
 tionem facti in principio: non enim im-
 merito prius dominum Gregorium monuit
 sent, quod nisi votis, & juramentis sa-
 tisfaceret, obedientiam sibi subtraherent.
 Nunquid attendere debebant, cum quan-
 ta maturitate, quanta rei solemnitate Gal-
 lici processerunt cum suo domino, quem
 vocant Benedictum, cum semel sibi obedi-
 entiam subtraherent? literas autem, & in-
 strumenta appellationum, & alia superius
 inducta, in quantum faciunt pro justifi-
 catione presentis appellationis, &c. ego
 procurator presentibus habere volo pro in-
 fertis.

Præterea dicti olim Cardinales priori-
 bus non contenti, sed peiora malis adii-
 cientes, prefato domino nostro sanctissimo
 domino Gregorio multiplices injurias ver-
 bis, scriptis, atque factis, cum nulla con-
 tra eum adhuc esset lata sententia, cum e-
 tiam ipsi non essent, nec deberent esse ju-
 dices in causa propria contra juris, & ju-
 stitiam ordinem, & omnem humanam equi-
 tatem, in multiplex opprobrium sedis Apo-
 stolice, universalis Ecclesie, obedientie
 nostrae, & in cleri vilipendium, & totius
 cleri status denigrationem multipliciter ir-
 rogarunt ab executione sententiae nondum
 lata inchoantes, sicque prefati olim Car-
 dinales per literas suas & pseudoapostolos
 prefatum sanctissimum dominum nostrum
 nondum juste convictum, nec confessum pre-
 dicarunt, intimarunt, & publicarunt quasi
 per totam Christianitatem perjurum, voti-
 fragum, schismaticum, immo schismatis au-
 thorem, & hereticum. Nunquid est hic mo-
 dus procedendi tantorum virorum olim in

Arguitur præceptis eorum delibera- tio in de- negando obsequio.

XXIII.

Arguuntur Cardd. publicant eos offen- sionem iniectione Ecclesie.

Gregori- um non convi- ctum ut perju- rium pro- mulgasse.

XXIV.

Et fecisse societatem cum schisma- ticis non dissolutis prius centuris.

Arguuntur a quo acceperint, ut sint iudices Gregorii.

tanto fastigio dignitatis constitutorum, ad
 quos oculi aliorum fidelium sicut sagittarii
 ad metam respiciunt surgis, blasphemis,
 & maledictionibus partem adversam ante
 sententiam latam tam turpiter & detesta-
 biliter informare? Numquid ista sunt me-
 dia ad concordiam & unionem inducendam?
 Namquid bonus finis bene etiam intentus
 per bona, & apta media bene, & ratio-
 nabiliter est prosequendus? Numquid scri-
 ptum est; Quod iustum est iuste exequa-
 ris?

Item quis est iste modus a seculo inau-
 ditus, quod dicti olim domini Cardinales,
 qui hucusque a tempore domini Gregorii,
 & sui prædecessoris fuerunt duces nostrae
 obedientiae, anticardinales Gallicos pridem
 excommunicatos, anathematizatos, & in-
 dignos aliquo prælationis titulo nominare,
 quinimo schismaticos, & illius nefandi schi-
 smatis in ecclesia sancta Dei inductores,
 & nutritores vocant & scribunt reve-
 rendissimos patres, & dominos, quinimo &
 Cardinales sacrosanctae Romanae ecclesie,
 & sanctissimum dominum nostrum Gregori-
 um vocant, & scribunt schismaticum &
 schismatis nutritorem? Bene hæc potest con-
 verso in oppositam qualitatem appellari,
 cum tamen ipse sanctissimus dominus noster
 nec schisma induxit, sed pluribus, prob-
 dolor! annis ante eum fuit & duravit, nec
 is qui schisma induxit, fovet, & af-
 ficit; fomentum namque schismatis illis
 attribuitur, qui schisma faciunt vel fece-
 runt, inducunt vel induxerunt, & in hu-
 jusmodi perseverant, vel eidem assunt,
 &c. Sed nihil ad eos, qui non sunt sibi
 conscius alicujus culpæ in hoc facto; sicut
 enim schisma Gregorum non est Latinis im-
 putandum, ita nec schisma Galliarum seu
 per Gallicos introductum capitis, vel mem-
 bris obedientie Romanae. Ipse insuper pro
 sublatione schismatis, cum nondum duobus
 annis esset in pontificatu, concilium gene-
 rale decernere voluit, decrevit, & per su-
 as patentes literas, prout inferius plenius
 dicitur, induxit, ut unio & pax daretur
 ecclesie: denique literis suis, & nunciis
 omnes, & singulos sub obedientia domini
 Gregorii consistentes requisiverunt & hor-
 rati sunt, ipsique nihilominus mandave-
 runt, quantum in eis erat, ut ipsi & eo-
 rum singuli domino Gregorio obedientiam
 subtraherent; cum tamen ad hujusmodi sub-
 tractionem nondum essent causæ sufficientes:
 ad lucem postea. Mirabile visum est, quod
 de tanto volente se intrmittere: quis e-
 tenim constituit eos iudices Gregorii, & to-
 tius obedientie nostrae, & præteritum Ger-
 manie? Constat eos velle omnes a Roma-
 no Pontifice declinare: quod si factum fu-
 isset, quis tempore medio dispensasset in
 causa appellationum ad eum devolutis?
 quis etiam pallium dedisset, & archiepi-
 scopos confirmasset? &c.

XXV.

Excusa- tur Gre- gorius, quod viam concilii iniverit.

Obje- ctum quod sint acephali.

Non fe- quiti le- ges cano- nicas, sed humana commenta.

Præterea sanctissimus dominus noster do-
 minus Gregorius, videns se non posse perfi-
 cere, nec concordare cum eo, qui se vocat
 Benedictum ab alia parte ad viam cessionis
 perficiendam, conclusit pro unione in ecclesia
 Dei perficienda viam concilii generalis, pro-
 ut etiam illud convocavit, & indicit per
 certas litteras suas apostolicas sub data
 tertio nonas julii, in festo scilicet pente-
 costes proximo futuro, quarum litterarum
 tenorem, in quantum faciunt pro verificati-
 one presentis appellationis, & non aliter,
 ego procurator habere volo pro insertis; &
 verisimile est quod ipse dominus Gre-
 gorius diu ante concilium concluserat: sed
 antequam litteræ conficerentur habuit cogi-
 tare de congruis tempore & loco, quibus
 deberet convocari. Verum, ut ipsi domini Car-
 dinales prefatum dominum Gregorium, eti-
 am in hoc sanctissimo proposito prævenirent,
 præoccuparent, & impedirent cum quibusdam
 anticardinalibus & schismaticis, dudum per
 dominum Gregorium, & suos prædecessores
 ex causis anathematizatis, & quocumque
 prælationis titulo privatis atque condem-
 natis, & pro schismaticis reputatis, atque
 a gremio & consorcio sanctæ matris Eccle-
 siæ, eorum exigentibus demeritis prorsus
 exclusis, se unierunt & junxerunt, ac
 unum quoddam cum eis, ut asserunt, præ-
 tensum collegium, nullum caput habentes:
 neque recognoscens, de facto, licet non de
 jure, effecti quoddam prætensum concili-
 um, quod potius conventiculum, vel con-
 ciliabulum dici debet, per certas suas
 litteras sub data anticipata, ut vehementer
 præsumitur, fabricatas in civitate Pifarum
 in festo annuntiationis Virginis gloriose la-
 pso sub data Liburni vigesimaquarta men-
 sis junii indixerunt. Ex quibus quidem
 literis quot dubitationes, quot inculcationes
 & involutiones in cordibus principum, & domi-
 norum, & Sapientum, ac Christi fidelium e-
 xortæ sint, vix poterit calamo scribi, vel
 lingua explicari, eo quod ista domini o-
 lim Cardinales, quantum ex ipsis eorum
 literis luce clarius habetur (quas etiam in
 quantum faciunt pro verificatione presen-
 tis appellationis, ego procurator habere
 volo pro expressis) novæ numquam prius visa
 vel audita attentare comati sunt, semitas
 antiquorum, & sanctorum patrum, & sa-
 crorum canonum doctrinas omittentes, o-
 bliquas ac dubias ambulare ceperunt: vias
 prout & illas continent de presenti: &
 nihilominus in neglectu posuerunt omne id
 & totum quod est honestatis, consolatio-
 nis, & conservationis obedientie nostrae,
 & Ecclesie sanctæ Dei, de suis omnimodis
 confusione, desolatione, ruina, atque di-
 visione minime curantes: unde, ut de plu-
 ribus pauca tangantur, primo videamus de
 præoccupatione; ex literis namque eorum
 pro concilio celebrando, designatis, de qui-
 bus statim facta est mentio, manifeste ha-
 be-

betur quod unio ipsorum olim Cardinalium cum anticardinalibus precessit ipsam pre-
sens sui concilii indictionem, dicentes prius
se esse unitos, & postea matura delibera-
tione conclusisse concilium convocandum;
unde dicitur in dictis literis inter cetera:
Quibus visis, & pluribus habitis inter nos
consiliis, firmamus nos venire cum dominis
alterius collegii, & Liburnum accedentibus
nobis, qui locus est prope civitatem Pisa-
nam ejusdem diocesis, ac de eis dominis
Cardinalibus ex altera parte in sufficienti
numero nobiscum congregatis in unum, in
nos univimus propositum, &c. Et nihilomi-
nus, ut habetur ex literis suis super eorum u-
nionem datis Liburnii penultima die mensis
junii, litera concilii datae sunt per qua-
tuor dies ante, quia vigesima quarta ju-
nii. Ecce quomodo in scriptis eorum dant
intelligere sibi invicem contradictoria, &
quia ante indictionem convocationis con-
cilii fuerunt uniti cum anticardinalibus,
& non fuerunt uniti. Quis sane men-
tis ex istis non inciperet dubitare de fa-
ctis, & processu dictorum dominorum? unde
et si dicti domini tempore sue unionis cum
anticardinalibus primo indixissent con-
cilium, constat tamen quod hoc factum fuisse
per quatuor dies post datam literarum con-
vocationis concilii.

XXVI.
Arguan-
tur ex su-
is literis.

Item in quibusdam literis suis dicto se-
renissimo Romanorum Regi domino meo di-
rectis, datis Liburnii vigesima sexta julii
scribunt ista verba: Deliberavimus invi-
cem convocare concilium generale ex utra-
que parte eisdem loco & tempore, ejus
rei, atque nostri propositi intimationem de-
terminato loco, ubi optandissima congre-
gatio hujusmodi fieri debeat, & oratorem
nostrum precipuum mittemus in brevi. Ex
quibus literis & verbis patet quod vige-
sima sexta julii, qua fuit plusquam per
mensem, post prentensam datam literarum
convocationis sui prentens concilii, ipsi de-
liberaverant convocare concilium: sed non-
dum convocabant, quia nondum erat deter-
minatus locus, ubi ista congregatio fieri
deberet. Igitur tempore datarum literarum
sui prentens concilii nondum erant concor-
des de loco. Igitur data est anticipata,
& hoc in fraudem domini Gregorii, ut ve-
hementer presumitur, & ut videatur eum
prevenisse: per hujusmodi enim adinven-
tiones exquisitas vehementer suspicatur &
presumitur, ipsos olim Cardinales fuisse,
& esse causa impedimenti unionis exopta-
tae. Nonne quisvis catholicus hoc concipere
poterit evidenter, quod si hujusmodi in-
dictionem conciliabuli emisissent, dictum-
que concilium Papae fuisse sortitum effe-
ctum, nec, ut praedicitur, impeditum sicut
obedientia Benedicti in suo, ita & nostro
in papali concilio unanimes voce, & con-
corditer requisivisset, & efficaciter indu-
xisset dominum Gregorium ad observantiam

Male
quaxita
paxper
discordi-
am.

voti, & juramenti sui pro reintegracione
Ecclesie sanctae Dei, necessariumque fuisse
ipsum ad hoc attendere, omni dilationis
mora postergata; alias tota obedientia vero
ordine, & juxta omnem aequitatem, & cum
bona conscientia recessisset ab eodem tan-
quam favore schismatis antiquati, nulla-
que fuisset in nostra obedientia diviso sub-
illata, quinimmo ex tunc sincera unio per
ambas obedientias procurata, & indulta?
Quidam etiam abbas ambasciator dictorum
dominorum olim Cardinalium retulit, quod
per duos menses disputarunt de loco, in
quo indiceretur concilium, & de hoc etiam
habetur evidens magnumque testimonium
eorum, qui adherent ipsi dominis olim
Cardinalibus, dicentium quod per totum
mensem augusti primo fuit concordatum de
loco Pisarum cum Florentinis: quod etiam
patet ex hoc, quia nuncius, qui deferbat
litteras concilii Cardinalium ad partes
Rheni, habuit litteras credentiae olim domi-
norum Cardinalium sub data prima septem-
bris, & post haec recessit de Pisis, & per
consequens tunc fuit primo expeditus; &
verisimile est quod illum, vel alium nun-
cium citius destinasset, si de loco, &
tempore die vigesima quarta junii concor-
dassent. Item multi curtesani, quorum a-
liqui tempore indictionis concilii, per Gre-
gorium fuerunt in Luca, & aliqui in Pi-
sis, & aliqui in Liburno, dixerunt quod
dominus Gregorius publicaverat concilium
suum per plures dies antequam audiretur
de concilio olim Cardinalium. Videtur igi-
tur manifestum quod datam praedictam
callide anticipaverunt, volentes Grego-
rium, & suum concilium prevenire, quod
si per impossibile non esset factum, quare
sic tarde intimaverunt suum concilium?
nam dominus Gregorius bene per duos men-
ses suum concilium ante prentensum con-
cilium eorum per literas patentes publi-
cavit.

Insuper & si convocatio concilii genera-
lis juxta traditionem, & decreta sanctorum
patrum pertinet ad summum Romanae Ec-
clesiae Pontificem dispositum saltem ad con-
vocandum, & qui, quantum in se est, con-
cilium generale indixit, & per suas paten-
tes literas apostolicas publicavit, dicti ta-
men olim Cardinales, & eorum in hac par-
te complices in literis, & scriptis suis af-
firmant, & verbis predicare non verentur
quod hoc veritatem habeat de Papa indu-
bitato: per qua papatum domini Gregorii
revocant in dubium; cum tamen in instru-
mento conclavis ad instantiam dictorum do-
minorum ante electionem domini Gregorii
in summum Pontificem clare dicitur in hac
verba: Et intendentes ad remedia forti-
ora, non quid juris pro parte eorum ju-
stitia suadet; Quod jus verissimum est, &
plena veritate fulcitum; dicti autem in-
strumenti conclavis tenorem, in quantum
fa-

XXVII.

Obiiciunt
Cardd.
non spe-
ctare ad
Papam
ambi-
guum in-
dictionem
concilii.

facit pro justificatione & verificatione pre-
sentis appellationis, ego procurator praedi-
ctus volo habere pro expresso. Praeterea
si dubitant de papatu domini Gregorii, qua-
re simili ratione non dubitant de suo cardi-
nalatu? quod si dubitant, tunc etiam ex
simili dubio non habent se intrmittere de
electione summi praentens Pontificis contra
praentensam praeticam quam habent praema-
nibus. Item pariformiter dicti domini, &
eorum complices babeant dubitare de pa-
pato Innocentii VII. Bonifacii IX. & for-
tassis Urbani VI. & sic in eandem viden-
tur incidere opinionem, quinimmo & veri-
tus errorem cum Gallicis, qui a principio
istius detestandi, & horrendissimi schisma-
tis Ecclesiam catholicam, & inconsultem
Christi unicam dividere praesumpserunt:
ipsi etiam in dando dominum Gregorium,
& alium seu alios ejusdem praedecefforem
seu praedeceffores obedientiae nostrae in sum-
mos Pontifices eandem nostram obedientiam
totam videntur deceffisse, subannasse, &
eisdem illuissse, si fas est dicere.

Si Grego-
rius au-
biguus,
ergo ipse
etiam
Cardd.
ambiguus.

XXVIII.
Ex factis
suis re-
prehenduntur.

Item in literis, quas scripserunt serenif-
simo domino meo domino Ruperto Romano-
rum Regi post assumptionem dicti domini
Gregorii sub data Romae decima decembris
scribunt in hac verba: Post solemnes de-
fuerunt Pontificis electione tractatus, illo
divinitus inspirante, qui cuncta perpetua
ratione gubernat, vota nostra in reve-
rendissimum in Christo patrem, & domi-
num ex nostro collegio dominum Ange-
lum tit. S. Marci presbyterum Cardina-
lem confratremque nostrum ad culmen
dignitatis apostolicae, post divinae gratiae
munera, universis ejus exigentibus me-
ritis, nec immerito ascensurum, nemine
discrepante, direximus, ipsumque con-
fratrem nostrum die ultima novembris in
dominum nostrum elegimus atque patrem.
In quibus verbis dant manifeste intelli-
quod ipsum Gregorium ad culmen apostoli-
cae dignitatis elegerunt & assumpserunt,
nullum dubium praetendebant, quare si ali-
quod dubium praetendebant, quare ipsum
omni dubio semoto in summum Pontificem
elegerunt, & ipsum toti nostrae obedientiae
pro summo Pontifice dederunt, praesenta-
runt, nec non verbis, & scriptis, nuntiis,
& ambasciatoribus cum solemnitate debita
publicarunt? Praeterea licet congregationem
per dictos olim Cardinales indictam in Pi-
sis ad festum annuntiationis Virginis glo-
riose proximo praeteritum praetendant esse
concilium generale, & in eo tanquam in
concilio generali posse, & debere facta
tractari universalis Ecclesiae, eaque habere
vim & efficaciam: nihilominus ex ratione
& simul ex scriptis eorum, & modo pro-
cedendi contrarium luculenter apparet:
concilium namque generale debet esse li-
berum secundum traditiones sanctorum pa-
trium: sed congregatio indicta per ipsos o-

Non fuit
ex eo-
rum lite-
ris ambi-
guum.

lim Cardinales expresse restricta est & li-
mitata, unde in literis sua convocationis
dicitur in hac verba: Finitque imponatur
schismati per viam mutuae cessionis. Et in-
fra: Est enim nostra, & dominorum de
collegio alterius partis intentio, & irre-
vocabile propositum, quod cum his, qui ve-
niunt ad dictum locum, & terminum provi-
deatur fidei, & ecclesiae juxta effectus praedi-
ctos. Item in literis confederationis seu
unionis dictorum dominorum, cum anticar-
dinalibus dicitur, & scribitur inter cetera
sic: Juramento, & voto irrevocabili firma-
vimus, quod per viam mutuae cessionis vel
de papatu, vel alterius alio mortuo vel
canonice ejecto prosequamur unionem.

Nunquid isti praesumunt imponere legem
Spiritus Sancto, a quo dicitur regi con-
cilium generale? nunquid sunt dabiles a-
lia viae rationabiles pro unione Ecclesiae
sanctae, quam vii cessionis? unde via haec
cessionis est a Gallicis pridem adinventum,
& in particulari eorum conciliabulo deter-
minata, quam pro lege isti ponentes per an-
ticardinales Gallicos inducti concilium li-
mitare, & regulam seu legem Spiritus San-
cto imponere minus provide: quinimmo &
periculose praesumpserunt, quasi concilium
non quamcumque rationabilem viam pro u-
nionem Ecclesiae introducenda non inquirere,
de ea deliberare, atque eam libere, &
absolute assumere debeat atque possit.

Item terminus in literis convocationis praedi-
ctae expressus videtur esse nimis brevis,
quod id plures de nostra obedientia, eo quod
plurimi tantum distant a loco Pisarum, quod
post insinuationem eis factam per se, vel
suos procuratores ad locum Pisarum non
poterunt modo humano pervenire. Si igitur
non veniant, non tamen sunt contumaciter
absentes, & per consequens congregatio facta
Pisis non meretur dici concilium gene-
rale: Praeterea dicti praentens domini ven-
duntur asserere, dicere, & tenere quod san-
ctissimus dominus noster dominus Gregorius
teneatur in Pisis in concilio praentens, per
eos indicto potius conciliabulo comparere,
& si veniret, quod posset ibidem judicari,
quod utique ex iis quae gesta sunt hactenus,
nullatenus apparet, eo quod major pars praen-
tatorum in Pisis existentium est, de parte
sibi adversa, quae partem nostram semper
reputavit, & praedicavit schismaticam si-
cut e contra: alii autem omnes fere sub-
traxerunt domino Gregorio obedientiam diu
ante concilii sui praentens indictionem, &
fecerunt se partem contra eum ipsum, in-
cusantes, & crimina enormia imponentes an-
te sententiam latam, ipsaque olim Cardi-
nales sunt excommunicati, omnique honore,
& dignitate privati & exati: quis autem
compos. rationis praesumat dicere quod quis,
quantumcumque etiam modicus coram suis
adversariis, seu parte adversa comparere
teneatur, seu etiam quod sententia praentens,
si quam

Pisana
decreta
expen-
duntur.

XXIX.

Contra
definitum
tempus
concilii.

Non te-
neri Gre-
gorium
compara-
re coram
adversa-
riis suis

XXX.

si quam ferret, ipso iure subsisteret? Præterea esto quod dominus Gregorius veniret Pisas, & vellet renuntiare, non veniente Benedicto, dubium est an debeat renuntiare, cum contingere possit quod ille, qui vocat se Benedictum parte ex adversa post resignationem Gregorii diceret: Ego jam sum unicus, & nullum habeo contendentem de pari, cur vultis me privare vel compellere ad cedendum? quod si fieret, utique cederet ad ignominiam, & verecundiam permaximam totius obedientie nostræ; & maxime quia dicitur, & ita dicunt aliqui ex olim Cardinalibus nostræ obedientie, quod anticardinales Gallici obedientiam suo Benedicto pridem restitutam nondum abstraxerant. Præterea licet necessario aliqui de præfatis olim dominis Cardinalibus & anticardinalibus fuerint excommunicati, anathematizati, inhabilitati, & omnis prelationis titulo privati, nihilominus in vilipendium apostolicæ potestatis clavium Ecclesiæ, nescitur quo jure, quo modo, & qua bona conscientia una partium alteram habilitavit, dispensavit, famam restituit, & in Cardinales creavit, & fortassis una aliam absolvit: quæ utique nullatenus ipsas vel alicui eorum, sed soli Papæ vel suam auctoritatem habenti possunt convenire.

XXXI.

Item licet domini olim Cardinales ex obedientia nostra primo, & deinde ipsi & anticardinales Gallici simul pro parte serenissimi domini domini Roberti Romanorum Regis constituentis domini mei, & per suos solemnes oratores fuerunt cum omni reverentia, & debita instantia requisiti & exhortati quatenus amore Dei, & intemeratæ Virginis Mariæ, & totius curiæ supercælestis, & nec non contemplatione Ecclesiæ militantis, & ad petitionem regniæ majestatis wellent inclinari admutandum locum Pisarum, & ad reconvenendum in alio certo loco, dicto domino Gregorio, & eis congruo, ubi dominus Gregorius faceret id, ad quod obligatur, & ulterius ad electionem unici summi Pontificis procederetur, quia speraret dicta regia majestas quod per istum modum omnibus dubiis, scrupulis, perplexitatibus, difficultatibus, ac novis divisionibus, præcipue in partibus obedientiæ nostræ sublatis, & exclusis fieret pura, & sincera, integra, ac universalis unio in Ecclesia sancta Dei, quam per concilium indictum a domino Gregorio vel etiam per congregationem in Pisas factam, seu indictam timeret non posse habere: quod si ad hoc inclinarentur, & sic facerent, dicti oratores regniæ majestatis offerrebant ipsi dominis plenam ejusdem regniæ majestatis assistentiam: & sive dictus dominus Gregorius in dicto loco compareret, & debitum suum faceret, sive non, nihilominus ad electionem summi Pontificis procederetur, quia ex tunc clare appareret, quod domi-

Quo jure pars una alteri auctoritatem daret.

Ut postulati de mutando loco.

Proposita a Roberto concordia ratio.

nus Gregorius nollet facere debitum suum. Fuit etiam per eosdem oratores dictum & allegatum, quod si pro anima hominis lucranda expediret, sicut re vera expedit, magnam immo multum grandem rem facere, multo magis incomparabiliter ad lucrandum plures animas, ad cavendum innumeratas strages, ad præveniendum destructiones, destituciones, & desolationes ecclesiarum, monasteriorum, & cœnobiorum, atque universali, integra, ac pura unione facienda, & procuranda brevis mora cum assignatione alterius loci bene commodi, nullatenus esset deneganda; licet etiam dubia & difficultates, quibus multorum animi moventur & moti sunt, in presentia dictorum dominorum, & aliorum prælatorum in ecclesia cathedrali Pisana congregationum die decima quinta mensis aprilis fuerunt explicata, propter quæ & alia plurima, prout tunc publice dicebatur, timor erat, & est dictum domini Regi Romanorum, quod per congregationem in Pisas factam sincera, & integra fidelium unio nequaquam haberetur; nihilominus dicti domini quasi indurati, obstinati, & in alienum sensum miserabiliter versi, & primo & secundo responderunt præcipitanter, prompte, & satis irreverenter, quod impossibile esset mutare locum, quodque super mutatione loci nihil vellent audire, vel tractare quoquomodo. Et quia dicti olim Cardinales, prout colligitur ex præmissis consideratis viis & modis per eos servatis, ab obedientia domini Gregorii summi Pontificis, perperam recesserunt, multiplices injurias verbis, scriptis, & factis irrogarunt, & ipsam bulphemarunt, præfatum quoddam concilium, quintimo conciliabulum in loco Pisarum ad præveniendum, præoccupandum, & impediendum concilium indictum per sanctissimum dominum nostrum Gregorium Papam duodecimum, quantum in eis fuit, indixerunt: datam literarum, ut præsumitur, antciparunt: locum sui præfati concilii, verius conciliabuli dudum antequam eis esset concessus pro congregatione fienda nominarunt: ipsum dominum Gregorium Papam dubitatum appellarunt & scripserunt: suam congregationem præfensam, quam concilium vocant, contra libertatem, & naturam concilii certis modis, tanquam legem imponentes Spiritui sancto, limitarunt, & restrinxerunt: terminum conventionis seu congregationis pro multis de nostra obedientia nimis brevem assignarunt: in propria causa, cum sint pars & manifesti adversarii, se iudices, vel condudices esse præsumserunt: se invicem, licet nulliter & de facto, habilitaverunt: petitiones, instantias, requisitiones, & exhortationes per oratores dicti domini serenissimi Regis Romanorum, & pro parte sua oblatas, & factas pro pura, sincera, & integra unione fidelium in-

XXXII.

Negata a Cardd. loci mutatione.

Carpuntur plura acta Pisani concilii.

Objedum moliri ipsos tertium Pontificem ambiguum creare.

inducenda ut cum eorum bona venia loquar animose, pertinaciter, præcipitanter, temere, & irreverenter excluderunt, & admittere recusarunt; & quia etiam, ut verisimiliter timetur, dicti præfati olim Cardinales in neglectu penitus ponentes omne id quod est confusionis, desolationis, ruina, destitutionis, verecundiæ, ignominie, & divisionis partis, & obedientie nostræ, quantum apparere potest ex iis, quæ per eos acta sunt, aguntur, & agentur verisimiliter in futurum, sanctam Ecclesiam catholicam & inconfutibilem Christi tunicam amplius scindere, dividere, lacerare, laniare, prosternere, & conculcare timore Dei prorsus excluso fatigantes, plura scandala, dissidia, & errores introducere, ac procurare, & quantum in eis erit, facere non cessabunt novum idolum, vitulum conflatilem, perversum anticristum, & maledictionis æternæ filium nominando, & intrudendo suas pravissimas, & perverissimas affectiones & errores insequendo, quibus totum statum sedis Apostolicæ, & Christi fidelium ad exitium, & præcipitium intolerabile ponere, & integraliter subvertere nituntur; idcirco ego Conradus supradictus procurator, & procuratorio nomine præfati excellentissimi & gloriosissimi principis, ac domini domini Roberti Romanorum Regis semper Augusti, cernens dictos olim Cardinales, & alios anticardinales, quibus dicitur se unitos, a suo præfatis proposito non posse revocari: sed eos hujusmodi velle intendere damnabiliter, & de facto inherere; sentiensque sanctam & universalem Ecclesiam catholicam, cujus ipse Romanorum Rex est defensor, & advocatus præcipuus, ad quem spectat, ne eam aliquibus patiatur insidiantium procellarum fluctibus illidi, & quicquam faciem tempestatis insolito timore turbari, & præsertim obedientiam nostram, per omnia, & singula præmissa, & alia plurima, quæ calamus non capit, attentata, & præsumpta, in suoque præfatis conciliabulo per se, & eos qui in eo constituunt, & conveniunt, verisimiliter, ut timetur, licet nulliter, & de facto attentanda & præsumenda, dictamque dominum meum serenissimum dominum Regem Romanorum, & jus suum, ac quolibet Romanæ ecclesiæ, & sacri Romani imperii fideles, & præcipue status, honores, & jura Regum, principum & prælatorum, communitatum, ac personarum tam spiritualium, quam secularium, cujuscumque status, conditionis, vel sexus existant, præsertim eorum, qui hactenus fuerunt de obedientia domini Gregorii, & suorum prædecessorum, multipliciter læsa esse, vel saltem lædi, & gravari posse quomodolibet in futurum; ne etiam præfatus serenissimus Romanorum Rex per dictos olim Cardinales, & anticardinales, ac eorum conciliabulum nulliter, & de facto attentata, fienda, & præsumenda, aut ipsorum aliqua in præjudicium

Denuotatio Caesaris contra Pisani concilii acta.

sacro sanctæ Romanæ ecclesiæ, sacrique Romani imperii sive regni, Regum, principum, prælatorum, communitatum, ac personarum sive spiritualium, sive secularium, atque prædictorum ejusdem ecclesiæ & sacri Romani imperii sive regni subditorum quorumcumque aliquatenus videatur approbare, aut in ea vel ipsorum aliquod consentire, quovis modo; & volens nedum contra præterita illata, ac præsentia gravamina, quæ fortassis inferuntur, sed & contra futura, licet nulliter & de facto, inferenda juris beneficiis dictum dominum nostrum Romanorum Regem, sanctam Romanam ecclesiam, sacrum Romanum imperium sive regnum, omnes & singulos supranominatos defendere, & juvare a præmissis omnibus, & singulis, & aliis gravaminibus quibuscumque illatis, & inferendis, comminatis, & comminandis, & omnibus sequelis, seu illis, quæ elici poterunt quomodolibet ex eisdem, vel eorum altero communiter vel divisim, pro dicto domino serenissimo Romanorum Rege, & pro aliis Regibus, principibus, præfatis, communitatibus, personis privatis, spiritualibus, vel secularibus, & aliis quibuscumque præfatis appellationi adherentibus, seu adherere volentibus: nec non a dictis olim Cardinalibus, anticardinalibus, conventiculo, atque conciliabulo per eosdem convocato, vel in posterum convocando, contra ipsos & quemlibet ipsorum adherentium eis, atque suum conciliabulum, seu conventiculum ingredientium seu approbantium, quodcum de jure, & bona equitate, ac ratione possum, & debeo, & ipse præfatus serenissimus princeps dominus meus Romanorum Rex potest & debet, ad dominum nostrum Jesum Christum sponsum, & caput præcipuum ecclesiæ militantis, judicem vivorum & mortuorum, nec non ad generale concilium legitime, rite, & canonicè, atque debite convocatum, seu convocandum in iis scriptis procuratorio nomine quo supra, provoco & appello, apostolos petro primo, secundo, & tertio instantes, instantius, instantissime si quis sit quis eos mihi dare possit, velit, aut valeat, protestans, quod hac appellatione, seu provocazione pendente contra præfatos sanctam Romanam ac universalem Ecclesiam, & serenissimum dominum meum Robertum Romanorum Regem, ceterosque Reges, principes, prælatos, communitates, personas spirituales, vel seculares, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, & Romani imperii subditos præfatis appellationi, & dicto Romanorum Regi adherentes, seu adherere volentes, nihil omnino debeat attentari.

Provocatio ad concilium vere concueticum.

XXXIII.

Submittit nihilominus ego Conradus procurator nomine procuratorio, quo supra, Domino nostro Jesu Christo, & futuro generali concilio rite, legitime, atque canonicè convocato, vel convocando prædictæ sanctæ Romanæ ecclesiæ jura, privilegia, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Kk

ho-

honores, bona, immunitates, & libertates, atque ejusdem ecclesie, dictique domini Roberti Romanorum Regis constituentis domini nostri, aliorumque Regum, principum, prelatorum, communitatum, personarum, atque ecclesie & imperii subditorum, ac fidelium, omniumque & singulorum sibi & presenti sue appellationi adherentium, vel adherere volentium, omnia atque singula bona presentia, & futura cum protestatione minuendi, corrigendi, immutandi, facti substantia non mutata, & alias prout est moris, cum protestatione etiam intimandi, insinuandi, & publicandi ubi quando, quibus, & quoties, videbitur expedire.

Intitit (a) etiam gravissimis argumentis apud Pisani coetus Cardinales ac prefules Gregorii nomine Carolus Malatesta roparcha orator, ut unicum oecumenicum concilium celebraretur, cum ex multiplicibus synodis multiplex schisma constandum foret: Gregorium vero de imminetibus malis fecit certiore (b), consuluitque ne Rorumjulienise concilium celebraret, sed Pistorium potius ad componendam controversiam accederet: communem illum locum futurum, in quo esset vel didicissas ecclesias redintegraturus, vel in universi orbis oculis, ac luce innocentiam suam collocaturus.

Scripta domini Caroli de Malatestis, de iis, qua ipse cum Cardinalibus Pisis tractavit, & in reditu cum Gregorio.

Ait sanctitatem suam facere posse quod sibi libebat, cum reverentia tamen, de his, qua titubabat, ipsam advisabat, videlicet accessus sui ad partes forojulii accelerationem futuram esse maximi futuri scandali non extirpandi forte diebus suis. Credero quidem poterat sanctitas sua ipsi Carolo si placebat, non dicturo in hoc mendacium; per cam enim que dum Pisis erat, comprehendere poterat, multi erant qui sollicitabant per publicos processus sanctitatem suam, & adversarium suum ejici, & opportunitatem ad honestandum negotium, quod optant, quaerunt: cumque viderint beatitudinem eandem discessisse, calumnias exasperabunt in eam, jus suum dilatantes, dicentesque. Ecce viam ad conveniendum pro sacra unione exequenda, atque ex hoc jam adepti, coram suis astantibus quos cupiebant processus urgebunt; & postquam de tractatu unionis infecto illos palam instruere poterunt, eum perjurum, fautorem antiquati schismatis, & hereticum astruent, neminemque sic excusare eum posse, cum cedendi tractatum quemlibet infecerit, nec alium prosequatur, per quem unionem fieri possibile sit: quidam patule dicent: Potest orbis universus cernere quod non nisi ad subterfugiendum cessionem, & decipiendum fideles illiusmodi concilium indixit & prosequitur; certus namque est dominum Benedictum & suos ad illud accessuros

non fore, similiter neque majorem partem fidelium, qua ad hoc verum & sacrum concilium accessit & accessura est: & propterea ipsum cum paucissimis suis confluentibus non posse unionem per concilium illud facere, cum certissimus sit & certi quilibet esse debeant, quod non accedebat illud ad unionem perficiendam, sed quantum in eo fuerit, destruendam. De concilio quidem domini Benedicti, qualem unionis fructum attulisset, patebat; unde inferent quod uterque eorum jam praesens est, & notorie incorrigibilis, gravemque jacturam sanctae Ecclesie imminere, si apostolicam sedem diutius vacare sinatur, & exinde occasione sumpta concorditer procedent ad sententiam diffinitivam celeriter, & postmodum ad tertium, ut sic dicatur Pontificis electionem, quo facto (quod iam factum est) ipsa domino Gregorio Forojulium accedente, Carolus videre videbatur, & cum reverentia petebat quomodo & quando putabat fieri unionem posse.

Et si diceret forte, quod alias dixerat separatim acquirere terminationi concilii sui, quod vere & juridice universalem representabat Ecclesiam, & Ecclesie universalis autoritate fugebatur, petebat dato quod sic esset, quid in facto concilium illud proficeret unioni, & quid circa hoc consuleri poterit, aut desinire; si enim consultum fuerit, & concessio etiam quod juridice terminatum, quod dominus Urbanus praedecessoresque sui & ipse veri fuerint Pontifices, & quod diligentiam debitam adhibuerint pro unione exequenda, iterum terminent ipsum tamquam verum Pontificem ab omnibus venerandum fore; ceterum terminent aliorum congregationes, non concilia, sed conciliabula fuisse irritant, damnent eos & acta per eos, petebat a sanctitate sua si alios credebatur hujusmodi acceptare sententiam, dicens Carolus se certissimum esse quod non, & propterea certissimus erat, quantum humana fragilitas de aliquo certificari poterat humana consideratione, concilium suum per viam illam de facto unionem facere non posse. Insuper si diceretur quod dabitur modus in illo concilio reintegrandi obedientiam qua fuit domini Urbani, dato quod sic fiat, quod tamen fieri quodammodo impossibile Carolus putabat, animadvertibat quod pars illa fuit per multos annos absque ulla divisione, multa principum prosperitate & potentia fulta, & tamen schisma minime sublaturum fuit; quinimo quotidie auctum & inveteratum; unde etiam per viam illam concilium suum unionem producere posse parum sperandum erat. Praeterea quod ipse dominus Gregorius una cum concilio suo, omni postposita excusatione, ubicumque in orbe terrarum fuerint adversarii ejus, utrique videlicet qui dicitur dominus Benedictus, & unio collegii, terminaverit accedere, ibique suum debitum quolibet implere plene, &

Latum iri decretoriam sententiam in utrumque contentem.

XXXV.

Nullo modo consequi posse conjunctionem ecclesiarum ex concilio Forojulienli.

perfecte; non putabat tamen Carolus quod si qui Pisis sunt, electionem alterius jam fecerint, stans quod in facto expertus est modicam erga dominum Deum reverentiam & charitatem; insuper urgente in proximos odio & privati honoris & commodi mundani ambitione proterva, non credit, licet unio fieri deberet, ipsam tamen fieri. Movebant quidem praesertim animum suum rationes istae, nam dominus Gregorius adversariis ejus non cedentibus, cedere debere atque teneri non credebatur, sed suum consilere concilium aut desinire.

XXXVI. Consultum Gregorio ut potius accederet Pistorium.

Proposita difficultates ingentes oriunde postquam tertius fuerit electus.

Tres non conventuros si duo non convenirent.

liberum citius cessurum fore, quam eos, qui per vota solemnia & juramenta valida ad cedendum obligatos fore toto patebat orbi? vel forte credendum erit, si tertius ille majorem sibi ceteris favorem inspiciat; citius quam ceteri cesserint, cedere?

Quod autem electio illa non fieret cum obligatione ad cedendum, iis rationibus ipse Carolus movebatur; primo quidem putabat, quod si volebant, qui Pisis erant, concilium juridicum, & indubitatum asserere, velut asserere, eorum terminationes tam circa electionem, quam circa electionem validas, indubitatas, & irrefragabiles omnimode fore, cunctis fidelibus conarentur ostendere, & inde non cum obligatione illius modi electionem facturos fore; si quidem bono moverentur zelo, dubitandi maxima inerat ipsis causa sicum modo cedendi debite elegerint, ne forte si noluerit ille servare promissa opus eis sit dato quod jus foveant illam iterum tamquam alios velut perjurum, antiquati schismatis fautorem, & hereticum ejectum & praecipuum declarare, & ad quartam electionem pervenire. Unde quartum schisma pro trischismate fieret. Concludebat ergo de primo ad ultimum, quod in principio unius particulae proposuit, videlicet accelerationem ad concilium suum Forojulii accelerationem posse esse, immo futuram esse credebatur accelerationis tertii ad nomen papatur eligendi, quo facto, de unione diebus suis parum, quinimo forte minime erit sperandum. Et ideo suppliciter sanctitatem deprecabatur suam modum adhibere, per quem tam proximum, maximum, pessimumque scandalum non fiat in Ecclesia sancta Dei. Et infra.

Praeterea, quantum non solum per ea, qua clandestine perreperat, verum per ea qua manifeste viderat, & multis tam aliorum, quam eorum qui secum inerant, manifesta etiam esse putabat, non credebatur sanctitatis suae personam tutam Pisis esse, potestate civitatis illius existente, velut erat, in favorem congregatorum Pisis promissa, multo quidem minus concilium: nec quoque putabat, quod sumpta suspitionis rationabili excusatione apparenti propter detrimentum sui status, suaeque civitatis, reive publicae excidium evitandum dominus Florentini fortalitia, & potestatem civitatis Pisanae, in manibus suspectorum partibus Ecclesiae universalis traderent. Verum ex adverso considerabat quod concilium Pistorii congregandum, non privatum, sed commune esse oportebat, quia communi consensu & auctoritate congregari alii assentiebant, nec amplius sua praesudicabat sanctitati ipsius Pistorii congregari communi partium consensu & auctoritate, quantum Bononiae & ceteris locis, quibus sic congregandum esse assenserat, qui Pisis erant assentirent congregari? Credebatur etiam per ea, qua sibi oblata fuerant, quod domini Florentini

XXXVII. Tertium creatum iri sine onere ad cessionem.

Eo citius creatum, quo Forojulium celerius peteret.

Pistorium propositum pro communi loco ad celebrandum concilium.

capax multitudinis, tutus ab omni respectu, sic accommodus ut ad istam conventionem fabricatus videatur, in unius diei spatio nos per terram, & tu per mare ad eum locum convenientes, pacem Christianitati reddere possumus; Itaque ad istum locum, tamquam ad locum per utrumque electum, dicti domini Cardinales mandaverunt concilium generale, vocaveruntque solemniter & canonicè utrumque dictorum contendendum ad dictum locum & præfixum diem, & ita nunciaverunt per ipsorum solemnes nuncios & literas publicas, & apertas omnibus prælati, Regibus, principibus, ducibus, nobilibus, notabilibus, communitatibus totius Christianitatis. Itaque concludunt, quoad istum articulum, quod per eos non stetit, nec stat, quin concilium generale fiat, sicut fieri debet, ad quod ipse & Benedictus, de cuius re similiter agitur, specialiter sunt vocati.

XLI. Principes & populi optarunt Gregorium cum Cardinalibus conjunctionem.

Ad tertium articulum videlicet: Item dicit præfatus dominus Carolus sibi a certo innouisse, multos principes & communitates concurrere ad hanc viam tamquam præ cæteris meliorem; institisse quoque cum præfato domino Gregorio, eidem supplicantes, ut sibi placeret concurrere cum concilio suo in uno loco vestris R. P. [vestroque concilio subjungens idem dominus Carolus:] Quod si altera partium V. R. P. videlicet, & præfati domini se retraxerit a prædicta electione dicti unici loci communitèr fienda, verisimiliter hoc eventum non asserit, quod ab illa parte, quæ recusat, omnia obedientia totaliter subtrahatur cum vilipendio, detrimento, & infamia maxima ejusdem partis, cum manifeste convinceretur nolle unionem per modum justum & æquum, atenta maxime promissione utriusque facta de non omittendo aliquid de contingentibus: recusat autem electionem dicti unici loci, esset omittere, & sic contra præmissa venire, &c. respondenti dicti domini Cardinales quod de fide, legalitate, & probitate & pura intentione dicti domini Caroli circa unitatem Ecclesie dicti domini confidunt sicut de speciali & singulari filio Ecclesie Romanæ; & pro tanto quicquid dicat, vel faciat, domini reputant eum bono zelo procedere; sed possibile est quod dominus Gregorius vellet eum circumvenire si posset; sed cum Dei auxilio sperant dicti domini, quod ipse est talis, qui non permittet se decipi vel seduci. Et quia dicitur in dicto articulo quod posset multum imputari ad vilipendium, detrimento, vel infamiam illius partis, quæ non acceptaret tertium locum eligendum, cum manifeste convinceretur eos nolle unionem, & per consequens ab illa parte subtraheretur omnis obedientia; attento quod multi principes, & communitates concurrerunt ad hanc viam; respondent dicti

Ut expectaverint tertium locum.

domini Cardinales quod possibile est, quod aliqui domini & communitates, qui non sunt plene informati de facto, de circumstantiis ad informationem, seu suggestionem dicti domini Gregorii contentarentur, & placeret eis si possibile esset, quod fieret mutatio ad unicum locum de communi partium voluntate; sed domini certificant dictum dominum Carolum, & dominum Malatestam, quod ipsi habent nova de majoribus Regibus, & principibus Christianis, & de majoribus prælati totius Ecclesie, quod ipsi acceptant, laudant, & approbant viam istam receptam per dominos Cardinales de concilio generali celebrando in Pisis, & venient ad dictum locum, & tempus qui venire poterunt, legitimo impedimento cessante; & qui erant legitime impediti mittent procuratores plene instructos cum sufficienti mandato, & erunt in tanto numero, quod bene admirabatur uterque istorum contendendum.

Et nihilominus credunt dicti domini Cardinales quod omnes, qui pro nunc approbant mutationem loci, quando erunt informati de impossibilitate juris & facti, & malitiosa cautela, per quam istud procuratur per dominum Gregorium, recognoscant veritatem, & concurrant cum majori & seniori parte Regum, principum, communitatum, cleri, & populi Christiani, & cum tota Ecclesia auctoritative, canonice, & sufficienter unita. Et ut dicti domini sint de singulis informati tamquam speciales Ecclesie filii, domini eorum notificant, ipsosque eum pura veritate informant, quod in casu, de quo agitur, quando scilicet sunt duo contendentes de papatu, ut est in casu præfati, concilium generale est iudex ordinarius & superior utriusque: nam clarum est quod propter dubium unus non est superior altero, nec ambo simul, cum non possint esse duo capita, & esset contra articulum fidei: Et in unam sanctam, &c. Nec alter ipsorum per se habet in ista materia aliquam jurisdictionem, nec convocandi, nec ordinandi, nec aliquid statuendi; nam alias quilibet esset iudex in causa propria de titulo sui papatus; nec unus cum parte sibi obediens obediens, seu determinationi alterius, ita quod oportet de necessitate quod sit dare tertium, qui iudicet inter eos, & nullus est nisi universalis Ecclesia, quæ est superior & mater utriusque, quam reputant generale concilium in hoc casu: nam nullus eorum habet integram obedientiam, ita quod universalis Ecclesia non est, neque esse potest apud aliquem eorum, & per consequens neuter potest convocare concilium quod sit generale totius Ecclesie. Opponebat Gregorius constitutis iis principibus, cum Ecclesia & concilium œcumenicum sit iudex controversi pontificatus, Cardinales Gallos Urbanum pacifica pontificatus possessione potitum

XLII. Respondent Cardd. tertium locum dolo obtrudi a Gregorio.

Contentendunt concilium iudicem cum de pontificatu controversetur.

Ex principibus suis adversarii Greg. revicti.

titum sine concilii œcumenici autoritate exauthorare non potuisse: itaque se, utpote legitimum Urbani successorem, in ea pontificatus in universam Ecclesiam possessione restituendum fuisse, atque ab se indicendi œcumenici concilii autoritatem pendere. Obiciebant contra Cardinales, at non probabant, nolle Gregorium congregari œcumenicum concilium, neque idoneas rationes sectari, & pro retinenda dignitate propagationem schismatis contemnere. Pergunt iidem Cardinales.

XLIII. Et cognitionem causæ an schisma solveatur ad ecclesiam spectare.

Opponentur etiam contra eorum quemlibet favoria schismatis, atque asserunt notoria & probabilia, pertinacis & obstinati ex dictis & factis eorum; opponuntur enormia & gravia crimina notoria facti permanentis, de quibus pluries & solemniter moniti fuerunt incorrigibiles, pertinaces & obstinati; & crimina tantalia, quæ enormiter scandalizant totam Ecclesiam; immo sunt in subversione, nisi occurratur, totius status ecclesiastici. Ipsi pro vero præsuppositis, quæ sunt luce meridiana clariora, quæ præsidenda signa frenetica audebit asserere, quod ipsi vel eorum alter in ista materia possit, vel debeat esse iudex, ut per consequens autoritative convocare concilium generale, cum multi opinentur eos iam esse præcisos?

Præferendum esse locum contendentibus.

Nullam causam asserri posse cur Pise recusentur.

Si instante Gregorio locus mutetur mutandum instante Benedicto.

XLIV. Si locus mutetur non venturos episcopos & principes.

Præterea clarum est, quod isti sunt principales Benedictus & Gregorius, de quorum facto agitur, ita quod necessitate juris oportet eos requirere, & provocare ad causam, & assignare eis locum securum, & istud jam est factum per dominos Cardinales, nam dominus Gregorius hunc locum recusare non potest; nam omnis locus in hoc articulo recusatur, vel quia non est idoneus, vel inhabilis, vel quia non est tutus, vel quia non est electus per partes. Quo ad idoneitatem vel habilitatem loci Pisanum, non est insistendum, primo quia notorium est, secundo etiam ultra alia loca mundi Gregorius commendavit locum Pisanum, sicut est rei veritas. Item ex tunc se posuit bis in manibus Florentinorum, in quorum dominio est ipse locus. Similiter dominus Benedictus, qui iam acceptavit hunc locum, non potest eum allegare suspectum, & ut communiter contrarium etiam asseritur, & est magis verisimile propter istam, quæ facta dicitur, & habentur literæ a diversis personis fide dignis: Dominus Benedictus personaliter venit ad istud concilium ad locum præsumptum, si inveniat locum mutatam, factis iustis & rationabilibus protestationibus suis recedet, & sic concilium ruet ex toto, & ipse præterdet se excusatum.

Præterea Reges & principes, communitates, prælati, clerus, & populus totius Christianitatis utriusque obedientie sunt solemniter vocati ad istum locum & termi-

num, & a pluribus habetur responsio, quod venient vel mittent, si inveniant locum mutatam, delusi & frustrati si venerint recedent, & si per prius ea sciverint non venient & arguent nos probabiliter varios, mutabiles, & inconstantes, & per consequens concilium ruet, ut supra. Et credant dicti domini Carolus & Malatesta, quod multi venient Pisas, qui propter multas rationabiles, & iustas causas non transibunt magis profunde in Italiam. Sunt & multa alia, ex quibus manifeste convincitur quod dictus Gregorius & sui, qui vellet divertere, & impedire istud sanctum negotium, procurant ista diverticula. Quis sanæ mentis non videat, quod quidquid agitur per dictum Gregorium & suos, est ad divertendum istud sanctum concilium, per quod solum potest sedari schisma, & uniri Ecclesia Dei; & quod malitiose & nequiter procuratur ad impediendum tantum, & tam optatum bonum, ita per Dei gratiam dispositum, & propinquum, & sub fallaci & dissimulata cautela petivit seu peti faciunt loci mutationem? Quæ enim est ratio, quod dominus Gregorius non venit ad locum per eum nedum acceptatum, sed tam publice & solemniter oblatum, & copiose laudatum, nisi ut sub verborum pampinis frustretur negotium? Nam si nunc [quod absit] concilii congregatio impediretur, non esset spes quod de tempore nostro posset iterum congregari; & ad istud tendunt isti seductores populi Christiani, & maxime honorum virorum & simplicium devotorum, tractando & procuranda per vias exquisitas, quod divertatur negotium, & concilium non tenuatur, &c.

Omnia agi dolo ad concilium disturbandum.

Præmebat valde Cardinales & alios præfules, qui Pisis morabantur difficultatum moles in arduo illo opere, atque ideo nonnullas questiones eo spectantes, quibus adversarii ipsos possent laceßere, proposuerunt, subjectisque capitibus (a) distinxere.

XLV. Difficultates ingentes circa auctoritatem Pisanum concilii.

Dubia mota per Cardinales, qui fuerunt Pisis anno Domini MCCCCIX. Quia in concilio universalis possent duo contendentes de papatu seu ipsorum alter, vel etiam ipsorum sequaces movere dubia, & dicere exceptiones, quæ sequuntur, ideo super illis est habenda ante diem concilii p-33. matura deliberatio.

I. Et prima forsitan dicitur, & excipitur quod Cardinales non potuerunt vocare concilium, sed potius ille, qui gerit se pro Papa in parte sua, & hoc videtur habere colorem per omnia iura di. xvii.

Objectio quod indicendum sit concilium a Pontifice.

II. Et si huic dubio clare satisfiat non censetur Ecclesia congregata, nec esset ibi concilium, sed potius conciliabulum, & sic nullius auctoritatis. jux. c. mal. xvii. di.

III. Item moveri aliud dubium. Si quilibet, qui se pro Papa gerit, petit ante omnia restitutionem propter subtractiones, & ven-

Objectio quod peccatur restitutio obedientie.

Item subtractos & neutrales repelli.

Qui interfuerint Pisano concilio.

Ergo non est Ecumenicum. Pars Urbani erat amplior.

(a) Tom. 22. de schism. p. 115.

Nomina Cardinalium.

neutralitates sibi factas, talis petitio videtur habere colorem per C. item summatur, qui est sub S. Item cum Balaam II. q. VII.

IV. Item potuerunt dicere prima facie contententes quod positio, quod si Cardinales possent vocare concilium, vocatio ista esset nulla, quia exspoliatus episcopus ex quacumque causa vocari non potest de iure concilium, nisi fuerit restitutus: nec de aliquo crimine agi contra eum, ut volunt iura per expressum III. q. I. & II. q. per totum, & ista est una exceptio, qua prima facie videtur iudiciali per dicta iura, & in illis dominus Benedictus se fundavit tempore alterius subtractionis: & nisi isti dubio sufficienter respondeatur, concilium nullius effectus redderetur.

V. Item posset moveri dubium, si Benedictus vel Gregorius in concilio peterent subtractos, vel neutrales repelli a concilio tanquam ibidem vocem non habentes, ista petitio videtur habere colorem per S. huic etiam XVII. di. & quia, subtracti seu neutrales spoliantes per hoc Papam, censentur esse inimici secundum iura vulgata, & sic venient in concilio ut partes, non autem ut iudices, vel vocem habentes. Istud dubium est forte, &c. Sed maximis hisce difficultatibus spiritus congregati Pisis Cardinales & episcopi in sententia de concilio celebrando persistere, cui interfuere viginti duo Cardinales veri fassive, patriarchales titulos gerentes quatuor, archiepiscopi duodecim, octoginta episcopi, Galliarum, Anglie, Polonie, Lusitanie, Cypri, Bohemie, tum Romanorum & Sicilie controversorum nimirum Wencestii & Ludovici Regum oratores. Castellanus vero & Aragonius pro Petro e Luna: Robertus Germanus & Ladislaus Neapolitanus, Danus, Suecus, Norvegius, Batavus & Sigismundus Hungarus pro Gregorio aliquantulum constantes steterunt: Eorum porro, qui interfuere nomina ita descripta habentur (a).

Nomina reverendissimorum Cardinalium, ambasciatorum Regum, principum, ducum, comitum, baronum, communitatum, & universitatum.

Episcopi Cardinales.

- Dominus Guido episcopus Penedrinus.
D. Henricus episcopus Sabiniensis.
D. Nicolaus episcopus Albanensis.
D. Antonius episcopus Ostiensis.
D. Petrus episcopus Tusulanus.

Presbyteri Cardinales.

- Dominus Petrus tit. S. Susanna dictus de Tureyo.
D. Angelus tit. S. Potentiane ductus Laudensis.
D. Petrus tit. S. Praxedis dictus de Hispania.
D. Conradus tit. S. Crisogoni dictus Militenis.

D. Franciscus tit. SS. Quatuor coronatorum dictus Burdegalensis.

D. Jordanus tit. S. Laurentii in Damaso dictus de Ursinis.

D. Joannes tit. S. Crucis in Jerusalem dictus Ravennas.

D. Antonius tit. S. Praxedis dictus Tuderinus.

D. Lodovicus tit. basilice duodecim Apostolorum dictus de Baro.

Diaconi Cardinales.

Dominus Amadeus S. Mariae novae dictus de Salutiis.

D. Raynaldus S. Viti in Macello dictus de Brancacis.

D. Landolphus S. Nicolai in carcere Tulliano dictus Barenfis.

D. Baldassar Cossa dictus S. Eustachii.

D. Odo S. Georgii ad velum aureum dictus de Columna.

D. Petrus S. Angeli Romanus dictus.

D. Antonius S. Mariae in via lata dictus de Calancho.

D. Petrus S. Angeli Ultramontanus dictus.

Nomina Ambasciatorum Regum, & primo Regis Romanorum, & Bohemie.

Dominus Venceslaus patriarcha Antiochenus.

D. Simon episcopus Misnensis.

D. Benetus Cofnich miles.

D. Hieronymus auditor sacri palatii.

D. Joannes Nufon decretorum doctor.

Ambasciatores Regis Francie.

Dominus Lodovicus S. Agathe diaconus Card. dictus de Baro.

D. Simon patriarcha Alexandrinus.

D. Petrus episcopus Meldensis.

D. Egidius episcopus Constantiensis.

D. Guillelmus Beraterii Legumdoctor.

D. Goffridus de Perugia.

Ambasciatores Regis, & regni Anglie ac omnium ecclesiarum metropolitanarum, cathedralium, & collegiarum.

Dominus Robertus episcopus Saresberienfis.

D. Thomas episcopus Damienensis.

D. Henricus episcopus Menensis.

D. Thomas abbas monasterii S. Mariae Eboracensis.

D. Richardus abbas monasterii B. Mariae Jorewallis.

D. Thom. prior Cantuariensis Cisterciensis ordinis.

D. Comes Suffolchie.

D. Joannes Ochal miles.

D. Richardus Camafcon legum doctor canonicus, & officialis Goracensis.

Ambasciator Regis & regni Polonie.

Dominus Petrus episcopus Cracoviensis.

Ambasciatores Regis & regni Portugaliae ac omnium ecclesiasticorum, & prelatorum ipsius regni.

D. Joannes episcopus Ulyxbonensis.

Legati Regum.

D. Epi-

D. Episcopus Lamacensis. Magister Laurentius provincialis ordinis S. Augustini. Magister ordinis Minorum confessor Regis.

Procurator Regis Cypri.

D. Petrus Cardinalis S. Angeli Ultramontanus.

Ambasciatores Regis Ludovici Jerusalem & Sicilie.

Dominus Joannes episcopus Vapicensis.

D. Guillelmus de Rupibus miles, & cancellarius.

D. Joannes Genardus legumdoctor, & consiliarius.

Magister Lucas de Castiglione secretarius.

Tum de iis, a quibus oratores missi fuere, haec subiciuntur; Primum a ducibus Burgundiae, Brabantiae, Ernesti Guillelmi Bavariae & Hollandiae, Stephano de Bavaria Bugguzlano Steinenfi, Pomeraniae & Castubiae, principeque Ruxanorum, Carolo Lotaringia & Marchiana, Gerstleo de Balderfinge Mazovia seniore, qui numero viginti quinque: tum a comitibus Clinensibus, Blandratae Valcandiae, de Serra & Semburch, Ostumburg & Inscreulerg, iudice Arborea, domino Narbonae & vicecomite de Passio, qui undecim numero extiterunt: tum a marchionibus Jodoco Brandenburgensi, & Moravia archicamerario sacri Romani imperii & electore, Frederico Thuringia, & marchionibus Misnia, Estensi, qui fuere quinque: ab archiepiscopis Coloniensi imperii electore, & Maguntino, qui tredecim fuere: a patriarcha Aquilensi tres; quinque ab electo Leodiensi, a magistro ordinis e Prussia, & Hospitalarium duo.

Suos misere plures academiae, ut Parisiensis, Bononiensis, Tolosana, Andegavensis, Cracoviensis, Viennensis, Montipessulani, Exoniensis, Cantabrigiae, Pragensis, Coloniensis, qui unus supra triginta fuere.

Philibertus e Noylaco magister Rhodiorum equitum cum sexdecim religiosi equitibus accessit.

Quatuor interfuere patriarcha Simon Alexandrinus, Hugo Ierosolymitanus, Venceslaus Antiochenus, Franciscus Lando Gradensis, protonotarii duo; archiepiscopi duodecim Franciscus Narbonensis, Philippus Lugelon... Petrus Bituricensis, Nicolaus Sipontinus, Franciscus Smyrnenfis, Amelius Turonensis, Pileus Januensis, Vitalis Tolosanus, Alhamannus Pisanus, Bertrandus Arbonensis, Joannes Viennensis, Joannes Ulyxbonensis: episcopi octuaginta: priores unus supra quadraginta, abbates octoginta septem: priores monasteriorum viginti: generales Pradicorum, Minorum, Carmelitarum, Augustinianorum cum aliquot magistris theologis, & procuratore Ann. Eccl. Tom. XXVII.

ordinis montis oliveti, quatuordecim archiepiscoporum procuratores, episcoporum duo supra centum, abbatum ducenti duo: capitula ecclesiarum metropolitanarum, cathedralium, & collegiarum, quae suos misere oratores novem supra centum fuere.

Quinta, sexta, septima & octava sessiones, in urgenda iudiciali actione adversus Gregorium, & Petrum e Luna occupatae fuere, in quarum etiam postrema edita haec sanctio.

Sancta synodus, habita plena & matura deliberatione, decernit, pronuntiat, & declarat unionem ac conjunctionem factam de duobus collegiis dominorum S. R. E. Cardinalium fuisse, & esse legitimam & canonicam, ipsamque sua auctoritate roborat, approbat, & confirmat pro bono iam sancti & pii negotii ac evidenti & imminente necessitate universalis catholicae Ecclesiae, extirpationis schismatis, ac unionis & reintegrationis ipsius Ecclesiae ac etiam hanc sanctam synodum per dominos Cardinales utriusque collegii ad tantum bonum simul unitos & congregatos tempore congruo, & in loco tuto, habili, idoneo, securo, & libero rite, debite, & canonice convocatum.

Declarat insuper, pronuntiat, & decernit per Dei gratiam hic esse generale concilium representativum totius universalis Ecclesiae catholicae rite, iuste, & rationabiliter fundatum & congregatum, & ad hoc generale concilium tanquam ad unicum superiorem & iudicem in terris pertinere huius causae & omnium propositorum contra dominos Benedictum & Gregorium nominatos contententes, seu, ut asseritur, colludentes de papatu cognitionem, examinationem, decisionem ac omnimodam determinationem, ac omnium & singulorum ad dictam causam pertinentium quocumque dependentium, & incidentium, seu emergentium ex praemissis.

In nona sessione promulgarunt sanctionem, a Gregorii & Petri e Luna veneratione discedere fidelibus licuisse, ex quo redintegrare ecclesiarum conjunctionem, voluntaria abdicatione pertinaciter negarunt, sed id falso affectum Gregorio, omnia acta a Gregorio & Petro e Luna edita in propagationem schismatis rescidere instruendamque in eos, discussis testium dictis, actionem pronuntiarunt. Ad didere etiam: Item eadem sancta synodus in favorem fidei & pro schismatis extirpatione ac lacerata Ecclesia unienda & pacificanda decernit, pronuntiat, & declarat omnes, cujuscumque status, &c. et si cardinalatus, &c. praesulgeant dignitate, qui in causa praesenti sunt, & esse possunt iudices seu coniudices, in concilio etiam esse posse legitimos testes, eorumque testimonium quam sententiis fidem esse induendam adhibendam. In quo decreto observandum est voluisse ipsos, contra iura

XLVI. Sess. v. vi. vii. viii.

Tribus sessionibus actum adversus contententes.

Decretum Ecclesiae esse iudicem contententium inter Pontifices.

Sess. ix.

Promulgatum licuisse fidelibus ab obsequio Gregorii & amulsi.

Sess. x.

(a) Ext. to. 22. de schisma. p. 125.

XLVII. Capita criminum obiecta Gregorio & Petro Luna.

Repetita Schismatis origo.

communiam, ut Gregorii inimici testes ac iudices illius esse possent. Demum vigesima prima die maii, in sessione decima instaurata est iudiciorum forma in Gregorium & Petrum Luna xxii. maii: productaque sunt adversus utrumque plura accusationum capita (a); quorum hic articulos subiicimus.

Articuli producti coram sancta synodo contra Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. nuncupatos, de papatu perperam contententes, notorii probantur, ut sequitur.

Coram hac sancta & universalis synodo hic principaliter Spiritus Sancti gratia congregata pro parte procuratorum, promotorum, instigatorum, seu sollicitatorum deputatorum ad causam prosequendam pro extirpatione huius detestandi & invidiati schismatis, & unione & reintegratione sancte matris Ecclesie, contra & adversus dominos Petrum de Luna a nonnullis Benedictum XIII. nuncupatum, & Angelum Corario ab aliis vocatum Gregorium XII. de papatu damnabiliter & temerarie contra omne fas contententes, & quantum in eis est, Ecclesiam dividentes, ad hanc sanctam synodum legitime vocatos; & per eandem contumaces reputatos, & quamlibet eorum proponitur, & pro plena informatione omnium in hac presenti synodo residentium subjungatur plena informatio omnium, & quorumcumque gestorum per quemlibet predictorum duorum contententium sub forma infrascripta, & ut ab exordio schismatis, vera & notoria describatur narratio, deputati ad facta infrascripta colligenda & causas, dant & exhibent huic sancto concilio, que in sequentibus describuntur tamquam vera, manifesta, & notoria. Sequitur prima pars primi articuli. Post mortem enim felicis recordationis domini Gregorii XI. qui Romae obiit anno Domini MCCCLXXXVIII. & die xxvi. mensis martii reverendissimi in Christo patres & domini domini Cardinales tunc Romae existentes metu, ut agebant, Romanorum petentium eligi Romanum vel Italicum, elegerunt dominum Bartholomeum quondam Barensem archiepiscopum, qui fuit Urbanus VI. nominatus, idemque domini Cardinales reputantes, hoc non obstante, Romanam ecclesiam vacare. Debebat hoc concilium executere, an illi recte reputassent laudandam esse schismate Ecclesiam: ex post elegerunt dominum Robertum de Gebennis basilicam XII. Apostolorum presbyterum Cardinalem, qui sic electus fuit Clemens VII. appellatus. Quanta ex istis electionibus insurrexit in Dei Ecclesiam divisio, quantum turbo inde exortus concussit clerum, & populum involverit Christianam, cum notoria existant, & rei evidenter manifesta, illa prosequi supervacuum reputatur. Sicque invaluit ambitio, scilicet Gallorum anticardinalium, & pseu-

dopontificum qui controversiam concilio toties oblato permitti non assenserunt, ut tempore Urbani, Clementis, & Bonifacii aliqua reperta non fuerit dispositio, per quam schisma extirparetur, & unitas in Dei Ecclesia reduci valeret, quamvis domini Cardinales de utraque obedientia id permaxime anhelarent: sed non poterant executioni demandare propter potentiam presidentium. Probatio primae partis primi articuli est & probatur per xiv. testes, quorum tres sunt Cardinales, quinque episcopi, & unus ad certam in ecclesiam cathedralem electus, unus est abbas, tres doctores, & unus licentiatius in decretis.

Sed superveniente domini Clementis transitu ab hac luce, iidem domini Cardinales, qui in Avinione erant, inter quos erat dominus Petrus de Luna diaconus Cardinalis tunc, postea assumptus in Benedictum XIII. quod semper gesserunt in corde, disposuerunt in actionem adducere, futuris impedimentis & ambitionibus viam pracludendo; propter quod post conclavis ingressum, antequam ad electionem procederent, ad invicem promiserunt, & juramento firmaverunt, quod si quis eorum in papam eligeretur, prosequeretur extirpationem schismatis & unitatis vinculum in Dei Ecclesia reduceret per omnes vias rationabiles & accommodatas, per quas brevius posset haberi unio, etiam usque ad renunciationem papatus inclusive, sicuti majori parti dominorum Cardinalium eorum, qui tunc erant, pro bono unionis videatur expediens fore, ut hoc in quadam cedula super praemissis facta subscripta manibus ipsorum dominorum Cardinalium plinius continetur: & singulariter fuere predicta jurata per dominum Petrum de Luna tunc diaconum Cardinalem S. Mariae in Cosmedin, & ex post ipse dominus Petrus electus fuit in summum Pontificem ab ipsis dominis Cardinalibus ea confidentia, & intentione, ut nunc inter eos dictum fuit, quod praemissa servaret, alias eum nullatenus elegerunt: qui sic electus & Benedictus XIII. nuncupatus iterata vice iuravit predicta inviolabiliter observare ad requisitionem dominorum Cardinalium predictorum: & ista secunda pars primi articuli probatur per xii. testes, tres sunt Cardinales, quatuor episcopi, & unus electus ad ecclesiam cathedralem, unus abbas, duo legum & decretorum doctores, & unus licentiatius in decretis.

Et tunc illico ipse dominus Benedictus ad varias mundi partes, verbo, & scripto mandavit & notificavit, quod erat omnino dispositus renunciare pro bono unionis, adversario pariter renunciantem: sed infra paucos dies sic opinionem mutavit, quod de via cessionis verbum audire volebat, illoque exosus habebat, qui de illa materia mentionem faciebant. Et probatur notorius per octo testes, & quorum unus est Car-

Ambitio tot causa malorum.

Electus ad ecclesiam cathedralem.

Aventinenses primum conatire integre ecclesiarum conjunctionem quam obtemperant.

Iusjurandum a Petro Luna conceptum.

Eiusdem perjuria.

Ut cessionem detestaretur. XLVIII.

Cardinales conjunctionis Ecclesiarum cupidus mali excoepit.

De legatione a Gallo Rege decreta ad Petrum Luna.

Ostensum illi viam abdicationis necessariam.

dinalis, duo sunt episcopi, unus electus confirmatus ad ecclesiam cathedralem, unus abbas, duo doctores, tam legum, quam decretorum, & unus licentiatius in decretis.

II. Articulus. Post vero ipse domini Benedicti assumptionem, domini Cardinales variu tenuerunt concilia supra modo antequam ad ecclesiam, & dum ipsa concilia inchoarent, evidenter apparuit quod ipse dominus Benedictus viam cessionis per ipsum juratam prosequi non intendebat, sed potius illum declinare, nam ex post, quia aliqui domini Cardinales aperte loquebantur de via cessionis, fuerunt in periculo captionis & incarcerationis taliter, quod interdum aliqui comminationum metu subito a conciliis & a missa recedebant non petita licentia, nec sine expectato, aliqui metu terribili silentium imponebant ori suo; alii etiam subito a civitate Avinione recedebant capi timentes & incarcerationi, nam illi reputabantur exosi, qui de unione prosequenda loquebantur per viam mutuae cessionis. Et probatur per xiii. testes, quorum tres sunt Cardinales, unus episcopus, unus electus ad ecclesiam Cathedralem, duo doctores decretorum, & unus licentiatius in decretis.

III. Articulus. Deinde infra annum assumptionis domini Benedicti serenissimus princeps dominus Carolus Rex Francorum ad ipsum dominum Benedictum illustres principes Bituricensium & Burgundiae patruos, & Aurelianensem fratrem duces cum notabili comitiva praelatorum, magistrorum in theologia, doctorum in iure canonico, & ceteri, & aliorum virorum insignium designavit ad requisitionem ipsius domini Benedicti, qui per suos postulaverat nuncios ut Rex mitteret ad eum tales, & sic solemnes nuncios, cum quibus posset deliberare de facto unionis Ecclesie, ut cum ipso Rege; qui cum magna sinceritate, humilitate, & devotione hortati fuerunt dominum Benedictum ad prosequutionem unionis Ecclesie, offerentes pro parte Regis & sua ac totius regni Francorum consilia, auxilia, & favores, requirentes ab ipso domino Benedicto ut dignaretur Regem & ipsos certificare de via, per quam extirpationem schismatis prosequi intendebat. Et quia dominus Benedictus aliud specificum aperire, quam viam compromissi, quam iustitia appellabat, ac conventionum partium in certo loco faciendam, que fuere communis iudicio dominorum Cardinalium, ipsorumque dominorum ducum, praelatorum, & aliorum notabilium virorum dilatoria & inania reputata, & ad unionem in Dei Ecclesia reducendam nullatenus pertinentia, praefati domini duces pro parte Regis & sua & praelatorum regni proposuerunt quod via mutuae cessionis ipsius domini Benedicti & sui adversarii e-

rat illa, per quam schisma extirpari poterat, attentata diuturnitate schismatis, magna utriusque partis adherentia, ac difficultatibus tam facti quam juris, in causa schismatis occurrentibus, & aliis multiplicibus mediis & rationibus luce clarioribus ostenderunt, viam cessionis necessariam existere; supplicantes ut vellet eam acceptare, offerre, & prosequi, maxime quia idem dominus Benedictus per antea Regi per suos nuncios mandaverat, quod ipse omnem viam sibi aperiendam rationabilem acceptaret, & nullam penitus refutaret, quae posset ad extirpationem schismatis pertinere; & etiam quia ipse dominus Benedictus existens legatus tempore Clementis in Francia, dixerat aliquibus ex dominis ducebus antedictis, & quibusdam aliis notabilibus juris, quod erat necessarium & expediens ut per viam mutuae cessionis finis schismati imponeretur. Et probatur ista prima pars tertii articuli per decem testes, quorum duo sunt Cardinales, tres episcopi, unus ad ecclesiam cathedralem electus, unus abbas, & duo doctores juris canonici & civilis, unus licentiatius in decretis.

Deinde etiam Cardinales iteratis & humilibus supplicationibus instantias fecerunt permaximas, ut ipse dominus Benedictus viam cessionis acceptaret, offerret, & prosequeretur, & ultra; quia videbant supplicationibus & orationibus non posse proficere, in vim cedulae in conclavi juratae dixerunt, quod erat omnino expediens bono unionis, ut ipse dominus Benedictus per viam cessionis mutuae prosequeretur pacem Ecclesie, & schismatis extirpationem, & in vim cedulae predictae juratae ipsum solemniter requisiverunt, ut per viam cessionis, pacem Ecclesie prosequi vellet, quod facere expresse denegavit, asserens eam esse perniciosam non bonam. Et probatur ista secunda pars tertii articuli per xii. testes, quorum tres sunt Cardinales, quinque episcopi, unus ad ecclesiam cathedralem electus, unus legum doctor, unus abbas, & unus licentiatius in decretis.

IV. Articulus. Ex post serenissimi principes Reges Francie, Anglie, & Castellae suos simul nuncios solemnes destinaverunt ad ipsum dominum Benedictum in Avinione residentem, supplicantes instantius pro via cessionis per eum acceptanda & prosequenda, pro qua similem instantiam facere intendebant domino Bonifacio, qui tunc Roma residebat; quam viam cessionis publice impugnari fecit & reprobari in praesentia dominorum Cardinalium & nunciorum predictorum per dominum Bonifacium de Manatis: & aliud dominus Benedictus responsum non dedit, sed dixit, quod per nuncios suos Regibus antedictis infra breve tempus notificaret intentionem suam: quod facere ex post omnino praetermisit, & supplicatio-

Cardinalium repetita.

Ab eodem repudiate.

XLIX. Nova legatio Regum.

Inanibus verbis e-lula.

nes dominorum Cardinalium super hoc exaudire recusavit. Et licet nuncii predictorum Regum ad dominum Bonifacium Romam accesserint, tamen dominus Benedictus premissis nuncios suos ad dominum Bonifacium videlicet episcopum Tirasensem, valde sibi familiarem, & domesticum, & quosdam alios, qui secreta & familiaria habuerunt cum dicto domino Bonifacio, & suis consilia & colloquia ante adventum nunciorum Regum predictorum. Et nuncii predictorum Regum supplicationes eidem fecerunt de via cessionis acceptanda, & in effectu idem dominus Benedictus respondit quae dixerat dictus dominus Benedictus, & eodem praemeditato sermone, nullo modo subsulto effectu (salvum omnino istud est, nam Bonifacius respondit dirimendam esse controversiam a concilio oecumenico, sed politici repudiato concilio, ad quod id spectabat, Pontificem pontificio solio descendere pro imperio jubebant ne, ut supra diximus, discussa controversia de schismate, ipsi rei deprehenderentur.) Comprehenderuntque evidenter & notorie nuncii antedicti, & publice dixerunt, quod in domino Benedicto & Bonifacio nulla erat dispositio ad viam cessionis, vel aliam, per quam pax in Dei Ecclesia haberi posset, sed potius inter ipsos erat collusio & concordia, ut manerent in eorum damnatis cathedris, & honoribus concupitis, post terga ponentes quidquid de fide Ecclesiae, & salute fidelium juraverant. (Impudentissima fuere ista illorum mendacia, nam Bonifacius stare volebat Ecclesiae iudicio, & ab Angliae Regis oratoribus rogatus Gallorum Rex, ut controversiam a concilio oecumenico dirimi pateretur, id detrectavit; pariterque antipapa nunquam Ecclesiae universali se submittere voluit.) Et maxime collusio antedicta evidenter colligitur, quia per antea ipsi duo contententes miserunt sibi adinvicem nuncios & literas absque conscientia dominorum Cardinalium, quo ad illa quae erant tractaturi & prosecuturi, & nunciis suis destinaverat, in mandatis dedit, ut domino Bonifacio papalem reverentiam adhiberent, idemque fecerunt nuncii domini Bonifacii domino Benedicto publice & notorie. (Praevicatos ea in re Bonifacii oratores certissimum est.) Et probatur quartus articulus per decem testes, quorum duo sunt Cardinales, quatuor episcopi, unus ad ecclesiam cathedralem electus, unus abbas, unus doctor legum, unus licentiatas decretis.

V. Articulus. Post hoc illustrissimus princeps Rex Romanorum & Bohemiae, suos solemnes nuncios, inter quos fuit principalis R. P. D. episcopus Cameracensis ad dominum Benedictum, tunc in Avinione residentem destinavit, & in publico consisto-

Oratores a Regibus ad Bonifacium transmissi.

Pontificii oratores turpiter antipapam coluere.

L. Wenceslai Regis Rom. ad contententes legatio.

rio, praesentibus dominis Cardinalibus, praelatis, clericis, & laicis, in copiosa multitudine, proposuerunt ex parte dicti domini Regis, mala quae ex diuturnitate schismatis evenerunt toti christianitati, & difficultates occurrentes in istius pestiferi schismatis extirpatione; quodque ipsi Regi & suo consilio videbatur utilis & necessaria via mutuae cessionis, & pro illa acceptanda & proseguenda supplicabat instantius, intendens similem instantiam facere domino Bonifacio Romae residenti, cujus supplicationibus idem dominus Benedictus nullatenus voluit consentire, & in eodem publico consistorio viam cessionis expresse refutando publice & notorie omnibus audientibus, quod de hac via cessionis proseguenda alias fuerat requisitus, sed illam non acceptaverat, nec illam intendebat in futurum acceptare, quia crederet peccare mortaliter si illam acceptaret & prosegueretur. Et probatur illa pars prima quinti articuli per XI. testes, quorum quatuor Cardinales, tres episcopi, duo legum doctores, & unus archiepiscopus ecclesiae cathedralis, & unus licentiatas in decretis.

Hec autem assertio sive dogmatizatio sic publice facta audientes commovit quamplicitimum, quia cum via cessionis mutuae pro unione in Dei Ecclesia reducenda, sit iusta & sancta, autoritatibus novi & veteris testamenti convenienti determinationi Ecclesiae, sacris canonibus, & sanctorum patrum decretis, & exemplis, sique charitatis, & perfectionis, & ab omnibus Christianis approbata, & necessaria in hoc casu reputata, non videbant audientes a quo fonte posset procedere ista assertio, nisi solum ex dominandi cupiditate, quae frequenter iuxta beatum Augustinum opiniones gignit legi, & fidei contrarias; & quid importet haec assertio sic publice & notorie predicata, istius concilii est deliberare & decernere, prout fidei, Ecclesiae unitati, & saluti fidelium noscitur expedire. Et probatur ista secunda pars quinti articuli per VII. testes, &c. quorum quatuor sunt Cardinales, duo episcopi, & unus licentiatas in decretis.

VI. Articulus. His peractis, ostenderunt domini Cardinales frequenter domino Benedicto clavis, & evidentibus rationibus, quod sua via compromissi, cui nimis pertinaciter inhaerebat, non erat bona & convenientis ad unitatem Ecclesiae procurandam, nec iudicialis, quia compromissum reprobatum a jure, cum de titulo beneficii ecclesiastici cujuscumque agitur, multo fortius cum agitur de titulo papali, & habenda Ecclesiae unitate; illaque via non erat conscientiarum serenativa, immo potius maculam inferens, & adversarius illam merito poterat rationabiliter refutare, supplicantes ut illi nollet inhaerere, sed potius viam mutuae cessionis per eum jurata, & se-

Respondet Petrus e Luna lethale crimen admissurum si se abdicaret.

Ex dominandi cupidine incidit in haerese.

Arrogans ejusdem denunciatio.

Universae Ecclesiae repugnanturum professus est.

LI. Ut Reges Petri e Luna jugum excutendum censuerint.

Spreti ab eodem Petro e Luna eorum piconatus.

re ab omnibus christifidelibus approbata: quae facere expresse denegavit, subjungens idem dominus Benedictus in praesentia omnium dominorum Cardinalium, tunc in sua praesentia existentium, quod frustra sibi sicut mentio de via cessionis, quia ipse nunquam offerret illam, seu prosegueretur etiam si adversarius renunciatum vellet, nunquamque sederet inter Cardinales in eorum scamno, ostendens per hoc evidenter, quod nullatenus renunciare intendebat pro bono unionis, sed potius tenere illum statum quamdiu viveret in humanis. (In hac pertinacia demonstrabat antipapa, nunquam schisma abolitum iri nisi a concilio oecumenico, causa cognita, anathematis sententia polliceretur: hisque illustratur etiam Gregorii iustitia; nolente enim cedere antipapa vi voti ad cessionem non tenebatur. Nam pluries frequenter dixit publice & asseruit, quod cedula per eum jurata ad viam cessionis, quae bona non erat, nullatenus obligabat, nec illam intendebat aliquo modo acceptare, etiam si totus mundus hoc sibi consuleret, posito etiam quod omnes obedientes sibi, a sua recederent obedientia. Et si haec ad impedimentum unionis Ecclesiae, juramenti liciti transgressionem, notorium scandalum Ecclesiae, pertinetiam, & contumaciam notoriam evidenter pertineant, videant zelum Dei habentes, decernat & iudicet hoc sanctum, & universale concilium. Et probatur iste articulus per quinque testes, quorum duo sunt Cardinales, unus episcopus, unus electus ad ecclesiam cathedralem, unus licentiatas in decretis.

VII. Articulus. Ulterius quia multi Reges, & principes, praelati & alii disponebant se subtrahere ab obedientia ipsius domini Benedicti, quia perpendebant evidenter & notorie indispositum, pertinacem & contumacem ad unionem Ecclesiae proseguendam, domini Cardinales pro evitacione tantorum scandalorum eidem supplicaverunt, ut viam cessionis offerret, & prosegueretur, vel saltem consentiret, & offerret, ut per omnem viam rationabilem, & iudicalem finis schismati imponeretur, & quod via cessionis esset ultima, si per alias unio haberi non posset, vel conveniret cum adversario in certo loco, & ibi ageretur de viis debitis & necessariis, quae omnia facere expresse denegavit, non curans, ut tunc publice & frequenter dixit de subtractione quacumque qua sibi ferret etiam si totus mundus se subtraheret, quia beatus Petrus, ut dicebat, non habuerat in sua obedientia Franciam, nec alias partes, de quarum subtractione timebatur, subdens etiam in verbis suis publice, quod plus merebatur cessionem non acceptando, quam posset demereri alias uno mense, & quod si cogeretur ad cessionem dimitteret Ecclesiam in tali statu, ut post suam mor-

tem longo temporis spatio reparari non posset, facta vero sibi ex parte in regno Franciae generali subtractione, domini Cardinales eidem supplicaverunt, ut pro evitacione tantorum periculorum, & cum regnum Castella ad similem subtractionem se disponeret faciendam, & nonnulla aliae nationes, ut ex parte fecerunt, vellet offerre viam cessionis, ipsi domini Cardinales offerebant se interposituros & laboraturos, ut subtractiones factae revocarentur & aliae non fierent; ipse dominus Benedictus praemissa facere denegavit, & expresse recusavit, & [quod longe deterius existit] tunc publice in ecclesia Praedicatorum Avinionensi praedicari fecit per suum confessorum magistrum Vincentium, quod ipse nunquam acceptaret viam cessionis pro quacumque subtractione sibi facta vel facienda; immo potius pateretur mortem, si sibi haec de causa inferretur, quam cessionem offerret. Consuluisse illi S. Vincentium, ut se oecumenico concilio submitteret, visurum sumus. Si ista bene sonent, impedimentum pacis & unionis Ecclesiae importent, & notorium Ecclesiae scandalum cum pertinacia & contumacia notoria, videat & iudicet hoc sanctum, & universale concilium: Et probatur iste septimus articulus per sex testes, quorum tres sunt Cardinales, unus episcopus, unus ad ecclesiam cathedralem electus, & unus licentiatas in decretis.

VIII. Articulus. Subtractione ipsi domino Benedicto facta durante, ipse tunc suos defectus aliquantulum agnoscentes, obtulit saltem in verbo cum juramento publico, quod fere ad omnes Reges & principes suae partis direxit viam cessionis quae sibi tunc visa est iusta, licet illam per prius assereret peccatum mortale continere adversario volente pariter cedere, mortuo, vel electo, promisit eam in eodem juramento, quod ad congregationem, synodum, vel concilium, quod inde contingeret teneri, & celebrari pro unione Ecclesiae, ipse dominus Benedictus accederet: & propter hanc obligationem & alias considerationes restituta sibi fuit obedientia, quia credebatur pro illa, quae verbo obtulerat facta haberet adimplere. Et probatur ista prima pars octavi articuli per octo testes, quorum duo sunt Cardinales, tres episcopi, unus ad ecclesiam cathedralem electus, unus utriusque juris doctor, unus licentiatas in decretis.

Et in restitutione obedientiae inter ipsum dominum Benedictum & Cardinales fuerunt initae conventiones sub juramenti publici, inter quas una fuit, quod promissum seu intendebat ipse dominus Benedictus convocare & tenere concilium suae obedientiae super bono regimine Ecclesiae & unione Ecclesiae proseguenda: & licet de hoc fuisset facta specialis mentio in castro Ray-

Impie antipapae minae.

Concionatus est publice Vincentius Ferrer. nunquam Petrum e Luna cessurum.

Toleraturum prius mortem...

Ut abdicationem iterum sit Pollicitus.

De congregando suae partis concilio convenit.

Dein concilii convocacionem repudiavit.

Quantum a concilio abhorruerit Petrus e Luna.

LIII.

Impostura ejusdem in offerenda via compromissi.

vardi, & Ponteforgie diocesis Avenionensis in instrumentis ibidem confectis, tamen dominus Benedictus conatus fuit ex post, ut notarii instrumenta in formam publicam redigerent, illo articulo de convocando concilio prætermisso, contra veritatem rei gesta: & quia camerarius domini Albanensis, qui fuerat unus de rogatis notariis, hoc facere recusavit, ne crimen falsi incurreret, fuit per dominum Benedictum sub arresto tentus in curia per annum & ultra, & facta sibi graves comminationes incarcerationis, & quod igni traderetur nisi hoc faceret: sed in illo fuit firma constantia, adeo quod minis & terroribus ad hoc induci non potuit; & per hoc patuit evidenter, quod servare volebat promissa de via concilii convocandi, & minus prosequi pacem Ecclesie per viam cessionis, de qua facta sibi restitutione verbum audire noluit. Et probatur ista secunda pars octavi articuli per testes quatuor, &c.

IX. Articulus. Exactis ex post aliquorum temporum intervallis dominus Benedictus suos destinavit nuncios ad dominum Bonifacium, & licet notificaverit dominis Cardinalibus quod mittebat pro facto unionis, ut dicebat, tamen ad quid mittebat, & que debebant ibidem tractari, seu prosequi ipsi dominis Cardinalibus omnino occultum tenuit, prout & alias semper erat facere assuetus, quando ad dominum Bonifacium nuncios destinabat: & prædicti nuncios, ut ex post dictum fuit, ipsum dominum Bonifacium requisiverunt de via conventionis ipsius, ac domini Benedicti in uno loco de via compromissi quam iustitia appellabant, & quibusdam aliis: & licet tunc in domino Bonifacio non fuerit reperta dispositio ad unitatem Ecclesie prosequendam. Falso impingitur calumnia Bonifacio, nam ad committendam concilio controversiam semper se paratissimum obtulit, ut dictum est, tamen ipso domino Bonifacio tunc infra breves dies defuncto, adhuc nunciis Benedicti Romæ existentibus, domini Cardinales, qui domino Bonifacio adhererant, ipsos requiri fecerunt, quod si a domino Benedicto habebant mandatum, seu potestatem de via cessionis offerenda, hoc eis notificarent, quia ex causa domini Cardinales erant dispositi ab electione cessare & negotio unionis intendere, & si de hoc ad dominum Benedictum, ut ipsi erant dispositi expectare responsum: qui quidem nuncios responderunt, quod nullum habebant mandatum de via cessionis offerenda, & pro hoc non intendebant mittere ad dominum Benedictum, quia via cessionis non erat bona. Et probatur iste novus articulus per VII. testes, &c. quorum tres sunt Cardinales, duo episcopi, unus ad Ecclesiam cathedralem electus, & unus licentiat in decretis. Hactenus Pisani patres adversus Petrum e Luna antipapam, quem schisma-

tis reum fuisse certum est: nunc iudicium instruit in Gregorium, qui ab antipapa spe colloqui illusus, atque a Cardinalibus per politicos subornatis desertus fuerat.

X. Articulus. Subsequenter mortuo domino Bonifacio, præfati reverendissimi domini Cardinales in conclavi existentes, inter quos erat Cosmatus tunc Cardinalis Bononiensis nuncupatus, postea assumptus in Innocentium septimum, antequam ad electionem procederent, ordinaverunt certa, que tunc videbantur utilia pro unione Ecclesie procuranda & facienda, prout in instrumento super hoc confecto latius continetur. Et quia electo post præmissa per ipsos dominos Cardinales, qui tunc Romæ residebant, domino Innocentio prædicto, factis infra breve patuit evidentia facti, quod illa que fuerunt per ipsos dominos Cardinales prævisa & ordinata pro bono unionis non fuerant ad pacem introducendam sufficientia, malitia hominum pensata, & propterea infra breve tempus, defuncto domino Innocentio præfato, antequam ipsi domini Cardinales ad electionem vellent procedere in conclavi existentes, inter se magno zelo disposuerunt ad fortia manus ponere, ideo statuerunt & adinvicem promiserunt, & conveniunt, & juraverunt, & solemniter se voto astrinxerunt, quod si eorum aliquis in summum pontificem assumptus pro unione in Dei Ecclesia reducenda, & schismatis extirpatione, renuntiaret papatus & juri, quod sibi posset competere in illo, dum tamen Benedictus pariter renuntiaret, vel moretetur, dummodo domini Cardinales, qui cum Benedicto erant, vellent sic convenire cum dominis Cardinalibus Romæ existentibus, quod sequeretur electio unius veri & indubitati pastoris, & summi Pontificis, ut in instrumentis super hoc confectis plenius continetur; & specialiter prædicta juravit, & vovit dominus Angelus Corario tunc Cardinalis Constantinopolitanus vulgariter nuncupatus, & postea in Papam ab ipsis dominis Cardinalibus electus, qui interrogatus per bonæ memoriæ dominum Florentinum priorem dictorum dominorum Cardinalium, ut consentiret electioni de ipso facta, dixit consentire, & non velle contradicere divinæ voluntati tantum ut daret unionem & pacem Ecclesie, & post Gregorius nominatus prædicta de novo juravit & voto firmavit, & instrumenta publica super hoc iterata, manu propria, sub nomine Gregorii subscripsit; ut in ipsis instrumentis plenius continetur, misitque literas suas sub medulla fere ad omnes principes & nobiles, communitates, universitates studiorum præmissa continentes, & quod ea volebat inviolabiliter observare: & post sui coronationem in consistorio generali de novo prædicta omnia, & singula promisit, vovit, & juravit, præsertim multitudine cleri & popu-

Sacramentum conceptum a Cardd. in electione Gregorii.

Ratum, habitum ab eodem Gregorio.

Explicata ab eodem Gregie.

LIII.

Ut Gregorius Petrum e Luna de mutua abdicacione postulaverit.

Deprehensum est Petrum e Luna sic omnino agere.

populi copiosa, increpando prædecessores suos, quod tantum neglexerant in dando unionem & pacem Ecclesie, de quibus fuit Angelus Dei multipliciter commendatus, & fuisse per amplius, si perseverasset in incipit junatis & voto totiens repetito firmatis. Et probatur iste decimus per xxx. testes, deponentes aliquis super toto, aliquis super partibus, quorum quatuor sunt Cardinales, unus magnificus baro, tres auditores, unus magister in theologia, unus doctor legum, unus advocatus consistorialis, unus clericus camera, duo scriptores literarum apostolicarum, unus scriptor penitentiariæ, unus licentiat in decretis, unus nobilis de Janua, unus olim vicecamerarius, unus clericus capellæ, duo generales ordinum mendicantium, unus alius scriptor literarum apostolicarum procurator ordinis.

XI. Articulus. Item ipse dominus Gregorius per suas literas & nuncios prædicta per eum jurata, & voto firmata notificavit domino Benedicto in Massilia residentem, requirens eum, ut prædictis vellent annuere, quod fecit tandem attractus tamen & quemadmodum invitatus, nec sic simpliciter ut dominus Gregorius, licet per dominos Cardinales, & nuncios domini Gregorii fuisse sæpius solemniter requisitus, ut simpliciter consentiret, ut fecerat, & faceret dominus Gregorius, immo voluit sibi partem servare in electione futura, quod non fecerat Gregorius, dum dixit in suis literis: Dummodo Cardinales Gregorio adherentes velint nobiscum, & fratribus nostris taliter convenire, quod sequatur canonica electio; prout in literis domini Benedicti responsivis literis dicti domini Gregorii, & eidem missis latius continetur; ita quod ex modo agendi, loquendi, & circumstantiis evidentibus deprehendatur, quod dominus Benedictus via cessionis assentebat in verbo, non autem in re & effectu: & de hoc erat oblocutio, & fama Massilia inter dominos Cardinales, & alios quamplures tunc Massilia residentes. Et probatur iste XI. articulus per XIV. testes, deponentes quosdam super toto articulo, & quosdam super partibus, quorum quatuor sunt Cardinales, unus magnificus baro, duo auditores, unus licentiat in decretis, unus camera, duo scriptores literarum apostolicarum, unus scriptor penitentiariæ, unus clericus capellæ, unus advocatus consistorialis.

XII. Articulus. Et per antea audita de bona voluntate domini Gregorii, quam habere videbatur ad ecclesiam unionem magnificus dominus Malatesta de Malatestis de Pensavo etiam propriis expensis ad serenissimum dominum Regem Francie, & ad dictum dominum Benedictum tanquam fervens zelator hujus sacratissime unionis accedere se obtulit, qui pro parte domini Gregorii, occasione ipsa, ut ad urbem propter-

ea se transferret fuit requisitus: qui postquam cum honorabili comitiva Romam ad unum a necequendum oblata & requisita applicuerat, supervenientibus nepotibus domini Gregorii, scilicet domino Antonio, tunc episcopo Mothonesi, & Paulo Corario, idem dominus Gregorius per dictos suos nepotes, ut dicitur, seductus & in reprobum sensum datus, variare & evidenter a promissis retrocedere incepit: nam juxta consilium omnium dominorum Cardinalium noluit mittere dictum Malatestam ad legationem prædictam, sed dictum dominum Antonium Floruisse Cardinalem hunc pietate B. Joannis Capistranensis testimonio visuri sumus, idemque ordinis canonicorum S. Georgii in Alga conditor erat. Cui arcana sue mentis, ut creditur, & post factum confititur, aperuit, associatis sibi bonæ memoriæ domino Guillemo tunc episcopo Tuderino, & domino Antonio de Butria, utriusque juris doctore, ad famam tantum, quia ipsi nesciebant secreta, ut ex post dixerunt publice dicti domini episcopus & Antonius, immo nec domini Cardinales aliquid sciverunt de secretis, quæ portavit dominus Antonius ejus nepos, cui dedit unam bullam clausam, cujus continentiam præfati domini Cardinales ignoraverunt: quibus per aliam suam bullam de conveniendo de loco habili & idoneo decenti mandatum dedit: per quos orationes tandem conclusum fuit de loco Saonæ cum dicto domino Benedicto & suo collegio, quo & præfatum dominum Gregorium in vim dicti mandati obligaverunt, ut in certis terminis declaratis, cum suo collegio, deberet ire Saonam, cum certis etiam modificationibus, prout in instrumento super hoc confecto plenius continetur. Et probatur iste duodecimus articulus per XII. testes, quorum tres sunt Cardinales, unus magnificus baro procurator, unus auditor, unus clericus camera, unus generalis ordinis mendicantium, unus scriptor penitentiariæ, unus clericus capellæ, duo scriptores literarum apostolicarum.

XIII. Articulus. Item quod dictus dominus Gregorius cum de dicta concordia loci Saonæ notitiam habuisset, ipsam concordiam approbavit & ratificavit, & coram suis dominis Cardinalibus & aliis notabilibus personis sæpius affirmavit, quod locus ille sibi placebat commendando nepotem suum prædictum, & increpando dominos Cardinales qui illum suspectum habuerunt, dum mittebat confortando, & sollicitando eisdem dominos Cardinales pro accessu ad dictum locum, cum quibus dominis Cardinalibus in diversis conciliis deliberavit, quod si galeas habere non posset, dispositus erat ire in una barchella, seu petibus, si aliter transire non posset, assentientibus & ad hoc confortantibus: cum dictis dominis Cardinalibus: scripsitque bullas suas

Gregorium a nepotibus suis seductum obiciunt.

Inconfutis Cardd. pacificatur Gregorius de Saonensi colloquio.

LIV. Ratum habitum locum.

Cardinales suspensum habentes increpuit.

suas serenissimo domino Regi Francorum, sollicitando per suos fratres, ut ea que ipsum tangebant secundum dicta conventionis capitula, celeri executioni mandaret; ac per fratrem Joannem Dominici dominum Gubernatorem & regimen Januense requisivit pro celeri expeditione, & executione eorum, que ad ipsos spectabant, que omnia ex relatione dicti fratris Joannis Dominici per dictum dominum gubernatorem & regimen Januense fuere integraliter executata, & similiter communitati Saonæ regitandæ de prompta devotione & executione eorum, que ad ipsos pertinebant: illos hortando in domino ad ulteriorem prosecutionem per suas bullas conscripsit; & ab oratoribus, sindicisque communitatum Januæ & Saonæ Romæ existentibus, juxta continentiam conventionis predictæ, juramentum fidelitatis recepit, redeuntemque dictum dominum Antonium nepotem suum, pro gestis & meritis in legatione predicta, in camerarium promovit.

Nepotem de legatione bene gesta commendavit.

Obiectum illi defecisse a pactis.

Deinde autem idem dominus Gregorius variare & evidenter retrocedere a promissis tam solemniter firmatis & ratificatis incepit, allegans aliquas frivolæ excusationes & causas, non leves sed gravissimas fuisse demonstratur, impedimenti videlicet galearum defectus, & inopiam pecuniarum, nam dum ab oratoribus domini Benedicti in Roma esset requisitus ad accessum ad Saonam finaliter respondit, nullo modo velle ire sine galeis. Similem etiam responsionem fecit oratoribus serenissimi Francorum Regis, qui etiam requisiverunt dominos Cardinales, tunc Romæ existentes, ut attempta domini Gregorii indispositione ad unionem, eos declararent an vellent Saonam accedere juxta promissam, eos etiam rogantes, ut si interim dominus Gregorius recederet, non procederent ad electionem futuri presidentis: qui de mandato domini Gregorii responderunt, quod ipsi facerent debitum eorum. Quo ad secundum questum responderunt etiam de suo mandato, quod ipsi non poterant obligare absentes; sed instarent cum domino Gregorio, ut constitutionem faceret super hoc validam, quam constitutionem facere promissit, prout apparet per instrumentum publicum manu Domini Francisci de Montepolitiano: sed tamen post recusavit, ut impediret; & licet galeæ, quas etiam a gubernatore Januensi in Janua dictus nepos suus requisiverat & capitaneum, videlicet dominum Joannem Ultramarinum sibi exhibita & oblata fuissent per oratores serenissimi Regis Franciæ, etiam cum juramento capitanei & patronorum, ac etiam obsidum datione de filiis, & nepotibus predictorum, & alia quacunque securitate: illas tamen recusavit, quamvis galeæ predictæ oblatae sibi fuerint armatae, vel tantum corpora galearum cum fulcimentis omnibus, ut si con-

Triremes oblatae noluisse admittere.

fidere nolisset de hominibus Januæ, armare potuisset de suis, licet per prius accepta dicta corpora galearum, & similiter ire per terram omnino de recusavit, non obstante quod per consilia jurisperitorum extitit eisdem domino Gregorio consultum, quod per terram non tenebatur, si non habebat galeas. Animadvertit, ut diximus, Gregorius antipapam sibi parare insidias, quare jure mutavit sententiam; De pecuniis autem, quas multas exegit a clero magnæ partis sue obedientiæ ratione occasionis unius subsidii charitativi per ipsum impositi, ut iret Saonam causa prosequendi unionem, ut in suis bullis desuper confectis plenius continetur, pro expensis necessariis extitit sufficienter provisum; licet inter nepotes & consanguineos suos, & non in facto unionis, ut in suis bullis narrabat, easdem distribuerit: nec etiam dominus Gregorius voluit constituere procuratorem ad renunciandum, & Saonam transmittere, licet promississet idem dominus Gregorius per instrumentum publicum in certos casum & eventum, quod si ire non posset, aut nollet ad dictum locum Saonæ idoneum mitteret procuratorem infra dictum terminum cum pleno, & sufficienti mandato, & potestate ad faciendum ea, que ipse factururus esset, si personaliter adesset, secundum juramentum, & votum emissum secundum formam contractus facti in conclavi Romæ. Et probatur iste articulus per XVII. testes, quorum quatuor sunt Cardinales, quinque doctores, quatuor scriptores literarum apostolicarum, & quatuor notabiles viri.

Acceptas pro Saonensi profectio-ne a fidelibus pecunias in nepotes tradidisse.

Recusasse mittere procuratorem Saonam.

XIV. Articulus. Item quod licet dominus Gregorius, maxime ad importunam instantiam dominorum Cardinalium, qui conabantur Saonam appropinquare versus Senas accedere dixisset, tamen dum in civitate Viterbii resideret totis conatibus questivit Perusium se transferre, qua via se elongabat ab accessu Saonæ, nisi domini Cardinales se in hoc sibi efficacius opposuissent, quorum quasi devictus instantia reversus Senas gressus suos direxit: & cum ibidem resideret, & instarent quod iret, dixit per Lombardiam ad terras marchionis Montisferrati velle transire, & ibi morari, & tractare de alio loco, & clare dicebat nolle ire Saonam, que via erat totaliter indisposita, & impossibilis videbatur tam propter hyemem, quam propter guerras tunc instantes, & hæc omnia ex mala intentione ad impedimentum prosecutionis & conclusionem sacratissime unionis fieri apparebant evidenter: sperabat enim ad aliquem locum declinare per illam viam, in quo se fortiozem reputasset, & dominis Cardinalibus inhibuisset, ut amplius non loquerentur de materia unionis sicut in Luca posita fecit. Structa est hæc calumnia Gregorio ab ejus adversariis, non enim venit verba fieri de instauranda ecclesiarum

IV. Saonam declinat.

Tentasse locum munitum adire ut Cardinales a prosecutione unionis averteret.

rum conjunctione, sed conventicula cum adversariis agi, cum ad schisma conflandum spectarent, pravisque opinionibus contra pontificiam auctoritatem imbuerentur. Sed resistentibus dominis Cardinalibus propter indispositionem predictam, & quia ipse dominus Gregorius querebat se divertere ad loca, ubi potentior esset, recedendo taliter a prosecutione unionis predictæ, ut supra dictum est, eundem pro majori parte sequi recusantes dum eum requirerent, ut eos permitteret ire Saonam, & debitum eorum facere, secundum quod promiserant etiam de suo mandato, negavit expresse. (Jure negarat Gregorius, cum se insidiis circumventum specie pacis doleret.) Et replicato per dominos Cardinales, ut vellent se supponere juri, & stare consilio universitatis Bononiensis, Parisiensis, Senensis, vel Romane curiæ, an Cardinales tenerentur Saonam accedere etiam eo nolente, recusavit dicens: Ego sum Papa, nec habeo me alicujus subdicere consilio; immo ego sum super jus, & meæ sententiæ debetis vos conformare in totum; in hoc dominos Cardinales, ne debitum suum facerent, quantum poterat, prohibendo. (Iniqua erant hæc postulata, cum Parisienses adversarentur Gregorio, Bononienses vero subornati a Balthasare perduelli Cardinale, nec Pontifex placita academicorum, sed academici placita Pontificis sequi debeant, itaque jure responsum fuit. Debuerunt vero Cardinales ut membra aptare se capiti, ferebatque ægre Gregorius ab iis colloquia suspecta fieri cum schismaticis.) Tractarunt domini Cardinales, ut ad locum Petrasanctæ domini Lucani unus ipsorum, scilicet dominus Gregorius, se transferret; quem locum de Petrasanctæ per prius per suos oratores obtulerunt domino Benedicto commoranti in Siona videlicet per protonotarium de Urbino, scilicet magistrum Jacobinum physicum abbatem de Pratalia, & dominum Franciscum Justiniano de Venetiis, & dominus Benedictus ad Portumveneris appropinquaret, ex quo de loco Saonæ omnis erat spes penitus sublata, & mutua in civitate possent facilius concordari, & materia unionis juxta eorum vota & promissa perficere; idem dominus Gregorius tot difficultates posuit, ut pro tunc nullatenus voluit acceptare Petrasanctam, & asserens eum locum non sibi securum, licet securissimus sibi esset, ut Lucana civitas, nam ejusdem domini, & domini erat, videlicet domini Lucani, qui etiam pro securitate sua voluit sibi domino Gregorio dare in obsequium unicum filium suum, & etiam ipse dominus Lucanus homagium se ei prestatum offerebat, ac etiam roccam Petrasanctæ ponere volebat in manibus magnifici domini Berardi de Camerino vassalli Romane ecclesiæ, & Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Controversiæ inter Gregorium & Cardd. caput.

Obiectum Gregorio ipsum nova semper impedita inferre ne fieret ecclesiar. conjunctio.

tunc stipendiarii domini Gregorii, de quo permaxime confidebat: que omnia denegavit velut ille, qui nullam voluntatem habeat uniendi, non obstante quod Lucam i- verit sine aliqua dictarum securitatum, que utrobique sibi necessaria non erant, attenta illius magnifici domini Lucani probata fidelitate. Et probatur iste XVI. articulus per XVII. testes. (Omnia objecta de colloquio Saonensi disturbato inania sunt, cum in eo Petrus e Luna nollet pseudopontificatu se abdicare, sed opprimere Gregorium vel schisma propagare, ut suo loco a nobis ostensum est.)

XV. Articulus. Tandem de Petrasanctæ, ut præmittitur, prius oblato & postea recusato, intercedentibus Venetis & devictus precibus & instantia dominorum Cardinalium, inclinatus est Gregorius ire Lucam, & ut dominis Cardinalibus timorem incuteret, ne ipsum ita pro unionem sollicitarent, (falsa est hæc interpretatio, neque enim ponente tum Gregorio pontificatum, ecclesiæ universæ conjungi poterant, cum Hispani, & Scoti non cederent antipapæ adhærent,) voluit promissionem expressam a domino Luciano, ut libere posset in Cardinales animadvertere: qui tantam affectionem ad Lucam habebant, quod mortem non timuerunt, immo tali promissioni consenserunt, quod aliter dominus Lucanus nullomodo facere dispositus erat, quem accessum ipse dominus Gregorius male libenter fecit, adeo quod operuit dominos Cardinales sibi de eorum propria pecunia mutuare tria milia florenorum, de quibus non est adhuc plenarie satisfactum, licet ipse aliunde haberet pecuniam necessariam pro accessu Lucam, & dominus Benedictus veniret instantibus etiam suis dominis Cardinalibus ad locum Portusveneris ad finem, quod ipsis existentibus in locis propinquis, convenientius posset concordari de loco mutua conventionis pro mutua cessione faciendæ, & danda pace Ecclesiæ: & licet tunc plures nuntii, & iteratis vicibus missi per dominum Benedictum ad dominum Gregorium fuerint, & e contra, tamen domini Cardinales partis utriusque nunquam scire potuerunt ad qua prosecutione mittebant; immo semper occulta fuit eis materia; & ulterius dominus Benedictus continue in civitate Senarum & Lucana tenuit quosdam suos servitores, & familiares speciales magistrum Simonem Salvatorem decretorum doctorem, fratrem Avinionensem, seu ordinis predictatorum, & quosdam alios, qui absque conscientia dominorum Cardinalium, de nocte & secretis horis familiaria & secreta colloquia habebant cum domino Gregorio & ejus nepotibus pluries & frequenter; & viscerata idem dominus Gregorius tenebat cum domino Benedicto quendam Michaelem de Pisis suum secretarium in Portusveneris

LVI. De Gregorio accessu in urbem Lucanam.

Obiiciunt Gregorio clandestina confilia cum Petro e Luna iniuste.

Inter-
buit opi-
nio ipsum
colludere
cum anti-
papa.

vis, qui etiam cum domino Benedicto & suis, sua secreta concilia tenebat & habebat; ex quibus, velut ex evidentibus indiciis insurrexit in Luca & Portueneris fama & communis reputatio, prout hodie per amplius est, quod inter dominum Gregorium & Benedictum erat mutua collusio, & ipsi adinvicem sic difficultarunt hoc negocium electionis locorum & concordie, quod nunquam ad mutua cessionem devenirent. Exitus rerum ostenderunt Gregorium non collusisse, dum ultro cessit, cum antipapa nondum cessisset, neque unquam cessurus foret: ex quo impostam Gregorio inique calumniam constat, neque enim ulla colloquiorum mentio ab antipapa nisi ad tractandas fraudes habita est, & Cardinales nimium credulam schismaticis, qui in Ecclesiam tyrannidem affectabant, subornari se & in verum Christi vicarium commoveri passi sunt. Ex quibus facile colligitur evidentia non fuisse, quæ Cardinales manifesta fuisse iactant. Et evidentiùs patebat fere omnibus in dictis locis existentibus ipsorum collusio, quia circa loca adinvicem nominata tantas ipsi duo contententes de Papatu adhibebant difficultates circa securitates & munitiones castrorum eis tradendas superfluas & adeo difficiles, quod poterant impossibilitati adæquari, & sic difficultarent adinvicem istud negocium electionis locorum, quod nulla inter eos concordia de loco in quo haberent convenire pro mutua cessione faciendâ. Falso antipapæ imposturæ affinguntur Gregorio, qui summo animi candore rem gerebat. Nolentes enim duo contententes de papatu sequi concilia suorum dominorum Cardinalium, immo penitus illa voluntarie, & sine causa refutabant, dum Cardinales cum domino Gregorio instarent, ut vellet de loco aliquo concordare, respondit: Frustra fieret talis concordia loci, quia ego scio quod dominus Benedictus nullo modo est dispositus cedere. Unde autem talis notitia venerit, non apparet nisi ex mutua collusione. Non ex collusione, sed ex nota Petri & Luna perfidia, ut exitus demonstravit. Et probatur iste articulus xv. per xxiii. testes, quorum sex sunt Cardinales, unus episcopus, quatuor doctores, unus magister in theologia, quinque scriptores apostolici, & sex alii notabiles viri.

Respondet Gregorius frustra agi de loco, cum adversarius nolit se abdicare.

LVII. Obiciunt contententes se mutuo juvisse ne ab ipsis deficerent populi.

XVI. Articulus. Præterea, ut evidentiùs de ipsorum dominorum contententium de papatu collusione constet, est veritas notoria, quod quando domino Benedicto fiebat mentio, quod si dominus Gregorius non faceret debitum suum juxta vota per ipsum præstita, multi sibi adherentes subtraherent sibi obedientiam, hoc sibi displicebat, & dissuadebat hoc fieri, nam egregiis & notabilibus viris, dominis Masio de Alvisis militi, & Laurentio de Rodolfo de-

cretorum doctore, & Nicolao de Usano civibus & oratoribus Florentinorum ad ipsum dominum Benedictum pro causa unionis profectis in Portueneris expresse dixit non debere fieri subtractionem domino Gregorio, nec non & certos suos nuncios duo tenuit in civitate Florentia, scilicet Priorem S. Maximi in provincia & Joannem de Burgo, ad finem ut procurarent, prout & fecerunt possidenus, ut per instigne commune Florentia nulla fieret subtractio, nec alia novitas domino Gregorio contumaci & omnino indispoto ad pacem Ecclesie. Pari modo dum facta extitit mentio domino Gregorio & nunciis suis, quod si dominus Benedictus non faceret debitum suum circa pacem Ecclesie, sibi adherentes subtraherent obedientiam, dominus Gregorius, & nunciis sui hoc dissuadebant fieri, dicentes, quod hoc non bene fieret. (Hoc propterea ii dicebant, quia defectio a pontifice non principum placito, sed concilii autoritate decernenda est; neque conclusio valet in Gregorii causa, sed antipapæ.) Et sic fovebant & nutriebant notorie schisma verbo & facto, & impedimenta præstabant paci & unitati Ecclesie procurandæ, habentes quidem facies diversas, quia quilibet appetebat & appetit habere papatum insolidum, sed caudas habent adinvicem colligatas, ut de vanitate conveniant, & convenerunt in idipsum, videlicet ad difficultandum sic istam materiam voluntarie & sine causa, ut nunquam perveniat ad mutua cessionem, nec ad pacem Ecclesie, nec schismatis extirpationem. Et ulterius ipsi duo contententes de papatu pacem voluerunt, & unionem, inibuerunt dominis Cardinalibus ut de pace Ecclesie non tractarent, sed totus tractatus relinqueretur ipsi duobus, quia ipsi adinvicem essent bene concordés, prout & fuerunt & sunt ad impediendum pacem Ecclesie & procurandum sibi schismatis prolongationem. (Conceperat nimirum Gregorius spem aliquam Petrum antipapam ita honore abiturum, ut ipse non se abdicaret: contra vero Petrus deludere Gregorium vel obruere nitebatur, atque ideo instructam egregie classem tenebat.) Et probatur iste xvi. articulus per viii. testes, quorum duo sunt Cardinales, unus episcopus, duo doctores, unus magister in theologia, unus scriptor, & unus magnificus baro.

Difficultates auxillie ne fatigium ponerent.

Vetuisse Cardinales ne de pace ecclesiarum agerent.

XVII. Articulus. Existentibus autem præfatis dominis Gregorio & Benedicto in Luca, & Portueneris, post multas oblationes, & recusationes locorum factas hinc inde, ne negotium dilataretur, tandem fuit oblatus locus de Liburnio per oratores domini Benedicti cum omni equalitate domini & voccharum & oppidi & mutationis pecuniarum, licet finalis unionis destructio fuisset, quod ipsi habuissent totaliter do-

LVIII. Ut agitur de Liburnio.

Obiciunt Gregorio diffugia varia pro eo reculando ipsum quævisit.

Et alia loca idonea respicere.

minium loci conventionis. Et licet dominus Gregorius omnem illico tractatum rumpere voluisset, tandem devictus instantia dominorum Cardinalium dixit se velle mittere ad videndum locum, & si habilis eras, eum acceptaret, legatosque per hoc elegit, videlicet reverendissimos patres quondam dominum Florentinum & dominum Militem, & magnificum dominum Malatestam de Malatestis de Pensauro; Paulum Corario ejus nepotem, & Bartholomæum de Samubonis, Cardinalibusque dixit ut invenirent pecuniam pro ejus accessu, petiit enim per organum magnifici domini Malatestæ de Pensauro a Cardinalibus pro eundo de Luca Liburnium triginta millia ducatorum, & est una parva dicta; licet Cardinales obtulerint sibi duodecim millia Florentina. Videte ergo quomodo suam discoperuit voluntatem. Tamen cum Cardinales modum darent, ut haberet pecunias necessarias pro accessu, finaliter ad videndum noluit mittere dictum locum eum tamquam inhabilem recusavit pro sua libito voluntatis, quare accusatione sic ut præmittitur facta, apertum & notum fuit per egregios viros & veræ unionis amatores nuncios & oratores Venetorum, ex quibus ipse Gregorius traxit originem, ut acceptarentur loca pro ipsi duobus contententibus & suis de Carraria pro domino Gregorio & de Avenza pro domino Benedicto ad invicem vicinia, & consistentia in obedientia domini Gregorii: & licet nunciis domini Benedicti verbo & non in effectu in hoc consentirent, tamen dominus Gregorius illa expresse refutavit sine quacunque rationabili causa, immo nec mittere voluit ad videndum eundem locum de Carraria si habilis erat, sed solum pro libito voluntatis eum recusavit, licet dictus locus de Carraria existeret & existat magis habilis & idoneus quam sit locus de Avenza, & dominus Lucanus omnimodam securitatem, nec non fortalium in Carraria constitutum, eidem domino Gregorio offerret, & contra illa, quæ alias obtulerat, cum per prius obtulisset omnia loca obedientia sue, & hoc fecit contra consilium & voluntatem dominorum Cardinalium tunc in Luca existentium, & etiam contra consilium oratorum, principum, & nobilium communitatum tunc ibidem presentium in magna sui infamia, quia evidenter cunctis apparebat, quod idem dominus Gregorius nullatenus curabat de pace Ecclesie, nec schismatis extirpatione. Et probatur iste xvii. articulus notorius per xiv. testes, quorum quatuor sunt Cardinales, duo doctores, unus magister in sacra pagina, tres scriptores, & alii quatuor notabiles viri. Verebatur Gregorius ne infideliæ sibi ab adversariis instruerentur: nec quidquam probant objecta, cum antipapa omni arte illum in exitum pellicere niteretur, ac fallaci pacis involucro Roma

divulsisset, ut Romam occuparet: tum etiam Cardinales Gallorum schismaticorum blanditiis ac speciosis consiliis se subornari patenter, ut ex sequenti articulo patet, atque alibi demonstratum est. XVIII. Articulus. Videntes autem domini Cardinales in Portueneris existentes negotium pacis in rupturam venire, ipsi seu eorum major pars supplicaverunt domino Benedicto & consuluerunt ut non teneret tot galeas, nec gentes armigeras in tanto numero, ne occasione hujusmodi tractatus pacis posset impediri, & quod vellet condescendere ad aliquem locum eligendum in terra consistentem, & aequaliter a mari remotum, quia dominus Gregorius refutabat loca maritima; ipse tamen dominus Benedictus præmissa nullatenus noluit facere, immo frequenter, & publice respondit quod nullo modo pro hac causa dimitteret loca maritima, & frustra sibi dicebatur, seu consulebatur contrarium, quia ipse volebat unum pedem tenere in aqua & alium in terra, & quod nullo modo dimitteret galeas aut gentes armigeras, immo potius numerum augmentaret & auget, & pro iis augendis seu tenendis impigneraret, seu alienaret omnia bona & proprietatis Romanæ ecclesie, & castra particularia ecclesie Avinionensis, ad summam quadraginta millium ducatorum sine causa, & voluntarie per que evidenter & notorie ostendebat quod in verbo & non in re & effectu querebat unionem, & quod nullo modo volebat renunciare; sed manere in illo statu quamdiu viveret in humanis, & sic difficultare negotium, ut nunquam via cessionis in verbo concordata posset habere effectum, & de hoc erat communis vox & opinio, fama publicæ in Portueneris, & fere inter omnes etiam ipsius domini Benedicti sequentes. Et probatur iste articulus notorius per quinque testes, &c. quorum tres sunt Cardinales, unus episcopus, & unus licentiatum in decretis.

LIX.

Petrus & Luna rogatus sit ut armatas triremes dimitteret.

Preces abnuvit in armis jus ponens.

Demonstrat velle pontificios apices gerere donec viveret.

XIX. Articulus. Item pari modo dominus Gregorius alienavit multa bona ecclesie Romanæ mobilia pretiosa, & miras pretiosas, libros, & alia nobilia jovalia; necnon terras notabiles, ut Romam, Perusum, Beneventum, & alias in Maritima, & alibi existentes, ac provincias Campaniæ & Maritimæ pro certa pecuniarum summa ad ditandum fratrem & nepotes suos, & alios cognatos suos etiam de patrimonio Jesu Christi, etiam ad procurandum sibi favores in schismate, illos saltem, quibus hæc alienabat. Iste articulus probatur notorius per xii. testes, &c. quorum duo sunt Cardinales, unus doctor, unus magister in theologia, unus clericus camerae, & tres scriptores, & quatuor alii notabiles. Summa temporum calamitas, cum undique tyranni ditionem ecclesie-

Objectum & Gregorio ipsum alienasse ecclesie terras pro ditandis suis.

ficam disceperent, ac necessaria pre-
dia adversus schismaticorum insidias ac
potentiam comparanda Gregorium ad
nonnulla alienanda coegerunt: ceterum
Roma, Perusium, Beneventum, Cam-
pania, ac Picenum a Ladislao occupata
fuerunt dum Gregorius ab antipapa illu-
sus, ostensas spes concordie sequebatur.

LX.

XX. Articulus. Item quod idem domi-
nas loquentes sibi vel aliis, ubi ad e-
jus notitiam veniebat, de suo debito videlicet
renuntiatione, & aliis fendis per eum ad
unionem Ecclesie, odio habuit, illosque car-
ceri mancipavit, & alios fecit multiplici-
ter molestari; & inter alios magistrum
Michilinum de Novaria scriptorem litera-
rum apostolicarum procuratorem ordinis Car-
melitarum, qui in quodam sermone dictum
dominum Gregorium exhoritatus est, ut ser-
varet vota, & juramenta sua in conclavi
emissa pro unione habenda, & unum
familiarem domini Leonidius Cardinalem,
(fuit hic apertus Gregorii hostis a poli-
ticis corruptus, qui ante palatium e Senis
clamabat: Ad Savonam ad Savonam.)
Iste articulus notorius probatur per xv. testis,
&c. quorum duo sunt Cardinales;
unus episcopus, duo doctores, duo magistri
in sacra pagina, quatuor scriptores, & tres
alii notabiles viri. (Jure reprimi in-
solentia eorum debuit, cum invidiam crimi-
nis a schismaticis admissi in Pontificem in-
nocentem derivarent, seditionemque con-
citaturi viderentur.)

Manci-
passe car-
ceri mo-
nentes
ut ex
concepti
voti for-
mula ce-
deret.

Rogatus
Petrus e
Luna ut
Pisas se
conferret.

Difficul-
tatibus
rem im-
plicat.

LXI.

XXI. Articulus. Cardinales seu eorum
major pars, ne tantum Dei negotium ve-
niret in rupturam consuluerunt & suppli-
caverunt domino Benedicto, ut pro loco mu-
tua cessionis offerret civitatem Pisanam,
alias per eum oblatam cum publico instru-
mento, & quam dominus Gregorius non
poterat recusare, cum alias ipsam oblu-
isset, & quod vellet ipse dominus Bene-
dictus contentari de communibus & suffi-
cientibus securitatibus, & quod non peteret
ita exaltari, ut erat solitus petere, cum
per hoc causam daret rupturam. Ipse re-
spondit quod ipsam civitatem Pisanam nul-
latenus offerret vel oblatam sibi accepta-
ret reputans valde temerarium hoc sibi con-
sulere. Dixit etiam quod semper intende-
bat petere securitates alias per ipsum po-
stulatas, & aliis, quae essent minores, nul-
lo modo contentaretur, quidquid sibi dice-
retur vel consuleretur: per qua evidenter
colligitur, & tunc omnibus apparebat quod
viam cessionis nullatenus intendebat pro-
sequi; sed sic eam difficultare, ut numquam
posset habere locum; & de hoc erat com-
munis vox, fama & reputatio. Iste arti-
culus probatur notorius per xii. testis, &c.
quorum unus est Cardinalis, unus episcopus,
& unus licentiatas in decretis.

XXII. Articulus. Consequenter domini
Cardinales in Portuvenis existentes seu

eorum major pars, videntes quod inter
dominum Gregorium, & Benedictum nul-
la erat concordia super loco mutua con-
ventionis, nec in futurum sperabatur esse
quia quod unus offerebat, alter volunta-
rie recusabat, ne tam necessarium fidei,
& animarum salutem negotium in despera-
tionem, & totalem rupturam deveniret,
supplicaverunt & consulerunt domino Be-
nedito, quatenus offerret se renunciaturum
per procuratorem habentem ad hoc spe-
ciali & irrevocabile mandatum, domino
Gregorio renunciantem in propria persona
vel per procuratorem habentem consensile
mandatum; ostenderuntque ipsi domini Car-
dinales seu eorum major pars ipsi domino
Benedicto, quod hoc tenebatur facere de
necessitate salutis, & se morti exponere
pro extirpatione schismatis & unione in
Dei Ecclesia reducenda: a quo domini Car-
dinales prefati nullum responsum habere
potuerunt, sed perpenderunt satis eviden-
ter indicium & modis, quod hoc facere nul-
latenus intendebat, prout & rei probavit
eventus, & praesens testatur experientia,
& in eadem opinione fuit dominus Gre-
gorius, qui cum semel in publico diceret,
quod numquam per procuratorem renun-
ciaret, licet contrarium sibi per domi-
nos Cardinales consuleretur, quibus per
antea se obtulerat per procuratorem renun-
ciaturum, ut supradictum est. Verebatur
scilicet, & jure, propagatum iri schisma
si se abdicaret, idem non praestante
antipapa: neque Hispanis & aliis ad eum
deserendum comparatis. Fuit sua respon-
so negativa, per archiepiscopum Terraco-
nensem nuncium domini Benedicti, tunc in
sua praesentia constitutum, publice lauda-
ta & multipliciter commendata. Ex quibus
evidenter & notorie constat, quod nec
per se, nec per procuratorem ipse conten-
dentes renunciare intendebat, sed po-
tius ecclesiam in divisione & schismate te-
nerent, quamdiu vitam ducerent in huma-
nis. Et in hoc apparuit eorum collusio, &
concordia, maxime quia idem Archiepi-
scopus Terraconensis specialis familiaris do-
mini Benedicti multa colloquia secreta ha-
buit de reiectis sociis suis cum domino Gre-
gorio, & ejus nepote tunc camerario, &
aliis suis secretariis.

Rogatur
ut procu-
ratorem
constituit
ad ponenda
pontificia in-
signia.

Nullum
ab eo re-
sponsum
elicuit.

Gregori-
us procu-
ratoris o-
pera se
abdicare
abnuvit.

Propaga-
tio schi-
smatis
mutuo
ambitioso
consensu
attributa.

Ex quibus insurrexit vebemens suspicio
in Luca & communis fama, quod inter ip-
sos duos contententes de papatu erat col-
lusio & damnata concordia, & quod sic dis-
fultarent hoc negotium, ut numquam in
diebus suis ad mutuam cessionem deveniret-
tur. Iste articulus probatur notorius per
xi. testis, &c. quorum quinque sunt Car-
dinales, unus episcopus, unus magister in
sacra pagina, tres scriptores apostolici,
unus doctor. Nil probant haec adversus
Gregorium qui antipapa honore abeunte,
abiturus erat.

XXIII.

LXII.
Gregor.
Pisarem
locum of-
fert ore
conventu
habendo.

Dein reli-
que a
conventis

Obicitur
in Petri
errorem
ipsum in-
cidisse.

Accusa-
tor apud
concilium
hazereos.

XXIII. Articulus. Item dominus Grego-
rius in Luca existens obtulit domino Bene-
dicto locum Pisarem divisum flumine, ita
quod unus staret cum suis ab una parte ci-
vitatis, alter ab alia, quem locum immen-
sissime commendavit. Inter alia dixit quod
iste locus a natura omnia necessaria pro tali
conventionem haberet, adeo ad hoc fabrica-
tus penitus videbatur: & hanc similem o-
blationem voluit fieri per Cardinales, quod
& factum fuit in Portuvenis pro organo
comitis campanie dominorum Cardina-
lium oratoris: a qua oblatione resistit,
dicens ante conclusionem hujus oblationis
velle a Florentinis aliqua pacta, & secu-
ritates quas, si essent rationabiles, Flo-
rentini se obulerent facere, dummodo eis
declararentur; quam declarationem nullo
modo facere voluit, nec etiam tempus in-
fra quod deberet ire Pisas de jure un-
quam voluit declarare; imo ex post facto
venire Pisas penitus recusavit. Iste articu-
lus probatur notorius per xv. testis, &c. quo-
rum quatuor sunt cardinales, tres doctores,
duo magistri in theologia, quinque scriptores,
unus magnificus baro. Contra conquestus
est Gregorius noluisse Florentinos Pisas æ-
quis, ut par erat, legibus permittere.

XXIV. Articulus. Subsequenter dominus
Gregorius in Luca existens nunciis domini
Benedicti ibidem existentibus, qui in verbo
potius quam in effectu loci concordantiam
prosequi videbantur, & nunciis serenissimi
Regis Francorum, qui re & effectu unio-
nis materiam promovebant, denegavit sal-
vum conductum prorogare & de novo con-
cedere, denegans eidem suam praesentiam,
& omnem audientiam, nedum super via ces-
sionis, immo & super aliis unionem tan-
gentibus recessum indicando, & mandando
eisdem nunciis a dicta civitate ut recede-
rent Lucana. Dixit etiam idem dominus
Gregorius publice, & frequenter, quod via
cessionis erat mala & injusta ac diabolica,
& quod eam de cetero nullo modo prosequi
intendebat, contra juramenta & vota per
eum praestita veniendo, in magnum scanda-
lum Ecclesie, pertinacia cum contumacia
notoria, a quibus diverti non potuit, etiam
luce clarioribus rationibus sibi factis, con-
cordans in eisdem cum domino Benedicto,
qui eodem cupiditatis instinctu, asseruit
& publice predicavit quod, si viam ces-
sionis prosequeretur pro unione habenda,
crederet peccare mortaliter, ut in pra-
cedentibus est descriptum. Quae quantum
erroris, & fidei oppositi juxta multorum
asserptionem haec continent, decernat & ju-
dicet hoc sanctum concilium in Dei no-
mine aggregatum. Iste articulus probatur
notorius per xviii. testis, &c. quorum
quinque sunt cardinales, tres doctores,
duo sacri theologiae professores, quinque
scriptores, & tres alii notabiles viri.
(Quod ad abdicacionis viam attinet, quam

Cardinales queruntur a Gregorio dam-
natam, ad abolendum, quidem schisma
ea praestantissima erat, si ab utroque ex
animo fuisset, suscepta: sed licet eam am-
plexus esset vere, & ex animo Gregori-
us, noverat tamen antipapam ab ea om-
nino abhorre, & illius specie dolos ten-
dere: damnanda etiam jure videbatur,
quod schismatici illius praetextu Cardina-
les subornarent, ac suspicionibus inquis
adversus Pontificem efferarent, atque ita
partem catholicam novo schismate dis-
cerpere affectarent. Suspecta etiam erat
abdicationis, quod eam politici, qui con-
cilium oecumenicum pro cognoscenda
schismatis controversia congregandum de-
trectabant, ne pudore, ut saepe diximus,
ob culpam praeteritam suffunderentur, non
expiato rite schismatis crimine, Ponti-
ficeque e suae dignitatis gradu deturbato,
ecclesiarum conjunctionem instaurari vel-
lent, darent leges Romae ecclesiae, quas
accipere debebant; tum pollicerentur fal-
so suum antipapam Pontificia insignia po-
siturum, cum positurus non esset; vellent-
que verum Christi vicarium ad abdicacionem
adigere, cum suum antipapam
adigere nequirent, & quae difficillima e-
rant jactarent facillima, facilem vero con-
troversiae excussionem in oecumenico con-
cilio, ut difficillimam exortarentur, &
(quod aperte iniquissimum erat;) indu-
ctum a Cardinalibus in pontificatus paci-
ficam possessionem, Urbanum VI. contra-
cta rixa ab iisdem, inaudita causa, de-
turbati pontificatu, & laniari schisma-
te Ecclesiam licuisse contenderent. Itaque
sub abdicationis honestissima specie late-
bant fraudes, quas insigni hypocrisis pom-
pa miscebat antipapa, ut partem catho-
licam suspicionibus, rixis, odiis, dissen-
sionibusque confunderet; unde immerito
Cardinales Gregorio collusionis cum an-
tipapa crimen intulere, cum non collu-
deret cum ipso Pontifex, sed ab illius
fraudibus vindicare se niteretur, atque

Cardina-
les subor-
nati a
schisma-
ticis.

Falsis
promissis
politico-
rum dece-
ptus Gre-
gorius.

XXV.

LXIII.

XXV. Articulus. De premissis non contentas dominus Gregorius, ut maiora & evidentiora extirpationi schismatis prestaret impedimenta, & ut haberet cupiditatis sue errorum suorum fautores & defensores, contra iuramenta & vota prestata & in bullis sive scriptura etiam contra consilium dominorum Cardinalium, & ipsis absentibus quatuor de facto [cum de iure non posset] jure potuisset censere alii in hoc casu, cum aliqui Cardinales ipsi suspecti essent, neque ex Innocentii VI. sanctione papalis auctoritas ullo humano commento, vel iuramento in conclavi nuncupato arctari possit, promovit in Cardinales sue cupiditatis, & errorum suorum fautores, ac unionis Ecclesie notorios impedidores, adhuc tractatu unionis pendente oratoribus scilicet domini Benedicti in Luca existentibus & oratore dominorum Cardinalium de mandato domini Gregorii existente in Portueneris pro concordia loci, & contradicentibus omnibus Cardinalibus talem profanationem fecit, & ideo contradicebant, quia de iure communi non poterat, cum talis promotio esset notorie destructio unionis Ecclesie: & mala malis addens, ac pejora prioribus, ac pacis etiam evidentiora impedimenta, dominis Cardinalibus tunc in Luca existentibus paulo ante prohibuit, & interdixit sub magnis penis, privationis videlicet dignitatum, & beneficiorum ac perjurii, quas ipso facto voluit eos incurvere, ne exirent civitatem Lucanam, nec per se, nec per medias personas participarent cum nunciis dicti domini Benedicti, & domini Regis Francie, & ne auderent se insimul aggregare (Timebat ne se a Lunanis subornari sinerent.) Que ultima duo mandata clare contra unionem erant, nam nisi tractaretur cum oratoribus domini Benedicti non poterat unio procurari: & sic contra iuramenta sua & Cardinalium: nec etiam unio tractari poterat sine Cardinalium congregatione: & hoc revocare noluit, nec alias extirpationi schismatis intendere, quantumcumque fuerit monitus, & requisitus per dominos Cardinales, & quamplures alios notabiles viros. Et quia domini Cardinales, tunc in Luca existentes, non obstantibus premissis, laborabant & intendebant, ut finis imponeretur schismati per viam cessionis juratae, & voto firmatae etiam per eos, & eorum quemlibet, pro qua proseguenda curarunt nihil omittere de contingentibus utilibus, necessariis, aut quomodolibet opportunis, nec ab his retrahi poterant minis, vel terroribus, dominus Gregorius deliberravit cum suis aliquos ex ipsis dominis Cardinalibus capere, & carceri mancipiare, & aliquos tractare durius. (Negantur hæc a Gregorio (a) constanter, affirmante id per calumniam sibi affingi.) quod & fecisset certa die in domo sua, &

Cardinales creati a Gregorius fautores.

Vetiti Cardd. de conjunctione ecclesiarum agere.

Obiiciunt Gregorio carceres Cardinalibus ipsam parasse. Negat ille. (a) Greg. in apolog. to. 22. de schism. p. 24. (b) A. C. 1408. n. 15.

palatio adunatis in magno numero armigeris, nisi per dominum Lucanum & ejus providentia fuisset caute, & honeste obviatum. Iste articulus probatur notorius per XVIII. testes, quorum quinque sunt Cardinales, tres doctores, duo sacre pagine professores, quatuor scriptores, unus magnificus baro, & alii tres notabiles viri.

XXVI. Articulus. Videntes autem domini Cardinales tunc in Luca existentes dominum Gregorium pertinaciam continuam, & indispositionem notoriam nedum ad viam cessionis juratae, voto firmatae, & in verbo cum domino Benedicto concordatae, immo & ad omnem aliam viam, per quam venire posset unio; (immerito conceptam illam ab iis sinistram suspensionem ostendit exitus,) & quod ipsi domino Gregorio, absque gravi offensa Dei & schismatis perpetuatione, ac futuro multorum fidelium detrimento, ac notorio, & evidenti periculo animarum, & Ecclesie desolationis irreparabili, non poterant adherere, nec iuramenta, & vota per ipsos prestata adimplere & observare; ipsi domini Cardinales tunc in Luca existentes, seu eorum, due partes, & finaliter omnes, uno dumtaxat excepto, ab ipso domino Gregorio recesserunt, & ad civitatem hanc Pisanam velut ad locum tutum se transfulerunt cum firma intentione, & proposito, ut se conjungerent cum dominis Cardinalibus, qui domino Benedicto adhaerebant, ad finem ut ipsi simul unitis utilius, & liberius possent extirpationi schismatis intendere, prout vigore instrumenti in conclavi celebrati obligabantur & tenebantur & secundum multorum valentium doctorum consilia per ipsos dominos Cardinales in Senis facta de mandato expresso dicti domini Gregorii expresse tunc dicens quod contentabatur, quod haberent consilia & secundum consilia procederent; impedimentis, pertinaciis, & indispositionibus notariis domini Gregorii, & Benedicti non obstantibus, quia evidenter foret notorium, quod si attenderetur ipsorum dominorum Gregorii & Benedicti voluntas, nunquam ipsis viventibus extirparetur schisma; sed potius perpetuaretur, & Christi character insigniti erroribus involverentur ex eorum factis & damnatis persuasionibus a cunctis Christi fidelibus detestandis. Iste articulus probatur notorius per XI. testes quorum tres sunt Cardinales, quatuor scriptores, & unus miles.

LXIV. De Cardinalium recessu.

Suscepta ab iis conjunctione Ecclesiarum studia.

Ut perirent spes pacis si contententium spectantur voluntates;

De fatellitibus immixtis contra Card. Leodiensem.

(b) Theod. e Niem. l. 3. c. 32.

XXVII. Articulus. Molestè autem gerens dominus Gregorius recessum dominorum Cardinalium, & de statu suo dubitans, per suos armigeros insequi fecit bonae memoriae dominum Cardinalem Leodiensem, quamplurimum affectatum ad unionis bonum procurandum, appellat illum Theodoricus Niemius (b) Joannem SS. Cosmae & Damiani Card. ac natione fuisse Normannum ait,

(a) A. C. 1408. n. 15.

Direpta ejus domus.

LXVI. Rogatus Gregorius pluribus ut vota completeret.

ait, & juris civilis periculisimum, indicatque ipsum ob Leodiensis ecclesie sacerdotium Leodiensis cognomen traxisse, dato dictis armigeris suis mandato crudeli, ut ipsum quondam dominum Cardinalem ad dominum Gregorium vivum reducerent, vel incisum per frusta: Ecce mandatum Pontificis adeo crudele, ut videretur impius Menelaus contra Oniam sacerdotem sanctum ab inferis rediisse cuncta dissipans & civitatem inficiens honorum sanguine cruenta. Negantur hæc a Gregorio (a) ac veluti meræ calumniae confutatae sunt. Sed Altissimi, qui bonis afficit, & malis consiliis obviare consuevit, sic protexit ipsum quondam dominum Cardinalem, ut in scariorum manus non incideret, sed a Domino protectus, ad locum Librefactæ Pisani districtus salvis & incolomis perveniret. Deinde die sequenti, tam ipse bonæ memoriae Cardinalis Leodiensis, quam alii domini Cardinales, qui de Luca recesserunt, ad hanc civitatem se personaliter contulerunt, exposita tamen domus exitit quondam ipse domini Cardinalis in Luca existens præda rapaci, & bona mobilia ibi reperta fuerunt violenter ad domum tunc camerarii & nepotis domini Gregorii apportata, & idem creditur quod fuisset factum de aliis domini Cardinalibus nisi per dominum Lucanum extitisset obviatum. Iste articulus probatur notorius per XIV. testes, quorum quinque sunt Cardinales, quatuor doctores, quatuor scriptores & unus miles.

XXVIII. Articulus. Ex quo vero domini Cardinales in civitate Pisana convenerunt, voluerunt ad hoc laborare, ut dominus Gregorius debium suam faceret, & veritatem agnosceret, & ad unitatem Ecclesie procurandum procederet juxta vota & iuramenta per eum prestata; & de his fecerunt ipsum requiri & exhortari primo per eorum literas, secundo per dominum Cardinalem Burdegalensem, tertio per duos notabiles episcopos, videlicet Barinensem & Lubriacensem, qui licet exhortationibus piis, humilibus supplicationibus, & rationibus lucelarioribus institerint, ut dominus Gregorius pertinacia deposita, veritatem agnosceret, vota & iuramenta servaret, vorum non violavit Gregorius, cum illud esset conditionale, ut ex ipsa formula constet: Renuntiabit effectualiter juri suo & papatu pure, libere, & simpliciter si & quando antipapa, qui est & qui pro tempore fuerit, consimiliter renuntiabit; defuit autem semper ea conditio; deerat quoque alia conditio adjuncta nimirum: Quod sequatur iuxta canonica electio unici Romani Pontificis; licet enim tum Gregorius se abdicasset, tamen non se abdicante Petro e Luna schisma non tollendum erat, Aragoniis, Trinacris, Castellanis, Scotis, Armeniacensibus illi adherentibus, & alterius pacis & unitatis Ecclesie, se obicem

poneret, in sua anima detrimentum & ecclesie scandalum, offerendo eidem, quod in casu quo premissa faceret, ipsi domini Cardinales omnem honorificentiam & adhaerentiam debitam prestarent & exhiberent requirerentes eundem, ut ad civitatem Pisanam veniret, ad quam venire debebat, quia eam obtulit, & in sublimibus commendavit, quam etiam offerri fecit per ipsos dominos Cardinales & promitti, quod ipsam irent, ut supra plenus tactam est, vel si venire nollent, per procuratorem renunciaret; ipse tamen Gregorius, velut in cordurum datus, acquiescere noluit, omnia contemnens, & in sua solita manens pertinacia, impedimentis, & erroribus anedictis. Iste articulus probatur notorius per XIX. testes, tres sunt Cardinales, quatuor doctores, quatuor scriptores, & unus baro. Commendarat ipse Pisas, modo earum imperium per suos teneret; tum vero, cum in Cardinalium, qui ab ipso defece-rant, potestate essent, credere se adversariis detrectabat.

Vel accederet vel procuratorem mitteret.

LXVII.

XXIX. Articulus. Demum quatuor ex dictis dominis Cardinalibus, qui ad Pisas se transfulerunt, cum quatuor ex dominis Cardinalibus, qui domino Benedicto adhaerebant, in Liburnio Pisanae diocesis de voluntate domini Benedicti, & totius ipsorum collegii conveniunt ad tractandum de unitate Ecclesie celeriter procuranda; & quia dominus Benedictus de tribus suis Cardinalibus ad hoc deputatis confidentiam non habebat, juxta suæ considerationis intentum, adjunxit eisdem quatuor suos familiares, videlicet Rothomagensis, quondam Tolosanum, & Tarraconensem archiepiscopos, ac magistrum generalem ordinis Predicatorum; & his omnibus existentibus in Liburnio, post aliqua colloquia, aperta fuit inter eos via concilii generalis utriusque partis & obedientie in uno loco partium Italiae convocandi & celebrandi ad finem, quod ibidem duo de papatu contententes renunciarent juxta concordatam iuramento, & voto firmata; aliarum eorum congregata, ut foret secundum Deum, divinas, & canonicas sanctiones providendum. Quæ via sic aperta velut necessaria & canonica accepta & grata fuit dominis Cardinalibus utriusque partis ibidem existentibus, & aliis per dominum Benedictum deputatis, qui dominum Benedictum de hac via concilii sic aperta certificaverunt, & expostulerunt, quod ipse dominus Benedictus erat contentus de via concilii sic aperta, & idem retulit in Liburnio magister Simon Salvator decretorum doctor ipse domini Benedicti familiaris ad hoc destinatus. Et expost, antequam dominus Benedictus a Portueneris recederet, scripsit literas credentiales dominis Penestrino de Turcio & S. Angeli, in Liburnio existentibus per

Ut communi sensu deliberatum sit concilium congregandum.

Petrus e Luna illud laudavit.

sacristam Magalona, qui in vim credentia ipsi exposuit, quod dominus Benedictus erat recessurus ad partes Cataloniæ, & quod erat contentus ipse dominus Benedictus, quod ipsi domini Cardinales prosequerentur viam motam generalis concilii utriusque partis, & obedientia, & quod ipse dominus Benedictus erat dispositus dimittere aliquos de suis ad istam materiam profectendam una cum ipsis dominis Cardinalibus predictis, dummodo a gubernatore Januense possit pro illis saluum conductum habere. Iste articulus probatur notorius per duos testes, quorum unus est Cardinalis, unus magister in theologia.

XXX. Articulus. Conclusio vero tractatu de via generalis Concilii in Liburnio inter dominos Cardinales predictos utriusque partis, & alios deputatos per dominum Benedictum, subito dominus Cardinalis de Zelantou, tres archiepiscopi predicti, & generalis ordinis Predicatorum a Liburnio recesserunt, & ad Portuogeneris accedentes retulerunt domino Benedicto quæ gesta fuerant, & eidem consuluerunt domini Cardinales, tunc in Portuogeneris existentes & alii prelati sunt consiliarii, & familiares, ut omnino sequeretur, & amplecteretur viam generalis concilii utriusque partis; quorum spreuit consilium, & mutata voluntate deliberavit ad Perpiniatum accedere, & volens viam generalis concilii utriusque partis impedire, ibidem publicavit, quod in festo omnium sanctorum in loco Perpiniati teneret concilium suæ obedientiæ: dominus etiam Gregorius in Luca audiens & per Benedictum certificatus, quod domini Cardinales concluderant de via concilii generalis utriusque partis. Convictos (b) jam vidimus Cardinales falsi & imposturæ; nam Gregorius concilium indixerat antequam Cardinales Pisani indicerent. Etiam deliberavit a Luca recedere: & volens pariter concilium generale utriusque partis impedire, ibidem publicavit, quod teneret concilium suæ obedientiæ, & partis in festo Pentecostes futuro in provincia Aquilejensi, vel in archiepiscopatu Ravennate: per quæ concilia sic divisa & in locis adeo remotis, ac diversis terris & si impediri posset pax Ecclesiæ juxta intentionem ipsorum duorum contententium de papatu, qui una conclusione, & concordia damnata in hanc unitatem conveniebant; nullo tamen modo poterat scisma extirpari, sed potius nutrir, & foviri in magnum Ecclesiæ detrimentum, & periculum animarum. Iste articulus probatur notorius per sex testes, quorum quatuor sunt Cardinales, unus episcopus & unus licentiatus.

XXXI. Articulus. Exposit dominus Benedictus de mense Junii proxime præteriti recessit a Portuogeneris, suos gressus dirigens ad regnum Aragonum, & ad locum

Mutata voluntate discedit in Cataloniæ.

Perpiniati concilium indicit. (c) Hoc an. n. 26.

Gregorius pariter aliud indicit.

LXVIII.

Perpiniati applicuit, nullo alio dato ordine ad scismatis extirpationem, immo tractatu pacis rupto, & prosecutione unionis Ecclesiæ omnino deserta, de facto quinque in Cardinales promovit suos familiares opinionum suarum & viarum ad impedimentum unionis tendentium, sequaces, defensores. Et pari modo ac de eodem mense dominus Gregorius a Luca recedens, & de unione Ecclesiæ nullo modo curans, novem de facto in Cardinales promovit. Censuit jure creandos, ut supra indicatum est, cum veterani ab ipso deficerent, ut pontificiam majestatem tueretur. Et hæc per ipsos facta sunt collusione mutua, & concordia damnata, ut evidenter ostendunt eorum dicta, & facta, impedimentum unionis concurrentia & concordantia, per hoc credentes plures habere sequaces & defensores, & facilius viam generalis concilii utriusque partis impedire. Iste articulus probatur per quinque testes, quorum unus Cardinalis, tres episcopi, & unus licentiatus.

XXXII. Articulus. Exposit dictus dominus Benedictus, cum fuit in Perpiniato antequam suum inchoaret particulare concilium in impedimentum unionis, & ut suum concilium particulare majoris videretur autoritatis, tres alios familiares in patriarchas promovit, & tales, qui contra suam voluntatem dicere non audent: & demum per plures dies tenuit suum particulare concilium, in quo interfuerunt fere xl. prelati, archiepiscopi, episcopi, & abbates, & ibi legi fecit secundum se suæ assumptionis modum, & quæ faceret promotione habenda; sed non fuerunt ibi descripti, seu recitati sui defectus, impedimenta per eum paci ecclesiæ præstita, nec alia, quæ in præcedentibus sunt veridica, narratione descripta. Exposit ut fertur dici fecit per concilium suum particulare, quod ipse erat verus Papa, & quod fecerat debitum suum in unione Ecclesiæ prosequenda; & quod ipse semper fuerat catholicus, absque labe hæresis, vel scismatis pravitate. Fecit publice dici & prædicari in Perpiniato, quod concilium in hac civitate Pisana convocatum teneri non poterat, nec convocari sine ipso, & quod ad ipsum in solidum pertinebat convocatio concilii generalis contra veritatem juris, volens per hæc impedire hoc concilium generale utriusque partis; & quod prelati Aragoniæ & Castellæ ad ipsum concilium non venirent. Et si ista ad impedimentum unionis Ecclesiæ, & scismatis nutrimentum pertineant, deliberet & decernat hoc sanctum concilium. Iste articulus probatur per quinque testes, quorum unus Cardinalis, tres episcopi, & unus licentiatus.

XXXIII. Articulus. Et licet per præmissa, velut ex evidentibus, & certis indicis ac præsumptionibus violentis, famaque

Actio de pace a Petro e Luna sublata.

Novem alii renuntiati a Gregorio Cardd.

Tres patriarchas creati a Petro e Luna: conciliabulum ab eo paratum.

Acta illius.

Aragonii & Castellani veriti accedere ad concilium Pisani.

que communi vulgata appareat notorie de eorum collusione & damnata concordia ad impediendum viam mutue cessionis per eos jurata, & omnem aliam per quam haberi posset unio, & scisma extirpari; tamen ultra præmissa in Roma, Senis, & Luca, & Portuogeneris inter curias ipsas sequentes fuit, & est communis fama & opinio, & aliqui notabiles viri dicunt se vidisse literas & cedula continentibus, quod inter dominum Gregorium & Benedictum est, & fuit confederatio, concordia, & collusio juramento firmata, quod ad hoc, ut ipsi evitare & repellere valeant viam mutue cessionis, ipsi per se ipsos & suos dicunt se tractare debere materiam unionis, & non consilio dominorum Cardinalium, principum, & aliorum quorumcumque, qui de suo consilio, seu opinione non essent, quia ad ipsos, at afferunt, & non ad alios præcisè spectat profectio unionis, nisi in quantum aliis essent per eos requisiti, & quod ipsi loca electa pro danda pace Ecclesiæ possunt mutare pro eorum libito voluntatis, & dicere contrarium, esse Ecclesiæ, ut aiunt, contradicere & pacem impedire. Tenent etiam mutua concordia, quod melius est Ecclesiæ in divisione stare ut est, quam si ipsi cogentur ad viam mutue cessionis. Tenent etiam & concordat existunt quod, si simul haberent in uno loco convenire, tractarent de reductione unius ad alterum de via compromissi & successione, ut sic manerent dum viverent, & uno defuncto superstes vitus papa maneret, & ista asserunt plus placere ipsis contententibus, ut asserunt viri notabiles, qui præmissa audierunt & aliquas scripturas ipsorum contententium viderunt & legerunt. Iste articulus probatur notorius per unum testem, episcopum unum, &c.

LXIX.

XXXIV. Articulus. Postquam autem dominus Benedictus recessit a Portuogeneris ad partes Cataloniæ dirigens gressus, & dominus Gregorius disposuit a Luca recedere sic se abinvicem elongare, ut unus ad occidentem, alter ad orientem videretur intuitum dirigere, omnino deserto negotio unionis in desperationem posito, domini Cardinales partis utriusque in majori numero hinc in Liburnio contententes, quia non habebant alium locum accommodum pro conventionem, & materia concilii utriusque partis, & obedientia ibidem aptam velut necessariam prosequentes, providerunt fore utile & necessarium, ut ipsum concilium generale partis utriusque convocarent, ut prius deliberarant, ad diem vigesimum quintam proximo præteriti mensis martii cum continuatione dierum sequentium in hac civitate Pisana, quæ civitas alias per ambo de papatu contententes, ad consummandum pacis & unitatis vinculum fuerat electa, oblata, & nominata, & idonea ac conveniens reputata, sic quod per dominos Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Delicta Pise ab utroque collegio.

Cardinales, qui domino Gregorio adbaserant in eorum parte convocarentur domini Cardinales absentes, prelati, principes, & alii, qui forent convocandi, & pariter per alios dominos Cardinales in sua parte ad predictos locum, & diem, quod in factum exiit per ipsorum patentes literas de communi, & concordia consensu in forma canonica & juridica. Actum fuit etiam & conclusum, quod pari modo per ipsorum dominorum Cardinalium literas præmissa, omnia intimarentur dominis Benedicto & Gregorio, & requirerentur, ut vocationi ipsius concilii præstarent consensum & obtem, & ex superabundanti vocarent ad predictos locum & diem una cum dominis Cardinalibus sibi obedientes, & quod ipsi contententes de papatu vocarentur, & provocarentur ad dictum concilium renuntiaturi, ut promissum juratum, voto firmatum, ac concordatum fuerat, per se vel procuratores suos ad hoc sufficiens, speciale, & irrevocabile mandatum habentes, cum intimatione, quod alias in eorum contumaciam, contradictionem, vel recusationem provideret concilium, & etiam congregata eorum vel eorum alterius absentia non obstante, prout foret secundum Deum, divinas & canonicas sanctiones providendum, & alias fuit in Romana ecclesiæ sancte & virtuosissime observatum: quæ omnia fuerunt per patentes literas dictorum dominorum Cardinalium domino Benedicto intimata in persona sua propria in loco Perpiniati, & solemniter fuit vocatus, & provocatus ad hoc præsens concilium, etiam in causa scismatis, & fidei, ut constet literis ipsius domini Benedicti publicis, & authenticis instrumentis: & nihilominus præfati Cardinales in vim cedule in conclavi jurata de novo ipsum Benedictum requisierunt per suas literas, ut renuntiaret, quia in hoc reputabant & reputant pro bono unionis expedire. Ut autem præmissa omnia notificarentur domino Gregorio, duo domini Cardinales, videlicet domini Aquilejensis & Mediolanensis vulgari nuncupati, de voluntate, & mandato, ac assensu aliorum dominorum Cardinalium ad civitatem Senarum, in qua residebat dominus Gregorius, accesserunt: & quia ibidem domini Gregorii non poterunt habere præsentiam, ipsi impediendo, nec per eum personaliter ad concilium convocare, nec alia facere, quæ ordinata fuere, licet ibidem cum Senensibus sollicitam facerent diligentiam per plures videlicet octo dies, ut præsentiam ipsius domini Gregorii habere possent, literas patentes provocationis ipsius ad concilium in causa fidei, & scismatis & alias præmissa plenarie continentibus, publice & patenter sub publico testimonio in præsentia multorum clericorum, & laicorum poni fecerunt, & dimiserunt in principali altari cathedrae ecclesiæ civitatis Senarum, & in val-

Vocati ad concilium contententes ut se abdicent.

Duo Cardinales Senensis ad Gregorium.

Literæ provocationis ad concilium publicæ affixæ.

vis ecclesie S. Christophori ejusdem civitatis sub testimonio publico & multorum presentia affixerunt taliter, quod de illis dominus Gregorius non potest ignorantiam allegare, prout isto sacro concilio est per instrumentum facta fides, immo ad ejus notitiam pervenerunt, ut haberi debent de jure, perinde ac si sibi intimata fuissent personaliter. Iste articulus probatur per sex testes, quorum duo sunt Cardinales, tres episcopi, & unus licentiatas.

LXX.

Cur reputata meatio tertii loci.

De tertio loco egit Greg. sed non devocanda parte formula in eum loquitur.

De exaudivocanda a Greg. Cardd. & aliis.

XXXV. Articulus. Exposit dominus Gregorius per varios nuncios & de aliis conatus est impedire hoc sanctum concilium in impedimentum unionis Ecclesie, procurando & postulando, ut domini Cardinales, qui sibi adhaerant, mutarent locum & diem ordinatum, & quod venirent eum ipsa domino Gregorio in alio loco & termino; & quia evidenter domini Cardinales perpenderunt, quod istud petebatur ad impedimentum unionis ecclesie, & ut impediretur hoc sanctum & universale concilium utriusque partis in hac civitate Pisana congregatum, cum in hoc tractatu nulla fides mentio de domino Benedicto & parte, que sibi adhaeret, sine quibus schisma extirpari non potest, nec unio haberi, propterea prefati domini Cardinales in coeptis permanserunt, nec voluerunt, sicut nec debuerunt, tam evidenter malitia notorio impedimento unionis aliquatenus consentire, ut etiam evidentibus rationibus dicti domini Cardinales nunciis hoc tractantibus loco clarius ostenderunt. Iste articulus probatur notorius per tres testes, quorum duo sunt Cardinales, & unus licentiatas.

XXXVI. Articulus. Et ulterius dominus Gregorius nedum viam concilii generalis, sed omnem prosecutionem unionis impedire volens, notificavit per suas literas, quas ad varias mundi partes direxit, quod dominos Cardinales, qui sibi adhaerant, & qui unionem Ecclesie prosequerantur, privarent dignitatibus, & beneficiis, & contra prelatos, & officarios sequentes dominos Cardinales, & eis in unione prosequenda adherentes processit ad privationem dignitatum, officiorum, & beneficiorum nulliter & de facto, cum de jure hoc facere non posset in impedimentum unionis. Et pari modo dominus Benedictus impedire omnem prosecutionem unionis Ecclesie fecit de facto certos processus contra dominos Cardinales, prelatos, Reges, & principes, & alios qui se a sua obedientia subtraherent. Et ut viam generalis concilii impediret, citari fecit coram se in Perpiniano comparituros certos prelatos, universitatem studii Parisiensis, magistros & alios viros literatos responsuros super certis articulis in impedimentum unionis & concilii generalis, cum ipsi constanter prosequantur quam concilii generalis, & schismatis extirpationem; intendentes per hoc prefati

domini Gregorius & Benedictus persecutores unionis & concilii generalis utriusque partis, in eorum anima detrimentum, Ecclesie grave & notorium scandalum. Iste articulus probatur notorius per tres testes, quorum duo sunt Cardinales, & unus episcopus.

XXXVII. Articulus Ultra praemissa verbis & literis prefati domini Gregorius & Benedictus conati sunt impugnavit hoc sanctum & universale concilium & ejus vocationem dicendo & asserendo, quod hoc universale concilium non poterat se intrmittere, vel recognoscere, seu aliquid deservire de causa eorum & schismatis extirpatione, & sic per consequens nec de aliis erroribus, quibus ipsi notorie, quantum in eis est, ecclesiam, commaculant. Et hoc est satis evidens & notorium, ac etiam evidens existit, & certum quod ipsi, licet solemniter & ex abundantia cautele requisivit, noluerunt huic sancto concilio assensum ferre & opem, nec ad ipsum venire concilium, ut fuerunt solemniter vocati, & etiam provocati, renunciaturi pro unionis bono & juramento & voto multipliciter sunt ascripti, ut manifestum existit & notorium: per qua evidenter constat de eorum notoria contumacia, heresim hoc casu importante, & sententiam damnationis secundum canones in eos stante incorrigibilitate, & damnata pertinacia, adeo evidenti & notoria, ut adversus illam admittenda non sit excusatio. Iste articulus probatur notorius per septem testes, quorum quatuor sunt Cardinales, duo episcopi, & unus licentiatas. Quinque ultimi articuli generales probantur notorii per viginti testes, quorum decem sunt Cardinales, unus patriarcha, duo episcopi, & quatuor doctores.

Objectis iis criminibus Gregorio ac Petro & Luna, de ferenda in eos sententia decretoria agitatum est: ac primum controversiam dirimere conati sunt Cardinales adversarum partium, concilium se convocare potuisse, illudque dicendum oecumenicum, quod ex maxima orbis Christiani parte constare contenderent: Pisas locum esse idoneum ad id celebrandum Gregorium & Petrum & Luna rite ut sisterent se iudicio fuisse vocatos. Quamvis autem se Cardinales pro redintegranda ecclesiarum conjunctione pio studio moveri praesulerint, nimia tamen ira & impatientia adversus Gregorium efferri se passi sunt, atque antequam congregatum ut par erat, integrum concilium esset, praecipitem sententiam tulere, & novum schisma constarunt: licet enim magna praesulum multitudo collecta videri posset, quae pro alia dirimenda controversia sufficisset, pro hac tamen decidera non suffecit, atque hoc decretum (a) iniquum & irritum habitum fuit.

Hac sancta & universalis synodus univer-

Impugnatus a contentendentibus conventus Pisanus.

Objecta a Cardd. utriusque haereticis.

LXXI. Pisanum concilium decretum.

(a) Ext. 10. 22. de schism. p. 158.

Decretum controversiam an fuerit concilium oecumenicum.

versalem Ecclesiam representans, decrevit & declaravit, collegium Cardinalium ex utraque parte congregatum, & per ipsum concilium unitum, ipsum concilium convocare potuisse, & hujusmodi convocationem ad dictum sacrosanctum collegium spectasse & pertinuisse, & spectare & pertinere hac vice in hac causa detestandi & antiquati schismatis & fidei: hic quoque concilium generale, seu sanctam synodum, ipsam universalem Ecclesiam representans pleno jure convocatum, seu convocatum fuisse & esse ipsamque synodum ad definitivam sententiam in hac causa procedere posse & debere.

Insuper praedicta sacrosancta synodus pronunciavit & declaravit in hac civitate Pisana pro nunc concilium, seu sanctam synodum universalem ecclesiam representans seu representantem in numero sufficienti fuisse & esse congregatum & congregatum.

Item praedicta synodus pronunciavit, decrevit & declaravit civitatem Pisanam fuisse & esse locum idoneum, tutum, aptum, & securum pro praesenti concilio seu sancta synodo celebrando, seu celebranda. Item sacrosancta synodus pronunciavit, decrevit, & declaravit Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, sufficienter & debite fuisse & esse ad praedictum concilium seu sanctam synodum convocatos, atque citatos.

Hac sancta synodus, universalem Ecclesiam representans, ambos contententes citari facit in valvis & portis Ecclesiarum Pisanarum tam pro majori & aliarum dirversarum ad audiendum definitivam ferri sententiam, que sequitur, vel dicendum causam rationabilem quare id fieri minime deberet.

Sess. XII. & XIII.

Sess. XIV.

Gregorius & antip. in iudicium vocati.

Sess. xv. (2) Ext. sent. in Actis Sess. 14.

In duodecima sessione vigesima quinta die maii, tum in decima tertia ejusdem mensis vigesima nona Gregorius & Petrus & Luna in iudicium sunt vocati, atque in decimaquarta Kal. junii relatum est ad praesules de testium dictis probatitque, ut iactabant, singularum accusatorum capitibus. Demum in decima quinta sessione habita quinta junii damnati sunt (a).

Sequitur sententia definitiva & privativa lata contra Petrum de Luna Benedictum XIII. ac Angelum Corario Gregorium XIII. olim appellatos, &c.

Christi nomine invocato, sancta & universalis synodus universalem Ecclesiam representans, & ad quam cognitio & decisio hujus cause noscitur pertinere Sancti Spiritus gratia in hac majori ecclesia Pisana congregata, ibique pro tribunali sedens, visis & diligenter exceptis omnibus & singulis productis, probatis, & agitatis in praesenti causa unionis ecclesie, fidei, & schismatis contra Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, qua in praesenti processu hujus cause plenius continentur, ac quibuscumque aliis ipsam sanctam synodum ad infra scriptam definitivam sententiam moventibus & inducentibus, habita prius inter seipos, & demum cum copiosa multitudine magistrorum in sacra theologia atque utriusque juris doctorum pluries & pluries diligenti collatione, & tandem deliberatione matura omnesque pariter in hanc sententiam reperiens unanimiter concordare omni modo, via, & jure quibus magis & melius potest in praedictorum contententium, seu verius colludentium de papatu, & cuiuscumque eorum consumaciam, in his scriptis pronunciat, decrevit, & declarat omnia & singula crimina & excessus & alia cuncta necessaria ad infra scriptam decisionem praesentis causa deducta per providos viros magistros Henricum de Monteleone, Joannem de Scribanis, & Bertoldum de Viding promotores, instigatores, & sollicitatores seu procuratores deputatos ad prosequendam praesentem causam pro hujus detestandi & inveterati schismatis extirpatione & unione atque reintegratione sanctae matris Ecclesiae contra & adversus prelibatos Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, sufficienter & debite nuncupatos in petitione coram ipsa sacra & universali synodo praesentata & exhibita fuisse & esse vera atque notoria, ipsosque Angelum Corario & Petrum de Luna de papatu, ut praesertur, contententes & eorum utrumque fuisse & esse notorios schismaticos, & antiquati schismatis nutritores, defensores, fautores, & approbatores, & mantentores pertinaces, nec non notorios hereticos, & a fide devios, notoriosque criminibus enormibus perjuri irretitos, & violatores voti, universalem Ecclesiam sanctam Dei notorie scandalizantes cum incorrigibilitate, contumacia, & pertinacia notoria, evidentibus, & manifestis, & ex iis & aliis se reddidisse omnino honore & dignitate etiam papali indignos, ipsosque & eorum utrumque propter praemissas iniquitates, crimina, & excessus, ne regnent vel imperent, nec praesent, a Deo & sacris canonibus fore ipso facto abjectos & privatos, ac etiam ab Ecclesia praecisos: & nihilominus ipsos Petrum & Angelum & eorum utrumque per hanc definitivam sententiam in his scriptis privari, abicere, & praescindere, inbibendo eidem, ne eorum aliquis pro summo Pontifice gerere se praesumat, ecclesiamque vacare Romanam; ad cautelam insuper decorantes, & ad electionem Romani Pontificis per eos, ad quos de jure pertinet procedendum: & insuper omnes & quoscumque Christicolae, etiam imperiales, regales, vel alia qualibet praesulgeant dignitate, declarat ab eorum

Decretoria sententia in utrumque lata.

Ambo damnati haereticos.

Ecclesiae communionem praecisam.

rum & cuiuscumque eorum obedientia, non obstante quocumque fidelitatis iuramento, aut alio quovis vinculo, quo illis vel eorum alteri tenentur adstricti, fore perpetuo absolutas; inhibentes eisdem Christianis delibus ne partibus de papatu contententibus seu eorum alteri quomodolibet obediunt, pareant, vel intendant, aut consilium, auxilium, vel favorem ipsi prestant, aut eos recipiant vel recipient, sub penis excommunicationis, & aliis a sanctis patribus & sacris canonibus inflictis, promulgatis & ordinatis, quodque si parere contempserint huic ordinationi & sententia, ipsas & eorum fautores, defensores, adhaerentes, & sequaces etiam per seculares potestates fore compescendos, & compesci debere iuxta precepta divina & sacrarum canonum dispositiones eadem sancta synodus pronuntiat & diffinit.

Sententia in eorumdem sequaces.

Ac insuper omnes & singulos processus & sententias excommunicationis, inhabilitationis, vel alterius censurae & poenae; privationis quoque ordinum & dignitatum, etiam cardinalatus, beneficiorum & officiorum ac graduum quorumcumque, qualiacumque sint, & quomodocumque nuncupentur seu nominentur contra dominos Cardinales per dictum Petrum de Luna, & Angelum Corario factas, lator, & pronuntiator, fuisse & esse nullas, cassas, & irritas, nullas, cassas, & irritas ac nullius roboris & efficaciae vel momenti, & quatenus de facto processerint, eatenus annullandos, cassandas, & irritandas, annullandas, cassandas, & irritandas; itaque & etiam ad cautelam, quatenus expediat, omni modo & jure quo melius potest annullat, cassat, & irritat; & insuper promotiones, immo verius profanationes quorumcumque ad cardinalatum per dictas contententes de papatu & eorum utrumque attentatas, videlicet per dictum Angelum a die xii. maii, & per Petrum antedictum a die xv. junii anni proxime praeteriti millesimi quadringentesimi octavi fuisse & esse nullas, cassas, irritas, & inanes, & quatenus de facto processerunt de facto annullandas, cassandas, & irritandas; & sic, & etiam ad cautelam, quatenus expediat, omni modo & jure, quibus melius potest, praefata sancta synodus per hanc definitivam sententiam cassat, irritat, & annullat. Lecta & promulgata in ecclesia Pisana anno Domini MCCCCLX. indictione secunda, die vero mercurii quinta mensis junii, hora tertiaria, vel quasi, per reverendissimum Patrem dominum patriarcham Alexandrinum dominis Ierosolymitano & Antiocheno patriarchis eidem assistentibus in eadem ecclesia in dicta sancta synodo ad praedicta deputatis.

Rescissae promotiones Cardinalium.

Sententia in veteres, Cardinales lator abrogata.

Instantibus procuratoribus & promotoribus per hanc sanctam synodum deputatis, fertur definitiva sententia.

In nomine Christi, amen. Nihil est profecto Christiano populo infelicius, nihilque periculosius, nihilque quod illi magis possit officere, quam quod caput infectum inquitatumque nefario atque detestando infidelitatis errore miserabile patiatur; vulnerato namque pastore juxta verbum sacratissimi canonis, quis curandis ovibus adhibet medicinam? aut quem populum a rationis clypeo tuatur qui jaculis hostium sese feriendum exponit? aut qualem fructum de se producturus est, cuius gravi peste radix infecta est? Major ergo metuenda est illis calamitas, ubi tales intercessores ad locum regimini adducantur, qui magis in se Dei iracundiam provocent, quam per semetipsos placare debuerunt. Sic e contra nihil est, cui magis atque ferventius (cunctis aliis postergatis) totis mentis viribus, omnis anima invigilare instigare, atque intendere incessanter debeat, quam quod hujusmodi morbo tamquam pestifero remedium concedens apponatur, quod quippe, ne dum in capite, quod omnibus in signum & speculum datum est, verum & in membris nobis cunctis Deus omnipotens manifestat, cum Saram conueniat, & ancillam suam Agar diris affligat verberibus; Cumque Rege Nabuchodonosor, ut decretum tale prodeat: Quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sidrach, Misac, & Abdenago, in interitu erunt & domus eorum in dispersionem.

Sententia in Greg. & Petrum e Luna lata.

Quae si quidem ab intimis cordis, ac etiam ineffabili mœstoque pectore sacra haec & universalis synodus diligentissime trutinans, & attendens quo profecto tali, probdolor! morbo, sancta Dei Ecclesia in personis memoratorum Angeli Corarii Gregorii Papae XII. & Petri de Luna Benedicti papae XIII. nuncupatorum, & nonnullis mirum quippe in modum lacrymabiliter est infecta, illique cupiens congruentem, juxta ipsius, qualitatem & quantitatem, adhibere medicinam, nec ultra dissimulare, clausisque oculis pertransire, volens eorum & cuiuscumque eorum notorie crimina, & excessus, quibus jam pene piscatoris est in totum submersa navicula, & ipsorum conversionem expectare sine manifesta & irreparabili cunctorum Christianifidelium excidio & ruina, maxime attentis illorum evidenti pertinacia & incorrigibilitate, quae indubie non minor Pharaonis experientia media, quae usque in haec tempora noscitur extitisse. Jure quidem antipapae pertinaciam cum Pharaonis pertinacia contulere, cum universalem Ecclesiam errare posse, se unum non posse credidit, maluitque aeternis ignibus addici, quam insignia pseudopontificia abicere: at male haec contumelia iacta est in Gregorium, qui cum votum exequi optaret, paratas ab antipapa ipso insidias declinare natus est; a suisque pro-

Utriusque contententis accusatio.

Calumnia aspersa Gregorio refellitur.

ditus, illo se non abdicante, pacis studio de statu pontificalis dignitatis recessit, quod facere vi voti non tenebatur. Pergrunt Pisani praefules.

Multiplax objectionem perjurium.

Ex quibus sic compendio narratis, & aliis evidenter & notorie in processu bujus causa comprehensis, & sufficienter probatis, constat evidenter, quod ipsi duo contententes de papatu in impedimentum pacis & unionis Ecclesiae & fidei detrimentum gravissima crimina infrascripta, quae nulla valent tergiversatione celari, commiserant, & in quibus perseverant, velut dati in sensum reprobum, cor durum, & deducti in profundum malorum.

Primo detrectaverunt multoties, & perseverando continue detrectant de praesenti notorie & effectualiter, dum hactenus pertinaciter recusantur, & de praesenti recusant pacem & unitatem Ecclesiae dare per viam mutuae cessionis ab ipsis alias approbata, juramento irrevocabiliter firmata, & ab ipsorum altero voto etiam roborata; scandalizantes in hoc enormiter ecclesiam Dei cum contumacia & pertinacia ac incorrigibilitate notorie, haeresim maxime in hoc casu importantibus, cum per hoc, quantum in eis est, derogetur veritati catholicae, quae praecipit unicam ecclesiam esse debere in vinculo charitatis & pacis. Haec falso objecta Gregorio, cum Galli adversarii inania de futura antipapae abdicatione promissa iactassent, nec dum tamen Hispani consentirent, ut ille honore deiceretur.

Schismatis propagatio.

Secundo, quia notorie ex praedictis foventur, & nutrivantur antiquatum & inventum schisma in Dei Ecclesia, & impedimenta evidentiissima unitati Ecclesiae & extirpationi schismatis praesentant, & praesentant de praesenti; & quod longe deterius est, fideles a sua communione abiecerunt, & abiciens, schisma notorie faciendo, dum inherendo suis ambitionibus & damnatis opinionibus, potius voluerint pati subtractiones & neutralitates eis fieri, quam per viam mutuae cessionis sanctae a cunctis Christianifidelibus approbatae schismati suum impont: in quo casu juxta determinationem catholicam sanctorum doctorum ipsi seu eorum alter, etiam, qui alias fuisset verus Pontifex, potestatem, & auctoritatem amittit, namque episcopi habere seu retinere non potest, & juxta oracula divina a summo debet deici sacerdotio, in quo alias iuste & canonice institutus fuisset.

Haeresis.

Tertio, quia errores fidei oppositos & haeresim continentes manifeste & notorie ipsi duo contententes de papatu tenuerunt, pertinaciter, & indurate asseruerunt, praedicaverunt, seu alias publice dogmatizaverunt, & defenderunt, dum dixerunt in sua ambitionis defensionem, quod viam mutuae cessionis per ipsos jurata tam sancta, & iusta auctoritatibus novi & veteris ro-

stamenti convenienti sanctorum dictis patris & exemplis, & determinationi ecclesiae, & quae summae charitatis, & unitatis existit, continens summum & perfectum bonum, erat mala, iniqua, exosa, perniciose, diabolica, & continens peccatum mortale si fieret, seu executioni mandaretur pro unione habenda. Quae assertiones ad derogationem fidei, & quantum in eis est, in corruptionem articuli fidei, unam sanctam Ecclesiam, evidenter & inexcusabiliter censentur pertinere: & per hoc censentur & censi debent a quacumque dignitate, quae eis posset competere projecti, & damnabiliter ejeti, ac effecti minores, seu inferiores quocumque catholico &c. (Haec & alia, quae sequuntur, iactata per calumniam adversus Gregorium fuisse indicatum est: probare enim debuerit adversarii Gregorium obstructum fuisse pontificatu abire non se abdicante antipapa, nec deserto ab Hispanis & aliis, qui ipsi parebant.)

Quarto, in praedictis damnatis assertionibus adeo fuerunt, & sunt pertinaces, ut nec temporis cursu, nec charitativis monitis eis factis ac ostensione veritatis, eas revocare voluerint. Et licet aliquando dixerint vel dicant quod sunt parati renunciare, hoc quod verbo dicunt vel alias dixerunt, facto impediverunt & impedunt per difficultates mutuas, diffugia velut ex condito seu mutua collusionem, idque appareat violenter ex evidentibus, & notorie indicis, taliter ut non poenitentes in praedictis erroribus, sed potius pertinaces & manifeste haeretici merito sunt censendi.

Quinto evidenter apparet, & in praedictis ipsorum contumacia & damnata pertinacia quia vocati & provocati legitime ad hanc sanctam synodum ut venirent, renuntiaturi pro bono unionis juxta juramenta, & vota per ipsos praestita, cum in iuramentis quod alias Ecclesia congregata provideret, & procederet in causa schismatis & fidei, eorum absentia, seu contumacia non obstante, ut foret secundum Deum providendum & canonicas sanctiones, hoc facere contumaciter recusant & recusant, nec alias voluerunt, seu volunt in ipso concilio comparere, immo sunt conati, & conantur hanc sanctam & universalem synodum per praecipua, prohibitiones & processus poenales, nullius tamen efficaciam vel momenti, impedire, & perturbare ut ne haec sancta & universalis synodus extirpationi schismatis intenderet, volentes per hoc ipsi duo contententes in eorum damnationis statibus permanere, & ecclesiam Dei contra omnes suas in divisione & antiquato schismate detinere, non curantes de Dei offensa tam gravi periculo fidei, & ecclesiae, dum tamen valeant in eorum damnatis cathedris permanere.

Contumacia ob spectam vocationem concilii.

In decima sexta sessione x. junii die de Sess. XVI. cre.

Sacramenti concepti a Cardinalibus formula.

creando Pontifice actum est precipiti imperu, cum re ipsa schisma non sublatur, sed actum esset, nec jure pontificatus Gregorio abdicatus esset. Ac tum Cardinales sacramento se obtrinxere singuli, si ad Pontificalis dignitatis fastigium eveherentur, concilium propagaturos, donec de ecclesiastica disciplina restituenda leges condita forent. Nos omnes, inquit, & singuli, episcopi, presbyteri, & diaconi S. R. E. Cardinales insimul congregati in civitate Pisarum pro schismatis extirpatione & unitate in Dei Ecclesia reducenda promittimus in verbo veritatis Deo, sancta Romana ecclesia, & sancta synodo hic ad predictum effectum presentialiter congregata, quod, si quis nostrum in summum Romanum Pontificem eligetur, presens concilium continuabit nec dissolvat, neque dissolvi permittet, quantum in eo erit, usquequo per ipsum cum consilio ejusdem concilii sit facta debita, rationalis, & sufficiens reformatio universalis Ecclesie, & status ejus tam in capite quam in membris. Promittimus etiam quod si aliquis extra nostrum collegium assumi contingat in papatu, pure, veraciter, & bona fide, antequam procedamus ad publicationem electionis ipsius, procurabimus toto posse habere ab eo promissionem & honestam sufficientem securitatem, quod servabit & adimplebit omnia & singula supradicta, & cum reliquis dominis Cardinalibus absentibus, qui venient, procurabimus bona fide quod similiter promittant; & ad fidem robur, & testimonium premissorum nos omnes supradicti singuliter & divisim manibus propriis hic inferius subscripsimus, &c. Ego Guido, &c. Adiecta sunt singulorum Cardinalium subscriptiones.

Seff. XVII.

Decima septima sessio peracta est decimatertia junii die, atque in ea promulgata sententia, qua sacerdotiorum concessionis a Petro e Luna vel a Gregorio decreta a die tertio maii, abrogata fuerunt.

Seff. XVIII.

Auditi in decima octava sessione die XIV. junii fuere Regis Aragonum oratores, qui cum Petrum e Luna Papam dixissent, rejecti sunt cum ingenti dedecore ut haeretici & schismatici hominis internuntii.

Seff. XIX.

Decretum in decima nona sessione XV. junii ut Cardinales conclave ingrederentur, sed nimium precipites in ea re se gessere, cum non sublatur sed auctori schisma essent. Cumque conclave ingressi essent, nonnulli egere de Balthaffare, totius rei auctore precipuo, Pontifice renuntiando, ut narrat in ejus vita Theodoricus e Niemi; (a) sed ipsum non assensisse addit: Respondit, inquit, quod illud non expediret, sed sibi videretur esse magis utile ac conveniens ea vice, quod Petrus de Candia presbyter Cardinalis eligeretur in Papam, quia esset vir apprime literatus

(a) Theod. e Niemi. in vit. Jo. XXIII.

& atate grandævus, ac bonae famae, & de Graecia oriundus, ita quod non haberet aliquos sibi carnis identitate conjunctos, per quos Romana ecclesia gravaretur, quem si eligerent, vellet fideliter, omnibusque modis quibus posset dirigere atque juvare, ut orbem & alias terras Ecclesie Romanae provinciae patrimonii B. Petri in Tuscia & etiam alia temporalia & regalia ipsius ecclesie violenter & injuste occupata recuperaret ab illicitis detentoribus eorum. Sicque praefatus dominus Alexander medianibus persuasionebus & promissionibus hujusmodi, ibidem Pisis per electionem dominorum Cardinalium in Papam fuit assumptus. Haec Theodoricus Niemiensis, qui alia historia tempus electionis consignat, atque Alexandri virtutes ac primitias ita describit (b).

Die mercarii mensis junii Cardinales utriusque obedientiae intrarunt conclave ad eligendum novum summum Pontificem & bonae memoriae dominum Petrum tit. XII. Apostolorum presbyterum Cardinalem per Innocentium creatum ordinis fratrum Minorum professorem in Papam concorditer elegerunt. Hic fuit natio Graecus natus in insula Candia, quae per Venetos occupatur: & ut ipsemet, tunc in agone seu in ultimis constituitur coram suis familiaribus faciendo pulchrum sermonem, dicebat numquam novit patrem, aut matrem, aut aliquem fratrem, seu ei carnis propinquitate conjunctum: sed cum in pueritia mendicantem victum quidam frater ordinis Minorum Italicus in eadem insula recollegit, atque in latino sermone instruxit, & dum erat aequaliter major & aptus in domo fratrum Minorum in ipsa insula consistente, ipsum posuit & habitu regulari eorumdem fratrum induit: & considerans quod esset bonae indolis eum secum ad Italiam, postea duxit, in qua in primitivis artibus eruditus ad studium Oxoniense in Anglia mittebatur; ubi etiam per plures annos studendo & bene proficundo demum accessit Parisios, & tandiu illic in philosophia & sacra theologia studuit, quod magnus magister in ipsa theologia factus fuit. Post haec veniens ad Lombardiam, & notitiam Joannis Galeatii ducis acquirens, & ejus promotione, atque favore primo episcopus Vicentinensis, & postea archiepiscopus Mediolanensis, successive Cardinalis, & demum Papa creatus fuit gradatim ad dignitates & honores hujusmodi ascendendo. Erat autem iste Alexander prius nominatus Petrus de Candia. Et infra: Fuit autem dictus dominus Petrus cum eligebatur in in Papam septuagenarius, vel circa. Nonnullisque interjectis verbis subdit auctor (c): Hic dominus Alexander recepit insignia coronationis suae in Pisis nonis julii anno domini MCCCXCIX.

In sessione vigesima kal. julii Alexander

De Balthaffare creando Papa actum. Consulto ut eligatur Petrus e Candia & cur. Eiusdem Balthaffaris promissa.

Gestus mos ejus concilii. (b) Theod. e Niemi. l. 3. c. 52.

Primitiae Alexandri.

(c) It. eod. lib. l. 52. Sessio XX.

Sessio XXI.

Sententiae omnes odio schismatis latae dissolutae.

(a) To. 22. de schism. p. 160.

(b) Ibid.

Acta Pisani concilii confirmata.

Alexandri decretum.

Hic sanxit ambiguum fuisse jus Urbani.

der Cardinalium acta a tertia maii superioris anni confirmavit, diversaque eorum collegia conjunxit.

In sessione vigesima prima x. julii gesta in Pisani conventibus corroboravit (a), ac universas sententias in causis schismatis a Pontificibus, qui schismate superioris flagrantis praefuerant, latas dissolvit: quibus de rebus haec acta, quae in bibliotheca Vaticanae tabulario extant (b).

In nomine domini Amen. Sanctissimus dominus noster dominus Alexander Papa V. sacro & generali approbante concilio, omnes processus & sententias, nec non omnia & singula gesta, facta, & celebrata per sacrum collegium suorum venerabilium fratrum Cardinalium a die III. maii anni domini MCCCXXIII. concilii congregationem, nec non omnia & singula gesta, & celebrata per ipsam jam dicti concilii congregationem per ipsum sacrum Cardinalium collegium & generale concilium auctoritate apostolica approbat & confirmat, ipsaque decernit fuisse & esse valida: & insuper ad cautelam ex nunc certa scientia, omnem supplet defectum, si quis forsitan supervenerit in praedictis, volens & decernens perinde haberi, ac si omnia & singula superscripta specialiter, & nominatim expressa fuissent. Item tollantur & aboleantur omnes sententiae excommunicationum, &c. late & factae per ambos contententes, seu colludentes de papatu.

In nomine sanctae & individuae Trinitatis Patris & Filii & Spiritus sancti Amen.

Nos Alexander divina providentia Papa V. considerantes, quod tam per Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum de Conrario Gregorium XII. a nonnullis nominatos, nuper de papatu contententes, quoniam per duos quondam Bartholomeum archiepiscopum Barensem Urbanum VI. Petrum de Thomacellis Bonifacium IX. Cosmatum Innocentium VII. & Robertum de Gebenna Clementem VII. nominatos, dictorum super contententium praedecessorum, durante tempore schismatis & occasione ejusdem, nonnulli processus, sententiae excommunicationum, privationis, irregularitatis, inhabilitationis, suspensionis, & interdicti, & alias censuras ecclesiasticas in se continentes in & contra collegia, diversas personas, regna jurisdictiones, communitates, universitates, collegia, loca, districtus, & territoria fuerunt, & sunt hinc inde facti & promulgati, ac propter antiquum dictum schisma; ac etiam quia multi notabiles doctores utriusque juris, & magistri in sacra pagina scripserunt pro & contra, ac publice & solemniter determinaverunt, ita ut in dubium veritatur a multis quis a tempore dicti schismatis fuerit verus Romanus Pontifex, seu quis veri vicarii Jesu Christiingeretur officio; ad exoneratio-

nam conscientiarum utriusque obedientiae, quae etiam per Dei gratiam ad unum ovile ovium redactae sunt, omnes & singulos hujusmodi processus & sententias, qui vel quae occasione, praetextu schismatis & adhaerentiae utriusque partis, seu via neutralitatis assumptae, vel introductae hinc inde ut praemittitur, lati, decreti, seu fulminati fuerunt, quos omnes & singulos hic pro expressis haberi volumus, hoc sacro approbante concilio, ex nostra certa scientia, tollimus & abolemus, &c.

Solutis iis omnibus censuris in vigesima secunda sessione XXVII. julii ab Alexandro confirmati sunt (c) universi in episcopopatibus, muneribus, ac sacerdotiis, quae a Gregorio, Petrove e Luna non studio dissolvendae ecclesiarum conjunctionis collata fuissent.

Ad futuram rem memoriam, &c. Electiones, postulationes, ipsarum admissiones, confirmationes, praesentationes, institutiones, collationes, & quavis provisiones, & dispensationes quibusvis personis huic sacro concilio adhaerentibus, de quibuscumque beneficiis ecclesiasticis & secularibus per electores, confirmatores, patronos, ordinarios, & quoscumque provisiones temporibus, & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus hujusmodi contententibus obedientia non praestabatur factas; ex certa nostra scientia ac motu propria, hoc sacro approbante concilio, ratas manere volumus, atque firmas, ac omnem suscipere roboris firmitatem, reservationibus, inhibitionibus, & decretis in contrarium factentibus, non obstantibus quibuscumque. Item omnes, & singulas dispensationes, factas per contententes, vel eorum alterum, seu eorum praedecessores super matrimoniis, & pluralitatibus beneficiorum, quae sunt sortita effectum, & aliis casibus, qui forum conscientiae respiciunt, eorum durante obedientia, ex certa nostra scientia ratificamus & approbamus.

Item ut unione & pace, jam in Dei Ecclesia per ipsius gratiam in capite confirmata, pax & tranquillitas subditorum perfectius procuretur, & litium anfractus, quarum dubii sunt eventus, consultius evitentur, hoc sacro approbante concilio, decernimus & declaramus, quod omnes, & singuli beneficia ecclesiastica, dignitates, personatus, vel officia curata vel non curata titulo ordinario affecta, & possessionem pacificam adepti beneficiis suis hujusmodi libere & pacifice gaudeant, nec occasione alicujus provisionis per sedem Apostolicam factae, vel in posterum ex aliquo praeterito colore stent in juris titulo, vel possessione hujusmodi quomodolibet turbentur, seu graventur, seu etiam si praedicta beneficia praesata sedi generaliter, vel specialiter fuerint reservata.

Item hoc sacro approbante concilio statu-

Sessio XXII.

(c) Tom. 22. de schism. p. 160.

Collationes sacerdotiorum & electiones confirmatae.

Dispensationes corroboratae.

Sanctio de episcoporum translationibus.

Indictum concilium ad proximum triennium.

Sessio XXI.

Restituenda disciplina ratio ad proximum concilium extracta.

LXXIV. Uterque contentens in concilium Pisanum con-surgit. (a) Ext. in bibl. Barb. l. 7. de schism. p. 27.

Contentendit Petrus e Luna a Cardd. oecumenicum concilium non posse cogi.

tuum, & ordinamus, quod nullus prela-tus amodo a sua ecclesia transferatur in-vitus; sed si forte ab ipsa sua ecclesia a-moveri meruerit, causa cognita & juris or-dine debite observato, ad amotionem suam procedatur.

Indictum etiam fuisse ab Alexandro aliud concilium proximo recurrente triennio cele-brandum in actis Pisanis typis cufis refer-tur hujus sanctionis formula. Item sacro approbante concilio decernimus & declara-mus, nos vel successorem nostrum ex certis magnis & arduis causis, nos & hoc sacrum concilium moventibus iterum generale concilium fore convocandum hinc ad triennium, videlicet anno quod dicitur anno Domini MCCCCXII. in mense aprilis in civitate, seu loco habili & decenti, qui locus decla-rabitur per annum ante tempus concilii per nos, vel per successorem nostrum.

In vigesima tertia sessione, eademque ultima die VII. augusti veritum est preidia jurave ecclesiarum distrahi: iusti metro-politani ante proximum oecumenicum concilium synodos provinciales cogere: religiosis familiis imperatum, ut ad in-staurandam collapsam disciplinam, cele-bratis comitiis, incumbere: decretum oratores ad Reges principesque legandos, ut sancita in concilio perficienda cura-rent. Cum vero oratores principum & e-piscopi ad suas sedes se recipere vellent, cepta de restituenda ecclesiastica disci-plina & immunitate materia ad proximum concilium extracta est: & sic data ab Alexandro amplissima nozarum venia, con-ventus Pisanus solutus fuit.

Repugnare actis ejusdem conventus Gregorius ac Petrus e Luna, quorum postremus, licet nullo jure pontificatum sibi arrogaret, in suis tamen judiciariis actis (a) Barcinone editis, in presules il-los declamavit everfam ab ipsis ecclesia-stica Hierarchiam: concilium oecumeni-cum non nisi a Pontifice indici posse, ne-que concilio, utpote inferiori, Pontifi-cem subicere, jusve illi dicere licuisse, atque ita ex ejus verbis, multo minus Cardinales sibi subicere Urbanum VI. po-tuisse constat.

Potestatem & auctoritatem convocandi generale concilium a tempore sanctorum Apostolorum solis Romanis Pontificibus re-servatam temere usurpantes prelatos tam obediens, quam ab eadem obedientia etiam eorum malitia procurante subtractos ad ge-nerale concilium, immo verius conciliabulum, per eos Pisis de facto celebrandum, seu verius profanandum, per diversas mundi provincias per eorum literas de facto citaverant, & fe-cerant convocari: & infra; Non considerantes quod inferiori superiorem non potest solvere vel ligare jurisdictionem & potestatem judi-candi sedem ipsam, Apostolicam scilicet, sibi temeritate sacrilega vendicantes per eorum

patentes literas ad dictum conciliabulum nos contra fas de facto citare, & ad causam pre-umpserant temere provocare, certum nobis terminum statuentes, infra quem per nos vel procuratorem sufficientem comparere debe-rent, cum comminatione etiam, quod con-tra nos procederent, si coram eis recusare-mus in prefixo per eos termino comparere; Et infra: in nos depositionis sententiam pro-mulgarunt, &c. Dat. & actum Barchinone XII. kal. novembris, pontificatus nostri an-no XVI.

Nonnulli etiam viri docti ad illius par-tes efferendas commentarios edidere (b), e quibus hęc decerpenda visa sunt, quę in causa Pontificis ab universo orbe Christia-no cultui maxima vi pollent, non pro con-troverso, nec pro heretico, neque ob signa externa damnato hereseos, denique non pro Petro e Luna, cum falso statueret se esse Papam, sed pro Urbano VI. & Gregorio XII. valent.

Papa, inquit, plenariam potestatem quam habet, solum habet a Domino Jesu Christo. Ad cujus probationem sciendum est, quod ista supposito unum ponit, & aliud supponit; supponit tamen quod Papa habeat plenariam potestatem, & ponit quod ta-lem potestatem solum habeat a domino Jesu Christo.

Primo ergo probatur quantum ad pri-mum, secundo quantum ad secundum; quod enim Papa plenariam potestatem & jurisd-ictionem habet, patet ex dicto S. Cyrilli patriarchę Alexandrini in libro thesaurorum: Sicut Christus, inquit, cepit a Pa-tre genitus ex Israel egrediens super om-nem principatum & potestatem, & super omne quod est, ut ei genua cuncta cur-ventur, plenissimam potestatem, sic & Pe-tro, & ejus successoribus plenissime conce-sit. Et infra: Nulli alii quam Petro Chri-stus, quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit. Et Joannes Chryostomus ad consul-ta Bulgarorum, sic inquit in persona Chri-sti loquentis Petro: Ter te interrogo, an me diligas, quia ter me trepidus & timi-dus negasti, nunc autem reductus, ne cre-dant fratres te gratiam & clavium aucto-ritatem amisisse, qui amas me, coram ip-sis, tibi jam confirmo, quod meum est ple-num. Hoc idem etiam trahitur ex aucto-ritate sacre Scripturę, sicut jam supra allegatum est, Matth. XVI. ubi Dominus dixit Petro: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis, & quod-cumque solveris, &c. Confirmatur hoc idem & precedens suppositio ex verbo Christi di-centis Petro Jo. ult. Pasce oves meas; & Pasce agnos meos; ubi Christus non disc-ernit istas oves ab agnis, sed omnium Christianorum tam magnorum quam parvo-rum, tam perfectorum, quam imperfecto-rum Petro, & in eo omnibus suis succes-soribus curam committit; unde Chryosto-mus

Conclu-siones Petri e Luna pro papali aucto-ritate.

Cyrilli sententia.

Argu-mentum petitum ex sacra scriptura.

Argu-mentum aliud.

Argu-mentum quod pa-palis au-ctoritas non sit ab aucto-ritate humana.

LXXV.

mus super actus Apostolorum: Petrus a Fi-lio super omnes, qui filii sunt, potestatem accepit, non ut Moyses in gente una, sed in universo orbe. Secundum, scilicet quod Papa talem potestatem habeat solum a Do-mino Jesu Christo, probatur rationibus, & exemplis, & auctoritatibus sanctorum, & sacre Scripturę, ratione primo sic, quia cum Papa habeat predictam potestatem, si non habet eam a solo Christo, ergo ha-bet eam a seipso, vel a communitate Chri-stiana; non est dicendum quod a se ipso, nec etiam a communitate Christiana: ergo a solo Christo. Major patet ex preceden-ribus cum sufficienti divisione. Minor et-iam patet quoad primam partem, & pro-batur quoad secundam, scilicet quod Pa-pa talem potestatem non habeat a commu-nitate Christiana, & minus ab aliquo alio de communitate Christiana; quia si com-munitas Christiana vel aliquis de ea pos-set instituire, vel conferre talem potesta-tem, vel hoc posset auctoritate sua, vel auctoritate superioris sibi committentis. Sed hoc non potest propria auctoritate, nec ex auctoritate superioris. Igitur, &c. Ma-jor patet, quia nulli competit jurisdic-tionem instituire nisi auctoritate propria, vel alterius ab eodem sibi commissi: & pro-batur minor, primo quoad primam partem, in qua dicitur quod communitas Christiana non potest conferre, nec instituire ta-lem potestatem propria auctoritate, nec etiam aliquis alius de eadem communitate, sic. Nulla communitas humana sufficit ad con-ferendum nec ad instituendum propria au-thoritate potestatem includentem illud, quod excedit omnem auctoritatem humanam. Sed communitas Christiana est communitas hu-mana, & potestas papalis includit multa, quę excedunt omnem auctoritatem huma-nam, sic quod nulla auctoritas humana per se sufficit ad illa sine commissione superio-ris, sicut est ligare & solvere, in foro conscientię, concedere indulgentias, remit-tere peccata & penam debitam in foro Dei. Constat autem quod ad talia non sufficit a-liqua potestas humana propria auctorita-te, quę tamen omnia includuntur in pote-estate Papę, ut patet ex verbis Christi Matth. XVI. Quodcumque ligaveris, &c. Unde Chryostomus super Mattheum, ex-ponens supradictum verbum. Vide etiam, inquit, qualiter Christus reducit Petro ad excelsum de ipso intelligentiam, hęc enim ei se promittit daturum, quę sunt propria Dei solius, scilicet peccata solvere, & Ecclesiam incommutabilem facere inter tot persecutionum & tribulationum procellas. Secundo ad idem arguo sic. Ad nullam communitatem pertinet posse instituire, vel conferre jurisdictionem, secundum quam ipsa communitas impendat debitum cultum, & servitium domino presidenti illi commu-nitati, cujus presidentis dominium vel ve-

gimen in nullo dependet ab ipsa communitate. Sed Christus est talis Dominus respectu com-munitatis Christiana, sic quod president ei-dem & ejus dominium & regimen in nullo de-pendet a Christianitate. Ergo ad ipsam Christianitatem non pertinet, nec potest pertinere, quod instituat, vel conferat ta-lem potestatem, seu jurisdictionem propria au-thoritate, secundum quam jurisdictionem im-pendat debitum cultum Christo, cujusmodi est jurisdic-tio seu potestas papalis. Ergo &c. Minor patet, nec de ea dubium est ali-cui catholico. Major etiam patet, quia ad inferiorem non pertinet judicare de iis quę competunt superiori.

Tertio ad idem sic per rationem cujus-dam valentis doctoris. Nullum inferius potest instituire immediatum vicarium Dei. Sed Papa est immediatus vicarius Dei, ut patet tam per doctores theologos quam per canonistas, & ex auctoritatibus san-ctorum, doctorum, & decretorum dicenti-um Papam esse Christi generalem vicarium in terris. Ergo nihil inferius Deo potest instituire nec conferre talem potestatem, & per consequens nec communitas Christi-ana, nec aliquis de eadem communitate.

Quarto sic. Potestas, quę non potest restringi nec ampliari a communitate Chri-stiana, non potest institui nec conferri ab eadem communitate. Potestas Papę est hu-jusmodi. Ergo, &c. Major patet, & mi-nor probatur, quia potestas Papę non po-est restringi quantum ad populum subje-ctum, cum ex jure divino se extendat ad omnes, de ecclesia militante; nec etiam quantum ad casus, cum Papa habeat pote-statem plenariam ex jure divino & dona-tione Christi, ut patet ex precedentibus. Igitur, &c. Nec valet, si dicatur quod Ecclesia, seu Christianitas possit talem po-estatem instituire seu conferre ex commi-ssione alterius, quia si sic. Aut ista commi-ssio esset facta a Christo, aut ab aliquo alio. Sed hoc non potest probari ex au-thoritate sacre Scripturę, nec alicujus sancti doctoris. Item si aliquis alius pos-set instituire, vel conferre talem potesta-tem, possit eam restringere vel ampliari. Sed hoc non potest. Igitur &c.

Quinto ad idem sic. Si potestas & ju-risdic-tio quam habet Papa, non esset solum a Domino Jesu Christo, cum non legatur, nec reperiat in aliqua sacra Scriptura authentica, quod Christus commiserit ali-cui, vel aliquibus institutionem vel colla-tionem talis potestatis, maxime videretur, quod institutio hujusmodi jurisdictionis, seu potestatis esset ex statuto Ecclesię, & per consequens Ecclesia posset hujusmodi ju-risdictionem, seu potestatem amovere, & etiam Papam deponere. Consequens est fal-sum. Consequens ut bona probabitur. Igitur antecedens falsum. Patet consequen-tia, quia omnem statum & preeminentiam, quam

Aliud.

Papalis auctori-tas nec restringi nec ampliari po-est.

LXXVI. Aliud.

quam Ecclesia per se statuit, Ecclesia potest destruere & amovere, quia statuendo non potest sibi legem imponere, a qua ei non liceat resistere, sicut etiam fecit de episcopis, qui successerunt Apostolis sicut & episcopi, vel saltem discipulis, sicut presbyteri & curati, qui, quia non erant immediate a Christo, sed ab Ecclesia instituti, ideo de jure potuerunt ab Ecclesia destitui, & de facto fuerunt amoti. Similiter de Templariis olim per Ecclesiam confirmatis, & de omnibus ordinibus Mendicantium post Lateranense concilium institutis, qui omnes fuerunt infirmati & destituti seu amoti, de quibus libro VI. in c. unico de reli. domi. Falsitas consequentis probatur, quia Ecclesia non potest facere id, per quod unitas Ecclesie destrueretur, quia hoc esset contra statutum Christi, qui voluit Ecclesiam esse unum ovile. Jo. x. hoc autem non esset, nisi Ecclesia haberet unum caput, sicut ipsemet dicit: sicut unum ovile & unus pastor; quasi dicat: aliter non potest esse unum ovile, nisi sit unus pastor. Ipsum autem pastorem dicimus Papam. Ergo, &c. Confirmatur ista ratio, quia tota Ecclesia militans, in qua sunt multe ecclesie particulares, dicitur una Ecclesia; unitas autem in Ecclesia non potest attendi secundum suam similitudinem, sicut si duo regna dicerentur unum regnum propter similitudinem morum & propter unum modum regendi. Sed talis unitas non facit unam rempublicam vel communitatem unam simpliciter, sed secundum quid, quae non sufficit ad hoc quod Ecclesia sit una, sicut nec terra, in quibus sunt duo Reges, vel plures, non dicuntur unum regnum simpliciter, sed secundum quid. Oportet igitur quod in ea reperitur unitas in habitudine ad unum supremum nostrum principem, scilicet ad Papam, ut iam probatum est. Persuadetur etiam dicta suppositio tali similitudine. Sicut primus homo habuit quaedam dona personalia adeo immediate sibi propria & personalia, sicut plenitudinem scientiae; quaedam vero pro sua posteritate in statu innocentiae, sicut originalem justitiam: sic & Petrus quaedam dona habuit a Deo pro sua persona, sicut potestatem faciendi miracula & quod ad ejus umbram sanarentur infirmi quaedam vero pro successoribus suis in Ecclesia: & haec sunt illa, sine quibus Ecclesia non staret, sicut claves ligandi & solvendi & potestas regendi: aliter portae inferi praevalerent adversus eam. Hunc autem plenitudinem potestatis, per quam Ecclesia resistit mundo & diabolo, Christus contulit Petro pro se & pro suis successoribus: unde Cyrillus ubi supra: Sicut Christus accepit a Patre, &c. & Innocent. de translatione: Potestatem transferendi Pontifices, etiam sibi retinuit dominus & magister, quod eam soli Petro vicario suo & per eum successoribus suis praeiit & concessit. Ad

Distin-
ctio do-
norum in
Petro &
Personalium
pro
successori-
bus.

id facit XXI. di. cap. sancta Romana ecclesia catholica & apostolica nullis constitutionibus, ceteris Ecclesiis prelatata est, sed evangelica voce domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, primatum obtinuit. Item eadem di. sacrosancta Romana ecclesia, & apostolica non ab Apostolis, sed ab ipso Domino salvatore nostro primatum obtinuit. Nec obstat propositio, quod Papa eligitur a Cardinalibus, quibus hoc concessum est a summis Pontificibus Petri successoribus, per hoc enim Papa nullam potestatem a Cardinalibus recipit, sed solum disponitur ad recipiendum potestatem papalem a domino Jesu Christo, sicut clericus praesentatus a patronis laicis non ab ipso, sed ab episcopo recipit claves & curam animarum: nemo enim dat quod non habet. Tertia suppositio, scilicet quod talis potestatis nullus est capax, nisi Catholicus scilicet habens fidem catholicam, patet quia, sicut sacramentum ordinis praesupponit quod recipiens sit vir; sic etiam ista potestas seu jurisdictionis ecclesiastica praesupponit in recipiente fidem, quod manifeste innuitur ex verbis Christi Matthaei XXI. qui nunquam ante fidei confessionem, sed mox post fidei confessionem potestatem & plenariam jurisdictionem Petro promisit dicens: Tibi dabo claves regni caelorum: & quaecumque ligaveris &c. unde Rabanus super dicto verbo: Qui enim Regem caelorum majori praeter ceteris fidei devotione confessus est, merito praeter ceteris ipse collatis clavibus regni caelestis, donatus est, ut constaret omnibus quia absque ea confessione ac fide, regnum caelorum nullus possit intrare: claves autem Regni caelorum ipsam jurisdictionem, & potentiam nominat; potentiam, quia liget vel absolvat: discretionem, quia dignos & indignos discernat. Hoc idem S. Thomas super Matthaeum, exponens dictum verbum, & Chrysostomus ibidem: Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam; id est in hac fide & confessione aedificabo Ecclesiam meam. Ex hoc ergo patet, quod nullus infidelis potest esse Papa loquendo de potentia propinqua, & per consequens, si Papa deviet a fide, ita quod efficiatur hereticus vel judaeus, vel saracenus, non retinet potestatem papalem; ipso enim facto est praecisus ab Ecclesia, & per consequens non est membrum Ecclesiae nec caput; membrum enim abscissum ab aliquo corpore non potest esse membrum illius corporis, quamdiu est abscissum. Sicut ergo in sacramento altaris, quamdiu manent species panis, tamdiu manet corpus Christi sub eisdem speciebus, & corruptis speciebus non manet ibi corpus Christi; sic postquam Papa est Papa, manente in eo fide & consensu in Papatu, sic quod non renunciet libere & voluntarie, non potest destitui esse Papa.

Ut Papa non recipiat potestatem a Cardd.

Non potest Papa amittere papatum nisi vel deficiat a fide vel se abdicet.

Ex istis suppositionibus sequitur ista conclusio.

LXXVII.

clauso manifeste, quod propter nullum crimen Papa potest deponi a Papatu per aliquem purum hominem vel per aliquos alios homines mundi, sive sint Cardinales sive archiepiscopi, sive primates, sive patriarchae, nec etiam a concilio generali, immo nec a tota Ecclesia universali: patet quia quod instituitur per superiorem, non potest tolli per inferiorem, & maxime ubi potestas superioris in nullo dependet ab inferiori. Sed potestas Papae, ut probatum est in praecedentibus, est immediate a Deo, cujus potestas in nullo dependet ab inferiori; omnes autem congregationes ecclesiasticae, immo tota Ecclesia potest Papam deponere, nec etiam quantumcumque criminofum. Secundo ad idem sic. Si Papa posset deponi per aliquem hominem vel per aliquam congregationem, vel per concilium generale, tunc sequeretur quod aliquis homo, qui non esset Deus, vel aliqua congregatio vel concilium generale, esset superior Papa, aliter nec aliquis homo, nec aliquod concilium ipsum posset condemnare, cum inferior superiorem condemnare non possit, nec valeat sententia contra aliquem lata a non suo iudice, quod patet non solum in iure canonico & civili, sed etiam in iure divino, teste Apostolo ad Rom. xv. Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino suo autem stat aut cadit. Papa vero Christi est servus, & nullius alterius inferioris in terra, qui habet iudicare omnes mortales, & ab eorum nemine iudicari. Si papa di. XL. nec etiam potest iudicari per concilium generale cum nullum concilium generale vires habeat nec possit habere, nisi auctoritate Papae, ut patet XVII. di. per to. ergo, &c. Praeterea si aliquis homo non Deus, quicumque sit ille, posset deponere Papam quantumcumque criminofum, aut hoc posset auctoritate juris humani, aut juris divini, aut ex commissione specialiter sibi a Deo facta. Sed ex nullo istorum, ut patet discurrendo per singula, non enim ex iure humano, cum hoc ibidem non reperitur, ut patet cuilibet intuenti, sed potius oppositum ibidem reperitur: nec etiam ex iure divino pari ratione, nisi quis ita insanat, ut ad hoc inducat verba salvatoris Matthaei XXI. & Jo. ultimo scilicet: Quaecumque ligaveris, &c. & Pasce oves meas. Nec potest dici quod hoc liceat alicui ex speciali commissione a Deo sibi facta, quia sic sit. Aut hoc haberet ex iure divino, aut ex iure humano, Sed neutro istorum, ut patet, nec aliter quisquam hoc poterit comprobare, nisi sit ita insana mentis, ut hoc dicat fore a Deo sibi specialiter revelatum. Igitur, &c.

Ecclesia non potest Papam deponere quantumvis sceleratum.

Papa non potest iudicari a concilio.

Dilemma ex quo iure habeat concilium auctoritatem a Papae.

LXXVIII.

Pro ista conclusione manifeste faciunt decreta sanctorum patrum IX. q. III. nemo iudicabit primam sedem, iustitiam tentare Ann. Eccl. Tom. XXVII.

desiderans, nec enim ab Augusto, nec ab omni clero, nec a Regibus, nec a populo iudex iudicabitur. Et c. immediate sequente: Aliorum hominum causas Deus voluit per homines determinari; sed sedis istius praesulem, suo sine questione reservavit arbitrio. Vide totum idem c. cum XV. sequentibus, patet etiam ista conclusio cum assumptis ad ejus probationem ex dictis Anacleto Papae, & ponitur in decretis di. LXXIX. c. ult. ubi dicit sic: Ejectionem summorum Pontificum sibi Dominus reservavit, licet electionem eorum bonis sacerdotibus & fidelibus populis. Item Gratianus postquam in eadem di. in multis capitulis determinat quomodo & a quibus Papa sit eligendus, in ultimo §. ejusdem sic concludit, sicut supra monstratum est: Electio summorum sacerdotum a Cardinalibus & a religiosis clericis debet fieri; ejectione vero eorum divino iudicio est reservata.

Confirmatur ista conclusio exemplis multorum praecedentium sanctorum patrum, quae ponuntur tam in chronice ecclesiasticis, quam etiam in volumine decretorum, sicut de sancto Marcellino Papa, qui tempore Diocletiani, & Maximiani Imperatorum compulsus est a paganis, ut in templo eorum idolis iburificaret, qui licet eis acquiescisset idolis iburificando, & postea propterea esset contra eum congregatum concilium generale multorum episcoporum & praelatorum, nullus tamen eorum, nec omnes simul ausi sunt contra eum proferre sententiam, sed sibi dixerunt: Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Item tempore Valentiniani Imperatoris, cum in concilio generali, cui intererat idem Imperator, multa criminosa obicerentur contra Sixtum Papam, finaliter conclusum fuit in eodem concilio, quod Papa ab eis non habebat iudicari. Immo sancti patres in tantum hanc praesumptionem detestati sunt in concilio Chalcedonensi, quod Dioscorum patriarcham Alexandrinum idcirco potissimum tanquam hereticum, sine ulla restitutione damnaverint, quia contra suum superiorem, scilicet Papam Leonem, dixerat sententiam excommunicationis. Et infra: Ex praedictis ergo manifestum est, quod propter nullum crimen Papa potest deponi per aliquem purum hominem, nec per aliquos homines mundi, sive sint episcopi, sive archiepiscopi, sive primates, sive Cardinales, sive patriarchae, nec etiam per concilium generale; immo quod plus est, nec per totam ecclesiam universalem, &c. Haec Petri e. Luna sectator, sed ut dixi, falsa erat hypothesis ipsam Papam esse. Si ex his concilium Pisanum pseudo-pontificem schisma retinendae dignitatis studio foventem ac pontificalia insignia ponere ex nuncupati voti formula detestantem exauctorare non potuit, multo minus Cardinales Urbani VI. perduelles, & ex

Argumentum ab exemplo Marcellini.

Poterat deponi.

Auctoritas concilii.

LXXIX.

Argumenta Petri e Luna non pro ipso, sed pro Urbani successoribus concludunt.

O o & ex

Pisani concilii controversia auctoritas.

Gregorius fuit verus Pontifex.

(a) Id. ib. §. 20. Disparatio Constantiensis comitii.

(b) Apud Joan. XXIII. lib. ult. p. 291. apud conc. Constant. sess. 14.

(c) S. Anton. supra §. 2. Pisani concilii schisma auxit non sustulit.

(d) Mart. ib. c. 7.

(e) Scholion. ad §. 3. c. 5. tit. 22. p. 3. S. Antonini.

& ex professo inimicitias cum eo gerentes & hostes conjurati ad concilii oecumenici judicium provocanti pontificatum abrogare potuerunt. Atque ex ipsis Petri & Luna principis controversa illius in pontificatum jura collabuntur. Cæterum non modo Petri & Luna studiosi sententiæ pontificiam auctoritatem conciliorum auctoritati præferenti se addidere, aut qui adhæresere Gregorio eandem propugnarunt; sed postea etiam multi doctrina & religione conspicui viri de concilii Pisani auctoritate, proindeque de Alexandri pontificatu dubitarunt, eo quod sine Papæ auctoritate convocatum celebratumque fuerit. Respondent ii, qui Pisani conventum canonicum concilium existisse contendunt, cum nullus sit certus Pontifex ob ambiguitatem facti contingentis non spectantis ad fidem, habendum proinde ac si nullus esset. Verum cum ostenderit supra Urbanum vi. rite electum, & perspicuum sit Gregorium ejus legitimum existisse successorem, ipsum verum fuisse Pontificem, & apud errantes tantum ambiguum fateri debemus. Neque obstare videtur quod de concilio Constantensi asserunt, si Pisani canonicum non fuisset, dicendum esse neque illud alicujus exitisse valoris quod auctoritate Joannis xxiii. convocatum est: Nam concilium Constantiense celebrandum, inquit S. Antoninus (a), ipse, nimirum Gregorius, approbavit, suos Cardinales misit, &c. Et sane extant Gregorii literæ, quibus Joanni Dominici tit. S. Xlvi presbytero Cardinali concilii Constantiensis suo nomine convocandi provinciam dedit, quod Cardinalis idem in xiv. sessione præstitit hisce verbis (b): *Ubi sacrum concilium generale convocato, & omnia per ipsum agenda auctoritate & confirmata juxta modum & formam prout in litoris domini nostri nunc lectis plenius continentur.* Quibus permotus S. Antoninus nusquam Pisani ut legitimum agnovit, quod potius conciliabulum dicendum indicat, dum ait (c): *Per Pisani concilium vel conciliabulum, cum non esset alicujus eorum, qui se gerebant pro Pontifice, auctoritate congregatum, non erat ablatum ipsum schisma, sed augmentum, ex duobus tribusve se pro Papa gerentibus: in eandemque sententiam hæc habet, qui scholion sancto auctori adjecit (d): Præterea si hoc Christi Domini nostri verbum verum est, ex fructibus eorum cognoscetis eos; Mart. vii. quis non videt Pisani congregatiorem non fuisse legitimum concilium, quod schisma non sustulit, sed potius auxit, cum tres se postea pro Pontificibus gesserint? Hactenus ipse, ex quo (e) etiam hæc alia decerpere liber: *Addidit autem D. Antoninus secundum communem opinionem significans ex sua sententia Alexandrum V.**

legitimum non fuisse Pontificem, sed Gregorium XII. nam cum Joannis Dominici Cardinalis Ragusini sectator fuerit & discipulus, qui semper Gregorii XII. partes esse secutus, ipse quoque hunc Gregorium verum ubique & legitimum Pontificem prædicavit. Hinc supra §. 2. decretum doctorum theologiae & utriusque juris tenentium tam Gregorium XII. quam Benedictum XIII. deponi posse, dilucide reseravit. Hinc etiam supra cap. 3. §. 2. hunc Gregorium verum Papam, etiam tempore concilii Constantiensis & in Italia & aliis in locis habitum fuisse refert, & infra cap. 6. §. 2. hunc Gregorium a multis Deum timentibus & peritis creditum fuisse tempore ejusdem concilii verum Pontificem asserit. Paucis interjectis addit idem auctor: *Idem etiam in summa hujus tituli, cum de creatione hujus Alexandri egit, hac correctione est usus: Si tamen potuerunt. Sententiam D. Antonini laudat Sanderum lib. 7. de visibili monarchia: nam de tribus Pontificibus tempore Constantiensis comitii verba faciens, cum de Gregorio loquitur, interiecit: Quem titulum justissimum habuisse putaverim.*

Gregorius a multis habitus ut verus Pontifex.

At, inquiunt ii, qui Alexandri pontificatum tueri stabilireque nituntur, Ecclesiam catholicam, ipsum ut verum Pontificem agnovisse. Verum S. Antoninus, qui tum vivebat, diserte id negat (f), addidit enim, *Secundum communem opinionem.* Et sane non omnes Christiani orbis provincias illi viventi paruisse constat; post ejus aures mortem ac redintegratam in concilio Constantensi ecclesiarum conjunctionem, Romani Pontifices non simpliciter Pontificem, sed addito in sua obedientia, sicuti alios etiam post Gregorium XI. creatos Pisani præules appellandos sanxerunt: qui mos postea tenuit. Non tamen inficias imus Alexandrum ejusque successorem sine culpa a pluribus ut veros Pontifices habitos esse, cum præfulum & doctorum pars maxima eos veneraretur. Neque vero illud argumentum magni ponderis esse videtur, gesta ab Alexandro atque ab ejus successore Joanne xxiii. ut legitima apud catholicos haberentur, eorumque sanctiones inter alias Romanorum Pontificum in cunis libris reperiri, & Rodericum Borgiam, qui Innocentio viii. in pontificatu successit Alexandrum vi. appellatum esse: nam Martinus V. ejusque successores illorum sanctionibus, quæ uel publicæ Christianæ rei esse viderant, auctoritatem suam adjecerunt: atque ita in bullario ex tribus a Gregorio editis postrema condita est dum Joannes xxiii. sedebat, nimirum anno hujus sæculi xv. Denique argumentum ex Alexandri vi. cognomine petiitum facili negotio ab iis diluetur, qui historiam ecclesiasticam percurrerint; Stephanus enim postremus ni-

LXXX. Universita ecclesia Alexandro non paruit. (f) S. Anton. 3. par. iii. 22. c. 5. §. 3.

Incertum fuit an verus esset Pontifex.

Ejus & successoris sanctionibus vis adiecta a Martino V.

(a) Baron. A. C. 897. (b) A. C. 1057. n. 1. (c) Ann. 912. (d) Ann. 931. (e) Ann. 995. LXXXI.

(f) Alex. V. lib. 2. gen. 5. p. 54. (g) Concilior. E. leach. C. ind.

Car Gregorius a Pontificum catalogo expungitur.

D: Aquilegenli synodo.

LXXXII. (b) Greg. 13. p. 72. Theodor. e Niem. 1. 3. c. 36.

(i) Greg. 13. p. 89.

In ea oratione Petri e Luna excepti.

raculis clarus nominato Stephano vii. qui pontificatum tyrannide corripuerat (a) decimi nomen traxit (b). Inter eos etiam, qui Joannis nomen gessere, nonnulli ut decimus, (c) undecimus, (d) decimus sextus (e), quorum duo priores a scortis Romæ imperitantibus, alter corruptis auro Romanis intrusi fuere.

Hæc non contentionis, sed indagandæ veritatis studio attuli; apud nos enim exploratum est Gregorium rite in apostolico solio collocatum, non demonstratum autem ab adversariis ipsum jure dejectum fuisse; immo contrarium in literis (f) encyclicis Alexandri v. quas affert Conciliorius, (g) inferri videtur, dum ajunt Petrum & Luna adduci nunquam potuisse, ut in locum conveniret nisi in quodam viribus præfaret, sicque Gregorium ipsius adversarij Alexandri judicio excusari. Quod vero a Pisano conventu in judicium vocatus pontificatu abire recusaverit, vertitur in ea re cardo difficultatis, an illi idonei judices essent. Cæterum nostrum non est controversiam dirimere, atque ideo nec Gregorium Pontificem catalogo expungere, cum illum initi jure pontificatus possessione, donec in Constantiensi concilio gradu cessit, potitum compariamus. Sequuntur itaque annos sine ullo veritatis detrimento ejusdem Gregorii pontificatus nota consignabo: utque perturbatissimorum temporum distinctionem historiam, Alexandri ac successoris Joannis res gestas præfixis ipsorum nominibus recensere. Cum vero abunde superius actum sit de Pisani episcoporum conventibus, nunc de synodo a Gregorio in civitate Austriæ patriarchatus Aquilegenlis celebrata, & de pseudosynodo Perpiniani habita differendum est. Ab ea igitur quam indixit Gregorius exordiamur.

Præmissit (b) is Bartholomæum Zambo-num ut necessarios ad concilii celebritatem apparatus instrueret, atque universos patriarchatus Aquilegenlis fideles, ut illi opera non deerent, cohortatus est: quæ literæ Arimini xii. die maii sunt exaratae; ex quibus corrigendus est Theodoricus e Niem (i), dum Gregorium quadragesimali tempore Austriam profectum affirmare videtur: eodem autem mense majo iniiit iter, ut ex literis datis Prætæ Concordiensis diocæsis kal. junii colligitur, quibus fidei publicæ synographam oratoribus Petri & Luna, quos a Pisana synodo repudiatos vidimus, tradidit, cum pro ecclesiarum conjunctione agitanda venisset: ostentarent. Erant ii Petrus archiepiscopus Tarraconensis, Joannes Sanguinus, Joannes Mendensis, Avinio Senontensis episcopi, Franciscus Curthuse majoris prior, Didacus Minoritarum in Hispania præfectus, ac Dominicus Ram prior Cæsaraugustanus: quorum labores

non ad schisma tollendum, sed extrahendum spectabant. Celebrata a Gregorio est prima sessio Austriæ recurrente celebritate corporis Dominici post habitas solemnes in ea urbe supplicationes: sed exiguus admodum præsulum numerus eo se contulit quocirca hæc literas concylicas exaravit (k). Gregorius universis Christianis fidelibus, ad quos præfentes pervenerint salutem.

(k) Eod. lib. 3. q. 2. epist. cur. p. 92.

Cum pro sacro generali concilio, prout indiximus, celebrando hoc venerimus cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus & curia nostra ad pacem & unionem sacratissimam inducendam, quam dare pro posse intendimus per viam cessionis & omnem aliam rationabilem, juxta continentiam nostrorum juramentorum, promissionum, & voti, & diem sacratissimam pentecostes pro prima die præfati concilii in Dei nomine acceptaverimus, factisque Altissimo laudibus & orationibus processionaliter, prout convenit tanta rei, primam fecimus sessionem in gloriosissimo festo corporis Christi protiosissimi, secundam indicentes ad vigesimum secundam diem hujus: quæ quidem sessiones intendimus protegere, ipsa interim nihilominus cum presentibus sic substantialia dispanentes, quod mos ut fuerit docens prælatorum numerus congregatus, finalis (quantum nostra fuerit) introducat effectus, universitatem vestram in Domino requirimus, & hortamur, mandantes venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, & quibuscumque aliis ecclesiarum prælatis, debentes ex suis prælaturis vel dignitatibus sacra synodo interesse, quatenus ad hæc sacrum generale concilium sine mora dispendio studeant personaliter se conferre, & charissimos in Christo filios nostros Reges, ac nobiles viros, duces, principes, ac alios magistratus comunitatum, & universitatum affectuose etiam obsecrantes, ut ad idem concilium personaliter, si possunt, accedant; sin autem suas idoneas nuntios debeant destinare, ita quod cunctorum assistente præsentio tractari valeant atque fieri que Dei sunt & pacis ac unionis populæ Christiani &c. Dat. in civitate Austria. Aquilegenli diocæsis xii. kal. julii pontificatus nostri anno III.

Spreta sunt ab episcopis ejus imperia, Spreta cum in magnam adduceretur (l) invidiam concilium ad schismatis propagatio. imperia. non molitum, misitque (m) Nicolaum episcopum Ferentinum & Dominicum de signatum episcopum Melitensem Venetias ut objecta anathematis poena illius provincie præfules ad synodum cogerent. Sed Veneti Alexandro ex doctorum sententia, quamvis Gregorius Venetus esset, adhæserunt.

In

Secundae sess. acta.

(a) Ext. to. 22. de schism. p. 162.

Decernitur Gregorium esse verum & indubitatum papam.

Petrus e Luna & Petrus Cretenfis damnati.

In secunda porro sessione synodus in civitate Austriae congregata, ubi pluribus de electione Gregorii historiam retexit adversus Alexandrum, quem Petrum e Candia vocat, ac Petrum e Luna sententiam (a) hanc tulit.

Sententia lata in concilio generali domini Papae Gregorii in civitate Austriae Aquilejensis dioecesis.

Christi nomine invocato sancta & universalis synodus univ. catholicae ecclesiae representans, ad quam cognitio & decisio hujus causae noscitur pertinere, sancti Spiritus gratia in hac collegiata ecclesia S. Mariae civitatis Austriae Aquilejensis dioecesis sacri concilii inibi de mandato & auctoritate sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Gregorii Papae XII. ac univ. ecclesiae summi Pontificis congregata pro tribunali sedens, visis omnibus & singulis actis altitatis, juribus, & depositionibus testium in hujusmodi causa unionis, & aliis documentis, ipsam sanctam synodum ad infra scriptam definitivam sententiam inducentibus, habita inter ipsos ac etiam cum quampluribus magistris theologiae ac utriusque juris doctoribus diligentia collatione, & tandem deliberatione matura, omnes pariter in hanc sententiam reperiens unanimiter concordare omnimodo, via, & forma, quibus magis & melius potest de jure, &c. Et infra: pronuntiat, decernit, definit, & declarat electionem, inthronizationem de dicto sanctae memoriae Urbano Papa VI. & subsequenter Bonifacio IX. Innocentio VII. Romanis Pontificibus fuisse canonicas, nec non electionem, inthronizationem, coronationem de sanctissimo domino nostro domino Gregorio Papa XII. factas fuisse & esse canonicas, suamque debitum debuisse & debere sortiri effectum, non fuit nec est alicui crimine perjurii vel transgressionis voti irretitus: diffamationes quoque, detractiones, & alias injurias ac opera sacrilega contra praefatum dominum nostrum dominum Gregorium Papam XII. per praefatos Petrum de Luna & Petrum de Candia & eis adhaerentes fuisse & esse temerarias, illicitas, & sacrilegas, & injustas, & de facto praesumptas & praesumptas, ipsisque & eorum cuilibet sub ipsis perpetuum silentium imponendum fore & imponit. Et nihilominus prohibet eisdem, ne de cetero aliquis eorum faciat seu perpetret similia in futurum, nec non decernit & declarat, universos christicolos, etiam si imperiali regali, aut alia quavis praesulgeant dignitate, ne eisdem Petro de Luna, vel Petro de Candia, vel alteri eorum ratione alicujus juramenti, aut alias quovis modo tanquam summis Pontificibus obediant, ipsaque juramenta & obligationes, si quae dictis Petro de Luna & Petro de Candia tanquam summis Pontificibus, aut eorum

quascumque ordinationes, promotiones, collationes, & provisiones, immo profanationes & alia quaecumque per eos tanquam summos Pontifices, seu eorum vel alterius eorum auctoritate ordinata, decreta, vel gesta, ac omnia & singula exinde vel ob id subsequuta, damnat, cassat, & irritat & nullius decernit fuisse & esse roboris vel momenti, oppositionesque spoliationes, perturbationes, vexationes, & impedimenta, dictis sanctae memoriae Urbano Papa VI. & deinde Bonifacio IX. Innocentio VII. per dictum damnatae memoriae Robertum & postmodum Petrum de Luna factas fuisse & esse nullas, temerarias, & subsequenter dicto domino nostro Gregorio Papa XII. factas similiter esse temerarias, illicitas, & injuste & de facto praesumptas; ipsumque sanctissimum dominum nostrum Gregorium Papam modernum ad possessionem obedientiae suae per univ. mundum & sanctam Ecclesiam catholicam, & ad jurisdictionem papalem & liberum exercitium ejusdem, nec non terrarum, civitatum, oppidorum, castrorum, vel quasi omnium & singulorum bonorum S. R. E. quibus de facto spoliatus extitit restituendum fore & restituit: dictisque Petro de Luna & Petro de Candia tam conjunctim quam divisim de & super oppositionibus, spoliationibus, & impedimentis, ac papatu perpetuum silentium imponendum fore & imponit, inibetque eisdem Petro de Luna & Petro de Candia, ne aliquis eorum se pro summo Pontifice nominare, aut etiam parere praesumat: nec non pronuntiat decernit, & declarat praefatum dominum nostrum dominum Gregorium Papam in proficquendo facto unionis ecclesiae inquantum in eo fuit fecisse diligentiam hactenus pro extirpatione hujus pestiferi schismatis talem, quod occasione voti & juramenti in conclavi & post factorum, & post nec est alicui crimine perjurii vel transgressionis voti irretitus: diffamationes quoque, detractiones, & alias injurias ac opera sacrilega contra praefatum dominum nostrum dominum Gregorium Papam XII. per praefatos Petrum de Luna & Petrum de Candia & eis adhaerentes fuisse & esse temerarias, illicitas, & sacrilegas, & injustas, & de facto praesumptas & praesumptas, ipsisque & eorum cuilibet sub ipsis perpetuum silentium imponendum fore & imponit. Et nihilominus prohibet eisdem, ne de cetero aliquis eorum faciat seu perpetret similia in futurum, nec non decernit & declarat, universos christicolos, etiam si imperiali regali, aut alia quavis praesulgeant dignitate, ne eisdem Petro de Luna, vel Petro de Candia, vel alteri eorum ratione alicujus juramenti, aut alias quovis modo tanquam summis Pontificibus obediant, ipsaque juramenta & obligationes, si quae dictis Petro de Luna & Petro de Candia tanquam summis Pontificibus, aut eorum

Edicuntur Gregorium restituendum possessionem papalem & liberum exercitium ejusdem, nec non terrarum, civitatum, oppidorum, castrorum, vel quasi omnium & singulorum bonorum S. R. E. quibus de facto spoliatus extitit restituendum fore & restituit: dictisque Petro de Luna & Petro de Candia tam conjunctim quam divisim de & super oppositionibus, spoliationibus, & impedimentis, ac papatu perpetuum silentium imponendum fore & imponit, inibetque eisdem Petro de Luna & Petro de Candia, ne aliquis eorum se pro summo Pontifice nominare, aut etiam parere praesumat: nec non pronuntiat decernit, & declarat praefatum dominum nostrum dominum Gregorium Papam in proficquendo facto unionis ecclesiae inquantum in eo fuit fecisse diligentiam hactenus pro extirpatione hujus pestiferi schismatis talem, quod occasione voti & juramenti in conclavi & post factorum, & post nec est alicui crimine perjurii vel transgressionis voti irretitus: diffamationes quoque, detractiones, & alias injurias ac opera sacrilega contra praefatum dominum nostrum dominum Gregorium Papam XII. per praefatos Petrum de Luna & Petrum de Candia & eis adhaerentes fuisse & esse temerarias, illicitas, & sacrilegas, & injustas, & de facto praesumptas & praesumptas, ipsisque & eorum cuilibet sub ipsis perpetuum silentium imponendum fore & imponit. Et nihilominus prohibet eisdem, ne de cetero aliquis eorum faciat seu perpetret similia in futurum, nec non decernit & declarat, universos christicolos, etiam si imperiali regali, aut alia quavis praesulgeant dignitate, ne eisdem Petro de Luna, vel Petro de Candia, vel alteri eorum ratione alicujus juramenti, aut alias quovis modo tanquam summis Pontificibus obediant, ipsaque juramenta & obligationes, si quae dictis Petro de Luna & Petro de Candia tanquam summis Pontificibus, aut eorum

Excultur ab invidia perjurii macula.

Vetiti fideles Petrus e Luna, vel Petro e Candia parate.

alteri per praefatos Reges & alios quoscumque cujuscumque sint gradus, ordinis, aut conditionis praesentiarum, nullas fuisse & esse, ipsisque relaxandas fore, & ad cautelam relaxat: & nihilominus super omnibus aliis in hac causa deductis & petitis & declaratis & probatis potestatem pronuntiandi, decernendi & diffinendi sibi in posterum ad locum & tempus congruum reseruat.

Ego Marinus episcopus Aprutinus de mandato & commissione sacrae Synodi sic pronuntiavi & me propria manu subscripsi.

Meminit Theodoricus e Niem (a) de alia sessione quinta septembris die celebrata, in qua Gregorius pollicitus est se insignia papalia positurum, si Petrus e Candia idemque Alexander V. ac Petrus e Luna fastigium cederent, ut communibus deinde Cardinalium suffragiis novus renuntiaretur Pontifex, Regesque Robertum Romanorum, Sigismundum Hungariae, Ladislavum Siciliae designavit, ut de communi loco ad, cogendam synodum oecumenicam cum adversarum partium principibus pacificerentur: quae ex subjecta formula (b) in synodo promulgari iussit.

Sanctissimus dominus noster dominus Gregorius XII. ardentissimus ad sanctissimam unionem, illam quaerit totis affectibus introducere: verum quia per formam in conclavi conceptam propter profanationes apostatae Petri de Candia, videtur quod unio fieri non possit per renunciationem ipsius & Petri de Luna, nisi modificatio aliqua fiat: hinc est quod pro celeri & perfecta consecutione unionis praefatus proponit & accipiat hos modos: videlicet quod idem sanctissimus dominus noster ex abundantia desiderio cordis sui ad ipsam sanctissimam unionem perficiendam paratus est realiter & cum effectu renunciare papatu, si & quando simul & personabiter ac praesentialiter in eodem loco Petrus de Luna & Petrus de Candia suis praesentibus iuribus in papatu renunciabunt secundum formam ipsam conceptam in conclavi, adhibita ista modificatione electionis futuri Pontificis quae habeat fieri a cujuscumque obedientiae duabus partibus gerentibus se pro Cardinalibus, ita quod in hoc casu ad verum illius papatum requirantur cujuscumque obedientiae voces duarum partium, & qui sic fuerit electus suo consensu pro verissimo Romano Pontifice habeatur. Item ne ex difficultate loci possit deferri pax ecclesiae, & unio impediri, extunc concedit plenam & liberam potestatem illustribus Regibus Ruperto Romanorum, Ladislavo Jerusalem, & Sigismundo Hungariae Regibus concordandi de locum ad adversarios & ipso eligendo: quae concordia & electione facti paratus est infra terminum per eosdem Reges assignan-

dum ad dictum locum accedere, & ibi debitum suum facere, prout in praecedenti capitulo est expressum.

Item si super praemissis, quod absit, adversarii concordare non vellent, ne differatur factum sacratissimae unionis, ex nunc concedit plenam & liberam facultatem & potestatem praefatis adversariis super concilio generali ab omnibus partibus convocando, & locum etiam ad illud celebrandum eligendi, qua concordia electione facta, paratus est ad dictum locum accedere, & stare deliberationi in qua cujuscumque obedientiae major pars convenerit, id est, quod deliberatio illa sit facta a majori parte obedientiae Petri de Luna, & majori parte Petri de Candia, simul ita quod deliberatio ipsa sit trium obedientiarum; illud idem acceptantibus & facientibus Petro de Luna & Petro de Candia gerentibus se pro Papis: & ut praedicta possent citius & habilius suum consequi effectum, dicit & declarat mentis suae esse, quod infra annum a die praesenti securum praefati Reges habeant potestatem & facultatem liberam & plenariam exequendi praedicta, & si eis non videbitur expedire, concedit eidem quod possint dictum terminum annum usque ad unum alterum annum tunc proximum secundum eorum beneplacitum prorogare & non ultra, ipsis regentibus, ipsius domini nostri permanentibus; ad quae omnia pertractanda placeat praefato sanctissimo domino nostro Papae, quod dicti Reges, & quando placeat eis, sibi assumerent magnificum Carolum de Malatestis, qui est valde avidus ad sacratissimam unionem. Lecta fuit dicta scriptura in sacra synodo civitatis Austriae congregata die jovis v. septembris MCCCXXVII. Domini nostri anno III. Ad promulganda haec decreta confirmandaque suas partes adversus Alexandrum V. & Petrum e Luna, aliosque cum iis sentientes Gregorius plures legatos creavit, nimirum Albertum (c) episcopum Poznanensem in Polonia, Sbinconem (d) archiepiscopum Pragensem in Bohemia, Nicolaum (e) episcopum Caminensem in Pomerania, Henricum (f) episcopum Wintoniensem in Anglia; in Insabria Bartholomaeum (g) episcopum Placentinum, quem etiam ea instruxit auctoritate, ut majoris instar pontificaliis sacras exomologeses exciperet, praescripsitque formulam ex qua ad ipsius partes redituros conciliaret.

Haec sunt quae de Gestis Austriae a Gregorio colligere potuimus: at tantum abest ut partes suas confirmare potuerit, ut brevi ab Italis, Hungaris, Bavaris, deindeque a Siculis desertus sit. In grave autem discrimen ipsum adduxere aemulipatriarcha enim Aquilejensis ab ipso exauctoratus struxerat ei insidias; ad quas arte fallendas cum vi perumpere non pot-

Instat de tertio loco.

Tres Reges a Gregorio constituti pro conjunctione ecclesiarum.

Decreti legati a Gregorio.

(c) Greg. l. 3. pag. 110. (d) Id. ib. p. 112. (e) Ibid. p. 115. (f) Ibid. pag. 118. (g) Ibid. pag. 99. & 100.

Gregorio conatus pro retentione patriarchae ab ipso exauctoratus struxerat ei insidias; ad quas arte fallendas cum vi perumpere non pot-

Dolo fugit infidias. (a) Theod. Niem. Pontificia lib. 3. c. 49. Gregorius in regnum Neapolitanum se recipit. (b) Alex. reg. 2. pag. 26. LXXXIV. (c) Theod. Niem. l. 1. cap. 50. Acta Perpinianensis concilii libuli.

(d) Ext. tom. 22. schism. pag. 42. atque ex parte apud Theod. e Niem. l. 3. cap. 37.

Petrus e Luna culpam schismatis relicto in Gregorium.

Stultæ affentatiuncule.

set, pontificium ornatum posuit: qui vero papali subornatus cultu incedebat ab hoste est interceptus, direptaque pontificia impedimenta fuere. Gregorius igitur duobus tantum stipatus comitibus, elusis hostibus, ad triremes, quas submiserat Ladillaus Rex Siciliae, insequentibus frustra hostibus evasit, vedusque (a) in Aprutium, Ortonam primum, deinde Fundos, demum Cajetam (b) a Ladillaus Rege deductus est, ut eam ob causam Romanam sibi subiceret, qua de re inferius agetur. Referamus nunc gesta conventus a Petro e Luna Perpiniani celebrati.

Fascinabat ille suis fraudibus præfules Aragonios, quos Perpiniani extremo superiori anno coegerat: ut enim æmulum occuparet consilia, antequam in suas synodos celebrarent, evolvendo breviori temporis intervallo Perpinianense conciliabulum indixerat (c). In eo porro kal. februarii hujus anni præfules fucatis ejus verbis subornati, ac vicissim illi ineptis affentatiunculis lenocinati, gratulati sunt ipsum labores ad tollendum schisma etiam strenue impendisse, passumque ab æmulis injuriam; rum addere preces, ut si Gregorius a suis exauthoraretur, ipse papales apices poneret: sed hæc ex actis ipsis (d) quæ in MS. codice tabularii Vaticani extant, afferre libet.

Copia eorum quæ facta sunt in concilio domini Benedicti antipapæ.

Sanctissime ac beatissime pater, hoc sacrum concilium ad id, quod in ultima sessione per vestram sanctitatem primo loco propositum fuit, humiliter & devote respondit, quod consideratis & diligenter attendentis iis, quæ pro servitio Dei & unionis sanctæ matris Ecclesiæ, ac salute omnium fidelium sanctas vestras obrulit, acceptavit, atque prosequuta fuit, non parcendo laboribus, periculis, & expensis, consideratis etiam injuriis, opprobriis, turbationibus & impedimentis, quæ vobis aliquorum præsumptione ingesta sunt, nec non variationibus, cavillationibus, refutationibus ac inconstantiâ intrusi moderati & suorum prædecessorum, consideratis etiam professionibus, & protestationibus per sanctitatem vestram in hoc sacro concilio & aliis factis, quas reputat sufficientes, quæ omnia aperte liquent ex lectione gestorum a tempore assumptionis S. V. ad apostolatus apicem, usque ad tempus præfens, pro quibus S. V. meritum apud Dominum, & perpetuum apud homines præconium reportare meretur: ipsum sacrum concilium, matura deliberatione super hoc habita, puro corde & sincera intentione credit, tenet, & reputat vos, pater sancte, fidem Christianam, atque catholicam, & verum Christi vicarium, nec credit, nec reputat vos, pater sancte, esse seu fuisse schismaticum vel hæreticum, nec ma-

cula factorie schismatis seu hæresis irretitum, & quanto humiliter potest hoc sacrum concilium vestra beatitudini gratias agit pro præmissis, ex cordis intimis se ipsum devote offerens ad V. S. obsequia, Deum suppliciter exorans, ut S. V. in hoc sacro unionis Ecclesiæ negotio dirigere dignetur ad ipsius laudem & gloriam, & totius populi Christiani pacem, & quietem: suprascripta cedula fuit oblata ex parte concilii domino Benedicto, & per omnes de concilio subscripta.

Sanctissime ac beatissime pater.

Hoc sacrum & generale concilium supplicat & consulit humiliter & devote S. V. primo quod non obstantibus quibuscumque tribulationibus, persecutionibus, & impedimentis vobis datis, dignemini propter Deum & bonum Christianitatis profectus efficaciter factum unionis sanctæ matris Ecclesiæ per viam renunciationis, omnibus aliis viis præmittendo, nulla alia via tamen exclusa. Item supplicat & consulit præfatum concilium V. S. quatenus obligationem per V. S. factam intruso de renunciatione in casu renunciationis, vel mortis dicti intrusi, dignemini extendere ad casum dejectionis ejusdem, si fiat de jure secundum fidem & obedientiam partis suæ, & etiam effectualiter de facto.

Item supplicat & consulit præfatum sacrum concilium V. S. quatenus pro celeri & debita conclusione præmissorum obtinenda dignemini certos nuncios, probos viros Deum timentes & ad hoc idoneos, nomine & pro parte V. S. & vestri collegii, & totius sacri concilii mittere ad intrusum & suos anticardinales, cum ipso vel Pisis vel alibi degentes, nec non ad illos dominos Cardinales Pisis existentes, & ad alios qui in hoc facto unionis negotio proficere poterunt, cum plena & libera, ac sufficienti potestate tractandi, concordandi, firmandi, & obligandi omnia & singula necessaria, utilia, seu opportuna ad præmissa, & prout eis videbitur, tempus breve & congruum, & locum idoneum, ac securum, ac de securitatibus inveniendis, stando, & redeundo, recipiendi, concordandi, & obligandi, in quo V. S. illa omnia, quæ concordata, & firmata fuerunt per ipsos efficaciter exequatur personaliter, vel si personaliter ire noluerit vel infirmitate corporali impeditus non potuerit, per alium seu alios habentes plenariam & liberam potestatem ad omnia quæ S. V. facere possit, usque ad renunciationem inclusive.

Item supplicat & consulit præfatum sacrum concilium V. S. quatenus dignemini formam procuratorii in prædictis casibus faciendam mandare ordinari, pleniori & meliori modo, quo fieri, seu ordinari poterit.

Item supplicat & consulit præfatum sacrum concilium V. S. quatenus dignemini tales

Perpinianensis conventus locum concilii seculum postulat.

Consultit Petro e Luna ut oratoris opera se abdicet.

Ut procuratorem mittat.

Provident ne post mortem sub schisma sequatur.

Aliud monumentum Perpinianensis synodi.

Putida & fallax adulatio.

tales constitutiones facere, & provisiones adhibere, quod si ante obtentam unionem [quod absit] contingeret V. S. ab hac via ad aliam evocari, possit ad unionem debite & canonice procedi, taliter quod post obitum S. V. propter defectum provisionum non differretur seu impediretur unio, aut [quod absit] scandala, seu subschismata sequerentur.

Item supplicat & consulit præfatum sacrum concilium V. S. quod in casu in quo aliqui [quod absit] vellent præmissis exceptis scandala seu subschismata suscitare, dignetur S. V. per debitas constitutiones & remedia prohibere & providere, ne ad similia perpetranda procedant sub penis, decretis & prohibitionibus ad hoc necessariis & opportunis. Suprascripta capitula fuerunt oblata domino Benedicto per concilium suum, & per eum acceptata fuerunt per instrumentum publicum subscriptum per dominum Benedictum, & omnes de suo concilio ut supra.

Dominus Benedictus proposuit in dicto suo concilio hæc: videlicet primo ut provideretur super infamiis sibi datis. Secundo super facto unionis. Tertio super schismatibus, quæ oriri possunt. Quarto super reformationibus ecclesiæ, & dictum concilium respondit sibi per suprascripta capitula & ordinationes. Reliqua Perpinianensis pseudosynodi gesta, quæve in ita decreta fuerint, e subjectis monumentis patebunt.

Gesta in Concilio domini Benedicti vel domini Petri de Luna.

Universis & singulis per hoc instrumentum publicum innotescat, quod cum per sanctissimum in Christo patrem ac dominum nostrum dominum Benedictum, digna Dei providentia Papam XIII. prædicentem in sacrosancto concilio generali convocato per eum Perpiniani Elnensis diocesis ac in ecclesiæ, quæ vulgariter dicitur de Rogali, præsentibus infra scriptis die quinta decembris anno Domini MCCCXVII. fuisset propositum in effectu quod si quamplurimis turbationibus, persecutionibus, & afflictionum turbinibus quateretur, illud tamen potissimum affligebat, quod cedebat universæ christianitatis discrimini tetrum schisma, & paulo minus, quod nonnulli, qui ad tollendum tam immanem scissuram de vestimento domini videbantur astricci, ipsam scissuram unicam nedum perpetuare, sed etiam multiplicare tentabant, attonitus mirabatur, quod licet prisci temporibus circa ea, quæ ad pacem sunt Jerusalem, totis viribus insudavit, & possibilem operam dederit, ut unionem ecclesiæ consequeretur optatam, seque exposuerit quamplurimis laboribus, expensis, periculis, & arumnis, ut schismatis expiaret opprobrium, quod indiscissam Domini tunicam, prob dolor! turpiter maculabatur; Tamen satore zizanias, ut videbatur, pestifere procurante, nedum in-

constantem & variam, sed induratum reperit Angelum, dictum Corario, qui se facit Gregorium in parte schismaticum, nominari, quamvis se monstrasset a principio pro tam felici unionis negotio liberalem, in tantum quod ipse dominus noster apud eum proficere non potuit; propter quod ipsum non sine aculeo doloris oportuit retrocedere sine fructu. Nec solum hoc unionis impedimentum evenit; per nonnullos enim, de quibus vix credebatur, tot, & tanta, ut dicebat, fuerunt [prout erat per nonnullos de dominis Cardinalibus Pisis degentibus, & alios adversatus] pericula machinata, quod nec in Italia paribus, ad quas se contulerat pro unione sanctæ matris Ecclesiæ, potuit cum suis personaliter remanere; sed nec pro nunciis seu procuratoribus, quos cum plena potestate disposuerat sibi dimittere, saluum conductum obtinere potuit quoquomodo. Falsum omnino est Petrum e Luna conjunctionis redintegrandæ causa se in Italiam contulisse, sed ut specie colloqui armatus inermem opprimeret, & classe Gallica Romam, dum ab ea aberat Gregorius, inita cum nonnullis, quos subornarat, conjunctione interciperet; quamquam resistente illi cælo consiliorum compos fieri non potuit, ut alias ostensum est.

Aliis igitur imminenti periculis, de consilio reverendissimorum in Christo patrum dominorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium volens idem dominus noster in loco tuto reponere se & suos, sed nolens dimittere unionis ecclesiæ negotium sic turbatum, ut provideretur extirpationi schismatis, & nonnullis aliis imminenti periculis, quæ videbantur in Dei ecclesiæ machinari, ad generalis convocationem hic faciendam concilii ad festum omnium sanctorum lapsum proxime se converterit. Concilio igitur hic, Sancto afflante Spiritu, convocato, ipsum benedictus exhortationibus inter cætera requisivit, quatenus adversarent, & consulerent quod foret ulterius faciendum pro constituenda ecclesiæ unione, ipsos exhortans quatenus super iis sibi darent auxilium, consilium, & favorem: offerebant enim se cum consilio dicti generalis concilii processurum efficaciter in præmissis, & expositurum personam, statum, & vitam pro debita unione sanctæ matris Ecclesiæ consequenda. Et quia nonnulli diversimode impedire tam sacrum propositum sub palliatis coloribus satagebant, adversarent, & consulerent qualiter erat providendum scandalis, erroribus, & schismatibus, quæ, prob dolor! disponebantur in Ecclesiâ sanctæ Dei. Ad respondendum autem his duobus articulis, diem tunc sequentem mercurii, quæ fuit XII. dicti mensis, præfuit concilio, ut interim super his duobus articulis possent deliberare mature: sed quia propter arduitatem materie non potuit tantum negotium sic faciliter ex-

Culpa impudenter rejecta in Gregorium.

Cur Petrus e Luna in Italiam se contulerit.

Inanes Petri e Luna propositiones.

petiri, fuit per aliquas dilaciones usque ad diem hanc inscriptam presentis sessionis celebratio prorogata. Ceterum succedente quodam hoc finaliter ordinata ad hanc diem veneris, prout jam dictum est, sessione, prefatum sacrosanctum concilium per medium reverendissimi in Christo patris domini Alfonsi patriarche Constantinopolitani prefato domino Papae supplicandum duxit ac etiam consulendum, prout in quadam cedula per ipsum dominum Constantinopolitanam parte totius presentis ibidem generalis concilii presentata, & tandem per me Guigonem Flandrini sacra sedis Apostolicae protonotarium lecta continetur laetus, cujus tenor sequitur sub his verbis.

Sanctissimo ac beatissime pater. Hoc factum & generato concilium supplicat & consilii humiliter & devote sanctitati vestrae. Repetitur hic supplex libellus superius allatus subditurque: Acta sunt haec apud Perpignanum Elenensis diocesis in ecclesia, que vulgariter dicitur de Regali, &c. Et infra; die prima mensis februarii, indictione secunda, anno Domini MCCCXCIX. pontificatus prefati domini nostri anno xv.

Accepto presulum Aragoniorum libello supplicis Petrus & Luna xxii. februarii die recurrente in sessione publica respondit multis verborum fucis se omnia, quae ad schisma abolendum spectarent acturum ac insignes oratores regendarum peritidis missurum, qui redintegrationem ecclesiarum promoverent. Ad id vero, in quo rei cardo vertebatur, ut Gregorio pontificatu se abdicante, vel a suis exautorato ipse insignia papalia exueret, non respondit utpote qui etiam cessuro Gregorio, ut in concilio Constantiensi evenit, numquam universae Ecclesiae votis ea in re morem gerere decrevisset. Delusi vero illius verbis Aragonii praesules tanquam quid magnum sponderet, positis mitris & flexis genibus, veluti in umbratili scena gratias ei egere, uti ex actis (a) patet.

Succedente, inquit, illa die dominus noster respondit, quod licet vix caute posset contra perverforum malitias provideri, tamen quia toto mentis effectu desiderabat quantum erat in ipso, dare pacem & unionem Ecclesiae sacrosanctae; nam unionem hactenus profecutus fuerat cum expensis, laboribus, atque periculis manifestis, attendens vixim, ut didebat, zelum quem praedictum concilium habere ad unionem Ecclesiae cognoscebat, & sperans in divina protectionis auxilio, quod ipsorum orationibus & ipsius sanctae matris Ecclesiae meritis, ipse Deus omnipotens inclinatus dignabitur reprimere omnes malitias perverforum, propter Dei servitium & pacem, & unionem Ecclesiae, ac salutem populi Christiani, supplicationem & consilium prefati sacri concilii acceptans paratus erat quanta celerius posset, illa executioni debita demandare.

Unde pro celeri & debita executione praemissorum deliberaverat certos praesules & alias certas personas nobiles mittere, quos non de una sola natione, sed de nationibus volebat assumere, de quibus convenerant in hoc sacro concilio generali, quod tales ut credebatur existerent, quod essent potentes opere & sermone ad tantum negotium prosequendum, & quibus, ut sperabat, Deus infunderet gratiam, & ipse daret talem potestatem & confidentiam, & plenam fidei credentiam, taliter quod hoc tam sanctum opus feliciter per eos deduceretur ad unitatis conclusionem optatam. Sane percepto ejusdem domini nostri responso tam utili, tam grato, & tam acceptabili toti mundo, praesatus dominus patriarcha pro parte totius concilii singulariter tandem annuentibus ac capitibus inclinatis mitris depastis, & flexis genibus, primo Deo, deum domino nostro prefato actiones reddiderunt multipliciter gratiarum. Quibus sic solemniter expeditis, magister capella dicti domini nostri Papae cum cantoribus Te Deum laudamus cantico decantato, pro illa die fuit concilium separatum. Acta fuerunt haec apud Perpignanum Elenensis diocesis in ecclesia praedicta, qua dicitur de Regali, praesata domino nostro Papa suum generale concilium celebrante, praesentibus archiepiscopis, episcopis, ordinum generalibus, abbatibus, ambasciatoribus, nobis protonotariis, & aliis infra scriptis februarii xii. mensis indictione secunda pontificatus prefati domini nostri Papae anno xv.

Ceterum vera actorum in Perpignanensi conventu narratio ex iudiciali in Petrum & Luna actionis tabulis propositis in sessione xxxii. Constantiensis concilii (b) elici debet. Obiectum itaque fuit a concilii causarum actoribus in illa synodo, cum a Petro consulere quid pro ecclesiarum conjunctione redintegranda gerendum videretur, ad quam incumbere se fingebar, designatos fuisse viginti octo praesules, qui ea de re agerent, ac deinde ad sexdecim redactos. Ut vero ii consulerent legandos Pisas ab ipso nuntios, qui ejus nomine gradu cederent, perspicue refertur his verbis: Ex sexdecim deputatis quindecim deliberaverunt, & concluderunt inter se, quod pro unione Ecclesiae dictas D. Petrus vocatus, ut praedicitur, Benedictus, iret vel mitteret procuratores irrevocabiles cum plena potestate Pisas, ubi aliud concilium congregabatur pro unione Ecclesiae ad renunciandum papatu pure, libere, domino vocato in sua obedientia Gregorio cedente, mortuo, vel ejecto, aut illius dicti Gregorii successoribus mortuis vel ejectis, & de hoc fecerunt unam cedulam, & scripturam praemissa continentem, & eidem domino Benedicto porrigendam, & in concilio publicam.

Vanz spes data.

Acte grates de fallacibus promissis.

(b) Acta MS. f. 32. p. 62.

Vera Perpignanensis synodi acta.

Captata a Petro e Luna diffugia.

(a) Exp. to. 22. de schisma. p. 43.

Ejusdem impostoris fuci.

eandem: in qua cedula quindecim concordarunt, & sextus decimus noluit consentire. Item quod dicta cedula continens deliberationem praedictam fuit eidem domino Petro dicto, ut praefertur, Benedicto praesentata & contenta in illa exposita: ipse autem respondit quod contenta in dicta cedula, & deliberationem in dicta cedula non faceret, & quod bene sciebat quod illi deputati sexdecim non erant concordantes: & cum diceretur sibi quod omnes in hoc erant concordantes praeter unum, dixit quod ille melius dicebat & sentiebat, quam caeteri: & similiter nullo modo voluit illi deliberationi consentire. Item quod post praemissa cum idem dominus Benedictus scivisset quod reverendissimus in Christo pater dominus Cardinalis de Chalanco fuisse unum de illis quindecim, & timeret quod illa deliberatio publicaretur in concilio, prohibuit sibi in virtute obedientiae, ne in concilio loqueretur praesertim de illa materia. Dixit insuper eidem domino Cardinali: Vos vultis me scandalizare. Cumque idem dominus Cardinalis responderet. Non volo vos scandalizare, sed dico quae mihi videntur in concilio, replicavit idem dominus Petrus dictus Benedictus: Ego faciam vos poni in tali loco, quod non videbitis solem forte de vira vestra. Et hoc fuit, & est verum & notorium, & super hoc fuit, & est publica vox & fama.

Coegisse itaque illos praesulum coetus Petrum & Luna ea tantum de causa, ut suis illuderet, perspicue constat. Qui etiam misit nuntios suos (de quibus nos supra egimus) una cum Regis Aragonum oratoribus ad Pisanum conventum, ut preces Perpignanensis concilii admittisse videretur: quibus tamen potestatem abdicandae ipsius nomine dignitatis, dejecto a suis Gregorio, uti ab Aragoniis praesulibus summa contentione flagitatum diximus, auctoritatem non contulit; quocirca ii cum Pisas accessissent, ut haeretici & schismatici a concilio rejecti fuere: qua de re pluribus acta (a) typis cusa agunt: isque Perpignanensis conventus schismatici exitus fructusque extitit. Hactenus de triplici concilio, a tribus, qui papalia gerebant insignia, habito actum est: nunc nonnulla Alexandri post dimissam synodum gesta percurrenda remanent.

ALEXANDER V.

LXXXV. Acceptis, ut dictum est, in Pisanis conventibus papalibus insigniis, ac summa veneratione a maxima Christiani orbis parte cultus ad ditionem ecclesiasticae imperium, cujus plures urbes arceque Ladillaus Rex Sicilia occuparat, recuperandum animam convertit: ipique praesto fuit Ludovicus Andegavensis, ut conjunctis viribus eun-

Unus solus favit pertinaciae Petri e Luna.

Tyrannis antipape in consulentes fides.

Missi ab eo Pisas nuntii.

(a) Tom. 3. concl. par. 2. in concil. Pisa. f. 18.

dem Ladillaum amulum suum ex ditione ecclesiastica, ac Neapolitano regno depelleret, ut refert Theodoricus e Niem (b): Infra pauca tempora, inquit, venit Pisas dominus Ludovicus dux Andegavensis, quem nos Regem Sicilia appellamus, filius quondam Ludovici ducis Andegavensis, qui tempore superscripti Regis Caroli in regno Sicilia decessit, & hunc filium venientem ipse dominus Alexander Papa praecipue, nec non summi Cardinales de Francia multum honorifice receperunt: quo & dictus dominus Joannes Papa tunc legatus, ut praefertur, ad provinciam patri-monii B. Petri in Fuscina cum competenti exercitu circa medium mensis septembris proxime praeteriti transitum fecerunt, ubi praeriter omnes civitates, & etiam omnia castella, qua sunt juris & proprietatis S. R. E. repererunt: & tandem ad burgum S. Petri in Roma auxilio Pauli de Ursinis pervenerunt, & ibi castellanum praedicti S. Angeli eis etiam invenerunt in omnibus consentire; sed illic parum ea vice profecerunt; unde postquam ibi per aliquot dies mansissent, inde recedentes aliqua castella rebellium eidem urbi propinqua expugnantes finaliter obtinuerunt, &c. In illud veluti in tyrannum, Ecclesiaeque hostem Alexander animadvertere constituit, propositoque publico edicto (c), in quo recensita sunt ejus facinora, diem illi dixit. Crimini praecipue datum est ipsi quod, captata turbulentorum Ecclesiae temporum occasione, Romam, ac plures urbes alias oppressisset; rogatus ab Odone Cardinale Columna, ut praesules Pisas mitteret ad pristinae integritati restituendam Ecclesiam adduci non potuisset, affectasset Romanum imperium, & nonnullas ecclesiasticae ditionis terras invasisset; deducendum in Aprutium curasset Gregorium, jactasset illum se in urbem reducurum, ut ex eodem edicto patebit: in eo vero quod Gregorium carpit, quod pontificium nomen sibi asserat, ipse Alexander potiori jure arguendus est, ut ex iis, quae suo loco dicta sunt, enitescit.

Tentasse iterum Balthasarem Card. Cosam urbis imperium recuperare extremo anno, narrat Theodoricus e Niem (d) in ejus vita, atque ingentem pecuniarum vim ea de causa Paulo Ursino numerasse; tum addit: Expulsis igitur officialibus dicti Regis Ladislai ab urbe praedicta per eundem Paulum violenter urbem ipsam dictus Paulus ejusdem Alexandri Papae ditioni subiecit. Nuntium vero recuperatae urbis in profecto circumfissionis Domini Pistorium, ubi agebat Alexander perlatum addit. Accuratiorem autem rei gestae narrationem ex S. Antonino (e) repetemus: Dominus Malatesta dux exercitus Florentinorum una cum Paulo Ursino, qui remanserant circa Romam, decreverunt.

Ludovicus Andegav. Pisas accessit. (b) Theod. e Niem. lib. 3. c. 52.

Ejus expeditio cum Baltha. Colfa Card. legato Alexandri.

In Ladillaum Alexander judicio a-gie. (c) Alex. regest. 2. pag. 26.

Paulus Ursinus auro conductus a Balthasare. (d) Theod. e Niem. in vita Jo. xxiii.

(e) S. Anton. 3. p. iii. 22. c. 5. 57.

unt urbem ipsam capere pro Alexandro Pontifice, & ad hoc efficiendum habuerunt secretum tractatum cum quodam ex primoribus civitatis Latio nomine, qui habebat magnam sequelam in urbe, & cum plura ad hoc ordinasset, quibus obviabatur propter diligentem custodiam, quam comes Troja procuraverat, una dierum Malatesta capitaneus se cum copiis suis per duodecim milliaria elongaverat ab urbe: quod intelligens comes Trojanus, existimans se posse in conflictu Paulum Ursinum cum suis prosternere absentibus copiis Florentinorum, cum suo capitaneo insultum fecit transyberim pergens contra gentes Pauli Ursini: sed fraudatus est spe sua, nam in eo belli congressu Paulus Ursinus viriliter dimicans superavit comitem Trojanum multis occisis, & aliis captivatis; sicque gentibus comitis prostigatis, & hinc inde dispersis, Latio hoc audiens cum suis clientis excitavit tumultum in civitate: Paulus Ursinus in adiutorium eorum misit ex equitibus suis; unde factum est, ut Paulus cum Romanis se Regi rebellantibus Romanam caperet pro Alexandro Pontifice. Comes autem Trojanus, & barones, qui cum juvabant, impetum Romani populi non valentes ferre, ex urbe fugam arripuerunt: Paulus Ursinus ad domos eorum antiquas in monte Jordano residit: Romani, urbe devota, devotioni & obedientie Alexandri, officia solita instituerunt ad gubernationem urbis. Cæterum in Ladislaum Alexander comminatoriam hanc sententiam tulit (a).

Parta vi-ctoria a Paulo Ursino.

Roma ad Alexandri V. obsequium redacta.

(a) Alex. regest. p. 26.

Sententia in Ladislaum lata.

Alexander, &c. ad futuram rei memoriam.

Cum prospexisset jam pridem de celo misericordis Dei iustitia oculis sue ineffabilis pietatis arumnas, calamitates, & angustias innumeras gregis fidelium, quas per triginta & ultra annorum curricula lugubre ac pestiferum schisma in scissuram inconsutis tunicæ omnium Redemptoris miserabiliter, atque lacrymabiliter perduxerit in spiritualium & temporalium donorum, atque honorum confusionem, precipitiam, & ruinam; excelsisset igne Sancti Spiritus mentes & corda fidelium ad eradicandum de vinea Domini sabaoib fomitum perhorrendi schismatis antedicti, & ad reformandam ejus militantem ecclesiam, dirigendamque salubriter Petri naviculam procellosis turbis agitatum diutius, ut per ministerium desiderabilis unionis & pacis tandem expresse horribili tempestate in perniciem, nisi pietas omnium Salvatoris misericorditer obstisset, cuncta trahente ad portum tranquillitatis, atque salutis eadem reduci posset navicula sub regimine unici piscatoris & remigis ipsius, venerabiles fratres nostri S. R. E. Cardinales, de quorum numero tum eramus, unitis animis, illo divinitus inspirante, qui Petrum, ne

mergeretur in fluctibus, ambulanti ad portum salutis eduxit, de diversis mundi partibus confluentes, relictis duobus monstruosis capitibus perditionis alumnis, videlicet Petro de Luna Benedictum XIII. & Angelo Corario Gregorium XII. se presumentibus ausu temerario damnabiliter nominare, quorum intererat conventionibus, voto, & etiam juramentis, ut ad hoc exequendum redderentur obnoxii, schisma tollere, pacem & unitatem prefata Ecclesia saluberrimas exhibere, cum eorum mentes & opera a tam sancto atque catholico proposito protinus retraxisset, ac eos colludere nefandissime de papatu conspiceret in civitate Pisana, in qua cum nostra curia nunc presentialiter residemus, in Altissimi, cujus res gerebatur, ut geritur, nomine conveniunt, ac per universam fere Christianitatem in partem sollicitam ad Reges, principes, prelatos, & universitates quamplurimas, nonnullas ex eis & quosdam alios legatos, ministros, & nuncios, ut in omnem terram auferret sonus eorum, super congregatione generalis concilii, universalem representantem Ecclesiam, in cujus auctoritate in benedictione principaliter, & de jure dignoscatur existere posse modis omnibus providere; ac debere circa premissa & eorum executionem opportunam & votivam cunctis Christianis pacem amantibus & querentibus publicam exhibere, transmittere cum omni diligentia curaverunt. Et inter alios ad quos transmisserunt ad Ladislaum de Duracchio, qui se Regem Sicilia appellare presumpsit, ab annis teneris per Bonifacium IX. in sua obedientia nuncupatum lacte, uberibus, ac tam Romana, quam aliarum ecclesiarum multifariam substantiis innumeris enutritum, regio diademate, scepro, ac titulis, ac regno illustratum, contra quem (nam viam iustitie, veritatis ac vite rationisque tramites dereliquerat, & ob ipsius nefaria detestandaque scelera dudum Innocentius VII. in ejus obedientia nuncupatus processerat, & deinde ad gratiam, & absolutionem receperat, ut ad vias prefatas reduceret salutaris) sed tandem beneficiorum & gratiarum immemorem ad vomitumque reversum, & in malorum sentinam precipitabiliter collapsum, putantes ut attentam magnitudinem atque fructu saluberrima unionis hujusmodi ad cor rediret, dilectum filium nostrum, tuncque confratrem Odonem S. Georgii ad velum aureum prefata ecclesia Cardinalem eorum legatum Neapolim, & ad requirendum, rogandum instantissime, ac per viscera misericordie Jesu Christi obicrandum pro conclusione saluberrima tanti boni, ut idem Ladislaus ad prefatum concilium celebrandum operarias vires & manus impendere, cum vassillus esset ecclesie, & circa ea quæ ad pacem, salutem, ac statum prosperum, & tranquillum ipsius

Acerbius in Gregorium maledictum.

Ut Ladislaus rogatus sit ut mitteret Pisas oratores.

Prezoles decerneret ad concilium.

Ut maximis beneficiis ecclesie obstrictus foret.

Sacramenta ab eo nuncupata.

LXXXVI.

ecclesie dignoscere existere, ex fidelitatis & vassallagii debito & iurejurando, tenebatur strictus, ac prelator omnes regni prefati ac terre citra pharum & alios in civitatibus, terris, & locis, quæ regebat seu detinebat, ad veniendum seu dirigendam ad hujusmodi concilium vellet inducere ac deberet, & ad nonnulla alia circa votivum effectum ac executionem plenariam eorundem & dependentium, sicut est mundo notorium, transmiserunt, rati, ut presertur, eundem ad cor & conventorum memoriam ob banc tam salutarem toti gregi fidelium causam rediturum; ac ipsorum & reliquorum hujusmodi pacem amantium desideria suadendo iurjurandi religionem & promissa qualibet implentum.

Nam idem Ladislaus, [ut de multis ad quorum observantiam obligatus dignoscatur existere, pauca retexamus] vigore concessionis & investitionis regni Siciliae ac terre citra pharum predictorum per Bonifacium prefatum in nobile feudum pro se & suis hæredibus concessorum inter cetera juramento medio promiserat solemniter, & convenerat, quod tam ipse Ladislaus, quam etiam sui in dicto regno Siciliae hæredes nullas unquam conspirationes, collusiones, vel conjurationes, cum quibuscumque Regibus, principibus, seu magnatibus, communitatibus, universitatibus, seu personis aliis fidelibus aut infidelibus contra ipsum Bonifacium, vel Romanos Pontifices, aut Romanam ecclesiam in eorum damnum fieri faceret, seu fieri consentiret, &c. (Addit nonnulla alia a Ladislaio sacramento promissa cum beneficio & auctoritate Bonifacii IX. regnum accepit, quæ illum postea infregisse contendit, ut nuncquam hæreticis studium impensurum, vel cum ipsi sentientem fore; imperium vel Infubrie, aut majoris partis Etrurie principatum non affectaturum, octo milliæ unciarum auri recurrente annis singulis Apostolorum Petri & Pauli festo die Ecclesie arario illaturum, Beneventanæ urbis, circumjectique agri ditionem non invasurum, Campaniam, Maritimam, ducatum Spoletanum, Patrimonium Petri, Picenum, vel Romam, Perusium, Bononiam, Tiferinum, Avenionem, aliasve ecclesie terras nunquam in suam potestatem redaturum, nullas leges ad libertatem ecclesiasticam infringendam laturum, ecclesiarum & monasteriorum defensurum jura, atque privilegia, quibus Guillelmo II. Siculum sceptrum moderante donata erant, nunquam violaturum, ac si perjurio unquam se devinceret, intentatis a Bonifacio poenis anathematis, interdicti, privationis regni, se subiecisse: quibus diffusa oratione expositis subijcit quem exitum habuerit legatio Odonis Cardinalis.) Tandem idem Odo Cardinalis ad Ladislaum ipsum, ut premissis, destinatus,

post multa colloquia secum habita, ut ipsum a proposito non recto retraheret, & ad executionem tractatus pacis & unionis hujusmodi reduceret, circa illorum effectum daturum operam, atque vires eundem pro parte ipsorum Cardinalium cordatissime ac instantissime erga prosecutionem tractatus hujusmodi requisivit. Qui Ladislaus in reprobum sensum datus, nec intelligens, quod non solum ecclesie prefate, quin etiam suam potissime salutem undelibet concernebat; sed vilipendens illa efficere damnabili malignitate contempsit, nec permisit, immo protinus contradixit, vocacionem ad prefatum concilium prelatorum regni ac terre prefatorum & aliarum partium, quas tenebat, seu verius detinebat, circa quorum vocacionem idem Cardinalis instabat; sed, ut mala malis accumulando detestabiliora scelera patrarantur contra unam sanctam catholicam & apostolicam Ecclesiam, nosque etiam, de filio benedictionis conversi in hostem truculentissimum & immanem, pacis amicum & unionis hujusmodi turbatorem continuam, schismatis nunquam, & scandalizatorem tranquillitatis ejusdem Ecclesie, ejus, & cunctarum matris fidelium, aduersum nos & ipsam Ecclesiam variis injuriarum, contumeliarum, & facturarum innumerabilium generibus ac speciebus insurgens, ac subditiore nostrorum lacessere, ac propulsare modis omnibus non cessavit, nec cessat assidue, ac adharere, favoreque prefato iniquitatis alumno Angelo Corario schismatico & antiquati schismatis auctori, defensori, fautori, approbatori, mantentori, pertinaci ac notorio hæretico, & a fide devio notoriorumque criminibus & enormibus perjuriis ac violationis voti irreposito, sunt hæc falsa crimina Gregorio illata: non enim voto se adstrinxerat, ut sæpe diximus, pontificatu se abdicaturum, non se abdicante Petro e Luna, sed cedente illo vel decedente, ipsamque Ecclesiam cum incorrigibili, notoria, & pertinaci contumacia scandalizanti, processuque ab Ecclesia per ipsum concilium Pisannum ipsius Angeli exigentibus demeritis, ac iusto Dei judicio sententialiter condemnato, in perurbationem publicam, atque notoriam effectus unionis & extirpationis schismatis prefatorum, in æterna salutis sue dispendium, & exemplum detestabile plurimorum. Et iis sceleribus non contentus, ac per annos plures ob inobservantiam superiorum contentorum, quæ adimplere tenebatur & exequi, per formam dictæ concessionis in excommunicationis sententiis ipsum in precipitium æternæ salutis trahentibus forsivisse damnabiliter, prout foret etiam de presentis, atque ipsam urbem nostram filiam prædictam, in qua divinitas esse voluit sue militantis Ecclesie fundamenta, nec non provincias nostras Cam-

Porretræ illi ab Odone Card. preces.

Objectum illi schisma aluit se.

Crimina Gregorio imposta.

Provincia & urbes occupate a Ladislao.

panie atque Maritimae, Beneventanam, Afulanam, Reatinam, Interamniensem, Tuderinam, Perusinam & nonnullas alias civitates, terras, & loca ad nos & praefatam Ecclesiam spectantia pleno jure occupasse, ac de facto detinuisse & detinere videbatur occupata, illorumque curam, regimina, officia, administrationes etiam usurpasse, censum, arreragia militaria, servicia, & reliqua dictae Ecclesiae, apostolicaeque camerae vigore concessionis & infeudationis regni ac terrae praefatorum debita non soluisse. (Subdit Alexander ecclesias illum oppressisse, omnes ordines regni Siculi suis prerogativis exuisse, conjurationes adversus ipsum, sui que studiosos fecisse, provincias ecclesiae invasisse, plures traxisse ad defectionem; tum magno vertit crimini ad alendum schisma in Pisani concilii patres vexilla Angeli Orarii insignibus depicta extulisse. Pergit idem Alexander.

Suscipit bellum in Pisanos Patres.

Ut multas errorum tenebris propensus posset involvere, ipsum demum nisi converteretur & vivat, in aeterna sua salutis interitum perducatur, in confusionem effectum salutarium praemissorum vexilla praefati, ac Angeli insignia erecta cum suis portari faciens terra marique hostilia sumpsit arma in persecutionem & exterminium congregationis dicti concilii, universa perurbans ac flagellis attingens variis quolibet suis justis non parentes, Pisanos impeditans, congregationem hujusmodi, nisi dextera Dei, & potentia dilectorum filiorum Baldassaris S. Eustachii diaconi Cardinalis A. S. L. nec non Florentinorum atque Senensium restitisset, proculdubio discussurus, mare sua classe infestans hostiliter, & ad ipsum conciliam venientes spoliari, atque capti faciens, etiam navigia mercibus, utensilibus, rebus, & bonis aliis onerata. Et infra: Et ut facilius etiam posset occasionis materia in confusionem dicti concilii suo nefario prevenire proposito & profano, peti fecit inter caetera ab ipsis Florentinis atque Senensibus, cum intra eorum territoria igne, ferro, agrorum & edificiorum depopulationibus, demolitionibus, terras & castra plurima expugnari in partibus illis in sui praesentia faciendo, & quibusvis hostilitatibus cuncta vastando, prostigans, ac expetens, Senarum & Aresina civitatum, earumque comitatum, territoriorum, atque districtuum dominia, & gubernacula, ut deinde illis potius, sicut gesta manifeste monstrabant, reliquas Tusciae civitates & terras reprobis actionibus, & restantibus hoc ipsum luce clarius conjecturis, Romani imperii monarchiam modis quibuslibet invadendi, ac etiam occupandi facilitatem praestaretur occasio, almaque urbs, quam damnabiliter occupat, ut praesertur, & reliqua detenta, & Cortonenfis civitas intra Tusciae visce-

In Senensem & Aretinum agros excurrit.

ra conspiratione seducta perhibent argumenta: inimica & prorsus infesta tenere castra; ut si cupiebant, quod ab eorum offensione desisteret, praefatum concilium in Pisana civitate vel alibi intra eorum territoria non sinerent quomodolibet congregari: Sed ipsos fratres nostros ac reliquos, qui hujus rei causa convenerint, de praefata Pisana civitate, & eorum quibusvis territorijs ex toto depellerent.

Ejusdem molitiones ad disturbandum concilium.

Et ad hoc, ut mentes & opera venerabilis fratris nostri Antonii, tunc Pensis, nunc Portuensis episcopi, ac praefati Baldassaris ab hujusmodi unionis celebrari proposito retraheret, dilectum filium nobilem virum Christophorum militem Gajetanum ejusdem Ladislai perantea mareschallum, & de quo quam maxime confidebat, dicti Antonii Portuensis episcopi germanum capi fecit, & terris, castris, fortalitijs, & locis, ad ipsum Antonium Cardinalem ac genitorem suum, nec non Christophorum, germanos alios, & eorum nepotes pertinentes spoliavit, ac Petillum & Mariam milites Neapolitanos & Joannem & Mariam dilecti filii nobilis viri Gasparis Cossae etiam militis Neapolitani hospiti nostri magistri natos, & puerum & puellam ipsius Baldassaris Cardinalis etiam germanos ac nepotes capi & detineri praecipit, & detinet captivos: Ecclesias, monasteria, personas, res, jura, ac bona ecclesiastica intra metas regni & parvium, quas idem Ladislai de facto occupavit & occupat, de praesenti diripi mandavit, ac sacrilegia committendo permisit & ut graviora patrarentur ad explendum & prosequendum sua profana mentis intentum, ab effectu pacis & unionis ipsius Ecclesiae ex toto sematum, prout notorietas patravorum scelerum cunctis recte intuentibus indubitabilia testimonia perhibet & ostendit; cum multiplicato erroris & rebellionis spiritu praefatum Angelum Corario sic, ut praemittitur, haereticum & condemnatum manifestissime didicisset, replantando ac renutiendo, hujusmodi schisma, ipsum Angelum pro vero Papa summoque Pontifice, publice tenuit atque tenet, sibi que adhaesi & favit, prout adheret & favet etiam de praesenti modis possibilibus quibuscumque, injungendo suis licet de facto subditis sub gravissimarum comminatione poenarum, ne quis nos Alexandrum V. Romanum Pontificem nominare, aut nobis credere, assistere, seu favere quoquo modo praesumeret; ac etiam per suos nuntios ad praefatum Angelum sepius destinatos, ut in damnabili proposito intrepidus permaneret, schisma hujusmodi nutriens, ac perturbans, & impeditans unionem, persuasit assidue, etiam per exhibitam pecuniarum & munerum amplissimorum sibi ac suis sacrilegis consultoribus, & pestiferis fautoribus, nec non oblationes permaximas pra-

Grassationes in ecclesijs.

Studium in Gregorianum.

In jus vocatur.

Vencos frustra sollicitavit ut Gregorio non succederent.

Gregorium in regno restituere urbi est meditatus.

fidiorum & favorum quorumlibet ipsius. Dirigit etiam, ut immaculatam & sincerissimam devotionem ac fidem, qua erga statum & pacem praefatae Ecclesiae dilecti filii nobiles viri dux & ducalium dominum ac universitatis Venetiarum claruere perpetuo, posse suis viperinis suggestionibus inquinare, oratores ejusdem summa cum instantia, sed incassum, ut Altissimo placuit, quod praefato Angelo tanquam vero & unico Pontifici eorumque concilio crederent, assisterent, & faverent: & cum preces suas, ut debitum exposcebat, exauditionis fructu caruisse conficeret, ratus aliis erroribus univertis concutere, mentesque coinquinare fidelium, ne praefatae unionis sequeretur integritas, non prospiciens omnipotentiam Salvatoris impiorum dissipare concilium, novissime ad civitatem Austriae provinciae Aquilejensis sua direxit navigia, ut praefatum Angelum cum suis sequacibus, complicibus, & adherentibus haereticis atque schismaticis ad regni praedicti partes, quae per eundem Ladislai desinentur infuse, perduceret, Romam deinde, ut publice nuntiabat, tanquam Pontificem redacturum: ipsumque Angelum cum parte hujusmodi sequacium & favorum ad partes Aprutinas, per classem ipsam ad terram Ortonensem, & deinde ad civitatem Fundanam, ut nefarium suum eximplere posset propositum, quantum in eo esset, perducere fecit, mox [si dubitatur] quod tamen ex divina pietatis miseratione confidimus, in quam nostrorum iactavimus copiam, suo carebit effectu. Romam, ut illam occupet & inficiat, ut praemittitur, redacturum. Et sentiens interim devotam, catholicam, & fidelem deliberationem erga statum honoremque nostrum & ipsius Ecclesiae pro integratione ipsorum Venetorum pridem factam; rursus ad perturbandum fidele ac laudabile eorum propositum, quantum in ipsis haeretica dispositione ac reprobis existeret, frustra tamen suos oratores remittere procuravit, ut ad sua damnabilis voluntatis intentionem explendam nil relinquere intentatum, &c. Subdit se Petro tit. S. Susannae presbytero & Antonio S. Mariae in via lata diacono Cardinalibus ad secundam judiciorum formam partesque commisisse, ut de iis Ladislai facinoribus manifestis, & conspicuis inquirerent; quae cum esse explorata retulissent, ex Cardinalium consilio Ladislai Jerusalem & Siciliae Regi, diem dixisse, ut ipsius tribunali se siceret, sententiam accepturus, qua regno Siculo Romanae ecclesiae fiduciario, aliisque bonis & juribus ob violatum jusjurandum occupatae ecclesiae terras contra Joannis XXII. & Clementis VI. sanctiones, facta, que in Pisani concilii praefules conjurationes sit multandus: ac ne ad declinandum iudicium pericula itinerum obtendat, syngrapham, qua securior trans-

cat, ei tribuit: praeterea diploma a se editum vel in ecclesiae Pistoriensis foribus, cum Pisis eo iter intendat, vel in Bononiensi palatio affigatur. Dat. Pisis Kal. novembris pontificatus nostri anno 1. Proximo etiam anno Kal. martii in eundem sententiam tulit (a). Alexander, cuius edicta retundere armis parabat Ladislai, archiducis nexu se Gregorio ac Ludovico Melioratis, Malatestis, & Cantabrigiae toparchis se conjunxit, extantque ejusdem literae (b) ad Gregorium de Piceni veditibus cum iisdem pro sustentandis bellicis sumptibus partiendis hae literae octobri extremo exaratae. Sanctissimo in Christo patri & clementissimo domino meo domino Gregorio divina providentia Papae XII. ac sacrosanctae Romanae & universalis Ecclesiae dignissimo summo Pontifici. Beatissime pater & clementissime domine mihi post humilem recommendationem & pedum oscula beatorum. Et conductio & negotium viri magnifici Ludovici de Melioratis, & caetera quae sanctitati vestrae & meo statui sunt accommodata, atque frangi conclusionem recipiant debitam & perfectam; contentor contentusque remaneo, atque mihi placet, quod talea marchiae Anconitanae mihi debita vigore vestrae concessionis mihi factae concedatur, atque dentur per eandem sanctitatem vestram praefato Ludovico pro praesenti anno, & deinde in antea annis singulis, donec idem Ludovicus ad nostra obsequia & stipendia fuerit pro statu vestro sanctaeque Romanae ecclesiae, atque meo, exceptis tamen ab iis talis terrarum magnificorum dominorum magni camefabuli regni Siciliae, dominorum de Camerino, & dominorum de Malatestis, contentusque ero, nec minus sum, quod pro eisdem temporibus civitas Firmana, ejusque comitatus & districtus, quae per ipsum Ludovicum tenentur in Marchia ab eisdem talis sint exceptae, super quibus & nonnullis aliis, quae reverendo patri episcopo Thobonensi consiliario meo commisi per eum vestrae beatitudini mei parte oretenus referenda, dignemini, sicut persona mea propriae indubiam dare fidem, & cum votive & celeriter expedire: sanctitatem vestram trinus & unus Deus conservare dignetur in Ecclesia sua sancta votive ac feliciter & longaeve. Scripta Suevae sub proprio sigillo meo die xxix. octobris xv. indictione. Humilis & reverens filius Ladislai Rex Hungariae, Jerusalem, & Siciliae. Ladislai Rex manu propria. Tum bellicos apparatus non modo in Alexandrum, sed adversus etiam Ludovicum Andegaviae & Provinciae comitem & Ludovicum Siculi regni titulos gerentem, Ludovicum quem Pisano concilio interfuisse, atque ab Alexandro adiutum, ingentem terramque expeditionem ad Neapolitanum

Alexandri sententiam parat armis retundere. (a) Alexander. (b) Ext. inter capitula Gregor. pag. 101.

Ladislai ad Gregor. literae.

(a) Monstrelet. vol. 1. c. 59. Bucicaldus Genua pulsus. (b) Id. ib. c. 62.

regnum occupandum confecisse, refert Monstreletus (a) : cuius consilia adversis successibus disturbata sunt; nam hoc anno Genua Gallorum jugum excussit, cum Bucicaldus illius praefectus (b), qui antea Petrum e Luna antipapam in Romana urbis solio collocare meditatus fuerat, Mediolanum abcessisset, excitus a Joanne Maria duce civilibus turbis implicito, ut illius partes adversus Facinum Canem Scalligerum Veronae regulum, qui Alexandriam subegerat, aliosque illius aemulos confirmaret; sed dum Mediolani administrationem suscipit, mox non obsecram de affectato a se imperio suspicionem iniecit, exclususque arcis aditu est: ac simul de Genuensium defectione edoctus, compulsusque ad reditum, cum Genuensium urbis illius imperium Theodoro Montisferrati regnum deculasse comperisset, summaque constantia illum tueri, de humanarum rerum vicissitudine querens, in Taurinorum regionem se recepit.

Quod ad Joannem Mariam Mediolani ducem attinet; divina bonitas insigni miraculo hoc anno edito illius immanitatem ferinam confundere voluit (c) : nam cum duodennis puer filius Joannis Pusterlae, quem oderat, ipsi datus esset, iussit illum a canibus, quos humana sagina pascere consueverat, lanari: cumque in puerum iacentem humi principis misericordiam implorantem ferocissimos canes huic carnificinae afluere immisisset, illi puerum blande subodorati nullam ipsi noxam intulerunt. Efferatus eo miraculo tyrannus, quamvis insons puer misericordiam cum lachrymis deprecaretur, suspendium canum magistro interminatus est, ni canes puerum discernerent. Ille igitur canem feminam truculentissimam laxavit in puerum: caelesti tamen prodigio ab illa innocens non est laesus. Tum Joannes Maria rabie inflammatus iussit canum magistro, ut puero gulam ferro incidere. Paruit scelestus ille carnifex tyranni imperio: sed canes utroque carnifice humaniores, sanguinem jugulati pueri degustare detestantur, quantumvis hanc lanienam exercere soliti essent. Scribit Bernardinus Corius (d) plura crudelitatis truculentissimi illius principis exempla, nam cum imbellis & inops femina ac foeminarum turba belli malis attrita, pacem ab eo posceret, ducentos & eo amplius ex ipsis satellitio immisso interfecit; sacerdotes preces inter sacra pro pace apud Deum fundere vetuit, praecipitque ut pro verbo pacis, verbum tranquillitatis substituerent; idem vero parochum, qui cadaver hominis condere sepulchro detestabatur, nisi consuetum stipendium reciperet, postquam celebrasset pro defuncto divina, vivum terrae infodit cum cadavere iussit. Ipse vero post aliquot annos cruciatus ex insidiis, & pariter

(c) Anton. Vimerca. Cori. hist. Medio. p. 4. Jo. Maria Vicecom. crudelitas. Divino miraculo ad clementiam non est flexus.

Vincitur humanitate a canibus rabidis. (d) Id. ib. Crudelia alia ejus facinora.

Ultore Deo postea perit.

scavitiae administer est, qui canes ad humanam carnificinam alebat, a plebe Mediolanensi discerptus raptarusque fuit (e). Eodem anno atrox inter Cruciferos & Polonos bellum ex legatorum, qui illud sopire debuerant, praecipiti iracundia accensum, quo Polonia a Cruciferis & Prussia a Polonis, & Lituaniis, & Tartaris Zavolhensibus evastata (f) fuerunt. Clades singulas describit accurate Martinus Cromerus (g).

Hoc etiam anno, vel superiori, ex Joanne Prizibram a Thaboritarum secta ad catholicam fidem converso refert Coclæus (h) Pragae habitum tertium conventum doctorum nationis Bohemicae in collegio, cui Nigræ rosæ nomen est, in eaque Wicleffi haereses, praesente, neque hincere audente Joanne Hus, damnatas fuisse hinc literis: *Notum sit omnibus, quod omnes doctores & magistri hic congregati unanimiter, nullo penitus contradicente, articulos quadraginta quinque Wiclephi reproboverunt, refutaverunt, & prohibuerunt in sensibus eorum haereticis, aut erroneis, aut scandalosis, mandantes omnibus & singulis ejusdem nationis suppositis, quatenus nemo hujusmodi articulos audeat temere defendere, vel docere publice vel occulte; & hoc sub poena graviore, inquit Coclæus, quam tunc poterant infligere scilicet exclusionis a praedicta natione. Prohibuerunt insuper ne aliquis infra magistrum libros ipsius Wiclephi praecipue libros de Eucharistia, dialogum & triologum audeat legere, ne in errorum voragine dignoscantur praecipites declinare.*

Sed cum ita Germanorum doctorum caeteri Joannes Hus palam obistere non auderet, clam Wiclephi venena spargere non destitit, ac dolo aggressus est Germanos depellere. Constabat Pragense academia quatuor nationibus, nimirum Bohemia, Saxone, Bavara, & Polona, quae pontificia imperialique munificentia aequali dignitate immunitateque pollebant. Joannes autem Hus a Wenceslao multis leoncinis obtinuit, ut sola Bohemia natione caeteris tribus simul junctis in honoribus, sacerdotiis, atque emolumentis Parisiensis academiae instar potiundis aequaretur. At Germani licet conquererentur ex novatis rebus discrimen imminere, ne Wiclephi haeresis Bohemiam inficeret, multis lacessiti contumeliis, communi concilio in alias migrare sedes constituerunt, ac Lantgravii Thuringiae iisdemque Misniae marchionibus assentientibus Lipsiensem academiam hoc anno condiderunt: inde vero Pragense academia penitus defloruit, atque adeo haeresis a Joanne Hus liberius disseminari coepit, ejectionis nimirum doctoribus, qui sceleri obstitere, subditque Coclæus: *Hanc ruinam universitatis mox sequuta est longe graviore catholica religionis*

(e) A. C. 1412. n. 7. LXXXVIII. Accensum inter Cruciferos & Polonos bellum.

(f) Monstr. vol. 1. c. 60. Michov. 14. c. 43.

(g) Cromer. lib. 16. Pragenses doctores damnant iterum Wicleffum.

(h) Ext. apud Cocl. hist. Huss. l. 1.

Jo. Hus palam obistere non audebat.

Doctores Germanos alii Praga depellit.

Discedentibus catholicis doctoribus religio corrumpitur.

Plebs ab Jo. Hus corrupta.

Sbinko archiepiscopus innotuit de imminente periculo.

(a) Cocl. l. 1.

LXXXIX. Libri Wicleffi flammis injecti.

(b) An. Syl. hist. Bohem. c. 31.

(c) Cocl. l. 1. c. 35. (d) Cocl. sup. lib. Mulierculæ divina oracula interpretari aggressæ.

(e) Alex. reg. 2. ep. cur. p. 18. & apud Mart. V. 10. 8. divers. ep. cur. pag. 224.

nis & fidei ruina, per quam sana mala universa in florentissimum regnum illud accervatim irruerunt, haereses, schismata, blasphemias, dissensiones, odia, detractioes, disputationes ventose, profana colloquia, temeraria judicia, rixae, seditiones, caedes, bella, pugnae, direptiones, praedae inique, nefanda sacrilegia, immanissime strages, & quid non? & duraverunt ea mala in continuo fervore & motu supra quinquaginta annos, nempe ab anno Domini MCCCXCIX. usque in annum MCCCCLX. & ultra in eo regno. Addit author Joannem Hus sceleri fræna laxasse, atque in templo, cui Bethlehem nomen est, perniciosis concionibus suis populum infecisse, Wicleffique libros quatuor triologi in linguam Bohemicam traduxisse, atque intra complures Joannis Hus venena avidissime hausisse, adeo ut Andreas Broda theologus praestantissimus Sbinkonem archiepiscopum sollicitavit (a), ut pastorem diligentiam ad haereticorum impietatem ingravescentem coercendam intenderet.

Hic excitatus Sbinko archiepiscopus convocatis doctoribus omnes Wicleffi libros ad se perferri iussit (b), ac supra ducentos bullis aureis regumque pretiosis ornatos flammis tradidit, Joannemque Hus concionibus interdixit (c), unde is in urbem, e qua originem & cognomen trahebat, abiit, nec populos sua haeresi imbuiere favente loci domino destitit, conflare (d) etiam apud Pragenses invidiam archiepiscopo fatigat, ac pestifices, futores, aliosque artium mechanicarum viros subornare, ut de rebus sacris cum sacerdotibus disceptarent, haeresisque contaminati haereticas conciones passim haberent. Eo etiam prorupit haeretica impudentia, ut feminæ divina interpretari oracula ac docere auderent. Horum vero malorum authorem Joannem Hus postulatum fuisse apud Alexandrum a Sbinkone archiepiscopo, refert Coclæus: ad quæ illustranda ipsæ Alexandri literæ ex ejus regesto (e) afferendæ vixæ sunt.

Alexander, &c. venerabili fratri Sbinkoni archiepiscopo Pragensi salutem, &c.

Sedis Apostolicæ diligentia circumspicte contra haereticam pravitatis labem resperfor, quorum nequitiis serpit ut cancer, ne in aliorum perniciem sua venena diffundat, remedium libenter adhibet opportunum; & ut negotium fidei fugi profectu, elisis omnino & eradicatis erroribus prosperetur, ac fides catholica fortius invalescat, sua sollicitudinis partes interponit. Nuper siquidem ad audientiam nostram quamplurimum fide dignorum relatione deducto, quod olim a quibusdam proxime lapsis temporibus, humani generis inimico procurante, in civitate Pragensi & regni Bohemicae, ac marchionatu Moraviae, & quibusdam aliis provinciis, nonnulli articuli erronei, qui haeresim, seu scissuram in fide catholica sapient, praesertim circa sacramentum Eucharistiae, per damnatum haereticum quondam Joannem Wicleffum concepti, & in libris ejus dogmatizati damnabiliter pullularunt, & multorum corda adeo infecerunt, quod quamvis postmodum per Ecclesiam justo judicio reprobati fuissent, expedit tamen propter magnam multitudinem eorum, qui hujusmodi perveris articulis, & dogmatibus sunt infecti, ut remedium emendationis, & correctionis, ne ulterius pullulent, & gregem dominicum per amplius inficiant, celeriter adhibeatur, quodque ad hoc necessarium sit prohiberi, ne per aliquos, etiam si sint super hoc apostolico vel alio quovis indulto muniti, praedicationes aut sermones ad populum fiant nisi in cathedralibus, collegiatis, parochialibus, aut monasteriorum ecclesiis, seu earum cimiteriis, prout olim juxta juris ordinem fieri consuevit, & ne etiam aliquis cujuscumque status, gradus, ordinis, vel conditionis existat, hujusmodi articulos audeat publice vel occulte astruere seu asserere, vel dogmatizare, aut defendere quoquomodo.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Nos igitur, prout ad hoc ex debito pastoralis obligamur officii, super iis quantum nobis ex alio permittitur, providere cupientes, ac omnes & singulas tam appellationum, quam alias causas occasione praemissorum esse commissionibus apostolicis seu aliis in Romana curia vel alibi in quocumque etiam statu pendentes, ad nos advocantes, fraternitati tuae, de qua in his, & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, & cum etiam tu, sicut accepimus, circa extirpationem errorum hujusmodi retroactis temporibus sollicitam feceris prout facis, diligentiam, per apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus assumptis per te ad hoc quatuor in theologia magistrorum & duobus decretorum doctoribus, quos ad id duxeris eligendos, de ipsorum magistrorum & doctorum consilio super praemissis auctoritate nostra procedens, eadem auctoritate prohibeas, ne quis in ecclesiis sive scholis, aut quibusvis aliis locis, praedictos articulos doceat, defendat, vel approbet, ita quod, si quis contrarium fecerit, velut haereticus censetur & ab omnibus habeatur. Et ne etiam aliquis de cetero quovis quaesito colore in privatis locis civitatis praedictae, sed in illis dumtaxat ecclesiis & monasteriis, ubi de jure fieri debet & consuevit, ad populum praedicare praesumat; illos vero, qui hujusmodi articulos & errores astruere, asserere, seu dogmatizare, vel tenere praesumpserint, si ecclesiastica persona fuerint, ac eorum receptores vel defensores, ipsosque in dictis erroribus foventes aut credentes existant, adhibenda cura ne conciones haereticæ fiant.

Queritur Bohemiam Moraviamque inficere Wicleffum.

Adhibenda cura ne conciones haereticæ fiant.

Constituendi theologi graves pro afferenda fide.

dem, etiam in theologia magistri, seu sacerdotum, vel alii clerici fuerint, aut alia quacumque praeferant dignitate, nisi super iis auctoritate praesentium moniti dictos articulos solemniter & publice revocaverint, ac perpetuo abjuraverint, libros quoque ac tractatus, seu quaternos praefati Joannis Wicleff haeresiarum, huiusmodi articulos in se continentes, si quos habeant exhibuerint, & tibi, ut a fidelium oculis amoveri valeant, praesentaverint; ac etiam testes celantes veritatem, aut impediens executionem fieri in praemissis; per captivacionem personarum suarum ac etiam alias, prout culpa ipsorum exegerit, nec non per privacionem beneficiorum ecclesiasticorum, quae tunc obtinebunt, & inhabilitacionem ad illa, & quacumque alia beneficia ecclesiastica in posterum obtinenda compellat, & alias in praemissis omnibus, & singulis & opportunum juris remedium apponatur. Contradictores eadem auctoritate, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, non obstantibus quibuscumque appellationibus praemissorum occasione ad sedem praedictam forsitan interpositis, & aliis contrariis quibuscumque, aut si aliquibus communiter vel divisim a sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Dat. Pistorii XIII. kal. Januarii anno 1.

(a) Coel. hist. Huss. Jo. Hus fabdola provocatio.

(b) Mart. V. ubi sup. Wencel-lai in-er-tia haereticorum fovit audaciam.

Sbinko-nis obi-tus. (c) En. Sylv. hist. Bohem. c. 35.

Servandus in haereticos ordi- do judi- carius.

Per eadem tempora Burginus haeresiarum in Constantiensi agro diabolicis, praestigiis delusus simulata sanctitate nonnullos simplices in errorem traxit, de quo haec refert Nider (d); Sunt pauci anni transacti, quod circa tempora Pisani concilii, me vivente in ordine in dioecesi Constantiensi, Beghardus fuit seu Fraticellus me-re secularis Burginus nomine: hic eremum ibidem intravit in eodem vestitu & vestitu sibi austerus valde extitit, orationi & contemplationi multum, ut videbatur, incubuit, & in his revelationes, sed heu illusariarum a maligno spiritu sub similitudine angeli lucis habere cepit, quibus quod pejus erat etiam nimium credidit. Nam ex visionibus istis regulam quandam & novam religionem cudit, & eandem discipulos exinde, velut B. Antonius esset aut Pachomius, docere cepit; tam rigidam & austeram vitam in dicta regula scripsit, & in se & in suis servavit, ut nisi pertinacia & inobedientia accessisset, veri & boni angeli instinctus intercessisse videretur; nam una cum suis discipulis novae religionis cultor & auctor captus per episcopum Constantiensem & examinatus repertus est tam caecam & proterviam habere mentem, ut etiam si dominus apostolicus & Dei Ecclesia regulam quam reperit condemnaret, non se, sed errare tales omnino crederet; in qua pertinacia perseverans per inquisitionem iudicio seculari traditus ab eodem incineratus est rector cum regula. Vixisse paulo ante refert Nider (e) in Basileensi tractu Beghardum alium, qui religioso cultu indutus multa caelestia visa sibi objici affirmabat, addebatque impudenter, ut ait auctor, quod Christus in eo esset actu. & ipse in Christo. At demum cum a fide in multis aberraret, nec revocari ad veritatis tramitem posset, demum Viennae flammis crematus est. Hujus erroris vel auctorem vel propagatorem fuisse impium Ekardum haeresiarum antea vidimus (f), quem a Joanne Rusbrochio in tertia parte de ornatu spiritualium nuptiarum insertum tradit Joannes Gerson (g) in epistola ad Bartholomaeum Carthusiensem; Ponit, inquit, tertia pars libri praefati, quod anima perfecte contemplans Deum, non solum videt eum per claritatem, quae est divina essentia, sed est ipsamet claritas divina; imaginatur enim, sicut Scriptura sonat, quod anima tunc desinit esse in illa existentia, quam prius habuit in proprio genere, & convertitur seu transformatur & absorbetur in esse divinum, & illud esse ideale desinit, quod habuit ab aeterno in essentia divina, de quo esse dicit Joannes in evangelio: Quod factum est, in ipso vita erat. Addit alios Rusbrochii textus, quibus ille animas converti in Deum per identitatem temere, prout sonant verba, significavit. Suscepit vero

XC.

(d) Nider, form. 1. 3. c. 2. Burginus haeresiarum.

Illusus a daemone.

Novae religionis auctor.

Detre-ctans pa-rere Ec-clesiae flammis exultus. (e) Eod. c. 2. Beghardus se in Christum conver-sum esse.

Flammis traditus. (f) Annal. 10. xv. an. 1329. nu. 71.

(g) Jo. Gers. in ep. de or-natu spi-ritu nuptiarum. Jo. Rusbrochius ob phra-sium audaciam Beghardi sus-pectus. Ancipites & dubiae sententiae, & impium sensum passa.

Rus-

(a) Apud Jo. Gers. ib.

(b) Jo. 10. Co-inth. 5.

(c) Jo. Gers. in admon. ad legend. l. 73.

Abnegan-dae volun-tatis mo-dus ab haereticis inventus.

Rusbrochii patrocinium Joannes e Schœ-nadia, (a) edito libello, in quo con-tendit, Rusbrochium non locutum de con-junctione, quae est per identitatem realis existentiae, de qua dicit Christus (b): E-go & Pater unum sumus; sed locutum de conjunctione, quae est per amorem lique-factivum, de qua dixit Paulus: Qui ad-haeret Deo unus spiritus est cum eo. Porro sanctitatis speciem patrata a nonnullis in-fanda flagitia, & daemone in ange-lum lucis transformatum plerisque illu-sisse, describit idem Joannes Gerson, ac subtilitatis & excellentis dogmatis spe-cie foedissimos errores libris aspersos fu-isse ita conqueritur (c): Fuit error de lege & spiritu libertatis, sub qua Begardi & Begardae nefanda & abominabilia perpetra-runt facinora, ponit error iste, quod a-nima perfecta reducta in Deum perdit su-am velle, ita quod nihil habet velle vel nolle, nisi velle divinum, quale habuit ab aeterno in esse ideali divino: quo adfecto dicitur se consequenter posse agere quicquid carnalis affectio deposcit sine peccato vel crimine cum non habeant velle & nolle. Diversificatur autem modus iste, quoniam sufficit aliquibus, ut sub Deo suam tota-liter vel taliter abnegent voluntatem, in qua abnegatione dicunt summam consistere perfectionem. Sunt alii rudiores idiotae & simplices qui sancti per astutas faciunt

hanc subnegationem propriae voluntatis per modum professionis & obedientiae in mani-bus suis; qua facta promittunt astuti ta-les & perversi, quod amplius peccare ne-queunt: sub quo praerexu perpetrant innum-erabiles nec referendas abominaciones. Fuit aliter error, quod homo perfectus nul-lam curam debet habere de rebus humanis, quomodocumque vadant, immo nec de se- ipsis si damnentur vel salvetur: sed in o-mnibus & singulis divinam expectare vo-luntatem debet, & in illa complacere sive salvet sive damnent, quia etiam quidquid velis voluntas Dei fiet. Habet error iste ramos plurimos pullulantes ex dictis Apo-stoli, Augustini, & similibus male intel-lectis super praedestinatione Dei & suae pro-videntiae infallibili firmitate, de quibus non est scribendum per singula, &c. Idem auctor in libello de distinctione verarum visionum a falsis plurimum misero-rum a daemone illusorum narrat histo-rias (d): Illusiones, inquit, plurimas no-stro tempore cognovi contigisse, & etiam in hoc saeculo saeculi, in hac hora novissima in praerursione antichristi mundus tanquam senex delirus phantasias plures & illusio-nes somniis similes pati habet, & multi dicunt: Ego sum Christus, & recedentes a veritate converfi ad fabulas seducunt multos, &c.

Ex eo ar-gunt se impecca-biles.

Pietatis specie ne-glecta salus ani-mae.

(d) Li-bell. de distinc-tion. a falsis col-576.

I. Nignis fuit magnorum principum funeribus annus salutis quadringentesimus decimus supra millesimum indictione tertia; Robertus enim Romanorum Rex apud Oppenhai Boiotum oppidum obiit, excurrente exigui temporis intervallo postquam Joannes XXIII. pontificia corona xxv. maii redimitus est, ut testatur Gobelinus (a) his verbis: *Post coronationem ejus statim dominus Rex Rupertus defunctus est. Emericus laude pietatis in Deum, observantia in Gregorium, clementia in populos: at non ita bellicis studiis floruit, cum pars magna imperii Wenceslao ejusque fratri Sigismundo regis Germanie procuratori adherisset. Spreto autem Wenceslao inerte electores principes, habitis de novo creando Rege comitiis, xx. septembris die Jodocum marchionem Moraviae nonagenarium circiter Wenceslao patrualem ad solium extulere discordibus suffragiis, cum alii Sigismundum Regem Hungariae ad imperialia apices vocarent, de quorum diffidio gestisque ait Gobelinus: Eodem mense, nimirum septembris, principes electores venerunt apud Franchfordiam pro Rege eligendo & archiepiscopus Trevirensis, Ludovicus dux Heidelbergensis palatinus Rheni & Burgravius Noribergensis tunc procurator marchionis Brandeburgensis quantum ad eligendum elegerunt dominum Sigismundum Regem Hungariae fratrem Regis Bohemiae ad quem tunc spectabat marchia Brandeburgensis in Regem Romanorum archiepiscopis Coloniaensi & Moguntinensi ad hoc in deliberatione persistentibus, sed Rex Bohemiae & dux Saxonie ad electionem non venerunt, & haec electio facta fuit xx. die dicti mensis, & statim archiepiscopus Maguntinus mandavit ecclesias oppidi Franchford non aperiari, ne illi qui elegerant electionis sua publicationem*

Roberti Regis obitus.

(a) Geb. et. 6. cap. 90. Paul. Lang. in chron. Cuius. Cuius. in Rob. Nider. Fornet. alii. Jodocus marchio Moraviae creatus Rex Roman. discordibus suffragiis. Electus ab aliis. Sigismundus.

& solemnizationem consuetas perficiendi haberent facultatem, unde illis vententibus ad fores ecclesie nec ingressum habere valentibus electionis illius publicatio retro chorum ipsius ecclesie facta est per eisdem & postea Maguntinensi & Coloniaensi archiepiscopis iterum consentientibus Jodocus marchio Moravia vir grandævus per ipsos in Regem est electus. At exiguo tempore, honori, in titulum sepulchri sui futuro superstes fuit, addit enim idem Gobelinus: *Post hoc, nimirum imperiale consensum fastidium, eodem anno excurrente scilicet imperii, sex enim mensibus circiter regium nomen sustinuisse, neque caesarea corona redimitus ferunt, defunctus est, & deinde predicti archiepiscopi Maguntinensis & Coloniaensis in Regem Hungariae supradictum cum aliis consenserunt. De Jodoci electione dictis consentit Theodoricus e Niem his verbis (b): In primo anno pontificatus dicti Balthasaris Jodocus marchio Moraviae fratruelis domini Sigismundi moderni Regis Romanorum in Romanorum Regem pauco elapso tempore, prius electus & ejus loco consentiente D. Wenceslao Rege Bohemiae & fratre dicti Sigismundi per dominos principes electores imperii in Franchfordia dictus D. Sigismundus tunc & nunc etiam Rex Hungariae in Regem Romanorum fuit electus. Constat igitur Sigismundum geminis comitiis Regem Romanorum renuntiatum: a primis vero imperii annos in consignandis diplomatibus ipsum auspiciatum esse colligitur. Non desunt tamen qui secundos conventus in quibus consentientibus omnibus suffragiis caesaream dignitatem adeptus fuit, proximo anno celebratos dicant (c) [1]. Eodem anno Martinus Rex Aragonum, dum inito novo conjugio sopitum ob infirmam valetudinem vigorem medicami-*

Jodoci Caesaris mors.

Iterum delectus Sigismundus, (b) Theod. e Niem in vit. Joan. XXIII.

(c) Cuspin. de Casar. in Jodoco. II. Martini Regis Aragonum mors.

NOTAE [1] A Gendum hic suscipit annalista de Roberti regis decessu, ac Sigismundi substitutione; cuius quidem Roberti exitum cum praesenti anno recte illigat. De mense & die obitus diffidium est anceps, cum scriptores aequales eorum temporum secum ipsi minime conveniant. Gobelinus qui tunc Romae agebat, statim postquam Joannes XXIII. novus pontifex sacram coronam assumpsisset de quo nos in nota sequenti, ex hac luce subtractum Robertum asserit. Cum vero Joannes die XXV. maii pontificiam coronam acceperit; ideo ipsas junii Kalendas emortuales Roberto plures assignant. Trithemius, qui saeculo hoc inclinante florebat, die XVIII. maii decessisse maluit, cui & Priminus Gassarus in annalibus Augustoburgensibus, inter scriptores rer. German. Menken. to. I. suffragatur. Verum Andreas Ratisponensis, qui sub Sigismundo chronicon suum, vulgatum ab Eccardo inter script. medii Aevi scribebat, testatur die XVI. maii hujus anni Roberti regis cadaver sepulturae mandatum fuisse Heidelbergae; ex quo fit ut obitus ejus die XV. maii collocandus sit. Haec sententia, utpote scriptoris omnium antiquissimi, & Germani, acquiescendum censuo; quandoquidem Gobelinus, qui tunc in Italia agebat, testimonio Germanicorum scriptorum turba adversatur. Hanc pariter confirmat Sanutus junior, qui Ducum Venetorum gesta hoc exeunte saeculo ex optimis patriae suae monumentis scribebat; narrat enim ille die XVII. maii nuntium de Roberti obitu Venetiis receptum fuisse; ex quo de obitu ejusdem principis die XIV. vel XV. consignando sententia confirmatur. Successor interim regi Romanorum defuncto providendus erat, ab electoribus; quare Franchford.

Accersita calidis medicamentibus. Ferdinandus illi succedit. (a) Sur. in l. 3. tot. ann. l. 11. c. 1. Marian. l. 19. c. 2. (b) Id. Sur. ibid. Insignis ejusdem victoria. (c) Sur. l. 12. c. 9. Marian. l. 20. c. 3. & 4. III. (d) Sur. Sur. Marian. l. 19. c. 21. Miserandum praelium inter Polonos, & Cruciferos. (e) Gobelinus in Cosmo. et. 6. c. 90. Michovius. l. 4. c. 43. 44. & 45. Cromer. l. 16. & 17. Monstr. vol. 1. c. 3. & alii.

nibus calidioribus excitabat, vitalibus ad ductis vitam sibi eripuit (a): cujus obitu regnum ad Ferdinandum ex sorore nepotem Joannis Castellae Regis patruum, principem egregium & laudatissimum est delatum (b); qui eodem anno virtutum regiarum insigne specimen explicuerat ad Antequeram, qua veteribus Singitia fuit, Maurorum urbem, quam cum obsidione cinxisset, barbaros ad eam solvendam instructis agminibus irruentes insigni victoria fregit prostravitque (c), desideratis tantum in praelio centum & viginti Christianis; caeterum vero Maurorum numero universas fidelium copias excedente atque ad quindecim millia ascendente. Prosperae etiam ab eodem ad Archidonem concursum (d) est cum infidelibus tumultuaria pugna, quos pari successu attrivit, ad demum Antequeram in suam redegit potestatem. In Prussia maximus fidelium numerus miserando certamine inter Cruciferos equites, ac Polonos inito perit: qui si adversus fidei hostes concordibus animis vertissent arma, Christianum propagare imperium potuissent. Tristem cladem hisce verbis narrat Gobelinus (e): *Hoc anno Rex Poloniae & Vitoldus dux Litoviae cum maxima multitudine armorum praesertim paganorum intrabant Prussiam, & per milites cruce signatos ordinis domus Theutonorum instauratum est bellum contra eos xv. die mensis septembris, & Rex Poloniae triumphavit, & ceciderunt homines utriusque partis XCIV. millia, de quibus ex parte militum praedictorum ad sex millia ceciderunt, de quibus cruce signati milites sexcenti fuerunt. Visum est divinum Numen superbiam Cruciferos eo praelio contundi voluisse, quorum magister Conradus e Juningen positus ex adverso castris*

(f) Michovius. l. 43. Cruciferos nimirum.

Memorable Regis Pol. responsum.

Divinam operam implorat.

(g) Theod. e Niem. in vit. Jo. XXIII. Alia ejusdem bellii narratio ex Niemio.

NOTAE frordiam condiderunt circa festum S. Bartholomaei, ut narrat Eberhardus Windeckius, qui Sigismundo Imperatori suppar & charus, de eodem Imperatore historiam scripsit. Eo igitur ad praescriptum venerunt archiepiscopi Moguntinus, Trevirensis, Coloniaensis, comes Palatinus Rheni absente Saxoniae duce, qui a Saracenis ditionem suam instantibus impeditus Electorum conventum differri postcebat, Brandeburgensis Marchionis, & electoris jura Jodocus Moraviae comes, & Sigismundus Ungariae rex oppositis studiis sibi vindicabant; quare uterque concurrentium eo censuit, Jodocus nempe & Sigismundus, cujus vices gerebat Fridericus Burgravius Norimbergensis. In hac jurium contentione archiepiscopus Trevirensis, comes Palatinus Rheni, quin & ipse pariter Wenceslaus Bohemiae Rex tamquam unus ex Electoribus die 20. septembris in Romanorum regem elegerunt Sigismundum ejusdem Wenceslao; qui & ipse pariter regis Romanorum titulum gerebat, fratrem. Vicissim electores reliqui, nempe Joannes Moguntinus, Fridericus Coloniaensis & Jodocus Moraviae marchio in eundem Jodocum convenientes Romanorum regem illum proclamaverunt die prima mensis octobris, statimque literas ea de re ad Germanos scripserunt electionis suae apologeticas quas legas apud Schannat Vindem. liter. to. II. pag. 150. Scriptum illud alio opposito refutarum assertores Sigismundi, idemque pariter ibidem vulgatur. His diffidiis totus praesens annus distractus est, siquidem vera scribit Gassarus Priminus in annalibus Augustoburgensibus, ubi Jodoci obitum anno sequenti die XIII. Kal. aprilis consignat. Scriptores enim omnes ex aequo conveniunt nonnulli post obitum Jodoci res compositas fuisse in novo electorum conventu, in quo communi assensu Sigismundus electus fuit, haec adjecta conditione, ait Andreas Ratisponensis, quod ab illa concordia electione, & non a prima Regem se scribere deberet, Quod ipse quidem, addit idem Scriptor, sic promisit, sed tamen ratum non tenuit. Ex his omnibus statuenda est Sigismundi quidem electio die 20. septembris; Jodoci vero die prima mensis octobris, quod ab Eruditis huc usque ignoratum fuit. MANSI

ipsam Prussiam ad comprimendam, si posset, violenter ipsorum magistri & fratrum audaciam, vellet intrare: cui occurrentes illic predicti magistri & fratres etiam valido stipati exercitu circa horam tertiam ipsa die preliari fortiter coeperunt, ubi fortis impetum in fortem: sed predicti magister & fratres predicti infelici omne pugnantibus subito devicti fuerunt, fugientibus ab ipsis multis militibus de ipsorum exercitu memorato: ubi predictus magister, & multi alii ex fratribus predictis in bello huiusmodi mortui ceciderunt, quod contigit eorum causante superbia. Misit enim eadem die de mane prefatus magister, in grandi multitudine dicti sui exercitus confusus & quasi de victoria certus, mitendo sibi duos enses evaginato, in signum quod utique secum pugnare vellet: quos Rex ipse animose recepit plus ad bellandum cum ipsis fratribus accensus, ubi tunc & infra paucos post dies postea, ut fama erat, propter huiusmodi guerram ultra sexaginta milia hominum ceciderunt. Sed quot castra, oppida, villa, campestris per ipsos victores Polonos in eadem Prussia illa tempestate durante ignis incendio & alias devastatae fuerunt, & quot alia terribilia mala ex illis guerris tunc temporis prodierunt, esset longum seu tediosum calamo exarare. Subdit deinde sedatum bellum, atque inducias opera Herbiopolensis episcopi pactas fuisse.

Sexaginta hominum milia in eo periere.

Conciliata inducia.

IV. Greg. sententia fert in Balh. (a) Alex. lib. 1. p. 54. & 76. (b) Greg. l. 3. p. 129. & 232. Plures legationes decernit. (c) Lib. 3. p. 152. ad 159. (d) Ib. p. 225. ad 247. (e) Ib. p. 192. (f) Ib. p. 186. (g) Ibid. p. 192. (h) Ibid. p. 180.

Dum ita res Christiana ex Polonorum & Cruciferorum certaminibus labefactabatur, non minus contrariis Gregorii Pontificis atque aemulorum contentionibus agitata fluctuabat: retinere enim quisque susceptos apices & adversarios deicere nitentur, gravesque a Gregorio (a) in Alexandrum (b) ac Petrum & Luna latæ sententiæ, & plures legationes ad partes augendas missæ: Gregorius quidem Joannem (c) Rigensem archiepiscopum ad regna septentrionalia transmisit, ut ea in obsequio suo confirmaret, tum alios in Trinacriam (d) internuntios: in Picenum vero Angelum (e) tit. S. Stephani in Cœlio monte Cardinalem legatum decrevit. Tum Ludovicum e Melioratis Firmanæ toparchia ornatum (f) ecclesiastico exercitui cum Ladislai copiis conjungendo præfecit (g), datis Gajetæ xiv. kal. decembris literis. Ad infringendas etiam adversariorum vires decimas sacerdotibus, qui sibi non parerent, perfolvi vetuit (h).

Gregorius, &c. universis & singulis catholicis inter schismaticos solo corpore constitutis in Italia degentibus salutem.

Quorundam vestrum duxit devotio a nobis humiliter requirendum, quibus reddere teneamini decimas debitas, cum forte contigerit episcopos, prelatos, & reliquos clericos, prob dolor! schismatis labe teneri, quibus alias dictæ decimæ deberentur

de jure: nos autem, sicut ex debito pastoralis officii vestrorum cunctorum viatorum salutem optantes, presentium tenore duximus respondendum & indulgendum; cum enim ex institutione Dei pro ampliacione cultus ejusdem clericis vocabulum sonat de sorte Domini, quo jurisdictione præpollent super laicis debentibus eisdem spiritualia seminare, quibusque cura de egenis inhaeret, sint decimæ deputatæ, liquidum est effectus schismaticos esse decimarum jure privatos, etenim cessante causa cessat effectus; ii enim non amplificant cultum divinum, sed quantum in eis est, enervant pariter & profanant: victimæ quidem impiorum abominabiles, & a Domino sunt projecti, assistentes adversus eum & adversus Christum ejus, de quibus veritas ait: Qui non est mecum contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit: hoc est qui Christi non est, antichristi est: horum nempe conversatio polita est & Deo odibilis, qui nec unitatem neque sanam Ecclesiæ tenent doctrinam de quorum quolibet ait Salvatoris dilectus: Si quis venerit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, neque ave ei dixeritis: qui enim dixerit illi ave, communicat ejus operibus malis. Hæc Joannes de schismaticis seu hæreticis evitandis, & quæ docuit verbis, factis exhibuit. Hi sunt, qui inter se ad insularum populorum futuris callos in discrimina Domini tunicam & desuper texant minutatim per frustra decerpunt, & Christi vincam exterminant: valpes intra lacus contritos, qui non habent aquam, satagentes, ne ubi fons signatus & hortus ille conclusus sit, possit intelligi. Ideo ad salutem vestram, & non sine eorum præconio, qui postulant cathedram Petri, & fidem, apostolicam sedem censuerunt consulendam. Quare vobis & cuilibet vestrum presenti indulgemus tenore, ut portiones decimarum, quæ ex constitutione sacrorum canonum illic laudabili consuetudine approbata debentur episcopis, prelati, curatis, & reliquis clericis cujuscumque dignitatis, gradus, vel status existant pro eorum usu si forent catholici, & presentis schismatis scelere sunt infecti, in alia opera pia converti facere, aut convertere valeant; reliquas portiones, divino cultui, fabricis ecclesiarum, seu pauperum opibus ex debito erogandas eidem cultui, fabricis & pauperibus integraliter persolvendo. Nulli ergo &c. Dat. Gajetæ xii. non. octobris anno iv. Damnabat idem Gregorius (i) adversantes sibi suasque & aliorum animas in exitum adducere querentibus, ac præsertim de iis, qui Pisana decreta sequebantur: Conantes, inquit, una secum universos populos in barathrum aternæ damnationis immergere, turbare pacem, fœdera violare nature, & quantum

Ingens in Italia ex schismate perturbatio;

Gregorii in adhaerentes Pisano concilio sententia;

Vestigalia iis denegari jubet.

(i) Id. lib. p. 156. Gregorii querelæ in conventum Pisana.

in eis est sub nomine unionis, & pacis inconfutibilem Dei tunicam separare, vetusto schismati aliud perniciosius addiderunt. In eisdem etiam velut schismaticos severitatem animadversionis adhiberi iussit (a).

(a) Ibid. p. 129. V. Alexander Bononiam se confert.

(b) Theod. c. Niem. in vit. Ja. xxiii.

Cur Romam non adierit.

Conciliis Balhafaris re. gior.

Morem illi gerere cogitur Alexander V.

Alexander vero in Pisanis conventibus creatus tam Pontificem, quam Balthazaris Cossæ, cujus opera nomen ac insigne pontificium acceperat, mancipium agebat; nam cum Pistorio Romam proficisci vellet, illius consilii Bononiam abduxus est, ut narrat Theodoricus e Niem. (b); de Roma enim e Ladislai tyrannide ad Alexandri obsequium extremo superiori anno a Paulo Ursino traducta locutus subdit: Cum nova de hac ad civitatem Pistoriensem, in qua tunc dictus Alexander cum sua curia residebat in professo circumcisionis Domini delata fuisset, dictus Balthazar etiam existens in eadem civitate voluit, immo penitus dissenfit, quod idem Alexander Papa dictam curiam ad urbem ipsam ea vice transferret, illucque accederet, prout communiter fieri consuebant, quodque sic fieri similiter Romani sperabant, asserens dictus Balthazar, quod pro recuperatione ejusdem urbis, & quarundam aliarum terrarum in eadem provincia patrimonii; B. Petri in Tuscia magnos sustinuisse labores, & pecunias non modicas exposuisset, adjiciens etiam quod ipse recedens de Bononia causa veniendi ad dictum concilium Pisanum Bononiensem promississet, quod absque Papa illuc non rediret, nisi illum secum reduceret; & si contrarium fieret, timebat quod predicti Bononienses ipsum impie crucidarent, persuadendo eidem Alexandro, quod ageret consultius eundo ad civitatem Bononiensem, ubi possessio tuto maneret, & pro voto sequi ea, quæ desideraret habere. Ipsæque Balthazar promissit dicto domino Alexandro Papa & dominis Cardinalibus, quod etiam in augmentum expensarum se vellet ipsis reddere liberalem; sed qua intentione hoc fecit incertum est; verumtamen plerique autumant, se illud dolo fecisse, ut per qualicumque media perveniret ad papatum, sicut exitus acta probavit; sicque predicti Alexander Papa & domini Cardinales, qui cum eo erant in eadem civitate Pistoriensi persuasionibus, & promissis huiusmodi predicti Balthazaris inducti in illo indispositi, & frigido tempore hyemali per asperos montes & vias terribiles inter Pistorium & Bononiam tunc repletos glaciebus & nivibus de ipsa civitate Pistoriensi ad Bononiam accesserunt. Addit author Balthazarem Alexandro cubicularios & alios domesticos adjunxisse, quos licet gratos non haberet Alexander, repellere tamen non sinxit, ne Balthazaris, a quo pendebat, iras asperaret, sed non diu fabula ducta est, nam quoddam domesticorum corruptorum opera Alexandrum sustulerit, Balthazarem

accusatum suo loco videbimus. Pellicere autem ad suum obsequium populos, pontificioque fastigio decurbare Gregorium omni contentione nitentur Alexander in Pisanis episcoporum conventibus creatus: illum enim ac Petrum & Luna veluti schismatis propagatores confectis pridie kal. februarii judiciariis actis una cum sectatoribus pari afficiendos potena pronuntiavit (c). Verum ea ipsa, quæ de Petro recenset, a Gregorio culpam amovent, ut superiori anno ostendi. Quæ autem in Gregorium congerit, quam a veritate aberrant ante suis locis a nobis allata satis superque demonstrant: nam in primis quo jure Gregorius cum antipapa comparari possit, cum ille simul cum aliis Cardinalibus se ab Urbano VI. sine concilio œcumenico divulgasset; conflassetque schisma, deinde promulgasset etiam de statu dignitatis recedente Pontifice, nunquam se abdicaturum: immo post Innocentii obitum proponentes Cardinalibus, ut si ille pontificalia insignia possidet, communi consensu utriusque collegii Pontifex crearetur, ut tolleretur schisma, id facere detrectasset, Gregorioque abdicacionem suam paranti insidias straxisset? Cum autem Gregorius votum non cupisset de pontificio gradu relinquendo antipapa ad papales apices abjecisset, ut optata ecclesiarum conjunctio fieri posset, is casus nondum contingerat, cum Petrus & Luna in pertinacia de iis retinendis persisteret, neque abdicante a se Gregorio pontificiam dignitatem, ecclesiastica conjunctio posset reintegrari, quandoquidem plures adhuc Reges, nimirum Castellæ, Aragoniæ, & Scotiæ, Petrus & Luna adhaerentibus conciebant. Itaque de perjurii culpa Gregorius jure argui non potest, maxime cum etiam non abdicante se antipapa vellet ipse id præstare, modo ille a concilio damnaretur, quod in tertio loco celebraretur; neque enim pontificium primatum subjiciendum censebat schismaticis & Cardinalibus, qui adversus ipsum rebellarent, & Gallorum ab Urbano recedentium exemplum erant imitati. Nec jure indignati sunt adversus Gregorium Cardinales, quod Saonam nollet se conferre, cum patris non starent ejus adversarii, nec Saonenses, Genuenses, tum darent, obseques, neque antipapa arma poneret; consilium, siat inique eorum infidum omnino erat, ut se hostium suorum & antipapæ fidei crederet: in quo casu cum sibi adversantes Cardinales experiretur, se voto de non creandis novis Cardinalibus non obstringi interpretari potuit ex suorum consilio, cum ad Pontificem jus illud interpretandi spectaret. Pariter se subicere Pisanis conventibus, cum maxima ex parte ex schismaticis constaret, non poterat, neque illi servarent promissa, siquidem polliciti erant

VI. Gregorium edictis infestatur.

(c) Alex. reg. c. 2. p. 54. & 61. & apud conc. Pisan. p. 155. Inique Gregor. cum Petrus & Luna com. paratus.

Casus in quo se obtrinxit ad abdicacionem contigit tantum tempore Constantiensis concilii.

Æquissimi Gregorius titulata. An jure Cardd. in Greg. sicut indi. gnati.

Falsis promissis Gregor. illatus est.

(a) Alex. reg. 2. p. 54. & 61.

VII. Alexan. dri diploma.

Perversa Urb. VI. cum Clemente comparatio.

erant Petrum e Luna in vaso gradu cessum, eaque fallaci spe Gregorium adduxerant, ut deferret Romam, ditionem- que ecclesiasticam adversariorum grassationibus obiceret. Non constat etiam, quo jure Cardinales edicere potuerint universis archiepiscopis & episcopis, ut a Gregorio deficerent; praesertim cum iidem Cardinales a Balthasare Cossa auro subornati fuissent, aut alios falsis suffragis in suas partes traxissent: quae pro Gregorii causa indicanda visa sunt. Porro Alexandri diploma plura falsa in Gregorium ipsum congerens ac vera supprimens his verbis conceptum (a) fuit quo gesta Pisani concilii confirmata fuere, ac licet purpurae jus Cardinalibus Gregorii abrogavit, Constantiense tamen concilium illud ratum firmumque esse iustit.

Alexander, &c. ad perpetuam rei memoriam.

Rerum omnium summi, ac providi ordinatoris Domini nostri Jesu Christi vices, quamquam insufficientibus meritis, gerentes in terris, exemplo ejus invitamur, ut de suprema apostolica dignitatis specula ad singulos orbis partes nostra considerationis aciem extendentes ad ea potissima, per qua fides catholica roboretur, ac haereses & schismata procul ab Ecclesia depellantur: ac illa, quae ad hoc provide & fideliter executioni debita demandantur operam atque operam, prout nostrum requirit officium, impendamus. Sane dudum, videlicet anno dominice incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo octavo in Romana ecclesia, hoste humani generis procurante, gravis & pestilens nimium exorta scissura magna populo Christiano infra breve tempus atulit detrimenta, tota ipsius Ecclesiae fabrica per illam in duas partes divisam, quarum uni quondam Urbanus VI. in sua, & alteri quondam Clemens VII. in ejus obedientia nuncupati eodem tempore ut Romani Pontifices praesidebant; Urbanus quidem in Italia, Clemens autem praefatus in Gallia sibi sedem adhaerentium auxilio vendicabant. Deinde ipsis duobus concordantibus ab hac luce subtractis, quondam Bonifacius IX. Urbano, & iniquitatis alumnus Petrus de Luna olim Benedictus XIII. in eorum obedientia nuncupati Clementi praedictis, ac etiam postea Bonifacio praedicto vita functo, quondam Innocentius, qui VII. ac demum etiam ipsi Innocentio infra pauca tempora sublato de medio perditionis filius Angelus Corario, qui olim Gregorius XII. nominabatur, in hujusmodi obedientia successerunt: sed cum dicto Clemente vita functo ageretur, ut alter in locum ejus subrogaretur, Cardinales de obedientia ipsius Clementis, de quorum numero tunc erat Petrus de Luna praedictus,

ad extirpanda discrimina generalis incommodi, quae ex schismate hujusmodi continue pullulabant, ad invicem promiserunt, & juramento firmarunt, ut si quis eorum in successorem dicti Clementis eligeretur, prosequeretur extirpationem schismatis & unitatis vinculum in Dei Ecclesia etiam usque ad renunciationem sui papatus inclusivae, si majori parti Cardinalium eorumdem pro bono unionis expediens videretur, ut in quadam cedula super praemissis facta, & subscripta manibus ipsorum Cardinalium plenius continetur.

Haec autem ipse Petrus non solum una cum ceteris unanimiter promissit, & juravit, verum etiam in verbis suis affectionem, ac sollicitudinem erga unionem per hanc viam habendam ardentissimam ostendebat, ex cuius assertione, & verbis Cardinales praedicti, qui tunc pro electione celebranda conveniant potissime invitati dicuntur ad electionem de persona ejus faciendam, credentes proculdubio quod ea, quae ore & labiis praedicabat, etiam corde & opere cum sinceritate exequeretur. Sed praefatus Petrus, dicto Clementi surrogatus, licet statim rebus adhuc recentibus iterato promissis & juraverit illa observare, & per varias mundi partes verbo notificaverit, & scriptura se pro bono unionis esse omnino paratum renunciare, adversario suo pariter renunciantem; tamen paulo post honoris fastigio, & dominandi cupiditate allectus, ac retrorsum conversus primo paulatim tergiversari, deinde aperte contradicere, & sine ullo velamine impugnare viam cessionis incepit, omnesque exorsus habere, qui de hoc audebant sibi facere mentionem. Angebantur miserabiliter Cardinales praefati se, & commodum Christianitatis contra spem suam ludificari, atque decipi conspicientes: sed tantus erat imminentis periculi terror, qui in actibus atque verbis tam ipsius Petri, quam aliorum quorundam intrinsecorum ejus proferebatur, ut alii ex eisdem Cardinalibus ori suo silentium imponere, alii qui liberius de hoc locuti fuerant, comminationum metu interdum a consiliis, & ab ipsi missarum solemnibus non petita licentia, nec expectato sine recedere, alii ex nostra civitate Avenionensi, in qua idem Petrus tunc degebat, subito abire ob timorem captivitatis, & carceris cogentur. Nec solum Cardinales ipsos contempserunt, verum etiam principes & dominos temporales, qui ad hanc viam ipsam exhortabantur, inter quos charissimus in Christo filius noster Carolus Rex Francorum illustris, quo majori auctoritate ipsum Petrum ad ea, quae promisserat, observanda induceret, dilectum filium nobilem virum Joannem Bituricensem, & quondam Philippum Burgundiae patrum, ac Ludovicum Aurelianensem germanum, duces cum nobilibus comitum, prelatorum, ac

VIII. De voto a Petro e Luna nuncupato.

Fraudes ejusdem.

Tyrannus in suos seclatorum.

Dira ambitio.

IX.

Promulgatum a Petro e Luna non cessum etiam cessione Pontifice.

Dicta revocat & vana ejus pollicita.

magistrorum in theologia, & juris doctorum, & aliorum insignium virorum oratores ad eum transmisit: qui cum ad unionem Christianorum ex parte ejusdem Regis ipsum Petrum hortarentur, & viam cessionis tanquam brevioram, & necessariam praferrent, & non solum promissiones & juramenta ab eodem Petro nuper super hoc facta, sed etiam verba ipsius allegarent, qui legatus existens in Francia, quibusdam ex praefatis ducibus, & aliis notabilibus viris dixerat, fore necessarium & expediens, ut per viam mutuae cessionis finis schismati imponeretur: ac etiam ipsi Cardinales tunc simul obpraesentiam ducum congregati hanc viam cessionis expedire pro bono unionis assererent, & de hoc sibi supplicarent. Et quia supplicationibus, & rationibus nihil proficere posse videbant in vim promissionis, & juramenti, eundem Petrum solemniter requirerent, ut per viam cessionis pacem Ecclesiae proficere vellet, praefatus Petrus calcato pudore, & dominandi cupidine obsecratus expressit facere denegavit.

Denique ne singula [quod nimis prolixum foret] confectemur, hanc viam cessionis per varios Regum & principum oratores sibi propositam per se improbatam, & per alios ejus intrinsecos fecit publice impugnari: ac tandem, ut omnibus spem de illa praeclideret, per suum confessorum in ecclesia fratrum ordinis praedicatorum Avenione fecit publice praedicari, quod ipse potius pateretur mortem, quam hujusmodi viam quomodolibet acceptaret. Quin etiam Cardinalibus praefatis aliquando in sua praesentia constituit idem Petrus affirmavit, frustra sibi de hoc mentionem fieri, quia ipse nunquam illam viam prosequeretur, etiam si adversarius renunciare vellet, & quod nunquam sederet inter Cardinales in eodem scamno, per hoc evidenter ostendens, se de statu suo, non de unionem, & pace Christianorum, pro facere promisserat, & iuraverat cogitare. Ob haec igitur perjuriam, perversitatem, & errores eidem Petro obedientia in regno Franciae subtracta, cum per aliquos temporum curricula hujusmodi subtractio duravisset, ipse tandem suos defectus aliquantulum recognoscens per instrumentum publicum, quod fere ad omnes Reges & principes suae partis direxit, viam obtulit mutuae cessionis adversario cedente, mortuo vel ejecto, promissit etiam dictus Petrus in eodem instrumento quod ad congregationem, synodum, vel concilium, quod inde teneri, vel celebrari contingeret pro unionem Ecclesiae, ipse accederet, & per hujusmodi oblationem, & alias quasdam considerationes suas tunc eidem Petro obedientia restituta. Credebatur enim quod illa quae verbo obtulerat, facta adimpleret: sed exinde continuata perjuriorum serie non magis potest, quam priora ejus promissa servata.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

vit. Cumque postmodum ad Bonifacium praefatum suos dictus Petrus mississet oratores [quibus tamen, quid daret in mandatis, quidve illic facere aut tractare deberent Cardinalibus praefatis, tenuit occultum] atque ipse Bonifacius intra paucos dies, postquam dicti oratores ad eum venerant, decessisset, Cardinales, qui eidem Bonifacio adhaeserant, dictos oratores tunc etiam oblatum Romae existentes requiri fecerunt, & requisiverunt, quod si a dicto Petro mandatum seu potestatem habeant de via cessionis offerenda, hoc eis notificarent, quia ipsi Cardinales dispositi erant in eo casu su ab electione cessare, & si de hoc mandatum non habebant, quod mitterent super hoc ad ipsum Petrum, & quod ipsi intendebant in electione supercedere, & expectare responsum; praefati oratores se nullum habere mandatum de cessionis via offerenda, & quod pro hoc mittere volebant ad Dominum suum responderunt, quoniam dicta via cessionis bona non erat, ex quo non solum evidenter, verum etiam palpatum fuit, ipsum Petrum ad ostentationem duntaxat, non ad aliquem unionis effectum oratores praedictos in Italiam transmisisse.

Post haec igitur dictorum oratorum responsa, quae tergiversationem dicti Petri maxime detexerunt, Cardinales praefati Romae existentes quibusdam, quae ad unionem habendam utilia credebant praedictis, ad electionem processerunt. Et quia paulo post per experientiam manifestum fuit quod illa, quae tunc dicti Cardinales circa unionem consequendam ordinaverunt, non satis adversus malitiam & cupiditatem hominum valida fuerant, propterea ipso quoque Innocentio, qui dicto Bonifacio surrogatus fuerat infra breve tempus vita functo, eidem Cardinales, antequam ad electionem procedere vellet, magno zelo unionis inducti dispoerunt ad fortiora remedia pro pace & reintegracione Christianorum manus apponere. Itaque praefati Cardinales, inter quos etiam dictus Angelus Corario erat, in palatio Papali Romae apud S. Petrum ad eligendum successorem tunc insimul congregati, univociter singuli, & singulariter universi unanimiter & concorditer promiserunt, jurarunt ad invicem, ac Deo, beatae Virgini, sanctis-

que Apostolis Petro & Paulo & toti concilio curiae voverunt, quod si quis eorum in successorem dicti Innocentii foret assumptus, pro integracione Christianorum, renuntiaret effectualiter juri suo & papatus, si & quatenus dictus Petrus aut ejus successor, qui esset pro tempore similiter renuntiaret ac cederet juri suo, sive deederet, dummodo ipse Petri Cardinales cum ipsis Cardinalibus ipsius Angeli velent taliter convenire, & concordare, quod ex ipsis hinc inde sequeretur canonica electio unicus Romani Pontificis, quodque

Post mortem Bonifacii oblatum communi omnium consensu Pontificem creatum iri.

Damnata ab eodem abdicatio.

X.

Creatus Innocentius ob pertinaciam anti-papae.

Quid in concilio a Greg. promissum.

Conditiones voti Gregorii.

R x ad

ad creationem novorum Cardinalium non procederet, ac etiam alia multa tunc expressa promissurunt se facturos & curaturas in hac parte, omni dolo & fraude atque mala interpretatione cessantibus; & si quilibet ipsorum juravit corporaliter manu tactis sacrosanctis Evangelii coram se presentialiter presentatis servare, adimplere ac exequi, quodvis a dictis promissione, voto, & obligatione, ac juramenti praestatione, & ejus observatione, ac omnibus & singulis supradictis nullus eorum absolutionem peteret seu impetraret per se vel alios, nec impetratis aut impetrandis uteretur, & sibi forte concessam nullatenus acceptaret, nec data potestate per ipsum alterius faceret se absolvi, seu etiam cum aliqua secum dispensari, sed vellet dicto vinculo remanere perpetuo obligatus, quodque ad maiorem certitudinem, & firmitatem praemissorum quilibet eorum teneretur se subscribere manu propria omnibus & singulis instrumentis exinde conficiendis, quorum quidem instrumentorum quilibet eorundem Cardinalium unum, vel plura habere valerent, pro ejus arbitrio voluntatis.

XI.

Quibus quidem promissionibus, juramentis, votis, ut praefertur, emisit idem Angelus tunc dicto Innocentio servatas promissiones, juramenta, & vota hujusmodi etiam post eandem surrogationem immediatam, ac deinde in ejus consistorio generali ratificavit & renovavit, alios increpando, qui eam pacem, & unionem potuissent obsequiositate praestare, neglexerunt, ac litteras suas, uti iuxta tenorem eisdem instrumenti tenebatur, ac eundem Petrum direxit per quas praedicta a se promissa, jurata, & vota firmata notificavit viam cessionis offerendo, ac ipsum Petrum requirendo & invitando, ut pro pace & unione Christianorum iis oblatis annuere vellet, quod tandem ipse Petrus post longam instantiam suorum Cardinalium super hoc a quodam nuncio ejusdem Angeli requisitus tanquam vulpes astuta verbo tenuis effecit, & deinde per suas litteras ad praefatum Angelum transmissas versa vice invitavit eundem ad prosecutionem unionis, ac se paratum cedere verbis obtulit, licet ex circumstantiis evidentibus comprehendebatur, quod dictus Petrus cessionis praedictae non cum effectu, sed verbis & ostentatione dumtaxat assentiret, ut ante, & post in progressu hujus tractatus semper extiterat manifestum.

Instaurata eadem vota.

Juro Petrus e Luna cum vulpe attuta comparatur.

Deinde Angelus praefatus ad eundem Petrum ad firmandum locum, in quo convenire deberet, suos misit oratores: qui cum Petro & ejus Cardinalibus antedictis tunc Massilia residentibus, nomina dicti Angeli & pro eo concluderunt, quod ex tunc in proximo instanti festo S. Michaelis Archangeli de mense septembris, vel ex causa supervenientis impedimenti legitime

in sequenti ex tunc immediate celebrata omnium sanctorum, Angelus, & Petrus praedicti cum eorum collegiis Cardinalium Savone convenire deberant ad faciendum ibidem unionem antedictam, qua omnia dictus Angelus etiam postea ratificavit & approbavit, dicendo tunc frequentius, nihil adeo sibi charum existere, sicut quod eandem facere posset cum Petro & ejus Cardinalibus unionem, & quod si galeas non haberet, in una barba, vel pedes eum baculo ad dictam civitatem Savone intendebat infallibiliter proficisci: quod tamen postea non curavit. Putabat nimirum ipse candido & pio animo ab aemulo rem gerendam: sed postea se proditum, atque in insidias adduci animadvertit: numquid enim debuit naviculum conscendere, cum antipapa sex eremes armatas teneret? Pergit Alexander. Quamvis praedicti Cardinales, qui eum elegerant cum maiori parte illorum, qui tunc eandem curiam sequebantur omnibus viis & modis honestissimis gratibus, & maturis cum eodem Angelo intendebat ipsum ut dictam unionem ad salubrem, & votivum exitum ducere vellet, interpellare assiduis non cessarent, qui tamen apud eum per longa temporum intervalla proficere nullatenus potuerunt, nonnumquam enim ipse per verba respondendo ambigua dicebat, quod si dictam unionem per ejus cessionem fieri contingeret, profecta timeret, quod per hoc magis sibi in eadem Ecclesia suscitaret. Quandoque vero per quosdam divites suorum mercatorum, quosdam fratres, pluresque alios, quos sibi sub spe praemiarum attraxerat etiam in ecclesiis, & aliis locis publicis, coram multitudine populi copiosa predicare fecerat, quod si papa cederet, etiam si ex hoc praedicta unio sequeretur, animam suam in inferno damnaret, & multa etiam alia iis similia fabulosa, seu figmenta repiens conabatur semper novas edere formas, quae per tempus redimens Roma, ac in Viterbensi & Senensi civitatibus, donec dicti termini ad convencionem Savone, ut praedictum praeterirent.

Syncera Gregorii mens.

Quid illi obijciatur.

Ut dixerit se timere schisma.

Quid illi afflicti sit.

XII.

Quippe Cardinalibus praefatis, qui cum ipso erant Savonam accedere volentibus sub gravibus penis inhibuit, ne illuc accederent, ac omnes pro dicta unione laborantes habebat exosos. Et successive, cum post haec magnis difficultatibus protracti praefati Angelus Lucam, & Petrus ad Portumvenetis accessissent, ac de uno medio loco, in quo sibi convenirent, tractaretur, miris cavillationibus & fallaciis vota Christi, fidelium pacem, & unionem affectantium deluserunt, cum ipsi duo contendentes, immo verius colludentes per eorum intrinsecos, & iniquitatum suarum conscios homines, quos utriusque ipsorum sub spe praemiarum, & praemiorum sibi asciverant, se-

secretos inter se haberent tractatus & interduum nocturna, & clandestina inter Angelum praedictum & nuncium quendam ejusdem Petri, & viceversa praedictum Petrum cum secreto nuncio dicti Angeli traherentur colloquia, ac velut ex composito ad vexationem, & scandalum Christianitatis invicem conspirantes, sic se habebant, ut quod unus offerret, alter ex opposito denegaret, nec ullo modo poterant annuere tibus tam ipsi Cardinalibus, quam praelatis & oratoribus, Regum, principum, & communitatum, qui tunc ista de causa illic conveniant, ad concordiam deduci: Petrus quidem, quoniam galeas tanquam ad bellum armatas habebat, nusquam a litore discedere, nec locum acceptare volebat, nisi maritimum, & cujus dominium in suis manibus traderetur: Angelus alios scrupulos cum mirabili inconstantia quaeritabat: unde oriebatur apud homines justissima quaedam & intolerabilis indignatio cernentes duos nequissimos, & in capita sua detestabiliter mentitos senes terreni honoris cupiditate corruptos, & in reprobum sensum datos cum paucis nequitarum fautoribus contra desiderium & zelum totius populi Christiani, qui pacem & reintegrationem sui mirabiliter affectabat, schisma perniciosum detestabileque nutrire, ac perpetrare velle, & ob hoc juramenta, promissiones, & vota, postposito Dei timore, & hominum verecundia, flagitiosissime conculcare. Ob haec homines Deum timentes, & unionis zelatores plurimum torquebantur, & piis precibus, ac sanis exhortationibus apud eosdem contendentes non desistebant infusere, ut pacem, cujus debitores esse dignoscantur, Christianitati reddere vellent: frustra vero multis precibus per aliquos menses apud surdas eorundem contententium aures consumptis.

Parata Gregorio insidie ab anti-papa.

Cardinalium indignatio sequuta.

XIII.

Objecit Gregorio perjurium in creatione novorum Cardd.

Tandem praefatus Angelus dolum, quem de non faciendo dictam unionem diu ante conceperat, intra se alterius retinere non valens, contra promissiones, vota, & juramenta sua praedicta, & in fomentum schismatis memorati, etiam devotis supplicationibus Cardinalium, qui eum elegerant, & efficacibus rationibus aure surda penitus obauditis, ac praeter & contra voluntatem eorundem Cardinalium & promissiones, juramenta, ac vota sua ad creationem quatuor, prout ipse dicebat, Cardinalium de facto processit, ac etiam quorundam pravorum, ac nefandorum consiliis seductus eosdem Cardinales, qui eum elegerant, Dei timore, hominumque verecundia postpositis, pro eo, quod pro hujusmodi tunc facienda unione apud ipsum vehementius laborabant, & in creatione dictorum novorum Cardinalium contra promissiones, juramenta, ac vota sua de facto, ut praemittitur, factorum consentire noluerant, (quod nefas est dicere) eos incarca-

rare, ac vita privare, ut apparebat manifestis indicis, conabatur: sed auxiliante Domino praedicti Cardinales a facie arcus jam tensi, ut laderet, evaserunt; nec propterea idem Angelus a praconceptis nequiter odio & rancore per ipsum contra eosdem Cardinales, qui eum elegerat desistens, sub privationis & aliis gravibus eis mandavit poenis, ne aliquis eorum de praefata civitate Lucana exiret, nec ipsi Cardinales congregarentur ad invicem, aut per se vel interpositam personam cum oratoribus domini Petri, & illis, qui ex parte ipsius Regis Francorum, & dilectorum superiorum universitatis studii Parisiensis pro tractanda unitate hujusmodi ad eandem civitatem Lucanam venerant, loquerentur: quae quidem mandata omnem spem & tractatum unionis hujusmodi totaliter sustulerunt. Quadam etiam die in publico consistorio Lucae adhuc existens publice asseruit, quod ad faciendum unionem praedictam, viam cessionis, ut perniciosissimam ac diabolicam sequi noller.

Savitia in Cardinalibus.

Mandata data ad pacis spem tollendam.

XIV.

Cum igitur tam dicti Cardinales, quam ambasciatores, praelati, & fere omnes Christiani fideles unionem Ecclesiae affectantes de hujusmodi unione consequenda ex facto ipsius Angeli omnimodo desperarent, Cardinales ipsi cogitantes, quod melius esset eis succedere in manus hominum quam derelinquere legem Dei, & fieri transgressores promissorum, juramentorum, & votorum praedictorum, etiam si proinde exilium, paupertatem, & omnia mala eos pati oporteret, versus civitatem Pisanam, quam etiam per prius dictus Angelus pro facienda unione praedicta in eadem, & ad hoc valde idoneam, & ut ejus verbis utamur, quasi ad hoc fabricatam eidem Petro tunc recusanti, licet prius in Massilia civitatem obtulisset eandem ambasciatoribus dicti Angeli tunc etiam recusantibus obtulerat, accesserunt, & dum ibi praedicti Cardinales, forent insimul congregati, adhuc cum omni humilitate dictum Angelum per intermedios nuncios eorum aliquoties sollicitarunt, ut ei placeret ad eandem civitatem Pisanam accedere, atque una cum-

Ut rogatus sit ut Pisas accederet.

is, quod ad perfectionem dicta unionis, sicut expediret efficaciter pertractare, & in hoc etiam ipsius Angeli induratum animum immutare minime potuerunt. Praedictusque Petrus interim ab eodem loco Portusveneris recedens, tractatumque unionis totaliter derelinquens, ad Catalaniam declinavit, ubi plures in Cardinales contra promissiones suas, & in praedictum unionis hujusmodi expectabant in diversis castris sive locis eidem loco Portusveneris propinquis remanentibus, ac de facto unionis per dictum Petrum perficienda etiam penitus desperantibus: qui postquam ite-

Ut monitus Petrus e Luna ut accederet .

vatis vicibus & diversis nunciis eundem Petrum ad dictam civitatem Pisanam accedere pro unione Ecclesie, & suo debito exequendo monuerunt, cum dictis Cardinalibus, qui dictum Angelum elegerant in Loco Liburnii Pisanensis diocesis convenientes, super prosecutione reali ipsius unionis inter se diversa colloquia, & tractatus longo tempore habuerunt, & demum per viam concilii generalis tamquam viam rationabilem, & juridicam, ad hujusmodi schisma tollendum, procedendum fore decreverunt, & concilium ipsum, prout ad eos hoc casu pertinebat, ad civitatem Pisanam, que ab utroque contendente, licet diversis temporibus, approbata & oblata fuerat, & que ad id per omnes reputabatur idonea, & secuta convocarunt ad eandem civitatem, pro horum executione personaliter accedentes, interim predicto Angelo ab eadem civitate Lucana ad dictam civitatem Senensem, unde illuc venerat, recedente: ubi etiam mala malis accumulando, plures alios in Cardinales contra sua promissa iuramenta, & vota profanavit. Convocato igitur per eisdem rite hujusmodi generali concilio ad civitatem Pisanam, & convocatione ipsius universis Christianitatis partibus, regnis ac provinciis debito tempore solemniter publicata, ac successit etiam Angelo & Petro prefatis, nec non illis, qui eis adhaerebant, & se pro Cardinalibus tenebant congrue tempore nunciata, citatisque eis, & vocatis peremptorie, ut per se vel alios eorum nominibus, & pro ipsorum interesse ad dictum generale concilium in eadem civitate Pisanam celebrandum, & ad causam schismatis & heresis contra ipsos instituendam etiam convenirent, ac comparerent, ac prestita, & oblata eis plena securitate illic conveniendi, nec non ibidem morandi, & recedendi juxta eorum beneplacitum voluntatis.

Intentatum Papae & antipapae schismatis & haereticos judicium. XV.

Contumaciae sententia in utrumque lata.

Tandem adveniente praefinito termino, quo dictum generale concilium in eadem civitate Pisana fuerat celebrandum, & illic postea de partibus, regnis, & provinciis predictis, ac per mare & per terram, quasi innumera multitudine prelatorum, videlicet patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, & etiam ambasciatorum, & procuratorum Regum & principum, & prelatorum, & aliorum, qui illic personaliter accedere non potuerunt, ac etiam multorum insignium locorum nunciis, & ambasciatoribus, necnon magistrorum in theologia, & jurisdoctorum, mira multitudine illic continuo concurrentibus, eisdem Cardinalibus & prelatis, qui ad hujusmodi concilium convenerant ad formandum processum pro unione Ecclesie necessarium contra eisdem Angelum & Petrum, ipsorumque sequaces plures infirmos convenientibus, ipsis Petro & Angelo illis non comparentibus per se vel alios; & propterea

contumacibus, prout erant merito reputatis, servatis etiam servandis post multorum temporum intervalla, & nonnullis sessionibus, nec non aliis solemnibus actibus, prout ordo juris & tanti negotii qualitas exigebat, per eosdem Cardinales, per patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & abbates, qui locum in eodem concilio habebant, etiam publice, & solemniter factis; tandem hujusmodi generale concilium dictorum Angeli & Petri, & suorum sequacium absentia seu contumacia non obstant, pronuntiavit, decrevit, & definit, & declaravit (prout haec omnia in dicto processu deducta, petita & probata fuerunt) Angelum & Petrum prefatos fuisse, & esse notorios schismaticos, & eisdem schismatis nutritores, defensores, fautores, approbatores, incorrigibiles, & pertinaces, nec non notorios hereticos, & a catholica fide devios, atque promissionum, votorum, & juramentorum suorum hujusmodi transgressores, & eandem Ecclesiam notorie scandalizantes, & propterea omni honore & dignitate etiam papali se reddidisse indignos, ipsosque etiam per sacros canones ab eadem Ecclesia fore abjectos, privatos, & praecisos, ac privavit, abjecit, & praecidit; inhibendo quoque eisdem Angelo & Petro, ne quis eorum se pro Romano Pontifice gereret, aut nominare presumeret, decrevitque dictam Romanam ecclesiam vacare, & per illos, ad quos hoc pertineret ad summi Romani Pontificis electionem procedendum fore, ac omnes, & singulos etiam si imperiales, regales, aut alia quavis dignitate fulgerent, juramento & obedientia quibus forte eis tenerentur astricci, penitus absolutos; inhibendo etiam Christi fidelibus antedictis, ne alicui ipsorum Angeli, & Petri parere, obedirent, & intenderent, aut prestarent auxilium, consilium, vel favorem sub excommunicationis, & aliis censuris sive poenis in tales a canonibus promulgatis: illos etiam, qui forsitan hujusmodi sententiae predicti concilii parere contemnerent, ac fautores, defensores & sequaces Angeli & Petri predictorum eisque adherentes etiam per seculares potestates compescendos fore, & compesci debere: & insuper processus, ac excommunicationis, inhabilitationis, seu alias sententiarum, & censuras, nec non privationes ordinum, quorumcumque ac dignitatum, etiam cardinalatus, beneficiorum, & officiorum, ac graduum quorumlibet contra eosdem Cardinales, qui hujusmodi concilio adhaeserunt & interfuerunt, nec non promotiones quorumcumque ad cardinalatus honorem per Angelum a die tertia mensis maii, ac Petrum predictos a die quintadecima junii anni domini millesimi quadringentesimi octavi factas fuisse, & esse nullas, irritas, atque cassas, illasque quatenus de facto processerant, cassavit, irritavit, & etiam annullavit.

Damnati ut schismatis propagatores.

Cardinalatus ius abrogatum Cardinalibus a Greg. creatis.

Acta in eos a Pisano conventu confirmata.

XVI. (a) Alex. reg. 2. p. 76.

(b) Ib. p. 66.

Romani decretis oratoribus illi subiiciunt.

nullavit, prout haec omnia in predicta sententia plenius continentur. Nos itaque, qui postea faimus, divina favente clementia, ad apicem apostolatus assumpti, de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium predictam sententiam, & omnia alia & singula, quae per consilium hujusmodi, pro tollendo schismate predicto, & reintegratione memorata facta fuerunt, utpote provide, & tantorum venerandorum patrum, immo universalis Ecclesiae auctoritate & concordia facta, rata habentes & grata, ea auctoritate apostolica ex certa scientia approbamus, & praesentis scripti patrocinio communitimus, decernentes non minoris existeret vigoris, & firmitatis hujusmodi sententiam, nec non omnia, & singula acta, & actitata in eodem generali concilio in hac parte, quam fuerunt, & sunt alia concilia in diversis arduis negotiis ipsius Ecclesiae celebrata; volentes insuper & eadem auctoritate decernentes, quod eidem sententiae in iudicio, & extra, stet firmiter, & omnino pareatur. Et quia turpis est pars, quae suo non congruit universo, volumus etiam & auctoritate predicta decernimus, quod si quis contra eandem sententiam forsitan verbo, vel facto [quod absit] temere facere, aut venire presumpserit, tamquam schismaticus, & hereticus, & hereticorum fautor, nec non ut universalis Ecclesiae turbator & scandalizator ab omnibus fidelibus habeatur, ac etiam evitetur, donec ab errore hujusmodi respiciens ad premium ipsius Ecclesiae praemissi satisfactione debita cum humilitate & reverentia revertatur. Nulli ergo & c. Datum Bononiae 11. kal. februarii anno 1.

Similem sententiam in utrumque eorumque studiosos die coenae dominico sacro tulit (a). Praevidere in eius venerationem fuere fidelium voluntates: inter quos Romani, qui extremo superiori anno excusserant Ladislai Regis Neapolitani jugum, atque ad pontificium obsequium procubuerant, portarum urbis claves caeteraque imperii urbani insignia Alexandro Bononiae agenti detulere, quorum oratoribus magnifice exceptis, mutui amoris ac studii signa hisce verbis explicuit (b).

Exhibitio reverentiae filialis, recognitio domini nostrae praclarissima almae urbis, clavium portarum: sigillorum ac vexilli Romani populi urbisque praefatae nobis in celeberrima multitudinis exultantis exinde praesentia facta per ipsos oratores, perhibent argumenta clarissima scrupulo cujuslibet haesitationis carentia, quae calamum aut vis vocis referare ministerio non possemus: nil enim menti nostrae jucundius aut pretiosius contingere potuisset; nam quod in igne perditionis alumni Angeli Corario,

Gregorium XII. se nominare ausu temerario praesumentis, perierat, & cunctis superatis laboribus, discriminibus, atque arumnis iugo miserabilis ac lugenda servituti, quo premebamini, vestris agentibus potissime studiis ereptum recuperatumque conspeximus. Addit Romanorum ipsum in urbem evocantium pium desiderium gratissimum sibi accidere, ac jubileum annum ob eorum preces indicere: Vestris, inquit, in hac parte supplicationibus inclinati annum ipsius jubilei futurum anno natiuitatis dominicae MCCCCXIII. proxime secuturo, de fratrum nostrorum consilio hac vice dumtaxat duximus indicendum, ac indicimus per praesentes, & c. Dat. Bononiae 11. kal. martii anno 1. Accepto ita urbis imperio, Alexander Petro tit. S. Praxedis presbytero Cardinali illius administrationem demandavit (c), introxitque (d) auctoritate, ut sacramenta iam ante Gregorio ac Ladislao Regi Neapolitano praestita solveret. Affectasse Ladislauum Romanum imperium capta urbe, refert subiectis verbis Theodoricus e Niem (e): Ladislauus Rex Sicilia fortiter instare videtur, quod fiat & vestigio Rex Romanus: trahebat Romanum vero, sed forte nunc felle aut mulate, respondent: Caesarem habemus, sed per nos nolumus te regnare; idque alibi confirmat, sic inquit (f): Ladislauus ut hostis imperii terras illius, quas potest destruit, seu capit & sibi subiicit violenter, & jamdiu est quod concepit in mente sibi invelle ipsum imperium quomodolibet usurpare; unde proverbium jamdudum fuit in quadam ejus veste, quam tunc gestabat, consutum videlicet, aut Caesar aut nibi. Compressere Ladislai consilia conatusque Florentini, qua de re magnis laudibus commendati sunt ab Alexandro (g), liberatque ecclesiasticis fuere poenis, quibus eos Gregorius ob non perolutam Apostolicae sedi pacem ex foedere pecuniae vim multaverat, omniaque oppida, quae de hostibus pepererant, attribuit. Ascripta est ejusmodi literis dies decima kal. maii. Nicolao etiam marchioni Atestino Ferrariae vicario recepto in gratiam vestigalia ad xxvi. junii anni proxime evoluti non soluta remisit (h).

Constabile ita pontificium solum adnitatebatur, ditionisque ecclesiasticae proceres sibi devincere Alexander, cum tertia maii hujus anni die, ut refert Gobelinus (i), mors illius consilia in medio secundo cursu confregit, quem in extremo vitae actu ferunt (k) vocatis Cardinalibus profestum, singula in Pisanis conventibus pio divinae gloriae ardore gesta a se fuisse. Tenit is pontificatum controversum menses, decem, ac dies octo, ut ex antiquis monumentis (l) Joannis XXIII. tabulario insertis constat, quae producenda visa sunt.

Petrus Card. S. Praxedis creatus urbis legatus.

(c) Alex. reg. 2. pag. 78. (d) Ib. p. 82. (e) Theod. e Niem. trahebat. 31. & l. 3. cap. 48.

(f) Lib. 3. cap. 48. Ladislauus Italiae regnum assecratur.

(g) Eius conatus fracti a Florentinis, qua de re magnis laudibus commendati sunt ab Alexandro (g), liberatque ecclesiasticis fuere poenis, quibus eos Gregorius ob non perolutam Apostolicae sedi pacem ex foedere pecuniae vim multaverat, omniaque oppida, quae de hostibus pepererant, attribuit.

(h) Ibid. p. 52. XVII. Alexandri V. mors.

(i) Gobelinus in Cosm. at. 6. c. 9. (k) Plat. in ejus vit.

(l) Ext. apud Jo. XXIII. l. 1. p. 3.

[1] Est sciendum, quod felicitis recordationis dominus Alexander Papa V. qui Pius post concilii generalis celebrationem contra Petrum de Luna & Angelum Corario de papatu contendentes, seu potius colludentes celebrati, & ex ipsius concilii auctoritate dominis Cardinalibus attributa electus fuit die xxv. mensis junii anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nono post diem sabbati tertia mensis maii anni millesimi quadringentesimi decimi in palatio apostolico, Bononiensi videlicet, post quintam horam noctis sequentis diei dominica, qua computata fuit quarta maii, incipiendo dictas horas die sabbati ab occasu solis, diem suum clausit extremum. Quo tempore erant in collegio reverendissimorum patrum & dominorum, dominorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium xxiii. domini Cardinales scilicet domini Guido Penestrinus Pictavensis, Henricus Sabiniensis Neapolitanus. N. Albanensis, Joannes Ostiensis Vivariensis, Antonius Portuensis Aquilejensis, & Petrus Tusulanus Avicenis episcopi, Petrus tit. S. Susanna de Thureyo, Angelus tit. S. Potentiana Laudensis, Petrus tit. S. Praxedis Hispania, Conradus tit. S. Crisogoni Melitenensis, Franciscus tit. SS. Qua-

tuor coronatorum Burdegalensis, Jordanus tit. S. Laurentii in Damaso de Ursinis, Joannes tit. S. Crucis in Jerusalem Ravennatensis, Antonius tit. S. Martini, Ludovicus tit. SS. XII. Apostolorum de Barro presbyteri; Amedeus S. Maria novae, Baldassar S. Eustachii Bononiensis, Raynaldus S. Viti in Macello de Brancaciis, Ludovicus S. Adriani de Flisco, Landolphus S. Nicolai in carcere tulliano Barenfis, Odo S. Georgii ad velum aureum de Columna, Petrus S. Angeli, & Antonius S. Maria in via lata de Challant vulgariter nuncupati, diaconi sanctae Romanae ecclesiae Cardinales. Die autem lune quinta maii corpus sive cadaver dicti domini Alexandri post XXIV. horam portatum fuit cum intorciis honorifice ad ecclesiam fratrum minorum, in qua sepulturam suam elegerat: & in crastinum, qua fuit martis vi. dicti mensis maii, fuit incepta novena & successit diebus continuata, & fecit dicta die officium dictus dominus Henricus Sabiniensis episcopus, & magister generalis fratrum praedicatorum sermonem. Die vero mercurii xiv. dicti mensis maii fuit praedicta novena completa: & ipsius novena missa ultima per praefatum dominum Melitensem dicta, immedia-

NOTE

[1] Anno isto Alexander V. brevem quidem, sed pro temporum malignitate felicem pontificatum absolvit, die, anno & mense ab annalista indicatis. An sacerdotium legitimum gesserit in tanta ambiguitate temere definiendum non iudico; quamquam maximam Christiani orbis partem illi favisse nemo sincerus negaverit. Inter optimos pontifices, siquidem pontificem appellare illum liceat, accensendus est, cum scientiam apprimae calluerit; eloquentia pro tempore fuerit admirabili, prudentia quanta ferebat aetas illa vere senili praestiterit. Est tamen quod in viro reprehendit sincerus aliqui & aequalis eorum temporum scriptor Andreas Billius Mediolanensis Eremitarum S. Augustini, professor in elegantia historia, quam libris novem digestam e MSS. codicibus primus vulgavit Muratorius Rer. Ital. to. XIX. Haec igitur ille de Alexandro: Nihil victorum habuisse dices, si non tanta cura invigilasset ventri, ut sepe in harenis mensa juberet ex mercato, quod forte in mentem venisset, emi, & concoqui; Ita sane dimidium temporis conviviis traheretur: levitatis id modo notatum, plus quadringenti vernacula uno vestitu insignes in domo versabantur. Verum hac imputanda Gracia, ex qua oriundus dicebatur. Ceteris enim rebus professam religionem in usque ultimum diem summa pietate coluit; etiam ingenuisse dicitur, quo die factus pontifex togam mutavit. Hunc hodie quoque fratres sui Bononiae sanctum colunt. Obiit vero non absque veneni suspitione, quod illi clam ministratum fraude Baltharis Cossae, & tunc quidem in aures obmurmurabatur, & in concilio Constantiensi palam ab accusatoribus illi obiectum fuit, quin & adductis documentis demonstratum, si vera scribit Anonymus ille Chartusianus, qui tunc aderat Constantiae, & epistolam a Martene Anecd. to. II. col. 1634. vulgatam ad Amicum de rebus ibidem gestis scripsit: Timeo quod probata sit simonia, (Johanni seu Balthari Cossae obiecta) homicidia & intoxicatio Alexandri.

Post ejus obitum Carolus Malatesta, Ariminensis Princeps per destinatum Bononiam nuncium diu multumque egit apud cardinales, illum praesertim qui plus reliquis omnibus praestare auctoritate videbatur, Baltharem Cossam, ut a novi pontificis electione abstinere, pollicitus Gregorii spontaneam dimissionem, ac Benedicti coactam. Sed consiliis ejus spreis cardinales eundem Baltharem Cossam, sub nomine Joannis XIII. pontificem renunciantur. Hunc statim conveniens Carolus precibus, suasionibus, consiliis rogavit, ut concilium indiceret, in quo ipso pariter cum Gregorio sponte cedentibus, ac dejecto Benedicto, luctuoso schismati finis imponeretur. Primo quidem assensum roganti praebere Joannes visus est; sed ut incautos falleret proposuit primo, concilium a se indicendum fore, secundo, volebat ut Gregorius ibi adesset, tamquam in sua obedientia pontifex; cum ipse interim praesidere confessui tamquam legitimum pontifex vellet. Id quidem nec res ipsa poscebat, nec a Gregorio impetrari potuisset; quare non inepte princeps Malatesta assensum illum de indicendo concilio a pontifice ideo praestitum arbitratus est, ut incautos falleret, neque finitram de se opinionem Fidelibus statim in exordio sui sacerdotii praerberet, cum interim nihil magis abhorreret, quam concilium, in quo insignia principatus sui deponenda sibi esse norat. Haec omnia dicere licet ex variis literis, quas ejusdem Malatestae orator apud Bonifacium ad Dominum suum dedit, certiore illum de rebus a se cum pontifice gestis facturus, quas literas protulit Martene vet. monum. to. VII. MANSI

Cardinalium Bononiae constitentium nomina.

te missa sancti Spiritus fuit in praedicta ecclesia Minorum incepta & celebrata per praesentem dominum Ostiensem, & sermo factus exivit per magistrum sacrae theologie, & orationis fratrum Minorum professorum, & ipsa die mercurii de sero, videlicet post xxii. horam, praesati domini Cardinales incaperunt intrare conclavem, & intraverunt omnes eadem nocte, dominus Penestrinus, de Thureyo, de Barro de Salucis ultramontanus, de Flisco in igrasua, & Aquilejensis Bononia infirmo, existentibus dumtaxat exceptis quinque.

JOANNES XXIII.

XVIII. Peractis ita funebribus honoribus Alexandro V. Cardinales de subrogando novo Pontifice agitari consilia, conclave sunt ingressi ac Baltharem Cossam S. Eustachii diaconi Cardinalem, qui legati apostolici munere Bononiae fungebatur, Pontificem renunciantur; de quo haec Theodoricus e Niem in ejus vita refert (a): Postquam dictus Alexander Papa infra paucas horas, scilicet in principio mensis maii Bononia decessisset, dictus Balthasar simulans, seu fingens se non curare quod eligeretur in Papam, & se ex industria, & qua intentione hoc processit, etiam incertum est, unde rogabat plerisque ex eisdem domibus Cardinalibus, quod Romae dominum Conradum tit. S. Chrysoconi presbyterum Cardinalem Melitensem vulgariter nominatum natione Neapolitanum in Papam eligerent, qui licet esset in se bonus, curat tamen quasi omnino illiteratus, nec non valde grossus, & indispotus ad papatum. Et quia tunc dominus Ludovicus Rex Sicilia nominatus magnam paravit classem per mare, causam regnum Siciliae antedictam, quod tunc praesatus Rex Ladislaus tenuit, acquirenda, quam per mare de Marsilia per ripariam Jaquensem tunc temporis destinabat, percipiens quod dictus Alexander Papa obierat, & successit electio instanter imminere, quomodo ambaxiatorem ad Bononiam destinavit, recommendando dictum Baltharem praesatis domibus Cardinalibus, & praesertim de Gallia, oriundis, & rogando quod illum Papam eligerent, quia sperabat se in acquisitione dicti regni cum adminiculo ipsius Baltharis se efficeretur Papa, indubie prosperari. Sicque dictus Balthasar postquam praesati Cardinales ad eligendum novum summum Pontificem conclavae more solito intraverunt, paucis distans diebus tantum, pro se & aliis multis infeliciter electus fuit in Papam, & ipso festo S. Urbani, Papa insignibus papalibus decoratus, seu coronatus per Bononiam publice incesit, per vicos & plateas equitando, prout moris est summorum Pontificum in die coronationis. eundem.

XVIII. Creatio Baltharis Cossae. (a) Theodoricus e Niem in vita Joann. XXIII.

Baltharis simulatio. Ludovici Andegavensis opera utitur ut Galli Cardd. sibi faverent.

Regni Siciliae possessionem Ludovico impendit.

Die S. Urbani legitur.

Eadem repetit de Ludovici Regis precibus ac Baltharis ambitu Theodoricus in calce libri tertii historiarum. Cui temporis, cum addit: Et sic finis hujus operis completi Bononiae per me Theodoricum de Niem anno Domini MCCCCX. in festo S. Urbani, in quo praedictus Joannes Papa Humanarum coronationis insignia recepit Bononiae sit laus & gloria Christo. Amen. Sunt qui affirmant non profluxam liberam electionem fuisse, cum Balthasar A. S. L. Bononiae armatum militem teneret, ut si precibus pontificum consequi non posset, minis tandem, armisque extorqueret: Ver quidem, ait S. Antonius, (b), in tempore S. Anorabilibus magis, in spiritualibus nullus. omnia, atque ineptus, ut scribit Leonar. p. iii. 22. dus (c). Consentanea iis scribit Gobel. c. 6. in nus (d): Anno, inquit, Domini MCCCCX. prius mensis maii die xii. Alexander nuper in Avinionem electus in civitate Bononiensi, ad quam se cum curia transfulerat, accessit. Et post ejus obitum dominus Balthasar de Gossy natione Neapolitanus, Cardinalis Bononiensis vulgariter nuncupatus electus in Papam vixit habet junis coronatus Joannes XXIII. est appellatus: in cuius electione multi scandalizati sunt, quia ut tyrannus rexisset Bononiam, & vita mundana deditur dicebatur. Contaminatissimum vitis fuisse illi obiectum est in Constantiensi concilio, quare Cardinales arguendi, qui abiecerunt Gregorio viro pio hunc delegerint. (e).

XIX.

XX.

XX.

Ut vero sacris sacerdotibus ac pontificalibus initiatus fuerit, describunt Perri Tillii monumenta: Sic igitur domini Cardinales numero xxiii. fuerunt in dicto conclavi usque ad diem sabbati inde sequentis videlicet xvii. mensis maii. Qua adveniente, inter 6. & xi. horas, praesatus reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Baldassar S. Eustachii sanctae Romanae ecclesiae diaconus Cardinalis legatus & vicarius generalis Bononiensis in dicto conclavi, & de numero dictorum xvii. existens in summum Pontificem concorditer extitit electus, sicut ipsi domini Cardinales toti orbi nunciare verbo & scriptis curaverunt, & in ecclesia Bononiensi more solito statim per eum inthronizatus, qui Joannes XXIII. voluit nominari. Et in crastinum coram eo dominis Cardinalibus, qui in conclavi fuerunt, praesentibus, praedictus dominus Ostiensis missam in pontificalibus solemniter celebravit, ipso in capella magna dicti palatii apostolici Bononiensis in cathedra, in statu & habitu papalibus existente. Deinde sequenti die sabbati, qua fuit xxiv. dicti mensis maii, in presbyterium per dictum dominum Ostiensem ordinatus exiit, & die dominica sequenti xxv. ejusdem mensis fuit per eundem dominum Ostiensem consecratus in ecclesia S. Petronii Bononiensis, & demum, ante & extra dictam ecclesiam

Sacris pontificalibus initiatur.

in Scadafalco ligneo alto & eminenti, missa prius post dictam consecrationem per eum dicta sive celebrata, per dictum dominum de Brancacii primum diaconum Cardinalem, absente predicto domino de Saluciis, publice & solemniter coronatus exiit. Postquam quidem coronationem in statu, & habitu papalibus, comitantibus ipsum dictis dominis Cardinalibus, multis prelati, nobilibus, & civibus Bononiensibus & aliis sine numero, honorifice & solemniter per civitatem Bononiensem more solito equitavit, & demum ad palatium rediit Bononiense.

XXI.

(a) Jo. I. l. p. 159. (b) Ib. p. 160.

Susceptis pontificiis insignibus Joannes universos prelatos encyclicis literis de sua electione certiores factos ad sui venerationem adducere studuit; quo argumento datae sunt ad Fridericum Coloniensem (a), Wernerum Treverensem (b), Joannem Moguntinum, ac Fridericum Coloniensem archiepiscopos: idemque exemplo Alexandri V. discipulans Urbanum VI. & successores fuisse ambiguos Pontifices, censuras ab illis ac pseudopontificibus inflictas rescidit: quae ab iisdem collatae erant sacerdotia possessoribus instauravit; aliaque a praedecessore gesta confirmavit.

Joannes, &c. ad perpetuam rei memoriam.

Rationi congruit & convenit honestati, ut ea quae de Romani Pontificis gratia processerunt, licet ejus superveniente obitu litera apostolica super illis confecta non fuerint, suum consequantur effectum. Dudum si quidem Angelo Corario, qui in sua Gregorius XII. & Petro de Luna qui in ejus obedientibus Benedictus XIII nominabantur, & qui tunc de papatu invicem contendebant, in generali concilio Pisis celebrato notoriis, schismaticis & pertinacibus haereticis sententia declaratis, felicitis recordationis Alexander Papa V. praedecessor noster ad apicem summi apostolatus assumptus ad pacem & reintegrationem, nec non veram unionem in universali Ecclesia tam in capite quam in membris, & ad reductionem Christi-fidelium quorumlibet ad ejusdem Ecclesiae gremium ferventer intendens; & in hujusmodi apostolatus primordiis provide considerans, quod tam Petrum & Angelum praedictos, quam per quondam Bartholomaeum archiepiscopum Barensem Urbanum VI. Pererinum Thomacellum Bonifacium IX. Cosmatum Innocentium VII. & Robertum de Gebennis Clementem VII. nuncupatos, ipsorumque Petri & Angeli praedecessores durante tunc dicto schismate & occasione ejusdem nonnulli processus, sententias excommunicationis, privationis, irregularitatis, inhabilitatis, suspensionis, & interdicti ac alias censuras in se continentes in & contra diversas personas, regna, jurisdictiones, communitates, universitates, collegia, loca, districtus, & territoria fuissent & essent hinc inde facti & promulgati, ac pro-

pter antiquationem dicti schismatis, & etiam quia multi notabiles doctores utriusque juris & magistri in sacra pagina scripserunt pro & contra, ac publice & solemniter determinassent, in dubium vertetur a multis quis a tempore schismatis foret verus Romanus Pontifex, seu quis veri vicarii Jesu Christi fungeretur officio, ad exonerationem conscientiarum utriusque obedientia, que tunc per Dei gratiam ad unum ovile omnium reducta fuerunt, omnes & singulos hujusmodi processus & sententias, qui vel qua occasione & praetextu schismatis atque adhaerentia utriusque partis, seu via neutralitatis assumpta vel introducta hinc inde, ut praemittitur, latu decreti seu fulminati fuissent: quos omnes & singulos idem praedecessor in hujusmodi ordinationibus pro expressis haberi voluit, eodem approbante concilio ex certa scientia sustulit & abolevit, ac pro sublatis & abolitis in perpetuum haberi voluit neminem praefatis sententiis ac processibus esse ligatum vel involutum declarando; & nihilominus ex abundantia quoscumque subditis processibus comprehensos ab eisdem sententiis & censuris absolvit, & pro absolutis haberi decrevit, & declaravit, si & quatenus indigerent; etiam super irregulavitatibus si quas proter praemissa vel occasione praemissorum contraxissent, dispensando: & etiam dictus praedecessor omnes & singulas dispensationes factas per eosdem contendentes tunc de papatu, vel eorum alterum, seu eorum praedecessores super matrimonii & aliis casibus, qui forum conscientiae inspicerent ipsorum durante obedientia, in partibus neutralibus vel subtrahitis ex simili scientia ratificavit & approbavit.

Et insuper, eodem approbante concilio, idem praedecessor pro pace & reintegratione ac perfecta unione universalis Ecclesiae in capite & in membris electiones, postulationes, ipsarum admissiones, confirmationes, mutationes, consecrationes clericorum, ordinationes, presentationes, institutiones, collationes, permutationes, privationes, & quascumque pensiones & dispensationes quibusvis personis eidem concilio & ejus determinationi adhaerentibus de quibuscumque beneficiis ecclesiasticis & prelaturis per electores, confirmatores, per patronos ordinarios, & quoscumque provisores ad hanc potestatem & auctoritatem habentes, canonice factas temporibus & locis subtractionis & neutralitatis, in quibus hujusmodi contendentes obedientia non prestabatur, etiam eodem approbante concilio ratificavit & approbavit, & ratas habere & manere voluit atque firmas, atque omnem suscipere roboris firmitatem, reservationibus non obstantibus quibuscumque.

Praeterea omnes dispensationes factas per episcopos dioecesanos in partibus neutralibus super

Contentit fuisse dubium Urbani & successorum.

Censura lata a contententibus abolita.

Indulta instaurata.

Afferta possessoribus sacerdotia.

XXII.

Graves de iure papatus controversiae discutatae.

super defectu aetatis patientibus causa assequendi & obtinendi beneficia, dignitates, aut prelaturas, ac omnes absolutiones & inhabilitationes in foro poenitentiali tam per contententes, quam per dictos ordinarios pendente schismate factas super casibus sedis Apostolicae reservatis simili scientia, eodem approbante concilio, ratificavit & approbavit. Et ut litium anfractus quarum dubii erant & sunt eventus, consultius evitarentur, dictus praedecessor, etiam approbante concilio, decrevit & declaravit quod omnes & singuli beneficia ecclesiastica, dignitates, personatus, vel officia curata, vel non curata titulo ordinario assecuti, & possessione pacificam jam adepti, dum tamen canonice, & alias quam per privationem adhaerentium concilio predicto, & ejus determinationi beneficia, dignitates, personatus, vel officia hujusmodi fuissent assecuti, beneficiis hujusmodi libere & pacifice gauderent, nec in iure, titulo, vel possessione suis quomodolibet inquietarentur, turbarentur, seu gravarentur, etiam beneficia ipsa specialiter, vel generaliter sedis praedictae essent reservata.

Postea vero ad supplicationem dilecti filii nobilis viri Guillelmi ducis Bavariae & comitis Hannoniae, asserentis quod quamplurimis viris notabilibus multumque literatis, multisque Regibus ac regionibus in ipsum schismatis principio super duabus electionibus, videlicet Urbani & Clementis praedictorum, ut etiam superius tactum est, & casum electionis primae cum suis circumstantiis tam verbo quam scripto aliter & aliter contrarie narrantibus & asserentibus, quodque in suo comitatu Hannoniae, qui tunc sub temporali dominio quondam Alberti ejus genitoris erat, inter proveciores & acceptae auctoritatis viros, quorum consilio & deliberationibus ipse genitor in ea parte tunc inhaesit, super dictis electionibus de Urbani & Clementis praedictorum personis [ut praetendebatur] factis, quae videlicet earum substantiis hinc inde persuasionibus & motibus ac circumstantiis plurimis canonice censeri debuit opinionem, nec non altercationem & controversiam pululabant; per genitorem praedictum, nec non universos ecclesiasticos prelatos ac clericos & nobiles, communitates, comitatus ejusdem matura super hoc deliberatione praehabita, coram Deo tamen & sanctis ejus beatisque Petro & Paulo Apostolis protestatione praevia, quod ab unitate sanctae matris Ecclesiae ac fidei orthodoxa propterea recedere, & sanctorum patrum functionibus ac institutionibus canonicis alias observare nullatenus intendebant, via neutralitatis fuerat introducta, praefatus praedecessor videlicet xv. kalend. maii pontificatus sui anno primo ex praemissis & certis aliis rationalibus causis, etiam aliis ei

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

expositis, voluit, & concessit, quod substitutiones, abolitiones, ac declarationes praefatae ab eisdem processibus, sententiis, & censuris, nec non approbationes & ratificationes praedictae, ac aliae ordinationes & constitutiones quaecumque in eodem concilio editae a tempore editionis illarum usque ad septimam diem mensis februarii de anno Domini MCCCXX. ad ea similiter, quae interim in eodem comitatu per ordinarios facta fuerant, se extenderent & locum haberent, eaque sic facta eaque gesta, & quaecumque inde secuta rata & firma perpetuo remanerent, ac valida & efficacia censi & reputari deberent, eisque in iudicio & extra ubicumque exhibita forent vel ostensu staretur, & fides plenaria adhiberetur in omnibus & per omnia, ac si idem praedecessor illa omnia & singula ex certa scientia duxisset, eodem approbante concilio, etiam auctoritate apostolica confirmanda, & quae nihilominus idem praedecessor die praedicta, videlicet xv. kal. maii eadem auctoritate confirmavit, ratificavit, & etiam approbavit. Interjunctaque nonnullis, quibus superioribus contraria decreta ab Alexandro rescissa sunt, subdit.

Ne autem de voluntate & concessione ac ultimis confirmatione, ratificatione, & approbatione praedictis pro eo, quod super illis dicti praedecessoris, ejus superveniente obitu, litera confecta non fuerunt, valeat in posterum quomodolibet haereri, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod voluntas dicti praedecessoris & ejus concessio, nec non ultima confirmatio, ratificatio, ac approbatio praefata provide a dicta die videlicet xv. kal. maii, valent, plenamque sortiantur effectum, ac si super eis dicti praedecessoris litera sub ipsius diei data confecta fuissent, prout superius enarratur, quodque praesentes litera ad probandum plene voluntatem praedecessoris ejusdem, nec non concessionem & ultimas confirmationem, ratificationem, & approbationem praedictas ubique sufficienter requiratur. Nulli ergo, &c. Dat. Bononiae VIII. kal. junii pontificatus nostri anno I.

Substitit Joannem Bononiae integro fere anno indeque Romam petiisse, scribit S. Antoninus (a), de cuius adventu nihil praetermisit, quod ad asserendum sibi pontificatum conferre posse existimavit: Judicariis vero actis Gregorium & Petrum e Luna est infectatus, utque ab ipsis & fideles divelleret latas in eorum studiosos sententias ad semetipsum viribus carere iussit, quo nimirum ea clementiae specie, ipsos ad se pellice-

Neutralitas ab aliis quibus donec certius constaret de facto suscepra.

Decreta Alexandri Jo. tiam confirmata.

XXIII. (a) S. Anton. 3. p. tit. 22. c. 6. in princ. Omnes ad summa obsequium traducere nititur.

Joannas, &c. ad futuram rei memoriam.

Pia mater Ecclesia sine paterna pietate singulari fovens Christi fideles nonnumquam ab ejus obedientia oberrantes castigat filias, ut sic salutare bonum ipsorum recognoscere, atque redire ad viam justitie compellantur, ceterisque eorum exemplo perterriti, ad devota non declinent. Rursus quoadque offensas benigne remittit, beneficium adicit, & blanditiis fovet errantes, ut dum maternam clementiam gratiarum ubertatibus sibi sentiant fore propitiam, ad cor reversi studeant eo firmiter & constantius diligere ac venerari ipsam matrem & dominam, opere cognoscentes quod qui extra illam seminant non colligunt, sed dispergunt: Sane dudum sacra generali concilio in civitate Pisana, de & super unione & redintegratione universi gregis fidelium congregato, per idem concilium iusto Dei iudicio ex tunc inter cetera pronunciatum, decretum, definitum & declaratum fuit, Angelum Corario, qui Gregorius XII. in sua, & Petrum de Luna qui Benedictus XIII. in eius obedientiam olim nominabantur, fuisse, & esse notorios schismaticos, & ejusdem schismatis nutritores, defensores, fautores, & approbatores incorrigibiles & pertinaces, necnon notorios hereticos & a catholica fide devios, atque promissionum, votorum, & juramentorum suorum transgressores, & eandem Ecclesiam notorie scandalizantes, & propterea omnino honore & dignitate etiam papali se reddidisse indignos, ipsosque etiam per sacros canones ab eadem Ecclesia fore abjectos, privatos, & praefatos, ipsosque sacrum concilium eos privavit, abiecit, & praefecit inhibens quoque ipsi Angelo, & Petro, ne quis eorum se pro Romano Pontifice gerere aut nominare presumeret, decessitque dictam Romanam Ecclesiam vacare, & per illos, ad quos pertinet, ad summi Romani Pontificis electionem procedendum fore, ac omnes & singulos etiam si imperiali, regali, aut quavis alia dignitate fulgerent, juramento, & obedientia, quibus forte eis tenerentur affecti, penitus absolutus; inhibendo etiam fidelibus auctoritate, ne alicui ipsorum Angelo & Petro parere, obedire, & intendere, aut praestarent consilium, auxilium, & favorem sub excommunicationis & aliis censuris, si ve poenis in tales a canonibus promulgatis: illos etiam se hujusmodi forsitan sententia praedicti concilii parere contemnerent, ac fautores, defensores, & sequaces Angeli, & Petri praedictorum, eisque adherentium, etiam per seculares potestates compescendos fore, atque compesci debere; & insuper processus ac excommunicationis & inhibitionis, seu alias sententias & censuras, nec non privationis ordinum quorumcumque ac dignitatum, &

Gregorium ac Petrum de Luna persequitur ut schismaticos.

Pisani concilii cen luras tenovant.

tiam Cardinalatus, beneficiorum, & officiorum ac graduum quorumlibet contra venerabiles fratres nostros S. R. E. Cardinales, de quorum numero tunc eramus, & qui hujusmodi concilio adhaeserant & interfuerant; nec non promotiones quorumcumque ad cardinalatus honorem per Angelum a die III. mensis maii, & Petrum praedictos a die XV. junii anno Domini MCCCXVIII. factas, fuisse & esse nullas, irritas, atque cassas, illasque quavis de facto processerant etiam hujusmodi sacrum generale concilium cassavit, irritavit, & annullavit.

Post haec autem felicitis recordationis Alexandri Papa V. praedecessor noster ad apicem summi apostolatus assumptus, videlicet kal. februarii pontificatus sui anno primo de ipsorum fratrum suorum consilio, praedictam sententiam, & omnia & singula per hujusmodi concilium pro tollendo schismate in Ecclesia praedicta, ac redintegratione Ecclesiae memoratae facta utpote provide, atque tantorum venerandorum patrum insimul in eodem concilio congregatorum, immo ejusdem universalis Ecclesiae auctoritate & concordia facta grata habens & recta, ea auctoritate apostolica ex certa scientia approbavit, & quarundam litterarum suarum patrocinio confirmavit, decernens non minoris vigoris & firmitatis facta, dictam sententiam, nec non omnia & singula acta & abstituta in eodem generali concilio in ea parte, quam fuerant alia concilia in diversis arduis negotiis ipsius Ecclesiae antea celebrata; Volens insuper, & eadem auctoritate decernens dictus praedecessor, quod sententia praedicta in iudicio & extra staretur firmiter & obediretur omnino, statuens etiam quod si quis contra eorundem sententiam verbo vel facto temere facere aut venire presumeret, tanquam schismaticus & hereticus & hereticorum fautor, nec non & ipsius universalis Ecclesiae turbator, & scandalizator a cunctis ipse fidelibus haberetur, & tandem evitaretur, donec ab errore hujusmodi resipisceret; ad gremium ejusdem matris Ecclesiae, praemissa satisfactione debita, cum humilitate & reverentia reverteretur. Ne volens etiam dictus praedecessor eandem sententiam executioni debita demandare, per alias suas litteras venerabilibus fratribus nostris universis patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, nec non aliis ecclesiarum & monasteriorum praetatis ad quos ipse alia sua littera pervenirent, mandavit, ut easdem primas litteras suas in eorum cathedralibus & parochialibus ecclesiis suarum civitatum & dioecesium dum populus inibi conveniret ad divina, nec non aliis locis publicis, ubi foret expediens, aut quomodolibet opportunum, auctoritate sua publicari facerent, ita & taliter quod ad omnium indubi-

dubitatum notitiam possent verisimiliter pervenire, & nemo quod sententiam ipsam ignoraret, pretendere posset, aut etiam allegare: nec non illos etiam, qui forsitan poenas & censuras in eisdem primis literis comprehensas adhaerendo, seu faciendo post eandem sententiam Angelo, vel Petro praedictis, seu sequacibus, aut complicitibus atteritur eorundem incurrerent, schismaticos & hereticos, ac hereticorum fautores & defensores excommunicatos, nec non ejusdem universalis Ecclesiae turbatores & scandalizatores esse nunciarent, & contra eos per poenas in tales a jure alias promulgatas procederent, & illis damnabiliter irretitor fore denunciarent atque denunciari, nec non ab omnibus evitari arctius procurarent, prout in sententia & literis praedictis continetur.

XXIV.

Postmodum vero dicto praedecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio, nos divina favente clementia ad hujusmodi apicem evocati, salutem quaerentes singulorum, de ipsorum fratrum nostrorum consilio, & apostolica plenitudine potestatis, omnes & singulos patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos, & electos, nec non abbates, priores, praepositos cathedralium & collegiarum ecclesiarum, nec non capitula, monasteria, & aliorum locorum conventus, & omnes alios & singulos clericos & ecclesiasticas personas, nec non etiam omnes Reges, duces, marchiones, Landgraves, & alios seculares principes, comites, barones, proceres, & magnates, & generaliter spirituales & seculares potestates, quacumque etiam praesuleant dignitate ac statu, gradu, vel ordine, atque utriusque sexus homines, cujuscumque conditionis fuerint, obsecramus in vicibus charitatis, & exhortamur in Domino, ut ab adherentia & fautoria ipsorum Angeli & Petri, eisque adherentium & faventium omnino desistant, ac ad ipsam matrem Ecclesiam, extra quam non est salus, reverenter & devote, prout tenentur redeant, unitatis ejusdem firmiter inhaerendo, nos enim fulti auctoritate, quam Christus corporaliter existens in terris dedit beato Petro Apostolo, cujus vices, quamvis insufficientibus meritis, gerimus ac inquirunt: Pasce oves meas; subjunxit: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis; omnes illos, qui ut in Domino, eujus res agitur in hac parte, confidimus, infra sex menses a data praesentium computandos, relicti erroribus, quibus praesertim post sententiam & litteras antedictas, eisdem Angelo vel Petro quomodolibet adhaerendo ipsis, de praestando auxilia, consilia, vel favores per se vel alios, publice vel occulte, aut ab eorum altero dignitates ecclesiasticas vel seculares seu pra-

eminentias siue gratias aut beneficia vel officia ecclesiastica regularia, seu secularia impetrando, atque hujusmodi dignitates, beneficia, & officia consequendo, aut retinendo involuti sunt, ad Ecclesiam eandem redierint puro corde sub nostra & successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium obedientia & reverentia, ex tunc perpetuo remansuri, & de hoc coram suorum ordinariis, aut metropolitanis si nobis & Ecclesiae praedictae fideles & obedientes fuerint, alioquin coram proximioribus locorum dioecesanis aut metropolitanis vel ipsorum commissariis ad hoc specialiter deputatis, nobis & eidem Ecclesiae fidelibus, & adherentibus, infra dictum terminum, de praemissis humiliter veniam petierint ac satisfecerint competenter, dictosque Angelum & Petrum, ac eorum sequelam & adherentiam, praestito super hoc per eos ad sancta Dei evangelia corporaliter juramento, expresse abnegaverint, consecuti super hoc publicis instrumentis ab omnibus & singulis excommunicationum sententiarum, nec non aliis poenis & censuris spiritualibus & temporalibus tam ab homine quam a jure, ac etiam per generale concilium, & literas hujusmodi praedecessoris ejusdem quomodolibet promulgatis auctoritate apostolica, ex nunc prout ex tunc & ex tunc prout ex nunc absolvimus plenarie per praesentes, remittens eis de benignitate apostolica, etiam omnium offensam praedecessori, & Ecclesiae praedictae, atque nobis per ipsos & eorum quolibet propterea irrogatam, & nihilominus ex uberiori dono gratiae, ipsos ad ejusdem Ecclesiae gremium interim reverentes, nec non in nostra, & eorundem successorum nostrorum reverentia & obedientia persistentes firmiter, ut praefertur, paterna clementia, ad plenitudinem gratiae nostrae recipiendos, ipsos charitativos, & benignius conservando, &c. Dat. Bononiae XII. kal. augusti anno 1.

Eodem augendarum partium suarum studio adductus Joannes Landulphum S. Landulphi Nicolai in carcere Tulliano diaconum Cardinale in Hispanias legatum misit (a), ut tum Castellanos, Legionenses, & Aragonios ad se traduceret, tum Petrum (b) & Luna pertentaret num insignia ponere vellet, deque ea re cum ipso pacificeretur: daret quoque operam (c), ut Granata Rex & Mauri abjecta Mahometana superstitione Christianam fidem ac religionem complecterentur. Ad continendos vero in sui obsequio Ecclesiae clientes praefecit (d) comitatu Venusino Petrum tit. S. Sufannae presbyterum Cardinalem, ac sacrum bellum in Catalanos illum occupantes, qui a Petro & Luna arcium praesidiarii relicti erant, dato militi crucis symbolo promovere jussit, quo vita sancto Franciscum archiepiscopum Narbonensem in illius locum subrogavit (e), ac Petrum

(a) Lib. 1. p. 124. (b) Lib. 1. p. 123.

(c) Lib. 3. p. 22. Ludovici Andegavensem inducere nititur in regnum Neap. (d) Pag. 102.

(e) Mon. str. vol. 1. c. 62. (f) Lib. 1. p. 157.

trum (a) tit. S. Praxedis presbyterum Cardinalem urbis & Campaniæ, Maritimæ, ac Sabinæ provinciarum legatione donatum ab Alexandro confirmavit (b) in eo munere, Vitucioque Vitellescho nobili Cornetano præfecto Hadrianiæ molis imperavit, ut legatum octo domesticis stipatum ingredi in arcem permitteret. Eundem præterea legatum summa autoritate in citeriore Sicilia instruxit (c), ut Ludovicum nimirum Andegavensem adversus Ladislaum Gregorii sectatorem in regnum induceret. Quam etiam ob causam Joannes Ludovico Regi Marenæ arcis præfecturam demandavit (d), ut facilius copias, quas terra marique comparasse refert Montstreletus (e), in eo loco conglobatas in Neapolitanum regnum effunderet. Commendavit etiam Ludovicum eundem Joannes universis præsulibus, principibus, urbiumque magistratibus, ut omnibus illum officiis prosequerentur (f): Ad statum, inquit, prosperam & tranquillam charissimam in Christo filii nostri Ludovici Regis Sicilia illustris votivis studiis intendentes, & cupientes ut idem Rex ubique civitatum, terrarum, & locorum, portuum etiam maritimarum, cum omnibus suis comitiva gentibus armigeris, equibus, pedibus, atque navigiis, rebus & bonis omnibus ad omnem ipsius Regis & quovis tempore & prout & sicut ab toties quoties requiri contigerit, honorifice & cum omni reverentia & tractatione gratuita receptetur, ac etiam pertractetur, universitatem vestram & vestrum singulos presentium tenore requirimus, & infra, juxta vires de gentium armigerarum vestrarum & aliis præfatis ad ejus regium mandatum effectualiter cum eundem Regem statumque suum in charitate nostræ geramus visceribus effectualiter providere curetis, aperiendo de die & nocte civitates, terras, castra, & loca quæque, & in ipsi eundem Regem & comitivam suam recipiendo. Dat. Bononiæ VII. kal. Junii anno 1.

XXVI.

(g) Niem. in vit. Joan. XXIII. Ludovici Andegavensis classis profugata a Ladisla.

Non respondere Joannis ac Ludovici Andegavensis consiliis sperati successus. Tradit enim Theodoricus Niemius (g) classem ipsius Ludovici a Ladisla & foederatorum Genuensium classe fuisse profligatam: Infra paucos dies, inquit, postea ingrata nova recepit idem Balibasar, qualiter galeæ & naves dicti Regis Ludovici, quas versus ipsum regnum Sicilia destinavit, cum hominibus tunc existentibus in eisdem usque ad numerum octo millium vel circiter in prædicta riparia prope portum Veneris, seu illa plaga maris, per nautas & auxiliares dicti Ladisla expugnate, & quedam ad Janam, reliquis vero ad Neapolim abductæ fuissent: & etiam illa rempestate civitates Faventina & Foroliviensis, & quedam alia loca insignia & fortia quæ in Romandjola usque tunc dictus

Balibasar occupabat, per quosdam hostes & amulos suos recenter & violenter occupata fuerunt, in hoc domino Carolo de Malatesta cooperante, propter quod dictus Balibasar valde dolebat.

Cæterum hoc anno Joannis partes ampliatæ admodum & confirmatæ fuerunt, Sigismundo Rege Hungariæ, qui antea Gregorio adhæserat, ad Joannis partes traducto. Defecerat is primum a Bonifacio IX. cum illum sibi adversantem expertus esset, dum ad Hungariæ regnum Ladislaum, ut diximus, evehere nitentur: venientem vero ad se, decretaque Pisani synodi amplectentem Joannes maxime est officiis complexus, vulgavitque literis (b) illum a se ob continua cum barbaris bella, ut fidei strenuum defensorem ejusque posteros & successores, ut amatissimos filios complexurum, tum etiam de iis qui Sigismundum ipsum læsissent, poenas sumendas decrevit. Pluribusque Interjectis addit Niemius, ut idem Joannes XXIII. Carolum e Malarestis, qui partes Gregorii defendendas suscepserat, ad suas traducere nisus sit; atque illum Carolus de abdicandis pontificiis insignibus postularit, ad quæ deponenda paratus erat Gregorius, quo pristina ecclesiarum conjunctio redintegraretur: ad quæ Joannes inconstantem se præbuerit, ac modo illi se positurum pollicitus sit, modo recusat: Quæsit, inquit, idem Balibasar summo opere, qualiter dominum Carolum de Malarestis sibi attrahere posset, promittendo eisdem quod si ipsum Balibasarem pro Papa tenere sibi quis fideliter adharere vellet, ipse ei suisque miranda faceret. Ad quod dictus dominus Carolus flecti non potuit, asserens quod licet ipsum Balibasarem in minoribus constitutum, scilicet dum esset cubicularius domini Bonifacii & legatus Bononiæ, dilexisset eum, etiam tunc juvando pro posse, verumtamen ipsum pro Papa non teneret, nec salva conscientia pro tali tenere posset, sciens ipsum omnino fuisse & esse indispositum ad papatum, nihilominus rogando ipsum Balibasarem frequentius per intermedios nuntios, quod ejus tali quali papatu cederet, cum posset, ad hoc quod vera unio in ipsa universali Ecclesia (si datum esset desuper) ipso Balibasare mediante sequeretur asserens, si dictus Balibasar hoc faceret cum effectu, ex hoc sibi gloria & honores magni accrescerent: & tunc etiam dictus dominus Carolus cum favore, quo posset, ipsum prosequi & juvare contra quoslibet amulos ejus vellet, quod aliquando idem Balibasar se facturum affirmavit, & quandoque negavit diversis scriptis suis quæ legebam. Cum subornare Carolum Malarestam non potuisset, conatus suos adversus Ladislaum qui eum armis juvabat, Gregoriumque tuebatur convertit: qua de re dicitur inferius.

Imola & Forumlivium ad Gregor. partes revocantur. XXVII. Sigismundus Rex ad Joannis partes se convertit.

(b) lb. p. 29.

Carolum Malarestam ad se traducere nititur.

Postulatur de cessione ad redintegrandam ecclesiarum conjunctionem.

Varium & inconstantem se præbet.

Joannes, &c. ad futuram rei memoriam.

Petitio pro parte charissimi in Christo filii nostri Sigismundi Regis Hungariæ illustris, per dilectum filium nobilem virum Piponem comitem Themistensem oratorem commissarium ac procuratorem suum nobis nuper exhibita, continebat quod, cum idem Rex retro lapsis temporibus a nonnullis, qui pro Romanis Pontificibus se gesserunt, conspexerit serenitatem domumque suas inclinat, non ea, qua decebat, benignitate paternæ suæ serenitatis iudicium indubite pertractatas; & quod his præsertim temporibus, quibus tamquam pugil & atbleta invictissimus orthodoxæ fidei adversum barbaras infidelium nationes & hostes trivalentissimos & immanes Redemptoris omnium ut catholicum decebat principem, cunctis superatis laboribus, periculis etiam personalibus discriminibus suis, ac suorum regnorum quorumlibet, feruide ac intrepide militasset, nonnulli Christianicola ipsum Regem, civitates, castra, villas, territoria, seu regna suæ regniæ ditioni supposita, subditosque suos, res, & bona impetere, invadere, molestare, turbare, ac damnificare multipliciter, ac damnabiliter in gravissimum sui status, subditorum, ac regnorum hujusmodi detrimentum, & animarum offendentium periculum & gravamen, inhumaniter præsumperunt; quare pro parte dicti Regis, qui ut idem Pipo orator asserit in nostra, & Ecclesiæ, ac successorum nostrorum canonice intrantium Romanorum Pontificum fidelitate, devotione, ac obedientia permanere, ac illa semper per se ac successores & descendentes suos, regali integritate, intendit efficere, per qua status honorumque nostrer, ac successorum nostrorum hujusmodi, & hostium nominis Crucifixi confusio & orthodoxæ exaltatis fidei subsequantur, nec se subtrahere quomodolibet in futurum, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in præmissis, ne ea vel similia contingant de cætero, statuique suo, regnorum, & subditorum, ac descendendum & successorum suorum de domo sua providere de benignitate apostolica dignaremur.

Queritur de iis qui in illum arma sumpleant.

Poscit sibi ac posteris regnum Hungaricum confirmari.

XXVIII.

Nos igitur attendentes præclaræ fidei ipsius, & opera catholico Rege dignissima, quæ idem Rex & clara memoriæ progenitores sui Reges domusque suæ illustris pro statu & honore, defensione & confusione hujusmodi laudabiliter atque regaliter peregerunt, ac laude dignissima impenderunt hæctenus, & quæ jugi, regali, & catholica perseverantia, tamquam basis invictæ fortitudinis impendere eadem sua serenitas non desistit, & infra, hujusmodi supplicationibus inclinati, tenore præsentium declaramus nostræ intentionis fuisse esse, præfatam Sigismundum Regem, & omnes & singulos descendentes ac suc-

cessores suos de præfata ejus domo benigne ac paternaliter, tamquam benemeritos ac nostros, & ejusdem ecclesiæ charissimos filios & Christianæ fidei zelatores ardentissimos pertractare, & pro talibus pro nobis, ac successoribus nostris hujusmodi descendentes & successores præfatos habere, recipere, & in perpetuum tenere pariter & reputare, ac eandem regiam serenitatem potissime, quam tamquam scutum atque murum inexpugnabilem, nostræque & Christianæ fidei, fortitudinis brachium, suis recensitis gloriosissimis studiis, descendentibus, & successoribus de domo sua præfata non immerito reputare, & ex nunc pro talibus habemus, recipimus ac reputamus, ac eosdem tenere volumus pro constanti, quod ipsius Regis, descendendum, & successorum, & domus hujusmodi securitatem pariter & honorem, atque domus exaltationem, quantum cum Deo & honestate poterimus, nos & successores nostri paternis affectibus prosequemur, &c. Dat. Bononiæ XII. non. augusti anno 1. Cum vero inter præteritos eos tumultus Sigismundus Rex plures ecclesiarum opes ad regium ærarium derivasset (a), tum nonnulli præfatis variis in eum collisionibus se implicassent, & ipsi graviorum bellorum moles in barbaros finitimos incubuisset, jamque facti poenitens, misso Pipone oratore, inter cætera spondit a se ecclesiarum juramentum restitutum iri, atque ad explendam culpam templum constituto in eo sacerdotum collegio excitandum; præcesque addidit ut nuntius apostolicus eo mitteretur, qui ipsum susceptæ religionis nexibus exsolveret: demandata (b) ea provincia est Brandæ episcopo Placentino cum amplissima potestate decernendi de sacerdotiis ac litibus componendis quæ subortæ erant, dum Sigismundus conferendorum sacerdotiorum jus sibi arrogat; tum etiam instruxit (c) autoritate ut ecclesiam Hungaricam ad pristinum religionis nitorem revocaret.

Asserit illi Hungaricum sceptrum Joannes

Poscit vnam Sigismundus ob divexas ecclesias. (a) Jo. l. 3. pag. 31.

(b) lb. pag. 78.

(c) lb. pag. 80.

XXIX. Instituentem in Pannonia academiæ potestas data. (d) lb. pag. 87.

(e) lb. pag. 179.

(a) Ib. pag. 86.

taros, qui ad verum Dei cultum fuerant traducti, internuntio jus contulit (a), ut ecclesias statueret parochiales, in quibus perciperent sacra.

Jo. &c. venerabili fratri Brandæ episcopo Placentino referendario nostro, ac in Hungaria & aliis regnis & partibus charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Regi Hungariae illustri subjectis, pro nobis & Romana ecclesia reformatori salutem, &c.

Ut in executione reformationis, quam in regno Hungariae & nonnullis aliis partibus charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Regi Hungariae illustri subjectis tue commissimus fraternitati expressioribus auctoritatibus & patrociniis fulciatis; & sicut accepimus, in certis partibus infra, & circa limites dicti regni sint Cumanii, Philistaei, & Tartari noviter ad fidem Christianam conversi, quorum curam animarum, fratres ordinis Minorum ex ordinationibus, ut dicitur, apostolicis, beneficentius gesserunt, & qui modernis temporibus non modicum multiplicati sunt, & insimul commorantur, sintque in eisdem partibus certae ecclesiae, ab olim per Tartaros, & alios infideles destructae & dirutae, ac charissimus in Christo filius noster Sigismundus Rex Hungariae illustris desideret hujusmodi ecclesias in ecclesias parochiales erigi, & ipsos conversos & in antea, annuente Domino, convertendos ad fidem praedictam, in parochianos assignari;

Plures barbari a Minoribus traducti ad Christum.

Concedendum parochialium ecclesiarum facultas concessa.

tibi easdem ecclesias in parochiales ecclesias erigendi, & eis de rectoribus idoneis providendi, ipsasque archidiacono seu archidiaconi locorum vel aliis, prout tibi videbitur subiciendi, ac omnia & singula alia circa erectionem & parochiales ecclesias hujusmodi necessaria & requisita faciendi, & ordinandi plenam & liberam auctoritatem apostolicam, concedimus tenore praesentium facultatem. Dat. Bononiae xv. kal. septembris anno 1.

XXX. Pandi coeptus evangelio aditus ad barbaros

(b) Masfeus hist. Ind. l. 1. (c) Annal. tom. xvii. An. Christi 1344. nu. 37. Mercatores Galli in ignotas terras delati.

Hoc anno Henricus Lusitana stirpe regia factus, ac militiae Jesu Christi magister dignum immortalis laude opus aggressus est caelesti instinctu afflatus, propagandoque ad efferas gentes daemonum laqueis irretitas evangelio viam munire coepit (b). Detectas praeterito saeculo Fortunatas insulas ac Ludovicum Castellana stirpe regia oriundum earum Regem a Clemente VI. creatum vidimus (c): praetermissam tamen immatura illius morte, expeditionem & Gallos detegendi novi orbis laudi defuisse. Intermissa inde pluribus annis in meridiem navigatio, donec aliqui Britanni & Galli mercatores viventorum ultra Atlanticum promontorium abrepti ad ignotas terras, quas daemonum cultui mancipati barbari incolebant, applicuere, deinde feliciter secundis ausis reversi Olisiponem. Plura de ignotis

terris, quas contigerant enarrarunt, quae Henrici principis animum, jam ante lustrandi Africae littoris & quaerendarum novarum gentium desiderio accensum, ad proferendam latius religionem inflammaverunt, ut classem ad explorandas gentes & terras incognitas instrueret. Ut vero nautae Syrtium Atlanticarum metu, cum alto mari se credere non auderent, nondum astrolabio nec pixide nautica instructi, leucas tantum sexaginta ultra radices Atlantis progressi redierint, describit ex vetustis monumentis Lusitanae regiae Massejus societatis Jesu sacerdos, qui Indicarum rerum historiam accurate, elegantem, ac summa fide conscripsit, cum res ex veteribus & publicis tabulariis, aut probatissimis auctoribus, vel his qui rebus gerendis interfuerint, acceperit; quorum copiam ut expeditionem haberet, Olisiponem, unde Indicarum expeditionum consilia manarunt, contendit. Sulcatum dein fuisse majori audacia mare, atque Hesperides insulas inventas visuri sumus.

Atlantici litus navigari coepit.

Hoc anno divina pietas puerum extinctum in aquis cum in puteum praecipit decidisset, implorata Virginis ope ad vitam revocavit: Anno MCCCCX. inquit Justus Lipsius (d), Bruxellae in suburbio, qua Hallas iter [Obbrusselliam vocant] rusticula mater erat, quae puerum sexennem in viridarium secum duxit herbas & gramen jumentis refectura. Comitatus, & alter aliquid e vicinia puer, & mater opus suum facit, suum pueri, id est ludus: sed puteus ibi profundior erat, e quo aquas hauriebant, in orbem lapidibus substructus, ut solet. In hunc filius foemina [Lilia illi nomen] improvide decidit, puero altero adstante, & supplicans clamante. Lilia venit, puerum non videt, pileum ejus superfuitantem aquis videt, ipso gravi casu ad fundum demerso. Tollit clamores, viciniam concitat: e quibus unus denique cum barpagone accurrit, quo in aquam demisso puerum extrahunt: sed palam mortuum & colore mortis: nam vel atrior carbone erat, quod solemne suffocatis. Jacet ibi, & miseram parens affigitur, una alia mulercula: & tandem una aliqua praecunte votum D. Hallensi concipitur, quod ab ea auditur, statimque vitam & vires puer recipit, surgit, domum abit, triduo post cum matre & vicinis Hallas veniunt, factum narrant, grates laudesque dicunt.

XXXI.

(d) Lipsius in D. Virg. Hall. l. 16. Puer reversus a quo vix restitutus.

Per haec tempora, ut rem consignat Albertus Kranzius, graviter animadversum est in Judaeos in Misnia & Thuringia, cum in puerum odio Christi insitam & intolerabilem saevitiam adhibere decrevissent. Rem gestam narrat subjectis verbis Albertus Crantzius (e): *Friedericus & Voilhelmus marchiones Misniae, & Baltasar Langravius Thuringia infelices Judaeos per omnem suam ditionem infecuti ejecerunt quod* Christi.

(e) Albert. Krantz. Wandal. l. 10. c. 18.

Judaeorum immanitas in puerum Christianum.

Christianum puerum emencati in contumeliam Salvatoris, morti destinaverunt. Sed innotuit res principibus, qui nefandum facinus praecipitavit: rusticum pueri venditorem [incertum an & parentem] fractis per rotas membris quadruparum jussurunt, Judaeis exterminatis, & rebus eorum, quas non paucas habuere, confiscatis. Comperit idem sepe nefas infamavit perfidam gentem, quod Christiano sanguine abutantur ad restringendum cruorem, qui perpetuo illis fluat, quorum patres clamare: Sanguis ejus super nos & super filios nostros. Fecunt alii solum Salvatoris in ea re ab eis quae contumeliam, quod & ipsum creberrimo usu compertum multis se praefertur habere indicis. Hoc circiter anno Wicleffitas ex gravibus erroribus in graviore alios lapsos Deiparae Virginitatem negasse refert Thomas Waldensis (a): *Occasione doctrinae ejus, scilicet Wiclephi, haereticae, quaedam discipula ejus,*

(a) Thom. Wald. l. 2. c. 2. c. 13.

circiter annum Domini MCCCCX. doctrinae & lestrae illius perverfatis famosa in civitate Londinensi defendit & docuit B. Virginem Mariam, virginem non manifeste post partum, quia scilicet non est in scripturis expressum. Ex quo falso principio non modo nefaria haec haeresis, sed alii error, putidissimi emergunt; non enim assumptam Virginem in caelum conjuncta corpori anima sanctissima referunt scripturae, sed traditione vetusta sanctorum ad nos dimanavit: immo de celebrando sabato crebra Scripturarum testimonia recurrunt, cum de dominico die colendo non extant expresse, quem tamen ex apostolica traditione celebrandum constat; Arrii etiam & aliorum, qui in conciliis oecumenicis damnati sunt, haereses repularent, hujus tamen erroris specimine illius plures, novatorum laqueis se irretiti passi sunt.

Virginitas Deiparae a Wicleffita fitis.

I. Gregorius non sentientes edictis defigit.

(a) Lib. 3. P. 2.

Sententia formula in die cœnæ Domini lata.

Fluavit Christi Ecclesia gravioribus plurium sibi pontificatum vendicantium moribus anno millesimo quadringentesimo undecimo indictione quarta, quo Gregorius Ladislai Regis Siciliae patrocinio testus Cajetae recurrente cœnæ dominicæ die judicialia acta ritu solemni de more Romanæ ecclesiæ edidit adversus hæreticos cæterosque cum ipso non sentientes, quos infamia schismaticæ labis notavit proposito hoc edito (a).

Gregorius episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam.

Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri & Pauli & nostra omnes hæreticos Gazaros, Patavinos, Pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, & Passaginos, & omnes alios hæreticos quocumque nomine censeantur, & omnes fautores, receptatores, & defensores eorum. Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, cursarios & latrunculos marinos & omnes fautores, receptatores, & defensores eorum. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, lignamina, vel alia prohibita deferunt Saracenis, quibus Christianos impugnant. Item excommunicamus & anathematizamus omnes falsarios bullæ seu literarum nostrarum, & supplicationum gratiam vel justitiam concernentium. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui ad sedem apostolicam venientes vel recedentes ab ea, nec non illos, qui jurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes in eadem curia morantes temeritate propria capiunt, spoliunt, percutiunt, mutilant, & detinere præsumunt, & qui talia fieri faciunt, seu mandant. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium seu alios quascumque personas ecclesiasticas vel seculares ad Romanam curiam super eorum causis & negotiis impediunt, seu invadentes, virtualia pro usu Romanæ ecclesiæ deferentes.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium seu alios quascumque personas ecclesiasticas vel seculares ad Romanam curiam super eorum causis & negotiis recurrentes, illaque in eadem curia prosequentes & procuratores, gestores, advocatos, vel promotores eorum, vel etiam auditores, seu iudices qui super causis & negotiis deponunt occasione causarum vel negotiorum hujusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, cujuscumque præminentie, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status fuerint prædicta vel eorum aliqua committentes.

Item excommunicamus & anathematizamus occupantes, invadentes, & detinentes civitatem nostram Romanam, & occupantes, detinentes, & invadentes in toto vel in parte patrimonium B. Petri in Tuscia, ducatumque Spoletanum occupantes, detinentes, & invadentes in parte marchiam, Anconitanam, & in parte Romandiolam, Campaniam, Maritimam, civitates quoque nostras Bononiensem, Tudertinam, Urbevitanam, Civitatem castelli, Avinionem, regnum Sardinia, & omnes defensores eorum.

Item excommunicamus & anathematizamus iniquitatis alumnum Petrum olim S. Mariae in Cosmedin vulgariter dictum de Luna diaconum Cardinalem, nunc antipapam, qui Benedictum XIII. se ausu temerario nominare præsumit, Ludovicum olim ducem Andegavensem, & omnes adhaerentes & sequaces eorum. Item excommunicamus, & anathematizamus Henricum Tusculanum Neapolitanum, Antonium Penebrinum Aquilejensem, Antonium Sabinensem Tudertinum olim episcopos, Angelum olim tit. S. Potentianæ Laudensem, Franciscum tit. SS. quatuor Coronatorum de Burdea, Jordanum tit. S. Martini in Montibus de Ursinis presbyteros, Raynaldum S. Viti in Mucello de Brancacis, Landolphum S. Nicolai in carcere Tulliano Barensem, Baldassarem tit. S. Eustachii apostaticum, qui iniqua temeritate se Joannem XXIII. nominare præsumit, Odonem S. Georgii ad velum aureum de Columna, Petrum S. Angeli vulgariter nuncupatum diaconos olim sancta Romana Ecclesia Cardinales, & sequaces eorum, non obstantibus quibuscumque privilegiis, & indulgentiis eis vel eorum alicui, vel aliquibus a prædicta sede sub quavis forma vel tenore concessis, quod excommunicari non possint, quæ contra hujusmodi nostras sententias & processus, quominus includantur in eis per ea valeant servari, quo ad hoc prorsus tollimus & revocamus omnino: a quibus quidem sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, possit nisi in mortis duntaxat articulo constitutus absolvi, nec etiam tunc, nisi stando mandatis ecclesiæ satisfactio vel sufficienti cautione præmissis.

Eos vero cujuscumque fuerint præminentie, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status qui contra tenorem presentium talibus vel eorum alicui absolutiois beneficium de facto impendere præsumserint, excommunicationis & anathematis sententia innodamus, eisque interdictionis prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum, & audiendi confessiones officium, prædicantes aperte transgressoribus, & contemptoribus præmissis, nos gravius contra

Anathemate devincit ditionis ecclesiasticæ invadentes.

Et Petrum e Luna.

Et Ludovicum Andegavensem.

Balthazarem Coliam.

Omnimodum ecclesiasticum exautorat.

eos spiritualiter, & temporaliter prout expedit viderimus, processuros. Dat. Cajeta in palatio nostræ residentie in die cœnæ Domini pontificatus nostri anno v.

Quod ad hæreticos attinet; quamvis Wicleffi Hussique sectatores, qui tum grassari in Bohemia cœperant, his nominibus non exprimat Gregorius, universali tamen voce complectitur, dum addit: Et omnes alios hæreticos quocumque nomine censeantur. Repetita etiam ab eo sententia (a) est xv. kal. septembris in pontificia dignitate æmulum Joannem XXIII. ejusque Cardinales, quos censuris ecclesiasticis percussit; atque ad frangendum armis quoque adversarios Carolum Malatestam Æmiliae præfecit (b), amplissimamque noxarum veniam ejus signa securitatis tribuit.

(a) Ib. p. 256. Carol. Malatesta in Æmiliam immissus. (b) Lib. 3. ep. cur. p. 232.

Justas bellum gerere adversus Joannem XXIII.

Promissa noxarum venia ejus signa sequaturis.

liquas urbes in Æmilia, dicitur inferius.

Hic addimus datam Antonio episcopo Tirazonensi provinciam (c), ut in Trinacria Gregorii causam tuendam susciperet.

Venerabili fratri Antonio episcopo Tirazonensi salutem, &c.

Attendentes mente anxiosa, & non sine cordis amaritudine recensentes, quor & quantarum animarum pericula, personarum scandala, & schismata atque mala produxerunt in orbe iniquitatum filii olim Cardinales nostri ab anticardinalibus Gallicis pro sua labe primi schismatis tergeunda seducti, cum eis sub colore unionis, quam ore clamabant, & opere destruxerunt, Deum præ oculis non habentes & damnabiliter ac inique detrahentes nobis, & veritati nostræ, qui ad nil aliud intendebamus, quam ad prosequendam perfectam unionem & pacem, pro qua ab alma urbe & sede propriam discessimus, aliena loca peregrinavimus, mare & terram circuitimus, & ut omnia pericula verbo unico exprimeremus personam propriam cunctis discriminiibus posuimus, & ponere intendimus incessanter, quousque ille pacem induxerit, qui pax vera est, & suas nobis, licet indignis, vires commisit in terris, nosque salvavit, suaque misericordia salvabit, ut confidimus, in futurum. Et ista cupientes particulariter & plenarie ad communem notitiam Christianissimorum devenire, ut ipsi Christianissimi a prædictorum perverforum, qui alios ad præcipitium secum trahere moluntur, malignitatibus & astutiis præferantur, & alii, qui ab eis in cœcitate baratrum sunt deducti, trabantur ad vitam salutis & una nobiscum studeant prout debent ad ipsam sacratissimam unionem intendere; fraternitati tue, de qua specialem in Domino fiduciam obtinemus, cum de prædictis satis te asseras informatum, & in regnum Trinacriae velle transire, committimus & mandamus, quatenus fidei loquaciam induens, & galeam spiritus, quod est verbum Dei, assumens contra præfatos schismaticos & rebelles, ac Dei & ejus sanctæ Ecclesiæ inimicos & adhaerentes & faventes eisdem, adversusque alios omnes, qui famam nostram denigrare, vel eorum nostrum vel dictæ Ecclesiæ aliqua dicere aut facere præsumserunt temerarie vel præsumunt, vel sacrilege resistere canonice unioni, quam quarimus & optamus, tu tamquam verus dictæ fidei pugil insurgas per te & alios catholicos & fideles tam in publicis, quam in privatis sermonibus & prædicationibus nostram & prædictam Ecclesiæ causam & veritatem omnimode defendens, & promptam mentem nostram ad unionem ipsam sanctissimam plenarie adju-

(c) Ib. ep. cur. p. 250. Gregorius in Trinacria internummittit.

Queritur Cardinales a pseudo-cardinalibus Gallicis ut errorem tegeant seductos.

Fideles monet ut ab iis caveant.

Sua cause sequitatem promulgari jubet.

furus fideles exhortando, & alios ad re-
 stitutum tramitem deducendo; omnibus ta-
 men injungent districtius, auctoritate no-
 stra, ut contra predictos damnatos & a-
 lios eisdem credentes & adherentes, seu
 faventes & receptatores ac defensores co-
 rundem, & contra eos, qui prelaturas &
 beneficia ecclesiastica aut gratias impetra-
 verunt ab eisdem, exequantur fideliter ca-
 nonicas sanctiones & processus per nos &
 sancte memoriae Urbanum VI. & alios sum-
 mos Pontifices predecessores nostros contra
 eos & alios talia perpetrantes recte & ju-
 ste factos & publice promulgatos, nos enim
 tibi hac debite faciendi plenam & liberam
 tenore presentium concedimus facultatem.
 Dat. Gajetae vi. id. augusti anno v. Con-
 tulerat (a) jam ante idibus februarii hu-
 jus anni eandem auctoritatem Joanni Mu-
 luerch ordinis Praedicatorum Apostolicae
 sedis interuentio in Germania concepto
 iisdem pene verbis diplomate, quo iusserat
 ipsum e sacro suggesto detractiones Pon-
 tifici a malevolis aspersas refellere in
 Colonienfi, Maguntina, Constantienfi,
 Basileensi, Augustensi, Argentinenfi, &
 Eistetensi diocesisbus, atque illius con-
 junctionis perficiendae desiderium improbo
 nonnullorum ardore vel invidia discussum
 divulgare, atque in id omni opera, stu-
 dio, & cogitatione incumbere: tum fide-
 libus potestatem fecit (b), ut sacerdotem
 quem vellent ad sacras exomologeses adhi-
 berent, donec schismate Ecclesia vexaretur.
 A scripta est huiusmodi literis quinta
 id. decembris dies.

Gregorius episcopus servus servorum Dei
 universis & singulis Christianis & ca-
 tholicis civitatis & diocesis Coloniensis sa-
 lutem, & apostolicam benedictionem.

Dum paterna consideratione prospicimus
 vestrae devotionis affectum, quo nos & Ro-
 manam ecclesiam sponsam nostram colistis,
 & collitis incessanter inter & contra sacri-
 legas turbas schismaticorum ipsam Dei ec-
 clesiam sanctam dominam & magistram
 perniciosi conatibus & damnabili proposito
 impugnantium, & orthodoxam fidem ac ca-
 tholicam veritatem in perfidam & mendo-
 sam perverfis dogmatibus ducere satagen-
 tium, monemur ex debito vobis, quantum
 cum Deo possumus, subvenire in iis praeci-
 pue qua conscientis vestris pacem affe-
 rant, & salutem conferant animarum. Hinc
 est quod vobis & vestrum cuilibet aucto-
 ritate apostolica indulgemus, ut durante
 his malignis schismatum temporibus unus-
 quisque vestrum qui proprio careat sacer-
 dote catholico quemcumque maluerit idoneum
 & discretum presbyterum religiosum seu e-
 riam saecularem, dum tamen catholicum &
 fidelem in suum possit toties quoties volue-
 rit eligere confessorem, qui confessione eli-
 gentis diligenter audita pro commissis etiam
 in casibus episcopalibus debitam juxta Ec-

(a) Ib. p. 213.
 Concio-
 natores
 decreti a
 Greg. pro
 ejus gestis
 exculan-
 dis.

(b) Ib. p. 217.

Populis
 piacularii
 sacerdotis
 diligendi
 concessa
 facultas.

clesia formam ipsi absolutionem impendat,
 & injungat poenitentiam salutarem, ac que-
 cumque ministret & conferat canonice ec-
 clesiae sacramenta: volumus insuper quod
 a quocumque catholico episcopo possit reci-
 pere quae ad pontificalem ordinem spectant,
 constitutionibus Apostolicis & aliis in con-
 trarium facientibus non obstantibus quibus-
 cumque. Nulli ergo, &c. Dat. Gajetae v.
 idus decembris pontificatus nostri anno v.
 Eodemque argumento, ac die consignatas
 alias (c) ad illos misit, qui in Veneta di-
 tione in fide constantes perseverant, dum
 reipublicae proceres alique ad schismaticos,
 ut ait, defecerant. Promulgato etiam
 edicto (d) populus eorum principum, qui
 ipsi non parerent, imperio solutos ac li-
 beros pronuntiavit. Postremo imposuit (e)
 munus Angelo tit. S. Stephani in Coelio
 monte ut in episcopum Aesculanum inquie-
 reret, qui cum Ludovico e Mellioris ad
 Joannem XXIII. quem Balthasarem Cos-
 sam vocat, transfugerat: quem ex adverte
 in gratiam recepit (f) Joannes, cujus gesta
 percurrere remanent.

JOANNES XXIII.

Adducta erat in grave periculum Roma
 a Ladislao Siciliae Rege, qui instaurare in
 ea tyrannidem ambiebat: ad quam tuen-
 dam, retundendumque hostem Joannes Lu-
 dovico Andegavenfi & Cardinalibus co-
 mitantibus se conferre constituit (g). An-
 tequam vero abcederet Bononia, Hen-
 rico episcopo Cardinali Sabinensi illius
 urbis & Emiliae administrationem tradi-
 dit (h) adjecta legati dignitate: atque
 Odonem Columnam S. Gregorii ad velum
 aureum diaconum Cardinalem, qui Mar-
 tini nomen ex pontificatu traxit, Perusio,
 Tuderro, Urbeveteri, Interamnia, Ame-
 liae, ducatu Spoletano, aliisque locis praefecit
 (i): tum Brandam (k) episcopum
 Placentinum in Poloniam misit, ut pa-
 cem inter Regem Vladislavum, & Cru-
 ciferos equites, quibus bellum erat, con-
 ciliaret: quos quidem foedus hoc anno pe-
 pigisse, refert Michovias (l) iis legibus,
 ut capte a Polono in Prussia arces resti-
 tuerentur Cruciferis, vincti equites liber-
 tatem acciperent: Samagitiam vero Li-
 ruano duci Witoldo, donec in humanis
 ageret, permitterent, certamque pecuniam
 vim penderent. Sed ad Joannem redeam-
 mus, qui iv. non. februarii Lunaticis &
 Errorianis, quo nomine Petri & Luna &
 Gregorii studiosi pertricti sunt a regesti
 scriptore, facultatem redeundi cum ipso
 in gratiam ad aprillem extraxit (m), quo
 tempore concilii locum designaturus erat.

Ad futuram rei memoriam.

Dudum, post assumptionem nostram ad
 apicem summi apostolatus, videlicet XII.
 kal. augusti pontificatus nostri anno primo

Et princi-
 pum cum
 Gregorio
 non len-
 timentium
 excutien-
 di impe-
 rii.

(c) Ib.

(d) Ib. p. 261.
 (e) Ib. p. 247.

(f) Jo. l. 3.
 p. 269.
 Romam
 Ladislaus
 affectat.

(g) Ib. lib. 1. pag. 226. diar. Bart. & Turcia arch. bibl. Vat. sign. nu. 111. & MS. Ven. Odo Columna praefectus pluribus provinciis. Branda episcopus Placent. in Poloniam misit.

(h) Lib. 4. pag. 209. & 211. (i) Ib. pag. 269. (k) Ib. pag. 177. l. 4. pag. 136. (l) Michov. l. 4. c. 45. Pacis leges inter Polonum & cruciferos. (m) Jo. l. 4. pag. 145.

Joannes
 Gregori-
 um &
 Petrum
 Luna ut
 heretiar-
 chas infe-
 ctatur.

ad hoc, ut salutaris sequeretur effectus re-
 vocationis ad nostras & Romanae ecclesiae
 fidelitatem, devotionem & obedientiam quo-
 rumlibet oberrantium ac etiam deviorum,
 omnes & singulos, qui fermento seducti,
 & coinquinati malitia haeretica atque schis-
 matica pravitate iniquitatis alumnorum
 ac etiam haereticorum Petri de Luna,
 Benedictum XIII. & Angeli Corario Gre-
 gorium XII. se praesumentium ausu nomi-
 nare sacrilego, per generale Pisanum con-
 cilium, eorum culpis & demeritis exigen-
 tibus, ac justo Dei iudicio haereticorum &
 schismaticorum sententialiter damnatorum,
 ipsi Petro & Angelo adhererent vel eorum
 alteri, seu faverent, aut praestabant per
 se vel alios auxilia, consilia, vel favores,
 publice vel occulte, seu ab eorum altero
 dignitates ecclesiasticas vel saeculares, seu
 praeminentias sive gratias, aut beneficia
 vel officia ecclesiastica, regularia, seu sa-
 cularia impetrando, atque huiusmodi digni-
 tates, officia, beneficia consequendo & re-
 tinendo involuti confuris; ac poenis spiri-
 tualibus & temporalibus contra tales in-
 ficta dignoscantur existerent, ut infra sex
 menses tunc proxime venturos ad eandem
 ecclesiam puro corde, & sub nostra & suc-
 cessorum nostrorum Romanorum Pontificum
 canonice intrantium obedientia, & reveren-
 tia ex tunc perpetuo remansuri, redirent:
 & de hoc coram suis metropolitanis, aut
 ordinariis, si nobis & praedictae ecclesiae o-
 bedientes, & fideles forent; alioquin coram
 proximioribus locorum diocesis, aut me-
 tropolitanis, vel ipsorum commissariis ad
 hoc specialiter deputatis, nobis & eidem
 ecclesiae fidelibus & adherentibus infra di-
 ctum terminum de praemissis humiliter vo-
 untiam peterent, aut satisfacerent competen-
 ter; dictosque Angelum & Petrum, &
 eorum sequelam, & adherentes, praesito su-
 per hoc per eos ad sancta Dei evangelia
 corporaliter juramento, expresse abnegarent,
 confectis super hoc publicis instrumentis;
 commones fuimus exhortari, illosque sic
 redeuntes ab omnibus & singulis excommu-
 nicationum sententiis, nec non aliis poenis
 & censuris spiritualibus, & temporalibus,
 & literas felicitis recordationis Alexandri
 Papa V. immediati praedecessoris nostri quo-
 modolibet promulgatis, auctoritate aposto-
 lica ex tunc plenarie absolvimus, remit-
 tentes eis de benignitate pastoralis officii,
 etiam offensam praedecessori, & ecclesiae praedictis, atque nobis per ipsos, & eorum-
 quolibet propterea irrogatam; & nihilo-
 minus, quod eos de uberiori dono gra-
 tiae ad ejusdem ecclesiae gremium interim
 revertentes, nec non in nostra & eorundem
 successorum nostrorum reverentia, & obedi-
 entia perseverantibus firmiter, ut praefertur,
 paterna clementia, ad plenitudinem gra-
 tiae nostrae recipere charitative, ac be-
 nignius confuendo: contra pertinaces vero

& rebelles, cuiuscumque status, gradus,
 praeminentia, vel conditionis spiritualis,
 vel temporalis existerent, qui post dictum
 terminum, in sua malitia & rebellione per-
 severarent, praefatisque Angelo & Petro
 vel eorum alteri, seu eorum vel alterius
 ipsorum sequacibus & adherentibus adhae-
 rere & favere pertinaciter praesumerent,
 ad graviores spirituales & temporales poe-
 nas, juxta canonicas sanctiones, auctore
 Domino, procederemus, prout ordo ratio-
 nis exigeret, & tunc videremus etiam ex-
 pedire, prout in nostris super inde confe-
 ctis literis, quarum tenores hic haberi vo-
 lumus pro sufficienter expressis, plenius con-
 tinetur.

Cum autem nostra intentionis existat,
 cum illius vices geramus in terris, qui
 cunctos querit salvos facere, & neminem
 vult perire, de uberiori dono gratiae er-
 ga errabundos & devios huiusmodi, ut
 convertantur, & vivant, Apostolica sedis
 clementiam atque nostram etiam extendere
 denuo, & in desiderii cordis nostri gesse-
 rimus & geramus, pro salutari & voti-
 va reformatione tranquillitatis, salutis,
 & pacis, ac status militantis Ecclesiae su-
 praedictae, cuius regimini auctore Domi-
 no praesidemus; de mense aprilis proxime
 futuri, juxta decretum praefati Pisani con-
 cilii, novum ac futurum generale concilium
 indictum, & divina favente clementia
 in loco ad id congruo, quem intendimus
 in dicto termino declarare, ad plenam no-
 vitiam quorumcumque celebrare solemniter,
 dictum terminum sese mensium circa redi-
 tum dictorum oberrantium, & deviorum
 ad nostrum, & praefatae sedis gremium,
 per nos, ut praemittitur, & per alias no-
 stras literas sit praefixum usque ad & per
 totum dictum mensem aprilis proxime secu-
 turi, eadem auctoritate, cum & sub mo-
 dis, & conditionibus in praedictis aliis
 nostris literis denotatis, de fratrum no-
 strorum consilio extendimus: per praesentes
 & denuo etiam assignamus, volentes & de-
 cernentes, quod qui usque & per totum
 dictum mensem aprilis, ad fidelitatem, de-
 votionem, & obedientiam nostram, & di-
 ctae Ecclesiae puro corde redierint, & in
 illis permanserint, fidemque fecerint, ut
 praefertur; illis privilegiis, indulgentiis
 & remissionibus gaudeant & potantur,
 quibus gaudere, & potiri poterant per for-
 mam huiusmodi aliarum literarum nostra-
 rum, qui infra dictum semestrale termi-
 num redissent juxta exigentiam praemissorum:
 illi autem, qui animo indurato in
 obstinata perfidia immorari damnabiliter
 praesumpserint, animadversione debita per-
 cellentur, juxta sacrorum canonum instituta,
 & prout putabimus convenire. Nulli
 ergo, &c. Dat. Bononiae xv. non. februa-
 rii pontificatus nostri anno primo. Parti-
 augendarum partium suarum studio Joannes

Objecta
 pertinaci-
 bus leve-
 ritas.

Obfenta-
 ta reditu-
 ris ad ob-
 sequium
 clemen-
 tia.

(a) Ib. pag. 146.

III. Ladisl. Siciliæ Rex Gregorio adheret. Joannes concitat in eum Andegavensem.

(b) Ib. p. 192.

(c) Ib. p. 207.

(d) Ibid. p. 199.

(e) Ibid. p. 206.

(f) Ib. p. 192.

Conquista e Gallis auxiliis.

Joannis in Urbem adventus.

(g) Steph. Infil. in suis diar. ext. in Vat. arch. sign. n. 111. p. 127. & in Vallib. bib. & Diar. v. not. MS.

nes Sigismundo Hungariæ Regi facultatem concessit (a), ut cum præsulibus ac principibus a Gregorio discessuris de retinenda priori dignitate pacisceretur.

Sustinebat Gregorii causam unicus Ladislaus Siciliæ Rex, qui ex Romanæ ecclesiæ tumultibus propagare imperium, affectabat: ad quem evertendum, utpote jam Alexandri sententia exauctorum Joannes sacrum bellum decrevit; ac Ludovicum Andegavensem in Siculi regni possessionem inducere annis est. Imperavit itaque ad comparanda quæ ad bellum gerendum opus forent in Francorum regno (b), Cameracensi & Tullensi diocesisibus, Provincia (c), Delphinatu, Sabaudia, Lufitania (d), Algarbio, Achaia (e), Macedonia, insulisque Ægæi maris subsidiarjâs decimas ex sacerdotiorum censibus cogendas; quæ literæ Bononiæ vi. & iv. kal. aprilis exaratae fuere. Lapsoque exiguo temporis intervallo ad iter in urbem agendum se comparavit, Senis enim pridie non. aprilis Alamandum archiepiscopum Pisanum & Petrum episcopum Albiensem ad Carolum Francorum Regem legavit (f) auxilia oraturos ad Ladislaum ecclesiarum conjunctionem dissolventem, invadentemque ditionem ecclesiasticam propulsandum, eosque illi significare iussit, se una cum Ludovico Andegavensi ad urbem, quam idem Ladislaus terra marique bello premebat, liberandam proficisci (g); de cuius itinere hæc narrat S. Antoninus (h): Post creationem suam Bononiæ fere per anuum conversatus cum curia Romanam tandem potere constituit: fuerat enim illa prius aliquantulum de Ladislai Regis manibus extorta, ut patuit supra. Iter ejus per agrum Florentinum &

Senensem, inde ad urbem fuit [I]. Confirmati sunt illius adventu Romani, qui ægre sustinebant Ladislai impetus, ac tum confecta in eundem est expeditio, sollicitatiq; proceres, ut a Ladislao desicerent; ac præsertim datæ ad Petrum Ursinum Nolanum comitem literæ (i), quibus Joannes Ladislaum ob violatas accepti jure beneficiario regni pactiones exauthoratum significavit, utque in eum arma caperet, hortatus est.

Dilecto filio nobili viro Piero de Ursinis comiti Nolano salutem, &c.

Cum, sicut est mundo notorium, Ladislaus de Dirachio, se Regem Siciliae ausu temerario nominare præsumens, iniquitatis alumno, ut antiqua & detestanda scelera adversus præfatam ecclesiam, (videlicet Romanam) per eundem patrata ditius contra iussurandum & contenta in concessione ac infeudatione præfati regni, ac terræ citra pharum, quæ a præfata ecclesia dudum in feudum habuit, in occupandis provinciis, civitatibus, terris, & locis ad nos & ipsam ecclesiam spectantibus, præsertim alma urbe, provinciis Campaniæ atque Maritimæ, Reatina, Interamnenfis, Tuderatina, Perusina, Esculana, & nonnullis aliis civitatibus, terris, & locis nostris, necnon in conspirationibus, incurfione status nostri, & ipsius ecclesiæ cum variis & diversis dominis, universitatibus, & singularibus personis initis & formatis [ut reliqua innumerabilia commissa & perpetrata per eum silentio transeamus] perditionis alumno Angelo Corario Gregoriarum XII. se præsumente ausu nominare sacrilego, hæretico, atque schismatico, per generale Pisanum concilium, suis cultis & demeritis exigentibus, ac iusto Dei ju.

(h) S. Ant. 3. p. tit. 22. c. 6. & Leonard. Aret. in hist. rer. Italic. (i) Lib. 3. ep. cur. p. 229.

Joannis adversus Ladislaum que-relæ.

Plura in ipsum proposita edicta.

Objicit eum Pifano concilio adversa-tum.

Petrus Ursinus illum iustus lacere.

judicio sententialiter condemnato, fuerit & adhaerit, ut præfertur, ac favoreat & adhaereat etiam de præfatis, receptando eundem, suosque sequaces etiam hæreticos per ipsum concilium denotatos, & propter præmissa, & innumerabilia alia, excessus & crimina, ut supra præmittitur, damnabiliter per ipsum commissa, regno ac terra præfatis, honoreque, ac titulo regio, & omnibus dignitatibus, bonis, juribus, feudis, & retrofeudis, privilegiis, exemptionibus, & gratiis, quæ a præfata Romana seu aliis ecclesiis, imperio, regibus, principibus, universitatibus, aut aliis quibuscumque singularibus personis quomodolibet obtinebat, & in quibus, & ad quæ eidem jus quomodolibet competeat, seu competere poterat, reddiderit protinus se indignum, illisque eo ipso etiam per formam infeudationis, & concessionis regni, terræque præfatorum privatus fuerit & existat: omnesque & singuli vasalli ejusdem, qui debito fidelitatis, vasallagii, ligii, homagii, seu alterius cujuscumque servitutis aut debiti eidem tenebantur obnoxii, seu quomodolibet obligati, a quibusvis juramentis etiam fidelitatis, vasallagii, ligii, & homagii præfatorum, seu alias ipsojure absolvuntur, ac nobis & præfate ecclesiæ contra eundem Ladislaum, adhaerentes, & sequaces ejusdem favore & assistere tenentur & debent, & nonnulla alia exsequi, prout in concessione, & infeudatione prædictis, quorum omnium tenores & formas hic alias haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continentur.

Nos itaque intendentes, prout debitum rationis exposcit, & obstituta ipsius perverfitas, & nequitia exigunt, & ut nervus ecclesiasticæ discipline nulla ratione lentescat, & punitio cæteris transeat in exemplum; præfatam Ladislaum rebellem & hostem, ac nutritorem schismatis, & persecutorem Ecclesiæ manifestum, condigna animadversione corrigere, & de tue nobilitatis fide, strenuitate, sinceritatis ardore, quos ad instar progenitorum tuorum, erga præfatam ecclesiam tuam & matrem pariter & magistrum fidelium gessisti hætenus, & gerere comprobaris, sumentes in Altissimo fiducia singularium, quod monita nostra pariter, & mandata, tanquam pugil & athleta fidei, intrepidus mente & corde pariter exequeris; nobilitatem eandem, paternis affectibus requiremus, & hortamur in Domino, eidem nihilominus per apostolica scripta præsentium tenore, ac sub excommunicationis pœna, inquam, si contemp-tor hujusmodi mandatorum extiterit, te, incurvere volumus eo ipso, & a qua, præterquam in mortis articulo, nisi dumtaxat a Romano Pontifice absolvi nequeas; necnon privationis honorum, dignitatum, bonorum, etiam feudalium, a Romana, seu aliis ecclesiis, imperio, Regibus, aut aliis

ex superius comprehensis concessorum, seu quomodolibet indulgiorum hætenus, & inhabilitacione ad illa, & quæcumque alia in posterum obtinenda, tenearis & habeas, cum omnibus & singulis gentibus, vasallis & subditis, colligatis, adhaerentibus, & sequacibus tuis, contra præfatum Ladislaum ejusque adhaerentes, complices, & sequaces in nostrum, & ipsius ecclesiæ subsidium & juvamen insurgere, ac modis omnibus hostilibus te, ac alios supradictos exercere, ut præfati Ladislai scelerosa nequitia prosteratur, ac fidelium defensæ tranquillitas, ut cupimus & speramus, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum id. aprilis pontificatus nostri anno primo. Descevit a Ladislao Petrum ipsum, ac secutum Joannis imperia, partesque Ludovici, e Summontio colligitur, dum tradit (a) Ladislaum, confirmatis jam rebus suis, Nolano comitatu Ursinus, admoto exercitu, exiisse. At hæc postea contigere: nunc expeditionis illius in Ladislaum susceptæ successus conjugamus.

Sacratiss. die S. Georgii Romanæ ecclesiæ, Ludovici Andegavensis, populi Romani, ac Pauli Ursini vexillis, Ludovicus, cui Joannes Petrum Stephanescum Annibaldum S. Angeli diaconum Cardinalem legationis honore auctum adjecit, exercitum duxit (b), insignibus militari virtute ducibus Francisco Sfortia, Paulo Ursino, & Gentili Monterano stipatus, irrupitque in Neapolitanæ regni confinia superato ad Ceperanum vado. Commisum est die decima nona maii ad Roccamiscam prælium ancipiti inito evenru, fractæque demum Ladislai copiæ; quam rem gestam fufius describit Theodoricus Niemius his verbis (c): Cum ibi per aliquot dies tempore vernali dicti exercitus unus ab isto & alius ab alio latere dicti fluminis permansissent; capitanei exercitus Balibafaris & Ludovici Regis quadam die mensis maii circa vesperam improvisis hostibus prædictum flumen transvererunt, ipsos hostes, dum cœnare vellent, alacriter invadendo; & resistentes eis hostes hujusmodi quosdam vi repulerunt, seu fugarunt pedestres & equestres in magna copia, inser quos erant aliqui magni capitanei, & etiam quamplures comites & barones, nec non aliqui alii proceres, ad ipsum Balibafarem captivi postea deducti. Et dum hæc agerentur prædictus Ladislaus Rex, videns suos in illo conflictu deficere, abinde, consulendo sibi ipsi ad castrum Roccamiscam nominatum Ladislai consistens in quadam rupe altissima, & non multum distans ab eodem loco conflictus, cum paucis de ipso ejus exercitu aufugit, timens quod dictus exercitus eorum Balibafaris & Regis Ludovici eum continere sequerentur, nec non quocumque deveniret obsiderent.

Dicti autem capitanei & eorum socii de præ-

(a) Summontio. l. 4. c. 2. Ursini Nolano comitatu exuti.

IV. Ludovici Andeg. expeditio in Neapolit. regnum.

(b) Diar. MS. var. Juven. Ursin. in Car. VI. hoc anno fractæ tumultuario prælio Ladislai copiar.

(c) Theod. Niem. in vit. Jo. XXIII.

Ladislai fuga.

NOTE [I] Hoc anno Joannes papa venit in urbem, quæ præcedenti anno in ejus potestatem transferat. Diem ingressus, quem ex conjectura tantummodo indagare nititur annalista, definit, qui tunc Romæ agebat, Antonius Petri in Diario Romano rer. Ital. to. XXIV. Ingressus est enim, eodem teste, die XI. aprilis, in ipso Resurrectionis Dominicæ pervigilio. Quare eum totam illam majorem hebdomadam profectone sua ad urbem occupatam habuisset Joannes; ideo die Cœnæ Domini censuras pro veteri more Romanorum pontificum, quem æmuli pariter pontifices hoc ipso anno servarunt, in hæreticos adversariosque sibi reges & pontifices ferre nullas potuit. Una cum pontifice venit, & Ludovicus Andegavensis, qui dein die XXVIII. aprilis in expeditionem adversus Ladislaum profectus est. Die XIX. maii prospere dimicatum, sed non diu post Ladislaus viribus resumptis Ludovicum honore victoriæ privavit coegitque, ut pene inglorius rediret in urbem. Antonius enim Petri in Diario, ad diem XII. julii reditum quidem Ludovici commemorat, sed lætitiæ significatione nulla ea occasione a Romanis exhibita notat; cum præsertim ea sedulus exponat, quæ ad receptum de priori victoria nunciium Romani præstiterunt. Sed vicillim hanc secundam expeditionem neque Ladislao magnopere successisse ex eo arguo, quod author Ephemeridum Neapolitanarum vulgatus Rer. Ital. to. XXI. finitram Ladislai pugnam hoc anno narrans de prælio altero prospero nihil habet.

Demum scriptor idem Diarii Romani, gesta Joannis papæ prosequens, narrat die V. junii delegatos ab illo fuisse in coetum cardinalium patres XIII. quos singulos recensens in nonnullis Ciaconii catalogum emendat. Nam in Ciaconio promotio ista die una ferius nempe VI. junii consignatur. Dein Ciaconius cardinales enumerat XIV. hic vero XIII. omisso Gregorio episcopo Tridentino, & Joanne archiepiscopo Ulfipontensi, qui apud Ciaconium occurrunt; nisi forte alterutrus unus est, Ulfipontensis de Hungaria, quem author Diarii substituit. Emendant hæc annales num. 9.

Ex eodem pariter Diario notare licet sphaalma Raynaldi, qui Ladislaum regem decretoria sententia damnatum fuisse a Joanne narrat die IX. decembris, id enim nona septembris die iudicium a pontifice latum scribit. MANST

Victores prædæ amore victum Ladislaum non persecuntur.

Ludovici inertia, qui primam & secundam aciem sequi prætermisit.

Fructum victoriae amittit.

Redintegrat exercitum Ladislaus.

(a) S. Anon. sup. c. 6.

Memo-randa Ladislai sententia. Victori- am perfe- qui nescit Ludovi- cus. (b) Colle- ni. hist. Neap. l. 5. Sum- mont. l. 4. c. 2. & alii.

prædicto exercitu eorundem Balibaris & Regis Ludovici, videntes in dicto loco confectus quamplura vasa aurea & argentea posita in mensis, ubi Rex ipse Ladislaus cœnare debebat, ne illa prædicta amitterent, præfatum Regem Ladislaum & alios de exercitu suo fugientes tunc ulterius prosequi non curabat: sed vasa ipsa aurea, bandoria dicti Regis Ladislai, & cujusdam legati dicti domini Angeli, tunc Gregorii, existentis cum eodem Rege Ladislaum in illo conflictu, nec non plures equos & devictorum hostium arma ceperunt, inter se huiusmodi spolia dividendo; sicque dictus Ladislaus nomine ipsum ulterius persequente illud grande imminens sibi periculum tunc evasit. Et interim, quod illa fœbant, Rex Ludovicus præfatus & dominus Cardinalis S. Angeli natione Romanus, qui erat legatus ejusdem Balibaris in eodem loco, ubi prius dictus exercitus præfatorum Balibaris & Regis Ludovici ab alio latere dicti fluminis collocatus extiterat, ut præfatur, permanserunt; sed nescio quare, nisi forsitan de consequenda victoria contra eorum hostes huiusmodi dubitabant: tamen finaliter ipsa victoria contra eundem Ladislaum Regem ipsi Balibare & Ludovico Regi parata erat, si eorundem Balibari & Ludovici Regis capitanei & exercitus præfatos adversarios acriter percussissent, & non ad prædandum ita repente avidi & intenti fuissent, nec habet ibi locum, quam bene pugnatur, & quam bene sternitur hostis. Ladislaus nimirum, qui capi a victore poterat tenebris fuga evasit, ac deinde dissipati exercitus reliquias magna solertia collegit ad victorum progressus abruptendos; qua de re hæc tradit S. Antoninus (a).

Duces militiae erant Paulus Ursinus & Sfortia: aderat quoque Ludovicus Andegavensis, cui possessio regni querebatur jam pridem ab Alexandro Rex appellatur. Ab his, commisso in finibus regni prælio, Ladislaus prostrigatur: quod si duces militiae, qui erant pro Parte Pontificis & ducis Andegavensis, & alii sequi voluissent, aut scivissent uti victoria, actum fuisset de regno: sed immorando ac tempus terendo, recipiendi sese ac reparandi viros facultatem victo Regi dederunt. Vox postea fuit Ladislai, qua die prostrigatus est, & sui corporis & totius regni potestatem in manibus hostium fuisse: secunda vero die corporis sui potestatem amisisset, regni tamen adhuc dominus esse potuisse si prosecuti victoriam fuissent: tertia vero die, nec jam sui corporis, nec regni capiendi habuisse potestatem, quoniam adversus illum vim jam remedia comparasset. Eandem pluribus refert Pandulphus Collenuntius (b), qui Ludovicum Andegavensem non modo imprudentiæ redarguit in victoria non proferenda latius, quam ma-

gno labore pepererat, vexum in dimittendis quos in acie ceperat, si enim ad Ladislaum, qui ad oppidum, cui S. Germani nomen est, profugerat, se contulere, maximoque ad instaurandas lapsas res, ac muniendoque regni aditus præsidio adjumentoque fuere; quamobrem Ludovicus penetrare regni interiora non potuit.

Interea Joannes, qui capta in acie hostium signa a victoribus ad se transmissa acceperat, cum sibi animo fingeret omnia ad victorem prona futura, ac regnum Neapolitanum sibi subiticiendum, pulso vel capto æmulo Gregorio, maxime cum plures arcanas coitiones cum nonnullis Neapolitanis fecisset, inanem triumphalem pompam magno fastu Romæ duxit raptatis insolenter per lutum Gregorii & Ladislai vexillis, ut narrat (c) Theodericus & Niem, sic inquit: Bandera in signum victoria ad Romam transmissa fuerunt, qua ipsa Balibasar de turri basilicæ Principis Apostolorum de urbe prædicta in altum publice poni fecerat, ut ab omnibus dictam basilicam intrantibus & exeuntibus viderentur, & demum processione solemnitate facta in ipsa urbe per eandem Balibasarem cum dominis Cardinalibus & aliis prælatis multis idem Balibasar ad majorem confusionem Regis Ladislai & domini Angeli tunc Gregorii præfatorum ipsa banderia in luto in contemptum retro dictam processionem publice trahi fecit; quod tamen displicuit multis curialibus & aliis magis maturo res illas fortuitas videntibus, & asserentibus quod tales despectus nil facerent ad propositum, nisi quod eorundem Ladislai Regis suorumque auxiliatorum animos ad resistendum adversarii magis viriliter & ad offendendum eos vehementius provocarent. Delusa paulo post Joannis spes fuere, nam dum subactæ Neapolis nuntium expectat, nunciavit fama abruptos fuisse a Ladislaum regni aditus ac Ludovicum reducentem in urbem exercitum, quem sustentare ex præda hostili non poterat, vidit (d).

At quamvis in provinciam inglorius redierit Ludovicus, Joannes majoribus in Ladislaum, ut eum everteret, insurgens studiis, primum die undecima augusti in Cardinalium senatu ipsum censuris ecclesiasticis devinctum vulgavit: diem etiam nonam decembris indixit, qua decretoriam sententiam ferret: non contentem percussit anathemate, & regnum Hierosolymitanum & Neapolitanum jure privavit, edixitque Siculis citeriores sacramenti ipsi præstiti religione solutos esse. Deinde sacrum in eum bellum in Gallis (e) Anglia (f), Italia (g), Germania, Bohemia, Hungaria (h), Dania (i), Suecia, Norvegia, Prussia (k), Polonia (l), Lituania, Cypro (m), & oriente (n) pro-

Inanis pompa a Joanne agitata.

(c) Theodericus & Niem in Jo. Jo. XXXIII.

Insignis illius in Greg. injuria.

Propulsatus regni aditu Ludovicus. (d) Theod. e Niem ubi sup. MS. arch. vat. Joannis in Ladislaum & dicta.

(e) Ib. pag. 188. & 141. (f) Lib. 4. pag. 143. & 149. (g) Ib. p. 178. (h) Pag. 165. & 166. (i) Pag. 168. (k) Pag. 195. (l) Pag. 208. (m) Pag. 212. (n) Pag. 273.

Hussita Roma- rum Pontificem ob bellum adversariis illarum tradunt. (a) Pag. 178. (b) En. Sita. hist. Bohem. c. 35. & Coel. hist. Huss. l. 1. (c) En. hist. Bohem. c. 25. Dubr. l. 22. Coel. ubi sup. Ob blasphemias voces affecti supplicio.

Veloti martyrum circumdata eorum cadavera.

Joannis Hussi impietas.

mulgari jussit: quare cum Praga de hujusmodi in Ladislaum bello gerendo pro concione ageretur, Hussita ad omnes calumnias carpendæ Ecclesiæ occasionem intenti exclamarunt (a), Christianos ad Christianum fundendum sanguinem injuste a Pontifice intigari, eaque de causa aliqui populares motus excitati.

Favebat (b) Ludovico Andegavensi Wenceslaus Bohemæ Rex, cum sanguine illi conjunctus esset, atque adeo tum observantia in Joannem, tum amoris in consanguineum ergo, ejusdem Joannis diploma, quo stipem erogaturis, vel religiofam militiam, in Ladislaum professuris noxasum venia proponebatur, promulgari, novaroresque indulgentiis obloquentes comprimi jussit: sed cum sacerdos (c), & sacro suggestu coram populo de indulgentiis peroraret, tres foridici artifices a Joanne Hus subornati, illi obstrepere ausi sunt, atque Hussitica improbitate appellare Papam aniechristum, qui contra Christianos Neapolitanos favam militiam decerneret, comprehensum a magistratu seditionis causam præbuere: nam populus ab hæreticis in arma concitatus eos in libertatem vindicare amissus est: verum prudentum virosam oratione desinitur, discessit: cuique blasphemii illi & portificem & sacras indulgentias maledictis profcindere non cessarent, capitali supplicio impietatis poenas luerunt. Tum vero Joannes Hus, qui mala doctrina in extremam calamitatem imperitos hosce homines exararat, ut popularium animos religionis specie commoveret, novam exitus est tragediam; suis enim sectatoribus, quos fascinarat, stipata interemptorum blasphemorum corpora rapuit, aureoque panno circumvoluta veluti martyrum, qui pro Christo, non pro demone & Joannis Hus causa, sanguinem fudissent, & per urbis plateas & ecclesias circumtulit, concinentibus impiis nefandæ sectæ sacerdotibus: Isti sunt sancti qui pro vestimento Dei sui corpora tradiderunt; deinde Joannes in sacrario ædis, cui Bethleem nomen erat, aromatibus condit, rarus seditionis sanguine novam illam suam ecclesiam consecrasset, deque miserorum infelici sorte triumphavit, conscripto libro, in quo Danielis de martyribus oraculum his scelere castis accommodavit; tum suos, ut pro ruenda ipsius amentia vitam profunderent, his verbis permulsi: *Contradicentes antichristi discipulis mendacibus in gladio corruerunt, alii autem exponentes cervicibus suas pro veritate martyrizati sunt, captivati, carcerati, & trucidati; & tamen veritatem Christi non negaverunt tam sacerdotibus, quam laici, & mulieres. Benedictus sit ergo Deus & pater Domini nostri Jesu Christi, qui abscondit viam veritatis a sapi-*

entibus, & prudentibus, & revelavit eam laicis simplicibus, & parvulis sacerdotibus qui eligunt magis Deo, quam hominibus obedire, &c. Hac ille hypocrisis pompa plebeculam pellexit in exitum. Ejus vero eloquentiam fallacem retudit contrariis scriptis Stephanus Paletz (d) theologus insignis, atque impudentiam hominis in luce collocavit, qui præfulum excussio jugo novam superstitionem conderet, & blasphemiarum reos ob scelus jure necatos consecraret ut martyres, ac terra cadavera, ut reliquias sacras populorum venerationi exponeret: veterum autem sanctorum, quos pro Christo martyrio affectos universa testatur Ecclesia, ut vilissima cadaverum putentium ossa conculeret.

Juculentum, inquit, rebellium corpora sub medastino sustulisti, & cum ea, qua tibi videbatur, summa reverentia ad cathedram tuam superba capellam dictam Bethleem detulisti, tui ipsius & scholarium tua societatis sanctæ obedientiæ contrariis, clamorosis & altissimis vocibus usque ad inferni novissima concrepantibus: Isti sunt sancti; quibus sic inductis per te in capellam illam, tantum fecisti popularis tui favoris concursus, ut non solum illumam sic juste decollatorum sanguinem linteis, maxime Begine tue & quidam alii extergent, sed quasi præ illorum sanctitate & potius periusa sacrate lamberent, ita ut se largiente & te donante locus ille tue cathedre summus non tam Bethleem, sed ad tres sanctos per te & tuos complices vocaretur. Quosque, Deus improperabit inimicus? irritat hic adversarius nomen tuum in finem? ecce qualis & quam manifesta sanctitatis illorum rebellium indicatoria sancta invenit mater Ecclesia, ut Hussca magister ille audeat tam miserabili præsumptione sancta & occulta tua judicia decernere, & homines, utique temporali

(& si æterna tu nostri domine poena dignos suæ vertiginis assertionem in populis sancti ficare: Revertere Hussca magister, qui sic in altis volitas, ut intueamur te. Ecce tua & tuorum prædicatio venerationem sanctorum ossium juxta ritum Ecclesiæ sanctæ cum tuis reprobis dicens quod sanctus Wenceslaus modico, idest fraticidio regnum promeruit martyris, & hic cum sanctis aliis, quos sacerdotes & monachi prædicant, habent unius sancti multa capita, multa brachia & diversa ossa, quæ ubique non sanctorum sed vitium cadaverum esse potius reputantur; cujus exemplum accipe magister: quid factum fuerit publice in ecclesia fratrum Carmelitarum, quæ vocatur in arena in Pragensi civitate: ibidem enim sedente aliquo fratre cum reliquiis & quibusdam monstrantibus, & ad fabricam ecclesiæ mendicante, accessit quidam tuæ sortis discipulus, & cum sedenti diceret. Quid hic agis

(d) Strep. Pal. apud Coel. Hist. Hussit. l. 1.

Blasphemi ab eodem contempti.

Martyres Christi ab eodem contempti.

Sacrae reliquiae ab
Huffitis concu-
eatae.

gis frater; quo respondente: Cum sancto-
rum reliquiis expecto beneficium elemo-
narum; at ille per superbiam; Mentiris,
inquit, esse sanctorum reliquiis: ossa mor-
tuum cadaverum hic retines, & Chri-
stianos decipis, cupide mendicando; quo
dicto tanquam equus insiliens pede repedans
eventit mensam ad terram cum reliquiis.
Quo viro per fratres eisdem comprehenso
& de tanta nequitia tento, venerunt tunc
fortis armati plurimi, & excusso fratrum
habitaculo maxima fit strages, & confusio,
& scandalum manifestissimum est factum,
ut etiam prior illorum fratrum cum suis
plurimis comprehens non solum verbis tur-
pibus, sed etiam verberibus inhonestissime
tractarentur. Jam vide quomodo contra
sanctae Ecclesiae ritum latrones recenter san-
ctificas, & ritum sanctae matris Ecclesiae
honorabiliter & rite a praeiis temporibus
servatum hactenus vilificas, quae in toto
terrarum orbe sanctorum reliquiis hinc inde
perlatae & traditae salva fide catholica ho-
norabiliter venerantur. De aliis Joannis
Hus actis inferius dicetur: nunc ad Lu-
dovicum Andegavensem, ad cujus par-
tes efferendas sacra militia promulgata fue-
rat, revertamur.

VI.

(a) Ibid. pag. 108.
(b) Polier. l. 9.
(c) Jo. l. 4. pag. 109.
Joannes Emiliae partem amittit.
(d) MS. Diar. ven. Theodorici. e Niem in vit. Joann. xxiii. Pomp. viz. hist. Bon. l. 6.

(e) Id. l. 3. pag. 119.

VII.
Concilio-
um a Jo-
anne in-
dictum.
(f) Gobel.
in Cos-
modr. at. 6. v. 90.
(g) Jo. l. 10. p. 236.

Distinere Genuenses Ludovicum, ne
impetum in Siciliam converteret, ad quos
in pristinam concordiam reducendos Jo-
annes internuntio suo incumbere iussit (a):
initas vero proximo inveniunt anno illos
inter inducias tradidit Genuensis historia (b);
Genuenses etiam cum Florentinis (c) concil-
iare studuit idem Joannes hoc anno. At
ipse tristitem cladem accepit eo tempore,
quo superiore in invictis victoriam re-
portavit, amissa nimirum Emiliae parte
(d), quam Carolus Malatesta Gregorii
dux interceptit. Nec solum bello cum
Gregorio erat implicatus Joannes in Ita-
lia, verum in comitatum Avenionensem
ad deturbandos pontificia regia Catala-
nos curas traduxit, advertitque VII. kal.
marii in ejus belli sumptus decumani,
auri Gallici partem. Indicta, deinde
kal. julii fuit religiosa militia, dato cr-
cis symbolo, indulgentisque propositis ad
arcem Avenionensem expugnandam, bel-
loque praefectus Franciscus archiepiscopus
Narbonensis, cui jam ante sublatum, ut
dixi, e vivis Petro tit. S. Sufannae pres-
bytero Cardinale administrationem Venu-
sini comitatus contulerat. (e)

Interea Joannes Papa, inquit Gobel-
nus (f), concilium generale in urbe ce-
lebrare decrevit, quod Alexander praede-
cessor ejus in tertio anno post concilium Pi-
sanum supra dictum decreverat celebrandum.
Extant ea de re publicae a Joanne ipso
III. kal. marii concilium generale. Kal. aprilis anni pro-
ximi Romae indixit, quarum potissima pars
delibanda visa est.

Ad futuram rei memoriam.

In nostra considerationis speculam addu-
centes almam urbem communem omnibus na-
tionibus, primam cunctarum urbium regi-
nam, & dominam, in qua, ut redemptionis
nostrae gratiae per totum mundum effun-
deretur effectus, sacrum imperium provi-
dentia divina constituit; quodque per sa-
cratissimam Petri sedem caput ipsius orbis
effecta caelestia pariter & terrena superna
religione complectitur, & ubi orthodoxae
fidei principium & cunctarum iustorum glo-
rificationis est exitus, ibi fidei cultus & ju-
stitiae vigeat principatus, & in ea divina
omnipotentia majestatis sedem suae militan-
tis Ecclesiae fore constituit sanctorum san-
guine rubricatam, divinarum humanarum-
que legum opificem, & ad quam omnes fer-
me fidelium nationes pro suorum remissione
peccaminum & indulgentiis confluunt,
quibus praeter ceteras urbibus toto orbe diffusis
exuberat & excellit, consuevit avidius &
ferventius consueverant, & pro ejus urbis
defensione & manutatione, ne a Ladislao
de Durachio, se Regem nominare Siciliae
damnabiliter praesumens, hoste notorio ac
rebelle, nefario ipsius Ecclesiae occupatore
dudum contra praefatam Ecclesiam ipsius
urbis ad id totis viribus committente, sub
umbra atque perniciosi velaminis obtentu
perditionis alumni Angeli Corario se Gre-
gorium XII. ausu temerario, nominantis,
haeretici atque schismatici & scandalizato-
ris ejusdem Ecclesiae, per ipsum Pisanum
concilium, suis culpis & demeritis exigen-
tibus, ac iusto Dei iudicio, ac deinde per
processus apostolicos sententia condemp-
nati, suisque sequacibus sub potentissimo
formidabili extentoque brachio; nam ad
diripiendam occupandamque eandem in fo-
mentum schismatis ac pravitatis haereticae
terra marique modis omnibus nitentur,
ut seditionibus atque guerris occupari va-
leret; cum periculo foret, ac evidenter rui-
nae contermina, relicta nostra praedilectis-
sima filia civitate Bononiensi, e partibus
illis cum nostra curia nuper pacis angelo
comitante pervenimus, illamque urbem di-
vina favente clementia tutati sumus, & de
hostilibus faucibus nostri advenit celeri-
tate retraximus, quae erat [sic] ardebat
angustis undecumque] proculdubio peritu-
ra, in nostri ac praefatae Ecclesiae ac sub-
ditorum status periculum ineximabile &
jaecturam. Locum itaque fertilem, capa-
cissimum, & accommodum, habitabilem, & de-
centem esse hujusmodi futuro concilio post
deliberationem & consultationem, quas cum
venerabilibus fratribus nostris ejusdem Ec-
clesiae Cardinalibus, super hoc habuimus
diligenter, de eorundem fratrum consilio
auctoritate apostolica & ex certa scientia
locum congregationis & conventionis praef-
ati futuri & generalis concilii ad laudem
& gloriam omnipotentis Dei, B. Mariae
sem-

Roma ad
celebran-
dem con-
cilium
designata.

Ut Gre-
gorius &
Ladislao
urbem
subiicere
sint anni
si.

Joannis
ad illam
accident-
is tem-
pus indi-
catur.

Praefules
solicitati
ut veni-
ant ad
concil.

Tempus
celebran-
di concilii.

Fides pu-
blica om-
nibus da-
ta.

semper Virginis, SS. Petri & Pauli A-
postolorum, & totius caelestis curiae, re-
formationem status saluberrimi praefatae Ec-
clesiae, ac totius gregis fidelium, divini-
tatis ac orthodoxae fidei cultum in virtute
Altissimi, qui indirecta dirigit, & conver-
sit aspera in vias planas, & in qua no-
stra spei praefatam Romanam urbem decla-
ramus, indicimus, atque decernimus, as-
signamus, ac statuimus per praesentes exhor-
tantes, ac etiam requirentes & praesertim,
qui tenentur ad hujusmodi venire concilium
fideles hujusmodi, etiam in quibusvis digni-
tibus spiritualibus & temporalibus, tam ro-
galibus, quam pontificalibus constitutos, ac
ipsis in remissionem peccaminum suadentes,
subditis quoque videlicet patriarchis, archie-
piscopis, episcopis, electis, abbatibus, capitulis,
& conventibus ecclesiarum & mona-
stiorum omnium districte in virtute san-
ctae obedientiae injungentes, quatenus pro-
felici statu praefatae Romanae ac catholicae
Ecclesiae, ac ejus reformationis saluberrima,
tranquillitate subditorum, pace & salute
cunctorum, velint & debeant per se aut
procuratores, vel nuncios idoneos, si impe-
dimento fuerint legitimo praepediti, oppor-
tuno & debito tempore, videlicet ante kal.
proxime futuri mense aprilis in ipsa urbe
personaliter convenire, ut illa decerni,
provideri, statui, & ad executionem de-
duci valeant, quae secundum Deum, sancto-
rum decreta patrum, & canonum instituta
super praemissis emergentibus, dependenti-
bus, vel connexis praefato concilio & ejus
determinationi salutaria videbuntur: qui-
bus omnibus, & eorum cuilibet venientibus,
stantibus, & recedentibus praedictarum li-
terarum serio in habere, ac personis in ve-
niendo, stando, & recedendo culpis, excessi-
bus & delictis cujuscumque qualitatis ex-
sisterent; etiam si haereticis vel laesae majes-
tatis criminibus sapienter, necnon diffidatio-
nibus, reprehensivis, processibus, & ban-
nis, condemnationibus ac sententiis, & cen-
suris realibus, personalibus, spiritualibus
& temporalibus contra eos factis, laesae
injunctis, seu promulgatis conjunctim vel
divisim, & aliis contrariis nequaquam
obstantibus plena securitatis licentiam, sal-
vum liberumque conductum usque & post
absolutionem dicti futuri concilii per tres
menses immediate sequentes valiturum te-
nere praesentium, impertimur, mandantes
ab omnibus inviolabiliter observari, & ni-
hilominus pro itinerantium securitate in-
habere, ac personis omnem pastoralis officii
diligentiam impendendam totis affectibus,
ac provisionibus ad praemissa. Et licet vo-
nientes ad Romanam curiam, morantes in
ea, & ab illa recedentes plena debeant se-
curitate gaudere, ac in spoliantes, capien-
tes, & detinentes eosdem excommunicationis
ac anathematis sententiae sunt per processus
Ann. Eccl. Tom. XXVII.

apostolicos promulgatae; ne tamen venire
volentes aut nuncios seu procuratores eorum
ad praefatum concilium aut ipsam curiam
communem omnibus propriam, locum sibi
minus tutum, & propter inimicitias vel ex
causis aliis imminere sibi nunciis aut procu-
ratoribus ipsas periculum in itinere veniendi
ad ipsum concilium seu curiam forsitan al-
legant: universos & singulos Reges, pa-
triarchas, archiepiscopos, & episcopos, &
quoslibet ecclesiarum ac monasteriorum pra-
latos, clericos, ac personas ecclesiasticas;
nec non duces, marchiones, barones, prin-
cipes, comites, potestates, capitaneos, &
quoslibet alios officiales ac eorum locate-
nentes; necnon communitates, universitates ac
singulares quascumque personas civitatum,
terrarum, oppidorum, castrorum, villarum
& aliorum locorum tenore praesentium re-
quirimus & hortamur in eo, qui est om-
nium vera salus, ipsisque patriarchis, ar-
chiepiscopis, & episcopis, praelatis aliis,
ceterisque subditis nostris etiam armige-
rarum gentium capitaneis districte manda-
mus, quatenus praefatos venientes nuncios
aut procuratores ipsos, ac ipsorum quemli-
bet & comitatus eorundem in veniendi ad
dictum concilium seu curiam, morando in
ea, & ab ipso recedendo in personis vel
bonis aut rebus eorum vel comitatus nul-
lam inferant injuriam, molestiam vel of-
fensam, seu ab aliis quantum in eis fuerit
permittant inferri. Subdit, ut res in om-
nium notitiam veniat, publicum de in-
dicto concilio diploma in palatii aposto-
lici & basilicae S. Petri foribus se affigi
jussisse. Dat. Romae apud S. Petrum III.
kal. marii pontificatus nostri anno I.

Militares
viri in-
ferre da-
mnum
vimque
prohibiti.

VIII.
Aurelianenses bellum indicunt Burgundo. (a) Juvenal. Urfin. hoc ann. in Car. VI. & Mon. str. vol. 1. c. 71. 72. (b) Ext. cod. c. 71. (c) Ib. c. 75. (d) Cap. 97. Galli in testino diffidio affecti. (e) Eod. cap. Burgundus crudelissime saevit in adversarios.

V v
exer-

exercitu, Aurelianenses ex eodem S. Dionysii oppido depulsi; tum in eorum studiosos tanta immanitate & impietate usus est (a), ut non modo carcerum squallores, fame, frigore, ferro eos necaret, verum ipsos etiam Ecclesie sacramentis procurari vetaret, corpora canibus, avibus, ac feris lananda exponeret, neque ecclesiasticæ sepulture mandari permitteret: tum eo prorupit nequitia hominis immanissimi in Gallicæ gentis excidium nati, ut adversariorum, quos peremerat filios, sacro baptismo lustrari prohiberet, ut publicis literis Carolus Rex planxit (b). Eodemque impio furore inflammari, ut ait Juvenalis Ursinus (c), nonnulli sacerdotum, dum sacrosanctum missæ sacrificium peragebant, non rectam crucem formabant manu, sed quasi a Christo ad Burgundum defecissent, decussatam crucis effigiem fingebant, quod Burgundus crucem S. Andree præferret.

In Hispania Granatenfes instructo præpotenti exercitu in Castellæ fines irruerunt (d), ac ferina rabie in Christianos sævierunt. Ex quorum excursionibus occasionem cepit Joannes, ut in Castellam & Aragoniam Jordanum tit. S. Laurentii presbyterum Cardinalem legatum amplissima instructum potestate decerneret, ut sacra militiæ adversus Granatenfes ipsius auspiciis educendæ specie Hispanos ad partes suas perduceret.

Dilecto filio Jordano tituli S. Laurentii in Damaso presbytero Cardinali, in Castellæ, Legionis, &c. regnis & partibus immediato subjectis, Regibus regnorum ipsorum, nec non in provinciis, civitatibus, diocesis, & locis aliis quibuscunque, per quæ per Reges regni Aragoniæ, qui fuerunt pro tempore regi & gubernari hætenus quomodolibet consueverunt, sedis Apostolicæ legato, salutem.

Nuper non sine magna mentis nostræ amaritudine intellecto, Saracenos, Agarenos prædictos, & alios infideles manu potentes & brachio extento, in Christianum populum, immanitate terribili ac efferritate nequissima versus partes regnorum Castellæ & Legionis & alias finitimas in multitudinem maximam & horribili insultasse, ut orthodoxæ fidei cultores prosternant & Redemptoris nostri gloriam undequaque confundant, si eorum nefando proposito possibilitas respondebit; attendentes, quantum ex hoc pestifero impetu Christiano populo discrimen imminuat, & quod jam crebris ut ita loquamur, infidelium congressibus & arietum impulsibus fidei catholice fundamenta pulsantur; quodque nisi præstia intentantur, Christianorum religio illis in partibus excidia videtur esse contermina, ea propter nos tantum imminuentibus, & emerfuris incommodis in confusionem fidei prælibata pio ac paterno compatientes af-

fectu, illoque volentes, non quo cupimus, sed quo possumus, auxilio paternaliter subvenire charissimo in Christo filio nostro Joanni Regi Castellæ & Legionis illustri, necnon dilecto filio nobili viro infanti Ferdinando gubernatori regnorum Castellæ & Legionis præfatorum, quos cum nonnullis principibus, ducibus, magnatibus, aliisque incolis regnorum & partium circumadjacentium, illo, qui ubi vult spirat, misericorditer inspirante, vexillo vespiscæ crucis in subsidium ipsorum regnorum, & partium oppressorum assumpto, animas suas ad vindicanda hujusmodi opprobria salubriter pro eo, qui eas pro se repositas in vitam custodit æternam, ponere decrevisse fidedigna relatione percepimus; & infra, nos prædicationi crucis in regnis & partibus prædictis per te, de cujus zelo adeo quæ Dei sunt, & præcipue ad succurrendum regnis & partibus non ignota nobis tua conscientia puritas, virtutis constantia, & ipsa continua experientia nos informant, decrevimus insistendum. Ideoque tibi, quem ad Castellæ, Legionis, Aragoniæ, Navarræ, ac Granatæ regna, & partes immediate subjectas Regibus regnorum ipsorum, nec non provincias & loca alia quacunque, quæ per Reges dicti regni Aragoniæ qui fuerunt pro tempore regi, & gubernari hætenus quomodolibet consueverunt, legatum apostolicæ sedis providimus designandum, &c. Dat. Romæ, &c.

Non successere e sententia Joannis consilia, nam Petrus e Luna Hispanos in sua servitute continebat. Et quidem in Aragoniæ cum post mortem Regis Martini sine prole defuncti interregnum esset, post gravissimas concertationes, Ferdinandum Castellaniæ regis, Joanne Rege annis minore, procurator ad Aragonium sceptrum proximo anno vocatus (e) est, qui bello Maurico confecto, induciturque mensium septemdecim pactis, Castellæ vires ad æmulum obtendens terrendosque in Aragoniam convertit; deinde a Petro e Luna pseudopontifice facto Dertusæ colloquio Siciliæ ac Sardinia beneficiarium imperium accepit (f).

Hoc anno Joannes, ut se armis ac scientia communiret, inquit Niemius (g), quatuordecim Cardinales eruditionis laude præstantes creavit (h), inter quos doctrina excelluere Petrus de Aliaco episcopus Cameracensis tit. S. Christophori presbyter, & Franciscus Zabarella Florentinus epi-

(a) Id. ib.
(b) Exr. ib. c. 116.
(c) Juven. Ursin. in Carol. VI. hoc ann.
(d) Exr. de eo Jo. l. 12. p. 25. & l. 15. p. 212.

Granatenfes Castellam excursionibus instant.

scopus designatus SS. Cosmæ & Damiani diaconus. Cæteros duodecim ex Vaticanis monumentis recenset Felix Contelorus (a), nimirum Franciscum Landum patriarcham Constantinopolitanum tit. S. Crucis in Jerusalem, Antonium Pancernum e Portuensi patriarcham Aquilejensem tit. S. Susannæ, Alamannum Adimarium archiepiscopum Pisanum tit. S. Eusebii, Joannem archiepiscopum Olifonensem tit. S. Petri ad vincula, Georgium e Liechtenstain episcopum Tudertinum tit. S. Petri ad vincula, Georgium e Liechtenstain episcopum Tudertinum tit. S. Petri ad vincula, Brandam e Castellione episcopum Placentinum tit. S. Clementis, Thomam Langlei episcopum Dunelmensem tit. S. Robertum e Luna episcopum Sarisberiensem tit. S. Egidii de Campis episcopum Constantiensem tit. S. Guillelmum Philasterii decanum Rhemensem tit. S. Marci, presbyteros & Lucidum e Comitibus protonotarium apostolicum Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconum Cardinales.

Eodem anno Evangelista filius S. Franciscæ viduæ Romanæ novennis puer, sed præcæcia canus, & prophetiæ dono clarus, ad cœlestem immortalitatem migravit (b). Is duos monachos mendicantes prædomus paternæ foribus conspicatus alterum increpuit, quod pretiosiores vestes induere exambiret, ipsique imminentem calamitatem prædixit. Contempsit ille atque episcopatum iniqua arte adeptus, turpem vitam miserabili sine conclusit. Alias pugionem e paterno latere vaginaque ereptum dorso patris admovit, vaticinatus ita pugionem in ejus dorsum adactum iri: probavit rem exitus, nam cum ob pulvis Bonifacium IX. coorta esset editio, Laurentius Pontianus Franciscæ vir pontificii nominis vindex ab hoste Ladislai Regis studioso pugione in dorso designata, parte confixus est, ut pene examinatus conciderit, nec sine magnis laboribus ac piis potissimum uxoris precibus convaluerit. Dum vero epidemia in urbe grassabatur, Evangelista, qui matri referebat se non mundo sed cœlo idoneum fore, pulcherrima morte occubuit: quo temporis momento puella, quæ in vicinia morbo oppressa pleribus diebus vocis usum amiserrat, exclamavit intueri se Evangelistam

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ferdinandus regis procurator in eos bellum suscipit.

Sacra expeditio adversus infideles promulgari iussa.

(e) Jo. Mar. l. 20. c. 1. & 3.
(f) Id. ib. c. 5.
(g) Theod. e Niem. in vit. Jo. xxii. Cardinales creati a Joanne.

(h) Contel. in e. len. Card.

scopus designatus SS. Cosmæ & Damiani diaconus. Cæteros duodecim ex Vaticanis monumentis recenset Felix Contelorus (a), nimirum Franciscum Landum patriarcham Constantinopolitanum tit. S. Crucis in Jerusalem, Antonium Pancernum e Portuensi patriarcham Aquilejensem tit. S. Susannæ, Alamannum Adimarium archiepiscopum Pisanum tit. S. Eusebii, Joannem archiepiscopum Olifonensem tit. S. Petri ad vincula, Georgium e Liechtenstain episcopum Tudertinum tit. S. Petri ad vincula, Brandam e Castellione episcopum Placentinum tit. S. Clementis, Thomam Langlei episcopum Dunelmensem tit. S. Robertum e Luna episcopum Sarisberiensem tit. S. Egidii de Campis episcopum Constantiensem tit. S. Guillelmum Philasterii decanum Rhemensem tit. S. Marci, presbyteros & Lucidum e Comitibus protonotarium apostolicum Sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconum Cardinales.

Eodem anno Evangelista filius S. Franciscæ viduæ Romanæ novennis puer, sed præcæcia canus, & prophetiæ dono clarus, ad cœlestem immortalitatem migravit (b). Is duos monachos mendicantes prædomus paternæ foribus conspicatus alterum increpuit, quod pretiosiores vestes induere exambiret, ipsique imminentem calamitatem prædixit. Contempsit ille atque episcopatum iniqua arte adeptus, turpem vitam miserabili sine conclusit. Alias pugionem e paterno latere vaginaque ereptum dorso patris admovit, vaticinatus ita pugionem in ejus dorsum adactum iri: probavit rem exitus, nam cum ob pulvis Bonifacium IX. coorta esset editio, Laurentius Pontianus Franciscæ vir pontificii nominis vindex ab hoste Ladislai Regis studioso pugione in dorso designata, parte confixus est, ut pene examinatus conciderit, nec sine magnis laboribus ac piis potissimum uxoris precibus convaluerit. Dum vero epidemia in urbe grassabatur, Evangelista, qui matri referebat se non mundo sed cœlo idoneum fore, pulcherrima morte occubuit: quo temporis momento puella, quæ in vicinia morbo oppressa pleribus diebus vocis usum amiserrat, exclamavit intueri se Evangelistam

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

e Pontianis clarissima luce circumfusum a duobus Angelis in cœlum deferri: quin immo ipsem, antequam spiritum efflaret, hortatus matrem ad Christianam constantiam professus erat, sanctos Antonium & Onuphrium, ac plures Angelos ad ipsum fociandum sibi assistisse. Postea evolutu anno cœlesti circumfusum luce se videndum matri objecit, atque unius horæ flexu ab albescente aurora ad exortum solem de cœlitum felicitate differuit; quin etiam Archangelum custodem adduxit, cujus aspectu ipsa potiretur (c). Is si quapiam in re aliquando Franciscæ peccabat, ex ejus oculis evanescebat, seque videndum præbebat, cum illa culpam planxisset: si vero quispam præsentem sancta muliere peccasset, mox Archangelus quasi suffusus pudore vultum tegebat: si illa vexabatur a dæmonibus, opem laboranti afferebat. Tanta vero luce fulgebat, ut noctu ad comarum illius fulgorem Francisca divina officia perlegeret. Antequam vero hunc Archangelum formæ elegantiam insignem manusque in crucis formam deussitatas gerentem acciperet, ab Angelo custode percuti consueverat (d), si quando leviter peccaret, etiam si neminem intueretur, adeo ut cum locus Cæcilia & Vannoza glos de rebus caducis inter se colloquerentur, neque ipsa metu quodam humano capta sermonem abrumperet, alamp accepit, quamvis nemo compareret: cumque Antonello, qui ipsi a confessionibus erat, internos mentis sinus panderet, nec tamen omnia munera divinitus illi concessa præ ignava demissione referret, istum adeo gravem humeris excepit, ut in terram projecta sit, stupente sacerdote, cui mox errorem aperuit: cum vero post sacram sumptam Eucharistiam in ecstasim raptam esset, corripit se ab Angelo didicit. Eo quoque divino munere ornata (e) est, ut foetorem peccatorum persentiret, ac faciem ab iis, qui impudiciæ labe inquinati erant, averteret & si prope lupanaria iter haberet, tanto foetore afflata angebatur, ut pene examinata corrueret.

Erupit (f) hoc anno latens hæresis [r], quæ excellentis doctrinæ specie foedissimos errores, & divini amoris nomine carnaliter amores commendabat; & vocitata est

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Archangelus custos S. Franciscæ.

(c) Ib. c. 13.

Percuti solita ab Angelo custode quando peccaret (d) Cap. 12.

(e) Cap. 11. Foetorem peccati sentit.

XI. Egidius hæresiarum.

(f) MS. collegii Navarriaci Parisi apud Spondan.

NOTE [1] Hæresis intelligentiæ, quam describendam hic suscipit annalista, ante duodecim saltem annos cepit, cum Frater Guillelmus juridice hoc anno interrogatus prodiderit, se ante duodecim fere annos audivisse Egidium cantorem dogma quoddam ex iis, quæ hæretici illi tuebantur spargentem. Assertores ejus & principes Egidium cantorem & Guillelmum pseudo-carmelitam hoc anno ejurare hæresim suam coram fidei censore monacho Dominicano ex fide Spondani asserit annalista. Porro Spondanus historiam hanc desumpsit ex publicis tabulis tunc signatis, servatque in pluteis collegii Navarriaci Parisiensis, quas demum tabulas Balozius Miscellan. to. II. pag. 277. integras produxit, signanturque anno 1411. indictione IV. mensis vero junii die XII. pontificatus Joannis anno II. Sed neque ex his tabulis, neque ex Spondano adstruitur, quod annalista incauto excidit, ea nempe occasione, utrumque hæresis principem palinodiam recinisse.

hominum intelligentiæ secta, quod illi se intelligentia præditos dicerent, reliquos vero veluti mentis expertes contemnerent. Hujus auctor hæreseos Ægidius Cantor laicus illusus à dæmone socium habebat Guillelmum de Hildermiffen pseudo-carmelitam, & una cum eo a sacrae fidei censore ordinis Prædicatorum Quintini in Picardia ad damnandum errorem adductus est. Porro Ægidius se mundi salvatorem esse effutiebatur, dæmones hominesque salutem demum consecuturos, jejunia, orationes, corporis macerationes, Ecclesiæ ritus & sanctiones despiciabant, sacram exomologesim profanabant, gravissima delicta subticendo, & leviores culpas ad hypocrisis pompam detegendo, appellabant carnalem copulam Mahometis exemplo paradisi delicias, actumque mere naturalem esse, atque ideo sine crimine exerceri, & omnes actus, etiam nefarios, ad divinam voluntatem beneplaciti referebant: legis novæ ferendæ a Spiritu Sancto tempus imminere, ac tum veritates catholicæ religioni contrarias contra tria religiosarum familiarum vota prædicatum iri: quæcumque deliramenta concepta animo Spiritus Sancti arcanos instinctus putabant: de purgatorio & inferno con-

Impura
hominum
intelligentiæ
hæresis.

traria orthodoxæ fidei sentiebant. Addebat Guillelmus, de quo paulo ante memoravi, nulla esse merita vel demerita, Christum enim profusa meritorum affluentia omnes redemisse: non inquinari animam corporum maculis: Eucharistiam despiciebat, quod Deus ubique locorum verferetur; resurrectionem mortuorum negabat, quod omnes jam in Christo resurrexissent effutiret. Ejusmodi autem Hydræ plura succisa capita iterum eduxere novatores, nam Georgium Majorem se salvatorem esse ementitum, Lutherum merita & demerita sustulisse, seque Spiritus Sancti organum esse jactasse, Calvinum Eucharistiam despexisse, omnesque castitatis hostes fuisse infensissimos suis locis dicitur.

Guillelmi pleu-
docarmel.
hæreses.

Instaura-
tæ a no-
vatorib.

Disseminati fuerant hi errores maxime Bruxellis & Cameraci, atque adeo in his urbibus a Guillelmo prædicto publice revocati (a) & damnati fuere: narrat vero Joannes Gerson (b) in libro de distinctione visionum verarum a falsis, irrepisse hoc tempore apud nonnullos, qui pietatem profitebantur, obscenam hæresim Begardismi propaginem, quæ amoris carnis divini amoris fucata dulcedine obvolutos instillabat.

Carnalis
amor di-
vini amo-
ris specie
fucatus.
(a) MS.
colleg. Na-
var.
(b) Ge-
son. vii.
de dist.
verar. vss.
a fals.

Anno

NOTÆ

Id enim ab uno Guillelmo, qui unus in judicio additit, præditum est, judice non quidem censore fidei Dominicano: sed illo præfente, Petro de Alliaco, qui ante dies VII. cardinalis a Joanne renunciatus absens, nondum cardinalem, sed Cameracensem episcopum adhuc agebat. Quædam insuper Ægidio, seu Guillelmo tribuuntur hic in annalibus, quæ ex tabulis illis a feminis quibusdam ejusdem sectæ jactata fuisse discimus, ut illud de fornicatione, quam scœmina ejus sectæ licere prædicabat. Denique Guillelmus in sua palinodia multas ex ipsis hæresibus, eam præfertim quæ scœdam aliquod & turpe continebat, nec a se traditas nec umquam admittas professus est. MANST

I.
Gregori-
us plures
legatos
creat.

(a) Greg.
144 p. 24.
(b) Ib.
pag. 28.
(c) Pag.
27.
(d) Pag.
54.
(e) Pag. 4.
(f) Pag.
26.

(g) Pag.
52.

Encycli-
cæ ejus
literæ.

Quid
concede-
ri cleri-
cis.

Anno a Virgineo partu duodecimo supra mille quadringentos indictione quinta Gregorius, ut labentes in dies res suas instauraret, plures legatos, præcipue in Germania creavit, nimirum Rabanum episcopum Spirensen (a), Wernerum Treverensem archiepiscopum (b) & Conradum Sufatum S. Cyriaci Wormatiensis præpositum (c), cui etiam in ditione Ludovici palatini Rheni ac fratrum donec a Joanne discederet dicendi ecclesiastici & prophani juris potestatem contulit (d). Tum plura diplomata adversus Joannis studiosos edidit (e), in illoque potissimum (f) qui Hermannum Langravium Hassiæ ipsi adhærentem molestia aliqua afficerent: utque religioni eorum, qui illi parebant, vel erant parituri prospiceret, sanxit (g) ut populus a quovis sacerdote sacramentis procurari, & clericis a quocumque episcopo catholico sacris ordinibus initiari possent: tum formulam sacramenti, qua ad ipsum reverfuri expiandi forent, proposuit.

Universis Christi fidelibus & catholicis ubicumque existentibus salutem, &c.

Quoniam jugi urgemur meditatione, curisque assiduis sollicitamur, ac mens nostra officio pastoralis nobis credito semper invigilat, ut vobis inter sacrilegas schismaticorum ceteras constitutis, catholicam veritatem vestramque constantiam & fidem continuo destruere, ac evellere satagentes, subsidia salubria, quorum provisione levius ipsorum machinationes vitare, conscientiarumque vestrarum salutis felicius antidota bibere poteritis afferamus. Et quamquam nuper pia consideratione decrevimus in quadam concessione nostra, qua incipit: Dum paterna consideratione prospicimus nonnullas gratias spirituales vestris devotionibus indulgere, ut unusquisque vestrum durantibus his malignis schismatum temporibus, qui propriis caruerit episcopo & sacerdote catholicis, quemcumque maluerit idoneum & discretum presbyterum secularem sive religiosum, etiam si de ordine mendicantium fuerit, dum tamen catholicum & fidelem in suum possit, quoties voluerit, confessorem eligere, qui confessione eligentis diligenter audita, pro commissis etiam in casibus episcopalis debita juxta Ecclesiæ formam ipsi absolutionem impendat, & injungat poenitentiam salutarem, ac quæcumque ministret & conferat canonicæ Ecclesiæ sacramenta: insuper quod a quocumque catholico episcopo, si proprio catholico careat, possit recipere quæ ad pontificalem ordinem spectant; quia tamen malitia temporis non patitur ex iis vestris stimu-

lis esse plene provisum, uberiori indulgentia rationabili inducitur permoti vestram devotionem pie inducimur prosequi, ex qua non modo vestra commoditati, sed etiam schismaticorum saluti consuli arbitramur: nam juxta Apostolicam sententiam vir infidelis salvatur per mulierem fidelem. Si igitur provisione gratuita catholici schismaticis participatione rationabiliter adungi permittantur, opæ fidei catholice doctrina a schismatica labe poterunt revocari.

Hinc est quod per dictum tempus, qua sancta mater Ecclesia sponsa nostra schismaticis opprobrio fatigatur, indulgemus ut unusquisque vestrum utriusque sexus proprio carens catholico episcopo a proprio sacerdote catholico, quo si caruerit, tunc a quolibet sacerdote catholico idoneo seculari seu religioso possit in votis commutationem, & a censuris absolutionem recipere episcopo reservatas, quodque decimas, primitias, oblationes, ac alia ecclesiastica jura schismaticis, si catholici forent, debita solvere, dividere, & dispensare possit secundum quod sibi fideliter melius videbitur convenire. Volumus insuper ut præmissis ordine episcopi & sacerdotum non mutato, quilibet vestrum censuris per processus apostolicos, sive in jure a casibus Papa reservatis irretitus, qui propter schismata præsentiam nostram nostrivæ commissarii ad hoc habentis potestatem sine periculo, seu ex aliis legitimis impedimentis habere nequit, possit absolvi & super irregularitatibus occasione præmissarum censurarum contractis in forma canonica consueta quoties opus fuerit, dispensari.

Ut popu-
lus a quo-
cunque
sacerdote
parium
Gregorii
possit ab-
solvi.

Præterea, ut miserabili schismaticorum, cui ex corde compatimur, succurri possit non sen- cœcitatibus indulgemus ut quilibet schismaticus utriusque sexus apostolicis sententiis ob hoc irretitus, cujusvis status aut conditionis fuerit, ab errore schismatis ad unitatem Ecclesiæ convertendus, ordine superiori de episcopo & sacerdotibus reservato juxta formam juramenti præsentibus insertam, patrum decretis conformem, possit absolvi & reddi Ecclesiæ unitati, ac super irregularitatibus occasione hujusmodi schismaticis & sententiarum inde contractis libere dispensari. Forma igitur juramenti, de qua præmissimus, infrascripto modo fiat: nam illis, qui a fide & unitate nostra non recesserunt, sed fecerunt aliquem actum schismaticum, sequens juramentum detur.

Secum
non sen-
tientes
vocat
schisma-
ticos.

Ego N. confiteor me fecisse talem actum schismaticum, non tamen corde & cum schismaticis participasse etiam in crimine & divinis ad evitandum scandalum

Posteandæ
venit
formulas
proponit.

Ium, damnum, vel periculum, propter quod ultra alias poenas iuste illatas a jure vel ab homine sententiam excommunicationis damnabiliter incurrisse; sed nunc praefatum schisma penitus abjuro, & dominum Gregorium fateor corde & ore fuisse & esse verum Romanum Pontificem, praeter quem nullum alium, cuius domini Gregorii Papae XII. & successorum suorum canonice intrantium, promitto & sanctis evangelis corporaliter tactis juro stare mandatis, & ab ista fide nunquam recedere, nec deinceps alicquem actum schismaticum efficere. Ita me Deus adjuvet, & haec sancta Dei evangelia. Ceteris vero qui a fide & unitate nostra simul seu ab unitate tantum & non credulitate recesserunt, secundum quod culpabiles reperti fuerint, utrumque simul alterumve tantum exprimendo detur iuramentum infra scriptum.

Ego N. laqueo schismatis olim detentus separatus videlicet a credulitate summi Pontificis domini nostri domini Gregorii Papae XII. & ipsius obedientia, quia adhaesi, malitia depravatus seu errore deceptus, antipapae seu antipapis, impugnanti seu impugnantibus verum apostolatum eisdem domini Papae Gregorii, nec non fautoribus eiusdem antipapae seu eorumdem antipaparam, per divinam gratiam ad cor reversus, sicut corde & ore peccavi, sic corde & ore abjuro ipsum schisma, quo fui detentus & omnem haeresim, quam fortassis ob praemissa incurrissem, & ipsum dominum Gregorium fateor esse unicum, & verum Romanum Pontificem & successorum suos canonice intrantes; & rebelles contra papatum eiusdem & successorum suorum canonice intrantium fateor esse perniciosos schismaticos, a cuius fide & obedientia & successorum suorum canonice intrantium juro, sanctis evangelis corporaliter tactis, me de cetero non recessurum, nec non me non daturum auxilium, consilium, vel favorem verbo vel facto rebellibus eidem Romano praefati domini Gregorio Papae XII. & successoribus suis canonice intrantibus, sed stabo mandatis eiusdem veri Romani Pontificis & successorum suorum canonice intrantium. Sic me Deus adjuvet & ista sancta Dei evangelia.

Insuper propter mixtionem catholicorum & schismaticorum ex utraque parte multorum misericorditer dispensamus, quod catholici de suis dominis loca & personas schismaticorum minime teneantur evitare, non tamen ex hoc concedimus quod ad dominia schismaticorum accedant. Si vero catholicos a schismaticis ab executione suorum officiorum in suis locis & ecclesiis contigerit prohiberi, ex tunc, & non alias, ne divinis & sacramentis defraudentur, ut in locis habitibus, prout reverentur possint,

Vetat adiri terras non sententiarum secum.

super quo eorumdem conscientias oneramus, in altaribus portatilibus coram quibuscumque catholicis etiam ante diem celebrare, gratiose indulgemus. Concedimus etiam, ut qualibet ecclesiasticarum personarum catholicarum, quae propter schisma in locis monasteriorum seu beneficiorum suorum absque contumelia Creatoris stare minime valeat, in & cum iis locis ac personis etiam secularibus se recipere, quibus naufragium effugere felicitate vitae portum queat reperire; & tunc horas canonicas secundum quodcumque ordinariam aut ordinem ab Ecclesia approbatum dicere ut se suis sociis, cum quibus conversatur, de iis dicendis conformet; quodque huiusmodi personae ab Ecclesia in dictis sejunctis omnino servari, devotis catholicis, apud quos eos morari contigerit, temporibus ceteris scandalis semper quantum possibilitas permittat proximorum vitatis, in esu facere se conformes, ne dispari comedendi usu catholici eorumdem receptores molestius onerentur, exceptis Carthusianis in esu carni, licite possint. Et ne circa praemissa ambigendi materia relinquatur, per idoneum sacerdotem hunc intelligi debere, qui discretionis qualitate talis merito reputari possit, declaramus constitutionibus Apostolicis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque, &c. Dat. Gajetae 1x. kal. septembris pontificatus nostri anno xv. Labente bimestri Gajeta pulsum Gregorium, adductumque in extremum discrimen postea videbimus, cum a Ladislao Neapolitano Rege contra spes omnes desertus fuerit. Interea cum Pontifex intellexisset (a) in eunte anno Anconitanos ad pangendam cum eodem Rege societatem, antequam is ad Joannem se converteret, postea vero fama increbesceret Ladislao ipsum fidem mutare, servireque tempori, eosdem Anconitanos ab ea suspitione visus (b) est amovere: sed contrarii demum successus obscura consilia mox prodidit.

Religiosis migrandi in monasteria loca facultatem permittit.

Gregorius in periculum adductus.

(a) Ib. p. 11.

(b) Ib. p. 31.

Anconitanos ut in fidei constantia perstent hortatur. Sacra militaria in Ladislao a Jo. promulgata. (c) Ib. l. i. pag. 56. (d) Ib. pag. 67. Pisan. concil. decretis obtemporavit Ladislao.

Gregorius in periculum adductus.

Gregorius in periculum adductus.

(a) Ib. p. 11.

(b) Ib. p. 31.

Anconitanos ut in fidei constantia perstent hortatur. Sacra militaria in Ladislao a Jo. promulgata. (c) Ib. l. i. pag. 56. (d) Ib. pag. 67. Pisan. concil. decretis obtemporavit Ladislao.

(a) Ext. apud Jo. l. 5. pag. 206.

Ejus litterae supplices ad Jo.

Aliorum Regum exempla sequi decernit.

episcoporum & doctorum coetu, cum illi disceptarent pluribus argumentis Gregorium rite exauctoratum fuisse, Raynaldo S. Viti in macello diacono Cardinali Joannis legato se suaque omnia addixit, professus Joannem esse Pontificem atque illius imperii obsequentem se futurum pollicitus, mox regias litteras (a), quibus Joanni fidem obstringebat, subjectis conceptas verbis dedit.

Sanctissimo in Christo patri, & beatissimo domino Joanni summa Dei providentia Papae XXIII. sacrosanctae Romanae & totius universalis Ecclesiae dignissimo summo Pontifici devotissimo, sanctitatis vestrae filius Ladislaus Dei gratia Hungariae, Jerusalem, Siciliae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galiciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariae Rex, Provinciae & Forcalqueris ac Pedimontis comes post humillimam & devotissimam recommendationem ad pedum oscula beatorum.

Cum in cunctis actionibus praesertimque in mortaliu mentibus possent alicujus dubitationis scrupulum generare, ut quae purissima veritas, elici in iis praesertim, quae respicere dignoscantur catholicae fidei, extra quam salus esse non potest, quomodo libet veritatem, & integritatem, desiderabilis unionis in Dei Ecclesia causare, ut elisis extirpatisque ex agro dominico veribus grex fidelium erga cultum fidei orthodoxae unitarum mentium vigilantia, devotus semper incumbat, sit summopere incumbendum, nosque aliquandiu negotiorum mole tam juris, quam facti pensata haesitaverimus de hac super veritate atque iustitia assumptionis ad apicem summi apostolatus vestrae beatitudinis, & super dependentibus, incidentibus, ac emergentibus ab eadem, tandem vii. & modis omnibus exquisitis, sicut Patri laminum placuit, & habitis super praemissis & infra scriptis maturis consiliis tam praetorum, procerum, magistrorum in sacra pagina, doctorum, ac virorum notabilium & insignium vicibus repetitis plenaria veritate comperta; ac attendentes aliorum Regum & principum, ac communitatum catholicae fidei subjectionum in hac materia processum & modos, & quomodo eidem beatitudini vestrae reverenter obediunt ad laudem omnipotentis Dei & totius caelestis curiae, nec non statum praefatae Romanae ecclesiae, ac sanctitatis vestrae, & successorum eiusdem Romanorum Pontificum canonice intrantium, pacem & tranquillitatem regni, status, & dominarum nostrorum & omnium subditorum, invocata Sancti Spiritus gratia, eidem vestrae beatitudini tenore praesentium nunciamus, quod nunc firme credimus & tenemus & indubitanter profitemur praefatam assumptionem vestram ad regimen Romanae & universalis Ecclesiae inspiratione divina fuisse canonice celebratam.

Et ut subditi nostri in via veritatis de cetero ambulent, & haec & alia in cunctis notitiam deducantur, pro persona nostra, ac universitatibus & singularibus personis eorumdem tam ecclesiasticis, quam laicalibus, etiam in dignitatibus pontificalibus constitatis, & pro omnibus & singulis aliis nostris subditis, ac terris, & locis, quae quocumque titulo designemus, reverendissimo domino Raynaldo S. Viti in macello diacono S. R. E. Cardinali commissario, dictae vestrae sanctitatis, & pro eadem vestra sanctitate nec non Romana ecclesia utriusque successoribus canonice intrantibus recipienti reverentiam & obedientiam debitas dedimus, & exhibuimus, vosque Joannem divina providentia XXIII. apud verum & unicum Romanum Pontificem & in terris Jesu Christi vicarium, Petrique Apostolorum principis successorem cognovimus & cognoscimus per praesentes. In qua quidem obedientia devotione & filiatione vestris, & successorum vestrorum canonice intrantium, ut praesertur, cum integritate mentis purissima & incommutabili cum omnibus & singulis supradictis indigentibus studitis, persistemus, futuris temporibus cum sinceritate cordium, toto nixu, ac vestrum apostolicum statum & nomen per vestros subditos in suis devotis orationibus fecimus suscipi specialissime recommendatum, & ad hoc, ut praemissa etiam in Romana curia & coram vestra beatitudine praesentia etiam celebrantur, ad ejusdem beatitudinis vestrae praesentiam oratores nostros, solemnes procurabimus, celeriter destinare. Sanctitatem vestram conservare dignetur Altissimus deus Ecclesiae suae sanctae. Praesentes autem litteras magno praesentium meo sigillo munitas fieri feci in testimonium praemissorum, quae pro ipsarum validiori robore dedi & subscripsi propria manu mea. Datum in castro meo novo Neapolit. per manus mei praedicti Regis Ladislai anno Domini MCCCXII. die xvi. mensis Octobris vi. id. regnorum meorum anno xxvi.

Corruptum auro fuisse Ladislao a Balthasare, ut Gregorii partes desereret, tradit Theodericus Niemius (b), cum ferro vinci non potuisset, ejusdemque Ladislai perfidiam graphice depingit hinc verbis: Quoniam per ipsum Ladislao Regem ejusque auxiliares subditi & fideles dicti Balthasaris & praesertim in ipsa Romania, Campania, nec non Tuderto, Aemilia, & quibusdam aliis terris ejusdem Romanae ecclesiae habitantes plurimum vexabantur in personis & bonis eorum; propter quae dictus Balthasar monte conser-natus reperit modum cum dicto Ladislao Rege concordandi mediantibus pecuniis, & quibusdam magnis promissionibus per ipsum Balthasarem praefato Regi Ladislao per aliquos mediatores factis. Sed quoniae fuerunt ille pecunia & quales erant ipsa promissio.

Obsequium Joanni devot.

Prosecutorum se illum officii pollicetur.

(b) Niem. in Jo. XXIII.

Joann. XXIII. Balthasaris & praesertim in ipsa Romania, Campania, nec non Tuderto, Aemilia, & quibusdam aliis terris ejusdem Romanae ecclesiae habitantes plurimum vexabantur in personis & bonis eorum; propter quae dictus Balthasar monte conser-natus reperit modum cum dicto Ladislao Rege concordandi mediantibus pecuniis, & quibusdam magnis promissionibus per ipsum Balthasarem praefato Regi Ladislao per aliquos mediatores factis. Sed quoniae fuerunt ille pecunia & quales erant ipsa promissio.

Ladislauum auro corrum- pit.

III. Concor- diae inter Ladisla- um & Jo- leges. (c) Diar. Ven. MS. Insulae Siciliae jura Li- thuanii schismatis odio in Ladisla- um trans- fusa.

Proposi- ta Grego- rio pa- ctiones.

(d) Pign. hist. Aest. prim. l. 6.

(e) Jo. l. 5. p. 67. MS. diar. Venet. Gregori- us Cajeta pulsus. Perfidia insignis Ladislai.

(f) Niem. in Joan. xxiii.

missiones pauci noverunt, sed diversi de hoc diversa loquebantur. Audivi tamen a quodam tunc obedientiae dicti domini Angeli tunc Gregorii, quod idem Balthasar dictum Ladislauum Regem, ut ab ipso Angelo tunc Gregorio recederet, dictumque Balthasarem pro Papa deinceps haberet, cum summa centum millium florenorum sibi per quemdam Florentinum per ipsum Balthasarem transmissorum sophisticasset. O misera pecunia, etiam quales & quantos in illis parvibus corrumpere aut decipere consuevit, ut sepe de fide ad perfidiam declinarent!

Compositum inter Joannem & Ladislauum Regem fuisse foedus xv. junii refert m. diar.ii Veneti (a) author, ac pactionum formulam affert, ut nimirum Ladislauus non modo Neapolitano regno potiretur, verum insulae Siciliae, quae Aragonio Petri e Luna sectatori parebat, jure donaretur: crearetur Romanae ecclesiae atque imperii signifer, ducenta ac viginti aureorum millia acciperet, habenteque medio tempore, quo solvenda forent, Afulum, Viterbium, Perusium, Beneventum ipsi oppignerarentur; mille praeterea equites Joannes suo sumptu, dum bellum gereretur in Siculos, in Sicilia aleret: jus omne quod Ludovicus in regnum Neapolitanum se habere contendebat, ei abrogaret. Remissum praeterea est Ladislauo ve- digal lapso decennio non perfolutum, quod in annos singulos ad quadraginta aureorum millia ascendebat. Professus vero est Ladislauus deserturum se Gregorium eumque in Joannis obsequium adducturum; utque persuaderi se sineret, proposita haec illi fuit illecebra, quinquaginta aureorum millia ipsi in annos singulos perfolutum iri, ac tres ex ipsius affinis, quos optasset, Cardinalium numero adscribendos: sin vero foederi adversaretur, Ladislauus spondit se Neapolitano regno depulsurum Gregorium, ac vel in Provincia, vel in Dalmatiam abducturum. Haec author anonymus cui Pigna (b) in pluribus consentit, additque Gregorio Piceni legationem promissam. Aliam etiam is concordiae legibus fuisse adjectam, ut omnes a Ladislauo factae alienationes ratae a Joanne haberentur, ex ejusdem literis (c) v. nonas julii exaratis constat, quibus Policastro urbem Betto equiti dividendam confirmavit.

Dum ita Gregorium prodebat Ladislauus, pro quo Innocentius prius, tum Gregorius ipse se obstrinxerant, numquam cum Gallis in concordiam venturos, nisi Neapolitani regni jura ipsi affererentur, clandestine admodum perfida agitasse consilia memorat Niemius (d): Quando, inquit, pax seu concordia illa sic sub nive facta seu cooperta fiebat, adhuc dominus Angelus, tunc Gregorius, cum suis Cardinalibus & curialibus in civitate Cajeta ma-

ritima non remoto ab ipsa Campania sub protectione ipsius Ladislai Regis residebat; tamen hujusmodi tractatum concordiae in principio penitus ignorabat. Et dictus Rex Ladislauus illa tempestate ad eundem dominum Angelum, tunc Gregorium, quadam vice veniens, & depositocaputis seu pileo de capite ipsum dominum Angelum, tunc Gregorium, more solito honorabat. Dicitur vero dominus Angelus, tunc Gregorius, de praedicta concordia secrete informatus, eidem Regi publice dixit: Carissime domine Rex, quare cum adversario meo concordasti, me inscio penitus & excluso? Qui quidem Rex constanter negabat dictam concordiam se fecisse. At tamen die sequenti per quemdam de suis ipsi domino Angelo, tunc Gregorio, intimari fecit, quod infra certum tempus, tunc expressum etiam nimis arctum, cum suis se eodem regno Siciliae absentaret: & tunc primum ipse dominus Angelus, tunc Gregorius, cognovit dictam concordiam processisse, sibi- que atque suis, si diutius illic remanerent quoad personas & res ipsorum maxima pericula imminere. Et convenientes illico in simul ipse dominus Angelus & sui curiales valde timebant, ac turbati nesciverunt quam viam pro eorum salvatione in tanta perplexitate possit eligere possent, & dum sic parum perbassissent, applicuerunt illic duae magnae naves mercibus oneratae, una scilicet de oriente & alia de occidente. Cives autem Cajetani audientes quod Rex ipse taliter fecerat, erant male contenti, quia dictum dominum Angelum, tunc Gregorium, suosque curiales dilexerunt, merces hujusmodi emerunt subito ad illum finem, quod sic naves illae mercibus exoneratae ab eisdem domino Angelo, tunc Gregorio, suisque curialibus conducerentur sicuti factum fuit instanter.

IV. Coactus itaque est Gregorius Cajeta in fugam se convertere, ac una cum Cardinalibus Barbarico, ac nepotibus Corario, & Condulmerio, qui postea Pontifex creatus Eugenius IV. appellatus est, cum undique ab aemulo Joanne ad eum interceptum insidiae paratae essent, Venetorum mercatorum navibus in Cajetano portu conscensis per inferum ac superum mare magnis hostium & piratarum circumfusis periculis in Dalmatiam trajecit, indeque unius diei spatio sulcato mari Adriatico, Ariminum appulit; ubi summis honoribus exceptus (e) est, ut idem narrat in subjectis literis.

Ad perpetuam rei memoriam. Etsi qualibet loca pia prompta veniunt devotione fidelium veneranda, quanto magis illa, quae fluctuanti Petri navicula singera pietate & ferventi charitate subvenire probavimus, debent veneratione digna coli & perpetuo decorari. Sane cum essemus in civitate Cajeta, ad quam de civitate Au-

Gregori- us turpi- ter ab eo proditus.

In maxi- mo discrimine ver- fatur.

Divina ad eum libe- randum providen- tia.

Insidiis undique appetitus.

(g) Lib. 4. p. 48.

Conque- ritur Gregori- us de La- dislai cum Jo. foedere.

Ut maxi- ma adie- rit discrimina.

Carolus Malate- sta ejus patrocini- um susci- pit.

Parate Gregorio multae insidiae. Epus in Slavoni- am accessit.

Unius diei flexu e Slavonia in Piceum scaphis invehit.

Austriae Aquilejensis dioecesis schismaticorum perfidia nos impulerat, invadendo hostiliter & inhumaniter persequendo, ne ordinatum per nos canonice & in Spiritu Sancto ibi legitime inchoatum sacrum generale concilium pro unione & pace universalis Ecclesiae sponse nostrae, ad quam puro & sincero corde (prout semper fecimus) intendebamus, compleri posset, prout non potuit eorum nequitia adversante, & oporteret, prout oportuit, propter hujusmodi persecutiones & quandam pestiferam pactionem cum tunc Rege Ladislao per iniquitatis filium Baldassarem Cossa a suis sacrilego ausu vocatum Joannem XXIII. factam, adeoque essent nobis itinera clausa, & ipsorum perfidorum laquei tam per terram, quam per mare insidiae posite & paratae, & omnia circumventa, quod nec modis discedendi tutus, nec locus aderat ad quem declinare possemus, praeterquam civitas nostra fidelis & filialis Ariminensis & prompta & inextinguibili devotione dilecti filii nobilis viri Caroli de Malatestis domicelli Ariminensis pro nobis & eadem Ecclesia in ipsa & nonnullis aliis civitatibus & locis nostris vicarii, & provinciae nostrae Romandiolae rectoris, & unionis hujusmodi fervidi zelatoris, qui a Deo datus & de nostra iustitia informatus non peperit periculis, laboribus, & expensis, spretis oblationibus quibuscumque & comminationibus impiorum: &, sicut Altissimo placuit, qui voluit fidem Petri defloere, pro qua etiam exoravit, superueniant ex desperato & contra solitum morem illis diebus, videlicet circa finem mensis Octobris, duae naves mercatorum Venetorum una ab oriente & altera ab occidente ibidem mirabiliter concurrentes, super quibus cum timore & tremore, tanquam undique hostibus circumdati [exceptis dilectis filiis Cajetanis, qui erga nos tunc & semper se fidelissime habuerunt] die ultimo dicti mensis, nobis super inde recessu pro preemptorio termino assignato a dicto Rege ascendimus, & sicut ille voluit, qui nos creavit, inter piratas & perfidos quarentes animam nostram maria ambo incolentes transivimus, & ad partes devenimus Slavoniae mutatis tamen fustis cum altera navium praedictarum, quae illuc nos condacere non valeret, & tandem in quinque barcunculis nos & venerabiles fratres nostri sanctae Romanae ecclesiae Cardinales, qui tunc Ann. Eccl. Tom. XXVII.

tres numero nobiscum erant, mare ipsum transivimus per diem naturalem mirifice, ipso duce, qui aquis imperat atque ventis, in omnium stuporem ad portum Caenaticum applicantes, de quo sequenti die discessimus sociati a praefato filio nostro Carolo; & facta pernoctatione Bellavere altera die occurrentibus nobis dilectis filiis, clero & populo Ariminensi processionaliter & devote, civitatem ipsam nostram Ariminensem intravimus in vigilia squidem natiuitatis Dominicae, ut sicut eotempore lux suae claritatis infulset, ita sponse suae ne malevolorum faucibus absorberetur, indulset, &c.

Ut igitur ista tam stupenda, & cunctorum miranda oculis in timore Dei cunctis temporibus memorentur, ipsaque nostra civitas Ariminensis, in sua cathedrali ecclesia ipsi Romane ecclesiae immediate subiecta, & sub vocabulo S. Columbae constructa singulis annis commemoratione hujusmodi gratuletur, & congruis honoribus frequentetur, eoque libentius Christi fideles confluant ad eandem, quo se senserint domino caelestis gratiae esse refertos, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus vere poenitentibus & confessis de civitate, comitatu, & territorio Ariminensi oriundis, vel alias incolis, qui a primis vespere vigiliae usque ad secundos vespere festi diei epiphaniae Domini nostri Jesu Christi, qua quidem die post dictum nostrum adventum ibi missam primam celebravimus, ecclesiam ipsam devote viderint, annuatim plenam remissionem omnium peccatorum suorum concedimus per praesentes; nec per hoc intendimus aliis quibuscumque indulgentiis & gratiis, quas hic haberi volumus pro sufficienter expressis, quovis modo & a quocumque auctoritate indultis, eidem ecclesiae aliquatenus derogari. Nulli ergo, &c. Dat. Arimini 1x. kal. aprilis pontificatus nostri anno 1v. Appetitum etiam alias insidiis tum a Ladislao & Columnensibus, tum a Petro e Luna, tum a Balthasare Cossa, tum a patriarcha Aquilejensi, sed divina providentia liberatum vidimus.

JOANNES XXIII.

V. Extremo anno celebratum a Joanne concilium Romae, memorant monachus S. Dionysii & alii [1]: quod tamen in proximum celebratum.

Arimini exceptus a clero & populo.

Indulgentiae principem ecclesiam Ariminensem illustrati propo- sitione.

NOTE [1] Romanum concilium hoc anno habente ceptum, & ad exordium sequentis anni continuatum ex fide exterorum scriptorum annalista hic commemorat. Verum Antonius Petri, qui tunc praesens Romae aderat in Diario, affirmat nonnisi sequenti anno die X. februarii concilio huic Romano exordium datum fuisse. Hoc vero anno die IV. maii in publico cardinalium consessu, quem consistorium vocant, eundem pontificem diem certam illius inveniendi destinasse. Antonii verba, quae nonnihil continent ad concilium hujus, alioquin obscuro, historiam pertinentia, afferre hic opere pretium duco. Anno 1413, indictione VI. mensis februarii, die veneris, X. fuit incaptum concilium in Basilica principis Apostolorum per dominum nostrum papam Joannem XXIII.

num annum extractum ostendit synodale decretum contra Hussitas, cui sexta mensis Januarii anni MCCCXXIII. dies ascripta est, inter quos Gobelinus (a) hæc addit: *Cumque his temporibus nonnunquam literæ apostolicæ, in quibus de Urbano, Bonifacio, Innocentio, Gregorio, Clemente, vel Benedicto per tempora schismatis præterea super papatu contententibus supradictis fuit mentio faciendæ, statutum fuit, ut nullas eorum in dictis literis Papa simpliciter, sed cum hac determinatione in sua obedientia nominaretur. Verum quod Joannes de aliis statuit, id Martinus cæterique Romani Pontifices de ipso Joanne XXIII. usurparunt, ut non pure Pontificem, sed additis verbis, in sua obedientia, appellarent. At non eo numero, quem rerum gravitas postulat, ad hanc synodum convenisse tradit Paulus Langius (b), quam adversus Hussitas celebratam fuisse ait: ac præterea, cum in hoc concilio Joannes Hus se vocandum in iudicium pertimesceret, hæresim damnavit editis publicis. hæc literis (c): *Ad reverentiam Jesu Christo, Ecclesiæ, supremæque ejus Pontifici exhibendam, paratissimè semper ad satisfactionem omni poscenti de ea fide, quam teneo, rationem reddere, confiteor corde integro Jesum Christum dominum esse verum Deum & verum hominem, totamque legem ejus tam firmæ veritatis existere, quod nullum tota vel apex ipsius fallere potest domum suam sanctam ecclesiam fundatam tam firmiter supra firmam petram, quod porta inferi non possunt adversus eam quomodolibet prevalere; promissaque in spe ipsius capitis Jesu Christi domini mortis die potius sustinere supplicium, quam electivè dicere vel asserere, quod foret Christi suæque Ecclesiæ contrarium voluntati: ex his fidenter, veraciter, & constanter assero, quod a veritate simul sinistre sedi Apostolicæ sum delatus: false sequidem detulerunt & detulerunt, quod docuerim populum quod in Sacramento altaris remaneat substantia panis materialis: false, quod quando elevatur hostia tunc est Corpus Christi, & quando ponitur tunc non est: false quod sacerdos in peccato mortali non conficit: false quod domini a clero auferant temporalia, quod de-**

(a) Gobelinus in cosmod. an. 6. c. 9.
 Antipapæ aliqui paucis studio dicti Pontifices.
 (b) Langius in chron. citat. Joannes Hus damnat hæresim.
 (c) Ext. apud Coel. l. 2.
 Agnovit auctoritatem ecclesiæ.
 Potius mortem velle optere quam illi repugnare erat professus. Errores de quibus apud Pontificem accusabatur ejuraverat.

NOTÆ XXIII. In primis fuit celebrata missa de Spiritu Sancto per episcopum de Suana. Item statim post celebrationem dictæ Missæ, dominus noster papa venit de palatio suo apostolico, & intravit dictam Basilicam cum omnibus dominis cardinalibus, & aliis prelati tunc temporis existentibus in curia Romana in loco preparato pro dicto concilio fiendo. . . . Item dominus cardinalis de Florentia fecit sermonem, in quo continebatur de certis libris de hæresi, domino nostro papa presentatis; & statim post sermonem dominus noster papa mandavit comburi dictos libros in capite scalarum dictæ basilicæ S. Petri. Ex hoc scriptoris oculati testimonio antium, & diem cepti concilii emendare licet; ac discriptionem temporis adjectam bullæ Joannis XXIII. legendæ in annalibus ad A. 1413. l. qua libri Joannis Wicleff concilio approbante damnantur, & igni demandantur, mendosam esse, cum die IV. nonas februarii quæ ibi legitur concilium nondum ceptisset. Legendum est igitur die IV. idus februarii, cui sane diei prima concilii; & forte unica sessio congruit. Quoad concilium hoc duraverit ip nota ad sequentem annum expendemus. MANST

cinat non solvant: false quod indulgentiæ nihil sunt: false quod gladio materiali suaserim clerum percutere. Hæc Joannes Hus, quæ scribebat ad Romanum Pontificem in publico doctorum Pragensis academix cœtu, accitis testibus & rebellionibus, professus est, in quibus recte se de fide sentire præseferbat.

Cum ita verbis catholicum se esse e. mentitus esset, factis hæresarcham se demonstravit, nam anathemate percussus divina celebravit, episcopi imperia protrivit; ac Pontificem antichristum appellavit; cujus impudentiam Spehanus Palers ita describit: (d) *Contumax, inquit, a sanctæ Ecclesiæ catholice recessisti obedientia, & in multorum scandalum & periculum in sententiis plurimarum ecclesiarum, & super omnia summi Pontificis Christi vicarii positus & publice denuntiatus excommunicatus, imovem Dei abicis, nec censuram ecclesiasticam adveris: de verbo Dei in cathedra superbia tuæ, & quod amplius est, de divino missarum officio, bona suffusa conscientia, audaci & sabibnica præsumptione plena gemitu tu aude ingerere, & cum Rege Saule (e) contra divinam obedientiam non victimas offerre, sed scelus idololatriæ perpetrare. At vero si dixeris: Non peccavi; dic sub cujus prælati ecclesiastica disciplina jugo sis, ne tu ipse & actor causarum & iudex esse videaris. Tu & agis causas & solus iudicas causas, proponis & decidis causas, te ipsam pro testibus comprobas non apostolos postulas: & nequaquam Christi invocato nomine, determinas sententias & pronulas. Quis ergo tibi comprobabitur? Diocesanam propriam cum omnibus suis officialibus ordinariis contemnis, & tanquam festucam reputas; quinimo summum Pontificem abominationem & antichristum publice prædicas, & omne sanctum suum decretum, auctoritatem, & officium majori arrogantis, quam Dathan (f) & Abiron superbissime abicis, & contemnis. Ecce quomodo absque jugo factus es quasi solus dominus, solus altissimus, &c.*

Andreas etiam Broda nobilis theologus objecit (g) Hussi, illum publicarum seditionum concitatorum extitisse, ac pios quosque viros cum ipso non sentientes

Ejusdem infanda perfidia.

(d) Apud eund. Coel. l. 1.

(e) 1. Reg. 15.

Se præfert omnibus.

Blasphemat in Pontificem. (f) Num. 16.

(g) Apud Jo. Coel. l. 1.

traducere ut impios; omnium vero genere vitiorum turpissimos & contaminatissimos homines, si cum ipso sentirent, effusus studiis prosequi consuevisse: Teste, inquit, B. Gregorio, charitas diversa unit, confusa ordinat, inæqualia sociat, & ipsa charitas dicit (a): *Qui non colligit mecum dispergit; quod exponens Hugo sic dicit: officium diaboli est congregata dispergere, officium autem Christi dispersa congregare. Ecce, magister reverendo, quomodo charitas tendit ad unitatem. Quid ergo nos dicemus ad hæc, inter quos sunt tanta dissensiones & schismata, ut ille Joannista, iste Violephista, caterique Mahumetista nuncupentur? Divisus est Christus? Nunquid Violeph est crucifixus pro nobis? aut in nomine ipsius baptizati sumus? Gratias ago Deo meo, quod opinio ipsius nunquam intravit in cor meum: & vos in littera appellatis me fratrem charissimum. Det mihi Christus Jesus pro magno quæso munere, ut sis in Domino frater meus; nam ex toto cordis affectu desidero vos ad unitatem sanctæ maris Ecclesiæ jam redire: in qua, inquam, sunt Christiani ad invicem vere fratres, a qua (quod dolenter refero) per inobedientiam recessistis: vestra enim patefecit littera, quam mihi destinatis, quod mori magis cupitis, quam reverti. Quomodo ergo fratres criminis, quorum non est una mater, & per consequens nec unus pater? Et quomodo scribitis me charissimum, cum tamen tenditis ad hoc, ut me reddatis omnibus vilissimum & odiosum? scribitis enim socio meo dilecto domino Petro, quod ex participatione mea vobiscum sum excommunicatus, profanus, & irregularis. Bene quidem, multis temporibus bibi & comedi vobiscum, & in uno lecto jacui: sed ab illo tempore, quo processit contra vos publicati sunt, neque ego vos vidi, neque vos me vidistis: palpate ergo, & videte utrum ista ex charitate, an ex odio procedant. Dicitis, quod expectatis martyrium, quomodo vultis esse martyres, cum etiam locum, ubi cognoscitur veritas, declinatis? legem alii obicitis vos una cum vestris, nemo ex vobis facit legem: parietes præceptis depingitis, quæ utinam in cordibus teneretis, nonne lex dicit (b): *Diis non detrahes? & omnes vestri quantis sunt detractionibus & conviciis pleni? lex præcipit (c): Non concupisces, & vos una cum vestris discipulis aliena tollere prædicatis; mihi iudicium imponitis, quod tamen mihi in veritate ascribere non debetis. Sed vae qui alium doces tuis non doces, dicit Apostolus (d). Quare vos Papam, Cardinales, episcopos, prælatos, & omnes indifferenter clericos vituperose, immo injuriose verius judicatis, & imponentis eis crimina, quæ fortassis quoad usque vobis non probaretis? Cur non sequimini**

(a) Matt. 12. Luc. 11.

Monetur a socio ne schisma confluet.

Vana Hussi jastantia refellitur.

(b) Exod. 22.

(c) Ib. 20.

(d) Rom. 2. Onerat catholicos conviciis.

legem Christi dicentis (e); *Si videris fratrem peccantem corripe ipsum inter te & ipsum solum, &c. dicitis me colare culicem & camelum deglutire: Verius hoc de vobis dicerem & de vestris: nam illos, qui non sunt de secta Violeff etiam parvulos acriter increpatis, sed vestros sectarios perjuros, blasphemos, homicidas, fures, & adulteros, leviter palpatis. Hæc Andreas Broda.*

Ut vero magis effunderet Hussus impietatis suæ virus, ac facilius simplices deciperet, abducereque a Romanæ ecclesiæ gremio, confecto publico instrumento, utrum in Papam credendum esset, num salvari posset qui mortali sacerdoti ore non confiteretur, an aliquis sanctorum sentiat & dicat aliquos e Pharaonis populo in mari rubro perfos, atque ex fodomitibus subverfos æternam salutem esse consecutos proposuit, subdolasque responsiones adiecit; cujus perfidiam detegit convincitque hæc verba Coelæus (f): *Mibi sane, ut citra odium & livorem ingenue fatear, petulans, ac malignus fuisse videtur Joannes Hus in dubiis istis, petulans inquam ad vexandum eruditos, malignus vero ad subvertendum simplices. Si enim vere de his tribus questionibus dubitasset, non determinasset protinus absque deliberatione & consilio aliorum: si doceri voluisset, misisset ea dubia potius ad doctores theologiae privatim, quam ad idiotas laicos per publica instrumenta. Si in edificationem & non in subversionem scribere voluisset, certe dubia ista secundum simplicem ecclesiæ sententiam determinasset ad pium sensum, & non depravasset dicta doctorum per truncatas allegationes, per quas & sensum eorum pervertit simplices decipiens, & bonis auctoribus calumniam fecit de reprobo & adulterino sensu quem tota damnat & exhorret Ecclesia.*

In primo namque dubio Papam irridens prælator calumniari videtur, tanquam docuerint plebem in Papam credere, quod illi nunquam fecerunt ne cogitarunt quidem: docuerunt autem credere in Deum, credere Ecclesiam sanctam catholicam, credere Papam, quod sit scilicet vicarius Christi & successor Petri, cui claves regni cœlorum traditæ sunt, & omnes Christi commissa. Docuerunt item credere Papæ & Ecclesiæ, obediendo scilicet & asseperando ea quæ in decretis conciliorum & decretalibus Romanorum Pontificum constituta sunt: sed in Papam aut in Ecclesiam sicut in Deum credere nunquam docuerunt.

In secundo autem dubio, similiter, & in tertio, truncatim allegat auctores, & per hoc detorqueat malitiose dicta eorum in contrarium sensum; nam in magistro sententiarum omittit hæc verba: *Nonnulli enim in vita peccata confiteri negligunt vel erubescunt, & ideo non merentur justifi-*

(e) Matt. 18. Matt. 23.

Suos licet nequissimos laudat.

Motz questiones a Jo. Hus.

(f) Coel. l. 1. Malignæ illius ad populum pervertendum artes.

Ejus calumniæ ad elevandam pontificiam auctoritatem.

scari; sicut enim precepta est nobis interior penitentia, ita & oris confessio, & exterior satisfactio, si adsit facultas. Hac verba ponuntur in eodem capitulo, quod Hus allegavit: & in hanc sententiam subjunguntur multa plura in eadem distinctione, quod non sufficiat soli Deo confiteri, si haberi sacerdos possit. Solvuntur preterea ibidem doctorum dicta, quae Hus ex magistro contra oris confessionem adduxit: ex quibus sane convincitur, ipsum Hus malignam habuisse decipiendam plebis intentionem per truncas ex magistro allegationes.

Sanctorum doctorum truncat dolo sententias.

In tertio quoque dubio non recitat integram S. Hieronymi sententiam, neque etiam magistri: vera enim sententia Hieronymi est: Deum, ut omnium rerum, ita suppliciorum quoque scire mensuras, & non preveniri sententiam iudicis, nec illi in peccatorem exercendae de hinc poena auferri potestatem: & magnum peccatum magis diuturnisque sui cruciatibus, levem vero culpam praesenti compensari supplicio, qualis fuerat illius, qui in sabbato ligna collegerat: alioqui si magna peccata praesenti compensarentur supplicio, optandum foret adulteris, ut in praesentiarum brevi & cita poena cruciatus frustrarentur aeternos. Hac maligne tacuit Hus quemadmodum & ea, quae magister in contrarium allegat; nam aperta, ibi dicit, quod illud Naum prophetae dictum: Non iudicabit Deus bis in idipsum, vel secundum aliam translationem: Non consurget duplex tribulatio, de his tantum intelligi debeat, qui praesentibus suppliciis commutantur in bonum, & sic perseverant, qui vero inter flagella duriores & deteriores fiunt, ut Pharaon, praesentibus aeterna connectunt, ut temporale supplicium sit eis aeternae poenae initium, secundum Augustinum super illud Deuteronomii XXII. cap. Ignis succensus est in furore meo & ardebit usque ad inferni novissima. Legerat idem Hus, quod hac de re in decretis legitur, quae & creberrime in scriptis suis allegare solet. Sic autem habet ibi textus. Auctoritas illa Naum prophetae: Non iudicabit Deus bis in idipsum; non indistincte ostendit omnia, quae temporaliter puniuntur, non ulterius a Deo punienda esse, alioquin cuique sceleroso optandum esset, ut caelesti fulmine percussus, aut aquis submersus, aut a serpentibus vulneratus pro peccatis suis divinitus interiret, ut aeternis cruciatus brevibus & momentanea poena terminaret, &c. Hac quidem & id genus multa legerat ipse Hus, dum contra haec omnia deserviret: sed scientia inflatus, & per inobedientiam in reprobum sensum traditus, odioque in clerum accensus & excocatus maluit & insinclare diaboli laicos suos decipere, quam docere veritatem, maluit in clerum exasperare & ei inobedientem reddere plebem,

Ut intelligendum oraculum non iudicabit bis in idipsum. Obstinati ex suppliciis hujus vitae in aeterna prolabuntur.

quam vel errores Vavilephi sui agnoscere, vel a seditiosis desistere coepit. Haecenus Coclæus. Jam reliqua prosequimur.

VI. Ex Pannonia in Poloniam allata plures reliquiae. (a) Michov. l. 4. c. 45.

Inter Poloniam & Cruciferos pax inita.

(b) Jo. lib. 5. p. 23.

Attulisse hoc anno ex Pannonia Vladislaum Regem Poloniae plures sanctorum reliquias pretiosissimas in Poloniam, refert Michovias (a), atque etiam ab Sigismundo Romanorum Rege Polonici regni insignia coronam, sceptrum & pomum, quae Elisabeth Regina Ludovici mater & Casimiri Poloni soror illuc detulerat recepisse; ab eodem vero Caesarem poposcisse in coronationis imperialis sumptus mutuum auti vim ex ea, quam equites Cruciferi pensitabant, ut superioris anni foedere constitutum erat: quod quidem foedus a Joanne XXIII. fuisse hoc anno confirmatum ex ipsius literis (b) ad inter-nuncios suos datis constat.

Dilectis filiis nobili viro Nicolao marchioni Crotoni consanguineo, & magistro Angelo de Reale secretario ac nuntiis nostris.

A Joanne XXIII. confirmata.

Scientes jampridem super varietatibus, discordiis atque guerris, quas humani generis hostis inter charissimum in Christo filium nostrum Vladislaum Regem Poloniae illustrem suosque subditos, adhaerentes, complices, & sequaces ex una, & dilectos filios magistrum & fratres domus hospitalis B. Mariae Theotonicorum, per Prussiam, Alamanniam, & alias mundi partes constitutos eorumque subditos, adhaerentes, complices, sequaces ex altera partibus produxerat, & pro quarum amotionibus & extirpationibus literis ac nuntiis nostris vicibus repetitis opem ac operam, divina favente gratia impudicus salutaris ad pacem & concordiam devenimus, illasque sub certis passis, conditionibus atque modis, quae hic alias haberi volumus pro sufficienter expressis, fuisse firmatas; nos cupientes, ut pax & concordia hujusmodi inter partes, subditos, & adhaerentes praefatos plenarie & irrefragabiliter observentur, & ne in recidivam quomodolibet relabatur, ut emerfura discrimina protinus succidantur, (interjectis nonnullis nuntiorum e-logiis,) vos & utrumque vestrum per vos vel alios, quos ad haec duxeritis, aut vestrum alter duxerit, inter existentes deputandos in Polonia & aliis regnis & partibus, dominis Regis, magistri, & fratrum praedictorum ipsorumque & utriusque eorum adhaerentium, fautorum, ac sequacium, & alios quoslibet quorum possit quomodolibet interesse, & quosvis dissidentes, paciarior pro nobis & praefata ecclesia, si & quoties expediat, quod avertat omnipotens, auctoritate apostolica tenore praesentium facimus, constitimus, & etiam deputamus, &c. (Potestatem ipsis tribuit ut adversas partes paci adstringant, illosque coercendi, qui pacem turbare molirentur, contrariaque dissolvendi foedera. Dat.

(a) Croton. l. 17. De pace inter Venetos & Hungaros agit Joannes. (b) Diar. Venet. ms. (c) Theod. & Niemi. in vit. Jo. xxiii.

(d) Petrus Marcell. in Michaele Steno. (e) Id. Diar. Venet. Ancipiti eventum de Dalmatia. Joannes Maria dux a suis necatus. (f) Corinus hist. Med. p. 4. Philippus Maria succedit in principatu.

VII. Intellectina Gallorum bella. Aurelianus Anglum evocant. (g) Juvenal. Urfin. in Carol. VI. hoc ann. (h) Ext. apud Monstr. vol. 1. c. 103.

(i) Id. ib. c. 89. (k) Cap. 90. Redintegrata pax. (l) Cap. 92.

Dat. Romae apud. S. Petrum v. id. februarii anno 11. Pepigit etiam Vladislaus (a) cum Sigismundo inducias ad quinquennium, eaque de re Venetum senatum certiore fecit. Incubuisse etiam Joannem ad Venetos cum Sigismundo Rege Hungariae conciliandos, refert diarii Veneti author (b), sed irrito exitu, ut testatur Theodoricus Niemi (c): Dominus, inquit, Sigismundus, qui cum Venetis super quibusdam arduis causis tum disceptabat, in eundem Balthasarem tunc Papam tanquam arbitratorem, & amicabilem compositorem concordarunt: & missi per eos ipsorum procuratoribus & oratoribus ad urbem, in qua dictus Balthasar tunc residebat: qui licet illic dictum negotium sollicitusset, ipse tamen Balthasar finaliter illud dimisit intractum. Repetebat Sigismundus a Venetis Dalmatiam antea a Ladislao Rege divenditam (d) bello propositaque haec paciones fuere (e), ut Veneti Sigismundo pro Dalmatia potiunda quingenta ducatorum millia traderent, ac pro Jadera albus equus aut falco vegetalis nomine offerretur: sed a Venetis ea repudiata fuerunt: gestum itaque bellum est successu ancipiti: Ostrovisia arx impetu capta ab Hungaris dum praefectus nuptialibus epulis vacabat: Sibiricum recuperatum a Venetis: Utinum frustra a Pandulpho Malatesta Veneti exercitus duce tentatum; ac pluribus certaminibus tumultuariis, fusoque cruore infecta est terra.

Hoc anno Joannem Mariam Vicecomitem Mediolani ducem a civibus, ejus tyrannidis pertaesis, interemptum tradunt (f), indeque magnos tumultus factos: principatum vero capessivisse Philippum Mariam fratrem, sumptuose de conjuratis supplicio, pristinae amplitudini restituisse, auxiliosque.

Intellectina Gallorum bella externis hoc anno aucta majus incendium fecere (g), siquidem Aurelianenses principes eorumque foederati Biturigum, Borbonii, Alenconii, Armeniaci & Alebreti dynastae, Burgundi potentiae, quae regia suffulta erat, impares in societatem foederis Anglum Gallici nominis hostem evocarunt. Extant (h) ea de re publicae pacationum tabulae VIII. maji hujus anni consignatae. Missa sibi illis octo millia militum subsidia (i) sunt illis octo millia militum subsidia ab Henrico Rege, duce Thoma Clarentiae principe, quorum excensione in Gallias exasperatus Rex Carolus, juncto sibi Burgundo in Biturigem & Borbonium belli molem convertit (*), castraque ad Bitures posuit. In longius tracta obsidione, ac Rege in priorem morbum relapso, principes cum ex intestinis odiis regnum conici in exitum intuerentur, pacem inter se redintegrarunt (l) pacti nunquam se exteris in regnum excituros, atque in eum, qui foedus hoc violaret, ceteros o-

nes asma versuros. Conciliatis ita Bur-gundo & Aurelianensi mira adeo visa est repentina haec rerum conversio, adeo nimis mirum graves odiorum, aestus tam cito a-vertos, ut populi angelicum hymnum laeti occinerent (m): Gloria in excelsis Deo; ac demum septima septembris die Carolus Rex publicis literis (n) pacem confirmavit, armaque in universo regno deposiit. Verum hoc bellum recruduisse longe atrocius inferius visuri sumus. Haec Gallorum bella civilia narrat etiam Juvenalis Ursinus (o), additque Henricum IV. Regem olim ducem Lanclatriae, qui in Anglia regiam purpuram invaserat, lepra extinctum fuisse. Ipsum consilia de Turcis reprimendis & Palestina Christi cultui restituenda summo studio agitant ferunt Angli (p), sed illa morte oppressa. Succedit ei Henricus V. filius natu major, qui postea Gallos maximis cladi-bus attrivit.

Eodem anno e vita excessisse Margaretam Aquilonarium regnorum dominam tradunt, cum post constitutam cum Hol-landiae populis pacem in Daniam navigaret, contracta ex marino foetore nauca-vehementissima, qua interempta est antequam ad terram appelleret (q).

In Hispaniis hoc anno medicus Petri Euna genere Hebraeus ad Christi fidem traductus, aequo in sacris baptismalibus nomine Hieronymi e sancta Fide: pro, luculentum commentarium (r) edidit, in quo non modo ex sacris oraculis verum ex rabbinorum etiam dictis demonstravit, Christum verum fuisse Messiam, tantique apud Judaeos Aragonii regni animorum pii motus ex illius libri lectio-ne concitati fuere, ut quinque Judaeorum millia, & eo amplius, Christo accesserint; idemque liber coram Petro e Lu-na in publico ipsius pseudosenatu fuit perlectus. Praecipua ejusdem libri argumen-ta & capita hinc verbis in proloquio de-libantur: Probare intendit, & per dicta sanctorum prophetarum, & per doctorum seu rabbinorum authenticorum auctoritates qualiter Messiae adventus per dicta prophetarum prognosticatus, & annuntiatu debebat esse in eodem tempore, & cum illis conditionibus, actibus, & titulis, quibus domini nostri Jesu Christi adventus procul dubio exitit conditionatus: & quia nec per sacram Scripturam, nec alios quoquo modo reperiri potest aliquem fuisse in mundo habentem omnium illorum titulorum conditionem, ornatum, & decorem, nisi Christum, necessario adversus illos in praemissa praesentia apostolica fuit conclusum eundem dominum nostrum Jesum Christum fore Messiam, ac verum hominem, humani generis salvatorem in lege Dei, & per omnes prophetas promissum & annuntiatum. Et quomodo in erronea doctrina per dictos rabbi-

(m) Cap. 95. (n) Extant apud eund. c. 96. Henricus Angliae tyrannus extinctus lepra. (o) Juvenal. Urfin. in Car. VI. hoc ann. Margareta Reginae Daniae obitus. (p) Polyd. lib. 21. in fin. Harpsfel. fa-cul. 15. c. 12. in fin. & a. lii. Commen-tariis editis ab Hieron. de Sancta Fide. VIII. (q) Olaus Magn. l. 2. de mirab. rer. sept. cap. 24. (r) Ext. in. 4. bibl. Patr. par. 1034. Ex ejus lectione multi Ju-daei ad fidem convertuntur. Argumentum demonstrativum adversus Judaeos.

nos ordinata, & per Judæos ad præsens observata, quæ thalmud appellatur, quam plurimæ vanitates, hereses, & abominations sint insertæ, non solum adversus legem evangelicam, verum etiam adversus naturæ & scripturæ legem, divinam bonitatem, essentiam, & omnipotentiam: propter quæ prædictum thalmud & observatores illius nimium veniunt acriter puniendi; tamen cum toto hoc intentio domini nostri Papæ, prout nunc, non est nisi solum jubere, quod per proprias suorum doctorum auctoritates eis probetur dictam conclusionem fore veram, scilicet Dominum nostrum Jesum Christum esse fuisseque verum Messiam & in lege prophetarum, quam ipsi præsolantur; quæ quidem demonstrationes in duodecim articulis summam & demonstrative continentur.

Capitulum primum tractat & ostendit, quæ sint illa in quibus Judæi cum nobis Christianis conveniunt, & sunt concordēs, in quibusque discordēs; & qualiter omnis ista discordia dependet ab illa opinione vel dubio, utrum Messias veniit, sive non.

Messias adventus ante destructionem templi secundi promissus

Secundum cap. probat, quod tempus adventus Messie assignatum erat in fine templi secundi, & paulo ante illius destructionem.

Tertium cap. probat, quod ipse Messias in civitate Bethleem nuncupata de terra Juda nasciturus erat.

Quartum cap. quod dictus Messias & Salvator de quadam Virgine nasciturus erat.

Quintum cap. quod dictus Messias debebat esse filius Dei, & non alterius patris carnalis, eo quod est eadem essentia divina cum Patre Deus unus, & quod habebat esse verus Deus secundum divinitatem, & verus homo secundum humanitatem.

Adoratio Regum Sabæorum prædicta ab Abrahamo.

Sextum cap. probat quomodo fuit ab Abrahamæ tempore prophetatum, quod Reges orientis de gente Sabæ ad Regem Messiam adorandum venturi erant, aurum, ibus & mirram oblaturi pro muneribus.

Septimum cap. probat quod ante adventum Messie omnes animæ generis humani descendebant in infernum propter peccatum primi parentis, & quomodo propter dicti Messie passionem & mortem animæ justorum, quæ ante ipsum fuerunt, redemptæ fuerunt ab infernis & in æterna & spiritali gloria collocatæ fuerunt; & quod dicta passio & mors Messie causa est quod animæ omnium illorum, qui crediderunt in eum, ab inferni damnatione serventur.

Octavum caput probat, quod Messias post tres dies passionis ejus debet resuscitari, & postea ascendere in cælum atque sedere ad dexteram Dei Patris.

Ut a Messia lex nova danda veteraque sacrificia abolenda fuerint.

Nonum caput, quod Messias legem atque doctrinam novam daturus erat, & habebat annullare omnia sacrificia, quæ antiquitus fiebant in templo, excepto sacrificio panis & vini & licentare & absolvere ea quæ

ceremonialiter in lege Mosaicâ prohibita erant; ut puta comestibilia, & hujusmodi.

Decimum caput probat, quod post Messie adventum idololatria erat omnino cassanda de mundo, ita quod Deus per omnes gentes erat cognoscendus; & quod gentes erant ab eo principaliter salvandæ, ex quibus erat novum populum creaturus, & sacerdotes etiam ad sanctum Dei servitium ducturus; & post ejus adventum erat per baptismum aquæ & spiritus salvatio fienda.

Undecimum caput probat, quod conversatio Messie in humilitate, & paupertate nobiscum futura erat, ita quod super asinum ad templum in habitu pauperis venturus erat, & plurima vulnera & passiones passurus.

Humilitas & paupertas ejusdem prædictæ.

Duodecimum caput, quod ejus adventus habebat prius per ejus prædicationem in deserto nunciari, & quia Judæorum captivitas fuerit propter ingratitude, quam Judæi erga eundem Messiam habuerunt.

Quibus autem argutiis Judæi in perfidia confirmari soleant, eleganter exponit, nimirum obicere illos consuevisse prædictum a prophetis liberandum a servitute populum Israeliticum Messie beneficio ab eodem congregandum, & gentes illius subiiciendas imperio; ædificandum etiam ab ipso templum Domino ex Zachariæ cap. vi. Ecce vir oriens nomen ejus, & super eum orietur & ædificabit templum Domino. Legem Moysi ab eo confirmandam ex Malachiæ capite ultimo: at omnia in contrarium post Christi adventum versa, nimirum Israel non liberatum sed in servitutem missum, non congregatum sed dispersum, non extructum templum sed eversum, non propagatam legem Mosaicam sed labefactam, novamque legem a Christo constitutam.

Argutiæ Judæorum adversus Christum.

Hæc sunt quæ miseris Judæorum mentes confundunt, & tenebris impietatis adeo involvunt, ut ex illis facile non emergant, cum a Christo servitutis peccati, & demonis jugum ex priorum cervicibus depulsum, gentes illi subactas, instauratum templum sacratissimæ humanitatis per resurrectionem, nolint agnoscere. Porro Judæos ita sensibus & carni addictos, ut ad spiritalia non assurgant arguit his verbis Hieronymus e sancta Fide; Dico vobis in genere quoad præsens, quod causa unde Judæo errores isti & alii multi proventiunt est quia Judæi sacræ Scripturæ vocabula materialiter acceperunt, de spiritali autem significatione nil penitus attendentes: quod si ad plenum per libros de thalmud & magistrorum suorum auctoritates vestigarent ad literam, liquide reperirent, quod hæc vocabula, scilicet Sion, Israel, Jerusalem, mons Dei, templum domini, civitas Jerusalem, & alia hujusmodi, quamvis secundum litteralem sensum res materiales atque terrenas aliquando significare

Errarunt quia in sensu carnali oracula interpretantur.

videantur; secundum tamen moralem sensum spirituales habent aliam significationem, quæ utique sublimius atque molle & sævo dulcius ab homine interiore degustantur; quarum moralium significationum rabbi Moyses de Ægypto in primo libro suo, cui nomen Maddabac maximam partem in lectionibus de poenitentia cap. viii. describit, ubi sic ait: præmium quo nullum sublimius est & bonum, post quod nullum aliud bonum est; quod quidem omnes propheta desideraverunt, multis nominibus illud sacra Scriptura vocat, scilicet mons Dei, tabernaculum Dei, voluntas Dei, templum Dei, domus Dei, porta Dei, &c. Doctores autem prandium vocant illud, nec non & mundum futurum. Hæc ille. Et infra item habetur in genesi rabba (id est genesi magna) in quadam auctoritate quod dicit rabbi Osaï, quod istud nomen Sion, quod nominatur in Isaia significat paradysum: Ubi, ait, & redempti a Domino convertentur & venient in Sion cum laude, & lætitiâ sempiterna super caput eorum. De isto vocabulo manifestum est, quod significat gloriam æternam per illam auctoritatem, quæ est in Senbedria in principio ultimi capituli, ubi sic habetur: Omnis Israel habet partem in gloria æterna, quod probatur nobis ex Isaia propheta cap. xl. sic dicentis. Populus autem tuus omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram. Et infra.

In spiritali intelligenda probatur ex Rabbi nis.

Nomine Sion intelligi cœlium demonstratur.

Itaque minime dubito, quod cum Judæus textus prophetarum juxta spirituales significationem considerare volueris, vocabulorum præmissorum statim argumentorum suorum videbit solutionem, ita quod non impugnetur argumenta illa, nec aliquid impediat in re supradicta conclusionis. Ad probationem formaliter dicta conclusio nis unam talem faciam rationem sive syllogismam: Homo ille, in quo universi prophetarum actus & conditiones tangentes Messiam concordant, ille verus est Messias. Sed in domino salvatore nostro Jesu Christo, omnes sine falso concordant & concurrunt. Ergo dominus Jesus Christus & salvator noster verus est Messias.

Argumentum invictum quod Christus sit Messias.

His probatis, ad objecta ab adversariis refellenda se convertit: cumque maxime Judæos sophisma de æternitate legis Mosaicæ torqueat, prædictum esse a prophetis, ceremonialia peracto humanæ redemptionis mysterio abolitum iri, ac legem novam, scilicet evangelicam a Messia promulgandam probat (a) idem Hieronymus neophytus Isaia (b), qui ait: Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent, Venite, ascendamus ad montem Domini & ad domum Dei Jacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus, quia

Dandam legem Evangelicam probatur ex oraculis. (a) C. p. 9. (b) Isaie 2.

de Sion exiit lex & verbum Domini de Jerusalem; glossat, inquit auctor, rabbi Salomon: Elevabitur super colles, quia miraculum, quod habet fieri in eo, quod majus erit miraculis montis Sinus atque Carmeli & Tabor. Quod ergo miraculum illud erit? subditur. Quia de Sion exiit lex, & verbum Domini de Jerusalem, id est omnibus gentibus. Item habetur in Jeremia (c): Ecce dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israel & domui Juda fœdus novum non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris in die, qua apprehendi manum eorum, ut educrem eos de terra Ægypti, pactum, quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum dicit Dominus, sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribam, & ero eis in Deum & ipsi erunt mihi in populum; & non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cognoscite Dominum, omnes enim cognoscent me, a minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus, quia propitiabor iniquitati eorum, non memorabor amplius, hæc dicit Dominus. Nonnullis interjectis auctoritatibus, quibus demonstratur ceremonialia non esse observanda, cum præterierint jam causæ, ob quas erant instituta; subiicit Hieronymus rabbinos veteres verba (d): O-

(c) Jer. 31.

(d) Cant.

sculetur me osculo oris sui; ita interpretatos, ut Messias per se facie ad faciem, non per Moysen novam legem traditurus esset.

Permutanda etiam a Messia fuisse sacrificia, ita Judæos edocet: Annullatio vero sacrificiorum probatur hoc modo ex Isaia (e): Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? plenus sum; holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitularum & agnorum & hircorum nolui. Item Malachiæ (f): Quis est in vobis, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra; ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus; & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum. Patet itaque ex istis prophetis, quod intentio divina non erat, quod animalium sacrificia in templo Dei antiquitus facta continuari deberent, sed iste Malachiæ propheta potius nobis in hac prophetia revelavit, quod sacrificium continuum debebat fieri ex re aliqua nimis pura & munda, non sicut antiqua sacrificia, quæ ex adipe & sanguine cum igne & fumo fiebant. Item ostendit nobis & in hoc, quod dicit: In omni loco; quod hæc

Abroganda fuisse sacrificia probatur. (e) Isaia 1.

(f) Mat. 1.

Prophetia de sacrificio missæ inter gentes.

hæc oblatio munda fienda erat per mundum uniuersum, ubicumque per mundum esset assignatum per contrarium sacrificiorum antiquorum, de quibus erat prohibitum, ne alibi quam in templo Ierosolymitano fierent. Et infra; De sacrificio etiam panis & vini habetur in Berezeit Rabba a rabbi Moysse prædicatore supra illud Genesim (a): Melchisedech Rex Salem obtulit panem & vinum; erat enim sacerdos Dei summi: Dixit rabbi filius Enachinam iste Melchisedech. Et infra: Ostendit quod docuit eum sacerdoti actum, qui erat panem & vinum sacrificare, & hoc est quod habetur in psalmis (b): Iuravit Dominus, & non poenitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Quis est ille? est Rex Messias, de quo scriptum est (c): Ecce Rex tuus uenit iustus & saluator. In hoc, quod dicit: Proferens panem & vinum, correspondet ei, quod habetur in psalmo (d): Erit placenta panis in summis montium. Et in Chaldaica translatione habetur: Erit sacrificium panis in terra in capite montium synagogæ, qui cæcus non est uidere potest. Clare hæc auctoritas probat nostram intentionem, & præsertim cum declaratione, quam Chaldaica interpretatio facit super textum. In diuersis etiam partibus hujus tractatus discimus qualiter Iudæi affirmant, quod psalmus ille: Deus (e) iudicium tuum Regi da; omnia loquitur de Messia. Nunc igitur ubi dicit: Firmamentum erit in terra in summis montium: & translatio Chaldaica dicit, quod Messias ille fiet sacrificium panis in terra in capite montium synagogæ, montes synagogæ sacerdotes Ecclesiæ sunt, qui de facto cunctis diebus Messiam eleuant super capita sua: & hoc est ita clarum, quod minime potest negari nisi ab illis, quibus uenit maledictio Isaie (f), ut oculis & corde cæci fiant, quos Deus illuminare dignetur, &c.

(a) Gen. 14.

(b) Ps. 109.

(c) Zac. 9. Ex rabbinorum interpretatione confirmatur.

(d) Ps. 75.

(e) Ps. 71. Elevatio Eucharistiæ super capita sacerdotum prædicta a propheta.

(f) Isai. 42. Jo. 9.

IX. Errores nefandi in thalmod contenti.

In secunda parte idem Hieronymus errores thalmod confutavit, quorum maxima est uarietas: nam in primis contra naturæ legem parentibus maledicendi, eosque percutiendi, proximi occidendi, falsum testimonium perhibendi, furandi, & uendendi homines idolatriæ admittendæ & filiorum idolo Moloch incendendorum thalmod facultatem dedisse demonstrat; præuicatores diuinæ legis poenæ immunes, thalmod uero contemptores æternis flammis addicendos effutisse. Adducit etiam ex eo plura deliramenta contra diuina attributa; omnipotentiam enim & omnium rerum scientiam Deo adimere, nugas autem & ineptias, nec non peccatum, tum corpoream essentiam inuidiamque affingere, eundemque legis imperitum, ut in ea perdiscenda occupatum uelint, negare eius providentiam, & fatum asserere, de sanctis patriarchis infanda scelera commi-

nisci, pejerandi, & uotorum rescindendorum libertatem concedere. Præterea recenset Hieronymus aniles, & impurissimas eorundem fabulas, tum horrendas in Christum & religionem Christianam, blasphemias, utque persuadeant thalmodistæ Iudæis, ut omni crudelitatis & proditionis genere Christianos male perdant.

Cur uero rabbi thalmod, quod decuplo sacra biblia superat Babylone ediderint, ita illustrat: Posteaquam uiderunt magnam prosperitatem, quam sancta fides catholica consecuta erat, quod imperium Romanum [caput mundi] tempore Constantini Imperatoris Christiani & alia plures insula & mundi regna, & quam multa notabiles personæ ipsorum Iudeorum ad fidem catholicam quotidie conuertebantur, timentes ne totaliter eorum studium periret ipsorum Rabinorum & peritorum sua legis, & perfidia magistrorum, cœtum in Babylone congregarunt & totum thalmod per manum duorum magistrorum ex illis, quorum nomina erant Rabina & Rabasse ordinauerunt; que quidem compilatio facta est quasi per quatuorcentum annos post passionem Domini nostri Jesu Christi, & signanter prope tempus illud paulo antea claruerat B. Hieronymus, qui cum magna sufficientia & facultate, quas habebat in linguis Hebraicis, totam bibliam ab Hebraico translatis in latinum. Cum autem hoc ipsi cognoscerent, & uiderent, quod in biblia forent multi textus, ex quibus patent opera Domini nostri Jesu Christi atque mysteria, unde se defendere nequeunt, accepta biblia multos fecerunt falsificauerunt & mutarunt, sicut patet per quandam auctoritatem, que est in Berezeit rabba id est Genesim magna de rabbi Moysi prædicatore & transumptiue in primo tractatu meo capitulo octauo. Porro demonstrat Hieronymus neophytus ex rabbinorum dictis, eosdem rabbinos indignatos a psalmista (g) describi crucifixionem Christi his uerbis: Quia circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me; Et: Foderunt manus meas & pedes meos; loco uocabuli, karu, quod est, foderunt, substituisse, karie id est, sicut leo; & multas huiusmodi depravationes in Mydrastilim enumerari, propter quæ dixerit propheta: Et peruertistis uerba Dei uivi domini sabaoth Dei nostri; & Jeremiam dixisse de illis: Veritatem non loquentur: docuerunt enim linguam suam loqui falsum. Addit idem auctor, rabbinos ne Iudæi uerum scripturarum sensum assequerentur, eas detortis glossis etiam contaminasse, tum aliis falsis opinionibus ingenia miserorum imbuisse, ut ueritatem nequeant intueri; Et nihilominus, inquit, eandem ad eorum modum per suos rabbinos gesserunt & ad maiorem fraudem & deceptionem omnibus Iudæis credere fecerunt, quod non est uerum.

Ex nimia in Christianos inuidia compositum est.

Quo tempore.

Cur plures textus biblicorum peruertunt.

(g) Ps. 21. Iudeorum in pervertendis scripturis impietas prædicta a propheta.

Quam male de suis meriti sint.

bum aliquod in thalmod, quod Moyses non audierit a Deo Patre. Et infra; Et ipsi proditores inimici ueritatis uias recludunt obstruxerunt Iudæis, qui regebantur per eandem, tot iniquitates & abominabiles aduersas sanctam fidem Catholicam reuerunt, & contra Salvatorem nostrum Iesum Christum non modo inutiliter sed & irreuerenter, quod omnia sunt nefandissima & prohibita quasi in ore nominari. Inter alia blasphema ostendit eos idolatriæ criminem Christianis a quibus scilicet idololatria toto orbe debellata est, obicere, ac iubere eos a Christiana fide abduci, uel interfici, uel aquis mergi, uel igni torreri.

Ut delenda fidei christiane rabi sint periciti. (a) Jo. Nider l. 4. c. 6. p. 289.

Per hæc tempora ad frangendam Iudeorum perfidiam diuina providentia insigne miraculum in Germania edidit; nam in peruigilio natalis Christi floruisse pomum ac fructus tulisse, refert Jo. Nider (a) his uerbis: Sunt uix duodecim anni elapsi, quod non multum a ciuitate Nurembergensi in diocesi Bambergensi pomus creuit in loco campestri & communi, que multis annis, ut sequitur, in uigore permansit. Hæc autem arbor super omnia, que nostris audiuimus temporibus, mirabilis conditio- nis exiit: nam in æstatis principio, in uere uidelicet, floruit, fronduit, & uersus autumnum more aliorum pompa fructificauit: porro annuatim in austerrima & inclementissima hyeme semper & solum in nocte natiuitatis Christi, quando Virgo uirginum saluo integritatis flore Dei genuit Filium, pomella uirentia in quantitate,

artus unius uirilis digiti produxit. Est autem pro tunc patria ad duos menses antea & post ad totidem, & esse solet, niuibibus profundis tecta, congelationibus clausa, & uentis rigidissimis perflata, & incommoda eadem omnia fructu una cum arboribus patiuntur eodem tempore. Stuporem autem augebat prodigii, quod nec antea nec postea, sed dumtaxat præfata nocte, sacratissima pomella germinata sunt: non enim sicut arbores hortenses cæteræ simo nutriebatur, non circumfodiebatur sarculo, nec sepi circumdabatur aliqua. Solebant propterea tempore annuo de ciuitate Nurembergensi & adjacentibus locis diocesis Bambergensis plures præfatorum fidedignissimi testes accurrere & tota uigilare nocte, ut rei ueritatem comprobarent; est enim per omnia similis arbor in alio loco dictæ diocesis. Vidi ego præsentari ad uidentium in oppido Forchem dictæ diocesis ejusdem pomi pomellum magistro ordinis nostri generali Bartholomæo Texeris. Euerunt præterea tempore Constantiensis concilii in eodem plures uiri fidedigni præsertim dominus episcopus Rigenfis doctor diuini & humani juris reputatissimus, qui testes huiusmodi prodigii existentes multos hæc credere fecerunt, qui antea fidem de eo negabant penitus. Idem me præsentante propositum est pari modo in loco Basileensis concilii coram multis doctoribus sacra pagine & juris canonici ac artis & philosophis, nec ab aliquo audiri, qui mere naturali hoc posset operi rationabiliter attribueri.

Natalitia Christi miraculis illustrata.

I. Wicleffi libri damnati in concilio Rom.

(a) Ext. apud Mart. V. 10. 8. di-vers. ep. cur. pag. 209. Joannis XXIII. diploma.

ANNO redempti orbis millesimo quadringentesimo decimo tertio indictione sexta in Romano concilio, superiori anno celebrari cœpro [1], Joannes XXIII. Wicleffi venenatos commentarios jam ante ab Urbano VI. Romæ, Londini a Cantuariensi archiepiscopo, Parisiis a Sorbonica academia, & in Bohemia a Pragenfi damnatos, præcipue dialogum & trialogum damnavit, justitque in illis sectatores canonicarum legum severitatem adhiberi, dato ad universos archiepiscopos VI. id. februarii subiecto diplomate (a), quod a Martino V. in Constantiensi concilio confirmatum est.

Joannes episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam, In generali concilio inter omnes Apostolicæ sedis instantias, quas ad regimen Christiani populi jugiter impendit, illa videtur esse præcipua ut cum aliquam doctrinam suboriri senserit, quæ oculos diviniæ majestatis offendere, & grave in se periculum animarum continere possit, eam ne propagetur ulterius, & per eam mentes fidelium damnabiliter capiuntur, mox studeat extirpare. Cum ergo in nonnullis mundi partibus quidam curiosi ea discere atque docere non quæ ad animarum salutem & augmentum fidei, sed ad suum factum ampliandum, & catholicæ fidei subversionem cedunt, quosdam libellos seu volumina vel tractatus & opuscula, quæ dicuntur: Joannes Wicleff, videlicet dialogum, trialogum, & alios plures libros, quos præsentibus haberi volumus pro expressis, nomine dicti Joannis Wicleff inscriptos & intitulatos, non solum in scholis frequentare, sed etiam ad populum in sermonibus exponere nitantur, in quibus libellis, voluminibus, seu tractatibus multa hæretica dogmata, multique continentur errores, & in fide minus recte sonantes, & per quos simplices & indocti a veritatis tramite deviare, experti vero atque docti nimium scandalizari perhibentur, quæ ad nostram & hujus sacri concilii deducta sunt publicam notionem: nos ut ex injuncti nobis pastoralis officii debito tenemur, volumus in

his, quantum cum Deo possumus, occurrere animarum periculis, ne (quod ait Apostolus) variis & peregrinis doctrinis Christiani fideles in devium abducantur, quos etiam summa cura Salvator admonuit, ut caverent a fermento pharisæorum: cujus rei perniciosissimam pestiferamque malitiam optimo fermenti manifestat exemplo; nam voluti fermentum, testimonio Apostoli, totam massam corrumpit, sic hæreticorum falsa doctrina, omnem catholicam eruditionem cui admiscetur, veluti rabidum venenum, nisi occurratur, infusetur: quam etiam doctrinam abominationem desolationis idem Salvator appellavit, dicens: Cum audieritis abominationem desolationis; quem locum doctor sacer Hieronymus exponens abominationem dicit posse intelligi omne dogma peruersum. Volentes autem in præmissis, licet notoria sint, mature procedere, & omne scrupulositatis dubium amputare, certis ex venerabilibus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus, atque nonnullis episcopis, sacre theologiæ, utriusque juris professoribus, & aliis commissimus de præmissis inquirere, & negotium hujusmodi, diligenti examinatione discutere, ex quorum processu & relatione nobis & eidem sacro concilio constitit atque constat, præmissa tam per facti evidentiam, quam per plures diffinitivas sententias, tam auctoritate apostolica, quam nonnullorum archiepiscoporum in suis conciliis & locis insignibus & diversis fuisse & esse notoria atque vera.

Nos igitur eodem approbante concilio declaramus, & decernimus illa esse notoria quæ nulla possunt defensione tueri, & super illis fore tamquam super notoriis procedendum, & exurgentes in Dei virtute contra hanc falsam, peruersam, pestiferamque doctrinam, eodem sacro approbante concilio, dictos libellos, tractatus, & opuscula, videlicet, dialogum, trialogum, & omnes alios hujusmodi libellos, & alia, quæ ejusdem Joannis Wicleff nomine inscribuntur & intitulantur, cujuscumque artis & facultatis existant: attentio maxime quod in eis, licet aliqua vera scripta sint, ful-

Hæresis est pestis animarum.

II.

Quam periculosum librorum hæreticorum legere.

Constitutum in Wicleff. filias.

III. Dicta dies iis qui Wicleffum tueri voluerint.

IV. (a) Joannes XXIII. 10. 6. pag. 53. & apud Mart. V. 10. 2. c. 7. cur. pag. 211. Promulgata in Bohemia concilii decreta contemp-taque ab hæreticis.

V. (b) Jo. Coel. hist. Huss. lib. 1.

falsa tamen illis veluti lepra in humano corpore permixta sunt, & in eorum lectio-ne periculose tamquam inter scorpiones & colubros Christi fideles versarentur, damnamus & reprobamus, atque Salvatoris sententiam exequentes, dicentis: Si quis in me non manserit, mittetur foras, & sicut palme arefcet, & in ignem mittetur & aedet; igne jubemus publice concremari: ejusdem etiam auctoritate concilii districtius inhibentes, ne quis Christi nomine insignitus audeat aliquem vel aliquos seu aliqua ex dictis libellis, tractatibus & opusculis dicti Joannis Wicleff nomine inscriptos aut intitulatos legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis, ac nomine & auctore illo Wicleff uti, vel illum ut auctorem, nisi forte in illorum reprobatione allegare publice vel occulte. Et ut de medio Ecclesiæ illa periculosa, spurcissimaque doctrina eliminetur omnino, jubemus per locorum ordinarios libros, tractatus, & opuscula hujusmodi, etiam auctoritate apostolica, per censuram ecclesiasticam, & si sit opus, cum adiectione quod contra non parentes procedatur tamquam contra fautores hæresis, diligenter inquireri, & reprobos ignibus publice concremari. Si quis autem hujusmodi sententiæ, inhibitionis, decreti, atque jussionis, violator aut contemp-tor extiterit, statuimus, eodem approbante concilio, contra ipsum, vel uti suspectum de fide procedi.

Monemus insuper auctoritate præmissa omnes & singulos, qui voluerint tueri memoriam dicti Joannis Wicleff ut infra novem menses proximo futuros, quos pro primo, secundo, tertio, atque peremptorio termino assignamus, compareant apud sedem Apostolicam coram nobis, vel nostro successore canonice intrante, vel in hoc sacro concilio, vel alibi, ubi contigerit nos vel successorem prædictum residere, dicturi, & allegaturi quidquid voluerint, ne idem Joannes, licet ab humanis creptus, de hæresi condemnatur. Nulli ergo, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum xv. non. februarii pontificatus nostri anno tertio.

Ad decretum hoc synodale perficiendum Joannes archiepiscopus, episcopis, abbatibus, & aliis ecclesiarum præpositis, tum fidei censoribus dedit mandata (a), ut & illud in suis ecclesiis promulgarent, & in hæreticos animadverterent. Meminit de his Joannes Coelæus, (b) additque hæreticos obduruisse in perfidia, ac Joannis decreta romanis interpretationibus foedasse, ac Romanam synodum non generalem, sed angularem appellasse, neque causarum fidei cognitores, in summa impiorum hominum insolentia, præfulumque inertia, officio, uti par erat, perfunctos.

Porro Joannes Hus, utpote Wicleffi præco apud Joannem XXIII. de Wicleffiana hæresi postularus Præge turbas po-

pulares excitabat, cum Conradus episcopus Olomucensis, cui ecclesiæ Pragenfis administratio credita erat, theologus Pragenfis academiæ rogavit, ut optimum darent consilium ad abolendam infamiæ hæresicos notam, quæ recenter Bohemico nomini apud sedem Apostolicam inusta fuerat, nam Joannes Wencellaum Regem literis admonuerat (c), ut pro divini Numinis gloria, & regia dignitate afferenda, Wicleffi hæresim in Bohemia pullulantem excindendam curaret. Hujus itaque consilii formulam proposuerunt: Primo ut omnes doctores & magistri universitatis Pragenfis congregentur in curia domini archiepiscopi, & in præsentia ipsius domini archiepiscopi, & aliorum prælatorum quilibet doctorum, ac magistrorum dicat sub juramento suo quod non tenet nec tenere vult vel dogmatizare aliquem de illis xxv. articulis dudum prohibitis, quorum occasione regnum Bohemiæ principaliter infamiam incurrit. Item ut de septem sacramentis Ecclesiæ, de clavibus, officiis & censuris Ecclesiæ, de moribus, ritibus, ceremoniis, juribus, libertatibus & sacris rebus Ecclesiæ, de veneratione reliquiarum & de indulgentiis, de ordinibus & religionibus in Ecclesiâ quilibet ex supradictis dicat in loco, ubi supra, sub juramento suo, quod sentit & credit, ac vult sentire & credere sicut Romana ecclesiâ & non aliter, cujus Romana ecclesiæ caput est Papa, corpus vero collegium Cardinalium manifesti ac veri successores in officio ecclesiastico B. Petri principis Apostolorum & collegii aliorum Apostolorum Christi. Item ut quilibet ex supradictis in omni materia catholica & ecclesiastica fateatur esse standum fidei, sententiæ, & definitioni sedis Apostolicæ & ecclesiæ Romanæ superius nominatæ, & quod obediendum sit prælati in omnibus quibuscumque, ubi non prohibetur purum bonum aut præcipitur purum malum, sed medium, quod pro modo, tempore, loco, & persona bonum potest esse & malum. Item ut quilibet in juramento suo fateatur sententias Wicleffi & aliorum circa septem sacramenta Ecclesiæ & alia superius nominata contrarias jam dictæ Romanæ ecclesiæ esse falsas.

Item ut hæc similiter publicentur omnibus suppositis universitatis, & mandentur sub pœna præstiti juramenti, & sub pœna excommunicationis lata sententiæ, & extitit a regno, ut nullus de universitate teneat, afferat, vel dogmatizet aliquem de xxv. articulis vel etiam aliter, quam Romana ecclesiâ supradicta in quacumque materia catholica & ecclesiastica, & specialiter de septem sacramentis Ecclesiæ & aliis superius memoratis; sed sentiat & credat de illis sicut Romana ecclesiâ, & non aliter. Et isti articuli videntur nobis valere pro expurgatione universitatis, & ad

Agitata consilia pro vindicando ab hæresicos infamia Bohemico nomine (c) Jo. Coel. hist. Huss. lib. 1. Congregati Præge doctores pro damnandis Wicleffi hæresibus. Iusti singuli profiteri orthodoxam de sacramentis fidei.

Standum decretis Romanæ sedis.

VI. Pœna in Hussitas constituta.

Edictum us in synodis episcopi, in suggestio concionatores vetent teperi eos.

tollendam malam suspicionem de doctoribus & magistris universitatis. Item ut hoc eadem promissa in primo, secundo, tertio, & quarto articulis contenta, dominus diocesis faciat in suis synodis publicari, & per predicatorum in regno Bohemia populis insinuari, videlicet, quod nullus clericus vel laicus teneat, asserat, vel dogmatizet aliquem ex XLV. articulis Wiclepbi; sed quod credat & sentiat sicut Romana ecclesia predicata in omni materia catholica, & ecclesiastica, & specialiter de septem sacramentis Ecclesie, &c. Et iste articulus videtur nobis valere pro generali purgatione regnicolarum pro honore domini Regis & sui regni.

VII.

Item si aliquis clericus studens aut laicus contraveniret in aliquo premissorum, quod diocesanus habeat auctoritatem sine impedimento cum suis officialibus & coassumptis doctoribus talem, si repertus & convictus fuerit, corrigendi secundum jura & canones, sicut fuit ab antiquo; & quod nullus talem debeat defendere quovis modo; nulli enim competit rationabilis talium excoedentium correctio quam diocesano, qui est archiepiscopus regni & cancellarius studii Pragensis. Et iste articulus videtur nobis valere ad incutiendum terrorem singulis, ne quilibet predicet vel dogmatizet secundum caput proprium, sicut jam factum est ne in consimilem infamiam regnum veniret & in gratiorem.

VIII. Cantionculæ inferentes offendiculum prohibeantur. Verita Joanni Hus predicatio donec fuerit absolutus.

Item cantiones dudum & nuper prohibita, adiosa, scandalosa & aliorum fama offensiva prohibeantur cantari in plateis, in tabernis, & alibi de mandato domini Regis & Scabinorum, sicut apparebit, Item ut magister Joannes Hus non predicet, quousque absolutionem a curia non habebit, nec per sui presentiam divinum officium in Praga impediat, ut ejus obedientia in hoc erga sedem Apostolicam recognoscatur. Et isti duo articuli videtur nobis valere pro pace habenda hic in civitate & in clero. Item istud consilium tam oblatum apparere nobis juxta bonam conscientiam esse idoneum & rationabile pro extirpatione male fame.

IX. Si Jo. Hus sui que haresim damnant Pontifici commendandus consul-tum est.

Addidere Pragenses theologi, si Joannes Hus & ipsius sectatores, priora quatuor concordie capita amplecterentur, & Wicleffi damnarent hareses, ac primatum Romani Pontificis & decreta ecclesie Romane venerarentur, sospitum esse omnem discordiam, ac pro ipsis se ad Romanam aulam commendatitias literas daturus, professique sunt se asserenda tantum divini Numinis regni que Bohemici glorie studere. Hæc doctores catholici quorum consilium iustum & salubre Regi, proceribus, & senatui Pragensi visum est: nil enim ad eluendam Wicleffitice haresis infamiam labem, extinguendaque e-

xorta de religione diffidia accommodatus erat, quam Wicleffi errores damnare, & Romane ecclesie decreta amplecti. At Joannes Hus ejusque socii qui Wicleffi hareses propugnare, nec tamen haresici appellati volebant, cum die vi. februarii sanctæ Dorotheæ sacra conventus suos inhiissent, detrectarunt ad eluendam haresicos maculam damnare haresim; sed eos qui eam nominis infamiam ipsis aspergerent persequendos decrevere, fucantesque evangelii nomine commenta diabolica, ea libere evulganda contenderunt.

Consultus in his turbis a Conrado episcopo Joannes episcopus Luthemisiensis respondit Pragensium theologorum suscipiendum consilium; præterea ad extinguenda de dogmatibus diffidia proposuit deligendum vicepresedum sigilli academice Pragensis, qui magistrorum & auditores censura notaret; si errassent; non spargendas publicis concionibus controversias de fide; arcendum a sacro suggestu Joannem Hus, submovendumque cum suis a fidelium consuetudine: Ne, inquit, eorum dissonantia seditio pro tritico a fidelibus elimitar; non tolerandos libros, qui vulgari idiomate hæreticorum disceptationes contineant; frustra velle Joannem Hus innocentem promulgari, cum se talem esse apud sedem Apostolicam probare debeat: denique mittendos oratores, qui Bohemicam gentem ab omni impietatis suspicionem puram esse ostendant. Saluberimis hæc consilii literas adjecit idem episcopus hac temporis nota consignatas: Dat. Luthemisia die x. mensis februarii anno Domini MCCCCXIII.

Explicuit (a) tum Conradus episcopus Olomucensis idemque administrator Pragensis archiepiscopatus pium studium tuenda orthodoxæ religionis, nam anathemate Joanne Hus percussio, Wenceslaum Regem impulit, ut catholicorum doctorum sententiam de suprema Romani Pontificis in definiendis fidei controversiis auctoritate colenda regio insertam edicto promulgaret, quam illi ediderant, cum a Wenceslao Rege & Bohemis principibus jussi essent causas exorientium disensionum, ut extingui possent, adducere. Tres vero ab his causæ allatæ (b) fuerunt; primæ Bohemicam ecclesiam de fide & septem Ecclesie sacramentis semper sensitse cum Romana ecclesia, ac Pontificem Romanum veluti Petri principis Apostolorum successorem coluisse: quosdam vero in clero Bohemico Wicleffum sectatos contrarias impiasque de iisdem Ecclesie sacramentis opiniones induxisse, neque attendisse dictum Augustini in lib. de fide catholica; Si quis aliquas scripturas præter eas, quas catholica Ecclesia recipit, vel in auctoritatem esse habendas tradiderit vel

Habiti ab Jo. conventus, Evangelii nomen suis haresibus imponunt,

X. (a) Du-brava, lib. 23. Jo. Hus a Pragensi ecclesia damnatus.

(b) Ext. apud Coel. hist. Huss. l. 1. Dissensionum causæ illustratæ.

XI.

Secunda turbaturus causa hæc designata est, Bohemos, dum pax florebat, sensitse standum esse in controversiis fidei dogmatibus decretis Romani Pontificis: at novatores spernere Pontificis & Cardinalium decreta, ac Scripturam solam controversiarum judicem esse contendere, eamque pro arbitrio in varios sensus distorquere; cum tamen ex Scriptura deuteronom. cap. xvii. proberetur summum Pontificem in rebus fidei judicem esse.

Tertia causa hæc adducta est, Bohemos semper credidisse cum universa catholica Ecclesia parendum esse præsulibus, quando non præcipiunt purum malum, vel non prohibent purum bonum juxta Salvatoris sententiam Matth. xxiii. Omnia quæcumque dixerint vobis servate & facite; novatores, vero, Pontificis, episcoporum, ac sacerdotum imperia proterere, cum tamen ex Augustino serm. LXXXVI. omnia obedientia omnes virtutes amittantur. Delenda autem macula haresicos, quæ nomini Bohemico aspersa fuerat, hunc modum addidere, ut scilicet ecclesiasticis & civilibus pœnis afficerentur veluti publici Ecclesie, Regis, regni, que hostes; qui de fide catholica & Ecclesie sacramentis cum Romana ecclesia non sentirent; tum subjecere hæc verba.

XII.

Item quia XLV. articuli, quorum nullus est catholicus, sed quilibet eorum aut hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus, & per consequens ad deviantium a recta credulitate inducens, tales, inquam, quia dudum per universitatem Pragensem, per nationem Bohemorum, & per facultatem theologiam ejusdem studii sunt prohibiti asseri vel dogmatizari, sub gravibus pœnis excommunicationis infamie & perjurii, & nuper in assente de voluntate domini nostri Regis sunt similiter in prætorio majoris civitatis Pragensis prohibiti sub pœna exclusionis a regno Bohemia, ideo sub eadem pœna exclusionis & pœna excommunicationis late sententiæ nullus audeat aliquem de dictis articulis asserere, vel etiam dogmatizare. Demum quia processus illi contra magistrum Joannem Hus de voluntate domini Regis per dominum Conradum episcopum Olomucensem generalem administratorem ecclesie Pragensis, & per capitulum Pragensis & per communitatem cleri in Praga sunt recepti, & eis paruerunt, igitur eis obediendum & parendum est, &c. Hæc sententia cujus præcipui auctores Stephanus Palets & Stanilaus extiterunt, in qua senatus Pragensis cum regia sanctione, qua Joannes Hus proscritus est promulgata. Debuerat ille potius cum suis comprehendere, & pœnis in haresicos decretis affici, ut paucorum perditorem Jachris totius, Bohemice incendiunt restin-

Hæretici a Wenceslao pelli Bohemia jussi. Pontificia in Joannem Hus edicta promulgata. Facto opus fuit non edicere inanti-hus.

gueretur: sed cum ob ignaviam Wenceslaus ludibrio omnibus esset, non reprefsi sunt Hussitæ eo edicto, sed illud palam traducere ausi (a) sunt, vulgicque pars magna Hussitarum hypocritarum factionem, secuta est; & clerus catholicus calumniis petitus, suisque censibus defraudatus fuit. Inter has turbas, quas Joannes Hus sua augebat præsentia, cum anathemate percussus, & sacrorum usu interdictus esset, Praga discedere jussus, in natali solo patrociniom toparchæ adeptus suis furibundis concionibus tantos populorum concitavit concursus, ut pene seditionem commoverit (b).

In Anglia Wicleffitæ, ut qui antea regie dignitatis tuendæ specie ecclesiasticum ordinem opprimere perentiarant, adversus Henricum V. Regem in ipsius regni auspiciis duce Joanne Oldcastellio conjurare ausi sunt (c); qua de re hæc tradit Thomas Walsinghamus (d): Lo-lardæ, idemque Wicleffitæ, qui doctrinam evangelicam & apostolicam atque prophetiam depravabant, fixerunt seditiosas in vulvis ecclesiarum Londoniis, que continebant centum millia parata ad insurgendum contra cunctos, qui non superent sceleris suam: invertebant nempe viribus & ingenio cujusdam, qui dicebatur Oldcastelle. Erat hic haresicorum signifer, a Wicleffo tamen in hoc discrepans, quod: ex primis ejus placitis Christi corpus cum substantia poneret in Eucharistia. Vir bello egregius, atque ideo Regi charus: sed pervicax Ecclesie hostis in tantam prorupit impudentiam, ut contra ecclesiasticæ hierarchiæ ordinem, mittendorum concionatorum auctoritatem sibi arrogaret, qui populos haresi contaminarent. Cum vero Henricus Chichelejus archiepiscopus Cantuariensis synodum provincialem Londini coegisset, accusatum illum de eo flagitio commemorat Walsinghamus (e): Eo tempore (inquit) facta Londoniis cleri convocacione per dominum Cantuariensem maxime jam causa prædicti Joannis reperum fuit, quod idem Joannes fuit & est principalis receptor & fautor, prosector & defensor Lolardorum, & quod præsertim in diocesis Londoniensi, Rossensi, & Herefordensi ipsos Lolardos ab ordinariis sive diocesis locorum, minime licentiatos contra constitutionem provincialem, inde factam ad predicandum transmisit, eorumque predicationibus nefariis, interfuit, & contrarios, si quos repererat minis, & terroribus, ac brachii secularis potestate compesuit: asserens inter cetera, quod Cantuariensis archiepiscopus & ejus suffraganei non habuerunt nec habent potestatem aliquam hujusmodi constitutionem faciendi.

(a) Coel. hist. Huss. lib. 1. Vulgus Bohemiam cum ad Hussitas declinat. (b) Albert. Kranz. l. 10. c. 23. Coel. l. 1. hist. Huss. XIII. Anglia tumultibus concussa. (c) Thom. Walsing. in ep. de Lolard. (d) Id. in vulvis ecclesiarum Londoniis, que continebant centum millia parata ad insurgendum contra cunctos, qui non superent sceleris suam: invertebant nempe viribus & ingenio cujusdam, qui dicebatur Oldcastelle. (e) Valden. in op. Hunc Wicleffitarum antesignanum vocat Thomas Waldensis (f) Joannem Caltri veteris, a quo Joannes Hus predicandi sui

sui pseudoevangelii auctoritatem se accepisse iactavit.

XIV. In jus vocatus a synodo.

Vocatus porro in iudicium Oldcastellus ab archiepiscopo, quod ecclesiasticam auctoritatem sperneret, ac praesidiarios milites contraheret, Henrici Regis imperio comprehensus a Londinensis arcis praefecto in synodo coram archiepiscopo productus est vigesima quarta septembris die, ac fidei formulam fucata[m] proposuit, in qua errores suos silentio dissimulavit: deque his interrogatus respondere abnuvit. Reductus sequenti die ad ecclesiasticum tribunal, cum urgeretur, ut fidem suam promeret, palam haereses patefecit, ut narrat Walsinghamus (a) sic inquit: Super sacramentum Eucharistiae inter caetera respondit, quod sicut Christus hic in terra degens habuit in se divinitatem & humanitatem, divinitatem tamen velatam & invisibilem sub humanitate, quae in eo aperta & visibilis fuerat, sic in sacramento altaris est verum corpus & verus panis, videlicet quem videmus, & corpus Christi sub eodem velatum, quod non videmus, ac fidem circa Sacramentum huiusmodi in scheda per dominum Cantuariensem transmissa sibi perque sanctam Romanam ecclesiam, & doctores sanctos determinatam, expresse negavit, dicens quod determinatio ecclesiae facta est contra sacram Scripturam, postquam Ecclesia dotata est, & venenum infusum in Ecclesiam & non ante. Quod etiam ad sacramentum poenitentiae & confessionis dixit & asseruit, quod si quis esset in aliquo gravi peccato constitutus, a quo ipse surgere nesciret, expediret & bonum esset sibi adire aliquem sanctum, & discretum sacerdotem pro consilio ab eo habendo: sed quod confiteretur peccatum suum proprio curato seu alteri presbytero, etiam si haberet copiam ejusdem, non est necessarium ad salutem, quia sola contritio peccatum huiusmodi delere possit & ipse peccator purgari. Adiecit alia in sacramentum imaginum & pontificiae dignitatis contemptum. Itaque cum plura blasphemia pertinacissime effunderet, decretoria sententia haereses crimine una cum sociis damnatus est, atque anathemate percussus, cumque illi subsidium ferrent. Caeterum cum ad supplicium rapiendus foret, archiepiscopus ejus salutis percupidus quinquaginta dierum inducias ab Rege obtinuit, cujus temporis flexu lapsus e carcere & clerum opprimendos concitavit, qua de re proximo anno dicitur. In eadem synodo ad excindendas Wicleffismi pestiferas propagines, cum excussa essent diligentius Wicleffistarum dogmata, repertum est novos errores ab iis confictos (b), cum fingendi licentia non inferiores se Wicleffo arbitrantur, scilicet Guillelmum Tayler affirmasse Reges per-

(a) Walsingham in Henr. V.

Obgannit determinationem factam ab ecclesia esse contra scripturam.

Damnata a synodo.

Effugit e carcere.

Novi errores ficti a Wicleffistis. (b) Nic. Harpsf. in hist. Wicleff. c. 16.

missione divina, non voluntate beneplaciti dominari, Russellium Staffordiae in dioecesi Lincolnensi fornicationem licitam religionis docuisse; sed utrumque postea errorem suum deposuisse.

Inter eos, qui impietatem supplicii metu damnarunt, Coubrigus palam omnibus patefecit haeresim in atheismum deficere. Hic laicus cum sacerdotium sibi arrogasset, Christum mundi redemptorem esse abnegavit: Christi nomen horrendo odio persecutus ex libris erasit, omnesque in Christum credentes damnandos scriptis tradidit; tum verborum Christi circa Eucharistiam blasphemias interpretationes effinxit (c).

Hoc etiam anno exeunte a Parisiensi episcopo & fidei censoribus instituta est iudiciaria actio (d) adversus Joannem pseudotheologum cognomento Parvum, qui ad Joannis ducis Burgundiae impium facinus defendendum contendebat quemlibet tyrannum posse jure merito a quocumque cliente ac stipendiario interfici dolo, insidiis, vi, arte, non expectato ullius iudicis imperio, etiam soluta sacramenti fidei foederisve religione. Hanc propositionem cum excussissent theologi Sorbonici, damnarunt haereses, accepta tyranni voce juxta vulgare significatum: Hanc etiam doctrinam bonis moribus & divinis mandatis adversari, cum glossa mandarum, non occides, propria videlicet auctoritate non occidendum interpretetur. Eam vero propositionem: Cuilibet tyrannum occidere licet, inter Wicleffii haereses damnatam fuisse a concilio Constantiensi dicitur inferius. Sparserat etiam alios errores idem pseudotheologus, regiaeque potestatis adversus antipapam tuendam studio pontificiam auctoritatem in solemnibus conventibus Parisiis anno MCDIV. celebratis oppugnavat, ac Pontificem conciliorum legibus obstringi contenderat, ut acta publica restantur (e).

Extremo hoc anno Joannes XXIII. concilium ad abolendum schisma, atque ad excindendas haereses indixit; ac locum in quo cogendum esset lapsa trimestri designatione promulgavit: tum de urbe Roma jam ante liberata, ac Sicilia citeriori ad suum adducta obsequium cunctos, qui sibi morem gerebant certiores fecit: quo argumento haec literae Lundeni archiepiscopo inscriptae (f).

Venerabili fratri archiepiscopo Lundeni salutem, &c.

Ad regimen universalis Ecclesiae, licet insufficientibus meritis, divina dispositione vocati, sollicitudinem gerimus indefessam, & omni conatu solertiam adhibemus, ut quae ad pacem, & reformationem ipsius Ecclesiae defensionemque, & augmentum orthodoxae fidei pertinent, communi fidelium consilio decernantur. Sane felicitis recordationis A-

XV. Novus antichristi praecursor.

(c) Nic. Harpsf. in hist. Wicl. c. 4. ex reg. Hen. Chichei. Cam. arch. (d) Mon. str. vol. 1. hoc anno c. 113. Meyer. h. 11. Joannis Parvi errores damnati.

Idem contra Papae auctoritatem. (e) Ext. apud Jo. ven. Vss. in append. p. 60. XVI.

(f) Jo. l. ult. ep. cur. p. 22. Joannis lit. de indictione concilii.

Alexander Papa V. immediatus praedecessor noster, sacro generali Pisano concilio tunc praesidens, ipso approbante concilio, inter caetera decrevit, ipsum concilium ex tunc ad triennium in mense aprilis ad locum, qui per se vel successorem suum eligeretur fore revocandum, ipsumque concilium continuandum usque ad tempus triennii supra dicti. Deinde vero eodem praedecessore, sicut Deo placuit, vita functo, nobisque divina favente clementia ad apicem summi apostolatus assumptis, cum urbs Romana sedes nostra, in qua omnium ecclesiarum caput esse dignoscitur, de manibus inimicorum ejusdem ecclesiae atque nostrorum, qui etiam tenuerant damnabiliter occupatam, recuperata fuisset; tamen post multas & varias fluctuationes eo res deducta erat, ut invalescente inimicorum oppressione nisi celeriter providissemus, in manibus eorundem inimicorum foret iterum recessura. Nos igitur, ne tanto detrimento afficeretur Ecclesia, spe in Altissimo, qui in se sperantes non deserit, assumpta, maturo quidem consilio, sed celeri gressu, ex civitate nostra Bononiensi, in qua tunc residebamus, cum universa curia, ad ipsam urbem venimus, confirmatissime per adventum nostrum populorum, & fidelium animis, & adversariorum impetu, qui paulo ante eidem urbi terribiliter imminabant, dexteram Domini cooperante, represso, sentientes tunc per experientiam quantum praesentia nostra foret in ipsa urbe per illa tempora multis causis necessaria, cum locus pro huiusmodi conventionem concilii per nos declarandus esset, ipsam urbem ad huiusmodi congregationem fidelium deputavimus, & congruo tempore id duximus solemniter publicandum, atque in ipsa urbe interim persistentes, & adventum fidelium expectantes, tandem non sine magnis laboribus nostris, & sumptibus, per Dei misericordiam, atque dejecto perditionis alumno Angelo Corario caeterisque schismaticis, totum Siciliae regnum, & terram citra pharum, multasque super civitates & loca aliarum partium ad obedientiam & devotionem nostram & Romanam ecclesiam in grande unionis Ecclesiae augmentum recepimus. Sed cum fideles ipsi per nos solemniter convocati, requisiti & expectati, nec in dicto tempore per nos secundum determinationem Pisani concilii praefati assignato, nec postea in aliis sessionibus septies prorogatis in tanta multitudine, quantum magnitudo rerum gerendarum exigebat, in ipsa urbe convenissent; nos propterea nequaquam a prosecutione tanti boni desistendum arbitrantes, habita super hoc diligenti deliberatione, ipso approbante concilio, statimus & ordinavimus venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos, nec non alios prelatos & caeteros, qui adesse de-

Ut Roma a Joanne fuerit recuperata.

Neapolitanum regnum ipsi concilia-tum.

bent & possunt, & ad quos pertinet, in principio mensis decembris proxime futuri debere ad huiusmodi concilium juxta morem convenire in loco decenti & idoneo infra tempus trium mensum a data praesentium per alias nostras literas, & publicationem declarando, circa cujus declarationem interim pervigili cura intendimus deliberare, ut quod superiori tempore fortasse propter bellorum & viarum discrimina, aliasque causas circa plenam congregationem eorundem fidelium commode perfici non potuit, nunc sublata omni incommoditate materia impleatur.

Quocirca fraternitatem tuam requirimus & hortamur in Domino, eidem nihilominus per apostolica scripta mandantes, ac in virtute sanctae obedientiae & praestiti juramenti injungentes, quatenus ad dictum concilium personaliter te conferas, ac venerabilibus fratribus coepiscopis suffraganeis tuis, eorumque capitulis, nec non dilectis filiis abbatibus, caeterisque ecclesiarum & monasteriorum prelati, exemptis & non exemptis, infra tuas civitatem & dioecesim atque provinciam consistentibus, hanc salubrem determinationem & ordinationem nostram studeas intimare, & ut per eosdem suffraganeos prelati suarum dioecesum intimetur provideas eisdemque fratribus nostris suffraganeis tuis in vim ab eis praestiti juramenti, caeterisque praefatarum civitatum dioecesis ac provinciarum injungas, & ipsi episcopi suffraganei illis suarum civitatum, & dioecesium, qui ad concilium huiusmodi venire tenentur, injungant, quibus etiam nos tenore praesentium injungimus in virtute sanctae obedientiae, caeterosque qui in dicto concilio interesse possunt exhorteris, ipsique episcopi suffraganei exhortentur, quos etiam nos exhortamur in Domino, quatenus praedicto tempore & loco per nos, ut praemittitur declarando, ad praefatum concilium, singuli videlicet qui tenentur personaliter, caeteri vero, ut eis opportunum visum fuerit, studeant convenire, ut sic per tuam illorumque praesentiam, ea quae in ipso concilio statuenda sunt & agenda, salubri & communi omnium deliberatione feliciter ordinentur. Dat. Romae apud S. Petrum v. non martii pontificatus nostri anno tertio. Missae eadem literae (a) fuere ad alios Germaniae, Galliarum, Hispaniae, Angliae, Hiberniae, Hungariae, Poloniae, Sueciae, Dalmatiae, Graeciae praefules, 31. 33. & quorum prolixior extat catalogus.

Hoc anno XIII. aprilis die Joannes XXIII. Simonem e Cramaudo Rhemensem archiepiscopum creavit tit. S. Laurentii in Lucina presbyterum Cardinalem, ac a Joanne recurrente eodem anno octava novembris Jacobum Insulanum S. Eustachii diaconum renuntiavit, ut ex diario vaticano memorat Felix Contelorius (b). Ut vero u-

XVII. Episcopi ad concilium vocati.

(a) Ib. p. 14. 16. 19. 21. 22. 23. 24. 25. 30. 31. 33. & 47.

XVIII. Cardinales creati hoc anno in hoc anno XXXI. Fel. Contel. in Elench. Card.

Plures legati a Jo. in varias provincias missi.

(a) Jo. l. 7. an. 3. p. 194. ad 196. & p. 201. ad 212. (b) Jo. l. 7. p. 64. & 79. ad 92. ad 131. (c) lb. p. 70. ad 78. & 121. 122. & 123. (d) Pag. 154. ad 177. & l. 1. p. 1. ad p. 6. (e) Lib. 7. p. 141. Branda in Hungariam missus.

Distincti provinciarum in quibus legatum agat fides.

niverfos populos sibi conciliaret, plures legatos amplissima auctoritate instructos in varias provincias missi, scilicet in Hispanias, Joannem patriarcham Constantinopolitanum, ut schisma Petri e Luna dissolveret, ac Granatenses ad Christum adducere niteretur: Ut regnum, inquit, (a) ipsam Granata cum Rege & incolis Regem regum agnoscat. Decevit etiam Petrum (b) tit. S. Chrysogoni in Germaniam, in Gallias Alamannum (c) tit. S. Eusebii, in Angliam Antonium (d) de Chalanco tit. S. Cæcilie, atque in Hungariam Brandam tit. S. Clementis presbyteros Cardinales; cui præterea Brandæ ad Sigismundum, qui in Italiam accesserat, ut insignia imperialia acciperet, deducendum provinciam dedit (e).

Dilecto filio Brandæ tituli S. Clementis presbytero Cardinali Apostolicæ sedis legato salutem, &c.

Cum te dudum pro felici statu christiani in Christo filii nostri, Sigismundi Hungariæ Regis illustris, ad Hungariam & nonnulla alia regna, & partes apostolicæ sedis legatum cum plena potestate Legati de latere, prout in literis aliis nostris desuper confectis plenius continetur duximus destinandum; nos attendentes, quod idem Rex jam pridem in Romanorum Regem electus Romani imperii negotium profecturus ad Italia partes se transfudit, in quibus etiam militat de presenti, posset ad Alamaniam ac Longobardiam, & alias provincias atque loca etiam divertere, ac circumspeditionem tuam ipsam comitari, & propterea volentes tuam honorare personam, ut per honorem tibi exhibitum, eo utilis proficere valeas, & negotia tam nostra & Romanæ ecclesiæ, quam Regis, ac imperii prætorum, opportunis favoribus efficacius prosequi, qui majori fueris per nos auctoritate sussultus; eidem circumspeditioni tuæ quamdiu cum præfato Rege in Alamania, Longobardia, vel aliis partibus, eandem circumspeditionem esse, aut in nostris & ecclesiæ, sive dicti Regis, ac imperii negotiis contingerit exerceri, quotiens præfata circumspeditioni tuæ usum fuerit expedire; præterquam in provinciis, civitatibus, atque diocæsi bus legationi alias vicariatus dilecti filii nostri Ladovici S. Hadriani diaconi Cardinalis in Bononiensi, & nonnullis aliis civitatibus, terris, ac locis ad nos, & præfata ecclesiæ spectantibus vicariis in temporalibus generalis, & in certis aliis præfate sedis legati per nos commissis, quas hic alias haberi volumus pro specifico declaratis, utendi omnibus, & singulis facultatibus, jurisdictionibus, ac potestatibus etiam per vos alias eidem tuæ circumspeditioni in regnis, & partibus potissime temporali dominio Regis Hungariæ quomodocumque suppositis, per alias nostras literas, quarum tenores etiam hic haberi

volumus pro expressis, hætenus concessis, & potestates & facultates hujusmodi per te, vel alios exercendi, solum & insolidum, non obstante, quod dilecto filio nostro Petro tit. S. Crisogoni presbytero Cardinali, in nonnullis Alamania provinciis, civitatibus, & diocæsi bus, etiam præfata sedis legato fuisset in illis partibus, in quibus te forsitan esse contingeret, attributa potestas, quam pro eo tempore, quo eandem circumspeditionem tuam in aliqua ex provinciis, legationi dicti Petri Cardinalis, atque legati commissis fore contigerit, ut præfertur, ex nunc quo ad ipsam provinciam, suspendimus per præfatos, quousque in provinciis, civitatibus, diocæsi bus atque locis ipsis cum prædicto Rege, ipsam circumspeditionem tuam esse, aut circa hujusmodi negotia, communiter vel divisim emergerit exerceri, etiam si semel, aut pluries in provinciis, civitates, diocæsi vel loca ipsa reditus fiat, exercendi ac etiam exequendi, plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem. Datum Romæ apud S. Petrum id. maii pontificatus nostri anno III.

Accessisse Utinum exeunte superiori anno Sigismundum Regem Romanorum decem millibus equitum succinctum, refert diarum Veneti author (f) oratorumque opera cum Mantuano & Ferrariensi principibus agitate, ut ipsi itinera aperirent quo Bononiam ad suscipienda ab Joanne imperii ornamenta se conferret: sed cum nullo modo ea consilia ad exitum perduceret, odiaque Hungaros inter & Bohemos exarsissent, neque illos inter se conciliare posset, in Hungariam reditum apparasse, iterumque post pactas cum Venetis inducias molitum in Italiam iter ad ultra ætate, atque in Sabaudiam duxisse exercitum, ut eadem insignia assequeretur: sed Mediolani ducem, Genuenses, & Pandolphum Brixie dominum armorum inter se societatem ad iter ei impediendum coivisse; ac tum Sigismundum de eo foedere factum certiore retro signa veritatis. De Cardinale autem Placentino, quo nomine Brandam Cardinalem, designat author, addit ipsum Venetiis secunda augusti die in Pannoniam profectum, ut de componenda inter Sigismundum ac Mediolani ducem concordia ageret, eamque demum conciliatam fuisse.

Quod ad bellum a Sigismundo cum Venetis gestum attinet; quæ in eo sint secuta, ita describit Theodoricus (g) Niemius: Videns Rex Romanorum, quod nihil proficeret in hoc apud eundem Balthasarem, misit eodem anno tempore hyemali ad paries Foro Julii in Italiam aliquos capitaneos cum certo exercitu, qui stipendiarios eorumdem Venetorum in magno numero valde circa quoddam fossatum novum quod ipsi Veneti in præsidium eis fieri fecerant

Sigismundi expeditione Italica. (f) Diar. Venet. MS. hoc ann. Ob Hungarorum & Germanorum mutua odia dissoluta. Tentat iterum ad dictum per Istriam.

(g) Niem. in Jo. xxiii. Sigismundus bello Venetos petit.

Tumultuatio prælio veneti.

Arces diligenter munitur.

Verona frustra tentata.

Perentia inducitur.

(a) Niem. in vit. Jo. xviii. Quæ fuerunt induciarum leges.

(b) Gobel. in Cosm. et. 6. c. 9. Leonard. Aret. in hist. rer. Ital.

Pand. Collet. l. 5. & alii XIX.

(c) Greg. l. 7. p. 14. & leg.

cerant, tunc laborantes quadam die atrociter invaserunt, & plures eorum interfecerunt, & aliquos captivarunt, quibus manus dextras amputarunt; sicque alios ad reverendam viam abire permisissent, reliqua multitudine fugæ subsidio evadente. Per quod ipsos Venetos suosque subditos vicinos adeo timor & tremor invasi, quod si dictus exercitus, habita ipsa victoria, repente ad Paduam & Trevisum transiit fecisset, juxta multorum judicium de illis etiam victoriam subito reportasset; quod tamen neglectum fuit pro eo, quia exercitu ipso præfati domini Regis in quorundam castrorum expugnatione tunc in partibus illis laborante, interim præfati Veneti Paduam & Trevisum gentibus armorum & aliis ad resistendum hostibus necessariis munitur. Postea vero, aliquot mensibus elapsis, ipse Rex Romanorum personaliter illas partes intravit, & licet etiam tentasset Veronam eripere de manibus Venetorum, in hoc tamen suaver non profecit.

His consentanea scribit diarum Veneti author; in primis enim ait xviii. januarii Hungaricas copias, cum flumen prope Castrum novum traicerent, tormentis bellicis & propugnaculis a Venetis libris grave damnum accepisse, ac dum Philippus Florentinus patria Sigismundi dux Tarvisinum agrum popularetur, ejus castris notu subjectos ignes fuisse, ac sparsa vi ventorum flamma plures fuisse consumptos; Sigismundum bellum exitiale damnasse, adhibitoque Socero Zillii comite concordie interprete xxviii. aprilis die inducias cum Venetis eorumque sociis pepigisse; accessisse nona mali Genuensium oratores, deprecaturus, ut in Turcas urrorumque arma verterentur, cum Græcorum imperium ab ipsis in summum discesim adductum esset. Harum vero induciarum leges describens Theodoricus e Niem (a): Anno, inquit, tertio pontificatus dicti Balthasaris, mediantibus quibusdam viris ipse Rex & Veneti treugas ex tunc usque ad quinquennium duraturas invicem fecerunt sub eadem conditione, quod quæ utraque pars sive jure belli sive alias de juribus alterius occuparet, interim quiete per se retinere deberet: quo facto dicti Veneti terras Romanum imperii, quas detinuerant tunc, & adhuc detinent valde fortificaverunt. At de his satis; ad Joannem revertamur.

Consistere ille diu in Urbe non potuit, in qua ea, quæ superius narrata sunt, decreverat; nam Ladislaus Neapolitanus Rex coeca proferendi imperii, urbisque subiciendæ cupidine impulsus fregit (b) in ita cum Joanne foedera, quæ graviora bellorum pericula pacis auro velamine involvere scripserat Picenis superiori anno Gregorius: Non ad pacem, inquit (c), tendere videntur, quæ facta vulgatur, putantur. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

que multi finem alium habitura, quam pacem. Gregorius respondere exitus; Ladislaus enim, cum apertis odiis nocere Joanni non potuisset, fallaci foedere illum pene oppressit, ditioneque ecclesiastica pepulit. Recenset subjectis verbis ejus artes perfidiamque S. Antoninus (d): Cum non multo ante Pontifex pacem fecisset cum Rege præstitit ei Rex obedientiam dimisso Gregorio & licet non multum de eo consideret Pontifex, sciens eum facile fractorem esse fidei, non tamen credebat pro tunc contra eum aliquid attentaturum: nam, etsi diceretur Regem versus Romanos accedere; causam hujus rei Rex divulgaverat. Quod, quia Pontifex cito ad concilium esset iturus, expediret non longe esset ab urbe ad compescendos insurgentes tumultus, ne novitas feret; sed re vera dominium intendebat urbis resumere, quod cum Romanis exales excitabant. Quodam igitur mane fractis manibus in aliqua parte ingressus est Rex urbem: quod audiens Joannes Pontifex & intelligens eum hostem aufugit cum curia, cum non haberet defensores. Rex autem urbem capiens in primis mercatores Florentinos spoliavit dolose.

Describit fufus eam Ladislaus proditorem hisce verbis Theodoricus e Niem (e): In principio mensis maii eodem anno prædictus Ladislaus Rex cum grandi exercitu ad ipsam Romanam Campaniam castrametatus est, ubi Frisolanis & alia nobilia castra, quæ prius dicto Balthasari obediebant etiam, taliter suæ ditioni subjecit. Nec his contentus, sed etiam contra comitem de Taltacotto de domo Ursinorum de Roma, quinoniter quandam neptem dicti Balthasaris duxit uxorem, prædictum duxit exercitum, cujus etiam plura castra obtinuit aliqua per pacta, aliqua violenter. Quibus peractis, dictum duxit exercitum ad districtum Romanum: quod sentientes prædicti curiales & Romani pro majori parte inceperunt per amplius dubitare seu nutare, nonnullis eorum asserentibus, quod illa de sita & voluntate prædicti Balthasaris fierent. Quod cum ipse Balthasar sentiret, ostendens quod curiales & Romanos ipsos contra impetum Regis & ejus exercitus prædictorum bene defendere vellet, elegit aliquos ex eisdem curialibus, ut existimo ad aliqua alia ministeria magis aptos, quam ad illud, ad quod deputavit eosdem: quibus commisit custodiam quarundem terrarum urbis ejusdem longe ab hominum habitatione dictæ urbis distantum, & certa illa loca ubi putabatur, quod prædicti Ladislaus Rex & ejus exercitus eandem urbem qualitercumque vellet intrare; sed illa custodia non fuit proficua in tempore opportuno, quia ipsi deputati, & alii vigiles sive custodes murorum dictæ urbis, ut videbatur, non erant bene solliciti ad

Ladislaus Regis perfidia;

(d) S. Ant. 3. p. tit. 22. c. 6. in princ.

In urbem irrumpit.

(e) Theod. e Niem. in vit. Jo. an. xviii. Niemi testis oculati narratio

Calumniam sperant in Joannem xxviii.

Excubitorum insignis ignavia.

Personam noctu urbis mœnia.

Romanorum puenda inertia.

Discessum vulgus in contraria studia.

Metu periculis Joannes fugit.

custodiendum ita turres hujusmodi, quoniam pauci hostes respectivo de ipso exercitu Regis sepe dicti magnum facientes foramen, per quod Urbem ipsam, nostris non videntibus, nocturno tempore in matutino crepusculo intraverunt iuxta ecclesiam, quae S. Crucis in Jerusalem appellatur, & ibi usque ad clarum diem, seu orto jam sole, usque post horam tertiarum, vel circiter, inter se an ulterius progredi, vel ad eorum exercitum redire deliberantes. Et quia dictus Balthasar non dedit ordinem neque deputavit aliquem certum capitaneum, qui hostibus ipsis resisteret manu forti, tam curiales, quam Romani, qui illic occurrebant ad videndum hostes ipsos & esset, si possent, resistendum, territi & se non opponendo ipsis hostibus viriliter, ut debebant, caterwatim ad lares proprios redierunt; unde hostes ipsi in se confortati & non videntes ullam vel modicam resistantiam, quam timerent, forsitan quingenti eorum fugientes ipsos Cardinales insecuti sunt, & infra tres horas, vel quatuor Romam occuparunt, valde multas domos curialium hujusmodi spoliando: & hoc contigit potissime quia Romani praefati, ut communiter dictum Balthasarem habebant exorsum propter infestas gabellas & onera, quibus continue afflixerat eisdem: & quia etiam dubitabant, si praedicti hostes de ipsius Balthasaris voluntate ad urbem ipsam sic venissent: aliqui etiam eorundem Romanorum secreta parte dicti Regis tenuerunt stipendiarii per ipsum more veteri Romanorum. Quos autem ibi tunc & diu postea seve & mala fiebant, maxime in eosdem curiales, scilicet personas & bona ipsorum, quae omnia diripiebantur, nimis esset tediosum horrendumque calamo exarare.

Praedictus vero Balthasar certificatus post eandem horam primarum de introitu hostium praefatorum ad eandem urbem, ut praefertur, non confusus de palatio suo, & muris dicti burgi, quos multum sumptuose reformari fecit, neque de castro S. Angeli, quamvis illud reputetur quasi inexpugnabile & fortissimum, quod in illis possit se ab hostibus praeservare; sed equum celeriter ascendens, fugit versus Sutrium quem ipsi Cardinales pro majori parte etiam eadem hora subito sequebantur: quorum tamen plerique, quia tunc tempus erat calidum, quo segetes recolligi debebant, terendo viam

sui, labore, & estu defecerunt, seu per itinera mortui ceciderunt: aliqui etiam eorum per insequentes hostes nos per novem milliaria, vel circiter ab eadem urbe, pauci tamen interfecti, sed pro magna parte rebus & equis eorum, quae apud eos tunc reperiebantur spoliati, & alias male tractati fuerunt. Subdit auctor Joannem XXIII. noctu Sutrium se proripuisse Viterbium, deinde ad Faliscos se contulisse: at Ladislaum tum Sutrinensibus, tum Viterbiensibus, tum Faliscis extrema quaeque comminatum, his se suaque ipsi subicerent; atque ideo terrore percitos colla Ladillai jugo subdidisse, interfectoque arcis Hadrianæ praefecto, alium a praesidiariis suffectum corrumpti se a Ladislaio praemiorum magnitudine sivilisse ea lege, ut quae ipsius fidei credita erant, raperet; sed cum in Neapolitanum regnum prodicionis praemia recepturus se contulisset, interfectum atque opibus spoliatum a Ladislaio fuisse, Joannem vero Senas indeque Florentiam profectum esse, non tamen Florentiam ingressum: Ipse, inquit, Florentiam in quodam hospitio domini episcopi Florentini ex tunc usque ad principium mensis novembris anno MCCCXIII. remansit.

Afferit hujus rei causas S. Antoninus (a) sic inquit: Factiones magna per illud tempus in Florentinis vigebant aliis Pontifici, aliis Regi faventibus: ob earum factiones Pontifex intra urbem invitatus non est, sed in suburbano episcopi residit, curia autem intra urbem recepta [I]. Confirmant id literæ (b) a Joanne ipso hoc anno datae ad Petrum Ancharanum, quibus celebrimus ille vir in Bononiensi academia decretalium cathedra donatus est, quibusque adscripta est dies x. kal. septembris apud S. Antonium extra mœnia Florentiae. Pergit S. Antonius: Rex igitur praefatus per haec ipsa tempora urbem Romam & alias omnes urbes usque ad fines Senensium Florentinorumque occupavit, qui cum terribilis & potens esset, lateque per Italiam dominaretur, nec ulla resistendi cerneretur spes, Joannem Pontificem impulit ad externa transalpinaque auxilia respicere, &c. Addit sanctus auctor Joannem Sigismundi Romanorum Hungariaeque Regis opem, missis ea de causa duobus Cardinalibus legatis, implorasse. Fuere ii (c) Antonius Ca-

Miseria fugientium fori.

Pontificia ditione & arce potitur Ladislaus. Proditor arcis digno affectus praemio.

(a) S. Ant. l. 7. p. 213.

Progressus Ladillai. (b) Joann. l. 7. p. 213.

(c) Ext. de eo Joann. & Sigismundi. l. 1. in cons. Const. u. 415.

NOTÆ

[I] Quae in hoc & sequentibus paragraphis narrat annalista vera sunt; sed cum chronicis notis destituantur, ideo per sua apte tempora distribuenda libenter assumo. Ladislaus in urbem Romam irruit die VIII. junii, eademque die Joannes fugiens cum cardinalibus XIII. primo Sutrium, tum Viterbium evasit, teste Antonio Petri in Diario, qui & subdit cardinalem Barensem a militibus Ladillai captum fuisse & carceribus S. Jacobi de Serrignano reclusum. Viterbio ad montem Faliscorum se contulit, teste Niemio apud annalistas & Anonymo Florentino coevo, vulgato rer. Ital. to. XIX. qui a Faliscis Senas transiisse pontificem addit. Venientem ingenti honoris significatione exceperunt Senenses; quod ab illis in gratiam Florentinorum praestitum potius, quam amore religionis, cum alteri pontifici additi Joannem schismati-

(a) Ext. in ms. cod. bibl. Vat. sig. num. 4942.

Specie pacis prodidit Joannem.

Patrata ingentia in urbe capta mala.

Calancus tit. S. Cæcilie presbyter, & Franciscus Zabarella SS. Cosmae & Damiani diaconus, quorum primus in oratione (a) ad Sigismundum habita in ejus oculis Ladillai flagitia ita defixit.

Ladislaus Rex ad obsidionem urbis proferans in campis patentibus per gentes ecclesiae victus terga vertere coactus est. Ab quam variis modis impugnat perfidus hostis Ecclesiam Dei! Postquam enim sensu se aperte nihil proficere posse, ad dolos & astutias serpentinas se convertens, pecuniis & muneribus gentes Ecclesiae corrumperet, & ad se transfugere procuravit; & ad urbis mœnia castrametatus locutus est in dolo verba pacifica. En pacis nomen, quam sanctum est: pax a verisimilissimo hoste oblata animos audientium pellexit, malitiaeque sanctissimus dominus noster, licet illi hostis verisimilitudo satis admodum esset explorata, quodlibet periculum subire, quam pacem oblatam refutare. Sic inita pax est atque firmata: ipseque Rex Ladislaus abjurato apostolico Angelo Corario, sanctissimo domino nostro plenariam obedienciam praestitit & fidelitatis homagium pro regno Sicilia. Vide quod apte dixit unus ex legislatoribus, quod satisfactio, seu promissio propositum hominis malevoli non immutat: post aliquantum enim temporis opportunitatem nactus forti manu terra marique coacta dominum nostrum in urbe circumvenit, & nocte mœnia urbis suffodiens, mane facto urbem ipsam hostiliter ingressus dominum nostrum & reverendissimos dominos Cardinales interceptisset, nisi fuga praesidio de manibus persequentium hostium fuissent liberati. Hec quot mala vidit illa dies! aliqui ex Cardinalibus captivati, plures presbyteri & clerici cruciati, multi vulneribus affecti, curiales omnes expoliati bonis suis, basilicae Apostolorum profanatae, equi in illis passim stabulati, ecclesia urbis crucibus, calcibus, sacroque ornatu reliquo nudata, quodque horreo referens, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

perditissimi homines in tabernis publicis sacris calcibus poculorum vice abusi sunt. Quo non erumpit effrenata cupiditas? mulieres honestae virginesque Deo dicatae passim raptae: probati cives atque optimi relegati & eorum bona proscripita. Quis illius diei clades enumeret? nunquam; si cui vacet annales evolvere, ab ullo hominum genere tanta impietas praesumpta est. Semper etiam apud gentes sacra venerationi praecipue habita: solus Balthasar in profano convivio sacris vasis abusus, ipsa ultione divina noctu peremptus vixit pariter & sceleris suum accepit: verum haec satis pro tempore dicta sint. Itaque post irruptionem urbis maxima patrimonii parte a profano Rege occupata rebusque undique perturbatis sanctissimus dominus noster ad civitatem Florentiam se contulit & a civibus Florentinis reverenter exceptus humanissimeque tractatus est.

Hos casus adversos Joannis XXIII. nonnullis praefatis fuisse prius ostensos, interpretatur Theodericus Niemius (b), quae potius indicent, significasse ipsum. sine jure pontificia insignia invasisse susperstite adhuc Gregorio Papa: Haec, inquit, inconvenientia, aliqua indicia figurabant, quia dum quadam vice in festo pentecostes dictus Balthasar vespere solemnes in capella majori sui patatii prope basilicam S. Petri, ut moris est, celebraret, dum inciperetur hymnus: Veni creator Spiritus; illico adfuit & volavit illic in alto bubo seu noctua. Hujus rei novitatem multi curiales ibidem existentes mirabantur: & eisdem temporibus dum ipse Balthasar in porta ecclesiae Sancti Joannis Lateranensis arma sua in medio armorum seu insignium quorundam aliorum depongi fecisset, fulgure infra paucos dies destructa fuerunt, eisdem alis armis seu insignibus remanentibus salvis.

Exercente tyrannidem Romae Ladislaio, Laurentius B. Franciscus e Pontianis vir, Z z z ut

Patrimonium maxima ex parte occupatum Joannes Florentiam persequitur.

(b) Niem. in vit. Jo. XXIII.

Sinistra praestigia de Joan. XXXIII. pontificatu ostensa.

XX. S. Franciscus vir pulvis in exilium.

NOTÆ

maticum putarent, ait Joannes Bandinus de Bartholomæis, qui Senensem historiam vulgatam rer. Ital. to. XX. tunc scribebat. Alienam igitur urbem cito deserens, Joannes Florentiam accessit; atque ab urbis in varias tunc factiones discissa ingressu prohibitus, subsistit in suburbanis, ait S. Antoninus apud annalistas hic. Prorogatum ibi domicilium a die XX. junii ad usque diem VIII. novembris, teste de Bartholomæis in hist. Senen. Tunc vero Bononiam transiit, quo pervenit novembris die XII. ut ex Miscella Bononiensi discimus. Sequenti die, ut in eadem Miscella, Jacobum de Insulanis cardinalem renuntiavit; eo quod ejus potissimum opera ait idem scriptor, Bononiam recuperasset. Errat ergo Ciaconius, qui die XII. Kal. octobris, errat & annalista, qui die VIII. novembris purpuram Jacobo datam, & quidem Bononiae scripserunt. Quorum lapsus eo est planior, quod nec die XII. octobris nec die VIII. novembris Joannes Bononiam adhuc pervenerat. Haud diu post, nempe XXV. novembris (Miscella) Joannes profectus est Laudum, ut de concilio Constantiensi celebrando ageret cum imperatore. Ex hac ferie chronologica, summa fide ex authoribus coevis deducta, nonnulla inferre licet ad emendationem annalium aptissima. Primo constitutionem illam Sigismundi, legendam in annalibus hic num. 22. signatam die XXIII. octobris anni hujus, qua imperator securitatem iis spondet, qui ad concilium venissent, non Joanni quidem per se illam petenti, sed cardinalibus eo ablegatis postentibus concessam fuisse; cum Joannes non nisi exeunte nove mbri cum imperatore congressus fuerit. Secundo in textum Gobelini relatum in annalibus num. 20. mense decembri pro septembri irrepisse, ut legendum sit: Papa veniens Florentiam &c. & tunc in mense septembri, vel auguste vel octobri concilium &c. MANSI

ut pontificiarum partium studiosus in-
 exitum pulsus est; cumque Petrus Tro-
 ja comes Neapolim esset profecturus Ba-
 ptistam filium absidem ad se mitti iussit:
 illa materno amore mota capiti filii me-
 tuens ipsum occidere statuit. Verum An-
 tonellus religiosus vir, qui sanctae mul-
 tati a confessionibus erat, divino instinctu
 affatus ipsi imperavit, ut filium ad co-
 mitem, & eius ministros perduceret. Non
 respuit illa acriba imperia; sed filium ma-
 nu in ecclesiam, cui Aracelli nomen est,
 ubi comes & tribuni versabantur dedu-
 xit; adeo ut plerique fremerent filium
 tradi a matre illi, qui ipsum in servitutem
 vel carnificinam abducturus erat; quem
 cum obtulisset comiti, & nonnulli eam
 hortarentur, ut filium & se commenda-
 ret: subiecit, se illi, qui posset opem
 ferre, commendaturam; atque ante im-
 aginem deiparae preces fufura se projecit,
 & quamvis imago oclusa esset, eam ta-
 men inspexit. Inreera comes Baptistam
 absidem viro militari tradidit, ut eum
 Neapolim duceret: quem cum ille equi
 dorso imposuisset, & iter Neapolim ver-
 sus capere vellet, numquam equum ad-
 gere calcari potuit, ut gradum infer-
 ret; sed tantum retrogrediretur, quocir-
 ca alium conscendit equum; sed is pari-
 ter iteringredi respuit: permutati subin-
 de fuere subinde equi, sed numquam im-
 pelli potuerunt, ut antrorsum figerent pe-
 dem. Prodigio itaque percussus comes u-
 na cum aliis militibus mox Baptistam ma-
 tri restituit. Agunt pluribus de Ladillai
 in ditionem ecclesiasticam irruptione illi-
 us temporis scriptores (a), inter quos
 Nicolaus Bartholomaeus e Turcia veteris
 chronici MS. archivi bibliothecae Vatica-
 nae author addit, Ladislau Tuderto eti-
 am, Perusio, pluribusque aliis urbibus po-
 titum, Joannem vero Gattam Viterbi-
 ensem praefecturam in iis turbis invasisse.

Ejus fili-
 us mit-
 tendus
 Neapolim
 velut ob-
 tes divini-
 tas ere-
 ptus.

(a) Barth.
 e Turcia
 in chron.
 ms. arch.
 bibl. Vat.
 sign. n.
 III. ms.
 diar. Ven.
 hoc ann.
 Leonard.
 Aret. hist.
 rer. Ital.
 Gobel. in
 Cosm. c.
 90. & a-
 lii.

(b) Gobe-
 lin. ibid.

Ceterum Cardinales legati non modo
 ad retundendas Ladillai grassationes missi
 fuere, verum ad paciscendum cum Sigi-
 smundo de loco, in quo cogendum esset
 concilium, quod jam a Ladillao fuerat di-
 scussum, cum ad redigendas sub unius
 Pontificis autoritate orbis Christiani ec-
 clesias, tum ad ditionem ecclesiasticam
 in pristinam amplitudinem restituendam
 celebrandi illius summa necessitas urgeret;
 de quo haec Gobelinus (b) tradit historiae:
 Papa veniens Florentiam ibidem reveren-
 ter receptus est, & tunc in mense decem-
 bri concilium in kalendis novembris dein-
 de proxime venturis indicit; locum tamen
 concilii non determinavit: quapropter duos
 Cardinales ad Regem Romanorum tunc in
 Italia moram trahentem ad concordandum
 de loco destinavit, qui simul in civitatem
 Constantiensem conferunt: post hoc Pa-
 pa & Rex, in Laudensi civitate conve-

nientes, locum eundem pro concilio genera-
 li celebrando approbarunt.

Adorat S. Antoninus divina providen-
 tiae arcana consilia, quae Constantiam de-
 legit ad celebrandam synodum oecumeni-
 cam, in qua Ecclesiam schismate lacerata
 in priorem formam statumque revo-
 cavit, flexitque Joannis mentem, ut inita
 jam consilia momento abiceret, remque
 ex Leonardo Aretino, qui Joanni ab epi-
 stolis erat, narrat; ex quo etiam nos hi-
 storiae veritatem delibabimus; Unicum re-
 medium, inquit Leonardus ipse, (c) & Imper-
 ratori & Pontifici videbatur generale con-
 ciliium adlocari; sed erant circa hoc ip-
 sum constituenda permulta, seu, locus, tem-
 pus, modus, Missi sunt igitur his de cau-
 sis ad Sigismundum legati & se commenda-
 so legatorum ruina Pontificis initium fu-
 it. Qua in re non videtur praetercaudum
 mirabile quiddam, quod tunc accidit, ut
 omnia coelitus gubernari cognoscamus. Com-
 municaverat mecum Pontifex arcane men-
 tem & cogitationem suam: In loco, inquit,
 concilii rei summa est, nec ego alicubi es-
 se volo, ubi Imperator plus possit: legatis
 igitur istis, qui a me mittuntur, manda-
 ta amplissima potestatemque maximam ad
 honestatis speciem dabo, quae palam osen-
 tare possint atque proferre, secreto autem
 mandatum restringam ad loca certa: enu-
 meravit mihi subinde loca. At ne lega-
 ti ex illius diplomatis, ad conciliandam
 iis autoritatem compositi, amplitudine
 aliquid contra Joannis arcana imperia mo-
 liri possent, subjectam sanctionem hoc an-
 no edidit (d).

Joannes, &c. ad futuram rei me-
 moriam.

Attendentes, quod saepenumero contingit
 legatos aut nuntios seu vicarios sedis A-
 postolice, ad diversa mandata regna & par-
 tes alias multiplicibus ex causis per sedem
 eandem cum variis facultatibus & potesta-
 tibus destinari, & sicut habet fide digno-
 rum assertio, iidem legati, nuntii, seu vi-
 carii respectu generalitatis appositae in li-
 teris facultatum hujusmodi sub iis, cum
 plena potestate legati a latere seu aliis si-
 milibus verbis circa eorum officia gub-
 nationem seu administrationem vel exer-
 citia, metas specialium facultatum sub ge-
 neralitate praedicta seu vigore potestatis hu-
 jusmodi legatis, nuntiis, seu vicariis a
 jure concessa transgrediuntur interdum, ex
 quibus scandala sunt suborta, & gravia
 privata & publice causata dispendia, nos
 intendentes in praemissis de opportuno pro-
 videre remedio, autoritate apostolica ex
 certa scientia tenore praesentium, hac praes-
 senti constitutione decernimus statuentes,
 quod de caetero nullus cujuscumque status,
 gradus, habitus, seu conditionis, eccle-
 siastici vel mundani existat, etiam si cardina-
 latus dignitate praefulgeat, legatus, nun-
 tius

XXI.
 Jo. & S.
 gismund.
 Laudam
 conveni-
 unt; Con-
 stantiam
 designant
 pro cele-
 brando
 concilio.

(c) Leo-
 nard. A.
 ret. in
 hist. rer.
 Ital. &
 ex eo S.
 Ant. hist.
 sup. c. 6.
 §. 1.

Joannis
 mens di-
 vinitus
 immuta-
 ta.

(d) Jo. 17.
 ep. cur.
 an. 3. p.
 199.

Joannis
 constitu-
 tio de
 mandato-
 rum quae
 legatis
 traduntur
 potestate.

Decernit
 non valo-
 re nisi ea,
 quae per
 specialem
 formulam
 sunt ex-
 pressa.

XXII.

Sed universus ille humanae prudentiae
 apparatus ad irritum cecidit, arcanoque
 instinctu actus Joannes priora confudit con-
 silia, ut legatos, quos de synodi loco
 designando agitatum misit, nullis arcanis
 imperiis constringeret, neque amplissimum
 de eo decernendi potestatem circumscri-
 beret, ut ex Leonardo Aretino liquet

(a) Leo-
 nard. &
 ex eo S.
 Anton.
 ubi sup.

Ipse suam
 constitu-
 tionem
 rescindit.

rius, aut vicarius, seu quovis alius officia-
 lis praefata sedis haecenus quomodolibet
 deputatus aut creatus, deputandus aut cre-
 andus in posterum auctoritate apostolica,
 quovis fungatur officio, possit, audeat, vel
 praesumat per se vel alium, seu alios, pu-
 blice vel occulte, aut quovis colore, quesi-
 to, directe vel indirecte, virtute generalis
 potestatis aut facultatis haecenus per eandem
 sedem concessa vel concedenda de caetero
 cuiquamque, maxime sub his vel similibus
 aut eundem effectum importantibus verbis:
 Cum plena potestate legati a latere; &
 transi de jure vel consuetudine virtute no-
 minis aut dignitatis vel potestatis, talis of-
 ficii eis foret attributa potestas, aliquid vel
 aliquam agere vel exercere, nisi dumtaxat
 quantum & prout talibus legatis, nuntiis,
 vicariis, seu aliis magistratibus, per for-
 mam specialium facultatum, & potestatum
 eis haecenus in specie per sedem eandem
 concessarum seu concedendarum in posterum
 per literas apostolicas, & non aliter nec
 alio quovis modo, etiam si paria, similia,
 vel minoris forent iis, quae in praefatis li-
 teris specialiter sunt concessa; decernentes
 ex nunc irritum & inane, si scius vel ali-
 ter a quoquam scienter, vel ignoranter con-
 tingerit in posterum quomodolibet attentari,
 &c. Datum Roma apud Sanctum Petrum
 v. kalend. maii pontificatus nostri anno
 III.

III.
 Sed universus ille humanae prudentiae
 apparatus ad irritum cecidit, arcanoque
 instinctu actus Joannes priora confudit con-
 silia, ut legatos, quos de synodi loco
 designando agitatum misit, nullis arcanis
 imperiis constringeret, neque amplissimum
 de eo decernendi potestatem circumscri-
 beret, ut ex Leonardo Aretino liquet

(a) : Cum in hoc proposito, inquit, mul-
 tos dies fuisset, tempus venit, quo profi-
 cisci legatos oportebat, tunc remotis caeteris
 praeter me unum legatos secreto allo-
 quutus est, multisque verbis cohortatus
 ad munus legationis diligentissime obeundum
 ostendens, quanti poderis illa res esset,
 cujus rei gratia mitterentur; deinde con-
 versus ad benevolentiam, cum eorum pru-
 dentiam fidemque laudaret, ac melius illos
 cognoscere, quid factu opus esset, quam
 se ipsum dicebat. Dum ista commemorat
 atque inculcat, affectus ipse benevolentia
 propositum diu cogitatum momento temporis
 immutavit. Decreeveram, inquit, loca qua-
 dam nominare, a quibus nullo modo dis-
 cederetis; sed in hoc temporis puncto sen-
 tentiam muto, ut vestrae prudentiae cuncta
 permittio: vos quid mihi tutum & quid
 formidandum cogitetis; & charulamque, in
 qua ea loca scripta erant, in eorum con-
 spectu laceravit, absque ulla alicujus lo-
 ci nominatione. Legati igitur ad Sigismun-
 dum profecti, Constantiam pro loco concilii
 delegerunt, urbem & transalpinam &

Imperatori subjectam: quod simul atque
 intellexit Joannes, incredibile quantum in-
 doluit, seipsum ac fortunam suam detesta-
 tus, quod tam leviter a cogitatione pro-
 positae illo pristino restringendorum loco-
 rum deservisset: sed voluntatem Dei nemo
 vitare potest. Joannes principio byemis Flo-
 rentia Bononiam abiit, nec multo post con-
 gressum Sigismundi petens, in Galliam Ci-
 salpinam profectus Placentiae primum cum
 illo congregatur, inde ad Laudensem urbem
 profecti ambo mense fere toto in ea urbe fuere.
 Agitatum inter ipsos in ea urbe fuit de
 cogendo concilio oecumenico, ac Joannes
 datus. Laudae v. id. decembris, encyclicis li-
 teris (b), universos praesules recurrentibus
 anni proximi kalendis novembris Constan-
 tiam pergere iussit.

Joannes, &c. ad futuram rei
 memoriam.

Ad pacem & exaltationem Ecclesiae &
 tranquillitatem Christiani populi prampo-
 corde & efficaci desiderio intendentes, ea
 libenter ordinamus & quovis modo, per
 hujusmodi pax & exaltatio tranquillitatis
 merito valeat promoveri. Dudum siquidem
 felicis recordationis Alexander Papa V. an-
 ecessor noster, in sacro generali Pisano
 concilio tunc praesidens, ex quibusdam ma-
 gnis & arduis causis eundem moventibus,
 ipso approbante concilio, inter caetera de-
 crevit iterum generale concilium ex tunc
 ad terminum per se vel successorem suum
 in loco, de quo sibi vel eidem successori
 videretur fore solemniter convocandum; i-
 demque praedecessor, ad ea, quae circa re-
 formationem Ecclesiae expedienda restabant,
 pro tunc suspendit ipsum concilium usque
 ad tempus triennii praefatum continuandum
 statuit & prorogavit.

Littere ini-
 dictionis
 Constanti-
 ensis
 concilii.

(b) Jo. 1.
 ult. p. 28.
 ext. in a-
 ctis conc.
 Const. sess.
 I. & in
 bul. in Jo.
 xxiii.

Pisatum
 decretum
 de synodis
 quolibet
 triennio
 celebra-
 dis.

Postmodum vero ipso Alexandro praede-
 cessore nostro, sicut Deo placuit, vita fun-
 cto, nobisque divina favente clementia ad
 apicem summi apostolatus assumptis, dum
 tempus triennii ejusdem jam advenerat,
 & nos per vestigia ejusdem praedecessoris
 incedere, & ordinationem praefatam ab eo
 in concilio, ut praesertim, factam puro corde
 & recta voluntate adimplere properaremus,
 quibusdam rationibus tunc expressis animam
 nostram moventibus, concilium hujusmodi
 in Romana urbe, quae paulo ante de mani-
 bus hostium recuperata praesentiam nostram
 pro ipsius conservatione plurimum flagita-
 bat, debito tempore convocavimus. Verum
 quia veniente postea tempore constituto praes-
 latis, & caeteris qui hujusmodi concilio in-
 teresse debebant, nequaquam in tanto nu-
 mero convenierunt, quantum rerum agenda-
 rum pondus & magnitudo requirere videba-
 tur, nos post alias prorogationes per nos
 factas tandem concilium ipsum ad mensem
 decembris nunc praesentem solemniter provo-
 cavimus, ac celebrandum statuimus, locum
 autem infra certum tempus reliquimus de-
 cla-

Qui legati ad Sigismundum missi.

Sigismundi sponso de securo loco praestando.

clarandum, ut interim super eo maturus consuleremus.

Post haec vero infra dictum tempus nondum elapsum, per literas charissimi in Christo filii nostri Sigismundi electi in Regem Romanorum & Hungariae Regis illustris instantissime requisiti, ut non properarem in declaratione loci praedicti, quam etiam in tempore dicti concilii celebrandi superfedere vellemus, donec ipse nuncios super hoc instructos ad nostram praesentiam destinaret, nos votis ejusdem Regis, quae ex zelo devotionis & puritatis fidei emanare conspicebamus, annuentes adventum praefatorum nuntiorum de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium & praefatorum, qui Romae in generali consistorio ad hoc vocati fuerant, voluntate, consilio, & assensu duximus expectandum. Deinde cum post Romanae urbis miserabilem casum ad nos tunc apud Florentiam existentes, ejusdem Regis nuntii accessissent & ex parte ejusdem Regis multa nobis circa materiam suggestissent, eorum auditis relictis pro pleniori expeditione dilectos filios nostros Antonium tit. S. Caeciliae presbyterum & Franciscum tit. SS. Cosmae & Damiani diaconum S. R. E. Cardinales cum plena potestate super hujusmodi electione loci & deputazione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilem virum Manuelem Chrysoloram militem Constantinopolitanum ad praesentiam ejusdem Regis transmisimus: qui ad nos venientes tandem de ipsius Regis consilio & assensu civitatem Constantinensem provinciae Moguntinensis pro loco hujusmodi concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum hujusmodi concilium statuerunt diem primum mensis novembris proxime venturi.

Deinde vero nos, qui pro quibusdam arduis & magnis negotiis cum eodem Rege juxta nostrum & ipsius desiderium personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate civitatis Constantiae antedictae, quam securitatem ipse Rex se praestitutum, & in ipso concilio personaliter affuturum pollicetur, volentes & ab intimis cupientes, ut praefata celebratio concilii salubriter impleatur & optatum consequatur effectum, hujusmodi electionem loci & temporis, ut praefatur, factam auctoritate apostolica tenore praesentium de eorundem fratrum nostrorum consilio, & assensu ratificamus, approbamus, & confirmamus, ac ei apostolici roboris adiuicimus firmitatem, praefatumque concilium in civitate praedicta Constantiensi die prima mensis novembris proxime venturi initiandum & auctore Domino, exinde celebrandum, eadem auctoritate & consensu harum serie statuimus, pronunciamus & decernimus, venerabiles fratres nostros

patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & dilectos filios electos, abbates, & ceteros ecclesiarum & monasteriorum praefatos requirentes, hortantes, & monentes, ac in virtute praestiti juramenti & sanctae obedientiae eidem mandantes, quatenus personaliter, nec non charissimos in Christo Reges & nobiles viros duces, principes, marchiones & alios, qui hujusmodi concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquo modo, per viscera charitatis Domini nostri Jesu Christi invitantes & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesiae & omnium Christianorum etiam personaliter, vel si personaliter non possint, per solennes oratores congruo tempore concilio dicto debeant interesse, ut sic congregata fidelium multitudine copiosa, ea quae in eodem concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adjutore, salubriter ordinentur. Nulli ergo, &c. Dat. Lauda v. id. decembris pontificatus nostri anno iv. Conceptae iisdem ferme verbis aliae extant litterae (a) ad Auxitanum archiepiscopum & suffraganeos missae. Antea vero Joannes Sigismundum Regem Romanorum obstrinxerat sibi in Constantiensibus conventibus summam exercendae auctoritatis libertatem permissum iri, praefulesque ecclesiastica immunitate potuitur; quod etiam Sigismundus vulgavit fide publica per regias literas (b) data, quibus etiam principes omnes, ac praefules ad coetus illos allexit: Vos, inquit, universos & singulos in Domino exhortamur, ut illi ex vobis, ad quos pertinet ad concilium venire, depositis omni timore curetis ad locum praemissum tempore praescripto conferre: ubi etiam nos, Deo favente, curabimus interesse, ac omni nostro posse facere, ut omnes & singuli in concilio existentes plena securitate atque libertate tam in accessu, quam statu, & recessu potiantur, & quod dominus noster Papa cum dominis Cardinalibus & sua curia, ac cum omnibus praefatis & clericis in concilio existentibus gaudeant plena ecclesiastica immunitate, ita etiam quod ipse dominus noster Papa ibi libere possit omnem suam apostolicam auctoritatem, iurisdictionem, & potestatem exercere: & similiter domini Cardinales & praefati & principes, omnesque aliae tam ecclesiasticae, quam seculares personae in concilio existentes possint libere loqui & tractare, & expedire omnia, quae sibi videbuntur opportuna. Datum in ecclesia S. Sephani protomartyris in villa vocata Viglud in vulgari Vegui Cumanae dioecesis anno a nativitate Domini MCCCCXIII. die luna penultima mensis octobris regnorum nostrorum anno Hungariae, &c. xxvii. Romanorum vero iv.

Navavit etiam regiam operam Sigismundus (c), ut Constantienses cives paciscerentur cum Joannis oratore, ipsos sa-

XXIII. (c) Ext. ejus lit. ib.

Evadit a Constantiensibus sacramentum formula.

Gregorius a Joanne ut veniat ad concilium provocatus. (a) Ext. ib.

Joannes indignatur indidem esse Constantiense concilium.

(b) Michov. lib. 4. c. 45. Crom. l. 18.

(c) Jo. l. ult. pag. 123. Institutus episcopus Lam-burgensis.

eris honoribus, quibus Romani Pontifices ob supremum dignitatis apicem affici solent, Joannem profecturos, neque ei libertatem abeundi adepturos: permissuros dicendi inter Romanae curiae aulicos juris potestatem, itinera a praedictum graffationibus vindicatos, animadverturos in eos, qui aliquam injuriam ad concilium accedentibus inferrent, neque ut Joannes quibusvis publicam fidem daret prohiberetur, nuncupatumque de iis omnibus a magistratibus sacramentum Colocensis archiepiscopus Sigismundi Regis nomine confirmavit.

Vocatus quoque ad id concilium est Gregorius, ut si vere praestitum ecclesiarum conjunctionem redintegrare cuperet, una cum suis accederet, qua de causa Sigismundus imperialem illi eligentiam spondidit, omnemque periculi suspitionem ab eo abfuturam: Si, inquit, (a) facere vultis quantum in vobis est, ut ecclesia Dei possit esse debite reformatae, modum habetis in veniendo ad praemissum locum tempore constituto cum vestris de vestra obedientia, ubi si facere volueritis vestrum debitum Deo, mundo, & vestrae conscientiae, atque nobis plurimum satisfacientis: ad quem etiam adventum vos pro nostro imperialis officio exhortamur, requirimus, & monemus, & super his nostras litteras vobis transmittimus, ne postea dicere vel allegare ullam ignorantiam valeatis. Nos etiam, ut plenorem causam veniendi habeatis, per praesentes damus vobis & vestris plenam & salvum conductum & securitatem. Datum Lauda, &c. Ceterum patefecit postea exitus sincere a Gregorio, sicte autem simulateque a Joanne rem gestam esse. Solicitatum pariter a Rege Romanorum fuisse Petrum e Luna, ut ad schisma abolendum Constantiam concederet, colligitur ex aliis actis: at illum in perfidia obduruisse, atque adulteryni honoris umbram animae suae saluti & Ecclesiae paci praetulisse, inferius dicemus, Nunc ad religionis Christianae in septentrione propagatae triumphos properat narratio.

XXIV. Vocatus ad Polonicum sceptrum ex Lituania arcano divinae providentiae nutu Wladislaus (b); non modo Lituania pellexerat ad Christum, quam hoc ipso anno conjunxit Poloniae, ac nobilitatis decoravit insignibus, ut quae e Polonia fidei splendorem traxerat, ita gloriae ornamenta acciperet; verum & ad constantiendam proferendamque in Russia fidei splendorem traxerat, atque ideo eius rogationem incubuerat, atque ideo eius rogatu Joannes (c) superiori anno v. kal. septembris episcopalem sedem in oppido cui Lamburga, vulgo Lyuvouven sive Leopole, nomen inditum in ducatu Halecienfi excitavit, ut ex ea evangelicae lucis radii latius ad finitimas provincias diffun-

derentur. Cumulaturus vero id praclarum facinus novis hoc anno statutis trophaeis Wladislaus in Samagitia fidem Christi, quam ante intulerat, propagavit. Cujus pietatem commendat Michovias (d).

Anno, inquit, Domini MCCCCXIII. & infra, Samagitia fidem Christi & baptismi opera Regis Wladislai suscepit. Ad cognoscendam autem naturam provinciae & gentis illius animadvertit, quod regio Samagitia est septentrionalis & gelida Lituaniae, Livoniae, & Prussiae contemina sive, collibus, & fluminibus circumseptae; pluribusque interjectis de regionis conditione hominumque feritate, haec subdit de eorum superstitione, quae ab Wladislao everta est: Geni ad divinationes & auguria proelivis; praecipuum nomen Samagiticum erat ignis, quem sacrosanctum & perpetuum putabant, qui montis altissimi jugo super fluvium Nicouassae sive assidua lignorum appositione a sacerdotum sacerdotibus alebatur. Accedens itaque Wladislaus turrim, in qua consistebat, incendit, & ignem disticcit, & extinxit. Succidit deinde per milites suos Polonos silvas, quas non secus quam sanctas & deorum suorum habitacula Samagitae, juxta illud poeticum. Habitarunt dii quoque silvas; venerabantur, in eam caliginem mentis prolapsi, quod & silvae praefatae, & aves, feraeque in illis consistentes sanctae forent, & quidquid in illas ingrederetur, ut sanctum censeretur, violanti quoque nemus, feras, vel alites manus aut pedes demonum arte curvabantur. Maxima itaque barbaros tenebat admiratio, quod Polonorum milites nemus ritu eorum sanctum excindentes nulla laeso, qualem ipsi in se frequentius experti erant, sequeretur. Habebant praeterea in silvis praefatis focos in familiis & domos distinctos, in quibus omnibus charorum & familiarium cadavera cum equis, sellis, & vestimentis potioribus incendebant. Locabant etiam ad focos hujusmodi ex subere facta sedilia, in quibus escas ex farre in casei modum preparatas deponerent, medonemque focis infunderent, ea credulitate illis, quod mortuorum suorum animae, quorum illic combusta fuerant corpora, nocte venirent escasque se rescerent, &c.

Addit auctor (e), ut Rex Wladislaus Christianis institutis Samagitas erudiendos curavit, atque ecclesiam episcopalem pluresque parochiales condidit: Rex itaque Wladislaus primum eos orationem dominicam, deinde symbolum docuit, quoniam nullus sacerdotum linguam Samagiticam noverat, & undis baptismatis ablui iussit. Unus autem ex majoribus Samagitarum pro omnibus respondit: Ex quo, inquit, serenissime Rex, dii nostri velut inermes & languidi a Deo Polonorum deleti sunt, deos nostros & sacra eorum deserimus, & Deo tuo, atque Polonorum fortiori adheremus; sic-

(d) Michov. sup. c. 45. Samagitia ad Christum convertita.

Colebant ignem barbari.

Tyrannis daemonum in idololatras.

Sacrificia gentilitia.

(e) Mich. ib. cap. 46. Miednicensis episcopus institutus. Wladislai Regis in barbaris erudiendis pietas insignis.

si quis baptizati sunt : Rex autem in Mi-
ednicki cathedrali ecclesiam sub honore &
titulo sanctorum martyrum Alexandri, Theo-
dori, & Eoentii, in aliis autem locis ec-
clesias parochiales fundavit, & illis do-
ctem sufficientem consignavit, & inscripsit.
Meduicensi ecclesie successu temporis primus
episcopus Mathias origine Alamanus, Vihna
tamen natus eo quod linguam Lituanicam
& Samagiticam norat, presertim & con-
secratus est.

Involuti errorum tenebris Samagite,
antequam evangelica doctrina collustra-
rentur, nil de humani generis orbisque
creatione norant, quæ dum ipsi ex sacris
oraculis recenserentur, ridiculum hoc ac-
cidisse narrat idem auctor : Contigit au-
tem in prima plantatione, dum Samagite
per magistrum Nicolaum Vanzik fratrem
ordinis Prædicatorum regium prædicato-
rem per interpretem instruerentur de fide,
creatione mundi, & lapsu primi hominis
Adæ, unus Samagitarum sufferre sermo-
nem prædicantis non valens, in hæc verba
prorupit : Mentitur, inquit, illustrissime
Rex, sacerdos iste : asserit mundum crea-

tum fore cum sit homo non longæ æta-
tis : sunt enim inter nos plures annorum
numero seniores & centenarium numerum
supergressi, qui creationem nullam recor-
dantur, sed solem & lunam cæteraque sy-
dera semper eisdem motibus luxisse referunt.
Rex autem Volatisslaus cum silet juben-
magistrum Vanzik creationem mundi non
asseruisse in diebus suis incepisse, sed lon-
ge ante declaravit, puta ante sex millia
annorum & paulo post ordinatione divina
provenisse. Hactenus Mathias Michovias
cui Martinus Cromerus (a) de Samagitia
ad Christi cultum adducta consentit, tra-
ditque Vladislauum non modo in eo pii
Regis, verum & doctoris & apostoli mu-
nere perfundum, cum sacerdotibus linguæ
Samagiticæ ignaris ipse evangelica do-
ctrina barbaros, suggerentibus ipsi quæ
dicturus facturusve erat sacerdotibus, in-
strueret; utque religio altiores inter Sa-
magitas radices ageret, & ab impiis de-
inde hominibus non convelletur, diutius
in ea provincia, quam statuerat, substi-
tisse refert.

Objectis
cujus-
dam bari
bari de
mundi
creatione.
Ad eam
respon-
sum a
Rege.
(a) Crom-
er. Pol.
l. 18. Ste-
phan. De
malesick-
us de
Gnesien-
arch. in
Nicol.
Tramha-
i. Substitu-
tia ad
confir-
mandam
religio-
nem.

Ha.

I. **H** Aberi cepti sunt Constantie solemn-
episcoporum conventus anno a partu
Virgineo quattodecimo supra millesimum
quadragesimum indictione septima, in
quibus Christiana res, sublati schisma-
tis diffidit, restitueret visa est, & con-
tra impij Wicleffi hæreses communita.
Sed antequam de concilio actis dicere,
aggrediamur, ea quæ ad ejus apparatus
spectant delibabimus. Afferebat (a) Gre-
gorio XII. hujusmodi præsum convoca-
tio graviores metus ne in eo superiores
essent adversarii. Itaque velut indictum
sine apostolica autoritate evertere nifus
est: cumque se verum Ecclesie pastorem
esse ostenderet, addidit id concilii oecum-
nenci nomine non exornandum, plura de
Sigismundo Rege Romanorum conquestus,
qui se Joanni XXIII. addixisset, ad quem
decevit internuntios Joannem Domini-
cumbertum ordinis Prædicatorum tit. S. Sixti præ-
byterum Cardinalem, ac Joannem desti-
gnatum a se patriarcham Constantinopo-
litanaum, qui causæ suæ æquitatem illi
exponerent, subjectasque literas porrige-
rent.

Legatos
mittit ad
Sigismun-
dum.

Gregorius, &c. charissimo in Christo ex
desiderio nostro filio Sigismundo, &c. Re-
gi illustri salutem & apostolicam benedi-
ctionem.

Ex eo vidimus veritatem & justitiam
nostram opprimi multifarie ab iis, qui
multiplici errore nos impugnaverunt, &
variis astutiis non cessant nos lacerare,
quia super deductione & directione ad pu-
rificum statum & omnibus clarum propositum
pervenire non nostra quærendo cupientes ju-
dicem in terris non habemus super justitia
nostra, ad quem recursum habere potuerim-
us : & ideo serenitatem tuam excitamus,
in qua ex pluribus tuæ regie benignitatis
providis actibus sæpius magnam fiduciam
suscepimus, nos confortasti, & de tua
virtute in Domino lætitiæ suscepimus am-
pliores ; & quanto magis postea nos per-
cepisti desolatos, & lucide videre potuisti
has persecutiones nobis contingere, ut solet
feri, ex dilectione Dei defensoribus veri-
tatis sustentibus partem Domini, tanto
gloriosius assurgere debuisti. Sed, o do-
lor ! nimium partem Domini gravasti, cum
per formam execogitaram secundum exigen-
tiam subversionis factæ adversus catholicam
Ecclesiam & thronum apostolicum, eidem
serenitati ministratam, attigisti generale
concilium ad quam formam potestas papa-
lis condescendebat extreme pro pace & u-
nitate Christianorum introducenda ; sed de-
clinatus es partialiter ad particulare con-
cilium apertum pacem turbare & errores nu-
trire, ex qua declinatione robur usur-
patoribus addidisti. At si ad Dominum
Ann. Eccl. Tom. XXVII.

cor effuderis conversas ad primam vir-
tutem, non permittes nos confundi : quia
ex eo pasimur & passi sumus, quoniam fi-
deliter & recte ambulare volumus : quam
rem per experientiam perpendere potuisti,
quando per tunc venerabilem fratrem no-
strum Andream archiepiscopum Spalatensem
nobis ex parte tua persuadentem transitum
ad viam concilii generalis, per quem re-
sponsum dedimus, quod inceperamus per
viam renuntiationis, & ideo per illam ten-
debamus proficere sacratissimam unionem,
sed si in desperationem duceremur, ad vi-
am hujusmodi generalis concilii nos conver-
teremus, sicut & fecimus. Si ergo lumen
nostræ puritatis animadvertetis, sustine
Dominum altissimum, qui te glorificabit :
nos vero, qui continuo in varia & gravia
impedimenta incidimus, remedia quæ pos-
sumus libenter apponimus. Et ideo dilectos
filios Joannem tit. S. Sixti presbyterum Car-
dinalem & Joannem electum Constantinopo-
litanaum nostros & Apostolicæ sedis nuntios
ad providentiam tuæ regie celsitudinis præ-
sentialiter destinamus, quos eidem in Do-
mino commendamus. Dat. Arimini XVI. kal.
novembris pontificatus nostri anno VIII.

Non modo ad Sigismundum Regem Ro-
manorum ii nuntii a Gregorio missi fuere ;
verum & ad Constantienses (b) conven-
tus, ut in his ipsius causam adversus Pi-
sanum concilium, a quo se inique exau-
thoratum contendebat, tuendam susci-
perent, ut ex subjectis literis patebit.
Gregorius, &c. dilectis filiis Joanni tit.
S. Sixti presbytero Cardinali Ragusino vul-
gariter nuncupato, & Joanni in patriarcham
Constantinopolitanum electo nostris & Apo-
stolicæ sedis nuntiis.

Apostolica vocis sonus ad omnes confue-
vit emitti, ut clamor patris audiat a fi-
liis, & ad stuporem excessuum corda fide-
lium excitentur. Videntes igitur quot &
quanta, peccatis hominum exigentibus, per-
niciosè secuta sunt & cumulantur quotidie
ex injusta congregatione Pisana, quam dan-
nant sacri canones, & acta in ea, & ra-
tionabiliter considerantes, quod pernicio-
siora sequerentur ex proxima congregatio-
ne faciendâ Constantiæ, quæ ad prosecu-
tionem dictæ congregationis Pisana facta
est, ut scripta de illius ordinatione man-
ta testantur, nisi efficax remedium pietate
Altissimi apponatur, & volentes, ut tene-
mur ex debito pastoralis officii, quantum
nobis possibile fuerit, obviare, & pro Dei
honore & animarum salute ac fidei Chri-
stiana religione omnem nostram diligen-
tiam, prout semper fecimus, adhibere : nos
ad partes illas & locum Constantiæ ante-
dictum duximus presentialiter destinandos,
ut per vos pateat veritas & justitia no-
stra.

II.
Decernit
legatum
ad Con-
stantien-
conven-
tus.
(b) Lib.
ult. ep.
cur. p.
23.

Eos ex-
horrescit
ut sibi exi-
tiales.

Partis suæ
justitiam
illustran-
dam effla-
gitat.

A a a
stra.

Horrendo modo se oppressum lamentatur.

straque puritas, ac voluntas, ad ea, que Dei sint, unionis, consolationis, & pacis populi Christiani. Et ut eo efficacius hac facere valeatis, quo nostra fueritis potestate fulciti, vobis hac omnia, ut pramittitur, agendi, excessus quoque & alia horribiliter attentata contra nos & catholicam Ecclesiam matrem, & magistram omnium atque dominam aperte omnibus demonstrandi, & attentata hujusmodi declarandi, impugnandi, & irritandi, modisque congruis & opportunis irritari & corrigi faciendi, ac cum omnibus, & singulis tam catholicis, quam schismaticis tractandi & procurandi salutem, pacem, & veram unionem ac reintegrationem dari populo Christiano plenam & liberam auctoritate apostolica tenore presentium concedimus facultatem, ratum & gratum habituri quidquid per vos pro predictis & circa predicta nostro nomine factum fuerit sive gestum; idque facturi usque ad satisfactionem condignam dante Domino, plenarie observari. Dat. Arimini XI. id. octobris pontificatus nostri anno VIII.

III.

Joannes Card. auctus mandatis amplissimis. (a) Ib. & p. 21. 22. & l. 4. p. 109. 110. (b) Lib. nli. p. 20. (c) S. Anton. 3. p. 11. 22. c. 6. §. 2. Controversum fuit an Pisanis conventibus esset dejectus Gregor. (d) Gobel. in Cosm. et. 6. c. 93. & annal. arch. Col. Schisma in Colonien. ecclesia.

Joannis pontificatus in controversiam vocatus.

Extant alie a Gregorio ad eisdem date literæ (a), quibus summam ipsis potestatem tribuit: tum præcipue Joanni Dominico provinciam dedit, ut in amplissimis illis cœtibus ipsius famam ab æmulorum malevolentia vindicaret, ac præfules (b) Joanni obsequentes ad suas partes traheret, legatique apostolici ea de causa munere in Germania ac Belgio insignivit. Profectum Constantiam Joannem Dominicum refert S. Antonius. (c) his verbis: Illuc quoque accessit Cardinalis Raguensis dominus Joannes Dominici ordinis Prædicatorum pro obedientia & parte Gregorii, qui a multis Deum timentibus & peritis adhuc reputabatur Pontifex summus, quamvis ab extra soli Malatestæ eum venerarentur. Verum tradit Gobelinus (d) hoc ipso anno in Germania, cum de Colonien. archiepiscopatu, vita functo mense aprili Friderico, inter Thidericum de Morta & Willelmum Montensem gravis controversia exorta esset, ac Joannes Sigismundi Regis Romanorum & Hungariæ rogatu Thidericum, utpote potioribus pollentem suffragiis confirmasset; aliam graviores de Joannis & Gregorii pontificatu recondidit controversiam proposito a Willelmo publico scripto in foribus ecclesiæ Colonien. quo disceptabat non Joannem, sed Gregorium pontificis apices iuste gerere: Dominus, inquit, Willelmus ab hujusmodi provisione tanquam de notorio intruso, nimirum Joanne XXIII. & pro ingressu simoniaco procedente facta ad unicum verum & indubitatum summum Pontificem & ad sedem Apostolicam & ad concilium generale Constantiæ tunc celebrandum appellavit, & in appellatione sua dominum Joannem Papam

non simpliciter Papam, sed dominum Joannem, quem Bononiensem, & quidam alii Papam modernum appellant, nominavit; & hanc appellationem suam valde ecclesiæ Colonien. publice fecit affigi; & nihilominus dominus Adolphus dux Montensis ad Gregorium pro confirmatione seu provisione domini Willelmi videlicet fratris sui legationem destinavit, & quoniam multi principes & domini cum domino Willelmo confederationem inierunt, guerra gravissima inter ipsas partes sunt oræ. Demum Thidericum, a quo Sigismundus Aquigrani coronam argenteam accepit (e), porum archiepiscopatu tradunt annales Colonien. (f) cedenteque Willelmo controversiam compositam narrat Gobelinus (g).

Cæterum dum agebat Constantiæ Joannes Dominicus cum insignia Gregorii hospiti foribus præfixisset, ea nocte diffecta fuere (h); reque in judicium deducta, lata sententia est in loco, qui Joanni pareret, desigi non debuisset. Qui porro impetrare non potuit, ut Gregorii insignia palam statueret, a votis admodum aberat, ut episcopus illos ad Gregorii obsequia traderet. Nec Sigismundus ab illo ad optata Gregorii flecti se sivit: imo gravissimis illum uris literis, ut Constantiam ad redintegrandum ecclesiarum fœdus se conferret; questusque est apud Gregorium, ipsum Ecclesiæ publicam offensionem afferre, & sacris abuti oraculis ad propagandum schisma, eaque in contrarios sensus obtorquere, exprobravitque quærere diffugia & latebras, neque audere concilio œcumenico se committere. Quæ sibi objecta refellere aggressus Gregorius causas addidit, ob quas conventum Constantiensem declinaret: primum a Christi vicarii & Petri successoris dignitate abhorre ad Joannis, quem intrusum vitio in pontificium solum contendebat, imperium indictis ab illo cœtibus interesse; eminere adeo apostolicum culmen, ut nullius concilii auctoritati obnoxium sit, neque a mortalibus, sed ab unico præpotenti Deo suam causam judicandam; hanc se ipsi commendare. Tum, adjectis nonnullis verborum officiis, Sigismundi benevolentiam sibi conciliare annisus est (i), deque sua sententia in Ecclesiæ pace constituenda a Cardinale S. Sixti & patriarcha Constantinopolitano ad ipsum legatis certiore factum iri.

Gregorius, &c. charissimo ex affectione nobis in Christo filio Sigismundo Romano Regi illustri,

Ex gratia omnipotentis Dei, in qua sincerissime confidimus, & a qua omnis iusta voluntas regitur, credimus serenitati tuæ respondisse, non ut ibi scandalum inferremus, aut alteri, sed potius ut te multosque ad honorem Dei & propriam excitemus moveremusque salutem. Hoc quidem

(e) Gobel. c. 94. (f) Annal. Colonien. in Thider. (g) Gobel. sup. c. 93. IV. Gregorii insignia præferre non permittitur. (h) Jac. Corret. in diar. ms. bibl. Vat.

Reprehensus Gregorius de propagato schismate a Sigism.

Causam suam ratur.

Contentit se non subici concilio.

(i) Lib. ult. ep. cur. p. 23.

Causam suam Christo commendat.

Purgat se non torquere in alio sum tenentur.

paterne affectionis est, que convenit officio dato nobis a Domino, licet indignis: nec Scripturas sacras ad repugnantem sensum traximus, seu ab alio trahi fecimus, sed illis usi sumus quas a Spiritu veritatis esse credimus, & fatemur sincere & pure absque dolo in defensionem veritatis & justitiæ catholicæ, quia illis diligimus armis defendi, qua Christianis optima sunt, juxta quod Apostolus docet: Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli; & infert: State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti lorica justitiæ, & calceati pedes in præparatione evangelii pacis, in omnibus fumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extingueri, & galeam salutis assumite, & gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Id cætera autem non duximus respondere per singula, non quia illa deditur, que christi affectu a tua serenitate suscepimus, verum ne videamur tecum contendere, vel dicamur te velle verbis circumvenire, quem deprecamur Dominum a nemine circumveniri posse; pro multis enim ea puca dicemus, que non fuerint silentio transounda.

Contentit Joannem intrusum esse & vocante intruso non parandum.

Non equidem, charissime ex affectione filii, latebras quærivimus, non concilium evitamus, quod longe canonice fieri auctoritate ex Christianorum universali cœtu optavimus. Quanto autem desiderio anhelaverimus ad illud absque interesse, ex scriptis & dictis aperte constare potest, & que ad illiusmodi concilium habendum operati sumus, manifestari possunt, si latebras quærivimus: quod enim ad vocationem intrusi catholicus successor B. Petri parere debeat, neque canones consentiant, neque sanctorum patrum mores. Miserramus tamen ante litera receptionem tuam legatos nostros ad serenitatem tuam, per quos discere amodo potuisti quanta cum sinceritate, quantaque cum charitate pacem Christianorum optamus, & quantum pro unionis ipsorum reintegratione efficaciter, quantum in nobis est, fuerimus operati. Et crede, fili serenissime, utique crede quod nihil omittere intendimus quod conferat salutem & vera paci Christianorum, nec timebimus propter illas animam nostram dare, pariter quoque pro divino honore servando & Apostolica sedis. Deus autem omnipotens, cujus judicium tanto amplius timere debemus, quantum a se solo nos judicandum servavit, judicare dignetur inter nos & adversarios nostros; illis tamen in eo quod erraverint misericordiam faciendo cum judicio. Denique causam Ecclesiæ sue sanctæ, & Apostolicæ sedis tutelam, nec non sinceritatem mentis nostræ commendamus sue Omnipotentis, & ejus gloriose Genitricis, & beatissimis Apostolorum principibus Petro & Paulo, qui ecclesiam Romanam plantaverunt sanguine suo, & ipsius constituti sunt a Deo principum defensores, &c. Dat. Arimini XIV. kal. decembris pontificatus nostri anno VIII. Tot implicita difficultatibus hæc lis visa est præfulibus Constantiensibus, ut censuerint, prætermisso judiciario ordine, Gregorium & Joannem ac Benedictum ad abdicanda pontificia insignia adigendos. Nunc a Gregorio ad Joannis gesta narratio traducenda est.

JOANNES XXIII.

Reversus (a) e Laudensi colloquio Joannes ineunte hoc anno una cum Sigismundo Rege primum ingressus Placentiam, deinde Cremonam ultima Januarii die adit, in qua urbe de Ladislao Rege Neapolitano ex Etruria dirioneque ecclesiastica depellendo agitata sunt consilia. Inde Mantuam profectus, exceptusque honorifice a Francisco Gonzaga principe iterum in Ladislao hostem coegit coerus, ex qua urbe, cum Avenionenses, excusso jugo Catalanorum prædicatorum, quos Petrus e Luna in arces induxerat, Joannis imperio se subicerent, Franciscum archiepiscopum Narbonensem provinciæ præfidentem dedit, exaratis Mantuæ VI. id. februarii pontificatus anno IV. literis (b), Mantua Bononiam se recepit (c), ubi dirutum antea arcem instauravit. Tum ad retumendos Ladislai impetus, atque amissam urbem recuperandam auxilia ex regnis variis contrahere nitentur, ac Marianum Municolum patricium Neapolitanum ac Bartholomæum episcopum Pisauriensem in Angliam misit (d), ut ab Henrico cæterisque provinciis, quæ ipsius cætero parebant, subsidiarias opes eliceret; Anglique præfulibus & principibus summam angustias, in quas adductus erat, proposuit.

Joannes, &c. Arbitramur indubie, quod non absque gravissima nostra mentis amaritudine recensemus, alma urbis nostra, utique prædilectissima filia, & in qua divinitas esse voluit sue militantisque Ecclesiæ fundamenta Petrique cœlestis regni clavigeri sed in ac vicinarum partium nobis & præfata ecclesiæ subjectarum infandum excidium & ruinam, ac occupationes indebitas eorumdem & hostilia, que contra statum, & honorem nostrum & præfata ecclesiæ & omnium fidelium subditorum, collegatorum, & devotorum exterminium & ruinam per Ladislao Regem Siciliae de filio in hostem converso teterrimum & malignum, terra marique potentissime & damnaviliter jugiter exercentur, vestram noxam non latere, &c. Dat. Bononia kal. aprilis pontificatus nostri anno IV.

Plena omnia turbarum erant: nam, xxvi. martii Philippus Maria Galeatii filius

V. (a) Leonard. Aret. in hist. rer. Ital. Lud. Caviti. in annal. Cremon. hoc ann. & alit. De Ladislao pelendo Etruria & ditione ecclesiastica Joannes init consilia. Bononiæ arcem extruxit. (b) Joannes XXIII. l. 6. pag. 265. (c) Caviti. ubi sup. Ladislao urbem & ecclesiasticam ditionem occupat. Poscit Joannes oppem ab Anglis. (d) Jo. l. ult. p. 64. & 82. (e) Sup. pag. 64.

VI. Turbis ingentibus confusa Italia.

(a) *Diar. Ven. ms. hoc ann. (b) Ibid.*

(c) *S. Ant. 3. p. iii. 22. c. 6. §. 1. (d) MS. diar. Ven. (e) Ad. S. Anton. sup. §. 1.*

(f) *Niem. in vit. Jo. xxiii.*

Minatur Ladislaus Joannem Bononiæ oblidere.

filij Mediolani dux cum Venetis ac Pandulpho Malatesta in Sigismundum Romanorum Regem armorum societatem inicit (a), deinde Placentiam ei eripuit (b), tum arctissimum fœdus cum Ladislao pepigit: Ladislaus vero Florentinos gravi bello premebat, qui Andrea Contareno & Laurentio Bragadino Venetis concordia interpretibus ad sexensium oblatas pacis leges, abjectis Joannis partibus ditionisque ecclesiasticæ urbibus hosti permissis, accepta (c) etiam ab eodem Ladislao Cortona, vique ingenti auri illi refusa (d), admiserunt: non tamen metu periculi liberati erant, cum Ladislaus eantantum de causa paci assensisse putaretur (e), ut pacis fallaci specie incautos facilius opprimeret. Convertere vero illum impetus suos adversus Joannem decrevisse, atque in iras ac censum, quod plura cum Sigismundo veteri hoste colloquia inisset, narrat Theodoricus Niemius (f), minaturque se ad Bononiam obsidendam castra promoturum adeo ut Cardinales & aulici vehementi metu sint commoti: Ladislaus, inquit, Rex ex conventionione hujusmodi Balthasaris & suorum Cardinalium & Regis Romanorum predictorum fortiter designatus, & disponens in mente sua ipsum Balthasarem ejusque curiales, prout fecit in Roma, etiam Bononia persequi, & inde fugare, nec non bonis eorum spoliare: habuit enim ad hoc dictus Rex Ladislaus tunc temporis quosdam potentes auxiliatores, scilicet dominum Carolam de Malatestis & plerosque alios non longe a Bononia habitantes: & quia ipse Balthasar multos civis de ipsa Bononia, ne moverent seditiones in populo, sibi suspectos, & propter alias diversas causas extra Bononiam relegavit, nec non ad confinia posuit, & alia loca, de quibus sibi videbatur; & propterea intus & extra multos sibi & milites suscitavit, quos habebat merito formidare; & ne rumor in ipsa civitate Bononiensi contra eundem Balthasarem propterea insurgeret popularis, statumque Bononiensem etiam tunc mutaret, prout fecerunt infra unum mensem vel circiter, postquam abinde dictus Balthasar ad urbem transiit ejus curiam, & prout superius dictum est, illuc ivit. Recuperandæ ni-

mirum libertatis studio Bononienfes correptis armis arcem diruerant. Congregavit igitur dictus Ladislaus Rex circa principium mensis junii ejusdem anni valde magnum exercitum equitum & pedum, cum quo ut dicebat, vellet dictum Balthasarem in eadem Bononia obsidere; & si forsitan idem Balthasar inde diverteret, eum quousque esset in Italia persequi non cessaret; unde Cardinales, qui cum ipso Balthasare tunc erant, timebant, ignorantes quid facerent, ut se resque suas tute conservare possent: dubitabant enim Bononiæ & in alijs locis contigujs remanere, ne male tractarentur, si hostes illi feroces & valde multi Bononiæ appropinquarent: quamobrem multi eorumdem curialium, compositis eorum sarcinulis, pretiosiores illas versus Ferrariam & Venetias transmiserunt, & aliqui etiam recesserunt, tam curiales, quam studentes Bononiæ tunc scholares; omnes enim nutabant & timebant dicti Ladislai Regis adventum, & per plures dies fama tunc publica erat Bononiæ, quod jam aliquot cohortes hujusmodi exercitus de mandato prefati Ladislai Regis comitatum Bononiensem potenter intrassent, & ultra triginta milliaria Italica a Bononia non distarent. Ipse autem Balthasar interim continue conscripsit stipendiarios equites & pedites in magno numero, cum quibus credebatur se & curiales secum exeuntes a Bononia hujusmodi posse contra eorum hostium impetus conservare. Inter medios secundos successus cum Italiam imperium Ladislaus affectaret, morbo correptus ex illito genitalibus a scorto Perusino (g), ut ajunt, veneno, sive igne sacro divinitus immisso, ut per quem peccarat per ea puniretur, Neapolim reversus est, octavaque augusti die interijt; de quo hæc narrat [1] Theodoricus Niemius (h): Dum sic omnes apud nos nutarent timerentque valde multis diebus ipsi curiales, ecce gratum novum recepimus, scilicet quod ipse Rex Ladislaus existens tunc in eodem exercitu gravi & incurabili infirmitate tactus, retrocedere propterea, & ad urbem ipsam redire disposuisset, prout & fecit & prope urbem intrans navim, nec non secum ducens captivum Paulum de Ursinis, quem habebat valde exosum, & in-

Cogit ingentem exercitum

Magna Bononiæ orta trepidatio.

Comparata a Joanne ne copia.

Ladislaus morbo implicitus.

(g) *Diar. ms. arch. Vat. Barthol. e Turcia Diar. Ven. Monstrel. vol. 1. c. 1. (h) Niem. in vit. Jo. an. xxiii.*

NOTE [1] Ladislaus rex hoc anno in medio secundæ fortunæ cursu inopina morte interceptus est. Genus mortis ex annalibus discas; diem vero emortualem non item. Neque enim VIII. angustii occubuit, cum potius de ejus obitu nuncium ea die VIII. Romam perveniret, teste Antonio Petri in Diario, qui & affirmat regem illum obiisse die III. augusti, hora tertiaria noctis in litore maris. Eo metu liberati Romani sumptis statim armis aliquandiu inter se digladiati sunt cum urbem velut in medio positam potens quisque ad se trahere niteretur. Vicit tamen insitus in ecclesiam amor, effecitque, ut ejectis tyrannis, die tandem XIX. octobris Jacobus de Insulanis cardinalis pro Joanne XXIII. legatus solemnî pompa in urbem introduceretur, cui statim se populus submitit; quamquam S. Angeli arcem milites Joannæ Neapolis Reginae adhuc tenebant. Hæc omnia Antonius Petri in Diario. MANSI

igne sacro in genitalibus ardet.

Liberata illius tyrannide Italia.

(a) *Lib. ult. p. 17.*

(b) *Acta ms. concilii Constant. ms. arch. Vatic. ad sess. 2.*

Joannes reverti Romam meditantur.

Obstant Cardd.

Pacificatur Joannes cum duce Austriæ.

(c) *Leon. Ar. in hist. rer. Ital. (d) S. Ant. 3. p. iii. 22. c. 6. §. 1.*

terficere nitentur, per mare versus Neapolim; ubi postquam cum vebementibus doloribus, quibus torquebatur in corpore, & præcipue igne sacro in membro virili justo Dei judicio, pervenerat, infeliciter obiit antequam dimidiaret dies suos: postquam autem de hoc nos curiales crebris nuntiis & literis certificati fuimus, revixit in nobis spiritus noster, & benediximus Domino uniformiter, qui nos ab hoste & viro maligno taliter liberavit. Successit Ladislaus Joannæ II. ejus soror in Neapolitano regno pluresque urbes ecclesiasticæ imperii, præfecto Braccio prorege, tenuit (a). In ea rerum conversione Gregorius & Joannes, cum ditionem ecclesiasticam sibi afferere contenderent, mutuo sibi obstituerunt; & quamvis Joannes Romam provolare prætermisso Constantiensi concilio meditaretur, a Cardinalibus de ejusmodi sententia dimotus est, ut MS. acta (b) Constantiensis concilii enarrant.

Post decretam, inquit, convocacionem concilii, Papa cum sua curia in principio quadragesimæ rediit Bononiam, & in mense augusti sequentis mortuus est Ladislaus regnum Sicilia tenens, qui, ut præfertur, Romam cepit cum toto patrimonio, & terras Ecclesiæ, præsertim in Tuscia, occupabat: propter quod idem dominus noster Papa Joannes XXIII. voluit adire urbem, ad illam & terras ecclesiæ recipiendas; sed Cardinales sentientes quod, si illuc irent, non reverterentur ad concilium, & idem concilium non fieret, neque procuraretur unio & reformatio Ecclesiæ, unde penè secutura timebatur magna Ecclesiæ destructio, fortiter resistunt, & concorditer insisterunt verbis & scriptis, quod negotia spiritualia & ecclesiastica videlicet concilium ageret in persona; temporalia vero per vicarios, & legatos, quibus (licet non libenter) annuit, & prima die octobris de Bononia iter cepit ad Constantiam. Franciscus autem per Meronam oppidum ducis Austriae Frederici, pepigit ibi cum eo fœdus, & mediantibus pecuniis idem dux promisit sibi securitatem, etiam in Constantia, & illum tenero securum & liberum, & quando vellet eum extra Constantiam ponere, & tenero securum & liberum contra omnes: prout hæc idem dominus noster Papa postea aperuit in Constantia, ut in sequentibus apparebit; ex quo jam perpendi poterat, quod jam dominus Papa non sincero animo procederet ad concilium. His consentanea Leonardus Arentinus (c), & S. Antoninus (d), referunt, nimirum Joannem amicorum, contemptisse concilia, cum speraret in synodo majorem auctoritatem ad deturbandos æmulos sibi comparaturum; quod divinæ providentiæ adscriptum est.

Difcessurus vero Bononia Jacobum S. Eustachii diaconum Cardinalem in urbe

& agro Romano, Campania, Maritima, Sabina, ac patrimonio B. Petri in Tuscia summa ei potestate tributa legatum creavit (e), ex cujus diplomate (f) pauca hæc delibavimus: Aimam urbem, nec non Tuscia, provincias, civitates, castra, & loca (g) predicta, & alia quaecumque occupata contra nos & Romanam ecclesiam, & si qua occuparentur impofterum, & ipsorum quodlibet recuperandi, & ad jus & proprietatem dictæ ecclesiæ reducendi; &c. infra concedimus facultatem. Et ad augendam magis illius auctoritatem, ut ad rem gerendam aptior esset, plura alia diplomata (g) ei tradidit.

Et quidem optabat ipse, ut Ludovicus De Andegavenis Neapolitanum regnum recuperaret, deturbata enim Joannæ ditionem pariter ecclesiasticam ad ipsius imperium revocatum iri sperabat: ad quam expeditionem perficiendam Petrum Bononiam hominem appellatum cantorem Parisiensem, ad Carolum Francorum & Ludovicum ipsum missum indicat Joannes synographa (h) data Bononiæ XIV. kal. septembris anno v. exactæ (i) etiam ab eo tunc e nonnullis Galliarum provinciis, Britannia, Aquitania, ac Delphinatu, subfidariæ decumæ triennales: sed cum Joannæ ut sceptrum firmaret, eamque averteret procellam, de vocando ad thorum solumque Jacobo marchie comite Regis Francorum nepote ageret (quem proximo anno paulo ante Gallicam ad Azincurcum eladem, in Italiam venisse narrat Monstrelus, (k) Ludovicum expeditionem, quam parabat (l), conficere non potuit. Inter hæc recruduit inter Michaelem Rubeum, eiter Cruciferorum equitum magistrum, qui Henrico e. Plauen a suis capto successerat, & Vladislavum Regem Poloniae ac Witoldum Lituorum foederatum, vetus diffensio; quare Joannes (m) episcopum Lausanensem in Prussia legavit (n), ut illos in pristinam concordiam reduceret, amplissimaque auctoritate intruxit ad pacem redintegrandam, comprimendosque censuris discordiarum satores, dissolvendas coitiones, cæteraque contraria removenda, adjecta literis hæc temporis nota. Bononia id. julii, pontificatus nostri anno v.

Irruperant (o) jam in Prussia maximo & fortissimo succincti exercitu. Vladislavus ac Witoldus, ac Brodnicensis arcem magnis molitionibus oppugnabant, cum Joannis legatus illuc accessit, diremitque prælia: Venit, inquit Michovias, nunciatus apostolicus Joannis XXIII. Joannes episcopus Lausanensis, & obtinuit quod Rex bello per inductas ad biennium suspensus, decisionem suæ causæ per concilium generale Constantiense, jam tunc indictum expectaret. Confirmat hæc Theodoricus e Niem, (p) additque Sigismundum Romanorum & Hun-

Jacobus S. Eustachii diaconus Card. legatus in Tuscia. (e) Jo. ult. p. 214. (f) Ib. p. 216. (g) 221. ad 230.

Andegavenis in regnum Neap. inducendo actum. Francorum Rex ad arma corripienda sollicitatus. Joannæ Jacobo Marchie comite sibi disponio re-gnum firmat. (g) Jo. l. ult. p. 16. (h) Ib. p. 217. (i) 246. (j) Diar. Ven. ms. (k) Moncesserat, & Vladislavum Regem Poloniae ac Witoldum Lituorum foederatum, vetus diffensio; quare Joannes (m) episcopum Lausanensem in Prussia legavit (n), ut illos in pristinam concordiam reduceret, amplissimaque auctoritate intruxit ad pacem redintegrandam, comprimendosque censuris discordiarum satores, dissolvendas coitiones, cæteraque contraria removenda, adjecta literis hæc temporis nota. (o) Michovias, nunciatus apostolicus Joannis XXIII. Joannes episcopus Lausanensis, & obtinuit quod Rex bello per inductas ad biennium suspensus, decisionem suæ causæ per concilium generale Constantiense, jam tunc indictum expectaret. Confirmat hæc Theodoricus e Niem, (p) additque Sigismundum Romanorum & Hun-

(p) Theod. e Niem. in vit. Jo. xxiii.

& Hungariae Regem controversiae totius arbitrum a dissentiente parte utraque decretum fuisse, deque Pruthenorum eladibus haec scriptis tradidit: Merito communi iudicio referentium praedicti fratres aduersitates & damna huiusmodi sustinuerunt, quia confidentes in multitudinis diuiciarum suarum, & fortitudine terrarum & plebis sibi subiectarum Regem ipsam Polonia quem rebus ordinate procedentibus tamquam bonum vicinum eorum & devotum Christicolam honore omnique favore prosequi deberant, & contra ipsum suosque fideles subditos in personis, & bonis eorum destruerent in consiliis moribus, seu malo ducti consilio attentarunt. Consecta re feliciter Lausanensis episcopus Constantiam abiit, ubi ipsum in Joannem Hus haeresiartham iustum inquirere visuri sumus.

Crucifera ob iniustitiam confusi.

VII. Joannes praetores Constantiam evocat. Illius in eam ingressus. (a) Jo. l. ult. p. 111.

Galliarum praesulibus ac principibus; ad Joannem episcopum Lausanensem (b), de Polonis ad id urgendis; ad Andream episcopum Colocensem Sigismundi Regis oratorem (c), de Italis aliisque quibuscumque excitandis extant literae. Appetente vero autumnus, maximo Cardinalium suorum aliorumque antistitum comitatu ornatus viam ingressus xxviii. octobris die Constantiam venit (d), ingenti- que pompa exceptus, de quo haec refert Theodericus Niemius (e); Intravit Constantiam anno Domini MCCCXXIV. credidit tamen Constantiam per aliquot menses remanere, & ibidem rebus pro velle suo dispositis, subito ab Bononiam redire, & illic more solito dominari. In quo tamen eum sefellit opinio; sed sperabat permixtione in pecuniis & thesauris, quibus dicebatur abundare, credensque per illos & alios modos suos subites satis mundo cognos- tos, quos vellet in Germania corrumpere, seu ad contentendum sibi in omnibus & per omnia inducere posset. Sed Domino dis- ponente, dum firmius stare absque impedi- mento crederet, cecidit in arumnam, & inextricabilem laborem [1]. Quinta no- vembri die habita solempni supplicatione quae

(b) Id. ib. p. 143. (c) Ib. p. 142. (d) Act. conc. Constant. in princ. & in sess. i. Gobel. in Cosm. et. 6. c. 49. Leonard. Aret. in ms. rev. Ital. S. Anton. 3. p. 116. 23. c. 6. §. 2. MS. Di. av. Ven. & alii. Joannes dum putat firmare res suas, eas everit. Preces so- lempni ritu concept. (e) Niem in vit. Jo. xxiii.

NOTE [1]

A Gitur hic de celebri illo Constantiensi concilio, quod luctuosissimo schismati finem imposuit. Indixit illud Joannes, autoritate precibusque Sigismundi Romanorum regis vel inductus vel coactus; qua tamen in re aliud fuit pontificis, aliud Sigismundi regis consilium. Nam pontifex nihil aliud cogitabat, nisi ut concilii autoritate, utroque aemulo dejecto, ipse unicus pontifex assereretur. Hinc concilio vix cepto nihil habuit antiquius, quam ut porrecta schedula patres induceret, ut Pisano concilio approbato, depositio utriusque pontificis in eodem facta confirmaretur, cujus utriusque exclusionem ipse solus superesset. Haec summa erat caput expressio- rum in schedula exhibita anno 1414. novembri mense circa festum S. Martini in congregatione doctorum in theologia, quam ex MS. codice Vindobonensi legas in collectione Veneto-Labbeana to. XVI. col. 15. Sigismundus vero rex omnem autoritatem suam conferebat, ut quacumque tandem ratione schisma tolleretur. Joannis consilia a patribus reprobata fuisse, atque alius reje- ctis rationibus pacem conciliandi, viam cessionis elegisse, satis constat. In priori sessione legati Gregorii & Benedicti nec interfuerunt, nec in urbem admissi sunt, ut discimus ex epistola ora- torum universitatis Colonienfis ad eandem universitatem, vulgata a Martene Anecd. to. 2. col. 1610. Interim Legati illi Gregorii non procul a Constantia agentes de admissione sua tractabant, rogabantque, ut certum hospitium in urbe pontifici suo assignaretur. Quo a patribus constituto, legati stemma gentilitium praeforibus aedium illarum suspendi curarunt; quo noctu furtim amo- to, ac re ad coetum cardinalium per eosdem legatos delata, plurimum sententia fuit, ne stemma- ta alterius pontificis in loco Joannis ditioni subiecto palam exponerentur. Verum ea de re ma- turus se deliberaturos Patres condixerunt; visum est tamen ut Gregorius si per se venisset ad concilium, tunc stemma gentilitium palam exhibere permitteretur. Decretum hoc tangit annalista, sed non ita plane explicat ac nos ex testimonio duplicis MS. codicis actorum concilii apud D. Schelestratem, quorum lectiones habes in collectione Veneto-Labbeana to. XVI. col. 22.

Antequam prima concilii sessio celebraretur Joannes Hus Constantiam pervenerat, doctrinam suam patribus adprobaturus. Adventus ejus in urbem diei III. novembri a scriptoribus coevis assignatur. Mox vero in coetum coeuntes Patres monendum illum censuerunt ne Wicleffi dogma- ta in hospicio spargeret; sed cum ille monitus non desisteret, teste Jacobo Cerretano authore o- culato apud Bzovium, visum est pervicacem in custodia detineri captivum. Captivus hujus dies in obscuro manet; sed cum ipse de se Joannes Hus scribat in epistola ad Bohemos, legenda Oper. ejus to. I. fol. 22. & 23. jam inde a tribus hebdomadibus carcerem se tulisse eo tempore quo Sigismundus venit Constantiam; hinc tertia decembris die detentum fuisse Pagius in Breviar. Pontif. Rom. inferendum censet; cum tamen alii apud eundem die XXVIII. novembri captum affirmant. Sed haec forte postrema sententia retinenda est, cum Joannes tres hebdomadas assigna- re potuerit pro tribus cum dimidio, paucis illis diebus, qui supererat in gratiam numeri rotundi neglectis. Caetera hujus concilii gesta per suos annos distributa dabuntur.

Dum haec Constantiae agebantur Galliae praesules in Concilium provinciale Parisiis coeuntes die X. novembri, de iis qui mittendi essent ad concilium ex provincia Rothomagensi deliberarunt. Publicae de re tabulae conscriptae sunt, quas exhibet Martene inter acta varia de schismate A- venionensi Anecd. II. col. 1538. MANST

quae synodis celebrandis praemitti consue- vit, primam sessionem indixit ad xvi. excurrentis mensis diem; quae ubi affuit sacra Spiritui Sancto solempni ritu pera- cta divina res est a Jordano Ursino epi- scopo Albanensi, implorantisque ex lita- niarum formula sanctorum suffragiis, Jo- annes pro concione sacra praesules ad intendenda studia pro instauranda digni- tate & concordia Ecclesiae est cohorta- tus, theologos errores qui tum pullula- bant patefacere iussit, aliaque pro liber- tate & quiete concilii sanxit hoc diplo- mate.

Joannis diploma lectum in Concilio.

Indicta solempnia sacra.

Intendentes ad executionem eorum, quae per felicis recordationis Alexandrum Pa- pam V. praedecessorem nostrum in Pisano concilio decreta fuerunt circa convocatio- nem concilii generalis iterum faciendam, dum alias praesens concilium convocavimus per literas nostras, quarum tenorem hic duximus inferendum, insertae sunt ex li- terae Laudae v. idus decembris superioris anni exaratae, quae a nobis suo loco indi- catae fuerunt: tum addidit de suo ad Con- stantiensem synodum adventu, & subin- de cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus & nostra curia ad hanc civitatem Constantiensem venimus tempo- re constituto, & nunc per Dei gratiam hic existentes cum huius sacrae synodi con- silio intendimus insistere ad pacem, & ex- altationem, & reformationem Ecclesiae & tranquillitatem populi Christiani. Et quia in hac re tam ardua non est propriis viribus aliquid praesumendum, sed Dei ad- jutorio confidendum, ideo a cultu divi- no inchoantes, hoc sacro approbante con- cilio ordinavimus, quod hac ipsa die spe- cialis missa ad hoc constituta diceretur, sicut per Dei gratiam nunc celebrata est: quam missam etiam statuimus & in hac & singulis aliis ecclesiis collegiatis seculari- bus & regularibus hujus civitatis semel in hebdomada, videlicet feria quinta hoc sacro concilio durante collegialiter celebra- ri. Et ut eo ferventius huic sacra celebra- tioni fideles insistant, quo ampliori mune- re senserint se resectos, omnibus & singu- lis vere poenitentibus & confessis, videli- cet sacerdotibus dictas missas celebrantibus pro singulis missis unum annum, interesse- ribus vero quadraginta dies de injunctis eis poenitentis in Domino relaxamus. Ad- cuius etiam missae celebrationem exhorta- mur venerabiles fratres nostros sanctae Ro- manae ecclesiae Cardinales, nec non patri- archas, archiepiscopos, episcopos, & di- lectos filios electos, abbates, ceterosque in sacerdotio constitutos, ut & ipsi ad im- petrandum praedictum divinum auxilium cum devotione singulis septimanis praedi- ctam missam celebrent semel, quibus cele- brantibus & celebrationi interessentibus se

miles indulgentias elargimur. Exhortamur etiam in Domino omnes & singulos, qui Christi nomine gloriantur, ut ad obtinendam optatam consummationem tantae rei dili- genter insistant orationibus, jejuniis, ele- emosynis, & aliis piis operibus ut Deus ex nostra & ipsorum humilitione placatus di- gnatur felicem exitum sacrae congregationi concedere.

Praterea considerantes, quod praecipuum agendum in concilio generali secundum lau- dabiles consuetudines antiquorum concilio- rum esse debet de his, quae concernunt ca- tholicam fidem, & attendentes, quod ra- lia propter summam arduitatem exigant diligentiam, tempus sufficiens, & studium, exhortamur omnes habentes peritiam sa- crarum literarum, ut diligenter secum- & cum aliis illa cogitent atque tra- ctent, quae eis videbuntur ad hanc rem utilia & opportuna, & quam primum commo- de poterunt illa ad nostram & huius sacrae Synodi notitiam perducant, ut tempore op- portuno possint ea determinari, quae videbun- tur tenenda vel repudianda pro utilitate & incremento ipsius catholicae fidei: & spe- cialiter cogitent circa nonnullos errores, qui a certis temporibus dicuntur in non- nullis partibus pullulasse, & maxime circa- illos, qui ortum dicuntur habuisse a quon- dam Joanne dicto Wicleff. Insuper etiam exhortamur omnes catholicos hic congrega- tos & alios, ad hanc sacram synodum ven- turos, ut velint cogitare diligenter & pro- sequi, & ad nos & ad eandem sacram synodum perducere ea, per quae possit Eccle- sia & congregatio catholicorum ad debitam reformationem & optatam tranquillitatem. Deo juvante perducatur: nostrae namque in- tentionis ac voluntatis est, ut omnes hac de causa hic congregati cum omnimoda li- bertate possint dicere, consulere, & facere omnia & singula, quae ad praemissa putave- rint pertinere.

Iusti theologi pullulantes errores patefacere.

Haereses Wicleffi iuste discuti.

VIII.

Ut autem notus sit modus, qui in huius sacrae synodi processu servandus est, tam quo ad ea, quae dicenda & determinanda erunt, quam etiam quo ad consensum & ges- tum & morem & compositionem, putamus in hoc recurrendum esse ad observantias antiquorum patrum, quae maxime colligun- tur ex canone Toletani concilii, cujus tenorem duximus hic inferendum: In loco benedictionis confidentes domini sacerdo- tes nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumulis per- turbari; nullis etiam tabulis vanis aut ri- sibus agi, & (quod est deterius) obstina- tis disceptationibus, tumultuosas voces effundere. Si quis enim, ut Apostolus ait (a), putat se religiosum esse, non refrag- nans linguam suam, sed seducens cor- suum, huius vana est religio; cultum enim suum iustitia perdit, quando silentium ju- dicii obstrepentium turba confundit, di- cente

Toletani concilii canon in- stauratur.

(a) Jacob. I.

(a) Isa. 31. Intentate tumulum excitationibus censuræ.

Nullum sedium habendum discrimen decernit.

IX. Secunda sessio indicta.

(b) Sess. 7.

(c) Jo. l. ult. p. 269.

Joannis ad Gallos præfules literæ.

Coepum concilium significat.

cente propheta (a) : Erit cultus justitiæ silentium. Debet ergo quidquid aut consultationibus confidentium agitur, aut a cautantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferri, ut nec contentiosus vocibus audientiam turbent, nec judicium vigorem de tumultu enervent. Quicumque ergo in conventu concilii hæc, quæ præmissa sunt, violanda crediderit, & contra hæc interdita aut tumultu; aut contumeliosis, vel risibus concilium conturbaverit, juxta divina legis edictum, quo præcipitur : Ecce derisorem, & exhibit cum eo jurgium; cum omni dedecore de confessione abstractus, a communi coetu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam perferat. Et quoniam communiter contingere potest, quod aliqui ex confidantibus non erant in sedilibus debitum collocati, eodem sacro approbante concilio decernimus, quod ex sessione hujusmodi nulli ecclesiæ, vel personæ præjudicium generetur.

Indicta dein secunda sessio ad decimam septimam decembris diem : quæ sessio bonis occurrentibus impedimentis ad martium proximi anni extracta est (b), ut majori patrum concursu celebraretur; nondum enim plures, qui erant accessuri ad synodum, convenerant; inter quos Galliarum præfules ad maturandum iter hisce sollicitavit Joannes (c).

Joannes, &c. venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, aliarumque ecclesiarum & monasteriorum prælatibus intra regnum Francia constitutis salutem, &c.

Summo mentis desiderio pro exaltatione Romana ecclesiæ, paceque & quiete Christianissimum continuantes sacrum generale Pisanum concilium dudum ad hanc civitatem Constantiensem in kal. novembris tunc futuri, nunc vero elapsi inchoandum, ipsum generale concilium matura deliberatione, decrevimus convocandum, & solemniter per nostras literas convocavimus, vos & omnes & singulos alios ecclesiarum & monasteriorum prælatos in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientiæ hortantes, requirentes, monentes, ac vobis & eisdem mandantes, quatenus præfato concilio dilectis locis & tempore deberetis & deberent personaliter interesse, ut in præfatis nostris literis plenius continetur. Et ut, favente Altissimo, quod menti gerebamus affixum, opere efficeremus, cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus & nostra Romana curia, postergatis quibuscumque aliis ecclesiæ prædictæ arduis negotiis, quibus non immerito urgebamur, hæc ante prædictas kal. accessimus : ubi prælati ac nobilibus in non parvo numero congregatis, & continuo venientibus in Dei nomine jam concilium ipsum tenere & celebrare

incœpimus. Vos vero, qui requisiti & moniti per nostras literas in tempore extistis hac usque non venistis, & in longius videmini vestrum adventum protrahere; de quo, cum a diu de tempore & loco præfatis certitudinem habueritis, jure mirari compellimur; quamobrem cum mora vestra hujusmodi rebus nunc in ipso concilio, Domino dirigente, agendis magnum impedimentum afferat, vos & vestrum quemlibet denuo tenere præsentium hortamur, requiramus, & monemus, ac vobis & vestrum quemlibet in virtute prædicti juramenti & sanctæ obedientiæ apostolicæ auctoritate mandamus, quatenus cum mora & occasione, seposita hac ad præfatum concilium celeriter veniatis, ut inchoatum hoc Dei opus ad ipsius laudem & gloriam ac prædictæ ecclesiæ decus, pacemque & tranquillitatem fidelium, quas immensa caritate optavimus, & indefessa sollicitudine procuravimus, & quod vos eadem caritate cupere debetis, divina cooperante gratia terminetur. Dat. Constantiæ VIII. id. decembris anno v.

Converterant jam ante Joannes ac præfules qui Constantiam confluerant, potiores curas ad tuendam fidem orthodoxam contra invalescentem Wicleffii hæresim; diffeminat enim plures errores in Bohemia Joannes Hus perniciosi concionibus, scriptisque etiam commentariis, ut legentium oculos ac mentes inficeret; quo circa Joannes Wencellaus Regem Bohemiæ hortatus est (d), ne Bohemiam hac nova peste contaminari pateretur.

Joannes, &c. christiano in Christo filio Vladislao Regi Romanorum & Bohemiæ illustri.

Inter desiderabilia cætera cordis nostri, cum Regis pacifici, qui regnat in caelis, vires quamquam immeriti, gerimus in terris illud potissimum accedit ad summam letitiam & solamen, quoties inter serenitatem tuam & charissimum in Christo filium nostrum Sigismundum in Regem Romanorum electum & Hungariæ illustrem germanumque tuum ad tractatum fraternalis concordie [per quam regna crescunt, sed discordia maxime dilabuntur] perventum esse percipimus; Et infra. Et sicut præmissa lætificant supremis gaudiis mentem nostram, sic suis rumoribus aures nostras crebro infestantibus & ab imis præcordiis cordis nostri conturbantibus anxiamur, quod in partibus tua regni ditioni suppositis existant nonnulli inherentes, & dogmatizantes errores illius quondam hæresiarchè Wicleff, cujus libri a catholica fide alieni erronea & hæretica continentes in generali Romano concilio iusto fuerunt jam pridem damnati iudicio, & quod deterius est efficiunt ne propter hujusmodi excessus hæreticorum versutis inherentes, a suis sup-

Jubentur ad illud provolare.

Causa Joannis Hus hæresiarchè coepa excuti.

Wencellaus admonitus ut hæresiarchè compescat.

(d) Ext. ejus lit. a pud Jo. Coel. hist.

Hus. li. Gratulatur ipsi Joannes de concordia cum Sigismundo redintegrata.

Significat Wicleffimum ferpere in Bohemia.

terioribus corrigantur, ad tegendam &celandam suam nequitiam & pertinaciam, detestando mandata sedis Apostolicæ, & superiorum suorum, manifeste docent inobedientiam claviumque contemptum, & censurarum ecclesiasticarum quarumlibet, in everfionem apostolicæ dignitatis, vilipendentes notorie sanctorum patrum & sacrorum canonum instituta, serenitatem tuam per viscera misericordie Dei nostri quantum cordialis valeamus & possimus exhortamur, quatenus ob divini nominis gloriam cultumque & tutelam hujusmodi fidei (cujus defensionem conaris assumere & exponere tuas substantias atque vires) & pro conservatione tui regni nominis status pariter & honoris, regnorumque & patriarchie celsitudinis subiectarum felici salutarique regimine placeat prout in desideriis cordis nostri gerimus, & spe simul, cures taliter & tam efficaciter interponere & excitare totius regalis potentie tua vires, prout catholicum decet principem, ut labes hæc erronea qua sic lamentabiliter & miserabiliter serpsit & pullulat in istis partibus, & mentes mortalium inficit in animarum interitum & sequestrat a congregatione purissima & catholica unitatis & fidei extirpetur, &c. Dat. Bononiæ III. id. junii pontificatus nostri anno v.

Ipsum urget ut tanto maius occurrat.

X. (c) Jo. l. ult. p. 179. Judicarius ordo constitutus in Joanne Hus.

Judices in eam rem constituti.

(b) Jo. l. ult. p. 179.

Joannis ea de re lit.

Data est a Joanne XXIII. (a) concilii præfide provincia Joanni patriarchæ Constantinopolitano, & Joanni Lubecensi, ac Bernardo Tiferi episcopis, qui synodo intererant, ut de Joanne Hus hæresiarchè actis synodali auctoritate cognoscerent, universa de re ad concilium relaturi, a quo decretoria sententia ferenda esset. Ex quibus perspicuum fit, non perturbate vel tumultuose Joannem Hus affectum supplicio, sed legum ac iudiciorum servato ordine justam in eum adhibitam severitatem; cujus rei testes sunt subiectæ literæ (b).

Joannes, &c. venerabilibus fratribus Joanni patriarchæ Constantinopolitano, & Joanni Lubecensi ac Bernardo civitatis Castellæ episcopis in civitate Constantiensi in celebratione generalis concilii constitutis salutem, &c.

Ad cuncta, quæ quietem & salutem Christianissimum respiciunt, ut tenemur ex debito pastoralis officii paternæ & vigilantis sollicitudine libenter intendimus, verum ad illa quæ orthodoxam fidem matrem & cunctorum bonorum alericem concernunt, ne in ea, quam solidam & nitidam stabilivit Omnipotens, maculæ, errores, & perversa dogmata pullulent, eo vigilantius tota mente vacantes, quo ex ipsis majus scandalum & animarum periculum vertitur, & si quod absit, quodammodo radices firmaverunt non sine magnis angustis & difficultatibus evelluntur. Dudum clamosa, & nonnullorum fide dignorum querulosa, & fere continua Ann. Eccl. Tom. XXVII.

insinuatione percepimus, & in præsentiarum percipimus Joannem Hus, qui se gerit pro presbytero Pragensis diocesis, cum aliquibus suis in hac parte complicitibus plures errores, falsaque & hæretica dogmata contra catholicam fidem & sanam doctrinam asseruisse, & ausu temerario in diversis locis, & potissime in civitate Pragensi, & nonnullis aliis locis suis in Bohemia partibus prædicasse ac dogmatizasse, & in quibusdam libellis ac tractatibus, quos publice legendos exposuit, asseruisse, & per hoc ipsarum partium quamplurimos catholicos simplices a veræ fidei præfata semita damnabiliter suis virulentis suggestionibus seduxisse, & multorum scandalorum & seditionum aurorem fuisse. Nos igitur hujusmodi erroribus, ut pungentibus & perniciosissimis eradicationis veribus, læta & grata Deo semina germinant, & in salubris fructum proveniant, obviare summo opere cupientes, & ut super prædictis debito servato ordine procedatur, de vestris probitate literarum & sacrorum canonum peritia & integritate ac industria, quibus vos Altissimi munere, qui in domo sua utilia esse voluit, experientia magistra cognoscimus abundare, plene confisi tenore præsentium apostolicæ auctoritate vobis committimus & mandamus, quatenus super prædictis inquiratis auctoritate nostra & dicti concilii diligentius veritatem, & super ipso, ac contra præfatum Joannem, citra tamen diffinitivam sententiam, prout mediante justitia & secundum Deum expedire videritis diligenti indagine & sollicitudine procedatis, omnia & singula peragentes, quæ in talis fidei causa forte conspexeritis opportuna, ut per hæc nos & dictum concilium plenius informati in præmissis procedere consultius valeamus. Datum Constantiæ 11. non. decembris pontificatus nostri anno v.

Capita accusationum.

Inquirere iusti delegati iudices non tamen decretoria ferre sententiam.

XI. Hussi ad concilium adventus. (c) MS. vetus ex eo Coel. hist. Huss. l. 2. & Naudet. gen. 48.

Qualis ipso saluti illi præstita.

judicium effugere non auderet, vel non posset, praefideretque suis artibus, etiam ultra ad consecrandam inanis gloriae umbram, ad illud accessit; & antequam celebrari cepisset, hoc anno proxima a sacro S. Bartholomaeo die recurrente dominica, publica scripta Pragae in ecclesiarum & monasteriorum valvis Latina, Bohemica, & Germanica lingua affixit (a), in quibus suos accusatores nimirum doctores catholicos ad praetorum coetus in Bohemia cogendos, & ad oecumenicum concilium Constantiae celebrandum provocabat, ut aspersa illi haereson crimina probarent. In aliis pariter Germaniae urbibus scripta hujusmodi evulgavit, quibus non aliud consecrari visus est, quam doctrinae suae inanem ostentationem, festatores in errore confirmare, adducere clerum in invidiam, excitare turbas, famamque augere: ut vero justo affectus supplicio fuerit, cum impietatis virus vomere, & quos in errorem traxerat, ab eo revocare detrectaret, dicitur inferius. Nunc ad Sigismundum Regem narratio traducenda est.

Redimiri ille hoc anno Aquilgrani argentea corona a Thiderico archiepiscopo Colonienfi voluit, ut eo honoris ornatu augustior solemnibus episcoporum coetibus interesset, cum jam quintus a sollicitate in eum principum electorum suffragiis annus laboretur: Wencellaus enim frater Rex Bohemiae, qui dum superstes fuit, acceptos Regis Romanorum titulos sibi ascrivit, etiam tum obstiterat, ne insignia Romani imperii Aquilgrani consequeretur, quae octava novembris die solemniter accepisse, ipsemet Joanni agenti Constantiae haece literis significavit (b).

Sanctissimo in Christo patri & domino domino Joanni sacrosanctae Romanae ac universalis Ecclesiae summo Pontifici domino nostro reverendissimo, &c.

Cum reverentia & filiali devotione sanctitati eidem annuntiamus ut, quemadmodum veneranda sancitit antiquitas, progenitorum nostrorum laudabilibus vestigiis habereutes, die VII. mensis instantis, in festa videlicet Quatuor coronatorum per prius missarum officis cum invocatione Spiritus Sancti paracleti celebratis, & aliis ceremonis legitime peractis incopiosa multitudine principum ecclesiasticorum & secularium, praetorum, comitum, baronum, & aliorum plurimorum magnatum, procerum, nobilium, militum, cleri & populi in ecclesia collegiata beatissima & intemerata Virginis Dei & Domini nostri Jesu Christi genitricis dulcissima, Aquilgrani Leodiensis diocesis, loca videlicet longeva observationis exempla coronati ipsius regiae dignitatis speculam conscendimus, primum diadema imperialis fastigii & coronam Romanorum

(a) Caes. hist. Huss. l. 2. Accusatoribus intendit iudicium apud concilium.

Sigismundus Aquilgrani Germanica corona redimitus.

(b) Gobel. in Cosm. et. 6. c. 94.

XII. Eius literae ad Pontificem.

regiae dignitatis, ut moris est, servatis servandis, in nomine Conditoris universae creaturae & principis regum terrae, qui sapientia fundavit terram, & firmavit coelos prudentia, omniaque solus ordinans coelestia & terrestria ineffabili providentia moderatur, quique omnis regiminis & gubernationis est alpha & omega, qui & creationis est solus auctor, suscepimus, & etiam caput amantissima consortis nostrae dominae Barbarae Reginae eodem instanti successive fuit ibidem coronatum, ut ex hoc Romanorum regiae dignitatis titulus in nobis signa majoris auctoritatis indueret, & originalis electionis initium & omne reserretur notae coronationis claritudo, & felicitatis antiquae domus nostrae jucunditate florida jubilaret.

Quibus solemniter peractis eodem etiam die principes electores, & caeteri principes ecclesiastici & saeculares, praetati & abbates, magnates, comites, barones, & proceres homagia praestantes nobis vexilla sua in signum obedientiae & subjectionis debita cum omni reverentia praesentarunt; & insuper, honoris nostri solemnia dignis militum, praeter celebrata magnifice tantae festivitatis insignia, quae tanti boni jucunditas requirebat, plurimos cingulo militum, tyronicis quoque titulis & insignis ornavimus; & jam ab inde sub felicitatis futurae praesagio ad locum concilii generalis versus Constantiam continuatis gressibus procedimus, filiali nempse devotione nos & regna nostra sortisque nostrae processus sanctitati eidem committimus, supplicantes obnixae, quatenus humeros nostros ad tanti fastigii onera supportanda de solita benignitate dignemini auctoritate apostolica & paternae gratuita benevolentiae sustentare, & omnes defectus & insufficientiam nostram corroborando relevare, & relevando corroborare, ac robur & auxilium ad divini nominis laudem & gloriam administrare, ut orbis universitas agnoscat, quod pater diligit filium, & debita relatione pertractat, & sicut mandatum dederit sibi pater, sic filius faciat; parati cum omni promptitudine cordis & operis beneplacitis mandata sanctitatis vestrae observare. Et si in loco concilii aliqua fuerit apud civem & incolam corrigenda, postquam (Deo auspice) illuc celeriter venimus, ad mandata sanctitatis vestrae emendabimus & ad directionem, cuncta suaviter disponendo, faciemus. Personam sanctitatis vestrae sanam & incolumem conservet & muniat Altissimus cum dierum felicitate longeva regimini Ecclesiae suae sanctae. Dat. Aquilgrani nono die novembris, regnorum nostrorum anno Hungariae, &c. xxviii. Romanorum electionis v. coronationis verae i. enumerat (scilicet annos a prima electione controversa, cum ipsi Jodocum antelatum vidimus, non a secunda, qua consentien-

Cum Regina Barbara se sumptuose diadema significat.

Sacramenta principum admisisse.

Venturum se ad concilium significat.

tibus omnium suffragiis Caesar salutaris est post Jodoci Regis mortem. Sanctitatis vestrae devotus filius Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, & Hungariae, &c. Rex cum humillima recommendatione ad pedum oscula beatorum.

XIII. (a) Exstant ejus lit. in act. concil. Solicitatus a Joanne ut adventum acceleret.

Gratulatus est Joannes (a) Sigismundo Regi de accepta Aquilgrani Germanica corona, pluribusque verborum officiis se augenda illius dignitati non defuturum esse pollicitus, praeterea addidit ut eum nil gravioris momenti sine illius ope decernendum in Constantiensi concilio putaret, iter ad illud accelerare satageret. Joannes, &c. Quia nos, & venerabiles fratres nostri sanctae Romanae ecclesiae Cardinales multis & magnis rebus & opportunitatibus ipsius ecclesiae, quae in manibus tenebantur praetermissis, cupiditate proficiscendi ad hoc sacrum generale concilium ad civitatem Constantiam juxta tui desiderium convocatum hic sumus cum copioso numero praetorum tuam celsitudinem expectantes, sine qua nil ponderosum cupimus ordinare; serenitatem tuam rogamus, & quanta possumus charitate requirimus, ut quantum celeriter fieri potest hac velis accedere, ut ea quae pro pace & reformatione praefatae ecclesiae & tranquillitate Christiana reipublica necessaria videbuntur, tuis consiliis & auxiliis tractari possint, & ad optatum finem, Deo adjuvante, perducant. Dat. Constantiae kal. decembris pontificatus nostri anno v.

Nil graviosius momenti sine ipso gerendum.

Contulisse se extremo anno contento itinere Constantiam Sigismundum Regem, cum a praesulibus ac principibus anxie expectaretur, divinaeque rei solemniter a Joanne sacro Domini natalitio die peragenda interesse cuperet, refert MS. diarii Veneti auctor (b), cui etiam Coelaeus (c) consentanea scribit: Sigismundus, inquit, Rex in vigilia nativitatis Christi Uberlingam veniens cum conjuge sua per lacum Constantiensem navigio properavit; inde ad civitatem, ut interesset missarum solemnium. Sub mediam igitur noctem, Constantiam ingressus, primam missam celebrante Papa, ipse diaconi habitum indutus legit evangelium alia voce; Exiit edictum a Caesare Augusto. Tum de praecleara Constantiensi concilii celebritate haec prodit.

(b) Diar. Venet. ms. hoc ann.

(c) Caes. hist. Huss. l. 2. ep. v. ult. hist. Cavatel. in anal. Clem. non. & alii.

Sigismundi ad Constantiensem urbem adventus.

Diaconi cultu legit evangelium. Celebrant ad Constantiensem urbem conventus.

Nec multo post advenerunt alii quoque principes & praetati in tanta sane frequentia, ut aliquando triginta millia equorum uno eodemque tempore Constantiam fuisset tradantur. Affuerunt namque patriarchae quatuor, Cardinales xxx. archiepiscopi XLVII. episcopi CLX. & cum his abbatum, praepositorum, priorum, & omnis generis clericorum ingens numerus: saecularium praeterea principum, comitum, baronum, nobilium, & oratorum maxima multitudo: unus enim Ludovicus comes Palatinus.

Contulisse se extremo anno contento itinere Constantiam Sigismundum Regem, cum a praesulibus ac principibus anxie expectaretur, divinaeque rei solemniter a Joanne sacro Domini natalitio die peragenda interesse cuperet, refert MS. diarii Veneti auctor (b), cui etiam Coelaeus (c) consentanea scribit: Sigismundus, inquit, Rex in vigilia nativitatis Christi Uberlingam veniens cum conjuge sua per lacum Constantiensem navigio properavit; inde ad civitatem, ut interesset missarum solemnium. Sub mediam igitur noctem, Constantiam ingressus, primam missam celebrante Papa, ipse diaconi habitum indutus legit evangelium alia voce; Exiit edictum a Caesare Augusto. Tum de praecleara Constantiensi concilii celebritate haec prodit.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

tinus Rheni & dux Bavariae cum quadringentis, archiepiscopus vero Moguntinus cum sexcentis equis advenisse legitur. Ob tantam hominum multitudinem, summam straminis fuisse penuriam refert diarium Venerum, decretumque fuisse, ut Joannes tantummodo viginti, Cardinales decem, episcopi quinque, abbates quatuor, principes decem equos alerent. Confirmata S. Antoninus (d): Incredibili, inquit, principum praetorumque frequentia cepit concilium celebrari, ita ut essent in eolo co equorum supra triginta millia (e), ex quo multitudinem hominum licet conjectari. Et infra: Praetati (f) autem in concilio innumerabiles congregati, ex omni natione quae sub caelo est Christianorum, distincti sunt in quinque nationes, videlicet, Italiam, Gallicam, Anglicam, Hispanicam, & Germanicam: & sub his comprehensa sunt omnia regna, & principatus fidelium. De aliis concilii gestis, proximis annis agetur.

Detectam hoc anno in Misnia foedissimam haeresim, quae plura Wicleffi perniciosa dogmata sequebatur, & alia nonnulla aequae insana addiderat, refert Gobelinus (g), ex quo eorum haeticorum deliria affero: Iste, inquit, anno in marchionatu Misnensi in oppido Sangerhusen multi haetici deprehensi sunt, qui articulos infra scriptos contra fidem catholicam tenuerunt, & occulte docuerunt. Primus erat articulus quod secta eorum fratres flagellatores seu crucifratres dicebantur, & originem haberet ex quibusdam scripturis per angelos sanctos super altare S. Petri Romae delictis circa annum nativitatis Christi MCCCXLIII. unde ipsi primo illo tempore per mundum discurrentes se flagellis ceciderunt, unde & dixerunt quod illo tempore Deus Romanum Pontificem ceterosque praetatos licentia vit, ne deinceps populo Christiano praesent, eosque omni auctoritate ligandi atque solvendi, aut quascumque res consecrandi privavit: nam ut in expulsione negotiatorum de templo Christus propter malitiam sacerdotum abiecit, & repudiavit sacerdotum Judaeorum ita in transitu fratrum crucifratrum, propter sacerdotum nequitiam licentia vit Deus, & abiecit sacerdotum evangelicum & sic sex sacramenta Ecclesiae cessaverunt. Item dicunt quod in transitu crucifratrum, videlicet quando transverunt primo per mundum, cruce procedente eos, flagellis publice se flagellando, lex baptismi in aqua deponeretur a Deo, & lex baptismi in proprio sanguine institueretur: unde dicunt, cum Christus in Cana Galilaeae circumfusa aqua nuptialis aquam vitum rubrum, designavit quod circumfusa mundi baptismus aquae in baptismum sanguinis mutari deberet; & sicut

(d) S. Anton. 3. P. tit. 22. c. 6. §. 2.

(e) Leon. Aret. in hist. rer. Ital.

(f) S. Anton. sup. c. 53.

Concilium in quinque nationes distinctum.

XIV.

(g) Gobel. in Cosm. et. 6. c. 53. & Chron. mag. Belg. ex cod. Flagellatores haetici in Misnia.

Eorum signenta contra ecclesiam.

Spreti ab iis sacramenta.

Baptismus sanguinis flagellorum v. elicitum impie commendatus.

Contempta Eu-
charistia

Expiatio
criminum
flagella-
tioni at-
tributa.
Figmata
de Elia
& Enoch.
Origeni-
starum
dogma
de crea-
tione ani-
marum.

Male sen-
sere de
purgato-
rio.

Ieiunium
feriae sex-
tae com-
menda-
runt.

Damna-
runt cul-
tum sacra-
rum ima-
ginum.

Convicti
flammis
exulti.
(a) Gers.
in tract.
de flagel.
XV.

vinum rubrum pra' omni vino prius posito
conviciantibus magis placuit, ita novales
baptismi sanguinis Deo pra' cunctis legi-
bus grata existit: & sic post praedictum
transitum nemo verus Christianus fuit, nec
intrare potuit regnum caelorum, nisi qui
proprio sanguine de corpore per flagellum
in memoriam passionis Christi sponte excu-
so, fuit baptizatus. Item in Sacramento
altaris nec verum corpus Christi nec ve-
rum Deum esse, & quod ipsum esset ructus
sacerdotum affirmabant. Item quod ad re-
missionem peccatorum nihil prodest confessio
facta sacerdoti, nec absolutio facta sint
peccata, sufficit cum cordis contritione so-
la flagellatio corporis proprii; unde omnes
indulgentiae per quemcumque concessae nullae
sunt. Item dixerunt, quod Elias & Enoch
jamdiu apparuerunt in mundo, & mortui
sunt; unde dicunt Eliam combustum ante
quadraginta annos in Erfordia, & Enoch
fuisse Conradum Smet, seu fabrum juxta
linguam Latinam, qui hujus sectae primus
divulgator in Thuringia fuit. Unde dicunt,
quod Deus creaverit omnes animas simul in
principio, & collocaverit eas in paradiso
cum primo homine, & quando factus hu-
manus in utero matris debet animari, tunc
anima per angelum de paradiso sumpta illi
infunditur, & quod sic anima Enoch &
Eliae praedictis eorum haereticis infusa
fuerint. Item dicunt quod iste magister Con-
radus Smet eorum haereticus sedebat in
iudicio, seu praesidebat ut iudex in novis-
simo die & non Christus. Item quod post
mortem nullum sit purgatorium, quod exe-
quia eorum defunctorum, nihil profuit de-
junctis; sed sint solatia vivorum, & re-
pleant marsupia clericorum. Item quod nul-
lus diei festivitas sit celebranda, nisi
diei dominicae, & natiuitatis Christi ac
assumptionis B. Mariae Virginis. Item quod
nullum ieiunium sit observandum, nisi fe-
riae sextae & natiuitatis Christi & assump-
tionis B. Mariae & quando dies natiuita-
tis Christi cadit in feriam sextam, super
ieiunio illius diei dispensari non possit. Item
confessi fuerunt quod ipsi se in observa-
tione sanctarum imaginum, quarum venera-
tionem asserbant idololatriam, aliis Chri-
stianis conformant, hoc ideo faciunt ne no-
tentur ab hominibus, sed de illo agunt po-
stea poenitentiam, flagellis se percutiendo.
Super praemissis articulis praefati haeretici
culpabiles inveni per magistrum Henricum
Schonfeld magistrum theologiae, & in-
quiritorem haereticae pravitate igni ad-
judicati in praefato oppido Sangerhusen combu-
sti sunt. De Flagellantium haeresi instau-
rata meminit Joannes Gerson (a) eamque
confutat.
In Anglia, cum Wicleffi haeresis in dies
serperet, quamvis ad eam abolendam plu-

res iam synodi celebratae fuissent, mul-
tisque impii iustas poenas morte dedissent;
majori tamen, quam par erat clementia
postea temperatae atque ideo coepta (b)
maxima & aucta praecipuo perfidia signi-
fero Joanne Oldcastell conjuratio est ad
Henricum Regem opprimendum, eoque
caeso ad religiosorum monasteria everten-
da. Verum non est passus Deus tantum fla-
gitium ad exitum perducere, sceleratissimae e-
nim conspirationis participes, Regi ipsi in-
sidias paratas ei patefecere, ad quas dissi-
pandas is se accinxit, iustitiaeque praefec-
tis praecipit (b), ut in seditiosos haereti-
cos, vulgo Lollardos nuncupatos, ani-
madverterent.
Dilectis & fidelibus suis Willelmo Roos
de Hamlac, Henrico le Scrop, Willelmo
Croimere majore civitatis suae Londonien-
sis, Hugoni Huls, Joanni Preston, & Jo-
anni Mertm salutem.
Sciatis quod cum nos plenius informe-
mur ac notorie & manifeste dignoscatur;
quod quamplures subditi nostri Lollardi vul-
gare nuncupati, ac alii mortem nostram
contra Legianciae suae debitum proditorie
imaginaverunt, ac quamplura alia tam in
fidei catholicae, quam status dominorum
& magnatum regni nostri Angliae tam
spiritualium quam temporalium destructio-
nem proposuerunt, ac diversas congregati-
ones & alia conventicula illicita pro ne-
fando proposito suo in hac parte perimplen-
do fecerunt in nostri exheredationem ac
regni nostri destructionem manifestam, nos
hujusmodi Lollardos, &c. Jubet pluribus
eos nefandissimos proditores meritis sup-
plicis affici. His Henrici Regis mandatis
excitati regii administri studia virentque,
ad Wicleffitarum Regis & regiae profa-
piae caedi, templorum expilationem, praesu-
lum intersecionem, excidio monasteriorum,
ordinumque regni eversioni inhiantium;
nec non libertatem barbaricam inducere
molientium conatus elidendos contulerunt
coactoque exercitu haeticorum turmas
compresserunt. Confecta mox sunt ab ad-
ministris impigre regia imperia, ut eorum-
dem literae (c) ex Londinensis senatus au-
ctis decerptae ostendunt: Placita, inquit,
coram domino Rege apud Westmo-
nasterium de termino S. Hilarii anno re-
gni Regis Henrici V. post conquestum pri-
mo rotula septima inter placita Regis ali-
as coram Willelmo Roos de Hamlac, Hen-
rico le Scrop, Willelmo Croimere majo-
re civitatis Londoniensis, Hugone Huls,
& sociis suis iusticiariis domini Regis ad
inquirendum per sacrum proborum & lega-
lium hominum de civitate Domini Regis
London & suburbiis ejusdem, ac de com-
muni Midd jam infra libertates, quam
extra de omnibus & singulis proditoribus
domini Regis Lollardos vulgariter nuncu-
pa-

(b) Thom.
Walsh.
in Hen.
V. & in
hypodig.
Neustr. &
ex eo Nic.
Harpsfel.
in hist.
Wiclef. c.
13.
Sava haer.
reticorum
confilia.
(c) Ext.
Reg. lit.
apud
Walsh.

Regem
proditorie
necate
moliuntur.
Sacrum &
politicum
statum e-
vertete.

Supplicio
jubentur
affici vi-
cti praelo
haeretici.

(d) Ext.
apud Nic.
Harps-
feld. in
vit. Wic-
lef. c. 13.

Magistra-
tuum
Londin-
ensium
literae.

Joannes
Oldca-
stel pro-
ditorum
signifer.
Ut con-
spirarent
Wicleff-
ite in Re-
gem.
In omnes
regni or-
dines.
In presu-
les & reli-
giosos.
Eorum
furor in
Ecclesiis
& mona-
stera.

Anarchi-
am indu-
cere me-
ditati.

pator & alios in civitate, suburbiis, &
communitatibus praedictis factis & perpe-
tratis, nec non de omnibus proditoribus,
insurrectionibus, rebellionibus, & felonis
in civitate, suburbiis, & communitatibus
praedictis, per quoscumque & qualitercum-
que factis, sive perpetratis & ad eandem
proditoribus, insurrectionibus, rebellionibus,
& felonias audiendum & terminandum secun-
dum legem & consuetudinem regni domini
Regis Anglia per literas ipsius domini do-
mini Regis patentes assignatas apud West-
monasterium die mercurii proximo post festum
epiphaniae Domini anno regni ipsius domini
Regis Henrici V. post conquestum primo
per sacramentum duodecim juramentorum
exiit praesentatum, quod Joannes Old-
castel de Couling in com. Cant. Chr. & alii
Lollardi vulgariter nuncupati, qui contra
fidem catholicam diversas opiniones haereticas
& alios errores manifestos legi catho-
licae repugnantes, a diu temerarie te-
nuerunt opiniones, & errores praedictos ma-
nutenere ac in factis minime perimplere va-
lentes quamdiu regia potestas, & tam sta-
tus regalis domini nostri Regis, quam sta-
tus & officium praetoriae dignitatis infra
regnum Anglia in prosperitate persevera-
rent, falso & proditorie machinando, tam
statum regni, quam statum & officium praetoriae
dignitatis, nec non ordinem religiosorum in-
fra dictum regnum Anglia penitus annu-
llare, ac dominum nostrum Regem, fratres
suos, praetores, & alios magnates ejusdem
regni interficere; nec non viros religiosos,
relictis cultibus divinis & religiosis ob-
servantiis, ad occupationes mundanas pro-
vocare, & tam ecclesias cathedrales, quam
alias ecclesias & domos religiosas de reli-
quiis & aliis bonis ecclesiasticis totaliter
spoliare, ac funditus ad terram prosternere,
& dictum Joannem Oldcastell regentem e-
jusdem regni constituere, & quamplurimam
secundum eorum voluntatem infra
regnum praedictum quasi gens sine capite,
in finalem destructionem tam fidei catholi-
cae & cleri, quam status & majestatis di-
gnitatis regalis infra idem regnum ordi-
nare falso, & proditorie ordinarunt, &
proposuerunt, quod ipse in simul cum quam-
pluribus rebellibus domini Regis ignotis
ad numerum viginti millium hominum de
diversis partibus regni Angliae modo guer-
rino arriuari privatim insurgent, & die
mercurii proximo post festum epiphaniae Do-
mini anno regni Regis praedicti praedicta
apud villam & parochiam S. Aegidii ex-
tra barram veteris templi London in qua-
dam magno campo ibidem unanimiter con-
venirent, & in simul obviantur pro nefan-
do proposito suo in praemissis perimplendis.
Quo quidem die mercurii apud villam &
parochiam praedictas praedicti Joannes Old-
castell & alii, in hujusmodi proposito pro-
ditorio perseverantes, praedictum dominum

nostrum Regem fratres suos videlicet Tho-
mam duem Clarentiae, Joannem de Lanca-
stra, & Hunfridum de Lancastre Regem
& heredes suos de regno suo praedicto ex-
heredare & praemissa omnia & singula nec
non quamplura alia mala & intolerabilia
facere & perimplere falso & proditorie
proposuerunt, & imaginaverunt, & ibidem
versus campum praedictum modo guerrina
arriari proditorie modo insurrectionis con-
tra legiancias suas equitaverunt ad debel-
landum dictum dominum nostrum Regem,
nisi per ipsum manu forti generare impediti
fuissem, &c. Addunt eadem literae, in-
struendum fuisse exercitum a perduellibus
haeticis, viginti millium bellatorum, qui
ex variis partibus confluerant; sed ab
Rege proffigatos dissipatosque: cujus par-
tae victoriae ordinem describit Walsingha-
mus (a), quem lector consulat.
Damnatos innox fuisse ab Henrico haer-
eticos, ut divini Numinis ac Regis pro-
ditores, inque in eos vindicatum esse, re-
fert Thomas Waldensis (b), additque mul-
tos suppliciorum timore perterritos in
alias regiones, in quibus venena sparge-
rent, perrexisse; Rex, inquit, Henricus
V. Christo & mundo commendatissimus in-
ter Reges gaudebat in ipso regni sui pri-
mordio primo contra Wicleffitas haereti-
cos erexisse vexillum, dum scilicet ad Chri-
sti natalem cum duce iniquitatis eorum Jo-
anne Castriosteris contra inclytum Regem
conspirare coeperunt; nec mora longa pro-
cessit, quin statutum publicum per omne re-
gni concilium in publico emanavit edicto,
quod omnes Wicleffite sicut Dei prodito-
res essent, sic proditores Regis: proscripti
bonis censerentur, & regni duplici poena
dandi, incendio propter Deum, suspensio
propter Regem; factumque est ita. Sta-
tes jure perenni. Multi eorum deprehensi
ignibus consumpti sunt, contriti sunt; &
sic malignantium habita opportunitate, re-
lictis regno decesserunt. Si qua alia gens
hujus fascinata criminibus colligere dignum
ducat paleas, quas nos autoritate sancto-
rum antistitum cum clero regni & princi-
pali terrore discussimus, quis imputet An-
glicis? Mane nostrum etiam mortuos no-
stros, & terra nostra dedit fructum cen-
tuplum quis criminabitur Angliam, quod
populus circumventus dolo haeretico, mortu-
os nostros colit & veneratur ut deos? Con-
firmat eadem Nicolaus Harpsfeldius (c).
Observat Thomas Waldensis (d) Wic-
leffitas, antequam regia sententia per-
cellerentur, ab ecclesiastico tribunali ad
regium provocasse, poposcisseque magnis
clamoribus, ut eorum causa a regio se-
natu cognosceretur: at ubi ab eo se
damnatos sentire, mox in Regem & ma-
gistratus, refertos calumniis libellos (par-
tisse: Non alia, inquit, ratione contra
cleri iudices, episcopos, atque Papas in-
di-

Instructus
ab his
exercitus.
Quantus
fuerit haereticorum
exercitus.
(a) Wals-
ingham.
in Henr. V.
hoc ann.

XVI.
Laqueo
necari &
exuri ius-
sit.
(b) Thom.
Wald. in
proem.

Ut Dei &
Regis
prodito-
res.

Plures fu-
giunt in
alias ter-
ras.

(c) Harps-
feld. hist.

(d) Wald-
ensis. to. 1.
l. 2. ar. 2.
c. 46.

Postulant
Vicleffita-
rum sagu-
laribus
iudicia
haereticos
deferri.

dispositionis notam opponunt, quam contra seculares iudices, si victi sint, murmurabunt. Adhuc his nostris annis Voiclewista nostri fecere conformiter, quid clamaverunt fortius? quid instantius, quam ut apud dominos seculares tam fidei, quam morum iudicia remanerent, & tamen jam cum regnare coepisset illustris Rex Henricus V. qui adhuc agit in sceptris, & de eorum perfidia per catholicos bene doctos legem statui fecit, ut ubique per regnum Voiclewista probatus, ut reus puniretur de crimine lese majestatis, statim per libellos famulos clamabant fidelem principem esse corruptum, & nominare ceperunt eum principem sacerdotum. Qui ita ob defensionem sacerdotium irrisus est ab haereticis, repressa impietate, tot auctus est victoriis, ut omnium Anglorum Regum gloriam longe superarit. Pergit Thomas Waldensis: Bene dixit ergo Augustinus, quod ea caecitate haereticus de innocente iudice murmurat, qua caecitate cum innocente litigabat adversario.

XVII.

Editum hoc anno insigne miraculum in viro nobili, qui antea Wicleffiticam haeresim amplexus fuerat, deinde melius de Eucharistia senserat, memorat Thomas Waldensis (a); cum enim crudeli adeo vomitu laboraret, ut nullum propterea cibum capessere posset, fuis ad Deum precibus obtinuit, ut Eucharistiam veluti coelestem cibum sumeret: Anno Domini MCCCXXIV. hoc miraculum Eucharistiae declaratur, quia doctor quidam magnus in lege civili dictus Radulphus de viridi colle Anglice Greenberst peracto nuntio hujus nostri illustris principis Regis Angliae Henrici V. apud serenissimum tunc Romanorum & Hungariae Regem Sigismundum, & reversus Cantuariam mortis futurae cepit gustare praebula; & tandem concilio monachorum & fratrum aliorumque turba fidelium circumcinctus cepit Dominici Corporis sacramentum saltem ad corporalis oculi sui rogare praesentiam, cum prius esset tacitus Voiclewista & incredulus sacramento: verum nullus ausus erat dare consilium, ut se convivam faceret sacramenti, cum ab horis infirmitatis suae primaevis continuo vomitu laboraret, & omnis cibi vel potus corporalis vel ad odoratum experiebatur impatiens. Sed magnus Dominus volens tanti sui Sacramenti declarare potentiam, & ab omni sublunaris cibi participio alienum, dedit in cor viri, quem praedestinavit in filium, rogare & dicere. O Domine redemptor omnium salvandorum da mihi sentire & credere quod de hoc sacramento credendum est: & si quidem retineam, corporeus cibum non est, quem usquequaque nausea plenus horreo & a procul evito; sed hoc ipsum solum in natura, quod nuper credere distuli, tui corporis diviniissimi ferculum salutare. Tandem ora-

(a) Thom. Wald. 10. 2. c. 62.

Eger vomitu laborans poscit sibi Eucharistiam vindendam obici.

ratione finita cum multis astantium lacrymis, qui omnem cibum corporalem evomit, spirituales Christum cibum retinuit, cum accepit, ac post perceptum octo diebus continuus miraculum praedicans, sed omnem corporeum cibum renuens superavit, & tandem salubris lamenti completo tempore & incredulitatem pristinam validis delectis gemitibus obdormivit in Christo.

Non dissimile est aliud, quod narrat Joannes Nider (b), circa haec tempora Coloniae contigisse: Paulo, inquit, antequam ad Coloniaensem transfuis sum studium, fuerunt intra civitatem ibidem duae virgines carne & animo sorores unanimes & pacifice in una domo, vota suae castitatis reddentes, quae distinxerant Deo in labiis suis, & labore manuum victum conquirentes tenuem. Una autem ex eis, cuius anima placuit Altissimo, quae divinitimum Eucharistiae sacramentum multum dilexit, & devote saepe solita est sumere, corpore infirmata est, & tandem morbus tantum invaluit ut contractis nervis, quibus labia & mandibula moveri consueverunt, etiam adhibito toto conatu corporis & anima ora aperire nequiret ad cibum sumendum corporeum, tantumque superior mandibula inferiori cohaerebat, ut vix vel nullatenus ad minutissimum sumendum cibum cum instrumento argenteo vel coleari aperiri posset. Aestuabat interea cordis desiderio, se morti propinquare conspiciens, illud saluberrimum Christi viaticum, quod de terrenis coelestes novit efficere, ut hoc munus praesidio fidentius migraret ad Christum: sed omnes vel plurimi formidabant id non posse ab ea sumi. Verum ut constiteret sacramentaliter, quod prius saepe facere consueverat, & ut viso Christi sacramento sic credendo saltem manducaret. Advocatus est sacerdos Eucharistiae Sacramentum afferens, & cum absolutione pro peccatis praemissa sacerdos ante faciem Christi sponse Dominicum corpus elevarit adorandum ab ea, statim & inopinate tantam virtutem se percepit habere in corpore, & internum quandam instinctum in anima, ut subito ad anima & cordis hiatus corporalia ora ample satis laxaret, quibus confestim sacerdos Dominicum corpus late immisit: & ita Christi sponsa soror, & qui aderant admirantes Deo gratias de collato miraculo contulerunt.

Eddidit majora his prodigia hoc anno suorum gratia divina clementia, in Castellae enim oppido, cui Godolozara nomen est, die xviii. martii in caelo crux nivea inspectantibus omnibus, dum sacerdos ordinis S. Francisci de Eucharistiae concionem habebat effulsit (c), cuius prodigii magnitudine plures Iudaei spiritu divino tacti, discussa veteris superstitionis atra caligine, oculos ad evangelii lucem extulere: qua de re consuluit S. Vincentium

Divinitus confirmatus eam deglutit.

XVIII. (b) Jo. Nider formich. 2. c. 7.

Laborans spasmo virgunculosa os nequit aperire.

Eucharistia via os pandit.

XIX. Conspicua e caelo crux.

(c) Diagon. hist. 1. 2. c. 64.

tium Ferrerium Ferdinandus Rex Aragonum subjectis literis. (a).

Religiose & dilecte noster. Ex literis fidedignis nonnullorum fidedignorum villa de Godolozara regni Castellae, nec non testimonio cujusdam publici instrumenti nobis exhibiti percepimus, quod die xviii. mensis martii elapsi de proximo, quodam fratre ordinis S. Francisci populo dictae villa verbum Domini publice nuntians, & de sacra Eucharistia mysterio praedicante, in caelo cruce quaedam nivea ab omnibus tam Christianis, quam Judaeis etiam oculariter visa est, prout in dicto publico instrumento, de quo & de forma dictae crucis in ea impressa vobis transumptum authenticum cum presenti mittimus, poteritis latius intueri. Post cuius crucis visionem quatuor vel quinque diebus elapsis, ut didicimus ex literis antedictis centum & viginti duo Iudaei in dicta villa ad fidem catholicam praeter cogitatem judaica, sunt conversi. Ideo devotionem vestram in Domino exhortamur, quatenus intentionem vestram super huiusmodi materia nobis exprimere per vestram litteram procuratis; ex hoc enim nobis complacerebit in immensum. Datum Casaraugusta sub nostro sigillo secreto die II. maii anno n. nativitate Domini MCCCXXIV. Rex Ferdinandus.

De Eucharistia tum habebatur concilio.

Plures Iudaei ad Christum traducti.

Confirmatam coelesti illo miraculo orthodoxam de Eucharistia fidem, quam Minoria commendabat, respondit ei B. Vincentius: & quidem summo divinae providentiae beneficio, cum eo tempore plures homines impii in variis regnis periferis Wicleffii opinionibus infecti male de tanto Sacramento sentirent, tum subdit (b).

Excellentissimo principi ac domino potentissimo domino Ferdinando Regi Aragonum serenissimo. Iesus. Excellentissime princeps & domine cum omnimoda reverentia & subjectione. Reperi literas de miraculo spectabili, quod contigit Godolozarae praedicante quodam fratre Minore de sacramento Eucharistiae, super quo vultis scire meam intentionem. Noveris ergo vestra excellentia principalis quod (quantum capere possum & percipio) apud Deum istud miraculum contigit duplici ratione. Primo, quidem ad confirmandam doctrinam canonicam praedicantis: nam sicut litera Regis bene scripta & examinata imprimitur sigillum regium pro confirmatione & auctoritate ejusdem, sic Deus ad confirmationem doctrinae praedicantis evangelicas veritates ostendit aliquando miracula huiusmodi: inpatientem, juxta illud Marci capite ultimo: Praedicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Et si bene volumus attendere ad formam & figuram crucis apparentis in caelo,

quandore niveo ascenditur doctrinam illius praedicantis fuisse coelestem & absque omni obscuritate erroris: in scriptis autem recta istius crucis apparentis tria ostensa, scilicet fundamentum & duo poma, ostendunt tria necessaria in consecratione Eucharistiae, scilicet materiam terrestrem de pane & vino, formam verborum, & intentionem consecrandi: in brachio autem ipsius crucis transversali duo rami quasi argumenta. a dextris & a sinistris significant ipsam consecrationem Eucharistiae veraciter fieri per sacerdotes, sicut sint in dextra gratiae, sicut in sinistra mortalis culpa: quinque autem pomelli a dextris & sinistris ipsarum arborum seu ramorum, inter quos stat unus pomellus superior significant quinque verba formalia consecrationis Corporis Christi sive digne sive indigne: profertur a sacerdote, nam Christus summus Rex & Dominus utrobique consistit, & quia omnes pomelli a dextris & sinistris simul connumerati sunt viginti duo, significant consecrationem Sanguinis Christi per viginti duo verba formaliter adimpleri.

Secundo hoc fuit ostensum, ut credo, ad praesigendum defensionem crucis Christi & fidei Crucifixi juxta finem mundi, & (Trahit sanctus vir in eum sensum tropologica arte singula, quae in ea cruce coelo ostensa fuerant, conspicienda: demum Regem piis erudit monitis, ut regia studia in Judaeis ac Saracenis ad Christi fidem traducendis, arcendis publicis sceleribus, puniendis lenonibus, lupanaribus ac ludis prohibendis; administrandaque universis justitia collocaret. Demum diem hac formula adscribit epistola:) Scripta in villa de Tamarit xvi. die maii cum subscriptione de manu mea pro sigillo. Inutilis ser-vitio Christi & vestri P. Vincentius Ferrerius Praedicator.

De eodem viro sancto linguarum dono divinitus ornato haec narrat Nicolaus Clemangius (c) in literis ad Reginaldum (c) Nicaeae Fontanis: Tam vixus est tamque effluvia in ejus ore declamantis sermo Dei, tam ignitum vehementer eloquium, ut auditorum praecordia etiam frigore gelata inde votionem instar faculae ardentis inflammaret, duras insuper saxaeas montes in gemitum atque in lamenta resolutas emolliat, juxta ad quod in Jeremia loquitur, quod verba Dei sunt quasi ignis & quasi malleus conterens petras. Et infra: Sed si haec fortasse aliquibus minus mira videntur, illud tamen maximam meretur admirationem, quod donum linguarum non improbabiler habere creditur. Audi quomodo. Ante aliquot annos ipse Celtiberica, hoc est Arragonica de gente genitus, in Italiam venit, quo simul ac petem intulit, linguam regionis illius ita & prompte, intelligenter, ac distincte loquebatur, ut si ipse adfuisse, inde ortum crederes. Ipsi sane

Tropis variis argumentum explicat.

Regem salubribus praeceptis informat.

XX. Fontanis. ep. 113. ad Reginaldum de Fontanis.

Dono linguarum fuit praeditus S. Vincentius.

fatebantur Itali, non se mutuo magis intelligere, quam illum omnes intelligebant: mulierculæ quoque ipsa, quibus gens illa, unde originem duxit, maxime barbara est, se planissime confitebantur cuncta percipere. Sed adhuc dices non adeo stupendum si Italice loquentem Italica gens aut natio intelligit. Fateor plane esse, ut dicis, sed mirum esse, uti arbitror, non negabis, quod repente Italiam ingressus linguam gentis noverit. Et si id mirandum non putas, audi quod mireris. Ita ille verbis utitur Italicis, ut non minus, quam Italici alienigena universi, nullo etiam cum Italica lingua consorcio sociati, omnia capiant. Audi vi Germanum confirmantem se omnia integerrime percepisse non minus, quam si suo fuissent prolata sermone. Ego qui Italicum sermonem vix ad dimidium intelligo, æque sua atque tua verba me intellexisse profiteor. Denique inter egregias ac varias laudes viri istius res illa eximia laudis culmen assequitur, quod sua nequam cum vita pugnat oratio, &c.

Loquentem uno linguæ genere alii intellexerunt.

XXI. Bellum recrudescit inter Aurelianenses & Burgundum. (a) Juvenal. Ursin. in Carol. VI. hoc ann. & Monstr. vol. 1. c. 115. 116. ad 125. Sueffio vallata. (b) Juvenal. Ursin. in Carol. VI. hoc ann.

In Gallis instauratum est inter Aurelianenses & Joannem Burgundiæ ducem vetus bellum (a): cum enim illi regie procurationem iniissent, legesque pro regii fratris cæde ulciscenda implorarent, Joannes Burgundus copias instruxit ad eos opprimendos, atque in Parisiorum conspectum promovit; sed propulsatus Atrebatum redire coactus est; in quem ut læsæ majestatis reum Rex castra convertit, in eaque expeditione plures Burgundicæ factionis urbes recuperavit; Interque alias Augustam Sueffionum urbem a regis vastatam direptamque hoc anno; tum passim matronis & virginibus militari licentia vim illatam narrat Juvenalis Ursinus (b), cujus exitum antea præ-nunciatum fuisse refert Nicolaus Cleman-

gius (c). Commisum (d) deinde atrox prælium est inter regios & Burgundiæ ducem magnaque & cruenta strage Burgundicus exercitus fusus est, atque Atrebatum obsidione cinctum deditioem Regi fecit. Ex quibus turbis augendarum rerum occasionem captavit Anglus, suafque capias in Normanniam duxit, cujus terror Gallos in mutuam concordiam revocavit, sancitis (e) Atrebatii iis legibus Delphino & Brabantie duce interpretibus; ut Joannes dux monasterium conderet, in quo viri religiosi divina officia pro ducis Aurelianensis Parisiis cæsi anima diu noctuque celebrarent: instrueret navem Venetiis, quæ peregrinos pro ipsius ducis anima sanctissimum sepulchrum lustraturos veheret, ac ducenta & viginti aureorum millia in sumptus bellicos Regi penderet. Sed eam pacem quæ xxv. februarii die proxima anno promulgata est (f), nova iterum bella multo sanguine disturbant. Inter hæc bella civilia Mahometes primus proferebat latius imperii Turcici fines: cum enim Sigismundus Romanorum & Hungariæ Rex in Italiam, uti diximus, accessisset adulto superiori anno, Turcæ hoc inente in Hungariam irrupere (g), ac ferro flammæque in obvios sævierunt: Caramanus etiam expeditionem confecit in Venetos, atque in Euboeam immisit classem quæ arcem Modonizam ad deditioem compulit, ac mille & octingentos Christianos abduxit in servitutem. Ita Caramanus & Turcæ ad Sigismundum & Venetos, qui ad mutuum bellum inclinabant opprimendos consenserunt: Ferrariensis vero princeps xxvi. octobris pacis interpretem se futurum pollicitus (h) est: ad quem a Rege, ac duce oratores missi fuerunt.

(c) Nic. Cleman. ep. 101. (d) Juven. Ursin. in Carol. VI. hoc ann. & Monstr. vol. 2. c. 126. 134. Pax inter Aurelianenses & Burgundum composita. (e) Id. ib.

(f) Ext. ea de re Carol. lit. apud Monstr. vol. 1. c. 134. Mahometes I. irrumpit in Hungariam. (g) Diar. Ven. m.

Euboea vallata a Caramano.

(h) Id. Diar.

I. Constantien. concilio auctoritatem tribuit Gregor.

(a) Ext. apud Jo. xxiii. lib. ult. ep. cur. p. 291.

Ejus literæ.

Excusat se de præteritis.

Auctoritatem attribuit Gregorius XII. solemnibus episcoporum coetibus Constantiæ habitis, ut concilii œcumenici nomine & dignitate insignirentur, anno a Virginis partu millesimo quadringentesimo decimoquinto indictione octava, non ut a Balthasare Cossa, sed ut a Sigismundo Rege Romanorum congregatis, eaque lege, ut Joannes nec præfester concilio nec interesset: qua de re diploma (a) hoc ad internuntios suos misit. Gregorius, &c. dilectis filiis Joanni tit. Sancti Sixti presbytero Cardinali Apostolica sedis legato, & Joanni in patriarcham Constantinopolitanum electo nostris & ejusdem sedis nunciis, ac venerabili fratri Verbero archiepiscopo Treverensi, nec non nobilibus viris Ludovico comiti Palatino Rheni, & Carolo de Malatestis domesticello Ariminensi in provincia nostra Romandiola pro nobis & sancta Romana ecclesia rectori salutem, & apostolicam benedictionem. Terrenas affectiones tenebrare humanas mentes constat, liberandas pro modulo illuminationis, cum lux illa, quæ dixit; Ego sum lux mundi; se illuminantem ostendit; & pro quanto terreno detinentur affectu, minus illius splendorum contingunt; in quo docemur errorem cavendam, amoremque rectum sequendum, & nostra omnia ad illam pacem, quæ est cum Deo, homini mortali feliciter conferenda: contra quam negare non possumus impios errores commissos circa papatum, nosque adversantium studiis repulsos, ad pacem & Ecclesiæ Christi clarum statum per viam renuntiationis pro progressu firmiter desiderantes [& cum spes aliqua scintillaret occurrimus] erogando. Ex eodem igitur affectu continuato, intellecta prudentia regia cum affectione concordis ad Ecclesiæ pacem cum nationibus, quas vocavi ad civitatem Constantin. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

stantiam, exhilarati lubenti animo promptissimi sumus, ut semper fuimus pro extirpatione, horrendorum schismatum, integra unione merito opanda & perficienda, dimittere libere papatum, quamvis nobis clarum tam Jura sua ex titulo sanctæ memoriæ Urbani VI. prædecessoris nostri, & canonica nostra electione, quam clarissime ex nostra puritate, exponit. cum efficaci voluntate & recta, quapropter potius & altius rem ipsam & affectum qui intenditur, ac serenitatis regia cor, mentem, & opera post sui adventum ad Constantiam fructuosa advertentes, quam qua extrinsecus quovis artificio demonstravit; & confidentes exinde de eius serenitatis dispositione Deo grata, & in consperantes, cujus res geritur, quod serenitatem eandem dirigit in agendis, & vos etiam, qui pro præmissorum effectu essis ibidem; & ut possitis in prædictis proficere melius & valere, quo efficacior potestatem a nobis constituerit vos habere, vobis seu illis ex vobis, qui ibi interfuerint congregationem ipsam, in quantum per dictam serenitatem regiam, & non per Baldassarem, se nuncupari facientem Joannem XXIII. vocatam, vice nostra, ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi in generale concilium, remota tamen omnimode dicti Baldassaris præsentia & præsentia ab eisdem, nec non omnia, quæ postquam sic feceritis disponentur pro vera reintegratione & unione Ecclesiæ ac præfatorum schismatum extirpatione per congregationem eandem remotis, ut præmittitur, præsentia & præsentia Baldassaris, vice nostra similiter auctorizandi, approbandi, & confirmandi, plenam & liberam de plenitudine apostolicæ potestatis concedimus tenore præsentium facultatem. Dat. Arimini III. id. martii pontificatus nostri anno IX [1]. Non præfuit itaque posthac Constantiensi concilio Joannes, cum vel non esset. Ccc set

Concili-um prout a Cæsare nomine convocatum approbat.

II.

NOTE [1]. Recte quidem hic scribitur Joannes posthac concilio nunquam deinceps præfuisse; incertum est tamen an Patres excludendum illum censuerint, ut Gregorii pontificis qui id postulabat, gratiam inirent; an potius quod ipse, se Joannes antea fuga se retraxit, quam sefio aliqua post scriptas a Gregorio literas celebraretur. Nam Gregorius literas suas dedit III. id. martii; Joannes vero die XXI. martii noctis silentio navi per Renum dilapsus Scaffalam, tetendit, ut author est anonymus, qui summam concilii Constantiensis a Martene Veter. Monum. to. VII. col. 1405. vulgatam scripsit. Concilii vero sessiones hoc ordine habitæ sunt. Sessio II. die II. martii; sessio III. die XXV. martii convenit. Post hac vero nunquam deinceps Joannes rediit Constantiam. Unde ergo collegit annalista exclusum fuisse a concilio Joannem in gratiam Gregorii & Quintimum concilium sub auspiciis & præsidio Joannis adhuc perseverasse ex eo discimus, quod author Synopsis jam laudatæ scribat, sessionem concilii tertiam post fugam Joannis celebratam statuisse Cardinales Cameracensem & Florentinum, ex eo quod sperarent quod Papa grata & rata habiturus foret qui in ea (Sessione) vixit & recte gesta forent. Pontificis ergo confirmationem & approbationem adeoque & præsentiam, nisi forte abesset spontaneus, adhuc necessariam concilio patres censebant. Denique Gregorii literæ nihil utique impetrare apud patres concilii tunc potuerunt, cum sessiones post secundam reliquæ habitæ sunt; neque enim concilio exhibitæ fuerunt nisi in sessione XIV. cum jam sententiam depositionis in Joannem patres dixissent. Vide annalistam inferius num. 26. MANSI

Cur præ-
esse defie-
rit Joan-
nes Con-
cilio Con-
stantienfi.

Quæ fue-
rint ejus
artes.

(a) Niem.
in vit. Jo-
an. xxiii.

Ut subor-
narit suæ
factionis
præfules

Detecti
ejus doli.

Vocati
in jus
qui arca-
na concilii
illi pate-
tesce-
rant.

Accusatur
apud con-
cilium
Joannes.

set Pontifex, vel controversus; & visum
esset patribus, ut arcanis eorum confel-
sibus non interesset, ne redintegrandam
ecclesiarum conjunctionem disturbaret ar-
tibus suis; quas graphice depingit Theo-
doricus Niemius, siquidem Joannes in Con-
stantienfi concilio curas omnes eo inten-
derat, ut se in pontificatu constabileret,
æmulosque desiceret. Cum igitur præsu-
les ad schisma funditus excidendum nul-
la habita Joannis æmulatorumve dignitatis
ratione conspirarent, Joannes eos in va-
rias factiones discindere turbareque eorum
pia studia annisus est, neque enim quæ Chri-
sti erant, sed sua tantum consecrabatur:
Dum celebraretur, inquit auctor (a), di-
ctum concilium Constantiense in principio
ante fugam dicti Balthasaris tunc Papæ de
Constantia, idem Balthasar tanquam sibi
ipsi male conscius, & habens semper ante
se in magno numero suos prexenas &
mediatores, cum quibus consuevit famoni-
am exercere, a qua usque ad ultimum ter-
minum suæ depositionis non cessavit, quos-
dam episcopos & alios magnæ auctoritatis
viros de ipso concilio secrete per diversas
gratiâs & promissiones sophisticavit & cor-
rupit adeo, quod nil ita secretum in ipso
concilio fieret aut diceretur, quin illud &
per quos hoc dictum aut factum esset sin-
gulis diebus revelaretur eidem; nec scivit
obtinere, quin & illud sibi secretum reve-
laretur aliis cito panderet, de quibus con-
fidebat: & valde etiam ipse Balthasar per
medias personas impedivit, quod nationes,
quæ ad ipsum concilium convenerant, infu-
mal diu concordare & combinari non po-
terant aut volebant; sicque dictum concilium
hic frustra interim erat. Et quia quæ
ita generaliter sunt diu occulta remanere
non possunt, præmissa ad notitiam multo-
rum de concilio ipso producta fuerunt, de
quibus admodum mirabantur, tum omnes
illi, qui tractatibus dicti concilii pro tem-
pore interebant, priusque solemniter eidem
concilio jurassent quod ea, quæ tractarentur
& fierent in ipso concilio, secrete tene-
rent. Et ut ipse Balthasar suum desiderium
in hac parte absque suspitione secundum
se atque commodius adimpleret, sæpe no-
cturno tempore pro illis suis, qui sibi se-
creta hujusmodi revelabant media nocte,
& quandoque postea per aliquot horas mit-
tere, eosque ad se accersiri fecit, absolven-
do eos a perjurio, & investigando ab ipsis
secreta hujusmodi, quæ die præcedenti im-
mediate in ipso concilio eruperunt: qui dum
pro majori parte de hoc per ipsum concilium
vocati fuissent, ipsi valedictio Pontifi-
ci, & obtenta licentia ab eodem concilio,
ad propria redierunt.
Quibus sic stantibus quidam (ut præ-
sumitur) Italicus, multos attigit articulos
valde fumosos, & omnia peccata mortalia,
nec non infinita quodammodo abominabilia

continentes, contra eundem Balthasarem in
eodem concilio exhibuit in scriptis, tamen
secrete, quod super illis contra eundem Bal-
thasarem fieret inquisitio, & provideretur
instanter per concilium memoratum. Quibus
quidem articulis per aliquot majores natio-
num Germaniæ, Angliæ, & Poloniæ per-
lectis, ipsi nullatenus consentire volebant,
quod dicti articuli publicarentur, aut con-
tra ipsum Balthasarem inquisitio fieret hu-
jusmodi super illis, & hoc propter honesta-
tem; & si contrarium fieret, ut asserbant,
per hoc macularetur sedes Apostolica, &
confunderentur enormiter omnes de obedi-
entia dicti Balthasaris, & ponerentur in
dubio promotiones & provisiones pro ipsum
factæ, & multa scandala exinde subsequi
possent: plerisque etiam aliis nobilibus vi-
ris assensientibus & consulentibus, quod
illa via inquisitionis fieret, quæ compendiosa
foret & ipsi articuli & contenta in eis,
saltem pro majori parte essent notoria seu
manifesta, & propterea modica vel nulla
probatione indigerent.

Subdit Theodoricus (b), ut Joannes plu-
ribus criminibus notatus, in quem Gre-
gorius judiciaria acta gravissima confece-
rat, terrore tanto perculsus sit, ut in-
quam partem se verteret, ignoraret:
Quibus, inquit, ad notitiam dicti Baltha-
saris deductis, illico mente consternatus est,
& cepit valde tremere & timere, ac etiam
quosdam sibi secretos Cardinales, & de
quibus fiduciam habuit donis & promissis
allicere atque consulere, quid esset in ea
parte, pro ejus honoris conservatione fa-
cturus, asserens quod quadam in ipsis ar-
ticulis descripta tanquam homo peccando
commisisset, & aliqua non: & proposuit
tunc in mente sua, prout & ore propala-
vit, quod ipsemet dictum concilium vellet
personaliter accedere, & quæ de contentis
in eisdem articulis perpetrasset coram ipso
concilio in publico fateri, fundans se in
hoc quod Papa propter quodcumque delictum
(ut dicebat) nisi propter hæresim deponi non
possit, sed hoc intelligi debet de vero &
indubitato Pontifice, cujusmodi ipse non
erat. Pergit Niemius; Et habito super
hoc consilio cum quibusdam aliis etiam sibi
secretis per ipsum quid facturus esset in
illa perplexitate sibi consulere, respon-
derunt quod bonum esset, quod ipse super
hoc inter se per dies aliquot melius deli-
beraret, & tunc quid sibi videretur consul-
tius in Dei nomine adimpleret.

Annitebatur (c) autem omni studio &
contentione, ut pontificatum, Gregorio &
Benedicto exaudoratis, sibi assereret, Re-
gesque Aragonum & Castellæ ad se pel-
liceret; atque adeo ut Pisani conventus
acta in Constantienfi synodo corroborari
satageret; sed ab ea discrepabant sen-
tentia patres una cum Sigismundo alio-
rumque Regum oratoribus, eoque ten-
de.

Plures il-
lum ten-
entur
& cur.

(b) Theod.
& Niem. in
vit. Jo. an.
xxiii. Gravi-
terrore Joan-
nes angu-
tur.

Qua ra-
tione se
de fende-
rit.

(c) Acta
ms. concil.
Const. in
lit. encycl.
Pisana
acta con-
firmare
annititur.

Actum
potius ut
conten-
dentes
tres eede-
rent.

(a) Theod.
& Niem.
in vit. Jo.
xxiii.

Rogatus a
concilio
cessionem
spondet.

Quæ lex
fuerit ab
illo adje-
cta.

(b) Ead.
acta in
sess. II.

Quo ritu
acta illi
a Sigis-
mundo
gratiæ.

Qua for-
ma fue-
rint conce-
ptæ.
(c) Jo. I.
ult. ep.
cur. p. 287.
ex. in Act.
Constant.
conc. ms.
sess.

debant ipsorum studia, ut firma perpe-
tuaque pax in Ecclesia, spretis vel Jo-
annis, vel Gregorii, vel Benedicti com-
modis, constitueretur, ac momentaneo
illorum honori divinam gloriam antefere-
rent; sicque cum jam ante, dum Pisis so-
lemnes conventus agebantur, sancitum
fuisset abdicanda tam a Gregorio quam
a Petro e Luna pontificia insignia; ita
tum decrevere id non modo ab illis, ve-
rum ab Joanne quoque exigendum, quem
primum urgendum putaverunt, ut qui æ-
mulis auctoritate antecelleret, ipsos ad
spontaneam controversi fastigii abdicatio-
nem suo exemplo primus alliceret: ab
inquisitione vero in ipsum tunc absten-
dum censuerunt, ne novas turbas exci-
tarent, utque brevioris viæ compendio ad
optata pervenirent.

Concilium, inquit (a) Niemius, seu ma-
jores deputati in eodem ignorantes, quod
ipse Balthasar prædictos articulos seiret,
& ea quæ pro sua executione tractabat, di-
missa eadem inquisitionis via, accesserunt
ad eum, rogantes unanimiter ut viam ces-
sionis sui papatus eligeret ad hoc quod alii
contententes de papatu illam similiter
acceptarent, quia alias non viderent mo-
dum aptum, quod præfata unio fieret in
universali Ecclesia pro hac vice. Ad quod
ipse leto animo, observata tamen ex indu-
stria quadam gravitate, respondit se fa-
cturum, quod peterent, dum tamen ipsi
alii duo contententes idem facere vellent.
Maluit enim illam viam per se, ut existi-
mo, amplecti, quam prædicti articuli ad
ejus dejectionem a papatu admissi & pro-
bati fuissent: & dum prædictum concilium
illam oblationem ab eodem Balthasare re-
portasset, facta fuit hic magna lætitia in
clero & populo. Qua de re a Sigismun-
& Cardinalibus atque aliis actæ illi
ingentes gratiæ; constitutumque fuit, ut
proxima illucescente die, nempe secun-
da martii in publica sessione promissa re-
peteret. Confecta (b) res est uti decretum
fuerat, ac nuncupato solemnī sacramento
in præsulum coetu eadem secunda martii
die habito Joannes ad id se obstrinxit,
modo Gregorius & Petrus e Luna ponti-
ficalia insignia ponerent, vel vira functi
essent; ac dum concipiebat hæc verba:
Spondeo, promitto, voveo & juro Deo;
provolvit se in genua, manumque ad-
movit pectori. Quo peracto Romanorum
Rex affurrexit e folio, atque ante Pon-
tificem in genua procumbens, coronam
posuit, Joannisque pedibus libatis osculo,
suo & concilii nomine grates egit, quas
etiam nomine præsulum exolvit patriarcha
Anthiochenus; deinde repetito hymno:
Te Deum; divinæ laudes decantata: de
quibus a tabellionibus confecta publica
monumenta (c).

Visum deinde est patribus in Joannis
Ann. Eccl. Tom. XXVII.

sponsione aliquos latere laqueos, cum fie-
ri posset, ut adjecta lex ad exitum non
perduceretur, uti contigit. neque enim
perfidus Petrus e Luna schismatis maxi-
mus propagator unquam cessurus erat; ita-
que alia illos meditaturs esse refert hisce
verbis Theodoricus e Niem (d): Quia po-
testa hujusmodi negotio inter ipsos melius
& clarus digesto, eis visum fuit, quod
hujusmodi promissio, quamvis grandis &
bona esse videretur, forte tamen ad effe-
ctum dictæ unionis incerta cum esset, pos-
sibile aut contingens, quod forsitan alii
duo contententes de papatu cedere nolent,
vel alter eorum cedere nollet, & sic hu-
jusmodi concilium in ea parte supervacue
laboraret, & tempus protraheretur in ex-
pensis: unde iterum post plures tractatus
super hoc per concilium & illi præfidentes
hujusmodi habitos in hoc concordabant, quod
omnino ab ipso Balthasare magis certam &
pinguiorem promissionem super cessione sua
prædicta vellent habere, ipsumque ex tunc
pluries adire rogantes reverenter & humi-
liter, quod eos in hoc benigne vellet audi-
re, & ipsam oblationem facere in publico
uberiorem, necnon etiam certioram, & sub
testimonialibus literis suis juxta formam,
quam in scriptis sibi super hoc tradiderunt:
sed in hoc eum invenerunt contradicentem,
& de die in diem duriorum. Scivit etiam
medio tempore multos principes & alios po-
tentes, necnon ecclesiasticos prælatos tunc
hic existentes sibi allicere, concedendo eis
quæcumque petebant ab ipso, non habendo
respectum ad Deum vel quemcumque homi-
nem, aut si ea quæ petebantur ab ipso justa
forent vel injusta: aut rationabilia vel
concedi consueva, sperans per hoc divi-
sionem prius factam per eum, ut præfer-
retur, juxta vota petentium præter spe-
m hominum similiter in alia publica sessi-
one aliquantulum efficacioram certioramque fecit:
de quo tantum gaudium factum fuit in eis-
dem clero & populo. Qua de re a Sigis-
mundo & Cardinalibus atque aliis actæ illi
ingentes gratiæ; constitutumque fuit, ut
proxima illucescente die, nempe secun-
da martii in publica sessione promissa re-
peteret. Confecta (b) res est uti decretum
fuerat, ac nuncupato solemnī sacramento
in præsulum coetu eadem secunda martii
die habito Joannes ad id se obstrinxit,
modo Gregorius & Petrus e Luna ponti-
ficalia insignia ponerent, vel vira functi
essent; ac dum concipiebat hæc verba:
Spondeo, promitto, voveo & juro Deo;
provolvit se in genua, manumque ad-
movit pectori. Quo peracto Romanorum
Rex affurrexit e folio, atque ante Pon-
tificem in genua procumbens, coronam
posuit, Joannisque pedibus libatis osculo,
suo & concilii nomine grates egit, quas
etiam nomine præsulum exolvit patriarcha
Anthiochenus; deinde repetito hymno:
Te Deum; divinæ laudes decantata: de
quibus a tabellionibus confecta publica
monumenta (c).

Joannes, &c. universis Christianis
præfentes literas inspecturis salutem & apo-
stolicam benedictionem.

Pacis bonum omnium bonorum excellen-
tissimum esse Isaias propheta demonstrat, qui
Salvatore venturum pacis principem ap-
pellavit, unde etiam in ejus ortu chor-
C c c 2 an.

(d) Niem.
in vit. Jo.
xxiii. Visa est
Patribus
Joannis
sponsio
ambigua.

Porrectæ
illi pre-
ces.

Rejectæ
ab ipso.

Ejus con-
natus pro
discinden-
do in va-
rias fa-
ctiones
concilio.
Expugna-
ridemum
se finit
precibus.
Diu lite-
ras spon-
sionis te-
des ne-
gat.
Denum
victus
tradit.

III.
Joannis
de sua ab-
dicatione
literæ.

Pacis elo-
gium.

angelorum decantans: Pax, inquit, in terra hominibus bonæ voluntatis. Sicuti autem de ipso Salvatore vox prophetica nuntiavit, ita in ipso fuit postmodum adimpletum; pacem enim docuit verbo, pacem docuit per exemplum, pacem inter Deum, ac hominem proprio sanguine firmavit, seipsum in ara crucis pro nobis offerens, ut ejus merito propitiatus Deus nos ad eternam pacis gratiam restitueret, a qua primi hominis peccatum exules nos effecerat. Quæ omnia intra nostræ mentis aciem revolventes, ac ejusdem Salvatoris, ejus vices, licet immeriti, gerimus in terris, cupientes quantum nobis ex alto conceditur imitari vestigia, decrevimus omnes nostros conatus ad illa dirigere, per quæ integra pax Ecclesiæ catholicæ reddi possit. Eapropter de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium communitate consilio cum charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Rege Romanorum & Hungariæ illustri, generale concilium in civitate Constantiensi provincie Maguntinæ certo tempore ad hoc deputato convocandum curavimus, ac postmodum veniente dicto tempore, licet noviter multa emergentia præsentiam nostram in Italia flagitarent: tamen omnibus posthabitis pro tanti boni consuetudine una cum eisdem fratribus, non sine magnis difficultatibus, ad ipsum locum pervenimus. Et ne voluntas nostra, nobis a Deo spirata, in occulto lateret; sed tanti boni, quantum ad nos attinet, sequeretur effectus, licet certissima jura ac universalem quasi obedientiam & omnia temporalia dominia Romanæ ecclesiæ paucis exceptis habeamus, tamen pro consequenda pace, viam cessionis, quam omnibus consideratis promptiorem & aptiorem credimus, complecti decrevimus, confidentes indubie quod quanto plura relinquimus, tanto magis apud Deum præmium assequemur. Hac igitur consideratione inducti in publica ipsius concilii sessione ipso Rege presente & personaliter assistente, nec non presentibus pluribus principibus ac oratoribus multorum Regum, principum, ac universitatum studiorum, post missam sancti Spiritus per nos solemniter celebratam, ipso sacro approbante & laudante concilio, hanc viam cessionis obtulimus & tenore presentium offerimus in his verbis.

Com-
mendat
Joannes
a se abje-
ctam
principa-
tus cu-
ram.

IV.
Concepta
a Joanne
abdicationis
formula.

Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, & promitto, voveo, & juro Deo & Ecclesiæ & huic sacro concilio sponte & libere dare pacem ipsi Ecclesiæ per viam meæ simplicis cessionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu juxta deliberationem presentis concilii, si & quando Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus Corario Gregorius XII. in suis obedientis nuncupati papatus, quem præterdunt per se vel per procuratores suos legitimos

similiter cedant, & etiam quocumque in casu cessionis vel decessus aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio Ecclesiæ Dei ad extirpationem presentis schismatis.

Quocirca universitatem vestram requirimus & hortamur in Domino, quatenus hanc nostram spontaneam & liberam oblationem grato suscipientes affectu, ac pro consummatione & implemento tanti boni Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. in suis obedientis nuncupatos, eorumque obediens ad dictam pacem invitantes ad viam cessionis celerius exequenda similiter inducatis, & effectualiter induci procuretis; & nihilominus piis vestras orationes & preces Altissimo in humilitate cordis effundere non postponatis, ut per supernam gratiam mundus pacem optatum, & Ecclesiæ integram recuperet unitatem. Dat. Constantiæ VI. non. martii pontificatus nostri anno V. Cur has literas exegerint patres a Joanne, subiectis verbis indicat Theodoricus Niemijs: (a) Contigit, ea de causa, quia plures Gregorius prælatos de ipso concilio prædictus Balthasar, dum ab eis talia peterentur in publico verbis injuriosis & opprobriosis vehementer afflixit, incutiendo eis & alijs per hoc timorem, nisi sibi placita de cetero coram eo loquerentur aut peterent ab ipso: quamobrem multi eorum territi, quantumcumque essent etiam viri eminentes, coram ipso loqui de cetero non audebant nisi ea, quæ sibi ejusque assistentibus hic & adherentibus placuerunt. Alios enim omnes, qui dictam unionem, ut fieret puro corde hic laborabant, per ipsum Balthasarem & ei adherentes proditores nominabantur, & pro eorum hostibus habebantur.

Sponsionem vero hanc a Joanne eblaudita synodus ad Gregorium & Petrum e Luna ad idem permovendos vertit studia: nec difficilem se præbuit Gregorius, qui Carolo Malatestæ sibi addictissimo potestatem fecit, exarato diplomate (b) VI. idus martii, ut in concilio ipsius nomine pontificatum poneret; qua dere inferius recurret mentio. At Petrus e Luna homo pervicacissimus, qui Castellæ & Aragoniæ Regum obsequio, & viribus nitentur, graviolem exhibebat molestiam: ad quem redigendum ad officium constituit, assentientibus patribus, Sigismundus cum Ferdinando Rege Aragonum ac Petro e Luna in colloquium venire.

Tum novas a Joanne motas difficultates ad rem disturbendam, perruptasque feliciter fuisse, ita memorat prædictus Theodoricus e Niem: Obtinuit tandem ab ipso Rege præfatum concilium, quod promisit & juravit sponte, quod habitis literis testimonialibus & procuratorio sufficienti ab eisdem Balthasare & concilio per-

(a) Theod. e Niem. in vit. Jo. xxiii. Conjunctionis ecclesiæ cupidi proclis a Joanne.

V. Synodus Gregorium & Petrum e Luna ad ponenda pontificata in illa ingoia urget. (b) Ext. in actis conc. Constant. sess. 14. Sigismundus pro flectendo Petro e Luna. Rogatus a concilio Sigismundus cum Aragonio Rege & Petro e Luna colloquium inerat.

Joannis XXIII. ad rem disturbandam atres.

Præfisse a concilio.

Pereunt Joannis artes. (a) Ext. in act. ms. conc. Constant. ante sess. 2. Pæthones pro Nicæno colloquio ce-

sonaliter accedere debet ad Regem Aragoniæ & Petrum de Luna, qui propterea per mare usque ad civitatem Niciensem vel Villamfrancam, quæ est portus dictæ civitatis in Provincia, per totum mensem Julii tunc currentem vellet in simul convenire ad tractandum finaliter cum ipso Rege Romanorum de concordia unionis ejusdem. Quod sentiens dictus Balthasar allegavit quod non esset nisi inutiliter perdere tempus, ipse enim vellet illuc ire, vel prope ad aliquam civitatem personam ad tractandum cum eodem Petro per medias personas, qualiter compendiosius dicta concordia fieret, & sic non expediret hujusmodi tempus in longam differre; & quod sic fieret ipse Balthasar fortiter insistebat: concilium vero hujusmodi & multi præstantiores ex illis, hic tunc pro magna parte existentes, considerantes quod si sic fieret, per hoc concilium hujusmodi dissolveretur, quia non essent dispositi illi, qui hic tunc erant ire remota ad partes Gallie, & sub interio, timebant enim, si id procederet, quod tunc fieret factum fuit in casu simili, quando Gregorius ad Lucam & ipse Petrus ad Castellam Portus veneris in riparia Januensi ad faciendam tunc eandem concordiam, prout diu ante solemniter jurarunt & voverant, cum suis curiis & curialibus accesserunt: & tandem nihil, quod ad dictam unionem in simul concludentes, sine sine recesserunt, totam Christianitatem nequiter defraudando. Immerito eo crimine aspergitur Gregorius, cum Petrus e Luna nulum locum colloqui vellet admittere, nisi in quo Gregorius posset opprimere: illud autem Gregorius jure declinaret. Adidit Niemijs de patribus Constantiensibus: Estimabant enim concilium & ei præfidentes prædicti, quod similia etiam tunc fierent per ipsos Balthasarem & Petrum, si ad contigua infimul venirent. Id sapientissime quidem & jure optimo suspicabantur, cum uterque ambitione ardens insignia honoris ecclesiæ conjunctioni salutarique animarum præferret, atque instar veræ matris cessisset suo jure, ne amplius Ecclesiæ divideretur, ac vere pontificio munere in deponendo pontificatu perfunctum visuri sumus.

Itaque perire artes Joannis quibus dimittere concilium non perfecta ecclesiæ conjunctione annitebatur: profecturorque in Aragoniam Sigismundo hæ pæthones (a) cum Joanne Dixat & Petro Falchia Aragoniis oratoribus firmate sunt; ut Sigismundus morbo liber ac solutus, limite sitam se conferret: Ferdinandus una cum Petro e Luna labente eodem mense Villamfrancam peteret, ad confi-

lia de redintegrandâ ecclesiæ conjunctione conferenda; ac Petrus e Luna permitteretur summum imperium in Villamfrancam, ita ut oppidani omni sacramento, quo vel Regi Francorum vel duci Sabaudie devincti fuissent, soluti renuntiarentur: pollicitusque est Rex Aragonum Villafrancanos a se indulgentes habendos, dimissoque colloquio ac Petro e Luna compararet, justoque pretio comeatibus suppeditandos curaret: flagitatum ab eodem, ut lapsuro exinde temporis intervallo, & eo, per quod tenuerit is congressus, nihil in Constantiensi synodo novaretur, quod ecclesiasticam pacem turbare posset: obtineret a Joanne Sigismundus pro Petro e Luna solemnem impunitatis chirographum: constitutum etiam, ut Sigismundus ac Ferdinandus mutuo sibi fidem obligarent, ab omni vi & injuria temperaturos, quæ singula in publicâ monumenta, quæ in MS. actis Constantiensis concilii extant, redacta fuere.

Facultatem igitur dedit Joannes (b) Sigismundo Romanorum Regi, ut ea singula observatum iri pacificeretur, promulgavitque subiecto diplomate nihil in synodo Constantiensi novandum esse, quod paci ecclesiasticæ instaurandæ adversaretur, donec id colloquium solum foret; dummodo vicissim Petrus e Luna nil contra Ecclesiam novaret.

Joannes, &c. charissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum & Hungariæ Regi illustri salutem, &c. Cum tua serenitas, prout ab eadem & multorum fidedigna relatione didicimus, ad hoc ut desiderabilis, & salutaris cunctis Christianis unionis integritas, in Dei Ecclesiæ subsequatur, cum nuntio Petri de Luna, in ejus dudum obedientia, Benedicti XIII. nominati, nec non dilectis filijs oratoribus charissimis in Christo filijs nostri Ferdinandi Regis Aragonum illustribus ad quædam pacta & conventiones devenissent, & inter cetera initum & concordatum existerit, ne aliquid hinc inde turbationem insurgat mutue visioni inter eandem serenitatem, Petrum de Luna, & Regem Aragonum prædictos, divina favente clementia, peragendis, ac unitati & paci Ecclesiæ supradictæ, quod hinc & per totum mensem Junii proxime futuri, & ulterius durante visione tractata, & tractantibus, circa dictæ unionis materiam peragendis usque ad recessum a loco & portu de Villamfranca in quibus, juxta hujusmodi federeis exigentiam, debet conventio tua celsitudinis & præfatorum Regis Aragonum, atque Petri auctore Domino celebrari, tua serenitas faciet cum effectu, & ex tunc asse-

(b) Jo. I. ult. ep. cur. pag. 284. Decretum nil novandum esse in concilio.

Joannis hac de re decretum.

affecuravit, & in furo posuit, quod in-
terim in congregatione, que de presen-
ti est, sive esse asseritur, in hac civitate
Constantiensi, in qua presentialiter pro ce-
lebratione generalis concilii, & reformatio-
ne status ejusdem Ecclesie, tam in capito-
quam in membris, actualiter residemus,
seu alias nil innovetur, seu innovari per-
mittere, quod posset turbare unionem hujus-
modi, seu incentivum, vel causam dare
turbationi hujusmodi; quodque in conti-
nenti decerni faciat, ac etiam declarari
ex tunc prout ex nunc, & ex nunc prout
ex tunc, esse irritum & inane quicquid in
contrarium quomodolibet contingeret im-
peterum attentari; nos, qui supremis exo-
ptamus affectibus effectum unionis & pa-
cis hujusmodi in prefata Ecclesia pro-
venire, sumentes ab eadem celsitudine tua
in his & aliis in Altissimo fiduciam
specialem; volentes quantum ad nos at-
tinet premissa conventa & concordata,
ad effectum perducere posse desiderabilem &
votivum, eidem serenitati tue nomine no-
stro ratificandi & approbandi predicta
inita & concordata; & etiam promitten-
di, & affecurandi, seu in securo ponendi,
quod in hac civitate Constantiensi ac con-
cilio & congregatione predictis, seu alias
nihil innovabimus, aut innovari quomo-
dolibet permittemus, quod turbare posset
unionem hujusmodi, seu incentivum vel cau-
sam dare dicta turbationi, dummodo vice-
versa idem Petrus de Luna preteritus Be-
nedictus XIII. promittat, & agat & exe-
quatur pro parte sua, prout per eandem se-
renitatem tuam cum dictis oratoribus & nun-
tiis ipsius & dicti Regis Aragonum ini-
tum est, & etiam concordatum; plenam
& liberam tenore presentium concedimus
potestatem, ratum & gratum habituri quid-
quid per eandem serenitatem tuam factum
fuerit in premissis; idque faciemur, aut bo-
re Domino, usque ad satisfactionem con-
dignam inviolabiliter observari; decer-
nentes ex nunc irritum & inane, si secus
a quoquam quavis auctoritate scienter vel
ignoranter contingeret impeterum quomo-
dolibet attentari. Volumus autem, quod de
his, que circa hujusmodi materiam eadem
tua serenitas egerit, nos & apostolicam
cameram per patentes literas, seu publi-
ca documenta, celeriter informare procu-
ret ad plenam notitiam eorundem. Dat.
Constantie kal. martii anno quinto. Com-
mendatitias etiam literas scripsit (a) Jo-
annes ad Amedeum Sabaudie comitem,
quibus rogavit ut studia sua ad perficien-
dum hujusmodi congressum conferret, ac
Villamfrancom ditionis sue maritimum op-
pidum Ferdinando Regi Aragonum com-
mitteret, ac si quopiam sacramento con-
trario obstricti essent cives, ea religione
solutos apostolica auctoritate renuntia-
vit.

Acta pa-
cem tur-
bantia ca-
rituribus
pronun-
tatum.

Data Si-
gismundo
pacifcen-
di potestas
amplifi-
ma.

(a) Ib. p.
217.
Rogat Sa-
baudum.
Joannes
ut por-
tum Vil-
lamf. mu-
tuetur A-
ragonio.

Joannes, &c. dilecto filio nobili viro
Amedeo comiti Sabaudie
salutem.

Supremis exoptantes affectibus & etiam
intendentes, ut quantum in nobis fuerit pax
in universali Ecclesia sancta Dei nostro mi-
nisterio inspirante Altissimo, cujus res ag-
gitur, incrementis salutaribus & celeriter
compleatur, & hujus rei causa locus
Villemfrancie ac Portusolii Nicieusis dioc-
cesis tue nobilitatis ditioni suppositis pro
conventionibus charissimorum in Christo filio-
rum nostrorum Sigismundi Romanorum Hun-
garie ac Ferdinandi Aragonie Regum
illustrum, nec non Petri de Luna olim
Benedicti XIII. in ejus obedientia nuncu-
pati, de communi concordia ipsius Roma-
norum & Hungarie Regis, ac oratorum &
nunciorum prefatorum Aragonie Regis at-
que Petri pro tractatu & conclusione unio-
nis & pacis hujusmodi modis salutaribus
celebrando, & hujus rei causa prefatus Ro-
manorum & Hungarie Rex, sit, aurbore
Domino, ad partes illas celeriter profe-
cturus; & innumeris collegerimus argu-
mentis, eandem nobilitatem tuam status,
pactis, & honoris prefate Ecclesie, prout
catholicum decet principem, fuisse ac exi-
stere ardentissimam zelatricem; ob id ean-
dem nobilitatem tuam, de qua in his &
aliis specialem in Altissimo fiduciam obti-
nemus, paternis affectibus requirimus &
hortamur in Domino, quatenus ob Altis-
sime gloriam ac pro nostra & Apostolice
sedis reverentia & consecutione tanti boni
a cunctis Christi fidelibus intentissimis de-
sideriis exoptandi placeat, prout speramus
& cupimus, de dictis locis pro conventio-
ne hujusmodi prefatis Aragonum Regi ac
Petro, vel eorum procuratoribus seu nun-
ciis, hoc principaliter exquirentibus, jux-
ta requisitionem prefati Sigismundi Ro-
manorum & Hungarie Regis pro tempore,
modis, & formis, prout per ipsum Sigis-
mundum Regem vel ejus nuntium requiri
contigerit effectualiter & de speciali gratia
providere, ut ejusdem tue nobilitatis in-
terveniente presidio, & per opportunita-
tem accommodam dicti loci ipsum negoti-
um, divina superillustrante clementia, suum
effectum desiderabilem consequatur, ut e-
xinde ultra sempiterna vite munera, no-
stramque & Apostolicam sedis benedictionem
& gratiam apud Reges, & principes
Christianitatis & reliquos Christianos hic
nominis gloria supremis titulis illustretur,
& fama transeat ad ultimos orbis fines;
& si forsitan aliqua conventiones, pacta,
vel foedera inter nobilitatem eandem ac u-
niversitates, vel singulares personas, vel
alicujus eorum inita, etiam juramentis val-
lata, vigerent de non transferendo illorum
dominio seu aliter concedendis juribus vel
custodia eorundem illis invidis aut irre-
quisitis, ex nunc auctoritate apostolica &

Conjun-
gat studia
pro confi-
cienda pa-
ce.

Proposita
rei gloria.

ex certa scientia pro bono hujusmodi, pro
tempore quo durabit conventio, & residen-
tia predicta, hujusmodi pacta & etiam
juramenta super his prefata presentium
tenore suspendimus, & ad illorum obser-
vationem te ac heredes tuos pro dicto tempo-
re decrevimus non teneri, ac tecum, in quan-
tum opus sit etiam dispensamus, in contrari-
um facientibus non obstantibus quibuscum-
que. Datum Constantie idibus martii an. v.

Vilum postea est colloquium ad mensem
julium extrahendum integris tamen & il-
libatis reliquis pactationibus; qua de re Fer-
dinandi Regis Aragonum litera (a) Valen-
tie XXVII. aprilis die anno MCCCCXV.
regni IV. exaratae extant: jam enim no-
væ rerum conversiones a Joanne XXIII.
erant factæ, cum enim ille variis artibus
clam dissolvere concilium parasset, plu-
ribus etiam presulibus ad secessionem
meditantibus; ceteri vero accessu eccle-
siastica pacis confirmandæ pio studio, cum
Sigismundo edixissent, ne cuiquam Con-
stantie discedere liceret, Joannes eorum
sententiam perfidie accusare cepit, qui
traditam fidem publicam violarent: tum,
ut refert Theodoricus (b), Niemius Fri-
dericum ducem Austrie, ut ab eo Con-
stantia educeretur exivit, finxitque val-
de noxium suæ valetudine esse. Constans-
tense caelum, cumque Sigismundus Cæsar
illum convenisset; ac finitima loca amce-
nissima ad captandum puriorem aërem of-
ferret: Respondit, inquit Theodoricus, quod
nihilatenus nisi dicto concilio dissoluto ab hinc
recedere vellet, credens forte, quod eo
recedente ab hinc illud dissolveretur omni-
no. Ad illud itaque dissolvendum cum pa-
tres a constanti mente propagandi con-
cilio, donec ecclesiarum conjunctio redin-
tegraretur, dimovere non potuissent, si-
mulato cultu regiam custodiam fallere, ac
fugam capessere decrevit.

Die mercurii, inquit acta, vigesima
martii dominus noster Papa predictus, de
nocte recessit, aut verius fugit de civitate
Constantiensi in habitu simulato, admodum
rustici, & ivit usque Scaphusen, Con-
stantiensis diocesis prope Constantiam, ad
quatuor milliaria ibeuntialia, ad ter-
ram illustris principis domini Frederici
ducis Austrie pro prima sua dieta.
Capta ita fuga Joannes, ut invidiam,
quam apud omnes bonos contraxerat, a
se removeret, suis vulgavit literis, non
retinendi pontifici apicis cupiditate ab-
cessisse Constantia, sed ut sibi pontifi-

(a) Ex-
mact. ms.
post sess. 3.
Act. ms.
ibid.

Dux Au-
strie a
Joanne
excitus ad
carpen-
dam fu-
gam.
(b) Niem.
in vit. Jo.
XXIII.
Fallaces
Joannis
pollicita-
tiones de
solvendo
schismate.
Percont.
ejus doli.

Turpis
Joannis
fuga.

Fugam
inofensem
corripit.

cium cultum sine libertatis discrimine ex-
zueret liceret, que in actis MS. his ver-
bis concepta sunt: Gratia Dei liberi su-
mus in Scaphusen, & non venimus animo
declinandi ab iis, que promisimus per
nostram renuntiationem facere pro pace
Ecclesie sancte Dei, sed ut in libertate
& salute propriae persone nunc possimus ea
executioni demandare. Dat. in Scaphusen
XXI. mensis martii MCCCCXV.

Promulgante (c) hisce literis Joanne
se a facta ab ipso de abdicando ponti-
ficatu sponcione non discedere, presules
Constantienses coram Sigismundo Rege
& quatuor nationum presidibus professi
sunt, se parituros Joanni persistanti in-
priori sententia, ut in ea ipsum confir-
marent; ac Jordanum Ursinum Albanensem
episcopum, Guillelmum tit. S. Marci pres-
byterum, Amedeum S. Marie novæ dia-
conum Cardinales misere, ut ipsum de
re gesta post discessum illius, gerendisque
in posterum facerent certiores. At Joan-
nes, qui varios nectebat dolos, ut con-
cilium solveret, perspicuum certumque
respondum non dedit: cumque opparent
Cardinales, qui hæserant Constantie, ut
dies sessionis, donec id datum esset, ex-
traheretur, patres ad eludendas Joannis
& ipsius sectatorum fraudes sessionem (d)
tertiam xxv. martii, pergere, cui Petrus
tit. S. Chrysoconi presbyter Cardinalis Ca-
meracensis præfuit. [1] Post Missæ sacri-
ficium atque habitam a Cardinale Flo-
rentino piam orationem, ut cuncti abscis-
so rerum omnium respectu divina stu-
derent gloriæ, promulgata fuere decre-
ta, quibus concilii auctoritas constabilita
est, ac sancitum non dissolvendum esse,
nec transferendum donec sublatis intestinis
dissidiis, Ecclesie pax restituta foret. In-
terfuere (e) illi sessioni dumtaxat duo præ-
dicti Cardinales Petrus tit. S. Chrysoconi
presbyter & Franciscus SS. Cosmæ & Da-
miani diaconus, cum ceteri vel impli-
citi adversa valetudine essent, vel inde-
corum censerent synodo interesse, donec
de Pontificis responso edocerentur. Came-
racensis vero & Florentinus de quibus
paulo ante memoravi, contrariam securi
sententiam in publico coetu xxvi. martii
in ecclesia Constantiensi coram Sigismundo
Rege & presulibus iterum sunt professi
parituros se Joanni, si pontificalia insignia
vellet exuere, atque cedere eo casu Con-
stantiensis concilii partium fore Joanni fa-
vere, eundemque in ea sententia confir-
ma-

Promul-
gat salu-
tis, suæ
studio ab-
cessisse.

(c) Act.
MS. Con-
stant.
post sess. 3.
Promis-
sum Jo-
anni si
persistit
in priori
sententia
illi parit-
ur.

Nititur
Joannes
solvere
concili-
um.

Sess. III.
(d) Acta
sess. 3.

(e) Act.
MS. conc.
Constant.
post sess. 3.

Decretum
concilii
in Joan-
nis causa
ma.

NOTÆ [1] Ad tertiam sessionem quod attinet pigeret hic ea præterire que leguntur in epistola VII.
ventionis apud Martene Anecd. to. II. col. 618. Post recessum papæ fuit solennis congregatio
concilii, & in loco sessionis, tamen sine sessione. In variis tamen actis concilii Constantiensis per
varios scriptis, & a multis collectoribus vulgatis, hæc pariter sessio cum reliquis concilii Con-
stantiensis suo ordine recensetur. MANST

Joannes
abdicationem
per ambages
spondet.
(a) Exi. 16.

mare. Quibus patres, Rex Sigismundus, Regumque aliorum oratores assenserunt. Pomeridianis vero horis, quatuor nationum praesidibus congregatis perlectus est Joannis ipsius libellus (a), quo procuratoribus abdicandae ipsius nomine pontificiae dignitatis potestatem faciebat, modo invitus non detineretur, additis aliis nonnullis ambagibus: ac poscebat ut Sigismundus & concilium ipsius saluti libertatque consulerent, & Cardinales ad eum atque ab ipso Constantiam ultro citroque commarent, neque ipsum essent, qui Romanae curiae munera exercerent, nec Frederico Austriae ducti bellum moveretur, ullave molestia inferretur.

Misit etiam diploma, quo censuras pontificiis aulicis, qui Constantiae morabantur incusserat, irritas esse iussit, ut ipsis ad recurrentem octavam a paschate diem in Constantiensi urbe versari liceret, quod xxviii. martii die publice propositum est. Post Joannes enim fugam nonnulli Cardinales ad eum se contulerunt ac dein reversi movere litem Joannem esse superiorem concilio, tum allata fuerunt pontificiae curiae administris mandata, ut Constantia discederent. At patres Joanni merito oblectati sunt, cum, ut diximus, Joannes vel non esset Pontifex vel ambiguus, atque ex Pisani conventus axioma, licet alias Papa sit concilio superior, schismatis tamen tempore cum vere ambigitur, quis sit verus Pontifex, suprema autoritas ad concilium spectet: atque adeo ea ratione, qua Joannes sibi pontificatum assereret, concilio subiceretur; nam si concilio Constantiensi subiciendus Joannes non sit, multo minus Pisano Gregorius subici potuit. Has vero turbas ita describit Theodericus Niemius:

(b) Theod. Niem. in vit. Jo. xxviii. Plures Cardinales Joannem sequebatur.

(b) In dominica in ramis palmarum summo mane duo Cardinales, scilicet Pisanus & Placentinus, recedentes secreta de Constantia ipsum Balhasarem secuti fuerunt, & eadem die post prandium etiam de Chalanco & de Brancacis, nec non Barenfis & successive quidam alii Cardinales etiam de Constantia recedentes, dictum Balhasarem sequebantur, similiter multi officiales & curiales eos de Schaffusen pro tunc etiam de Constantia secuti fuerunt; sed quarta feria redierunt huc, scilicet ad Constantiam de Schaffusia quatuor Cardinales: & illa die fuit congregatio illorum, qui erant de concilio & interfuit Rex ipse, & illuc accesserunt sex Cardinales & ample multum locuti fuerunt contra ipsum concilium, scilicet quod dissolutum esset propter absentiam & recessum dicti Balhasaris: & eis responsum fuit acriter per plures de ipso concilio viros magna auctoritatis & scientificos, scilicet, quod Papa non esset supra concilium sed esset sub concilio, & facta illic contentio magna hinc inde.

Exortia lis an ex Joannis abfentia concilium diffolutum foret.

Quibus sic stantibus reperta fuit in portis majoris ecclesiae Constantiensis affixa, quaedam schedula papyrea, in qua citabantur omnes officiales Papa, scilicet quod sub poena excommunicationis & privationis suorum officiorum ipsum Papam ad Schaffusiam infra paucos dies & in septimana sancta ipsa sequerentur; sed illico dicta schedula per quosdam de praedicto concilio perlecta & deposita, & ad eandem congregationem deportata fuit, ignorantibus Cardinalibus ipsis. Qua per quemdam venerabilem episcopum in ipsa congregatione perlecta, idem episcopus dixit eisdem Cardinalibus, tunc praesentibus: Reverendissimi patres, nos credebamus, quod huc pro bono pacis & concordia venissetis; sed duxistis contra nos fel vobiscum. Ad quod responderunt, quod utique pro bono pacis huc rediissent, at ille: Quare igitur portastis citationem contra officiales domini Papae & curiales hic existentes in praesudicium hujus sacri concilii, & eam nobis irrequiritis & insciis publicastis? quod tamen constanter Cardinales ipsi negabant. Et tunc idem episcopus praedictam schedulam protulit in medium, eamque ibidem in publico legit, de quo praedicti Cardinales aliquantulum fuerunt stupefacti, dicentes quod de ipsorum mandatis hoc non processisset: sed bene erat verum, quod dicta schedula die immediate sequenti in eisdem partibus affigi & publicari debebat. Et suscepto majori clamore contra eos in congregatione praefata, ipsi domini Cardinales insalutato hospite abierunt: sed ipsa die, immediate sequente ad placandum dictum concilium tempus sequendi praefatum Balhasarem in eadem schedula deputatum dicit domini Cardinales ad aliquot dies auctoritate ejusdem Balhasaris, ut dicebant prorogarunt, per hoc reddentes se concilio hujusmodi magis suspectos, quia ipsi Cardinales ultimo, quod ratione non potuerunt illic, tunc clamoribus defendere voluerunt. Abhorrebat certe ab omni ratione, ut Joannes ad retinendam ambiguam dignitatem dissoluto concilio schisma propagaret, nec posset synodus sublatis de pontificatu controversiis, Pontificem non ambiguum universali Ecclesiae praeficere; maxime cum ipse Joannes Pisani conventus auctor adversus Gregorium contendisset, Pontificem ambiguum esse quasi nullum; non aliter quam id, quod ignoratur an sit consecratum, pro non consecrato habetur.

Itaque in praesenti controversia, an Joannes Pontifex ambiguus vel nullus concilio oecumenico esset superior, ut ad illius imperium dissolvendum foret concilium Constantiense, an contra illius imperia propagari deberet, donec schisma penitus excinderetur, in quarta sessione trigesima martii die nova sanctio lata ad

Ejus studii contendent ipsum concilio esse superiorem sed repulsam passi. Promulgata Joannis edita ut pontificii administri Constantiam discedant.

Graves in concilio exortae turbae.

Iniquissima Joannis causa.

VII. Status controversiae an Papa sit supra vel infra concilium qualis extiterit.

Sessio IV.

Concilii auctoritas supra contrarios Pontifices.

(a) Turrecremata summa de eccl. l. 2. c. 9. Constantiensis concilii auctoritas varia fuit secundum variatam temporum.

synodi Constantiensis pro redintegranda ecclesiarum conjunctione congregatae adversus Pontificem, & duos pseudopontifices decertantes de pontificatu corroborandam auctoritatem, quam ipsi Christo nullius mediis beneficio retulerunt conceptis hincce verbis: *Declarat quod ipsa synodus in Spiritu Sancto congregata legitime, generale concilium faciens, Ecclesiam catholicam militantem representans, potestatem a Christo immediate habet, cui quislibet, cuiuscumque status vel dignitatis, oriamque papalis existat, obedire debet in his, quae pertinent ad fidem & excoriationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiae Dei, in capite & in membris [1].* Quae verba si suis librentur ponderibus ad Constantiensem synodum restringenda sunt cum eo tempore apud Christifidelium multitudine non ita constaret, quis trium insignia pontificia gerentium jure fulvus esset, atque aliunde constaret tributam a Domino Ecclesiae, ad schismata evellenda, fidemque tuendam, & creandi non ambigui Pontificis auctoritatem; animadvertendum enim imprimis, ut observat Joannes Cardinalis Turrecremata (a), Constantiense concilium pro varia temporum ratione contemplantum, atque augustioris modo, modo angustioris fuisse auctoritatis: nam quo tempore editum fuit superius decretum, an oecumenicum esset, magna lis erat apud catholicos, cum synodo adfuerint tantum ii, qui Joanni parebant: crevit deinde auctoritate in sessione xiv. quando Gregorius Joannis Domini Cardinalis legati opera illud confirmavit, sed quae adhuc in controversiam Ann. Eccl. Fom. XXXVII

adducebatur. Cum vero Hispani demum Constantiensibus praesulibus se junxerent, aucta tum maxime illius dignitas, ut non dubitaretur amplius apud catholicos quin oecumenicum esset. Non promulgasse etiam illos cum ea, quae adhiberi consuevit in conciliis maturitate, superiorem sanctionem memorant nonnulli, ac tum excitatas turbas narrat Rodericus episcopus Calaguritanus, in dialogo de auctoritate & potestate Romani Pontificis, qui hoc se ab iis, qui interfuere concilio, accepisse affirmat, atque a Campegio (b) adducitur: *Decretum illud, inquit, praeter id quod factum fuit a sola obedientia Joannis XXIII. nec etiam concorditer factum ab omnibus ejusdem obedientia, cum reclamaverint complures S. R. E. Cardinales, complures prelati & doctores, affirmantes decretum minus juridicum fore, daturumque quandoque occasionem schismatis; contradixit & ipse Joannes XXIII. Effundisse illum graves querelas apud Caroli Regis Francorum oratores, qui ipsam convenerant, refert Turrecremata (c): *Cum, inquit, post recessum suum a Constantia Scaphuse constitutus audiret praefatam declarationem conclusam dominis oratoribus Christianissimi Regis Franciae vrsiantibus eum, videlicet domino duci Bavariae, domino Nicolao de Calavilla, aliisque eorum collegis amaro animo conquestus est, falsa quadam & erronea adversus auctoritatem Romani Pontificis decreta per oculos suos, post recessum ejus, esse conclusa.* Sed Joannes adducere concilium in invidiam nitentur, quasi suam auctoritatem. Sessio v. D. d. d. tem.*

(b) Thom. Campegio de potest. Rom. Pont. c. 23. §. 6. Superiori decreto plures intercessere.

(c) Turrecremata summa de eccl. l. 2. c. 95. Questus est Joannes post suum discessum decreta prolata.

NOTAE [1] Quoad celebre illud decretum in hac primam concilii sessione IV. editum & in sequenti iterum vel sancitum vel auctum, vel confirmatum multus est annalista, majora & luculentiora dedit Cl. Schelstratus in erudito opere, quod de hoc argumento elaboravit, inscripto. *De vero sensu sessionis IV. & V. concilii Constantiensis.* Cujus laboris scopus is est, ut demonstrat nihil in his canonibus sancitum fuisse nisi quod concilium superiorem obtinebat potestatem in his & similibus circumstantiis, in quibus de legitimo pontifice ambigeretur. Quin & in hanc sententiam an satis legitime convenerint patres ambigendi ratio succurrit. Primo enim in quarta illa sessione cardinalis Florentinus quadam pro arbitrio mutavit, iis neglectis, de quibus convenerant nationes in ceteribus illis quibus ea parabantur, quae dein ab universo concilio approbata erant. Ita enim palam testatus fuit author *cedula pro valvis palatii episcopalis Constantiensis die Luna VIII. martii (lege Aprilis) exposita, vulgata a Martene Anecd. to. II. col. 1620. Iste cardinalis Florentinus cedulam, quam nationes concordaverant in sessione, quae facta fuit penultima martii, decuravit & deturcavit.* Insuper verba illa, *reformationem generalem ecclesiae Dei in capite & in membris* furtim in acta edita hujus sessionis irrepsisse ex eo suspicari licet quod desunt in novem MSS. codicibus Schelestrati aliisque sex Martenio, qui Concilii Constantiensis acta cum amplissima veterum documentorum appendice non ante multos annos vulgavit. In decreto vero quinta sessionis fateor equidem verba illa legi, sed quid statuendum sit de hac sessione discere licet ex iis quae in MS. codice D. Schelestrati narrantur. Scribit enim author ille anonymus, sed quantum ex indicis colligitur praesens, dominos cardinales & oratores regis Franciae antequam in concilium se conferrent protestationem secreta promississe, quod propter scandalum evitandum ad sessionem ibant, non animo consentiendi his quae audierant in ipsa statui debere. Igitur decretum illud in quarta quidem sessione de pontifice nihil statuit; in quinta vero licet de pontifice disposuit, patrum tamen assensu delitutum fuit. Nec est cur mihi reponatur factio ipso demonstrasse concilium, quae patrum omnium fuerit de praesentia concilii supra pontificem sententia, cum Joannem, quem legitimum pontificem agnoscebat, deposuerit. Neque enim ad sententiam depositionis antea processum fuit, quam ipsum se pontifex arbitrio concilii permiserit, lataque de se sententiae ipse subscripserit. MANST.

(a) Acta conc. Constant. sess. 5.

Contra-xere patres decreti vim ad tempus schismatis.

Petrus e Luna contendens Pontificem quamvis ambiguum non subesse concilio.

VIII. Bellarmini iustis sententia. (b) Bellarmin. l. 2. de concil. au. Tor. c. 19.

(c) Tur. rec. sup. c. 49.

(d) Sande. de visib. monarch.

(e) Campeg. in oper. de potest. Rom. Pont.

Tempore schismatis Papa dubius inferior concilio.

tem Pontificibus sine ullo discrimine prætulisset; quocirca præsules Constantienses idem decretum in sessione v. (a) cum iam Joannes Scaphusa Laffenburgum abiisset, renovarunt repetitis iis verbis: In his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis, quæ demonstrant de iis tribus locutos, qui pontificia insignia per id tempus gerebant, quorum tum apud plerosque controversa erat auctoritas: cuius quidem sanctionis vis exercita est, cum Joannem ab iure pontificatus depulere, ubi Gregorius una cum suis, papali dignitate deposita, se Constantiensibus conjunxit, & proximo anno postquam Hispaniarum ecclesiæ se illis etiam aggregassent; quo tempore œcumenicum concilium summo omnium consensu agnitum est, iterum eadem sanctio suum robur tenuit, cum Petrum e Luna decretoria sententia damnarunt; is enim pertinaciter contendens Pontificem, quamvis ambiguum difficillimi schismatis tempore œcumenico concilio non subesse, anathemate ab illo est percussus: quæ sententia iterum in Senensi synodo corroborata est.

Fuisse porro dictis jam limitibus circumscriptum decretum Constantiense, quo aucta est ipsius adversus ambiguos Pontifices auctoritas, nitide Robertus Cardinalis Bellarminus (b) astruit: Non definitur, inquit, absolute concilia generalia habere a Christo potestatem supra Pontifices, sed tantum in casu, id est tempore schismatis, quando nescitur quis sit verus Papa, nam dubius Papa habetur pro non Papa, & proinde habere potestatem in Papam. Et infra: Et si concilium sine Papa non potest definire nova dogmata fidei, potest tamen judicare tempore schismatis quis sit verus Papa, & providere Ecclesiæ de vero pastore, quando is nullus aut dubius est: & hoc est, quod recte fecit concilium Constantiense. Hæc Bellarminus secutus Turcrematam (c), qui ante adeptos cardinalitios apices Constantiensi concilio interfuit, Sanderum (d), & Campegium, qui decretum id controversum ita interpretatur (e): Putamus decretum illud romanum obtinere, nec eo imminutam auctoritatem Romani Pontificis, quoniam si is [quod Deus avertat] in hæresim lapsus sit, non in eum habet concilium potestatem, qui sit Pontifex, sed in eum qui fuerit Pontifex, quod hæresis omni eum auctoritate & potestate spoliaverit: in casu vero schismatis, cum scilicet duo vel plures de pontificatu contendunt, cum ignoretur quis eorum sit Pontifex, concilium in eos habet potestatem, qui pro Pontificibus non habentur: sicut enim quod nescitur consecratum pro non consecrato habetur, & consecratione eget cap. Veniens de presbyter. non bapt. cap. solemnitates de consecrat. dist. 1. sic

qui ignoratur an verus sit Pontifex, habendus est pro non Pontifice & in eum habens potestatem non censetur habere potestatem in Pontifice. His adstipulantur verba cap. Si duo forte contra fas LXXIX. dist. & decreti, de quo est nobis sermo: ex quibus perspicue colligi potest illis duobus casibus concilio tribui potestatem in Romanum Pontificem. Nec se deterreant verba: Cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur; quoniam is Papa præmissis casibus in quem concilium potestatem obtinet, se Papa nuncupatur, ut homo mortuus aut pictus homo appellatur, quod satis ex præmissis colligitur.

Præterea illi patres decretum illud locum habere voluerunt tempore schismatis, non autem cum fuerit unus verus & indubitatus Pontifex; & quod dicitur in secunda parte decreti: Item declarat, quod quicumque cujuscumque conditionis, status, vel dignitatis, etiam si papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus hujus sacre synodi & cujuscumque alterius concilii generalis legitime congregati, &c. super præmissis, referendum est ad similem casum schismatis, aut hæresis Romani Pontificis, quo recte concilio subicitur: nec quod dicitur, ad reformationem dicte Ecclesiæ in capite & in membris, referendum est nisi ad deformationem ratione schismatis aut hæresis, cum desit verus Pontifex, cujus est Ecclesiam reformare; sic quod dicitur in capite & in membris, interpretandum de capite dubio & incerto, cum super eo concilium habeat jurisdictionem, non autem si certum fuerit & indubitatum. Hactenus Campegius. Probatur denique ex patribus Constantiensibus intellexisse ipsos contrahendum id decretum ad tempus schismatis, nam in ipso Pisano concilio ita sanxerant præsules illi de auctoritate concilii contra contendentes de pontificatu (f): Declaramus, & infra, ipsum concilium convocare potuisse & huiusmodi convocationem ad dictum sacrosanctum concilium spectasse & pertinuisse, & spectare & pertinere hæc vice in hac causa detestandi & antiquati schismatis. Pariterque Cardinales Gregorio opponenti auctoritatem pontificiam, concilio superiorem esse, responderunt dixerunt (g): In casu de quo agitur quando scilicet sunt duo contendentes de papatu, ut est in casu præsentis concilium generale est iudex ordinarius & superior utriusque: nam clarum est quod propter dubium unus non est superior altero nec ambo simul cum non possint esse duo capita & esset contra articulum fidei & in unam sanctam, &c. nec alter ipsorum per se habet in ista materia aliquam jurisdictionem, nec convocandi, nec ordinandi, nec aliquid statuendi, nam alias quilibet esset iudex in causa propria de titulo sui papatus.

Non ambiguit Pontifex superior concilio.

(f) Ann. 1409. n. 77. Quid senserint patres Constantienses declaratur per superiora decreta. (g) Ann. 1409. n. 42.

De.

Basileenses schismatici male interpretati decretum Constantiense.

(a) Acta sess. 4. IX. Parisienses doctores synodum urgent ad ecclesiasticam pacem promovendam.

(b) Ex. in actis conc. Constant. sess. 6. Joannis privato modo inhabitantis artes. Joannis acta fallacia quibus se coadjuvam cessionem promississe ait. Ut impostor contrarium literis promulgat.

(c) Niem. in vita Jo. XXIII.

(d) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(e) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(f) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(g) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(h) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(i) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(j) Ext. in actis conc. post sess. 3.

(k) Ext. in actis conc. post sess. 3.

Detorsere postea in pravum sensum idem decretum plures Basileensis conventus seditiosi, adeo ut Constantiensibus pariter affingerent ab ipsis pronuntiatum, concilia Romano Pontifici, de cuius fastigio non disceptatur in iis quæ ad mores spectent, jura dare, illumque gradu dimovere posse: quorum interpretationem ex eo falsam esse constat, quod controversia illa tum temporis non agitata esset, deque concilii auctoritate adversus Joannem dubiæ dignitatis, qui illud dissolvere annebatur, ac Petrum e Luna pertinacissime illud damnantem agebatur. Hactenus de vero sensu Constantiensis decreti, ex quo excitandorum motuum occasionem novatores sunt aucupati: nunc concilii historiam prosequamur.

Sanctum etiam in eadem quarta sessione fuit, Romanam curiam Constantia Joannis imperio non abducendam, sed suis muneribus pontificios ministros in eadem urbe persunderos, & si quæ censure a Joanne infligerentur, eæ rescissæ sunt. Constitutum etiam, si quos Joannes sacra purpura donaret, eos in Cardinalium numero non habendos; quibus decretis omnes perveras Joannis molitiones elisæ fuerunt. Ipse vero conquisitis coloribus fugæ suæ ignominiam fucare, annebatur: cumque antea vulgasset se metu permotum aufugisse, deinde Reginaldo archiepiscopo Rhemeni ab oratoribus Regis Galliarum ad rem componendam missis, interprete Cardinale e Salanco significavit (a), non metu adactum, sed ut cælo clementiori uteretur.

Excurrente ad proximam sessionem quintam temporis intervallo Parisiensis academix doctores de Joannis defectione certiores facti, congregatos ad synodum patres literis ad eam urgendam, ac ne egregie cepto abisterent, donec ecclesiæ schismate laniatas sacro inter eas fœdere conjunxissent, literis suis (b) sunt cohortati. Cumque patresurgerent Joannem, ut vel rediret Constantiam, aut saltem Scaphusa non abscederet, mox ille Scaphusa in Basileensis agri oppidum, cui Lefemberch nomen est, se recepit xv. aprilis die ut ducis Austriae patrocinio tutus delitesceret: In quo itinere, inquit Theodericus e Niem (c), dum esset extra & prope Schaffusen accersivit tabollionem & testes, & coram illis publice protestabatur, quod quidquid ipse Constantia juravit, vocit, & promissit, illud vi & metu fecisset & non alias, & propterea illud efficere non teneretur; & eandem protestationem postea pluries repetiit in aliis locis, ad quæ devenit: tamen in quibusdam suis epistolis hinc inde directis scripsit oppositum, scilicet quod de Constantia non fugisset ea de causa, ut unionem non faceret, immo quantum in eo esset ipsam facere.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Extant eæ in actis concilii, ex quibus perspicuum sit, ipsum impostoribus munus gessisse, quippe qui omnia crimina quæ Gregorio de propagato schismate inferre nisus erat, turpiter in se traxit, ac defectionem a Gregorio persuasisset Cardinalibus, non ecclesiarum conjunctionis studio, ut falso gloriabatur, sed potius ambitionis æstu percitum, atque inanis fastus cupidine atroces in Ecclesia Dei tempestates conflasse: conceptæ vero fure ejusmodi ipsius literæ fucus plenæ hisce verbis.

Joannes, &c. universis & singulis Christianis fidelibus presentes literas inspecturis salutem & apostolicam benedictionem.

Universitati vestræ & vestrum singulis præsentibus innotescat, cum propter metum qui merito cadere poterat in constantem, de civitate Constantiensi discessimus, & ad terram Scaphusensem Constantiensis diocesis pervenimus, credentes exinde posse omnia & singula praticare, quæ forent ad pacem & unionem Ecclesiæ sanctæ Dei, quam de die in diem cordialius expectamus, causante humani generis holæ impedimenta superveniunt talia, quod exinde feria sexta majoris hebdomadæ post celebratum officium ingravescente aeris tempestate permaxime oportuit nos ab inde discedere etiam propter metum, qui cadere poterat in constantem, & loco & tempore congruis & prædicat. quando tutus patebit accessus luce clarius ostendetur, & quamquam mors censetur terribilium omnium ultima, illam, nec illa quæ nobis imminabant gravissima pericula tantum formidamus sicut hoc unum, ne ex hac occasione captata Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus Corario Gregorius XII. in eorum obedientia nominati allegantes impressionem nobis illatam se quoquomodo retrahentes a cessione juris quomodolibet in papatu & sic perturbarent effectus pacis & unionis hujusmodi, ad quorum verum & salutarem effectum superna nostra desideria tendunt, & quantum in nobis est ad hoc, ut pax & unio subsequatur hujusmodi, in nullo cessabimus seu studia nostra quomodolibet subtrahemus. Dat. Lamsemberck Basileensis diocesis pridie non. aprilis pontificatus nostri anno v. Injecta itaque ab eo universæ Ecclesiæ offensione gravissima, Constantienses patres encyclicis hisce literis (d) universis fidelibus totius rei gestæ seriem accuratissime significarunt.

Sacrosancta generalis synodus Constantiense in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam representans, universis Christianis fidelibus, &c.

Dudum Pisis, incluta quidem & insigni civitate tam mature, libere, ac sincere celebrato concilio, prædicti acerbissimi schismatis & executione speravimus eorum, quæ unionem

Propter metum se aufugisse prædicat.

(d) Ext. in actis conc. post sess. 3.

X.

Ddd 2

ibi

* tantamque Constantienfium Patrum litera.

* partim De Pifano concilio. * lachrymabilem * pro gravitate Cur indi- etum fit Conftan- tienfe concilium.

* lœtitia.

De con- ventus ampliffi- ma cele- berritate.

* procura- tionibus.

Vt celfio- niâ via communi confenfu compro- bata fit

ibi gesta sunt, sententia, auctoritatibus doctorum, SS. Patrum jurumque institu- tis comprobatum tantam apud homines ha- bere auctoritatem, ut tantamque fidem sibi ven- dicant, ut quis in Ecclesia Dei, nec lon- ge, si quis deberet, verum non eo res pro- ducta est, sed [quod dolenter videmus, & graviter patimur] adhuc in regnis & pro- vincijs partim Petro de Luna Benedicto XIII. * Angelo Conarjo Gregorio XII. in suis obedientijs nominatis adhaerentibus, durissima ac perniciosissima scissura vulne- ratam Dei ecclesiam deploramus. Verum hinc lachrymabiliter * mœstissimumque e- ventum esse probare * rerum gestarum se- qui non debuisset, idem tamen Pifanum concilium malitia hominum evenire posse prædixit; quomobrem opportune statuit ad ad certum tempus aliud concilium sequen- da unionis gratia in capite & in membris fieri debere. Unde talibus institutis ascri- ptus dominus Joannes Papa XXIII. ac e- tiam a nonnullis principibus, præcipue a se- venissimo Romanorum Rege excitatus, ut ad dictum sacrum concilium in loco habili ho- nestoque festinaret; tandem habito super hoc eum prædicto Romanorum Rege solemniter tra- ctatu, loco quidem amœnissimo, affluentis- simo, & ex omni parte idoneo id concili- um tenere & incipere kal. novembris pro- xime præteritis publicavit, ac in eodem ad reformationem Ecclesie Dei tam in capite quam in membris professus est intendere; quam rem injunctam cum licentia * & a- nimorum festivitate per singulas nationes homines intellexerint & audierint, putan- tes per hoc ad unionem Ecclesie posse per- venire, exitas ipse docuit. Nam adveni- ente tempore tanta huc principum, præla- torum, doctorum, & magistrorum copia adventavit, ut nunquam aliqui viderint, audierint, aut fere legerint tantam concilii causa convenisse; ita quod jam plene, omnium pene Regum & principum nunciis maximorum etiam prælatorum præsentia ro- boratum concilium sit, quamquam idem Jo- annes solum confirmationem Pifani concilii procuraret, & sic statum suum unitati Ecclesie anteponebat; nos per prius ad ipsam unitatem intendentes nusquam a Pi- sani concilii procuraret * ordinationibus, & vestigiis recedere, sed illis potius in- harendo viam cessionis horum trium con- tendentium tamquam faciliorem & securi- orem pro habenda unione tentamus, in qua re summa cum charitate & mansuetudine processo tam ab omnibus nationibus concor- di prælatorum judicio approbata decreta- que extitit, eamque denique viam idem D. Joannes Papa certo modo adimplere in publica concilii convocazione, postquam ad eam perficiendam coarctatur, expleturam se obtulit: cum tamen non plene satisfacere videretur, post multa habita hinc inde colloquia, alio modo pleniori & meliori per

nos recepto, die II. martij in publica ses- sione cedere promisit, vocis, & juravit, prout in suis literis apostolicis super inde confectis continetur. O quanta ea dies nobis gaudia obtulit! quanta toti populo Chri- stiano commoda indicavit! nempe tot an- nis ab intimis * concordis affectata parvo momento videbantur. Ob id cuncti summa ad eundem Joannem devotione ferebantur, gratias tanti muneris agebant; & quidem res ista cunctis Christianidelibus utilitatem quietemque, ipsi vero Joanni non solum ho- norem, sed etiam gloriam perpetuam mini- strabat. Et iis sic gestis serenissimus Ro- manorum Rex cum dicti Petri de Luna oratoribus Regisque Aragonum, nec non Angeli de Conarjo ad prosecutionem hujus- modi tam desiderati negotii intendens, con- ventionem cum dictis Petri & Regis Ara- gonum oratoribus jurejurando firmavit, quod kal. junij proximi Niciam proficere- retur, unaque cum dicto Petro de Luna & Rege Aragonum personaliter conveniret ut rem prædictam tam piam tanque neces- sariam adimpleret. Hæc tam magna ar- duaque negotia non solum utiliter ac pru- denter, sed [quod in tanta multitudine mirum videtur] quiete, pacifico omni pro- fusu tumultu ac suspitione cessante gesta fu- ero.

Cum vero postea de prædictorum promif- sione votique executione debito honestoque modo stenda solliciti esse cœperimus, cum- que mitius peragi res videretur, sicte ho- minum nequitia sine diabolica instigatione, aut utraque malitia optaret *, ad aliquam fracturam ventum est. Nam cum ad aures nostras perlatum esset, quosdam ex præla- tis hic concilii causa accessit pro dissol- venda hujusmodi synodo tantum præparare, spreteque populi Christiani religionis & Ec- clesie unitate, spreteque licentia ad re- cessum intendere contra jam ordinata sta- tutaque, eundem serenissimum Regem exo- ravimus, ne talium improbitas quodquam nocere posset, & nos a tanto bono diver- teret, ut per custodiam portarum provide- ret, ne quis ex prælatis licentia non ob- tenta exire posset, quoad super hoc de re- medio provideretur opportuno: suspicaba- mur enim, quod postea nobis clarissimus ex- itus demonstravit, ne excogitata quadam ambitio, impudentissimæ cupiditas id efficeret; idem autem nostra solum ductus exhortatione per mediam fere diem exitum abnegavit. Hanc rem laudabilem quidem idem D. Joannes molestissimo ferens, quasi sua libertatis angustanda causa, & ne- penitus de hoc loco recedere posset, atten- ratam increpabat scandalosam, & salvi con- ductus violativam inquebat. Sed quis de suo recessu unquam cogitare potuisset, cum singulis diebus publice assereret usque ad unionis & promissionis jam factam conclu- sionem concilium Constantiense servaturum, ac

* præcor- diis Ut Joannes maxi- mo cum applausu eam sit amplexus.

XI.

* operante

Nonnul- lorum pro dissol- vendo concilio conatus.

Actum ut portæ ur- bis clauderentur.

Exposuit Sigismundus causas.

Partitu- rum se concilio exhibet.

XII.

Cessio per procura- torem perficien- da visa est.

ac: Deus avertat, inquebant, quamvis perantea dissensio furorque fuerit, ut sus- picandum esset: quinimmo tanta nos ad ipsum non solum reverentia, sed dilectione ferebamur, quod cunctis apparere poterat evidentissime, nos ardentissime non solum unitatem Ecclesie, sed statum suum extol- lere: attamen, ut animus ejus paratissimus ab omni suspitione enudatus redderetur, advocata maxima principum, prælatorum, doctorumque multitudo D. Rex, quo jure, qua ratione exire volentibus portas inhi- beri fecerat, maximo cum fervore humili- tatis apud D. Joannem exposuit, & sincere professus est nullum sua libertati securita- tique præjudicium facere, sed tamen defen- sorem, si qui in personam aut statum per- peram molirentur, ac obsecratus est ipsius domini Joannis arbitrio esse commissum stare recedereque si velit, aut si majorem secu- ritatem exoptaret se ex optima intentione concessurum: rursus si idem Joannes quoque eundem Regem in prædictis non modeste processisse argueret, se & suo & totius concilii judicio parere consensit; it D. Joannes tamquam non solum honeste, sed vere justeque propositis consternatus remansit.

Uterius ad unionis prosecutionem intenti habitis per singulas nationes maturissimis colloquiis summo interesse, ut idem D. Joannes procuratores ad eundem juxta pro- missionem votumque constitueret, obtinuit, etenim quamquam idem D. Joannes se Ni- ciam iturum, nec non & personaliter imple- turum assereret. Cumque ob eam accessum de dissolutione concilii deque ejus reditu ubique per illam conventionem res non for- titeretur effectum, non parva suspicio haberi poterat; utiliter arbitrabamur & pertinenti- us procuratoris usu, quam sua presentia rem esse gerendam. Nos enim celsi ille mo- dus cessionis oblate ad unionem Ecclesie nusquam profici, non tamen alias vias relin- quere intendebamus, nec eas repudiavi- mus quibus ipsius D. Joannis presentia erat plurimum necessaria. Cæterum de conclu- sione stenda facillime, simul de papatu cer- tantibus in unum locum convenientibus, merito erat dubitandum, hoc enim alias experti fuimus, atque nobis ea evidentiâ demonstravit in hac re peragenda reddere debet cautos: denique ad extirpationem hæreticæ pravitatis intestinæ aut ne inte- gritas fidei offenderetur intendimus, in quo opere plurimum summi pontificis auctoritas suffragatur. Aliis etiam movebamur ratio- nibus, quas & literis non comprehendimus quasque ingeniorum vestrorum aculeis per- cipietis. Hæc plane hæc dulcissime humiliterque cum eodem Joanne Papa contulimus: nos hic querere solum communem utilitatem pacemque totius populi Christiani, neque favore quopiam incedere, Deus novit; quin- immo ad hæc tractanda ejusdem D. Jo- annis judicio vocati esse putabamur, cum

suis literis de stenda in capite reformatione tanta verborum efficacia denunciavit quam- quam super præscriptis modum addibere vi- dentur: nam in publica quadam... reve- rendissimus dominus Cardinalis Florentinus eodem D. Joanne præsentem, & ut sic res- ponderet, imperante, quod dictus D. Jo- annes de hoc loco nunquam discederet nisi ad sacri concilii beneplacitum, & si ob hoc mortis periculum eveniret, neque ad dicti concilii dissolutionem intenderet; im- mo illud cunctis conatibus augere verborum elegantia diserte insinuavit: quare per- talem sermonis aciem quisque audivit non solum Joannem ad recessum non festinare, sed ubi abesset properare ad reditum cre- didisset; itis tamen duobus vel tribus die- bus ab inde prolapsis, noctis tempore, habitu non solum transformato, sed prorsus indecenti ab hac civitate Constantia dis- cedens Scaphusensem locum per duces Au- strie detentum die XXI. mensis martii pro- fectus est. Vos igitur extimatis an quid- quam potuit turpius damnabilisque com- mittere, gregem suam sub conducta sua auctoritate ab extremis mundi partibus pro- ficiscerem, gravissimis sumptibus miro- riarum discrimine, & non levis periculis hic congregatum, ac in tanta rerum ma- gnitudine sanctitatem derelinquit, sequo ab eadem abdicat. Profecto ad lacrymas ve- nire compellimur, hohismet & compati * ire possimus ubi nostrorum infelicitate temporum tanto * pastore abusu stadamur deo equumur que. Repetamus concilia hæctenus celebra- ta, in quibus de flagitiis summorum Pon- tificum actum, apparet fuga eos non solum concilia non vulnerasse, sed humiliter se eorum sententia subjecisse, ut de Symma- cho legimus, ac Sixto, qui apud concilium de enormibus criminibus accusatus, quam- quam evadere potuisset, voluit concilii ju- dicio obtemperare ut clarissimum est.

Sed nec satis eidem Joanni, quod nobis non solum, sed sibi met se subtraxerit vi- debatur, quinimmo edictis palam propositis curiales omnes, quorum potissimi hic unio- nis causa experiebantur, durissimis & cru- entissimis penis impellebat, ut ab hinc dis- cedendo infestos tramites suos sequerentur: cuius rei causa multi eandem comitari cœ- perunt, in eo etiam furore eundem ex re- verendissimis dominis Cardinalibus secuti sunt, licet minime omnes, qui pro majori parte redierunt. Hic autem in tali ca- su usus est humanitate Romanorum & Hun- garie Rex, ut statim ejusdem Joannis re- cessu audito nunciare publice fecerat, si quis eundem sequi vellet, aut manere eligeret, securus sit. Nulli itaque in tali ac tanto animorum anfractu quicquam molestum e- morset: sed & procul dubio ipsius Joannis discessus tanquam per antea communi fa- ma & multiplici rerum evidentiâ manife- stus impediri poterat: nullus etiam fa- ne

Ut Joannes spon- ponderit non disso- lutorum concilii- um.

Paulo post noctu se proripue- rit.

* jure * tanti pastoris

XIII. Edictis iulicis i- plum se- qui.

Sigismundum
di respon-
sum cum
illi di-
ctum ef-
set Joan-
nem di-
scussu-
rum.

ne mentis ignorat multa eidem domino Re-
gi circa id exposita fuisse; sed ut vobis
innoscant: Malo, inquit, libero Joannes
hoc loco abeat, quam adversum me de fe-
de abrogata, de violata cujuscumque liber-
tate infamiam irrogaret. Hac verissima
sunt. Hac Deo testamur, cunctisque Chri-
stifidelibus; quinimmo quamquam idem
D. Joannes per suas literas de metu illa-
to, qui cadere poterat in constantem asse-
reret; tamen metum non solum illatum,
sed nulquam metus inferri solet, dum a
quodam invito exigere quidquam volumus,
sed nil proculdubio occurrere poterat a D.
Joanne expectandum pro Ecclesie unitate,
quod aut facere non deberet, aut si face-
re excusaverit, nos auctoritate nostra
peragere non possemus. Forstian de illo ti-
more sentire videtur, quem omnis, qui a-
pud iudicem se excusat, debet merito for-
midare. Ha inanes oblocutiones veritate
non solum, sed veritatis conjectura carere
noscuntur. Præterea per reverendissimum
D. Cardinalem de Chabanco de Scaphusa
venientem, ac reverendissimum patrem D.
archiepiscopum Rbemensem ad nos per eum-
dem D. Joannem ex causis certis trans-
missos in publico prelatorum quasi omni
conventu, ac presente serenissimo domino
Romanorum & Hungariae Rege, &c. nun-
tium est ullo nunquam casu eundem domi-
num Joannem dictum dominum Regem im-
misse, ac se ab omnibus summa dilectio-
ne tractatum, neque Regis suspicionem re-
cessu præbuisse occasionem; sed quod ex
prelatis quosdam, quod maxime veretur,
hoc idem dominus archiepiscopus, sicut re-
fertur, in mandatis habuisse testatus est,
prout de his omnibus publica habentur do-
cumenta. Nos igitur cum omnia diligen-
ter pensamus, & maturo iudicio delibera-
mus, nil aliud eundem assentasse conspici-
mus, quam huiusmodi concilii dissolutionem,
utpote ad unionem Ecclesie intendens, &
verissima sunt, & qui vidit testimonium
perhibuit & verum est testimonium: no-
vit ipse. Tandem, ne a Scaphusensi lo-
co hic satis vicino discederet affectaba-
mus, & solum ut facilis & commodius se-
cum tractanda perscicerentur: & cum ad
eum nostros oratores remittere curavimus
die veneris sancta, dum solemniter agere-
tur, ad castrum Lessemberck ab hinc per
duas dietas remotum procedere nusquam
puduit, ibique paucis diebus accedens ad
Friburgum ejusdem ducis Austriae oppidum
se contulit, ex quo omnes induceret quan-
ta per tot varietates parantur ipsi unita-
ti noxia, quot in posterum oriri poterunt
impedimenta, si is sub ambagibus tempus
incausum ducatur. Caterum hoc scripsisse
voluimus, ne quorundam procacitas ab-
surdæ loquacitas auribus vestris forsan
obserpens in absurdum credulitatem, quod
nusquam opinamur, forsan abduceret, ac

Decreta ad Joan-
nem lega-
tio.

Respondit
ille non
timuisse
Sigis-
mundum
sed quod-
dam præ-
latos.

Rogatus
ne Sca-
phusa
discederet
longius
perrexit.

ut in futurum intricatissimis obloquentium
verbis & veritati prorsus insidiantibus fi-
dem non facilem adhibeatis. Nos enim non
propulsanda cujusquam injuria tot sumpti-
bus, tot angustiis experimur, sed pro om-
ni statu & sacrosanctæ Ecclesie firmitate.
Denique non deerit qui eundem D. Joannem
humillima exhortatione ad reditum hujus
loci, vel saltem vicini præstitis sufficien-
tissimis securitatibus ad prosecutionem tan-
ti boni exorat; ut pacifico, quantum fas
erit, procedamus: quinimmo duos ex re-
verendissimis in Christo patribus, & domi-
nis cum alijs prelati ac venerabilibus vi-
ris transmittere ordinavimus, obsecrantes
ac eum totis viribus inducentes, ne hoc
tam sanctissimum opus & omnibus accepti-
ssimum derelinquat, intendentes ex deside-
rio hujus sacri concilii, honestate, & rei
convenientia illo abnegato & recusante ad
juris remedia sine cunctatione procedere.
Vos igitur sincere deprecamur in Christo,
ut jejuniis & orationibus insistatis, quanto
Deus per suam misericordiam nos ad tanti
boni perducatur effectum, & pacem offerat
salutarem.

Hortati
sunt illum
patres ut
rediret
Constanti-
am.

Habita est sexta aprilis die sessio quita-
ta, in qua ad infringendas Joannis impro-
bas molitiones iterum decretum in sessio-
ne quarta editum instaurarunt (a), ac pon-
tificiæ curiæ munera obeuntes Constanti-
a discedere vetiti. Præterea pronuntia-
tum præfules suis ecclesiis non pellendos
vel ad alias traducendos, vel quoscum-
que suis exauthorandos sacerdotiis ob-
navata concilio studia; ad discutendas
vero mendaciorum de injusto metu aut
vi illata tenebras, quas Joannes ad ob-
scurandam veritatem offuderat, hæc pro-
mulgata sunt: Item declarat, quod domi-
nus Joannes Papa & omnes prelati & alii
ad hoc generale concilium vocati, & alii in
eodem concilio existentes in plenaria liber-
tate fuerunt & existunt; ut visum est di-
cto sacro concilio, nec ad notitiam dicto-
rum vocatorum seu dicti concilii contrari-
um ductum est: & hoc testificatur dictum
sacrum concilium coram Deo & hominibus.
Item declarat, decernit, statuit, & desi-
nit dicta synodus, quod dictus dominus
noster Papa renuntiare tenetur, nedum
in quocumque casu in schedula oblationis
sua comprehenso, sed etiam in quocumque,
in quo sua renuntiatio afferre potest ma-
gnam & evidentem utilitatem ad bonum
unionis Ecclesie Dei; quodque super hoc
dictus dominus noster Papa declarationi
& diffinitioni hujus sacri concilii stare te-
netur.

XIV.
Sessio.

(a) Acta
conc. Con-
stan. sess.
5.

Item statuit, desinit, decernit, declarat
& deliberat dicta sancta synodus, quod si
dictus dominus noster requisitus pro bono
unionis per hoc sacrum concilium papatus
renunciare contempserit, vel plus debito
distulerit, ex nunc prout ex tunc & ex
tunc

Promul-
gatum Jo-
annem se
abdicare
teneri.

tunc prout ex nunc pro abstracto a papatu o-
mnibus Christifidelibus habebatur, & omnis
obedientia illi sit subtracta. Item statuit,
desinit, & decernit dicta sancta synodus,
quod recessus dicti domini nostri Papæ a
civitate Constantiensis clandestine factus fuit
illicitus, bonoque unionis Ecclesie Dei præ-
judicialis & nocivus; quodque dictus do-
minus noster Papa requirendus est ex par-
te dicti sacri concilii, quod ad illud re-
vertatur, facturus & adimpletur, quod
promisit, vovit, & juravit pro uni-
onda Ecclesie Dei, & cum intimatione,
quod si infra terminum sibi ex parte dicti
sacri concilii præfixendum, ad ipsum con-
cilium redire contempserit, aut plus debi-
to distulerit, contra eum tanquam factorem
schismatis & suspectum de hæresi procedo-
tur, ut requirunt sacræ & canonicæ san-
ctiones.

Promissa
Joanni
securitas.

Item statuit, desinit, decernit, & de-
clarat dicta sancta synodus, quod, si dictus
dominus noster Papa ad ipsum sacrum ge-
nerale concilium redire voluerit, & quæ
promisit, vovit, & juravit efficaciter ju-
sta deliberationem dicti sacri concilii pro
dicta unione adimplere, eidem provideatur
de bona securitate, quod nec ante renun-
tiationem nec post capietur aut incarcerationi-
bitur, nec alias in persona vel bonis mole-
stabitur; quinimmo in plena securitate
& libertate tenebitur & per dominum Re-
gem Romanorum serenissimum, & etiam per
dictum generale concilium & alterius de
bano statu eidem domino nostro, & suis fa-
miliaribus post dictam renuntiationem ha-
bendo ad arbitrium quatuor per eum & a-
liorum quatuor per dictum sacrum concilium
eligendorum provideatur. Nonnullis in-
terfectis de Wicleffo & Joannis Hus hæ-
resi comprimenda, quæ inferius cum alijs
ad id spectantibus conjunguntur, refe-
rent acta propositum fuisse ab Andrea de-
signato episcopo Posnaniensi videri dan-
das literas ad Reges ac principes de Jo-
annis secessione, easque & Regis Roma-
norum & presidium quatuor nationum si-
gillo consignandas: cui a patribus assen-
sum est.

De Joan-
ne Con-
stantiam
revocan-
do actum.

Expositum præterea fuit ab Andrea
Posnaniensi patribus de exorando Sigis-
mundo Rege, ut Joannem ad Constanti-
ensem synodum reducendum curaret, &
facta Ecclesie promissa impleteret. Assur-
xit tum Romanorum Rex, præfatusque
ut Joannes Lessembergi sub clientela Fri-
derici Austriae ducis ageret, addidit latere
ipsum an ille Constantiam reverti velit,
ac si velit, an Austriae pæmissurus sit:
daturum tamen Joanni fidem publicam,
si reverti velit, ac invito & reluctante
duce Constantiam reducendum: qua ora-
tione a patribus commendata, subdidit
Sigismundus, se principi Friderico Bur-
gravio imperasse, ut Cardinalibus & alijs

aulicis Scaphusæ agentibus fidem eandem,
ad Constantiam repetendam traderet; eos
vero respondisse, nec Joannem sequi, ne-
que Constantiam reverti, sed Romam se
confere decessisse. Describit varia Jo-
annis itinera vel trepidas cursitationes
Theodoricus Niemius (a), concensis nimi-
rum equis Lessembergio tribus tantum co-
mitibus stipatum provolasse Friburgum,
ac varias coitiones tentasse, ut opera du-
cis Burgundiæ Avenionem deduceretur:
Postquam, inquit, dictus Balibasar per
aliquot dies mansit in Friburg, transiit
se ad oppidum Brisacum etiam super di-
ctum flumen consistens, confusus ibi tracta-
tus facere per medias personas cum duce
Burgundiæ, qui habet terras non multum
ab inde distantes, ut eum abduceret, seu
abduci faceret de Alamanza, conduceretque
per partes Gallie usque ad Avinionem; &
super hoc jam erant conducti plures stipen-
darii in propinquo existentes; & adven-
tum dicti Balibasaris ad ipsos pluribus die-
bus & noctibus præstolantes; sed res in-
terim deserta fuit quibusdam fidelibus di-
cti domini Regis potentibus in partibus
illis. Quod eum sciret ipse Balibasar, non
audebat se committere ipsi conductis gen-
tibus, sed fugit etiam tunc habitu mutato
consueto ad oppidum Nuenburg super eodem
flumine consistens; sed illico superveniente
rumore, falso tamen, quod prædicti fideles
ejusdem domini Regis Romanorum præfatum
Balibasarem & suos curiales tunc secum
existentes, in eodem oppido Nuenburg ob-
sidione constringere vellet, ipsi timore va-
no percussi nullo per eos ordine observato,
sicut oves errantes fugerunt, ab eodem op-
pido, ambulantes illa die, & nocte imme-
diata sequente, ab invicem dispersi iter
agentes iterum ad dictum castrum Fri-
burg: ad quod sic fugientes tandem re-
versa fuerunt.

(a) Niem.
in vit. Jo.
xxiii.

Addit auctor mox Friburgum accessisse
amplissimos concilii legatos nimirum duos
Cardinales, ac plures episcopos ad Joan-
nem, ac postulasse; quod constitueret pro-
curatores in ipso concilio ad cedendum pro
eo papatu & ipse eligeret si vellet ali-
quem, alium locum in quo staret, quousque
dictum concilium aliud de ipso pro publica
utilitate Christianitatis ordinaret, aut
dictum concilium contra eum ad privati-
onem procedere vellet. Subdit Niemius Jo-
annem acerbe respondisse, ac procurato-
ri abdicationis formulam per Beltholdum
Urbinum comitem Constantiam misisse,
sed non idoneam a concilio habitam fu-
isse. Cæterum sex Cardinales qui Schaffu-
siæ substituerant mutato consilio x. aprilis
publicæ fidei syngrapham postulasse con-
cessamque fuisse ut Constantiam redirent,
inter quos erat Odo Columna, qui pos-
tea renuntiatus est Pontifex in eodem
concilio.

Die

XV.

Die decimatercia aprilis agitarum est in loco, in quo nationis Germanicæ cœtus fieri solebat, de sponfionibus Joanni XXIII. faciendis, si papalis dignitatis, ut sacramento erat pollicitus, ornamenta poneret; atque ab archiepiscopo Genuensi propositæ fuere eæ pactiones, ut Cardinalitia dignitas illi in primis assereretur (a), atque Italica vel Avinionensis legatio toto vitæ flexu ipsi committeretur: tum annua triginta aureorum millia attribuerentur, & plura alia petita: Quæ, inquit Niemius (b), a concilio præstari non poterant. Composita (c) tum formula est de abdicanda procuratoris opera ab Joanne pontificia dignitate controversa, quæ formula in sessione sexta XVII. aprilis die a patribus confirmata est, ac pronuntiatum (d) Joanni ab ea sponfione discedere non licere, quæ in actis typis cûsis suis concepta verbis extat, temporis nota postea a Joanne (si synodalibus monitis pareat) consignanda: tum etiam ex singulis nationibus designati procuratores, quos Joannes constitutus foret. Renuntiati etiam oratores, qui a Joanne exigerent ut designatos procuratores, ejus nomine papales apices ex concepta formula abdicatos edito diplomate confirmaret. Præterea jussi oratores Joannem urgere, ut Constantiam rediret, vel Ulmam, vel Ravenspurgum, aut Basileam ad omnia, quæ ad conjunctionem ecclesiarum redintegrandam spectarent, ad optatum exitum perducenda. Sancitum quoque concilii ac Regis Romanorum nomine, ut de fide publica Joanni danda, conscriberetur syngrapha, ab oratoribus ipsis deferenda: si synodo obtemperasset, intermissum iri ceptam in illum judiciariam actionem, atque ipsius dignitati & splendori consulendum.

(a) Acta ms. concil. Constant. post sess. 5. (b) Niem. in vit. Jo. xxiii. Sess. vi. (c) Acta ms. post sess. 5. (d) Acta typis cûsis sess. 6.

Designata loca, ad quæ Joannes se conferret.

XVI.

Actum postea in Joannem Wicleffum, Joannem Hus, & Hieronymum Pragensem de quibus inferius. Censuræ etiam ecclesiasticæ iis inflitæ, qui satyricos libellos ad carpendam alienam famam conscriberent. Lectæ etiam in eodem cœtu datæ a Parisiensi academia ad nationis Italiæ præfules Constantiæ congregatos literæ (e), ut Joannem ad Constantiam repetendam permoverent, cum non sine maximo rei Christianæ discrimine diffidere posset; tum aliæ (f) ad Joannem, ut posita papali infula ad ecclesiarum componendum fœderis incumberet, ex quibus hæc gravioris ponderis argumenta delibamus: Si vera mater probatur per Salomonem (g) quod maluit materno carere titulo, quam puerum permittere funesta sectioni, quanto magis summus Pontifex paternam affectionem patefecerit, si Ecclesiæ jamdiu lamentabiliter divisæ redintegrationi suum dominatum possibabuerit atque præsidiam? Itaque non modo cum mente & intentione

(e) Extant ejus lit. in act. Concil. sess. 6. (f) Ext. ibid. (g) 3. Reg. a. 5. Grave argumentum pro abdicacione contententium agenda.

sacri concilii, verum etiam cum piis desideris totius Christianitatis & cunctorum mortalium, quos nulla hic agitat vafsania, his votis atque juramentis vestra sanctitas videtur egisse, non quod in hoc facto ejus de papatu sit deferendum, quamvis & eorum animas in Domino lucrifacere satagere debetis; sed quia tot populis & regnis ac nationibus illos sequentibus, & fortassis in alterationem immense discrepationis alias ventura consuli oportuit, quorum salutem vestra præsidiam in vestris votis & juramentis prætulisse videmini. Quod si opus ab effectu probatum profectumque fuit, quandiu terrenum orbem mortale genus accolet, vestras laudes celebrabit omnis ætas, & pro abdicacione honoris momentanei, cum merito præmij sempiterni erit vobis paratum nomen ceteris longe gloriosius.

Verum, beatissime pater, in hac re nos unus movet scrupulus, quod audivimus vestram sanctitatem a Constantia Scaphusam secessisse, non enim est ille locus potior ad amplitudinem sacri concilii ad tantam rem gerendam. Deinde Constantia per vestram sanctitatem fuit electa & per vestram obedientiam humiliter recepta: ceteris etiam gratior videbatur, utpote gravi, locuples, ornata civitas: nec videtur quomodo tali vulnere medelam afferre possit hæc mutatio. Postremo in ea urbe vestra sanctitas habebat amantissimum, Christianissimum, & invictissimum Imperatorem, qui tranquillitatem & securitatem præstare poterat, & injurias omnes propulsare: habebat sacrum collegium Cardinalium, quod non modo pro securitate vestra, verum etiam pro honore vestro atque gloria usquequaque decertasset: habebat denique totam Ecclesiam sibi obedientem, longe ceteros superantem, in qua erat non minima Galliarum natio, quæ non minime quidem verbo vestram sanctitatem offendi permisisset. Ubinam igitur, sanctissime pater, persona vestra celebris, securius, atque devotius tractabitur, quam in urbe vobis devota, per vos electa, cum Ecclesiæ vestra, cum Imperatore Christianissimo, & cum ceteris de vestris votis & juramentis sanctissimis vestrae clementiæ omni die congratulantibus. Non est aliquis tam ignarus rerum, tam rudis in re Christiana, tam nihil unquam de publica pace, ac salute cogitans, quin intelligat ubi in sacramento pacis danda manebit sanctitas vestra, concilium sacrum, ac ejus partes universas omnem reverentiæ cultum, quem mortalem mortali præstare fas est, vestrae personæ præbituras. Postea cogitet sanctitas vestra clementissime pater, quid est in tractatu quærendæ pacis a sacro concilio discedere, quid diffidere? An primum suspectum, an secundum damnatum: & si probabilis discedendi caperetur occasio, nulla tamen inveniretur dissidendi; paucisque interjectis verbis subdunt: Absit beatis-

Discessus Joannis reprehensus.

Pisani conventus exemptus ne Constantiensi dissentiat.

tissime pater, ut in tanta re sanctitas vestra a sacro concilio discordet, hoc enim esset ab Ecclesiæ Dei discordare: absit a gloria nominis vestri quod sacrum concilium sine præsentia vestra rem tam grandem tractet, vel terminet. Vestri est, sanctissime pater, ut nullum in hac re habeatis priorem nec perseverando fortioerem, &c. Dat. Parisiis in congregatione nostra generali apud S. Bernardum super hoc specialiter celebrata die XI. mensis aprilis. Non doctorum Parisiensium monitis, nec præfulum studijs Joannes flechi potuit, ut Constantiam rediret: cuius odio allatas in prædicta sessione sexta ab uno e præfulibus novas propositiones de excludendis schedas perfectas, refert Gobelinus (a) quæ in actis typis cûsis vel MS. non reperiantur, [I] ac plura seditiosa & periculi plena continebant: In sexta sessione, inquit, per unum de præfulibus avasamenta ista proposita fuerunt.

(a) Gobelinus in Cosm. st. 6. c. 94.

Propositiones pro emendandis Pontificis & Cardd. defectibus.

Contra Cardd. qui Joannem suæ securitatis.

suffecerant; Joannisque factioni addicti non dabant operam, ut schisma tolleretur.

Quarta veritas est, quod cum ipsi Cardinales, vel plures eorum hac reversi post eandem fugam, & etiam aliqui eorum, qui hic remanserunt, publice asseruerint, quod per recessum dicti domini Joannis a Constantia dissolutum fuerit concilium prædictum, ita quod ex tunc non fuit concilium, sed concilsabulum, videntur enormiter errasse, & per consequens ipsi sic dicentes se ipsos excluderunt a concilio & a ceteris antedictis, & ceteris.

Controversum a Joanne absente valeret concilium.

Quinta veritas est: quod interim, quod non revocabuntur, vel suspenduntur potestates papalis & dignitatum, numquam poterit Ecclesiæ reformari in capite & in membris per quemcumque etiam ingeniosum vel potentem, nec per ipsum concilium, quoniam ipse dominus Joannes invenit sibi semper faventes & potentes, ut lac fugant, idest aurum de ipso, invenitque semper emptores dignitatum in copia, & ab eis habebit aurum copiose. Quæ omnino rejecta fuere, utpote novas motura turbas, nec levia allatura pericula; quamobrem neque in actis editis neque in MS. longe uberius reperiantur. Judiciario, vero ordine in Joannem agendum visum est, utpote qui concilii judicium nullatenus declinare posset, cum Pisani conventus autoritate illius pontificatus fundamenta niterentur.

Judiciaria actio, instructa, in Joannem.

Coactis itaque ad publicam sessionem septimam die XI. maji præfulibus, in Joannem, ut propagatorem schismatis (b), editi formulam proposuere (c), quo ipsi objecta sanctionum canonicarum severitate diem dixere, ut patrum consensui fide publica accepta se sisteret; quod editum hac temporis nota consignatum est. Dat. Constantiæ provincie Moguntina in sessione publica in ecclesia majori Constantiensi, si solemniter celebrata die jovis XI. mensis maji indictione vero VII. anno Domini MCCCXV. pontificatus præfati domini Joannis Papæ XXIII. anno V. Postulatus deinde est impietatis reus Hieronymus Pragensis Hussitarum signifer, atque in sessione (d) proxima, quæ octava fuit celebrata die quarta maji; Wicleffi memoria cum suis dogmatibus damnata. Sed his intermissis referendisq; opportuniori loco, ad Joannem redimus. Præsidebat is Friderici ducis Austriæ, cum quo ante Constantienses conventus cœptos nefariae

Sess. VII. (b) Acta concil. Const. sess. 7. (c) Ext. ibid. Dies illi dicta.

Sess. VIII. (d) Acta concil. sess. 8.

NOTÆ

[I] Dogmata illa seditiosa quæ in sessione VI. concilii exposita fuisse annalista ex Gobelino scribit, ante aliquot a sessione dies seditiosus aliquis in folio descripta palam in valvis ædium episcopialium proposuerat. Folium illud totum vulgavit Martene Anecd. to. II. col. 1620. hoc titulo: Cedula affixa ad valvas palatii episcopalis Constantiensis, die luna VIII. mensis martii (lege aprilis, ut ex indice dici constat) 1415. Propositiones sunt XVIII. in quibus ad depellendos cardinales, abrogandumque pontificem patres incitantur. MANS

(a) Ext. in actis ms. ea de re conc. lit. (b) Acta conc. Const. post sess. 8.

XVII. Fredericus Austriacus in crimen Joannis abducti vocatus.

(c) Niem. in vit. Jo. XXIII.

Veniam poscit a Sigismundo.

coitiones fecerat (a), armis concilii piam sollicitudinem eludere: sed Sigismundus Romanorum & Hungariae Rex pio studio accensus bellum Austriae intulit (b), causamque in celeberrimo praesulum, & oratorum Regum & principum coetu habito die quinta maii exposuit his verbis.

Primo ex eo quod idem Fredericus scandalizasset ecclesiam & concilium Constantiense in hoc, quod abduxerit Joannem Papam XXIII. noctis tempore, & quod nec remansit per eos quin totaliter concilium per talem abductionem, & Papa fugam fuisset dissolutum. Item ex eo, quod nonnullos episcopos de suis sedibus expulisset, & abbatas de eorum monasteriis, retinens abbatias & episcopatus in manibus propriis. Item ex eo quod viduas & orphanos spoliasset bonis hereditariis, quorum multi propter hoc irent mendicatum per mundum. Additur Fredericum belli mole territum pacem ab eo petiisse, seque ad excipienda concilii imperia paratum obulisse, quod confirmat Theodericus e Niem (c) his verbis: Rex infra paucos dies congregavit multitudinem maximam bellantium equitum & peditum, forsitan quadraginta millia vel circiter numero, de quibus fecit sex exercitus, quos direxit de diversis locis dominis dicti ducis ad obsidendum, & capiendum terras ejusdem ducis, prout fecerunt, de multis quas infallibiliter omnes expugnassent prout apud nos fama est, nisi subito dux ipse se & sua eidem domino Regi dedisset, prout fecit, ut praesertur. Quo facti o dominus Rex de praconcepta ira aliquantulum placatus dictos exercitus revocavit; eundem tamen ducem arrestando sub juramento praesidio, ne de ipsa Constantia recederet, nisi cum voluntate dicti domini Regis & omnia, quae sibi promiserat efficaciter impleisset, quorum aliqua dux adimplevit, quaedam autem forsitan adimplere nequivit, impediendo domino Ernesto fratre suo: & ea de causa adhuc hic remanet in arresto; & sic Rex ipse in hoc secutus est illud: sic itaque rigor, sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderate sevens; sit pietas, sed non plus quam expediat parcens. Missi itaque fuere a concilio quatuor praesules, qui Fridericum ad regium conspectum venientem confociarent. Adductus vero ille ad Sigismundum in genua provolutus, veniam de concilio Regeque laesis flagitavit, seque ac universam ditionem regiae potestati permisit, pollicitus Joannem Pontificem & aulicos Constantiam se rediturum, quorum tamen incoluntiam, rebusque cautum deprecabatur: quae publicis etiam literis ab eo firmata fuere, interque ea haec continebantur.

Debemus etiam & volumus facere & procurare Papam Joannem ad Constantiam, seu alibi, quo dominus noster Rex volue-

ris praesentare, aut facere praesentari, ad manus & potestatem dicti domini Regis & sacri concilii, quod praesentialiter Constantia celebratur; sperantes quod juxta verbum regium desuper nobis factum, quod dictus Papa Joannes & omnes secum venturi Constantiam, aut ad alium locum deputandum suarum vitae & rerum ad eos pertinentium, quas secum ad hujusmodi locum duxerint, sint securi, & si dictus Papa Joannes de papatu depositus fuerit vel cesserit, tunc in voluntate praesati concilii stabit quomodo eidem de statu suo provideatur. Nos etiam volumus & debemus in hostagio Constantiae manere, quousque Papa Joannes Constantiam aut alibi, quo praesatus dominus Rex deputaverit, pervenerit, &c. Quibus a quatuor nationum praesidibus assensum est.

Miratur Niemision subitam hanc rerum conversionem, ac divinam quandam vim rexisse concilium Constantiense suspicit, cujus opera Joannes ad officium redigi potuerit, (d) : Quare, inquit, celebrentur generalia concilia aliquantulum insequentibus patet, & potissime ut corrigantur in illis ecclesiastici excessus enormes, quorumcumque Christianorum sint, etiam illi quantumcumque potentes. Ad quod certe faciendum unus solus, quantumcumque statu sublimis vix aut unquam sufficere posset: quis enim a papatu in Italia dictum Balthasarem Papam actualiter deposuisset executione subito subsecuta, attentis etiam potentiis, divitiis, & astutia, quibus ceteros exercebat? quis enim Friderici ducis Austriae principis ita potentis in divitiis & terris, ita etiam quod potenti Regi aequiparari videretur, pro eo quod ipsum Balthasarem in gravem contumeliam & offensam concilii generalis, quod tunc celebrabatur & adhuc celebratur Constantiae, & serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariae Regis, & multorum principum & farensum aliorum, quorum non erat numerus, eis inconsultis & insidiis clanculo & nocturno tempore praesumpsit abducere pro certa pecuniae quantitate sibi per eundem Balthasarem, tunc Papam, in castro Schafhausen postea ex conventionem mutua per soluta, audaciam tam repente refranasset, sicuti contigit utriusque illorum, nisi dictum Constantiense concilium, Domino cooperante, hoc fecisset? Ut sit memorabile omnibus nunc & semper, ne in eorum potentia, astutia, & divitiis consiliis similia forsitan attentare praesumant, & ne cadant a statu eorum, & quasi ad nihilum etiam opprobriose suis tamen culpis exigentibus reducantur. Ut vero redactus demum fuerit in potestatem concilii Joannes, qui Burgundicis armis in Gallias evadere se posse putaverat, diceretur inferius.

Interea coepta in eum judiciaria actio ur-

Pactio- num de Joanne capita.

(d) Niem. in vit. Jo. XXIII.

Joanni potentia arteque non pro- fuere.

Mira vis Concilio- rum ad pacandas ecclesiae turbas.

Sessio IX. (e) Acta Conc. Const. sess. 9.

Citationis in Joannem edita formula.

Sessio X. (b) Acta Conc. Const. sess. 10. Interdictus pontificatu.

XIX. Accusationum in Joannem capita. (c) Acta conc. Const. sess. 10.

urgenda (a) visa est; in sessione itaque nona XIII. die maii ea lis repetita, nec Petrus Cameracensis, Guillelmus S. Marci presbyteri, Franciscus Florentinus diaconus Cardinales, quos Joannes rogaret literis, ut procuratorio nomine pontificiam causam in synodo tuerentur, id onus admittere voluerunt: atque a synodi causarum actore propositum est eam causam procuratorio nomine non agendam, sed ipsummet Joannem ad purganda imposita crimina producendum: in ecclesiae igitur valuit judiciario ritu ad comparandum postulatus est concepta hisce verbis formula: *Authoritate sanctae synodi Constantiensis requirimus Joannem Papam XXIII. citatum & sequaces suos & fautores, si sint hic, veniant coram dicta sancta synodo responsuri super contentis in citatorio. Trina vice sonora voce eadem repetita verba, & nemine comparente id in publica acta redactum: dein renuntiati fuere a concilio iudices ad cognoscendam Joannis causam: tum e singulis nationibus lecti viri conspicui, qui exauderandi Joannis causas in sua capita distingerent. Proximo die XIV. maii repetiti superiores judiciorum actus (b) in Joannem fuere sessione decima, eoque non comparente lata synodalis sententia, qua pontificio munere exercendo interdictus est, sancitumque urgendam ad illum gradum depellendum judiciale causam.*

Quia nobis, inquit (c), legitime constat dominum Joannem Papam XXIII. a tempore, quo fuit assumptus ad papatum, usque nunc papatum ipsam & ecclesiam male administrasse, rexisse, & gubernasse, vitaeque sua damnabili ejulque nefandis moribus populus exemplum vitae male praebuisse & praebere, & insuper ecclesias cathedrales, monasteria, prioratus conventuales, & cetera beneficia ecclesiastica, vario appetiatio simoniace notorie distribuisset, bonaque & jura Romanae, & aliarum ecclesiarum plurimum notorie dilapidasse, quodque charitative monitus a praemissis desistere noluit, sed continue perseveravit & perseverat, Ecclesiam Dei in praemissis notorie scandalizando, eapropter per hanc nostram sententiam pronunciamus & decernimus & declaramus dictum dominum Joannem Papam ab omni administratione papali spirituali & temporalis ex causis praemissis fore suspendendum, & suspendimus: eique administrationem ipsam interdicimus in his scriptis, criminaque praemissa contra eum super mala administratione simoniaca & dilapidatione notoria, ac ejus mala vitia Ecclesiam ipsam scandalizante, prout praemittitur, proposita notoria existere, ac de & super eis tamquam de & super notoriis procedendum fore & procedi debere ad finem ejiciendi eum a papatu, prout juris Ann. Eccl. Tom. XXVII.

fueris, declaramus, &c. Praecipitur universis fidelibus, nullo dignitatis discrimine ne Joanni contra hujusmodi sententiam obsequantur juriumque acerbitas ejus studiosis, ut schismatis propagati reis, intentata. Ascripta demum sunt sententiae haec verba. *Dat. Constantiae provinciae Moguntinensis in sessione publica, in ecclesia majori solemniter celebrata, die martis XIV. mensis maii anno Domini MCCCXXV. indict. VII. pontificatus praesati domini Papae Joannis XXIII. anno VI. Tum decima sexta maii propositum est publicum editum (d), quo Joanni denunciatum est, ut testibus de iis, quae in accusationis libello exarata erant, interrogandis, praesens adesset, causamque diceret, ob quam eo judiciorum ordine in ipsum agendum non foret. Extat illud in actis MS. hisce verbis conceptum.*

Nos Jordanus miseratione divina episcopus Albanensis de Ursinis vulgariter nuncupatus & Guillelmus viri S. Marci presbyter S. R. E. Cardinales, Antonius Degratia Concordiensis, Stephanus Dolensis, Jacobus Tervisan, Joannes Lubfeldensis, Nicolaus Mesburgensis episcopi, Andreas electus Poznanensis, Thomas B. Mariae extra muros Eboraci, & Nicolaus S. Lupi Trecentis abbatas, nec non Joannes de Thomariis de Bononia & Guillelmus Maligin sacri palatii apostolici causarum auditores iudices & commissarii causarum & cause ac partibus infrascriptis a sacrosancta synodo Constantiensi universalem Ecclesiam representante specialiter deputati, peremptorie citamus dominum Joannem Papam XXIII. quatenus hodie hora vespereorum, & deinde singulis diebus non feriatis ex nunc infra octo dies proxime futuros, instantibus de mane hora sexta, & postmeridie hora secunda personaliter & in ejus propria persona Constantiae in palatio apostolico, seu episcopali infra communitatem ecclesiae Constantiensis in sala majori in judicio coram nobis ad videndum & audiendum produci, regi, admitti, & jurare nonnullos testes super nonnullis positionibus & articulis hodie hora vespereorum antedicta pro parte venerabilium virorum magistrorum Henrici de Piro licentiatum in decretis, & Joannis de Scribanis de Placentia procuratorum promotorum & instigatorum ejusdem sanctae synodi contra dictum dominum Joannem Papam dandis & producendis, vel ad dicendum causam rationabilem, cum praemissa fieri non debeant, alioquin in causa & causis, quae vertuntur & vertentur, seu verti & esse sperantur coram eadem sancta synodo inter praedictum dominum Joannem citatum ex una, & promotores procuratores & instigatores praedictos de & super nonnullis criminibus, simonia, haeresi, dilapidatione & alienatione rerum & honorum Romanae & aliarum ec-

Illius studiosis legum severitas intentata.

(d) Acta ms. post sess. 10.

* Sabiniensis.

Testium dicta adversus Joannem publice excepta.

elefarum, incorrigibilitate, fautoria sobis- matis, & scandalis notoriis quibus delatus existit, aliisque rebus in causa & causis hujusmodi latius deductis & deducendis & eorum occasione parte ex altera; alioquin ad premissa & alias, prout juris fuerit & rationis, ulterius procedetur domini Jo- annis Papa absentia seu contumacia in aliquo non obstante, &c. Dat. Constantie anno Domini MCCCXV. indictione VIII. die vero jovis XVI. mensis maji.

XX. Referuntur vero a Gobelino (a) & ac- cufationum capita Joanni objecta, quæ in libello ab Henrico Petro & Joanne Scribanio concilii causarum actoribus com- pacto infero que sessionis XI. actis defcri- buntur, ad quæ probanda se admitti pe- tunt hisce verbis adjectis: Citra onus su- perstue probationis. Ac primum ducto a Joannis adolescentia exordio, atris illum pingunt coloribus, adduntque cum ad curiæ Romanæ munera Bonifacio IX. Pon- tificis irrepisset, simoniaca arte ingentes struxisse opes, eademque labe Cardinali- tiam purpuram sibi peperisse: ornatum Bo- noniensi legatione exercuisse tyrannidem: papatum variis dolis, post Alexandri mor- tem eblanditum. At in MS. actis adjecta est de parata Alexandro nece accusatio (b)

his expressa verbis: Item quod dictus Jo- annes, tunc Balihasar, legatus Bononia exiens, ad papatum illicitis mediis an- balans, in mortem bonæ memoriae domini Alexandri Papæ V. exititia machinatus, & ut tam ipse, quam medicus suus, magi- ster Daniel de S. Sophia, artium & me- dicinæ doctor veneno extinguerantur, pro- ut extincti sunt, operam dedit, sicque ut prædicatur, fuit dictum, creditum, ten- tum, & reputatum dicitur & tenetur, cre- ditur & reputatur, atque fuit & est de premissis in civitate Bononiensi atque ex- tra per totum mundum publica vox & fa- ma, fuitque & est graviter & notorie dis- famatus. Objectum præterea est, illum ab omni pietatis sensu abhorreere demonstra- se, jejunia ecclesiastica ac preces canoni- cas sprevisse, pontificium munus gessisse flagitio, atque libidinum foeditate conta- minatissimum extitisse, adeo ut apud non- nullos, qui ejus mores norant, indu- tus humana carne dæmon diceretur. Ad- ditum his in actis MS. hoc caput.

Item dominus Joannes Papa cum uxore fratris sui, cum sanctimonialibus incestum, cum virginibus stuprum, & cum conjuga- tis adulterium, & alia incontinentia cri- mina commisit, propter quæ ira Dei de- scendit in filios, & de aliis graviter & publice diffamatus & scandalizatus est: sic fuit & est verum.

Item quod ex tunc dominus Joannes Pa- pa, videns concilium hujusmodi & totum mundum ad sanctæ Dei Ecclesiæ jam tri- ginta octo annis, vel citra scissæ & di-

visa unionem & redintegrationem, nec non extirpationem hæresis & vitiorum ac ipsius Ecclesiæ reformationem in capite & in mem-bris anhelare, diabolico spiritu instigatus hoc sacrosanctum concilium dissolvere quærens, ut reformationem hæresum, atque schisma- tum extirpationem prædicta evadere & impedire posset, & suam malam vitam continuare, ad præterita vitia & ambitio- nes reincidens contra vota professæ, promissa, ac Deo & Ecclesiæ jurata id fa- cere renuit, & nuper hoc anno Domini MCCCXV. die mercurii XX. mensis mar- tii in noctis tenebris habitu indecenti & dissimulato, laicali more, non ut Romanum decuit Pontificem gregem sibi commissum, ut mercenarius deserens, ab hoc sacro Con- stantiansi concilio contumaciter se absen- tando aufugit & recessit in scandalum toti- us generalis concilii & totius populi Chri- stiani. Ita fuit & est verum, publicum, & notorium atque manifestum, &c.

Interea Fridericus Austria dux, ut sa- cramento se obstrinxerat, Joannem e fu- ga revocavit (c), atque ad Cellam Ru- dolphi Constantiensis agri oppidum perdu- xit, ut illum in concilii potestate pone- ret, de quo hæc Theodoricus Niemius re- fert (d): Die XXI. mensis maji præfa- ti prædictus Balihasar, tunc Papa, per- venit ad oppidum Celle distans a Con- stantia per duo miliaria Alamantica. Illuc deductus de Friburg de manda- to & ordinatione concilii prædicti, & i- pse Rex Romanorum recepit in suam po- restatem dictum oppidum Friburg cum octo aliis sibi adjacentibus oppidis sive castris qua erant prius ducis sæpediti, & in eo- dem castro Celle bene fuit custoditus die noctuque dictus Balihasar, prædicto con- cilio disponente. Conquestus est Joannes de Cæsare, quod datam ab eo fidem pu- blicam de libero accessu recessuque & con- cilio violata fuisset: nec tamen ejusmodi querelæ justæ concilio sunt visæ, cum da- ta fides ad præsentem casum non pro- tenderetur, quippe non retracto ex fuga Joanne redintegrari ecclesiæ conjunctione non potuisset. Ex Cellensi vero custodia Joannes ad Sigismundum demissus ac ple- nas officiorum lenociniis literas (e) die xxvi. maji ad colligendam ejus benevo- lentiam captandamque misericordiam de- dit: legati vero ad illum Cellas lecti ex omnibus nationibus insignes viri fuere, singula accusationum capita & dicta tes- timonia ipsi exhibitari, ut ad ea responde- ret: xxvii. die maji reversi oratores Con- stantiam gestæ legationis seriem exposu- ere (f), utque accusationes inspicerent non curasset Joannes, seque concilii sententiæ ad insignia dignitatis deponenda subde- ret, posceretque, ut illius acerbitas tem- peraretur, de quibus hæc tradit Theode- ricus e Niem (g): Die xxv. dicti mensis

Ejus co- natas ad dissolven- dum con- cilium.

XXI.

(c) S. Aug. 3. p. tit. 28. c. 6. §. 1. Nau- cler. gen. 38. ex a- ctis con- c. In concilii pote- statem re- ductus. (d) Niem. in vit. Jo. xxiii.

(e) Ext. in actis post sess. II.

(f) Acta ms. post sess. II. (g) Niem. in vita Jo. xxv. ma.

(a) Acta concilii. Const. post sess. 10. Gobel. sup. cap. Suffulisse veneno Alexandrum V.

Impurissi- mam vi- tam du- xisse.

maji, quo incipit sextus annus pontificatus ipsius Balihasaris, fuit facta sessio solemn- is Constantiensi qua fuerunt publicati quinquaginta quinque articuli criminosi omnia pec- cata mortalia, & inenarrabilia crimina continentes & etiam probati contra ipsum Balihasarem tunc Papam. Eodem die fue- runt destinati certi oratores per dictum concilium ad eundem Balihasarem, cer- tificando eum de illis, quæ ipsa die facta fuerunt in sessione prædicta, cer- tificandoque ipsum etiam, quod depositio- nis sententiam contra eum ferre vellent: & ut fama est, in hoc consensu quod fieret; ro- gavit tamen obnixè, ut quanto honestius fieri posset honori & statui suo prædictum concili- um provideret, quod & factum fuit. Extant ea de re in actis typis culis publica mo- numenta (a), in quibus fertur Joannem eodem utum responso, implorantemque misericordiam recensuisse quæ pro Eccle- sia gessisset; tum suum turpem recessum damnasse, culpamque sibi morte acerbio- rem esse professum: Dominus Joannes Pa- pa, ajunt acta, dixit & verbo proposuit, ipsum pro Dei Ecclesiæ & ejus unionis plu- ra fecisse etiam in eadem in Papam fuisset assumptus, præsertim tempore errorum. De- signator id tempus, quo Cardinales a Gre- gorio discesserunt, quo cum Petro e Luna colloquium facere non posset, & circa concilium Pisanum & ante hujus sacri con- cilii Constantiensis congregationem, in quo etiam liberam cessionem sui papatus obtulit, prout in schedula per eum in eodem con- cilio in publica sessione tunc lecta & publi- cata plenius continebatur; subjungens tristi vultu, ut apparuit, quod a Constantia & dicto sacro concilio post ipsius schedulæ ces- sionem turpiter recesserat, quod hæc re- cognoscebat, immo quod maluisse illa die sine anima sua præjudicio mortuus esse, domum sua turpiter recessisse. Eapropter idem dominus Joannes Papa successivè respon- dit, quod ipse contra superius recitata nul- lam defensionem facere volebat, immo prout per dictam schedulam sua manu subscri- ptam, quam prædixit ejus ex parte ab op- pido, quo supra, nimirum Cellensi, Car- dinales superius recitati, scilicet de Ur- finis, de Salancho, de Salutiis, Camera- censis, & Florentinus, ad concilium por- taverunt continebantur, volebat & præsen- tialiter stare promissis, in omnibusque se con- formare omni ordinationi, deliberationi, & determinationi dicti sacri concilii: & ita, super omnimodum processum per idem con- cilio contra eum habitum ratificabat, & ratum habebat, asserens quod non aliter voluit prædictis articulis respondere, as- sermans concilium Constantiense sanctissimum esse, errareque non posse, ac Pisanum con- cilio fore continuatum; & quod ipse sacro Constantiensi concilio nunquam contradicere vellet, etiam si in Bononia aut alio quovis

(a) Acta typis cu- sa post. sess. 12.

Præferen- dam fuisse mortem fugæ pro- fectur.

loco sibi magis accepto personaliter jam es- set; cum id sibi minus non esset, quam pu- blice fateri, se in papatu jus nullum ha- bere. Et infra: Omnimoda defensione bu- jusmodi præterquam, ut hic subsequitur, expressius renunciata, concilio prædicto se submitit adiciens: Volo quod concilium sit defensio mea, quod scio errare non posse; nec alia defensione quacumque uti volo; supplicans se humillime per commissarios prænominatos eidem concilio sinceriter re- commendandum fore. Cum vero denuncia- retur illi, ut proxima die vigesima nimi- rum octava maji Constantiæ sententiam accepturus adesset, hæc ipsum addidisse recentent acta: Ut apparuit, comparere non curans respondit: Summe mihi placet sententia ipsa, quæ supplico, quam cito lata sit mihi deferatur, quam cum omni reve- rentia etiam cum birretis mei depositione recipiam, eamque, quantum in me fuerit, confirmabo, approbabo, & emolagabo, prout & dictum processum, ac omnia contra me, ut superius est expressum, in concilio ge- ssa ex nunc prout extant, & ex tunc prout ex nunc ratifico, approbo, & confirmo, promittoque contra eam me aliquo processu temporum non venire, &c.

Se concilio pic submit- tit.

Cum itaque hæc ad quatuor nationum præfides referrentur, ea Joannis demissio- ne deliniti, sententiæ acerbiter mitigandam, consulendumque illius honori cen- suerunt; habent enim hæc acta MS. (b) Quibus propositis & auditis erat delibe- ratum per deputatos omnium nationum, quod, ex quo non poterat haberi sessio in brevi, quod idem legati seu aliqui eorum rever- santur ad eum ad intimandum sibi pro- rogationem prolationis sententiæ in die mer- curii proximi, & hoc propter ejus hono- rem, & ex quo grate respondit quod non vellet appellare, propterea sententia limi- retur, nec ita rigorosa, prout concepta fuit, proferatur. Detracta exinde puta- mus acerbiora accusationum capita, quæ in actis typis culis sine testium probatio- ne aliis quinquaginta quatuor adjecta sunt; quæ tamen non eo ordine, sed permixtam una cum aliis in actis MS. in- feruntur. Cæterum præfules, qui Joannis custodiæ apud Cellas præerant, concilii nomine ipsi significarunt (c), judicium de- cretorium ad vigesimam nonam maji diem extraxerunt, quibus a Joanne ita responsum ferunt acta.

XXII.

(b) Acta MS. post. sess. 12. De miti- ganda in Joannem sententia actum.

(c) Ext. ea de re instrum. xxviii. edit. in act. ms. ibid. post sess. II.

Dominus Joannes Papa recommendatio- nibus dicto domino Regi & dominis de sacro concilio præmissis respondit, & dixit se prout aliis dominis deputatis se asseruit dixisse & respondisse, similiter per pro- rogationem & intimationem hujusmodi, & quidquid per dictum sacrum concilium jam factum fuerit, & die crastina vel alias quomodocumque fieret in futurum, grata ex nunc habebat, & haberet pariter & gra-

CHRISTI
1415.

SEDIS VACANTIS
I.

SIGISMUNDI ROM. REG. 5.
EMMANUELIS II. IMP. OR. 32.

CHRISTI
1415.

SEDIS VACANTIS
I.

SIGISMUNDI ROM. REG. 5.
EMMANUELIS II. IMP. OR. 32.

grata. Relata hæc uniuersa fuere a Joanne Vaurensi episcopo congregatis patribus in sessione duodecima xxix. maii habita, utque papales apices concilii sententiæ subijceret. Deinde decretoria in eum Martino Atrebatensi episc. sententia perfecta. Quæ vero in eum fuerint sancita, perstringit Theodoricus Niemiuss (a) : Die, inquit, xxix. mensis maii prædicti fuit facta sollemnis sessio Constantiæ, & in illa finaliter depositus idem Balthasar, nec non carceri adjudicatus pro poenitentia peragenda, quousque prouisum esset Romana ecclesia de summo Pontifice, & quod ille de ipsi Balthasare disponeret, prout sibi uideretur ; & quod interim bene tractaretur : & sic verificatum est illud, quoad ipsum Balthasarem : qui uoluerit inter uos primus esse, erit uelut seruus. Et merito hæc passus est, quia Deum præ oculis non habuit, & quod fractum erat non alligauit, & quod abstractum non reduxit. Porro concepta erat his uerbis sententia.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

XXIII.
Lata in
eum sente-
ntiæ
formula.

Sacro sancta generalis synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitimo congregata uniuersalem Ecclesiam representans inuocato Christi nomine, solum Deum præ oculis habens, uisus articulis in hac causa contra dominum Joannem Papam XXIII. formati & oblati, ac probationibus eorundem factis, & ejusdem submissione spontanea una cum toto processu hujus cause, habita matura deliberatione, super eisdem per hanc sententiam definitiuam, quam fert in his scriptis, pronuntiat, decernit, & declarat, & recessum per præfatum dominum Joannem Papam XXIII. ab hac ciuitate Constantiensi & dicto sacro Constantiensi concilio generali clandestine & de nocte hora suspecta in habitu dissimulato & indecenti factum, fuisse & esse illicitum Ecclesie Dei, & dicto concilio notorie scandalosum, pacis & unionis ipsius Ecclesie turbatum & impeditum, schismatis inueterati nutritiuum, a uoto, promissione, & juramento per ipsum dominum Joannem Papam Deo & Ecclesie & huic sacro concilio præstitis deviaturum, ipsumque dominum Joannem schismaticum, notorium, bonorumque & jurium, nedum Romanæ, sed aliarum ecclesiarum plurimum & aliorum locorum piorum dilapidatorem notorium, malumque spirituum & temporalium Ecclesie administratorem & dispensatorem fuisse & esse, suis detestabilibus, inhonestis, uitiis, & moribus, Ecclesiam Dei & populum Christianum notorie scandalizantem, ante ejus assumptionem ad papatum, & post usque ad ista tempora, ipsumque per præmissa ecclesiam Dei & populum Christianum notorie scandalizasse &

Crimi-
num capi-
ta.

scandalizare, postque monitiones debitas & charitativas iteratis & crebris uicibus eidem factas in præmissis malis & arrogantia pertinaciter perseverasse, seque ex hoc notorie incorrigibilem reddidisse, ipsumque propter præmissa & alia crimina in processu dictæ cause contra eum deducta & contenta tamquam indignum & inutile & damnosum a papatu, & omni ejus administratione spiritali & temporalis amouendum, priuandum, & deponendum fore, & cum hoc dicta sancta synodus amouet, priuat, & deponit, uniuersos & singulos Christianos cuiuscumque status, dignitatis uel conditionis existant, ab ejus obedientia & fidelitate & juramento absolutos declarando, inbibendo insuper uniuersis Christianis fidelibus, ne eundem, ut præmittitur a papatu sic depositum de cætero in papam nominent, aut illi tamquam Papæ adhaereant, seu quocummodo obediant. Et nihilominus ex certa scientia & de plenitudine potestatis, ne eundem, ut præmittitur a papatu sic depositum de cætero in papam nominent, aut illi tamquam Papæ adhaereant, seu quocummodo obediant. Et nihilominus ex certa scientia & de plenitudine potestatis, supplet dicta sancta synodus omnes & singulos defectus, si qui forsitan in præmissis aut aliquo præmissorum interuenerunt : cumque ad standum & morandum in aliquo bono loco, & honesto sub custodia iura serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariae, &c. Regis, & uniuersalis Ecclesie advocati, & defensoris deuotissimi, nomine dicti sacri generalis concilii, quamdiu dicto sacro concilio generali pro bono unionis Ecclesie Dei uidebitur condemnandum fore, & eadem sententia condemnati; alias uero poenas, quæ pro delictis criminibus, & excessibus inferri debent iuxta canonicas sanctiones, dictum concilium arbitrio suo reseruat declarandum, & instigandum, secundum quod rigor justitiæ uel misericordie ratio suadebit. In hac sententia non expressa est causa, ob quam Joannes pontificatu deturbari potuerit, cum Ecclesia catholica semper tenuerit primam sedem a nemine iudicari posse, Romanosque Pontifices solius Dei iudicio reservatos, neque conciliorum ualere decreta, nisi a Dei vicario confirmantur : cuius defensionis clypeo Joannes quidem tueri se uoluerat, sed is clypeus excidebat ipsi e manibus, cum mox ex eo responso convinceretur ipsum non esse Pontificem, sed Gregorium qui ex eisdem Joannis principis a Pisano concilio exauthorari non potuit. Itaque uera causa hæc fuit cur Joannes obnoxius fuerit concilio, nempe ipsum, ut sæpe repetendum nobis fuit, uel non fuisse Pontificem, uel tantum ambiguum & propagati schismatis reum, & ambiguo Pontifice concilium superius esse, quandoquidem auctoritatem præficiendi sibi non ambigui Pontificis a Deo accepit Ecclesia. Lata porro ea sententia, Joannes episcopus Ostiensis Cardinalis Viuariensis concilii præses uniuersos com-
pel-

Pontifica-
tus iure
priuatur.

Aliæ po-
næ irro-
ganda
sy-
nodi arbi-
trio refer-
uatur.

Abolita
Joannis
insignia.

XXIV.
Cardina-
les uetiti
sine con-
cilio im-
perio ele-
ctionem
tentare.
Lecta
Balthasari
sententia.

(a) Ext.
in actis
post sess.
12.
Ab ipso
confirmata.
117.

Crux
Pontificis
uexillum.

pellavit, ut si quis celsioris inferiorive dignitatis clero obfurove genere natus sententiæ aduersaretur, assurgeret causamque diceret; secus ejus silentium consensus uice habitum iri: ac nemine contra mutare aucto, Ostiensis episcopus sacri Cardinalium senatus nomine ratam habuit sententiam, nationumque præfides singuli earum auctoritate confirmarunt; tum productum est Joannis papale sigillum, atque impetio concilii ab Arnaldo aurtifice distractum, illiusque gentilitium stemma deletum, ac pristinum Balthasari nomen ipsi redditum: Joannes uero archiepiscopus Rigenis, qui ejus custodia nomine concilii præfuerat, eo munere solutus pronuntiatum est, cum iam id Regi Sigismundo demandatum esset.

In eadem sessione facta fuere duo decreta: alterum ne Cardinales sine concilii imperio ad nouum Pontificem creatum suffragia ferrent, ac si tenderent contra denuntiatum, abrogatam ea in re fore ipsorum auctoritatem, alterum ne unquam Balthasar Cossa aut Angelus Corarius, Petrus uel Luna ad papales apices uocentur, & sacrum anathematis fulmen non pariteris impentatum. Legati etiam ad Balthasarem ipsum fuere nonnulli præfules, ut decretoria ei sententiam exponerent, ac si quid liberet, in illam obiceret: petito temporis intervallo ipsi assensit; qui libens de quocumque iure, quod ad pontificatum fingi posset, decessit, de quo publica confecta monumenta (a) hæc referunt: Prout per dictum sacrum concilium lata & ab ipso concilio processerat, & dictata erat ex sua certa scientia, approbat, & ratificabat, & emulogabat, ac eidem processui contra eum ad ejus depositionem per concilium factam acquiescebat & consensibat, apponendoque manus ad pectus ejus, assertionem libera affirmabat, jurans corporaliter suo proprio motu, quod nunquam contra eandem sententiam contra ipsum sic, ut præmittitur, latam quidquam opponere, nec contra eam reclamare publice uel occulte, aut ab ea appellare uellet, seu super papatu quocumque controversiam opponere, nec aliquo unquam tempore de eodem papatu se quouis modo intromitteret, immo eidem papatu & juri, si quod in eodem sibi qualitercumque competisset, seu quod sibi nunc competebat, pure, simpliciter, & absolute libereque & sponte cedebat, & renuntiabat, & ibidem omni modo, uia, & forma, quibus melius potuit, resignauit, cessit, & renuntiavit expresse; & in hujus signum jam de camera sua crucem papalem amoueri fecerat, ac si uestes mutatorias habuisset, omnia & singula insignia papalia, sicut disposuerat dicta die mercurii, qua dicta sententia fuit lata, tunc coram prelati prædictis deposuisset; dixitque, quod

nullo unquam tempore se pro Papa gerere sua nominaret, aut nominari faceret; uoluisseque quod ad ipsum papatum nunquam fuisset assumptus, quia ex post nunquam habuit horum diem; & si contingeret casus, quod in futurum religeretur; nunquam suum præberet assensum, adiciens tamen quod, si aliqua persona singularis post jam facta præmissa in sui personam quidquam criminis ulterius obicere uellet ad ulteriorem processum contra eum habendum, seu grauiorem poenam in ipsum infligendam, quod in hoc se ipsum defendere uellet sub dicti concilii generatis protectione, quod pro suo iudice & defensore recepit; supplicans humiliter, quod in hoc & in aliis concilio sacrum & regia seruitas ipsum haberent specialiter recommissum. Hæc omnia in publicas tabulas redacta fuere, deque iis prima junii nationum præfides certiore facti (b). Balthasar (c), uero a Sigismundo traditus est Ludouico comiti palatino Rheni, a quo in munitionem aliam arcem traductus est, & protusque custodia; de quo hæc Theodoricus & Niemus.

Die ultima mensis maii prædicti dicebatur apud nos, quod dictus Balthasar ipsam sententiam approbasset, scripsit enim, ipsi domino Regi Romanorum, et supplicando & reducendo sibi ad memoriam, plurima beneficia, quæ contulerat, quod cum benigne tractaret. Et infra: Post hoc in principio mensis junii prædictus Balthasar ductus fuit ad castrum Gorleben prope Constantiam sub custodia prædicti concilii per aliquos dies, & ibi licentiati fuerunt, sui familiares, & ad Constantiam uenerunt, illis cooperantibus euadere posset, &c. Quo tempore aliquos Constantiæ tunc existentes sibi secreta per quemdam sibi secretum rogabat, ut sibi aliqua consolatoria scriberent sic afflictio: quod tamen ipsi scire non audebant, quod scripta eorum ad uocitiam dicti concilii peruenirent, & sic suspecti haberentur in illo: & quia etiam idem Balthasar hoc tarde postulabat, quia cum in honore esset atque potentia, constitutus prudentem & fidelium suorum sana sibi facta consilia, ut uitam suam emendaret, & bene ageret, decidebat & efficere non curabat. Sensit igitur illud demum in effectu: Quid uultis? in uirga ueniam ad uos. Sursum itaque locus bene regitur, cum is, qui præst, uitiis dominatur. Post hoc traditus & recommendatus fuit custodia domini Ludouici comitis palatini Rheni, qui est princeps probus, prudens, & bone fame, & est hic apud nos postus ad studium prædicti concilii in absentia prædicti Regis Romanorum per dictum dominum Regem Romanorum, qui eundem Balthasarem benigne pertractat, sibi que pro uidet de omnibus opportunis, & habet duos capellanos, honestos secum dicentes officium & co-

Profitetur
Balthasar
nullum
diem
transigisse
in pon-
tificatione.

(b) Gobel.
in Cosm.
et. 6. c. 49.
(c) Ext.
de eo in
ms. actis
post sess.
12.

Joannes
exaucto-
ratus cum
studia
mancipia
tur.

Delectur
ab omni-
bus.

Honeste
habitus in
custodia.

& coram eo celebrantes, & quosdam honestos nobiles sibi in mensa ministrantes in loco spatiose & delectabili non catenatus, non constrictus: & ita de aliquibus audivi, qui bene sciunt.

XXV. Sess. XIII. Inducti a novatori- bus ritus in porri- genda Eucharis- tia.

(a) Acta Sess. 13.

In sessione XIII. peracta quintadecima mensis junii die perorantibus concilii cau- sarum actoribus adversus hæreses, quæ in nonnullis orbis partibus pullulabant, at- que impios aliquos sacerdotes, qui laicis veteri ritu abjecto, sub utraque specie, vel etiam post cœnam nullo urgente morbo Eucharistiæ sacramentum porrigebant, co- ercendos synodali sententia postulantes, sancitum (a) est illos, qui verus Latine ecclesiæ institutum temerarent, constitutos in hæreticos poenis afficiendos: Hoc præ- sens concilium sacrum generale Constanti- ense in Spiritu Sancto legitime congregatum adversus hunc errorem saluti fidelium pro- videre satagens, matura plurium doctorum tam divini, quam humani juris delibera- tione præhabita, declarat, decernit, de- finit, quod licet Christus post cœnam in- stituerit & suis discipulis administraverit sub utraque specie panis & vini hoc ve- nerabile sacramentum, tamen hoc non ob- stante sacrorum canonum auctoritas lauda- bilis, & approbata consuetudo Ecclesia ser- vavit & servat, quod hujusmodi sacramen- tum non debet confici post cœnam neque a fidelibus recipi non jejuniis nisi in casu in- firmitatis aut alterius necessitatis a fure vel Ecclesia concessio vel admisso: & sicut hæc consuetudo ad evitandum aliqua peri- cula & scandala est rationabiliter intro- ducta, quod licet in primitiva Ecclesia hujusmodi sacramentum reciperetur a fide- libus sub utraque specie, postea a confi- cientibus sub utraque & a laicis tantum- modo sub specie panis suscipiatur; cum fir- missime credendum sit, & nullatenus dubi- tandum integrum Christi Corpus & Sangui- nem tam sub specie panis, quem sub specie vini veraciter contineri, unde cum hujus- modi consuetudo ab Ecclesia & sanctis pa- tribus rationabiliter introducta & diutis- sime observata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesia auctoritate pro libito mutare. Quapropter dicere quod hanc consuetudinem aut legem observare sit sacrilegum aut illicitum, cen- seri debet erroneum, & pertinaciter asse- rentes appositum præmissorum tanquam hæ- retici arceri sunt & graviter puniendi per diœcesanos locorum seu officiales eorum, aut inquisitores hæreticæ pravitatis in regnis seu provinciis, in quibus contra hoc decretum aliquid fuerit forsitan attentatum aut præ- sumptum, juxta canonicas & legitimas san- ctiones in favorem catholica fidei contra hæreticos & eorum fautores salubriter ad- inventas. Decretum præterea, ut hæc sanctio ad ecclesiarum præfules, & eo- rum gerentes viçes transmitteretur. De-

Integrum Christi Corpus sub quali- bet specie latet.

Pœne hæretico- rum in ritu- um vio- latores promul- gatæ.

inde renuntiati fuere ex singulis nationi- bus lectissimi iudices, qui causas eorum cognoscerent, qui de hæresi postularentur, ac Joannis Hus causa jam ante agitata excuti accuratius iussa.

In sessione decimaquarta productæ sunt Gregorii XII. literæ (b) exaratae Arimini III. id. martii pontificatus anno nono, quibus ille Joanni Dominico tit. S. Sixti presbytero Cardinali, Joanni patriarchæ Constantinopolitano designato, nunciis Wernero archiepiscopo Treverensi, Lu- dovico comiti Palatino Rheni, & Carolo Malatestæ Ariminensi toparchæ provinciam dederat ut concilium Constantiense confir- marent, ea lege ut Balchazar æmulus non modo illi non præfesset, verum ab illo profus removeretur. Cum itaque præ- dicta rerum conversio id actum esset, Joannes Dominicus concilium Gregorii no- mine coegit ex hac formula.

Quia sanctissimus dominus noster dominus Gregorius Papa XII. audivit, intellexit, at- que multipliciter est informatus de celebri- fama hujus sanctæ congregationis pro genera- li concilio Constantiensi in Christi nomine con- gregata, idcirco idem dominus noster avidus ecclesiasticæ unionis & reformationis & extirpationis hæreticæ pravitatis com- missionem fecit, prout in ejusdem literis nunc lectis dignoscitur contineri: cujus quidem commissionis & mandati vigore ego Joannes miseratione divina tit. S. Sixti presbyter Cardinalis, Ragusinus vulgariter nuncu- patus, pro me & collegis meis in hac parte hic existentibus, in nomine Patris, & Filii, Spiritus Sancti auctoritate ipsius domini nostri Papæ, quantum ad eundem spectat, ut prædicta sancta unio, reforma- tio, & hæreticæ pravitatis extirpatio, Deo auctore, meliorem sortiatur effectum, & ut sub diversorum professione pastorum dissi- dentes Christiani in unitate sanctæ matris Ec- clesiæ & charitatis vinculo jungantur, istud sacrum concilium generale convoco, & omnia per ipsum agenda. autorizo & con- firmo juxta modum & formam prout in li- teris domini nostri nunc lectis plenius con- tinetur.

Edita tunc sanctio fuit (c), qua fide- lium multitudinem, quæ Joannem XXIII. agnoverat, & alteram quæ Gregorium XII. coluerat, sub uno capite Christo mu- tuo fœdere coalescere promulgatum est, eam legente Bartholomæo archiepiscopo Mediolanensi: Cum principium cujuslibet rei potissima pars sit, ut principium de- cens & amabile Deo, & possibilis Ecclesiæ redintegratio fiat, sacrosancta generalis synodus Constantiensi in Spiritu Sancto le- gitime congregata Ecclesiam catholicam representans, ut ipse due obedientiæ, ni- delices illa, quæ proficitur Joannem XXIII. olim fuisse Papam, & illa quæ proficitur dominum Gregorium XII. esse Papam, uni-

XXVI. Sess. XIV. Acta Sess. 14.

Difficilli- ma peccata Grego- rio pro confir- mando concilio præter spem ob- tinere.

Constan- tiense concil. a Gregorio auctorita- tem acci- pit.

XXVII. (c) Ext. in ms. Sess. 14. Pars quæ Gregori- um & quæ Joan- nem erant sequuntur conju- ctæ sunt.

uniantur una alteri, & altera alteri con- jungantur sub capite Christo, dictas con- vocationem, auctorizationem, approbatio- nem, & confirmationem nomine illius domi- ni, qui in sua obedientia dicitur Grego- rius XII. nunc factas quantum ad ipsum, spectare videtur, quia abundans ad cer- titudinem pro bono cautela nemini nocet, sed omnibus prodest, in omnibus. & per omnia admittit, & amodo has prædictas obedientias confirmat, & unitas esse de- cernit, & declarat in uno corpore Domini nostri Jesu Christi & hujus sacri univer- salis concilii generalis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Abrogatæ dein fuere sententiæ, quæ antea a Joanne in Gregorium & sectatores, vel ab hoc in Joannem late: tum pristina munera di- gnitatesque iis, qui Gregorium coluerant, confirmata. Sancitum etiam in publi- cis monumentis nulla de Romano Pontifi- ce aut sede Apostolica facta mentio- ne, annus Regis Romanorum atcribere- tur.

Actum an abdi- catio Gre- gorii foret extrahenda. Respon- sura non differen- dam.

Formula concilii.

His gestis Joannes Dominicus Cardina- lium cæterorum osculo & amplexu exce- ptus, inter Franciscum Venetum & An- tonium Aquilejensem presbyteros colloca- tus est. Deinde divina peracta re Caro- lus Malatesta, cui a Gregorio deponen- di ejus nomine pontificatus commissi fue- rat procuratio, peracto ejusdem Grego- rii ea de re diplomate, a concilio postu- lavit, an tum dedere gradu conducere- rit, an vero rem ad Petri & Luna abdicatio- nem extrahere, rogatisque sententiis, re- sponsum Constantiæ abdicacionem eam fa- ciendam antequam Nicienem colloquium celebraretur, experireturve synodus an Petrus & Luna pontificia insignia ponere vellet. Carolus itaque Malatesta habita, oratione ex proposito themate: Facta est cum Angela multitudo militiæ celestis, hac formula Gregorium pontificatus jure ab- euntem induxit.

Ego Carolus de Malatestis Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in tempora- libus vicarius, nec non provincia Roman- diolæ rector, pro sanctissimo in Christo pa- tre domino Gregorio divina providentia. Papa XII. & sanctæ Romanæ ecclesiæ ge- neralis, atque ejusdem sanctissimi domini nostri Papæ procurator, habens ad infra- scripta plenum speciale & irrevocabile man- datum, quemadmodum constat per bullam aubenticam sanctissimi domini nostri præ- dicti proxime lectam, nulla oppressus aut coactus violentia, aut nullo ductus errore ut omnibus aperte pateat per effectum quan- ta sinceritate, quantaque cordis affectione. sacram unionem & redintegrationem Chri- stianorum in unitate sanctæ matris Eccle- siæ profectus fuit, præsequaturque per vi- am etiam renuntiationis inclusivæ, pure, libere, & sincere procuratorio nomine ip- sius. Ann. Eccl. Tom. XXXVII.

sius sanctissimi domini nostri Gregorii Pa- pa XII. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti renuncio & cedo expresse in his scriptis realiter & cum affectu ju- ri, titulo, & possessioni quod, quem, & quam, ipse habet in papatu, & resig- no nomine præfati domini nostri papatum & omne jus papatus, titulum, & possessio- nem, quod, quem, & quam habet coram Domino nostro Jesu Christo, qui Ecclesiæ suæ sanctæ est caput, & sponsus in hac sacrosancta synodo, & universali concilio sanctam Romanam & universalem Ecclesi- am representante.

Admisit eam Gregorit abdicacionem (y- nodus, & divinas laudes ob conciliatam feliciter conjunctionem Deo persolvit. De qua abdicacione meminit cum hoc insigni elogio S. Antoninus (a); Gregorius, vir sanctus, utpote qui Ecclesiæ & unionem, & reformationem semper operaverat, per Carolum Malatestam procuratorem ad hoc suum, omni juri suo, quod in papatu habe- ret, renunciavit solemniter, hoc perentibus congregatis in concilio, & expedire uni- ani faciendæ indicantibus. Cumque Car- dinales novum Pontificem sine concilii as- sensu renunciare, ut vidimus, vetiti fu- issent, rogatus est Sigismundus Romanorum Rex, ut ad id regiam auctoritatem adhiberet: quod ab ipso egregiis literis, (b) quas jam ante exararat, ac pronuntium sanctio- nem de non eligendo iterum Gregorio non ad ipsius ignominiam, tamquam ido- neus pontificatui esse non posset, sed pro Ecclesiæ pace editam fuisse. Illum etiam, atque alios ipsius partium Cardinales, Antonium episcopum Portuensem Grego- rij nepotem morum prohibitæ spectatissi- mum, Joannem tit. S. Sixti, Gabrielem tit. S. Clementis, qui in pontificatu Ege- genii IV. nomen tulit, Græcoque Lati- næ ecclesiæ conjunxit, Angelum tit. SS. Petri & Marcellini, Bandellum tit. S. Sabinæ presbyteros, & Petrum S. Ma- rtiæ in Cosmedin. diaconum cæterorum, Cardinalem numero aggregavit. Publico vero diplomate idem Gregorius paucis post diebus cum Malatesta ejus nomine pontificatum posuit, necdum rei gesta fa- ma ad ejus aures pervenerat, cum car- dinalitiam purpuram sibi reservavit (c).

Gregorius, &c. ad futuram rei memoriam. Quia dispositus pro extirpatione dete- standorum schismatum & reintegracione u- nionis Christianorum renuntiare juri pa- patus, ex qua causa non reperitur fuisse renuntiatum per aliquem Romanorum Pon- tificum, conceptumque fuit in conclusi- dum de preparatoris tractaretur, quod tem- pore & loco congruis in casu renuntiationis ante

XXVIII. (a) S. Ant. 3. p. 111. 22. c. 4. §. 2. Com- mendatur Greg. a S. Anton.

(b) Ext. in act. Sess. 14. Gregorii gesta con- firmata.

Ipsius Cardina- les cæteris Cardina- libus ag- gregati a concilio.

(c) Greg. XII. lib. ult. ep. cur. p. 47. Gregorii qua sibi cardinali- tum re- servarat.

ante renuntiationem provideretur de statu congruo Pontificis assumendi, sicut decens videbatur, & ab omni mente rationabili pro honore papatus & Ecclesie est intueendum; nosque ad apicem summi apobolatus postea assumpti, ideo de consilio & assensu tantum venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium ante eorum recessum a nobis quasdam ecclesias nobis re-servavimus, quibus propter schisma postea exortum caruimus, prout etiam nunc con-cipio in tali renuntiationis casu provideri debere nobis de dignitate cardinalatus Roma-nae ecclesiae in loco personalis conventio-nis ante renuntiationem ipsam si continge-ret; quae provisio sine nostra auctoritate procedere non poterat iuridica. Ad remo-ventium igitur oppositam indecentiam, de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Ro-manae ecclesiae Cardinalium consilio & as-sensu, & de plenitudine apostolica pote-statis statuimus & ordinamus, quod renun-tiantibus nobis iura papatus, ut praemittitur, per nos ipsos, vel procuratores suos procuratores nostros, sicut in nobis realiter & actualiter cum honoribus & emolumentis dignitatibus & officium cardinalatus Romanae ecclesiae, quae dignitas virtualiter includitur in papatu, sicque & intentionabiliter in nobis permansit in casu renuntiationis, & hinc per alios certi tenoris literas digni-tatem huiusmodi cardinalatus sanctae Romanae ecclesiae de eadem potestatis pleni-tudine nobis in casu renuntiationis huius-modi reservavimus, a qua sumus assump-ti. Nulli ergo, &c. Dat. in Montefloro Ariminensis dioecesis XVI. kal. augusti pon-tificatus nostri anno IX.

Nec solum cardinalitum dignitatem, verum apostolici aeraii praefecturam, cum e papatu discessit, gerendam reservavit, quod munus antea Antonio episcopo Por-tuensi dicto Cardinali Bononensi abrogat (a), quae de re constitutione edita haec sanxit (b).

Gregorius, &c. Volentes etiam ulterius prout expedit, providere ex eisdem cau-sis rationabiliter nos moventibus si contin-gat nos papatum per nos vel procuratores aut procuratores nostros cedere, dicti ca-merariatus officii potestatem ac iurisdic-tionem & omnia ac singula ad ipsum de jure vel consuetudine aut alio quovis modo & forma spectantia ex nunc nobis tenore praesentium de plenitudine potestatis praesa-

(a) Ib. p. 41. & 46.
(b) Ib. p. 47.
Praefectu-ram eti- am aeraii sibi asci- scit.

NOTE [1] Gregorius pontifex hoc anno die IV. Julii pontificatu cessit, eo ritu & forma, de qua annalista hic. Id unum modo addendum superest. Pontificia destitutus auctoritate, Gregorius intra cardinalium ordinem subsiluit. Hanc vero posterorem dignitatem ita tenuit, ut nulli tamen cardinalitio titulo adscriptus fuerit. Ideo in subscriptione epistolae ad concilium da-tae Racanensis die VII. octobris hoc se titulo ornat; Angelus episcopus, S. Romanae Ecclesiae Cardi-nalis. Ex quo intelligimus episcopi Praenestini titulum non statim ab abdicato pontificatu obtinuisse. MANSI

ta constitutionibus apostolicis & consueta-dinibus aut aliis quibuscumque contrariis non obstantibus integre reservamus, us-que quo confiteri nobis de successore nostro futuro summo Pontifice canonice esse provisum & per ipsum de dicto cameraria-tu fore dispositum, quia intendimus ipsum non tenere ulterius nec habere ullo modo. Nulli ergo, &c. Dat. in Montefloro Ari-minensis dioecesis XVI. id. Julii pontificatus nostri anno IX.

Consultum fuit (c) ampliore munificen-tia a synodo Constantiensi Gregorii di-gnitati, quam ipse cogitasset, cardinali-tum enim munus Picena legatione exor-navit, ut refert praeter alios plures S. Antoninus (d): Patres, inquit, veneran-dum illum & omni laude dignissimum anti-quum diem, ex Gregorio ad Angelum pri-mum nomen suum repositum, legatum insti-tuerunt in Picentibus consistens. [1] Decretum id fuit (e) die Julii quinquade-cima, ex quo nonnulla delibanda conjun-gemus superioribus, ne eadem repetere cogamur: animadvertens itaque synodus pium Angeli facinus, qui antequam ex-periretur, an Petrus e Luna amulus vel let honore abire, pontificatu se abdicaverat, ipsum agente Sigismundo Rege in episcoporum Cardinalium ordinem ad-scivit, ut principem locum post summum Pontificem teneret: si vero Petrus e Luna similiter cederet gradu, & ambos Con-stantiensi concilio interesse contingeret, controversiam, quam cum illo habuerant, diremptum iri: Legationem vero, quae numquam revocari posset, his verbis decre-vit: Insuper dicta sancta synodus statuit, ordinar, & decernit quod dictus dominus An-gelus, quoad vixerit, si sanctae sedis A-postolicae in provincia maritima Anconitaneae & praesidatus Farsensis, cum provisione, salario, gagis, muneribus & honoribus solitis Cardinalis legatus de latere in spi-ritualibus & temporalibus, atque vicarius generalis irrevocabiliter permanens, cum omnibus & singulis facultatibus & aucto-ritatibus, huiusmodi legatorum, quae le-gatis talibus concedi per sedem Apostoli-cam in forma plenissima consueverunt, quod-quo eidem domino Angelo favores, & gra-tiae sedis Apostolicae in praebendis, benefi-citiis, & aliis provisionibus largisse im-pendantur. Cavit etiam synodus Angeli quieti, ne ulla unquam lis de iis, quae

XXIX. Consul-tum ma-gnificen-tius a concilio quam fuit Gregorius ipse con-suluisse. Creatus perpetuus Piceni le-gatus. (c) Gobel. in Gohm. et. 6. c. 94. (d) S. Ant. 3. p. III. 22. c. 4. 5. 2. (e) Act. Jess. 14.

Amplissi-ma illi sti- tributa.

Liberatus in pontificatu gesserat, ipsi moveretur, omnique onere respondendi in iudicio, ab-solutum pronuntiavit. His addit Theo-doricus Niemius (a).

Die tertia mensis augusti venerunt nova ipsi concilio quomodo Angelus Corarius o-lim Gregorius Papa XII. nunc episcopus Portuensis, postquam intellexit cessationem sui papatus per dictum dominum Carolum de Malatestis procuratorem suum ad hoc per eum solemniter constitutum publice factam, ut superius tactum est, convocatis suis curialibus & Cardinalibus, nec non praelatis & clero, qui sibi ut Pape tunc adhaerebant & credebant in partibus illis, in publico consistorio gaudentes & sponte approbavit, laudavit, & confirmavit om-nia in ea parte gesta, proprio per dictum Carolum. Quo facto illico deposuit mitram pontificalem, necnon colobium, & omnia pontificalia, seu insignia papalia, etiam ibidem praesentibus omnibus, cum solemnitate, quod illa numquam de cate-ro resumere vellet, immo omni modo, quo posset procurare intenderet, quod praefata unio fieret in Ecclesia universalis. Hoc il-le facto eximio calumnias sibi a perferas de-terxit, larvamque Petro e Luna antipapae detraxit, ut ab omnibus posthac impos-sor agnosceretur. Ipse vero, utpote se-no confectus, haud diu post vivere de-siit (b).

Gregorius solenni ritu infi-gnia pon-tificia cum gaudio deponit.

Pia ejus consilia.

(d) S. Ant. sup. 5. 2. Naucler. & alii. Patere mendacia Petri e Luna schisma-tis cul-pam in Greg. re-nitentis.

Petrus ipse in iudicium vocatur a concilio.

Petrus autem e Luna, qui antea tot mendaciorum fucis vulgaverat Gregorii culpa accidisse, ne in Saonensi indicto con-ventu pax Ecclesiae restitueretur, quam-vis Gregorius egregium demissionis exem-plum ei praebisset, aperto scelere schi-ma extrahere nisus est, adeo ut etiam suis fuerit horroxi. Ad frangendam vero ejus pertinaciam in praedicta sessione xv. edita sanctio est, quamvis Petrus ipse e Luna voluntariam abdicacionem pluries nuncupato sacramento spondidisset, & etiam omnium expectationem delusisset, cum concilii nomine missis oratori-bus conveniendum, ut excurrente decem diesum intervallo, nullis additis ambagi-bus pontificalia insignia poneret, ac si

id abnueret, haec in eum poena decretae fuerunt.

Si non fecerit, dicta sancta synodus ipsam dominum Petrum ex nunc prout ex tunc pronuntiat, decernit, & declarat fuisse & esse notorium schismaticum, antiqui schisma-tis nutritorem, defensorem, factorem, ap-probatorem, incorrigibilem & pertinacem haereticum, a catholica fide devium, pro-missionum, votorum, & juramentorum su-orum transgressorem, & Ecclesiam Dei no-torie scandalizantem, & propterea omni honore & dignitate, etiam papali, se red-didisse indignum, ipsumque per sacros cano-nes fore abjectum, ejectionem, privatam, & praesens ab omni jure seu possessione & de-tentione, quae habet, seu se praesens habere in papatu, mandando, praecipien-do, & inbibendo eidem, ne se amplius pro Romano Pontifice gerere praesumat, omni-bus Christianis fidelibus, etiam si imperiali, regali, cardinalatus, pontificali, aut alia quavis ecclesiastica, vel seculari dignitate praesergetur, ne eidem Petro aut ejus successoribus in hac parte postea obediant, pareant, vel intendant, aut auxilium, consilium, vel favorem praesent ullo modo, sed cum tamquam schismaticum, ecclesiastice unionis perturbatorem, & haereticum vitent & persequantur toto posse, bona fe-de, realiter, & cum effectu, & huic sacro concilio, ac futuro per Dei gratiam Romano Pontifici eligendo, contra dictum Petrum, ejus successores, factores, atque sequaces, quos etiam dicta synodus tamquam schismaticos, & haereticos vult persequi & haberi, assistant fideliter & cum effectu, &c. Ut vero Sigismundus cum Rege Aragonum & Petro e Luna in con-gressum & colloquium venerit, ut illum ad voluntariam abdicacionem flecteret, dicetur inferius: nunc de iusta in haere-siarcham lata sententia dicendum est.

Non modo ad schisma extingendum, verum ad Joannis Wicleffi & Joannis Hus haereseim excindendam omni studio partes incubuere. Accessisse Constantiam Joan-nem Hus, [1] ineunte novembri superio-ris anni, cum primum praesulum coetus

XXX. Joannes Hus haer-esiarcha comparet in concilio. XXXI. Fff 2 iniri

NOTE [1] Joannes Chrystianus Hus, de quo sermo hic in annalibus, natus in oppido hujus no-minis in Bohemia, Hus, dignitate sacerdotem, professione theologum in Pragensi uni-versitate egit. Cum Hieronymus Pragensis ex Anglia libros Wicleffi secum tulisset in Bohemiam, & cum amicis communicasset haereseis virus Hussus ex eo fonte hausit, ait Andreas Ratispo-nensis in chronico. Quo semel imbutus late in populos spargere coepit, illud ea occasione factum credo, cum orto inter Theologos Pragenfes dissidio, nationum ceterarum theologis in-factu abeuntibus, solis e Bohemia theologis tota Pragensis academia commissa est, quod accidisse anno 1408. Andreas ibidem affirmat, addens pariter dissidii hujus originem & fomentum Joan-nem Hus praebuisse. Fretus igitur victoria, & favore Wincestai regis Joannes haeresei suae longe lateque per regionem illam propagandae tandiu incubuit, donec ad concilium se contulit. Con-stantiam anno praecedenti pervenit ibique iustus continere se a novis dogmatibus spargendis, do- nec a concilio discederetur, cum acquiescere recusasset traditus est in custodiam in cubiculo quodam palatii pontificii, ut legitur in diario Cerretani, oculati testis, apud Bzovium in annali-bus. Dies captivae designatur ibi XXVIII. novembris superioris anni 1414. & ex literis orato-rum quo universitas Colonienfis ad concilium miserat, satis constat, die XVII. januarii hujus anni

iniri cœpi sunt (accepta, ut ajunt, a Sigismundo fide publica) ut se in celebrissimo illo totius orbis Christiani theatro ostentaret; atque invidiam, quam in se ex impietate concitaverat, in adversarios detorqueret: sed illum insanæ spes fefellerunt; nam ut Cocleus narrat (a): *Hus ubi Constantiam venit, & vidit longe aliam ibi disceptandi rationem esse in cœtu doctissimorum ex omni natione hominum, quam Pragæ in capella Bethleem coram laicis novarum rerum cupidis, aut in aula coram nobilibus ecclesiasticorum consuevit apud, aut etiam in foro coram minaci & clero infesta plebe. Vidit item notos & sibi jam diu infensos e clero Bohemico adversarios ad accusandum paratos & instructos, cœpit de fuga circumspicere, facile considerans se patribus de hoc excitatis in Bohemia adversus clero & omnem religionem malis satisfacere non posse nisi per publicam revocationem & penitentiam, ubi adversariis suis liceret libere & absque omni metu, & furoris plebis terrore dicere, ac testari contra ipsum de omnibus injuriis clero templisque & univ. ca.*

(a) Cocleus Hist. Huss. l. 2. Jo. Naucel. p. 12. gen. 48. & alii. Non ferens veritatis splendorem fugam capit.

tholica religioni per ejus prædicationes illatis. Ut igitur fuga omne periculum evaderet, hanc fugiendi rationem adinvenit; quippe conduxit currum rusticorum, in quem clam ascendens, abdidit sese straminibus undique repletus. Addit ex Ulrico Reichental (b) oculo teste, aliam arreptæ a Joanne Hus fugæ causam, illum nimirum in hospitio suo divinam rem sapienter peregrisse magno populi concursu: quod cum episcopus Constantiensis comperisset, verereturque ne vir pestifer, qui etiam anathemate devinctus non sine ingenti flagitio sacra atrectabat, gregem inficeret, ut in eo loco sacrorum præses sacra ipsum operari vetuit, populoque præcepit, ne operanti interesset; cumque Hus mandata episcopi infringeret, eumque subita ecclesiasticæ severitatis formido invasisset, recurrente dominica tertia quadragesimæ, qua canitur sacer versiculus: Oculi, &c. se in curru Henrici Larzemboch fœno & stramine onusto condidisse. Henricum autem ipsum, cui Joannis Hus observandi cura demandata erat, consulem urbis adidisse, questumque de fuga Joannis Hus.

Straminibus repletus, abdidit sese straminibus undique repletus. Addit ex Ulrico Reichental (b) oculo teste, aliam arreptæ a Joanne Hus fugæ causam, illum nimirum in hospitio suo divinam rem sapienter peregrisse magno populi concursu: quod cum episcopus Constantiensis comperisset, verereturque ne vir pestifer, qui etiam anathemate devinctus non sine ingenti flagitio sacra atrectabat, gregem inficeret, ut in eo loco sacrorum præses sacra ipsum operari vetuit, populoque præcepit, ne operanti interesset; cumque Hus mandata episcopi infringeret, eumque subita ecclesiasticæ severitatis formido invasisset, recurrente dominica tertia quadragesimæ, qua canitur sacer versiculus: Oculi, &c. se in curru Henrici Larzemboch fœno & stramine onusto condidisse. Henricum autem ipsum, cui Joannis Hus observandi cura demandata erat, consulem urbis adidisse, questumque de fuga Joannis Hus.

Ex

NOTÆ

anni 1415. carcerem jam subiisse; ita enim in literis illis ea die scriptis ad universitatem: *De Joanne Hus capto & detento per concilium, suo tempore scribimus.* Si igitur fugam ille tentavit die III. martii & ab ea retractus iterum custodia traditus fuit, qua de re dubitare nos minime permittit Ulricus de Reichental oculus testis apud annalistas hic; fugam hanc molitum illum oportet cum jam clausus carcere detinebatur. Neque enim sive cum annalita hic hæretici destructionem in carcerem retrahere post fugam illam possumus; neque cum Pagio in vita Joannis XXIII. pro die 3. martii legendum in Reichental ducimus diem XXIII. novembris, neque tandem cum Jacobo Lentant in Histotia Gallica concilii Constantiensis fugam Hussi fictam, & commentitiam judicamus. Forte tamen retractum ex fuga Hussum cum minus caute custodiri posse in priori carcere patres arbitrarentur, transferendum illum censuerunt in castrum Gotebliz urbi Constantiæ vicinum ubi detinebatur die XVII. maji anni hujus, ut ex literis oratorum Colonienfium ea die scriptis discimus.

Agendum hic esset de violata a Patribus securitatis fide a Sigismundo rege Hussi data, sed cum hanc provinciam annalista occupaverit, & novi nihil occurrat, ideo lectores ad annales remitto. Verum nequis silentium hoc meum perinde accipiat ac ingenuam de culpa a patribus commissam confessionem, adnotasse juvat, Concilium eam securitatis fidem quam Sigismundus Hussi concesserat, ideo neglexisse, quod Hussus, a concilio licet inhibitus, hæresim tamen audax prædicaret atque doceret. Quam læne præcepti transgressionem in re tanti momenti gravissime coercendam. Patres merito censuerunt, Hæc pro se patres cum reponeret Hussi, respondebant quidem Bohemi virum illum dum Constantiæ ageret quietum se domi tenuisse; quare non nisi per summam impudentiam eam calumniam vicio modestissimo imputari. Vera tamen opposuissent patres ex eâ deducere, quod Hussus ne carcere quidem clausus ab hæresi docenda se contineret. Hæc enim de illo scribit Laurentius Byzantius, Pragensis urbis tunc cancellarius, & Hussi studiosus in eo quod tunc scripsit, diario belli Hussitici, vulgato a Ludovig Reliquiar. to. VI. *In ipsa captivitate multas epistolas & scripta utilissima (ita de hæretico hæreticus) scribebat amicis in Constantia presentibus, quæ scripta ad Bohemiam caute destinabantur. Ibi scripsit de mandatis Dei, & oratione Dominica. Item qualiter committitur peccatum mortale; de cognitione Dei; de vitiis hostibus hominibus; de penitentia; de sacramento Corporis & Sanguinis Domini; de communione utriusque speciei.* Hæc scriptor, Hussitis minime suspectus, cujus testimonius Hussus perveracitæ reus tenetur, & Constantienses patres a calumniæ accusatione liberantur.

Hieronymus Pragensis, quem par cum Joanne Hus causa in poenam non dissimilem adduxit, vitæ fuit, teste Andrea Ratiponensis, laicus, natione Bohemus magister in artibus, librorum Wilelfi lectiohi addictus, unde hæresim accepit, quam Bohemis palam tradere cœpit anno 1402. ut legitur in articulis contra illum datis, vulgarisque in actis editis concilii Constantiensis num. 17. Constantiam, postquam captum novit Joannem Hus, se contulit; sed cum Hussi causam in dies abire deteriore intelligeret, hospitium illud cautus deseruit; Ita ille de se testatur est in ea quam habuit, apud Patres concilii oratione apologetica. Sed fugiens misere incidit in ministrum, quendam Joannis Bavariæ ducis, filii Ruperti regis olim Romanorum, a quo agnitus, & detentus juxta oppidum Hylfavv, ait Andreas Ratiponensis, retractus fuit Constantiam patribus concilii judicandus. Oblatum fuisse concilio a duce Bavariæ, comite Palatino Rheni die XXIII. maii seu feria V. pentecostis ex epistola XII. oratorum Colonienfium discimus. Reliqua ex annalistas petas. MANSI

Datum sibi a Sigismundo fidem publicam violavit.

(a) Ext. l. 3. Bohem. in actis ms. conc. Constant. sess. 10. Comprehensus in fuga.

Iterum fugam tentat.

In custodia traditur. XXXII. Hussitas turbas movent pro eo liberanda.

Postulat Sigismundus, ut ejus cautela de fide cognoscatur. (b) Ext. in act. ms. sess. 10.

Litteræ Bohemorum.

Ex quo manifeste colligitur postularum, jam judicio fuisse Joannem Hus, atque illi imperatum, ne Constantia excederet, donec accepisset sententiam. Cum itaque a Sigismundo chirographum impunitatis obtinuisset, ut iudicio cum adversariis expeiretur, staretque sententiæ concilii (a), iudiciumque antequam illa ferretur fuga eludere tentarit, patet tum ab ipso fidem publicam, quam Sigismundus ei dederat violatam, nec violatori servandam fuisse. Constantiensis itaque consul forensis satellitio stipatus fugientem insecutus est, atque in stramine latitantem comprehendit: cumque ad palatium episcopale duceretur, & acceptam ab Rege fidem prætereret, illi a Larzemboch responsum est, ut habet apud Cocleum Ulricus Reichental: *Ita decretum est, ut causam tuam justifices, ne sit hæretica, aut mortalis ne revocet.* Inter quas voces Joannes Hus ex equo, cui fuerat impositus desiliens, iterum in fugam se coniecit, turbæque Bohemorum confertæ immiscuit, sed a forensibus apparitoribus demum abreptus est, atque in Prædicatorum ædibus traditus custodia, ubi illum pii & docti viri adiere, ut ab hæresi ipsum revocarent.

Interea ejus studiosi Bohemiæ & Polonia prædices excitant, ut illius causam sustentarent, questi nimirum non servatam esse datam a Sigismundo Rege fidem, atque etiam Sigismundum ipsum permovere, ut posceret dare a se Joanni Hus synographæ jus non infringi, atque adeo causam ejus de fide orthodoxa cognosci, ac si quid contra divina oracula & fidem sentire convictus esset, concilii voluntati se subiceret. Sed cum patres magna consilii maturitate expendendam Joannis Hus causam, librandaque illius probationes suis ponderibus exstimatorum, non ferentes moram Bohemiæ proceres, supplicem libellum (b) patribus portexere, quo & causas accessus Joannis Hus ad synodum, traditæque à Sigismundo Rege synographæ exposuere: tum exposularunt Bohemicam gentem ab obrectatoribus, ut ipsi mendacis hæreticorum circumventi aiebant, in invidiam & crimen hæreseos adduci, quorum libelli portiorum partem ex MSS. actis decerpimus, cum exinde ad confutandas hæreticorum calumnias argumenta peti possint.

Reverendissimi patres & domini. Nobiles domini Bohemiæ, ac Polonia nationum hic presentes coram vestris paternitatibus proponunt qualiter serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariæ Rex, fama audita & dissensione in regno Bohemiæ, ipsiusque regni honori tanquam heres & dominus successurus volens succurrere, misit nobiles domnos Wenceslaum de Ruba & Joannem de Cbus hic presentes, ut ma-

gistrum Joannem Hus inducere velint & assecurare regio salvo conductu & nomine, quatenus pro expugnanda dicti regni Bohemiæ & sua sinistra infamia sub salvo conductu ipsius domini Regis & sub sacrosancti imperii protectione & defensione patenter ipsi magistro Hus datis exhibitis venire velit ad Constantiense generale concilium, & ibi cuilibet parti se opponenti de fide sua publicam reddere rationem: quod & fecerunt prædicti domini una cum prænominato magistro Joanne Hus. Cum autem prædictus magister Joannes Hus sub dicto salvo conductu libere pervenisset, eo tunc captus est, & graviter nulla audientia prævia carceratus, & hucusque tam compeditus, quam fame & siti angustiat: quamvis autem olim per Bisunum concilium damnati hæretici hic libere steterunt & deum libere recesserunt, ipse tamen magister Hus prædictus nec convictus nec damnatus, sed nedum auditus, sicut præmittitur, captus est; ubi tamen nedum hic Regum aliquorum seu principum electorum, sed & universitatum pro tunc erant ambassiarum: & quamvis dominus Rex prædictus una cum dominis hic presentibus cum magna postularet & rogaret, instantia, ut ita ipsius salvo conductu provideretur honori, ut dictus magister Hus audiat publice, & de fide sola reddat rationem; & si convictus fuerit pertinaciter quidquam contra Scripturam sacram & veritatem asserere, quod in eo dictamini & decisioni concilii debeat subjacere, &c. addidere preces, ut in rogandis sententiis institueretur ordo.

Jactata tum multa fuere ad Joannem Hus efferendas partes, conflandamque synodo invidiam, ex quibus tamen facile æquitas patrum efflorescit, ac veritas historiarum magis enitet. Non violatam enim fidem publicam in Joanne Hus e fuga abducendo demonstratur, cum Sigismundus, ad quem Bohemiæ coronæ jura post Wenceslai obitum devolvenda erant, vindicandæ ab hæresi vel illius suspicione Bohemiæ sollicitus, procerum opera Joannem Hus novæ sectæ turbarumque omnium in regno subortarum auctorem, data synographa allexit ad concilium, ut hæresis infamia se liberaret, ac si impie de fide sentiret, recte sentendi normam ab synodo acciperet: non ita illius se incolumitatem tutaturum spondit, ut si novæ hæreseos auctor foret, neque ea damnata ex synodi œcumenicæ sententia orthodoxam fidem profiteretur, legum severitati non subesser: id quod ex ipsius Sigismundi supplici ad præfules libello constat, cum de fide tantummodo Joannem Hus vocari in iudicium poposcit, qui si erraret, ex synodali decreto errorem deponeret: neque enim obstinxisset se illi fidem noverat, ut in synodo hæresim profiteretur perveraciter, filium.

Poscunt audiri Joannem Hus & convictum hæreseos subitico concilio.

Ad quid datum Joanni Hus chirographum impunitatis.

Infamem hæretico-stinxisset se illi fidem noverat, ut in synodo hæresim profiteretur perveraciter, filium.

spretisque concilii oecumenici sacrosanctis decretis, ad suos, quos impietate contaminarat, triumphatoris instar reverteretur. Si ergo Joanni Hus regia syngrapha non profuit, sibi met culpam ascribat: qui enim illam acceperat, ut se de hæresis crimine in Synodo purgaret, vel illius staret sententiæ, regiam fidem fessellit, illustraque Sigismundo, dum concilii sententiam contempserit, quocirca Rex idem tuendæ Hussi incolumitatis onere solutus est; neque etiam Bohemia alia lege pactioem de salute servanda a concilio contenderunt, quam ut ipse Joannes Hus synodalibus decretis obtemperaret, quippe quæ non alia de causa vel ratione facta fuisset.

Cum ergo Joannes Hus anathemate damnatus, contra Constantiensis antistitis imperia sacrum faceret, ut ait Ulricus Reichental, licuit eidem episcopo in illum lege agere: cumque etiam in celeberrimo patrum coetu hæresim pertinacissime tueri non perhorruerit, ob id flagitium canonum severitati fuisse obnoxium patet: si enim interimenti hominem regia syngrapha prodesse non debuerat quomodo tandem plura millia animarum interimere satagenti præsidio esse debuit? neque enim revocabatur in dubium, si evasisset, magnam illarum stragem facturum, denique ut concepta a Sigismundo fert, Sigismundum ipsum ab omni perfidiæ suspitione liberat egregie Cocleus, dum historia Joannis Hus hæreticum scriptorem refellit: *Addit, inquit Regem promississe scripto saluum conductum, ad securo eundem illuc, redeundum inde in Bohemiam: Verum hoc non reperitur in formula saluconductus, quam mox subjungit: & quamquam in actis multis Joannis Hus querelas intererat, & propria ipsius ad Regem supradictum verba, tamen nusquam reperio illum de violata sibi fide publica adversus Papam, Regem, aut concilium exposulasse. Quod autem nobiles quidam Bohemi exposularunt magis libertati militari, quam justitiæ aut disciplinæ ecclesiasticæ tribuerint, aut enim ignorarunt, aut dissimularunt Joannis Hus fugam, & mentis obstinationem. Sed esto, quod promissit Rex etiam ad redeundum saluum per omnia conductum, non erat Rex major Deo, nec fide, nec justitiâ, neque concilio. Fecit ergo quantum decuit, aut licuit. Hæc ille.*

Quod ad concilii patres attinet, quos multis probis lacerant hæretici Hussitice impietatis successores; laude dignissimum fuisse constat, atque in primis salutis sponsonem Joanni Hus illos minime dedisse patet ex dictis superius, ac proinde fidem non violarunt: cumque in religionis causa Sigismundo autoritate antecellerent, quidquid ille tandem cum Jo-

Non cavetur regio syngrapha, ut quævis scelerata Constantiæ patrare possit.

Non quefitus est Joannes Hus de violata fide publica.

Sigismundus omni violatæ fidei labe immunis.

XXXIII. Hæreticorum calumniæ in concilium confutantur.

anne Hus pactus foret, non obstridi erant ad standum illi pactioem: quam enim ignominiam susceperant, & non ne Dei causam prodidissent, si hæresiarcham elabi svisissent? non ne Sigismundus concilii proditor censendus fuisset, si Joannem Hus vocasset Constantiam, ut patribus & fidei insultaret, liberumque dein dimississet, ac si Patres ab omnibus commendati sunt in Joanne XXIII. e fuga abduciendo dum schisma extrahebat nunquid pari jure laudandi, dum hæresiarcham e fuga retraxerunt? & si nullus perfidiæ notam ob Joannem comprehensum, dum ab officio discedebat, quamvis ampliore longe libertatis sponsonem accepisset, impedit: ita pariter in causa Joannis Hus, cum gravius delinqueret, aspergenda non est: ut vero in Joannem Hus legum æquitas servata sit, ex actis synodalibus referamus. Aseribit divinæ providentiæ Cocleus (a) Hussum ipsum in illa Joannis XXIII. e concilio Constantiensis fuga e carcere non evolasse, dum illius custodes qui e Joannis familia erant, magnaque a Bohemis sperare præmia potuissent, si eum vinculis solvissent, claves carceris Regi Sigismundo & concilio tradiderunt, quamvis magno hypocrisis lenocinio plures libellos in carcere de pietate Christiana ad ipsos demulcendos exarasset: sed fraudulenta consilia ex sententia ei non successere: *Quod, inquit Cocleus, singulari Dei nutu & providentia factum esse arbitror, ne Hus in Bohemiam rediens majora perpetrasset adversus clerum & Ecclesiam mala, quam unquam perpetraverat antea. Joannis itaque Hus causæ cognitione ad concilium oecumenicum delata, Andreas Poznanienensis episcopus in sessione quinta (b), die aprilis sexta decretum de Wicleffi, damnanda memoria, & Joannis Hus excutienda causa perlegit.*

In sessione sexta renuntiati (c) sunt iudices e singulis nationibus ad ejusmodi causam cognoscendam spectatissimi viri, ex quibus constat non impetu, sed magna consilii adhibita maturitate excusam. Justitiam etiam de singulis accurate inquirere, ac referre ad concilii patres; hæc enim in synodali sanctione habentur: *Predicti commissarii recipiant relationem dominorum Cardinalium Cameracensis tit. S. Marci & Florentinensis de processu facto super condemnatione librorum & articulorum tam quadraginta quinque, in Parisiensi & Pragensi, quam etiam ducentorum sexaginta in Oxoniensi studiis facta, nec non super condemnatione memorie Joannis Wicleff, ac confirmanda sententia lata in concilio Romano super condemnatione & combustione librorum predicti Joannis Wicleff, & relationem super præmissis faciant nationibus & huic sacro concilio: quam citius com-*

mode

Divina providentia ne Hus evaderet. Excussa in concilio eius causa.

(b) Acta ms. concilii Constant. post sess. 5.

XXXIV. Iudices e singulis nationibus delegati.

Ducenti & sexaginta articuli Wicleff damnati ab Oxoniensibus.

Hieronymus Pragensis in jus vocatus. mode illam facere poterunt. Denuntiatum tunc etiam est Joanni Hus pestiferæ Wicleffi doctrinæ satori, & Hieronymo Pragensi impietatis socio, ut decima quinta dicti mensis die concilio se sisteret.

XXXV. In octava dein sessione adversus Wicleffum, ex quo tum Joannes Hus, tum Hieronymus errorum putridam perfidiæ sæcem hauserant, patres (a) quadraginta quinque illius articulos damnarunt, ut Joannes Hus, quem eorum infamia attingebat, audita synodali sententiâ salutis animæ suæ & corporis consuleret, eosque revocaret, ut bene animadvertit Cocleus (b). Il vero errores, quorum sceditas horrorem parit, dum inter alia refertur docuisse Wicleffum Deum dæmonis imperitis debere obsequi, sat ostendunt a quo fonte tanta impietatis colluvies emanarit. Recentent hos in actis Constantiensibus patres isdem verbis quibus eos jam ante conceptos damnatosque adduximus (c). Præcipui erant illi Wicleffi errores inter plurimos alios, quos ex ejus libris excerptos doctores catholici in capta trecenta tria distingere, ac deinde in classes quadraginta, petito, a mysteriis, quæ oppugnabat, ordine; quas recentent Joannes Cocleus (d). Addidere patres plures alios pestiferos commentarios a Wicleffo conscriptos aliis permultas referentis erroribus, præcipueque dialogum & dialogum esse contaminatissimos, qui in Angliâ & Bohemia cladem pietatis Christianæ miserandam intulerant, quos tamen & doctores Oxoniensium & Pragensium academiarum, pluresque archiepiscopi & apostolica sedis legati damnarunt: in Romano etiam concilio a Joanne XXIII. celebrato, gravissima censura notatos datæque sacrorum in singulis locis antistitibus mandata fuere, ut severitate ecclesiastica liberos hujusmodi venenosos perlegendes cohercerent. Denique cum constituti a synodo fuerint iudices, de excutienda eorum librorum impietate, pronuntiatum est (subjectis verbis, Wicleffum in scelere obfirmatum male perisse, ejusque ossa si ab aliis discerni possent, ex humo refoffa procul a loco sacro proicienda esse.

(a) Acta conc. sess. 8. XLV. articuli iterum damnati. (b) Cocleus l. 2. (c) Ext. A. C. 1408. n. 69.

(d) Cocleus l. 2. Plures alii errores ab eodem Wicleffo scripti.

Examinatis testibus super impenitentia finali pertinaciæque dicti Joannis Wicleff per commissarios deputatos per dominum Joannem Papam modernum & hoc concilium, servatisque servandis, prout in tali negotio postulat ordo juris, de ejus impenitentia, ac finali pertinaciâ per evidentia signa testibus legitime comprobata fuit legitime facta fides. Propterea instante procuratore fiscali, editoque proposito ad audiendum sententiam ad hanc diem, hæc sancta synodus declarat, definit & sententiat eundem Joannem Wicleff fuisse notorium hæreticum, pertinacem, ac in hæresi dege-

Sententia Joannis XXIII. adversus Wicleffum confirmata.

esse, anathematizandam ipsam pariter, & suam memoriam condemnando: decernitque & ordinar corpus & ejus ossa, si ab aliis fidelibus corporibus discerni possint, exhumari & procul ab ecclesiæ sepultura jactari secundum canonicas & legitimas sanctiones.

Poterat ex eo decreto Joannes Hus facile colligere quid sibi agendum esset, atque ex Wicleffi magistri ignominia errorum scditatem execrari; ipse tamen in tantam impietatem impudentiamque prorupit, ut postea in medio patrum confessu non perhorruerit Wicleffum beatorum sedibus receptum prædicare, neque ullum se in ejus libris errorem perlegisse: quæ perfidia ipsi exitium paravit, ut inferius dicturi sumus. Sociorum etiam suorum Petri Dresdensis & Jacobelli Misnensis de porrigendo laicis sub utraque specie sacramento in sessione decima tertia die quintadecima junii errores damnati sunt.

(e) De industria autem Joannis Hus causæ cognitio extrahebatur, ut saniora amplecteretur consilia, erroresque damnaret quemadmodum referunt acta (f), ipsumque aliquando damnandæ hæresis spem præbuisse: *Irem, inquit, idem dominus Bertholdus Voldungen dixit, qualiter ipse Joanne Hus alias in castro Buelbeben Constantiensis diocesis existente & ibidem detento, articuli memorati fuissent sibi ibidem presentati per certos deputatos, inter quos ipse Bertholdus extiterat unus, & idem magister Joannes Hus fuit interrogatus an vellet dictos articulos defendere aut confiteri: qui magister Joannes Hus tunc submisit se determinationi concilii: & subsequenter uno alio tempore similiter inter deputatos nationum, & in presentia dominorum Cameracensis & Florentinensis Cardinalium similiter respondit. His consentiunt ea, quæ apud Joannem Cocleum, Ulricum Reichental (g), qui lingua Germanica historiam concilii Constantiensis scripsit, memorat: Ulricus Reichental, inquit Cocleus, testis ocularis & civis Constantiensis affirmat & Joannem Hus & Hieronymum Pragensem promississe doctoribus, qui eos in carcere viderant, velle se & hæreses revocare, & contrarium prædicare; ob id itaque compulsatum fuisse ter omnibus in urbe campanis in signum lætitiæ loco cantici: Te Deum laudamus. Deinde, cum celebraretur sessio, conclusum fuisse, ut ambo retinerentur in Suevia, ne unquam reverterentur in Bohemiam, utriusque autem provideretur honeste in aliquo Sueviæ monasterio, ubi singulis daretur sumptus pro suis personis; ita tamen, ut uterque manu propria contestaretur se errasse, & a recta fide declinasse, idque scriberent ambo in lingua quoque Bohemica: illi vero dixerunt sese facturos cætera libenter omnia, verum scripturam in Bohemiam nolent mittere.*

(f) Acta conc. sess. 5. Submittit se decretis concilii.

(g) Ulricus Reichental, apud Cocleus l. 2. Ex Hussi & Hieronymi conversione celebrata publica lætitiâ. Consultum est eos in Sueviæ monasterio honeste retinendos. Postulatum, ut scriberent Bohemice erro- res damnent.

XXXVI. Post damnatum a concilio Wicleffum potuerat Jo. Hus sibi consuler.

Vidit etiam Petrum Dresdensem & Jacobellum damnatos.

(f) Acta conc. sess. 5.

Re.

xxxvii. De-
stant il-
lud.
Joannes
Hus ruf-
sus ad
itipium
ingeni-
um re-
dit.
(a) Ext.
in actis
fess. 15.

Negat se
prædica-
se Vici-
cleffi ar-
ticulos.

Ejus hy-
pocritis.

(b) Cocl.
hist. Hus-
f. 12.

Viginti
testes con-
tra ipsum
producti.

Reforbuit instar canis paulo post quæ vomuerat Joannes Hus & diffugia aucupans, cum ineunte julio urgeretur, ut errores, quos docuerat, execraretur, uti sponderat, hanc schedam (a) vir perfidus obtulit fallacibus pietatis pigmentis delibutam: Ego Joannes Hus in spe sacerdos Jesu Christi, timens Deum offendere, & timens incidere in perjurium, noto abjurare articulos omnes & quemlibet ex illis, qui per falsos testes in attestacionibus producti sunt contra me, quia, Deo teste, non predicavi, neque asserui, nec eos defendi, sicut dixerunt me eos defendisse, prædicasse, & asseruisse. Item de articulis extractis de meis libellis, scilicet qui sunt debite extracti, dico quod quicumque ex illis includit aliquem falsum sensum, illum detestor; sed timendo offendere Deum in veritate, & contra sanctarum sententiam dicere, non quemlibet eorum volo abjurare, & si possibile esset, quod toti mundo nunc vox mea pateret, sicut omne mendacium & omne meum peccatum in die judicii patebit, libentissimo omnem falsitatem & omnem errorem, quem unquam ad dicendum conceperim vel dixerim, coram toto mundo revocarem. Ista dico & scribo libere, & voluntarie scriptum manu mea, propria prima die julii. Hæc Joannes Hus, qui lubricis & callidis verbis patrum judicium eludere nitebatur, viginti testibus productis scriptisque suis perfidia convictus est, quæ accurate Coclæus (b) edidit.

Quam, inquit, impudens fuerit ipse Hus ad omnia fere objecta, quantumvis manifesta & notoria, tergiversatio, insinuatio improba, excusatio calva, aut cavillatio callida, ex ipsi actis, tametsi a magno ejus amico scriptis, conscribere licebit: ubi ea de re quendam textum historia, ut jacet, ex Theutonico recitaverunt; ita enim habet: Hac contentione parumper sedata, ait Cardinalis Florentinus, Magister Joannes Hus, vos bene scitis scriptum esse, quod in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum, & videtis quod bene viginti testes sunt contra vos doctores, prelati, alique magna existimationis viri, quorum nonnulli ex auditu & communi fama, atque etiam aliqui ex propria scientia omnium justas judicant causas, & adversum vos testantur: quomodo igitur potestis contra eos omnes insinuari aut negare. Et respondit Joannes Hus: Cum Deus mihi testis sit & conscientia mea, quod ego ea, quæ illi adversum me testificantur, neque predicavi, neque docui, neque in cor meum venerunt unquam, etiamsi omnes adversarii mei contra me testificentur, quid possum? immo ad extremum non nocebit mihi. Respondit Cardinalis: Nos secundum conscientiam tuam judicare non possumus, sed secundum ea, quæ hic contra

te producta & probata sunt, & quæ tu ipse ex parte confiteris: arbitror vos velite omnes eos pro inimicis habere, qui super vos testificantur, & testimoniis suorum legitimis causis ostendunt; illis certe non credere oportet. Dixistis Stephanum Palets vobis esse suspectum, qui tamen admodum benigne & amice habuit sese in illis articulis, quos e libris vestris excerpserunt, quos & meliores posuit, quam habentur in libris vestris, utidem fecerunt & omnes alii doctores. Dicitis item cancellarium Parisiensem suspectum, erat is Joannes Gerson, vobis existere, qui tamen usque adeo superexcellens doctor est, qualis in tota Christianitate vix reperiri queat. Addit Coclæus (c) ex eujusdam Hussitæ historia adnotatum fuisse hæresiarum a Cardinale Cameracensi, ut se concilii sententiæ subiceret, atque in Cæsaris & fratris Regis Bohemiæ intuitu cum eo clementer agendum; ac si errores velit defendere auditum & confutatum iri a doctoribus, & facile gravioribus erroribus involvendum: Ad hæc, inquit author, Joannes Hus humiliter inclinato capite respondens ait se eo venisse, non ut pertinaciter quidquam assereret, sed ut a concilio informationem meliorem si erraret acciperet: cumque nonnulli dicerent ipsum callide loqui, quod velis subiectus quidem esse informationi concilii, sed non ejus sententiæ & correctioni. Immo ait ipse non solum informationi, sed & sententiæ & correctioni.

Cum ita is putaretur ad orthodoxam pietatem traductus, mox ut anguis lubricus ad pristinum scelus evasit; subdit enim Hussitæ, de quo paulo ante memoravi, historia apud Coclæum: Ad hæc respondit Hus, se quidem paratum esse, ut humiliter pareat concilio, sed rogare ne cogatur mentiri, ut eos abjuret articulos de quibus, teste Deo, & conscientia sua, nihil unquam sciverit, neque unquam illi in cor suum descenderint, tantum abest, ut eos unquam prædicaverit aut docuerit, licet testes de eis contra ipsum deposuerint præsertim de eo quod in sacramento altaris post consecrationem remaneat substantia panis materialis. Abjurare autem est, sicut quondam apud catholicos legi, inquit, si quis juret & revocet errorem, quem quondam tenuit, sed impudentem hominem, autographis suis convictum visuri sumus, cumque hac de re multis verbis disceptarent, ait ipse Rex ad Joannem Hus. Audi, Joannes Hus, cur non vis omnes erroneos articulos abjurare, quos adversum te male, ut tu dicis, deposuerunt testes? Ego tamen eos abjurare volo & abjuram omnes tuos errores, quod nullum eorum tenere volo, non quod illum eorum tenuerim prius. Respondit Hus: Clementissime domine Rex, hoc verbum abjurare, non

Propterea
scriptis
convictus.
Joannis
Gersonii
encomium.
(c) Cocl.
12.
Monetur
a Card.
Cameracensi,
ut subdat se
concilio.

xxxviii.
Iterum
in impietatem
re-
labitur.
Negat
articulos
unquam
tenuisse.

Profitetur
se non do-
cuisse panem
remanere
post consecra-
tionem.

Urgetur
a Sigismundo
Rege ut
damnet
articulos
quos ipse
damnat.

Prorogatum
judicium
pro-
flectendo.
Hullo.
Cæsaris
ad Hus-
sum pia
admoni-
tio.

xxxix.
Tentata
omnes
artes ut
damnet
errores.
Auto-
graphis
convictus
negat de-
mum quæ
scripsisset
se impro-
baturum.

(a) Acta
conc.
Const.
fess. 15.
Malle
se exuri
quam re-
vocare ab
errore
quos de-
cepit pro-
fiteri.
(b) Cocl.
hist. Hus-
f. 12.

sonat ad hunc casum. Tum Cardinalis Florentinus ait: Magister Joannes proponetur tibi sufficiens & idonea formula, secundum quam eos abjures articulos, & tunc poteris deliberare quid sis factururus; & Rex: Joannes Hus, ecco dua, inquit, viae propositæ sunt tibi, nempe ut abjures & revoces errores hic condemnatos, subdasque te gratia concilii; sic fiet, ut concilium aliquid gratia tibi exhibeat. Si autem dictos errores de cætero defendere volueris, concilium & doctores habent jura sua, quidnam tecum finaliter agere debeant. Et hoc altero quoque die repetens ait: Quod tibi heri dixi nunc iterum dico: non possum sapsi repetere: atatem habes, si vis percipere. Audis dominus tibi duas proposuisse vias, primo ut omnino commendes te in gratiam concilio, & quanto citius tanto melius, atque revoces & abjures omnes eos articulos, qui in tuis scriptis sunt libris, & alios quos tenuisti, de quibus sufficienter convictus es testibus, scimus enim Scripturam dicere: In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Jam multi adversum te testificantur super quibusdam articulis, & ii sunt viri præstantes ac docti, ac pro erroribus illis debes poenitentiam corde contrito suscipere secundum quod tibi concilium proponet, & debes contra errores illos predicare, docere, & scribere, & jurare, quod de cætero nihil velis pertinaciter tenere aut defendere, quod ejusmodi erroribus conforme esse queat. Si autem illos adhuc vis temerarie tenere ac defendere, concilium adversus te procedet juxta tenorem sacrorum canonum.

Porro cum maximi interesset, ut Joannes ad Bohemos, quos hæresi contaminarat, ad fidem orthodoxam traducendos errores, quos docuerat nefariis concionibus, aut venenatis commentariis consignaverat, damnet; prætermissa illa ipsius insinuatione pertinacissima, totam curam intendere, ut Joannem ipsum ad damnandos eos errores permoverent, ac formulam propofuere, ex qua improbaret hæresim; tum mitiorem etiam sententiam si respiceret, ferendam scripsere: sed ille omnem respicientiæ suæ spem ademit (a); cum enim contra testes insinuat esset objectos se errores docuisse, autographis suis convictus, negavit ab iis, quæ scripsisset, unquam se discessurum, ut acta judiciaria in illum confecta docent, addiditque in tanta ipsum pertinacia obduravisse, ut cum jam fateretur errores eorum se docuisse, contenderit malle exuri millefies flammis, quam eos revocare, ne illos, quos ea doctrina imbuerat exemplo suo offenderet. Constituta (b) est itaque judicii dies sexta julii, ut scribit Joannes Coclæus, cum antea missi fuissent quatuor episcopi & quidam proceres Bohemi, qui ipsum percontarentur

an errorem damnaturus esset, an non, ipseque flens ac pietatis fictæ & demissivis specimen præferens ambagibus egisset & lubrico responso eos dimississet. Igitur per episcopum Rigensem e carcere ad principem ecclesiam Constantiensem sexta mensis julii eductus, & introductus in majorem ecclesiam Constantiensem, ubi plena erat sessio concilii, præsentem etiam ipso Rege in habitu imperiali & regali coronam circumstantibus sacri Romani imperii principibus electoribus juxta ordinem & officium suum cum sceptro, pomo aureo, & gladio, aliisque principibus & proceribus imperii pro more solemnium, admonitus est iterum iterumque, ut erroneos Vicleffi articulos, præsertim illos XLV. qui toties & in tam multis locis damnati fuerant, revocaret, & abjuraret. Ipse vero post longas ambages & excusatorias tergiversationes stulte in perniciem suam fatebatur se non posse, renitente conscientia sua, condemnare, præsertim tres istos Vicleffi articulos: Silvester Papa & Constantinus Imperator erraverunt, quod dotaverunt Ecclesiam. Item si Papa aut sacerdos in mortali existat peccato, non ordinat, non consecrat, nec baptizat. Item decima sunt puræ elemosina. His auditis in pulpitu ascendens episcopus Laudensis præclarum habuit sermonem ad patres concilii de hæreticis, pulchre declarans, nihil in orbem terrarum pestilentius esse hæresi, proinde omnes Reges & principes Christianos maxime obligavi ad hoc, ut ad hæreses extirpandas catholicis prælatibus assistant ope

perant. Habitam sacram illam orationem ab episcopo Laudensi tradunt acta (c) petito argumento ex Apostoli verbis (d): Destruatur corpus peccati; & inter divina lectam illam evangelicam lectionem: Attendite a falsis prophetis; Joannem vero Hus accusatum & convictum hæresiarum, in celsiori loco collocatum, ut ab omnibus conspici posset; deinde lecta de servando silentio sanctione, propositis que gravioribus poenis iis, qui strepitum facerent, injussive altiori voce loquerentur, lectæ sunt a Bertholdo Wildungen hæreses damnatæ a concilio, quæ a Vicleffo & Joanne Hus perulgatæ fuerant, hoc ordine in scripta redactæ: Sicut Christus est simul Deus & homo, sic hostia consecrata est simul corpus Christi ad minimum in figura, & verus panis in natura, vel [quod idem sonat] verus panis naturaliter & corpus Christi figuratiter. Cum mendacium hæreticum de hostia consecrata inter hæreses singulas teneat principatum, ut ipsa ab Ecclesia extirpetur, secure denuncio modernis hæreticis, quod non possunt declarare nec intelligere accidens sine subiecto, & ideo omnes ista sectæ hæreticæ continentur in capitulo ignorantium Joannis

In concilio
fissi-
tur.

Ex XLV.
articulis,
tres excipit
quos damnare
non possit.

Laudensis
episcopi
oratio de
excidentibus
hæreticis.
(c) Acta
conc.
Const. fess.
15.
(d) Rom.
6.

Hæresis
contra
Euch.
damnata
a concilio.

iv. Nos adoramus, quod scimus. Audacter pranosco omnibus... Hanc erro- rum faciem a Wicleffo & Joanne Hus habere nostrorum temporum novatores. Quam vero fidem dictis suis adhiberi va- rius & inconstans Hus meruerit, utque pugnancia inter se dogmata docuerit, o- stendamus.

Sophis- ma here- ticorum quod plu- res perdi- dit.

XL. Jo. Hus pugnancia inter se docuit. (a) Coel. l.2.

In carce- re trans- substantiationem admittit. (b) Apud Coel. lib... ex Prizi- bram.

Prodit Joannem Prizbram Hussitam Coelæus (a) referentem Joannis Hus epi- scolam ad summum Pontificem datam, in qua fidem in pluribus proficitur, mor- tem prius se appetiturum quam disces- sum ab Ecclesiæ sententia, contestatus illam errare nunquam posse; panem cum vero Christi Corpore in Eucharistia com- munitari, sacerdotem lethali crimini ob- noxium Christi corpus posse conficere, cle- rum neque censibus spoliandum, vel de- ceimis fraudandum, vel gladio percutien- dum; & tamen in medio patrum cœtu & Wicleffum impium negantem Christi Cor- pus in Eucharistia contineri, ut sanctum predicavit: prius maluit supplicium affici, quam Ecclesiæ sententiæ privatum sensum accommodare: negavit sacerdotem mor- tiferæ culpæ sibi conscium conficere pos- se, Ecclesiæ vestigialibus donandam non fuisse, nec decimas jure exigendas. Quod vero ad dogma de Eucharistiæ sacramen- to, & panis in corpus Christi transub- stantiationem attinet; explicuit specimen orthodoxæ sententiæ, dum in carcere hæc scripsit in opusculo ad Robertum (b). Dixi ulterius supra, quod Christus vir- tute propria & verbis propriis transub- stantiat panem in corpus suum, & vinum in sanguinem suum, juxta cantum Ecclesiæ istum: Verbum caro panem verum, verbo carnem efficit, &c. Verbum caro, id est, Filius Dei existens homo, efficit verbo per transubstantiationem verum panem carnem, & verum, id est vinum, fit per transub- stantiationem sanguis: patet ista materia de consecratione dist. 2. per sanctum Am- brosum, Eusebium, & alios; unde cantum supradictum approbatum ab Ecclesiâ, ab anno, quo cœpi cantum discere, cantavi in scholis, & in ecclesiis, post legi in of- ficio & in missis, & predicavi in sermoni- bus, & nunquam predicavi, quod in sa- cramento altaris maneat substantia panis materialis, de quo me veritatis inimici mendaciter accusarunt. Et infra: Quia sub utraque specie manet totus Christus,

ut canit Ecclesiâ. Hæc Joannes Hus induta hypocrisis larva, quam cum illi detraxis- sent patres, ac testibus & contrariis e- jus autographis demonstrassent contrariam Wicleffo hæresim ipsum docuisse pervica- citer nimirum substantiam panis non de- finire post sacerdotalem consecrationem: maluit perire cum Wicleffo, quam ejus hæresim improbare. Ad quam diffunden- dam, irretitendosque simplices mendaciis, commentus est patrata divinitus pro con- firmanda doctrina Wicleffo prodigia, & cum anima Wicleffo verari exoptavit; tum infanda ipsam commenta predicasse convictus est, ut refert Coelæus (c): (c) Coel. hist. Hus. l.2. Ulterius posuerunt contra Joannem Hus, quod Joannes Hus ad decipiendum simpli- cem populum temerarie dixerit, quod in Angliâ multi monachi alique magistri con- venissent in quadam ecclesiâ dicta S. Pauli adversus M. Joannem Wicleffum, & non po- tuissent eum convincere, sed subito super- venerint fulgura & tonitrua de celo, que ecclesiâ illam diruperint aufugientes in civitatem Londoniensem & dicebant: Hæc dixit Joannes Hus, ut erroneam hæresim Joannis Wicleffo probabilem credibilem- que faceret, ideo in talia verba prorupit coram populo dicens: O utinam anima mea esset ibi, ubi est anima Joannis Wicleffo; ad hæc respondit verum quidem esse, quod ante annos XII. priusquam libri ejus theo- logici in Bohemia fuissent, maxime placue- rint sibi in libri, quos Joannes Wicleff in artibus liberalibus scripsit, & quod al- liter non scias, nisi quod predicatus Joan- nes Wicleff fuerit bone vita: Sed nescio, inquit, ubi sit anima ejus; spero eum esse sanctum, & non timeo, quod sit forsitan damnatus, velim tamen in ista spe, ut anima mea esset ibi ubi est anima Joannis Wicleffo. Cumque hoc in concilio dixisset Jo- annes Hus, cœperunt omnes eum quam- maxime deridere moventes capita sua. Ex quibus & aliis pluribus patet Joannem Hus mendacissimum fuisse, atque in di- ctis suis secum pugnasse: quibus etiam consentanea in judiciis adversus illum actis traduntur commentum scilicet esse id falsum miraculum ad conciliandam Wi- cleffo impiæ doctrinæ auctoritatem, ar- maffe se fulminibus & tonitruis cœlum ad illam defendendam contra catholicos doctores Anglos; ac dicta testium refe- runtur, ut deduxisset populum nefaria- hæresim, quod substantia panis post con- secrationem maneret, atque e multis hæc decerpenda duximus: Dicitur Joannes Hus multis rationibus probabat opinionem, quam tenet Ecclesiâ de sacramento corporis Chri- sti, non fore veram. Similiter per unum plebanum Pragensem de veritate dicentem se audivisse a dicto Joanne Huss, quod post consecrationem maneat panis materialis sive substantia panis, in Sacramento; &

(c) Coel. hist. Hus. l.2.

Conficta a Joanne Hus mi- racula in gratiam Wicleffo.

Optat esse cum ani- ma Wicleffo.

Convictus Jo- annes docuisse panis sub- stantiam remane- re post consecra- tionem.

cum idem testis replicasset allegando dicta sanctorum doctorum scilicet Gregorii, dixit idem Joannes Huss, quod beatus Gre- gorius esset unus jocularior sine rignarius, & quod dicta sua rignaria composuisset. Per unum predicatorem ecclesiæ Pragensis, qui dicit quod, cum quadam vice iste Jo- annes Huss fuisset in collatione cum aliis magistris interrogatus, quid sentiret de hoc articulo, scilicet de Sacramento dixit, quod Joannes Huss respondit, quod hoc possit esse bene, quod post consecrationem maneat panis: & cum correptus fuisset per restem, tunc dicitur Joannes Huss extraxit quemdam librum de manica sua, & nite- batur probare, quod maneat panis post consecrationem sicut ante, quem ibi legebat, in quo error predictus continebatur, & in- ter cetera legebat in eodem libro, dicens: Invenimus ipsi unum vocabulum inusitatum videlicet transubstantiationem, ut simplices decipiant: & ex tunc etiam idem Joannes obtulit se velle omnibus predictum librum concedere. Per unum præpositum, qui vi- detur concordare cum proximo supranomi- nato teste, qui ab eo audivit, quod post consecrationem maneat panis per unum mi- nistrum penitentiarium ejusdem ecclesiæ Pragensis, qui dixit se semel interfuisse sermonibus Joannis Huss, & hoc de anno Domini MCCCXXI. in civitate, ubi magi- ster Joannes Huss ad populum predicando dixit: Ecce scribitur in biblia: Ego sum panis vivus, qui de celo descendi, &c. & hoc in vulgari Bohemico persutiando ma- nulum, oportet quod hoc excidat: Ego sum panis; & ego dico, quod est Deus & panis post consecrationem, quia vides al- bedinem, rotunditatem, saporem panis, & fracturam audis, &c. per unum Predica- torem, & penitentiarium, qui dicit se au- divisse in sermone magistri Joannis Huss in capella de Beblem: Ego dico vobis, quod ibi accidentia cum subjecto manent, ut in exemplo homo in tunica & anima in corpore, sic Deus in pane per unum doctorem in theologia Pragensem, qui optime de veritate de hoc deposuit: similiter per unum plebanum, qui dicit articulum fore verum, quia audivit ab ore ipsius Jo- annis Huss, & similiter deponit de tem- pore, & loco; similiter per unum alium plebanum magistrum in artibus, qui dicit se audivisse ab ore ipsius Joannis Huss, quod non esset determinatio Ecclesiæ, quod accidentia starent sine subjecto, & multa alia deposuit. Hæc fuisse adducenda sunt visa, ut hunc hæresarcham Lutheri & aliorum impiorum magistrum mendacis- simum fuisse, ac secum diffusisse constat, de quo hæc Coelæus (a): Grave certe dedecus & sempiternum opprobrium & sibi ipsi & omnibus suis peperit, dum sibi ipsi contrarius seipsum proprio condemnavit ju- dicio: licet id vixit omnibus hæreticis com- Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Transub- stantiationem irri- dit.

Docuit alias Christum esse cum pane.

Manda- cissimus & impru- dentissimus fuit.

Proprio judicio damnatus est. (a) Coel. l. 2.

munis & familiare sit, Apostolo teste, qui ait (b) hæreticum hominem devitandum. esse, quia delinquit proprio judicio con- demnatur.

(b) Ad Tit. 3.

Afferuntur in actis Constantiensibus alii errores, quos Wicleffus a Joanne Hus a- deo commendatus confinxerat: parvulos sine baptismalibus sacris defunctos, salu- rem consequi posse ritus sacramenti con- firmationis, quæ ab episcopis confer- tur, a dæmone confictos; inductam esse ab Innocentio exomologesim articula- rem, neque concepta tantum pectore crimina sacerdoti propalanda: sacramen- tum ordinis non ab episcopo initiante, sed e gratia divina & vitæ sanctimonia pendere: matrimonium inter proveciores ætate non contrahi: adjecta plura horri- da contra primatum Romani Pontificis; & illum Christi vicarium putandum, qui cæteris virtute antecellat: non ex ponti- ficio diplomate, sed charitatis ampli- tudine dignitatem gradus obtineri: nihil, quam donandum, dum peccato lethali devinctus est: nullum principem, dum eo est infectus jure dignitatem gerere: reli- giosos ordines dignos vituperio, & claustralia vincula abrumpenda: clerum suis exuendum vestigialibus: habendas ludibrio censuras ecclesiasticas: divini Numinis potentiam suis circumscriptam esse limitibus, neque orbem majoris minorisve molis condi, vel aliquid crea- tum ab eo redigi in nihilum posse: pariter animas hominum creandas cer- to ita numero definitas, ut ad plures efformandas divina vis porrigi nequeat: univèrsa mera necessitate contingere, nec reprobatum a Deo poenitere posse.

XLI. Errores Wicleffo adversus bap- tismum.

Et confir- mationem.

Et sacra- mentum ordinis.

Et hierar- chiam ec- clesiasti- cam.

Et omni- poten- tiam.

His Wicleffo erroribus alios Joannes Hus partim addiderat, partim eosdem ver- bis impiis subornatos coluerat, qui recen- siti ac damnati fuerunt: I. Unica est san- cta unica universalis Ecclesiâ, quæ est præ- destinatarum universitas, universalis san- cta ecclesiâ tantum est una, sicut tantum est numerus unus omnium prædestinatorum. II. Paulus nunquam fuit membrum dia- boli, licet fecerit actus quosdam acti- bus ecclesiâ malignantium consimiles. III. Præcisi non sunt partes ecclesiæ, cum nul- la pars ejus ab ea finaliter excidat, eo quod prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidit. IV. Dux natura divi- nitas & humanitas sunt unus Christus. V. Præcisi, etsi aliquando sit in gratia, secundum præsentem justitiam, tamen num- quam est pars sancta Ecclesiæ, & præde- stinatus semper manet membrum Ecclesiæ licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia prædestinationis. VI. Sumendo Ecclesiâ pro convocacione prædestinatorum sive sint in gratia, sive non, secundum præsentem justitiam isto mo- do Ecclesiâ est articulus fidei. VII. Pe-

Non ar- gnovit Hussus. ar- ham ec- clesiâ. quam prædesti- natorum. Hos num- quam peccare voluit quantum- vis pecca- re vide- rentur.

Negavit Petri pri- matum.

Confusam omnem Hierarchiam ecclesiasticam voluit.

trus non fuit nec est caput Ecclesie sancte catholicae. VII. Sacerdotes quomodolibet criminosi viventes, sacerdotii pollunt potestatem, & sicut filii infideles sentiunt infideliter de septem sacramentis Ecclesie, de clavibus, officiis, censuris, moribus, ceremoniis, & sacris rebus Ecclesie, veneratione reliquiarum, indulgentiis, & ordinibus. IX. Papalis dignitas a Casare inolevit, & Papae praefectio & institutio ab Caesaris potentia emanavit. X. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de se, vel de alio, quod esset caput particularis sanctae ecclesiae, nec Romanus Pontifex est caput Romanae ecclesiae, XI. Non oportet credere, quod iste quicumque est particularis Romanus Pontifex sit caput cuiusvis cuiusque particularis ecclesiae sanctae, nisi Deus eum praedestinaverit. XII. Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter a Deo recipiat procuratoriam potestatem, quia ad illud officium vicarii requiritur & morum conformitas & instituentis auctoritas. XIII. Papa non est manifestus & verus successor principis Apostolorum Petri, si vivit moribus contrariis Petro; & si quaerit avaritiam, tunc est vicarius Iudae Iscariotis; & pari evidentia Cardinales non sunt manifesti, & veri successores collegii aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum servantes consilia & mandata domini nostri Jesu Christi; & doctores ponentes, quod aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus si corrigi noluerit, iudicio seculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices scribas, & pharisaeos, qui Christum nolentem eis obedire in omnibus, dicentes nobis non licet interficere quemquam, ipsum seculari iudicio tradiderunt, eo quod tales sunt homicidae graviores, quam Pilatus. XV. Obedientia ecclesiastica est obedientia secundum adiunctionem sacerdotum Ecclesiae praeter expressam auctoritatem Scripturae. XVI. Divisio immediate humanorum operum est, quod sint vel virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus & agit quidquam, tunc agit vitiose & si est virtuosus & agit quidquam, tunc agit virtuose, sicut vitium, quod crimen dicitur, & sicut peccatum mortale inficit universaliter actus hominis vitiosus, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosus. XVII. Sacerdos Christi vivens secundum legem eius & habens notitiam Scripturae, & affectum ad edificandum populum, debet praedicare non obstante praesentia excommunicatione. Et infra, Quod si Papa vel aliquis praefatus mandat sacerdoti sic deposito non predicare, non debet obedire subditus. XVIII. Quilibet praedicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, & illud mandatum debet exequi, praesentia ex-

Vim coarctivam detrahit Ecclesiae.

Censuras ecclesiasticas contemplit.

communicatione non obstante. XIX. Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, & interdicti ad sui exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam preparat anticristo: signum autem evidens est, quod ab anticristo tales procedant censurae, quas vocant in processibus suis fulminationes, quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam anticristi, quam clerus maxime pro se usurpavit. XX. Si Papa est malus, & praesertim si est praescitus, tunc ut Iudas Apostolus est diabolus, fur & filius perditionis, & non est caput sanctae militantis Ecclesiae, cum nec sit membrum eius. XXI. Gratia praedestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiae, & quodlibet eius membrum jungitur Christo capiti insolubiliter. XXII. Papa vel praefatus malus & praescitus est equivoce pastor, & vere fur & lapro. XXIII. Papa non debet dici sanctissimus etiam secundum officium, quia alias Rex etiam deberet dici sanctissimus secundum officium, & tortores & praecones dicerentur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officarius Dei. XXIV. Si Papa vivat Christo contrarie, etiam si ascenderet per ritum & legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quam per Christum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam, nam Iudas Scarioth rite & legitime est electus a domino Jesu Christo ad apostolatam, & tamen ascendit aliunde in ovile ovium. XXV. Condemnatio quadraginta quinque articulorum Joannis Wicleff per doctores facta est irrationabilis, & iniqua, & malefacta; & facta est causa per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum sit catholicus, sed quilibet eorum aut est haereticus, aut erroneus, aut scandalosus. XXVI. Non eo ipso, quo electores, vel maior pars eorum consenserit viva voce secundum ritum hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus & manifestus vicarius vel successor Petri Apostoli vel alterius Apostoli in officio ecclesiastico; unde si electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere, nam eo ipso quo quis copiosius operatur meritorie, ad profectum Ecclesiae habet a Deo ad hoc copiosius potestatem. XXVII. Non est scintilla apparentia, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus, regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa militante Ecclesia converteretur. XXVIII. Christus sine talibus capitibus monstruosis, per suos veraces discipulos, sparsos per orbem terrarum, melius suam ecclesiam regularet. XXIX. Apostoli & fideles sacerdotes Domini strenue in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam antequam Papae officium fuerit intro-

Ineptae argutiae quod Papa non debeat dici sanctus.

Afferri ab eodem quadraginta quinque articuli Wicleff.

Electio omnes rescidit.

Politicam ductum, sic faceret deficiente per summe civilem possibilibus Papa, usque ad diem iudicii. xxx. Nullus est dominus civilis, nullus est praefatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.

XLII. Excerptoratur eisdem fere errorum articulos ex libris Joannis Hus Alanus episcopus Leonensis, qui una cum Vitale Tolonensi in Bohemiam a patribus concilii missus (a) fuerat, ut de Joannis Hus causa inquireret, eosque recenseret Coclæus: cum vero tot tantarumque haereson virus eieceret ex animo decreta, ut quos perverterat respicientia foelici ad ecclesiam traduceret, neque a Sigismundo ipso Rege Romanorum legum severitatem incurrere stetit potuisset, pronuntiata est ab Antonio episcopo Concordiensi synodalis sententia: Reperto, ut ajunt acta (b), Joannem remanere in perveritate sua, & dicentem, quod propter homines, quos docuit de opposito, non vellet abjurare, sed millefies comburi, quia per eius abjuratorem generaretur scandalum illis, quos docuit de opposito. Cujus quidem sententiae praecipuam hanc partem afferendam duximus. Praefatum Joannem Hus haeticum fuisse, & esse haeticum synodus pronuntiat, & tanquam haeticum judicandum & condemnandum fore iudicat, & condemnat per praesentes, dictamque appellationem tanquam injuriosam & scandalosam, & illusoriam jurisdictionis ecclesiasticae, reprobandam, ipsamque Joannem Hus populum Christianum maxime in regno Bohemiae in predicationibus suis publicis & scripturis per eum compilatis seduxisse, ac ejusdem populi Christiani non veracem praedivatorem evangelii Christi, secundum expositionem sanctorum doctorum, sed fuisse verius seductorem. Verum quia per ea, quae haec sacrosancta synodus vidit & audivit, cognovit eundem Joannem Hus pertinacem & incorrigibilem, & adeo totaliter, quod non cupiebat ad gremium sanctae matris Ecclesiae redire, neque haeses & errores per eum publice defensatos & predicatos velle abjurare; idcirco haec sacrum concilium Constantiense eundem Joannem Hus ab ordine sacerdotii & aliis ordinibus, quibus existit insignitus, deponendum & degradandum fore declaravit, & decernit, committens nihilominus reverendis in Christo patribus archiepiscopo Mediolanensi, Feltrensi, Astensi, Alexandrino, Bagarensi, & Laurenti episcopis, ut in praesentia hujus sacrosanctae synodi dictam degradationem, secundum quod ordo juris requirit, debite exequantur. Haec sancta synodus Constantiensis Joannem Hus, intento quod Ecclesiae Dei non habeat ultra quid gerere valeat, iudicio seculari relinquere, & ipsam curiam seculari relinquendam fore decernit.

(a) Cocl. l. 3. hist. Hus.

Propter sequaces abouit Hus erroribus abiorare.

(b) Ext. in actis sess. 15.

Lata in eum sententia.

Sacerdotali dignitate exautoratur.

addunt acta Mediolanensem archiepiscopum una cum Constantiensi & Bagno-

rensi episcopis solemniter ritu sacerdotalibus illum insignibus exuisse: Joannem, inquit, degradarunt legendo verba ad hoc ordinata de libro pontificali incipientia. O Juda, amovendo ab eo tanquam ab indigno calicem; & subsequenter solemnitatibus ad quodlibet exhibitis exuebant eum casula, stola, tondentes sibi crines, & similiter amovendo ab eo omnia sacerdotalia & clericalia. Sed prius, quam sacro illum ritu exautorarent, monuere, ut haesim damnaret; at cum pertinax in flagitio concitare seditionem fallacibus verbis nitretur, silere iussus est, atque e. celsis loco abductus. Addunt acta haesiarcham solemniter exutum sacerdotii insignibus traditum Casari, ut iustitiae exemplum in eo statueret.

Rex, inquit Coclæus (c), ait ad duces Bavariae Ludovicum electorem, qui pomum aureum tenebat: Vade, recipe eum; qui recipiens illum tradidit eum licitoribus capite consum, & alto pileo papyraceo coronatum, cui inscriptum erat: Hic est haesiarcha; nonnullique interjectis de signis a caelesto hypocrita adulterinae pietatis editis, fustique in testes querelis factis, addit: Suis a licitore exutus vestibus ligatis, post tergum manibus affixo, in terram palo alligatus est in medio rogi: priusquam vero rogi incenderetur ad eum arundines Bavariae Ludovicus, & dominus de Pappenheim, admonentes eum, ut adhuc recederet ac suae parceret vitae. Ex his constat navatam omnem operam a patribus & a principibus, ut perfidum haesiarcham ab exitio exuerent; sed iis vanam tantum hypocritae ostentationem ipsum explicuisse ad sectatores ipsos in impietate confirmandos. Cum itaque haesim improbare nollet vivus exustus est, ejusque cineres a licitoribus in Rhenum projecti de quo haec Theodoricus e Niem (d), qui aderat.

Nuper scilicet vi. die mensis Julii praedicti, fuit per praedictum concilium condemnatus, degradatus, & tandem curiae seculari traditus, & demum igne combustus est quidam pertinacissimus haesiarcha natione Bohemus vocatus Joannes Huss magister in arithmetica & in sacra theologia, non obstante, quod sub salvo conductu dicti domini Regis Romanorum de Bohemia huc venisset, & ipso domino Rege tum etiam praesente; quia dictum concilium, quod sic ipse Joannes Huss condemnandus fore convictus, nec errores suos volens revocare, per longum processum praehabituam determinavit & conclusit. Alter vero pertinax haereticus etiam natione Bohemus nomine Hieronymus hic captus detinetur, & quod idem iudicium de ipso fiat, sicut factum fuit de altero, ut praefertur, praestolatur, ut quorum communis fuisset excessus contra Deum & fidem catholicam, etiam

Prius admonitus ut haereticum eju-

(c) Cocl. hist. Hus. 2. A Casare traditur Bavaro ducendus ad supplicium. Mithra papyracea inscri pro nomine haesiarchae illi imposita. Antequam rogi accendatur monitus ut damnata haesiarchae illi parceret. Cineres illius projecti in Rhenum. (d) Niem in vita Jo. XXIII.

communis sit interitus: citius enim mori etiam morte seivissima elegerunt, quam velent a suis erroribus reflire, illosque juxta sanctiones canonicas abjurare: & sic ipsa Constantia facta est hoc tempore quoddam purgatorium perverforum.

(a) Cocl. ib.

Meritum hoc supplicium jam ante Joanni Hus præhunciarat Stephanus Paletz Bohemus theologus; cujus verba refert Coclæus (a): Revera, inquit, si non esset tibi periculum, quo multipliciter contra sanctam Ecclesiam insolefcis, aliud hoc solum horrendæ presumptionis scandalum ad limina tibi sufficeret digna ultionis, & notabile disciplinam; puto enim & firmiter æstimo, quod cum tibi defecerit omnis tue non tam rationis, quam irritationis, non tam disputationis, quam dissipationis concertatio, antequam humiliatus revocet revocanda, de tue sublimitatis descendens pestilenti cathedra, ut sic tuorum lapidea corda confirmes sequacium, trades te potius flammis ultricibus concremandum.

Prædictum illi fuerat prius exultum iri quam respiceret.

Eminentia porro pietatis signa, quæ referunt Hussitæ in medio supplicio ab ab illo ostensa, nihil ipsi profuisse demonstrat Coclæus: Ante ipsum, inquit, erat in regno Bohemia unus in Christo populus, id ipsum dicebant omnes idem de fide & religione sapiebant omnes, in eodem sensu de Christo & sanctis ejus consentiebant omnes, idem erat per omnes ecclesias ubique ritus, una fides, eadem ceremoniæ, eadem sacramenta: Hus vero paleherrimam illam unitatem ita scidit ac disperfit, ut in hodiernum usque diem miseranda permaneat in Bohemica gente divisio. Est autem divisio illa tam grande scelus & immanis culpa, ut vel mille rogi aut mortes hanc maculam eluere, aut expurgare nequeant. Si ergo Hus opera illa non fisset in hypocrisis propter vanam gloriam, sed vere & ex animo & cordis devotione fecit, miserabilis profecto est sua infelicitate, quod tam multa & gravia pertulit frustra, dum misere a Vroiclopho deceptus putaret se bene agere in tanto divisionis scelere: su vero fisset & in hypocrisis sic fecit, sive ut laudem & vanam gloriam captaret, ut ab hominibus videretur constans vir aut sanctus ac martyr Christi, justam recepit fictionis mercedem: sive ut per hæc sectam suam in sua doctrina & in odio contra clerum confortaret, dignum nequitie exitum invenit. Quocumque autem fecit & passus est animo culpa æterna mortis ei semper adhaeret, nam sive vere, nimirum falsa opinione deceptus, sive fisset sic fecit, pertinax in sensu suo & in divisionis scelere in mortem usque permansit, peccans per hoc in Spiritum Sanctum finali impenitentia. Nullam igitur spem salutis ipse sibi reliquit.

Publica ab eo Bohemica pax sublata.

Illius infelicitas.

Cum vero ex Wicleffi, & ex Joannis Hus, & Joannis Parvi pseudotheologi

Sorbonici sentina teter vapor efflaret, quo populi ad cædes principum concitabantur hoc pernicioso dogmate: Quilibet tyrannus potest & debet licite & merito occidi per quemcumque vasallum suum, vel subditum, etiam per clanculares insidias, & subtiles blanditias vel adulationes, non obstante quocumque præstito juramento seu consideratione factis cum eo, non expectata sententia, vel mandato judicis cujuscumque; Constantiensis synodus ad errorem, qui plurium mentes imbuerat excludendum, hoc decretum edidit; Hæc sancta synodus, & infra, præhabita deliberatione matura declarat, decernit, & definit hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide & moribus, ipsamque tanquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditioes, perjuriam vias dantem reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit, & definit quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sunt hæretici, & tanquam tales juxta canonicas sanctiones puniendi.

Pestiferum dogma seditionum fons.

Decretum tyrannos non propria auctoritate necandos.

XLIII.

Soliciti etiam patres in revocandis ad doctrinam orthodoxam iis, quos Joannes Hus sua & Wicleffi pestifera doctrina inquinat, encyclicas dedere literas ad Bohemos; quibus ipsis significarunt Wicleffi impietatem non modo in academiis florentissimis, verum in Romano & Constantiensis conciliis damnatam, sumptasque de Joanne Hus hæresiarcha justas poenas exposuere (b). Tum ad sectatores ab hæresi abducendos hæc addidere: Improbissimum ac periculosissimum sanctæ Ecclesiæ virum quemdam Joannem Hus ejusdem Vroiclephi in multis damnatissimis articulis imitatore, non solum ad debilitandam sed enervandam quasi militantis Ecclesiæ disciplinam, fidem etiam catholicam elidendam tendere manifestissime cognovimus ob hoc, quod gentibus præclari regni Bohemice Catholicis pro tam nefanda, tam noxia labe repellenda plurimum, ut percipimus, excitatis, ac etiam maximis jurgiis & concertationibus exortis, ingenti studio & maturo judicio tractavimus, quo pacto prædictum regnum a talibus hominibus perditissimis liberare valeremus, &c. Nonnullis interjectis Joannis Hus extremo supplicio affecti exemplo ab hæresi submovere universos ita nituntur: Sciant igitur, si qui ausu temerario hanc nostram sententiam Deo gratissimam totique Christiano populo salutarem, quocummodo tentaverint impugnare, ac in eadem damnatissima hæresi persistere, aut persistentes in ea jurerint, aut quomodolibet defenderit, ultra divinam vindictam, quam debent verisimiliter expectare, nos in eisdem debito modo juxta sanctiones canonicas processuros: ut sic talium correptione, & convictio aliis transeat in exemplum. Dat. Constantia anno

(b) Ex: apud Cocl. l. 3. data episcopi & cler. Voraz. Sententia contra Hussitæ quæcum de-fendentes.

no Domini MCCCXXV. indictione VIII. die xxvi. mensis julii sub appensione sigillorum presidentium quatuor nationum. Invaluerat adeo error apud Bohemos, ut ne quidem hæc literæ ad sanam fidem traduci potuerint, sed a magistro impietatis decepti, illum ut martyrem coluerint: Audientes hæc, inquit Theodoricus Niemijs (a), alii beneticæ in civitate Pragensi, quæ est caput regni Bohemice, qui errores ipsorum duorum hæreticorum sequuntur & fovent, ut apud nos fama est, & sunt valde multi & potentes, illico insimul irruentes domos quamplures catholicorum presbyterorum Praga, & opinionibus eorum contrariorum impetose destruxerunt, ipsorum aliquos in gladio peremerunt, & quosdam in flumen Multa, quod penetrat Pragam, submerserunt: domum archiepiscopi Pragensis circumvallarunt, tamen dictus archiepiscopus manus eorum sed vix evasit: & multa alia sæva & horribilia contra Dei ministros & ecclesias temere commiserunt. Et ecce sic necessarium est, quod fiat unio vera in Ecclesia universali temporibus istis, etiamsi non esset alia causa, quam multiplicatio istorum hæreticorum & schismaticorum in diversis provinciis atque regnis. At de his inferius repetenda erit narratio.

Jo. Hus a suis ut martyr cultus.

(a) Niemijs in vit. Jo. XXIII. Excitata Praga leditio ab hereticis. Plures sacerdotas necati.

XLIV. Sess. xvii. (b) Acta sess. 16.

XLIV. Sess. xvii.

(c) Acta sess. 17. Solemnes preces edita pro Sigismundo Rege ad Aragoniam profecturo.

protegere, & conservare digneris; chorus respondebat: Te rogamus audi nos. Subsequenter legit: Ut Ecclesiam tuam & eundem Imperatorem ab omnibus inimicis visibilibus & invisibilibus præservare & defendere digneris: Te rogamus, &c. Tertio legebat: Ut eundem Regem Imperatorem ad nos incolamem reducere digneris; chorus; Te rogamus, &c. Tunc officium litaniarum ulterius more solito fuit completum per cantores sive chorus; quo finito idem Dominus revolvit se ad Imperatorem legendo preces ad versiculum: Salvum fac seruum tuum Domine: respondit: Deus meus sperantem in te; subsequenter. Nihil proficiat inimicus in eo; respond. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Esto Domine ei turris fortitudinis; respondit. A facie inimici. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Ultimo legebat collectam ad ponendam pacem in Ecclesia Dei. Lecto dein diplomate de delata legatione Picena Angelo Corario, qui pontificatu abierat, ut jam dictum est, decreta est solemnissimum supplicatio habenda instructo agmine religioso die dominica ad perfectam ecclesiarum conjunctionem a Deo obtinendam, & Sigismundo prosperum & felix iter comprecandum; Deinde sanctio promulgata qua anathematis sententia lata est in eos, qui Sigismundo Regi molestiam aliquam exhibuissent, utque prædictum colloquium optatum exitum haberet, constitutum est, ut singulis hebdomadis solemnissimum obsecratio religioso instructo agmine fieret, præpositaque sunt indulgentiarum præmia iis, qui interfuissent, ac precem dominicam & salutationem angelicam pro ejus incolunitate pie recitassent.

Intentatum anathema iis qui aliquam ipsam afficerent injuria.

Decima septima augusti die coacta (d) est sessio decima octava, in qua delecti sunt iudices ad causas delatas ad concilium cognoscendas dirimendasque; ac literas synodi bulla consignatas eadem fide & auctoritate ac pontificias valere promulgatum, tum poenæ constitutæ in illos, qui ipsas adulterare auderent: sanctum etiam Joannis olim XXIII. diplomata, antequam munere pontificio interdictus esset, exarata, ni ab æquitate abhorrent, valitura: creatæ etiam nuntii, in quibus Mediolanensis & Ragusinus archiepiscopi erant, ad Angelum Corarium episcopum Cardinalem olim Gregorium XII. & alios Cardinales qui cum ipso transferant ad ecclesiarum unitam conjunctionem confirmandam.

Sessio xviii. (d) Acta conc. Const. sess. 18. Acta Joann. XXIII. modo non aperte injusta corroboranda.

In decimanona sessione, quæ vigesima die mensis septembris coacta est, Hieronymus Pragensis, qui jam ante ob disseminatos Wicleffi errores in judicium vocatus fuerat, & in carcerem ex-

XLV. Sess. xvii. Hieron. Pragensis hæresim revocare pollicetur.

concilii sententia coniectus, ut patrum severitatem eluderet, hæresim se improbare velle simulavit. Quo vero ritu fuerit gesta res, describunt acta (a): *Missa & letaniarum officii cantatis & solemniter peractis, levavit se reverendissimus pater dominus Petrus Cardinalis Cameracensis unus ex deputatis & commissariis per concilium in materiis fidei, & proposuit qualiter nuper magister Hieronymus de Praga accusatus & delatus de hæresi & super hac incarcerationis per concilium alias ad redeundum ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ & fidei orthodoxæ sermonem loco sessionis se revocare omnem hæresim, quam incidisset in sermonibus, collationibus, & sequela Joannis Hus propter hæresim combusti per concilium, & protestatum fuisse prout in quadam cedula pergamini manu ipsius magistri Hieronymi conscripta, quam tunc de verbo ad verbum perlegit: sed ex quo illud non videbatur sufficere, quia non fuit in sessione publica factum illud, ideo supradictus magister Hieronymus iterum venit ad præsentem sessionem, volens illa, que tunc proposuit & allegaverat clarius, quam tunc, profiteri & revocare, & tunc ipse magister Hieronymus de Praga sepelatus ascendit ambonem, in quo edicta, decreta & ordinata statuta seu publicata fieri solent præmittendo primitus quandam brevem & solemnem protestationem recommendando per eam reverendissimos patres dominos deputatos & commissarios super materia fidei de eorum bona atque salubri doctrina & tractatione, & de aliis bonis sibi per eos impensis, qua protestatione finita levabat unam cartam in pergameno manu sua propria conscriptam, ut dixit revocationem errorum & doctrina contentorum in articulis Joannis Wicleff & Joannis Huss, protestans, faciens, & dicens, ut in eadem cedula, cujus tenor inferius est insertus, plenius continetur, ipsa namque charta sive cedula lecta protestatus fuit, quod si habuisset cognitionem, per prius, quam hodie, nunquam tenuisset, neque fecit pertinaciter sed disputative, & tanquam non informatus tunc de veritate: etiam dixit quod prædictam protestationem & revocationem ac abrenunciationem non fecit propter detentionem, immo si in libertate constitutus esset habendo cognitionem, quam hodie habet, vellet facere & gubernare se secundum quod legit & scripsit in cedula asserens animam suam tanquam adolescentulam sponsæ Christi videlicet Ecclesiæ sanctæ, recommendans se omnibus dominis Cardinalibus, archiepiscopis, episcopis, prælatis, & toti concilio, re-gratiando ipsis de eorum bona doctrina, re-ductione ejus de erroribus suis ad fidem rectam & Ecclesiæ unitatem.*

Refertur a Coclæo (b) habita ab Hieronymo coram patribus oratio, in qua

(a) Act. ms. conc. Const. sess. 19.

* unio-nem.

Servati in publica sessione ritus.

Contestatur veritatem antea ignorasse.

Gratias agit de ea sibi parata. Elegans oratio. (b) Cocl. hist. Huss. l. 3.

ex textu Exodi (c) de his, qui partim argentum, aurum, uniones, purpuram, byssum, hyacinthos, partim pelles pilosve caprarum obtulerant, petito exordio, hæc addidit: Vos igitur præcellentissimi viri vobisque consimiles tanquam veri Salomonis principes, in hoc sacro templo vestra fulgida sapientiæ, aurum, vobisque minores divinarum eloquiorum argentum, caterique inferiores, per varias virtutum species varias & distinctas operationes, tanquam coccum, byssum, purpuram, & hyacinthum ad faciendum speciosum vela templi, ad reformandum militantis hierarchiæ facta recta, diu jam est, quod offertis, atque obtulistis. Ego per vos tot, tantos, taleque gloriosos viros, qui in comparatione vestri nihil sum, omni genere vitiorum habens caput fere abruptum, quid offeram? Ne tamen in hoc sacro templo constitutus coram Domino & vobis totaliter vacuus appaream, saltem pelles bestialium actionum mearum, & fœdarum operationum hispido pilos cum prociectu libere ex animo offeram, multo genere precario obsecrans vos singulos atque universos, ne despiciar totaliter, aut contemnar, neque cum his oblegi a templo Domini, quod estis vos, expellar & eiciar. Nonnullique interjectis, hac formula hæresim damnavit.

(c) Exod. 35.

Ego Hieronymus de Praga artium liberarum magister, cognoscens veram catholicam Ecclesiam, & Apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipue eam de qua hæcenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizaverunt & tenuerunt Joannes Wicleff & Joannes Hus in suis opusculis, libellis, seu sermonibus ad clerum & ad populum; propter quam causam prædicti cum suis dogmatibus & erroribus damnati sunt ab hac Constantiensi synodo tanquam hæretici, & eorum doctrina prædicta similiter damnata, maxime in nonnullis articulis expressis insententiis per hoc sacrum concilium contra ipsos latis: consentio autem sanctæ Romanæ ecclesiæ & Apostolicæ sedi, & huic sacro concilio, & ore ac corde profiteor in omnibus & per omnia, & præsertim de clavibus, sacramentis, ordinibus; officiis, & censuris ecclesiasticis, indulgentiis, & reliquiis sanctorum, & ecclesiastica libertate, ac etiam de cerimonis, & aliis omnibus ad religionem Christianam pertinentibus, prout ipsa Romana ecclesia & Apostolica sedes & hoc sacrum concilium profitentur, & specialiter quod prædictorum articulorum plures sunt notorie hæretici, & dudum a sanctis patribus reprobati, quidam vero blasphemii, alii erronei, alii scandalosi, quidam vero etiam piarum auriarum offensivi, & ipsorum nonnulli temerarii & seditiosi, & pro talibus fuerunt prædicti articuli per hoc sacrum concilium

Damnat hæresim.

De sacra mentis, indulgentiis, reliquiis, ac ceremoniis cum ecclesia sententia proficitur. Improbatur Wicleffi articulos.

nuper condemnati, & inhibitu omnibus & singulis catholicis sub anathematis interminatione, ne de cætero dictos articulos seu eorum aliquem aliquis predicare, dogmatizare, vel tenere præsumeret.

Cum etiam Hieronymus inter alia sua deliria in schola philosophica in propugnanda universalium realium opinione figuram triangularem induxisset, quam scutum fidei appellabat, ita rem in catholicum sensum traxit, ut divinam essentiam in tribus suppositis adumbraret; qui articulus catholicæ veritatis clypeus sit, & fundamentum. Multis etiam verbis levare sese infamia, qua ob adjunctum ad suam necessitudinem Joannem Hus iniustus fuerat, conatus est. Credidi, inquit, eum virum bonum esse, nec in aliquo obviare traditionibus sanctæ matris Ecclesiæ, ac sanctorum doctorum. Immo etiam cum nuper in hac civitate mihi fuissent oblato articuli per eum positi, & per hoc sacrum concilium damnati, prima fronte non credidi suos esse, saltem in ea forma: cum ab aliquibus egregiis doctoribus ac magistris in sacra pagina audivissem affirmari, quod sui erant, postulavi pro mea plena informatione mihi ostendi libros manus sue, in quibus dicti articuli contineri dicebantur: quibus mihi ostensis, manu propria ejusdem scriptis, quam ut meam propriam bene cognosco, dictos articulos omnes & singulos, in ea forma qua damnati sunt, reperi esse conscriptos; unde non immerito comprehendere & comprehendere ipsam & suam doctrinam cum eorum sequacibus per hoc sacrum concilium damnatam, & reprobam fuisse tanquam hæreticam & insanam & hæc omnia supradicta, dico pure & sine conditione. Ex quibus Hieronymi verbis constat Joannem Hus in se ipsum mentium, dum testes falsa ipsi affinxisse querebatur, quem jam autographis convictum, ea revocare detrectasse diximus: adjunxit Hieronymus se concilii sententiam adversus doctrinam Joannis Hus ac Wicleffi latam probare: tum veniam erroris deprecatus est, quod dixisset in Ecclesia triumphanti fidem esse.

Excusat familiari-tatem cum Hussio.

Articulos illius dam-nat.

Concilii sententiam in ipsum & Hussium amplecti testatur.

Declaro, inquit, quod nunquam fuit intentionis meæ, quod ibi esset fides subra-tione fidei, sed cognitio fidem subaquivalenter excedens: & generaliter quidquid ibi vel antea dixerim, refero & subitico humili corde determinationi hujus sacri concilii Constantiensis. Insuper juro & per sanctam Trinitatem & per hæc sacrosancta evangelia me in veritate Ecclesiæ catholicæ semper & sine dubio permanurum & omnes qui contra hæc fidem venerint eum dogmatibus suis æterno anathemate dignos esse pronuncio. Et si ego ipse aliter [quod absit] aliquid consentire, aut predicare præsumpsero, canonum severita-Ann. Eccl. Tom. XXVII.

si subjaceam, & æternæ pœnæ obligatus inveniar. Hanc autem confessionem, & professionis meæ paginam coram hoc sacro concilio generali, & voluntarie porrigo, & eidem me propria manu subscripsi, & hæc singula conscripsi. Hæstenus Hieronymus, cujus chirographo ait Coclæus (a) veterum, novorumque (qua voce Lutheranos designat) Hussitarum frontes inuri, & flammeo robore quoties repugnant Ecclesiæ confundi: ut vero Hieronymus impietatem iterum sit professus extremoque affectus supplicio, dicetur inferius: nunc reliqua in decimano-na sessione gesta prosequimur.

Damnat adversan-tes concilio.

(a) Id. ibi.

Edita (b) sanctio est ad restituendum in sacro Minoritarum ordine pristinæ sanctitatis splendorem. Decretum etiam nullum impunitatis chirographum ab Imperatore sive Regibus quibusvis concessum valere, quin ob hæreseos crimen in jus vocati a iudicibus legum severitati subiciantur, si errorem suum deponere recusatint, quamvis accepta publica fide freti ad concilium accesserint, neque conce-pta contraria spe essent accessuri, neque illos, qui eam dederint, aliqua religione teneri devinctos, cum id quod potuere præstiterint. Hujusmodi vero decretum, quod multis profcundunt calumniis hæretici, a patribus totius concilii summa prudentiæ maturitate, unanimique omnium consensu promulgatum est: Idem statutum, inquit acta, fuit approbatum, per dominos episcopos nomine quatuor nationum ac reverendissimum patrem dominum Cardinalem episcopum Ostiensem nomine collegii Cardinalium per verbum: Placeat: Decreti præterea fuere iudices ad cognoscendum Hussitarum, Bohemorum, & Moravorum causam, qui iudicio fuissent arcessiti, nullo dignitatis immunitatisve habito discrimine. Datum sacerdotibus, qui concilio navarent operam, ut sacerdotiorum censibus potirentur, ac si in ecclesiis suis divino cultui vacarent.

(b) Acta conc. Const. sess. 19.

Sponsio indemnitate facta hæreticis nisi hæresim dam-nent non valet.

Accessisse etiam hoc tempore ad concilium Constantiense Samagitarum, qui recenter sacris Christianitatis initiati fuerant, oratores narrat Theodericus e Ni-em (c): Die, inquit, xxviii. mensis novembris intraverunt ambaxatores Samo-lytarum de novo conversorum ad fidem catholicam, sexaginta vel circiter numero, viri satis proceræ stature, qui habitant inter Livoniam & Lituaniam prope Prussiam, & terra eorum, quam inhabitant, vocatur Semigallia, omnibus bonis referta, excepto quod non crescit ibi vinum, & sunt sub regimine constituti Vitoldi alias Alexandri ducis Lituaniæ.

In sessione XX. peracta vigesima prima novembris Fridericus Austriæ dux de vexata Tridentina ecclesia, ejusque iuribus occupatis postulat est, graveque

XLVI. (b) Acta conc. Const. sess. 19.

Samagitarum legatio ad concilium.

Sessio xx. Austria-cus ob vexatam ecclesiam Triu. in iudicium vocatus.

ei poenae indicat, ni preemptoria die sacro patrum tribunali se siteret, ac synodali- bus iussis obtemperaret.

XLVII.

His litibus concilii praesules tempus impendebant; dum Sigismundus Romanorum Rex, cum Petro e Luna Rege- que Aragonum agitatum, ut vidimus, diu ante colloquium faciebat, cujus hi- storiam ex publicis schismaticorum mo- numentis (a) excerpemus; Narrant illa, Sigismundum una cum oratoribus Con- stantienfis concilii vigesimaprima septem- bris die Perpinianum ingressum, omni- bus precibus a Petro e Luna petiisse, ut pontificalia insignia abjiceret: illum vero respondisse vix se iustitiae semper inhæsi- se. (quem tamen ab ea revera semper aversum fuisse, suis locis ostendimus) deinde postulasse, ut concilii Pisani sen- tentia rescinderetur: postea duas con- cordiae confirmandae rationes proposu- se. Prima erat, ut ipsi utpote creato Cardinali a Gregorio XI. renuntiandi Pontificis auctoritate vice concederetur (quasi ob Urbani sententias jus illud ab- rogatum non esset.) Secunda ratio mul- tis ambagibus erat implicita, ut nimi- rum Cardinalibus utriusque partis com- promissum fieret, varisque legibus con- fundere omnia annisus est, ad Sigismun- dum eludendum, serendasque novas dis- cordias.

(a) Ext. in ms. cod. Franc. Barberini to. 2. de schism. p. 1.

Delira- menta Petri e Luna pro confun- denda ec- clesia.

Urgetur ut ponti- ficalia in- signia ponat. Fingit non posse sine ani- marum periculo.

Addunt acta schismaticorum, fuisse hæc repudiata ab eodem Romanorum Rege, atque ab internuntiis concilii Con- stantienfis, qui Petrum e Luna vehemen- tissime orserint, ut pontificalia insignia, deponeret. Quomodo autem vasum res- ponsum a perfido homine retulerint, ita subjiciant: Fuit ibidem responsum, quod ob salutem animarum & ad evitandos errores, & ut vera unio in Ecclesia sequeretur, oportebat ipsum debite providere & quod nisi sic fe- ret, non satisfaceret Dei servitio, bono uni- versalis Ecclesiae oblationibus per se hæcenus factis de via renunciationis, quæ modum & finem unionis habent annexas, neque sacris canonibus, per quos via renuncia- tionis suis casibus ideo commendatur, quia sic a fine boni, quod sequitur, exciderent, & debito sui officii, dum providere super hoc ad eum spectet ex jure & preroga- tiva Apostolica sedis, immo ad hoc com- pellant ipsum divina jura pariter & hu- mana. Hos & alios antipapæ dolos Ro- manorum Rex ac synodi Constantienfis o- ratores sprevere. Obfirmatum itaque in- pertinacia Petrum e Luna Ferdinandus Rex Aragonum ab illa revocare pertenta- vit; addunt enim acta: Deinde die- tertii novembris anni prædicti, nempe MCCCXXV. tradita sunt eidem domino no- stro Papæ, ex parte dicti domini Regis Aragonum, quadam cedula tenoris sequen- tis.

Est visum serenissimo domino Ferdinando Regi Aragonum, & aliis de obedientia domini nostri Papæ Benedicti hic congregatis cum domino Rege, quod pro habenda unione in Dei Ecclesia sint fienda sequen- tia. Primo quod aliquibus personis nota- bilibus, bonæ conscientia, ac providis & discretis, & majori parti eorum concor- dandis, inter dominum nostrum Papam & dictum dominum Regem, dominus noster Papa Benedictus conferat plenum posse renuntiandi papatus, & omni juri, & pos- sessioni sibi pertinenti in eodem pacto ab- jectio, ampliori modo, quo dictari possit, mediante stipulatione vallato, ac juramento roborato, quod nequeat dicta potestas re- vocari. Item conferat eisdem plenum posse convocandi concilium generale, & auctori- zandi, approbandi, & confirmandi per ip- sum concilium peragendi; in quo convocatio poterit fieri de iis, qui sunt in congrega- tione Constantiæ, & de ambaxiatoribus Re- gum, principum, & prælatorum & alio- rum istius obedientia, qui illuc destina- buntur, prout inferius continetur, de aliis istius obedientia, qui illuc accedent. Item quod dictæ personæ sint fulcitæ potestatis antedictis, una cum ambaxiatoribus Re- gum, principum, & aliorum istius obedi- entia, habentibus posse ad interessendum in dicto concilio, accedant ad civitatem Con- stantia, & recognoscant, ac videant tam ipsi, quam dicti ambaxiatores, si est ma- teria præparata ad extirpandum schisma, & habendam unionem in Ecclesia Dei, & tractent: ac si eis videbitur materia præ- parata, concordent & fiant, prout eis- dem personis & ambaxiatoribus, vel eo- rum majori parti videbitur cum existentibus in congregatione, quæ est in Constantia de habendo generali concilio, & de unione habenda, & de renunciatione jam dictæ, faciendæ, ac modo futura electionis summi Pontificis, & omnibus aliis & singulis quo- modolibet tangentibus principaliter, vel in- cidenter dictam unionem, aut eis connexis, vel dependentibus, incidentibus, aut emer- gentibus ex eisdem. Item reverendissimi do- mini Cardinales domini nostri Papæ con- stituant procuratores dictas personas, vel alias idoneas & legitimas, concordandas per ipsum dominum nostrum Papam & dominum Regem, ad transferendum ista vice titulo donationis, commissionis, aut compromissi seu alias, prout ipsi procura- toribus videbitur posse, eligendi Papam cum vacaverit papatus, per mortem aut renun- ciationem domini nostri Papæ, pacto ad- jectio mediante stipulatione vallato, ac ju- ramento roborato, quod nequeat revocari. Item provideatur debite & honeste ac ple- ne, circa statum, honorem & securitatem personæ domini nostri Papæ in casu renun- ciationis. Item serenissimus dominus Sigis- mundus Romanorum Rex, & illi, qui sunt hic

Postulat ut orato- res ad po- nenda pontifica- lia orna- menta, &c. deli- gnet.

Et ad eli- gendum cum aliis novum Pontifi- cem.

hic de congregatione Constantiensi, qui ta- men habeant esse fulciti, legitima pote- state, assurecurant hic quantum fieri possit, & ad idem assurecurari faciant per congregatos in Constantia, quod dictæ personæ, quibus dabitur dictum posse per dominum nostrum Papam, & ambaxiatores sepefacti ac procuratores dictorum Cardinalium ac alii de ista obedientia, qui accedent dicta- ratione ad Constantiam, possint libere, tu- re, & secure ire, stare, & reverti ad Constantiam, in Constantia, & ubi volu- erint: & quod nequeant compelli & di- stringi dictæ personæ, quibus dabitur posse, & dicti ambaxiatores ad aliquid faci- endum, de iis, quæ eisdem commissa ex- istunt: sed quod semper in iis, & aliis a- gendis per eos perservantur plenissima liber- tate. Supplicem hunc libellum Ferdinan- di Regis Petrus e Luna fallaci hoc res- ponsio elusit.

Petita re- gia a Pe- tro e Lu- na illusa. XLVIII.

Respondet, quod sibi & dictis dominis Cardinalibus interdicens non videret fa- cultas personaliter interessendi, tractandi, concludendi, & exsequendi in negotio dictæ unionis, cum nulla sint alia personæ, qua- rum magis interesse veretur, & negotium ipsum arduissimum, sit tum propter intri- cationem materiae, tum propter interesse magnam universali Ecclesie, tum propter animarum pericula & errores irreparabi- les, quæ si, quod absit, negotium non de- hite fieret, sequeretur: nec ulli venit in- dubium, quod cura, sollicitudo, & omnis bu- jus tam ardui & tam periculosi negotii ad dominum nostrum spectat, & suis incumbit humeris ex commisso sibi ab alto officio, a quo quidem onere urgente conscientia se liberare non posset absolute personis aliis dimittendum. Item dicta practica magno dis- cursu temporis indigeret propter discussio- nem, quæ fieri haberet per prædictas per- sonas ad videndum, an esset disposita ad unionem, vel non, & propter convocatio- nem personarum hujus obedientia ad illam congregationem, quæ ibi dicitur concilium generale. Item dicta practica in eo, quod vult unum generale concilium fieri de hac obedientia & obedientia Constantiensium, periculosa est universali Ecclesie, & ver- gens in divinam offensam, quia catholi- corum & schismaticorum communio seu con- ventio in unum concilium damnata est e- riam de jure divino; immo catholici sic se coadjuvantes schismaticis crimine schis- matis se inficerent; unde sequeretur, quod volentes universale concilium vel Ecclesiam unam facere, & sub uno universali Pon- tifice unionem inducere, conciliabulum fa- cerent seu schismaticorum conventum, & populo Christiano proponerent idolum seu intrusum. Et si forsan contendat aliquis, neutram partem dictarum obedientiarum esse schismaticam, quod sibi non est con- cedendum, urgente tamen conscientia fa-

Fingit hæc se deman- dare non posse ora- toribus.

Negat congre- gari posse unum concilium ex variis obedi- entis.

Perstrin- git Con- stantienfe concil. ut schisma- ticorum concilia- bulum. Refellit opinantes nequam obedientiam fuisse schisma- ticam.

reatur oportet, quod saltem sunt indubis & formati schismatici illi, qui a domino nostro Papa, vel prædecessore suo fuerant ad prælaturas promoti, & ante gesta dam- nata conciliabuli Pisani ab obedientia domini nostri Papæ recesserunt, vel fue- runt principales actores seu directores eo- rum, quæ facta & gesta fuerunt contra dominum nostrum Papam in dicto concilia- bulo, propter quod meruerunt præcedentibus legitimis processibus per dominum nostrum ju- dicari & declarari schismatici & pro talibus denunciati fuerunt annuatim in processibus so- lemnius die jovis sancta. Negari etiam non potest quin sint formati schismatici il- li, qui dicunt & fatentur dominum nostrum Papam esse verum papam, sed nihilominus sibi inobediunt, alteri obedientia adhaeren- tes, cujusmodi sunt multi prælati, qua- rum quidem personarum quæ, ut præmit- titur, non sunt a schismate excusabiles, multæ (us notorium est) hodie sunt in congrega- tione Constantiensi, & in ea de majoribus & principalibus reputantur. Et si his non obstantibus adhuc circa materiam dic- tæ conventionis dictarum obedientiarum ad invicem in unum concilium aliquis for- san contrarium opinetur, saltem tamen vi- dere potest dictus serenissimus Rex Arago- num, quod sine divina offensa in tali du- bio status universalis Ecclesie non est tan- to discrimini & periculo submitendus, quin potius practica certa & securæ sit eligen- da, prout eligit & jam obtulit dominus noster Papa, ut continetur in sua cedula infra inserta. Item civitas Constantiensis, quam dictæ practica ad dictum unionis ne- gotium mittitur approbare, non est locus i- doneus & securus ad ea, quæ fienda sunt pro Ecclesie unione, nec passer dominus no- ster eam acceptare sine reatu divina offen- sæ multis consideratis, & inter cetera at- tento quod omnes in Constantia constituti essent sub manu & potentia dicti serenissi- mi domini Regis Romanorum domino no- stro Papæ non obediens, cujus voluntati & imperio nullus ex eis auderet con- tradicere. Constat etiam ex relatione si- dedignorum, quod propter locum non tu- tum aliqui de dicta congregatione fugerunt, & aliqui protestati sunt super loci mutati- one, unde non immerito & verisimiliter est timendum, quod procuratores domini no- stri Papæ; dominorum Cardinalium & per- sonæ aliæ, quæ pro hac obedientia ibi essent, non gauderent libertate: ex quo sequere- tur, quod omnia, quæ fierent in dicto ne- gotio, essent invalida atque nulla; & quod ille, qui de nova crederetur assumptus in Papam, non esset Papa, sed potius intru- sus. Neque super prædictis provideretur sufficienter per præsentas in dicta practica securitates, maxime propter multa ibi unde super non libertate eorum, quæ in dicto

Conten- dit ipse se abdicante futurum ambi- guum statum ecclesie.

Calum- niatur concilium non esse liberum Constantiæ.

Futura om- nia irri- ta.

Fingit a-ctum vir-tutis esse pecca-tum.

Offensus antipapae Partina-cia Sigil-mundus abit.

XLIX. Porrectus iterum Petro e Luna supplex libellus a suis.

Inanes il-lius excu-sationes.

Difcedit Perpinia-no Petrus e Luna.

loco ferens apud multos etiam, qui ibi de principalibus sunt, opinio & infamia insurrexit. Per praedicta ergo videre potest serenitas regia, quod dominus noster Papa non potest absque offensa Divinae majestatis & evidenti periculo universalis Ecclesiae praedictam practicam acceptare. Pergit ad suam honestiori furore colorandam pertinaciam obtrudere superiores concordiae ineundae ementitas rationes, quas a nuntiis Constantiensis concilii & Sigismundo Rege Romanorum, ut fallaces & improbas spretas vidimus, & crimen a se in Sigismundum transferendo, addit: Trachatus rumpendo, a dicta villa Perpiniani die quinta jam dicti mensis novembris recessit, ejus recessu eidem domino nostro Papa minime intimato: quas factis praesentibus eidem domino nostro Papa nuncios praesentis dictae congregationis Constantiensis ad recessum praedictum die septima dicti mensis novembris per certas notabiles personas ab eodem domino nostro Papa sufficienti potestate munitas, eos quos reperire potuerunt etiam in via rogari, hortari, moneri, & requiri fecit in scriptis, ut acceptarent aliquam de viis per eundem dominum nostrum Papam oblatis, vel aliam seu alias rationabiles aperirent.

Ad frangendos Petri e Luna dolos, iterum porrecto gravi libello Ferdinandus Rex Aragonum nona die novembris hujus anni una cum Castellae & Navarrae Regum, atque Armeniaci Fuxique comitum oratoribus interpellavit ipsum, ut missis ambagibus, ambiguo pontificatus jure cederet, tum Gregorii & Joannis aemulorum exempla, tum impendentia ipsi cedere detrectanti pericula tum vota totius Christiani orbis proposuit. At acquisitis postulatis non assensit antipapa, sed duodecima novembris die scripta fallacia composuit, in quibus longis circuitibus & anfractibus iterum Sigismundi Regis Romanorum & Constantiensis synodi oratorum cum ipso gesta, ac data illi inania responsa percensuit, turpiterque mentitus est, consentaneas a se concordiae rationes propositas, neque offensionis, quam passus esset Rex Romanorum, vitium sibi ascribendum; demum subdidit opera interpretis: Sed veniendo ad conclusionem requisitionis praedictae respondet dictus dominus noster, quod renunciare papatus sic simpliciter, sicut petitur, non debet, prout late superius est deductum: sed paratus est renunciationem facere de suo jure papatus: observata tamen una ex practica supra insertis, vel alia justa & rationabili practica, quam nunquam excludit, neque intendit excludere, pro dicta unione Ecclesiae consequenda. Addunt acta Petri e Luna, ipsum suae incolumitati diffidentem Perpiniano XII. novembris Illiberim abiisse.

De hac illius fuga haec relata ad Constantiense concilium memorat Theodoricus Niemius (a): Quartadecima die mensis decembris multa litera missiva ad nos producta fuerunt, aliqua de Perpiniano, aliqua de Narbona, in quibus continebatur, quod Rex Romanorum voluit recedere de Narbona, & iter ad nos redeundi arripere: sed Hispania, Aragonia, & Navarra Reges, nec non Fuxi & Armeniaci comites, & ambaxiatores Regis Sctorum, atque multorum aliorum magnatum adhuc existentium in Perpiniano per eorum nuntios ipsi domino Regi Romanorum directos ad Narbonam dictum dominum Regem Romanorum strictissime rogaverunt, ne ita repente recederet sine fine; sed suos oratores cito eis destinaret, cum quibus sperabant invenire bonum modum & ordinem pro unione praedicta, & quod ipsum Petrum de Luna cedere suo papatus oporteret: quod si non faceret, sibi obedientiam in regnis & partibus illis subtrahere, eumque terra marique persequi vellent; de quo ipse Rex Romanorum gavisus, missi e vestigio quosdam suos solennes oratores ad Perpinianum; quibus illuc advenientibus, & cum magno desiderio nobilium & popularium receptis, ordinatum & conclusum fuit, quod daretur dilatio xv. dierum praecise ipsi Petro, infra quos haberet cedere, aut ut habeat in persona & rebus suis persequi deberet. Ipse vero Petrus hoc sentiens quosdam illarum partium potentes domos & promissis sophisticavit pro se more suo creando quatuor eorum charos in magnos antistites, & unum eorum in Cardinalem, & quibusdam ex eisdem potentibus, qui pro se aut suis volebant habere tales ecclesiasticos honores, dedit aliquas pecuniarum summas in promptu, quod eum juvarent, ut tutus ab inde per mare recedere posset, prout fecerunt. Et postquam pervenit cum galeis suis ad castrum Colibriae maritimum, insecuti fuerunt eum ambaxiatores illarum civitatum, scilicet Barcelona, Castaraugusta, Valentia, Majorica, Dertusa, Gerona, Perpiniani, & quarundam aliarum magnarum civitatum secus mare consistens usque ad dictum castrum Colibriae, & ibi obsederunt eum & realiter spoliarunt, seu nudarunt ipsas galeas remis, & aliis instrumentis inibi reperitis, quod ab inde ulterius recedere non poterat. Quid autem subsequutum sit, ignoramus. Sed quod dicti ambaxiatores eandem civitatem in hoc conclusissent essentque concordas, quod nollent amplius stare sub obedientia dicti Petri sive cederet sive non; ipsi nihilominus huic concilio intenderent adhaerere, dictumque persequi pro eo, quod toties sponte jurasset & vovisset Deo & sanctis ejus solemniter & in scriptis ante perversum ejus papatum, & in illo etiam, quod ipse

(a) Niem. in vit. Jo. xxiii. Sigismundus ob pertinaciam Petri e Luna reditum meditatus.

Rogatur ab Hispaniis ut substituat.

Spondet ni cedat eum de ferturos & persecutores.

Petrus e Luna nonnullos magnates Aragonios subornat. Illiberim fugit.

Obsidetur ab Aragoniis.

Exprobrata illius perjuria.

Tertius Ferdinandus Regis libellus duplex.

Rogatus Petrus e Luna ut olim promissa tandem compleat.

ipse semper paratus esset, velletque sponte cedere dicto ejus papatus, quotiescumque super hoc requireretur, & sibi adhaerentibus, & alter vel alii alterius & aliarum obedientiae vel obedientiarum nominatus seu nominati in ejus vel eorum obedientia seu obedientiis, Papa vel Papa etiam sponte cedere vellet vel vellent & iterum contra juramenta & vota sua praedicta temere veniret ad nolendum adimplere, subterfugia quaerendo & ne ipsa unio fieret, fugiendo.

Die proximo ab ejus in portum Illiberitanum impulsu referunt dicta repetitas ab Rege Aragonum superiores preces, iisque adjecta haec fuisse.

Beatissime pater.

Quia urgentibus causis & motibus in dictis supplicatione & requisitione expressis via paratur opportunus, quoniam a die orti schismatis usque nunc ad consequendam Ecclesiae unionem; nam facta per sanctitatem vestram cessatione, de qua existit supplicatum, speratur verisimiliter, quod in concilio generali universalis Ecclesiae, quod breviter dante Domino congregabitur, providebitur sanctae matri Ecclesiae, per eos ad quos pertinet, de unico, indubitato, ac universali pastore, forte per aliquod de praedictis jam apertis, vel per alias, aut aliter, prout in eodem concilio per eos, ad quos pertinet, dirigente Spiritu Sancto, disponetur, & ordinabitur, cum aliter nequeat in praedictis legitime provideri; ex irparique speratur schisma persistere, & sic obviabitur scandalis & divisionibus ob dictum schisma usque nunc palliatum, & quae timentur oriri in posterum, nisi dicta renunciationis remedium occurratur: idcirco, beatissime pater, Raimundus de Plano, Bonanatus Petri legum doctor, ac Petrus Serrae decretorum doctor ambaxiatores & procuratores illustrissimi domini Ferdinandi Regis Aragoniae & Siciliae, &c. filii vestri devoti cum debita reverentia vestrae sanctitatis, videntes per vestram responsionem supplicationi & requisitioni praedictis non fuisse, ut debuit, & congruit necessitati unionis Ecclesiae, satisfactum; stantes & perseverantes in supplicatione & requisitione jam factis cum repetita reverentia ob Dei servitium, & dictum beneficium unionis, & ex causis supradictis & aliis pluribus notissimis, ac etiam toti mundo, supplicant sanctitati praedictae semel, secundo, & tertio ac saepe saepius, & instanter, & cum geminata instantia, & dictis vicibus cum dicta reverentia pariter eandem sanctitatem obsecrant & requirunt quatenus exequatur & impleat operis per effectum per se vel suos procuratorem seu procuratores, ad id plena & irrevocabili potestate suffultos. Alioquin, beatissime pater, si vestra sanctitas supplicata & requisita (quod non creditur) realiter non

exequatur, dicti supplicantes & requirentes, solum Dei servitio inmitentes, cui prius obligati existunt, & zelo unitatis sanctae matri Ecclesiae & totius republicae omnium Christianorum, & quieti pacificae eorumdem cum eadem sanctitate repetita reverentia protestantur de omni jure universalis Ecclesiae, ac ipsius supplicantium, & alterius cujus interfit, & de recurrendo ad remedia licita, juridica, & honesta.

Ceterum, beatissime pater, quomodo possit concilium generale Ecclesiae universalis in hoc casu tantae necessitatis Ecclesiae congregari, & in eo possint & valeant convenire omnes tam obedientiae vestrae, quam obedientiarum olim Joannis & olim Gregorii, qui alias consueverunt ad concilium congregari, quorum dictarum obedientiarum olim Joannis & Gregorii magna pars sit ad praesens in Constantiensi congregata & ab aliquibus curiosis in dubium revocatur, quomodo dubitandum non sit, an valeant illi dictarum duarum obedientiarum simul cum illis de vestra obedientia in concilio generali Ecclesiae universalis congregari, pro extirpando hoc nefario schismate, & unione jam dicta consequenda, & debite providendo de unico & indubitato summo Pontifice universalis Ecclesiae; ideo ex superabundanti cautela, & ut tollatur omnis dubitationis scrupulus eidem sanctitati supplicant dicti ambaxiatores & procuratores, quatenus alicui seu aliquibus personis, de quibus merito confidere debeat dictus dominus Rex & alii Reges & principes vestrae obedientiae, qui totis conatibus prosequantur, & prosequi intendunt extirpationem dicti schismatis, & assentionem dictae unionis, committere dignemini vices vestras, & plenum posse dare convocandi dictum concilium generale, & auctoritandi, approbandi, & confirmandi per ipsum concilium, peragendi ac tollendi, irritandi, abolendi, atque cassandi omnes & singulos processus, sententias, qualescumque, ac penas factas, latas, decretas, & promulgatas in obedientiis dictorum olim Joannis & Gregorii, & singularem eorumdem occasione vel ex causa dicti schismatis, & omnem maculam sive notam juris aut facti exinde contractam, & omnes & singulas personas dictarum duarum obedientiarum habitandi & cum eis dispensandi, quantum opportunum sit aut indigeant, & providendi & ordinandi, quod non possit excipi de dictis sententiis aut penis contra intervenientes in dicto concilio, nec contra personas deputandas in dicto concilio, nec contra eligentes Papam, nec contra eum, qui fuerit in Papam electus, ipsaque personas ad praedicta omnia & singula habilitandi, & omnia alia & singula faciendi, quae erunt necessaria, ex-

Significatum posse Constantienses eo repugnante Pontificem praeficere.

Consultum ut eidem concilio se conjungerent.

Censuras olim latas dissolvat.

alia

alia dependentia, incidentia, aut emergentia ex eisdem, & mandare dignemini eisdem persone seu personis fulcitis dicta potestate, quatenus ex quo vestra beatitudo recessit ab hac villa, ubi tractatur ad presentem de preparatoris dicta unionis residant in hac villa, & redeant alibi, ubi disponetur per Reges & principes & alios de vestra obedientia hac ratione predicta congregatos, & poterunt facilius per alium vel alios vestra potestate suffultos expediri, quam, pater sancte, per vos personaliter attentis atate & gravitate persone vestre & statu vestra eximia dignitatis. Verumtamen ubi sanctitas vestra nolit id committere, supplicat eidem sanctitati, ipsamque exhortantur, obsecrant, & reverenter requirunt, quatenus illico revertatur ad villam Perpiniani, ubi de dictis preparatoriis, & negotio unionis tractatus, & predicta omnia & singula, que essent ut pramittitur, per dictos commissarios fienda & exequenda, faciat & exequatur: offerunt se eidem supplicantes, quod per se & etiam una cum aliis ratione predicta congregatis providebunt & provideri facient per eos, ad quos pertineat, de salvo conductu & securitatibus tam V. S. suo caveat, quam etiam suo cautelae dictarum persone seu personarum. Hac quidem sunt utilia, opportuna, & etiam commoda tractatus & negotio dicta unionis, & quietiva conscientiarum omnium, signanter illorum, qui sunt de vestra obedientia; & sic etiam facta fuere per commissarios dicti olim vocati Gregorii habentes ad id posse legitimum, tempore quo procurator ipsius Gregorii nomine ejusdem renuntiavit pretenso juri, quod idem Gregorius in papatu se habere dicebat; & iterum etiam predicta sic fieri supplicanti, obsecrant, & reverenter requirunt: alias enim protestantur de omni jure universalis Ecclesie & alterius cujusvis. Paulus secretarius. Et similes requisitiones facte fuerunt pro parte dictorum Castella & Navarra Regum, & comitis Fuxi.

Justa Regum Hispaniarum petita contempnit Petrus e Luna; ajunt enim ejus gesta: Non videtur necessarium ad supplicationem & requisitionem die quarta decima ejusdem mensis & anni, scilicet novembris MCCCCXV. in Quoquoalibero Elnensis diocesis presentatam, in quantum cum primis supplicatione & requisitione concordant, pro nunc aliud respondere. Et infra: In quantum vero in supplicatione & requisitione predictis subjungitur protestatio de jure universalis Ecclesie, &c. huic protestationi idem dominus noster, ut ponitur, non consentit, qua nec jure nec ratione fulcitur, immo ipse, cui officio incumbit omne jus universalis Ecclesie defendere, & animam suam pro illo defendendo ponere, protestatur pro se &

Rogatus ut ad Perpinianenses coetus mittat oratores.

Propositum Gregorii exemplum quod imittetur.

Jus universalis Ecclesie ei denunciant Hispani.

L. Respuit antipapa salubria consilia.

Opponit contra falso defendi a se jus universalis Ecclesie.

ipsum Ecclesie, nomine de suo & ejusdem Ecclesie interesse, & de jure ipsius Ecclesie conservando, ac de providendo, si opus fuerit; per constitutiones factas & stendas pro illius tuitione ac defensione, & per remedia juridica necessaria, ac etiam opportuna, nec non per poenas spirituales & temporales, contra quascumque personas, cujuscumque status & conditionis existant, contrarium attentantes, aut eis in attentando hujusmodi dantes auxilium, consilium, vel favorem, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali, imperiali, regali, aut quacumque alia ecclesiastica, vel mundana presulgeant dignitate. Interjectisque nonnullis, fucatis coloribus intempestivum Perpiniano discessum ita excusat: Rex Aragonum mirari non debet de recessu sibi per eundem dominum nostrum per antea inimitato, nam & si omni tempore & in omnibus causis deceat Romani Pontificis libera provenire consilia, & ipsius in nullo vacillare iudicia, isto tamen tempore & in tanto negotio ubi omnimoda libertas requiritur necessarium summe videtur, quod in tali loco negotia pertractentur, in quo ipse & tota curia sua fruatur omnimoda libertate: & cum idem dominus noster adhuc non pervenerit ad locum, ad quem pro persona sua securitate ire decrevit; sed adhuc sit in via, propterea omnibus aliis in supplicatione & requisitione predicti Regis contentis singulariter respondere de presenti non potest, &c.

Paniscolam se recepit antipapa, ac tum die xxi. decembris ejusdem anni MCCCCXV. Aragonum, Castellae, & Navarra Regum, comitumque Armaniaci & Fuxi oratores tertio flagitarunt ab eo, utposito pseudopontificatu concordiam restitueret Ecclesie repetitisque superius cum eo gestis, & de recessu intempestivo questi, haec illi denuntiarent.

Beatissime pater. Raimundus Xarmaz miles & Petrus Basseti legum doctor consiliarius ambaxiatores & procuratores dicti domini Regis Aragonum vestra intimant sanctitati, quod ob non factam renunciationem supradictam, quam eadem sanctitas facere debuit de jure divino pariter & humano, & quam offerre nudo verbo non fuit sufficiens, & ob non implementum aliorum qua supplicata & requisita fuere, dictos Reges & principes, licet invitos, cum sciant se reddituros rationem pro Ecclesia, quam Christo tuendam susceperunt, quia sive augeatur pax & disciplina Ecclesie per dictos principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam tradidit tuendam: urgente quoque zelo fidei & necessitate ac opportunitate perveniendi ad unitatem universalis Ecclesie, qua ab initio predicti schismatis usque nunc attingi non

Censuras obicit sibi repugnantibus.

Libertate omnimode se non potiri obtendit.

LI. Paniscolam se subducit.

Instant oratores Hispani apud Petrum e Luna ipsum tenent honorabile.

potuit; oportebit pro defensione juris dictae universalis Ecclesie, pro Dei servitio & exoneratione sua conscientiae, ac respectibus aliis tam in iis quam in aliis supplicationibus & requisitionibus positus, uti debitis remediis licitis & permissis, & licet amplius supplicare aut requirere non sit necessarium; ad uberiores tamen cautelam, non interdicta facultate utendi suo casu dictis remediis cum dictis Regibus & principibus visum fuerit vestra sanctitatis responsione ullatenus expectata, immo omni facultate retenta, iterum & iterum, ac quantis possunt geminatis vicibus supplicant & requirunt cum debita reverentia sanctitatem vestram, quatenus pro Deo principaliter & pro beneficio celeriori perveniendi ad unionem sanctae matris Ecclesie, ac compositione tanto animarum discrimini & infinitis occurrente scandalis per effectum operis, bis supplicata per ambaxiatores dictorum Regum & principum, seclusa omni mora, adimpleat significata eidem sanctitati, quod illustrissimus Rex Romanorum & alia persona missa per concilium Constantiense, vel tempore suae missionis erant & sunt in Narbona, & contineat per suos ambaxiatores tractant seu tractabant in dicta villa cum dicto domino Rege Aragonum & ambaxiatoribus aliorum Regum & principum pro bono, juridico, compendioso, & concordis remedio ad extirpandum schisma pestiferum, & pro veniendo ad beneficium unionis: alias dicti ambaxiatores & procuratores nominibus supradictis in dictis supplicationibus persistentes cum debita reverentia, ad effectum expressos in dictis prima & secunda supplicationibus & requisitionibus & ad omnes & singulos alios effectus necessarios seu utiles attui sanctae unionis jam dictae protestantur quod dicti Reges & principes utantur remediis debitis licitis, & permissis & turbati naviculam S. Petri amplius, quantum in eis fuerit, non permittent. Et similis requisitio facta fuit pro parte ambaxiatorum dicti domini Regis Castella: & nominati ambaxiatores dicti domini Regis Aragonum in predicta cedula nominati dixerunt, quod dictum fuerat eis, ut facerent similem requisitionem ex parte dicti Regis Navarrae.

Obfurdit ut antea Petrus e Luna ad has voces, multaque adversus synodum Constantiensem temere effudit, mentiens impudentissime illam in exitum Ecclesie congregatam: utque pertinaciae socios sibi compararet, conventiculum suorum Paniscolae coegit, quod in mensent februario anni MCCCCXVII. extrahendum promulgavit. Cum vero efferretur superbia, quod duo aemuli jam pontificia insignia possident, atque ad alendum in Ecclesia vetus dissidium per summam hypocritam jactaret, nunquam a se Ecclesiam

Preces ingemunt ut paci Ecclesie consulat.

Denunciant ei excusatos se ipsius jugum.

LII. Blasphemat Petrus e Luna in Constantiense concilium.

Paniscolae conciliabulum indicit.

desertum iri, Ferdinandus Aragonum Rex B. Vincentium Ferrerium consuluit, quid in tanta rerum perturbatione agendum esset: qui (a) divino lumine collustratus respondit, descendas illius partes si trina vice postulatus, voluntaria abdicacione Ecclesias in pristinam concordiam reducere detrectaret. His consentanea refert Theodoricus, e Niem nimirum illum (b) publicis concionibus in Perum e Luna, ut pravum hominem fallacemque declamasse: Asserunt, inquit, aliqui quod quidam frater Vincentius ordinis fratrum Praedicatorum eloquens valde, & sermocinator egregius, nec non theologus profundus, at habens gratiam & favorem communis populi, qui libenter audit sermones ejusdem qui per multos annos in Latinis & vulgaribus sermonibus publice predicavit quod dictus Petrus esset verus Papa, & quod libenter pro bona unionis predictae sponte suo papatus cedere vellet; cum ad hoc conspiceret tempus optimum, quia sic dictum fratrem & alios plerisque decepit. Sed videns noviter ipse Vincentius, quod dictus Petrus fidem verbis & promissis ejus hujusmodi non daret in eodem tempore opportuno, totaliter declinavit ab ipso, predicando publice per dictum regnum in diversis provinciis & locis per que transitum ex tunc fecit & fati contra eundem Petrum, quod sit vir pravus & fallax & fictus, decipiendo populum Dei; quodque iuste persequendus sit usque ad mortem ab omnibus Christianis & persequens aut interficiens eum mereatur. Haec postrema Theodoricus ex vulgi sermone addidit; porro nulli licet quemquam auctoritate privata interimere: Et hunc sequitur in hoc maxima turba, quocumque vadit, devotorum Christianorum, ut audiat hujusmodi sermones, & divinis eloquiis per ipsum sedulo informetur. De eodem viro sancto haec tradit Petrus Ranzanus (c) in ejus vita: A multis tam ecclesiarum praebatis, quam terrarum principibus res omnibus fidei B. Vincentii commissa est, tanquam hominis, qui verax prudensque esset & haberetur, nec quaereret gloriam terrenae dignitatis: propter que unusquisque arbitratur neminem inter mortales reperiri posse, qui tantum negotium, vel diligentius, vel prudentius, vel melius persiceret. Et infra: Consuluit, nimirum Petro e Luna, ut potius in summa inopia ageret vitam, quam quod propter terrenam dignitatem suam inter populos Christianos discordia foveretur, &c. Longe aberat ille ab hac pietate, nam potius Ecclesiam lacerare, atque ab ejus communione vitari, seque nunquam desituri supplicii addicere, quam antipapales apices abicere maluit. Tradit idem auctor maximos labores a B. Vincentio Ferrerio pro tollendo schismate susceptos, gestasque ad plures Reges, atque ad Petrum e Luna de

(a) Sicut. l. 22. ann. cap. 55. Responderet defendendum si ter in jus vocatus Ecclesie non pareregredius, at. (b) Niem puli, qui libenter audit sermones ejusdem qui Jo. xxiii. Declamavit monibus publice predicavit quod dictus Petrus fuisset a Petro e Luna. (c) Ranzanus. l. 2. c. 3.

Illum ut primum imposterum traducit.

Consilium a B. Vincentio Ferrerio datum Petro e Luna.

(a) Eod. lib. c. 4.

de causa legationes: iustum (a) vero antea a Christo ex Avinionensi aula ad populos evangelica doctrina erudiendos discedere, oblatumque a Petro e Luna cardinalatum respuisse.

(b) MS. Franc. Card. Barber. to. 2. de schism. p. 17. Hispani concilio Constantiensi adhaerescunt.

Igitur consilio habito Perpiniani a Ferdinando Aragonum Rege cum oratoribus Regum Castellae, Navarrae, & Fuxi comitis, qui etiam tum Petro e Luna adhaerant, unanimis decreverunt (b) sprete eius contumacia incumbendum ad ecclesiarum conjunctionem redintegrandam, atque hanc inire rationem, ut patres Constantiae congregati Petri sectatores, atque hi vicissim Constantienses appellarent de habenda Constantiae synodo, cuius cogendae haec designarentur causae ad unicum pastorem universae ecclesiae praeficiendum, moreque Christianorum emendandos: prius tamen Petrus e Luna honore vel sponte abiret vel a concilio & sacris legibus desisteret: in quem cum ferenda esset sententia, vel si qui ex ipsius sectatoribus ad concilium profecturi essent, vel saltem major eorum pars assentirentur, dandam operam ut anathematismi ab adversarum partium Pontificibus promulgati abrogarentur, & gesta a Petro in conferenda ecclesiarum administratione confirmarentur: & si hi qui cardinalitum purpuram gerebant, conjunctione eidem Petro e Luna erant, discederent ab eius obsequio, in caeterorum Cardinalium numerum admitterentur: quae ex ipsis eorum actis perstringenda visa sunt.

Concordia passionis inita.

Conclusiones receptae per dominum Regem Aragonum cum consilio suo in Perpiniano cum absentia domini nostri, dum erat Paulecola.

LIII. Hispanorum decreta pro abolendo schismate concepta.

Pro extirpando schismate quod prob dolor? diu viguit in Ecclesia Dei, & afflicta unione domino Regi & ambaxiatoribus illustrissimorum Regum Castellae & Navarrae, ac egregii comitis Fuxi videtur, quod sint fenda sequentia. Primo quod debeat congregari & convocari concilium generale omnium obedientiarum tam domini nostri Papae Benedicti, quam olim vocati Joannis, & olim vocati Gregorii contententium de papatu, ita quod congregati nunc in Constantia seu habentes posse ab eis vocent Reges, principes, & prelatos ac alios consuetos vocari ad concilium generale qui sunt de obedientia domini nostri Papae Benedicti, ut certa die hic praesentia sint in civitate Constantiae provinciae Maguntinae pro celebratione dicti concilii, & pari forma Reges, principes, & prelati ipsius obedientiae, qui hic sunt congregati, etiam vocabunt Reges, principes, & prelatos alterius obedientiae, &c. & in eadem civitate Constantiae, &c. Item convocatio fiat ob causas sequentes & non alias; videlicet pro extirpatione jam dicti schismatis, & assentione dictae unio-

Ut mutua ad concilium convocatio perficienda.

nis, & pro fenda electione, & in stando fieri electionem unice futuri summi Pontificis per illos, ad quos pertinere debeat, vacante tamen prius papatu per renunciationem dicti domini Papae Benedicti, aut ejus electione per sententiam, & etiam procedendo contra eundem dominum nostrum Papam Benedictum nolentem aut subterfugientem renunciare per illas vias, per quas reperitur de jure posse procedi in tali casu, & etiam pro reformando statu universalis Ecclesiae tam in corpore quam membris, & pro aliis causis inferius denotatis una cum dependentibus, emergentibus, & connexis & etiam ex praedictis & infra scriptis, ita quod pro causis praexpressis necnon & infra scriptis, tantummodo non pro aliis convocetur & congregetur dictum concilium generale: & ita, qui venerint de hac obedientia ad dictum concilium, ingredientur dictum concilium solum pro dictis causis, & non pro aliis, & eodem modo, & non alio per alios recipiantur & admittantur; hoc expresse addito, quod ad aliam procedi non valeat, & si procederetur, quod non valeret: & ista dictantur & assententur meliori & validiori modo, quo fieri possent. Item quia Reges & principes & alii sua obedientia non possent obedire, alium eligendo in Papam universalem totius Ecclesiae, nisi iste dominus noster Benedictus renunciaret papatu, vel fuerit judicialiter ac rite & legitime effectus a papatu, & interest Regum, principum, ac omnium ipsius obedientiae, quod super iis debite provideatur, quod interesse non cadit in aliis obedientiis, quia non habent eum pro Papa, id eo est necessarium quod serenissimus dominus imperator, & habentes posse a congregatione Constantiae assententur, quantum fieri possit, Reges & principes, ac alios ipsius obedientiae, quae in processibus, provisionibus, ac sententiis, quae sunt ac profertur contra eundem dominum nostrum Papam Benedictum, habeant semper intervenire illi, qui de dicta obedientia ibunt ad dictum concilium, vel major pars eorum, & habebant ipsi, vel major pars procedere, providere, & sententiarum, quae fuerint rationis praedictae procedenda, providenda, & sententianda contra dictum D. N. Papam, itaque absque praedictis, vel majore eorum parte nihil possit procedi, &c. contra dictum D. N. Papam, &c. de qua securitate, & etiam de securitate, quod non possit ad alia quam supra expressa & infra scripta per dictum concilium procedi, tractabunt aliqua pro parte domini Regis cum ambaxiatoribus serenissimi domini Imperatoris, & cum ambaxiatoribus concilii Constantiae. Item est providendum qualiter tollentur, revocabuntur, & irritabuntur quaecumque sententiae per olim Gregorium & olim Joannem & suos pra-

Causae concilii convocandi.

De iudicio exercendo in Petrum e Luna.

De majori parte Hispanorum quae ferendae sententiae contenti-

(a) Gobel. in cosm. c. 6. c. 95.

(b) An. 3. p. 11. 22.

(c) Sur. an. l. 12. c. 53. 55. 56.

(d) Mariana de reb. Hisp. l. 20. c. 7.

(e) Act. Constant. concil. sess. 10.

De dictis Gregorii & Joannis in Hispanos abrogandis. Et recipiendis in confortio una honorum Cardinalibus Petri e Luna.

Hispani amplexi sententiam ambigunt Pontificem suum habuisse concilio.

(a) Gobel. in cosm. c. 6. c. 95.

(b) An. 3. p. 11. 22.

(c) Sur. an. l. 12. c. 53. 55. 56.

(d) Mariana de reb. Hisp. l. 20. c. 7.

(e) Act. Constant. concil. sess. 10.

tensores praedecessores, a tempore exorti schismatis extra, contra dominum nostrum Episcopatum in hac obedientia & homines ejusdem approbent, laudent, & confitent, & etiam meliori modo, quo fieri possent, plenissime firmant omnes & singulas concessionis & gratias factas per D. N. PP. B. quibusvis personis intra suam obedientiam de quibusvis dignitatibus, archiepiscopalibus, episcopalibus, aliis officiis, & beneficiis in & alias quibuscumque, & quascumque infestationes, investituras, & alias concessionis, & gratias factas quibusvis personis etiam secularibus cuiusvis excellentiae, dignitatis, & conditionis existant: ista sunt largius distanda, & omnia & singula acta intra suam obedientiam, quod alias ad Papam pertinere dignoscantur. Item est providendum quod Cardinales domini nostri PP. B. si voluerint adhaerere opinioni distorum duorum Regum & principum istius obedientiae, habeant reputari, recipi, & admitti in dicto concilio, in Cardinales sanctae universalis Ecclesiae, & debet provideri circa titulos Cardinalium. Item erit providendum circa officiales curiae Romanae, quibus per dictum Papam sunt collata officia. Item est providendum de securitate illorum istius obedientiae, qui ibunt in Constantiam pro celebratione dicti concilii, & aliis supra dictis. Hispani demum eam fecerunt sententiam, ambiguum Pontificem, vigente schismate difficili, concilio oecumenico subesse, oratores Constantiam decreverunt, ut in Petrum e Luna una cum caeteris praesulibus legibus animadverterent, quibus de rebus proximo anno agendum erit. Caeterum memorant plerique scriptores superiora etiam fuisse Narbonae conventa in ecclesia principe, cum Sigismundo Imperatore & concilii legati XII. decembris, sed ampliori forma, quae in actis post sessionem xx. extant, aguntur de iis congressibus Gobelinus (a), S. Antonius, (b) Surita (c) Mariana (d), & alii. Captam a patribus ingentem iustitiam de Hispanorum pertinacissimum antipapam suum desertentium ad Ecclesiam catholicam reditu, narrat hisce verbis Theodoricus Niemius (e): In festo S. Thomae Cantuariensis infra festa natalis Domini, & infra, perlectis dictis literis, statim fuit facta latita magna praesentibus, & ipsa nova grata audientibus, & campanae ecclesiarum Constantiensium in augmentum laetitiae hujusmodi pulsabantur, fuit etiam tunc magnus concursus illico ad magnam ecclesiam per ipsam Germanicam & alias nationes. Hic etiam existentes in celebratione concilii memorati, quorum valde multi praenimo gaudio plorabant, caeteri vero una voce: Te Deum laudamus; devotissime concinebant; Resulerunt etiam in publico sine coram ipsis nationibus bajuan. Eccl. Tom. XXVII.

li earumdem literarum, quod non poterant ore promere, aut dicere quam ingens & celebre gaudium factum fuit in partibus Hispaniae & Aragoniae, nec non vicinis regionibus toti populo & omnibus habitatoribus in partibus ipsis de illa jucunda conclusione universalis pacis & unionis Ecclesiae praedictae, si datum sit desuper, ut speramus, subito subsequenda. Die lunae infra eadem festa natalis Domini Constantia solita hora facta fuit sollemnis processio, in qua fuerunt domini Cardinales & alii etiam prelati inferiores illic ad generale concilium congregati, qua pervecta fuit celebrata in maiori ecclesia, cum non modica frequentia, ac laetitia cleri, & populi Constantiensis missa de Spiritu Sancto, multis etiam tunc praegaudio flentibus illic, ac eis, & aliis pro tanto bono Deum collaudantibus, ex quibus nobis fertilis spes datur a Domino, quod dicta unio fieri debeat in universali Ecclesia cito, prout in praecedentibus recitatur.

Dum Aragonii, Castellani, Navarrae, Armeniacenses, & Scoti ad Ecclesiae conjunctionem redire parant, plures Bohemi ab ea se divulsere, & priorem laetitiam confudere, ut narrat idem Theodoricus Niemius (f): Eadem die venit hic de Bohemia quidam familiaris praedicti Hieronymi Bohemi apportans de regno Bohemiae quandam literam patentem scriptam, & quadringentis, & quinquaginta duobus sigillis sigillatam, & totidem Bohemorum, inter quos sunt plures barones, ac milites, militares, nec non armigeri populares, & plebei, qui omnes unanimiter erant, & sunt de secta quondam Joannis Huss estiam Bohemi, & archihaeretici hic propterea alias combusti. In qua quidem litera reprehenderunt hoc sacrum concilium de hoc, quod dictus Joannes autorizante praefato concilio, & eo volente suos errores abnegare totaliter iudicatus, & punitus fuit, asserentes, quod ipse erat vir sanctus, & justus, nec similis sibi reperitur in bonitate, & sanctitate, quodque per hoc dictum concilium peccavisset, & malo fecisset, & propterea ipsi noluerint, nec velint adhaerere, & obedire. Et adeo multiplicati sunt praedicti haeretici in partibus illis, ut publica fama laborat, quod etiam reverendus pater dominus episcopus Luthomislensis, qui licet sit magnus, nobilis, & etiam potentis operis, & sermone in regno praedicto, & alias fuerit per ipsum concilium ad dictum regnum destinatus ad extirpandas haereses hujusmodi, de illo, & illis veniens cum literis multis dicti concilii; nec non adhibita per eum omni diligentia ad expurgandum dictum regnum de haereticis, & haeresibus hujusmodi, & reddendum domino plebem perfectam; verumtamen in hoc hucusque proficere non potuit, nec potest: sunt enim adeo dicti haeretici contra

Plures Bohemi ab ecclesia. (f) Niem. in vit. Jo. xxiii. Impias literas mittunt ad concilium.

Luthomislensis episc. missus a concil. in Bohem.

Ab haereticis adductus in discrimen.

Principiis non obstitisse no-cuit.

LIV. Sigismundi Cesaris profectio in Gallias. (a) Gob. supr. c. 93. Diar. ms. Ven. hoc ann. Pualsing. in Henr. Paul. E. mil. in Carol. Monst. vol. I. c. 147. & Havpsf. hist. eccl. Angl. sec. 15. c. 3. Anglum cum Gallo componere nititur. (b) Ext. apud Monstrel. vol. I. c. 141. Maximi Henrici classis. Progressus in Normannia. (c) Id. sup. c. 142. (d) Id. c. 147. (e) Eod. cap. (f) Cap. 148. (g) Niem. in vit. Jo. xxiii.

cum sibi adhaerentes pertinaciter coadunati in eorum perfidia, quod vix audeat exire, & satis dubitat de persona, & bonis ipsius. Et sic modicum profecimus, mittendo ipsum ad procurandum salutem in natione perversa, qua ipsum Joannem Huss predicat, & concelebrat pro apostolo seu martyre glorioso populus stultus, & insipientis, utinam intelligeret, & novissima provideret. Et ecce quantum periculum est in Christianitate, cum capita praesidentium ad invicem obliquantur: vel qualiter prudenter, & bene procedant, dum singula eis supposita non respiciunt diligenter. Ad excindendam hanc haesim antequam viribus, & audacia magis confirmaretur, opus erat expedito exercitu cruce signato, cum Wenceslaus ob inertiam haereticos non coerceret. Verum Sigismundus Caesar patrio amori morem gerens Bohemis, ut videbimus, nimium indul-

fit. Digressus ex eo Hispanorum colloquio, cui etiam Francorum & Angliae Regum oratores interfuerunt, Sigismundus Rex in Gallias profectioem paravit, ut refert Gobelinus (a), ad ortum inter Henricum V. & Carolum VI. Reges ingens bellum rei Christianae exitiale sedandum; Henricus enim, cum res Gallicas, impotentis Rege, & Aurelianensi Burgundomentis Ducibus inter se diffidentibus, male administrari perspiceret, occupandi regni illius consilium susceperat, ac literis (b) publicis quinta augusti die exaratis professus est, Gallicam se expeditionem ad vetera Anglica jura ex Gallorum (c) manibus avellenda conficere. Trajecisse eum mare mille ac sexcentarum navium classe, atque Aras fluctum nobilem portum in Normannia ad dedicationem coegisse, refert Montreletus (d). Ea urbe potius ad subiciendam provinciam circumtulit victoria signa Rex Anglus, ac vigesima quinta (e) octobris die Gallos apud Blangium praelio (f) fudit fugavitque.

Hoc bellum ita recensetur a Theodorico Niemio: (g) Hic, nimirum Constantiae, nova scivimus, quod Rex Angliae cum maxima navium classe intrasset Normanniam, accepisset violenter maris portum oppidi Herstot, quod est fortissimum, & tunc fuit sub ditione Regis Francorum constitutum, & per ipsos Gallicos valde multis armigeris & defensoribus communitum; qui omnes capti ad Angliam captivi perducti fuerunt, eodem oppido sub ditione Regis Angliae remanente: sed infra dies paucos letargia exercitum ejusdem Regis Angliae illic horribiliter invadente, ita, quod exinde valde multis diebus morentur, dimissis custodibus in eodem oppido sufficientibus, & expulsi exinde indigenis Gallicis, Rex ipse Angliae cum sexaginta millibus, praeter rectores currum

& carrucarum, qui erant numero duo milia, vel circiter, per terram, & reliqui per mare in Angliam revertebantur. Sed dum Rex ipse venisset prope ... qui quidem locus distat a Calesto per ... milliaria, & interim quod sic per terram iter egit, principes, magnates, & militia Gallicana se adunarunt cum quibusdam finitimis nobilibus, & etiam habentes in eorum exercitu ultra mille Italicos, quorum capitaneus erat Butigaldus, qui dudum rexit Januam pro eodem Rege Francorum, & idem exercitus Gallicorum continebat, ut fama est, ad omne minus centum millia pugnatorum: & commisso praelio, sicut inditum fuerat, tempestive Anglici fuere victores: quamvis infra triduum ante nisi panem pro cibo & aquam pro potu habuissent, ubi fuerunt quinque milia quingenti & ultra Gallici inter magnates nobiles & armigeros interfecti, mille & quingenti capti, & ad Angliam ipsam perducti: inter quos sunt plures duces, comites, & barones, ac milites quorum ducum duo, ut dicitur, pro liberatione suarum personarum a captivitate exhibent quadraginta milia Francorum. Ipsi enim Gallici, more suo, alacriter bellare inceperunt, sed invenientes Anglicorum respectivo paucorum fortem resistenciam, & ipsos cum sagittis acutis jaculantium, de bello turpiter fugerunt, nunc mille, nunc plura milia non educentes gladios vel sagittas contra se pugnantes Anglicos sepeditos; unde tantum non sefellis illud antiquum dictum, videlicet: Gallorum multa sunt & repentina consilia. Item: Ad bella suscipienda Gallorum alacer & promptus est animus, sed mollis & minime resistens ad calamitates ferendas.

Parta ea victoria Henricus VI. novembris die in Angliam rediit, ut novum bellum summa vi appareret: quem Sigismundus Romanorum Rex proximo anno digressus ex Gallica aula Londini convenit, ubi ipsum honorificentissime exceptum fuisse refert Montreletus, atque in insigni cruce cineritii coloris praetulisse, adjecta inscriptione: O quam Deus est misericors! De hoc Sigismundi itinere pitique consiliis haec tradit Theodoricus Niemius, de quo paulo ante memoravi: Placuit sibi ad Franciam transitum facere, prout fecit, tamen hoc debito tempore, ut confidimus, reversurus: & si poterit, auxiliante Domino & ejus pia opera confirmante, ad faciendam pacem & treugquam longam inter ipsos contententes Reges Franciae & Angliae hoc tempore procurare, tunc velit ex toto corde laborare apud omnes Reges occidentales & alios principes seculares de via & modis expedientibus pro liberatione Saracenorum & infidelium, & liberatione catholicorum a jugo miserabili, & invasionibus eorumdem, & forsan etiam pro

Anglici exercitus multitudo. * Blangium.

Gallicus exercitus quantus fuerit.

Cur victi Galli.

Sigismundi studia pro Gallis & Anglo concilian-dis.

Turcarum in Ungariam excursio.

(a) Niem. in vit. Jo. xxiii. Allecti praeda iterum ir-rumpunt. Gemino praelio victa prima & secunda acies.

* sexdecim. Nefanda proditio praefecti Bosnae.

Extrema inter-necione delicti de-mum Ungari.

pro terrestri liberatione a manibus infidelium praedictorum per passagium generale, (hic creato novo Pontifice) si annuat divinitas hic indicendum, sicut factum est in civitate Claromontensi in Alvernia.

Dum ex mutuis Anglorum Gallorumque diffidiis Christianus sanguis funditur, Turca ex Sigismundi Regis longinqua peregrinatione, occasione in Pannoniam irumpendi captata, miserandam Christianis cladem intulere. Allatum Sibinico triste nuntium Venetias, vigesima prima Julii refert MS. diarium Venetum, ac vastatis quibusvis obvis sexdecim millia Hungarorum in servitutem abducta, in quibus viginti quinque proceres Hungari erant, cujus cladis auctor extitit Hernoia Spaletii dux, qui ad Turcas impie defecerat. Describit accuratius eandem Turcarum irruptionem praedictus Theodoricus Niemius (a), nimirum circa festum paschae, dum Sigismundus Constantiae agebat, praefectum Bosnae, quem perperam auro corruptum a Venetis ait, excivisse Turcas, qui in Dalmatiam, deinde in Pannoniam, & fines Germaniae excurrerint, agrosque ferro flammisque populati, ultra octo milia Christianorum in servitutem abduxerint; qua praeda allecti iterum mensse augusto irrupere, latiusque vastitatem intulerunt: Circa festum, inquit, assumptionis B. Mariae ad dictum regnum Bosnae redeuntibus: ipsi Turcis in manu forti, eis occurrebant multi nobiles de Hungaria, qui erant sex* milia vel circiter: ibi bello cum parte ipsorum Turcorum & illa victa, secundario eadem die pugnatum cum alia parte, & illam similiter vicerunt circa horam vesperarum: & fuit inter eos ille capitaneus Bosnae proditor & Christianus, qui dolens de istis victoriis Christianorum seduxit eos inducens, ut tertium praelium committerent eam cum Turcis ipsa die; quibus respondentibus, quod jam lassati erant, nec poterant ea die per amplius pugnare, respondit proditor, quod pauci essent in vicinia eorumdem Turcorum, quos de facili etiam pugnando cum eis vincere possent: quibus credentibus dictis hujusmodi proditoris, & eum sequentibus, accesserunt intrepide ad quemdam locum, ubi maximus numerus ipsorum infidelium fuerat congregatus, ita quod nulla proportio fuit inter Christianos quoad illum numerum & ipsos infideles. Qui quidem Christiani subito per Turcos ipsos circumdati, & omnes interfecti, ac eorum valde multi nobilesque victi in captivitate detenti fuerunt. Quo facto ad interiora partium Dalmatiae & Sclavoniae praedicti Turci victores, & dantibus eis passum quibusdam capitaneis Christianis in partibus illis, usque ad terras comitis Ciliae in Almania & fines dioecesis Salzburghensis & terrarum ecclesiae A-

quilejensis pervenerunt, omnia loca, sanctas ecclesias, villas, terras Christianorum flamma & caedibus hominum, nullis eis tunc resistentibus Christianis, & ipsorum Rege tunc exsistente in partibus Gallicanis pro unione in Ecclesia facienda, devastarunt. Quibus peractis ultra triginta milia Christianorum secum in perpetua & miserabili servitute abduxerunt, & transitum facientes prope terras Venetorum, illas & earum habitatores non offenderunt. Et circa medium mensis septembris iterum reversi sunt ad easdem regiones cum majori multitudine, quam prius unquam fuisse dicuntur, ad conquiendum eorum regnum Hungaria quod Deus avertat quibus tamen vadunt obviam multi Theutonici armigeri de locis finitimis insimul congregati pro defensione terrarum Alamaniae, si poterunt a manibus hostium perversorum adhuc dicto Rege Romanorum agente ubi supra in partibus Gallicanis.

In Valachia etiam cui Sigismundus Stephanum Lofoncium praefecerat, Daan vir princeps dominandi ambitione percitus, se in Turcarum societatem asserens, post Bosnensem cladem Stephanum Lofoncium & Hungaros Turcica ope delevit. Contigitque tunc in eodem Stephano in acie caeso ingens illud prodigium, quod narrat Antonius Bonfinius (b) hisce verbis: In medio ecce ardore pugnae Lofoncius lethali vulnere confossus oppetit: cadente duce, legionibus quoque occidere animi. Extemplo acies inclinari coepta, mox in fugam effusa, caeteri quoque palantes castris juncta atque impedimentis exuti partim inter fugiendum caesi, partim capti sunt, pauci e tanta clade evaserunt. At illud incredibile, quod paulo post accidit miraculum silentio praeteriri non potest: secundum namque tertiove anno, cum plerique in eum campum descendissent, ubi patratam stragem fuisse memorant, editissimumque cada-verum acervum spectarent, emissam inter ossa subinde vocem exaudire, faustissima Jesu Christi salvatoris & D. Mariae Virginis nomina resonantem. Admiratio simul & pavor hos incessit: cum ad verba subscussissent, eadem paulo post quasi difficulter expressa accepere. Dum vocis locum inter ossa disquirerent, porrecti desiderio succens, loquax inter cadavera caput inveniunt, quod, ubi homines sibi adesse novit; Quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & magna matris divae Mariae semper addictus, inexpectatus, inconfessusque in hoc bello occubui: magna Diva, in cujus tutela vitam degi, me aeterni supplicii reum esse non patitur: hic me adhuc lingua compotem servavit, ut & delicta fateri & animum sacris rite apostolicis lustrare queam, prom de sacerdotem, qui confessionem exaudiat & me expeatum reddat accersite, quae se-

Triginta milia Christianorum abducta in servitutem.

Stephanus Lofoncius Valachiae praefectus.

Causa a Turcis. (b) Bonfin. rev. Hungaric. dec. 3. lib. 3. Ejus anima in trunco capite divinitus re-tenta.

Poseit sacerdotem ut crimina expiet.

Beatae Virginis precibus servatum se edicit.

Rogatus quid tantum a Diva beneficii promerisset, respondit septena quotannis in vita sua festa [nimirum Virginis] reverentissime celebrasse, religiosissimisque jejuniis ex pane dumtaxat & aqua decorasse; sacris fuisse quam studiosissime operatum, illi cunctas animi vices dedicasse. Accersito e pago proximo sacerdote, confessionem rito transiegit, & impetrata omnium errorum remissione, acceptaque novissima lustratione, id defuncti caput repente conticuit, perpetuoque quiescit. Tam ingenti prodigio divina providentia hæreticorum, qui hoc tempore sacram exomologesim ut inanem, & cultum sanctis tributum ut idololatriæ affinem oppugnabant, confudit, pioque homines in orthodoxa religione confirmavit.

IV. Cæterum ad Mahometis, qui superiore anno imperium capeffiverat (a), gratias componendas navata est opera; tradit enim dñarii ms. Veneti auctor auditis Hungarorum cladibus, Constantinensis concilii patres quatuor oratores ad senatum Venetum misisse, ut ipsum ad expeditionem sacram more majorum in Turciam suscipiendam excitarent, cum Turca quotidie in majorem assurgeret potentiam, & provincias Christianorum popularetur: quibus a duce Veneto responsum Venetos, qui numquam amplificandæ fidei verustis temporibus defuissent, ita nunc arma pro tuenda Dei gloria cum cæteris conjuncturos. Nec modo in mediterranea ex continente effundebat Turca vires, verum & maritima comparata adversus Græcos classe vexabat: refert enim auctor, de quo paulo ante memoravi, Michaelem Fosculum sinus Adriatici præfectum certiore fecisse senatum Venetum Turcam, cui nomen erat Churchilli, classem, in qua triginta sex iriemes instructæ erant, comparasse ut bellum Græciæ inferret, sed prius in Euboeam & Cretam ad eas insulas diripiendas facile excursum: subditque post Turcas illas grassationes XIII. septembris die vulgatam famam Franciscum Foscarum ad Imperatorem Constantinopolitanum oratorem missum, Venetam rempublicam & Græcorum Turcarumque Imperatores in concordiam redegeisse: sed delusos fallaci pacis involucro Christianos proximo ineunte anno Mahometes I. direptionibus vexavit.

Grassationes maritimæ a Turcis factæ.

Christiani a Turca fallaci spe pacis illusi.

LVI. Primo impetu parva victoria.

Felicius in Africa gesta resest adversus Saracenos a Lusitanis; Joannes enim Lusitanicæ Rex ad propagandum Christianum imperium, Septam urbem, fretu Gaditano adjacentem, subegit; de qua expeditione hæc narrat Eduardus Nonius: Ne in senectute quidquam de gloriæ studio remittere videretur, & filiis aliquod disciplinæ militaris documentum daret, ad fidei hostes animum convertit, & maxima

instructa classe contra Hollandia ducem ire fingens, quem per simulationem provocaverat ob injurias ab ejus classibus illatas, Lusitanis Septam Mauritaniam Tingitanam urbem maximam & opulentissimam atque munitissimam in ora Gaditani freti sitam petiit, & uno die expugnavit magna Saracenorum strage anno MCCCCXV. die XXI. augusti. Erat ea urbs Africa specula, atque propugnaculum Hispaniæ oppositum atque obiectum, e cujus portu classes emittebantur, quibus sæpe clades nostris illata est, & ingens illa Saracenorum multitudo ad nos transfretabat; unde non immerito Hispaniæ clavis Septa appellatur. Hodie episcopali dignitate fungitur.

Captam fuisse Septam impetu, cum inexpugnabilis videretur, describit Theodoricus Niemi (b), qui ea, quæ referantur ad concilium literis consignavit: Est, de Septa loquitur, magna ad instar Bononiæ, ut fertur, habens etiam tria fortalitia seu tres arces, & fuit opibus, & mercantiis valde repleta, & etiam multi Januenses mercatores causa exercendi merces nunc morabantur in eadem. Saraceni vero seu incolæ dictæ civitatis, videntes, quod dicti Christiani applicuerant eis pro magna parte, ne civitatem ipsam ingredi possent, defendendo se alacriter cum concibus, & sagittis aliquandiu resistunt: sed demum victi, & pro magna parte interfecisti per Christianos reliquis illico fugientibus, ad civitatem illosque insequentibus velociter Christianis, ipsi Christiani una cum prædictis fugientibus portas dictæ civitatis potenter, & viriliter ingressi sunt, & statim eam obtinuerunt, cum consilio dictorum Januensium præambulo, & firmato pacto inter eos, quod ipsi Portugalenses eosdem mercatores Januenses non laderent in personis, & rebus eorum: etiam ipsa tria fortalitia infra paucos dies viriliter expugnarunt; eaque & dictam civitatem eorum dominio subdiderunt, interficiendo Saracenos, illic repositos. Et sic ipsi Portugalenses de spoliis Saracenorum victorum vehementer ditati, ac illic suis navibus oneratis, ad propria de mense septembri proxime præterito redierunt, dimissa sufficienti custodia pro civitate, & fortalitiis antedictis; quæ infra unum annum, propter eorum fortitudinem, & victorum multitudinem per potentiam, ut fama est, non vicissent, nisi ita repente auxiliante Domino portam ipsam, ut præmittitur, ingressi fuissent, ejusdem civitatis habitatoribus, & incolis improvisis. Enituit in hac expeditione Henrici ducis Visentis & Jesu Christi militiæ magistri virtus, qui oblata post Septam expugnatam latius evagandi occasione ad Africa oras maritimas extra fretum lustrandas animum applicuit, de quo inferius. At barbari postea conatus omnes ad Septam recuperan.

(b) Niemi in vita Jo. XXIII.

Septa e-rumpentes Saraceni victi.

Ingressi urbem vi-tiores cum fugientibus.

Expugnata arces.

Henrici ducis virtus in hoc bello eminet.

randam adhibere, qui divina ope compressi sunt, magna inde inter Lusitanos & Aftros commissa prælia fuere, ac nonnulla adversa passi sunt Christiani: inter quæ Ferdinandus (a) princeps Joannis Regis filius virtutem exercuit, cum illum pater teneri a barbaris, quam dedi Septam mallet; de quo hæc Raphael Volaterranus (b): Joannes nobis ex ordine, ac religione militari vocatus ad regnum animo ingenti civitatem Septensem, ex Saracenis bello recepit: felix septena liberorum prole, inter quos Eduardus, Ferdinandus, Joannes, Petrus, Henricus, & Eduardus fuere, Ferdinandum vitæ abstinentia pariter & religione inter beatos referunt; is enim bello Sarracenorum captus ea patientia in custodia apud eos vixit, ut in versanda mola, ea enim vivere cogebatur, cum famulo, quamquam per se sufficiente, suas partes obiret.

Cingendus eterno diademate in cœlum abiit (c) hoc anno III. id. martii Henricus Haquini Regis & Margaritæ filius, qui tria Daniæ, Norvegiæ, & Sueciæ diademata spreverat, ut paupere cultu tertiariorum S. Francisci ordinem professus, divinis rebus liberio rem animam adjiceret. Non is a matre Margareta, non a pro-

(a) Niderl. 4. formic. cap. 6.

(b) Raphael Volaterranus. l. 2. Ferdinandus princeps ad molam damnatus a Saracenis.

Henricus Norvegia regna pro religiosa vita sectanda abiicit.

LVII. (c) Waddin. in anal. ex Marian. & Marc. hoc ann. nu. 9.

ceribus adduci potuerat, ut post patris, Flammi fratrisque Olavi mortem sceptrum capefferet, daretque operam liberis; sed in abditiæ solitudinis recessum fugiens, & Deo & sibi vacavit. Conquisitum demum summa cum diligentia, redudumque in regnum a proceribus, mater sive illum ob maciem deformatum non agnosceret, sive cæca dominandi cupidine capta, flammis ut impastorem terreri jussit: verum ex medio incendio salvus divinitus evasit, regressusque iterum ad priora religiosæ & acerbioris vitæ instituta peregrinatum demum in Italiam venit, lustratisque liminibus Apostolorum, ac Assisinate templo S. Francisci sacro, Perusii diem extremum clausit; cum prius suum genus ac nomen aperuisset, quem pluribus Deus miraculis collostravit: ac licet historici (d) rerum Danicarum nonnulla cum his pugnantia literis mandarint, haud tamen paria sunt auctoritatis, cum Perusinarum accepta a majoribus constanti traditione, & veteribus membranis, incisoque ipsius sepulchro epitaphio, in quo hoc etiam verus legitur, Qui potuit Dacia regna tenere tria; ut potius eosdem auctores hallucinatos censendum videatur.

Pius ejus obitus.

(d) Crantzius l. 7. Dan. c. 41. & l. 6. Norveg. c. 8. & Erpold. in hist. Dan.

I. Ferdinandus Rex Arae. a Petri e Luna obsequio subducit.

(a) Sarit. anal. l. 12. c. 55. Quantis laboribus colloquium Perpinianense promotum.

Studio pacis contempta a Rege valetudinis pericula.

Concepta ab omnibus de Petro c Luna abdicacionis spes.

II.

Neunte anno post Christum natum sex-todecimo supra mille quadringentos, indictione nona, sexta januarii die praefules Aragoniae, Valentiae, & Cataloniae, tum Ferdinandus Rex cum gravissimis argumentis Petri e Luna nequitiam in schismate extrahendo, vexandaque Ecclesia percepissent, ex saluberrimo B. Vincentii Ferrerii consilio, impium jugum excusserunt (a), veritique sunt a Rege Aragonis eidem Petro obtemperare, promulgato hoc edicto.

Nos Ferdinandus Rex Aragonum, &c. silentio minime tradere volumus, quod pro celebrandis vestris, [id est colloquiis,] inter sanctissimum dominum Papam Benedictum, & illustrissimum dominum Regem Romanorum fratrem nostrum charissimum in villa Perpiniani, prout exiterat concordatum, super factis unionis sanctae matris Ecclesiae, totius humanae affectionis immemores, ut ita dicamus, habentes odio carnem nostram, valetudine corporali in civitate Valentiae detenti, quae non diu ante nos usque ad mortis portas appropinquare coegerat, contra medicorum nostrorum opinionem nos mari commisimus. Et quamquam, operante Domino, propitius semper usque ad terminum loci nos ventorum flatus perpulerit, qualem tamen & quam gravem infirmitatem contraxerimus, nedum vicini populi, sed longe distantes insulae senserunt: a qua licet auxilio erepti divino, non tamen adhuc omnino liberati sumus, nec nos ab incipientis mortis terror poterat retrahere, consummationem extimantes beatam, si illi diebus nostris contingeret finem dare, ubi pax Ecclesiae Dei redderetur, & vere consequendo breviter a Deo benedicto sine vitio dubitandi locus minime videbatur, cum & dominus Angelus vocatus apud suos Gregorius, & dominus Balbasar a suis Joannes nominatus, post ipsius nominati Joannis condignam suis demeritis defectio-nem pure & simpliciter cesserant omni jure, si quod forsitan eis competeret, in papatu; eratque ideo impium suspicari, quod dominus Benedictus, qui se tot promissionibus, juramentis, & pollicitationibus ad prosequendum unionem sanctae matris Ecclesiae per viam renunciationis omnibus illam aliis preferendo, astrinxerat, ut pene universo notum est orbi; quique ut saepius asseruit, adversarium suum, ut conveniret in unum ad mancipandum effectum, quem de cessione faciendae promiserat, toties agitavit, quod per eum non stabat quominus veniret ad actum; aliter mente gereret, quam auribus verba sonarent.

Hac igitur tam verisimili decepti fiducia, postquam dictus serenissimus Romanorum Rex frater nobis charissimus pro Ec-

clesiae Dei unione & pace festanda, ad quam utique habere noscitur ardentem zelum, pro dictis vestris & factis unionis jam dictae, hujusmodi nostram villam Perpiniani multis prelati & viris egregiis ab iis, qui congregati sunt in Constantia, & quam pluribus ambasciatoribus Regum Francia & Anglia, & quorundam aliorum Christianitatis principum sociatus intravit, nonnullis supervacuis dilationibus locum dedimus, ut non sine magno totius Ecclesiae ac negotii, de quo agebatur, discrimine, ut eidem domino Benedicto onus tollerere desentendi in materia, morem in diversis prorogationibus gessimus votis suis, adhuc credendo, quod finaliter non deficeret tanto bono, aut quod de labiis processerat irritum facere vereretur; praesertim casu isto, ubi, etiamsi nulla praecedenti esset promissione strictus, tenebatur, prout tenetur, de necessitate salutis jure divino pariter & humano simpliciter renunciare papatu, pro tot evitandis scandalis in Ecclesia Dei, tam evidenti utilitate ejusdem, etiam si de jure suum nullum dubium verteretur: sed res versa est prob dolor! in obliquum, nam difficile in sicili se in promptu redaxit, & quod facile putabamus, difficile experti sumus. Quis enim dictum vocatum Joannem tanta inflatum potentia, ac tantorum principum obedientia communitum, sic desicendum credidit! aut tam seculariter videntem, ut fertur, quantumcumque effectum pure renunciaturam potuit? Quis dictum nuncupatum Gregorium, per quem, ut idem Benedictus asseruit, procuratum est retro-acto tempore, quo minus cessionis via executioni debitor mandaretur, jus suum cogitavit tam liberaliter in sui tanti nominis gloriam dimissurum.

Quis cunctis ex adverso ad dictae Ecclesiae Dei unionem sic se offerentibus, quam nedum homines procurare, sed vix cogitare potuissent, cunctis vere Christum consistentibus & eidem humili instantia supplican- tibus, credet, quod praedictus dominus Benedictus cessionem suam ulterius differre- tentaret, & sacrosanctam unionem Eccle- siae, quam tam meritorie & gloriose prola- rione unius verbi consequi poterat, tam- periculose ac detestabiliter impediret? Nos autem, postquam novimus, quod ex nonnul- lis cedulis per eum in praesenti negotio da- tis, & aliis suis tractatibus nil aliud se- qui poterat, nisi ruptura perpetua totius negotii, irreparabilisque populi Christiani, & cujuscumque fidelis horrenda scissura, ha- bito maturo atque digesto consilio ambasciato- rum diversorum Regum, & principum di- cti domini Benedicti, multorumque prela- torum, baronum, nobilium, doctorum, in- sacra theologia magistrorum, & nunciorum di-

Varia ab illo ca- ptata dif- fugia.

Illas om- nium res.

Nemo Jo- annem se abdicatu- rum pu- taverat.

Publica ardebat invidia Gregorius & tamen cessit.

Pacem Ecclesiae restituere uno verbo potuit Petrus e Lu- na.

diversorum regnorum, & civitatum nostrarum, in dicta villa Perpiniani pro dictis negotiis sanctae matris Ecclesiae unionis praesentium, dilationem hujusmodi, quantumcum Deo possumus, amputare & ulterius minime diffugiis deliberavimus indulgere; & dicto domino Benedicto per inclitum Alfonso primogenitum nostrum charissimum nostri personam, cum nos tunc aegritudine teneremur, supplicare & ipsum requiri fecimus, & una cum eo ambasciatores illustrissimi Regis Castelle nepotis nostri charissimi, illustrissimi Regis Navarra avunculi nostri praecelari, & egregii comitis Arminiaci & de Faxo consanguinei nostri dilecti, eidem utique supplicarunt & ipsum requisierunt, quatenus omnibus supradictis attentis pro tanto sacrificio & bono praebata unionis habenda dignaretur dictam renunciationem facere pure & libere, prout utroque jure, ut supradicitur, tenebatur: cui quidem supplicationi responso nullo per eum dato de vacantibus in regnis & dominio nostra ecclesiae factis, ut dicitur, protestationibus quibusdam familiaribus factis, deserto totaliter dictae unionis sancto negotio, simulato metu, cum nulla causa timoris adesset, a dicta villa Perpiniani recessit, in cujus castris residebat tutola.

Quis vero tam formidolosus esse potuit, qui intra tam fortissimi castris claustra residens multisque armorum gentibus constipatus, vallatusque undique consanguineis, servitoribus, & amicis, intra nationem propriam trepidaret [quod plus est] nemine sequente? Feriendi certe alios potius, quam timendi aderat ei facultas; in fugam potius agendi, quam occaso fugiendi maxime quod securitatis, & guardati- eis, id est praedictiarii nostris solemnibus juramento vallatis ac cautionibus, & juramentis multorum baronum, nobilium, & aliorum potentium ditionis nostrae, & gubernationis officialium, & consulum dictae villa fulcitus esset ad verum, quibus ve- rissimile non erat coactionem, injuriam, seu compulsionem sibi aliquam irrogari: nam si [quod absit] in cor nostrum, aliqua contra personam suam cogitatio ascendisset, recessum suum potuissent facile impedire, cum nulla, quam lachrymabili supplicati- one nos obicere possumus. Et quidem licet jam discessione sua, nec immerito de- sperati, & ad alia remedia cum cordis anxietate pro prosequenda pace Ecclesiae, nostra figeremus considerationis intuitum, affectione tamen singulari, quam ad ejus- dem domini Benedicti personam, honorem, ac statum semper in corde gessimus, inflam- mati ad finem, quod de consensu suo pax haberetur Ecclesiae, & in tam evidenti casu, ac singulari articulo sui nominis glo- riam exaltaret, continere minime potuimus. quin missi ad eum, antequam navim seu galeam in Quoque libero ascenderet, nun-

Porrectae illi a principi- bus preces.

Conflicta ab eo me- tus causa.

Nemine sequente vel ter- rente fugit.

Potuit fa- cile a Re- ge capi.

ciis & procuratoribus nostris, ac aliorum Regum & principum praedictorum requisitionem & supplicationem praedictas eidem fecimus humiliter replicari; quibus infructuoso dato per eum responso in continentibus ventorum ducatu se commisit: & demique percepto, quod intra nostrum dominium in castro de Paniscola idem dominus Benedi- ctus derelicto mari descenderat, etiam per nuntios & procuratores nostros ac Regum & principum praedictorum requisitionem & supplicationem praedictas eidem fecimus replicari; sed minime supplicandi impor- tunitas cor suum ad tanti boni, & rati- onis vehiculum blandiri potuit, quin pro- pria pertinaciter adhaereret.

Attendentes itaque sic labores nostros debito sine frustrari quod omnes humani consilii noctes laborantes nullum potuimus boni operis manipulum ex tam prolixo semina- tis tractatibus adipisci, laxare de caetero retia decernimus, & invocato Christi nomine & ejus Virginis genitricis ex salu- bri super iis jam dictorum omnium praemissorum consilio, attento quod in civitate Constantiae jam fere totus populus Chris- tianus, qui sub obedientia dictorum vo- catorum Gregorii & Joannis prius erant, tam per principes & eorum ambasciatores solemnes, quam etiam per prelatos & alios quamplurimos nobiles viros congregatos existit cum affectione sancta, pura, & simplici obediendi summo Pontifici, quem uni- versalis Ecclesia sibi canonice praeficiendum decreverit; & quod nedum injustam, sed inhumanam utique videretur illos ulterius nostra communione privari, quos ad unitatem & pacem consistat sic esse affectos, deliberavimus quod ambasciatores Regum, & principum praedictorum obedientiae dicti domini Benedicti, & etiam omnes alii prelati & alii ecclesiastici viri qui ad gene- rale concilium consueverunt vocari, ad jam dictam civitatem Constantiensem ire infra certum terminum teneantur, tractaturi una- cum aliis ibidem, ut dictum est, con- gregatis ac etiam facturis, divino median- te praesidio quod unio Ecclesiae orthodoxae jam diu concupita sub uno indubitato, & ab universali Ecclesia recepto, pastore legitima habeatur, prout in certis super hoc capitulis inter serenissimum Regem Roma- norum praedictum, & ambasciatores con- gregationis Constantiensis, & diversos alios prelatos cum illis ex una parte, & nos ac alios Reges & principes supradictos obedientiae dicti domini Benedicti, seu eorum ambasciatores ex altera concordatis & firmatis dignoscitur contineri. Non pa- rum adducit ad eam unionem nos illud no- vum bonum ab oriente fides apicibus & re- latione perductum, quod Graeci suam in- actu Latinorum defentes scissuram, ardore Christi perfusi, dominico gregi, si eidem unum & indubitatum caput praesisset, aggre- gari proponunt.

Regis & princi- pum pre- cibus ite- rum pul- satus.

III. Omnium labores il- lufit.

Constanti- ensium patrum pietas proposita.

Pactiones inter Hil- panos & eos initae.

Graeci se- vere Lati- norum schisma.

Verum quia unum esset deliberare salubria, nisi tollantur de medio ea, quae minime venire deliberata permitterent ad effectum; considerantes quod praeibata tam sancta causa totius catholicae fidei conservata proviso ac deliberatio non nostra, immo divina, nullatenus perducatur ad condignum valeret effectum, quandiu praelati & alii subditi nostri sub obedientia dicti domini Benedicti existant, aut ejus iustitiam atque mandatis parere; praesertim cum in responsione, quam fecit dicta supplicationi & requisitioni ultimae, convocatorum se omnes praelatos suae obedientiae asserat, ut ad celebrandum cum eo concilium per totum mensem venientem februarii, deliberaturi ibidem, ut asserit, quomodo respondeat dictis supplicationibus sibi factis, quas ipse jam expresse negavit, sed quod non ut cum eis deliberaret, sed tantum ne ire possint Constantiam huiusmodi vocationem ipse fecit: Et infra: Unde convocatio huiusmodi exquisita de directo deliberationi, provisioni, & concordia per nos jam dictos facta certissime contradicit, & unionem ac pacem Ecclesiae Dei impedit manifeste.

Quamobrem praedictis omnibus & aliis pluribus plene attentis, quae aperte demonstrant quod tam salutifero, & evidenti progressu pacis sanctae matris Ecclesiae & in ejus inveteratis schismatis emulacione obedire dictus dominus Benedictus aut ejus parere mandatis notorium impedimentum adiciat, de multorum praelatorum, comitum, baronum, militum, doctorum, & proborum, ac nunciorum hic praesentium diversorum regnorum, & civitatum nostrarum consilio providemus & ordinamus per nos & nostros successores, nec non per quoscumque ecclesiarum praelatos, duces, barones, comites, principes, ac quoscumque alias personas tam ecclesiasticas quam saeculares, cujuscumque dignitatis, gradus, praemi- nentiae, aut conditionis existant, nobis quomodocumque subditos aut intra regna seu ditionem nostram degentes praedicto domino obediendum non esse aliquatenus, nec parendum, ac praecipimus districtius & mandamus eisdem, quatenus domino Benedicto minime tamquam Papa obedire, adhaerere, seu in aliquo parere praesumant, nec ejus bullas, aut quascumque literas suas, vel suorum officiariorum ordinario- rum & delegatorum, collectorum, subcol- lectorum, intra ditionem nostram presenta- re ac collectoribus & subcollectoribus praedictis, seu privilegiis quibusvis aliis per- sonis de fractibus sive redditibus ad ca- meram apostolicam quomodolibet spectanti- bus respondere, praeterquam illos, ad quos nos ad hoc duxerimus deputandos: cum nostra intentionis existat illos eis dumtaxat exceptis, quos in prosecutione unionis ec- clesiae expendere oportebit futuro unico &

Concilia- bulum a Petro e Luna in- dictum.

Quaerit ab eo ad propagan- dum schisma rationes.

Vetiti Aragonis parere amplius Petro e Luna.

ab universali Ecclesia recepto summo Pon- tifici per fideles personas integraliter re- servare: injungentes nihilominus ac etiam ordinantes quod omnes & singuli, qui be- neficia ecclesiastica in regnis & terris di- tioni ac dominio nostro subiecti obtinent, cujuscumque conditionis aut status existant, etiam si cardinalatus, aut pontificali digni- tate praefulgeant, in suis ecclesiis aut be- neficiis resideant, nullusque eorum praesum- tum dominum Benedictum aut ejus curiam sequatur, seu in ea quovis modo morari praesumat: alioquin per illos, quos ad colli- gendum fructus camerae apostolicae duxerim- us, ut praedicitur, deputandos omnes & singulos redditus beneficiorum, quae obtine- rent, praecipimus arrestari, donec super hoc aliud ordinetur: etiam districtius in- hibentes universis & singulis subditis no- stris tam ecclesiasticis quam saecularibus, etsi pontificali praefulgeant dignitate, vel quovis alio titulo seu nomine censeantur, ne contra tenorem praesentium aliquid at- tentare, seu in aliquo contravenire praesumant, si poenas graves capiunt non sub- tre, mandamusque demum omnibus & sin- gulis gubernatoribus, vicariis, iustitiariis, calmedinis, bajulis juratis, & aliis offi- cialibus nostris ubilibet constitutis, quate- nus servato tenore huiusmodi, prout ad eorum quovislibet pertinet, quoscumque, deprehenderit, aut noverint aliquatenus contraire, sub competenti custodia teneri faciant, nosque super hoc consultare non differant; facturi deinde prout receperint in mandatis. In cujus rei testimonium praesentes fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitis. Dat. Perpiniani & propter indi- positionem persone nostrae signatum manu nostri primogeniti die vi. januarii anno a nativitate Domini MCCCCXVI. regni- que nostri v.

Intentata non parituris pena.

Alphonfus primogenitus D. Rex mandavit mihi Paulo Nicolai. Paruere facile Aragonis huic edicto, qui ipsam Regem regnique proceres ad deserendum Petrum e Luna impulerant, ut refert Theodoricus e Niem (a) sic in- quiens: Die xxviii. mensis januarii rever- si fuerunt ad Constantiam oratores seu nuntii dudum per praedictum concilium cum praefato Rege Romanorum ad Regem Aragonum & Pe- trum de Luna destinati. Et infra: Plures alii diversarum nationum de Perpiniano venien- tes retulerunt qualiter ibi dicebatur, quo- modo dictus Petrus, post adventum ejus- dem Regis Romanorum ad partes illas, cum praefato Rege Aragonum & magnatibus re- gni Aragoniae quasi communiter & secreta pertractasset, quod ipsi promississent eidem quod cum non desererent unquam: & sub- tali vana spe remanens ejus perverso pa- patui cedere noluisse. Quod cum ipse Rex Romanorum sentiret, dedignatus inde in- praesentia omnium ibi congregatorum publi- ca

IV.

(a) Niem. in vit. Jo. xxiii.

Sigismun- di Regis apud A- ragonis querela.

ce dixisset, quod licet ipse pro bono uni- onis Ecclesiae illuc venisset ordinatione concilii, & requisitione Regis Aragonum praedictorum, ad laudem Dei, regna sua in magno periculo dimittendo, attamen ibi diu frustra stetit per ambages & pro- missiones partis alterius in elusionem ca- tholicae fidei ductus; unde totus populus & oratores, ac nuntii majorum civitatum regni Aragoniae illuc missi commoti dice- runt, quod eidem Regi Romanorum assi- stendum & adhaerendum esset in hac parte & sibi vellet stare seu assistere in hoc sancto negotio unionis saepedictae, & ipsi Regi Romanorum publice quasi divinos im- pendentis honores, ac si sanctificatus existeret, tangere vestes, quibus indutus erat, per maxime confuserant; eo tamen quantum potuit, veniente. Videntes autem Rex Aragoniae & sui magnates praedicti, quod soli essent contra totum populum sic ad factum unionis ejusdem uniformiter in- clinatum, timerunt de impressione aut se- ditione, scilicet ne populus ipse in eos & dictum Petrum insurgeret, ac male perde- ret, clanculum eidem Petro consuluerunt, ut quantumvis ab inde recederet ad locum- tutum pro ejus mansione, quia ipsi cum contra praedictum populum, ut timebant, tueri non possent. Percussum stupore gra- vissimo ex eo Petrum ipsum ferunt (a), comminatum esse Ferdinando se regium jus illi abrogaturum Joannes Mariana nar- rat: confirmatque Hieronymus Surita (b) antipapam eicem Regi anathema diebus singulis infligere autum, eaque permo- tum indignitate Ferdinandum, iter in Castellam instituisse, ut Regem illum, ac Reginam Catharinam ejus matrem ab e- jusdem Petri veneratione abduceret. I- mitatus porro est Joannes Castellae & Le- gionis Rex Ferdinandi eximium exemplum, ac decimo quinto januarii die dato Vallisoleti edicto (c), in quo Petri e Luna perfidi- am ante omnium clientum suorum oculo- posuit, iterumque iussit omnes ab e- jus cultu recedere, ulloque census ecclesi- asticos ipsi pendere, aut referre accepta sacerdotia vetuit: quamquam moventibus controversiam Sancio Roias Toletano & Alfonso Exeu Hispalensi archiepiscopis Petri e Luna sectatoribus illius promul- gatio extracta est. Fuerat vero conven- tum, ut uno eodemque die non modo A- ragonius & Castellanus, verum & Na- varrae Reges, atque Armaniaci & Fluxi comites eundem Petrum desererent, ut constat ex literis (d) Ferdinandi ad Sigismundum Regem Romanorum datis, quibus ipsum ea de re certiorum fecit: Vobis, inquit, praesentibus intimamus, quod hodie datae hujus, Dei nomine invocato, ad sinem quod Dei Ecclesia unico nupta spon-

Aragones Ferdinandum & proceres ad dese- rendum antipa- pam adde- gere.

Insignis Petri e Luna per- tinacia. (a) Mari- an. l. 20. c. 7.

(b) Surit. anal. l. 12. c. 60. Regem exaucto- rare au- sus. Castellae Rex vetat colia suis Petrum e Luna. (c) Ext. apud Su- rit. l. 12. anal. c. 61.

(d) Ext. in act. Conc. post sess. 20.

so, Christianusque populus, qui totis pene temporum naufragavit circulis, in pace quiescat, subtraximus & subtrahi ius- simus ubique ditionis nostrae obedientiam domino Benedicto, dictamque subtractionem hic signanter & per alias etiam par- tes nostrae ditionis juxta ipsius formam, quam serenitati vestrae mittimus cum praesenti, solemniter fecimus publicari, cre- dentes indubie id eodem uno eodem die factum fuisse per illustrissimos Reges Cas- tellae nepotem & Navarrae avunculum nobis charissimos, ac etiam comites Armani- aci & Fluxi in eorum regnis & terris & civitatibus prout exiterat concordatum. Super aliis vero, quae remanent exequen- da tam vigili studio procedere curabimus quantum in nobis erit, &c. Signatum manu nostri primogeniti vi. die januarii.

Permotos autoritate Vincentii Ferre- rii Aragonis a Petro e Luna discessisse memorat Joannes Gerson (e), qui ad eum- dem virum sanctum, Petri e Luna con- ciliam damnantem, haec scripsit: Reddunt tuae charitati tuoque zelo pacis ecclesiae testimonium hoc insigne, hoc celebra- rum praeconium, tum multi tam nomi- natim praefatus magister, ac dominus ge- neralis, quod in inclyto Aragonum regno numquam fuissent concordata pacis capi- tula, numquam subtractio, quae tam vir- riliter & legitime facta est, ab illo nimis prob dolor! erga matrem Ecclesiam ob- durato Petro de Luna fuisset attentata, si non auctoritatis tuae pondus & consilio- rum addidisset: cujus favoris tam egre- gii nos ipsi, sacro generali concilio praesentes, desideratissime pacis, annis jam- fere 40. miserabiliter exulantis, fractum & reditum proximum expectamus. Et, o te felicem, o te terque quaterque beatum! si praesentialiter adesses, si non auditu so- lo, sed propriis oculis coram cernere vo- lueris, propinquam velut in januis summi Pontificis electionem, si videlicet efficaciter celeritate, si possis interim turbis, jo- cundam tuae praesentiae faciem, hinc eidem sacro concilio conspicendum attuleris fru- ctum (nisi fallor) ampliore, & te tu- isque moribus digniorem asseres, quam si hoc neglecto permanseris in inceptis.

Redierant (f) interea ex Aragonia, Constantiam concilii oecumenici oratores, quorum princeps erat Jacobus archiepi- scopus Turonensis, qui pactationum Nar- bonae die decimatertia decembris supe- rioris anni inter Sigismundum ac Ferdi- nandum Reges, sive Petri e Luna stu- diosos praesules & alios, qui Gregorio Joannive adhaeserant, confectarum for- mulam (g) attulere: quae cum perlecta essent in celeberrimo coetu die trigesima

Navarrae Rex etiam decernit abiciendum Petrum e Luna. V.

(e) Joan. Gerson. in lit. ad B. Vincen. Ferrer. Damnata a B. Vincen. Ferrer. Petri e Luna numquam fuissent concordata pacis capitula.

VI. (f) Acta conc. Con- stant. post sess. 20. Facta cum His- panis pa- tiones delatae Constantiam. (g) Ext. ib.

Plures proceres infecti hæreli.

adeo excrevit peruersitas & multitudo, pro- ut ad nostrum multorum relatione & fama publica referente, prob. dolor! peruenit au- ditum, præsertim in regno Bohemia & marchionatu Moravia, quod nonnulli, qui etiam nobilitatis secundum carnem titulo præeminere censentur, conspirantes insimul ad tenendos & defendendos tam Joannem Huss hæresarcham prædictum, quam suos errores, se impietatis vinculo astrinxerunt; quique novissime apponentes iniquitatem su- per iniquitatem, detractionibus & super- stitiosis fabulationibus eorum non contenti, etiam libellos famosos falsos calumniis jur- gisique refertos, ut asseritur, & copiosa insuper sigillorum diversorum appendenti- um multitudine munitos sparserunt, in qui- bus eundem Joannem Huss, iusto tamen

Fundere sangui- nem pro Hussio velle pro- fecti.

Dei iudicio, nostro quoque tam rite tam- sancte promulgato prævio sententiæ calculo, indignè voragine consumptum iustificare & laudum præconiis extollere satagunt. Sic quoque publice hæresum execrandarum ejus- dem & suorum sectatorum & suarum hære- sum prædicationes usque ad effusionem san- guinis defensare volunt & publice profitentur, & ut de se monstruosum extremi de- liramenti præberent spectaculum pariter & exemplum, consurgere nullatenus trepida- verunt; prout hæc & alia in eis vene- nosis & calumniosis literis in congregatio- ne nostra solemniter exhibitis continentur.

Cum itaque miserandam tot taliumque filiorum perditionem & fascinationem dia- bolicam nostram materna pietatis viscera abs- que amarissima compunctione doloris non- possint neque debeant sustinere; unde in re- ducendis eisdem peruersis obstinatoribus facellitibus diaboli, pro eorum sananda in- sania, nostra sollicitudo materna de contin- gentibus nil omisit, nam docendo, scri- bendo, legatos mittendo, dissimulando, blan- diendo, etiam ultra quam expediens for- san extitit, expectando, solícite fideliter- que impendimus misericordiæ officia univer- sa: sed prob. dolor! apud eos, ut puta con- versos in arcum pravum, salubria perni- ciam operantur: obedientiam enim sper- nunt, saluatares doctrinas auscultare con- temnunt, & prudentem pacem & verita- tem evangelizantium sermonibus & consi- liis sanis acquiescere nolunt; sed toti Ec- clesie orthodoxæ se infestos reddere, & re- pugnare usque ad defensionem tam grandis peccati, ut etiam asseritur, damnabiliter & iniuste præsumunt. Cum autem ex præ- missis clare constet, omnes & singulos in dictis literis sive sigillis descriptos fuisse & esse laudatores, sectatores, & fautores prænominati Joannem Huss, & ejus dam- nata & peruersæ doctrinæ, ideo nos, tales ex his non immerito habentes de fide sus- pectos, contra eos in virtute sanctæ Tri- nitatis insurgere, & murum pro Ecclesia Dei opponere nos oportet, ne tanquam dissi-

Concilia labores pro sanan- dis hære- ticis.

mulatores tantorum malorum, indignatio- nem Altissimi, cuius res agitur, incur- ramus, pœnam ejus condignam præstolando, exemplo illius summi sacerdotis Heli, qui licet in se bonus existeret quia tamen filio- rum excessus corrigere non curavit, in se pariter & in ipsis divinam vindictam fi- naliter animadversionis accepit, dum filius ejus in bello peremptus, ipsa de sella cor- ruens fractis cervicibus expiravit. Qua- propter via regia contra præfatos oberran- tes procedere cupientes, & summaria in- formatione præmissa, & fidedignorum testi- monio & depositionibus cognovimus Cze- konem de Voveselle alias de Vwartanberg supremum Burgravium Pragensem, Lacz- onem de Crajvar capitaneum marchionatus & ceteros in duobus foliis (a) proxime præcedentibus descriptos in præmissis, fu- isse & esse publice diffamatos, ac etiam de fide suspectos, ipsorumque & aliorum in di- ctis literis, & aliorum singulis monitoriis, loca & domicilia iuste adiri non posse. Ad- circo per hoc publicum edictum, in audi- entia publica literarum contradictarum le- gendarum ac in valvis seu portis S. Ste- phani Constantiensis, nec non Pataviensis, Ratisponensis, & S. Stephani in Vienna Pataviensis diæcesis ecclesiarum assignandum supranominatos Czekonem, Laczkonem, Bo- czkonem Voillelmum, Joannem, Henricum Joannem, Mizkonem, Henricum, Ulricum, Joannem, Smilonem, Henckonem, Batzko- nem, Baldiuorum, & alios supra scrip- tos peremptorie citamus, &c. Datum Con- stantiae vi. kalend. martii anno Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

Præcipui Hussi fautores.

(a) Ex. ibid.

In judi- cium vo- cati.

IX.

Cum vero ab istdem pervicacibus ho- minibus belli terror immineret, Sigismundus Romanorum Rex literas (b) dedit ad præcipuos sectæ Hussiticæ signiferos Lacz- konem de Cravuar Moraviæ præfectum, Eluff. 4. Borzkonem Cunitat appellatum etiam Po- diebratum, & Czenkonem Warrembergi- um, & alios a concilio jam in iudicium vo- catos; quæstusque est ipsos magno regie Wenceslai fratris autoritatis damno col- lationes moliri. De Joanne autem Hus cap- to se excusavit, sperasse se Joannem ipsum, qui tot in Bohemia tumultus con- citaverat objectum hæreseos crimen dilu- tum, jureque in eum actum, neque cri- minationibus ac maledictis sanctam syno- dum proscindendam; ac si perstent in hæ- resi, in sacrum bellum adversus Bohe- mos universum orbem Christianum conci- tatum iri, his verbis exposuit: In Con- stantia non sunt dumtaxat unus, vel duo clerici, verum sunt & erant de tota Chri- stianitate Regum & principum ambasia- tores, præsertim ex quo jam Reges & prin- cipes Petro de Luna obediētes nobiscum uniti sunt, tunc omnino aliud non tenemus, nisi quod hoc sacrum concilium bono & re- cto ordine procedat & gubernatur: & si

Admoniti- totius ob- bis Chri- stiani lu- mina Constan- tiæ ver- fari.

Non san- tum esse paucos univ- erso orbi op- ponere.

Ni pare- ant cru- cesigna- tam ex- peditio- nem in ipsos in- ductum iii.

Definant ergo no- vas mol- itiones constare. Sigismun- di monita spretæ. Obstitit Sigismun- dus ne sectarii bello op- priman- tur.

(a) Acta inf. Const. congreg. gener. hab. 20. febr. die.

Aragones accessuros se concilio spon- dent. (b) Acta ms. Congr. gen. hab. 2. martii.

vellotis ita seriose & rigide partem Hus foedere & defendere, hoc esset vobis nimis difficile, quod deberetis vos totius Chri- stianitatis congregationi opponere, & sicut audivimus tunc jam taliter incepisset, cum destinatione cujusdam literæ ad concilium multis pendentiibus sigillis sigillatæ confun- dentes & calumniantes in concilium propter Hus supradictum, quodque concilium con- tra vos tabeter provocasset, quod esset jam de facto citati pro oppositione supradictæ, & fortassis rigore juris contra vos proce- detur; & si non obtemperabitis, sicut o- bedientes filii, etiam fortassis & crucem contra vos obtinere poteritis. Ex quibus præmissis majora discrimina & scandala sequi possunt & oriri, de qua cordialiter doleamus & si tunc ad tollendum hoc li- benter vellemus partes interponere, time- mus ne fortassis venimus nimis tarde. Ideo affectuose a vobis omnibus & a ve- stro quolibet desideramus, rogantes qua- tenus consideretis quilibet sub conscientia & honore, utrum hoc sit congruum & ho- nestum, quod propter præmissa inter vos debeatis disponere, quodque propter hoc regna & terra periculis & devastationibus debeant subijci & desistatis a talibus ligis. & conspirationibus, nam valde indignum arbitramur, sicut præmittitur, quod ali- quis cum aliquo præter sui domini volun- tatem quoquo modo ligas inire & dispo- nere debeatis, &c. Saluberrimis Sigismun- di monitis non parvere Bohemi Hussiti- ca peste infecti: nimio vero in suos Bo- hemos studio affectum Sigismundum ipsum, obstitisse, ne cruce signatorum expeditio in hereticos decerneretur, antequam ab his opprimerentur catholici, visuri su- mus: sed ad synodalia gesta redeamus.

Secunda die martii coacti (a) sunt ce- lebres conventus, in quibus Antonius, ma- gister ordinis, cui et mercede nomen est, orator Ferdinandi Regis Aragonum, li- teras regias patribus Constantiensibus at- tulit, Hispanosque præfules accessuros Constantiam ex confectis passionibus signi- ficavit: *Recit*, inquit acta MS. (b), u- nam brevem collationem ibidem ad congre- gationem ipsam, recommendando Ecclesiam Dei concilio præfenti, quam Ecclesiam in- tati Jerusalem, ulterius introducendo in ea- dem collatione magnam affectionem domini sui Regis Aragonum, quam gessisset & ge- reret erga unionem Ecclesie Dei; & quo- modo ad oculum cum serenissimo Rege Ro- manorum ad hoc laborasset & intendere la- borare, & ex quo eam restitueret rogavit habere recommendatos præfatos de Hispa- nia & Aragonia. Supplicavit ibidem inter cetera toti concilio & synodo Constantiensis, quod non videret eos modicum expectare, cum indubie præfati illarum partium & ad- minus ambasiatores illorum regnorum, ven-

turi essent ad præfens concilium juxta concordata in Perpiniano per dictos Reges Romanorum & Hungaria ac Aragonie, & ambasiatores concilii Constantiensis & juxta eorum possibilitatem.

Compositis ita egregie ad Ecclesiarum XI. Latinarum pristinam redintegrandam con- junctionem rebus, Ferdinandus Rex (c), quem delapsus in morbum vidimus, 11. aprilis die relicta sui bonis omnibus sum- mo desiderio obiit, de quo Theodericus Niemijs hæc tradit (d): Die ultima mens- is aprilis in sessione prædicta fuerunt le- ctæ literæ de obitu Regis Aragonum, ni- mirum Ferdinandi, quod decessisset prima die dicti mensis aprilis, & senior filius, (d) Niemijs erat Alfonso, successisset in regno, cui in extremis injunxisset, quod firmiter & constantiter prosequeretur viam unionis uni- versalis Ecclesie per eundem defunctum Re- gem una cum domino Rege Romanorum & oratoribus hujus sacri concilii inceptam, juxta capitula, ac vota, & promissa super hoc hinc inde facta; quodque dictus fili- us adhuc sit bene dispositus, ipsamque vi- am sibi super hoc datam per pacem præ- dictam fideliter persequi velit. Inempe- fitivo Ferdinandi obitu labefactata est res catholica, Castellaque nutare coepit, To- letano archiepiscopo, nonnullisque aliis schisma in aliquot menses extrahentibus: neque emicabat in Alfonso, pater- næ pietatis ardor, quamquam Constan- tiensium patrum acceptis literis, quibus Hispani ad concilium vocabantur, illas pseudo cardinalibus Petri e Luna tran- smisit (e), additis regis præcibus (f), ut Constantiam ad ecclesias in pristinam concordiam reducendas proficiscerentur. (g) Reverendis in Christo patribus dominis S. R. E. Cardinalibus amicis nostris cha- rissimis Alfonso, Dei gratia, Rex Ara- gonum, Sicilia, &c. salutem, & ovili, sub uno pacem Ecclesie contemplari.

Quia in concordata inter serenissimum Ro- manorum Regem & principum Christiani- tatis ambasiatores, multosque præfatos obedientiarum vocatorum olim Gregorii & olim Joannis ex una parte, & Reges nos, ac principes seu eorum ambasiatores obe- dientie domini Benedicti ex altera in & super factis unionis sanctæ matris Ecclesie & sedando inveterato jamque incurabili schismate, auxiliante Spiritus sancti gra- tia post multos labores juxta facta pari- ter & firmata inter alia est provisum, quod per dictos congregatos in Constan- tia tanquam majorem partem Christiani- tatis sui vocatio ad concilium generale de omnibus illis obedientiæ dicti domini Benedicti, qui concilio generali interesse possunt & debent, sub forma, quam vobis novimus esse missam, ecce quod a dicta congregatione una cum salvis conductibus

Ferdinan- di Regis obitus. (c) Sur. l. 12. annal. c. 60. Marian. de reb. Hisp. l. 20. c. 8. & a- lii. Niemijs in vita in Jo. xxii.

Commenda- filio unio- nem ec- clesie. Succedit illi Alfon- sus.

(e) To. 2. de schism. p. 70. (f) Sur. c. 63.

Ejus lite- ræ ad Cardd. Petri e Luna.

Urget ipsos, ut Constantiam pergant.

necessariis dicta vocationis literas suscepimus, quas cum ista paternitatibus vestris mittimus presentandas. Ideo paternitates easdem rogamus & per viscera misericordiae Jesu Christi requirimus & monemus, & quo ascribitur possumus, dicimus & hortamur, quatenus omni mora dispendio resecato die dictis literis assignata in dicta civitate Constantiae compareatis pro causis in eisdem literis expressis, tractandis, complendis, & efficaciter exequendis, ab sit enim, in Christo patres, quod aliquid quam magis legitima ratio accessum vestrum differat seu excuset: cum ibi de tanta salute fidelium agitur, animarum, & vobis, qui earum curam geritis, non sit fas trahere a laboris quantumcumque gravis honore pedes vestros; immo omni de-posita somnolentia totis conatibus insudate, ne dicat vobis Christus, Non potuistis una hora vigilare mecum? ipse quidem misericors, miserator, & justus suo compatiens populo Christiano, nunc vigilat, & pro pace sua Ecclesiae jam opera, ut videtis quae non cadunt in homine, magna & mirabilia operatur, circa quae si segniter vos gesseritis, in die illa tremenda de vobis calculum magis exiget rationis. Praesentatio vero dictarum literarum fuit facta Burchinone IV. die mensis & anni infrascriptorum. Dat. in villa Aquilae die VI. aprilis anni a nativitate Domini MCCCCXVI.

XII. Pseudocard. Lunani relucantur.

(a) Surit. ubi sup. Et quoniam Ecclesiam latere Paniscola. (b) Ex. in bibl. Barber. l. 2. de schism. p. 76. Falso nuntuntur fundamentum.

Jactant impie alios esse schismaticos.

Acceptis hisce literis pseudocardinales propagare schisma, vel Constantien- ses patres ad designandum Pontificem Petrum e Luna cogere meditati, doctique ab illo in ipsa impostura officina imposturas cudere, conflatis callidis mendaciis, synodum oecumenicam apud Alfonso in invidiam adducere iussi (a) sunt, atque hereticorum more Ecclesiam catholicam ad latebram Paniscolensem redactam jactarunt, seque ut sanctos & martyres commendantes, negarunt ad Constantien- ses conventus sese accessuros, ac pseudopontificis sui causam defendere non erubere vana declamacione (b), cujus partem subiicio: Ideo deiciendus dicitur, quia voluntati Regis Romanorum non paruit, & quia Ecclesiam Romanam illius potestati non subiecit: ideoque dicitur scandalizare Ecclesiam, quia minus praedicti Regis & Constantiae congregationis non cedit, & tamen teste beatissimo Cypriano in propria materia casu fere simili non ad hoc deponenda est catholica Ecclesiae dignitas, & plebis inus positae fidelis atque incorruptae majestatis, sacerdotalis quoque auctoritatis & potestatis, ut iudicare se velle dicant de Ecclesiae praeposito extra Ecclesiam constituti, de Christiano heretici, de sano saucii, de integro vulnerati, de stante lapsi, de iudice rei, de sacer-

dote sacrilegi iustum equidem, o serenissime Rex, vestrae majestati videtur, quod inimici nostri sunt iudices, qui toties publice etiam in patris vestri praesentia fuerint excommunicati, anathematizati, iudicati, schismatici, & tanquam heretici puniendi. Et infra: Nec interest si dicatur, quod gens nostra, & pontifices nostri surgent in iudicio contra nos, nam & si istud fecerint, quod de multis non est verisimilitudo praesumendum, tamen recte cum eodem Cypriano dicimus: Non interest quis tradat aut seviet, cum dominus tradi permittit & coronari, nec nobis ignominia est pati a fratribus, quod passus est Christus, nec illis gloria est facere, quod fecit Judas: & vere poterimus proclamare sanctissimum dominum nostrum, filios quos enutrivit & exaltavit contra naturam invenisse tortores, quos reperire debuit constantissimos defensores. Finaliter itaque concludendo dicimus, quod ad congregationem Constantiae ire non possumus nec debemus, nec fas est nos dimittere locum, ubi in cepite terra fecunda dominici seminis puritatem centeno fructu refert, & ad illum pergere, ubi sulcis obruta frumenta in lolium avenasque degenerant: immo fugere nos oportet ab illa successa, cujus faciem cernimus a facie Aquilonis, ex qua [nisi Deus avertat] pandetur omne malum. Vos autem, qui vexillarius Romanae ecclesiae estis, princeps serenissimo, levare debetis vexillum super hereditate, quia malum visum est ab Aquilone, & confusio magna nimis: quod ut faciatis, sedem scilicet apostolicam in stricto regni vestri scopulo constitutam & crudeliter coarctatam, secundum quod obligati estis, specialiter protegendo, & vero Christi vicario debitis honorem & reverentiam impendendo, & vias cum praedictis per suam sanctitatem apertas promotione Ecclesiae veraciter consequenda magnanimitate prosequendo, vestrae regiae majestati supplicamus, &c. Dat. Paniscola Dertusensis dioecesis die III. maii pontificatus sanctissimi nostri Papae Benedicti XIII. anno XXI. Fascinatus postea sui commodi lenocinio Alfonso, schisma fovit: qui enim excindere penitus, redacto in Ecclesiae potestatem Petro e Luna, & dissipato ejus conventiculo, illud poterat, liberos ad Paniscolam aditus permittit (qua de re ad illum Petri pseudocardinalis S. Angeli extant datae literae) (c) quamvis Ferdinandus Rex gravissimo edito Paniscolae conventus vetuisset, iussissetque praefules Constantiam proficisci. Eos vero Petri e Luna pseudocardinales discussa demum caligine perfidiam suam damnasse, atque, illo deserto, paruisse Martino V. inferius visuri sumus: nunc alia Constantiae gesta, temporum secuti ordinem prosequamur.

Paratos se esse ad subeundam necem.

Detra- hunt de universa ecclesia.

Subornare nuntur Alfonso.

Indulget ille nimium schismaticis.

(c) Lib. 10. de schism. p. 73.

XIII. Adductus in iudicium coram patribus Hieron. Prag. (a) Acta mf. congr. gen. hab. 27. apr. Captus Viennae dolo au- fugerat. Satyras scripserat in Pontificem & principes. Sacras reliquias concule- rat. Catholicos concionato- res vexa- rat. In Polonia tumultus moverat.

Hussum & sectatores damnatos liberaverat. Principes ad opes ecclesiasticas invadendas concitavit. Haereses contra mysterium trinitatis finxerat. In Arrianismum lapsus erat.

Vigesima septima aprilis die, habito omnium nationum coetu (a), Hieronymus Pragensis in haerem relapsus a concilii causarum actore ob pestiferam Wicleffi doctrinam in Hungaria, Bohemia, Polonia, Germania disseminatam in iudicium adductus est. Obiectum inter alia illi fuit quod cum Viennae in Pataviensi dioecesi, ob haereticos infamiam captum, cum sacramento sponddisset, se non nisi post latam sententiam recessurum, clam fugam cepisset, anathemate percultum a Duverco archiepiscopo Pragensi pluribus annis censuras ecclesiasticas contempisset, scripisset permultas satyras in Pontificem, in Arnestum Austriae & Arnestum Bavariae duces, tum in Ecclesiae praesules, atque etiam in Sbkonem archiepiscopum Pragensem populum concitasse: die Wencellao Christi martyri facta anno MCCCCXII. in monasterio Carmelitarum, sanctorum reliquias deici iussisse a nonnullis flagitiosissimis hominibus, illorum monasterium invasisse; concionatorem, qui inventus erat in Wicleffi nefariam doctrinam, coniecisse in carcerem, & contumelias, probris, aliisque modis vexasse: Minoritam explicata manu in os diverberasse; tumultus atque diffusiones in Polonia commovisse, iudicium vero severitatem fuga eluisse: Lituanos & Ruthenos subornare molitum, ac schismaticam Ecclesiam catholicam praetulisse: xlv. Wicleffi articulos propugnasse: panem post consecrationem in Eucharistia remanere contendisse: cum laicus esset, sacerdotalem cultum induisse, atque in Moravia, Polonia, & Lituania, in templis, in plateis, in angulis, in domibus Wicleffi pseudoapostolum egisse, atque Joannis Hussi causam atque imperatorem defendendam suscepisse: de haeresi postulatam crimen diluere anni unius flexu contempnisse: haeticorum ecclesias lustrasse: Pragae seditiones concitasse, compluresque impietatis satellites in clerum & populum Wicleffitas impugnantem duxisse: Joannem Hus ac sectatores a Wencellao Rege damnatos iusto supplicio variis artibus subduxisse: con- sinxisse literas adulterinas ad Wicleffum commendationem ab Oxoniensibus exaratas: concitasse viros principes ad invadendas ecclesiarum census, & clerum spolian- dum, interque alios Wozonem Ratzcovum Robolum, ipsique adhessisse: plebem etiam ad sanctorum reliquias despiciendas, indulgentias ac censuras ecclesiasticas contemnendas impulisse: tum haec falsa dogmata Parisiis, Poloniae & Heydelbergae sparasse: In Deo sive divina existentia non solum est Trinitas personarum, sed etiam quaternitas, verum & quaternitas. De potentia Dei absoluta Deus pater potuit non generare Filium, &c. Haec sibi obiecta Hieronymus partim negavit,

partim variis effugiis eludere visus est. At concilii causarum actor, adversus eundem Hieronymum plura accusationis capita percussit, poposcitque in illum, agi iudiciorum servata maturitate, ad vindicandam ab imminente exitio rem catholicam: Si, inquit, evaderet debita cautela non adhibita, nunquam perfidia Ariana in tantum nocuit ecclesiae catholicae, & religioni Christianae, quantum faceret secta Wicleffitarum; de horum vero gravitate haec subdit, ipsos ubi multitudinem susurris decepere, mox in sacerdotes catholicos facto impetu, haeticos in eorum locum sufficere: Wicleffita nunc cupari alios diversos Christi fideles: utriusque sexus in fide catholica deceperunt & decipiunt: clerum spoliaverunt, percussit, expellunt, & beneficiis ipsarum eos spoliant: alios Wicleffistas ad ea intrudunt & intrudi procurant: claves & sacram Ecclesiam publice contemnunt, & suis prelati & plebanis non obediunt: ad profanandum clerum obedientem Romanae ecclesiae compellunt: abbates, presbyteros, & alios clericos interficiunt: ecclesias vi excutiunt, &c. Additum crimini Hieronymum in Angliam profectum excerpisse Wicleffi libros, eosque in Bohemiam attulisse, ac vulgasse: tum literis operam dantes ea infecisse doctrina, jactata Wicleffi commendationem ea voce, juvenes qui Joannis Wicleffi commentarios non revolverent, scientiarum cortices delibare quidem, ad veram autem scientiarum radicem ac vera fundamenta non pervenire: quamplures utriusque sexus a fide catholica abduxisse, qui iis irretiti erroribus ex hac luce abierant, permultos autem esse superstites, qui falsa dogmata ut evangelii & Christi oracula, se tenere jactabant: toto etiam annorum decursu, qui a MCCCCII. fluxit, Bohemiam ac Moraviam ipsum lustrasse ad Wicleffi spargendam perfidiam, ac virginum, viduarum, & nobilium domos ingressum fuisse, seque impiis hominibus Joanni Hus, Christiano, & Jacobello conjunxisse: ab ipsis vero haeticae pravitatis studiosos in clerum & alios catholicos Pragenses fuisse summo fidei damno & piorum offensione insigni concitatos; & quamvis Wicleffi quadraginta quinque articuli in academiis Oxoniensi Pragensi, tum in Romano concilio damnati essent, illum ab Hieronymo ut sanctum cultum esse, ejusque imaginem gloriae diademate redimitam adorandam propositam fuisse, cum tamen Christi imaginem sceleratissime stercore foedasset.

Praedictur si ille evaserit Wicleffismum magis noturum quam Arianismum.

Wicleffistarum in clementiam catholicam.

Profectus in Angliam Hieronymus ad hauriendam haerem. Juventum infecerat.

Bohemiam Moraviamque ad haerem spargendam lustravit.

XIV. Concionatores catholicos etiam armis est persecutus.

Decepit plures dicitans. Eucharistiam esse merum signum.

litas onerasset vinculis, Nicolaum ex Prædicatorum ordine religiosum virum raptum e monasterio, vincitumque in Multaviam flumen præcipitasset, ac Pragæ & in aliis regni Bohemiæ locis ab evoluto retro anno MCCCCIV. hos errores venenatis concionibus diffudisset: Quod in sacramento altaris post consecrationem remaneat panis materialis. Item quod panis non transubstantiatur in Corpus Christi in sacramento principaliter & corporaliter, sed ut signatum in signo & ad sic credendum induxit & seduxit quamplures, qui adhuc damnabiliter in dicto errore perseverant, & sic fuit, & est verum, publicum & notorium. Item quod in hostia sive sacramento altaris non est vere Christus. Interjectis ineptis illius argutiis Porphyrio, vel Celso dignis subditur.

Item quod ad firmandum doctrinam damnatam dicti Joannis Voicleff, & confundendum catholicam fidem, de annis & mensibus, ac diebus, ut supra, dixit, asseruit, docuit, ac publice prædicavit, quod nullus, quantum ad triumphum martyris seu aureolam confessorum atque virginum, in caelis coronabitur, nisi credat, teneat, menteque & ore constiteatur fidem & doctrinam quam dictus Joannes Voicleff scripsit, docuit, atque prædicavit, & in suis libris & opusculis continentur, nec extra illam est vera doctrina: & ita fuit verum, publicum, notorium, & manifestum.

Item quod dictus Hieronymus sentiens sacerdotibus & aliis literatos sibi contrarios in supra proximo errore, ad hoc ut suam hæresim executioni demandare posset, errores erroribus accumulavit, & de novo tenuit & asseruit, quod virgines & vidua, immo cuiuscumque status atque sexus rustici atque plebei, doctrinam dicti Voicleff credendo & veraciter defendendo, & realiter impugnano ea, quæ in studio Oxoniensi & synodo Cantuariensi, in studio Pragensi, & synodo Pragensi, & sancto Romano concilio generali sunt successivo temporibus in contrarium condemnata, post hanc vitam in caelis triumphatores repromittit: & ita fuit publicatum, & notorium, & manifestum.

Item quod dictus Hieronymus per executionem suæ furiositatis in vulgari Bohemico fecit seu fieri procuravit cantilenas, & carmina continentes in sensu & effectu verba canonis constituta & ordinata ad consecrationem Christi, quas mechanicè didicerunt, & eas cantant & cum illis dicunt se posse consecrare corpus Christi, quod perficere attentant de diversis horis; propter quod invaluit pessimus error, & maxima commotio contra sacerdotes, & illos de clero in partibus Bohemiæ & partibus circumvicinis, & sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item quod dictus Hieronymus ad confir-

Doctrinam Voicleff ut verum Evangelium coluit.

Eam tenentibus caelestes triumphos premissit. Verba consecrationis redegit in cantilenas. Laici infillavit posse consecrare Christi Corpus.

mationem suorum errorum & hæresum, ut prædictos laicos in suo pertinaci errore confirmaret, & ut se habiliores & digniores reputarent ad præmissa, intruxit quantum potuit plurimos, & cantilenas confinxit, & composuit, in quibus textum biblicæ, & sacra Scripturæ expressit, & capitula annotavit, ut ipsi soli videantur, & non ecclesia Romana, neque alii de clero sacram Scripturam intelligere, quæ ad confusionem illorum de Ecclesia, quando placet eis, publice de die & de nocte manifeste decantant.

Item quod idem Hieronymus, postquam diversos laicos verba consecrationis & cantilenas huiusmodi docuit, tenuit, dixit, & prædicavit, asseruit, quod laici utriusque sexus videlicet viri, & mulieres de secta Voicleffitarum existentes, & doctrinam Voicleff firmiter devote tenentes possunt consecrare corpus Christi, baptizare, confessiones audire, atque alia quæcumque ecclesiastica sacramenta conferre, dummodo proferant verba apta & ordinata ad consecrationem & sacramentorum collationem; & quod talia sacramenta sicut tanta efficacia & virtutis, ac si per sacerdotes iuxta formam Ecclesiæ consecrentur, & conferrentur; per hanc damnabilem hæresim volens taliter enervare potestatem, & auctoritatem Ecclesiæ in damnationem animarum: ex hoc & corpus Christi posse consecri per eos quodcumque velent, & quæcumque hora etiam asseruit, & publice dixit; & sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item quod dictus Hieronymus de anno Domini MCCCCIX. die dominica proxima post festum assumptionis Mariæ virginis, in civitate Pragensi & diversis aliis locis, & specialiter in capella Bethlehem nuncupata, prædicavit, docuit, & asseruit similem hæresim, quam tenuit Joannes Huss, videlicet quod excommunicatio Papæ, episcopi vel cuiuscumque alterius ministri Ecclesiæ non sit timenda, nec curandum de ea, nisi de quo constaret excommunicationem prius a Deo, ut propterea excommunicationes late in loco Pragensi contra defendentes doctrinam Voicleff & interdictum in loco appositum auctoritate Apostolica in nullo esse tenendum, neque de excommunicatione curandum, quia nec Papæ nec alicui alteri ministro Ecclesiæ erat, neque unquam fuerat talis neque tanta potestas attributa a Deo; & propter hoc de facto in pluribus locis & civitatibus diocesis Pragensis fuerunt compulsi presbyteri & sacerdotes per potentiam laicalem celebrare, & divina ministrare, non obstante interdicto auctoritate apostolica posito in civitate Pragensi: & ita fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item dixit & prædicavit prædictus Hieronymus in sua nequitia persistens, & er-

Scripturam sacram redegit in rhythmos ad factionis ostentationem. XV.

Sacerdotalem ordinem evertit.

Docuit temnenda anathemata.

Interdicta infringit.

Negavit indulgentiarum vim.

& errores Voicleff & Joannis Huss seminando & defendendo, quod nulla potestas dandi indulgentias residet apud Papam, neque episcopos; quodque literis Apostolicis neque episcoporum continentibus indulgentias nulla fides sit adhibenda, & quod indulgentiæ tales de nibilo proficiunt, prædicantesque indulgentias impediunt, & destruxerunt, quando præsens fuit, prout de anno Domini MCCCCXII. & de mense augusti in oppido nova domo Pragensis diocesis, &c. Subditur impium ejus facinus, ut indulgentiarum concionatores armis persecutus sit veluti impostores & Pontificem mendacem, hæreticum, & fosnatorum per summam calumniam appellare sit ausus. Pergunt acta.

Item quod idem Hieronymus publice asseruit & dixit in contemptum clavium, & sedis Apostolicae, quod bullis papalibus non esset credendum, quia nulla essent, nec etiam Papa posset indulgentias aliquas dare aut concedere; & hoc in contemptum, & vilipendium sedis Apostolicae, & etiam Romanae curiæ, cujus caput est Papa: & sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item quod dictus Hieronymus dixit, tenuit, & asseruit tam in civitate, & diocesi Pragensi, quam extra, contra determinationem Ecclesiæ, quod licitum est cuique laico literato, vel alio intelligenti, ubique & quolibet loco sive in ecclesia, sive extra, & sine Papæ, episcopi, curati, aut cuiuscumque alterius licentia, prædicare verbum Dei, prout idem Hieronymus pluries in diversis diocesis, & regnis fecit publice tam in Bohemia, quam in Moravia cum longa barba publice & notorie, laicus existens, verbum Dei prædicans sine cuiuscumque episcopi vel alterius presbyteri licentia, eo quod videntur licentiam a Deo vocati, aut missi: & sic fuit, & est verum & manifestum.

Item quod idem Hieronymus in Hungaria in Buda coram serenissimo principe & domino Sigismundo Romanorum & Hungariorum Rege in capella regii castri Budensis de anno Domini MCCCCX. in cæna Domini, laicus existens, & in habitu laicali cum longa barba, in presentia domini Regis & multorum RR. patrum episcoporum & aliorum pralatorum, & etiam aliorum diversorum statuum, supra & infra scripta ac multa alia scandalosa & erronea in fide, & etiam hæretica de sacramento altaris, & alia contra statutum ecclesiasticum, & piarum aurium offensiva, ex quibus possent sequi seditiones & commotiones populares contra clerum per dominos temporales, nulla potestate suffultus, sed errores Joannis Voicleff publice prædicavit, & sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Item quod propter propter præmissa præ- Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Plures sparsit hæreses.

dictus dominus Rex fecit dictum Hieronymum capi, & cum domino Sirigoniensi captivum præsentari, & sic fuit, & est verum, publicum, & manifestum.

Item quod dictus Hieronymus indulgentiarum prædicationem impediit, quando præsens fuit, & quando præsens non esset, deputavit certos præsens laicos, qui discurrebant per Ecclesias civitatis Pragensis, dum ibi sermocinaretur, & prædicationem indulgentiarum impediunt, & turbaverunt, de mandato & inductione dicti Hieronymi clamantes & dicentes dicentes prædicatores esse mendaces, deceptores, & seductores illorum de populo, quæ quidem indulgentiæ, ut dicti laici publice asserbant, non proficiunt in aliquo populo Christiano: & sic fuit & est verum.

Item quod dictus Hieronymus pro executione suæ furiositatis, præmissis malis non contentus, sed pejora malis accumulando, de anno Domini MCCCCXI. feria tertia infra octavam pentecostes literas apostolicas indulgentias continentes exhortatorias ad pia & meritoria opera, fecit capi, ac recipi in quodam curru cum meretricibus, quibus huiusmodi bullæ ad mamillas appendebantur, & procuravit palam, ac publice de minori civitate & circumstantibus juxta curru Voicleffitis armatis cum fustibus & gladiis juxta ipsius Hieronymi ordinationem, clamantibus & preconizantibus, quod bullas & literas unius hæretici & russiani ducerent ad comburendum: & sic in nova civitate Pragensi in platea prope mediastinum, tamquam hæreticas, & velut continentes errores juxta sententiam Joannis Voicleff & Joannis Huss hæreticorum, eas publice comburi fecit, seu fieri procuravit & disposuit: & sic fuit & est verum, publicum, notorium, & manifestum.

Item quod dictus Hieronymus, in sua perfidia persistendo, dixit & asseruit, & publice prædicavit, suscitando errorem alios per Ecclesiam damnatum, quod imagines ad representationem Christi, effigies crucis, virginisque gloriose, vel cuiuscumque alterius sancti canonizati in ecclesiis nec in aliis locis non sunt pingenda nec ullatenus veneranda, sed hoc facere est hæreticum; non attendens, quod Ecclesia talia voluit fieri, ut per objectum talium imaginum representantium sanctum, in cuius memoriam pictæ sunt, moverentur interiores potentie & excitarentur ad devotionem, & quod sunt scriptura laicorum, maxima fama vivifica crucis, quæ terretur daemon, & procul fugit.

Item quod dictus Hieronymus sperabat, ut verisimiliter creditur, posse dicentem populos a continuatione & visitatione ecclesiarum detestando & condemnando imagines

Captus evalit.

Immittit laicos ad turbandas catholicorum conciones.

Pa pales indulgentias uberibus meretricum appendi per ludibrium iussit.

Dein flammis exussit.

Iconoclastarum renovavit hæresim.

XVII.

Effigiem Christi Crucifixi fecerunt stercoribus.

gines sanctorum, credens etiam per hoc quod ipsum libentius sequerentur & audirent doctrinam ejus: & videns quod per hoc non proficeret, quadam die de mense martii anni videlicet MCCCCXV. accessit ad monasterium fratrum Minorum sancti Jacobi in majori civitate Pragensi, & imaginem Crucifixi ligneam extra ecclesiam in angulo ex opposito domus S. Kreisse, ad quam consuevit esse cursus hominum causa devotionis ob memoriam passionis Christi, insultavit & insultavit in eam, & stercoribus humanis & vitiatibus undique maculavit, dicendo hæreticum esse depingere imaginem Crucifixi, & cujuscumque alterius sancti, per quod fuerunt quamplurimi multum scandalizati, & sic fuit & est verum. At idem Wicleffi radiato diademate redimiti imaginem colebat, ut ex eo pateat quo spiritu duceretur. Et illud idem voluit, & disposuit fieri dictus Hieronymus de anno prædicto die sabbati proximo ante dominicam: Domine ne longe; in dicto monasterio S. Jacobi per quemdam fabrum Wicleffistam de nova civitate Pragensi de Portzietz, qui accedens prædictam imaginem Crucifixi cum stercoribus humanis infra sermonem, dicendo hæreticum esse depingere imaginem Crucifixi; per quod fuerunt quamplurimi astantes multum scandalizati: qui quidem laicus fuit ibidem publice detentus, & recognovit quod ex inductione dicti Hieronymi facere voluit: & sic fuit & est verum, publicum, & notorium. Et illud idem fecit & procuravit fieri dictus Hieronymus in die veneris sancti in monasterio B. Mariæ in arena in civitate nova Pragensi per quemdam laicum sectæ Wicleffistarum, qui crucem, coram qua sancta crux sub effigie prædicta ipsius venerabatur, stercoribus deturpavit, ac totaliter maculavit: & ita est verum publicum & notorium.

Suos ad idem facinus instigavit.

Idem flagitium in alius locis patravit.

Reliquias sanctorum ab eodem conculcavit.

Item quod dictus Hieronymus, persistendo in erroribus Wicleffistis specialiter Joannis Hus damnatis, & eos defendendo dixit, asseruit, & prædicavit, quod nulla modo reliquias sanctorum sunt reverendæ nec adorandæ; & hoc pluries & sæpe, ac etiam publice, & notanter in civitate Pragensi, in cujus cathedrali ecclesia velum, & peplum Virginis gloriose habetur ac reverenter veneratur a Christianis fidelibus, dixit quod non plusquam cutis illius asini in quo Christus insidebat, debeat in reverentia haberi: & de mense septembris anni MCCCCXII. in die S. Venceslai in monasterio prædicto S. Mariæ in arena ipse & quidam laici Wicleffistarum quasdam reliquias repositas in quodam altari, de facto extraxerunt, & ad terram viliter projecerunt pedibus conculcando: & asseruit idem Hieronymus & publice tenuit, quod venerari & adorare reliquias sanctorum, aut eas adornare auro vel argento, est hæreticum; quod fuit & est in enervationem fidei &

destructionem religionis Christianæ, & in scandalum totius Ecclesiæ; & sic fuit & est verum, publicum, & notorium.

Item quod dictus Hieronymus tenuit, asseruit & dixit ac prædicavit, veram Ecclesiam catholicam esse apud observantes sectam & doctrinam Wicleffistarum & Joannis Hus; quodque illi, qui pro sustinendo & defendendo dictam doctrinam moriuntur, sunt veri & gloriosi martyres Christi: & propterea tres nequissimos viros dicto factoque obstrictos in ea decapitatos in Praga de anno Domini MCCCCXII. de mense junii Hieronymus cum suis sequacibus cum aromatibus, & incenso ad tumulum fecit seu procuravit portari processionaliter cantando: Isti sunt qui pro testamento Dei sua corpora tradiderunt ad supplicia; ad firmandum per hoc hæreticos illius sectæ in eorum errore, & perfidia: & sic fuit & est verum, publicum, & notorium.

Item quod dictus Hieronymus in crastinum tumulationis dictorum hæreticorum, in capella dicta Bebleem a multitudine illius sectæ cantari procuravit & fecit pro eorum memoria missam de martyribus, & incepit officium: Gaudeamus; & subjunxit in honorem sanctorum martyrum, de quorum effusione sanguinis gaudeant angeli; crimen crimini damnablem adjungendo videlicet idololatriæ, & sic venerando sacrilegos damnatissimos, & usurpando auctoritatem sedis Apostolicæ, sine cujus auctoritate & approbatione nullus pro sancto debet haberi, vel venerari, & in tantum excitavit rabiem virorum & mulierum illius sectæ, quod per quatuordecim dies vel circiter successivo, post decapitationem prædictorum singulis diebus erat concursus quadraginta aut quinquaginta venientium ad prætorium dictæ civitatis Pragensi prope locum, in quo fuerunt, dicentes quod veri martyres erant, & pro vera Christi fide mortui, parati similem mortem subire pro eadem fide, ut dicebant; ex quo fuit grave scandalum contra fideles catholicos, & horror maximus atque turbatio in civitate Pragensi exorta: & sic fuit & est verum, publicum, & manifestum. Objectum etiam Hieronymo, præter excitationem in regno Poloniæ turbas, etiam Ruthenos in veteri errore conatum confirmare.

Addidit adversus Hieronymum concilii causarum actor ex superioribus ejus gestis, nullam adhibendam fidem blandis ipsius verbis, quibus mulcere iudices & priores errores, capta fuga, repetere, consueverit, insidumque pluribus exemplis demonstravit; accessit enim in iudicium in Parisiensi academia, cum Wicleffi errores spargeret, interque alios æterno Numini redigendæ in nihilum alicujus rei vim adimeret, iustumque errorem revocare, fuga evasisse: pari fuga deluisset Heidelbergenses, cum referas hære.

XVIII. Prædicavit Hussitarum conventicula esse veram Ecclesiam.

Scelestos affectos supplicio coluit ut martyres.

Seditionem concitavit contra catholicos.

Polonos tentavit inficere. Et Ruthenos in schismate confirmare.

XIX. Collocata in luce eisdem perfidia. Accusatus Parisius quod divine omnipotentia detraheret auferat.

Ejus artes pro confirmandis sectariis.

De ejuratis erroribus negavit dare literas ad Pragenfes.

In carcere dedit se crapulæ.

hæresibus theses proposuisset; a Cracoviensibus etiam academicis ob sparsum pestiferum impietatis virus perquisitus inde avolasse: profectum postea Viennam, atque hæresis infamia inultum, & in custodia traditum, cum ad frugem bonam se rediturum simulatis verbis spondisset fracta fide Pragæ abiisse: ut autem confirmaret in perfidia suos, publicis scriptis propositis, Pragæ & in aliis Bohemiarum locis vulgasse, se Constantiam iterum ad Wicleffi ejuque sectatorum defendendam doctrinam, neque alia de causa Constantiæ inscriptis Romanorum Regi & concilio literis sparsisse ad purgandam suspitionem hæreticos, & incorruptæ fidei puritatem illustrandam accedere, seque concilii auctoritati subicere, non quod errorem deponere cuperet, sed ut fidei religionis umbram confectaretur, atque ad suos reversus victoriam se de piis viris reportasse, ac sectam Wicleffi justam, sanctam, & catholicam esse jactaret: post revocatos vero superiori anno vigesima tertia die septembris Wicleffi & Joannis Hus errores in sessione publica, cum esset pollicitus literas se ad Wenceslaum Regem, Reginam, & academiam Pragensem daturum, quibus Joannem Hus & Wicleffum una cum ipso cum impia doctrina jure damnatos profiteretur, pollicitis defuisse, immo postea Joannem Hus elogio commendasse; ad hæreses autem objectas, quamquam publico scripto se responsurum jam antea vulgasset, negasse nuncupato jurejurando respondere.

Ad eliciendam vero ab eo veritatem an pie vel impie sentiret, Henricus e Piro patribus hæc proposuit: Pro parte infigatoris humiliter exponitur, quod dictus Hieronymus in dicta custodia sic tentatur comestationibus & crapulis se ingurgitat, & epulis vitam plus exorbitantem, quam si liber existeret, ducit. Et infra, Nonne Christus ante passionem suam quadraginta diebus jejunavit? Moyses legislator, Elias in colum levavi, Daniel leonum triumphator per abstinentiam fieri meruit: quare petit dictus infigator quatenus vestra reverendissima paternitates eundem Hieronymum jejuniis afficiant, quæ sunt tormenta clericorum, & maxime Baron. Eccl. Tom. XXVII.

reticorum: deinde illo non sufficiente, cum laicus sit & pro laico sæpe se gessit, & in habitu laicali, & cum longa barba semper incessit, & pro tali se habuit, tenuit, gessit, & reputat, & talem in publica sessione notorie se ostendit, respondeat sufficientius articulis, quibus nondum sufficienter respondit; & articulis sibi de novo datis respondeat per verbum credit, vel non credit sub tortura, ne sub hypocrisis fuggam, vel relaxationem consecutus tamquam Pharaon induratus plus suos sequaces in suis erroribus confortet, cum de omnibus & singulis supradictis rationabiliter poterit convinci, vel saltem probatio inferri, quod merito sufficere poterit, quod si negaverit fecisse aut commississe aliquid de præmissis quod legitime probetur, & probatum fuerit, & contumaciter perseveraverit in negotio hujusmodi, tunc sine mora dispendio tamquam pertinax hæreticus incorrigibilis relinquatur curiæ seculari juxta sacrorum canonum constituta. Non tortus (a) est, sed multa cum illo humanitate actum, qua abusus perfidiam palam effundere non perhorruit.

Vigesima tertia, & vigesima sexta maji, habiti sunt patrum cœtus, in quibus idem Hieronymus, qui publice audiri exambiverat, in iudicium adductus, restitumque contraria assertione convictus est, ut restantur acta (b) [1]; Læcis ipsis articulis & responsionibus reverendus pater dominus Joannes patriarcha Constantinopolititanus ex voluntate collegarum suorum revolvit materias generaliter propositas, contra ipsum magistrum Hieronymum quadrupliciter de hæresi convictum, sed ex quo petisset sæpe sæpius audientiam publicam sibi dari, ideo fuisse generaliter adversatum & concessum, quod audiri deberet ipse Hieronymus in publico ad convincendum omnem obloquutionem inanem; quapropter dixit ipsi magistro Hieronymo si aliquid vellet dicere, in præsentia concilii posset, cum præsens congregatio non propter aliud fuerit facta, & si aliqua vellet dicere proponere sive allegare pro defensione juris sui, posset etiam si vellet revocare errorem suum, concilium tamquam pium, & misericorditer procedens, eum vellet recipere ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ, cum multi hæretici fuissent in Eccl. l. 1. 2. etc.

Actum aut tormentis interrogandus foret.

Summa in eum clementia uti patres concilii. (a) Jacob. Laudem. in orat. apud Coel. l. 2. hist. Hussi.

XX. In iudicium adductus.

(b) Acta ms. congr. gen. hab. april. Arguitur convictum esse hæreticos quadruplici capite.

Data illi potestas ut jus suum defenderet. Expansus sinus si vellet redire ad ecclesiam.

NOTE [1] EA omnia quæ in casu Hieronymi Pragensis acta sunt utro constanti sermone ex Niemio hic ab annalista narrantur. Hæc tamen cum diverlo non mense tantum, sed & anno gesta fuerint, distinguenda hic arbitror. Igitur quæ hic leguntur de Wicleffi dogmatibus ejuratis a Hieronymo ad annum superiorem pertinent. Territus enim supplicio Joannis Hus Hieronymus sub incarcerationis suæ exordio palmodiæ recinuit, quam & palam a se signatam exhibuit in sessione habita die XXIII. septembris anni 1455. Postmodum vero, nescio quo spiritu ductus, iterum studia priora resumpsit, qua de re annalista hic. Tempus ejurati dogmatis hæretici promittit Joannes patriarcha CP. unus ex iudicibus a concilio in ea causa deputatis, qui eo quoque nomine damnandum Hieronymum censuit ut legitur in additione ad sessionem XXI. concilii quam & Barbergensis schedis suppeditat collectio Veneto-Labbeana to. XVI. col. 412. MANSE

electa, qui revocassent eorum errores & emendarunt eorum vitam, & receperunt penitentiam de peccatis, quae peregerunt: & in casu quo hujusmodi vellet facere & talia spernere, oporteres, quod juxta juris dispositionem procederetur contra eum.

Impetrata tunc dicendi libertate Hieronymus, cum adversus testes plura effutivisset, demum in semet accusatorem & testem egit, praeter enim omnium expectationem, quos damnaverat superiori anno Joannis Hus & Wicleffi errores publice est professus, ut habent acta, quae ipsius orationem referunt.

Recentet alia venenatae illius concionis capita Theodoricus Niemius, nempe cum Wicleffum ac Joannem Hus laudasset, invecum esse in Cardinales ob divitiarum splendorem: in Germanos declamasse veluti arrogantes: hortatum Bohemos ad magnanimitatem, ut Germanos contunderent: jactasse se plures manibus suis submersisse atque interemisse, & sauciassse alios, qui ipsius sententiae adversari essent: arcanis artibus Wenceslaum impulsisse, ut Germanos doctores Bohemia pelleret: Et in hoc, inquit Niemius, ostendit se, & publice confessus est, quod tam ipse, quam dictus Joannes Hus de vilissimis plebeis geniti & rustici quadrati, tamen in universitate studii Pragensis, tunc indigni & pauperes clericuli, pietatis intuitu informati seu instructi fuerunt per nobiles magistris & graduatos, maximo in sacra theologia & artibus nationis Germanicae, qui dictam universitatem ab ejus institutione primavna usquequo, ipsi Joanne & Hieronymo eorumque sequacibus & haereticis procurantibus, nullis ipsorum magistrorum & graduatorum exigentibus demeritis, sed stimulante malitia & invidia ipsorum Bohemorum, nondum octo annis elapsis turpiter & violenter expulsi fuerunt, pro eo quod ipsi Alamani volebant ipsi erroribus implicari, nec eos fovere; sed ipsi Bohemis errantibus in hoc pro viribus etiam publice in scholis & ecclesiis, & alias ubilibet resistunt: & ecce revtributionem, quam ipsi errantes & magistri Bohemi eorum instructoribus & magistris, scandalizando etiam & destruendo per haec & alia eorum flagitia permaxime dictam universitatem retribuunt. Haec & plura alia Theodoricus. Addunt autem acta, quae gesta sunt post nefariam Hieronymi concionem.

In processu causa fuit sibi persuasum per magnos viros, ut reduceret se ad concilium, & submitteret se legi ipsius, cum sperarent, quod benigne tractaretur per concilium; ipse namque Hieronymus tanquam homo timens ignem, cujus incensionem & ardorem crudelissimum dixit esse, acquievit persuasionibus & abjuravit, &

Impia & seditiosa concio Hieronymi Pragensis.

Illius & Joannis Hus ingratus animus.

Germani doctores eieci Praga ob defensionem fidem.

Profectur incendii metu se errorem antea revocasse.

scripsit in Bohemiam ejus abjuracionem, & consensit in condemnationem librorum Joannis Wicleff & Joannis Hus, & eorum doctrinae adjungens quod credit tamen contra conscientiam fecisse, cum doctrina Joannis Hus sancta, & justa esset ejus vita, cui vellet inherere, & tenere eam firmiter; & ad hoc confirmandum revocavit literam, quam scripsit Prage, & in ea revocationem opinionis & doctrinae Joannis Hus; ulterius dixit de libris Wicleff & ejus doctrina, quod nunquam vidit hominem ita bene & profunde scribere, cui scripturae similiter vellet inherere, & male fecisset contradicere, quia illud quod fecit quoad revocationem opinionis & doctrinae Joannis Wicleff, & Joannis Hus, non fecit quod vellet desistere ab eorum doctrina & opinionibus, sed ex metu ignis; sed ulterius ubi ipse Joannes Wicleff & Joannes Hus quoad sacramentum altaris dixerunt contra doctorum ecclesiasticorum opiniones, quoad illam partem, non sequitur, neque eam tenet, immo tenet sicut quatuor doctores Ecclesiae & alii, qui hodie tenent per Ecclesiam. Postremis hisce verbis secum ipse pugnabat: qui enim transubstantiationis doctrinam in Eucharistia sacramento veram profitebatur, qua tandem ratione Wicleff & Joannis Hus doctrinam illi mysterio adversantem veluti sanctissimam commendare potuit? iis vero auditis, quorum etiam omnium Regum Christianorum oratores testes erant, de ferenda in eum sententia actum est, quae in penultimam diem maii extracta fuit.

Doctrinam Wicleff approbat.

Circa sacramenta altaris professus est idem se tenere cum Ecclesia. Secum veluti infans pugnat.

Celebrata itaque est die trigesima maii sessio vigesima prima, in qua Jacobus Laudensis episcopus ad Hieronymum prolixam orationem habuit, quae apud Coelcum (a) extat, in ejusque oculis positus ingentibus malis, quae Bohemiae & Ecclesiae intulerat, subiecit: Attendite, quae, catholici domini, quanta sunt horum virorum scilicet Joannis Hus & Hieronymi hujus praesumpta temeritas, ut homines viles, plebei, infimi, ortuque ignotii auderent nobile regnum Bohemiae totum concutere, barones & principes ad lites & dissensiones incitare, milites provocare, regimina antiqua immutare; convocare cohortes, dividere populos, inter civos dissensiones maximas commovere, ceteras ducere, satellites habere, armatos tenere, homicidia perpetrare, vel procurare, spoliare ecclesias, & altaria prophanare. Obventum regnum Bohemiae, si natus non fuisset homo iste? valde quippe deestandum est, quod homines ecclesiastici sub cuiusdam praetextu sanctitatis, qui deberent Deo vacare, diu noctuque precibus insistere, pro peccatis populi cuius bona comedunt orare, tempus suum orationi impendere, non verentur Regum & principum curias

Doctrinam Wicleff approbat.

Circa sacramenta altaris professus est idem se tenere cum Ecclesia. Secum veluti infans pugnat.

XXI. Sess. xxi. Expolita publice Hieronymi scelerata. (a) Coel. hist. Elusl. l. 3. A vilissimis hominibus Bohemia eversa.

Quanta ab his gesta mala.

curias infestare, lites commovere, decreta regnorum velle pro libitu immutare, litibus insudare, O quanti mali radix fuit horum duorum rusticorum praesumptio: ex qua quot sunt ab utraque parte occisi, quot solemnes clerici decessi, quot exilio, & violenter expulsi, quot spoliati, quot verberibus casti, quot desolata ecclesia, quot profanata altaria, quot destructa monasteria? Et si volebas, Hieronyme, majores persequi clericos, cur bonos affixisti? Quae te, quia pridie usus fuisti, Hieronyme, exemplo eodem, & nunc velles uti, & dicere: Vae mihi mater mea, cur genuisti me? virum rixae, virum discordiae in universa terra uti scribitur Jeremia xv. Non pigeat te meminisse illorum sanctorum virorum de Praga Carmelitarum, quorum praedicationem capi, & monasterium spoliare vos in animarum vestrarum perniciem procurastis. In unam te percussisti maxillam, praebe mihi & alteram, in qua benignitatem tuorum dominorum judicium, ut perpendas attende: sciunt aliqui, sed non omnes.

Ut tractari debeant haeretici.

Debeo & ego sine rigorem & modum, qui circa haeticos vehementer de haeresi diffamatos debeat breviter observari: nam debent diligenter inquiri & capi, ac carcere mancipari: debent contra eos articuli recipi, & testes quicumque contra eos admitti, etiam si sint infames & usurarii, ribaldi, & publica meretrices, debent de veritate dicenda iudicio astringi; quam, si praefati haeretici dicere contempserint, debent eculco torqueri, & variis tormentis extendi: non debent aliqui ad eos, nisi magna necessitate causa, intro-mitti: non debent quoque publice audiri: si respuerint, debet eis misericorditer venia impendi: si autem pertinaciter exiterint, debent condemnari & tradi haereticis seculari.

Maxima Hieronymi Pragensis infamia.

Certe non isto rigore tecum actum est, licet fueris de haeresibus permaxime diffamatus, quia non tantum Arius, non Sabellius, non Faustus, non Nestorius, non quisque alius fuit haeticus in vita sua tantum, quantum tu, diffamatus; quia in Anglia, in tota Bohemia, in Francia, in Hungaria, in Polonia, in Lituania, in Russia, in Italia, & in tota Alemania de haeresi tua pervolavit infamia. Fuisti captus (ut debent similes) ad conciliumque deductus, & sola necessitate urgente reclusus. Super qua reclusione reverendissimi domini mei Cardinales de Urstis, Aquilejensis, Cameracensis, Florentinus personatiter quaesierunt si posses alio magis commo loco collocari, & si tuam fugam non fuissent veriti, quia sapius fugeras, nedum in eorum domo, sed mensa & camera re unusquisque eorum benegote pertractasset. Contra te non fuerunt nisi probi testes admissi, utpote sacrae theologiae magistri, &

sacrorum canonum doctores, baccalarii quoque plurimi solemnum ecclesiarum curati, & omnes alii venerabiles viri, quorum te juraverunt, & quorum neminem reprobasisti. Articuli quoque contra te adducti fuerunt pro maxima parte de veritate probati. Fortus non fuisti [& utinam fuisses] quia vel sic humiliatus omnes errores tuos penitus evomisses: poena illa tuos aperuisset oculos, quos culpa praecloserat. Ad te etiam quicumque pervenire voluerunt ad tui consolationem, fuerunt intronissi: recogita quam benigne, quam dulciter reverendissimi domini Cardinales, quamplures alii te fuerint exhortati, & tibi ex corde compassi, ut velles respicere, quatenus supplicarunt? audientia quoque publica pluries tibi ad tui concessa est libitum, quam usinam non habuisses: timeo namque ne illa audientia tibi nimiam praestiterit audaciam. Et infra: Joannem Hus, quem prius tuo testimonio, ac juramento anathematizaveras, postmodum laudare non fuisti veritus. Quae te, qua fronte, qua audacia, qua quoque inverecundia potuisti atrollere virum seditiosum, haereticum & homicidia procurantem? Memini te aliquando dixisse, illum non fore ebriosum, vel fornicarium; sed quid prodest, piissimi domini, vinum non bibere & ira, odio, superbia, & contentione inebriari? quid est vinum servare, & sanguinem effundere non vereri? aut quid est non inebriari vino, & dentibus delationum sanguinem spargere, & proximorum carnem immaniter laniare, & incessabili persecutione interimere? Dixisti illum non fornicarium: utinam dixisses non haeticum, nulla enim major fornicatio, quam illa, qua hic fuit catholica fornicatus a fide, &c.

Nocuit illi non fuisse acerbe tormentum.

Vana ejus hypocrisis patefacta.

Cum perorasset Jacobus, ac formulam perlegisset, ex qua Hieronymus Wicleff & Joannis Hus errores damnarat, perstitit (a) in priori scelere vir perfidus, auditaque ejus impia confessione, urgente synodi causarum ardore, haec sententia (b) in ipsum lata est: Sancta synodus eundem Hieronymum palmitem putridum, aridum, in vite non manentem, foras mittendum decernit, ipsumque haeticum & in haeresim relapsam, excommunicatam, anathematizatum pronuntiat & declarat, atque damnat. Quae sententia ab universa synodo confirmata est: Ipsa fuit, inquit acta ms. per universalem synodum approbata per deputatos nationum, videlicet Antonium Concordiensem, Nicolaum Merseburgensem episcopos, per verbum, Placet, Vitalem, Tholonensem & Patrium Cariburgensem, item per reverendissimum patrem dominum Joannem Ostiensem.

Lecta coram prioribus abjuratio formula. (a) Acta ms. congr. die xxvii. april. (b) Ext. in sess. 21. Percutitur anathemate a concilio.

De merito autem ipsius supplicio haec refert Theodoricus e Niem: (c) Tandem ipse Hieronymus dignis digna recipiens hic finaliter condemnatus de haeresi, & etiam curia

(c) Niem. in vit. Jo. xxiii. Crematur igne.

curia seculari traditur, & ipso die, qui fuit sabbati xxx. mensis maii hora x. spiritum igne combustus miser effluvit: & dum ligatus duceretur ad mortem, cantavit publice symbolum, videlicet: Credo in unum Deum, &c. licet tarde & concinne loquebatur quousque decessit, seu os ad loquendum potuit aperire, obstinatissimus in predictis suis erroribus in vita & in morte presumptione diabolica & damnabili perseverans. Pertinacia illa pro constantia habita est ab hæreticis; qui tamen gloriari non possunt illum pro ea, quam ipsi profitentur, religione supplicio affectum: nam, quod spectat ad Eucharistiam, dissentisse a Lutheranis & Calvinistis constat ex sententiæ formula, in qua habetur ipsum in ea controversia adversus Wicleffitas professum fidem orthodoxam: Idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere, quod Ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & cæteris Ecclesie doctoribus, quam Joanni Wicleff & Joanni Hus. Idem in prædicta sessione vigesima prima cum Jacobo episcopo Laudensi perfidiam improbranti responderat, inter alia hæc dixisse testantur acta (a): Item dixit tenere articulos: item dixit ceremonias missarum, officiorum, jejuniorum. Ad objecta vero de spretis sacris indulgentiis ita illum respondisse tradunt (b): Respondit indulgentias Papæ, & Cardinalium, esse rite dadas & concessas, & fieri posse. At in vestus est in eos, qui indulgentiis ad quæstum abutebantur: Sed indulgentias emittas, prout Papa communiter mittit quæstuariorum ad partes alienas ad extorquendum denarios S. Petri, qui communiter quæstuarii emunt primo a Papa ad extorquendum majores summas, & deinde prædicant illas in partibus, in quibus eorum quæstus fieri debet, quod illæ indulgentiæ non sunt indulgentiæ, sed abusiones indulgentiarum. Ex quibus perspicue enitet aliter de sacris etiam indulgentiis, quam sentiunt hujus temporis hæretici, Hieronymum sentire videri voluisse: quamvis omnia hæretici hominis spernenda sint testimonia, cum secum ipse dissentire soleat. De eo hæc scribit Roggius Florentinus in literis (c) ad Leonardum Aretinum datis: Non laudo si quid adversus Ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror, rerum plurimarum scientiam, eloquentiam, dicendi suavitatem, & argutiam respondentis: sed veheor ne hæc omnia in pestem suam sibi fuerint a natura concessa. Datum deinde spatium penitendi biennio, multi ad eum accessere viri eruditissimi, ut ipsum a sententiâ sua dimoverent, inter quos Cardinalis Florentinus eum adit, ut illum flecteret ad rectam viam: sed cum pertinacius in erroribus perseveraret, per son-

curia seculari traditur, & ipso die, qui fuit sabbati xxx. mensis maii hora x. spiritum igne combustus miser effluvit: & dum ligatus duceretur ad mortem, cantavit publice symbolum, videlicet: Credo in unum Deum, &c. licet tarde & concinne loquebatur quousque decessit, seu os ad loquendum potuit aperire, obstinatissimus in predictis suis erroribus in vita & in morte presumptione diabolica & damnabili perseverans. Pertinacia illa pro constantia habita est ab hæreticis; qui tamen gloriari non possunt illum pro ea, quam ipsi profitentur, religione supplicio affectum: nam, quod spectat ad Eucharistiam, dissentisse a Lutheranis & Calvinistis constat ex sententiæ formula, in qua habetur ipsum in ea controversia adversus Wicleffitas professum fidem orthodoxam: Idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere, quod Ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & cæteris Ecclesie doctoribus, quam Joanni Wicleff & Joanni Hus. Idem in prædicta sessione vigesima prima cum Jacobo episcopo Laudensi perfidiam improbranti responderat, inter alia hæc dixisse testantur acta (a): Item dixit tenere articulos: item dixit ceremonias missarum, officiorum, jejuniorum. Ad objecta vero de spretis sacris indulgentiis ita illum respondisse tradunt (b): Respondit indulgentias Papæ, & Cardinalium, esse rite dadas & concessas, & fieri posse. At in vestus est in eos, qui indulgentiis ad quæstum abutebantur: Sed indulgentias emittas, prout Papa communiter mittit quæstuariorum ad partes alienas ad extorquendum denarios S. Petri, qui communiter quæstuarii emunt primo a Papa ad extorquendum majores summas, & deinde prædicant illas in partibus, in quibus eorum quæstus fieri debet, quod illæ indulgentiæ non sunt indulgentiæ, sed abusiones indulgentiarum. Ex quibus perspicue enitet aliter de sacris etiam indulgentiis, quam sentiunt hujus temporis hæretici, Hieronymum sentire videri voluisse: quamvis omnia hæretici hominis spernenda sint testimonia, cum secum ipse dissentire soleat. De eo hæc scribit Roggius Florentinus in literis (c) ad Leonardum Aretinum datis: Non laudo si quid adversus Ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror, rerum plurimarum scientiam, eloquentiam, dicendi suavitatem, & argutiam respondentis: sed veheor ne hæc omnia in pestem suam sibi fuerint a natura concessa. Datum deinde spatium penitendi biennio, multi ad eum accessere viri eruditissimi, ut ipsum a sententiâ sua dimoverent, inter quos Cardinalis Florentinus eum adit, ut illum flecteret ad rectam viam: sed cum pertinacius in erroribus perseveraret, per son-

(a) Act. inf. in sess. 27. Ritus sacros & missam & jejunia coluit.
(b) Ead. act. post sess. 20. in congr. gen. hab. 23. die maii.
(c) Pog. Fior. ep. ad Leonard. Aretin. p. 116.

Quid circa indulgentias sentierit

curia seculari traditur, & ipso die, qui fuit sabbati xxx. mensis maii hora x. spiritum igne combustus miser effluvit: & dum ligatus duceretur ad mortem, cantavit publice symbolum, videlicet: Credo in unum Deum, &c. licet tarde & concinne loquebatur quousque decessit, seu os ad loquendum potuit aperire, obstinatissimus in predictis suis erroribus in vita & in morte presumptione diabolica & damnabili perseverans. Pertinacia illa pro constantia habita est ab hæreticis; qui tamen gloriari non possunt illum pro ea, quam ipsi profitentur, religione supplicio affectum: nam, quod spectat ad Eucharistiam, dissentisse a Lutheranis & Calvinistis constat ex sententiæ formula, in qua habetur ipsum in ea controversia adversus Wicleffitas professum fidem orthodoxam: Idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere, quod Ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & cæteris Ecclesie doctoribus, quam Joanni Wicleff & Joanni Hus. Idem in prædicta sessione vigesima prima cum Jacobo episcopo Laudensi perfidiam improbranti responderat, inter alia hæc dixisse testantur acta (a): Item dixit tenere articulos: item dixit ceremonias missarum, officiorum, jejuniorum. Ad objecta vero de spretis sacris indulgentiis ita illum respondisse tradunt (b): Respondit indulgentias Papæ, & Cardinalium, esse rite dadas & concessas, & fieri posse. At in vestus est in eos, qui indulgentiis ad quæstum abutebantur: Sed indulgentias emittas, prout Papa communiter mittit quæstuariorum ad partes alienas ad extorquendum denarios S. Petri, qui communiter quæstuarii emunt primo a Papa ad extorquendum majores summas, & deinde prædicant illas in partibus, in quibus eorum quæstus fieri debet, quod illæ indulgentiæ non sunt indulgentiæ, sed abusiones indulgentiarum. Ex quibus perspicue enitet aliter de sacris etiam indulgentiis, quam sentiunt hujus temporis hæretici, Hieronymum sentire videri voluisse: quamvis omnia hæretici hominis spernenda sint testimonia, cum secum ipse dissentire soleat. De eo hæc scribit Roggius Florentinus in literis (c) ad Leonardum Aretinum datis: Non laudo si quid adversus Ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror, rerum plurimarum scientiam, eloquentiam, dicendi suavitatem, & argutiam respondentis: sed veheor ne hæc omnia in pestem suam sibi fuerint a natura concessa. Datum deinde spatium penitendi biennio, multi ad eum accessere viri eruditissimi, ut ipsum a sententiâ sua dimoverent, inter quos Cardinalis Florentinus eum adit, ut illum flecteret ad rectam viam: sed cum pertinacius in erroribus perseveraret, per son-

curia seculari traditur, & ipso die, qui fuit sabbati xxx. mensis maii hora x. spiritum igne combustus miser effluvit: & dum ligatus duceretur ad mortem, cantavit publice symbolum, videlicet: Credo in unum Deum, &c. licet tarde & concinne loquebatur quousque decessit, seu os ad loquendum potuit aperire, obstinatissimus in predictis suis erroribus in vita & in morte presumptione diabolica & damnabili perseverans. Pertinacia illa pro constantia habita est ab hæreticis; qui tamen gloriari non possunt illum pro ea, quam ipsi profitentur, religione supplicio affectum: nam, quod spectat ad Eucharistiam, dissentisse a Lutheranis & Calvinistis constat ex sententiæ formula, in qua habetur ipsum in ea controversia adversus Wicleffitas professum fidem orthodoxam: Idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere, quod Ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & cæteris Ecclesie doctoribus, quam Joanni Wicleff & Joanni Hus. Idem in prædicta sessione vigesima prima cum Jacobo episcopo Laudensi perfidiam improbranti responderat, inter alia hæc dixisse testantur acta (a): Item dixit tenere articulos: item dixit ceremonias missarum, officiorum, jejuniorum. Ad objecta vero de spretis sacris indulgentiis ita illum respondisse tradunt (b): Respondit indulgentias Papæ, & Cardinalium, esse rite dadas & concessas, & fieri posse. At in vestus est in eos, qui indulgentiis ad quæstum abutebantur: Sed indulgentias emittas, prout Papa communiter mittit quæstuariorum ad partes alienas ad extorquendum denarios S. Petri, qui communiter quæstuarii emunt primo a Papa ad extorquendum majores summas, & deinde prædicant illas in partibus, in quibus eorum quæstus fieri debet, quod illæ indulgentiæ non sunt indulgentiæ, sed abusiones indulgentiarum. Ex quibus perspicue enitet aliter de sacris etiam indulgentiis, quam sentiunt hujus temporis hæretici, Hieronymum sentire videri voluisse: quamvis omnia hæretici hominis spernenda sint testimonia, cum secum ipse dissentire soleat. De eo hæc scribit Roggius Florentinus in literis (c) ad Leonardum Aretinum datis: Non laudo si quid adversus Ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror, rerum plurimarum scientiam, eloquentiam, dicendi suavitatem, & argutiam respondentis: sed veheor ne hæc omnia in pestem suam sibi fuerint a natura concessa. Datum deinde spatium penitendi biennio, multi ad eum accessere viri eruditissimi, ut ipsum a sententiâ sua dimoverent, inter quos Cardinalis Florentinus eum adit, ut illum flecteret ad rectam viam: sed cum pertinacius in erroribus perseveraret, per son-

(d) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. an. 1410.
(e) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. Non data sunt Hieronymo a fidei publicis (f) Ead. act. ibid. (g) Hieron. Prag. apud acta congr. gen. hab. die 26. maji.

Quid circa indulgentias sentierit

directarum, coram nobis post depositionem eandem, cum ipse litera dicto Bulbasari dum ad hoc præfesset papatum, non fuissent præsentata, sit expositum quod celebris & recolenda memoria Nicolaus Lincopensis, Brinulphus Scarenensis episcopi, & Nigridis monialis monasterii monialium Olivringæ ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum Prædicatorum conventuum Lincopensis diocesis, dum in hujus arduose peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde sinceraque mente divinis oculis complacere studuerunt, ut per austeritatem jugis penitentia corporis artus suo spiritui servire cogentes, lubrica carnis contempserunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitia conjuncti sunt, & spreta fugaci fallacique gloria mundi per devota orationis exercitium & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famulatum impendere, & sibi ipsi & aliis ad æternam vitam meritum proficere conati sunt indefesse verbis pariter & operibus; quibus re & conversatione se pios, prudentes, & humiles, sobrios & castos, erga Deum summa veneratione devotos, vera erga pauperes, & loca pia charitate non sicut largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse comprobaverunt: propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, pro gloria eorumdem Nicolai, Brinulphi, & Nigridis merita, tam ipsi in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ex hac luce in variis locis Sueciæ diversisque temporibus plura mirabilia dignatus fuerit operari; quamobrem pro parte Regis & aliorum sic exponentium prædictorum nobis fuit supplicatum, ut aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & aliis prælatibus, in hoc sacro Constantiensi concilio existentes, fide, vita & meritis prædictorum Nicolai, Brinulphi, & Nigridis ab hujusmodi miraculis informarentur, & ea qua per hujusmodi reperirent informationem, nobis referre curarent, ut deinde sufficientibus & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipsi Nicolaus, Brinulphus, & Nigridis sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaremur.

directarum, coram nobis post depositionem eandem, cum ipse litera dicto Bulbasari dum ad hoc præfesset papatum, non fuissent præsentata, sit expositum quod celebris & recolenda memoria Nicolaus Lincopensis, Brinulphus Scarenensis episcopi, & Nigridis monialis monasterii monialium Olivringæ ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum Prædicatorum conventuum Lincopensis diocesis, dum in hujus arduose peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde sinceraque mente divinis oculis complacere studuerunt, ut per austeritatem jugis penitentia corporis artus suo spiritui servire cogentes, lubrica carnis contempserunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitia conjuncti sunt, & spreta fugaci fallacique gloria mundi per devota orationis exercitium & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famulatum impendere, & sibi ipsi & aliis ad æternam vitam meritum proficere conati sunt indefesse verbis pariter & operibus; quibus re & conversatione se pios, prudentes, & humiles, sobrios & castos, erga Deum summa veneratione devotos, vera erga pauperes, & loca pia charitate non sicut largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse comprobaverunt: propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, pro gloria eorumdem Nicolai, Brinulphi, & Nigridis merita, tam ipsi in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ex hac luce in variis locis Sueciæ diversisque temporibus plura mirabilia dignatus fuerit operari; quamobrem pro parte Regis & aliorum sic exponentium prædictorum nobis fuit supplicatum, ut aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & aliis prælatibus, in hoc sacro Constantiensi concilio existentes, fide, vita & meritis prædictorum Nicolai, Brinulphi, & Nigridis ab hujusmodi miraculis informarentur, & ea qua per hujusmodi reperirent informationem, nobis referre curarent, ut deinde sufficientibus & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipsi Nicolaus, Brinulphus, & Nigridis sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaremur.

(d) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. an. 1410.
(e) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. Non data sunt Hieronymo a fidei publicis (f) Ead. act. ibid. (g) Hieron. Prag. apud acta congr. gen. hab. die 26. maji.

Quid circa indulgentias sentierit

directarum, coram nobis post depositionem eandem, cum ipse litera dicto Bulbasari dum ad hoc præfesset papatum, non fuissent præsentata, sit expositum quod celebris & recolenda memoria Nicolaus Lincopensis, Brinulphus Scarenensis episcopi, & Nigridis monialis monasterii monialium Olivringæ ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum Prædicatorum conventuum Lincopensis diocesis, dum in hujus arduose peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde sinceraque mente divinis oculis complacere studuerunt, ut per austeritatem jugis penitentia corporis artus suo spiritui servire cogentes, lubrica carnis contempserunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitia conjuncti sunt, & spreta fugaci fallacique gloria mundi per devota orationis exercitium & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famulatum impendere, & sibi ipsi & aliis ad æternam vitam meritum proficere conati sunt indefesse verbis pariter & operibus; quibus re & conversatione se pios, prudentes, & humiles, sobrios & castos, erga Deum summa veneratione devotos, vera erga pauperes, & loca pia charitate non sicut largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse comprobaverunt: propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, pro gloria eorumdem Nicolai, Brinulphi, & Nigridis merita, tam ipsi in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ex hac luce in variis locis Sueciæ diversisque temporibus plura mirabilia dignatus fuerit operari; quamobrem pro parte Regis & aliorum sic exponentium prædictorum nobis fuit supplicatum, ut aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & aliis prælatibus, in hoc sacro Constantiensi concilio existentes, fide, vita & meritis prædictorum Nicolai, Brinulphi, & Nigridis ab hujusmodi miraculis informarentur, & ea qua per hujusmodi reperirent informationem, nobis referre curarent, ut deinde sufficientibus & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipsi Nicolaus, Brinulphus, & Nigridis sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaremur.

directarum, coram nobis post depositionem eandem, cum ipse litera dicto Bulbasari dum ad hoc præfesset papatum, non fuissent præsentata, sit expositum quod celebris & recolenda memoria Nicolaus Lincopensis, Brinulphus Scarenensis episcopi, & Nigridis monialis monasterii monialium Olivringæ ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum Prædicatorum conventuum Lincopensis diocesis, dum in hujus arduose peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde sinceraque mente divinis oculis complacere studuerunt, ut per austeritatem jugis penitentia corporis artus suo spiritui servire cogentes, lubrica carnis contempserunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitia conjuncti sunt, & spreta fugaci fallacique gloria mundi per devota orationis exercitium & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famulatum impendere, & sibi ipsi & aliis ad æternam vitam meritum proficere conati sunt indefesse verbis pariter & operibus; quibus re & conversatione se pios, prudentes, & humiles, sobrios & castos, erga Deum summa veneratione devotos, vera erga pauperes, & loca pia charitate non sicut largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse comprobaverunt: propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, pro gloria eorumdem Nicolai, Brinulphi, & Nigridis merita, tam ipsi in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ex hac luce in variis locis Sueciæ diversisque temporibus plura mirabilia dignatus fuerit operari; quamobrem pro parte Regis & aliorum sic exponentium prædictorum nobis fuit supplicatum, ut aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & aliis prælatibus, in hoc sacro Constantiensi concilio existentes, fide, vita & meritis prædictorum Nicolai, Brinulphi, & Nigridis ab hujusmodi miraculis informarentur, & ea qua per hujusmodi reperirent informationem, nobis referre curarent, ut deinde sufficientibus & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipsi Nicolaus, Brinulphus, & Nigridis sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaremur.

(d) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. an. 1410.
(e) Ext. in act. congr. gen. hab. 27. april. Non data sunt Hieronymo a fidei publicis (f) Ead. act. ibid. (g) Hieron. Prag. apud acta congr. gen. hab. die 26. maji.

Quid circa indulgentias sentierit

directarum, coram nobis post depositionem eandem, cum ipse litera dicto Bulbasari dum ad hoc præfesset papatum, non fuissent præsentata, sit expositum quod celebris & recolenda memoria Nicolaus Lincopensis, Brinulphus Scarenensis episcopi, & Nigridis monialis monasterii monialium Olivringæ ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum Prædicatorum conventuum Lincopensis diocesis, dum in hujus arduose peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde sinceraque mente divinis oculis complacere studuerunt, ut per austeritatem jugis penitentia corporis artus suo spiritui servire cogentes, lubrica carnis contempserunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitia conjuncti sunt, & spreta fugaci fallacique gloria mundi per devota orationis exercitium & laudabilem virtutum opera summo iudici Deo famulatum impendere, & sibi ipsi & aliis ad æternam vitam meritum proficere conati sunt indefesse verbis pariter & operibus; quibus re & conversatione se pios, prudentes, & humiles, sobrios & castos, erga Deum summa veneratione devotos, vera erga pauperes, & loca pia charitate non sicut largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse comprobaverunt: propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, pro gloria eorumdem Nicolai, Brinulphi, & Nigridis merita, tam ipsi in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ex hac luce in variis locis Sueciæ diversisque temporibus plura mirabilia dignatus fuerit operari; quamobrem pro parte Regis & aliorum sic exponentium prædictorum nobis fuit supplicatum, ut aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & aliis prælatibus, in hoc sacro Constantiensi concilio existentes, fide, vita & meritis prædictorum Nicolai, Brinulphi, & Nigridis ab hujusmodi miraculis informarentur, & ea qua per hujusmodi reperirent informationem, nobis referre curarent, ut deinde sufficientibus & exquisitis meritis ad hoc suffragantibus ipsi Nicolaus, Brinulphus, & Nigridis sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaremur.

Accuratus examen fieri iustum.

Iussi tres episcopi accedere ad loca in quibus præfati Nicolaus, Brinulphus & Nigridis fuerunt: & illa, ubi eorum corpora requiescunt personaliter accedentes, de fama præmissorum ac devotione populi, vitæque & meritis antedictis & miraculorum hujusmodi crebrescentium, veritateque & eorum circumstantiis universis juxta datam vobis a Deo prudentiam a testibus diu, quantum humana finit fragilitas, exceptionibus majoribus exactis, diligenter, fideliter, & prudenter secundum articulos & interrogatoria

ria, que sub bulla nostra vobis mittimus interclusa inquiratis perpensus veritatem: super quibus uniuersis & singulis premissis vestras conscientias oneramus, testesque huiusmodi, qui fuerint nominati si gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere, &c.] Addidere imperia, ut testium dicta de illorum rebus admirandis in tabulas publicas quam diligentissime referenda curarent, & episcopalibus sigillis obfirmata vel concilio vel renuntiando Pontifici mitterent.

XXIII.

Post sessionem vigesimam primam, ultima die maii, publicum edictum in principe ecclesia Constantiensis datum est, quo prelati, qui nondum Constantiam accesserant vocati, rogatique principes fuerunt, ut oratores mitterent, cum Hispani proximo tempore concilio aggregandi essent ut communi omnium consensu, ad Petrum e Luna gradu & Christifidelium coetu pellendum, cuius perfidia etiam ipsis Aragonibus horrore esset, ferretur sententia (a).

(a) Ext. in act. ms. post sess. 21.

De Petro e Luna synodali sententia percellendo actum.

Immensi labores pro tollendo schismate exantlati. Diuinitus congregatum Constantiense concilium.

* Christianissimi

Sacro sancta generalis synodus Constantiensis ad futuram rei memoriam.

Quantum Ecclesia sancta Dei calamitatibus, quando pestifero lacerata scissmate laboraverit, cuncti Christifideles non solum notitia, sed malorum experientia didicere: & insuper quam multi in irruum catholicorum labores ad illud tollendum, extirpandumque, multa propterea secundum casum fuerunt tentata remedia, forte ideo quia, irato nobis Deo propter peccata nostra, nondum salutis tempus advenisset, nulla hominis sollicitudo, nullastudia, nulla suffecere consilia, quinimmo vel in contrarium versa, peiora omnia fieri videbantur. Sed tandem post multos labores misericordis Dei pietas ad Ecclesiam suam prospexit, effecitque quod in ejus spiritu, qui ubicumque vult spirat, in hac civitate Constantiensi sub apostolica vacatione & Christiani principis domini Sigismundi Romanorum Regis tuitione conuenimus; ubi, ipso operante Sancto Spiritu, pro unione & pace ipsius Ecclesie deinceps meliora nobis omnia quotidie successerunt. Nam post olim domini Joannis Patris canonice depositionem, ipseque insuper post sententiam nostram, cui acquieuit, & expresse consensit spontanea papatus cessione; dominus ille, qui in sua obedientia, vocabatur Gregorius XII. Papa, per procuratorem suum legitimum coram nobis in sessione solemniter congregata omni juri, quod pretendebat in papatu, & ipse papatus sponte cessit: & cum restaret tantum dominus Benedictus, sic in sua obedientia nominatus, ut solemnem faceret ces-

tionem, & quod preter juramenti religionem qua ascriptus erat, de jure divino humanoque tenebatur, ad id sibi suadendum & eundem requirendum predictus Rex Aragoniam accedere disposuit, ut in tempore & loco, sicut jam oratoribus illustrissimi principis domini Ferdinandi Regis Aragonum, ac ipsius Benedicti, qui hic ad ipsam Romanorum Regem ab eis missi venerunt prefixerat; cum eisdem Rege Aragonum & Benedicto conuenerunt, & nos, reverendos patres & venerabiles viros archiepiscopos & alios literatos & doctos viros ex sacro concilio oratores nostros ad idem peragendum, & prosequendum nonnulla alia ad unionem pertinentia cum dicto domino Romanorum Rege sufficienti potestate suffultos destinavimus: sicque predictus Romanorum Rex pro Ecclesia Dei solita pietate accensus, postpositis imperii & regnorum suorum urgentissimis, que sibi imminabant negotiis, per longa laboriosaque itinera alienas terras peragrare non dubitans, Perpinianum accessit, comitantibus secum oratoribus nostris predictis: ipse vero Rex Aragonum, qui tunc Valentia gravissima egritudine, morti proximis tenebatur, contra valetudinem medicorumque consilia, ut ipse iuxta promissa tanto Dei & Ecclesie negotio non deesset, se mari cum magno vitæ periculo committere non expavit. Mira quidem tantorum principum pietas, qui suamet salutem voluerunt pro Ecclesia salute negligere.

Conuenientibus autem predictis Regibus & ipso Benedicto ac ipsis oratoribus nostris, & predictum Benedictum requirentibus, ut sicut promiserat, jurauerat, & tenebatur, cederet, instantibus pariter requisitioni huiusmodi illustrissimorum Regum Francia, Castelle, Sicilie, atque Navarra honorabilibus oratoribus, ac magnificis & potentibus dominis comitibus Fuxi & Armeniaci, nec non aliis nonnullorum principum eorumdem regnorum civitatum procuratoribus, post multa subterfugia, quibus eos idem Benedictus ibidem deludere conatus est, suam tandem duritiem patefecit: non enim illum Dei timor, non religionis vinculum, non honestatis consideratio, non denique tantorum principum auctoritas, nec popularum supplicantium, nec totius Christianitatis tandem per dictum scissma diuise & lacerata calamitas molire potuit, ut ad dandum Ecclesie pacem inclinaretur: sed in priori duritia obstinatus, omnibus spretis delusisque a Perpiniano recessit, marique deoelctus se in Paniscola arce, quam ipse sibi diu ante premunerat, pro perfidia sue cautela, recondidit; Regum vero & principum ac popularum, qui ibi conuenerant, legati, qui antea eidem Benedicto tanquam Papa obederant, tunc pertinacem illum detestantes

Sigismundi Cesaris in Aragoniam accessu.

Ferdinandus morbo liberatus ut tollendo schismati operam daret.

Celeberrimi ceterus Perpinianenses pro pace.

Petri e Luna fuga in caltrum Panico-lense.

stantes, cum & relinquere, & Ecclesie Dei uniõni coherere sanius proposuerunt; & sub certis honestis & aequis modis, cum prefato Romanorum Rege & ipsis oratoribus nostris conventionem inierunt, & statuerunt quod prelati, videlicet ipsorum regnorum, ac terrarum & locorum obedientie ipsius Benedicti, per certas tenorum literas a nobis requirendi, infra certum temporis spatium in sanctam synodum Constantiensem conuenirent, nobiscum ad procedendum contra ipsum Benedictum secundum canonicas sanctiones, de papatu, quem pretendit dejectionem & damnationem, ut exinde de unico pastore Christi vicario Ecclesie sue sancte provideretur, & ad alia, que pro pace & tranquillitate ac reformatione ipsius Ecclesie visa fuerint statuenda. Qui jam, Deo propitio, sinceram suam mentem, actionibus prosequentes, ac vocationem nostram magno unionis zelo preuenientes, eidem Benedicto obedientiam uniuersalem subtraxerunt: ex quo & aliis ipsorum Regum, prelatorumque diligentis firmissime speramus, quod habitis literis nostris, per quas hodie iuxta contenta eos duximus requirendos, absque mora aliqua nobiscum, in hac ciuitate Constantiensi in unum corpus & unum concilium promissa conuenient. Cum autem ipsi uenientibus nihil aliud restet, quam quod contra obstinatam duritiem ipsius Benedicti synodali auctoritate procedatur; cum iam principes & prelati, omnis denique Christianifidelium populus in ipsius Ecclesie unitate consentiat, ne prelati alii iam dudum apostolica auctoritate vocati, & qui haclenus venire neglexerunt, in ipso articulo & conclusione deficiant, sed omnes ad hoc sanctum opus Deoque acceptissimum undique concurrant, eos etiam, licet non sit opus amplius vocare, cum alias fuerint apostolica auctoritate sufficienter vocati, tamen diutius requirendi.

Excussum inde ab Hispani illius feruitus jugum.

* rurius

Vocata pars que parebat Petro e Luna ad Constantiense concilium.

Omnes igitur & singulos patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates, & ceteros ecclesiarum & monasteriorum prelatos; nec non ipsos & aliquos, licet paucos, Romanæ ecclesie Cardinales, ab hac synodo absentes, & abundanti & sine preiudicio prioris uocationis, sed potius eam confirmando, hortamur in Domino, eosque requiremus & monemus, ac ejus in uirtute sancte obedientie auctoritate sacri concilii tenore presentium precipimus & mandamus, quatenus personaliter; illustrissimos vero principes, Reges, duces, marchiones, & alios, quos huiusmodi concilio adesse equum est, vel qui in eo prodesse possunt quouomodo, per viscera misericordie Jesu Christi invitamus & hortamur, quatenus per se vel solemnes suos oratores, infra certum mensium spatium, ipsi Constantiensi concilio intersint presentibus, ut sic congregata fidelium multitudine Ann. Eccl. Tom. XXVII.

ne, que in eodem concilio decernenda, disponenda, expediendaque fuerint, adiutore Deo salubriter ordinentur, &c. additum est si uenerint in eo statu quem tum synodus tenuerit admissum iri. Nulli ergo &c. Dat. Constantiæ xi. kal. junii anno a natiuitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

Tertia junii die coacta est (a) solemnissimum congregatio, cui Romano-rum & Pannoniæ, Galliarum, Angliæ, Aragonum, Neapolitani, Cypri, Poloniæ, Noruegiæ, Daniæ, Sueciæ Regum, plurimumque aliorum principum oratores interfuere; in qua Bohemi & Moravi illi, qui Joannem Hus merito affectum supplicio ut infontem publicis literis predicarent, postulati hæreseos apud Constantiensi synodi subcella, cum tempore conuocato non comparuissent, contumaciæ damnati fuere, debitisque pœnis affecti. Lectæ deinde Sigismundi Regis Romanorum literæ, quibus celeris accessus sperem dabat, atque uniuersos rogabat, ut quamuis linguis cultuque diffoni essent, mutui tamen inter se amoris & concordie conspiratione consentirent. Aliæ postea Joannis archiepiscopi Maguntini recitatae quibus querebatur delatum se apud apud Cesarum ab obrectatoribus fuisse, ipsum in ecclesiam Romanam atque imperium conjurasse.

Quinta junii die coactio patrum senatu accessere (b) Lusitanie Regis oratores atque elegantem in illius principis laudem & commendationem orationem habuerunt quorum uerba episcopus Sarisberienis excepit, cumulatisque in Regem pluribus elogiis confirmauit.

Vigesima septima die junii solemnibus initis patrum coetibus Argentiniensis episcopi designati causa disceptata (c) est, deque conciliandis cum eo Argentiniensibus actum.

Quarta julii repetiti (d) sunt patrum coetus, in quibus Franciscus Cardinalis Florentinus de mutua piorum hominum conjunctione perorauit: proposito eo argumento sacro petito ex cap. XVIII. Joannis: Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut & nos. Lectæ deinde fuere Alfonsi Regis Aragonum literæ (e), quibus de tardiore oratorum suorum ad synodum Constantiensem accessu se purgabat, reuocandæque pristinae ecclesiarum conjunctionis pium desiderium suum explicabat.

Cum, inquit, iuxta capitula concordie inita & firmata inter serenissimum Romanorum Regem & ambassiatore vestros ex una parte, & nos aliosque Reges, principes, prelatos, & ceteros hujus partis ex altera conuocati ad generale concilium pro unione in Ecclesia Dei habenda, distifque negotiis & aliis causis legitimis irre-

XXIV. (a) Act. ms. conc. Constant. in gener. congr. hab. die 3. jun.

Vocati in jus Hussitæ.

Moguntinus archiep. ab imposito flagitio se purgat.

(b) Act. ms. in gener. hab. 5. jun. Lusitanie Regis oratores accedunt ad concilium.

(c) Gen. congr. hab. 6. jun. (d) Ead. acta in congr. gen. hab. 4. jul.

(e) Ext. ibid. in ms. actis ejusd. congr.

XXV. Missurum suos pollicetur Aragonius.

Paterna conventa servatum spondet. Rerum mole tardatum ne prius mitteret oratores.

(a) Ext. ibid.

(b) Ext. ibid. ea de re publ. tab.

Idem polliciti Castellæ & Navarræ Reges.

XXVI.

Patres concilii de mutuo scedere i-teram postulant Hispanos.

titi ambasciatores nostros in numero pleniori, prout de presenti mittimus, destinare nequidem, eo quod existimemus, quod infra terminum jam præfixum ob ipsius proximitatem attingere non possent, ad ibidem comparandum, hoc idem paternitatibus vestris, ut excusationi consulere valeamus, duximus intimandum rogantes, ut si dierum ambasciatorum adventus tam celer esse non poterit, velint prædictas legitimas causas intuentes, cum patientia mansuetudine tolerare. Dat. Barcinone, sub nostro sigillo secreto die decima junii anno a nativitate Domini MCCCCXVI. Rex Alfonso. Qui his literis alias (a) addidit, quibus rogavit patres Constantienses, ut Antonio Texal religiosi ordinis, cui B. Mariæ (b) e Mercede nomen est, magistro oratori fidem adhiberent: cui auctoritatem tribuit ut apud concilium ipsius culpam excusaret, si quam in mittendis tardius oratoribus commisisset, cum varia illum magnæ molis negotia post stendam patris mortem implicisissent, evoluta enim unius mensis intervallo venturos: eademque preces Castellæ & Navarræ Regum, & Fuxi atque Armeniaci comitum nominibus repetiit.

Admisit Alfonso excusationes concilium, atque ad redintegrandam cum iis Regibus ac principibus conjunctionem paratissimum se obtulit, regioque honori hoc diplomate prospexit.

Sacro sancta & generalis synodus Constantiensis, &c. Pro parte hujus sacri concilii respondetur reverendo patri domino magistro Antonio ambasciatori domini Regis Aragonum, quod domini de concilio credant, quod prædicti domini & maxime, prædictus dominus Rex Aragonum, quantum in eis fuerit, observarunt & ita observabunt omnia & singula prædicta capitula, & in eis contenta: & sic etiam dictum concilium observavit, dispositum est observare, & ex nunc se ipse dominus ambasciator, vel aliqui alii, aut aliquis pro parte dictorum dominorum voluerint seu voluerit se cum dicto concilio unire, secundum formam in dictis capitulis concordatam, parati sunt ad hoc, & ita se offerunt, inhaerendo, semper in dictis capitulis & contentis in eis & eorum singulis de quibus recedere non intendunt: & quantum ad excusationes prædictas propositas per reverendum patrem dominum generalem; dicatur pro parte dicti concilii, quod eas admittit, in quantum de jure tenetur, non præjudicando prædictis capitulis, quibus etiam non dubitat, quod idem dominus Rex Aragonum & alii Reges & principes, atque dictus dominus generalis præjudicare non intendunt, & de prædictis conficiantur publica instrumenta. Dat. &c.

Decima octava die julii in celebratis patrum conventibus privatæ tantum causæ

agitata (c) sunt: quarta vero septembris coacto eodem sacro senatu, nonnullorum Bohemiæ & Moraviæ procerum Joannis Wicleffi & Joannis Huss lue infectorum contumacia a causarum concilii actoribus accusata est, ac repetita omnia in eos gesta & confecta publica monumenta lecta; renuntiati deinde ex omnibus nationibus fuere judices, qui eam causam cognoscerent.

Decima sepembris (d) Alfonso Regis Aragonum oratores Raymundus Floch comes Cardonæ, Raymundus eques auratus, Antonius de quo paulo ante memoravi, Gundisalvus de sancta Maria Spera in Deo Cardonæ, Michael Navers a patribus sunt excepti, qui jam Constantienses coetus synodi œcumenicæ nomine insignire cœpere, cum antea illos congregationis tantum verbo notarent, sui que adventus has causas attulere: Exposuerunt, inquit acta, quibus de causis illustrissimus dominus Alfonso Rex Aragonum misisset ad congregationem præsentem, nominando sacrum generale Constantiense concilium congregationem ultimam, primo pro extirpatione schismatis & heresum, & pro unione Ecclesie Dei, & reformatione status ecclesiastici in capite & in membris, ac electione unici summi Romani Pontificis. Produxere hac de re literas (e) regias, quibus Alfonso ad ea peragenda potestatem ipsi dederat, suntque hac temporis nota consignata. Dat. & actum Barcinone decima die julii anno a nativitate Domini MCCCCXVI, regni que nostri primo.

Amplissimis ergo fultis mandatis Aragonii oratores promptos se exhibere ad inveniendam sacrorum societatem, Joannes vero Ostiensis episcopus Cardinalis Vivariensis, elegantem concilii nomine orationem habuit, qua & Ferdinandi Regis defuncti pium ardorem & Alfonso in paternis sequendis vestigiis studia extulit: tum in perjurum Petrum e Luna invecus est, qui tot promissa de ponendis controversis papalibus infulis, solemniter, Avinionis, Massilia, Genuæ repetita infringisset: deinde ad oratorum commendationem deflexit, quibus totius concilii singularem benevolentiam spondit. Tum Franciscus Cardinalis Florentinus eisdem oratores pro concione est adhortatus, ut mutua studiorum consensione cum patribus concilii ad removendum ab Ecclesia schisma, pacemque redintegrandam conspirarent. Subjecit illius verbis Antonius Texal orator regius suo & sociorum nomine, eam quidem ob causam ipsos accessisse, atque in id operam omnem impensuros; prius tamen Cardinales honoris causa convenire decrevisse, atque ita actis ulterio citroque gratis concilio soluta est.

(c) Act. mf. congr. gen. hab. 18. jul. 4. sept. In Hussitas actum.

Aragonio. rum oratorum ad ventus ad concilium.

(d) Act. mf. congr. gen. hab. 10. septemb.

(e) Ext. in iisd. actis mf.

XXVII. Laudata nomine concilii Aragoniorum pietas.

Perfidia Petri e Luna exposita.

Con.

Jacobi Regis & Joannæ Neap. oratores accedunt ad concilium.

De variis titulis mota iis lis.

(b) Ext. ib. in ejusd. congr. mf. actis.

XXVIII.

Pronuntiatum a concilio ex titulis jus nemini comitari.

(c) Ext. ib. Titulus mandati procuratorii.

(d) Ext. ibid. Jacobus & Joannæ ac sua commendant concilio.

Congregati fuere decima sexta septembris die solemniter coetus (a), in quibus de excipiendis Jacobi Regis Neapolitani Joannæque Reginæ oratoribus actum est. Cum vero sibi titulos controversos asciscerent, quos partim Sigismundus Romanorum Rex, partim Ludovicus Andegavensis sibi vendicabant, nonnihil diffensionis subortum est, atque in primis orator Ludovici comitis Palatini & Bavarie ducis, qui concilii custodiæ Sigismundi Regis nomine præerat, ejusdem Regis nomine peroravit, Jacobi Regis & Joannæ II. oratores nonnulla dicturos, atque etiam in medium prolaturos literas, in quibus Hungariæ, Dalmatiæ, & Croatia regnorum titulos illi sibi arrogarent; ac ne quid ex eo damni Sigismundi Regis dignitati afferretur, publice intercessit. Assurrexit deinde Guillelmus tit. S. Marci presbyter Cardinalis orator Ludovici Andegavensis, qui de Jerosolymitano & Neapolitano regnis cum Joannæ II. certabat, ac pariter regium jus opposuit, ne, cum Romana ecclesia non alii quam Ludovico regnum Neapolis jure fiduciario contulisset, quippiam ex dicendis a Jacobi & Joannæ oratoribus, ipsius Ludovici apicibus ac juri detraheretur. Ad hanc vero sedandam controversiam, edita est hæc sanctio (b).

Sacro sancta synodus Constantiensis declarat, statuit, & decernit, quod per quoscumque actus nominationis, insultationis, honoris, exhibitionis, tam in sede, quam in aliis quibuscumque dictis & factis, dicendis & fiendis in hoc sacro concilio per quoscumque prelatos, vel eorum, aut Regum, principum, ac universitatum quorumcumque nuntios vel legatos, seu ipsi, aut de ipsis vel eorum altero in eodem sacro concilio, nullum jus seu possessum de novo acquiratur; nulliusque præjudicium generetur, nulliusque jus, quodcumque in proprietate vel possessione lædatur, & per præmissa vel hujusmodi legatorum admissionem; jus, vel titulum alicujus approbare minime intendit. Hoc prolato decreto, oratores Regis Jacobi, suggestum consendere, ac perlegere illius literas (c), quæ hæc titulis insignes erant: Jacobus & Joannæ II. Dei gratia Hungariæ, Jerusalem, Sicilia, Dalmatiæ, Croatia, Rama, Servia, Galicia, Comania, Bulgariæque Rex & Regina, Marchia, Castrensumque, Provincia & Folquaquerii ac Pedimontis comites. In iis vero literis Laurentius Augustinianus designatus Averlanus episcopus & Joannes de S. Pragero castrorum magister, & alii quatuor instituti erant oratores, ab sacro concilio, ut habent publica eadem monumenta (d), seu dicto sanctissimo domino summo Pontifici, nimirum futuro, & collegio dominorum Cardinalium, ipsos dominos Regem Jacobum &

Reginam Joannem, tanquam humiles & reverentes filios & vassallos sacrosanctæ Romanæ ecclesie, devote & humiliter recommendandum, & recommissos faciendum, optinamque intentionem & sinceram dispositionem, ac voluntatem, quas habent erga prædictam sacrosanctam Romanam matrem ecclesiam, dictumque sacrosanctum concilium, & prædictum sanctissimum dominum summum Pontificem circa ejus statum, fidelitatem, obedientiam, gloriam, & honorem; nec non erga prædictum collegium dominorum Cardinalium & eorum statum, narrandum & pariter declarandum, & liberales & promptissimos offerendum eisdem dominos Regem & Reginam ad omnia & singula quæcumque concernentia fidelitatem & statum, exaltationem, gloriam, & honorem dictæ sanctæ matris ecclesie, & futuræ summi Pontificis, præfatique sacri concilii & collegii dominorum Cardinalium prædictorum: Consignata vero erant hæc formula eæ literæ: Dat. in castro novo Neapolis per virum magnificum Jordanum Formerii de Lemoniano dominum de Villeta juris civilis professorem, cancellarium regni nostri Sicilia, collateralem consiliarium, & fidem nostrum dilectum anno Domini MCCCCXVI. die XIII. mensis julii nona. indictione, regnorum nostrorum prædictorum Regis anno I. nostra vero Regine anno II. Additæ his altæ (e) erant, concilii rogatu, quibus felicem ecclesiarum conjunctionis rodintegrationem comprecabantur.

Cæterum cum is titulorum ordo, & Sigismundi Regis & Ludovici Andegavensis oratoribus ingratus foret, iterum ut prius intercessere, uti prædictæ congregationis acta testantur: Levavit se, orator inquit, dominus Augustinus de Pisis, nomine dicti serenissimi principis Romanorum Regis, protestando quod nullum præjudicium ipsi Romanorum, & Hungariæ Regi fiat per titulos, quos ascribit sibi dominus Jacobus, quoad regna Hungariæ, Dalmatiæ, Croatia, &c. & alias protestatus fuit, ut supra proxime fuit protestatus, nihilominus & reclamavit adversus dictam subscriptionem ipsarum literarum, missarum, & presentatarum statim per ipsos dominos ambasciatores, in quibus titulis ascribit sibi titulos in dictis regnis. Similiter protestatus fuit prælibatus reverendissimus Guillelmus Cardinalis S. Marci, tamquam ambasciator, procurator, & nuntius illustrissimi principis Regis Ludovici, quoad titulos regnorum Jerusalem & Sicilia, quos dixit fore ascribendos domino suo Regi Ludovico, qui est investitus per Romanam ecclesiam, & non ipse Rex Jacobus, nec sciret aliquem investiturum de eisdem, nisi prædictum dominum suum. Super quibus protestationibus prædicti domini Augustinus, Cardinalis, &c. e.

Et obsequia spondent.

(c) Ext. in iisd. actis mf.

Iterum eorum titulis in-tercedit tercedit orator Caesareus.

Intercedit etiam Ludovicus Andegavensis.

M m m 2

pisco.

piscopus Aniciensis, petierunt a notariis sedis Apostolicae & alii scribis concilii unum & plura, publicum & publica instrumentum & instrumenta ad perpetuam rei memoriam. Ad hæc Ardecinus Jacobi & Joannæ oratorum nomine subjecit, se vehementer mirari contra hujusmodi honorum apices ab æmulis intercessum fuisse, neque enim se Constantiam ad discipendum de iis, sed vocatos primum a Pontifice, deinde a synodo, & ab ipso Sigismundo Romanorum Rege, pro ecclesiarum fœdere sciendo accessisse, atque a concilio contendit, ut ex superioribus intercessionibus, nullum damnum rene ea in-tercessio fraudi sit.

Instat contra orator Neapolitanus ne ea intercessio fraudi sit.

XXIX. (a) Ext. in actis ms. congr. gen. hab. 16. febr. premb. (b) Ext. ib. Inductio Pruthenorum inter & Polonos. Sava Tartarorum in Russiam irruptionio. (c) Chron. rer. Polon. l. 13. (d) Ext. in actis ms. congr. gen. hab. 16. febr. premb.

Letas in eodem patrum coetu Wladislai Regis Poloniæ tum Michaelis (a) Chochimester equestris ordinis S. Mariæ Theutonicorum magistri, tum academice Cracoviensis doctorum (b) literas tradunt acta: initæ enim fuerant inter Polonos ac Pruthenos feliciter inducæ concilii, Sigismundi Romanorum & Caroli Francorum Regum rogatu magno rei Christianæ incremento; paulo enim antea ex Pruthenorum Polonorumque dissensionibus occasione captata Tartari in Russiam ducæ Ediga irruerant (c), & Kioviensem agrum ferro, flamma, rapinisque fœdaverant: ipsam etiam Kioviam diriperant ac diruerant, arce tamen non erant potiti. Cum vero ex iis malis recreari induciarum beneficio res Christiana posset, gratissimæ de sedatis discordiis Wladislai Regis hæc literæ (d) concilio fuere.

Sacro sancto generali Constantiensi, concilio in Spiritu Sancto congregato, Vladislai Dei gratia Rex Poloniæ, Lituaniæ princeps, & heres Russiæ, ea quæ ad pacem sunt, & de felicibus universalis Ecclesiæ successibus licet in Domino gloriari. Treugas pacis scuti conceptæ & prerogate sunt, non obstantibus quibuscumque nostris dispendiis, suscepimus fide inconcussa observandas: nusquam enim credimus contra pacis quæcumque fœdera cuiquam hominum irrogasse injuriam, sicut nec de presenti intendimus, nec volumus integritate fidei nostræ in aliquo derogare. Ceterum, patres præstantissimi, fidei vestræ constantia mundo annunciatu uni-verso, ex eo quia a usque Domini palmis pestiferos, sectas scilicet hæreticos,

Scripturarum sarculo sapienter præcidentes in ignem mittitis. Veruntamen nos, qui non tantum decorem Domini diligere, sed etiam contra hostes fidei consuevimus audacius militare, quantum nobis congruit & fidei expedit catholica, pervigilem commissimus fieri custodiam, ne clam nec palam regnum nostrum cateraque dominia nostra lupi rapaces sub ovina diploide subintrantes, tanquam serpentes pestiferi callide tandem adinvicem colligati virus effundant mortiferum, oves quoque dominicas pseudodogmatibus inficientes mortificent. Et licet portæ regni nostri talibus sint vetitæ, nihilominus si quempiam talium, ad dogmatizandum aliqua contra fidem orthodoxam, & sanctorum patrum decreta, intrare fecerit importuna præsumptio, tales per eandem viam, sed nec per aliam in suam revertentur regionem.

Graves de hæreticis querelas fundit.

In eos se animadversurum profectur.

Gaudemus præterea in Domino, quod sicut fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem filii ejus Jesu Christi, sic & vos gentes, quæ Deum ignorant, filios scilicet. ad pura veritatis lavacra fideliter convocatis, datur enim nobis intelligi & scribitur quomodo gentes dictæ multitudinis instinctu divino allecæ sint ad eam ad sanctissimum sinum matris Ecclesiæ aggregandam, quemdam reverend. patrem de gremio minorum S. R. E. Cardinalium illuc Christi duce debere profectos, junctis sibi RR. PP. Leopoliensi archiepiscopo & Vilnensi, qui reductis ad fidem distis infidelibus, quos forent necesse, tam cathedrales quam parochiales ecclesias ac loca religiosa in nomine Domini, & sacri generalis Constantiensi autoritate concilii erigant, erecta edificari plantarique faciant, plantata scripturarum doctrinis irrigent, & usque ad solidam virtutum sacramenta perducant, ad quos nos una cum inclito principe fratre nostro Alexandro, alia Votoldo, magno duce Lituaniæ, tanquam ad optimam orthodoxæ fidei propaginem, quantum nobis de sursum a Patre luminum largitum fuerit, in iis, quæ ad fidem & exaltationem sanctæ matris Ecclesiæ, distarum gentium, & aliorum quorumcumque & qualicumque sedi Apostolica rebellium quomodolibet opportuna, concurrerimus nisi enim tot guerrarum impediti fuisset anfractibus, jam diu dictæ gentes & alie de ritu Græcorum, ad sinum sanctæ Romanæ ecclesiæ numerosa multitudine convalassent. Mittite ergo, precamur humiliter, quos missuri estis in agrum Domini operarios, ubi messis multa, operarii vero pauci, qui post messem colligantur, spe & charitate, exultantes reportent manipulos, qui tandem dimissa mortalitatis palea ad celestis regni horreum colligantur; & hæc ad illius gloriam & honorem, qui sa-

Postulati legati ad constituendas in Russia ecclesias.

Revocandum a schismate Ruthenorum spes injicit.

amillibatam sponsam sanctam matrem Ecclesiam, tanquam in vastitate hostili postam, tot annorum lustris, prob dolor! constitutam scissuram, quæ vestris assiduis laboribus vult, ut speramus & oramus, iis diebus ad decus pristinum integritatemque reducere, sibi quæ unica unicum indubitatum & utinam ut Aaron vocatum, & electum pastorem, & animarum nostrarum episcopum desponsare, quæ non sine ingenti mentis júbilo expectamus, recommitendo vestro dignissimo ac futuro summo Pontifici nos, regnum, terras, cateraque nostra dominia, & signanter cathedralium conventuumque ecclesiarum prelatos & clericos, supplicantes humiliter, quatenus ipsorum absentiam ob longa discrimina ac alia quamplurima incommoda, velitis nostra contemplatione pro hac vice habere excusatos, &c. Datum in castro nostro Chavennii die 11. augusti anno Domini MCCCCXVI.

Expectati vocis non ambigui Pontificis desiderium explicat. Se itaque omnia illi commendat.

XXX. (a) Act. ms. congr. gen. 19. febr. Reversus ex Hispania Constantienses legati. (b) Ext. in actis ms. Navarræ & Luxensis significant Petri e Luna jugum a se dejectis. (c) Ibid.

Decima nona septembris die celebrati sunt iterum solemnes coetus (a), in quibus oratores a concilio jam ante in Aragoniam, Castellam, Navarram, ac Fuxensem & Armeniacensem comitatus missi gesta legationis ordinem exposuerunt, & Caroli Navarræ Regis literas (b) Stellæ XVI. julii excurrentis anni exaratas tradidere, quibus ille Navarræ Petri e Luna, ob ejus perfidiam in alendo schismate, partes deserere jussit, utque Rex ipse Constantiensi concilio adherere vellet. Alias etiam Joannis (c) Fuxi comitis literas tradidit, quibus ipse quoque clientes suos Petri e Luna jugum, excutere imperarat: in quarum exordio præfatur, ut, ad tollendum schisma, cum aliis principibus junxisset studia, eamque ob causam ad eundem Petrum e Luna se contulisset. Præterea terulese oratores ut Regi Castellæ concilii literas porrexissent. Dein a patribus confirmandæ concordie gratia omnes sententiæ vel a Gregorio XII vel Joanne XXIII. ineundæ sacerdotiorum possessionis causa in Ludovici comitis Palatini Rheni, Joannis, Stephani, & Othonis ducum Bavaricæ, Henrici & Wilhelmi ducum Brunsvicensium & Lunenburgensium, tum Herniani & Ludovici Lanegravium Hassiæ principibus fuerant inflicte, edita sanctione (d) revocate sunt. Habita est die decima quinta octobris vigesima secunda sessio in qua Regis Aragonum oratores, repudiato jam antea Petro e Luna, Constantiensi (e) concilio ex pactionibus Narbonæ contractis se conjunxerunt, admissique sunt a patribus hoc ritu: Nos miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi Cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, prelati, & ceteri hic congregati supradictam unionem vestram acceptamus: & e converso vos nobis procuratoribus prædictis dicto nomine juxta tenorem dicti capituli uni-

(d) Ext. in actis ms. actis. Sel. xxii. (e) Acta conc. Constant. sess. 22. Aragoniæ Constantiensi- bus patri- bus con- jungunt.

mus. Et sic tam prelati, quam ambasciatores prædicti dixerunt submissa voce. In nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti; & super præmissis, petierunt instrumentum & instrumenta hinc inde: & præcidentes pro nationibus, ac Cardinalis Ostiensis pro collegio Cardinalium responderunt: Placet.

Collocati postea Aragonii fuere inter medios Regis Francorum oratores; alterno ordine, ut primus Joannes Gerson. Gallus, dein comes Cardonæ Aragonius federent: quod pacis studio factum oratores Gallici in synodo denuntiarunt (f), ac inde jus aliquod dignitatis sibi Aragonius vendicaret: Jacobi pariter Regis Neapolitani & Joannæ II. oratores (g), qui post Francorum Regis oratores, Castellanis absentibus, debebant consistere, post Anglicos oratores pacis ecclesiasticæ gratia sedes posturos, ita tamen ut ea res coronæ Neapolitanæ fraudi non foret. Datum publico decreto (h) etiam Alfonso Aragonii oratoribus, ut tanto valeret pondere eorum suffragia in Hispana natione, quanto pollerent omnibus præsulibus & aliorum, qui ex omnibus ipsis regnis etiam ultramarinis, concilio confluiscent, calculi: quo etiam beneficio Castellæ & Navarræ Regum oratores, qui venturi expectabantur, donati: verum adversus id decretum Egidius Martini, & Velasus Petri Lusitani Regis oratores intercesserunt: ac prolixâ oratione sunt conquesti, ea re Lusitanis Regis dignitatem obreri, atque obsolescere auctoritatem, cum Aragoniis vocum numero potior, omnia moderaturus foret; inferti inde etiam injuriam Castellanis & Navarræ si dissentirent: si vero assentirentur, eo magis Lusitanum nomen, oppressum iri: Trinacris, Sardis, & Corsis injuri injuriam, qui divellerentur e natione Italica, atque ad Hispaniam traherentur, ac proinde omnia quæ inde forent consecuta, nullius futura roboris denuntiarunt: Aragonese etiam contra fas omne eam pactionem Narbonæ firmatam extorsisse turpiter, cum nisi ea potirentur prerogativa, schisma dissolvere detrectarent, nec hujusmodi commentis Spiritum Sanctum gratiam influere. Revocatam postea a concilio fuisse quoad Sardinia & Trinacria regna memoratam prerogativam datam Aragoniis, atque inde vehementer Alfonso exulceratum, ut etiam Petro e Luna faverit, visuri sumus. Editæ postea in eadem sessione fuere plures sanctiones, quibus uti conventum, erat, omnes censuræ jam ante latæ in Petri e Luna olim studiosos abrogatæ, confirmatæque possessoribus sacerdotia a Petro ipso etiam collata.

In vigesima tertia sessione celebrata quinta die novembris decretum est (i), nonnullos insignes viros e singulis nationibus

XXXI. De honoris gradu inter oratores Regum certatum. (f) Act. ms. sess. 22. (g) Ibid.

(h) Ext. in act. conc. Constant. sess. 22.

In distinguendis nationibus in concilio nonnihil certatum.

Sardinia & Trinacria regna ad nationem Italianam revocata.

Sessio xxxii. In Petrum e Luna inquisitum. XXXII. (i) Acta conc. Constant. sess. 23.

(a) Act. in 23. Sess.

(b) Ibid.

Sess. xxiv.

(c) Act. conc. Sess. 24. Accusata ejus perfidia.

(d) Ext. in act. Const. Sess. 24. Constituta iudicii diest. XXXIII.

Sess. xxv. (e) Act. con. Const. Fuxensis comitis oratores in communione recepti a concilio.

Sess. xxvi. Recepti etiam Navarrai oratores. Lites de honoris gradu inter nationes studio concordie abrogatae.

Leodiensis ecclesia pristinae libertati restituta.

(f) Act. conc. Sess. 26.

(g) Ext. in act. Sess. 26. (h) Formul. arch. Bibl. Vat. fig. n. 80. sub fin.

renuntiandos, qui in Petrum e Luna de perjuris, propagatoque ab eo schismate inquirerent, deque iis ad concilium referent. Habita vero est ab Ardecino (a) consistorialium causarum patrono oratio in hæc verba: Misere mihi mei saltem vos amici mei; & inducta Ecclesia, quæ patres Constantienses ad diuturnum schisma, quo vexata fuerat, dissipandum hortabatur. Movere (b) deinde Aragonii hæc litem, Anglos potiri eo privilegio non debere, ut ipsi nationis unius auctoritate in concilio excellerent: quam controverfiam postea magis a Gallis audiam infra dicemus.

Vigesima quarta sessio celebrata est xxviii. novembris die, in qua cum orta esset inter nationes, de dignitate loci, & ordine incedendi, contentio, lecta (c) est evangelica lectio: Facta est contentio inter discipulos, quis videretur esse maior: tum re divina peracta, Franciscus Cardinalis Florentinus Petrum e Luna accusavit, quod toties a Regibus ac præfulibus rogatus; ut ex nuncupato sacramento controversos apices abiceret, etiam tum in perfidia persistisset: addiditque instructa acta judiciaria fuisse, testefque exceptos ab iis, qui a concilio causæ explorandæ præfecti fuerant, edictoquo publico vocandum esse Petrum e Luna ad concilium Constantiense subfella. Lecta deinde est a Stephano Dolensi episcopo citatorii edicti formula, (d) quæ a singulis nationibus commendata est, ac dies septuagesima constituta, qua idem antipapa de hæresi & schismate iudicium subiret.

In sessione (e) vigesima cum maxima die decimaquarta decembris Petrus Cardinalis e Fuxensi stirpe, Sanctius Olorensis, & Bernardus Adurensis episcopi oratores Fuxensis comitis, deserto Petro e Luna synodo Constantiensi se conjungere.

Sessio vigesima sexta celebrata est vigesima quarta decembris die, in qua Caroli (f) Regis Navarrae oratores se ritu solito concilio junxere, cum amplissima ad id potestate fulci essent, ut ex literis (g) regis xii. septembris anni MCCCCXVI. datis constabat. Consultum deinde est publica sanctione mutua nationum concordie, ne ex iis, quæ gererentur in concilio, inter nationes novus ordo dignitatis constitueretur. Denique cum Leodiensis ecclesia schismatis occasione immentis calamitatibus atterita fuisset, & a Joanne Burgundie duce pressa servitute lugeret, Constantiense concilium illius clientelam hoc anno, pro libertate ecclesiastica asserenda, exaratis xi. kal. octobris literis (h) suscepit, atque Honorii III. pro immunitate sacri ordinis sanctio- nes valere edixit, Colonienfque archiepiscopo, ac Leodiensf & Trajectensf episcopis, dedit mandata, ut anathemate per-

cussos esse promulgarent omnes sine dignitatis discrimine, qui vel vestigalia Leodiensf cleri invaderent, vel ab iis aurum extorquerent. Eodemque anno gravissimi motus Neapoli adversus Jacobum Regem comitem Marchiæ concitati (i): siquidem Galli, quos secum adduxerat, gravissimam ob summam rerum administrationem gestam invidiam contraxerat: pro quo liberando Gallia & Navarra Reges ad Martinum Papam oratores decrevisse postea visuri sumus. Antequam hæc acciderent Theodoricus Niemius (k) audita diffidii fama scripsit Jacobum Regem, & Gallicos duces male excepisse Neapolitanos: In hoc, inquit, modicum ad eandem dominam habendo respectum, & propter hoc domina & Neapolitani prædicti sunt male contenti, nec non contra præfatum dominum Jacobum inceperunt murmurare. Igitur caveat sibi de ipfis, consulo, si inter eos diu desideret converfari. Nec vana Theodoricus præfagit, nam die xxvii. octobris oppugnatus Jacobus Rex a Neapolitanis Gallos dimittere exceptis paucissimis, & gubernacula abiicere coactus est, immo in liberalem custodiam traditus. At cum Neapolitani præclare se rem gessisse crederent, violato Regis Regiæque conjugali fœdere immensis calamitatibus se mersere, nulla enim suscepta prole a Johanna Regina, cruentissima dein bella de regni successione gesta sunt. Tradit idem Theodoricus Niemius hæc de Anglorum Scotorumque bellis: Quinta die mensis februarii alia nova dicebantur, scilicet qualiter Scoti hostes regni Anglia ipsum regnum nuper intrassent iterato cum maxima multitudine armorum, per mare solito more navigantes, & credentes Anglicos se posse in personis & bonis vehementer offendere. Ipsi autem Anglici de eorum adventu ad se tempestive provisi in magna fortitudine in eorum navibus etiam in mari hujusmodi Scotis occurrerunt, & durissimo bello inter partes hinc inde commisso, Scoti finaliter devicti & interfecti fuerunt. Porro Gallia majoribus quam antea calamitatibus mersa est, aucto intestinis dissensionibus externo bello. Siquidem factionis Burgundicæ studiosi in miserum Regem regiæque procuratores conjurarunt (l), sumptoque de horum parte supplicio, pars alia proscripta Burgundi opibus & potentia fulta (m) per plures provincias omni maleficiorum genere sacra & profana ferro flammaque violavit: in quos edictum a Carolo Rege xxx. augusti hujus anni propositum affert Monstreletus (n). Addit Juvenalis Urfinus (o) pacem repudiatam ab Anglico senatu, & classem Gallicam, quam Burgundus Anglorum fœderatus clandestinus non jovit profigatam.

Exantlavit toto anno Sigismundus magnos labores, ut inter Gallos Anglosque

(i) Pandul. Col. len. l. 3. Monf. vol. 1. c. 163.

(k) Niem. in vit. Jo. xxiii.

Scoti ab Anglis victi.

De Gallis Anglique inter se conciliandis actum. (l) Juven. Urfin. in Car. VI. hoc ann. & Monf. vol. 1. c. 155. & c. lii.

Burgunda factio ingentium malorum causa.

Frustra consumpti a Sigismundo labores. (m) Id. Mon. c. 153.

(n) Id. c. 158. XXXIV.

(o) Juven. Urf. ubi sup.

(a) Niem. in vit. Jo. xxiii. (b) Monf. vol. 1. c. 156.

Turcarum magi progressus.

que pacem componeret, quem a Carolo Gallorum Rege honorificentissime habitum scribit Theodoricus Niemius (a). Tradit etiam Monstreletus (b) illum in Angliam se contulisse, sed re infecta rediisse Constantiam; cujus optima consilia ex Theodorico ipso superiori anno retulimus, nempe ut post excissum schisma in concilio Constantiensi, pacatis Christianorum bellis, universalis expeditio ad Mahometicam superstitionem delendam, decerneretur, cum maxime a Mahomete crudelissimo tyranno oriens attereretur: idem vero miserum Græciæ statum his verbis describit. [I]

Hoc autem tempore valde multiplicati sunt & fortificati Turcæ circa partes Albaniam & Græciæ, nec non Romaniae gentes; & in tantum, quod pene omnes illas & plures vicinas regiones Christianorum sibi per potentiam & crebras invasiones subdiderunt, & quia quamplures Christiani inter eos existentes, non habentes spem liberationis eorum a miserabili servitute, in qua existunt propter hujusmodi desperationem, a fide ipsa quomodolibet apostatarunt; nec non galeas & naves in adiutorium ipsorum Turcorum seu infidelium, armarunt, cum quibus jam mare sulcant in magna numero valde; nec non terras & loca Christianorum prope ipsum mare con-

sistentia violenter invadunt & diruunt, ac solo coequant, resistentes homines utriusque sexus abducunt, senes vero & debiles interficiunt, & ecclesias ac loca sancta in nihilum redigunt, & infinita alia mala contra ipsos Christianos quasi penitus derelictos impotentes attentant. Et vero nisi eis cito ab eisdem Christianis restitatur civilitate & potenter, valde timendum est, ne alia loca & terras ipsorum Christianorum illic consistantium, & quæ ipsi Christiani adhuc inhabitant, prædicti Turci & apostatae Christiani cum eis, aut sibi subjiciant vel destruant, prout de aliis fecisse dicuntur. Hæc autem mala contingunt propter maximas divisiones, quæ sunt inter Christianos hodiernis temporibus; & quia subditi, præsertim in Italia, non bene recognoscunt dominos eorumdem, nec illis subesse canant, & in superbiam vehementer erecti, & quæcumque eis adjacent civitates & loca sibi subjiciunt, & illis per potentiam dominantur, nec ad Deum, nec ad hominem habendo respectum. Hæc Theodoricus e Niem in vita Joannis XXIII. vel potius sui temporis historia, quam accuratissime scribebat: qui cum adjectis paucis aliis opus abruptum reliquerit, nec reliqua Constantiense concilii gesta sit prosecutus, e vita hoc tempore migrasse videtur.

Plures Græci ex desperatione deficiunt ad Mahometum. Sæviunt dein in alios Christianos.

Mutua nostrorum bella peperero.

Ex-

NOTE [I] Sigismundi regis ad concilium reditus cum sequenti anno componendus est. Totum enim hunc annum exegit in excursionibus e Gallia in Angliam; dein rediit in Galliam, ut pacem inter utramque gentem componeret. Cum frustra se obtinere intelligeret regressus est tandem Constantiam, ubi solemniter apparatu exceptus fuit die XXVII. januarii ejusdem anni 1417. ut constat ex factis concilii Constantiense a Cl. Vonder Hardt editis, recussique in collectione Veneto-Labæana to. XVI. col. 1437. &c. MANSI

I. Sessio xxvii. Fridericus Austriae Tridentinam ecclesiam opprimat. Sessio xxviii. (a) Acta conc. Constam. sess. 27. (b) Ib. sess. 28.

Extracta est in annum a Virgineo par- tu millesimum quadragesimum de- cimum septimum indictione decima Con- stantienfis synodus, cujus sessio vigesima septima, februario mense est celebrata : in qua Fridericus dux Austriae ob Triden- tinam ac circumjacentem agrum ecclesiae erepta jam ante in jus vocatus (a), cum ad dictam ipsi diem non affuisset, con- tumaciae primum accusatus est : tum in proxima sessione (b) vigesima octava, die tertia martii pronuntiatur, poenas antea propositas ipsum contraxisse, cum annis no- vem Tridentum oppressisset tyrannide, Gre- gorium episcopum, qui antea libera illius dirione potiebatur, conjectum in vincula ad injustas passionem adegisset, postulatus judicio Sigismundi Romanorum Regis sen- tentiae assensurum juratus spondidisset, fideique immemor dominatione injusta a- bire detrectaret : Volens praefata synodus, ajunt acta, tantam inobedientiam, & re- bellationem notoriam ulcisci cum Apostolo (c) ne tanti mali (d) perverfias transeat praesumptoribus in exemplum, per hanc sen- tentiam, quam fert in his scriptis pronun- tiat, decernit, & declarat, dictum Fre- dericum ducem Austriae anathematis, & sacrilegii vinculis inmodatum, perjuriique reum, nec non in poenas privationis, & inhabilitatis, in constitutione Carolina con- tentas, & infra, comprehensas, & ex- pressas incidisse, ipsiusque Friderici ducis

(c) Tim. 4. e. 4. (d) Ib. c. 1. Damna- tur a Constan- tienfi concilio.

Austria, & aliorum occupatorum, & de- tentorum loca quaecumque ecclesiastico sup- posita interdicto. Ad frangendam vero ar- mis Frederici pertinaciam, haec sancita : Cum nihil prosit sententias ferre, nisi sit qui eas debita executioni demandet, com- mittit praefata sancta synodus praefatocha- rissimo filio Ecclesiae defensori, & advo- cato Sigismundo Regi Romanorum semper Augusto, cujus semper interest ad requis- itionem Ecclesiae contritas & oppressas ec- clesias restaurare, & ecclesiasticas perso- nas a violentiis & injuriis defendere, & eandem sententiam executioni demandare, & caeteris principibus, ac Christi fidelibus, ut ad restitutionem dictae ecclesiae, & civitatis Tridentinae, & omnium bo- norum, & jurium ipsius, & ejus integram libertatem & indemnitatem servandam, contra dictam Fredericum Austriae ducem & alios occupatores & detentores praefatos; ut nostrum praefatum monitorium realem exe- cutionem obtineat, brachium impendant, fa- vorem, & auxilium gladii, & potentia om- nimode secularis. [I]

Data Si- gismundo provincia ut Fride- ricum coerceat.

In eadem sessione vigesima octava ex Gallorum Anglorumque d'fidiis nonnullae in concilium turbae dimanarunt: cum enim jam ante Aragonii Anglis litem intendissent, non videri ut Anglicae natio aequanda esset cum omnibus Hispaniarum regnis, quae unius nationis numero con- tinerentur, Galli eam controversiam au- xere

II. De An- glica na- tione lis mota ab Hispanis.

NOTAE [1] A nous iste Angelum Corarium olim Gregorium XII. pontificem maximum sustulit, vi- rum natura bonum, virtute meliorem, aemulorum pontificum comparatione optimum. Quamquam enim vitam per se laudabilem semper egit; non nihil tamen reprehensionis incurrisset in eo saltem, quod dignitatis suae aliquandiu tenaciorum sese non sine magno ecclesiae dispendio, & fidelium scandalo praebuit. Haec tamen viri morositas, si cum pervicacia Benedicti, & Joan- nis inconstantia conferatur, ita minuitur, ut excusabilis videri possit. Sed & plane evanescit ex generosa illa & spontanea dignitatis cessione, quam ne rogatus quidem, obtulit & per Caro- lum de Malatestis praestitit, tanta animi moderatione, ut ne sibi quidem providere in reliquum vitae tempus sustinens totum se concilii arbitrio permiserit. A concilio tamen cardinalis asser- tus episcopi titulum (vel Portuensis ut Niemio vel Tusculani ut Panvino placuit) & in Piceno legationem obtinuit. Post eam cessionem, quam viro nomen immortale conciliare par erat, adeo tamen obscurus vixit, ut annus ejus emortualis vix aliter innotescat quam ex inscri- pta ad ejus tumulum in principe Recinatenfi ecclesia epigraphae; mensent vero & diem ne hinc quidem discere liceat. Papebrochius in Propylaeo diem IV. Julii anni hujus Angelo emortualem assignat; sed authorem, e quo id accepit non indicat. Errasse tamen illum suspicor, cum scri- ptor ejus aetatis Italus, Marinus Sanutus, in viris ducum Venetorum, quas vernacule scripsit vul- gavitque Muratorius Rer. Ital. to. XXII. affirmet obtulisse Angelum die VII. septembris. Sed ne- que de illa adhuc constare arbitror, cum author diarii Neapolitani Rer. Ital. to. XXI. qui sub hujus saeculi exitu scribebat, die XVII. junii decessisse illum perhibeat; quamvis in eo erret, quod non Recineti sed in Foro-Julienfi provincia occubuisse notat. Praferendum tamen esse Sanutum, scriptorem anonymo huic supparem, cenfeo, cum in Chronologicis non semel author iste labatur. Res ab eo gestas descripsisse Gregorium Polydorum Augustinianum Pitlorientem recte monet Pagius in Breviario, sed non recte opus illud recenset. Neque enim tantummodo pontifi- cum Gregorii nomen praefertentium gesta percensuit: sed consilio, ab eo quod postea Al- latus sequutus est, non dissimili Gregorius omnes, quos notat in ecclesia illustres uno eo libro complexus est, idque opus non sub Clemente VIII. scripsit ut Pagius asseruit, sed sub Gregorio XV. cujus etiam res gestas persequitur. Denique prodiit liber Lucae anno 1622. apud Guidobonum, nec satis exploratam mihi utrum typis Florentinis anno 1598. lucem prius aspexerit, quod Pa- gio excidit. Haec satis de Angelo seu de Gregorio, cujus reliqua omnia ex annalibus repetas. MANSI

(a) Act. mf. sess. 28.

An com- paranda cum aliis nationi- bus ratio- ne ampli- tudinis.

Objectum completi duos tan- tum archiepis- copatus. (b) Act. mf. sess. 37.

III. Anglo- rum argu- menta pro suo honore afferendo.

Joseph ab Arima- thia Ang- liae Apo- stolus.

xere (a) : quorum dicta cum in sensum iniquiorem traducta ab aemulis essent, ita si suam mentem explicuerunt : Nunquam fuit intentio eorum, quod dominus Rex Angliae & regnum suum non faciant seu non representent unam nationem, sicut quodlibet regnum facere possit, aut quod non habeat vocem magna nobilitatis & auctori- tatis, cum hoc etiam concedant de quolibet alio Rege, immo etiam de quibusdam particularibus nationibus non habentibus Regem appropriatum; sed fuit eorum in- tentio, quod de jure non habent, nec ha- bere debent, vel possunt talem nationem, quae habeat vocem seu auctoritatem reprae- sentativam quartae aut quintae partis Chri- stianitatis, seu totius obedientiae Romani Pontificis, & quae debeat aut possit de jure equiparari voci seu auctoritati totius Ita- liae, vel totius Galliae, seu Hispaniae, vel totius Germaniae, quae quatuor nationes prin- cipales multa regna & nationes particula- res continent, quae particularia regna di- cto regno Angliae merito possunt equiparari; & quod ista fuit intentio, manifeste patet ex supplicatione. Addidere in eo libello supplici causas, ob quas Anglia Alema- niae adjungenda videretur, Castellaniae & Navarrae concilio se aggregantibus, non enim posse conferri cum Gallicana Angli- cam, quae duos tantum archiepiscopatus complectebatur, & Germanica, cum illa plura regna amplissima continet, Hispani- aive partiter in tot nationes distin- guendas. At Angli oratores (b), ut pri- stinum ordinem dignitatis tenebant, plura in sessione xxxr. ad suae nationis com- mendationem attulere, quorum oratio in actis ms. extat, ex qua pauca haec de- libamus.

Domus illa regalis Angliae inter plures sanctos palmites, quos produxit, qui de facili narrari non poterunt, sanctum Hele- nam cum suo filio Constantino magno Im- peratore nato in urbe regia Eboracensi e- ducere comperta est, qui infidelium terras plures ac crucem Domini de manibus infidelium ad Christianorum manus & fidem reduxerunt; interjectisque pluribus Con- stantini elogis, addidere de religione ab Anglis suscepta amplificataque : In re- gno Angliae fides Christi continue stetit hucusque, quanquam temporum interwallis infidelium saevientium grandinosa tempestas ipsum regnum sic impleverit, quod fidem Christi ibidem pro parte extinguere conata est. Statim post passionem Joseph ab Ari- mathia nobilis decurio, qui Christum de- cruce deposuit, cum duodecim sociis vineam Domini de mane colendam Angliam ultimo ingressus est, & populos ad fidem conver- tit, quibus Rex duodecim hidas terrae, in dioecesi Bacbonensi pro victu assignavit, qui in monasterio Balaconensi Bathoniensis dioecesis, ut scribitur, tumulantur. Et in- Ann. Eccl. Tom. XXVII.

fra : Regnum insuper Angliae, laudetur Al- tissimum, ab obedientia Romana ecclesia nun- quam discessit, nec tunicam Domini incon- futilem scindere, nec unquam Romani Pon- tificis illudere obedientiam conatum est, &c. Proposuerunt deinde pontificium impe- rium commode dividi in quatuor plagas five partes posse, ut orientalis Hunga- riam, Bohemiam, Poloniam, & Alema- niam teneret; occidentalis Gallias & His- panias complecteretur; septentrionalis An- gliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam, Suecia- am, Norvvegiam; meridionalis Italiam, Cretam, Cyprum, & partem Graeciae, quae Latinis pareat, contineret, & in conciliis illum ordinem servari posse, us de regno- rum amplitudine nationumve potentia con- tentio sederetur. Verum patribus nil no- vandum visum est, ac synodus in quinque nationes Italicam, Gallicam, Germanam, Hispanam, & Anglicam distincta est, quae hic conjungenda visa sunt, ne eadem re- petere cogere.

In sessione vigesima nona die octavae martii in jus vocatus (c) est Petrus e Luna ob contumaciae crimen a causarum synodi auctore : cumque missis ad valvas ecclesiae duobus ultimis Cardinalibus diaconis, ac trina voce conclamatus non comparuisset, res in judiciaria instrumenta relata est. Tradiderant (d) jam ei agenti Pani- scolae vigesima prima die januarii, Lam- bertus, ac Bernardus Constantiensis syn- nodi oratores libellum, quo in jus voca- batur, pendente ex eo bulla, in cujus parte altera capita Apostolorum Petri & Pauli expressa erant, in altera vero effi- ctae claves; diemque illi sepuaagesimum peremptorium indixere, quo decretoria in ipsum de schismate & haeresi senten- tia ferenda erat; ad quae additis plurimis verborum fucis respondit (e), uti confue- verat, Pontificem concilio non subesse : haereticos vero crimen ita eluere conaba- tur, ementiens impudentissime se opinio- nem suam Ecclesiae catholicae sententiae subicere. At ejus verba placet addu- cere, cum ea, quae sibi arrogabat, vero & non ambiguo Pontifici Romano con- gruunt.

Respondet idem Papa, quod praedicti con- gregati in Constantia, non sunt generalis synodus, nec universalem Ecclesiam repre- sentant, cum sint excommunicati ac omni- bus ecclesiasticis dignitatibus, gradibus, auctoritate, & jurisdictione privati, & per consequens nullas partes judicii potu- erunt assumere, neque possunt, sicut nec e- riam jurisdictionem aliquam exercere, & praecipue cum minor in majorem, & ma- xime in Papam [quem nec juris auctori- tas, nec rationis debitum, nec alicujus obligationis necessitas ad hoc arctant] a- ctum imperiosum exercere non possit. Quod bene claruit Theodorici Regis temporibus, Nnn dum

Eorum sententia pro divi- dendo Christia- no impe- rio.

IV. Sess. xxx. Judicio- rum ordo in Petrum e Luna. (c) Ib. sess. 29. (d) Ext. ea de re publ. in- strum. in actis ms.

Petri e Luna fal- lax respon- sum. (e) Ext. ejus resp. ibid.

Haereticor- um more damnat ecclesiam.

Indubita- ti Pontifi- cis jus fal- so sibi at- rogat.

dum patres a principe pro concilio convocati, eidem catholice suggererunt, Papam & non alium, etiam cum de sua causa agitur, & si accusaretur de haeresi, debere synodum convocare: & in sacro Chalcedonensi concilio, dum in condemnatione Dioscorigae patriarchae Alexandrini, propter hoc quod Papam iudicare praesumpserat, prioris sceleris maculas, scilicet fautoriae haeresis iniquitatem Dioscorus ipse dicitur transcendisse. Insuper constat manifeste, quod actus praesidentes in dicta congregatione sunt suspecti eidem domino nostro Papae.

Univerfos ut pervicax suspensus ait. Jactat se unum esse Romanam ecclesiam.

Delirat dum ait credere quod credit ecclesia dum se unum ecclesiam credit. Jactantia de pia intentione communis illi est cum haereticis.

Impudentissimum ejusdem postulationum.

V. Sef. xxx. (a) lb. sef. 30.

Hi erant antipapae fuci, ut arrepta flagitio pontificia insignia retineret: Qui praeterea inani jactantia est usus: Scipsum in Romanam ecclesiam numerando dixit, & etiam proficitur, quod in veritate fidei & in veritate Ecclesiae catholicae semper fuit & est, semperque se fuisse & permansisse firmiter credit, nec ab aliis unquam modo aliquo deviauit, sicut nec deviare intendit, nec favorem schismati & haeresi aliquo modo dedit, sicut nec dare intendit, immo semper tenuit & tenet, firmiterque credidit & credit, quod sancta Romana & catholica ecclesia tenuit & tenet, proficitur & docet, nec aliud quod a praedictis deviet dicere, facere, scribere, docere, tenere, seu credere intendit in posterum, gratia divina eidem assistente, nique pertinaciter seu incorrigibiliter dixisse, seu dicere voluit, nec intendit, sed omnia praeterita, praesentia, & futura quaecumque dicta & dicenda, facta & fienda, scripta & scribenda, credita & credenda, docta & docenda subiicit & subiecta esse voluit correctioni & determinationi catholicae Ecclesiae sanctae, & si contra praemissa, vel aliquid praemissorum dixerit, scripserit, aut fecerit quovis modo [quod non credit] paratur esse semper stare correctioni dictae sanctae matris Ecclesiae, in cuius unitate vivere intendit, atque mori sicut catholicus & fidelis, & facere & complere ea, ad quae astringitur in praemissa, & quolibet praemissorum, &c. Ingerit dein plures in concilium Constantiense calumnias; & contumeliosa verba, petiitque ut primum Pisani concilii acta abrogarentur, pollicitus apices pontificios se positurum ea lege, ut uni ipsi utpote ante schisma a Gregorio XI. Cardinali renuntiato, creandi Pontificis jus permitterent. Proposuit etiam aliam de eligendis compromissariis iudiciis implicitam rationem, qua & Constantiense concilium dissolvebat, & in ambages litium, novosque schismatum fluctus Ecclesiam concitare moliebatur.

Decima itaque martii die (a) in trigesima sessione praedicti oratores concilii, qui ad Petrum e Luna missi fuerant, exposuere ut Alfonso Regis Aragonum ope illum in jus vocassent, datumque ab eo

contumax responsum retulere. Tum synodus Ferdinandi olim Regis Aragonum ac Siciliae editum, quo clientes suos abduxerat ab obsequio ejusdem Petri oecumenicam synodum dissolvere, atque ecclesiarum pacem disturbare annite confirmavit. Rescissum praeterea est a synodo antipapae editum Massiliae apud S. Victorem xiv. kal. junias pseudopontificatus sui anno XIII. scriptum, quod ab iis verbis ducit exordium: In dierum successu; cum ecclesiarum redintegrandae conjunctioni adversaretur.

In sessione trigesima prima navata (b) est opera a patribus asserenda libertati ecclesiasticae contra vim ac tyrannidem Philippi comitis Virtutum, qui Albertum episcopum Astensem injuste in vincula conjecerat, promulgatumque est ipsum contraxisse poenas legibus metropolitanae Mediolanensis ecclesiae constitutas; tum ni episcopum custodia solveret, aliae graviores poenae eidem comiti intentatae fuerunt.

In trigesima secunda (c) kal. aprilis, trigesima tertia duodecima die maii, trigesima quarta quinto junii die sessionibus celebratis patres iudicarij ordine in Petrum e Luna contumacem legum severitatem adhibere constituerunt, illumque ad oecumenicam synodi decretoriam sententiam die constituta audiendam adesse iussere.

Aggregati sunt synodo in trigesima quinta sessione die decima octava junii habita oratores Joannis Regis Castellae & Legionis, qui antequam Constantiam pergerent, Conchensem & Pacensem episcopos, ac Segobiensem, & Palentinum decanos & Joannem Ferdinandi de Rupeflorida oratores Regis Castellae haec (d) Petro e Luna pertinacissime dictum honorem retinere denuntiari iussit: Est in hoc casu denegationis hujusmodi, postquam Deo praevio ad congregationem Constantiensem accesserimus, publicemus idem & approbamus nomine regio subtractionem obedientiae sanctitatis vestrae olim pro parte ipsius Regis in Perpiniano factam & publicatam: & etiam, si expediens fuerit, quod eam faciamus & publicemus de novo, atque protinus cum adunatis in dicta congregatione jungamur & uniamur, simulque cum eis ad hujus execrabilis schismatis extirpationem & futurum summi Pontificis electionem juxta contenta in capitulis concordatis & firmatis Narbonae, unanimiter procedamus. Haec autem, beatissime pater, vestrae sanctitati, nomine quo supra, notificamus ad finem, quod inde sit aversata & certificata, quod nisi in effectu duxerit renunciandum, ut jam eidem supplicatum extitit & requisitum, ea quae dicta sunt modo praedicto ad executionem trahentur indubie,

Expositum concilio Petri e Luna pertinax responsum.

Rescissum ejus editum contra pacem ecclesiae.

Sessio xxxi. (b) lb. sef. 31. In Philippum comitem Virtutum actum iudicio.

Session. xxxii. xxxiii. & xxxiv. (c) lb. sef. 32. 33. 34. Et in Petrum e Luna.

VI. Sessio xxxv.

(d) Ext. in biblioth. Barberin. tom. 2. de schism. p. 96. Castellae Regis oratores denuntiant Petro e Luna discessionem.

Impium videri Regi fovere schisma.

nam ipse Rex dominus noster pia consideratione ad Deum creatorem suum mentis intuitum dirigens, iniquum censet & impium in unione Ecclesiae beatificae, sicut firmiter speratur. Altissimo disponente, propinqua sanctitati vestrae obediendo amplius impedimentum apponere: quinimmo ut pius & fidelis Ecclesiae filius, cuius unioni verissime super cuncta humana se reputat obligatum, dictam unionem & pacem populi Christiani totis viribus & conatibus decerni laudabiliter procurare. Obfirmato in pertinacia Petro ii oratores una cum sibi adjunctis Ferdinando de Ayala, & Ferdinando Davalos ac Ludovico e Valle Oleti Constantiam profecti, conventa Narbonae Sigismundum Regem Romanorum & synodi Constantiensis oratores inter & Castellae, Aragonum, Navarrae Reges, Fuxique comitem implevere, quorum praecipuum (a) erat, ut Constantiensis Synodi patres, Reges, principes, ac praesules Petri e Luna sectatores per literas Constantiam excirent, hique vicissim Constantiae congregatos in eadem urbe convocarent. Quibus gestis, admissaque mutua convocacione, inite Narbonae pactiones jam ante a synodo firmatae ab oratoribus Castellanis ratae habitae sunt, tum facta antea Perpiniani Castellanae ecclesiae a Petro e Luna discessio, regis perlectis literis, sacramento etiam nuncupato fuit sancita. Cum ita Galli, Aragoes, & Castellani, Navarrei, Scoti antipapae (ui servitutis jugum excussissent, ille lamentis referret literas (b) ad Carolum Francorum Regem dedit, in quibus ita exclamabat: O pater maxime & optime, o salutaris Christo, ut quid natus sum videre mala gentis meae? ut quid datus sum custos, aliud solamen, & aliud ferri datur auxilium? Porro si sancti patres, quibus inausa tempestate succedo, gemebant olim sub verendo pondere cura pastoralis sicut Gregorius, & alii plurimi, etiam dum Ecclesia suo honore & prosperitate floveret, quid nunc dicturus sum in sua & in ea tam incomparabili calamitate, & in tanta malorum mole? Hinc vel maxime perspicuum esse debet, me in tali statu afflictionis & maroris perniciose retinendo, non esse contumacem, alioquin profecto miserabilior & solidior sum omnibus hominibus, qui miseriam certam cum certa damnatione quaererem: sed avertat hanc infantiam a servo suo misericors Deus, &c. Haec ille non aliter illufus a doemone, quam ii, qui ambitione pontificalis consequendi fastigii fascinati, illud se omnino adepturos sinnerant, de quibus haec tradit Joannes Gerson in commentario de distinctione visionum falsarum a veris: De multis iam audivi, quorum quilibet sibi relatum esse pro certo iam habebat,

Profecti Constantiam.

(a) Act. conc. Constant. sef. 35.

(b) Ext. apud Jo. an. Gers. in dialogo de materia schism. Petri e Luna hypocoisis.

Miseriam suam deplorat.

Illufus fuit a doemone.

quod erat futurus Papa: inter quos quidem bene literatus & famosus, hoc etiam illorum propria manu in scriptis, quae legi, reliquit, & argumentis conjecturisque plurimis asserere conatus est. De alio similiter literato, per relationem accepi, primo persuasum esse sibi quod foret Papa, debinc antichristus, saltem praecursor antichristi, novissime ut seipsum perimeret, instigatus est vehementer, ne videretur tantum afferre nocumentum populo Christiano. Tandem Deo miserante ad saniormentem conversus, ista de se scripsit ad eruditionem & cautelam aliorum.

At infelix Petrus e Luna redeuntibus pene omnibus ad Ecclesiam, se ipsum ab ejusdem Ecclesiae gremio exclusit, dum se more haereticorum cum paucissimis sectatoribus Ecclesiam esse gloriabatur; quem ita arguit Gerson (c) de quo paulo ante memoravi: Ecce tomeritatem & pertinaciam adversus hoc sacrum concilium, & adversus omnes indifferenter, qui sibi non obediunt; unde & reputat solam Ecclesiam esse apud se & solum concilium generale, & quod cathedra sua est arca Noe, sicut dixit verbo, dans intelligi quod nullus extra hanc arcam salvabitur. Et infra: Petrus de Luna non excusatur, vel relevatur ab haeresi praedicta & pertinacia per generales protestaciones, quas facit, quae sic habentur in forma. Dicit ac etiam proficitur, quod in veritate fidei & unitate catholicae Ecclesiae semper fuit & est, semperque se fuisse & permansisse firmiter credit, nec ab illis unquam modo aliquo deviauit, sicut nec deviare intendit nec favorem schismati vel haeresi aliquo modo dedit, sicut nec dare intendit; immo semper tenuit & tenet, firmiterque credidit & credit, quod sancta Romana & catholica ecclesia tenuit & tenet, proficitur & docet. Obduruisset Petrum e Luna in pertinacia non modo ob superbum ac procacem factum, verum quod falsitatem vaticiniis se deludi passus sit, refert Joannes Nider (d) ex Joanne archidiacono Barchinonesi, nimirum post multas gravissimasque persecuciones pontificatu tranquillo ipsum positurum: ut vero in perfidum antipapam synodus animadverterit, dicere prosequamur.

Constituta est in trigesima sexta sessione die xxix. julii habita contumacia antipapae peremptoria dies vigesima sexta julii, atque edito vulgata. Exiunt vero in concilii Constantiensis actis MS. iudicariae in eundem Petrum actionis publicae tabulae, ex quibus aliqua delibanda ad illustrandam synodi aequitatem, quam postea nonnulli schismatici in crimen vocarunt: ac primo in iis. propositum Petrum e Luna saepius quod antea suis locis dictum est fidem iurejurando alligasse, suam, ad revocandam ecclesiarum con-

Exempla illorum hominum.

VII.

(c) Jo. Gers. tom. 1. in artic. non obediunt; unde & reputat solam Ecclesiam esse apud se & solum concilium generale.

Inanes denunciations.

(d) Jo. Nider. formicar. l. 3. c. 1.

VIII. Sessio xxxvi. Dicta Petri e Luna dies peremptoria. Varia ejus fraudes in colloquio agitando cum Gregorio.

Councilia-
bulam
suam
Perpinia-
nense
concilium
oecumen.
appella-
vic.
Præsuli-
bus abdi-
cationem
suadenti-
bus inten-
tat suppli-
cia.
Labitur
in deli-
tam hæ-
refim am-
bitiois
studio.

IX.
Stante
dubio pa-
rendum
primo ec-
lectio.
Ergo Ur-
bano pa-
rendum
fuit ex
antipa pæ-
verbis.
Conficit
se anti pa-
pa pro-
prietis
telis.

Ejus per-
vicacia
adversus
omnem
ecclesiam.

Non Cæ-
faris, non
Regum,
non con-
cilio pro-
fecere
monita.

junctionem se incubiturum, deinde varias
difficultates attulisse, ne schisma tol-
leretur; tum Perpinianensem conventum
coegisse, atque illum oecumenicum con-
cilium appellasse: cumque in eo a præ-
sulibus consultum esset, ut legatos Pisas
mitteret, quorum opera pontificatu se
abdicaret, eorum ipsum consilia ægre pas-
sum, ac diros carceres ea de re verba-
fasturis minitarum esse. Præterea post
Pisanos ac Perpinianenses conventus, plu-
res commentarios, in quibus multa con-
tra fidem orthodoxam falsa dogmata con-
trinebantur, confirmasse, tum subditur:
Item quod dixit, scripsit, vel scribi fecit
idem vocatur, ut promittitur, Bene-
dictus, quod si iuisset ad Pisanum concilium,
vel mississet ad illud ad cedendum
Papatus, ut aliqui sibi consulerant & con-
sulebant, jam non essent claves in eccle-
sia, nisi Deus iternam incarnatus fuisset,
& claves de novo dedisset; & hoc est no-
torium.

Item quod in tractatu, quem fecit, seu
feri fecit, & factum approbavit, & ra-
tum habuit contra Pisanum concilium, qui
ineipit; Quia nonnulli in quarta parte via
tertia §. Subsequentor, aut alibi in dicto
tractatu dixit & asseruit, & pertinaciter
sustinuit, quod stante dubio hujus schisma-
tis, aliqui qui non possunt certificari de
veritate & iustitia aliterius contendenti-
de papatu, primo electo obediendo Papæ
Benedicto XIII. scilicet sibi, quoad Deum
in conscientia sunt, & essent securi; &
hoc est notorium. Eo axiomate Urbani &
successorum partes confirmantur; si enim
primum electo adherendum est ob gra-
ves difficultates, certe ab Urbani & suc-
cessorum obsequio non erat discodendum,
cum Urbanus, antequam lis ei intende-
retur, trium mensium intervallo excur-
rente ab universo orbe uti verus Ponti-
fex cultus esset. Additur de pertinacia
Petri e Luna: Idem dicunt & proponunt
dicti persecutores, & ministri, quod idem
Petrus vocatus, ut præfatur, Benedictus,
post præmissum per eum Perpinianum con-
cilium, dixit & asseruit pertinaciter &
constanter, quod si totus mundus diceret
sibi, quod cederet papatus; & videretur
sibi quod non sequeretur inde unio Eccle-
sia, at videretur sibi quod non deberet cedere,
ipse non cederet, & si totus mundus diceret
sibi quod non cederet, & sibi videretur quod
deberet cedere, ipse cederet; per hoc suum
iudicium, immo potius errorem, pertinaci-
ter præferendo omni humano & Ecclesie
universali iudicio, quod manifeste probat
pertinaciam in errore, &c. Pluribus
interjectis, ut Joannes XXIII. exautho-
ratus sententiam synodalem laudasset, &
Gregorius sponte pontificatu se abdicasset,
digrediantur acta ad Petri e Luna
pervicaciam, qui a Sigismundo atque a-

liis Regibus, tum ab oecumenico conci-
lio rogatus, ut de statu controversæ di-
gnitatis recederet, cavillis omnes delu-
serit, ac Paniscolam avolarit: Petrus de
Luna, inquit acta ipsa, potens verba
cessionis, Ecclesiam Dei tot annorum cur-
riculis laceratam unire potuit, id tamen
facere renuit, & Regum, principum, præ-
latorum, & legatorum prædictorum monita,
exhortationes, & requisitiones contemnens,
precibus minima flexus est: quinimo in
præfata sua duritia, & pertinacia perseveravit
& perseverat, ipsamque Ecclesiam Dei
Christi sponsam vulneribus pessiferi schisma-
tis afflictam deseruit & deserit absque medela
totam universalem Ecclesiam notorie, in-
corrigibiliter, & pertinaciter scandali-
zando; sicque, ut prædicitur, fuit & est
dictum, tendum, creditum, & reputatum,
diciturque, tenetur, & reputatur, palam
& notorie: & sic fuit & verum & no-
torium.

Perspecta tanta pertinacia Ferdinandum
Regem eum destituisse tradunt acta judi-
ciaria; Alfonso etiam paterna seculum
vestigia & Constantiensi synodo se con-
iunxisse; Regem pariter Navarrae, ac
Fuxi & Armeniaci comites, ab illo dis-
cessisse ac demum illum postulatam judi-
cio, canina verba in synodum latrasse:
Idem, inquit, dominus Benedictus indi-
gnatus de citatione prædicta, & contra ip-
sum sacrum Constantiense concilium prose-
quens unam Ecclesiam tam diuturnis & in-
desessis laboribus, quos ex fervore devo-
tionis ad unionem Ecclesie sustinuit, annis
duobus, mensibus quinque cum gravibus ex-
pensis relictis propriis domibus, & rebus
omnibus postpositis, dixit, asseruit verbo
publico & authentico, quod Ecclesia Dei
erat apud eum, & quod existentes in Con-
stantia sunt sine capitis assistentia, velut
membra præcisa a corpore, quæ sub clypeo
vastæ multitudinis, & nomine generalis
synodi, & infra, Dei Ecclesiam dirumpunt,
multisque modis perturbant, & infra, quod
absque auctoritate Romani Pontificis non
valeat generalis synodus congregari. Pro-
pterea synodus dixit falsum esse Petri e
Luna testimonium, propterea quod, ubi
plures de pontificatu contendunt, synodi
auctoritas ab ambiguo Pontifice non pen-
deat, sed a Christo, qui Ecclesie pote-
statem præficiendi sibi non dubii Pontifi-
cis contulit. Subiiciunt patres contra an-
tipapam, qui falsa hypothese nitebatur:
Item & hoc sacrum generale concilium,
auctoritate Romani Pontificis, qui per mul-
tos multoque majorem partem Christiano-
rum pro Romano & summo Pontifice habe-
batur notorie, videlicet per Joannem XXIII.
sic in sua tam ampla, ut dictum est, o-
bedientia nuncupatum, & ad prosecutionem
serenissimi domini Sigismundi Romano-
rum Regis, & inter Reges omnes summi
& præ-

Ejus se-
vitia con-
tra uni-
versalem
Ecclesi-
am.

X.

Blasphæ-
ma in sy-
nodum
verba.

Probos.
tantum
appellat
more hæ-
reticorum
qui securi
sentiant.

XI.

Conten-
dit falso
se majore
tem esse
concilio.

Pars non
obediens
Petri e
Luna de-
cuplo ma-
ior extitit.

& præcipui, extitit convocatum, approban-
tibus & eidem concilio obedientibus aliis
serenissimis Regibus, & regibus Francia,
Anglia, Aragonia, Sicilia, Hungaria,
Navarra, Polonia, Dacia, Norvegia,
Suavia, Dalmatia, Croatia, totaque I-
talia, Gallia, Germania, Anglia, Hiber-
nia, & circumadiacentibus cæteris regio-
nibus atque provinciis. Adde (quod ma-
jus est) a Gregorio XII. legati opera ean-
dem synodum Constantiensem fuisse au-
thoritate indutam, ut schismatis fibras ex-
cinderet: Item dixit idem Petrus vocatus
Benedictus contra dictam citationem, quod
ipse non est de crimine seu fautoria schi-
smatis diffamatus apud bonos & graves,
sed sui & Ecclesie inimici schismatici, &
heretici conatur contra veritatem noto-
riam ipsam de hujusmodi crimine, & illius
fautoria diffamare, quod videtur intelli-
gere de isto sacro concilio: & hoc est no-
torium. Et infra.

Item dicunt & proponunt iidem promo-
tores & persecutores, quod idem Petrus vo-
catus Benedictus, contra dictam citatio-
nem opponens, dixit & asseruit verbo &
in scriptis authenticis, quod congregati
in Constantia, sic enim vocat illos, non
sunt generalis synodus, nec universalem
Ecclesiam representant, afferens verbo &
in scriptis authenticis causam per eum præ-
sentam, & dicens quia sunt excommunicati,
& omnibus dignitatibus ecclesiasticis, gra-
dibus, & auctoritatibus ac jurisdictione
privati; & consequenter quod nullas partes
iudicii poterunt assumere, neque possunt,
neque etiam jurisdictionem aliquam exer-
cere, & præcipue, ut dixit, & asseruit
supra, quod minor in majorem, & perma-
xime in Papam, quem juris auctoritas,
nec rationis debitum, nec alicujus obliga-
tionis necessitas ad hoc arctant, actum im-
periosum exercere non possunt. In quibus
assertionibus, qui & quales errores sequan-
tur, & quot & quales contineant dictæ
assertiones, judicet ipsum sacrum concilium:
præmissaque notoria sunt & vera.
Et infra.

Item dicunt & proponunt, & probare
intendunt quod divisio Ecclesie universa-
lis in tam magnas partes adeo firmata
est, & quælibet pars in sua credulitate,
de papatu ita solidata, quod etiam atten-
sis promissionibus & juramentis factis per
dictum dominum Petrum de cessione, stenda,
requisitionibus sibi factis, & recusa-
tionibus, cavillationibus, & diffugiis per
eum questis impossibile est humanitus, aut
saltem reputatur, & communiter creditur
quod nunquam pars sibi nonobediens, que
est major in decuplo totius populi Chri-
stiani, ad illius obedientiam trahi nec ad-
duci possit, & infra, cum post depositio-
nem Joannis olim XXIII. ac ejusdem do-
mini vocati Gregorii renunciationem, to-

rius pondus schismatis fuisse & esse supra-
dictum Petrum dictum Benedictum nos-
tatur, & in sua potestate fuisse & esse, tol-
lere, schisma, & unire Ecclesiam per su-
am cessionem, quod facere toties & tam
pertinaciter recusavit, & recusavit; & in-
fra: quare perjurus scandalizator univer-
salis Ecclesie, schismaticus & hereticus in-
corrigibiliter est censendus, & ab Ecclesia
ipsum Dei iusto iudicio præcisus, aut sal-
tem a suo præfeso papatu amovendus.

His propositis, concilii causarum acto-
res contendere a patribus, ut in Petrum
e Luna ut obnoxium oecumenicæ synodo,
ob summam controversi pontificatus am-
biguitatem & schismatis propagationem,
decretoriam sententiam ferrent. Itaque
vigesima sexta julii die recurrente in tri-
gesima septima sessione (a) in Ecclesie
foribus Petrus e Luna præconis voce
vocatus fuit; cumque non adesset, ana-
themate a concilio est percussus, atque
omni controverso in pontificatum jure de-
rurbatus, Sancta synodus, &c. decernit, &
infra, Petrum de Luna, Benedictum XIII.
ut præmittitur nuncupatum, fuisse & esse
perjurum, universalis Ecclesie scandaliza-
torem, fauorem & auxilium in veterati
schismatis, & in veteratæ scissuræ & di-
visionis Ecclesie sanctæ Dei, pacis & unio-
nis ejusdem Ecclesie impeditorem & tur-
batorum schismaticum & hereticum, ac a
fide devium, & articuli fidei, unam san-
ctam catholicam Ecclesiam, violatorem per-
tinacem, cum scandalo Ecclesie Dei, in-
corrigibilem notorium & manifestum, ac
amini titulo, gradu, honore, & dignitate
se reddidisse indignum, a Deo ejectum &
præcisum, & omni jure eidem in papatu
& Romano pontificatu ac Romana ecclesia,
quomodolibet competente, ipso jure priva-
tum, & ab Ecclesia catholica tanquam
membrum aridum præcisum, ipsumque Pe-
trum quatenus de facto papatum, secundum
se tenet, eadem sancta synodus papatu &
summo ecclesie Romana pontificio, omnique
titulo, gradu, honore, dignitate, benefi-
ciis & officiis quibuscumque ad omnem cau-
telam privat, deponit, & abjicit, eidem-
que inbibet, ne deinceps pro Papa aut Ro-
mano & summo Pontifice se gerat. Et in-
fra: Declarat insuper & decernit omnes
& singulas inhibitiones, omnesque proce-
sus & sententias, constitutiones & censu-
ras, & alia quæcumque per ipsam facta,
facta, & facta, quæ possent præmissi ob-
viare irritos, irritas, irrita, atque irri-
tas, revocat & annullat, cæterisque penis
quas in præmissis capitibus jura statuantur
per solvis. Oblatavit contra hæc anti-
papa, magisque obduruit in pervicacia,
atque in latibulo Paniscolensi impietatis
sedem tenuit a paucis suæ factionis ho-
minibus cultus, de cujus infelici exitu
agetur suo loco. Nunc Constantiensis syno-
di historiam prosequimur.

Post æ-
mulorum
abdicationem ap-
paruit
ipsum
schisma-
tis cau-
sam fuisse.

XII.
Sessio
xxxvii.
(a) Act.
concil.
Const. sess.
37.

Pronun-
tiationem
schismatici
& hæ-
retici.
Oppugna-
vit articu-
lum unam
sanctam
catholi-
cama.

Omni ju-
re & ho-
nore ex-
aucto-
ratur.
Ejus edi-
cta res-
cissa.

Repu-
gnat &
Panisco-
læ sedem
petilen-
tæ reti-
net.

In

XIII. Sessio XXXVII.

In coacta trigesima octava sessione, vigesima octava die Julii, abolita fuere sententia contra Joannis Regis Castellae ministros, atque Henrici principis Aragonii oratores a die primo Aprilis anni MCCCCXVI. latae ab eodem Petro: Revocata etiam Castellae Regis oratoribus postulatibus prerogativa Regis Aragonum antea concessa, ut in natione Hispanica Aragonum suffragia tantum valerent, quanta suffragia praesulum cunctorum regnorum quae cis & ultra mare obtinet, auctoritate pollerent; maxime cum Lusitaniae Regis orator illi intercessisset, & synodus de Regum juribus nil decernere statulisset.

Prerogativa de suffragiis concessa Aragonum rescissa.

Sessio XXXIX.

Nona mensis Octobris die conceptum est decretum in trigesima nona sessione, de conciliis oecumenicis, recurrente certo annorum numero, celebrandis, cum ob intermissas synodos disciplina ecclesiastica obsolescisset. At praesules qui hoc decretum protulerunt, postea segnes in adeundis conciliis extitisse postea videbimus; ex quo nonnulli factiosi in Basileensi concilio rerum novandarum occasionem captarunt: quocirca iterum sublata fuit a Pontificibus conciliorum frequentia.

Si schisma oboriatur ex currente anno celebrandum concilium.

Ad dissolvenda vero schismata, quae exoriri in Dei Ecclesia possent, haec sanxere patres: Si vero [quod absit] in futurum schisma oriri contingeret, ita quod duo vel plures pro summis Pontificibus se gererent, a die qua ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumpserint, seu ministrare coeperint, intelligatur ipso jure terminus concilii, tunc forte ultra annum pendens ad annum proximum abbreviatus, ad quod omnes praesules & ceteri, qui ad concilium ire tenentur; sub poenis juris & aliis per concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant, nec non Imperator ceterique Reges & principes, vel personaliter vel per solennes nuntios tanquam ad commune incendium extinguendum, per viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi, ex nunc exhortati concurrant: & quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se gerentium, infra mensem, a die qua scientiam habere potuit alium vel alios assumptisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis aeternae & amissione juris, si quod forte sibi questum esset in papatu, quam ipso facto incurrat; & ultra hoc ad quaslibet dignitates activae & passivae inhabilis, concilium ipsum ad terminum anni praedictum in loco deputato prius indicere & publicare ad celebrandum, & per suas literas competitori vel competitoribus, ipsum vel ipsos provocando ad causam, & ceteris praesulis, ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare; nec non in termino praefixo sub poenis praedictis ad concilium locum personaliter se transferre, nec

Quis modus in eo cogendo servandus.

inde discedere, donec per concilium causa schismatis plenarie sit finita hoc adjuncto, quod nullus ipsorum contenditum de papatu in ipso concilio, ut Papa praesideat. Hoc intelligendum est de eo Pontifice, cujus jus ambiguum est, non de eo, cui non ambigua jura obtinenti impudens antipapa se opponeret.

Quinimmo, ut tanto liberius & citius Ecclesia unico & indubitato pastore gaudeat, sint ipsi omnes de papatu contententes, postquam ipsum concilium inceptum fuerit, auctoritate hujus synodi ipso jure ab administratione suspensi, nec eis aut eorum alteri, donec causa ipsa per concilium terminata fuerit, quomodolibet a quoquam sub poena fautoriae schismatis obediatur. Quod si forte electionem Romani Pontificis, per metum qui caderet in constantem virum, seu impressionem de cetero fieri contingat, ipsum decernimus nullius officiae vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu praedicto cessante, ratificari vel approbari: non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renuntiet vel decedat, donec per generale concilium de electione illa fuerit judicatum; & si procedant, nulla sit electio ipso jure, sintque secundo eligentes & electus, si ipse papatus se ingererit, omni dignitate & statu etiam cardinalatus & pontificali ipso jure privati, & inhabiles de cetero ad eisdem, ac etiam ad papalem, nec etiam in aliquo eidem secundo electo ut Papa sub poena fautoriae schismatis obediatur quoquo modo; & eocasu concilium de electione Papae provideat illa vice.

Addunt patres, si metus in pontificia creatione incensus sit Cardinalibus, licere ipsis, immo obstringi officio, vel omnes vel maxima ex parte, quamvis fortunarum jactura imminet, cum primum suae salutis consultum fuerit, ad tutum locum se conferre, excitisque tabellionibus ac testibus gravibus in loco insigni metus causas exponere, ac speciem & qualitatem illius exprimere, & sacramento firmare, metum invidia calumniave ipsos non praetexere, ac tum designatum Pontificem provocare ad concilium, quod si ampliori unius anni intervallo celebrandum foret, ad annum contrahatur: tum etiam Cardinales & electus, excurrente unius mensis spatio a provocatione facta, obstricti sint cardinalatus & sacerdotiorum jactura proposita, concilium locum indicere, seque eo conferre, sententiamque accipere. Jussi vero sunt praesules si designatus Pontifex ipsos convocare superederet, ad concilium a Cardinalibus indictum adire, electus vero concilio praesente vetitus, atque ab synodi exordio sacrosanctae potestatis exercendae jus ipsi ad tempus ademptum; Quod si infra annum,

Ut non dissolvendum sit concilium nisi dissoluto schismate.

Vetita secunda electio nisi primus electus se abdicaverit, vel decesserit. Damna Cardinalium contra Urbanum VI. faciunt.

XIV.

Si metu extorta electio fuerit quid mor agendum.

Vt concilium cogendum sit.

Si incensus casibus disturbetur, quilibet tentandum.

Permittit ad concilium causam de Pontificatu consentientium dirimere.

XV. Formula fidei quam professuri sunt novi Pontifices.

inquunt, ante diem indicti concilii contingant supradicti casus, videlicet quod plures gerant se pro Papa, vel quod unus per metum vel impressionem eligatur, censentur ipso jure tam se gerentes pro Papa, quam electus per metum seu impressionem, & Cardinales ad dictum concilium provocati; teneanturque in ipso concilio comparere personaliter, causam exponere, & judicium concilii expectare. Sed si dictis casibus occurrentibus, contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit locum concilii mutare, ut obsequis, guerra, aut pestis, vel similis, teneantur nihilominus tam omnes supradicti, quam omnes praesules, ceterique qui ad concilium ire tenentur, ad locum proximiorum, ut praemittitur, qui sit habilis ad concilium, convenire, postquam major pars praetorum, qui infra mensem ad locum certum declinaverint, illum sibi & aliis pro loco concilii deputare. Concilium autem, ut praefertur, convocatum & congregatum de hujusmodi schismatis causa cognoscens, & in consummatione electorum, seu gerentium se pro Papa, vel Cardinalium, si forte venire neglexerint, litem dirimat, atque causam desinat, ac culpabiles in schismate procurando, seu nutriendo, vel in administrando, seu obediendo & administrandis favendo, seu contra interdictum superius eligendo, vel calumniose allegando metum, etiam ultra praedictas poenas, cuiuscumque status, gradus, aut praeminentiae existant, ecclesiasticae vel mundanae, sic puniat, ut vindicta rigor luceat ceteris in exemplum.

Decrevit praeterea synodus, ut Romanus Pontifex in ipso pontificatus exordio, ad catholicae splendorem fidei, illam ex concepta hac a synodo ipsa formula proferretur: In nomine sanctae & individuae Trinitatis. Amen Anno a nativitate Domini, &c. Ego N. electus in Papam omnipotenti Deo, cujus Ecclesiam suo praesidio regendam suscipio, & B. Petro Apostolorum principi corde & ore profiteor, quantum in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere sanctam, fidem catholicam, secundum traditiones Apostolorum generalium conciliorum, & aliorum sanctorum patrum, maxime autem sanctorum octo conciliorum universalium, videlicet primi Nicaeni, secundi Constantinopolitani, tertii Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi item Nicaeni, octavi quoque Constantinopolitani; nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis generalium etiam conciliorum; & illam fidem usque ad unum apicem immutatam servare, & usque ad animam & sanguinem confirmare, defensare, & praedicare; ritum quoque pariter sacramentorum ecclesiasticorum catholicae Ecclesiae traditum omni-

nimode prosequi & observare. Hunc autem professionem, & confessionem meam per notarium scribarium S. R. E. me jubente, scriptam, propria manu subscripsi, & tribus omnipotenti Deo pura mente & devota conscientia super tali altari, &c. sinceriter offerendo in praesentia talium, &c.

In sessione quadagesima die trigesima Octobris (a) actum est de iis, quae a Pontifice futuro in meliorem ordinem redigenda forent, antequam synodus solveretur, cum ex schismatis diuturnitate ecclesiastica disciplina non parum desoluerit. Actum deinde est de Pontifice, nullo respectu habito Cardinalium Petro e Luna adherentium, qui vocati venire contempserunt, renuntiando; utque ea res majori integritate & ordine celebraretur, constituit concilium, ut e singulis nationibus sex praesules, vel alii conspicui viri ecclesiastici delecti Cardinalibus, ea tantum vice, adungerentur; tum id sanxit: Ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, quia duabus partibus Cardinalium, in conclusa existentium, & a cujuslibet nationis duabus partibus, eisdem Cardinalibus adjunctarum electus fuerit & receptus, quodque non valeat electio, nec electus pro summo pontifice habeatur, nisi duae partes cum Cardinalibus ad eligendum adjungendorum & tunc adjunctorum consentiant, & consenserint in Romanum Pontificem eligendum. Statuit insuper, ordinat, & decernit, quod vota quorumcumque in electione hujusmodi emittenda, sint nulla, nisi, ut praemittitur, duae partes Cardinalium & duae partes cujuslibet nationis adjungendorum & tunc adjunctorum praedictorum, praesentialiter seu per accessionem in unum concurrant. Addidere patres, ut qui aggregarentur Cardinalibus ad Pontificem eligendum, vetera instituta & decreta Pontificum de electione Papae, ut ipsi Cardinales, observarent, juratique sponderent, privatis commodis Christianam rem se antelatueros atque in ipsa Constantiensis urbe conclave appareretur, ut lapsis decem dierum spatio electores convenirent; qua de re proximo annuum tomo dicitur.

Anno a partu Virginis millesimo quadringentesimo decimo septimo, indictione decima, diuturno atque exitiali schismate depulso, Latinae ecclesiae singulari Divinae providentiae beneficio in pristinam concordiam redacta fuere in Constantiensis concilio: sicque discussa diu membra, sub uno non controverso capite, nimirum Martino V. sese conjungere. Ut vero is renuntiatus fuerit Romanus Pontifex, ordinem temporum secuti differemus.

Recurrente octava novembris die, quadagesima prima sessio celebrata est, in qua patres Clementis VI. sanctionem con-

XVI. Sessio XL. (a) Abi. conc. Conteretur, cum ex schismatis diuturnitate stant. sess. 4.

Non est Pontifex qui a duobus partibus Cardinalium delectus non est.

I. Hic incipit volumen XVIII. Raynaldi.

Latinae ecclesiae sub uno capite conjuncta.

Creandi novi Pont. apparatus.

firmarunt, quæ acerbiter constitutio- nis Gregorii X. de conclavis angustiis, & victu parcior temperabat, permittebat- que, ut Cardinales cortinis interjectis dum se ad quietem componebant, segre- garentur. Distincta etiam fuere rerum ca- pita, ad quæ servanda electores & con- clavis custodes se iurejurando erant devin- cturi. Quin etiam Sigismundus Romanorum Rex in folio confidens, cruce & evan- gelis, quæ duo Cardinales detulerant, manu contactis solemnne iurandum de tuendis iis legibus concepit. Appellati deinde sunt singuli præfules, qui una cum Cardinalium collegio ad renuntiandum Pontificem decreti fuerant; damnatus mos, qui inceserat, ut ædes illius, qui ad pon- tificiam dignitatem evesctus esset, impu- ne expilarentur; utque major integritas in deligendo Christi vicario adservaretur, pactiones omnes, sacramenta, promissa, quibus libertas electorum læderetur, res- cissa fuere.

II. (a) Extr. apud Con- zlor. in Mart. V. Odo Co- lumnenfis creatus Pontifex. Cardina- lium nomi- na. (b) Felix Contel. in Mart. V. ex lib. official. Rom. cur. ex lib. partici- cip. & ex actis con- ciliis Const. MS.

Subdunt acta (a), quomodo eadem die octava novembris, qua superiora gesta, triginta viri spectatissimi ex universis na- tionibus delecti conclave sine ingressu una cum Cardinalibus, qui antea vel Joanni, vel Gregorio, vel Benedicto adhæserant, numero viginti tribus; quorum nomina recensenda (b) visa sunt: Joannes epi- scopus Ostiensis Veliternus S. R. E. Vice- cancellarius dictus Vivariensis, Angelus episcopus Prænestinus nuncupatus: Landen- sis, Petrus episcopus Sabinus de Hispania, Jordanus episcopus Tusulanus de Urbinis, Antonius episcopus Portuensis Bononiensis, Franciscus S. Crucis in Hierusalem Ve- netiarum, Joannes Dominici tit. S. Sixti Ragnanus, Antonius tit. S. Susanna A- quilejensis, Gabriel tit. S. Clementis Se- nensis, Branda tit. S. Clem. Placentinus, Angelus tit. SS. Marcellini & Petri Ve-

ronensis, Petrus tit. S. Chrysgoni Came- racensis, Thomas tit. SS. Joannis & Pau- li Tricaricensis, Alamandus tit. S. Euse- bii Pisanus, Guillelmus tit. S. Marci di- ctus S. Marci, Antonius tit. S. Cecilia de Chalanco, Simon tit. S. Laurentii in Lu- cina Rhemensis, Petrus tit. S. Stephani in Cælio Monte de Fuxo, Ludovicus tit. S. Adriani de Flisco, Raynaldus tit. SS. viti & Modesti de Brancacis, Amedeus S. Mariæ novæ Salutiarum, Odo S. Geor- gii ad velum aureum de Columna, Luci- dus S. Mariæ in Cosmedin de Comitibus. [1]

Latis, ut moris est, suffragiis, demum die S. Martino sacra Odo Columna Cardinalis Pontifex renuntiatus fuit: Die jovis, inquit acta, in festo S. Marti- ni episcopi undecima supradicti mensis no- vembris, reverendissimi reverendique pa- tres, & domini S. R. E. cardinales, pa- triarcha, archiepiscopi, episcopi, abbates alique electores prædicti in conclavi præ- dicto existentes, reverendissimum in Chri- sto patrem, & dominum dominum Odonem de Columna S. Gregorii ad velum aureum diaconum cardinalem de Columna vulga- riter nuncupatum, natione Romanum, con- corditer in Romanum pontificem elegerunt, qui Martinus Papa V. nominari voluit. Si ad accuratius examen is numerus re- vocetur, non V. sed III. dicendus esset: sed cum jam ante, Martinus Nicolai III. successor ob Marini primi, & secundi no- mina cum Martini nomine a vulgo con- fusa, Martinus quartus fuisset vocatus, qui secundus re ipsa erat, visum est quinti cognomen adjungendum. Pergunt acta.

Martini V. nomen accipit.

Et sic per serenissimum, & invictissimum principem dominum Sigismundum Romano- rum Regem, una cum sancta synodo apud prædictam ecclesiam majorem hujus civi- tatis

NOTE

[1] DE electione novi pontificis acturus hic annalista ea narrat quæ scriptorum omnium- consensu certa & explorata sunt, videlicet post discussum maxima consiliorum varie- tate negotium in eam tandem sententiam concessum fuisse, ut electio a Cardinalibus trium obedi- entiarum (ita enim appellabantur Benedicti, Joannis & Gregorii Cardinales) præstaretur, qui- bus tamen singulæ nationes (in quinque enim nationes concilium totum distinguebatur) sex viros a se delectos adjungere permittæ sunt. Delectos viros non recenset annalista; sed ex actis concilii sin- gulorum nomina innotescunt, atque ex iis discimus hos viros nec omnes fuisse ex patribus concilii, neque ecclesiasticos omnes, cum inter cæteros recensentur legatus regis Lusitanæ Pandulfus de Malatestis, alique nonnulli quos laicos fuisse viros non dubito. Conclavis illius acta nemo veterum descripsit; quare gratam me operam lectoribus præstiturum censeo, si ea retulerim, quæ scripsit Jacobus, tunc archie- piscopus Turonensis, hoc ipso dein anno ad cathedram Ebrundensem transfatus, qui e natione Gallicana delectus electioni huic interfuit. Hæc vero ille adnotavit ad calcem codicis sui MS. vulgavitque Martene Anecd. to. III. col. 1547. Anno Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo in octobri sui ego Jacobus archiepiscopus per nationem Gallicanam concilii Constantiensis ele- ctus pro eligendo papam, una cum cæteris aliarum nationum & DD. cardinalibus; & octavo die novembris, anni prædicti, intravi conclavem cum aliis, & die II. dicti novembris fuit ele- ctus in papam Cardinalis Colonna, qui fuit vocatus Martinus, & multi habuerunt voces inter quos alter eram Otto (sic). Tamen prædictus Dominus cardinalis finaliter propter differentias nationum ha- buit omnes. Quia tamen eundem bene non cognoscebam, sui ultimus, qui post inquisitionem vite sue cum elegeram cum animo & certitudine quod Dominus in simplicitate sua complacentiam recepit, qui hominum corda prout vult inclinat & acceptum habet hunc magis quam illum. MANSI

Solemni ritu coro- na reditai- tus.

Ducta ab eodem trium- phalis pompa.

III. (a) Jo. Nid. For- mic. l. 2. c. 5.

Præfagi- um inane ex forma- tio.

tatis Constantiensis maximis cum solemn- itatibus, & latitia fuit inbronizatus. In- itiatibus deinde est sacerdotalibus, & pon- tificibus sacris a Joanne episcopo Ostien- si: tum solemnè ritu, spectante populo, corona redimitus ab Amedeo Salutiarum Cardinale diacono, nec non triumphali pompa Sigismundo Romanorum Rege, ac Frederico marchione Brandeburgensi equi Pontificii lora tenentibus, per Con- stantientem urbem circumductus; quæ de- scribuntur in actis hinc verbis: Ponti- ficatus sanctissimi in Christo patris & do- mini domini Martini divina providentia Papa V. anno primo die dominica, vige- sima prima supradicti mensis novembris idem sanctissimus dominus noster more solito, & in coronationibus Romanorum Pontificum, hætenus observari consueo, fuit apud ecclesiam Constantiensem honorifice corona- tus, & demum per dominos sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates, alio- que prelatos, ambasciatores, & Romana curiæ officiales, in sacrosancta synodo præ- dicta præfentes; necnon illustrissimum principem dominum Sigismundum Romano- rum Regem a dextero, & illustrissimum principem dominum Fredericum marchionem Brandeburgensem sacri Romani Imperii archicamerarium, & electorem, a sinistra lateribus ejusdem Domini nostri Papa per equi frænum, in quo sedebat, una cum populosa multitudine processionaliter ab Ec- clesia Constantiensi prædicta usque ad mo- nasterium S. Augustini conductus, & per circuitum ad Constantiensem ecclesiam præ- dictam fuit solemnissime reductus.

Narrat Joannes Nider (a) lepidam hi- storiam: noimirum quemdam virum reli- giosum ordinis Prædicatorum, qui con- cepta ex somniis de pontificatu spe, va- num tandem errorem agnovit confessusque est: Quomodo, inquit, deludantur qui so- mniis faciliter credunt, de hoc sume tale exemplum. Novi quendam fratrem nostri ordinis Iodocum nomine de conventu Con- stantiensi professum, pro nunc boni zeli, qui cum junior existens non tam fuit ve- ritate modo moribus, & conscientia compos- itus. Huic existenti in conventu ante tem- pus generalis Constantiensis concilii, som- nialis visio dormienti affuit, in qua sibi videbatur quomodo in summum pontificem creatus esset. Vigilans dudum postea sa- tis seriose cogitabundus, ut ab eo audiret, incedebat, quid sibi hoc somnium bona af- ferret prævisionis; spem enim ali- quam de veritate in se adimplenda præsum- pti de præfatu aliquo habendo, licet li- beris, & statu nulli penitus alluderet in homine isto dispositio. Porro tempore an- tediti concilii depositis per idem tribus a summo pontificio, videlicet Petro de Luna, Gregorio Corario, & Balthasare de Cossa; Ann. Eccl. Tom. XXVII.

non fuisse Gregorium a Constantiensibus exauthoratum, sed sponte pro concordia publica apices pontificios possuisse diximus, qui omnes se in suis obedientiis gerebant pro summis pontificibus, locus, electores, dies, & hora, in quibus unicus & in- dubitatus passor, & Petri successor eligi debuit, statuta sunt. Quibus visis frater prædictus spem præhabitam sibi clanculum augere coepit, quod fortasse de eo dudum a se visum verificaretur somnium. Electo au- tem domino Martino de Columna concor- diter, confusus apud se frater didicit quam stultum se animum dare somniis sine suffi- cienti motivo. Non multo post autem elap- so tempore, tempus carnis spiritus appropin- quavit, in quo in conventu juniores fra- tres pro solatio aliquando consueverunt re- præsentationes ludicras habere Summi pon- tificis, & curiæ Romanæ; pro quo joco cum diversis juvenes ad varia eligerentur officia, prædictus frater Iodocus electus est jocosè in summum Pontificem per fictitium: in qua eminentia tunc primum omnem præ- sulatus spem perdidit, quam tacitus savius. spem prius sepe præhabuit. Hæc Nider. Sed ad Martinum redeamus.

Ridiculus somni ex- itus.

IV. Gratula- toriz pa- latini co- mitis ad eum lit- teræ.

(b) Extr. apud Martini. l. 1. p. 18.

Perfecta initi pontificatus pompa haud dubie veteri more & instituto, certio- res Christiani orbis præfules Reges, ac populos fecit: quas literas in ejus rege- stis aliisque monumentis nondum reperi- afferemus vero alias, quas, ubi afflavit illius creationis rumor, Ludovicus comes Palatinus Rheni & Bavariz dux ad eum, dedit. (b)

Sanctissimo in Christo patri & domino, domino Martino digna Dei providentia sa- crosanctæ Romanæ & universalis Eccle- siæ summo pontifici, domino meo metuzandis- simo. Sanctissime pater, & domine, domine, metuendissime, cum humillima recommenda- tione devotissima pedum oscula beatorum. Auditis nuper, videlicet xv. die novembris, jucundis, & dudum desideratis rumoribus de electione sanctitatis vestræ ad summum præfatus fastigium, mens mea, longo jam pressa desiderio, tanto majori júbilo, eri- gitur, quanto largiora Dei dona toti orbi, in persona S. P. collata jam perjerant. Noluit enim omnipotens Deus lucernam ec- clesiæ perutilem sub modio esse constitutam: sed super candelabrum eam erigens, toti mundo declaravit manifestam; nunc enim refulsit dudum offuscata species saburifera pacis, & antonis sanctæ matris Ecclesiæ, multis jam temporibus monstruose pluribus regnantibus capitibus, deformata; ut me- rito una cum communitate ejusdem ecclesiæ sanctæ vix constitit lacrymis Altissimo decantem: Gloria in excelsis. Sanctitati vestra quoque digne occurrat, promens: Adæquisti desiderabilis, videlicet Petro de Luna, Gregorio Corario, & Balthasare de Cossa; Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Ingens exorta la- titia.

Consideratis namque moribus, & actibus prateritis, quibus sanctitas vestra, adduc agens in minoribus, semper inclinabatur ad optima, nullum mihi dubitatis relinquitur nubilum, quin S. V. in ea qua desepit in aliis, immo pro viribus persecuta est, jam plenitudine potestatis adeptam, ad extirpandum nocivas vepres haereticum, suppleendum neglecta, & reformandum deformia, assistente etiam sanctitati vestra serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum, & Hungaria rege invictissimo, quasi unitis duobus gladiis, majori robore intrepide nunc confurgat. Unde merito gaudeo, talem, tamque utilem sanctae ecclesiae, propitio Deo, provisum pastorem, in quo jam irati iudicis sententia secure speratur mitigata. At vero ad plene exprimentum coram sanctitate vestra nubilum mentis meae, ac filialis obedientiae subjectionem, quia calamus desecit, suppleant saltem, quantum possibile est, oratores mei venerabiles magistri Conradus de Susato sacrae theologiae professor praepositus Nubusensis, sanctitatis vestrae subdiaconus: G. Abbas monasterii in Castell ordinis S. Benedicti: magnificus Joannes Comes de Lipsia, Joannes Ladebom canonicus Wormatiensis secretarius: nec non strenui viri Woolff de lapide miles, & Joannes de Veningen armiger, consiliarii mei fideles dilecti, ad sanctitatis vestrae pedes cum plena informatione, & mandato transmissi, supplicando humillime, quatenus eisdem oratoribus fidem credulam in dicendo gratiosius adhibere velis S. V. generosa; quam Altissimus pro sua misericordia conservare dignetur pro felici regimine ecclesiae suae sanctae temporibus diuturnis. Dat. in Castro nostro Heydelberg XVIII. decembris anno Gc. xvii. Humilis, & devotus filius Ludovicus Dei gratia sanctitatis vestrae Comes Palatinus Rheni, sacri imperii archidapifer, elector, Bavariae Dux.

Oratores a Palatino decreti.

(a) Ibid. p. 19. Juliac. & Gueldren. ducis litter.

Juliacensis dux Columnensi stirpe fatum se iactat.

Gratulatus etiam est Martino delatos pontificios honores Raynaldus (a) Juliaci ac Gelriae dux, atque illo unico, & vero pontifice discissas ecclesias in pristinam concordiam redactas fuisse: addiditque ad laetitiae significationem, se ex Columnensi stirpe genus traxisse, idque gloriae sibi ducere.

Beatissime patrum pater, &c. Ego, qui a progenitoribus meis a domo vestra Columnnae, antiqua & excelsa Romana stirpe, claram traxisse fateor originem, quod mihi reputo ad culmen eedere magna gloriae; sponse vestrae sanctae matri Ecclesiae, vestraeque beatitudini, tamquam ejus devotus filius congratulor tota animi devotione, ac jucundo vultu eidem assurgo, & tanto jucundius, quanto pacem, & exaltationem ipsius Ecclesiae, vestraeque ingenuae personae ab intimis supplicibus affecto, tenens a certo, catholicam Eccle-

siam matrem nostram luctus sui dierum, finem invenisse, quomodo nunc splendet virtute Altissimi toto orbi redimita jucunditatis suae vestibus in vinculo pacis reformata, &c. Dat. Haemborch ipso die beatae Lucia virginis, meo sub sigillo.

Perhumilis V. S. Reynaldus dux Juliacensts, & Gelriae, ac comes Zutphanensis. Eodem argumento archiepiscoporum electorum imperii extant in regesto pontificio literae. (b)

Dum vero omnes Christi cultores unius summi pontificis, cui cuncti Reges parituros se obstrinxerant, in Constantiensi concilio renuntiant, audita fama, gaudio exultabant, quod post offusas inveterati schismatis tenebras optatissima pacis lux affulisset, Petrus e Luna ab sede piorum coetuque abactus, conventiculum suorum Paniscolae agebat, quod delirus senex oecumenicum concilium & catholicam Ecclesiam vocitabat. At praefules Aregonii, qui accesserant, ut officii speciei ipsius pertinaciam flecterent suaserunt, ut ad reliquias schismatis abolendas insignia pontificia poneret, permitteretque ipsis suae factionis Cardinalibus, ut electum Constantiae, ipsimet etiam Romanum Pontificem designarent: quod consilium ipsi xxvi. decembris subjectis conceptum verbis dedere.

Petrus Tarraconensis, & Franciscus Casaraugustanus archiepiscopi, Joannes Tirajonensis, Avinio Oscensis, Alfonso Vicentis, Hieronymus Elnensis, Andreas Barcinonensis, Dalmatius Gerundensts, Orto Dertusensts episcopi. Petrus sanctarum crucum, Marcus B. Mariae Montisferrati, & Joannes Populeti monasteriorum abbates.

Pro se, & omnibus sibi nunc, vel in futurum, adherentibus, & alias illis nominibus, titulis, modo, & forma, quibus melius, & utilius possunt sequentia adaptari, pro Dei, & Ecclesiae servitio, ac ejusdem Ecclesiae effectu unionis, & pacis supplicant, & consulunt vestrae sanctitati, ac eandem per viscera misericordiae Jesu Christi hortantur finaliter, & expresse, quatenus omni excusatione, & dilacione postpositis, revocatis processibus, & sententiis, & factis habilitationibus, ut alias fuit per vos concordatum atque oblatum, in quantum tamen haec necessaria fuerint ad Ecclesiae unionem, renunciare dignemini juri papatus, & dare modum, & ordinem, in quantum in vobis erit, quod domini Cardinales eligant illum dominum noviter in Constantia electum in Papam, quod eosdem Cardinales liberaliter credunt facturos: alias eadem beatitudo, qua hic adesse fateatur Ecclesiam catholicam, & concilium generale, si praemissa facere denegaret, sive differret verbo, aut [quod esset periculosus] facto, consideret bene, quantum praedictum catholicam fidei, quantumque scan-

(b) Ibid. p. 20. & 21.

V.

Petri e Luna perfidia.

Confulunt ipsi, ut cedat jure controverso.

Permittat a suis Card. Martini num. eligi.

dalum atque damnum universali Ecclesiae, ejus unitati, ac toti Christianitati fierent, & sequerentur. De quibus omnibus supplicantes praedicti nominibus, modo, & forma praexpressis se exonerant: & hoc idem alias dixissent, si eadem sanctitas voluisset tenere sessionem concilii generalis.

Eadem repetunt Lunani Cardd.

(a) E. ut. cor. 3. libell. ead. p. 90.

Certiores facti tres pseudocardinales, qui cum Petro antipapa haerant, hunc libellum supplicem porrectum a praesulibus ipsius sectatoribus, ab illo spretum iterum eundem Petrum etiam atque etiam rogant (a), ut ab jure pontificatus abiret, atque ab ipsis Martinum V. Constantiam creatum Pontificem renunciari pateretur, ut sub uno capite universus orbis Christianus conjungeretur.

Carolus S. Georgii, Alfonso S. Eustachii Petrus S. Angeli S. R. E. Cardinales, collegialiter, & unusquisque ipsorum particulariter, supplicant, & consulunt vestrae sanctitati, eandemque hortantur per omnia prout supra, offerentes se paratos post vestram renunciacionem, ut praedicitur, electionem facere memoratam. Et nihilominus pater sancte, omnes cardinales, archiepiscopi, episcopi, & abbates superius nominati, non valentes nec volentes desistere fidelitati, qua Deo, & Ecclesiae tenentur stricti, necnon pro salute animae vestrae, dictis supplicationi, consilio, & hortationi, nominibus, forma, & titulis supradictis addentes V. S. monent, & requirunt finaliter, & expresse, quatenus postposita dilacione dignetur praemissa exequi cum effectu: & si in aliquo dubitatis (quod non credunt, nec vident modo aliquo verisimiliter dubitandum) quod tam pro habendo super his consilium, quam pro purgando personam vestram a maculis haereticis, & schismatis, & aliorum criminum eidem personae impositis, sessionem concilii sine mora dispendio teneatis, &c. Perstitit ille in scelere obfirmatus, vanaque sententia de irretendis adhuc simplicium animabus, quarum ipsum plures in perniciem traxisse inferius lugebimus. Sed a synagoga Paniscolensi ad Constantiensem oecumenicam synodum redeamus.

Haereseos & schismatis notam defugere non posse.

Perstat in antipapatus scelestus Petrus e Luna.

VI.

Balthasare Cossam tentus in vinculis.

Praefuit quadragesimae secundae sessioni vigesima octava decembris die Martinus V. qui Sigismundi Romanorum Regis, & Ludovici ducis Bavariae precibus adductus edito apostolico diplomate sanxit, Balthasarem Cossam Joannem XXIII. antea nuncupatum, decretoria synodi sententia pontificatus honore dejectum, & in regia & ducali custodia tentum, pontificis administris tradendum esse, Regemque & ducem omni onere custodiae solutos, ac liberos futuros pronuntia-

vit. Proximo vero anno Henrico episcopo Wintoniensi & Conrado e Sultio Balthasarem custodiendum commisit (c): quem postea restitutum libertati, & cardinalitatis dignitati dicemus. Nunc reliqua hujus anni percurramus.

Consulturus ditioni ecclesiasticae Martinus Jacobum S. Eustachii diaconum Cardinalem legatum creavit (d), eique Romanae urbis & Campaniae, Maritimae, Sabinae, & Patrimonii B. Petri in Tuscia administrationem tradidit. Cum autem infestina dissidia Romae orta essent, atque a nonnullis proceribus externis urbs ipsa oppugnaretur; Martinus inducias imperavit, edixitque (e) Romanis civibus, ne alteri quam Cardinali legato parerent. Tum ut Cluniacensem ordinem, qui a pietate ob schisma valde desciverat, in pristinum regularis observantiae splendorem restitueret, in Bisuntino, Coloniensts, Treverensi, & Maguntino archiepiscopatus praefecit (f) viros religionis & pietatis conspicuos, quos ab universis meritis honoribus excipi iussit.

(b) Lib. i. p. 15. ext. etiam in actis conc. Constant. sess. 42. (c) Eod. lib. pag. 23. & 25. Jacobus S. Eustachii creatus legatus a Mart. (d) Lib. i. lit. de cur. p. 9. & 28. (e) Ibid. p. 1. De restituenda ordini Cluniac. disciplina actum. (f) Ibid. p. 16.

(d) Lib. i. lit. de cur. p. 9. & 28. (e) Ibid. p. 1.

(f) Ibid. p. 16.

VII.

In Bohemia hoc anno Hussitarum haereticis Pragense academiae pseudodoctorum astu & opera in perniciem animarum diffusa & propagata est. Cum enim pia aures foedissimis Joannis Wicleffi, & Joannis Hus haereticis abhorrenter, proposito decreto de sumenda a laicis sub utraque specie Eucharistia, eo furo unitas alias haereticas colorare nisi sunt, & poculo (g) aureo Babylonica venena propinare; captas enim mox eo visco veluti aves, plebis animas, irretitaque narrat Joannes Coclaus (h). Porro in procerio nefarii decreti Hussitae fincere non de exusto impietatis signifero Joanne Hus, non de Wicleffi blasphemis erroribus, sed de neganda laicis sub vini specie Eucharistia disceptari subdidere, paucis interiectis perfidi illi: Nihil temere, praesumptuose, aut quavis pertinacia frivola contra sanctam catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam diffinire, aut aliquam novitatem inducere intentantes. Haec ad imperitorum hominum conciliandam sibi gratiam praemisere in exordio, cum in extrema calce contra ecclesiam Romanam instituta sacrosancta sententiam ferant: nec minus impudenter mentiuntur, dum jactant nihil se novare velle, cum antea Eucharistia a laicis sub specie tantum panis in Latina ecclesia sumeretur, & novant ipsi, ut sub altera etiam specie porrigeretur, sanctionemque Ecclesiae aequissimam pugnare cum evangelio effugerunt. Consignatum est fallax ejusmodi decretum hac temporis nota: Datum Bra-

Pragense academia infecta haereticis. Proposita laicis communionis calicis eos irretit. (g) Apoc. cal. 17.

(h) Coclaus. Hist. lib. 4.

Pragense dictorum temeritas infausta. D. Sta. subdola ad inescandos simplices.

ga anno Domini MCCCXVII. die x. mensis martii. [I.]

(a) Coela. lib. 4. Calicis specioso usu ceteros hereses inducit.

Excitans vero hereticorum fraudes Joannes Coclaeus (a) exclamat: Hic est visus quodupantium, hic laqueus venantium hereticorum, quoniam supra centum annos infusa anima sapientia, & irretita perierunt, & prob. dolor! adhuc pereunt in aeternum; & hodie quidem tanto plures, quanto major est regno Bohemiae tot provinciarum amplissimarum capax Germania. Novi enim Hussita Germaniae dogma istud a veteribus Bohemiae Hussitis perniciosissime mutatum ubique praemittunt, velut antesignanum, quo caetera contra Ecclesiam dogmata, quae magis impia, & minus probabilia sunt subintroducunt, ut hoc dogma sit velut ostium, & patens janua, per quam omnes schismaticorum, & hereticorum articuli quantumvis impii, & absurdi, in Ecclesia turbationem ad fideles introvertuntur; non enim est dogma istud secundum se impium, & erroneum, quandoquidem in manu Papae, & Ecclesiae est, laici venerabile Sacramentum, aut sub utraque, aut sub altera tantum specie porrigendum decernere. Hereticum vero est, & erroneum dicere, aut diffinire, quod Ecclesia erret, aut peccet laici alteram tantum speciem praebens; aut quod de necessitate salutis sit, ut laici utraque species detur. Hic enim error publice damnatus fuit in generalibus conciliis. Et infra.

VIII. Fructus calicis in quo consistat.

Expendat lector, omnia argumenta de fructu, & usu hujus adorandi sacramenti nihil contra nos facere; quidquid enim boni ex perceptione hujus sacramenti nobis provenit, non speciebus, & accidentibus panis, & vini, sed potius spiritali contenta, utpote Corpori, & Sanguini Jesu Christi tribuendum, & accepto referendum est. Jam vero ipsimet Hussita consentiant re ipsa contineri etiam sub altera tantum specierotum Christum: in nullo igitur defraudantur commodo hujus sacramenti laici quicumque digne alteram speciem accipiunt; nam re ipsa nihil plus sub utraque quam

sub altera specie essent accepturi. Et infra. Scias pius lector, omnes illas adhortationes ad sumendam utramque speciem, fraude diabolica concinnatas esse, ut sub praetextu pietatis, impietatis reos faciat omnes qui propter utramque speciem ab unitate Ecclesiae recedunt, & episcopis suis rebelles fiunt, atque per hoc indigne, & ad iudicium sacramentum veritatis sumunt: piis enim laicis, qui juxta communionem, & usitatum Ecclesiae ritum sub una specie totum Christum in sacramento digne accipiunt, omnia cooperantur in bonum, ut ait Apostolus (b), & nullus deperit hujus Sacramenti fructus. Impis vero Hussitis, qui propter externas species panis & vini ab unitate Ecclesiae impie desciunt, & Ecclesiae praelatis rebelles fiunt, omnia hujus sacramenti bona vertuntur in venena, atque in aeternum animarum exitium. Quis enim indigne manducat, & bibit, [inquit Apostolus] iudicium sibi manducat, & bibit, non dijudicans corpus Domini; id quod maxime faciunt Hussita, quia sacramento unitatis abutuntur ad schisma, & rebellionem, fumentes corpus Domini schismatico, corpus Domini mysticum [quod est Ecclesia] non dijudicant, sed impie sciunt, &c.

Abusi Sacramento heretici.

(b) 1. Cor. 11. Rom. 8.

Hujusmodi novatorum impudentiam, qui nonnullorum doctorum, obscura dicta ad suam opinionem corroborandam detorquent, cum universi perspicuis argumentis catholicam veritatem confirmant, redarguit. subjectis verbis Joannes Gerson (c), qui tunc in concilio Constantiensi adversus eos scribebat; Scriptura sacra non ita recipienda est nude, & insolitum, contemptis aliis traditionibus hominum, quin debeamus ad intelligentiam veram ipsius habendam iuris humanis, & canonibus, & decretis, & glossis sanctorum doctorum frequenter, & humiliter uti: patet ex praecedentibus. Patet etiam ex modo, quem tenent heretici, quos nunc impugnamus, qui doctores valde diligenter allegant pro suis assertionibus colorandis, & corroboran-

(c) Jo. Gerson. 10. 1. de communio. sub utraque specie. Scriptura sacra impii abusi.

NOTE

[1] E Distug illud quo Eucharistiae sub utraque specie usus laicis apud Bohemos dabatur ve- reor ne apud Coclaeum temporis notas mendosas praferat. Id enim suadet autoritas Laurentii Byzantii in diario Hussitico, de quo in nota ad h. 1415. 31. afferentis anno 1415. circa festum omnium sanctorum, & anno domini 1416. corrente, ante festum Purificationis factum est interdictum Praga arobiepiscopo, praelatis, plebanis, ac religiosis a divinis cessantibus, libertasque fuit per omnes ecclesias & monasteria omnibus presbyteris communionem corporis, & sanguinis dominici sub utraque specie promoventibus, & magistro Joanni (Hus) adherentibus divina peragere, & verbum Dei quoties predicare; amulis ipsius sanctissimae communionis utriusque speciei, & magistri Joannis Hus, Machometis nuncupatis de Praga divina ad Wissegradum & ad ecclesiam in Pisan sub Wissegrado sitam, & in Buben nec non in Ovencetz. visitantibus; (sic) pro quo clerus Pragensis & praecipue praelati & monachi damna non pauca a vulgo sunt perpessi. Nam multi eorum a propriis sunt ejecti sedibus; presbyteris utriusque communionis speciei & magistro Joanni Hus faventibus in ipsorum locis collocatis rege Bohemiae Wencelao hoc ipsum ad suorum aliorum consiliatorum investigationem, admittente. Verbis hisce indicari censo liberam illam facultatem a Wencelao permissam eucharistiae sub utraque specie distribuendae qua forte de re non diu post, die scilicet decima martii latum fuit publicum illud edictum quod a Coclaeo recitatur quanquam pro anno 1416. mendose annus 1417. inscribitur. MANSI

Multa sunt depravata.

randis; & tales, qui sunt aliquando nullius auctoritatis, vel ponderis, sicut sunt aliqui glossatores decretorum, & decretalium, & non sancti, nec multum in theologicis eruditi, & similiter aliqui, quos de numero trahunt theologorum, unde sic arguitur adversus eos: Si doctoribus, & peritis in sua arte credendum est, cur doctoribus per nos allegatis non vultis credere? Quos allegatis, bene intellexi sunt pro nobis, & alii qui absque ulla comparatione plures sunt, & clariori sermone, dicentes nostram sententiam. Si vero non talibus in aliquo credendum est, cur eos pro vobis in confirmatione erroneorum spirituum, & sensuum vestrorum, tam curiose, & exquisitissimo studio quaritis allegare, & undecumque colligentes, & discerpentes quantumlibet remittantur?

IX. (a) Jo. Gerson. 10. 1. Objectio hypocritica.

Recenset (a) etiam idem plures justissimas causas, ob quas calicis usus denegatus sit laicis; dissolvitque Hussitarum figmenta, qui insurrebant simplicibus laicis, ampliora apud Deum praemia comparari ex communione porrecta sub utraque specie a schismaticis, quam ex unica specie Ecclesiae catholicae more sumpta. Tugendum vero, ac stupendum est, Bohemos decretum facile de duabus speciebus arte rhetorica subornatum a paucis laicis, praefide magistro artium Joanne nuncupato Cardinale editum, potius, quam synodi oecumenicae ex totius Christiani orbis spectatissimis praesulibus, & doctoribus consistare, praefide Christi vicario, constitutiones amplexos: cum tamen ad disceptandam in concilio controversiam Sigismundus Rex universis ad concilium accessuris fidem publicam dedisset; cujus diploma (b) ita signatum est: Datum Constantiae anno Domini MCCCXVII. decima indictione, die vero nona mensis julii, regnorum nostrorum anno, Hungariae, &c. trigesimo primo, Romanorum autem electionis septimo, coronationis vero tertio. Accedendi etiam aeque ac recedendi libertatem polliciti fuere (c) principes imperii, & magistratus Constantenses: sed plures, ut dixi, facta est paucorum laicorum improbitas, quam universorum patrum religio: neque adverterunt Scripturae sensum, quem divinus Spiritus intendit, & exponit Ecclesia, admittendum, non interpretationem, a quolibet impostore propositam amplectendam, ut ipsis objecit Joannes Gerson (d): Scriptura sacra in sui receptione, & expositione authentice finaliter resolvitur in auctoritatem, receptionem, ac approbationem universalis Ecclesiae, praesertim primitivae, quae recepit eam, & ejus intellectum immediate a Christo, revelante Spiritu Sancto die pentecostes, & alias plures; patet, quia quod Matheus scripserit veraciter evangelium, & non Nicodemus, hoc solum habemus ab auctoritate

(b) Ext. arad. Coela. lib. 4. hist. Hussit.

(c) Ext. cor. lit. ibid.

(d) Jo. Gerson. 10. 1.

Ecclesia juxta illud Augustini, Evangelio non crederem, nisi me auctoritas Ecclesiae compulisset; haec enim est ineffabilis regula a Spiritu Sancto directa, qui in his, quae a dei sunt, nec fallere potest nec falli.

Captus ita illo laqueo Bohemis, ostentatoque religionis splendore; eo insolentiae furorisque impii homines prorupere, ut laici sacramenta conficere (e), & administrare non perhorrescerent: inter quos furor insignis scelere fuit, quem Wencelaus Rex, excusso nonnihil torpore, igne cremari jussit. Audta vero est hereticorum improbitas, cum Hermanno episcopo Nicopolensi sua infudere venena: is enim a Conrado archiepiscopo Pragensi renuntiatus, ut vices illius gereret, hereticorum multitudinem sacerdotio initiavit, atque ob id scelus munerere exauctoratus est a Conrado, cujus literae (f) consignatae hac formula: Datum Rudnitze anno Domini MCCCXVII. die x. mensis martii. Captus (g) est postea Hermannus a Zenkone e Warremberg, & ab eo sacerdotalibus sacris initiati munerere sacerdotali interdicti a Constantiensibus patribus, nisi ab sede Apostolica ea censura solverentur. Illiscebatur (h) tamen in dies impletas, quae confirmata Wencelai foecordia vires experiri constituit. Conventerunt igitur ad triginta millia armati heretici, qui diruere ecclesias, & monasteria incendere coeperunt: utque sacrilegia sua religionis pigmentis decorarent, patente campo recentas mensas posuere, in quibus facinoroso & rudi populo sacramentum calicis porrexerunt. Extimuit Wencelaus armatos Hussitas, ne in se eorum furor erumperet: in idque prona erant, cum multitudinem Coranda presbyter permulserit (i): licet enim ebriosum & segnem nacti essent regem, quietum tamen & benignum illum esse addidit, qui nulla ipsos molestia afficeret.

X.

(e) Cran. 12. in Wand. l. 1. 10. cap. 27. & ex eo Coela. lib. 4. hist. Hussit. Hermannus episc. Nicopol. infens. datus haereticis. (f) Ext. arad. Coela. lib. 4. hist. Hussit. (g) Id. ibid. ex a. His Synod. (h) Coela. lib. 4. hist. Hussit. (i) Id. ibid.

Non ignari erant Constantiensis concilii patres grassantis in Bohemia haereticis, ad quam reprimendam viginti quatuor articulos concepere, quos Coclaeus (k) afferit; interque alios superioris consilii sive decreti Pragensium Hussitarum, quo illaqueati fuere imperiti, conditores & haereticorum in jus vocati fuere.

Hoc tempore cum B. Vincentius (l), de quo superiori tomo facta mentio, maximam populorum multitudinem divinis illecebris allectam traheret, eosque pia & voluntaria corporum diverberatione ad divinam implorandam misericordiam maceraret, instaurata est a nonnullis, ejus exempla nefariis doctrinis corruptentibus, Flagellantium secta, quae pietatis metas egressa, corpora crudelissime laniabat, & crimina sanguine magis quam sacramentis ablui sinxit, ut testatur Jo-

(k) Coela. lib. 4. hist. Hussit. De Wencelao de turbando agunt.

(l) Jo. Gerson. 10. 1. contra flagellantum.

XI.

annes

Flagellatorum impia, & crudelis secta.

Abiis flagellatio impie colata cum martyrio.

B. Vincentii admonitio.

XII.

(a) Igov. lib. 3. de epise. Bonon.

annes Gersan, in edito opusculo: Constat, inquit, per experientiam, quod taliter se flagellantes non curant de sacramento confessionis, vel poenitentiae sacramentalis, dicentes quod haec flagellatio patior est ad delendum peccata, quam quaecumque confessio; immo eam aequiparant nonnulli, vel praeponunt martyrio: Quoniam facimus, inquit, ultra fundendo sanguinem proprium, quod ab aliis martyres pati cogebantur. Nonnullis interjectis addit author de S. Vincentii Ferrerii erga concilii Constantiensis patres observantia, illum in literis Constantiam missis haec scripsisse. In quotidianis, inquit, recommendationibus sacri, & universalis concilii Constantiensis, quas facio post sermonem, docui, & doceo omnes fideles submittoro omnia facta, & verba, ac etiam scripta, determinationi, ac etiam correctioni ejusdem sacri concilii; subdendo: Et sic facio in omnibus factis, & dictis, ac etiam scriptis meis. Haec ibidem, quae manifestant discretam humilitatem, & humilem discretionem tanti viri. Hoc anno B. Nicolaus Albergatus ex Carthusiensi eremo ad Bononiensem episcopatum evocatus est, in quo omnium virtutum genere effulgit, ut narrat Sigonius (a): Consuetudinis civitatis voluntate tandem coactus, sese xv. non. junii

consecrari permisit: atque ea re magna populi frequentia in eade Carthusia celebrata, urbem solemniter pompa inivit, ita ut equos usque ad S. Stephanum venerit, inde sine calceis ad S. Petrum pedes processerit. Hujus egregie, ac laudabiliter facta multa: sed haec maxime illustria. Studio pristinae disciplinae retento, victui suo parcens, facultates ecclesiae pauperibus suscipiendis, & praecipue puellis nubilibus collocandis impertit: doctos homines atque ingenis laude aliqua excellentes, omni benignitatis genere fovit. Inter eos Thomas Serzanensis postea episcopus Bononiensis dein Cardinalis, demumque in Pontificatu dictus Nicolaus V. ab ipso fuit educatus; carne abstinent, in culcitra non cubuit, Judaeos luteum signum, ut a ceteris dignoscerentur, in pectore ferre, & festis diebus clausas tabernas habere praecipit. Et infra: Postero anno idem, in instituto suo persistens, usuras Judaeorum in Christianos graviores coercuit, ludum salarium interdixit, synodo habita constitutiones Bernardi olim episcopi confirmavit, monasterium S. Gregorii extra portam S. Vitalis ad unum priorem, & conversum redactum, a veteribus canonicis S. Augustini ad novos S. Georgii in Alga, Pontificis mandato tra-

Pia B. Nicolai Albergati gesta.

Unum habuit a secretis qui ad summum pontificatum pervenit.

Indictum Ticini Concilium.

II. (b) Ib. fess. 43.

I. (a) Acta concil. Const. fess. 43. Ecclesiae in ordinem veterem reductae.

In simoniacos districtae censure.

Indictum Ticini Concilium.

II. (b) Ib. fess. 43.

I. Propagata est Constantiensis synodus in annum, quem aggredimur, redempti orbis decimum octavum supra millesimum quadringentesimum indictione undecima, & tribus aliis sessionibus absoluta: quarum prima celebrata (a) est vigesima prima martii. Praesuit in ea Martinus, pluraque a schismatis exordio, tum a veris Pontificibus, tum ab iis, qui flagitio pseudopontificios honores gesserant, constituta rescidit. Monasteria in primis, ecclesias, sacerdotia, atque alia episcoporum imperio subduta, in pristinum statum, quem Pontifice Gregorio XI. tenebant, redegit: sanxit vacantium ecclesiarum vestigalia fisco pontificio non inferenda: simoniacum scelus poenis coercuit: sacerdotiis potitos gerendi muneris onere solutos veteri jure contrinxit: decimas, de nemine imperandas nisi a Pontifice, de Cardinalium, & praesulum consilio, statuit: cleri mores revocandos ad pristinum sanctitatis nitorem, & cultum corporis ad modestiam componendum edixit.

Decima nona aprilis habita est sessio quadragesima quarta, in qua Martinus decretum synodale de indicendis a Romanis pontificibus stato tempore conciliis ad exitum perduxit, ac proximo evoluto quinquennio celebrandum Papiæ concilium oecumenicum indixit hisce verbis: Consentiente, & approbante concilio, civitatem Papiensem tenore praesentium deputamus, & etiam assignamus, statuentes, & etiam decernentes, quod praetati, & etiam alii, qui ad generalia concilia debent convocari, tempore praedicto, nimirum expleto quinquennio, civitatem ipsam Papiensem accedere teneantur, &c. Datum & actum Constantiae in loco sessionis publicae xlv. Kalend. maii pontificatus nostri anno i.

Praeterea (b) demum est ultima sessio concilii vigesima secunda aprilis die: cumque veteri more a patribus Martinus rogatus esset, ut concilii acta apostolica auctoritate confirmaret, ita ipsum res-

pondisse tradunt acta (c): Sanctissimus (c) Sess. Dominus noster Papa dixit, respondendo ultra praedicta, nimirum postulata, quod omnia, & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per praesens concilium conciliariter, tenere & inviolabiliter observare volebat, & nunquam contrahere quoquomodo: ipsaque sic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter, nec alio modo: & illud idem iterato fecit dici per organum domini Augustini de Pisis fiscalis, & sacri consistorii advocati praedicti, qui nomine Papae a protonotariis, & notariis ad scribendum acta concilii ordinatis, & deputatis petiit instrumenta publica fieri. Habita dein concilio est a Joanne de Podimitis Cathanensis episcopo, hoc proposito themate: Vos nunc visitationem habetis; iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum. Cumque perorasset, Antonius S. Caeciliae Card. e Chalanco, pontificio imperio & synodi consensu perlegit nonnulla decreta, (d) quorum primo pronuntiabat Pontifex dissolvere concilium deprecantibus id ipsis patribus: atque omnibus, qui illi interfuissent, amplissimam criminum si excurrerent bimestri illa sacra exomologesi expiarent, veniam tribuit, addiditque: Similem concessionem facimus in mortis articulo, & intelligimus tam de dominis quam de familiaribus eorundem: sic tamen, quod a die notitiae praesentium pro absolutione in vita sejunent per annum Sexta feria, & pro absolutione in mortis articulo per alium annum, nisi legitime fuerint impediti, quo casu debeant alia pietatis opera peragere, &c. Dat. & actum Constantiae in loco sessionis publicae dicti concilii x. Kal. junii pontificatus nostri anno i. [1]

Acta deinde est in sacro patrum coetu constitutio apostolica (e) jam ante viii. kal. martias ad Wicleffum & Hus foedas haereticas serpentes in Bohemia excindendas edita, atque archiepiscopis, episcopis, fideique censoribus missa, ut ex scriptis supra forma judicia ecclesiastica in impiis

Decreta fidei approbata a Martino.

Dissoluta synodus.

(d) Ext. ibid.

Piacularis venia data a Martino.

III. (e) Ext. apud Mart. 10. 8. pag. 209. & in actis conc. Constantien. in fess. 45. sub fin. in bullar. in Mart. V. const. 1.

NOTE [1] HOC tandem anno, die, & mense ab annalista indicatis suis impositus est celebri illi Constantiensis synodo, quae luctuoso sedato schismati haud speratum gaudium orbi christiano attulit. De ejus approbatione pro variis scriptorum studiis varie disceptatum est. Gallo-rum enim quidam nullam aliam confirmandi concilii bullam a pontifice editam censent, quam quae ab annalista hic ex parte recitatur & in actis concilii Constantiensis legitur; cum vero in ea pontifex ex concilio sensu Wicleffitas & Bohemos damnare se significet, hoc argumento demonstratum censent in ea concilii approbatione nihil auctoritatis Martinum exhibuisse. Quoad vero haereticorum damnationem latam a concilio sententiam tanquam unum ex patribus, non vero tanquam arbitrum supremum approbasse. Verum auctoritatis pontificiae concilio superioris specimen ostendit Martinus cum ex concilii actis, ante assumptionem suam praestitis, alia quidem probavit; ea nempe quae in materia fidei conciliariter decreta fuerant; alia vero reliquit in aequo, nec auctoritate sua approbanda censuit, ut legitur in actis sessionis XIV. concilii. Ex quo factum est, ut Constantiense concilium ex parte tantummodo approbatum dixerit Binius in notis

Constitutio contra Wicleffum & Hussi hereses.

exerceret; ducitque exordium ab his verbis: Inter cunctas pastoralis curae sollicitudines; deque studio tuendae fidei orthodoxae contra haereticos prolocutus Pontifex, tristem conditionem temporum, quibus Bohemi impietatis laqueis se irretierant, ita deplorat: Dudum plusquam omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus, & dominiis, praesertim in regno Bohemiae, & marchionatu Moraviae, ac locis, & districtibus illis vicinis, adversus fidei catholicae dogmata, & sanctae matris Ecclesiae traditiones, non solum contra unum, quin immo contra plura fidei catholicae dogmata insurrexerunt quidam haeresarchae circumcelliones, schismatici, & seditiosi, luciferina superbia, & rabie lupina ewecti, demoniorum fraudibus illusi, de vanitate in id ipsam, licet forent de diversis mundi partibus oriundi, convenientes, & caudas colligatas habentes, damnatae videlicet memoriae Joannes Wicleff de Anglia, Joannes Huss de Bohemia & Hieronymus de Praga, qui utinam alios secum ad infidelitatis interitum non traxissent: nam ubi hujusmodi pestilentes persone perversa dogmata pertinaciter seminabant, in sua doctrina pestifera primordio, praelati, & alii judicariae potestatis regimina exercentes, tanquam canes muti non valentes latrare, nec ulciscerentur cum Apostolo in promptu omnem inobedientiam, haeresarchas ipsos pestiferos, & dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim, ut adstricti fuerant, canonice coercere, eosque de domo Domini corporaliter eicere non curarunt; sed sacrilegam, falsam, & perniciosam ipsorum doctrinam per longas moras negligenter convalere permisissent, quam populorum multitudo, illorum opinionibus falsis decepta pro veris accepit, quae diu mendaciter, perniciose, ac damnabiliter seminaverunt, eisque credendo a recta fide cecidit turba multa, & errore devio involvitur, prob dolor! paganorum adeo, quod per diversa illarum eisdem convicinorum partium climata, oves Christi catholice haeresarchae ipsi successive infecerunt, & in stercore mendaciorum fecerunt putrefcere.

Graves de praelatis querelae.

Eorum negligentia populis exitium peperit.

NOTE

notis ad idem concilium. Et Niemii continuator ex mente utique virorum doctorum aetatis illius scripserit: Quod quidem decretum generalium conciliorum de tempore in tempus celebrandorum dominus Martinus recepit & per suam bullam approbavit. Cetera vero ante ejus assumptionem facta quanto fidei catholicam concernebant, & non aliter, similiter recepit & auctoritate apostolica comprobavit. Quoad bullam vero, de qua supra Cl. a Schellstrate in tractatu de sensu &c. decretorum Constantiensis concilii sessione quarta & quinta demonstravit longe diversam esse a bulla, qua Martinus concilium ex parte approbavit. Hanc vero bullam concilium confirmantem primum se e pluteis Vaticanis eruisse, atque orbi literario communicasse blanditur, quam laudem illam incius quidem & imprudens immerito usurpat Raynaldo, qui primus integram ferme exhibuit ad A. 1425. 15. In ea vero Pontifex sententiam concilii in haereticos latam ita probat & confirmat ut eadem concilii decreta ejusdem scripti patrocinio communiat, supplendo quoque omnes defectus, si qui forsitan propter solemnitates juris in procedendo non servatis intervenerint in eisdem. Signatur bulla Constantia VIII. kal. martii anno primo. Hac sane omnia summam pontificis auctoritatem in concilium probant & demonstrant. MANSI.

Hussi damnati in Concilio.

IV.

Quapropter generalis Constantiensis synodus tantam fidelium, & fidei orthodoxae plagam, & ruinam videns, & infra, Ad omnipotentis Dei gloriam, ipsiusque catholicae fidei, ac Christianae religionis conservationem, augmentum, & animarum salutem, & preservationem, eosdem Joannem Wicleff, & Joannem Huss, & Hieronymum, qui inter cetera de sacro Eucharistiae sacramento, & aliis sacramentis ecclesiae, & articulis fidei aliter quam sancta Romana ecclesia credit, & tenet, & praedicat, & docet, quamplurima temere, & damnabiliter credere, ac tenere, praedicare atque docere pertinaciter attentabant, velut haereticos, & pertinaces, ac obstinatos jam a communione fidelium separatos, de domo Dei corporaliter ejecit, & spiritualiter ejectos declaravit, & alia nonnulla circa praemissa utilia, & salubria statuit, & decrevit, per quae alii, qui causantibus haeresarchis eorumque falsis doctrinis hujusmodi, spiritualiter de domo Dei exierunt, per vias canonicas reducerentur ad semitas veritatis, &c.

Queritur plures in Bohemia, & Moravia falsae doctrinae veneno corruptos Joannis Hussi & Hieronymi Pragensis supplicio ad pietatem non redactos, sed in desperationem actos praecipites perlegendis eorum commentariis dare operam, synodalis decretis impie proculcaris: ad quos disciplinae ecclesiasticae severitate coercendos Martinus, sacro assistente concilio, dat mandata archiepiscopis & episcopis omnibus, sive re ipsa sacris pontificalibus initiati, sive designati tantummodo sint, ut de Corporis & Sanguinis domini nostri Jesu Christi, vel de baptismo, vel de sacra exomologesi, ac de poenitentia ad crimina expianda infligendis, aut de aliis sacramentis, fideique orthodoxae articulis impie sentientes, aut haeresarcharum Wicleffi, Huss, & Hieronymi libros damnatos servantes, vel extremos eorum vitae actus commendantes laudibus, horumve studio & societate inquinatos haereseos nota inurant, ac iudicium ad merita supplicia tradant potestati, Ne vero

Decreta pro extinguenda heresi Hussitica.

Quid agendum cum suspectis haereticis.

V. Instaurata Bonifacii VIII. sententia.

Præfatus causam fidei inerte agentibus intentatum exauctoramentum.

vero amicitiae, aut naturae in conjunctos propensionis causa indulgeretur haereticis, qui e justa severitate erepti in perniciem animarum grassarentur, constituta sunt in eos, qui haereticos receperint occultaverintve, eadem poenae: qui vero post pia monita, nefaria damnata secta, ad ecclesiae sinum redierint, ita severitatis vim sentiant, ut clementia temperetur. Iusti etiam sunt praesules monere, vel adigere reges, principes, praefectos provinciarum, praetores urbium, alioque magistratus, ut haereticos suae ditionis imperitiae finibus eliciant, neque eos impiam doctrinam disseminare, aut versari in adibus, vel mercaturam facere, vel consuetudine cum catholicis uti patiantur: si denunciati ejusmodi, haeretici obierint, ecclesiastica sepultura careant, eorumque bona sisco addicta sint: qui vero suspitione haereseos aspersi fuerint, nisi rite eam deleverint, vel ad ipsam purgandam jurisjurandum dare detrectarint, poenis in haereticos constitutis afficiantur qui puros se ab ea labe ex segnitie demonstrare omiserint, percellantur anathemate; cujus laqueis si excurrente anno integro solvi neglexerint, poenis haereticorum plestantur; si quis haeresarcharum pestiferam doctrinam in aliquo articulo dumtaxat temerariis, seditiosis vel pie non sonantibus reus extiterit, ex canonica lege mulctetur.

Instaurata praeterea Bonifacii VIII. sententia, quae ab his verbis orditur: Ut inquisitionis negotium; Reges, principes, praetores, ac iudices obsecras Pontifex, & apostolico imperio obstringit, ut praesulibus fideique causarum cognitoribus, ad exercendas leges in haereticos auxilio, & opera non desint, reos in carceribus afferrent, donec ab ecclesiastico iudice lata sit sententia. Ne vero quis ignorantiam praetexat, qui sint errores inducti a novis haeresarchis, quive impietate contaminati censendi, neve iudicium in haereticos intermittatur, singulos errorum articulos in Bohemiam & Moraviam decernit transmittendos, ac praesules illius regni & marchionatus jubet ad excindendas haereseos studiose incumbere, omnesque illarum infamia tactos suspitione aspersos, proposita anathematis interdictione censura, ad eam tactis manu sacrosanctis evangelis & concepto Sacramento diluendam, ac praesulibus ipsis, qui in haeresi radicatus evellenda in suis dioecibus socordes fuerint, iudicium ad tribunal apostolicum, & exauctoramentum praesularis dignitatis intentat. Insuper deinde catalogum errorum Wicleffi, quorum primus est: Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis remanent in sacramento altaris, &c. Sunt iidem articuli numero quadraginta quinque, quos

a Sbincone archiepiscopo Pragensi, & ab academia ejusdem urbis, dum pietatis & scientiae laude florebat, atque a Germanis regebatur, lapsa ante decennio censura notatos, adduximus (a); deinde conceptos iisdem verbis damnatosque in sessione octava a synodo Constantiensis diximus. His erroribus subnectit Pontifex alios triginta a Joanne Hus fictos, vel e sententia Wicleffi haustos, quorum primus est: Utenica est sancta universalis Ecclesia, quae est praedestinatorum, &c. Fuere ii antea concilii patribus in sessione quinquagesima censura notati (b), & a nobis recensiti (c) atque ideo jam repetendi non sunt visi. Formulam quoque urgendi haereticos examine, ac discutiendae, piine an impii sint, veritatis, suis verbis conceptam distindamque in xxxvii. capita proponit Pontifex, quam non afferimus, cum in actis (d) concilii, & bullario extet. Iis vero literis ita adscripta est dies. Datum Constantiae VIII. Kal. martii pontificatus nostri anno x. Haec Martinus apostolico ardore ad medicanda ferro putrida membra, ne reliquum Ecclesiae corpus inficerent, sanciebat.

Sed creverat adeo haereticorum numerus, & audacia, ut praesules judicia in haereticos exercere in Bohemia non possent, cum ob ignaviam Wenceslai, procerum, aut magistratum potentia fultis non essent, immo trepidos catholicos haeretici Neroniana persecutione jam vexare cospissent: tanti fuit serpenti clanculum malo obviam non itum fuisse, quando opus fureret. Cum igitur palam jam haeresis fureret, ac templa profanarentur, sacrae imagines violarentur, pellerentur ecclesiastici, diriperentur sacrae opes, catholici doctores necarentur: Pontifex sacrum bellum ad retundendos impios, religionemque ab eorum sacrilegis conatibus vindicandam indicere meditabatur: sed ab eo consilio Sigismundus Romanorum Rex nimio in suos amore revocavit: ipse vero proceres Bohemos ad avitam orthodoxam fidem traducere blandis hisce literis (e) est conatus.

Dilectis filiis universis baronibus, & armigeris regni Bohemiae salutem, & apostolicam benedictionem. Gravis admodum, stabilis, & horrenda querela nostras aures quotidianis clamoribus pulsas, quod etiam dolenter referre cogimur, quomodo velleis perveris dogmatibus per olim damnatae memoriae Joannem Wicleff, & Joannem Huss, ipsorum sequaces superstites, damnabiliter inservientes, ipsum regnum Bohemiae hujusmodi perveris doctrinis, & erroribus adeo infecerunt, & pestifere impleverunt, quod jam fides catholica, & evangelica disciplina ibidem, ubi hactenus summa veneratione, & excellentissima devotione colebatur, fere

Damnati iterum articuli Wicleffi. (a) Anno Christi 1408. m. 69.

Alii Joannis Hussi etiam damnati. (b) Ext. in actis Concilii Constantiensis. sess. 15. (c) Anno Christi 1415. num. 41. (d) Act. Concilii. (e) Ext. in actis Concilii Constantiensis. sess. 45.

VI. Censuram fidei laesacta auctoritas.

Catholici haereticorum furoris expositi.

(e) Ext. apud Concilium lib. 4. hist. Hussi.

Martini literae ad Bohemos.

famatur extincta: imagines Crucifixi, beatae Mariae Virginitatis, & aliorum sanctorum irreverenter franguntur, & comburuntur, & impudice desecantur: ritus, & caerimoniae, & alia ad cultum divinam pertinentia penitus convolvuntur, divina, haec, profanantur, & ad profanandum clerici catholici compelluntur: excommunicati, & interdicti, ad contemptum clavium tolerantur, & faventur: rectores parochialium ecclesiarum, & alii beneficiarii de beneficiis suis laicali potentia, & crudeli seipsum approbatione expelluntur: nonnulli etiam ex ipse viris ecclesiasticis variis injuriis lacessiti per laicos captivantur, exactionantur, & crudelissima cruciantur: spolia ubique per regnum supra clerum committuntur: censur, & redditus ipsorum de quibus statum suum tenere deberent, violenter auferuntur. Et [quod horrendum dictu est] catholici predicatorum, & etiam certi magistri catholicam fidem predicanter, & docentes, per cruciatum, & tormenta, neonica persequutione fidem catholicam, quam predicaverunt, & docuerunt, abjurare coguntur: predicatorum, & doctores errorum predicatorum per eos foventur, & laicali potentia defenduntur. Imagines predicatorum Joannis Hus, & Hieronymi hereticorum condemnatarum, & festiva celebrantur, & venerantur: constitutiones servatae contra determinationem, & decreta sanctae matris Ecclesiae, & praesertim de communione sub utraque specie, temerario promulgantur, & nonnulli laici catholici ad hujusmodi communicationem sub utraque specie suscipiendam manu seculari sapienter construnguntur. Alia quoque molestationes, oppressiones, persecutiones, & abominaciones, quas lingua carnis exprimere, aut certe calamus vix posset describere, quales nec tempore Pharaonis, nec tempore paganorum persecutorum Ecclesia audire fuerunt, clero & populo catholica inferuntur; quas & audire aures pie perhorrescunt, & referre singula, veluti fama & relatione crebra ad nos perducta didicimus, non valemus.

Hereticorum in la-cerdorale ordinem grassatio.

Hus, & Hieronymi imagines & memoria cultus ab illis.

Dirissima persecutio vexati pii.

Crucelignas copias in hereticos immittere Martini medietas, & cruciamur.

NOTE [1] **H**ereticorum motus in Bohemia & Nicolai de Hus furentem insaniam ac demum secessum in castrum unum milliare a Praga distans, teste omnium locupletissimo Byzynio in diario; haec inquam omnia idem Byzynius cum sequenti anno 1419. conjungit; cujus testimonium, utpote oculatum & hac in re non suspectum, Waldensium, & Coclao praefendum esse, necno prudens negaverit. MANSI.

injuncta cura pastoralis officio salutis cunctorum Christi fidelium providere disponimus, praecipue tamen ad fidem catholicam, Christi, cujus licet immeriti in terra vices gerimus, sanguine dedicatam defendendam etiam usque ad sanguinem tenemur, ad extirpandum hujusmodi errores, & ad defensionem fidei accurata sollicitudine volebamur procedere, ut tenemur: sed assidua atque importuna charissimi in Christo filii Sigismundi Romanorum, & Regis, qui pro unione sanctae matris Ecclesiae multos, & gravissimos labores pertulit, interventioque permoti, potissime vero consideratione, ac intuitu regni insignis Bohemiae, quod haecenus primum, ac ecclesiae Romanae semper obedientissimum extiterat, proficimus; a processu, expectantes paternam pietate ipsorum reditum ad obedientiam, & errores suos corrigere, ad quod tenebantur. Additis precibus, ut damnatae ab Ecclesia doctrinae virus propinatum ab impiis evomerent, atque ab injuriis ecclesiae, vel sacerdotibus inferendis se continerent. **Dni. Constantia VIII. Kal. apud pontificatus nostri anno I.**

A Sigill. mundo Cesare retardatus.

* prohibetur.

Flecti (a) ad pietatis cultum iis literis non potuerit Hus, sed priora novis flagitiis cumularunt. Horum signifer Joannes Praemonstratensis ordinis desertor, cum de ecclesia sancti Stephani, in qua haeresim nefarii concionibus spargebat, detrusus esset, monasterium Carmelitarum invasit: ac tum haeretici ad religionis speciem singulis ferme diebus Euchariam per suas ecclesias circumferbant: quas cum, crescente eorum numero, pauciores angustioresque esse paterebant, in regiam duce Nicolao eius loci domino, unde Joannes Hus originem traxerat, irrupere, atque a Wenceslao, ut plures, & ampliores traderet contendere: quo populari motu territus Rex in Vifegradensem arcem se recepit. Rebellioni religiosum specimen praetendunt, liberam scilicet evangelii praedicationem, pro qua tuenda sanguinem se profuturos literis promulgantur; de quibus Thomas Waldensis agit (b). [1]

VII. (a) Cocl. l. 4. Joannes Praemonstratensis apostata.

Hereticorum hypocrisis.

(b) Wald. ca. 1. l. 2. art. 3. 70.

VIII.

Ad vindicandam porro a tot tantisque impiorum injuriis religionem intentus Pontifex, soluta jam vigesima secunda aprilis synodo Constantiensis, cum Gebennam se contulisset, Joannem Dominici ordinis Praedicatorum tit. S. Sixti presbyterum Cardinalem, doctrina rerum sacra-

Legatus in Bohemiam, & Hungariam missus. (a) Mart. lib. 1. ep. cur. pag. 185. (b) Ib. p. 133.

Legatus ac religione insignem, de quo jam ante a nobis mentio facta est, vi. id. julii, legatum in Bohemia & Hungaria creavit (a), amplissimaque ad reprimendam haeresim, quae jam principes quoque ac principes inficere coepit, autoritate communit (b), ut iudicis persequeretur haereticos, redeuntes ad sinum Ecclesiae exciperet; tum ut synodos cogere, & si magistratus torperet, principes ad arma in impios concitare posset.

Dilecto filio Joanni tit. S. Sixti presbytero S. R. E. Cardinali, ac in regnis Hungariae atque Bohemiae, & omnibus terris atque dominiis charissimis in Christo filiis nostris Sigismundo Romanorum, & Hungariae, & Wenceslao Bohemiae Regibus illustribus communit, vel divisim superpositis, apostolicam salutem, &c.

IX. Levantes in circuitu nostra mentis oculos, & non absque maxima cordis nostri amaritudine recensentes, quod in regno Bohemiae, ac finitimis partibus, pro dolor praeteritis, & modernis temporibus per argumenta pestifera contra puritatem catholicam fidei, hostis humani generis procurante versutia, viperea dogmata, quae tanquam cancer mentes mortalium serpere non desunt, pestifere pullularunt per praedicationes nefarias, & articulos damnatae memoriae Joannis Wickliff heresiarum, & sequacium malignantium ipsius, jugiter contententium Christi fidelium mentes, & corda seducere a veritate orthodoxae fidei contra sacrosanctam matrem, & universalem Ecclesiam sponsam nostram, in perniciem salutis aeternae multorum fidelium Christianorum, & [sic] lugubri insinuatione didicimus multorum fidei dignissimorum; etiam praelatorum, & principum in partibus illis atque finitimis existentium, & remotis, nisi celeriter atque salubriter ad reductionem animarum ad praefatae Ecclesiae unitatem, ac fidelitatem, & obedientiam, & coinquinatorum horrenda, ac perniciositate haeretica pravitate, obstinatorumque proterviam ex agro militantis Ecclesiae radicibus extirpandam opportunis remediis occurratur, non solum per regnum, & partes illas, sed alias sic debacchatur, & furit hujusmodi labes, impellente satore zizaniam, quod innumerabiles orbis partes in confusione praefatae orthodoxae fidei praecipitabiliter & inexterminabiliter secum irabunt: Et supremis exoptantes affectibus, ut in regno, & partibus illis, & aliis resurgant desiderabilis pax, & quies, & cultus praefatae fidei orthodoxae incrementis salutaribus, animarum salus, & corporum coalescant; eoque diligentius veniant in praemissis apponenda remedia, nec minus praevocanda discrimina, quo plures ad nobis causas, & incrementa pestifera videatur in dies ad infectionem mentium christianarum pater ille malignantium seminare;

Martini cura pro sanandis tot malis.

Legati apostol. e-legium.

occe ad te, quem potentem quidem opere, & sermone, in magnis expertum, & arduis eximia circumspeditionis industria, claritate scientiae, probitate, ac fidelitate, & morum elegantia probatum, divinarum humanarumque rerum notitia, ac gerendarum rerum experientia, maturitate, & altitudine consilii insignitum; in cuius affectibus geritur, prout indubitanter tenemus, extirpare haereses, veritatem catholicam fidei labefactis, & coinquinatis haeretica coinquinatione multorum mentibus sacris tuis eloquiis inserere, & oberrantes, ac devios hujusmodi ad veritatem catholicam fidei, & unitatem ipsius Ecclesiae nostraeque, & fidei praefatae fidelitatem, & obedientiam revocare atque reducere salutaribus argumentis, & ad veram pacem, & concordiam cunctos dissidentes reducere, & universam dissidentiam in pacis pulchritudine commutare, & sic oberraciones hujusmodi in perfidia sua malignitatis per sedulos nuntios, justitia mediante, compestere omnibus visis, & modis, ut eorum malignitas persecutione qualibet tam juris quam facti, modis omnibus prosternatur, licet tua circumspeditionis praesentia nobis, & apud nos ecclesiae universali perutili, careamus invitati, nostra convertimus deliberationis intuitum pro tuarum consideratione virtutum tibi a Domino in abundantia concessarum; te tanquam pacis angelum de fratrum nostrorum consilio ad regna Hungariae atque Bohemiae, & terras, ac dominia ipsi Sigismundo Romanorum, ac Hungariae ratione coronae Hungariae, nec non Wenceslao Bohemiae regibus illustribus supposita, & eorum jurisdictioni subiecta, apostolicae fidei legatum in praesentiarum, ut in ipsis evellas, & destruas, dissipes, & disperdas, adifices atque plantas, deformatae reformes, indirecta dirigas, corrigenda corrigas, & convertas aspera in vias planas, ac deviantes ad semitam reducas veritatis, ac statuas in nomine Domini, prout caelestis gratiae infusio, tuaque tibi providentia ministrabunt, providimus destinandum; firma venientes fiducia, quod actus tuos dirigente, qui novit prava in directam, & aspera in vias planas convertere, per tuae circumspeditionis industriam periculis, & discrimibus, quae ex dogmatizationibus, haeresibus, divisionibus, perverstibus, inobedientis, schismatibus, atque guerris in regnis, terris, & dominis supradictis, procurante pacis amulo, exortis evenerunt, seu de certo possent verisimiliter evenire, poterit laudabiliter obviari, nec non oberrantium, & indovotorum hujusmodi reductio, extirpatio haereticorum, ac schismaticorum pravitate obstinatorumque contra eandem fidem catholicam fieri, observantia censura, & reintegrationis libertatis, & immunitatis ecclesiae, relevatio ecclesiarum, & locorum

In quas provincias missus legatus.

Quae data legato mandata.

ecclesiasticorum oppressorum, pauperum de-
fensio, animarum salus, tranquillitas cor-
porum, ac pacis desideranda tranquillitas
regni, & partium predictarum, inspirante
Altissimo, ad effectum saluberrimum dedu-
centur, eidem circumspectioni tua inter
quascumque personas ecclesiasticas, & se-
culares cujuscunque status, habitus, seu
conditionis existant, etiam si regali, regi-
nali, pontificali, aut quavis alia ecclesias-
tica, vel mundana dignitate praeferantur,
regnorum, & partium predictarum, vel
alterius earumdem bonum pacis, & concor-
dia reformandi, hereticos, & schismati-
cos, abjuratis prius per eos, & eorum
quemlibet heresi, ac schismate, in forma
Ecclesiae consueta recipiendi, & ad premium
eiusdem Ecclesiae, ac Sedis apostolicae, no-
stramque fidelitatem, devotionem, & obe-
dientiam reducendi, & reintegrandi: ac
etiam absolventi, & liberandi, si hoc hu-
militer petierint, predictos, & quemlibet
iporum per eandem circumspectionem suam
receptorum, ab omnibus, & singulis cul-
pis, criminibus, processibus, & delictis,
fautoriis, rebellionibus, schismatibus, ha-
eresibus, & criminibus lese majestatis, &
aliis quibuscumque per eos, aut eorum ali-
quem quibuscumque loco, vel tempore us-
que in diem absolutionis per eandem circum-
spectionem faciendi quomodocumque, aut
qualitercumque per se, vel alios dictis, fa-
ctis, dicto, facto, assensu, vel opere quo-
modocumque, aut qualitercumque commisis-
set, vel perpetratis, cujuscunque qualitatibus, vel
speciei, etiam si maxima fuerint, & in ge-
nerali remissione, nisi de eis specialis men-
tio in apostolicis literis facta fuerit, non
veniant, &c. Dat. Gebennis vi. id. julii
pontificatus nostri anno i.

Concessa
absolven-
dorum
haeretico-
rum pote-
stas.

X.
(a) Ib. p.
132.
Restitu-
endae pa-
cis cura
demanda-
ta.

(b) S.
Anton. 3.
p. iii. 23.
c. 11. &
53.
Leander
l. 3. de
vitis il-
lustr. ord.
Præd. in
Joan. Do-
minic.

Commendatus (a) est Cardinalis lega-
tus praesulibus, ac viris principibus Bo-
hemis, & Hungaris; quibus causas ex-
posuit, ob quas Joannes in ea regna ab
Sede apostolica legaretur: Pro nonnullis,
inquit, nostris, & Ecclesiae Romanae arduis
negotiiis, & pro incremento divini cultus,
extirpatione haeresum, & tutela fidei or-
thodoxae, & reductione oberrantium ad o-
vile dominicum, & pro quibusdam aliis
urgentibus causis, ac pro pace, & tran-
quillitate dictorum regnorum, & partium
subditorum, nec non dominorum, & princi-
pum, & justitia populorum. Dat. Gebennis
vi. id. julii anno i.

Profectus ille in Bohemiam adeo in im-
pietate haereticos obfirmatos comperit (b),
ut cum oclis salutis auribus vi-
que adhibita homines pios ad scelus co-
gerent, Sigismundo Regi Romanorum si-
gnificavit, convertenda in Bohemiam il-
lius arma ad ruentem catholicam rem tuen-
dam confirmandamque. Sed is, pro invito
in Bohemos amore, illos mollioribus stu-
diis ad obsequium Ecclesiae revocandos ra-

tus, fundendo sanguini temperandum con-
stituit. Contrarium omnino necessarium
Constantiensis synodus censebat, in qua
Joannes Gerson (c) superiore anno hoc
dabat consilium: In expugnatione tali pro-
ficere videretur, quod serenissimus Rex
Romanorum invocatus a sacro concilio ac-
ciperet factum illud prosequendum, & termi-
nandum, sicut & alias haereses in Bohemia,
cum potentia etiam brachii secularis; at-
tento praecipue, quod praesens fuit, & est
in concilio, ubi facta sunt decreta in hac
parte; attento praeterea, quod in regno
fratris sui, & cujus est successor, haec ha-
eresis habet exordium, & nisi provideatur,
serpet in longinquum. Non fallus vates
fuit Gerson: Sigismundi enim in Bohemos
haereticos nimia pietas crudelis admodum
extitit, cum mox putridarum partium
pestiferum virus ad sanas serpsit, Bohe-
miamque universam invaserit; quod pos-
tea nobis lugendum erit. Nunc ad pon-
tificias curas in aliis haeresibus abolendis
narrationem traducamus.

Excisae nondum erant, post tot impen-
sos a Pontificibus Martini praedecessoribus
labores, reliquiae Fraticellorum sectae,
de quorum exordiis plura jam ante a no-
bis dicta sunt: latuerant quippe eo fa-
cilius, ac simpliciter animas proclives ad
religionem deludebant, quo pietatis ex-
ternam speciem praeserebant: in quos
Pontifex severitatis animadversionem ad-
hiberi iussit (d) datis hisce ad praesules fi-
deique censores literis.

Venerabilibus fratribus patriarchis, ar-
chiepiscopis, episcopis, nec non dilectis fi-
liis haeretica pravitate inquisitoribus ubi-
libet constitutis, ad quos praesentes literae
pervererint, salutem, &c.

Nuper, ex nonnullorum relatione, ac
etiam fama, publica referente, ad no-
strum pervenit auditum, quod secta a-
bominabilis quorundam hominum maligno-
rum, qui a vulgo Fratres de opinione,
seu, Fraticelli communiter nuncupantur,
a diu in provincia Romana, & nonnullis
aliis partibus diversis insurrexit, qua,
satore zizaniae inimico humane naturae Be-
lial promouente, quasdam pravas, & a fide
catholica devias, & haereticas opiniones,
falsumque dogma atque mortiferum, vigen-
te (prob dolor!) in Ecclesia schismate
nunc Dei pietate sedato, nisi sunt, & ni-
tuntur pestifere, & pertinaciter dogmati-
zare, asserere, & defendere, multas Chri-
sti fidelium animas schismaticis coloribus
haeretico more, diabolico laqueo inmodanter,
antiquam haeresim, & damnatam in ipsa
Ecclesia, in eorum, ac fautorum defensionem,
& receptorum animarum damnationem,
& interitum propagando; quodque ne
idem Fratres sive Fraticelli per locorum
diocesanos, aut inquisitores haeretica pra-
vitate, suum volentes in eos exercere of-
fici.

Sigismun-
di nimia
clementia
malum
auget.
(c) Jo.
Gerson.
10. 1.

Praemoni-
tus fue-
rat de im-
pendenti-
bus malis.

XI.
Fraticel-
lorum re-
liquiae in
Italia.

(d) Lib. 1.
ep. cur. p.
261.

Impii ha-
rum co-
natus.

Contra
praesules
procerum
patrocinio
se mun-
dorum.

fficiam, poena condigna piectantur, ad quo-
rundam dominorum temporalium curias se
transferentes, eorum se muniant auxilio,
ac diocesanos, & inquisitoribus predictis
minas, & injurias gravique opprobria
inferri faciant, & procurant; propter quod
diocesani, & inquisitores predicti in eos
libere non valent suum exercere officium,
ac exinde haeresis predicta in perditionis
successit augmentum.

Nos igitur attendentes quod non potest
arbor mala bonos fructus facere, & falsi
prophetas in vestimentis ovium gradientes,
intrinsece autem lupi rapaces, cum puri-
tate, & mansuetudine cum ipsis ovibus ab-
sque eorum detrimento nequeant conversa-
ri, cupientesque, prout ex injuncti apo-
stolatus obligamur officio, ne hujusmodi ha-
eresis, & dogma per ipsorum tolerantiam
Fraticellorum persumpsi Christi gregem
inficiat, totis visibus obviare: vobis &
vestrum cuilibet sub interminatione divi-
ni iudicii auctoritate apostolica tenore
praesentium committimus, & mandamus,
quatenus, vos & vestrum quilibet, etiam
extra suam diocesam, vel terminos inquisi-
tionis officii sibi commissi, in Fraticellos
predictos illorumque receptatores, fauto-
res, & defensores utriusque sexus, cu-
juscunque dignitatis, status, vel condi-
tionis, etiam si pontificali, vel regali ex-
istat, etiam alias vobis non subditos,
& eorum quemlibet inquisitionis officium
auctoritate nostra exercentes, in eos proce-
dat, &c. Datum Mantuae xviii. Kal.
decembris, pontificatus nostri anno i.

XII.
Petri e
Luna per-
tinacia.
(a) Ib. ep.
cur. pag.
82.

Non minus studii a Martino ad vetu-
sti schismatis reliquias excindendas adhi-
bitum est. Agebat Paniscola Petrus
Luna una cum quibusdam pseudocardina-
libus atque episcopis, populosque a
Romanae ecclesiae conjunctione retarda-
bat: ad ejus infringendos conatus Pon-
tifex ineunte anno Alamannum Cardina-
lem, concilii Constantiensis consensu, ad
Aragoniam, Valentiam, Navarram, ac Ba-
learium regna legatum (a) misit, aux-
plissima ei tributa auctoritate.

Defessi diuturni schismatis calamitatibus
erant Aragones, extremoque superiore an-
no pertinacissimum antipapam adegerant,
ut ab alendo schismate abisteret, iterum-
que reliqui ejus pseudocardinales ipsum
viii. martii rogarunt (b), ut positus
pontificalibus ornamentis Constantiam mit-
teret oratores, tollereturque offensionem
publicam, quam in Ecclesia alebat; at-
que ab illo impie jactante hujusmodi of-
fensionem spernendam veluti a pharisaeis
acceptam, non parvulis datam, hoc res-
ponsum (c) elicesunt: Respondet quod
nedum Papa, sed quicumque alius praela-
tus non obligatur propter praetensum scan-
dalum cedere, quia notorie apparet hoc scan-
dalum non fore publicum, sed phariseo-

(b) To. 2.
de Schism.
pag. 82.
& cod.
MS. Car-
din.
Barb.

(c) Eod.
10. 2. pag.
83.

rum, & schismaticorum, & aliorum infi-
delium praesulum. Et infra: Plures cum
Antipapa
argutiae.
Papa tenent contrarium: quamvis sola Pa-
pa opinio sufficeret, & esset omnibus aliis
preferenda. Praeterea quis intelligens du-
bitat, quin unio Ecclesiae per modum, qui
petitur, esse non clara, sed obscura, non
secura, sed dubia, non brevis, sed nulla?
Coarguerunt phanaticum ejusmodi erro-
rem ejus sectatores, ac superiores preces,
adductis multis gravissimisque sententiis, &
argumentis, ac rationibus, quae ipsos per-
moverant, repetierunt (d).

Attendunt enim quod cum schisma,
prob dolor! antiquatum, quod fere jam
per quadraginta annos duravit, verisimi-
liter attentis occurrentibus, tolli non pos-
sit nisi per vestram cessionem, sanctitas ves-
tra ex debito pastoralis officii ad ipsam
cessionem tenetur, attestantibus hoc sacris
canonibus & dictis sanctorum patrum cla-
rissimis, & exemplis, e quibus sequentia
dicta magni Augustini, quae vestrae san-
ctitati ignota non reputamus, brevitate
intuitu de praesenti sufficiat tenuisse. At
onim doctor beatus in lib. 2. contra Cre-
fconium: Nec episcopi propter nos sumus,
sed propter eos, quibus verbum, & sacra-
mentum dominicum ministramus. Et infra:
Denique nonnulli sancta humilitate praedi-
diti viri propter quadam in se offendicula,
quibus pie religioseque movebantur, epi-
scopatus officium non solum sine culpa, ve-
rum etiam cum laude deposuerunt. Idem
etiam Augustinus in libro gestorum cum
Emerico: Pro pace Christi episcopi esse de-
bent, aut debent non esse, & subdit: Quid
dubitamus Redemptori nostri sacrificium i-
stud humiliter offerre? An non ille de cae-
lis in membra humana descendit, ut mem-
bra ejus essemus? & nos, ne ipsa mem-
bra crudeli divisione lanientur, de cathe-
dris descendere formidamus? Propter nos
sufficit quod Christi fideles, & obedientes
sumus; hoc ergo semper sumus: episcopi
autem propter Christianos populos ordina-
mur. Quod ergo Christianis populis ad
Christianam pacem prodest, hoc de nostro
episcopatu factamus. Et infra: Propter nos
debemus esse quod vos. Quis debet esse
tu? [cuiusque loquor vestrum] Chri-
stianus, fidelis, obediens: hoc tu propter
te, hoc & ego propter me. Quod ergo tu pro-
pter te, & ego propter me, semper esse
debemus. Quod autem sum, propter te sum,
si tibi prodest; & non sum, si tibi obest.
Et infra subdit: Si servi utiles sumus,
cur Domino, contemptis aeternis lucris,
pro nostris temporalibus sublimitatibus in-
videmus? Episcopalis dignitas fructuosior
nobis erit, si deposita gregem Christi ma-
gis collegerit, quam retenta disperferit.
Paucaque interjectis: Si cum volo reti-
nere episcopatum meum, dispergo gregem
Christi, & quomodo non est damnatum gre-
gis.

Antipapa
argutiae.

Refellun-
tur.
(d) Ib.
pag. 93.

Proposita
sanctorum
exempla.

Et Chri-
sti.

Allate S.
Augustini
authorita-
tes.

gis honor pastoris? Et infra: Nam qua fronte in futuro seculo promissum a Christo sperabimus honorem, si Christianam in hoc seculo noster honor impedit unitatem? Idem Augustinus in epistola ad Castorium: Longe est quippe gloriosus episcopatus farcinam propter Ecclesiam vitanda pericula deposuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse; ille quippe se honorem digne accipere potuisse demonstrat, qui acceptum non defendit indigne. Hac ille.

XIII.

Ecce, pater beatissime, ex dictis mirabilis Augustini, qua Cardinales predicti reverenter vestra offerunt sanctitati, quod Romanus Pontifex tanto plenius servare tenetur, quanto in dignitate sublimiori, & statu perfectiori existens, Deo strictius aliis episcopis obligatur. De exemplis autem post illa, qua per Augustinum generaliter dicta sunt, sufficiat exemplum beati Gregorii Nazianzeni patriarchae Constantinopolitani, cujus, teste Rufino, nec vita aliquid probabilius, & sanctius, nec eloquentia clarius, & illustrius, nec fide purius, & rectius, nec scientia plenius, & perfectius inveniri potest: qui solus fuit de cujus fide nec dissidentes quidem inter se, ut fieri solet, partes, & studia disputare potuerunt; sed id obtinuit apud Deum & ecclesiam merito, ut quicumque ausus fuerit doctrinam ejus in aliquo refragari, ex hoc ipso quod ipse sit magnus hereticus arguatur: manifestum namque indicium est non esse recte fidei hominem, qui in fide Gregorio non concordat; iste, inquam, talis, & tantus fuisse dicitur, ut de ipso iterum scribatur, quod brevi tempore tantum ad emendandum populum vetustis infectum venenis profecit, ut tunc primum Christiani sibi fieri viderentur, & novellam lucem veritatis aspicerent, cum religionis doctor multa quidem verbis, plura tamen doceret exemplis, ne videretur ab eo discipulis aliquid imperari, quod prius ipse non fecisset: sed ubi gloriam consequuta est invidia, obniti quidam, & propositionibus minus sanis uti coepere, ut ipso ad propria remeante alius ordinaretur episcopus: quod ille susurrari tantum, & sub dente sentiens ruminari, ipse profert, quod nullus eidem audebat dicere: Absit, inquit, ut mei causa similitas in Dei sacerdotibus oriatur: Si propter me est ista tempestas, tollite, & mittite me in mare, & desinet a vobis quassatio. Hac dicens vir gloriosissimus cessit patriarchatu, & regressus est ad propria. Item, beatissime pater, quod sanctitas vestra ex debito pastoralis officii renuntiare teneatur, determinationibus potest probari doctorum solemnium, qui super jure canonico scripserunt: ad quam quidem cessationem etiam vestram sanctitatem astringit, quod illam juravit, obtulit, & bona fide promisit, ut in presentata cedula enarratur, qua quidam

Exemplum S. Gregorii Nazianzeni.

Cessit propter dissidia sacerdotum.

Convictus antipapa sacramento suo.

dem adfectio fidei pro juramento reputatur in jure. Attendant etiam Cardinales predicti, quod, ex quo in practicis super via cessationis hactenus per eandem sanctitatem oblati, non concordat congregatio Constantiensis, tenetur dicta sanctitas ex debito pastoralis officii pro sedando schismate, & reducendo ad veram unionem sub bono capite majorem partem Christianitatis, qua vos, & praedecessorem vestrum non reputavit veros Romanos Pontifices, sed intrusus, condescendere ad aliam practicam, in qua dicta congregatio cum ejusdem sanctitate concordet, & qua sit observabilis sine offensa divina, cujusmodi videtur esse indubie practica per dictos supplicantes, & consentientes aperta in sua cedula antedicta, &c. Multis interjectis verbis orant, ut offensionem schismatis universis Christianis allatam amoveat; tum subdunt.

Attendant, & recolat illa, qua per ambassatores Serenissimorum Regum, & principum obedientia sua ex eorum parte fuerunt pluries eidem sanctitati in scriptis intimata, & etiam qua per suos fideles prelatos, & alios probos viros sapissime supplicata fuerunt: & super dicto scandalo exarata. Quo [prout verum est] praesupposito, ad consulendum, supplicandum, & requirendum dictam purificationem faciunt exempla praeterita: nam, ut legitur in chronice, Papa Damasus primus accusatus de adulterio, se coram concilio purgavit: Papa Sixus tertius accusatus de crimine se purgavit coram concilio: Papa Pelagius I. inculpatus de exilio, & morte Vigilii, se purgavit coram omni populo, atque clero. Papa Leo III. cui crimina opponebantur, quia nullus inventus fuit probator legitimus ab objectis criminibus se purgavit. Nec est cura praesentis an dicti Romani Pontifices necessario se purgaverint, an de honesto, qui utroque casu imminentibus scandalo, infamia, & suspitione predictis iuxta supplicationi bene, & utiliter consulitur, & sancte requiritur fieri in generali concilio purificationem predictam, & maxime vestra sanctitate, quia favoraria inveterati schismatis, & turbatio unionis Ecclesiae ad fidem pertinere videtur.

XIV.

Ita nitebantur pseudocardinales Petri & Luna abrumperet schismatis laqueos, quibus irretiti tenebantur. At perfidus antipapa, cum propositis poenis gravioribus pontificii fastigii insignia ponere juberetur, impudenter respondit (a), habiturum se colloquium cum Martino, si vera essent, qua de ejus humanitate & integritate ferebantur. Itaque cognita illius pertinacia ad Ecclesiae castra transfugere, quos hoc anno Martinus exarato Gebenae prima augusti die diplomate vero honore, ac jure cardinalitio affecit (b): e-

(a) Sicut. l. 19. c. 69. Pseudocard. Petri & Luna ad Martin. transfugerunt. (b) Felix Cornel. in Elencho Card.

rant

rant ii Joannes Murillus abbas. Montis Aragonum tit. S. Laurentii in Damasco presbyter, Carolus de Urries S. Georgii ad velum aureum, Alfonso Carillus S. Eustachii, Petrus Fonseca S. Angeli diaconi Cardinales. Consulere vero iis se in Italiam, atque a Martino benigne excepti sequenti anno fuerunt [1]. Desertum etiam fuisse Petrum & Luna a S. Vincentio (a) Ferrerio. antea vidimus, cum antipapatu se abdicare recusaret, ac salubria omnia monita respiceret. Ceterum Martinus, ut illius audaciam contunderet, Alamaño tit. S. Eusebii presbytero legato Cardinali provinciam dedit, sicuti superius dictum est, ut ex decretis concilii in eum eique adjunctos animadverteret (b), armorumque foedera cum principibus iniret (c): tum datis Gebenae vi. id. augusti literis (d) potestatem ei fecit, ut sacerdotia, qua in Paniscolenfi agro post lacum synodicam in Petrum & Luna sententiam vacarant, catholicis clericis conferret.

(a) Ranzan. l. 2. c. 2.

(b) Mart. l. 1. c. 67. Data Card. legato mandata.

(c) Ib. pag. 86.

(d) Ib. pag. 155.

XV. Alfonso Rex anti-papae pertinaciam fovet.

(e) Ib. pag. 86.

In Hispania nonnulli detrahunt de concilio.

(f) Ib. pag. 220.

saniam aucti quidam Scoti, sprete synodo oecumenica Constantiensis antipapae adhaerebant. Ad quos in sinum ecclesiae reducendos Griffinus Rossensis episcopus, & Finlaus ordinis Praedicatorum theologus renuntiati (g) fuerunt Apostolicae Sedis internuntii.

(g) Ibid. ep. cur. pag. 87. 89. ad 95. XVI. Sigismundus Rex optime ecclesiae meritus.

Haec erant Martini ad schismaticos a Christi grege aberrantes ad saniora consilia traducendos ardentissima studia, qua proximis annis constanter exercuisse visurum sumus. Nunc addemus Pontificem, ut gratiam rependeret Sigismundo Regi Romanorum, qui tot labores ad renovandum ab Ecclesia schisma susceperat, maximoque fecerat in variis peragendis itineribus sumptus, Cardinalium & praesulum nationis Germanicae consensu ipsi annuas Treverensis archiepiscopatus, ac Basilienfis & Leodiensis episcopatum decimas concessisse, quem etiam hoc elogio exornavit (h): Praeclara devotionis & fidei tuae serenitatis, Sigismundum alioquitur, menta quibus erga Deum, & universalem Ecclesiam sanctam suam gloriosissime, praesertim erga unionem ejusdem Ecclesiae cunctis Christi fidelibus supremis desiderii exoptandam, per multa jam tempora, cunctis vigilibus, & continuis, non sine magnis etiam personalibus laboribus, ac expensarum profuvis, sedulo, prout cognovimus operum ab effectu mirifice claruisse, & in dies erga pacem, & tranquillitatem ipsius Ecclesiae, ac statum nostrum pariter, & honorem, ac Romani culmen imperii clarescere dignoscere, assensu, meditatione pensamus, menteque revolvimus, divina superillustrante clementia, per interventum etiam tuorum regalium, ac salutarium operam jam tandem in eadem Ecclesia effectum unionis hujusmodi in tanto rerum turbine praeter mortalium spem contigisse divinitus. Assulere Graecorum ad ecclesiam Roma-

(h) Ib. pag. 58. Eius elogium.

XVII. n.

NOTE [1] Secessionem hanc cardinalium quatuor a Benedicto, non uno tempore, & consilio adornatam existimo. Oratores enim Academiae Colonienfis in epistola XXXIX. inter vulgatas a Martene Anecd. to. II. col. 1693, quam Februario mense datam, quanquam ibi non legitur, compertum habeo, haec de secessione cardinalium scribunt. In profesto purificationis B. Mariae fuit celebrata missa de Spiritu sancto propter nova certa recepta de Hispania, quod omnes Reges Hispaniae derelinquant Petrum de Luna, & obediant domino nostro apostolico; & illi prelati cardinales & alii qui adhaerebant dicto Petro omnes dimiserunt cum, tribus demptis. Sermonem hic esse de cardinalibus tribus qui Benedicto fideles perseverabant, vix dubito. Igitur si dein quatuor secessisse memorantur, illud consequatur oportet, quartum illum recens & post tempus scriptae ejusdem epistolae ad purpuram accitum fuisse. In additione ad Niemium, vulgata ab Eccardo inter historicos med. aevi, narratur Petro de Luna adhaesisse duos reliquos cardinales unum Carthusensem & alium qui dicebatur dominus Julianus de Doble. Sed cardinales nullos tunc remansisse Benedicto seu Petro de Luna suspicor; atque ita, demum omni cardinalium satellitio destitutum perseverasse illum, credo usque ad annum 1424, quo tandem, in ipso vitae exitu, constitutus, cardinales quatuor renunciavit, inter quos recensetur Julianus tituli XII. apostolorum, qui forte idem erat Julianus de Doble, de quo Niemii continuator. Quatuor hos cardinales, & alios praeterea nullos moriens, eodem anno & mense Benedictus reliquit ex quo non inani conjectura deducimus omnes Benedicti cardinales secessionem ab illo adornasse, ac falli continuatorem, Niemii, qui superfuisse duos scribit. Quae huc usque de cardinalibus in obitu Benedicti creatis commentari sumus narrat Joannes de Thurena unus ex quatuor illis cardinalibus Benedicto superstitibus in literis ad Joannem Armoniaci datis, vulgatisque a Martene Anecd. to. 2. col. 1714. &c. MANST

trantium, & ejusdem Ecclesie fidelitate, devotione, & obedientia permanente, cum jurisdictione, potestate, & officio, oneribus & honoribus aliis vicariis in temporalibus in civitatibus, & partibus predictis, hactenus per Sedem Apostolicam deputatis, in eisdem temporalibus auctoritate apostolica tenore presentium generalem vicarium ordinamus, constituimus, & etiam deputamus, eidem serenitati tuae nihilominus in regno, & partibus hujusmodi contra schismaticos, & infideles, ac hostes prefatos & adhaerentes, complices & sequaces eorum, ac pro conversione eorumdem, & aliorum quorumcumque oberrantium ad ovile dominicum ac unione orientalis ecclesie ad eandem Romanam & universalem Ecclesiam, & ab iis dependentibus, & connexis, dicto vicariatu durante, omnia & singula faciendi gerendi, & exercendi, ac etiam exequendi, qua eadem tua serenitas viderit salubriter expedire, & quae ad hujusmodi vicariatus officium de consuetudine, vel de jure spectare noscuntur, plenam & liberam facultatem, & potestatem harum serie concedentes, ac mandantes venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & dilectis filiis electis, administratoribus, abbatibus, ceterisque ecclesiarum, & monasteriorum praelatis, ac universis, & singulis Christianis in virtute sanctae obedientiae, ac pro incrementis dictae fidei orthodoxae, quatenus per vicaria misericordia Domini nostri, ac nostram & Apostolicam sedis reverentiam eidem serenitati tamquam nostro, & ejusdem Ecclesie in temporalibus vicario in civitatibus, & partibus supradictis, quoties requiri contigerit, patriarcha, archiepiscopi, episcopi, electi, administratores, abbates, ceterique ecclesiarum, & monasteriorum praelati, per censuras ecclesiasticas, & alia juris remedia contra obstinatos appellacione cessante, & alia quocumque modo: reliquis autem quibusvis praesidiis favcant in cunctis opportunitatibus fideliter, & assistant, ut fructus uberrimi, Altissimo inspirante, divinitus per tuae celsitudinis studium, juxta desideratam conceptamque spem, valeant provenire ad omnipotentis Dei laudem, & gloriam, statum & bonorem militantis Ecclesie ac tranquillitatem & pacem civitatum, & dominiorum praedictorum, & Christi fidelium quorumcumque.

Volumus autem quod antequam hujusmodi officium incipias exercere in manibus venerabilis fratris nostri archiepiscopi Gneznenfis fidelitatis debita, ac de hujusmodi officio solerter, ac regulariter, prout speramus, & cupimus, exercendo pro nobis, & eadem Romana ecclesia recipienti, prestare debeas in forma solita juramentum. Tua igitur serenitas sicut abunde concipimus, onus officii hu-

Instructus auctoritate pro convertendis infidelibus & schismaticis

Præcipitur præfatis, ut Regi Pol. favent.

Sacramenti formula, quo se devincturus esset.

jusmodi prompta devotione suscipiens, sic illud studeat in singulis, exaltationem, statum, incrementa fidei, Ecclesie nostraeque pariter, & Christianorum quorumcumque concernentibus, regulariter, ac saluberrime exercere, ut apud Altissimum, qui solus regibus, & principibus dat salutem, ultra nostrum & ipsius sedis benedictionem, & gratiam palmam sempiternae beatitudinis, & gloriam valeat promereri. Dat. Constantiae III. id. maii pontificatus nostri anno I.

Ad propagandam etiam in magna Novagoda & Sagitarum ac Pznilikou provincii, aliisque Russiae partibus fidem catholicam, atque orientales ad Romanam ecclesiam conjunctionem adducendos vicarium in iis terris, ac Lituania creavit Pontifex Alexandrum sive Witoldum ducem Lituaniae pari auctoritate illi, ac Regi Poloniae attributa: quo argumento extat apostolicum diploma, (a) iisdem pene ac superius, conceptum verbis, Veteres etiam prerogativae concessae (b) antea a praedecessoribus Pontificibus ob defensionem auctamque rem Christianam a Martino confirmatae fuere. Ut vero idem dux & Rex aliorum bellorum curis soluti convertere adversus infideles hostes exercitus possent suasque victorias latius proferre, a Pontifice, ac Sigismundo Romanorum & Hungariae Rege actum est de sedanda discordia, quae Cruciferos equites inter ac Polonum Lituaniisque foederatos nata erat, atque imperatae auctoritate apostolica induciae fuerunt, quae a proximo S. Margaretae sacro die ad recurrentem altero anno eundem diem tenerent: tum urbes Olouu, Minzinou, & Novalos a Cruciferis Sigismundo Regi tradituras, quae Vladislao consignarentur ea lege, ut eas operibus munire, vel inde novum in ipsis jus comparare non possent.

Missos (c) proximo anno a Pontifice legatos Jacobum Campulum Spoletanum, & Fernandum Hispanum Lucensem episcopos ad eam dirimendam controversiam tradit Cromerus, de quibus suo loco, Ad hunc porro annum refert Michovias (d) extincto Zoldano Zelodini Tartarorum Imperatore Polonici generis amico, Keremberden in paternum solium evedtum signa adversus Witoldum Lituaniae ducem extulisse: illum vero ad infringendos barbaricos conatus apud Vilnam alium principem Tartarorum Bethsubulam creasse Imperatorem, trabeaque purpurea indutum conjunctis cum Tartaricis copiis Lituaniis viribus immisisse ad Keremberden regno depellendum: sed collaris signis Bethsubulam ipsum captum in acie truncatum, que capite victoris iusta, qui paucis post diebus a germano Jeremferden trucidatus est. Hic autem novus Imperator vetera cum Witoldo foedera renovavit, & cum eo omnia fere bella obiit. In-

XX.

Vitoldus in Russia renuntiat vicarius pontificis. (a) lb. p. 80. (b) lb. p. 121.

Indicta inter Cruciferos & Polonos induciae.

(c) Cromer. Polo. rer. l. 18.

(d) Mich. l. 4. c. 51.

Bella cum Vitoldo.

Tartarorum conversiones.

Inter has Tartariae septentrionalis rerum conversiones Joannes Lusitanus Rex adversus Christiani nominis hostes meridionales in Africa expeditionem conficiebat, exceptaque Mauris Cepta proferre latius Christianam religionem meditabatur: ad cuius pia perducenda perficiendaque consilia Pontifex Christianos Reges ac principes sollicitavit, ut subsidiariis illum armis juvarent, praemiaque indulgentiarum religiosam militiam accepto crucis symbolo professuris, Regisque Lusitani signa secururis proposuit (a).

Venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis electis, administratoribus, abbatibus, prioribus, aliisque ecclesiarum & monasteriorum praelatis, nec non ceteris Christianae religionis professoribus libilibet constitutis, ad quos praesentes litterae pervenerint salutem, &c.

Sane charissimus in Christo filius noster Joannes Portugalliae rex illustris, sicuti tam aliquorum fide dignorum plurima relatione, quam suadente fama didicimus, Christianae propagationis affectibus inflammatus, ac cupiens colatam sibi a summo rege potentiam in exaltationem gloriosi sui nominis exterminiumque ipsius hostium exercere, infractis Christianorum militum aciebus ad debellandos tam in Africanis quam aliis partibus convicinis Saracenos & alios infideles, qui Christianos crebris insultationibus, captivitatibus, & occisionibus affligebant in decemta per eos territoria, & loca processit, ac locum de Cepta, quem longis retroactis temporibus occupaverunt, ab ipsorum intolerabili servitute potenter eripiens, suavissimo Christianae professionis iugo restituit. Cum autem idem Rex catholicae fidei pugil, & athleta fortissimus indultam sibi felicem victoriam in eosdem infideles viriliter prosequi desideret, ac proponat, & adjuncta sibi multitudine copiosa fidelium intendat, eodem praestante, cuius causam devote amplectitur, ad subjugandos Sarracenos, & infideles hujusmodi, redigendosque ad cultum ipsius verae fidei terras, quas occupant, omnem suam & dictorum suorum regnorum potentiam adhibere, nostras & catholicae Ecclesiae, qua congregationem ipsorum fidelium comprehendit pro tam felicitis summatione negotii partes adiutrices humiliter imploravit. Nos itaque tam salutare praefati regis propositum maximis in Domino laudibus extollentes, & pro ejusdem successu directis in caelum oculis, ei cuius negotium geritur immensus proinde gratias exsolventes, omnes & singulos Imperatores, Reges, duces, marchiones, principes, barones, comites, potestates, capitaneos, magistratus, & quoslibet alios officiales, ac eorum locatenarios, communitates quoque civitatum, universitates op-

XXI. Rex Lusitanus religionem proferre in Africa.

(a) Lib. x. ep. cur. p. 153.

Eiusdem elogium.

Cepta ab ipso expugnata.

Solicitati Reges ad ferendam operem Lusitano.

pidorum, castrorum, villarum, & aliorum quorumcumque locorum, ceterosque ejusdem Christiani nominis zelatores status, & religionis quorumlibet exhortamur, ac per asperionem Sanguinis ejusdem gloriosissimi Redemptoris paternis affectibus obsecramus, in suorum eis remissionem peccaminum suadentes, ut ad infidelium errorumque corundem exterminium, & ad impendendam profutura suffragia, quibus hujusmodi negotii prosecutio feliciter adjuvetur, potentior atque viriliter se accingant ad hoc enim spiritualibus munificentis remissionibus videlicet, & indulgentiis ipsos de fratrum nostrorum consilio providimus intendandos.

Quocirca vobis, & vestrum cuilibet, fratres patriarcha, archiepiscopi, ac filii electi, administratores, & praelati, per apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus vos, & quilibet vestrum, quoties Joannem praedictum Portugalliae regem hujusmodi negotio intendere, & adversus infideles eosdem exercitus instruere, & ordinare contigerit, super hoc quodvis vigoro praesentium, quas plene firmitatis robore, quandiu idem Joannes Rex vitam duxerit, in humanis, fulciri volumus, debite fueritis requisiti, ad praemissum tam primum tamque salubre negotium exequendum, veluti praecoones fortes exaltantes in Dei nomine voces vestras in singulis civitatibus, diocesis atque locis, ubi congruere prospexeritis per vos aliasque personas saeculares, & regulares ordinum quorumcumque, quas ad hoc idoneas duxeritis eligendas, juxta datam vobis, & illis a Deo prudentiam Christi fidelibus quibuscumque ad audiendum confluentibus, & accedere volentibus, quibus vere penitentibus, & confessis, ut ad id eo libentius inducantur pro vice qualibet accessus hujusmodi quadraginta dies de injunctis tunc eis penitentibus per vos auctoritate apostolica relaxentur, verbum crucis ejusdem, ac ipsius admirabile signum publice proponere, & eorundem eligendorum exhortationibus, ac opportunis monitionibus praevitis, ut cum reverentia debita signum hujusmodi recipiant, & illud contra perversa dictorum infidelium conatus, & atque molimina suis cordibus imprimant, & negotium ipsum, fideli, ac ferventi animo prosequantur, libere concedatis, eorumque humeris affigatis. Nos enim ut infideles ipsi ad id eo ferventius animantur, quo uberiores gratiam exinde se noverint percepturos, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, & illa quam nobis, licet immeritis, Deus ligandi atque solvendi contulit potestatem, eisdem fidelibus, qui crucis hujusmodi signo suscepto praefatis exer-

XXII.

Antistes illi favere iussi.

Symbolum crucis militi datum.

Proposita indulgentia. citibus in personis propriis interfuerint pariter, & expensis, quique ut illis interessent sine fraude iter arripuerint, seu in ipso fuerint itinere vita sancti, plenam suorum peccaminum, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, veniam imperimur, & in retributione iustorum salutis aeternae pollicemur augmentum, &c.

XXIII. Decernit etiam sacrarum indulgentiarum participes fore eos, qui opes in militum stipendia contulerint, aut alios ad gerendum bellum miserint, aut consilio, vel opera iuverint exercitum; cuncta autem loca, arces, terras, quae in ea expeditione barbaris eripientur, Joannis Lusitaniae regis atque heredum ditioni adiunctum iri: praeterea omnes, qui religiose militiae accepto crucis symbolo se devoverint, universis praerogativis, quibus olim a concilio oecumenicis in Syriam contra Saracenos transfretantes affecti erant, posituros, atque in clientelam Apostolicam sedis ipsorum bona accipienda, donec de eorum necesse certissimi nuntius esset perlatus; dataque archiepiscopis & aliis praesulibus fuit provincia, ut ea tueantur, & ea invadentes censuris percellant, ac iudicum auctoritatem ad eos comprimendos implorent. Ut vero arduum opus cruce signati puris ab omni scelere mentibus aggredierentur, haec ad expiandas ipsorum conscientias statuie.

Ceterum, ut ipsius vivifica crucis signo muniti eo facilius reddantur huiusmodi remissionum, & indulgentiarum participes, quo se liberior eximere posse conspexerint ab onere delictorum, Joanni regi praefato, ac illis, quos vice dicti Joannis regis exercituum duces sive capitaneos fore contigerit, tot ex vobis fratres patriarchae, archiepiscopi, episcopi, & filii electi, abates, & praesuli, de quibus illis pro tempore visum fuerit, quam alii idonei seculares, vel regulares ad id per vos assumendi omnium pro huiusmodi deductione negotii cruce signatorum consisteri volentium, confessiones audire, & huiusmodi confessionibus diligenter auditis pro peccatis suis, ac excessibus omnibus per illos commissis, etiam si manuum injectorum in clericos, & religiosos, nec non incendiarii, & sacrilegi fuerint, nisi adeo graves, in ipsarum manuum injectionibus excessus commissi fuerint, quod ad eandem sedem merito debeant destinari, injunctis ipsis pro modo culpa etiam cum exaggeratione congrua adversus illos ex ipsis, qui quod absit in progressu exercituum praedictorum, aciebus quoque contra infideles eosdem instruendis Joannis regis praefati, & illorum, qui exercituum, ut praemittitur, duces extiterint, eorundem ordinationes, & mandata temere transgredi praesumpserint, poenitentia salutari, ac aliis, quae de jure fuerint

Immunitates veteres concessae.

Sacerdotibus pro cruce signatis expiandis facultas data.

injungenda, debita absolutio beneficii eadem auctoritate impendere possitis quoties opportunum fuerit eligere, ac deputari: & insuper pro colligendis, & acceptandis pecuniarum summis, ac rebus aliis, quas pro huiusmodi prosecutione negotii per quosvis erogari contigerit, personas ecclesiasticas honorabiles, idoneas, & fideles, de quibus eis videbitur, assumere libere valeant, auctoritate praedicta tenore praesentium indulgemus, &c. Dat. Constantiae II. non. aprilis pontificatus nostri anno I.

Distinebant magna ex parte fidelium arma, ne adversus Christianae religionis hostes verterentur, obortum inter Gallos Anglosque bellum. Valde sane tristis erat (a) rerum Gallicarum facies, cum regio sanguine prognati principis ob Caroli VI. imbecillitatem administrando regno imparem, contrariaque Andegavensis & Burgundae stirpium factiones debilitatis Gallorum viribus, Henricus V. Anglorum rex maximo armorum apparatu conatuque regnum illud invaderet: ad quas sedandas controversias Martinus Amedeum Sarutiarum S. Mariae novae diaconum Cardinale amplissima facultatem auctoritate in Gallias misit (b).

Martinus, &c. Dilecto filio Amedeo S. Mariae novae diacono Cardinali salutem, &c.

Molestae, haecenus etiam cum essemus in minoribus constituti, tulimus & nunc molestius ferimus, clarissimos in Christo filios nostros Carolum Francorum, & Henricum Angliae reges illustres, fuisse, & esse discordes, suasque vires invicem exhaurire, ac inter dilectos filios nobiles viros regales Francia vigere discordiam. Sunt etenim regna, quorum ipsi reges, & regales sunt, non solum terrae marisque amplitudine, ac potentia conspicua, verum strenuitate, literatura, ac industria virorum, ut optime novisti, copiositate pollentia. Assuetos igitur toto corde, ut tales tantique inter christicolos reges, & regales ad veram concordiam, mutuamque & fraternam benevolentiam reducantur, aliquandiu examinavimus mente, qui ad huiusmodi tractandam concordiam, stabiliendamque inter eos pacem, mediator idoneus videretur; te ad id aptissimum fore conspeximus: nam conditionum regum, & regnorum, ac regalium eorundem, rerumque quae hinc inde agitantur, te abunde informatum arbitramur, pacisque huiusmodi cupidum esse scimus, & tibi ad illam tractandam, componendamque, & firmandam, quantum in te erit, nec ingenium, nec industriam, aut solertiam defuturam. Tuae igitur circumspeditioni, de qua in his, & aliis plenam apostolica praesentium tenore committimus, & mandamus, quatenus ad concordiam, & pacem

XXIV. Galliae bella rei Christianae exitia. (a) Juvenal. Car. 6. hoc ann. Monstrelet. vol. 1. cap. 186. Paul. Emil. in eodem Carolo. Meyer lib. 15. in Joann. Bur. Amedeus Card. legatus in Gallias. (b) Mart. lib. 1. ep. cur. pag. 40. Exhaustis mutuis cladibus Gallorum & Angli. vires.

Amedeus Card. iustus concordiae interpretis agere.

Mandatis amplissimis intrastis.

pacem huiusmodi inter ipsos reges, & regales, quorum atque illustrium majorum suorum clarissima beneficia diversis dudum temporibus eidem Ecclesiae, & sedi apostolica liberalissime impensa tenacissime memoriae affixa tenemus, tractandas, componendas, & favente Deo firmandas sollicitudine, industria, & virtute solis diligenter intendat, ac modis opportunis, & congruis eas studeat stabilire, eidem circumspeditioni tuae concordiam, pacemque praefatas tractandi, componendi, & firmandi, omniaque & singula pro illarum effectu, nostro & Romanae ecclesiae nomine tractandi, agendi, & exequendi, quae cum nostro, & Romanae Ecclesiae praedictae honore quomodolibet fore videmus opportuna, plenam & liberam concedimus tenore praesentium facultatem, &c. Dat. Constantiae v. id. februarii pontificatus nostri anno I.

XXV. Alii duo Card. in Gallias missi.

(a) Ibid. pag. 94.

(b) Polyd. Virgil. lib. 22. Juvenal. in Car. 6. & alii.

(c) Ibid. p. 27.

XXVI. Marcus Gallicae arma avertere in Turcas meditatur.

(d) Ibid. p. 101.

XXVII. (e) Juvenal. in Car. 6. hoc ann. Monstrelet. vol. 1. c. 187. Gauguin. in Car. 6. Paul. Emil. Meyer l. 15.

res turbae: promulgatis enim eius foederis pactioibus, Burgunda factio vocavit in invidiam apud plebem comitem Armeniaci aliosque regios administratos, repudiari ab ipsis inita a Cardinalibus pacis leges; constataque in Armeniacum & socios conjuratione, Lutetia a factione Burgunda occupata est, Carolus Rex e regia abductus, & equo impositus fuit, atque circumductus per urbem, ut illius auctoritate ipsi fidissimi trucidarentur: magister equitum Armeniaci comes obrunctus (f): juris praefectus Henricus Marcius, Constantiensis, Silvanectensis, Ebroicensis, & Bajocensis episcopi caesi: fufus plurium abbatum, & administratorum regiorum cruor tanta sevitia, ut viri praestantissimi fenestris in praecipua delicerentur, hastisque eorum corpora transverberarentur: non sexui, non aetati parsum. Delphinus in tanto tumultu, cujus caput peti ab hoste multi interpretabantur, fuga evasit (g): quem multa postea gessisse bellavifuri fumus.

Laniata ita a suorum manibus Gallia, & sacerdotibus in eam rabiem versis, ut filii adversae factionis baptismum denegarent (h), urgebat extremam ejus perniciem Henricus V. Anglorum Rex Francorum debellator, qui Normannia peragrata Rothomagum provinciae metropolim obsidione cinxit, proximoque anno xvii. januarii die ad deditionem compulsi. Annisi (i) sunt Cardinales praedicti pacem inter illum & Carolum Regem sancire; propositaque (k) ab Anglo haec leges fuere, ut Catharina Caroli filia plurimo dotali auro donata ipsi desponderetur, atque Aquitania, Normannia, Pontacensis comitatus, aliaque terrae amplissimae, Gallorum Regis supremo imperio soluta ac libera, ipsi traderentur: immo ipsum affectasse regnum iactasseque Deum jura regni Gallici transferre velle, tradit Juvenalis Ursinus (l).

Ita soluta de pace colloquia, & Cardinalis Ursinus dimissus est, ac Joannes Burgundiae & Belgii princeps cum Regina Lutetiam ingressus insatiabilem crudelitatem in adversarios exercuit, (m) se ditione instaurata est. At ea sevitia non impune a caelo lata; epidemia enim a junio mense ad octobrem grassata plures civili sanguine madentes absumpsit, per spicuo adeo divinae ultionis exemplo ut in publico xenodochio septingenti, vel octingenti sacramenta suscipere in extremo vitae discrimine detrectarint, vociferantes sublatam omnem ipsius divinae veniae spem: civis Silvanectensis Parisiacae carnificinae particeps reversus in patriam, dum gesta se crudelia facinora, vel quibus assensisset recolebat, exclamavit additum se flammis inferorum, seque in puteum praecipitem conjecit: multa in silvis passim

Pax turbarum a factione Burgunda. Seditio Parisiis exorta. Cordes in gentes patrae.

(f) Juvenal. Ursin. in Car. 6. hoc ann. Monstrelet. vol. 1. c. 188. 189. 190. & alii. Delphini fuga. (g) Monstrelet. vol. 1. c. 187. Paul. Emil. l. 10. (h) Juvenal. Ursin. in Car. 6. (i) Polyd. Virgil. in hist. Angli. l. 22. Acerbiores pacis leges ab Anglo propositae. (k) Monstrelet. c. 199. (l) Juvenalis Ursin. & alii ubi. (m) Juvenal. Ursin. in Car. 6. hoc ann.

Divinae justitiae exempla.

Gallor. calamitas.

passim reperta cadavera ut Gallicæ gentis calamitas, vel hostibus lachrymas excutere possit. Civilibus etiam tum discordiis fluctuabat Delphinatus Viennensis; ad quas componendas & libertatem ecclesiasticam afferendam, promovendamque salutem antiharum, Martinus exeunte anno Amedeum S. Mariæ novæ diaconum Cardinalem, quem antea v. idus februarii in Galliam miserat, incumbere (a) pontificiis literis iussit.

(a) Lib. I. p. 209. XXIX. Jo. Regina Neap. restituit ditionis ecclesiæ arces. (b) MS. Diar. Ven. & Summont. hist. Neap. l. 4. c. 3.

Superioribus legationibus appetente vere decretis in Germaniam, Gallias, Hispanias, insignem aliam adjungimus, inclinante anno a Martino cum Mantuam pervenit; Petro S. Mariæ in Dominica datam, in Neapolitano regno obeundam. Profecuta (b) erat jam summo studio Joanna venientem Pontificem, atque arces ditionis ecclesiasticæ, ab se præsidio militari tentas restituerat, pollicitationibus maximis additis, se obsequentem sedi Apostolicæ semper futuram, armaque ad ejus jura in hostes tuenda conjuncturam. Quibus permotus Pontifex, cum jam illi ante Neapolitanum regnum beneficio liberalitateque sedis Apostolicæ tradidisset legatum ejus rogatu mittere constituit (c), cui illa ritu solemni clientelarem (sponsionem præstaret, regiaque corona vicissim ab ipso redimiretur.

(c) Mart. 5. l. 1. p. 18. Petrus Card. decernitur legatus in regnum Neap.

Dilecto filio Petro S. Mariæ in Dominica diacono S. R. E. Cardinali, ac in regno Siciliae, & terra citra Farum, quoque juris & proprietatis Romanæ ecclesiæ fore noscuntur, usque ad confinia terrarum præfatae Ecclesiæ apostolicam salutem, &c.

Constitui in suprema militantis ecclesiæ statione ab eo, per quem Reges regnant, principes imperant, & populis justitiam administrant, pridem charissima in Christo filia nostra Joanna II. Regina Siciliae illustri, matura consultatione præhabita, prout tantæ rei gravitas exposulat, ac de fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, & ex certis rationabilibus causis animum nostrum moventibus, regnum Siciliae, ac terram citrapharum, quæ juris & proprietatis ipsius ecclesiæ fore noscuntur, usque ad confinia terrarum præfatae ecclesiæ in feudum perpetuo de novo si essent ad nos, & eandem ecclesiam quomodolibet devoluta, concessimus, ac personam suam de ipsis regno, & terra investire, nec non coronam in forma debita de illis tradere per nos, vel aliquem ex præfatis fratribus nostris, sub modis, & conditionibus in infeudatione, & concessione declaratis hujusmodi, quas de verbo ad verbum hic alias haberi volumus pro concessis, ac specificè declaratis, decrevimus prout in literis nostris infeudationis, & concessions hujusmodi desuper confectis seriosius denotatur.

Cum autem inter cetera in ipsis literis

Editum a Martino diploma de regno Joannæ tradito.

infeudationis, & concessions hujusmodi specialiter caveatur per præfatum Regem, cum de illis regno & terra Deo duce coronabimus seu coronari mandabimus, per vexillum præfatae Ecclesiæ investire, receptis prius a præfata Joanna Regina in forma descripta in infeudatione, & concessione hujusmodi, fidelitatis debita juramento ac pleno homagio, legio, & vassallagio pro hujusmodi feudo debitis & consuevis, & reliquis provisionibus, obligationibus, ac renuntiationibus, ad quas ipsa Regina præfata infeudationem hujusmodi obnoxia redditur, & astricta; nos attendentes volum devotionis, & fidei, quæ eadem Regina erga Deum, & præfata Ecclesiam nosque etiam flagrare, & clarere dignoscitur; & volentes, quantum ad nos & eandem Ecclesiam spectare concernimus, erga eandem Reginam in singulis exequi, & nobis & ipsi Ecclesiæ, quantum ad eam spectare potest, etiam fieri & observari, ac de tuæ circumspectionis industria, quam potentem quidem opere pariter, & sermone in magnis expertam, & arduis, eximia probitate, fidelitate, magnitudineque consilii, morum elegantia, scientiæ claritate, nobilitate, & aliis grandium virtutum titulis, quibus eorum largitor Dominus personam ejusdem tuæ circumspectionis multifariam insignivit, & in cuius affectibus, nec ambigimus, geritur illa semper efficere, quæ status, honor, & gloria ejusdem Ecclesiæ atque nostræ; nec non tranquillitas Regine, regni, terræque præfatorum, ac degenitum in eisdem continuis & salutaribus proficere valeant incrementis, fumentes in Altissimo fiduciam specialem, quod illa, quæ eidem tuæ circumspectioni [cujus presentia nobis summe perutili pro tam celebri boni consummationis votiva in presentiarum carere compellimur] committenda duxerimus, adimplere curabit cura exactissima atque peragili, habitis super iis cum ipsis fratribus nostris ejusdem Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione solemni, te tamquam pacis angelum, nostro & Ecclesiæ præfatae nomine ad regnum Siciliae, ac terram citra pharum in Joannam Reginam prædictam Apostolicæ sedis legatum de fratrum eorumdem consilio providimus destinandum, indubitabili ratione tenentes, quod inspirante de throno suæ ineffabilis clementiæ pacifico Rege regum, qui solus regibus, & principibus dat salutem, præmissa & cetera alia, quæ in concessione, infeudatione, ac literis præfatis seriosissime denotantur, per ejusdem suæ circumspectionis industriam ad executionem plenariam, & votivam pro viribus perducentur, & etiam servabuntur; & propterea præfata tuæ circumspectionis nostro, & Ecclesiæ præfatae nomine suprascriptam Reginam pro se, heredibus, & successoribus suis, qui ad successionem regni

Legati e-logium,

Regii sacramenti excipienti data potestas.

Et conferenda: coronæ Regine.

XXXI. (a) Lib. ep. 179. Diffidia gravia in regno Neap. Legatus ea jussu componere.

Jacobus Rex ab uxore tentus in carcere XXXI. (b) Collet. hist. Neap. l. 5. & Summont. l. 4. c. 3.

& terra prædictorum secundum exigentiam concessions, & infeudationis hujusmodi venire noscuntur recepto prius juramento fidelitatis, homagio legio, & vassallagio pro regno, & terra prædictis debitis, & consuevis, per vexillum ipsius Ecclesiæ investendi, auctoritate nostra, nec non coronam de illis in forma celebri, & solenni in talibus consuevis eidem Regina tradendi, ac ipsam more solito inungendi per te, vel unum antistitem communionem Apostolicæ sedis habentem, & alias idoneum, nec non non promissiones & obligationes, quælibet dictis nominibus a præfata Regina recipiendi, & stipulandi, ad quas ipsa Regina obnoxia redditur, ut præferatur, ex concessione, & infeudatione prædictis, & omnia & singula alia faciendi, fieri, & exequi mandandi, & decernendi, & cetera providendi, quæ pro statu & honore nostro, & ipsius Ecclesiæ, ac tranquillitate, salute & incremento ipsius Regine, nec non regni, & terræ præfatorum, & incolarum eorundem, & executione & observatione omnium, & singulorum in concessione, infeudatione, & literis hujusmodi contentorum, & ab illis dependentium, quæ futuraria, seu opportuna quomodolibet videbuntur, etiam si talia essent, quæ mandatum exigenter speciale, ac in generali commissionis non caderent, & infra, plenam & liberam concedimus, usque ad nostrum beneplacitum valituram, honore presentium facultatem, &c. Dat. Mantuæ xv. kal. decembris pontificatus nostri anno 11.

Imposuit legato aliis literis (a) provinciam, ut pacem in Sicilia componeret: Quoniam, inquit, nuper fidedignorum relatione didicimus, de quo non possumus ab intimis mentis præcordiis, & amaricatis visceribus non dolere, in regno Siciliae, ac terra citra pharum, favore impellentis zizaniam humanique generis hoste, continuo inter nonnullos barones, duces, & comites, nec non universitates, & singulares personas intra regnum, & terram prædictam gravissima scandala, turbationes, & discordias suscitata, ex quibus & dependentibus ab eisdem regni, & terræ præfatorum tranquillitas, pax, & quies in perturbationem status gloriæ, & nominis eorumdem, ac regnantium & habitantium versimiliter, nisi de pacifico & concordiam remedio celeriter & salubriter occurratur, possent evanire; nos, &c. addit ipsum cum amplissima auctoritate ad Joannam ac regni proceres mittere, ut præter alia pacem inter eos conciliet, ad quam redintegrandam ipsum omnibus viribus jubet incumbere, illiusque turbatores censuris atque aliis poenis gravissimis committere.

Conjecerat (b) in carcerem Jacobum virum suum Joannæ, ut nullo illius metu licentiæ frenalaxaret, tantoque facinori e-

am speciem prætendebat, magistratus Gallici generis hominibus ab ipso traditos, seque libertatis & regni auctoritatis usu, injuste spoliatam fuisse. Cum vero ad Jacobum custodia liberandum Carolus Francorum, & Carolus Navarrae Reges, duxque Burgundiæ oratores in Italiam misissent, inde publica (c) sibi a Pontifice data fide, syngrapham accepere, in qua hæc causæ ipsorum adventus expostitæ: Cum venerabilis frater noster Nicolaus episcopus Aquensis, ac dilecti filii Egidius miles dominus de la Cholletiere, ac magister Petrus Joannis in utroque jura licentiatum ambassiatores, & nuntii charissimorum in Christo filiorum nostrorum Caroli Francorum, & Caroli Navarrae Regum illustrium, & dilecti filii nobilis viri Joannis ducis Burgundiæ, ac etiam nobilis viri Joannes de S. Proretto alias Peta marescallus dominus de Pivato ad regnum Siciliae, ac terram citra pharum, quæ juris & proprietatis S. R. E. fore noscuntur, & nonnullas alias mundi partes pro tractanda, & Deo auxiliante, salubriter concludenda, concordia atque pace inter charissimam in Christo filiam Joannam secundam Reginam Siciliae illustrem & dilectum filium nobilem virum, ac principem Jacobum præfata Regine uxorem, de inclita domo Franciæ trahentem originem, habeant, presentialiter se transferre, &c. Dat. Mantuæ xvii. Kal. decembris anno 11. Emittus est e carcere (d) Jacobus iis legibus (e), ut regium nomen poneret, nec rem administraret gerereve: qui ex arce, capta fuga, Tarentum navidelatus est: in qua urbe cum exercitum apparare meditaretur ad fumendas de adversariis poenas, ac Reginam reprimentem in officioque continendam, hostilibus circumventus copiis inde profugere in Gallias coactus est, ubi ipsum mortalibus rebus valere jussis, postea Franciscanæ disciplinae se addidisse ex B. Joanne Capistrano visuri sumus.

(c) Lib. I. p. 173.

Gallia & Navarra Reges pro eo liberando oratores mittunt.

(d) Eff. Pignat. in MS. Diar. Suvi. l. 13. c. 15. (e) Sum. Jacobus in libertatem restitutus fuit.

Extremo hoc anno Pontifex data contra simoniacos in concilio Constantiensi edicta Mantuæ instauravit (f) hoc novo decreto.

Martini, &c. ad perpetuam rei memoriam.

Prævalente nequitia, [quod non sine gravissima cordis amaritudine recensemus] hoc exitiale, pestiferum, & multiforme monstrum simoniae nondum potuit ab Ecclesiâ profus abici; sed in gravissimum & periculosum discrimen Ecclesiæ semper in ea grassari, seivire, & dominari molitur; quibus perniciosissimis conatibus, & tantis Ecclesiæ ruinis vehementer cupientes occurrere & [quoad nos, ex alto dabitur] pro salute fidelium efficaciter providere volentes, innovamus, ac de novo confirmamus omnes excommunicationis, suspensionis, atque privationis & interdicti sententias & alias.

XXXII. Simoniaco sceleris excindendo dat operam Martinus. (f) Lib. I. c. 1. p. 198. Simoniaca pestis repullulata.

Censuræ sine dignitate discrimine irrogata.

alias penas & censuras dudum a summis Pontificibus in simoniacos latas atque promulgatas, quas ipso facto incurrere volumus omnem manifestum, vel occultum simoniacum ubicumque simoniam commiserit, & cuiuscumque status, gradus, conditionis, eminentiæ, vel dignitatis existat, etiam Cardinalatus, episcopali, vel alia quavis ecclesiastica, vel temporali etiam maxima præfulgeat dignitate, dictarumque sententiarum excommunicationis, suspensionis, privationis, & interdicti, aliarumque censurarum, & poenarum absolutionem sine relevationem nobis, & successoribus nostris, præterquam in mortis articulo, specialiter reservamus, (rescissisque privilegiis, quibus simoniaci se tueri obtenderent, addit.) Cæterum quia pestis hæc simoniaca timens agnosci frequenter occulte dominicum vulpine subintrat, & astutia mirabili latenter serpsit & insidit, nec potest facilius huic letali morbo mederi, quam quod statim delegatur, & prodeat in publicum; proinde statuimus, præcipimus, & ordinamus, ut omnes, cuiuscumque status, conditionis, eminentiæ vel dignitatis existant, qui sciverit aliquem posthac commisisse simoniam infra duos dies naturales, postquam id ad suam notitiam deductum extiterit, teneatur si præsens fuerit in Romana curia nobis, vel Apostolica sedis camerario, aut suo vicegerenti, & hunc in unum vel duorum testium præsentia, revelare sub eisdem excommunicationis, suspensionis, aliisque censuris & poenis, quibus, ut præfertur, ipsum actorem simonia esse volumus innodatum; quas dictus non revelans, ut prædicatur, seu tegens simoniam, tanquam ejusdem fautor sceleris incurrat ipso facto, cujus absolutionem nobis, aut successoribus nostris specialiter reservamus, decernentes ex nunc irritum & inane, si secus a quoquam, quavis auctoritate, contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Dat. Mantuæ xviii. Kal. decembris pont. nostri anno II.

XXXIII. An Archiep. Narbon. subiciatur Viennensi.

(a) Lib. 1. p. 227.

(b) Ib. p. 226.

Non prætermittendæ sunt visæ nonnullæ Martini sanctiones, quas Constantiæ ad Narbonensis ecclesiæ archiepiscopalis dignitatem restituendam tulit, quam cum Viennensis archiepiscopi auctoritati Callistus II. ac nonnulli alii Pontifices subdidissent, primatus Viennensis jure imperioque solutam ac liberam ad securas ætates renuntiavit (a). Contendente pariter Bituricensi archiepiscopo patriarchali jure in Narbonensem provinciam ex vetustissimo more se pollere, lata est a Martino pro Narbonensi archiepiscopo sententia (b), additaque ratio, id nimirum a se decerni, cum jam ante Tolosana provincia ab Joanne XXII. a Narbonensi metropoli divulsa extitisset.

Ad dignitatem etiam sedis Apostolicæ tuendam Martinus, cum præfules non raro Urbani VI. sanctione, qua ob schis-

matem tempestates præceperat, ne literæ apostolicæ promulgarentur antequam discesanis episcopis, eorumve administris ostensæ essent, abuterentur; eam ex concilii œcumenici sententia rescidit (c), cui decreto hæc temporis nota ascripta est: Dat. Constantiæ II. kal. maii anno v.

(c) Lib. divers. ep. cur. p. 27.

XXXIV.

Adductum est per id tempus in controversiam, num princeps pro pace publica cum defunctæ uxoris sorore nuptiis jungi possit. Agebatur enim tum de matrimonio Joannis comitis Fuxi, qui Joannam Caroli Regis Navarræ primogenitam uxorem duxerat, jamque viduus cum ejuisdem Joannæ sorore Blanca connubium inire cupiebat, Navarreni regni suæ stirpi asserendi spe: cumque ea res Navarris & Fuxensibus pacem allatura crederetur, Martinus hoc edidit (d) diploma, quod afferendum visum est, ut pateat rem novam a Julio II. non fuisse tentatam, atque Henrico VIII. justum constandi Anglicani schismatis specimen defuisse.

(d) Lib. 1. p. 126.

Martinus, &c. venerabili fratri Joanni episcopo Ostiensi, & dilectis filiis Joannis tit. S. Sixti ac Petro tit. S. Grisogoni presbyteris, S. R. E. Cardinalibus, salutem, &c.

Oblata nobis pridem pro parte dilecti filii nobilis viri Joannis comitis Fuxi, & dilectæ in Christo filie nobilis mulieris Blanchæ ebarissini in Christo filii nostri Caroli Regis Navarræ illustris nunc primogenita, & hæredis, nec non prælatorum nobilium, procerum, incolarum, & universitatum regni Navarræ, & dominiorum dicti comitis petitionis series continebat, quod fluxit jam temporum curricularis inter dilectos filios, subditos, & habitatores regni Navarræ ex una, & habitatores, incolas, ac subditos terrarum & dominiorum hujusmodi gravissimæ contentiones & inimicitia & deinde scandala plurima sunt secuta, sed pro sedandis contentionibus, inimicitis, scandalisque præfatis, & adhuc ut hujusmodi habitatores, incolæ, nec non subditi utriusque partis, sub pacifica tranquillitate viverent, attentis maxime terrarum, & dominiorum præfatorum contiguitate, nec non discordiarum & inimicitiarum inter partes ipsas radice pestifera, quæ ex limitibus terrarum, & dominiorum prædictorum insurgebant assidue, & ut congruentius & honestius in honore, ac statu conservari & ab adversantibus & antiquis malevolis quietius præservari valerent; nec non ad consolidandam quasi perpetuo inter ipsos saluberrimam unionem, inter Carolum maxime, dudum Regem Navarræ illustrem & comitem præfatum concordie præcedente tractatu de matrimonio contrahendo inter ipsum comitem & quondam nobilem mulierem Joannam præfati Regis primogenitam & hæredem, matrimonium ipsum inter comi-

Casus expositio.

XXXV.

mitem & Joannam præfatos solemniter contractum fuit, & deinde carnali copula consummatum, ipsaque Joanna nulla ex ea & dicto comite super extante sobole ab hujus vitæ exitu mortalitate subtrahita. Et sicut eadem petitio subjungebat, prælati, nobiles, potentes, & universitates tam regni Navarræ, quam dominiorum & terrarum prædictorum desiderantes ab inimicis amicitiam semel contractam inter Regem, comitem ac incolas, subditos, & habitatores utriusque partis continuari, præmissaque dudum suborta scandala ad memoriam reducentes, cupiant votis ferventibus præfatos comitem & Blancham dictæ olim Joannæ, uxoris quondam ipsius comitis sororem adinvicem matrimonialiter copulari, dictique comes & Blancha jam mutuo consentientes præmissa ad effectum concorditer perduxissent, nisi orza ex præmissis obstitisset assinitas; quare pro parte comitis, & Blanchæ, prælatorum, nobilium, procerum, incolarum, & universitatum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus præmissis omnibus pie consideratis ut præfata assinitatis vinculo non obstant, idem comes matrimonium cum præfata Blancha libere contrahere, & in eo, postquam contractum fuerit, licite remanere utrinque valerent, dispensare de benignitate sedis Apostolicæ, ac speciali gratia, pro evidentissima ac publica utilitate hujusmodi & aliarum finitimarum partium ex discordia hujusmodi inexcusablem damnâ perpeti debentiam, misericorditer dignaremur.

Nos igitur illius, qui facit in sublimibus concordiam, vicarii [licet immeriti] constituti inter eosdem Regem atque comitem & partes ipsas renovari & perpetuari sedes amoris, & etiam pro tuitione orthodoxæ fidei, ac pace subditorum Regis, ac comitis præfatorum, & partium circumadjacentium ipsi paternaliter affectantes: ac etiam attendentes quanti possit esse discriminis tam animarum, quam corporum, præsertim inter illustres potentatus maximeque dominia, discordiarum & inimicitiarum fomenta vigere, & quot scandala etiam urbium, & terrarum excidia possint exinde verisimiliter suboriri, paci & saluti regni, terrarum, dominiorum, & aliorum prædictorum consulere cupientes, & adhuc procedere consultissime intendentes, licet præprius vicibus repetitis multorum peritissimorum tam in sacra pagina quam jure magistrorum pariter & doctorum exhibitâ constitia super iis, & deliberatione, potissime dilectorum filiorum Gallicanorum, ac majoris partis commissariorum aliarum nationum sacri generalis Constantiensis concilii, assensuum hujusmodi dispensationem de jure concedi posse, & a pluribus notabilibus dominis & prælati illarum partium informatione suscepta intellexerimus, plenarie

Pro parte affirmante concludit doctorum pars maxima.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

asserentibus dispensationem ipsam non solum utilem, sed summe necessariam fore, & si non fiat exinde maxima scandala & horrenda verisimiliter discrimina emeritura: consultatione demum per nos habita cum nonnullis ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus super his: nihilominus ut circa præmissam materiam exactissima diligentia & consultius procedatur, circumspeditioni vestræ de qua in iis, & aliis specialem in Altissimo fiduciam, nec immerito obtinemus, præsentium tenore committimus, quatenus habitis per vos prius super dispensatione hujusmodi faciendâ, an de jure divino pariter & humano fieri possit a peritissimis in sacra pagina magistris nec non in jure doctoribus consiliis, nec non in informatione plenaria a fidedignis quod ex hujusmodi dispensatione ac matrimonio, si sequantur inter Regem & comitem, prælatos, nobiles, universitates, atque dominia, partesque prædictæ & subditos pax & concordia, ut præmittitur sint verisimiliter jugiter permansura, de præmissis omnibus & eorum circumstantiis universis auctoritate nostra vos informetis: & si per consilia, & informationem hujusmodi inveneritis dispensationem ipsam de jure concedi posse, ut præfertur, ac etiam inter partes ipsas pacem & concordiam propterea, ut præmittitur duraturas, super quibus vestras conscientias oneramus, cum ipsis Joanne comite & Blancha nunc primogenita & hærede dicti quondam Regis Navarræ, ut impedimento, quod ex assinitate hujusmodi quomodolibet provenit non obstante, matrimonium inter se contrahere, & in eo, postquam contractum fuerit, remanere libere & licite valeant, eadem auctoritate & de gratia speciali, dummodo propter hoc, dicta Blancha rapta non fuerit, dispensetis, prolem ex hujusmodi matrimonio suscipiendam legitimam decernentes. Dat. Gebennis id. junii pontificatus nostri anno I.

Concludendi potestas duobus Cardd. demandata.

XXXVI.

Contulerat se Gebennam paulo ante Martinus (a), cui e Constantiensi urbe discessuro Sigismundum Imperatorem stratoris munus & obsequium præstitisse, ac frænum equi cultu imperiali nitentem tenuisse, pedibusque extra urbem deduxisse, refert Montreletus, additque Pontificem Gebennæ tribus mensibus commoratum, scilicet non completis, ut ex Felice Contelorio constat, qui illius itinera ex MS. Vaticano ita describit (b): Die XVI. maii anni MCCCCXVIII. Martinus V. Constantia recessit, ac die v. junii per Biernum castrum Lausanensis diocesis transiens in monasterium fratrum Prædicatorum aliquot diebus quiescit. Die vero undecima julii solemnè pompa & acclamante populo in civitatem Gebennensem est ingressus, ubi oratores Avenionenses obviam profecti fidelitatis præstitere juramentum.

Stratoris munus Cæsar Pontifici exhibet. (a) Montrel. vol. 1. c. 192. Gebennæ Pont. aliquandiu moratus. Martini iter in Italiam. (b) Const. lib. ex lib. division. seu paric. sac. collee. & ex M. anal. Rodulph. R x x Hinc

Princeps
ara eccle-
siae Me-
diol. con-
secrata a
Martino.

Hinc die tertia septembris abiens, ac Se-
gusum & Taurinum iter faciens Mediola-
num ingreditur, ubi perbenigno, ac splen-
dide susceptus altare majus ecclesiae me-

tropolitane consecravit, & die martis XXV.
obstobris undecim Cardinalibus comitantibus
Mantuam pervenit. [I]

Anno

NOTE [1] **M**artini pontificis itinerarium ex Contelorio diligenter hic persequitur annalista, emen-
dandus tamen in nonnullis, quae omissi exciderunt. Die XVI. maii Constantia-
recessit, quam diem excessus ejus designat etiam illorum temporum in Germania scriptor Joannes
Frittemport Moguntinus, qui continuationem chronici Hermannii Januensis ab Hannio Coll. monum. to.
I. vulgatum dedit. Cum vero aliquandiu substitisset in oppido Bierni, tandem die XI. junii pervenit Geben-
nam, Annalista die XI. julii indicat, sed cum litera pontificis data Gebennis diem iduum juniarum hujus
anni apud eundem annalistas n. 34. signent; ideo pro julio legendum esse junium vix ambigo. Ad sep-
tembrim usque mora ibi extracta; dein ejusdem mensis die tertia recedens Mantuam pervenit,
non quidem die XXV. octobris, ut in annalibus, sed die XXIX. ejusdem mensis, ut tradit
Nerlius, qui chronicon monasterii S. Andreae Mantuani vulgatum Rer. Ital. to. XXIV. & ad
hunc usque annum perduxit. MANSE

I.
Florenti-
am Mar-
tinus per-
git.

De pace
inter
Crucife-
ros &
Polonos
agit.

(a) Lib. r.
p. cur. p.
230.

Inducias
prorogat.

(b) Cro-
mer. hist.
Polon. l.
18.

II.

Judaeos ab
injuriis
vindicat.

(c) Ib.
p. 234.

Quibus
permotus
argumen-
tis.

Anno ab orbe redempto quadrin-
gentesimo decimonono supra mil-
lesimum indictione duodecima Martinus
Rom. Pontifex Mantua Florentiam fe-
bruario mense venit: in qua urbe reli-
quam anni hujus ac proximi partem egit,
dum ecclesiasticae ditioni ex invasorum
manibus eripiendae vacabat: quae vero
Mantuae gesserit a nobis in primis percur-
renda sunt. Imperatas superiore anno Si-
gismundi Regis Romanorum consensu in-
ducias vidimus inter Vladislauum Poloniae
Regem, & Cruciferos equites, ut faci-
lius pax redintegrari posset: ad quam
conciliandam illius interpretes & arbitros
Jacobum Spoletanum & Fernandum Lu-
centem episcopos amplissima munitos au-
toritate legavit: extat ea de re ponti-
ficium diploma (a) Mantuae exaratum, in
quo, ubi mala ingentia, quae bellum il-
lud invexerat descripsit, subiicit: *Vobis
inter partes ipsas bonum pacis & concordiae
procurandi & etiam reformandi trenguas
sub spe pacis, sufferentias, & inducias
nec non concordiam atque pacem, ut praemittitur, judicandi, firmandi, & conclu-
dendi sub penis, modis, capitulis, pactis,
& conditionibus de quibus eidem vestra dis-
cretioni videbitur, & infra: plenam &
liberam in praemissis concedimus tenore praesentium facultatem, &c. Dat. Mantuae VII. id. februarii anno IX. Meminit de his le-
gatis Cromerus (b), quos a Cruciferis
amplis muneribus subornatos queritur,
unde priora inter Cruciferos ipsos &
Vladislauum Regem Poloniae bella recru-
derint.*

Antequam etiam Mantua discederet Pon-
tifex, ut superiore anno Judaeorum Avi-
nionensium nequitiam represserat, qui ma-
gico carmine evocabant daemones, Chri-
stianos simplices judaica superstitione in-
ficiabant, foeneratoriamve artem exerce-
bant impune, flagitiumque non esse dati
mutuo auri decumam forte integra exi-
gere effutiebant, ita hoc anno alios Ju-
daeos, qui a Christianis injuste vexabantur,
patrocinio suo texit, atque ab injuriis ma-
levolorum quos, vel fictum religionis stu-
dium, vel praedae cupiditas accenderat,
asseruit proposito cunctis Christi fidelibus
(c) hoc edicto.

Ad futuram rei memoriam.

*Quia imaginem Dei habent, & reliquiae
eorum salva sent, ipsorumque conversatio
utilis est nimirum in praestandis obsequiis,
Christianis, nostramque defensionem & au-
xillium suppliciter postulant & Christianae
pietatis mansuetudinem misericorditer ex-
pascunt, nos felicitis recordationis Calixti,
Eugeni, Alexandri, Clementis, Celestini,
Innocentii, Honorii, Gregorii, Urbani
Ann. Eccl. Tom. XXVII.*

Nicolai, Honorii, & Clementis, aliorum-
que Romanorum Pontificum, praedecessorum
nostrorum, qui precibus eorum humanissime,
ut in multis ipsorum Apostolicis literis vi-
dimus contineri annuerant, vestigiis inhae-
rentes, & infra: *statuimus & etiam ordi-
namus, quod ipsi in suis synagogis per
quempiam nullatenus molestantur, & infra:
omni impedimento cessante leges, jura, con-
suetudines, atque ordinamenta ipsorum, ad
bene tamen vivendum, & non in vilipen-
dium catholicae fidei, nullusque Christia-
norum cujuscumque conditionis existens per
violentiam ad lavacrum Sacri baptismatis
aliquem Judaeum cujuscumque aetatis existen-
tem venire compellat quoquomodo, nec Ju-
dae ipsi aliquas festivitates celebrare aut
solemnitates servare ultra leges ipsorum
factis vel verbis in habere vel personis
molestantur quovis modo ab aliquo vel ul-
tra ordinem legis ipsorum, sed non propter
hoc extra domos ipsorum seu alias in pu-
blicum dominicis diebus, ac in festivitatibus
& solemnitatibus civitatum, & loco-
rum, in quibus Hebraei ipsi habitant seu
habitabunt, operari audeant aut hujusmodi
dominicarum dies festivitatumque solemnita-
tes offendere videantur seu praesumant in
idem Hebraei: qui etiam nullo tempore,
astringantur per aliquem ad portandum sti-
gnum aliquod ultra antiquam consuetudi-
nem civitatum, locorum, & terrarum in
quibus ipsos habitare contigerit. Tandem
tamen consuetudinem plene observare tenean-
tur; interjectisque nonnullis, quibus ipsis
permitteditur, ut mercaturam facere possint,
subdit: *Illos autem ex Judaeis praedi-
ctis duntaxat hujusmodi protectionis praesidio
volumus gaudere, qui nil machinari
praesumpserint in subversionem fidei memo-
rata. Nulli ergo, &c. Dat. Mantuae II.
Kal. februarii pontificatus nostri anno IX.**

Consignatae etiam extant III. non. febru-
arii ejusdem Pontificis literae (d) ad patriar-
chas, archiepiscopos, & episcopos datae,
cum Robertum Maurocenum & Fantinum
Michaelem Thomae Mocentici ducis Vene-
torum oratores ad Sigismundum Regem
Romanorum missos apud Fuigistam in car-
cerem iniquissime coniectos accepisset: ad
quos in libertatem vindicandos praefectum
sacrae aedis, cui S. Salvatoris Venetiis no-
men est, proficisci iussit; cunctosque praefu-
les hortatus est, ut operam suam illi
ad hoc conferrent; ea enim re non modo
ab Apostolica sede, verum a Rege etiam
Romanorum gratiam inturos.

Haec Mantuae decernebat Pontifex, cum
paucis post diebus Ferrariam profectus,
ibi substitit; ex qua urbe Petrum episco-
pum Sabinensem Cardinalem ad Veneram
republicam legavit hoc dato ad infum
diplomate (e). Rrr 2 Vc-

Non illi
per vim
ad bap-
tismum
rapiendi.

Vetiti
festos dies
violare.

Venetii
oratores
ab Un-
garis tradi-
custodie.
(d) Ib. p.
228.

Pontificia
pro iis
liberandis
studia.

III.
Petrus
Sabin.
Card.
missus
Venerias.
(e) Ib. p.
295.

Venerabili Petro, episcopo Sabinesis S. R. E. Cardinali legato nostro de latere salutem.

Cum te ad dilectos filios nobiles viros Thomam Mocenigo ducem ejusque consilium ac universitatem Venetiarum Castellane diocesis pro nonnullis nostris & Romanae ecclesiae arduis negotiis providerimus praesentialiter destinandum, nos volentes ea fraternitati tuae concedere, per que duci, consilio, & universitati praedictorum valeat se reddere gratiosum, & animarum ipsorum saluti consulere tibi ducem, consilium, & communitatem hujusmodi eorumque singulos a quibuscumque excommunicationis sententiis & aliis poenis spiritualibus & temporalibus, quas ob quacumque & qualiacumque statuta seu ordinationes per eos contra libertatem ecclesiasticam hactenus facta & factas, & alias quomodocumque gesta, acta, commissa, & perpetrata contra nos seu in suis obedientiis pro Romanis Pontificibus reputatos Romanam ecclesiam ecclesiasticamque personas nostrasque & dictae Ecclesiae subditos quomodolibet incurrerunt, si hoc a te humiliter petierint per te vel alium seu alios idoneos in forma Ecclesiae consueta absolvendi, injungendique eis & eorum cuilibet pro modo culpa poenitentia salutari & alia, quae de jure fuerint injungenda; ac dictas poenas & sententias quantum cameram apostolicam & publicum interesse concernunt, remittendi & relaxandi eosque reintegrandi & in statum pristinum reponendi, ac alias ipsorum statui super praedictis, prout eidem fraternitati tuae expedire videbitur recepto ab eis juramento, quod talia vel similia de cetero non facient vel committent providendi plenam & liberam concessionem tenore praesentium facultatem. Volumus autem quod, si in futurum ulla unquam tempore talia agerent vel committerent, quoad agentes seu committentes in casibus poenas & sententias eos reincidere ipso facto. Dat. Ferrariae id. februarii pontificatus nostri anno 11.

Instruus auctoritate ad solvendas censuras.

Tulerant leges contra ecclesiasticum.

Ne talia posthac auderent cautum.

Martini per Italiam itineraria (a) MS. vet. chro. Florentin.

(b) Leonard. Aret. in hist. sui temp. & ex eo S. Antonin. 3. part. tit. 22. c. 7. §. 1.

lica notarii, & diario Florentino (c).

Dix, inquit, septima februarii Mantua egreditur Ferrariam transit, ac monasterium S. Salvii prope Florentiam advenit: ubi capitanei partis Guelfae album equum serico rubro tegmine coopertum cum franis anro argenteoque lucentibus obtulerunt. Hinc ad S. Gallum obviam habuit delectos reipublicae Florentinae primates, supra ejus caput mappulam sustollentes, ac reipublicae administratores cum maxima equitum multitudine, iudices Mercatorum Societatem, ceterosque cives & populum. Ubi vero die dominica xxxvi. februarii prope urbem stetit domini civitatis sub aliam mappulam auro ditissima armellinis pellibus ornata Pontificem equitantem receperunt: praecedebat civitatis clerus solemnem cultu reliquias deferens, subsequabantur cives, equites, iudices, ceteraque nobilitas hinc crux pontificia & Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum deferrebat: post Cardinales Pontifex medius inter cives nobilitate praestans, erat servidus, incessu graves, vultu decoros, vestitu splendidus, capita laureatos, olivam manu deferentes equitabat. Progrediens igitur per burgum S. Laurentii & prope flumen Paleae in ecclesiam S. Mariae de Flore per tabulatum pannis ornatum sericis ob dignitatem Pontificis a civibus erectum ingreditur: factaque oratione populum benedixit. Et infra: Confluebant ex vicinis civitatibus & castris verum Christi vicarium & unicum Ecclesiae caput veneraturi cives & duces, inter quos magno cum equitatu Plumbini princeps, Berardus de Varano dux Camerini, Ludovicus Alidosius Incola vicarius, Trincius de Trincis Fulginei dominus. Et infra: Ex partibus etiam Aragoniae relicto Petro de Luna, venero Florentiam xvii. martii MCCCCXIX. Joannes Murillius abbas montis Aragonum tit. S. Laurentii in Damasa presbyter, Carolus de Urris S. Georgii ad Velabrum, Alfonso Curillus S. Eustachii, Petrus Fonsaca S. Angeli diaconi anticardinales Kal. augusti anni MCCCCXVIII. Gebennis in S. R. E. Cardinales recepti seu confirmati.

(c) Diar. Floren. ab anno 1406. ad an. 1439. & alii.

Exceptos a Florentin. magnis honoribus.

Lauro redimiti olee ramos praefertentes occurrere.

Principum Italiae ad eum concursus.

Cardd. Lunani eum adierunt.

IV. Romani gravibus discordiis impliciti.

(d) Lib. 1. ep. cur. pag. 251. (e) Ib. pag. 252. Inducit inter proceres imperat.

Non potuit in urbem contrarii factionis factionibus fluctuantem tuto se conferre: ad cuius sedandos motus cum jam ante Cardinalem S. Eustachii legatum creasset, neque is adhuc in pristinam concordiam Romanos revocare potuisset, tum etiam in agro Romano contrariae factionis principes bellum gererent, missus (d) est Florentia Joannes e Saona Reatinus decretorum doctor, ut perduelles poenis coerceret, imperatque (e) inter Baptistam Sabellum & Carolum Ursinum inducitur fuerunt, quos Pontifex apostolico studio inter se conciliare meditabatur. Nondum etiam Joanna II. Regina molem Hadrianae

Braccius tyrannus Iavus.

(a) Summont. lib. 4. hist. Neap. c. 3.

(b) Ext. ejus lit.

V. Balthasar Cossa ad Pontif. transferri iussus. (c) Lib. 1. ep. cur. pag. 233.

(d) Ib. p. 234.

nam, Ostiam, & Civitatem verulam restituerat Ecclesiae, quamvis in pontificiam potestatem eas se reducuram misso Florentiam Joanne Caracciolo spondifset (a). Praeterea Braccius e Montone Petrus tyrannus, de quo antea memoraui, inter medios schismatis tumultus magnam ditionis ecclesiasticae partem in suam tyrannidem redegerat, dum Balthasarem Cossam tueri praeserebat, verbisque profitebatur. Martinus itaque provinciam dedit (b) Romano de Abiamonte nobili jurisconsulto Urbevetano, ut pontificia nomine reciperet urbes, & arces, quas Tartalia e Lavello praedidario milite ecclesiastico firmarat, earumque praesecuram gereret: Cum, inquit, dilectus filius nobilis vir Tartalia de Lavello nonnullarum gentium nostrarum armigeranum capitaneus Terram Corneti, Fufcanensis Diocesis, & nonnulla alia civitates, castra, terras, & loca, cum eorum arcibus, roccis, & fontalicis, villis, districtibus, juribus, & pertinentiis eorundem, ac cuiuslibet ipsorum, ad nos, & Romanam Ecclesiam pleno jure spectantibus, nobis, & dictae ecclesiae infra certum tempus, & eodem, & forma, & prout in certis instrumentis per hoc capitulis factis, plenius continetur, tradere, & consignare realiter teneatur, &c. Dat. Florentiae x. Kal. octobris pontificatus nostri anno secundo.

Quod vero ad Balthasarem attinet; cum is in custodia a Ludovico Bavarico duce teneretur, Martinus triginta aureorum millibus ob sumptus a duce factos redemptum ad se perducere iussit (c), de qua auri vi Palatino numeranda data sunt Nicolao Uzano mercatori Florentino haec mandata: Cum, inquit, ex quibusdam causis ad id animum nostrum moventibus, ac praecipue misericordiae & pietatis intuitu disposuerimus, quod Balthasar Cossa, olim Joannes XXIII. in sua obedientia nuncupatus ad nostram praesentiam transferatur, &c. Dat. Ferrariae id. februarii pontificatus nostri anno secundo. Aliis vero literis (d) Joanni episcopo Lubecensi praecipit, ut eundem Balthasarem a comite Palatino Rheni receptum ad se perduceret. Verum ille, cum ex itinere ad Petrum Rubeum amicum divertisset, timens ne a Pontifice in perpetuum carcerem mitteretur, noctu inscio Apostolicae sedis

internuncio fuga evasit; unde gravis injecta est suspicio, ne ille temere priores apices sibi affereret, schismaque revivisceret: de quo haec Leonardus Aretinus (e).

Erat scrupulus quidam apud multos, quoniam depositio abdicatioque illius violenta fuerat, num jure subsisteret, quod si illa dubia Martini quoque electio in ambiguum veniebat, quoniam non vacanti Ecclesiae providebatur de novo patre non posuerat. Ob hanc timorem Martinus, & simul ne Germaniae principes hoc habentes idolum per eam occasionem aliquid quandoque molirentur, redimendum Joannem & in Italiam reducendum providit. Igitur per hunc modum exemptus carcere, cum in Galliam pervenisset, consilio Martini cognito [id erat ut Mantuae perpetuo carcere teneretur] an tequam Mantuam veniret, rursus aufugisset in Ligures abijt. Ibi cum esset liber & sui juris sine conscientia ductus, sine quod desperabat aliquid proficere posse, sponte sua Florentiam venit, & sese pedibus Martini subiiciens, cum ad Pontificem venum & unicum recognovit, nono nimirum Kalendas junias, ut observat Contelorius: In adventu ejus tota civitas obviam profusa, multis lacrymis & incredibili commiseratione respexit hominem de tanta dignitate fastigio in tantas calamitates prolapsum: ipse quoque miserabili prope habitu incedebat. His omnibus commiseratio populi augebatur. Susceptus a Martino tandem intercessione civitatis primus Cardinalis efficitur, nec annum integram superstes e vita migravit, nimirum xxx. decembris hujus anni ut observat Felix (f) Contelorius. Eadem e Leonardo deservit S. Antoninus (g) haecque addit: Solemnissimo ecclesiasticae exequiae sunt ei exhibitae, sepultusque solus in oratorio Joannis Baptistae in sepulchro partim aenico seu orbiculato, partim marmoreo. [I]

(e) Leon. Aret. in hist. ver. Italio. Walsin. hist. Angl. hoc. ann.

Perpetuo carceri addendus Mantuae fugam caput. Florentiam venit. Martinum ut verum Pontificem colit.

Primus Cardinalis creatus.

(f) Fel. Contel. in elench. Cardd. Bonif. IX. (g) S. Anton. tit. 22. c. 7. §. 2.

VI. Confirmata inde Martini auctoritas.

Petrus e Luna pertinacissimus.

Plurimum momenti attulit ad confirmandam ecclesiarum conjunctionem illa Balthasaris Cossae demissio ac reverentia Martini sponte praestita, cum quaestio a jure exauctoratus & sponte cessisset petentis subacta fuit. Supererat ad constabendam Ecclesiae pacem, ut Petrus e Luna, qui Paniscola in Valentino regno a suis Cardinalibus desertus agebat, pertinaciam & pontificalia insignia poneret: ad quem

NOTE [I] HOC anno vitae mortalis curriculum confecit Balthasar Cossa, olim in sua ditione Joannes XXIII. Vir iste sacerdotium summum, quod non bonis artibus occupavit nihil melioribus gestit. In ea enim, quae adversus illum instituta fuit coram patribus accusatio, reus aliter fuit extincti veneno Alexandri V. quod ejus delictum ex testibus confirmatum fuisse animadvertimus in nota ad annum 1410. 17. ubi de obitu Alexandri V. Summa etiam dignitate foeditime abufum fuisse adversarii ejus in eodem judicio contenderunt. A pontificatu demissus patius, quam ipse se sponte demiserit, quamquam & spontanea dimissionis specimen praebere voluit. Ad privatum ordinem redactus carcerem biennio subivit, quem alium subinde & alium mutavit, donec, misericordia viri olim fortuna florentis tactus Martinus mercatoribus Florentinis rogantibus

e gradu deficientem Pontifex recurrente
sacrae coenae dominicae die anathematis sen-
tentiam in haereticos latam in Petrum ip-
sum ejusque sectatores tulit, cujus formu-
lam (a) hinc conceptam verbis adducere
placuit.

(a) Ext.
l. 1. ep.
cur. p.
257.
Latam in
cum ana-
thema.

Ad perpetuam rei memoriam.
Excommunicamus & anathematizamus ex
parte Dei omnipotentis Patris, & Filii &
Spiritus sancti, auctoritate quoque bea-
torum Apostolorum Petri & Pauli ac no-
stra omnes haereticos, & infra. Item ex-
communicamus & anathematizamus iniqui-
tatis alumnus Petrum de Luna Benedictum
XIII. se nominare ausu sacrilego praesumen-
tem, iusto Dei iudicio ac per processum sa-
cri generalis concilii Constantiensis & no-
stros, ojus demeritis exigentibus, haereti-
cum atque schismaticum & ab Ecclesia
praecipuum sententialiter condemnatum, &
omnes adhaerentes, complices, & sequaces
ipsius, & dantes ei auxilium, consilium,
vel favorem, cujuscumque praeminentiae,
dignitatis, vel ordinis, etiam pontificali
regali, reginali, vel quavis alia, ut praem-
ittitur ecclesiastica vel mundana praesul-
geant dignitate. Nonnullis interjectis hoc
fulmine iurium Romanae ecclesiae invalores
percutit. Item excommunicamus & anathe-
matizamus omnes alios, qui per se vel al-
ium seu alios directe, vel indirecte sub
quocumque titulo, vel colore occupant,
detinent, vel hostiliter discurrunt, seu
invadunt aut occupare, detinere, vel
discurrere hostiliter praesumunt in totum
seu in partem aliam urbem, regnum,
Siciliam, Trinacriam, insulas Sardiniam,
Corsicam, terram citra Raram, patrimo-
nium B. Petri in Tuscia, ducatum Spo-
letanum, comitatum Venetianum, Sabinae,
Marchiae Anconitanae, Massae Trabariae,
Romandiola, Campaniae atque Maritimae
provincias, ac terras specialis commissionis

Et in
ditionis
eccles. in-
valores.

& Arnulphorum; civitates quoque nostras
Bononiensem, Ferrariensem, Beneventan-
am, Perusinam, Avinionensem, civitatem
Castelli, Tudertinam, & alias civitates &
terras & loca vel iura ad ipsam ecclesiam
spectantia & pertinentia & adhaerentes, ac
factores & defensores eorum, seu in iis
dantes, eidem auxilium, consilium, vel fa-
vorem. Denique omnia privilegia, quae
obtendi contra possent, abrogat decernit-
que a nemine illos, nisi ab Romano
Pontifice absolvi posse. Dat. Florentiae II.
id. aprilis pontificatus nostri anno II.

Obduraverat adeo in perfidia Petrus e
Luna, ut nullis censuris, sed tantum ferro
edomari posset: quare discessuro e pro-
vincia Alamanno tit. S. Eusebii presby-
tero Cardinale incunte anno sparsum, ab
eo & Rege Alfonso maiorem narrat (b)
Surita Paniscolam obsidione cingendam.
At illum inanem fuisse mox visuri sumus.
Cumque abolendarum schismatis reliqui-
arum cura graviter Martinum ureret,
Bernardum episcopum Tifernatem iterum
in Aragoniae & Valentiae regna, & Ba-
leares insulas, datis III. id. junii literis,
(c) internuntium decrevit. Amplificata
est pluribus diplomatibus (d) eius autho-
ritas, ut schismaticam societatis flagitio
contaminatos absolveret (e), ecclesiasticas
(f) controversias dirimeret, postremo im-
plorata principis ope insectaretur (g) ar-
mis perditionis filium, ut ait, Petrum de
Luna olim Benedictum XIII. in ejus obe-
dientia nominatum, per sacrum generale
concilium Constantiense culpis & demeritis
ipsius exigentibus, ac iusto Dei iudicio
finaliter & legitime haereticum atque schis-
maticum condemnatum, & a papatu, quem
praetendebat depositum, pertingente se no-
minare Benedictum XIII. damnabiliter praes-
umentem, & notorie Dei Ecclesiam mali-
guitate detestabili sciudere satagentem. Dis-
sol.

VII.
(b) Surit.
annal. l.
12. c. 72.
Petrus e
Luna ferro
tan-
tum
dom-
mandus.
(c) Lib. I.
p. 272.
Decretus
in Ara-
goniam
Internun-
tius.
(d) Ib.
p. 273. ad
284. &
295. 297.
(e) Super.
p. 277.
(f) Super.
p. 284.
(g) Ibid.
p. 279.
Iustus ar-
mis Pe-
trum e
Luna e-
domare.
Alfon-
sus
Rex illum
tuetur.

solvit Alfonso Rex internuntii apostolici
curas & labores, nec in Paniscolam sa-
cra arma verti passus est, ut fiduciarium
regni Neapolitani jus a Pontifice extor-
queret; unde regio tectus patrocinio an-
tipapa ad officium magno cum ipsius plu-
riumque aliarum animarum exitio adigi
non potuit: de quo postea gravissime
Martinus (a) questus est. Nunc reliquas
res Hispanicas prosequamur.

(a) Mart.
10. g. brev.
p. 3.
VIII.
Jo. Lusit.
Rex bel-
lum in
Africa
gerit.

Implicito, ut vidimus, Joanne Lusita-
nia Rege Africano bello ad proferendos
latius Christiani imperii terminos, Pon-
tifice, ut pios ejus conatus promoveret,
universos fideles encyclicis literis roga-
vit, ut Lusitanum armis commutare ju-
varent, ac necessaria ad sustentandum
crucesignatum exercitum undique efferri
debeique permetterent.

Universis & singulis, ad quas praesen-
ter litera pervenerint, salutem, &c.

Cum charissimus in Christo filius noster
Joannes Portugalliae & Algarbii Rex il-
lustris, celsitudine animi & maturitate
consilii fretus, ob fervorem fidei trans-
misso nuper propria classe mari, exercitu-
que in partibus Africae exposito terras,
quas Saraceni inibi occuparunt, magnani-
miter & potenter invaserit, atque in iis
locis Ceptam urbem magnam atque notabi-
lem ceperit, captamque tenuerit atque
teneat in Christi nomine custoditam, ac per-
sape, ut accepimus, magni impetus Sara-
cenorum pro illa recuperanda stant, ad
quos repellendos & custodiendam urbem praes-
fatam idem Rex armis, viris, equis, vi-
ctualibus, & aliis rebus necessariis plu-
rimum indigere videtur; nos cupientes ab-
iactis, ut praefato Regi, utpote commen-
dabiliter & gloriose in hoc operanti, per
Christifideles opportune subveniatur, uni-
versitatem vestram requirimus, hortamur
atque etiam rogamus, quatenus pro favo-
re fidei & Christianitatis augmento in hoc
tam pio & glorioso opere pro Dei reveren-
tia & debito religionis, ad quam defen-
dendam unusquisque vestrum asstringitur,
praestare velit auxilium & favorem; nos
enim, quo liberius idem Rex ad custodi-
am & defensionem praedictas incumbere va-
leat, tam eidem Regi & filiis suis, quam
etiam ceteris omnibus Christi fidelibus,
qui ad prosecutionem hujusmodi negotii ire-
voluerint, quod tam in regnis Hispaniarum
quam in aliis partibus & dominiis Chri-
stianorum arma, equos, victualia, ac cae-
teras res ad ipsos ac exercitum eo-
rum, nec non defensionem & sustentatio-
nem dictae urbis necessarias & quomodolibet
utiles, emere ac secum de regno ad
regnum, de patria ad patriam, tam per-
mare quam per terram, ad dictam urbem
& exercitum portare & ducere possint &
valeant auctoritate apostolica concedimus
per praesentes; hortantes nihilominus uni-

Afri Ce-
ptam re-
cuperare
volunt.

Moniti
fideles,
ut Ceptam
operem fe-
rant.

versos & singulos Reges, principes, du-
ces, ac ceteros dominos temporales, com-
munitates quoque & universitates civita-
tum & oppidorum quatenus pro Dei amore
& sedis Apostolicae reverentia hujusmodi
concessionem nostram observari faciant, &
obedienter a singulis custodiri. Dat. Flo-
rentiae II. non. aprilis pontificatus nostri
anno II.

Debuissent certe Reges ac principes
Lusitano ad subiiciendam Christo Africam
se conjungere: at illi vel suis commodis
studuere, mutuisve bellis sese attrivere:
in Gallis enim Anglus Rothomagum de-
cima nona januarii triumphali pompa in-
gressus (b) victorias latius proferebat (c),
Delphinus receptis Taronibus circumfere-
bat (d) signa, Burgundo res ex laniati re-
gni cladibus augebatur: ac licet plurima
de pace colloquia facta fuerint, inde ta-
men majora postea surrexere bella. In
primis cum Henricus Rex Anglorum Ca-
tharinam Regis Caroli filiam uxorem sibi
dari poposcisset, ac medio aprili celebres
coetus spe pacis conficienda coacti fuissent,
petente Anglo Rege (e) amplissimos do-
tales principatus, colloquia de foedere,
sublata sunt: Anglus vero graves in Bur-
gundiae ducem iras concepit, quasi ipsius
votis ille obstisset; adeo ut eum una
cum Rege Carolo a se eversum iri mini-
taretur (f). Tum Martini Pontificis stu-
dio concordia XI. julii die Burgundum
inter ac Delphinum redintegrata (g), ac
praesente Alano episcopo Leonensi in Bri-
tannia internuntio apostolico iurejurando
solemni foedus sancitum est, ut unanimes
Anglicos impetus reprimerent.

Sed Joannes Burgundiae dux neque ere-
ptas urbes regias restituit, neque in An-
glos arma vertit, indeque de eo necando
ab Aurelianensium partium studiosis cap-
tum consilium: cum enim mense sep-
tembri ad colloquium a Delphino excitus
(b) fuisset, atque increpitus, quod non
deduxisset ex regni urbibus praesidiarios
milites, neque copias adversus Anglos in
aciem eduxisset, manum ensis capulo im-
prudenter admovit, ac repente contru-
cidatus est inscio conjurationis Delphino
(i), ac permittente divino Numine, ut
qui prodicione consanguinei sanguinem
fuderat, proditus occumberet, adhibitae-
que in alios saevitiae poenas daret; ne-
que ecclesiasticis Sacramentis munire-
tur, qui aversa factionis homines tra-
dendos supplicio illis procurari, vel sili-
os sacro lavacro ablui veterat (k). Hic
tamen Burgundi fusus sine legibus cruor
majori cruoris effusione vindicatus est: li-
cet enim Delphinus scriptis XI. septem-
bris literis jure caesum ob perfidiam, ac
prodicionem promulgasset, Burgundi ta-
men sectatores adeo in Delphinum aliis
literis (l) perfidiae & prodicionis crimen
in-

IX.
Angl.
Rex poti-
tus Rho-
thomago.
(b) Juven.
Urs. in
Carol. 6.
hoc ann.
Monstra-
let. vol. 1.
c. 201.
(c) Id. c.
208. 209.
(d) Cap.
204.
(e) Cap.
206.
(f) Eod. c.
Inter
Burgun-
dum &
Delphi-
num pax
sancita.
(g) Ext.
ea de re
publ. lit.
eod. c.
Burgun-
dus pro-
missis de-
fuit.
(h) Cap.
211.
Casus.
(i) Ib. &
Juvenalis
Ursin. in
Car. 6.
Ejus im-
pietas.
(k) Ext.
de eo lit.
Car. Reg.
apud
Monstra-
let. c. 116.
(l) Ext.
apud
eund. c.
212.

NOTAE

gantibus, auctoritate sua id effecit, ut liber a custodia Ludovici Bavari, cui ab imperatore Sigis-
mundo commissus fuerat dimitteretur. Iustus tamen recta se ad Martinum conferre, qui Man-
tuano carceri claudere illum meditabatur, ut quidam scribunt. Verum eo se conferens Balthasar
admonitusque insidias sibi in itinere parari, Genuam ad Thomam de Campo Fregoso Genuensium
ducem, veterem amicum divertit, a quo Sarzanensem arcem ad periculum recepit, ait Sanutus
in vitis ducum Venetorum. Tuto in loco recepto homini non defuisse qui suaderent ut tentaret
fortunam, & iterum pontificatum arripere, scribit auctor additamenti ad Ptolomaeum Lucentem,
quem ex Patavino & Vaticano codice vulgavit Muratorius rerum Italicarum to. II. par. 2.
Sed vigilantis ad commoda ecclesiae suae Numinis providentia factum est ut ille, malis consiliis
abjectis & ad optima conversus sponte convolverit ad Martinum Florentiae agentem, totum-
que se ejus arbitrio permiserit. Ingressus est urbem die XIV. junii, cum pervigilium festi corporis
Christi ageretur, teste Anonymo Florentino, qui tunc praesens aderat in historia vernacula
urbis suae, vulgata Rer. Ital. to. XIX. eodemque authore scimus die XXVII. junii a pontifice so-
lemni ritu sacra purpura indutum fuisse. Denique die XXIII. decembris (male in textu legitur
novembris) qua in sabbatum incidit, hora duodecima matutina obiit, qua de re idem scriptor ita
a di 23. & il sabbato mattina a ore dodici mori messer Baldoassare Coscia cardinale detto volgamen-
te di Firenze. Ex quibus verbis videri possent errasse illi qui Tusculani episcopi titulum ab eo assump-
tum contendunt; cum Florentinus cardinalis, non vero Tusculanus episcopus appelleretur. Verum
ipse de se Balthasar in epistola quam post suam in cardinalem assumptionem scripsit ad Petrum de
Luna, ut illum revocaret ad saniora, cardinalem se a pontifice renunciatum & ecclesiae Tusculanae
praepositum in episcopum & pastorem affirmat. Epistolam illam vulgavit Baluzius Miscellan. to. VII.
pag. 97. MANSI

Orta diffidia in Gallis. (a) *Id. c. 223.* (b) *Mon. stel. ubi sup. Juv. & Paul. Emil. in Car. 6. Meyer. 1. 25. Wal. sing. 1. 5. & Polyd. Virgil. 1. 22.*

X. Bohemica res. Philippus filius paterna necis vindex. (d) *Juv. Ursin. in Carol. 6. Dirum Jo. Praemonstratensis sacri legum.* (d) *Aeneas Silvius hist. Bohem. c. 37. Coel. hist. Hussit. 1. 4. Du. brav. 1. 23. & alii.* (e) *Thom. Walden. rom. 3. tit. 4. c. 28.*

Missae formula immutata ab haereticis. Magistratus casti ab haereticis.

NOTE

[1] Bohemiae curam non ita penitus hoc anno abiecit Sigismundus, ac putat annalista. In dictum enim antea solemne principum conventum in urbe Bunenſi, die festa Natalis Domini habuit. Eo missi a Pragensibus oratores durius habiti sunt a Sigismundo, iustique quietos se continere, removere munitiones, quibus se defendebat ab insultibus catholicorum; ac denique ne quid moverent in monachos, ecclesias, virosque catholicos admoniti. Imperata se facturos spondentes illi regressi Pragae civibus suis auctores fuerunt, ut optata pax aliquandiu redderetur ecclesiae. Haec Byzynius ad hunc annum. MANSI

intendere, ut Parisienses una cum comite S. Pauli ad vindicandam Burgundi caedem se obtrinxerint (a) maximo Galliarum exitio, ac Philippus Joannis ducis filius ira furorque accensus Delphinum ipsum Regem, Reginam, regnumque in Gallici nominis hostis potestatem traduxerit: unde crudelia & exitiosa bella coorta sunt cruento utrinque Gallorum atque Anglorum successu, quibus de rebus fuse agunt authores (b). Iis addit Juvenalis Ursinus (c), hoc anno Anglos a Gallis & Hispanis foederatis maritimo praelio victos. Funestior longe (d) erat regni Bohemici conditio, crescente in dies cum impietate discordia, quam quidam Joannes Praemonstratensis vehementius accendit: is enim Pragae ad ostentationem pietatis Eucharistiam circumducebat, ut sacrilegio populum in scelera & caedes concitaret, auctaque est in dies Hussitarum impietas adeo, ut & sacros missae ritus immutare ausi sint, & quisque sacerdos novam missae formam condiderit, quos ita refellit Thomas Waldensis (e): *Pragensium Vpiscopatuum quidam feruntur promissae officio evangelium totum dicere secundum Joannem: Ante diem festum paschae; quidam: Qui pridie; quidam, aliud. A quibus omnibus si peteremus probari sic fuisse de more primitivae Ecclesiae, aut sic orare in missa, muti silerent. Et cur ergo patrum traditionibus, aut scriptis non credunt? Quia, inquam, non sic fecisse Christus aut discipuli, sed sequaces eorum in Ecclesia dicuntur. Unde hoc nostis? Si non nostis, sed autumatis haec esse, grandi periculo vestro contra totam Ecclesiam orbi terrarum inexcusabili ritu per vos invento desipitis. Breviter ajunt: Si vestra forma sit Christo conformis, hoc ubi vos legitis? Si non legitis, non credemus. Hoc utuntur paralogismo, Pelagiani plane hoc semper utuntur, ut sua, quam appellant, libertate fruantur. Hoc errore adducti nonnulli novatores, postea agnum paschalem editare ausi sunt more Judaico. [1]*

Hoc anno magnum sanctitatis lumen B. Vincentius Ferrerius ordinis Praedicatorum in terris extinctum est, ut caelo fulgeret, cujus obitum accurate Baronius (f) in notis ad martyrologium Romanum ita consignat: *Obiit anno Domini MCCCCXIX. adnumeratusque est inter sanctos a Callisto III. Papa. Et infra: In ejus canonizationis actis habetur diem obiisse quinta aprilis feria quarta ante domini.*

Mors Vencesl. Regis Bohemiae.

Haereticorum graffationes in loca sacra. (f) *En. Silv. hist. Bohem. c. 32. Coel. 1. 4. Du. brav. lib. 23. & alii.* (g) *Id. Coel. 1. 5.*

(h) *En. Silv. hist. Bohem. c. 31.*

XI. S. Vincentii Ferrerii plus obitus. (i) *Bayon. in notis ad Mart. Rom. 5. april.*

minicam palmarum: quo anno, ut ex computo liquet, celebrari contigit pascha die decima septima mensis aprilis; unde corrigendi sunt textus, qui habent decessisse anno Domini MCCCCXVIII. nam eo anno mensis martio pascha contigit celebrari. Describere ejus admirandas res gestas plures authores (a), utque inter caetera a Christo evangelium promulgare in occidente iussus sit; & maximo apud Saracenos, dum Granatae concionabatur, venerationi fuerit; a concilio Constantiensi in difficillimo fidel articulo consultus (b) sit; Petrum e Luna sepius monuerit, ut papalis insignia dignitatis deponeret, & miraculis clarus innumeras animas ad salutem revocarit. Nobis e Petro Ranzano extremos vitae actus delibare suffecerit.

Ita verbum vitae disseminavit, ut ejus sermonem Dominus confirmavit sequentibus signis. Venetiae, quae est hujus Britanniae urbs, postus a fratribus, qui eum sequebantur admonitus est, ut in Hispanias revertetur, & jam aetate gravis in patria potius, quam peregrino solo moreretur. Verum ille memor verborum Christi, quae Avinione decumbenti dixerat, ut supra libro secundo annotatum est, nempe ut occidentem evangelizando peragraret, eorum consiliis nulla se ratione obsequi vellet respondit. Cum enim haec Britannia ad oceanum in extremis occidentis finibus situs sit, existimabat eam esse regionem, in qua Christus eum praedixerat e corpore migraturum. Tandem vero importunis illorum precibus flexus decrevit abire Venetia, & in Hispanias proficisci, cum sit enim Hispania quoque in orbis terrarum finibus posita; poterat non absurde accipi de ea Christum esse loquutum. Itaque Venetiae civibus primo generatim admonitis, ut doctrinae suae memores essent, suaque discessu incredibili morore affectis, media nocte iter aggressus est sedens a se; cumque se jam aliquot passuum millia confecisset arbitraretur, die illucescente ad ipsius urbis portas se cernit constitutum, tum vero ad socios conversus: *Redeamus, inquit, fratres mei in urbem, nihil enim isthuc sibi vult aliud, nisi sic visum esse Deo, ut in hac regione defungar. Et infra: Altera luce acerrimis corripitur febribus, & acerbo pene totus defecisse videretur: nec tamen his potuit retardari quo minus sancti viri officio fungeretur. Convocavit igitur in primis fratres suos & eis sui obitus diem indicavit, moxque accito sacerdote cui confessionem facere solebat, illi confessus est, petiitque sibi impendi plenam peccatorum omnium remissionem, quemadmodum Martinus Pontifex Maximus illi antea concesserat: deinde alia Ecclesiae salutifera Sacramenta tanta cum religione & pietate percipit ut sanctis verbis, crebris lacrymis, hymnis, & precibus omnes ita commoverit, ut nemo esset, qui non profusse lacrymaretur. Postea triduo toto admonuit eos, qui visitandi causa ipsum adibat, uti ne doctrina ab ipso percepta obliviscerentur.*

Et infra. *Cum jam autem dies novem abissent petiit sibi legi passionem Christi, quemadmodum a singulis est evangelistis conscripta; deinde recitari voluit septem illos psalmos, quos poenitentiales vocant, quos quidem psalmos atque etiam totum psalterium tandiu dixit, donec & corporis viribus & linguae officio esset destitutus. Ad extremum locuta est letania, qua absolutata, mox totus quadam jucunditate & hilaritate perfusus junctis sublatisque manibus & oculis in caelum migravit ad Dominum. Sub hoc tempore visa est per fenestram ejus loci, in quo decumbebas, involare ingens multitudo papilionum miri candoris, qui passim circumvolitantes, tum demum recesserunt, cum ille spiritum exhalavit, nec amplius visis jam apparuerunt. Putantur sine dubio fuisse spiritus angelici, qui felicem illam animam secum ad beatissimam caelestis Jerusalem patriam abduxerunt. Eadem hora ex ejus corpore odor emanavit longe suavissimus.*

Per id tempus Venetiae erat religio summa ducis Britanniae conjunx, quae pro singulari in beatum virum devotione propriis manibus voluit ablucere corpus defuncti, quemadmodum habet multarum gentium consuetudo, ut corpora vita sanctorum lavent: aquam vero ipsam, qua illud abluit, diu accurateque conservavit, nec ea unquam corrumpi potuit, nec inde aut vermes aut aliquid foeditatis enatum est, immo vero tandem gratissimi fuit odoris, donec in eo vase, in quo aservabatur, penitus consumpta est: multi etiam cum ex ea bibissent, variis sunt morbis liberati. Porro Britanniae dux exequias celebrandas curavit, quae & ipsius dignitati & beati viri meritis congruerent. Ad eas autem universa pene Britannia advolavit, plerisque a duce evocatis, aliis sacrum corpus videre cupientibus, atque aliis corporum sospitatem obtinere volentibus: tanta autem erat multitudo sacrum illud venerandumque corpus certatim aut videre aut tangere nitentium, ut triduo illud aservari oportuerit inhumatum, multisque armatis custodiibus vallatum: interim tamen nec tenuissimus inde exhalavit fetor, nec ulla vel in vultu, vel in caeteris membris visus est immutatio: sed idem semper permanit corporis color donec est sepulturae mandatum, &c. Subdit author plura miracula, implorantibus Christi fidelibus Beati Vincentii Ferrerii opem, a Deo edita, atque inter alia aegrotos quadringentos, & eo amplius, cum in culcitra, in qua

Abiissent petiit sibi legi passionem Christi, quemadmodum a singulis est evangelistis conscripta; deinde recitari voluit septem illos psalmos, quos poenitentiales vocant, quos quidem psalmos atque etiam totum psalterium tandiu dixit, donec & corporis viribus & linguae officio esset destitutus. Ad extremum locuta est letania, qua absolutata, mox totus quadam jucunditate & hilaritate perfusus junctis sublatisque manibus & oculis in caelum migravit ad Dominum. Sub hoc tempore visa est per fenestram ejus loci, in quo decumbebas, involare ingens multitudo papilionum miri candoris, qui passim circumvolitantes, tum demum recesserunt, cum ille spiritum exhalavit, nec amplius visis jam apparuerunt. Putantur sine dubio fuisse spiritus angelici, qui felicem illam animam secum ad beatissimam caelestis Jerusalem patriam abduxerunt. Eadem hora ex ejus corpore odor emanavit longe suavissimus.

Per id tempus Venetiae erat religio summa ducis Britanniae conjunx, quae pro singulari in beatum virum devotione propriis manibus voluit ablucere corpus defuncti, quemadmodum habet multarum gentium consuetudo, ut corpora vita sanctorum lavent: aquam vero ipsam, qua illud abluit, diu accurateque conservavit, nec ea unquam corrumpi potuit, nec inde aut vermes aut aliquid foeditatis enatum est, immo vero tandem gratissimi fuit odoris, donec in eo vase, in quo aservabatur, penitus consumpta est: multi etiam cum ex ea bibissent, variis sunt morbis liberati. Porro Britanniae dux exequias celebrandas curavit, quae & ipsius dignitati & beati viri meritis congruerent. Ad eas autem universa pene Britannia advolavit, plerisque a duce evocatis, aliis sacrum corpus videre cupientibus, atque aliis corporum sospitatem obtinere volentibus: tanta autem erat multitudo sacrum illud venerandumque corpus certatim aut videre aut tangere nitentium, ut triduo illud aservari oportuerit inhumatum, multisque armatis custodiibus vallatum: interim tamen nec tenuissimus inde exhalavit fetor, nec ulla vel in vultu, vel in caeteris membris visus est immutatio: sed idem semper permanit corporis color donec est sepulturae mandatum, &c. Subdit author plura miracula, implorantibus Christi fidelibus Beati Vincentii Ferrerii opem, a Deo edita, atque inter alia aegrotos quadringentos, & eo amplius, cum in culcitra, in qua

Abiissent petiit sibi legi passionem Christi, quemadmodum a singulis est evangelistis conscripta; deinde recitari voluit septem illos psalmos, quos poenitentiales vocant, quos quidem psalmos atque etiam totum psalterium tandiu dixit, donec & corporis viribus & linguae officio esset destitutus. Ad extremum locuta est letania, qua absolutata, mox totus quadam jucunditate & hilaritate perfusus junctis sublatisque manibus & oculis in caelum migravit ad Dominum. Sub hoc tempore visa est per fenestram ejus loci, in quo decumbebas, involare ingens multitudo papilionum miri candoris, qui passim circumvolitantes, tum demum recesserunt, cum ille spiritum exhalavit, nec amplius visis jam apparuerunt. Putantur sine dubio fuisse spiritus angelici, qui felicem illam animam secum ad beatissimam caelestis Jerusalem patriam abduxerunt. Eadem hora ex ejus corpore odor emanavit longe suavissimus.

Per id tempus Venetiae erat religio summa ducis Britanniae conjunx, quae pro singulari in beatum virum devotione propriis manibus voluit ablucere corpus defuncti, quemadmodum habet multarum gentium consuetudo, ut corpora vita sanctorum lavent: aquam vero ipsam, qua illud abluit, diu accurateque conservavit, nec ea unquam corrumpi potuit, nec inde aut vermes aut aliquid foeditatis enatum est, immo vero tandem gratissimi fuit odoris, donec in eo vase, in quo aservabatur, penitus consumpta est: multi etiam cum ex ea bibissent, variis sunt morbis liberati. Porro Britanniae dux exequias celebrandas curavit, quae & ipsius dignitati & beati viri meritis congruerent. Ad eas autem universa pene Britannia advolavit, plerisque a duce evocatis, aliis sacrum corpus videre cupientibus, atque aliis corporum sospitatem obtinere volentibus: tanta autem erat multitudo sacrum illud venerandumque corpus certatim aut videre aut tangere nitentium, ut triduo illud aservari oportuerit inhumatum, multisque armatis custodiibus vallatum: interim tamen nec tenuissimus inde exhalavit fetor, nec ulla vel in vultu, vel in caeteris membris visus est immutatio: sed idem semper permanit corporis color donec est sepulturae mandatum, &c. Subdit author plura miracula, implorantibus Christi fidelibus Beati Vincentii Ferrerii opem, a Deo edita, atque inter alia aegrotos quadringentos, & eo amplius, cum in culcitra, in qua

Divinitus veniens apud Venetias in Britannia.

Noxas sacra exomologesi expiat.

XII. Praelegi sibi jubet passionem Christi.

Sacer odor ex corpore emanat.

Ducissa Britanniae ejus corpus abluit.

Aquam ut pretiosam rem condidit.

Aegri ea aqua potantur.

Miraculis curafcat.

(a) Petr. Ranzani. Insignis ejus prae-dictio.

XIII. Bernardinus Senensis sanctitate floret. (b) Vita S. Bern. auctor apud Surium 20. maji. Patitur emulum.

(c) S. Anton. 3. par. tit. 22. cap. 7. §. 8. in princ.

(d) S. Anton. 3. par. tit. 22. c. 7. §. 8.

Manfredus ord. Praed. plures se- quaces trahit.

Dissolutum a Pont. ejus sodaliti- um.

vir sanctus objerat aliquantisper jacuissent, ad pristinam valetudinem revocatos (a), relatumque ad Martinum V. Eugenium IV. & Nicolaum V. de ejus rebus admirandis fuisse: sed tandem Callistum III. ut beatus vir illi in saeculo praedixerat, ipsum in sanctorum ordinem retulisse, quae re nos suo loco.

Florebat quoque iis temporibus Bernardinus Senensis, qui sacris concionibus mirum in modum populos ad divinum amorem alliciebat; cumque antea raucam & ingrati vocem haberet, ferunt (b) B. Virginis ope, immisso in ejus os per caelestem speciem ignito globulo, canoram ac suavem redditam.

Addunt (c) ipsum passum esse emulum concionatorem ordinis Praedicatorum plurima autoritate & existimatione polentem. Is vero Manfredus erat, de quo haec narrat S. Antoninus (d): Venerabilis ordinis Praedicatorum erat peritus & rimens Deum. Hic praedicans in partibus Longobardia, nescio quo ductus spiritu populis nunciabat, propinquum anticristi adventum, & quasi tempore suo esset futurus, inducebat ad hoc suas rationes ex scripturis, praecipue Apocalypsis. Ex terrore hujus doctrinae exprimentis horribilia, qua facturus sit cum venerit anticristus, in quo omnes concordant, multi utriusque seculi contempnentem saeculum, juvenes & virgines, senes cum junioribus, habitum sub eo receperunt tertii ordinis, seu de poenitentia B. Dominici, ita ut transcenderent numerum quadringentorum, mares centum, femina trecenta & supra. Hi in communi vivebant separatim viri a mulieribus, de labore manuum suarum in sudore suo, non omissis divinis officiis & frequentantes confessionem & communionem in summa honestate, & charitate conversantes: omni possessione & reditu carebant omnino. Omnes Longobardi erant & simplices, qui ex Longobardia Bononiam profecti sunt cum eorum patre Manfredo praedicto.

Martinus Papa attendens genus illud periculosum posse scandala generare, conatus est congregationem illam dissolvere, ad propria remittendo. Sed non valuit cum illis ita affectis ad illum Manfredum spiritualiter, ut ab eo nulla possent ratione divelli, tum quia ita redolebat eorum conversatio in conspectu laicorum, ut ab omnibus molestiantibus defenderentur. Ex Bononia Flo-

rentiam applicuerunt, in arctissimo vitae honestissime & letanter Domino serviebant. Et licet Martinus tunc Florentiae existens prohiberet aliquid eis elemosynaliter dari, ut in patriam ad suos redirent, non obediatur ex compassione, & devotione populi concepta ad eos. Examinari fecit Papa illum Manfredum, & nihil reprehensivum dignum in eo inventum est, nec in congregatione illa, Pontifice cum curia ad urbem accedente, scuta est Manfredum congregatio illa, quam cum magno rigore a se, plinae regebat, pro minimis contentionibus & ad cippos mittens, & lacte doctrinae frequentis nutrebat. Majorque pars earum brevi in Domino obdormivit Romae: remanentes in magnis angustiis vitae degebant: vexatae complures earum a demonibus: a liquidibus junioribus apparebant spiritus in vestibus albis, ut angeli lucis, si tamen ipsi erant, & afferentes eis pater noster minima vitrea & perforata evanescebant: sperabatur ab illis Manfredus Papa futurus, a multis earum anticristus manifestandus. Transactis pluribus annis tempore Eugenii Manfredus ipse, nimis aliquando credulus visionibus illarum, quaevis in Domino, in contentu Minervae sepultus. Post quae divisa sunt in duas partes mulieres, quae & paulatim defecerunt per mortem, & aliqua in spiritu: & quae expectabant, non viderunt, neque illum Papam, nec anticristum.

In Anglia celebrata (e) est synodus ab Henrico archiepiscopo Canruariensi ad versus Richardum quendam ex clero Wigorniensis magiae criminis delatum, qui nefariam artem publice execratus est, falsusque illam a se sperni, ex qua saepius voris suis potiri non potuisset: ejus vero libri figuris impiis distincti publice exusti sunt.

In oriente hoc anno Joannes Emmanuelis Imperatoris primogenitus, ducta uxore Sophia filia marchionis Montisferrati, solemniter imperiali dignitatis ornamenta suscepit, ut narrat Phrantzes (f); qui addit Emmanuelem Mahometi primo Turcarum Regi liberum comitatum per Constantinopolim dedisse: ut in Asiam trajiceret (quamvis eum in reditu urbem ipsam obsidione cincturum rumor afflaret) fidemque datam violare detrectasse, etiam si ab illo sibi certum exitum inferendum esset. [1]

Illustra a demone nonnulli fecerunt.

(e) Harpocraez. hist. ecclesiast. sec. 15. cap. 10. Magicæ artis fractus inanes.

XIV. (f) Phrantzes l. 1. cap. 38. Misera Constantinopolitani imp. conditio.

NOTE solemnibus novorum principum in societatem imperii die dominica veteri more plerumque agebantur. Cum igitur dominica dies cum die XIX. januarii nonnisi anno 1421. concurreret, hinc non inani conjectura deduco anno illi exordium imperii Joannis consignandum esse. Anno igitur 1420. nuptiae solemniter conciliatae sunt: sequenti vero in aede S. Sophiae nuptialis solemnitas innovata, simulque ambo conjuges imperatores salutati sunt. MANSI

NOTE [1] Quamvis non certo definire audeo, suspicor tamen nec immerito, nuptias haec Joannis filii Emmanuelis Graecorum imperatoris & assumptionem ejusdem Joannis in consortium imperii ex hoc anno ad alterum 1421. promovendam esse. Licet enim Phranza protevestiarius annum ejus rei signat mundi 1419. diem vero XIX. januarii; mendum tamen in textum irrepsisse puto, ea ductus ratione quod in historia Montisferrati a Benvenuto de S. Gregorio ad annum 1490. ducta legitur adnotatio quaedam chartarum quae servantur in regesto publici curiae Tabellionis ejusdem urbis, in qua ad annum 1420. recensetur instrumentum nuptiale Sophiae filiae principis Theodori Montisferrati cum imperatore Graecorum. Ad haec nuptiae vel assumptione sole-

I.

Anno Servatoris supra vigesimum millesimo quadringentesimo indictione terdecima Martinus Papa Florentie ad septembrem commoratus, sedatis ditionis ecclesiasticæ Romanorumque tumultibus, in urbem quam honorificentissime ab omnibus exceptus venit, in eaque Petri sedem ad fecuturas ætates constabilivit: at de his iterum recurret mentio. Nunc Florentiæ gesta percurramus. Flagrabat desiderio Martinus abolendarum schismatis reliquiarum, ac Petrum e Luna, vel ad pontificalia insignia ponenda obstringendi, vel expugnata Paniscola, pertinacissimum schismatis propagatorem in potestatem Ecclesiæ redigendi, ne in perniciem animarum nova incendia fuscitaret. Legati ob id superioribus anis fuerant Alamannus rit. S. Eusebii presbyter Cardinalis, deinde Bertrandus episcopus Tifernas, quorum pii conatus Alfonsi Regis Aragonum flagitio, ut dictum est, ad irritum ceciderunt: experiri tamen iterum voluit Pontifex, an armis catholici nominis hostem Paniscola exturbare posset, consulitque (a) eam provinciam Petro Fonseca S. Angeli diacono Cardinali, quem etiam in Constantinopolitano imperio ad Græcos in sinum Romanæ ecclesiæ revocandos, parato Emmanuele Imperatore vetus schisma damnare, legatum decretum visuri sumus, ut dum orientaliū voluntates accuratius explorarentur, ipse reliquias schismatis occidentalis excideret: utque rem arduam e sententia gereret, indictum est Petro e Luna ejusque studiosis sacrum bellum, cui dictus Cardinalis legatus præfectus est, munitusque autoritate, ut non modo Aragonios & Baleares, verum Castellanos etiam & Navarros religiosam militiam professuros crucis symbolo insigniret, propositisque indulgentiarum præmiis ad oppugnandum impietatis signiferum concitaret.

Dilectissimo filio Petro S. Angeli diacono S. R. E. Cardinali, in Constantinopolitano imperio & nonnullis aliis partibus Apostolicæ sedis legato, salutem & apostolicam benedictionem.

Intendentes, prout ex debito pastoralis tenemur officii, ad prosterndam audaciam temerariam, ac damnatam perfidiam Petri de Luna hæresiarum, ac fautorum, complicum, adherentium, & sequacium ejusdem hæreticorum, schismaticorum diligenter intendere, ne in perniciem animarum fidelium ulterius militent atque serpent, inbarenes prædecessorum nostrorum vestigiis, ad defensionem catholicæ fidei, ac in persecutionem & confusionem hæreticorum atque schismaticorum hujusmodi,

eorumque sequacium & fautorum, & ad expugnationem castri Paniscola Dertusensis diocesis, in quo idem hæresiarum Petrus cum suis fautoribus tot machinatur scelera incessanter terra marique exercendas pro viribus, & aliorum locorum quorumlibet, in quibus idem Petrus, vel sequaces se quomodolibet receptarent, & infra, circumspeditioni tuæ, de ejus industria in maximis nostris, & ejusdem ecclesiæ negotiis comprobata diutius innumerabilium operum exemplo, indubitatum in Altissimo fiduciam obtinemus, per te, vel alios in dignitatibus spiritualibus, aut magistris in sacra pagina, aut aliis scientiarum gradibus doctoratos aut magistratos, vel alias ad tantum negotium scientia, ac rerum gerendarum experientia idoneos & comprobatos, quos duxeris deputandos in Aragonia, Valentia, Navarraqe atque Castellæ regnis, Majoricarum ac Minoricarum insulis, ceterisque terris & dominiis ditioni præfatorum Aragonum & Valentia, nec non Navarra & Castellæ Regum illustrium suppositis, contra præfatum perditionis filium Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ejus dudum obedientiam nuncupatum, hæreticum & schismaticum & a papatu depositum, ut præfertur, ejusque fautores, adherentes, complices, & sequaces, ac eis vel eorum alicui per se, vel alios, publice, vel occulte, quocumque colore questio dantes consilium, auxilium, vel favorem, communiter, vel divisim, prædicationem ipsam præsentium autoritate committimus exercendam, in remissionem peccaminum injungentes, quatenus hujusmodi prædicationis officium juxta datam eidem tuæ circumspeditioni ab Altissimo prudentiam & consilii magnitudinem, efficaciter, ac prudenter in illo procedent per te vel alios, ut præfertur, quos in ipse dignitatibus constitutos, seu alios idoneitate & excellentia præditos ad hoc deputare provideris quolibet Christi fideles instantius inducturos, ut suscipientes cum debita reverentia hujusmodi vivifica crucis signum, ipsumque suis cordibus & humeris affigentes, ad prosecutionem negotii hujusmodi, maxime & præsertim ad prosterndam audaciam temerariam, ac damnatam perfidiam ipsorum Letri de Luna, ac fautorum, complicum, adherentium, & sequacium ipsius hæreticorum, ac schismaticorum, & ad defensionem catholicæ fidei ac expugnationem dicti castri Paniscola, & aliorum locorum, in quo vel quibus idem Petrus cum hujusmodi suis fautoribus, complicibus, adherentibus, vel sequacibus, se receptat, aut receptabit in futurum, terra marique exercendas vires potenter ac viriliter se accingant, &c.

Paniscolam expugnare creditatur Martinus.

Promulgari eam jubet in Hispaniis.

Data legato auctoritas, ut concionatores designet.

Martinus Petrum e Luna in suam potestatem redigere tentat.

Legatum mittit in Arag.

(a) Lib. 3. ep. cur. p. 98. 23.

II. Pontificia ea de re lit.

Dat. Florentia IV. id. aprilis pontificatus nostri anno II.

Cur expeditio in Petrum e Luna distracta.

III. Civiles morus in Castellæ.

(a) Lib. 3. ep. cur. p. 11.

(b) Marian. lib. 20. de reb. Hisp. cap. 11. Surit. l. 13. c. 2. & alii.

Henricus Aras. princeps Regem Castellæ in suam redegit potestatem. Proceres ei bellum inducunt.

(c) Lib. 9. brev. p. 107.

IV. Martini ad Regem Castellæ literæ.

Admonet ut civiles discordias sopiat.

Vocari ad sacram illam expeditionem Lusitani non poterant, cum bello Africano essent impliciti: non Galli, cum intestina dissensione armisque Anglicis urgerentur: Castellani exorta inter eos discordia in duas partes se distaxere: Navarrai illo- rum motuum expectatione erant suspensi: Aragonii, Valentini, Catalani, Baleares ex nutu Alfonsi Regis pendebant: arque ita, cum is a finitimorum regnorum crucisignatis ad antipapæ deferendas partes cogi non posset, non permisit a legato apostolico Paniscolam expugnari.

Dum Petrus Cardinalis legatus vias omnes indagabat, vel ut Petrum e Luna amplis pactionibus ad parendum sacris legibus induceret, aut eum caperet, Pontifex cognitis novis Castellæ motibus civilibus Petro ipsi novam provinciam dedit (a), ut ad redintegrandam in Gallia concordiam incumberet. Injecerat Hispaniæ hos tumultus duorum principum Henrici & Joannis, qui stirpe Aragonia orti erant, ambitio: cum enim paribus studiis summa rerum Castellæ administratione potiri aditerentur, Castellanos proceres in duas factiones divisere (b), misero Rege in prædam eorum cupiditatibus exposito. Primus civilis discordiæ faciem intulit Henricus, qui pridie idus junii Regem incautum, magistro regiæ aulicis captis, in suam potestatem redegit, erepta ei eundi decernendæ libertate. Permoti ea indignitate ceteri proceres, duce Joanne Aragonio, qui Blancham Navarrai sceptri heredem uxorem duxerat, signa ad Regem liberandum extulere. Igitur avertendi hujus civilis, belli cupidus Pontifex Joanni Regi ostendit (c) in quot quantaque pericula ipse, ac regnum suum adducerentur, nisi ad sedanda intestina illa diffidia curas intenderet.

Charissimo in Christo filio Joanni Regi Castellæ & Legionis illustri salutem, &c.

Non absque mentis amaritudine intelleximus, charissime filii, nonnullas novitates & dissensiones, procurante humani generis hoste emeruisse in tuo regno, ac multos vereri, ne discordiæ hujusmodi ad aperta odia, & arma hostilia descendant: cum enim non secus, ac bonus parens erga bonum filium consuevit, geramus singularem affectionem & anorem erga prosperum & tranquillum statum tuum & regni, summa afficimur animi molestia cum audimus aliqua, que tibi scandalum, aut status aliquam turbationem possint afferre. Igitur pia charitate moti, volumus exhortari tuam serenitatem ad ea consilia capienda, per quæ omnia evitentur bella, & omnis majoris motus causæ & materia sopiantur. Non arbitramur latere sapientiam tuam, quam magna

incendia ex parva scintilla, quam gravia & dura mala ex bellis, præsertim intestinis & domesticis, soleant excitari. Exemplo inter alia tibi sit [quod dolenter referimus] calamitas regi Franciæ, quod diutius, quam equum erat, intestina discordiæ multis, ac variis cladibus afflixerunt. Et quidem dies nobis deficeret, ut omittamus sapiens dictum historici, qui ait: Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur; si recitare vellemus, quot regna, quot domitia eversa legimus propter discordias intestinas. Una Salvatoris divina sententia, quæ dixit, omne regnum in se divisum desolari, satis unicuique esse debet ad reprimendum belli appetitum, ad componendas dissensiones, ad pacem omni diligentia perquirendam, quam vel minime equam etiam justo, præsertim civili bello, multi sapientes seculi præponendam censuerunt: etenim regni antus inter se bellum civile & domesticum dici potest, cujus partes non aliter, quam corporis membra, si qua infirmiora essent, curanda sunt: & sicut durum atque asperum esset, aliquam partem, licet imbecillum, a corpore abscindi aut avelli, ita & regni portiones, si quæ infirma essent, non lacerandæ, sed ad sanitatem reintegranda sunt, neque ferro rescandæ, sed clementia & benignitate ad pristinam valetudinem restituenda.

Id præ ceteris, a tua sapientia providendum est, ne res, cui parvo remedio obviari posset, in extremum discrimen perdatur, & quod consilio administrari licet, nequaquam est committendum temeritati fortunæ. Levia vulnera gravioribus remediis curari possunt; quæ vero gravia & lætalia sunt, nequaquam exasperari solent: sed levi manu & mioribus modis tractari. Quid, quod ejusmodi dissensiones sicut etiam victoria sit tibi pertimescenda: si enim vincis, te ipsum superas; de tuo enim detrahitur quicquid deletur, & in hoc vincendo superaris, cum in eo, quod perit, tua potentia minuat. Multa sunt, & varia in hac sententiam rationes, quas omittimus causa brevitatibus. Unum dicimus in tuto versari, neque se castus incertis velle committere, si id evitari consilio & ratione possit, semper esse habitum viri sapientis. Quamobrem, quia præcipua & paterno erga te affectu omnia pericula, quæ bellorum furor afferre solet, reformidamus, exhortamur in Domino tuam serenitatem, & per Salvatoris nostri passionem obsecramus, ut propter Dei reverentiam, propter communem tuam republicam & pacis bonum, sine quo nullus boni alterius fructus percipi potest; seposita omni indignatione, etiam si aliquos adversus te quid deliquisse putas, velis scilicet ad clementiam & pacem animum tuum, & tuos cogitatus ad quietem & otium convertere, &c.

Galliz calamitates exponit.

V. Hortatur ut leniter reipublicæ vulnera tractet.

Ne se incertis eventibus exponat.

Dat.

Pacem bello præferat.

præcipue vero consideres stragem Christiani sanguinis Deo esse infensam, & regnorum vires conterere. Decet clementem Regem esse, & promptum ad veniam; otium vero, & tranquillitatem præ cæteris rebus appetere, ut Salvatoris nostri mandatis hæreat, qui inquirere & prosequi pacem iussit. Nos quidem ad hanc consequendam, operam nostram & diligentiam pollicemur, missuri proprium pro hac re legatum, si id videatur tibi; sed quoniam celeriora remedia salubriora esse consueverunt, commissimus venerabili fratri nostro Scipioni episcopo Mutinensi, quem ad significandum tibi Græcorum unitatem, & pro nonnullis aliis negotiis ad tuam celsitudinem destinamus oratorem nostrum, & dilecto filio Baptista de Padua clerico cameræ apostolicæ istic existenti ad præsens ut, si id tibi placeat, & de consensu tuo existat, auctoritate nostra, se interponant pro pace & concordia concludenda, quam dignetur ille concedere, qui semper ejus auctor & perfectior esse consuevit. Dat. Florentiæ, &c. Comparatis vero ad mutuam internecionem principibus, de concordia, deque colloquio faciendo actum. Abulæ habiti solemnnes ordinum conventus (a) urbe a militibus circumfessa, nec liberis suffragiis, in quibus Henrico patrati facinoris proposita amplissima præmia: tum nuptiæ Catharinæ Regis sororis, illi promissæ: deinde extremo anno Henrici a quo tenebatur, impotentiam perosus Joannes Rex exercendæ venationis specie Montalbanum profugit (b), in qua arce ab Henrico est obfessus: denique contrariæ factionis proceribus accurrentibus obsidione solutus (c) est: contra autem in præceps verteret res Henrici, qui biennio post in custodiam conditus est, bonisque suis exutus.

Colloquium de concordia intum.

(a) Marian. de reb. Hisp. l. 20. c. 11. Evadit ex custodia Jo. Rex. (b) Eod. lib. c. 12. (c) Eod. cap.

VI. Henrici merita poena affectus. Gallia paret Anglis.

(d) Juven. Ursm. in Carol. 6. hoc ann. Monstrelet. vol. 1. c. 119. 120. Walsin. in Henr. V. Polydor. Virgil. & alii.

Quod ad Gallicum regnum attinet, quod Castellæ Regi veluti civilium calamitatum exemplum propositum vidimus, hoc anno a Gallis in potestatem Anglorum redactum est auctore Philippo duce Burgundie; qui cum plura hellico turbine occupasset, nec Delphinum regno expellere universo posset, illius cum Anglo partien di spe ductus, tum ira furens, ad paternam mortem vindicandam nomen Gallicum prodidit (d), deditis Lutetia & sexdecim urbibus Anglo Francorum hosti. Pax itaque futura ingentium bellorum materia, Philippo hinc legibus interprete confecta, ut Carolus Rex senio gravis ad reliquam vitam Gallico sceptro potiretur, ipsique defuncto, Henricus ducta uxore Caroli filia Catharina, succederet, sive ex ea prolem susciperet sive non, atque ideo non modo lex salica est abrogata, verum omnes Gallicæ stirpis principes, ex successionis spe deturbati. His additum, ut Henricus ob foceris mor-

bum regni administrationem capefferet. Factum est ea de causa colloquium apud Trencas, ac plura sancita inter eos, quæ tum mentis impotentem fuisse Carolum arguant: de quibus extant nomine Caroli Regis literæ (e) vigesima prima maii hujus anni Trencis consignatæ. Ut vero cæteris perfidie exemplum daret Burgundus, omnium primus in Henrici Galliarum moderato ris verba juravit, Regemque Carolum in hostis potestatem redegit. At Henricum post innumeras strages in medio victoriarum cursu sublatum, visuri sumus, nec non Anglos veteribus principibus dejectos, cum injuste regnum exambirent, quos palam injustitiæ increpasse Cornubiæ regu li fillum, cum patrem globo a bellica machina contorto interemptum lugeret, narrat Juvenalis (f), ac publice professum esse Anglos in militari consilio Londini celebrato constituisse, non spoliandum regno Delphinum, sed Normanniam tantum, quæ Regibus Anglis paruerat, repetendam: additque has Gallicas turbas celesti viso jam ante viro pio significatas, ostensas nempe turbido cælo tres soles atque his tres Reges Henricum, Carolum VI. ac Delphinum designatos.

Civilia hæc Gallorum bella impedimento fuisse Ludovico Andegavensi, ne ex Gallis necessarias vires ad subjiciendum sibi Neapolitanum regnum eliceret. Excitatus (g) fuerat Franciscus Sfortia a proceribus Neapolitanis, qui ægre ferebant Joannam Joanni Caracciolo regiæ administrationem liberam contulisse, pulso Jacobo Rege, de quo hæc tradit S. Antoninus (h): *Orta sunt dissensiones graves & querelæ ad invicem, in ignem iracundiæ mutua, susurratoribus ligna ministrantibus, quæ adeo excanduit, ut procurante Regina illum oportuerit eam dimittere.* Effert summis laudibus Jacobum B. Joannes Capistranus, ut qui uxoris Regiæ perfidiam, paratas in regno insidias, & carceres perpeffus animum ad cœlestia applicuerit, ac dein poenitentium tertii ordinis B. Francisci familiam condiderit, quam cum nonnulli carperent, vir sanctus pro ea apologeticum conscripsit liberum (i), in quo hæc habet.

Etiam nostris diebus in magna devotione & gratia renovantur & crescant atque proficiunt, superna largiente clementia, laudabilis vite meritis, virtutibus & exemplis: floretque nomen dicti ordinis in splendida societate nobilitum & honestarum dominarum, sicut etiam Romæ, Neapoli, Florentiæ, Senis, Perusii, & in multis aliis locis, in Marchia Anconitana, & in aliis civitatibus & terris Italia & extra Italiam in multis partibus fidelium Christianorum, quam maxime de presenti convaluit, & erectus est ordo prefatus per illustrissimum principem Regem quondam

Concordiæ leges inter Angl. & Gall. Reges. Regni jura in Anglum translata. (e) Ext. apud Monstrelet. vol. 1. c. 223.

(f) Juven. Ursm. in Car. 6. Normanniam tantum repetere Angli constituerant.

VII. Rebellant proceres in Jo. Reginam. (g) Pandolph. Collienu. l. 5. Summont. l. 4. c. 3. (h) S. Ant. 3. p. 111. 22. c. 7. §. 6.

Jacob. Rex divinis animi applicat.

(i) Jo. e Capistr. in deservio tertii ordinis B. Francisc. p. 4. Poenitentium tertii ordinis S. Francisci familiam restituit.

Ja.

(a) Wading. Anal. to. 5. an. 1435. VIII.

(b) Ext. in append. ad Juvenal. Ursm. Ludovicus Andegavensis ad regnum Neap. aspirat.

Decretus a Mart. legatus in regnum Neap. (c) Lib. 37. ur. p. 15.

Sedando bello operam dare iussus.

Jacobum, qui sprevis hujus sæculi vanitatibus atque pompis, nedum solemnia monasteria suis devotis sumptibus & expensis construi fecit, sed etiam seipsum offerens Jesu Christo sacrificium acceptabile in ordine prælibato divino cultui mancipavit cum florida societate venerabilium personarum. Extincta scilicet Joanna uxore mox instituta Franciscana professum, refert Lucas Wadingus (a).

Agente in Galliis Jacobo Rege, ac Neapolitanis res spernent, Neapolitani, qui Regiæ nimio studio fuerant lenocinati, in atroces belli tempestates inciderunt: Ludovicus enim Andegavensis expedit arma, ut potiretur regno (quo ab Alexandro V. & Joanne XXIII. jure fiducia rio donatus fuerat) Martino V. non adveniente a quo datum diploma superio re anno, extremo Florentiæ pontificatus anno tertio consignatum, & in Regum Francorum tabulario inter alia monumentum, quorum indicem (b) Leonardus Baronatus dati & expensi rationum magister confecit, asservari fertur; quo statuitur Ludovicum III. Joannæ II. cum de vita decessisset, regno successurum, cui etiam diplomati tredecim Cardinales adscripsisse nomina dicuntur: eoque jure, fretus Ludovicus III. potiori longe, quam quo fulti Ludovicus primus & secundus, qui a pseudopontificibus Neapolitani regni jura inania acceperant, cum Sfortia imperium militare detulisset, is apud Neapolim castra posuit ac Genuesium classe, cui præerat Baptista Fregosus, adiutus maritimos Neapolis aditus interclusit. Accenso ita in regno Neapolitano bello, Pontifex ut adversas partes in concordiam revocaret; Ludovicum S. Adriani diaconum Cardinalem legatum creavit dato ad ipsum, diplomate (c), in quo nonnulla de pacis faciendæ inter omnes, præcipueque inter Joannam II. Reginam, & Ludovicum Regem, eorumque fœderatos, hæc subdit.

Martinus, &c. Te tanquam pacis angelum, cum nequeamus in presentiarum presentia nostra partes illas personaliter visitare, vice nostra & de fratrum nostrorum consilio duximus destinandum, ut juxta cordis nostri desiderium animarum salutem, cultum orthodoxæ fidei, ac ipsius libertatis ecclesiasticæ salubre incrementum, ac reductionem quorumlibet indevotorum, ad nostram & Ecclesiæ fidelitatem, devotionem, & obedientiam, nec non pacem & concordiam inter dissidentes hujusmodi & quoslibet alios procuret; ac tenentes indubie eandem circumspeditionem tuam in suis desideriis gessisse, & genere sedare fluctuantes turbas justitia terminos colere, humiliare superbos, rebelles & inobedientes compescere, errantes ad viam reducere, veritatis, eidem tuæ circumspeditioni in

regno Sicilia, ac terra citra pharum prædictis, tua legatione durante evellendi, destruendi, dissipandi & disperdendi, edificandi & plantandi, deformata reformandi, indirecta dirigendi, corrigenda emendandi, aspera in vias planas convertendi, periculis & discriminibus, quæ ex schismatibus, divisionibus, discordiis, pervertitibus, guerrarumque turbibus seu dissensionibus aliis emergentibus vel emeris in regno & terra prædictis, procurante pacis amulo jam exortis, & quæ poterunt quod avertat Omnipotens quomodolibet evenire, salubriter & effectualiter obviandi, & infra, plenam & liberam concedentes presentium tenore facultatem, &c. Addita sunt imperia, ut copiarum duces aliove regia, aut cardinalitia dignitate conspicuos ad regnum Romanæ ecclesiæ fiduciarium defendendum incitaret, cæteraque gereret, quæ ad libertatem Ecclesiæ tuendam, conjunctionem Christianidelium confirmandam, egenos ab injuriis vindicandos, propagandam animarum salutem, ecclesiasticique ordinis immunitatem servandam spectaverint, tum ipsam stipendia accepta apostolici legati e latere dignitatis causa exigere verat. Datum Florentiæ vi. id septembris anno III. Neapolitani etiam regni proceribus mandata dedit (d), ut legato apostolico se conjungerent, atque ad illius nutum ponerent arma, inferrentve. At ii non paruerunt apostolicis imperiis, unde maxima mala in universum regnum contrariis laniandum factionibus redundarunt.

Inter hæc Carafa (e) cui ab insigni morum improbitate Malitiæ cognomen inditum, Joannæ Regiæ orator, consilia cum Alfonso Rege Aragonum; qui augendarum rerum suarum percupidus Aragonicam florentissima classe oppugnabat, de liberanda joanna agitavit, illumque maximis pollicitationibus ad classem submitendam Neapolim, præfecto illi Peritio, pellexit. Soluta ita ab Aragoniis obsidione est, ac Ludovicus Andegavensis alio impetus convertit, Averfamque in suam potestatem redegit. At Pontifex cum Joannam Aragonum in regnum excivisse, & contra Romanæ ecclesiæ jura, sanctæque fœdera iniquam adoptionem moliri animadvertisset, tum ut nascentium Gallos inter & Aragonios bellorum semina extingueret, ruereturque jura sedis Apostolicæ promulgavit (f) concusso bel lis regno Neapolitano, pluribusque ad illud annitentibus, ad Romanum Pontificem perfugiendum, atque eos, qui Legato adhererent adversus quoscumque, nimirum Joannam, Gallos, & Aragonios, in clientelam apostolicam ascivit, quæ littere ad Petrum Celani comitem datæ his verbis consignatæ sunt: *Dat. Romæ xv. kal. decembris pontificatus nostri anno 1435.*

Mandatis amplissimis instructus.

(d) Ib. p. 61.

IX. (e) Summont. l. 4. c. 3. Rex Aragonum excitus in regnum.

Soluta Neapolim obsidione. Averfa capta a Lud.

(f) Ib. p. 61. Data a Martino proceribus mandata.

Neq.

Nec modo Aragonii a Joanna vocati in auxilium, verum etiam Braccius Perusinus hostis pontificius amplissimis praemiis contra Ludovicum Andegavensem sollicitatus, de cuius in Neapolitanum regnum ingressu proximo anno dicemus. Nunc gesta illius cum Pontifice perstringamus.

Considerat is sibi ex ruinis Ecclesiae, dum laborabat schismate, injustum principatum, nec parva scelere restituebat, demum Florentinis, apud quos Martinus agebat, concordiae interpretibus se in officio permanurum neque a Pontificis fide defecturum spondit, de quo haec Leonardus Aretinus (a), dum de Martino loquitur: Florentia biennium fere resedit peropportuno loco ab rem Ecclesia componendam, nam & cum Braccio, qui Ecclesiae oppida permulta occupaverat, optulantibus Florentinis concordiam fecit, illiusque post haec fretus opera Bononiam redigit in suam potestatem, & ceteras urbes ubique recepit, ex quo ejus plurimum crevit auctoritas. Fuisse antea Pontifici eripsum Bononiae imperium ab Antonio Bentivolo Joannis filio refert (b) ms. vetus Florentinum, additque Alfonso Cardinalis S. Eustachii a Martino ad eam urbem recuperandam fuisse missum [1]: quod confirmant Pontificiae literae (c), quibus amplissima cum potestate Bononiae, Aemiliae, & exarchatus Ravennae praefectus est. Illum vero potitum Bononia divina ope, ac precibus & industria B. Conradini ordinis Praedicatorum, qui pro tuendo pontificio imperio martyrii palmam exoptabat, narrat Leander (d) in ejus vita.

Cum, inquit, Bononensium pars ab Ecclesia defecisset, Pontifex maximus Martinus V. urbem exercitu obsedit: qui vero altera ex parte Pontificis mandato obtemperare cupiebant una cum venerabili patre Magacosta, qui eo tempore beato viro pastor substitutus erat ex eo, quod Pontifici gratius & notus esset, urbe egressi exulare coacti sunt. Cum autem armorum vi capi non posset, tutissimaque bello, quae intus erant propugnacula pararent, exercitus quoque manibus propulsaretur, Pontifex ma-

ximus illos Ecclesiae Sacramentis interdicere decrevit. At quia non facile reperiebatur, qui suas inhibitionum minarumque literas plenas introferre auderet, beatus ipse Corradinus Ecclesiae suo etiam sanguine omnino jura propugnaturus equum intrepidus ascendens urbem egreditur, Pontificisque legatum, qui una cum exercitu aderat, allocutus adivit: ille vero viso sancti patris fidei consilio minaces, divinorumque inhibitorias literas ipsi publicandas tradidit: quibus subinde acceptis bis haecque aegens, quo facilius manifestarentur, ad urbem regreditur & ad civitatis plateam deveniens voce magna clamare coepit. Ecce vobis Deo & vicario ejus rebellibus universa divinorum sacra interdicitur: nullas quavis excusatione tergiversari poteris ignorasse, nemo asserere audeat, literas inspicite: profanum corrigite errorem. Illico capitur, carceri mancipatur, excandescensque mortem illi machinantur; ex illis autem quidam in medium surgens dixit: Necem isti inferendum nil aliud facimus nisi quod optatam pro Ecclesiae favore concedimus mortem. Non interficiendus igitur mihi videtur. Primatibus ergo in ejus perniciem discordantibus ob etiam vite integritatem plurimis notam eductum e carcere liberum fecerunt. Beatus tamen vir minime exterritus publicis declamationibus in Jesu Christi nomine, animarum saluti providens, Pontifici morum gerere & Ecclesiae sanctae subiciendum populum hortabatur, quod quidem urbis optimates agre ferentes quidquid annoe in conventu repertum fuisset, auferrunt & militibus dispensari jussere: At ille patientissime ferens solus Dei, spe maxima ductus, subsidio innitebatur: amicorum autem plerique divina providentia calamitati patientes quotidie illis necessaria ministrabant. Principes vero neque hoc sustinentes capitis sententiam edicto publico protulere, si quis doinceps conventui illi quippiam praebuisse repertus esset. Tunc, licet humano desituti viderentur suffragio; divino tamen minime privabantur, multi omniam Deum magis veriti quam scelerorum ho-

Promulgatum id edictum a B. Conradino.

Ejusdem imitacione.

(a) Leon. Aret. hist. rer. Itali. MS. vetus chron. Florent. S. Anton. 3. p. tit. 23. c. 7. §. 1. Pontius Bononia Martinus. (b) MS. vetus Florentin. Legatio Card. S. Eustachii. (c) Lib. 3. ep. cur. a p. 30. ad 48. (d) Leander de vitis illustr. lib. 5. in vit. B. Conradini. Ut Bononiam obsederit. Sacris interdixere.

NOTE [1] A Uthor chronici Miscelli Bononienis multa narrat, ad ea quae hic ab annalista confunduntur potius quam exponantur reformanda. Eo igitur auctore discimus die XXVIII. februarii missos a pontifice ablegatos suos, quorum alter archiepiscopus, alius abbas, venisse Bononiam, ac pontificio nomine poposcisse, ut civitas pontifici dederetur. Responsum fuit ab Antonio Bentivolio, civium suorum nomine paratos esse Bononienles ea omnia implere, quae olim pontifici sponderant, nempe 8000. ducatorum annuum tributum, ut in electione praetoris tres eligerentur a civibus e quibus unum pontifex assumeret; denique ad pontificis notum centum lanceatos milites in sex menses conductos praestituros se offerebant. Rogare vero pontificem ut haec omnia intacta relinqueret ulteriora ne pereret. Haud diu post pontificis copiae, quibus Braccius praerant Bononiensem ditionem invaserunt. Bentivolius aliquandiu resistit; dein vero pax utrinque composita ea conditione ut magistratus omnes e civibus crearentur uno excepto ararii praefecto. Ita rebus constitutis cardinalis Venetus Condulmerus, tituli S. Clementis presbyter qui in exercitu pontificis agebat legatus, urbem ingressus est die XXI. julii. Demum post haec omnia die XXV. augusti ejusdem anni cardinalis S. Eustachii jure, & potestate legati venit in urbem. Haec auctor Miscella. MANSI

Multa a perduellibus passus.

hominum minas, clam sub vestibus deferentes aliquid illis subministrare nitebantur. Beatus autem nec illis animo dejectus veram Pontificis partem defensans nec corporis adversa pertimescens, populam quotidie palam, ut Ecclesiae obediret admonere: propter quae denno in carcerem trusus ibi etiam subsidio privatus est. Expropter diebus illis, quibus carcere detinebatur, nihil prorsus comedit Eucharistiae solum Sacramento satiat, quod eo die sumpserat, quo carcerali custodia mancipatus fuit. Unde ad orationes se totum contulit meditationique divinorum ardentissime vacans in aere elevatus a carceris custodibus visus est: quod ubi primatibus compertum est, ipsum liberum fieri jussere: ipse vero sui liberationem parvis faciens flendo agebat: Nuptiae quidem paratae erant, sed ego ad eas invitatus dignus minime fui. Superna denique favente clementia, pace confecta, Pontifex maximus auditus beati viri pro Ecclesiae tutela magnanime patris, cognitaque ejus vite integritate cardinalatus dignitate ipsum sublimare decreverat: at ipse profundae humilitatis virtute ornatus nulla gloriae cupidine illectus constantissime renuit. Haec Leander. Porro praeter Bononiam etiam Suriani arcem munitissimam diu a Valconibus & Britonibus occupatam, fuisse recuperatam a Martino (a) inferius visuri sumus. Quod ad Braccium attinet, quem Florentinorum fuisse foederatum refert praedictum MS. chronicon Florentinum, quemque ex Leonardo Aretino vidimus militarem virtutem pro recuperanda Bononia explicuisse; de eo in concordiam redacto cum Pontifice meminit S. Antoninus (b), sed eundem perfidum hominem esse memorat: Composita est, inquit, concordia inter Martinum & Braccium ipso veniam petente ad pedes Pontificis, quibusdam civitatibus sibi relictis & oppidis per modum vicariatus, aliis Ecclesiae restituitis; seque reconciliatus fuit Ecclesiae; sed purum pacem illa permansit, nam postea, ut patebit, major est inimicus effectus; & pluribus interfectis (c).

Cognita ejus lasitas.

Pactione dedita Bononia.

Cardinalatus a B. Conradino repudiatus. (a) Mart. lib. 3. ep. cur. p. 19. MS. vetus chron. Florent.

(b) S. Anton. 3. par. tit. 22. c. 7. §. 1. Braccius conciliatus Martino.

(c) Eod. c. 4. X.

Ejus impietas.

Passus est autem Martinus persecutionem non modicam a Braccio Perusino supranominato; non enim permansit in reconciliatione & amicitia Ecclesiae, sed reversus ad vomitum sua rebelliois & contemptus Pontificis, ita ut comminaretur ei ethnicus ipse & publicanus statum ejus suppressere, & ad celebrandum missas privatas pro uno haereseo compellere. At postea sacrilega hominis arrogantia elisa est iusta Divini numinis ultione. Ausi vero Braccii studiosi in ejus laudem, ac Pontificis ignominiam nefariam cantiunculam pangere, in qua convitium illud iactabatur, Martini minuti denarii aerei pretio non pendendum, Ann. Eccl. Tom. XXVII.

quam cum Florentiae vulgus caneu celebraret ex ea offensum Martinum, ac propositis felicibus successibus, qui Florentinorum opera ipsi obtigissent, a se mitigatum refert Leonardus Aretinus (d), (d) Leonardus Aretinus, cuius oratio a nobis, cum multam historiam lucem afferat, adducenda visa est: in hist. ver. Ital. S. Anton. 3. p. tit. 22. c. 7. §. 2. Cum, inquit, alia nulla civitas, beatissime pater, tibi & Romanae sedi tantas commoditates utilitatesque attulerit, quantas dum in ea resedisti, Florentia contulit, nihil gloriosius quam pontificatus iste tuus reperiri poterit. Venisti Florentiam, cum nihil temporalis domini possideres, occupatis ubique per adversarios oppidis, Bononia quoque parere abnuente, ut tibi necessarium fuerit, cum ex Ferraria Florentiam venire velles, per Ravennatem & Foroliviensem agrum longo ambitu deflecente. Te Florentiae commorante & cetera oppida in potestatem tuam redierunt, & Bononia ipsa, quam prius extulerat cervicem, submitit. Contulis vero ad haec plurimum opportunitas hujus orbis, propterea quod Braccius amicitiam fidemque Florentini populi secutus ad te venire non dubitavit, & intercedente civitate discordias omnes componere atque oppida reddere; illiusque tu postmodum fretus opera Bononiam tibi parere vi adhibita compulisti, ut longe lateque nunc tua potentia dominetur.

Te insuper Florentiae commorante, cum prospera ubique de te, ac de sedis tuae loco circumferrentur, Cardinales ab Hispania, deserto Benedicto, hunc ipsum ad locum venientes, te ut verum atque unicum Pontificem recognoverunt, quo facto tres obedientiae dudum separatae in te uno conglutinaatae sunt. Ad haec duo incrementa hoc in loco suscepta tertium illud praestantissimum excellentissimumque omnium felicitatem mirabili cumulatur, quod qui dudum fuerat Joannes Pontifex, de cuius depositione propter vim adhibitam multi dubitabant, & scrupulus quidam relinquebatur in mentibus, securitate atque fiducia hujus loci Florentiam venit, tibi que se sponte sua subjecit, ac dominum & Pontificem verissimum recognovit; quo facto omnis penitus est scrupulus ambiguaeque sublata: neque enim de vi illa adhibita sollicitus esse quisquam potest, cum ipse voluntaria in loco sibi tutissimo sit conspecta subjectio; & accidit, quod paulo post defunctus est, ut & admiratio & querela &, ut ita dixerim, fortuna ludibrium tolleratur: illud certe constat nullo alio loco illum ad te venturum fuisse, nisi in hac urbe, in qua permagnas amicitias privatim & publice se habere sentiebat. Haec sunt pro quibus gratiam tuam Florentia promeretur, cuius vel opportunitate vel obsequio vel auspicio tanta pontificatus tuo superaccesserunt incrementa. Adidit auctor haec adeo grata Pontifici acci-

Que feliciter gesta a Martino Florentiae.

Martinus Florentinis se devinctum professus.

cidisse, ut Florentia discessurus dum civibus gratias ageret, singula ea prospera commemoravit.

XI. Præterea hoc munus, inquit S. Antoninus (a), & dignitatem civitati concessit id supplicanti, ut ecclesia cathedralis Florentina ex episcopali ad metropolitanam promoveretur, pallio decorata, cui Resplendens & Pistoriensis, ut viciniores pro suffraganeis consignati sunt & non alii. Et infra: Qua die recessit ea consecrata fuit ecclesia S. Mariæ novella, in qua ecclesia & conventu residentiam fecerat, ac etiam ecclesia S. Mariæ nova, quarum consecrationes per alios factas ipse ultimis orationibus in itinere constitutus perficit, relinquens indulgentiam septennem perpetuo duraturam die consecrationis eas visitantibus. Romam e vestigio se contulit. Describit Felix Contelorus (b) ex veteribus monumentis Martini e Florentia recessum, & quo honore a magistratibus affectus sit; Supplicante, inquit, Romano populo ad urbem statuit proficisci. Re cognita respublica Florentina octo cives elegit, qui Pontificem per universam ditionem comitarentur & splendide lauteque reciperent. Hi fuerunt Laurentius de Rodulphis, Matthæus Castellanus, Pallas de Strozziis, Raynaldus Marii de Albizis, Carolus Francisci Frederici, Johannes Bicci de Medicis, Gherardus Antonii Canegiani, Philippus de Janis; & die nona septembris anno MCCCCXX, extra civitatem, domini cum collegiis solemniter pompa ad ecclesiam S. Mariæ profecti sunt. Pontifex ascendit equum, quem hinc inde confalonerius, iustitia & præpositus freno duxerunt, sub mappula aurea a viginti quatuor civibus delata descendit ad ecclesiam S. Egidii & consecrationem illius a Nicolao Albergato episcopo Bononiensi sanctæ Crucis in Hierusalem Cardinale factam confirmavit, missaque celebrata rursus descendit in equum. Domini civitatis ad portam S. Petri, post blandum colloquium, recepta benedictione subsisterunt. Hinc partis Guelphe capitanei equum freno ducentes & mappulam gestantes, a S. Gaggio, pedibus Pontifici osculatis, recesserunt. Pontifex per civitatem Viterbiensem iter faciens die xxvii. septembris Romam tandem exoptatus pervenit, & in ecclesia S. Mariæ de populo pernoctavit. Die Lunæ xxx. ejus mensis senatus & cives acclamantibus omnibus; Martino Papæ salus & vita; per publicas vias aulæ splendidas domus, hilaria & fœusta omnia & novam urbi faciem prænantiantes, ad Vaticanum palatium deduxerunt. Consignatæ sunt eo loco Martini literæ v. kal. novembr. quibus Baptistam Sabellum ejusque filios Pandulphum, Jacobum, Leonardum, & Joannem, lætæ majestatis pontificiæ reos venia donavit (c), patratæque omnia in alma urbe & agro Romano, Campania,

(b) Fel. Contelorus in vit. Mart. V. Dilcedit Florentia Martinus Florentini oratores Martinam comitati.

Quodie Martinus urbem ingressus.

Sabelli & Martino in gratiam admitti. (c) Lib. 3. ep. cur. pag. 128.

Maritima, Siciliæ regno, aliisque circumjectis provinciis dum bellum in Romanam ecclesiam gesserant flagitia, clementia delevit. Mutavit inde sedes, ut tradit S. Antoninus, easque in ædibus basilicæ duodecim Apostolorum contiguas locavit (d). At ea de re postea: nunc reliquas hujus anni res prosequamur.

Surgebat denuo bellum (e) inter Vladislavum Poloniæ Regem & Cruciferos Prof. siæ equites, quod latam ab apostolicis internunciis Fernando & Jacobo Lucensi & Spoletano episcopis sententiam, Poloni, ut iniquam refellerent, ac Vladislavus vehementer querebatur, causa minime cognita, fuisse ab illis datam, armisque decernere parabat; cum Martinus imperatas jam ante inducias a S. Michaelis die sacro ad festum S. Margaritæ extraxit (f), ut excurrerent eo temporis intervallo, conciliandæ inter illos paci daretur opera.

Ad futuram rei memoriam. Considerantes, quod si semper mortales gerant adia, & ad pestifera bella reditus sine intermissione datur, strages mortalium, non sine etiam animarum & æternæ salutis dispendiis, ac excidiis civitatum, provinciarum, & regnorum hujusmodi, & in illis degentium subsequantur, divinorum cultus deperibit in eis, sicque prolaberentur omnia in ruinam, ad quæ ex apostolica servitute nos convenit supra cætera vigilantius, ac solertius insudare, & infra, auctoritate apostolica, & ex certa scientia, & habitis inter nos prius, & cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus super hoc deliberatione maturâ, atque consilio, inter Regem Vladislavum, Vladislavum ducem, regnum, ac ducatum, hospitale, ordinem, magistrum, & fratres, dominia, subditos, & degentes in illis, nec non adherentes, complices & sequaces ipsarum partium, & utriusque earum, ac etiam inter ipsos treugam, inducias, & sufferentias sub spe pacis inceptivas in festo beati Michaelis Archangeliproxime venturi prorogantes, & usque ad festum S. Margaritæ proxime futurum inclusive, inviolabiliter duraturas, indicimus per presentes, &c. Dat. Florentiæ Kal. septembris pontificatus nostri anno xii.

Incumbebat (g) Vladislavus Rex ad instaurandum in Cruciferos bellum, cum Pontificia autoritate, missoque a Sigismundo Rege Romanorum Bartholomæo Capra Mediolanensi archiepiscopo oratore, hortanteque etiam Witoldo duce Lituanicæ, Pruthenica expeditio intermissa est, & copiæ, quæ Volboriam confluerant, ac per Masoviam progressæ in Pruthenorum equitum ditionem erupturæ erant, sunt dissolutæ.

Intendere idcirco Pontifex ac Sigismundus Rex Romanorum curam totam ad repellendum illud bellum, ut aliud gra-

(d) S. Anton. super §. B. 3.

XII. (e) Chron. Polon. ver. lib. 18.

Extractæ inter Polonos, & Cruciferos inducie.

(f) Lib. 3. ep. cur. pag. 6. Tristes recrudescit bellus e-ventus.

Imperat inter distantes pacem.

Inducias inter distantes imperat Pont.

Dissipati ingentes apparatus. (g) Crom. Polon. ver. lib. 18.

XIII. Morum ab Hussitis bellum.

(a) Eneas Silv. c. 39. Cocl. hist. Huss. lib. 3. Dubrav. hist. Bohem. lib. 24.

Zisca hæreticorum dux. Interimpios, & fideles commissæ pugna. Redintegrata pax.

Restituti Pragæ pristini magistratus.

Vratislavia perduelles securi percussi.

Pragenfes in Sigismundum conjurant.

Indictum sacrum bellum a Pont. (b) Ex. ejus lit. apud Cocl. lib. 5.

vissimum pro rei catholice dignitate adversus Wicceffitas & Hussitas (a) geri posset. Concurrerant it ad arma post Wenceslai obitum ad quadraginta millia duce Zisca, antequam Sigismundus signa in Bohemiam verteret: quo cunctante Sophia Regina & Zencho Waremburgensis copiis contractis Pragensem arcem præsidio munivere. Confluente inde Pragæ hæreticorum colluvie, die noctuque inter istos & catholicos diebus quinque acerrime ferro flammisque certatum. Inter quos tumultus Sigismundi Regis legati ad regni procuracionem, suscipiendam accessere, atque inducias iis legibus pepigere, ut arce Viffegradensi reddita, ac Pelzina, Piestra, & aliis locis a Zisca restituti; liceret civibus ad Sigismundum oratores mittere: cujus literæ cum lectæ essent, in quibus dicebatur eo modo regnum, quo a Carolo parte gerebatur, administratum iri; concepto inde metu hæretici magis fremere, & impia consilia majori studio conferre, perrexerunt. Demum ad festum natalis Domini superioris anni Brunnim in Moravia ingressus Sigismundus Pragenfes oratores audivit, deditque veniam culpæ ea lege, ut sublatis tota urbe repagulis, civitas pristinos admitteret magistratus. Paruit Praga, & pii omnes ejus adventum avidissime expectabant, spes enim affulgebat maxima, illius præsentia compressum iri omnes tumultus, atque Hussiticam pestem ab regno illo avertendam. Sed infelici casu Vratislaviam Silesiæ metropolim ad necem magistratus a perduellibus cæsi ulciscendam digressus, sceleris authores securi percusi iustitiam: quam obfirmatam adeo in pertinacia impietatem hæreticorum nossent, ut non nisi armis frangi possent, ruenti eo in loco religioni consulturus sacrum bellum, quod jam antea gerendum suaserat, discussumque a Sigismundo magno suo malo vidimus, indixit, præfulesque ad sacra arma concurrerunt fideles crucis simbolo insignire iussit (b); proposuitque indulgentiam. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

tiarum præmia iis, qui pro fidei catholice splendore tuendo adversus hæreticos Sigismundi Regis signa sequerentur.

De hac expeditione decreta in Pragenfes meminit Monstrelerus (c), quos a clerico hæresiarcha infectos ait; additque Coloniensem, Moguntinum, Trevirensis archiepiscopos, episcopum Leodientem, Ludovicum palatinum Rheni, atque alios Germaniæ proceres sacram militiam professos. Incensum etiam Sigismundum ad bellum contra hæreticos suscipiendum a Joanne Dominico Cardinale tit. S. Sixti A. S. L. refert Leander (d), subijctique eum hoc anno magna pietatis eximia relicta fama apud Budam obiisse, [1] conditumque in templo Eremitarum S. Pauli, ac plura ejusdem ope implorata ad illius sepulchrum edita miracula. De quo etiam hæc scripsit S. Antoninus (e): Usque in bodierum diem habetur in magna veneratione, & clarere dicitur miraculis. At serius, quam res poscebat, Sigismundus distincta cruce signa extulit (f): nam adductis secum Misniæ & Brandeburgi marchionibus, Saxonie duce atque Alberto genero duce Austriæ apud Pragæ castra metatus, Hussitas ab obsidione Viffegradensis arcis depulit, urbemque perduellum magnis molitionibus constrinxit: merito tamen conatu omnia peregit; Zisca enim tanta arte bellica catholicorum excepit impetus, ut cum Sigismundus inperduellem urbem vi perumpere non posset, ad accipiendam solemniter ritu regni Bohemici insignia referat Dubravivus illum (g) inducias cum hoste, iniquis etiam legibus pepigisse, quas idem author recenset, ac latentem sub fallaci specie hæreticorum improbitatem detectam Sigismundi oratione narrat: Tentat, inquit, si aliter finire bellum nequeat, ut inducia saltem ad longius tempus fiat. At illi inducias quoque alia conditione facere abjurant, quam ut prius quatuor religionis capitula rata habeat & confirmet. Primum erat, ut verbum Dei per regnum Bohemiæ libere absque cujusquam interpellatione a sacerdotibus annuncietur. Secundum ut item libere sacramentum Eucharistiæ sub utraque specie, panis videlicet, ac vini, omnibus Christi fidelibus peccato mortali haud obnoxiiis ministraretur. Tertium ut a clero bonorum externorum possessio & in

XIV. (e) Mon. sire. vol. 1. c. 226. & 233. Germanor. expeditio in Hussitas.

(d) Leand. de viris illust. ord. Præd. Joannis Dominici Card. mors. (e) S. Antonin. 3. p. tit. 22. c. 6. in prin. (f) Id. ibid. Pragæ obsidet Sigismund. Zisca eludit ejus impetus.

(g) Dubrav. hist. Bohem. lib. 24.

Inducias paci sciatur.

Hæreticorum postulata.

NOTÆ [1] Joannis Dominici cardinalis Ragusini ex ordine prædicatorum obitus uno anno serius hic in annalibus consignatur, cujus rei testem exhibeo e Dominicana familia horum annorum scriptorem Germanum, Hermannum Cornerum, in chronico vulgato ab Eccardo in corpore historic. med. xvi to. II. Hæc enim ille ad annum 1419. Dominus & frater Joannes Dominici cardinalis Ragusinus frater ordinis prædicatorum obiit in Moravia. Ex diario pariter Byzynii constat sequentis anni 1420. mense martio alium jam pontificis legatum ad res Bohemicas missum quem Byzynius ibidem Ferdinandum appellat. Ex quo intelligimus cardinalem Ragusinum jam obiisse. MANSY

is iurisdiclio auferatur, & ordo illorum, ut ad vitam evangelicam & apostolicam rodigatur. Quartum, ut omnia peccata...

Laetitia sub his venena detegit Sigismundus.

Perlectis Sigismundus capitibus: Latet, inquit, angui in herba plenus veneno insanabili. An ignoramus alios praeterquam sacerdotes in regno extare concionatores...

Haereticorum hypocrisis

Haereticorum hypocrisis: qui enim fieri potest, ut auctores delictorum idem fiant errorum confesores, cum omnibus notum sit quanta inter vitiosos concordia existat?

XV. Sigismundus Pragensem obsidionem solvit.

Antequam igitur Sigismundus castra a Pragensi agro amoveret, in arce Wiffegradensi post festum S. Jacobi in templo principe a Conrado archiepiscopo Pra-

genti Bohemica corona exornatus est, [1] Cuthnamque abiturus, soluta post sex hebdomadas Prage obsidione, suis male rebus consuluit...

(a) Coel. l. 5. & Dubrav. l. 24. Zisca urbis Prag. ecclesias expilat. (b) Id. ib.

Sigismundus ab haereticis fufus.

(c) Coel. eod. l. 5. Vindicatum diretri auri S. Venceslai facti legum. Plures ab haereticis occupatae. Ecclesiastici affecti martyrio. Crucifigati cut victi.

(d) Mon. stel. vol. 1. c. 226. XVI.

(e) Extr. to. 3. concil. par. 2. cap. de heret.

(f) Extr. eius acta ib.

Ab Eberhardo ejus urbis archiepiscopo A. S. L. ad excolendos cleri mores, atque in pristinum sanctitatis nitorem rem Christianam restituendam, ad quod praclarum opus ex redintegrata ecclesiarum conjunctione permotum se fuisse Eberhardus ipse ait. Sanctum in primis est Romanae ecclesiae doctrinam de sanctissima Trinitate colendam esse. Adversus vero Joannis Wicleffi & Joannis Hus serpentem in Germania impietatem lata est anathematis sententia in eos, qui negarent Sacramenta a sacerdote noxa lethali devincto confici posse: Statuimus, inquit acta, ut si aliquis clericus, vel laicus utriusque sexus, cujuscumque dignitatis, religionis, vel status existat, ausus sit praesumptione damnabili publice praedicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod sacerdos in mortali peccato existens non possit conficere Corpus Christi, seu sic ligatus non possit solvere, vel ligare suos subditos a peccatis, pro haeretico & incredulo habeatur: quem errorem hujus sacri concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobumus, cum Sacra Scriptura dicat auctoritas, quod siue bonus siue malus sit minister, per utrumque Deus effectum gratiae confert: non enim, quae sancta, coinquinari possunt, nec ipsa Sacramenta propter hominum malitiam propinari; unde Sacerdos, quantumcumque pollutus existat, divina non potest polluere Sacramenta. Editae aliae sanctiones de immunitate ecclesiasticae ordinis tuenda, si moniaca labe abolenda, interdicto ecclesiastico, cum inferri contingeret, non violando: tum ad arcendos haereticos Wicleffitas & Hussitas, qui ovina specie testis irepserant in Salisburgensem provinciam, propositis anathematis, atque interdicti poenis in loca, edictum est, ne quis errores & haereses a Constantiensi oecumenico concilio damnatos privatim aut publice docere pareretur, illosve audiret; obstrictaque fideles ad suos praesules ea labe, ejusve infamia, aut suspitione notatos deferendos; magistratibus vero data haec imperia: Omnibus ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, burgraviis, castellanis, magistris civium, consulibus, iudicibus, & officialibus aliis quibuscumque districte praecipimus & mandamus sub poenis praemissis, ut ad requisitionem suffraganeorum nostrorum, eorundem vicariorum, seu inquisitorum pravitate haeretica, seu cujuscumque aterioris praedictorum taliter de haeresi infectos, infamatos, aut suspectos incarcerare, captivare, aut detinere debeant & teneantur: & si sales se praetenderent in sacris ordinibus constitutos, nobisque ac nostris suffraganeis, archidiaconis, vicariis, & eorumdem officis, ac haeretice pravitatis inquisitoribus deputatis pro nunc, aut in nostra provincia postea deputandis, tradant

Decretum de vi Sacramentorum.

Pollutus Sacerdos sacra non polluit.

Leges latae ad haereticum reprimendam.

ab Eberhardo ejus urbis archiepiscopo A. S. L. ad excolendos cleri mores, atque in pristinum sanctitatis nitorem rem Christianam restituendam, ad quod praclarum opus ex redintegrata ecclesiarum conjunctione permotum se fuisse Eberhardus ipse ait. Sanctum in primis est Romanae ecclesiae doctrinam de sanctissima Trinitate colendam esse. Adversus vero Joannis Wicleffi & Joannis Hus serpentem in Germania impietatem lata est anathematis sententia in eos, qui negarent Sacramenta a sacerdote noxa lethali devincto confici posse: Statuimus, inquit acta, ut si aliquis clericus, vel laicus utriusque sexus, cujuscumque dignitatis, religionis, vel status existat, ausus sit praesumptione damnabili publice praedicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod sacerdos in mortali peccato existens non possit conficere Corpus Christi, seu sic ligatus non possit solvere, vel ligare suos subditos a peccatis, pro haeretico & incredulo habeatur: quem errorem hujus sacri concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobumus, cum Sacra Scriptura dicat auctoritas, quod siue bonus siue malus sit minister, per utrumque Deus effectum gratiae confert: non enim, quae sancta, coinquinari possunt, nec ipsa Sacramenta propter hominum malitiam propinari; unde Sacerdos, quantumcumque pollutus existat, divina non potest polluere Sacramenta. Editae aliae sanctiones de immunitate ecclesiasticae ordinis tuenda, si moniaca labe abolenda, interdicto ecclesiastico, cum inferri contingeret, non violando: tum ad arcendos haereticos Wicleffitas & Hussitas, qui ovina specie testis irepserant in Salisburgensem provinciam, propositis anathematis, atque interdicti poenis in loca, edictum est, ne quis errores & haereses a Constantiensi oecumenico concilio damnatos privatim aut publice docere pareretur, illosve audiret; obstrictaque fideles ad suos praesules ea labe, ejusve infamia, aut suspitione notatos deferendos; magistratibus vero data haec imperia: Omnibus ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, burgraviis, castellanis, magistris civium, consulibus, iudicibus, & officialibus aliis quibuscumque districte praecipimus & mandamus sub poenis praemissis, ut ad requisitionem suffraganeorum nostrorum, eorundem vicariorum, seu inquisitorum pravitate haeretica, seu cujuscumque aterioris praedictorum taliter de haeresi infectos, infamatos, aut suspectos incarcerare, captivare, aut detinere debeant & teneantur: & si sales se praetenderent in sacris ordinibus constitutos, nobisque ac nostris suffraganeis, archidiaconis, vicariis, & eorumdem officis, ac haeretice pravitatis inquisitoribus deputatis pro nunc, aut in nostra provincia postea deputandis, tradant

& assignent taliter denunciatos & suspectos, ut pro extirpatione tam periculosi criminis libere procedant & procedi faciant juxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fautores, & defensores eorumdem poenis, ut praemittitur, volumus subjacere.

Cum vero ii simulata respicientia redire per sepe ad flagitium & virus diffundere consuevissent, sancitum ut post damnatum ab ipsis errorem annuo carcere teneantur; monitque omnes suffraganei episcopi, ut ad haereticos semina extinguenda strenue incumbere. De Judaeis decretum, ut signo externo incederent, quo ab aliis discernerentur. Ad muliebrem, vero cultum nimium ad modestiam Christianam redigendum, haec sancita sunt (a): Mandatur sub poena excommunicationis omnibus laicis & sub obsecratione divini iudicii, ut uxores suas & filias & alias mulieres in praesentia, vel familiari potestate constitutas, faciant honeste incedere, prohibeantque ne nimiam in vestibus longitudinem & in aliis mulierum ornamentis exquisitam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub poena excommunicationis, ut in his pareant maritis suis, alias Eucharistiae communionem praeventur, & per censuram ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur secularibus potestatibus, sub poena praefata, ut ad corroboracionem hujusmodi statuti, faciant hanc constitucionem exacte observari.

(a) Acta concil. Salisburg. cap. ult. in multitudinem luxuriam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub poena excommunicationis, ut in his pareant maritis suis, alias Eucharistiae communionem praeventur, & per censuram ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur secularibus potestatibus, sub poena praefata, ut ad corroboracionem hujusmodi statuti, faciant hanc constitucionem exacte observari.

Pari diligentia ab aliarum provinciarum episcopis compressa est haereticorum Hufitica ne latius serperet, restituendaeque morum sanctitati navata opera. Nicolaus quidem Sarius (b) de Conrado Moguntino archiepiscopo refert, illum hoc anno ad cleri provinciae suae solutiores mores adstringendos incubuisse.

(b) Serar. hist. Mogunt. l. 5. in Conrad. III. ex ms. vet.

Diffeminat paulo ante in Belgio Nicolaus Serurarius Eremitani ordinis S. Augustini nonnullos Wicleffi errores, nempe sacrificia a concubinariis sacerdotibus peccata non valere, neque orandos esse sanctos, vel colendas reliquias; tum plures propositiones publicam offensionem inferentes temere fuderat, eaque de causa in concilio Constantiensi honesto cacere in caenobio Metensi damnatus fuerat. Sed cum nonnulli religiosi parum acute rei gravitatem perpendentes, quod ille adversus parochos religiosorum causam acerrime egisse videretur, questi sunt, illum graviore, quam par erat poena, affectum fuisse. Itaque recognitis iterum iudicialiis actis, Martinus priorem sententiam confirmavit, haecque literas (c) iussit promulgari.

XVII. Nicolaus Serurarius.

Venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & dilectis fratribus electis, abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, & aliis ecclesiarum & monasteriorum praelatis & inquisitoribus

(c) Mart. l. 5. p. 72.

NOTE [1] Cetera dies, qua Sigismundus regni Bohemici coronam solemniter assumptis indicatur a Byzantio in diario; fuit vero illa dies XXVIII. Julii, quam tunc in dominicam incidisse idem Byzantius recte notat. Errat vero annalista in assignando loco, non enim in Wiffegradensi arce, sed potius, eodem scriptore teste, in castro Pragense, regium illum insigne accepit. MANSI

[2] Synodus ista Salisburgensis in Germania celebris anno non suo hic in annalibus consignatur. Anno enim 1418. provinciae Salisburgensis synodus convenit, in qua provinciae episcopi mutuum inter se foedus iniierunt contra laicos clericorum & ecclesiarum insultatores, cuius rei tabulas anno illo die octava post festum S. Martini signatas Hansizius, German. sacr. to. 2. pag. 468. vulgavit. Hinc vir ille doctissimus merito ad eandem Salisburgensem synodum pertinere censet statuta illa Synodalia Salisburgensia, quae in collectionibus conciliorum leguntur, & cum anno 1420. minus accurate illigantur. Hanc ejus conjecturam amplector, cum praesertim Andreas Ratifponensis, qui per hos annos in Germania scribebat chronicon ab Eccardo in corpore histor. to. 1. vulgatum; unius tantummodo Synodi Salisburgensis provincialis ad annum 1418. meminerit his verbis, quae statuta illa Salisburgensia jam edita, indicare videntur. Salisburgae concilium provinciale XVIII. die mensis novembris celebratur. MANSI

heretica pravitate, ad quos presentes litera pervenerint, salutem, &c.

Dudum, postquam venerabilis frater noster Joannes episcopus Tornacensis dilectum filium Nicolaum Serurarii ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini professorem in sacra theologia magistrum qui maligno infatus spiritu, credens plus sapere quam oportet, in civitatibus & diocesis Tornacensi & Cameracensi, ac partibus illis contiguis immaculate Ecclesie puritatem inficere & dirumpere, ac simplices & vulgares Christianos populos in aeternae damnationis interitus viam ponere satagens, eis articulos infra scriptos hereticae labe & erroribus infectos, scandalosos, seditiosos, temerarios, & injuriosos per nonnulla tempora in suis publicis sermonibus & aliis publicaverat, praedicaverat, & divulgaverat; & quod illos defendere tamquam veros se iustabat in sua dictique populi animarum periculum, nec non cleri illarum partium turbationem gravissimam perniciosissimumque scandalum ad inquisitionem auctoritate ordinaria descenderat, & in ea causa hujusmodi diutius processerat, testes & alias probationes recipiendo super articulis & assertionibus memoratis, quorum tenores sequuntur in hac verba. Caritas est ad Deum & proximum, & non ad seipsum. Deus non remittit, neque remittere potest culpam peccatori absque praevia contritione. Presbyteri publici concubinarij non habent auctoritatem seu potestatem absolvendi peccatorem, & peccator confessus Sacerdoti publico concubinario recedit absque absolutione. Orationes & preces miserales talium Sacerdotum publicorum concubinariorum sunt nullius valoris, & misera per tales concubinarios celebratae pro defunctis aut vivis sunt nullius valoris. Oratio non debet dirigi nisi ad Deum solummodo, & non ad sanctos. Curati dicunt parochianis suis, quod saltem semel in anno parochiani tenentur confiteri suo proprio curato. Religiosi praesentati sunt proprii sacerdotes & veri curati. Curati impediunt parochianos suos ne dent, nec faciant elemosynas, dona, aut legata mendicantibus, & ne dicti parochiani eligant sepulchra suas in domibus dictorum mendicantium. Mendicantibus praesentatis, ipsi confessus * licite potest recipere corpus Christi, & non potest nec debet curatus confessor mendicantibus praesentis denegare corpus Christi, quod si denegat dictus curatus peccat mortaliter & est excommunicatus. Statim peccato mortali commisso peccator sub poena peccati mortalis debet illud confiteri priusquam obliviscatur. Non est mulieri opus purificari: quin immo hoc scilicet purificari est judaizare. Presbyteri publici concubinarij sunt peiores Juda, qui de oculis Apostolorum suam matris concubinam & suas proles. Pres-

Haereticum in Belgio spargit.

Ejus errores.

Negat Sacramenta confiteri ab impio.

Sanctorum cultum aspernatur.

* Abrogata fuerant ab Urb. VI. privilegia religiosorum.

Figmentum circa poenitentiam.

byteri publici concubinarij sunt excommunicati & secum publice scienter participantes.

Plures sacerdotes a modico tempore citra licentia verunt fide suas concubinas; sicte inquam, quia occulte bibunt & comedunt cum suis concubinis, quod nullus debet pati, immo cum eisdem sacerdotibus concubinariis publice conversantes & eos favorizantes sunt in pari peccato & peccant qui eos nituntur excusare falsis glossis. Si parochiani alicujus curati concubinarij publici bene Deum diligere, deberent inbibere suo curato publico concubinario, ne missam aut aliud divinum officium coram eis parochianis celebraret. Facientes celebrare missas per sacerdotes concubinarios publicos peccant mortaliter. Audientes scienter missas sacerdotum publicorum concubinariorum peccant mortaliter; in aliquibus sermonibus suis vocavit obstinatos & reprobos, adiciens ultimos, quod non sine causa presbyteri vocantur ribaldi. Deferre honorem feretro B. Antonii erat crimen idololatriae. Illi qui dant ad comedendam porcis bajulantibus campanulam B. Antonii peccant mortaliter ratione praecedente. Multum mirabatur quomodo praelati sustinebant tale, quod scilicet deferre hujusmodi feretrum per patrias suas propter larga donaria, quae a religiosi S. Antonii habebant. Deputati ad portandum hujusmodi feretrum non sunt nisi trumpetores & abusores, id est, impostores. Nec credebat, quod religiosi praesati super de portatione feretri cum ceteris, quae ibi fiunt obtinuerunt aliqua privilegia: hoc faciunt indebita & iniuste populum seducendo. Non credebat fore verum, quod habeant illi religiosi indulgentias a Papa pro dando aliquid B. Antonio seu nunciis eius seu porcis portantibus campanulam B. Antonii, addens quod nunquam aliquis Papa dedit indulgentias pro dando victum animali. Tales religiosi & nuncii ipsorum intulerunt timorem audientibus, & praesertim in villagijs, quod S. Antonius comburit eos & ideo timore perterriti si non habent nisi unum denarium, darent eundem.

Sacro sancta synodus Constantiensis, ad quam dictus Nicolaus personaliter accesserat, & ad eius synodi, articuli & assertiones praedicti, notitiam pervenerant, tunc Apostolica sede vacante tantum scelus, ne, satore zizanias procurante, in hujusmodi Christiana fide & populo per amplius pullularet, radicibus extirpare cupiens, & de praemis certam notitiam non habens, venerabili fratri nostro Joanni patriarchae Constantinopolitano, in dicta synodo, & ipsius potentissimum membrum existenti causam inquisitionis hujusmodi ad se advocans, eum ad instantiam dilecti filii Michaelis de Brodatentonitali, clerici pro-

XVIII. Calumniam eius in sacerdotibus. Populum adversus parochianos concitabat.

Ejus pecculantia in religiosis S. Antonii.

XIX.

Deo auctum in Constantiensi conc.

motoris & instigatoris causarum fidei catholicae, cum idem Nicolaus tunc apud sedem existeret praedictam, ut praefertur, erudiendam commisit sine debito terminandam. Et deinde, postquam idem patriarcha ad dictorum articulorum, & assertionum ad id vocatis, & praesentibus Nicolao praedicto, magnoque archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, & aliorum in eadem theologia, nec non iure canonico & civili magistrorum & doctorum numero, discussionem & examinationem diligentem, necnon circa illorum per Nicolaum praedictum assertionem & defensionem, informationem processerat, nos divina favente clementia ad summi apostolatus officii nobis injuncti hujusmodi haereses & errores cupientes a fide & populo exterminari praedictis, praefato patriarchae commisimus, ut causam praedictam in eo statu, in quo tempore assumptionis nostrae hujusmodi coram eo remanserat resumeret, eamque ulterius audiret & sine debito terminaret juxta tenorem commissionis antedictae.

Postea vero per eundem patriarcham super articulis & assertionibus memoratis cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ceterisque magistris & doctoribus praesentibus discussionem & examinationem per amplioribus catholicis & veridicis & super eorum praedicatione & assertionem hujusmodi per Nicolaum memoratum factis, ut praefertur, sufficientibus probationibus tam persididignorum testimonium in hujusmodi causa productorum & examinatorum attestationem fidelem, quam alias etiam per processum per dictum Joannem episcopum eadem auctoritate factum, ut praefertur, praebita gratia ad viam veritatis reductus in praemissa se turpiter errasse & deliquisse cognoscens, dicta durante synodo certo peremptorio termina competentis sibi per eundem patriarcham super hoc assignato, coram eo in iudicio comparens non compulsus, non coactus, sed sponte & libere pro corde & animo, ut ore proprio dicebat, assertit & confessus fuit se cum determinatione dictae synodi firmiter credere nonnullos ex eisdem articulis & assertionibus fore haereticos labe infectos, alios erroneos, aliquos scandalosos & seditiosos, & aliquos temerarios, ac iniuriosos, ac eos penitus revocavit & nihilominus juramento solemniter professus fuit se semper sanctae firmiter & fideliter cum sancta Catholica & apostolica Romana ecclesia in suis determinationibus & ordinationibus illis semper obediendo, in iis praesertim, quae ad fidem pertinent eandem, etiam quoad damnatae memoriae Joannis Wicleff & Joannis Hus condemnatos articulos, cum quibus aliqui ex eisdem articulis & assertionibus per eundem Nicolaum praedictam & publicatis,

Eadem causa a Martino cognita.

XX.

Errores damnati.

ut praefertur, connexionem habere noscuntur, anathematizans & detestans omnes & singulos haereses & errores articulorum praedictorum, quodque in sacramentis & clivibus dictae Ecclesiae, veneratione sanctorum & illorum reliquijs, ac indulgentiis in unitate ipsius ecclesiae integre & perfecte absque dubio permanere; & si ipse contra praedicta aliquid senserit aut praedica-verit publice, vel occulte: verbo vel in scriptis, canonum severitati se subjecit, ipsamque confessionem manu sua propria subscriptam ad regnum Franciae & studium Parisense, ac nobiles & communitates praedictarum Tornacensis & Cameracensis civitatum & dioecesis, ac oppidorum circumjacentium dirigi voluit, ne quis nomine sui articulos & assertiones supra scriptas approbaret, quos voluit, rogavit & obsecravit ut ulterius suas aures offenderent, publice ad eorum detestationem notoriam coneremari.

Subdit Pontifex, ut patriarcha, cui erat ea causa commissa, in archiepiscoporum, episcoporum, praesulum, ac doctorum conventu rogatis sententiam pronuntiari, Nicolaum Tornacenses & Cameracenses improba doctrina infecisse, eumque reliquo vitae tempore ad ea loca triginta leucarum intervallo, & circuitu accedere vetuerit, ac si iusta infringere, forensibus magistratibus tradendum decrevisse; signaque poenitentiae praebentem censuris solutum in gratiam cum ecclesia restituerit, atque ad expandum scelus injunxerit, ut in domo Augustinianorum Metensium, cujus septa carceris loco designavit, se contineret biennio, quo toto cum nullo non religioso viro verba faceret. Postea vero nonnullis Augustinianis, Praedicatoribus, Minoritis, & Carmelitis querentibus, Nicolaum duriori poena affectum se Antonio tit. S. Susanna presbytero Cardinali partes dedisse, ut de sententiae aequitate cognosceret; eumque re in antistitem & doctorum coetu amplissimo discussa sententiam a patriarcha latam ut iustissimam confirmasse: atque ideo Martinus ad excindendos Nicolai Serurarii errores imperat praesulibus, ut literas haec divulgent, & in Nicolaum, si promissa iusta violavit, animadvertant. Dat. Florentiae VIII. id. Januarii anno 1111.

In Scotia hoc circiter anno deprehensi sunt haeretici Wicleffistae nonnulli, qui docebant infantes fidelium parentum non esse baptismum abluendos, quod jaerant Spiritus Sancti gratiam in eos infundi; neque confirmationis sacramentum usurpandum, quod abunde Divino verbo confirmarentur. Recenset haec Thomas Waldensis (a), cujus verba visa sunt hic recurrenda: Subito vox novi ramoris ad aures insonuit, quod de septem capitibus be-

Ejus ipso.

Sententia in eum lata.

Nonnulli de eius severitate conquesti.

XXI. Wicleffistae in Scotia.

(a) Waldensis (a), cujus verba visa sunt hic recurrenda: Subito vox novi ramoris ad aures insonuit, quod de septem capitibus be-

53.

hie in apocalypsi Joannis ascenditibus de mare re vera nostro oceano, cujus ingens insula Anglia est, cujus germen spineum. Vnicus erat unum caput, quod cum quasi occisum erat, in morte se extulit redivivum, & plaga mortis ejus curata est per quosdam Lollardos Silvestris Scotia jam in presentiarum sub Henrico Cantuariensi archiepiscopo deprehensos: & iterum ipso anno per alios sub Guillelmo Norwicensi sacris presulibus indicatos nomen blasphemie capitis hujus, hoc est quod factus e fidelibus propagatus non sit Sacramentaliter baptizandus: immo parvulis dixerunt sicutiliter baptisma conferri secundum ritum quem servat Ecclesia pro eo, quod quam cito anima est corpori unita, infunditur gratia Spiritus Sancti per quam sufficienter parvulus baptizatur, & cum ad annos pervenerit maturiores, ita quod intelligere sciat verbum Dei, est sufficienter confirmatur. Recitavi superius in libro V. de Sacramentis circa 100. capitulum varias hereses, quas malo sue mentis arbitrio variis homines circa hunc articulum ediderunt. Pelagius dixit baptismum necessarium parvulis ad inducendum eos in regno celorum, non ad rationem primavi delicti; quod secundum ipsum nullatenus contraxerunt: Vincentius dixit eos trahere originale delictum sine baptismo, tamen duci posse in regnum celorum in resurrectione finali. Dixerunt & quidam, quod saltem fidelium filii jam a mundis parentibus geniti nullum haberent peccatum; baptizandi tamen sunt, ut fideles & Christiani nascentur.

Argutiaz ineptaz.

Pelagius negavit peccatum orig.

Alius error Vincentii.

XXXII. Sophisma Wiccleffistarum.

Paterinorum hereses.

Ab his hausere virus Wiccleffitaz.

Quarti sunt nostri Wiccleffite baptismum ecclesiasticum inutilem judicant parvulis contra omnes predictos, sed sufficienter eos esse vidatos & sanctos, quia de sanctis parentibus & Christianis nascuntur. Cum ultimis heretici olim Albigeneses dicti Publicani hanc invenere vestigiam, prout in quadam sermone de synodo, qui incipit: Sic nos existimet homo; queritur Petrus Blesensis: Novi, inquit, Amorbæi & novi Philistæi nos oppugnant, novi quia & recentes heretici succreverunt, quos Publicanos aut Paterinos nominant. Hi sunt, qui nec in parvulis baptismum admittunt, nec in sacerdotibus gratiam Spiritus sancti, nec in laicis fidelibus consortium copule conjugalis. Ibi hodie multiplicati sunt super numerum; & si hæc heresis alicubi extinguitur, alibi sicut capita hydrae multipliciter rediit. Hæc ille. Ista heresis ducentis annis quasi repens sub terra in nostris Wiccleffitis erumpens incipit scaturire de novo. Ipsos quidem reertos in errore tam vehementer Augustinus admirando conspexit, ut nec in mentem sibi omnino venerit quemquam posse talia cogitare vel dicere; quid ergo dixisset de quartis, qui omnem contra-

legentium, scribentium aut credentium, ordinem a Christi tempore errorem profecerunt hætenus inauditum, quod parvulifidelium mundi sine peccato nascuntur de mundis, & idcirco baptismus eis, ut inutilis? Horum tractatum nondum vidi, nec quid eos ad hoc moveat auctoritate Scriptura: prospexi hoc dumtaxat, quod transeuntes audieram illos hoc apostolicum proferre constanter prima Corinth. VII. sanctificatus est vir infidelis in muliere fidei, & sanctificata est mulier infidelis per fidelem virum, alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Ex quo conficiunt filios fidelium mundos sanctosque prodire ex utero. Eumdem errorem aliqui tuerentur adhuc novatores: cumque ex eo ad baptismum conferendum sint segniores, non raro inter ipsos infantuli imbecilles moriuntur antequam Christi lavacro fuerint lustrati.

XXIII.

Dum hi perdendis animabus operam dabant, excitavit divina pietas in Italia S. Bernardinum Senensem Minoritam, cujus supra (a) mentionem fecimus, quem sacris concionibus hoc tempore ad redintegrandam Christianæ discipline dignitatem & amplitudinem magna cum divini Numinis & Ecclesiæ gloria desudasse ex fide dignissimis monumentis refert Lucas Waddinghus (b); additque ipsum ad inserendum omnium cordibus, in iisque augendum domini Jesu Christi amorem, factum ipsum nomen in tabellis depictum adorandum proposuisse; eam vero rem novam diffensionem inter pios viros, qui contrarias interpretationes afferbant, peperisse. Sed S. Antoninum (c) de ea re audire præstat: Quidam, inquit, fuit ordinis Minorum frater Bernardinus nomine Senensis natione venerabilis vita & fama præclaræ, egregius prædicator, qui quotidie post missarum celebrationem populis prædicabat discurrens per civitates & oppida Tuscia, Longobardiæ, & ducatus Spoletani, & cum tanta gratia, ut ecclesias & plateas audientibus impleret, & fructum plurimum Deo offerret ex verbi Dei semine per eum sparso. Hic quendam circulum mellissimum adinvenit, ut creditur, pia intentione, ut scilicet mellissimum nomen Jesu quasi obliteratum in cordibus fidelium invalesceret: nam pictum vel sculptum Jesu nomen in magna tabula ornata populo ostensum, faciebat adorare. Hoc & si simplicibus videretur devotionem afferre, sapientes arbitrabantur idololatriam vel saltem ad superstitionem tendere, cum populi magis venerarentur illius literas, quam significatum per eas scilicet Jesum Christum. Imitati sunt eum aliqui prædicatorum ordinis Minorum, tales tabulas cum illo nomine in processionibus ferentes & cruci, quæ de more antefertur, præferentes. Hinc orie sunt magnæ in populis contentiones, aliis

S. Bernardinus in Italia inclarescit. (a) A. C. 1417. nu. 13.

(b) Waddinghus. hoc ann. nu. 3.

(c) S. Anton. 3. par. ii. 22. c. 7. §. 5. De ejus concionibus.

Nomen Jesu adorandum proponit.

Mota inde controversia.

Vetitus a Martino parat.

(a) Waddinghus. hoc ann. nu. 3. Permissus ceptis insistere. XXIV.

(b) MS. Vallis. bibl. de vita & mirac. B. Bert. pag. 23. Utinensium districta.

(c) S. Anton. 3. par. ii. 22. c. 7. §. 5. De ejus concionibus.

Cælitus Bertrandus ope sedata.

factum commendantibus, aliis reprobandibus: cum etiam aliqua ad exaltationem illius nominis prædicando Bernardinus proferrer, quæ veritati non videbantur inniti. Demum ad curiam Romanam citatus super his fuit, & Martinus, habita prius solemniter per magistros & prælatos discussione materiæ & rationis, ad inventionem illa, ut superstitiosa & periculosa ostensa, Martinus prohibuit illud amplius fieri, nec populis sic ostendi: quod Bernardinus filius obedientia humiliter mandatum acceptavit & integre observavit. Tradit porro Waddinghus (a) postea Pontificem cognito S. Bernardini pio ardore permisisse, ut ceptis insistere, ac nomini Jesu crucem fuisse superadditam.

Hoc anno Vtinenes, cum in Venetorum provincia mutuis odiis & cladibus se dilaniassent, demum contra omnium expectationem, dum anniversariam B. Bertrandii, patriarchæ olim sui, memoriam recolerent, mutatis cœlesti quodam prodigio, repente eorum animis, in concordiam sunt redacti, ut narrat vita (b) & miraculorum ejus scriptor hæc verbis: Inter præscripta miracula, qui beati sacro ex corpore Bertrandii olim ex multis apparuerunt, hoc proculdubio ab omnibus mirabilis creditur existisse, quod millesimo emicuit quadragesimo vigesimo indictione XIII. die vero sexta junis: nam cum rota Forijulii patria diu fuisset foretque maximis discordiis agitata, præsertim hæc Utini terra, in qua corpus ejus annuatim solemniter colitur & devote, hic beatus Bertrandus tantis angustiis tantisque tribulationibus, quanta perseverant, sine imposti condementem, graves discordias & inexorabiles mitigando, quæ quidem civis inter Utinenses annis quampluribus viguerant: una etenim pars civium algeram crudeliter in exilium relegarat, & ipsorum bona sub præconis voce vendebantur in foro. Communitas ex hoc profecto parvam consequeretur utilitatem: & heu, si quis expulsorum casu capiebatur, ipse truci suspendio tradebatur. Et infra: Nemo has discordias poterat mitigare: tanta quotidie fiebant enormia, quod vix verbo posset aliquis explicare; & ut breviter multa, quæ poterant evenire, unico verbo perstringam, totius terræ Utini destructio ab omnibus iniquissima timebatur, consideratis animorum motibus truculentis. Miseratus itaque B. Bertrandus tandem hos terrores atque calamitates tranquillam reduxit in pacem; quod miraculosum valde & inopinabile videbatur: in die namque sui obitus, dum ad sui memoriam exequiæ celebrarentur eximia, uti annis fuerant conitinis celebrata, inter omnes quietissimum est concordium consequutum: expulsi revertuntur in terram Utini nulla facta sanguinis effusione, quod ab omnibus incredibile

putabatur. Quis non credat esse mirabile hoc? fidedigni quamplurimi præferunt, omnium communis erat opinio atque iudicium B. Bertrandum suis efficacibus factis intercessionibus tam salubre suffragium impetrasse a Virgine gloriosa, cujus protectione tota est patria recommissa.

Eodem anno, vel paulo ante, admiranda res contigit, quam narrat Thomas a Kempis (c) pietatis laude florentissimus, ut beata Virgo religiosum virum simplicem, qui defectionem ab ordine suo dæmonis actu subornatus mente agitabat, cœlesti viso confirmare in suscepto vitæ instituto dignata sit: Erat, inquit, apud nos laicus quidam Egbertus nomine senex & prope ætatis, devotus Deo & B. Virgini, ac fervidus sanctæ paupertatis amator. Hic secundum vires suas fortiter laboravit terram fodiendo & transvolando, atque in laboribus desudans dominicæ passionis labores recogitabat, & fatigatus ex labore pro relevamine corporis orationi insistebat. Hunc satanas diu tentavit, ut de

XXV. Thom. a Kempis. 3. par. serm. ad novis.

Vir simonasterio recederet, & per mundum mendicatum iret, putans, quod hoc Deo magis placeret, quia hic multa commoda haberet, quibus indignus esset. Sed ab hac opinione consilio prioris & fratrum admouitionibus retractus est, ne se periculo dedicaret, & per mundum vagando finaliter erraret, sæpe enim callidus tentator sub specie melioris boni simplices deceptit, & a bono incepto per mutationem loci ad inconstantiam animi trahit: cumque adhuc minime contentus esset ad manendum, nec tamen audeat inconsculte sine licentia recedere, inter hæc tentamenta confugit ad B. Virginem per devota orationum suarum suffragia.

Specie boni apostatiam meditatur.

Quadam igitur die fatigatus ex labore reclinavit se ad orandum juxta vehiculum suum, sicut sæpius faciebat, invocando B. Virginem, & nominando Jesum Christum. Cum ergo solus jaceret prostratus in terra parum soporatus est dulci sopore in Domino, vidique valde venerabilem Dominam sibi assistentem & pia admonitione hæc verba dicentem. Maneatis in loco isto, & quod prior vobis consulit, & dicit, hoc faciatis. His dictis honorabilis Domina statim disparuit, & ille ad se reversus & expectatus uberrime fleuit: deinde ad priorem festinaiter accessit & ea, quæ viderat & audierat, per ordinem cum gemitu & fletu ei referrebat. Ad quem prior, tanquam pastor bonus ovem iristem consolando, respondit: Bene placeat hoc tibi Egberti: maneat nobiscum sicut Domina vestra vobis modo ostendit, & dicit. Nec diu postea supervixit, sed brevi labore æterna præmia accepturus, cum multa patientia in obedientia perseverans bono fine, in octava S. Joannis Apostoli & Evangelistæ infra

A B. Virgine præsulibus parere iustus.

matutinas obdormiuit in Domino anno Domini MCCCXXX. At de his factis; nunc ad orientales res se convertit oratio.

XXVI. Mahometes I. Turc. Imp. (a) P. hram. 2b. lib. 1. cap. 39.

Martini pro eo reprimendo studium. (b) De. vef. 1. de cur. pag. 76.

Reverſus (a) ex Aſia Mahometes primus Turcarum Rex Chriſtiano imperio excidium minitabatur: ad cujus frangendos impetus, aliorumque infidelium arcedas irruptiones Sigismundus Romanorum, Hungariae, Bohemiaeque Rex signa attollere meditabatur: quem tamen, ut vidimus dicemusque poſtea, Bohemorum haereticorum perduellio nimium diſtinxit. Pontifex vero concepta ſpe felicitis, quam obtigit, bellum Bohemicum conſectum iri, praefulibus dedit imperia (b) mente Julio, ut pios quoſque ad religioſam militiam, accepto crucis ſymbolo, proſtendam in Turcas caeteroſque ſidei hoſtes pro Chriſtiana religionis dignitate concitarent.

Venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, ac dilectis filiis electis, adminiſtratoribus, abbatibus, prioribus, aliisque eccleſiarum & monaſteriorum praelatis, nec non caeteris Chriſtiana religionis proſſoribus, abilibet conſtitutis, ad quos praefatae litterae pervenerint ſalutem, &c.

Chariſſimus in Chriſto, filius noſter Sigismundus Romanorum Rex illuſtris, pro ut tam fidelium relatione plurimorum quam celebri increbescente fama didicimus, ſicuti inſpiramine ſulciente Divino in univerſalis tunc ſciffura ſuppoſita reintegratione Eccleſiae, etiam non ſine gravium ſarcina expenſarum, immenſos fruētuoſiſſimoſque non abnuis ſubire labores. Ita ſidei zelo, devotionis fervore, & compaſſionis pietate ſuadentibus, ulteriori ejuſdem religionis propagationi intencis attendens affectibus, cupiensque ſibi, qui etiam Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiaeque rex eſſe dignoſcitur a Rege ſupremo rollatam, in glorioſi ſui exaltationem nominis, & adverſus Turcos, ac infideles alios, qui in ſui proſiliunt contumeliam, Creatoris, exaccutere potentiam, illos, terrarum quoque, & loca eorum ſubacta ſuacibus, dextera ſibi propitiantie divina, in forti manu brachioque extenſo, fidelium accitis exercitiis perſequi, invadere, ac ſuaſiſſimo ejuſdem religionis ſugo ſubdere proponat noſtras, & ipſius Eccleſiae pro tam felicis conſummatione negotii partes implorans adjuvices.

Hoc itaque tam ſalutare praefati Romanorum Regis propoſitum maximis in Domino laudibus extollentes, ac pro ejuſdem ſucceſſu directis in caelum oculis, ei cujus negotium geritur immenſas proinde gratias exolventes; omnes & ſingulos Reges, duces, marchiones, principes, comites, & barones, poteſtates, capitaneos, magiſtratus, & quoſlibet alios officiales, ac eorum locum tenentes, communitates quoque civita-

Commen. datur a Pontif.

tum, univerſitates oppidorum, caſtrorum, villarum, & aliorum locorum quorumcumque, caeteroſque ejuſdem Chriſtiani nominis zelatores, exhortamur, ac per aſperſionem ſanguinis ejuſdem glorioſiſſimi Redemptoris paternis affectibus obſecramus, in ſuorum eis remiſſionem peccaminum ſuadentes, ut ad Turcorum & infidelium eorundem exterminium, & ad impendenda profutura ſuffragia, quibus huiusmodi negotii proſecutio feliciter adjuvetur, potenter atque viriliter accingant; ad hoc enim ſpiritalibus manifeſtantis, remiſſionibus videlicet & indulgentiis ipſos de noſtrorum conſilio fratrum providimus invitandos.

Quocirca vobis & veſtrum cuilibet fratres patriarchae, archiepiſcopi, epiſcopi, ac filii electi, adminiſtratores & praelati per apoſtolica ſcripta committimus, & mandamus, quatenus vos & veſtrum quilibet quoties praedictum Romanorum Regem huiusmodi negotio intendere, & adverſus Turcos, ac infideles ejuſdem huiusmodi exercitus generales, quocumque inſtrere & ordinare contigerit, ſuper hoc quoque vigore praefentium debite fueritis reſquiſiti ad praemiſſum tam pium tamque ſalubre negotium exequendum veluti praecoſes fortes, exaltantes voces veſtras in ſingulis civitatibus, dioceſibus atque locis, ubi congrue proſpexeritis per vos aliaque perſonas eccleſiaſticas dumtaxat, tam regulares quam ſeculares ordinum etiam quorumcumque, quas ad hoc idoneas duxeritis eligendas iuxta datam vobis & illis a Deo prudentiam Chriſtiffidelibus quibuscumque ad id audiendum, conſuſentibus & accedere volentibus, quibus vere poenitentibus & confeſſis, ut ad id eo libentius inducantur, pro vice qualibet accessus huiusmodi centum dies de ieiunantia eis poenitentis per vos auctoritate apoſtolica relaxentur, verbum crucis, ac ipſius admirabile ſignum publice proponere, & praedicare curetis, illudque fidelibus iſſi, id devote ſuſcipere volentibus, veſtris & eorundem eligendorum exhibitionibus, ac opportunitis monitionibus praevitis, ut cum reverentia debita ſignum huiusmodi recipiant, & illud contra perverſa Turcorum & infidelium conatus atque molimina ſuis cordibus imprimant, & negotium ipſum, fideli ac ferventi animo proſequantur, libere concedatis, eorumque humeris affigatis. Hoc enim, ut fideles ipſi ad id eo ferventius animentur quo uberiore gratiam exinde ſe noverint percepturos, de omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum auctoritate conſiſſi, & illa, qua nobis, licet immeritis, Deus ligandi atque ſolvendi contulit poteſtatem; ejuſdem fidelibus, qui crucis huiusmodi ſigno ſuſcepto praefatis exercitiis in perſonis propriis interfuerint pariter & expenſis, quique ut illis intereſſent ſine fraude iter ar-

Sacra militaria promulgata.

Propoſitio indulgentia.

Crucis ſymbolum militum humeris affixum.

viperint, ſi in ipſo fuerint itinere vitia ſuncti, plenam ſuorum peccaminum, de quibus corde contriti & ore confeſſi fuerint, veniam impartimur, & in retributione juſtorum, ſalutis aeternae pollicemur augmentum, &c. Dat. Florentiae xv. idus Julii anno III.

XXVII.

Inſerebat tantum ſui terrorem Chriſtiano imperio Turcorum potentia, quae laborante Dei Eccleſiae pernicali diuturnoque ſchiſmate, nimium in piorum omnium exitum excreverat, ut ad comprimendos eorum impetus & conatus in Conſtantiens concilio diutius de reducendis ad priſtinam eccleſiae Romanae conjunctionem Graecis agitatum ſit; ac demum Emmanuel Imperator & Joſephus patriarcha barbarorum terribi molitionibus, ac vi veritatis adacti, miſſis oratoribus Martinum ſupremum in terris Chriſti vicarium agnoverint: quibus auditis Pontifex Petrum S. Angeli diaconum Cardinalem in Conſtantinopolitano imperio legatum creavit, ut Graecos ad concilium in oriente celebrandum convocaret, in eoque priſtinum foedus, damnato veteri ſchiſmate ſanciret. Cum vero in ea legatione maximi ſumptus a Petro impendendi eſſent, Colonienſi in primis archiepiſcopo, ac ſuffraganeis epiſcopis injunctum (a), ut ſubſidiarium in id aurum conferrent.

Graeci ad Eccleſiae Rom. ſinum redire parant.

(a) Lib. 3. ep. cur. pag. 19.

Venerabilibus fratribus Theodorico archiepiſcopo Colonienſi, ac ſuffraganeis ſuis epiſcopis, &c.

Cum in ſacro Conſtantiens concilio poſt & ante compoſitam, atque perfectam pacem univerſalis Eccleſiae ſanctae Dei, multis indefeſſisque laboribus procuratam, quamplures varique tractatus per venerabiles fratres noſtros ejuſdem Romanae eccleſiae Cardinales, alioſque patres ſancti concilii cooperantibus ad haec, & ſupremis vigilantiae ſuae curis incumbentibus chariſſimis in Chriſto filiis noſtris Sigismundo Romano Regibus illuſtribus & principiſus Chriſtianiſ, ac univerſitatibus ſtudiorum per eorum procuratores & nuncios in eodem concilio exiſtentes, habitis fuerint pro reductione Graecorum, aliorumque populorum & eccleſiarum orientalium ad integritatem praedictae fidei & ad unitatem & obedientiam praefatae Romanae eccleſiae, cui auctore Domino, licet immeritis, praesidemus; nos, conſpicientes quantum ad honorem Dei, ſalutem animarum, augmentum fidei catholicae, deſenſionemque Chriſtiani populi contra hoſtes crucis dominicae, quantum in Divina oculis majeſtatis, ac Regibus, praelatis, & principiſus orthodoxis acceptum tam ſanctum negotium exiſteret, ad proſequendum illud duximus exercendas officii noſtri paſtoralis curas: ex quo factum eſt, quod illuſtris princeps Emmanuel Pa-

Pia eorum conſilia urget Martinus.

laologus Romeorum Imperator cum nobilibus natis ſuis, nec non venerabilis frater noſter Joſephus patriarcha Conſtantinopolitanus per ſolemnes nuncios & efficaſes litteras reſquiſitionibus & exhortationibus per litteras nuntioſque ſepius per noſ factis pridem & publice reſpondendo, quaſiſſerunt Apoſtolicae ſedis legatum ad partes illas pro tractatu huiusmodi per noſ mitti, per quem tam ſanctum deſideratumque negotium cum ejuſdem tractari, terminarique videret, quae nobis tantam ſpem taliaque ſigna de ipſorum reductione praefant, quod habita cum fratribus noſtris ejuſdem Romanae eccleſiae Cardinalibus & nunciis praefatis matura deliberatione, de ipſorum Cardinalium conſenſu nedum neceſſarium judicavimus de proximo manum ad aratrum ponere, ſed valde reprehendiſſibile, ſi tam ſalubre opus aliquoſiter omitteremus, & propterea dilectum filium noſtrum Petrum S. Angeli diaconum ejuſdem Romanae eccleſiae Cardinalem ad partes illas Graeciae & orientis praefatae ſedis legatum pronuntiavimus & declaravimus in altiſſimi nomine (prout in praefatarum res geritur) deſtinandum, ſperantes in eodem Domino noſtro Jeſu Chriſto, quod, ſicut ſub eccleſia ipſa Romana Chriſtianiſ populum poſt quadraginta ſere annorum curricula ſchiſmate extincto in perſona noſtra reconjunxit, ita Graecos & alios orientales ad gloriam ſuam orthodoxae fidei & eidem catholicae eccleſiae aggregabit; ad quod eodem auctore dare curabimus operam indefeſſam.

Emmanuel Imp. Legatum apoſt. eſt flagitat.

Petrus S. Angeli Card. creatus Graeciae legatus.

XXVIII.

Verum quia ad tam arduum negotium deducendum multis, atque variis expeditionibus, ac non modicis temporalibus auxiliis opus erit, ad quae peragenda & exequenda ſalubriter & votive maniſeſtiſſime dignoſcimus facultates apoſtolicae camerae ob tantam diuturnitatem praefati ſchiſmatis & continuatas guerrarum anguſtias, ac occupationes patrimonii ejuſdem Romanae eccleſiae, & nuperrime pro recuperatione civitatis noſtrae Bononiensium cum ejuſdem comitatu, territorio, & diſtrictu, caſtrisque Surtiani, ad nos & eandem eccleſiam pertinentis diutius a Britonibus & Vaſconibus occupati, exhausta ſubſtantia ad tantum opus ſive altarum eccleſiarum praedictis minime ſuffecturas, quas eccleſias novit ille, qui ſecreta rimatur cordium ampliffime cuperemus ab intimis noſtris praecordiiſ ab oneribus ſublevare quibuſlibet earum utilitates & commoda undelibet procurare, & e converſo ſummis doloribus anxiamur, ut illas ad perſerenda nobiſcum onera praegravemus; attamen dum nobiſcum attenta meditatione penſamus, quod ſicut filiis ſubdiſiſque noſtris in omnem caſum & eventum tota cordis affectione conſulimus, & libenter opportunis auxiliis, ac favoribus aſſiſtimus, ita illi

Bononia a Martino recuperata.

Pontificum ararium exhaustum

ut indubie credimus nobis & eidem ecclesie pro incremento dictae catholicae fidei & in tanta necessitatis articulis non modolibenter, sed etiam ardentem in participium tanti boni impendent, ac extendent eorum subsidia, & dexteris munificas & etiam liberales; & ad hoc ne ob defectum pecuniarum & temporalium proventum, sine quibus pro rerum magnitudine & naturam sublimis materia verisimiliter expediri non poterit tantum, & tam arduum negotium fidei possit quomodolibet retardari; de eorundem fratrum nostrorum & aliorum notabilium praetatorum adhibitorum ad haec consilio, matura deliberatione praebita, ut praefertur, auctoritate apostolica, ac ex certa scientia in supplementum eorum, quae ex proventibus ejusdem camerae cum omni conatu exponere, ac erogare intendimus pro tam deberrimi, ac altissimo Deo & Christi fidelibus acceptissimi prosecutione & consummatione negotii, universitatem vestram & vestrum singulos tenore praesentium requirimus, declarantes atque decernentes, quod provincia, civitas, atque dioecesis Colonensis tua cura, frater archiepiscopo, commissa in subventionem expensarum & onerum praefatorum, & occasione catholicae fidei supradictae subveniat praefata Romana ecclesiae in tantis necessitatibus constituta de summa sex millium florenorum auri de camera, & non ultra, in dictos usus dumtaxat & non in alios quomodolibet, solvendorum, &c. (Sancti, ut ea vis pecuniarum vitium partienda existatur). Dat. Florentiae XII. kal. septembris pontificatus nostri anno III.

Conquilita Subsidia.

XXIX. (a) Reg. post super epist.

NOTE [1] CUM Phranza non satis accurate designat tempus, quo Mahometes Turcarum imperator inopino fato decessit, obitus hujus epocham certam alio quaerendam censo. Annus ergo ille emortalis Mahometi in annalibus Sultanorum a Leunclavio vulgatis & in annum 1550. designantibus, quamquam non determinatur, adhuc tamen illius designandi certum indicium praebetur; cum exordium Amuratis ejus filii anno Aegirae 824. qui respondet nostro 1422. illigent. Ex quo conficitur patris mortem vel eodem illo, vel praecedenti anno 1421. contigisse. Id vero apprimè quadrat cum chronologia Hazi Halife Mustafa ad saeculum usque septimum & decimum perducta, ac turcica, persica & arabice scripta quam vernacule transulit Joannes Raynaldus Carli Justinopolitanus vulgavitque Venetiis anno 1697. Ibi enim anno Aegirae 823. idest Christi 1421. Mahometi obitus constituitur. Is ergo annus Mahometi emortalis statuendus. Quamquam vero Amurates statim ab obitu patris in Asia regnavit, non nisi tamen sequenti anno victo patruo suo Mustafa, qui in Romania, seu Thracia Europea regnabat, totius regni Turcici imperator a suis salutaris est, ut ex annalibus Turcicis a Leunclavio editis constat; quamquam mendose ibi annus 727. Aegirae, qui Christi est 1425. adscribitur. Victoria enim illa de Mustafa, ut eruitur ex Phranza, ad annum Graecorum 6930. vel Christi 1422. pertinet. MANSI

est conjectura postulatam aliorum praesulum opem, conflandus quippe erat maximus exercitus ad Turcas propulsandos, ne in suam servitatem orientalem ecclesiam redigerent.

Impendisse tum Graecis extremi exitii timorem, narrat Piranzes (b), ac Mahometem primum ambitiosa consilia de Constantinopoli sibi subicienda agitasse, verum Divinam providentiam tyrannum ipsum improvisa sustulisse morte; qua audita Graeci e maximo metu, ac pene extrema desperatione recreati sint, quibus illud propheticum accommodat: Factusque est in illa die vespri fetus & mane latitia; additque versos deinde Graecorum conatus, ut Turcicam potentiam distraherent, ita ut Amurates Mahometis filius regnaret in Asia, Mustapha vero in Europa dominaretur, ne si sub unius imperium regna illa coalescerent, Constantinopolitanum demum obtinerent. [1]

Hoc anno Henrici Lusitanæ regiae principis auspiciis Lusitani navarchi novas quaesituri orbis oras, superato Atlantico promontorio Fortunatas insulas, in quas post Ludovici earum Regis creati a Clemente VI. obitum navigare deserant Syrtium & procellatum merui iterum patefecerunt, ac Maderam Lusitano imperio conjunxerunt. Fuisse omnium primos Joannem Consalvum, & Tristanem Vasum, qui furenti Oceano se credere longe a continenti ausi sint, referunt vetera Lusitanorum monumenta (c).

Patefactos inde in occidentos Aethiopas aditus visuri sumus, cum Lusitani Aegidio Anno navarcho proferendi imperii, novarumque terrarum inquirendarum cupidine allecti ulteriora maria emensi sint. Con-

Extremum Graecorum discrimen. (b) Phranza l. 1. cap. 39.

Mahometes a Deo sublatus. Graecorum conatus pro discindendo Turcico imperio.

Lusitanorum in Fortunatas insulas navigatio.

(c) Mass. hist. ind. l. 1.

I. C ontendit omni studio supremus in terris Christi vicarius anno a Virginis partu millesimo quadringentesimo vigesimo primo, indictione quartadecima, ut principum Christianorum bella sedaret, rediturosque in sinum Ecclesiae Graecos occidentalibus armis a Turcarum tyrannide vindicaret: nec bellico strepitu carebat Romana ecclesia, cum enim Joana II. Siciliae regnum ad sedis Apostolicae jus reversum transferre vellet in Alfonso, qui schisma tum alebat, sustentato Paniscola Petro e Luna; contra vero Ludovicum Andegavensis Francisci Sfortiae Cotignolae comitis fretus armis, nonnullis urbibus & arcibus positus regnum recuperare niteretur (a); in eum excivit Braccium Pontificis hostem Capuae & Aquilae principibus ipsi datis, quamvis leges veterant, Siculam coronam ita discerpi: violare vero omnia jura (b) nihili ducebat Joana improbis ducta consiliis, graveque injurias pro accepto apostolica liberalitate regno Martino V. repofuit, quippe quae non modo constitutam ob adeptam regni possessionem auri vim & centum annuum avario pontificio non intulit, verum etiam comatus e regno Romam invahi venit: quibus lacessitus Pontifex ad tuenda Romanae ecclesiae jura, contundendamque & frangendam Joannae audaciam, praesulibus caeterisque ecclesiasticis viris, ac principibus, magistratibus, & populis Siciliae ceterioris praecipit (c), ne ulla ei vestigia penderent, administratorumve regii filici imperiis obsequerentur.

Regni Neapolitanae.

Joanna perduellis Braccium evocat. (a) Colmenus lib. 5. Hist. Neap. Summont. l. 4. c. 3. Swit. l. 13. (b) S. Anton. 3. p. 111. 22. c. 7. §. 5.

(c) Lib. 3. ep. cur. p. 200.

Venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis ac nobilibus viris principibus, &c.

Cum ebarissima, inquit, in Christo filia nostra Joana Siciliae Regina illustris, nonnulla adversus nos & Romanam ecclesiam patriverit, maximeque alimenta ad Romanam curiam venientia Gajetae & in aliis partibus, tam maritimis quam terrestribus, impediaverit in nostri & ipsius curiae non modicum detrimentum, cumque quadraginta octo millia florenorum de camera ratione census pro dicto regno annis singulis apostolica camera solvere teneatur, post suam coronationem, pro decem & octo mensibus, dictum censum, ac reliquum investiturae, in quo etiam obligata dignoscitur, eidem camera ante aliquam guerram sibi illatam, regnum praefatum pacifice possidens, restituit solvere, in cuius satisfactione negligens & renitens fore dignoscitur in nostrum & dictae camerae maximum praedictum & iacturam: ipsaque camera ob plurimum expensarum onera sibi continue incumbentia,

Commetatus Urbis intercludit.

Censum non pendit.

pecuniis exhausta sit, illique indigeat plurimum ad complenda negotia, quae Romanae ecclesiae honorem & utilitatem concernunt; nos ipsius camerae, & collegii venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae Cardinalium, quorum etiam interest, indemnitati consulere & subvenire; & ut negligentes id, ad quod ex debito astringuntur, juris remedio facere compellantur, providere volentes; vobis & vestrum cuilibet sub poena excommunicationis, quam contrafaciens ipso facto incurrat, tenore praesentium stricte praecipiendo mandamus, quatenus nullus vestrum eidem Reginae, aut officialibus suis sive aliis pro ea, vel eis recipientibus aliquid pro censibus annuis, collectis, tractis, decimis, bailivis, vel aliis functionibus, fiscalibus, oneribus, & debitis quibuscumque in quibus quacunque ratione, vel causa eidem Reginae obnoxius est, vel erit in posterum, respondeat vel respondere praesumat, nec exinde solutionem aliquam faciat, donec vobis constiterit dictae camerae satisfactum esse integre de praemissa, vel aliud a nobis expressum habueritis in mandatis, &c. Datum Tyburne XIII. kal. julii pontificatus nostri anno IV.

Latum in eum edictum.

Haud Joana ob hujusmodi apostolicum edictum ad sanitatem reversa est, sed in perduellione obfirmata persistit, Alfonsoque (d) Regem Aragonum hostem Ecclesiae, quod Petrum e Luna schismatis propagatorem impie tueretur, excivit: qui mox affuit opulente praedae cupidine ad Rom. ecclesiae jura invadenda, contendens (e) non adoptionis modo, quae nullo jure niti poterat contra Romani Pontificis supremum in regno Neapolitano imperium, sed etiam ductae ex Manfredi tyranno. originis causa utriusque Siciliae septem ad se spectare, quamvis tamen majores sui omnibus juribus, si quae fingi possent, solemniter foedere, ut vidimus, cessissent, eaque de causa Sardiniae & Corsicae regno beneficiario donati essent. In iis rerum Neapolitanarum perturbationibus Pontifex Ludovici Andegavensis partes tuendas censuit (f), ac Tartaliam Lavellum mille equitibus succinctum ei subsidio misit (g), utque restituendae concordiae vias omnes tentaret, Ludovico S. Adriani diacono Cardinali legato alium patriam Aragonum nimirum Petrum S. Angeli collegam adjunxit (h), ut facilius Alfonso Regem flesterent.

II. Alfonso Regem evocat. (d) S. Anton. 3. par. 111. 22. cap. 7. §. 6. Summont. l. 4. c. 3. Molitur in illum regnum transferre (e) Summont. l. 4. c. 3.

(f) Lib. 3. ep. cur. p. 298.

(g) Lib. 3. p. 249.

Martinus Ludovicum Andeg. tueretur.

(h) Lib. 4. p. 67.

Martinus, &c. Tibi inter praedictos [nempe regni Neapolitani proceres] contentendentes & quoscunque alios dissidentes & singulares personas tam praedicti, scilicet Neapolitani, quam aliorum regnorum cujuscunque status, gradus, praecinentia, vel

vel conditionis existant, etiam si regali, reginali, vel quavis alia ecclesiastica, aut mundana dignitate praeferant, super quibusvis iuribus, actionibus, titulis, vel coloribus qualiterque nostro & ecclesiae Romanae nomine componendi, ac indicendi sub spe pacis, treguarum, induciarum, & sufferentiarum quilibet temporales, nec non pacem & concordiam perpetuo duraturas sub illis capitulis, pactis, modis, conditionibus, atque formis penarum adjectionibus, obligationibus, renunciationibus, promissionibus, clausulis, solemnitatibus, atque nominibus, de quibus tibi videbitur; & inter contententes & dissidentes praefatos concordare, seu componere poteris quovis modo, & infra, plenam & liberam auctoritatem, apostolica tenore praesentium concedimus facultatem. Addit sui non esse consilii Ludovici S. Adriani diaconi Cardinalis auctoritati detrudere. Dat. Romae apud S. Mariam majorem xv. kal. octobris pontificatus nostri anno IV.

III. Difficilem se ad pacis leges Alfonso Rex Aragonum praebuit, praesentibusque legatis Averfan ingenti obfusione pressit (a), sed multo suorum furo sanguine, hincque ingruente inducias pepigit: cum Ludovico Andegavensi: is vero arcium, quas tenebat, custodia legatorum Card. fidei commissa, abjectaque ob ararii penuriam belli cura, ad Martinum se contulit. [1] Porro Alfonso, ut ambitiosa promoveret consilia, Pontificemque ad iniquas pactioes adigeret, conculcata religione Petrum e Luna antipapam Paniscola fovebat (b), nec levem suspicionem iniciebat, ne iterum sua regna illi adiceret: nec decerant (c) perdit homines, qui in Tarraconensi regno e sacro suggestu in Constantiensem synodum contumeliosa verba effunderent: quo flagitio insignes erant Grugo Flandrini & Joannes Carrerii, de quibus Pontifex gravissimis his verbis queritur (d) in literis ad Franciscum patriarcham Hierosolymitanum datis.

Martinus, &c. Nuper non sine amaritudine cordis percepimus, quod iniquitatis filii Grugo Flandrini olim sedis Apostolicae notarius & Joannes Carrerii olim canonicus Rutenensis iniquitatis alumni Petrum de Luna, olim Benedictum XIII. in ejus obedientia appellatum, per generale Constantiense concilium schismaticum, haereticum, & a fide catholica devium & ab Ecclesia tanquam membrum putridum praesum &

NOTE [1] Arcium quas Ludovicus Andegavensis tenebat, Averfan scilicet & castri ad mare (quae urbis Neapolitanae arx est) deditionem in manibus cardinalium legatorum; tum & Ludovici ejusdem ad Martinum reversionem inter res anno sequenti gestas describit author ephemeridum Neapolitanarum, Rer. Italic. to. XXI. qui & narrat arces illas demum per legatos cardinales cessisse reginae; Ludovicum vero biennium apud Martinum egisse. MANSI

(a) Pandulf. Col. l. 5. Induciae inter Andegav. & Aragonum pactae. Alfonso haereticam Petrum e Luna fovet. (b) Summont. l. 4. c. 3. (c) Lib. 3. p. 221. & 230. (d) Ead. pag. 230.

In Constantiensem synodum laetrant Luterani.

dejectum ac omni jure eidem in papatu, quem praeferat competentem, omnique titulo, gradu, honore, & dignitate, beneficiis, & officiis sententialiter privatam, & depositum, Papam & Jesu Christi domini nostri vicarium & beati Petri successorem palam & publice in missis, sermonibus, parlamentis, & aliis locis nominant, asserunt, affirmant, & praedicant, & alias eodem Petro adhaerunt & adherent, sibi que favorant & favent, auxilium, consilium, & favorem dando & praestando, & diversa alia etiam dicta fidei & unioni Ecclesiae hujusmodi & sacris canonibus inimica & contraria, per que juvenes & alios simplices secum praecipit in gehennam, conantur libellizando & sermocinando dogmatizare, & dogmatizarunt & dogmatizant, atque salutare determinationes dicti concilii Constantiensis pro reintegratione ejusdem Ecclesiae provide factas verbo & facto satagunt temere impugnare in fomentum schismatis, divisionis & scissurae Ecclesiae, atque in favorem Petri praedicti parricidii & sententiarum in talia perpetrantes tam ab homine quam a jure lasas non formidantes.

Addit Pontifex Burdegalensis ecclesiae principis canonicorum collegii decanum eisdem schismatis praecones, cum Aquitaniam inficere molirentur, censuris ecclesiasticis percussit, easque iuste ab sede Apostolica confirmatas, ac poenis a concilio Constantiensi constitutis illos se devinxisse renuntiatos: praedicto Francisco patriarchae Hierosolymitano Barcinonensis ecclesiae administratori, atque ipsius gerenti vices & canonicis Barcinonensibus dat mandata, ut Tarraconensem provinciam ab ea peste vindicent, ac festis diebus astante circumfusa populi multitudine pulsatis campanis & facibus accensis ac deinde in terram projectis, ambos haereticos & schismaticos reos omnibus sacerdotiis deturbatos promulgent, trahantque in vincula, eorum vero sectatores ac studiosos nullo dignitatis discrimine, sanctis in haereticorum & schismaticorum defensores poenis afficiant, perducellisque, si ecclesiastico gradu polleant, exauctorant. Dat. Romae apud S. Mariam majorem v. kal. septembris anno IV. Idem negotium dedit (e) Caesar Augustano & Tarraconensi archiepiscopis & episcopo Balearum insularum. Nec modo regna Aragonum Regis, verum contigua Testofagum & Aquitanorum provinciae, ac praesertim Fu.

Schisma & haereticum tuetur.

Decanus Burdegal. in eos decertat.

Justum Barcinonae promulgari anathema.

(e) Ib. p. 232. Provinciae infectae a Schismaticis.

Fuxensis comitatus. ea pestilentia laborabant: ad quas perpurandas Pontifex episcopus S. Papulae apostolicum internuntium in Narbonensi, Auxitano, Tolosano, & Burdegalensi archiepiscopatus creavit (a).

(a) Ibid. p. 145. IV. Fraticellorum reliquiae in Italia.

(b) Lib. 3. ep. cur. p. 138. Simpliciter decipiunt.

In ipsos leges districte.

Haerebant praeterea in Italia alterius veteris schismatis & haereseos reliquiae, Fraticellorum scilicet, qui ab opinione nomen traxerant, cum Joannem XXII. divinitus pontificali dignitate privatum ob editas de paupertate Christi & Apostolorum sanctiones effugerent. Ad quorum coercendam impudentiam, eruendisque flagitio simplices Martinus Albanensem & Portuensem episcopos Cardinales amplissima auctoritate hoc apostolico diploma-

munivit (b). Martinus, &c. Cum, sicut accepimus, in aliquibus partibus, praesertim Italia, quaedam secta haereticorum nefanda, qui Fraticelli de la opinione vulgariter nuncupantur, operante satore zizaniae, probdolor! eruperit, quae pestiferum virus e vomitu, simplices animas suis tendiculis, ac palliatis coloribus, sub praetextu simulatae sanctitatis, illaqueando decipit, quas aeterno igni urendas transmittere satagit, nos huic veneno, haereseque nefariae & labi pestiferae, quam exstingui supremis affectibus anhelamus, salubri remedio occurrere cupientes, ne hujusmodi morbus inficiens exerceat ulterius, sed concedente Domino, radicibus evellatur, fraternitati vestrae, ac cultibus vestrum, contra praefatos haereticos, eiusque adherentes, complures, & fautores, eorumque receptatores cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & dignitatis, etiam si universitates, communitates & municipia sint, in quibuscumque mundi partibus, ubi esse com-

periventur, inquirendi, procedendi, capiendi, & infra: plenam & liberam tenore praesentium concedimus facultatem. Dat. Romae apud S. Petrum II. kal. maii pontificatus nostri anno IV.

Perfunditi sunt strenue data sibi provincia Cardinales legati, atque in Piceno Fraticellorum sectam excidere, ut narrat S. Antoninus (c) his verbis: Papa Martinus misit in Marchiam gentes armorum ad extinguendum gladio materiali haereticos Fraticellos, scilicet de opinione, qui ibi multum abundabant, & aliqua castra errore illo tota infecta erant, ut Massarium Meliorata, cujus homines vel occisi vel expulsi sunt, destructis locis habitationis eorum, qui fugientes in Graciam se transfugerunt.

(c) S. Anton. 5. par. III. 22. c. 7. Gestas res armis E Piceno avulsi.

Ea severitate percellendos impios homines iuste censuit Pontifex, cum per Bohemiam haereticorum intempestiva ventellatae & Sigismundi Regum clementiam universum regnum facto ex levioribus scintillis maximo incendio, quod non nisi immenso cruore effuso restingui poterat, pervasisset, neque uno scelere, sed omnium flagitiorum colluvie obruisset. Eminebant inter caeteros perfidia & impudentia, res factiones, videlicet Thaboritarum, Orbitarum, & Adamitarum, quae speciosa nomina, ut operum infamiam inani furore colorarent, sibi asciverant: & quod ad Thaboritas attinet, eorum auctor impius Zischka extitit, qui in loco natura munificentissimo castra metatus, arcem amplissimam in eo condidit, atque impietatis studiosos fratres Thaboritas appellavit: Tanquam cum tribus Apostolis; ut ait Pius II. Pontifex (d), Salvatoris Christi transfigurationem in monte vidissent, indeque suas opiniones mutuati essent, quas fides veritates vocitabant. [1]

V. Ex levibus scintillis creverunt haereticorum incendia. Tres sectae in Bohem.

(d) En. Silv. hist. Bohem. c. 40.

Jun.

NOTE [1] Ad res Hotticas quod attinet, excerptae quaedam juvat ex diario Laurentii Byzynii, singularia quaedam adnotantis de origine sectarum quae haereticos illos inter se commiserant. Anno primum 1414. in urbe Pragensi eucharistia sub utraque specie palam ministrari coepit est auctor & suatore Jacobello de Miza sacrae theologiae Baccalaureo, cui dein subcenturiatus est Joannes Hus. Postremo hoc viro Constantiae in vinculis detento anno 1415. Hussitae dissidere inter se coeperunt; aliis necessarii parvulis ante rationis usum Eucharistiam; aliis, nec necessariam nec ministrandam defensionibus. Vicia tamen sententia quae parvulis favebat. Secundum haec anno 1419. secessio haereticorum facta in Thabor, montem, magnum magna plantis exornatum, ubi tentorium exererunt de lineis pannis ad modum capellae, quod cederet in usum administrandae sub utraque specie eucharistiae, & gentium ad conciones auscultandas undique confluentium. Tandem anno 1420. doctrina ecclesiae plane opposita palam proposita est, cujus erat scopus, ut ritus ecclesiasticos omnes tollerent, confessiones auriculares negligendas floccique pendendas ducerent; sanctos nec invocandos, nec colendos, eorumque imagines abolendas. Denique impius quidam in Moravia sacerdos elegantis ingenii & magne memoriae nomine Mminus. Loquax a loquendo dictus, quia non doctorum sed quae sui erant intrepide loquebatur, spargere coepit in vulgus Christum in hoc saeculi exitu venisse ad nos, ac in adversarios legis suae nos armasse. Adelle vero jam tempus, ut qui in Iudeis, id est per urbes & plagas Mundi sunt, fugiant ad montes id est ad Thaboritas. Cui Christi praecepto ab omnibus parendum, & siue conjugii, aliove quocumque vinculo abrupto. Eo si venissent mulieres, filios nunquam intenturos, abique molestia & dolore forent pariturae. In fine vero consummationis hujus nempe intra paucos annos venturum Christum non quidem occultum sed palam & manifestum, ad quem omnes simul iusti rapiuntur in aerem redigenturque ad primum innocentiae statum ut olii in sub Adam; nihil tandem patientur molestiae sive spiritus, sive corporis, sed voluptates merere etiam carnis, castas tamen. Haec de doctrina Orbitarum Byzynius. MANSI

Zifcha Thaboritarum auctor. (a) lb. c. 43. Naucler. generat. 48. Coel. in hist. Huff. lib. 5. Dubrav. lib. 26. Orbitarum crudelissimi sacerdotis.

(b) Aeneas Sylv. hist. Bohem. cap. 41. Adamitarum pudenda secta.

Deleta a Zifcha.

(d) Id. cod. cap.

Fascinate a daemone mulieres.

VI. Pragenses subornati.

Juncta est huic pesti alia non inferior lues Orbitarum (a), duce nefario sacerdote Morava, quae nec flagitio, neque immanitate Thaboritis inferior videri voluit, quoties enim catholicos sacerdotes caperet, vel torrebat flammis, vel nudos in gelu prostratos necandos frigore exponeret: alios vero pro nihilo habitos dissectis virilibus faucibus dimittebat: nomen vero, quod tegendo sceleri aptum putaverat, ab Oreb monte, in quo lex data est Moyfi, sibi indiderat, quasi ipsi soli divina lege caeteris superstitionis tenebris involutis excultri forent. Miseri denique Bohemi avertis ab evangelii luce oculis in illud flagitiorum coenum se abjecerunt (b), ut Pichardo quodam scelestissimo auctore luxuriae fræna effuderint, prostrato omni pudore adeo, ut nudi incederent promiscuamque libidinem veluti sede mentis emoti exercebant, petita tamen prius a suo principe, quem Adam dixere, venia, quibus ille sceleratus impostor, qui filium Dei se appellabat, occuparatque insulam Lufnicio amne cinctam, respondebat: *Ite, crescite & multiplicamini, & replete terram.* Pudit caeteros haereticos tanti sceleris; cum enim nonnulli Adamitæ in vicinos armis accincti erupissent, ut eorum bona praedarentur (caeteros quippe a se dissentientes filios diaboli nuncupabant) iis permotus Zifcha, quamvis scelestus, carnificis tamen officio perfunditur pene eos omnes facto impetu ferro delevit. Fuisse vero magicis artibus agrestem illam multitudinem fascinatam tradit Aeneas Sylvius (d), quod ex iis, quae subjungit liquet. *Audivi, inquit, ego ex Ultricho Rosenfi praestanti regulo, cum agerem in Bohemia, fuisse apud se viros & mulieres ejus sectæ captivos, & mulieres quidem valam dixisse, non esse liberos, qui vestibus, & praesertim femoralibus uterentur, easque in carcere apud se peperisse quas eum anno elapso simulcum viris igni tradidisset, videntes cantantesque flammarum incendia pertulisse.* Non versabantur in hoc libidinum coeno Pragenses, sed majorem rei catholicae cladem inferebant, quo haeresim religionis specie fucatam, reliquarum Bohemiae provinciarum populis afflabant, & dominico sanguine sub speciebus vini promiscue tradito ad partes suas allegerant; deceptos enim ea pietatis specie Joannis Wicclef & Joannis Hus foedissimis haeresibus contaminabant: ad quos reducendos ad orthodoxae fidei cultum Romanus Pontifex, cum jam ante religiosam militiam indixisset, Joanne Dominico Cardinale legato in Hungaria pie defuncto, Brandam tit. S. Clementis presbyterum Cardinalem legatum creavit, ut sacram expeditionem in impios educeret, Christique fideles ad sequenda Sigismundi signa tucdamque fidem incitaret.

Dilecto filio Brandæ tit. S. Clementis presbytero Cardinali Apostolica sedis legato salutem, &c. Considerantes iniquitatis alumnos Wiccleffitas & Hussitas aliosque haereticos & infideles, qui vera salutis semitam deserentes Christiana religionis persecutores acerrimos sese reddunt, quique falsis & insanis dogmatibus & damnatis erroribus haeresumque fomentis orthodoxam fidem evertere molientes, univrsam regnum Bohemiae & partes illi conterminas infecerunt, accipientes illorum temeritati, quantum cum Deo possumus, obviare fideles milites Christi, pugiles athletas vivificæ crucis, quanos a damnatione redemit, caractere insignitos contra praefatos haereticos duximus excitandos, ut haereticos ipsos, qui etiam Dei timore postposito ecclesias, monasteria, & alia pia loca in honorem Christi, Virginis gloriosae, Apostolorum, martyrum, & confessorum dedicata, eorumque imagines concremant & everunt & fidem catholicam, praesertim in natione Germanica, delere moliantur, a nequissimis eorum propositis & insultibus, quibus in Christianum sanguinem & catholicos Sacerdotes debaccabantur, non solum spiritualibus, verum etiam temporalibus convocatis praesidiis possumus auctore Domino coercere. Hodie siquidem pro succidendis ex agro dominico vepribus pestiferis & nocivis, quibuscumque perverfis erroribus de haereticorum ipsorum mentibus extirpandis, illorumque salubri reductione ad gremium sanctæ matris Ecclesiae, ut ad cor reversi ab hujusmodi respiciant erroribus, quibus gregem ipsum seducere & inficere moliantur, & si in eorum obstinatione & malignitate permanserint everiantur, te ad regnum praefatum, nec non marchionatus Moraviae & Misniae eorumque provincias, civitates, terras, & loca eisdem haeresibus & erroribus polluta, tibi plena potestatis legati de latere officium committendo, de fratrum nostrorum consilio, tanquam pacis angolum providimus destinandum, prout in aliis nostris desuper confectis literis plenius continetur. Cupientes itaque, ut hujusmodi legationis officium ad laudem & gloriam divini nominis & salutem fidelium animarum eo facilius exequaris, quo ampliori te noveris per sedem Apostolicam facultate munitum, directis in caelum oculis ad illum, cujus res geritur divinum & humanum praesidium invocantes, ut hujusmodi aditus praesidiis eorumdem haereticorum audaciam, nisi se ad Christum converterint coercere & comprimere valeamus, omnes & singulos Reges, duces, marchiones, principes, barones, comites, capitaneos, magistratus, & quolibet alios officiales, eorumque locatentes, communitates quoque & universitates civitatum, terrarum, oppidorum, castrorum, villarum, & aliorum quoruncumque locorum,

Martini studia pro delenda haeresi.

Promulgata cruce signata expeditio.

VII. Moravia & Misnia polluta haeresi.

Brandæ Card. creatus legatus Apost.

rum, caeterosque Christiani nominis zelatores, status, & religionis cujuscumque, ubilibet dominantes, ac constitutos, rogamus & hortamur, ac per asperionem sanguinis ejusdem gloriosissimi Redemptoris paternis affectibus obsecramus, in suorum remissionem peccaminum suadentes, ut ad Wiccleffitarum, Hussitarum, & aliorum haereticorum praefatorum subversionem & exterminium, & ad impendenda sibi contra eos profutura suffragia, quibus hujusmodi negotii prosecutio feliciter adjuvetur, potenter, ac viriliter se accingant, quos spiritualibus donis, indulgentiis videlicet & remissionibus de ipsorum fratrum consilio providimus invitandos, &c. Instruxit amplissimis mandatis legatum, ut praefatos & alios viros laborum socios sibi associaret, qui Christianifideles sacram militiam in haereticos professuros crucis symbolo insignirent. Datum Romæ apud S. Petrum id. aprilis pontificatus nostri anno xv.

Instructus auctoritate.

VIII. Amplificata legati auctoritas. (a) Lib. 3. ep. cur. pag. 148. ad 171. & pag. 211.

(b) Ibid. pag. 151.

(c) Magn. Chron. Belg. Ut legatus Leodii exceptus.

sa, dominus episcopus Leodiensis cum pluribus nobilibus satis magna, ut apparebat devotione recepit crucem ad pergendum contra perfidos supradictos: & eadem die post prandium cum pulchro comitatu suorum & aliorum cruce signatorum, Leodio recessit versus regnum Bohemia in subsidium archiepiscopi Colonienfis & aliorum electorum imperii & principum Alemania.

Concurrisset ad sacram hanc expeditionem tum ex superiori tum ex inferiori Germania, Hollandia, Zelandia, Hannonia, Leodiensi ditione, & aliis locis maximam praesulum, principum, equitum, auratorum, nobilium, ac plebeorum multitudinem, ut recenseri non possent, refert Montreletus (d): frangi tamen non potuisse haereticos cum in munitissimis locis se continerent; ac licet plures ex iis caesi essent, cruce signatum exercitum ob inopiam commeatuum abscedere coactum: hocce vero impio adeo in concepto errore obduruisse ait, ut omnia suppliciorum genera alacriter perferrent necemque temerent: foeminas etiam victa imbecillitate sexus induisse arma, ac veluti in daemones conversas immanitatis genus omne exercuisse; tum plura earum cadavera inter illos, qui in variis tumultuariis praeliis caesi fuerant, reperta. Addit auctor comprehensos in Belgio prope Duacum in oppido, cui Sains nomen est, plures, qui ejusmodi haeresi infecti conciliabulum coegerant, atque in Atrebatensis episcopi carceres coniectos, quorum pars ad animæ sanitatem reversa perfidiam exiit, pars autem censoris fidei & theologorum monita doctrinamque respuens, Atrebat, Duaci, Valentianis, ardentibus rogis consumpta perit: quorum exitio publica Belgarum salus constabilita est.

IX. Commota in Bohemia inferior Germania. (d) Montrelet. vol. 1. c. 258.

Haereticorum pertinacia.

Pullulantes in Belgio haeretici exusti.

X. (c) Lib. brev. p. 7.

Inter alios Albertus dux Austriae Sigismundi Caesaris gener, sacro bello in Hussitas se devovit, qua de re ad Sigismundum Pontifex has literas (e) dedit. *Charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Romanorum & Hungariae Regi illustri. Mentem nostram sollicitam & intentam ad extirpationem haeresis, quae in tuo regno Bohemia & quibusdam vicinis partibus pullulavit, multaque pro varietate casuum humanorum discrimina formidantem, litera serenitatis tuae data Posonii xxviii. septembris proxime lapsi nobis reddita insperam certam hujus sanctae victoriae & firmam fiduciam creverunt: scribis enim te regno tuo Hungaria, provisione securitatis adhibita, copiosum exercitum ad regnum Bohemia praemisisse, & consummato jam matrimonio inter dilectum filium nobilem virum Albertum ducem Austriae & dilectam in Christo filiam Elizabeth genitam* X x x tuam

Anno MCCCCXXI. mensis junii die xxxi. intravit Leodium cum magno honore a domino episcopo, & omnibus ecclesiasticis, processionaliter obviam procedentibus usque ad portam S. Leonardi, receptus dominus Brandæ Cardinalis Placentinus a latere. Pape legatus ad signum crucis praedicandum contra perfidos haereticos regni Bohemiae: quo ipso die missa specialis in ecclesia majori per univrsam clerum civitatis coram dicto Cardinale solemniter extirpatione haeresis hujusmodi est celebrata. Postera die veneris prima augusti iterum missa speciali facta in majori ecclesia. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Coniungit se illi Austriae.

quam, te una cum genero tuo praefato adversus hereticos cum magna potentia, Deo duce, procedere; de quorum conculcatione & reductione in sinum Ecclesiae non videris aliquantulum dubitare; qua significatione litterarum tuarum spiritum nostrum, super ista materia vigilom semper & anxiam, recreasti. Nam speramus, quod cum omnipotentis Dei auxilio virtus tua & magnitudo animi tui non parietur, tantam pravitatem tantamque perfidiam contra fidem catholicam diu manere: debes enim, fili charissimus ad hanc victoriam obtinendam principaliter intendere, cum tu primus omnium principum Christianorum catholicae fidei pugil & Christiana religionis & Ecclesiae defensor existere renaris: cumque haec labores corruerit regnum tuum, nec eo paravis unquam nisi ea labora purgato, iucunde perfrui nec tranquille gaudere. Quare tibi ante alios principes, cum pro tutela fidei Christianae, qua dignitati Romani imperii, quam sustinet esse commissis, tum pro regni tui quiete laborandum est praecipue ad hoc final intentis aliis Atamanis principibus, quos videmus libenter in hac tibi causa esse iunctissimos, ne haec maligna heresis extirpetur: quod cum Deo auxiliante perfeceris, quamvis in vita tua multas maximeque res gessisti, nihil ad promerendam Dei gratiam, nec ad consequendam gloriam apud homines, nec ad firmandam potentiam futuram tui efficacius te fecisse iudicabis: Deo Roma, &c.

Addit Pontificii Stimuli.

Pragensis conventiculi calculi coquant.

XI.

Habita itaque est pseudosynodus a Calixtino schismatico, qui inter catholicos & Hussitas mediam factionem condidit, cum veritatem catholicam de praesentia Christi in Eucharistia propugnantes, commento diabolico divulsi essent a fidelium communione, dum contra Ecclesiae praecipua communionem sub utraque specie ab hereticis accipiebant. Coeptum est eiusmodi conciliabulum die VII. mensis Junii, praeside apostata Conrado Westphalo Pragensi archiepiscopo, qui cum adversus Hussitarum impietatem pro Ecclesia & Christi gloria fundero sanguinem debuisse, a suscepta constantia descivit: (a) cui assidere magistri scelerum Joannes Prizsbrem, Procopius e Pilzma, Jacobus e Misnia, & Joannes e Nova civitate. Cum vero eorum omnium consilia eo spectarent, ut vano fidei pietatis lenocinio catholicos deluderent, ita sua decreta

Pragensis archiepiscopi defecit ad impios. (a) Coel. hist. Hus. lib. 1.5.

composuere, ut sanctimoniam Christianam olerent uno excepto, quo ecclesiae Romanae conculcato ritu sumendi a laicis sub speciebus vini sanguinis contra decreta sanctorum patrum inani pietatis falsae specie necessitatem induxerunt (b). In primis admiserunt novum & vetus testamentum, symbolum Apostolorum Niceni concilii, & decreta primitivae Ecclesiae. At in secundo canone viros impios hereticos infamia notatos ad perdendum clerum catholicum, restituendam disciplinam ecclesiasticam obtentu inani praefecerunt. In tertio sacerdotibus mandata dederunt, ut vitam apostolicam adumbrarent, quo directioni expositis ecclesiasticis opibus, nobiles ad se pellicerent: Quarto canone vetuere quidquam in religione novari, ne ob sectarum inter se pugnantium varietatem ab invicem dissiderent, tum praecipue edixere, ne haereses Wicleffi & Joannis Hus contra Eucharistiam promulgarentur: Quinto canone praesentiam totius Christi sub qualibet specie cum catholicis sunt professi his verbis: Item quod omnes sacerdotes in divinis Eucharistiae sacramento & corde fidelissime credant & ore sincerissime confiteantur, tam sub forma panis, quam sub forma vini totum dominum Jesum Christum verum Deum & hominem cum suo proprio corpore & sanguine nobiscum esse sui praesentia reali, sique ab omnibus tenendum fideliter populo nuncient & credendum.

(b) Ext. ejus acta apud Coel. 1.5.

Pragensium conventiculi coquant.

Addidere viri inconstantes, qui paulo ante nihil in religione novandum edixerant, ut populo species vini exhiberentur. Retinere sexto canone sacros in missae sacrificio ritus, atque altarium templorumque ornamenta. Septimo canone edixere, ut in administrandis sex aliis Sacramentis Eucharistiae etiam sacramentum conferretur, in quo etiam haud parum novarunt contra quartum canonem dum infantibus baptismo perluendis Eucharistiam tradi voluere. Octavo canone sceleratissimi latrones clerum omni jure atque imperio in agros, praedia, domos & census spoliarunt, addita Juliani Apostatae ratione, dum in Christianos atrocissima exercerebat, ut ita Christi pauperis exemplis se accommodarent: nec minus inepte rerum usu sine ullo jure contentos esse voluerunt, atque errorem Fraticellorum jam ante damnatum redintegrarunt. Interjectis pluribus decimo octavo ne Wicleffi & Joannis Hus lue viderentur laborare de sacra exomologesi hoc sancitum: Nemo homines vere poenitentes humili corde peccata sua confiteri presbyteris affectantes quavis temeritate ab eodem praesumat repellere, aut praesertim confessionem velut illicitam, aut vim clavium, quibus peccata vere poenitentibus a domino Jesu Christo mysterialiter remitti credunt.

XII. Male populo utramque speciem praebendam decernunt.

Et pueris.

Clerum opibus privant.

Dogma de sacra exomologesi amplius.

* Mini- rerialiter.

(a) Crom. de rebas Pol. l. 18. Dissensio orta inter Hussitas & Calixtinos. (b) Id. ib. & Du-brav. l. 26. hist. Bohem. extant apud Coel. lib. 3.

(c) Ext. ibid. eorum objectiones.

(d) Coel. l. 5. Germanis principibus pueri irumpunt. Serius movit exercitum Sigismundus.

(e) Mart. l. 3. p. 211. (f) Lib. 4. ep. cur. p. 1. & 13.

XIV. Bohemi Catholici crucis symbolo insigniti.

dantur, satisfactionis quoque remedia saluberrima quoquo modo audeat prohibere, &c. quae vero fidei catholicae consentanea sanxere, id ad declinandam invidiam, ne in se universum orbem concitarent, praestiterunt; ob quam etiam a Polonis & Lituaniis, cum eorum clientelam contra Sigismundum Regem exambirent, hoc anno repudiatos refert Cromerus (a). Addit vero Coelaus (b), maximam discordiam inter Thaboritas, qui Wicleffi & Joannis Hus errores sectabantur, atque Calixtinos Pragenses, qui ad fidem orthodoxam propius accedebant, ab eaque ob calicis usum discesserant, exortam, neque ulla ratione, datis etiam arbitris, sedari potuisse; afferunturque ab eodem authore plures articuli ecclesiae Romanae ritibus in plurimis consentientes a Pragensibus contra Thaboritarum efratratam impietatem editi. Impendente vero crucefignatorum catholicorum expeditionis terrore, finitimos principes atque inter alios Misniae marchionem exaratis sexta die Julii litteris sollicitarunt, ut eorum patrocinium susciperet, professi sunt, numquam e quatuor articulis jam ante a nobis expositis, de quibus in concilio Basileensis actis agendum erit, discessuros, ac Sigismundum Regem multis calumniis oneraturum (c), in quibus omnibus idem Coelaus ipsum vindicat.

Illatum denique contra Ecclesiae perduelles Wicleffitas, Hussitas, & Calixtinos fuit sacrum bellum, geminique exercitus in Bohemiam irupere (d): non eodem tamen tempore, uti conventum erat, sed longiore intervallo; quare distractae vires facilius ab haereticis propulsatae sunt. Primi quidem imperii principes auctore exeunte signa crucefignata extulerunt; sed cunctante Sigismundo, cum Sozium frustra cinctissent obsidione, Bohemia discesserunt [1]. Duxit deinde extremo anno Sigismundus florentissimum exercitum ex Hungaris, Austriacis, Moravisque comparatum; & quidem istius expeditionis initio laeti nonnulli eventus ex sententia processere extantque tum adulta aetate (e), tum exitu (f) hujus anni pontificiae litterae ad Brandom legatum XVI. kal. Januariae missae, quibus data est ei provincia, ut Bohemos Moravosque catholicos crucis symbolo insigniret.

Ut vero Pontifex impios apostatas ab haeresi revocare adhibita vi nisus est, ita Samagitas, qui Vladislai Regis Poloniae, ac Witoldi ducis Lituaniae opera ad Christi cultum ab impura idolorum

NOTE [1] IN annalibus a Raynaldo contractis excussisque Romae anno 1659. uno in folio volumine post verba illa: ex sententia processere; additur: Demum ob inopiam commeatuum exercitum abfcedere coactus narrat Monstreletus; cum haereticis in locis munitissimis se communisissent. MANSI

superfitione traducti fuerant, cumque nonnulla ipsis adversa accidissent, ad constantiam erexit (g), monitosque ne in acerbis rebus contraherent remitterentve animos, in clientelam apostolicam recepit. Universis & singulis Christianis gentibus ad Christum salutem, &c.

(g) Lib. 3. ep. cur. p. 242. Samagitas ad Christum traducti.

Mirabilis Deus in donis & sanctus in omnibus operibus suis, ejus judicia abyssus multa & investigabiles via ejus, qui humanum genus ex infinita misericordia sua diversis & incomprehensibilibus modis visitare non desinit, ut velicis cunctis erroribus viam veritatis agnoscat, his diebus novissimis esse sua ineffabili clementia dono Spiritus sancti mentes vestras mirum in modum illuminare dignatus est, ut qui prius paganorum erroribus hoste humani generis illudente eratis astricci, quibusque justitia deponente acerrima poena debebatur inferni, benignissimi domini nostri Jesu Christi salvatoris nostri veritate fulgente, sacro baptisate renati sitis, ac gremio militantis Ecclesiae aggregati, fidem catholicam profitentes, ut exinde aeternam beatitudinem habere possitis. Ex hoc tam mirabili dono propensus laetatur mater Ecclesia, populus Christianus exultat, nosque uberimas gratiarum actiones erumpentibus lacrymis omnium bonorum largitori referimus pro tam ineffabili munere vobis clementer impenso, quod, cum essetis oves errantes, ad ovile suum Jesus misericorditer reducere dignatus est. Magna enim est felicitas Christianorum, qui recte vivendo pariter angelis efficiuntur, qui Christo summo recte vivendo Panam omni sine carentem continuo possidebunt. Quanta igitur vis catholicae fidei, quae de terrenis coelestes, de servis liberos, de damnatis efficit gloriosos? Quis hanc refugere debeat? quis hanc, si recte sentit, amplecti non velit, quae vitam largitur aeternam, culpas diluit, & peccata condonat?

Martini ad eos lit.

Christiani recte vivendo Panam omni sine carentem continuo possidebunt.

Hec ergo sola est, per quam vitatur infernus, agnoscitur veritas, & paradisus aditur. Proinde, dilectissimi filii, cum Christus Jesus dominus noster Deus verus & homo, qui secundum humanitatem mortuus est, ut nobis vitam donaret aeternam, tam excellens munus vobis contulit, ut sua ineffabili abaritate paganorum relicti per medium praesertim charissimi in Christo filii nostri Vladislai Regis Poloniae illustris, ac dilecti filii nobilis viri Witoldi ducis Lituaniae, quibus ob hoc obligamini plurimum, Christiani sitis effecti, ac vitae aeternae capaces, devotiones vestras per

Vladislai & Vitoldi praecleari labores.

X x x 2 vi-

viscera misericordiae Dei nostri hortamur, rogamus, & obsecramus obnixius, ut in hac sanctissima via catholicae fidei, prout laudabiliter inceperitis perseverantes, prout firmiter sperandum est recte ambuletis in semitis mandatorum Dei; mentes vestrae in caelestibus sint, ubi recte viventium gloriosus est finis. Nec vos frangant adversa, nec prospera extollant, & si quando in hoc mundo adversa contingant, amore caelestis patriae patienti animo toleranda sunt, veloci enim cursu pertransiunt, & veluti momentanea non perdurant; & quos sine molestia & marmure ob amorem Dei animo liberiori feruntur, eo majora praemia in caelesti patria tolerantes habere merentur.

Porro cum, ut per venerabilem fratrem Mattheum episcopum Medinensem & patrem animarum vestrae displicenter accepimus ex nonnullis angustiis, ut dicitis, vobis illatis plurimum confernati & afflicti in vestris animis sitis, devotiones vestras, quas in visceribus charitatis diligimus, ac propensus paterno affectu complectimur rursum exhortamur in Domino, ut de huiusmodi occurrentibus, & quibuscumque aliis molestiis, quae vobis in hoc terrestri habitaculo obtingere possent, nullatenus curbari velitis cum, ut praefertur, confestim desistant & in caelesti patria, si hic patienti animo tolerantur: adversa, majora praemia conquirantur: nos enim sub vestra & Apostolica sedis protectione vos omnes habere intendimus, volentes ut in omnibus vobis occurrentibus ad nos tamquam ad patrem vestrum securum habeatis recursum, quos tamquam filios & tueri & protegere totis viribus exitemur prout praefatos duces, ac episcopum diximus advisandos. Dat. Romae apud S. Mariam majorem III. id. septembris pontificatus nostri anno IV.

Quod ad Vladislavum Regem Poloniae & Witoldum (a) duces Lituaniae attinet disceptabant cum Prutenis cruciferis de Prussia, Poloniae, Lituaniaeque limitibus, eumque Apostolicae sedis internuntii commisi discordias sedare non potuissent, Sigismundus Romanorum Rex pacis arbitri munus in se suscepit, lataque pro cruciferis sententia, Poloni & Lituani iras magis accendit, ita ut res ad bellum spectabat (b), cum Pontifex, ne ad Polonica & Lituonica arma vertenda in barbaros ad religionem amplificandam, Christiano imbuerentur sanguine, intercessit, seque interpretem concordiae fore pollicitus Antonium Zenum decretorum doctorem in Poloniam misit (c), ut causa instrumenta ab Vladislavo Rege & cruciferis petita exhiberet, ut ex apostolicae sententiae aequitate, exploratis omnibus hinc inde iuribus, controversa rei Christianae exitialis dirimeretur; Sigismundum vero Romanorum Regem de misso

Adversa conlata ter ferenda.

Pro caducis reponenda externa.

XV. (a) Cramer. Polon. ver. lib. 18.

Sententia a Sigismundo Rege lata. (b) Cramer. ubi sup. Polonus movere arma parat. Pontifex bellum avertere nititur. (c) Martin. l. 3. p. 279.

Zeno certiolem factum rogavit (d), ut ad Vladislavum Regem Poloniae & cruciferos inter se conciliandos regia studia conjungeret.

Propagandae tum in Russia, Podolia, & Valachia fidei orthodoxae strenuam navabant operam nonnulli Minoritae, quos Pontifex amplissimis privilegiis auxit (e), utque egregie coeptra peragerent plurimis laudibus excitavit. In ea etiam cogitatione curaque verfabatur idem Pontifex, (f) ut Graecos ad Ecclesiae catholicae castra traduceret; ad quos e Turcica tyrannide eruendos nonnullas decimas clero in Philippi ducis Burgundiae ditione constituto imperavit (g), cum magni sumptus pro sacris iis consiliis perducendis profuturi essent: Signanter, ut ait, circa reductionem Graecorum ad ovile dominicum gratia Altissimi jam inceptam, & eadem favente feliciter consummandam. Fuisse porro datam eam provinciam Petro S. Angeli diacono Cardinali jam ante vidimus, atque ex literis ad patriarcham Constantinopolitanum & episcopum Tirafonensem hoc anno missis (h) constat, in quibus haec habet: Dudum dilectus filius Petrus S. Angeli diaconus Cardinalis ad Graeciae & orientis partes pro reductione Graecorum & orientalium A. S. L. duximus destinandum, sperantes in Salvatore nostro, cujus res agitur, quod per medium laborum, sollicitudinum & virtutum suarum, quibus Altissimus personam ipsius multipliciter insignivit, Graecos & orientales praedictos ad gloriam suae orthodoxae fidei & Ecclesiae catholicae aggregabit.

Agitatum etiam est de abolendis ex Hispania Mahometanae superstitionis reliquiis, ac Mauris Granatensibus bello domandis, ad quod plim opus Joannes Rex Castellae virtutibus etatem superaturus accincturum se Pontifici pollicebatur: cujus consilium rei Christianae perutile ut promoveret Pontifex, ad tolerandos bellicos sumptus ecclesiarum Castellae annuarum decumarum tertias templis sacris illi concessit (i).

Charissimo in Christo filio Joanni Regi castella & Legionis illustri salutem, &c.

Quoniam maligna infidelium perversitas, quam saluberrimae religioni Christianae semper inimicari constat, & ut captato tempore letibalius nocere queat, insidias ad eisdem catholicae religionis destructionem jugiter aspirat, & indefessa hostilitate molitur, magna proinde Christianis imminet necessitas providendi, magnisque veniunt extollendi laudibus & gratias, donis atque favoribus apostolicis amplificandi Reges & principes catholici, qui hostilem habentes ipsorum infidelium viciniam, se pro ejusdem sacrae religionis adversus ipsos infideles defensione cum assiduis periculis

(d) Lib. brev. p. 14.

XVI. (e) Ib. p. 226.

(f) Ib. p. 203. & 221. De Graecis conciliandis actum. (g) Ead. pag. 221.

(h) Super. p. 203. Petrus Card. S. Ang. hujus rei praefatus.

XVII. De Granatensibus debellandis agitatum.

(i) Lib. 3. p. 69.

Castellae Reges conspicui bellis Mauricis. & sumptibus gravissimis exponunt, & murum se constituunt, gladium, & scutum. Cum igitur regnum Granata ab ipsis infidelibus spurcissimis, videlicet Machometicis occupatum catholico regno Castellae regia serenitatis tuae ditioni subiecto contiguum pro magna parte vicinum ac immixtum existat; & sicut exhibitum nobis nuper pro parte tua petitio continebat, praedecessores & progenitores tui Reges Castellae tanquam devotissimi Ecclesiae filii & strenuissimi pugiles fidei catholicae plurima adversus ipsos infideles pro ejusdem sincerae fidei conservatione & incremento salutaria bella gesserint, & sua, propriis non parcendo periculis aut sumptibus, exposuerint viriliter & potenter, ac gloriosos & toti fructuosos Christianitati feliciter reportaverint de ipsis hostibus triumphos, prout etiam regia celsitudo tua, suorum laudabilia salubriter imitando vestigia patrum, jam in sua teneriori licet aetate constituta, victorioso peregit, & divina sibi suffragante clementia, per amplius in futurum agere disposuit, & intendit perseverare, quapropter Romani Pontifices praedecessores nostri a tot annis & tante antiquitatis temporibus, quod hominum memoria in contrarium non existit, praefatis Regibus in aliquod subsidium, huiusmodi virosum & salubris infidelium Deo & Ecclesiae lucrationis efficaciter prosequenda, ac bellorum, ob defensionem dilatationemque fidei potentius atque ferventius agendorum onera facilius supportanda, certas portiones decimarum, tertias nuncupatas, in Castellae & Legionis regnis colligi solitas & haberi de tempore in tempus continue sub certis formis atque modis tunc expressis, concesserunt atque donaverunt; pro parte tua nos fuit humiliter supplicatum, quatenus huiusmodi portiones seu tertias tibi & heredibus tuis Castellae & Legionis Regibus, qui erant pro tempore, ad eisdem finem & effectum defensionis & dilatationis fidei, ac infidelium lucrationis applicandas de provisionis apostolicae liberali bonitate concedere dignaremur.

Nos igitur, qui hodie omnes & singulas concessiones & donationes de praedictis portionibus sive tertias quibusvis ecclesiasticis vel secularibus personis cujuscumque dignitatis, status, gradus, praecipientiae, ordinis, vel conditionis existerent, aut communitatibus, vel universitatibus, seu locis quibuscumque praeterquam S. Benedicti Vallisolei, S. Mariae de Delpaular de Rascafria, & S. Mariae circa locum de monte Marca S. Benedicti & Cartusienium, ac S. Hieronymi ordinum Palentine, Segobienis, & Zamorensis diocesium prioratum, prioribus, & conventibus, ac aliis quibusvis piis locis, nec non etiam universitatibus studii Salamantini, quibus obfructus uberis, quos in Dei Ecclesia afferunt, nul-

Castellae Reges conspicui bellis Mauricis.

Jo. Regis expeditio.

Data illi subsidia.

lum volumus praedictum generari, per te, vel progenitores seu praedecessores tuos eatenus quomodolibet factas, nec non confirmationes quolibet a sede praedicta sub quavis forma, vel expressione verborum super ipsis concessionibus, & donationibus forsam concessas, habitas, vel obtentas in quantum viribus subsistere poterant, ex certa scientia per alias nostras literas revocavimus, cassavimus, & irritavimus, attendentes praesens, quanta necessitatis sit & commoditatis universae fidei ecclesiae, ad protectionem ipsius Christianae religionis, cuius, pro dolor! afflictiones & damna videntur in dies vehementius aggravari, opportuna praebere subsidia, dictaque portiones, sive tertias tunc ad gloriam Dei, animarumque salutem, & commune bonum ecclesiarum salubriter converti, cum ad cunctis necessariam fidelibus suae fidei & religionis defensionem applicantur, ac velum fidei, & devotionis tuae, apostolicis largitionibus fovere & per amplius intendere cupientes, etiam huiusmodi supplicationibus inclinati, praefatas portiones sive tertias tibi pro te & tuis heredibus, & successoribus antedictis, & per te ipsos heredes ac successores, seu a te vel ipsis deputandum seu deputandos, ipsi tamen pro huiusmodi orthodoxae fidei adversus dictos lucrificandos infideles, defensione & dilatatione, guerris & guerrarum causis durantibus, a te & eisdem heredibus & successoribus huiusmodi lucrationis, defensionis, & dilatationis, prosecutionibus, & persecutionibus bellis openam dantibus efficacem, petendas, exigendas, & recipendas, ac ad praefatum dumtaxat belli, seu defensionis, dilatationis, & lucrationis usum efficaciter convertendas, & integraliter applicandas, auctoritate apostolica te uore praesentium assignamus, constituimus, concedimus & ordinamus. Non obstantibus, &c. Dat. Romae apud S. Mariam majorem VIII. id. octobris pontificatus nostri anno IV. Extant quoque literae ad Toleranum & Compostellanum archiepiscopos atque ad episcopum Burgensem datae (a), quibus praecipit, ut eae tertiae Regi solverentur, expeditionemque sacram in Saracenos urgerent. Sed civiles discordiae inferri arma Granatensibus vetuere, Henricus (b) enim Aragonia stirpe regia factus Villenae principatum armis sibi afferere conatus ingentes tumultus Castellae injecit: in quem legibus actum est: neque ipsius modo principatus, verum ditionis S. Jacobi, quae hereditariam affertabat, jus illi abrogatum est, ipsumque in vincula coniectum inferius visurum sumus.

Flagravit eodem tempore Gallia interno bello, cum jam ante, ut diximus, in Henricum Anglorum Regem Gallici sceptri jura Carolo Delphino debita trans-

Concessa illi tertiae.

Non avertenda in alios usus.

(a) Ibid. pag. 70. & 71. Disturbata belli facti consilia. (b) Marian. de reb. Hisp. lib. 20. c. 12.

XVIII. Gallia civili bello ardet.

*Nobili viro Carolo Delphino Viennensi
salutem & apostolicam
benedictionem.*

XXI.
Martini
ad eun-
dem lit.

Jam dudum de summo apostolatus apice
lachrymans aspicimus labores tuos, po-
pularumque afflictiones, & paterni regni
calamitatem, tibi & ceteris fidelibus,
qui laborant & in tanta bellorum confusione
vexantur, fili dilecte, pro nostra erga te
& tuos paterna charitate compasimur, &
de capitis tui periculo in tanta rerum ver-
tiginē formidamus: sed cum sola pax pos-
sit te tutum præstare & confirmare, statum
tuum & genes, atque provincias, que
tibi obediunt atque færent a continuis cla-
idibus & periculis liberare; pro hac pace
Deum continue suspirantes oramus, ut no-
bis aperiat viam aliquam salutarem hu-
jusmodi desideratæ compositionis & pacis,
per quam omni deposita memoria injuriarum
cum sanguine tuo primum reducaris in gra-
tiam, & mutuan charitatem, deinde cum
charissimo in Christo filio nostro Henrico
Rege Angliæ illustri pacifice & quiete vi-
vas. Hoc unum certe inter omnia nostra
desideria primum est, quia sic expedire
cognoscimus, non solum tibi & adversariis
tuis & vestris populis, qui vos sequuntur,
sed etiam universæ reipublicæ Christianæ,
&c. Dat. Romæ, &c.

Non sine causa Martinus internuntium
suum, ut pietate insignem Henrico Anglo-
rum Regi, tum etiam Carolo Delphino,
ac Philippo duci Burgundiæ commenda-
vit: is enim erat Nicolaus Albergatus
Chartusiana disciplina excultissimus, qui
ob sanctitatis clarissima exempli divinis
confirmata miraculis beatorum numerum
auxit: ad quem datæ sunt a Martino sub-
jectæ literæ. (a)

Data Ni-
col. Al-
bergato
mandata.

(a) Ib. p.
76.

Nicolao episcopo Bononiensi.
Cum, sicut nosci, dudum gravi & a-
troci dissensione principum Gallicorum pe-
siferum bellum suscitatum in regno Fran-
ciæ & vicinis partibus vigerit, & vigeat
de presenti cum exterminio illarum gen-
tium & jactura gravissima totius reipublicæ
Christianæ, nos cupientes finem tantis ma-
lis imponere, & infra, te ad hoc sanctum
opus ex omnibus prelatiis elegimus dignissi-
mum nuntium tanta pacis perfectivum ad
charissimum in Christo filium nostrum Hen-
ricum Regem Angliæ illustrem, & ad di-
lectos filios nobiles viros... Delphinum &
ducem Burgundiæ, inter ipsos pacem & con-
cordiam tractaturum, &c.

XXII.
Res eccle-
siastici
imperii
curat
Martinus.

Dum ita ad pacanda Christiana regna
Christi vicarius curas apostolicas colloca-
bat, haud leves in ditione pontificia ex-
citatae sunt turbæ, quas legatorum ope-
ra sedare studuit. Alamannum itaque tit.
S. Eusebii presbyterum Cardinalem in Spo-
letana, Narniensi, Interamneni, & A-

merinensi urbibus nuntium creavit, sum-
ma ei ad universas civium illorum con-
tentiones & controversias componendas
data potestate, (b); Bononiæ, Flaminie
& exarchatu Ravennati Alfontum S.
Eustachii diaconum Cardinalem præfe-
cit (c), utque perduelles facilius com-
primere posset, fœderis armorum cum
Florentina republica jungendi authorita-
te munivit. (d) Moverat in Alfonsi Card.
provincia novos tumultus Angelus Pergu-
lanus, infidæque proditione arcem S. Pe-
tri suæ tyrannidi subjecerat, ausus eti-
am Apostolicæ sedis nuntios in custodiam
dare. Ad quem reprimendum Martinus
Nicolaum marchionem Atestinum incita-
vit (e). Vigeant præterea graviora dis-
sidia inter Romanos & provinciam patri-
monii, quam Bracci & Montone astu &
opera ab ecclesia Romana decivisse vi-
dimus: quæ ut tolleret Pontifex indu-
cias proposita fœderis spe imperavit, gra-
vibus poenis in earum violatores consti-
tutus (f). Quod ad Urbanas res spectat,
prætereundæ non videntur apostolicæ li-
teræ (g), quibus Antonium episcopum
Portuensem ampla potestate Martinus in-
struxit, ut clerum basilicæ principis A-
postolorum ex concilii Constantiensis san-
ctione ad ecclesiasticæ disciplinæ primæ-
vum decus reduceret: Ut liberius, in-
quit, dissolutionis & insolentiarum possit
amputare materias & alia, que tibi pro
injuncto a nobis officio reformanda videris
reformare, vices nostras & omnimodam ti-
bi cum plena & libera potestate concedi-
mus facultatem usque ad completam refor-
mationem. Dat. Romæ apud S. Petrum III.
kal. januar.

(b) Lib. 3.
pag. 108.

(c) Ib. p.
254.

(d) Ib.

(e) Ib. p.
257.
Patrimo-
nium B.
Petri a
Braccio
vexatum.

(f) Lib. 3.
pag. 136.

(g) Ibid.
p. 292.

XXIII.
(b) Aug.
Justinian.
l. 5. B.
zar. l. 11.
& Follet.
l. 10. &
alii.
Genuen-
ses in ser-
vitutem
redacti.

Hoc anno, ut referunt (b) Genuensi-
um annales, respublica Genuensis amif-
sa pristina dignitate in Philippi Mariæ
ducis Mediolanensis cecidit servitutem:
cum enim Baptista Fregosius classis præ-
fectus nimio ardore Aragoniam classem,
quam Mediolanensis conduxerat, infecutus
esset, fufus profugatusque est; quæ ca-
lamitas Thomæ Fregosio Genuæ duci tan-
tum terrore iniecit, ut is deditionem
fecerit, acceptoque Serezanæ dominatu
aliquæ honestis pactionibus Genuam Me-
diolanensi iis legibus subjecerit, quibus
antea Carolus VI. Gallorum Rex Genuen-
se imperium gessisset. At Philippus Maria
reliquias pristinae libertatis elidere omni
arte enifus est. Quæ vero in oriente Ge-
nuensium Coloniae erant sibi ipsis exitium
ultra pepererunt: nam maritimas vires
Turcis ad excindendos Græcos conjunxe-
re. Tantum potuit tenuissimus auri ful-
gor, ut salutis & gloriæ penitus obli-
icerentur: sed de his proximo anno di-
cetur.

Ag-

I.

Agitantibus de extinguendo veteri
schismate consilia Græcis, antequam
ad ea perficienda occidentales Reges ad-
versus Christianæ fidei hostes auxilia com-
pararent, Turcæ Rege Amurate in orien-
tale imperium anno a Virginis partu mil-
lesimo quadringentesimo vigesimo secun-
do indictione quintadecima magno terro-
re irrupere (a). Annus (b) erat Emma-
nuel Turcarum vires distrahere, ac Mu-
staphæ partes exulerat, ut is Europæum
regnum Turcicum ab Asiatico divelleret.
Successisset res ex sententia: verum Mu-
stapha partis non contentus regionibus,
profligato Europæ præfecto, quem Amu-
rates immiserat, irumpere in Asiam au-
sus cum exercitu victus est, ac peremptus
a nepote Amurate: qui mox ad ineun-
dam Europæi regni possessionem aspirans,
atque in Græcos patrii Mustaphæ fœde-
ratos ira percitus ad sibi subiciendam
Constantinopolim impetus convertere de-
crevit. Retardabatur maris fluctibus &
navibus carebat (c), cum Joannes Adur-
tanus Genuensis datæ Christo in sacris ba-
ptismalibus fidei immemor, atque avaritia
obcæcatus, nec pericula perpendens
iniquæ patriam iniiciebat; Græcis enim de-
victis, tot Genuensium coloniarum sparsæ in
orientis sine dubio exitio dandæ erant, pluri-
mo ab Amurate conductus auro Mahome-
tanum exercitum in Europam trajecit (d).
Periclitanti Græcorum imperio opem
ferre omni studio nifus est Pontifex; A-
murate enim Emmanuelis Imperatoris
oratores Cantacuzenum Lascarum & Phi-
lomatem missos, ut Europam ingres-
sum delinrent officis, & cum eo fœdus
facerent, barbarico furore in vincula
duci, atque octava junii die Constantino-
polim obsidione cingi jussisset (e), ad quam
urgendam paulo post ipse accesserat.
Ut itaque Mahometani pellerentur castris
Martinus intentus Joannem patriarcham
Constantinopolitanum Parisiensis ecclesie
administratorem in Gallias legat (f),
ut Henricus Anglorum Rex isto cum Gal-
lis fœdere armâ in Turcas verteret. Tunc
Venetos, qui in Hadriatico mari classem
instruatam habebant, rogavit (g) ut eam
ad solvendam Constantinopolis obsidionem
in Thraciam mitterent, ac Rhodis equi-
tibus, ut cum illis vires maritimas jun-
gerent, mandata dedit: Genuenses ac
Philippum Mariam Vicecomitem monuit,
(h) ut Genuenses e Turcico exercitu re-
vocarent: de quibus certiorum factum
Emmanueli Imp. horatus est, ut Græ-
cos suos ad dampnandum vetus schisma
urgeret, fore enim, ut mox Latini in-
gentibus copiis comparatis subsidio ipsi
accurrerent.

(a) Phran-
tius l. 1.
c. 49.
(b) Id. ib.
Calcond.
l. 5.
Discidium
Turcicum
imperii-
um.
Mustapha
victus ab
Amurate.
Amuratis
in Græcos
expeditio.
Cœca Jo-
annis A-
durani a-
varitia.
(c) Lib. 4.
ep. cur.
p. 81.
& 123.

(d) Id. ib.
II.

(e) Phran-
tius l. 1.
c. 49.

(f) Lib. 4.
ep. cur. p.
77.

(g) Venetos,
Januenses,
Rhodios
conciat.

(h) Lib.
l. 5. p.
16. & in
alio cod.
lib. p. 23.
& 76.
(b) Ibid.

*Charissimo in Christo filio Emmanueli
Romæ Imperatori illustri salutem &
apostolicam benedictionem.*

Jam pridem audiebamus terribilem illum
Turcum tuo militante imperio cum ma-
gnis copiis ex Asia in Europam beneficio
mercenaria classis trajecisse, & (quod mo-
do magis multo nos angit) novissime signi-
ficatum est nobis eundem terra & mari
prævalentem, castris aut urbem Constanti-
nopolitanam positis, te & tuos gravissi-
ma obsidione constructos intra mœnia con-
tinere non sine summo tui status periculo
& dedecore nominis Christiani. Quæ rerum
novitas nos commovit ad commiserationem
calamitatis tuæ, & animum nostrum inten-
tum ad sananda quædam alia vulnera Chri-
stianæ reipublicæ, versus septentrionem &
occidentem, statim averit ad Græciam &
ad tota pericula consideranda, & etiam,
si qua via possemus nostris & fidelium au-
xiliiis, repellenda ob Christiani nominis re-
verentiam, quod unum tibi est commune
nobiscum: atque ita continuo mandavimus
dilectis filiis magistro & fratribus hospiti-
alis S. Joannis Hierosolymitani, ut de Rho-
do insula omnibus, quibus possent, opibus
te juvarent; posse enim eos aliquid cogi-
tavimus & propter locorum vicinitatem &
opportunitatem, maris; debere autem eos
scimus ex instituto religionis suæ contra
perfidios abnegantes Christum filium Dei
decertare: & ut ferventius ea facere ve-
lint, quæ possunt & debent, ipsos manda-
tis nostris obstrinximus.

Emma-
nueli ad-
dit ani-
mos.

Significat
Rhodios,
opem la-
turos.

Et Vene-
tos.

Venetos insuper devotos homines & po-
tentes, qui etiam ipsa valent celeritate
succurrendi, propterea quod in Adriati-
ci maris sui classem hoc tempore instru-
ctam habent, ex consuetâ suæ reipublicæ
disciplina rogamus, ut tibi in hac neces-
sitate, prout ipsis videretur expediens,
subvenirent, nec paterentur illud imperium
te sic oppresso, in potestatem infidelium de-
venire: quod propter eorum singularem fi-
dem erga nos & Ecclesiam Dei, & propter
eam, quam exercent erga omnes Christi-
anos homines charitatem jam prompte fe-
cisse, & nostrâ rogamina prævenisse, co-
gnovimus. Rogamus etiam de re simili Ja-
nuenses & eorum nomine dilectum filium
nobilem virum Philippum Mariangelum du-
cem Mediolanensem, eosque monuimus, ut
a Turcarum præsidio revocarent quoscum-
que Januenses cum eorum classe & stipen-
dis infidelium navigantes. Sed ut aliquan-
do tibi, fili charissime, demonstramus ve-
ram & certam rationem defensionis & se-
curitatis tuæ non ad tempus exiguum im-
ploranda, sed in perpetuum conservanda,
fac ut non videaris membrum abscissum ab
Ecclesia Dei & reliquo corpore Christiani-
tatis

Monitus Emmanuelem, ut se coniungat Romae ecclesiae.

nitatis; sed te non tantum nomine Christiano, verum omni cultu, fide, religione, doctrina conjunge nobiscum: nam, ut acriter illam disquisitionem legis veritatis, que divina, qua tenoris, in presentiarum omittamus, qua his literis explicanda non est; & descendamus ad rerum humanarum opportunitates, unde tibi & filiis tuis & imperio, quod vix anxie custoditur ab oppressione Turcorum, firmiter & certius praesidium parari non potest, quam repetendo gremium Ecclesiae matris tuae & omnium Christianorum: quantum enim putas nomen & imperium tuum venerabile & formidandum magis apud eos ipsos hostes fidei Christianae esse futurum, si te senserint cum reliqua Christianitate esse coniunctum, cum qua tota, si te unum invaserint, sibi esse pugnandum existimabunt, qui nunc imperium tuum velut vilissimam & postremam partem a catholicis derelictam, & eorum obiectam faucibus, assidue vexationibus & contumeliis inquietant.

Propter schisma animos viretque Turcis crevisse.

Quantum etiam tibi alacriori studio & voluntate succurreret Latina Christianitas si non alienos a catholicae fidei disciplina, sed se veros fratres defendere cogitaret? cum modo sint qui, ut tibi verum fateamur, omnino negent succurrendum esse schismaticis, quos, inquit, malle ab infidelibus per haec perpetua praedia pati, quam se cum fratribus una fide & voluntate conjungere. Quod si tibi & tuis aliquando Deus omnipotens hoc salutare consilium inspirabit, ut de Christiana religione nobiscum etiam concorditer sentiat, & uni catholicae Ecclesiae obediat, praeter sempiterna praemia, quae parata sunt beatis animabus in caelo, quanta inde statui tuo & universae Graeciae praedia & ornamenta provenient; quare, fili charissime, non est amplius haesitandum, nec tam sanctum propositum differendum, quod, quamprimum exequi te velle senserimus, delegare curabimus ad id munus homines divinarum scientia peritissimos, & munitos sedis Apostolicae auctoritate, ut nibili ex parte nostra deficiat, quin & te & tuos ad veritatis viam reducamus, & te Imperatorem non Turcorum ludibrio deditum, sed cum gloria dominantem videamus. Unum postrema tacere non volumus, finem huius inveterati schismatis per tuam sapientiam & cognitionem catholicae veritatis, sublato schismate, quod pro jure summi pontificatus Latinam vexabat ecclesiam, de tuis manibus expectamus & credimus Deum omnipotentem hanc tibi uni gloriam reservasse: quod si nos & Ecclesiam spes ista fefellerit, non videmus, a quo amplius homine sperare possimus. Dat. Romae.

III.

Ad confirmandum in constantia Emmanuelem, susceptaque abolendi schismatis consilia ad exitum adducenda Jaco-

Rumpendas etiam moras omnes.

Misum in Constantinopolim legatos idoneos.

bum Porci clericum Metensem ad eundem misit (a), tum etiam Emmanuelem ipsum monuit (b), ut Theodorum Peloponensi despotam ad servandam pacem, quam cum archiepiscopo Patraccensi pepigerat, hortaretur, ne Christiani mutuis se praeliis obrerent, cum finitimi Turcorum Graecis tum Latinis imminerent.

(a) Lib. 4. ep. cur. p. 123. (b) Lib. brev. p. 17. & in alio lib. brev. p. 39.

Charissimo in Christo filio Emmanueli Romaeorum Imperatori illustri salutem, &c.

Quamvis non dubitemus dilectum filium nostrum natura tuam excellentem principem Theodorum despotam Morea, & sua beniguitate & nostris hortationibus servaturum eam pacem, quam nuper fecit cum venerabili fratre nostro Stephano archiepiscopo Patraccensi, tamen cupimus, ut ad hoc etiam tuae serenitatis auctoritas intercedat: hoc enim superiori tempore, cum Patraccensi ecclesiae ab eodem tot bellis cladibus vexaretur, doleremus certe pro detrimento ecclesiae, sed etiam longe magis, quod ea quieti ab infidelibus & abnegantibus nomen Christi, quibus finitima est, tot mala susciperet a principe Christiano & filio tuo: nunc vero gaudemus in Domino, quod intelleximus eos certis pacis foederibus convenisse, quae ut perpetua sint, & ne quid in futurum a parte archiepiscopi in contrarium attentetur, et scripsimus atque praecipimus, sub poenis gravibus comminantes, ut nulli domino sine genti bellum inferat sine nostra speciali licentia, ne propter hoc eius ecclesiae, cuius nobis praecipua cura est, lesionem aliquam patiat, & praesatum filium tuum, despotum charitatis rogamus, ut pacem velit perpetuam conservare, & si quid fiet per ipsum archiepiscopum, quod existimet factum esse contra dignitatem suam, non contineat bellum moveat ecclesiae nociturum, sed nos nuntius & literis suis informet, statim pro eius indemnitate & contra personam inferentis injuriam sine ecclesiae laesione provisuras. Tuam vero sublimitatem imperatoriam obsecramus, ut eundem filium tuum in sententiam nostram adducas tuis praecipis & auctoritate, ut in regionibus illis, quae infidelibus sunt vicina, sese invicem non oppugnent Christiani, quos omnes, Deo favente, speramus temporibus nostris videre per manum tuam in sincera unione & recta religione conjunctos. Dat. Romae, &c.

Inter Patraccensem archiep. & Morea despotam pax composita.

Eam confirmat Pontif.

IV. Prodit a nonnullis religio.

(a) Lib. 4. ep. cur. p. 123.

Obsedere mari cum Turcis Constantinop.

Sanctio in ferentes operem Turcis.

Anathemate interpellantur.

ad Mahometanam superstitionem in Constantinopolitano solo collocandam classem cum Turcis sociasset: in quos ecclesiasticae animadversionis severitate hoc edicto (a) usus est, Christianisque ullam Turcis operam navare vetuit.

Ad perpetuam rei memoriam. Argimur siquidem & maximo dolore confodimur, quod nonnulli perditionis & iniquitatis filii baptismatis fonte renati, Christianum nomen continententes, eorumque salutis immemores dudum accepto ab infidelibus stipendio Turcos ab Asia in Europam traicientes, & infideles ipsos potentia primum disjunctos autentes maritima tandem classe civitatem Constantinopolitanam unam perfidia Turcis obsederunt & variis calamitatibus molestarunt, atque perturbant in magnam nominis Christiani ignominiam; ob quod eo majori doloris aculeo cruciati fuimus, quo huiusmodi obsequio magnum Christiano genere periculum ministrari videbatur. Proinde nos, qui ad defendendam civitatem praedictam nostros & Apostolicae sedis favores & operam dare Deo auctore, efficacem intendimus, tam graves & detestabiles excessus ulterius sustinere nolentes, felicis recordationis Nicolai Papae IV. & nonnullorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum vigiliis inhaerentes, qui deserentes infidelibus arma, equos, ferrum, lignamina, vitulae, & alia quaecumque mercimonia in nonnullas poenas & sententias incidere statuerunt, tenore praesentium statuimus & decernimus, ut nullus in subsidium ipsorum infidelium contra & adversus Christianos, & praesertim contra civitatem Constantinopolitanam personaliter accedens, aut alias auxilium vel favorem in Christianorum dispendium praestare quoquo modo praesumat.

Nos vero illos, qui contra huiusmodi constitutionem nostram ausu temerario venire praesumpserint, eo ipsa excommunicationis sententia subjicere, a qua etiam absolvi nequeant, nisi tantum de bonis propriis in dicta civitate & aliarum civitatum, terrarum & locorum, quibus damna intulerint, subsidium convertendum exsolverint quantum detrimenti & damni partibus praedictis attulerint, nec non etiam ab eadem, praeterquam in mortis articulo, absolvantur sententia absque mandato sedis Apostolicae speciali: & nihilominus si per Ann. Eccl. Tom. XXVII.

sonarum earum aliquam capi contingeret in servitutem & captivitatem eorum esse volumus, in quorum ceciderint captivum; auctoritate insuper apostolica statuentes, ut illi, qui contra huiusmodi statutum nostrum venire praesumpserint, praeter poenis praedictis, ipso facto incurrant, ut perpetuo sint infames, & intestabiles habeantur, ita quod neque testari neque legata eis seu relictis percipere valeant: & insuper ad successiones tam ex testamento, quam ab intestato sint prorsus & reddantur inhabiles, nec ad publica qualibet admittantur officia, sentque illis omnes actus legitimi penitus interdicti, & tanquam excommunicati hostesque catholicae fidei, postquam de ipsorum huiusmodi temeritate constiterit, diebus dominicis & festis publice nuntiatur, & in sicum bona eorum omnia devolvantur. Volumus autem & harum serie decernimus, ut non solum illi, qui in futurum contra praesentem constitutionem, sed etiam qui praeteritis temporibus temerario ausu praedicta patrare praesumpserint, omnibus supra dictis poenis & sententiis eo ipso subiciantur, &c. Jussi sunt praesules huiusmodi sanctionem promulgare, ac magistratus in illos exemplum edere, qui Turcis militarem operam aliquando navassent. Dat. Romae apud S. Mariam majorem VII. id. novembris pontificatus nostri anno v.

Infames & intestabiles re-nuntiati.

Privati bonis.

V.

Cum porro spondidisset Martinus, ut antea vidimus, ad Graecos & Turcarum gladiis vindicandos crucisignatum auxiliarem occidentalium exercitum se transfusurum, modo Graeci pristinae ecclesiae Constantinopolitanae cum Romana conjunctionem prius redintegrarent, ad id persciendum Anthonium Massanum Minoritam internuntium misit, qui honorificentissime Constantinopoli exceptus cum ea de re una cum Emmanuele Imperatore & Josepho patriarcha astitus esset, apoplexia correptus Emmanuel obiit: [1] cui successit Joannes primogenitus, cum quo Antonius in colloquium venit, legationemque pluribus capitibus distinxit, exposuit nimirum Martini Pontificis flagrantem cupiditatem veteris ecclesiastici Latinos inter ac Graecos foederis instaurandi: mox mala, quae ex schismate manarent recensuit: si perstiterint in schismate, ad Mahometicam superstitionem demum

Internuntius Constantinopolim missus.

Y y y 2 de.

NOTE [1] Emmanuelis imperatoris obitum annalista hic aliquantisper anticipat. Quanquam enim hoc anno die 1. octobris apoplexia morbo correptus omni privatus sensuum usu elanguit, forte tamen, velut moris est iis, qui eo morbi genere tanguntur paululo dein respiravit, vel longam mortem ad sequentem usque annum protelavit; Profecto obiisse illum anno 1423. & mundi; ex Graeco computo 6023. die XXI. julii Phranza testis oculatus affirmat. Sed Martinus Saunus, qui Venetorum principum vitas ex publicis patriae suae documentis sub exitum saeculi huius scripsit, auctor est die XVIII. aprilis navigium ex Romania ad Venetum senatum, transmissum obitum Graeci imperatoris annunciasse quae si admiserimus mendam in textum Phranzae admittamus oportet. MANSI

defecturos ; prænuntiatur imperium nisi Romanæ conjunctum ecclesiæ stare non posse : Emmanuelem Imperatorem & patriarcham sine ambagibus expetisse, ut hujusmodi conjunctio conciliaretur, promissisque standum ; necessarium ad eam perficiendam concilium ; atque Petrum legatum Cardinalem S. Angeli Græcorum Turcicam irruptionem significantium literis retardatum ; discernendum vero quando, ex quibus, & quo in loco celebranda sit œcumenica synodus ; fidem, quam Romana docet ecclesia suscipiendam, eam amplexuris auxiliares copias ab Hispanis & aliis Regibus offerri ; cum tempus & locum condixerint Græci ad eum a pontifice legatum, præfules, doctoresque missum iri. Sed rei memorandæ acta (a) ipsa afferenda videntur.

(a) Ex in actis conc. Senen.

In individua sanctæ Trinitatis nomine.

VI. Legationis gesta acta.

A Christi natiuitate anno millesimo quadragesimo vigesimo secundo indictione, quintadecima die decimaquarta novembris Constantinopoli in urbe regia in presentia domini Imperatoris Romanorum presentibus testibus infra scriptis ad hæc omnia & singula vocatis & rogatis, reverendissimus & integerrimus vir atque clementissimus sacre theologie professor magister Antonius Massanus, qui dicitur orator & nuntius apostolicus in partibus Græciæ ad diem 22. septembris millesimi s. prædicti Constantinopolim applicuit : qui maiori sua honestate consulens dixerit in Peram ad convenium ordinis fratrum Minorum, statimque per reverendos & honestissimos viros fratrem Guillelmum confessorum excellentiæ & christianissime Imperatrici, & magistrum Joannem præfati oratoris socium serenissimo principi domino Manuelli Dei gratia Romanorum Imperatori significavit primo se esse nuntium apostolicum missum ad suam majestatem imperialem, deinde ubi & quo in loco, eidem gerens morem, secesserat, tertio vero quancumque sua imperiali majestas pro eo mitteret, ipse semper paratissimus esset. Cui quidem domino oratori idem dominus Imperator per eosdem dominos venerabiles fratres ad suam serenitatem transmissos hujusmodi responsum dedit.

Primum congressus arcatus fuit.

Primum letari se plurimum de ipsius adventu : de loco autem, in quo erat, vehementer congratulari, & ita meliorem eligere non potuisse : demum vero, quod prope diem pro eodem mitteret, quo voluntatem beatissimi summi Pontificis audiret. Postea vero cum ad diem decimum sextum ejusdem mensis septembris ipse dominus Imperator mississet, idem reverendissimus pater dominus nuntius apostolicus ad imperiale palatium profectus est honorificentissime associatus, & ab honorabili domino

bajulo illustrissimi ducalis domini Venetorum, & alia multitudine nobilium copiosa tam Græcorum quam Latinorum ; ibique facta majestati imperiali reverentia debita eidem bullas Sanctissimi in Christo patris & domini Martini divina providentia Papæ V. præfatus dominus orator propriis ipsius manibus porrexit, atque benedictione sanctitatis apostolicæ assignata dixit, habere se ex mandato apostolicæ ipsius sanctitatis, & suæ serenitati & reverendissimo in Christo patri domino patriarchæ novem questiones exponere. Quibus dominus Imperator respondit suo loco & tempore ad illas exponendis iterum se pro eodem domino oratore missurum.

Exceptus dein publice nuntius apostolic.

Ad diem autem tertium octobris cum idem illustrissimus Imperator Manuel mittere institisset, veluti antea dixerat, ut ipse una cum domino patriarcha ear novem conclusiones exponendas attenderet, gravissima infirmitate oppressus est, & adeo oppressus repente, ut & loquelam omnem, ac sensus omnes penitus amisisset : quamobrem die decima ejusdem mensis octobris idem reverendissimus dominus orator & nuntius apostolicus per prædictos fratres Guillelmum confessorum & magistrum Joannem transmissos ad illustrissimum principem dominum Joannem ejus serenissimi domini Manuelli filium primogenitum atque Romanorum Imperatorem in prædictis designatum primo apud ipsius majestatem condoluit de adversa valetudine excellentissimi patris sui, deinde modestissime ipsi significavit, quod legatio beatissimi summi Pontificis in longiusculum traheretur.

Emmanuel Imp. apoplexia correptus.

Ad diem vero decimanovam ejusdem mensis octobris idem illustrissimus dominus Joannes Imperator junior, advocato in suum imperiale palatium præfato reverendissimo patre magistro Antonio Massano dignissimo nuntio apostolico, illam sacratissimam Pontificis summi legationem in novem conclusiones distributam in secreto audivit, rejectis ac remotis omnibus præter suorum aliquos : quibus quidem novem conclusionibus accuratissime auditis, post pleraque verba dixit, usque ad dies paucos ad ea se responsum, que ipsi domino oratori placita ferent. Vigesima autem die ejusdem mensis octobris reverendissimo in Christo patre & domino domino patriarchæ Constantinopolitano prædicto publice in ecclesia S. Stephani coram suis metropolitanis calogoris, & abbatibus, atque aliis multis tam Græcis, quam Latinis hominibus, idem nuntius apostolicus easdem novem conclusiones exposuit, quibus & ipse reverendissimus quoque dominus patriarcha usque ad dies paucos responsum affirmavit. Ipse vero conclusiones, quas illustrissimo domino Imperatori atque reverendissimo in Christo patri domino patriarchæ præfatus dominus orator retulit hæc habent de verbo ad verbum.

Internuntius agit cum ipsius filio.

Legationis causam exposuit.

Iterumque patriarchæ.

VII. Pontificis elogium.

Sanctissimus & beatissimus, qui habet celeste arbitrium, qui est dominus in terris, successor Petri, christus Domini, dominus universi, Regum pater, orbis lumen, summus Pontifex. Papa Martinus divina providentia Papa V. mandas mihi magistro Antonio Massano ordinis Minorum oratori & suo nuncio in partibus Græciæ & Moræ vobis reverendo in Christo patri & domino domino Joseph patriarchæ dignissimo Constantinopolitano, & serenissimis principibus Manuelli & Joanni Romanorum Imperatoribus Paleologis novem nunciare maximas sententias, quarum.

Exposita Martini desideria de conjugenda Latine Græca ecclesia.

Prima fundatur in domini nostri Papæ ad unionem ardentissimo desiderio : cum enim omne ex natura sua tendas ad unionem, quia non vult totum a suis partibus separari nec partes a suo toto, ut uno seruetur ; præterea quoniam virtus unita fortior est dispersa, sanctissimus dominus Papa non tantum desiderat unionem ex natura, sed etiam ultra naturam inclinatam tantum optat ratione bonitatis pontificatus domini nostri felicissimam videre diem illam Ecclesiarum Latine Græcæque unionis, ut præter Deum nihil supra. Deinde intendit pro hac totam ecclesiam Romanæ licitum iustum apponere, atque honestum ; & quod feliciter hæc in vita sua sanctitati occurrat certe ei non venit in mentem ; & totum collegium dominorum Cardinalium, ommissis omnibus, quasi de re alia non pertractat, quam de ista sanctissima unione. Sed quid dicam de domino legato reverendissimo Cardinale S. Angeli qui, ut inferius explanabo, ad mortem se posuit in horrendo mari contra omne medicorum consilium ? tam accenso harum ecclesiarum Græcæ & Latine desiderio ardebat concludendi unionem, ut ecce dicamus : Desiderio desideravit Christi vicarius cum suis Cardinalibus hoc pacis unionis, communionis, & pacis facere vobiscum Græcis unica in Ecclesia catholica & apostolica rugam non habente, schisma, neque dolos.

VIII. Exposita schismatis mala.

Secunda conclusio in summa habet subvertire malis & periculis, que ex hoc schismate provenerunt hæcenus & quotidie proveniunt, tam spiritualiter quam temporaliter, que lingua, pater patriarcha & Romanorum Imperator, sufficit explicare in hac pestifera divisione sanguinis effusiones, hominum strages, succensiones, furta, adulteria, homicidia, & similia mala infestabilia ? Propter hoc pessimum malum Græcia nobilis tam florida perdidit proprietatem domini seculari, sapientiam, ac morum strenuitatem, principum nobilitatem, plenitudinem populorum, mercatorum affluentiam, maris potestatem. In presenti vero Græcia omnis, omnia utriusque hominis pace, guerris inimicorum crucis Christi undique premittitur & in servitutem redigitur ; quid scelerius dici posset, quam

quod infideles fideles Christianos, suppeditantes arma, movere cogant ut plurimum contra Christianos ? Quid inonestius, quam ut pudica domina Græcorum alias timore nunc amore per viros suos nunc admittantur ad tortorum conjugium, immo per parentes ad dispensationem, si dispensatio habet dici ? Vos utique Latinos abominantes & vocantes nos schillos Francos, cum sumus ejusdem fontis renati baptismate, ejusdemque celestis Patris filii, atque bevedes & fratres. Sed [quod deterius est] nisi ista cesset scissura, omnes nunc tam Tartaris, quam Turcis obedite, & renunciant eorum evangelio Christi, & jam servi sunt Mahometis. ex carentia prædicatorum pacem, unionem, & salutem annuntiantium. Sed circa periculum, ne pereat præfatus ex tota Græciæ monarchia irrecuperabiliter, dari forsitan concilium nullius salubrius, quam se vobiscum unire charitatis vinculo, ut fiat velut antea unum ovile & unus pastor, & ut filii Dei Græci, qui sunt aliqui in Græcia, aliqui in Armenia, aliqui in Syria, aliqui in Bulgaria, aliqui in Turchia, &c. & congregentur in unam ecclesiam Romanæ confessioni ; alias omnia per brachium infidelium remedia periculosa certe sunt.

Græci in servitutem redacti.

Idem in Latinos arrogantiissimi.

Si persisteat in Schismate ad Mahumetum defecturi prædicantur.

Tertia conclusio salvatur in requisitione promissi, quoniam reverendus pater & dominus episcopus S. S. Nicolai Eudemon Joannes obtulerunt & dixerunt aperte, distincte, & clare, omni semota, obscuritate, domino & sanctissimo Papæ Martino V. voluntatem esse patriarchæ reverendissimi Constantinopolitani, & serenissimorum Romanorum Imperatorum procurare, ac curare sine fraude & dolo sanctissimam unionem ecclesie Græcorum cum ecclesia Latina sub illa fide, quam sanctæ Romana ecclesia tenet, & obedientia eandem ecclesiam Romanam, ut intendit dominus noster Papa in suis bullis credentia- libus ad vos reverendissimum patriarcham, & ad vos serenissimos Imperatores, & ad præfatos vestros, ut etiam testantur hoc literæ credentia reverendissimi domini legati ad eosdem : ideo dominus noster merito bonus ut pastor requirit, invitavit vos justum ad promissum servandum in sancta sede Apostolica, &c.

IX.

Ut Emmanuel Imp. & patriarcha eam conjunctionem expectant.

Provoquantur ad servanda promissa.

Quarta conclusio creationis legati firmitatem habet, propter que præmissa tam mirifica sanctissimus dominus noster Papa illico Florentie creavit dictum legatum ex latere & publicavit reverendissimum in Christo patrem dominum Cardinalem S. Angeli, qui dominus Cardinalis & legatus propter nonnullas Ecclesie necessitates & suas pervenit ad Hispaniam de consentia ejusdem domini Nicolai Eudemon Joannes oratoris vestri, eo quod tunc non erat tempus idoneum navigandi ad Græciam, nec erant præordinata, que de necessitate

X. Card. S. Ang. legatus creatus.

Cut navigant in Hispaniam.

videbantur ordinanda Constantinopoli pro concilio fiendo; sine enim concilio visum fuit Græcorum & Latinorum præstatam unionem sequi non posse, & ipsis satis erat ad hoc faciendum. Fuit autem prædictus dominus Cardinalis in Hispania gravissima infirmitate detentus, a qua nondum liberatus in maris periculo se posuit contra etiam salubre consilium medicorum, ut ad implendum opus sui officii veniret, & ut non faceret voluntatem suam, sed voluntatem ejus patris domini Papæ, qui misit eum.

Quinta conclusio attenditur penes impedimenta, ex quibus legatus & dominus Cardinalis non vixit ad Græciam: cum enim versus eandem se parasset ad iter, literæ supervenerunt episcopi Theodori nec non & aliorum multorum deportata per fratrem Macarium & alios nonnullos, in quibus expresse continebatur hæc sententia, quod congregatio pro concilio fiendo prælatorum Græcorum isto tempore fieri non possit propter inhumanissimam Turcorum guerram & transitum eorundem ad partes Græciæ, ac etiam in eisdem literis renunciatum est Constantinopoli esse nullum vestigium præparationis concilii. Incausum ergo supervenisset legatus, &c.

Secunda conclusio vigorem habet in destinatione nuncii apostolici, quare ne longum iter diuturna mora legati esset sine fructu, dominus noster Papa habito maturo & digesto concilio deliberavit præmittere nuncium suum apostolicum, ut præordinarem congregationem prælatorum Græcorum, quæ representat totam ipsorum Ecclesiam, ne in primum inconveniens incidamus, quando oratores Imperatoris Constantinopoli in concilio Lugdunensi se Romana ecclesie univerunt, & Credo in Deum, prout eadem ecclesia, publice decantaverunt; nec tamen illi reductioni, ut patet, Græcia stare voluit asserens, ut fertur, sine communi concilio ad actum esse: expedit quidem hoc ad tollendum vetustissimum malum. Hoc sciam quatenus, quo possum clarissime informare dominum nostrum Papam & legatum, scilicet quo tempore fieri debet istud concilium, quo loco, & ex quibus Græcorum prælati, & ad quem finem concilium intendit, quia cujus finis bonus, ipsum quoque bonum est, & cujus finis malus ipsum quoque malum est, &c.

Septima conclusio roboratur in certitudine promissi, unde quæro si vos reverendissime patriarcha & serenissimi Imperatores intenditis realiter operari, quod unio fiat sub fide, quam Sacrosancta Romana ecclesia tenet & servat, & obedientiam ad eandem Romanam ecclesiam, esto etiam, quod alii Græci congregati in concilio quia non sint sub domino vestro, non vellent accedere, istud idem dominus serenissimus Theodorus & dominus Nicolaus Eudemon Joannes obtulerunt Florentiæ pro parte reverendissimi pa-

triarchæ & serenissimi Imperatoris Manu-
elis sanctissimo domino nostro Papæ & le-
gato, &c.

Ottava conclusio existit in oblatione domini legati, promittit enim certissime illustrissimus dominus Cardinalis S. Angeli & legatus ex latere in partibus Græciæ, uti promissit si recto animo & dicto insti-
tuto ventatis ad sepeditam sanctissimam unionem, promptum adiutorium Regis Aragoniæ, Regis Castella gloriosissimorum pro fidei triumpho, nec non & aliorum principum, quamvis coacta Deo non placeant, hilarem enim datorem diligiti Theos.

Nona conclusio terminatur in finali & sancto promisso sanctissimi domini nostri Papæ. Ego nuntius apostolicus magister Antonius Massanus ordinis Minorum palam coram omnibus promitto de mandato domini nostri Martini Papæ V. quod si prædicta unio per reverendissimum dominum patriarcham & imperialem majestatem una cum modis supradictis fiat, sanctissimus dominus noster Papa præsto mittet legatum absque mora retardationis cum prælati & magistris ad hoc specialiter ordinatis, ubi primo, sicut præmissi in sexa conclusione, sciam tempus hujus sacratissimi concilii & locum ejusdem congregationis prælatorum Græcorum sufficientem & idoneum, & in quem finem intenditis esse nobiscum in concilio, & quamodo. Eugenium IV. Martini exemplo concilium celebrare in Græcia meditarum, cum ita ecclesiarum conjunctio firmius coalitura videretur: sed a Basileensibus increpitum dicturi sumus. Addunt acta, ut diffugia Græci captare sint visi, atque internuntius apostolicus eos impulerit, ut certum responsum darent, eosque belli Turcici curas graviores præteruisse.

Post autem has novem conclusiones, ita ut scriptæ sunt diligenter expostitas, idem reverendissimus pater dominus nuntius apostolicus magister Antonius Massanus ad diem xxiv. ejusdem mensis octobris eundem reverendissimum in Christo patrem dominum patriarcham secundo convenit & colloquutus est super conclusionibus suprascriptis. Item & die xxvi. ejusdem mensis præfatus dominus nuntius apostolicus supranominatos fratres Guillelmum confessorum & Joannem socium suum ad eundem serenissimum dominum Imperatorem dominum Joannem misit, ut sue majestati placeret responsum sibi dare ad ea, quæ nomine beatissimi summi Pontificis sua serenitati retulerat. Die vero xxx. ejusdem quoque mensis octobris iterum dominus Imperator apud eundem reverendissimum dominum patriarcham fuit ad tractandum & colloquendum de modo celebrandi concilii. Kalendis autem novembris idem serenissimus dominus Imperator Joannes misit ad ipsum dominum oratorem quemdam ex nobilibus suis

Promissa ab Hispaniis auxilia.

De tempore & loco concilii.

XIV. Secundum interuentum cum patriarcha colloquutum.

Urget eundem ut ad proposita respondeat.

Tergiversati aliquandiu Græci.

Adversa valetudine distractus.

XI. Retardatus in procinctu itineris Græcorum literis.

XII.

De necessitate concilii.

Quæsitæ circa illud.

XIII. Ut conjunctio fiat sub fide, quam colit Rom. ecclesia.

entacismum ad dicendum, ne miraretur si tam cito minus responsum daret, quoniam multis & maximis negotiis bellicis in præsentiarum esset implicitus. Deinde quoque ad diem tertium novembris dominus nuntius apostolicus misit ad quendam imperialis majestatis calogorum & ad closeptem, ut vellent illustrissimum dominum Imperatorem ac reverendissimum dominum patriarcham ad hanc unionem sacratissimam excitare. Ad diem vero xiv. novembris præfatus dominus nuntius apostolicus responsum habuit ad omnes supradictas conclusiones tam a reverendissimo domino Imperatore supradicto, quoniam cum firma, ac solida in se esse asserat, idem dominus nuntius apostolicus hic annotari seu adscribi voluit. Scriptum & publicatum Constantinopoli, &c. Adjecta sunt plurium testium nomina, quæ brevitate studio prætermittimus.

Excusant bellicis curis se prælati.

XV. (a) Ext. ejus lit. in ult. Conc. Senen.

Respondit (a) demum Joannes Imperator, si Græci oratores pure sub ea fide quam proficetur Romana ecclesia conjunctionem illius expetierint, talia se oratoribus mandata non dedisse, sed ut poscerent, ut concilium œcumenicum ex Græcis & Latinis cogeretur, cujus decretis antiquorum conciliorum more standum esset, neque necessarium, ut omnes patriarchæ & episcopi illi intersint: hoc tempore ob bellum Turcicum indicium synodum non posse, sed eo sedato indicendam: tum preces verterent, multo minus commodarent naves, ut Turcæ in Græciam ex Asia traicerent, cumque legatus Cardinalis accesserit de concordia, agitatum iri, neque aptiorem locum pro celebrando concilio Constantinopoli videri.

Sanctissimo in Christo patri & domino domino Martino sacrosanctæ Romane Dei catholice & apostolice Ecclesie summo Pontifici dignissimo, Joannes in Christo. Devotus Imperator & moderatus Romæorum Palæologus semper augustus reverentiam debitam & devotam.

Reverendus vir ambasciator vester Antonius presbyter monachus theologie magister venit ad nos gratia mandata sanctitatis vestræ ferens, ac accepimus & cognovimus ab ipsis & a vestro ambasciatore quæcumque nobis ipse dixit. Ad primos eorum sermones, qui fere in summa fuerunt, quod ex parte mea dixit Nicolaus Eudemon & reverendus episcopus Olenius Theodorus, quod volumus unionem simpliciter cum Romana ecclesia: quoniam respondimus ipsi ambasciatori ad verbum, a quo sanctitas vestra de omnibus agnosceret, affirmamus eam per nostras literas expresse, quod non solum aliquid tale commisimus, sed neque omnino unquam ipsum in mente dicere habuimus; sed quod scripsimus in literis nostris istud, & non aliud, nostri ambasciatores impositum habuerunt implere & e nucleare propriis sermonibus, videlicet fieri concilium universale secundum ordinem & consuetudinem sanctorum septem universaliū conciliorum, & quod concesserit Spiritus Sanctus ad pacem, istud firmare & tenere. Circa sermones autem ipsius magistri Antonii ambasciatoris; post hoc quod quæsitum agnosceret locum & modum & tempus concilii; respondemus de loco quidem Constantinopolim, cum imperium nostrum in præsentem neque aptiorem alium locum habeat, neque possemus ire alio propter necessitatem rerum in qua magis nunc sumus, quam aliquando, & etiam propter necessitatem expensarum, quibus ipsum negotium indiget. De modo, non necessitatem esse ducimus omnes sanctissimos patriarchas & omnes episcopos provinciarum nostrarum interesse. Concilium autem hujusmodi expensas omni præterito tempore faciebat imperium; nunc autem similiter esset opus: imperium vero nunc non potest ullo modo, nec facultatem habet ad id faciendum; qua de causa sanctitatem vestram rogamus, ut circa hanc rem provideatur satisfacienter.

Negat habuisse in mente.

Interpretatur posse Concilium Sui standum fore. Nullum locum aptiorem esse Constantinopoli.

De tempore autem optamus & desideramus, ut taliter essent res, quod bodie hoc divinum opus unionis & nobis placitam principium acciperet. Sunt circa nos res tales, quales vidit suis oculis Antonius, quæ quasi penitus destructis nobis omnibus sunt sub periculo gladii, & hæc civitas & omnia nostra, & non est possibile congregare episcopos ab Asia, neque ab Europa propter guerras infidelium; dicimus quod Deo dante pacem & firmitatem rebus, statim scribimus vobis, & apportatis nostris literis ad vos & ex vobis ambasciatoribus nostris sementibus cum exitu & expensis circa concilium faciendis ab illa die incipiente eo usque ad finitum annum, ut concilium fiat. Verum hoc magnum desiderium & singularem amorem, quem habemus ad tale divinum opus unionis, dicimus & hoc, quod etiam existente guerra infidelium, si sanctitas vestra fecerit talia pro securitate nostrorum necessariorum locorum, & fecerit excommunicationem terribilem & insolubilem contra quoscumque vestros homines, ut non relinquunt nos solos in guerra infidelium, & ipsi in pace sint cum ipsis; sed auxilientur nobis contra infideles, ita quod ipsi infideles non habeant facultatem inferre contra nos armatos naves ipsorum, & hoc portat nobis reverendissimus Cardinalis habens ex vobis generalem auctoritatem & vim super illis, placet nobis incipere unionis opus ab ipsa die, qua hoc advenerit prædictus reverendissimus Cardinalis; & tunc conveniente sacro concilio secundum antiquam sanctorum universalium septem præteritorum ordinem, & consuetudinem, & veritate sine

Interpretatur posse Concilium Sui standum fore. Nullum locum aptiorem esse Constantinopoli.

Concilii tempus ob Turcarum bella indicii non posse.

Sedato bello se missurum oratores ut labente anno celebraretur concilii.

Obscrat ut Latini in Turcas moveant arma.

Postulatus Card. legatus.

contentione quaesita, quidquid revelatum fuerit inspirante Spiritu Sancto in hoc sancto concilio utrique parti placitum sit, & subsequatur omnis terminus mundi, ita quod fiat universalis unio & infrangibilis & firma ecclesiarum. Datum in urbe nostra Constantinopolitana MCCCCXXII. die sabbati xiv. mensis novembris sub nostra imperiali sigilli impressione & nostra solita rubra subscriptione.

XVI.

Visa Constantinopolis suspecta.

Bohemiz miera conditio.

(a) Coel. l. 5. hist. Hussit.

Catholici exagitati.

(b) Lib. 4. ep. cur. p. 2. ad 22. p. 36. ad 100. Sacrae imagines injectae flammis.

Visum etiam erat Martino celebrandum Constantinopoli concilium, dum Graeci superite Emmanuele Imperatore fidem Romanae ecclesiae suscepturos se affirmabant: cum vero jam discuti dogmata vellent in concilio oecumenico, in quo summam potestatem, utpote Constantinopoli celebrando, forent schismatici habituri, pertimere nonnulli rem catholicam adductum iri in discrimen; nec Pontifex legatum & praefules illum misit; actio itaque de abolendo Graecanico schismate in plures annos extracta est.

Interca Martinus non modo in reducendis ad Ecclesiae sinum Graecis tuendaque in oriente religione, verum in ea etiam ab haeresibus vindicanda in occidentem apostolicas curas posuit. Laborabat (a) Bohemia uti supra vidimus, Pragensium, Calistinarum, Hussitarum, Thaboritarum, & Orebitarum factionibus tanquam hydra foecunda, quae dispar sententias, par vero impietate, ac furore in Ecclesiam catholicam saeviebat, duceque Zischka templa evertebat, profanabat aras, sacras imagines frangebat, sacerdotes igni torrebat, aliaque gravissima flagitia committebat. Ad quae tollenda mala jam ante imperata fuerat a Pontifice sacra expeditio iterum iterumque intermissa, ac repetita: ut eam vero reintegraret Martinus, hujus etiam anni decursu amplissimam legato decernendi potestatem ad fidem propugnandam contra homines impios, eosve frangendos armis, aut conciliandos Ecclesiae, tum fideles sibi beneficiis devinciendos, pluribus exaratis diplomatibus, dedit (b).

Cum etiam plures archiepiscopi, episcopi, abbates, canonici, monachi, ac sacerdotes defendendi evangelii incitati pio studio, postquam jam ante soluto Constantinensi concilio Joannes Dominicus tit. S. Sixti Cardinalis legatus ad haereticos divino verbo ad pietatem traducendos missus fuisset, nec mitiora valuissent remedia, immo in deterius se essent mutati & Christi domini, ac beatissimae virginis, aliorumque sanctorum imagines abolere non vererentur, ac viros pios igne occiderent, ac tantum vindicandum scelus, accepto crucis symbolo una cum Sigismundo Rege coissent ad arma, ac magnas haereticorum edidissent strages, urbesque &

oppida impiorum una cum civibus ac templis & monasteriis inflammassent incendissentque; post quae divinis peragendis non abstinuissent, subjissetque deinde animos aliqua religio, num se ecclesiasticis censuris irretissent, Pontifex, (c) pio eorum commendato studio ipsos ab omni contracta piaculi suspicione absolvit, hortatusque est, ut susceptam expeditionem urgerent, unde alii eorum exemplo preliorum periculis intrepide sese pro catholica religione offerrent.

Ad futuram rei memoriam.

Dudum (quod dolenter referimus) sentientes in regno Bohemiae & nonnullis partibus illi contiguis vel subjectis pravitatem hereticam adeo excrevisse quod, nisi provideretur celeriter, orthodoxis de fidei exterminatione poterat non immerito formidari, bone memoriae Joannem tit. S. Sixti presbyterum Cardinalem A. S. L. tanquam pacis angelum, nonnullosque prelatos & personas idoneas, quorum honesta conversatio exemplum tribueret puritatis, & erudita labia doctrinam funderent salutarem, ut sacro illorum ministerio partes illae ab hujusmodi contagiis purgarentur, at regnum & partes misinus prelibatas: & cum regni & partium ipsarum haeretici legatum & personas hujusmodi nedum admittere, sed audire penitus recusarent, & quamplurimae ecclesiae, monasteria, & alia loca sacra fidelium calicibus, missilibus, ornantibus, paramentis, & aliis ad divinum cultum, necessariis, nec non focalibus, & aliis rebus omnibus mobilibus & immobilibus snollissent; nec non figuris & imaginibus Jesu Christi, beataeque Virginis gloriosae, & aliorum sanctorum destruxissent, illatque, ac ecclesias, monasteria & alia loca hujusmodi cum ipsorum prelatos & personas ecclesiasticas utriusque sexus inhumane ignis incendio concremassent, & penitus devastassent, quoscumque etiam fidem catholicam profitentes necando, & diris martyriis affligendo; nos tantam Christi injuriam & blasphemiam, ac fidelium stragem sustinere, prout nec debebamus, ulterius non valentes, charissimum in Christo filium nostrum Sigismundum Romanorum Regem illustrem, ac venerabiles fratres archiepiscopos & episcopos, ac dilectos filios abbates, aliosque ecclesiarum & monasteriorum prelatos, presbyteros, & clericos; ac personas ecclesiasticas seculares, & regulares cujuscumque status, gradus, seu conditionis, aut in quibuscumque ordinibus constituti fuerint, ceterosque Christi fideles universos tam nobiles, quam plebejos per Bohemiam, Germaniam, & alias ubilibet constitutos monendos duximus & hortandos, eis nihilominus in remissionem peccaminum injungendo, ut signo vivificationis assumpto contra haereticos ipsos ad Christi vindicandam injuriam tantamque

(c) Lib. 3. ep. cur. p. 331.

XVII. Pontificum pro haereticis ad Ecclesiam tradendis studiis.

Maximae clades inde acceptae illataeque.

Dubitatum an Sacerdotes censuras contraxissent.

Commendatus a Pontificum prius ardor.

Cathol. Bohem. ad lumenda arma inflammati.

extirpandam haesim in illius nomine, qui fortium artus superat & infirmos robore potenter accingit, viriliter & potenter insurgerent.

Cum itaque propterea nonnulli ex archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prelatos, canonicis, presbyteris, & clericis, ceterisque ecclesiasticis secularibus & regularibus personis & fidelibus hujusmodi postquam haereticos ipsos, ut pravitate hujusmodi tenebris derelictis ad observantiam redirent fidei orthodoxae, charitative monuerant, fuerantque instantia non modica exhortati, contra illos in eorum perfidia fortius invalescentes & redire ad unitatem Ecclesiae non curantes, praemia quamplura commiserint, in quibus infinita ex ipsi haereticis etiam prelatos, presbyteris, & clericis, etiam in dignitate constitutis, cadavera ceciderunt, nonnullaque oppida, villas, & loca ipsorum haereticorum vi, & non sine magna ipsorum fidelium caede, capta ignis incendio cum habitantibus in eis ac ecclesiis & monasteriis aliisque locis sacris & personis ecclesiasticis concremassent, funditusque everterent, nonnulla etiam alia ad ipsorum haereticorum perditionem committendo; & successore, nulla super juris canonica dispensatione obviata, divina officia, non tamen in contemptum, celebrarunt & alias immiscuerunt se eisdem; timeantque propterea archiepiscopi, episcopi, abbates, prelati, presbyteri, & clerici, aliaque tam seculares, quam regulares persona ecclesiastica, nec non alii forsitan in majoribus, quam superius expressi, dignitatibus constituti excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & poenas alias, ac irregularitatis maculam, nec non privationem ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, personatum, canonicatum, & prebendarum, & aliorum beneficiorum suorum, & officiorum ecclesiasticorum, nec non privilegiorum, immunitatum, & exemptionum obtentorum privationem, & obtinentorum inhabilitatem forsitan incurrisse; nos, qui conservatorem & augmentum hujusmodi fidei praeceteris exoptamus, & ad quoruncumque in ipsius fidei depressionem quacumque malignitate insurgentium iniqua prosterenda conamina eo vehementius anhelamus, quo illos in animarum stragem cognoscimus aspirare; ac archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, prelatorum, presbyterorum, clericorum, tam secliarum quam regularium, etiam in majoribus, quam superius expressi, dignitatibus constitutorum, personarum & fidelium hujusmodi indemitati & quieti eo cautius providere volentes, quo ipsi promptius & violatores & confusant, ac se hostias offerant Deo vivo, motu proprio, non ad alicujus super hoc nobis oblatam petitionem instantiam, sed

de nostra mera liberalitate & certo proposito archiepiscopos, episcopos, abbates, prelatos, presbyteros, clericos seculares & regulares quoscumque tam de dicto regno, quam terris & dominiis eidem suppositis, quam aliis undecumque fuerint, cujuscumque conditionis ordinis existant, quibuscumque nominibus censeantur, etiam in majoribus, quam superius expressi, dignitatibus constitutos, praemissorum vel alicujus eorum occasione excommunicationis, suspensionis, aut interdicti censuras, sententias, seu poenas a jure vel ab homine in talia perpetrantes inflictas, aut inhabilitatis, seu infamiae notam, vel irregularitatis maculam, seu privationem ecclesiarum, monasteriorum, aut canonicatum, & prebendarum, seu dignitatum, honorum, civilitatum, & officiorum, ac feudorum tam ecclesiasticorum, quam temporalium, nec non privilegiorum & immunitatum, & exemptionum hujusmodi privationem seu inhabilitatem nullatenus incurrisse, illisque minime privari posse; quodque persona ecclesiastica hujusmodi in susceptis ordinibus ministrare, alii etiam ex nunc vel in posterum ad militiam clericalem ascribi cupientes, seu alias non promoti, ad omnes etiam sacros ordines promoveri, ac missas & alia divina officia celebrare & aliter se illis immiscere, & fideles hujusmodi dignitatibus, civilitatibus, officiis, feudis, immunitatibus, & libertatibus hujusmodi uti & gaudere libere valeant, ipsosque archiepiscopos, episcopos, abbates, prelatos, & personas ecclesiasticas supradictas, seculares & regulares quoscumque etiam in patriarchali dignitate constitutos, alias ad ea, quae obtinent retinenda, & alia obtinenda, si eis alias canonice conferantur vel assumantur seu eligantur vel promoverentur ad illa, etiam si metropolitanae, & cathedrales, vel superiores, aut monasteria, prioratus etiam conventuales, canonicatus & prebende, aut dignitates personatus vel officia, parochiales ecclesiae, & beneficia cum cura vel sine cura quacumque & qualicumque fuerint, quae presentibus haberi volumus pro expresso, & dignitates hujusmodi in cathedralibus majores post pontificales, seu in collegiatis ecclesiis principales fuerint, & ad eas consueverint, qui per electionem assumi, & fideles hujusmodi ad dignitates, honores, & officia temporalia, ac feuda, exemptiones, libertates, & immunitates hujusmodi habiles & capaces existere.

Et licet illo feliciter concedente, qui neminem vult perire, pars dicti regni ad fidem orthodoxam & catholicam sit redacta, & Sigistica, tamen adhuc in nonnullis partibus mundi haeretici tanquam reptilia venenosa, obliqui-conceptae iniquitatis virus evomentes, ad cavendum insipientium animas omni assidua elaborant: & quia morbus iste serpit us

Rescissae contrariae leges.

Pars Bohemica ad Ecclesiam & Sigistica, tamen adhuc in nonnullis partibus mundi haeretici tanquam reptilia venenosa, obliqui-conceptae iniquitatis virus evomentes, ad cavendum insipientium animas omni assidua elaborant: & quia morbus iste serpit us

Pars in heresi obfirmata.

cancer, & diem ex mora temporis convalescentis majora potest pericula suscitare, tam archiepiscopis, episcopis, abbatibus, praelatis etiam in majoribus dignitatibus constitutis, parochialium ecclesiarum rectoribus, presbyteris, clericis secularibus & regularibus, quibuscumque nominibus censentur, quae similiter hic pro expressis haberi volumus, personis & fidelibus praebatis, quam aliis etiam in similibus, vel majoribus dignitatibus ecclesiasticis vel mundanis constitutis, ut de cetero ad extirpationem hujusmodi haereticorum, ac defensionem & conservationem catholicae fidei interesse & armata manu pugnare in futurum valeant, concedentes eos censuras, sententias, seu notam, aut maculam, vel privationem, seu inhabilitatem hujusmodi nullatenus incurrere, &c. Dat. apud S. Petrum id. februarii pontificatus nostri anno v.

XVIII. Sigismundus a Zischca impeditus exutus. (a) Coel. l. 5. hist. Huff. Cath. exercitus pars abortiva a quis.

Zischca excus victor.

Joannes Praemonstr. digna sceleris praemia nactus. (b) Coel. hist. Huff. l. 5.

Ut Martiri honores habitus ab haereticis.

Cruciferi in haereticos concitati.

voniam equites (c) Rigensemque archiepiscopum ac suffraganeos praefules, ut vires conjungerent in impios est cohortatus: tum Albertum (d) Austriae ac Ludovicum (e) Bavariae duces ad sacram militiam se accingere iussit. Incitati etiam ad tuendam armis religionem principes electores, ex quibus Coloniensem, Moguntinum, & Treverensem archiepiscopos crucis signo insignitos, refert Thomas Wallingamus (f). Ad solemne porro colloquium Nurembergam convenere septemviri pro expediendis bellicis in haereticos consiliis (g), quibus caeteribus Sigismundus Romanorum, Hungariae, ac Bohemiae Rex, tum Branda Cardinalis A. S. L. interfuere, extantque apostolicae litterae (h) ad Sigismundum datae cum ii celebrandi forent.

Ad Regem Romanorum.

Quamvis non dubitemus serenitatem tuam sua sponte inflammata esse ad Bohemiae haeresim extinguendam & ad illud sanctum opus, quod praecipue tuum est munus, amplioribus exhortationibus non egere, tamen cum sentiamus tecum de proximo conventuros venerabiles fratres nostros archiepiscopos & dilectos filios nobiles viros electores imperii, & alios Alemanniae principes, & in ea vestra congregatione agendum sit de multis, magnis & arduis rebus, & potissimum de hac sancta fidei causa, quae ceteris major est & omnibus aliis praepotenda, eam tibi volumus iterum nostris litteris commendare & cordi tuo imprimere, ardenti desiderio stimulari, quod super omnia infuset corde nostro persuasum enim est nobis, quod si a te maxime, & a reliquis fidelibus principibus & populis Germanicis in quorum perniciem & confusionem praeter Dei, & Ecclesiae suae injuriam, haec haeresis intenta est, maturo tempore futurae aetatis adhibita fuerit cura, & aliquis exercitus ordinatus, ita quod ingrediatur interiora Bohemiae, facile opprimuntur & exterminabuntur haeretici Deo rebelles & tibi: nam, sicut audivimus, nonnulla oppida vi capta, quadam metu dedita aut voluntate sunt, & fere totus Moravia marchionatus reductus atque sanatus est: ex quo laudabili principio, si fiat in tempore quod fieri potest, plena & perfecta victoria subsequetur.

Et propterea, fili charissime, te nunc maxime in hac causa requirimus, cujus officium est armatam haeresim armis opprimere, sicut aliquando a Christianissimis Imperatoribus tuis praedecessoribus factum est: Etenim si ulterius conditionis surrexisset haeresis in populo Christiano, quae tantum falsis & sophisticis argumentis labefactare fidem & religionem Christianam conaretur, sicut aliquando patrum nostrorum temporibus visum est, cum sanctis institutis & rationibus vere doctrinae & fidei

(c) Lib. 4. ep. cur. f. 88. & 89. (d) lb. p. 90. (e) lb. p. 52.

(f) Eod. l. 4. pag. 135.

(g) Walling. in Henr. V. (h) Lib. brev. p. 19.

XIX.

Martini ad Sigismundum adhortatio.

Moravia ad officium revocata.

Huffst. saviitia.

Superandum armis Martinus admonet.

Conjunctam Dei & Caesaris causam.

XX. Nurembergae sanctitum delendos internee cione haereticos.

cili coercitione iustitia ea tollere posset Ecclesia, nec esset ad tua & aliorum arma confugiendum: sed cum hac abominanda haeresis, quae non Dei solum legem violat & Ecclesiae suae instituta, sacrarum aedes diruit, sacerdotes interficit, ornamenta ecclesiarum divini cultui deputata vi rapit & omnia sacra coinquinat; sed etiam post divina violata humana jura confundit, omnemque statum humanum, & regimen politicum tollit, & vitam hominum ratione, & legibus institutam traducit ad irrationabilem sensualitatem pecudum & bestiarum bestialem, in hoc tanto errore vel scelere potius innitatur armis & viribus, quid aliud facere nos oportet, qui ad conservandam nostram religionem & fidem Christianam in apice apostolatus a Domino constituti sumus, quam implorare in primis auxilium sublimitatis tuae & eorum fidelium, qui armis hanc nefariam pestem possunt superare atque delere, quales sunt Germaniae principes & populi, qui sunt huic morbo finitimi & periculo propinquiores? & ideo scribimus de presenti principibus iis, quos tecum existimamus esse in hac congregatione futuros, ut ad extirpationem extremam hujus inquinatissima haeresis opportuno tempore cum eorum potentia preparatos exhibeant, quos etiam in hac causa animare auctoritate tua debes & exemplo, ut intelligant te suum caput in hac materia ferventem, & velle omnibus viribus in hac causa laborare, quae a te uno potissimum, ceteris curis & negotiis praetermissis aut dilatis ad tempus, suscipienda est cum ea animi magnitudine, quam sancta rei conventus & dignitati tuae; etenim si feceris reliqua omnia ratione, & felicissime consummaveris, tamen unam hanc reliqueris, nec satisfacies Deo, nec republicae Christianae, quae hujus consummationem victoriae non abs te a te uno postulat & expectat, quoniam hoc sibi praestare officium debes, etiam si in alienis terris offensa esset & turbata religio Christiana, quae domi tuae violatur simul cum jure tuo regio. Igitur, fili charissime, da operam ut in congregatione praefata ante omnia habeatur ratio expeditionis Bohemiae, & ad eam ordinandam omnes curas tuas cogitationesque convertas, tibi que persuadeas, nihil posse te facere aut cogitare Deo acceptius, gratius nobis, gloriosius tibi & utilius populo Christiano: Dat. Romae.

Paruere Martini Pontificis monitis Caesar & septemviri, inque Nurembergensi conventu bellum ad extremam haereticorum internecionem gerendum decrevere: tum reliqui principes, ac praefules ad conferendam in bellicos sumptus pecuniam se obstrinxere: ad quod decretum perficien-

dum Pontifex Bisuntinum (a), Viennensem, Trevirenses, Bremenensem, Coloniensem archiepiscopos, pluresque episcopos, quorum prolixior textur in regeſto pontificio catalogus (b), excitavit, ut a suarum dioeceseon clero aequis portionibus subsidaria stipendia exigent, suasque ipsi opes conferrent; conceptae sunt subjectis verbis eae litterae.

Venerabili fratri Archiepiscopo Bisuntino.

Sicut, nuper accepimus, in congregatione principum habita in civitate Nurembergensi ibidem existentibus charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Romanorum, Hungariae, & Bohemiae Rege illustri, principibus electoribus imperii, aliisque proceribus, praelatis, & nuntiis, ac legatis plurium civitatum, & una cum ipsis dilecto filio nostro Branda tit. S. Clementis presbytero Cardinali Apostolicae sedis legato, per nos ad hoc fidei negotium specialiter destinato, per eorum consilia super causa fidei celebrata conclusum & firmiter ordinatum, ut pro gerenda guerra continua contra haereticos usque ad exterminationem hujus pestis irremissibiliter duratura omnes praelati & persona ecclesiasticae per Germaniam taxarentur in diversis gentium armigerarum quantitibus, sustinendis secundum facultates & conditiones eorum: & quia, ut nobis asseritur taxae nonnullae ibidem factae fuerunt propter brevitatem temporis, & alias occupationes agentium, forsitan inaequales, nec ita diligenter, ut esset expediens consummare nos, ne propter hoc in tanto negotio debita auxilia cessent, aut inaequaliter conferantur, sed ut omnia in causa Dei juste procedant, quantum nobis est possibile, providere volentes, fraternitatem tuam requirimus & eidem per apostolica scripta mandamus, quatenus, tibi adjunctis aliquibus presbyteris & honestis viris Deum imentibus de facultatibus ecclesiae tuae & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum informaris, tu una cum illis omni proprii commodi affectione deposita secundum vestras conscientias te pro ecclesia tua, & quolibet personas ecclesiasticas tuarum civitatis & dioeceseos tibi subjectas non exemptas dumtaxat de novo, taxetis sive quod ad gentes armigeras, sive quo ad alia subsidia conferenda &c. Dat. Romae apud S. Mariam majorem kal. decembris anno vi.

Exterriti sacro illo bello Bohemiae haeretici extrema auxilia sibi adjungere annisi sunt; cumque superiori anno Vladislavum Regem Poloniae & Witoldum Lituaniae ducem sollicitassent, ut ipsorum patrocinium susciperent adversus Sigismundum, quem fideis criminibus apud illos insinulaverant,

(a) Lib. 4. p. 154.

(b) Post cana. ep.

Suppediandos militi a clero sumptus.

XXI. Bohemi a Polono auxilia conquirunt.

Polonorum responsum.

(a) Enn. Silv. hist. Bohem. c. 44. (b) Cromer. rer. Polon. l. 18. (c) Durbrov. hist. Bohem. l. 26. (d) Coel. hist. Huff. l. 5. (e) Cromer. ubi sup. Odiorum inter Sigismundum & Polonum causa. (f) Lib. 4. ep. cur. p. 88. (g) Mart. l. brev. p. 16. (h) Lib. brev. p. 43. & in alio ms. p. 25. & Coel. l. 5. hist. Huff. Martini studia ad eum a clientela Bohemorum avocandum.

ac repulsum essent passi, iterum ceptum facinus perenturunt. [1] Verum id responsum elicere: quamvis injurias haud leves Poloni & Lituani a Sigismundo accepissent, se tamen teneri conscientia haereticos in fidem recipere; praeterquam quod Bohemia hereditario jure ad Sigismundum spectaret: duros vero se operam, ut ipsos cum Ecclesia, ac Sigismundo Rege in gratiam reducerent: quae pluribus enarrant Aeneas Sylvius (a), Cromerus (b) Durbrovius (c), & Coelæus (d). At Pontifex, cum haereticorum inter principes catholicos discordias ferere meditantium nefarias artes accepisset, apostolica applicuit studia, ut eas sedaret. Cumulaverat (e) sibi Sigismundus Polonorum & Lituorum invidiam, dum ab iis arbiter dictus, ut controversiam, quae ipsis cum Cruciferis erat, dirimeret, pro illis tulit; ac Pontifex superiore anno, ut vidimus, tollendi dissidii cupidus interpretem pacis se fore obtulerat, & Antonium Zenum, ut utriusque partis adversae monumenta exscriberet, miserat. Cum vero is datae sibi provinciae metas egressus plura contra Sigismundi Regis sententiam veluti a Pontifice improbatam effutisset, certior ea de re factus Martinus omnia ab illo gesta rescidit, (f), ac Sigismundo est pollicitus (g), illius dignitati non detractum iri. Tum Witoldo, ne oblatae sibi a perduellibus haereticis Bohemicae coronae cupidine eos in clientelam acciperet, e Petri sede denunciavit (h), animam ipsum suam culpae lethali submissurum addiditque inferis, si haereticos, quos damnasset Ecclesia, specioso quovis colore tuendos susciperet.

Dilecto filio nobili viro Alexandro Lituania duci salutem & apostolicam benedictionem. Jam pridem fama vulgaverat, te Bohemos haereticos spe fovere, apertis eos auxiliis juvaturum; quod scelus de te, viro prudentissimo & probato jam principe catholico, difficile creditu videbatur: sed tamen scripsimus nobilitati tuae paternae charitate monentes, ut ab omni societate, conjuratione, & foedere haereticorum abstineres, & eosdem excluderes & privares fiduciae subventionis tuae. Nunc vero per

litteras tuas & nuntium dispositionem tuam non dubiam nec obscuram de juvando & suscipienda praedictos in protectionem tuam intelligentes, summa admiratione & dolore commoti sumus: videmus enim & manifesta comprehendimus te, si hoc feceris, utraque periculum fidei, quod est ante omnia declinandum, magnam & horribilem novitatem in Christianitate moturum, ex qua multo major effusus sanguinis Christiani, & graviora scandala & crudeliora vulnera subsequantur, quam ea sint, quibus te asseris hac via velle mederi: nam nevin dubium est, quin Bohemi haeretici, si fuerint a spe tui praesidii destituti, ad obedientiam Ecclesiae, rectam vivendi normam, & debitum cultum Dei facile reduci possint vel sola necessitate compulsi, critque brevi consueta tranquillitas & devota religio in regno Bohemiae hac furesti labepurgato; qui, si se viderint in protectionem tuam receptos fovendi, atque defendi, reddent acrioris contra instituta Ecclesiae Dei rebelles, & pertinaciores in haeresi. Nec nos multum movet, quod asseris, te velle hac conditione recipere, ut errore deposito ad debitam ecclesiae Romanae obedientiam revertantur; omnia enim faciunt & pollicentur tibi, ut te suis laboribus & erroribus immisceant, & incendium majus suscitent, & per hoc viam eorum simulata reductio non potest non esse suspecta; per quam viam quarunt periculosa discordiam inter Christianos principes seminare, ut potentissimis dominis inter se decertantibus, Romano imperio perturbato, & quasi tota Christianitate confusa, possint ipsi peccare licentius.

Nec existimare debes aliter evenire posse, si Bohemia regnum occupabis, quod nullo modo per electores Romani imperii & principes Alamanniae tolerabitur, etiam tacente charissimo in Christo filio nostro Sigismundo Romanorum Rege illustri. Nec hujus regni extimatio tanti est, nec esse debet apud considerati principis providentiam, ut pro eo velis juvare haereticos; aliena per injuriam occupare, & magnam Christianitatis partem novo bello confundere & permiscere cum diminutione tui honoris & fauae, & certa anima tua iactura, quae etiam si omnia ad votum succederent, dil-

Proposita Lituano pericula.

Restitui religionem posse si delerint Bohemi.

Electores imperii rem non toleranturos.

Nil profutura patienti damnum animae tuae.

Jungat potius arma in haereticos.

Denuntiatum si fecus egerit aternam mortem devotum iri.

XXII.

Cruce signatam in ipsum militiam consecrandam.

ligentius cavenda est: quid enim proderit tibi, si universum mundum lucreris, anima vero tua detrimentum patiaris? Quod vero te asseras non ampliandi dominii cupiditate, sed sola reducendorum haereticorum causa ipsoe sub tua defensione suscipere, nullo modo probari potest: nam cum per Dei misericordiam Christianus princeps existas, in causa fidei debet cum dispositione nostra & Ecclesiae, & nostro & Apostolicae sedis legato ad hoc transmissa & reliquis Christianis principibus consentire, teque cum iis jungere contra haereticos non pro ipsis te defensorem exhibendo specialem viam quaerere conversionis eorum, quae hoc modo quaesita sincera credi non potest: sed qualemcumque ipsi animum habeant, sinceritati tuae, quae inter Christianos hucusque probata est, non convenit a communi consilio deviare, & eos ulla speciali conventionem suscipere: quod ne facias tibi paterna dilectione consulimus, te monemus, hortamur, tibique etiam praecipimus in virtute nominis Jesu Christi, quod est nomen super omne nomen: & si feceris, scito te Deo omnipotenti, nobis & Ecclesiae, quam Deus non deseret, & Christiano nomini injuriam faceres, quam nec Deus ipse ferret, sed vestes in periculum capitis tui, & certe in animae tuae damnationem.

Nos vero, qui vicarius ejus in terris constituti sumus in apice apostolatus, ad conservationem veritatis & fidei Christianae dolenter tamquam contra vitam nostram, sed necessario, contra te & quoscumque defensores haereticorum auctore Deo procedemus, quia sic tenemur ex injuncto nobis officio, etiam si opuserit cum vexillo crucis implorando subsidium populi Christiani. Sed cum multa in diebus tuis digna opera feceris pro amplificatione fidei sanctae & quiete fratrum, cogitare non possumus te postremo tot recte facta, velle ambitione corrumpere, & tantis cladibus hominum causam dare. Quare, fili dilecte ab hac via, ab hoc modo, ab hac opinione te retrahas, nec subsidia mittas haereticis, nec eorum venenosissimas pollicitationibus capiaris, quae tibi certe sunt instigationes satanae ad inquinandam famam & fidelitatem tuam, involvendo te in novis bellis atque periculis, & effundendum sanguinem Christianum: sed si salutem & reductionem Bohemorum desideras, sicut debes, eos nullis tuis viribus prosectos hortaris, ut ad praesentem sedis Apostolicae legatum ad hoc specialiter destinatum, habentem a nobis plenam & liberam potestatem super omnibus in ista causa fidei disponendi, mittant & se humiliter submittant correctioni & dispositioni suae, a quo poterunt eam ad nos, si expediens erit, cum securitate transmitti.

Sed tu ante omnia cave diligenter, ne ipsos ulla conditione tuaris, quia certi su-

mus, quod a te destituti statim humiliter se inclinabunt, recreati autem per te sententiam continuo duriores. Quid si tu aliquo modo inductus defensionem eorum suscipere permisisti, scito te fidem dare haereticis violatoribus fidei sanctae non potuisse, & peccare mortaliter, si servabis, quia fidelis ad infidelem nulla potest esse communio. Caterum postremae litterarum tuarum paritulae, per quas requiris, ut processus contra haereticos editos tollamus & suspendamus ad tempus, respondemus hoc nullo modo fieri posse de manifestis haereticis in sacro Constantiensi concilio condemnatis, praesertim cum sentiamus communi consensu principum Alamanniae exercitum praeparari ad confusionem eorum: sed, ut supradiximus, humiliter & sincere offerant se legato, qui causa & voluntate sua cognita diligentius de propinquo libenter saluti suae consulat. Sed nobilitatem tuam iterum atque iterum admonemus, teque obsecramus per misericordiam Jesu Christi, ut tantam stragem & calamitatem per te induci non velis, quantum necessario sequitur videmus in Christianis, si Bohemos haereticos suscipies defendendos. Dat. Romae, additur vero apud Coelæum (a), apud S. Petrum XII. kal. junii pontificatus nostri anno v.

Inter haec Bohemi Hussitae virus suum in finitima regna diffundere conabantur, atque in Polonia praesertim nefaria ipsorum societate nonnullos contaminarunt: quocirca Pontifex Gnesnensis archiepiscopo haec mandata dedit (b).

Martinus, &c. Nuper ad nostrum pervenit auditum nonnullos in regno Poloniae infectos esse eadem haeretica labe, quae regnum Bohemiae damnabiliter excocavit, & nisi provideatur opportune, periculum imminere de majori scandalo & perditione plurium animarum. Nos igitur, cupientes hujusmodi scandalis & futuris periculis obviare, & si qua ex parte contracta est aliqua macula in regno illa Poloniae fidei ipsam totaliter abolere, ac si qua persona sunt in haeresim hanc lapsae, illis ab errore reducere ad veritatem, & circa haec & alia de prudentia, fide & devotione tua sumentes in Domino fiduciam specialem, fraternitati tuae per apostolica scripta committimus & mandamus, ut per tuam dioecesim & totam Poloniae regnum diligenter inquiri facias de personis praecipitatis in haeresim & errorem, & eas studeas ad viam salutis & poenitentiae revocare: quod ut possis utiliter & feliciter exequi & juxta cor nostrum praesentem regnum praeservare in sancta fide sincerae circumspeditioni tuae, &c. (Amplissimis mandatis archiepiscopum Gnesnensem Martinus instruit, quo Witcliffitas & Hussitas ad castra ecclesiae traducat, impietatemque damnantes coeui catholicorum restituat, infamiamque

Denuntiatum si dem obstringi non posse haereticis invita Ecclesia, & peccari si fides servetur.

(a) Coelæus ibi.

(b) Lib. 4. ep. cur. p. 99.

Martini pro ea commendae cura.

NOTE

[1] Vladislaus Poloniae regem, & Lituaniae ducem Alexandrum (ita enim appellatur in litteris apostolicis non vero Witoldus, ut in Annalibus legitur) haereticis Bohemis aliquandiu favisse non consilio tantum, sed & rebus ipsis atque armis discimus ex litteris Martini V. ad eundem, vulgatis a Ludewig in Reliquiis to. V. lib. II. num. XXXVI. & XXXVII. quarum priori de illo queritur quod cum Alexander Lituaniae dux haereticis Bohemis non occulte tantummodo consuleret, sed & aperte foveret, eos in suam protectionem suscipiendo, palamque eisdem subministratis auxiliis; id vero ab illo de consensu & voluntate ejusdem regis praestitum dicebatur. In altera vero eundem regem increpat, quod Sigismundum nepotem suum in Bohemiam miserit, cum gentibus armigeris quae esse dicuntur de regno Poloniae quaeque se cum haereticis conjunxerint, & eosdem contra fideles adhuc sustentarent, protegerent ac defenderent. Ab utraque epistola temporis adscriptio reflecta est. MANSI

(a) Ib. post. cand. sp.

XXIII. Hæresis propagines e Polonia excisæ.

(b) Thom. Vald. 10. 3. tit. 12. de S. orandis c. 108. Hæresis adversus sanctos.

(c) Rom. 15.

(d) Id. eod. 10. 3. tit. 7. de ord. sac. c. 66. Libertas ab hæreticis in libidinum licentia posita. (e) Galat. 5.

notam omnem diluat. Adjecta vero est liceris hæc temporis nota : Dat. Tyburæ vi. id. septembris pontificatus nostri anno v. Eodem argumento literæ ad Plo-censem, Cracoviensem, Poznaniensemque episcopos scriptæ sunt (a), tantaque ab iis adhibita diligentia est in agro domi-nico, ut exitiales ejusmodi Wicleffi & Hussi propagines tandem evulsæ sint.

Navata etiam in Anglia est strenue o-pera a præsulibus in excindendis Wiclef-fiticæ perfidiæ fibris pestiferis : atque hoc anno Londini damnatus est Guillelmus, qui dum sanctorum cultum oppugnabat eo impietatis progressus est, ut ne qui-dem preces Christo, ut homini Verbo di-vino hypostatice conjuncto, sed tantum ut Deo porrigi velle ut narrat Thomas Wal-densis (b) Guillelmi cognomento Sartoris damnati Londini an. Domini MCCCCXXII. Prima conclusio erat ista : Omnis oratio, quæ est peritio alicujus domi supernaturalis vel gratiæ soli Deo est dirigenda. Secunda : Oratio soli Deo dirigenda est. Tertia : Orare aliquam creaturam est com-mittere idololatram : Fidelis nunquam dirigere debent orationes suas ad Deum subratione humanitatis, sed solum subra-tione deitatis. Hæc Guillelmus Witcle-vista, cujus ineptias ita confutat idem Waldensis : Ergo Paulus Apostolus erat idololatra, qui ait (c) : Obsecro vos, fra-tres, per dominum nostrum Jesum Christum & charitatem Spiritus sancti, ut sollicitu-dinem impertiamini in orationibus pro me ad Deum, ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Judæa. Ecce non solum instat, ut orent pro se, sed orationem adorationem accumulât, contestans eos per dominum Je-sum Christum & per Spiritus sancti cha-ritatem, obsecrans eos impertiri sibi so-llicitudinem in orationibus pro se Deo. Quid est ergo obsecrare eos aut quid minus, quam eos orare pro se ; Comprehensuse-tiam est ab episcopo Norwicensi alius Wil-lelmus cognomento Albus, qui cum sa-cerdotio initiatus effec scortum nuptia-rum honesta specie sibi thoro junxit, & coelibatum sacerdotum blasphemis convi-tiis infectatus est, ut narrat idem Wal-densis (d), qui etiam hæretici argucias dissolvit, quibus contendeat libertatem Christianam indistincto sacerdotibus coelibatu labefactari : Jam, inquit, potestis vi-dere qualiter abutuntur libertatis agnomi-ne & gloriantur insimul attributis suis. Au-diunt Apostolum dicentem eis : Vos in libertatem vocati estis fratres ; non autem audiunt eum canentem (e) : Tantum ne li-bertatem in occasione detis carnis. Præ-terea sacerdotes exagitabat, quod vesti-galia ecclesiastica possiderent, paupertatemque evangelicam in se ac suis mirifice commendabat, cum tamen paupertatis evangelicæ specie opes abliguisset impe-

ritorum, qui eius se verbis duci patie-bantur ; quam hæreticorum fidam pau-pertatem ardentemque avaritiam redarguit idem author (f) : similiaque a pauperibus Lugdunensibus stulte jactata vidimus, quæ ex Juliani apostatæ dialectica etiam Christianos Reges ac principes ad ino-piam redigendos perperam concludunt.

Hoc tempore inventus est in Hunga-ria hæresarcha, qui inanis humanæ philo-sophiæ argutiis fascinator omnem Chri-stianam religionem evertēbat, statuens non alia credenda, quam quæ humana cognitione comprehendendi possent, veluti demonstratur unum esse orbisconditorem qui demum convictus de humanæ mentis imbecillitate quamque facile decipi con-sueverit, divinæ misericordiæ insigni be-neficio pietati in Paulitarum cœnobio se addixit. Rem narrat Joannes Nider (g) his verbis : Cum perfidus in sua pertinacia perseveraret, quinimmo diceret se in sua mori velle, excogitaverunt viri pruden-tes, animæ ipsius miseri plus fau-ventes quam corpori aliud consilium : vincule-tur, dicebant ad episcopi officialem secre-tarius, versipellis iste arctius, ponatur ad cippum, & loris stringatur : in his forte pernoctanti vexatio (h) dabit intellectum. Quo per ordinem facto, venerunt in crastino sepe dicti fideles animæ * cyrologi, videre volentes suum egrotum, ad quos impatienter clamavit : Me, quæso, inci-nerate ; paratus enim sum ; Quousque ani-mam meam frustra vexatis ? Illi vero fo-menta acriora animæ a Ægyptiorum the-sauro philosophico applicantes, ostenderunt erranti, quam imbecille foret humanum ingenium, quam avis multa, vita brevis, & judicium fallax, tempus acutum, & similia ; & meditativum in his iterato reliquerunt non minus quam antea vinculum. In crastino vero redeantes per divinum lumen inspiratum bonum hominem inven-erunt. Vidi [inquit reus] quod anima mea salutem indè esse queritis, literis e-minentes estis, & in orbe terrarum fama-ti : paratus sum ingenium meum vobis sub-mittere : jubete quod placuerit, quia pa-ratus sum sine fitione parere. Itaque re-vocare suam perfidiam jussus est, & fecit publice : & ne mundo ulterius serviens de-ciperetur a vanis, perijt in ordine Pau-litarum recipi in monasterio, ubi Deo sim-pliciter & valde devote servitur in Hun-garia, ubi ordo iste in magno est vigore, ibi receptus militavit Christi tyrocinio.

Dum hæc adversus hæreticos fiebant, Pontifex in alios Ecclesiæ hostes veteris schismatis propugnatores, qui Hispaniam inquinare suis erroribus nitebantur, curas intendit : nonnulli enim improbi homi-nes partim e monasteriorum qui claustris emergentes, partim clericali adscripti mi-litiæ adeo sibi præsidebant, ut vani

Prædicata paupertas ad cumu-landas o-pes. (f) Wal-den. 10. 3. ut. 10. c. 99. XXIV. Deitarum hæresis.

(g) Jo. Nyder formic. 1. 3. cap. 10. Suppliciiis convertus hæreticus.

(h) Isai. 28. * chirurgi.

XXV. Repullu-lant Lu-nani schisma-tis relictis.

(a) Lib. 4. pag. 144.

(b) Ibid. pag. 126. In Arago-nia inquisi-tionem in schi-maticos. (c) Ibid. pag. 127. 128. & 129. XXVI. (d) Ibid. pag. 32.

(e) Ibid. pag. 272. Jo. Arme-niaci co-mes schi-maticus.

XXVII. In judi-cium voca-tus.

capitis ludibria totius Constantiensis synodi oecumenicæ patrum sapientiæ atque probitati anteferebant, effutirentque Petrum e Luna injustis suffragiis damnatum, nec de gradu deici potuisse. In quos Mar-tinus (a) edito diplomate, ubi pluribus Constantiensis decreti æquitatem exposu-it, Toletano archiepiscopo & episcopo Calagurritano præcepit, ut in ejusmodi impostores perturbatoresque ecclesiasticæ pacis adverserent.

Martinus, &c. Cum sicut accepimus, nonnulli schismatici in Hispaniarum par-tibus a via veritatis prorsus aversi, ac ab utero Ecclesiæ penitus alieni, ut trahant alios in errorem, acuant linguas suas contra hujusmodi synodi decreta, falsas ma-chinas construendo, & satagentes eandem Ecclesiam in antiquum schisma Christi fa-ventes gratia, ut præmittitur, jam præci-sum reducere, eundem Petrum de Luna, Papam Christianique vicarium & Petri fore asserant successorem : Et infra : inqui-sitionis officium contra hujusmodi schisma-ticos fraternitati vestræ tenore præsentium Apostolicæ auctoritate committimus, &c. Dat. Roma apud S. Mariam majorem vi. id. septemb. pontificatus nostri anno vi. Excitatus (b) etiam est Alfonso archie-piscopus Casaraugustinus ad purgandam schismatica colluvie Aragoniam, amplif-simaque decernendi, conciliandi que illos Ecclesiæ, qui schisma damnassent potestate est munitus (c).

Recreduerat (d) idem schisma in Oc-citania & Aquitania, nonnullique pro-figacissimi & perditissimi homines eo prorupere, ut castro, cui Turenæ nomen est occupato, illud Pranicocetam appel-larint ducto ex Paniscola, ubi degebat Pe-trus e Luna, nomine, ex eoque schisma propagare & blasphemias voces in Con-stantiensis synodum oecumenicam mittere non perhorruerint : in quos cum Gerar-dus Neapolitanus Apostolicæ sedis nun-tius tulisset sententiam, rata illa habita est a Martino ; legatusque (e) est in Gallias alius Gerardus, ut tum in eos, tum in Joannem Armaniaci comitem schismatis ab Aquitania defensorem, qui etiam filium ab schismatico lustrandum baptismo & chrismate Paniscolæ profanato inungen-dum curaverat, severitatem ex sacrorum canonum præscripto adhiberet. Extrat hac de re pontificium diploma cujus potior pars infra scripta est.

Dilecto filio magistro Gerardo de Regno præposito Abiensi legum doctori A. S. N. salutem, &c.

Nos adversus eandem Joannem comitem citationem decrevimus personalem, ut infra certi temporis spatium nondum elapsum a prædictis desisteret, & in via veritatis per ipsum alius agnita ambularet, deter-minationique sacri generalis Constantiensis

concilii adherere, illamque velut verus o-bediencia filius insequi vellet fideliter, ut tenetur, aut coram nobis personaliter com-pareret : cumque idem Joannes comes sa-lutis propriæ & æternæ immemor, diabo-lica fraude deceptus, & per varias dicti Petri de Luna & suorum sequacium & fau- A Petro e-torū iniquas persuasiones seductus, a præ-Luna fa-missis minime desistere velit, sed quod dam-nabilius est prænominatos schismaticos schis-maticisque & hæresis fautores continue ma-gis ac magis etiam in suo familiari dome- A Petro e-stico & commensali servitio retinet, ac scinatus. præfati Petri de Luna versus castrum de Paniscola euntes & redeuntes nuntios, etiam cum eis in divinis participando, rece- ptare & honorare non desinit, eundem Pe-trum de Luna Papam Romanum ac summum Eundem Pontificem, in terris Christi vicarium te- nendo & appellando, & ut tali sibi ejus- que præceptis parendo & obediendo, unum natum ejus ex dilecta in Christo filia nobili muliere Isabella uxore sua cum chris- mate in Paniscola profanato in fide & o- bedientia dicti Petri de Luna per dictum schismaticum Joannem Carreris junioem, lustran- baptizari faciendo, multaque alia cri- tum cu- mina & excessus peiora prioribus mala ma- rat. lus continue accumulando, committere non cessavit in nostrum & Apostolicæ sedis ac Romanæ ecclesiæ vilipendium & contemp-tum, insuæ evidentissimæ damnationis cum- mulum, ac scandalum & damnum plurimum, prout de præmissis per tuas & eas, quas hic per venerabilem fratrem nostrum Ir-danum episcopum Albanensem & bonæ me-morie Alemannum tit. S. Eusebii presby- terum, dum viveret, S. R. E. Cardina- les, cum testibus omni exceptione majoribus, & aliis legitimis documentis recipe fecimus informationes, sumus plenarie infor-mati ; nos adversus hujusmodi gravissima & perniciose scandala salubriter providere volentes, cum jam comes ipse & alii præ- libati schismatici schismaticisque & hæresis fautores in hujusmodi damnato proposito per- tricinium permanserint ; & ultra attendentes quod error, cui non restititur, approbati videtur, & latum pandit delinquentibus ausum, qui corum iniquis & præsumptiosis temeritatibus non resistit, ac tantam per- tinaciam sine divina majestatis offensa gra- vique Ecclesiæ scandala & nostra con- scientiæ ulterius solerare, ipsamque im-punitatem, ne sanguis comitis & aliorum prædictorum sic errantium coram discri- cto examine æterni judicis a nobis ex- quiratur, absque aliquo salubri remedio relinquere non valentes, cum contemplatio- ne charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Navarra illustris, ac dilecti in Christo filii nobilis mulieris Bonæ de Biturio matris, & dilectorum filiorum nobilium virorum Amedei ducis Sabau- dis, Bernardi de Amanbaco militis, scelus.

concordant. Eundem Pontificem, in terris Christi vicarium te- nendo & appellando, & ut tali sibi ejus- que præceptis parendo & obediendo, unum natum ejus ex dilecta in Christo filia nobili muliere Isabella uxore sua cum chris- mate in Paniscola profanato in fide & o- bedientia dicti Petri de Luna per dictum schismaticum Joannem Carreris junioem, lustran- baptizari faciendo, multaque alia cri- tum cu- mina & excessus peiora prioribus mala ma- rat. lus continue accumulando, committere non cessavit in nostrum & Apostolicæ sedis ac Romanæ ecclesiæ vilipendium & contemp-tum, insuæ evidentissimæ damnationis cum- mulum, ac scandalum & damnum plurimum, prout de præmissis per tuas & eas, quas hic per venerabilem fratrem nostrum Ir-danum episcopum Albanensem & bonæ me-morie Alemannum tit. S. Eusebii presby- terum, dum viveret, S. R. E. Cardina- les, cum testibus omni exceptione majoribus, & aliis legitimis documentis recipe fecimus informationes, sumus plenarie infor-mati ; nos adversus hujusmodi gravissima & perniciose scandala salubriter providere volentes, cum jam comes ipse & alii præ- libati schismatici schismaticisque & hæresis fautores in hujusmodi damnato proposito per- tricinium permanserint ; & ultra attendentes quod error, cui non restititur, approbati videtur, & latum pandit delinquentibus ausum, qui corum iniquis & præsumptiosis temeritatibus non resistit, ac tantam per- tinaciam sine divina majestatis offensa gra- vique Ecclesiæ scandala & nostra con- scientiæ ulterius solerare, ipsamque im-punitatem, ne sanguis comitis & aliorum prædictorum sic errantium coram discri- cto examine æterni judicis a nobis ex- quiratur, absque aliquo salubri remedio relinquere non valentes, cum contemplatio- ne charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Navarra illustris, ac dilecti in Christo filii nobilis mulieris Bonæ de Biturio matris, & dilectorum filiorum nobilium virorum Amedei ducis Sabau- dis, Bernardi de Amanbaco militis, scelus.

Animad- verten- dum in ipsum de- cernit Mart. Cur diffi- mulatum diu illius fra-

fratrum dicti comitis, qui nobis super hoc scripserunt, premissa ultra quam expediret toleravimus, tibi qui referendarius noster existis, per apostolica scripta committimus & sub pena excommunicationis mandamus, quatenus per tuas literas una cum presentibus seu earum insertione valde ecclesie vel ecclesiarum, de quibus tibi videbitur, aut alias comitem eundem adhuc semel exhortari & requirere studeas, ut ipse infra quindecim dierum spatium a die affixionis dictarum literarum computandum, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & preteritorio termino assignes, cui & nos assignamus prefatos omnes alios & singulos schismaticos schismaticis & heresis fautores, eidemque faventes, & adherentes in hac parte, de civitatibus, castris, villis, terris, locis, dominiis, domoque, officiis, consiliis & obsequiis suis realiter & de facto expellat & expelli omnino faciat, illos ulterius nullatenus receptaturus, nec per se vel alium directe vel indirecte, palam, publice, vel occulte defensorus, nec eis, aut eorum alicui, vel aliquibus auxilium, consilium, vel favorem prestiturus: alioquin lapsis quindecim diebus interdictum per te, ut promittitur appositum & aliquando suspensum suspensionibus huiusmodi revocatis continuando, civitates, villas, castra, loca & alia quaecumque terras & dominia dicto comiti mediate vel immediate subiecta cum eorum ecclesiis, monasteriis & aliis piis locis exemptis, & non exemptis in Vasconia partibus predictis & alibi ubicumque sit a generali interdicto ecclesiastico supponas, &c. Dat. Romae apud S. Petrum x. kal. januarii pontificatus nostri anno vi.

Schismaticos expellere iustus.

Ni pareat indictum in eius principatu sacrorum iulium.

XXVIII. (a) *Monstrel. vol. 2. c. 260. & 261.* (b) *Cap. 262.* Henricus V. fallacis humane felicitatis exemplum. Ex iniusti belli laboribus lethalem morbum contrahit. Angitur ob non conversam in Turcas arma. (c) *Juvenal. Ursin. in Carol. VI.*

stianæ pietatis specimen in extremo illo vitæ actu Thomas Walsinghamus (d) dedisse narrat.

Sumptis, inquit, vivifici corporis Dominici & alius, quæ ad Christianum pertinent, sacramentis in vera penitentia, fide recta, spe certa, & caritate perfecta, & bonæ memoria, huic seculo & suis vilescentibus, animam suam suæ reddidit Creatori penultimo die mensis augusti, postquam regnasset novem annis, quinque mensibus & quatuordecim diebus. Hæc Walsinghamus, qui descriptis iustis funebribus Henrico ex maiestate regia perfoluitis, cum illius corpus in Angliam delatum est, historię suæ finem imponit. Walsinghamo confestat Monstrelæus (e), ipsumque addit in extremo vitæ actu, dum septem psalmi repetebantur a sacerdotibus, eaque verba legerentur: *Benigne sic Domine in bona voluntate tua Ston, ut adificentur muri Jerusalem; ingemuisse professumque se in illo impendentis mortis discrimine votum concepisit de expeditione Jerosolymitana conficienda, si in pristinam a Deo sanitate restitueretur. De pia ejusdem morte pontificum testimonium inferius visuri sumus. Ferunt ipsum extinctum (f) ex erysipelate, quod vulgo ignem S. Antonii vocant, sub natibus accenso, qui flammam tandem per Gallias circumtulit. At Juvenalis Ursinus (g) dysenteria occubuisse tradit, ut turpiter suum cruorem effunderet, qui tantum humanum sanguinem, ut suæ ambitioni lenocinaretur, fuderat. Gerendarum rerum peritissimus extitit Henricus humane gloriæ cupidus, & in eos, qui ipsius edicta infregissent, acerbissimus.*

(d) *Walsing. in Henr. V. & Polyd. Virg. l. 22.*

(e) *Monstrel. vol. 2. cap. 262.* Transferebat in Syriam belli votum sero conceptum.

(f) *Id. cap. 265.*

(g) *Juvenal. Ursin. in Carol. VI.*

Reliquit sceptrum Henrico VI filio nondum bimulo, qui non modo parva in Gallias tueri non potuit, verum Anglicum etiam regnum multis post annis amisit: quem Pontifex (h) presulibus ac principibus commendavit, ut eum pie educandum curarent, atque integerrime rem administrarent Anglicam: tum hortatus est, ut cum tantus Christianus sanguis ab Anglis Francisque superioribus ætatibus effusus esset, lachrymabili tandem bello abstergerent: tum etiam monuit, ut iura pontificia immunitatemque ordinis ecclesiastici quam Henricus Rex in pristinam dignitatem, uti erat pollicitus, nondum restituerat, in Anglia instaurarent.

XXIX. Succedit Henricus VI qui omnia amisit. (h) *Lib. brev. p. 78. & in alio MS. p. 2. & 117.* Martini pro instauranda pace illud.

Venerabilibus fratribus episcopis, ac dilectis filiis nobilibus viris, principibus atque militibus, cæterisque de consilio charissimis in Christo filiis nostri Henrici Regis Angliæ illustris salutem, & apostolicam benedictionem.

Diligebamus filium nostrum celebris memoria Henricum Regem Angliæ dum vivebat, multæ enim erant in eo principe magnæ regisque virtutes, propter quas me-

Henrici V. mortem luget Mart.

merebatur amari. Audita igitur illius morte, considerantes quanta apud fideles esset facta læticia præcipue in regno suo, tali Rege sublato, & quam charum filium Ecclesie perdidisset, doluimus non pro damno quidem ullo, quod ille susceperit, qui in Domino mortuus est: nam, sicut accepimus, cor ejus excelsum humiliavit, & depositis curis seculi, animam direxit ad Deum, devote ecclesie sacramenta suscipiens: ex quo credendum est misericordiam Salvatoris illi aperuisse viam vitæ: propterea vos, quibus regni gubernacula sunt commissa, debetis spiritus vestros recreare & universum populum consolari, quia Rex vester, qui mortalis erat, de regno caduco ad regni perpetui gloriam est vocatus imperio Regis æterni, relinquent vobis imaginem corporis sui infantem ex eo genitum Regem vestrum, vestra cura & diligentia nutriendum, & in mandatis Domini & obedientia Ecclesie erudiendum: quem & nos in filium accepimus, nostram illi benedictionem & gratiam exhibentes, & rogantes Deum, ut dignetur cum gentibus & populis, ad quorum regimen natus est, incolumem conservare. Vobis autem ipsum tanquam charissimum nostrum, & Ecclesie filium commendamus non solum ut dignam curam de ejus nutritione, sed etiam de regni paterni gubernatione suscipiatis, in qua vestram fidem, sapientiam, & pietatem sic notam omnibus factis, ut dicant Rege amisso non defuisse, qui regerent sapienter & iuste.

Pie obitu se creditus.

Commoventi Angli ut Henr. VI. educerent.

Inter se pacem colant.

Pacem Gallia restituant.

asserit statuti, per quod in regno Angliæ libertas ecclesiastica longo tempore oppressa est: nam prefatus Rex defunctus spem optimam nobis dabat, quod quamprimum reversus esset in Angliam, parlamentum ad hoc necessarium celebraret, & pro restitutione juris prefate ecclesie & ecclesiastica libertatis effectualiter provideret: quapropter eo vivo non dubitabamus quod ea, quæ verbo promiserat, realiter adimpleret; præsertim cum essent talia, a quibus nulla bene instituta mens, nullum sanum consilium dissentire posset.

Libertatem ecclesiasticam instaurant.

Promissis Henricum corruptelas sublaturum.

Vos vero multo magis voluntatem ejus honestam sequi debetis, ut executio sancti operis per vos facti regni & regatum honori cedat, & proficiat animæ suæ salutem, & nos ac prefatam Ecclesiam erga novum Regem & regnum, ac vestrum quemlibet obligetis, qui pro benignitate nostra recepturi sumus, quod est debitum, pro beneficio singulari.

Ob schismata jus ecclesiasticum labefacturum.

Considerate præterea quam enormis deformitas in corpore unitæ Ecclesie videatur continuata usurpatione juris Ecclesie & oppressio ecclesiastica libertatis, quæ tolerabatur in schismate, præterea quod non recto rerum examini, nec libera justitia locus erat. Nunc vero, cum per Dei misericordiam sub nostro pontificatu omnia catholica regna, provinciæ, nationesque cum obedientia plena conveniant, quid est, quod videamus regnum Angliæ a cæteris fidelibus in plenitudine sincerae obedientiæ discrepare? hanc maculam, profecto universalem Ecclesiam deformantem, non possumus sine nostra gravi ignominia tolerare. Propterea vos rogamus, requirimus, & hortamur, ut in restituendo jus suum & libertatem Romanæ ecclesie curam præcipuam capiatis: nam rem Deo acceptam facietis, honorificam regno & vobis, cujus prosecutionem eo studiosius debetis amplecti, quod clare perspicitis rem Ecclesie iustissimam atque sanctam post multorum Regum sapientiam incunabulis Regis innocentis singulari Dei gratia reservatam fuisse.

Non decere, ut Anglia ab aliis dignis discrepet.

Dederat jam ante Pontifex, post alios legatos plures in Gallias nuntios apostolicos, negotium Amedeo duci Sabaudia, ut pacem Anglos inter & Gallos conciliaret, quam cum, sublato Rege Henrico, facilius redintegrandam putaret, illum iterum rogavit (a), ut una cum Nicolao Albergato episcopo Bononiensi ea de causa jam ante ad utrumque Regem missos, priores curas strenue in id intenderet.

XXX. Concilium andæ concordia operata.

Dilecto filio nobili viro Amedeo duci Sabaudia salutem, &c. Quamvis non dubitemus generositatem tuam summis desideriis exoptare compositionem & pacem Franciæ atque Angliæ principum & regnum, & pro ea pie & sollicitè laborasse & indefessis studiis laborare; tamen, quia huiusmodi pacis desiderium.

(a) *Ib. p. 45.* Bonavent. Cavall. in vit. B. Nic. Alberg. Sabaudia dux ad eam urgendam sollicitus.

Postremo, quod vobis esse ante omnia cura debet, non est de jure Romanæ ecclesie negligendum, & de abolitione illius Ann. Eccl. Tom. XXVII.

super omnia infides cordi nostro, cum nulla res in uniuersa Christianitate sanctior & utilior fieri possit nobilitati tue ad hoc dignum opus intente libenter preces & hortationes nostras adicimus; praesertim cum partibus diuturni belli labore & taedio affectis, & secuta morte Regis Angliae, nobis major spes & opportunitas consequendi optatam pacem oblata esse uideatur. Instandum est igitur, fili dilecte, nec tanta occasio dimittenda: nam speramus in Domino, qui omnibus rebus tempora modoque constituit, quod studia tua, quae dudum circa tractatum huiusmodi adhibuisti, & operationes venerabilis fratris nostri Nicolai episcopi Bononiensis, quem ad eos principes hac de causa transmissimus, nunc parient illum fructum, quem diu tanto desiderio petebamus. Dat. Romae.

Magni ab iplo labores suscepti.

XXXI. Card. legatus ideo in Gallias missus. (a) Lib. 4. ep. cur. p. 138. & l. breu. pag. 64.

Quae data illi imperia.

XXXII. Sabaudus aegre fert mitti a Pont. Cardinali. (b) Lib. l. breu. p. 45. & in alio lib. breu. p. 94.

Martini ad eum lit.

ea quod te habere optimam in eo negotio voluntatem, & auctoritatis in te plurimum, cum utriusque partis confidentia uidebamus: & sic te hortamur, & charitative requirimus & rogamus, ut usque ad perfectam rei conclusionem, Deo duce, profsequaris. Nec mireris, aut etiam peruerberis, quod hoc tractata pacis in manibus tuis pendente nos venerabilem fratrem nostrum Ludovicum episcopum Portuensem S. R. E. Cardinalem ad eandem prosecutionem nostram & ejusdem ecclesiae nomine cum plena legationis officio duxerimus deputandum: quod certe non fecimus, ut progressum tuum in tanta materia impediremus; sed potius adjuncto novo adminiculo iuaueremus: nec propter hoc te honore debito privare uoluimus & laborum tuorum fructu, uirtus enim tua post condignam retributionem Dei certe consistit apud homines per uulgata & in propria recte factorum conscientia. Hunc uero fructum tuae laudis & famae quis tam esset ingratus aut inscius, ut tibi conaretur eripere, cum nulla in terris regio sit tam longinqua, tam abdita, in quam tanti belli fama non peruenierit, ubi tua diuturna sollicitudo & sancta pacis procuratio non sit nota atque uulgata? Itaque, fili dilecte, hanc gloriam, hunc honorem tibi debere merito putamus semperque putauimus: sed cum animus noster diu huius desiderio pacis arderet, nonnulli qui eadem pacis cupiditate mouebantur, nobis facile persuaserunt, ut pacem hanc adjuncto ecclesiastico, quaereremus; cuius etiam auctoritate tu praecipuus auctor pacis ad rem perficiendam uti posses, &c. Datum Romae.

Non imminuendam inde, sed potius augendam ejus gloriam.

(c) Juven. Ursin. in Car. vi. Monstr. vol. 1. c. 267. (d) Walsing. in hist. Angl. hoc anno sub fin. Caroli vi. mors. XXXIII. (e) Monstr. vol. 1. c. 261. Paul. Emil. in Car. VII. & alii. Carolus vii. Pi. Savii corona redimitus. Magnum vitae discrimen adit. (f) Lib. ult. breu. p. 22. & in alio lib. breu. p. 4. & 79. (g) Monstr. vol. 1. c. 263. (h) Id. vol. 2. c. 2. 3.

Inter ea pacis colloquia Carolus Francorum Rex senio, & gravis alienationis vitio laborans & uivis sublatus est uigesima secunda octobris die (c): cujus regnum Henricus VI. (d) ex filia nepos, & Carolus (e) filius ob Philippi Burgundi uim terroremque hereditate antea iniquo decreto dejectus inter se armis partiti sunt (f); nam dux Bethfordiae, cui Gallici regni administratio demandata fuerat, bellum urgebat, ac post Henrici V. mortem aliquas urbes receperat (g): Delphinus uero Pictauii regium insigne accepit (h) atque in ipso regni limine maximum vitae discrimen Rupellae adit, ut pene aedificii labentis ruina elideretur: quem Pontifex iustum Galliae Regem agnouit, eoque ornauit nomine in literis susceptumque ex paterna morte illius dolore permulsi: tum ad pacem in Gallia tot bellis attrita redintegrandam atque sancendum cum Anglo foedus, denique ad regias consecandas uirtutes, & ad ecclesiastici ordinis tuendam dignitatem est adhortatus.

Cha-

Charissimo in Christo filio Carolo Francorum Regi illustri salutem &c.

Martini ad eum lit.

Non dolere & pias lacrymas continere, charitas nostra non potuit cum nobis nunciata mors fuit celebris & praecleara memoria charissimi in Christo filii nostri Caroli Francorum Regis illustris genitoris tui: simul enim animum subiit regia domus & sanguinis & suae pristinae fortunae memoria & consideratio infirmitatis suae laborumque praesentium, quae nos & te & ceteros, qui eum amabant, facere promptiores debet ad laudandum Deum, qui si etiam illum rebus secundissimis de regno tranquillo & saniore corpore uocauisset, esset a nobis de omni sua uoluntate laudandus; praesertim cum illi Christianissimo Regi plurimum boni, mali nihil accederet, qui ad regnum aeternum uocatus est imperio Regis aeterni. Suscipiamus igitur consolationem in Domino, & misericordiam ejus humiliter implorare pro defuncti Regis anima non cessamus. Verum, fili charissime, quoniam tu debitor es non minoris pietatis in patriam quam in patrem rogamus excellentiam tuam, ut omnes curas & cogitationes tuas conuertras ad populi tui quietem & patriae tuae salutem, quam non minus debes amare quam patrem, quam filios, quam te ipsum: & cum te Regem esse cogitaris necesse est, si recte consideras, fatearis te publicum patriae patrem esse oportere: quod paterna charitatis officium cum gentibus & nationibus, quae in tuo regno continentur, praestare tenearis: in omni statu omnique fortuna, nunc maxime diuturno bello fatigata & tantis afflictis calamitatibus, humanitatem & sapientiam tuam requirunt, ut eas aliquando a tantis laboribus in optata pace componas, quibus profecto nihil melius pace, nihil optabilius dari potest, pro qua uelis extinguere iram & odia, & injuriarum omnium obliuisci, illisque omnino tua benignitate remittere. Nec te commutationum rerum, aut aliqua noua felicitate a consilio pacis auertras, nec tibi blandiantur homines aut gloriae suae tribuat, quae Dominus solus fecit, in cuius manu corda sunt Regum, & auferit spiritum principum quando uult: uana siquidem & infirma sunt humana consilia, nisi Dominus illa direxerit, qui rebus omnibus tempora modoque constituit. Cum igitur ab eo acceperis id quod bibes, ipsi referenda deuota & humiles gratiae sunt & in cunctis tuis actionibus ejus auxilium implorandum: qui profecto, si per suas semitas ambulabis, tuis rebus & honestis desideriis prosperos cursus dabit. Initia igitur regni tui illi commendes, & secundum ejus legem & mandata disponas: & tu cum regio diademate fueris ornatus tibi persuadeas, quod alia quaedam sunt pretiosiora Regum ornamenta quam diadema uel purpura, fides scilicet, humanitas, & iustitia, & super omnia timor Dei, & ueneratio Ecclesiae suae, sine quibus regium quidem nomen usurpari potest, uerus autem & iustus Rex esse non potest. Quare, fili charissime, te obsecramus, ut Deum timeas & sanctam ejus Ecclesiam uenereris, nec patiaris opprimi in regno tuo Ecclesiasticam libertatem, qua semper a charissimis Regibus progenitoribus tuis summa cura & diligentia sunt defensa: nos enim pro honore tuo & pro quiete & pace regni tui nostra semper studia interponemus, quo nihil per nos accommodatius fieri potest ad conseruandam & amplificandam dignitatem tuam, &c. Datum Romae.

Admonitus ut patriam non minus amet quam patrem.

Bellis finem imponat.

Felicitatem ex diuino mandatorum obseruantia pendere.

Præerat (a) Gallicis rebus Henrici VI. nomine Joannes dux Bethfordiae una cum Philippo Burgundo, Anglicis uero Humfredus Lecestriae comes: cumque ad Legem Angli dominatum protulissent, negabant cedere amplissima possessione Carolo Regi; atque ita in plures annos extractum bellum, donec ruentibus in præceps Anglorum rebus, ex præteritis uictoriis ob pontificia spreta monita non alios reulerunt fructus quam praetorum iacturam, innumerataeque strages, consumptis ferro morboque praecipuis etiam ducibus qui uitam ac labores bellicos longe majori gloria & utilitate pro Christi fide contra Turcas consumpsissent.

Fides & iudicia pretiosiora sunt Regum ornamenta quam diadema & purpura.

Certabant eodem tempore de Neapolitano regno duo alii Christiani Reges magno cum religionis detrimento Ludovicus Siciliae & Alfonso Aragoniae; quod bellum, ut uidiuimus, Joanna II. ejecto viro Jacobo accenderat: ejus uero extinguendi cupidissimus Pontifex, ad quem supremum Siciliae spectabat imperium, cum jam ante Ludovicum S. Adriani & Petrum S. Angeli diaconos Cardinales misisset, ac post pactas ipsorum opera inducias nouis bellis ceterior Sicilia flagraret, iterum Jacobum archiepiscopum cum summa discernendi potestate illuc legauit (b), ut exortum incendium compesteret, nec tamen Ludouici & Petri Cardinalium legatorum auctoritati detrahi pronuntiaret. Missusque (c) est idem nuntius interjectis duobus mensibus in Gallias, de quo publicae fidei litera xii. kal. aprilis consignatae extant.

(a) Polyd. Virg. l. 23. Paul. Emil. in Car. VII. Angli omnia perdere quam cedere marant.

XXXIV. Accensa iterum in Neapol. regno bel-

Secutae uero fuerunt in Neapolitano regno magnae rerum conversiones, ac Ludouici Siciliae Regis res pronae ruere; Averla (d) enim a legatis Cardinalibus Joannae restituta est, & Franciscus (e) Sforria etiam ab eodem Ludouico ad Joannam Alfonsoque descendit. Ludouicus autem Rex nudatus praesidiis exhaustus, quae arario ad Martinum se contulit, a Regno abiecit. Roma ad aliam ditionis ecclesiasticae urbem diuertere uellet viii. id. julii publicae fidei syngrapha (f) illi data est, qua

(b) Lib. 4. ep. cur. p. 307.

(c) Lib. 4. ep. cur. p. 50. Ludouici res de-

XXXV. (d) Surit. l. 3. annual. c. 15. (e) Collea. hyst. Neap. l. 4. c. 3. (f) Lib. 4. ep. cur. p. 176.

A a a a a qua

qua iussi provinciarum pontificiarum praesides Ludovicum, ut ait, Jerusalem & Siciliam Regem meritis honoribus afficere. Cum vero Martinus Roma Tibur ferventi aetate se recepisset, eoque etiam Ludovicus ipsum convenisset, Tibure jam digressuro pridie kal. aug. alia eo argumento (syngrapha (a) tradita. Inter haec Joanna & Alfonso Rex Aragonum belli molem in Ludovici studiosos convertere, quos non armis modo frangere, verum, magna clementiae ostentatione ad suas partes allicere nitentur Aragonius, eoque in sua verba per iurandum adigebat (b); quamobrem gravia illum inter & Joannam dissensionum semina pullularunt, tum praeter fas Neapolitani regni imperium sibi arrogaret.

(a) Ibid. p. 83.

(b) Summ. l. 4. c. 3.

Ditio ecclesiastica turbata. (c) Lib. 4. p. 24. (d) Lib. 3. p. 319.

XXXVI. Edita a Martino pro Iudaeis sanctio. (e) Ext. apud Eug. 17. l. 12. p. 158.

Indulgentiam miseris quia reliquias salvas fient.

Nec turbarum expertus erat ditio ecclesiastica; ad quas sedandas imperatae antea inter agri Romani & patrimonii B. Petri proceres extractae (c) ad annum induciae; cum Ludovicus Alidosius Imolensi toparchia x. kal. februarii donatus est (d). Hoc anno Martinus ad Iudaeorum gentem ab iniquorum injuriis vindicandam, sanctionem (e) edidit, cum ex Judaica gente fluxerit Christiana religio, & ipsa ad confirmanda sacra oraacula divina utatur providentia, tum ejusdem reliquiae evangelica tandem luce collustrandae sint.

Martinus servus servorum Dei universis Christianis litteras inspercturis salutem, & apostolicam benedictionem.

Considerantes quod religioni convenit Christianis Iudaeis eo libentius contra persecutores & molestatores ipsorum opportunum praestare subsidium, quo specialius sunt

in testimonium catholicae fidei reservati, eorum testante propheta: Tandem reliquias salvas fient; quaecumque per predicatorum contra ipsos Iudaeos, ne cum Christianis conversari debeant, vel e contra, dicta sunt, ac excommunicationis sententiam, nullius firmitatis existere cernentes, universitati vestrae, & praesertim locorum ordinariis & superioribus ordinum Predicatorum districtius inhibemus, ne de cetero talia, vel similia contra Iudaeos utriusque sexus ubilibet constitutos in eorum diocesis, civitatibus, terris & locis, per quosvis predicatorum religiosos vel saeculares, cuiuscumque status, gradus, ordinis, religionis, vel conditionis existant, populis predicare permittant; volentes quod quilibet Christianus Iudaeos ipsos humana mansuetudine prosequatur, nec eis in personis, rebus aut bonis suis inferat injuriam, molestiam vel offensam; sed sicut permissum est eis cum Christianis vicissim conversari liceat, etiam mutua commoda alterutrum suscipere. Quibus etiam Iudaeis de speciali gratia indulgemus, ut omnibus & singulis privilegiis & gratiis, libertatibus & indultis quacumque auctoritate, & per quoscumque sub quacumque verborum forma concessis & in posterum concedendis, quae eis volumus debere ab omnibus inviolabiliter observari, licere uti valeant & etiam gaudere, &c. Et infra: Illos autem Iudaeos dumtaxat huiusmodi protectionis praesidio volumus communiri, qui nihil machinari praesumpserint in subversionem fidei memoratae, &c. Dat. Romae apud S. Petrum x. kalendas martii pontificatus nostri anno v. Abusi sunt apostolica benignitate, atque ideo privilegia ipsis concessa, ex quibus insolescerent, ab Eugenio rescissa visum.

Justitiam temere ex eorum usu anathema contrahi.

Justae leges pro iplis late confirmantur.

Inchoata

I. Ticinense concilium. (a) Const. sess. 44. (b) Lib. ult. brev. pag. 71. & in al. lib. brev. pag. 13.

Inchoata est decreto concilii Constantiensis (a) anno post Christum natum millesimo quadringentesimo vigesimo tertio indictione prima synodus Ticinensis [1] ad mores cleri & aliorum fidelium componendos, sentesque haeresum evellendas; qua de re Martinus (b) ad Orthonem archiepiscopum Treverensem haec scripsit. Martinus, &c. Quod fieri potest spectaculum gloriosius super terra, magisque dignum Deo, quam si in una mundi parte armati fideles contra hereticos dimicare pro fide catholica, in altera mihtrati partes ecclesiasticae pro reformatione ecclesiae decreta iusta sancire conspiciantur? ad hoc enim, Deo duce, dare operam intendimus. Et si forte civitas Papiensis pro sacrum Constantiense concilium pro loco huius futuri concilii deputata aliquo casu, quem Deus avertat, impediretur, non propterea a tam sancto opere desistemus: nam in eadem regione aliae urbes idoneae sunt ad hoc concilium celebrandum, quarum aliquam, ut speramus, Deus nobis per suam misericordiam liberam conservabit. Praeterea fraternitatem tuam hortamur, ut sicut alias tibi & ceteris metropolitanis Germaniae scripsimus, quae tibi ad honorem Dei, re-

formationem status ecclesiastici, exterminationem hereticorum, ac pacem quietam provinciae, quae videantur esse in hoc generali concilio proponenda & statuenda, iusta, una cum suffraganeis tuis discussas & disponas. Dat. &c. Adhibuisse Orthonem pastorale studium in cleri excolendis moribus vitiosque infestandis, eamque ob causam maximos labores exantlasse Treverensium archiepiscoporum gesta testantur (c).

Data eadem mandata fuere Conrado Moguntino ceterisque archiepiscopis Germaniae, ad quos haec missae litterae (d). Reuerabili fratri Conrado archiepiscopo Moguntino salutem & apostolicam benedictionem.

Sicut omnipotens Deus de throno ineffabilis maiestatis per ministeria creaturarum suarum universum conservat, regit & temperat, ita nos, qui eius vice in apostolatus culmine constituti, licet immeriti, Christiano generi praesidemus; quantum possibile nobis est, & ab ipso conceditur, per suas semitas ambulantes, equum ducimus officii, consilii & procuracionibus aliorum nobis dependentium praesatorum universalem Ecclesiam gubernare. Cum itaque super omnia ad reformandum statum ecclesiasticum

Provinciales synodi cogi iusta. (c) Crates pol. in anal. archiep. Treverens. in Orthonem. II.

(d) Lib. brev. & in anal. lib. brev. pag. 122.

De restituenda ecclesiastica disciplina aeternum.

NOTE [1] DE Synodo, quae hoc anno Ticini primum celebrari coepit, pauca, adnotanda supersunt, cum raris adeo Patribus confiterit, ut ignorem, an tertia alia, ultra primam & secundam sessio celebrata sit. Profecto si plures coivisse Patres admiserimus, nihil tamen maioris momenti statuisse videtur quam translationem concilii Senas, quae die XXII. junii, decreta statim executioni mandata sunt. Senas igitur se Patres transfulerant ubi celebrari concilium coepit. De mense & die, quae primo convenerunt patres, inter scriptores non convenit. Anonymus coevus quem in codice Victorino consuluit Spondanus ad hunc annum num. 3. indictum fuisse patribus ad diem kalendas novembris legitur. Malavolta in historia vernacula Senensi par. 3. lib. 1. diem XXII. augusti assignat. Non dubito quin bono huic viro optima patris suae documenta praec oculis fuerint, sed cum ea praeter morem suum officiantius legisset, diem XI. kal. augusti perinde accepit ac si XI. kalend. septembris signaret. Reipia enim Franciscus Thomae Senensis coevus author in continuatione ad historiam Senensem Joannis propatri sui; quam utramque historiam, legas Rer. Italic. to. XX. affirmat solemne sacrum de Spiritu Sancto, unde concilia pro veteri more exordiebantur in principe Senensi basilica celebratum fuisse die XI. Kal. Sextiles idest die XXII. julii. Addit tanta frequentia patres eo confluisse ut laborandum a civibus fuerit, ne annona deesset. Verum subortis in concilio turbis arte Alphonsi Aragoniae regis, qui pro Benedicto restituyendo clandestina consilia agitabat, Colonienf archiepiscopo intimasse pontificem ut concilium dissolveret. Ne id mandaretur executioni admitebantur Senenses, quorum metu factum est ut decretum illud de translatione concilii Basileam, quod in editis concilii actis ex sessione I. concilii Basileensis recitatur, eodem quidem die XIX. Februarii quam ibidem signatum est ederetur, sed clam & in loco ab eo quo coetus agebantur diverso. Sequenti vero die ab eo decreto publicandum prout patres destinaverant verantibus Senensibus absentum est. Demum succedente luce receptis a Martino literis de concilii dimissione parendum fuit, atque ita remotis portarum custodibus quos Senenses opposuerant, ne quis ex patribus recederet, libera abscedendi facultas omnibus permittas; & sic concludit author, praesules multi & ipsi etiam praesides fere taciti discessere. Hispani tamen multi Gallique ac Itali nonnulli prosequendi concilii cupidi, in civitate remansere, sequere Petrum Lunam (nondum ergo obierat) ex Hispania evocatos minitabantur; quod quidem verius Martinus Malatestam Pisauri dominum oratorem suum multis cum militibus Senas misit qui supremum plures magistratum adiens rem concilii auferre postulavit. At magistratus cum in pontificis voluntatem inclinaret, in senatu tamen id obtinere nequaquam poterant. Quamobrem auctoritate propria apparatus omnem & ornatum susculit; quo facto cuncti fere, maxima tamen civium parte invita, discessere. Ita ergo in Senensi hoc concilio praesulum est iis quae postea ab iisdem fere patribus ingenti ecclesiae scandalo in Basileensi concilio commissa sunt. MANSI

cum, qui hoc tempore indigere videtur, abundante nequitia, & frigescente hominum civitate suscitatis inter fideles bellis atque discordiis, & invalescente heretica pravitate, animam intendamus; & cum liquido nobis appareat ex provincialibus conciliis rite & mature celebratis magnam illuminationem & commoditatem afferi ad corpus universalis Ecclesie in generali concilio confirmandum, fraternitati tue, quam fide ferventem & in agendis circumspiciendam esse non dubitamus, per apostolica scripta suademus, committimus & mandamus, ut quam cito tibi commoditas affuerit, in idoneo tuae diocesis loco instituas tuum provinciale concilium, ad illud, ut moris est, solemniter convocatis suffraganeis tuis & prelati aliis, ceterisque personis ad presatum concilium requirendis; in quo quidem pro tua sapientia & proponi, statui & ordinari studeas, que ad laudem & honorem Dei, & ad conservationem & augmentum religionis & fidei Christiane, reformationem cleri in moribus & in vita, salutem populi, pacem quietemque provincie cognoveris pertinere; nec minus consideres pro tua discretione, & in eodem provinciali concilio considerari facias & videri, que per nos fieri oporteat & disponi in concilio generali, quod, Deo auctore, sumus habituri.

Voluimus autem, ut quacumque statuta & ordinata & provisiva & premeditata fuerint nobis quam citius per tuas literas facias manifesta, ut si qua ex illis fuerint, que sedis Apostolicae presidio & auctoritate indigeant, eadem nostro & prefate sedis munimine roborentur, & alia proponenda ad illuminationem generalis concilii ante mature possit discuti & ponderari, ut quod ante omnia cupimus pro salute fidelium animarum pro quieto statu reipublice Christiane, pro reformatione Ecclesie in hoc concilio futuro generali salubriter provideatur: Dat. Romae apud S. Petrum. Celebratam fuisse a Conrado Moguntino antistite hoc anno provincialem synodum, atque in ea plures sanctiones ad disciplinam ecclesiasticam instaurandam, moreque solutiores emendandos, refert Nicolaus Serarius (a), cujus acta edita etiam fuisse addit.

Habita quoque est synodus (b) a Theodorico Colonie archiepiscopo, in qua nonnulla ad cleri mores expoliendos, pluraque ad haereses Joannis Wicleffi, ac Joannis Hus abolendas sancita. Ad confundendam etiam Bohemorum novatorum impietatem, qua Christi domini, ac B. Virginis imagines diffringebat constitutum est, ut Virginis plangentis dolores Christi e cruce pendentis, dum humanum genus suo cruore redemit, memoria feria sexta recurrentis a paschate tertie hebdomadae recoleretur: tum ut fideles ad patriam illam celebritatem allicerentur, iis

qui solemnibus sacris afforent quadraginta dierum indulgentiae propositae, praeterque inactae, ut Deus clementiae suae luce Bohemos errorum tenebris involutos collustraret; nec revocandum est in dubium, reliquos archiepiscopos suo muneri non defuisse.

Decreverant ad Martinum Pontificem Sorbonicae academiae theologi solemniter oratores adjectis literis, quibus ipsum cohortabantur, ut concilium Ticini indictum celebrandum curaret ad religionis splendorem pristinae dignitati restituendum: quos Martinus (c) de eximio in Romanam ecclesiam studio commendavit, fecitque certiores vel Ticini concilium celebratum iri; vel si casus aliquis in ea urbe celebrari illud non permitteret, in alium locum opportuniorem translatum iri.

Ad studium Parisiense. Literas vestras plenas filialis devotionis & fidei libenter legimus, & oratores vestros libenter audivimus, nos eadem fore sententia faciendo & prudenter hortantes ad celebrationem concilii generalis: quibus licet per nos fuerit viva voce satis copiose responsum, tamen quia nos delectamur vobiscum loqui in ista materia, quos non dubitamus zelo conservanda fidei catholicae & ecclesiasticae dignitatis commoveri, sinceritatem cordis vestri per basilicas & pleniorum cognitionem patefacere & aperire volumus. Non est, filii dilecti, dubitandum quin plurimum profutura sit, sicut scribitis Christianae reipublice hac sacra synodus, Deo auctore, de proximo celebranda, per sanctam superiorem Constantiensem synodum instituta ad ordinandam reformationem status ecclesiastici, & ad periculosas haereses extirpandas; & propterea nemo debet de voluntate nostra circa huius celebrationem generalis concilii dubitare. Et, si civitas Papiensis ad hoc per ipsam Constantiensem synodum deputata casu aliquo impediretur, quem avertat Deus, non propterea ab hoc necessario & sancto opere desistemus; nam speramus quod Deus per misericordiam suam aliquam ex propinquis civitatibus nobis ab omni impedimento liberam conservabit. Denique existimate nec concilio idoneum locum, nec nobis sincerum animum ad ea, que erunt recta & iusta, defuturum. Vos vero, filii dilecti, quacumque in eodem concilio ad honorem Dei, reformationem Ecclesie, extirpationem haeresum, & ad pacem ac salutem populi Christiani proponenda & statuentia videantur, mature, distinxite, & salubriter provideate. Nota nobis est vestra erga Romanam ecclesiam fidelitas atque devotio, qua semper vestros sensus erexit atque excitavit ad conservandum atque honorandum caput, unde pendet salus & conservatio ecclesiasticae monarchiae, etiam contra inflammata multorum *... amplitudinem

Sorbonicae academiae ad Martinum legatio.

(c) Lib. ult. brev. pag. 22.

Martini ad Sorbonicos literae.

Purgat Martinus suspitionem quod nolle concilium.

Quoniam in conciliis proponenda sunt.

Moguntinae habitata synodus.

(a) Serar. lib. 5. Mogunt. rer. in Conrad. III. Habita & Coloniae. (b) Ext. acta synod. Colonie. Institutus dies Virginis Christi antiplangentis.

Commentaria Parisiense studium. nem suam ex veram perturbacione quaerentium; nec nunc tam in honesto proposito spiritus vestros tepuisse putamus, quos velle excitare ad utiles atque sanctas cogitationes pro fide catholica, pro dignitate Ecclesie, pro libertate ecclesiastica conservanda; haec siquidem cura dignae sunt vobis & omnibus, qui Christianam reipublicam salvam volunt, &c. Dat. Romae. Accedente peragendi concilii tempore futurus in eo praesides creavit (a) Pontifex Donatum archiepiscopum Cretensem, Jacobum episcopum Spoletanum, Petrum abbatem Rosatium ordinis Benedictini Aquilejensis diocesis, ac Leonardum ordinis Praedicatorum magistrum, quos amplissima decernendi in concilio, transferendi illius in aliam Italiae urbem, si id tempus & necessitas Italiae flagitasset, indicendi ad septennium proxime recurrentis alterius, designandaeque urbis potestatem fecit (b).

III. Internuntius a Martino missi ad Ticinensem concilium. (a) Lib. 5. ep. cur. p. 11. Contel. ex brev. Mart. V. Sabellic. enead. 10. li. (b) Ext. ejus lit. in actis concil. Basilie. Summa instructi auctoritate. Martinus, &c. Discretioni vestrae, ubi legitima causa subsistat, ipsum concilium de civitate praedicta ad quancumque civitatem aliam eisdem nationis ad hoc liberam, habitam, & sufficientem, de qua vobis videbitur, auctoritate nostra transferendi illudque prorogandi, mutandi & dissolvendi, ipsamque concilium in huiusmodi alia civitate, ad quam id forsitan transferri & mutari contigerit, continuandi, tenendi, & celebrandi, & ad illud prelatos & alios evocandi, eique nomine & auctoritate praedicti praesidendi, & in eo quacumque decreta eodem approbante, concilio ordinandi, statuendi, & decernendi, illaque in publicis sessionibus iuxta morem solemniter publicandi & approbandi; & nihilominus ante dissolutionem praesentis concilii locum pro alio futuro concilio inde ad septennium celebrando iuxta deliberationem & ordinationem praedictam, etiam ante mensem ubi rationabilis causa esset, ne aliquo modo huiusmodi loci deputatio differatur, nominandi, devocandi, & assignandi & alia in praemissis omnibus agendi, disponendi, statuendi, & exequendi, ac concludendi, qua pro statu honoreque nostris & Romanae ecclesiae, ac tranquillitate & pace reipublice Christianae noveritis profutura; plenam & liberam de distillarum fratrum consilio auctoritate apostolica tenore praesentium concedimus facultatem, &c. Datum Romae apud S. Petrum VIII. kal. martii pontificatus nostri anno VI.

Jam synodum Ticini inchoaverant patres, cum huc in ea urbe grassari incipientes discere compulsi sunt, Senasque ad illud instaurandum designarunt, quorum sanctionem confirmavit Pontifex (c) ac Ludovico episcopo Magolanensi proaustori praecipit, ut cum Senensium oratoribus Carolo Auguelino, Checco

Lues Ticini graefata.

(c) Lib. brev. ult. pag. 37.

Bartholomaei Petrucio, & Christophoro Andreae de excipiendis patribus & tuenda libertate concilii, ad quod una cum Cardinalium senatu se conferre meditabatur, patisceretur, & pacta conventaque confirmavit, ut ait (d); super ordinatione & celebratione concilii generalis in civitate Senarum, & accessu nostro nec non venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium & Romanae curiae & aliorum venientium ad concilium & civitatem praedictam. Datum Romae apud S. Mariam majorem id. augusti pontificatus nostri anno VI.

De hac translatione meminere scriptores, (e) extantque apostolicae literae ea de re ad Conradum (f) archiepiscopum Moguntinum & Theodoricum (g) Coloniensem datae, in quibus Papiensem synodum ob pestilentiam dissolutam fuisse ait tum etiam ad Alfonso Regem Aragonum, quibus eum rogat, ut regnorum suorum praesules urgeat, ut Senas veniant: Quia inquit (h), ex iusta causa translatio concilii generalis de civitate Papiensi ad civitatem Senensem per ipsum concilium est decreta & approbata per nos; excellentiam suam rogamus, ut operam facias, quod prelati de regnis tuis veniant ad reformandum cum ceteris statum ecclesiasticum & libertatem Ecclesie conservandam. Solicitatos pariter alios Reges, ut ad Christianam rem in suum splendorem revocandam praesules Senas mitterent, perspicuum videtur: quid vero post haec Alfonso Rex egerit, suo loco enarrabitur (i); nunc de pontificis studiis antequam synodus cogeretur, adhibitis ad schismatis veteris propagatas reliquias excindendas dicemus.

Decretus jam ante fuerat internuntius Gerardus praepositus Albiensis, ut legum ecclesiasticarum severitatem adhiberet in nonnullos impiores, qui religioso in Occitania & Aquitania aut clericali insigni decori scelus variis hypocrisis involuctis obvelabant, vocesque blasphemias fundebant in Constantiensem synodum, ac patres universi orbis Christiani Petrum & Luna sententia iniqua damnasse effutiebant. Ille igitur apostolica securus impetrata, rite explorata veritate, iudicialia sententia haeresis & schismatis flagitio devinctos renunciavit. De quibus factus certior Pontifex cunctos praesules, Reges, ceterosque principes atque alios catholicos dignitate conspicuos adversus impios homines incitavit (k).

Martinus, &c. Universitatem vestram, regias praesertim celsitudines, ducumque, comitum, & principum, aliorumque nobilitates, ac ceterorum devotiones requirimus, & hortamur assente, ac per viscera misericordiae domini nostri Jesu Christi, cujus res agitur, obsecramus in Domino, ecclesiasticis vero personis, ac subditis nostris aliis quibus

(d) Lib. 4. ep. cur. p. 244. Translatum Senas Concilium.

IV. Solicitatos praesules ut Senas accedant. (e) Malavol. p. 3. l. 1. ad fin. Lud. Cavetel. in annal. Clem. hoc anno. Acta synod. Senens. (f) Lib. ult. brev. p. 57. (g) Ibid. p. 80. (h) Ib. p. 37. (i) Lib. 20. c. 14.

V. Lastrant schismatici in concilio Constant.

(k) Lib. 4. ep. cur. p. 207.

VI. Data principibus imperia ut eos capiant.

* Vota nem

Quisquamque, in virtute sancta obedientia, & sub excommunicationis ac aliis penis juris precipimus & mandamus, quatenus se, & quando, ac quoties pro parte prefati nuncii [nimirum Gerardi, de quo paulo ante memoravi] fueritis requisiti; adversus prefatos schismaticos, ac schismatis & heresis nutritores, fautores, ac sustentatores, & eorum quemlibet, eis modis & formis quibus expediens fuerit, etiam per viam facti insurgatis, ac procedatis, & alias in cunctis, qua prefatus nuncius duxerit requirendum, eidem auxiliis, consiliis, & favoribus opportunis assistendo pareatis, obediatis, & efficaciter, pro exaltatione fidei orthodoxe, & Ecclesie universalis unione, extra quam salus non est, & depressione, ac destructione dictorum schismaticorum, ac schismatis scissuraeque & divisionis Ecclesie nutritorum, scandalizatorum, intendatis, sic quod vestris mediantibus iuramentis, consiliis, & favoribus, in virtute Altissimi, & in brachio extenso ipsius, in eorum malignitatibus, & pervertitibus conterantur, proferantur, & penitus destruantur ac annihilentur, fidesque catholica continue exaltetur, ac unio in dicta Ecclesia, futuris perpetuis temporibus irrefragabiliter habeatur & observetur, &c. Dat. Romae apud S. Petrum XII. kal. aprilis pontificatus nostri anno VI.

VII. Redacta externa specie est ad officium Armeniaci comes Rhemensis archiepiscopi opera, cui proximo anno a Martino actae gratiae fuere (a), cum is praevalenti recessus abditos scrutari nequiret, sed postea paruit mens impia, reliquorumque confirmata est schismaticorum audacia ob clientelam Alfonsi Regis, qui ut Martinum vexaret, in vulgus pervulgandum curavit (b) Paniscolenses schismaticos, Dominicum & Bona fide, Euximum

(a) Ext. ca de re lit. in inf. Alex. VII. p. 7.

(b) Mart. l. 9. brev. p. 3.

Dachiae, & Julianum e Loba cardinalitia dignitate auctos a Petro e Luna. Ex hac fama Christi vicarius magno dolore percussus est, ac Valentino (c) episcopo tum Dalmatio archiepiscopo Tarraconensi dedit mandata, ut quovis sine ullo dignitatis, etiam regiae, discrimine omni cum novis pseudocardinalibus commercio, intentata anathematis poena interdicerent, ac si damnarent flagitium, eos in gremium Ecclesiae revocarent (d). Compertum deinde est consuetam esse fabellam auctore Alfonso (e) Rege Aragonum, ac petrum e Luna nullum pseudocardinalem dixisse, ut testatur Martinus (f), cuius verba mox afferemus. Refellendi itaque ii, qui Petrum e Luna suos sacramento adegisse ferunt, alium in suum locum subrogaturos, cumque vocis usum vis morbi illi ademisset, accepto calamo pseudocardinalibus proposita aeternae maledictionis poena ad id obstrinxisse: fuere enim hae schismaticorum & politicorum regiae Aragoniae schismata propagare moliantium fallaces artes.

Ereptus porro est e vivis hoc ipso anno [1] (g) Petrus e Luna, quem nonnulli veneno necatum putaverunt, quasi viro nagenario nullum effera senectute praesentius venenum esse possit; ac mox auctore Alfonso Rege (quem ambitio & ira impellebant in Martinum Neapolitanum ei sceptrum tradere negantem, gentique Gallicae iure debitum eripere abnuentem) iussi illi lidem impostores, quos falsus rumor primum pluribus mensibus (h), ac deinde praesente extremo Petri e Luna obitum die pseudocardinalitico insigni donatos finxerat, regio acti (i) impetio accepta purpura mimico more Aegidium Munionem canonicum Barcinonensem Paniscolae antipapam crearent, qua de re haec traduntur in MS. Vaticano (k): Petrus e Luna

(c) Lib. brev. p. 73.

(d) Id. ibid. p. 92. (e) Id. lib. 9. brev. p. 3. (f) Id. l. 9. brev. p. 3.

Petrus e Luna in haerese memoritur. (g) Id. l. ult. brev. pag. 37. Alfonso Rex Anticardinales & Antipapam creat.

(h) Id. l. 4. ep. cur. pag. 143. (i) Id. lib. 9. brev. p. 3. p. 23. Marian. lib. 20. cap. 14. (k) MS. Vat. signat. nu. 6418. p. 131.

NOTAE [1] Petri de Luna qui sub Benedicti XIII. nomine pontificis Romani personam ludricam Paniscolae agebat, obitum anno huic assignat Annalista persuasus autoritate literarum Martini V. pontificis, & sententiae concilii Senensis, qua in Petrum de Luna damnata memoria anathema pronunciat. Consonant & recentiores Hispani scriptores Surita, & Mariana qui eundem pariter annum viro infelici emortualem statuunt. Consonat & Andreas Ratisponensis, qui tunc in Germania chronicon suum ab Eccardo vulgatum scribebat. Diu multumque cogitavi, num auctoritatibus hisce victas tandem manus darem contra perspicuum aliud documentum quod annum huius emortualem ad sequentem 1424. transfert; cum praesertim quaedam in eo legantur veritati plane opposita. Rem ut se habet proponam. Joannes Carrerius Gallus unus quispiam ex cardinalibus Benedicti seu Petri de Luna, post obitum eiusdem Benedicti quadriennio, literis datus ad Comitem Armeniaci, quas etiam palam ad omnes fideles directas voluit; totam historiam de eiusdem obitu, ac de successore illi a cardinalibus substituto persequitur. In iis vero eiusdem Benedicti annus, mensis & dies emortualis ita enunciantur: *Novembris die xvii. anni Domini MCCCCXXXIV. cepit infirmari, die XVII. eiusdem mensis quatuor cardinales duos Aragonenses, & duos Gallicos creavit. Die penultima eiusdem mensis inter septimam & nonam horam expiravit.* Insuper hanc narrationem prosequens auctor ille, scribit, lenta dein consilia de successore deligendo cardinales illos agitate; sed extimulante tandem per literas Alphonso Aragonis rege, *pro tunc creata Neapolitanas existente*, post varias partes vicissitudines sequenti anno Aegydiū quendam Sanciai Munionis (quem genere illustrem, & Barcinonensem canonicum appellat auctor secundae vitae Martini Rer. Italic. tom. III. par. II.) renunciaisse pontificem Clementem VIII. nomine appellatum. Diem & mensis electionis huius silet, sed cum syngrapham quandam recitet a novo pontifice ante electionem suam signatam eaque data sit die X. junii anni 1425. rem haud lon-

illi Clementis nomen inditum.

Luna VII. annos post synodum Constantiensem vixit nunquamque Pontificis nomen deposuit; immo cum eodem tempore Alfonso Aragoniae Rex bellum gravissimum in Italia cum Ludovico Andegavensi gereret, Martinusque in partes Ludovici propendere videretur, iratus Pontifici Alfonso dedit operam, ut duo Cardinales, qui reliqui erant, post obitum Benedicti Pontificem designarent. Delegerunt isti Aegidium Munionem canonicum Barcinonensem, qui Clemens VIII. fuit nominatus, Cardinaleque creavit, & alia munera pontificia gessit: Sed postea cum idem Alfonso in gratiam cum Martino redisset, facile ipsum schisma sinit omnino sublatum; nam Alfonso Borgia vir optimus & prudentissimus, qui paucis post annis fuit Pontifex maximus, tunc ad hoc negotium delectus, egit cum hoc Clemente, & deinde Petrus Cardinalis Fuxensis, tantumque uterque apud illum sua opera & auctoritate potuit, ut ipse Clemens se sponte pontificatu abdicaret.

Martini de Alfonso querelae. (a) Lib. 9. brev. super pag. 3.

Patrati porro ab Alfonso Rege facinoris seriem non sine gravissimis querelis Castellae Regi ita exponit Pontifex (a): Petrus e Luna defuncto in tenebra Paniscolae Dertusensis dioecesis, continuo data fuit opera, ut nonnulli sacrilegi falso dicerentur, per diem ante mortem ipsius Petri ab eodem creatos esse Cardinales, seu verius profanatos; cum tamen liquido & certo constet, ipsum neminem nominasse, sed ut seminarium non deficeret schismatis hanc ridiculam fabulam fuisse consuetam: atque ita continuo, assentiente Alfonso Rege [nec enim aliter factum esset] quendam Aegidium per illos sacrilegos in idolum fuisse creatum, & Clementem ausu temerario & impio nominatum, ut eo nomine, si posset, suscitaret & perpetraret schisma jam ante Ann. Eccl. Tom. XXVII.

sublatum. Considera nunc, fili charissime, quid iste Rex facere debuisset, & nisi esset auctor huiusmodi abominationis & turpitudinis, quid fecisset &c.

Execrati sunt tantum facinus Valentini, atque ad removendum a Christiano orbe eiusmodi ludibrium de Paniscola obsidenda consilium capeffivere, quorum pium studium Pontifex magnis laudibus extulit, utque rem perficerent, hisce literis (b) est cohortatus.

Dilectis filiis juratis civitatis Valentinae salutem &c.

Nuper audivimus quid animi & quid consilii vobis fuit & ceteris civibus Valentinis de obsidenda Paniscola & schismaticis ac sacrilegis capiendis, quando primum cognovistis Petro de Luna ab hac luce suberacto, in synagoga illa novum idolum & infame monstrum velut seminarium schismatis suscitatum fuisse: pro quo ardore vestrae devotionis & fidei vos & universos cives vestros laudibus dignis extollimus, hortantes atque rogantes, ut prosequamini quod cepistis; est enim opus hoc sanctum factu facile & debitum cuiuslibet populo Christiano, sed praecipue vobis, qui dedecus illud & ludibrium Ecclesiae Dei finitimum terris vestris aspiciatis. Velitis igitur, filii dilecti, laborare viribus & virtute, ut aliquando tollatur hoc scandalum, quod nutritur scelerata factione paucorum, qui insigantio sathana sublatum schisma, renovare & perpetuare conantur. Super hoc scripsimus charissimis in Christo filiis Alfonso Regi & charissima in Christo filia nostris Mariae eius consorti Reginae Aragonum illustribus, quam Reginam audivimus zelo Ecclesiae Dei commotam cum prelatiis pari devotione succensis statim cognita illa profanatione nefaria consilium

VIII. Valentini Paniscolam obsidere delibent. (b) Lib. ult. brev. pag. 132. & in alio lib. brev. pag. 87.

Commendata eorum pietas a Martino.

B b b b b a

NOTE longius extrahendam cenfeo. Cum vero ab electione exclusus fuerit idem Johannes Carrerii episcopa scriptor, narrat se altius ea de re doluisse, & amoto pontifice, ut non rite instituto alterum elegisse se Aquitanum hominem, quem Benedictum XIV. appellat eundemque tandem inter tot pontifices rite electum omnibus Christianis probandum agnoscendumque proponit, tum literas claudens signat diem XX. januarii anno 1419. a dicta electione anno quarto. Ex ea supputatione constat electionem hanc diem XX. januarii annum 1426. praecessisse; sed posterior habenda est die XII. decembris anni 1425. qua die venisse se Paniscolam nullo adhuc substituto pontifice in iisdem literis affirmat. Igitur spatium illud temporis quod inter diem XII. decembris anni 1425. ac diem XX. januarii sequentis anni interiacet definiendum est. Ex his literis, quas Martene Anecd. to. II. col. 1714. ex Fuxensi tabulario vulgavit, annus emortuali Benedicti liquido constat, si veritatis essent exploratae; at suspicionem aliquam ingerunt ex eo, quod apartissimum praesertim mendacium; nunquam enim toto anno 1424. & 1425. Alphonso ad Neapolitanas partes divergit; sed ab ea expeditione die octobris anni 1423. teste Anonymo ephemeridum Neapolitanarum auctore retractus, ac in regnum suum redux, reliquo eo anno, & sequentibus bellum illud per duces suos continuavit. Qua ergo fronte Alphonsum in Neapolitano regno commorantem auctor inducit? Hoc sane figmentum de tota narrationis huius veritate ambiguus nos efficit. Verum ad obitum Petri de Luna cum sequenti anno illigandum quod attinet Oldoinus in nova editione Ciaconii ad vitam Datiae, quem Petrus de Luna ante obitum cardinalem renunciavit, indicat Martini diploma datum V. id. octobris anno X. idest 1427. in quo asseritur Benedictum mense septembris anno 1424. die ante obitum cardinales nonnullos renunciaisse. Obiit ergo Benedictus anno sequenti 1424. & Martinus ceterique, qui hoc anno 1423. clatum ferunt, vulgi rumore decepti sunt. Haec omnia ante me Pagius in vita Martini animadvertit. Ad electionem Aegydi Munionis cum anno 1425. illigandam quod attinet, opportune etiam accedit quod Martinus in suis literis adversus Petrum e Luna datis anno IX. qui Christi est 1426. Aegydi huius primum meminerit; nec usquam antea nomen illud in literis pontificis occurrat. Quo argumento electio eius anno 1425. valide confirmatur. MANSI

habuisse tollendi hujus opprobrii de finibus illius regni, & speramus quod eorum uterque firmabitur in hoc sancto proposito, nec patietur sedem perditis hominibus prestari in terris suis. Dat. &c.

Disturbata ab Alfonso pia eorum consilia.

(a) Lib. 9. brev. p. 3.

Fregit Pontificis & Valentini consilia Rex Aragonum, qui subdole scelus, quod patrari jusserat, se detestari fingebat, antipapae enim suo jussu creati ab eis, qui cardinalitiam purpuram munusque non a Petro e Luna acceperant, sed regia nequitia fulsi invaserant, clientelam arripuit, ut questus est postea Pontifex (a) apud Castellae Regem: In Christianitatis, inquiens, scandalum & animae suae damnationem, de Alfonso loquitur, fovit & sustentavit illum Egidium, sibi & sequacibus subministrans sumptus de bonis Ecclesiae. Haec vero hoc anno contigisse non modo Hispani scriptores (b), verum acta quoque Senensis concilii ac pontificiae literae ad Alfonso Regem Aragonum datae testantur: ex quibus plurimi mortem Petri e Luna in alium annum conjicientes sunt emendandi. Queritur vero gravissimis sententiis Pontifex (c), copitum ignem ad nova miscenda incendia a flagitiosissimis hominibus succitatum, verbisque mollibus mulcere nititur, ut qua valeat autoritate, illud restringat.

(b) Surib. l. 13. anal. c. 23. Marian. l. 20. c. 15. & alii.

(c) Lib. brev. p. 37. Fletere ipsum ad officium Martinus nititur. IX. Et portet & preces.

Charissimo in Christo filio Alfonso Aragonum Regi illustri salutem, &c. Per literas crebras & nuncios habetur, quod Petrus de Luna ab hac luce subtrahendus est: & quia vita ejus, licet omni obedientia destituta, propter quamdam umbram pristinae dignitatis aliquale scandalum in Ecclesia mittebat, rationabiliter totum id debet ejus morte finire penitus & extingui; quod ut melius atque facilius fiat, excellentiam tuam paternam charitate requirimus, & rogamus ut tu, qui post praeclarae memoriae Regem genitorem tuum summa & singulari fide fecisti atque firmasti in regnis illis prima unionis Ecclesiae fundamenta, huic extremo operi apponas manum, taliterque provideas & regia auctoritate praecipias, ut idolum illud factum in ludibrium Christianorum, omnesque ille reliquiae & fomenta schismatis tollantur & aboleantur omnino. Hoc cuilibet principi Christiano debitum est, sed tibi uni magis praeter ceteros, quia in consuevis tuis constat, & regna tua maculat & honorem tuum, qui constanti devotione bonum publicum & pacem universae Ecclesiae tuis privatim affectibus praerulisti, ut merito, si quid purgandum restat in locis illis, tuae gloriae debeatur, quam non dubitamus esse tibi omnibus mundanis divitiis chariorem.

Est igitur cogitatio illa paucorum, quos vel propria perveritas, vel olim dicti Petri indigna commiseratio, vel non debita

in tali casu pro susceptis beneficiis gratitudo, vel falsa quaedam imago pietatis in errore & ejus obsequiis detinebat, longe arcenda a finibus regnorum suorum, vel potius extinguenda per reductionem peccantium vel exterminationem eorum, ut ex operibus tuis in sine totus mundus intelligat puritatem conscientiae tuae & opinionem tuam non esse a tuis sanctis principiis alienam: ex hoc enim magnam mereberis gratiam apud Deum, cujus Ecclesiam, volueris in omni tempore omni macula & errore purgare: magnam etiam gloriam apud homines consequeris, qui simul initia tua in factis Ecclesiae cum sine conformi perpetuis laudibus celebrabunt. Accedet hoc praeterea ultimum & extremum ad reliqua officia tua plena devotionis & fidei, quibus pridem ipsam Ecclesiam obligasti, quod eo ipso fiet gratius, quia ab eodem auctore ipsa Dei Ecclesia gaudebit in terris illis unionis principia sibi data ei postrema schismatis semina extincta fuisse. Ceterum quia ex justa causa transiitio concilii generalis de civitate Papiensi ad civitatem Senensem per ipsum concilium est decreta & approbata per nos, excellentiam tuam rogamus, ut operam facias, quod praedicta de regnis tuis veniant ad reformandum cum ceteris statum ecclesiasticum, & libertatem Ecclesiae conservandam: Dat. &c. Ex postremis verbis manifeste hoc anno eas fuisse exaratas literas, superius a nobis de translato Senas concilio dicta dependenti patebit. Risit non sine impietatis nota, ac magno cum Ecclesiae universae ludibrio apostolica monita Alfonso earum omnium technarum artifex, qui hisce operibus comminabatur Pontifici, se schisma propagaturum, ni Ludovicum Siciliam Regem Joannamque foederatos desereret, ut ipse Neapolitano regno potiretur.

Celebrari (d) coepit est Senensis synodus vigesima secunda augusti hujus anni iisdem praesidibus apostolicis, qui antea Papiensi concilio praesuerant (-), atque in ea ad Joannis Wicleffi (f) & Joannis Hus haereses abolendas, sanctiones in Pisano & Constantiensi conciliis editae, tum ab Alexandro V. & Joanne XXIII. laetate confirmatae. Decreverat Senas proficisci Pontifex (g) mense septembri, ut in eo concilio ad Christianae rei dignitatem tuendam augendamque apostolica studia conferret; sed Rex Alfonso, qui ut vidimus, pseudocardinales aliquot antea creatos fixerat, mentitus illos a Petro e Luna renuntiatos, atque ab his pseudopontificem veteris schismatis reliquias praefici ad vexandum Christi vicarium injustis ejus cupiditatibus obsequi detestantem jusserat, novas turbas excitavit oratoris sui opera, qui Regis virus sine ullo pudore in Pontificem evomit. Egisse illum antipapae causam plerique referunt scriptores (h). Au-

Monetur, ut Senas episcopos mittat. Acta Concil. Sen. in Huff. & Vvicleff. (d) Act. concil. Senen. Mart. levolt. in hist. Senen. Cav. in Crem. in annal. hoc ann. & alii. (e) Mart. l. 5. ep. cur. p. 12. ext. citam de col. in actis concil. Basilien. (f) Lib. 4. ep. cur. p. 244. In concilio suum antipapam tuetur Alfonso. (g) Mart. brev. p. 39. (h) Marian. l. 20. c. 14.

Auxisset Senensis synodi majestatem Martinus sua & Cardinalium praesentia: sed cum magistratus Senenses, dum nimium studebant privatis commodis, temere libertatem concilii infringere niterentur, Martinus enim Aragonum Regis oratoris insolentiae & impietatis, Senensiumque arrogantiae pertaesus meditato itinere superpediit, Christique imitatus clementiam Alfonso instaurati auctorem schismatis apertumque hostem paternis querelis ad saniora ipsum consilia reducere conatus est: Quid fecimus, inquit (b), contra te fili charissime, ut orator tuus apud sacrum generale concilium, quod Senis celebratur, tanto nos studio persequatur, quasi ad nihil aliud, quam ad infectandum statum Romanae ecclesiae & nomen nostrum a tua severitate transmissum esse videatur? Quid autem faciat & quid dicat, & quibus combinationibus publicae & occulte labores contra honorem nostrum, non scribimus: nam si sibi talia commisisti, nota sunt tibi: si sponte sua facis, volumus ut ex aliis cognoscas potius quam ex nobis. Sed per Deum immortalem infallebitur iudicem, cui nihil occultum est, tecum parumper examina in qua causa te laesimus & dignitatem tuam; pergit gravissimis argumentis demonstrare non factam a se ei injuriam ullam, sed potius studia sua etiam in re Neapolitana in ipsum collata, de quo inferius nobis agendum erit subiicitque: Nec propterea tua rogalis excellentia sic inflammata succenseat nobis, ut & in regnis tuis odio nostri interditta apponas contra Romanam ecclesiam & ecclesiasticam libertatem, & nos etiam in generali concilio nuntius & orator tuus tamquam hostem sui capitis persequatur: de cuius tamen infectione & maledictis curamus parum confidentes in Domino, cui manifesta sunt omnia, quod honorem nostrum cum Ecclesia sua defendet; sed hoc tibi significare volumus, celsitudinem tuam rogantes, quatenus ob reverentiam Jesu Christi, vice cuius in terris, licet immeriti, Christiano populo praesidemus, deponas omne tuum odium contra nos injuste conceptum: quomodo enim veluti homo passionibus subiciamur humanis, tamen [Deo teste] nulla tibi unquam commoti passione nocuimus, nec sumus in posterum nocituri: sed te ut dignissimum filium nostrum & Ecclesiae in visceribus charitatis nostrae cupimus retinere.

(a) Mart. lib. ult. brev. p. 49. Cur Martinus ad Senense concilium non sic profectus. Fletere nititur Mart. Alfonso. (b) Lib. ult. brev. p. 39. ext. etiam in alio l. brev. p. 5. & 116.

Plura ejus orator contra Martinum motus. Edicta ab Alf. data contra Ecclesiam libertatem.

Monitus elementer ut odia exuat.

Excitatae in Senensi synodo turbae. (c) Marian. l. 20. c. 14. (d) Cav. tel. in annal. hoc ann.

storum artes veritas, lataque est in schismatis propagatores sententia, de qua anno proximo. Cum vero ob eas turbas Pontifex concilium iis, quae ad fidem spectarent constabilis, dissolvi iussisset, Senenses qui magnos quaestus, ex synodi prorogatione se consecuturos sperabant, apostolicis legatis intempestive adversati sunt, ne synodum abolverent, Temeripatresque dimitterent. Magistratus ita due Senarum officii sui metas egressus. Martinus his literis (e) compescuit.

Temeritas Senensium. (e) Lib. 2. brev. p. 49.

Ad civitatem Senensem. Si nobis molestias, quas inferitis, impediendo praesidentes nostros & praetatos alios in prosecutione & expeditione concilii generalis per modos inhonestos & libertati ipsius concilii & nostrae contrarios voluntati inferrent alii, de quorum erga nos devotione & benevolentia non fuisset ita confisi, equiore animo tolerare possemus; sed cum in illa vestra civitate, quam singulari charitate semper amavimus, nec adhuc amare desinimus, & ad quam concilium ipsum vidimus cum magni laetitia & animi nostri securitate transferri, tot & tanta aedia patiamur, agrius ferimus & dolemus magis; nulla enim per vos & cives vestros habetur ratio nostri & Romanae ecclesiae honoris & status; sed solum vestri quaestus & commodi, quasi concilium quaestuarium nundinatio mercatorum esse debeat, non libera consultatio praetatorum, quorum est officium, non laicorum, de iis, quae ad sanctam synodum pertinent, pertractare & in iis omnibus disponere & providere. Rogamus itaque vos, & pro debito nostro requirimus, ut silicem vestram in alienam messem non ponatis, nec ingeratis vos ultra quam expedit, nec cogitis arbitrio vestro debere concilium prostrari vel dissolvi: quod si vos & cives vestros in modis talibus perseverare senserimus, pro honore nostro aliter providebitis a vobis circa haec laborandi materiam auferemus. Dat. Romae, &c.

Increpantur a Martino.

Pro arbitrio concilium afflabant.

Quae porro causa Alfonso Regem Aragonum ad tantas in Senensi synodo miscendas turbas, ac novum antipapam creandum colendumque adversus Pontificem concitarit, iam indicata est; subita nimirum rerum Neapolitanarum conversio, Alfonso qua Joanna Regina, abrogata Alfonso adoptione, Ludovicum Andegavensem in scissum locum ingrati principis suffecit: quod Martinus in arcanis literis ad archiepiscopum Narbonensem hoc anno datis significat (f): Quod, inquit, scribis te locutum esse cum charissima filia nostra Joanna Regina Siciliae illustri, valde placet nobis, & quaedam verissime dixisti, nos quae patimur a Rege Aragonum pati propter filium suum, nempe Ludovicum ipsum adoptivum, quem ille nihil existimat fuisse facturum absque auxilio & favore nostro. Non dicimus

XII. Alfonso adoptio re scissa. Jo. Reg. na. Narbonensem hoc anno datis significat (f) Mart. l. 9. brev. pag. 10. & 182. Suffectus Lud. Andegaven. defecit a Martino Alfonso.

mut quam iniuste adversus nos ille moveatur, notorium est enim: sed tamen sumpta occasione, quod Regem Ludovicum fovemus, refluit a nobis; nempe apertas tunc gessit cum ipso inimicitias, qui antea clandestinis artibus schisma aluerat, ut pro adimendo Petro e Luna vel Egidio Munioni antipapatu Neapolitani regni jus fiduciarium a Pontifice extorqueret: cujus injustas querelas repetitis ex parte iustis supra allatis querelis ita refregit Martinus (a).

Charissimo in Christo filio Alfonso Aragonum Regi illustri.

Quid fecimus contra te, fili charissime, ut orator tuus apud sacrum generale concilium, quod Senis celebratur, tanto nos studio persequatur quasi ad nihil aliud, quam ad insectandum statum Romanæ ecclesiæ & nomen nostrum a tua serenitate transmissis esse videatur? Quid autem faciat & quid dicat, & quibus machinationibus publice & occulte laboret contra bonorem nostrum, non scribimus: nam si sibi talia commissi nota sunt tibi, si sponte sua facit, volumus ut ex aliis cognoscas potius quod occultum est; recum parumper examina in qua causa te lesimus & dignitatem tuam. Nam si ad injuriam tuam dicis, quod omni aliorum jure postposito tibi plene & aperte non favimus in acquisitione regni nostri Sicilia ad te nullatenus pertinetis, vide ut magis moveat mentem tuam propria affectio non recta, quam ratio que non errat: nihil tamen tibi unquam negamus, quod posset honeste & iuste concedi, nihil adversariis tuis concessimus, quod eis posset jure negari.

Nos vero iuste possemus de sublimitate tua conqueri, quod in regnum nostrum precibus & pollicitationibus allectus alienis primam cum classe venisti, & te nobis cum potentia opposuisti, ne possemus de re nostra disponere: sed tamen hoc vultimus patienter, nec conatibus tuis, ut poteramus & ut etiam debebamus, constanter obstare nolumus, ac pacis desideria & ea, que tibi afferebamur charitate, moti te cum charissima in Christo filia nostra Joannæ Regina Sicilia illustri in pace reliquimus, quantum pertinebat ad nos, omni bellica turbatione sublata. Si postea inter vos subortis suspicionibus dissensio facta est, eoque in prefato regno nostro graviora discrimina sunt secuta, nos certe in causa non sumus, qui in sede nostra quiescentes nihil aliud optabamus, quam videre statum illius regni qualitercumque firmatum. In hac autem statu rerum, si palam subvenimus prefate Regine, super cujus nomine causam & iustitiam tuam fundares, ut ipsa in pace teneret id regnum, quod a nobis & Romana ecclesia recognoscit, ad nullam profecto injuriam tuam reputare deberet: verumtamen ante illi magna submi-

(a) Lib. ult. brev. pag. 39. & in alio l. brev. pag. 15. & 116.

Itarum Alfonso in Mart. causam injusta.

Nulla a Martino preliata dissidiorum causa.

nistrarentur auxilia notum est, quibus pecuniis repletus exercitus ejus, quibus opibus instructa sit classis, que nuper siluit a Janua. Non velis itaque, fili charissime, si de hoc regno res ad tuum libitum non successit, imputare nobis, qui ne adversetur voluntati tue omisimus forte multa, que facere debebamus. Dat. &c.

Potuerat nimirum Martinus servata legum æquitate ac prædecessorum exemplo Alfonso censuras ecclesiasticas intentare, ne regnum Neapolitanum invaderet, pœnisque a Joanne XXII. constitutis ipsius sectatores percellere, Joannam vero, que cum adoptans pactiones accepti jure fiduciario regni infregerat, spoliare regno, devolutumque ad sedem Apostolicam pronuntiare, vel Andegavensi duorum qui præcellerant Pontificum exemplo tradere: sed tuendæ in Dei Ecclesiæ pacis studio iis abstinerat; dum Alfonso interea schisma in Aragonia firmabat, violatis (b) omnibus sacramentis, quibus se Neapoli devinxerat: immo admodum faverat Pontifex Aragonio, cum ita pepigisset Joannam inter & Ludovicum inducias, ut Joannæ Averfa a legatis apostolicis restitueretur, ducatumque Calabriæ contra jura pontificia a Sicula corona discerptum tradicumque Alfonso patienter tulerat: que vero postea Alfonso ipsi adversa in regno Neapolitano obvenere, non Pontificis studio, sed illius vitio contigit pluribus describit auctores (c): eum scilicet nimia regni Neapolitani sibi subiciendi cupidine percitum, nec ducatu Calabriæ contentum universam administrationem ad se traducere voluisse, atque in sua verba proceres urbesque plures adegisse: cumque ob id exulceratum Joannæ animum nosset, ipsius præcipuum administrum Joannem Caracciolum non servata, quam illi solemniter dederat fide, compegisse, in vincula conjecisse, ac Joannam in arce Capuana interciperi conatum, ut in Cataloniam averheret, repulsumque arcis aditu, illam obsidione cinxisse. Oppugnata ita omni telorum genere Regina territilique Neapolitanis excitus est in auxilium Franciscus Sfortia comes Cotignolæ, qui Neapolim ingressus Aragonum exercitum magna clade fudit (d) coegitque Alfonso didæ arcis Capuanae obsidionem solvere, seque in arcem, cui Ovi nomen inditum, recipere.

Potius ita Neapoli Sfortia in Averfam signa extulit, eamque Aragoniis eripram Regine restituit, suscitque ut Ludovicum Andegavensem, abrogata Alfonso adoptione, in filium ascisceret. Itaque is mox ex pontificia aula vocatus, atque ex hoste fidus Regine amicus adscriptus est: publicæ vero promulgatæ sunt literæ, quibus ingrati animi vitiam Alfonso objectam, eoque nomine hereditarium Nea-

XIII. Quid Pont. in Neapol. turbis jure agere potuisset.

(b) Martini lib. 9. brev. sup. p. 39. Faverat potius Alfonso quam erat adversatus.

(c) Collett. hist. Neapol. l. 5. Summont. l. 4. cap. 3. Surit. l. 13. cap. 16. & alii.

Ut Joannam Alfonso capere conatus sit.

Everfa ejus confilia.

(d) Collett. Summont. ubi supra Surit. c. 17. 19.

Neapolim va-

politani regni jus ei detractum. Inter hæc obfesso a Neapolitanis Alfonso Catalana classis ipsi salutis fuit, quæ cum ad litus applicuisset, expositæ in terram copix magno in Neapolitanos irruerunt impetu vastavereque urbem: ex cujus excidio ingenti dolore affectus Pontifex Reginam Joannam, quæ a Sfortia ex arce Capuana deducta in tutiorem locum fugit, ad constantiam hinc literis excitavit (a).

(a) Lib. ult. brev. pag. 41.

Plangit Martinus illius excidium.

Charissime in Christo filie Joannæ Regina Sicilia illustri.

Maximo nos dolore affecti ille miserabilis & infelix casus urbis Neapolitana, nec sine magno profusio lacrymarum tantam audire potuimus afflictæ civitatis calamitatem. Observantur ante oculos nostros capta urbs, civium conservatio & fuga, furor hostilis, & super omnia periculum tuam, & timor & dolor in publica fidelium tuorum clade. Unica res nos in tanto infortunio consolatur, quod te salvam extra bellorum tumultum, gratia Dei & presidio dilecti filii nobilis viri Sfortia de Attendolis reduxisti: nos enim personam tuam incolumem esse cupimus, que servata cetera facilius poterunt conservari. Tu vero non deficias animum reginalem, sed assurgas & seorsum superas tuum, ac speres in Domino, qui consolator est optimus. Nos profecto tibi, filia in Christo charissima, nec consilii nec auxilii nec autoritate decimus, dispositi quantum nobis omnipotens Deus concesserit, te favore & quibuscumque modis poterimus consolari. Dat. &c.

XIV. Nititur Martinus inter Alf. & Joannam pacem conciliare. (b) Mart. l. 4. ep. cur. pag. 273. Tueri Reginam decernit. (c) Lib. 4. ep. cur. pag. 278. Proceres ac populos Joannæ parere jubet.

(d) Ibid. cur. pag. 278. (e) Ibid. pag. 277.

In tanta rerum perturbatione Pontifex, ad quem supremum regni Neapolitani imperium spectabat, cum pacem Alfonso inter ac Joannam missis internuntiis conciliare frustra (b) nisus esset, censuit Joannam confirmandam in regni possessione, cui jam ante opera Petri S. Mariæ in Dominica diaconi Cardinalis A. S. L. beneficiarium regni jus contulisset, rejiciendumque Alfonso, qui alienis allectus promissis intrudere se in regni possessionem conabatur; qua de re ad Joannam Antonium Ursinum Tarentinum principem hæc scripsit Pontifex (c) ipsum adhortatus, ut Joannæ Regine obsequeretur: Fuit, inquit, semper nostræ intentionis, prout existit, quod ipsa, quandiam vixerit, dicti regni vera Regina permaneat, & omnia agat & disponat, sicut vera Regina agere potest & debet juxta formam vestre infestationis. Franciscum pariter Ursinum, Franciscum Sanseverinam (d), aliosque regni proceres, urbiumque & oppidorum magistratus, (e) Joannæ parere iussit. Quæ literæ hac temporis nota consignatæ sunt: Dat. Romæ apud S. Mariam majorem x. kal. decembris pontificatus nostri anno VII.

Excussere Neapolitani Aragonum jugum cum primum se obtulit occasio; Alfonso enim Rex relicto sui loco Petro Aragonio ex ea urbe discedens in Aragoniam abiit, ut Henricum fratrem a Castellæ Rege inclusum carcere liberaret, sive iminentem Genuensium classem metueret. In itinere autem oppugnandæ Massiliæ, quæ Ludovico Andegavensi parebat, consilium cepit ex tempore, cujus audacia favit incuria civium, qui nullas agebant excubias: ita portus impetu expugnatus est (f), deinde urbs direpta, restitque injectæ faces: cumque eam urbem tenere non posset, ne Provincialium concursu obrueretur recessit, avectis S. Ludovici episcopi Tolosani, qui in Aragonio carcere prima sanctitatis fundamenta jecerat reliquis, quas in Valencia principe ecclesia collocavit (g), ut ab iis, a quibus in carcere vivus tentus fuerat, mortuus coleretur.

His ab Alfonso gestis, Philippus Maria Mediolanensium dux & Genuæ dominus classem, egregie instructam in Genuensi portu, Ludovico Andegavensi scedere sibi juncto misit (h), quam præfecto Guidone Taurello, mente decembri solvisse referunt Genuenses scriptores (i), de qua etiam in pontificiis literis mentionem factam vidimus. Ut vero deinde in Gajertium portum invecia Aragonios ex ea urbem redegerit, anno proximo dicitur, nunc de sacro in Bohemos hæreticos gesto bello agendum est.

Celebratis superiori anno conventibus Nuemburgæ decreta erat a Germaniæ principibus expeditio pro rei catholice dignitate tuenda adversus Bohemiæ hæreticos, ad quam conficiendam Pontifex Othonem Treverensem archiepiscopum excitavit (k), ut pium ardorem in fidelibus cruce insigniendis augendoque catholico exercitu ostenderet, nec propterea appetebat, disturbatum iri.

Venerabili fratri Othoni archiepiscopo Treverensi salutem.

In nulla re arbitramur magis esse laborandum & omnibus studis intendendum quam circa perfectam extirpationem illius nefandæ hæresis, quæ Bohemos miserabiliter excœcavit: quæ quoniam non solum in errore verborum & falsis & sobolisticis argumentis innititur, sed armis & viribus se tueri & confirmare conatur, necessarium est ad eam confundendam & opprimendam vires & arma fidelium convocare ecclesiasticorum principum & laicorum, præcipue de natione Germaniæ, quibus ipsa vicinitas commodiorem facultatem suc-

Massilia ab Alfonso expugnata. (f) Diar. Venet. ms. Collett. l. 5. Summont. l. 6. c. 3. Sabel. enned. ad. 10. l. 1. Surit. l. 13. c. 22. Follet. l. 10. Br. zard. lib. 11. & alii. (g) Surit. lib. 13. c. 22. Avectæ Valentiam S. Ludovici episcopi reliquit. (h) Morstet. vol. 2. hoc an. (i) Follet. & Bizar. ubi sup. XV. Comparata in Hist. sacra ad expeditio. (k) Lib. ult. brev. pag. 71. & in alio lib. brev. pag. 13.

Argutis telisque armata hæresis.

Non intermit- tendum bellum ob concilium.

(a) Lib. ult. brev. pag. 72. XVI. Habita synodus Lanci- tianensis. (b) Mart. l. 2. brev. pag. 14. (c) Aeneas Silv. hist. Bohem. c. 44. Dabr. l. 26. Co- elaus l. 3. hist. Huff. Suffragia Pragen- sium a Witoldo Chentela. (d) Coel. l. 5. Incipi- tus a Po- lonis prae- sultibus.

(e) Lib. 2. brev. p. 14.

currendi praebeat & majorem promptitudi- nem animarum, ad commune & propinquius periculum repellendum. Accedit, quod & caetera nationes propriis sunt hoc tempore difficultatibus occupatae: Et infra. Igitur ea, quae ordinata fuerunt in congregatione principum nuper habita in civitate Nu- rimbergensi super ista materia de expedi- tione militari contra Bohemos haereticos statuenda; & de potenti exercitu contra eosdem hoc proximo idoneo tempore con- du- cendo, nobis maxime placuerunt. Et infra: Nec est ullo modo retardanda profectio tanti negotii causa concilii generalis, Deo auctore, proximo celebrandi immo fortius est instandum, nec dandum haereticis spa- tium respirandi; neque enim repugnat ce- lebrationi concilii hac sancta exeditio sa- lutaris; quin immo ita conveniunt, ut ni- hil convenientius dici possit. &c. Dat. &c. Bædem vero literæ (a) ad Conradum quo- que Moguntinum datæ.

Neque in Germania modo archiepi- scopi concilia celebrarunt, verum in Po- lonia præsules illi Gnesnensis archiepiscopo præsente convenere Lanciæ (b), ut Polono regno, ne hæretica lue inficeretur, con- sulerent: tum operam ac studia sua una cum caeteris Christiani orbis præsulibus pesti Huffitice excindendæ navarent; sus- ceperat (c) Witoldus dux Lituaniæ Bo- hemorum patrocinium, cum ei iterum Bo- hemica corona, jam ante ab ipsomet re- pudata, omnibus precibus a Pragensibus, fremente licet Ziska ac Thaboritis repu- gnantibus, qui nullum Regem externum vocari volebant, deferretur, ac Sigismun- dum Keributum patruelem suum quin- gentis succinctum equitibus in Bohemi- am miserat, qui ipsius nomine in regni possessionem veniret: a quo Pragensis urbs in meliori statu collocata (d), cum hæ- resis omnia confudisset: at Poloni patres, cum ex eo catholica religio maximam cla- dem acceperet, ad Witoldum ac Poloniæ Regem ab hæreticorum societate revo- candos curas converterunt, Pontificique synodalibus literis significarunt, non mo- do Witoldum Lituania auxilia Bohe- mis detracturum, verum etiam arma in hæreticos expediturum. Quibus acceptis Martinus, qui verebatur, ne Witoldus coronæ Bohemicæ perstrictus fulgore reli- gionis causam conculcasset, Gnesnensi archiepiscopo rescripsit (e), multa sibi jam ante verba in cassum ea de re data, præcepitque ut omni contentione una cum suffraganeis suis ad Regem Poloniæ e- jusque nepotem ad officium revocandos, deferendamque hæreticorum Bohemorum clientelam incumbentem.

Ad archiepiscopum Gnesnensem. Grata fuerunt nobis, quæ tu una cum suffraganeis tuis scripsisti de provinciali nostro concilio Lanciæ celebrato, & de

remediis contra insurgentem hæresim per vos devote & sapienter appositis: sed super omnia gratum esset, si charissimus in Christo filius noster Vladislavus Polonia Rex illustris & dilectus filius nobilis vir Alexander Lituaniæ dux id facerent, quod scripsistis, ut videlicet non solum abstine- rent a subsidio hæreticorum & Sigismun- dum eorum nepotem revocarent, sed etiam una cum aliis fidelibus principibus insur- gerent contra eosdem hæreticos, sicut vo- bis, ut scribitis, promittebant, hæc esset vera & certa via ad eorum sinceram vo- luntatem ostendendam in populo Christia- no, qui admiratur & dolet, quod tanto tempore tenuerunt prædictum Sigismundum in subsidio hæreticorum, & contra nos e- viam increpationes & querelas multas san- ctæ factæ, quod nimia benevolentia erga eos sane animadversione condigna talia fieri in præjudicium fidei catholice tanto tempore toleremur. Sed dudum impletæ sunt au- res nostræ hujusmodi promissionibus a fer- vitoribus & benevolis præfatorum Regis & ducis, quod primo Sigismundus in Bo- hemiam missus esset pro reductione hæreti- corum, deinde cum de ista reductione nil fieret, quod ipse continuo revocaretur: ve- rum cum videamus eundem non revocari, sed persistere & immorari in eorum subsidio, tolerare non possumus quin pro debito summi apostolatus officii aliter moneamus eisdem Regem & ducem, ut introclusa co- pia literarum, quas ad eos misimus, conti- nentur: se vero & suffraganeos antedi- ctos, quibus velis præsentium copiam de- stinare, strictè requiramus & hortamur in Domino, ut omnibus viis & modis, qui- bus melius poteritis, studeatis præfatos principes continere, ne auxilia vel favores Bohemis hæreticis subministrant aliquo colore quaesito; sed statim revocent Sigis- mundum, & ad confusionem hæreticorum cum aliis fidelibus se conjungant, & pacem habere velint cum omnibus catholicis Chri- stianis. Dat. Roma.

Agitatum erat a Polonis præsulibus in Lanciano concilio de Vladislavo Rege an Witoldo duce Sigismundo Hungariæ, Bohemiæ, Romanorumque Regi, quem ob controversias, quæ ipsis jam diu cum Prussiæ equitibus intercesserant, ab sese abalienaverant, conciliandis; conventum- que erat, ut ad redintegrandam pristinam amicitiam rei Christianæ tuendæ, augen- dæque divini nominis gloriæ adeo peru- tilem in colloquium venirent: qua de re certior factus Pontifex Ferdinandus epi- scopum Lucensem, antea legatione fun- ctum in ea controversia, illum cum hujus- modi mandatis misit (f).

Martinus, &c. Fraternalitati tuæ per a- postolica scripta committimus & mandamus quatenus te conferas ad eum locum, in quo præfati principes Deo duce conveniant, &

Lata ab iis leges in hæreticos.

Regem Pol. & ducem Litv. officii admo- net Mar- tin.

XVII. Poloni præsulibus pacis in- terpretes.

Indictum colloqui- um.

(f) Lib. 4. ep. cur. p. 170.

Iustus in- ternun- tius eo se conferre.

Reges concitet ad abolen- dam hæ- resim.

Consesta pax inter Polon. & Crucifero- ros.

(a) Mart. l. ult. brev. p. 43. Aeneas Silv. hist. Bohem. c. 14. Michov. l. 4. c. 46. Cromer. l. 19. Dabr. l. 26. XVIII. Revocati e Bohemia equites Poloni.

(b) Mart. lib. brev. ult. p. 19. & 43.

(c) Super p. 19. Logentes contra hæreticos appa- ruit.

cum ipsis de concordia & pace eorum, a qua dependet status ipsorum & magna Chri- stianitatis salus, nomine nostro agas & tractes, ipsis per rationes efficacissimas de- monstrando quantum ipsorum concordia ac- cepta Deo, ipsis utilis, nobis grata, & Christianæ republicæ necessaria est, & quod, si deficit (quod absit) pars, quæ erit in culpa, rea erit in diuino iudicio tot ma- lorum, quæ sunt in bello secutura; ipsosque horteris & moncas, ut potius vires suas pro communi salute, pro fidei catholice de- fensione & conservatione conjungant ad ex- tinguedam hæresim, quæ regnum Bohemiæ damnabiliter excœcatur tenet, quam ve- lint inter se odia execranda fovere in a- nimarum suarum periculum & communem ja- cturam populi Christiani. Nos enim tibi omnia & singula, quæ fuerint necessaria & utilia ad hujusmodi pacem, tranquillita- tem, & concordiam procurandam inter præfatos Reges & ducem, eorumque com- plices, confederatos, subditos & adheren- tes, nominatim dilectos filios magistrum ge- neralem & fratres hospitalis S. Mariæ Theutonicorum Ierosolymitanorum, qui du- dum cum præfatis Rege Polonia & duce difflicem controversiam habuerunt, nostro & Romanæ ecclesiæ nomine, ipsarum par- tium accedente consensu, deducendi, tra- ctandi, concludendi, & infra: plenam & liberam concedimus harum serie potestatem, &c. Adhortatur internuntium ipsum, ut ad eos principes conciliandos strenue in- cumbat. Dat. Romæ apud S. Petrum XII. kal. martii pontificatus nostri anno vi.

Sanctæ (a) est in conventibus celebra- timis apud Kesmark hoc anno peractis con- cordia iis legibus, ut Prussiæ magister E- berhardus fœdus apud Melnum inire ad- mitteret, arcemque Nieskovam rei Polo- nicæ infestam solo æquaret, Vladislavus vero & Witoldus Sigismundum Koribu- tum una cum equestribus copiis e Bohemia revocarent: de qua concordia ad Cruciferos extant literæ (b). Conceptæ sunt inde spes, fore, ut Bohemi Polono- rum ac Lituanonum auxiliis destituti, dam- nata pertinacia Sigismundi Regis imperio parere, cum præsertim in Germania u- niversa fideles ad religiosam militiam sus- cipiendam in hæreticos dato crucis sym- bolo incitarentur, Daniæ Rex (c) sum- mam sui expectationem concitasset, cru- cesignatas copias superato mari adduciu- rum: dux Austriæ in Moraviam signa ef- ferret: marchiones Misnenses eandem ob- causam copias comparare putarentur, at- que etiam cum his Polonus & Lituanus potentiam suam ad obterendos hæreticos se conjuncturos spondidissent. Verum hi apparatus & spes non sine causa conce- ptæ paulo post ad irritum cecidere; nam Hungaricus exercitus conflatus non est, Polonus non comparuit, Danus compara-

tas copias dimisit, tepuit Germanus, at- que hæretici in pristina improbitate per- sistere; quos invasisse catholicos, ac Ro- manorum Regem in Hungariam repulsi- se, narrat Monstreletus (d): de quibus (e) Christi vicarium vehementius expositu- lantem proximo anno audituri sumus. Quamvis vero universæ catholicorum vi- res in hæreticos non sine effusæ, narrat tamen Coeleus (f) Fridericum marchio- nem Brandenburgensium irrepsisse in Bohe- miam, & arcis, cui Carlstein nomen in- ditum, hæreticorum obfidionem solvisse; Fridericum similiter Misnensem & Ludo- vicum Bavarum alias copias adduxisse. Solicitati præterea a Pontifice in hæreti- cos Bohemos, quos recurrente die cœnæ dominicæ solemniter anathemate per- culit (g), Amedeus dux (h) Sabaudia cui subsidiaria auri vis e sacerdotiorum de- cumis redigenda attributa est, & Caro- lus (i) dux Lotharingiæ fuere.

Quamvis vero adversus Bohemos plura inita essent prælia infelici successu, & ad- moto etiam ferro pestilens hæreticos can- cer lacius ferperet, non tamen despon- dendos animos censuit Martinus (k), sed collocandam in Deo spem: aliquando e- jus virtute impios obrutum iri. Pro a- gendis itaque bellicis impensis ecclesia- sticis viris in omnibus regnis decimas im- peravit militiæ, & quintam vestigialium ecclesiæ Romanæ partem sacræ militiæ ad- dixit.

Ad futuram rei memoriam.

Noxii ille scrutator cordium Deus quot amaritudines & dolores undique nos, cir- cumstant, & affligunt quotidie mentem nostram, cum respicimus ad nefandam hæ- resim, quæ regnum Bohemiæ & partes si- mitimas occupavit. Torquentur quidem sum- ma cordis anxietate, cum viderimus an- tiquum humani generis hostem, prob do- lor! adeo pervasisse mentes quorundam- fidelium, ut qui nati, educati & enutriti in fide catholica fuerant, nunc abnegan- tes fidem Jesu Christi ad impietatem con- versi sint, & ad tantam perfidiam devo- luti, ut animas suas, quas Deo redditu- ri erant, se in via veritatis mansissent, quamvis a nobis sapius paterna charitate moniti & requisiti, tamen ex malitia ob- stinata maluerint perdere quam salvare: constat enim omnibus quanta sollicitudine & indefessis studiis procuraverimus toto posse reductionem eorum ad sanam mentem, mittendo diversis temporibus diversos nun- tios & legatos, qui experirentur vel pace vel bello tollere hoc malum de Ecclesia Dei. Optavimus semper, ut ipsi redirent ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ, ut tan- tus populus salvus fieret; sed cum sanis monitis adversarentur, & in dies pestis illa augetur, necesse fuit tentare, quod sæpius factum est, ut igne sanaretur vul-

(d) Mon- strelet. vol. 2. hoc ann. (e) Id. ib. Marchio Brandeb. irrumpt in Bo- hem. (f) Coel. hist. Huff. l. 2. j. (g) Lib. 4. ep. cur. p. 200. (h) Ib. p. 211. (i) Lib. ult. brev. p. 44. XIX.

(k) Ext. ejus lit. in ms. cod. Alex. VII. p. 106.

Martini studia pro abolenda hæresi Bohemi- ca.

Vestigium tuorum partem in belli sumptus conserat.

vulnus, quod medicum recusabat, cum præsaret aliquod unum membrum perire potius, quam totum corpus inficiatur: verum sive exigentibus hominum peccatis, sive ut qui probati sunt manifesti fiant, nequaquam adhuc medicina adhibita peffifero morbo profuerunt, quin potius veluti cancer irremediabilis concrevit magis & vires sumit.

Sed nos confidentes in virtute Altissimi, cuius causa agitur, speramus quod tandem disperdet nequitiam peccatorum, quodque scutum fidei adversus arma nequitiæ prævalebit. Itaque quo plus prædicti homines & blasphemii vires sumere videntur, eo majori conatu & brachio fortiori est insurgendum adversus eorum hæresim de agro Domini extirpandam: Et infra. Urget charitas Christi & impellit nos fidei suæ suscepta defensione, ut præter voluntatem nostram onera fidei deferenda cum reliquis fidelibus partiamur. Cum ergo opus sit manu armata & vi militum hanc causam zveri, ad quos parandos & sustinendos magna pecuniarum copia erit necessaria, nos, qui, ut exemplo nostro ceteros ad tantum bonum invitarem, omnium camerae nostræ introitum quintam partem ad hanc fidei expeditionem, omnium autem officiorum curiæ partem decimam assignamus, unam integram decimam omnium & singulorum beneficiorum ecclesiasticorum, & infra, imponimus, Dat. &c. Consignatum est diploma, quod priori loco in regesto pontificio extat, hac temporis nota. Dat. Romæ apud S. Mariam majorem nonis augusti pontificatus nostri anno vi.

XX.

(a) Nider Formic. l. 3. c. 9.

De hæreticorum eorundem grassationibus & immanitate in sacerdotes & monachos hæc narrat Joannes Nider (a): Tot ibi sectæ hæreticorum existerunt, quod vix numerari possunt; tres tamen principales perseverabant diu veterum videlicet Pragensium, qui tolerabiliores erant, Orphanorum, & Thaboritarum, qui pessimi erant, incendebant ecclesias & monasteria, nullam sanctimoniam nec religiosum nec Carthusienses non reformatos nec deformatos in regno suo vivere sinebant, nihil de imaginibus sanctorum nec de ornamentis ecclesiarum tenebant; sed omnia ista destruxerunt & illicita esse dixerunt & [quod his deterius est] sacerdotes & religiosos plurimos gladio occidebant, alios pollicibus amputatis eiecerunt, residuos cruciatus affecerunt, nec non, cum Chrismate sacro & sancto oleo [quod nefas est facere, & audire horrendum] calceos suorum pedum inanxerunt. Extra regnum & intra multo tempore nulli sexui, nulli ætati, non gradui, non statui catholico pepererunt, & quæquam omnes essent hæretici & schismatici, tamen tam incredibili errore divina permissione sunt obcecati pariter & multati, ut aliquoties una secta

aliam invaderet, & ut videlicet vitam occideret, hæreticus hæreticum, & schismaticus schismaticum. Unum tantummodo fuit signum, in quo omnes concordabant communicare, videlicet sub utraque specie sacramento divinisimo Eucharistiæ, quod multi indignissime sumebant post gravia facinora sine prævia Sacramentali confessione & sanota debita reverentia: alii vero sacerdotes, videlicet multi, missam celebrabant, execrabant verius, sine altari & vestimentis sacratis per manus episcopi: & quamvis tam divisi inter se essent, ut præmittitur, tamen quando fideles eos invadere disponebant sicut Herodes (b) & Pilatus statim amici facti sunt: & pluribus interjectis: Silas (c) [ne notam incurram favoris excessivi] de superiore conventus Franteselementis reformato in nostro ordine, qui omnibus diebus vitæ suæ integer observator suæ regulæ & devotus usque ad finem permansit, quomodo in conventu eodem ab hæreticis captus constantissime fidem catholicam tenuit, & in sua patientia tam æquo animo rogum sustinuit, ut perfidi faterentur ei in mortis periculo similem inter nostros non perisse.

Hoc tempore tres urbes Gdanum in Prussia, Tanclem in Wandalia, & Duderstat in Saxonia flammis deletæ sunt, quod prodigio datum est, cum nulla vi aquæ aut ædium eversione compesci potuissent. Adde Krantzius (d) Rige in Livonia insigne divinæ justitiæ exemplum editum in magistrum equitum Theutoniarum, cui dies ad divinum tribunal ab innocente injuste oppresso dictus est: Rem, inquit, tum quoque novam & insigni multorum fama diffusam ferunt in Livonia urbe Rigenis contigisse. Magister fratrum ordinis Theutonicorum, cum vellet nuptias conferere inter juvenem professione mercatorem & mulierem, quam idem magister non odisset, refragareturque juvenis, quod dubie videretur mulier pudicitia: quæ contemptum suum protulit ad vindictam, ut olim uxor Egypti in Joseph, & Pasipha in Hippolytum, deferens juvenem magistro fratrum, de furto illum impetivit. Ille iussit publico condemnatum judicio necari juvenem suspendio. Jam moriturus juvenis: Quoniam, inquit, in hoc mundo injuste condemnatus morior, ad justum Judicem voco magistrum in diem tertium decimum mihi de justitia responsurum, ut ibi verum inter se, ac me experiat judicium. Moritur juvenis. Magister audiam evocationem contempsit, vixitque lætus discutiens melancholiam. Venit dies constituta: & ecce subita egritudine corripitur. Certus, quod moreretur adstantibus dixit: En morior: Video qui me vocavit astentem: quo dicto obmutuit, & paulo post vivendi finem fecit. Fabula vul-

Hæreticorum immanitas.

(b) Luc. 23. (c) Cap. 12. Superior Prædicatorum affectus martyrio.

Urbes divinitus exusta.

(d) Alb. Krantz. Wandal. l. 11. c. 2. Divinæ justitiæ exemplum.

XXI. Cantuar. archiep. temeritas.

(*) Lib. 4. op. cur. pag. 184. & lib. brev. pag. 74.

Pontificis auctoritatem amulatur.

Reservatos etiam Pontifici casus abolvere molitur.

gatur per omne Livonia theatrum. Mulier inde ab alio mercatore de vero furto impetit.

In Anglia Cantuariensis archiepiscopus, clero assentiente, sive quæstus improbi sive præposteræ pietatis causa, Romanorum Pontificum auctoritatem æmulatus jubilei recurrentis Ratis temporibus speciem quandam effinxit: atque ecclesiam Cantuariensem ultraturis indulgentiarum præmia proposuit. De cuius temeritate factus certior Pontifex Tergestinum episcopum, quem antea internummiferat, quæ temere ab eodem archiepiscopo Cantuariensi novata erant, rescindere iussit (a).

Venerabili fratri Jacobo episcopo Tergestino, & dilecto filio magistro Simoni de Teremo juris utriusque doctore, in regno Angliæ pro camera apostolica collectori, nostris & Apostolica sedis, nunciis.

Cum fuerit ad notitiam nostram quamplurium significatione deductum, Henricum archiepiscopum & priorem ac capitulum Cantuariensis ecclesiæ inaudita præsumptione & sacrilega audacia commotor, de anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo jubileum ad generalem remissionem peccatorum in certis temporibus, locis, modis & formis ab antiquis patribus, & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordinatum induxisse & fecisse publice predicari, omnes & singulos visitantes præfatam ecclesiam Cantuariensem plenariam remissionem omnium peccatorum consecuturos, quam consequerentur visitantes limina Apostolorum in alma urbe per Romanum Pontificem jubileo instituto; necnon temeritate sumit instituisse penitentiariorum, qui confluentes ad eos generaliter ab omnibus peccatis absolventes, vel potius simplices animas illaquearent, & ab ipsis profanum pretium extorquerent cum inexpiabili conscientiarum propriarum læsione, & deceptione aliarum simplicium animarum; nos considerantes quam periculosum, quamque scandalosum in hæc, animarum salute, quamque excessiva fuerit præsumptio archiepiscopi, prioris, & capituli prædictorum, qui velut damnati angeli in aquilone sedem sibi constituere voluerunt contra Creatorem, sic ipsi homines præsumptiosi adversus sedem Apostolicam, & auctoritatem Romani Pontificis, cui soli tanta est a Deo concessa facultas, falsum salvatoris tabernaculum erigere sunt conati; ac volentes salubriter providendo animadvertere cum debito exemplo justitiæ & punitionis condigna in futurum aliqui transgressores, ut etiam in futurum aliqui attentare tam enormia non præsumant; vobis duobus, quos ad regnum Angliæ nuncios deputatos pronuntialis arduis nostris, & Romano ecclesiæ negotiis destinamus, tenore præsentium.

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

committimus & mandamus, ut vos super præmissis diligenter inquirere & informare curetis.

Quod ut commodius adimplere possitis, & in apertum deducere veritatem, vobis & vestrum cuilibet inquirendi, testes recipiendi & examinandi, ac examinari faciendi, & subtrahentes se a iustificatione prout vobis videbitur compellendi, significationes & probationes acceptandi, & suscipiendi informationem quomodolibet de præmissis, etiam cum adjectione pœnarum, & quoscumque alios contradictores & rebelles per consuram ecclesiasticam auctoritatem nostram, appellatione postposita compefendi, plenam & liberam per præfentes concedimus facultatem, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum xiv. kal. aprilis pontificatus nostri anno vi. Paruere Angli imperio Pontificis, ejusque primatum auctoritatemque reveriti ab inceptis destiterunt.

Judicio agit Martinus in cum.

Paritum ab Anglis Pontifici. Abdicandi episcopatus postulata venia. (b) Ex tam ejus lit. in m. cod. Alex. VII. pag. 106.

Flagitavit a Martino Thomas episcopus Herefordensis virtutibus clarus, ut ob graviorem senectam abdicandi episcopatus potestatem sibi faceret: cui respondit Pontifex (b) mentem novum robur ex debilitate corporis colligere posse, utque gregem suæ curæ demandatum pacere pergeret adhortatus est.

Thomas episcopo Herefordensi. Cupimus propter virtutem & humilitatis signa, quæ ostendis complacere votis tuis, si & saluti animæ tuæ conduceret, quæ cum videret te virum probatum bonitate vitæ, verbo & exemplo proficere quibus præfatis ac regimini ecclesiæ, quam tuæ curæ commisimus, esse non solum utilem, sed fere necessarium, non patitur, ut te amoveamus a gubernatione illius. Est insuper nota tibi sententia illa Apostoli, virtutem perfici in infirmitate, viger enim magis animus in debilitate corporis, cuius robur aliquando adversatur bonæ mentis, & in senibus viger ratio & consilium, duæ res necessariae ad regimen & sui & ceterorum: quæ cum in te sint, ad gubernandas oves tibi commissas, etiam reliquis deficientibus, facti habes virum. Illud oriam ad veritas volumus, quod quo majus est onus tibi injunctum, quo major est labor & difficultas, eo majora apud Deum præmia, quæ sola querenda sunt, te expectant. Itaque abice hanc curam resignandæ ecclesiæ, & cum benedictione nostra persevera, ut capisti pascere oves gregis tibi crediti, neque refugas pondus, quod non te deprimere in terram, sed elevare in celum potest, &c. Dat. Romæ. Deest temporis nota; quæ superioribus literis ita adscripta est; Apud S. Mariam majorem nonis augusti pontificatus nostri anno vi. Præternitendum hoc loco non visum est, hoc anno xxiii. julii, ut ex schedula.

Cccc pon.

(a) Fel. Concl. in elench. Card. sub Mart. V. Duo Cardd. creati a Martino in arcano habiti.

pontificia refert Felix Contelorus (a); creatos duos Cardinales, nimirum Dominicum Ram episcopum Herdensem & Dominicum e Capranica, non tamen promulgatos, sed (ut ajunt) in pontificio pectore reservatos, ita ut x. die martii anni MCCCCXXX. Dominicum Ram presbyterum tit. S. Joannis & Pauli Martinus publicarit, Dominicum vero Capranicam diaconum S. Mariæ in via lata biennio post tantum promulgandum cum Cardinalibus pepigerit, de quo inferius. Nunc Anglorum, Gallorumque bella breviter perstringamus.

(b) Mon. stel. vol. 2. hoc ann. Paul. Emil. in Car. VII. Meyer. anal. Flandr. 1. 15. in Philipp. & alii.

Incipiti & vario successu a Carolo Francorum Rege & Anglis certatum est; ad Cravantum enim Galli, ad Gravelam Angli cæsi (b): tumultuario certamine pluribus in locis pugnatum, cædesque maximæ in eo exitioso bello patræ. Plurium urbium direptiones, vastitatesque agrorum describit Monstreletus, ac duces Bedfordiæ, Britannæ & Burgundiæ fœdus pro Gallica corona Angliæ conjungenda Ambiani pepigisse tradit (c); Carolo autem VII. Regi natum fuisse Ludovicum filium Delphinum, qui postea paternis sceptris successit.

XXIV. Ludov. XI. natalitia. Inter Lusitanum & Castellanicum fœdus initum.

In Hispania inter Castellæ & Lusitanæ Reges sancitum fœdus (d) pactis ad viginti novem annos inducitis, quibus lapsis nefas esset inferre bellum nisi id ante annum & dimidium indiceretur. Iminebat aliud bellum Castellæ. Conjecerat (e) in vincula Joannes Rex Henricum Aragonum, qui ab illius sorore nuptias, ipsa invita, extorserat, eundemque Regem in custodia ut vidimus, tenerat; missoque oratore proximo ineunte anno Alphonso Regi Aragonum, ut eum mulceret, significavit (f) se ad id equitate non impetu permotum fuisse. [1] De Henrico libertati restituto extant Martini literæ (g) ad Perrum principem datæ, quibus gratulatur de amplificato Aragonici nominis splendore, cum non modo Henricus carcere laxatus, verum etiam Joannes ejus frater Navarrica corona uxoris jure redimitus esset; tum hortatur, ut Alfonso Regem Aragonum ipsius fratrem natu maximum in obsequio erga sedem Apostolicam, imitandaque parentis religione confirmaret:

(c) Mon. stel. vol. 2. hoc anno.

(d) Mart. rian. 1. 20. c. 13.

(e) Id. ib. c. 12.

(f) Ib. c. 14. Henricus princeps restitutus libertati.

(g) Ext. in mf. cod. Alex. VII. p. 105.

NOTE [1] Constat sibi magis Annalistas optarem. Superius num. 14. scripserat Alfonso Aragonie regem Neapolitana expeditione dimissa in regnum suum rediisse, tum alias ob causas, cum pariter ut Henricum fratrem a Castellæ rege inclusum carcere liberaret. Diem vero & mensam, quamvis ipse non indicat, prodicit ab autore ephemeridum Neapolitanarum coavo, ut XV. octobris signat, cui & coævus author annalium Genuesium, vulgatus Rer. Ital. 10. XVII. cononat, tradens novembri mense regem cum classe maria illa sulcasse in regnum suum reversurum. Qui vero ista cohæreant cum his quæ hic subdit, recitans Martini literas datas die IX. augusti, quibus de restituto in libertatem Henrico gratulatur. Antea ergo dimissus fuerat Henricus quam Alfonso rediisset. MANSI

Petro infanti Aragonum.

Dilecte fili salutem, &c. Vidimus libenter literas tuas, quibus significas nobis pacem inter Castellæ & Aragonum Reges, liberationem infantis Henrici, & coronationem infantis Joannis fratrum tuorum. De liberatione infantis Henrici audivimus rem valde optatam nobis, & quæ gaudium attulit menti nostræ: nam, ut nosti, sæpius pro ipsius relaxatione interposuimus partes nostras, eamque propter nostram in ipsum charitatem sollicite quaesivimus, licet non is effectus, quem cupiebamus, fuerit subssecutus. Coronatio vero infantis Joannis est nobis gratissima, certi etenim reddimur, quod ex hoc argumento regia dignitatis augetur quoque devotio sua erga nos & sedem Apostolicam. Agamus igitur gratias Deo, qui honorum omnium est fons & origo, qui quo magis hominem exaltat, eo majori affectione colendus est, & majori virtutum progressu dona per ipsam concessa firmandæ sunt & stabilienda in spiritu humilitatis & obedientiæ. Rursus etiam sanctam eam Regum concordiam laudamus, quæ placuit semper nobis cum inter singulos Christianos, tum maxime inter regales. Unde monemus paternam charitatem nobilitatem tuam, ut fratrem tuum Regem Aragonum horiteris & inducas, ut sicut decet Reges & principem, Christianum pro honore, ac memoria inelytri patris sui, & etiam suo suorumque nostræ & Ecclesiæ filius esse velit, atque ita agat, ut a nobis & sede Apostolica diligere mereatur. Datum, &c. apposita sunt superioribus literis hæc verba: Apud S. Mariam majorem 11. augusti pontificatus nostri anno VI.

Pontificis de eo lit.

Quod ad Joannem Regem Castellæ attinet; summam sui expectationem concitabat, quem Pontifex ad ornandam virtutibus regis adolescentiam hæc literis informavit (b).

Charissimo in Christo filio Joanni Castellæ & Legionis Regi illustri.

Si virtutes tuas, erga nos ac sedem Apostolicam devotionem literis laudare vellemus, aut nostram erga personam tuam explicare benivolentiam, multis verbis esset scribendum nobis, cum te tanta dilectione complectamur, quanta bonus parens ad obedientem filium habere solet, & virtutes tuæ tales dicantur, quales in optimo priu-

XXV. Rex Castellæ sui spes ingentes concitat. (b) Lib. 4. brev. p. 12.

Urgetur ad regias virtutes confectandas.

principe esse debent: nam præter laudabilem regendi disciplinam, qua regnum gubernare te dicunt, multa audivimus oratoribus tuis, quos sæpius ad nos desidiis, atque ipsi etiam experimur quorundam, de tua filii devotione, divini cultus observantia, summa reverentia erga ecclesiam Dei & ejus antistes, atque his similia, quæ nomen tuum reddunt præcæteris illustre ac præclarum; de quibus prolixè scribere omittimus, ne in rebus notis insistamus. Tibi tamen tanquam sollicitus & diligens filii pater ad mentem reducimus, magnam tibi impositam esse necessitatem bene agendi tam propter ipsum nomen regium, quod purum atque immaculatum in timore Domini conservari debet, tum ut vulgata de te per omnes fama, quam adolescenti tibi peperisti, & conservare studeas, & per gratiam Dei, qui abunde tribuit recte potentibus, augere atque augmentare, ut quemadmodum virili ætas adolescentiæ præstat auctoritate & sapientia, ita studia & opera tua, quibus es deinceps vacaturus, principis suis convenientia maturioris prudentiæ & perfectioris, quoad fieri possit, esse videantur: ad quod te hortari atque incitare propter singularem in te affectionem nostram nunquam defatigabimur; spectat enim ad nos potissimum, qui sumus omnium Christianorum communis parens, ut cum singulos exhortemur ad colendum virtutem, tum maxime Reges & principes, ad quorum normam subditi vivunt: Rex enim bonus reliquos ad bonitatem impellit exemplo suo, malus vero ad malitiam trahit.

Ut probitatis exempla diffundat in subditos.

Promissa illi paternæ officia.

Itaque curaris oportet, fili charissime, omni cura, ut opinionem de te, ac virtutibus tuis conceptam ita diligenter custodias, ut regnicola tui Deo gratias agant, qui te talem principem dedit, cuius moderamine corporum quietem ac pacem, animarumque salutem consequantur; & sancta mater Ecclesia gaudeat se filium habere, egregium ac præstantem, qui eam virtute sua ornare possit & tueri. Hæc paucis ad te curavimus scribenda, ut cognoscas nobis esse charissimum te talem fore, qualem & cæteri prædicant & nos optamus; atque intellegas nihil gratius esse nobis futurum, quam prout cœpisti in via mandatorum Domini totis viribus persequere: quæ & nonnulla alia nostrum & Apostolicæ sedis honorem & statum concernentia, ut tibi latius explicentur, dilectum filium nobilem virum Joannem de Orlandis de Genesino domicellum, familiarem & oratorem nostrum ad serenitatem tuam præsentialiter destinamus, cui placeat in his, quæ eidem serenitati referret ex parte nostra, adhibere credentia plenam fidem. Dat. Romæ apud S. Mariam majorem kal. septembris pontificatus nostri anno VI.

XXVI. Hactenus de occidentalibus rebus; nunc Ann. Eccl. Tom. XXVII.

orientales perstringamus. Tradit MS. diarum Veneti auctor (a), hoc anno Delphinum Venerium Peloponensium oratorem ad senatum retulisse, Constantinopolitanum Imperatorem defunctum, scilicet superiori anno, filioque Calojoanni imperium summas in angustias adductum reliquisse; relatum etiam ad senatum ab eodem Veneto oratore Thessalonicensis de faciundo cum Turca fœdere egisse, ac si ille propositas pactiones rejecisset, ipsos ad Venetos inclinatos: Caramanum expeditionem ingentem in Peloponnesum adornasse, ut illam tyrannidi suæ subiceret, persuasissetque, ut nonnullæ triremes instructæ a Venetis in archipelago barbaris tractum intercluderent, additque significatum postea senatui, viginti Turcarum millia irrupisse in Peloponnesum, ingentemque vastitatem fecisse: in quibusdam tamen locorum angustiis profligatos, prædamque iis ereptam fuisse.

Eodem anno (b) Peloponnesiaci despotæ orator senatus Veneti imperio & clientelæ decima julii die Thessalonicam subjecit, ne Turcicæ servitutis jugum accipere cogeretur, cum ad eam tuendam viribus impar esset. Tradit præterea auctor, de quo paulo ante memoravi, Constantinopolitanum Imperatorem Calojoannem Imperatoris proxime demortui filium decima quinta decembris hujus anni die Venetis applicuisse, exceptumque honorificentissime ab senatu; venisse vero ut triremes, ac subsidiarium aurum posceret: deinde ad Pontificem ac principes occidentales se consulisse, auxilia ab ipsis imploraturus, ne Constantinopolitanum imperium nomenque Christianum a Turcis deleteretur: Amurates enim victo Mustapha, quem tuebantur Greci, ut Turcicum imperium dividerent, Adrianopoli erat potius (c).

Hoc anno Deus insigni miraculo demonstravit, quam grata ei sit elemosyna, visusque est liberalitate certare cum suis sanctis, dum quo plus pecuniarum illi ejus amore effundunt, plus ipse multiplicato fœnore illdem refundit. Patet hujus rei egregium exemplum in beata Liduina virgine, quod narrat Thomas a Kempis (d): Anno, inquit, Domini MCCCCXXXIII. frater hujus virginis Wilhelmus Petri defunctus est, & reliquit debita quadam, quæ filii ejus persolvere nequibant: quod cum virgo clementissima percepisset venditis clenodiis ex hereditaria matris sibi relictis ad octo libras Hollandiæ, precium colligit, & in denarios unius monete, quos melius cognoscebat permutari fecit, ac in bursa penes se collocavit. Quodam igitur die advesperascente adlocavit Nicolaum cognatum suum secum commorantem, missique per manum ejus ad solvendum singulis debitoribus de-

(a) Diar. mf. Venet. hoc ann. Actum in senatu Veneto de culto diendo Helleponto.

(b) Idem mf. diar. ibid. Thessalonica a Grecis detrita Venetis.

Calojoannis in Occidentem adventus pro efflagitanda ope.

(c) Mustapha. hist. 1. 13. XXVII. Divinæ liberalitatis exemplum insigne.

(d) Thom. a Kempis in vit. S. Liduvii. c. 29. ex 20. Sur. percepisset venditis clenodiis ex hereditaria matris sibi relictis ad octo libras Hollandiæ, precium colligit, & in denarios unius monete, quos melius cognoscebat permutari fecit, ac in bursa penes se collocavit. Quodam igitur die advesperascente adlocavit Nicolaum cognatum suum secum commorantem, missique per manum ejus ad solvendum singulis debitoribus de-

bita fraternitas, ubi eos sciebat commorari: Per solutis itaque debitis omnibus, que uergerat persolvenda, iussit Nicolao, ut bursam inspiceret, si quid in ea remansisset: qui certissime respondit multam pecuniam in ea remansisse; mox illa iussit, ut eandem numeraret: cumque numerasset dixit priores octo libras se inuenisse & adhuc superesse. Tunc prohibuit eam amplius numerare & gratias agens Deo super mirabili dono eius, de cetero statuit bursam illam bursam Jesu nominari, & quod ex ea pauperibus debeant necessaria dari. Ex hac ergo liberaliter egentibus distribuerebat quando alias pecunias non habebat: si uero interdum aliquas pecunias uel proprias uel per elemosinas susceperat habebat, illas primitus dabat; quando autem alias non habebat, ex hac bursa Jesu tam large erogabat, quod parum in ea remansit. Providebat tamen omnipotentis Dei misericordia, quod semper ad usum pauperum omnis sufficientia in ea redundaret, quemadmodum ad uerbum Elie lectus olei in domo uidue non deficiebat. Tradidit etiam nonnumquam alicui ex specialibus amicis suis hanc pecuniam numerandam, qui cum secundo uel tertio eam numerasset, inuenit semper eandem ultra tres uel quatuor aut quinque nummos creuisse; solutis igitur ex hac bursa fratris sui debitis, plusquam quadraginta libras ex eadem distribuit, sicut aliquibus secretissimis amicis suis reuelauit.

Pecunie
inexhau-
stae, que
in nomi-
ne Jesu
dispertit.

las primitus dabat; quando autem alias non habebat, ex hac bursa Jesu tam large erogabat, quod parum in ea remansit. Providebat tamen omnipotentis Dei misericordia, quod semper ad usum pauperum omnis sufficientia in ea redundaret, quemadmodum ad uerbum Elie lectus olei in domo uidue non deficiebat. Tradidit etiam nonnumquam alicui ex specialibus amicis suis hanc pecuniam numerandam, qui cum secundo uel tertio eam numerasset, inuenit semper eandem ultra tres uel quatuor aut quinque nummos creuisse; solutis igitur ex hac bursa fratris sui debitis, plusquam quadraginta libras ex eadem distribuit, sicut aliquibus secretissimis amicis suis reuelauit.

INDEX

IN TOMUM VIGESIMUM SEPTIMUM

ANNALIUM ECCLESIASTICORUM.

A

Abdicatio: Abdicationis uia a Germanis in Francofurtensibus conuentibus expetita, 1397. III. Abdicationi præfert Bonifacius IX. concilium œcumenicum, *ibid.* & XI. Perperam Galli ad abdicationem Bonifacium ipsius concilium œcumenicum offerentem compellere moliti sunt, 1398. II. Objectum Petro e Luna ipsum abdicationem uoluisse sine conditione, 1398. XXI. Errorem fucare abdicationis uia contenderunt Galli, cum orbem catholicum subornare non potuissent, XXXII. Et si ad abdicationem antipapa cogi posset iuste, non tamen Bonifacium iuste cogi poterat, *ibid.* Præter abdicationem concilii œcumenici præsidium erat paratum, *ibid.* Urgere ad abdicationem Bonifacium deliberat Wenceslaus, 1398. XXXVI. Exauctoratur permittente illud septemviris Bonifacio, 1400. XII. Rogant Galli Germanos, ut Pontificem ad abdicationem compellant, cum ipsi ad eandem præstandum antipapam sint adacturi, XVI. Responsum a Germanis, nolle se tanto scelere obstringere, *ibid.* Cardinales pro abolendo schismate Gregorium XII. ante & post electionem ad abdicationem obstringunt, 1406. XI. Fictæ ab Joanne XXIII. promissa in concilio Constantiensi, 1415. II. Ne ad eam cogere post fugam nititur soluerit concilium, VI. Abdicatio communi consensu in concilio comprobata, X. Per procuratorem perficienda uidetur, XI. Promulgatum Joannem obstrictum ad abdicationem, XIV. Argumentum grauiissimum pro contendentium abdicatione urgenda, XVI. Abdicat se pontificatus Gregorius in concilio Constantiensi, XXVII. Formula abdicationis eius, *ibid.* Intentatæ Petro e Luna poenæ, ni se pseudopontificatu abdicauerit, XXX.

Academia Romana instaurata ab Innocentio, ejusque laudes, 1406. I. & VII.

Acephalitas: Carolus VI. Rex Francorum deserto antipapa se constituit acephalorum, 1398. III. usque ad XVI. Henricus Castellæ Rex ejus exemplum secutus, XXVI. Leodienses etiam se constituunt acephalos, 1407. XXXIII. Vocati in iudicium a Gregorio, *ibid.* Pisannum concilium acephalorum fuisse conciliabulum arguitur, 1409. XXV.

Achaja infestata a Turcis, 1400. X. Petrus e S. Superano in Achaja fundit Turcas, *ibid.* Creatus in Achaja vexillifer Ecclesiæ, *ibid.*

Adamitæ. Fœdissima eorum hæresis, 1421. V. Delentur ferro a Ziska eorum meretriculæ a demone subornatæ sine metu incendia pafte, *ibid.*

Adriana moles. *Vid.* Hadriana moles.

Ægidius Præpositus Leodiensis creatus diaconus Card. SS. Cosmæ & Damiani, 1405. VII.

Ægidius hæresiarcha illusus a demone mundi Salvatorem uocat, 1411. XI. Fœdissima aliarum ejus hæreses, *ibid.*

Ægidius Munio canonicus Barcinonensis creatus antipapa Alphonsi Regis Aragonum fraude, 1423. VII.

Afri & Africa. Ad Africam Christo subiiciendam sollicitati Reges, ut Joanni Regi Lusitanie opem ferant, 1418. XXI. Afri Septimæ recuperare moluntur, 1419. VIII. Pro ea retinenda crucesignatam militiam indicit Martinus V. *ibid.*

Alamannus Card. tit. S. Eusebii missus legatus in Gallias a Joanne XXIII. 1412. XVIII. Missus in Aragoniam legatus ad Petrum Luna antipapam armata manu inualo honore deiciendum, 1418. XII. Prohibetur ab Alfonso Rege Aragonum, ne id persequatur, XV. & 1419. VII.

Alapia expugnata a Tamerlane, 1401. XVII.

Albati ingentes animorum motus ad noxas expiandas concitant, 1399. XXI. Sacros hymnos flebili uoce decantant, *ibid.* Reflorescere in iis uisa innocentia, *ibid.* Multi peccatores ad piam mortem ita comparati, *ibid.* Sacerdos Paternensis a uita ad mortem excitatus Albatorum instituta confirmat, *ibid.* Nicolaus Columna prodicionem in Bonifacium confuturus Albatorum religionem suscipit, 1400. IV. Impostores fingentes falsa prodigia ius se miscent, V. In Albatorum signiferum animaduersum, *ibid.* Albatu hæreticus poenitentia specie mulierum pudicitia infidiam apprehensus, *ibid.* Albatorum coetus priuata auctoritate cogi non potuerit, V.

Albergatus Cardinalis. *Vid.* B. Nicolaus Albergatus.

Albericus comes Barbiani, copiarum Urbani VI. ductor prodito Pontifice Bononiam occupare tentat, 1405. VI.

Albericus dux Joannis Galeatii Vicecomitis, 1402. I.

Alberus dux Austriæ postea Romanorum Rex sacram militiam in Bohemos hæreticos professus, 1321. X.

Alcoranum a Joanne Hispano & Richardo ordinis Prædicatorum constitutum, 1415. LVII.

Alexander V. ante pontificatum ambiguum dictus Petrus Philargus presbyter Cardinalis tit. Basilicæ XII. Apostolorum, renunciatus Pontifex in Pisano conuento, 1409. LXXXII. Ejus primitiæ, *ibid.* Sententias omnes odio schismatis latus dissolvit, *ibid.* Sancit ambiguum jus Urbani, LXXXIII. Restituenda disciplinae ecclesiasticæ rationem extrahit ad proximum concilium, *ib.* Indicit illud ad proximum triennium, *ib.* Controversa fuit ejus auctoritas, LXXXIX. Schisma auxit, non soluit, *ibid.* Uniuersa Ecclesia illi non paruit, LXXX. Ejus Sanctionibus uis addita a Martino, *ib.* Damnatur una cum Petro e Luna a Greg. XII. in synodo habita in ciuitate Austriæ. LXXXII. Prouocatur ad cessionem pro restituenda pace, LXXXIII. Ludouicus Andegauensis ad eum Pisus accedit, LXXXV. Patrimonium B. Petri recuperat, *ibid.* Romam Pauli Ursini opera obtinet, *ibid.* In Ladislaum

- Regem Neapolitanum iudicio agit, *ibid.* Multa falsa crimina imponit Gregorio XII. LXXXVI. Occupatas a Ladislaio urbes repossedit, *ibid.* Excursionem in Etruriam ad disturbandum concilium, grassationesque in Ecclesiam obiectat, *ibid.* Necnon suscepta Gregorii clientela, *ibid.* Indicta ei ad iudicium dies, *ibid.* Pro excindendo Wicleffismo Sbrinkonem Archiepiscopum Pragensem mandatis instruit, LXXXIX. In haereticos reos iudicariam severitatem adhiberi iubet, *ibid.* Joannes Hus ab Alexandro ad eundem de re universa factum certiore subdole provocat, LXXXIX. Ob spreca Alexandri imperia Bohemia eversa, *ib.* Accerrimis edictis Gregorium & ei adherentes persequitur, 1410. VI. Acta Pisana confirmat, XV. Romani Alexandro, missis oratoribus, se subiciunt, XVI. Petrum tit. S. Praxedis legatum, in urbe creat, *ibid.* Moritur, XVII. Tempus ejus pontificatus, *ibid.* Suffectus in ambiguo illius pontificatu dubius Pontifex Balthasar Costa, ut Joannem Hus haereticum perculerit anathemate, 1413. XII. Sublatu veneno fertur a Balthasare Costa, 1415. XX.
- S. Alexius B. Franciscam viduam Romanam agrotantem divinitus sanat, 1398. XLI.
- Alphonus Rex Aragonum Ferdinando patri succedit, 1416. XI. Instat ut pseudocardinales Petri e Luna Constantiam petant, *ibid.* Missarum praefules Aragonum Constantiam pollicetur, XXIV. Et promissa complet, XXVI. Trinacrios, Sardos, & Corsos ad nationem Hispanam ab Italica nifus traducere, XXXI. Privilegia de suffragiis illi concessa rescissa, 1417. XIII. Petrum e Luna antipapam fovet in pertinacia, 1418. XV. Apostolicae sedis legatum prohibet, ne vi illum edomet, *ibid.* & 1419. VII. Nefarium haereticum tuetur, *ibid.* Prohibet ne Petrus S. Angeli legatus Paniscolam expugnet, 1420. III. Corsicam invadit, IX. Ludovicum Andegavensem obsidione Neapolitana depellit, *ibidem.* Regni Neapolitani haereditariam successionem affectat, *ibid.* A Joanna II. in regni spem adversus Ludovicum Andegavensem excitus, 1421. II. Cum Ludovico Andegavensi inducias pacifecit, III. Pontificis odio Petrum e Luna schismatici principem fovet, *ibid.* Francisco Sfortia subornato Ludovicum aemulum ad regnum deferendum adigit, 1422. XXXV. Neapolitanos proceres sibi subicere annititur, *ibid.* Eo connivente recrudescit Lunanum schisma, 1423. IV. Schismaticorum suscepta clientela, famam spargit pseudocardinales creatos a Petro e Luna, VII. Mortuo Petro e Luna dat operam, ut ab iis quos pseudocardinales creatos sinxerat, novus antipapa creetur, *ibid.* Execrandae ejus politicae fraudes, *ibid.* Valentinos ab antipapae obsidione deterret, VIII. Suppeditat eidem antipapae opes ecclesiasticas, *ibid.* Monetur a Martino officii, 1423. VIII. Defendendum suscipit in concilio Senensi theatralem antipapam, *ibid.* In Constantiense concilium pro antipapa declamare ausus, XI. Illius adoptio a Joanna rescissa, XII. Refringit illius querelas Martinus V. *ibid.* & XIII. Joannam capere annifus, XIII. Eversa ejus consilia, *ibid.* Neapolim classe Catalana fulsus evastat, *ibid.* In Catalonia abiit, XIV. Cajetam amittit, *ibid.*
- Alfonus Borgia in pontificatu dictus Callistus III. Praedicat illi B. Vincentius Ferrerius se in sanctorum catalogum ab eo relatam iri, 1419. XIII.
- Amedeus Cardinalis in Gallia legatus ad sedanda bella civilia, 1418. XXIV. Ad fanciendum sedus inter Burgundum & alios principes iussus incumbere, *ibid.*
- Amedeus dux Sabaudiae pro pace inter Anglos & Gallos concilianda interpretem agit, 1422. XXX. Ludovicus Episc. Portuensis illi ad junctus, *ibid.* Queritur idem Amedeus datum sibi socium Cardinale legatum, 1422. III. Arguitur ex eo inani gloria titillatum opus dignum gloria aggressum, *ibid.* Quid ipsi a Martino responsum fuerit, *ibid.*
- Amedeus alius dux Sabaudiae schismaticos Helvetios catholicos bello petit, 1403. XXI. Solicitati a Bonifacio IX. Bernenses, ut sociis ferant opem, *ibid.*
- Amurates de Turcico imperio cum Mustapha certat, 1422. I. Mustapham vincit, *ibid.* Exercitum contra Graecos in expeditionem ducit, *ibid.* Genuentes venales auro conducit in Christianos, *ibid.* Constantinopolim obsidet, II. Mustapha victo potitur Adrianopoli, 1423. XXVI.
- Angeli: Ab Angelis in caelum deferri visa anima Evangelistae filii S. Franciscae Romanae, 1411. X.
- Angelus custos percutere solitus S. Franciscam Romanam, si quando levissime peccaret, 1411. X. Archangelus ei custos datus, *ibid.* Vide Archangelus.
- Angelus Acciajulus Episc. Florentinus decernitur legatus a Bonifacio in Pannoniam & regna finitima, 1403. XIII. Iussus ad constabulendum in Hungariae regno Ladislaum incumbere, *ibid.* Illum in Jauriensis urbe corona Hungarica exornat, XV. Contrario exitu confusa ejus legatio, *ibid.*
- Angelus Corarius Patriarcha Constantinopolitanus creatus ab Innocentio VII. Cardinalis tit. S. Marci, 1405. VII. In Pontificatu dictus Gregorius XII. *ibid.* Vid. tit. Gregorius XII.
- Angelus Cybo an fuerit creatus Cardinalis a Bonifacio IX. 1402. VII.
- Angli in Richardum Regem odia concipiunt ob nimiam in schismaticos Gallos studia, 1399. XX. Illam sceptris abdicare se cogunt, *ibid.* In Henrico V. Anglorum Rege. Ab Aurelianensibus in Gallias evocati, 1412. VII. In Gallias incurrunt ob civilia Aurelianensium cum Burgundo bella, 1414. XX. Eorum in Gallias florentissima expeditio, 1415. LIV. Gallos vincunt in acie, *ibid.* Anglice nationis dignitas in concilio Constantiensi, 1417. II. *ibid.* Angli grassantur in Gallias, 1418. XXIV. Acerbiores pacis leges potiundi regni spe Gallis imperant, XXVII.
- Anima: Militis Hungari anima triennio retenta in trunco capite, ut confessione peccata expiaret, 1415. LIV.
- Anima separata vigilantem se videndam praebet, deque felicitate sanctorum disserit, 1400. XVII. Exinde illa femina omnia terrena despicit, *ibid.*
- Annata exacta a Bonifacio IX. 1399. XII. Jure exactas esse demonstratur, *ibid.* Eodem jure ab Episcopis debita Pontifici quo decumaz sacerdotibus, & Episcopis debita, *ibid.* Adversus annatas declamavit Wicleffus, XIII. Falsum est earum auctorem fuisse Bonifacium, *ibid.* Antipapae iterum crepta a Carolo VI. 1406. XXII. Erepta antea Pontifici ab Anglo Rege ad Wicleffitarum suluros, *ibid.*
- Antonellus Thomacellus Bonifacii IX. nepos ingratus & proditor adversus Ecclesiam, 1405. IX. Romam Ladislaei Regis tyrannidi subicere nititur, X.
- Antonius e Monte-Catino missus in Germaniam a Bonifacio, IX. 1401. II.
- Antonius Cajeranus Patriarcha Aquilejensis creatus Cardinalis a Bonifacio IX. 1402. VII.
- Antonius de Arcionibus Episcopus Afulanus creatus

B

- creatur Card. tit. S. Petri ad vincula, 1405. VII.
- Antonius e Calvis Episc. Tuderinus creatur Card. tit. S. Praxedis, 1405. VII.
- Antonius Corarius Gregorii XII. nepos creatus Cardinalis resistentibus Cardinalibus, & obiectantibus nuncupatum in conclavi sacramentum, 1408. VIII. Decernitur legatus in Germaniam, LX. Gregorii causam tuetur in Francofurtenfibus conventibus adversus Cardinales Pisas congregatos, 1409. I. A Ruperio Cesare honorifice exceptus, *ibid.*
- Antonius e Batrio doctor Bononiensis adversus Gregorium XII. ut morem gerat Balthasari Costa, scribit, 1409. VII. Imminente morte dicta revocat, *ibid.*
- Antonius e Chalanco Card. tit. S. Caecilie missus legatus in Angliam a Joanne XXIII. 1412. XVIII.
- Antonius Bentivolus Bononiae tyrannidem corripit, 1420. IX. Egregia B. Conradini adversus illum gesta, *ibid.* Restituit Bononiam Pontifici, *ibid.*
- Antonius Massanus Minorita ad Graecos Ecclesiae conciliandos Constantinopolim missus, 1422. V. Ejus gesta, *ibid.* *ibid.* *ibid.*
- Apostolicae sedes: Ab Apostolicae sedis obsequio deficientes Galli factique acephali sacerdotiorum collationes deferunt, episcopis annatas & reservationes tollunt, 1398. XV. *ibid.* Pontifex Romanus, & schismatici Reges.
- Ara: Ara princeps Mediolanensis Ecclesiae consecrata a Martino V. 1418. XXXIV.
- Aragones obfesso Petro e Luna opem ferre nituntur, 1398. XXIV. Cum Avenionem penetrare non potuissent, passione liberant, 1399. IX. Vetiti a Petro e Luna ne accederent ad Pisana concilium, 1409. LXVIII. Aragones Venetini comitatus arcibus decurbati, 1411. VI. Deferunt Petrum e Luna pertinacem ex S. Vincentii consilio, 1416. I. & V. Conjungunt se Constantiensibus, III.
- Archangelus datus custos S. Franciscae si quisquam peccaret ea praesente, vultum pudore suffusus tegebat, 1411. X. Laboranti ferebat opem adversus decemones, *ibid.* Tanta fulgebatur luce, ut ad noctu comarum fulgorem S. Franciscae perlegeret divina officia, *ibid.* Manus in crucis formam decussatas gestabat, *ibid.*
- Arrogantia: Bajazetes Turcarum principis insana arrogantia, 1402. VI. §. Caeterum.
- Aralis de Alagona comes Molineti, creatus dux belli adversus Martinum Regem Trinacriae schismaticum, 1398. XXXIX.
- Affilius occupatum a Joanne Galeatio Vicecomite, 1403. X. A Bonifacio IX. de Mediolanensium principum tyrannide recuperatum, *ibid.*
- Athlanticum mare navigari ceceptum a Lusitanis, 1410. X.
- Avenio: Avenionem evertere nifus est Petrus e Luna, 1401. XII.
- Avenionenses Cardinales antipapam suam obsidione cingunt, 1398. XXIV. Adversus Petri e Luna praefectos movent arma, 1411. VI. Aurelianenses bellum indicunt Burgundo, 1411. VIII. Damnantur a Rege crimine laesa majestatis, *ibid.* Horrenda immanitas a Burgundica factione in eorum sectatores exercita, *ibid.* Implorant iterum leges in Burgundum, 1414. XXI. Burgundi exercitum delent, *ibid.* Ad Atrebatum ob Anglicam irruptionem pacem componunt, *ibid.* Aurelianensibus cum Burgundis certantibus, Anglus regni subiciendi consilium sumit, 1415. LIV.
- Bajazetes Turcarum princeps Graecos affligit, 1398. XL. Graecorum Imperator a Bonifacio opem contra illum orat, *ibid.* Constantinopolitanum imperium, & Pannoniam ac Valachiam in discrimen adducit, 1399. I. Indicta in eum a Bonifacio IX. sacra militia, II. *ibid.* Acerrime oppugnat Constantinopolim, IV. Repressit ejus excursionem ab exercitu Gallico, V. A Tamerlane bello petitur, 1401. XVII. Sebastiae funestam cladem accipit, *ibid.* Necatus ejus filius, *ibid.* Cogitur Constantinopolis obsidionem solvere, *ibid.* Vindicatus divinitus sanguis christianus ab illo fufus, *ibid.* De Bajazete victo meminit Innocentius VII. & Amarottum eum vocat, 1405. II. A Tamerlane devictus capitur, 1402. V. Obiectus illi fufus, VI. Ut fera includitur cavea, *ibid.* Dorsum equum ascendenti calcandum praebet, *ibid.* Videt conjugem imperatricem denudatis obscenitas famulari Tartaris, *ibid.* Rabie efferatus caput clavis ferreis illidit, *ibid.* Dat poenas sevitiae in Christianos adhibita, *ibid.*
- Balthasar Costa ex archidiacono Bononiensi creatus diaconus Card. S. Eustachii, 1402. VII. Postea dictus Joannes XXIII. *ibid.* Bononiam Bonifacio subicit, 1403. LXXIII. Rebellat in Gregorium XII. 1408. XLIII. Anticipere illum cum exercitu annititur, *ibid.* Pisas obtinet a Florentinis pro celebrando concilio, *ibid.* Jus legationis Bononiensis illi a Gregorio abrogatum, *ibid.* Urbem Pauli Urini opera in Alexandri V. fidem ac potestatem redigit, 1409. LXXXV. Regit consiliis suis Alexandrum V. 1410. V. Bononiam eum ducit, ipsique imperat, *ibid.* Suffulisse veneno Alexandrum V. creditus, *ibid.* Ludovici Andegavensis opera in Alexandri locum sufficit, XVIII. *ibid.* Joannes XXIII. A Ludovico Duce Bavariae in Martini V. potestatem traditur, 1419. V. In perpetuum carcerem decernitur mittendus, *ibid.* In Liguria profugit, *ibid.* Mutata mente accedit Florentiam, seque ad Martini pedes projicit, *ibid.* Princeps Cardinalium creatus a Martino, *ibid.* Confirmata ex ejus demissione Martini auctoritas, *ibid.* & VI. Volvente anno moritur, V.
- Baptismus: Adultorum Baptismus. inani signamento oppugnatus a Wicleffo, 1402. III. A Burgundica factione negatus filii sectatorum factionis Aurelian. 1411. VIII. Baptismus sanguinis vi flagellorum elicitu confectus a flagellantibus, 1414. XIV. Eo deleri peccata commenti sunt, *ibid.*
- Baptista Fregosius maritima classe Neapolim obsidet, 1420. VIII. Ab Aragonia classe pellitur, *ibid.*
- Baptista Adurnius fufus maritimo praelio a Philippo Mariae classe, 1421. XXIII. Genuae principatu discedit, *ibid.*
- Barbara Imperatrix cum Sigismundo Aquisgrani regia corona redimita, 1414. XII.
- Barbari: Apertus illi aditus evangelii, 1410. XXX.
- Basilicae: Decretum Constantiensis concilii de auctoritate conciliorum (supra ambiguos Pontifices male detorsere ad non ambiguos, 1415. VIII. Nulla auctoritate ad illud ita interpretandum erant fulti, cum essent acephali & non ambiguus Pontifex praesesset Ecclesiae, *ibidem.*
- Beghardi repullulant eorumque errores, 1409. XC. Quidam ex iis se in Christum convertere debilerat, 1409. XC.
- Bellum: Mala ex bello emergentia deplorat

Bonifacius IX. 1398. XXXVII. Ad bella composuit suas hæreses Joannes Hus, 1413. XII.

Bernardinus sanctitatis fama florebat, 1419. XII.

Bernardus Episc. Tifernas internuntius in Aragoniam missus adversus Petrum e Luna, 1419. VII. Ejus conatus ab Alfonso Rege elusi, *ibid.*

Blasphemi: Insigne in Blasphemum justitiæ exemplum a Roberto Cæsare editum, 1401. X. §. ipsum. Blasphemus percussus Christi imaginem repente percussus paralyti, defensus crimen valetudinem recuperat, 1405. XXV.

Bohemi hæreses laborant infamia, 1413. V. Optimum consilium a Pragensibus doctoribus pro macula illius infamiz detergenda, *ibid.* & *segg.* Joannes Hus hæresarcha contra consulti persequendos eos, qui eam infamiam aspurgunt, IX.

Bohemi hæretici in Thaboritas, Orebilas, Adamitas, & Calistinos divisi, 1421. V. Branda Card. legatus in eos missus a Martino V. VI. In eos Sigismundus Cæsar cum Alberto genero exercitum ducit, 1421. X. & XIII. Decernunt male Eucharistiam sub utraque specie porrigendam, XII. Savam in catholicos persecutionem movent, 1422. XVI. Flammis injiciunt sacras imagines, *ibidem*. Laudati ecclesiastici ob districta in eos arma, XVII. Bohemiz pars ad Sigismundi obsequium redacta, *ibid.* Impedimentis exuunt Bohemi Sigismundum Ziska duce, 1422. VIII. Infami apostatae jure cæso, ut martyri honores deferunt, *ibid.* Belluina eorum licentia, XIX. Adversus Sigismundum a Polono auxilia poscunt, XXI. Quid responsum a Polono, *ibid.* Susceptum a Duce Lithuaniz reorum patrocinium 1423. XVI. Revocata dein a Polonis præsidia e Bohemia, XVIII. Ingentes contra eos facti bellici apparatus, *ibid.* In eos irumpit Fredericus Marchio Brandeburgensis, XVIII. Horrenda Bohemorum immanitas, XX.

Bohemia inficitur Wicleffi hæresi, 1408. LXIX. Illati hæresarchæ libri immensas strages animarum edidere, *ibid.* Sbinco Archiep. ad purgandam hæresim Bohemiam studia intendit, LXX. In Bohemia damnata eadem hæreses, *ibid.*

Bonifacius IX. Pontifex Britones ex patrimonio B. Petri auro placatos divellit, 1397. I. Anglos in Italiam evocat, II. Corrupti politicorum mendacis Germani eum rogant, ut cedente antipapa cedat, III. Præfert concilium œcumenicum abdicationi, *ibid.* Rogatus a Cardinalibus, ut congregando concilio œcumenico det operam, IV. Nunquam ad illud accessurum antipapam prædicatur, *ibid.* Concilium obtulit Bonifacius antipapæ pro dirimenda controversia, V. Conjurat adversus ipsum cum antipapa Aragonum Rex VI. Tentatur ab Hispanis, ut antipapæ cedat, *ibid.* Perperam carpitur a Carolo Rege Francorum quasi foveat schisma, cum concilium œcumenicum offerret quo solo sedari poterat schisma, 1398. II. Viam justitiæ pertinacissime recusavit antipapa quam obtulit Bonifacius, XVI. Henricus Rex Castellæ antipapæ jugo excusso denuntiat non pariturum Bonifacio, quia non colitur ab universa Ecclesia, XXVI. Censuras in Henricum Castellæ Regem distinguit Pontifex, XXVII. Solicitat Angliam Regem, ut operam pro Gallo Rege a schismate revocando collocet, XXXI. Anglus a Gallo sollicitatus ut desinat a Bonifacio, XXXII. Respondent Oxonienses doctores, non cogendum Bonifacium,

ut pontificatu se abdicet, sed litem in concilio dirimendam, *ibid.* Esi juste cogatur antipapa ad abdicationem, non tamen juste Papam coactum iri, *ibid.* Consultur ab Oxoniensibus ut concilium œcumenicum indicat, XXXV. Una cum antipapa submittat se concilii sententiæ de titulo papatus, *ibid.* De exauctorando Bonifacio cum Gallis conjurat Vvenceslaus, sed ipse imperio exauctorari ceptus, XXXVI. Neapolitanos proceres conciliat Ladislao Bonifacius, XXXVII. Artalem de Alagona duem belli creat adversus Martinum Regem schismaticum, XXXIX. Indicit religiosam militiam in Græcorum auxilium, XL. Implorantibus operam Bonifacii Græcis indicit sacram militiam, 1399. II. Exponit expugnata a Turcis Græcia extremam Latinis cladem obijci, IV. Imperatori, quamvis schismatico, ferendam operam decernit, *ibid.* Chalcedonensem Episcopum ad cogendas auxiliares copias legatum creat, *ibid.* Ad liberandam Constantinopolim jubet incumbere, XVI. Polonos ad crucifignata signa adversus Tartaros sollicitat, VI. Cracoviensi Episcopo dat provinciam, ut concionatores constituat, VII. Treverensi Archiepiscopatui ne in Gallicam veniat potestatem consultit, XII. Annatas exigit veteri pontificum more, *ibid.* Fallo inventor earum fingitur a nonnullis, XIII. Ab Honorato comite Fundorum appetitus insidias, XIV. Alqui Romani libertatis asserende nomine in eum conjurant, XVIII. Hostium coitiones dissipat, *ibid.* Aperto bello a Fundano comite vexatur, *ibid.* Eum damnat apostasiæ & læsæ majestatis crimine, *ibid.* Exercitum in eum instruit, *ibid.* Ipsum principatum evertit, *ibid.* Tarentini principatus donationem a Ladislao factam Raymundo e Baucio confirmat, XIX. De recuperanda Neapoli agit, *ibid.* Ladislao Regem auctoritate instruit pro Honorato Gajetano fundorum comitem ad Ecclesiam traducendo, 1400. II. Non usus Bonifacii clementia Honoratus male perit, *ibid.* Columnenses in eum conjurant, *ibid.* Erumpunt noctu in urbem, oppressique triginta e suis obijciunt supplicio, *ibid.* In invidiam inique ob exercitum justitiam traducitur a Theodorico Niemio, *ibid.* Meditati erant Columnenses, oppresso Pontifice, antipapæ urbem subijcere, III. Albatos poenitentes benigne excipit, IV. Cum permixtos esse iis proditores detexisset, dissipavit, *ibid.* Columnenses edictis armisque persequitur, VI. Vladislao Regi Poloniz ecclesiasticas decimas concedit pro bellicis adversus Tartaros sumptibus, VII. In Bajazetem pro ferendis Constantinopolitano Imperatori supplicis sacram militiam indicit, VIII. Petrum e S. Supperano creat signiferum Romanæ Ecclesiæ adversus Turcas, X. Ladislai in Achajam juri consultit, *ibid.* Neapolis ad Bonifacii obsequium redacta, XI. Vvenceslaus, qui pontificiam causam prodiderat, deserit atque exauctorari a septemviris permittit, XII. Consultus est a septemviris Cæsarem exauctoraturis, *ibid.* & XV. Miso oratore in Germaniam explorat an Vvenceslaus sit jure exauctoratus, 1401. II. Si Roberto adhareat, metuit ne Bohemia & Hungaria deficiant a Romana Ecclesia, III. Sacramentum exigit a Roberto de tuenda ditone ecclesiastica, IV. Et asserendis Ecclesiam juribus, *ibid.* Non inuendo cum Regibus schismaticis federe, V. Neque cum Petro e Luna & pseudocardinalibus, *ibid.* Ne se ingerat schismatico componendo, nisi ex pontificis decretis, *ibid.* Vires exerceat ad antipapam & Gallum a schismate revocandos, *ibid.* Spondentis hæc omnia

omnia oberti oratorem excipit, VI. Confirmatus electionem, IX. Columnenses in gratia admittit, ac venia donat, XI. Joannes Pitivolus Bononiam illi eripit, *ibid.* Hæc post a duce Mediolanensi occupata, *ibid.* Jacellum Honorati comitis Fundorum filii clementer venia donat, *ibid.* Illi Sermo, Bassiani, & Nymphæ castra puro & invocabili dono tradit, *ibid.* Novam creationem Cardinalium edit, 1402. VII. Septemvirorum in Vvenceslaus sententiam confirmat, 1403. I. & *segg.* Auctoritatem septemviris exauctorandi Cæsarem contulit, VI. Roberti electionem confirmat, *ibid.* Sacramentum fidei a Roberti oratoribus exigit, VIII. Balthasarem Cossam pro recuperanda Bononia legatum creat, IX. Eam recuperat, X. Es Perusum & Assisum, XII. Angelum Cardinalem tit S. Laurentii Legatum decernit in Hungariam, XIII. Ladislao Regi pro recuperanda Pannonia operam navare jubet, XIV. Remittit illi octingenta auri millia sisco pontificio debita, XV. Attribuit triennalem decimam, *ibid.* Sigismundus recuperata Hungaria eam a Bonifacii obsequio divellit. XVI. Sancti Pontifex redditus Ecclesiarum & monasteriorum ad triennium tantum locari vel in emphyteum dari posse, *ibid.* Puteolana balnea adire constituit, 1404. I. Conspiciente suspicione Ladislao professionem intermittit, *ibid.* Permittit illi, ut terram Stili in Calabria abalienet, *ibid.* Fluctuantem Bononiam confirmat in obsequio, II. Magistratus nullos a populis Romanæ Ecclesiæ clientibus præficiendos, sed tantum a Sede Apostolica sancit, *ibid.* Multis dolis petitur ab oratoribus antipapæ, III. Aculeatis etiam verbis pungitur, *ibid.* Ex ira effervescente sanguine morbum contrahit ac triduo moritur, VII. Politicæ peritiæ laude floruit, VIII. Vitam peccato redimere abnuit, *ibid.* Ejus sepultura, *ibid.*

Bononia a Balthasare Cossa legato ecclesiastico imperio restituta, 1403. XIII. In discrimen adducta prodicione Alberici e Barbiano, 1405. VI. Excusso pontificio jugo in tyrannidem Joannis Bentivoli prolapsa, 1400. XI. Eo cæso in servitutem a Joanne Galeatio duce Mediolanensi redacta, *ibid.*

Braccius e Montone tyrannus Martinum V. divexat, 1419. IV. Contra Ludovicum Andegavensem arma mover, 1420. IX. Reconciiliatus Martino in recuperanda Bononia illi operam navat, *ibid.* Reberrat iterum in Martinum, X. Stulte comminatur pontificium statum se excisurum, *ibid.* A Joanna Regina in Neapolitanum regnum excitus, 1421. I. Branda Cardinalis tit. S. Clementis Episc. Placentinus missus legatus in Ungariam a Joanne XXIII. 1412. XVIII. Decretus legatus adversus Bohemos hæreticos, 1421. VI. Leodii magnis exceptus honoribus, VIII. Geminum exercitum ducit in Bohemiam, XIII.

Brunolphus Episc. Scarenis vitæ sanctitate & miraculis clarus, 1416. XXII. De eo in sanctorum numerum referendo actum in concilio Constantiensi, *ibid.*

Britones in patrimonio B. Petri grassantur, 1398. I. Placati auro dimissi, *ibid.*

Bucicaldus Gallorum Regis jussu antipapam insignia pontificia deponere detrectantem obfisione eigit, 1398. XXIV. Cardinales, qui subsisterant cum antipapa colloqui specie abducit, *ibid.* Soluta obfisione Avenionensi in Turcas mittitur, 1399. V. Repressis barbarorum excursionibus stipendiorum inopia paulo post redit, *ibid.* Cyprum Regem opprimere tentat facti in Saracenos belli specie, 1401. XVI. Lacesit Venetos, *ibid.* Omnis Turcis

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Venetas naves adoritur, atque ab iis funditur, 1403. XXVI. Inter alia convenit Gregorius cum Petro e Luna, ut Bucicaldus Genue præfectus amandaretur in Gallias, 1407. XII. Ad Romam intercipiendam classem cum antipapa dirigit, 1404. IV. Divinitus retardati ejus impetus, *ibid.* Genuum amittit, dum Mediolanum affectat, 1409. VIII.

Burginus hæresarcha a demone in angelum lucis transmutato illusus, 1409. XC. Novam religionem asperimam instituit, contemnente pontificiam auctoritatem, *ibid.* Detrectans parere Ecclesiæ flammis exustus, *ibid.*

Burgundica factio sævit in Aurelianensem, 1411. VIII. In tantam efferatur impietatem, ut pupulos occisorum veteri baptismo ablui, ne caelo excipiantur, *ibidem*. Sacerdotes impij in conficiendis conferendisque Sacramentis Burgundicæ crucis signo abusi, *ibid.* Magnis cladibus atteritur factio Burgundica, 1414. XXI. Aurelianenses implorant leges iterum in Burgundum, 1414. XXI. Venientem cum exercitu Burgundum propulsant, *ibid.* Delent ejus exercitum, *ibid.* Ad Atrebatum ob Anglorum irruptionem pacem componunt certis legibus, ut Burgundus eadem principis Aurelianensis excipiet, *ibid.* Burgundica factio pacis actionem inter Anglos & Gallos disturbat, 1418. XXVII. Horrendas cædes edit Parisiis, *ibid.* Dat pœnas divini numini, XXVIII.

C

Cassa a Tamerlane ducum opera capta, 1404. XXIV. Postea recepta a Genuensibus, *ibid.*

Cajeta a Genuensibus Aragonio erepta, 1423. XIV.

Calix: Usus calicis ob justas causas negatus laicis, 1417. IX. Calicis communionem proposita Bohemi hæresi irretiti, 1417. VII. Calicis specioso usu tum ab Hussitis tum a Lutheranis cæteræ inductæ hæreses, *ibid.* Fructus calicis non in speciebus, vini consistit, sed in Christo, qui a Laicis sub panis speciebus integer accipitur, *ibid.* Cupidine nimia calicis ab Ecclesia discedentes Sacramentum profanant, *ibid.* Vertitur illis in exitium immortalitatis antidotus, *ibid.* Pro coloranda hæresi de necessario laicis calicis usu scripturas distorere, *ibid.* Ob quas causas usus calicis non sit permixtus laicis, IX. Objecere hæretici ex communione utriusque speciei majorem gratiam referri, *ibid.* Damnarunt hæreses non communicantes sub utraque specie, *ibid.* Hussitæ postis trecentis mensis in carpo triginta millibus facinorosorum hominum communionem sub utraque specie portexerunt, X.

Calojoannes Imperator Constantinopolitanus Patrologus, *ibid.* Joannes VII.

B. Capistranensis: *ibid.* Joannes e Capistrano. Capitolium noctu obsessum a Columnensibus, 1400. VI.

Caramanus bellum indicit Venetis, atque Eubœam vastat, 1414. XXI.

Cardinales Galli rogantur a Gallo Rege, ut ipsi adversus Petrum e Luna pertinacem adhareant, 1398. XVI. Objiciunt nunquam ad viam justitiæ cum adduci potuisse, *ibid.* Professum contra universalem Ecclesiam in sua sententia perstiturum, *ibid.* Arguuntur ab Oxoniensibus commississe peccatum mortale, cum se suo capiti subduzere, 1398. XLIII. Præferendam œcumenicæ synodi sententiam abdicationi, XXXIII. Si filii lucis sint, cur lucem oderunt, *ibid.* Agnoscant errorem

D d d d

rorem

rorem, & prelo discolori parere discant, *ibid.* Audiant sacrorum canonum imperia, *ibid.* Consultum indicto a Bonifacio concilio citandos antipapam & anticardinales, XXXV. Sine anticardinalium & Galli Regis consensu non mutaturum sedes pollicetur antipapa, 1399. X. Concordiam ineunt cum antipapa interprete duce Aureliano, 1401. XIII. Deluduntur ab antipapa fallacibus promissis, *ibid.* Ex acephalis in pristinum schisma relapsi, cum non potuissent ad crimen defectionis a Pontifice catholicos impellere, 1403. XX. Decernunt convenire Pisis cum Cardinalibus, qui Gregorium deseruerunt, 1408. XXI.

Cardinales Urbani VI. post Innocentii VIII. obitum statuunt deligere Pontificem velut procuratorem ad deponendum pontificatum, 1406. IX. Sanctiones ab iis editæ, *ibid.* Sacramento confirmatæ, XI.

Cardinales creati a Bonifacio IX. 1402. VII. Cardinales Gregorii XII. novos Cardinales contra sacramentum in conclavi nuncupatum creare meditati resistunt, 1408. VII. & VIII. Ab eo parari vim metuentes discedunt, VIII. Provocant ad concilium ecumenicum, *ibid.* Consultata a Gregorio eorum provocatio, IX. & seq. Arguuntur Pontifice inconsulto coegisse coetus, *ibid.* Coitiones in ipsum fecisse, X. Voluisse regere non regi, *ibid.* Quæ mandata ipsius daret, XI. Objecta iis perdelicta Pontificis abdicationem specie conjugendarum Ecclesiarum urisse, *ibid.* Consultatâ defectionis eorum causa, XII. Arguuntur quod velint cum anticardinalibus se conjugere, XVI. Acturos schisma, non abolituros, *ibid.* Colloquii actionem motam ab antipapa pro intercipienda Roma, XVII. Usurpare sibi inique cogere conventus sine ipso, *ibid.* Everti ab ipsa pontificiam auctoritatem, XVIII. Monentur, ut cæptis desistant, XIX. Authore Gallo Rege de Papa cum antipapa honore deiciendo agunt, 1408. XX. Accusant Gregorium violatæ fidei, XXII. & seq. Controversisse assiduo de loco cum illius non interesset, sed assidue de abdicatione ageretur, XXIV. Abdicationem quam voverat, ut diabolicam damnasse, XXV. Creasse Cardinales contra præstitum iuramentum, *ibid.* Principes discissarum ecclesiarum ad eas conjungendas teneri, *ibid.* Contentendunt decisionem litis ambiguis instaurant, concilium, XXVI. Et contententes redigere in ordinem, *ibid.* Excusationum cognitionem spectare ad concilium cum ambo abdicationem promiserint, etsi non se abdicent, *ibidem.* Neutrum posse concilio præsidere, XXVII. Inducunt Pisanum conventum, *ibid.* Orant principes & præfules, ut ad illud concurrant, XXVIII. Denuntiant nullam absentium rationem habitum iri, *ibid.* Obijciunt Gregorio schisma per indictum ab eo concilium sedari non posse, XXXII. Non aliud ab eo, quam propagationem schismatis pro retinendo honore ambiri, *ibid.* Eorum literæ ad Gregorium, XXXIII. Obijciunt votum nuncupatum ab ipso contentum, XXXV. Piar matris instar, ne filius discindatur, debere suo juri cedere, *ibid.* Discessisse propterea ab ipso ne schisma alerent, XXXVII. Viam justitiæ nunquam exitum habituram, XXXVIII. Contentendunt ad se indicendi concilii jus devolutum, *ibid.* Non polleere eadem auctoritate Pontificem ambiguum, qua non ambiguum, *ibid.* Controversi in controversum non valere controversas sententias, *ibid.* Congregandam ex juris ordine universalem Ecclesiam, XXXIX. Denuntiant Gregorio, ni sacramento steterit, in ipsum iudicio actum iri, *ibid.* Responsum

iis a Gregorio velle iurjurando se, XLII. Ni redeant eos exauctoratum iri, *ibidem.* Gregorio ipsos ad se revocare annitei respondent, instituat procuratorem ad eundem cedente Petro e Luna, aut vita functi, aut damnato synodali sententia, XLIV. Contentendunt teneri ad id etiam non cesserit antipapa, sed damnatur a concilio, cum quibus rationabili modo dare teneatur pacem Ecclesie, XLVI. Contentionem de loco vanam esse, sed plurimi referre, ut interit concilium, *ibid.* Objectum a Gregorio non posse ab e sine pontifice celebrari concilium, XLVII. Veneti inter Pontificem & Cardinales pacem conciliare nituntur, L. Respondent iis Cardinales si ad Gregorium perrexerint, schisma propagatum iri, & Venetos in suam trahunt sententiam, *ibid.* Damnatur decretoria sententia a Gregorio, LII. Eorum literæ ad pontificios administratos, ut eos ad se pelliciant, XXXIII. Queruntur de controversis iis ipsos concilium disturbare nisos, LVI. Indictas ab iis synodos traducunt, *ibid.* Inhærendum veterum conciliorum decretis promulgant, *ibid.* Cardinalium novorum a Gregorio in veterum locum suffectorum nomina, LIX. Edit in Cardinales veteres acta judiciaria Gregorius, LXI. Obijciunt habitas ab his primum Romæ coitiones cum schismaticis, LXI. Novum schisma ab iis constat iri, *ibidem.* Candide rem se gessisse, sed ab antipapa, qui ipsum ab urbe divellebat colloqui specie, ut eam interciperet fuisse delatum, XLII. Si ipse sit dubius Papa, ipsos esse dubios Cardinales, nullaque auctoritate pollere, LXIII. Subornatos fuisse queritur a Balthasare Cossa, LXIV. Mittunt in varia regna legatos, LXVII. Veniam ipsi pollicentem Gregorium spernunt, LXVIII. Magna ad reducendos ad se Cardinales collocata studia, 1409. I. Jubet eisdem anathemate publice percelli, IV. Ut obijcerint congregandum concilium a Cardinalibus utriusque partis, VII. Legatos decernunt ad Gregorium, ut Pisano assentiantur concilio, VIII. Queritur Gregorius sibi obijci ab illis quod nollet sacramenta, ac vota observare, IX. Offert se vir pius pro Gregorii causa adversus Cardinales in ignem ingredi, *ibid.* Adversus eosdem profiterur Gregorius retineti a se concilium exuendi pontificatus, X. Pisanum celebrant concilium, XII. Vetera decreta in hæreticos & schismaticos instaurant, *ibid.* Promulgant concilium iudicem esse in lite controversi pontificatus, XII. Malta in eos proponunt pro Gregorio Roberti Casaris oratores, XIII. Nisi cum iis celebret concilium Gregorius non sublatum iri schisma, *ibid.* Circa tempus indicti concilii arguunt Cardinales mendacii, *ibid.* Nullo juris ordine imperium Gregorii excussisse, XIV. Queritur ab iis, quomodo esse Papa desierit, nec se pontificatu abdicans, nec ab Ecclesia damnatus, *ibid.* Convocationem concilii spectare ad Pontificem dispositum ad convocandum, XVI. Si dubitent Cardinales de Papatu Gregorii, de suo quoque Cardinalatu dubitent, XVI. Objectum maximam partem præsulum Pisis consentientium constare e schismaticis antiquis, XVII. Controversitur eorum auctoritas in cogendo concilio, *ibid.* Si antipapa honore non abijt, multo minus Gregorium abire teneri, *ibid.* Queritur quomodo unum collegium aliud anticolegium cardinalatus dignitate donare poterit, *ibid.* Objectum Cardinalibus ab iis scindi Ecclesiam, XXXI. Non convictum Gregorium, ut perjurum promulgasse, XXIII. Objecta societas cum schismaticis non dissolutis prius cœnatis, 1409. XXIV. Queritur a quo acceperint

rint Cardinales, ut sint iudices Gregorii, *ibid.* Objectum Pisanos conventus acephalorum esse conciliabulum, XV. Non canonicas leges, sed humana commenta secutos, *ibid.* Obijciunt Cardinales non spectare ad Papam ambiguum indictionem concilii, XXVII. Responsum si papa sit ambiguus, futurum quoque ambiguum eorum concilium, *ibid.* Non teneri Gregorium comparere in eorum conventu nec accusatorum & iudicum officia debere usurpare, XXIX. Postulantur de mutando loco, XXXI. Objectum moliri ipsos tertium Pontificem ambiguum creare, XXXII. Casarea denunciatio contra ipsorum acta, *ibid.* Adversus eos ad concilium vere ecumenicum appellatum, postulantur iterum, ut unicum celebrent concilium cum Gregorio in tercio loco, XL. Respondent tertium locum obtulit dolo a Gregorio, XLII. Ingentes difficultates movent Cardinales circa auctoritatem Pisanæ concilii, XLV. Tribus primis sessionibus agunt in contententes, XLVI. Promulgant licuisse ab eorum obsequio discedere, *ibid.* Acta judiciaria ab iis in Petrum e Luna, XLIX. & seq. In Gregorium Pontificem, LIII. & seq. Fallo objectum Gregorio ipsum colluisse cum antipapa, LVI. Schismatis & hæreseos crimen intendunt utrique, LXXI. Nuncupant sacramentum de restituenda ecclesiastica disciplina, *ibid.*

Cardinalium unica creatio facta ab Innocentio VII. 1405. VII.

Carolus VI. Rex Francorum: Imperator Constantinopolitanus poscit auxilium ab eo, 1397. XVII. Relapsus in amentiam edebat horrendos clamores, sequi Deo commendabat, XVII. Clavam dominicam pretiosissima theca includit, *ibid.* A duobus Augustinianis in vitæ periculum adductus, *ibid.* Celebrat Parisiis solemnes conventus, 1398. I. Repudiato concilio ecumenico oblato a Bonifacio, quo solo sedari schisma poterat, Pontificem ad abdicationem cum antipapa urget, II. Constituit se acephalum fingendo Pontificem eodem crimine cum antipapa teneri, III. Consecuta e schismate, quod Galli confarant, mala deplorat, *ibid.* Carolus V. schismatis auctorem laudat quasi schismati a bolendo dederit operam, *ibid.* Petri e Luna perfidiam, & imposturas exponit, IV. & seq. Contestatur aquo discrimine se habiturum e iusvisus generis Pontificem, XI. Debit potius morem gerere Bonifacio in concilio celebrando quam illi abdicationem imperare, XII. Factus acephalus pragmatice de conferendis sacerdotiis sancit, XV. & XVI. Pseudocardinales hortatur, ut sibi adhareant, XVI. Obsidione cingit Petrum e Luna, XXIV. Castellæ Regem adducit, ut illum deserat, XXV. Solicitat Richardum, ut desiciat a Bonifacio, XXXII. Cum Wenceslao Casare in colloquium venit, & abdicationis viam inculcat, XXXVI. Auxiliarem exercitum submittit Imperatori Constantinopolitano adversus Turcas, 1399. V. Ad eum Martinus Rex Aragonum oratores decernit pro liberando obsidione antipapa, IX. Obsidionem patientem solvit, *ibid.* Adigit antipapam ad promittendam abdicationem, se abdicantem, vel moriente Pontifice, X. Et spondendam professionem ad synodum, *ibid.* Ad non transferendam sedem sine ipsius & Cardinalium consensu, *ibid.* Hac spondenti regiam clientelam pollicetur, XI. Deluditur ab Antipapa contentente se injuste oppressum regia vi fuisse, *ibid.* Ad cum accedit Emmanuel Imperator Constantinopolitanus pro poscenda ope, 1400. IX. Cum morbo gravissime constitaret sine responso dimisit, *ibid.* Urget

Germanos oratorum opera, ut Pontificem opprimant, cum ipse antipapam sit oppressurus, XVI. Responsum a Germanis, nolle se tantum scelus admittere, *ibid.* Pollicetur Robertus Romanorum Rex nullum fœdus inire cum Carolo, immo vires adhibiturum pro eo a schismate abducendo, 1401. V. Adhæret Carolus Wenceslao adversus Robertum, X. In Henricum Lancastrum Angliæ Regem bellum intendit, XV. De restituendo antipapæ obsequio deliberat, 1403. XVII. Tolofana academia declarat non pertinere ad Galium Regem iudicare de pontificiis criminibus, XVIII. Neque ad particulare concilium regni illius, *ibid.* Cum Germanos in crimen defectionis a Pontifice non posset impellere, ex acephalo ad pristinum schisma relapsus est, XXI. Expeditionem adversus Henricum Angliæ Regem conficit, XXII. Dolet Petrum e Luna in pertinacia obfirmatum ex obsequio illi restituto, 1404. III. Mittit ad ipsum principem Aurelianensem, ut ad promissam implenda adducat, *ibid.* A Petro e Luna querente detractores evulgasse ipsum nolle se honore abdicare, deluditur, *ibid.* Datum ipsi diploma cessurum antipapam, cum ipsi expedire visum fuerit, IV. Torquetur amentia Carolus, XXII. Ad magicas artes pro eo curando confugiunt nonnulli impii politici, *ibid.* Tradunt magis vincos duodecim, *ibid.* Illi signo crucis demones absterrent ne compareant, *ibid.* Inde magi ad supplicium postulati, *ibid.* Exploratores oratorum specie ad eum mittit Tamerlanes Europæ excidium meditatus, 1405. V. Caroli oratores Genuenses in schisma trahunt, XVII. Ejus calamitas, XIX. Ejus duces bellum gerunt in Anglos in Picardia & in Aquitania, *ibid.* De regni administratione Aurelianensis & Burgundus inter se certant, *ibid.* Cum Anglis in Aquitania ducum opera varia iniit prælia, 1406. XVII. Cogit celebres Episcoporum & principum conventus in causa schismatis, XVIII. In iis de concilii & Papæ auctoritate controversiam agit, XIX. E schismate in hæresim lapsi nonnulli doctores de schismate & hæresi cognoscendi potestatem Regi deserunt, XX. Conclusum demum pie necessarium concilium ecumenicum pro conjugendis ecclesiis, XXII. Ecclesiarum ab antipapa desolataram clientelam suscipit, *ibid.* Mittit oratores ad Gregorium pro urgendo Saonenf colloquio, 1407. IX. Queritur apud eum Gregorius XII. subijci se adversariis Saonam petendo, X. Suspectas sibi animi insidias, *ibid.* Novi schismatis impendere metum, XI. Instat Rex ut Papa cum antipapa in ordinem redigatur, 1408. XX. Ob defectionem anathemate adumbrate percellit ab antipapa, XL. Pseudonantum ludibrio publico exponit, *ibidem.* Comprehendi jubet antipapam, sed is in Cataloniam aufugit, *ibid.* Leodiensium schismaticorum clientelam suscipit, LXVIII. Burgundiæ ducem ob casum ducem Aurelianensem in jus vocat, *ibid.* Territus ejus victoriis iudicium ordinem intermittit, *ibid.* Admittit Genuam, 1409. LXXXVII. Ipsius auctoritate obsoleta, regnum bellis intestinis lanatur, 1411. VIII. Damnatur Aurelianensem lætæ majestatis crimine, *ibid.* Abijciat cruce alba, ut insigni regio, Burgundiæ crucis symbolum accipit, *ibid.* Aurelianenses & federati principes Anglium evocant in Gallias, 1412. VII. In Borbonium & Biturigem arma convertit, *ibid.* Relabatur in maniam, *ibid.* Pacem non firmam futuram inter dissentientes sancit, *ibid.* Solicitatur a Joanne XXIII. ad inducendum Andegavensem in Re-

gnum Neapolitanum post Ladisai mortem, 1414. VI. In Burgundum instaurat iudicium, XXI. Venientem cum exercitu propulsat, *ibid.* Plures urbes illi eripit, *ibid.* Sueffionem vastat, *ibid.* Burgundi exercitum magna clade fundit, *ibid.* Atrebatum cingit obsidione, *ibid.* Ab Anglo in Normanniam irruente pacem cum Burgundo certis legibus instaurat, *ib.* Pro componenda inter illum & Anglum pace Sigismundus in Gallias profectus, 1415. LIV. Plures urbes in Normannia illi ereptæ ab Anglo, *ibid.* Cladem magnam accipit, *ibid.* Apud eum Petrus e Luna querelas fundit, 1417. VI. Ineptus gerendo sceptro ob mentis imbecillitatem regnum Anglorum furori exponit, 1418. XXIV. Gallorum sub eo Rege clamitas maxima, XXVII. Rothomagum amittit atque acerbiores pacis leges ab Henrico Anglo illi imperatæ, 1419. IX. A Philippo duce Burgundiæ proditus filium regni jure privat, 1420. VI. Anglo hosti filiam uxorem tradit cum regni administratione & hereditario successione jure, *ibid.* Moritur, 1422. XXXIII. Ejus regnum ferro flammaque ab Anglis & Delphino filio divisum, *ibidem.*

Carolus cognomento Nobilis Rex Navarre Constantiensi concilio se conjungit, 1416. XXXIII. Carolus Malatesta Gregorium de paratis ipsi indidit a Baldasare Costa monet, 1408. XLII. Ut Gregorii dux Joanni XXIII. Imolam & Formulivium eripit, 1410. XXVI. Spernit generose Joannis XXIII. promissa, *ibid.* Fugientem Gregorium per plurima discrimina Arimini honorificentissime excipit, 1412. IV. A Gregorio constitutus procurator illius nomine pontificatu cedit, 1415. XXVII.

Carolus de Urries pseudocardinalis Petri e Luna ipsum ad ponenda insignia pontificalia urget, 1418. XII. Schisma damnat, XIV. Creator Cardinalis diaconus S. Georgii ad velabrum, *ibid.*

Carolus Delphinus in Parisiensi tumultu fugam carperere coactus, 1418. XXVII. Colloquium cum Burgundo init, 1419. IX. Eo presente, excitata inopina rixa, Joannes dux Burgundiæ trucidatus, *ibid.* Graviora inde bella passus Delphinus, *ibid.* A patre deliro regni successione orbat, VI. In Catharinam sororem virumque Angliæ Regem regni jura translata, *ibid.*

Carolus VII. Francorum Rex necat in acie Thomam ducem Clarentiæ Regis Angliæ fratrem, 1421. XVIII. Illius exercitus a Rege Angliæ profligatus, *ibid.* De pace cum Anglo concilianda a Martino V. Pontifice postulatus, XXI. Missus ad ipsum B. Nicolaus Albergatus, *ibid.* Pro eo cum Anglis concilianda navata a Martino V. Pontifice opera, 1422. XXIX. Gallicum regnum capessit mortuo Carolo VI. patre, *ibid.* Pictavii corona redimitur, *ibid.* Præceptis optimis informatus a Martino Papa, *ibid.* Multa gerit prælia cum Anglis, 1423. XXIII. Jus ecclesiasticum defendit, XX. Obsequentem se Pontifici futurum manu sua scribit, *ibid.*

Castellana civitas, seu Tifernum ad Innocentii VII. obsequium redit, 1405. VI.

Castellani novos conventus Salamantiæ in causa schismatis celebrant, 1397. I. Deficiunt a Petro e Luna, seque constituenda acephalos, 1398. XXIV. Se aggregant Concilio Constantiensi, 1417. VI. Denuntiant Petro e Luna, impium esse fovere schisma.

Castitas: Bonifacius IX. maluit mori, quam foedari, 1404. VIII. Sacer odor ex castissimi S. Vincentii corpore emanat, 1419. XII. Aqua illa potu, quæ sacrum corpus laverat sanantur, *ibid.*

S. Catharina Senensis ut Raymundo Capuano contritionem vehementissimam impetrarit, 1399. XXII. Peste correptum solo contactu liberarit, XXIII.

Catharina Caroli VI. Gallorum Regis filia Henrico Angliæ Regi cum dotali Galliæ Regno tradita a patre deliro, & prodito, 1420. VI. Cepta ab Afris tenta, 1419. VIII. Solicitati Reges, ut Lustrano Regi opem ferant, *ibid.* Ecclesiastica severitas in eos adhiberi iussa, *ibidem.*

Christus: E sua imagine Heduvigem Reginam Poloniæ alloquutus fertur, 1399. VIII. Eucharistiam B. Dorotheæ, cum sacerdos desisset, porrigit, 1399. XXIV. Christi passionis contemplatio provehit B. Liduvinam ad sanctitatem, 1399. XXV. Cælestes delicias in mediis doloribus ingemiscenti infundit, *ibid.* De Bajazete Christianorum sævissimo persecutore pœnas exigit, 1402. VI. Tamerlanem sepulchrum dominicum evterere molientem immisso bruchorum exercitu repellit, 1403. XXV. Blasphemum militem, qui imaginem percussit, & repentina paralyti percussit, tum sienti ac misericordiam deprecanti sanitate restituit, 1405. XXV. Christum in se identice converti delirant Beghardi, 1409. XC. Christi natalitia miraculis illustrata, 1412. IX. Christum esse messiam egregio commentario probat Hieronymus e sancta fide, 1412. VIII. Ex ejus lectione quingue millia Judæorum ad Christum conversa, *ibid.*

Clavus dominicus pretiosissima theca inclusus a Carolo VI. 1398. XVII.

Clemens VIII. antipapa. *vid.* Egidius Munio.

Clementia: Divinæ clementiæ exemplum in signe in sacrilegum poenitentem, 1405. XXIV.

Clementia nimia Sigismundi in Bohemos hereticos malum auxit, 1418. X.

Cluniacensis ordo: De restituendo illi pristino splendore actum in Constantiensi concilio, 1417. VI.

Cohabitatio mulierum ab Innocentio VII. gravibus pœnis prohibita, 1406. VIII.

Columnenses urbem Ladisai subicere nituntur, sed propulsati a Paulo Ursino, 1407. VII. *vid.* Joannes & Nicolaus Columna.

Cometes Tamerlanis grassationes prænuntiat orbi, 1399. VIII. & 1402. I.

Communitas bonorum a Roberto Hokio Vvicleffita inducta, 1413. XIV.

Compromissum propositum a Petro e Luna pro sedando schismate, 1397. XI. Illi prætulit concilium œcumenicum Bonifacius, *ibid.* Falax a Carolo VI. demonstrata, 1398. IX.

Conciliabulum Perpiniense. *vid.* Perpiniense conciliabulum.

Concilium œcumenicum præfert abdicacioni Bonifacii IX. 1397. III. & *seq.* Ad illud provocavit Petrus e Luna, qui ab eo abhorruit, V. Politici repudiato concilio œcumenico quod offerebat Bonifacius, Papam cum antipapa inique exauthorare moliantur, II. Pro repudiando concilio præterdunt difficultatem illius celebrandi, quasi sine concilio valitura essent eorum inventa, VIII. Arguuntur ab Anglis si filii sint lucis, cur lucem concilii oderunt, 1398. LII. Concilio tantum œcumenico schisma tolli posse, XXXIV. Consulunt Ozontenses a Bonifacio indicendum concilium, XXXV. Ad concilii servanda decreta excitandos principes, *ibid.* Deicantes coercendos, *ib.* Si antipapa cum suis interfuerit, concilii sententiam operi mandandam, *ibid.* Ad particulare concilium unius regni non spectat judicare de Pontifice, 1403. XIX. Concilium ab Innocentio VII. pro tollendo schismate indictum, 1404. XII. Ob urbanas turbas celebrari non potuit, 1405. XIV. Pro-

rogatum ad kal. maii, XVI. Controversia de Papæ & concilii autoritate agitari cepta a schismaticis pro excoicienda sui antipapæ tyrannide, 1406. XVIII. Antipapa & Papa ambiguus subiciuntur concilio, *ibid.* Conclusum pro concilio œcumenico, *ibid.* Petrus e Luna frustra postulatus de celebrando concilio œcumenico, *ibid.* Cardinales a Gregorio XII. descendentes contendunt decisionem litis ambiguae spectare ad concilium, 1408. XXVI. Et contendentes de honore deicere, *ibid.* Spectare etiam cognitionem excusationum ad concilium cum ambo abdicacionem promiserint, etsi non se abdicent, *ibid.* Neutrum posse præferre concilio, XXVII. Orant principes, & præfules, ut ad illud concurrant, nullamque abstentium rationem habitum iri denotant, *ibid.* Obiciunt Cardinales congregandum concilium a Cardinalibus utriusque partis, 1409. VII. Celebratum Pisis concilium, XII. Promulgatum concilium esse iudicem in lite controversi pontificatus, *ibid.* Arguitur contra a Gregorio convocacionem concilii spectare ad Pontificem dispositum ad convocandum, XVI. Nec anticardinales a Cardinalibus donati dignitate cardinalitatis posse, XVIII. Neque unum concilium celebrari schismaticorum cum catholicis, nisi prius censura dissolvantur, XXIV. Obicitur concilium sine Pontifice acephalorum esse conciliabulum, XXV. Respondent Cardinales concilium esse ordinarium iudicem utriusque contendentis, cum de pontificatu disceptatur, XLII. Cognitionem cause an schisma foveant spectare ad Ecclesiam, XLIII. Præscribendum esse locum concilii contendentibus, *ibid.* Si Pisanum locum mutetur intercedente Gregorio, mutandum quoque intercedente Benedicto, *ibid.* Si mutetur locus, non accedendum ad illum partem adversam, XLIV. Congregandum ab utraque parte concilium laudavit Petrus e Luna moxque damnavit, LXVII. Argumenta allata a Petro e Luna papali autoritate adversus concilium autoritatem, LXXIV. Pisani concilii autoritas controversa extitit, LXXIX. Dispar ratio illius & Constantiensi fuit, *ibid.* Pisanum concilium schisma auxit, non sustulit, *ibid.* Ut Ladislaus bellum susceperit adversus Pisanos præfules, LXXXVI.

Concilii autoritas: Concilium autoritatem habere in iis, quæ spectant ad schisma adversus ambiguos Pontifices constabatur, 1415. VII. Cor autoritas concilii sit superior Pontificum ambiguum autoritate schismatis tempore, VIII. Concilio superior est non ambiguus Pontifex, *ibid.* Hispani sententiam amplexi, ambiguum Pontificem subesse concilio, 1415. LIV.

Concilium Constantiense indictum a Joanne XXIII. 1403. II. Disturbare illud nititur Gregorius XII. 1414. I. Effasse de eo ab ipso querere, *ibid.* Ad illud Joannem Dominicum legatum mittit, II. Contendit non teneri ut illi pareat, cum ab intruso antipapa sit indictum, *ibid.* Quæ gesta sint in prima sessione, VII. Sublatum in eo Sedium discrimen, VIII. Accedit ad illud Joannes Hus hæresarcha, XI. Ad idem se confert Sigismundus Cæsar, XII. Confirmatur a Gregorio veluti pontificio nomine convocatum, modo illi Joannes, nec præsit, nec interfit, 1415. I. In eo Joannes abdicaturum se spondet controverso pontificatu, II. Urget synodus Gregorium & Petrum e Luna, ut se abdicent, IV. E Constantiensi concilio carpit fugam Joannes, V. Nititur concilium solvere, *ib.* Concilii autoritas supra controversos Pontifices confirmatur, VII. Secundum tempora varia fuit con-

cilii autoritas, *ibid.* Ob decreti ambiguitatem, an extenderetur ad non ambiguos plures præfules intercessere, *ibid.* Ad tempus schismatis decretum contractum a patribus fuit, *ibid.* Cur eo tempore concilium sit superius Pontifice, VIII. Basilienses male, & sine autoritate decretum interpretati, *ibid.* Joannem exautorat concilium Constantiense, XXIII. Vetat Cardinalibus sine concilii autoritate electionem tentare, *ibid.* Petri Dresdenis & Jacobelli Mifensis errores damnat, XXIV. Excusat causam Joannis Hus, 1415. XXXIII. Quadraginta quinque articulos Wicleffi damnat, XXXV. Jubet exuri ejus ossa, *ibid.* Damnatur Joannes Hus ejusque errores, XLI. Damnatur Hussi sectatores, XLIII. Intentat anathema affecturis aliqua injuria Cæsarem in Aragoniam profecturum, XLIV. Joannis acta modo non aperte injusta, confirmat, *ibidem.* In eo Hieronymus Pragensis hæresim ejurat, XLV. Decernit chirographum impunitatis datum hæreticis non valere, nisi resipiscant, *ibid.* Hispani abjecto Petro e Luna se Constantiensi concilio adungere statuunt, 1415. XLVII. Pseudocardinales Petri e Luna obgannunt Paniscolæ non Constantiæ celebrari concilium œcumenicum, 1416. XII. Anathemate damnatur Hieronymum Pragensem relapsum, & exurendum tradit, XXI. Distinctum in nationes, XXXI. Ditem dicit Petro e Luna, XXXII. Instaurat Sanctiones Honorii III. de immunitate ecclesiastica, XXVIII. Carolus Navarræ Rex concilio Constantiensi se conjungit, *ibidem.* Damnatur Fridericum Austriacum ob Tridentinam ecclesiam oppressam, 1417. I. Cæsarem monet, ut illum coerceat, *ibid.* Intentat censuras Philippo comiti Virtutum ob Astensem Ecclesiam oppressam, IX. Sententiam fert in Petrum e Luna, VIII. Damnatur hæresim oppugnantis: *Unam sanctam Catholicam*; omni jure & honore exautorat, XII. Rescindit privilegia concessa Aragonio de suffragiis, *ibid.* Decernit si schisma oboriatur unius anni flexu concilium esse celebrandum, 1417. XIII. Vetat dissolvi, nisi dissoluto schismate, *ibid.* Et secundam electionem fieri nisi primus cesserit, vel decesserit, *ibid.* Secundo electo vetatur honos exhiberi, *ibid.* Si metu extorta fuerit electio ad concilium, proinde dum decernitur, XIV. Formula fidei præscribitur, quam professuri essent novi Pontifices, XV. Decernit præfules in alias sedes non transferendos, XV. Non est Pontifex, qui a duobus partibus Cardinalium non est electus, *ibid.* Sanctio in Concilio Constantiensi Clementis VI. de temperanda Gregorianæ constitutionis acerbitate temperata, 1417. I. In eo creatus Martinus V. occidentales ecclesias conjungit, II. S. Vincentius Christifideles hortatur, ut pareant Constantiensi concilio, X. Decreta fidei edita in Constantiensi concilio a Martino V. approbata, 1418. II. Collata a Martino V. patribus Constantiensibus eorumque familiaribus gratuita nozarum venia, *ibid.* Edita in eodem concilio a Martino sanctio contra Vvicleffum & Hussi sectatores, III. Dissolvitur Constantiense concilium, VIII. S. Vincentius Ferrerius Petrum e Luna gravissimis argumentis urget, ut pareat Constantiensi concilio, 1408. XXV. Nonnulli in Hispania male de eo sentiunt, *ibid.* Scoti schismatici illud repudiant, *ibid.* Plesti iusti, *ibid.*

Concilium Forojulienense: Significatum Gregorio XII. res illius magis ex eo dejectum iri, 1409. XXXIV. In eo conjunctionem ecclesiarum sanciri non posse, XXXV. In civitate Austriæ celebratur, LXXXII. Con-

vocat idem Pontifex præfules, ac Reges in prima sessione XII. Kal. Julii, *ibidem*. Spreta convocatio, *ibidem*. In secunda sessione in Petrum e Luna & Alexandrum V. lata sententia, *ibid.* Edictum restituendum Gregorium possessioni pontificatus, *ibid.* Excusatur a perjurii macula, *ibid.* In tertia sessione decretum cessurum Gregorium si æmulum cedant, LXXXIII. Missi legati ad promulganda hæc edicta, *ibid.*

Concilium Lingonenfe provinciale: Ejus acta, 1404. XXII.

Concilium Londinense celebratum ab Henrico Chichelejo adversus Joannem Oldcastellium Vicleffitam, 1413. XIII.

Concilium Pisanum. *Vid.* Pisanum Concilium Concilium Pragense celebratum a Sbrinkone Pragensi Archiepiscopo, 1405. XVIII. Damnati in eo Vicleffita, *ibid.*

Concilium Romanum celebratum a Joanne XXIII. adversus Hussitas & Vicleffitas, 1413. I. & II. Ejus acta, *ibid.*

Concilium Gnesiense habitum pro Hussitica hæresi reprimenda, 1423. XVI.

Concilium Salisburgense: In eo confirmatum, quod sacramenta valeant etiam a peccatoribus collata, 1420. XVI. Lata plures leges adversus hæreticos, *ibid.* Et ad compescendum moliebrem luxum, *ibid.*

Concilium Ticinense indictum a Martino V. 1423. I. Grassante lue Senas translatum, III. Confessio sacra: Proicit in fluvium sacerdotem Regine confessionem revelare detrahentem Venceflaus, 1400. XIV. Exaruit fluvius donec martyr sepulchro conditus foret, *ibid.* Casti Hungari militis anima in trunco capite divinitus triennio retenta Sacerdotem polcit, ut crimina expiet, 1415. LIV. B. Virginis precibus servatum se edicit, *ibid.*

Conjugium: Præferunt illud virginitati Vicleffita, 1402. III.

B. Conradus martyrii palmam exoptat in tuendo jure ecclesiastico, 1420. IX. Multa passus a perduellibus, *ibid.* Vifus sublimis effecti dum preces fundit in carcere, *ib.* Oblatus illi cardinalatus, *ibid.* Illum demisse respuit, *ibid.*

Conradus Caracciolus creatus ab Innocentio VII. presbyter Cardinalis tit. S. Chrylogoni, 1405. VII.

Conradus cruciferorum magister: Superba illius ad Regem Poloniæ legatio, 1410. IV. Fractus cruentissimo prelio, *ibid.*

Conradus Episc. Olomucensis, idemque administrator Pragense Ecclesiæ Joannem Husdamnatum anathemate promulgat, 1413. X. Joannis in eundem edicta divulgat, XII.

Conradus Smet Flagellantium hæreseos author, 1414. XIV. Baptismum sanguinis vi flagellorum eliciendi commentus est, *ibid.* Fingit se Christi loco judicaturum orbem, *ibid.*

Conradus Archiep. Pragense vicarium hæresi infectam constituit, 1417. X. Ab eo plures hæretici sacris ordinibus initiati, *ibid.* Ad hæreticos deficit, 1421. XI.

Constantinopolis oppugnata a Bajazete I. 1399. IV. Gallorum ope liberata, *ibid.* Obfessa iterum a Bajazete, 1401. XVII. Soluta obsidio ob Tamerlanis irruptionem, *ibid.* & 1402. V.

Contritio: S. Catharina Senensis vehementissimam impetrat Raymundo Capuano, 1399. XXII. Contritione sola sine confessione deleri peccata fingit Joannes Oldcastel, 1413. XIII. Damnatur a synodo Londinensi, *ibid.*

Coranda Hussitarum presbyter plebem in Wencellaum furentem placat, licet ille obriofus sit, & iners, quietum tamen & benignum esse ait, 1417. X.

Coubrigijs Wicleffita negat Christum esse Redemptorem mundi, 1413. XV. Ejus nomen delet, *ibid.* Christianos omnes damnatos finxit, *ibid.*

Crucesignata militia, & Crucesignati: In Bohemos hæreticos promulgata, 1421. VII. Albertus dux Austriæ, & Sigismundus Cæsar eam profitentur, X. Indulgentiæ adversus hæreticos Bohemos arma gestaturis propositæ, 1421. VII.

Cruciferi maxima clade a Polonis affecti, 1410. III. Confusa eorum superbia, *ibid.* Inter eos & Polonos conciliata pax a Martino V. Pontifice & Cæsare, 1418. XX. Prorogatur concilium cum Polono inducias justique pontificio arma ponunt, XII.

Crudelitas: Tamerlanes decem myriades Sebastianorum trucidat, 1401. XVIII. Pueros feminasque equorum pedibus obterit, *ibid.* De ejus sævitia agitur etiam, 1405. V. Joannis Mariæ Vicecomitis Mediolani Ducis, 1409. LXXXVII. Divino miraculo ad clementiam non est flexus, *ibid.* Judæorum immanitas in puerum christianum, 1410. XXXI. Crudelitas aliquot exemplis divinitus multata, 1418. XXVIII. Hæreticorum, 1423. XX.

Crux: e cruce pendens Christi imago ad Heduvigem Reginam Poloniæ divinas ferit voces fuisse, 1399. VIII. Crucis signo terribi demones vocantibus ipsos magis obicere se ac respondere non audent, 1404. XX. Burgundicæ factionis sacerdotes impie signum crucis inter sacra decussatim formant, 1411. VIII. Archangelus custos S. Franciscæ in formam crucis manus decussatas gerebat, 1411. X. Crux in cælo conspecta dum haberetur de Eucharistia sacra concio, 1414. XIX. Centum & viginti Judæi ad Christum viso prodigio conversi, *ibid.* S. Vincentius Ferrerius confirmatam Eucharistiæ veritatem interpretatur, *ibid.*

D

Demones Wenceslaum Cæsarem & Pragenses Zuitonis magi opera deludunt prestigijs, 1400. XIV. Quam inepta eorum miracula, *ibid.* Ludos abrepto mago in carnificinam infernam convertunt, *ibid.* Dæmon in clamato Jesu nomine fugat us, 1400. XVII. Pugnantium inter semilitum prelia exhibent in Anglia demones, 1403. XXII. Etiam suos martyres habent, 1403. XXIII. Crucis signo terribi vocantibus magis respondere non audent, 1404. XXI. Dæmones novam Lamiarum sectam inducunt, 1404. XXIII. Nefandissimus nonnullorum mos, qui pro firmandis sponsonibus se dæmoni debebant damnatus, *ibid.* Incitant demones Tamerlanem decies centenis millibus bellatorum succinctum ad christianas gentes perdendas, sed a divina providentia eorum conatus elusi, *ibid.* Dæmon in Angelum lucis transformatus Burginum hæresarcham deludit, 1409. XC. S. Franciscam divexat, sed ab angelo custode fugatur, 1411. X. Egidium laicum illudit, ut se mundi salvatorem diceret, 1411. XI. Tyrannis dæmonum in idololatras, 1413. XXIV. Hæreticos ad tolerandas flammæ confirmat, 1415. XLII. Dæmon eruditus etiam interdum illudit, 1417. VI. Exemplum illius hominis, *ibid.* Illustri Petrum e Luna, *ibid.* & VII. *Vid.* etiam magi.

Damaicum expugnatum a Tamerlane, 1403. XXV.

Decumæ ut a laicis sacerdotibus & Episcopis debita, ita ab Episcopis summo Pontifici, 1399. XII.

Dei-

Deipara: Ad eam confugiunt Moscovitæ in extremo discrimine, 1399. VIII. Imagines illius ope exercitum Tamerlanis propulsant, *ibid.* Ferrur initium dedisse Albatris penitentibus, 1399. XXI. Sacerdos Paternensis Deiparæ precibus a morte ad vitam excitatus, *ibid.* Ejus ope monastica disciplina, Nuffiar instaurata, 1400. XVII. Thomam a Kempis ob intermissam quotidianarum precum pensionem increpat, *ibid.* Innocentem suspensio liberat, 1404. XXIV. Blasphemo, qui ob percussam Christi imaginem divinitus paralyti fuerat affectus, & damnatus ad furcam a magistratu crimen desenti poenitentique opem sanitatem restituit, 1405. XXIV. Naufragi divinitus liberati ope Virginis implorata, XXV. Puerum naufragum servat, 1408. LXXXII. Alius puer ad vitam ejus precibus revocatus, 1410. XI. Ejus virginitatem negat Wicleffita disciplina, *ibid.* Suis precibus obtinet, ut militis anima triennio in trunco capite retineretur ad exomologesim sacerdoti faciendam, 1415. LIV. Implorata Deiparæ ope puer ad vitam revocatur, 1419. XIV.

Deillarum hæresis: Lapsus in eam sacerdos convertitur divino collustratus lumine supplicisque tortus, 1422. XXIV.

Desperatio: Salutis expertes moriuntur plures sævi homines, 1419. XXVIII.

Dominicus dies: Illum observandum negarunt Wicleffita, sed sabbatum, quod præcipitur in scriptura, 1403. III.

Dominicus e Capranica Card. tituli S. Crucis in Jerusalem creatus Cardinalis a Martino V. sed reservatus in pontificio pectore, 1423. XXIII.

Dominicus Ram Herdensis Episc. creatus Cardinalis, sed reservatus in pontificio pectore, 1423. XXIII. Publicatur postea presbyter. Card. SS. Joannis & Pauli, *ibid.*

B. Dorothea: A Christo cum sacerdos deesset administrata illi Eucharistia, 1399. XXIV. Ejus corpus suavissimum post mortem odorem spirat, *ibid.* Miraculis claret, *ibid.*

E

Ebrietas: Wenceslaus ea correptus crudelitate & spurcitijs se contaminabat, 1400. XIV.

Ecclesiæ: Ecclesiæ regere pro sua libidine moliantur Galli schismatici, dum repudiato concilio Papam cum antipapa cedere jubent, 1398. II. Calamitates quæ ex ipsorum schismate in Ecclesiam redundarunt, plangunt Galli, III. A Turcis acerrime oppugnata, 1399. I. & c. Et a Tartaris, VI. Simul a Schismaticis, & Wicleffitis & Turcis, & Tartaris infestata, 1400. VII. De Ecclesiæ unitate, 1408. XXI. Ad Ecclesiæ judicium declinandum fingit Joannes Hus pertinere ad Ecclesiam prædestinatorum decisionem controversiarum fidei, 1413. XII. Ecclesiam quæ judex est controversiarum debere esse manifestam demonstratur, *ibid.* Ecclesiæ universalis jus habet supra Pontifices controversos, ut non controversum sibi possit præficere, 1415. XLIX. Pseudocardinales Petri e Luna fingunt Ecclesiam latere Paniscolæ, 1416. XII. Jactant impie alios esse schismaticos, *ibid.* Paratos se ad subeundam necem, *ibid.* Ecclesiæ conjunctio redintegrata, 1417. II.

Ecclesiasticæ opes: Ecclesiasticas opes a Rege partiendas cum proceribus suadere nituntur Wicleffita, 1401. XVI. Ecclesiasticas opes a principibus invadendas consuluit Hieronymus Pragensis, 1416. XIII. Ecclesiarum bona ad triennium tantum locari, vel emphyteosi subijci

posse decernit Bonifacius IX. 1403. XVI. Ecclesiastici in hæreticos pugnantem præclare egisse, nec contraxisse centuras pronuntiat, 1422. XVII. A Zilcha vexati, XVIII. Ediga Tartarorum Rex Vitoldum ducem Lithuania ultra Tanaim sibi occurrentem fundit, 1399. VIII. Excurrit in Lithuania, *ibid.* A Wladislao Rege Poloniæ repressus fugatusque, *ibid.* A Moschis ope B. Virginis propulsati, *ibidem*. Kioiviam vastat, 1416. XXIX.

Electores principes consulto Pontifice Wenceslaum Cæsarem exauthorant, 1400. XII. *Seq.* Non ad eos, sed ad Pontificem exautorandi illius jus pertinebat, 1403. VI.

Eleemosina: Miraculum insignis marsupii inexhausti erogandi in pauperes, 1423. XXVII. Emmanuel II. Imperator Constantinopolitanus: Indicta a Bonifacio IX. cruce signata, expeditio proferendis illi suppetiis, 1399. II. Egere Constantinopolim tuetur adversus Bajazetem, *ibid.* Illi quamvis schismatico ferendam opem decernitur, IV. Gallicis armis propulsat Turcas, V. Inopia ærarii a Gallis deseritur, *ibid.* Vexatur annuis grassationibus a Bajazete, 1400. VIII. Submittit illi stipendia Bonifacius, *ibid.* In occidentem venit ad cogenda auxilia, *ibid.* A Gallo Rege morbo laborante nullum responsum accipit, IX. Angliam civili flagrantem discordia reperit, *ibid.* Recreaturo accepto nuntio solutam Constantinopolis obsidionem ob Tamerlanis irruptionem 1401. XVII.

Emmanuel Imperator Græcorum orientalis Ecclesiæ cum Latina conjunctionem expetit, 1411. XVII. Martinus V. paratum se ad eam perficiendam offert, *ib.* Permittit ea de causa, ut ejus filii cum Latinis mulieribus inire nubia possint, *ibid.* Mahometi I. per Constantinopolim dat commendant licentiam, ut trajiciat in Asiam, 1419. XIV. Fovet Mustapham adversus Amuratem pro discendo Turcico imperio, 1422. I. Ab Amurate petitur bello, *ibid.* Obsiderit Constantinopolim, II. Ad ferendam illi opem Rhodii, Veneti, ac Genoveses concitati a Pontifice, II. Movit, ut ad firmandum imperium ecclesiasticum fœdus cum Romana Ecclesia archissime struatur, *ibid.* Legatos Apollolicos in eam rem missum iri, propositum, *ibid.* Lata anathematis sententia a Martino V. in eos, qui Turcis adversus ipsum operam locarent, IV. Missus ad eum Episc. Massanus internuntius, V. Quæ gesta sint pro Græca Ecclesia Latine concilianda, *ibid.* *Seq.* Negat poposcisse conjunctionem cum Romana Ecclesia sine ullis passionibus, XV. Ejus petita, *ibidem*. Tuetur Mustapham adversus Amuratem pro dividendo Turcico imperio, 1422. I.

Episcopi: Ad Episcopos jus conferendorum sacerdotiorum Galli facti acephali deferunt, 1398. XV. *Seq.* Episcopo mortali peccato implicito non parendum fingunt Wicleffita, 1402. IV. A Regibus eorumque magistratibus non judicandi, sed a Pontifice, 1405. XX.

S. Ethelreda virgo, & martyr Anglos admonet, ut precibus divinas iras avertant, & se pro ipsis precari, 1399. XIX. Duobus insignibus miraculis rem confirmat, *ibid.*

Evangelista e Pontianis filius S. Franciscæ Romanæ prophetiæ dono clarus, 1411. X. Fœlix ejus obitus, *ibid.* Ab angelis in cœlum deferri visus, *ibid.* Matri cœlesti luce circumfusum se obicit, *ibid.*

Evangelium: Evangelio pandi cœtus aditus ad barbaras nationes incognitas, 1410. XXX. Propagatum inter Samagitas, 1413. XXIV. Evangelii nomine suos errores fucat Joannes Hus

Hus, 1413. V. Evangelicos appellat sectatores suos, XII. Evangelium a Cesare diaco- ni cultu induto lectum, 1414. XIV. Evan- gelii liberæ prædicationis larvam prædunt Hussitæ disseminandæ hæresi, 1418. VII. Pro eo tuendo sanguinem se ipsos promul- gant, *ibid.*

Eubocca a Caramano vastata, 1414. XXI.

Eucharistia B. Dorotheæ morienti a Christo por- recta, 1399. XXXIV. Eucharistia a Judæis confixa cruore manat, XXVII. Sepelitur in paludibus Posnaniensibus, *ibid.* A bobus ado- ratur, *ibid.* Locus insignibus miraculis illu- stratus, *ibid.* Et a Wladislao Rege Poloniæ templo circumdatus, *ibid.* Plura miracula in eo edita, *ibid.* Wicleffi contra Eucharistiam hæresis illata in Bohemiam damnata a Sbin- kone Pragensi Archiep., 1408. LXIX. Vini species effusa in sanguinem versæ Veronicam pingunt, LXXXI. Sacerdos qui occultarat pro- digium, in morte illud confitetur, *ibid.* In- gentibus aliis miraculis idem prodigium con- firmatur, *ibid.* Elevatio Eucharistiæ super ca- pita Sacerdotum prædicta a propheta, 1412.

VIII. Panem sicut cum Christo esse in Eu- charistia affirmat Joannes Oldcastell Wiclef- ista, 1413. XIII. Damnatur in synodo Lon- dinensi, *ibid.* Impia interpretatio horum ver- borum: *Hoc est Corpus meum* a quodam Wiclef- ista conficta, 1413. XV. De Eucharistia male sentiunt flagellantes, 1414. XIV. E- ger vomitu laborans poscit Eucharistiam sibi videndam obici, *ibid.* Divinitus confirmatus eam deglutit, *ibid.* Quæ laborans spasmo os aperire non poterat, ad sumendam Eucharis- tiam pandit, 1414. XVIII. Dum habebatur de Eucharistia Sacra concio, in cælo crux conspècta est, 1414. XIX. Confirmatam eo prodigio Eucharistiæ veritatem interpretatur S. Vincentius Ferrerius, *ibid.* Petri Dresden- sis & Jacobelli Misenensis errores de Eucharis- tia Laicis sub utraque specie danda in Con- cilio Constantiensi damnati, 1413. XXV. & XXXVI. Sophisma Hussi, quod ipsum & alios perdidit, adversus Eucharistiam hoc fuit: *Est figurativa locutio: Hoc est corpus meum: sicut ipse Joannes est Elias*: In Eucharistia porrigenda inducti ab Hussitis novi ritus, 1415. XXV. Integrum Christi Corpus sub qua- libet specie latere in Constantiensi Concilio de- cernitur, XXVI. Pro impietatis tessera abusi Eucharistia Hussitæ, 1417. X. In Eucharistia dulcedinem miram percipit pius eques, *ibid.* Eucharistiam circumferunt per Ecclesias Hus- sitæ ad simplices pompa religionis deluden- dos, 1418. VII. Ostensa Hussitis a Præ- monstratensi apostata ad eos in cædes concitan- dos, 1410. X. Pragenses hæretici profiten- tur cum catholicis sub qualibet specie totum Christum contineri, 1421. XI. Decernunt male utramque speciem præbendam populo, XII. Et pueris, *ibid.*

Exequiæ: celebrante divina sacerdote homici- da, faces sæpius sponte extinctæ, 1408. LXXII.

F

Ferdinandus Regis Castellæ frater perstrictus ab eo de exambito regno, delatam fratre mortuo coronam respuit, 1406. XVII. Re- gum nepoti asserit, *ibid.*

Ferdinandus Rex Aragonum Martino avuncu- lo succedit, 1410. II. Insignem victoriam de Mauris refert, *ib.* Cum eo de Niciensi colloquio pro ecclesiastica pace restituenda pa- cificetur Sigismundus Cæsar, 1415. III. S. Vincentium consulit de cruce in cælo con-

spèctæ prodigio, 1414. XIX. Responsum illi a viro Sancto confirmatam Eucharistiæ verita- tem, cum de ea tunc haberetur concio, *ibid.* Et Christi crucem defendendam, *ibid.* Informatur ab eo saluberrimis præceptis, *ib.* Tentat Petrum e Luna flectere, ut ponat pontificales apices, 1415. XLVII. Ejus peti- ta a Petro e Luna illusa, XLVIII. Urget sæpius, ut toties promissa tandem compleat, XLIX. Admonet cunctos præfules conjunctum iri, Constantiam ituros, sibi que verum Pon- tificem præfecturos, *ibid.* Proponit Gregorii exemplum, quod imitatur, *ibid.* Denunciat ei jus universalis Ecclesiæ, quæ non ambi- guum Pontificem sibi præferre potest, *ibid.* B. Vincentium consulit, LIII. Ex ejusdem consilio eum deserit, *ibid.* Promulgat causas, cur illum deseruerit, 1416. I. Ut pacis pub- licæ adducendæ studio contemperit pericula, *ibid.* Ejus obitus, XI. Succedit ipsi Alfonso filius, *ibid.*

Ferdinandus princeps Joannis Regis Lusitanæ filius a barbaris ad molam damnatus, 1415. LVI. Inter adversa patientiæ & Sanctitatis gloriam promeruit, *ibid.*

Fernandus Episc. Lucentis interuentus missus pro pace inter Cæsarem ac Poloniæ Regem in- stauranda, 1423. XVII.

Festi dies violati a Wiclefistis ne violetur liber- tas, 1402. III.

Fides: Fide sola justificationem conferri sin- gunt Wiclefistæ, 1402. III. Fides propagata inter Samagitas, 1415. XXIV. Fides chris- tiana iterum in Africa propagari cæpta, 1415. LVI. Fidei formula quam professuri sunt novi Pontifices proposita a concilio Constian- tienti, 1417. XV. Ad Christi fidem conversi Sangiacæ populi, 1418. XVIII. Pro fide amplificanda Wladislao Rex & Witoldus Li- thuanæ dux creati pontificii vicarii, 1418. XIX. & seq. Fides a Joanne Rege Lusitanæ in Phuteni regno amplificata, XXI. Ad eam a superstitione gentilitia traducti Samagita, 1421. XIV.

Flagellantes: Eorum secta & impietas, 1417. XI. Flagellatores hæretici exorti in Misnia, 1414. XIV. Eorum signata adversus Ecclesiam, *ibid.* Sacramenta spernunt, *ibid.* Baptismum sanguinis flagellorum vi elicit ad peccata delenda commendant, *ibid.* Fingunt jam venisse Eliam & Enoch, *ib.* Figmenta Origenista- rum de animarum creatione renovant, *ib.* Male sentiunt de purgatorio igne, & de cultu Sacrarum imaginum, *ibid.* Incendio plectun- tur, *ibid.*

Filiscus Cardinalis Genuensis ad antipapam, deficit, & corrumpit Genuenses, 1405. XVII.

Florentini, capta a duce Mediolanensi Bono- nia in extremum discrimen adducti, 1402. I. Ejus morte liberati periculo Galeatii vice- comitis heredes divexant, *ibid.* Pisas emunt a Gabriele Maria, 1405. XIII. Pisanos schis- maticos in servitutem redigunt, *ibid.* Senti- unt cum Cardinalibus adversus Gregorium, 1409. V. Gregorii ad eos apologia, *ibid.* In- nique obedientiam ei subtraxisse arguuntur, VIII. Lucam Cardinalem legatum repulisse, IX. Ab iis postulatam, ut tertio loco celebretur concilium, X. Florentini Martinum V. magnifice excipiunt, 1419. III. Conci- liant illi Braecium, qui partem ecclesiasti- cæ ditionis invaserat, 1420. IX. Ipsi plurimum se debere Martinum professus, XI. Decernunt oratores, qui pontificem in urbem redeuntem socient, *ibidem.*

Florentius congregationis pauperum studentium author, 1400. XVII. Revelata ejus felicitas pie formine, *ibid.* Thomas a Kempis ab eo pietate excultus, *ibid.* For-

fecinarum luxus. *Vid.* Luxus mulierum.

Fonleca pseudocardinalis S. Angeli deserto Pe- tro e Luna, jus sacræ purpuræ a Martino V. accipit, 1419. III. Ab eodem exceptus hu- maniter, *ibid.*

Forojulienæ concilium. *Vid.* Concilium Foro- julienæ.

Forumlvii ad imperium ecclesiasticum revoca- tum, 1405. VI.

S. Francisca vidua Romana: Filius ipsius E- vangelista prophetiæ dono clarus, 1411. X. Pius precibus virum pro causa pontificia lau- datum valetudini restituit, *ibid.* Filii cælo excepta anima eam invisit, custodemque archangelum ad eam adducit, *ibid.* Is vexa- tæ a dæmone opem ferebat, si leviter pecca- ret evanescebat ex oculis, seque videndum præ- bebatur cum planxisset culpam, *ibid.* Antea percursi ab angelo confueverat cum leviter delinqueret, *ibid.* Horrendum factorem e lupanaribus erumpere sentiebat, *ibid.* A Deipara impetrat ne filius obses Neapolim abducatur, 1413. XX.

Franciscus Carraria junior Patavium ope Ve- netorum recuperat, 1397. II. Monet ut Bassani & Nonantula castra restituat Roma- næ Ecclesiæ, *ibid.* Ejus proditio ut potius Verona, 1405. XXIII. Et Veronensi & Pata- vino principatu spolatur, *ib.* Cum filius strangulatur, *ibid.* Insignia Carrariæ stirpis scelera, *ibid.*

Franciscus Archiep. Burdgalensis creatus Car- dinalis, 1405. VII. Studet Pontificem & Car- dinales conciliare, 1408. VII. Discedit a Gregorio, 1412. VIII.

Franciscus Gonzaga Mantuæ obsessus a Jo- anne Galeatio, 1397. II. Veneta ope Me- diolanenses repellit, *ibid.* Patavium in Ve- netorum potestatem redigit, 1405. XXIII.

S. Franciscus: Pœnitentium tertii ordinis San- cti Francisci familia restituta, 1420. VII.

Franciscus Foccarus dux Venetorum succedit Thomæ Mocenico, 1423. XXVI. Martinus Papa ipsi gratulatur de patre honore, *ibid.*

Fraticelli ad excidendas eorum reliquias grave edictum a Martino Papa propositum, 1418. XI. Inquistum in proceres eorum studiosos, *ibid.* Simplicis sua hypocriti decipiunt, 1421. IV. In eos animadversum, *ibid.*

Fridericus Austria dux: Cum eo Joannes XXIII. pacificetur, ut eum Constantia educat, 1414. VI. In illius clientelam fuga præcipiti se confert Joannes, 1415. VIII. Fridericus in crimen abducti Joannis vocatus a synodo, XVII. Belli mole terribis veniam poscit, *ibid.* Ob Ecclesiam Tridentinam oppressam damnatus a concilio Constantiensi, 1417. I. Data Sigismundo imperia, ut illum coerceat, *ibid.*

Fridericus marchio Brandeburgensis in Bohemos hæreticos exercitum ducit, 1423. XVIII.

Furtum: Furta minima plebs crudeli morte, Tamerlanes ad ordinem politicum in multitu- dine immani tuendum, 1405. V.

G

Gabriel Maria Pisarum princeps deficit ad antipapam, 1405. XVII. Liburnum tradit Gallis, *ibid.* Pisas vendere cogitur Florenti- nis, *ibid.* A schismaticis, quorum potentiæ & avaritiæ præsidebat, affectus capitali supplicio, *ibid.*

Gabriel Condulmerius Gregorii XII. ex sore- nepos: Ab eo creatus Cardinalis soluto Sa- cramento in conclavi nuncupato, 1408. VIII. Deficere a Gregorio propterea Cardinales, *ibidem.*

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Galli Parisiis solemnes conventus celebrant, 1398. I. Ecclesiam pro sua libidine regere mo- lentes Papa offerenti concilium ecumeni- cum jubent ut cedat cum antipapa qui nun- quam erat cessurus, II. Deplorant mala in- gentia, quæ ex confiato ab iis schismate in Ecclesiam redundarant, III. Inique decla- mant in Bonifacium, *ibid.* & XV. Consti- tuentes se acephalos sacerdotiorum collatio- nem deserunt Episcopis, annatas, & reser- vationes tollunt, *ib.* Antipapam obfisione cin- gunt, XXIV. Tentant Anglum ut deficiat a Bonifacio, XXXII. Urente eos conscientia mædri malo aggressi quod patrarant, XXXII. Decepti fuere sua spe universum orbem ipsis adhæsurum, *ibid.* Ad succandam errorem ces- sionem Papæ cum antipapa commendarunt, *ibid.* Consuluisse peccatum mortale arguuntur, dum subtractionem a Pontifice sine concilii auctoritate consuluerunt, XXXIII. Si filii lucis sint, cur lucem concilii oderint, *ibid.* Agnoscant errorem & discant parendum præ- sulibus etiam discolis, *ibid.* Sequantur cano- num sacra imperia, *ibid.* Vvenceslaum sub- ornare nituntur, ut Bonifacium ad cessionem cogat, XXXVI. Turcas propulsi Constantino- poli, 1399. V. In urbem magna numero pro lu- crandis indulgentiis concurrunt, 1400. I. Ger- manos sollicitant, ut Bonifacium Pontificem e- vertant pontificatu, cum ipsi antipapam sint e- versuri, XVI. Responsum a Germanis nolle se tanto flagitio devincire, *ibid.* Cum eos in crimen schismatis conicere non potuissent ex acephalis in pristinum Petri e Luna schis- ma relapsi, 1403. XX. Liburnum iis tradi- tum, 1405. XVII. Intestino bello discissi in se mutuo deserviunt, 1411. VIII. Eos civili bello ita laborantes sibi subicere nituntur Anglorum Rex, 1415. LIV. & 1418. XXIV. Ad eos conciliandos Amædeus Cardinalis le- gatus, *ibid.* Ferrum in sua stringunt viscera maximis seditionibus concitati, XXVII. Gal- lorum calamitas, XXVIII. Aucta ex Bur- gundiæ ducis cæde, 1419. IX. Prodit a Phi- lippo filio in Anglorum potestatem re- ducti, 1420. VI. Gallorum civilia viro pio prænucciata, *ibid.*

Gazari five Cathari grassantur in alpiibus, 1405. XXIV. Maxima eorum pars ad fidem conversa a S. Vincentio Ferrerio, *ibid.*

Genua & Genuenses a Cardinale Filisco apostata in schisma coniecti, 1405. XVII. Anti- papam excipiunt & peste corripuntur, *ibid.* Negant dare obides Pontifici ituro ad Saonen- se colloquium, ac diffidunt Pontificem oppressum iri ab antipapa, XX. Recuperant libertatem Gallico excusso jugo, 1409. LXXXVII. Lu- dovicum Provincia comitem in Neapolitani regni expeditione occupatum bello appetunt, 1411. VI. In occidente redacti in servitutem a Philippo Maria duce Mediolani, 1421. XXIII. In oriente a Turcis adversus Græcos conducti certant servitutem justam postea subituri, *ibidem.*

Germani conventus celebrant Francofurti, 1398. III. Rogant Bonifacium ut abdicante se an- tipapa pontificatum deponat, III. Tentantur a Franco Rege, ut descendant in eorum sen- tentiam, XXXVI. In civile bellum districti electo Roberto Romanorum Rege, 1401. X. & 1403. VIII. Parere jubentur Roberto Regi a Bonifacio, VII. Germani Francofurti con- ventus solemnes celebrant pro instauranda Ec- clesiarum conjunctione, 1409. XII. Quid in iis decretum sit, *ibid.*

Gazidei Mahometane sectæ Tamerlani exo- si ad quingentos flammis exusti, 1403. XXXV.

Glaciers: Pars exercitus catholici rupta glacie absorpta aquis, 1422. XVIII.

Eccc Gnc-

Gnesensis synodus habita pro Hussitica heresi reprimenda, 1423. XVI.
 Graeci a Bajazete gravissime attriti, 1398. XI. & 1399. I. Ipsi quamvis schismatici subgidiarium exercitum decernit Bonifacius Papa, IV. Egreduntur Constantinopolim, *ibid.* Gallicis armis adjuti, *ibid.* Oppressi a Bajazete, adventu Tamerlani ab excidio vindicati, 1402. V. Bajazete capto servati divinitus, *ibid.* & VI. Veteris abolendi schismatis desideria concipiunt, si Latini mutuo fœdere se conjungerent, 1416. III. Paratum se illis offert Martinus V. ad orientalem Ecclesiam Latinæ conjungendam, 1418. XVII. Manuel Imperator expetit utriusque Ecclesiæ fœdus, *ibid.* Vladislavus Rex Poloniae illi restituendo dat operam, XVIII. Petro Fansecæ Cardinali legatio pro Graecis ad Ecclesiæ sinum traducendis demandata, 1420. I.
 Granatenfes: De iis debellandis agitatum a Martino V. 1421. XVII.
 Gratia divina: Meretrix, qua pervertere S. Vincentium nisa est ab eo conversâ, 1398. XXIII.
 Gregorius XII. ante pontificatum dictus Angelus Corarius cardinalitia dignitate auctus, 1405. VII. Piceno præfector ab Innocentio VII. & variis privilegiis exornatur, XXII. Ante electionem votum abdicacionis nuncupat ex consilio Cardinalium implendum, 1406. XI. Non creaturum Cardinales nisi ad æquandum numerum antecardinalium, *ibid.* Creatus Pontifex repetit abdicacionis sponsonem, XIII. Habet de conjunctione Ecclesiarum homiliam, *ibid.* Pedibus & baculo iturum ad concilium si cætera defuerint, proficetur, *ibid.* Petrum & Luna ad mutua abdicacionem sollicitat, XIV. Cessisse piam matrem ne filius dissecaretur inculcat, *ibid.* Antecardinales & principes schismaticos de iis facit certiores, XV. Ad catholicos encyclicaliam de sua creatione scribit, XVI. Petri & Luna fallaces ad eum literæ, 1407. I. Vanis ejusdem promissis deluditur, *ibid.* Consulunt illi Galli ne in colloquium periculis plenum veniat, III. Fraudes antipapæ non advertit, *ibid.* Pellicitur ad iniquas condiciones pro colloquio loco, IV. Quæ fuerint pro eo celebrando indictæ leges, *ibid.* Negat illi triremes a Venetis, & cur, VI. Dum Saonam petit Ladislavus urbem sibi subicere parat, VII. Paulo Ursino ob compressos Columenenses Narniensem toparchiam tradit, *ibid.* Excusat se Gregorius Saonam adire non posse cum nequeat triremes conducere, VIII. Urgetur a suis ut promissa compleat, *ibid.* Ab urbe recedit, IX. Conqueritur subici se adversariis, si adierit Saonam, 1407. X. Suspectas nimium esse insidias, *ibid.* Novi schismatis impendere metum, *ibid.* A Simone Cramaudo pseudopatriarcha Alexandrino superbe exceptus, *ibid.* Securitatis modos expetit, XII. Byzicaldam Genæ prætorum maxime suspectum, & jure habet, XIII. Obsides sibi promissos exigit, *ibid.* Inermi Gregorio insidiatur armatus antipapa, *ibid.* Ladislavus Rex ad ecclesiasticam ditionem occupandam provolat, XV. Asculum Firmumque occupat, XVI. Romam effectis mœnibus invadit, *ibid.* Indicit Gregorio bellum propter suspectum Saonæ locum, *ib.* De Ladislavi prodicione gravissime queritur, XVII. Imperat ab eo occupata restitui, *ibid.* Poenas ei intemat, *ibid.* Præfecturam in Campania ipsi abrogat, XIX. A suis & ab hostibus prodicione undique appetitus, XX. Queritur in Saonensi colloquio sibi conditionem securitatis deesse, & ideo non tenere contractum, XXI. Inhonestum esse se patris adversæ potestati committere, *ibid.*

Promulgat causas, ob quas Saonam non adierit, XXIII. Nam datam a Genuensibus promissam securitatem, XXV. Non servatam de concedendo Saonæ imperio pactonem, *ibid.* Internuntios mandatum esse transgressos, XXVI. Promissa non sibi servata, ac nisi incolumitati suæ cautum sit, temerarium esse hosti se committere, XXVII. Gravem invidiam ob declinatam Saonam apud multos contrahit, XXVIII. Diffugia captare visus ne pontificatu se abdicaret, XXIX. De abdicacione conditionata certis legibus pacificatur cum Cardinalibus, *ib.* De colloquio cum Petro & Luna iterum frustra agit, *ib.* Leodienfes, qui se Gallorum exemplo acephalos constituerant, in jus vocat, XXX. Certior fit de Turcarum excursionibus, XXXII. Sacrum in eos indicit bellum, XXXIII. Petrus & Luna opprimendi illius occasiones omnes venatur, 1408. I. Frustra loca insidiis vacua a Gregorio proposita, II. Paratæ illi ab antipapa insidiæ, III. Colloquii specie detinetur atque ad invadendam urbem provolat cum classe antipapæ sed divinitus retinetur, IV. De rerum statu catholicos edocet Gregorius, V. Petri & Luna insidias & fraudes aperit, *ibid.* Ut promissis illius inanibus illusos sit, VI. Deficiunt ab eo Cardinales, *ibid.* Auctoritatem in eum sibi asciscunt, *ibid.* Purgat se ab adversariorum calumniis, *ibid.* Novos Cardinales creare meditatur Gregorius, *ibid.* Resistit illi Henricus Cardinalis Tufculanus, VII. Rixam contrahit ob acerba mandata, *ibid.* Odo Columna postea Martinus V. in pontificatu, se ad illius pedes provolvit, ne id faceret orans, 1408. VII. Cardinales injussu suo Luca discedere vetat, *ibid.* Soluta sacramenti religione, Cardinales sibi adversantes passus, quatuor Cardinales creat, VIII. Veteres eum deferunt, *ibid.* Ab ipso ad concilium provocant, IX. Gregorius adversus eos textit apologiam, XVI. Conqueritur Cardinales coegisse cœtus ipso inconsulto, *ibid.* Coitiones in ipsum constasse, X. Regere, non regi voluisse, *ibid.* Actum necessitate ad renuntiandos novos Cardinales, *ibid.* Ut veteranis Cardinalibus mandaverit, ne cum oratoribus Petri & Luna, aut Gallis mediate, vel immediate convenirent, *ibid.* Obicit eisdem perduellionem, *ibid.* Cœpit dissensio cum vellet nepotem Cardinalem creare, illique votum in conclavi nuncupatum obicerent, XII. Excusat se de vi parata adversus Cardinalem Leodiensem, XIV. Negat carceres vel quippiam grave se parasse, XV. Obicit non debuisse illos sine Pontifice cum schismaticis convenire, XVI. Non abolituros veteris schisma ea ratione, sed novum constaturos, *ibid.* Conventa de colloquio non tenere, cum illud commentus sit antipapa ad Romam invadendam, XVII. Non obstrinxisse fidem de Pisis advendis sine Pontifice, *ibid.* Non vetitos Ecclesias conjungere, sed non magis discindere, XVIII. Everti ab ipsis pontificiam auctoritatem, XIX. Provocat ad Christum contra Pisanum concilium, XIX. Ad illum una cum antipapa exauctorandum Galli conatus intendunt, XX. Bononienses doctores adversus Gregorium sentiunt in causa schismatis concilio subici, XXI. Accusatur controvertisse assidue de loco, cum illius non interfit, sed de abdicacione agatur, XXIV. Eum damnasse aperte abdicacionem, XXV. Violato sacramento creatur Cardinales, XXV. Propagati schismatis reum fieri cum antipapa, XXVI. Decisionem litis ambiguum spectare ad concilium, *ibid.* Ad illud etiam pertinere contententes de gradu depellere, *ibid.* Ineptam de loco abdicacionis motam litem, cum ubivis locorum ab-

abdicare se potuerint, *ibid.* Objectum neutrum contententium præfidiere posse concilio, XXVII. Occurrendum schismati, ne pullulent hereses, *ibid.* Adversus Cardinales indicit concilium Gregorius in Aquilensi provincia, XXIX. Objectum ipsi sedari non posse schisma per indicium ab eo concilium, *ibid.* Arguitur debere Pontificem de jure suo decedere, ne discissa maneat Ecclesia, XXXV. Objecta ei inconstantia, *ibid.* Et vocasse sapius viam abdicacionis diabolicam, XXXVI. Ab ipso discessisse Cardinales ne schisma alerent, XXXVII. Viam justitiam exitum nunquam habituram, 1408. XXXVIII. Contententium Cardinales ad se indicendi concilii jus devolutum, XXXVIII. Non eadem ambigunt & non ambigunt Pontificem auctoritate pollere, *ibid.* Non valere contententis in contententem controversas sententias, *ib.* Congregandum ex juris ordine universalem Ecclesiam, XXXIX. Denuntiatum ipsi, ni vota impleverit iudicio adversus ipsum actum iri, *ibid.* Antipapa invidiam non procuratæ Ecclesiarum conjunctionis falso in eum derivat, XL. Purgat se Gregorius ab imposito crimine, XLI. Profiteretur velle se stare jurjurando, *ibid.* Petrum S. Angeli diaconum Cardinalem exauctorat, *ibid.* Aliis ni ad ipsum redierint ejusdem poenæ metum inquit, *ibid.* Spretæ ejus imperia, XLII. Renuntiat compater a Rege Poloniae, *ibid.* Structæ ei a Balthasare Cossa insidiæ, XLIII. Eundem exauctorat, *ibid.* Revocare ad se Cardinales amittenti responsum cedat, cedente Petro & Luna, aut vita functo aut synodali sententia damnato, XLIV. Rogatur, ut accedat ad concilium, vel procuratorem mittat, XLV. Controvertit non teneri pontificatu se abdicare si antipapa nolit in vala dignitate abire, XLVI. Monet ut concilio utriusque partis interfit, XLVI. Cardinalium refellit consilia, XLVII. Obicit iis schismaticos non esse Cardinales, & ipsos ex communionem cum schismaticis exauctoratos, *ibidem.* Se peccaturum, si se vel schismaticis, vel conjunctionis cum schismaticis subiceret, XLVIII. Contendit eos tantum catholicos Gregorius ipsi adherent, cæteros vero omnes quantumvis numerosissimos futuros schismaticos, XLIX. Respondent Cardinales Venetis ipsos conciliare Gregorio annitentibus, non successuram unionem nisi conveniant cum adversariis, secuturam vero, si Gregorius, vel se abdicante, vel ejectione, vel defuncto Petro & Luna se abdicarit, LI. Damnat Cardinales Gregorius, LII. Ab eo officiales abducti a Cardinalibus, LIII. Objectum Gregorio ipsum oblivisci finis pontificii muneris, LIV. Objecta tyrannis, *ibid.* Objectum perjurium, *ibid.* Graves in eum & antipapam querelæ effusæ, LV. Objectum ipsum voluisse unam cum antipapa disturbare concilium, LVI. Indixisse inanes synodos, *ibid.* Non differendum amplius in ea controversia Ecclesiæ iudicium, *ibid.* Invenendum veterum conciliorum institutis, *ibid.* Novos Cardinales creat Gregorius, LIX. Ariminum proficiscitur, LX. Antonium Episcopum Portuensem in Germaniam mittit, *ibidem.* Fert Sententiam in Cardinales Pisani conventus, LXI. Obicit primum habitas Romæ coitiones cum schismaticis, 1408. LXI. Prævidere ab iis novam schisma constatum iri, *ibid.* Delusum se ab antipapa fuisse, LXII. Adhibitos ab illo, colloquii specie ad urbem interceptandam conatus, *ibid.* Intercepisse literas apostolicas ad principes pro celebrando concilio missas, *ibid.* Conjunctionis Ecclesiarum obtentu affectasse ejus dejectionem, *ibid.* Afferuisse esse du-

bium magnum, & probabile quis verus Pontifex extiterit, ac consequenter futuros Cardinales dubios & nullo jure præditos, LXIII. De Balthasare Cossa ut omnium turbarum autore conqueritur, LXIV. Precibus, auro, & metu aliquos Cardinales subornasse, *ibid.* Landulpho prodicionem Assisique venditionem objicit, LXV. Fert sententiam in Cardinales, LXVI. Redituris ad obsequium veniam spondet, *ibid.* Spretæ ejus sententia, LXVII. Utinam ab eo pro concilio designatum, *ibid.* Edictis Cardinalibus Pisis congregatos infestatur, 1409. I. Adhibiti ab eo Hungarorum & Venetorum oratores concordie interpretes, *ibid.* In suscepta sententia persistentes anathemate percelli publice jubet, IV. Eiusdem ad Florentinos missa apologia, V. Colloquium candido studio expetisse ait, sed illudum se fuisse a Petro & Luna, V. Refellit Cardinales contententes ad ipsos congregandi concilii jus devolutum, VII. Negat dignitati apostolicæ congruere, ut accedat Pisas, offert autem tertio loco concilium se congregatorum, VIII. Falso se perstringi a Cardinalibus conqueritur quasi nuncupata sacramenta servare nolit, *ibid.* Lucam Cardinalem legatum Apostolicum fuisse repulsum, IX. Repulsum a Florentinis virum illum constantem, qui pro tuenda Gregorii causa ingressurum flammam, sponderat, *ibidem.* Proficetur persistere in sententia pontificatu se abdicandi, si res exegerit, X. Instat ut tertius locus pro celebrando concilio designetur, *ibid.* Provocationes Gregorii Papæ & Petri & Luna contra Pisanos cœtus factæ contemnuntur, XII. Propositum ab oratore Roberti Regis Romanorum non redintegrandam pacem, si seorsum Gregorius convenerit, XIII. Objectum Cardinalibus ipsos inconsultis Episcopis & principibus discessisse a Gregorio, XIV. Sine juris ordine ejus imperium excussisse, *ibid.* Sine consensu Ecclesiæ ipsos non debuisse negare obsequium, *ib.* Convocationem concilii spectasse ad Pontificem paratum ad illud convocandum, XVI. Si dubitent Cardinales de Pontificatu Gregorii, de suo quoque cardinalatu dubitare debuisse, *ibid.* Maximam prælatorum partem Pisis consentientem ex antiquis schismaticis compositam, XVII. Nisi antipapa pontificalia insignia ponat, Gregorium non teneri se abdicare, 1409. XVIII. Non posse antecardinales a Cardinalibus Romanis dignitate cardinalitia donari, solvique censuris, XIX. Roberti Casaris oratores pro causa Gregorii provocationis aliam universalis concilii formulam proponunt, XX. Obiciunt Cardinalibus eos Ecclesiam discindere, XXI. Præcipiti impetu deliberasse Gregorium deserere, XXII. Eos promulgasse Gregorium reum perjurii non convictum, XXIII. Societatem cum schismaticis, non dissolutis prius censuris ecclesiasticis coivisse, XXIV. Arguuntur a quæ acceptent, ut sint iudices Gregorii, *ibid.* Objectum Pisanos esse acephalos, XXV. Non Secutos leges canonicas, sed humana commenta, *ibid.* Debuisse prius iniri concilium, ut gerenda communi consensu decernerentur, *ibid.* Obiciuntibus Cardinalibus non spectare ad Papam ambiguum concilium indicere responsum si Gregorius Papa ambiguum fuerit, futurum eorum concilium ambiguum, XXVII. Cum major pars præsulum Pisis consentientium sit schismatica, non teneri Gregorium, ut in eo cœtu compareat, XXIX. Nullo jure partem unam ab alia restitutam in gradum pristinum, XXX. Moliri ipsos tertium ambiguum Pontificem sibi præficere, XXXII. Gregorii orator ipsi significat ex

Forojulienſi ſynodo illius res magis deprimendas, XXXIV. Latum iri Piſis ſententiam in utrumque contendentem, *ibid.* Non ſecuturam Eccleſiarum conjunctionem ex Forojulienſi ſynodo, XXXV. Conſultur ipſi, ut Piſtorium accedat, XXXVI. Tertio electo difficultates auſtum iri, nec facile tres conventuros ſi duo convenire non poterint, XXXVI. Propoſitum illi Piſtorium pro communi loco, XXXVII. Si eo Gregorius acceſſerit omnes calumnias deterſum iri, *ibid.* Ancipiti æſtu fluctuat Gregorius an ſibi addiſſimos ſit deſerturus ut adverſariis morem gerat, XXXVIII. Data illi ſpes Cardinalatum ejus nepotibus aſſertum iri, XXXVIII. Conſultum illi ne propter Cardinales ultimo creatos Eccleſiam diſcindi patiatur, XXXIX. Clerus populuſque catholicus Gregorii cum Cardinalibus conjunctionem exoptabat, XLI. Et tertium locum deligi, *ibidem.* Reſponſum a Cardinalibus tertium locum obtrudi dolo a Gregorio, & concilium eſſe ordinarium judicem, cum de pontificatu controvertitur, XLII. Cognitionem cauſæ an ſchiſma foveant contendentes ſpectare ad Eccleſiam, XLIII. Præſcribendum eſſe locum contendentibus, nam ſi inſtante Gregorio mutetur locus pariter inſtante Benedicte mutandum, *ibid.* Petita a Gregorio reſtitutio obedientiæ, quæ ſine concilio authoritate ſubtrahita, 1409. XLII. Decretum contra Gregorium in Piſano concilio Eccleſiam eſſe judicem contendentium Pontificum, XLVI. Promulgatum licuiſſe fidelibus ab illius obſequio diſcedere, *ib.* Obſectum Gregorio in Piſano edito ipſum ſeductum fuiſſe a nepotibus, LIII. Inconſultis Cardinalibus pepigiſſe de Saonenſi colloquio, *ibid.* Cardinales illud ſuſpectum habentes objurgaffe, LIV. Nepotem de legatione bene geſta commendaffe, *ibid.* Poſtea ad colloquium diſturbandum verſiſſe ſtudia, *ibid.* Triremes oblatas, quas Italico milite inſtructurus foret, reſpuiſſe, *ibid.* Reſuſcitare mittere procuratorem ad ponendum pontificatum, *ibid.* Arcana conſilia agiſſe cum Petro e Luna, LVI. Dixiſſe fruſtra agi de loco, cum Petrus e Luna nollet cedere, *ibid.* Diſtraxiſſe Eccleſiæ terras pro ditandis ſuis, LXIX. Eodem modo ac Petrum e Luna diſſenſiſſe in conventionem de certo loco & abdicatione, LXI. Obruiſſe Piſarum locum & mox a conventibus reſiſſiſſe, LXII. Dixiſſe publice abdicationis viam malam eſſe & injuſtam, LXII. Vetuiſſe Cardinales de conjunctione Eccleſiarum agere, LXIII. Paraſſe adverſantibus carceres, *ibid.* Cur Piſanum concilium reſpuerit, LXVI. Accuſatur ad illud diſturbandum indixiſſe Utinenſe, LXVII. Novem Cardinales novos renuntiaſſe, LXVIII. Pacifici voluiſſe ut diſviſa maneret Eccleſia, & alio decedente alter ſuccederet, LXVIII. Vocatur ad concilium ut pontificatum ponat, LXIX. Cardinales duo miſſi Senas ad eum invitandum, *ibid.* Obicitur Gregorio egiſſe quidem de tertio loco, ſed non de vocanda parte adverſa in eum locum, LXX. Contra promotores concilio edita compoſuiſſe, *ibid.* Hæreſeos & ſchiſmatis crimine damnatur cum antipapa a Piſano concilio ob damnatam ceſſionis viam, LXXI. Ob ſpretam concilio vocationem, *ib.* In ejus & antipapæ locum ſuſſectus Alexander, LXXII. Inique damnatum plures cenſuerunt, LXXIX. Cum ceſſit in Conſtantienſi concilio eccleſiaſtica res in alio ſtatu ſuit, LXXXI. Qui damnarunt eum ſchiſmatis novum ſchiſma conſtarunt, *ibid.* Vocat ad ſynodum prælatos Venetos, ſed ſpernit, LXXXII. Eam celebrat in civitate Aulnæ,

ibid. Decernit ceſſurum ſe ſi æmuli ceſſerint, LXXXIII. Inſtat de tertio loco, in quo univerſa Eccleſia ſit congreganda, *ibid.* Ruerto, Ladiflao, & Sigifmundo Regibus provinciam dat, ut pacificanter de eo cum aliis, LXXXIII. In varia regna legatos decernit, *ibid.* Vix paratas inſidias effugit datus uni ex ſuis pontificiſ inſignibus, *ibid.* Duobus tantum comitibus ſtipatus in Neapolitanum regnum ſe recipit, *ibid.* Ab Alexandro V. æmulo magnis criminibus poſtulat, LXXXVI. Eundem Ladiflao in urbem reducere tentat, *ibid.* In adhærentes Piſano concilio fert ſententiam, 1410. IV. Ab Alexandro V. acerrimis editis percuffus, VI. Romani damnato Gregorio ſe Alexandro ſubiiciunt, XV. Inoſam & Forumlivium recuperat, XXVI. A Sigifmundo Rege Romanorum & Pannoniæ deſeritur, XXVII. Edictis inſectatur cum ipſo non ſentientes, 1411. I. Petrum e Luna, & Joannem ejuſque Cardinales anathemate velot ſchiſmaticos damnat, *ibid.* Malateſtam Emiliæ præſicit, *ibid.* Una cum Petro e Luna velot hæreſarcha damnatur, 1411. II. Legatos creat ad excindendum ſchiſma Petri e Luna, 1421. IV. Formulam ſchiſmatis dampnandi proponit, *ibid.* A Ladiflao auro corrupto deſeritur, proditor, ac divina in eo liberando providentia, *ibid.* Cajeta fugit, IV. Inſidias undique appetitus a Joanne XXIII. *ibid.* Per medios piratas in Slavoniam evadit, *ibid.* Tum unius diei flexu inde Picenum applicat, *ibid.* Arimini exceptus a clero & populo honorificentiffime, *ibid.* Provocatur a Joanne, ut accedat ad Conſtantienſe concilium, 1413. XXIII. Illud diſturbare nititur, 1414. I. Queritur eſſe particulare, quod ab æmulo Joanne ſit indictum, *ibid.* Partis ſuæ conventum exiguum generale concilium vocat, quod ipſe illi præſit, *ibid.* Decernit legatum ad cœtus Conſtantienſes, II. Poſtulat ut partis ſuæ juſtitia illuſtretur, *ibid.* Oppreſſum ſe fuiſſe queritur, *ibid.* Joannem eſſe intruſum, & vocante intruſo ſe parere non debere, *ib.* Proſtetur Eccleſiæ pacem etiam pontificatus abdicatione, quæ ſchiſma ſublatura eſſet, ſemper expetiſſe, 1415. I. Jura ſua ad pontificatum exponit, *ibid.* Concilium Conſtantienſe prout a Cæſare pontificio nomine convocatum confirmat, *ibid.* Addit legem ne Balthazar Coſſa illi præſit, vel interſit, *ibid.* Præter omnium expectationem obtigit, ut Joannes nec præſeret, nec intereſſet concilio, II. Urgetur a Conſtantienſi concilio, ut honore abeat cum Joanne jam abiſſet, IV. Non diſſentit ab abdicatione, *ibid.* Pars, quæ Gregorium erat ſecuta, parti quæ Joannem coluerat conjugitur, XXVII. Abrogata omnia edita in Gregorium facta, *ibidem.* In eodem concilio interprete Carolo Malateſta pontificatu ſe abdicat, *ibidem.* Commendatur a S. Antonino, XXVIII. Ipſius Cardinales cæteris Cardinalibus adjuſti, 1415. XXVIII. Ut ſibi cardinalatum reſervavit, *ibid.* Conſultum magnificentius a concilio illius diſmitati, quam ſibi ipſe conſuluit, XXIX. Creatus perpetuus Piceni legatus, *ibid.* Ampliffima illi ſtipendia attributa, *ibid.* Liberatur onere reſpondendi in judicio, *ibid.* Patet demum impoſtura Petri e Luna culpam in Gregorium reſcientis, *ibid.* Non diu vitæ ſuperſuit, *ibid.*

Grifinus Episcopus Roſſenſis ad Scotos in gremium Eccleſiæ revocandos miſſus a Martino V. 1418. XV. Guil-

Guillelmus de Agrifolio commentarium edit adverſus Petrum e Luna; ſeptemplici argumento ſchiſmatis & hæreſeos reum eſſe probat, 1398. XVIII. Obicit illum ſine ulla conditione abdicationem voviſſe, XXI. B. Guillelmus eremita Sæculenſis pie obit, 1404. XXIV. Miraculis clarus, *ibid.* Concedit Paulus III. ut eccleſiaſtico ritu colatur, *ibid.* Guillelmus Scala Veronam Franciſci Carrariæ ope recipit, 1405. XXIII. Mox ab eo cum filiis vita & principatu ſpoliatus, *ibid.* Divina in proditore ultio, *ibid.* Guillelmus dux Brabantæ conjungit auxilia cum Joanne duce Burgundiæ adverſus Leodiēſes, eoſque obterit, 1408. LXXXIII. Guillelmus pseudocarmelita: Ejus inſandæ hæreſes, 1411. XI. Guillelmus Tayler Vvicleſſita Reges permiſſive tantum, non voluntate beneplaciti, regnare aſſerit, 1413. XIV. Guillelmus Ruſſellius pseudominorita fingit ſcortationem ſine peccato exerceri poſſe, 1413. XIV. Guillelmus Epifc. S. Pauli creatus internuntius apoſtolicus ad excindendum ſchiſma Petri e Luna, 1421. IV. Guillelmus Sartor: Ejus hæreſes adverſus ſanctorum ſuffragia, 1422. XXIII. Damnatur *ibid.*

H

H Adriana arx prodicione a Ladiflao occupata, 1413. XIX. Hadriana arx, & Capitolina inſtaurata a Bonifacio IX. adverſus Romanos, qui ſeditionem excitaverant, 1395. XVII. Hadriana arx rebellat etiam adverſus Innocentium, 1405. IX. Obſeſſa ab eodem, 1406. III. Eandem ſancita cum Ladiflao concordia recipit, VII. Ladiflao prodicione data, 1413. XIX. Proditor vita & auro exutus, *ibid.* Hadriana arx a Joanna Regina Neapolitana Martino V. reſtituta, 1419. IV. Hæreſarcha in ipſo exordio opprimendi, 1418. III. Hæretici ſuadere tentant Henrico Angliæ Regi, ut omnes eccleſiaſticas opes partiatur cum proceribus, 1401. XV. Niſi hæreſes dampnent, flammis dampnati ab Henrico Rege, *ibidem.* Negant purgatorium, 1402. III. Fide ſola juſtificationem conferri ſtatuant, *ibidem.* Adverſus Reges perduellionem docent Wicleſſita, IV. In eos ſeveritas judiciaria adhibita, *ibid.* Meretricios concubitus liberos permittunt Wicleſſita, 1402. IV. Sabbatum obſervandum contendunt, quod præcipitur in ſcriptura, *ibid.* In Wandalia flammis exuſti, 1403. XXIII. Nonnulli pertinaciſſime ignes tolerant, *ibid.* Religio nova inventa ab hæreſarcha Burgino, 1409. XC. Perire ille maluit, quam parere mandatis Eccleſiæ, *ibid.* Huſſita præſtantur in Bohemia, *id.* Huſſita. Hæretici diſti homines intelligentiæ, 1411. XI. Ecceſi eorum errores, *ibid.* Hæreſes Guillelmi pseudocarmelita, *ibid.* Hæreſes ſuas & Wicleſſi damnat Joannes Hus, 1412. V. Chriſtum impanatum ſingit Joannes Oldcaſtel, 1413. LXXXIII. Contritionem ſine confeſſione ſufficere ad delenda peccata, *ibid.* Guillelmus Tayler ſingit Reges permiſſive tantum, non voluntate beneplaciti dominari, 1413. XIV. Robertus Hooke, ſingit omnia in communi poſſidenda, 1413. XIV. Guillelmus Ruſſellius, contendit ſcortationem non eſſe peccatum, *ibid.* Coubrigius Chriſtum abnegat, XV. Hæretici in Regem, in regni ordines, in præſules, in religioſos, &

in Eccleſias conjurant, 1414. XV. Ut Regis proditores, & ut rei læſæ majeſtatis divinæ ſuſpendio dampnati, *ibid.* Hæreſes Wicleſſi, *id.* Joannes Wicleſ. Joannis Hus *id.* Joannes Hus; Hieronymi Pragenſis. *id.* Hieronymus Pragenſis. Martini V. Sanctio in Hæreticos edita in Conſtantienſi concilio, 1418. III. Quid agendum cum ſuſpectis hæreſeos, IV. Inſtaurata conſtitutio de inquirendis hæreticis, V. Articuli Joannis Wicleſſi, & Joannis Hus iterum a Martino damnati, *ibidem.* Hæretici ſolemni ritu anathemate percuiſi, *ibid.* Propoſita in eos pœnæ, *ibid.* Cenſorum fidei authoritatem temunt, VI. Furorem Neronianum effundunt in catholicos, *ibidem.* Et ſacerdotalem ordinem, *ibid.* Huſſi & Hieronymi Pragenſis imagines, & memoriam colunt, VI. Cruceſignatas copias in hæreticos Martinus immittere meditatus, *ibidem.* Lata in hæreticos plures leges in Salisburgenſi ſynodo, 1420. XVI. Ex levibus ſcintillis creſcunt hæreſum incendia, 1421. V. Bohemia Thaboritarum, Orebitarum, & Adamitarum ſectis infecta, *ibid.* In Pragenſes promulgata a Martino ſacra expeditio, VI. In Bohemia & Belgio hæretici ſulta audacia ſupplicium ſine ſenſu perpeſſi, V. & IX. Sacra profanant hæretici, & impij hæretici cadaveri honores ut martyri deſerunt, 1422. XVIII. Immani crudelitati belloſam licentiam conjungunt, 1422. XIX. Sancitum in Nurembergenſibus comitiſ delendos extrema interneſione, XX. Denuntiatum duci Lithuanie a Martino V. animam peccato lethali devincturum, animamque inferis mancipaturum ſi pro Bohemica corona capeſſenda patrocinium hæreticorum ſuſciperet, XXI. Hæreſis in Poloniam irrepit, XXII. Extinguita, *ibid.* Reſuſcitat in Anglia, XXIII. Ab hæreticis libertas Chriſtiana in libidinum licentia conſtituta, XXIII. Supplicii exerciti hæretici facilius convertuntur, XXIV. Hæreticorum immanitas, 1423. XX. Heduviges filia Ludovici Hungariæ & Poloniæ Regis pie moritur, 1399. VIII. Calcata ab ipſa regii falſus pompa, *ibid.* Fertur imago Chriſti eam allocuta, *ibid.* Helvetii petiti bello ab Amedeo Sabaudia duce ſchiſmatico, 1403. XX. Bernenſes ad ſerendam focis opem ſolicitati a Bonifacio, *ib.* Henricus IV. Rex Angliæ antea dux Lancaſtriæ deſecto Richardo Rege ſceptra poſuit, 1399. XX. Sacri ſe jubet oleo, quod divinitus allatum incerto rumore ferebatur, *ibid.* Illatum illi a Gallis bellum, 1401. XV. Studioſam Richardi factionem opprimat, XV. Provocatur ad ſingulare certamen ab Aurelianenſi duce, *ibid.* Sapienter reſponſo eum repellit, *ibid.* Pium decretum ad excindendos Wicleſſitas edit, XVI. Variis tentatus dolis ab hæreticis illecebras fallaces ſpernit, *ibid.* Petitus bello a Carolo VI. Gallos repellit, 1403. XXII. A proceribus ſolicitatur, ut eccleſiaſticas opes in Fiſcum derivet, 1404. XX. Monetur a Cantuarienſi Archiep. ne Regem regum, per quem regnaret, offendant, *ibid.* Tuetur ſe adverſus Gallos, XXI. In eum gravis conſtata conjuratio, 1405. XX. Deſectorum conſilia opprimat, *ibid.* Richardum Archiep. Eboracenſem ſupplicio affici ob perduellionem permittit, 1405. XX. Diſtrictæ ab Innocentio VII. cenſuræ in Richardi interfectores, *ibid.* Solutæ a Gregorio XII. cum eos criminis pœniteret, *ibid.* Ab Aurelianenſibus & ſcederatis adverſus Burgundum in Gallas excitus, 1412. VII. Henricus V. Angliæ Rex. In eum Wicleſſita immanem conjurationem conſtant, 1414. XV. In omnes regni ordines & præſules & reli-

religiosos, *ibid.* Conjuratos dissipat, *ibid.* Ut Regis proditores suspendio necari, ut reos di-
vinae majestatis laeae flammis tradit jubet, XVI. Ob civilia Aurelianensium & Burgundi-
bella in Normanniam exercitum ducit, XXI. Ob civilia Gallorum bella regni subji-
ciendi consilium sumit, 1415. LIV. Mille, & sexcentarum navium classe in Normanniam
invectus Arællactum ad deditionem cogit,
ibid. Gallos fundit ad Blangium, *ibid.* Hen-
ricus Gallicum regnum ob civilia Franco-
rum bella discepit, 1418. XXIV. Postulatus
de pace a legatis Cardinalibus acerbiore pacis
leges proponit, XXVII. Potiundi regni spe, &
salu se offerri sinit, *ibid.* Rothomago poti-
tur, 1419. IX. Inter illum Burgundumque
ortæ discordiæ, *ibid.* Pacem ea lege cum Ca-
rolo VI. init, ut regni Gallici administra-
tionem accipiat, & defuncto Carolo sceptris
succedat rescisso Delphino, & procerum regii
sanguinis omni jure, VI. Burgundus omnium
primus in ejus verba jurat, *ibid.* Repetit An-
gliam, 1421. XVIII. Eius frater dux Cla-
rentiæ casus a Delphino, *ibid.* Expeditionem
formidandam in Delphinum ducit, *ibid.* Ec-
clesiasticam immunitatem se servaturum pol-
licetur, *ib.* Excitatur ad pacem cum Delphino
faciendam, XXI. Missus ad ipsum B. Nicolaus
Abergatus, *ibid.* Temnit Henricus pacis con-
silia, *ibid.* Ex injusti belli laboribus mor-
bum contrahit, 1422. XXVIII. Angitur
morti proximam vitam actæ ob non conversa
in Turcas arma, *ibid.* Moritur, *ibid.* Succed-
it ipsi Henricus VI. filius, *ibid.*
Henricus VI. Angliæ Rex succedit bimulus pa-
tri Henrico V. 1422. XXIX. A Martino Pa-
pa, ut pie & regie educetur Anglis com-
mendatus, *ibid.* Pro ipso Joannes dux Beth-
fordiæ Gallicum regnum, Anglium vero
Hunfredus Leycestriæ comes administrant,
XXXIII.
Henricus Rex Castellæ: Ad eum Tarnesianes
exploratores mittit oratorum specie, 1405.
V. Relicto filio bimulo moritur, 1406. XVII.
Ejus frater Ferdinandus antea variis criminibus
exambiti regni appetitus nepoti regoum
contra expectationem omnium asserit, *ibid.*
Extinguitur lepra, 1398. Succedit filius Hen-
ricus, V. *ibid.*
Henricus e Parveys Leodiensis prætor adversus
Episcopum & Pontificem rebellat, 1407.
XXXIII. Leodio excidium acerbit, *ib.* Pro
filio in pseudoepiscopatu constabiliendo Galli
Regis clientelam suscipit, 1408. LXXIII.
Quinquaginta millia Leodiensium educit in
Episcopum, quem alia quadraginta hominum
millia obsidione cinxerant, *ibid.* Horrenda
clade profligatur cæcis viginti octo suorum
millibus, *ibid.* Una cum pseudoepiscopo fi-
lio altero etiam filio cadit, *ibid.*
Henricus princeps militiæ Jesu Christi lustrare
incipit Africæ littora, 1410. XXX. Pandit
Evangelio aditum ad barbaras nationes, *ibid.*
Divinitus ad id actus, *ibid.* In Septensi ex-
peditione virtutem militarem egregie expli-
cat, 1415. LVI.
Henricus Archiep. Cantuariensis celebrat syno-
dum adversus Vvicleffitas, 1413. XIII.
Joannem Oldcastellum in jus vocat, *ibid.*
Damnat hæreseos, *ib.* Convertendi illius spe
supplicium differri obtinet, sed ancipiti exitu,
ibid. Indulgentias pontificum more propone-
re ausus corripitur, 1423. XXI.
Henricus Haquini Regis filius tria spernit re-
gna, ut vitam tertiariorum poenitentium pro-
fiteretur, 1415. LVII. Flammas injeclus e-
vadit incolumis, *ibid.* Perusti obit, *ibid.* Ge-
nus suum aperuit moriturus, *ibid.* Miraculis
pluribus post mortem inclaruit, *ibid.*

Henricus Aragonius princeps Joannem Regem
Castellæ in suam redigit potestatem, 1420.
III. Bello petitur ab armulis proceribus, *ibid.*
Evadit ex ejus custodia Rex, *ibid.* Henricus
illum obsidione cingit, V. A proceribus propul-
satur, *ibid.* Exutus bonis in custodiam tradi-
tur, *ibid.*
Hermanus Episcopus Nicopolensis multitudinem
Hæreticorum sacerdotio initiat, 1417. X.
Hieronymus Pragensis Joanni Hus ad dissemi-
nandas Vvicleffi hæreses se conjungit, 1408.
LXX. Quamvis laicus esset, prædicandi tamen
auctoritatem sibi usurpat, *ibid.* Postulatus ju-
dicio in concilio Constantiensi, 1415. XXXIV.
Pollicetur se revocaturum errores, XXXVI.
In monasterio Sueviæ honeste retinendum de-
cernitur, *ibid.* Postulatur, ut scripto Bohe-
mico errores damnet, *ibid.* Denegat, *ibid.* I-
terum hæresim revocare pollicetur, XIV. E-
legans ejus ad concilium oratio, *ibid.* For-
mula qua hæresim damnavit, *ibid.* De Sacra-
mentis, indulgentiis, & sanctorum reliquiis se
cum Ecclesia sentire profiteretur, *ibid.* Sen-
tentiam in Hussum amplectitur, execraturque
adversantes concilio, *ibid.* Relapsus in hære-
sim in jus revocatur, 1416. XIII. Hunga-
ria ob hæreses ejectus fuerat, *ibid.* Captus
Viennæ dolo aufugerat, *ibid.* Satyras scripse-
rat in Pontificem & principes, *ibid.* Reli-
quias sacras concularat, *ibid.* Catholicos con-
cionatores vexarat, *ibid.* In Polonia turbas
populares excitat, *ibid.* Hussum ac sectato-
res damnatos supplicio a Vvenceslao, liberat
e supplicio, *ib.* Principes ad opes ecclesiasticas
invadendas concitatur, *ibid.* Hæreses contra
mysterium Trinitatis finxit, *ibid.* Verbum
dixit creaturam, *ibid.* Profectus erat in An-
gliam ad hauriendam hæresim, *ibid.* Falsa
Vvicleffi commendatione juventutem sobor-
narat, *ibid.* Bohemiam Moraviamque ad spar-
gendam hæresim lustrat, *ibid.* Vvicleffi ima-
ginem diademate redimitam adorandam pro-
posuit, *ibid.* Concionatores trucidavit, XIV.
Decepit plures dictitans Eucharistiam esse me-
rum signum, XIV. Doctrinam Vvicleffi, ut
merum evangelium coluit, *ibid.* Verba con-
secrationis redegit in cantilenas, *ibid.* Laicis
persuasit posse conficere corpus Christi, 1416.
XIV. Scripturam redegit in rhythmos ad fa-
ctionis ostentationem, *ibid.* Sacerdotalem or-
dinem rescidit, XV. Docuit temenda ana-
themata, *ib.* Interdicta infringi curavit, *ib.* Ne-
gavit indulgentiarum vim, *ib.* Docuit licere
cuique prædicandi munus sibi arrogare, XVI.
Seditiones in clerum & principes commovit,
ibid. Immisit laicos ad turbandas catholico-
rum conciones, *ibid.* Papales indulgentias me-
reticum uberibus appendi iussit, *ibid.* Dein
flammis exussit, *ibid.* Iconoclastarum repro-
bavit hæresim, *ibid.* Effigiem Christi scæ-
davit stercorebus, cum Vvicleffi coleret ima-
ginem, XVII. Reliquias sanctorum concu-
cavit, *ibid.* Prædicavit Hussitarum conven-
ticula esse veram Ecclesiam, XVIII. Hære-
ticos supplicio affectos coluit ut martyres, *ibid.*
Instituit pro iis ecclesiasticum officium, *ibid.*
Polonos inficere & Ruthenos in schismate
confirmare pertentavit, *ibid.* Accusatus Pa-
risiis, quod divina omnipotentia detraheret,
aufugit, XIX. Heidelbergæ, Cracoviæ, &
Viennæ conatus est virus diffundere, *ibid.* Pro
confirmandis scetariis compariturum in con-
cilio erat professus, *ibid.* Ejorato errore ne-
gavit dare literas ad Pragenses, *ibid.* Data
illi potestas, ut errorem defenderet vel eju-
raret, XX. Profiteretur æretu incensum se erro-
rem revocasse, *ibid.* Doctrinam Vvicleffi ap-
probat, *ibid.* Circa sacramentum altaris pro-
fessus est idem tenere cum Ecclesia, *ibid.* Se-
cum

eum veluti infans pugnat, *ibid.* Una ejus
hypocritis paretacta, *ibid.* Desigitur anathe-
mate a concilio, *ibid.* Exussus flammis colit-
ur, ut martyr ab impiis, *ibid.* Transsubstan-
tiationem postremo professus, *ibid.*
Hieronymus e Sanctafide librum de Christo e-
dit, ex ejus lectione quinque millia, & eo-
a-nolius Judæorum ad fidem traducta, 1412.
VIII.
Hieronymus Vid. Jerosolyma.
Homicidium: Homicida divinitus patefacti,
1408. LXXII. Tyrannos privata auctoritate
occidi posse contendit Joannes Parvus pseu-
dotheologus, 1413. XV. Improbatur a Sor-
bonicis ea proposito, *ibid.*
Honoratus Cajetanus Fundorum comes conjurat
cum Martino Rege Aragonum ad opprimen-
dum Bonifacium IX. 1397. VI. Cum Ro-
manis nonnullis adversus eundem varias co-
lutiones facit, 1399. XIV. Decretoria senten-
tia percussus etiam a Bonifacio IX. *ibidem.*
Ut eum in vincula conjicere molitus sit,
XV. Discussa a divina providentia ea proditio-
ne finxit redire se velle in gratiam cum eo,
ut ipsum proderet, *ibid.* Sponndit damnaturum
se schisma, quod constarar, XVI. De
urbis imperio ad optimates tradendo egit,
XVII. Fucat scelus libertatis nomine, XVIII.
Copias ad occupandam S. Joannis Lateranen-
sis portam submittit, *ibid.* Dissipata conju-
ratione se conjungit schismaticis, *ibid.* Ma-
ritimos commentus urbi intercludit, *ibidem.*
Armis opprimitur, *ibid.* Everfus principatus
parte, *ibid.* Pontificiam clementiam interprete
Ladislao Rege implorat, 1400. II. Dolo-
re adversarum rerum contabescens perit, *i-
bid.* Ejus filius Jacobellus a Bonifacio clementer
exceptus, 1401. XI. Sermonetti, Bassiani, &
Nymphæ castra illi dono tradita, *ibid.*
Huafidus Leycestriæ comes pro Henrico VI.
Anglicum regnum administrat, 1422. XXXIII.
Hungaria a Bajazethe Turcarum principe ma-
ximo bello appetita, 1399. I. & II. Hun-
garie regni jura Maria Regina vita sancta
ad Ladislavum Neapolitanum devoluta, 1403.
XIII. Savis Turcarum excursionibus vallata,
1415. LIV.
Hus Vid. Joannes Hus.
Hussitæ in Bohemia damnati, 1409. LXXXVIII.
Eorum mulierculis Sacerdotibus litem im-
ponent de interpretatione Scripturæ, LXXXIX.
Ex indulgentiis in Ladislavum Siciliæ Re-
gem promulgatis, declamandi in Romanam
Ecclesiam occasionem captant, 1411. V. Ob
blasphemias voces affecti supplicio, *ibid.* Eo-
rum cadavera veluti martyrum a Joanne Hus
circumducta, *ibid.* Romani concilii adversus
Wicleffistas decreta contumunt, 1413. IV.
Pragensium doctorum consilium pro revocan-
dis ad Ecclesiam Hussitis, V. Impis cantiun-
culis populum inficere vetiti, 1413. V. Con-
ventus ineunt Hussitæ in catholicos, *ibid.*
Decernunt eos insectari, quasi Bohemico no-
miqi infamiam hæreseos asperferiat, *ibid.* Suis
delliramentis evangelii nomen imponunt, *ibid.*
Hussitarum fructus dissensionis suere, non cha-
ritatis, *ibid.* Probantur dissensionem in Bohe-
mia regnum induxisse, VII. Præsulum jugum
excipiunt, IX. Jussi a Wenceslao proferibi,
X. Ritos in Eucharistia porrigena immutant,
1415. XXV. Pæne hæreticorum in eos consti-
tuta, *ibid.* Repudiant Sanctorum patrum in-
stituta, quia ipsi contraria, *ibid.* Seditiones
falsè argutiolis concitant, *ib.* Commovent tur-
bas pro liberando Joanne Hus, 1415. XXXII.
Pescant ut audiatur a concilio, illic subji-
ciatur, *ib.* Infanz eorumdem calumnie in con-
cilio reselluntur, XXXIII. Contenderunt
injuste damnatum Hussum, quod quereretur

a testibus sibi falsa crimina imponi, XL. Da-
mnanur a concilio, XLIII. Colunt miseri
exultum hæresiarum, ut martyrem, *ibid.*
Et Hieronymus Pragensem horrendarum hæ-
resum reum, 1416. XX. Vocantur in jus a
synodo, VII. & XXIV. Momentur a Si-
gismundo Rege non sani esse concilii, ut pau-
ci se universo orbi Christiano opponant, IX.
Ni pareant in ipsos cruceatam expeditionem
indictam iri, *ibid.* Sperrunt Sigismundi mo-
nita, *ibid.* Hussitæ Bohemos proposito cali-
cis usu pietatis specie trahunt ad impietatem,
1417. VII. Vertunt in exitum animarum
immortalitatis antidotum, *ibidem.* Damna-
runt impiæ hæreseos non communicantes sub
utraque specie, *ibid.* Laici plures sacramenta
conficere & administrare audent, X. Plures
ex iis initiati Sacerdotio ab episcopo hæreti-
co, *ibid.* Triginta armatorum millia contra-
hunt, *ibid.* Eucharistia pro impietatis tessera
abutuntur, *ibid.* Wenceslao regno deturba-
re parant, *ibid.* Placantur a Coranda presby-
tero, dicente licet is ebrius & iners foret,
quietum tamen & benignum esse, *ibid.*
Damnati a Martino V. 1418. VI. Crudelitatem
in catholicos adhibent, *ibid.* Joannis Hus &
Hieronymi Pragensis imagines colunt, *ibid.*
Meditantem cruce signatas copias in eos effun-
dere Pontificem retardat Sigismundus, *ibid.*
Eucharistiam per Ecclesias circumferunt ad
simplices religionis pompa deludendos, VII.
Evangelii liberam prædicationem prædunt
hæreseos sceleri, *ib.* Missionem sibi arrogant,
ibidem. Ingentes animarum strages pestiferis
concionibus edunt, *ibid.* Missus a Martino
V. pro iis Ecclesiæ conciliandis legatus, IX.
Consult Sigismundo frangendos armis, X.
Nimia clementia malum auxit, *ibid.* Hussi-
tæ in cæcis & scelera ex Eucharistia ostentatione
a Præmonstratensi apostata concitati,
1419. X. Missæ formulam immutant, *ibid.*
Incepta eorum argutiæ confutat, *ibidem.*
Magistratus e senectris prætorii præcipites de-
turbant, *ibid.* Rebellant in Wenceslao & ejus
equitatum in fugam avertunt, 1419. X. Graf-
santur in sacra loca, *ibid.* Serius ad eos co-
ercendos Sigismundus movet arma, *ibid.* Catho-
licis oppressis regno potiti, *ibid.* Zischka-
duce bellum in Sigismundum movent, 1420.
XIII. Pacem sciunt cum Sigismundo,
ibid. Quod paternis legibus administratum iri
regnum sponderet Sigismundus, rebellandi
occasionem sumunt, *ibid.* In eos a Martino
V. indictum sacrum bellum, *ibid.* Speciosa-
eorum sed fraudulenta postulata, *ibid.* Sigis-
mundum solvere Pragæ obsidionem cogunt,
XV. Ferro flammaque insectantur catholicos,
ibid. Fundunt Sigismundum, *ibid.* Plures arces
& urbelque occupant, *ibid.* Ecclesiasticos afficiunt
martyrio, *ibid.*
Hypocritis: Hæreticorum hypocritis, 1418. VI.

I

Jacobellus Misnensis. Ejus errores de Eucha-
ristia laicis sub utraque specie danda damna-
ti, 1415. XXV. & XXXVI.
Jacobus Utinensis protonotarius, creatus Cardi-
nalis, 1408. VIII.
Jacobus Insulanus creatus cardinalis diaconus
S. Eustachii, 1412. XVIII. A Martino V.
Romæ & Campaniæ præfectus, 1417. VI.
Jacobus Rex Neapolitanus oratores mittit ad
Constantiense concilium, 1416. XXVII. Lu-
dovico Andegavensi cum eo de titulo regis cer-
tante pronunciatum a concilio, ex titulo dato
nemini jus comparari, *ibid.* A Joanna Regina
conjectus in carcerem Gallus dimittere cogi-
tur,

tur, XXXIV. Dimissus certat infelici belli exitu, sequi in Gallias recipit, *ibid.*
 Jacobus comes Marchie Rex Neapolitanus ab uxore Regina tentus in carcere, 1418. XXXI. Gallie & Navarre Reges pro eo liberando oratores mittunt, *ibid.* Libertati restitutus fugit, *ibid.* Ad fumendas de adulteris penas restituit poenitentium tertii ordinis, *ibid.* Ordinis B. Francisci familiam, 1420. VII.
 Jacobus Archiep. Turonensis pro Neapolitano regno pacando missus, 1422. XXXIV.
 Jacopus Bassa in Peloponneso maximas strages edit, 1401. XVII.
 Jagello. *Vid.* Wladislaus Rex Poloniae.
 Jejunia tolluntur a Wicleffitis, ne violetur libertas, 1402. III.
 Jerusalem divinitus defensa ob sepulchrum dominicum, quod evertere meditabatur Tamerlanes, 1403. XXV.
 Jesu nomen inelamatum a Thoma e Kempis fugat demonem, 1400. XVII. A trunco capite inelamatum, 1415. LIV. Inexhausta sunt pecunie in nomine Jesu datae, 1423. II.
 Ignis: Ignium vim non sentiunt occisorum cadaverum divinae justitiae prodigio pro homicidis detegendis, 1408. LXXII.
 Illusiones diabolicæ: Illusa a demone nonnulla femina, 1419. XII. §. Martinus. Ut alia ab illo fuerint fascinata, 1421. V.
 Imagines sacrae: Ad Desipare imaginem Hallis postquam edita plura miracula, 1405. XXV. Blasphemus miles percussa Christi imagine repentina paralyti correptus, defensus crimen, valetudinem recipit, XXIV. Imago Christi cruci affixi & spinis redimiti aliaque ex vini speciebus in sanguinem versis divinitus picta, 1408. LXXI. Coruscant miracula, *ibid.* Flagellatores damnant cultum sacrarum imaginum, 1414. XIV. Imago Christi ab Hieronymo Pragensi foedata stercorebus, VVicleffis vero culta, 1416. XIII. & XVII. Imagines sacrae flammis injectæ ab hæreticis, 1422. XVI.
 Immortalitas animæ: Anima defuncti viri uxori vigilanti die ipso se præbet videandam, deque beatorum felicitate disserit, 1400. XVII.
 Anima Evangelistæ apparet S. Franciscæ matri atque archangelum custodem ad eam adducit, 1411. X.
 Immunitas ecclesiastica: De ea asserenda instaurata Honorii sanctiones a Constantiensi concilio, 1416. XXXIII.
 Impanatio a Joanne Oldcastello asserita, 1413. XIII. Damnatur a synodo Londinensi, *ibid.*
 Impatientia: Ex impatiente fit patientia exemplum B. Liduvina cum se in contemplanda dominica passione exercuisset, 1399. XXV.
 Imposturae magicæ: Pragenses iis delosi, 1420. XIV. Versæ in carnificinam aeternam, *ibid.*
 Incognita terræ pateferi coepit, 1410. XXX.
 Indulgentiæ a Martino V. patribus Constantiensi concilio collatae, 1418. II. Impertinentiarum jus non ad Archiepiscopos, vel Episcopos, sed ad Pontificem spectat, 1423. XXI. Corruptus Archiepiscopus Cantuariensis qui eas proponere esset ausus, *ibid.*
 Indulgentiarum impostores: E promulgatis indulgentiis Hussitæ in Romanis Pontifices declamandi occasionem aucupantur, 1411. V.
 Innocentia: Innocens damnatus ad divinum tribunal provocat, iudicii non irriti eventu die indicta, 1402. VII. Innocens alius implorans B. Virginis opem, atque ad eam appellans suspensio liberatur divinitus, *ibid.*
 Innocentius VII. ante pontificatum Cosmatus e Melioratis dictus, Cardinalis tit. S. Crucis, 1404. X. Ejus virtutes & primitia, XI. Creatus Pontifex indicit concilium œcumenicum pro sedando schismate, XIII. Ladislaio Regi

Neapolitano se astringit, illum, si pontificatu se abdicarit, in regni pacifica possessione relicturnum, XIV. A Ladislaio divexatur, XV. Remittit Ladislaio debitum præteritis annis censum, XV. Concitati a factiosis in eum ipsius pontificatu tumultus, XVI. Interprete Ladislaio concordiam redintegrat cum senatu populoque Romano, *ibid.* Pactiones ab eo factæ, *ibid.* Illius indulgentia inolefcent Romani, XIX. Contra pacta militares copias contrahunt, *ibid.* Importuna eorum postulata acri responso infringit, *ibid.* Emmanuel Imperator Constantinopolitanus ab eo auxilium poscit adversus Tamerlanem, 1405. I. Ad ferendam illi opem indicit cruci signatam militiam Pontifex, III. Sacram stipem & oblationes ex indulgentiis tradi jubet Græcis, *ibid.* Bononiam adversus Albericum e Barbiano ægre tuetur, VI. Forumlivii extincto Francisco Ordelaffo recuperat, *ibid.* & Tifernum, *ibid.* Undecim Cardinales creat, VII. Romani in eum libertatis fallaci illecebra decepti rebellant, VII. Ejus nepos novem primarios Romanorum sed truncat, VIII. Deum testem innocentie sue in tanto flagitio implorat Innocentius, *ibid.* Ex urbe fugere cogitur, *ibid.* St. pene exarscit, *ibid.* Proditur a Bonifacii IX. nepote, IX. Et a Ladislaio Rege Neapolitano, *ibid.* Conciliari illi coeperant Romani, cum ad subiciendam sibi Romam Ladislaio anhæleret, 1405. IX. Molis Hadrianae prefectus in eum rebellat, *ibid.* Ad oratores Petri e Luna imposturas afferentes respondet, ut abdicacionem promant, se quoque honore abdicaturum pro Ecclesie salute, anripapæ mendacia veritatis luce confudit, XII. & c. Promulgat oblatum ab iis colloquium futile, *ibid.* Interrogatos antipapæ oratores, num pro Ecclesiarum conjunctione pacifici vellent de abdicacione, negasse, id posse, *ibid.* Ob seditiones urbanas concilium celebrare non potest, XIV. Prosequat concilium ad kal. maji, XVI. Genoveses & Pisani ab eo deficiunt, XVII. Petrum Card. tit. XII. Apostolorum legatum creat in Insulbria & Liguria, *ibid.* Mandatis eum instruit ad fœdera cum Regibus & principibus in eunda, XVIII. Formulam damnandi schismatis præscribit, *ibid.* Pragensi Archiepiscopo dat imperia, ut celebret synodum adversus deficientes ad antipapam, *ibid.* Angelum Corarium, qui in pontificatu dictus est Gregorius XII. Piceni legatum creat, exornatque privilegiis, XXIII. Restitutum illi a Romanis urbis imperium, 1406. I. In urbem Viterbio redit, *ibid.* Academiam Romanam instaurat, *ibid.* Eruditissimos viros ad tradendam scientiam evocat, II. Obsideri arcem Hadrianam jubet, III. Columnenses perduellionis reos edictis damnat, *ibid.* & IV. Perretum Troje comitem, & Thomacellum ac Ladislaum Regem censuris percillit, V. *Œ. seg.* Neapolitani regni jure Ladislaum exauctorat, *ibid.* Recepta Hadriana mole pacem sancit cum Ladislaio, VII. Vexilliferum Ecclesie Romanæ illum creat, *ibid.* Ingratus Ladislaio in eum animus, *ibid.* Moritur, VIII. Ejus elogium, *ibid.* Simoniacos gravi censura percillit, *ibid.* Concubinarum licentiam in administris coercuit, *ibid.* In ipsius locum successit Gregorius XII. XIII.

Inquisitores: Censuram fidei labefactata auctoritas, 1419. VI.
 Intelligentia hominum secta hæretica, 1411. XI. Infanda & impura ejus dogmata, *ibid.*
 Intemperantia: Martinus Rex Aragonum dum inito conjugio sopita. n. vigorem medicinis calidioribus excitabat, vitalibus adultis vitam sibi eripuit, 1410. II.

Joan-

Joanna II. Regina Neapolis mortuo fratri Ladislaio Regi succedit in Regno Neapolitano, 1414. VI. Meditante Joanne XXIII. Andegavensem in regnum Neapolitanum inducere, desponso Jacobo Marchie comite Gallie Regis nepote regnum sibi asserit, *ibid.* Mirit oratores ad concilium Constantiense, 1416. XXVIII. De titolorum jure cum iis certant Ludovici Andegavensis oratores, *ibid.* Tradit custodiis Jacobum virum suum, XXX. Eum ad fugam capiendam compellit, *ibid.* Restituit Martino V. arces ecclesiasticas, 1418. XXIX. Assertum illi jure fiduciario regnum, *ibid.* Conferendam illi coronæ legato potestatem data, *ibid.* Dissidiorum sedandorum auctoritas eidem concessa, XXX. Martini jussu & regum Gallie & Navarre precibus Jacobum virum dimittit e carcere, XXXI. Petitur bello a viro ipsam adulterii accusante, *ibid.* Eum fuga in Gallias se subducere cogit, *ibid.* Molem Hadrianam & alias arces a se restitutum in spondet, 1419. IX. Ea deserta. veluto adultera & proditrice Jacobus Rex e remittam disciplinam amplexus, VII. Inde exorta in Regno Neapolitano plura diuturna & gravissima bella rebellant in Joannam proceres, *ibid.* Ludovicus Andegavensis pro recuperando Regno Neapolitano bellum illi inferit *ibid.* In spem regni Joanna Alfonso Regem Aragonum evocat, IX. Contra jura sedis Apostolicæ illum in filium & hæredem adoptat, *ibid.* Rebellat in Martinum Papam 1421. I. Regnum ad Aragonios devolvere annuitur, *ibid.* Braccium evocat, *ibid.* Censum non pendit, *ibid.* Censuris defixa, *ibid.* Alfonso Regem clam vocat, II. Pro æmulis ipsius regni conciliandis navatus a Martino plurimus labor, 1422. XXXIV. Joanna contempra Alfonso Neapolitanos proceres sacramento sibi devincere nititur, 1422. XXXV. Rescindit Joanna Alfonso adoptionem, 1423. XII. Objectam parta jura prodicione abolita, XIII. Ipsam adversus Alfonso defendendam Martinus decernit, XIV. Populos ipsi parere jubet, *ibid.*
 Joannes Wicleff: Ejus articuli damnati, 1408. LXIX. Ejus libri exusti Praga, 1407. LXXXIX. Damnati etiam in concilio Romano a Joanne XXIII. 1413. I. Wicleff articuli duodecim sexaginta sex damnati ab Oxoniensibus, 1415. XXXIV. Quadringenta quinque præcipui ejusdem articuli damnati in concilio Constantiensi 1415. XXXV. Plures alii errores pessimi ab eodem sparsi, *ibid.* Damnata ejus memoria, *ibid.* Si ejus ossa ab aliis discerri poterint, exuri jussa, *ibid.*
 Joannes Castellæ Rex alterius Joannis nepos Petri e Luna jugum excoit, 1416. IV. Aggregavit se concilio Constantiensi, *ibid.* In Henrici principis Aragonii potestatem redactus, 1420. III. Exorto inde bello admonitus a Martino, ut bella civilia componat. IV. Evadit e custodia atque ab Henrico obsidione eingitur, V. Liberatus a proceribus Henricum libertate & bonis exiit, *ibid.* Bellum suscipit in Granatenfes, 1421. XVII. Ingentes sui spes concitat, 1423. XXV. Ad consecretandas regias virtutes sollicitatus a Martino. Papa, *ibid.*
 Joannes II. Rex Lusitanie Septem expugnat in Africa, 1415. LVI. In Phutensi regno amplificat religionem, 1418. XXI. Expugnata Septa proferre victorias nititur, *ibid.* Solicitati Reges Christiani ad ferendam opem Lusitano pro debellanda Africa, *ibid.* Antistites illi favere jussi, XXII. Symbolum crucis religiofam militiam sub eo professuris conferri jubet Martinus V. *ibid.* & 1419. VIII.
 Joannes Rex Navarre decernit abiciendum Petrum e Luna, 1416. IV. Conjungit se contra

Ann. Eccl. Tom. XXXII.

cilio Constantiensi, *ibid.*

Joannes Aragonius Rex Navarre cum Petro principe de Castellæ administratione certat, 1420. III.

Joannes Galeatius Vicecomes Mantua obsidione pellitur, 1397. II. Patavium amittit restituito Francisco Carraria, *ibid.* Pisas in suam potestatem redigit, 1399. XXI. Etruriæ inhiat, belloque petitur a Florentinis, *ibid.* Perusinos in clientelam accipit, *ibid.* Pollicetur Emanueli Imperatori Constantinopolitano, si cæteri principes conserant auxilia, bellum pro illo susceperunt, 1400. X. A Roberto Romanorum Rege bello petitur, 1401. X. Ad Benacum lacum illum fundit, fugatque, *ibid.* Bononiam suæ tyrannidi subiicit, XI. Italiae regnum affectat, *ibidem.* Florentinis extremum intentat exitium, 1402. I. Morbo oppressus de pace consilia agit, *ibid.* Ejus morte Mediolanensis principatus res concusse, *ibid.* Eum dividit inter filios, 1403. IX. Inique & imprudenter ecclesiasticas urbes Bononiam, Perusium, & Assisium testamento reliquit filio, 1403. IX. Arguitur a S. Antonio ejus iniquitas & imprudentia, *ibid.* Ejus vecordia in contemnendis Pontificibus, *ibid.*
 Joannes Maria Vicecomes dux Mediolani succedit in principatu Mediolanensi Joanni Galeatio, 1403. IX. Bononiam, Perusium, & Assisium urbes ecclesiasticas a patre accipit, *ibid.* Eas dimittere cogitur, XII. Civilibus bellis premitur, 1409. LXXXVII. Inimicos a canibus laniandos curat, *ibid.* Vincitur humanitate a canibus rabidis, *ibid.* Divino miraculo flecti ad clementiam nequit, *ibid.* A suis necatur, 1412. VII. Succedit ei Philippus Maria frater, *ibid.*

Joannes dux Burgundiæ & Belgii comes simulatas gerit cum duce Aurelianensi affectata procuracione regni, 1407. XXXI. Sicariorum opera illum trucidat, 1407. XXXL. Vocatur in jus a Carolo Rege, 1408. LXXXIII. Exercitum ducit pro Joanne Bavaro Leodiensium Episcopo designato adversus Leodientes, qui pseudoepiscopum ab antipapa exceperant, 1408. LXVIII. Viginti octo millia hostium contrucidat, *ibid.* Crudelitatem adhibet in rebelles, *ibid.* Plures urbes se illi submitunt, *ibid.* Parta ea victoria Gallo Regi terrorem & legibus silentium infert, *ibid.* Indictum illi bellum ab Aurelianensibus, 1411. VIII. Eos fano S. Dionysii depellit, *ibid.* Horrendam carnificinam in eorum sectatores exercet, *ibidem.* Vetat sacramentum iis conferri, *ibidem.* Vetat & eorum filios baptismo abluui, *ibidem.* Regem ad symbolum crucis Burgundiæ abjecta alba cruce capefendum adigit, *ibid.* In eum Aurelianenses ac federati principes Anglum evocant, 1412. VII. Pacem cum Aurelianensibus componit, *ibid.* Aurelianenses principes iterum implorant in illum leges, 1414. XXI. In eos ducit exercitum, *ibid.* Propulsatus amittit plures urbes, *ibid.* Ingeati strage funditur, *ibid.* Certis legibus pro expianda cæde Aurelianensis ducis pacem componit, *ibid.* Opprimet Ecclesiam Leodiensem, 1416. XIII. Illius patrocinium susceptum a Constantiensi concilio, *ibid.* Inimicitias cum Anglo Rege suscipit, 1419. IX. Promissis Delphino datæ deest, *ibid.* Gravissimas licet seras casti ducis Aureliani pœna suo errore dat, *ibid.* Impie filios adversa factiois Baptismo initiari Philippus filius vetans illius necis vindictam exercet, *ibid.*

Joannes e Vico donatus venia a Pont. 1403. XII. Joannes Dominici ordinis Prædicatorum creatus Card. tit. S. Sixti resistentibus Cardinalibus, qui propterea a Gregorio defecerunt, 1408. VIII. Demandata ei in Hungariam, Polo-

Ffff

niam

niam, Rasciam, Dalmatiamque legatio, XI. Creatus Cardinalis, 1408. VIII. A Gregorio ad Sigismundum missus, 1414. I. Data illi a Gregorio literæ, ut justitiam ipsius illustret, II. Vetitus præferre Constantiæ insignia Gregorii, *ibid.* Imposita illi a Gregorio provincia, ut concilium Constantiense veluti a Cæsare pontificio nomine congregatum confirmaret, modo Joannes nec illi præset, nec interesset, 1415. I. In Pannoniam & Bohemiam a Martino V. legatus missus, 1418. VIII. Amplissima fultus autoritate pro absolvendis hæreticis, si ad Ecclesiæ gremium redierint, IX. Restituendæ Bohemiæ pacis cura illi demandata, X. Consultit Sigismundo frangendis armis hæreticos, *ibid.* Non audita ejus preces magno Bohemiæ malo, *ibid.*

Joannes e Cetina Minorita martyrio Granatæ affectus a Mahomade tyranno, 1397. XVII. Miraculis inclarescit, *ibid.*

Joannes Columna una cum Nicolao fratre quinquennale bellum gerit adversus Bonifacium. IX. 1400. III. Clementi Romæ subicere antipapæ, oppresso in Pannonia academice, anitur, *ibid.* Capitolium noctu obsidet, VI. Ejus sectatores affecti supplicio, *ibid.* Admissus in gratiam a Bonifacio, 1401. XI. Romanos in perduellionem fallaci libertatis nomine concitat adversus Innocentium VII. 1405. VII. Pontificium palatium diripit, VIII. Auro corruptus urbem Ladislai tyrannidi subicere nititur, IX. Pulsus e suburbanis S. Petri a Paulo Urfino, X. In eum & Nicolaum Innocentius ecclesiasticis censuris animadvertit, 1406. III. Conjurantur in Bonifacium IX. ut antipapæ morem gererent, *ibid.* Vita sancto Bonifacio seditionem concitarunt in urbe, *ibid.* Conjurantur adversus Innocentium & Cardinales, *ibid.* Copiis Ladislai freti pontificium palatium invadere, IV. Expilantur Ecclesiæ, *ibid.* Episcopos & Carthusianos rapere in carcerem, *ibid.*

Joannes Bentivolus Bononiæ tyrannidem corripit, 1400. XI. Ab adversa factione trucidatur, *ibid.*

Joannes XXIII. ante ambiguum pontificatum Balthasar Cosia nuncupatus a Bonifacio IX. creatus legatus S. Eustachii diaconus Cardinalis pro recuperanda Bononia, 1403. IX. Eam pulso Mediolanensi præfecto ecclesiastico imperio restituit, X. Egredere se tuetur adversus Albericum e Barbiano traditorem, 1405. VI. Forumlivii, extincto Ordellaffo, ad ecclesiasticum imperium reducit, *ibid.* Bononienses doctores consulit in controversia inter Gregorium & Cardinales, 1408. XXI. Permoveat eos, ut in Gregorium legibus agendum decernerent, XLIII. Quadringenta Gregorii diplomata in foro exusserat, *ibid.* Gregorium cum exercitu interciperi tentavit, *ibid.* Adduxit Florentinos, ut Pisas pro concilio traderent, *ibid.* Jussi clientes illi obfistere, *ibid.* De eo ut turbamum auctore maximo gravissime conqueritur Gregorius, LXIV. Seduxisse Petrum e Candia promissis arguit, & metu Joannem Cardinalem S. Crucis, *ibid.* Gregorii XII. sententia exautoratur, LXVI. Arguitur incitasse Antonium e Butrio & Petrum de Ancharano ad scribendum adversus Gregorium, 1409. VII. Subornasse magistrum ordinis Prædicatorum, minorum, & Carmelitarum, IX. Oblatum in Pisano concilio pontificatum non admittit, sed Petro Cretenfi eum deferri curat, LXXI. §. decretum. Creatus ab Alexandro legatus patrimonium B. Petri cum exercitu, ac Romam Paulo Urfino auro conducto recuperat, 1409. LXXXV. Regit Alexandrum V. 1410.

V. Ipsum eundem Alexandrum veneno sustulisse fuit creditum, *ibid.* Ludovici Andegavensis opera pontificatum assequitur, XIX. Humanarum rerum peritus, divinarum ignarus, XIX. Ejus mores, *ibid.* Encyclicæ literæ, *ibid.* Pisani concilii censuras renovat, XXIII. Landolphum Cardinalem mittit in Hispanias, XXV. Juvat Ludovicum Andegavensem, ut irumpat in regnum Neapolitanum, XXV. Tristem nuntium de fusa Ludovici classe accipit, XXVI. Imolam & Forumlivium amittit, *ibid.* Sigismundus Rex deserto Gregorio Joanni adhæret, XXVII. Requisitionis, ut pontificios apices ponat varium & inconstantem se præbet, *ibid.* Hungarici regni jus Sigismundo asserit, XXVIII. Dat auxiliarem exercitum Ludovico Andegavensi, 1411. IV. De parta victoria inane triumphum agitat, *ibid.* Gregorii & Ladislai signa per lutum raptari jubet, *ibid.* Obedientiam ei desert Sigismundus Hungaricus Rex, XXVII. Illi & posteris regnum Hungaricum a Joanne assertum, XXVIII. Veniam admissi in divexandis Ecclesiis criminis indulget, *ibid.* Condendæ in Pannonia academiæ potestatem facit, XXIX. Desiguit anathemate a Gregorio XII. 1411. I. Romam se confert ad eam contra Ladislai tutelam, II. Brandam Episcopum Placentinum in Poloniam mittit, *ibid.* Petrum e Luna & Gregorium velut hæresiarchas damnat, 1411. II. In Ladislaium immittit Ludovicum Andegavensem, III. Petrum Anibaldum diaconum Cardinalem legatum creat in exercitu, IV. Profligatum ingenti prælio Ladislaium edictis persequitur, regioque jure spoliatur, V. Dum indulgentias promulgari jubet adversus Ladislaium, Præter Hussitæ in pontificem Romanum declamandi occasionem captant, *ibid.* Componendæ inter Genuenses & Ludovicum provincie comitem concordia, tum inter Florentinos & Genuenses dat operam, VI. Amittit Bononiam, *ib.* Avenionem Petro e Luna eripit, *ib.* Indicit concilium Rom. VII. Statuit, ut facta Bonifacii Innocentii, Gregorii, Clementis, & Benedicti mentione adderetur Pontificum in sua obedientia, 1412. V. Idem Martinus de Joanne statuit, *ibid.* Quatuordecim Cardinales creat, IX. Eorum nomina, *ibid.* Sacram militiam in Ladislaium promulgat, 1412. II. Ad suum obsequium eum allicit, *ibid.* Ladislai ad Joannem literæ demittit, *ibid.* Insula Siciliæ jura Joannes in Ladislaium transfert Lunani schismatis odio, III. Eum ecclesiæ & imperii signiferum creat, *ibid.* Abrogat Ludovico Andegavensi jus in regnum Neapol. *ibid.* Celebrat concilium Romanum, V. Pacem inter Polonum & cruciferos confirmat, VI. De pace inter Venetos & Hungaros agit, VII. Damnatur in concilio Romano dialogum & trialogum, & alios Wicleffi libros, 1413. I. Intendit iudicium illis, qui tueri illius memoriam voluerint, II. Inquiri in ejus sectarios jubet, III. Contemptæ ab impiis censuræ Joannis, IV. Indictum novum a Joanne concilium, XVII. Formulam proponit, qua deficientes ad se a Gregorio conciliet, XVIII. Rebellant in Joannem Ladislaius, XIX. Effraçtis mœnibus irumpit in urbem, *ibid.* Metu percitus Joannes fugit, ditione ecclesiastica exiit, *ib.* Specie pacis prodicit, *ibid.* Sinistra præfagia de illius pontificatu ostensa, *ibid.* Convenit Laudæ cum Sigismundo Cæsare, XX. Constantiam designat pro celebrando concilio, XXI. Ut illius mens divinitus fuerit immutata, *ibid.* Rescindit ipse suam de alio designando loco sanctionem, *ibid.* Ejus literæ de indictione concilii, *ibid.* A Constantien-

libus

ibus sacramenti formulam de comœatu exigat, *ibid.* Gregorium provocat ad concilium XXIII. Lamburgensem episcopatum instituit, *ibid.* Ejus pontificatus publicis scriptis in controversiam vocatus, 1414. III. Contendit Gregorius XII. eum esse intrusum, IV. Bononiæ arcem extruit, V. Avenionensi comitatui Franciscum Narbonensem Archiep. præficit, *ibid.* Poscit opem ab Anglis adversus Ladislaium, *ibid.* Florentini ad Joannem deferendum a Ladislai adacti, VI. Extincto Ladislai reverti Romam meditantur, *ibid.* Obstant illi Cardinales & Constantiam proficiunt, *ibid.* Pacificatur, cum duce Austria ut eum voluerit liberum Constantia educat, *ibid.* Jacobum S. Eustachii diaconum Cardinalem creat legatum in ditione ecclesiastica, *ibid.* Andegavensem in regnum Neapolitanum inducere meditantur, *ibid.* Fiste spondet se controverfo pontificatu abdicaturum, 1415. II. Literas publicas de eo promulgat, *ibid.* Decernit nihil concilio novatum iri, donec colloquio cum Rege Aragonum Sigismundus redierit, V. Capite fugam turpissimam e concilio, *ibid.* Promulgat salutis sue studio abscessisse, *ibid.* Nititur solvere concilium, *ibid.* Tractat de abdicatione per ambages, *ibid.* Ad eum in ordinem redigendum concilii auctoritas ducis Austriae clientelæ se committit, *ibid.* Exponitur in concilio, ut idem Joannes sponderet se non dissoluturum concilium, dein noctu paulo post evaserit, *ibid.* Decretis a concilio legatis respondet, non Sigismundum, sed quosdam præfules se timuisse, XIII. Decretum si quos renunciavit Cardinales in numero Cardinalium non habendos, XIV. Promulgatum ipsum obstrictum esse ad ponendos pontificales apices, *ibid.* De eo Constantiam revocando actum, XV. Judiciario ordine in eum agendum visum est, XVI. Fridericum pro abducto Joanne veniam a concilio & Cæsare poscit, XVII. Pontificatu Joannes interdicatur, XVIII. Accusationem in eum capit, XIX. Simoniacam fraude excelluisse illi objectum, XX. Sustulisse veneno Alexandrum V. *ibid.* In concilio potestatem redigitur, *ibid.* Turpi fuga præferendam fuisse mortem profiteretur, XXI. Se concilio pie submittit, *ibid.* De mitiganda in eum sententia actum, XXII. Exautoratur, XXIII. Aliæ pœnæ irrogandæ synodi arbitrio reservatæ, *ibid.* Abolita ejus insignia, *ibid.* Lecta ipsi sententia, XXIV. Ab ipsomet confirmata, *ibid.* Profiteretur nullum diem latum in pontificatu se egisse, *ibid.* Ab omnibus deseritur, *ibid.* In custodia honeste habitus, *ibid.*

Joannes Melioratus nepos Innocentii VII. creatus Card. tit. S. Crucis, 1405. VII.

Joannes Bavarus Leodiensium Episcopus designatus: In eum rebellant Leodienses, qui ad antipapam defecerant, 1407. XXX. & 1408. LXVIII. Obsessus Ultrajecti, *ibid.* Joannem ducem Burgundiæ & Guillelmum ducem Brabantiz in auxilium vocat, *ibid.* Obtriti strage maxima Leodienses illi parere coacti, *ib.*

Joannes Episcopus Leodiensis designatus: Ab eo & a Pontifice ad antipapam deficient Leodienses, 1407. XXXIII. Dant pœnas flagitii, *ibid.*

Joannes Parvus pseudotheologus cædem privata autoritate sine iudicis imperio posse committi defendit, 1407. XXXIV. Contendit licere cuilibet tyrannum occidere autoritate privata, 1410. XV. Damnatur hæresicos ab Episcopo Parisiensi ac doctoribus Sorbonicis, *ibid.* Idem conciliorum legibus obtrungi Romanos Pontifices contenderat, *ibid.*

Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Joannes Cardinalis Normannus Leodiensis dictus adversus Gregorium Cardinales novos creare molientem se contumaciter effert, 1408. VII. Pisas proficiscitur, & provocat ad concilium, VIII. Negat Gregorius vim se adversus eum parasse, XXIV.

Joannes Hus Wicleffi hæresibus imbuitur, 1408. LXX. Praga ejectus ab Archiepiscopo, *ibid.* In patria congerens maledicta in Ecclesiæ Pontifices populos demulcet, *ibidem.* Adjungit sibi Hieronymum Pragensem, *ibid.* Una cum aliis doctoribus Wicleffi hæreses damnaverat, *ibid.* Doctoribus Pragensibus Wicleffi hæreses damnantibus palam obfistere non ausus, 1409. LXXXVIII. Germanos doctores astu Praga depellit, *ibid.* Plebem nefaris concionibus corrumpit, *ibid.* Data ab Alexandro V. adversus ejus sectatores mandata, LXXXIX. Ab Alexandro V. ad eundem de re factum certiore provocat subdole, *ibid.* Favet nefaris ejus ausis Wenceslai Regis inertia, *ibid.* Extincto Sbincone Archiepiscopo Pragensi superbe debacchatur in Ecclesiam, *ibid.* Sectatores suos edocet ad Pontificem, & indulgentias maledictis proscindendos, 1411. V. Frum ex his supplicio affectorum cadavera pompaticè, ut martyrum reliquias circumducit, *ibid.* Colenda Hussitis exponit, qui Christi martyres contemnit, *ibid.* Publicis literis agnoscit Ecclesiæ auctoritatem, 1412. V. Damnaverat errores, de quibus accusatur, *ibid.* Novas quæstiones affert ad pervertendum populum, *ibid.* Pontificem in publicum odium adducendum fingit, prophani a catholicis credendum in Pontificem, *ibid.* Sanctorum doctorum truncat sententias, *ibid.* Docet peccatores omnes, qui hic plebentur salvari ex oraculo: *Non judicabit bis in idipsum, ibidem.* In Romanam Synodum ob damnatas Wicleffi hæreses debilaterat, 1413. V. Damnatur ejus hæreses a Pragensium theologorum conventu, *ibid.* Pœnæ in ejus sectatores constitutæ, VI. Cum iis obfirmatur in pertinacia, IX. Evangelii nomen errori imponit, *ibid.* Interdictus concionibus, donec fuerit absolutus a Pontifice, VIII. Sectatorum suorum innotuit conventus, IX. Joannis XXIII. edicta in eum promulgata, XII. Pellitur a Wenceslao Praga, *ibid.* Populum Bohemicum ad seditiones concitat, *ibid.* Cocepta discuti ejus causa in Constantiensi concilio, 1414. IX. Vocatur in iudicium a Joanne XXIII. X. Accedit ad concilium, XI. Quale impunitatis chirographum acceperit, *ibid.* Accusatoribus ipse intendit iudicium apud concilium, *ibid.* In concilio comparet, 1415. XXXI. Non ferens veritatis splendorem fugam captat, *ibid.* Straminibus lectum curat se avehi, *ibid.* Ausus Constantiæ divina prophannare, *ib.* Imperia Episcopi infregit, *ibid.* Datam sibi a Sigismundo fidei syngrapham violavit, *ibid.* Comprehenus in fuga iterum fugam tentat, *ibid.* Conjicitur in custodiam, *ibid.* Hussitæ pro eo liberando tumultuantur, XXXII. Sigismundus poscit ejus causam cognosci, *ibid.* Poscunt Bohemi, ut audiat a concilio, illique subiciatur, *ibid.* Ad quid præstita ei fuerit fides publica, *ibid.* Non cautum est regia syngrapha, ut quævis scelerata Constantiæ patrare posset, *ibid.* Non questus est, nec queri jure potuit de violata fide publica, *ibid.* Divinæ fuit providentiæ ne evaderet, XXXIII. Excussa fuit in concilio ejus causa, *ibid.* Judices e singulis nationibus delecti, XXXIV. Wicleffi articulos damnatos vidit, sibi que potuit consulere, XXXVI. Petri Dresdensis & Jacobelli Misnensis errores damnatos vidit, *ibid.* Submittit se decretis concilii, *ibid.* Ex illius & Hieronymi

Ffff 2 con-

conversione celebrata publica letitia *ibidem*. Consulsum est eos in monasterio Sueviae, honeste retinendos, *ibidem*. Postulatum, ut scripto Bohemico errores dampnet, *ibid.* Detrahant illud, *ib.* Revertitur ad vomitum Hussus, XXXVII. Negat praedicasse Wicleffi articulos, *ibid.* Ejus hypocrisis, & impudentia, *ibid.* Scriptis suis convictus, *ibid.* Monetur, ut subdat se concilio, *ibid.* Praefert se ei pariturum, *ibid.* Iterum in impietatem relabatur, XXXVIII. Denunciat se non docuisse panem remanere post consecrationem, *ibid.* Urgetur a Sigismundo Caesare, ut dampnet articulos, quos ipse damnat, *ibid.* Proprogatum iudicium, ut respiceret, *ibid.* Tentat omnes artes ad illum ab impietate revocandum, XXXIX. Autographis convictus, negat quae scripserit unquam se improbatum, *ibidem*. Scriptis suis potius, quam concilio velle inhærere proficitur, *ib.* Malle exiri, quam ab errore retrahere, quos decepti, *ib.* Ex quadraginta quinque articulis tres excipit, quos damnare non possit, *ibid.* Haeresis Joannis Hus adversus Eucharistiam damnata a Concilio, 1415. XXXIX. Sophisma Joannis Hus a Wicleffo acceptum hoc fuit: *Est figurativa locutio: Hoc est Corpus meum: sicut ista: Joannes est Elias*, pugnantia inter se docuit, XL. In carcere transubstantionem admittit, *ibid.* Proprio iudicio damnatus est, *ibid.* Cum falso quereretur sibi falsa crimina imponi a testibus, hinc studiosi illius damnatum injuste, putarunt, *ibid.* Wicleffi erroribus alios addidit, XLI. Non agnovit aliam Ecclesiam, quam praedestinatorum, *ibid.* Hos nunquam peccare voluit, quantumvis peccare viderentur, *ibid.* Negavit Petri primatum, *ibid.* Consulsum omnem hierarchiam ecclesiasticam voluit, *ibid.* Vim coactionis detraxit Ecclesiae, *ibid.* Censuras ecclesiasticas contempnit, *ibid.* Electiones omnes rescidit, *ibid.* Politiam civilem evertit, *ibid.* Ne sectatores ad Ecclesiam converterentur, damnare errores abnuvit, XLII. Solemni ritu sacerdotii insignibus exiit, *ibid.* Traditur Caesari puniendus, *ibid.* Papyracea mitra inscripta haeresiarchae nomine re dimittit, *ibid.* Antequam accenderetur rogos monetur, ut ejurata haeresi vitæ parcat, *ibid.* Cineres illius in Rhenum projecti, *ibid.* Praedictum illi fuerat, prius exultum iri, quam respiceret, *ibid.* Ejus extrema constantia similis constantiae magorum, quos daemon confirmat, *ibid.* Joannem Hus cum aliquot haeticis supplicio affici Venceslaus iusserat, sed illum Hieronymus Pragenseis mota seditione liberaverat, 1416. XIII. Ejus articuli a Martino V. damnati, 1418. VI. Eiusdem imago & memoria culta ab haeticis, VI. *Vid.* Hussita.

Joannes Rusbrochius ob phrasum audaciam Beghardismi suspectus, 1409. XC. Ancipites, & dubiae ejus sententiae pium & impium sensum patiuntur, *ibid.*

Joannes Oldcasselius satrapa Vyiclessita mitemdorum concionatorum auctoritatem sibi arrogat, 1413. XIII. Ut Lutheri praecursor fingit Christum latere cum substantia panis, *ibid.* Obgannit contrarium Ecclesiae decretum adversari scripturae sacrae, *ibid.* Non opus confessione, sed contritione sola, *ibid.* Damnatur a Londinensi synodo, *ibid.* Dilato supplicio effugit & carcere, *ibid.* In Henricum Angliae Regem conjurat, 1414. XV. Et in regni ordines, *ibid.* Et in praelatos & religiosos viros, *ibid.* Regni administrator ab haeticis renuntiatur, *ibid.* Oppressus in flagranti scelere cum conjuratis, *ibid.*

Joannes Episc. Lausanensis mittitur internuntius a Joanne XXIII. ad componendas discordias

inter Polonos & Pruthenos, 1414. VI. Inducias inter eos conciliat, *ibid.*

Joannes vocatus Cardinalis dialecticus auctor decreti communionis utriusque speciei laicis necessariae, 1417. IX. Illi potius quam synodo Constantiensi Bohemi credere maluerunt, X.

Joannes Praemonstratensis apostata fuit in Carmelitas, 1418. VII. Circumfert Eucharistiam ad simplices pompa religionis deludendos, *ibid.* Populum in scelera & carnes concitat, 1419. X. Capite truncatus a magistratibus Pragensibus, 1422. XVII. Cada veri illius ut martyris honores habiti ab haeticis, *ibid.*

Joannes Murillus abbas montis Aragonum pseudocardinalis Petri & Luna damnat schisma, 1418. XIV. Creatur Cardinalis presbyter S. Laurentii in Damaso a Martino V. *ibid.*

Joannes filius Emmanuells Imperatoris: Data illi a Martino V. potestas decedente uxoris Latinae, modo ritu Latino vivere illi permittit, 1418. XVII. Ducit Sophiam filiam Marchionis Montisferati & imperialis dignitatis ornamenta suscipit, 1419. XIV.

Joannes Caracciolus regni Neapolitani administrationem suscipit, 1420. VII. Exorta inde bella, *ibid.*

Joannes Adurnius Genuesis conductus auro Turcicum exercitum transportat in Graciam, 1422. I. Defixus anatheinate a Martino V. *ibid.* Joannes Armeniaci comes Luuanum schisma fovet, 1422. XXVI. Filium a schismaticis baptismo lustrandum curat, *ibid.* Postulatur iudicio a Martino V. *ibid.* Decretoria sententia percellitur, 1423. V.

Joannes dux Bethfordiae Gallicum Regnum pro Henrico VI. administrat, 1422. XXXIII.

Jodocus Marchio Moraviae mortuo Roberto Caesare in ejus locum creatus Romagorum Rex, 1410. I. Paylo post vita sanctus ac Sigismundus Pannoniae Rex ad imperium vocatus, *ibid.*

Jordanus Ursinus creatur Cardinalis tit. S. Martini in montibus, 1405. VII.

Joseph ab Arimathia Angelorum apostolus, 1416. III.

Jubilaeus annus: anno Jubileo Galli Urbis Ecclesiam lustrant, 1400. I.

Julius Eucharistiam configunt, e qua sanguis manat, 1399. XX. In pueros christianos deserviunt, 1410. XI. Dant flagitii poenas, *ibid.* Judaeorum immanitas in puerum christianum, 1410. XXXI. Affectu supplicio, *ibid.* Ferunt fluxu sanguinis Judaei laborare & cur, *ibid.* Quinque millia Judaeorum, & eo amplius ad fidem conversa in Aragonia ex lectione libri editi ab Hieronymo e Sancta fide, 1412. VIII. Judaeorum contra fidem Christianam argutiae ex male intellectis oraculis, *ibid.* Errant quia in carnali sensu intelligunt, *ibid.* Intelligentia in spirituali probatur ex eorum rabbinis, *ibid.* Argumentum insolubile adversus pertinaces Judaeos, *ibid.* Moisaica legi evangelicam subrogandam a Messia probatur ex oraculis prophetarum, *ibid.* Abroganda fuisse sacrificia ex iisdem probatur, *ibid.* Probatur ex iis sacrificiis missae, *ibid.* Confutatur eorum Talmuth demonstratis horrendis eorum erroribus, IX. Eorum perveritas in scripturis depravandis praedicta, *ibid.* Centum & viginti conspecta in caelo crucis prodigio ad Christum traducti, 1414. XIX. Judaei ad baptismum per vim rapi venturi a Martino V. Papa, 1419. II. Veriti diebus festis Christianorum labores exercere, *ibidem*. Eorum patrocinium suscipit idem Pontifex, 1422. XXXVI. Indulgendum miseris ait, quod reliquae salvae fient, *ib.* Filii eorum avris Christianis adjudicati, 1423. XXII.

Juramentum: Juramenti formula a Rupeio Caesare praestita, 1423. VIII.

Justificatio: Illam fide sola conferri fingunt Vyiclessita, 1402. III.

Justitia divina exempla in Joanne Castellae Regem schismatis propagatorem, 1398. XXX. In Richardum Angliae Regem veri Pontificis desertorem, 1399. XX. Bajazetes ob effusum christianum sanguinem cum Turcis sava funestaque clade affectus, 1402. VI. Ut fera inclusus cavea, *ibid.* A Tamerlane in equum ascensuro calcatur, *ibid.* Justitia divina in sacrilegos, *Vide*, Sacilegi. In judices iniquos, 1402. VII. In blasphemum militem qui ejus imaginem percusserat, 1405. XXIV. Temperata misericordia deserti crimen valetudinem restituit, *ib.* Homicidas & latrones pluribus prodigiis detegit, 1408. LXXXII. Editum divinae justitiae exemplum in Joannem Mariam Vicecomitem Mediolani ducem favissimum, 1409. LXXXVII. Ut intelligenda sint verba: *Non judicabis in idipsum*. De iis qui ob supplicia convertuntur ad Deum, 1412. III. In iis qui non convertuntur supplicium est poenae aeternae initium, *ibid.* Joannes dux Burgundiae casti ducis Aurelianensis gravissimas quamvis feras poenas dat suo sanguine, 1419. IX. Tres urbes exulsa, 1423. XX. Magister Pruthenorum equitum repentina morte extinctus eo die, quo ipsi iudicium ab occiso infante indictum fuerat, *ibid.* VIII.

Juvenalis Ursinus in celeberrimis conventibus regio nomine de pontificia & regia autoritate disceptat, 1406. XXII. Concludit probolendo schismate necessarium esse concilium, *ibid.*

K

K Ivonia a Tartaris diruta, 1416. XXIX.

L

Ladislavus Caroli III. Regis filius postea Rex Neapolitanus. Ducem Sueviae & plures alios proceres sibi conciliat, 1398. XXXVII. & 1399. XIX. Ad Tarentum adversus Ludovicum Andegavensem excurrit, *ibid.* Tarentum donat Raymundo e Baucio, *ibid.* Confirmata ejus donatio a Bonifacio, *ibid.* Pro recuperanda Neapoli pacificatur cum Neapolitanis, *ibid.* Consulsum illius iuribus in Achajam ab eodem Pontifice, 1400. X. & XI. Neapolim recuperat, *ibid.* Regina Maria vita sancta, regni Ungariae jura ad Ladislaum devoluta, 1403. XIII. Sigismundo in vincula coniecto legatus in Pannoniam proficiscitur, *ibid.* Adjunctus illi legatus Cardinalis iussuque pro recuperanda Hungaria operam navare, *ibid.* Octingenta millia aureorum illi remissa, XV. Triennalis decima attributa, *ibid.* In Jauriensi civitate corona Hungarica redimitus, *ibid.* Ejus sequaces a Sigismundo cum evasisset & carcere fracti bello, *ibid.* Belli metuens exitus in Regnum Neapolitanum redit, *ibid.* Sinistras suspiciones de Bonifacio inique concepit, 1404. I. Innocentium VII. Obstringit, ne pro conjunctione Ecclesiarum cedat, nisi pacifica regni possessio ipsi relinquatur, *ibid.* Sacrum aurum ab ecclesiasticis per nefas abradit, XV. Remissi illi ab Innocentio praeteriti census, 1414. XIX. Concitat Romanos adversus Pontificem, XVI. Aspirat ad Urbis imperium, *ibid.* Urbis magistratibus creandis se immiscet, XVII. Proditionem constat ad subjiciendam sibi urbem corruptis auro proceribus, 1405. VII. Equestres copias submittit rebellibus adversus Innocentium VII. *ibid.* Ingrata ipsius mens, & scelera, IX. Ejus copiae propulsatae a Ro-

magis, *ibid.* Decernunt Romani occumbere potius, quam in illius servitute redigi, *ibid.* In eum iudicio agit Innocentius, 1406. VI. Solvit proceres sacramenti religione, *ibid.* Regni jure privas, *ibid.* Gratiam exambit Innocentii, VII. Restituit molem Adrianam, *ibid.* Creatus vexillifer Romanae Ecclesiae sacramentum nuncupat, *ibid.* Fidem non servat, *ibid.* In eum meditata animadvertere Innocentius, sed moritur, *ibid.* Columnensium opera urbem occupare tentat, sed a Paulo Ursinate propulsatae ejus copiae, 1407. VII. Metuit ne in Saonensi colloquio aliquid contra se novetur, *ibid.* Fidem violat, XIV. Metum obtendit, ne quid pro Andegavensi fiat, *ibid.* Asculum Firmumque subigit, *ibid.* Roma effractis mœnibus potitur, *ibid.* Objurgatoria ad eum a Gregorio Papa literae, *ibid.* Obtendit denunciare bellum propter suspectum Saonae locum, XVI. Arguit sustentatum ipsum fuisse Romanae Ecclesiae opibus, conversumque in hostem, XVII. Intentatae illi censurae regniq. ademptio, XIX. Romam solemnī pompa ingreditur, 1408. III. Ecclesiasticas urbes occupat, *ibid.* Colloquio de tollendo schismate velle interesse divulgat VII. Gregorium XII. fugientem hostium insidias excipit, 1409. LXXXIV. In eum Alexander V. Edictum promulgat, 1409. LXXXV. Objicitur ipsum rogatum esse, ut Pisas mitteret oratores & praefules, *ibid.* Porrectas ab Odone Cardinale preces respuisse, *ibid.* Ecclesiasticam ditionem invasisse, *ibid.* Suscepisse bellum in Pisanos praefules, *ibid.* In Senensem & Florentinum agrum excurrisse, *ibid.* Vexasse Ecclesias, *ibid.* Adhaerere Gregorio illumque in urbem inducere meditantem, *ib.* Intentatam regni iacturam *ibid.* Alexandri sententiam parat armis retundere, LXXXVII. Ludovicus Andegavensis pro Alexandro bellum in eum parat, *ibid.* Ejus duces a Paulo Ursino & Romanis urbe pulsī, 1410. XIV. Italiae regno inquit, *ibid.* Ejus conatus fracti a Florentinis, XVI. Joannes XXIII. Ludovicum Andegavensem ad conficiendam Neapolitanam expeditionem viribus instruit, VII. Ejus odio ductus Sigismundo & posterea Hungariae regnum asserit, *ibidem*. Classem Ludovici Andegavensis fundit, XXVI. Aduis regni intercludit Ludovico, *ibid.* A Joanne Ludovico Andegavensis fufus ingenti praelio, *ib.* Ladislaus aegre evadit, 1411. IV. Dicere solitus primo die, quo profligatus est, hostem & corporis regni potestatem habuisse; secundo regni non corporis fuisse dominos; tertio nec regni nec corporis capiendi habuisse potestatem, *ibid.* Suorum colligit reliquias ac Ludovicum, regni aditu propulsat, *ibid.* A Joanne regio jure privatur, V. Dum indulgentiae adversus eum Pragae promulgantur, Hussita: in Pontificem declamandi occasionem sumunt, V. Plures urbes Joanni XXIII. in ditione ecclesiastica eripit, 1412. II. Auro se corrumpti sinit ut Gregorium deserat, *ibid.* Foeda illius perfidia, III. Prodit Gregorium, *ibid.* Juber regno discedere brevi indicto ad fugam tempore, *ibid.* Prodit Joannem XXIII. 1413. XIX. Irrumpit in urbem, *ibid.* Pontificia ditione & arce potitur, *ibid.* Proditorem arcis Hadrianae auro & vita & muneribus exuit, *ibid.* Insignis ejusdem in Joannem proditio, 1413. XIX. Urbem effractis mœnibus repente occupat, *ibid.* Joannem ad fugam in Etruriam compellit, *ibid.* Patrat mala ingentia in urbe, *ibid.* Patrimonium B. Petri ferme totum in potestatem suam redigit, *ibid.* De eo Etruria & ditione Ecclesiastica decellendo inir consilium. Joannes, 1414. V. Graviter de eo apud Angelos

glos, idem Joannes conqueritur, *ibid.* Cum duce Mediolanensi in Sigismundum Romanorum Regem fœdus init, VI. Florentinos, ad deferendas Joannis partes adigit, *ibidem*. Morbum contrahit, & quomodo, *ibid.* In medijs prosperis successibus & triumphis cum regno ditionem pontificiam conjunxisset, perit, *ibid.*

Lætitia Spiritualis: B. Liduvina in medijs doloribus lætitiâ & contemplatione passionis dominicæ haurit, 1399. XXIV.

Laici: Hussitæ laici sacramenta conficere & administrare præsumunt, 1417. X.

Lamiz: Nova earum secta, 1404. XXIII. Tringinta earum millia exusta, *ibid.*

Laudolphus Diaconus Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano prodit Gregorium XII. 1408. LXIV. Assisum dividit, & aurum in suos usus avertit, *ibid.* Conjungit se Pisani patribus *ibid.* Damnatur a Gregorio, *ibid.* Mittitur a Pisano concilio in Germaniam legatus, LXVII. Francofurtenses, conventus provehit in causa schismatis, 1409. XI. Illi Antonius Gregorii legatus obstitit, *ibid.* A Joanne XXIII. decernitur legatus in Hispaniam, *ibid.*

Lateranensis basilica: Tusculi & Marini imperium ad eam spectat, 1404. XVIII.

B. Laurentius Justinianus cœlesti viso a divina sapientia ad sui amorem allicitur, 1399. XXVI. Spretis amplissimis nuptiis Deo sese religiosam in servitutem dicat, *ibid.* Nocte dominicæ Nativitatis inter divina Christum vidit pueri specie, *ibid.*

Laurentius e Pontianis S. Franciscæ vir a filio prophetiæ dono claro monitus de vulnere ipsi ab hoste infligendo, 1411. X.

Leodienses ad antipapam deficiunt iterumque ad Innocentium VII. redeunt, 1407. XXX. Rursus se constituunt acephalos a Gregorio XII. postulati judicio, *ibid.* Contemnant, extremeque urbis excidione & interfectione populi dant schismatis poenas, *ibid.* Gallicam clientelam adversus Episcopum catholicum suscipiunt, 1408. LXVIII. Viginți octo milibus civium contrucidatis dant schismatis poenas, 1408. LXVIII.

Leodiensis Ecclesia oppressa a Joanne duce Burgundiz, 1416. XXXIII. Suscepta illius clientela a Constantiensi concilio, 1416. XXXIII.

Leonardus Cybo an fuerit creatus Cardinalis a Bonifacio IX. 1402. VII.

Libertas: Libertatis affectatæ specie Bononiæ in tyrannorum servitutem prolapsa, 1400. XI. Libertatis specie dies festos & jejunia damnant Wicleffistæ, 1402. III. Libertas peccandi consistit a Beghardis, 1409. XC.

Libertas Christiana in licentia libidinum a Wilhelmo Albo constituta, 1422. XXIII.

Libido *vid.* Luxuria.

B. Liduvina instar Job malis exercita, 1399. XXIV. Assidua passionis dominicæ contemplatione ad sanctitatem provecta, *ibid.* Crælestes inde libabat delicias, *ibid.* Marfupium, quod erogari jufferat in pauperes in exhaustum sit divinitus, 1423. XXVII.

Lingonense concilium. *vid.* Concilium Lingonense.

Lingua: Linguarum dono præditus fuit Sanctus Vincentius Ferrerius, 1414. XX. Dum loquebatur Italice a Germanis ejus linguæ ignavis intellectus, *ibid.*

Lucas Episc. Fesulanus creatus Cardinalis S. Laurentii in Lucina a Gregorio XII. post defensionem veterum Cardinalium, 1408. LIX. Creatur legatus in Etruria, *ibid.* A Florentinis repulsus, 1409. IX.

Lucemburgensis ducatus a Wenceslao in Aurelianensem ducem translatus, 1401. X.

Ludovicus II. Andegavensis Neapolitanus Rex schismaticus a pluribus principibus conciliatis Ladislao deseritur, 1398. XXXVII. Plures terras amittit, 1399. XIX. Ad Tarentum petitus bello a Ladislao, *ib.* Persuasa illi Tarentina expeditio, ut Neapolis Ladislao dedit eretur, *ibid.* Neapolitani ab eo ad Ladislau deficiunt, 1400. XI. Desperatis rebus in Provinciam secedit, XI. Relpus iterum in schisma Petri e Luna ex acephalo, 1403. XX. Ad Alexandrum V. Pisas accedit, 1409. LXXXV. Expeditionem conficit, ut regnum Neapolitanum occupet, LXXXVII. Balthasarem Colam suis apud Cardinales precibus ad pontificatum evexisse fertur, 1410. XVIII. Ab eo viribus instructus ad bellum Neapolitanum gerendum, XXV. Ejus classis profligata, LXII. Belli sacri in Ladislau dux creatus a Joanne XXIII. 1411. III. Fundit ingenti prælio Ladislau, IV. Victoriâ periequi nescit, *ibid.* Copias reducit Romanam, *ibid.* Ait in provinciam, *ibid.* A Genuensibus bello petitus, VI. Abrogatum illi jus Regni Neapolitani a Joanne XXIII. & Ladislao restitutum, *ibid.* Urgerur ad recuperandum regnum a Joanne XXIII. post mortem Ladislai, 1414. VI. Joana ejus arma avertit desponsa Jacobo Galli Regis nepote, *ibidem*. Regni Neapolitani jura a Martino V. obtinuisse fertur, 1420. VII. Joanne II. Regina bellum infert, IX. Neapolis obsidionem solvere cogitur, *ibid.* Averfam expugnat, *ibidem*. Alfonso Rex Aragonum illi a Joana oppositus, *ibid.* Adversus ipsum Alfonso Rex Aragonum bellum movet, 1421. II. Martinus Ludovici partes adversus Aragonum tuetur, *ibid.* Inducias cum Aragono pacifcitur, III. Desertus a Scortia confert se ad Martinum V. Pontificem, 1422. XXXV. Favet ipsi idem Martinus, 1423. XII. Rescissa Alfonso Aragonii adoptio a Joana in filium cooptatur, *ibid.* Massilia ab Alfonso Rege Aragonum ejus æmulo capta impetu ac exusta, 1423. XIV.

Ludovicus dux Aurelianensis: In eum a Venetis translatus Lucemburgensis ducatus, 1400. X. Sobornatus ab antipapa illius clientelam adversus anticardinales suscepit, 1401. XII. Conciliat eos inter se, XIII. Favet antipapæ, ut Galli in pristinum illius obsequium relabantur, 1403. XXI. Cum Burgundo regni administrationem affectante simulatas gerit, 1405. XIX. A licariis a Joanne duce Burgundiz immixtis trucidatur, 1407. XXXI.

Ludovicus Cliffordus Wicleffistarum dogmata aperit, ac damnat, 1402. III.

Ludovicus e Melioratis Innocentii VII. nepos novem Romanos primarios prodicione obruncat, 1405. VII. Pontificem patrum & urbem in gravissima mala coniecit, *ibid.*

Ludovicus Cardinalis S. Hadriani legatus a Martino V. in regnum Neapolitanum decretus, 1420. VIII. Sedando bello inter Joannam & Ludovicum operam navare jussus, *ibid.*

Ludovicus Cardinalis Episcopus Portuenfis pro concilianda pace inter Anglos & Gallos missus, 1422. XXXI.

Ludus gravia parit scelera: exemplum in milite qui amissa ludo pecunia, Christi percussit imaginem & paralyti repente percussus est, 1405. XXIV. Sacrilegia parit, *ibid.*

Ludus magicus ineptus & tristi exitu definitus, 1400. XIV.

Lunani schismatici declamant in synodum Constantiensem, 1321. III. Libellis & concionibus schisma tuentur in Aquitania, *ibid.* A Decano Burdegalensi coercentur, *ibid.* Anathemate perculli Martini V. Pontificis jussu, *ibid.* Lu-

Lupanaria: Horrendum ex iis foetorem redolere sentiebat S. Franciscæ, 1411. X.

Lustiani Septem expugnant, 1415. LVI.

Luxuria: Libertatem scortorum inducere Wicleffistæ, 1402. IV. *vid.* Peccatum carnale. David Roberti Regis Scotiæ filius ob effusam libidinem miserando supplicio, permittente Deo, affectus extinguitur, 1402. II. Cohabitatio mulierum intentatis gravissimis poenis prohibita ab Innocentio VII. 1406. VIII. Ladislau veneno infectus a scorto Perusino, 1414. VI. In luxuria libertas christiana constituta ab hæretico Wicleffistâ, 1422. XXIII. Luxus mulierum: Censuræ in muliebrem luxum promulgatæ, 1420. XVI. §. Cum.

M

Magi: Exitiale cum magis commercium, 1400. XIV. Magici ludi tristi exitu defuncti, *ibid.* Magi valetudinem Gallo Regi pollicentur, ac duodecim mortis reos possunt, 1404. XXII. Crucis signo debilitata eorum potentia, ac fugati demones, *ibid.* Spes eorum in trite supplicio desinunt, *ibid.* Lingonensis synodus celebrata adversus magicas corruptelas, XXII. Mulieres facilius, quam viri ob naturæ imbecillitatem magica superstitione irretiuntur, *ibid.* Vocatis magis ad curandos pueros eos neci dedunt, *ibid.* Bonus finis procurandæ valetudinis non excusat magicæ scelus, *ibid.* Impietas eorum qui se devotent demoni, XXIII. Damna qui sponsones factas demoni rescindi non possunt, *ibid.* Multa Lamiarum millia concremata, *ibid.*

Magia: Inanem hanc artem esse professus est Richardus magus, ex qua votis suis sapius effect frustratus, 1419. XII.

Mahomedes Rex Granatæ afficit martyrio duos Minoritas, 1398. XVII.

Mahometes movet bellum Sigismundo Cesari, irrumptique in Pannoniam, 1414. XXI. Corruptis Hernoja & Daam proceribus Hungaris gravissimas clades infligit, 1415. LIV. Fallaci spe pacis Christianos illudit, *ibid.* Constantinopolitanum Imperatorem quasi in servitutem redactum tenet, 1419. XIV.

Manfredus concionator illusus a demone, 1419. XIII. Proximum imminere adventum antichristi aiebat, *ibid.* Ejus sectatores illius a demonibus, *ibid.* Dicebant illum futurum Pontificem, & antichristum demonstratum, *ibid.*

Margarita Regina Danicæ: Inita a Suecis cum ea passionibus, *ibid.* Contracto vomitu ex marino foetore antequam terram posset appellere interimitur, 1412. VI. Antea illius filius Henricus spreis tribus regnis in solitudinem discessit, 1415. LVII. Revocatus in regiam, cum macie deformatus non agnosceretur, a Margarita, ut impostor flammis traditus est, sed evasit incolumis, *ibid.* Ejus sanctitas miraculis illustrata, *ibid.*

Maria Deipara. *vid.* Deipara.

Maria Hungaricæ Regina: Ea vita sancta regni jura hereditaria ad Ladislau Regem Neapolitanum devoluta, 1403. XIII.

Martinus junior Momblanci dux, postea Trinacriæ & Aragonie Rex pro afferendo regno ad Bonifacium IX. inclinat, 1398. XXXIX. A patre addicissimo antipapa retinetur in schismate, *ibidem*. In eum Trinacrius jubet consurgere Bonifacius, *ibidem*. Dum laesivit calidiorum medicaminum usu sibi mortem accersit, 1410. II. Illi Ferdinandus nepos succedit, *ibid.*

Martinus Senior Rex Aragonum cum Funda-

rum comite & Romanis conjurat adversus Bonifacium IX. 1397. III. Dissipata divinitus nefaria ejus consilia, VI. Rogat antipapam missis oratoribus, ut pro restituenda Ecclesiæ pace cedat pontificatu, *ibid.* Deluditur atque ad tuendum antipapam patriâ Aragoniæ subornatur quasi de nominis Aragoniæ gloria agatur, *ibid.* Queritur de Castellæ Rege, quod faveat Gallis contra antipapam, VII. Antipapam adit, & ab eo rosa aurea donatur, 1398. VI. Conjurat cum eo ad opprimendum Bonifacium, VII. Sed dissipata sunt ejus nefaria consilia, *ibid.* Castellæ Regis ad eum literæ de via abdicacionis præferenda, VIII. Viam arbitrii obrudit, XIII. Refellitur, *ibid.*

Martinus Pampilonensis pseudocardinalis fame extinctus, 1398. XXIV.

Martinus V. antea dictus Odo Columnensis Cardinalis creatus Pontifex in concilio Constantiensi, 1417. II. Solemni ritu corona redimitus, *ibid.* Ducta ab eodem triumphalis pompa, *ibid.* Gratulatoriæ ad eum palatini Bovariz comitis literæ, IV. Juliæ dux Columnensis stirpe satum se jactat, *ibid.* Balthasarem Colam in suam potestatem recipit, VI. Jacobum S. Eustachii diaconum Cardinalem legatum creat in ditione ecclesiastica, *ibid.* Ecclesiæ & monasteria in eundem ordinem, in quo erant Gregorio IX. Pontifice, redigit, 1418. I. Simoniacos censuris percellit, *ibid.* Indicit Ticini quinquennali flexu concilium, *ibid.* Decreta fidei edita a Constantiensi concilio approbat, II. Confert patribus eorumque familiis gratiam nozarum veniam, 1418. II. Sanctionem edit adversus Wicleffii & Hussi sectatores, III. Decernit quæ agenda pro Hæresi Hussitica extinguenda, IV. Instaurat Bonifacii VIII. sanctionem de inquirendis hæreticis, V. Graviter minatur præsulibus causam fidei inter agentibus, *ib.* Anathematis fert sententiam in hæreticos, *ibid.* Aliis eos poenis afficit, *ibid.* Ejus literæ ad Bohemos, VI. Crucisignatas copias immittit in hæreticos mediat, *ibid.* A Sigismundo Cesare precibus importunis retardatur, *ibid.* Joannem Dominici in Pannoniam & Bohemiam legatum mittit, VIII. Ingentes animarum strages a pestiferis concionatoribus editas deplorat, *ibid.* Ejus curæ pro tollendis tot malis, *ibid.* Absolvendum hæreticorum, si ad Ecclesiæ gremium redeunt, potestatem amplissimam confert, IX. Restituendæ pristinæ pacis curam legato mandat, X. Fratricellorum reliquias hæretice in Italia excindere nititur, XI. Jubet inquiri in proceres eorum studiosos, *ibid.* Alamanum tit. S. Eusebii presbyterum Cardinalem in Aragoniam mittit adversus Petrum e Luna, XII. Transfugium ad ipsum pseudocardinalem Petri e Luna, cum antipapam redigere ad officium non potuissent, XIV. Vero honore cardinalitio eisdem afficit, *ibid.* Mittit in Scotiam Griffinum ad Scotos in gremium Ecclesiæ traducendos, 1418. XV. Reversurus ad officium veniam proponit, *ibid.* Annuas sacerdotiorum decimas in aliquot Germaniæ provinciis ob sumptus pro Ecclesiis conjungendis factos Sigismundo Cesari attribuit, XVI. Patrum se offert Græcis ad orientalem Ecclesiam Latine conjungendam, XVII. Permittit Emmanuelis Imperatoris filijs, ut cum Latinis mulieribus inire connubia possint, *ibid.* Conditionem adiecit, ut vivere Latino ritu iis liceat, *ibid.* Privilegia Vladislao Regi optime de Ecclesiâ merito concedit, XIX. Ut vicarii Pontificis nomen, ac munus gerat, XIX. Instruit auctoritate pro convertendis infidelibus & schismaticis, *ibid.* Ju-

Notarius flammis damnari maluit, quam criminem falsi iussu antipapae admittere, 1409. II.

O dium: In summam impietatem prolapsa factio Burgundica ex odio in Aurelianensem, 1411. VIII. Opes proditricis cedunt in praemium sceleris proditori, 1395. XII.

Odo Columna creatus diaconus Card. S. Georgii ad velum aureum, 1405. VII. In pontificatu dictus Martinus, V. *ibid.* Provolutus in genua Gregorium XII. conciliare nititur Cardinalibus, 1408. VII. Excitata discordia inter Gregorium XII. & Cardinales flexis genibus illum orat, ne quid novare velit contra sacramentum & lites movere, 1408. VII. Ab eo cum Cardinalibus postea discedit & provocat ad concilium & cur, VIII. Ab eodem damnatur cum aliis, LII. A Pisano conventu missus ad Ladislaum frustra illum flectere nisus est ut concilio se conjungeret, 1409. LXXXVI. Anathemate percussus a Gregorio, 1411. I. A Joanne praeficitur partiditionis ecclesiasticae, II. Et postea in concilio Constantiensi renunciatus summus Pontifex, *Vid.* Martinus V.

Orbis novus a Gallis mercatoribus tempestate abactis aperiri coepit, 1410. XXX. Ad eum vestigandum Henricus princeps naves dirigit, *ibid.*

Ordelaffi: Iis extinctis toparchia Foroliviensis ad sedem Apostolicam revocata, 1405. VI.

Ordo tertius poenitentium restituitur, 1420. VII.

Orebita heretici crudelissimi in sacerdotes catholicos, 1421. V.

Ornatus vani; *Vid.* Luxus mulierum.

Ortogules Bajazethis filius concisus magna clade a Tamerlane, 1401. XVII.

Oxoniensis academia ducentos & sexaginta Wicleffi articulos damnat, 1415. XXXIV.

Parisiensis academia censet, ut pseudocardinales Galli cum Romanis Cardinalibus invitatis Papa & antipapa Pisis concilium celebrent, 1408. XXI. Varias conclusiones adversus antipapam proponit, XL.

Passio Dominica: Ejus contemplatione dolorum impatientiam vincit B. Liduvina, 1399. XXIV. Ad sanctitatis culmen die noctuque eam meditata provehitur, *ibid.* Castes inde haurit delicias in mediis doloribus, *ibid.*

Patavium a Venetis obsessum, 1405. XXIII. Quadraginta millia civium fame & peste consumpta, *ibid.* Veneti Patavio potiti, *ibid.*

Patientia: B. Liduvina sit patientiae exemplum cum se in contemplatione dominicae passionis exerceret, 1399. XXIV. Ea virtute claruit B. Ferdinandus Regis Lusitaniae filius a Saracenis ad molam damnatus, 1415. LVI.

Paulus Patracensis Archiepiscopus damnat errores Joannis Parvi, 1413. XV. Parisienses doctores urgent patres Constantiensis Concilii ut conjunctionem Ecclesiarum promoveant, 1415. VIII.

Paulus Ursinus pontifici exercitus dux suburbana Romae pro Innocentio VII. recuperat, 1405. X. Columnenses urbem subicere Ladislauro Regi anuentes propulsat, 1407. VII.

Paulus Ursinus pontifici exercitus dux suburbana Romae pro Innocentio VII. recuperat, 1405. X. Columnenses urbem subicere Ladislauro Regi anuentes propulsat, 1407. VII. Ladislaum in eam irrumperere sinit, XIV. Romanam excusso Ladislaui jugo ad Alexandri V. obsequium redigit, 1409. LXXXV. Ludovicum Andegavensem in expeditione Neapolitana secutus Ladislaum praedio insigni fundit, 1411. IV.

Peccatum: Si leviter peccasset S. Francisca ab angelo custode percuti consueverat, 1411. X. Cum archangelum custodem accepit, toties ille evanescebat quoties delinqueret, donec delictum planxisset, *ibid.* Si quis praesente ea culpam admitteret, vultum archangelus praepudore tegebat, *ibid.* Horrendum putere peccata sentiebat, *ibid.*

Peccatum carnale ab Egidio haeresiarcha actum mere naturalis & paradisi delictum appellatur, 1411. XI. Nonnulli interdum fingunt & frui divino amore simul & concupiscentia posse, *ibid.*

Perpinianense conciliabulum, 1409. LXXXIV. Ejus acta, *ibid.* Petrus e Luna antipapa in eo culpam ecclesiarum conjunctionis non redintegratae perperam refundit in Gregorium XII. *ibid.* Tertium locum securum postulat pro concilio ei consultum a suis ut se abdicet oratoris opera, *ibid.* Respuit sana consilia, *ibid.* Vana dat promissa, *ibid.* Unicus praesul favet illius pertinaciae, *ibid.* Exercita tyrannis in consultores fideles, *ibid.*

Perpinianenses conventus celeberrimi pro redintegranda Ecclesiarum pace, 1416. XXXIII.

Perretus Trojae comes Roman Ladislaui tyranni subicere nititur, 1405. IX. Propulsatus a Romanis, *ib.* Urbem invadere tentat, 1407. VII. A Gregorio XII. anathemate percussus, XIV.

Perufini excusso pontificio imperio Joannis Galeatii clientela se reddunt, 1399. XXI. Ecclesiastica imperio restituti, 1403. XI.

Pestis: Eam solo contractu curat S. Catharina Senensis, 1399. XXIII.

Petrus e Luna antipapa provocatur a Bonifacio Papa ad concilium oecumenicum, ut in eo dirimatur controversia, 1397. V. Solicitatus a pseudocardinalibus suis repulsam dat, *ibid.* Conjurat cum Martino Rege Aragonum in eundem Bonifacium, VI. Castellae Regis ad Aragonum Regem litera de Petri e Luna abdicacionem reculantis pertinacia, VIII. Ut repudiaret concilium oecumenicum, quod offerebat Bonifacius, obtulerit compromissum, XI. Carolus Rex se ab eius obsequio cum Gallis subducit, 1398. III. Obiectum illi perjurium, IV. Obiecta perfidia, *ibid.* *et seq.*

Perjudicium concilio voluit ut conventiculum vim haberet concilii, VII. Ut saluti publicae antipapatus factum praetulerit, X. Collegio suo vitam intulit, ut fraudibus suis faverent, sprexit supplicum preces & lachrymas, *ibid.* Divulgat urgeri se ad ponendas apices a Gallis, ut Gallus eligatur, XI. Obiecta illi haeresis, XIII. Deteritur a suis pseudocardinalibus, XVI. Via iustitiae ab eo repudiata, *ibid.* Professus perstiturum in sententia contra universalem Ecclesiam, etiamsi cute nudandus foret, *ibid.* Virtutis opus peccatum reputavit, *ibid.* Perditurum se Ecclesiam impie comminatus est, *ibid.* Convincitur schismatis & haeresis a Guillelmo de Agrifolio septemplexi argumento, XVIII. Si animam pro grege debet ponere multo magis thyraram, XX. Obtenit mendacissime abdicacionem versum iri in Dei injuriam, *ibid.* Et in mali exempli perniciem, *ibid.* Convincitur imposturae, XXI. Oblati ab eo compromissi ostensa ineptia, *ibid.* Voverat absolute gradu cessurum se, etiam sine hypothese abdicacionis alterius, *ibid.* A Gallis obfidione cinctus, XXIV. Pseudocardinales illi adherentes specie colloqui ab eo abducti, *ibid.* Classis Aragonia ad eum.

Hen-

liberandum Rhodanum ingredi nequit, *ibid.* Henricus Rex Castellae ab eo desecit, XXV. Pro ipso liberando Rex Aragonum oratores mittit ad Francorum Regem, 1399. IX. Jurjurando spondet gradu cedente, vel extincto Pontifice cessurum, & venturum ad synodum, X. Sedes non mutaturum sine Regum & pseudocardinalium consensu, *ibidem.* Illud perjurio omnia promissa, XII. Columnenses subornat, qui bellum quinquentale gerunt cum Bonifacio, 1400. III. Eorum opera urbem prodicione sibi subicere molitur, IV. Eorum molitiones infandae dissipatae, IV. Subornat Ludovicum Aurelianensem ad corripendam ipsius clientelam, 1401. XII. Ut Avenionem nisus sit evertere, *ibid.* Lacessit Avenionenses in eum Gallos concitatur, *ibidem.* Concordiam redintegrat cum anticardinalibus, XIII. Spondet abdicacionem ut eligatur tertius, promittit aditurum concilium, *ibid.* Fallacia schismaticis promissa dat, XIV. Ex Avenionensi custodia aufugit, 1403. XVII. Contentendunt nonnulli a Rege Gallo non potuisse illi denegari obsequium, *ibid.* Eadem convincunt ab Urbano VI. Gallos jure non discessisse, *ibid.* Tolosana academia contendit Gallo obsequium illi restituendum, XVIII. Galli iterum in ejus obsequium procumbunt, XXIX. Aurelianensem ducem fautorem habet, *ibid.* Ostentat nunquam cessurum pro restituenda Ecclesiae pace, 1404. III. Missus a Carolo Rege princeps Aurelianensis, ut ad promissa servanda eum permoveat, *ibid.* Queritur detractores ipsius falso sparisse nolle ipsum de gradu honoris discedere, *ibid.* Ubi expedierit facturum meatur, *ibid.* Quod diplomate publico mendacis referto confirmat, *ibid.* Illud suis sectatoribus, *ibid.* Struit Bonifacio novos dolos, VI. Mittit oratores, qui pacis specie illum oppugnent, *ibid.* Alia Romanis, alia Cardinalibus & Bonifacio exponunt, *ibid.* Invitat Bonifacium ad colloquium, in eoque non autem in concilio oecumenico controversiam vult exequi, VII. Spretis eius imposturis respondet Bonifacius, ut cum Petrus e Luna ad abdicacionem se obtinuerit, gradu cedat, *ibid.* Pungunt dictis aculeis Bonifacium illius oratores atque mortem accersunt, *ibid.* Moneantur a Cardinalibus conclave ingressus ejus oratores, si Petrus e Luna thiarum pontificiam posuerit, una cum Gallis communi consensu Pontificem delectum iri, IX. Negant se ea potestate structos, neque Petrum illam posturum, *ibidem.* Cardinales in conclavi schismatis excindendi studio futurum pontificem obstruunt cessurum pontificali gradu, cum Petrus e Luna cesserit, IX. Oratores ad Innocentium vana afferentes mittit, 1405. XI. Jubentur de abdicacione quid solidum afferre, *ibid.* Poscit futile & fallax colloquium, XII. Denuntiatum illi ab Innocentio, si de abdicacione pacifice voluerit, ejus oratores excoptum iri, *ibid.* Accedit in Italiam & corrupto Cardinali Felice Genueses trahit in schisma, qui peste paniti, XXXVII. Pisanos ad se allicit, qui in servitum a Florentinis adducti, *ibid.* Creatus ab Innocentio adversus eum legatus in Liguria & Infubria, XVII. Justisque foedera cum Regibus & principibus percutere adversus antipapam, XVIII. Aliqui Bohemi ad eum spectant, in quos celebrari synodus iussa ab Innocentio, *ibid.* Solicitatur a Gregorio XII. ad mutuam abdicacionem, 1406. XIV. Admonetur non summo jure certare Gregorium, ubi de pace Ecclesiae agitur, *ibid.* Cessisse piam matrem suo jure ne filius discederet, *ibid.* Recensit antipapae fraudes in conventibus Gallicis, *Ann. Eccl. Tom. XXVII.*

XVIII. Ut olim iactavit potius Minorum paupertatem professurum, quam propagatum schisma pro retinenda dignitate, *ibid.* Tam facile pontificatum quam vestem exuturum, *ibid.* Oblituisse ne eligeretur Charitustianus pro abdicacione facienda, *ibid.* Dein parvo pseudopontificatu professum malle mori, quam illum abiicere, *ibid.* Illius odio nonnulli Galli controversiam de Papae & concilii auctoritate agitant, *ibid.* Expilat Gallicanam Ecclesiam, Regemque Carolum ad suscipiendam illius clientelam adigit, *ib.* Queritur Rex illum recusasse concilium generale, *ibid.* Annata ipsi orepta ab eodem Rege, *ibid.* Scribit plenas fraudibus literas ad Gregorium XII. 1407. I. Fingit viam excutere iustitiae, & controversiam non vult discutiri in concilio, *ibid.* Vana dat promissa, II. Diffidunt Galli perjurio homini, III. Colloqui specie parat insidias, *ibid.* Denuntiant illi Galli, nisi cesserit, ab eo defecturos, III. Haereses & schismatis crimine damnatur a Sorbonicis, *ibid.* Gregorius candida simplicitati illudit, *ibid.* Ejus oratores pellicit ad iniquas condiciones, IV. Rogatur a Gregorio, ut permuteur locus cum periclitetur urbs, VIII. Negat permutandum colloqui locum, IX. Armatus inermi Pontifici insidiatur, XIII. Promissa Gregorio non servat, XX. Dissidentes illi Genueses negant obsides, *ibid.* Bucicaldum contra pacta retinet, *ibid.* Leodiensem Ecclesiam schismate turbat, XXX. Tendit dolos ad interceptendum Pontificem, 1408. I. Quaevis loca respuit nisi in his dominetur, *ibid.* Loca vacua insidias a Gregorio oblata repudiat, II. Classe investus cum Bucicaldo ad occupandam urbem provolat, sed divinitus retardatur, IV. De ejus perfidia queritur Gregorius, V. Ut ejus promissis inanibus illusus sit, VI. Derivat in eum antipapa non procuratae Ecclesiarum conjunctionis invidiam, XL. Cognitis ejus fraudibus Galli ab eo deficiunt, *ibid.* Anathemate adumbrato percussus ejus internuntium habent ludibrio, *ibid.* Conclusiones a Parisiensibus adversus eum propositae, *ibid.* Comprehendendus a Gallo Rege profugit in Catalonia, *ibid.* Queritur apud Florentinos Gregorius, Petrus e Luna colloqui specie hostilia meditatum, 1404. VI. Sanctum in conventu Pisano contra ejusdem Petri argutias ordinarium judicem contententium de pontificatu esse concilium, XXXIII. Exposta in eodem conventu ejus perjurium, XLVII. Ut abdicacionem promissam detractari, XLVIII. Exceperit male Cardinales conjunctionis Ecclesiarum cupidos, *ibid.* Obiectum ex dominandi cupidine incidisse in haeresim, L. Convincitur sensisse male de Ecclesia, comminatum enim impie in eo statu Ecclesiam dimissurum, ut multo tempore post ipsius mortem reparari non posset, LI. Congregandum suae partis concilium assensit, dein repudiavit, *ibid.* Tabellionem flammis damnare voluit, ni crimen falsi admitteret, *ibidem.* Nec congregare concilium, nec cedere voluit, *ibidem.* Eiusdem impostura in offerenda via compromissi, LII. Offerentibus Cardinalibus Romanis illum, si se abdicaret, cum Avenionensibus unicum Pontificem electuros, repulsam tulere, *ib.* Compertum est omnino fuco ab eo agi, LIII. Rogatus ut armatas trimeses dimitteret, preces abnuvit, julque in armis posuit, LVIII. Rogatus ut Pisis conveniret, difficultatibus rem implicuit, LX. Ut procuratorem ad cedendum constitueret, id facere renuit, LXI. Laudat viam concilii ab utraque parte, congregandi mox damnat, LXVII. In Catalonia se confert, *ibidem.* Perpiniani concilium indicit, *ibid.* Concordia

factionem abruptit, LXVIII. Quinque antipapales creat, *ib.* Aragones & Castellanos ad concilium Pisani accedere vetat, *ibidem*. Pacifici voluit cum Gregorio, ut quisque suos retineret apices, & in defuncti jura succederet, *ibid.* Schismatis & hæreseos crimen illi objectum, LXXI. Conspicit in Pisani concilium, LXXIV. Argumenta petit ex papali autoritate, sed illa non pro ipso, sed pro Gregorio concludunt, LXXXII. Perpiniensem pseudosynodum celebrat, LXXXIV. Rogatus a suis ut loco cedat, captat diffugia, *ibid.* Datum illi consilium, ut mittat Pisani procuratores ad cedendum, *ibid.* A Gregorio anathemate percussus, 1411. I. Et a Joanne ut hæresarcha, II. Avenionensis comitatus illi ereptus deturbatis Catalanis, VI. Ejus medicus Judæus ad fidem conversus egregium commentarium edit, 1412. VIII. Quinque millia Judæorum & eo amplius ex illius lectione conversi, *ibid.* Provocatur a Joanne XXIII. ut accedat ad Constantiense concilium, 1413. XXIII. Urgetur a Concilio Constantiensi, ut se abdicet, 1415. IV. Sigismundus ad eum festinandum de colloquio cum Ferdinando Rege Aragonum pacificatur, *ibid.* Post abdicationem Gregorii patuere imposturæ ejus culpam schismatis in Gregorium transferentis, *ibid.* Ni pontificia insignia ponat, intentatæ illi poenæ, XXX. Solicitatur a Sigismundo, ut pseudopontificatum viderat, XLVI. Variis ineptis postulatis eludit, *ibid.* Iterum urgetur a concilii oratoribus, *ibid.* Fingit se id facere non posse sine periculo animæ, *ibid.* Postulat frustra ab eo Ferdinandus Rex, ut concilio Constantiensi se adjungat, *ibid.* Et mittat nuntios pro eligendo cum aliis unico Pontifice, *ibid.* Fingit hæc nuntiis demandare non posse, XLVIII. Negat congregari concilium posse ex variis obedientiis, *ib.* Perstringit Constantiense concilium, ut schismaticorum conciliabulum, *ib.* Refellit opinantes neutram obedientiam fuisse schismaticam, *ibid.* Contendit cedente ipso futurum ambiguum statum Ecclesiæ, *ibid.* Calumniatur concilium non esse liberum Constantiæ, *ibid.* Fingit actum virtutis esse peccatum, *ibid.* Iterum a Ferdinando, & Castellæ, & Navarræ Regum oratoribus urgetur ut loco cedat, XLIX. Inanes ejusdem excitationes, *ibid.* Dedicat Perpiniæ, *ibid.* Tertius illi a Ferdinando Rege oblatas libellas supplicat ut cedat, *ibid.* Rogatur ut promissa toties jurata tandem semel compleat, *ibid.* Significatum se Constantienses sententiam in ipsum laturos, & præfecturos Ecclesiæ Pontificem, *ibid.* Consultum, ut conjungat se concilio, *ibid.* Propositum ipsi Gregorii exemplum, quod imitetur, *ibid.* Contestantur Hispani de jure universalis Ecclesiæ, *ibid.* Respuit salubria omnia consilia, L. Falso opponit defendi a se jus universalis Ecclesiæ, *ibid.* Censuras objicit sibi repugnantibus libertate omnimoda se non potiri obtendit, *ibid.* Paniscolam se recipit, LI. Instant apud illum Hispani oratores cedere teneri jure divino & humano, *ibid.* Denuntiant excusatos illius jugum, *ibid.* Blasphematur in Constantiense concilium, LII. Conciliabulum Paniscolæ indicit, *ibid.* Consultit illi S. Vincentius, ut inopem potius vitam agat, quam pro retinenda dignitate discordiam inter Christianos foveat, *ibid.* Consultus ab Rege Aragonum Sanctus Vincentius respondet deferendum si trina vice postulatus abnuat, *ib.* Deseritur ab Aragoniis qui Constantiensi concilio adherent, *ibid.* & 1416. I. Tenebatur de salutis necessitate se abdicare, quamvis non promississet id se facturum, II. Cum Joannes & Grego-

rius se abdicassent, unico verbo pacem ecclesiæ restituere potuit, *ibid.* Omnium labores illustrat, III. Insignis ejus pervicacia, IV. Ausus Regem Aragonum exauthorare & anathemate inani percussere, *ibid.* Castellani ab eo discedunt, *ibid.* Discedit & Navarræ Rex, *ibid.* Sanctus Vincentius ejusdem pertinaciam damnat, *ibid.* Fingunt ejus pseudocardinales Ecclesiam latere Paniscolæ, XII. De eo synodali sententia demandando actum, 1416. XXIII. Vocata Constantiam factio, quæ Petro e Luna parebat, *ibid.* De ejus perfidia querelæ publicæ exposita, XXVII. Navarræ Rex & comes Fuxensis significant Petri e Luna jugum a se depulisse, XXX. In eum confecta acta judiciaria, LXXII. Accusata illius perfidia, indictaque judicii decretoria dies, *ibidem*. Respondet contra concilium Constantiense Pontificem non subesse concilio, 1417. IV. Arguit falsitas hypothelis, *ibid.* Hæreticorum more damnat ecclesiam, *ibid.* Indubitati Pontificis jus sibi falso arrogat, *ibid.* Universos suspectos ait, *ibid.* Delirat dum ait credere se, quod credit Ecclesia, si se unum Ecclesiam esse credit, *ibid.* Jactantia de pia intentione communis illi est cum hæreticis, *ibid.* Poscit sibi uni renuntiandi Pontificis potestatem dari, *ibid.* Relicta ejus nefaria sanctio contra Ecclesiæ pacem, V. Denuntiatum illi a Castellæ Rege impium videri fovere schisma, VI. Lamenta Petri e Luna, *ibid.* Illusus fuit a dæmone, *ibid.* Ecclesiam ad Paniscolensem nidum redactam somnavit, VII. Falsis vaticiniis fuit illusos a dæmone, *ibid.* Dicta illi dies peremptoria, *ibidem*. Contra illius vanas argutias definitum ambiguos Pontifices se abdicare teneri divino & humano jure, VIII. Recensitæ ejus fraudes, *ibidem*. Fingit inepitam hæresim si cessisset, tum in Ecclesia non futuras claves nisi Deus iterum incarneatus esset, *ib.* Ex ipsius verbis Urbano fuisse parendum convincitur, IX. Non concilium, non Cæsaris, non Regum monitis flexi potuit, *ibid.* In Constantiensem synodum blasphemavit quasi esset acephala, X. Pios appellavit tantum eos, qui cum ipso sentiant, *ibid.* Contendit se majorem esse concilio, XI. Pars quæ Petro e Luna non parebat erat decuplo major alia, *ibid.* Etiam si non foret schismaticus vel hæreticus, potuit exauthorari quia dubius, *ibid.* Post Gregor. Joannisque abdicationem apparuit ipsum causam fuisse schismatis, *ibid.* Damnatur hæreseos oppugnantis articulum: *Unam sanctam catholicam, &c.* XII. Omni jure & honore exauthoratur, *ibidem*. Repugnat & sedem pestilentis retinet Paniscolæ, *ibidem*. Paniscolæ pseudosynodum cogit, 1417. LI. Consultum illi, ut insignia pontificalia abjiceret, *ibid.* Et permittitur Martinum deligere a suis pseudocardinalibus, *ibid.* Allaturum Ecclesiæ publicam offensionem, *ibid.* Propositum illi hæreseos & schismatis notam non posse defugere, *ibid.* His spreto persistit in flagitio, *ibid.* Ad eum armata manu in ordinem redigendum missus in Aragoniam Alamannus tit. S. Eusebii presbyter Cardinalis, 1418. XII. Urgetur a suis ut tantum malum ex Ecclesia tollat, *ibid.* Obgannit spernendum veluti scandalum pharisæorum, *ibid.* Refellitur impia ejus calumnia propositis sanctorum præsulum qui de statu dignitatis sponte recesserunt, & Christi qui se dimisit, exemplis, *ib.* Adductæ Sancti Augustini autoritates, *ibid.* Propositum S. Gregorii Nazianzeni, qui patriarchatu Constantinopolitano se abdicavit, exemplum, XIII. Sacramento ab ipsomet nuncupato convincitur

tur Petrus e Luna, *ibid.* Propositum illi a suis nunquam ipsum, vel ejus prædecessorem habitos veros Pontifices a majore parte Christiani imperii, sed habitos intrusos, *ibid.* Urgetur a suis ut se purget ab objectis, *ibid.* Deseritur a pseudocardinalibus, XIV. B. Vincentius Ferrerius se confert ad Petrum e Luna & multis argumentis adhortatur, ut pareat Constantiensi concilio, XIV. In pertinacia persistentem deserit, *ibid.* Fovetur antipapa ab Alfonso Rege Aragonum, XV. Nonnulli Hispani cum illo sentiunt, *ibid.* Scoti eidem adherent, *ibid.* Balthassar Costa ad Martini pedes se abiciente, hæret in pertinacia, 1419. VI. Solemni ritu anathemate damnatus a Martino Papa, *ibid.* Ejus pertinacia ab Alfonso Rege Aragonum de industria alitur, VII. Interuentum ad eum ferro edomandum curæ elusæ, *ibid.* Petrus Cardinalis Fonseca ad populos cruce insigniendos contra illum legatus creatus, 1420. II. Paniscolam expugnare jussus, *ibid.* Successu irrito dissoluta expeditio, III. Fovetur antipapa ab Alfonso Rege Aragonum ex politicæ artis impietate Martini V. Pontificis odio, 1421. III. Declamat antipapa impie in Constantiensem synodum, *ibid.* Ejus sectatores in judicium vocati, 1422. XXV. Convivente prædicto Alfonso Rege Aragonum schisma confirmat, 1423. IV. Lata in eum & sectatores Martino V. sententia, V. In schismate & hæresi misere moritur, VII. Procurante Aragonum Rege novus antipapa illi suffectus, *ibid.*

Petrus e S. Superano Turcas in Achaja fundit, 1400. IX. Creatur a Bonifacio IX. vexillifer Romanæ Ecclesiæ, *ibid.*

Petrus Cretenis Archiep. Mediolanensis creatus Cardinalis tit. basilicæ XII. Apostolorum, 1404. VII. Disquis postea Alexander V. *ibid.* Creatus legatus in Liguria, & Insubria, XVII. Jussus adversus antipapam armorum foedus cum Regibus & principibus inire, XVIII. Seductus promissis Balthazaris Costæ dicitur, 1408. LXIV. Exautoratus a Gregorio VI. *ibid.* Alexander V.

Petrus e Stephaneschis creatus diaconus Card. S. Angeli in foro piscium, 1405. VII. Gregorio XII. Urbi præficitur, 1407. IX. Irumpentibus in eandem urbem Ladislai Regis copiis fugatur, XXVI. Exautoratus a Gregorio XII. quod Pisano concilio adhereret, 1408. XXI. A Joanne XXIII. legatus in exercitu Ludovici Andegavensis adversus Ladislaium, 1411. IV.

Petrus Payne Anglus profugus in Bohemiam. Wicleffismo eam inficit, 1408. LXIX.

Petrus Dresdensis: Ejus errores de communione sub utraque specie danda laicis damnati, 1415. XXV. & XXXVI.

Petrus Fonseca pseudocardinalis urget Petrum e Luna ut cedat, 1418. XII. Damnatur schisma, XIV. Creatur diaconus Cardinalis S. Angeli, *ibid.* Humaniter exceptus a Martino, 1419. III. Commissa illi Constantinopolitana legatio pro Græcis ad Ecclesiam Romanam traducendis, 1420. I. Proficisci primum in Aragoniam jussus ad contrahendum cruce signatum exercitum adversus Petrum e Luna, II. Irrito exitu dissoluta expeditio favente Alfonso Rege antipapæ, III. Legatus ad Græcos in gremium Ecclesiæ revocandos decretus, 1421. XVI.

Petrus diaconus Cardinalis S. Mariæ in Dominica in Siciliæ Regnum legatus decernitur, 1418. XXIX. Regiæ sacramento fidei devinciendæ, conferendæque illi coronæ potestatem instructus, *ibid.* Jussus regni diffida componere, XXX.

Petrus Lusitanæ regiæ princeps erucem induit ad-

versus Bohemos hæreticos, 1420. XII.

Philippus Maria Vicecomes Mediolani dux Joanni Mariæ succedit in principatu Mediolanensi, 1412. VI. De fratris interfecto ultionem sumit, *ibid.* Sigismundo Cæsari inter in Italiam abruptit, 1413. XVIII. Pacem conficit cum Venetis, 1414. VI. Et cum Ladislao adversus Sigismundum, *ibid.* Placentiam eripit Sigismundo, *ibid.* Genuam sibi subicit, 1421. XXIII.

Philippus comes Virtutum Astensem Ecclesiam opprimit, 1417. V. Intentatæ illi a Constantiensi concilio censuræ, *ibid.*

Philippus Joannis ducis Burgundiæ filius paternam eadem ulciscitur in Gallos, 1419. IX. Vindicta ardens Gallos ejus partibus addictos prodit Anglo Gallorum hosti Lutetia, & sexdecim urbibus illi traditis, 1420. VI. Gallicum sceptrum transfert in Anglum, *ibidem*. Omnium primus in Angli verba jurat, *ibidem*.

Phillipæ: Plures ex his a Minoritis ad Christum traducti, 1410. IX.

Phocæa nova, & vetus excisæ a Tamerlane, 1404. XXIV.

Phutense regnum: In eo Joannes Rex Lusitanæ fidem amplificat, 1418. XXI.

Pisæ in Joannis Galeatii ducis Mediolanensis potestatem redactæ, 1399. XXI.

Pisani in schisma prolapsi, 1405. XVII. Excutiunt jugum Gabrielis Mariæ, *ibid.* Redacti in servitutem a Florentinis, *ibid.*

Pisani concilium indictum a Cardinalibus, quia a Gregorio XII. Papa defecerant, 1408. XXVI. Contendit jura, quæ de concilio Papæ autoritate congregando locuntur, non vindicare sibi locum cum duo contendunt contra vota & sacramenta sua, XXXVIII. Ut Pisæ pro celebrando concilio fuerint concessæ Cardinalibus, 1409. VII. Legati a Cardinalibus ad Gregorium missi, ut assentiant Pisano concilio, VIII. Id. XXV. Martii die inchoatum, XII. Vetera decreta in hæreticos & schismaticos instaurata, *ibid.* Promulgatum in controversi pontificatus causa concilium judicem esse, *ibid.* Quæ proposita sint a Roberti Romanorum Regis oratoribus pro Gregorio adversus Pisani concilium, XIII. Circa tempus indicti concilii arguuntur mendacii Cardinales, XIX. Maxima pars præsulum. Pisani consistentium e schismaticis tantum constitit, VI. Objectum Cardinalibus eos in Pisano concilio Ecclesiam discissuros, non conjuncturos, XXI. Pisanos conventus acephalorum esse conciliabulum, XXV. Non canonicis legibus, sed humanis commentis nisi, *ibid.* Non teneri Gregorium in eo comparere, cum accusatorum & judicum officia sibi Cardinales usurpent, 1409. XXIX. Creaturos tertium Pontificem ambiguum, XXXII. Adversus concilium Pisani a Cæsareis oratoribus ad concilium vere œcumenicum appellatum, *ibid.* Responsum a Cardinalibus concilium esse ordinarium judicem, cum de pontificatu controversitur, *ibid.* Si instante Gregorio Pisani mutetur locus, mutandum alium instante Benedicto, XLIII. Ingentes difficultates adducunt Cardinales circa auctoritatem concilii, XLV. Tribus sessionibus actum adversus contententes, XLVI. Promulgatum licuisse contententibus obsequia denegare, *ibid.* In eo vocati Papa & antipapa, ut de propagato schismate causam dicerent, LXXI. Hæreseos, & schismatis crimen utrique intentatum, *ibidem*. Creat tertium Pontificem ambiguum, LXXII. Gregorius & antipapa in illud conflunt, LXXIV. Pisano concilio adherentes a Gregorio XII. sententia anathematis percussi, 1410. IV. Pisæ.

sanum concilium confirmatum ab Alexandro V. 1410. XV. Ob auctum in eodem concilio schisma insultat Ecclesie Joannes Hus hæresarcha, 1413. XI.

Pœnæ. Exercitiis hæretici facilius conversi 1422. XXIV.

Pœnæ impostæ in sacra confessione ut mitigandæ sint, 1404. XXIII. §. De. Quales esse debeant *ibid.* §. Sacerdotes. Caveant sacerdotes, ne nimium sint onerosæ, *ibid.* §. Causam.

Pœnitentia: Pœnitentis specie hæreticus pudicitie fœminatum insidiatur, 1400. IV. Pœnitentium sodalitia privata auctoritate non possunt congregari, V. Flagellantes pœnitentiæ specie multa mala patrant, *ib.* Pœnitentiæ partem esse satisfactionem negant Wicleffita, 1402. III. Pœnitentiæ beneficio paralyti & furca miles liberatus, 1403. XXIV.

Pœnitentia sacramentalis. *Vid.* Pœnæ impostæ, &c.

Pœnitentium turmæ albatæ, 1399. XXI. *Vid.* Albati.

Pœnitentium tertii ordinis S. Francisci familia amplificata a Jacobo Rege Neapolitano, qui relicta uxore adultera solitariam vitam est amplexus, 1420. VII.

Politia sacra & profana eversa a Wicleffo & Joanne Hus, 1413. XII.

Polonia in eam irrepsit Hussitica hæresis, 1422. XXII.

Poloni cum Vitoldo duce Lithuanie ultra Tarnaim progressi plures barbaros domant, 1399. VIII. Ad Vorskam fluvium in Tartaria penetrant, *ibid.* Funduntur ab Ediga Tamerlanis duce, *ibid.* Eundem in Lithuanie duce Wladislao Rege fugant, *ibid.*

Pontifex Romanus: Pontifici debet annatæ ab Episcopis quo jure Episcopis debet decumæ, 1399. Decumæ pendebant summo sacerdoti reliqui Sacerdotes, in quorum locum annatæ substitutæ, *ibid.* A Romanis Pontificibus constituti, & exautorati Reges, 1401. XVI. Pontificii muneris est de regnorum administratione ad salutem populi statuere, 1403. II. Sacramenti a Roberti Cæsariorum oratoribus Bonifacio IX. nuncupati formula, VIII. Non pertinet ad Reges in pontificum causa ferre sententiam, XVIII. Nec de eorum criminibus cognoscere, *ibid.* Pontifex a nemine judicandus, XIX. Non spectat ad particulare concilium unius regni judicare de Pontifice, XI. Non potest eadem auctoritate Pontifex ambiguus, ac non ambiguus, 1408. XXXVIII. Non tenetur Papa ad Cardinalium voluntatem pontificatu abire, XLIX. Schismatis tempore controversis pontificibus invidis congregandum est concilium, 1409. XII. Controversiam de concilio & Pontificis auctoritate ventilant schismatici ob pervicaciam Petri & Luna antipapæ, 1406. XVIII. Pontifex ambiguus & non certus concilio subest, *ibid.* Simon Cramaudus patriarcha Alexandrinus hæresi pontificiam auctoritatem convellenti favet, XVIII. Cardinales a Gregorio deficientes contendunt auctoritatem Pontificis supra concilium non valere, cum duo contendunt de papatu contra vota & juramenta sua, 1408. LXXXVIII. Non valere controversi in controversum sententias controversas, XXXIX. Promulgant concilium esse judicem in lite controversi pontificatus, 1409. XII. Contendunt non spectare ad Papam controversum concilia indicere, XXVII. Neminem contendentium posse convocare concilium generale, XLIII. Cognitionem causæ, an foveant schisma, spectare ad Ecclesiam, *ibid.* De auctoritate Pontificis supra concilium plura assert Petrus & Luna, sed tantum pro vero, & non

pro ambiguo concludunt, LXXIV. Pontifices in his quæ ad schisma & fidem pertinent concilio esse obnoxios Constantie decernitur, 1415. VII. Ob ambiguitatem decreti plures intercessere & Joannes XXIII. falsum esse decretum questus est, *ibid.* Contraxere patres decreti vim ad tempus schismatis, in quo Pontifex est ambiguus, 1415. VII. Ambiguus Pontifex concilio inferior, non ambiguus superior, *ibid.* Basilienses schismatici male decretum ad Pontifices etiam non ambiguos extraxere, *ibid.* Nulla ad illud interpretandum erant auctoritate sulti cum essent acephali, *ibid.* Dum Pontifex est dubius concilium non habet auctoritatem ab eo, sed immediate a Christo, XIV. Hispani amplexi sententiam Pontificem ambiguum subesse concilio, 1415. LIV. Adversus Pontificem controversum provocandum esse ad concilium decernitur in Constantiensi concilio, 1417. XIV. Non est Pontifex, qui non est electus a duobus partibus Cardinalium, XVI.

Prædicatio: Mittendorum prædicatorum auctoritatem sibi arrogat Joannes Oldecastell laicus, 1413. XIII. Damnatur in Londinensi synodo, *ibid.* Concionatorum inopia Manichæa hæresis in alpiibus recrudescit, 1403. XXIV.

Prælagia: Sinistra de pontificatu Joannis XXIII. ostensa prælagia, 1413. XIV.

Præsules: Gravissime de eis conqueritur Martinus Papa, quod hæresarchas in ipso exordio non compresserint, 1418. III. Ea negligentia populis exitium attulit, *ibid.* Præsulibus fidei causam inerte agentibus intentatæ pœnæ, V.

Pragenses muris eadibus se conficiunt, 1420. XIII. Pacem faciunt cum Sigismundo, *ibid.* Iterum in eum rebellant, *ibid.* Obfessi a Sigismundo eum propulsant, XIV. Explant Ecclesias, *ibid.* Specie religionis subornati, 1421. V. In eos sacra milita a Martino V. promulgata, VI. Eam Sigismundus Cæsar & Albertus dux Austriæ profrentur, IX. Pragensis conventiculum, XI. Male populo speciem utramque præbendam decernit, *ibid.* & XII. Et pueris, *ibid.* Sacram exomologesim amplectitur, *ibid.* Dissentunt inter se Hussitæ & Calixtini, *ibid.*

Pragensis academia damnavit quadraginta quinque Wicleffi articulos, 1408. LXIX. Iterum damnat ejus hæreses, neque Hus resistere ausus est, 1409. LXXXVIII. Pulsis doctoribus Germanis deservit, atque una cum doctrina obsolevit religio, *ibid.*

Pragensis academia infecta hæresi, 1417. XII. Professa nihil novare velle contra Sanctam Romanam Ecclesiam, dum communionem catholicis porrigit laicis, *ibid.*

Prutheni equites ingenti prælio deleti ab Wladislao Rege, 1410. II. Pacem cum eo instaurant, 1411. II. Ejus leges a Joanne XXIII. confirmatæ, 1412. VI.

Pseudomartyres: Meretriculæ Adamitarum pro tuenda impudicitia flammas cum risu perpessæ, 1421. V. Alii hæretici supplicia intrepide ferunt in Belgio, IX.

Pueri: Eucharistiam iis præbendam decernunt Hussitæ, 1421. XII.

Purgatorium negatum a Wicleffitis, 1402. III.

R

Rabanus episcopus Spirensis Bonifacio IX. Roberti Romanorum Regis nomine nuncupat sacramentum fidei, 1403. VIII.

Raymundus Capuanus: Pia ejus mors, 1399. XXII.

XXXII. Ad sanctimoniam S. Catharinæ Senensis opera promotus, *ibid.* Vehementissima peccatorum contritione ad ejus preces affectus, *ibid.* Peste correptus ab ea liberatus est, XXIII.

Raymundus & Baltio stirpis Ursinæ principatu Tarentino donatus a Ladislao, 1399. XIX. Confirmata donatio a Bonifacio, *ibid.*

Reges per sacerdotes constituti, 1401. VI. Per sacerdotes exautorati, *ibid.* Quæ sint Rege dignæ virtutes quæ digna ornamenta, VII. Ad reges perdendos fingunt Wicleffita Regi non parendum si peccato constrictus sit, & constrictum (si ipse adverteretur) fingunt, 1402. IV. Reges exautorare ad Pontificem tantum spectat, 1403. VI. Non pertinet ad Reges in Pontificum causa ferre sententiam, 1403. XVIII. Nec de eorum criminibus cognoscere, *ibid.* Neque Episcopos etiam perditionis reos damnare supplicio, 1405. XX. Anglici magistratus ob casum Richardum Eboracensem Archiepiscopum perditionis reum censuris ab Innocentio devincti, XXI. Postcentes veniam iis liberati, *ibid.* Hussitæ tollunt Reges eodem argumento quo Pontificatum tollunt, nam si Papa non sit caput Ecclesie quod Christus sit caput ita nec Reges erunt Reges cum Christus sit Rex Christianorum, 1413. XII. Reges tantum regnare permittit non voluntate beneplaciti singit Guillelmus Tayler, 1413. XIV. Damnatus in Londinensi synodo, *ibid.*

Regna: De regnorum administratione ad salutem populi statuere spectat ad Pontificem, 1403. II. Regnum delatum Ferdinando repudiatur, ut nepoti asseratur, 1406. XVII.

Religio, & Religiosi viri: Nova inventa religio ab hæresarcha Burgino, 1409. XC. A nemine privata auctoritate congregari possunt religiosi certus, 1400. V. Religiosi ab Hussitis gravissimam persecutionem passi, 1419. X.

Reliquiæ sanctorum conculeatæ ab Hussitis, 1411. V. Ab illis eadem blasphæmorum affectum supplicio culta, *ibid.* Sacer odor ex corpore S. Vincentii emanat, 1419. XII. Aqua illa, quæ sacrum corpus laverat, potius ægri sanantur, *ibid.*

Resurrectio mortuorum: Puer merus ope deiparæ vitæ restitutus, 1410. XXXI. Alius puer rafocatus ad vitam revocatur, 1419. XIV.

Rhodii equites: Sparta Rhodiis equitibus pretio a Theodoro despota divendita, 1409. X. Maluere Spartiæ Turcis quam Rhodiis equitibus se subicere, 1401. XVII.

Richardus Angliæ Rex: Facta adversus eum conjuratio, 1398. II. In conjuratos animadvertit, *ibid.* Patrum præfocari jubet, *ibid.* Monitus a Bonifacio, ut edicta juri ecclesiastico adversa rescindat, *ibid.* Ut Gallorum Regem a schismate revocet, 1398. XXXI. Solicitatur a Gallo Rege, ut deficiat a Bonifacio, XXXII. Consultit Oxonienses doctores, *ibid.* Responsum illi consuli peccatum a Gallis, ut mirum a vero Pontifice discedat, *ibid.* Præferendam Gallorum opinionem concilii œcumenici sententiam, XXXIII. Si filii sint lucis cur lucem oderunt, *ibid.* Agnoscant errores & parendum præsulibus etiam disculis discant, *ibid.* Admonitus ne schismaticorum susurrus se subornari suat, XXXIV. Turbato sacerdotio rempublicam turbandam, *ibid.* Indicendum a Bonifacio concilium & citandum antipapam, XXXV. Sententiam mandandam operi, *ibid.* Rogatur ut tueatur Bonifacium, *ibid.* Ex Gallico federe Anglorum odium sibi creavit paravitque inde exitum unde munimenta quærebat, 1399. XX.

Adhibuit in suos nimiam sævitiam, *ibid.* Facta in eum conjuratione, regno se abdicare coactus, *ibid.* Henrico Lancastrio sceptra transmittit, *ibid.* Trucidatur, 1400. IX. Ejus mortem vindicare nititur Gallorum Rex, 1401. XV. Factio ejus studiosa oppressa ab Henrico Rege, *ibid.*

Richardus Archiep. Eboracensis exercitum ducit in Henricum Regem pro ulciscenda Richardi Regis nece, 1405. XX. Captus cæsusque a senatu Anglico, *ibid.* Percussus censuris ab Innocentio VII. Richardi interfectores quod ejus causa esset cognoscenda a Pontifice, *ibid.*

Ritus innovati ab hæreticis in Eucharistia porrigenda, 1415. XXV. Pœnæ hæreticorum in rituum violatores promulgatæ a concilio Constantiensi, *ibid.*

Robertus Scotiæ Rex filio male educato miserando mortis genere orbat, 1402. II. Dolore perit, *ibid.* Exactæ ab eo schismatis pœnæ, *ibid.*

Robertus eremita schismaticus Gallie & Angliæ Regum nomine legationem obit apud Bonifacium IX. 1397. III. *Œ. seq.*

Robertus Scotiæ Regis frater nepotis castigandi specie fame illum petenti regni ad ipsum devolvendi spe, 1402. II.

Robertus Bavarie dux in Wenceslao exautorati locum creatus Romanorum Rex, 1400. XVI. Postularus a Gallo Rege ut Bonifacium IX. Pontificatu deturbaret, cum Galli antipapam essent decurbaturi, respondit nolle se id crimen admittere, *ibid.* Diademate Germanico Aquisgranum redimitus, 1410. I. Expeditionem Italicam meditantur, *ibid.* Aperte illi adherere metuit Bonifacius, ne Bohemia & Hungaria ab Ecclesia deficiant, III. Moneatur potentia ingenti opus in Italia, *ibid.* Exactum ab eo sacramentum de tuenda ditione ecclesiastica, IV. Et. asserendis juribus Ecclesiarum, *ibid.* Non ineundo cum Schismaticis Regibus foedere, V. Neque cum Petro & Luna, & pseudocardinalibus, *ibid.* Ne se ingerat componendo schismati nisi ex pontificis decretis, *ibid.* Vires exerceat pro Gallo & antipapa abducendis a schismate, *ibid.* Assentitur pontifici postulat, VI. Exponit missio oratore Pontifici electionis sue jura, *ib.* Expetit confirmari auctoritate pontificia, *ibid.* De ejus virtutibus oratoris oratio ad Bonifacium, VI. *Œ. seq.* Poscit imperialia insignia ab eodem, VIII. Spondet schismaticos ad gremium Ecclesie adacturum, *ibid.* Confirmata ejus electio a Bonifacio, IX. Ejus electione Germania bello intestino implicata, X. Infeliciter ad Benacum lacum cum Mediolanensi configit, *ibid.* Ejus studio a Wenceslao Germani petiti bello, *ibidem.* Singulare justitiæ exemplum in blasphemum edit, 1401. X. Confirmata a Bonifacio in Wenceslao sententia septemvirum & Roberti electio, 1403. I. *Œ. seq.* Decretum illi insigne angustale conferendum, VI. Clientes imperii nulli ipsi obsequi, *ibid.* Sacramenti formula ab eo. Pontifici nuncupati, VIII. Francofurensis conventus celebrat pro instauranda Ecclesiarum conjunctione, 1409. XI. Antonium Cardinalem Gregorii XI. nepotem & legatum honorifice excipit, *ibid.* Mittit oratorem, qui concordiam Gregorium inter & Cardinales componat, XIII. Quæ ab ipso proposita fuerint adversus Pisanos cœtus, *ibid.* *Œ. seq.* A Pisano concilio ad aliud vere œcumenicum provocat, XX. Ejus obitus, 1410. I. Suffectus ipius loco a septemviris Jodocus marchio Moravie, *ibid.*

Rochizana: P. I. Joannes Rokizana.

Roma: Romam subicere antipapæ prodicione ten-

tentant Columenses, 1400. II. *ſeq.* Sollicitatam frustra ad defectionem Romani, *ibid.* Ejusdem urbis imperium affectat Ladislaus, 1404. XVI. Columenses eam ipsi subicere, tentant, sed propulsantur a Paulo Urfino, 1407. VII. Ad Romam occupandam absente Gregorio XII. quem specie colloqui deluserat antipapa, provolat cum classe, sed ventis divinitus retardatus, 1408. V. Romam ingreditur Ladislaus magna pompa fugato Apostolico, *ibid.* Roma victis pulisque Ladislai ducibus in Alexandri V. fidem revocata, 1410. III. A Gregorio & Ladislao terra, marique obfessa, 1411. III. A Joanne XXIII. liberata, *ibid.* Est locus divinitus electus pro sede Pontificis, 1413. VIII. Roma Ladislao erepta & ad Alexandri V. obsequium revocata, 1409. LXXXV. A Ladislao perfoſſis moenibus capta, 1413. XIX. Romanorum pendenda inertia, *ibid.* Roma diffensionibus plena, 1417. VI. Illi Jacobus Card. S. Eustachii praeficitur, *ibid.*

Romani precibus S. Catharinae post Bonifacii orbitum turbas populares in urbe excitant, 1404. XVI. Ineunte Innocentii Pontificatu iterum tumultuantur, *ibid.* Paſſiones nonnullas pro urbis administratione cum Innocentio faciunt, XVII. Ex Pontificis indulgentia inſoleſcunt, XIX. Contra paſſa militares copias contrahunt, *ibid.* Importuna poſtulata obrudentibus reſpondet Innocentius nihil amplius ipſos exigere poſſe, quam pontificium pallium, *ibid.* Romani a Columenſibus ad ſeditionem concitati ſpectoſo libertatis nomine adverſus Dei vicarium, 1405. VII. Ad eos ſibi ſubjiciendos Ladislaus Rex aſpirat, *ibid.* Nonnulli Romani primarii a Ludovico e Melioris pontificio nepote trucidati proditione, *ibid.* Adverſus Innocentium hoſtilia parant, VIII. In fugam praecipitem dare ſe cogunt, *ibid.* Episcopos conjiciunt in carceres, *ibid.* Diripiunt pontificium palatium, *ibid.* Conſeſcunt regeſta, *ibid.* Produuntur ut in ſervitutem Ladislai Regis addicantur, IX. Propulſant proſeſtores, *ibid.* Conciliantur Innocentio, *ibid.* Decernunt pro Ladislai tyrannide depellenda occumbendum, X. Capitolinos magiſtratus ſentientes cum Ladislao expugnant, *ibid.* Liberant praefules carceribus, *ibid.* Urbis imperium reſtituunt Innocentio, 1406. I. Honorificentissime eum excipiunt, *ibid.* Eruptiones hoſtiles ex mole Hadriana paſſi, V. Excuffo Ladislai jugo in Alexandri V. poteſtatem redeunt, 1409. LXXXV. Romani a Martino V. juſſi inducias inter ſe inire, 1419. IV. Romanus de Abiamonte nobilis Urbevetanus recipiendis eccleſiaſticis arcibus a Martino Papa praefectus, 1419. IV.

Ruſſia a Tartaris evaſata, 1416. XXIX.

S

Sabaudus. *ſed.* Amedeus.

Sabbatum obſervandum, non diem dominicum eſſutium Wicleſſitae, 1402. IV. Praeſcipi ſcilicet in ſcriptura non alium ajunt, *ibidem.*

Sabella a Martino V. in gratiam admiſſi, 1420. XI.

Sacellum pontificium. Vetitum a Calliſto haberi in eo conciones, ni prius magiſtro ſacri palatii oſtenſa fuerint, LXX.

Sacerdotes: Sacerdotiorum collationes Galli dederunt Episcopis cum ſe conſtituiſſent acephalos, 1398. XV. *ſeq.* Sacerdotio turbato turbandam rempublicam movent Oxoniens doctores, 1398. XXXIV. A Sacerdotibus conſtituuntur, & exauctorantur Reges, 1401. VI. Sacerdotes concubinarii gravibus poenis

ab Innocentio VII. affecti, 1406. VIII. Divina celebrante ſacerdote homicida & latrone ſponte faces ſepius extinctae, 1408. LXXII. Sacerdotes montes appellati in divina ſcriptura, 1412. VIII. Euchariftiam ſuper eorum capita attollendam praedictum eſt, *ibid.* Malus eſt etiam verus miniſter ex parte illius quod miniſtratur, 1413. XII. Sacerdos poſtulatus ab anima, quae in trunco capite divinitus retenta fuerat, ut peccatorum confeſſionem ederet, 1415. LIV. Sacerdotes crudeliſſimis martiris ab Orebitis haeretice affecti, 1421. V.

Sacerdotia, ſeu beneficia eccleſiaſtica: Galli Schiſmatici cum ſe conſtituiſſent acephalos Beneficiorum collationes Episcopis detulerunt 1398. XV. *ſeq.*

Sacramenta: Septem ſacramenta fingunt Wicleſſitae eſſe tantum ſigna mortua, 1402. III. Ea laici haeretice conſecrare & adminiſtrare audent, 1417. X.

Sacramentum, ideſt juramentum. *ſed.* Juramentum. A Roberto Caefare nuncupati Bonifacio formula, 1403. VIII.

Sacrilegium: Sigifmundus Romanorum Rex diſcepta aurea tumba S. Wenceſlai, ut militi ſolveret ſtipendia, maximis cladibus affectus 1420. XV.

Sacrilegi Angli: Sacrilegus miles paralyſi percuffus, 1405. XXIV. Poenitens curatur repente, *ibid.*

Salica lex: Eam Carolus VI. delirus & proditus, ut morem gereret hoſti Anglo ac filii odio reſcivit, 1420. VI.

Salisburgenſis ſynodus: *ſed.* Concilium Salisburgenſe.

Samagita plures erudiuntur a Rege Poloniae ſidei Chriſtiane rudimentis, 1413. XXIV. Inter eos propagata religio, *ibid.* Samagita a ſuperſtitione gentilitia ad Chriſtum traducti, 1421. XIV. Commoniti ut adverſa conſtanter ferant, *ibid.* Vladislavus Rex Poloniae & Witoldus dux Lithuaniae ſidei inter eos propaganda egregiam operam navant, *ibid.*

Sancti: B. Virginis ope propulſati Tartari a Moſcovitis, 1399. VIII. Haeretice Guillelmi Sartoris adverſus ſanctorum ſuffragia, 1422. XXIII.

Sanctitas: Ad ſanctitatem proſecta B. Liduvina cum ſe in paſſionem dominice contemplatione exerceret, 1399. XXV. Illam in ſeptem horas canonicas dividebat, *ibid.*

Sanenſe colloquium: Quae fuerint ejus leges inter Papam & antipapam, 1407. IV. Quae fuerint cauſae ob quas Gregorius XII. ab eo abhorruerit, VI. Conſultum fuit Gregorii ſecuritati, XII. Dein negati obſides promiſſi, XIII. & XX. Aperte in eo inſidiae parabantur Gregorio, *ibid.* & XXIII.

Satisfactio: Negant Wicleſſitae eam eſſe partem poenitentiae, 1402. III.

Sbinko Praegenſis Archiep. juſſus celebrare ſynodum adverſus deficientes ad antipapam, 1405. XXIII. Quadraginta quinque articulos Wicleſſi damnat, 1408. LXIX. Monitus ab Alexandro V. ut peſtiſeram Wicleſſi doctrinam in Bohemia pullulantem excindat, 1409. LXXXVIII. Libros Wicleſſi flammas tradit, LXXXIX. Vetat haeretice divulgari, *ibid.* Alexandri V. ad eum literae, *ibid.* Juſſus theologos graves pro afferenda fide conſtituere, *ibid.* Graſſantibus palam haeretice ob Wenceſlai inertiam, in Hungariam auxilia habenti religioni petentibus proſeſcitur, obitque in itinere, *ib.* Ex ejus morte ſuperbos Joannes Hus ſpiritus colligit, ac debaechatur in eccleſiam, *ibid.*

Schiſma: Schiſmatici a ſuo antipapa diſcedunt, ſequae conſtituunt acephalos 1398. III. Inique de Bonifacio IX. queruntur cum proponeret ipſis concilium oecumenicum, ut in-

609

cos ſacros canones audirent, XV. Annatas & reſervationes tollunt, & collationes ſacerdotiorum ad Episcopos deferunt, XVI. Schiſmatis reum eſſe ſuum antipapam promulgant, XVII. *ſeq.* Conſultum Oxoniens doctores vocandos eſſe ad concilium oecumenicum a Bonifacio IX. XXXIV. Nulla ratio ſufficiens eſſe poteſt ad ſchiſma conſolidum, 1407. XVII. Schiſmatis ſaneſta mala, 1408. XXII. Dominandi libido eſt parens & nutrix ſchiſmatis, LIII. Schiſma novum praevium a Gregorio XII. 1407. XI. & 1408. LXI. Obſtetum Cardinalibus eos in Piſano concilio Eccleſiam diſſiduros, non conjuncturos, 1409. XXI. Eos tertium Pontificem ambiguum creaturos, & non daturus verum, XXXII. Demum Galli ſchiſmatici cum Cardinalibus Piſanis ſtauant concilium eſſe ordinarium contententium judicem cum de Pontificatu controverſum, XXXIII. Galli urgent Germanos ut Bonifacium Pontificem oppriment, cum ipſi ad opprimendum antipapam ſiat parati, 1400. XVI. Reſponſum a Germanis nolle ſe tanto ſcelere obſtringere, *ibid.* Exaſtum a Roberto Romanorum Rege, ut vires exercent in ſchiſmaticos, 1401. V. Genuenses & Piſani in ſchiſma prolapsi, 1405. XVII. Schiſmatis condemnandi formula ab Innocentio VII. propoſita, XVIII. Schiſmatis tempore etiam invitit controverſis Pontificibus celebrandum concilium, 1403. XXI. Schiſma invaluit non celebrato concilio, *ibidem.* Cardinales proponunt Petri & Luna oratoribus ſi ille pseudopontificatu ſe abdicarit, una cum a venientibus pseudocardinalibus pontificem creaturos, 1404. IX. Obſtringunt futurum Pontificem ad abdicationem ſe abdicante Petro & Luna, *ibid.* Concilium indictum ab Innocentio pro ſedando ſchiſmate, *ibid.* Vita ſuncto Innocentio ante & poſt electionem Gregorio ab abdicationem obſtringunt Cardinales, 1406. XIII. Pro ſchiſmate abolendo neceſſarium eſſe concilium Juvenalis Urſinus concludit, 1406. XXII. Si ſchiſma oboritur, excurrente anno celebrandum concilium decernunt Conſtantiae, 1417. XIII. Non diſſolvendum niſi diſſoluto ſchiſmate, *ibid.* Vetita ſecunda electio, ni primus ceſſerit gradu, vel deceſſerit, *ibid.* Veritus honor pontificis deſerri ſecundo electo, *ibid.* Si metu extorta electio provocandum ad concilium. IV. Cardinales ſchiſmatici: Petrum & Luna antipapam rogant, ut oſſenſionem publicam tollat, 1418. XII. Reſellunt eius argutias Chriſti & ſanctorum exemplis, *ibid.* Convincent ex ejus ſacramento, XIII. Demonſtrant maiorem partem Chriſtiani orbis nunquam ipſum, vel eorum praedecelſorem agnoſſe ut Pontificem, ſed veluti intruſum, *ibid.* Tranſfugium ad Martinum damaata ſui antipapae impia pertinacia, XIV.

Schiſmatici principes divina ira percuffi: Honoratus Fundorum comes auctor ſchiſmatis principatu everſus, 1399. XVIII. Ira & dolore adverſarum rerum perit, *ibid.* Divinae juſtitiae exemplum in Richardum Angliae Regem veri Pontificis deſertorem, 1399. XX. Caſus a ſuis, 1400. IX. Wenceſlaus Romanorum Rex, qui de cogendo Bonifacio ad ſe Pontificatu abdicandum egerat, exauctoratus fuit a ſeptemviris, 1400. XII. Robertus Scottiae Rex ſchiſmaticus filium horrenda fame periſſe planxit, ac dolore contabecit, 1402. II. Genuenses recepto antipapa mox peſte aſſeſti, 1405. XVII. Gabriel Piſanum dominus deficient ad ſchiſmaticos principatu deſectus, 1405. XVII. Ab iſſdem affectus ſupplacit, *ibid.* Piſani ſchiſma ſecuti in Florentinorum poteſtatem redacti, *ibid.* Caroli VI. Ann. Eccl. Tom. XXVII.

Francorum Regis miſeranda calamitas, XIX. Leodiens ſchiſmatis dant poenas extrema excidione, 1407. XXXIII. Ludovicus Aurelianus antipapae deſeror contrucidatus a ſicariis 1409. XXXIV. Leodiens viginti octo milibus civium caſis dant ſchiſmatis poenas, 1408. LXXIII.

Scottatio: exerceri ſine peccato eam poſſe fingit Guillelmus Ruſſellus Wicleſſita, 1413. XIV. Scoti adhaerent Petro & Luna antipapae, 1418. XV. Ad eos in gremium Eccleſiae revocandos miſſus a Martino V. Legatus, *ibid.*

Scriptura ſacra: Scripturae ſacrae interpretationem ſibi arrogat Huſſitarum muliercula, 1409. LXXXIX. Litem de ea movent ſacerdotibus, *ibid.* Erant Judaei, quia ſcripturas in ſenſu carnali intelligunt, 1412. VIII. Intelligendas in ſenſu ſpirituali probatur ex rabbinis, *ibid.* Perverſitas Judaeorum in depravandis ſcripturis, *ibid.* Ad ſcripturam ſacram provocant Huſſitae velut judicem, cui aſſignant ea quae velint, 1412. VIII. Scriptura cum ſit inanimata non poteſt eſſe judex, XII. Ea abuſi haeretice pro haeretice fucus pingenda, 1417. VIII. Scripturae veritatem propria interpretatione non fieri monet S. Petrus, *ibid.*

Sebaſtia a Tamerlane exciſa, 1401. n. ult.

Duodecim Sebaſtenorum myriades contrucidati, *ibid.*

Senenſe concilium: *ſed.* Concilium Senenſe Senenſis concilii Senas tranſlati libertatem inſringunt, 1423. X. Favent Regi Aragonum pro antipapa adverſus Pontificem, *ibid.* Arguit eos Martinus Papa quod maximam habeant quibus ſui rationem, nullam honoris Eccleſiae, XI.

Septa a Joanne Rege Luſtaniae in Africa expugnata, 1415. LVI.

Sepulchrum dominicum: Illud excindere meditantur Tamerlani, 1403. XXV. Repellit: immiſſo divinitus bruchorum exercitu, *ibid.*

Sicilia Inſula: Siciliae inſulae jura a Joanne XXIII. in Ladislao ſchiſmatis odio tranſfuſa, 1411. XII.

Sigifmundus Romanorum Rex Wenceſlaum fratrem in carcerem conjiciendum curat, 1403. V. Deſuncta Maria Regina jura regni ad Ladislao Siciliae Regem devoluta, XIII. Vinulis traditur a proceribus, *ibid.* Ladislavus ad Hungariam coronam vocatus ſegnius proficiſcitur, *ibid.* Adjunctus illi a Bonifacio IX. legatus pro Ladislao conſtabiliendo in Hungarico regno, *ibid.* Fleſcit Sigifmundus ad miſericordiam ſceminam principem cujus cuſtodia erat commiſſus, XV. Evadit e carcere, Bohemiaeque regnum fratre conſecto in vincula ob vitia capeſcit, *ibid.* Poloniae Regis auxiliariis armis fretus irrupit in Pannoniam, *ibid.* Ladislai ſectatores praeſio fundit, *ibid.* Ladislavum belli exitus metuente ex Hungaria diſcedere cogit, *ib.* Firmat ibi res ſuas, *ibid.* Ladislai ſtudioſos bonis evertit, XVI. In Bonifacium IX. convertit iras *ibid.* Ab eo deficit & Sacerdotiorum conferendorum jus inique invadit, *ibid.* Inſtaurat Bellum adverſus Turcas, 1407. XXXII. Miſſis oratoribus obſequium Gregorio XII. deſert, *ibid.* Eius ſigna ſecuturis indulgentiae propoſitae, XXXIII. Decernitur a Gregorio cum Roberto Caefare pro paciſcendo loco concilii, 1409. LXXXIII. Ad eum conſugit Sbinko Praegenſis Archiepiſcopus pro auxilio contra Huſſitas eſſaſigando, 1409. LXXXIV. Deſuncto Jodoco Caefare in ipſo imperii limine, creatus Romanorum Rex, 1401. I. Joanni XXIII. adhaerit, 1410. XXVII. Sibi ac poſteris regnum Hungaricum ab eo confirmari obrinet, *ibid.* Poſcit veniam ob divexatas Eccleſias, *ibid.* Condenda in Pannonia academiae poteſtatem

H h h

ac

accipit *ibid.* Cum Wladislao Rege Polonizæ fœdus init 1412. VII. Certat cum Venetis de Dalmatia ancipiti eventu, *ib.* Vocatur in Italianam ad fulcienda imperii insignia, 1413. XVIII. Ob exorta inter Ungaros & Germanos diffidia instructam expeditionem coactus dissolvere, *ibid.* Per Sabaudiam iter tentat, sed a Mediolanensi abruptum illi iter, *ibid.* Pacem componit cum Venetis, *ibid.* Laudæ convenit cum Joanne XXIII. XX. De Constantiæ urbe pro celebrando concilio pacificatur, *ibid.* De securitate loci sacramentum nuncupat, XXII. Fidem publicam dat omnibus, *ibid.* Ad eum mittit legatum Gregorium XII. 1414. I. Arguitur quod Joanni XXIII. se addiderit *ibid.* Reprehendit schismate, IV. Theodoricum in Archiepiscopatu Colonienſi tuetur adversum Willelmum Montensem, *ibid.* In eum dux Mediolanensis cum Venetis & Ladislao Siciliæ Rege armorum societatem init, VI. Placentiam ipſi eripit, *ib.* Aquisgranæ Germanica corona redimitur, XI. Ejus literæ ad Joannem XXIII. XII. Venturum ad concilium significat, *ibid.* Solicitatur a Joanne, ut adventum acceleret, XIII. Constantiam ingreditur, *ibid.* Diaconi cultu legit evangelium, *ibidem.* Mahometes I. arma in eum vertit, irrumptique in Pannoniam, XXI. Pacem cum Venetis instaurat, *ibid.* Ad flectendum Petrum e Luna cum Ferdinando Aragonio de colloquio Niciensi pacificatur, 1415. V. Metuens ne solveretur synodus portas urbis claudi jubet, XI. In concilio causas exponit, *ibid.* Si arguatur non modestè processisse adversus Joannem, se concilii iudicio pariturum, *ibid.* Non illum, sed quosdam præſules sibi inſenos timuisse Joannes profitetur, XIII. Violata a Joanne Hus Sigismundi syngrapha, 1415. XXXI. Postulat causam Joannis Hus custodiæ traditi cognosce, XXXII. Non cavet regia syngrapha, ut quævis scelerata Joannes Hus Constantiæ impone patraret, *ibid.* Fuit omni labe violatæ fidei immunis *ibid.* Joannem ipſum urget Hus ut damnaret articulos, quos ipſe damnarat, *ib.* Exauctoratum sacerdotio Hussium tradit Bavaro duci exurendum, 1415. XLII. Cum abiturus esset in Aragoniam pro eo concilium preces numini fundit, *ib.* Inſentatum anathema iis qui aliqua ipſum afficerent injuria, *ib.* Petrum e Luna ad concordiam adducere nititur, XLVI. Offensus ejus impia pertinacia discedere Aragonia decernit, XLVIII. Permovet Hispanos & alios principes ad deferendum antipapam, XLIX. Proficiscitur in Gallias, LIV. Anglum cum Gallo componere nititur, *ibidem.* Reges mutuo fœdere in Turcas conjungere nititur, *ibid.* Eo absente vastata a Turcis Hungaria, *ibid.* Monet Hussitas non sani esse consilii, ut pauci se universo orbi opponant, 1416. IX. Ni pareant in ipſos cruceatam expeditionem indictum iri, *ibid.* Sperat ab Hussitis ejus monita, *ibid.* Obſistit ne sectarii bello opprimantur a concilio, *ibid.* Martinum V. in Constantiensi concilio retardat, ne cruceſignatas copias in Bohemos hæreticos immitteret, 1418. VI. Consulit illi iterum legatus apostolicus, ut frangat armis hæreticos, X. Nimia clementia malum auget, *ibid.* Premonitus est de impendentibus malis, *ibid.* Sacerdotiorum decumæ in aliquot Germaniæ provinciis ob factos pro Ecclesiæ pace restituenda ingentes sumptus illi a Martino V. attributa, XVI. Una cum Pontifice conciliandæ inter cruciferos & Polonos concordia dat operam, XX. Stratoris officium Martino Gravennæ exhibet, 1418. XXXVI. Venetos oratoris custodia tradit, 1419. II. Pontifex

pro iis liberandis deprecator accedit, *ibid.* Fratre Wenceslao extincto cunctatur in Bohemiam proficisci, X. Hæretici interea per vim potiuntur regno, *ibid.* Signa in Bohemiam infert, 1420. XIII. Pacem redintegrat cum Hussitis oratorum opera, *ibid.* Paternis legibus regnum administraturum (pondet, *ibid.* Restituit Pragæ pristinus magistratus, *ib.* Wradislaviz perduelles securi percussu jubet, *ib.* Efferati inde Pragenses arma in eum corripunt, *ib.* Indistum a Pontifice sacrum bellum contra Hussitas pro Sigismundo, *ib.* Cingit obſidione Pragam, XIV. Eluſi a Ziska ejus impetus, *ib.* Inducias cum hæreticis pacificatur, *ibid.* Latentia eorum venena detegit, Pragensis obſidionem cogitur solvere, XV. Funditur ab hæreticis, *ibid.* Amittit plures arces, *ibid.* Creditum eum tot clades accepisse, quod auream tumbam S. Wenceslavi, ut militi solveret stipendia, detraxisset, *ibid.* In Bohemos hæreticos exercitum parat, 1421. X. Albertum generum suum ducem Austriæ in eos concitat, *ibid.* Irrumpentibus in Bohemiam Germanis ferius ex Pannonia exercitum adducit, XIII. Fert sententiam adversus Polonum pro Cruciferis, XV. Pars Bohemiæ ad Sigismundi obsequium tradita, 1422. XVII. Exiit impedimentis a Ziska, XVIII. Adversus illum Bohemi a Polono auxilia conquirunt, 1422. XXI. Simon Archiep. Rhemensis dictus Cramaudus Patriarcha Alexandrinus pontificiam auctoritatem ob odium antipapæ oppugnat, 1406. XIX. Deflectit ad Wicleffii hæresim, quod sufficiat Christum esse caput principale Ecclesiæ, XX. Missus a Gallo Rege legatus ad Gregorium XII. se apud illum superbe gerit, 1407. XI. Creatur presbyter Cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina, 1412. XVIII. Simonia ab Innocentio VII. gravissimarum peccatarum terrore prohibita, 1406. VIII. Simoniaci: Sanctio a Martino V. in eos edita, 1418. XXXII. Smyrna a Tamerlane expugnata, 1404. XXIV. Sol adoratus a Manichæis, 1403. XXIV. Idem error in Genuensi diocesi recruduit sub nomine S. Orientis, exciſulque a S. Vincentio Ferrerio, *ibid.* Somnia: In somnis admoniti pii sacerdotes a Decipara de instauranda Nuffensi monasterio, 1400. XVI. Qui se futurum Pontificem somniarat in scena ludrica creatus Pontifex, 1417. III. Sparta a Theodoro despota Rhodiis equitibus pretio divendita, 1400. X. Successio vastata a Carolo VI. 1414. XXI. Superbia Bajazetis obiurgatur a Tamerlane, & crudeliter castigata, 1402. VI. Surianum e Vasconum & Britonum tyrannide ereptum, 1420. IX. & XXVIII. Suspectus de hæresi, *Vid.* Hæresis.

T

Talmuth: Errores nefandi in eo contenti, 1412. IX. Tamerlanes Poloniam per duces infestat, 1400. VII. Sacerdotiorum decumæ in bellicos sumptus Polono Regi attributa, VII. Irrumpit in Syriam, 1401. XVII. Alapiam & Damasum expugnat, *ibid.* Sebastiam excindit, *ibid.* Duodecim myriades Sebastenorum strage confcindit, *ibid.* Crudelissimis puerorum stragibus oculos pascit, *ibid.* Orthogulem Bajazetis filium necat, *ibid.* Vindicat Christianorum sanguinem, *ibid.* Cogit Bajazetem ad solvendam Constantinopolis obſidionem, *ibid.* Bajazethem fundit, capisque, 1402. V. Quad-

dringenta equitum, sexcenta peditum millia sub signis numerasse fertur, *ibid.* Obicit Bajazethi illud fallum divinitus castigatum, VI. Cavea inclusum ut feram circumducit, *ibid.* Ascensurus in equum pedibus calcat, *ibid.* Imperatricem denudatis obscenis famulari Tartaris jubet, *ibid.* Adigit Bajazethem ad desperationem ad illudendum sibi clavis ferreis caput, *ibid.* In Sultanum Babylonium expeditionem ducit, 1403. XXV. Damasum expugnat ac ferro flammisque delet, *ibid.* Ad abolendam Gezideorum sectam quingentos sacerdotis Mahometis flammis exurit, *ibid.* Sepulcrum dominicum excindere medicatus repellit immisso in eum divinitus brachorum exercitu, *ibid.* In Ægyptum penetrare meditatus arenarum difficultate deterretur, XXVI. In Persidem signa convertit, *ibid.* Asiam minorem sibi subicit, 1404. XXIV. Phocæam veterem & novam, ac Smyrnæ excindit, *ibid.* Cassam ducum opera capit, *ibid.* Ars illius, ut subactarum gentium auxilio potiretur, *ibid.* Subigendi orbis universi consilia suscipit, 1405. I. Constantinopolitano imperio imminet, *ibid.* & II. Christianorum reliquias excindit in Asia, III. Innocentii de ejus grassationibus litera, *ibid.* Venia noxarum arma in Tamerlanem correpturis proposita, IV. In Europam trajicere molitur, 1405. I. Poscit navas ab Emmanuele Imperatore II. In extremum discrimen adducti a Tartaris Christiani, *ibid.* Crucesignata militia ab Innocentio VII. promulgata, III. Divinitus ab Europe excidio revocatus, V. Insignis Tamerlani peritia militaris in regenda multitudinc, 1405. V. Severitas ejusdem, *ibid.* Puerorum puellarumque agmina ramos olivarum præferentia effusis equis obterit, *ibid.* Tria tentoria erigebat prima die candidum, secunda purpureum, tertia atratum, V. Se orbis calamitatem vocat, *ibid.* Divina providentia insigni prodigio ab Ecclesiæ excidio revocatus, *ib.* Intulit illi bellum Zichatajæ Rex atque ab Europa distraxit, *ibid.* Sublatus e vivis, *ibid.* Tanaus: Ultra Tanaim expeditio ducta a Lithuanæ duce, 1397. XVIII. Tarentinus principatus donatus Raymundo Baucio a Ladislao Rege & Bonifacio Pontifice, 1399. XIX. Tartarica horda sive tribus abducta a Witoldo duce Lithuanæ, 1397. XVIII. Media pars lustrata baptismo, *ibid.* Tartari: In eos indicta expeditio a Bonifacio IX. 1399. VI. Witoldum ducem Lithuanæ, ultra Tanaim occurrentem fundunt, VIII. A Polonis in Lithuania propulsati, *ibid.* A Moschovitis ope B. M. V. propulsati, *ibid.* Tartari duce Tamerlane irrumpunt in Syriam, 1401. XVII. Alapiam & Damasum potiti, *ibid.* Sebastiam excindunt, *ibid.* Eorum crudelitas, *ibid.* Bajazethis filium necant, *ibid.* Cogunt Turcas ad solvendam Constantinopolis obſidionem, *ibid.* Numerarunt quadringenta equitum, sexcenta peditum millia, 1402. V. Bajazethem fundunt captiuntque cum maxima Turcarum strage, *ibid.* *Vid.* Tamerlanes. Cum VVitoldo duce Lithuanæ bellum gerunt, 1418. X. Proferendæ inter eos fidei spes succitæ, *ibid.* Tertiani S. Francisci: *Vid.* Penitentes. Thaboritæ Bohemi hæretici: Eorum author Ziska, 1421. V. Theodoricus pseudoepiscopus Leodiensis intrusus a Petro e Luna, 1407. XXX. Patriæ attulit exitium, *ibid.* Ipſius pater proſtigatus, 1408. LXXXIII. Una cum ipſo, & fratre & viginti octo millibus suorum cadit, *ibid.* Theodoricus Archiep. Colonienſis synodum ecc-

celebrat, 1423. III. Instituit diem anniversarium sanctissimæ Virginis Christum in cruce plangentis, *ibid.* Theodorus Moreæ despota Parracensem Archiep. fatigat bello, 1422. III. Postulatus de pace a Martino Pontifice, *ibid.* Theſſalonica a Græcis dedita Venetis, 1423. XXXVI. Thomas dux Glocestriæ præfocatus nepotis Regis jussu, 1398. II. Thomas Arundelius Archiep. Cantuariensis in Wicleffitas judicariam severitatem adhibet, 1402. IV. Ad revocandum errorem adigit, aut flammis exurit, *ibid.* Regem a Proceribus sollicitatum, ut ecclesiasticas opes invaderet admonet gravissime, ne Regem Regum per quem regnaret offenderet, 1404. XX. Thomas a Kempis a Florentio congregationis pauperum studentium instructus, 1400. XVII. Increpitus a B. Virgine ob intermissam quotidianarum precum pensionem, *ibid.* Deomnem in clamato Jesu nomine fugat, *ibid.* Thomas dux Clarentiæ necatus in acie a Delphino, 1421. XVIII. Thomas Herefordensis Episcopus petit a Martino V. facultatem, ut possit episcopatu se abdicare, 1423. XXII. Ea ipſi denegata, *ibid.* Ticinense concilium: *Vid.* Concilium Ticinense. Transubstantiatio: *Vid.* Eucharistia. Tridentina Ecclesia oppressa a Friderico Austriaco, 1417. I. Data a Constantiensi concilio Caſari imperia, ut illum coerceat, *ibid.* Trinacria ad nationem Italianam revocata, 1416. XXXI. Turcæ Constantinopolitanum imperium, Hungariam & Vlachiam perdere moluntur, 1399. I. Ex Christianorum ob schisma bellis civilibus inſoleſcunt, II. Indistum in eos a Bonifacio IX. sacrum bellum, *ibid.* Constantinopolitanum imperium vexare pergunt, 1400. VIII. Adigit Emmanuelem Imperatorem ad professionem ornamdam in Occidentem auxiliis poscendis, *ibid.* In Achajam irrumpunt & proſtigantur a Petro e S. Superano, *ibid.* A Tamerlane maxima clade attriti, 1401. XVII. Constantinopolitanam obſidionem coacti solvere, *ibid.* Turcarum duodecim myriades a Tamerlane trucidatæ, *ibid.* Christianus sanguis effusus a Turcis vindicatur, *ibid.* Maximas in Peloponneso egiderant strages, *ibid.* Turcæ interneſione delicta Tamerlane, 1402. V. Turcæ bestie plaga, non fuit plaga ad mortem, sed ferocior revivificat ob Christianorum discordiam, *ibid.* Sigismundus Imperator bellum in eos parat, 1407. XXXII. Crucesignatis a Greg. XII. propositæ indulgentiæ, *ibid.* & XXXIII. Sigismundus Reges in Turcas mutuo fœdere armorum conjungere nititur, 1416. LIV. Eo absente Turcæ Hungariam vastant, *ibid.* Turcarum progressus, 1416. XXXIV. Plures Græci ex desperatione ad eos deficiunt, *ibid.* Crevere nostrorum discordiis, *ibid.* Turlopini prædicandi auctoritatem sibi usurparunt, 1408. LXX. Tyranni: Joannes Bentivolus Bononiæ tyrannus obtruncatus, 1401. XI.

V

Venetis Joannem Galeatium a Mantuz obſidione depellunt, 1397. II. Franciscum Carrariam juniorem ad recuperandum Patavium juvant, *ibid.* Vicentia potiuntur, 1405. XXIII. Dedita iisdem Verona, *ibid.* Bassanum, Feltrum, Bellunum, & alia loca recipiunt, *ibid.* Patavium ad deditionem perpellunt, *ibid.* Franciscum Carrariam cum fili-

liis præfocari iubent, Jaderam a Ladislaw Siciliæ Rege emunt, *ibid.* Dalmatiam ad imperium suum retrahere incipiunt, *ibid.* Inter Gregorium & Cardinales pacem conciliare student, 1408. LIII. Sentiant jure niti Cardinales cum, si redierint ad Gregorium, schisma propagandum foret, *ibid.* Sollicitati a Ladislaw Rege, ut adhaerent Gregorio, respiciunt, 1409. LXXXVI. Certant cum Sigismundo Rege de Dalmatia anticipati eventus, 1412. VII. Respuunt pro Jadera album equum aut falconem vectigalis nomine offerre, *ibid.* Pacem componunt cum Sigismundo, 1413. XVIII. Florentinos cum Ladislaw conciliant, 1414. VI. Pello petuntur a Caramano, XXI. Pacem cum Sigismundo Casare instaurant, *ibid.* Sollicitantur a Concilio Constantiensi, ut arma in Turcas expendant, 1415. LV. Thessalonicam a Græcis deditam sibi comparant, 1423. XXVI. Joannes Palæologus Imperator Constantinopolitanus pro auxilio poscendis Venetias applicat, *ibid.* Cum Georgio Scanderbegio Macedonia despota concordiam confirmat, *ibid.*

Verona jugum Joannis Galeatii excutit, eoque recepto diripitur, 1397. II. In Venetorum ditionem venit, 1405. XXIII.

Veronicarum effigies divinitus pictæ, 1408. LXXI.

Vicentia: Veneto adjuncta imperio, 1405. XXIII.

S. Vincentius Ferrerius accusatus de hæresi ab æmulis, 1398. XXIII. Inducta ab eisdem meretrix in ejus cubiculum, *ibid.* Ab eodem illa divinitus conversa, *ibid.* Magnam in Delphinatus, Sabaudia, & Infubria alpibus locis hæreticorum Waldensium & Gazarorum multitudinem convertit, 1403. XXIV. Cardinalitiam purpuram respuit, *ibid.* Solem a nonnullis sub nomine S. Orientis adoratum reperit, *ibid.* Consultitur a Ferdinando Rege Aragonum de crucis in cælo conspectæ prodigio, 1414. XIX. Interpretatur ille confirmatam Eucharistiæ veritatem, cum de ea haberetur concio, 1414. XIX. Et Christi crucem defendendam, *ibid.* Informatur Ferdinandum salubribus præceptis, *ibid.* Dono linguarum fuit præditus, XX. Dum loquebatur Italice intellectus a Germanis linguæ Italicæ ignavis, *ibid.* Consultitur Ferdinando Regi Aragonum, ut Petrum e Luna deserat, si trina vice postulatus in vaso gradu non cesserit, 1415. LII. Consultitur Petro e Luna ut prius inopem vitam ducat, quam pro retinenda dignitate schisma inter Christianos profert, *ibid.* Christianos admonet, ut pareant Constantiensi concilio, 1417. XI. Se confert ad Petrum e Luna eumque multis argumentis, ut pareat eidem concilio adhortatur, 1418. XIV. Obfirmatum in pertinacia deserit, *ibid.* Divinitus retentus in Britannia apud Venetos, 1419. XI. Noxas sacra exomologesi expiat, *ibid.* Sacras indulgentias suscipit, *ibid.* Munit se sacramentis, *ibid.* Prælegi sibi jubet passionem Christi, XII. Obiit Sanctissime, *ibid.* Sacer odor ex ejus corpore manat, *ibid.* Ducissa Britannie ejus corpus abluo, & aquam ut pretiosam recondit, XII. Egri ea aqua poti sanantur *ibid.* Inclarescit miraculis, *ibid.* Prædixit Alfonso Borgiæ, qui postea in pontificatu Callistus appellatus est, ab eo se in sanctorum numerum relatum iri, *ibid.*

Vindicta: Furens illius cupidine Joannes dux Burgundia factionis Aurelianensis filios baptismi initiari vetuit, 1419. IX. Scelerum poenas suo sanguine luit, *ibid.*

Vindicta divina: *Vid.* Justitia divina.

Vini species effusa in sanguinem divinitus, versæ, 1408. LXXI.

Virginitas: Prælatum illi a Vvicleffitis conjugium, 1402. III. Deipara virginitas ab illis negata, 1411. X.

B. Virgo. *Vid.* Deipara.

Visiones: Diaboli visionibus illusus Burginus hæresiarca, 1409. XC. Novam religionem condit, *ib.* Ob pertinaciam igne crematur, *ib.* Utinum a Gregorio XII. designatum pro celebrando concilio, 1408. LXVIII.

Waldenses in Alpibus grassati, 1403. XXIV. Magna eorum turba ad fidem conversa a S. Vincentio Ferrerio, *ibid.*

Vvencelaus Romanorum & Bohemiarum Rex in colloquium venit Rhemus cum Carolo Rege Francorum, 1398. XXXVI. Dum agit de cogendo Bonifacio ad se pontificatum abdicandum, ipse exauthorari ceptus, *ibid.* A septemviris deturbatur ob socordiam imperio, 1400. XII. Ab his consultus Pontifex tacite assensit, *ibid.* Objectum Vvencelaus eum non dedisse operam tollendo schismati, XIII. Abalienasse jura imperii, *ibid.* Justitiam vendidisse auro, *ibid.* In sacerdotibus & viros honestos carnificinam exercuisse, *ibid.* Exaruit fluvius in quem sacerdotem projecerat ob non patefacta Regina peccata, XIV. Dum ebrius erat Neronianam crudelitatem æmulabatur, *ibid.* Magorum consuetudine delectabatur, *ibid.* Consultus iterum Pontifex ab Vvencelaus esset exauthorandus, *ibid.* Eo connivente lata sententia, *ibid.* Robertus Bavarie dux suffensus est Rex Romanorum in ejus locum, XVI. Metuit Bonifacius, ne si adhaereret Roberto Vvencelaus, Bohemiam ab ejus obsequio revocet, 1401. III. Petit bello Roberti studiosos, X. Galli illi adhaerent, *ibid.* Ducatum Luxemburgensem duci Aurelianensi donat, *ibid.* Confirmata a Bonifacio Papa septemvirum in eum sententia, 1403. I. *Seq.* Ut rogatus sit ab Urbano, ut accederet in Italiam, & capefferit insigne imperiale, III. Urserit etiam ipsum Bonifacius ne a Gallis jura imperii occupari sineret, IV. Perspecta ejusdem ignavia exposuere Pontifici discrimen reipublicæ, *ibid.* Vocatos fraude proceres proditrice machina præcipites in flumen dabat, 1403. VI. Carnificem suo lateri affixum tenebat, & caesorum poenis patebat oculos, *ib.* Coniicitur in publicum carcerem, evaditque muliercule opera, *ibid.* Iterum captus a Sigismundo fratre Viennensi turri includitur, *ibid.* Arte evadit & audacia regnum recuperat, *ibid.* Favet antipapæ, 1405. XVIII. Sua ignavia Hussitarum audaciam fovet, 1409. LXXXIX. Sbinco Pragensis Archiep. coactus ad Sigismundum Regem Romanorum confugere, *ibid.* Ex catholicorum doctorum sententia Pontifici controversias fidei dirimenti parendum promulgat, 1413. X. Dissensionum causas exquirat, *ibid.* Proscribit hæreticos edictis, 1413. XII. Joannem Hussum hæresiarcham Praga depellit, *ibidem.* Eundem aliquot sectatoribus supplicio affici jussit, sed Hieronymus Pragensis concitata seditione eum liberavit, 1416. XIII. In eum expedire arma parant Hussitæ, 1417. X. Placantur a Coranda, licet enim Vvencelaus ebrius & iners foret, quietum tamen illum & benignum esse, *ibid.* Ejus magistratus e senectris deturbati præcipites ab Hussitis, 1419. X. Perduellione hæreticorum consernatus a poplexia correptus emoritur, 1419. X.

Wernerus Archiep. Treverensis cum mentis impositus esset illi Fridericus Traiectensis Episcopus collega adjunctus, 1399. XII.

Vvicleffitas ab Henrico Anglia Rege ignis supplicio damnati nisi hæresim damnaverint, 1401. XVI. Regem & proceres tentant, ut inter se ecclesiasticas opes partiantur, *ibid.* Dira eorum adversus sacramenta impictas, 1402. III. Conjugium virginitati præferunt, *ibid.* Blasphemant in Ecclesiam, & Eucharistiam, *ibid.*

ibid. Negant Baptismi necessitatem, *ibid.* Dies festos & jejunia libertatis prætextu violant, *ibid.* Negant purgatorium, *ibid.* Satisfactionem negant partem esse poenitentia, *ibid.* Sola fide justificationem conferri effutunt, *ibid.* Meretricios concubitus ut licitos laudant, IV. Contendant velut hæretica damnanda, quæ non continentur in sacra scriptura, *ibid.* Vvicleffitarum presbyteri aliqui flammis injecti, *ibid.* Plures ex Anglia diffugiunt, *ibid.* In Bohemiam hæresim inferunt, 1408. LXIX. Damnatur a Sbincone Archiep. Pragensi quadraginta quinque articuli, *ibid.* Quinam susceperint Vvicleffitismum, LXX. Decimas dicunt esse tantum elemosynas pro demulcendo populo, *ibid.* Iterum Praga damnantur, 1409. LXXXVIII. Vvicleffitas edictis persequitur Alexander V. jubet Praga consulti doctores catholicos ab Archiepiscopo pro hæresi excindenda, *ib.* Vvencelaus Regis inertia latius grassatur, *ib.* Negant Virginitatem Deiparæ, 1410. XXXI. Damnati in Romana Synodo, 1413. I. *Seq.* Celebrata synodus Londinensis ab Henrico Chichelejo adversus Vvicleffitas, 1413. XIII. Joannes Oldcastel corpus Christi simul esse cum pane fingit, *ibid.* Contritionem sufficere sine confessione, *ibid.* Alii Vvicleffitas fingunt Reges permissive tantum non voluntate beneplaciti regnare, XIV. Alii omnia bona in communi possidenda, *ibid.* Alii scortationem non esse peccatum, *ibid.* Alius negat Christum esse redemptorem, ejusque nomen delet tum omnes christianos esse damnatos, XV. Conjurant in Henricum Angliæ Regem, 1414. XV. Et in omnes regni ordines, *ibid.* Et in præfules & religiosos, *ibid.* Ecclesias & monasteria excindere meditantur, *ib.* Et anarchiam inducere, *ib.* Oppressi in flagranti flagitio, *ibid.* Damnati suspendio, ut Regis proditores, flammis vero, ut læsa divinæ majestatis rei, *ibid.*

Willelmus hæreticus Albati poenitentis specie scortationem non esse peccatum effutit, 1403. XXIII. Crucis imaginem calcat & flammis traditur, *ibid.* Liberatam Christianam in licentia libidinum constituit, 1422. XXIII. Paupertatis specie aliena rodit, *ibid.*

Witoldus Lithuanie dux tribum unam Tartarorum capit in Scythia ultra Tanaim, 1397. XVIII. Mediam partem dat Polono Regi, quæ dispersa ad Christum convertitur, *ibid.* Alteram non dispersam infeliciter ritu mahometico vivere sinit, *ibid.* Ultra Tanaim plures barbaros donat, 1399. VIII. Ad Vvolselam fluvium ab Ediga Tamerlanis duce proficiatur, *ibid.* Lata illi auxilia ab Vvladislaw Poloniæ Rege, *ibid.* Creatus a Martino V. pontificis vicarius in aliquibus Russiæ provinciis pro amplificanda fide Christiana, 1418. XX. Pacem cum cruciferis conficit, *ibid.* Cum Tartarorum Imperatore bellum gerit, *ibid.* Bethsbulam in Tartarorum imperium evertere nititur irriti successu, *ibid.* Delata Bohemica corona pertentatur a Bohemis hæreticis, ut eorum clientelam suscipiat, 1422. XXI. Denuntiatur illi a Martino Papa, ni respiciat, ipsius animam æternæ morti damnatum iri, *ibid.* Suscipit clientelam Bohemorum, 1423. XVI. Revocat prædicia, XVIII. Vvladislaw sive Jagello dux Lithuanie mediam partem tribus Tartaricæ accipit a Vvictoldo Lithuanie duce, 1397. XVIII. Dispergit per regnum & sacris christianis initandam curat, *ib.* A Tamerlanis duce gravissimo bello petitus, 1399. VI. Bonifacium IX. imminenti periculo certiore facit, *ib.* Illius signa securitatis propolita sacre indulgentia, *ibid.* Andreæ & Coributum amittit in prælio, VIII. Ta-

merlanis exercitum Lithuania fugat, *ibid.* Heduvige sanctissima conjugio oratus, *ibid.* Ad eam Christus ex imagine sua divinas voces fuisse fertur, *ibid.* Templum magnificum in pratis Posnaniensibus ubi Eucharistia, quæ confixa cruore manarat, abjectaque fuerat, extruit, 1402. IV. Locus miraculis celeberrimus, *ibidem.* Defuncta Regina Heduvige scèptrum Poloniæ sibi asserit, 1403. XV. Juvat Sigismundum ad Ladislaw Hungariæ regno pellendum, ne eo potius Poloniæ jure hereditario affectaret, *ibid.* Suscepto ex Anna Regina filio Gregorium XII. compatrem renuntiat, 1408. XLII. Cruciferos in ænti prælio delet, 1410. III. In Deo spem victoriæ locarat, *ib.* Cum iis pacem redintegrat, 1411. II. Fœdus init cum Sigismundo Pannoniæ Rege, & ab eo Polonici regni insignia in Pannoniam ab Elizabetha Regina delata recipit, VI. Profert religionem in Russia, 1413. XXIV. Et in famagitia, *ibid.* Ejus pietas insignis in barbaris erudiendis, *ibid.* Miednicensem Ecclesiam principem ac plures alias condit, *ibid.* Simpliciter barbaros adversus creationem mundi disceptantes edocet, *ibid.* Sacerdotum interpretem agit in illis sacra catechesi instruendis, *ibid.* Ad confirmandam religionem substitit in ea provincia, *ibid.* Nova dissidia cum Prussis equitibus contrahit, 1414. VI. Interprete nuntio apostolico inducias pacificatur, *ibid.* Eadem concilii Constantiensis opera redintegrat, 1416. XXIX. A Tartaris graviter divexatur, *ibid.* Postulat legatos mitti a concilio Constantiensi ad constituendas Russiæ ecclesias, 1416. XXIX. Revocandorum a schismate Græcico Ruthenorum spem concipit, *ibid.* Se & sua unius futuri Pontificis obsequio desert, *ibid.* Rerum gestarum gloria optime de Ecclesia meritus, 1418. XVIII. Plura in barbaros gessit bella, *ib.* Conjunctionem orientalis Ecclesiæ cum Latina promovere studuit, *ibid.* Sagniacas populos magna ex parte Christo adjunxit, *ibid.* Confirmata ejus rogatu a Martino Papa in regnum Poloniæ privilegia, XVIII. Creatus vicarius generalis Pontificis in Polonia, Russia, & Novogrodiæ, *ibid.* Instructus auctoritate pro schismaticis & infidelibus ad sanitatem mentis reducendis, XIX. Transmissa ad illum sacramenti formula, quo se devincturus esset, *ibid.* Cum cruciferis inducias init, XX. Eas jussu pontificio iterum prorogat, 1420. XII. Solicitatur a Bohemis, ut auxilia ipsis ferat adversus Sigismundum, 1422. XXI.

Z

Zelebi Sultanus æquior factus Christianis, fœdus percipit cum Rhodiis equitibus, 1403. XXV.

Ziito magus præstigiis deludit Pragenses, 1400. XIV. Denum cum corpore & anima sublatus a demone, *ibid.*

Ziska Hussitarum dux quadraginta millia militum contrahit, 1420. XIII. Pacem cum Sigismundo componit, *ibid.* Iterum rebellat, *ibid.* Sigismundi Pragæ obsidentis impetus eludit, XIV. Eum ex eadem obsidione pellit, XV. Pragenses Ecclesias expilat, *ibid.* Ferro flammisque insectatur catholicos, *ibid.* Sigismundum fundit, *ibid.* Plures arces expugnat, *ibid.* Thaboritarum hæreticorum dux, 1421. V. Fœdissimam Adamitarum sectam ferro delet, *ibid.* Impedimentis exiit Sigismundum Imp. 1422. XVIII. Cœcus victor sævitiam in sacerotes & catholicos effundit, *ib.*

I N D E X

A N I M A D V E R S I O N U M

In quo paginarum numerus indicatur.

A

Ægidius cantor hæresis Intelligentiæ author, 339. Utrum hæresim ejuravit una cum Guillelmo altero festæ principe, *ibid.* & seq.

Albatorum pii motus, 59. In quo ab aliis præcedentium temporum motibus distinctus, *ibidem.* Ab illis derivatus mos induendi faccos a religiosarum societatum hominibus, *ibid.*

Alexander V. a Cardinalibus in concilio Pisano coactis in Pontificem electus, 240. Ejus ante Pontificatum gradus, *ibid.* Alexandri obitus, 318. An sacerdotium legitimum gesserit, ambiguum, *ibid.* Virtutes ejus & vitia, *ibid.* Mortis genus, *ibid.* Ejus in Romana sede successor, *ibid.* Cardinalium numerus ab Joanne creatorum, *ibid.*

Angelus Corarius Venetus, *vid.* Gregorius XII. Angelus Cybo Genuensis utrum inter Cardinales alicuius a Bonifacio IX. 93.

Annatarum Beneficialium origo, 50. An Bonifacium IX. auctorem agnoscant, *ibid.* Nicimius id asserens vindicatur, *ibid.* & seq. Annatæ a communibus servitiis distinguendæ, 51. Bonifacii de annatis Beneficiorum sanctio ad quem annum sit referenda, *ibid.*

Aquenſe in Gallia Concilium celebratum, & ejus acta, 239.

B

Bajazetis cum Tamerlane pugna, 92. *vide* Tamerlanes.

Balthasar Costa Bononiam a Pontifice legatus, 99. Ejus legationis exitus, *ibidem.* *vide* Joannes XXIII.

Benedictus XIII. Antipapa Cardinales suos mittit ad Cardinales Gregorii XII. ut de pace redintegranda agerent, 208. Concilium indicit Perpinianum, 208. celebrat, 239. Patrum concilii numerus, *ibid.* Quid in ipso actum sit, *ibid.* Benedictus viam cessionis a Papatu admittere se proſtitetur, *ibid.* Quatuor a Benedicto Cardinales recedunt, & ad Martinum V. transfugiunt, 491. An aliqui Cardinales illi superſuerint, *ibid.* Benedicti obitus quo anno, 364. & seq.

Bonifacius IX. P. M. utrum Annatarum Beneficialium author sit, 51. Ejus de Annatis constitutio quo anno edita, *ibid.* Bonifacii obitus, 117. Ejus elogium, *ibid.* Ejus in Pontificatu successor, *ibid.*

Bononia quomodo in Pontificis potestatem redit, 99. 516.

C

Cardinales deficiunt a Gregorio XII. 207. Concilium Pisis indicunt, *ibid.* Utrum ab illis ascripta sit literis convocationis concilii

falsa temporis nota, 207. & seq. Benedictus XIII. Antipapa sex Cardinales suos mittit ad Cardinales Gregorii XII. ut de pace Ecclesiæ procuranda tractarent, 208. Quid inter ipsos conveſtum sit, *ibid.* Cardinales in concilio Pisano utriusque obedientiæ coacti Petrum de Candia, in Romanum Pontificem eligunt, 240. Carolus Malatesta Ariminensis Princeps de tollendo schismate sollicitus, 318.

Concilia varia pro tollendo schismate coacta, 12. 114. 164. 218. 239. & seq. Concilium Romano Pontifice autoritate inferius, 483. & seq.

Constantiense Generale concilium celebratum, 378. A quo indictum, *ibid.* Ejus in prima sessione gesta, *ibid.* Joannem Hus in custodia detineri jubent concilii Patres, *ibid.* Joannes XXIII. a concilio exclusus & cur, 389. Tertia concilii sessio, 395. Quid in IV. & V. sessione actum, 397. Constantienses Patres securitatis fidem Joanni Hus a Sigismundo Rege datam non violarunt, 416. Finis concilio impositus quo anno, 483. Utrum a Romano Pontifice fuerit approbatum, *ibid.* & seq.

Cosmatus tit. S. Crucis Cardinalis. *vide* Innocentius VII.

D

Dominici (Joannis) Cardinalis Ragusini obitus quo anno consignandus, 519.

E

Emmanuelis Græcorum Imperatoris obitus quo anno consignandus, 543.

Eucharistia sub utraque specie apud Bohemos laicis dari permilla a Wenceslao illorum Rege, 480. Annus quo prodit nefarium illud editum, *ibid.* Quando sub utraque specie palam ministrari cepta, & quo auctore, 531. Disceptatum inter Hussitas, utrum parvulis esset necessaria Eucharistia, *ibid.*

F

Florentini edito edicto a Gregorii XII. obedientia discedunt, 239.

Florentinum provinciale concilium, & ejus gesta, 239.

Forojulienſe concilium a Gregorio XII. celebratum, 240.

G

Galeatius (Joannes) Dux Mediolanensis Bononiam capit, quo mense & die, 90. Ejus obitus dies ac mensis designatur, *ibid.* Gal-

Gallicana plura concilia in causa schismatis celebrata, 12. 114. 164. 218. 239. 378. Quid in ipsis actum fuerit, *ibid.*

Genuentium expeditio in Regem Cypri quo anno, 89. Genuenses a Pontifice ad Antipapam deficiunt, 139. Ejus defectionis author, *ibid.*

Gregorius XII. Innocentio VII. in Pontificatu succedit, 158. Ejus electionis dies, *ibid.* Gregorius quatuor Lucæ exiens Cardinales promovet, 197. An inter illos fuerit Jacobus Utinensis, *ibid.* Numerus Cardinalium Senis a Gregorio creatorum, *ibid.* & seq. Cardinales Gregorii ab eo deficiunt & concilium Pisis indicunt, 207. *vide* Cardinales. Concilium indicit Gregorius in provincia Aquilejensi, 208. Luca discedit quo die, *ib.* Forojulii concilium celebrat, 240. Gregorii legati postulavit a Constantiensibus Patribus ut in concilium admittantur, & obtinent, 378. Eiusdem ad Constantiensem synodum literæ, 389. Pontificatu cedit, & intra Cardinalium numerum subsistit nullo cardinalitio titulo adscriptus, 414. Ejus mors & elogium, 468. Mortis ejus dies, 468.

Guillelmus pseudo-carmelita hæresis Intelligentiæ author, 339. Hæresim ejurare coactus coram quo id præstitit, *ibid.* & seq. Guillelmus in aliquibus excusandus, 340.

H

Hamburgense provinciale concilium celebratum, 165. Quid in eo actum sit, *ib.* Henricus Castellæ Rex a Bonifacio IX. censuris inſultus, & quando, 30.

Henricus dux Lancastriæ quo die & mense Angliæ regnum usurparit, 59. Regia corona redimitus quo die, *ibid.*

Hieronymus de Praga utrum Wicleffi articulos damnarit, 236. Patria ejus & professio, 416. Unde hæresim accepit, *ibid.* Constantiam venit, *ibid.* Inde fugiens capitur, & concilio Constantiensi offertur, *ibidem.* Wicleffi dogmata ejurat quo anno, 455. Ad hæresim iterum relabitur, *ibid.* Hus (Joannes) *vide* Joannes Hus.

I

Iacobus Utinensis Cardinalis a Gregorio XII. renunciatus, 197.

Innocentius VII. Bonifacio IX. in pontificatu succedit, 117. Quo die Pontificia corona fuerit insignitus, *ibid.* In ejus Pontificatus exordio tumultus Romæ excitati, 121. Innocentius Roma Viterbium fugit, qua die, 135. Reditus ejus in Urbem dies, 154. Anathema in Ladislaum Neapolitan. Regem & Columnenses pronunciat, qua die, 154. Innocentii obitus, 158. Ejus virtutes & navi, *ibid.* Ejus mortis genus, *ibid.* Ejus in Pontificatu successor, *ibid.*

Intelligentiæ Hæresis quando cepit, 339. Ejus auctores hæresim ejurare coacti, *ibid.*

Joannes XXIII. in locum Alexandri V. in Pontificatu substitutus, 318. Generale Concilium pro tollendo schismate convocatum, promittit, *ib.* In Urbem venit, 332. Ejus ingressus dies, *ibid.* Romæ concilium celebrat, 349. Joannes cum Cardinalibus Roma fugit quo die, 365. Senas venit & a Senensibus honorifice suscipitur, *ibid.* Florentiam veniens a civibus urbis ingressu prohibitus, 367. Constantiense concilium indicit, 378. Indicto concilio schedulam Patribus offert, ut Pisanum concilium appreharent, *ibid.* Ejus consilia

reprobata, *ibid.* Joannes a concilio exclusus, & cur, 389. Biennio carcerem subivit, 505. A Martino V. liberatur, 506. Genuam se confert, & inde Florentiam ad Martinum a quo sacra purpura induitur, *ibid.* Ejus mors, 505. & seq.

S. Joannis Nepomuceni martyrium quo anno, mense, ac die, 74. Ejus vitæ scriptores, *ib.* Ejus elogium, 75. A Benedicto XIII. in sanctorum numerum relatus, 75.

Joannes Galeatius *vide* Galeatius.

Joannes filius Emmanuelis Græcorum Imperatoris; Ejus nuptiæ cum Sophia filia marchionis Montisferati ad quem annum sint referendæ, 510. Eiusdem in consortium impii assumptio quo anno, *ibid.* & seq.

Joannes Hus Constantiam ad concilium venit quo die, 378. In carcerem detruditur, *ibid.* Captivitas ejus dies, *ibid.* & 415. & seq. Joannis Hus patria, & professio, 415. A quo hæresim suam hauserit, *ib.* Constantienses Patres fidem Husso datam non violarunt, 418. Hæresim in carcere docuit, *ibid.*

Jodocus Moravia Comes in Imperatorem electus dissentientibus electorum suffragiis, 309. Quo die, *ibid.*

L

Ladislaus Hungarica corona redimitus quo mense, die, ubi, & a quo, 105. Ladislaus Neapolitanorum Rex copias in Urbem immitit & quando, 174. Ladislaus in Urbem Romam irrumpit, quo die, 366. Ejus obitus quo die, 376.

Leonardus Cybo Genuensis an in Cardinalium numerum adlectus a Bonifacio IX. 93. Lithuanorum in Tartaros expeditio, 40. Ejus expeditionis exitus, *ibid.*

M

Mahometis Turcarum Imperatoris obitus ad quem annum sit referendus, 528.

Maria Virgo: Miraculum a B. Virgine Bononia patrum, 145.

Martinus V. a Cardinalibus trium obedientiarum nempe Benedicti, Joannis, & Gregorii renunciatus, 476. In ejus electione viri ex singulis nationibus electi, 476. An omnes isti ex Patribus Concilii fuerint, atque utrum ecclesiastici, *ibid.* Conclavis illius acta, *ibid.* Inter ejus Constantia Mantuam describitur, 502. Martinus Loquis impius in Moravia sacerdos, 531. Ejus hæresis, *ibid.*

N

Narbonensis conventus celebratus, 446. In eo de componendo fœdere inter Benedicti fautores & concilium Constantiense actum, *ibidem.* An illi interfuerint legati Regis Scotiæ, *ibid.*

Nepomucenus (Joannes) *vide* Joannes Nepomucenus.

O

ODO Columna Pontifex renunciatus, 476. *vide* Martinus V. Orbiter hæretici, 531. Eorum doctrina, *ib.*

P

Parisiensia plura concilia in causa schismatis celebrata, 12. 114. 218. 378. Quid in ipsis actum fuerit, *ibid.*
 Perpinianense conciliabulum a Petro e Luna convocatum, & ejus gesta, 239. Patrum numerus, *ibid.*
 Petrus e Luna, *Vid.* Benedictus XIII.
 Pisanum concilium celebratum, 239. *Et seq.*
 Ejus acta, *ibid.* Petrus de Candia, *Vid.* Alexander V.
 Pisani ad Benedictum Antipapam deficiunt, 139. Ejus rebellionis author, *ibid.*
 Principes Christiani varias tollendi ab Ecclesia schismatis vias proponunt, 3.

R

Robertus dux Bavarie Wenceslao in Imperio substitutus, 77. Ejus electionis dies & mensis designatus, *ibid.* Utrum Bonifacio IX. faverit, *ibid.* *Et seq.* Accurata itineris Roberti in Italiam narratio, 84. Roberti in Germaniam reditus quo mense, 90. Ejus reditus causæ, *ibid.* Roberti Regis obitus quo mense ac die, 308. Ejus in imperio successor, 309.
 Roberti Eremitæ ad Bonifacium legatio ad quem annum pertineat, 4. Duæ Roberti profectio-nes Romam distinguendæ, *ibid.*
 Romanum concilium a Joanne XXIII. celebratum quo anno, 349. *Et seq.* Quandiu duraverit, 358.
 Romanus Pontifex: Ejus in concilium cecumenicum auctoritas, 483.

S

Salisburgensis in Germania synodus celebrata quo anno, 250.
 Schisma: Plures abolendi schismatis rationes a Christianis Principibus propositæ, 3. Harum varietate schisma augetur, *ibid.* Varia pro tollendo schismate Parisiis concilia celebrata, 12. *Vid.* Parisiensia concilia. Cardinalium post

Bonifacii IX. obitum pia pro extinguendo schismate concilia, 117.

Senense concilium celebratum, 561. Quid in illo actum cur dissolutum, & quomodo, *ibid.*
 Sercambi [Joannes] rerum Lucensium scriptor diligentissimus, 197.
 Sigismundus Wenceslao Bohemiarum Regis frater in Imperatorem electus discordibus suffragiis, 309. Iterum electus communi consensu, *ib.*
 Sigismundi precibus & auctoritate Constantiense concilium a Joanne XXIII. indicitur, 378. Ejus pro tollendo schismate curæ, *ibid.*
 Sigismundus in res Bohemicas incumbit, 508. Indicit principum conventum, in quo Pragensium oratoribus dat imperia, ne quid in catholicos moveant, *ibid.* Assumptionis Sigismundi ad Bohemicam coronam dies, & locus, 520.
 Societas Religiosa: Unde ortum habuerit mos ille induendi faccos certi coloris & formæ a sacrarum societatum hominibus, 59.

T

Tamerlanem inter & Bajazetem pugne certum tempus definitum, 92. Bajazetes vincitur, capitur, moritur, 92. Ejus mortis annus, *ibid.*
 Ticinensis Synodus celebrata, 561. Sessionum numerus & acta, *ibid.*
 Trinacria: Pax in Trinacria quando confecta, 40.
 Turcarum irruptio in Syriam, 89. Damascus convertitur, *ibid.*

V

Wladislaus Rex Poloniae Bohemis hæreticis favet, 552.
 Wenceslaus Romanorum & Bohemiarum Rex S. Joannem Nepomucenum martyrio afficit, 74. Amovetur ab Imperio, 77. Robertus dux Bavarie Wenceslao substitutus, *ibid.* Wenceslaus a Sigismundo fratre in carcerem trahitur, quo anno, 96. Permissa a Wenceslao libera facultas Eucharistiæ sub utraque specie distribuendæ, 480. Publicum ejus de hac re editum quo anno latum, *ibid.*